

BIBLE

Fulfulde DC Bible

Fulfulde, Adamawa Language

Fulfulde, Adamawa - All Bible

Old Testament			
Laataanooji	3	Nahum	1.432
Gurtaaki	94	Habakuk	1.436
Farillaaji Lewi'en	172	Sefraniya	1.440
Limle	225	Haggay	1.444
Tooktaaki Tawreeta	296	Zekariya	1.447
Yosuwa	361	Malakiya	1.463
Alkaali'en	403	New Testament	
Ruut	445	Matta	1.468
1 Samuyila	451	Markus	1.536
2 Samuyila	506	Luka	1.579
1 Laamiibe	552	Yuhanna	1.650
2 Laamiibe	609	Kuude Nelaabe	1.703
1 Habaruuji Nyalaade	661	Roma'en	1.766
2 Habaruuji Nyalaade	716	1 Korintu'en	1.794
Esira	778	2 Korintu'en	1.822
Nehemiya	796	Galaatiya'en	1.840
Asta	822	Efesu'en	1.850
Ayuba	835	Filipii'en	1.860
Jabuura	887	Kolossi'en	1.867
Balndi	1.016	1 Tessaloniiki'en	1.874
Gaazoowo	1.062	2 Tessaloniiki'en	1.880
Yimre Suloeymaanu	1.074	1 Timote	1.884
Esaaya	1.083	2 Timote	1.892
Yeremiya	1.071	Titus	1.898
Gimi Boyki	1.266	Filemoln	1.902
Ezekiel	1.275	Ibraniŋke'en	1.904
Daniyel	1.363	Yaakuba	1.924
Hose'a	1.389	1 Piyer	1.931
Yo'el	1.403	2 Piyer	1.939
Amos	1.408	1 Yuhanna	1.944
Obadiya	1.418	2 Yuhanna	1.951
Yonas	1.420	3 Yuhanna	1.952
Mika	1.424	Yahuuda	1.954
		Wahayu Yuhanna	1.957

Fulfulde, Adamawa - All Bible

Laataanooji

Laataanooji 1

Allah tagi kuuje e yimbe

- ¹Haa fuddam Allah tagi asamanji e lesdi.
- ²Lesdi donno cookri, walaano koo dume dow maari, nyibre suddino ilamji luggudi. Ruuhu Allah donno yiilo dow ndiyamji.
- ³Nden Allah wi'i: "Annoora laato." Ka laati.
- ⁴Allah yi'i ka woodi. Nden o senndi hakkunde annoora e nyibre.
- ⁵O inndi annoora nyalawma, nyibre boo o inndi dum jemma. Hiiri, weeti, dum nyalaade arandeere.
- ⁶Allah wi'i: "Senndooode laato caka ndiyamji, ngam senndugo hakkunde maaji." Non dum laatori.
- ⁷Allah wadi senndooode maajum. O senndiri ndiyamji les bee ndiyamji dow.
- ⁸Allah inndi senndooode maajum asama. Hiiri, weeti, dum nyalaade didawre.
- ⁹Allah wi'i: "Ndiyam les asama moobo nokkuure woore, haa joordum wanga." Non dum laatori.
- ¹⁰Allah inndi joordum lesdi, mooborde ndiyamji boo, o inndi dum mbeela. Allah laari dum woodi.
- ¹¹Nden o wi'i: "Lesdi fudna fudngooji, waato hudo marko aawdi e haakooji mardfi aawdi, ledde dimooje bibbe bee aawdi nder muudum'en dow lesdi, koo dume fuu fodde asli muudum." Non dum laatori.
- ¹²Lesdi fudni hudo marko aawdi e haakooji mardfi aawdi fodde asli muudum'en, non boo ledde dimooje bibbe bee aawdi nder muudum'en, koo deye fuu fodde asli muudum'en. Allah laari dum woodi.
- ¹³Hiiri, weeti, dum nyalaade tatabre.
- ¹⁴Allah wi'i: "Jayli laato haa asama ngam senndindirgo nyalawma bee jemma. Di laato alaamaaji ngam anndugo wakkatiji juulde, non boo nyalde e duubi.
- ¹⁵Jayli di'i laato haa asama ngam yalnango lesdi." Non dum laatori.

¹⁶Allah waɗi jayli mawɗi ɗiɗi: Jayngol burngol mawnugo waato: Naange, laami nyalawma, pamarol boo, waato: Lewru, laami jemma. O waɗi boo koode.

¹⁷O jo'ini ɗi haa asama ngam yaynango lesdi,

¹⁸ngam laamaago nyalawma e jemma boo ngam senndindirgo annoora bee nyibre. Allah laari ɗum woodi.

¹⁹Hiiri, weeti, ɗum nyalaade nayabre.

²⁰Allah wi'i: "Ndiyam heewira kuuje marɗe yonki, colli boo piira haa asama, haa dow lesdi" Non ɗum laatori.

²¹Allah tagi kuuje mawɗe nder ndiyam e asli ko wuurata e ko waancata e ko dimmboto fuu nder ndiyam. Non boo colli marɗi bileeki – koo ɗume fuu fodde asli mum. Allah laari ɗum woodi.

²²O barkiɗini ɗum, o wi'i: "Ndimndimne, ɗuude, kebbine ndiyamji nder beeli, colli boo ɗuuda dow lesdi."

²³Hiiri, weeti, ɗum nyalaade jowabre.

²⁴Allah wi'i: "Lesdi wurtina asli dabbaaji fuu: ɗi saare, ladooji, dabbaaji ɗi ladde, koo ɗume fuu fodde asli muuɗum." Non ɗum laatori.

²⁵Allah waɗi dabbaaji ladde fodde asli maaji e dabbaaji saare fodde asli maaji e ladooji fodde asli maaji. O laari ɗum woodi.

²⁶Allah wi'i: "En mbaɗa neɗɗo dow jaati meeden, dow nanndal meeden. O laamano liɗɗi nder mbeela, colli e dabbaaji e kuuje ladde e ladooji dow lesdi fuu."

²⁷Allah tagi neɗɗo dow jaati muuɗum, o tagi mo dow nanndal maako, o tagi gorko e debbo.

²⁸Allah barkiɗini ɓe, wi'i ɓe: "Ndanye, ɗuude, kebbine lesdi, laamane ndi! Laamane liɗɗi nder mbeela e colli e dabbaaji ngaancotooɗi dow lesdi fuu!"

²⁹Allah wi'i: "Ndaa, mi hokki on fudɗngooji dimooji dow lesdi fuu, non boo leɗɗe marɗe ɓiɓɓe bee aawdi nder muuɗum'en, ɗum laatoto nyaamdu moodon.

³⁰Dabbaaji lesdi e colli e ko waancata dow lesdi fuu, waato ko mari yonki fuu, mi hokki ɗum haako hecco ngam nyaamugo." Non ɗum laatori.

³¹Allah yi'i ko o waɗi fuu, ɗum boodum masin. Hiiri, weeti, ɗum nyalaade joweego'oore.

Laataanooji 2

¹Bana nii tageeki asamanji e lesdi e ko woni nder maaji fuu timmidiri.

²Haa nyalaade joweefidawre waɗa, Allah timmini kuugal muuɗum, o siwti nyalaade joweefidawre man.

³O barkidini nde, o seni nde. Ngam nder maare o siwti e tagugo kuuje fuu.

⁴Kanjum woni habaru tageeki asamanji e lesdi.

Neddo nder jarne Adnin

Saa'i Jawmiraawo Allah tagi lesdi e asamanji,

⁵walaa guube dow lesdi tawon, haakooji gese boo pudaay, ngam Allah Jawmiraawo toɓnaayno iyeende dow lesdi, saa'i maajum walaa neddo tawon haa rema ndi.

⁶Ammaa ndiyam donno wurto diga lesdi, donno yarna ndi.

⁷Bee mbulwuldi lesdi Jawmiraawo Allah tafri neddo. O fuufi poofde ngeendam nder kine maako, nden o laati neddo geeto.

⁸Allah Jawmiraawo jubi jarne haa Adnin, heedi fuunaange. O jo'ini neddo mo o tagno dum haa ton.

⁹Nden o fudni ledde feere feereeje boodde dow lesdi, belde boo haa nyaamugo. Haa caka cak jarne boo, o wadi lekki ngeendam e lekki dokkanki faamu anndugo booddum e kalludum.

¹⁰Maayel wurti diga Adnin ngam yarnugo jarne go. Diga ton ngel sennditi, ngel laati maaje nayi.

¹¹Innde maayel aranel, Pison, kangel taari lesdi Hawila fuu, haa ton kanjeeri tawete.

¹²Kanjeeri lesdi maajum woodi saman duuddo. Daccere uurnde don tawe ton boo, non boo hayre onikis.

¹³Innde maayel didabel, Gihon, kangel taari lesdi Kus fuu.

¹⁴Innde maayel tatabel, Hiddekel, ngel don ilda fuunaange Assuura. Maayel nayabel woni Efratis.

¹⁵Jawmiraawo Allah hoo'i neddo go, jo'ini dum nder jarne Adnin haa o rema de, o ayna de.

¹⁶Jawmiraawo Allah umri mo: "A waawan nyaamugo bibbe ledde koo deye fuu nder jarne,

¹⁷ammaa taa nyaam bibbe lekki dokkanki faamu e anndugo booddum e kalludum. Ngam nyalaade nde nyaamata, a maayan fakat."

¹⁸Nden Jawmiraawo Allah wi'i: "Dum woodaay haa neddo wona feere mum. Mi wadanan mo balloowo, pottanando mo."

¹⁹Jawmiraawo Allah tagi dabbaaji ladde e colli fuu bee mbulwuldi lesdi. O waddi di haa neddo ngam o nana no neddo inndinirta di ngam haa ko mari yonki fuu mara innde nde neddo inndini dum.

²⁰Neddo inndi dabbaaji e colli e kuuje ladde fuu. Ammaa o hebaay balloowo, pottanando mo.

²¹Nden Jawmiraawo Allah neldi doyngol teddungol dow maako. O hoo'i beccal neddo gootal, o mabbi nokkuure maajum bee kusel.

²²Bee beccal nga'al Allah Jawmiraawo wadi debbo, yahri mo haa neddo.

²³Nde neddo yi'i mo, o wi'i: "Jonta kam ndaa i'al diga i'e am e kusel diga kusel am. O ewneteedo debbo, ngam o hoo'aama diga gorko."

²⁴Ngam maajum gorko accan baaba muudum e daada muudum, dakkotiran bee debbo muudum. Be laatoto banndu wooru.

²⁵Gorko e debbo muudum fuu be temmbube, ammaa koo moy mabbe semtaay yeeso tanum.

Laataanooji 3

Aadamu e Hawwa mbaadi hakke

¹Dabbaaji ladde di Jawmiraawo Allah tagi fuu, mboodi buri di yoyre. Ndi yami debbo: "Goonga Allah wi'i taa on nyaama bibbe ledde jarne fuu na?"

²Debbo jaabi mboodi: "Min mbaawan nyaamugo bibbe ledde jarne.

³Ammaa ko laarani bibbe lekki gonki caka jarne kam, Allah wi'i: Taa nyaame de, taa meeme de boo, ngam taa maayon !"

⁴Mboodi wi'i debbo: "Woodaa! On maayataa!"

⁵Ammaa Allah anndi, nyalaade nde on nyaami de, gite moodon mabbittito, on laatoto bana Allah, on anndan ko woni boodum e kalludum."

⁶Debbo yi'i bibbe lekki man welani nyaamugo, de pottani gite, de mboodi masin haa hokkugo hakkiilo. O hoo'i haa bibbe maaki, o nyaami, nden o hokki goriiko mo donno kommbi maako, gorko boo nyaami.

⁷Law gite mabbe mabbiti, be annditi be temmbube. Ngam maajum be mbami haakooji ibbi, be mbaadi dum bana gude.

⁸Nde hiiri, be nani sonyo, Allah Jawmiraawo don waanca nder jarne. Gorko e debbo muudum nyukki yeeso Allah Jawmiraawo caka ledde jarne.

⁹Jawmiraawo Allah ewni neddo, yami mo: "Toy ngondaa?"

¹⁰Neddo jaabi: "Mi nani sonyo maada nder jarne. Mi hultori, ngam mi temmbo. Ngam maajum nyukkiimi."

- ¹¹Allah Jawmiraawo y'ami: "Moy anndin ma a temmbo? Malla a nyaami biɓɓe lekki ki kaɗnomaami nyaamugo go?"
- ¹²Nedɗo jaabi: "Debbo gondudo bee am, mo ndokkudaami, hokki yam biɓɓe lekki, mi nyaami."
- ¹³Allah Jawmiraawo wi'i debbo: "Ngam dume mbaɗɗaa dum?" Debbo jaabi: "Mboodi esti yam, mi nyaami."
- ¹⁴Nden Allah Jawmiraawo wi'i mboodi: "Nde a waɗi dum, a naalaado caka dabbaaji e kuuje ladde fuu. A dasoto dow reedu maada, a nyaaman mbulwuldi balde ngeendam maada fuu."
- ¹⁵Mi waɗan konnaagu hakkunde maada e debbo, hakkunde danygol maada e danygol maako. Godɗo danygol maako namete hoore, an boo a njatan mo teppere."
- ¹⁶Nden o wi'i debbo: "Mi fuddinan luuwe danyki maada. A danyan bee bone. A yenwan gondal bee goriko maada, ammaa o laamoto dow maada."
- ¹⁷Nden o wi'i nedɗo: "A jabani debbo maada, a nyaami biɓɓe lekki ki kaɗnomaami nyaamugo. Ngam daliila maada mi naali lesdi. Bee bone kebata ko nyaama haa maari balde maada fuu."
- ¹⁸Ndi fudnante gi'e e giɗngille, a nyaaman haakooji gese.
- ¹⁹Bee wulweende yeeso maada nyaamrata nyaamdu ma, haa to a lortake haa mbulwuldi, ngam haa maari a hoo'a. An a mbulwuldi, haa mbulwuldi boo lorotoda!"
- ²⁰Nedɗo inndi debbo muudum: Hawwa, bana wi'go "Geeto", ngam kaɗko woni daada yeedɓe fuu.
- ²¹Jawmiraawo Allah waɗani Adamu e debbo maako kolte lare, o borni ɓe.
- ²²O wi'i: "Ndaa, nde nedɗo laatake bana gooto meeden, o anndi ko woni boodum e kalludum. Jonta kam taa o forta juɗngo maako, o hoo'a boo biɓɓe lekki ngeendam. To o nyaami, o yeedan haa foroy."
- ²³Nden Jawmiraawo Allah wurtini mo jarne Adnin, ngam o remoya lesdi ndi o hoo'ano e muudum.
- ²⁴Baawo nde o riiwi mo, o darni keruba'en haa fuunaange jarne Adnin bee kaafahi delkanki bana demɗgal yiite, ki don yirla nder bakeeje fuu, ngam aynugo laawol jaarɗngol haa lekki ngeendam.

Laataanooji 4

Kayinu e Habila

- ¹Aadamu hawti bee Hawwa, debbo muudum. O reedi. O danyi Kayinu, o wi'i: "Ngam barka Jawmiraawo, mi hebi bid'fo gorko."
- ²Kadiboo o danyi Habila, deerd'iraawo Kayinu. Habila laati gaynaako dammooji, Kayinu boo demoowo.
- ³Nyalaade feere, Kayinu waddani Jawmiraawo dokkal haa yaamle ngesa muudum.
- ⁴Habila boo waddi dokkal haa afi dammooji muudum. O lii'ani mo ta'e burde woodugo. Jawmiraawo yerdi Habila e dokkal mum.
- ⁵Ammaa o yerdaaki Kayinu e dokkal muudum. Kayinu tikki masin, yeeso mum nyibbi daliila mettamberam.
- ⁶Jawmiraawo yami mo: "Koni tikkudaa? Koni nyibbindaa yeeso ma?"
- ⁷To a wadi bood'um, a bangtan hoore, to naa non hakkewol don dappini haa dammugal maada, yidi laamaago dow maada, ammaa sey njaaloda ngol."
- ⁸Nden Kayinu wi'i deerd'iraawo mum Habila: "En ngurto yaasi!" Nde be njotti ngesa, Kayinu ummani mo, mbari mo.
- ⁹Jawmiraawo yami Kayinu: "Toy deerd'iraawo maada Habila?" Kayinu jaabi: "Mi anndaa. Mi aynoowo deerd'iraawo am na?"
- ¹⁰Jawmiraawo wi'i: "Dume mbad'faa? Nan, yiyy'am deerd'iraawo maada don wookanammi diga lesdi !
- ¹¹Jonta kam, a naalaado diga lesdi ndi'i, ndi mabbiti hunnduko muudum ngam jabugo yiyy'am deerd'iraawo maada diga junngo ma.
- ¹²To a remi ngesa, ka wadantaa ma nafuuda maaka. A laatoto giiloowo dow lesdi, a hebataa siwtaare."
- ¹³Kayinu wi'i Jawmiraawo: "Kiita am ka'a teddi, mi waawataa eftugo ka.
- ¹⁴Ndaa, a riiwi yam hannde diga lesdi. Mi nyukkoto daayiidum yeeso maada, mi laatoto giiloowo, walaa siwtaare haa lesdi. Tawdo yam fuu, mbaratam."
- ¹⁵Jawmiraawo wi'i mo: "Woodaa! To goddo mbari ma, sey yimbe joweedido mbare ngam waataago ma." Jawmiraawo wadi maandorde haa Kayinu, ngam taa goddo mbara mo, to tawi mo.
- ¹⁶Kayinu dilli, daaytiri bee Jawmiraawo, joodi nder lesdi Noodi, haa fuunaange Adnin.

Danygol Kayinu

- ¹⁷Kayinu hawti bee debbo muudum. O reedi, o danyi Hanok. Kayinu nyibi berniwol, inni ngol Hanok bana innde biyiiko.

¹⁸Hanok danyi Irad. Irad danyi Mehuyayel. Mehuyayel danyi Metusayel. Metusayel danyi Lamek.

¹⁹Lamek te'i rewbe dīdo, innde arano Ada, innde dīdabo boo Cilla.

²⁰Ada danyi Yabal, kaŋko woni baaba joodotoobe nder cuudi laymaaji e marbe tokke.

²¹Innde deerdiiko, Yubal, kaŋko woni baaba fiyoobe moolooji e fuufoobe algaytaaji fuu.

²²Cilla boo danyi Tubal-Kayinu, tappoowo kuuwrude njamndi mbodeeri e baleeri. Deerdīraawo Tubal-Kayinu debbo, woni Naama.

²³Lamek wi'i rewbe muudum: "Ada e Cilla, naneedam! Onon rewbe Lamek, kedite wolde am. To be piyi yam, mi mbaran goddo! To be naawni yam, mi mbaran biŋgel!"

²⁴To nii be mbaran worbe njoweedido ngam waataago Kayinu, be mbaran cappande njoweedido e njoweedido ngam waataago yam!"

Tokkitaaki danygol Aadamu baawo maayde Habila

²⁵Aadamu hawti bee debbo muudum fahin. O danyi biddo gorko, o inndi mo Setu, o wi'i: "Ngam Allah hokki yam danygol godngol haa pallel Habila mo Kayinu mbari."

²⁶Setu boo danyi biddo gorko, o inndi mo Enos. Wakkati maajum be puɗɗi ewnaago innde Jawmiraawo nder do'a.

Laataanooji 5

¹Ndaa deftere danygol Aadamu: Saa'i Allah tagi neddo dow jaati muudum, o tagi mo dow nanndal maako.

²O tagi gorko e debbo, o barkidini be. Nyalaade nde be taga, o hokki be innde: Neddo.

³Nde Aadamu wadi duubi teemerre e cappande tati (130), o danyi biddo gorko nanndudo bee maako, fodde jaati maako, o inndi mo Setu.

⁴Duubi Aadamu baawo o danyi Setu, teemedde joweetati (800). O danyi bibbe worbe e rewbe.

⁵Duubi Aadamu ngadi fuu teemedde joweenayi e cappande tati (930), nden o maayi.

⁶Nde Setu wadi duubi teemerre e jowi (105), o danyi Enos.

⁷Duubi Setu baawo o danyi Enos, teemedde joweetati e joweedidi (807). O danyi bibbe worbe e rewbe.

- ⁸Duubi Setu ngadi fuu, teemedde joweenayi e sappo e didi (912), nden o maayi.
- ⁹Nde Enos wadi duubi cappande joweenayi (90), o danyi Kaynam.
- ¹⁰Duubi Enos baawo o danyi Kaynam, teemedde joweetati e sappo e jowi (815). O danyi bibbe worbe e rewbe.
- ¹¹Duubi Enos ngadi fuu, teemedde joweenayi e jowi (905), nden o maayi.
- ¹²Nde Kaynam wadi duubi cappande joweedidi (70), o danyi Mahalaleel.
- ¹³Duubi Kaynam baawo o danyi Mahalaleel, teemedde joweetati e cappande nayi (840). O danyi bibbe worbe e rewbe.
- ¹⁴Duubi Kaynam ngadi fuu, teemedde joweenayi e sappo (910), nden o maayi.
- ¹⁵Nde Mahalaleel wadi duubi cappande joweego e jowi (65), o danyi Yarat.
- ¹⁶Duubi Mahalaleel baawo o danyi Yarat, teemedde joweetati e cappande tati (830). O danyi bibbe worbe e rewbe.
- ¹⁷Duubi Mahalaleel ngadi fuu, teemedde joweetati e cappande joweenayi e jowi (895), nden o maayi.
- ¹⁸Nde Yarat wadi duubi teemerre e cappande joweego e didi (162), o danyi Anuhu.
- ¹⁹Duubi Yarat baawo o danyi Anuhu, teemedde joweetati (800). O danyi bibbe worbe e rewbe.
- ²⁰Duubi Yarat ngadi fuu, teemedde joweenayi e cappande joweego e didi (962), nden o maayi.
- ²¹Nde Anuhu wadi duubi cappande joweego e jowi (65), o danyi Matusala.
- ²²Anuhu yahdi bee Allah duubi teemedde tati (300), baawo o danyi Matusala. O danyi bibbe worbe e rewbe.
- ²³Duubi Anuhu ngadi fuu, teemedde tati e cappande joweego e jowi (365).
- ²⁴Anuhu tokki laawol Allah, o majjiti, ngam Allah eengini mo.
- ²⁵Nde Matusala wadi duubi teemerre e cappande joweetati e joweedidi (187), o danyi Lamek.
- ²⁶Duubi Matusala baawo o danyi Lamek, teemedde joweedidi e cappande joweetati e didi (782). O danyi bibbe worbe e rewbe.
- ²⁷Duubi Matusala ngadi fuu, teemedde joweenayi e cappande joweego e joweenayi (969), nden o maayi.
- ²⁸Nde Lamek wadi duubi teemerre e cappande joweetati e didi (182), o danyi bidfo gorko.

²⁹O inndi mo Nuuhu, o wi'i: "Kaŋko de'itinta en dow kuugal meeden e torra juude meeden ngam lesdi ndi Jawmiraawo naali dūm."

³⁰Duubi Lamék baawo o danyi Nuuhu, teemedde jowi e cappande joweenayi e jowi (595). O danyi bibbe worbe e rewbe.

³¹Duubi Lamék ngadi fuu, teemedde joweedidi e cappande joweedidi e joweedidi (777), nden o maayi.

³²Nde Nuuhu wadi duubi teemedde jowi (500), o danyi Sem e Haamu e Yafet.

Laataanooji 6

Halleende yimbe e anniya Allah ngam halkugo be

¹Nde yimbe puɗɗi duudugo dow lesdi, be danyi bibbe rewbe.

²Bibbe Allah ngi'i bibbe rewbe yimbe no mboodiri, be cubi wodde mabbe, be te'i be.

³Nden Jawmiraawo wi'i: "Ruuhu am wonataa nder neddo foroy, ngam o maayoowo, balde ngeendam maako burataa duubi teemerre e noogas (120)."

⁴Saa'i maajum, maapinndi'en donno nder duniyaaru. Kambe laati maapinndi'en booyma haa lesdi, manaabe. Be donno boo yaake bibbe Allah kawtino bee bibbe rewbe yimbe, ndanyidi bibbe bee bibbe rewbe be'e. Kambe ngoni dooldoobe, jam'en teddungal.

⁵Jawmiraawo yi'i no halleende yimbe duudiri dow lesdi. Nyalaade fuu anniyaaji e numooji berde mabbe kuucitani halleende.

⁶Numooji Jawmiraawo ngayliti baawo nde o tagi yimbe dow lesdi. Bernde maako naawi.

⁷O wi'i: "Mi nattinan yimbe be tagmi dow lesdi haa yotto dabbaaji e ladooji e colli. Mi tagataano dūm."

⁸Ammaa Nuuhu hebi yerduye Jawmiraawo.

Allah hoo'i anniya hisnugo Nuuhu

⁹Ndaa habaru danygol Nuuhu: Nuuhu o adiliijo e timmuɗo caka yimbe nder zamanuuru muudum. O tokki laawol Allah.

¹⁰O danyi bibbe worbe tato: Sem e Haamu e Yafet.

¹¹Lesdi wonni haa yeeso Allah, ndi heewi toonyaare.

¹²Allah laari lesdi, ndaa ndi wonnake, ngam mardum yonki fuu wonni yahdu muudum dow lesdi.

¹³Allah wi'i Nuuhu: "Mi annini timmingo tagle fuu. Lesdi heewi toonyaare ngam daliila yimbe. Mi nattinan be hawtaade bee lesdi fuu.

- ¹⁴Wadanan hoore maada koommbowal manngal, ngal ledde *gofir*. A wada cuudi nder maagal, a sukka burde maagal bee taari, nder e yaasi fuu.
- ¹⁵Ndaa nii mbadirta ngal: Njuutirka maagal mara meetir teemerre e cappande jowi (150), njaajirka maagal meetir noogas e jowi (25) e towirka maagal boo meetir sappo e jowi (15).
- ¹⁶Sey a hippa ngal, a wada wurdere haa koommbowal, nde reeta meetir gootel, haa les mbippu maagal. Wad dammugal koommbowal haa caka wuttudu maagal. Senndu towirka maagal haa wada cuudi tati, wooru dow wooru.
- ¹⁷Mi waddan ilam dow lesdi, ngam halkugo ko yeedata les asama, marndum poofde ngeendam. Ko woni dow lesdi fuu nattan.
- ¹⁸Ammaa mi haɓɓan alkawal bee maada. A nastan koommbowal, an e biɓɓe maada e debbo maada e rewbe biɓɓe maada.
- ¹⁹Haa geetum, mardum banndu fuu, hoo'u didi didi nder koommbowal, gordum e debbum, dum hisa hawtaade bee maada.
- ²⁰Haa colli fodde asli maaji e dabbaaji fodde asli maaji e ladooji lesdi fodde asli maaji. Gordum e debbum maaji fuu ngaran gal maada, ngam hisnugo yonkiiji maaji.
- ²¹An boo, hoo'u diga ko nyaamete fuu, sigu dum haa maada, dum laato nyaamdu maada e nyaamdu maaji.”
- ²²Nuuhu wadi bana non, o wadi ko Allah umri mo fuu.

Laataanooji 7

Ilam tuufaana

- ¹Jawmiraawo wi'i Nuuhu: “Nastu koommbowal, an bee yimbe saare maada fuu. Ngam mi yi'i a adiliijo haa yeeso am nder zamanuuru ndu'u.
- ²Haa dabbaaji dagiidi fuu hoo'u gordi joweedidi e debbi joweedidi. Diga dabbaaji di dagaaki boo, hoo'u didi didi, gordum e debbum.
- ³Diga colli boo, hoo'u gordi joweedidi e debbi joweedidi, ngam haa asli maaji lotta dow lesdi.
- ⁴Ngam lutti nyalde joweedidi, mi toɓnan iyeende dow lesdi, nyalawmaaɗe e jemmaaɗe cappande nayi. Mi nattinan tagle am fuu dow lesdi.”
- ⁵Nuuhu wadi ko Jawmiraawo umruno mo fuu.
- ⁶Haa ilam tuufaana wada dow lesdi, Nuuhu marino duubi teemedde joweego (600).

- ⁷Nuuhu nasti koommbowal bee biyum'en e debbo muudum e rewbe biyum'en, ngam hisugo ndiyamji tuufaana.
- ⁸Diga dabbaaji dagiidi e di ndagaaki, diga colli e ko wuurata dow lesdi fuu,
- ⁹gordum e debbum, diidi diidi, ngari haa Nuuhu nder koommbowal bana Allah umruno mo.
- ¹⁰Nde nyalde joweediidi mbaadi, ndiyam tuufaana modi lesdi.
- ¹¹Nder nduubu Nuuhu teemedde joweego'oowu (600), lewru didabru, nyalaade sappo e joweediidawre maaru, bulduude ndiyamji luggudi les lesdi fuu cukkiti, burde asama boo mabbiti.
- ¹²Iyeende tobi dow lesdi nyalawmaaje cappande nayi e jemmaaje cappande nayi.
- ¹³Nyalaade maajum nden Nuuhu e biyum'en: Sem e Haamu e Yafet, non boo debbo maako e rewbe bibbe maako nasti koommbowal,
- ¹⁴bee dabbaaji ladde fodde asli maaji e dabbaaji saare fodde asli maaji fuu e ladooji dubandi dow lesdi fodde asli maaji e colli fodde asli maaji bee fiiroojum koo dume mardum bileeji fuu.
- ¹⁵Di ngari haa Nuuhu nder koommbowal, gordum e debbum fuu, diidi diidi diga ko mari poofde ngeendam fuu.
- ¹⁶Gordum e debbum nder tagle fuu nasti, bana Allah umruno mo. Nden Jawmiraawo mabbi dammugal.
- ¹⁷Ilam tuufaana wadi dow lesdi nyalde cappande nayi. Ndiyamji besdi, efti koommbowal, ngal bangti dow.
- ¹⁸Ndiyamji burti besdaago masin dow lesdi, koommbowal weeyi dow ndiyam.
- ¹⁹Ndiyamji tokki duudugo masin. Di modi kooseeje towde les asama fuu,
- ²⁰di towti dow maaje wadi meetir joweediidi (7).
- ²¹Mardum banndu ko waancata dow lesdi fuu waati: Colli e dabbaaji e ko dubata dow lesdi mbaatidi, non boo yimbe fuu maaydi.
- ²²Ko mari poofde ngeendam nder kine fuu, ko woni dow lesdi njoorndi fuu, waati.
- ²³Bana nii Allah nattiniri ko wonno dow lesdi fuu: Yimbe e dabbaaji e ladooji e colli. Sey Nuuhu luttidi bee ko wondi bee maako nder koommbowal.
- ²⁴Ndiyamji besdi nyalde teemerre e cappande jowi (150).

Laataanooji 8

Nuuhu wurti koommbowal

- ¹Allah numi dow Nuuhu e dabbaaji ladde fuu e dabbaaji saare fuu ngondudi bee maako nder koommbowal. Allah wifni henndu dow lesdi, ndiyamji puɗɗi ustugo.
- ²Buldude ndiyamji luggudi les lesdi e burde asama mabbi. Iyeende helti.
- ³Baawo nyalde teemerre e cappande jowi (150), ndiyamji puɗɗi ustugo sedɗa sedɗa dow lesdi.
- ⁴Nder lewru joweedifaɓru, nyalaade sappo e joweedifawre maaru, koommbowal joodi dow hooseere Araraada.
- ⁵Ndiyamji tokkiti ustugo haa wargo lewru sappooru. Nyalaade arandeere nder lewru maajum, geereeje kooseeje mbaŋgi.
- ⁶Nde nyalde cappande nayi mbaɗi (40), Nuuhu mabbiti wurdere koommbowal nde o waɗno go.
- ⁷O yoofi leekuwal gootal. Ngal fiiri. Ngal yehi e ngal lori nde ɗuudɗum, haa nde ndiyam beebi e lesdi.
- ⁸Nden o yoofi poola, haa o laara to ndiyam ustake dow lesdi.
- ⁹Ammaa poola tawaay nokkuure ngam hodaago, ngam ndiyamji ɗonno cuddi lesdi tawon. Nga warti haa koommbowal. Nuuhu forti juŋgo muudum, hooci nga, nastini nga nder koommbowal.
- ¹⁰O munyi nyalde joweedifi fahin, nden o yoofi nga kadiboo.
- ¹¹Haa kiikiide, poola wartidi bee haako jaytunhi haa hunnduko maaga. Bana nii Nuuhu annditi ndiyam usti dow lesdi.
- ¹²Kadiboo o munyi nyalde joweedifi fahin, nden o yoofi poola. Ammaa nga meetaay wartugo haa maako.
- ¹³Nder nduubu Nuuhu teemedde joweego e go'owu (601), lewru aranndu, nyalaade go'oore maaru, ndiyamji cotti e lesdi. Nuuhu omti mabborde koommbowal, o yurni gal yaasi. Ndaa, lesdi yoori.
- ¹⁴Nder lewru ɗifaɓru, nyalaade noogas e joweedifawre maaru, lesdi yoori.
- ¹⁵Nden Allah wi'i Nuuhu:
- ¹⁶“Wurta koommbowal bee debbo maada, bikkoy maada e rewbe mabbe.
- ¹⁷Wurtin boo asli dabbaaji gondudi bee maada fuu, mardum banndu fuu, colli e dabbaaji e ladooji dubandi dow lesdi fuu, haa ɗi cankito dow lesdi, ɗi ndima, ɗi ɗuuda dow lesdi.”
- ¹⁸Nden Nuuhu wurti bee biyum'en e debbo mum e rewbe biyum'en.
- ¹⁹Dabbaaji fuu e ladooji fuu e colli fuu, ko waancata dow lesdi fuu, ngurti koommbowal fodde asli maaji.

²⁰Nuuhu mahani Jawmiraawo hirsirde. Nden o hoo'i ndabbaawa ngoota ngoota nder dabbaaji dagiidi e sonndu wooru wooru nder colli dagiidi fuu. O lii'ani di Allah guleteedi dow hirsirde.

²¹Nde Jawmiraawo maati uureengol belngol, o wi'i nder bernde maako: "Mi meetataa naalugo lesdi fahin ngam daliila neddo. Ngam anniyaaji bernde neddo halli diga nderkaaku maako. Mi meetataa mbarugo mardum yonki fuu bana mbadmi.

²²No lesdi tammiri duurugo fuu, aawugo e sodugo, jaangol e guldum, ndunngu e ceedu, non boo jemma e nyalawma timmataa sam."

Laataanooji 9

¹Allah barkidini Nuuhu e biyum'en, o wi'i be: "Ndanye, duude, kebbine lesdi !

²On laatoto daliila kultoreengol manngol haa dabbaaji e colli, Ko dubata dow lesdi e liddi fuu. Mi hokki dum fuu haa juude moodon.

³Ladoodum e mardum poofde fuu laatano on nyaamdu. Mi hokki on dum fuu bana naane ndokkirmi on haako hecco.

⁴Ammaa taa nyaame kusel bee yonki muudum, waato bee yiyyam muudum.

⁵Yiyyam moodon dum yonki moodon. Mi yaman dam haa ndabbaawa mbarnga neddo, bana mi yamirta haa neddo mbardo tanum. Mi yamtan yonki neddo haa mbardo dum.

⁶Koo moy rufi yiyyam neddo, yiyyam muudum rufe boo bee junngo neddo, ngam Allah tagi neddo dow jaati muudum.

⁷Onon kam, ndanye, duude masin dow lesdi, besde dow maari !"

⁸Nden Allah wi'i Nuuhu e biyum'en wondube bee maako:

⁹"Ndaa, mi habban alkawal bee moodon e danygol mon baawo moodon

¹⁰e mardum yonki gondudum bee moodon fuu, colli e dabbaaji saare malla di ladde, ko wurti koommbowal bee moodon fuu e dabbaaji gondi dow lesdi fuu.

¹¹Mi don habba alkawal bee moodon: Mardum banndu fuu meetataa nattineego bee ndiyam tuufaana. Ilam ngoddam meetataa nattingo lesdi fahin."

¹²Allah besdi wi'ugo: "Ndaa alaama alkawal ngal darnanmi hakkunde am bee moodon, non boo hakkunde am bee yonkiiji geeti ngondudi bee moodon fuu, ngam zamanuui garandi fuu:

¹³Mi wadan timotimoongal am nder duule. Kangal laatoto alaama alkawal hakkunde am bee duniyaaru.

¹⁴Nde moobtanmi duule dow lesdi fuu e to timotimoongal wangi nder maaje,

¹⁵mi siftoran alkawal am bee moodon, bee dabbaaji e bee ko mari banndu fuu. Ndiyamji meetataa laataago ilam tuufaana ngam nattingo mardum banndu fuu.

¹⁶Timotimoongal wangan nder duule. Mi laaran ngal e mi siftoran dow alkawal duumiingal ngal kabbumi ngam foroy hakkunde am e mardum yonki fuu dow lesdi.”

¹⁷Allah wi'i Nuuhu: “Kanjum woni alaama alkawal ngal kabbumi hakkunde am bee mardum yonki fuu dow lesdi fuu.”

Nuuhu e biyum'en

¹⁸Bibbe Nuuhu wurtiibe koommbowal ngoni: Sem e Haamu e Yafet. Haamu woni baaba Kanaana.

¹⁹Diga bibbe Nuuhu tato be'e, joodiibe dow lesdi fuu iwi.

²⁰Nuuhu woni aartudo fuddugo ndemri. O jubi ledde inabooje.

²¹O yari inaboojam, o wuyki, o suuriti nder suudu maako.

²²Haamu, baaba Kanaana yi'i temmbu baaba muudum, o yehi yaasi, o anndini dum deerdu'en dido go.

²³Nden Sem e Yafet koo'i ngapaleewol, be ngadi ngol dow balbe mabbe. Be njehi baawo baawo, be cuddi temmbu baaba mabbe, be ndaaraay gal baaba mabbe, non be ngi'aay temmbu baaba mabbe.

²⁴Nde Nuuhu fini e wuykere mum, o nani ko biyiiko minyiraawo wadi.

²⁵Nden o wi'i: “Kanaana o naalaado! O laatano deerdiiko'en maccudo baawoojo.”

²⁶O wi'i boo: “Teddungal laatano Jawmiraawo, Allah mo Sem! Kanaana laato maccudo maako.

²⁷Allah mawnina Yafet, ammaa joonde maako laato nder cuudi laymaaji Sem. Kanaana boo laatano mo maccudo.”

²⁸Baawo ilam tuufaana, Nuuhu yeedi fahin duubi teemedde tati e cappande jowi (350).

²⁹Duubi Nuuhu fuu ngadi, teemedde joweenayi e cappande jowi (950), nden o maayi.

Laataanooji 10

Danygol bibbe Nuuhu

¹Baawo ilam tuufaana, bibbe Nuuhu Sem e Haamu e Yafet danyi bikkoy.

²Bibbe Yafet ngoni: Gomer e Magog e Maday e Yawan e Tubal e Meesek e Tiras.

³Bibbe Gomer ngoni: Askanas e Rifat e Togarma.

- ⁴Bibbe Yawan ngoni: Elisa e Tarsis e Kittien e Rodanien.
- ⁵Diga mabbe joodiibe haa duude e fomoonde mbeela iwi. Be cenndaama fodde lesdi mabbe e koo moy fodde demngal muudum, fodde asngol muudum e ummaatoore muudum.
- ⁶Bibbe Haamu ngoni: Kus e Misrayim e Put e Kanaana.
- ⁷Bibbe Kus ngoni: Seba e Hawila e Sabeta e Rama e Sabitka. Bibbe Rama boo: Saba e Dedan.
- ⁸Kus danyi Nimrudu, kanke woni aartudo laataago baawdo dow lesdi.
- ⁹O loohoowo baawdo yeeso Jawmiraawo. Ngam maajum be don mbi'a: "Loohoowo baawdo yeeso Jawmiraawo bana Nimrudu."
- ¹⁰O aarti laamaago dow berniiji di'i: Baabila e Erek e Akat e Kalne nder lesdi Sine'ar.
- ¹¹Nimrudu wurti lesdi ndi'i, o yehi Assuura. O nyibi Niniwe e Rehobot-Ir e Kala
- ¹²e Resen, berniwol mangol, don hakkunde Niniwe bee Kala.
- ¹³Misrayim danyi Luudi'en e Anami'en e Lehabi'en e Naftu'en
- ¹⁴e Paturusi'en e Kaslu'en e Kaftori'en. Filisti'en iwi haa Kaslu'en.
- ¹⁵Kanaana danyi Sidon, afo muudum e Hetu
- ¹⁶e Yebusi'en e Amoori'en e Girgasi'em
- ¹⁷e Hewi'en e Arki'en e Siniti'en
- ¹⁸e Arwidi'en e Cemariti'en e Hamati'en. Baawo maajum ci'e Kanaani'en cankiti.
- ¹⁹Maral Kanaani'en yaaji diga Sidon yehi Gerar, haa yotti Gaaza, haa Sodoma e Gomorra e Adama e Ceboyim, haa yotti Lesa.
- ²⁰Be'e ngoni danygol Haamu fodde ci'e mabbe e demde mabbe e lesde mabbe nder ummaatooje mabbe.
- ²¹Sem, hammiraawo Yafet, o danyanaama bibbe boo. Kanke woni kaaka bibbe Eber fuu.
- ²²Bibbe Sem ngoni: Elam e Assuru e Arfasada e Luuda e Aram.
- ²³Bibbe Aram ngoni: Uus e Hul e Geter e Mas.
- ²⁴Arfasada danyi Selaha, Selaha danyi Eber.
- ²⁵Eber danyanaama bibbe worbe dido. Innde gooto, Pelek, ngam nder zamanu maako duniyaaru senndaama. Innde deerdiiko boo, Yoktan.
- ²⁶Yoktan danyi Almodat e Selef e Hacamawet e Yeraha

²⁷e Hadoram e Uzal e Dikila

²⁸e Obal e Abimayel e Seba

²⁹e Ofir e Hawila e Yobaba. Fuu maɓɓe be biɓɓe Yoktan.

³⁰Be joodi diga Mesar haa yotti tayre hooseere Sefar, haa fuunaange.

³¹Kamɓe ngoni danygol Sem fodde ci'e maɓɓe e demɗe maɓɓe nder lesɗe maɓɓe fodde jama'aaje maɓɓe.

³²Ndaa ci'e biɓɓe Nuuhu fodde gide maɓɓe nder ummaatooje maɓɓe. Diga maɓɓe ummaatooje duniyaaru fuu iwi baawo ilam tuufaana.

Laataanooji 11

Suudu towndu haa Baabila

¹Nder wakkati maajum yimbe fuu donno mbolwa demngal gootal e bolle goote.

²Nde yimbe ndilli gal fuunaange, be tawi waadiwol nder lesdi Sine'ar, be njoodi ton.

³Be mbi'mbi'tiri: "Mbaɗen birikje, ngulen ɗe haa ɗe caata." Be nyibri bee maaje bana bee kaa'e, be koo'i taari lesdi boo ngam takkindirgo ɗe.

⁴Be mbi'i: "Ndillen! Nyiben berniwol e suudu towndu, haa hoore suudu ndu'u yotto asama, ngam haa mbaɗanen ko'e meeden innde, taa en cankito nder duniyaaru fuu."

⁵Jawmiraawo jippi ngam laarugo berniwol e suudu towndu, ko biɓɓe Aadama nyibata.

⁶O wi'i: "Ndaa, be ummaatoore woore, be don mbolwa demngal gootal. Ko be ngadi ɗo, dum fuddoode tawon. Jonta kam, walaa ko haɗata be waɗugo ko be nufoto fuu.

⁷Ndillen, en njippo, en njiiba wolde maɓɓe, taa be paampaamtira!"

⁸Jawmiraawo sanjiti be diga ton nder duniyaaru fuu, be acci nyibugo berniwol.

⁹Ngam maajum ngol inndinaama Baabila, ngam haa ton Jawmiraawo jiibi wolde yimbe duniyaaru fuu e diga ton boo o sanjiti be nder duniyaaru fuu.

Danygol Sem

¹⁰Ndaa habaru danygol Sem: Nde Sem waɗi duubi teemerre (100), duubi ɗiɗi baawo ilam tuufaana, o danyi Arfasada.

¹¹Baawo danyeeke Arfasada, Sem yeedi duubi teemedɗe jowi (500). O danyi biɓɓe worɓe e rewɓe.

¹²Nde Arfasada waɗi duubi cappande tati e jowi (35), o danyanaama biɗɗo: Sala.

¹³Baawo danyeeke Sala, Arfasada yeedi fahin duubi teemedde nayi e tati (403). O danyi bibbe worbe e rewbe.

¹⁴Nde Sala wadi duubi cappande tati, o danyi Eber.

¹⁵Baawo danyeeke Eber, Sala yeedi duubi teemedde nayi e tati (403). O danyi bibbe worbe e rewbe.

¹⁶Nde Eber wadi duubi cappande tati e nayi (34), o danyi Pelek.

¹⁷Baawo danyeeke Pelek, Eber wadi duubi teemedde nayi e cappande tati (430). O danyi bibbe worbe e rewbe.

¹⁸Nde Pelek wadi duubi cappande tati (30), o danyi Re'u.

¹⁹Baawo danyeeke Re'u, Pelek wadi duubi teemedde didi e joweenayi (209). O danyi bibbe worbe e rewbe.

²⁰Nde Re'u wadi duubi cappande tati e didi (32), o danyi Seruku.

²¹Baawo danyeeke Seruku, Re'u yeedi duubi teemedde didi e joweedidi (207). O danyi bibbe worbe e rewbe.

²²Nde Seruku wadi duubi cappande tati, o danyi Nahor.

²³Baawo danyeeke Nahor, Seruku yeedi duubi teemedde didi (200). O danyi bibbe worbe e rewbe.

²⁴Nde Nahor wadi duubi noogas e joweenayi (29), o danyi Tera.

²⁵Baawo danyeeke Tera, Nahor yeedi fahin duubi teemerre e sappo e joweenayi (119). O danyi bibbe worbe e rewbe.

²⁶Nde Tera wadi duubi cappande joweedidi (70), o danyi Abraama e Nahor e Haran.

Danygol Tera

²⁷Ndaa habaru danygol Tera: Tera danyi Abraama e Nahor e Haran. Haran boo danyi Ludu.

²⁸Haran maayi nder lesdi Kaldiya, nder berniwol Ur haa o danya, yaa ke baaba maako geetono.

²⁹Abraama e Nahor te'i rewbe. Innde debbo Abraama, Saray. Innde debbo Nahor boo, Milka bii Haran. Haran woni baaba Milka e Yiska.

³⁰Saray latino dimaro, o walaano biingel.

³¹Tera hoo'i biyum Abraama e Ludu bii Haran, taaniraawo mum e Saray, esiraawo mum, debbo Abraama. Be fuu be ummi diga Ur nder Kaldiya, haa be njaha lesdi Kanaana. Be njotti Haran, be njoodi ton.

³²Duubi Tera mbadi teemedde didi e jowi (205). O maayi nder Haran.

Laataanooji 12

Allah ewni Abraama

¹Jawmiraawo wi'i Abraama: "Wurta lesdi maada e lenyol maada e saare baaba maada. Yah haa lesdi ndi mi hollete.

²Mi laatinte ummaatoore mawnde, mi barkidinte, mi mawninan innde maada. A laatanto wodde daliila barka.

³Mi barkidinan barkidinanbe ma, mi naalan naalanbe ma. Ngam daliila maada asli duniyaaru fuu keban barka."

⁴Abraama dilli, bana Jawmiraawo wi'no mo, Ludu yahdi bee maako. Abraama woodino duubi cappande joweedidi e jowi (75), saa'i o wurto Haran.

⁵O hoo'i Saray, debbo maako e Ludu, bii deerdiiko e mardi mabbe, non boo maccube be o soodi haa Haran fuu. Be ngurti ngam be njaha lesdi Kanaana. Be njotti ton boo.

Abraama haa lesdi Kanaana e haa Misra

⁶Abraama saali lesdi maajum fuu haa yotti nokkuure wi'eteende Sikem, haa lekki makki bi'eteeki More woni. Wakkati maajum Kanaani'en donno njoodi nder lesdi ndi'i.

⁷Jawmiraawo wangani Abraama, wi'i mo: "Mi hokkan danygol maada lesdi ndi'i." Ton Abraama mahani Jawmiraawo mo wangani mo hirsirde.

⁸Nden o ummi diga ton, o yehi lesdi kooseje, haa fuunaange Baytila. Ton o darni laymaaru maako, hakkunde Baytila haa hiirnaange e Ayu haa fuunaange. Ton o mahani Jawmiraawo hirsirde feere, o ewni innde Jawmiraawo nder do'a.

⁹Nden o dilli, o tokki laawol maako yahugo Lesdi Fombina.

¹⁰Weelo wadi nder lesdi. Abraama dilli haa Misra haa o fabboya ton, ngam weelo maajum saati.

¹¹Nde o badi nastugo Misra, o wi'i Saray, debbo maako: "Ndaa, mi anndi a debbo garniido.

¹²To Misra'en ngi'i ma, be mbi'an: Oo, dum debbo maako. Be mbaratam, an kam be accete.

¹³Ngam maajum sey mbi'a be a deerdiiraawo am, haa mi joodo jam e yonki am boo hisa ngam daliila maada."

¹⁴Nde Abraama yotti Misra, Misra'en ngi'i debbo oo, o garniido masin.

¹⁵Saraaki'en Firawna ngi'i mo, mani mo yeeso Firawna, nden be njahri mo nder saare maako.

¹⁶Firawna woonani Abraama daliila maako. O hokki Abraama dammooji e na'i e bamde e maccube e horbe e geeloodi.

¹⁷Ammaa Jawmiraawo hiiti Firawna e saare maako bee masiibooji naawdi ngam daliila Saray, debbo Abraama.

¹⁸Nden Firawna ewni Abraama, wi'i mo: "Dum dume mbaɗaɗa yam do? Koni a anndinaay yam o debbo maada?"

¹⁹Koni mbi'da o deerdɗa, haa mi hoo'i mo ngam o laato debbo am? Jonta, ndaa debbo maada, hoocu mo, dillu!"

²⁰Firawna umri worbe wodɓe dofta mo, be dofti mo kanke e debbo maako e ko o mari fuu.

Laataanooji 13

Ludu seedi bee Abraama

¹Abraama ummi diga Misra, warti Lesdi Fombina bee debbo maako e ko o mari fuu. Ludu donno bee maako.

²Abraama diskudo masin. O mari dabbaaji e cardi e kanjeeri.

³O yehi sedɗa sedɗa diga Lesdi Fombina haa yotti Baytila, haa nokkuure laymaaru maako ndu o darnuno naane hakkunde Baytila e Ayu,

⁴haa nokkuure nde o mahuno hirsirde naane boo. Haa ton Abraama ewni innde Jawmiraawo nder do'a.

⁵Ludu, jahduɗo bee Abraama, woodi dammooji e na'i e cuudi laymaaji maako.

⁶Lesdi maajum he'aay haa be njoododo ngam marle mabbe duudi masin haa be mbaawaay joododaago.

⁷Jokkirgol ummi hakkunde waynaabe Abraama e waynaabe Ludu. Wakkati man Kanaani'en e Perezzi'en donno nder lesdi maajum.

⁸Nden Abraama wi'i Ludu: "Taa jokkirgol wona hakkunde am bee maada, hakkunde waynaabe am bee waynaabe maada ngam en banndiraabe.

⁹Naa lesdi fuu don yeeso maada na? Seedu bee am! To a yidi yahugo gal junngo nano, mi yahan haa nyaamo. To a yidi yahugo gal junngo nyaamo, mi yahan gal nano."

¹⁰Ludu bangti gite muudum, yi'i waadiwol Urdun fuu no soofri boodum, haa yotti Co'ar. Hiddeko Allah nattina Sodoma e Gomorra, ngol nanndino bana jarne Jawmiraawo, bana lesdi Misra.

- ¹¹Ludu subani hoore muudum waadiwol Urdun fuu, o dilli gal fuunaange. Bana non be ceediri.
- ¹²Abraama joodi nder lesdi Kanaana, Ludu boo joodi nder gure waadiwol. O darni cuudi laymaaji maako haa yotti Sodoma.
- ¹³Yimbe berniwol Sodoma be hallube, be donno mbada hakke masin heedi Jawmiraawo.
- ¹⁴Nde Ludu seedi bee maako, Jawmiraawo wi'i Abraama: "Bangtu gite maada, laar diga nokkuure nde a woni haa gal woyla e fombina e fuunaange e hiirnaange.
- ¹⁵Ngam lesdi ndi ngi'ata fuu, haa maada e danygol maada ndokkanmi ndi ngam foroy.
- ¹⁶Mi duddinan danygol maada bana njaareendi. To goddo waawi limugo njaareendi maayo, o waawan limugo danygol maada boo.
- ¹⁷Umma, widda lesdi, nder njuutirka e njaajirka maari fuu, ngam mi hokkete ndi."
- ¹⁸Abraama ummidi bee cuudi laymaaji muudum, wari joodi les ledde mawde haa Mamre, banng Heburuun. Ton o mahani Jawmiraawo hirsirde.

Laataanooji 14

Abraama hisni Ludu e hokki Malkisadaka zakka

- ¹Nder zamanu Amrafel, laamiido Sine'ar e Ariyok, laamiido Elasar e Kedorlayomer, laamiido Elam e Tidal, laamiido Goyim,
- ²be mbadi konu bee: Bera laamiido Sodoma e Birsa laamiido Gomorra e Siniyabu laamiido Adama e Semeber laamiido Ceboyim e laamiido Bela, waato Co'ar.
- ³Be kawti, be ngari nder waadiwol Sidim, dum Weendu Mannda.
- ⁴Duubi sappo e didi be dwtanino Kedorlayomer, ammaa nder nduubu sappo e tatafu be tuurtani mo.
- ⁵Nder nduubu sappo e nayabu, Kedorlayomer e laamiibe wondube bee muudum ngari, njaali Refa'en haa Asterot-Karnayim e Susi'en haa Hama e Emi'en haa yayre Kiriyaatayim,
- ⁶Hori'en boo, be kabi bee muudum'en dow hooseere mabbe Se'ir, haa yotti El-Paran banng ladde.
- ⁷Nden be lori, be ngari haa En-Mispat, dum woni Kaades. Be njaali Amaleki'en nder lesdi muudum'en fuu, non boo Amoori'en wonbe haa Hasason-Tamar.
- ⁸Nden laamiibe Sodoma e Gomorra e Adama e Ceboyim e Bela, waato Co'ar, be fuu be ngurti, be taaskani konu nder waadiwol Sidim.

⁹Be kabi bee Kedorlayomer mo Elam e Tidal mo Goyim e Amrafel mo Sine'ar e Ariyok mo Elasar, waato laamiibe nayo konata njowo.

¹⁰Ammaa waadiwol Sidim heewi gasarɗe taari lesdi. Nder doggudu maɓɓe, laamiibe Sodoma e Gomorra ndo'i nder ton. Luttube ndoggi, mba'i kooseje.

¹¹Jaaliibe kooci jawdi Sodoma e Gomorra e nyaamdu wonndu ton fuu, nden be ndilli.

¹²Be koo'i boo Ludu, bii deerɗiraawo Abraama, bee ko o mari fuu, be ndilliri. Ludu donno joodi haa Sodoma.

¹³Godɗo dadɗo wari, anndini Abraama Ibraniŋkeejo habaru maajum. Abraama donno joodi les ledɗe mawɗe ɗe Mamre Amooriijo, deerɗiraawo Eskol e Aner go. Kambe kaɓbuno alkawal bee Abraama.

¹⁴Nde Abraama nani be njahri banndiiko kaɓɓaado, o moobti suka'en maako waawbe konu, danyaabe nder saare maako, worbe teemedɗe tato e sappo e njowheetato (318). O taasni konne'en haa yotti Dan.

¹⁵O sennditi yimbe maako gebe gebe, ngam be ukkano be jemma. O jaali be, o taasni be haa yotti Hoba, haa woyla Damas.

¹⁶O wartiri mardi maɓɓe fuu. Non o wartiri boo Ludu, banndiiko e mardi maako fuu e rewbe e yimbe wodɓe.

¹⁷Nde Abraama don lorta baawo o jaali Kedorlayomer e laamiibe wondube bee muudum, laamiido Sodoma wurti fotti bee maako nder waadiwol Sawe, waato waadiwol Laamiido.

¹⁸Malkisadaka, laamiido Salaama waddi tamseere e inaboojam. O limanjo Allah Baŋiido.

¹⁹O barkidini Abraama, o wi'i: "Barka laatano Abraama diga Allah Baŋiido, mo tagi asama e lesdi.

²⁰Yettoore laatano Allah Baŋiido boo, mo hokki ma konne'en maada haa juŋgo ma." Abraama ittani mo zakka haa kuuje fuu.

²¹Laamiido Sodoma wi'i Abraama: "Hokkam yimbe, jogita jawdi ngam maada."

²²Abraama jaabi mo: "Mi don baŋgta juŋgo am hunaago yeeso Jawmiraawo, Allah Baŋiido, tagi asama e lesdi:

²³Mi hoo'ataa koo dume haa ko marda, diga gaarawol haa lokkulol pade! Ngam taa mbi'a a riskini Abraama.

²⁴Mi hoo'ataa koo dume ngam am! Sey ko suka'en am nyaami e gedal worbe yahdube bee am, Aner e Eskol e Mamre, kambe be koo'a gedal maɓɓe."

Laataanooji 15

Alkawal Allah bee Abraama

- ¹Baawo kuuje de'e, Jawmiraawo wangani Abraama nder koydol, wi'i mo: "Taa hul, Abraama, min woni wawarde maada, mi hokkete mbarjaari duudndi!"
- ²Abraama jaabi: "Jawmiraawo Allah am, dume ndokkata yam? Donoowo saare am boo, dum Eli'ezer mo Damas, gooto caka sukaabe am."
- ³Abraama wi'i fahin: "Ndaa, a hokkaay yam danygol. Dum gooto nder saare am, ronatatammi."
- ⁴Nden Jawmiraawo wolwani mo wolde nde'e: "Naa kanke ronete. Ammaa gurtotoodo diga maada ronete."
- ⁵Nden o wurtini Abraama diga nder laymaaru muudum, wi'i dum: "Laar asama, lim koode to a waawan! Non danygol maada laatoto."
- ⁶Abraama nuddini Jawmiraawo. Ngam maajum Jawmiraawo limani mo dum adilaaku.
- ⁷Allah wi'i Abraama: "Min woni Jawmiraawo, gurtindo ma Ur nder lesdi Kaldiya, ngam mi marne lesdi ndi ngonda nder maari jonta."
- ⁸Abraama wi'i: "Yaa Jawmiraawo Allah, noy anndiranmi mi maran ndi?"
- ⁹O jaabi mo: "Waddanam wiige nge duubi tati e mbeewa nga duubi tati e njawdiri mbaaldiri ndi duubi tati e poola masar e pooler."
- ¹⁰Abraama waddi dum fuu. O ta'i dum caka caka, tiitnotiri ta'e maajum. Ammaa colli kam o ta'aay.
- ¹¹Jigaaje ukki dow kusel, ammaa Abraama riiwi de.
- ¹²Haa mutki naange, doyngol teddungol nanngi Abraama, kultoreengol e nyibre baleere ukkani mo.
- ¹³Allah wi'i Abraama: "Anndu fakat danygol maada joodoto nder lesdi ndi ngol maraay, ngol huuwanan yimbe maari. Be njarnan ngol bone deydey duubi teemedde nayi.
- ¹⁴Ammaa baawo to mi hiitake ummaatoore nde ngol huuwanta dum, ngol wurtiditto bee jawdi duudndi.
- ¹⁵Ammaa an, a hawtoyan bee kaakiraabe maada bee jam, a uweteedo baawo ndottaaku mboodngu.
- ¹⁶Haa yidere nayabre, danygol maada loroto haa do, ngam jonta halleende Amoori'en heewtaay tawon."
- ¹⁷Nde naange muti, nyibre baleere boo wadi, ndaa, fayannde yiite suurannde e demngal yiite, saali caka ta'e kusel go.

¹⁸Nyalaade maajum nden Jawmiraawo habbi alkawal bee Abraama, o wi'i: "Mi hokkan danygol maada lesdi ndi'i, diga maayo Misra haa maayo manngo wi'eteengo Efratis,

¹⁹lesdi Keni'en e Kenizzi'en e Kadmoni'en

²⁰e Heti'en e Perezzi'en e Refa'en

²¹e Amoori'en e Kanaani'en e Girgasi'en e Yebusi'en."

Laataanooji 16

Danyeeki Isma'iilu

¹Saray, debbo Abraama danyanaayno mo biɲngel. O woodino kordɔ Misraajo, innde maako Hajara.

²Saray wi'i Abraama: "Ndaa, Jawmiraawo haɗi yam danyugo. Ndikka a nasta haa kordɔ am, teema mi hebma biɲngel bee maako." Abraama jabi koɲngol Saray.

³Saray hoo'i kordɔ mum Hajara, Misraajo, hokki mo Abraama ngam o laato culaado maako. Yaake maajum ɓe ngadi duubi sappo haa lesdi Kanaana.

⁴Abraama hawti bee Hajara, Hajara reedi. Nde o yi'i o reeduujo, o yawi Saray jawmiiko.

⁵Saray wi'i Abraama: "Kuudi di ɓe kuudatammi loro dow maada! Min hokki ma kordɔ am, jonta nde o yi'i o reeduujo, mi laati jawaado haa gite maako. Jawmiraawo hiito hakkunde am e maada!"

⁶Abraama jaabi Saray: "Ndaa, kordɔ maada don haa juɲngo ma, wad mo ko fottante." Nden Saray yarni Hajara boneeji, haa o doggi, o daayotiri bee maako.

⁷Malaa'ikaajo Jawmiraawo tawi Hajara kommbi seeboore nder ladde hamaadaare. Seeboore maajum don dow laawol Sura.

⁸O wi'i: "Hajara, kordɔ Saray, diga toy iwdaa e toy njahataa?" Hajara jaabi: "Mi don dogga jawmam Saray."

⁹Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i mo: "Lora haa jawma, leesan mo."

¹⁰Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i mo boo: "Mi duɗɗinan danygol maada masin, ngol limataake ngam duudeenga maagol."

¹¹Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i mo fahin: "Ndaa ma, a reeduujo, a danyan biɗɗo gorko, a inndan mo Isma'iilu, ngam Jawmiraawo nani bone maada.

¹²Biɗɗo maada laatoto bana wamnde ladde. O honan yimbe fuu e yimbe fuu boo konan mo. O joodoto feere maako, daayiidum bee deerdiraabe maako."

¹³Hajara y'ami hoore mum: Mi giido mo yi'i yam na? Kanjum o ewni Jawmiraawo bolwando mo: "An woni Allah gi'ando!"

¹⁴Ngam maajum bulndu ndu'u, hakkunde Kaades e Beret, inndaama: Beer-Lahay-Roy, waato: “Bulndu Allah Geeto gi'ando yam.”

¹⁵Hajara danyani Abraama biɗɗo gorko. Abraama inndi biyum, mo Hajara danyani dum Isma'iilu.

¹⁶Duubi Abraama mbadi cappande joweetati e joweego, saa'i Hajara danyani mo Isma'iilu (86).

Laataanooji 17

Innde Abraama warti Ibrahiima

¹Nde Abraama wadi duubi cappande joweenayi e joweenayi (99), Jawmiraawo wangani mo, wi'i mo: “Min woni Allah Baawɗo, yeedu yeeso am a timmuɗo!”

²Mi habban alkawal bee maada, mi duɗɗinan danygol ma masin.”

³Abraama sujidi dow yeeso muuɗum. Allah tokki wi'ugo mo:

⁴“Ndaa, alkawal am bee maada. A laatoto baaba ummaatooje duuɗɗe.

⁵A ewnortaake fahin Abraama, ammaa Ibrahiima, ngam mi wadi ma a baaba ummaatooje duuɗɗe.

⁶Mi wadete a duuda-asngoljo masin. Danygol ma boo laatoto ummaatooje, laamiibe iwan haa maada.

⁷Mi habban alkawal bee maada e baawo maada boo bee danygol ma, nder gide mabbe fuu. Alkawal nga'al duumoto haa foroy, haa mi laato Allah maada e Allah danygol maada baawo ma.

⁸Mi marnete maral duumiingal lesdi Kanaana fuu, lesdi ndi joodifa nder muuɗum bana kodo, an e danygol maada baawo maada boo. Mi laatoto Allah mabbe.”

Alaama alkawal

⁹Allah wi'i Ibrahiima fahin: “An, hakkilan alkawal am, an e danygol maada baawo ma, nder gide mabbe fuu.

¹⁰Ndaa bana noy on kakkiliranta alkawal ngal kabbanmi bee moodon, waato danygol maada baawo ma: Ngorkoy moodon fuu juulne.

¹¹Juulnol ngo'ol laatoto alaama alkawal hakkunde am bee moodon.

¹²Gorgel caka moodon fuu, to wadi balde joweetati, ngel juulne, dum laato non haa gide moodon fuu. A juulno boo maccube danyaabe haa saare maada fuu, non boo soodaabe bee ceede diga bibbe jananbe be laataaki lenyol maada.

¹³Maccuɗo danyaado haa saare e coodaado bee ceede, be njuulne. Ngam haa alkawal am laato haa balli moodon bana maandorde alkawal duumiingal.

¹⁴Gorko mo juulnaaki, o gurtinteedo diga jama'aare maako, ngam o y'abbake alkawal am."

Innde Saray warti Saraatu

¹⁵Nden Allah wi'i Ibrahiima: "Taa tokka ewnaago debbo maada Saray. Innde maako warta Saraatu.

¹⁶Mi barkidinan mo, mi hokkete bid'fo bee maako. Mi barkidinan mo, o laatoto daada ummaatooje. Laamiibe ummaatooje iwan haa maako."

¹⁷Ibrahiima sujidi dow yeeso mum, o jali, o wolwi nder bernde maako: "Bana noy mardanmi biyngel min mo duubi teemerre (100)? Malla Saraatu mo duubi cappande joweenayi (90) danyan na?"

¹⁸Nden Ibrahiima wi'i Allah: "Isma'iilu yeeda yeeso maada!"

¹⁹Allah jaabi: "Naa non! Debbo maada Saraatu danyante bid'fo gorko, a inndan mo: Isiyaaku. Mi habban alkawal bee maako, non boo bee danygol maako baawo maako. Ngal duumoto foroy.

²⁰Ngam Isma'iilu kam, mi nani do'a maada. Ndaa, mi barkidinan mo. Mi wadan mo o duuda-asngoljo, mi duddinan danygol maako masin. O danyan laamiibe sappo e d'fo. Mi laatinan mo ummaatoore mawnde.

²¹Ammaa alkawal am kam, mi habban ngal bee Isiyaaku, mo Saraatu danyante mawri bana nii."

²²Nde Allah timmini wolwango mo, o eengi, acci Ibrahiima.

²³Nden Ibrahiima hoo'i biyum Isma'iilu e danyaabe nder saare muudum fuu e soodaabe bee ceede, worbe nder saare muudum fuu, o juulni be nder nyalaade maajum, bana no Allah umri mo.

²⁴Ibrahiima marino duubi cappande joweenayi e joweenayi (99), saa'i o juulno.

²⁵Biyiiko Isma'iilu boo marino duubi sappo e tati, saa'i o juulno.

²⁶Nder nyalaade woore Ibrahiima e biyum Isma'iilu njuulna.

²⁷Worbe saare maako fuu, danyaabe nder saare e soodaabe bee ceede haa jananbe, njuulnodi bee maako.

Laataanooji 18

Allah anndini Ibrahiima danyeeke Isiyaaku

¹Jawmiraawo wangani Ibrahiima haa ledde mawde haa Mamre, yaake o donno joodi haa dammugal suudu laymaaru maako wakkati naange don wula.

²O bangti gite, o laari, worbe tato don ndari badiidum bee maako. Nde o yi'i be, o doggi ngam fottugo bee mabbe diga dammugal laymaaru, o sujidi haa lesdi.

³O wi'i: "Jawmiraawo, to mi hebi mo'ere yeeso maada, useni, taa saala kommbi saare maccudo maada!"

⁴Be ngadda ndiyam sedfa, on loota kosde moodon, nden ciwte les lekki ki'i.

⁵Mi waddana on nyaamdu sedfa ngam on keba semmbe hiddeko on tokkitina laawol moodon, ngam on njaali kommbi saare maccudo moodon". Be njaabi: "Wad ko mbi'da."

⁶Nden Ibrahiima lorti bee jaawal nder laymaaru muudum, wi'i Saraatu: "Law, hoo'u kilo kuroori diggundi noogas e jowi, tamsu tamseeje!"

⁷Baawo maajum o doggi gal na'i, o hoo'i nyalbel boodngel, hokki ngel suka. Kanke boo, o yaawi taaskitingo ngel.

⁸Nden Ibrahiima dabbi kettungol belngol e biraadam e kusel gaggel go, o jo'ini dum yeeso mabbe. O dari kommbi mabbe les lekki, yaake be donno nyaama.

⁹Be yami mo: "Toy debbo maada Saraatu?" O jaabi be: "Ndaa o don les laymaaru".

¹⁰Gooto caka mabbe wi'i: "Fakat, mi lortoto haa maada mawri bana jonta. Nden debbo maada Saraatu maran bidfo gorko." Saraatu donno hedito haa dammugal laymaaru, baawo kodo.

¹¹Ibrahiima e Saraatu fuu ndottidi, be duuda-duubi'en. Al'aada rewbe ta'i haa Saraatu.

¹²Saraatu jali nder bernde muudum, wi'i: "Jonta bana naywirmi nii, suuno gorko ngoye maatanmi? Jawmu saare am boo naywi."

¹³Jawmiraawo wi'i Ibrahiima: "Ngam dume Saraatu jali, wi'i: Goonga kadi mi danyan nde naywumi na?"

¹⁴Woodi ko Jawmiraawo waawataa wadugo na? Mawri bana jonta, nde mi lortoyto haa maada, Saraatu maran bidfo gorko."

¹⁵Saraatu huli, ngam maajum o yeddi, o wi'i: "Mi jalaay." Kanke boo o wi'i: "Aa'a, a jaldo."

Ibrahiima tori ngam Sodoma e Gomorra

¹⁶Worbe go ummi, tiiti Sodoma, Ibrahiima yahdi bee mabbe, dofti be.

¹⁷Jawmiraawo wi'i: "Mi suudataa Ibrahiima ko mi tammi wadugo.

¹⁸Fakat, o laatoto kaakiraawo ummaatoore mawnde, marnde baawde. Ummaatooje duniyaaru fuu keban barka ngam daliila maako.

¹⁹Mi subi mo ngam o umra bikkoy maako e saare maako be kakkilana laawol am, be mbada pottudum e adiliijum baawo maako, ngam mi hebbinana mo ko mi iinani mo."

- ²⁰Nden Jawmiraawo wi'i Ibrahiima: "Gullaali dow Sodoma e Gomorra duudi, hakke joodiibe ton mawni masin.
- ²¹Mi yahan, mi laara to be mbaɗi fakat bana gullaali gardi yeeso am. To naa non, mi anndan dum boo."
- ²²Worbe diɗo kam ndilli, tiiti Sodoma. Ammaa Ibrahiima lutti don dari tawon yeeso Jawmiraawo.
- ²³Ibrahiima baɗiti, yaami mo: "Goonga a halkidan adiliijo bee kalluɗo na?
- ²⁴Teema adili'en cappande njowo don nder berniwol. Goonga a halkan be boo na? A yaafataako berniwol ngo'ol ngam daliila adili'en cappande njowo wonbe nder maagol na?
- ²⁵A waɗataa irin du'um! A mbarda adiliijo bee kalluɗo, a hiito be kal-kal! Waɗataako! Kadi kiitoowo duniyaaru fuu waɗataa kiita ngoɗɗuka na?"
- ²⁶Jawmiraawo wi'i: "To mi tawi nder Sodoma adili'en cappande njowo, nden kam mi yaafoto berniwol fuu ngam daliila maɓbe."
- ²⁷Ibrahiima wi'i: "Yaafam, ngam mi aayi wolwango Jawmiraawo am, min mo mbulwuldi e ndoondi meere!
- ²⁸Teema adili'en njowo ɗakki haa cappande njowo. A halkan berniwol fuu ngam daliila maɓbe na?" Jawmiraawo jaabi: "Mi halkataa ngol, to mi tawi ton cappande nayo e njowo (45)."
- ²⁹Ibrahiima tokki wolwango mo, wi'i: "Teema adili'en cappande nayo tan ngoni ton." Jawmiraawo jaabi: "Mi halkataa berniwol ngam daliila cappande nayo be'e."
- ³⁰Ibrahiima wi'i: "Yaa Jawmiraawo, taa tikku, haa mi wolwane fahin. Teema cappande tato non ngoni ton." Jawmiraawo jaabi: "Mi waɗataa koo dume, to mi tawi ton cappande tato."
- ³¹Ibrahiima wi'i: "Ndaa mi aayi wolwango Jawmiraawo. Teema sey noogas non don ton." O jaabi: "Mi halkataa ngol ngam daliila noogas be'e."
- ³²Ibrahiima wi'i: "Taa tikku, yaa Jawmiraawo, haa mi besda wolwango ma nde woore tan. Teema sey sappo tan ngoni ton." O jaabi: "Mi halkataa ngol ngam daliila sappo be'e."
- ³³Jawmiraawo dilli nde o timmini wolwididgo bee Ibrahiima, Ibrahiima boo lori haa nokkuure muuɗum.

Laataanooji 19

Ludu hisi halkere Sodoma

- ¹Malaa'ika'en diɗo go njotti Sodoma bee kiikiide. Ludu donno joodi haa dammugal Sodoma. Nde o yi'i be, o ummi, o yehi fottoygo bee mabbe, o sujidi, yeeso maako haa lesdi.
- ²O wi'i: "Barka moodon, useni, njabe nastugo saare maccudo moodon, looton kosde moodon e mbaalon. Fajiri cub on ummoto, nden on tokkitina laawol moodon." Be mbi'i: "Aa'a, min mbaalan haa daldal berniwol."
- ³Ammaa o tori be duuddum, haa be ngari be nasti saare maako. O wadani be nyaamduuji e tamseeje de ufnaakaa, be nyaami.
- ⁴Diga be ciwaa waalugo, worbe berniwol Sodoma, derke'en e nayeebe ngari diga pattule fuu, taari saare.
- ⁵Be ewni Ludu, be mbi'i mo: "Toy worbe warbe haa maada jemmaare nde'e? Wurtin be haa amin, haa min mbaalda bee mabbe."
- ⁶Ludu wurti haa mabbe haa dammugal, o mabbi parewal baawo maako.
- ⁷O wi'i: "Sooba'en am, taa mbaɗe kalludum du'um.
- ⁸Ndaa, mi woodi bibbe rewbe diɗo, be anndaa gorko. Mi wurtinan be haa moodon, on mbaɗa be ko fottani on. Ammaa worbe be'e, taa mbaɗe be koo dume, ngam be ngari haa am. "
- ⁹Be mbi'i: "Wosta do! A jananno meere haa do, a yidi hiitaago min na? Yowwa! Min mbaɗete kalludum, ko burata beya." Be billi Ludu, be baɗiti haa be cekkita parewal.
- ¹⁰Ammaa malaa'ika'en diɗo go porti juude muudum'en, be nastini Ludu nder saare, nden be mabbi parewal.
- ¹¹Nden be mbumni wonbe yaasi fuu, diga derke'en haa ndotti'en, haa be mbaawaay hebtugo dammugal.
- ¹²Malaa'ika'en diɗo go mbi'i Ludu: "Woodi godɗo maada haa do na? Koo esiraawo, koo bibbe maada worbe e rewbe, koo moye nder berniwol ngo'ol, wurtin be diga do.
- ¹³Ngam min nattinan nokkuure nde'e. Jawmiraawo nani gullaali duuddi dow yimbe Sodoma, ngam maajum o neli min halkugo ngo."
- ¹⁴Ludu wurti, yehi ngam wolwango esum'en, tammiibe te'ugo biyum'en rewbe, wi'i be: "Umme, ngurte nokkuure nde'e, ngam Jawmiraawo yidi halkugo berniwol ngo'ol!" Ammaa esiraabe maako ndaari bana o jalnan be non.
- ¹⁵Bee subaha, malaa'ika'en njaawɗini Ludu, mbi'i: "Umma, hoo'u debbo maada e bibbe maada rewbe diɗo, wonbe haa do, ngam taa kalkon nder kiita ngam halleende berniwol ngo'ol!"

¹⁶Nde o don neeba, be nanngi junngo maako e junngo debbo maako e juude biyiiko'en rewbe, ngam Jawmiraawo yidi hisnugo mo. Be ngurtini be, be acci be yaasi berniwol.

¹⁷Nde be ngurtini be, gooto mabbe wi'i: "Doggu ngam kisna yonki maada, taa yeesita, taa dara nder waadiwol fuu! Doggu haa hooseere ngam taa a natta!"

¹⁸Ammaa Ludu jaabi: "Naa non, Jawmiraawo, dum sadi.

¹⁹Ndaa, maccudo maada hebi mo'ere yeeso maada, a wadani yam mboodeenga duudnga bee hisnango yam yonki am. Ammaa mi waawataa doggugo haa hooseere, teema masiibo jekkoto yam, mi maaya.

²⁰Ndaa wuro famaro, badiingo boo ngam mi dogga ton. Accu mi sudoya ton. Naa ngo famaro na? Ngam haa yonki am hisa!"

²¹O wi'i: "Boodum, mi mo'ani ma dum fahin. Mi nattintaa wuro ngo mbolwanta.

²²Yaawda sudoya ton, ngam mi wadataa koo dume, sey to a yottake ton." Ngam maajum wuro ngo ewna Co'ar.

Halkere Sodoma e Gomorra

²³Naange fudi, Ludu boo yotti Co'ar.

²⁴Nden Jawmiraawo tofni yiite e baruudu diga asama dow Sodoma e Gomorra.

²⁵O halki berniiji didi di'i e yimbe wonbe ton fuu e waadiwol bee fudngooji mum fuu.

²⁶Debbo Ludu yeesiti, laati danrangal mannda.

²⁷Ibrahiima dawi cub, yehi haa nokkuure nde o darino yeeso Jawmiraawo.

²⁸O laari gal Sodoma e Gomorra e waadiwol man fuu. O yi'i cuurde eengi diga lesdi bana cuurde bolinirde.

²⁹Nde Allah nattini berniiji waadiwol man, o siftori Ibrahiima. Nde o wili berniiji haa Ludu joodino, o wurtini Ludu jam.

Bibbe Ludu rewbe mbaaldi bee baaba muudum'en

³⁰Ludu huli joodaago haa Co'ar. Ngam maajum o wurti wuro man, o wa'i hooseere, o joodi ton nder lowol, kanke e biyiiko'en rewbe dido.

³¹Nden afo wi'i minyum: "Baaba meeden naywi, walaa gorko boo nder lesdi mo warata nasta haa meeden fodde dabiya duniyaaru fuu.

³²War, njarnen baaba meeden nguykinooram, nden mbaalden bee maako, ngam keben danygol diga maako."

³³Jemma maajum be njarni baaba mabbe nguykinooram. Afo nasti, waaldi bee baaba mum. Baaba anndaa ndey biyum wari waali e ndey o ummi.

³⁴Jaŋgo maajum afo wi'i minyum: "Ndaa, mi waaldi haŋki bee baaba am. Sey en nguykina mo jemmaare nde'e boo. Nden waaldu bee maako an boo, ngam keben danygol diga baaba meeden."

³⁵Jemmaare maajum boo be njarni baaba maɓɓe nguykinoojam. Diɗabo yehi, waaldi bee maako. Baaba anndaa ndey biyum wari waali e ndey o ummi.

³⁶Biɓɓe Ludu diɗo ndeedi diga baaba maɓɓe.

³⁷Afo danyi biɗɗo gorko, inndi dūm Mo'ab. Kaŋko woni baaba Mo'abi'en hannde.

³⁸Diɗabo boo danyi biɗɗo gorko, inndi dūm Ben-Ammi. Kaŋko woni baaba Ammoonien hannde.

Laataanooji 20

Ibrahiima e Abimelek

¹Ibrahiima ummi diga ton, dilli gal tayre Lesdi Fombina. O joodi hakkunde Kaades bee Sura. O fabbi haa Gerar.

²Ibrahiima wi'i yimɓe, Saraatu debbo maako dūm deerɗiiko. Abimelek, laamiɗo Gerar neli, hoo'i Saraatu.

³Allah wari haa Abimelek jemma nder koyɗol, wi'i mo: "A maayan ngam daliila debbo mo koo'ufa, ngam o te'aado."

⁴Ammaa Abimelek ɓaditaakino mo. O wi'i: "Yaa Jawmiraawo, a halkan ummaatoore koo to nde adiliinde na?"

⁵Naa kaŋko wi'i yam: O deerɗam na? Debbo boo wi'i: O deerɗam. Mi waɗi dūm bee ɓernde laaɓnde e juude laaɓɗe."

⁶Allah jaabi mo nder koyɗol: "Min boo mi anndi a waɗi dūm bee ɓernde laaɓnde. Ngam maajum mi haɗi ma waɗugo hakke dow am. Mi accaay ma a meema mo.

⁷Jonta lornan gorko oo debbo mum, ngam o annabiijo. O do'anto ma, a yeedan. Ammaa to a lornataa debbo oo, anndu a maayan fakat, ko marɗa fuu nattan."

⁸Abimelek dawi cub, ewni suka'en mum fuu. O yecci ɓe bolle ɗe'e fuu. Be kultori masin.

⁹Abimelek ewnoyi Ibrahiima, o wi'i mo: "Dume mbaɗɗaa min? Aybewol ngole ngadanmaami haa ngadda hakkewol maŋngol bana ngo'ol dow am e dow laamu am? A huuwi yam kuude ɗe goɗɗo huuwataa!"

¹⁰Nden Abimelek tokki wolwango Ibrahiima: "Dume nufiɗaa haa ngadɗa huunde nde'e?"

¹¹Ibrahiima jaabi: "Mi tammi, kulol Allah woodaa haa nokkuure nde'e, ɓe mbaratam ngam daliila debbo am.

¹²Dow maajum boo, o deerɗam fakat. Baaba amin gooto, ammaa daada maako feere. Bana nii o laatori debbo am.

¹³Nde Allah yiilni yam daayiidum bee saare baaba am, mi wi'i debbo: Waɗanam mboodeenga bee wi'go mi deerɗa koo toy njahten fuu."

¹⁴Abimelek hoo'i dammooji e na'i e maccube e horbe, hokki Ibrahiima. O Iornani mo boo Saraatu, debbo maako.

¹⁵Abimelek wi'i: "Ndaa, lesdi am ɗon yeeso ma. Jooda haa fottani gite ma."

¹⁶O wi'i Saraatu boo: "Ndaa, mi hokki deerɗa ceede cardi ujineere. Dum alaama ka seedanta ma a laaɓɗo yeeso wondube bee ma fuu."

¹⁷Nden Ibrahiima tori Allah, Allah boo yamɗitini Abimelek bee debbo mum e horbe muudum, ɓe ndanyi fahin.

¹⁸Ngam Jawmiraawo wartirno rewɓe nder saare Abimelek fuu rimarɓe daliila Saraatu, debbo Ibrahiima.

Laataanooji 21

Danyeeki Isiyaaku

¹Jawmiraawo woonani Saraatu, waɗani mo bana o wi'no.

²Saraatu reedi, danyani Ibrahiima biɗɗo gorko nder ndottaaku muudum, nder saa'iire nde Allah wi'no mo.

³Ibrahiima inndi biɗɗo mo Saraatu danyani mo Isiyaaku.

⁴Ibrahiima juulni biyum nyalaade joweetatabre bana Allah umruno mo.

⁵Ibrahiima woodino duubi teemerre (100), nde o danyana Isiyaaku.

⁶Saraatu wi'i: "Allah jalni yam ngam seyo. Koo moy nanando ɗum, jalan ngam daliila am."

⁷O wi'i boo: "Moy yeccanno Ibrahiima: Saraatu musinanno biɓɓe? Ammaa mi danyani mo biɗɗo gorko nder ndottaaku maako."

⁸Biɗɗengel mawni. Nyannde ngel enta, Ibrahiima waɗi nyaamduuji ɗuudɗi.

Hajara e Isma'iilu ndiwaama

⁹Nyannde wonnde, Saraatu yi'i Isma'iilu mo Hajara Misraajo danyani Ibrahiima, ɗon fija.

¹⁰O wi'i Ibrahiima: "Riiw kordɗo oo bee biyum! Ngam bii kordɗo oo rondataa bee biyam Isiyaaku."

¹¹Haala ka'a fottanaay Ibrahiima sam, ngam Isma'iilu boo ɗum biyiiko.

¹²Ammaa Allah wi'i Ibrahiima: "Taa laar dūm bana kalludūm dow derkeejo e kordō ma. Waɗ ko Saraatu wi'i ma fuu, ngam bee Isiyaaku kebrata danygol ma.

¹³Ammaa bii kordō boo, mi laatinan mo ummaatoore, ngam o danygol ma."

¹⁴Jaɗngo maajum Ibrahiima dawi cub, hoo'i nyaamdu e kanyakanyaawu ndiyam, hokki dūm Hajara. O jo'inani biɗngel dow balawal. O jabbiti mo. Hajara dilli, don yiilo nder ladde Biirsaba.

¹⁵Nde ndiyam nder kanyakanyaawu timmi, o acci biɗngel les wumre.

¹⁶Nden o dilli baakin fidaande kurol, o joodi, o tiiti ngel. Ngam o wi'i: "Taa mi laara maayde biɗngel." O joodi, o tiiti ngel, o fuddi woyugo.

¹⁷Allah nani sawtu derkeejo. Malaa'ikaaajo Allah ewni Hajara diga asama, wi'i mo: "Ko waɗ ma, Hajara? Taa hul, ngam Allah nani boji derkeejo haa o woni.

¹⁸Umma, hoo'u mo, joga mo haa juɗngo boodūm, ngam mi laatinan mo ummaatoore mawnde."

¹⁹Allah mabbiti gite Hajara, o yi'i seeboore ndiyam. O yehi, o hebbini kanyakanyaawu, o yarni derkeejo.

²⁰Allah wondi bee derkeejo, o mawni, o joodi nder ladde. O laati gawjo.

²¹O joodi nder ladde Paran. Daada maako te'ani mo debbo iwɗo lesdi Misra.

Ibrahiima e Abimelek kabbi alkawal

²²Saa'i maajum Abimelek wardi bee Pikol, hooreejo honoobe muudūm haa Ibrahiima, wi'i mo: "Allah don wondi bee ma nder ko mbaɗata fuu.

²³Jonta do, hunoranam bee Allah, a zambataako yam, koo biyam, koo taaniraawo am. Bana mi waɗirani ma mboodeenga, non an boo waɗanam, min e lesdi ndi ngonda nder maari jonta."

²⁴Ibrahiima wi'i: "Mi hunake."

²⁵Nden Ibrahiima feli Abimelek ngam haala bulndu ndu maccube Abimelek njabti.

²⁶Abimelek wi'i: "Mi anndaa mo waɗi dūm. An boo a yeccaay yam, mi meedaay nanugo dūm, sey hannde."

²⁷Nden Ibrahiima hoo'i dammooji e na'i, hokki di Abimelek. Be diɗo fuu be kabbotiri alkawal.

²⁸Ibrahiima hoo'i borti joweediɗi haa dammooji, darni di sera.

²⁹Abimelek wi'i Ibrahiima: "Dume borti joweediɗi di'i, di ndarnuda sera ngadata?"

³⁰O jaabi: “Borti joweedi di'i, jab di diga juŋgo am ngam seedaago no min wasi bulndu ndu'u.”

³¹Ngam maajum nokkuure nde'e ewna Biirsaba, ngam be diɗo fuu be kunino ton.

³²Bana non be kaɓbiri alkawal haa Biirsaba. Abimelek ummi bee Pikol, hooreejo honooɓe muudum, lorti haa lesdi Filisti'en.

³³Ibrahiima jubi lekki aslahi haa Biirsaba. Haa ton o ewni innde Jawmiraawo, Allah duumiɗo nder do'a.

³⁴Ibrahiima faɓbi nyalɗe duuɗɗe nder lesdi Filisti'en.

Laataanooji 22

Jawmiraawo foondi Ibrahiima

¹Baawo kuuje ɗe'e, Allah foondi Ibrahiima, wi'i mo: “Ibrahiima!” O jaabi: “Na'am.”

²Allah wi'i: “Hoo'u biya bajjo, Isiyaaku mo ngidɗa, yah nder lesdi Moriya. Lii'a mo ton bana nguleteenga dow hooseere nde mi tammi tinndinango ma.”

³Ibrahiima dawɗi cub, dadɗi wamnde mum, hoo'i suka'en mum diɗo e biyum Isiyaaku. O seeki ledɗe ngam nguleteenga, nden o ummi, o dilli haa nokkuure nde Allah wi'no mo.

⁴Nyannde tatabre Ibrahiima tijji, ewwi nokkuure maajum diga daayiidum.

⁵O wi'i suka'en maako: “Njooɗe haa ɗo bee wamnde. Ammaa min bee derkeejo min njahan haa too, min kujida, nden min loroto haa moodon.”

⁶Ibrahiima hoo'i ledɗe ngam nguleteenga, wallini ɗe dow biyum Isiyaaku. O hoo'i yiite bee labi. Be ndillidi, be diɗo fuu.

⁷Nden Isiyaaku wi'i Ibrahiima, baaba muudum: “Baaba!” Ibrahiima jaabi: “Ndaa yam, biɲngel am.” Isiyaaku yaami: “Ndaa yiite bee ledɗe, ammaa toy jawgel guleteengel?”

⁸Ibrahiima jaabi: “Biɲngel am, Allah hiɓɓan ɗum, hebanan hoore mum jawgel guleteengel.” Be tokki yahdugo, be diɗo fuu.

⁹Nde be njotti nokkuure nde Allah wi'no Ibrahiima, o mahi hirsirde, o yowndindiri ledɗe. O haɓbi biyiiko Isiyaaku, o wallini mo dow hirsirde, haa dow ledɗe.

¹⁰Nden o forti juŋgo maako, o hoo'i labi ngam o hirsirde biyiiko.

¹¹Ammaa malaa'ikaajo Jawmiraawo ewni mo diga asama: “Ibrahiima! Ibrahiima!” O jaabi: “Na'am.”

¹²Malaa'ikaajo wi'i: “Taa meem derkeejo, taa waɗ mo koo ɗume! Ngam jonta mi annditi a kulɗo Allah, ngam a haɗaay yam biɗɗo maɗa bajjo.”

¹³Ibrahiima bangti gite, yi'i njawdiri mbaalu baawo maako. Luwe maari don njomi nder wumre sukkunde. O yehi, o hoo'i ndi, o lii'ani ndi Allah nguleteendi haa mbattudi biyiiko.

¹⁴Ibrahiima inndi nokkuure man Jawmiraawo hibban dum. Haa hannde dum don wi'e: "Dow hooseere Jawmiraawo, dum hibboto".

Allah barkidini Ibrahiima baawo poondol

¹⁵Malaa'ikaajo Jawmiraawo ewni Ibrahiima nde didawre diga asama,

¹⁶wi'i: "Mi don hunoro hoore am – non Jawmiraawo wi'i – ngam a wadi du'um, a hadaay yam bidfo ma bajjo,

¹⁷fakat mi barkidinte, mi duddinan danygol maada masin, bana koode asama, bana njaareendi maayo. Danygol ma jaktan berniji konne'en muudum'en.

¹⁸Daliila danygol ma mi barkidinan ummaatooje duniyaaru fuu, ngam a dowlani kongol am."

¹⁹Ibrahiima lori haa suka'en muudum, be fuu be lortidi Biirsaba. Ibrahiima joodi ton.

Danygol Nahor, deerdiraawo Ibrahiima

²⁰Baawo kuuje de'e, be anndini Ibrahiima: "Ndaa, Milka boo danyani deerda Nahor bibbe worbe:

²¹Uus, afo maako e Bus, deerdum e Kemuwel, baaba Aram

²²e Keset e Haso e Pildas e Yidilaf e Betu'iila."

²³Betu'iila danyi Rebekka. Njowheetato be'e, ngoni bibbe be Milka danyani Nahor, deerdiraawo Ibrahiima.

²⁴Culaado maako Rewma danyi Tebak e Gaham e Tahas e Ma'aka.

Laataanooji 23

Maayde e uweeki Saraatu

¹Saraatu yeedi duubi teemerre bee noogas e joweedidi (127).

²O maayi haa Kiriyaat-Arba, waato Heburuun, nder lesdi Kanaana. Ibrahiima wari mayiti Saraatu, debbo muudum.

³Nden o ummi, o acci maaydo maako. O wolwani bibbe Heti, o wi'i:

⁴"Mi jananno, mi kodo haa moodon. Ndokkeedam mi mara pallel yenaande haa moodon, haa mi uwa maaydo am".

⁵Bibbe Heti njaabi Ibrahiima:

⁶“Naywa, nan min! Allah waɗi ma a teddudo caka amin, uw maayɗo ma nder yenaande burnde genaale amin fuu woodugo. Walaa godɗo nder amin haɗata ma yenaande mum, ngam uwa maayɗo ma.”

⁷Nden Ibrahiima ummi, sujidi yeeso danygol Heti, yimbe lesdi maajum,

⁸o wi'i be: “To on njabani yam mi uwa maayɗo am haa ɗo, nananeedam e yamaneedam Efruuna bii Cohar,

⁹o hokkammi lowol Makpela, maral maako, haa timmitorde ngesa maako. O soorrammi ngol bee saman keewɗo, mi mara pallel yenaande caka moodon.”

¹⁰Efruuna, Hetiijo, ɗonno jooɗi caka bibbe Heti, o jaabi Ibrahiima yeeso Heti'en e wonbe haa dammugal berniwol muudum fuu:

¹¹“Naa non, naywa! Nanam, mi hokki ma ngesa man meere, bee lowol nder maaka fuu. Yeeso yimbe ummaatoore am mi hokki ma ngol, ngam a uwa maayɗo ma.”

¹²Ibrahiima sujidi yeeso yimbe lesdi maajum.

¹³O wolwani Efruuna yeeso maɓbe fuu, o wi'i: “Useni nanam! Mi yobete saman ngesa, jaɓ ɗum, nden mi uwa maayɗo am ton.”

¹⁴Efruuna jaabi Ibrahiima:

¹⁵“Naywa, nanam! Lesdi ndi saman mum ceede cardi teemedɗe nayi, ɗum ɗume hakkunde ma e am? Uw maayɗo maada!”

¹⁶Ibrahiima narri bee Efruuna. O foondani mo saman mo o wolwi ɗum yeeso bibbe Heti: Ceede cardi teemedɗe nayi, pottanande filoobe.

¹⁷Bana non ngesa Efruuna haa Makpela, gal fuunaange Mamre e lowol nder maaka e leɗɗe gonde haa ngesa haa keeri maaka fuu,

¹⁸ɗum laati maral Ibrahiima yeeso Heti'en fuu tawaabe haa dammugal berniwol maako.

¹⁹Baawo maajum Ibrahiima uwi debbo mum Saraatu nder lowol haa ngesa Makpela, tiitotiri bee Mamre, waato: Heburuun, nder lesdi Kanaana.

²⁰Bana nii ngesa e lowol nder maaka laatanaaki Heti'en fahin, ɗum warti maral Ibrahiima, ngam pallel yenaande uwugo maaybe mum.

Laataanooji 24

Bangal Isiyaaku bee Rebekka

¹Ibrahiima naywi masin, duubi maako ɗuudi, Jawmiraawo barkidɗinno mo nder koo ɗume fuu.

- ²Ibrahiima wi'i suka mum, burdufo duubi nder saare, mo o halfini mardi maako fuu: "Wallin junngo ma caka dawde am.
- ³Hunanam bee Jawmiraawo, Allah mo asama e lesdi, a te'antaa bidfo am debbo caka bibbe Kanaani'en be njoodiimi caka muudum'en.
- ⁴Ammaa a yahan haa lesdi am, haa banndiraabe am, ngam a te'ana biyam Isiyaaku debbo."
- ⁵Suka go jaabi mo: "Teema debbo jabataa tokkaago yam haa lesdi ndi'i. To non kam, mi yahra bidfo ma haa lesdi ndi ngurtiidaa na?"
- ⁶Ibrahiima wi'i mo: "Reenta yahrugo biyam haa ton!
- ⁷Allah Jawmiraawo mo asama, gurtindo yam saare baaba am e lesdi yimbe am, o hunani yam no o hokkan danygol am lesdi ndi'i. O nelan malaa'ikaajo maako yeeso ma, haa ton a te'anta bidfo am debbo.
- ⁸To debbo jabaay tokkaago ma, a dimdinaado diga hunayeere nde'e. Ammaa a yahrataa bidfo am haa ton!"
- ⁹Suka go wallini junngo muudum caka dawde jaagordo mum Ibrahiima, o hunani mo dow haala ka'a.
- ¹⁰Nden o hoo'i geeloodi sappo caka geeloodi jaagordo maako, o dilli. O hoo'i boo mardum saman ko jaagordo mum mari haa junngo. O yehi Mesopotamiya, haa wuro Nahor.
- ¹¹O hofnini geeloodi yaasi wuro, kommbi bulndu. Dum kiikiide, saa'i rewbe ngurtoto nyedugo ndiyam.
- ¹²O tori: "Yaa Jawmiraawo, Allah jaagordo am Ibrahiima, mi fotta bee ko dabbanmi hannde e woonanan jaagordo am Ibrahiima boo.
- ¹³Ndaa, mi don dari haa kommbi bulndu. Bibbe rewbe yimbe wuro ngo'o ngurtoto ngam nyedugo ndiyam.
- ¹⁴To mi wi'i paanyo debbo: Wur mbulku ma haa mi yara, kanke boo to o wi'i: Yar, mi yarnan geeloodi ma boo – laato mo cubanda suka ma Isiyaaku. Bana non anndiranmi a woonani jaagordo am."
- ¹⁵Diga o timminaay wolwugo tawon, Rebekka, bii Betu'iila, daada Betu'iila woni Milka debbo Nahor, deerdiraawo Ibrahiima. O wurti bee mbulku dow balawal maako.
- ¹⁶Bidfo debbo oo narniido masin, o paanyo mo gorko meedaay anndugo. O jippi haa waawru, o hebbini mbulku maako, o wa'iti.
- ¹⁷Suka Ibrahiima go doggi, fotti bee maako, wi'i mo: "Useni! Hokkam ndiyam sedda diga mbulku ma haa mi yara."

- ¹⁸O jaabi: "Yar, naywa!" O yaawdi jippingo mbulku dow junngo maako, ngam o yara.
- ¹⁹Nde o safti yarugo, paanyo wi'i: "Mi safanan geeloodi ma boo, di njara, haa di domdita."
- ²⁰O yaawdi, o rufi ndiyam mbulku nder heeleewo, o doggi kadiboo, o yehi haa bulndu, o nyedi. O safani geeloodi maako fuu.
- ²¹Gorko oo laari mo. O jeedi haa o annda to Jawmiraawo humtani mo jahaangal maako malla humtanaay mo.
- ²²Nde geeloodi cafti yarugo, gorko go hoo'i halagaare nde kanjeeri, o wadi boo jawe kanjeeri teddude didi haa juude maako.
- ²³O yami mo: "Useni wi'am, a bii moye? Woodi pallel nder saare baaba ma haa min mbeera na?"
- ²⁴O jaabi mo: "Mi bii Betu'ila bii Nahor mo debbo mum Milka danyani dum."
- ²⁵O wi'i fahin: "Hufo e nyaamdu don duudum haa amin, pallel weernugo boo don."
- ²⁶Gorko oo turi, sujidani Jawmiraawo.
- ²⁷O wi'i: "Mi yetti Jawmiraawo, Allah jaagordo am Ibrahiima, mo ittanaay jaagordo am mboodeenga mum e goongaaku mum! O dowi yam boo dow laawol cir haa saare banndiraabe jaagordo am!"
- ²⁸Paanyo debbo go doggi, anndini kuuje de'e fuu yimbe wondube bee daada mum ko saali.
- ²⁹Rebekka woodi deerdiraawo gorko, bi'eteedo Laban. Laban wurti, doggi haa gorko kommbi bulndu go.
- ³⁰O yi'i halagaare haa kine e jawe haa juude deerdiiko debbo, o nani boo bolle deerdiiko Rebekka, bi'fo: "Bana non gorko oo wolwani yam", o yehi haa gorko go. Gorko oo donno dari kommbi geeloodi, gal bulndu.
- ³¹Laban wi'i: "War, an barkidinaado Jawmiraawo! Ngam dume ndarotoda yaasi? Mi wo'ini suudu, woodi pallel ngam geeloodi boo."
- ³²Gorko go nasti saare, Laban rifti geeloodi, o hokki di hufo e nyaamdu. O waddi ndiyam lootirdam kosde ngam gorko go e worbe wondube bee maako fuu.
- ³³O jo'ini nyaamdu yeeso mabbe, ammaa kanke o wi'i: "Mi nyaamataa, sey to mi yecci habaru am." Laban wi'i: "Wolwu!"
- ³⁴O wi'i: "Mi kuuwanoowo Ibrahiima.

- ³⁵Jawmiraawo barkidini jaagordo am, haa o riski masin. O hokki mo dammooji e na'i e cardi e kanjeeri e maccube e horbe e geeloodi e bamde.
- ³⁶Saraatu, debbo jaagordo am, nder nayeewu muudum, o danyani jaagordo am biddo gorko. Jaagordo am boo hokki biyiiko mardi mum fuu.
- ³⁷O hunni yam, o wi'i: Taa te'an biddo am debbo caka bibbe Kanaani'en be njoodiimi nder lesdi muudum'en.
- ³⁸Ammaa yah haa saare baaba am e lenyol am, ngam te'ana biddo am debbo.
- ³⁹Mi wi'i jaagordo am: Teema debbo oo jabataa tokkaago yam.
- ⁴⁰O jaabi yam: Jawmiraawo mo mi dwtani dum foroy, nelan malaa'ikaajo mum bee maada. O humtante jahaangal ma, ngam a te'ana biddo am debbo mo lenyol am diga saare baaba am.
- ⁴¹To a yottake lenyol am, a rimdi e hunayeere nde'e. Koo to be ndokkaay ma paanyo debbo boo, a rimdi e hunayeere nde'e.
- ⁴²Hannde kadi mi wari haa bulndu ndu'u, mi wi'i: Yaa Jawmiraawo, Allah jaagordo am Ibrahiima, humtanam jahaangal am ngal mbaadanmi hannde.
- ⁴³Ndaa, mi don dari haa kommbi bulndu. Paanyo debbo gurtotoodo nyedugo, mo mi wi'ata dum: Useni hokkam ndiyam sedda diga mbulku ma haa mi yara,
- ⁴⁴kanke boo to o wi'i yam: Yar, mi safanan geeloodi ma boo, – laato debbo mo cubanda bii jaagordo am.
- ⁴⁵Diga mi timminaay wolwugo nder bernde am tawon, ndaa Rebekka wurti bee mbulku dow balawal muudum. O jippi haa waawru, o nyedi. Mi wi'i mo: Hokkam mi yara!
- ⁴⁶Law o jippini mbulku diga balawal maako, o wi'i: Yar, mi yarnan geeloodi ma boo. Mi yari, nden o yarni geeloodi am.
- ⁴⁷Mi yami mo: A bii moye? O jaabi: Mi bii Betu'iila bii Nahor bee debbo mum Milka. Nden mi wadi halagaare haa kine maako e jawe haa juude maako.
- ⁴⁸Mi turi, mi sujidani Jawmiraawo. Mi yetti Jawmiraawo, Allah jaagordo am Ibrahiima, mo dowi yam dow laawol pottungol, haa mi hoo'ana jaagordo am bii deerdiiko.
- ⁴⁹Jonta kam, to on ngidi wangingo mboodeenga e goongaaku haa jaagordo am, anndineedam! To naa non, mi waylititto gal nyaamo malla nano.”
- ⁵⁰Laban e Betu'iila njaabi: “Min mbaawataa wi'ugo ma ooho malla aa'a, ngam haala ka'a iwi haa Jawmiraawo.
- ⁵¹Ndaa, Rebekka yeeso ma, hoo'u mo, yah jam, o laato debbo bii jaagordo ma bana Jawmiraawo wi'i.”

⁵²Nde suka Ibrahiima nani bolle mabbe, o sujidani Jawmiraawo.

⁵³Nden o wurtini kuuje: Cardi e kanjeeri e limce, o hokki de Rebekka. O hokki deerdiiko e daada maako boo kuuje marde saman.

⁵⁴Baawo maajum be nyaami, be njari, kanjo e worbe wondube bee maako, nden be mbaali. Fajiri, nde weeti, o wi'i: "Acceedam mi lorto haa jaagordo am."

⁵⁵Deerdiraawo Rebekka e daada mum mbi'i: "Accu paanyo debbo joodo haa amin nyalde sedfa, koo sappo, nden o dilluma."

⁵⁶Ammaa o wi'i be: "Taa neebnaneedam! Ngam Jawmiraawo humtani yam jahaangal am. Acceedam, mi hoota haa jaagordo am."

⁵⁷Be mbi'i: "Ewnen ma paanyo debbo, yamen mo."

⁵⁸Be ewni Rebekka, be yami mo: "A yidi dillididgo bee gorko oo na?" O jaabi: "Ooho."

⁵⁹Be acci Rebekka e musininnoodo dum dillida bee suka Ibrahiima go e worbe muudum.

⁶⁰Be mbarkidini Rebekka bee wi'go: "An, deerdiraawo amin, laata daada yimbe ujineeje duudde! Danygol ma mara berniji konne'en muudum!"

⁶¹Nden Rebekka e horbe muudum ummi, be mba'i geeloodi, be tokki gorko oo. O hoo'i Rebekka, o dilli.

⁶²Isiyaaku wartino diga bulndu wi'eteendu Beer-Lahay-Roy, ngam o joodi haa Lesdi Fombina.

⁶³O wurti asiriire wodnde waancoyaago nder gese. O bangti gite, o yi'i geeloodi don ngara.

⁶⁴Rebekka boo bangti gite muudum, yi'i Isiyaaku. O jippi ngeelooba,

⁶⁵o yami suka go: "Moy nder ngesa haa to garando fottugo bee meeden oo?" O jaabi: "Dum jawmam." Rebekka hoo'i suddaa, suddi hoore mum.

⁶⁶Suka anndini Isiyaaku kuuje de o wadno fuu.

⁶⁷Isiyaaku yahri Rebekka nder suudu daada muudum Saraatu. O hoo'i Rebekka, laati debbo maako, o yidi mo. Bana nii Isiyaaku de'itiri dow maayde daada muudum.

Laataanooji 25

Danygol Ibrahiima bee Ketura

¹Ibrahiima te'i debbo feere, innde maako Ketura.

²O danyani mo Zimran e Yoksan e Medaan e Mediyan e Yisbak e Suhak.

³Yoksan danyi Seba e Dedan. Bibbe Dedan ngoni: Assuuri'en e Letusi'en e Lewmi'en.

⁴Bibbe Mediyen ngoni: Efa e Efer e Hanok e Abida e Elda'a. Be fuu be yimbe danygol Ketura.

⁵Ibrahiima hokki Isiyaaku mardi muudum fuu.

⁶Bibbe sulaabe maako boo, o hokki be dokke. Hiddeko o maaya o neli be haa fuunaange, daayiidum bee biyiiko Isiyaaku.

Maayde e uweeki Ibrahiima

⁷Ibrahiima wadi duubi teemerre e cappande joweedidi e jowi (175).

⁸Baawo ndottaaku mboodngu keewngu e caftuki balde, o maayi, o hawtoyi bee kaakiraabe maako.

⁹Bibbe maako: Isiyaaku e Isma'iilu uwi mo nder lowol Makpela haa ngesa Efruuna bii Cohar Hetiijo, haa fuunaange Mamre.

¹⁰Ibrahiima soodno ngesa ka'a haa Heti'en. Ton Ibrahiima e debbo muudum Saraatu uwa.

¹¹Baawo maayde Ibrahiima, Allah barkidini Isiyaaku, biyiiko. Isiyaaku joodi haa kommbi bulndu Lahay-Roy.

Danygol Isma'iilu

¹²Ndaa habaru danygol Isma'iilu bii Ibrahiima, mo Hajara Misraajo, kordo Saraatu, danyani dum.

¹³Ndaa inde bibbe Isma'iilu bee tokkindirki: Nebayot woni afo Isma'iilu, nden Keedar e Adbeel e Mipsaam

¹⁴e Misma e Duuma e Massa

¹⁵e Hadat e Teema e Yetuuru e Naafis e Keduma.

¹⁶Kambe ngoni bibbe Isma'iilu sappo e dido, be inndi gure mabbe e canjgeeje mabbe bee inde mabbe.

¹⁷Isma'iilu wadi duubi teemerre e cappande tati e joweedidi (137). Nden o maayi, o hawtoyi bee kaakiraabe maako.

¹⁸Danygol maako joodi hakkunde Hawila bee Sura, gal fuunaange Misra, gal laawol yahugo Assuura. Be njoodi daayiidum bee banndiraabe mabbe fuu.

Danyeeke Isuwa e Yaakubu

¹⁹Ndaa habaru danygol Isiyaaku bii Ibrahiima:

²⁰Isiyaaku woodino duubi cappande nayi yaake o te'i Rebekka, bii Betu'iila Aramiijo, mo lesdi Paddan-Aram, deerdiraawo Laban.

²¹O tori Jawmiraawo ngam daliila debbo maako, ngam o dimaro. Jawmiraawo jabi tornde maako, debbo maako Rebekka reedi.

²²Bikkoy ciwtukoy donno lukkindira nder reedu maako. O wi'i: "To non dum laatake kam, ngam dume dum warani yam?" O yehi yamugo Jawmiraawo.

²³Jawmiraawo wi'i mo: "Ummaatooje dīdī ngoni nder reedu ma, jama'aaje dīdī cenndoto diga wurtaago maaje nder reedu ma. Jama'aare woore buran ndeya semmbe, mawniraawo huuwanan minyiraawo."

²⁴Saa'i danyugo maako yotti, dum siwtube ngoni nder reedu maako.

²⁵Arano wurti, o bodeejo, o fuu maako bana alkibbaare sannyande bee gaasa. Be inndi mo Isuwa.

²⁶Baawo man deerdiiko wurti, juŋgo maako jogi teppere Isuwa. Be inndi mo Yaakubu. Isiyaaku mari duubi cappande joweego, saa'i be ndanya.

²⁷Bibbe worbe be'e mawni. Isuwa laati gawjo baawdo, goddo ladde. Yaakubu laati de'udo, mo donno tum haa saare.

²⁸Isiyaaku yidi Isuwa, ngam kusel ladde welani hunnduko maako. Ammaa Rebekka yidi Yaakubu.

²⁹Nyanndere go Yaakubu wadi nyaamdu, Isuwa boo warti ladde, o comdo.

³⁰Isuwa wi'i Yaakubu: "Accu mi nyaama bodeejum du'um ngam mi comdo." Ngam maajum o ewna Edoom.

³¹Yaakubu jaabi: "Soorranam daraja afaaku ma hannde nden tawon."

³²Isuwa wi'i: "Ndaa, mi don maaya, dume afaaku man nafatammi?"

³³Yaakubu wi'i: "Hunanam tawon!" O hunani mo, o soorrani Yaakubu daraja afaaku maako.

³⁴Nden Yaakubu hokki Isuwa tamseere bee irin nyebbe defaade. O nyaami, o yari, nden o ummi, o dilli. Bana non Isuwa yawri daraja afaaku muudum.

Laataanooji 26

Isiyaaku bee Abimelek haa Gerar e Biirsaba

¹Weelo wadi nder lesdi, naa dum weelo arannde wadngo nder zamanu Ibrahiima. Isiyaaku yehi Gerar, haa Abimelek, laamiido Filisti'en.

²Jawmiraawo wangani mo, wi'i: "Taa yah haa Misra, ammaa jooda nder lesdi ndi mi hollete.

³Fabbu nder maari, mi wondan bee ma, mi barkidinte. Ngam an danygol ma ndokkanmi lesde de'e fuu. Mi tabitinan hunayeere nde kunaniimi baaba ma Ibrahiima.

- ⁴Mi duddfinan danygol ma bana koode asama, mi hokkan danygol ma lesde de'e fuu. Daliila danygol maada, ummaatooje duniyaaru fuu keban barka.
- ⁵Ngam Ibrahiima nanani yam, dɔwtani umrooje am e farillaaji am e sardiiiji am fuu."
- ⁶Bana non Isiyaaku joodori haa Gerar.
- ⁷Nde worbe wuro man y'ami mo haala debbo maako, o wi'i: "O deerdiraawo am." O huli wi'go: "O debbo am." Ngam o huli taa worbe lesdi man mbara mo daliila Rebekka, ngam o narniido.
- ⁸Nde Isiyaaku duuri ton sedda, nyannde feere Abimelek, laamiido Filisti'en yurni haa wurdere suudu. O yi'i no Isiyaaku fijiri bee debbo muudum Rebekka.
- ⁹Abimelek ewni Isiyaaku, wi'i: "O debbo ma sike! Koni mbi'daa o deerdiraawo ma?" Isiyaaku jaabi mo: "Mi wi'i dum ngam mi huli mbareego daliila maako."
- ¹⁰Abimelek wi'i: "Kayya! Dume mba'ddaa min do? Luttino sedda gooto nder ummaatoore nde'e waaldanno bee debbo ma, nden a aybinanno min."
- ¹¹Abimelek umri yimbe fuu, o wi'i: "Meemdo gorko oo bee debbo maako, kiiteteedo kiita mbareego."
- ¹²Hitaande maajum, Isiyaaku aawino nder lesdi maajum. O yaamni cowi teemerre ko o aawi, ngam Jawmiraawo barkidini mo.
- ¹³O riski masin. Risku maako yehi yeeso yeeso haa o laati mawdo masin.
- ¹⁴O mari tokke dammooji e tokke na'i e suka'en duudbe. Ngam maajum Filisti'en kaaji mo.
- ¹⁵Bulli di huuwoobe baaba maako Ibrahiima ngasno naane fuu, Filisti'en uwi di, kebbini di lesdi.
- ¹⁶Abimelek wi'i Isiyaaku: "Dillu diga do, ngam a burdi min baawde."
- ¹⁷Isiyaaku dilli, wadi saɲngeere muudum nder waadiwol Gerar. O joodi ton.
- ¹⁸Isiyaaku ufti bulli ndiyam di be ngasno nder zamanu baaba muudum Ibrahiima, di Filisti'en uwno baawo maayde Ibrahiima. O ewni di bee inde de baaba maako inndinno di.
- ¹⁹Suka'en Isiyaaku ngasi bulndu nder gaaruwol, be tawi seeboore.
- ²⁰Waynaabe Gerar njokkiri bee be Isiyaaku, be mbi'i: "Ndiyam da'am, minin mari dam." Isiyaaku inndi bulndu maajum Esek, ngam be njokkirno bee maako.
- ²¹Nden suka'en maako ngasi bulndu wodndu, be njokkiri dow maaru boo. O inndi ndu Sitna.

²²O ummi diga ton, o wasi bulndu wodndu fahin, dow maaru kam be njokkiraay. O inndi ndu Rehobot, ngam o wi'i: "Jonta Jawmiraawo wadani en babal peeciingal, ngam en besdo nder lesdi."

²³O dilli diga ton haa Biirsaba.

²⁴Jawmiraawo wangani mo jemmaare maajum, wi'i: "Min woni Allah mo baaba ma Ibrahiima. Taa hul, ngam mi don wondi bee ma. Mi barkidinte, mi duffinan danygol ma ngam daliila Ibrahiima jaggiido am."

²⁵Isiyaaku mahi hirsirde haa nokkuure man, o ewni innde Jawmiraawo nder do'a. O darni laymaaru maako ton, suka'en maako ngasi bulndu wodndu.

²⁶Abimelek wari diga Gerar, ngam laarugo mo. O wardi bee Ahusat, soobaajo maako e Pikol, hooreejo honoobe maako.

²⁷Isiyaaku y'ami be: "Ngam dume ngardon laarugo yam? On nganyi yam, on ndiwi yam diga moodon."

²⁸Be njaabi: "Min ngi'i laabdum tal Jawmiraawo don wondi bee ma. Ngam maajum min mbi'i sey hunayeere wade hakkunde meeden, waato hakkunde amin bee maada. Min kabba alkawal bee maada:

²⁹Hunana min a wadataa min kalludum, bana minin boo min mbadanaay ma kalludum, min mbadani ma booddum tan, min acci ma a dilli jam. Jonta a laati mo Jawmiraawo barkidini."

³⁰Isiyaaku wadani be nyaamduuji, be nyaami, be njari.

³¹Be ndawi fajiri cub, be kunotiri. Nden Isiyaaku jabbiti be, be ceedi bee maako nder jam.

³²Nyalaade man suka'en Isiyaaku ngari, anndini mo haala bulndu ndu be ngasi, be mbi'i mo: "Min njokki ndiyam."

³³O inndi ndu Saba, ngam maajum innde wuro ngo laati Biirsaba haa wargo hannde.

Rewbe Isuwa jananbe

³⁴Nde Isuwa wadi duubi cappande nayi (40), o te'i Yehuudit bii Beeri Hetiijo. O te'i boo Basmat bii Elon Hetiijo.

³⁵Be mettini Isiyaaku e Rebekka masin.

Laataanooji 27

Isiyaaku barkidini Yaakubu

¹Isiyaaku naywi, gite maako boo tampi, haa yotti o yi'ataa sam. O ewni Isuwa, afo maako, o wi'i mo: "Biingel am." Isuwa jaabi: "Na'am."

- ²Isiyaaku wi'i: "Ndaa, mi naywi, mi anndaa nyalaade nde maayanmi.
- ³Kadi, hoo'u balmi ma, baaru ma e lagaawal ma, yah ladde, loohanam kusel ladde.
- ⁴Wadnam nyaamdu welndu, bana no ngidfmi. Waddanam ndu, mi nyaama, ngam haa mi barkidfine hiddeko mi maaya."
- ⁵Rebekka donno nana saa'i Isiyaaku wolwani biyum Isuwa. Isuwa dilli ladde ngam loohaago kusel ladde, ngam waddugo ngel haa saare,
- ⁶Rebekka wolwani biyum Yaakubu : "Ndaa, mi nani baaba ma wolwani deerda Isuwa ni'i:
- ⁷Waddanam kusel ladde, wadnam nyaamdu welndu, mi nyaama. Mi barkidinte yeeso Jawmiraawo hiddeko mi maaya.
- ⁸Jonta kam, biɲngel am, nananam e wad ko umranmaami:
- ⁹Yah haa tokkere, waddanam njawkoy mboodkoy didoy. Mi defanan koy baaba ma nyaamdu welndu, bana o yidi dum.
- ¹⁰A yahrana ndu baaba ma, o nyaama, ngam haa o barkidfine hiddeko o maaya."
- ¹¹Yaakubu jaabi Rebekka, daada mum: "Ndaa, deerdam Isuwa o goddo duuda-gaasaajo, ammaa min mi walaa gaasa haa banndu.
- ¹²Teema baaba am meematam, mi laatanto mo bana jancoowo, nden mi waddanan hoore am naaloore, naa barka."
- ¹³Amaa daada maako wi'i mo: "Naaloore man wara dow hoore am, biɲngel am. Nananam tan, yah waddanam!"
- ¹⁴Yaakubu dilli, dabbitoyi njawkoy, waddani koy daada muudum. Daada maako defi nyaamdu welndu, bana no baaba maako yidi.
- ¹⁵Nden o hoo'i limce Isuwa, afo maako, duuda-samanje gonde nder suudu maako, o borni de Yaakubu, biyiiko minyiraajo.
- ¹⁶O bornani mo lare njawkoy go haa juude e diggudum daande maako.
- ¹⁷Nden o hokki biyiiko Yaakubu nyaamdu welndu ndu o defi e tamseere nde o tamsi.
- ¹⁸Yaakubu nasti haa baaba muudum, wi'i: "Baaba am!" O jaabi: "Na'am. An moy, biɲngel am?"
- ¹⁹Yaakubu wi'i baaba muudum: "Dum min Isuwa, afo maada. Mi wadi bana a wi'i yam. Umma, jooda, nyaam kusel ladde ngel ngaddumi, ngam haa a barkidinammi."
- ²⁰Isiyaaku yami: "Noy tawrudaa kusel ladde man law, biɲngel am?" O jaabi: "Ngam Jawmiraawo, Allah maada fottini yam bee maajum."

- ²¹Isiyaaku wi'i Yaakubu: "Badita, biɲngel am, ngam mi meeme, mi anndita fakat a biyam Isuwa na malla naa non."
- ²²Yaakubu baditi baaba muudum Isiyaaku. Baaba go meemi mo, wi'i: "Sawtu kam, dum sawtu Yaakubu, ammaa juude boo, de Isuwa."
- ²³O annditaay mo, ngam juude maako keewi gaasa bana de deerɗiiko Isuwa. O barkidini mo.
- ²⁴O yamti mo fahin: "A biyam Isuwa fakat na?" Yaakubu jaabi: "Dum min!"
- ²⁵Isiyaaku wi'i: "Badinanam kusel ladde ngel biyam loohoyi haa mi nyaama, ngam haa mi barkidine." Yaakubu baditinani mo dum, o nyaami. O waddani mo inaboojam boo, o yari.
- ²⁶Nden Isiyaaku, baaba maako wi'i mo: "Baditam, hebbam, biɲngel am."
- ²⁷O baditi, o hebbi mo. Isiyaaku nani uureenga limce maako, o barkidini mo, o wi'i: "Uureenga biyam don bana uureenga ngesa ka Jawmiraawo barkidini.
- ²⁸Allah hokke saawawre asama, o rimna gese ma, alkamaari e inaboojam ma duuda masin.
- ²⁹Ummaatooje kuuwane, jama'aaje boo kujida yeeso ma. Laata jaagordo deerɗiraabe ma, biɓbe daada ma kujida yeeso ma. Naalooire laatano naalando ma, barka boo laatano barkidinando ma."
- ³⁰Nde Isiyaaku timmini barkidingo Yaakubu, neebaay boo Yaakubu wurti suudu baaba mum Isiyaaku, ndaa deerɗiiko Isuwa wartoyi loohaago.
- ³¹Kaŋko boo o defi nyaamdu welndu, o waddani ndu baaba maako. O wi'i mo: "Baaba am, umma, nyaam kusel ladde ngel biya waddani ma, ngam haa a barkidinammi."
- ³²Baaba maako Isiyaaku yami mo: "Moy an?" O jaabi: "Min Isuwa, biɗɗo ma afo."
- ³³Kultoreengol maɲngol naɲngi Isiyaaku. O wi'i: "Kadi moy loohooyi kusel ladde, waddanimmi dum? Mi nyaami dum fuu hiddeko a wara. Mi barkidini mo e barka ka'a laatanto mo haa foroy."
- ³⁴Nde Isuwa nani bolle baaba muudum, nder mettamberam, o hooli bee sawtu masin, o wi'i baaba maako: "Useni baaba am, barkidinam min boo!"
- ³⁵Isiyaaku jaabi: "Deerɗa wari bee rikici, o jabi barka ma."
- ³⁶Isuwa wi'i: "Naa dum yahdi bee no be inndiri mo Yaakubu na? Ngam nde ɗiɗi o wadi yam rikici. O hooci daraja afaaku am, ndaa, jonta boo o jabi barka am. A luttanaay yam barka na? "

³⁷Isiyaaku jaabi Isuwa: “Ndaa, mi wadi mo jaagordo ma, mi hokki mo deerdiraabe fuu bana huuwanooɓe mo, mi semmbidini mo bee alkamaari e inaboojam. Kadi dume mi wadante, biɲngel am?”

³⁸Isuwa wi'i baaba muudum: “Baaba am, barka ngoota tan marda na? Barkidinam min boo, baaba am!” Isuwa fudɗi woyugo bee sawtu.

³⁹Baaba maako Isiyaaku jaabi mo: “Ndaa, joonde ma daayoto bee lesdi ndimoori e saawawre asama.

⁴⁰A wuuran bee kaafahi maada, a huuwanan deerda. Ammaa to a tuurtake, a yewan kabɓirgal maako dow daande ma.”

Yaakubu doggi haa Laban

⁴¹Isuwa wanyi Yaakubu ngam daliila barka ka baaba maako barkidini mo. O numi: “Nyalde woyugo baaba am don badito. Saa'i man mi mbaran deerdiraawo am Yaakubu.”

⁴²Nde Rebekka anndinaama nufaye afo mum Isuwa, o neli ewnoyaago Yaakubu, biyiiko minyiraawo, o wi'i mo: “Ndaa, deerdiraawo ma Isuwa don dabbba waataago bee mbarugo ma.

⁴³Jonta, biɲngel am, nananam, umma, doggu haa deerdiraawo am Laban, haa Haran.

⁴⁴Fabɓu haa maako, sey to tikkere deerdiraawo ma feewti,

⁴⁵sey to o yejjiti ko mbaɗanda mo. Nden mi nelan ngam dabbitoɓyo ma diga ton. Ngam dume cooyiranmi biɓɓe am dido fuu nyalaade woore?”

Isiyaaku neli Yaakubu haa Laban

⁴⁶Rebekka wi'i Isiyaaku: “Mi safti ngeendam ngam daliila biɓɓe rewɓe Heti'en ɓe'e. To Yaakubu boo te'i gooto caka biɓɓe lesdi ndi'i kam, dume yeedugo nafatammi fahin?”

Laataanooji 28

¹Isiyaaku ewni Yaakubu, barkidini mo. O umri mo: “Taa te'u debbo haa biɓɓe rewɓe Kanaana.

²Umma, yah haa Paddan-Aram, haa saare Betu'iila, maama ma, a te'a debbo ton haa biɓɓe rewɓe Laban, kaawu ma.

³Allah Baawɗo barkidɓe, o duuddɓe, ngam laatoda moɓɓe le'i.

⁴O hokke barka Ibrahiima, an e danygol ma bee maada, ngam a mara lesdi kodamku ma ndi o hokki Ibrahiima.”

⁵Isiyaaku jabɓiti Yaakubu, kanjo o yehi Paddan-Aram haa Laban bii Betu'iila Aramiijo, deerdiraawo Rebekka, daada Yaakubu e Isuwa.

Isuwa te'i debbo feere

⁶Isuwa nani no Isiyaaku barkidiniri Yaakubu, jabbiti mo o yaha Paddan-Aram, ngam o te'a debbo haa ton. Yaake o donno barkidina mo, o umrudo mo boo: “Taa te'u debbo haa bibbe rewbe Kanaana.”

⁷Yaakubu dwtani saaro'en muudum. Saa'i man o dilludo Paddan-Aram.

⁸Isuwa faami bibbe rewbe Kanaana pottanaay baaba muudum Isiyaaku,

⁹o yehi haa Isma'iilu, o te'i, dow rewbe be o mari, Mahalat deerdiraawo Nebayot, bii Isma'iilu bii Ibrahiima.

Allah wangani Yaakubu nder koydol haa Baytila

¹⁰Yaakubu ummi Biirsaba, yehi Haran.

¹¹O yotti nokkuure wodnde, o waali ton ngam naange muti. O hoo'i woore haa kaa'e nokkuure maajum, o wafli nde. Nden o waali ton.

¹²O hoydi: O yi'i baargal darnaangal dow lesdi, hoore maagal meemi asama. Malaa'ika'en Allah donno mba'oro ngal e donno njippiro ngal.

¹³Jawmiraawo donno dari yeeso maako, wi'i: “Min woni Jawmiraawo, Allah maama maada Ibrahiima e baaba ma Isiyaaku. Lesdi ndi mbaaliida dow muudum, mi hokkete ndi, an e danygol ma.

¹⁴Danygol ma duudan bana njaareendi. Ngol yaajan haa hiirnaange e fuunaange, haa woyla e fombina. Ummaatooje duniyaaru fuu laatoto barkidinaade ngam daliila ma e danygol ma.

¹⁵Anndu, mi don wondi bee ma. Mi aynete haa njahata fuu. Mi lornete nder lesdi ndi'i, ngam mi wudintaa ma, sey to mi hibbini ko mbi'maami.”

¹⁶Yaakubu fini, wi'i: “Fakat, Jawmiraawo don haa nokkuure nde'e, min boo mi anndaano dum.”

¹⁷O hultori, o wi'i: “Nokkuure nde'e hulniinde! Suudu Allah don do, haa do dammugal asama woni.”

¹⁸Yaakubu dawi cub, hoo'i hayre nde o wafuno go, darni nde siftinorde. Nden o rufi nebbam dow hoore maare ngam senugo nde.

¹⁹O inndi nokkuure maajum Baytila, ammaa naane innde berniwol ngol Luus.

²⁰Nden Yaakubu togi togayeere nde'e, wi'i: “To Allah don wondi bee am, to o ayni yam dow laawol ngol njahanmi, to o hokki yam nyaamdu ngam nyaamugo e limce ngam bornaago,

²¹to mi loroyi jam haa saare baaba am, nden kam Jawmiraawo laatoto Allah am.

²²Hayre siftinorde nde ndarnumi nde'e, laatanto ma suudu. Haa ko ndokkata mi fuu, mi ittante zakka."

Laataanooji 29

Yaakubu yotti saare Laban

- ¹Yaakubu tokkitini laawol muudum, yehi gal lesdi yimbe fuunaange.
- ²Nyanndere feere o yi'i bulndu nder ladde. Tokke dammooji tati donno mbaali kommbi maaru, ngam ton waynaabe njarnata tokke. Hayre mawnde donno mabbi ndu.
- ³To tokke fuu moobtake, be talla hayre diga hunnduko bulndu, be njarna dammooji, baawodon be lorna hayre go fahin dow hunnduko bulndu haa nokkuure maare.
- ⁴Yaakubu yami waynaabe: "Deerdiraabe am, diga toy iwdon?" Be njaabi: "Min iwi diga Haran."
- ⁵O yami be: "On anndi Laban bii Nahor na?" Be mbi'i: "Min anndi mo."
- ⁶O yami be: "O jamo na?" Be njaabi: "O jamo. Ndaa, Rahiilu, biyiiko debbo, don wara bee baali."
- ⁷O wi'i be: "Ndaa, naange bangtake, wakkati moobtugo dabbaaji siwaa. Njarne di, nden on lorna di haa ngaynaaka".
- ⁸Be mbi'i: "Min mbaawataa wadugo dum, sey to tokke fuu moobtake. Nden min talla hayre diga hunnduko bulndu, min njarna baali."
- ⁹Yaake o don wolida bee mabbe tawon, Rahiilu wari bee baali baaba muudum, ngam o gaynaako.
- ¹⁰Nde Yaakubu yi'i Rahiilu, bii Laban kaawu muudum bee dammooji, o baditi, o talli hayre diga hunnduko bulndu, o yarni baali Laban, kaawu maako.
- ¹¹Nden o hebbi Rahiilu, o fuddi woyugo bee sawtu.
- ¹²O faamtini Rahiilu no o banndiri bee baaba maako, o bii Rebekka. Rahiilu doggi, anndini dum baaba muudum.
- ¹³Nde Laban nani habaru dow Yaakubu, bii deerdiiko debbo, o doggi haa o fottoya bee maako. O harli mo, o hebbi mo, o yahri mo nder saare maako. Yaakubu boo anndini Laban habaru fuu.
- ¹⁴Laban wi'i mo: "Fakat a banndiraawo am badiido." Yaakubu fabbi haa maako lewru.

Yaakubu te'i Leya e Rahiilu

- ¹⁵Laban wi'i Yaakubu: "A huuwantam meere ngam a banndiraawo am na? Wi' am dume laatoto ngeenaari ma?"
- ¹⁶Laban woodino biɓɓe rewɓe diɗo. Innde addaajo, Leya, innde minyiraawo boo, Rahiilu.
- ¹⁷Gite Leya pure, ammaa Rahiilu o ɗarniido banndu e daarde.
- ¹⁸Yaakubu yiɗi Rahiilu, o wi'i Laban: "Mi huuwante duubi joweediɗi ngam Rahiilu, biya minyiraajo."
- ¹⁹Laban wi'i: "Ndikka mi hokke mo, buran dow hokkugo mo godɗo feere. Jooda haa am."
- ²⁰Yaakubu huuwi duubi joweediɗi ngam Rahiilu. Di laati haa maako bana nyalɗe seɗɗa non, ngam o yiɗi mo masin.
- ²¹Nden Yaakubu wi'i Laban: "Hokkam debbo am, ngam nyalɗe am ɗe mi huuwante ciki, mi nastan haa maako."
- ²²Laban moobti worɓe wuro fuu, waɗani ɓe nyaamdu ɓaŋgal.
- ²³Nde maɗɗariba waɗi, o hoo'i biyiiko Leya, o yahri mo haa Yaakubu, kaŋko o hawti bee maako.
- ²⁴Laban hokki kordɗo muudum Zilpa haa Leya, biyiiko, o laato kordɗo maako.
- ²⁵Nde weeti, Yaakubu yi'i ɗum Leya. O wi'i Laban: "Koni mbaɗɗaami ɗum? Naa ngam Rahiilu mi huuwani ma na? Koni mbaɗɗaa yam rikici?"
- ²⁶Laban jaabi: "Haa al'aada wuro amin, minyiraawo aartataa adda mum te'eego.
- ²⁷Timmin asaweere ɓaŋgal bee maako, nden mi hokkete oya boo, dow kuugal ngal a tammi huuwango yam duubi joweediɗi godɗi fahin."
- ²⁸Yaakubu jaɓi, timmini asaweere man bee Leya. Nden Laban hokki mo biyum Rahiilu bana debbo fahin.
- ²⁹Laban hokki kordɗo muudum Bilha haa Rahiilu, biyum, o laato kordɗo maako.
- ³⁰Yaakubu hawti bee Rahiilu boo, o ɓuri yiɗugo Rahiilu dow Leya. O huuwani Laban duubi joweediɗi godɗi.

Biɓɓe Yaakubu

- ³¹Nde Jawmiraawo yi'i Leya ganyaado, o waɗi mo o danyoowo. Ammaa Rahiilu joodi dimaro.
- ³²Leya reedi, danyi biɗɗo gorko. O inndi mo: Ruben, o wi'i: "Jawmiraawo laari toskaare am. Jonta kam gorko am yidatam."
- ³³Kadiboo o reedi, o danyi biɗɗo gorko. O wi'i: "Jawmiraawo nani mi ganyaado, ngam maajum o hokki yam oo boo." O inndi mo Simeyon.

³⁴Kadiboo o reedi, o danyi biɗɗo gorko. O wi'i: "Jonta kam, gorko am ɗakkotiran bee am, ngam mi danyani mo biɓɓe tato." Ngam maajum o inndi mo Lewi.

³⁵Kadiboo o reedi, o danyi biɗɗo gorko. O wi'i: "Jonta mi mangtan Jawmiraawo." Ngam maajum o inndi mo Yahuuda. Nden o acci danyugo.

Laataanooji 30

¹Nde Rahiilu yi'i o danyanaay Yaakubu biɓɓe, o haaji deerɗiiko. O wi'i Yaakubu: "Hokkam bikkoy malla boo mi maaya."

²Yaakubu bernani Rahiilu, o wi'i: "Kadi min mi Allah, kaɗɗo ma hebugo biɲngel na!"

³Rahiilu wi'i: "Ndaa kordɗo am Bilha. Hawtu bee maako ngam o danya dow koppi am, daliila maako min boo mi heba bikkoy."

⁴O hokki mo kordɗo maako Bilha. Yaakubu hawti bee maako.

⁵Bilha reedi, danyani Yaakubu biɗɗo gorko.

⁶Rahiilu wi'i: "Allah waɗani yam goongaaku, o nani tornde am e hokki yam biɗɗo." Ngam maajum o inndi mo Dan.

⁷Bilha, kordɗo Rahiilu, reedi kadiboo, danyani Yaakubu biɗɗo ɗiɗaɓo.

⁸Rahiilu wi'i: "Haɓre wulnde jaw kaɓmi bee deerɗiraawo am, mi jaalake boo." O inndi mo Neftali.

⁹Nde Leya yi'i o acci danyugo, o hoo'i kordɗo maako Zilpa, o hokki mo Yaakubu.

¹⁰Zilpa, kordɗo Leya, danyani Yaakubu biɗɗo gorko.

¹¹Leya wi'i: "Mi waɗi saa'a!" O inndi mo Gada.

¹²Zilpa, kordɗo Leya, danyani Yaakubu biɗɗo ɗiɗaɓo.

¹³Leya wi'i: "Mi hebi barka! Ngam biɓɓe rewɓe mbi'atam barkidinaado." O inndi mo Aser.

¹⁴Nyanndere feere yaake wa'ugo alkamaari, Ruben yehi haa gese. O tawi biɓɓe leɗɗe joodooje haa ngesa, o waddani daada maako Leya. Rahiilu wi'i Leya: "Useni, hokkam joodooje seɗɗa diga ɗe biɗɗo ma?"

¹⁵Leya jaabi: "A jaɓti yam gorko, ɗum he'aay ma na? A yiɗi hoo'ugo joodooje biɗɗo am boo na?" Rahiilu wi'i: "Booɗɗum! Sey o waalda bee ma jemmaare nde'e ngam mbattudi joodooje biɗɗo ma."

¹⁶Kiikiide, nde Yaakubu ɗon wartoya diga ngesa, Leya wurti, fottoyi bee maako, wi'i mo: "Sey a nasta haa am, ngam mi hoo'i ma mbattudi joodooje biɗɗo am." Yaakubu hawti bee maako jemmaare maajum.

¹⁷Allah nanani Leya tornde muudum, o reedi, o danyani Yaakubu biɗɗo njowabo.

¹⁸O wi'i: "Allah hokki yam mbarjaari am, ngam mi hokki kordo am haa gorko am." O inndi mo Issakar.

¹⁹Leya reedi kadiboo, o danyani Yaakubu biɗɗo njoweegoojo.

²⁰O wi'i: "Allah hokki yam caahu mboodɗu masin. Ngam jonta kam, gorko am teddintam, ngam mi danyani mo biɓɓe njoweego." O inndi mo Zabulon.

²¹Baawo maajum o danyi biɗɗo debbo, o inndi mo Dina.

Rahiilu hebi biɗɗo

²²Nden Allah siftori Rahiilu. Allah nani tornde maako, waɗi mo o danyoowo.

²³O reedi, o danyi biɗɗo gorko. O wi'i: "Allah ittani yam mbustu am kadi."

²⁴O inndi mo Yusufu. O wi'i "Jawmiraawo besdanammi biɗɗo godɗo."

Rikici hakkunde Laban e Yaakubu

²⁵Baawo Rahiilu danyi Yusufu, Yaakubu wi'i Laban: "Accam mi loro haa nokkuure am e lesdi am.

²⁶Hokkam rewɓe am e bikkoy am ɓe kuuwanmaami ngam muudum'en, mi dilla. A anndi kuugal ngal mi huuwani ma."

²⁷Laban jaabi: "Accu mi heba mo'ere yeeso ma. Nde mi waɗi hatti, mi faami Jawmiraawo barkidini yam ngam daliila maada.

²⁸Wi'am ngeenaari ma, mi hokkete ndi."

²⁹Yaakubu wi'i: "A anndi bana noy mi huuwrani ma. A anndi boo no dabbaaji ma laatori bee am.

³⁰Dum ko marɗa hiddeko mi wara duudaayno. Jonta dum besdi masin. Jawmiraawo barkidini ma diga mi wari saare ma. Jonta kam, ndey kuuwanmi ngam saare am?"

³¹Laban yaami: "Dume ndokkanmaami?" Yaakubu jaabi: "Taa hokkam koo dume! To a waɗani yam ko mi tammi ya'mugo ma, mi fudɗitan durugo dammooji ma, mi aynan di.

³²Hannde mi saaloto caka tokke fuu. Mi wurtinan cingum e jamalum e baleejum caka baali fuu, non boo cingum e jamalum caka be'i fuu. Kanjum laatoto ngeenaari am.

³³Goongaaku am wangan ja'ngo, to a wari laarugo ngeenaari am. Ko laataaki cingum malla jamalum caka be'i e baleejum caka baali, dum laato haa am gujjaadam."

³⁴Laban wi'i: "Boodum, en ngafa bana mbi'da."

³⁵Nyalaade man nden Laban wurtini jawdi be'i diidaadi e jamali fuu, non boo be'i cirgi e jamali, waato mardfi daneejum fuu e baali baleeji fuu. O hokki dum haa juude biyiiko'en.

³⁶O dilli jahaangal daayiingal sedfa, baakin yahdu nyalde tati hakkunde maako e Yaakubu. Yaakubu duri luttudi tokkere Laban go.

³⁷Yaakubu itti cabbi kecci haa ledde tati feere feereeje, o hefi di haa ciifi daneeji mbanji.

³⁸O darni cabbi man yeeso keeleeje haa dammooji ngarata yara. Nde dammooji ngarata yarugo fuu, di don ngoowrindira.

³⁹Dammooji ngoowrindiri saa'i di ngarata gal cabbi di'i. Baawo maajum di ndimi diidaadi e cirgi e jamali.

⁴⁰Yaakubu senndi bibbe dammooji. O wayliti di dow diidaadi e baleeji caka dabbaaji Laban. Bana non o waarani hoore maako tokkere, o hawtaay nde bee tokke Laban fahin.

⁴¹Koo ndeye dammooji cemmbidfi ngoowrindiri fuu, Yaakubu darni cabbi yeeso keeleeje, haa gite dammooji. Non di ngoowrindiri banje cabbi.

⁴²To dum dammooji pooydi, o darnataa cabbi go. Bana non pooydi laatani Laban e cemmbidfi boo di Yaakubu.

⁴³Yaakubu faggi jawdi, o mari dammooji duudfi e horbe e maccube e geeloodi e bamde.

Laataanooji 31

Yaakubu lori haa Kanaana

¹Yaakubu nani ko bibbe Laban mbi'i: "Yaakubu hooci ko baaba meeden mari fuu. Bana non o faggani hoore maako risku ngu'u."

²Yaakubu faami boo hakkiilo Laban sannji, gondal mabbe wonaay bana naane.

³Nden Jawmiraawo wi'i Yaakubu: "Lorta haa lesdi kaakiraabe ma, haa asngol maada, mi wondan bee maada."

⁴Yaakubu neli ewnoyaago Rahiilu e Leya be ngara haa ngesa haa o wonno bee dammooji maako.

⁵O wi'i be: "Mi don faama no baaba moodon wondaay bee am bana naane. Ammaa Allah, mo baaba am don wondi bee am.

⁶Onon boo on anndi, mi huuwani baaba moodon bee semmbe am fuu.

⁷Baaba moodon wadi yam rikici, o wayliti ngeenaari am nde sappo. Ammaa Allah dunanaay mo o wadammi kalludum.

- ⁸Nde o wi'i: Jamalum laatoto ngeenaari ma, dammooji fuu ndimi jamalum. Nde o wi'ata: Diidaadum laatoto ngeenaari ma, dammooji fuu ndimi diidaadum.
- ⁹Allah hooci dabbaaji baaba moodon, hokki yam di.
- ¹⁰Ngi'mi nder koydol: Wakkati goowrindiral maaji, jawdi ba'otoodi debbi laati diidaadi e jamali e cirgi.
- ¹¹Malaa'ikaajo Allah wolwani yam nder koydol: Yaakubu! Mi jaabi: Na'am.
- ¹²O wi'i: Tijja, laar! Jawdi ba'otoodi debbi fuu laati diidaadi e jamali e cirgi. Ngam mi yi'i ko Laban wadno ma fuu.
- ¹³Min woni Allah mo wangani ma haa Baytila, haa nokkuure nde ndufda nebbam dow hayre siftinorde, haa ngadanda yam togayeere. Jonta kam umma, wurta lesdi ndi'i, lorta haa lesdi asngol ma."
- ¹⁴Rahiilu e Leya njaabi mo, mbi'i mo: "Min ngoodi gedal malla ndonngu fahin haa saare baaba amin na?
- ¹⁵Naa o hoociri min bana hodbe? Ngam o soorri min, non boo o nyaami saman amin fuu.
- ¹⁶Risku ngu Allah itti diga baaba amin fuu, wartani min e bikkoy amin. Kadi, wad ko Allah wi'i ma fuu."
- ¹⁷Yaakubu ummi, wa'ini bikkoy mum e rewbe mum dow geeloodi.
- ¹⁸O soggi dabbaaji maako e mare maako di o hebi haa Paddan-Aram fuu, ngam o loro haa baaba maako Isiyaaku nder lesdi Kanaana.
- ¹⁹Laban dilluno ta'ugo gaasa baali muudum. Saa'i maajum Rahiilu wujji labbi baaba muudum.
- ²⁰Yaakubu yoyri Laban Aramiijo, ngam o anndinaay mo o doggan.
- ²¹O doggi bee ko o mari fuu, o dilli. O eeri maayo Efrata, o tiiti gal kooseje Gile'at.
- ²²Nyalaade tatabre, be anndini Laban Yaakubu doggi.
- ²³Laban hoo'i deerdiraabe mum, taasni mo. O jokki mo nyalaade joweedidawre dow kooseje Gile'at.
- ²⁴Ammaa Allah warani Laban Aramiijo nder koydol jemma, wi'i mo: "Reenta, taa wolwan Yaakubu koo dume!"
- ²⁵Laban jokki Yaakubu haa nokkuure nde Yaakubu darnuno laymaaru muudum dow hooseere. Laban e deerfum'en boo darni laymaaru muudum'en dow hooseere Gile'at.
- ²⁶Laban yami Yaakubu: "Ko ngadfaa? A yoyri yam, a dilliri bibbe am rewbe bana nanngaabe konu!

- ²⁷Koni a doggi bee sirri, a yoyri yam, a anndinaay yam? Mi dofteteno ma bee seyo e gimi, bee mbaggu e moolooru.
- ²⁸A accaay yam mi jabbito bibbe am rewbe e taaniraaɓe am. Haa do kam, a wadi bana paataado.
- ²⁹Mi woodi baawde wadugo on kalludum. Ammaa Allah baaba moodon wolwani yam hanke, o wi'i: Reenta, taa wolwan mo koo dume!
- ³⁰Mi anndi a hooti ngam a yenwi saare baaba ma masin. Ammaa ngam dume a wujji dowanteeɓe am?"
- ³¹Yaakubu jaabi Laban: "Mi huli, ngam mi numi teema a jabtataɓi bibbe ma rewbe.
- ³²Ammaa mo tawata dowanteeɓe maada haa muudum, taa o yeeda. Dabbitiɓi dum yeeso banndiraabe meeden caka ko woni haa am e hoo'u ko laati madi maada." Ammaa Yaakubu anndaa Rahiilu wujjino labbi.
- ³³Laban nasti laymaaru Yaakubu e laymaaru Leya, nden haa laymaaru horbe dido. O tawaay koo dume. O wurti laymaaru Leya, o nasti ndu Rahiilu.
- ³⁴Rahiilu hoo'uno labbi, wallini di nder kirke ngeelooba, o joodi dow maaji. Laban dabbiti nder laymaaru fuu, ammaa o tawaay koo dume.
- ³⁵Rahiilu wi'i baaba muudum: "Taa jaagordo am tikka, mi waawaay ummaago yeeso maada. Dum wakkati lootgol am." Laban dabbiti koo toy, ammaa o tawaay labbi go.
- ³⁶Yaakubu tikki, jekkiri bee Laban, wi'i mo: "Toy aybe am? Toy hakkewol am ngam haa a taasnammi bee tiddinaare bana nii?"
- ³⁷A wadi kuuje am fuu. Dume tawda diga kuuje saare ma? Holu dum haa do yeeso deerdiraabe am e deerdiraabe ma, be ta'a kiita hakkunde meeden dido!
- ³⁸Wadi duubi noogas mi don wondi bee maada. Baali ma e be'i ma coldinaay. Mi nyaamaay jawdi tokkere ma.
- ³⁹Mi meedaay wartirango ma ko huunde ladde faddi. Mi donno eɓa, mi yoba. Ko wujja jemma malla naange, a nyaamti dum haa am.
- ⁴⁰Nguli naange torri yam nyalawma non jaangol boo jemma. Doyngol doggi gite am.
- ⁴¹Wadi duubi noogas mi don haa saare ma. Mi huuwani ma duubi sappo e nayi ngam bibbe ma rewbe dido, nden duubi joweego ngam dammooji ma! A wayliti ngeenaari am nde sappo.

⁴²To naa Allah maama am, Allah Ibrahiima, mo baaba am Isiyaaku dɔwtani dɔm wonduno bee am, fakat a accatamno mi dilla juude meere. Ammaa Allah laari bone am e kuugal am, haŋki o ta'i haala man."

⁴³Laban jaabi Yaakubu: "Biɓɓe rewɓe ɓe'e dɔm biɓɓe am, bikkoy koy dɔm bikkoy am, dammooji dɔ'i dɔm dammooji am, ko ngi'ata fuu min jeyi. Dume ngadananmi biɓɓe am rewɓe hannde e bikkoy muudum'en koy ɓe ndanyi?"

⁴⁴War jonta, en kaɓɓotir alkawal, min bee maada, ngam dɔm laato seedamku hakkunde am bee maada."

⁴⁵Nden Yaakubu hoo'i hayre, darni nde siftinorde.

⁴⁶Nden o wi'i yimɓe maako: "Bofte kaa'e." Be bofti kaa'e, ɓe mbaagi de, ɓe nyaami dow waagaare maajum.

⁴⁷Laban inndi nde Yegar-Sahaduta, Yaakubu boo inndi nde Galet.

⁴⁸Laban wi'i: "Waagaare nde'e laato hannde seedorammaaku hakkunde am bee maada." Ngam maajum ɓe inndi nde Galet.

⁴⁹Be inndi nde boo Mispa, ngam Laban wi'no boo: "Jawmiraawo heedo hakkunde am bee maada, yaake en laatoto daaytotirɓe.

⁵⁰To a toskini biɓɓe am rewɓe, to a ɓaŋgi rewɓe wodɓe dow maɓɓe, koo to walaa nedɗo wondi bee meeden, anndu Allah woni ceedoowo hakkunde am bee maada."

⁵¹Laban wi'i Yaakubu: "Ndaa waagaare nde mbaagumi hakkunde am bee maada, ndaa boo hayre siftinorde.

⁵²Waagaare e hayre siftinorde, dɔdɔ fuu laato seedamku. Min mi saalataako waagaare nde'e ngam honoygo ma. An boo a saalataako waagaare nde'e e hayre siftinorde nde'e ngam honoygo yam.

⁵³Allah mo Ibrahiima e Nahor, hiito hakkunde meeden." Nden Yaakubu hunori bee Allah mo baaba maako Isiyaaku dɔwtani dɔm bee kulol.

⁵⁴Yaakubu lii'ani Allah kirsaanga dow hooseere, o ewnoyi banndiraabe maako dow nyaamdu. Be nyaami, nden ɓe mbaali dow hooseere jemma man.

Laataanooji 32

¹Jaŋngo maajum, Laban dawɓi cub, jaɓɓiti biɓɓe mum rewɓe e taaniraaɓe mum, barkidɔni ɓe. Nden o lorti haa maako.

Yaakubu fotti bee Isuwa

²Yaakubu tokkiti laawol muudum. Malaa'ika'en Allah ngari, potti bee maako.

- ³Nde o yi'i be, o wi'i: "Dum saɲngeere Allah!" O inndi nokkuure maajum Mahanayim.
- ⁴Yaakubu neli nelaabe yeeso muudum haa deerdum Isuwa haa lesdi Se'ir nder kawye lesdi Edoom.
- ⁵O umri be: "Ndaa nii mbi'oton jaagordo am Isuwa: Maccudo ma Yaakubu wi'i ni'i: Mi fabbi haa Laban, mi njoodi ton haa wargo jonta.
- ⁶Mi woodi na'i e bamde e dammooji e maccube e horbe. Mi neli anndingo dum jaagordo am, ngam mi heba mo'ere yeeso ma."
- ⁷Nelaabe go ngarti haa Yaakubu, mbi'i mo: "Min njehi haa deerdiraawo ma Isuwa. Kanke boo o don wara fottugo bee maada bee worbe teemedde nayo."
- ⁸Yaakubu hultori masin, o tampi. Nden o senndi yimbe wondube bee maako e dammooji e na'i e geeloodi cangeeeje didi.
- ⁹O numi: "To Isuwa ukkanake saɲngeere woore, wodnde dadan."
- ¹⁰Yaakubu tori: "Yaa Allah mo maama am Ibrahiima e baaba am Isiyaaku, yaa Jawmiraawo, bi'do yam: Lorta haa lesdi ma e banndiraabe ma, mi woonante!
- ¹¹Mi he'aay mboodeenga fuu e goongaaku maada fuu ko a wɔɲginani yam, min maccudo ma. Mi eeri maayo Urdun bee sawru am tan, jonta mi wadi cangeeeje didi.
- ¹²Mi tori ma hisnam juɲngo deerdiraawo am, diga juɲngo Isuwa! Mi don hula mo, ngam taa o wara o halka yam e rewbe bee bikkoy fuu.
- ¹³Siftor ko a wi'no: Mi woonante fakat, mi duddinan danygol maada bana njaareendi maayo, ndi limataake."
- ¹⁴Yaakubu waali ton jemmaare maajum. Haa caka dabbaaji maako, o hoo'i goddum, ngam o saaha deerdiiko Isuwa:
- ¹⁵be'i teemedde didi e jawdi be'i noogas, baali teemedde didi e jawdi baali noogas,
- ¹⁶geeloodi musininandi cappande tati e moli maaji, na'i cappande nayi e ga'i kalhali sappo, non boo bamde debbe noogas e gorde sappo.
- ¹⁷O sennditi dum tokkere tokkere, o hokki dum huuwoobe maako. O wi'i be: "Arde yeeso am, ndaaytine tokkere fuu bee wodnde."
- ¹⁸O umri arano, o wi'i: "To deerdiraawo am Isuwa fotti bee ma, y'ami ma: Moy jeyi ma, toy njahataa, moy jeyi dum ko woni yeeso ma? –
- ¹⁹Sey a wi'a: Dum maccudo ma Yaakubu. O neldi caahu ngu'u haa jaagordo maako Isuwa. Ndaa, kanke bee hoore maako o don wara baawo amin."

²⁰Non boo o umri dīdabo e tatabo e tokkiibe tokke fuu. O wi'i: "Kanjum mbi'oton jaagordo am Isuwa, to on potti bee maako.

²¹Ngecce mo: Maccudo ma Yaakubu bee hoore mum don wara baawo amin." Yaakubu tammi: "Mi de'itinan mo bee caahu ardotoongu yeeso am. Nden mi yi'an yeeso maako, teema o jabboto yam."

²²Caahu go ardi mo, kanke kam o waali jemmaare maajum nder saŋgeere.

Yaakubu wadi gala bee goddo mo o anndaa

²³Nder jemmaare maajum Yaakubu ummi, hoo'i rewbe muudum dīdo e horbe muudum dīdo e bikkoy muudum sappo e ngo'o, eeri eerorde maayo Yabbok.

²⁴O eerni be, o eerni boo ko o mari fuu.

²⁵Yaakubu luttī feere muudum. Goddo habi bee maako haa subaha wadi.

²⁶Nde goddo go yi'i o waawataa jaalaago Yaakubu, o fiyi mo haa asaangal, ngal sokkiti yaake be don ngada gala.

²⁷Goddo go wi'i: "Yooftam, ngam subaha wadi." Ammaa Yaakubu jaabi: "Mi yooftataa ma, sonaa to a barkidini yam."

²⁸O yami Yaakubu: "Noy innde ma?" O jaabi: "Yaakubu."

²⁹O wi'i: "A ewnataake Yaakubu fahin, ammaa Isra'iila. Ngam a habi bee Allah e bee yimbe, a jaalake."

³⁰Yaakubu yami mo: "Anndinam innde ma." O jaabi: "Ngam dume yamata yam innde?" Nden o barkidini Yaakubu.

³¹Yaakubu inndi nokkuure maajum Peniyel, ngam o wi'i: "Mi yi'i yeeso Allah, bee maajum fuu yonki am hisi."

³²Naange fudi yaake o saali Peniyel, o don lay'a ngam asaangal maako.

³³Ngam maajum yimbe Isra'iila nyaamataa dadol asaangal haa wargo hannde, ngam o naawni dadol asaangal Yaakubu.

Laataanooji 33

Yaakubu fotti bee Isuwa

¹Yaakubu laari, yi'i Isuwa don warda bee worbe teemedde nayo. O senndani Leya e Rahiilu e horbe dīdo go bikkoy.

²O darni horbe bee bikkoy muudum'en haa yeeso, nden Leya bee biyum'en, baawo boo Rahiilu bee Yusufu.

³Ammā kanke o ardi be. O sujidi nde joweedidi hiddeko o badito deerdiko.

⁴Nden Isuwa yaawɗi, fotti bee maako, hebbi mo, harli mo daande, be ɗiɗo fuu be mboyi.

⁵Nde Isuwa ɓangti gite, o yi'i rewɓe e bikkoy, o y'ami: "Dum beye ngondi bee maada?" Yaakubu jaabi: "Dum bikkoy koy Allah nder mo'ere muudum hokki maccudo ma."

⁶Horɓe ɓaditi bee biyum'en fuu, be kujidi.

⁷Leya boo ɓaditi bee biyum'en, kujidi. Baawo maajum Yusufu e Rahiilu ɓaditi, kujidi.

⁸Isuwa y'ami: "Dume ngiddaa bee tokke ɗe pottumi?" O jaabi: "Haa mi heba mo'ere yeeso maada."

⁹Isuwa wi'i: "Deerɗiraawo am, mi woodi mardii boo ɗuudndi, joga ko marda."

¹⁰Yaakubu wi'i: "Naa non. To mi hebi mo'ere yeeso maada, useni, jaɓ caahu ngu'u diga juɗɗo am. Ngam mi laari yeeso ma bana godɗo laardata yeeso Allah, a jaɓbi yam boodum."

¹¹Useni jaɓ caahu ngu mi neldani ma, ngam Allah mo'ani yam dum, mi sooyaay koo dume." O tori mo ɗuudum, nden Isuwa jaɓi.

¹²Isuwa wi'i: "Ummen, ndillen. Mi ardoto yeeso ma."

¹³Yaakubu wi'i mo: "Jaagordoo am, anndu no bikkoy koy tampukoy, mi woodi boo baali e na'i musininandi. To mi billi ɗi bee yahdu koo nyalaade woore tan, dammooji fuu mbaatdan."

¹⁴Jaagordoo am ardo yeeso maccudo muudum. Min, mi yahan bee hakkiilo deydey yahdu dabbaaji gondi yeeso am e deydey yahdu bikkoy, haa mi wara mi yotto jaagordoo am haa Se'ir."

¹⁵Isuwa wi'i: "Mi accan yimɓe am wodɓe bee maada." Yaakubu jaabi: "Ngam dume? To mi hebi mo'ere yeeso maada kam, dum he'i yam."

¹⁶Nyalaade maajum Isuwa lori dow laawol muudum gal Se'ir.

¹⁷Ammaa Yaakubu ummi, yehi Sukkot. Ton o mahani hoore maako suudu, o wadani dabbaaji maako boo bukkaaji. Ngam maajum o inndi nokkuure nde'e: Sukkot.

Yaakubu jippi haa Sikem

¹⁸Nde Yaakubu lortoyi diga Paddan-Aram, o yotti jam haa wuro Sikem nder lesdi Kanaana. O saɗgini yeeso wuro.

¹⁹O soodi tayre ngesa ceede cardi teemerre diga bibbe Hamor, haa o darnuno laymaaru maako.

²⁰O nyibi hirsirde boo, o inndi nde: Allah mo ɗowanteedo Isra'iila.

Laataanooji 34

Toskaare Dina e baatol Simon bee Lewi

- ¹Nyannde feere, Dina biɗɗo debbo mo Leya danyani Yaakubu, wurti ngam yillaago biɓɓe rewɓe lesdi man.
- ²Sikem bii Hamor Hewiiɗo, laamiɗo lesdi, yi'i mo. O hoo'i mo, o waaldi bee maako, o toskini mo.
- ³Bernde Sikem ɗakkotiri bee Dina, bii Yaakubu. O yiɗi paanyo debbo oo masin, o ɗabɓi de'itingo mo.
- ⁴O wi'i baaba maako Hamor: "Yamanam biɗɗo debbo oo, te'anam mo."
- ⁵Yaakubu nani biyum Dina toskaama, ammaa nde biɓɓe maako worɓe ɗonno bee dabbaaji haa gese, o jeedi haa be ngarti.
- ⁶Hamor, baaba Sikem wari haa Yaakubu ngam wolwango mo.
- ⁷Saa'i nde biɓɓe Yaakubu ngarti diga ngesa, be nani haala ka'a. Dum mettini be, be keewi tikkere masin, ngam Sikem waɗi nyiddudum nder Isra'iila, nde o waaldi bee bii Yaakubu debbo, ko waɗataake.
- ⁸Ammaa Hamor wi'i be: "Sikem biyam yiɗi biɗɗel nge'el masin, useni te'ne mo ngel.
- ⁹Esire bee amin, ndokke min biɓɓe moodon rewɓe, koo'e be amin boo ngam bikkoy moodon worɓe.
- ¹⁰Njoodide bee amin, lesdi ɗon ngam moodon, njoode, mbaɗe filu, on keba mardi."
- ¹¹Sikem wi'i baaba e deerɗiraabe Dina: "Acce mi heba mo'ere yeeso moodon. Ko on yaamata fuu, mi hokkan.
- ¹²Njowaneɗam sadaaki e dokkal duuddum masin, mi hokkan ko yaamoton fuu, ammaa te'aneɗam biɗɗo debbo oo."
- ¹³Biɓɓe Yaakubu yoyri Sikem e baaba muudum Hamor, ngam o toskini deerɗiraawo maɓɓe Dina.
- ¹⁴Be mbi'i: "Min mbaawataa te'ango gorko saadooniiɗo deerɗiraawo amin, dum laatanto min mbustu.
- ¹⁵Min njabanen on to onon boo on njabi laataago bana amin, bee juulnugo worɓe moodon fuu.
- ¹⁶Nden min ndokkan on biɓɓe amin rewɓe, min koo'a be moodon, min njoododotto bee moodon, en laatoto ummaatoore woore.

¹⁷Ammaa to on nananaay min ngam haa njuulnon kam, min koo'an biɲngel amin, min ndillan."

¹⁸Bolle maɓɓe pottani Hamor e biyum Sikem.

¹⁹Suka oo neebaay waɗugo ɗum, ngam o yiɗi bii Yaakubu masin. O tedduɗo yeeso yimbe saare baaba maako fuu.

²⁰Hamor e biyum Sikem ngari haa dammugal wuro. Be mbolwani worbe wuro maɓɓe, be mbi'i:

²¹"Worbe be'e be kaɓɓotirbe bee meeden. Be njoododo bee meeden nder lesdi, be mbada filu. Lesdi ɗon yaaji ngam maɓɓe. En te'a biɓɓe maɓɓe rewbe, en ndokka be be meeden boo.

²²Ammaa haa yimbe be'e njaba joododaago bee meeden ngam laatooden ummaatoore woore kam, sey to worbe meeden fuu njuulnake bana be maɓɓe.

²³Tokke maɓɓe e mardi maɓɓe e dabbaaji maɓɓe fuu laatanto en. Sey en njabana be, haa be njoododo bee meeden."

²⁴Tawaabe haa dammugal wuro man fuu nanani Hamor e biyum Sikem. Worbe wuro man fuu njuulni.

²⁵Nyalaade tatabre nde worbe be'e ɗon bee naawreenga, biɓɓe Yaakubu ɗiɗo, Simeyon e Lewi, deerɗiraabe Dina koo'i kaafaaje muudum'en. Be ngari nder wuro hooldiniingo, be mbari worbe fuu, walaa ko dartani be sam.

²⁶Hamor e biyum Sikem mbaraama bee kaafahi. Be koociti Dina diga saare Sikem, be ngurti.

²⁷Biɓɓe Yaakubu wodɓe ukkani sarraabe, be bofti marle wuro man fuu, ngam be toskinno deerɗiraawo maɓɓe.

²⁸Be koo'i dammooji e na'i e bamɗe, ko wonno nder wuro e haa ngesa fuu.

²⁹Be ndilliri kebal mardi fuu, be njaɓti biikkoy e rewbe e ko woni nder cuudi fuu.

³⁰Yaakubu wi'i Simeyon e Lewi: "On nastini yam nder saklere! Jonta joodiibe lesdi ndi'i, Kanaani'en e Perezzi'en fuu nganyatam! Mi ɗon bee jama'aare famarde. Be kawtando yam, mi nattidan bee saare am fuu!"

³¹Simeyon e Lewi njaabi: "Godɗo waɗan deerɗiraawo amin bana debbo daakaareejo na?"

Laataanooji 35

Allah barkidini Yaakubu haa Baytila

¹Allah wi'i Yaakubu: "Umma, yah haa Baytila, jooda ton. Nyiɓ hirsirde ngam Allah bangando ma saa'i a ɗonno dogga yeeso deerɗa Isuwa."

- ²Yaakubu wi'i yimbe saare muudum e wondube bee muudum fuu: "Itte labbi janandi gondi caka moodon, cene ko'e moodon, cannje limce.
- ³Ummen! Njehen Baytila. Ton nyibananmi Allah hirsirde balludo yam nder wakkati billaare am, mo wondi bee am koo toy mi tokkino fuu."
- ⁴Be ndokki Yaakubu labbi janandi di be marno fuu e yerihon mabbe. Yaakubu iri dum les lekki makki baynge Sikem.
- ⁵Be ummi, Allah wadi kultoreengol dow gure taariide be fuu, ngam taa be tasna bibbe Yaakubu.
- ⁶Yaakubu e yimbe wondube bee muudum njotti Luus nder lesdi Kanaana, kanjum woni Baytila.
- ⁷O nyibi hirsirde ton, o inndi nokkuure maajum: "Allah mo Baytila", ngam Allah wangani mo ton saa'i o donno dogga deerdiiko.
- ⁸Deboora, musininnoodo Rebekka, maayi. Be uwi mo kommbi Baytila, les lekki makki. Be inndi ki: Lekki-bojji.
- ⁹Allah wangani Yaakubu fahin nde o warti Paddan-Aram. O barkidini mo.
- ¹⁰O wi'i mo: "Innde maada Yaakubu. Ammaa a ewnataake Yaakubu fahin, innde ma laatoto Isra'iila." O inndi mo Isra'iila.
- ¹¹Nden Allah wi'i mo: "Min woni Allah Baawdo. Laata duuda-asngoljo, besda. Laata ummaatoore, ummaatooje duudde ngurtoto diga maada non boo laamiibe duudbe.
- ¹²Lesdi ndi ndokkumi Ibrahiima e Isiyaaku, mi hokkete ndi, mi hokkan ndi danygol maada baawo ma."
- ¹³Allah eengi, acci mo haa nokkuure nde o wolwani mo.
- ¹⁴Yaakubu darni hayre haa nokkuure maajum. O rufi dokkal njaram dow maare, o wadi nebbam dow maare boo.
- ¹⁵Yaakubu inndi nokkuure haa Allah wolwanino mo Baytila.

Maayde Rahiilu

- ¹⁶Be ummi Baytila. Nde luttani be sedda yottaago Efrata, Rahiilu besni. Danyki maajum sadi.
- ¹⁷Saa'i Rahiilu don nder luuwe, besninoowo wi'i mo: "Taa hul, dum bidido gorko a hebi!"
- ¹⁸Nde yonki Rahiilu don wurto ngam o don maaya, o inndi mo Ben-Oni. Ammaa baaba maako inndi mo Benjamin.
- ¹⁹Rahiilu maayi, be uwi mo haa kommbi laawol Efrata, kanjum woni Baytilaama.

²⁰Yaakubu darni hayre siftinorde dow yenaande maako. Dum hayre siftinorde yenaande Rahiilu haa wargo hannde.

²¹Isra'iila tokki laawol mum, darni laymaaru mum gaɗa Migdal-Eder.

²²Wakkati Isra'iila joodino nder lesdi maajum, Ruben waaldi bee Bilha, culaado baaba muudum. Yaakubu nani haala ka'a. Biɓɓe Yaakubu ngadi sappo e dɗo.

²³Biɓɓe Leya ngoni: Ruben, afo Yaakubu e Simeyon e Lewi e Yahuuda e Issakar e Zabulon.

²⁴Biɓɓe Rahiilu ngoni: Yusufu e Benjamin.

²⁵Biɓɓe Bilha, kordo Rahiilu, ngoni: Dan e Neftali.

²⁶Biɓɓe Zilpa, kordo Leya ngoni: Gada e Aser. Kambe ngoni biɓɓe Yaakubu danyanaabe mo haa Paddan-Aram.

²⁷Yaakubu yotti haa baaba muudum Isiyaaku haa Mamre, haa Kiriyaat-Arba, kanjum woni Heburuun. Ton Ibrahiima e Isiyaaku joodino.

²⁸Duubi Isiyaaku mbaɗi teemerre e cappande joweetati (180).

²⁹O maayi, o hawtoyi bee kaakiraabe maako, o ndottiiɗo, caftudo balde. Isuwa e Yaakubu, biɓɓe maako, uwi mo.

Laataanooji 36

Danygol Isuwa

¹Ndaa habaru danygol Isuwa, waato Edoom.

²Isuwa ɓangi rewɓe mum nder Kanaani'en: Ada bii Helon Hetiiɗo e Oholibama bii Ana mo bii Cibe'on Hewiiɗo

³e Basmat bii Isma'iilu, deerɗiraawo Nebayot.

⁴Ada danyani Isuwa Elifas. Basmat boo danyi Re'uwel.

⁵Oholibama danyi Ye'us e Ya'elam e Koora. Kambe ngoni biɓɓe Isuwa, danyanaabe mo nder lesdi Kanaana.

⁶Isuwa hoo'i rewɓe muudum e biɓɓe muudum worɓe e rewɓe e yimɓe saare muudum fuu e dabbaaji muudum, waato jawdi ndi o faggi haa lesdi Kanaana. O dilli haa lesdi ngodndi, ndaayiindi bee deerɗiiko Yaakubu.

⁷O dilli ngam jawle maɓɓe duudi masin, haa ɓe mbaawaay joododaago. Lesdi ndi ɓe njoodi e muudum he'ataa ɓe ngam duudeenga tokke maɓɓe.

⁸Isuwa, waato Edoom, joodi nder kooseeje Se'ir.

⁹Ndaa habaru danygol Isuwa, kaakiraawo Edoomi'en, nder kooseeje Se'ir.

- ¹⁰Ndaa inde biɓɓe Isuwa worɓe: Elifas bii debbo maako Ada e Re'uwel bii debbo maako Basmat.
- ¹¹Biɓɓe Elifas ngoni: Teman e Omar e Cefo e Gatam e Kenas.
- ¹²Elifas bii Isuwa woodino culaado bi'eteedo Timna. O danyani mo Amalek. Be'e ngoni taaniraabe Isuwa, danygol debbo mum Ada.
- ¹³Biɓɓe Re'uwel ngoni: Nahat e Zeraha e Samma e Misa. Kambe ngoni taaniraabe Isuwa, danygol debbo mum Basmat.
- ¹⁴Ndaa biɓɓe Oholibama bii Ana bii Cibe'on, debbo Isuwa. O danyani Isuwa Ye'us e Ya'elam e Koora.
- ¹⁵Ndaa laamiibe haa danygol Isuwa. Biɓɓe Elifas, afo Isuwa: laamiido Teman, laamiido Omar, laamiido Cefo, laamiido Kenas,
- ¹⁶laamiido Koora, laamiido Gatam e laamiido Amalek. Kambe ngoni laamiibe Elifas nder lesdi Edoom, be danygol Ada.
- ¹⁷Ndaa laamiibe biɓɓe Re'uwel bii Isuwa: Laamiido Nahat, laamiido Zeraha, laamiido Samma e laamiido Misa. Kambe ngoni laamiibe Re'uwel nder lesdi Edoom, be danygol Basmat, debbo Isuwa.
- ¹⁸Ndaa laamiibe biɓɓe Oholibama, debbo Isuwa: laamiido Ye'us, laamiido Ya'elam e laamiido Koora. Kambe ngoni laamiibe danygol Oholibama bii Ana, debbo Isuwa.
- ¹⁹Kambe ngoni laamiibe Edoomi'en, danygol Isuwa.
- ²⁰Ndaa biɓɓe Se'ir Horiijo, aartube joodaago nder lesdi man: Lotan e Sobal e Cibe'on e Ana
- ²¹e Dison e Ecer e Disan. Kambe ngoni laamiibe Hori'en, be biɓɓe Se'ir nder lesdi Edoom.
- ²²Biɓɓe Lotan ngoni: Hori e Hemam. Deerdiraawo Lotan debbo woni Timna.
- ²³Biɓɓe Sobal ngoni: Aluwan e Manahat e Ebal e Cefo e Onam.
- ²⁴Biɓɓe Cibe'on ngoni: Aya e Ana. Dum Ana oo mo tawi ceebooje gulde nder ladde nde o donno dura bamde Cibe'on, baaba maako.
- ²⁵Biɓɓe Ana ngoni: Dison e Oholibama, bii Ana debbo.
- ²⁶Biɓɓe Dison ngoni: Hemdan e Esban e Yituran e Keran.
- ²⁷Biɓɓe Ecer ngoni: Bilhan e Za'awan e Akan.
- ²⁸Biɓɓe Disan ngoni: Uus e Aaran.
- ²⁹Laamiibe Hori'en: Laamiido Lotan e Sobal, laamiido Cibe'on, laamiido Ana,

- ³⁰laamiibe Hori'en fodde ci'e mabbe nder lesdi Se'ir ngoni: Dison e Ecer e Disan.
- ³¹Ndaa laamaniibe lesdi Edoom, hiddeko Isra'iila heba laamiido:
- ³²Bela bii Be'or laamani lesdi Edoom. Innede wuro maako Dinhaba.
- ³³Bela maayi. Yobaba bii Zeraha mo Bosra laami haa pallel maako.
- ³⁴Yobaba maayi. Husam mo lesdi Temani'en laami haa pallel maako.
- ³⁵Husam maayi. Hadat bii Bedaada, mo jaali Mediyen nder lesdi Mo'ab, laami haa pallel maako. Innede wuro maako Awit.
- ³⁶Hadat maayi. Samla mo Masreeka laami haa pallel maako.
- ³⁷Samla maayi. Sawulu mo Rehobot-dow-maayo laami haa pallel maako.
- ³⁸Sawulu maayi. Ba'al-Hanan bii Akbor laami haa pallel maako.
- ³⁹Ba'al-Hanan bii Akbor maayi. Innede wuro maako Pa'u. Innede debbo maako Mehetabeyel bii Matireeda, bii Mezahat debbo. Hadar laami haa pallel maako.
- ⁴⁰Ndaa inde laamiibe Isuwa, fodde ci'e mabbe e gure mabbe: Laamiido Timna, laamiido Aliya, laamiido Yetet,
- ⁴¹laamiido Oholibama, laamiido Ela, laamiido Pinon,
- ⁴²laamiido Kenas, laamiido Teman, laamiido Mipsaara,
- ⁴³laamiido Magdiyel e laamiido Iram. Kambe ngoni laamiibe Edoom fodde joole mabbe nder lesdi maral mabbe. Isuwa woni kaakiraawo Edoomi'en.

Laataanooji 37

Koydi Yusufu

- ¹Yaakubu joodi nder lesdi Kanaana, haa baaba maako joodino.
- ²Ndaa habaru danygol Yaakubu: Yusufu suka, marino duubi sappo e joweedidi, o donno durda bee deerdiiko'en, bibbe Bilha e bibbe Zilpa, rewbe baaba maako. Yusufu yecci baaba muudum kalluka ka be mbolwata.
- ³Isra'iila buri yidugo Yusufu dow bibbe muudum fuu, ngam o danyi mo nder ndottaaku maako. O wadani mo ngapaleewol jaage.
- ⁴Nde deerdfiraabe maako ngi'i baaba mabbe buri yidugo mo dow deerdfiraabe maako fuu, be nganyi mo, be mbolwanaay mo nder nedfaaku sam.
- ⁵Nyalaade wodnde, Yusufu hoydi. O yecci dum deerdiiko'en. Be burti wanyugo mo fahin.
- ⁶O wi'i: "Nane koydol ngol koydumi:

⁷En donno kabba y'ommbe haa ngesa. Habbere am ummi, dari cir. Kabbe moodon taari nde, cujidani nde."

⁸Deerdīraabe maako y'ami mo: "A yidi laamanaago min bana laamiido malla jaagordo amin kadi?" Be burti wanyugo mo fahin ngam koydi maako e bolle maako.

⁹O hoydi koydol godngol fahin. O yecci ngol deerdīraabe maako, o wi'i: "Ndaa koydol godngol koydumi: Naange e lewru e koode sappo e go'o cujidani yam."

¹⁰O yecci dum baaba maako e deerdīko'en. Baaba maako telbani mo, wi'i: "Dume koydol ngol koyduda? Kadi min ngaran, min e daada ma e deerdīraabe ma, min cujida yeeso maada na?"

¹¹Deerdīraabe maako kaaji mo, ammaa baaba maako tokki numtugo dum.

Yusufu soorraama haa Misra'en

¹²Deerdīraabe Yusufu njehi haa Sikem ngam durugo dammooji baaba muudum'en.

¹³Isra'iila wi'i Yusufu: "Naa deerdīraabe maada don ndura dammooji haa Sikem? War, mi nele haa mabbe." Yusufu jaabi: "Ndaa yam."

¹⁴Yaakubu wi'i mo: "Yah, laar njamu deerdā'en e njamu dammooji, waddanam habaru." O neli mo diga waadiwol Heburuun. Yusufu yehi Sikem.

¹⁵Godfo tawi mo, o don yiilo nder ladde. O y'ami mo: "Ko dabbititta?"

¹⁶O wi'i: "Mi don dabbita deerdīraabe am. Useni tinndinam toy be ndurata!"

¹⁷Godfo go wi'i: "Be ummake haa do. Mi nani be donno mbi'a: Ndillen haa Dotan." Yusufu taasni deerdum'en, tawi be haa Dotan.

¹⁸Be eewi mo diga daayiidum. Hiddeko o badito be, be kabbi dabare mbarugo mo.

¹⁹Be mbi'mbi'tiri: "Ndaa, koydoowo don wara!"

²⁰Jonta kam ngare, en mbara mo, cakkinen mo nder bulndu. Nden en mbi'a huunde ladde nyaami mo. En ngi'a dume koydi maako laatoto."

²¹Ruben nani dum. O dabbi hisnugo mo juude mabbe, o wi'i: "Taa mbaren mo!"

²²Nden o besdi wi'ugo: Taa ndufe yiy'am! Ndikka on cakkina mo nder bulndu haa do nder ladde. Ammaa taa meeme mo." Do ngam hisnugo mo diga juude mabbe, o lorna mo haa baaba maako.

²³Nde Yusufu yotti deerdum'en, be borti mo ngapaleewol jaage ngol o bornino.

²⁴Be koo'i mo, be cakkini mo nder bulndu. Dum bulndu yoorndu, ndu walaa ndiyam.

²⁵Nden be njoodi ngam nyaamugo. Be bangti gite, be ngi'i yimbe filooobe be asngol Isma'iilu don ngara diga Gile'at. Geeloodi mabbe don ndimndi uurle e daccere uurnde e ledde uurde. Be don njahra dum haa Misra.

²⁶Yahuuda wi'i deerdiraabe mum: "Riba kaye kebeten to en mbari deerdiraawo meeden, en cuudi yiy'am maako?"

²⁷Ngare, coorren mo haa filooobe be asngol Isma'iilu, taa en meema mo. Ngam o deerdiraawo meeden, o banndu meeden." Deerdiraabe maako nanani mo.

²⁸Filooobe Mediyen'en donno caalo. Deerdiraabe Yusufu ngurtini mo diga bulndu. Be coorri mo haa filooobe be asngol Isma'iilu ceede cardi noogas. Kambe boo be njahri mo haa Misra.

²⁹Nde Ruben lorti haa bulndu, o tawaay Yusufu. O seeki limce maako.

³⁰O lorti haa deerdiraabe maako o wi'i: "Derkeejo walaa ton. Toy njahanmi min?"

³¹Be kirsi njawdiri mbeewa, be cuuwi ngapaleewol Yusufu nder yiy'am.

³²Be neldi ngol baaba mabbe, bee wi'go: "Do ko min tawi. Laar, dum ngapaleewol biya malla naa kangol?"

³³Yaakubu annditi ngol, wi'i: "Dum ngapaleewol biyam! Huunde ladde nyaami mo! Fakat Yusufu seekaama."

³⁴O seeki limce maako, o taadi limce buhuuje. O woyi biyiiko nyalde duudde.

³⁵Bibbe maako worbe e rewbe fuu ngari ngam de'itingo mo, ammaa o sali de'itineego. O wi'i: "Bee mettamberam kawtoyanmi bee biyam nder joonde maaybe." Nden o tokki woyugo mo.

³⁶Mediyen'en go coorri Yusufu haa Misra, haa Potifar, saraakiijo Firawna. O mawdo doogari'en.

Laataanooji 38

Yahuuda e Tamar

¹Saa'i maajum Yahuuda acci deerdiraabe muudum, o yehi haa Adullam, haa bi'eteedo Hira.

²Yahuuda yi'i ton bidde debbo mo bii Su'a, goddo Kanaaniijo. O te'i mo, o hawti bee maako.

³O reedi, o danyi bidde gorko, Yahuuda inndi mo Eer.

⁴O reedi kadiboo, o danyi bidde gorko, o inndi mo Oonan.

⁵Kadiboo o danyi bidde gorko, o inndi mo Sela. Yahuuda donno haa Kejib, yaake debbo danya Sela.

⁶Yahuuda te'ani Eer, afo mum, debbo bi'eteedo Tamar.

⁷Ammaa Eer, afo Yahuuda, o kalludo yeeso Jawmiraawo, Jawmiraawo mbari mo.

⁸Yahuuda wi'i Oonan: “Nastu haa debbo deerdiraawo ma, habbu teegal eekiraagu bee maako, ngam a darnana deerda danygol.”

⁹Ammaa Oonan anndi dum laatataako danygol maako, ngam maajum nde o nastata haa debbo oo fuu, o don acca mani maako rufa haa lesdi. Ngam o yidaa wadanango deerdiiko danygol.

¹⁰Ko o wadi, dum fottanaay Jawmiraawo, Jawmiraawo mbari mo.

¹¹Yahuuda wi'i esum Tamar: “Lorta haa saare baaba ma yaake suddare ma, haa to biyam Sela mawni.” O numi boo: “Taa o maaya boo bana deerdiraabe maako.” Tamar dilli, joodi nder saare baaba muudum.

¹²Baawo nyalde duudde, bii Su'a, debbo Yahuuda maayi. Nde Yahuuda de'iti, o yehi haa Timna, haa ta'oobe gaasa baali maako, kanke e soobaajo maako Hira Adullamjo.

¹³Tamar anndinaama: “Ndaa, esiraawo ma don yaha haa Timna ngam ta'ugo gaasa baali maako.”

¹⁴Nden Tamar borti limce suddare go, o suddiri bee suddare wofnde, o wiirni, o joodi haa nastirde wuro Enayim, haa laawol Timna. Ngam o yi'i Sela mawni, ammaa o laataaki debbo maako.

¹⁵Yahuuda yi'i mo, o hoociri mo bana debbo daakaareejo, ngam o suddi yeeso maako.

¹⁶O seli laawol gal maako, o wi'i: “Accu mi nasta haa ma.” Ngam o anndaa dum esiiko. Tamar yami: “Dume ndokkata yam ngam a nasta haa am?”

¹⁷O jaabi: “Mi neldante jawgel mbeewa e tokkere am.” Tamar wi'i: “Sey to a hokki yam jeɲnginahiddeko a nelda.”

¹⁸Yahuuda yami: “Jeɲngina dume ngidɗaa mi hokke?” O jaabi: “Haatummeere ma e boggol ma e sawru haa juɲngo ma.” O hokki mo dum, o waaldi bee maako. O reedi ngam daliila maako.

¹⁹Tamar ummi, dilli, o itti suddare go, o borni limce suddare.

²⁰Yahuuda neldiri jawgel mbeewa bee soobaajo mum Adulamjo, ngam o hoocitana mo jeɲngina maako haa juɲngo debbo go. Ammaa o tawaay mo.

²¹O yami yimbe haa wuro: “Toy debbo daakaareejo mo joodino haa Enayim kommbi laawol?” Be njaabi: “Walaa daakaareejo meedi taweego haa do.”

²²O lori haa Yahuuda, o wi'i: “Mi tawaay mo. Yimbe wuro boo mbi'i: Walaa daakaareejo meedi taweego haa ton.”

²³Yahuuda wi'i: "O jogo ko woni haa maako. Taa en toskina ko'e men. Ngam mi neli ma bee jawgel nge'el, ammaa a tawaay mo."

²⁴Baawo lebbi tati be anndini Yahuuda: "Esiraawo ma Tamar laatake daakaareejo. Jonta o don bee reedu." Yahuuda wi'i: "Ngurtine mo yaasi, ngule mo."

²⁵Nde be ngurtini mo yaasi, o neli haa esiiko be mbi'a mo: "Gorko mardo kuuje de'e reedni yam." O wi'i boo: "Hebtu moy mari haatummeere nde'e e boggol ngo'ol e sawru ndu'u?"

²⁶Yahuuda annditi dum, o wi'i: "Adilaaku maako buri ngu am, ngam mi hokkaay mo biyam Sela." O meetaay waaldugo bee maako fahin.

²⁷Saa'i besnuki Tamar, be paami dum siwtube ngoni nder reedu maako.

²⁸Nde o don danya, gooto wurtini junngo. Besninoowo nanngi ngo, habbi gaarawol bodeewol haa junngo maagel. O wi'i: "Kanko aarti wurtaago."

²⁹Ammaa o lorniti junngo maako, deerdiiko wurti. Besninoowo wi'i: "Kay, an seeki laawol!" Be inndi mo Peres.

³⁰Baawo maajum deerdiiko mardo gaarawol bodeewol haa junngo mum wurti. Be inndi mo Zeraha.

Laataanooji 39

Yusufu e debbo Potifar

¹Be njahri Yusufu haa Misra. Potifar Misraajo, saraakiiyo Firawna, mawdo doogari'en, soodi mo haa juude filoobe be asngol Isma'iilu yahruube mo ton.

²Jawmiraawo wondi bee Yusufu, hokki dum saa'a nder kuude mum fuu. O joodi nder saare Potifar jawmiiko Misraajo.

³Jawmiiko yi'i Jawmiraawo don wondi bee maako, Jawmiraawo hokki mo saa'a nder kuude maako fuu.

⁴O seyori mo, o hoosi mo ngam huuwango mo. O halfini mo ardaangal saare e mardi maako fuu.

⁵Diga o halfini Yusufu saare e mardi maako, Jawmiraawo barkidini ko o mari fuu, waato ko woni nder saare e ko woni nder gese ngam daliila Yusufu.

⁶Potifar halfini Yusufu ko o mari fuu. O suklanaay koo dume, sonaa nyaamdu ndu o nyaamata. Yusufu o booddo, o narniido.

⁷Nyalde sedda baawodon, debbo jawmiiko fuddi laarugo mo bee suuno. O wi'i mo: "Waaidu bee am!"

⁸O sali, o wi'i debbo jawmiiko: “Ndaa, jawmam suklantaa koo dume nder saare mum. O halfini yam mardi maako fuu.

⁹Walaa burduɗo yam manngu nder saare nde'e. O haɗaay yam koo dume, sonaa an, ngam a debbo maako. Noy mi wadata halleende mawnde nde'e, mi wada hakke heedi Allah?”

¹⁰Nyalaade fuu debbo oo tokki wolwango Yusufu, ngam o waala kommbi maako, haa o hawta bee maako. Ammaa o sali waaldugo bee maako.

¹¹Nyanndere wofnde Yusufu nasti saare haa huuwa kuugal mum. Huuwoobe nder saare ngalaa ton.

¹²Debbo go nanngi mo ngapaleewol, wi'i mo: “Waaldu bee am!” Yusufu acci ngapaleewol mum haa juɗngo maako, doggi, wurti yaasi.

¹³Nde debbo yi'i Yusufu accidi mo bee ngapaleewol mum, doggi yaasi,

¹⁴o ewni huuwoobe nder saare maako, o wi'i be: “Ndaare! O waddani en Ibraniŋkeejo ngam fijira en. O wari haa am haa o waalda bee am. Ammaa mi wooki bee semmbe.

¹⁵Nde o nani mi wooki, o acci ngapaleewol maako banɗe am, o doggi, o wurti yaasi.”

¹⁶O jo'ini ngapaleewol Yusufu kommbi maako, haa nde goriiko warti saare.

¹⁷Nden o yecci mo haala ka'a bana no o wi'no, o wi'i: “Maccuɗo Ibraniŋkeejo mo a waddani min, wari haa am haa o fijirammi.

¹⁸Nde mi wooki, mi ewni go, o acci ngapaleewol maako banɗe am, o doggi yaasi.”

¹⁹Nde jaagorɗo nani ko debbo maako wi'i mo: “Bana nii maccuɗo ma waari bee am”. – Tikkere maako saati.

²⁰O nanngi Yusufu, o nastini mo nder fursina haa nokkuure nde be maɓɓata haɓɓaabe laamiido. Yusufu jooɗi ton.

Yusufu nder fursina

²¹Ammaa Jawmiraawo don wondi bee Yusufu, o wanɗinani mo mboodeenga maako, hebni mo'ere haa mawɗo fursina.

²²O halfini haɓɓaabe nder suudu fuu haa juɗngo Yusufu. Kuugal kuuweteengal ton fuu, kaɗko ardani dum.

²³Mawɗo fursina hakkilanaay koo dume ko woni haa juɗngo Yusufu, ngam Jawmiraawo don wondi bee maako. Ko o wadi fuu, Jawmiraawo humtani mo dum.

Laataanooji 40

Yusufu fassitiri koydi habbaabe dido

- ¹Baawo kuuje de'e, dokkoowo laamiido njaramji e hooreejo tamsanoobe dum tamseeje mbaɗi aybe dow jaagordo muudum'en.
- ²Firawna tikkani saraaki'en muudum dido be'e masin: Dokkoowo laamiido njaramji e hooreejo tamsanoobe dum tamseeje.
- ³O mabbi be nder suudu mawɗo aynoobe, nder fursina haa Yusufu woni.
- ⁴Mawɗo aynoobe halfini be haa juɗngo Yusufu haa o huuwana be. Be pabbi nder fursina balde sedɗa.
- ⁵Jemmaare wodnde, dokkoowo laamiido njaramji e hooreejo tamsanoobe tamseeje laamiido Misra, habbaabeno nder fursina, be dido fuu be koydi. Koo moy mabbe hoydi. Koydi di'i peerotiri, non maana maaji boo.
- ⁶Fajiri nde Yusufu wari haa mabbe, o laari be pertaaki.
- ⁷O yami saraaki'en Firawna, habbidaabe bee maako nder saare jaagordo maako: "Ngam dume on don mbonti hannde?"
- ⁸Be njaabi mo: "Koo moy amin hoydi, ammaa walaa godɗo haa do haa fassitirana min." Yusufu wi'i be: "Allah waawan faasitirango on. Ngeceedam !"
- ⁹Dokkoowo laamiido njaramji yecci Yusufu koyɗol mum, wi'i: "Nder koyɗol am, woodino inabohi yeeso am.
- ¹⁰Ki don bee lice tati. Nde ki wiliti, ki wadi pinndi, bukki maaki mbaɗi inabooje benndufe.
- ¹¹Jardugel Firawna donno haa juɗngo am. Mi itti inabooje, mi biɗɗi de nder maagel, mi hokki mo ngel haa juɗngo".
- ¹²Yusufu wi'i mo: "Ndaa fassaruuye maagol: Lice tati ngoni nyalde tati.
- ¹³Lutti nyalde tati, Firawna baɗgtete, lornete haa joonde maada. A hokkan Firawna jardugel mum haa juɗngo, bana ko woowa, yaake a donno dokkoowo laamiido njaramji.
- ¹⁴Ammaa siftoram to a heɓti hayru ma. Useni, woonanam! Wolwan Firawna haala am, wurtinam diga suudu ndu'u!
- ¹⁵Ngam be naɗngoyi yam diga lesdi Ibraniŋke'en. Haa do boo mi wadaay koo dume ngam haa be nastinammi fursina."
- ¹⁶Hooreejo tamsanoobe laamiido tamseeje yi'i no fassaruuye Yusufu wangiini ko woodi, o wi'i mo: "Min boo mi hoydi. Mi donno roondi cilaaje tati bee tamseeje daneje.

¹⁷Nder silaawo wonngo dow, tamseeje feere feere de Firawna nyaamata fuu don nder maago. Colli donno nyaama dum dow hoore am.”

¹⁸Yusufu jaabi: “Ndaa fassaruuye maagol: Cilaaje tati ngoni nyalde tati.

¹⁹Lutti nyalde tati, Firawna ta'ete hoore, o bilete haa leggal, colli nyaaman kusel maada.”

²⁰Nyalaade tatabre, nde laati juulde siftinorki danyeeke Firawna, o wadani saraaki'en maako fuu nyaamdauji. O bangti dokkoowo laamiido njaramji e hooreejo tamsanoobe mo tamseeje yeeso saraaki'en maako.

²¹O lorni dokkoowo laamiido njaramji nder kuugal mum, kanke boo o hokki Firawna jardugel haa junngo.

²²Ammaa o bili hooreejo tamsanoobe mo tamseeje bana no Yusufu fassitiri.

²³Ammaa dokkoowo laamiido njaramji siftoraay Yusufu, o yejjiti mo.

Laataanooji 41

Koydi Firawna

¹Baawo duubi didi Firawna hoydi. O yi'i o don dari dow fomoonde maayo Niil.

²O yi'i na'i joweedidi ngurti maayo, di booddi, paydi. Di puddi durugo haa fomoonde man.

³Baawodon na'i goddi joweedidi ngurti maayo. Di nyiddudi e pooydi. Di ndari kommbi na'i arani go dow fomoonde maayo.

⁴Na'i nyiddudi pooydi nyaami booddi paydi joweedidi go. Nden Firawna fini.

⁵O daaniti kadiboo, o hoydi nde didawre. Ndaa, cammeeje mawde boodde joweedidi ngurti e y'ommbal gootal.

⁶Baawo maaje, cammeeje joweedidi godde pufi, de cewde, henndu fuunaange yoorni de.

⁷Cammeeje cewde modi mawde, keewde joweedidi go. Firawna fini, tawi dum koydol.

⁸Nde weeti, hakkiilo maako sakli. O ewnoyi hiila'en e hikma'en Misra fuu. O yecci be koydol maako, ammaa walaa koo gooto mo fassitirani mo ngol.

⁹Nden dokkoowo laamiido njaramji go wi'i Firawna: “Barkaama, sey mi anndita aybe am hannde.

¹⁰Nyalaade wofnde a tikkani huuwanoobe ma masin, a mabbi yam nder suudu mawdo aynoobe, min bee hooreejo tamsanoobe ma tamseeje.

¹¹Min koydɔ min dɔdo fuu jemmaare woore. Ammaa maana koydɔl ngole fuu feerotiri bee ngola.

¹²Woodino sukaajo lbraniŋkeejo maccudo mawdo aynoobe bee amin. Min ngecci mo koydɔ amin, o fassitiri maana koydɔl koo moy fuu.

¹³Bana o fassitirani min, non dɔm laatani min boo: A lorni yam haa pallel am, oya boo be bili dɔm.”

Yusufu fassitiri koydɔl Firawna

¹⁴Firawna umri be ngadda Yusufu. Law be ngurtini mo fursina. Yusufu labi, borni limce laabde, o wari yeeso Firawna.

¹⁵Firawna wi'i mo: “Mi hoydɔ, walaa baawdo fassitirgo ngol. Ammaa mi nani a waawi fassitirgo koydɔ di be anndinte.”

¹⁶Yusufu jaabi Firawna: “Naa dɔm min! Dum Allah hokkata fassaruuye haandunde haa Firawna.”

¹⁷Firawna wi'i Yusufu kadi: “Nder koydɔl am, tawmi mi don dow fomoonde maayo Niil.

¹⁸Ndaa, na'i joweedidi paydɔ, booddi ngurti maayo. Di pudɔ durugo haa fomoonde man.

¹⁹Baawo maaji, godɔ joweedidi ngurti. Di nyiddudi, pooydɔ masin. Mi meedaay yi'ugo burdɔ di'i nyiddugo nder lesdi Misra fuu.

²⁰Na'i nyiddudi pooydɔ nyaami na'i joweedidi paydɔ arani go.

²¹Ammaa baawo di nyaami di, walaa kebtudo dɔm, ngam nyiddeenga maaji donno bana naane non. Nden mi fini.

²²Mi hoydɔ koydɔl godɔngol fahin: Ndaa, cammeeje keewde boodde joweedidi ngurti e y'ommbal gootal.

²³Baawo maaje, cammeeje cewde godde joweedidi pudɔ, henndu fuunaange yoori de.

²⁴Cammeeje cewde modi cammeeje boodde joweedidi go. Mi yecci dɔm hiila'en, ammaa walaa mo waawi fassitirango yam dɔm.”

²⁵Yusufu wi'i Firawna: “Koydɔ ma didi di'i, di gooti, barkaama. Allah anndini ma ko o tammi wadugo.

²⁶Na'i booddi joweedidi ngoni duubi joweedidi, cammeeje boodde joweedidi boo ngoni duubi joweedidi. Dum koydɔl gootal.

²⁷Na'i nyiddudi pooydɔ joweedidi, gurtiidi baawo, dɔm duubi joweedidi. Non boo cammeeje cewde joweedidi, de henndu fuunaange yoori, dɔm duubi joweedidi bee weelo.

- ²⁸Bana mbi'maami, barkaama, Allah anndini ma ko o tammi wadugo.
- ²⁹Ndaa, duubi joweediɗi garandi, haarannde duudnde wadan nder lesdi Misra fuu.
- ³⁰Baawo maaji, weelo wadan duubi joweediɗi, haa yimbe ngejjita haarannde laatunoonde nder Misra. Weelo tampinan lesdi.
- ³¹Yimbe ngejjitan dume wonno haarannde nder lesdi, ngam weelo ngo'o saatan masin.
- ³²Nde koyɗol man tokkiti wadi nde diɗi haa Firawna, dum yidi wi'go haala ka'a tabiti haa Allah, Allah don yaawɗina wadugo dum.
- ³³Barkaama, jonta kam, dabbitiɗ godɗo kakkilɗo, mardo hikma. Darnu mo dow lesdi Misra.
- ³⁴Wad dum, besdu aynoobe lesdi boo. Kambe be koo'a yebre woore nder jowi haa nyaamle lesdi Misra fuu nder duubi joweediɗi di haarannde.
- ³⁵Be moobta nyaamduuji duubi joweediɗi garandi boodɗi di'i fuu. Be mbaɗa dum dow ardaangal ma, barkaama! Be moobta alkamaari ngam nyaamdu nder gure, be ayna dum.
- ³⁶Nyaamdu maajum laatoto ndesaari lesdi ngam duubi joweediɗi bee weelo, ngo tammi wadugo nder Misra. Bana nii weelo nattidittaa yimbe lesdi ndi'i."

Yusufu laati diɗabo nder laamu Misra

- ³⁷Haala ka'a fottani Firawna e saraaki'en mum fuu.
- ³⁸Firawna wi'i be: "Gorko moy kebeten bana oo, mo Ruuhu Allah wondi bee muudum?"
- ³⁹Nden o wi'i Yusufu: "Nde Allah anndini ma dum fuu, walaa kakkilɗo, mardo hikma bana maada.
- ⁴⁰An laatoto dow saare am, yimbe am fuu tokkoto umrooje ma, sey bee leeso laamu tan burdanmaami. "
- ⁴¹Firawna wi'i Yusufu: "Ndaa, mi darni ma dow lesdi Misra fuu."
- ⁴²Firawna itti halagaare haa hoondum, wadi nde haa hoondum Yusufu. O borni mo limce burde diggugo, o wadani mo kodoy kanjeeri haa daande.
- ⁴³O wa'ini mo dow moota pucci, tokkotoonga nga laamiido, be kooli yeeso maako: "Kakkile! Laawol! " Bana non Firawna darniri mo dow lesdi Misra fuu.
- ⁴⁴Firawna wi'i Yusufu: "Min woni Firawna. Godɗo nder lesdi Misra fuu bangtataa junngo mum malla kosngal mum bilaa dunayeere ma."

⁴⁵Firawna inndi Yusufu innde Jafnat-Paneyak, te'ani mo Asnat bii Poti-Fera, limanjo haa Oon. Nden Yusufu wurti, taari lesdi Misra fuu.

⁴⁶Yusufu woodi duubi cappande tati, saa'i o fudda huuwango Firawna, laamiido Misra. Yusufu ummi, dilli taaroyaago lesdi Misra.

⁴⁷Nder duubi joweedi, lesdi rimrimni duuddum masin.

⁴⁸Yusufu moobti nyaamdu lesdi Misra fuu nder duubi joweedi go. O sigi nyaamdu nder gure, nder wuro koo ngoye, o sigi nyaamdu gese taariide wuro maajum.

⁴⁹Yusufu sigi alkamaari duudndi masin bana njaareendi maayo, haa be acci etugo, ngam dum limataako.

⁵⁰Aarti hitaande nde weelo fudda, Asnat bii Poti-Fera limanjo haa Oon, debbo Yusufu danyani dum bibbe worbe dido.

⁵¹Yusufu inndi hammiraawo: Manassa, o wi'i: "Allah yejjitini yam torra am e saare baaba am fuu."

⁵²Minyiraawo boo o inndi dum: Efrayim. O wi'i: "Allah hokki yam danygol nder lesdi billaare am."

⁵³Duubi joweedi di haarannde nder lesdi Misra timmi.

⁵⁴Duubi joweedi di weelo ngari, bana Yusufu wi'no. Weelo wadi nder lesde fuu, ammaa nder Misra fuu nyaamdu don.

⁵⁵Nde yimbe nder lesdi Misra nani weelo, be ngookani Firawna ngam hebugo nyaamdu, ammaa Firawna wi'i Misra'en fuu: "Njehe haa Yusufu, mbaɗe ko o wi'ata on."

⁵⁶Nde weelo wadi nder lesdi fuu, Yusufu mabbiti cigordi alkamaari, o soorrani ndi Misra'en, ngam weelo saati nder lesdi Misra masin.

⁵⁷Yimbe koo toy nder duniyaaru fuu ngari haa Misra, haa Yusufu, coodi alkamaari, ngam weelo ngo'o saati masin nder duniyaaru fuu.

Laataanooji 42

Yaakubu neli bibbe mum haa Misra

¹Yaakubu nani alkamaari don haa Misra. O wi'i biyiiko'en: "Koni ndaarndaartirton?"

²Mi nani alkamaari don haa Misra. Njehe, coodane en alkamaari haa ton, haa en nguura, taa en maaya."

³Deerdiraabe Yusufu sappo ndilli soodoygo alkamaari haa Misra.

- ⁴Yaakubu accaay Benyamin, deerdfiraawo Yusufu yahda bee deerfum'en. Ngam o wi'i: "Taata sarru heba mo."
- ⁵Bana non bibbe Isra'iila ngardi bee yimbe wodbe soodugo alkamaari, ngam weelo wadi nder lesdi Kanaana.
- ⁶Yusufu wonno ngomna lesdi, kanke soorranta yimbe lesdi fuu alkamaari. Deerdfiraabe maako ngari, cujidani mo, geese haa lesdi.
- ⁷Nde o yi'i be, o annditi be. Ammaa o annditinaay be hoore maako. O wolwani be bee caatal, o yami: "Diga toy iwdon?" Be njaabi: "Diga lesdi Kanaana, haa min cooda nyaamdu."
- ⁸Yusufu annditi deerfum'en, ammaa kambe, be annditaay mo.
- ⁹O siftori koydi di o hoyduno ngam mabbe. O wi'i be: "Onon, on horoobe lesdi! Laarugo nokkuje tampude lesdi waddi on."
- ¹⁰Be njaabi mo: "Naa non, barkaama, min ngari soodugo nyaamdu tan."
- ¹¹Min fuu min bibbe gorko gooto, min hoolaabe. Maccube ma laataaki horoobe."
- ¹²O wi'i be: "Aa'a, laarugo nokkuje lesdi tampude waddi on."
- ¹³Be mbi'i: "Minin maccube ma min donno sappo e dido, bibbe goddo gooto nder lesdi Kanaana. Gaajijjo don wondi bee baaba amin hannde, gooto boo majji."
- ¹⁴Yusufu wi'i be: "Fakat kanjum mi wi'no on, on horoobe!"
- ¹⁵Ndaa nii mi foondirta on: Mi don hunoro bee ngeendam Firawna, on ngurtataako haa do, sonaa minyiraawo moodon wara do.
- ¹⁶Nele gooto moodon dabbitoigo deerdfiraawo moodon. Ammaa onon on njoodoto on habbaabe. Bana non anndiranmi to on mbi'i goonga malla on mbi'aay. To naa non, bana Firawna o geeto, on horoobe!"
- ¹⁷O nastini be fuu nder fursina nyalde tati.
- ¹⁸Nyalaade tatabre, Yusufu wi'i be: "Min boo mi kuldo Allah. To on ngidi yeedugo, mbade ni'i:
- ¹⁹To on hoolaabe, gooto moodon lotta nder fursina. Ammaa onon luttube boo, ndille njahrane ci'e moodon alkamaari, ngam weelo.
- ²⁰Nden on ngaddanammi minyiraawo moodon, ngam haa bolle moodon ngoondine, on maayataa." Be mbadi non.
- ²¹Be mbi'mbi'tiri: "Fakat, en mbadi aybe dow deerdfiraawo meeden. En ngi'i billaare maako, nde o tori en endam, ammaa en nananaay mo. Ngam maajum billaare nde'e warani en."

²²Ruben wi'i be: "Mi bi'noodo on taa on mbada koo dume haa biɲngel nge'el. Ammaa on nananaay yam. Jonta y'iyy'am maako don y'amte."

²³Be anndaano Yusufu don faama, ngam turjumanjo donno hakkunde mabbe.

²⁴Nden Yusufu daaytiri bee mabbe, woyi. O lori wolwango be. O nanngi Simeyon, o habbi mo yeeso mabbe.

Bibbe Yaakubu lorti haa Misra

²⁵Nden o umri be kebbinana be boorooji mabbe, be mbaatana koo moy ceede mum nder booro, be ndokka be njoobaari laawol. O wadani be bana non.

²⁶Deerdiraabe Yusufu ndimdi alkamaari dow bamde mabbe, ndilli.

²⁷Nde be njippi jemma, gooto mabbe mabbiti booro mum ngam hokkugo hudo haa wamnde. O laari ceede maako don mbaali haa hunnduko booro.

²⁸O wi'i deerdiiko'en: "Be lornani yam ceede am! Ndaa, de don haa hunnduko booro am." Berde mabbe ta'i, be ndaarndaartiri bee diwngol, be mbi'i: "Dume Allah wadi en do?"

²⁹Be ngarti nder lesdi Kanaana haa baaba mabbe Yaakubu. Be ngecci mo ko hebi be fuu.

³⁰Be mbi'i: "Godfo ngomnaajo lesdi oo, wolwani min bee caatal, o hoociri min bana horoofo lesdi.

³¹Min mbi'i mo: Minin, min hoolaabe, naa min horoofo.

³²Min donno deerdiraabe sappo e dido, bibbe godfo gooto. Gotoo majji, gaajiijo boo don wondi bee baaba amin nder lesdi Kanaana.

³³Godfo oo, ngomna lesdi, wi'i min: Bana nii anndiranmi on hoolaabe: Acce gooto mon haa am. Koo'e alkamaari ndi yimbe ci'e moodon mari haaje, njahrane be.

³⁴Ammaa ngaddaneedam minyiraawo moodon. Non anndiranmi naa on horoofo, ammaa on hoolaabe. Nden lornananmi on deerdiraawo moodon, on pila nder lesdi."

³⁵Nde be njuppi boorooji mabbe, ndaa, koo moy ceede mum don nder booro mum. Be ngi'i ceede mabbe, kambe e baaba mabbe, be kuli.

³⁶Yaakubu wi'i be: "On don coynammi bikkoy am. Yusufu majji, Simeyon boo majji, on don kooca Benjamin. Dum fuu dum don yowo dow am."

³⁷Ruben wi'i baaba muudum: "Sey a mbara bikkoy am didoy, to mi wartiraay mo haa maada. Halfitinam ngel, mi wartirante ngel."

³⁸Ammaa Yaakubu wi'i: "Biɲngel am yahdataa bee moodon, ngam deerdiiko maayi, kanjo o luti feere maako. To sarru hebi mo dow laawol ngol njahoton, mettamberam mbaratam, ngam mi ndottiijo, mardo dandanndi."

Laataanooji 43

Benyamin yahdi bee deerdfiraabe muudum haa Misra

- ¹Weelo besdi saatugo nder lesdi Kanaana.
- ²Nde yimbe saare Yaakubu timmidini nyaamugo alkamaari ndi be ngaddoyno diga Misra, Yaakubu wi'i biyum'en: "Njehe kadiboo, coodane en nyaamdu sedda."
- ³Yahuuda wi'i mo: "Goddo oo reentini min laabfum, o wi'i: On ngi'ataa yam sam to deerdfiraawo mon wardaay bee moodon."
- ⁴To a jabi neldugo deerdfiraawo amin bee amin, nden kam min njahan soodanoygo ma nyaamdu.
- ⁵Ammaa to a jabaay, minin boo min njahataa ton. Ngam goddo oo wi'i: On ngi'ataa yam sam to deerdfiraawo mon wardaay bee moodon."
- ⁶Isra'iila wi'i: "Koni kuuwandon yam kallufum du'um bee anndingo goddo oo on ngoodi deerdfiraawo feere fahin?"
- ⁷Be njaabi: "O yami min bee tukku haala ko'e amin e saare amin, o wi'i: Baaba moodon don bee yonki na? On ngoodi deerdfiraawo goddo na? Min jaabi mo fodde yamde de'e. Min anndaano o wi'an: Ngarde bee deerdfiraawo moodon."
- ⁸Yahuuda wi'i baaba muudum Isra'iila: "Accu derkeejo yahda bee am. Min ummoto, min ndilla, bana non en tammi wurdugo, en maayataa, minin bee maada e bikkoy amin fuu.
- ⁹Min fiyi dammaana ngam maako, a y'amammi to mi wartiraay mo haa kommbi maada. Limanam dum aybe haa foroy.
- ¹⁰To min neebaayno haa ton, min ngartanno jonta nde didi."
- ¹¹Isra'iila, baaba mabbe wi'i be: "To dum laatake non, mbaade du'um: Koo'e burfum woodugo haa lesdi men nder boorooji mon, njahrane goddo oo dokkal: Daccere uurnde sedda e njumri sedda e uurle e tamre uurdi e bibbe ledde belde joorde diga ledde feere feere.
- ¹²Koo'e ceede haa juude mon. Non boo ceede baataade haa hunnduko boorooji moodon, koo'e de fahin, teema dum ngooytu.
- ¹³Koo'e deerdfiraawo moodon, umme, lorte haa goddo oo.
- ¹⁴Allah Baawdo hefnana on mo'ere haa goddo oo, o yoofta deerdfiraawo moodon oya e Benyamin. Min boo, to nii doole mi sooya bikkoy am, sey mi sooya koy!"
- ¹⁵Deerdfiraabe koo'i dokkal maajum, be cowi ceede haa juude mabbe, be koo'i Benyamin boo. Be ummi, be ndilli Misra. Ton be ngari yeeso Yusufu.

Yusufu weerni deerdfiraabe muudum

¹⁶Nde Yusufu yi'i Benyamin bee mabbe, o wi'i kaliifaajo saare maako: "Nastin worbe be'e nder suudu, hirsu ndabbaawa, defu nga, ngam be nyaamdan bee am caka nyalawma."

¹⁷Godfo go wadi ko Yusufu umri mo. O yahri be nder saare Yusufu.

¹⁸Nde be don njahra be nder saare Yusufu, be kultori, be mbi'i: "Be don njahra en daliila ceede loriide nder boorooji meeden aran go. Be ukkanto en, be njarna en bone, be mbada en maccube bee bamde meeden fuu."

¹⁹Be baditi kaliifaajo saare Yusufu, be mbolwani mo haa dammugal saare.

²⁰Be mbi'i: "Useni, naywa, min ngarino aran soodugo nyaamdu.

²¹Nde min njotti haa min mbaalata jemma, min mabbiti boorooji amin. Koo moy amin tawi ceede mum haa hunnduko booro mum. Fakat dum saman ceede de min njobno. Ammaa min ngartiri de haa junngo amin.

²²Min ngaddi ceede godde boo ngam soodugo nyaamdu. Min anndaa moy waati ceede amin nder boorooji amin."

²³O jaabi: "Nde'ite, taa kultore! Dum Allah moodon, Allah baaba moodon waatani on ndesaari nder boorooji moodon. Ceede mon jottiide yam." Nden o wurtini Simeyon haa mabbe.

²⁴O nastini be nder saare Yusufu. O waddani be ndiyam haa be loota kosde mabbe. O hokki bamde mabbe boo hudo.

²⁵Be taaskitini dokkal go hiddeko Yusufu wara caka nyalawma. Ngam be nani, ton be nyaamdata bee maako.

²⁶Nde Yusufu warti saare, be lii'ani mo dokkal ngal be njogi, be cujidani mo haa lesdi.

²⁷O yami njamu mabbe, o wi'i: "Noy baaba moodon ndottiiyo mo mbi'don yam haala mum, o don yeeda na?"

²⁸Be njaabi mo: "Maccudo ma, baaba amin o jamo, o don yeeda." Be turi, be cujidi fahin.

²⁹Yusufu laari, yi'i Benyamin, deerdiiko, bii daada mum. O yami: "Oo woni minyiraawo moodon, mo mbi'don yam haala mum na?" O wi'i Benyamin: "Allah mo'ane, biingel am!"

³⁰Nde Yusufu yi'i Benyamin, bernde maako heewi ngenka deerdiiko. O wurti law, o nasti suudu maako, o woyi ton.

³¹Baawodon, o sulmi gite maako, o wurti, o tidditini, o umri: "Ngadde nyaamdu!"

³²Be njo'inani mo nyaamdu maako dow taabal feere, deerdiiko'en haa taabal godngal e Misra'en nyaamdotoobe bee maako boo feere mabbe. Ngam Misra'en nyaamdataa bee Ibrani'ke'en, ngam dum karamdum haa diina mabbe.

³³Deerdiraabe maako njoodi tiitotiri bee maako. Diga afo fodde afaaku mum haa gaajijo fodde duubi mum. Be ndaarndaartiri, be kaydini.

³⁴O neldi be gede haa nyaamdu maako. Ammaa gedal Benjamin buri de mabbe duudugo cowi jowi. Be njardi, be ceyodi bee maako.

Laataanooji 44

Yusufu jarribi deerdiraabe muudum

¹Yusufu umri kaliifaajo saare muudum: "Hebbin boorooji worbe be'e bee nyaamdu fodde ko be mbaawata roondaago. Waatu ceede koo moy haa hunnduko booro mum.

²A waata jardugel am ngel cardi nder booro gaajijo, hawtaade bee ceede alkamaari maako." Kaliifaajo wadi bana Yusufu umri mo.

³Nde weeti, be acci be, be ndilli bee bamde mabbe.

⁴Nde be ngurti berniwol, be ndaayaaki tawon, Yusufu wi'i kaliifaajo saare muudum: "Yaawda, taasnu be, jokku be! Wi' be: Koni mbarjirdon booddum bee kalludum?

⁵Naa bee maagel jaagordo am yardata e o laardata sirriijum na? Ko mbadon do dum kalludum!"

⁶Kaliifaajo jokki be, wi'i be bolle de'e.

⁷Be mbi'i mo: "Naywa! Noy noy mbi'rata irin du'um? Maccube ma potaay mada bana non!

⁸Min ngartiri ceede de min tawno haa kunndude boorooji amin diga lesdi Kanaana. Noy min ngujjirta cardi malla kanjeeri haa saare jaagordo ma?

⁹Mo ngel tawa haa muudum caka maccube ma, maaya! Minin boo min laato maccube ma."

¹⁰Kaliifaajo wi'i: "Ngaden bana mbi'don. Mo ngel tawa haa muudum, laato maccudo am, ammaa onon luttube on rimbe."

¹¹Koo moy yaawdi rifti booro mum haa lesdi, mabbiti ngo.

¹²Kaliifaajo fuddi linyugo diga booro hammiraawo haa o timminiri dow gaajijo. Jardugel tawaama nder booro Benjamin.

¹³Be ceeki limce mabbe, koo moy rimndi wamnde mum, be lorti haa berniwol.

- ¹⁴Yahuuda e deerɗum'en nasti saare Yusufu. Yusufu dillaayno tawon. Be cujidani mo.
- ¹⁵Yusufu y'ami be: "Kuugal ngale kuuwɗon ɗo? On anndaa godɗo bana am anndi laarugo sirriijum na?"
- ¹⁶Yahuuda jaabi: "Ko min mbi'ata ma, barkaama? Dume min mbolwata? Noy noy min ngoonɗinta ko'e amin? Allah wanjini aybe maccube maada. Ndaa, min maccube ma, barkaama, minin e mo jardugel ma tawa haa muudum fuu."
- ¹⁷Yusufu wi'i: "Woodaa! Mi wadataa dum. Mo jardugel tawa haa muudum, kanke laatot maccudo am. Ammaa onon luttube, koote jam haa baaba mon."
- ¹⁸Nden Yahuuda baditi Yusufu, wi'i: "Useni, barkaama, accu maccudo ma wolwa wolde woore yeeso ma. Taa tikkere ma saata dow maccudo ma, ngam a laati bana Firawna.
- ¹⁹Barkaama, a y'amno maccube ma: Baaba moodon ɗon na malla deerɗiraawo moodon godɗo ɗon?
- ²⁰Min njaabi ma: Min ngoodi baaba ndottiiɗo e derkeejo pamaro, danyanaado mo nder ndottaaku maako. Deerɗiraawo derkeejo man boo maayi, o lutti feere maako haa daada maako, baaba maako boo yidɗi mo masin.
- ²¹A wi'i maccube maada: Ngaddaneedam mo, haa gite am ndaara mo.
- ²²Min njaabi ma: Derkeejo waawataa ɗalugo baaba muudum. To o ɗali mo, o maayan.
- ²³Ammaa a wi'i maccube ma: To minyiraawo mon wardaay bee moodon, on meetataa yi'ugo yam.
- ²⁴Nde min kooti haa maccudo ma, baaba amin, min ngecci mo bolle maada, barkaama.
- ²⁵Baaba amin wi'i: Lorte, coodane en nyaamdu seɗɗa.
- ²⁶Ammaa min mbi'i: Min potaay yahugo ton bilaa minyiraawo amin yahda bee amin. Ngam min potaay yi'ugo gorko oo, to minyiraawo amin wondaay bee amin.
- ²⁷Maccudo ma, baaba amin wi'i min: On anndi debbo am danyani yam bibbe ɗido.
- ²⁸Gooto mabbe majji. Mi numi huunde ladde faɗɗi mo, ngam mi meetaay yi'ugo mo sam haa wargo hannde.
- ²⁹To on koo'ani yam oo boo, to sarru hebi mo, on nastintam nder joonde maaybe bee mettamberam.
- ³⁰⁻³¹Jonta, to mi lortake haa maccudo ma, baaba am, to derkeejo wondaay bee amin, bana o ɗakkotiri bee maako ɗo, o maayan to o yi'aay mo. Bana non

maccube ma nastinan maccudo ma, baaba amin nder joonde maaybe bee mettamberam.

³²Barkaama, min maccudo ma, mi fiyi dammaana yeeso baaba am ngam derkeejo oo bee wi'go: To mi wartiraay mo haa maada, limanam dum aybe haa foroy.

³³Jonta kam, barkaama, accu mi joodo bana maccudo mbattudi derkeejo, kanjo boo o hootida bee deerdiiko'en.

³⁴Noy mbaawranmi hootugo haa baaba am, to derkeejo wondaay bee am? Mi yidaa laarugo sarru ngu hebata baaba am!"

Laataanooji 45

Yusufu annditini hoore mum haa deerdiraabe mum

¹Yusufu waawaay nanjtaago yeeso taariibe mo fuu. O hooli: Ngurtine yimbe fuu! Walaa goddo lutti haa maako, nden o annditini hoore maako haa deerdiraabe maako.

²O woyi bee sawtu haa Misra'en nani dum. Koo saare Firawna boo nani.

³Yusufu wi'i deerdiraabe muudum: "Min woni Yusufu! Baaba am don yeeda fahin na?" Deerdiraabe maako mbaawaay jaabaago mo, ngam be mbemmbi yeeso maako.

⁴O wi'i be: "Baditeedam!" Be baditi. O wi'i: "Min woni Yusufu, deerdiraawo moodon mo coorrudon haa Misra.

⁵Ammaa jonta kam taa cacle, taa tikkane ko'e mon ngam on coorri yam haa do. Ngam dum Allah neli yam yeeso moodon haa mi hisna yonkiiji mon.

⁶Wadi jonta duubi didi, weelo don nder lesdi. Lutti duubi jowi fahin walaa remugo malla sodugo.

⁷Allah neli yam haa yeeso moodon ngam haa on keba danygol nder lesdi ndi'i, o hisna ngeendam moodon bee kisndam mawdam.

⁸Naa onon neli yam haa do, dum Allah neli yam. O wadi yam bana baaba Firawna, mi jaagordo saare maako fuu, mi ngomna dow lesdi Misra fuu boo.

⁹Njaawde, koote haa baaba am, mbi'e mo: Ndaa nii biddo ma Yusufu wi'i: Allah wadi yam mi jaagordo Misra fuu, war haa am, taa neeb!

¹⁰A joodoto nder lesdi Goosan, a bado yam, an e bibbe ma e taaniraabe ma e dammooji ma e na'i ma e ko marda fuu.

¹¹Mi wuurnete, non boo saare maada e dammooji ma, ngam taa koo dume ngakkana on, ngam luttani weelo duubi jowi.

¹²On don ngi'a dum bee gite moodon e deerdfiraawo am Benjamin boo don yi'a bee gite mum, dum min wolwani on bee hunnduko am.

¹³Anndine baaba am tedduŋgal am nder Misra, ngecce mo ko ngi'don fuu. Njaawde waddugo baaba am haa do."

¹⁴Nden o harli deerdiiko Benjamin, o woyi. Benjamin boo woyi.

¹⁵O hebbi deerdiiko'en fuu bee boji. Baawodon deerdiiko'en mbolodi bee maako.

Firawna ewni Yaakubu haa Misra

¹⁶Habaru maajum yotti nder saare Firawna no deerdfiraabe Yusufu ngari. Dum fottani Firawna e saraaki'en muudum.

¹⁷Firawna wi'i Yusufu: "Wi' deerda'en ni'i: Ndimnde dabbaaji mon, ndille lesdi Kanaana.

¹⁸Koo'e baaba moodon e yimbe ci'e moodon, nden ngare haa am. Mi hokkan on burdum woodugo lesdi Misra, on nyaaman nyaamdu buranndu woodugo boo.

¹⁹An boo yeccu be umroore am nde'e: Koo'e haa Misra mootaaaji pucci ngam bikkoy moodon e rewbe moodon. Kooce baaba moodon, ngare.

²⁰Taa on miijo kuuje moodon de accudon, ngam burdum woodugo nder lesdi Misra fuu laatanto on."

²¹Biɓɓe Isra'iila mbaɗi bana non. Yusufu hokki be mootaaaji pucci fodde umroore Firawna, o hokki be boo njoobaari laawol.

²²O hokki koo moy maɓɓe ngapaleeji haa sannja limce mum. Ammaa Benjamin, o hokki mo ceede cardi teemedde tati e ngapaleeji jowi.

²³O neldani baaba maako bamde sappo dimndaade bee kuuje Misra burde woodugo, non boo bamde debbe sappo dimndaade bee alkamaari e tamseeje e nyaamdu ngam jahaangal baaba maako.

²⁴Nden o jabɓiti deerdiiko'en, o wi'i be: "Taa njokkire haa laawol."

²⁵Be ummi Misra, be ngarti nder lesdi Kanaana haa baaba maɓɓe Yaakubu.

²⁶Be anndini mo: "Yusufu o geeto, o ngomna dow lesdi Misra fuu!" Ammaa dum meemaay mo sam ngam o nuddinaay be.

²⁷Be ngecci mo bolle de Yusufu wolwani be fuu. O yi'i mootaaaji pucci di Yusufu neldi ngam yahrugo mo. Nden baaba maɓɓe Yaakubu ferti.

²⁸Isra'iila wi'i: "Yowwa! Biyam Yusufu o geeto! Sey mi yaha mi laara mo hiddeko mi maaya!"

Laataanooji 46

Yaakubu dilli haa Misra bee saare mum

- ¹Isra'iila ummi bee ko o mari fuu, o wari wuro Biirsaba. O lii'ani Allah mo baaba maako Isiyaaku kirsaaɗi.
- ²Allah wolwani Isra'iila bee wahayu jemma, wi'i mo: "Yaakubu! Yaakubu!" O jaabi: "Na'am, mi don hedito ma."
- ³O wi'i: "Min Allah, Allah mo baaba maada. Taa hul yahugo Misra, ngam haa ton laatinanmaami ummaatoore mawnde.
- ⁴Mi yahdan bee maada haa Misra, kadiboo min wartirte haa do. Saa'i maayata, Yusufu mabbata ma gite."
- ⁵Yaakubu ummi diga Biirsaba. Biɓɓe muudum mba'ini dum e bikkoy mabbe e rewbe mabbe dow mootaji pucci di Firawna nelduno ngam yahrugo be.
- ⁶Be koo'i dabbaaji mabbe e mardi ndi be keɓno nder lesdi Kanaana. Bana non Yaakubu e danygol mum fuu wardi haa Misra.
- ⁷O yahdi bee biɓɓe maako worbe e taaniraaɓe maako worbe, non boo biɓɓe maako rewbe e taaniraaɓe rewbe. O wardi bee danygol maako fuu haa Misra.
- ⁸Ndaa inde biɓɓe Isra'iila warbe haa Misra: Yaakubu e biɓɓe mum: Afo Yaakubu, Ruben.
- ⁹Biɓɓe Ruben ngoni: Hanok e Pallu e Hesruunu e Karmi.
- ¹⁰Biɓɓe Simeyon ngoni: Yemuwel e Yamin e Ohada e Yakin e Cohar e Sawulu, bii debbo Kanaaniijo.
- ¹¹Biɓɓe Lewi ngoni: Gerson e Kahat e Meraari.
- ¹²Biɓɓe Yahuuda ngoni: Eer e Oonan e Sela e Peres e Zeraha. Ammaa Eer e Oonan maayi nder lesdi Kanaana. Biɓɓe Peres ngoni: Hesruunu e Hamul.
- ¹³Biɓɓe Issakar ngoni: Tola e Puwa e Yoba e Simron.
- ¹⁴Biɓɓe Zabulon ngoni: Seret e Elon e Yahaleyel.
- ¹⁵Kambe ngoni biɓɓe Leya be o danyani Yaakubu haa Paddan-Aram, non boo Dina, biyiiko debbo. Biɓɓe maako worbe e rewbe be o danydi bee Leya non boo taaniko'en ngadi fuu cappande tato e tato (33).
- ¹⁶Biɓɓe Gada ngoni: Cifiyon e Haggi e Suni e Esbon e Eri e Aroodi e Areeli.
- ¹⁷Biɓɓe Aser ngoni: Yimna e Yisuwa e Yisuwi e Beri'a e deerɗiraawo mabbe debbo: Sera. Biɓɓe Beri'a ngoni: Heber e Malkiyel.
- ¹⁸Kambe ngoni danygol Zilpa mo Laban hokkuno biyum Leya. Bikkoy e taaniraaɓe fuu ngadi sappo e njoweego (16).
- ¹⁹Biɓɓe Rahiilu, debbo Yaakubu, ngoni: Yusufu e Benjamin.

²⁰Yusufu danyanaama Manassa e Efrayim nder lesdi Misra. Asnat bii Poti-Fera, limanjo haa Oon, danyani mo be.

²¹Bibbe Benjamin: Bela e Beker e Asbeel e Geera e Na'aman e Ehi e Roos e Muppim e Huppim e Arda.

²²Kambe ngoni danygol Rahiilu, danyanaabe Yaakubu. Bikkoy e taaniraabe fuu ngadi be sappo e nayo (14).

²³Bidfo Dan: Husim.

²⁴Bibbe Neftali ngoni: Yahaciyel e Guni e Yecer e Sillem.

²⁵Kambe ngoni bikkoy e taaniraabe Yaakubu be danygol Bilha mo Laban hokkuno biyum Rahiilu. Be ngadi be njoweedifo (7).

²⁶Danygol Yaakubu fuu, warbe haa Misra, bikkoy e taaniraabe maako fuu ngadi cappande njoweego e njoweego (66). Rewbe bikkoy maako limaaka.

²⁷Bee bibbe Yusufu, danyanaabe mo nder Misra, be dfo. Bana non limgal saare Yaakubu haa Misra fuu wadi cappande njoweedifo (70).

Yaakubu haa Misra

²⁸Yaakubu neli Yahuuda yeeso muudum haa Yusufu, ngam Yusufu wanga yeeso maako haa Goosan. Nde be ngari nder lesdi Goosan,

²⁹Yusufu wadi pucci haa moota muudum. O dilli fottoygo bee baaba maako haa Goosan. Nde o yi'i mo, o harli mo daande, o woyi haa neebi.

³⁰Nden Isra'iila wi'i Yusufu: "Jonta kam, nde mi laari yeeso ma, koo mi maayi boo, jam! Ngam a geeto."

³¹Yusufu wi'i deerdiraabe muudum e saare baaba muudum: "Mi yahan, mi maatina Firawna, mi wi'an mo: Deerdam'en e saare baaba am, joodiibeno nder lesdi Kanaana, ngari haa am.

³²Yimbe be'e be waynaabe, be don kuuwa kuugal ngaynaaka. Be ngardidi bee dammooji mabbe e na'i mabbe e ko be mari fuu.

³³To Firawna ewni on, yami on: Dume woni kuugal moodon? –

³⁴Mbi'e mo: Maccube ma be waynaabe diga nderkaaku amin haa wargo hannde bana kaakiraabe amin. Nden on keban joonde nder lesdi Goosan, ngam Misra'en ngerdaaki waynaabe dammooji."

Laataanooji 47

¹Yusufu yehi, anndini Firawna, wi'i mo: "Baaba am e deerdam'en bee dammooji muudum'en e na'i muudum'en e mardi muudum'en fuu ngari diga lesdi Kanaana. Ndaa, be don nder lesdi Goosan."

²Nden o hoo'i njowo caka deerɗiiko'en, o holli be haa Firawna.

³Firawna yaami deerɗiraabe Yusufu: “Dume woni kuugal moodon?” Be njaabani Firawna: “Maccube ma ngoni waynaabe dammooji, bana kaakiraabe amin.”

⁴Be mbi'i Firawna fahin: “Min ngari haa min koda nder lesdi maada. Durdude ngoodaa ngam dammooji maccube ma, ngam weelo saati nder lesdi Kanaana. Accu maccube ma njoodo jonta nder lesdi Goosan.”

⁵⁻⁶Firawna wi'i Yusufu: “Baaba ma e deerɗa'en ngari haa maada. Lesdi Misra fuu don yeeso ma. Jo'in be haa nokkuure burnde woodugo. Be njoodo nder lesdi Goosan. To a tawi caka mabbe worbe hakkilbe, halfin be dabbaaji am.”

⁷Nden Yusufu waddi baaba muudum Yaakubu, holli mo Firawna. Yaakubu barkidini Firawna.

⁸Firawna yaami Yaakubu: “Noy duubi ma?”

⁹Yaakubu jaabi: “Duubi ngeendam kodamku am haa duniyaaru ngadi teemerre e cappande tati (130). Duubi ngeendam am di caddi, di duudaay. Di njottaaki duubi ngeendam kaakiraabe am nder kodamku mabbe.”

¹⁰Yaakubu barkidini Firawna, nden o wurti diga laamorde.

¹¹Yusufu jo'ini baaba mum e deerɗum'en haa nokkuure burnde woodugo haa Misra, lesdi Ra'meses, bana Firawna umruno.

¹²Yusufu hokki baaba mum e deerɗum'en e saare baaba mum fuu nguure fodde limgal bikkoy.

Yusufu laamani lesdi Misra

¹³Nyaamdu woodaa nder duniyaaru fuu, ngam weelo saati masin. Yimbe lesdi Misra e lesdi Kanaana donno tampa ngam weelo.

¹⁴Yusufu moobti ceede gonde haa Misra e Kanaana fuu, ngam alkamaari ndi yimbe coodi. O waddi ceede man nder saare Firawna.

¹⁵Ceede timmi nder lesdi Misra e lesdi Kanaana. Misra'en fuu ngari haa Yusufu, mbi'i: “Hokku min ko min nyaama. Min maaya yeeso ma ngam ceede timmi na?”

¹⁶Yusufu wi'i be: “Ngadde dabbaaji moodon. Mi hokkan on nyaamdu mbattudi dabbaaji mon, ngam ceede moodon timmi.”

¹⁷Be ngaddani Yusufu dabbaaji mabbe. Yusufu hokki be nyaamdu mbattudi pucci e dammooji e na'i e bamde mabbe. Nder hitaande nde'e o nyaamni be mbattudi dabbaaji mabbe fuu.

¹⁸Mawri maajum be ngari fahin haa maako, be mbi'i: Min mbaawataa suudugodum yeeso jaagordo amin. “Ceede njinni, min ngaddani ma dabbaaji amin boo, walaa ko luttani min sey balli amin e gese amin.

¹⁹Min maaya yeeso ma kadi na? Soodu min e gese amin mbattudi nyaamdu. Minin min laato maccube Firawna bee gese amin. Hokku min aawdi, haa min ngeeda, taa min maaya, taa gese amin boo laato duumtude!”

²⁰Yusufu soodani Firawna lesdi Misra fuu. Koo moy Misraajo soorri ngesa mum, ngam weelo billi be. Bana non lesdi fuu laatorani Firawna.

²¹Yusufu maccidini yimbe Misra, o dahi be diga berniiji, diga keerol gootol haa keerol ngola.

²²Sey gese liman'en tan o soodaay, ngam woodino umroore Firawna mo'ani be. Be nguurdi bee ko Firawna hokkata be. Ngam maajum be coorraay gese mabbe.

²³Yusufu wi'i yimbe: “Ndaa, jonta kam mi soodi on, onon e gese moodon ngam Firawna. Ndaa aawdi moodon, aawe gese.

²⁴Wakkati codol fuu, on ndokkan Firawna yebre woore nder jowi. Gebe nayi laatanto on ngam aawdi e ngam nyaamdu moodon, onon e wonbe nder ci'e moodon e bikkoy moodon.”

²⁵Be njaabi: “A hisni yonkiiiji amin! Min kebi mo'ere yeeso jaagordo amin, min laatoto maccube Firawna.”

²⁶Non Yusufu waari umroore nder lesdi Misra haa wargo hannde: Yebre woore nder jowi Firawna jeyi. Sey gese liman'en tan laatanaaki Firawna.

Alkawal Yaakubu

²⁷Yimbe Isra'iila njoodi nder lesdi Misra, nder lesdi Goosan. Be kebi maral mabbe, be ndanyndanytiri, be duudi masin.

²⁸Yaakubu joodi nder Misra duubi sappo e joweedidi (17). Duubi Yaakubu ngadi teemerre e cappande nayi e joweedidi (147).

²⁹Nde saa'i maayugo Isra'iila baditi, o ewni biyiiko Yusufu, o wi'i mo: “To a yidi hinnugo yam, useni wallin juŋgo ma caka dawde am, wadanam mboodeenga e goongaaku: Taa uwam haa Misra!

³⁰Mi hawtoyan bee kaakiraabe am. A wurtintam Misra, a uwammi nder yenaande mabbe.” Yusufu jaabi: “Mi wadan fodde koŋgol ma.”

³¹Yaakubu wi'i: “Hunanam!” Yusufu hunani mo. Nden Isra'iila turi haa hoore leeso muudum.

Laataanooji 48

Yaakubu barkidini Efrayim e Manassa

¹Baawo kuuje de'e, be mbi'i Yusufu: “Ndaa, baaba ma nyawdo.” Nden o hoo'idi bee maako biyiiko'en dido, Manassa e Efrayim.

- ²Be anndini Yaakubu, be mbi'i: "Ndaa, biya Yusufu wari haa ma." Isra'iila habdi, joodi dow leeso mum.
- ³Yaakubu wi'i Yusufu: "Allah Baawdo wangani yam haa Luus nder lesdi Kanaana, barkidini yam.
- ⁴O wi'i yam: Mi laatinte duuda-asngoljo, mi laatinte moobre ummaatooje, mi marnan danygol ma lesdi ndi'i maral duumiingal baawo maada.
- ⁵Jonta bibbe ma dido, danyanaabe ma nder lesdi Misra hiddeko mi wara haa maada haa do, be laatanto yam. Efrayim e Manassa laatano yam bana Ruben e Simeyon.
- ⁶Ammaa bibbe be ndanyata baawo mabbe, laatano ma. Nder maral hammiraabe mabbe be kebata gedal mabbe.
- ⁷Ngam saa'i mi warti diga Paddan-Aram, Rahiilu maayi haa am dow laawol nder lesdi Kanaana, daayaaki bee Efrata. Mi uwi mo ton, dow laawol Efrata." Kanjum woni: Baytilaama.
- ⁸Nde Isra'iila yi'i bibbe Yusufu, o yami: "Dum beye be'e?"
- ⁹Yusufu jaabi baaba muudum: "Dum bibbe am be Allah hokki yam haa do." Isra'iila wi'i: "Badin be haa am, haa mi barkidina be."
- ¹⁰Gite Isra'iila tampi ngam ndottaaku, o waawataa yi'ugo. Yusufu badini be haa maako, o hebbe be, o harli be.
- ¹¹Isra'iila wi'i Yusufu: "Mi tammaakino mi yi'ete fahin. Ndaa, Allah yi'ni yam koo danygol ma boo."
- ¹²Yusufu sottini be koppi baaba maako, o sujidi, yeeso haa lesdi.
- ¹³Nden Yusufu hoo'i be dido fuu, Efrayim bee nyaamo maako, ngam o wona haa nano Isra'iila, Manassa boo bee nano maako ngam haa o wona haa nyaamo Isra'iila. O badini be haa maako.
- ¹⁴Ammaa Isra'iila waafindiri juude mum, yowi nyaamo dow Efrayim – minyiraawo – nano maako boo dow Manassa – afo.
- ¹⁵O barkidini Yusufu, o wi'i: "Allah mo maama am Ibrahiima e baaba am Isiyaaku ngeedi yeeso mum, Allah mo ayni yam bana gaynaako diga danyeeke am haa wargo hannde,
- ¹⁶malaa'ikaajo kisnudo yam sarru fuu, barkidina derke'en be'e. Daliila mabbe innde am tabito bana innde maama am Ibrahiima e baaba am Isiyaaku. Be duuda masin haa lesdi."

¹⁷Nde Yusufu yi'i baaba maako yowi juŋngo mum nyaamo dow hoore Efrayim, o yerdaaki dūm. O naŋgi juŋngo baaba maako, ngam o sottina ngo dow hoore Efrayim, o yowa ngo dow hoore Manassa.

¹⁸O wi'i baaba maako: "Naa non, baaba am! Oo woni afo, yow nyaamo ma dow hoore maako."

¹⁹Ammaa baaba maako sali, wi'i: "Mi anndi, biŋngel am! Mi anndi kaŋko boo o laatoto ummaatoore. Kaŋko boo o laatoto mawdo. Ammaa minyiiko burdan mo maŋngu, danygol minyiiko laatoto moobre ummaatooje."

²⁰O barkidini be nyalaade maajum, o wi'i: "Isra'iila'en fuu mbarkidininan bee innde maada. Be mbi'an: Allah wade bana Efrayim e Manassa." Bana non o ardiniri Efrayim yeeso Manassa.

²¹Isra'iila wi'i Yusufu: "Ndaa, mi don maaya. Ammaa Allah wondan bee moodon, lortinan on nder lesdi kaakiraabe moodon.

²²Mi hokkete Sikem, lesdi burndi woodugo, deerda'en kebataa ndi. Lesdi man, mi hoo'i ndi haa Amoori'en bee kaafahi am e lagaawal am."

Laataanooji 49

Annabaaku Yaakubu dow bibbe muudum

¹Yaakubu ewni bibbe muudum, wi'i: "Moobe haa am haa mi anndina on ko laatanta on nder nyalde garande.

²Kawte, nane, onon bibbe Yaakubu, nane ko baaba moodon Isra'iila wi'ata on!

³Ruben, an woni afo am, a baawde am e aranum semmbe am, a burdudo maŋngu e baawde caka biyam'en.

⁴A yuufi bana yuuge ndiyam cemmibidde, ammaa a hebataa bural. Ngam a wa'i dow be'itte baaba maada, a sobni be'itte am bee wa'aago ma.

⁵Simeyon e Lewi be deerdiraabe. Be narri ngam toonyaago yimbe.

⁶Taa yonki am nasta dawral mabbe. Taa bernde am hawtana moobtorde mabbe. Ngam nder tikkere mabbe be mbari worbe, nder welwelo mabbe be coppo korle ga'i kalhali.

⁷Naalooore laatano tikkere mabbe, ngam nde heewi toonyaange, non boo bernuki mabbe boo, ngam ki walaa endam. Mi senndan be nder lesdi Yaakubu, mi saŋkitan be caka Isra'iila'en.

⁸An, Yahuuda, deerdiraabe maada maŋgtete. Juŋngo ma wonan dow kobbuli konne'en maada. Bibbe baaba ma cujidante.

⁹Yahuuda, bidde am. A nanndi bana bii mbarooga, padfunga kusel, dappini. A roŋgini bana mbarooga, bana mbarooga ndewa, moy waawata haftingo mo?

- ¹⁰Sawru laamu daayataako Yahuuda. Ndu wonoto tum caka danygol maako. O maran baawde haa yotto mo sawru man laatanto dum wara, mo ummaatooje dɔwtanto dum.
- ¹¹O habban wamnde maako haa inabohi, molde boo haa lisal burngal woodugo. O lootan limce maako bee inaboojam, ngapaleewol maako boo bee ndiyam inabooje.
- ¹²Gite maako mbooji daliila inaboojam, nyii'e maako ndanwi buri kosam.
- ¹³Zabulon joodoto haa fomoonde mbeela, haa jipporde koommbooje. Keeri maako njottoto berniwol Sidon.
- ¹⁴Issakar woni wamnde semmbidnde, waalotoonde caka kowaade tekkude.
- ¹⁵Nde o yi'i siwtaare weli, lesdi boo woodi, o turi balawal maako ngam roondaago, o nastini hoore maako haa kuugal maccudo.
- ¹⁶Dan hiitoto lenyol mum bana le'i Isra'iila goddi.
- ¹⁷Dan laatoto bana mboodi dow buuwol, foosokre dow laawol. O natan teppe puccu, nden ba'iido ngu do'oto haa lesdi.
- ¹⁸Mi don tammoro kisndam ma, yaa Jawmiraawo!
- ¹⁹Gada, moobre ukkanto mo, ammaa o dartanto nde, o fartan nde.
- ²⁰Aser, nyaamdu mum duudndu, o wadan nyaamduuji beldi, di laamiibe.
- ²¹Neftali woni lelwa njooftaanga, ndimannga bikkoy mboodkoy.
- ²²Yusufu woni wilirre lekki dimoohi, wilirre lekki dimoohi kommbi seeboore ndiyam, ki lice mum towti dow mahol.
- ²³Fidoobe kuri tikkini mo, pidi mo, koni mo.
- ²⁴Ammah lagaawal maako tabiti, juude maako caati ngam ballal Allah Baawdo mo Yaakubu, ngam man o laati Gaynaako e tapaare Isra'iila.
- ²⁵Allah mo baaba maada wallete. Allah Baawdo barkidinte bee barkaaji iyeele diga dow, bee barkaaji ilamji baaliidi les lesdi, bee barkaaji endi e danyrugol.
- ²⁶Barkaaji baaba maada buri mawnugo dow nafuuda koosseeje booymaaje e risku towndiije duumiide. Di ngara dow hoore Yusufu, dow hoore cubaado caka deerdiiko'en.
- ²⁷Benjamin woni saafaandu faddooru. Fajiri o nyaaman paddaadum, kiikiide o senndan kebal."
- ²⁸Kambe ngoni le'i Isra'iila sappo e didi. Bana non baaba mabbe wolwani be. O barkidini be. Koo moy hebi barka no haandani dum.

Maayde Yaakubu

²⁹Nden Yaakubu umri bikkoy mum: “Mi hawtoyan bee kaakiraabe am. Uweedam haa kommbi maɓɓe, nder lowol ngesa Efruuna Hetiijo,

³⁰haa lowol Makpela, tiitotiri bee Mamre. Dum ngesa ka Ibrahiima soodi haa Efruuna, Hetiijo, ngam nokkuure yenaande.

³¹Ton ɓe uwi Ibrahiima e debbo maako Saraatu. Ton ɓe uwi Isiyaaku e debbo maako Rebekka. Ton mi uwi Leya boo.

³²Ngesa e lowol nder maaka coodaama haa Heti'en.”

³³Nde Yaakubu timmini umrugo ɓiɓɓe muudum, o hawti kosɗe maako dow be'itte, o yoofti yonki, o hawtoyi bee kaakiraabe maako.

Laataanooji 50

¹Yusufu do'i dow baaba mum, woyi dow yeeso maako, hebbi dum.

²Nden o umri hurgoobe huuwanooɓe mo, ɓe nguja banndu baaba maako bee uurle. Hurgoobe nguji banndu Isra'iila.

³Be kuuwi nyalɗe cappande nayi (40), kanjum woni saa'iire gujol. Misra'en mboyi mo nyalɗe cappande joweediɗi (70).

⁴Nde nyalɗe boyki timmi, Yusufu wolwani saraaki'en Firawna, wi'i: “To on ngerdake yam, useni mbi'e Firawna ni'i:

⁵Nde baaba am ɓadino maayugo, o hunni yam bee wi'go: Ndaa, mi maayan! Nder yenaande nde mi wasi haa lesdi Kanaana ton uwata yam”. Jonta mi yidi mi yaha uwoygo baaba am nden mi loro.

⁶Firawna wi'i: “Yah, uw baaba ma bana no o hunniri ma.”

⁷Yusufu yehi uwugo baaba muudum. Saraaki'en Firawna fuu e ndotti'en saare maako e ndotti'en lesdi Misra fuu njahdi bee maako.

⁸Non boo saare Yusufu fuu e deerdiraabe maako e saare baaba maako. Sey bikkoy maɓɓe e dammooji maɓɓe e na'i maɓɓe tan ɓe acci nder lesdi Goosan.

⁹Mootaaji pucci e wa'iibe pucci njahdi bee maako, dum wadi moobre duudnde masin.

¹⁰Nde ɓe njotti laarre Ataada haa gaɗa maayo Urdun, ɓe mboyi ton boji duudɗi caatudɗi masin. Yusufu woyi baaba muudum nyalɗe joweediɗi.

¹¹Kanaani'en joodiibe nder lesdi ngi'i boji maɓɓe haa laarre Ataada, ɓe mbi'i: “Misra'en cunnake masin.” Ngam maajum ɓe inndi nokkuure nde'e Abel-Misrayim, haa gaɗa Urdun.

¹²Biɓɓe Yaakubu mbaɗi bana o umruno ɓe.

¹³Be njahri banndu maako nder lesdi Kanaana, be uwi mo nder lowol haa ngesa Makpela, kommbi Mamre. Dum ngesa ka Ibrahiima sooduno haa Efruuna Hetiijo, ngam laatano mo pella genaale.

¹⁴Baawo o uwi baaba maako, Yusufu lorti haa Misra hawtaade bee deerdiiiko'en e yahdube bee maako fuu ngam uwugo baaba maako.

Yusufu de'itini deerdiraabe muudum

¹⁵Baawo maayde baaba mabbe, deerdiraabe Yusufu mbi'mbi'tiri: “Noy to Yusufu wanyi en, to o yidi waataago kalludum fuu ko en mbaɗno mo?”

¹⁶Ngam maajum be neli haa Yusufu, be mbi'a mo: “Baaba ma hiddeko maaya, o umri min, o wi'i:

¹⁷Ndaa nii mbolwanton Yusufu: Useni, yaafa zunuuba deerdiraabe maada e hakke mabbe, ngam be mbaɗi ma kalludum. Min don toro ma jonta, yaafa zunuuba jagganiibe Allah baaba maada.” Nde be mbolwani mo bana non, Yusufu woyi.

¹⁸Deerdiraabe maako boo njehi haa maako. Be kujidi yeeso maako, be mbi'i: “Ndaa, min don bana maccube maada.”

¹⁹Yusufu wi'i be: “Taa kule! Min mi Allah na?”

²⁰Halleende nde on nufanino yam Allah wartiri dum hayru ngam hisnugo ummaatoore duudnde bana ko laati hannde.

²¹Jonta kam taa kule. Mi hokkan on, onon e bikkoy moodon nguure.” Bana non o de'itiniri be, o welni berde mabbe.

²²Yusufu joodi nder Misra, kanke e saare baaba maako fuu. O wadi duubi teemerre e sappo (110).

²³O yi'i bibbe Efrayim haa yidere tatabre. Bibbe Makir bii Manassa, kambe boo be ndanyaama dow koppi Yusufu.

²⁴Yusufu wi'i deerdum'en: “Mi maayan, ammaa fakat, Allah accataa on, o wurtinan on diga Misra, o yahran on lesdi ndi o hunani Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu.”

²⁵Yusufu hunni bibbe Isra'iila, wi'i: “Fakat Allah woonanan on. Njahride i'e am bee moodon.”

²⁶Yusufu maayi yaake o mari duubi teemerre e sappo. Be nguji banndu maako bee uurla, be mballini ndu nder kes haa Misra.

Gurtaaki

Gurtaaki 1

Bone Isra'iila'en haa Misra

- ¹Ndaa inde bibbe Yaakubu, waato Isra'iila'en yahdube haa Misra bee baaba muudum'en, koo moy fuu bee saare muudum:
- ²Ruben, Simeyon, Lewi e Yahuuda,
- ³Issakar, Zabulon e Benyamin,
- ⁴Dan e Neftali, Gada e Aser.
- ⁵Limgal danygol Yaakubu fuu, wadi yimbe cappande njoweedi (70). Yusufu kam donno haa Misra ton.
- ⁶Yusufu e deerdiraabe muudum fuu maayi, non boo moobgal yidere mabbe fuu.
- ⁷Isra'iila'en ndanyndanytiri, be don besdo, be don duuda, baawde mabbe boo besdi masin. Be kebbini lesdi Misra.
- ⁸Nden laamiido keso laami dow lesdi Misra. Kanke o anndaa Yusufu.
- ⁹O wi'i ummaatoore maako: "Ndaare, ummaatoore Isra'iila burdi en duudugo e semmbe.
- ¹⁰Sey en keba dabare ngam hadugo nde duudugo. Ngam to nde duudi, to konu wadi, nde hawtan bee konne'en meeden, nde haban bee meeden, nde wurtoto lesdi."
- ¹¹Misra'en laatini Isra'iila'en maccube, ndarni kaliifa'en dow mabbe ngam torrugo be bee kuugal caatungal. Isra'iila'en nyibani Firawna berniji cigordi di'i: Pitom e Ra'meses.
- ¹²Bana nii koo nde Misra'en duddini toonyaange dow mabbe, kambe be burti besdaago, be duudi haa Misra'en kuli be.
- ¹³Misra'en kuuwni Isra'iila'en bee caatal.
- ¹⁴Be laskini joonde mabbe bee kuude caatude de'e: Jiibugo loope, tappugo birikje e huuwugo kuude gese. Be ndooli be huuwugo kuude caatude koo deye fuu.
- ¹⁵Laamiido Misra hokki umroore nde'e haa Sifira e Pu'a, rewbe besninoobe haa Ibrani'ke'en,
- ¹⁶O wi'i be: "To on don besnina rewbe Ibrani'ke'en, ndaare boodfum, to dum biingel gorgel, mbare ngel, to dum deyel boo, acce ngel yeeda."
- ¹⁷Ammaa besninoobe go kuli Allah, be dwtanaaki umroore laamiido Misra. Be acci bikkoy ngorkoy ngeeda.

¹⁸Nden laamiido Misra ewni be, y'ami: "Koni kuuwɗon bana nii? Koni on acci bikkoy ngorkoy ngeeda?"

¹⁹Be njaabi Firawna: "Rewbe Ibraniŋke'en laataaki bana rewbe Misra'en, be semmbidbe. Hiddeko besninoowo wara haa mabbe, be ndanyi."

²⁰Bana nii Allah woonani rewbe besninoobe be'e, Isra'iila'en besdi duudugo, baawde mabbe boo besdi masin.

²¹Allah hokki rewbe go danygol, ngam be kuli Allah.

²²Nden Firawna umri ummaatoore muudum fuu, o wi'i: "Gorgel danyaangel nder saare Yahuuduujo fuu, cakkine ngel nder maayo Niil. Ndehoy kam, acce koy ngeeda."

Gurtaaki 2

Danyeeki Muusa e nderkaaku mum

¹Godɗo lenyol Lewi te'i biɗɗo debbo mo lenyol muudum.

²Debbo reedi, danyi biɗngel gorgel. O yi'i no ngel woodiri, o nyukkini ngel lebbi tati.

³Baawodon, nde nii o waawataa tokkaago nyukkingo ngel, o hoo'i silaawo wamaango bee kewe, o wuji ngo bee taari lesdi e takkirɗum, o wallini biɗngel nge'el nder maago. Nden o jo'ini ngo caka kewe haa fomoonde maayo Niil.

⁴Adda maagel dari daayiidum haa o laara ko hebata ngel.

⁵Baawo man sedda, bii Firawna debbo jippi nder maayo Niil haa o yiiwo. Wakkati horbe maako don ngaanca banŋe maayo Niil, o yi'i silaawo go caka kewe, o neli gooto caka horbe maako waddi ngo.

⁶Nden o mabbiti ngo, o yi'i biɗngel gorgel, ngel don woya. O yurmini ngel, o wi'i: "Dum biɗngel Ibraniŋkeeyel."

⁷Adda maagel y'ami bii Firawna go: "Mi yaha mi ewnane musininoowo haa rewbe Ibraniŋke'en ngam o musinina ngel ngam maada na?"

⁸Bii Firawna wi'i mo: "Yah!" Paanyo debbo oo yehi, ewni daada biɗngel.

⁹Bii Firawna wi'i debbo: "Hoo'u biɗngel nge'el, musinin ngel ngam am, mi yobete." Debbo hoo'i biɗngel, musinini ngel.

¹⁰Nde biɗngel mawni deydey, daada maagel waddi ngel haa bii Firawna go, ngel laati biɗɗo maako. O inndi ngel Muusa, ngam o wi'i: "Mi wurtini mo diga nder ndiyam".

Muusa doggi haa Medyan

¹¹Nde Muusa mawni, o wurti haa o laara deerdiraabe maako. O yi'i no kuugal mabbe saatiri. O yi'i Misraajo don fiya Ibraniŋkeejo, goddo lenyol maako.

¹²Muusa laari gal toy fuu. Nde o yi'aay goddo, o mbari Misraajo, o iri mo nder njaareendi.

¹³O lorti jaŋngo maajum. O yi'i Ibraniŋke'en dido don kaba. O yami aybudo: "Ngam dume piyata ngorgi ma?"

¹⁴Goddo oo jaabi: "Moy wadi ma hooreejo ngam hiitugo min? A yidi mbarugo yam bana mbarduda Misraajo na?" Muusa hultori, numi: "Fakat, haala man wangi! "

¹⁵Firawna boo nani haala man, o tefi mbarugo Muusa. Nden Muusa doggi, yehi joodi haa lesdi Mediyen. Nde o yotti ton, o joodi kommbi bulndu.

¹⁶Yetiro, limanjo haa Mediyen woodi bibbe rewbe njoweedido. Be ngari haa bulndu, be cafi, be kebbini keeleeje ngam yarnugo dammooji baaba mabbe.

¹⁷Ammaa waynaabe wodbe ngari, ndiiwi faanybe rewbe be'e. Nden Muusa ummi, jinggi be, yarni dammooji mabbe.

¹⁸Be lorti haa baaba mabbe Re'uwel. O yami be: "Ngam dume ngartudon law hannde?"

¹⁹Be njaabi: "Misraajo hisni min juude waynaabe, o safani min ma, o yarni boo dammooji amin."

²⁰Re'uwel yami be: "Toy mo? Koni accudon mo baawo? Ewne mo haa o nyaamda bee meeden!"

²¹Muusa yerdi joodaago haa gorko oo. O te'ani mo Cifuura, biyiiko debbo.

²²Cifuura danyi bidido gorko. Muusa wi'i: "Mi kodo nder lesdi njananndi." O inndi mo Gersom.

²³Baawo duubi duuddi laamiido Misra maayi. Isra'iila'en uumi ngam kuugal mabbe caatungal, be ngooki ngam ballal. Gookaali mabbe eengi dow, yotti haa Allah.

²⁴Allah nani uumaali mabbe. O siftori alkawal maako bee Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu.

²⁵O laari Isra'iila'en, o faami joonde mabbe.

Gurtaaki 3

Allah ewni Muusa

¹Muusa donno dura dammooji esum Yetiro, limanjo haa Mediyen. Nyannde feere o soggi dammooji gada ladde, o yotti haa hooseere Allah wi'eteende Horeb.

²Ton Malaa'ikaajo Jawmiraawo wangani mo nder jamre yiite haa caka wumre. Muusa laari wumre man don jaba yiite, ammaa yiite nyaamaay nde.

³O numi: "Sey mi sela haa mi laara kaayee fi wol ngo'ol, ngam dume wumre wulaay."

⁴Nde Jawmiraawo Allah yi'i Muusa seli haa o laara, o ewni mo caka wumre: "Muusa! Muusa!" O jaabi: "Na'am."

⁵Allah wi'i mo: "Taa badita haa do! Faddita ngam nokkuure haa a don dari nde seniinde."

⁶O tokki wi'ugo: "Min woni Allah baaba ma, Allah Ibrahiima e Allah Isiyaaku e Allah Yaakubu." Muusa suddi yeeso mum, ngam o huli laarugo Allah.

⁷Nden Jawmiraawo wi'i: "Fakat mi yi'i bone ummaatoore am nder lesdi Misra. Mi nani gookaali mabbe daliila kuugal naawngal ngal ardiibe mabbe ndooli be huuwugo, mi anndi torraaji mabbe.

⁸Mi jippi ngam mi hisna be diga juude Misra'en, mi wurtina be diga lesdi man, mi yahra be haa lesdi mboondi, njaasndi, lesdi keewndi kosam e njumri, haa lesdi ndi Kanaani'en e Heti'en e Amoori'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en njoodi.

⁹Jonta gookaali Isra'iila'en njottake yeeso am, mi yi'i boo billaare nde Misra'en billata be.

¹⁰Jonta yah, mi neli ma haa Firawna, ngam a wurtina ummaatoore am Isra'iila diga Misra! "

¹¹Muusa wi'i Allah: "Mi moy haa mi yaha haa Firawna, mi wurtina Isra'iila'en diga Misra?"

¹²Allah wi'i mo: "Mi wondan bee ma. Ndaa nii ngoonɗinirta min neli ma: To a wurtini ummaatoore nde'e diga Misra, on njaggano yam dow hooseere nde'e."

¹³Muusa wi'i Allah: "To mi yehi haa Isra'iila'en, mi wi'i be: Allah kaakiraabe moodon neli yam haa moodon, be yamatam: Noy innde maako? Dume mbi'anmi be? "

¹⁴Allah jaabi Muusa: "Min woni mo ngonmi." O wi'i: "Ndaa nii mbi'ata yimbe Isra'iila: Min woni neli yam haa moodon. "

¹⁵Fahin Allah wi'i Muusa: "Ndaa nii mbi'ata Isra'iila'en: Jawmiraawo, Allah kaakiraabe moodon, Allah Ibrahiima e Allah Isiyaaku e Allah Yaakubu neli yam haa moodon. Kanjum woni innde am haa foroy, bana non yimbe ewnorto yam diga yidere haa yidere.

¹⁶Yah, moobtu ndotti'en Isra'iila, yeccu be: Jawmiraawo, Allah kaakiraabe moodon wangani yam, o Allah Ibrahiima e Allah Isiyaaku e Allah Yaakubu. O wi'i: Fakat mi hakkilani on, mi anndi ko be mbaɗi on haa Misra.

¹⁷O wi'i: Mi wurtinan on diga toskaare lesdi Misra, mi yahra on haa lesdi Kanaani'en e Heti'en e Amoori'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en, nder lesdi keewndi kosam e njumri.

¹⁸Isra'iila'en nanete. Nden a yaha haa laamiido Misra, an bee ndotti'en Isra'iila, on mbi'a mo: Jawmiraawo, Allah Ibraniŋke'en fotti bee amin. Ngam man, accu min njaha nder ladde jahaangal nyalde tati, haa min lii'ano Jawmiraawo Allah amin kirseteedi.

¹⁹Mi anndi laabɗum, laamiido Misra yooftataa on, sonaa to goddo cemmbidɗo dooli mo.

²⁰Mi fortan juŋgo am, mi waɗan kaayeeɗi am feere feere fuu nder lesdi Misra. Baawo man o yooftan on on ndilla.

²¹Mi waɗan Misra'en ngerdo ummaatoore nde'e. To on ngurtake, on njahataa juude cooke.

²²Debbo Isra'iilaajo fuu yaman keeddiɗum Misraajo debbo e haa kodo gondudo bee muudum, kuuje bana card e kaŋgeeri, non boo limce. Bibbe moodon worbe e rewbe ndoondoto ɗum, bana nii on bortirta Misra'en. ”

Gurtaaki 4

Allah waŋgini baawde mum haa Muusa

¹Muusa jaabi Jawmiraawo: “Ammaa Isra'iila'en nuddinta ko mi wi'ata be, be ɗowtantaako yam. Be mbi'atam: Jawmiraawo waŋganaay ma.”

²Jawmiraawo yami mo: “Dum ɗume haa juŋgo ma?” Muusa jaabi: “Dum sawru.”

³Jawmiraawo wi'i mo: “Sakkin ndu haa lesdi.” O sakkini ndu, ndu laati mboodi. Muusa doggi ndi.

⁴Ammaa Jawmiraawo wi'i Muusa: “Fortu juŋgo ma, naŋngu ndi wicco.” Muusa forti juŋgo mum, naŋngi ndi. Fahin mboodi laati sawru nder juŋgo maako.

⁵Jawmiraawo wi'i: “Wad' bana nii, ngam haa Isra'iila'en nuddina Jawmiraawo, Allah kaakiraabe mabbe, Allah Ibrahiima e Allah Isiyaaku e Allah Yaakubu waŋgani ma.”

⁶Jawmiraawo tokki wolwango mo, o wi'i: “Nastin juŋgo haa jiiba wiɓɓere ma.” Muusa nastini ngo. Ammaa nde o wurtini juŋgo maako, o laari ngo wadi saɗawre raneere.

⁷Jawmiraawo wi'i mo: “Lornu juŋgo ma haa jiiba wiɓɓere ma.” O lorni ngo. O wurtini ngo, ngo warti bana naane.

⁸Jawmiraawo wi'i mo: “Koo to Isra'iila'en nuddinaay ma malla be paalaay kaayeeɗi wol aranol, be nuddinan daliila kaayeeɗi wol ɗiɗabol.

⁹To be nuddinaay kaayeeffiji didi di'i fuu, be nananaay ma boo, a nyeda ndiyam haa maayo Niil, a rufa dam dow lesdi. Ndiyam maayo Niil da'am laatoto y'iyy'am."

Allah subi Haruna laatini mo balloowo Muusa

¹⁰Muusa wi'i Jawmiraawo: "Useni, Jawmiraawo, mi walaa baawal wolwugo. Mi meedaay hebugo baawal man, koo diga saa'iire nde a donno wolwanammi boo. Mi tedda-hundukoojo."

¹¹Jawmiraawo wi'i mo: "Moy tagani bii-Aadama hunnduko? Moy muukdinta malla fahdinta malla yi'nata malla wumnata? Naa min Jawmiraawo na?"

¹²Yah! Mi hokkete baawal wolwugo, mi anndinte ko a tammi wolwugo."

¹³Muusa wi'i: "Useni yaa Jawmiraawo, nel goddo feere!"

¹⁴Nden Jawmiraawo tikkani Muusa, o wi'i mo: "Naa a don bee Haruna deerdiraawo ma Lewiijo na? Mi anndi kanke o waawi wolwugo boodfum. Ndaa, o don wara haa o fotta bee ma. To o yi'i ma, bernde maako seyoto.

¹⁵A wolwanan mo, a anndinan mo ko haani o wolwa. Mi hokkan on dido fuu baawal wolwugo e mi anndinan on ko mbadoton.

¹⁶Kanke o wolwanan ummaatoore mbattudi ma, o laatoto bolwoowo bolle ma. An boo a laatanto mo lonnginoowo bolle.

¹⁷Sawru ndu'u boo, koo'a ndu haa juungo ma. Bee maaru mbadata kaayeeffiji."

Muusa lori haa ummaatoore muudum haa Misra

¹⁸Muusa lori haa esum Yetiro, wi'i mo: "Useni accam mi lorto haa deerdiraabe am haa Misra, haa mi laara to be yeedbe." Yetiro wi'i Muusa: "Yah jam!"

¹⁹Nden Jawmiraawo wi'i Muusa nder lesdi Mediyan: "Lora haa Misra, ngam yidnoobe mbarugo ma fuu maayi."

²⁰Muusa hoo'i debbo mum e bikkoy mum, wa'ini be dow wamnde. Nden o lori haa Misra, o don jogi sawru ndu Allah wi'no mo o jogo.

²¹Fahin Jawmiraawo wi'i Muusa: "Mi hokki ma baawde wadugo kaayeeffiji koo diye fuu. To a lortake haa Misra, tiina wadugo kaayeeffiji di'i yeeso Firawna. Min, mi saatinan hoore maako ngam taa o yoofta Isra'iila'en.

²²Nden mbi'a Firawna: Ndaa ko Jawmiraawo wi'i: Ummaatoore Isra'iila woni bidde am afo.

²³Mi umrino ma a acca nde dilla, nde jaggano yam, ammaa a sali. Ngam maajum mi mbaran afo ma!"

²⁴Dow laawol, nder jipporde, Jawmiraawo fotti bee Muusa, dabbi mbarugo mo.

²⁵Cifuura hoo'i hayre seebnde, ta'i laraal saadooniiku biyum. O meemi les Muusa bee maagal, o wi'i: "A laatani yam baŋɔ y'iya'am."

²⁶Nden Jawmiraawo acci Muusa. Cifuura wi'i baŋɔ y'iya'am ngam daliila juulnol.

²⁷Jawmiraawo wi'i Haruna: "Yah haa ladde, potta bee Muusa." Haruna yehi, fottoyi bee deerdiraawo mum haa hooseere Allah, hebbi dum.

²⁸Muusa yecci Haruna bolle Jawmiraawo neldo mo fuu, o anndini mo boo haala kaayeeffiji di Jawmiraawo umri mo wadugo fuu.

²⁹Baawo man Muusa e Haruna njehi, be moobti ndotti'en Isra'iila fuu.

³⁰Haruna lorni wolde nde Jawmiraawo wi'no Muusa fuu. Muusa boo wadi kaayeeffiji go yeeso Isra'iila'en.

³¹Yimbe nuddini. Be nani Jawmiraawo hakkilani Isra'iila'en, o laari toskaare mabbe. Nden be turi, be cujidani mo.

Gurtaaki 5

Muusa e Haruna yeeso Firawna

¹Baawo man Muusa e Haruna njehi haa Firawna, mbi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: Accu yimbe am njaha, be mbaadanammi juulde nder ladde."

²Firawna jaabi: "Moy woni Jawmiraawo oo, haa mi dɔwtano mo, mi acca Isra'iila'en ndilla? Mi anndaa mo, mi accataa Isra'iila'en ndilla!"

³Muusa e Haruna mbi'i: "Allah Ibraniŋke'en, Jawmiraawo amin wangani min. Dunan min min njaha nder ladde jahaangal nyalde tati, haa min lii'ano Jawmiraawo Allah amin kirseteedi, ngam taa o mbara min bee nyawu kallungu ndaaboowu malla bee kaafahi."

⁴Laamiido Misra wi'i be: "Onon, Muusa e Haruna, koni cottinton Isra'iila'en diga kuugal muudum'en? Lorte haa kuugal moodon!"

⁵Firawna besdi wi'ugo: "Jonta, yimbe be'e be duudbe. On ngidi siwtingo be diga kuude mabbe na?"

Firawna besdi saatingo kuugal Isra'iila'en

⁶Nyalaade man Firawna hokki umroore nde'e haa Misra'en ardaniibe kuude doole dow Isra'iila'en e Isra'iila'en laatiibe kaliifa'en dow deerdum'en, o wi'i be:

⁷"Taa ndokke Isra'iila'en geene ngam tappugo birikje fahin. Sey be njaha, be tefa geene bee ko'e mabbe!"

⁸Ndoole be tappugo limgal birikje bana ngal be donno tappa naane. Taa uste ngal sam. Ngam be mbaateendam'en! Kanjum wadi be don ngooka, be don mbi'a: Sey min njaha, min lii'ano Allah amin kirseteedi.

- ⁹Kuugal teddana be haa be cuklo bee man, taa be kakkilana bolle pewooje!"
- ¹⁰Ardaniibe kuude doole e kaliifa'en go ngurti, njehi be mbi'i Isra'iila'en: "Ndaa nii Firawna wi'i: Mi hokkataa on geene fahin.
- ¹¹Njehe bee ko'e moodon, tefe geene haa on tawata de fuu. Ammaa limgal birikje de be yami on boo ustataako!"
- ¹²Nden Isra'iila'en cankiti nder lesdi Misra fuu ngam tefugo geene ngam birikje.
- ¹³Ardaniibe kuude doole dow Isra'iila'en go njaawdini be, mbi'i: "Timmine kuugal mon kal-kal bana naane nde kebnoodon geene!"
- ¹⁴Yimbe Firawna, waato ardii be kuude doole go piyi kaliifa'en be be ndarni dow Isra'iila'en. Be yami be: "Ngam dume nyalde de'e on cikitinaay limgal birikje de on donno tappa naane?"
- ¹⁵Ardii be dow Isra'iila'en njehi haa Firawna, be cin ki, be mbi'i: "Ngam dume mbadata maccube ma bana nii, barkaama?"
- ¹⁶Be ndokkataa min hudo fahin, ammaa be don mbi'a min: Tappe birikje! Be don piya min boo. Ummaatoore ma don bee aybe."
- ¹⁷Firawna jaabi: "On mbaateendam'en, mbaateendam'en on fuu! Ngam man on don mbi'a: Sey min njaha, min lii'ano Jawmiraawo kirseteedi.
- ¹⁸Lorte haa kuugal mon! Be ndokkataa on geene fahin, ammaa sey on cikitina limgal birikje de be ta'ani on!"
- ¹⁹Ardii be Isra'iila'en ngi'i be don nder bone. Ngam be mbi'i be: "Taa uste limgal birikje de be ta'ani on nyalaade fuu!"
- ²⁰Yaake be don ngurto saare Firawna, be potti bee Muusa e Haruna, be donno ndeena be.
- ²¹Be mbi'i be: "Jawmiraawo laara ko mbadon, o hiito on! Ngam on laatini min wanyaabe Firawna e wondube bee muudum. On ndokki be kaafahi haa be mbara min!"

Tornde Muusa

- ²²Nden Muusa tori Jawmiraawo, wi'i: "Yaa Jawmiraawo, ngam dume mbad'aa ummaatoore nde'e kalludum? Ngam dume neldaami haa do?"
- ²³Nde njahmi haa Firawna ngam wolwango mo bee innde ma fuu, o don yarna ummaatoore nde'e bone, an boo walaa ko a wadi ngam hisnugo ummaatoore ma."

Gurtaaki 6

¹Jawmiraawo jaabi Muusa: “Jonta a yi'an ko mi wadata Firawna! Mi doolan mo bee juŋgo am semmbidŋgo, o yooftan Isra'iila'en, fakat mi doolan mo riiwugo be diga lesdi maako.”

Jawmiraawo rimɗinan Isra'iila'en

²Fahin Jawmiraawo wolwani Muusa, wi'i mo: “Min woni Jawmiraawo.

³Mi wangani Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu, mi Allah Baawɗo. Ammaa mi anndinaay hoore am haa mabbe bee innde am Jawmiraawo.

⁴Mi habbi alkawal bee mabbe, mi iinani be mi hokkan be lesdi Kanaana, lesdi ndi be kodɗi nder muudum.

⁵Jonta mi nani uumaali Isra'iila'en, be Misra'en ndooli huuwugo kuugal naawŋgal. Mi siftori alkawal am bee mabbe.

⁶Ngam maajum yeccu Isra'iila'en ni'i: Min woni Jawmiraawo, Mi hisnan on diga billaare kuugal Misra'en caatungal, mi wurtinan on maccuŋgaaku mabbe, mi rimɗinan on bee juŋgo am fortaango e kiitaaji am mawɗi.

⁷Mi laatinan on ummaatoore am, mi laatoto Allah moodon. On anndan min woni Jawmiraawo Allah mon, mo wurtini on diga kuugal Misra'en caatungal.

⁸Mi yahran on nder lesdi ndi kuniimi hokkugo Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu. Mi hokkan on ndi, ndi laatoto maral moodon. Min woni Jawmiraawo.”

⁹Muusa yecci ɗum Isra'iila'en, ammaa be cali nanango mo ngam berde mabbe nusi daliila kuugal caatungal.

¹⁰Nden Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹¹“Yah haa Firawna, laamiɗo Misra, wi' mo o yoofta Isra'iila'en ngurto lesdi maako.”

¹²Muusa wi'i Jawmiraawo: “Laar! Koo Isra'iila'en boo cali nanango yam. Noy Firawna waawrata nanango yam, min tedda-ɗemŋgaljo?”

¹³Nden Jawmiraawo wolwani Muusa e Haruna. O hokki be umroore yahugo haa Isra'iila'en e haa Firawna, ngam wurtingo Isra'iila'en diga lesdi Misra.

Limgal baabiraabe Muusa e Haruna

¹⁴Ndaa limgal baaba-ci'e'en Isra'iila. Biɓbe Ruben, afo Isra'iila: Hanok e Pallu e Hesruunu e Karmi. Kambe ngoni baaba-ci'e'en nder lenyol Ruben.

¹⁵Biɓbe Simeyon, be'e: Yemuwel e Yamin e Ohad e Yakin e Cohar e Sawulu, bii Kanaaniijo debbo. Kambe ngoni baaba-ci'e'en nder lenyol Simon.

¹⁶Ndaa inde biɓbe Lewi fodde gide mabbe: Gerson e Kahat e Meraari. Lewi yeedi duubi teemerre e cappande tati e joweediɗi (137).

- ¹⁷Biɓɓe Gerson ngoni: Libni e Sim'i, fodde ci'e maɓɓe.
- ¹⁸Biɓɓe Kahat ngoni: Amram e Yicehar e Heburuun e Uzziyel. Kahat yeedi duubi teemerre e cappande tati e tati (133).
- ¹⁹Biɓɓe Meraari ngoni: Mahali e Musi. Kamɓe ngoni baaba ci'e Lewi'en fodde danygol maɓɓe.
- ²⁰Amram ɓangi goggo mum Yokebet. O danyani mo Haruna e Muusa. Amram yeedi duubi teemerre e cappande tati e joweedi (137).
- ²¹Biɓɓe Yicehar ngoni: Koora e Nefek e Zikiri.
- ²²Biɓɓe Uzziyel ngoni: Miisayel e Elicafan e Sitiri.
- ²³Haruna ɓangi Eliseba bii Amminadabu, deerdiraawo Nahasunu debbo. O danyani mo Nadab e Abihu e Eli'azaaru e Itamar.
- ²⁴Biɓɓe Koora ngoni: Assir e Elkaana e Abiyasaf. Kamɓe ngoni baaba-ci'e'en Koora'en.
- ²⁵Eli'azaaru bii Haruna ɓangi gooto haa biɓɓe Putiyel rewɓe. O danyani mo Pinehas. Kamɓe ngoni baaba-ci'e'en Lewi'en fodde ci'e maɓɓe.
- ²⁶Dum Haruna e Muusa ben Jawmiraawo umri, wi'i ɓe: "Ngurtine honoobe am, waato ummaatoore am Isra'iila diga lesdi Misra, fodde moobe maɓɓe nder wakkatiire woore."
- ²⁷Kamɓe mbolwani Firawna, laamiido Misra, ngam wurtingo Isra'iila'en diga lesdi maako. Dum Muusa e Haruna.

Jawmiraawo hesditiinani Muusa e Haruna iinawol mum

- ²⁸Nyalaade nde Jawmiraawo wolwani Muusa nder lesdi Misra go,
- ²⁹o wi'i mo: "Min woni Jawmiraawo. Yah yeccu Firawna, laamiido Misra, ko mi wolwani ma fuu."
- ³⁰Ammaa Muusa jaabi Jawmiraawo: "Mi tedda-demngaljo. Noy Firawna waawrata nanango yam?"

Gurtaaki 7

- ¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Ndaa, mi laatini ma yeeso Firawna bana Allah. Deerdiraawo ma Haruna boo laatoto bana annabiijo ma.
- ²A wolwana deerdiraawo ma Haruna ko mi umrete fuu. Kaŋko boo o wolwana Firawna, haa o yoofta Isra'iila'en ngurto lesdi maako.
- ³Min, mi saatinan hoore Firawna. Mi duɗɗinan alaamaaji e kaayeeɗiiji am nder lesdi Misra.

⁴Firawna nanantaa on. Nden mi wanginan baawde am haa Misra bee kiitaaji naawdi, mi wurtinan moobe honoobe am, waato ummaatoore am Isra'iila'en diga lesdi Misra.

⁵Nden Misra'en anndan min woni Jawmiraawo, wakkati portanmi junngo am dow Misra, haa mi wurtina Isra'iila'en diga lesdi mabbe."

⁶Muusa e Haruna mbaɗi bana Jawmiraawo umri be.

⁷Muusa donno mari duubi cappande joweetati, Haruna boo duubi cappande joweetati e tati, saa'i be mbolwani Firawna.

Firawna sali nanango Muusa e Haruna

⁸Jawmiraawo wolwani Muusa e Haruna, wi'i:

⁹"To Firawna wi'i on: Mbaɗe kaayeeɗi, an Muusa a wi'a Haruna hoo'a sawru mum, o sakkina ndu yeeso Firawna. Ndu laatoto mboodi."

¹⁰Muusa e Haruna njehi haa Firawna, be mbaɗi bana Jawmiraawo umri be. Haruna sakkini sawru muudum yeeso Firawna e saraaki'en mum. Ndu laati mboodi.

¹¹Firawna ewni hikma'en e wadoobe hiila lesdi Misra, hiila'en be'e mbaɗi bana non bee hiilaaji muudum'en.

¹²Koo moy mabbe sakkini sawru muudum haa lesdi e cabbi di'i laati bodde. Ammaa sawru Haruna modi cabbi mabbe.

¹³Bana Jawmiraawo wi'no, Firawna saatini hoore, o nananaay Muusa e Haruna.

Masiiboowol aranol: Ndiyam laati yiyam

¹⁴Jawmiraawo wi'i Muusa: "Firawna saatini hoore, o sali accugo Isra'iila'en ndilla.

¹⁵Yah haa Firawna fajiri yaake o wurtoto yahugo maayo Niil. A daro yeeso maako haa fomoonde maayo Niil ngam fottugo bee maako. A jogo sawru latinoonu mboodi go.

¹⁶A wi'a laamiido: Jawmiraawo, Allah Ibraniŋke'en, neli yam haa maada. O wi'i ma: Accu ummaatoore am dilla, jaggano yam nder ladde. Ammaa a sali haa jonta.

¹⁷Ngam maajum Jawmiraawo wi'i: Dow du'um, a anndan min woni Jawmiraawo. Ndaa, mi fiyan ndiyam nder maayo Niil bee sawru wondu haa junngo am ndu'u, dam laatoto yiyam.

¹⁸Lidɗi nder maayo Niil mbaatan, maayo Niil boo haccan. Misra'en nganyan ndiyam maayo Niil, njarataa dam fahin."

¹⁹Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Umru Haruna hoo'a sawru muudum, o forta junngo maako dow ildude ndiyamji Misra, dow maaje e ildude e beeli e haa

ndiyam woni fuu, dūm laato y'iyy'am. Y'iyy'am laatoto koo toy nder lesdi Misra, nder jarnirde de ledde e kaa'e fuu."

²⁰Muusa e Haruna mbaɗi bana Jawmiraawo umri be. Haruna baŋgti sawru muudum, fiyi ndiyam maayo Niil yeeso Firawna e saraaki'en mum. Ndiyam maayo Niil fuu laati y'iyy'am.

²¹Liddi nder maayo mbaati, maayo Niil hacci. Misra'en mbaawaay yarugo ndiyam maayo Niil fahin. Y'iyy'am don koo toy nder lesdi Misra fuu.

²²Hiila'en lesdi Misra boo mbaɗi bana non bee hiilaaji muudum'en. Ammaa bana Jawmiraawo wi'no, Firawna saatini hoore, o nananaay Muusa e Haruna.

²³Firawna wayliti, hooti saare, o faalaay kaayeeɗi man.

²⁴Misra'en fuu ngasi gaawi kommbi maayo Niil haa be keba ndiyam njareteedam, ngam be mbaawaay yarugo ndiyam maayo Niil.

²⁵Nyalde joweedi timmi baawo Jawmiraawo fiyi maayo Niil bee masiiboowol ngo'ol.

Masiiboowol diɗabol: Masiibo paabi

²⁶Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Yah haa Firawna, wi' mo: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Accu yimbe ummaatoore am njaha njaggano yam.

²⁷To a salake yooftugo be, mi ukkan paabi haa lesdi ma fuu.

²⁸Maayo Niil heewan paabi, di mba'oto, di nasta saare ma e suudu ma waaleteendu. Di ngaran dow be'itte ma e nder cuudi saraaki'en ma e caka yimbe ma e nder kaataneji ma e nder jiibrude kuroori ma.

²⁹Paabi ndiwan dow maada e dow yimbe ma e dow saraaki'en ma fuu."

Gurtaaki 8

¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Umru Haruna forta juŋgo muudum bee sawru muudum dow maaje e ildude e gaawi ngam paabi ukkano lesdi Misra fuu."

²Haruna forti juŋgo muudum dow ndiyamji Misra. Paabi mba'i, cuudi lesdi Misra.

³Hiila'en lesdi Misra boo mbaɗi bana non bee hiilaaji muudum'en, be mba'ini paabi dow lesdi Misra.

⁴Firawna ewni Muusa e Haruna, o wi'i be: "Tore Jawmiraawo haa o ittana min paabi di'i, min e ummaatoore am fuu. Nden mi accan Isra'iila'en njaha lii'ano Jawmiraawo kirseteedi."

⁵Muusa wi'i Firawna: "Barkaama, wi'am ndey dum fottante mi toro Jawmiraawo ngam daliila maada e saraaki'en ma e ummaatoore ma fuu, haa o sottina paabi diga ma e diga cuudi ma, di lotta nder maayo Niil tan?"

⁶Firawna jaabi: "Jaŋgo." Muusa wi'i: "Bana mbi'da. Nden a anndan walaa nanndufo bee Allah Jawmiraawo amin!"

⁷Paabi accete, an e cuudi ma e saraaki'en ma e ummaatoore ma fuu. Di luttan nder maayo Niil tan."

⁸Muusa e Haruna ngurti saare Firawna. Muusa tori Jawmiraawo ngam daliila paabi di o waddi dow Firawna.

⁹Jawmiraawo wadi fodde tornde Muusa, paabi mbaati nder cuudi e dalde e haa ladde fuu.

¹⁰Misra'en mbaagi di baagaaje baagaaje, lesdi hacci dus.

¹¹Nde Firawna yi'i o hebi fooftere, o saatini hoore maako, o nananaay Muusa e Haruna, bana Jawmiraawo wi'no.

Masiiboowol tatabol: Masiibo cufi

¹²Jawmiraawo wi'i Muusa: "Umru Haruna o forta sawru maako, o fiya mbulwuldi lesdi ngam haa ndi laato cufi nder lesdi Misra fuu."

¹³Muusa e Haruna mbaadi bana non. Haruna forti juŋgo muudum, o fiyi mbulwuldi lesdi bee sawru mum. Mbulwuldi lesdi laati cufi, di ngari dow yimbe e dabbaaji. Mbulwuldi lesdi nder Misra fuu laati cufi.

¹⁴Hiila'en lesdi Misra boo kabdi wadugo bana non bee hiilaaji muudum'en, haa be ngurtina cufi. Ammaa be mbaawaay. Cufi tokkitini ukkango yimbe e dabbaaji fuu.

¹⁵Nden be mbi'i Firawna: "Dum baawde Allah! Ammaa hoore Firawna saati, o nananaay Muusa e Haruna, bana Jawmiraawo wi'no."

Masiiboowol nayabol: Masiibo buubi ŋatooji

¹⁶Jawmiraawo wi'i Muusa: "Jaŋgo dawu cub, yah dara yeeso Firawna yaake o wurtoto yahugo maayo. Wi' mo: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Accu yimbe ummaatoore am njaha njaggano yam.

¹⁷To a yooftaay be, mi nelan buubi ŋatooji dow maada e saraaki'en ma e ummaatoore ma e nder cuudi ma. Cuudi Misra'en keewan buubi ŋatooji, non boo lesdi ndi be njoodi haa maari.

¹⁸Nyalaade man mi faddan lesdi Goosan haa ummaatoore am joodi, taa buubi ŋatooji nasta ton. Bana non anndirta min woni Jawmiraawo mi don koo nder lesdi ndi'i.

¹⁹Mi hisnan ummaatoore am boneeji di mi tammi ukkango ma. Alaama ka'a laatoto jaŋngo. ”

²⁰Jawmiraawo waɗi bana o wi'no. Moobe buubi ŋatooji mawɗe ngari nder saare Firawna e nder cuudi saraaki'en maako e nder lesdi Misra fuu. Buubi man mbonni lesdi Misra fuu.

²¹Firawna ewni Muusa e Haruna, o wi'i be: “Ndille, lii'ane Allah moodon kirseteedi nder lesdi ndi'i!”

²²Muusa jaabi: “Fottaay min mbaɗa bana non, ngam ko min lii'anto Jawmiraawo Allah amin, ɗum karamɗum haa Misra'en. To min ɗonno kirsaa yeeso Misra'en ko woni karamɗum haa maɓbe, be piɗataano min bee kaa'e na?”

²³Sey min njaha nder ladde jahaŋgal nyalɗe tati haa min lii'ano Jawmiraawo Allah amin kirseteedi bana o umri min!”

²⁴Firawna wi'i: “Mi accan on on ndilla lii'anaago Jawmiraawo, Allah moodon kirseteedi nder ladde. Ammaa taa njehe daayiidum! Toraneedam mo min boo.”

²⁵Muusa wi'i: “Mi dilli, mi toroto Jawmiraawo. Jaŋngo buubi ŋatooji accete, barkaama, non boo saraaki'en ma e ummaatoore ma. Ammaa yeeso ɗo, taa meetu sargugo min, taa a sala yooftugo Isra'iila'en yahugo lii'ano Jawmiraawo kirseteedi!”

²⁶Muusa wurti saare Firawna, o tori Jawmiraawo.

²⁷Jawmiraawo waɗi fodde tornde Muusa, buubi ŋatooji acci Firawna e saraaki'en maako e ummaatoore maako, walaa koo ngootu lutti.

²⁸Fahin Firawna saatini hoore muuɗum, o accaay Isra'iila'en ndilla.

Gurtaaki 9

Masiiboowol jowabol: Masiibo pettu

¹Jawmiraawo wi'i Muusa: “Yah haa Firawna, wi' mo: Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Ibraani'ke'en wi'i: Accu yimbe ummaatoore am njaha njaggano yam.

²To a salake yooftugo be, to a jogitake be,

³jaŋngo am waran dow dabbaaji ma nder ladde, dow pucci e bamɗe e geeloodi e na'i e dammooji, mi ukkana di pettu caatungu masin!

⁴Ammaa Jawmiraawo senndan hakkunde dabbaaji Isra'iila'en e dabbaaji Misra'en. Nder ko yimbe Isra'iila mari fuu, walaa ko waatata.

⁵Jawmiraawo ta'i wakkati man, wi'i: Jaŋngo mbaɗanmi ɗum nder lesdi Misra.”

⁶Jaŋngo man Jawmiraawo waɗi ko o wi'no. Dabbaaji Misra'en fuu mbaati, ammaa haa dabbaaji Isra'iila'en walaa koo ngoota waati.

⁷Firawna neli be ndaara dabbaaji Isra'iila'en, be tawi walaa koo ngoota waati. Ammaa fahin hoore Firawna saati, o accaay Isra'iila'en ndilla.

Masiiboowol joweegowol: Masiibo buule

⁸Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna: “Kebbine juude moodon bee dodde bolinirde. Muusa ukka de haa dow yeeso Firawna.

⁹De laatoto bana sollaare dow lesdi Misra fuu, de mbaɗan buule laatotoode kuuduuje haa yimbe e dabbaaji.”

¹⁰Muusa e Haruna koo'i dodde bolinirde, be njehi be ndari yeeso Firawna, Muusa ukki de haa dow, de mbaɗi buule laatotoode kuuduuje haa yimbe e dabbaaji.

¹¹Hiila'en lesdi Misra mbaawaay baɗitaago Muusa daliila buule, ngam balli mabbe fuu mbaɗi buule kal-kal bee Misra'en wodde fuu.

¹²Ammaa Jawmiraawo saatini hoore Firawna, o nananaay be, bana Jawmiraawo wi'no Muusa.

Masiiboowol joweefidabol: Masiibo mallimallooje

¹³Jawmiraawo wi'i Muusa: “Jaŋgo, dawu fajiri cub, dara yeeso Firawna, wi' mo: Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Ibraniŋke'en wi'i: Accu ummaatoore am yaha jaggano yam.

¹⁴Ngam jonta kam mi ukkante masiibooji am fuu, an e saraaki'en ma e ummaatoore ma. Nden kam a anndan walaa nannduɗo bee am nder duniyaaru fuu.

¹⁵Harono on kalki to mi fortino juŋgo am haa mi halke, an e ummaatoore ma fuu bee nyawu kalluŋgu ndaabowu!

¹⁶Ammaa mi acci ma a yeeda ngam mi waŋginane baawde am, ngam woynugo innde am nder duniyaaru fuu.

¹⁷Bee man fuu a ɗon tokko mawnitaago dow ummaatoore am, a yooftaay nde.

¹⁸Ngam maajum, jaŋgo bana saa'iire nde'e, mi toɓnan mallimallooje mawde masin. Bana maaje meedaay laataago diga lesdi Misra joodi haa wargo hannde.

¹⁹Jonta kam, wad umroore ngam hisnugo dabbaaji ma e ɗum ko marda haa yaasi. Yimbe e dabbaaji, waato ko woni yaasi fuu, ko nastaay cuudi, mallimallooje toban dow maajum, ɗum halkan.”

²⁰Mo huli wolde Jawmiraawo caka saraaki'en Firawna, doggini maccube mum e dabbaaji mum haa cuudi.

²¹Ammaa wodde boo paalaay wolde Jawmiraawo nde'e, be acci maccube mabbe e dabbaaji mabbe haa ladde.

- ²²Jawmiraawo wi'i Muusa: "Bangtu junngo ma gal asama, haa mallimallooje toba nder lesdi Misra fuu dow yimbe e dabbaaji e fudngooji gese nder lesdi Misra fuu."
- ²³Muusa bangti sawru muudum gal asama. Jawmiraawo neli diggaali e mallimallooje, pelmaali padɗi lesdi. Jawmiraawo tobni mallimallooje dow lesdi Misra.
- ²⁴Mallimallooje tobi, ma'e njillindiri bee mallimallooje loorde masin, irin maaje meedaay laataago nder lesdi Misra diga lesdi Misra joodi haa wargo hannde.
- ²⁵Mallimallooje piyi nder lesdi Misra ko woni yaasi fuu, waato yimbe e dabbaaji. Mallimallooje piyi fudngooji gese fuu, de ngewi ledde ladde fuu.
- ²⁶Sey nder lesdi Goosan ndi Isra'iila'en ngoni, mallimallooje ngalaa.
- ²⁷Firawna neli, ewni Muusa e Haruna, wi'i be: "Jonta mi wadi hakke, Jawmiraawo o adiliijo, ammaa min e ummaatoore am min aybuɓe.
- ²⁸Tore Jawmiraawo haa o nangta diggaali e mallimallooje maako. Mi accan on on njaha, on neebataa fahin."
- ²⁹Muusa wi'i: "To mi wurtake berniwol, mi weedan juude am heedi Jawmiraawo. Nden diggaali timman, mallimallooje boo njinnan, haa a annda Jawmiraawo mari duniyaaru.
- ³⁰Ammaa mi anndi an e saraaki'en ma, on kulataa Jawmiraawo Allah tawon."
- ³¹Saa'i man lej e sa'iiruuri nattinaama, ngam sa'iiruuri saawti, lej boo finni.
- ³²Ammaa alkamaari e irin alkamaari ngodndi nattaay, ngam di benndaay tawon.
- ³³Muusa wurti saare Firawna, o yehi yaasi berniwol. O weedan juude maako heedi Jawmiraawo. Diggaali e mallimallooje njinni, iyeende acci tobugo.
- ³⁴Nde Firawna yi'i iyeende e mallimallooje e diggaali njinni, o tokki wadugo hakke, o saatini hoore maako fahin, kanke e saraaki'en maako fuu.
- ³⁵Hoore Firawna saati, o sali yooftugo Isra'iila'en, bana Jawmiraawo wi'no bee hunnduko Muusa.

Gurtaaki 10

Masiiboowol joweetatabol: Masiibo babɓatti

- ¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Yah haa Firawna, ngam mi saatini hoore maako e ko'e saraaki'en maako, haa mi wada alaamaaji am di'i caka mabbe,
- ²ngam haa a yecca bikkoy ma e taaniraaɓe ma no mi torriri Misra'en, haala alaamaaji am di mbaɗmi caka mabbe. Nden on anndan min woni Jawmiraawo."

- ³Muusa e Haruna njehi haa Firawna, mbi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Ibraniŋke'en wi'i: Haa ndeye a tokkoto salaago leesnugo hoore ma yeeso am? Accu ummaatoore am yaha haa nde jaggano yam!"
- ⁴To a salake yooftugo ummaatoore am, jaŋngo mi waddan babatti nder maral lesdi ma.
- ⁵Di cuddan lesdi fuu haa goddo waawataa yi'ugo ndi. Di nyaaman ko luttino diga mallimallooje. Di nyaaman ledde pudde nder ladde moodon fuu.
- ⁶Di kebbinan cuudi ma e cuudi saraaki'en ma e cuudi Misra'en fuu. Dum laatoto masiiboowol ngol meedaay laataago diga zamanu kaakiraabe moodon donno haa lesdi ndi'i haa wargo hannde." Nden Muusa wurti saare Firawna, o dilli.
- ⁷Saraaki'en Firawna mbi'i mo: "Oo do, ndeye o accata waddango en sarru? Accu Isra'iila'en be'e njaha ngam be njaggano Jawmiraawo Allah mabbe! Haa jonta a anndaa Misra don halka na?"
- ⁸Be ewniti Muusa e Haruna yeeso Firawna. O wi'i be: "Ndille, on njaggano Allah Jawmiraawo moodon. Ammaa beye njahata?"
- ⁹Muusa jaabi: "Min ndillidan bee derke'en e ndotti'en amin fuu e bibbe amin worbe e rewbe, non boo dammooji amin e na'i amin, ngam min mbaɗanan Jawmiraawo amin juulde."
- ¹⁰Firawna wi'i be: "Jawmiraawo wondan bee moodon saa'i to mi yoofti on bee rewbe mon e bikkoy mon fuu na? Fakat, on nufi kalludum!"
- ¹¹Ko on nufi do wadataako. Sey worbe tan njahata njaggano Jawmiraawo. Kanjum tan on mbaawata yamugo yam!" Nden be ndiwi be diga yeeso Firawna.
- ¹²Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Fortu juŋngo ma dow lesdi Misra ngam babatti ngara nyaama fudŋgooji gese di mallimallooje luttinno fuu."
- ¹³Muusa forti sawru muudum dow lesdi Misra. Jawmiraawo yahri henndu fuunaangeeru dow lesdi nyalawmaare nde'e e jemmaare fuu. Nde weeti, henndu man waddi babatti.
- ¹⁴Babatti ngari dow lesdi Misra, di njoodi koo toy fuu nder maral Misra'en, di duudi masin. Irin maaji meedaay wargo e di meetataa boo.
- ¹⁵Di cuddi lesdi haa ndi balwi. Di nyaami fudŋgooji lesdi e bibbe ledde e dum ko mallimallooje luttinno fuu. Haako hecco luttaay haa ledde e fudŋgooji gese koo toy nder lesdi Misra.
- ¹⁶Bee jaawal, Firawna ewni Muusa e Haruna, o wi'i be: "Mi wadi hakke dow Jawmiraawo, Allah moodon e dow moodon fuu!"
- ¹⁷Njaafaneedam aybe am nde fahin! Tore Jawmiraawo, Allah moodon, o ittanammi masiiboowol mbaroowol ngo'ol."

¹⁸Muusa wurti saare Firawna, o tori Jawmiraawo.

¹⁹Jawmiraawo wifni henndu hiirnaangeeru saatundu masin. Ndu yahri babfatti, ndu sakkini dī nder maayo Maaliya. Walaa koo mbaabattu ngootu lutti nder maral lesdi Misra fuu.

²⁰Ammaa Jawmiraawo saatini hoore Firawna fahin, o accaay Isra'iila'en ndilla.

Masiiboowol joweenayabol: Masiibo nyibre

²¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Bangtu juŋgo ma heedi asama. Nyibre laato nder lesdi Misra, dum nyibba haa godfo waawataa yi'ugo newre muudum."

²²Muusa bangti juŋgo muudum heedi asama, nyibre nyibbunde laati nder lesdi Misra fuu nyalde tati.

²³Be mbaawaay yi'yi'tirgo, walaa gurtiido suudu mum nyalde tati. Ammaa Isra'iila'en fuu ngoodi jayngol nder joole muudum'en.

²⁴Firawna ewni Muusa, o wi'i mo: "Ndille, njaggane Jawmiraawo moodon, on mbaawan yahdugo bee rewbe e bikkoy moodon! Sey dammooji e na'i mon lotta haa do."

²⁵Muusa wi'i: "Naa non! An man hokku min dabbaaji kirseteedi e guleteedi ngam Jawmiraawo Allah amin.

²⁶Fahin boo, min ndillidan bee tokke dabbaaji amin. Walaa ndabbaawa ngoota luttata haa do. Ngam haa maaji min koo'ata ngam lii'anaago Jawmiraawo Allah amin. Min anndaa diye min lii'anto Jawmiraawo, sey to min njottake ton."

²⁷Ammaa Jawmiraawo saatini hoore Firawna fahin, o yidaa accugo be haa be ndilla.

²⁸Firawna wi'i Muusa: "Wurta diga do! Reenta, taa a meeta laarugo yeeso am fahin! To a meeti loraago haa am, a maayan!"

²⁹Muusa jaabi: "Bana mbi'da, mi meetataa wargo yeeso ma!"

Gurtaaki 11

Anndinki masiiboowol ragarewol

¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Lutti masiiboowol gootol, mi neldan ngol dow Firawna e Misra'en, ngol fiyan be. Baawo man o accan on on ndilla, o riiwan on diga do haa foroy.

²Yeccu Isra'iila'en ni'i: Gorko fuu yama keeddiddiraawo muudum, debbo boo yama keeddiddiraawo muudum kuuje kanjeeri malla cardi."

³Jawmiraawo wadi haa Isra'iila'en kebi mo'ere yeeso Misra'en. Muusa bee hoore mum boo o mawdo masin nder lesdi Misra, yeeso saraaki'en Firawna e ummaatoore fuu.

⁴Muusa wi'i Firawna: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Caka jemma caalotoomi nder Misra.

⁵Afɓe nder lesdi Misra fuu maayan, diga afo Firawna mo tammi ronugo leeso laamu maako, haa afo kordo namando haa namarde, afi dabbaaji boo fuu mbaatdan.

⁶Bojji caatufi laatoto nder lesdi Misra fuu bana di meedaay laataago, di meetataa boo.

⁷Ammaa haa Isra'iila'en, koo rawaandu wohataa yimɓe malla dabbaaji, ngam haa anndon Jawmiraawo senndindiri Misra'en bee Isra'iila'en."

⁸Saraaki'en ma ɓe'e fuu ngaran haa am, tuggugo koppi yeeso am, ɓe mbi'an: "Dillu, an e ummaatoore ma fuu! Nden mi dillan!" Muusa wurti saare Firawna, o tikkudo masin.

⁹Fahin Jawmiraawo wi'i Muusa: "Firawna salan nanango on ngam haa mi duudɗina kaayeeɗi am nder lesdi Misra."

¹⁰Muusa e Haruna mbaɗi kaayeeɗi duudɗi di'i fuu yeeso Firawna. Ammaa Jawmiraawo saatini hoore Firawna, o accaay Isra'iila'en ngurto lesdi maako.

Gurtaaki 12

Juulde Paska

¹Jawmiraawo wolwani Muusa e Haruna nder lesdi Misra, o wi'i ɓe:

²"Lewru ndu'u laatano on hoore lebbi, ndu laatano on aranndu haa lebbi hitaande.

³Mbolwane jama'aare Isra'iila fuu, mbi'e: Nyannde sappoore lewru ndu'u, koo moy fuu hoo'a jawgel ngam saare mum fuu.

⁴To saare godɗo famɗi haa nyaamdugo ngel, sey o hawta bee keeddiddiraawo maako badiɗo saare maako, fodde limgal yimɓe. Cube jawgel ngel ɓe mbaawan nyaamdugo ngel.

⁵Jawgel ngel cuboton laato ngel nduubu, ngel walaa batte.

⁶On ciga ngel haa nyannde sappo e nayabre lewru ndu'u. Maɗngariba nyalaade man, jama'aare Isra'iila fuu hirsu jawgel ngel koo moy subi.

⁷Be koo'a y'iyaam maagel, ɓe mbaɗa dam haa dardude dammugal diɗi fuu, non boo haa tiinde maagal, haa saare nde ɓe nyaamata jawgel man fuu.

⁸Jemmaare man ɓe nyaama kusel jawgel ca'aangel go, non boo tamseeje de ufnaaka. Be nyaamda dum bee haakooji kaadɗi.

- ⁹Taa nyaame ngel keccel malla defaangel bee ndiyam, ammaa ca'aangel, hoore maagel e kolce maagel e teteki maagel fuu.
- ¹⁰Taa luttine koo dume haa fajiri, ko lutti haa fajiri, ngule dum bee yiite.
- ¹¹Ndaa nii nyaamroton ngel: Taade limce moodon dow haddorde, padde pade haa kosde moodon e njoge cabbi nder juude moodon. Nyaame ngel bee jaawal. Kanjum woni juulde Paska ngam am Jawmiraawo.
- ¹²Mi saaloto jemmaare man nder Misra. Mi fiyan afbe fuu nder lesdi, diga yimbe haa dabbaaji. Mi wadan kiita dow labbi Misra fuu, min woni Jawmiraawo.
- ¹³Yiiy'am laatano on alaama faddoode haa cuudi di ngonoton. Saa'i mi saaloto haa moodon mi yi'an dam, mi diwan ci'e moodon. Bana nii on kisan masiiboowol nattinangol ngo'ol, yaake mi saaloto nder lesdi Misra.
- ¹⁴Nyalaade man laatano on ngam ciftorki, on ngartira nde juulde ngam Jawmiraawo. Njoge dum ngam kanjum woni farilla nduumiika haa gide moodon fuu.
- ¹⁵Nyalde joweedidi, sey tamseeje de ufnaaka tan nyaamoton. Nyannde arannde itte ufnirdum fuu haa ci'e moodon. Ngam koo moy nyaami tamseere bee ufnirdum diga nyannde arannde haa nyannde joweedidawre, o gurtinteedo diga ummaatoore Isra'iila.
- ¹⁶Nyannde arannde, mbade moobtorde senaande, nyannde joweedidawre boo, mbade moobtorde senaande. Taa kuuwe kuugal koo ngale nder nyalde de'e. Sey ko koo moy moodon fuu nyaamata, kanjum tan ndefoton.
- ¹⁷On mbadan juulde tamseeje de ufnaaka nde'e, nde siftinora on nyalaade nde ngurtinmi honoobe moodon diga lesdi Misra. Njoge nyalaade maajum bana farilla nduumiika haa gide moodon fuu.
- ¹⁸Diga kiikiide nyannde sappo e nayabre lewru aranndeeru, haa yotto kiikiide nyalaade noogas e go'oore, on nyaama tamseeje de ufnaaka.
- ¹⁹Taa ufnirdum tawe nder ci'e moodon nyalde joweedidi. To kodo malla Isra'iilaajo nyaami tamseere ufnaande, o gurtinteedo diga jama'aare Isra'iila.
- ²⁰Taa nyaame tamseeje ufnaade, haa njoodotoodon fuu nyaame tamseeje de ufnaaka."
- ²¹Muusa ewni ndotti'en Isra'iila fuu, o wi'i be: "Njehe, koo'e njawkoy ngam ci'e moodon, kirse koy ngam juulde Paska.
- ²²Koo'e boo tamndannde haako isop, cuuwe ko nder yiiy'am jawgel ngondam nder daaro. Nguje dam haa tiinde dammugal e dardude didi fuu. Ammaa onon, taa gooto moodon wurto suudu muudum haa weeta.

²³Jawmiraawo saaloto lesdi ngam fiyugo Misra'en. To o yi'i y'iyaam haa tiinde dammugal e haa dardude didi fuu, o diwan saare man, o accataa kalkoowo nasta nde ngam mbarugo afbe e afi dabbaaji.

²⁴Sey on njogo dum bana farilla dow moodon e bibbe moodon haa foroy.

²⁵To on nasti lesdi ndi Jawmiraawo iinani on, kebbitine juulde nde'e.

²⁶To bibbe moodon y'ami on ko dum yidi wi'go,

²⁷mbi'e be: Dum kirsanaadum Jawmiraawo ngam Paska. Yaake Isra'iila'en donno nder lesdi Misra, Jawmiraawo mbari Misra'en, ammaa o diwi ci'e meeden, bana nii o hisni yimbe ci'e meeden." Yimbe Isra'iila turi, kujidi.

²⁸Nden be njehi, be mbaadi bana Jawmiraawo umruno Muusa e Haruna.

Maayde afbe

²⁹Caka jemma Jawmiraawo mbari afbe Misra'en fuu, diga afo Firawna, mo tammi ronugo leeso laamu maako, haa afo kabbaado gondo nder fursina, non boo afi dabbaaji fuu.

³⁰Firawna ummi jemma, kanke e saraaki'en maako e Misra'en fuu. Bojji caatudi ummi nder Misra, ngam walaa saare nde maaydo walaa.

³¹Firawna ewni Muusa e Haruna jemma, wi'i be: "Umme, ngurte, acce ummaatoore am, onon e yimbe Isra'iila fuu! Ndille, njaggane Jawmiraawo, bana mbi'don!

³²Koo'e boo dammooji moodon e na'i moodon, bana mbi'don! Ndille, tore Allah moodon o mbarkidina yam!"

³³Misra'en numi be maayan fuu, ngam maajum be njaawi wurtingo Isra'iila'en diga lesdi mabbe.

³⁴Ngam daliila man Isra'iila'en adi kuroori mabbe jiibaandi diga ndi ufnaaka, be mbakki jibrude kuroori caawaade nder limce mabbe.

³⁵Isra'iila'en mbaadi bana Muusa wi'no be, be y'ami haa Misra'en ndokka be kuuje cardi e kuuje kanjeeri e limce.

³⁶Jawmiraawo wadi haa yimbe maako kebi mo'ere yeeso Misra'en, haa be ndokki be ko be y'ami. Bana non be bortiri Misra'en.

Isra'iila'en ngurti Misra

³⁷Baawo man Isra'iila'en ummi Ra'meses, ndilli Sukkot, worbe ujine teemedde njoweego (600.000) yahoobe, rewbe e bikkoy limaaka.

³⁸Yimbe duudbe feere feere ndillidi bee mabbe. Be njahri boo dammooji e na'i, dabbaaji duudfi masin.

³⁹Be tamsi kuroori jiibaandi ndi be ngurtidino Misra go, be mbaɗi tamseeje bilaa ufnirdum nder maaje, ngam be ndiwi be diga Misra, be mbaawaay reenugo koo seɗɗa e be mbaawaay boo taaskanaago ko'e mabbe njoobaari.

⁴⁰Wakkati ummaatoore Isra'iila njoodi haa lesdi Misra, wadi duubi teemedde nayi e cappande tati (430).

⁴¹Nde duubi teemedde nayi e cappande tati man timmi, nder nyalaade nde'e, honoobe Jawmiraawo, waato ummaatoore Isra'iila'en fuu wurti lesdi Misra.

⁴²Bana Jawmiraawo hakkilaniri jemmaare man ngam wurtingo ummaatoore maako diga lesdi Misra, non boo sey Isra'iila'en fuu kakkilana jemmaare man daliila Jawmiraawo haa gide muudum'en fuu.

⁴³Fahin Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna: "Ndaa farilla dow juulde Paska: Taa jananno nyaama nyaamdu maaka.

⁴⁴Ammaa to godɗo woodi maccudo coodaado bee ceede, sey o juulna mo hiddeko o nyaama nyaamdu maaka.

⁴⁵Kodo e kuuwoowo ngam ngeenaari nyaamataa nyaamdu maaka.

⁴⁶On nyaama kusel nge'el nder suudu wooru. Taa ngurtine ngel yaasi. Taa ngewe koo gootal nder i'e maagel.

⁴⁷Jama'aare Isra'iila fuu wada juulde nde'e.

⁴⁸To kodo don haa moodon yidi wadugo juulde Paska ngam Jawmiraawo, sey yimbe maako worbe fuu njuulno. Nden o badito wadugo juulde, o laato bana bii lesdi. Ammaa saadoonijjo nyaamataa nyaamdu maaka.

⁴⁹Dum umroore woore dow Isra'iila'en e dow kodo joodiido nder lesdi moodon."

⁵⁰Isra'iila'en fuu mbaɗi bana Jawmiraawo umruno Muusa e Haruna.

⁵¹Nyalaade man nden Jawmiraawo wurtini honoobe mum, waato ummaatoore mum Isra'iila'en lesdi Misra fodde moobe muudum'en.

Gurtaaki 13

Cenki afbe nder Isra'iila

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Senanam afbe e afi dabbaaji fuu nder Isra'iila fuu, ngam mo aarti danyeeɗo fuu e ko aarti rimeego fuu nder Isra'iila, min jeyi. "

Juulde tamseeje de ufnaaka

³Muusa wi'i yimbe ummaatoore: "Ciftore nyalaade nde ngurtiidon njeyaangu haa Misra, Jawmiraawo wurtini on bee junngo semmbidɗo. To on don mbaɗa juulde nde'e, taa on nyaama tamseeje ufnaade.

⁴Hannde nder lewru wi'eteendu Abiiba, on ngurtoto.

⁵On ciftoran dūm ko laati nder lewru ndu'u, hitaande fuu, to Jawmiraawo nastini on nder lesdi Kanaani'en e Heti'en e Amoori'en e Hewi'en e Yebusi'en. Dum lesdi ndi o hunani kaakiraabe moodon, o hokkan be ndi. Dum lesdi keewndi kosam e njumri.

⁶On nyaama tamseeje de ufnaaka nyalde joweedifi. Nyannde joweedifawre maajum, on mbaɗana Jawmiraawo juulde.

⁷Nyaame tamseeje de ufnaaka nder nyalde joweedifi de'e, taa tamseeje ufnaade e ufnirdum tawe nder lesdi moodon fuu.

⁸Nder wakkati juulde nde'e, on paamtina dūm bikkoy moodon. On mbi'a koy: Min mbaɗan juulde nde'e ngam daliila dūm ko Jawmiraawo waɗani min yaake min ngurti lesdi Misra.

⁹Dum laatano on bana alaama ciftinordum haa juude malla haa tiide moodon. Ngam haa on ciftora farilla Jawmiraawo, on ngooyna ka, ngam kanƙo wurtini on lesdi Misra bee juŋgo mum semmbidŋgo.

¹⁰Dowtane farilla ka'a nder wakkati maaka diga hitaande haa hitaande.

¹¹Muusa tokki wi'ugo: To Jawmiraawo nastini on nder lesdi Kanaani'en ndi o iinani on e kaakiraabe moodon, to o hokki on ndi,

¹²on lii'ana mo afo gorko fuu, afi gordi haa dabbaaji moodon fuu, Jawmiraawo jeyi.

¹³Cootte afre wamnde bee jawgel. To on coottaay nde, sey on ngewa daande maare. Cootte boo afbe mon worbe nder ci'e moodon.

¹⁴To biɓbe moodon nder garandum y'ami on: Ngam dume mbaɗoton dūm? On njaaba be: Bee juŋgo semmbidŋgo Jawmiraawo wurtiniri en njeyaangu haa Misra haa en ngonno nder maccuŋgaaku.

¹⁵Nde Firawna saatini hoore mum, sali accugo en, nden Jawmiraawo mbari afbe nder lesdi Misra fuu, diga afbe yimbe haa afi dabbaaji. Ngam man min lii'anto Jawmiraawo afi gordi haa dabbaaji fuu, min coottan afbe amin worbe boo.

¹⁶Dum laatano on bana alaama haa juude mon e ciftinordum haa tiide mon. Ngam Jawmiraawo wurtini en Misra bee juŋgo mum semmbidŋgo."

Allah dowi ummaatoore mum bee ruulde

¹⁷Nde Firawna acci Isra'iila'en ndilli, Jawmiraawo tokkinaay be laawol lesdi Filisti'en, koo nde ngol badiingol. Ngam Allah wi'i: "Taa yimbe mimsito to be ngi'i habre, nden be loro haa Misra."

¹⁸Ngam man o yahri yimbe dow laawol taarotoongol nder ladde kommbi maayo Maaliya. Isra'iila'en ngurti Misra be taaskaniibe konu.

¹⁹Muusa hooci i'e Yusufu. Ngam kan̄ko o hunnino biɓɓe Isra'iila hunayeere, o wi'no be: "Allah wallan on fakat, nden kooce i'e am. "

²⁰Isra'iila'en ummi Sukkot, be njehi be caɗɗini haa Etam, haa sera ladde.

²¹Jawmiraawo ardi be, nyalawma nder ruulde nanndunde bee daɗɗaɗɗal ngam ɗowugo be dow laawol, jemma boo nder yiite nanndunge bee daɗɗaɗɗal ngam yaynango be, haa be tokko laawol nyalawma e jemma.

²²Nyalawma ruulde man seedaay bee yimbe, jemma boo yiite man ɗon yeeso maɓɓe.

Gurtaaki 14

Eeraaki Isra'iila'en maayo Maaliya

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Yeccu Isra'iila'en be loro, be caɗɗina yeeso Pii-Hahiroṭ hakkunde Migdol e maayo. Caɗɗine ton baɗɗe maayo yeeso Ba'al-Cefon.

³Firawna numan: Isra'iila'en majji laawol, be ɗon ngiilo nder lesdi, be mbaawaay wurtaago diga ladde!

⁴Mi saatinan hoore Firawna haa o taasna be. Mi waɗɗinan tedduɗɗal am haa Firawna e haa honooɓe maako fuu. Bana nii Misra'en anndan min woni Jawmiraawo!" Isra'iila'en mbaɗi non.

⁵Nde be anndini laamiido Misra Isra'iila'en ngurtake lesdi Misra, numooji Firawna e numooji saraaki'en maako ngayli dow yimbe, be mbi'i: "Dume mbaɗɗen ɗo? Koni en acci Isra'iila'en ndilli, be acca huuwango en?"

⁶Firawna waɗi pucci haa moota mum, o dillidi bee honooɓe maako.

⁷O hoo'i mootaaji pucci cubaadi teemedɗe joweego e mootaaji pucci Misra fuu e umroobe dow maaji fuu.

⁸Jawmiraawo saatini hoore Firawna, laamiido Misra, haa o taasna Isra'iila'en. Kambe be ngurti lesdi Misra bana be rimɗinaabe timmi.

⁹Honooɓe Misra taasni be, bee pucci e mootaaji pucci Firawna fuu e wa'iibe pucci e honooɓe maako. Be njokki Isra'iila'en baɗɗe Pii-Hahiroṭ, haa be caɗɗinino baɗɗe maayo yeeso Ba'al-Cefon.

¹⁰Nde Firawna baɗiti, Isra'iila'en ngi'i Misra'en ɗon tokki be. Be kultori masin, be ngookani Jawmiraawo.

¹¹Be mbi'i Muusa: "Kadi genaale ngalaa haa Misra na? Koni a waddi min haa min maaya nder ladde? Koni a wurtini min lesdi Misra?"

¹²Min mbiibe ma yaake en donno haa Misra tawon: Accu min kuuwana Misra'en. Ndikkana min huuwango Misra'en dow maayugo nder ladde!"

¹³Muusa wi'i be: "Taa kule! Ndare boodfum, on ngi'an bana noy Jawmiraawo hisnirta on hannde. Ngam Misra'en be ngi'oton hannde, on meetataa yi'ugo be haa abada.

¹⁴Jawmiraawo habanan on, onon on cirwo!"

Allah ta'i ndiyam, wadani Isra'iila'en laawol joorngol

¹⁵Jawmiraawo wi'i Muusa: "Ngam dume a don wookanammi? Wi' Isra'iila'en be ummo be ndilla.

¹⁶Bangtu sawru ma, fortu ndu dow maayo, a seeka ngo ngam haa Isra'iila'en caalo caka maayo dow joordum.

¹⁷Min, mi saatinan ko'e Misra'en haa be tokko on baawo. Nden mi wanginan teddungal am haa Firawna e haa honoobe maako fuu, waato haa mootaaaji pucci maako e wa'iibe pucci maako.

¹⁸To mi wangini teddungal am haa Firawna e haa mootaaaji pucci mum e wa'iibe pucci mum, Misra'en anndan min woni Jawmiraawo."

¹⁹Malaa'ikaajo Allah ardiido Isra'iila'en yehi dari baawo saɗngeere mabbe. Ruulde nanndunde bee daɗrangal boo ummi diga yeeso mabbe, dari baawo mabbe.

²⁰Nde dari hakkunde saɗngeere Misra'en e saɗngeere Isra'iila. Ruulde nde'e don nyibbi wakeere woore, wakeere wodnde boo don yayna jemma. Jemmaare fuu Misra'en e Isra'iila'en badindiraay.

²¹Muusa forti juɗngo muudum dow maayo. Jawmiraawo lortini maayo bee henndu fuunaange saatundu jemmaare nde'e fuu. O wartiri maayo lesdi njoorndi, ndiyamji ta'i.

²²Isra'iila'en eeri caka maayo dow joordum. Ndiyamji ndari bana mahol haa nyaamo mabbe e nano mabbe.

²³Misra'en taasni be, tokki be baawo, pucci Firawna e mootaaaji maako e wa'iibe pucci maako fuu nasti maayo.

²⁴Hiddeko weeta, Jawmiraawo jimmiti, laari jama'aare Misra'en nder ruulde nanndunde bee daɗrangal yaynannde bana yiite. O jiibi nde hakkiilo.

²⁵O fali pallooje mootaaaji mabbe haa de ngirlataa boodfum. Misra'en mbi'i: "Ndoggen Isra'iila, ngam Jawmiraawo don haba bee meeden ngam Isra'iila'en!"

²⁶Jawmiraawo wi'i Muusa: "Fortu juɗngo ma dow maayo, haa ndiyamji ngarta dow Misra'en e dow mootaaaji pucci mabbe e wa'iibe pucci mabbe!"

²⁷Muusa forti juŋgo muudum dow maayo, haa badake weetugo, maayo hawti, warti bana naane. Misra'en ndoggi, potti bee ndiyam, Jawmiraawo yolli be caka maayo.

²⁸Ndiyamji ngarti, modi mootaaɗi pucci e honoobe wa'iibe di fuu, nastube nder maayo baawo mabbe. Walaa koo gooto nder maare dadi.

²⁹Isra'iila'en kam, eeri caka maayo dow joordum, ndiyamji ndari bana mahol haa nyaamo e nano mabbe.

³⁰Bana non Jawmiraawo hisniri Isra'iila'en nyalaade man diga baawde Misra'en. Isra'iila'en ngi'i balli Misra'en maaybe dow fomoonde maayo.

³¹Isra'iila'en ngi'i kuugal maɗngal ngal Jawmiraawo huuwi Misra'en. Ngam maajum be kuli Jawmiraawo, be nuddini mo e be kooli jaggiido maako Muusa.

Gurtaaki 15

Muusa e Isra'iila'en ngimani Jawmiraawo

¹Muusa e Isra'iila'en ngimani Jawmiraawo yimre nde'e: Mi yimanan Jawmiraawo, ngam o baɗiido masin. O rufi pucci e wa'iibe di nder maayo.

²Jawmiraawo woni semmbe am e daliila yimre am! O hisni yam, kaɗko woni Allah am, mi teddinan mo! O Allah baaba am, mi maɗgtan mo !

³Jawmiraawo woni konoowo, innde maako Jawmiraawo!

⁴O rufi mootaaɗi pucci Firawna e jama'aare konu maako nder maayo, umroobe maako subaabe njolli nder Maaliya!

⁵Ndiyamji luggudi modi be, be njippi nder luggeenga bana kaa'e!

⁶Nyaamo ma, yaa Jawmiraawo, mari tedduɗgal e baawde! Nyaamo ma, yaa Jawmiraawo, sampiti konne'en ma!

⁷Bee duudki maɗngu ma a don do'a konne'en ma. To tikkere ma saati, nde halkan be bana geene!

⁸Ndiyamji njowndindiri ngam daliila poofde kine ma, ilamji ndari bana mahol, ndiyamji luggudi y'uuge caati nder reedu maayo!

⁹Konne'en meeden mbi'no: Min taasnan be, min naɗngan be, min cenndan kebal jaalorgal amin, haa bura ko min ngidi haa mabbe, min losan kaafahi amin, juɗngo amin nattinan be!

¹⁰Ammaa an, Jawmiraawo, a foofi bee poofde ma, maayo modi be, be muti nder ndiyamji mawdi bana njamndi!

¹¹Yaa Jawmiraawo, moy nanndi bee ma caka dowanteebe? Moy nanndi bee ma? Senaare ma nde haydiniinde! A kulniido, ke'iido teddineego, baawdo wadugo kaayefiiji!

¹²A forti nyaamo ma, lesdi modi taasube min.

¹³A rimdini ummaatoore ma! Bee mboodeenga ma a dowi nde. A dowi nde bee baawde ma haa joodorde ma seniinde.

¹⁴Yimbe ummaatooje godde ndiwni nde be nani habaru ndu'u. Kulol nanngi joodiibe haa Filisti.

¹⁵Ardiibe Edoom kultori, diwngol nanngi semmbidbe Mo'ab, berde joodiibe Kanaana fuu ta'i!

¹⁶Kulol manngol ukki dow mabbe. Ngam manngu baawde ma be ndari siriw bana kaa'e, saa'i ummaatoore ma eeri, yaa Jawmiraawo, haa ummaatoore laatiinde maral ma eeri.

¹⁷A don yahra be dow hooseere laatotoonde maral ma ngam jo'ingo be ton, yaa Jawmiraawo. Dum nokkuure nde madaa joonde ma, yaa Allah Jawmiraawo, dum suudu ma seniindu ndu a taaskitini.

¹⁸Jawmiraawo, an woni laamiido haa abada abadin!

¹⁹Nde pucci e mootaji pucci e wa'iibe pucci Firawna nasti maayo, Jawmiraawo wartiri ndiyamji maago dow mabbe. Ammaa Isra'iila'en eeri caka maayo dow joordum.

²⁰Mariyama, annabiijo debbo, deerdiraawo Haruna, hoo'i mbaggu, don fiya. Rewbe Isra'iila'en fuu tokki mo bee baawdi e gamarle.

²¹Mariyama ardi be, bangti yimre nde'e: "Ngimane Jawmiraawo, ngam o banjiido masin! O rufi pucci e wa'iibe di nder maayo!"

Ndiyam kaaddam haa Maara

²²Muusa ummini Isra'iila'en haa maayo Maaliya, be ndilli ladde Sura. Nyalde tati be njehi nder ladde, be tawaay ndiyam.

²³Nde be njotti Maara, be mbaawaay yarugo ndiyam ton, ngam dam kaaddam. Ngam maajum be ewni nokkuure man Maara.

²⁴Yimbe ummaatoore ngurngurti dow Muusa, mbi'i mo: "Dume njareten?"

²⁵Muusa wookani Jawmiraawo. Jawmiraawo holli mo leggal. Muusa sakkini ngal nder ndiyam, dam laati mbeldam. Ton Jawmiraawo hokki Isra'iila'en farillaaji e dabiyaaji, ton boo o foondi be.

²⁶O wi'i be: "Min woni Jawmiraawo, Allah moodon. Fakat to on dowlanake yam bee wadugo ko fottani yam, to on nani umrooje am e on dowlanake farillaaji am

fuu, nden kam mi ukkanta on nyawuji di mi ukkani Misra'en. Ngam min woni Jawmiraawo, kurgoowo on."

²⁷Baawodon Isra'iila'en njotti Elim. Ton, be tawi ceebooje sappo e didi e dibinooje cappande joweedidi. Be canngini ton banngendi.

Gurtaaki 16

Allah nyaamni yimbe nder ladde

¹Yimbe jama'aare Isra'iila fuu ummi Elim, njotti ladde Siin hakkunde Elim e Sina, dum nyannde sappo e jowabre nder lewru didabru, baawo gurtaaki mabbe diga Misra.

²Haa ladde ton, be fuu be ngurngurti dow Muusa e Haruna.

³Be mbi'i be: "Ndikka to Jawmiraawo mbari min nder lesdi Misra! Ton min donno njoodi kommbi payande keewde kusel, min nyaami haa min cafti! Ammaa on ngurtini min, on ngaddi min nder ladde nde'e ngam haa jama'aare nde'e fuu maayra weelo!"

⁴Jawmiraawo wi'i Muusa: "Mi tobnanan on nyaamdu diga asama. Nde weeti fuu yimbe njahan bofta nyaamdu deydey nyalaade man. Bana non poondiranmi on, haa mi laara to on dwtanto umroore am malla on dwtantaako nde.

⁵Nyannde joweego'oore, to on don ndefa ko on bofti, on tawan dum cowi didi dow ko on boftata nyalaade nyalaade fuu."

⁶Muusa e Haruna mbi'i Isra'iila'en fuu: "Kiikiide on anndan Jawmiraawo, kanke wurtini on lesdi Misra.

⁷Fajiri boo on ngi'an teddungal Jawmiraawo. O nani ngurngurtol moodon dow maako. Ngam minin min beye, haa on ngurngurta dow amin?"

⁸Muusa wi'i: "Ndaa nii anndirton dum: Kiikiide Jawmiraawo nyaamnan on kusel, fajiri boo irin tamseeje, haa on kaara. Ngam Jawmiraawo nani no on ngurngurtiri dow maako. Ngam minin, min beye? Ngurngurtol mon laataaki dow amin, ammaa dow Jawmiraawo."

⁹Nden Muusa wi'i Haruna: "Wi' yimbe jama'aare Isra'iila fuu be ngara be ndaro yeeso Jawmiraawo, ngam o nani ngurngurtol mabbe."

¹⁰Saa'i Haruna don wolwana yimbe jama'aare Isra'iila, be donno ngaylito gal ladde. Law, teddungal Jawmiraawo wangi nder ruulde.

¹¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹²"Mi nani ngurngurtol Isra'iila'en. Yeccu be ndaa nii mbi'mi: Manngariba nyalaade man, on nyaaman kusel, jango fajiri boo on kaaran tamseeje. Bana nii on anndan min woni Jawmiraawo, Allah moodon."

- ¹³Nde hiiri, gerle ngari, cuddi saɲngeere. Fajiri boo saawawre suddi lesdi taariindi saɲngeere.
- ¹⁴Nde saawawre jinni, woodi ko lutti dow lesdi bana kobe diggude masin, bana huunde raneere suddi lesdi.
- ¹⁵Isra'iila'en ngi'i dūm, be yaŋyamtiri: "Dum dume?" Ngam be anndaa dūm. Muusa jaabi be: "Dum tamseere nde Jawmiraawo hokki on ngam nyaamugo.
- ¹⁶Ndaa ko Jawmiraawo umri: Koo moy fuu bofta deydey ko he'ata dūm, gooto fuu baakin reeta muudoore, fodde limgal yimbe wonbe nder laymaaru muudum fuu."
- ¹⁷Isra'iila'en mbaɗi bana non. Be bofti, wofbe bofti duuddum, wofbe boo bofti sedda non.
- ¹⁸Ammaa nde be poondi dūm, boftunoobe duuddum go burnaay, boftube sedda non boo ɲakkinaay, koo moy hebi deydey haaje mum.
- ¹⁹Fahin Muusa wi'i be: "Taa koo gooto moodon sigo dūm haa fajiri."
- ²⁰Ammaa wofbe nananaay Muusa be cigi dūm haa fajiri. Gildi ndimi nder maajum, dūm nyoli, dūm hacci. Muusa tikkani be.
- ²¹Diga saa'i man, fajiri fuu be don bofta nyaamdu deydey ngam nyalaade man. Ammaa to naange wuli, luttudum don bolwa.
- ²²Nyannde joweego'oore be don bofta nyaamdu cowi dɗi, baakin muudoore ngam gooto fuu. Ardiibe jama'aare ngari, anndini dūm Muusa.
- ²³O wi'i be: "Kanjum woni ko Jawmiraawo umri, jaɲgo woni siwtaare, nyalaade siwtorde senaande ngam Jawmiraawo. Tamse ko ngiddon tamsugo, ndefe ko ngiddon defugo. Ko lutti fuu, cige dūm haa moodon haa jaɲgo fajiri."
- ²⁴Be cigi luttudum man haa jaɲgo fajiri bana Muusa umruno be, dūm haccaay, ngilngu boo nastaay.
- ²⁵Jaɲgo man Muusa wi'i be: "Nyaame dūm hannde, ngam hannde woni siwtorde ngam Jawmiraawo. Hannde on tawataa dūm haa ladde.
- ²⁶Bofte dūm nyalde joweego, ammaa nyannde joweedidawre woni siwtorde, nder maare dūm tawataake."
- ²⁷Ngam nyannde joweedidawre wofbe ngurti ndilli boftoygo, ammaa be tawaay koo dume.
- ²⁸Jawmiraawo wi'i Muusa: "Haa ndey on tokkoto salaago dɔwtanaago umrooje am e sardiji am?"
- ²⁹Paame boodum, min Jawmiraawo mi hokki on nyalaade siwtorde, ngam maajum ndokkumi on nyannde joweego'oore nyaamdu cowi dɗi. Nyalaade

joweediɗawre, koo moy moodon joodo haa saare mum, taa goddo wurto nyalaade joweediɗawre sam.”

³⁰Bana non yimbe ciwtori nyannde joweediɗawre.

³¹Isra'iila'en ewni nyaamdu ndu'u mannu. Dum nanndi bee aawdi pamari, ndaneeri, dum dakmi bana tamseeje njumri.

³²Muusa wi'i: “Ndaa ko Jawmiraawo umri: Cige mannu reeta muudoore, ngam yimbe gide moodon garande, ngam be ngi'a nyaamdu ndu nyaamnumi on nder ladde, saa'i mi wurtini on lesdi Misra.”

³³Muusa wi'i Haruna: “Hoo'u payangel, loow mannu nder maagel deydey reeta muudoore. Siga ngel yeeso Jawmiraawo ngam gide moodon garande.”

³⁴Haruna jo'ini ngel yeeso seedamku alkawal ngam sigaago ngel, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

³⁵Isra'iila'en nyaami mannu duubi cappande nayi, haa be njotti lesdi haa yimbe don njoodi. Be tokki nyaamugo haa nde be njotti keerol lesdi Kanaana.

³⁶Nyaamdu mannu reeta muudoore wadan baakin kilo difi.

Gurtaaki 17

Ndiyam ngurtiidam tapaare

¹Yimbe jama'aare Isra'iila fuu ummi ladde Siin, tokki laawol diga saɗngeere nde'e haa saɗngeere ndeya, bana Jawmiraawo umri be. Be caɗngini haa Refidim. Ndiyam walaa ton haa yimbe njara.

²Be tefi jokkirgol bee Muusa, be mbi'i: “Hokku min ndiyam, min njara!” Muusa yaami be: “Koni njokkirton bee am? Koni poondoton Jawmiraawo?”

³Yimbe domdi ton, ngidi ndiyam. Be ngurɗgurti dow Muusa, be mbi'i: “Kadi, ngam dume ngurtindaa min Misra haa mbara min e bikkoy amin e dabbaaji amin bee domka?”

⁴Muusa wookani Jawmiraawo, yaami mo: “Dume mbaɗanmi ngam ummaatoore nde'e? Lutti sedda be pidammi bee kaa'e!”

⁵Jawmiraawo jaabi Muusa: “Saala yeeso ummaatoore, hoo'u bee maada ndotti'en Isra'iila. Sawru maada ndu piyruɗa maayo Niil bee muudum, hoo'u ndu haa juɗngo ma, yah!

⁶Mi daroto yeeso ma ton dow tapaare haa hooseere Horeb. A fiya tapaare nde'e, ndiyam wurtoto e maare haa ummaatoore yara.” Muusa wadi bana non yeeso ndotti'en Isra'iila.

⁷O inndi nokkuure man Massa e Meriba, ngam daliila jokkirgol Isra'iila'en, ngam be njarribi Jawmiraawo, be mbi'i: "Jawmiraawo don wondi bee meeden na malla wondaay?"

Habre bee Amaleki'en

⁸Amaleki'en ngari habugo bee Isra'iila'en haa Refidim.

⁹Muusa wi'i Yosuwu: "Suban en worbe haa be njaha be kaba bee Amaleki'en. Jaŋgo mi daroto haa yeereere towndiire bee sawru Allah nder juŋgo am."

¹⁰Yosuwu yehi habi bee Amaleki'en bana Muusa wi'i mo. Muusa e Haruna e Huuru boo mba'i haa yeereere towndiire.

¹¹Saa'i Muusa baŋgti juŋgo mum, Isra'iila'en don njaalo. Ammaa saa'i ngo leesti, Amaleki'en don njaalo.

¹²Nde juude Muusa puddi somugo, Haruna bee Huuru koo'i hayre, be mballini nde kommbi maako, o joodi dow maare. Haruna bee Huuru baŋgti juude maako, oo gal wakeere nde'e, oya boo gal wakeere ndeya, bana non juude maako don baŋgti haa naaŋge muti.

¹³Yosuwu hebi jaalorgal maŋgal dow honoobe Amalek bee kaafahi.

¹⁴Jawmiraawo wi'i Muusa: "Winndu dum fuu nder deftere ngam siftorgo dum. Yeccu Yosuwu mi timminan Amaleki'en fuu, walaa mo siftorta be dow lesdi".

¹⁵Nden Muusa mahi hirsirde, inndi nde Jawmiraawo-woni-tuutawal-am.

¹⁶O wi'i: "Nde nii Amaleki'en baŋgti juude ngam honugo laamu Jawmiraawo, Jawmiraawo honan be diga yidere haa yidere."

Gurtaaki 18

Yetiro yilli Muusa

¹Yetiro, limanjo haa Mediyen, esiraawo Muusa, nani ko Allah wadani Muusa e ummaatoore muudum Isra'iila fuu, waato no Jawmiraawo wurtiniri Isra'iila'en diga Misra.

²O hoo'i Cifuura, debbo Muusa, mo Muusa neldino dum haa baaba mum.

³O hoo'i boo bibbe Cifuura dido. Muusa wi'no: "Mi kodo nder lesdi njananndi." O inndi afo maako Gersom.

⁴O wi'no boo: "Allah mo baaba am jaggani, walli yam, hisni yam kaafahi Firawna." Ngam maajum o inndi didafo boo Eli'ezer.

⁵Yetiro wardi bee bikkoy e debbo Muusa, be tawi Muusa haa ladde, haa nokkuure nde o saŋgini haa hooseere Allah.

⁶Yetiro neli goddo wi'a Muusa: "Min esiraawo ma Yetiro, mi wari haa maada, min bee debbo ma e bikkoy mum didoy."

⁷Muusa wari, fotti bee esum. O turi yeeso maako, o hebbi mo. Be y'amy'amtiri haala njamu mabbe, nden be nasti laymaaru Muusa.

⁸Muusa limtani esum ko Jawmiraawo wadi Firawna e Misra'en ngam daliila Isra'iila'en, non boo haala torraaji kefdi be dow laawol e no Jawmiraawo hisniri be boo.

⁹Yetiro seyori hayru ngu Jawmiraawo wadani Isra'iila'en bee rimdingo be diga juude Misra'en.

¹⁰Yetiro wi'i: "Yettoore laatano Jawmiraawo mo hisni on juude Misra'en e junngo Firawna.

¹¹Jonta anndumi Jawmiraawo woni mawdo dow dowanteebe fuu. O wangini dum yaake Misra'en mbaadi Isra'iila'en y'aggaare."

¹²Nden Yetiro lii'ani Allah nguleteenga e kirseteedi. Haruna e ndotti'en Isra'iila fuu ngari nyaamdugo bee esiraawo Muusa yeeso Allah.

Darneeki hoore'en

¹³Janngo man Muusa joodi haa o wadana ummaatoore kiita. Ummaatoore dari yeeso Muusa diga fajiri haa kiikiide.

¹⁴Esiraawo Muusa yi'i ko o wadani ummaatoore fuu, o y'ami mo: "Ngam dume mbadata bana nii? Ngam dume njoodiida feere ma, ummaatoore fuu don dari yeeso maada diga fajiri haa kiikiide?"

¹⁵Muusa jaabi esum: "Yimbe don ngara haa am ngam anndugo muuyo Allah.

¹⁶To haala don hakkunde goddo e keeddiddum, be ngaran haa am, mi ta'a haala man. Mi anndinan be farillaaji e umrooje Allah boo."

¹⁷Esiiko wi'i mo: "Ko mbadata do, woodaay!

¹⁸A tampan masin, an e ummaatoore wondunde bee maada fuu! Kuugal nga'al teddani ma, a waawataa huuwugo ngal feere maada.

¹⁹Hedita sawari am, Allah boo wonda bee ma! Kuugal ma, dum daraago yeeso Allah mbattudi ummaatoore e waddango mo haalaaji maare.

²⁰Sey a faamtina yimbe ummaatoore boo farillaaji Allah e umrooje muudum. Anndin be no be tokkorto laawol maako e no be kuuwranta mo boo.

²¹Suutu nder ummaatoore fuu worbe marbe daraja, hulbe Allah, hoolaabe, wanybe riba kalluka. Darnu be hoore'en dow yimbe ujineere e hoore'en dow yimbe teemerre e hoore'en dow yimbe cappande njowo e hoore'en dow yimbe sappo.

²²Kambe be kiito yimbe wakkati fuu. Be ngadda kiita makka fuu yeeso maada, ammaa kiita pamara, be kiito bee ko'e maɓɓe. Hoynan hoore ma, accu be ndoondo kambe boo kaliifaaku ngu'u bee maada!

²³To a wadi bana non, to Allah boo umri ma, a heban semmbe. Yimbe ummaatoore nde'e boo loroto haa nokkuure maɓɓe bee salaaman."

²⁴Muusa jabi sawari esum, o wadi ko Yetiro wi'i mo.

²⁵O suɓi worbe marbe daraja nder Isra'iila fuu, o darni be ardiibe ummaatoore: Hoore'en dow ujineere, hoore'en dow yimbe teemerre, hoore'en dow yimbe cappande njowo e hoore'en dow yimbe sappo.

²⁶Kambe be don kiito yimbe wakkati fuu. Kiita cadka be ngadda ka yeeso Muusa, kiita pamara boo be kiito bee ko'e maɓɓe.

²⁷Muusa jabɓiti esum, o hooti lesdi maako.

Gurtaaki 19

Alkawal Allah bee Isra'iila'en haa hooseere Sina

¹Nyannde go'oore nder lewru tatabru baawo gurtaaki Isra'iila'en lesdi Misra, nyalaade man be njotti ladde Sina.

²Be ummino diga Refidim, be njotti ladde Sina, be canngini ton kommbi hooseere.

³Muusa wa'i hooseere ngam fottugo bee Allah. Haa yeereere hooseere ton, Jawmiraawo ewni Muusa, o wi'i mo: "Ndaa nii mbi'ata Isra'iila'en, danygol Yaakubu:

⁴On ngi'i ko mbaɗmi Misra'en, no mi roondiri on bana dutal roondorto biyum'en dow bileeji mum, mi waddi on haa do haa kommbi am.

⁵Jonta, to on nanani yam fakat, to on dɔwtanake alkawal am, nden kam on laatoto ummaatoore am yidaande caka ummaatooje fuu, koo nde duniyaaru fuu, min jeyi.

⁶Onon boo, on laatanto yam laamu liman'en e ummaatoore senaande. Kanjum mbi'ata Isra'iila'en."

⁷Muusa warti haa saɗngeere, ewni ndotti'en Isra'iila, yecci be ko Jawmiraawo umri mo fuu.

⁸Yimbe ummaatoore fuu njaabi: "Ko Jawmiraawo wi'i fuu, min mbaɗan dum!" Muusa lornani Jawmiraawo jaawaabu maɓɓe.

⁹Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Mi waran haa ma nder duule tekkude, ngam haa Isra'iila'en nana to mi don wolida bee ma, be koolo ma haa foroy." Muusa lornani Jawmiraawo ko ummaatoore wi'no.

- ¹⁰Fahin Jawmiraawo wi'i Muusa: "Lora haa yimbe ummaatoore, umru be be cena ko'e mabbe hannde e jaŋgo, be loota limce mabbe boo.
- ¹¹Be taaskano fabbijaŋgo, ngam fabbijaŋgo min Jawmiraawo mi jippoto gite ummaatoore fuu dow hooseere Sina.
- ¹²Wad' keerol taarotooŋgol yimbe ummaatoore fuu, wi'be: Kakkile, taa on mba'o dow hooseere, taa on meema les maare boo! Koo moy meemi hooseere fuu, o mbareteedo!
- ¹³Koo dum goddo malla ndabbaawa, be accataa yeeda. Ammaa taa goddo meema dum: Be pidan dum bee kaa'e malla bee kuri. Sey to yimbe nani sawtu luwal, be mba'o dow hooseere."
- ¹⁴Muusa jippi wari haa ummaatoore. O umri yimbe cena ko'e mabbe, be loota limce mabbe boo.
- ¹⁵Nden o wi'i be: "Taaskane fabbijaŋgo! Taa badite rewbe moodon!"
- ¹⁶Nyannde tatabre nde weeti, pelmaali e ma'e e ruulde tekkunde ngadi dow hooseere e hoolo luwal semmbidŋgo masin. Yimbe ummaatoore wodbe nder saŋgeere fuu ndiwni.
- ¹⁷Muusa wurtini be saŋgeere ngam be badito Allah. Be ndari les hooseere.
- ¹⁸Hooseere Sina fuu suuri cuurde, ngam Jawmiraawo jippi dow maare nder yiite. Cuurde man eenŋi dow bana cuurde bolinirde. Hooseere fuu dimmbi masin.
- ¹⁹Hoolo luwal don besda saatugo. To Muusa wolwi, Jawmiraawo don jaabo mo nder felmaango.
- ²⁰Jawmiraawo jippi haa yeereere hooseere Sina, ton o ewni Muusa, Muusa wa'iti haa yeereere hooseere.
- ²¹Jawmiraawo wi'i mo: "Jippa, reentin yimbe taa be caalo keerol ngam laarugo yam, ngam taa duudbe mabbe maaya!
- ²²Koo liman'en baditotoobe yam boo, sey be ceno ngam taa tikkere am ukkano be."
- ²³Muusa wi'i Jawmiraawo: "Fakat, yimbe mba'ataako hooseere Sina, ngam a reentini min, a wi'i: Wad' keerol kommbi hooseere, sen nde."
- ²⁴Jawmiraawo wi'i mo: "Lorta haa saŋgeere, nden a wa'ita, an bee Haruna. Ammaa liman'en e yimbe, taa be caalo keerol ngam wargo haa am, ngam taa tikkere am ukkano be."
- ²⁵Muusa jippi, wari haa ummaatoore, yecci nde dum.

Gurtaaki 20

Umrooje Allah sappo

- ¹Ndaa bolle de Allah wolwani Isra'iila:
- ²"Min woni Jawmiraawo Allah maada, gurtindo ma njeyaangu haa lesdi Misra.
- ³Taa dowanteebe wodbe tawe haa maada, sey min feere am.
- ⁴Taa wadan hoore ma lawru koo nduye, koo suura tagdi koo ndiye haa asama malla dow lesdi malla nder ndiyam les lesdi.
- ⁵Taa sujidan suuraaji di'i, taa rewu di! Ngam min Jawmiraawo Allah ma, mi yidfaa a tokko dowanteedo feere sam. Mi hiitoto aybe wanybe yam haa bibbe mabbe, koo haa taaniraafe mabbe e jaatiraafe mabbe boo.
- ⁶Ammaa mi wadanan yidbe yam, dwtaniibe umrooje am mboodeenga haa gide ujineeje.
- ⁷Taa ewnu innde Jawmiraawo Allah maada meere. Ngam fakat Jawmiraawo hiitoto koo moy ewniido innde mum meere.
- ⁸Siftor nyalaade siwtorde, a sena nde.
- ⁹Nder nyalde joweego kuuwata kuugal ma fuu.
- ¹⁰Ammaa nyalaade joweedidawre woni siwtorde ngam Jawmiraawo Allah maada. Nder maare taa huuw kuugal koo ngale, koo an, koo biya gorko, koo biya debbo, koo maccudo ma, koo kordo ma, koo dabbaaji ma, koo kodo gondo nder gure ma.
- ¹¹Ngam nder nyalde joweego Jawmiraawo tagi asama e lesdi e mbeela e ko woni nder maajum fuu. O siwti nyalaade joweedidawre. Ngam maajum Jawmiraawo barkidini nyalaade siwtorde, o seni nde.
- ¹²Teddin baaba ma e daada ma, ngam haa balde ma njuuta nder lesdi ndi Jawmiraawo Allah maada hokki ma.
- ¹³Taa mbar-hoore.
- ¹⁴Taa wad njeenu.
- ¹⁵Taa wujju.
- ¹⁶Taa seeda fewre dow keeddiddiraawo ma.
- ¹⁷Taa suunu saare keeddidda. Taa suunu debbo keeddidda, koo maccudo maako, koo kordo maako, koo nagge maako, koo wamnde maako, koo dume ko keeddidda mari fuu."

Kulol ummaatoore Isra'iila

- ¹⁸Yimbe fuu nani felmaango e sawtu luwal, be ngi'i ma'e e hooseere suurannde cuurde. Nde be ngi'i dum, be ndiwni, be ndari daayiidum.

¹⁹Be mbi'i Muusa: "An, wolwan min, min nanante. Ammaa taa Allah wolwana min, ngam taa min maaya."

²⁰Muusa wi'i be: "Taa kule! Allah wari ngam foondugo on, ngam haa on kula mo e taa on mbada hakke."

²¹Ummaatoore tokki daraago daayiidum, Muusa feere mum baditi nyibre baleere haa Allah woni.

Umrooje dow kirsirde

²²Jawmiraawo wi'i Muusa: "Ndaa nii mbi'ata Isra'iila'en: Onon on ngi'i mi wolwani on diga asama.

²³Taa mbaɗane ko'e mon labbi di cardi malla kanjeeri, taa kawte di bee am.

²⁴Mahaneedam hirsirde nde lesdi. Lii'e dow maare kirseteedi baali e be'i e na'i moodon ngam guleteedi malla kawtal mon bee am. Haa nokkuure koo ndeye nde anndinanmi on ngam ewnaago innde am, mi waran haa moodon, mi barkidfinan on.

²⁵To on don nyibana yam hirsirde nde kaa'e, taa nyibe nde bee kaa'e cahaade. Ngam to on cehi de, on cobnan de.

²⁶Taa mba'e heedi hirsirde am dow ba'orde ngam taa on cuddito les moodon dow maare."

Gurtaaki 21

Umrooje dow joonde jeyaabe

¹Jawmiraawo besdi wi'ugo: "Ndaa kiitaaji goddi di a anndinta Isra'iila'en:

²To on coodi maccudo Ibraniŋkeejo, o laatoto maccudo duubi joweego. Nder nduubu njoweediɗabru o wurto o dimo, walaa ko o yobata.

³To o wari feere maako, o wurto boo feere maako. To o wardi bee debbo, debbo maako wurtido bee maako.

⁴To jawmiiko hokki mo debbo, debbo boo danyani mo biɓɓe worɓe malla rewɓe, nden kam debbo e bikkoy mum laatano jawmum, goddo oo wurto feere mum.

⁵Ammam to maccudo oo wi'i: Mi yiɗi jawmam e debbo am e bikkoy am, mi yiɗaa rimɗugo,

⁶nden kam jawmiiko yahra mo yeeso Allah, o darna mo haa kosde parewal dammugal malla haa darnungal dammugal saare. Jawmiiko tufa mo nofru bee tufirdum, o laato maccudo maako haa foroy.

⁷To goddo soorri biyum debbo o laato kordɗo, taa o wurto bana maccube ngurtorto.

⁸To jawmiiko soodi mo ngam o te'a mo, nden o yidaa mo, sey o acca goddo sootta mo. O walaa dunayeere soorrugo mo haa jananbe, ngam o yewi alkawal ngal be kabbotirino.

⁹To o soodi mo ngam biyiiko gorko, sey o wadana mo fodde ko woonani bibbe rewbe.

¹⁰To o te'i debbo feere, taa o ustana oya nyaamdu e kolte e gondal bee maako.

¹¹To o wadanaay mo kuuje tati de'e, sey debbo wurto o dimo, walaa ko o yobata.”

Aybeeji jahrandi goddo haa maayde

¹²“Koo moy fiyi goddo haa o maayi, o mbareteedo.

¹³Ammaa to o wadaay anniya mbarugo mo, to Allah fottini dum bee junngo maako, nden kam mi ta'anan on nokkuure nde o doggata o hisa ton.

¹⁴Ammaa to goddo habbi dabare dow keeddiddum, o mbari mo bee anniya, nden kam nanngemo, mbare mo koo to o doggi hisnugo hoore maako haa hirsirde am.

¹⁵Koo moy fiyi baaba mum malla daada mum, o mbareteedo.

¹⁶Koo moy wujji goddo, koo ngam soorrugo mo, koo ngam jogaago mo, o mbareteedo.

¹⁷Koo moy naali baaba mum malla daada mum, o mbareteedo.

¹⁸To yimbe don njokkila, oo lukki oya malla o fidi mo bee hayre, ammaa naawnaado oo maayaay, sey o waali haa be'itte,

¹⁹to o waawan ummaago, o waanca haa yaasi bee tuggaaru, piydo mo hiitataake. Ammaa sey o suklo bee maako haa to o yamditate, o yoba mo boo wakkatiiji di o waawaay huuwugo.

²⁰To goddo fiyi maccudo mum malla kordo mum bee sawru haa o maayi nder junngo mum, dum waate haa maako.

²¹Ammaa to maccudo malla kordo oo yeedi fahin nyalaade woore malla nyalde didi, taa dum waate haa maako, ngam o jawdi maako.

²²To worbe don njokkila, ndofli debbo reeduujo haa o rufi reedu, ammaa sarru ngodngu walaa, sey dofludo debbo oo yoba ceede de goriiko yowani mo. O yoba dum fodde ko hiitoo be ta'i.

²³Ammaa to woodi ko hebi debbo oo daliila sarru ngu'u, sey be kiito naawnudo mo yonki bee yonki,

²⁴yiitere bee yiitere, nyiindere bee nyiindere, junngo bee junngo, kosngal bee kosngal,

²⁵wulannde bee wulannde, huuduure bee huuduure, daalnere bee daalnere.

²⁶To goddo fiyi maccudo malla kordo mum, fusi mo yiitere, sey o yoofta mo o dimo mbattudi yiitere maako.

²⁷To o yewi mo nyiindere, sey o yoofta mo o dimo mbattudi nyiindere maako.”

Umrooje dow sarru feere feere

²⁸“To ngaari hawi gorko malla debbo haa o maayi, ngaari man fide bee kaa'e, ammaa kusel maari nyaamataake. Jawmu ngaari walaa aybe.

²⁹Ammaa to ndi kawoori diga naane, be anndinbe boo jawmiiri, ammaa o aynaay ndi, ndi hawi gorko malla debbo, nden ndi fide bee kaa'e, jawmiiri boo o mbareteedo.

³⁰To be njowani mo coottaari, sey o sootta yonki maako fodde ko be njowani mo fuu.

³¹To ngaari hawi bidde gorko malla bidde debbo, be mbaa ndi fodde kiita ka'a.

³²To ngaari hawi maccudo malla kordo, sey jawmiiri hokka jawmu maccudo malla kordo ceede cardi cappande tati, ngaari boo fide bee kaa'e.

³³To goddo mabbiti bulndu malla wasi ngaska, o mabbaay, to ngaari malla wamnde do'ake ton,

³⁴sey jawmu bulndu yoba jawmu ndabbaawa ceede. Ammaa kanke mari baatdum.

³⁵To ngaari goddo hawi ngaari keeddiddiraawo mum haa ndi waati, sey be coorra ngaari ngeeri, be cennda ceede man e be cennda mbaatndi boo.

³⁶Ammaa to dum anndaama ndi kawoori diga naane, jawmiiri boo aynaay ndi, sey o hokka ngaari mbattudi hawaandi, ammaa mbaatndi, kanke mari.

³⁷To goddo wujji ngaari malla ndammoowa, hirsu dum malla soorri dum, sey o hokka ga'i jowi mbattudi ngaari ngoori e dammooji nayi mbattudi ndammoowa ngoota.

Gurtaaki 22

¹⁻³To be tawi gujjo jemma don wujja, be piyi mo haa o maayi, dum laatataako mbar-hoore, ammaa to naange fudi dum wadi, dum mbar-hoore. To ndabbaawa ngujaanga, koo nagge malla wamnde malla ndammoowa, heftaama bee yonki haa gujjudo nga, sey gujjo oo yoba, o yoba ndabbaawa man cowi didi. To o walaa ko o yobra ko o wujji man, be coorra mo, o laato maccudo.

⁴To goddo duri dabbaaji mum nder ngesa malla nder ngesa inabooje goddo feere, sey o yobra dum bee burdum woodugo haa ngesa maako malla ngesa inabooje maako.

⁵To goddo don wula wumre mum e to yiite ummake, wuli kabbe alkamaari goddo, wa'aandi e alkamaari ndi wa'aaka tawon malla ngesa, sey kubbudu yiite yoba jawmu ngesa ka'a.

⁶To goddo halfini keeddiddum ceede malla kuuje ngam o sigano mo dum, to dum wujjaama nder saare goddo oo, sey gujjo oo yoba cowi didi, to be tawi mo.

⁷To be tawaay gujjo man, sey jawmu saare daro yeeso Allah, ngam seedugo naa kanke nyaami jawdi goddo oo.

⁸Koo ndey ngaaba ummi fuu, koo dow ngaari koo dow wamnde koo dow ndammoowa koo dow limce malla dow koo dume majjudum fuu ko goddo wi'anta dum mardi muudum, haala dido be'e fuu wara yeeso Allah. Mo Allah aybini dum, yoba keeddiddum cowi didi.

⁹To goddo halfini keeddiddum wamnde malla ngaari malla ndammoowa malla ndabbaawa ngodnga haa o ayna dum, to dum waati malla yewi kosngal malla wuybe ngujji, walaa giido dum

¹⁰sey hunayeere bee innde Jawmiraawo laato hakkunde mabbe dido fuu ngam seedugo naa kanke nyaami mardi keeddiddum. Nden jawmiiyum jaba asar maajum, oya boo yobataa.

¹¹Ammaa to dum wujjaama haa maako fakat, sey o yoba dum jawmiiyum.

¹²To ndabbaawa ladde faddi dum, sey o wadda dum ngam seedamku, o yobataa padfaadum.

¹³To goddo wu'i ndabbaawa keeddiddum, to nga yewi kosngal malla nga waati, saa'i jawmiiga walaadon, sey o yoba dum.

¹⁴Ammaa to jawmiiga don wondi bee maaga, mo wu'i nga yobataa. To nga hoo'aama bee akiri, o hokka saman akiri maaga."

Umrooje dow kawtal yimbe

¹⁵"To goddo esti paanyo debbo mo muuyaaka tawon, waaldi bee maako, sey o yoba ceede sadaaki e o te'a mo.

¹⁶To baaba paanyo sali te'nugo mo, sey o yoba ceede fodde sadaaki faanybe rewbe.

¹⁷Taa acce hiilaajo debbo yeeda.

¹⁸Koo moy waaldi bee ndabbaawa, o mbareteedo.

¹⁹Koo moy lii'ani labbi kirsaadi, naa haa Jawmiraawo o lii'ani, o mbareteedo.

²⁰Taa toonye kodo, taa bille mo, ngam onon boo on hodbeno nder lesdi Misra.

²¹Taa toonye boo rewbe yurumbe malla atiime'en.

- ²²To on toonyi be, kambe boo be mboyani yam, mi nanan bojji mabbe.
- ²³Mi tikkan, mi mbaran on bee kaafahi, rewbe moodon laatoto yurumbe, bikkoy moodon boo atiime'en.
- ²⁴To a hokki nyamaande ceede haa goddo ummaatoore am, talakaajo gondo haa maada, taa dabbu riba haa maako, taa yowan mo ndiyam.
- ²⁵To on njabi toggoore keeddiddiraawo moodon jeɲngina, ndokkite mo nde hiddeko naange muta,
- ²⁶ngam o walaa suddaare wodnde haa o suddoro. To o senndiri bee maare, dume o suddorto to o don waalo? O wookantam, mi nanan wookaandu maako, ngam mi Allah kinnotoodo.
- ²⁷Taa mbolwe kalluka dow am, min woni Allah. Taa naale ardiido ummaatoore moodon.
- ²⁸Taa sabbite hokkugo yam dokkal haa duudeenga y'aamle moodon e inaboojam e nebbam moodon. Ndokkeedam afbe moodon worbe.
- ²⁹Bana non mbaɗoton boo bee na'i e dammooji mon. Sey on accida dum bee daada maajum nyalde joweedi. Nyannde joweetatabre lii'aneedam dum.
- ³⁰Laate senaabe ngam am. Taa nyaame kusel ndabbaawa padɗaanga haa ladde, cakkinane ngel dawaadi.

Gurtaaki 23

- ¹Taa cankite tufle. Taa ceede seedamku fewre ngam wallugo hallube.
- ²Taa tokke moobre ngam wadugo kalludum. Taa on ceeda ko fottanta moobre ngam suudugo goonga haa yeeso kiita.
- ³Taa ende laafudo haa kiita.
- ⁴To on potti bee ngaari konneejo mon malla wamnde mum majjunde, lornane mo dum.
- ⁵To on ngi'i wamnde ganydo moodon do'ake les dimngal maare, taa acce nde bana nii, ammaa mballe mo riftugo nde.
- ⁶To laafudo caka moodon woodi wullaandu, taa calane mo kiita goonɗuka.
- ⁷Ndaaye haala fewre fuu. Taa mbare adiliijo mo walaa aybe, ngam min Jawmiraawo mi adilintaa badoowo zunuuba.
- ⁸Taa njabe caahu rusiya, ngam rusiya hadan yi'ugo goonga, waylan haala goonɗube.
- ⁹Taa bille hodbe joodiibe caka moodon. On anndi bee ko'e moodon no joonde hodbe wa'i, ngam onon boo on hodbeno nder lesdi Misra. "

Nduubu siwtaaru e nyalaade siwtorde

- ¹⁰“Duubi joweego aawoton gese moodon, moobton y'aamle maaje.
- ¹¹Ammaa nder nduubu njoweediɗabru sey on acca lesdi siwto. Ngam haa laafube wondube bee moodon keba ko ɓe nyaama haa maari e ko lutti boo, dabbaaji ladde nyaama ɗum. Bana non boo kuuwroton bee gese inabooje e jaytunje moodon.
- ¹²Nyalɗe joweego kuuwoton kuude mon, ammaa nyalaade joweediɗawre, ciwte, ngam haa ngaari ma e wamnde ma ciwto e jaggiibe e hodbɛ caka moodon keba poofa.
- ¹³Kakkilane ko mbi'mi on fuu. Taa ewne inde ɗowanteebe wodɓe, taa godɗo nana ɗe haa kunndude moodon.”

Juulɗe tati badeteede ngam Jawmiraawo

- ¹⁴“Hitaande fuu mbadaneɗam juulde nde tati.
- ¹⁵Sey on tokko wadugo juulde tamseeje ɗe ufnaaka. Nyalɗe joweediɗi on nyaama tamseeje ɗe ufnaaka, bana mi umri on. Dum laato nder saa'iire ta'aande, nder lewru Abiiba. Ngam nder maaru ngurtiɗon lesdi Misra. Taa ngare yeeso am juude meere.
- ¹⁶Baawo man on mbada juulde y'aamnde mon aartunde haa ko aawɗon haa gese mon. Non boo juulde codol haa timmoode hitaande, saa'i on moobtata nafuuda kuugal mon haa gese.
- ¹⁷Hitaande fuu worbe mon ngara nde tati yeeso am, min Allah Jawmiraawo.
- ¹⁸Taa lii'aneɗam y'iyaam kirseteedi hawtaade bee dokkal marngal ufnirdum. Taa cige bellere dabbaaji kirsaadi ngam juulde am haa janngo fajiri.
- ¹⁹Ngadde burɗum wadugo haa y'aamle mon aartude nder suudu Jawmiraawo, Allah moodon. Ammaa taa ndefe jawgel nder kosam daada maagel.”

Malaa'ikaajo Allah ɗon ɗowa Isra'iila

- ²⁰“Ndaa, mi ɗon nela malaa'ikaajo haa yeeso moodon o ayna on dow laawol, o ɗowa on haa nokkuure nde mi taaskitinani on.
- ²¹Kakkilane mo, nane koɗngol maako, taa tikkine mo. O yaafataako tuurtol moodon, ngam innde am ɗon wondi bee maako.
- ²²To on ɗowtanake mo boodɗum, to on mbaɗi ko mi wi'i on fuu, mi honan konne'en mon, mi dartanto dartantooɓe on.
- ²³To malaa'ikaajo am ardake on ngam ɗowugo on haa lesdi Amoori'en e Heti'en e Perezzi'en e Kanaani'en e Hewi'en e Yebusi'en, mi nattinan ummaatooje ɗe'e.

- ²⁴Taa cujidane dowanteebe mabbe, taa ndewe be, taa kuuwe irin kuude mabbe. Ammaa ngibbine labbi di'i e puse danrange maaji.
- ²⁵Min Jawmiraawo, Allah moodon feere am njaggantoodon. Nden mi barkidfinan ko nyaamoton e ko njaroton e mi daaynan nyawuji bee moodon.
- ²⁶Rewbe rufanbe deedi e rimarbe tawataake nder lesdi moodon fahin. Mi hokkan on juutal balde.
- ²⁷Mi nelan kultorengol am haa yeeso mon, mi jiiɓan hakkiilooji ummaatooje de on njotti haa maaje fuu. Mi lornan konne'en mon fuu baawo ngam doggugo yeeso moodon.
- ²⁸Mi nelan jabatti haa yeeso mon, di ndiiwa Hewi'en e Kanaani'en e Heti'en yeeso mon.
- ²⁹Mi riiwataa ummaatooje de'e fuu yeeso moodon nder hitaande woore, ngam taa lesdi laato ladde meere, taa dabbaaji ladde duuda dow moodon.
- ³⁰Sedfa sedfa ndiiwanmi konne'en yeeso moodon, haa to on duudi, nden maron lesdi.
- ³¹Mi wadan keerol lesdi mon diga maayo Maaliya haa maayo Filisti'en, diga ladde haa maayo Efratis. Mi hokkan on joodiibe ton, on ndiiwa be yeeso moodon.
- ³²Taa kabbe alkawal bee mabbe e dowanteebe mabbe.
- ³³Taa be njoodo nder lesdi mon ngam be esta on on mbada hakke dow am. To on ndewi dowanteebe mabbe, on nastan nder tuuforgol."

Gurtaaki 24

Tabitinki alkawal

- ¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Wa'a, war haa am dow hooseere, an e Haruna e Nadab e Abihu e worbe cappande njoweedido caka ndotti'en Isra'iila. Cujide diga daayiidum.
- ²Baawodon a badito haa am an feere ma, taa wodbe badito. Taa ummaatoore boo wa'ido dow hooseere bee maada."
- ³Muusa wari, yecci Isra'iila'en ko Jawmiraawo wi'i e kiitaaji maako fuu. Isra'iila'en fuu njaabi hunnduko woto, mbi'i: "Ko Jawmiraawo wi'i fuu, min mbaɗan dum."
- ⁴Muusa winndi ko Jawmiraawo wi'i mo fuu. Janngo man o dawɗi fajiri cub, o mahi hirsirde haa les hooseere, o darni kaa'e ciftinorde sappo e didi, fodde le'i Isra'iila sappo e didi.
- ⁵Nden o neli Isra'iila'en sukaaɓe be lii'ano Jawmiraawo guleteedi, be kirsana mo boo ga'i kalhali, ngam kawtal mabbe bee maako.

⁶Muusa hoo'i reeta y'iyy'am dabbaaji kirsaadi go, loowi dam nder daarooji, luttudam boo o wicci dam dow hirsirde.

⁷Baawo man o hoo'i deftere alkawal, o jaŋgi nde yeeso ummaatoore. Isra'iila'en mbi'i: "Ko Jawmiraawo wolwi fuu, min mbaɗan ɗum, min dowlanto mo."

⁸Nden Muusa hoo'i y'iyy'am nder taasaaje go, wicci dam dow Isra'iila'en, o wi'i: "Y'iyy'am ɗa'am ɗon tabitina alkawal ngal Jawmiraawo haɓbi bee moodon fodde umrooje ɗe'e fuu."

⁹Baawo man Muusa wa'idi bee Haruna e Nadab e Abihu e ndotti'en Isra'iila cappande njoweediɗo go.

¹⁰Be ngi'i Allah Isra'iila. Les kosɗe maako, woodi huunde bana caɓɓol kuuwraaɗum kaa'e safira, ɗelkaɗum bana asama.

¹¹Allah fortaay juŋgo muuɗum ngam halkugo mawɓe Isra'iila ɓe'e. Be ngi'i mo, ɓe nyaami, ɓe njari.

Muusa dow hooseere Sina

¹²Jawmiraawo wi'i Muusa: "Wa'a, war haa am dow hooseere, jooɗa ɗon. Mi hokkete alluhaaje kaa'e bee umrooje tawreeta ɗe mbinndumi ngam a ekkitina Isra'iila'en."

¹³⁻¹⁴Hiddeko Muusa wa'oda bee jaggiɗo muuɗum Yosuwa dow hooseere Allah, o wi'i ndotti'en: "Ndeene min haa ɗo, sey to min ngarti. Haruna bee Huuru ngondan bee moodon. To godɗo woodi haala, o wara yeeso maɓɓe."

¹⁵Yaake Muusa wa'i dow hooseere, ruulde suddi nde.

¹⁶Teddungal Jawmiraawo jippi dow hooseere Sina, ruulde suddi nde nyalɗe joweego. Nyannde joweediɗawre o ewni Muusa nder ruulde.

¹⁷Isra'iila'en ngi'i teddungal Jawmiraawo bana yiite wulanŋge dow hooseere.

¹⁸Muusa nasti haa caka ruulde, wa'i dow hooseere. O faɓbi ton nyalawmaaje e jemmaaje cappande nayi.

Gurtaaki 25

Dokke ngam mahugo joodorde senaande

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Yeccu Isra'iila'en ngaddanammi dokkal. Njaɓe ngal haa koo moy fuu, deydey ko ɓernde maako seyi hokkugo.

³Ndaa ko woni dokkal ngal njaboton haa maɓɓe: Kaŋgeeri e cardi e njamndi mbodeeri,

⁴gaaraaji len diggudi e carwinaadi e boɗeeji seɗɗa e boɗeeji coy e gaasa ɓe'i

- ⁵e lare jawdi baali boojiinaade e lare liddi mawdi boojiinaade e leggal gawaral
- ⁶e nebbam ngam pittirla e uurle ngam nebbam cenirdam e uureteedum
- ⁷e kaa'e onikis e kaa'e takketeede haa dancikiyel e jiiba wiibbere ngam hooreejo liman'en.
- ⁸Isra'iila'en mbadanammi joodorde seniinde, haa mi joodo caka mabbe.
- ⁹Mbafe joodorde senaande e kuuje maare fuu fodde misaalu mo mi hollete.”

Sundukru alkawal

- ¹⁰“Be mbafe sundukru ndu leggal gawaral. Njuutirka maaru meetir gootel bee reetita. Njaajirka maaru boo meetir gootel reetita walaa, towirka boo meetir gootel reetita walaa.
- ¹¹A sudda ndu fuu bee kanjeeri laabndi, nder e yaasi fuu. A taarna sera maaru bee fawne kanjeeri.
- ¹²Bolin kalagaaje kanjeeri nayi ngam maaru, fedu de haa cobbuli maaru nayi, kalagaaje didi haa wuttudu wooru, non boo kalagaaje didi haa wuttudu nduya.
- ¹³A wafa cabbi ledde gaware, cudda di bee kanjeeri.
- ¹⁴A nastina cabbi di'i nder kalagaaje haa buttuli sundukru ngam roondaago ndu.
- ¹⁵Cabbi man nasta kalagaaje, taa di itte e maaje.
- ¹⁶Alluhaaje seedamku didi de ndokkanmaami, wallin de nder sundukru man.
- ¹⁷Nden waf joodorde ngam kefergal nde kanjeeri laabndi, njuutirka maare meetir gootel bee reetita, njaajirka maare boo meetir gootel reetita walaa.
- ¹⁸A wafa keruba'en dido dow sebattooji joodorde ngam kefergal didi bee kanjeeri tappaandi.
- ¹⁹A wafa keruba gooto haa sebatto wuttudu joodorde ngam kefergal wooru, keruba oya boo haa sebatto wuttudu nduya. Mbafe keruba'en dido, dum laato kuuwaadum gootum bee sebattooji maare didi fuu.
- ²⁰Keruba'en mbeeda bileeki muudum'en haa dow, be mbafe dowdi dow joodorde ngam kefergal bee bileeki mabbe. Geese mabbe tiitotira, ndaara joodorde ngam kefergal.
- ²¹A wallina alluhaaje seedamku de ndokkanmaami nder sundukru, nden a mabba ndu bee joodorde ngam kefergal.
- ²²Ton pottanmi bee maafa. Haa joodorde ngam kefergal e haa keruba'en wonbe dow sundukru alkawal mbi'anmaami umrooje am fuu ngam Isra'iila'en.”

Taabal tamseeje lii'anaade Allah

²³“A wada taabal leggal gawaral, njuutirka maagal meetir gootel, njaajirka maagal reeta meetir, towirka maagal boo meetir gootel reetita walaa.

²⁴A sudda ngal bee kanjeeri laabndi, a taarna sera maagal bee fawne kanjeeri.

²⁵A wada haa maagal faddorde nde hapakaare, a taarna sera maare bee fawne kanjeeri.

²⁶A wada ngam maagal kalagaaje kanjeeri nayi, a feda de haa cobbuli nayi gondi haa kosde maagal.

²⁷Kalagaaje man laato badiide faddorde. De njogo cabbi ngam roondaago taabal.

²⁸A wada cabbi ledde gaware, a sudda di bee kanjeeri. A roondoto taabal bee maaji.

²⁹A wada taasaaje e taasahoy e bulki e jardude ngam lii'aago dokke dufeteede. A wada dum fuu bee kanjeeri laabndi.

³⁰Dow taabal man mballinta foroy tamseeje jo'inteede yeeso am. ”

Jo'inirdum pittirlaaji joweedidi

³¹“A wada jo'inirdum pittirlaaji joweedidi bee kanjeeri tappaandi laabndi. Dum laato kuuwaadum gootum bee dubbeere e taasahoy e morle e pinndi haa maajum fuu.

³²Lice joweego ngurto haa buttuli maajum. Tati haa wuttudu ndu'u, tati haa wuttudu nduya.

³³Taasahoy tatoy bana bibbe lawjahi haa lisal gootal fuu bee morlere e pinndiri. Non boo taasahoy tatoy bana bibbe lawjahi haa lisal godngal bee morlere e pinndiri, bana non lice joweego fuu gurtotoode haa jo'inirdum pittirlaaji.

³⁴Haa dubbeere boo, taasahoy nayoy bana bibbe lawjahi bee morle maare e pinndi maare.

³⁵Morlere woore les lice maare didi, kadiboo morlere woore les lice maare didi, fahin morlere woore les lice maare didi, ngam lice joweego gurtotoode haa jo'inirdum pittirlaaji.

³⁶Morle e lice bee jo'inirdum pittirlaaji fuu, dum laato kuuwaadum gootum, dum kanjeeri tappaandi laabndi.

³⁷A wada pittirlaaji joweedidi, a jamna di haa di njayna yeeso maaji.

³⁸A wada boo mekefje maajum e taasahoy ndoondi man bee kanjeeri laabndi.

³⁹A wada kuuwrude maajum fuu baakin kilo kanjeeri laabndi cappande tati.

⁴⁰A hakkilana kuude man boodum, a wada dum fuu fodde misaalu mo ngi'da dow hooseere. ”

Gurtaaki 26

Joodorde Allah senaande

- ¹A wada joodorde senaande bee godooje sappo de gaaraaji len diggudi baalaadi e carwinaadi e boddeji sedda e boddeji coy. A wada de bee suuraaji keruba'en di tuppitoowo baawdo wadata.
- ²Njuutirka godoore fuu, meetir sappo e nayi dow meetir didi. De pota kal-kal.
- ³A jokkindira godooje jowi, laato woore, non boo godooje jowi godde laato woore.
- ⁴A wada pedinirde boggi carwinaadi haa sera godoore ragareere haa jokkindiraadum gootum. Non a waarata haa sera godoore arandeere haa jokkindiraadum feere boo.
- ⁵A wada pedinirde cappande jowi haa godoore woore, non boo pedinirde cappande jowi haa sera godoore wonnde haa jokkindiraadum didaɓum. Pedinirde maajum tiitotira.
- ⁶A wada jokkinirde de kanjeeri cappande jowi. A hawta jokkindiraade bee maaje, ngam haa joodorde senaande fuu laato woore.
- ⁷A wada godooje sappo e go'o cannyiraade gaasa be'i ngam laymaaru dow joodorde senaande.
- ⁸Njuutirka godoore fuu, meetir sappo e jowi dow meetir didi. Godooje man fuu pota kal-kal.
- ⁹Jokkindir godooje jowi bee nyootugo, non boo godooje joweego. Sey a sowa godoore joweego'oore haa wuttudu yeeso laymaaru.
- ¹⁰A wada pedinirde cappande jowi haa sera godoore ragareere haa jokkindiraadum gootum. Non boo pedinirde cappande jowi haa sera jokkindiraadum didaɓum.
- ¹¹A wada jokkinirde de njamndi mbodeeri cappande jowi. A nastina jokkinirde man nder pedinirde, a hawta laymaaru haa ndu laato wooru.
- ¹²A jilwa dum haa laymaaru, waato reeta godoore luttunde, jilwu nde haa wuttudu baawo joodorde senaande go.
- ¹³Reeta meetir haa do e reeta meetir haa to diga luttudum njuuteenga godooje laymaaru, de njilwa haa buttuli joodorde senaande didi, do bee to ngam suddugo ndu.
- ¹⁴A wadana laymaaru suddaaare bee lare jawdi baali boddeje. Dow maare boo suddaaare feere bee lare liddi mawdi.
- ¹⁵A wada kaataakooje darotoode ngam joodorde senaande, de ledde gabde.

- ¹⁶Njuutirka kaataakowal fuu, meetir jowi e njaajirka boo meetir gootel reetita walaa.
- ¹⁷Jogorɗe ɗiɗi potande laato haa kaataakowal fuu, bana non a waarata haa kaataakooje joodorde senaande fuu.
- ¹⁸A wada kaataakooje noogas ngam joodorde senaande wuttudu fombina.
- ¹⁹A wada kosɗe cappande nayi ɗe cardi les kaataakooje noogas, kosɗe ɗiɗi les kaataakowal gootal haa jogorɗe maagal.
- ²⁰Bana non boo kaataakooje noogas haa joodorde senaande wuttudu woyla,
- ²¹bee kosɗe maaje cappande nayi ɗe cardi, kosɗe ɗiɗi les kaataakowal gootal.
- ²²A wada kaataakooje joweego ngam joodorde senaande, wuttudu baawo, gal hiirnaange.
- ²³A wada kaataakooje ɗiɗi ngam cobbuli joodorde senaande, wuttudu baawo.
- ²⁴Jogorɗe ɗiɗi ɗe'e laato haa les, non boo jogorɗe ɗiɗi ɗe laato haa dow banɗe halagaare. Kaataakooje cobbuli ɗiɗi fuu laato kal-kal.
- ²⁵Bana non woodi kaataakooje joweetati bee kosɗe maaje ɗe cardi, kosɗe sappo e joweego, kosɗe ɗiɗi les kaataakowal fuu.
- ²⁶A wada ledɗe gaafotoode bee ledɗe gaware, jowi ngam kaataakooje wuttudu joodorde senaande wooru
- ²⁷e gaafotoode jowi ngam kaataakooje wuttudu joodorde senaande nduya, fahin gaafotoode jowi ngam wuttudu baawo joodorde senaande, waato wuttudu hiirnaange.
- ²⁸Gaafotoongal cakaawal nasta caka kaataakooje diga sobbundu ndu'u haa sobbundu nduya.
- ²⁹A sudda kaataakooje bee kanjeeri. A wada kalagaaje kanjeeri ngam jogaago gaafotoode, a sudda ɗe bee kanjeeri.
- ³⁰Baawo man, sey a darna joodorde senaande nde'e fodde misaalu mo mi holli ma dow hooseere.
- ³¹A wada wiirndallo bee gaaraaji lenj diggudi baalaadi e carwinaadi, bodeeji seɗɗa e bodeeji coy. A wada ngo bee suuraaji keruba'en ɗi tuppitoowo baawɗo wadata.
- ³²A bila ngo haa danrange nayi ɗe ledɗe gabde bee bildude, a sudda ɗe bee kanjeeri, bee bildude ɗe kanjeeri e kosɗe ɗe cardi.

³³A bila wiirndallo les bildufe. A nastina sundukru seedamku ton baawo wiirndallo. Wiirndallo laatanto on senndorde hakkunde nokkuure seniinde e nokkuure burnde senaago.

³⁴A wallina joodorde ngam kefergal dow sundukru seedamku nder nokkuure burnde senaago.

³⁵A jo'ina taabal yeeso wiirndallo, non boo jo'inirdum pittirlaaji haa tiitotira bee taabal, haa wuttudu joodorde senaande fombina. Taabal boo, a jo'ina dum haa wuttudu woyla.

³⁶A wada wiirndallo ngam dammugal laymaaru, ngo gaaraaji len diggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sedda e bodeeji coy, dum laato tuppitaadum.

³⁷A wadana wiirndallo danrange jowi de ledde gabde, a sudda de bee kanjeeri, bildufe maaje boo de kanjeeri. A bolina ngam maaje kosde jowi de njamndi mbodeeri.”

Gurtaaki 27

Hirsirde

¹“A wada hirsirde nde leggal gawaral, njuutirka maare meetir didi bee reeta, njaajirka maare boo meetir didi bee reeta. Hirsirde laato marnde toldi nayi potandi. Towirka maare meetir gootel bee reeta.

²A wada irin luwe haa cobbuli maare nayi, de laato kuuwaadum gootum bee hirsirde. A sudda nde bee njamndi mbodeeri.

³A wadana nde payande boftugo ndoondi maare, non boo boftirde e pehe biccirde yiy'am e tufirde e pehe guldufe. A wada kuuje maare fuu bee njamndi mbodeeri.

⁴A wadana nde kuuwaadum jamde bodeeje gaafiide, nanndudum bee zubaawol. Haa cobbuli man nayi, a wada kalagaaje nayi de njamndi mbodeeri.

⁵A jo'ina kuuwaadum go les taarnaadum hirsirde, diga les haa dum yotto reeta towirka hirsirde.

⁶A wada cabbi ngam hirsirde, di leggal gawaral, a sudda di bee njamndi mbodeeri.

⁷A nastina cabbi man nder kalagaaje haa buttuli hirsirde didi ngam roondaago nde.

⁸Nder maare badaadum bee kaataakooje, laato cookum. Sey a wada nde bana mi holli ma dow hooseere.”

Daldal joodorde

⁹“A wadana boo joodorde senaande daldal. Haa wuttudu fombina, a wadana ngal wiirndallooji gaaraaji lenj diggudi baalaadi. Njuutirka wuttudu wooru meetir cappande jowi,

¹⁰bee danrange maaru noogas e kosde maaje noogas de njamndi mbodeeri e bildude danrange e gaafe danrange de cardi.

¹¹Bana non boo haa wuttudu woyla, njuutirka wiirndallooji meetir cappande jowi, bee danrange maaru noogas e kosde maaje noogas de njamndi mbodeeri e bildude danrange e gaafe danrange de cardi.

¹²Njaajirka daldal man haa wuttudu hiirnaange, wiirndallooji meetir noogas e jowi, bee danrange maaru sappo e kosde maaje sappo.

¹³Non boo njaajirka maagal haa wuttudu fuunaange, meetir noogas e jowi:

¹⁴Wiirndallooji meetir joweedifi bee reeta haa wakeere woore, bee danrange maare tati e kosde maaje tati.

¹⁵Wakeere ndeya boo wiirndallooji meetir joweedifi bee reeta, bee danrange maare tati e kosde maaje tati.

¹⁶Ngam nastirde daldal, wiirndallo meetir sappo, ngo gaaraaji lenj diggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sedfa e bodeeji coy, dum laato tuppitaadum, bee danrange maagal nayi e kosde maagal nayi.

¹⁷Danrange daldal fuu kawrite bee gaafe cardi. Bildude maaje de cardi, kosde maaje de njamndi mbodeeri.

¹⁸Njuutirka daldal laato meetir cappande jowi, njaajirka maagal meetir noogas e jowi, towirka maagal boo meetir didi bee reeta. Wiirndallooji fuu di gaaraaji lenj diggudi baalaadi, kosde fuu de njamndi mbodeeri.

¹⁹Ngam kuuje joodorde senaande e kuugal maaje fuu e tiggirde maaje fuu e tiggirde daldal fuu de njamndi mbodeeri.”

Nebbam ngam pittirlaaji

²⁰“An Muusa, umru Isra'iila'en be ngaddane nebbam jaytunje arbaade laabdam ngam jayngol pittirlaaji, ngam di njamne foroy.

²¹Haruna e bikkoy muudum njo'ina jo'inirdum pittirlaaji nder laymaaru fottirde, gaa'e wiirndallo wiirnanngo sundukru seedamku, pittirlaaji kubba yeeso am diga kiikiide haa fajiri. Do woni farilla nduumiika ngam gide mon fuu.”

Gurtaaki 28

Limce liman'en
(Gurtaaki 39:1-31)

- ¹“Muusa, hoo'u deerdiraawo ma Haruna e bikkoy muudum: Nadab e Abihu e Eli'azaaru e Itamar ngara haa kommbi ma. A sennda be bee Isra'iila'en wodbe, ngam be kuuwanammi kuugal limanku.
- ²Wad'an deerdiraawo ma Haruna limce ceniide kollande teddungal e daraja muudum.
- ³Wolwan huuwoobe waawbe be kebbinmi bee anndal fuu, haa be mbaɗa limce Haruna ngam cenki maako, o huuwanammi kuugal limanku.
- ⁴Ndaa limce de be mbaɗata: Jiiba wiɓbere e ɗanciikiire e alkibbaare e toggoore tuppitaande e meetaleewol e taadorgol. Be mbaɗa limce ceniide ngam deerdiraawo ma Haruna e bikkoy muudum, ngam be kuuwanammi kuugal limanku.
- ⁵Be mbaɗa ɗum bee kaɗjeeri e gaaraaji leɗ ɗiggudi e carwinaadi e bodeeji seɗɗa e bodeeji coy.
- ⁶Be mbaɗa ɗanciikiire bee kaɗjeeri e gaaraaji leɗ ɗiggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji seɗɗa e bodeeji coy de tuppitoowo baawɗo wadata.
- ⁷Balbe ɗiɗi laatano ɗanciikiire man ngam jokkindirgo nde haa sebattooji maare ɗiɗi.
- ⁸Taadorgol gonɗol dow ɗanciikiire ngam haɓbugo nde, be mbaɗa ngol bana ɗanciikiire bee kaɗjeeri e limce gaaraaji leɗ ɗiggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji seɗɗa e bodeeji coy, ɗum laato kuuwaadum gootum bee ɗanciikiire.
- ⁹Nden be koo'a kaa'e onikis ɗiɗi, be mbinnda inde ɓiɓbe Isra'iila dow maaje.
- ¹⁰Inde joweego dow hayre nde'e e joweego luttude boo dow hayre ɗiɗawre, fodde tokkindirki danyeeke maɓbe.
- ¹¹Sey a winnda inde ɓiɓbe Isra'iila dow kaa'e ɗiɗi fuu, bee binndi ta'aadi diga cehoowo kaa'e bana haatummeere. A nastina de nder jogorde de kaɗjeeri.
- ¹²Fedu kaa'e ɗiɗi de'e dow balbe ɗanciikiire, de laato kaa'e ngam siftorgo ɓiɓbe Isra'iila. Haruna roondo inde maɓbe dow balbe mum ngam ciftorki yeeso Jawmiraawo.
- ¹³A wada jogorde ɗiɗi de kaɗjeeri
- ¹⁴e a wada callalluhoy kaɗjeeri laabndi ɗiɗoy, bana boggi bamaadi. Jokku callalluhoy mbamaakoy koy haa jogorde.
- ¹⁵Wad' jiiba wiɓbere ngam hiitaago, kuugal man laato bana ngal tuppitoowo ɗanciikiire, bee kaɗjeeri e gaaraaji leɗ ɗiggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji seɗɗa e bodeeji coy.

- ¹⁶Ka mara buttuli nayi potandî, be cowa ka, njuutirka maaka hapakaare e njaajirka maaka hapakaare.
- ¹⁷Takku dow maaka kaa'e marde saman jabbi nayi. Jabbol aranol: Sardiyus, tupas, imiradi.
- ¹⁸Jabbol didabol: Lipinlaare, safira, yaspa.
- ¹⁹Jabbol tatabol: Yakintus, agate, ametistu.
- ²⁰Jabbol nayabol: Kirisoliti, haako-haakoore, onikis. A nastina hayre fuu nder jogordum dum kanjeeri.
- ²¹Limgal kaa'e laato fodde limgal bibbe Isra'iila sappo e dido, bee binndi ta'aadi diga cehoowo kaa'e bana haatummeere. Hayre koo ndeyeere fuu bee innde lenyol gootol.
- ²²Wad callalluhoy kanjeeri laabndi didoy mbamaakoy bana boggi haa jiiba wiibbere.
- ²³Wad kalagaaje kanjeeri didi dow jiiba wiibbere. Fedu kalagaaje man haa sebattooji jiiba wiibbere didi fuu.
- ²⁴Habbu boggi kanjeeri bamaadi go haa kalagaaje didi gonde haa sebattooji jiiba wiibbere.
- ²⁵Sebattooji boggi goddi, habbu di haa jogorde kaa'e gonde dow balbe dancikiire, wakeere yeeso.
- ²⁶Wad kalagaaje kanjeeri godde didi, fedu de haa sebattooji jiiba wiibbere, haa gawargal maaka keedungal dancikiire, nder muudum.
- ²⁷Kadiboo wad kalagaaje kanjeeri didi, jokku de haa balbe dancikiire, wakeere yeeso haa les, haa jokkindirki maare dow taadorgol dancikiire.
- ²⁸Be njokka jiiba wiibbere bee kalagaaje maaka haa kalagaaje dancikiire. Be njokka ka bee boggol carwinaangol, ngam jiiba laato haa dow taadorgol dancikiire, taa ka seeda bee maare.
- ²⁹Nde Haruna nastata suudu seniindu fuu, o nastida bee inde bibbe Isra'iila gonde dow jiiba kiitorka ngonka haa bernde maako. Dum laato ciftorki yeeso Jawmiraawo foroy.
- ³⁰Wallin kaa'e kur'u bi'eteede uriima e tumiima nder jiiba kiitorka. Dum laato dow bernde Haruna to o wangi yeeso Jawmiraawo. Haruna hiitano yimbe Isra'iila bee maaje yeeso Jawmiraawo foroy.
- ³¹Wad alkibbaare les dancikiire bee gaaraaji carwinaadi,
- ³²daande wona haa caka maare. Cannyoowo wada dadfaare haa sera maare. Dum wona bana daande sulkewol, ngam taa nde seeka.

³³Haa gawargal alkibbaare wad bibbe rummaanooje de gaaraaji carwinaadi e bodeeji sedda e bodeeji coy, haa gawargal taarotoongal fuu. Non boo lejnngi kanjeeri hakkunde maaje:

³⁴Lejnnguru kanjeeri e rummaanoore, lejnnguru kanjeeri e rummaanoore, bana non haa gawargal alkibbaare taarotoongal fuu.

³⁵Haruna borno nde ngam huuwugo kuugal limanku. Be nanan sonyo maajum nde o nastata suudu seniindu yeeso Jawmiraawo e nde o wurtoto fuu, dum annandinan be o geeto.

³⁶Wad jaagnorde bee kanjeeri laabndi, winndu dow maare bee binndol ta'aangol bana haatummeere: Senaama ngam Jawmiraawo.

³⁷Habbu nde bee boggol carwinaangol, nde wona haa yeeso meetaleewol.

³⁸Nde wona dow tiinde Haruna ngam faddaago Isra'iila'en to be mbadi aybeeji wakkati be cenata dokke e kirseteedi ngam Jawmiraawo fuu. Nde wona foroy haa tiinde maako ngam yerduye mabbe yeeso Jawmiraawo.

³⁹Wad toggoore cannyiraande jaage bee gaaraaji lejn diggudi. Wad boo meetaleewol bee gaaraaji lejn diggudi. Kadiboo wad taadorgol tuppitaangol.

⁴⁰Wadan bibbe Haruna toggooje e taadorli e kufneeje ngam hollugo teddungal e daraja mabbe.

⁴¹Bornan de deerda Haruna e bibbe muudum. Wad nebbam cenirdam dow ko'e mabbe, halfin be kuugal, sen be ngam be kuuwanammi kuugal limanku.

⁴²Wadan be gajeeje lejn ngam suuraago diga kaddorde haa dawde.

⁴³Haruna e bikkoy muudum borno koy to be nasti laymaaru fottirde malla to be baditake hirsirde, haa be kuuwa kuugal suudu seniindu, ngam taa aybe wara dow mabbe, taa be maaya. Dum woni umroore duumaniinde mo kanke e danygol maako baawo maako."

Gurtaaki 29

Sardiiji ngam lii'eeke liman'en

¹"Ndaa ko a wadata ngam a sena liman'en haa be kuuwanammi kuugal limanku: Hoo'u ngaari kalhaldi e jawdi baali didi di ngalaa aybe

²e tamseeje de ufnaaka e tamseeje de ufnaaka jiibaade bee nebbam e tamseeje bette de ufnaaka, gujaade bee nebbam. Sey a wada de fuu bee kuroori alkamaari diggundi.

³Waatu de nder silaawo, lii'anam de nder silaawo hawtaade bee kalhaldi e jawdi baali didi go.

- ⁴Baditin Haruna e bikkoy muudum haa dammugal laymaaru fottirde. Be labbina ko'e mabbe bee ndiyam.
- ⁵Hoo'u limce go, bornu Haruna toggoore e alkibbaare e dancikiire e jiiba wiibbere. Habbu dum bee taadorgol dancikiire.
- ⁶Meetu mo meetaleewol, wad alaama senaare haa meetaleewol.
- ⁷Hoo'u nebbam cenirdam. Ruf dam dow hoore maako.
- ⁸Baditin bibbe maako boo, bornu be toggooje.
- ⁹Taadu be taadorgol, hufnu be kufneeje. Be laato liman'en bee farilla am nduumiika. Bana non a nastinirta Haruna e bikkoy mum nder kuugal muudum'en.
- ¹⁰Waddu kalhaldi go yeeso laymaaru fottirde. Haruna e bikkoy mum njowa juude dow hoore maari.
- ¹¹Hirsu ndi yeeso Jawmiraawo haa dammugal laymaaru fottirde.
- ¹²Hoo'u y'iyy'am kalhaldi, wuju dam bee hoondum ma haa talkumooje hirsirde. Ruf y'iyy'am luttudam haa les hirsirde.
- ¹³Hoo'u bellere suddunde teteki e bellere dow henre e booy'e didi fuu bee bellere wonnde dow maaje. A wula dum fuu dow hirsirde.
- ¹⁴Kusel kalhaldi e lalar maari e coowoowe maari, a wula dum bee yiite yaasi sanjeere. Kanjum woni kirseteenga ngam ittugo hakke.
- ¹⁵Nden hoo'u ngoori jawdi baali. Haruna e bikkoy mum njowa juude dow hoore maari.
- ¹⁶Hirsu ndi, hoo'u y'iyy'am maari, wiccu dam haa buttuli hirsirde nayi fuu.
- ¹⁷Ta'u njawdiri gebe gebe. Lootu teteki maari e kolce maari. Wallin dum dow gebe maari e hoore maari.
- ¹⁸A wula njawdiri fuu dow hirsirde. Kanjum woni nguleteenga nga yiite nyaamata dum ngam Jawmiraawo, uurengol belngol maaga fottanan Jawmiraawo.
- ¹⁹Nden hoo'u njawdiri didawri. Haruna e bikkoy mum njowa juude dow hoore maari.
- ²⁰Hirsu ndi, hoo'u y'iyy'am maari, wad dam haa deblekeere nofru nyaamru Haruna e bibbe mum fuu. Non boo haa hoondum wordu junngo mabbe nyaamo e ndu kosngal mabbe nyaamal. Wiccu y'iyy'am luttudam haa buttuli hirsirde fuu.

- ²¹Hoo'u yiiyam ngondam dow hirsirde e nebbam cenirdam, wiccu dam dow Haruna e limce muudum, wiccu dam boo dow bibbe maako e limce mabbe. Bana non o senorto, kanke e limce maako, non boo bibbe maako e limce mabbe.
- ²²Hoo'u bellere njawdiri e wicco e bellere suddunde teteki e bellere dow henre e booye didi fuu bee bellere wonnde dow maaje e danggo nyaamo ngam dum njawdiri ngam kalfitinki kuugal.
- ²³Hoo'u boo tamseere woore e tamseere jiibaande bee nebbam woore e tamseere wettere woore haa silaawo tamseeje de ufnaaka, jo'inaango yeeso Jawmiraawo.
- ²⁴Wallin dum fuu dow juude Haruna e juude bibbe mum, be bangta dum, be lii'o dum yeeso Jawmiraawo.
- ²⁵Nden hoo'u dum fahin haa juude mabbe, a wula dum dow hirsirde, haa dow nguleteenga. Kanjum woni nguleteenga nga yiite nyaamata dum ngam Jawmiraawo, uurengol belngol maaga fottanan Jawmiraawo.
- ²⁶Hoo'u biiwol njawdiri ndi kirsuda ngam halfingo Haruna kuugal mum. Bangtu ngol, lii'a ngol yeeso Jawmiraawo. Ngol laato gedal ma.
- ²⁷Diga njawdiri ngam kalfitinki kuugal haa Haruna e bibbe muudum, sen biiwol lii'aango e danggo ittaango ngam Jawmiraawo go.
- ²⁸Dum laato gedal Haruna e bikkoy mum bee farilla nduumiika haa Isra'iila'en, ngam dum dokkal ittaangal. Dokkal man, Isra'iila'en itta ngal e kirseteedi muudum'en ngam kawtal bee Allah. Dum dokkal mabbe ittaangal ngam Jawmiraawo.
- ²⁹Limce Haruna ceniide laatano bikkoy mum baawo maako, wakkati senugo e halfitinango be kuugal mabbe.
- ³⁰Biddo Haruna laatotoodo limanjo baawo baaba mum, borno de nyalde joweedidi, nden o nasta laymaaru fottirde ngam kuugal maako.
- ³¹Hoo'u njawdiri ngam kalfitinki kuugal, a defa kusel maari haa nokkuure seniinde.
- ³²Haruna e bikkoy mum nyaama kusel man e tamseeje gonde nder silaawo, be nyaama dum haa dammugal laymaaru fottirde.
- ³³Be nyaama ko hirse ngam yaafuye hakkeji mabbe wakkati halfitinango be kuugal e senugo be. Jananno nyaamataa dum, ngam dum cenaadum.
- ³⁴To woodi ko lutti e kusel ngam kalfitinki kuugal e tamseeje man haa fajiri, sey a wula dum bee yiite. Dum nyaamataake, ngam dum cenaadum.
- ³⁵A wadana Haruna e bikkoy mum fodde ko mi umri ma fuu. Wad juulde kalfitinki kuugal mabbe nyalde joweedidi.

³⁶Nyalaade fuu lii'anam ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittugo hakke. Labbin hirsirde bee lii'aago kirseteenga man ngam maare. Wuju nde bee nebbam ngam a sena nde.

³⁷Nyalde joweedi lii'anam kirseteenga yaafuye ngam hirsirde, a sena nde. Bana non hirsirde laatorto burnde senaago. Ko meemata hirsirde fuu, senoto."

Kirseteedi nyalaade nyalaade

³⁸"Ndaa ko a lii'anto yam dow hirsirde: Nyalaade fuu njawkoy didoy koy nduubu.

³⁹Lii'anam jawgel gootel fajiri, jawgel didabel boo manngariba.

⁴⁰Besdu kuroori diggundi agoda tati, njiibaandi bee nebbam jaytunje arbaade liitir gootel e inaboojam liitir gootel ngam dokkal dufeteengal. Dum yahdan bee jawgel aranel.

⁴¹Lii'anam jawgel didabel manngariba. Besdu dow maagel dokkal nyaamdu e dokkal dufeteengal bana fajiri. Kanjum woni kirseteenga nga yiite nyaamata dum ngam Jawmiraawo, uurengol belngol maaga fottanan Jawmiraawo.

⁴²Nguleteenga man tabita foroy nder gide moodon fuu, haa dammugal laymaaru fottirde yeeso Jawmiraawo, nokkuure nde mi fottata bee moodon, nde mi wolwante e muudum boo.

⁴³Ton pottanmi bee Isra'iila'en, teddungal am senan nokkuure man.

⁴⁴Mi senan laymaaru fottirde e hirsirde, mi senan boo Haruna e bibbe mum, ngam be kuuwanammi kuugal limanku.

⁴⁵Mi joodoto caka Isra'iila'en, mi laatoto Allah mabbe.

⁴⁶Be anndan min woni Jawmiraawo Allah mabbe, gurtindo be lesdi Misra, haa mi joodo caka mabbe. Min woni Jawmiraawo Allah mabbe."

Gurtaaki 30

Guldudum uurle

¹"A wada guldudum uurle, bee leggal gawaral mbaarata dum.

²Njuutirka man reeta meetir e njaajirka maajum boo reeta meetir, waato mardum toldi nayi potandi, towirka man boo meetir gootel. Dum laato kuuwaadum gootum bee luwe man.

³Suddu dum bee kanjeeri laabndi, dow maajum e buttuli maajum fuu e luwe maajum. Taarnu sera maajum bee fawne kanjeeri.

⁴Wadan dum kalagaaje kanjeeri didi didi les fawne sera maajum. Wad de haa buttuli maajum didi, de njogo cabbi ngam roondaago dum.

⁵Wad cabbi go bee leggal gawaral, suddu di bee kanjeeri.

⁶Jo'in guldudum yeeso wiirndallo wonngo yeeso sundukru seedamku bee joodorde ngam kefergal, nokkuure haa pottanmi bee maada.

⁷Haruna wula dow maajum uureteedum fajiri fuu, saa'i nde o mo'inta pittirlaaji, o wula dum.

⁸Non boo nde Haruna jamnata pittirlaaji manngariba fuu, o wula dum. O wada dum yeeso Jawmiraawo foroy, haa gide moodon fuu.

⁹Taa ngadde dow maajum uurle kadaade malla guleteedi malla dokke nyaamdu. Taa ndufe dokke dufeteede dow maajum boo.

¹⁰Hitaande fuu nde woore Haruna labbina luwe guldudum bee y'iyaam kirseteenga ngam ittugo hakke. Hitaande fuu nde woore o wada dum, haa gide moodon fuu. Guldudum maajum woni burdum senaago ngam Jawmiraawo."

Ceede coottaari

¹¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹²"To a don lima Isra'iila'en fodde limeteebe mabbe, koo moy mabbe fuu hokka Jawmiraawo coottaari yonki muudum, ngam taa masiibo wada wakkati limki.

¹³Ndaa ko be ndokkata: Koo moy nasti limaabe fuu reeta ceede cardi bee etirgal suudu seniindu, dum laato dokkal ngam Jawmiraawo.

¹⁴Koo moy nasti limaabe fuu mo duubi noogas haa ko besdi, o hokka Jawmiraawo dokkal man.

¹⁵Diskudo burnataa dum, talakaajo boo nakkintaa dum, saa'i ndokkoton Jawmiraawo dokkal ngam coottaari yonkiji moodon.

¹⁶Hoo'u ceede coottaari man haa Isra'iila'en, huuwtinir de ngam kuugal nder laymaaru fottirde. De ciftinoran Isra'iila'en yeeso Jawmiraawo ngam coottaari yonkiji moodon."

Daaro ngam labbineeki

¹⁷Fahin Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹⁸"Wad daaro ngo njamndi mbodeeri e jo'inirdum maago dum njamndi mbodeeri ngam labbineeki. Jo'in ngo hakkunde laymaaru fottirde e hirsirde, loow ndiyam nder maago.

¹⁹Haruna e bikkoy mum lootira juude e kosde muudum'en,

²⁰hiddeko be nasta laymaaru fottirde e be badito hirsirde ngam wulugo guleteedi ngam Jawmiraawo fuu, ngam taa be maaya.

²¹Sey be lootira juude mabbe e kosde mabbe, ngam taa be maaya. Dum laatano be farilla nduumiika, kambe e danygol mabbe haa gide mabbe fuu."

Nebbam cenirdam e uurle uureteede

²²Fahin Jawmiraawo wi'i Muusa:

²³“Hoo'u uurle burde uurugo: Uurdi badaadi kilo jowi e uurdi sinamon mbelndi reeta man, waato kilo dīdī bee reeta e y'ommbal uurngal kilo dīdī bee reeta

²⁴e uurdi kassiya kilo jowi fodde etirgal suudu seniindu e nebbam jaytunje liitir nayi.

²⁵Wad bee maajum nebbam cenirdam, jillindiraadam uurle bana badoowo uurle jillirta dum. Dum laato nebbam cenirdam.

²⁶Huuwtinir dam ngam senugo laymaaru fottirde e sundukru seedamku

²⁷e taabal bee kuuje maagal fuu e jo'inirdum pittirlaaji bee kuuje maajum fuu e guldudum uurle

²⁸e hirsirde e kuuje maare fuu e daaro bee jo'inirdum maago.

²⁹A sena dum fuu, dum laato burdum senaago. Koo dume meemi dum fuu, senoto.

³⁰Ruf dam dow Haruna e bikkoy mum. Sen be haa be kuuwanammi kuugal limanku.

³¹Baawodon a wi'a Isra'iila'en: Kanjum dum laatano on nebbam cenirdam haa gide moodon fuu.

³²Taa neddo wujoro dam. Taa mbaade jillindiraadam feere irin maajam, ngam dam ceniidam, on camdina dam ngam dam cenaadam.

³³Koo moy jilli irin maajam malla hokki dam mo laataaki limanjo, o gurtinteedo diga jama'aare maako.”

³⁴Fahin Jawmiraawo wi'i Muusa: “Hoo'u uurle uurooje: Dacce sitakte e galbanum, non boo onika e uurle daneeje laabde. Dum fuu dum fota kal-kal.

³⁵Wad bee maajum uurdi uureteendi, jillindiraadam bana badoowo uurle jillirta dum, lamminaadam bee mannda, laabdum, ceniidum.

³⁶Hoo'u haa maajum sedda, diggin dum. Jo'in dum yeeso sundukru seedamku nder laymaaru fottirde, haa nokkuure nde pottanmi bee maada. Sey on camdina dum, ngam dum burdum senaago.

³⁷Uurdi uureteendi ndi mbadata dum, taa mbadane ko'e moodon irin maari. Ndi laatano on cenaandi ngam Jawmiraawo.

³⁸Koo moy jilli irin maari ngam o luubno ndi, o gurtinteedo diga jama'aare maako.”

Gurtaaki 31

Ewneeki Becaleel e Oholiyabu

¹Fahin Jawmiraawo wi'i Muusa:

²“Hedita mi subɪ Becaleel bii Uuri taaniraawo Huuru, mo lenyol Yahuuda.

³Mi hebbini mo Ruuhu am, bee hikma e faamu e anndal kuugal koo ngale fuu,

⁴haa o suurdina kuuje, o huuwa kuude kaŋgeeri e cardi e njamndi mbodeeri,

⁵o winnda dow kaa'e ngam takkugo, o seha ledde, o timmina kuude koo deye fuu.

⁶Ndaa, mi hawtani mo Oholiyabu bii Ahisamak, mo lenyol Dan. Mi wadi anndal nder berde hakkilbe wodbe boo, ngam haa be mbada ko mi umri ma fuu:

⁷Laymaaru fottirde e sundukru seedamku e joodorde ngam kefergal wonnde dow maaru e kuuje laymaaru fuu

⁸e taabal bee kuuje maagal fuu e jo'inirdum pittirlaaji kaŋgeeri laabndi bee kuuje maajum fuu e gulduɗum uurle

⁹e hirsirde bee kuuje maare fuu e daaro bee jo'inirdum maago

¹⁰e limce dewal, waato limce ceniide ngam Haruna, limanjo e limce bikkoy maako ngam kuugal limanku

¹¹e nebbam cenirdam e uureteedum beldum ngam suudu seniindu. Be mbada koo dume fuu bana mi umri ma.”

Nyalaade siwtorde

¹²Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹³“Anndin Isra'iila'en umrooje de'e: Sey on kakkilana nyalde ciwtorde am, ngam de laati alaama hakkunde am bee moodon haa gide moodon fuu, ngam haa anndon min woni Jawmiraawo, cenoowo on.

¹⁴Kakkilane nyalaade siwtorde, ngam nde seniinde haa moodon. Koo moy sobni nde, o mbareteedo. Koo moy huuwi kuugal nder maare, o gurtinteedo diga jama'aare maako, be mbara mo.

¹⁵On kuuwa kuude moodon nyalde joweego, ammaa nyalaade joweediɗawre dum nyalaade siwtorde senaande ngam Jawmiraawo. Koo moy huuwi kuugal nder maare, o mbareteedo.

¹⁶Sey Isra'iila'en kakkilana nyalaade siwtorde, be mbada siwtorde haa gide maɓbe fuu. Ngam dum alkawal duumiingal.

¹⁷Nyalaade siwtorde laati alaama hakkunde am e Isra'iila'en haa foroy. Ngam nder nyalde joweego min Jawmiraawo mi tagi asamanji e lesdi, ammaa nyannde joweediɗawre mi siwti, mi footi. ”

¹⁸Nde Jawmiraawo timmini wolwango Muusa dow hooseere Sina, o hokki mo alluhaaje seedamku diɗi, de alluhaaje kaa'e binndaade bee hoondɗu Allah.

Gurtaaki 32

Gaggel kanjeeri

- ¹Nde Isra'iila'en ndaari Muusa neebi, jippaaki diga hooseere, be kawti haa Haruna, be mbi'i mo: "Umma, wadan min dowanteebe ardotoobe min! Ngam Muusa, goddo gurtindo min lesdi Misra oo, min anndaa ko wadi mo."
- ²Haruna wi'i be: "Itte yerihon kanjeeri rewbe mon e bikkoy mon, ngaddaneedam kon!"
- ³Be itti yerihon kanjeeri man, be ngaddani kon Haruna.
- ⁴O jabi kon haa juude mabbe, o diidi misaalu bee binndirgol, o bolini kanjeeri go, o wadi gaggel fodde misaalu oo. Yimbe mbi'i: "Yimbe ummaatoore Isra'iila, kanjum woni dowanteedo mon, gurtindo on lesdi Misra."
- ⁵Nde Haruna yi'i dum, o mahi hirsirde yeeso maagel. Nden o wooyi: "Jaŋngo woni juulde ngam Jawmiraawo!"
- ⁶Jaŋngo maajum be ndawi cub, be lii'i guleteedi, be mbaɗi kirseteedi ngam kawtal. Yimbe fuu njoodi, don nyaama, don njara. Nden be ummi haa be pija.
- ⁷Jawmiraawo wi'i Muusa: "Umma, jippa hooseere! Ngam yimbe ma be ngurtinda lesdi Misra, be mbonniti.
- ⁸Law be celi laawol ngol umrumi be. Be mbaɗani ko'e mabbe gaggel bolinaangel. Be cujidani ngel, be lii'ani ngel kirseteedi, be mbi'i: Ummaatoore Isra'iila'en, kanjum woni dowanteedo mon, gurtindo on lesdi Misra."
- ⁹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Mi yi'i yimbe be'e, be saata-ko'e'en.
- ¹⁰Kadi accam jonta, haa tikkere am saata dow mabbe, mi halka be! Ammaa an, mi laatinte ummaatoore mawnde."
- ¹¹Muusa tori Jawmiraawo Allah mum: "Yaa Jawmiraawo, ngam dume tikkere ma saatata dow yimbe ma be ngurtinda lesdi Misra bee baawde mawde e juŋngo semmbidŋgo?"
- ¹²To a wadi bana nii, Misra'en mbi'an: O wurtini be ngam sarru, Jawmiraawo wurtini be ngam mbarugo be dow kooseje e nattingo be diga lesdi. Waylita e caatal tikkere ma, faasitit ukkango yimbe ma sarru.
- ¹³Siftor Ibrahiima e Isiyaaku e Isra'iila, jaggiibe ma. Kambe, a hunorani be hoore ma, a wi'i be: Mi duɗɗinan danygol moodon bana koode asama. Lesdi ndi'i fuu ndi kuniimi hokkugo on, mi hokkan ndi danygol moodon maral haa foroy."
- ¹⁴Jawmiraawo faasiti ukkugo sarru ngu o wi'no o ukkan dow yimbe maako.
- ¹⁵Muusa wayliti, jippi diga hooseere. Alluhaaje seedamku diɗi don haa juŋngo maako. De binndaade dow bakeeje maaje diɗi fuu, yeeso e baawo.

- ¹⁶Alluhaaje de'e, Allah wadi de. Binndol ngo'ol boo, Allah winndi ngol dow maaje.
- ¹⁷Yosuwa nani hoolo ummaatoore. O wi'i: "Haraka konu don nder saɗngeere."
- ¹⁸Muusa wi'i: "Naa dum hoolo jaalorgal, naa dum gookaali jaaleeki boo. Mi don nana hoolo gimi."
- ¹⁹Nde o baditi saɗngeere, o yi'i gaggel go e gamarle. Tikkere Muusa saati, o sakkini alluhaaje haa juude maako go, o fusi de les hooseere.
- ²⁰O hoo'i gaggel ngel be mbaɗi, o wuli ngel bee yiite, o nami ngel haa ngel laati bana kuroori. O ukki dum nder ndiyam, o yarni dum Isra'iila'en.
- ²¹Muusa yami Haruna: "Dume ummaatoore nde'e wadi ma haa ngadduda hakkewol maɗngol ngo'ol dow mabbe?"
- ²²Haruna jaabi: "Jaagordo am, taa tikkere ma saata! A anndi no yimbe be'e mbonnori.
- ²³Be mbi'i yam: Wadan min dowanteebe ardotoobe min. Ngam Muusa, goddo gurtindo min lesdi Misra oo, min anndaa ko wadi mo.
- ²⁴Mbi'mi be: Koo moy mardo kanjeeri, itta ndi. Be ndokki yam ndi. Mi bolini ndi nder yiite, gaggel nge'el wurti."
- ²⁵Muusa laari ummaatoore nde'e don nder jiiɓre, o laari boo no Haruna acciri nde nder jiiɓre. Joonde nde'e waddani ummaatoore jancoore caka konne'en maare.
- ²⁶Muusa dari haa dammugal saɗngeere, wi'i: "Tokkiido Jawmiraawo fuu wara haa am!" Lewi'en fuu moobi haa maako.
- ²⁷O wi'i be: "Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: Koo moy fuu wakko kaafahi muudum. Caale caka saɗngeere diga dammugal haa dammugal, lore. Koo moy mbara deerdiraawo mum e soobaajo muudum e keeddiɗiraawo mum!"
- ²⁸Lewi'en mbaɗi fodde umroore Muusa. Nyalaade man, worbe ko dillani ujine tato maayi.
- ²⁹Muusa wi'i Lewi'en: "Hannde on nasti kuugal ngam Jawmiraawo, koo moy moodon mbari biɗngel mum e deerdiraawo mum. Ngam maajum Jawmiraawo barkidina on."
- ³⁰Jaɗngo maajum Muusa wi'i yimbe ummaatoore: "On mbaɗi hakkewol maɗngol! Mi loroto dow hooseere jonta haa Jawmiraawo, teema mi hebana on yaafuye hakke moodon."
- ³¹Muusa lorti haa Jawmiraawo, wi'i mo: "Kayto, yimbe be'e mbaɗi hakkewol maɗngol! Be mbaɗani ko'e mabbe dowanteedo bee kanjeeri.

³²Ammaa jonta, yaafa hakke maɓɓe! To naa non, ittu innde am diga deftere nde mbinnduda!"

³³Jawmiraawo wi'i Muusa: "Baɗɗo hakke dow am fuu, innde maako ittanni nder deftere am.

³⁴Yah jonta, yahru ummaatoore haa nokkuure nde mbi'maami. Anndu, malaa'ikaajo am ardoto yeeso ma. Ammaa nyalaade kiita am mi hiitoto ɓe ngam hakke maɓɓe."

³⁵Jawmiraawo hiiti Isra'iila'en ngam ɓe mbi'i Haruna waɗana ɓe gaggel, kaŋko boo o waɗani ɓe ngel.

Gurtaaki 33

Umroore dilluki

¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Umma, dillu accu nokkuure nde'e, an e yimɓe ɓe ngurtinda lesdi Misra. Yah nder lesdi ndi kunaniimi Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu, mi bi'ɗo: Mi hokkan ndi danygol ma.

²Mi nelan malaa'ikaajo haa yeeso maɗa, mi riiwan Kanaani'en e Amoori'en e Heti'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en.

³Dum lesdi keewndi kosam e njumri. Ammaa min mi yahdataa bee moodon, ngam taa mi nattina on haa laawol, ngam on yimɓe saata-ko'e'en."

⁴Nde yimɓe nani koŋngol kalluŋgol ngo'ol, ɓe mboyi, walaa koo gooto borni fawne muudum.

⁵Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Yeccu Isra'iila'en: Onon on yimɓe saata-ko'e'en. To mi yahdi bee moodon wakkati bana ma'annde yiitere tan, fakat mi nattinan on. Jonta, ɓorte fawne moodon. Nden kam mi anndan ko mbaɗanmi on."

⁶Isra'iila'en itti fawne muudum'en haa hooseere Horeb, ɓe meetaay bornaago ɗe.

Laymaaru fottirde

⁷Muusa hoo'i laymaaru, darni ndu yaasi saŋgeere, daayiidum sedɗa. O inndi ndu laymaaru fottirde. Koo moy yaamando muuyo Jawmiraawo wurto saŋgeere, yaha haa laymaaru fottirde man.

⁸Koo ndey Muusa wurti, yehi haa laymaaru, yimɓe fuu ummi, koo moy dari haa dammugal laymaaru muudum. ɓe ndaari ɓaawo Muusa haa o nasti laymaaru.

⁹Koo ndey Muusa nasti ndu fuu, ruulde nanndunde bee daŋrangal go jippo, daro haa dammugal laymaaru, Jawmiraawo boo wolida bee Muusa.

¹⁰Nde Isra'iila'en fuu ngi'i ruulde ɗon dari haa dammugal maaru, ɓe ummi, ɓe cujidi, koo moy fuu haa dammugal laymaaru muudum.

¹¹Jawmiraawo wolidi bee Muusa hunnduko bee hunnduko, bana godfo wolwirta bee soobaajo muudum. Nden Muusa lorti haa saŋgeere. Ammaa derkeejo, jaggiido maako Yosuwa bii Nuuna joodi tum nder laymaaru fottirde.

¹²Muusa wi'i Jawmiraawo: "Ndaa, a umri yam mi dowa ummaatoore nde'e. Ammaa a anndinaay yam moy a nelata ngam wallugo yam. A wi'i boo: Mi anndi ma bee innde ma, mi yerdake ma.

¹³Kadi, to a yerdake yam, anndinam laabi ma, haa mi heba anndugo ma, an boo a tokko yerdaago yam. Laar ummaatoore nde'e boo, dum yimbe ma!"

¹⁴Jawmiraawo wi'i mo: "Mi yahdan bee ma, mi hokkete siwtaare."

¹⁵Muusa wi'i: "To a yahdataa bee amin, taa sotton min diga do!

¹⁶Noy godfo anndirta a yerdake min, min e ummaatoore ma fuu? Sonaa to a yahdi bee amin, nden kam min peerdindiran bee ummaatooje duniyaaru fuu."

¹⁷Jawmiraawo wi'i Muusa: "Mi wadan bana mbi'da, ngam mi yerdake ma, mi anndi ma boodfum."

¹⁸Muusa wi'i mo: "Yi'nam teddungal ma!"

¹⁹Nden Jawmiraawo wi'i: "Mi saaloto yeeso ma, mi hollete mboodeenga am fuu, mi wooyan innde am: Jawmiraawo yeeso ma. Mi endan mo endanmi, mi hinnoto mo kinnotoomi."

²⁰O besdi wi'ugo: "A waawataa yi'ugo yeeso am, ngam walaa nedfo gi'ando yeeso am nden o yeeda."

²¹Jawmiraawo wi'i: "Ndaa, woodi nokkuure banŋe am, dara ton dow tapaare.

²²To mi don wangina teddungal am wakkati mi don saalo, mi suudete nder luggere tapaare, mi wiirnete bee newre am, sey to mi saalake.

²³Nden mi ittan newre am, a yi'an baawo am, ammaa yeeso am yi'ataake!"

Gurtaaki 34

Alluhaaje kaa'e didabe

¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Sehu alluhaaje kaa'e didi bana aranndeeje go. Mi winndan dow maaje bolle gonnoode dow aranndeeje de pusda.

²Taaskana janngo fajiri. Nden fajiri a wa'a dow hooseere Sina, dara ton yeeso am haa yeereere hooseere.

³Taa godfo wa'oda bee ma, taa koo gooto yi'e dow hooseere fuu. Koo dammooji e na'i boo, taa di ndura les hooseere nde'e."

⁴Muusa sehi alluhaaje kaa'e didi bana aranndeeje. Jaŋgo maajum o dawi cub, o wa'i dow hooseere Sina bana Jawmiraawo umri mo. O hoo'i alluhaaje kaa'e didi go haa jaŋgo.

⁵Jawmiraawo jippi nder ruulde, dari kommbi maako. O ewni innde Jawmiraawo.

⁶Jawmiraawo saali yeeso maako, o don woonya: "Jawmiraawo, Jawmiraawo, Allah mardo endam e hinnuye, mo tikkataa law, mo mboodeenga e goongaaku mum duudi.

⁷Mi tokkoto wangingo mboodeenga am haa yotto gide ujineere. Mi yaafoto aybe e tuurtol e hakke. Ammaa mi laarataa aybudo bana laabdo sam. Mi hiitoto aybe baabiraabe haa bibbe e taaniraabe haa yidere tatabre e nayabre."

⁸Law Muusa turi haa lesdi, o sujidi.

⁹O wi'i: "Yaa Jawmiraawo, to a yerdake yam, yah caka amin, koo nde yimbe ummaatoore nde'e be saata-ko'e'en. Yaafa aybeeji amin e hakkeeji amin. Jab min, min laato maral ma!"

Kesditinki alkawal

¹⁰Jawmiraawo wi'i: "Ndaa, mi habban alkawal bee moodon. Mi wadan yeeso ummaatoore ma fuu kaayefiiji di meedaay wadeego nder duniyaaru e caka ummaatooje fuu. Ummaatoore nde ngonda caka maare yi'an kuugal ngal kuuwanmi bee ma yeeso maare, ngal kulniingal.

¹¹Dowtane ko umran mi on hannde. Ndaa, mi riiwan Amoori'en e Kanaani'en e Heti'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en yeeso ma.

¹²Ndeente, taa kabbe alkawal bee joodiibe haa lesdi ndi on nastata, ngam taa be laatano on tuuforgol.

¹³Ammaa ngibbine kirsirde mabbe, puse kaa'e ciftinorde mabbe e pe'e danrange labbi Aseraaji mabbe.

¹⁴Taa cujidane dowanteedo feere, ngam Jawmiraawo mo innde muudum Kaajudo, o Allah mo yidaa on tokko dowanteedo feere sam.

¹⁵Ndeente, taa kabbe alkawal bee joodiibe haa lesdi ndi'i. Ngam to be don dakkotira bee labbi mabbe, be don lii'ano di kirseteedi, be ewnan on on nyaaman kirsaadum mabbe.

¹⁶To on te'ani bibbe moodon worbe bibbe mabbe rewbe, rewbe be'e estan bibbe moodon worbe haa be zammbo yam bee dakkotirgo bee labbi di rewbe be'e ndewata.

¹⁷Taa mbaɗane ko'e mon labbi bolinaadi.

- ¹⁸Kakkilane juulde tamseeje de ufnaaka. Nyalde joweediŋi nyaamoton tamseeje de ufnaaka, bana mi umri on, nder saa'iire tabitiinde haa lewru Abiiba. Ngam nder lewru man ngurtiŋon Misra.
- ¹⁹Mo aarti danyeege fuu, min jeyi. Non boo aŋi gordi haa dabbaaji mon fuu diga na'i e dammooji.
- ²⁰Cootte afre wamnde bee jawgel. To on coottaay nde, on ngewa daande maare. Cootte boo afbe mon worbe fuu. Taa ngare yeeso am juude meere.
- ²¹Nyalde joweego kuuwoton, ammaa nyalaade joweediŋawre sey on ciwto, koo nder wakkati remugo e wakkati sodugo boo.
- ²²Ngade juulde asaweeje, waato juulde yaamnde alkamaari ma aartundi e juulde tebki biŋbe lede haa timmoode hitaande.
- ²³Hitaande fuu nde tati, worbe fuu ngara yeeso Jawmiraawo Allah Isra'iila.
- ²⁴Mi riiwan ummaatooje yeeso moodon, mi yaajinan lesdi mon boo. Walaa konneejo ukkanto lesdi mon, saa'i ngaroton yeeso Allah Jawmiraawo moodon, hitaande fuu nde tati.
- ²⁵Taa lii'aneedam yiy'am kirsaanga hawtaade bee tamseere ufnaande. Taa cige kusel kirsaanga juulde Paska haa jaŋngo fajiri.
- ²⁶Ngadde burdum woodugo haa yaamnde mon aartunde nder suudu Jawmiraawo Allah mon. Taa ndefe jawgel nder kosam daada maagel."
- ²⁷Jawmiraawo wi'i Muusa: "Winndu bolle de'e. Ngam dow bolle de'e kaŋbuni alkawal bee maada e bee ummaatoore Isra'iila."
- ²⁸Muusa wondi ton bee Jawmiraawo nyalawmaaje e jemmaaje cappande nayi. O nyaamaay nyaamdu, o yaraay ndiyam. O winndi umrooje sappo go dow alluhaaje.
- ²⁹Muusa jippi diga hooseere Sina, o don jogi alluhaaje alkawal diŋi. O anndaa lalal yeeso maako don yayna ngam o wolidi bee Jawmiraawo.
- ³⁰Haruna e Isra'iila'en fuu ndaari Muusa. Ndaa, lalal yeeso maako don yayna. Be kuli badaago mo.
- ³¹Muusa ewni be, Haruna e ardiibe jama'aare fuu ngari haa maako. Muusa wolwani be.
- ³²Baawo man Isra'iila'en fuu baditi. O umri be ko Jawmiraawo wolwani mo dow hooseere Sina fuu.
- ³³Nde Muusa timmini wolwugo bee mabbe, o wadi suddaare dow yeeso maako.
- ³⁴Koo ndey Muusa wari yeeso Jawmiraawo ngam o wolida bee maako fuu, o suddito haa to o wurtake. To o wurtake, o anndina Isra'iila'en ko Jawmiraawo umri mo.

³⁵Isra'iila'en ngi'i no laral yeeso Muusa yaynirta. Baawo man, Muusa wartira suddaare dow yeeso muudum haa to o yehi ngam wolididgo bee Jawmiraawo.

Gurtaaki 35

Umrooje dow nyalaade siwtorde

¹Muusa moobti yimbe jama'aare Isra'iila fuu, wi'i be: "Ndaa ko Jawmiraawo umri on wadugo:

²Nyalde joweego goddo huuwata kuugal. Ammaa nyalaade joweedidawre laatano on nyalaade seniinde, nyannde siwtorde ngam Jawmiraawo. Koo moy huuwi kuugal nder maare, o mbareteedo.

³Taa kubbe yiite nder joole moodon fuu nyannde siwtorde."

Dokke ngam joodorde Jawmiraawo

⁴Muusa wolwani yimbe jama'aare Isra'iila fuu, o wi'i: "Ndaa ko Jawmiraawo umri:

⁵Koo'e haa moodon dokkal ngam Jawmiraawo. Koo moy mardo bernde saahiinde fuu wadda dokkal maajum: Kanjeeri e cardi e njamndi mbodeeri

⁶e gaaraaji lenj diggudi e carwinaadi e bodeeji sedda e bodeeji coy e gaasa be'i

⁷e lare jawdi baali boojinaade e lare liddi mawdi e leggal gawaral,

⁸nebbam ngam jo'inirdum pittirlaaji e uurle ngam nebbam cenirdam e uureteedum,

⁹non boo kaa'e onikis e kaa'e takkugo haa dancikiire e jiiba wiibbere ngam limanjo."

Kuuje joodorde

¹⁰"Huuwoobe waawbe caka moodon fuu ngara ngam be kuuwa ko Jawmiraawo umri fuu:

¹¹Joodorde senaande bee laymaaru maare e suddaare maare e jokkinirde maare e kaataakooje maare e gaafotoode maare e danranje maare bee kosde maaje,

¹²sundukru bee cabbi maaru e joodorde ngam kefergal e wiirndallo,

¹³taabal bee cabbi maagal e kuuje maagal fuu e tamseeje jo'inteede,

¹⁴jo'inirdum pittirlaaji e kuuje maajum e pittirlaaji maajum e nebbam ngam jaynuki pittirla,

¹⁵guldudum uurle bee cabbi man e nebbam cenirdam e uureteedum e wiirndallo ngam dammugal joodorde senaande,

¹⁶hirsirde ngam guleteedi e kuuwaadum bee gaafiide de jamde bodeeje haa maare e cabbi maare e kuuje maare fuu e daaro bee jo'inirdum maago,

¹⁷wiirndallooji daldal e danrange maagal e kosde maagal e wiirndallo haa nastirde daldal,

¹⁸tiggirde joodorde senaande e tiggirde daldal bee boggi maaje,

¹⁹limce dewal ngam kuugal nder suudu seniindu, waato limce ceniide ngam Haruna, limanjo e limce bikkoy muudum ngam huuwugo kuugal limanku.”

Dokke gaddaade

²⁰Jama'aare Isra'iila fuu dilli, acci Muusa.

²¹Koo moy mo bernde muudum ummini dum e koo moy mo ruuhu muudum saahini dum, wari, waddani Jawmiraawo dokkal ngam wadugo laymaaru fottirde e kuugal nder maaru fuu, non boo ngam limce ceniide.

²²Worbe e rewbe ngari, koo moy mardo bernde saahiinde waddi kalagaaje kine e kalagaaje kooli e yerihon e kuuje kanjeeri feere feere. Koo moy waddi dokkal kanjeeri, lii'i ngal yeeso Jawmiraawo.

²³Koo moy mardo gaaraaji len diggudi e carwinaadi e bodeeji sedda e bodeeji coy e gaasa be'i e lare jawdi baali boojinaade e lare liddi mawdi, waddi dum.

²⁴Koo moy hoo'i cardi malla njamndi mbodeeri, waddani Jawmiraawo dokkal man. Koo moy mardo leggal gawaral ngam kuude feere feere, waddi ngal.

²⁵Rewbe mottoobe waawbe fuu motti bee juude muudum'en, be ngaddi mottaadum: Gaaraaji len diggudi e carwinaadi e bodeeji sedda e bodeeji coy.

²⁶Rewbe waawbe fuu be berde muudum'en ummini, motti gaasa be'i.

²⁷Ardiibe ngaddi kaa'e onikis e kaa'e takkugo haa dancikiire e jiiba wiibere

²⁸e uurle ngam nebbam pittirla e ngam nebbam cenirdam e uureteedum.

²⁹Isra'iila'en, worbe e rewbe marbe berde caahiide fuu ngaddani Jawmiraawo dokkal caahiingal ngam wadugo ko Jawmiraawo umri be bee hunnduko Muusa fuu.

Ewneeki Becaleel e Oholiyabu

³⁰Muusa wi'i Isra'iila'en: “Annde, Jawmiraawo subi Becaleel bii Uuri taaniraawo Huuru mo lenyol Yahuuda.

³¹O hebbini mo Ruuhu maako e hikma e faamu e anndal kuugal koo ngale fuu,

³²haa o suurdina kuuje, o huuwa kuude kanjeeri e cardi e njamndi mbodeeri,

³³o winnda dow kaa'e ngam takkugo, o seha ledde, o timmina kuude koo deye fuu bee baawal.

³⁴Kan̄ko e Oholiyabu bii Ahisamak mo lenyol Dan, Jawmiraawo hokki be anndal ngam be ekkatina wod̄be.

³⁵O hokki be anndal duud̄ngal, ngam be kuuwa kuugal koo ngale, waato kuugal cehoowo e tuppitoowo e cannyoowo e nyootoowo limce len̄ diggude carwinaade e bodeeje sed̄da e bodeeje coy. Be mbaawan huuwugo e suurdingo kuude de'e fuu”.

Gurtaaki 36

¹“Becaleel e Oholiyabu e worbe waawbe fuu be Jawmiraawo wadi anndal nder berde muudum'en, puddi wad̄ugo koo dume nder suudu seniindu fuu bana Jawmiraawo umri dum.”

Muusa hadi yimbe waddugo dokke

²Muusa ewni Becaleel e Oholiyabu e worbe waawbe fuu, be Jawmiraawo wadi anndal nder berde muudum'en, koo moy mo bernde muudum ummini dum o yaha haa kuugal, o huuwa ngal.

³Be kebi haa Muusa dokkal ngal Isra'iila'en ngaddi ngam huuwugo kuugal suudu seniindu. Fajiri fuu yimbe ngaddani Muusa dokke caahiide.

⁴Worbe waawbe fuu, huuwoobe kuude suudu seniindu feere feere, acci kuude muudum'en, ngari,

⁵mbi'i Muusa: “Yimbe don ngadda duuddum, ko buri haaje haa timmingo kuugal ngal Jawmiraawo umri huuwugo.”

⁶Muusa umri be mbaɗa wooynaandu bana nii nder saɗngeere fuu: “Taa gorko malla debbo besda waddugo dokkal ngam kuugal suudu seniindu!” Bana non be kaɗiri yimbe, taa be tokko waddugo kuuje.

⁷Kuuje ke'i ngam kuugal ngal be kuuwata fuu, haa dum lutti boo.

Badki joodorde senaande

⁸Waawbe huuwugo caka huuwoobe mbaɗi joodorde senaande bee godooje sappo de gaaraaji len̄ diggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sed̄da e bodeeji coy, bee suuraaji keruba'en di tuppitoowo baawdo tuppiti.

⁹Njuutirka godoore wadi meetir sappo e nayi, njajirka maare boo meetir diɗi, godooje fuu poti kal-kal.

¹⁰Becaleel jokkindiri godooje jowi, o nyooti de. Non boo godooje jowi godde.

¹¹O wadi peɗinirde boggi carwinaadi haa sera godoore ragareere haa jokkindiraadum gootum. Non boo haa sera godoore arandeere haa jokkindiraadum feere.

- ¹²O wadi pedinirde cappande jowi haa godoore woore, o wadi boo pedinirde cappande jowi haa sera godoore wonnde haa jokkindiraadum didabum. Pedinirde maajum tiitotiri.
- ¹³O wadi jokkinirde de kanjeeri cappande jowi. O hawriti jokkindiraade bee maaje, haa joodorde senaande fuu laati woore.
- ¹⁴Nden o wadi godooje gaasa be'i ngam laymaaru dow joodorde senaande, godooje sappo e go'o o wadi.
- ¹⁵Njuutirka godoore wadi meetir sappo e jowi, njaajirka maare boo meetir didi, godooje sappo e go'o fuu poti kal-kal.
- ¹⁶O jokkindiri godooje jowi, o nyooti de, non boo godooje joweego godde.
- ¹⁷O wadi pedinirde cappande jowi haa sera godoore ragareere haa jokkindiraadum gootum. O wadi boo pedinirde cappande jowi haa sera jokkindiraadum didabum.
- ¹⁸O wadi jokkinirde de njamndi mbodeeri cappande jowi ngam hawtugo laymaaru, ndu laato wooru.
- ¹⁹O wadani laymaaru suddare bee lare jawdi baali bodeeje, dow maare boo suddare feere bee lare liddi mawdi.
- ²⁰O wadi kaataakooje darotoode ngam joodorde senaande de ledde gabde.
- ²¹Njuutirka kaataakowal wadi meetir jowi, njaajirka maagal boo meetir gootel reetita walaa.
- ²²Jogorde didi potande haa kaataakowal fuu ngam jogotirgo, bana non o wadi haa kaataakooje joodorde senaande fuu.
- ²³O wadi kaataakooje ngam joodorde senaande: Noogas haa wuttudu fombina
- ²⁴e kosde cappande nayi de cardi les kaataakooje man, kosde didi les kaataakowal gootal haa jogorde maagal.
- ²⁵O wadi boo kaataakooje noogas haa wuttudu joodorde senaande wodndu, waato wuttudu woyla,
- ²⁶bee kosde maaje cappande nayi de cardi, kosde didi les kaataakowal gootal.
- ²⁷O wadi kaataakooje joweego ngam wuttudu baawo joodorde senaande, wuttudu hiirnaange.
- ²⁸O wadi kaataakooje didi ngam cobbuli joodorde senaande, wuttudu baawo.
- ²⁹Jogorde didi haa les, non boo jogorde didi haa dow banje halagaare. Bana non o wadi kaataakooje cobbuli didi fuu.

³⁰Woodi kaataakooje joweetati bee kosde maaje de cardi, kosde sappo e joweego, kosde didi les kaataakowal fuu.

³¹O wadi ledde gaafotoode bee ledde gaware, jowi ngam kaataakooje wuttudu joodorde senaande wooru

³²e gaafotoode jowi ngam kaataakooje wuttudu joodorde senaande nduya, fahin gaafotoode jowi ngam kaataakooje wuttudu baawo joodorde senaande, waato wuttudu hiirnaange.

³³O wadi gaafotoongal cakaawal dow kaataakooje, ngal gootal diga sobbundu ndu'u haa sobbundu nduya.

³⁴O suddi kaataakooje bee kanjeeri. O wadi kalagaaje kanjeeri ngam jogaago gaafotoode, o suddi gaafotoode boo bee kanjeeri.

³⁵O wadi wiirndallo bee gaaraaji len diggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sedda e bodeeji coy. Tuppitoowo baawdo tuppiti ngo bee suuraaji keruba'en.

³⁶O wadani ngo danrange nayi de ledde gabde. O suddi de bee kanjeeri. Bildude maaje boo de kanjeeri. O bolwini ngam maaje kosde nayi de cardi.

³⁷O wadi wiirndallo ngam dammugal laymaaru bee gaaraaji len diggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sedda e bodeeji coy, dum tuppitaadum.

³⁸O wadi danrange maago jowi e bildude maaje e gaafe maaje bee kanjeeri. Kosde maaje jowi de njamndi mbodeeri.

Gurtaaki 37

Badki sundukru

¹Becaleel wadi sundukru bee leggal gawaral. Njuutirka maaru wadi meetir gootel bee reetita, njaajirka maaru boo meetir gootel reetita walaa, towirka maaru boo meetir gootel reetita walaa.

²O suddi ndu bee kanjeeri laabndi, nder e yaasi fuu. O taarni sera maaru bee fawne kanjeeri.

³O bolini ngam maaru kalagaaje kanjeeri nayi ngam cobbuli maaru nayi, kalagaaje didi haa wuttudu wooru, non boo kalagaaje didi haa wuttudu nduya.

⁴O wadi cabbi leggal gawaral, o suddi di bee kanjeeri.

⁵O nastini cabbi nder kalagaaje haa buttuli sundukru, ngam roondaago ndu.

⁶O wadi joodorde ngam kefergal nde kanjeeri laabndi. Njuutirka maare meetir gootel bee reetita, njaajirka maare boo meetir gootel reetita walaa.

⁷O wadi keruba'en dido bee kanjeeri tappaandi haa sebattooji joodorde ngam kefergal didi,

⁸keruba gooto haa sebatto wuttudu wooru, keruba feere boo haa sebatto wuttudu nduya. O wadi keruba'en dido, dum laati kuuwaadum gootum bee sebattooji maare didi fuu.

⁹Keruba'en mbeedi bileeji muudum'en haa dow, be mbadi dowdi dow joodorde ngam kefergal bee bileeji mabbe. Geese mabbe tiitotiri, don ndaara joodorde ngam kefergal.

Badki taabal

¹⁰O wadi taabal bee leggal gawaral. Njuutirka maagal meetir gootel, njaajirka maagal, reeta meetir, towirka maagal boo meetir gootel reetita walaa.

¹¹O suddi ngal bee kanjeeri laabndi, o taarni sera maagal bee fawne kanjeeri.

¹²O wadani ngal faddorde nde hapakaare, haa buttuli nayi fuu. O taarni sera faddorde bee fawne kanjeeri.

¹³O bolini ngam maagal kalagaaje kanjeeri nayi. O fedi de haa cobbuli nayi gondi haa kosde maagal.

¹⁴Kalagaaje man laati badiide faddorde, de njogo cabbi ngam roondaago taabal.

¹⁵O wadi cabbi leggal gawaral, o suddi di bee kanjeeri, ngam roondaago taabal.

¹⁶O wadi kuuje gonde dow taabal: Taasaaje e taasahoy e jardude e bulki ngam lii'aago dokke dufeteede. O wadi dum fuu bee kanjeeri laabndi.

Badki jo'inirdum pittirlaaji

¹⁷O wadi jo'inirdum pittirlaaji bee kanjeeri laabndi tappaandi. O wadi dum bee kuugal tappoowo, joodordum bee dubbeere e taasahoy e morle e pinndi haa maajum fuu. Dum fuu dum laati kuuwaadum gootum.

¹⁸Lice joweego ngurti haa buttuli maajum, lice jo'inirdum tati haa wuttudu ndu'u, non boo lice tati haa wuttudu nduya.

¹⁹Taasahoy tatoy bana bibbe lawjahi haa lisal gootal bee morlere e pinndiri. Non boo taasahoy tatoy bana bibbe lawjahi haa lisal didabal, bee morlere e pinndiri, bana non lice joweego fuu gurtotoode haa jo'inirdum pittirlaaji.

²⁰Haa dubbeere jo'inirdum boo, taasahoy nayoy bana bibbe lawjahi bee morle maare e pinndi maare.

²¹Morlere woore les lice maare didi, kadiboo morlere woore les lice maare didi, fahin morlere woore les lice maare didi, ngam lice joweego gurtotoode haa jo'inirdum pittirlaaji.

²²Morle e lice e jo'inirdum pittirlaaji fuu laati kuuwaadum gootum, dum kanjeeri tappaandi laabndi.

²³O wadĩ pittirlaaji maajum joweedidĩ e mekefje maajum e taasahoy ndoondi maajum fuu bee kañjeeri laabndi.

²⁴O wadĩ kuuwrude maajum fuu bee kañjeeri laabndi baakin kilo cappande tati.

Badki guldudum uurle

²⁵O wadĩ guldudum uurle bee leggal gawaral. Njuutirka maajum reeta meetir, njaajirka maajum boo reeta meetir, waato toldĩ nayi potandĩ, towirka maajum boo meetir gootel. Dum laati kuuwaadum gootum bee luwe maajum.

²⁶O suddi dum bee kañjeeri laabndi, dow maajum e buttuli maajum e luwe maajum fuu. O taarni sera maajum bee fawne kañjeeri.

²⁷O wadĩ ngam maajum kalagaaje kañjeeri didĩ les fawne sera maajum. O wadĩ de haa buttuli maajum didĩ, de njogo cabbi ngam roondaago dum.

²⁸O wadĩ cabbi leggal gawaral, o suddi di bee kañjeeri.

²⁹O wadĩ nebbam cenirdam e badoowo uurle boo wadĩ uureteedum laabdum.

Gurtaaki 38

Badki hirsirde e daaro

¹O wadĩ hirsirde nde leggal gawaral. Njuutirka maare meetir didĩ bee reeta, njaajirka maare boo meetir didĩ bee reeta, waato marnde toldĩ nayi potandĩ, towirka maare boo meetir gootel bee reeta.

²O wadĩ luwe haa cobbuli maare nayi, luwe man laati kuuwaadum gootum bee hirsirde. O suddi nde bee njamndi mbodeeri.

³O wadĩ kuuje hirsirde fuu: Payande e boftirde e pehe biccirde y'iiy'am e tufirde e pehe guldude. O wadĩ de fuu bee njamndi mbodeeri.

⁴O wadani hirsirde kuuwaadum jamde bodeeje gaafiide, nanndudum bee zubaawol, les taarnaadum maare, dum yotti reeta towirka maare.

⁵O wadĩ kalagaaje nayi haa sebattooji kuuwaadum jamde bodeeje gaafiide go, ngam jogaago cabbi.

⁶O wadĩ cabbi leggal gawaral, o suddi di bee njamndi mbodeeri.

⁷O nastini cabbi man nder kalagaaje haa buttuli hirsirde ngam roondaago nde. O wadĩ nde bee kaataakooje, walaa koo dume nder maare.

⁸O wadĩ daaro njamndi mbodeeri e jo'inirdum maago dum njamndi mbodeeri. O wadĩ ngo bee njamndi e daarorde rewbe huuwoobe haa dammugal laymaaru fottirde.

Daldal joodorde

⁹O wadi daldal joodorde. Haa wuttudu fombina, o wadi wiirndallooji daldal bee gaaraaji len diggudi baalaadi, meetir cappande jowi,

¹⁰bee danrange maaru noogas e kosde maaje noogas de njamndi mbodeeri e bildude danrange e gaafe maaje de cardi.

¹¹Haa wuttudu woyla boo meetir cappande jowi, bee danrange maaru noogas e kosde maaje noogas de njamndi mbodeeri e bildude danrange e gaafe maaje de cardi.

¹²Haa wuttudu hiirnaange boo wiirndallooji meetir noogas e jowi, bee danrange maaru sappo e kosde maaje sappo e bildude danrange e gaafe maaje de cardi.

¹³Haa wuttudu fuunaange boo meetir noogas e jowi:

¹⁴Wiirndallooji meetir joweedidi bee reeta haa wakeere woore, bee danrange maare tati e kosde maaje tati.

¹⁵Wakeere ndeya boo, waato buttuli dammugal do bee to, wiirndallooji meetir joweedidi bee reeta, bee danrange maare tati e kosde maaje tati.

¹⁶Wiirndallooji daldal fuu di gaaraaji len diggudi baalaadi.

¹⁷Kosde danrange de njamndi mbodeeri. Bildude danrange e gaafe maaje de cardi. Cuddudum ko'e maaje boo dum cardi. Danrange daldal fuu kawriti bee gaafe cardi.

¹⁸O wadi wiirndalloo ngam nastirde daldal bee gaaraaji len diggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sedda e bodeeji coy, dum tuppitaadum. Njuutirka maago meetir sappo, towirka maago boo meetir didi bee reeta, kal-kal bee wiirndallooji daldal.

¹⁹O wadi danrange maago nayi bee kosde maaje nayi de njamndi mbodeeri, bildude maaje boo de cardi, non boo cuddudum ko'e maaje e gaafe maaje.

²⁰Tiggirde joodorde senaande e daldal fuu de njamndi mbodeeri.

Lisaafi kuuje joodorde senaande

²¹Ndaa lisaafi kuuje joodorde senaande, nokkuure ngam seedamku alkawal. Lewi'en mbaadi dum fodde umroore Muusa dow ardaangal Itamar bii Haruna, limanjo.

²²Becaleel bii Uuri taaniraawo Huuru mo lenyol Yahuuda, kanjo wadi ko Jawmiraawo umri Muusa fuu.

²³Kuuwdiddiraawo maako Oholiyabu bii Ahisamak mo lenyol Dan, o cehoowo kaa'e, o tuppitoowo e cannyoowo limce len diggude carwinaade e bodeeje sedda e bodeeje coy.

²⁴Moobgal kanjeeri ndi be kuuwtiniri ngam kuude suudu seniindu fuu, waato kanjeeri dokkal, wadi baakin kilo teemedde joweetati e cappande joweedidi e joweedidi (877) fodde etirgal suudu seniindu.

²⁵Cardi diga yimbe jama'aare limaabe fuu wadi baakin kilo ujine tati e sappo e joweetati (3.018) fodde etirgal suudu seniindu.

²⁶Koo moy fuu hokki reeta ceede cardi fodde etirgal suudu seniindu, waato koo moy nastudo limgal limaabe fuu mo duubi noogas e ko buri: Worbe ujine teemedde njoweego e tato e teemedde njowo e cappande njowo (603.550).

²⁷Kilo cardi ujine tati (3.000) bolinaama ngam kosde suudu seniindu e kosde wiirndallo, kosde teemerre bee kilo ujine tati (3.000), waato kilo cappande tati ngam kosngal gootal.

²⁸Bee cardi baakin kilo sappo e joweetati luttundi, o wadi bildude haa danrange, o suddi ko'e maaje, o hawriti de bee gaafe.

²⁹Dokkal njamndi mbodeeri wadi baakin kilo ujine didi e teemerre e noogas e nayi (2.124).

³⁰Bee maari o wadi kosde dammugal laymaaru fottirde e hirsirde njamndi mbodeeri bee kuuwaadum jamde gaafiide haa maare e kuuje hirsirde fuu

³¹e kosde daldal fuu e kosde nastirde maagal e tiggirde joodorde senaande e tiggirde daldal fuu.

Gurtaaki 39

Badki limce liman'en

¹Be mbaɗi limce ngam kuugal nder suudu seniindu bee gaaraaji carwinaadi e bodeeji sedɗa e bodeeji coy. Be mbaɗani Haruna limce ceniide, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

²Be mbaɗi ɗancikiire bee kanjeeri e gaaraaji len ɗiggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sedɗa e bodeeji coy.

³Be mbaɗi tappaadi kanjeeri cewɗi, be ceeli ɗi, be cannyi ɗum bee gaaraaji len ɗiggudi e carwinaadi e bodeeji sedɗa e bodeeji coy. Tuppitoowo baawɗo wadi ɗum.

⁴Be mbaɗi balbe haa ɗancikiire ngam jokkindirgo nde. Nde jokkindira haa sebattooji maare ɗiɗi.

⁵Taadorgol gonngol dow ɗancikiire ngam habɓugo nde, be mbaɗi ngol bana ɗancikiire bee kanjeeri e gaaraaji len ɗiggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sedɗa e bodeeji coy, ɗum laati kuuwaadum gootum bee ɗancikiire, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

- ⁶Be mbaɗi kaa'e onikis, be nastini de nder jogorde de kanjeeri, be mbinndi inde bibbe Isra'iila dow maaje bee karfeeje ta'aade bana no goddo ta'irta haatummeere.
- ⁷Be pedi de dow balbe dancikiire, de laato kaa'e ngam siftorgo bibbe Isra'iila, bana Jawmiraawo umruno Muusa.
- ⁸Tuppitoowo baawdo wadi jiiba wibbere, bana o waari dancikiire, bee kanjeeri e gaaraaji len diggudi baalaadi e carwinaadi e bofeeji sedda e bofeeji coy.
- ⁹Ka mari buttuli nayi potandi, be cowi ka, njuutirka maaka hapakaare, njaajirka maaka boo hapakaare, be cowi ka.
- ¹⁰Be takki kaa'e marde saman dow maaka, jabbi nayi. Jabbol aranol: Sardiyus, tupas, imiradi.
- ¹¹Jabbol didabol: Haako-haakoore, safira, yaspa.
- ¹²Jabbol tatabol: Yakintus, agate, ametistu.
- ¹³Jabbol nayabol: Kirisoliti, haako-haakoore, onikis. De nastinaade nder jogorde de kanjeeri.
- ¹⁴Limgal kaa'e wadi sappo e didi bee inde bibbe Isra'iila, bana binndi ta'aadi diga cehoowo kaa'e bana haatummeere. Hayre fuu koo ndeyeere bee innde lenyol gootol.
- ¹⁵Be mbaɗi haa jiiba wibbere callalluhoy kanjeeri laabndi didoy, mbamaakoy bana boggi.
- ¹⁶Be mbaɗi jogorde didi de kanjeeri e kalagaaje didi de kanjeeri. Be pedi kalagaaje man haa sebattooji jiiba wibbere didi.
- ¹⁷Be kabbi boggi kanjeeri bamaadi didi haa kalagaaje gonde haa sebattooji jiiba wibbere.
- ¹⁸Sebattooji boggi goddi, be kabbi di haa jogorde go. Kanje, be takki de dow balbe dancikiire, wakeere yeeso.
- ¹⁹Be mbaɗi kalagaaje kanjeeri godde didi, be pedi de haa sebattooji jiiba wibbere didi, haa gawargal keedungal dancikiire, haa nder muudum.
- ²⁰Kadiboo be mbaɗi kalagaaje kanjeeri didi, be bili de haa balbe dancikiire, wakeere yeeso haa les, haa jokkindirki maare dow taadorgol dancikiire.
- ²¹Be njokki jiiba wibbere bee kalagaaje maaka haa kalagaaje dancikiire. Be njokki ka bee boggol carwinaangol, ngam jiiba wibbere laato haa dow taadorgol dancikiire, taa ka seeda bee maare, bana Jawmiraawo umruno Muusa.
- ²²Cannyoowo sannyi alkibbaare bee gaaraaji carwinaadi,

²³wadfi daande haa caka maare, bana daande sulkewol. Dadfaare taari daande man ngam taa nde seeka.

²⁴Haa gawargal alkibbaare be mbadi bibbe rummaanooje de gaaraaji carwinaadi e bodeeji sedfa e bodeeji coy.

²⁵Be mbadi leŋgi kaŋgeeri laabndi. Be njo'ini leŋgi hakkunde rummaanooje, haa gawargal alkibbaare taarotoongal fuu,

²⁶leŋguru e rummaanoore, fahin leŋguru e rummaanoore, haa gawargal alkibbaare taarotoongal fuu, ngam huuwugo kuugal limanku, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

²⁷Bee kuugal cannyoowo, be cannyi toggooje bee gaaraaji leŋ diggudi, ngam Haruna e bikkoy muudum.

²⁸Be mbadi boo meetaleewol bee gaaraaji leŋ diggudi e kufneeje bee gaaraaji leŋ diggudi ngam fawne e sirlahoy bee gaaraaji leŋ diggudi baalaadi

²⁹e taadorgol tuppitaangol ngol gaaraaji leŋ diggudi baalaadi e carwinaadi e bodeeji sedfa e bodeeji coy, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

³⁰Be mbadi jaagnorde, waato alaama ceniika bee kaŋgeeri laabndi bana rummaanooje. Be mbinndi dow maajum bee binndol ta'aangol: Senaama ngam Jawmiraawo.

³¹Be mbadi haa maajum boggol carwinaangol ngam haɓɓugo dum haa dow meetaleewol, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

Timmuki kuugal joodorde senaande

³²Bana non kuude joodorde senaande, waato laymaaru fottirde fuu timmiri. Isra'iila'en mbadi koo dume fuu bana Jawmiraawo umruno Muusa.

³³Be ngaddi joodorde senaande haa Muusa: Laymaaru e kuuje maaru fuu e jokkinirde maaru e kaataakooje maaru e gaafotoode maaru e danrange maaru bee kosde maaje

³⁴e suddaare nde lare jawdi baali boojinaade e suddaare nde lare liddi mawdi e wiirndallo

³⁵e sundukru seedamku e cabbi maaru e joodorde ngam kefergal

³⁶e taabal e kuuje maagal fuu e tamseeje jo'inteede

³⁷e jo'inirdum pittirlaaji laabɗum e pittirlaaji maajum tokkotirdi e kuuje maajum fuu e nebbam ngam jaynuki pittirla

³⁸e guldudum uurle dum kaŋgeeri e nebbam cenirdam e uureteedum e wiirndallo ngam dammugal laymaaru

³⁹e hirsirde nde njamndi mbodeeri e kuuwaadum bee gaafiide de jamde bodeeje e cabbi maare e kuuje maare fuu e daaro e jo'inirdum maago

⁴⁰e wiirndallooji daldal e danranje maagal e kosde maagal e wiirndallo haa nastirde maagal e boggi maagal e tiggirde maagal e kuuje fuu ngam kuugal nder joodorde senaande, waato ngam laymaaru fottirde

⁴¹e limce dewal ngam kuugal nder suudu seniindu, waato limce ceniide ngam Haruna, limanjo e limce bikkoy muudum ngam huuwugo kuugal limanku.

⁴²Isra'iila'en mbaɗi koo dume fuu bana Jawmiraawo umruno Muusa.

⁴³Muusa laari kuuje fuu. Ndaa, be mbaɗi de bana Jawmiraawo umruno mo. Nden Muusa barkidini be.

Gurtaaki 40

Darneeki joodorde

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Nyannde go'oore nder lewru aranndu, sey a darna joodorde laymaaru fottirde.

³Jo'in sundukru seedamku nder maare, a wiirna ndu bee wiirndallo.

⁴Nastin taabal, taaskitin ko woni dow maagal. Nastin boo jo'inirdum pittirlaaji, jamnu pittirlaaji maajum.

⁵Jo'in guldudum uurle dum kanjeeri yeeso sundukru seedamku. Bil wiirndallo haa dammugal joodorde senaande.

⁶Jo'in hirsirde ngam wulugo guleteedi yeeso dammugal joodorde, waato laymaaru fottirde.

⁷Jo'in daaro hakkunde laymaaru fottirde e hirsirde. Loow ndiyam nder maago.

⁸Darnu wiirndallooji taarotoodi daldal fuu, bil wiirndallo haa dammugal maagal.

⁹Hoo'u nebbam cenirdam. Wuju joodorde senaande e ko woni nder maare fuu bee maajam. Senu nde e kuuje maare fuu, nde laato seniinde.

¹⁰Wuju hirsirde e kuuje maare bee nebbam go. Senu hirsirde, nde laato burnde senaago.

¹¹Wuju daaro e jo'inirdum maago bee nebbam, sen ngo.

¹²Baditin Haruna e bikkoy mum haa dammugal laymaaru fottirde, be labbina ko'e mabbe bee ndiyam.

¹³Bornu Haruna limce ceniide, ruf nebbam go dow maako, sen mo, ngam o huuwanammi kuugal limanku.

¹⁴Baditin boo bikkoy maako, bornu be toggooje.

- ¹⁵Ruf dam dow mabbe bana ndufirda dam dow baaba mabbe, ngam be kuuwanammi kuugal limanku. Dufki nebbam da'am dow mabbe nastina be nder kuugal limanku nduumiingu nder gide mabbe fuu."
- ¹⁶Muusa wadi koo dume fuu bana Jawmiraawo umri mo.
- ¹⁷Lewru aranndu nder nduubu didabru, nyannde go'oore maaru, joodorde senaande darnaama.
- ¹⁸Muusa darni nde. O jo'ini kosde maare, o darni kaataakooje maare, o wadi gaafotoode maare, o darni dajrange maare.
- ¹⁹Nden o we'iti laymaaru dow maare. O we'iti suddaare haa dow maaru, bana Jawmiraawo umruno mo.
- ²⁰O hoo'i alluhaaje seedamku, o waati de nder sundukru. O wadi cabbi haa maaru, o wallini joodorde ngam kefergal dow maaru.
- ²¹O nastini ndu nder joodorde senaande, o bili wiirndallo, o wiirni sundukru seedamku bee maago, bana Jawmiraawo umruno mo.
- ²²O jo'ini taabal nder laymaaru fottirde haa wuttudu joodorde woyla, yaasi wiirndallo.
- ²³O yowndindiri tamseeje jo'inteede dow maagal yeeso Jawmiraawo, bana o umruno mo.
- ²⁴O jo'ini jo'inirdum pittirlaaji nder joodorde laymaaru fottirde haa dum tiitotira bee taabal, wuttudu joodorde nde fombinaare.
- ²⁵O jamni pittirlaaji yeeso Jawmiraawo, bana Jawmiraawo umruno mo.
- ²⁶O jo'ini guldudum uurle dum kanjeeri nder laymaaru fottirde, yeeso wiirndallo.
- ²⁷O wuli dow maajum uureteedum, bana Jawmiraawo umruno mo.
- ²⁸O bili wiirndallo haa dammugal joodorde senaande.
- ²⁹O darni hirsirde haa dammugal joodorde laymaaru fottirde. O lii'i dow maare nguleteenga e dokkal nyaamdu, bana Jawmiraawo umruno mo.
- ³⁰O jo'ini daaro hakkunde laymaaru fottirde e hirsirde, o loowi ndiyam nder maago ngam labbineeki.
- ³¹Muusa e Haruna e bikkoy mum lootira juude e kosde muudum'en,
- ³²nde be nastata laymaaru fottirde fuu. Bana nii be labbinirta ko'e mabbe hiddeko be badito hirsirde, bana Jawmiraawo umruno Muusa.
- ³³O wadi daldal taarotoongal joodorde senaande e hirsirde fuu, o bili wiirndallo haa nastirde maagal. Bana non Muusa timminiri kuugal fuu.

Ruuldere dow joodorde

34 Ruuldere suddi joodorde laymaaru fottirde. Teddungal Jawmiraawo hebbini joodorde.

35 Muusa waawaay nastugo joodorde laymaaru fottirde, ngam ruulde waali dow maaru, teddungal Jawmiraawo hebbini joodorde.

36 Nde ruulde eenigi diga joodorde senaande fuu, Isra'iila'en ummo, mbada jahaale muudum'en.

37 To ruulde eenigaay, be ummataako, haa nyalaade nde eeniga.

38 Ngam nder nyalawma, ruulde Jawmiraawo don dow joodorde senaande. Jemma boo yiite don nder maare yeeso Isra'iila'en nder jahaale ma66e fuu.

Farillaaji Lewi'en

Farillaaji Lewi'en 1

Umrooje dow kirseteedi e guleteedi

- ¹Jawmiraawo ewni Muusa, wolwani mo nder laymaaru fottirde, wi'i mo:
- ²“Umru Isra'iila'en umrooje dow kirseteedi mabbe, wi'be: To goddo yidi lii'anaago Jawmiraawo dokkal, sey o hoo'a ngal haa na'i maako malla dammooji maako.
- ³To o yidi lii'aago nguleteenga nder na'i maako, sey o hoo'a ngaari kalhaldi ndi walaa aybe. Sey o lii'o ndi haa dammugal laymaaru fottirde, ngam haa Jawmiraawo yerdo ndi.
- ⁴O yowa juude maako dow hoore maari, Jawmiraawo boo jaban ndi ngam o yaafo hakkeji goddo oo.
- ⁵O hirsira ngaari man ton yeeso Jawmiraawo. Liman'en danygol Haruna koo'a y'iiy'am maari, mbicca dam haa hirsirde dariinde yeeso laymaaru fottirde, haa bakeeje maare nayi fuu.
- ⁶Nden o bola ndi, o sennda ndi gebe gebe.
- ⁷Liman'en danygol Haruna kubba yiite dow hirsirde, njowndindira ledde dow maage.
- ⁸Nden be koo'a gebe ngaari hawtaade bee hoore maari e bellere maari, be mballina de dow yiite hirsirde.
- ⁹Sey goddo go loota teteki maari e kolce maari cakitiide bee ndiyam. Nden limanjo wula dum fuu dow hirsirde. Kanjum woni nguleteenga. Uurengol maaga belngol fottanan Jawmiraawo.
- ¹⁰To goddo yidi lii'aago nguleteenga nder baali mum malla be'i mum, sey o hoo'a njawdiri ndi walaa aybe.
- ¹¹O hirsira ndi haa wakeere hirsirde woylaare yeeso Jawmiraawo. Liman'en danygol Haruna mbicca y'iiy'am maari haa bakeeje maare nayi fuu.
- ¹²O sennda ndi gebe gebe, limanjo boo wallina gebe maari fuu hawtaade bee hoore maari e bellere maari dow yiite hirsirde.
- ¹³Sey goddo go loota teteki maari e kolce maari cakitiide bee ndiyam. Nden limanjo lii'ano Jawmiraawo dum fuu, wula dum dow hirsirde. Kanjum woni nguleteenga. Uurengol maaga belngol fottanan Jawmiraawo.
- ¹⁴To goddo yidi lii'aago sonndu wuleteendu, sey o hoo'a poola masar malla poola feere.

¹⁵Limanjo wadda nga haa hirsirde, itta hoore maaga, wula nde dow hirsirde. Nden o biɗɗa nga haa wuttudu hirsirde ngam wurtingo y'iya maaga.

¹⁶Sey o itta waywoode maaga bee ko woni nder maare, o sakkina ɗum haa nokkuure ndoondi kirsaaɗi, haa fuunaange hirsirde.

¹⁷O nannga bileeki poola, o fooda ɗi haa o seeka banndu maaga, ammaa taa o sennda ndu gebe ɗiɗi. Nden o wula nga dow hirsirde. Kanjum woni guleteedum. Uurengol man belngol fottanan Jawmiraawo."

Farillaaji Lewi'en 2

Dokkal nyaamdu

¹"To godɗo yiɗi lii'anaago Jawmiraawo dokkal nyaamdu, sey o hoo'a kuroori ɗiggundi, o waɗa nebbam dow maari, o sammuna uurle dow maari boo.

²Nden o yahra ɗum haa liman'en danygol Haruna. Limanjo hoo'a kuroori ɗiggundi deydey tamndande e nebbam, o hoo'a boo uurle man fuu, o wula ɗum dow hirsirde, ɗum geɗal ciftinorgal. Uurengol dokkal man belngol fottanan Jawmiraawo.

³Ammmaa luttuɗum dokkal nyaamdu ɗum geɗal Haruna e danygol mum. Dum geɗal burngal senaago haa dokke guleteede ngam Jawmiraawo.

⁴To a yiɗi lii'aago dokkal nyaamdu tamsaangal diga kaatane, taa waɗ ɗum bee tamre ufnande. Sey ɗum laato tamseeje ɗe kuroori ɗiggundi njiibaandi bee nebbam malla tamseeje bette gujaade nebbam.

⁵To a yiɗi lii'aago tamseeje ca'aade dow beɗol njamndi, sey a waɗa ɗe bee jiibaadum kuroori ɗiggundi e nebbam.

⁶Sey a feta ɗe, a waɗa nebbam dow maaje. Kanjum woni dokkal nyaamdu.

⁷To a yiɗi lii'aago defaadum nder fayannde, sey a waɗa ɗum bee jiibaadum kuroori ɗiggundi e nebbam.

⁸Sey a yahra dokke nyaamdu bana ɗe'e yeeso Jawmiraawo, a hokka ɗe limanjo, kanjo boo o baɗina ɗe haa hirsirde.

⁹O hoo'a geɗal ciftinorgal, o wula ngal dow hirsirde. Uurengol man belngol fottanan Jawmiraawo.

¹⁰Ammmaa luttuɗum dokke nyaamdu ɗum geɗal Haruna e danygol mum. Dum geɗal burngal senaago haa dokke guleteede ngam Jawmiraawo.

¹¹Dokke nyaamdu fuu ɗe lii'antoodon Jawmiraawo, taa mbaɗe ɗe bee ufnirdum. Taa puunaandi malla njumri tawe nder dokke guleteede ngam Jawmiraawo.

¹²Ngadde dum yeeso Jawmiraawo bana gedal aranal haa y'aamle mon, ammaa taa ngule dum dow hirsirde bana dokkal ngal uurengol mum belngol fottanta Jawmiraawo.

¹³Cammine mannda dow dokkal nyaamdu fuu, taa dokkal mon nakkira mannda laatiidam alaama alkawal hakkunde Allah bee moodon.

¹⁴To on ngidfi lii'anaago Jawmiraawo dokkal y'aamle mon aartude, sey on lii'o gabbe alkamaari kesri, ca'aade, namaade. Kanjum dum laati bana dokkal mon haa y'aamle mon aartude.

¹⁵Mbaade nebbam dow dokkal man, besde uurle boo. Kanjum woni dokkal nyaamdu.

¹⁶Limanjo hoo'a gedal ciftinorgal haa gabbe e nebbam, wula ngal, non boo uurle fuu. Dum dokkal guleteengal ngam Jawmiraawo."

Farillaaji Lewi'en 3

Kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah

¹"To godfo yidi lii'aago kirseteenga ngam kawtal yimbe bee Allah, sey o hoo'a ngaari ndi walaa aybe malla nagge nge walaa aybe.

²Sey o yowa junngo maako dow hoore ndabbaawa man, o hirsira nga haa dammugal laymaaru fottirde. Liman'en danygol Haruna mbicca y'iiyam maaga haa bakeeje hirsirde man nayi fuu.

³Nden be lii'ano Jawmiraawo gedal guleteengal haa kirsaanga ngam kawtal yimbe bee Allah: Bellere suddunde kuuje reedu e bellere wonnde dow teteki fuu

⁴e booye bee bellere wonnde dow maaje e bellere dow henre.

⁵Liman'en ngula dum nder yiite hirsirde, hawtaade bee guleteedi. Uurengol man belngol fottanan Jawmiraawo.

⁶To godfo yidi lii'anaago Jawmiraawo ndammoowa ngam kawtal yimbe bee Allah, sey o hoo'a ngorga malla ndewa, nga walaa aybe.

⁷To mbaalu woni dokkal maako, sey o yahra ngu yeeso Jawmiraawo.

⁸O yowa junngo maako dow hoore maagu, o hirsira ngu haa dammugal laymaaru fottirde. Liman'en danygol Haruna mbicca y'iiyam maagu haa bakeeje hirsirde nayi fuu.

⁹Nden be lii'ano Jawmiraawo gedal guleteengal haa kirsaanga ngam kawtal yimbe bee Allah: Waato bellere e wicco ta'aango haa sengorde e bellere suddunde kuuje reedu e bellere wonnde dow teteki fuu

¹⁰e booye bee bellere wonnde dow maaje e bellere dow henre.

¹¹Limanjo wula dūm fuu dow hirsirde, dūm nyaamdu wuleteendu ngam Jawmiraawo.

¹²To dokkal maako woni mbeewa, sey o yahra nga yeeso Jawmiraawo,

¹³o wallina juŋngo maako dow hoore maaga, o hirsira nga haa dammugal laymaaru fottirde. Liman'en danygol Haruna mbicca y'iyaam maaga haa bakeeje hirsirde nayi fuu.

¹⁴Nden be lii'ano Jawmiraawo gedal kirsaanga man guleteengal, waato bellere suddunde kuuje reedu e bellere wonnde dow teteki fuu

¹⁵e booye bee bellere wonnde dow maaje e bellere dow heŋre.

¹⁶Limanjo wula dūm fuu dow hirsirde, dūm nyaamdu wuleteendu ngam Jawmiraawo, uureengol man belngol fottanan mo. Bellere fuu Jawmiraawo jeyi.

¹⁷Taa on nyaama bellere e y'iyaam sam. Koo toy njoodoton fuu, dūm laati farilla nduumiika haa gide mon fuu."

Farillaaji Lewi'en 4

Kirseteedi ngam ittuki hakkeji

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a Isra'iila'en ni'i: "Ndaa ko mbadoton to goddo wadi hakke, luuti umroore Jawmiraawo koo ndeyeere bilaa anniya:

³To hooreejo liman'en wadi hakke, hakke man don dow ummaatoore fuu. Sey o wadda ngaari kalhaldi ndi walaa aybe, o lii'ano ndi Jawmiraawo kirseteendi ngam ittuki hakke maako.

⁴Sey o yahra ngaari man haa dammugal laymaaru fottirde, o yowa juŋngo maako dow hoore maari, o hirsira ndi ton yeeso Jawmiraawo.

⁵Nden o hoo'a y'iyaam maari, o nastina dam nder laymaaru.

⁶O suuwa hoondū maako nder maajam, o wicca dam nde joweedidi yeeso Jawmiraawo haa wiirndallo nder suudu seniindu.

⁷Nden o wada y'iyaam sedda haa luwe guldudum uureteedum dariidum yeeso Jawmiraawo nder laymaaru fottirde. Y'iyaam luttudam fuu, o rufa dam haa les hirsirde wonnde yeeso dammugal laymaaru man.

⁸Sey o hoo'a bellere ngaari kirsaandi fuu, waato bellere suddunde kuuje reedu e bellere wonnde dow teteki fuu

⁹e booye bee bellere wonnde dow maaje e bellere dow heŋre.

¹⁰Bana o waarata bee bellere ngaari kirseteendi ngam kawtal yimbe bee Allah, bana non o ittira bellere man, o wula nde dow hirsirde.

- ¹¹Ammaa laral ngaari e kusel maari fuu e hoore maari e kolce maari e teteki maari bee coowoowe,
- ¹²sey o yahra dum fuu yaasi saŋgeere haa nokkuure senaande nde be ndufata ndoondi kirsaadi, o wula dum ton.
- ¹³To yimbe jama'aare Isra'iila fuu mbadi hakke bilaa anniya, moobre mabbe anndaa be mbadi aybe bee wadugo ko Jawmiraawo hadi.
- ¹⁴To hakke man wangi, sey jama'aare wadda ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittuki hakkeji. Be njahra ndi yeeso laymaaru fottirde.
- ¹⁵Ndotti'en jama'aare njowa juude muudum'en dow hoore maari, be kirsa ndi ton yeeso Jawmiraawo.
- ¹⁶Hooreejo liman'en hoo'a yiy'am maari, nastina dam nder laymaaru.
- ¹⁷O suuwa hoondum maako nder maajam, o wicca dam nde joweedi haa wiirndallo.
- ¹⁸Nden o wada yiy'am sedda haa luwe guldudum uurle dariidum yeeso Jawmiraawo nder laymaaru fottirde. Yiy'am luttudum fuu, o rufa dam haa les hirsirde wonde yeeso dammugal laymaaru.
- ¹⁹Nden o hoo'a bellere ngaari man fuu, o wula nde dow hirsirde.
- ²⁰Sey o wada ngaari ndi'i bana o waarata ngaari kirseteendi ngam ittuki hakkeji go. Bana nii limanjo waarata ngam ittuki hakkeji yimbe, be keban yaafuye boo.
- ²¹Nden o yahra ngaari man yaasi saŋgeere, o wula ndi, bana o wuldata ngaari kirsaandi ngam hakkeji maako. Kanjum woni kirseteenga ngam ittuki hakkeji jama'aare Isra'iila.
- ²²To ardiido wadi hakke, to aybe don dow maako ngam o luuti umroore Jawmiraawo koo ndeyeere bilaa anniya,
- ²³to goddo feere wangi nani mo aybe man, sey o lii'o njawdiri mbeewa ndi walaa aybe.
- ²⁴O yowa juŋgo maako dow hoore maari, o hirsirde ndi haa wakeere hirsirde woylaare, haa nokkuure nde be kirsata guleteedi. Kanjum woni kirseteenga ngam ittuki hakkeji.
- ²⁵Limanjo suuwa hoondum mum nder yiy'am kirsaanga, wada dam haa luwe hirsirde. Nden o rufa yiy'am luttudum haa les maare.
- ²⁶O wula bellere njawdiri fuu dow hirsirde, bana no o waarata bee bellere kirseteendi ngam kawtal yimbe bee Allah. Bana nii limanjo lii'orto kirsaanga ngam ittuki hakkeji ardiido, kanjo boo o heban yaafuye.

²⁷To godɔɔ nder ummaatoore wadi hakke, to aybe don haa maako ngam o y'abbi umroore Jawmiraawo koo ndeyeere bilaa anniya,

²⁸to godɔɔ feere wɔɔginani mo aybe man, sey o lii'o mbeewa nga walaa aybe.

²⁹O yowa juɔngo maako dow hoore maaga, o hirsira nga haa wakeere hirsirde woylaare, haa nokkuure nde be kirsata guleteedi.

³⁰Limanjo suuwa hoondum mum nder y'iyaam kirsaaɔga, wada dam haa luwe hirsirde. Nden o rufa y'iyaam luttudam haa les maare.

³¹O hoo'a bellere mbeewa fuu, bana no o waarata bellere kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah, o wula nde dow hirsirde. Uurengol man belngol fottanan Jawmiraawo. Bana nii limanjo lii'orto kirsaaɔga ngam ittuki hakkeji godɔɔ go, kaɔko boo o heban yaafuye.

³²To godɔɔ yidi lii'aago mbaalu kirseteengu ngam ittuki hakkeji, sey o wadda ndewu ngu walaa aybe.

³³O yowa juɔngo maako dow hoore maagu, o hirsira ngu haa wakeere hirsirde woylaare, haa nokkuure nde be kirsata guleteedi.

³⁴Limanjo suuwa hoondum mum nder y'iyaam kirsaaɔga, wada dam haa luwe hirsirde. Nden o rufa y'iyaam luttudam haa les maare.

³⁵O hoo'a bellere mbaalu fuu, bana no o waarata bellere baali kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah, o wula nde dow hirsirde hawtaade bee guleteedi ngam Jawmiraawo. Bana nii limanjo lii'orto kirsaaɔga ngam ittuki hakkeji godɔɔ go, kaɔko boo o heban yaafuye."

Farillaaji Lewi'en 5

Daliilaaji kirseteedi ngam ittuki hakkeji

¹"Ndaa daliilaaji di godɔɔ lii'oto kirseteedi ngam ittuki hakkeji: To godɔɔ don yeeso kiita, o nani o naaleteedo sonaa o wɔgina ko o yi'i malla ko o nani, ammaa o wɔginaay dum, nden kam dum aybe dow maako.

²To godɔɔ hakkilaay, meemi cobdum koo dume, bana caadɔngu huunde ladde malla caadɔngu ndabbaawa saare malla caadɔngu ladoojum, o laatoto cobdo, dum aybe dow maako.

³To godɔɔ hakkilaay, meemi cobdum koo dume haa neddo, saa'i o anndi dum, dum laatoto aybe dow maako.

⁴To godɔɔ hakkilaay, yaawi, hunake hunayeere o wadan boodum malla kalludum, saa'i o faamti dum, dum laatoto aybe dow maako.

⁵To godɔɔ laatake aybudo nder kuuje de'e, sey o wɔgina hakke maako,

⁶o waddana Jawmiraawo mbaalu malla mbeewa kirseteedum ngam ittuki hakke maako. Limanjo lii'o kirseteedum man ngam ittugo hakke goddo oo.

⁷To goddo waawaay hebugo dum, nden kam o waddana Jawmiraawo pooli masar didi malla pooloy didoy, gootel kirseteengel ngam ittuki hakke, gootel boo guleteengel.

⁸Sey o hokka di limanjo. Limanjo aarta lii'aago poola kirseteenga ngam ittuki hakke. O yewa daande maaga, ammaa taa o itta hoore maaga.

⁹O wicca y'iiy'am maaga sedda haa wuttudu hirsirde, o bid'da y'iiy'am luttudam haa les maare. Kanjum woni kirseteenga ngam ittuki hakke.

¹⁰Nden limanjo lii'o poola feere nguleteenga, fodde umroore. Bana nii limanjo lii'orto kirsaanga ngam ittuki hakke goddo go, kanjo boo o heban yaafuye.

¹¹To goddo waawaay hebugo pooli masar didi malla pooloy didoy, nden kam o wadda kuroori diggundi kilo tati, dum dokkal ngam ittuki hakke. Taa o wada nebbam dow maari, taa o besda uurle boo, dum dokkal ngam ittuki hakke, naa dokkal nyaamdu.

¹²O yahra kuroori man haa limanjo. Kanjo o hoo'a haa maari gedal ciftinorgal, deydey tamndande, o wula dum dow hirsirde, hawtaade bee guleteedi ngam Jawmiraawo. Kanjum woni dokkal ngam ittuki hakke.

¹³Bana nii limanjo lii'orto dokkal ngam daliila hakke goddo go, kanjo boo o heban yaafuye. Kuroori luttundi laatanto liman'en, bana dokke nyaamdu boo."

Kirseteedi ngam jobki aybeeji

¹⁴Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹⁵"To goddo yewi umroore Allah, wadi hakke bilaa anniya ngam o hokkaay Jawmiraawo ko woodani dum, sey o waddana Jawmiraawo njawdiri mbaalu ndi walaa aybe, ndi kirseteendi ngam jobki aybe maako. Saman maari fota bee ceede cardi fodde etirgal suudu seniindu.

¹⁶Kadiboo o yoba ko o hokkaayno, o besda dow maajum yebre woore nder gebe jowi boo. O hokka dum fuu limanjo. Limanjo lii'o njawdiri kirseteendi ngam jobki aybe goddo go, kanjo boo o heban yaafuye.

¹⁷To goddo hakkilaay, luuti umroore Jawmiraawo koo ndeyeere, dum aybe dow maako.

¹⁸Sey o yahrana limanjo njawdiri mbaalu ndi walaa aybe, ndi kirseteendi ngam jobki aybe maako. Saman maari fota deydey no a ta'ata. Limanjo lii'o kirseteendi man ngam daliila aybe ko goddo wadi bilaa anniya go, kanjo boo o heban yaafuye.

¹⁹Kanjum woni kirseteenga ngam jobki aybe, ngam o wafi aybe dow Jawmiraawo fakat.”

²⁰Jawmiraawo besdi wi'ugo Muusa:

²¹“Ndaa daliilaaji di goddo lii'oto kirseteenga ngam jobki aybe: To goddo wafi hakke, yewi umroore Jawmiraawo, ngam o sali hokkititgo ko keeddiddiraawo maako sigi haa maako malla ko o hooci haa keeddiddiiko malla ko o wujji malla ko o jalti mo bee doole

²²malla o tawi huunde majjunoonde, o fewi dow maajum, o hunake dow fewre, o wi'i o tawaay dum malla o hunake dow fewre ngam suudugo aybewol koo ngole irin maajum,

²³⁻²⁴to goddo wafi hakkeeji irin di'i, sey o yoba koo dume ko o hebi bee rikici maako. Nyalaade nde o lii'oto kirseteenga jobki aybe maako, sey o hokkita dum jawmiijum, o besda dow maajum yebre woore nder gebe jowi boo.

²⁵Sey o waddana Jawmiraawo njawdiri mbaalu ndi walaa aybe, ndi kirseteendi ngam jobki aybe maako. Saman maari fota deydey no a ta'ata.

²⁶Limanjo lii'ano ndi Jawmiraawo kirseteendi. Goddo go heban yaafuye aybeeji mum di o wafi fuu. ”

Farillaaji Lewi'en 6

Umrooje dow guleteedi

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²“Umru Haruna e bibbe mum ni'i: Ndaa umroore dow guleteedi. Sey nguleteenga waala dow hirsirde haa fajiri, yiite boo waala hubbugo dow maare.

³Nden limanjo borno toggoore len e gajeere len. O itta ndoondi guleteedi dow hirsirde, o jippina ndi banje maare.

⁴Nden o borto limce maako, o borno limce godde. Baawo man o yahra ndoondi yaasi sanjeere haa nokkuure senaande.

⁵Taa yiite dow hirsirde nyifa sam. Nde weeti fuu, limanjo wallina ledde dow maage, taaskitina guleteedi dow maage, wula bellere kirsaadi ngam kawtal yimbe bee Allah dow maage boo.

⁶Yiite tokko hubbugo dow hirsirde, taa nge nyifo sam.”

Dokke nyaamdu

⁷“Ndaa umroore dow dokke nyaamdu. Limanjo mo danygol Haruna lii'ano Jawmiraawo dokkal nyaamdu yeeso hirsirde.

⁸Nden o hoo'a kuroori diggundi njiibaandi bee nebbam go, deydey tamndande, non boo uurle fuu. O wula dum dow hirsirde, dum gedal ciftinorgal. Uurengol maajum belngol fottanan Jawmiraawo.

⁹Liman'en nyaama luttudum. Be mbada tamseeje de ufnaaka bee man, be nyaama de haa nokkuure seniinde, haa daldal laymaaru fottirde.

¹⁰Taa be tamsa dum bee ufnirdum. Jawmiraawo hokki be dum, dum gedal mabbe haa dokke guleteede ngam Jawmiraawo. Dum burdum senaago, bana kirseteedi ngam ittuki hakkeeki e jobki aybeeji boo.

¹¹Dum farilla nduumiika haa gide mon fuu: Koo moy gorko mo danygol Haruna nyaama dum. Dum gedal mabbe haa dokke lii'anaade Jawmiraawo. To godfo feere meemi dum, o senoto."

¹²Ndaa umroore nde Jawmiraawo hokki Muusa

¹³dow nastinki limanjo mo danygol Haruna nder kuugal mum: "Nyalaade be nastinta mo nder kuugal maako, sey o lii'ano Jawmiraawo kuroori diggundi kilo tati, reeta man fajiri, reeta boo kiikiide, kal-kal bee dokkal nyaamdu nyalaade nyalaade.

¹⁴O jiiba ndi bee nebbam, o sa'a dum dow bedol njamndi. Nden o feta dum, o wula dum, dum laato uurengol belngol pottananngol Jawmiraawo.

¹⁵Koo moy mo danygol Haruna, mo laatoto hooreejo liman'en, lii'o dokkal nga'al. Dum dokkal guleteengal ngam Jawmiraawo. Kanjum woni farilla nduumiika.

¹⁶Dokkal nyaamdu ngal limanjo hokkata, ngal guleteengal fuu, ngal nyaamataake."

Kirseteedi ngam jobki aybeeji

¹⁷Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹⁸"Umru Haruna e biibe mum umroore dow kirseteedi ngam ittuki hakkeeki. Sey be kirsata ndabbaawa ngam ittuki hakkeeki haa wakeere hirsirde woylaare, haa nokkuure nde be kirsata guleteedi boo. Kirseteenga nga'a nga burnga senaago.

¹⁹Limanjo lii'otoodo kirseteenga man, nyaama nga haa nokkuure seniinde, haa daldal laymaaru fottirde.

²⁰To godfo feere meemi kusel maaga, senaare maaga torran mo. To yiy'am maaga sedda wiccake haa limce godfo, sey o lootu pellet haa yiy'am meemi haa nokkuure seniinde.

²¹To limanjo defi kusel maaga nder fayannde loope, sey o fusa nde. Ammaa to o defi ngel nder fayannde njamndi, sey o yigga nde, o lalla nde.

²²Worbe fuu nder asli liman'en nyaaman kusel man, ngel burngel senaago.

²³Ammaa to limanjo yahri y'iyy'am kirseteennga nder laymaaru fottirde ngam ittuki hakkeeki, nden kam kusel maaga nyaamataake, sey o wula ngel fuu."

Farillaaji Lewi'en 7

Kirseteedi ngam jobki aybeeji

- ¹"Ndaa umroore dow kirseteedi ngam jobki aybeeji. Di burdi senaago.
- ²Sey be kirsata ndabbaawa ngam jobki aybeeji haa wakeere hirsirde woylaare, haa nokkuure nde be kirsata guleteedi boo. Be mbicca y'iyy'am maaga haa bakeeje hirsirde man nayi fuu.
- ³Be koo'a bellere maaga fuu, waato wicco e bellere suddunde kuuje reedu
- ⁴e booy'e bee bellere wonnde dow maaje e bellere dow henre.
- ⁵Limanjo wula dum fuu dow hirsirde, dum nyaamdu wuleteendu ngam Jawmiraawo. Kanjum woni kirseteennga ngam jobki aybeeji.
- ⁶Worbe fuu nder asli liman'en nyaaman kusel maaga. Sey be nyaama ngel haa nokkuure seniinde ngam ngel burngel senaago.
- ⁷Woodi umroore woore dow kirseteedi ngam ittuki hakke e jobki aybe didi fuu: Kusel maaji laatanto limanjo lii'otoodo di.
- ⁸Non boo lara ndabbaawa nguleteennga laatanto limanjo lii'otoodo nga.
- ⁹Dokkal nyaamdu koo ngale defaangal nder fayannde malla ca'aangel dow bedol njamndi, laatanto limanjo lii'otoodo ngal.
- ¹⁰Ammaa dokke kuroori njiibaandi bee nebbam malla jiiibaaka, kanje laatanto liman'en danygol Haruna fuu, be cennda de hakkunde mabbe."

Kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah

- ¹¹"Ndaa umroore dow kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah, di lii'antoodon Jawmiraawo.
- ¹²To goddo waddi kirseteennga nga'a ngam yettugo Allah, sey o wadda ndabbaawa hawtaade bee dokkal tamseeje de ufnaaka. O wadda tamseeje de kuroori diggundi njiibaandi bee nebbam malla tamseeje bette gujaade bee nebbam malla tamre kuroori diggundi njiibaandi bee nebbam.
- ¹³O besda boo tamseeje ufnaade dow dokkal maako ngal o yettirta Allah.
- ¹⁴Sey o lii'ano Jawmiraawo yebre dokkal maako woore, nde laatanto limanjo dufando y'iyy'am kirseteennga maako haa les hirsirde.
- ¹⁵Ammaa kusel kirseteennga ngam kawtal yimbe bee Allah, ngam yettugo Allah, nyaame nyalaade be kirsata nga, taa ngel lutta haa janngo man.

¹⁶To goddo waddi kirseteenga nga'a ngam o hebbina togayeere malla to dum dokkal caahiingal, nden kam be nyaama nga nyalaade be kirsata nga, janngo man boo be nyaama ko lutti.

¹⁷Ammaa ko lutti haa nyannde tatabre, sey be ngula dum.

¹⁸To be nyaami kusel luttungel nyannde tatabre, Allah yerdataako goddo oo. Allah limantaa mo nga, nga cobnga. Koo moy nyaami kusel man, nastini hoore mum nder aybe.

¹⁹Kusel ngel meemi cobdum koo dume, nyaamataake, sey wulugo ngel. Koo moy cenaado to yidi, nyaama kusel kirseteenga nga'a.

²⁰Ammaa to goddo cobdo nyaami kirsaanga lii'anaanga Jawmiraawo ngam kawtal yimbe bee Allah, o gurtinteedo jama'aare maako.

²¹Non boo to o meemi cobdum koo dume haa yimbe malla dabbaaji malla ladooji, nyaami kusel maaga, o gurtinteedo diga jama'aare maako."

²²Jawmiraawo umri Muusa,

²³o wi'a Isra'iila'en ni'i: "Taa on nyaama bellere na'i malla baali malla be'i sam.

²⁴To ndabbaawa waati malla to huunde ladde faddi nga, on mbaawan huuwtinirgo bellere maaga ngam kuude feere feereeje, ammaa taa on nyaama nde.

²⁵Dabbaaji potandi ngam on lii'ano di Jawmiraawo guleteedi, to goddo nyaami bellere maaji, o gurtinteedo diga jama'aare maako.

²⁶Koo toy on njoodoto fuu, taa on nyaama yiy'am dabbaaji malla colli.

²⁷To goddo nyaami yiy'am, o gurtinteedo diga jama'aare maako."

²⁸Jawmiraawo umri Muusa,

²⁹o wi'a Isra'iila'en ni'i: "Koo moy lii'otoodo kirseteenga ngam kawtal yimbe bee Allah, sey o waddana Jawmiraawo dokkal diga kirseteenga man.

³⁰Gedal Jawmiraawo guleteengal, sey o wadda ngal bee juude maako: Bellere ndabbaawa e biiwol maaga. O bangta biiwol man yeeso Jawmiraawo.

³¹Limanjo wula bellere dow hirsirde, ammaa biiwol laatanto liman'en.

³²Dango nyaamo woni gedal limanjo, ittaangal diga kirseteenga ngam kawtal yimbe bee Allah.

³³Kango woni gedal limanjo bii Haruna lii'otoodo yiy'am e bellere kirsaanga ngam kawtal yimbe bee Allah.

³⁴Biiwol maaga woni dokkal, daɲngo nyaamo boo woni gedal ittaangal haa kirsaanga nga'a. Jawmiraawo hoo'i dūm haa Isra'iila'en, yedi dūm liman'en. Kanjum dūm farilla nduumiika ngam Isra'iila'en.

³⁵Kanjum woni gedal Haruna e bibbe mum haa dokke guleteede ngam Jawmiraawo. Be kebi ngal nyalaade be kalfitinaama kuugal mabbe.

³⁶Nyalaade man Jawmiraawo umri Isra'iila'en ndokka liman'en gedal man haa kirseteedi mabbe. Dum farilla nduumiika haa gide mabbe fuu."

³⁷Kanjum woni umrooje dow guleteedi e dokke nyaamdu e kirseteedi ngam ittuki hakkeji e kirseteedi ngam jobki aybeeji e dokkal ngam nastuki kuugal limanku e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah.

³⁸Jawmiraawo umri Muusa umrooje de'e haa hooseere Sina nder ladde, nyalaade o umri Isra'iila'en be lii'ano mo dokke mabbe.

Farillaaji Lewi'en 8

Lii'eeke Haruna e bibbe mum haa kuugal limanku

(Gurtaaki 29:1-37)

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Sey a yahra Haruna e bibbe mum haa dammugal laymaaru fottirde. Waddu boo limce limanku e nebbam cenirdam e ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittuki hakkeji e jawdi baali didi e silaawo bee tamseeje de ufnaaka.

³Nden moobtu jama'aare fuu ton."

⁴Muusa wadi bana Jawmiraawo umri mo. Nde jama'aare moobi,

⁵o wi'i yimbe: "Mi wadan jonta ko Jawmiraawo umri yam."

⁶Muusa badini Haruna e bibbe mum, yiiwi be.

⁷O borni Haruna toggoore e alkibbaare, o taadi mo taadorgol. Nden o borni mo dancikiire, o habbi nde bee taadorgol maare cannyaangol.

⁸Nden o habbi jiiba wibbere dow maagel, o nastini nder maaka kaa'e kur'u bi'eteede uriima e tumiima.

⁹O meeti mo meetaleewol, o wadi fawne ceniide de kanjeeri delemndi haa yeeso maagol, bana Jawmiraawo umruno mo.

¹⁰Nden Muusa hoo'i nebbam cenirdam, wuji joodorde Jawmiraawo e ko woni nder maare fuu. Bana non o seniri dūm.

¹¹O wicci dam sedda dow hirsirde, nde joweedidi, o wuji hirsirde e kuuje kuugal dow maare e daaro e jo'inirdum maago, ngam senugo dūm.

¹²Nden o wadi dam sedda dow hoore Haruna, ngam senugo mo.

- ¹³Baawo man o badini bibbe Haruna. O borni be toggooje, o taadi be taadorli, o hufni be kufneeje, bana Jawmiraawo umruno mo.
- ¹⁴Nden Muusa waddi ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittuki hakkeeji. Haruna e bibbe mum njowi juude muudum'en dow hoore maari.
- ¹⁵Muusa hirsi ndi, hoo'i y'iyy'am maari sedfa, wuji dam bee hoondu mum haa luwe hirsirde, ngam senugo nde. O rufi y'iyy'am luttudam haa les hirsirde. Bana non o labbiniri nde, o seni nde.
- ¹⁶Muusa hoo'i bellere suddunde kuuje reedu e bellere dow henre e booye bee bellere wonnde dow maaje e wuli dum fuu dow hirsirde.
- ¹⁷O hoo'i luttudum ngaari, lalal maari e kusel maari e coowoowe maari, o wuli dum yaasi sanngere, bana Jawmiraawo umruno mo.
- ¹⁸Nden Muusa waddi njawdiri mbaalu nguleteendi. Haruna e bibbe mum njowi juude muudum'en dow hoore maari.
- ¹⁹Muusa hirsi ndi, wicci y'iyy'am maari haa bakeeje hirsirde man nayi fuu.
- ²⁰⁻²¹O ta'i ndi fodde gebe maari, o looti teteki maari e kolce maari, o wuli hoore e bellere e gebe maari fuu dow hirsirde, bana Jawmiraawo umruno mo. Dum ngulaanga ngam Jawmiraawo nga yiite nyaami dum, uurengol man fottani mo.
- ²²Nden Muusa waddi njawdiri mbaalu didawri, waato njawdiri ngam kalfitinki kuugal. Haruna e bibbe mum njowi juude muudum'en dow hoore maari.
- ²³Muusa hirsi ndi, hoo'i y'iyy'am maari sedfa, wadi dam haa deblekeere nofru Haruna nyaamru e hoondu wordu junngo maako nyaamo e ndu kosngal maako nyaamal.
- ²⁴Nden o badini bibbe Haruna, o wadi y'iyy'am sedfa haa deblekeeje noppi mabbe nyaami e kooli gordi juude mabbe nyaame e di kosde mabbe nyaame. Nden o wicci y'iyy'am luttudam haa bakeeje hirsirde man nayi fuu.
- ²⁵Muusa hoo'i bellere njawdiri e wicco e bellere suddunde kuuje reedu e bellere dow henre e booye bee bellere wonnde dow maaje, non boo danggo maari nyaamo.
- ²⁶O hoo'i boo diga silaawo tamseeje de ufnaaka, jo'inaade yeeso Jawmiraawo, tamseere nde ufnaaka woore e tamseere jiibaande bee nebbam woore e tamseere wettere woore, o jo'ini de dow bellere e danggo man.
- ²⁷O hokki dum fuu haa juude Haruna e bibbe mum, be bangta dokke de'e, be lii'o de yeeso Jawmiraawo.
- ²⁸Nden Muusa hoo'i dum fahin, wuli dum dow hirsirde, haa dow ngulaanga go. Kanjum woni kirsaanga ngam kalfitinki kuugal. Dum ngulaanga ngam Jawmiraawo, uurengol maaga belngol fottani mo.

²⁹Nden Muusa hoo'i biiwol njawdiri, bangti ngol, lii'i ngol yeeso Jawmiraawo. Ngol laati gedal Muusa haa njawdiri kalfitinki kuugal. Muusa wadi koo dume fuu bana Jawmiraawo umruno mo.

³⁰Baawo man Muusa hoo'i nebbam cenirdam e y'iyyam ngondam dow hirsirde. O wicci dam dow Haruna e limce mum, non boo dow bibbe Haruna e limce muudum'en. Bana non o seniri be, kambe e limce mabbe.

³¹Muusa wi'i Haruna e bibbe mum: "Ndefe kusel nge'el haa dammugal laymaaru fottirde. Nyaame ngel ton hawtaade bee tamseeje gonde nder silaawo dokke ngam kalfitinki kuugal mon, bana umrumi on.

³²Luttudum kusel e tamseeje, ngule dum bee yiite.

³³Taa cotte haa dammugal laymaaru fottirde nyalde joweedi, sey to nyalde kalfitinki kuugal mon timmi. Ngam sey kalfitinki kuugal mon wada nyalde joweedi.

³⁴Jawmiraawo umri en wadugo ko en mbaadi hannde, ngam ittuki hakkeji mon.

³⁵Njooɗe ton haa dammugal laymaaru fottirde nyalde joweedi, jemma bee naange fuu. Njaggane Jawmiraawo, ngam taa on maaya. Bana non Jawmiraawo umri yam."

³⁶Haruna e bibbe mum mbaadi koo dume ko Jawmiraawo umri bee hunnduko Muusa.

Farillaaji Lewi'en 9

Haruna fuddi lii'aago kirseteedi

¹Nde asaweere kalfitinki kuugal timmi, jaŋngo man Muusa ewni Haruna e bibbe mum e ndotti'en Isra'iila.

²O wi'i Haruna: "Hoo'u ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittuki hakkeji e njawdiri mbaalu nguleteendi, diɗi fuu di ngalaa aybe. Lii'ana di Jawmiraawo.

³Nden yeccu Isra'iila'en be koo'a njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeji e gaggel ngel nduubu e jawgel mbaalu ngel nduubu dum nguleteedum, dum fuu dum walaa aybe

⁴e ngaari kalhaldi e njawdiri mbaalu, di kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah. Be lii'ano di Jawmiraawo hawtaade bee dokkal nyaamdu njiibaangal bee nebbam. Ngam Jawmiraawo wanganan be hannde."

⁵Ko Muusa umri be, be ngaddi dum fuu yeeso laymaaru fottirde. Jama'aare fuu moobi ton, dari yeeso Jawmiraawo.

⁶Muusa wi'i be: "Jawmiraawo umri on wadugo dum fuu, ngam haa tedduŋgal maako wanganana on."

- ⁷Nden o wi'i Haruna: "Yah haa hirsirde, lii'a kirseteenga e nguleteenga ngam ittuki hakke ma e hakkeji yimbe. Lii'a kirseteenga ngam ittuki hakkeji yimbe, bana Jawmiraawo umri dūm."
- ⁸Haruna yehi haa hirsirde, hirsirde ngaari kalhaldi ngam ittuki hakke muudum.
- ⁹Bibbe maako ngaddani mo y'iya maari. O suuwi hoondū maako nder maajam, o wuji dām haa luwe hirsirde. O rufi y'iya luttudām haa les hirsirde.
- ¹⁰Nden o hoo'i bellere e booye e bellere dow henre ngam ittuki hakke go, o wuli dūm dow hirsirde, bana Jawmiraawo umruno Muusa.
- ¹¹Ammaa kusel e laral, o wuli dūm yaasi saŋgeere.
- ¹²Nden Haruna hirsirde nguleteenga mum. Bibbe maako ngaddani mo y'iya maaga. O wicci dām haa bakeeje hirsirde man nayi fuu.
- ¹³Be ndokki mo hoore maaga e gebe maaga feere, o wuli de dow hirsirde.
- ¹⁴Nden o looti teteki maaga e kolce maaga, o wuli dūm dow hirsirde, haa dow ngulaanga.
- ¹⁵Baawo man o lii'i dokkal yimbe. O hoo'i njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeji maabe. O hirsirde ndi, o lii'i ndi bana kirsaanga naane ngam ittuki hakke maako.
- ¹⁶O waddi boo gaggel e njawdiri guleteedum, o lii'i dūm fodde umroore.
- ¹⁷O lii'i dokkal nyaamdu, o hoo'i haa maagal deydey tamndande, o wuli dūm dow hirsirde. Kanjum woni besdaari dow nguleteenga fajiri fajiri.
- ¹⁸Nden o hirsirde ngaari kalhaldi e njawdiri mbaalu ngam kawtal yimbe bee Allah. Bibbe maako ngaddani mo y'iya maaji, o wicci dām haa bakeeje hirsirde man nayi fuu.
- ¹⁹Be koo'i bellere ngaari e wicco njawdiri e bellere suddunde teteki e booye e bellere dow henre,
- ²⁰be mballini dūm dow biiwol ngaari e biiwol njawdiri. Haruna wuli bellere fuu dow hirsirde.
- ²¹O baŋgti biiwi e daŋgo nyaamo yeeso Jawmiraawo, bana Muusa umruno mo.
- ²²Nde Haruna timmini lii'aago kirsaadi di'i fuu: Waato ngam ittuki hakke e guleteenga e ngam kawtal yimbe bee Allah, o baŋgti juude maako dow yimbe, o barkidini be, nden o jippi.
- ²³Muusa e Haruna nasti laymaaru fottirde. Nden be ngurti, be mbarkidini yimbe. Tedduŋgal Jawmiraawo waŋgani be fuu.

²⁴Jawmiraawo jippini yiite, nge nyaami nguleteekoy e bellere dow hirsirde. Yimbe ummaatoore fuu ngi'i dum, be kooli bee seyo. Nden be kujidi.

Farillaaji Lewi'en 10

Aybe Nadab e Abihu

¹Nadab e Abihu, biɓɓe Haruna, koo'i pehe uurorde, mbaɗi y'ulbe yiite dow maaje, mbaɗi uurle, lii'ani dum Jawmiraawo. Ammaa yiite man laataaki seniinge, ngam Jawmiraawo umraay be lii'aago dum.

²Law Jawmiraawo jippini yiite, nge mbari be ton yeeso Jawmiraawo.

³Muusa wi'i Haruna: "Kanjum woni ko Jawmiraawo wi'i saa'i o wi'no: Sey baditittoobe yam anndita senaare am, be teddinammi yeeso ummaatoore am fuu." Haruna jeedi siriw.

⁴Muusa ewni Miisayel e Elicafan biɓɓe Uzziyel bappaanyo Haruna, wi'i be: "Ngare, cottine maaybe mon yeeso suudu seniindu, njahre be yaasi saɗngeere."

⁵Be ngari, be eftiri be bee toggooje maɓɓe, be njahri be yaasi saɗngeere, bana Muusa umri be.

⁶Nden Muusa wi'i Haruna e biɓɓe mum Eli'azaaru e Itamar: "Taa njoofe gaasa ko'e mon, taa ceeke limce mon boo, ngam taa maayon, taa Jawmiraawo tikkana jama'aare fuu. Ammaa banndiraabe mon, Isra'iila'en fuu mboya ngam daliila yiite nge Jawmiraawo neli dum.

⁷Taa cotte haa dammugal laymaaru fottirde, ngam taa maayon, ngam nebbam Jawmiraawo cenirdam don dow ko'e mon." Be mbaɗi ko Muusa wi'i be.

Umrooje ngam liman'en

⁸Jawmiraawo wi'i Haruna:

⁹"An e biɓɓe ma, taa on nasta laymaaru fottirde to on njari inaboojam malla nguykinooram feere, ngam taa maayon. Kanjum woni farilla nduumiika haa danygol mon fuu.

¹⁰Sey on cenndindira ceniidum bee ko senaaki, on cenndindira cobdum bee laabɗum.

¹¹Sey on ekkatina Isra'iila'en farillaaji fuu di umrumi on bee hunduko Muusa."

¹²Muusa wi'i Haruna e biɓɓe mum luttube, Eli'azaaru e Itamar: "Koo'e ko lutti haa dokkal nyaamdu ngam Jawmiraawo, mbaɗe tamseeje de ufnaaka bee man. Nyaame de baɗnge hirsirde, ngam dokkal nga'al ngal ceniingal masin.

¹³Nyaame dum haa nokkuure seniinde. Kanjum woni gedal ma e gedal biɓɓe ma haa dokke guleteede ngam Jawmiraawo. Bana non Jawmiraawo umri yam.

¹⁴Onon e bibbe mon worbe e rewbe nyaama biiwol bangtaangol e danngo ittaango. Kanjum woni gedal mon e bibbe moodon haa kirseteedi ngam kawtal Isra'iila'en bee Allah. On nyaama dum haa nokkuure laabnde.

¹⁵Koo ndey Isra'iila'en ngaddata bellere wuleteende ngam Jawmiraawo, be ngadda boo biiwol bangteteengol e danngo itteteengo ngam maako. To dokkal nga'al bangtaama yeeso Jawmiraawo, ngal laatanto on e danygol mon haa foroy, bana Jawmiraawo umri dum."

¹⁶Muusa dabbiti njawdiri kirsaandi ngam ittuki hakke, ammaa o tawi be nguli ndi, timmi. Ngam maajum o tikkani Eli'azaaru e Itamar bibbe Haruna luttube. O yami be:

¹⁷"Koni on nyaamaay kirsaanga ngam ittuki hakke nga'a haa nokkuure seniinde? Nga burnga senaago. Jawmiraawo hokki on nga ngam roondaago aybeeji jama'aare e yaafaago hakkeji maare yeeso Jawmiraawo.

¹⁸Be ngaddaay yiy'am maaga nder suudu seniindu. Ngam maajum haani on nyaama nga haa nokkuure seniinde, bana umrumi on."

¹⁹Haruna jaabi: "A anndi be lii'ani Jawmiraawo hannde kirsaanga mabbe ngam ittuki hakkeji e ngulaanga mabbe. Nden bone de'e kebi yam. To mi nyaami hannde kusel kirsaanga ngam ittuki hakke, dum fottanan Jawmiraawo na?"

²⁰Muusa nani, yerdi dum.

Farillaaji Lewi'en 11

Dabbaaji nyaameteedi

(Tooktaaki Tawreeta 14:3-21)

¹Jawmiraawo umri Muusa e Haruna,

²be mbi'a Isra'iila'en ni'i: "Caka dabbaaji gondi nder duniyaaru, ndaa di nyaamoton:

³Dabbaaji mardi kolongi ceekaadi, lornandi waacere boo.

⁴⁻⁶Ammaa taa nyaame geeloodi e jama-gudde e boji. Ndaare di bana cobdi, ngam di lornan waacere, ammaa di ngalaa kolongi ceekaadi.

⁷Taa nyaame gaduuji. Di cobdi, di mari kolongi ceekaadi, ammaa di lornataa waacere.

⁸Taa nyaame dabbaaji di'i, taa meeme nyawmande maaji boo, ngam dum cobdum ngam moodon.

⁹Ndaa kuuje de on nyaamata caka kuuje gonde nder ndiyam, waato nder beeli e maaje. On nyaama liddi mardi dongi e kobe fuu.

- ¹⁰Ammaa kuuje pamare malla kuuje godde gonde nder ndiyam fuu laatanto on nyiddude.
- ¹¹De nyiddude, taa nyaame de. To de mbaati, ndaare de de nyiddude.
- ¹²Kuuje gonde nder ndiyam koo deye de ngalaa dongi e kobe, laatano on nyiddude.
- ¹³⁻¹⁹Ndaa colli nyiddudi, di nyaamataake: Dutal, duujiire, ciilal, maafiire, jigaawal mangal e pamaral, leekuwal, ndawu, sonndu mbeela raneeru, ngaasiyoowal, cooduwal, lamnjatal, nanngowal lidfi, njoofe-be'iiru, non boo wilwildu.
- ²⁰Kuukoy markoy bileeji e ladoohoy fuu, laatano on nyiddukoy.
- ²¹Sey ko mari kosde bee jokke ngam diwugo, kanjum tan nyaamoton,
- ²²waato babatti e irin maaji fuu.
- ²³Ammaa kuukoy ladoohoy markoy bileeji luttukoy fuu laatano on nyiddukoy.
- ²⁴⁻²⁸Dabbaaji godfi cobnan on. Koo moy meemi caadnguuji maaji, soban haa kiikiide. Koo moy efti caadnguuji maaji, sey loota limce mum, ammaa cobki maako tabitan haa kiikiide. Dum dabbaaji mardfi kolongi, ammaa kolongi man ceekaaka, di lornataa waacere. Non boo dabbaaji mardfi kosde nayi bee jagge muudum'en.
- ²⁹⁻³⁰Ndaare doombi e pallaade e jukujahe e irin maaje e domdombe fuu bana cobde.
- ³¹To de mbaati, koo moy meemi de, soban haa kiikiide.
- ³²To de mbaati, de ndo'ake dow huunde koo ndeye, nde soban: Waato kuuje gadaade bee leggal e limce e lalal e buhu, ko goddo huuwtinirta fuu. Sey on cuuwa dum nder ndiyam, ammaa cobki maajum tabitan haa kiikiide.
- ³³To irin kuuje baatde de'e ndo'ake nder fayannde loope, ko woni nder maare fuu soban, sey on pusa fayannde man boo.
- ³⁴To ndiyam don nder fayannde man, goddo rufi dam dow nyaamdu koo nduye, ndu soban. Non boo to njaram don nder fayannde man, dam soban.
- ³⁵To irin kuuje baatde de'e ndo'ake dow huunde, nde soban. To dum tamsirdu malla fayannde, sey on pusa dum, dum cobdum, dum laatanto on cobdum boo.
- ³⁶Ammaa seeboore e waawru sobataa, sey meemdo ko waati nder ton, soban.
- ³⁷To dum do'ake dow aawdi aaweteendi, ndi sobataa.
- ³⁸Ammaa to goddo aarti, soofni aawdi man, dum do'ake dow maari, nden kam ndi soban.
- ³⁹To ndabbaawa nyaameteenga waati, koo moy meemdo nga soban haa kiikiide.

⁴⁰Koo moy nyaami kusel ndabbaawa man, sey loota limce mum. Ammaa cobki maako tabitan haa kiikiide. Koo moy efti nga boo, sey loota limce mum. Ammaa cobki maako tabitan haa kiikiide.

⁴¹Kuuje dimmbotoode dow lesdi fuu, de nyiddude. Taa nyaame de.

⁴²Bana: Ladooju fuu malla ko mari kosde nayi fuu malla ko mari kosde duudde fuu. Taa nyaame dum.

⁴³⁻⁴⁴Taa laate on nyiddube bee nyaamugo kuuje de'e, taa cobne ko'e mon bee maaje. Min woni Jawmiraawo Allah mon. Ngam man cene ko'e mon, laate on seniibe, ngam min mi ceniido.

⁴⁵Min woni Jawmiraawo gurtindo on lesdi Misra ngam mi laato Allah mon. Laate on seniibe, ngam min mi ceniido.

⁴⁶Kanjum woni umroore dow dabbaaji e colli e mardum yonki nder ndiyam e ko dimmboto dow lesdi fuu.

⁴⁷Sey on cenndindira cobdum bee ko sobaay, on cenndindira dabbaaji nyaameteedi bee ko nyaamataake."

Farillaaji Lewi'en 12

Cenki rewbe besnube

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a Isra'iila'en ni'i: "To debbo danyi bidfo gorko, o cobfo nyalde joweedi, bana o cobfo saa'i lootgol maako.

³Nyannde joweetatabre be njuulna binngel.

⁴Baawo man debbo munya nyalde cappande tati e tati, haa o laaba e yiifam maako. Taa o meema ceniidum koo dume, taa o wara haa suudu seniindu boo, sey to wakkati cenki maako timmi.

⁵Ammaa to o danyi bidfo debbo, o cobfo asaweeje di, bana o cobfo saa'i lootgol maako. Baawo man o munya nyalde cappande joweego e joweego, haa o laaba e yiifam maako.

⁶To wakkati cenki maako timmi, baawo o danyi bidfo gorko malla debbo, sey o wadda jawgel guleteengel ngel nduubu e poola malla poola masar kirseteenga ngam ittuki hakke. O hokka dum limanjo haa dammugal laymaaru fottirde.

⁷Kanjo o lii'ano dum Jawmiraawo, o wadana debbo ittuki cobki maako, ngam o laaba e ilol yiifam maako. Kanjum woni umroore dow rewbe besnube.

⁸To debbo waawaay hebugo jawgel, nden kam o wadda pooli masar di malla pooloy di, gootel guleteengel, gootel boo kirseteengel ngam ittuki hakke. Limanjo wadana mo ittuki cobki maako, ngam o laaba."

Farillaaji Lewi'en 13

Umrooje dow kuuduuje

¹Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna:

²“To goddo woodi buudi malla fuufre malla irin faarde feere haa banndu mum, to warti dum sadaawre koo ndeyeere, sey be ngadda mo yeeso Haruna, limanjo malla yeeso goddo danygol Haruna.

³Limanjo laara huuduure lalar man. To suufuwol nder huuduure laatake daneewol, huuduure boo furi luggugo dow lalar taariingal nde, nden kam dum sadaawre fakat. Limanjo laaran nyawdo oo, seedoto o cobdo.

⁴Ammaa to irin faarde haa banndu maako ranwi, buraay luggugo dow lalar taariingal nde, suufuwol boo ranwaay, nden kam limanjo sennda mo bee yimbe nyalde joweedi.

⁵Nyannde joweedidawre limanjo laara mo fahin. To o yi'aay huuduure besdake, nde wa'i bana naane, sey o sennda mo bee yimbe nyalde joweedi fahin.

⁶Nyannde joweedidawre limanjo laara mo fahin. To o yi'i huuduure ustake, yaajaay haa lalar, sey o seedo goddo man o laabdo, dum fuufre meere non. Sey goddo man loota limce mum ngam o laaba.

⁷Ammaa to fuufre besdake haa lalar maako, baawo limanjo seedi mo o laabdo, sey o wanga yeeso limanjo kadiboo.

⁸Limanjo laara mo fahin. To fuufre besdake haa lalar maako fakat, limanjo seedoto mo o cobdo, ngam dum sadaawre fakat.

⁹To sadaawre koo ndeyeere nanngi banndu goddo, sey be ngadda mo yeeso limanjo.

¹⁰Limanjo laara mo. To o woodi buudi ndi ranwini lalar e suufuwol maari, ndi laatake huuduure hallunde,

¹¹nden kam dum sadaawre duurnde. Limanjo seedo mo o cobdo. Walaa haaje o sennda mo bee yimbe ngam linyugo haala nyawu man, ngam cobki maako wangi.

¹²To sadaawre man besdake, fiilti banndu goddo fuu,

¹³nden kam limanjo laara mo. To limanjo yi'i nde fiilti banndu maako fuu, sey o seedo mo o laabdo. Banndu maako fuu ndu raneeru, ngam maajum o laabdo.

¹⁴Ammaa to huuduure fetti haa maako, nden kam o cobdo.

¹⁵Limanjo laara mo fahin. To o yi'i huuduure fetti haa maako, sey o seedo mo o cobdo. Huuduure bana nde'e woni alaama sadaawre, ngam maajum o cobdo.

¹⁶Ammaa to huuduure man yamditake, laati raneere, sey o yaha haa limanjo.

- ¹⁷Limanjo laara mo fahin. To huuduure maako ranwi, limanjo seedoto mo o laabɔɔ.
- ¹⁸To godɔɔ woodi huuduure hallunde haa banndu mum, nde yamɔɔti,
- ¹⁹ammaa haa nokkuure maare buudi ndaneeri malla irin faarde raneere bana wodeere seɔɔa seɔɔa waɔi, sey o yaha haa limanjo.
- ²⁰Limanjo laara mo. To irin faarde man buri luggugo dow lalal taariingal nde, suufuwol dow maare laatake daneewol boo, nden kam limanjo seedoto mo o cobɔɔ. Dum saɔawre fudɔi nder huuduure hallunde man.
- ²¹Ammaa to limanjo laari mo, suufuwol dow irin faarde man ranwaay, nde buraay luggugo dow lalal taariingal nde, nde furɔi boo, sey limanjo sennda mo bee yimbe nyalɔe joweediɔi.
- ²²To nde besdake haa lalal, limanjo seedoto mo o cobɔɔ, dum saɔawre fakat.
- ²³Ammaa to nde waylaaki, besdaay mawnugo, nden kam dum battarre feere tan, limanjo seedo mo o laabɔɔ.
- ²⁴To godɔɔ woodi wulannde yiite haa banndu mum, battarre man ranwi bana woojan seɔɔa seɔɔa,
- ²⁵sey limanjo laara mo. To suufuwol dow maare laatake daneewol, nde buri luggugo dow lalal taariingal nde boo, nden kam dum saɔawre fudɔi nder wulannde man. Sey limanjo seedo mo o cobɔɔ.
- ²⁶Ammaa to suufuwol dow battarre man ranwaay, nde buraay luggugo dow lalal taariingal nde, nde furɔi boo, sey limanjo sennda mo bee yimbe nyalɔe joweediɔi.
- ²⁷Nyannde joweediɔawre limanjo laara mo fahin. To battarre besdi yaajugo, nden kam dum saɔawre, limanjo seedo mo o cobɔɔ.
- ²⁸Ammaa to battarre go waylaaki, besdaay mawnugo, furɔi boo, nden kam dum buudi meere. Limanjo seedoto mo o laabɔɔ, ngam dum battarre yiite tan.
- ²⁹To gorko malla debbo woodi huuduure haa lalal hoore malla wakkude,
- ³⁰sey limanjo laara huuduure man. To nde buri luggugo dow lalal taariingal nde, suufuwol dow maare boo oolɔi, ɔigi, nden kam dum metemetelde haa lalal hoore malla haa wakkude. Limanjo seedoto mo o cobɔɔ.
- ³¹To limanjo laari huuduure man, nde buraay luggugo dow lalal taariingal nde, ammaa gaasa baleeha walaa dow maare, sey limanjo sennda mardo metemetelde oo bee yimbe nyalɔe joweediɔi.
- ³²Nyannde joweediɔawre limanjo laara nde fahin. To metemetelde man besdaay yaajugo, suufuwol oolol walaa dow maare, nde buraay luggugo dow lalal taariingal nde boo,

³³sey o laba hoore maako, ammaa o acca pallel metemetelde man. Limanjo sennda mo bee yimbe nyalde joweedi fahin.

³⁴Nyannde joweedidawre limanjo laara mo fahin. To pallel ngel besdaay yaajugo, besdaay luggugo dow laraal taariingal ngel, limanjo seedoto mo o laabdo. Sey o loota limce maako ngam o laaba.

³⁵Ammaa to metemetelde nde'e besdi yaajugo dow laraal baawo limanjo seedi mo o laabdo,

³⁶sey limanjo laara mo fahin. To o yi'i nde besdake haa laraal, walaa haaje o dabita ooldugo gaasa: O cobdo.

³⁷Ammaa to metemetelde man besdaay, gaasa baleeha mawni dow maare boo, nden kam nde yamdi. Goddo go o laabdo, limanjo boo seedoto mo o laabdo.

³⁸To gorko malla debbo woodi irin faarde raneere haa banndu mum,

³⁹sey limanjo laara mo. To o yi'i nde ranwaay tal, nden kam dum fuufre meere haa laraal goddo man, o laabdo.

⁴⁰⁻⁴¹To gaasa ittake haa hobbudu goddo malla haa tiinde maako, dum sobnataa mo.

⁴²Ammaa to haa fellere man huuduure raneere bana woojan sedda sedda wangi haa ton, nden kam dum sadawre.

⁴³Limanjo laara mo. To haa huuduure man buudi ndaneeri bana bodeejum sedda sedda wadi ton, nanndunde sadawre,

⁴⁴sey limanjo seedo mo o cobdo, ngam daliila sadawre haa hoore maako.

⁴⁵Goddo mo sadawre koo ndeyeere wadi dum, borno limce ceekaade. O yoofa gaasa hoore maako, o sudda wakkude maako, o wi'a bee sawtu: Mi cobdo! Mi cobdo!

⁴⁶Saa'i nyawu man don haa maako tawon, o cobdo. Taa o wonda bee yimbe wodbe, o joodo yaasi sanjeere."

Umroore dow kuuje puunde

⁴⁷"To puunol wadi haa limce gaasa baali malla len,

⁴⁸non boo haa kuuje cannyiraade gaasa baali malla len, koo haa laraal ndabbaawa malla kuuwraadum bee laraal boo,

⁴⁹to dum laatake bodeejum sedda malla haako-haakoojum sedda dow limce malla dow laraal malla haa kuuje cannyaade, koo huunde huuwraande bee laraal koo ndeyeere, nden kam dum puunol nyaamoowol. Sey be kolla dum limanjo.

⁵⁰O laara dum, nden o mabba dum nyalde joweedi.

⁵¹Nyannde joweedi dawre o laara dum fahin. To puunol besdi yaajugo dow limce malla dow lara malla haa kuuje cannyaade, koo huunde huuwraande bee lara koo ndeyeere, nden kam huunde man sobi.

⁵²Limanjo wula nde, ngam dum puunol nyaamoowol. Doole o wula nde bee yiite.

⁵³Ammaa to limanjo yi'i puunol besdaay yaajugo dow huunde man,

⁵⁴sey o umra lootugo nde. Nden o mabba nde nyalde joweedi fahin.

⁵⁵Baawo man o laara nde kadiboo. To noonde puunol waylake, koo to nde besdaay yaajugo boo, huunde man sobi. Sey nde wule bee yiite. Teema puunol wadi haa wakeere nde'e malla haa wakeere ndeya, dum gootum.

⁵⁶Ammaa to limanjo yi'i puunol fufdi, sey o seeka pella puunngel, o itta ngel diga limce malla lara.

⁵⁷To puunol fufdi dow limce malla dow lara malla haa kuuje cannyaade, koo huunde huuwraande bee lara koo ndeyeere, nden kam dum puunol besdotoongol. Sey huunde man wule bee yiite.

⁵⁸To be looti huunde, puunol boo ittake, sey nde loote fahin, ngam nde laaba.

⁵⁹Kanjum woni umroore dow puunol haa limce gaasa baali malla len, non boo haa kuuje kuuwraade bee lara."

Farillaaji Lewi'en 14

Kirseteedi ngam daliila cadawe

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Ndaa umroore labbinki goddo mo sadawre mum yamdi. Nyannde labbineeki maako be njahra mo haa limanjo.

³O wurtina mo yaasi sajngeere, o laara banndu maako. To o yi'i nyawu maako yamdi,

⁴sey o umra be ngadda colli dagidi geeti di di ngam daliila labbinteedo, hawtaade bee tayre leggal cemmidi ngal e gaaraaji bofeeji coy e haako isop.

⁵Nden limanjo umra hirsugo sonndu wooru dow fayanne loope heewnde ndiyam seeboore.

⁶Nden o hoo'a sonndu yeeru e leggal e leppel bofeeji coy e haako isop, o suuwa dum nder yi'iam sonndu hirsandu dow ndiyam seeboore go.

⁷O wicca yi'iam man nde joweedi dow labbinteedo e nyawu mum, o seedo mo o laabdo. Nden o yoofa sonndu yeeru, ndu fiira haa ladde.

⁸Labbbinteedo loota limce mum, laba gaasa mum fuu, yiiwo. Bana nii o laabrata. O heban nastugo sanngere, ammaa sey o joodo yaasi laymaaru maako nyalde joweedidi.

⁹Nyannde joweedidawre o laba fahin, gaasa hoore e wakkude e tiimeelooji e gaasa ngodka fuu, o loota limce maako, o yiiwo. Nden kam o laabdo.

¹⁰Nyannde jowetatabre o hoo'a njawkoy didoy e bortel ngel nduubu, dum fuu dum walaa aybe e kuroori diggundi kilo joweenayi njiibaandi bee nebbam ngam dokkal nyaamdu e reeta liitir nebbam.

¹¹Limanjo labbbinando yahra labbbinteedo e dokke de'e fuu yeeso Jawmiraawo haa dammugal laymaaru fottirde.

¹²Nden o hoo'a jawgel gootel, o lii'ano ngel Jawmiraawo kirseteengel ngam jobki aybe, hawtaade bee reeta liitir nebbam go. O bangta dum yeeso Jawmiraawo.

¹³Sey o hirsu ngel haa nokkuure seniinde nde be kirsata kirseteedi ngam ittuki hakke e guleteedi boo. Kirseteenga ngam jobki aybe laatanto limanjo, bana kirseteenga ngam ittuki hakke boo, nga burnga senaago.

¹⁴Limanjo hoo'a yiiyam jawgel go sedda, wada dam haa deblekeere nofru labbbinteedo nyaamru e hoondur wordu junngo maako nyaamo e ndu kosngal maako nyaamal.

¹⁵Nden limanjo loowa nebbam sedda nder newre muudum nannde,

¹⁶suuwa hoondur junngo mum nyaamo nder maajam, wicca dam nde joweedidi ton yeeso Jawmiraawo.

¹⁷Nden o hoo'a nebbam sedda nder newre maako, o wada dam haa deblekeere nofru labbbinteedo nyaamru e hoondur wordu junngo maako nyaamo e ndu kosngal maako nyaamal, dow yiiyam jawgel go.

¹⁸Nebbam luttudam nder newre maako, o rufa dam dow hoore goddo go. Bana nii o hebnirta mo yaafuye haa Jawmiraawo.

¹⁹Nden limanjo lii'o kirseteenga ngam ittuki hakke, ngam o hebna labbbinteedo yaafuye. Baawo man o hirsu nguleteenga.

²⁰O wula nga hawtaade bee dokkal nyaamdu go dow hirsirde. Bana nii o hebnirta mo yaafuye, ngam o laaba.

²¹To labbbinteedo laatake talakaajo mo waawaay waddugo dokke go, nden kam o wadda jawgel gootel kirseteengel ngam jobki aybe maako, ngel laato gedal limanjo kebnando mo yaafuye. Dokkal man bangte yeeso Jawmiraawo. O wadda kuroori diggundi kilo tati, njiibaandi bee nebbam ngam dokkal nyaamdu e reeta liitir nebbam.

- ²²Non boo pooli masar didi malla pooloy didoy, gootel kirseteengel ngam ittuki hakke, gootel guleteengel.
- ²³Nyannde joweetatabre nde labbineeki maako, o waddana limanjo dokke de'e fuu haa dammugal laymaaru fottirde.
- ²⁴Limanjo hoo'a jawgel kirseteengel ngam jobki aybe e nebbam, bangta dum yeeso Jawmiraawo.
- ²⁵O hirsu jawgel go, o hoo'a yiyyam maagel sedda, o wada dam haa deblekeere nofru labbinteedo nyaamru e hoondu wordu juungo maako nyaamo e ndu kosngal maako nyaamal.
- ²⁶Nden limanjo loowa nebbam sedda nder newre muudum nannde,
- ²⁷wicca dam bee hoondu juungo mum nyaamo ton yeeso Jawmiraawo.
- ²⁸Nden o hoo'a nebbam sedda nder newre maako, o wada dam haa deblekeere nofru labbinteedo nyaamru e hoondu wordu juungo maako nyaamo e ndu kosngal maako nyaamal, dow yiyyam jawgel go.
- ²⁹Nebbam luttudam nder newre maako, o wada dam dow hoore goddo go. Bana nii o hebnirta mo yaafuye haa Jawmiraawo.
- ³⁰Nden o lii'o pooli masar malla pooloy, fodde baawal goddo go,
- ³¹gootel kirseteengel ngam ittuki hakke, gootel guleteengel hawtaade bee dokkal nyaamdu. Bana nii o hebnirta labbinteedo yaafuye haa Jawmiraawo.
- ³²Kanjum woni umroore dow goddo mo nyawu mum yamdfiti, mo waawaay dokkal umraangal haa labbineeki muudum."

Umroore dow cidol haa cuudi

- ³³Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna:
- ³⁴"To on nasti lesdi Kanaana ndi marnanmi on, to mi wadi cidol haa suudu nder lesdi ndi maroton,
- ³⁵jawmu suudu man anndina dum limanjo.
- ³⁶Limanjo umra be ngurtina kuuje gonde nder suudu man fuu, hiddeko o yaha laarugo cidol, ngam taa kuuje de'e fuu caba. Nden o yaha laarugo ndu.
- ³⁷To o yi'i cidol don nyaama mahdi, noonde maagol boo laatake wodeere sedda malla haako-haakoore sedda,
- ³⁸sey o wurto ndu, o mabba ndu nyalde joweedifi.
- ³⁹Nyannde joweedidawre o lorto, o laara ndu fahin. To o yi'i cidol besdi yaajugo haa maaru,

- ⁴⁰sey o umra be ngurtina kaa'e marde cidol go, be ngudina de haa nokkuure sobnde yaasi wuro.
- ⁴¹Baawo man be itta bakkol mahdi nder suudu fuu, be ngudina loope man haa nokkuure sobnde yaasi wuro.
- ⁴²Nden be mbada kaa'e godde haa nokkuuje cottinaade go, be bakka mahdi nder maaru bee loope kecce.
- ⁴³To cidol fudditi haa maaru baawo wurtingo kaa'e e ittugo loope e bakkol kesol,
- ⁴⁴sey limanjo yaha, laara ndu fahin. To o yi'i cidol besdi yaajugo haa maaru, nden kam dum cidol nyaamoowol, suudu man sobi.
- ⁴⁵Sey be ngibbina ndu, be ngudina kaa'e e ledde e loope fuu haa nokkuure sobnde yaasi wuro.
- ⁴⁶Koo moy nasti suudu man yaake be mabbi ndu, soban haa kiikiide.
- ⁴⁷Koo moy waali nder suudu man malla nyaami ton, sey loota limce mum.
- ⁴⁸To limanjo wari, yi'i cidol fudditaay haa suudu baawo be bakki ndu kesum, sey o seedo ndu ndu laabndu, ngam cidol ittake.
- ⁴⁹O hoo'a colli didi ngam o itta hakke haa maaru. O hoo'a boo tayre leggal cemmbidngal e leppel bodeeyel coy e haako isop.
- ⁵⁰O hirsu sonndu wooru dow fayannde loope heewnde ndiyam seeboore.
- ⁵¹Nden o hoo'a leggal e leppel bodeeyel coy e haako isop man e sonndu yeeru, o suuwa dum fuu nder y'iyaam sonndu hirsuandu e ndiyam seeboore. O wicca dam nde joweedidi dow suudu.
- ⁵²Bana nii o ittirta hakke haa suudu, bee y'iyaam sonndu e ndiyam seeboore e sonndu didawru e leggel cemmbidngal e haako isop e leppel bodeeyel coy.
- ⁵³Nden o yoofa sonndu yeeru, ndu fiira yaasi wuro haa ladde. Bana nii o labbinirta suudu, nden ndu laaban.
- ⁵⁴Kanjum woni umrooje dow cadawe koo deye e metemetelde koo ndeyeere,
- ⁵⁵dow puunol haa limce e cidol haa cuufi,
- ⁵⁶dow irin paare e buule e puufe.
- ⁵⁷Dum ekkitinol dow ko wi'ete cobdum malla laabdam."

Farillaaji Lewi'en 15

Kuuje cobde ilande diga banndu

- ¹Jawmiraawo umri Muusa e Haruna,

- ²Be mbi'a Isra'iila'en ni'i: "To jakari godɗo don ilna huunde, ilandum man sobi.
- ³Koo to jakari don ilna dum, koo to sukki, dum cobɗum.
- ⁴Be'itte de o waaloto dow mum e huunde nde o joodoto dow mum, soban.
- ⁵⁻⁷Koo moy meemi be'itte maako malla joodi dow huunde nde nyawɗo go joodino malla meemi banndu maako, sey loota limce mum, yiiwo. Ammaa o nyallan o cobɗo.
- ⁸To nyawɗo go tuuti tuude dow godɗo laabɗo, sey godɗo man loota limce mum, yiiwo. Ammaa o nyallan o cobɗo.
- ⁹To nyawɗo go joodi dow kirke, de coban.
- ¹⁰Koo moy meemi huunde koo ndeye nde nyawɗo go joodi dow mum, soban haa kiikiide. Koo moy efti huunde koo ndeye nde nyawɗo go joodi dow mum, sey loota limce mum, yiiwo. Ammaa o nyallan o cobɗo.
- ¹¹To nyawɗo go meemi godɗo feere, to o aartaay lootugo juude maako tawon, sey godɗo man loota limce mum, yiiwo. Ammaa o nyallan o cobɗo.
- ¹²To nyawɗo go meemi fayannde loope, sey nde fuse. To o meemi le'al, sey ngal lalle.
- ¹³To nyawɗo go yamɗiti, ilol maako jinni, sey o reena nyalde joweediɗi ngam labɓinki maako. Nden o loota limce maako, o yiiwo nder ndiyam seeboore, ngam o laaba.
- ¹⁴Nyannde joweetatabre o hoo'a pooli masar diɗi malla pooloy diɗoy, o wara yeeso Jawmiraawo haa dammugal laymaaru fottirde, o hokka di limanjo.
- ¹⁵Limanjo lii'o gootel kirseteengel ngam ittuki hakke, gootel boo guleteengel. Bana nii o hebnirta mo yaafuye haa Jawmiraawo, o labɓinirta mo e ilol maako.
- ¹⁶To godɗo hoyɗitake, sey o yiiwo. Ammaa o nyallan o cobɗo.
- ¹⁷Koo dume kuuwraadum bee limce malla lalal, to mani tobbake dow man, sey o loota dum, dum nyallan dum cobɗum.
- ¹⁸To gorko hawti bee debbo, mani wurtake, sey be ngiiwo be diɗo fuu. Ammaa be nyallan be sobbe.
- ¹⁹Debbo kayloowo o cobɗo nyalde joweediɗi. Koo moy meemi mo, o nyallan o cobɗo.
- ²⁰Be'itte maako malla huunde koo ndeye nde o joodi dow mum, soban.
- ²¹⁻²²Koo moy meemi be'itte maako malla huunde nde debbo oo joodino dow mum, sey loota limce mum, yiiwo. Ammaa o nyallan o cobɗo.

²³Koo moy meemi huunde waaliinde dow be'itte debbo oo malla dow joonde maako, o nyallan o cobdo.

²⁴To gorko hawti bee debbo kayloowo e to y'iya'am maako man ili meemi gorko, gorko oo soban nyalde joweedi. Non boo be'itte de o waaloto dow mum, soban.

²⁵To y'iya'am debbo ili nyalde duudde baawo lootgol maako, nden kam o cobdo balde y'iya'am maako ilata fuu. O cobdo boo to lootgol maako duuri haa saali wakkati man bana yaake lootgol man non.

²⁶Be'itte de o waaloto dow mum e huunde nde o joodoto dow mum, dum cobdum balde man fuu bana yaake lootgol man.

²⁷Koo moy meemi de, soban. Sey o loota limce maako, o yiiwo. Ammaa o nyallan o cobdo.

²⁸To y'iya'am debbo acci ilugo, sey o reena nyalde joweedi, baawo man o laaban.

²⁹Nyannde joweetatabre o hoo'a pooli masar diidi malla pooloy didoy, o yahra di haa limanjo haa dammugal laymaaru fottirde.

³⁰Limanjo lii'o gootel kirseteengel ngam ittuki hakke, gootel boo guleteengel. Bana non o hebnirta mo yaafuye haa Jawmiraawo, o labbinirta mo e cobki ilol maako.

³¹Onon Muusa e Haruna, ndaayne Isra'iila'en bee joodorde am wonnde caka mabbe saa'i be sobbe, ngam taa be cobna nde. To naa non, be maayan.

³²Kanjum woni umrooje dow gorko mardo nyawu ilnoowu e cobdo bee koyditaaki

³³e debbo kayloowo e gorko malla debbo mardo ilol e gorko baaldando bee debbo cobdo."

Farillaaji Lewi'en 16

Nyalaade ittuki hakkeji

¹Jawmiraawo wolwani Muusa baawo maayde bibbe Haruna diido, mbaraabe nde be lii'ani Jawmiraawo yiite nge senaaka.

²O wi'i: "Yeccu deerda Haruna taa o nasta nokkuure burnde senaago baawo wiirndallo, sey bee saa'iire fottannde tan. Ton mbanganmi nder ruulde haa dow joodorde ngam kefergal. To o dowtaaki, o maayan.

³Ndaa nii o nastirta nokkuure seniinde: Sey o lii'o ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittuki hakkeji maako tawon, non boo njawdiri mbaalu nguleteendi.

⁴Hiddeko Haruna nasta ton, sey o yiiwo tawon. Nden o borno limce ceniide, waato toggoore e gajeere e taadorgol e meetaaleewol, dum fuu dum kuuwraadum gaaraaji lenj.

- ⁵Jama'aare Isra'iila hokka Haruna jawdī be'i dīdī kirseteedī ngam ittuki hakkeejī, non boo njawdiri mbaalu nguleteendi.
- ⁶Sey o lii'o ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittuki hakke maako e hakkeejī saare maako.
- ⁷Nden o darna jawdī be'i dīdī go yeeso Jawmiraawo haa dammugal laymaaru fottirde.
- ⁸O wada kur'u dow maaji bee kaa'e dīdī, woore ngam Jawmiraawo, woore ngam Azazeel.
- ⁹Nden o lii'o njawdiri cubaandi bee kur'u ngam Jawmiraawo, ndi kirseteendi ngam ittuki hakkeejī.
- ¹⁰Ammaa njawdiri cubaandi bee kur'u ngam Azazeel, sey o darna ndi yeeso Jawmiraawo, nden o riiwa ndi nder ladde haa Azazeel, ngam ndi itta hakkeejī yimbe.
- ¹¹Saa'i Haruna don lii'o ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittuki hakkeejī maako e hakkeejī saare maako,
- ¹²sey o hebbina feho bee yulbe yiite diga hirsirde dariinde yeeso Jawmiraawo. O hoo'a boo ureteedum bana ko hebbinta juude dīdī, o nastina dum nder nokkuure burnde senaago gada wiirndallo.
- ¹³O sammīna uurle man dow yiite yeeso Jawmiraawo, ngam haa cuurde maaje cudda joodorde ngam kefergal dow seedamku alkawal. To o wadī bana non, o maayataa.
- ¹⁴Nden o hoo'a yīiy'am ngaari sedda, o wicca dam bee hoondū maako haa yeeso joodorde ngam kefergal, baawo maajum o wicca dam nde joweedidī yeeso sundukru alkawal.
- ¹⁵Nden o hirsā njawdiri mbeewa ngam ittuki hakkeejī ummaatoore, o nastina yīiy'am maari nder nokkuure burnde senaago gada wiirndallo. O wicca dam dow joodorde ngam kefergal, non boo yeeso sundukru alkawal, bana o waaruno bee yīiy'am ngaari go.
- ¹⁶Bana nii o laḃbīnirta nokkuure burnde senaago e cobki Isra'iila'en e hakkeejī maḃbe fuu. O wada bana non haa laymaaru fottirde fuu, ngam ndu don dari caka cobki maḃbe.
- ¹⁷Taa goddo nasta laymaaru fottirde to Haruna nasti nder maaru ngam ittuki hakkeejī haa to o wurti. Baawo o laḃbīni hoore maako e saare maako e jama'aare Isra'iila fuu,
- ¹⁸sey o wurto, o laḃbīna hirsirde dariinde yeeso Jawmiraawo. O hoo'a yīiy'am ngaari e yīiy'am njawdiri, o wada dam haa luwe hirsirde.

¹⁹Bee hoendu maako o wicca y'iyy'am sedda nde joweediidi dow hirsirde. Bana nii o labbinirta nde e cobki Isra'iila'en, o senrata nde."

Njawdiri ndiiweteendi

²⁰"To Haruna timmini labbingo e senugo nokkuure burnde senaago e luttudum laymaaru fottirde, sey o badina njawdiri didawri.

²¹O yowa juude maako didi dow hoore maari, o wangina dow maari hakkeji Isra'iila'en e aybeeji mabbe e tuurtol mabbe, o yowa dum fuu dow hoore njawdiri. Nden o umra goddo riiwa ndi nder ladde.

²²Njawdiri man roondoto aybeeji mabbe fuu haa nokkuure ferewnde. Bana non o riiwrata ndi nder ladde.

²³Nden Haruna nasta laymaaru fottirde. Limce leŋ de o bornino hiddeko o nasta nokkuure burnde senaago, o borto de, o acca de ton.

²⁴Sey o yiiwo haa nokkuure seniinde, o borno limce maako. Nden o wurto, o lii'o nguleteenga maako e nga yimbe, ngam o itta hakkeji maako e hakkeji ummaatoore fuu.

²⁵Bellere kirsaanga ngam ittuki hakkeji, o wula nde dow hirsirde.

²⁶Diiwdo njawdiri go haa Azazeel, loota limce mum, yiiwo. Nden o heban wartugo nder saŋgeere.

²⁷Ngaari kalhaldi e njawdiri mbeewa go, kirsaadi di Haruna yahri y'iyy'am muudum'en nder nokkuure burnde senaago ngam ittuki hakkeji, sey goddo wurtina di yaasi saŋgeere. O wula lara e kusel e coowoowe maaji fuu.

²⁸Nden o loota limce maako, o yiiwo. Baawo man o heban wartugo nder saŋgeere."

Umroore hakkilango nyalaade ittuki hakkeji

²⁹"Ndaa ko laatanto on farilla nduumiika: Nder lewru joweediidabru, nyannde sappoore, onon Isra'iila'en e jananbe joodiibe caka moodon fuu on cuumo, taa on kuuwa kuugal koo ngale.

³⁰Nyalaade maajum limanjo ittan hakkeji mon, labbinan on e aybeeji di on mbadi dow Jawmiraawo fuu.

³¹Dum nyannde siwtorde, sey on cuumo nder maare. Kanjum woni farilla nduumiika.

³²Limanjo moytaado hoore bee nebbam, kalfitinaado kuugal limanku mbattudi baaba mum, kanjo o labbinan on, o ittan hakkeji mon. Sey o borno limce leŋ ceniide ngam kuugal man.

³³Nden o labbina nokkuure burnde senaago e laymaaru fottirde e hirsirde, o itta hakkeji liman'en e yimbe fuu.

³⁴Kanjum dum laatano on farilla nduumiika: Hitaande fuu nde woore, limanjo labbina Isra'iila'en e hakkeji mabbe fuu." Haruna wadi bana Jawmiraawo umruno Muusa.

Farillaaji Lewi'en 17

Umroore dow yiifam

¹Jawmiraawo umri Muusa:

²"Yeccu Haruna e biɓɓe mum e Isra'iila'en ndaa ko Jawmiraawo umri on:

³To Isra'iilaajo hirsirde nagge malla mbaalu malla mbeewa, nder saɗngeere malla yaasi maare,

⁴ammaa o waddaay dum haa dammugal laymaaru fottirde ngam o lii'ano dum Jawmiraawo yeeso joodorde mum, nden kam dum laatoto aybe yiifam dow maako. O rufi yiifam, ngam man o gurtinteedo diga jama'aare maako.

⁵Isra'iila'en mboowi hirsugo dabbaaji muudum'en haa ladde. Ammaa jonta be ngadda di haa limanjo haa dammugal laymaaru fottirde, be lii'o di ton kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah.

⁶Limanjo wicca yiifam maaji haa hirsirde Jawmiraawo yeeso dammugal laymaaru. O wula bellere maaji, haa uurengol man belngol fottana Jawmiraawo.

⁷Taa Isra'iila'en tokko zamboraago Jawmiraawo bee hirsugo dabbaaji muudum'en haa ladde ngam labbi nanndudi bee be'i di be ndewata. Dum laatano be farilla nduumiika haa gide mabbe fuu.

⁸To Isra'iilaajo malla jananno nder Isra'iila mo yidi lii'aago nguleteenga malla kirseteenga feere,

⁹ammaa o waddaay nga haa dammugal laymaaru fottirde ngam o lii'ano nga Jawmiraawo, o gurtinteedo diga jama'aare maako.

¹⁰To Isra'iilaajo malla jananno nder Isra'iila nyaami kusel ngel yiifam mum rufaaka, Jawmiraawo honan mo, nattinan mo caka lenyol maako.

¹¹Yonki mardum banndu fuu don nder yiifam. Ngam man Jawmiraawo umri on on ndufa yiifam fuu haa hirsirde ngam ittuki hakkeji yimbe.

¹²Ngam man o wi'i Isra'iila'en e hodɓe wonɓe caka mabbe, taa be nyaama yiifam sam.

¹³To Isra'iilaajo malla jananno nder Isra'iila mbari ndabbaawa ladde nyaameteenga malla sonndu nyaameteendu, sey o rufa yiifam man fuu haa lesdi, o sudda dam bee mbulwuldi.

¹⁴Ngam mardum banndu fuu, y'iyy'am woni yonki mum. Ngam man Jawmiraawo umri Isra'iila'en taa be nyaama kusel ngel y'iyy'am mum rufaaka. Koo moy nyaami dam, o gurtinteedo diga jama'aare maako.

¹⁵Koo moy Isra'iilaajo malla jananno nder Isra'iila nyaamdo kusel ndabbaawa mbaatnga malla nga huunde ladde faddi dum, sey loota limce mum, yiiwo. O nyallan o cobdo.

¹⁶To o lootaay limce maako, o yiiwaaki boo, nden kam o kiiteteedo."

Farillaaji Lewi'en 18

Umroore dow gondal gorko bee debbo

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a Isra'iila'en ni'i: "Min woni Jawmiraawo Allah mon.

³Taa tokke al'aadaaji lesdi Misra ndi njoodiidon naane. Taa tokke al'aadaaji lesdi Kanaana boo ndi njahranmi on haa muudum, taa dwtane dabiyaaji yimbe wonbe ton.

⁴Ammaa dwtane kiitaaji am, kakkilane farillaaji am. Min woni Jawmiraawo Allah mon.

⁵Tokke umrooje am e kiitaaji am. Koo moy badando dum yeedan. Min woni Jawmiraawo.

⁶Taa goddo waalda bee banndum debbo. Min woni Jawmiraawo.

⁷Taa toskin baaba ma bee waaldugo bee daada ma. Taa toskin daada ma bana non.

⁸Taa toskin baaba ma bee waaldugo bee gooto rewbe maako.

⁹Taa waaldu bee deerda debbo, bii baaba ma malla bii daada ma, danyaado nder saare malla nokkuure wodnde.

¹⁰Taa waaldu bee taaniraawo ma debbo, a toskinan hoore ma.

¹¹Taa waaldu bee bii baaba ma, mo daada feere, ngam o deerda.

¹²Taa waaldu bee goggo ma, ngam o deerdu baaba ma.

¹³Taa waaldu bee yaapendo ma, ngam o deerdu daada ma.

¹⁴Taa toskin bappa ma bee waaldugo bee debbo maako, ngam o debbo bappa ma.

¹⁵Taa waaldu bee debbo biya gorko, esiraawo ma.

¹⁶Taa waaldu bee debbo deerda. Taa toskin deerda bana nii.

¹⁷Taa waaldu bee debbo e biɗɗo mum debbo, koo bee taaniraawo maako debbo boo, ngam ɓe danygol maako, ɗum nyiddudum.

¹⁸Taa te'u deerɗu debbo ma, ngam ɗum umminan kaajal, to a waaldi bee maako yaaɓe debbo ma o geeto.

¹⁹Taa waaldu bee debbo kayloowo, ɗum cobɗum.

²⁰Taa waaldu bee debbo keeddidda, ngam taa a soba.

²¹Taa lii'ana lawru Molek guleteengel nder bikkoy ma, koo gootel. Taa sobnu innde Allah ma bee wadugo irin ɗu'um. Min woni Jawmiraawo.

²²Taa gorko waalda bee gorko, ɗum nyiddudum yeeso am.

²³Taa gorko malla debbo waalda bee ndabbaawa, ɗum cobɗum, ɗum aybewol nyiddungol.

²⁴Taa cobne ko'e mon bee wadugo irin kuuje ɗe'e. Bana non heefeerɓe cobniri ko'e muudum'en. Min mi riiwan ɓe yeeso moodon.

²⁵Kuude maɓɓe cobni lesdi. Ngam man mi hiiti ndi. Ndi tuuti joodiibe ton.

²⁶⁻²⁷Be mbaɗi kuuje nyiddude ɗe'e fuu, ɓe cobni lesdi. Ammaa onon, sey on ɗowtano farillaaji am e kiitaaji am, onon Isra'iila'en e hodɓe caka moodon fuu, taa on mbaɗa irin ɗu'um.

²⁸Nden kam lesdi tuutataa on bana ndi tuutiri heefeerɓe aartube on joodaago ton.

²⁹Koo moy waɗi irin ɗu'um, o gurtinteedo jama'aare maako.

³⁰Kakkilane umrooje am, taa tokke al'aadaaji nyiddudi ɗi yimɓe aartube on joodaago ton. Taa cobne ko'e mon bee wadugo irin kuuje ɗe'e. Min woni Jawmiraawo Allah mon."

Farillaaji Lewi'en 19

Umrooje dow senaare e goongaaku

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a jama'aare Isra'iila fuu ni'i: "Laate on senaabe, ngam min Jawmiraawo Allah mon mi ceniido.

³Koo moy moodon teddina daada mum e baaba mum. Kakkilane nyalɗe ciwtorɗe am. Min woni Jawmiraawo Allah mon.

⁴Taa ngaylite haa labbi, taa mbaɗane ko'e mon ɗowanteeɓe ɓe njamndi bolinaandi. Min woni Jawmiraawo Allah mon.

⁵To on ɗon lii'ano yam kirseteenga ngam kawtal mon, tokke umrooje ɗe ndokkumi on, haa mi yerdo on.

- ⁶Nyaame kusel maaga nyannde nde kirsoton nga malla jaŋngo man. Ko lutti haa nyannde tatabre, ngule dūm bee yiite,
- ⁷ngam dūm laati cobdūm. To on nyaami dūm nyannde tatabre, mi yerdataako on.
- ⁸Nyaamandō dūm wadān aybe, ngam o sobnan ko laati cenaadūm ngam am. O gurtinteedō diga jama'aare maako.
- ⁹To on dōn coda alkamaari mon, taa code ngonndi haa sera ngesa, taa lorte sodugo luttanndi boo.
- ¹⁰To on dōn itta inabooje mon, taa lorte ittugo luttandē, taa moobte ko saami boo. Accane dē talaka'en e jananbe. Min woni Jawmiraawo Allah mon.
- ¹¹Taa nguje, taa pewpewtire, taa mbadindire rikici.
- ¹²Taa kune dow fewre bee innde am, ngam taa on leesna innde Allah mon. Min woni Jawmiraawo.
- ¹³Taa bille goddō, taa njabte ko o mari boo. Taa njoge ngeenaari kuuwoowo, koo jemmare woore boo.
- ¹⁴Taa kude paho. Taa mballine fergere haa laawol bumdō. Kule Allah mon. Min woni Jawmiraawo.
- ¹⁵Laate on adili'en nder kiitaaji. Taa koynane talaka'en, taa teddine mawbe boo, ammaa on kiitano heeddiddiraabe moodon bee adilaaku.
- ¹⁶Taa cankite tufle caka yimbe mon. Taa ceede fewre ngam on ndo'a goddō kiita mbareego. Min woni Jawmiraawo.
- ¹⁷Taa nganye goddō nder berde mon. To a woodi feloore dow keeddidda, yeccu mo dūm bee bangudūm, ngam taa a wada aybe ngam daliila maako.
- ¹⁸Taa waata koo moy, taa tokka tikkango goddō ummaatoore ma. Ammaa yid' keeddiddiraawo ma bana no a yidiri hoore ma. Min woni Jawmiraawo.
- ¹⁹Dowtane farillaaji am. Taa acce dabbaaji mon asli feere feereeji ngoowrindira. Taa aawe aawdiiji dīdī feere feereeji haa ngesa ngoota. Taa borne limce canyiraade bee kuuje dīdī.
- ²⁰To goddō waaldi bee kordō mum mo goddō feere muuyi dūm, ammaa o soottaay mo tawon, kordō boo hebaay ndimu tawon, nden kam be hiiteteēbe, ammaa naa kiita mbareego, ngam dūm kordō maako.
- ²¹Sey gorko wadda njawdiri mbaalu ngam am haa dammugal laymaaru fottirde, ndi kirseteendi ngam jobki aybe maako.
- ²²Limanjo wadana mo laɓɓinki bee njawdiri man ngam ittuki aybe maako yeeso am, kaŋko boo o heban yaafuye.

²³To on nasti lesdi, on njubake ledde dimooje bibbe ton, ndaare de bana cobde duubi tati, taa nyaame de.

²⁴Nduubu nayabu bibbe maaje fuu laato dokkal yettoore ngam am.

²⁵Ammaa nduubu njowabu on nyaaman de. To on mbaɗi bana non, de besdanan on rimugo bibbe. Min woni Jawmiraawo Allah mon.

²⁶Taa nyaame kusel ngel y'iyaam mum rufaaka. Taa mbaɗe hiila koo kaye.

²⁷Taa laɓe ko'e mon bee taarnugo, taa ta'e seraaji bakkude mon boo.

²⁸Taa yare balli mon ngam woyugo maayɗo malla ngam daliilawol koo ngole boo. Min woni Jawmiraawo.

²⁹Taa laatine bibbe mon rewbe daakaare'en ngam rewugo labbi, taa cobne be bana non. To on mbaɗi dum, yimbe mbaɗan daakaareeku, lesdi boo heewan kuude nyiddude.

³⁰Kakkilane nyalde ciwtorde am, teddine suudu am seniindu. Min woni Jawmiraawo.

³¹Taa carwe sarwotoobe maaybe malla hiila'en, ngam taa be cobna on. Min woni Jawmiraawo Allah mon.

³²Umme yeeso mardo dandanndi, teddine ndottiiɗo, kule Allah mon. Min woni Jawmiraawo."

³³Taa bille jananbe joodiibe nder lesdi mon.

³⁴Saa'i be kodata haa moodon, be laatano on bana yimbe lenyol mon. Ngide be bana ko'e mon, ngam onon boo on hodbeno nder lesdi Misra. Min woni Jawmiraawo Allah mon.

³⁵"Taa mbaɗe aybe bee haala kiita. Kuuje de poondirton njuutirka e teddeenga bee muudum'en, laato goongaaje,

³⁶non boo kaa'e awnordum e kuuje etirde alkamaari e nebbam e njaramji. Min woni Jawmiraawo Allah mon, gurtindo on lesdi Misra.

³⁷Ngam man dɔwtane farillaaji am e kiitaaji am fuu. Min woni Jawmiraawo."

Farillaaji Lewi'en 20

Kiitaaji dow luutanbe umrooje

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a Isra'iila'en ni'i: "Koo moy Isra'iilaajo malla jananno nder Isra'iila dokkuɗo gootel haa bikkoy mum ngam lawru Molek, sey ummaatoore fiɗa mo bee kaa'e haa o maaya.

³Mi honan godɔo man, mi nattinan mo caka lenyol maako, ngam o hokki Molek gootel haa bikkoy maako. Bana non o sobniri suudu am seniindu, o yawake innde am seniinde boo.

⁴Ammaa to yimbe ummaatoore paalaaka ko o wadi, to be mbaraay mo,

⁵nden kam min bee hoore am mi honan mo, kanjo e saare maako e hawtanbe mo fuu, ɗakkotiranbe bee Molek. Mi nattinan be caka jama'aare maɓbe.

⁶To godɔo yehi yamugo sarwotoobe maaybe e hiila'en, ngam ɗakkotirgo bee maɓbe, mi honan mo, mi nattinan mo caka ummaatoore maako.

⁷Cene ko'e mon, laate on seniibe, ngam min woni Jawmiraawo Allah mon.

⁸Dowtane umrooje am, ngam min woni Jawmiraawo cenoowo on.

⁹Koo moy huɗi baaba mum malla daada mum, o mbareteedo fakat, aybe man laatoto dow hoore maako.

¹⁰To godɔo wadi njeenu bee debbo keeddiɗɗum, nden kam kanjo e debbo be mbareteebe ngam be njeenoobe.

¹¹To godɔo waaldi bee debbo baaba mum, toski baaba mum bana non, kanjo e debbo be mbareteebe, aybe man laatoto dow ko'e maɓbe.

¹²To godɔo waaldi bee debbo biyum, be ɗiɗo fuu be mbareteebe. Be mbaɗi nyiddudum, aybe maayde maɓbe laatoto dow ko'e maɓbe.

¹³To godɔo waaldi bee gorko bana muudum, be mbaɗi nyiddudum, be ɗiɗo fuu be mbareteebe. Aybe maayde maɓbe laatoto dow ko'e maɓbe.

¹⁴To godɔo te'i daada bee biyum debbo, be mbaɗi nyiddudum, be tato fuu be wuleteebe bee yiite, ngam taa nyiddudum ɗu'um lotta caka moodon.

¹⁵To godɔo waaldi bee ndabbaawa, sey on mbara mo e ndabbaawa man fuu.

¹⁶Non boo to debbo baɗiti ndabbaawa ngam waaldugo bee maaga, sey on mbara mo, kanjo e ndabbaawa fuu. Aybe maayde godɔo oo laatoto dow hoore maako non boo ndabbaawa.

¹⁷To godɔo te'i deerɗum debbo, bii baaba mum malla bii daada mum, waaldi bee maako, be mbaɗi nyiddudum. Be wurtinteebe gite yimbe ummaatoore maɓbe. Doole gorko oo roondo aybe mum.

¹⁸To godɔo hawti bee debbo kayloowo, to o yi'i temmbuki maako e to debbo boo laari ilol y'iyaam mum, be ɗiɗo fuu be wurtinteebe diga jama'aare maɓbe.

¹⁹To godɔo waaldi bee goggo mum malla yaapendo mum, o toski banndiiko baɗiido. Be ɗiɗo fuu be hiitetebe ngam aybe maɓbe.

²⁰To godɗo waaldi bee debbo bappa mum, o toski bappa maako. Be hiiteteɓe ngam hakke maɓɓe. Be kebataa bikkoy haa ɓe maaya.

²¹To godɗo hoo'i debbo deerɗum, ɓe mbaɗi cobɗum, o toski deerɗiiko. Kanke e debbo kebataa bikkoy haa ɓe maaya."

²²Jawmiraawo ɓesdi wi'ugo: "Dowtane umrooje am e kiitaaji am fuu, ngam taa lesdi ndi njahranmi on haa muudum, tuuta on.

²³Taa tokke umrooje ummaatooje ɗe ndiiwanmi yeeso moodon. Kamɓe ɓe mbaɗi kuuje ɗe'e, ɓe laatani yam nyiddube.

²⁴Mi wi'i on: Onon on maran lesdi keewndi kosam e njumri, mi marnan on ndi. Min woni Jawmiraawo Allah mon, mi senndi on bee ummaatooje godɗe.

²⁵Sey on cenndindira dabbaaji dagiidi bee karminaadi, on cenndindira colli dagiidi bee karminaadi boo. Taa nyaame dabbaaji e colli e ladooji karminaadi, ngam taa on cobna ko'e mon.

²⁶Laate on seniibe ngam am, ngam min Jawmiraawo mi ceniido. Mi senndi on bee ummaatooje godɗe ngam mi mara on min feere am.

²⁷Koo moy gorko malla debbo carwotoodo maayɓe malla hiilaajo, sey on pida mo bee kaa'e haa o maaya. Aybe maayde maako laatoto dow hoore maako."

Farillaaji Lewi'en 21

Senaare liman'en

¹Jawmiraawo umri Muusa, o wi'a liman'en danygol Haruna ni'i: "Taa godɗo limanjo sobna hoore mum bee maayɗo jama'aare mum,

²sonaa to ɗum daada maako malla baaba maako malla biyiiko gorko malla biyiiko debbo malla deerɗiiko gorko,

³malla deerɗiiko debbo joodiido haa saare maako, mo te'aaka tawon.

⁴Taa o sobna hoore maako, ngam o hooreejo caka banndiraabe maako, ngam taa o wonna senaare maako.

⁵Taa liman'en pemmba ko'e mum'en, taa ɓe ta'a bakkude maɓɓe, taa ɓe y'ara balli maɓɓe boo.

⁶Sey ɓe laato senaabe ngam am, taa ɓe cobna innde am. Be ɗon lii'ano yam guleteedi e dokke nyaamdu, ngam man ɓe laato seniibe.

⁷Taa limanjo te'a debbo daakaareejo malla toskaado malla ceeraado. Ngam limanjo o cenaado ngam Allah maako.

⁸Sey yimɓe fuu ndaara limanjo bana ceniido, ngam o ɗon lii'ano yam dokke nyaamdu. Min Jawmiraawo mi ceniido, mi cenoowo yimɓe am boo.

⁹To bii limanjo debbo laati daakaareejo, o toskini baaba maako, sey o wule bee yiite.

¹⁰Hooreejo liman'en moytaado hoore bee nebbam cenirdam, kalfitinaado limanku bee bornugo mo limce ceniide, taa o yoofa gaasa hoore maako, taa o seeka limce maako boo ngam woyugo maaydo.

¹¹⁻¹²Taa o wurto suudu am seniindu ngam o nasta suudu ndu maaydo woni e mum, koo to dum baaba maako malla daada maako. O cenaado ngam am bee nebbam cenirdam. Ngam man taa o sobna hoore maako bee maaydo koo moye, ngam taa o sobna suudu am seniindu, Min woni Jawmiraawo.

¹³Sey o te'a paanyo debbo mo meedaay anndugo gorko tawon.

¹⁴Taa o te'a debbo mo gorum maayi malla ceeraado malla daakaareejo, sey paanyo mo meedaay anndugo gorko tawon, mo jama'aare maako boo.

¹⁵To naa non, o sobnan danygol maako. Min Jawmiraawo mi seni mo."

¹⁶Jawmiraawo umri Muusa,

¹⁷o wi'a Haruna ni'i: "To goddo danygol ma woodi jiija koo kaye haa banndu, taa o lii'ano yam dokkal nyaamdu. Dum laatano gide mon fuu umroore haa foroy.

¹⁸Walaa mardo jiija haa banndu lii'anto yam dokkal nyaamdu, walaa bumdo malla boosdo malla seeka-hundukoojo malla mardo tergal gootal juutngal

¹⁹malla mo kosngal mum yewi malla mo junngo mum yewi

²⁰malla yukko malla maajuujuujo malla mardo ndaneeri yiitere malla mardo gaaye cewde malla sadawre feere malla waraado boo.

²¹To goddo danygol Haruna limanjo woodi jiija koo kaye haa banndu, taa o lii'ano yam dokkal nyaamdu.

²²O nyaaman dokke lii'anteede yam, waato nyaamdu seniindu e nyaamdu burndu senaago.

²³Ammaa taa o badito wiirndallo nder suudu am koo hirsirde boo, ngam o woodi jiija haa banndu. Taa o sobna kuuje am ceniide, ngam min woni Jawmiraawo cenoowo de."

²⁴Muusa yecci dum Haruna e bibbe Haruna e Isra'iila'en fuu.

Farillaaji Lewi'en 22

Senaare kirseteedi e dokke ngam Allah

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a Haruna e bibbe mum ni'i: "Kakkilane dokke Isra'iila'en cenaade, ngam taa be cobna innde am seniinde. Min woni Jawmiraawo.

- ³To godɔɔ mon malla godɔɔ danygol mon baditake dokke de Isra'iila'en ceni ngam am, saa'i o cobɔɔ, nden kam o gudinteedo, o wonataa yeeso am. Kanjum woni umroore haa foroy. Min woni Jawmiraawo.
- ⁴To godɔɔ danygol Haruna woodi sadawre koo ndeyeere malla nyawu ilnoowu, taa o nyaama dokke ceniide, sey to o laabi fahin. Koo moy limanjo meemɔ huunde sobnde ngam daliila maayɔ malla koyɔtiido
- ⁵malla meemɔ ladowum cobɔɔ koo nedɔɔ cobɔɔ boo, kanjo boo o sobi.
- ⁶Limanjo laatiido cobɔɔ bana non, o nyallan o cobɔɔ. Koo baawodon boo taa o nyaama dokke ceniide, sonaa to o yiiwake.
- ⁷Baawo mutki naange o laabɔɔ, o nyaaman dokke ceniide man, ngam de nyaamdu maako.
- ⁸Taa o nyaama kusel ndabbaawa mbaatnga malla nga huunde ladde faddi dum, ngam taa o soba. Min woni Jawmiraawo.
- ⁹Sey liman'en fuu kakkilana njaggu am. To naa non, be laatoto aybube, be mbareteebe, ngam be cobni umrooje am. Min woni Jawmiraawo cenoowo be.
- ¹⁰Godɔɔ mo laataaki limanjo, nyaamataa dokke ceniide, koo to o kodo malla kuuwanoowo mo boo.
- ¹¹Ammaa jeyaado mo limanjo soodi dum bee ceede malla danyaado nder saare limanjo, nyaaman nyaamdu limanjo.
- ¹²To bii limanjo debbo te'aama haa godɔɔ mo laataaki danygol limanjo, o nyaamataa dokke ceniide ittaade ngam liman'en.
- ¹³Ammaa to goriiko maayi malla seeri mo, to o walaa bikkoy, to o warti haa saare baaba maako bana naane nde o paanyono, nden kam o nyaaman nyaamdu baaba maako. Ammaa godɔɔ mo laataaki limanjo, taa o nyaama kuuje de'e.
- ¹⁴To godɔɔ mo laataaki limanjo nyaami dokke ceniide bilaa anniya, sey o hokkita limanjo fodde ko o nyaami, o besda dow maajum yebre woore nder gebe jowi boo.
- ¹⁵Taa liman'en cobna dokke ceniide de Isra'iila'en ngaddanta yam.
- ¹⁶To be acci godɔɔ feere nyaami de, be nastini mo nder aybewol manngol. Min woni Jawmiraawo cenoowo dokke de'e."
- ¹⁷Jawmiraawo umri Muusa,
- ¹⁸o wi'a Haruna e bibbe mum e Isra'iila'en ni'i: "To Isra'iilaajo malla jananno joodiido nder Isra'iila yidi lii'anaago yam nguleteenga, ngam o hebbina togayeere malla ngam bernde maako numi dum, sey dum laato ndabbaawa nga walaa aybe,
- ¹⁹dum laato gordum dum walaa aybe, haa na'i e baali e be'i, haa mi yerdo dum.

- ²⁰Taa on lii'ano yam ndabbaawa marŋa aybewol koo ngole, mi yerdataako nga.
- ²¹To godɔo yidi lii'anaago yam kirseteenga ngam kawtal yimbe bee Allah, ngam o hebbina togayeere malla ngam bernde maako numi dɔm, sey dɔm laato ndabbaawa nga walaa aybe, haa mi yerdo nga.
- ²²Taa on lii'ano yam mbumŋa malla mboosŋa malla ngewŋa malla marŋa huuduure ilnannde mbordi malla waayre malla fuufre. Taa lii'aneedam irin ndabbaawa nga'a nguleteenga dow hirsirde boo.
- ²³Ngaari malla ndammoowa to tergal mum gootal juuti malla rammi, on lii'oto nga bana dokkal caahiingal. Ammaa mi yerdataako nga ngam kebbinki togayeere.
- ²⁴Taa on lii'ano yam ndabbaawa nga gorde mum biɗɗa malla tappa malla seeka malla ta'a. Mi duŋanaaki on lii'aago irin maaga nder lesdi mon.
- ²⁵Taa on lii'ano yam irin ndabbaawa man nga keɗon haa godɔo jananno. Irin dabbaaji ɗi'i, mi ɗon laara ɗi bana ɗi jiijiidi, mi yerdataako ɗi.”
- ²⁶Jawmiraawo besdi wi'ugo Muusa:
- ²⁷“To gaggel malla baalel malla be'el rimaama, ngel wonda bee daada maagel nyalɗe joweediɗi. Baawo man mi yerdoto ngel bana guleteengel.
- ²⁸Taa kirse nagge e biyiige malla ndammoowa e biyiiga nder nyalaade woore.
- ²⁹To on ngidi lii'anaago yam kirseteenga ngam daliila yettoore, mbade dɔm fodde umroore am, haa nga hebana on yerduye am.
- ³⁰Nyaame nga nyalaade man, taa acce koo dume haa jaŋgo man. Min woni Jawmiraawo.
- ³¹Kakkilane umrooje am, ɗowntane ɗe, ngam min woni Jawmiraawo.
- ³²Taa cobne innde am seniinde, ngam haa senaare am wanga caka Isra'iila'en. Min woni Jawmiraawo cenoowo on.
- ³³Mi wurtini on lesdi Misra ngam mi laato Allah mon. Min woni Jawmiraawo.”

Farillaaji Lewi'en 23

Juulɗe

- ¹Jawmiraawo umri Muusa,
- ²o wi'a Isra'iila'en ni'i: “Ndaa nyalɗe juulɗe ɗe moobtoton moobtorde senaande ngam Jawmiraawo:
- ³On kuuwa kuude mon nyalɗe joweego. Nyannde joweediɗawre woni siwtorde. Nder maare taa on kuuwa sam, ammaa on moobta moobtorde senaande. Nyalaade siwtorde, Jawmiraawo jeyi, koo toy on njoodoto fuu.

⁴Ndaa nyalde juulde de ngooynoton moobtorde nder saa'iije ta'aade, ngam on moobta moobtorde senaande."

Juulde Paska e tamseeje de ufnaaka

⁵"Nyannde sappo e nayabre nder lewru aranndu, to naange muti, on mbaɗana Jawmiraawo juulde Paska.

⁶Nyannde sappo e jowabre maaru, laato juulde tamseeje de ufnaaka ngam Jawmiraawo. Nyalde joweediɗi, sey tamseeje de ufnaaka tan nyaamoton.

⁷Nyannde arannde, mbaɗe moobtorde senaande. Taa kuuwe kuugal naawɗgal sam.

⁸Nder nyalde joweediɗi, lii'ane Jawmiraawo guleteedi. Nyannde joweediɗawre, mbaɗe moobtorde senaande. Taa kuuwe kuugal naawɗgal sam."

⁹Fahin Jawmiraawo umri Muusa,

¹⁰o wi'a Isra'iila'en ni'i: "To on nasti lesdi ndi Jawmiraawo hokkata on, to on mba'i alkamaari mon, sey on ngaddana limanjo haɓɓere alkamaari arannde.

¹¹Kan̄ko o ɓan̄gta nde yeeso Jawmiraawo, ngam haa Jawmiraawo yerdo on. Sey o wada ɗum nyannde tokkotoonde siwtorde.

¹²Nyannde lii'otoodon haɓɓere maajum, lii'e boo jawgel mbaalu ngel walaa aybe, ngel nduubu, ngel guleteengel ngam Jawmiraawo.

¹³Hawtaade bee maagel lii'e dokkal nyaamdu: Kuroori ɗiggundi kilo joweego, jiiɓaandi bee nebbam. Uureengel man belngol fottanan Jawmiraawo. Besde boo dokkal dufeteengel: Inaboojam liitir bee reeta.

¹⁴Taa nyaame yaamle mon koo tamseeje, koo gabbe kecce malla ca'aade boo, sey to on ngaddani Allah mon dokkal man. Koo toy njoodoton fuu, ɗum laati farilla nduumiika haa gide mon fuu."

Juulde asaweeje

(Limle 28:26-31)

¹⁵"Baawo nyannde tokkotoonde siwtorde man, waato nyannde lii'antoodon Jawmiraawo haɓɓere alkamaari go, sey on lima asaweeje joweediɗi.

¹⁶Nyannde tokkotoonde siwtorde joweediɗawre, waato nyannde cappande jowabre, lii'ane Jawmiraawo dokkal nyaamdu kesal.

¹⁷Saare fuu wadda tamseeje ɗiɗi, ɓan̄gta de yeeso Jawmiraawo. On mbaɗa tamseere fuu bee kuroori ɗiggundi kilo tati tati, bee ufnirdum boo. Dokkal nga'al laatano Jawmiraawo diga yaamle mon aartude.

¹⁸Hawtaade bee maaje, sey jama'aare lii'o njawkoy baali njoweediɗoy koy nduubu e gaggel e jawɗi baali ɗiɗi, ɗum fuu ɗum walaa aybe. ɗum guleteedum

ngam Jawmiraawo, hawtaade bee dokkal nyaamdu e dokkal dufeteengal. Uurengol man fottanan Jawmiraawo.

¹⁹Sey on lii'o boo njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeeji e njawkoy baali diɗoy koy nduubu, kirseteekoy ngam kawtal yimbe bee Allah.

²⁰Limanjo ɓangta kirseteedi di'i yeeso Jawmiraawo, hawtaade bee tamseeje go e njawkoy diɗoy. O lii'ano Jawmiraawo dokke ceniide de'e ngam liman'en.

²¹Nyannde man taa on kuuwa kuugal naawngal, ammaa on ngooyna moobtorde senaande. Koo toy njoodoton fuu, dum laati farilla nduumiika haa gide mon fuu.

²²To on don mba'a alkamaari mon, taa mba'e ngondi haa sera ngesa, taa lorte lawnditaago luttundi boo. Accane ndi talaka'en e jananbe. Jawmiraawo woni Allah mon."

Juulde mawnde nder hitaande

(Limle 29:1-6)

²³Jawmiraawo umri Muusa,

²⁴o wi'a Isra'iila'en ni'i: "Nyannde go'oore nder lewru joweediɗabru laatano on siwtorde. Sey on moobta moobtorde senaande bee fuufugo luwe.

²⁵Nyannde man taa on kuuwa kuugal naawngal sam, ammaa on lii'ano Jawmiraawo nguleteenga."

Nyalaade ittuki hakkeeji

(Limle 29:7-11)

²⁶Jawmiraawo besdi wi'ugo Muusa:

²⁷"Nyannde sappoore nder lewru joweediɗabru woni nyalaade ittuki hakkeeji. Nyannde man taa on nyaama sam. Sey on moobta moobtorde senaande, on lii'ano Jawmiraawo nguleteenga.

²⁸Taa kuuwe kuugal koo ngale, ngam dum nyalaade ittuki hakkeeji, ngam kebon yaafuye haa Jawmiraawo Allah mon.

²⁹Koo moy nyaami nder nyannde man, o gurtinteedo diga jama'aare maako.

³⁰Koo moy huuwi kuugal koo ngale nder maare, Jawmiraawo nattinan mo caka yimbe maako.

³¹Taa on kuuwa sam, dum laati farilla nduumiika haa gide mon fuu, koo toy njoodoton.

³²Nyalaade man laatano on siwtorde, diga manngariba nyannde joweenayabre haa manngariba nyannde sappoore. Taa on nyaama koo dume nder maare."

Juulde bukkaaji

(Limle 29:12-39)

³³Jawmiraawo umri Muusa,

³⁴o wi'a Isra'iila'en ni'i: "Nyannde sappo e jowabre nder lewru joweediɗabru dɗum fudɗoode juulde bukkaaji, nyalde joweediɗi ngam Jawmiraawo.

³⁵Nyannde juulde man arannde, sey on moobta moobtorde senaande, taa on kuuwa kuugal naawngal koo ngale.

³⁶Nyalde joweediɗi fuu lii'ane Jawmiraawo guleteedi. Nyannde joweetatabre moobte fahin moobtorde senaande, lii'ane Jawmiraawo nguleteenga. Dum nyannde moobtorde juulde, taa on kuuwa kuugal koo ngale nder maare.

³⁷Kanje ngoni juulde de Jawmiraawo umri on jogaago, ngam on moobta moobtorde senaande, on lii'ano Jawmiraawo kirseteedi e guleteedi e dokke nyaamdu e kirseteedi ngam kawtal mon e dokke dufeteede, nyalaade koo ndeyeere fodde umroore maare.

³⁸Dow maajum woodi nyalde ciwtorde godde e dokke umraade e dokke de kebbinton togayeeje mon bee muudum'en e dokke caahiide ngam Jawmiraawo."

³⁹"Ammaa nyannde sappo e jowabre nder lewru joweediɗabru, to on timmini moobtugo yaamle gese mon, mbaɗe juulde nde'e nyalde joweediɗi. Nyannde maare arannde dɗum siwtorde, non boo nyannde joweetatabre.

⁴⁰Nyannde arannde koo'e bibbe ledde boodde e lice dibinooje e lice ledde cukkude e ledde godde, ngam on ceyo yeeso Jawmiraawo Allah mon nyalde joweediɗi.

⁴¹Mbaɗe juulde man nyalde joweediɗi ngam Jawmiraawo, nder lewru joweediɗabru. Kanjum woni farilla nduumiika haa gide mon fuu.

⁴²Nyalde joweediɗi de'e, Isra'iila'en fuu njoodo nder bukkaaji.

⁴³Bana non danygol mon anndiran Jawmiraawo acci Isra'iila'en njoodo nder bukkaaji, saa'i o wurtini be lesdi Misra. Kanjo woni Jawmiraawo Allah mon."

⁴⁴Bana non Muusa anndiniri Isra'iila'en haala juulde ngam Jawmiraawo.

Farillaaji Lewi'en 24

Umroore dow pittirlaaji

(Gurtaaki 27:20-21)

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"A umra Isra'iila'en be ngaddane nebbam jaytunje arbaade laabɗam ngam jayngol pittirlaaji, ngam di njamne foroy.

³Haruna jo'ina jo'inirdum pittirlaaji yaasi wiirndallo seedamku nder laymaaru fottirde, haa gaa'e wiirndallo wiirnanngo sundukru alkawal. Pittirlaaji kuɓba yeeso am diga kiikiide haa fajiri. Do woni farilla nduumiika ngam gide mon fuu.

⁴Haruna hakkilana pittirlaaji dow jo'inirdum maaji baaraadum bee kanjeeri laabndi, ngam di njayna yeeso Jawmiraawo foroy."

⁵Jawmiraawo umri Muusa o hoo'a kuroori diggundi, o tamsa tamseeje sappo e didi, tamseere koo ndeyeere tamse bee kuroori kilo joweego joweego.

⁶Nden o wallina de jabbi didi, joweego joweego dow taabal cuddaangal bee kanjeeri laabndi, dariingal yeeso Jawmiraawo.

⁷O rufa uurle laabde dow jabbi tamseeje, dum laato gedal ciftinorgal guleteengal ngam Jawmiraawo mbattudi maaje.

⁸Sey limanjo jo'ina tamseeje bana de'e yeeso Jawmiraawo nyannde siwtorde fuu. Kanjum laatani Isra'iila'en alkawal duumiingal bee Jawmiraawo.

⁹Tamseeje de'e laatanto Haruna e danygol mum, be nyaama de haa nokkuure seniinde, ngam de gedal burngal senaago haa dokke nyaamdu de Isra'iila'en lii'anto Jawmiraawo ngam liman'en. Dum farilla nduumiika.

Misaalu kiita ngoonduka

¹⁰⁻¹¹Woodi goddo mo daada mum Isra'iilaajo, ammaa baaba mum Misraajo. Innde daada maako, Selomit bii Dibiri mo lenyol Dan. Goddo oo yehi nder sanjeere caka Isra'iila'en, fuddi jokkirgol bee Isra'iilaajo. Nder jokkirgol mabbe, o hudi Allah. Yimbe nanngi mo, njahri mo haa Muusa.

¹²Muusa umri be ayna mo, sey to Jawmiraawo yecci be ko be mbadata mo.

¹³Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹⁴"Wurtin mo yaasi sanjeere. Koo moy nando kuudi maako, yowa juude mum dow hoore maako ngam seedamku aybe maako. Nden jama'aare fuu fida mo bee kaa'e haa o maaya.

¹⁵Baawo man wi' Isra'iila'en: Koo moy hudi Allah, sey efa aybe mum.

¹⁶O mbareteedo fakat. Koo moy Isra'iilaajo malla jananno nder Isra'iila mo hudi Allah, sey jama'aare fuu fida mo bee kaa'e haa o maaya.

¹⁷Koo moy mbari goddo, o mbareteedo fakat.

¹⁸Koo moy mbari ndabbaawa goddo, sey hokka mo ndabbaawa bana maaga. O yoba yonki bee yonki.

¹⁹To goddo wadi sarru haa banndu keeddiddum, sey yimbe mada mo bana o waari bee hoore maako:

²⁰Yewre i'al bee yewre i'al, yiitere bee yiitere, nyiindere bee nyiindere. Fodde ko o sarri goddo, nonnon yimbe mada mo.

²¹Koo moy mbari ndabbaawa, sey hokka ndabbaawa ngodnga mbattudi maaga. Ammaa koo moy mbari goddo, o mbareteedo.

²²Umroore woore laatanto on, onon Isra'iila'en e hodɓe wonbe caka moodon. Min woni Jawmiraawo Allah mon.”

²³Muusa wi'i dum Isra'iila'en. ʼBe njahri kuɗɗo Allah go yaasi saɗngeere, be piɗi mo bee kaa'e haa o maayi. Bana non be mbaari ko Jawmiraawo umruno Muusa.

Farillaaji Lewi'en 25

Hitaande siwtorde

(Tooktaaki Tawreeta 15:1-11)

¹Jawmiraawo umri Muusa dow hooseere Sina,

²o wi'a Isra'iila'en ni'i: “To on nasti lesdi ndi Jawmiraawo tammi hokkugo on, nden kam lesdi boo heba siwtaare.

³Sey on aawa gese mon, on calta inabooje mon, on moobta ko lesdi fudnanta on duubi joweego.

⁴Ammaa hitaande joweediɗawre, dum siwtorde ngam lesdi. Hitaande man Jawmiraawo jeyi. Taa on aawa gese mon, taa on calta inabooje mon.

⁵Taa on moobta alkamaari gariiri, taa on teba biɓɓe inabooje mon boo. Dum hitaande siwtorde ngam lesdi.

⁶Saa'i lesdi ɗon siwto, ndi fudnanan on nyaamdu, onon bee maccube mon e horbe mon e huuwoobe mon e jananɓe wondube bee moodon,

⁷non boo ngam dabbaaji mon e kuuje ladde nder lesdi mon.”

Hitaande yaafuye

⁸“Lime duubi joweediɗi nde joweediɗi, waato duubi cappande nayi e joweenayi.

⁹Nyannde sappoore nder lewru joweediɗabru, waato nyalaade ittuki hakkeji, sey on umra fuufugo luwal nder lesdi mon fuu.

¹⁰Cene hitaande cappande jowabre nde'e, ngooyne dimɗinki ngam yimbe lesdi fuu. Nde laatano on hitaande dimɗineeki. Koo moy soorri maral mum, hebtan ngal. Mo laati maccuɗo malla kordɗo boo, wartan haa lenyol mum.

¹¹Hitaande cappande jowabre nde'e laatano on hitaande dimɗineeki. Taa on aawa gese mon, taa on moobta alkamaari gariiri, taa on teba biɓɓe inabooje mon boo.

¹²Hitaande man fuu laatano on hitaande dimɗineeki, on nyaama ko fudata haa gese tan.

¹³Nder hitaande dimɗineeki nde'e, koo moy mon hebtan maral mum.

¹⁴Ngam man, to a soorri Isra'iilaajo ngesa malla to a soodi ngesa haa maako, taa mbaɗindire rikici.

¹⁵To on don ta'a saman maaka, lime duubi caaliidi baawo hitaande dimdineeki e duubi dimandi nyaamdu luttudi haa hitaande man yaalto.

¹⁶To limgal duubi man duudi, saman ngesa besdoto, to ngal famdi, saman maaka ustoto, ngam on coodan limgal duubi dimandi nyaamdu.

¹⁷Taa goddo wada keeddiddum rikici. Kule Allah moodon, ngam min woni Jawmiraawo, Allah moodon."

Nyaamdu nder hitaande siwtorde

¹⁸"Dowtane farillaaji e kiitaaji Jawmiraawo fuu, ngam haa on njoodo jam nder lesdi mon.

¹⁹Lesdi rima yaamle ngam on nyaama, on kaara, on njoodo ton bee hoolaare.

²⁰Teema goddo yaman: Dume en nyaamata nder hitaande joweedi dawre? Ndaa, en aawataa, en moobataa yaamle gese.

²¹Nane kadi, Jawmiraawo barkidinan lesdi nder hitaande joweego'oore, haa ndi rima nyaamdu he'anndu deydey duubi tati.

²²To on aawi nder hitaande joweetatabre, on tokkoto nyaamugo ko kebdon nder hitaande joweego'oore. Nyaamdu he'an haa hitaande joweenayabre fudda."

Coottuki maral

²³"On potaay soorrugo lesdi taynde, ngam Jawmiraawo mari ndi, onon boo on hodbe, on jananbe haa maako.

²⁴To on coorri gese, marnoodo de, to yidi soottan de.

²⁵To Isra'iilaajo talkidi, soorri gese mum, sey banndiiko burdo badaago sootta de.

²⁶To o walaa coottoowo, teema o heban ceede soottugo de fahin bee hoore maako.

²⁷Nden kam o yoba coodnoodo gese man fodde duubi luttandi haa hitaande dimdineeki yaalta. Bana non o hebtirta gese maako.

²⁸Ammaa to o hebaay ceede soottugo de, nden kam coodnoodo gese naftorto de haa hitaande dimdineeki yaalta. Hitaande nde'e o hokkita de marnoodo de meere.

²⁹To goddo soorri suudu nder berniwol, to o yidi o soottan ndu nder hitaande coggu man. Wakkati coottuki man neeban hitaande woore.

³⁰Ammaa to o soottaay ndu hitaande man, nden kam o hebataa soottugo ndu haa foroy, ndu laatoto maral coodnoodo ndu e danygol mum. Ndu soottataake koo nder hitaande dimdineeki boo.

³¹Ammaa nder gure de ngalaa mahol taariingol dum, sey on nanndina cuudi bee gese. Marnoodo suudu to yidi, soottan ndu. To o soottaay, o hebtan ndu nder hitaande dimdineeki.

³²Bee non fuu, Lewi'en to ngidi, coottan cuudi muudum'en nder berniiji Lewi'en koo ndeye.

³³To goddo Lewiijo soorri suudu mum nder berniwol, waawaay soottugo ndu, nden kam o hebtan ndu nder hitaande dimdineeki. Ngam cuudi Lewi'en nder berniiji laati maral mabbe caka Isra'iila'en haa foroy.

³⁴Ammaa durdude taariide berniiji Lewi'en coorrataake sam, de laati maral mabbe haa foroy."

Nyamaale ngam talaka'en

³⁵"To Isra'iilaajo joodiido banngge maada talkidi, waawataa wuurnugo hoore mum, sey a wallita dum bana mballirta kodo malla jananno, ngam o tokko joodaago banngge maada.

³⁶Taa hokkir mo nyamaande bee ndiyam, taa dabbu riba haa maako. Ammaa hul Allah, accu keeddidfa joodo banngge maada.

³⁷To a hokki mo nyamaande, taa yowan mo ndiyam. Taa soorru mo nyaamdu ngam hebugo riba boo.

³⁸Kanjum woni umroore Jawmiraawo Allah mon mo wurtini on lesdi Misra, ngam o hokka on lesdi Kanaana, o laato Allah mon boo."

Dimdinki jeyaabe

³⁹"To Isra'iilaajo joodiido banngge maada talkidi, soorri ma hoore mum, nden kam taa huuwnu mo bana maccudo.

⁴⁰O wonda bee maada bana kuuwanoowo ngeenaari malla jananno, o huuwane haa hitaande dimdineeki yaalta.

⁴¹Saa'i man o rimdan, kanke e bikkoy maako, o loro haa lenyol maako e maral kaakiraabe maako.

⁴²Ngam Isra'iila'en be jeyaabe Jawmiraawo, kanke o wurtini be lesdi Misra. Ngam man taa goddo soorra be bana be coorrirta maccube.

⁴³Taa kolle be bural, kule Allah mon.

⁴⁴To on ngoodi haaje maccube e horbe, coode be haa ummaatooje taariide on.

⁴⁵On coodan bibbe jananbe joodiibe caka moodon boo. Irin mabbe, danyaabe nder lesdi mon, on maran be.

⁴⁶On ndonnan bibbe mon jeyaabe be'e, be laatoto maccube mon haa foroy. Ammaa taa on kolla Isra'iilaajo bural.

⁴⁷To goddo jananno joodiido banngge maada malla kodo riski, ammaa keeddidfa Isra'iilaajo talkidi, soorri hoore mum haa kodo malla haa jananno joodiido banngge maada malla haa goddo danygol jananno,

⁴⁸nden kam soottugo mo heboto. Sey gooto caka deerdiiko'en sootta mo

⁴⁹malla bappa maako malla bii bappa maako malla banndiiko goddo sootta mo. Malla o sootta hoore maako, to o waawi.

⁵⁰Nden kam o narra bee coodnoodo mo. Be lima duubi diga wakkati coggu haa hitaande dimdineeki yaalta, be mbaada coottaari fodde limgal duubi e fodde ngeenaari kuuwoowo.

⁵¹⁻⁵²Sey o yoba mo gedal saman coggu fodde limgal duubi luttandi haa hitaande dimdineeki yaalta, koo duubi duuddi, koo di duudaay boo,

⁵³bana to o latino kuuwanoowo ngeenaari hitaande hitaande. Taa jawmiiko holla mo bural.

⁵⁴To o hebtaay ndimu bee laawol coottuki koo ngole, nden kam o rimdan nder hitaande dimdineeki, kanjo e bikkoy maako fuu.

⁵⁵Downtane umrooje de'e, ngam Isra'iila'en be jeyaabe Jawmiraawo, kanjo o wurtini be lesdi Misra, kanjo woni Jawmiraawo Allah mabbe."

Farillaaji Lewi'en 26

Barkaaji dowtaare

(Tooktaaki Tawreeta 7:2-24; 28:1-14)

¹Jawmiraawo wi'i: "Taa mbaadane ko'e mon labbi, taa ndarne suuraaji cehaadi malla danrange malla kaa'e bee suuraaji diidaadi dow muudum'en nder lesdi moodon, ngam on cujidana dum. Min woni Jawmiraawo Allah mon.

²Kakkilane nyalde ciwtorde am, teddine suudu am seniindu boo. Min woni Jawmiraawo.

³To on tokkake farillaaji am, to on kakkilani umrooje am, to on dowlanake de,

⁴nden kam mi tobnanan on iyeele nder saa'iije maaje, haa lesdi wada yaamle, ledde nder ladde boo ndima bibbe.

⁵Alkamaari mon duudan masin. Hiddeko on timmina fiyugo ndi, on ittan inabooje. Diga on timminaay tebugo inabooje tawon, saa'i aawugo yaaltan. On nyaaman, on kaaran, on njoodoto jam nder lesdi mon.

⁶Mi hokkan on salaaman nder lesdi mon. On mbaaloto jam, walaa kulnando on. Mi nattinan dabbaaji mbarooji nder lesdi, konu meetataa laataago nder lesdi mon.

⁷On ndiiwan konne'en mon, on mbaran be bee kaafaaje mon.

⁸Njowo moodon ndiiwan teemerre, teemerre mon boo ndiiwan ujine sappo, on mbaran konne'en mon bee kaafaaje.

⁹Mi barkidfinan on bee bikkoy dɔudkoy, mi tabitinan alkawal am bee moodon.

¹⁰Diga on timminaay alkamaari rowaniiri tawon, on codan hikkaari. Doole on ngudina rowaniiri, haa kebon babal wallingo kesri.

¹¹Mi joodoto caka moodon nder joodorde am, mi meedataa wanyugo on.

¹²Mi wondan bee moodon, mi laatoto Allah mon, onon boo on laatoto ummaatoore am.

¹³Min Jawmiraawo Allah mon mi wurtini on lesdi Misra, ngam taa on tokko huuwango be bana maccube. Mi yewi kabbirgal dow daade mon, haa on njaha on rimbe, on bangta ko'e mon."

Kiita dow luutanbe umrooje

(Tooktaaki Tawreeta 28:15-68)

¹⁴Jawmiraawo besdi wi'ugo: "Ammaa to on dɔwtanaaki yam, to on tokkaaki umrooje de'e fuu,

¹⁵to on ngudini farillaaji am, to on nganyi kiitaaji am, to on dɔwtanaaki umrooje am fuu, to on piisti alkawal am,

¹⁶nden kam mi hiitoto on. Mi ukkanan on kultoreengol, mi nyawnan on nyawuji ciibandi on e jonte, haa gite mon tampa, tum semmbe mon ustan. On aawan gese mon, ammaa on naftortaa de, ngam konne'en mon njabtan yaamle mon.

¹⁷Mi honan on, haa konne'en mon njaalo on, wanybe on laamano on. On ndoggan ngam kulol, koo to diiwando on walaa.

¹⁸To on dɔwtanaaki yam baawo kuuje de'e fuu, nden kam mi dɔddɔnin kiitaaji dow hakkeji moodon cowi joweedi.

¹⁹Mi ittan baawde de on mangtorto. Mi hadan asama tobnugo iyeende. Lesdi mon yooran, saatan bana njamndi mbodeeri.

²⁰On torroto meere, ngam lesdi mon yaamnataa, ledde boo ndimataa bibbe.

²¹To on tokkake tuurtango yam, to on calake dɔwtanaago yam, nden kam mi dɔddɔnin kiitaaji dow hakkeji moodon cowi joweedi fahin.

²²Mi neldan dabbaaji ladde caka moodon, di mbara bikkoy mon, di nattina dabbaaji mon, di usta on, di perwina laabi mon.

²³To on tokkake tuurtango yam, to on njabaay elto tawon,

²⁴nden kam mi honan on, mi besdan saatingo kiitaaji dow hakkeji mon cowi joweedi.

- ²⁵Mi ukkan kaafahi dow moodon, mi waatoto on ngam on piisti alkawal bee am. To on dab̄ḅiti hisrude nder berniiji mon, mi nyawnan on nyawu kallungu ndaaboowu, mi hokkan on haa juude konne'en mon.
- ²⁶Mi sooynan on nyaamdu. Tamsirde woore he'an rewbe sappo sa'ugo tamseeje muudum'en. Be poondanan on de dow awnordum. On nyaaman de, ammaa on kaarataa sam.
- ²⁷To on tokkake tuurtango yam baawo kiitaaji di'i fuu, to on calake dōwtanaago yam,
- ²⁸nden kam mi honan on bee tikkere, mi tullitinan kiitaaji dow hakkeeji mon cowi joweedi fahin.
- ²⁹On nyaaman kusel bikkoy mon ngam daliila weelo.
- ³⁰Mi nattinan nokkuuje mon towde, mi yibbinan guldude ureteedum, mi sakkinan nyawmande mon dow labbi mon pe'aadi. Mi wanyan on,
- ³¹haa mi laatina berniiji mon bille. Mi yibbinan cuudi mon cenaadi, mi jabataa uureengol kirseteedi mon.
- ³²Mi laatinan lesdi mon ladde meere, haa konne'en mon waranbe ton kaydina.
- ³³Mi saŋkitan on nder ummaatooje godde, mi fartan on bee kaafahi losaaki. Lesdi mon laatoto ladde meere, berniiji mon laatoto bille.
- ³⁴⁻³⁵Nden kam lesdi seyorto kitaale ciwtorde de caliidon hokkugo ndi. Ndi ferwan, ndi siwtoto, saa'i on don paɓɓa nder lesde konne'en mon.
- ³⁶Luttanbe mon nder lesde konne'en mon, mi wadan kulol maŋngol nder berde mabbe. Koo sonyo haako yoorko nder henndu dogginan be. Be ndoggan bana to kaafahi tokkake be, be ndo'oto koo to diiwando be walaa.
- ³⁷Goddo do'oto dow goddo bana do'otoobe yeeso kaafahi, koo to diiwando be walaa. Saa'i man on mbaawataa dartaago yeeso konne'en mon.
- ³⁸On kalkan caka ummaatooje, lesdi konne'en mon modan on.
- ³⁹Luttanbe mon nder lesde konne'en mon njinnan ngam daliila aybeeji mabbe e aybeeji kaakiraabe mabbe.
- ⁴⁰Nden be mbaŋginan aybe mabbe e aybe kaakiraabe mabbe yeeso am, ngam be ngewi umroore am, be tuurtani yam.
- ⁴¹Daliila man mi honi be, mi dahi be nder lesde konne'en mabbe. Nden be annditan sooynde dōwtaare mabbe, be leestinan ko'e mabbe, be njaban kiita dow aybe mabbe.
- ⁴²Saa'i man mi siftoran alkawal am bee Yaakubu e Isiyaaku e Ibrahiima, mi siftoran lesdi boo.

⁴³Ammaa sey lesdi sooya yimbe tawon, ngam ndi seoro siwtaare maari wakkati be don ndaayi bee maari. Kambe boo, sey be njoba aybe mabbe tawon, ngam be njawi kiitaaji am, be nganyi farillaaji am.

⁴⁴Ammaa koo to be don nder lesde konne'en mabbe, mi wudintaa be, mi wanyataa be. Mi nattintaa be, mi fiistataa alkawal am bee mabbe, ngam min woni Jawmiraawo Allah mabbe.

⁴⁵Mi yejjitittaa alkawal am bee kaakiraabe mabbe be ngurtinmi lesdi Misra yeeso ummaatooje, haa mi laato Allah mabbe. Min woni Jawmiraawo.”

⁴⁶Kanjum woni farillaaji e kiitaaji e umrooje dum Jawmiraawo tabitini hakkunde muudum bee Isra'iila'en dow hooseere Sina bee hunnduko Muusa.

Farillaaji Lewi'en 27

Jobki togayeeje

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a Isra'iila'en ni'i: “To godfo toganake Jawmiraawo hokkugo mo nedfo, o waawan soottugo nedfo man bee coottaari deydey saman ka a ta'ata,

³⁻⁷fodde teddeennga ceede suudu seniindu: Ngam gorko mo duubi noogas haa yotto cappande joweego: Ceede cardi cappande jowi, ngam debbo: Ceede cardi cappande tati, ngam derkeejo gorko mo duubi jowi haa yotto noogas: Ceede cardi noogas, ngam derkeejo debbo: Ceede cardi sappo, ngam biɲngel gorgel ngel wadaay duubi jowi tawon: Ceede cardi jowi, ngam biɲngel deyel: Ceede cardi tati, ngam nayeejo gorko mo buri duubi cappande joweego: Ceede cardi sappo e jowi, ngam puldebbo: Ceede cardi sappo.

⁸To togiido o talakaajo mo waawaay yobugo coottaari man, sey o yahra nedfo go yeeso limanjo. Limanjo boo usta coottaari deydey ko togiido waawi yobugo fodde saman ta'aadum.

⁹To togayeere laatake dow ndabbaawa potannga hokkeego Jawmiraawo, nden kam dokkal ngal godfo hokki Jawmiraawo fuu, dum cenaadum.

¹⁰Togiido sannjataa nga bee ndabbaawa ngodnga, o hokkataa kallunga mbattudi mboodnga malla mboodnga mbattudi kallunga. To o wadi dum, didi fuu laatanto Jawmiraawo.

¹¹Ammaa to togayeere laatake dow ndabbaawa cobnga nga fotaay lii'aneego Jawmiraawo, sey o yahra nga haa limanjo.

¹²Limanjo ta'a saman maaga fodde woodugo maaga malla aybeeji maaga, saman man tabiti.

¹³To godfo yidi soottugo nga, sey o besda yebre woore nder gebe jowi dow saman darnaadum.

- ¹⁴To togayeere laatake dow suudu, sey limanjo laara ko woodfi haa maaru, ko woodaay boo. Nden o ta'a saman maaru, saman man tabiti.
- ¹⁵To togiido suudu yidfi soottugo ndu, o besda yebre woore nder gebe jowi dow saman darnaadum, o marta suudu maako.
- ¹⁶To togayeere laatake dow tayre ngesa haa maral maako, sey on darna saman maaka fodde duudeenga aawdi aaweteendi nder maaka: Ceede cardi cappande jowi ngam buhuure sa'iiruuri fuu.
- ¹⁷To o togake ngesa man nder nduubu baawo hitaande dimdineeki, saman darnaadum tabiti.
- ¹⁸Ammaa to o togake wakkati feere, waato baawo hitaande dimdineeki, sey limanjo ta'a saman maaka fodde limgal duubi luttandfi hitaande dimdineeki yaalugo, o usta saman maaka bana non.
- ¹⁹To togiido ka yidfi soottugo ka, o besda yebre woore nder gebe jowi dow saman darnaadum, nden o marta ka.
- ²⁰To o soottaay ka, ammaa o soorri ka godfo feere, nden kam o hebataa soottugo ka sam.
- ²¹To hitaande dimdineeki yaalti, ngesa man laatoto maral Jawmiraawo, bana kuuje lii'anaade Jawmiraawo haa foroy. Ka laatanto liman'en.
- ²²To godfo soodi ngesa, toganake ka Jawmiraawo,
- ²³sey limanjo ta'a saman maaka fodde limgal duubi luttandfi hitaande dimdineeki yaaltugo. Sey o yoba saman man nyalaade man, ceede de'e Jawmiraawo jeyi.
- ²⁴Nder hitaande dimdineeki, marnoodo ngesa malla danygol mum hebtan ka.
- ²⁵Sey saman fuu ta'e fodde etirgal suudu seniindu, suleyje teemerre fuu wadan baakin kilo gootel.
- ²⁶Godfo togantaako Jawmiraawo afi dabbaaji mum, ngam Jawmiraawo mari di fodde umroore mum. To dum bii nagge malla bii ndammoowa, Jawmiraawo mari dum.
- ²⁷Ammaa to on ngidi, on coottan afi dabbaaji karminaadi, on njoba saman ta'aado, on besda dow maajum yebre woore nder gebe jowi boo. To on coottaay di, limanjo fotan soorrugo di fodde saman ta'aado.
- ²⁸Ko godfo lii'ani Jawmiraawo haa foroy fuu, koo neddo koo ndabbaawa koo ngesa maral maako, o fotaay soorrugo dum malla soottugo dum. Lii'aadum du'um fuu laati burdum senaago, dum laatake maral Jawmiraawo.
- ²⁹Neddo lii'anaado Jawmiraawo boo soottataake, o mbareteedo fakat.

³⁰Zakka yaamle gese e bibbe ledde fuu, Jawmiraawo jeyi, dum cenaadum ngam maako.

³¹To goddo yidi soottugo dum, sey o yoba saman maajum, o besda dow maajum yebre woore nder gebe jowi boo.

³²Nder dabbaaji saare sappo fuu, sappoowa man Jawmiraawo jeyi, nga cenaanga ngam maako.

³³Taa jawmiiiji senndindira booddi bee di mboodaay, taa o sannja di boo. To o sannji ngodnga bee ngodnga, didi fuu laatoto cenaadi ngam Jawmiraawo. Jawmiiiji fotaay soottugo di."

³⁴Kanjum woni umrooje de Jawmiraawo umri Muusa dow hooseere Sina ngam Isra'iila'en.

Limle

Limle 1

Limki Isra'iila'en

- ¹Nder nduubu didabu baawo gurtaaki Isra'iila'en diga lesdi Misra, lewru didabru, nyannde go'oore maaru, Jawmiraawo wolwani Muusa nder laymaaru fottirde haa ladde hamaadaare Sina. O wi'i:
- ²⁻³"An e Haruna, mbaɗe binndol: Mbinnde limgal yimbe jama'aare Isra'iila fuu fodde asli muudum'en e ci'e muudum'en, mbinnde inde worbe fuu, waawanbe hoo'ugo balmi konu, ɓe duubi noogas e ko ɓuri, koo moy nder moobre konu muudum.
- ⁴Haa lenyol fuu baaba-saare gooto wallan on.
- ⁵Ndaa inde wallanbe on: Nder lenyol Ruben, Elicuru bii Sedewur.
- ⁶Nder lenyol Simeyon, Selumiyel bii Curisadday.
- ⁷Nder lenyol Yahuuda, Nahasunu bii Amminadabu.
- ⁸Nder lenyol Issakar, Netaneyel bii Cu'ar.
- ⁹Nder lenyol Zabulon, Eliyabu bii Helon.
- ¹⁰Nder lenyol Efrayim bii Yusufu, Eliisama bii Ammihudu e haa lenyol Manassa boo, Gamaliyel bii Pedacuru.
- ¹¹Nder lenyol Benjamin, Abidan bii Gidi'oni.
- ¹²Nder lenyol Dan, Ahi'ezer bii Ammisadday.
- ¹³Nder lenyol Aser, Pagiye bii Okran.
- ¹⁴Nder lenyol Gada, Eliyasaf bii De'uwel.
- ¹⁵Nder lenyol Neftali, Ahiira bii Enan."
- ¹⁶Kamɓe ngonni worbe subaabe nder jama'aare, ardiibe le'i muudum'en, ɓe ardiibe ujineeje Isra'iila.
- ¹⁷Muusa e Haruna koo'i yimbe subaabe innde bee innde ɓe'e.
- ¹⁸Be moobti jama'aare fuu nyannde go'oore nder lewru didabru. Isra'iila'en fuu mbinndaama nder defte fodde asli e ci'e muudum'en. Be mbinndi inde worbe ɓe duubi noogas e ko ɓuri fuu, gooto gooto,
- ¹⁹Muusa limi yimbe nder ladde hamaadaare Sina bana Jawmiraawo umruno mo.

²⁰Worbe be duubi noogas e ko buri, waawanbe hoo'ugo balmi konu fuu mbinndaama innde innde, fodde asli muudum'en e ci'e muudum'en. Be puɗɗiri bee lenyol Ruben, afo Isra'iila.

²¹Limgal limaabe nder lenyol Ruben wadi ujine cappande nayo e njoweego e teemedde njowo (46.500).

²²⁻²³Lenyol Simeyon: Ujine cappande njowo e njoweenayo e teemedde tato (59.300).

²⁴⁻²⁵Lenyol Gada: Ujine cappande nayo e njowo e teemedde njoweego e cappande njowo (45.650).

²⁶⁻²⁷Lenyol Yahuuda: Ujine cappande njoweedifo e nayo e teemedde njoweego (74.600).

²⁸⁻²⁹Lenyol Issakar: Ujine cappande njowo e nayo e teemedde nayo (54.400).

³⁰⁻³¹Lenyol Zabulon: Ujine cappande njowo e njoweedifo e teemedde nayo (57.400).

³²⁻³³Lenyol Efrayim bii Yusufu: Ujine cappande nayo e teemedde njowo (40.500).

³⁴⁻³⁵Lenyol Manassa bii Yusufu: Ujine cappande tato e difo e teemedde difo (32.200).

³⁶⁻³⁷Lenyol Benyamin: Ujine cappande tato e njowo e teemedde nayo (35.400).

³⁸⁻³⁹Lenyol Dan: Ujine cappande njoweego e difo e teemedde njoweedifo (62.700).

⁴⁰⁻⁴¹Lenyol Aser: Ujine cappande nayo e ngo'o e teemedde njowo (41.500).

⁴²⁻⁴³Lenyol Neftali: Ujine cappande njowo e tato e teemedde nayo (53.400).

⁴⁴⁻⁴⁶Bana nii Muusa e Haruna e baaba-ci'e'en laatiibe ardiibe le'i sappo e didi limi worbe Isra'iila'en be duubi noogas e ko buri waawanbe hoo'ugo balmi konu fuu, fodde ci'e mabbe. Limgal mabbe fuu wadi ujine teemedde njoweego e tato e teemedde njowo e cappande njowo (603.550).

⁴⁷Ammaa lenyol Lewi'en, fodde lenyol baabiraabe muudum'en limdaaka bee mabbe,

⁴⁸ngam Jawmiraawo wi'no Muusa:

⁴⁹“Taa mbinnde lenyol Lewi, taa limu ngol caka Isra'iila'en.

⁵⁰Ammaa halfin Lewi'en kuugal nder joodorde seedamku alkawal, non boo kuuwrude gonde nder maare fuu. Be ndoondo joodorde e kuuwrude maare, be kuuwa nder maare e be canngina nder taarde maare boo.

⁵¹Sey Lewi'en piista joodorde saa'i nde jahaangal ummoto fuu. Nde caɲnginton fuu boo, ɓe ndarna nde fahin. To godɗo feere baditake nde, o mbareteedo.

⁵²Isra'iila'en luttube caɲngina haa nokkuuje muudum'en, koo moy bee moobre konu mum, baɲnge tuutawal fodde yebre mum.

⁵³Lewi'en kam caɲngina nder taarde joodorde, ngam taa tikkere am ukko dow jama'aare Isra'iila. Be cuklanto kuude nder joodorde sundukru alkawal."

⁵⁴Isra'iila'en mbaɗi fuu kal-kal bana no Jawmiraawo umruno Muusa.

Limle 2

Nokkuuje le'i nder saɲngeere

¹Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna:

²"Isra'iila'en caɲnginan koo moy baɲnge tuutawal yebre mum, les alaama saare mum. Saɲngeere taaro laymaaru fottirde, tiitotira bee maare.

³Caɲnginanbe haa fuunaange ngonan les tuutawal yebre Yahuuda, fodde moobe konu muudum'en bana ni'i: Nahasunu bii Amminadabu dowa lenyol Yahuuda.

⁴Limgal honooɓe maagol waɗi ujine cappande njoweediɗo e nayo e teemedɗe njoweego (74.600).

⁵Lenyol Issakar saɲngina kommbi mabbe. Netaneyel bii Cu'ar dowa ngol.

⁶Limgal honooɓe maagol waɗi ujine cappande njowo e nayo e teemedɗe nayo (54.400).

⁷Nden lenyol Zabulon tokkoto. Eliyabu bii Helon dowa ngol.

⁸Limgal honooɓe maagol waɗi ujine cappande njowo e njoweediɗo e teemedɗe nayo (57.400).

⁹Limgal honooɓe winndaabe haa yebre Yahuuda fuu waɗi ujine teemerre e cappande njoweetato e njoweego e teemedɗe nayo (186.400). Kambe ardoto nder jahaale.

¹⁰Haa fombina, yebre Ruben saɲngina les tuutawal mum, fodde moobe konu maare. Elicuru bii Sedewur dowa lenyol Ruben.

¹¹Limgal honooɓe maagol waɗi ujine cappande nayo e njoweego e teemedɗe njowo (46.500).

¹²Lenyol Simeyon tokkoto. Selumiyel bii Curisadday dowa ngol.

¹³Limgal honooɓe maagol waɗi ujine cappande njowo e njoweenayo e teemedɗe tato (59.300).

¹⁴Nden lenyol Gada tokkoto. Eliyasaf bii Re'uwel dowa ngol.

- ¹⁵Limgal honoobe maagol wadi ujine cappande nayo e njowo e teemedde njoweego e cappande njowo (45.650).
- ¹⁶Limgal honoobe winndaabe haa yebre Ruben fuu wadi ujine teemerre e cappande njowo e ngo'o e teemedde nayo e cappande njowo (151.450). Yebre Ruben woni didawre nder jahaale.
- ¹⁷Baawodon Lewi'en tokkoto nder jahaale, be ndoondoto laymaaru fottirde. Be tokkindiran bana no be tammi saŋgingo boo, koo moy nder yebre mum, fodde tuutawal mum.
- ¹⁸Haa hiirnaange, yebre Efrayim saŋgina les tuutawal mum, fodde moobe konu mum: Eliisama bii Ammihudu dowa lenyol Efrayim.
- ¹⁹Limgal honoobe maagol wadi ujine cappande nayo e teemedde njowo (40.500).
- ²⁰Lenyol Manassa don kommbi lenyol Efrayim. Gamaliyel bii Pedacuru dowa ngol.
- ²¹Limgal honoobe maagol wadi ujine cappande tato e dido e teemedde dido (32.200).
- ²²Nden lenyol Benjamin tokkoto. Abidan bii Gidi'oni dowa ngol.
- ²³Limgal honoobe maagol wadi ujine cappande tato e njowo e teemedde nayo (35.400).
- ²⁴Limgal honoobe winndaabe haa saŋgeere Efrayim fuu wadi ujine teemerre e njoweetato e teemerre (108.100). Yebre Efrayim woni tatabre nder jahaale.
- ²⁵Haa woyla boo, yebre Dan saŋgina les tuutawal mum, fodde moobe konu mum. Ahi'ezer bii Ammisadday dowa lenyol Dan.
- ²⁶Limgal honoobe maagol wadi ujine cappande njoweego e dido e teemedde njoweedido (62.700).
- ²⁷Lenyol Aser boo saŋgina kommbi lenyol Dan. Pagiye bii Okran dowa ngol.
- ²⁸Honoobe maagol wadi ujine cappande nayo e ngo'o e teemedde njowo (41.500).
- ²⁹Nden lenyol Neftali tokkoto. Ahiira bii Enan dowa ngol.
- ³⁰Honoobe maagol wadi ujine cappande njowo e tato e teemedde nayo (53.400).
- ³¹Limgal winndaabe haa saŋgeere Dan fuu wadi ujine teemerre e cappande njowo e njoweedido e teemedde njoweego (157.600). Be cakittito nder jahaale, koo moy fodde tuutawal yebre mum."
- ³²Kambe ngoni Isra'iila'en limaafe fodde ci'e muudum'en. Limgal honoobe fuu wadi ujine teemedde njoweego e tato e teemedde njowo e cappande njowo (603.550).

³³Ammaa Lewi'en limaaka caka Isra'iila'en, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

³⁴Isra'iila'en mbaɗi kal-kal bana Jawmiraawo umruno Muusa fuu. Be canngini, koo moy banng'e tuutawal mum, ɓe mbaɗi jahaangal fodde asli maɓɓe e ci'e maɓɓe.

Limle 3

Ɓiɓɓe Haruna

¹Ndaa danygol Haruna e ngol Muusa wakkati Jawmiraawo wolwani Muusa dow hooseere Sina.

²Ndaa inde ɓiɓɓe Haruna: Nadab, afo maako e Abihu e Eli'azaaru e Itamar.

³Be moytaabe e ɓe halfitinaabe kuugal limanku.

⁴Ammaa Nadab e Abihu maayi yeeso Jawmiraawo nder ladde Sina nde ɓe ngaddi yiite nge senaaka yeeso maako. Be ngalaa ɓikkoy. Eli'azaaru e Itamar kuuwi kuugal limanku dow ardaangal baaba muudum'en Haruna.

Kuugal Lewi'en

⁵Jawmiraawo wi'i Muusa:

⁶“Umru yimbe lenyol Lewi ɓadito. Darnu ɓe yeeso Haruna limanjo haa ɓe mballa mo.

⁷Be kuuwanan mo e ɓe kuuwanan boo jama'aare fuu haa laymaaru fottirde. Be kuuwan nder joodorde.

⁸Be aynan kuuwrude gonde nder laymaaru fottirde, ɓe kuuwanan Isra'iila'en fuu. Be kuuwan nder joodorde.

⁹Hokku Lewi'en haa Haruna e ɓiɓɓe mum, ɓe laatano ɓe dokkal caka Isra'iila'en.

¹⁰Ammaa Haruna e ɓiɓɓe mum, darnu ɓe haa ɓe kuuwa kuugal limanku. To godɗo feere ɓaditake ngam huuwa kuugal maɓɓe, o mbareteedo.”

¹¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹²“Ndaa, min mi hoo'i Lewi'en caka Isra'iila'en mbattudi afɓe fuu, mbattudi afɓe Isra'iila'en. Lewi'en min jeyi,

¹³ngam afɓe fuu min jeyi. Wakkati mi mbari afɓe fuu nder lesdi Misra, mi seni afɓe e afi fuu nder Isra'iila. Afɓe yimbe malla afi dabbaaji, min jeyi. Min woni Jawmiraawo.”

Limki Lewi'en

¹⁴Jawmiraawo wolwani Muusa nder ladde Sina, wi'i:

- ¹⁵“Lime Lewi'en fodde asli e ci'e muudum'en. Lime worbe fuu, diga mo lewru e ko buri.”
- ¹⁶Muusa limi be bana Jawmiraawo umri mo.
- ¹⁷Ndaa inde bibbe Lewi: Gerson e Kehat e Meraari.
- ¹⁸Ndaa inde bibbe Gerson fodde ci'e muudum'en: Libni e Sim'i.
- ¹⁹Ndaa inde bibbe Kehat fodde ci'e muudum'en: Amram e Yicehar e Heburuun e Uzziyel.
- ²⁰Ndaa inde bibbe Meraari fodde ci'e muudum'en: Mahali e Musi. Kambe ngoni ci'e Lewi'en.
- ²¹Woodi ci'e Gersoni'en didi: Saare Libni e nde Sim'i.
- ²²Limgal winndaabe mabbe fuu wadi ujine njoweedito e teemedde njowo (7.500), worbe be lewru e ko buri.
- ²³Ci'e Gersoni'en canngini baawo joodorde, haa hiirnaange.
- ²⁴Eliyasaf bii Layel woni baaba-saare mabbe.
- ²⁵Nder laymaaru fottirde, Gersoni'en halfitinaabe joodorde bee laymaaru maare e suddaare maare e wiirndallo wonngo haa nastirde laymaaru man,
- ²⁶non boo wiirndallooji daldal e wiirndallo haa nastirde daldal taariinde joodorde e guldudum uurle e boggi maare e kuugal man fuu.
- ²⁷Woodi ci'e Kehati'en nayi: Saare Amram, saare Yicehar, saare Heburuun e saare Uzziyel.
- ²⁸Limgal worbe be lewru e ko buri fuu wadi ujine njoweetato e teemedde njoweego (8.600), be kuuwan haa nokkuure seniinde.
- ²⁹Ci'e Kehati'en canngini haa wakeere joodorde fombinaare.
- ³⁰Elicafan bii Uzziyel woni baaba-saare mabbe.
- ³¹Be halfitinaabe sundukru alkawal e taabal e jo'inirdum pittirlaaji e guldudum uurle e kirsirde e kuuwrude de liman'en kuuwtinirta haa nokkuure seniinde, non boo wiirndallo e kuugal man fuu.
- ³²Eli'azaaru bii Haruna limanjo woni hooreejo Lewi'en mawdo, o aynoowo huuwoobe haa nokkuure seniinde.
- ³³Woodi ci'e Meraari'en didi: Saare Mahali e saare Musi.
- ³⁴Limgal winndaabe fuu wadi ujine njoweego e teemedde dido (6.200), worbe be lewru e ko buri.

³⁵Curiyel bii Abihayil woni baaba-saare Meraari'en. Be canngini haa wakeere joodorde woylaare.

³⁶Be halfitinaabe kaataakooje joodorde, ledde gaafotoode, danrange bee kosde maaje, kuuwrude e kuugal man fuu.

³⁷Non boo danrange daldal bee kosde maaje, tiggirde e boggi.

³⁸Muusa e Haruna bee bibbe muudum'en canngini yeeso laymaaru fottirde, haa fuunaange. Be halfitinaabe kuugal haa nokkuure seniinde ngam Isra'iila'en. To goddo feere baditake ngam huuwa kuugal maabe, o mbareteedo.

³⁹Limgal Lewi'en worbe, be lewru e ko buri be Muusa e Haruna limi fodde ci'e muudum'en e fodde umroore Jawmiraawo wadi ujine noogas e dido (22.000).

Limki afbe

⁴⁰Jawmiraawo wi'i Muusa: "Lim afbe worbe fuu nder Isra'iila, winndu be innde innde, diga mo lewru e ko buri.

⁴¹Min woni Jawmiraawo. Hoo'anam Lewi'en mbattudi afbe Isra'iila'en fuu, non boo dabbaaji Lewi'en mbattudi afi dabbaaji Isra'iila'en fuu."

⁴²Muusa limi afbe worbe fuu nder Isra'iila, bana Jawmiraawo umruno mo.

⁴³Limgal limaabe, diga biɲngel ngel lewru e ko buri wadi ujine noogas e dido e teemedde dido e cappande njoweedido e tato (22.273).

⁴⁴Nden Jawmiraawo wi'i Muusa:

⁴⁵"Hoo'u jonta Lewi'en mbattudi afbe worbe fuu nder Isra'iila e dabbaaji Lewi'en mbattudi afi dabbaaji Isra'iila'en. Lewi'en min jeyi. Min woni Jawmiraawo.

⁴⁶Ammaa sey a sootta afbe Isra'iila'en teemedde dido e cappande njoweedido e tato (273), yowaabe dow limgal Lewi'en.

⁴⁷A hoo'a ngam koo moy maabe ceede cardi jowi, fodde etirgal suudu seniindu: Teddeenga suleyje teemerre fuu wadan baakin kilo gootel.

⁴⁸⁻⁴⁹Hokku Haruna e bibbe mum ceede coottaari ngam yowaabe dow limgal Lewi'en go." Muusa jabi ceede man.

⁵⁰Coottaari afbe Isra'iila man wadi ceede cardi ujineere e teemedde tati e cappande joweego e jowi (1.365) fodde etirgal suudu seniindu.

⁵¹O hokki de Haruna e bibbe mum, bana Jawmiraawo umruno mo.

Limle 4

Kuude Kehati'en

¹Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna:

- ²“Lime danygol Kehat caka Lewi'en fuu, fodde asli muudum'en e ci'e muudum'en,
³lime koo moy mo duubi cappande tati haa yotto cappande jowi, waawanbe huuwugo haa laymaaru fottirde fuu.
- ⁴Ndaa kuugal Kehati'en haa laymaaru fottirde: Be halfitinaabe kuuje burde senaago.
- ⁵To jama'aare don ummo fuu, sey Haruna e bibbe mum ngara piista wiirndallo, be cuddira sundukru seedamku alkawal.
- ⁶Be mbe'ita dow maago suddaare lare liddi mawdi, baawodon be cudda dum fuu bee suddaare sarwinaande. Nden be nastina cabbi eftirdi sundukru.
- ⁷Be mbe'ita suddaare sarwinaande dow taabal tamseeje. Be njo'ina dow maaje taasaaje e taasahoy e jardude e bulki ngam dokke dufeteede, be acca tamseeje dow taabal boo tum.
- ⁸Be mbe'ita godoore wodeere dow kuuje de'e, baawodon be cudda dum bee suddaare lare liddi mawdi. Nden be nastina cabbi eftirdi taabal man.
- ⁹Be koo'a suddaare sarwinaande, be cuddira jo'inirdum pittirlaaji e pittirlaaji e mekefeje e pehe ndoondi e paali nebbam ngam kuugal liman'en.
- ¹⁰Be caawa kuuwrude de'e fuu nder suddaare lare liddi mawdi, be mballina dum dow naasiwo.
- ¹¹Be mbe'ita suddaare sarwinaande dow guldudum uurle kanjeeri, be cudda dum bee suddaare lare liddi mawdi. Be nastina cabbi eftirdi guldudum man.
- ¹²Be koo'a kuuwrude hirsirde, be caawa de nder suddaare sarwinaande, be mbe'ita suddaare lare liddi mawdi dow man, be mballina de dow naasiwo.
- ¹³Nden be itta ndoondi bellere dow hirsirde, be mbe'ita limce bodseeje dow maare.
- ¹⁴Be mballina kuuwrude hirsirde dow maare, waato pehe uurorde, tufirde, doonyirde e kuuwrude guldudum uurle fuu. Dow maajum be mbe'ita suddaare lare liddi mawdi. Nden be nastina cabbi eftirdi hirsirde man.
- ¹⁵To Haruna e bibbe mum timmini suddugo hirsirde e kuuwrude maare fuu, bibbe Kehat ngara ndoondo dum, to ummaatoore don ummo. Ammaa be meemataa hirsirde, ngam to be meemi, be maayan. Kanjum woni kuugal Kehati'en haa laymaaru fottirde.”
- ¹⁶Eli'azaaru bii Haruna limanjo halfitinaama aynol nebbam pittirlaaji e uurle e dokke nyaamdu kala nyalaade fuu non boo nebbam cenirdam. O aynan boo joodorde e hirsirde e kuuwrude maare.
- ¹⁷Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna:

¹⁸“Taa ngurtine ci'e Kehati'en diga Lewi'en.

¹⁹Ndaa ko mbadoton ngam mabbe haa be ngeeda, taa be maaya saa'i be badititto kuuje burde senaago: Haruna e bibbe mum ngara, ndarna koo moy mabbe nder kuugal mum e ko o tammi roondaago.

²⁰Taa be nasta koo ngam wakkati sedda ngam laaroygo kuuje ceniide de'e, ngam to be nasti be maayan.”

Kuude Gersoni'en

²¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²²“Lim danygol Gerson caka Lewi'en, fodde asli muudum'en e fodde ci'e muudum'en,

²³lim koo moy mo duubi cappande tati haa yotto cappande jowi, waawanbe huuwugo haa laymaaru fottirde.

²⁴Ndaa kuugal ci'e Gersoni'en e ko de ndoondoto:

²⁵Godooje joodorde e laymaaru fottirde e suddaare maaru e suddaare lare lidfi mawdi didawre e wiirndallo haa nastirde laymaaru fottirde,

²⁶non boo wiirndallooji daldal e wiirndallo haa nastirde daldal taariingal joodorde e guldudum uurle e boggi man e kuuwrude man fuu. Be mbada ko haani ngam kuuje de'e.

²⁷Kuugal Gersoni'en, ko be ndoondoto e ko be kuuwata fuu wadete dow umroore Haruna e bibbe mum. On kalfitinan be ko be tammi roondaago fuu.

²⁸Kanjum woni kuugal ci'e Gersoni'en haa laymaaru fottirde. Be kuuwa ngal dow ardaangal Itamar bii Haruna limanjo.”

Kuude Meraari'en

²⁹“Danygol Meraari boo, lim be fodde asli mabbe e ci'e mabbe,

³⁰lim koo moy mo duubi cappande tati haa yotto cappande jowi, baawando huuwugo haa laymaaru fottirde.

³¹Ndaa kuugal mabbe nder laymaaru fottirde: Roondaago kaataakooje joodorde, ledde gaafotoode e danrange bee kosde maaje,

³²non boo danrange daldal bee kosde e tiggirde e boggi man e kuuwrudum maaje fuu e kuuje kuugal mabbe fuu. Sey on mbinnda innde e ko koo moy tammi roondaago.

³³Kanjum woni kuugal ci'e Meraari'en haa laymaaru fottirde. Be kuuwa ngal dow ardaangal Itamar bii Haruna limanjo.”

Limgal Lewi'en

³⁴Muusa e Haruna e ardiibe jama'aare limi Kehati'en fodde asli muudum'en e ci'e muudum'en:

³⁵Worbe be duubi cappande tati haa yotto cappande jowi, tammiibe huuwugo haa laymaaru fottirde,

³⁶don ujine dido e teemedde njoweedido e cappande njowo (2.750).

³⁷Do woni lingal ci'e Kehati'en huuwanbe nder laymaaru fottirde, be Muusa e Haruna limi fodde umroore nde Jawmiraawo umri Muusa.

³⁸⁻⁴⁰Gersoni'en boo limaama fodde asli muudum'en e ci'e muudum'en: Worbe marbe duubi cappande tati haa yotto cappande jowi, tammiibe huuwugo haa laymaaru fottirde, lingal mabbe wadi ujine dido e teemedde joweego e cappande tato (2.630).

⁴¹Kambe ngoni Gersoni'en tammiibe huuwugo haa laymaaru fottirde be Muusa e Haruna limi fodde umroore Jawmiraawo.

⁴²Meraari'en boo limaama fodde asli muudum'en e ci'e muudum'en:

⁴³Worbe be duubi cappande tati haa yotto cappande jowi, tammiibe huuwugo haa laymaaru fottirde

⁴⁴don ujine tato e teemedde dido (3.200).

⁴⁵Kambe ngoni Meraari'en be Muusa e Haruna limi fodde umroore Jawmiraawo.

⁴⁶Lewi'en be Muusa e Haruna e ardiibe jama'aare limi fodde asli muudum'en e ci'e muudum'en,

⁴⁷be duubi cappande tati haa yotto cappande njowo tammiibe huuwugo haa laymaaru fottirde,

⁴⁸don fuu ujine njoweetato e teemedde njowo e cappande njoweetato (8.580).

⁴⁹Muusa limi be gooto gooto, koo moy bee kuugal mum e ko o roondoto. Koo moy winndaama bana Allah umruno Muusa.

Limle 5

Gurtinki sobbe

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²“Umru Isra'iila'en be ngurtina yaasi saɗgeere mardo sadawre e koo moy mardo nyawu ilnoowu fuu, non boo koo moy cobruɗo bee meemugo maayɗo.

³Ngurtine worbe e rewbe sobbe fuu yaasi ngam taa be cobna saɗgeere haa njoodotoomi caka mabbe.”

⁴Isra'iila'en mbaɗi ko Jawmiraawo wi'no Muusa. Be ngurtini sobbe fuu yaasi saɗngeere.

Jobki aybeeji

⁵Jawmiraawo umri Muusa,

⁶o wi'a Isra'iila'en ni'i: "To gorko malla debbo yewi umroore Jawmiraawo bee waɗango godɗo hakkewol koo ngole, o laatoto aybuɗo.

⁷Nden sey o waɗgina hakke maako, o lorna ko o hoosi fuu e o besda deydey yebre jowabre boo. O hokka ɗum godɗo mo o waɗi ɗum aybe.

⁸Ammaa to o walaa banndiraawo baɗiɗo jaɓaɗo jobdi aybe man, nden kam ɗum laatanto Jawmiraawo, aybuɗo hokka ɗum limanjo. Dum besdaari dow njawdiri mbaalu ngam hebnango aybuɗo yaafuye.

⁹Ko itta dow dokke ceniɗe ɗe Isra'iila'en lii'anto Jawmiraawo fuu, laatanto limanjo lii'otooɗo ɗe.

¹⁰Dokke ceniɗe ɗe godɗo hokkata limanjo fuu, laatanto mo. E ko godɗo hokkata limanjo fuu boo laatanto mo."

Seko dow hoolaare debbo

¹¹Jawmiraawo umri Muusa,

¹²o wi'a Isra'iila'en ni'i: "To debbo te'aado waɗi aybe, o waɗi sooynde hoolaare heedi goriiko,

¹³to o waaldi bee godɗo, goriiko boo faamaay ɗum, o sobi nder sirri, walaa giɗo mo, walaa ceedoowo boo,

¹⁴to o seki debbo maako, debbo oo sobi malla boo o seki debbo maako, koo nde debbo oo sobaay,

¹⁵nden kam o yahra mo haa limanjo. O wadda boo dokkal ngam debbo oo, kuroori sa'iiruuri kilo tati, ammaa taa o besda nebbam e uurle dow maari ngam ɗum dokkal nyaamdu ngam daliila seko, ɗum dokkal nyaamdu haa goonga wanga.

¹⁶Limanjo baɗitina debbo oo, o darna mo yeeso Jawmiraawo.

¹⁷Nden limanjo loowa ndiyam cenaadam nder fayannde loope. O hoo'a boo mbulwuldi ngondi nder laymaaru fottirde, o ukka ndi nder ndiyam go.

¹⁸O darna debbo go yeeso Jawmiraawo, nden o fiista moordi maako, o wallina dokkal nyaamdu ngam daliila seko dow juude maako haa goonga wanga. Limanjo boo jogo ndiyam kaadɗam gaddaɗam naaloore.

¹⁹Nden o hunna debbo bana ni'i: To a wadaay njeenu, to a sobnaay hoore ma, to a wadaay gorko ma sooynde hoolaare, nden kam ndiyam kaadɗam gaddandam naalooɗe ɗa'am torrataa ma.

²⁰Ammaa to a zambake gorko ma, a waaldi bee gorko feere, to a toski hoore ma, a sobni hoore ma, a njeeni,

²¹⁻²²nden kam Jawmiraawo ukkano ma naalooɗe nde'e caka yimbe ma, o wartire dimaro, o uppina reedu ma boo. Ndiyam gaddandam naalooɗe ɗa'am nasta teteki ma, uppina reedu ma, wartire dimaro." Limanjo hunna mo hunayeere naalooɗe nde'e. Debbo boo jaabo: "Aamiina!"

²³"Baawo man limanjo winnda naalooje ɗe'e, loota ɗe nder ndiyam kaadɗam go.

²⁴O yarna debbo man ndiyam kaadɗam gaddandam naalooɗe go, ɗam nasta nder maako, torra mo.

²⁵Limanjo jaba dokkal nyaamdu ngam daliila seko go diga juude debbo man, ɓangta ngal yeeso Jawmiraawo, lii'o ngal dow hirsirde.

²⁶O itta nder maagal tamndande woore, ɗum geɗal ciftinorgal, o wula ngal dow hirsirde, nden o yarna debbo ndiyam go.

²⁷To debbo man sobni hoore mum, waɗi sooynde hoolaare heedi gorum, nden kam ndiyam gaddandam naalooɗe torran mo masin, reedu maako uppan, o laatoto dimaro. Innɗe maako boo laatoto naalaande caka yimbe maako.

²⁸Ammaa to o laabɗo, o sobnaay hoore maako, nden kam ɗam torrataa mo, o joodoto bilaa aybe, o heban danygol.

²⁹Kanjum woni umroore dow haala seko, to debbo sobni hoore mum bee waɗugo njeenu

³⁰malla to goriiko seki mo, nden kam gorko man darna mo yeeso Jawmiraawo, limanjo boo waɗana mo fodde umroore nde'e.

³¹Bana non gorko laabrata, debbo boo yara bone fodde aybe mum."

Limle 6

Umroore dow senaabe

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a yimbe Isra'iila ni'i: "To gorko malla debbo togake togayeere ngam laataago Naziriijo ngam Jawmiraawo,

³nden kam taa o yara inaboojam e nguykinoojam sam. Taa o yara koo lammudam mbadaadam bee inaboojam malla nguykinoojam feere, koo ndiyam inabooje boo. Taa o nyaama bibbe inabooje kecce malla joorɗe.

- ⁴Wakkati togayeere maako fuu, taa o nyaama koo dume ko iwi haa inabohi, koo aawdi malla laral inabooje boo.
- ⁵Wakkati togayeere maako fuu, taa beluhi meema hoore maako. Wakkati man fuu, o acca gaasa hoore maako e wakkude maako mawna, haa to nyalde togayeere maako timmi.
- ⁶Wakkati man boo, taa o badito maaydo
- ⁷koo to baaba maako malla daada maako malla deerdiiko gorko malla debbo maayi, taa o sobna hoore maako bee baditaago maaydo, ngam o cenaado ngam Allah.
- ⁸Wakkati togayeere maako fuu o cenaado ngam Jawmiraawo.
- ⁹To goddo maayi bee juhuki kommbi maako, sobni gaasa hoore maako, sey o laba ka, o laba ka nyannde joweefidawre, nden o laaban.
- ¹⁰Nyannde joweetatabre o waddana limanjo pooli masar didi malla pooloy didoy haa nastirde laymaaru fottirde.
- ¹¹Limanjo lii'o gootel ngam ittuki hakke, gootel boo o wulana ngel Allah. Bana non o hebniarta mo yaafuye hakke maako, ngam o sobi bee meemugo maaydo. Nden o sena hoore maako kadiboo.
- ¹²O laato cenaado Jawmiraawo fahin, ngam saa'i cenki maako naane nafaay, gaasa maako sobi. Sey o wadda boo jawgel ngel nduubu, ngel kirseteengel ngam jobki aybe maako.
- ¹³Ndaa umroore dow Nazirijjo mo timmini wakkati togayeere maako: Be njahra mo haa nastirde laymaaru fottirde.
- ¹⁴O waddana Jawmiraawo dabbaaji tati di ngalaa aybe, jawgel ngel nduubu guleteengel e bortel ngel nduubu kirseteengel ngam ittuki hakke e njawdiri mbaalu kirseteendi ngam kawtal yimbe bee Allah.
- ¹⁵O wadda boo silaawo tamseeje de kuroori njiibaandi bee nebbam e tamseeje bette tamsaade bee nebbam, de fuu de ufnaaka. Non boo dokke nyaamdu e dokke dufeteede bana ko haani.
- ¹⁶Limanjo lii'ano Jawmiraawo kuuje de'e fuu, taaskitina kirseteenga ngam ittuki hakke e nguleteenga.
- ¹⁷Nden o lii'ano Jawmiraawo njawdiri kirseteendi ngam kawtal yimbe bee Allah, hawtaade bee silaawo tamseeje e dokke nyaamdu e dokke dufeteede.
- ¹⁸Nazirijjo man laba gaasa hoore mum cobka haa nastirde laymaaru fottirde. Nden o sakkina ka nder yiite nge kirsaanga ngam kawtal yimbe bee Allah don wule dow muudum.

¹⁹Baawo man limanjo hoo'a balawal njawdiri defaangal e tamseere woore e tamseere wetnde boo woore nder silaawo, de ufnaaka. O wallina dum fuu dow juude Nazirijjo labdo gaasa hoore mum.

²⁰Nden limanjo bangta dum, lii'o dum yeeso Jawmiraawo, dum dokkal ceniingal ngam limanjo, dum yowe dow biiwol bangtaangol e danggo ittaango. Baawodon Nazirijjo heban yarugo inaboojam fahin.

²¹Kanjum woni umroore dow Naziri'en wadbe togayeere. Ndaa dokkal ngal o waddanta Jawmiraawo, o burna dum fodde jawdi maako. O hebbina togayeere maako fodde umroore cenki maako."

Bolle barkidŋo Isra'iila'en

²²Jawmiraawo umri Muusa,

²³o wi'a Haruna e biɓbe mum: "Sey on mbarkidina Isra'iila'en bana ni'i:

²⁴Jawmiraawo barkidina on, ayna on!

²⁵Jawmiraawo woonana on, mo'ana on!

²⁶Jawmiraawo laara on bee yerduye muudum, hokka on salaaman!

²⁷Bana non be mbarkidinirta Isra'iila'en bee innde am, min boo mi barkidinan be."

Limle 7

Dokke ardiibe

¹Nyannde nde Muusa timmini darnugo laymaaru fottirde, o wuji ndu nebbam, o seni ndu, kayru e kuuwrude maaru fuu, non boo hirsirde e kuuwrude maare fuu. O wuji e o seni dum fuu.

²Nden baaba-ci'e'en, ardiibe le'i Isra'iila waato dowoobe, limnoobe Isra'iila'en go

³ngaddani Jawmiraawo dokke muudum'en. Ndaa ko be ngaddi: Mootaaji ga'i cuddaadi joweego e ga'i sappo e diɗi. Moota ga'i ngoota ngam ardiibe diɗo, ngaari boo ngam ardiido fuu. Be ngaddi di yeeso joodorde Jawmiraawo.

⁴Jawmiraawo wi'i Muusa:

⁵"Jaɓ dokke de'e, kuuwtinire de ngam kuugal laymaaru fottirde. Hokku de Lewi'en, koo moy fodde haaje kuugal mum."

⁶Muusa hoo'i mootaaji e ga'i di'i, hokki di Lewi'en.

⁷O hokki Gersoni'en mootaaji diɗi e ga'i nayi fodde haaje kuude maɓbe.

⁸O hokki Meraari'en mootaaji nayi e ga'i joweetati fodde haaje kuude maɓbe. Be kuuwi dow ardaangal Itamar bii Haruna limanjo.

⁹Ammaa Kehati'en, Muusa hokkaay be koo dume, ngam be halfitinaabe kuuje ceniide, be ndoondo de dow balbe mabbe.

¹⁰Ardiibe ngaddi dokke muudum'en ngam wadugo juulde cenki hirsirde, nyannde Muusa wuji nde nebbam. Be ngaddi de yeeso hirsirde.

¹¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Nyalaade fuu, ardiido gooto tan lii'oto dokke mum ngam juulde cenki hirsirde."

¹²⁻⁸³Ngam maajum ardiibe ngaddi dokke muudum'en bee tokkindirki bana ni'i: Nyannde arannde, Nahasunu bii Amminadabu mo lenyol Yahuuda, nyannde didawre, Nataneyel bii Cu'ar mo lenyol Issakar, nyannde tatabre, Eliyabu bii Helon mo lenyol Zabulon, nyannde nayaabre, Elicuru bii Sedewur mo lenyol Ruben, nyannde jowabre, Selumiyel bii Curisadday mo lenyol Simeyon, nyannde joweego'oore, Eliyasaf bii De'uwel mo lenyol Gada, nyannde joweedidawre, Eliisama bii Ammihudu mo lenyol Efrayim, nyannde joweetatabre, Gamaliyel bii Pedacuru mo lenyol Manassa, nyannde joweenayaabre, Abidan bii Gidi'oni mo lenyol Benyamin, nyannde sappoore, Ahi'ezer bii Ammisadday mo lenyol Dan, nyannde sappo e go'oore, Pagiyel bii Okran mo lenyol Aser, nyannde sappo e didawre, Ahiira bii Enan mo lenyol Neftali. Dokke koo moy mabbe poti kal-kal: Taasawo cardi ngo kilo e reeta, taasayel cardi ngel reeta e reetita kilo, fodde etirgal suudu seniindu. De keewi kuroori diggundi jiibaandi bee nebbam ngam dokkal nyaamdu. Non boo taasayel kanjeeri ngel yebre sappoore nder kilo gootel, keewngel uurle. Non boo ngaari kalhaldi, njawdiri mbaalu, jawgel ngel nduubu, di guleteedi, fahin njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakke, fahin ga'i didi e jawdi baali jowi e jawdi be'i jowi e njawkoy njowoy koy nduubu, di kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah.

⁸⁴⁻⁸⁸Kanje ngoni dokke de ardiibe Isra'iila lii'i ngam juulde cenki hirsirde fuu: Taasaaje cardi sappo e didi, taasahoy cardi sappo e didoy, cardi man fuu, baakin kilo noogas e nayi, taasahoy kanjeeri sappo e didoy keewkoy uureteedum, kanjeeri maakoy fuu, baakin kilo bee reetita fodde etirgal suudu seniindu, ga'i kalhali sappo e didi, jawdi baali sappo e didi, njawkoy sappo e didoy koy nduubu, koy fuu koy guleteekoy, non boo dokke nyaamdu kawtande bee maaji, jawdi be'i sappo e didi, kirseteedi ngam ittuki hakkeeji, ga'i kalhali noogas e nayi, jawdi baali cappande joweego, jawdi be'i cappande joweego, njawkoy cappande joweego koy nduubu, koy fuu koy kirseteekoy ngam kawtal yimbe bee Allah.

⁸⁹Nde Muusa nasti laymaaru fottirde ngam wolididgo bee Jawmiraawo fuu, o nani sawtu Jawmiraawo haa dow joodorde ngam kefergal wonnde dow seedamku alkawal. Joodorde ngam kefergal nga'al don hakkunde keruba'en dido, ton Jawmiraawo woliditta bee maako.

Limle 8

Jo'inki pittirlaaji

¹Jawmiraawo umri Muusa,

²o wi'a Haruna ni'i: "To a don jo'ina pittirlaaji joweedifi dow jo'inirdum maaji, jo'in di haa di njayna yeeso maaji."

³Haruna wadi bana non. O jo'ini di haa di njayna yeeso jo'inirdum maaji bana no Jawmiraawo umrino Muusa.

⁴Jo'inirdum pittirlaaji kuuwraadum bee kanjeeri duudndi, diga joodordum man haa yotti pinndi man fuu. Dum badaadum bee kanjeeri tappaandi, be mbadi dum fodde misaalu mo Jawmiraawo holli Muusa nder wahayu.

Cenki Lewi'en

⁵Jawmiraawo wi'i Muusa:

⁶"Senndu Lewi'en bee Isra'iila'en wodbe, sen be

⁷bana ni'i: Wiccu ndiyam ittirdam hakkeji dow mabbe, be laba gaasa balli mabbe fuu, be loota limce mabbe boo, be cena ko'e mabbe.

⁸Nden be koo'a ngaari kalhaldi, bee dokkal nyaamdu maari e kuroori njiibaandi bee nebbam. An boo, hoo'u ngaari didawri kirseteendi ngam ittuki hakkeji.

⁹Nden baditin Lewi'en yeeso laymaaru fottirde e moobtu jama'aare Isra'iila fuu.

¹⁰Baditin Lewi'en yeeso am, Isra'iila'en boo njowa juude muudum'en dow ko'e Lewi'en.

¹¹Lewi'en hoo'aabe nder Isra'iila'en be'e, Haruna lii'o be yeeso am bana dokkal cenaangal haa be njaggano yam.

¹²Nden Lewi'en njowa juude muudum'en dow ko'e ga'i kalhali go. Haruna taaskitina ngoori kirseteendi ngam ittuki hakkeji, ngoori boo nguleteendi ngam am, ngam haa Lewi'en kebra yaafuye.

¹³Darnu Lewi'en yeeso Haruna e bibbe mum, be laato dokkal cenaangal ngam am.

¹⁴Senndu be bee Isra'iila'en wodbe, nii non Lewi'en, min jeyi.

¹⁵Baawo man Lewi'en ngaran, kuuwan nder laymaaru fottirde. Nii non cenirta be, be laatoto dokkal cenaangal ngam am.

¹⁶Be laatanto yam dokkal caka Isra'iila'en. Mi jabi be mbattudi afbe Isra'iila'en fuu, mbattudi kala afo daada mum fuu.

¹⁷Ngam ko aarti danyeege fuu, min jeyi. Nyannde nde mi mbari afbe fuu nder lesdi Misra, mi seni afbe Isra'iila'en e afi dabbaaji muudum'en ngam am.

¹⁸Jonta mi hoo'i Lewi'en mbattudi afbe Isra'iila'en.

¹⁹Caka Isra'iila'en, mi hokki Haruna e bibbe mum Lewi'en, haa be kuuwana Isra'iila'en nder laymaaru fottirde, be cuklano jobki hakkeji Isra'iila'en boo, ngam taa masiibo wada caka mabbe, to be baditake suudu seniindu."

²⁰Muusa e Haruna e jama'aare Isra'iila fuu mbadani Lewi'en kal-kal bana Jawmiraawo umruno Muusa. Isra'iila'en mbadani be dum.

²¹Lewi'en labbini ko'e muudum'en, looti limce muudum'en. Haruna seni be ngam Jawmiraawo, bana dokkal cenaangal. Nden o hebni be yaafuye, o labbini be.

²²Baawo man Lewi'en puddi huuwugo nder laymaaru fottirde, dow ardaangal Haruna e bibbe mum bana Jawmiraawo umruno Muusa dow Lewi'en. Be mbadani be non.

²³Jawmiraawo wi'i Muusa:

²⁴"Ndaa umroore dow Lewi'en: To goddo lenyol Lewi wadi duubi noogas e jowi, o fudda huuwugo nder laymaaru fottirde.

²⁵To o wadi duubi cappande jowi, o wurto kuugal man, o acca ngal.

²⁶O wallan banndiraabe maako huuwanbe nder laymaaru fottirde, ammaa taa o huuwa kuugal man bee hoore maako. Nii non njo'inirta Lewi'en dow kuude mabbe."

Limle 9

Umrooje dow juulde Paska

¹Nder nduubu didabu baawo gurtaaki Isra'iila'en diga lesdi Misra, nder lewru aranndu, Jawmiraawo wolwani Muusa nder ladde Sina, o wi'i:

²"Sey Isra'iila'en mada juulde Paska nder saa'iire darnaande.

³Nyannde sappo e nayaabe nder lewru ndu'u, deydey mangariba, mada juulde nde'e, fodde farillaaji e kiitaaji maare fuu."

⁴Muusa umri Isra'iila'en be mada juulde Paska.

⁵Be madi nde mangariba nyannde sappo e nayaabe nder lewru aranndu haa ladde Sina. Be madi koo dume fuu kal-kal bana Jawmiraawo umruno Muusa.

⁶Amaa wodbe mabbe cobi, ngam be meemi maaydo. Ngam maajum be kebaay wadugo juulde Paska nyalaade nde'e. Be njehi haa Muusa e Haruna nyannde man nden,

⁷be mbi'i: "Min cobi ngam min meemi maaydo. Koni min kebataa hawtugo bee Isra'iila'en ngam min li'ano Jawmiraawo dokkal hawtaade bee mabbe nder saa'iire darnaande?"

⁸Muusa jaabi be: “Munye, ndare haa dɔ haa mi nana ko Jawmiraawo umrata dow haala ka'a.”

⁹Jawmiraawo umri Muusa,

¹⁰o wi'a Isra'iila'en ni'i: “To gooto moodon, caka gide mon fuu sobi ngam o meemi maayɔ malla o dilli jahaangal daayiingal, o waɗan juulde Paska ngam Jawmiraawo,

¹¹nden kam o waɗa nde maɗgariba nyannde sappo e nayabre nder lewru diɗabru. Sey be nyaama jawgel Paska bee tamseeje de ufnaaka e haakooji kaadfi.

¹²Taa be luttina koo dume haa fajiri, taa be ngewa i'al kirsaaangel koo ngale boo. Be mbaɗa juulde man fodde umrooje maare fuu.

¹³Ammaa godɔ mo sobaay, mo dillaay jahaangal boo, to o sali waɗugo juulde Paska, o gurtinteedo lenyol maako, ngam o lii'anaaki Jawmiraawo dokkal nder saa'iire darnaande. Godɔ oo heban ngeenaari hakke maako.

¹⁴To jananno joodiido caka moodon yidi waɗugo juulde Paska ngam Jawmiraawo, sey o tokko ko umra e ko darna dow maare. Farilla ngoota tan laatanto jananbe e biɓbe lesdi.”

Ruulde dow laymaaru fottirde

(Gurtaaki 40:34-38)

¹⁵Nyannde darnuki joodorde Jawmiraawo, ruulde suddi nde gal wakeere laymaaru seedamku. Diga jemma haa fajiri, nde don joodi dow maare, nde nanndi bee yiite.

¹⁶Jemma, ruulde man nanndi bee yiite. Tum nde don suddi joodorde.

¹⁷Nde ruulde ummi, acci laymaaru fuu, Isra'iila'en boo ummo. Be caɗgina haa nokkuure nde nde jippi fuu boo.

¹⁸Dow umroore Jawmiraawo be ummoto, dow umroore maako boo be caɗnginta. Saa'i ruulde don fabbi dow joodorde, Isra'iila'en boo don caɗngini.

¹⁹To ruulde don fabbi dow joodorde, be don dɔwtano Jawmiraawo, be ummataako.

²⁰Saa'i feere ruulde don fabba dow joodorde nyalde sedfa. Be don caɗgina malla be don ummo dow umroore Jawmiraawo.

²¹Saa'i feere ruulde don joodo diga kiikiide haa fajiri. To nde eengake fajiri, kambe boo be ummo. Koo baawo nyalawmaare woore malla jemmaare woore, to ruulde eengake nii, kambe boo be ummo.

²²To nde fabbi nyalde diɗi malla lewru malla hitaande woore dow joodorde man, Isra'iila'en don caɗngini, be ummataako. Ammaa to nde ummake, kambe boo be ummo.

²³Dow umroore Jawmiraawo be caɲginta, dow umroore maako be ummoto boo. Be dɔwtani umroore nde Jawmiraawo umri be bee hunnduko Muusa.

Limle 10

Luwe cardi

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²“Sey a wada luwe didi kuuwraade bee cardi duudndi. A huuwtinira de ngam moobtugo jama'aare e ngam egguki boo.

³To be puufi luwe didi fuu, jama'aare fuu moobo kommbi ma haa nastirde laymaaru fottirde.

⁴To be puufi luwal gootal, sey ardiibe le'i, ardiibe ujineeje Isra'iila tan mooboto kommbi maada.

⁵To luwe puufaama arannde, fuufre konu, le'i gondi haa saɲngeere fuunaange ummo.

⁶To de puufaama didawre, fuufre konu, le'i gondi haa saɲngeere fombina ummo. To on ngidi ummingo caɲngeeje, puufe fuufre konu.

⁷Ammaa ngam moobtugo yimbe, taa puufe fuufre konu.

⁸Liman'en bibbe Haruna puufata luwe de'e. Dum laatoto farilla nduumiika ngam moodon e ngam gide mon fuu.

⁹To on nasti habre nder lesdi moodon bee konne'en kippiibe on, puufe fuufre konu bee luwe man. Nden kam min Jawmiraawo Allah mon mi siftoran on, mi hisna on juude mabbe.

¹⁰Bana non boo, nder nyalaade seyo mon, nder juulde hakkunde lebbi, puufe luwe man saa'i on don lii'ano yam guleteedi mon e kirseteedi mon ngam kawtal yimbe bee am. Nden mi siftoran on. Min woni Allah Jawmiraawo mon.”

Ummaaki Isra'iila'en diga ladde Sina

¹¹Nder nduubu didabu, lewru didabru, nyannde noogasre maaru, ruulde ummi, acci joodorde seedamku alkawal.

¹²Isra'iila'en ummi, ndilli ladde Sina, moobe mabbe don tokkindiri. Ruulde jippi nder ladde Paran.

¹³Jahaangal mabbe fudɗi dow umroore nde Jawmiraawo umruno bee hunnduko Muusa.

¹⁴Yebe Yahuuda bee tuutawal mum aarti ummaago, fodde moobe konu mum. Nahasunu bii Amminadabu dɔwi honooɓe maare.

¹⁵Nataneyel bii Cu'ar dɔwi moobre konu lenyol Issakar.

- ¹⁶Eliyabu bii Helon boo dowi moobre konu lenyol Zabulon.
- ¹⁷Nden be taggi joodorde Jawmiraawo. Gersoni'en e Meraari'en ndoondi nde, nden be ummi.
- ¹⁸Nden yebre Ruben bee tuutawal mum ummi, fodde moobe konu mum. Elicuru bii Sedewur dowi moobre konu maare.
- ¹⁹Selumiyel bii Curisadday dowi jama'aare konu lenyol Simeyon.
- ²⁰Eliyasaf bii De'uwel boo dowi moobre konu lenyol Gada.
- ²¹Nden Kehati'en ndoondi kuuje ceniide, be ummi. Joodorde boo don darne hidde be njotto.
- ²²Nden yebre Efrayim bee tuutawal mum ummi, fodde moobe konu mum. Eliisama bii Ammihudu dowi moobre konu maare.
- ²³Gamaliyel bii Pedacuru dowi moobre konu lenyol Manassa.
- ²⁴Abidan bii Gidi'oni boo dowi moobre lenyol Benyamin.
- ²⁵Haa baawo, yebre Dan bee tuutawal mum ummi, fodde moobe konu mum. Ahi'ezer bii Ammisadday dowi moobre konu maare.
- ²⁶Pagiyel bii Okran dowi moobre konu lenyol Aser.
- ²⁷Ahiira bii Enan boo dowi moobre konu lenyol Neftali.
- ²⁸Moobe Isra'iila'en tokkindiri bana nii, koo ndeye be ummi fuu.
- ²⁹Muusa wi'i eekiraawo mum Hobab bii Re'uwel Mediyaniijo: "Min don ndilla haa nokkuure nde Jawmiraawo iinani min. Yahdu bee amin. Min mboonante, ngam Jawmiraawo wi'i o woonanan Isra'iila."
- ³⁰Hobab jaabi: "Mi yahdataa bee moodon, ammaa mi loroto haa lesdi am e haa banndiraabe am."
- ³¹Muusa tiddini mo, wi'i: "Useni, taa accu min, ngam an anndi nokkuuje nder ladde haa min tammi saŋgingo, a laato dowoowo min.
- ³²To a yahdi bee amin, a naftorto boo mboodeenga nga Jawmiraawo tammi wadango min."
- ³³Isra'iila'en ummi diga hooseere Jawmiraawo, mbaɗi nyalɗe tati dow laawol. Sundukru alkawal Jawmiraawo don ardi be, waɗi kanyum boo nyalɗe tati dow laawol ngam tefango be pallel siwtaare.
- ³⁴Bee nyalawma, ruulde Jawmiraawo don dow mabbe wakkati be don ngurto saŋgeere.

³⁵Nde sundukru alkawal ummi fuu, Muusa wi'a: "Umma, yaa Jawmiraawo, haa konne'en ma cankito, wanybe ma ndogga yeeso maada!"

³⁶To sundukru darake boo, o wi'a: "Yaa Jawmiraawo, lorta haa jama'aare Isra'iila duudnde nde'e!"

Limle 11

Yiite haa Tabe'era

¹Ummaatoore Isra'iila woyani Jawmiraawo bana to sarru hebi nde. Nde Jawmiraawo nani dum, o tikki masin, o hubbi yiite caka mabbe, nge nyaami sebatto saŋgeere.

²Be ngookani Muusa, kanke o tori Jawmiraawo, nden yiite man nyifi.

³Be ewni nokkuure nde'e Tabe'era, ngam haa ton yiite Jawmiraawo hubbi caka mabbe.

Muusa subi ardiibe cappande njoweefido

⁴Zindar wadi jananbe yahdube bee Isra'iila'en. Nden Isra'iila'en boo puɗɗiti siŋkugo, mbi'i: "Moy hokkata en kusel haa en nyaama?"

⁵Kayya! Ciftore, haa Misra en donno nyaama lidɗi bilaa soodugo e en donno nyaama baygooje e kurciije e haakooji e tiŋeeje e albacce.

⁶Ammaa jonta kondondi men njoori. Walaa koo dume, sey mannu tan en ngi'ata!"

⁷Mannu man nanndi bee aawdi famardi, ndaneeri bana dace lekki.

⁸Yimbe don cankito, moobta ndu. Nden be nama ndu dow namrude malla be una ndu, be ndefa ndu nder payande malla be mbaɗa tamseeje bette bee man boo. Ndu weli bana tamseeje ca'aade bee nebbam.

⁹Mannu man don saama bee jemma dow saŋgeere hawtaade bee saawawre.

¹⁰Muusa nani boji yimbe go, koo moy don darodi bee yimbe saare mum haa nastirde laymaaru mum. Jawmiraawo tikkani be masin. Bernde Muusa boo metti

¹¹dow Jawmiraawo, nden o wi'i mo: "Koni mbaɗa maccudo ma kalludum? Ngam dume mi hebaay mo'ere haa maada? Koni njowanda mi doŋgal yimbe ummaatoore nde'e fuu?"

¹²Kadi min danyi be fuu na? Koni umrudaami mi jogo be bana musininoowo jogorto musinangel, mi yahra be dow juude am haa yotto lesdi ndi kunaniida kaakiraabe mabbe a hokkan be ndi?

¹³Toy kebanmi kusel haa mi nyaamna yimbe ummaatoore nde'e fuu? Ngam be accaay siŋkugo, be don tokki yamugo yam kusel!

¹⁴Min feere am mi waawataa suklanaago ummaatoore nde'e fuu, ngam nde teddani yam masin!

¹⁵To non kam, ndikka mbara mi, to a yerdake dum, ngam taa mi tokko yi'ugo sarru ngu a ukkani yam."

¹⁶Jawmiraawo wi'i Muusa: "Moobtanam ndotti'en cappande njoweedido, ndotti'en caka Isra'iila'en be annduda e kaliifa'en. Yahru be haa laymaaru fottirde, be ndarodo ton bee maada.

¹⁷Mi jippoto, mi wolida bee maada. Mi hoo'an haa ruuhu gondo nder ma, mi hokka be dum. Nden kam be ndoondodotto bee ma dongal ummaatoore nde'e, a roondataako ngal an feere ma fahin.

¹⁸Wi' Isra'iila'en boo be cena ko'e mabbe ngam jango, be nyaaman kusel. Jawmiraawo nani boji moodon heedi muudum bee wi'go: Moy hokkata en kusel haa en nyaama? Haa Misra en donno nder hayru! Jawmiraawo hokkan on kusel, on nyaaman ngel boo.

¹⁹On nyaamataa ngel nyalaade woore malla nyalde didi malla jowi malla sappo malla noogas tan,

²⁰ammaa on nyaaman ngel deydey lewru fuu, haa on cafta, haa on tuuta ngel. Ngam on ngudini Jawmiraawo gondo caka moodon, on mboyi yeeso maako, on mbi'i: Koni en ngurti lesdi Misra?"

²¹Muusa wi'i Jawmiraawo: "Asee! Worbe yahoobe bee kosde ujine teemedde njoweego (600.000) don ngondi bee am. An boo a wi'i a hokkan be kusel, be nyaama ngel deydey lewru fuu!

²²To be kirsi na'i e dammooji, dum he'an be na? Malla to be nangi liddi fuu nder mbeela, dum he'an be na?"

²³Jawmiraawo jaabi Muusa: "Kadi jango am rammi na? A yi'an to wolde am goondan malla goondataa."

²⁴Muusa wurti, yecci ummaatoore ko Jawmiraawo wi'i mo fuu. O moobti cappande njoweedido caka ndotti'en, o darni be nder taarde laymaaru fottirde.

²⁵Nden Jawmiraawo jippi nder ruulde, wolwani Muusa, hoo'i haa ruuhu gondo nder maako, hokki dum ndotti'en go. Nde ruuhu man jippi dow mabbe, law be mbaadi annabaaku, ammaa baawodon dum tokkitaaki.

²⁶Didi mabbe, Eldat e Meedat, donno nder sanjeere, be ngaraay haa laymaaru fottirde. Ruuhu jippi dow mabbe, kambe boo be mbaadi annabaaku ton nder sanjeere.

²⁷Sukaajo feere doggi maatini Muusa, yecci mo no Eldat e Meedat don mbaadi annabaaku nder sanjeere!

²⁸Yosuwa bii Nuuna, balloowo Muusa diga nderkaaku mum, wi'i: "Had' be, jaagordo am!"

²⁹Ammaa Muusa jaabi mo: "A haajantam na? Jawmiraawo hokkuma yimbe mum fuu Ruuhu mum, be laato annabi'en!"

³⁰Nden Muusa bee ndotti'en go lorti haa saɗngeere.

Jawmiraawo neldi gerle

³¹Jawmiraawo waddi henndu, ndu waddi gerle diga wakeere mbeela, do'i de haa saɗngeere, de taari nde deydey jahaangal nyalaade woore gal wakeere nde'e e ndeya fuu. De mbaagi dow lesdi baakin meetir gootel.

³²Ummaatoore yehi, moobti gerle nyalawmaaje diɗi, jemmaare woore. Mo moobti peetum hebi baakin buhuuje noogas. Be mbe'iti de dow lesdi nder taarde saɗngeere fuu.

³³Diga kusel timmaay y'akkeego tawon, Jawmiraawo tikkani be, ukkani be sarru naawɗgu masin.

³⁴Be ewni nokkuure nde'e Kibiroṭ-Hattaawa, ngam be uwi zindaabe ton.

³⁵Be ummi Kibiroṭ-Hattaawa be ndilli Hacerot, be caɗngini ton.

Limle 12

Kiita Miriyam

¹Miriyam e Haruna mbolwi dow Muusa ngam o te'uno debbo Etiyopiyaajo.

²Be mbi'i: "Kadi Jawmiraawo don wolwira kam bee Muusa tan na? Naa o wolwiran bee amin, minin boo na?" Jawmiraawo nani dum.

³Muusa o jaɗkiniido masin, walaa jaɗkiniido bana maako haa duniyaaru fuu.

⁴Law Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna e Miriyam: "Ngurte, njehe haa laymaaru fottirde, onon tato fuu!" Be tato fuu be ngurti, be njehi.

⁵Jawmiraawo jippi nder ruulde nanndunde bee daɗrangal, dari haa nastirde laymaaru, ewni Haruna e Miriyam. Be diɗo fuu be baditi.

⁶Jawmiraawo wi'i: "Nane ko mi wi'ata! To woodi annabiiɗo am caka moodon, nden kam mi waɗgiranam mo bee wahayuuji, mi wolwiranam mo bee koyɗi.

⁷Ammaa bee jaggiido am Muusa dum laatataako non. O don suklani yimbe ummaatoore am fuu bee hoolaare.

⁸Mi don yeewtida bee maako hunnduko bee hunnduko, nder baɗguɗum naa nder cuudiidum. O yi'i koo jaati am boo. Koni on kulaay wolwugo dow jaggiido am Muusa?"

⁹Jawmiraawo tikkani be, nden o dilli.

¹⁰Nde ruulde sotti diga laymaaru fottirde, sadawre fiilti banndu Miriyam, o furdi tal bana mallimalloore. Nde Haruna wayliti gal maako, o yi'i sadawre fiilti banndu maako.

¹¹Nden Haruna wi'i Muusa: "Useni, jaagordo am, taa yowan min kiita aybe amin ngam min mbadi aybe man bee faataare!

¹²Useni, taa o laato bana biɲngel ngel wardaay bee yonki, ngel reeta banndu mum nyoli!"

¹³Nden Muusa tori Jawmiraawo: "Yaa Allah, yamɗitin mo!"

¹⁴Jawmiraawo jaabi: "To baaba maako tuutino mo tuude haa yeeso, o joodataako bee semteende man nyalde joweediɗi na? Fakat o gurtinteedo diga saɲngeere nyalde joweediɗi. Baawodon o loro caka moodon."

¹⁵Be ngurtini Miriyam diga saɲngeere nyalde joweediɗi. Isra'iila'en ndimmbaaki haa o warti.

¹⁶Nden be ummi Hacerot, be caɲngini nder ladde Paran.

Limle 13

Muusa neli horoobe

(Tooktaaki Tawreeta 1:19-33)

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Nel worbe sappo e diɗo, gooto haa lenyol koo ngole, haa be kora lesdi Kanaana ndi ndokkanmi Isra'iila'en." Nelaado fuu laato ardiido nder lenyol mum.

³Fodde umroore Jawmiraawo, Muusa neli be diga ladde Paran, be fuu be ardiibe Isra'iila'en.

⁴Ndaa inde maɓbe: Haa lenyol Ruben, Sammu'a bii Zakkur.

⁵Haa lenyol Simeyon, Safat bii Hori.

⁶Haa lenyol Yahuuda, Kaaleb bii Yefunna.

⁷Haa lenyol Issakar, Yigal bii Yusufu.

⁸Haa lenyol Efrayim, Hose'a bii Nuuna.

⁹Haa lenyol Benjamin, Palti bii Rafu.

¹⁰Haa lenyol Zabulon, Gaddiyel bii Soodi.

¹¹Haa lenyol Manassa bii Yusufu, Gaddi bii Susi.

¹²Haa lenyol Dan, Ammiyel bii Gemalli.

¹³Haa lenyol Aser, Seturu bii Mika'iilu.

- ¹⁴Haa lenyol Neftali, Nahabi bii Wofsi
- ¹⁵e haa lenyol Gada boo Gewel bii Maki.
- ¹⁶Kanje ngoni inde worbe be Muusa neli horoygo Kanaana. Ammaa Hose'a bii Nuuna, Muusa inndi mo Yosuwa.
- ¹⁷Muusa neli be horugo lesdi Kanaana, wi'i be: "Nastire fombina lesdi ndi'i, nden mba'e kooseeje.
- ¹⁸Ndaare no lesdi ndi'i wa'i, ndaare yimbe ton boo, be semmbidɓe na malla tampube? Be duudɓe na malla be duudaay?
- ¹⁹Ndaare boo lesdi haa be njoodi, ndi mboondi na malla ndi woodaay? Non boo berniiji haa be njoodi, di cemmbiddi na malla be don njoodi nder cangeeje?
- ²⁰Gese mabbe boo, de yaamnan na malla de yaamnataa? Ledde duudi ton na malla duudaay? Cuusɗine ko'e mon, koo'e bibbe ledde lesdi man." Nelaabe njehi saa'i ittugo inabooje aartude.
- ²¹Nden be ndilli, be kori lesdi man diga ladde Ciin haa yotti Rehob haa nastirde Hamat.
- ²²Be mba'iri fombina, be njotti Heburuun. Ahiman e Sesay e Talmay ngonno ton, be danygol Anaki'en. Berniwol Heburuun aarti Co'an nder lesdi Misra jo'ineego duubi joweedi.
- ²³Be njotti waadiwol Eskol. Ton be ta'i lisal bee wukkuru inabooje, worbe dido ndoondi ngal bee sawru. Be koo'i boo rummaanooje e ibbe.
- ²⁴Be inndi nokkuure man waadiwol Eskol, daliila wukkuru inabooje ndu Isra'iila'en ta'i dum ton.
- ²⁵Be kori lesdi nyalde cappande nayi, nden be lorti.
- ²⁶Be njehi haa Muusa e Haruna e jama'aare Isra'iila fuu haa Kaades nder ladde Paran. Be ngecci be fuu ko be ngi'i, be kolli be boo bibbe ledde lesdi man.
- ²⁷Be mbi'i Muusa: "Min ndaari lesdi ndi nelda min ton. Fakat ndi heewi kosam e njumri. Ndaa bibbe ledde maari boo.
- ²⁸Ammaa ummaatoore wonnde ton nde semmbidnde, berniiji maare boo di mawdi masin, di cemmbiddi. Min ngi'i Anaki'en ton boo.
- ²⁹Amaleki'en don njoodi haa fombina lesdi. Heti'en e Yebusi'en e Amoori'en don njoodi dow kooseeje, Kanaani'en boo don njoodi kommbi mbeela e dow pmoole maayo Urdun."
- ³⁰Kaaleb je'ini yimbe ummaatoore tuurtunde dow Muusa, o wi'i be: "En njah nyaamugo lesdi ndi'i, ngam fakat en mbaawan jaalaago ndi!"

³¹Ammaa yahdunoobe bee maako mbi'i: "Aa'a en mbaawataa habugo bee ummaatoore nde'e ngam nde buri en semmbe."

³²Be kallini lesdi man yeeso Isra'iila'en, be mbi'i: "Lesdi ndi min kori dūm, don moda yimbe maari. Min ngi'i joodiibe ton, be fuu be juuta-darde'en."

³³Min ngi'i ton maapinndi'en, biɓɓe Anak, min ndaari ko'e amin bana babɓatti. Kambe boo be ndaari min bana non."

Limle 14

Tuurtol jama'aare Isra'iila

¹Jama'aare Isra'iila fuu wooki, woyi jemmaare man fuu.

²Isra'iila'en fuu ngurɗgurti dow Muusa e Haruna, mbi'i: "Ndikkana min maayugo haa Misra, koo haa do nder ladde nde'e!"

³Koni Jawmiraawo yahrata min haa lesdi ndi'i to nii min maayra bee kaafahi, rewɓe amin e bikkoy amin boo laato keɓal konu? Naa ndikka min loro haa Misra?"

⁴Nden be mbi'mbi'tiri: "En cuba ardiido, en lorto haa Misra!"

⁵Ammaa Muusa e Haruna cujidani Jawmiraawo yeeso jama'aare Isra'iila fuu.

⁶Yosuwa bii Nuuna e Kaaleb bii Yefunna, horunoobe lesdi go, ceeki limce muudum'en ngam daliila metteenga.

⁷Be mbi'i jama'aare Isra'iila fuu: "Lesdi ndi min kori dūm, ndi mboondi masin!"

⁸To Jawmiraawo yerdake en, o yahran en ton, o hokka en ndi. Lesdi ndi'i heewi kosam e njumri!

⁹Tan nii, taa on tuurtana Jawmiraawo! Taa kule boo ummaatoore wonnde ton ngam en njaaloto nde bee koydum. Nde walaa fadduye fahin, ammaa enen kam Jawmiraawo don wondi bee meeden. Taa kule nde!"

¹⁰Jama'aare fuu wolwi haala fidugo be bee kaa'e. Ammaa ndaa, tedduŋgal Jawmiraawo wɗgani Isra'iila'en fuu haa laymaaru fottirde.

Muusa torani Isra'iila'en

¹¹Jawmiraawo wi'i Muusa: "Haa ndey yimbe be'e tokkoto yawaago yam? Bee alaamaaji duuddi di mbaɗmi caka maɓɓe, haa ndey be caloto hoolaago yam?"

¹²Mi ukkanan be nyawu kalluŋgu ndaaboowu, mi nattinan be! Ammaa an, mi laatinte ummaatoore mawnde, semmbidnde, burannde nde maɓɓe."

¹³Ammaa Muusa wi'i Jawmiraawo: "Misra'en nani no a wurtiniri ummaatoore nde'e caka maɓɓe bee baawɗe ma,

¹⁴Be ngecci dum joodiibe lesdi ndi'i. Be nani, an, yaa Jawmiraawo, a don caka ummaatoore nde'e, a wangani nde bee bangudum, ruuldere maada don dow maare ngam faddugo nde, bee naange a ardi nde bee ruuldere nanndunde bee danrangal e bee jemma boo bee yiite nanndunge danrangal.

¹⁵To a mbari ummaatoore nde'e fuu jonta, ummaatooje nande haala kuude maada mbi'an:

¹⁶Jawmiraawo huni o hokkan ummaatoore nde'e lesdi ndi'i, ammaa o waawaay nastingo nde nder maari, o mbari nde nder ladde!

¹⁷Mi don toro ma, yaa Jawmiraawo, wanginan min baawde ma, ngam a wi'i:

¹⁸Min Jawmiraawo, mi tikkataa law, mboodeenga am duudi, mi munyanan tuurtol, mi yaafoto tuurtol e hakke. Ammaa mi laarataa aybudo bana laabdo sam. Mi hiitoto aybe baabiraabe haa bibbe e taaniraabe haa yidere tatabre e nayabre.

¹⁹Mi don toro ma, yaafa aybe ummaatoore nde'e fodde mboodeenga ma duudnga, bana no a yaafari nde diga nde donno haa Misra haa wargo hannde."

²⁰Jawmiraawo jaabi: "Mi yaafake nde fodde wolde maada.

²¹Ammaa fakat bana mi geeto, bana teddungal am don hebbina duniyaaru boo,

²²⁻²³ummaatoore nde'e fuu nastataa lesdi man. Ngam nde yi'i teddungal am e alaamaaji di mbainginmi nder lesdi Misra e nder ladde boo, ammaa nde foondi yam bana nii nde sappo jonta, nde nananaay yam. Ngam maajum nde yi'ataa lesdi ndi kunaniimi kaakiraabe maare. Yawiiibe yam fuu boo ngi'ataa ndi sam.

²⁴Ammaa jaggiido am Kaaleb mardo ruuhu feere, kanke o tokki yam bee bernde woore. Ngam maajum mi yahran mo nder lesdi ndi o hori, danygol maako maran ndi.

²⁵Amaleki'en e Kanaani'en don njoodi nder waadiwol. Onon kam, lorte janggo haa ladde gal wakeere maayo Maaliya."

Jawmiraawo hiiti Isra'iila'en

²⁶Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna:

²⁷"Haa ndey ummaatoore hallunde nde'e tokkoto ngurngurtugo dow am? Mi nani Isra'iila'en ngurngurtiri dow am.

²⁸Wi' be: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Fakat bana mi geeto, mi wadanan on fodde bolle de on mbolwi yeeso am.

²⁹On maayan, balli mon mbaaloto nder ladde nde'e! Limaabe mon fuu, mo duubi noogas e ko buri, ngurngurtoobe dow am

³⁰nastataa lesdi ndi mi hunino jo'ingo on ton, sonaa Kaaleb bii Yefunna e Yosuwaa bii Nuuna!

³¹On mbi'i, konne'en njabtán bikkoy mon. Fakat mi yahran koy nder lesdi ndi on njawi, koy anndan ndi.

³²Ammaa onon, on mbaaloto nder ladde nde'e!

³³Bikkoy mon laatoto waynaabe nder ladde duubi cappande nayi, be njaran bone daliila zunuubaaji mon haa to on fuu on mbaalake nder ladde.

³⁴On kori lesdi ndi'i nyalde cappande nayi. On ndoondoto kiita aybeeji mon duubi cappande nayi, waato nduubu ngootu ngam nyalaade woore. Nden on anndan ko wadata to mi waylitake, mi acci on.

³⁵Min Jawmiraawo wi'i dūm, bana non mi wadanta jama'aare hallunde nde'e, ngam nde hawti ngam honugo yam. Yimbe maare maayan, be nattan haa do nder ladde."

³⁶Nde worbe be Muusa nelno horugo lesdi go ngarti, kallini lesdi man, be ummini bernde ummaatoore fuu haa nde ngurɲgurti dow maako.

³⁷Worbe hallinbe lesdi maayri bee masiibo yeeso Jawmiraawo,

³⁸sey Yosua bii Nuuna e Kaaleb bii Yefunna tan luttu bee yonki caka yahnoobe horoygo lesdi.

Konne'en njaali Isra'iila

(Tooktaaki Tawreeta 1:41-46)

³⁹Muusa yecci Isra'iila'en fuu bolle de'e. Nden be mboyi masin.

⁴⁰Jaɲngo man be ndawi cub, be mba'i yeereere hooseere, nden be don mbi'a: "Goonga min mbaɗi hakke. Min njahan haa nokkuure nde Jawmiraawo yecci min."

⁴¹Ammaa Muusa wi'i: "Koni on dɔwtantaako umroore Jawmiraawo jonta? On kumtataa.

⁴²Jawmiraawo wondataa bee moodon. Taa njehe, ngam taa konne'en mon njaalo on.

⁴³Amaleki'en e Kanaani'en boo don yeeso moodon ton! On maayran bee kaafahi ngam on acci tokkaago Jawmiraawo, kaŋko boo o wondataa bee moodon!"

⁴⁴Bee non fuu be caatini ko'e mabbe, be mba'i yeereere hooseere. Ammaa sundukru alkawal Jawmiraawo e Muusa ngurtaaki saɲngeere.

⁴⁵Amaleki'en e Kanaani'en joodiibe dow hooseere man njippi, njaali be, njaabi be haa yotti Horma.

Limle 15

Umrooje dow kirseteedi e dokke

- ¹Jawmiraawo wi'i Muusa,
- ²o umra Isra'iila'en ni'i: "To on nasti lesdi ndi mi hokki on haa on njoodo ton, mbade du'um:
- ³Lii'ane Jawmiraawo ngaari kalhaldi malla ndammoowa guleteedum malla kirseteedum ngam hebbingo togayeere malla caahuuji malla daliila juulde mon haa uurengol belngol man fottana mo.
- ⁴Koo moy yidi lii'ango mo dokkal bana non, sey besda dokkal nyaamdu, kuroori kilo tati njiibaandi bee nebbam liitir gootel,
- ⁵non boo dokkal inaboojam dufeteengal liitir gootel, hawtaade bee jawgel guleteengal malla kirseteengal fuu.
- ⁶Koo moy lii'oto njawdiri mbaalu, besda dokkal nyaamdu, kuroori kilo joweego njiibaandi bee nebbam liitir bee reetita,
- ⁷non boo dokkal inaboojam dufeteengal liitir bee reetita haa uurengol belngol man fottana Jawmiraawo.
- ⁸Koo moy lii'anto Jawmiraawo ngaari kalhaldi nguleteendi malla kirseteendi ngam kebbinki togayeere malla ngam kawtal yimbe bee Allah,
- ⁹sey besda dokkal nyaamdu, kuroori diggundi kilo joweenayi jiibaandi bee nebbam liitir didi,
- ¹⁰non boo dokkal inaboojam dufeteengal liitir didi haa uurengol belngol man fottana Jawmiraawo.
- ¹¹Bana non kuuwroton kala ngaari, kala njawdiri mbaalu, kala mbaalu e kala mbeewa fuu.
- ¹²Mbade dum fodde limgal dabbaaji di lii'otoodon fuu.
- ¹³Isra'iilaajo fuu tokko farillaaji di'i to o yidi lii'aago guleteedum haa uurengol man fottana Jawmiraawo.
- ¹⁴Nder gide mon fuu, to kodo joodiido caka moodon malla pabbudo caka mon yidi lii'ango Jawmiraawo nguleteenga ngam haa uurengol man belngol fottana mo, sey o wada bana no mbadoton.
- ¹⁵Farilla ka'a don ngam moodon e ngam hodbe wonbe caka moodon. Dum farilla nduumiika ngam gide mon fuu: Ka laato ngam moodon e ngam hodbe mon yeeso Jawmiraawo.
- ¹⁶Umroore woore e kiita ngoota don ngam moodon e ngam hodbe wonbe caka moodon."
- ¹⁷Jawmiraawo wi'i Muusa,

- ¹⁸o umra Isra'iila'en ni'i: "To on nasti lesdi ndi Jawmiraawo don yahra on ton,
- ¹⁹to on don nyaama nyaamdu lesdi man, ittane Jawmiraawo gedal muudum.
- ²⁰Ittane mo tamseere woore haa tamseeje mon aartude, itte dum bana no ittirtan haa demetirle mon.
- ²¹Ittane Jawmiraawo gedal maako haa kuroori mon aartundi. Umroore nde'e don ngam gide mon fuu.
- ²²⁻²³To on mbaɗi hakke bilaa anniya, on dɔwtanaaki umrooje e ko Jawmiraawo anndini Muusa fuu, diga nyalaade dum umra e ko umrana gide mon fuu,
- ²⁴to boofol man laatake ngam jama'aare waɗi hakke bilaa anniya, sey jama'aare fuu lii'o ngaari kalhaldi nguleteendi, haa uurengol man belngol fottana Jawmiraawo. Be besda dokkal nyaamdu e dokkal dufeteengal bana ko haani, non boo njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeeji.
- ²⁵Limanjo heɓnana yimbe ummaatoore Isra'iila fuu yaafuye. Be keban yaafuye ngam be mbaɗaay hakke man bee anniya, be lii'ani Jawmiraawo nguleteenga maɓɓe e kirseteenga ngam ittuki hakkeeji maɓɓe boo.
- ²⁶Ummaatoore Isra'iila e hodɓe wonɓe caka maɓɓe fuu keban yaafuye, ngam ummaatoore fuu waɗno boofol man.
- ²⁷To dum godɗo gooto waɗi hakke bilaa anniya, sey o lii'o mbeewa nga nduubu, kirseteenga ngam ittuki hakke.
- ²⁸Limanjo heɓna mo yaafuye haa Jawmiraawo ngam daliila hakke maako bilaa anniya.
- ²⁹Umroore nde'e laarani baɗɗo aybe bilaa anniya, nde don ngam Isra'iila'en, biɓɓe lesdi e ngam hodɓe wonɓe caka maɓɓe.
- ³⁰Ammaa to godɗo waɗi hakke bee anniya, koo o bii lesdi koo o koɗo, nden kam o huɗi Jawmiraawo. O gurtinteedo diga ummaatoore maako,
- ³¹ngam o yawi wolde Jawmiraawo, o luuti umrooje maako. Fakat o gurtinteedo, aybe gurtinki maako do'oto dow hoore maako."

To godɗo luuti umroore nyannde siwtorde

- ³²Yaake Isra'iila'en donno nder ladde, be tawi godɗo don teena ledde nyannde siwtorde.
- ³³Tawɓe mo ngaddi mo yeeso Muusa e Haruna e ummaatoore fuu.
- ³⁴Be ayni mo boodum, ngam be anndaa no kiita maako waaroto.
- ³⁵Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Godɗo oo o mbareteedo! Jama'aare fuu fiɗa mo bee kaa'e haa yaasi saɗgeere."

³⁶Ummaatoore wurtini mo saɲngeere, fidɪ mo bee kaa'e haa o maayi, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

Tuutuui seedamku

³⁷Jawmiraawo wi'i Muusa:

³⁸“Umru Isra'iila'en, be mbaɗa tuutuui haa gawarle limce maɓbe e boggel carwinaangel haa tuutuuru koo nduye.

³⁹Tuutuui man laatanto on ciftinorki. Koo ndey on ndaari ɗi, on ciftoran umrooje am, on ɗowntano ɗe, ngam taa on tokko estooji berɗe mon e gite mon nastinandi on nder sooynde adilaaku.

⁴⁰Bana non on numtirta umrooje am, on ɗowntano ɗe, on laato senaabe ngam am.

⁴¹Min woni Allah Jawmiraawo mon, mi wurtini on lesdi Misra ngam mi laato Allah mon. Min woni Jawmiraawo Allah mon.”

Limle 16

Tuurtol Koora e Datan e Abiram

¹Koora bii Yicehar bii Kehat bii Lewi bee Datan e Abiram, biɓbe Eliyabu e Oon bii Pelet

²tuurtani Muusa, worbe teemedɗe ɗiɗo e cappande njowo, ardiibe Isra'iila ewnaabe, manaabe nder ummaatoore fuu kawtani be.

³Be kawti dow Muusa e Haruna, be mbi'i: “On yaɓbi keerol baawɗe mon. Yimbe ummaatoore fuu be senaabe, Jawmiraawo boo ɗon caka maɓbe. Koni burnoton ko'e mon dow moobtorde Jawmiraawo?”

⁴Nde Muusa nani ɗum, o sujidi.

⁵Nden o wi'i Koora e tokkiiɓe ɗum fuu: “Jaɲngo fajiri Jawmiraawo anndinan en moy woni mo muuɗum, moy laati cenaado. O badinan mo yeeso maako, o badinan mo o subata ɗum yeeso maako.

⁶An e ummaatoore ma fuu, mbaɗe ɗu'um: Koo'e pehe uurorɗe.

⁷Jaɲngo fajiri mbaate yulbe yiite e uurle nder maaje, njahre ɗum yeeso Jawmiraawo. Nden kam en ngi'an mo Jawmiraawo subata, laatiɗo cenaado boo. Onon Lewi'en on yaɓbake keerol baawɗe moodon!”

⁸Muusa tokki wi'ugo Koora: “Nane, onon Lewi'en!

⁹Allah Isra'iila subi on caka ummaatoore muuɗum fuu, baditini on bee muuɗum, haa on njaggano mo haa joodorde maako. O darni on yeeso Isra'iila'en haa on kuuwa yeeso maɓbe boo. Dum he'aay on na?

¹⁰O baditini on bee maako, an bee banndiraabe ma Lewi'en fuu. Nden nii on don dɔɔba boo kuugal limanku!

¹¹Fakat, an bee moobre ma fuu, on don tuurtana Jawmiraawo. Haruna o moy haa on ngurɔgurta dow maako?"

¹²Nden Muusa neli, ewni Datan e Abiram, biɔɔɔ Eliyabu, ammaa ɔe mbi'i: "Min ngarataa!

¹³A wurtini min diga lesdi keewndi kosam e njumri, ngam mbarugo min nder ladde nde'e. Dum he'aay na? A yiɔi boo laamanaago min na?

¹⁴Kayya! A yahraay min nder lesdi keewndi kosam e njumri, a marnaay min gese e inabooje. A yiɔi bilkiɔiɔi min na? Min ngarataa!"

¹⁵Muusa tikki masin, wi'i Jawmiraawo: "Taa jaɔ dokke maɔɔɔ! Mi jabaay koo wamnde woore haa maɔɔɔ. Mi wadaay koo gooto maɔɔɔ kalluɔum boo!"

¹⁶Muusa wi'i Koora: "An, moobre ma fuu e Haruna, mɔaɔge jaɔɔgo yeeso Jawmiraawo.

¹⁷Koo moy moodon hoo'a feho uurorgo, wada uurle nder maago, yahra ɔum yeeso Jawmiraawo, waato pehe teemedɔe ɔiɔi e cappande jowi. An e Haruna, onon boo koo'e ɔe moodon."

¹⁸Be mbaɔi bana non. Koo moy hoo'i feho mum, wadi yulɔe yiite e uurle nder maago, dari haa nastirde laymaaru fottirde, hawtaade bee Muusa e Haruna.

¹⁹Koora moobti jama'aare fuu yeeso nastirde laymaaru fottirde. Nden tedɔungal Jawmiraawo wanaɔi ummaatoore fuu.

²⁰Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna:

²¹"Ndaaye bee ummaatoore nde'e, haa mi halka nde jonta nii."

²²Ammaa Muusa e Haruna cujidi, mbi'i: "Yaa Allah, an hokki mardum banndu fuu yonki. To gooto wadi hakke, a tikkanan ummaatoore fuu na?"

²³Jawmiraawo jaabi Muusa:

²⁴"Umru yimɔe fuu ndaayo nokkuure haa Koora e Datan e Abiram njooɔi."

²⁵Muusa ummi, yahdi bee ndotti'en Isra'iila haa Datan e Abiram.

²⁶Nden o wi'i ummaatoore: "Ndaaye laymaaji halluɔe ɔe'e, taa meeme ko ɔe mari sam, to on ngiɔaa on nattida bee maɔɔɔ daliila hakkeji maɔɔɔ fuu!"

²⁷Yimɔe ndaayi nokkuure haa Koora e Datan e Abiram njooɔi. Datan e Abiram ngurɔi, ɔon ndari haa dammuɔe laymaaji muuɔum'en, kamɔe e rewɔe maɔɔɔ e bikkoy maɔɔɔ e taaniraabe maɔɔɔ.

²⁸Muusa wi'i yimbe: "Ndaa bana nii anndirton Jawmiraawo neli yam huuwugo kuude de'e fuu e mi huuwaay de bee anniya am.

²⁹To worbe be'e maayi bana yimbe fuu maayrata, to balde mabbe timmi bana balde yimbe fuu timmirta, nden kam naa dum Jawmiraawo neli yam.

³⁰Ammaa to Jawmiraawo wadi ko meedaay laataago, to lesdi mabbtake, modi be, kambe e maral mabbe fuu, to be njippake haa joonde maaybe bee yonki, nden kam on anndan be njawi Jawmiraawo!"

³¹Nde Muusa timmini wi'go dum, lesdi seeki les kosde Datan e Abiram,

³²mabbiti, modi be, kambe e ci'e mabbe non boo yimbe Koora e ko be mari fuu.

³³Be njippi bee yonki haa joonde maaybe, kambe e maral mabbe fuu. Lesdi mabbi dow mabbe, be kalki caka ummaatoore.

³⁴Isra'iila'en wonbe kommbi mabbe fuu nani gookaali mabbe, ndoggi, mbi'i: "Taa lesdi moda en, enen boo!"

³⁵Yiite iwi haa Jawmiraawo, nyaami worbe teemedde dido e cappande njowo, lii'noobe uurle go.

Limle 17

Taasaaje uurorde

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Umru Eli'azaaru bii Haruna limanjo, o sanjita yiite haa daayiidum, o wurtina pehe go diga ndoondi, ngam de cenaade.

³Koo'e pehe worbe be'e, mbaraabe daliila hakkeji muudum'en, tappe de, ngartire de bedi cewdi, cudde hirsirde bee maaji, ngam de lii'aama yeeso Jawmiraawo, de laatake cenaade. De laatanto Isra'iila'en alaama."

⁴Eli'azaaru limanjo hoo'i pehe njamndi mbodeeri de wulaabe ngadduno. Be tappi de, be cuddi hirsirde bee maaje.

⁵Dum reentiniIsra'iila'en ngam taa goddo mo iwaay danygol Haruna badito hirsirde ngam lii'anaago Jawmiraawo uureteedum, ngam taa o halka bana Koora e moobre mum. Dum fuu dum laati bana Jawmiraawo umruno Muusa.

Haruna hisni yimbe

⁶Jaŋgo man ummaatoore fuu ngurŋgurti dow Muusa e Haruna, wi'i: "Onon mbari jama'aare Jawmiraawo."

⁷Yimbe moobi dow Muusa e Haruna. Nde be kuuciti heedi laymaaru fottirde, be ngi'i ruulde don sudda ndu, teddungal Jawmiraawo wangi.

⁸Muusa e Haruna njehi, ndari yeeso laymaaru fottirde.

⁹Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹⁰“Cennde bee ummaatoore nde'e, haa mi halka nde jonta nii!” Nden be kujidi.

¹¹Muusa wi'i Haruna: “Hoo'u feho uurorgo, wad yulbe yiite de a hooci haa hirsirde e uurle dow maago. Nden yaawda, nastu caka ummaatoore, kebna nde yaafuye ngam tikkere Jawmiraawo ummake, masiibo boo fuddi!”

¹²Haruna wadi bana no Muusa wi'i mo. O doggi haa caka moobtorde. Nde o yi'i masiibo fuddi caka yimbe, o wadi uurle dow yulbe yiite ngam o hebana jama'aare yaafuye.

¹³Haruna dari hakkunde yeedbe e maaybe, nden masiibo boo jinni.

¹⁴Masiibo mbari yimbe ujine sappo e nayo e teemedde njoweedido (14.700), mbaraabe daliila tuurtol Koora limaaka.

¹⁵Nde masiibo jinni, Haruna lorti haa Muusa haa dammugal laymaaru fottirde.

Sawru Haruna

¹⁶Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹⁷“Umru Isra'iila'en ngadda cabbi sappo e didi, sawru wooru ngam koo moy ardiido lenyol fuu. Winndu innde koo moy dow sawru mum.

¹⁸Nden winndu innde Haruna dow sawru lenyol Lewi, ngam ardiido lenyol fuu mara sawru wooru.

¹⁹Nden wallin cabbi man nder laymaaru fottirde yeeso sundukru seedamku, nokkuure nde pottanmi bee moodon.

²⁰Sawru gorko mo cubmi, finnan. Bana non nde'itiranmi ngurngurtol Isra'iila'en dow moodon.”

²¹Muusa yecci dum Isra'iila'en. Ardiibe le'i mabbe fuu ndokki mo cabbi muudum'en, cabbi sappo e didi. Sawru Haruna don haa caka cabbi mabbe.

²²Muusa wallini di yeeso Jawmiraawo nder laymaaru seedamku.

²³Jaŋngo man Muusa nasti laymaaru seedamku. Ndaa, sawru Haruna mo lenyol Lewi wiliti, wadi pinndi, lawjaaje boo benndi.

²⁴Muusa hoociti cabbi fuu diga yeeso Jawmiraawo, wurtini di haa Isra'iila'en. Be ngi'i ko laati. Nden ardiido fuu hoositi sawru mum.

²⁵Jawmiraawo wi'i Muusa: “Lornu sawru Haruna yeeso sundukru alkawal. Cige ndu ton, ndu laatano tuurtanbe alaama. Sey be acca ngurngurtugo dow am, ngam taa be maaya.”

²⁶Muusa wadi bana ko Jawmiraawo umruno dum.

²⁷Isra'iila'en mbi'i Muusa: “Fakat min maayan. Minin fuu min kalkan!”

²⁸To goddo baditake joodorde Jawmiraawo, o maayan. To non kam, minin fuu min maaybe!”

Limle 18

Ko Jawmiraawo halfini liman'en e Lewi'en

¹Jawmiraawo wi'i Haruna: “An e biɓɓe ma e yimbe saare ma fuu, on ndoondoto aybeeji badaadi dow nokkuure seniinde. On ndoondoto boo aybeeji badaadi nder kuugal limanku mon.

²Waddu banndiraabe ma Lewi'en, lenyol kaaka ma, be kuuwda bee maada, be mballe. An e biɓɓe ma boo on kuuwan yeeso laymaaru seedamku.

³Be kuuwdan bee ma nder laymaaru. Ammaa taa be badito kuuje ceniide malla hirsirde, ngam taa on maayda on fuu.

⁴Be mballe, be kuuwdan bee maada nder laymaaru fottirde, ammaa taa goddo feere badito on.

⁵On kuuwan haa nokkuure seniinde e hirsirde, ngam taa tikkere am ukkano Isra'iila'en fahin.

⁶Min mi subɓi banndiraabe mon Lewi'en nder Isra'iila'en fuu, be laatano on dokkal, be senaabe ngam am haa be kuuwa haa laymaaru fottirde.

⁷Ammam an e biɓɓe ma, on kuuwan kuugal limanku haa hirsirde e haa baawo wiirndallo boo. Mi halfini on kuude de'e. Limanku woni dokkal ngal ndokkumi on. To goddo feere baditake on, o mbareteedo.”

Gedɓal liman'en

⁸Jawmiraawo wi'i Haruna: “Ndaa, mi halfini ma dokke kuuje ceniide de Isra'iila'en ittani yam fuu. De laato gedɓal ma e gedɓal danygol ma haa foroy, tabitinaadum bee farilla nduumiika.

⁹Ndaa ko laatanto ma nder dokke burde senaago, de ngulataake dow hirsirde: Dokke nyaamdu e kirseteedi ngam ittuki hakkeji e kirseteedi ngam jobki aybeeji. Kuuje ceniide de Isra'iila'en lii'anto yam fuu, de laatanto ma, an e danygol ma.

¹⁰A nyaaman ko laatani ma nder kuuje burde senaago. Ammaa sey worbe tan nyaamata de. Dum laatanto on huunde seniinde.

¹¹Bana non boo dokke godde de Isra'iila'en ittantammi malla lii'anto yam fuu, de laatanto ma, an e biɓɓe ma worbe e rewbe haa foroy, tabitinaadum bee farilla nduumiika. Koo moy nder saare ma, to sobaay, nyaaman de.

¹²⁻¹³Mi hokki ma kuuje burde woodugo e kuuje ngesa arane waato nebbam e inaboojam e alkamaari. Dum fuu dum laatanto ma. Koo moy nder saare ma, to sobaay, nyaaman dum.

- ¹⁴Ko Isra'iila'en lii'anto yam haa foroy fuu, dum laatanto ma haa foroy.
- ¹⁵To goddo lii'anake yam bidɗo mum afo malla afi dabbaaji mum, dum laatanto ma boo. Ammaa sey a jaba coottaari ngam bibbe afbe e afi dabbaaji karminaadi fuu.
- ¹⁶Accu yimbe cootta bibbe muudum'en afbe nder lewru danyeeke mabbe. Saman mabbe woni ceede cardi jowi, fodde etirgal suudu seniindu, suleyje teemerre fuu wadan baakin kilo gootel.
- ¹⁷Ammaa afi na'i e baali e be'i coottataake, di cenaadi ngam am. Sey a rufa yiy'am maaji dow hirsirde, a wula bellere maaji bee yiite haa dum laatano yam uurengol belngol pottungol.
- ¹⁸Kusel maaji laatanto ma, waato biiwol bangtaangol e dajngo nyaamo haa kirseteedi boo.
- ¹⁹Dokke ceniide de Isra'iila'en ittamtammi fuu, mi hokki ma de, an e bibbe ma worbe e rewbe haa foroy. Dum tabitinaama bee farilla nduumiika. Kanjum woni alkawal duumiingal ngal kabbumi bee maada e danygol ma, ngal tabitinaama bee maada."
- ²⁰Jawmiraawo wi'i Haruna: "A hebataa maral ndonngu, a marataa gedal lesdi caka Isra'iila'en boo. Min woni maral maada."

Gedal Lewi'en

- ²¹Jawmiraawo wi'i: "Mi hokki Lewi'en zakka ka Isra'iila'en ngaddamtammi fuu. Kanjum woni ngeenaari ngam kuugal mabbe haa laymaaru fottirde.
- ²²Taa Isra'iila'en badito laymaaru fahin ngam taa be ndoondo aybe, be maaya.
- ²³Lewi'en tan kuuwata haa laymaaru fottirde. To be mbaɗi aybe nder kuugal mabbe, sey be ndoondo dum. Kanjum woni farilla nduumiika haa gide mon fuu. Lewi'en kebataa maral ndonngu caka Isra'iila'en,
- ²⁴ngam mi marni be zakka ka Isra'iila'en ittamtammi. Ngam maajum mbi'mi be be kebataa maral ndonngu nder Isra'iila."

Zakka

- ²⁵Jawmiraawo umri Muusa,
- ²⁶o wi'a Lewi'en ni'i: "To on njabi zakka Isra'iila'en ka Jawmiraawo marni on, ittane mo zakka diga zakka ka keɓɗon.
- ²⁷O limanan on dum bana dokkal alkamaari e inaboojam.
- ²⁸Bana non onon boo on lii'anto Jawmiraawo dokkal haa zakka ka keɓoton haa Isra'iila'en. Dokkal man, ndokke ngal Haruna limanjo.

²⁹Haa ko keboton fuu, ittane Jawmiraawo burdum woodugo bana dokkal ceniingal.

³⁰Wi' be boo: To on ittani Jawmiraawo burdum woodugo, dum laati kal-kal bee alkamaari e inaboojam.

³¹Onon e yimbe ci'e mon nyaama dum koo toy fuu, dum ngeenaari kuugal mon nder laymaaru fottirde.

³²On mbadaay aybe to on ittani Jawmiraawo burdum woodugo, on cobnataa dokke Isra'iila'en ceniide, on maayataa boo."

Limle 19

Ndoondi nagge wodeeye

¹Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna,

²be anndina Isra'iila'en farilla ka o umri be: "Ngadde nagge wodeeye nge walaa aybe, nge meedaay kabbirgal.

³Ndokke nge Eli'azaaru limanjo. Goddo yahra nge yaasi saɗngeere, hirsaa nge yeeso limanjo.

⁴Eli'azaaru hoo'a y'iyaam maage sedda bee hoondum, wicca dam nde joweediidi heedi laymaaru fottirde.

⁵Nden goddo go wula nagge man yeeso limanjo, laraal e kusel e y'iyaam e teteki fuu.

⁶Limanjo hoo'a tayre leggal cemmbeɗɗal e haako isop e leppel bodeeyel coy, sakkina dum nder yiite wulanɗe nagge.

⁷Baawo man o loota limce maako, o yiiwo. Nden o loro haa saɗngeere, ammaa o laatoto cobdo haa kiikiide.

⁸Guldo nagge go, kanyum boo loota limce mum, o yiiwo, ammaa o laatoto cobdo haa kiikiide.

⁹Goddo mo sobaay, bofta ndoondi nagge man, yahra ndi haa nokkuure senaande yaasi saɗngeere. Jama'aare Isra'iila sigo ndi ton ngam taaskitinki ndiyam ittirdam cobki. Kanjum woni kirseteenga ngam ittuki hakke.

¹⁰Boftudo ndoondi loota limce mum, ammaa o laatoto cobdo haa kiikiide. Dum laatoto farilla nduumiika haa foroy caka Isra'iila'en e hofbe wonbe caka maɓbe fuu."

Ndiyam ittirdam cobki

¹¹"Koo moy meemi maaydo, soban nyalde joweediidi.

¹²Sey o labbina hoore maako bee ndiyam ittirdam cobki, nyannde tatabre e nyannde joweedidawre, nden o laaban. Ammaa to o labbinaay hoore maako nyannde tatabre e nyannde joweedidawre, o laabataa.

¹³Meemdo maaydo fuu, to labbinaay hoore mum, don sobna joodorde Jawmiraawo. O gurtinteedo diga Isra'iila ngam o cobdo mo wiccaaka ndiyam ittirdam cobki, cobki maako don tabiti.

¹⁴Ndaa umroore to goddo maayi nder laymaaru: Koo moy gondo ton saa'i man fuu malla nastudo ton, laatoto cobdo nyalde joweedidi.

¹⁵Fayannde koo ndeye nde walaa mabboode habbaande dow muudum, soban.

¹⁶Meemdo mbaraado bee kaafahi malla maaydo malla i'e goddo malla yenaande haa ladde fuu soban nyalde joweedidi.

¹⁷To goddo sobi, sey on koo'a ndoondi nagge wulaange ngam ittuki hakkeeji go sedda, on mbada ndi haa fayannde, on ndufa ndiyam seeboore dow maari.

¹⁸Goddo mo sobaay, hoo'a lisa isop, suuwa ngal nder ndiyam, wicca dam dow suudu e kuuje gonde nder maaru e yimbe wonbe nder maaru fuu, non boo dow meemdo i'e goddo malla mbaraado malla maaydo malla yenaande.

¹⁹Mo sobaay, wicca dam dow cobdo nyannde tatabre e nyannde joweedidawre. Nyannde joweedidawre cobnoodo labbinan hoore mum, loota limce mum, yiiwo, kiikiide man o laaban.

²⁰Cobdo mo labbinaay hoore mum, o gurtinteedo diga moobtorde Isra'iila'en ngam o sobni suudu Jawmiraawo seniindu. O laati cobdo ngam ndiyam ittirdam cobki wiccaaka dow maako.

²¹Dum laatanto on farilla nduumiika haa foroy. Biccudo ndiyam ittirdam cobki, kanke boo o loota limce maako. Ngam koo moy meemi ndiyam man, soban haa kiikiide.

²²Ko cobdo meemi fuu, soban. Koo moy meemi dum boo, soban haa kiikiide.”

Limle 20

Tuurtol Isra'iila'en haa Kaades

(Gurtaaki 17:1-7)

¹Nder lewru aranndu, yimbe jama'aare Isra'iila fuu njotti ladde Ciin. Be canngini haa Kaades. Miriyam maayi, be uwi mo ton.

²Yimbe jama'aare hebaay ndiyam. Ngam maajum be moobotiri dow Muusa e Haruna.

³Be njokkiri bee Muusa, be mbi'i: “To min kalkino saa'i banndiraabe amin kalka yeeso Jawmiraawo buri!

⁴Koni ngaddudon moobtorde Jawmiraawo nder ladde nde'e? Haa min maaya e dabbaaji amin boo mbaata!

⁵Koni ngurtindon min lesdi Misra, ngaddudon min haa nokkuure hallunde nde'e? Min kebataa aawugo haa do, walaa ibbe, walaa inabooje, walaa rummaanooje. Koo ndiyam haa min njara boo walaa."

⁶Muusa e Haruna acci jama'aare, njehi haa dammugal laymaaru fottirde, cujidi ton. Teddungal Jawmiraawo wangani be.

⁷Jawmiraawo wi'i Muusa:

⁸"Hoo'u sawru ma. An e deerda Haruna, moobte jama'aare. Mbolwane tapaare nde'e yeeso yimbe fuu, haa nde ilna ndiyam. Bana non ngurtinirton ndiyam haa tapaare haa yimbe njara, on njarna dabbaaji boo."

⁹Muusa yehi, hoo'i sawru wonndu yeeso Jawmiraawo bana o umruno mo.

¹⁰Muusa e Haruna moobti yimbe yeeso tapaare man. Muusa wi'i be: "Nane, onon tuurtoobe! Min ngurtinanan on ndiyam diga tapaare nde'e na?"

¹¹Nden o bangti junngo maako, o fiyi tapaare bee sawru maako nde didi. Ndiyam duuddam wurti, ummaatoore e dabbaaji fuu njari.

Muusa nastataa Kanaana

¹²Ammaa Jawmiraawo feli Muusa e Haruna, wi'i be: "On nuddinaay yam, on ceedaay senaare am yeeso Isra'iila'en. Ngam maajum on nastintaa be nder lesdi ndi ndokkanmi be."

¹³Kanjum woni ndiyam Meriba haa Isra'iila'en njokkiri bee Jawmiraawo, kanke boo o wanginani be senaare maako.

Laamiido Edoom hadi Isra'iila'en saalaago

¹⁴Muusa neli nelaabe diga Kaades haa laamiido Edoom, be mbi'a mo: "Ndaa ko deerdiraawo maada Isra'iila wi'i: A anndi torra ka hebi min fuu.

¹⁵Kaakiraabe amin njehi Misra, min njoodi ton duubi duuddi. Misra'en torri min e kaakiraabe amin.

¹⁶Min tori Jawmiraawo. O jabi tornde amin, o neli malaa'ikaajo gurtindo min Misra. Jonta min don haa wuro Kaades, haa keerol maral ma.

¹⁷Min ngidi saalaago lesdi ma, to a jabi, min nastataa gese alkamaari malla gese inabooje, min njarataa ndiyam haa bulli mon boo. Min tokkoto buuwol mangol, min celataa ngol koo haa nyaamo malla haa nano, haa to min caalake maral ma."

¹⁸Ammaa laamiido Edoom jaabi: "On caalataako lesdi am. To on ngari, min kippoto on bee kaafaaje!"

¹⁹Isra'iila'en mbi'i: "Min tokkoto buuwol kadi. To dabbaaji amin malla minin bee ko'e amin min njari ndiyam mon, min njoban dam. Walaa ko min ngidfi, sey saalaago tan."

²⁰Ammaa o jaabi: "On caalataako sam!" Nden jama'aare konu Edoomi'en duudnde, semmbidnde wurti ngam fottugo bee Isra'iila'en.

²¹Bana non Edoomi'en kadiri be saalaago maral muudum'en. Isra'iila'en celi, tokki laawol godngol.

Maayde Haruna

²²Jama'aare Isra'iila fuu ummi Kaades, wari les hooseere Hor,

²³haa keerol lesdi Edoom. Ton Jawmiraawo wi'i Muusa e Haruna:

²⁴"Haruna nastataa lesdi ndi ndokkumi Isra'iila'en ngam on tuurtani umroore am haa ndiyamji Meriba. O hawtoyan bee yimbe le'i maako.

²⁵An Muusa, wa'oda bee Haruna e biyiiko Eli'azaaru dow hooseere Hor.

²⁶Bortu Haruna limce mum, bornu de biyiiko Eli'azaaru, ngam Haruna maayan ton, o hawtoyan bee yimbe maako."

²⁷Muusa wadi bana Jawmiraawo umri mo. Be mba'i dow hooseere Hor gite jama'aare fuu.

²⁸Muusa borti Haruna limce limanku, borni de Eli'azaaru. Haruna maayi ton dow yeereere hooseere. Nden Muusa e Eli'azaaru njippi.

²⁹Nde jama'aare faami Haruna maayi, Isra'iila'en fuu mboyi mo nyalde cappande tati.

Limle 21

Jaalorgal dow Kanaani'en

¹Laamiido Kanaani'en haa Arat nder lesdi fombina nani Isra'iila'en don ngarda laawol Atariima. O ukkani be, o nanngi wodbe mabbe.

²Isra'iila'en togani Jawmiraawo togayeere, mbi'i: "To a hokki min jaalorgal dow jama'aare nde'e, nden kam min nattinan berniji mabbe fuu."

³Jawmiraawo nani be, hokki be jaalorgal dow Kanaani'en. Isra'iila'en nattini be e berniji mabbe fuu. Be inndi nokkuure man Horma.

Mboodi njamndi mbodeeri

⁴Isra'iila'en ummi hooseere Hor, tokki laawol maayo Maaliya haa taaro lesdi Edoom. Ammaa dow laawol, be mbadi sooynde munyal.

⁵Be cɛŋki Allah e Muusa. Be mbi'i: "Koni on ngurtini min lesdi Misra haa min maaya nder ladde nde'e? Walaa nyaamdu e ndiyam haa do! Min cafti boo nyaamdu meereeru ndu'u!"

⁶Jawmiraawo neli bodde marde tooke masin (banndu wulan jaw bana yiite to irin mboodi ndi'i nati goddo) caka mabbe, de nati yimbe, duudbe mabbe maayi.

⁷Isra'iila'en ngari haa Muusa, mbi'i mo: "Min mbadi hakke bee sinkugo Jawmiraawo e sinkugo ma. Tora Jawmiraawo, o sottonana min bodde de'e." Muusa torani jama'aare.

⁸Jawmiraawo wi'i mo: "Sey a wada mboodi njamndi mbodeeri, a bila ndi dow leggal haa koo moy nataado laara ndi, hisa maayugo."

⁹Muusa wadi mboodi njamndi mbodeeri, o bili ndi dow leggal. Koo moy nataado, laari mboodi njamndi, hisi maayugo.

Jahaangal haa lesdi Mo'ab

¹⁰Isra'iila'en ummi ton, caŋngini haa Obot.

¹¹Be ummi Obot, be ngari haa Iye-Atariima, nder ladde haa fuunaange lesdi Mo'ab.

¹²Be ummi ton, be caŋngini haa waadiwol Zeret.

¹³Be ummi Zeret, be caŋngini haa sera waadiwol Arnon ummiingol lesdi Amoori'en haa yotti ladde. Ngol donno haa keerol hakkunde Amoori'en bee Mo'abi'en.

¹⁴Ngam maajum Deftere Konuuji Jawmiraawo don wi'a: "Wuro Waheba banŋge Sufa e waadiiji e Arnon

¹⁵e diirtorde waadiiji wurnde heedi berniwol Ar haa yotti keerol lesdi Mo'ab."

¹⁶Diga ton be ndilli Beer. Haa ton Jawmiraawo wi'no Muusa: "Moobtu jama'aare haa mi yarna nde."

¹⁷Saa'i man Isra'iila'en ngimi: "An bulndu, yaaltu! Ngimnde ndu!

¹⁸Kayru woni bulndu ndu ardiibe, teddube caka jama'aare ngasi dum bee tuggaaru laamiido e bee cabbi mabbe." Be ummi ladde nde'e be njehi Mattana.

¹⁹Be ummi Mattana, be njehi Nahaliyel. Be ummi Nahaliyel, be njehi Bamot.

²⁰Be ummi Bamot, be njehi haa waadiwol nder njayri Mo'ab, les hooseere Pisiga towunde dow harde.

Isra'iila'en njaali laamiido Sihon e laamiido Ook

(Tooktaaki Tawreeta 2:26-37; 3:1-11)

²¹Isra'iila'en neli nelaabe haa Sihon, laamiido Amoori'en. Be mbi'i:

²²“Accu min caalo lesdi ma. Min nastataa gese alkamaari malla gese inabooje, min njarataa ndiyam bulli mon. Min tokkoto buuwol haa to min caalake maral ma.”

²³Ammaa Sihon dujanaaki be saalaago lesdi mum. O moofti jama'aare konu maako fuu, be njehi, be potti bee Isra'iila'en banng'e Yahas nder ladde, be kabi bee maɓɓe.

²⁴Isra'iila'en mbari be bee kaafahi. Be nyaami lesdi Sihon, diga Arnon haa maayo Yabbok, haadi haa keerol Ammoonien ngam ngol cemmibidinaangol.

²⁵Isra'iila'en nyaami berniiji Amoorien fuu. Be njoodi nder maaji fuu, non boo haa Hesbon e gure taariide ngol fuu.

²⁶Hesbon wonno berniwol Sihon, laamiido Amoorien. Kanke o haɓno bee laamiido Mo'abi'en aartudo, o jalti lesdi mum fuu haa yotti Arnon.

²⁷Ngam maajum yimooɓe don ngima: “Ngare haa Hesbon, berniwol laamiido Sihon, haa ngol nyibte, ngol semmbida fahin.

²⁸Naane yiite iwi Hesbon, demngal yiite iwi laamorde Sihon, nyaami Ar nder lesdi Mo'ab, halki mawɓe towndiije haa Arnon.

²⁹Kayto, onon yimɓe Mo'ab! On kalki, onon ummaatoore Kemos! Dowanteedo mon laatini worɓe mum doggube, rewɓe mum boo nanngaabe Sihon, laamiido Amoorien!

³⁰Ammaa jonta min pidi ɓe, min mbili Hesbon haa yotti Dibon. Min nguli boo Nofaha haa yotti Medeba.”

³¹Isra'iila'en njoodi nder lesdi Amoorien.

³²Muusa neli nelaabe ngam horugo berniwol Ya'ajer. Isra'iila'en nyaami gure taariide ngol, ndiwi Amoorien joodiibe ton.

³³Nden Isra'iila'en ngayliti, tokki laawol yahugo lesdi Baasan. Ook, laamiido Baasan bee jama'aare konu mum fuu ngurti ngam haɓugo bee maɓɓe haa Edirey.

³⁴Jawmiraawo wi'i Muusa: “Taa hul mo, ngam mi hokki ma mo, kanke e yimɓe maako fuu e lesdi maako. Wad mo ko a wadi Sihon, laamiido Amoorien joodinoodo haa Hesbon.”

³⁵Isra'iila'en mbari Ook e ɓiɓɓe mum e yimɓe mum fuu, walaa koo gooto maɓɓe dadi. Nden ɓe marti lesdi maako.

Limle 22

Laamiido Mo'abi'en neli haa Balaama

¹Isra'iila'en njehi, canngini nder ladde Mo'ab haa fuunaange maayo Urdun, yeeso Yeriko.

- ²Balak bii Cippor yi'i ko Isra'iila'en mbadi Amoori'en fuu.
- ³Mo'abi'en kuli, cakli masin yeeso jama'aare Isra'iila'en ngam nde duudnde.
- ⁴Mo'abi'en mbi'i ndotti'en lesdi Mediyani: "Jonta moobre nde'e nyaaman koo dume fuu nder taarde men, bana nagge nyaamrata hudo durdude!" Saa'i man Balak bii Cippor wonno laamiido Mo'ab.
- ⁵O neli nelaabe haa Balaama bii Be'or haa Petor, lesdi iwde maako ngondi banjge maayo Efratis, haa be mbi'a mo ni'i: "Anndu ummaatoore wodnde wurtiinde diga Misra, nde suddi lesdi, nde don joodi, nde don tiitotiri bee am.
- ⁶Ngam maajum war, useni, naalanam nde ngam nde buratam semmbe. Teema mi waawma jaalaago yimbe maare, mi riiwa be diga lesdi am. Mi anndi, to a barkidini goddo, nden kam o heban barka. To a naali goddo boo, naaloore man do'oto dow maako."
- ⁷Ndotti'en Mo'ab e Mediyani koo'i ngeenaari daaroowo, njehi haa Balaama, ngecci mo bolle Balak go.
- ⁸Balaama wi'i be: "Mbaale haa do jemmaare nde'e. Janngo fajiri njaabotoomi on fodde ko Jawmiraawo wi'atammi." Nden ardiibe Mo'abi'en mbaali ton.
- ⁹Allah wari haa Balaama, yami mo: "Wondube bee maada, dum beye?"
- ¹⁰O jaabi: "Balak bii Cippor neli be, be mbi'ammi:
- ¹¹Ummaatoore wodnde wurtiinde diga Misra suddi lesdi fuu. O yidi mi yaha mi naalana mo ummaatoore man, o jaalo nde, o riiwa nde."
- ¹²Allah wi'i Balaama: "Taa yahdu bee mabbe! Taa naalu ummaatoore nde'e, ngam min mi barkidini nde!"
- ¹³Janngo man, Balaama ummi, wi'i mawbe Balak: "Koote, Jawmiraawo dunjanaaki yam yahdugo bee moodon!"
- ¹⁴Nden be ummi, be ngarti haa Balak, be mbi'i mo: "Balaama sali wardugo bee amin."
- ¹⁵Balak neli ardiibe wodbe, buranbe beya duudugo e teddugo.
- ¹⁶Be njehi haa Balaama, be mbi'i mo: "Ndaa nii Balak bii Cippor wi'i: Useni, taa sala wargo haa am!"
- ¹⁷Mi hokkete teddungal duudngal, mi wafante ko ngidfaa fuu. War useni, naalanam ummaatoore nde'e."
- ¹⁸Ammaa Balaama jaabi nelaabe Balak: "Koo to Balak hokki yam card e kanjeeri ngondi nder saare mum fuu, mi waawataa wafugo ko luutata umroore Jawmiraawo Allah am sam.

¹⁹Ammaa mbaale do jemmare nde'e bana nelaabe naane, haa mi nana ko Jawmiraawo wi'atammi kadiboo."

²⁰Jemma man Allah wari haa Balaama, wi'i mo: "To worbe be'e ngari ewnaago ma, nden kam umma, yahdu bee mabbe. Ammaa wad ko mi wi'ete tan."

²¹Jaŋgo man Balaama dawi, dadɗi wamnde mum rewre, yahdi bee ardiibe Mo'abi'en.

Balaama e wamnde mum

²²Ammaa jahaangal nga'al ummini tikkere Jawmiraawo. Saa'i Balaama don wa'i wamnde muudum, don yaha dow laawol, sukaaɓe maako diɗo boo don dofta mo, malaa'ikaajo Jawmiraawo wari, dari haa laawol, haɗi mo saalaago.

²³Wamnde yi'i malaa'ikaajo Jawmiraawo don dari haa laawol bee kaafahi loosaaki haa juŋgo mum. Nde seli laawol, nde nasti ngesa. Balaama fiyi nde, wartiri nde haa laawol.

²⁴Nden malaa'ikaajo Jawmiraawo dari haa laawol billiingol caka gese inabooje hakkunde mahi diɗi, gootol haa nyaamo e gootol boo haa nano.

²⁵Wamnde yi'i malaa'ikaajo, baɗiti mahol, biɗɗi kosŋgal Balaama bee mahol. Balaama fiyi nde fahin.

²⁶Malaa'ikaajo Jawmiraawo arditi Balaama seɗɗa, dari haa nokkuure billiinde, walaa babal saalaago koo gal nyaamo koo gal nano.

²⁷Wamnde yi'i mo, nde waali, Balaama boo don dow maare. O tikki, o fiyi nde bee sawru.

²⁸Jawmiraawo fiisti demŋgal wamnde, nde yaami Balaama: "Dume mi waɗi ma? Koni a fiyi yam nde tati jonta?"

²⁹Balaama jaabi: "Ngam a fijiri yam. To mi woodino kaafahi, mi mbareteno fakat!"

³⁰Wamnde wi'i mo: "Naa mi wamnde ma? A don wa'o yam diga booyma haa wargo hannde. Mi woowi waɗugo ma bana nii na?" O jaabi: "Aa'a."

³¹Nden Jawmiraawo sudditi gite Balaama. O yi'i malaa'ikaajo Jawmiraawo dariiɗo haa laawol bee kaafahi loosaaki haa juŋgo mum. Balaama turi, sujidi.

³²Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i mo: "Koni a fiyi wamnde ma nde tati? Ndaa, mi wari haɗugo ma saalaago laawol, ngam a waɗi jahaangal ma nder jaawal.

³³Ammaa wamnde ma yi'i yam, selani yam nde tati. To nde selaayno, mi mbari no ma fakat, ammaa kayre kam mi accanno nde."

³⁴Balaama wi'i malaa'ikaajo Jawmiraawo: "Mi waɗi hakke. Mi anndaano a don haɗammi laawol. Jonta boo, to jahaangal am fottanaay ma, mi loroto baawo!"

³⁵Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i mo: "Aa'a, yahdu bee worbe be'e, ammaa lornu ko mi wi'ete tan." Nden Balaama yahdi bee mawbe Balak go.

No Balak jabbori Balaama

³⁶Nde Balak nani Balaama don wara, o yehi ngam o fottoya bee maako haa Ir-Moab haa keerol Arnon, haa sebatto lesdi maako.

³⁷Balak y'ami Balaama: "Mi neli ewnaago ma. Ngam dume a waraay? Bee goonga mi waawataa warjugo ma na?"

³⁸Balaama jaabi mo: "Jonta kam mi wari. Ammaa walaa ko mi waawi wi'ugo ma. Mi yeccan ko Allah tammi wi'ugo yam tan."

³⁹Nden Balaama yahdi bee Balak haa Kiriyaat-Hucot.

⁴⁰Balak hirsi na'i e dammooji, neldi kusel haa Balaama e ardiibe wondube bee maako.

Annabaaku Balaama aranu

⁴¹Jaango fajiri man Balak wa'odi bee Balaama haa Bamot-Ba'al. Ton Balaama ewwi yebre Isra'iila'en.

Limle 23

¹O wi'i Balak: "Mahanam kirsirde joweediidi haa do. Nden waddanam ga'i kalhali joweediidi e jawdi baali joweediidi."

²Balak wadi ko Balaama wi'i mo. Nden be dido fuu be lii'i ngaari e njawdiri mbaalu dow hirsirde fuu.

³Balaama wi'i Balak: "Dara do banng'e nguleteenga ma. Min boo mi daayoto, teema Jawmiraawo wangantam. Mi yeccete ko o anndintammi." O yehi haa townndiire sookre.

⁴Ton Allah wangani mo. Balaama wi'i mo: "Mi mahi kirsirde joweediidi. Mi lii'i ngaari kalhaldi e njawdiri mbaalu dow hirsirde fuu."

⁵Jawmiraawo anndini Balaama ko o tammi wolwugo, nden o wi'i mo: "Lora haa Balak, wolwan mo bana non."

⁶Balaama lori haa Balak, o tawi mo o don dari banng'e nguleteenga maako, kanke bee ardiibe Mo'abi'en fuu.

⁷Balaama wadi annabaaku, wi'i: "Balak, laamiido Mo'ab waddi yam diga lesdi Siriya, diga kooseeje fuunaange haa do. O wi'i mi naalana mo danygol Yaakubu, mi telbana mo Isra'iila'en.

⁸Kadi, noy naaliranmi ko Allah naalaay? Noy telbirananmi to Jawmiraawo telbaay?

⁹Diga dow tapaaɗe mi eewi be. Yimbe be'e ceedi bee ummaatooje godde, kawtataa bee maaje sam.

¹⁰Bibbe Yaakubu nanndi bee mbulwuldi. Moy waawata limugo koo reetita mabbe? Mi yidi maayugo maayde goonga'en, timmoode am laato bana nde mabbe."

¹¹Balak wi'i Balaama: "Dume mbaɗɗaami dɗum? Mi waddi ma ngam a naala konne'en am, ammaa an a barkidini be!"

¹²O jaabi: "Doole mi wi'e ko Jawmiraawo anndini yam."

Annabaaku Balaama dɗɗabu

¹³Nden Balak wi'i Balaama: "War useni, yahdu bee am haa nokkuure wofnde, a laara be ton. A waawataa yi'ugo be fuu, sey yebre mabbe tan. Naalanam be ton!"

¹⁴O yahri mo haa ngesa aynoobe dow yeereere hooseere Pisiga. Ton boo o mahi kirsirde joweediɗi, o lii'i ngaari kalhaldi e njawdiri mbaalu dow hirsirde fuu.

¹⁵Balaama wi'i Balak: "Dara dɗo baɗnge nguleteenga ma. Min boo mi yahan reenugo, haa Allah wanganammi."

¹⁶Jawmiraawo wangani mo, anndini mo ko o tammi wolwugo, nden o wi'i mo: "Lorta haa Balak, wolwan mo bana non."

¹⁷Balaama lorti haa Balak. O tawi mo o dɗon dari baɗnge nguleteenga maako, kaɗko bee ardiiɓe Mo'abi'en. Balak y'ami mo: "Dume Jawmiraawo wi'i?"

¹⁸Balaama waɗi annabaaku, wi'i: "Umma, an Balak bii Cippor, nanam! Hedita ko mi wi'ete!"

¹⁹Allah laataaki nedɗo, o fewataa, o laataaki bii-Aadamaajo, o mimsitittaako. Ko o wi'i fuu, o waɗan dɗum. Ko o wolwi fuu, o hebbitinan dɗum boo.

²⁰Mi barkidini ummaatoore nde'e ngam o barkidini nde. Mi waawataa faasitingo dɗum.

²¹Jawmiraawo tawaay halleende haa danygol Yaakubu, o laaraay aybe Isra'iila, o Allah mabbe, o dɗon wondi bee mabbe, o laamiido mabbe, be dɗon manɗta mo.

²²Allah wurtini be Misra. O dɗon haɓa ngam mabbe bana mbana manɗa luwe cemmbidde.

²³Ngam walaa hiila haa danygol Yaakubu, walaa hatti haa Isra'iila. To wakkati waɗi, be mbi'an Yaakubu, waato Isra'iila: Ndaa ko Allah waɗi.

²⁴Ummaatoore Isra'iila nanndi bee mbarooga nga ummoto, nga waalataako sonaa to nga fadɗi, nga nyaami, nga yari y'iiy'am fadɗaabe!"

²⁵Balak wi'i Balaama: "To a salake naalugo Isra'iila'en, nden kam accu barkidingo be!"

²⁶Balaama jaabi mo: “Na mi bi'do ma: Ko Jawmiraawo anndintammi fuu, kanjum mbaɗanmi.”

Annabaaku Balaama tatabu

²⁷Nden Balak wi'i Balaama: “War useni, mi yahre haa nokkuure wofnde. Teema dum fottanan Allah a naalanammi be ton.”

²⁸O yahri mo haa yeereere hooseere Pe'or towunde dow ladde.

²⁹Balaama wi'i mo: “Mahanam kirsirde joweedi haa do. Nden waddanam ngaari kalhaldi e njawdiri mbaalu haa hirsirde fuu.”

³⁰Balak wadi ko Balaama wi'i dum. Nden o lii'i ngaari e kalhaldi e njawdiri mbaalu dow hirsirde fuu.

Limle 24

¹Balaama faami Jawmiraawo yerdi barkidingo Isra'iila'en. Ngam maajum o wadaay hiilaaji bana naane. O huuciti gal ladde,

²o bangti gite, o yi'i Isra'iila'en don canngini fodde le'i muudum'en. Ruuhu Allah jippi dow maako,

³o wadi annabaaku, o wi'i: “Ndaa konngol Balaama bii Be'or, gi'owo,

⁴nanando ko Allah wi'ata, daarando wahayu Allah Baawdo, do'udo e mo gite mum cudditake:

⁵Cuudi laymaaji Yaakubu e joodorde Isra'iila mboodi masin.

⁶Dum don we'iti bana waadiiji, bana jarne haa bange maayo, bana ledde uurooje de Jawmiraawo jubi dum, bana ledde cemmibidde dow pmoole maayo.

⁷Ndiyam don ila diga nyeerude mabbe, be don aawa haa nokkuuje marde ndiyam duuddam. Laamiido mabbe buran Agag mawnugo, laamu maako don besdo yeeso yeeso.

⁸Allah wurtini be Misra. O don haba ngam mabbe bana mbana marnga luwe cemmibidde. Isra'iila'en modan konne'en muudum'en, waato ummaatooje, ngewan be i'e, pidan be bee kuri muudum'en.

⁹Ummaatoore nde'e don rongino, don waalo bana mbarooga. Moy yidi haftingo nga? Barka laatanto koo moy barkidinando Isra'iila, ammaa naaloore ukkanto koo moy naalando Isra'iila!”

¹⁰Balak berni, fiyi wibbere mum, wi'i mo: “Mi ewni ma ngam a naala konne'en am. Ammaa an, a barkidini be nde tati jonta!”

¹¹Sottu law, hootu saare! Mi wi'i mi warjoto ma booddum, ammaa Jawmiraawo hadi ma jabugo mbarjaari man!”

¹²Balaama jaabi mo: “Mi wi'i nelaabe ma:

¹³Koo to Balak hokki yam cardi e kanjeeri ngondi nder saare mum fuu, mi waawataa wadugo koo dume ko luutata umroore Jawmiraawo bee anniya. Mi anndinte ko Jawmiraawo anndintammi fuu.”

Annabaaku Balaama ragareewu

¹⁴Balaama wi'i Balak: “Ndaa, mi hootan haa yimbe am. Ammaa sey mi aarta mi anndine ko Isra'iila'en tammi wadugo yimbe ma nder zamanuuru waranndu.”

¹⁵Nden o wadi annabaaku, o wi'i: “Ndaa konngol Balaama bii Be'or, konngol gi'owwo,

¹⁶konngol nanando ko Allah wi'ata, keɓɓo anndal haa Allah Baɗiido, daarando wahayu Allah Baawɗo, do'udo e mo gite cudditake.

¹⁷Mi don laara ko warata nder garandum, mi don yi'a ko laataaki tawon. Laamiido ummoto nder danygol Yaakubu bana horre, sawru laamu bangoto nder Isra'iila. Kanke o fusan ko'e Mo'abi'en, o nattinan yimbe danygol Setu fuu.

¹⁸O nyaaman lesdi Edoom, o nyaaman boo lesdi Se'ir, konne'en maako. Ammaa Isra'iila semmbidan,

¹⁹godɗo danygol Yaakubu laamoto. O nattinan hisbe wonbe nder berniwol.”

²⁰Nden Balaama yi'i Amaleki'en. O wadi annabaaku, o wi'i: “Amaleki'en buri ummaatooje fuu baawde, ammaa nder garandum halkere ukkanto be.”

²¹Nden o yi'i Keni'en. O wadi annabaaku, o wi'i: “Nokkuure joonde mon tabiti bana sabbo colli nder ceekgol tapaare,

²²ammaa on laatoto nanngaabe Assuura'en. Onon danygol Kayinu, on nattan.”

²³Fahin Balaama wadi annabaaku, wi'i: “Moy tammi yeedugo to Allah tabitini dum?

²⁴Koommbooje don ngara diga duunde Kitti'en. Be torran Assuura e Eber, ammaa kambe boo halkere ukkanto be.”

²⁵Nden Balaama ummi, hooti saare. Balak boo tokkitini laawol mum.

Limle 25

Isra'iila'en haa Pe'or

¹Isra'iila'en canngini haa Sittim. Nden worbe mabbe pudɗi wadugo daakaareeku bee rewbe Mo'abi'en.

²Rewbe be'e ewni Isra'iila'en haa kirseteedi di Mo'abi'en lii'ani dowanteebe muudum'en. Isra'iila'en nyaamdi bee mabbe, cujidani dowanteebe mabbe.

³Bana non Isra'iila'en dakkotiri bee Ba'al-Pe'or. Dum ummini tikkere Jawmiraawo dow mabbe.

⁴Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Hoo'u hoore'en ummaatoore fuu, bil be yeeso am dow ledde bee bangudum, haa mi acca tikkango Isra'iila!"

⁵Muusa umri hiitoobe ummaatoore Isra'iila: "Koo moy moodon mbara yimbe mum dakkotirbe bee Ba'al-Pe'or."

⁶Woodi Isra'iilaajo feere wardi bee Mediyaniijo debbo caka deerdiraabe muudum. Muusa e jama'aare fuu ngi'i dum yaake be donno mboya haa dammugal laymaaru fottirde.

⁷Pinehas bii Eli'azaaru bii Haruna limanjo yi'i dum, ummi, wurti jama'aare, hoo'i labbo mum,

⁸tokki gorko e debbo nder suudu, sumpiti be deedi, be dido fuu. Bana non o hadiri masiibo pudfinoodo mbarugo Isra'iila'en.

⁹Ammaa masiibo man mbarno yimbe ujine noogas e nayo (24.000).

¹⁰Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹¹"Pinehas bii Eli'azaaru bii Haruna limanjo feewtini tikkere am dow Isra'iila'en, o wanjini kaajal am dow mabbe. Asee boo tikkere am haajunde halkidaay be fuu.

¹²Ngam maajum yeccu mo mi habban alkawal salaaman bee maako.

¹³Alkawal man tabitinan limanku maako e limanku danygol maako haa foroy ngam o wanjinani yam yiide maako, o wanjiniri nde bee tikkere maako haajunde dow Isra'iila'en, o hebni be yaafuye boo."

¹⁴Innde Isra'iilaajo mbaraado hawtaade bee Mediyaniijo debbo go, Zimiri. O bii Salu, baaba-saare nder lenyol Sime'on.

¹⁵Innde debbo boo, Kjobi bii Cuuru. Baaba maako o hooreejo asli Mediyen'en goddi.

¹⁶Jawmiraawo umri Muusa:

¹⁷"Ukkane Mediyen'en, piye be!

¹⁸Ngam be laati konne'en moodon, be nastini on estooji, be zammbi on bee haala Pe'or, non boo bee haala Kjobi, bii hooreejo Mediyen, banndiraawo mabbe debbo mbaraado nyalaade masiibo ngam daliila Pe'or."

Limtuki Isra'iila'en

¹⁹Baawo masiibo oo,

Limle 26

- ¹Jawmiraawo wi'i Muusa e Eli'azaaru bii Haruna limanjo:
- ²"Lime yimbe jama'aare Isra'iila fuu fodde ci'e muudum'en, be duubi noogas e ko buri, waawanbe hoo'ugo balmi konu fuu."
- ³Muusa e Eli'azaaru maatini be yaake be donno haa ladde Mo'ab banngge maayo Urdun haa fuunaange Yeriko, be mbi'i:
- ⁴Mbinnde worbe be duubi noogas e ko buri fuu bana Jawmiraawo umruno Muusa. Ndaa Isra'iila'en wurtiibe lesdi Misra:
- ⁵Lenyol Ruben afo Isra'iila: Ci'e Hanok, Pallu,
- ⁶Hesruunu e Karmi.
- ⁷Limgal mabbe fuu, worbe ujine cappande nayo e tato e teemedde njoweedido e cappande tato (43.730).
- ⁸Danygol Pallu: Eliyabu
- ⁹e biyum'en: Nemuwel, Datan e Abiram. Datan e Abiram laatino ardiibe jama'aare. Kambe njokkirno bee Muusa e Haruna, hawtaade bee moobre Koora, saa'i be tuurtani Jawmiraawo.
- ¹⁰Lesdi seeki les mabbe, modi be. Be maaydi bee Koora e moobre mum, saa'i yiite nyaami worbe teemedde dido e cappande njowo (250). Dum laati barriya ngam Isra'iila'en.
- ¹¹Ammaa bibbe Koora maayaay.
- ¹²Lenyol Simeyon fodde ci'e mum: Nemuwel, Yamin, Yakin,
- ¹³Zeraha e Sawulu.
- ¹⁴Limgal mabbe fuu, worbe ujine noogas e dido e teemedde dido (22.200).
- ¹⁵Lenyol Gada fodde ci'e mum: Cefon, Haggi, Suni,
- ¹⁶Ojini, Eri,
- ¹⁷Aroodi e Areeli.
- ¹⁸Limgal mabbe fuu, worbe ujine cappande nayo e teemedde njowo (40.500).
- ¹⁹⁻²¹Lenyol Yahuuda fodde ci'e mum: Sela, Peres, Zeraha e bibbe Peres: Hesruunu e Hamul. Eer e Oonan kam maayi nder lesdi Kanaana.
- ²²Limgal mabbe fuu, worbe ujine cappande njoweedido e njoweego e teemedde njowo (76.500).
- ²³Lenyol Issakar fodde ci'e mum: Tola, Puwa,
- ²⁴Yasuba e Simron.

- ²⁵Limgal maɓɓe fuu, worɓe ujine cappande njoweego e nayo e teemedɗe tato (64.300).
- ²⁶Lenyol Zabulon fodde ci'e mum: Seret, Elon e Yahaleyel.
- ²⁷Limgal maɓɓe fuu, worɓe ujine cappande njoweego e teemedɗe njowo (60.500).
- ²⁸Biɓɓe Yusufu fodde ci'e muudum'en: Manassa e Efrayim.
- ²⁹Danygol Manassa: Ci'e Makir e Gile'at. Makir woni baaba Gile'at.
- ³⁰Ndaa ci'e iwɗe haa Gile'at: I'ejer, Helek,
- ³¹Asriyel, Sikem,
- ³²Semida e Hefer.
- ³³Celofhad bii Hefer walaa biɓɓe worɓe, sey biɓɓe rewɓe tan. Inde maɓɓe: Mahala, No'a, Hogila, Milka e Tirsa.
- ³⁴Limgal maɓɓe fuu, yimɓe ujine cappande njowo e diɗo e teemedɗe njoweediɗo (52.700).
- ³⁵Lenyol Efrayim fodde ci'e mum: Sutelaha, Beker e Tahan.
- ³⁶Sutelaha danyi Eran.
- ³⁷Limgal maɓɓe fuu, worɓe ujine cappande tato e diɗo e teemedɗe njowo (32.500).
- ³⁸Lenyol Benyamin fodde ci'e mum: Bela, Asbeel, Ahiram,
- ³⁹Sefufam e Hufam.
- ⁴⁰Ci'e Arda e Na'aman boo iwi haa Bela.
- ⁴¹Limgal maɓɓe fuu, worɓe ujine cappande nayo e njowo e teemedɗe njoweego (45.600).
- ⁴²Lenyol Dan fodde ci'e mum: Susam e danygol mum.
- ⁴³Limgal maɓɓe fuu, worɓe ujine cappande njoweego e nayo e teemedɗe nayo (64.400).
- ⁴⁴Lenyol Aser fodde ci'e mum: Yimna, Yisuwi e Beri'a.
- ⁴⁵Ci'e Heber e Malkiyel boo iwi haa Beri'a.
- ⁴⁶Innde bii Aser debbo, Seraha.
- ⁴⁷Limgal maɓɓe fuu, worɓe ujine cappande njowo e tato e teemedɗe nayo (53.400).

- ⁴⁸Lenyol Neftali fodde ci'e mum: Yahaciyel, Guni,
- ⁴⁹Yejer e Sillem.
- ⁵⁰Limgal mabbe fuu, worbe ujine cappande nayo e njowo e teemedde nayo (45.400).
- ⁵¹Limgal worbe Isra'iila fuu ujine teemedde njoweego e go'o e teemedde njoweedido e cappande tato (601.730).
- ⁵²Nden Jawmiraawo wi'i Muusa:
- ⁵³“Senndan le'i di'i lesdi ndi'i haa di mara ndi, fodde limgal maaji:
- ⁵⁴Lenyol maɲngol heban maral maɲngal, lenyol pamarol boo heban maral pamaral. Lenyol fuu heban maral mum fodde limgal mum.
- ⁵⁵Senndu ndi bee wadugo kur'u. 'Be keban maral mabbe fodde le'i mabbe.”
- ⁵⁶Kur'u senndan maral hakkunde duudbe e famarbe.
- ⁵⁷Ndaa lenyol Lewi fodde ci'e mum: Gerson, Kehat, Meraari,
- ⁵⁸Libni, Heburuun, Mahali, Musi e Koora. Kehat woni baaba Amram.
- ⁵⁹Innde debbo Amram, Yokebet bii Lewi, o danyaado haa Misra. O danyani Amram, Muusa e Haruna, non boo Miriyam, deerdiraawo mabbe debbo.
- ⁶⁰Haruna danyanaama Nadab, Abihu, Eli'azaaru e Itamar.
- ⁶¹Ammaa Nadab e Abihu maayi, yaake be lii'anino Jawmiraawo yiite nge senaaka.
- ⁶²Limgal Lewi'en diga mo lewru e ko buri fuu wadi ujine noogas e tato (23.000). Kambe be limdaaka bee Isra'iila'en wodbe, ngam be kebaay maral lesdi nder Isra'iila.
- ⁶³Muusa e Eli'azaaru limanjo mbaɗi binndol, limi Isra'iila'en fuu, saa'i be donno nder ladde Mo'ab baɲnge maayo Urdun, haa fuunaange Yeriko.
- ⁶⁴Yimbe be Muusa e Haruna limno nder ladde Sina fuu maaydi, walaa koo gooto mabbe lutti,
- ⁶⁵ngam Jawmiraawo wi'no be: “Fakat on fuu on maayan nder ladde, sonaa Kaaleb bii Yefunna e Yosuwa bii Nuuna tan.”

Limle 27

Bibbe Celofhad rewbe

- ¹Celofhad bii Hefer bii Gile'at bii Makir bii Manassa bii Yusufu woodi bibbe rewbe. Ndaa inde mabbe: Mahala e No'a e Hogila e Milka e Tirsa. 'Be yimbe saare wodnde nder ci'e Manassa. 'Be baditi,

²Be ndari yeeso Muusa e Eli'azaaru limanjo e ardiibe e jama'aare fuu haa dammugal laymaaru fottirde. Be mbi'i:

³“Baaba amin maayi nder ladde. O wondaay bee Koora e moobre mum, saa'i be tuurtana Jawmiraawo. O maayi ngam daliila hakke maako. Ammaa o walaa bibbe worbe.

⁴Koni innde maako majjata nder saare maako ngam o walaa biɗɗo gorko? Hokku min maral lesdi caka deerɗiraabe baaba amin.”

⁵Muusa y'ami Jawmiraawo ngam haala mabbe ka'a.

⁶Jawmiraawo wi'i mo:

⁷“Ko bibbe Celofhad rewbe ɗabbi, ɗum fotti. Sey a hokka be maral lesdi caka deerɗiraabe baaba mabbe, be ndona ko o hebanno.

⁸Wi' Isra'iila'en ni'i: To godɗo maayi, walaa biɗɗo gorko, nden kam biyiiko debbo rona maral maako.

⁹To o walaa biɗɗo debbo, nden kam deerɗiraabe maako ndona ngal.

¹⁰To o walaa deerɗiraabe, nden kam wappanybe maako ndona ngal.

¹¹To o walaa wappanybe boo, nden kam banndiiko nder asɗgol maako burɗo badaago rona ngal. ɗum laatanto Isra'iila'en farilla tabitinanka kiita ndarnuka fodde ko min Jawmiraawo mi umri ma.”

Jawmiraawo subɗi Yosuwaa

(Tooktaaki Tawreeta 31:1-8)

¹²Jawmiraawo wi'i Muusa: “Wa'a hooseere Abariima nde'e, haa ngi'a lesdi ndi ndokkumi Isra'iila'en.

¹³A yi'a ndi, nden a hawtoya bee yimbe ma haa joonde maaybe, bana deerɗa Haruna,

¹⁴ngam on tuurtani umroore am nder ladde Ciin saa'i jama'aare fuu jukkiri bee am daliila ndiyam. On ceednaay senaare am yeeso mabbe haa ndiyam Meriba banɗge Kaades nder ladde Ciin.”

¹⁵Muusa tori Jawmiraawo, wi'i:

¹⁶“Yaa Jawmiraawo Allah, dokkando mardum banndu fuu yonki, darnu godɗo dow yimbe jama'aare.

¹⁷Kanɗo o ardo be, o ɗowa be nder habre, ngam taa jama'aare ma laato bana tokkere baali nde walaa gaynaako.”

¹⁸Jawmiraawo wi'i Muusa: “Ewna Yosuwaa bii Nuuna, mo Ruuhu am ɗon nder mum, yow juude ma dow hoore maako.

¹⁹Darnu mo yeeso Eli'azaaru limanjo e jama'aare fuu, ngam a halfitina mo kuugal maako yeeso maɓɓe.

²⁰Sey a hokka mo yebre baawde ma, haa jama'aare Isra'iila fuu dɔwtano mo.

²¹O daroto yeeso Eli'azaaru limanjo. Kaŋko o ɓadititto yeeso am, o y'aman muuyo am bee kaa'e kur'u. Yosuwaa e Isra'iila'en wondube bee maako e jama'aare Isra'iila fuu dɔwtanto umrooje maako.”

²²Muusa wadi ko Jawmiraawo umri mo. O ewni Yosuwaa, o darni mo yeeso Eli'azaaru limanjo e jama'aare fuu,

²³o yowi juude maako dow hoore maako, o halfitini mo kuugal maako, bana Jawmiraawo wi'no mo.

Limle 28

Guleteedi nyalaade nyalaade

(Gurtaaki 29:38-46)

¹Jawmiraawo wi'i Muusa,

²o anndina Isra'iila'en umrooje de'e: “Kakkilane saa'iiji darnaadi haa on lii'ano Jawmiraawo dokke nyaamdu guleteede marde uurengol belngol pottanangol mo.

³Yeccu ɓe boo: Ndaa ko on lii'anto Jawmiraawo dow yiite: Nyalaade fuu njawkoy diɗoy koy nduubu, koy ngalaa aybe. Nguleteenga nga'a tokkite nyalaade fuu.

⁴Lii'anam jawgel gootel fajiri, gootel boo hakkunde maɗngariba bee esaa'i.

⁵Besdu dokkal nyaamdu kuroori diiggundi jiibaandi kilo tati bee nebbam jaytunje arɓaade liitir gootel.

⁶Kanjum woni nguleteenga nyalaade nyalaade, bana ko aartuɗon lii'aago haa hooseere Sina. Uurengol man belngol fottanan Jawmiraawo.

⁷Besde dokkal dufeteengal haa jawgel guleteengel fuu, on ndufa inaboojam liitir gootel nder suudu seniindu ngam Jawmiraawo.

⁸Lii'anam jawgel diɗabel hakkunde maɗngariba bee esaa'i, kal-kal bana jawgel fajiri bee dokkal nyaamdu e dokkal dufeteengal. Dum laatoto nyaamdu wuleteendu ngam Jawmiraawo, uurengol man belngol fottanan mo.”

Guleteedi nyannde siwtorde

⁹“Nyannde siwtorde lii'ane Jawmiraawo njawkoy diɗoy koy nduubu, koy ngalaa aybe, hawtaade bee dokkal nyaamdu: Kuroori kilo joweego njiibaandi bee nebbam e dokkal dufeteengal.

¹⁰Lii'e nguleteenga nyalaade siwtorde. Besde boo guleteedi e dokke dufeteede nyalaade nyalaade.”

Guleteedi nyannde go'oore lewru

- ¹¹“Nyannde go'oore lewru koo nduye, lii'ane Jawmiraawo ga'i kalhali didi e njawdiri mbaalu e njawkoy njoweediɗoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe,
- ¹²hawtaade bee dokkal nyaamdu, kuroori njiibaandi bee nebbam kilo joweenayi ngam ngaari fuu, kilo joweego ngam njawdiri fuu
- ¹³e ngam jawgel fuu kilo tati tati. Dum fuu dum nyaamdu wuleteendu ngam Jawmiraawo, uurengol man belngol fottanan mo.
- ¹⁴Ndaa dokke dufeteede de besdoton: Ngam ngaari fuu liitir didi, ngam njawdiri fuu boo liitir gootel bee reetita, liitir gootel ngam jawgel fuu. Kanjum woni umroore dow guleteedi nyannde go'oore lewru koo nduyeeru nder hitaande fuu.
- ¹⁵Lii'ane Jawmiraawo njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeji boo. Besde dum haa guleteedi e dokke dufeteede nyalaade nyalaade.”

Guleteedi juulde tamseeje de ufnaaka

(Farillaaji Lewi'en 23:5-14)

- ¹⁶“Nyannde sappo e nayaɓre nder lewru aranndu, mbaɗane Jawmiraawo juulde Paska.
- ¹⁷Nyannde sappo e jowabre laatoto nyannde juulde, on nyaaman tamseeje de ufnaaka nyalde joweediɗi.
- ¹⁸Nyannde arannde on moobto moobtorde senaande ngam sujidango Jawmiraawo. Taa kuuwe kuugal naawngal sam.
- ¹⁹Lii'ane Jawmiraawo nyaamdu wuleteendu: Ga'i kalhali didi e njawdiri mbaalu e njawkoy njoweediɗoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe. Dum laatanto on.
- ²⁰Ngadde boo dokkal nyaamdu: Kuroori njiibaandi bee nebbam, kilo joweenayi ngam ngaari fuu, kilo joweego ngam njawdiri fuu,
- ²¹ngam njawkoy boo, kilo tati tati.
- ²²Lii'e boo njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeji mon.
- ²³Besde dum haa nguleteenga fajiri fajiri.
- ²⁴Sey mbaɗon bana non nyalde joweediɗi fuu, on lii'ano Jawmiraawo nyaamdu wuleteendu haa uurengol man belngol fottana mo. Besde dum haa guleteedi e dokke dufeteede nyalaade nyalaade.
- ²⁵Nyannde joweediɗawre moobte moobtorde senaande ngam sujidango Jawmiraawo. Taa kuuwe kuugal naawngal sam.”

Guleteedi juulde asaweeje

(Farillaaji Lewi'en 23:15-22)

²⁶“Haa fuddam juulde asaweeje nde lii'antoodon Jawmiraawo dokkal yaamnde mon aartunde, on moobto moobtorde senaande. Taa kuuwe kuugal naawngal sam.

²⁷Lii'ane Jawmiraawo guleteedi, haa uurengol maaji belngol fottana mo. Ndaa ko lii'otoodon: Ga'i kalhali didi e njawdiri mbaalu e njawkoy njoweediɗoy koy nduubu,

²⁸hawtaade bee dokke nyaamdu: Kuroori njiibaandi bee nebbam kilo joweenayi ngam ngaari fuu, kilo joweego ngam njawdiri fuu,

²⁹ngam njawkoy boo, kilo tati tati,

³⁰non boo njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeeki mon.

³¹Besde dum haa guleteedi e dokke nyaamdu nyalaade nyalaade. Lii'ane Jawmiraawo guleteedi di ngalaa aybe. Besde boo dokke dufeteede maaji.”

Limle 29

Guleteedi juulde mawnde nder hitaande

(Farillaaji Lewi'en 23:23-25)

¹“Nyannde go'oore lewru joweediɗabru, on moobto moobtorde senaande ngam sujidango Jawmiraawo. Taa kuuwe kuugal naawngal sam. Dum nyalaade puufki luwe.

²Lii'ane Jawmiraawo guleteedi, haa uurengol maaji belngol fottana mo. Ndaa ko lii'otoodon: Ngaari kalhaldi e njawdiri mbaalu e njawkoy njoweediɗoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

³Besde dokke nyaamdu boo: Kuroori diggundi jiibaandi bee nebbam kilo joweenayi ngam ngaari fuu, kilo joweego ngam njawdiri fuu,

⁴ngam jawgel fuu boo kilo tati tati.

⁵Lii'e boo njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeeki mon.

⁶Besde dum haa guleteedi e dokke nyaamdu nyannde go'oore lewru, non boo haa guleteedi e dokke nyaamdu nyalaade nyalaade. Besde dokke dufeteede fodde kiitaaji darnaadi, haa uurengol belngol dokke de'e fuu fottana Jawmiraawo.”

Guleteedi nyalaade ittuki hakkeeki

(Farillaaji Lewi'en 23:26-32)

⁷“Nyannde sappoore nder lewru joweediɗabru, on moobto moobtorde senaande ngam sujidango Jawmiraawo. Cuume, taa kuuwe kuugal naawngal sam.

⁸Lii'ane Jawmiraawo guleteedi, haa uurengol maaji belngol fottana mo. Ndaa ko lii'otoodon: Ngaari kalhaldi e njawdiri mbaalu e njawkoy njoweediɗoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

⁹Besde dokke nyaamdu boo: Kuroori njiibaandi bee nebbam kilo joweenayi ngam ngaari fuu, kilo joweego ngam njawdiri,

¹⁰ngam jawgel fuu boo kilo tati tati.

¹¹Lii'e boo njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeeji. Besde dum haa njawdiri mbeewa kirseteendi ngam yaafuye hakkeeji, haa guleteedi e haa dokke nyaamdu nyalaade nyalaade. Besde dokke dufeteede umraade boo.”

Guleteedi juulde bukkaaji

(Farillaaji Lewi'en 23:33-44)

¹²“Nyannde sappo e jowabre nder lewru joweediɗabru, on moobto moobtorde senaande ngam sujidango Jawmiraawo. Taa kuuwe kuugal naawngal sam. Mbadane Jawmiraawo juulde nyalde joweediɗi.

¹³Nyannde juulde arannde, lii'ane Jawmiraawo nyaamdu wuleteendu, haa uureengol maaru belngol fottana mo. Ndaa ko lii'otoodon: Ga'i kalhali sappo e tati e jawdi baali diɗi e njawkoy sappo e nayoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

¹⁴Besde dokke nyaamdu boo: Kuroori njiibaandi bee nebbam kilo joweenayi ngam ngaari fuu, kilo joweego ngam njawdiri,

¹⁵ngam jawgel fuu boo kilo tati tati.

¹⁶Lii'e boo njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakkeeji. Besde dum haa guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede nyalaade nyalaade.

¹⁷Nyannde diɗawre, lii'e ga'i kalhali sappo e diɗi, jawdi baali diɗi e njawkoy sappo e nayoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

¹⁸⁻¹⁹Lii'e dum hawtaade bee guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede umraade fuu fodde limgal man. Besde boo njawdiri mbeewa ngam ittuki hakkeeji.

²⁰Nyannde tataɓre, lii'e ga'i kalhali sappo e go'o, jawdi baali diɗi e njawkoy sappo e nayoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

²¹⁻²²Lii'e dum hawtaade bee guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede umraade fuu fodde limgal man. Besde boo njawdiri mbeewa ngam ittuki hakkeeji.

²³Nyannde nayaɓre, lii'e ga'i kalhali sappo, jawdi baali diɗi e njawkoy sappo e nayoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

²⁴⁻²⁵Lii'e dum hawtaade bee guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede umraade fuu fodde limgal man. Besde boo njawdiri mbeewa ngam ittuki hakkeeji.

²⁶Nyannde jowabre, lii'e ga'i kalhali joweenayi, jawdi baali didi e njawkoy sappo e nayoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

²⁷⁻²⁸Lii'e dum hawtaade bee guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede umraade fuu fodde limgal maaji. Besde boo njawdiri mbeewa ngam ittuki hakkeji.

²⁹Nyannde joweego'oore, lii'e ga'i kalhali joweetati, jawdi baali didi e njawkoy sappo e nayoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

³⁰⁻³¹Lii'e dum hawtaade bee guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede umraade fuu fodde limgal man. Besde boo njawdiri mbeewa ngam ittuki hakkeji.

³²Nyannde joweedidabre, lii'e ga'i kalhali joweedidi, jawdi baali didi e njawkoy sappo e nayoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

³³⁻³⁴Lii'e dum hawtaade bee guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede umraade fuu fodde limgal man. Besde boo njawdiri mbeewa ngam ittuki hakkeji.

³⁵Nyannde joweetatabre, on moobtoto ngam sujidango Jawmiraawo. Taa kuuwe kuugal naawngal sam.

³⁶Lii'ane Jawmiraawo nyaamdu wuleteendu, haa uurengol maaru belngol fottana mo. Ndaa ko lii'otoodon: Ngaari kalhaldi e njawdiri mbaalu e njawkoy njoweedidoy koy nduubu, dum fuu dum walaa aybe.

³⁷⁻³⁸Lii'e dum hawtaade bee guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede umraade fuu fodde limgal man. Besde boo njawdiri mbeewa ngam ittuki hakkeji.

³⁹Kuuje de'e fuu, lii'ane de Jawmiraawo nder juulde mon: Guleteedi e dokke nyaamdu e dokke dufeteede e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah. Besde boo dokke ngam kebbinki togayeeje mon malla dokke caahiide."

Limle 30

¹Muusa yecci Isra'iila'en ko Jawmiraawo umri mo fuu.

Umrooje dow togayeeje e kunayeeje

²Muusa wi'i hoore'en le'i Isra'iila: "Ndaa umrooje de Jawmiraawo umri dum:

³To goddo wadani Jawmiraawo togayeere malla to o hunake dow anniya ka o hoo'i, nden kam taa o diwta wolde maako. Sey o hebbitina ko hunnduko maako wolwi fuu.

⁴To paanyo debbo gondo nder saare baaba mum wadani Jawmiraawo togayeere malla hunayeere,

⁵Baaba maako boo nani dūm, ammaa wi'aay koo dume, nden kam togayeere malla hunayeere man don tabiti, sey paanyo debbo oo hebbina ko o wi'i fuu.

⁶Ammaa to baaba maako nani dūm, haɗi mo nyannde man nden, nden kam togayeere maako malla hunayeere maako laati meere. Jawmiraawo yaafanto mo, ngam baaba maako haɗi mo.

⁷To paanyo debbo waɗani Jawmiraawo togayeere malla hunayeere, nden o te'aama bilaa hebbitingo nde,

⁸to goriiko nani dūm, wi'aay koo dume, nden kam sey debbo oo hebbina togayeere mum malla hunayeere mum.

⁹Ammaa nyannde nde goriiko nani haala ka'a, yerdaaki ka, o wila togayeere malla hunayeere debbo maako. Nden kam Jawmiraawo yaafoto debbo oo.

¹⁰To debbo jurumɗo malla ceeraaɗo waɗi togayeere malla hunayeere, sey o hebbitina nde.

¹¹To debbo te'aaɗo gondo nder saare gorum waɗi togayeere malla hunayeere,

¹²to goriiko nani dūm, wi'aay koo dume, nden kam sey debbo oo hebbitina nde.

¹³Ammaa nyannde nde goriiko nani haala ka'a, yerdaaki ka, o wila togayeere malla hunayeere debbo maako. Nden kam Jawmiraawo yaafoto debbo oo.

¹⁴Gorko waawan tabitingo malla wilugo togayeere malla hunayeere debbo mum koo ndey.

¹⁵Ammaa to goriiko nani haala man, jeedake haa jaɗngo man, nden kam o tabitini togayeere malla hunayeere nde debbo waɗi. Sey debbo oo hebbitina nde.

¹⁶Ammaa to o wilaay dūm nyannde nde o nani, nden kam kiita aybe debbo do'oto dow hoore goriiko."

¹⁷Kanji ngoni farillaaji ɗi Jawmiraawo umri Muusa dow haala gorko bee debbo mum e baaba bee biyum debbo gondo nder saare mum tawon.

Limle 31

Konu bee Mediyen'en

¹Jawmiraawo wi'i Muusa:

²"Waata Mediyen'en ngam halleende nde ɓe mbaɗi Isra'iila'en. Baawo man a hawtoyan bee yimbe ummaatoore ma."

³Muusa wi'i ummaatoore: "Taaskitine jama'aare konu haa nde waato Mediyen'en, nde wɗgina kiita Jawmiraawo dow maɓɓe.

⁴Nele worɓe ujineere nder lenyol Isra'iila koo ngole, taaskaniibe konu."

- ⁵Be cubi worbe ujineere ujineere nder le'i fuu, waato ujine sappo e dīdo (12.000), taaskaniibe konu.
- ⁶Muusa neli be haɓugo, kambe e Pinehas bii Eli'azaaru, limanjo kalfitinaado kuuje ceniide e luwe maatinirde.
- ⁷Be kabi bee Mediyen'en, bana Jawmiraawo umruno Muusa. Be mbari worbe fuu.
- ⁸Be mbari laamiibe Mediyen njowo bee kaafahi: Ewi, Rekem, Cuuru, Huuru e Reebe, non boo Balaama bii Be'or.
- ⁹Isra'iila'en naŋngi rewbe Mediyen'en e bikkoy maɓbe, kooci dabbaaji maɓbe e jawdi maɓbe fuu.
- ¹⁰Be nguli berniiji e caŋngeeje Mediyen'en fuu.
- ¹¹Nden be adi kebal konu e naŋngaabe e dabbaaji,
- ¹²be njahri dūm haa Muusa e Eli'azaaru limanjo e jama'aare Isra'iila, haa saŋngeere nder laɗɗe Mo'ab baŋnge maayo Urdun, haa fuunaange Yeriko.
- ¹³Muusa e Eli'azaaru e ardiibe jama'aare fuu ngurti saŋngeere ngam potta bee maɓbe.
- ¹⁴Muusa tikkani mawbe konu, waato hoore'en dow ujineere e hoore'en dow teemerre, wartube haɓre.
- ¹⁵O wi'i be: “Koni accuɗon rewbe fuu bee yoŋki?”
- ¹⁶Kambe ben tokki sawari Balaama, esti Isra'iila'en haa be zammbi Jawmiraawo bee haala Pe'or. Kanjum foodani jama'aare Jawmiraawo masiibo.
- ¹⁷Ngam maajum mbare bikkoy ngorkoy e rewbe meedbe gorko fuu.
- ¹⁸Sey bikkoy ndehoy koy meedaay gorko tawon, kaŋkoy tan accoton bee yoŋki haa maron koy.
- ¹⁹Ammaa koo moy moodon mbari godɗo malla meemi maayɗo, sey reena yaasi saŋngeere nyalɗe joweediɗi. Nyannde tataɓre e nyannde joweediɗaɓre, laɓbine ko'e mon, onon e naŋngaabe mon.
- ²⁰Laɓbine boo limce mon e kuuje kuuwraade bee lalal e gaasa be'i e leggal fuu.”
- ²¹Eli'azaaru limanjo wi'i honooɓe wartube haɓre: “Ndaa farilla ka Jawmiraawo hokki Muusa:
- ²²⁻²³Ko yiite nyaamataa fuu, bana kaŋgeeri e cardi e njamndi mbodeeri e baleeri e jamɗe godɗe fuu, nastine dūm nder yiite, ammaa dūm ndiyam ittirdam cobki tan laɓbinta dūm. Ko yiite nyaamata dūm fuu boo, laɓbine dūm bee ndiyam.
- ²⁴Nyannde joweediɗaɓre loote limce mon, ngam haa on laaba, baawoɗon naste saŋngeere.”

Cennduki kebal konu

²⁵Jawmiraawo wi'i Muusa:

²⁶“An e Eli'azaaru limanjo e baaba-ci'e'en nder jama'aare, sey on lima kebal konu, yimbe e dabbaaji fuu.

²⁷Cennde dum gebe didi, yebre woore ngam wadbe konu, yebre woore boo ngam yebre jama'aare luttunde.

²⁸Haa yebre wadbe konu, ittaneedam gedal am waato mardum yonki gootel nder teemedde jowi, haa yimbe e na'i e bamde e baali e be'i.

²⁹Hoo'u dum nder kebal mabbe, hokku dum Eli'azaaru limanjo, dum dokkal ittaangal ngam am.

³⁰Haa kebal Isra'iila'en luttube boo, wurtin mardum yonki gootel nder cappande jowi, haa yimbe e na'i e bamde e baali e be'i. Hokku dum Lewi'en huuwoobe haa joodorde am.”

³¹Muusa e Eli'azaaru limanjo mbaɗi ko Jawmiraawo umri Muusa.

³²Ndaa ko lutti nder ko honoobe koo'uno: Baali e be'i ujine teemedde joweego e cappande joweedidi e jowi (675.000),

³³na'i ujine cappande joweedidi e didi (72.000),

³⁴bamde ujine cappande joweego e go'o (61.000)

³⁵e faanybe rewbe ujine cappande tato e dido (32.000) be meedaay gorko tawon.

³⁶Wadbe konu kebi reeta maajum, waato baali e be'i ujine teemedde tati e cappande tati e joweedidi e teemedde jowi (337.500),

³⁷teemedde joweego e cappande joweedidi e jowi (675) nder maaji ittanaama Jawmiraawo,

³⁸na'i ujine cappande tati e joweego (36.000), cappande joweedidi e didi (72) nder maaji ittanaama Jawmiraawo,

³⁹bamde ujine cappande tati e teemedde jowi (30.500), cappande joweego e go'o (61) nder maaji ittanaama Jawmiraawo

⁴⁰e faanybe rewbe ujine sappo e njoweego (16.000), cappande tato e dido (32) nder mabbe koocaama ngam Jawmiraawo.

⁴¹Muusa hokki dum Eli'azaaru, dum dokkal ittaangal ngam Jawmiraawo, bana Jawmiraawo umruno mo.

⁴²⁻⁴⁶Jama'aare boo hebi yebre reeta luttunde, waato baali e be'i ujine teemedde tati e cappande tati e joweedidi e teemedde jowi (337.500), na'i ujine cappande

tati e joweego (36.000), bamde ujine cappande tati e teemedde jowi (30.500), faanybe rewbe ujine sappo e njoweego (16.000).

⁴⁷Muusa wurtini boo gootel nder cappande jowi haa yimbe e dabbaaji, hokki dum Lewi'en huuwoobe haa joodorde Jawmiraawo, bana Jawmiraawo umruno mo.

⁴⁸Nden mawbe konu, waato hoore'en dow ujineere e hoore'en dow teemerre, ngari haa Muusa,

⁴⁹mbi'i mo: "Min limi honoobe wonbe les ardaangal amin. Walaa koo gooto mabbe majji.

⁵⁰Ngam maajum min ngaddi kuuje kanjeeri: Palamje e jawe e kalagaaje e yerihon e kodoy de koo moy amin hebi nder konu. Min don lii'ano dum Jawmiraawo ngam hebango yonkiiji amin yaafuye yeeso maako."

⁵¹Muusa e Eli'azaaru njabi kuuje kanjeeri de'e fuu.

⁵²Be awni kanjeeri ndi mawbe konu, waato hoore'en dow ujineere e hoore'en dow teemerre ngaddi dum, dum wadi baakin kilo teemerre e cappande joweedi (170).

⁵³Ammaa koo moy caka honoobe njogiti kebal mum.

⁵⁴Muusa e Eli'azaaru njabi kanjeeri haa mawbe konu, waato hoore'en dow ujineere e hoore'en dow teemerre, njahri ndi nder laymaaru fottirde, ngam dum laatano Isra'iila'en ciftinordum yeeso Jawmiraawo.

Limle 32

Le'i joodiidi haa fuunaange Urdun

(Tooktaaki Tawreeta 3:12-22)

¹Le'i Ruben e Gada mari dabbaaji duudfi masin. Be ngi'i no lesdi Ya'ajer e lesdi Gile'at laatori durdude woonde.

²Ngam maajum be njehi haa Muusa e Eli'azaaru limanjo e ardiibe jama'aare, be mbi'i:

³⁻⁴"Jawmiraawo jaalake lesdi ndi'i yeeso jama'aare Isra'iila, waato Atarot e Dibon e Ya'ajer e Nimra e Hesbon e El'ale e Sibama e Nebo e Be'on. Ndi laati durdude woonde, minin boo min mari dabbaaji duudfi.

⁵To a yerdake min, useni marnu min lesdi ndi'i. Taa eernu min maayo Urdun."

⁶Muusa jaabi yimbe Ruben: "On njoodoto do yaake banndiraabe mon njahata haboygo!

⁷Koni kulnoton Isra'iila'en ngam taa be eero maayo Urdun, be nasta lesdi ndi Jawmiraawo hokki be?

⁸Bana non baabiraabe mon mbadi saa'i mi neli be diga Kaades-Barne'a ngam be kora lesdi.

⁹Be njehi, be njotti waadiwol Eskol, be ndaari lesdi. Ammaa nde be ngarti, be kulni yimbe ngam taa be nasta lesdi ndi Jawmiraawo hokki be.

¹⁰Nyalaade man Jawmiraawo tikkani Isra'iila'en, huni:

¹¹Fakat, worbe wurtiibe Misra, be duubi noogas e ko buri, ngi'ataa lesdi ndi kunaniimi Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu, ngam be tokkaaki yam bee bernde woore.

¹²Sey Kaaleb bii Yefunna Kenizziijo e Yosua bii Nuuna tan ngi'ata ndi, ngam kambe be tokki yam bee bernde woore.

¹³Jawmiraawo tikkani Isra'iila'en, yiilni be nder ladde duubi cappande nayi, haa yidere mabbe fuu maayi, ngam be mbadi kalludum haa Jawmiraawo.

¹⁴Jonta boo, yimbe yidere hallunde nde'e don mada bana baabiraabe mabbe, haa be dufdina tikkere Jawmiraawo dow Isra'iila!

¹⁵To on ngaylitake, on acci mo, nden kam o tokkoto yiilnugo on nder ladde. Bana non nastinton ummaatoore nde'e fuu nder halkere."

¹⁶Be baditi Muusa, be mbi'i: "Accu min mada baalde ngam baali e be'i amin e berniji ngam bikkoy amin.

¹⁷Nden min taaskoto, min ardo jama'aare konu Isra'iila'en, haa to min nastini be nder lesdi mabbe. Saa'i man bikkoy amin njoodoto nder berniji cemmbedi, kisan yimbe lesdi ndi'i.

¹⁸Min kootataa ci'e amin, sonaa to Isra'iila'en luttube kebi mare lesdi mabbe.

¹⁹Min kebataa maral gese caka mabbe gada Urdun, ngam min kebi gedal amin haa fuunaange Urdun."

²⁰Muusa jaabi be: "To on ngidi wadugo bana non, nden kam taaske ngam habre, Jawmiraawo dowan nde.

²¹Taaskaniibe konu caka moodon fuu eero maayo Urdun dow ardaangal Jawmiraawo, haa to o farti konne'en maako,

²²o nyaami lesdi boo. Nden on keban loraago, Jawmiraawo e Isra'iila'en pelataa on, lesdi ndi'i boo laatoto maral moodon.

²³Ammaa to on madaay ko mbi'don, nden kam on madan hakke dow Jawmiraawo. Annde, o hiitoto hakke man.

²⁴Nyibe berniji ngam bikkoy mon, mada baalde ngam baali e be'i mon boo. Mada ko mbi'don."

- ²⁵Yimbe Ruben e Gada mbi'i Muusa: "Min mbaɗan ko umruɗa.
- ²⁶Bikkoy amin, rewbe amin, baali e be'i e na'i amin njoodfoto haa ɗo nder berniiji lesdi Gile'at.
- ²⁷Ammaa minin taaskaniibe konu fuu, min eeroto maayo Urdun dow ardaangal Jawmiraawo, min kaboya bana mbi'ɗa."
- ²⁸Ngam maajum Muusa umri Eli'azaaru limanjo e Yosuwa bii Nuuna e baaba-ci'e'en nder le'i Isra'iila,
- ²⁹wi'i be: "To yimbe Ruben e Gada taaskanake habre, to be eerodake maayo Urdun bee moodon dow ardaangal Jawmiraawo, to be mballi on nyaamugo lesdi ton, nden kam ndokke be lesdi Gile'at, be mara ndi.
- ³⁰Ammaa to be eerodaaki maayo bee moodon, to be mballaay on habugo, nden kam be keban geɗal maɓbe caka moodon nder lesdi Kanaana."
- ³¹Yimbe Ruben e Gada njaabi: "Min maccube Jawmiraawo, min mbaɗan bana o umri min.
- ³²Min taaskanto habre, min eero maayo dow ardaangal maako, min nasta lesdi Kanaana, haa min njogito maral amin haa fuunaange Urdun."
- ³³Muusa marni le'i Gada e Ruben e reeta lenyol Manassa bii Yusufu maral Sihon, laamiido Amoori'en e maral Ook, laamiido Baasan, berniiji fuu bee lesdi taariindi ɗi.
- ³⁴Yimbe Gada nyiɓti berniiji Dibon e Atarot e Aro'er
- ³⁵e Atarot-Sofan e Ya'ajer e Yogbeha
- ³⁶e Bayti-Nimra e Bayti-Haram, berniiji cemmbiɗɗi e baalde ngam baali e na'i.
- ³⁷Yimbe Ruben nyiɓti berniiji Hesbon e El'ale e Kiriyaatayim
- ³⁸e Nebo e Ba'al-Me'on – be cannji innde maagol – e Sibama. Be ndokki berniiji nyiɓtaadi fuu inde kese.
- ³⁹Biɓbe Makir bii Manassa nasti lesdi Gile'at, nyaami ndi, ndiiwi Amoori'en wonbe ton.
- ⁴⁰Muusa marni biɓbe Makir lesdi Gile'at, be njoodi ton.
- ⁴¹Ya'ir, godɗo lenyol Manassa, yehi nyaami gure godɗe, inndi ɗe Gure-Ya'ir.
- ⁴²Nobah boo yehi nyaami berniwol Kenat bee gure maagol, inndi ngol bee innde mum.

Limle 33

Jahaangal diga Misra haa Mo'ab

- ¹Ndaa baalande de Isra'ila mbaɗi baawo gurtaaki mabbe diga lesdi Misra, fodde moobe konu mabbe, dow ardaangal Muusa e Haruna.
- ²Muusa winndi baalande de'e fuu fodde umroore Jawmiraawo. Ndaa baalande man:
- ³Isra'ila'en ngurti Misra nyannde sappo e jowabre nder lewru aranndu, nyannde tokkiinde juulde Paska arannde. Bee baawde Jawmiraawo, be ngurti berniwol Ra'meses dow gite Misra'en.
- ⁴Saa'i man Misra'en don uwa bibbe mabbe afbe be Jawmiraawo mbarno dum. Bana non Jawmiraawo hiitori dowanteebe Misra'en.
- ⁵Isra'ila'en ummi Ra'meses, caɗngini haa Sukkot.
- ⁶Be ummi Sukkot, be caɗngini haa Etam haa sebatto ladde.
- ⁷Diga ton be lori haa Pii-Hahiroṭ haa fuunaange Ba'al-Cefon, be caɗngini baɗnge Migdol.
- ⁸Be ummi Pii-Hahiroṭ, be caali weendu kewe, be nasti ladde. Be njehi nyalde tati nder ladde Etam, nden be caɗngini haa Maara.
- ⁹Be ummi Maara, be ngari Elim. Ceebooje sappo e didi don ton, non boo dibinooje cappande joweedi.
- ¹⁰Be ummi Elim, be caɗngini baɗnge maayo Maaliya.
- ¹¹Diga ton be ndilli ladde Siin.
- ¹²Be ummi ladde Siin, be caɗngini haa Dofka.
- ¹³Be ummi Dofka, be caɗngini haa Alus.
- ¹⁴Be ummi Alus, be caɗngini haa Refidim. Ndiyam ko yimbe njara waala ton.
- ¹⁵Be ummi Refidim, be caɗngini haa ladde Sina.
- ¹⁶Be ummi ladde Sina, be caɗngini haa Kibiroṭ-Hattaawa.
- ¹⁷Be ummi Kibiroṭ-Hattaawa, be caɗngini haa Hacerot.
- ¹⁸Be ummi Hacerot, be caɗngini haa Ritma.
- ¹⁹Be ummi Ritma, be caɗngini haa Rimmon-Fares.
- ²⁰Be ummi Rimmon-Fares, be caɗngini haa Libna.
- ²¹Be ummi Libna, be caɗngini haa Rissa.
- ²²Be ummi Rissa, be caɗngini haa Kehelata.
- ²³Be ummi Kehelata, be caɗngini haa hooseere Sefer.

- ²⁴Be ummi hooseere Sefer, be caɲngini haa Harada.
- ²⁵Be ummi Harada, be caɲngini haa Makelot.
- ²⁶Be ummi Makelot, be caɲngini haa Tahat.
- ²⁷Be ummi Tahat, be caɲngini haa Tara.
- ²⁸Be ummi Tara, be caɲngini haa Mitka.
- ²⁹Be ummi Mitka, be caɲngini haa Hasmona.
- ³⁰Be ummi Hasmona, be caɲngini haa Moserot.
- ³¹Be ummi Moserot, be caɲngini haa Bene-Ya'akan.
- ³²Be ummi Bene-Ya'akan, be caɲngini haa Hor-Haggidgada.
- ³³Be ummi Hor-Haggidgada, be caɲngini haa Yotobata.
- ³⁴Be ummi Yotobata, be caɲngini haa Abaroona.
- ³⁵Be ummi Abaroona, be caɲngini haa Esiyon-Geber.
- ³⁶Be ummi Esiyon-Geber, be caɲngini haa ladde Ciin waato Kaades.
- ³⁷Be ummi kaades, be caɲngini haa hooseere Hor haa sebatto lesdi Edoom.
- ³⁸Haruna limanjo wa'i dow hooseere Hor fodde umroore Jawmiraawo, maayi ton nder nduubu cappande nayaɓu ɓaawo gurtaaki Isra'iila'en diga lesdi Misra, nyannde go'oore lewru jowabru.
- ³⁹Haruna wadi duubi teemerre e noogas e tati (123), nden o maayi dow hooseere Hor.
- ⁴⁰Laamiido Kanaani'en haa Arat nder yebre lesdi Kanaana fombinaare, nani Isra'iila'en don ngara.
- ⁴¹Be ummi hooseere Hor, be caɲngini haa Calmon.
- ⁴²Be ummi Calmon, be caɲngini haa Punon.
- ⁴³Be ummi Punon, be caɲngini haa Obot.
- ⁴⁴Be ummi Obot, be caɲngini haa Iyyim-Abariima nder lesdi Mo'ab.
- ⁴⁵Be ummi Iyyim, be caɲngini haa Diblon-Gada.
- ⁴⁶Be ummi Diblon-Gada, be caɲngini haa Almon-Diblatayima.
- ⁴⁷Be ummi Almon-Diblatayima, be caɲngini haa kooseeje Abariima baɲnge Nebo.
- ⁴⁸Be ummi kooseeje Abariima, be caɲngini haa ladde Mo'ab haa kommbi maayo Urdun haa fuunaange Yeriko.

⁴⁹Be canngini kommbi Yeriko diga Bayti-Yesimot haa yotti Abel-Sittim nder ladde Mo'ab.

Umrooje dow cennduki lesdi

⁵⁰Jawmiraawo umri Muusa nder ladde Mo'ab banngge Urdun haa fuunaange Yeriko,

⁵¹o wi'a Isra'iila'en ni'i: "To on eerake maayo Urdun, on nasti lesdi Kanaana,

⁵²sey on ndiiwa joodiibe haa lesdi man fuu. Nattine labbi mabbe cehaadi nder kaa'e e labbi mabbe bolinaadi, ngibbine boo nokkuuje mabbe towde fuu.

⁵³Nyaame lesdi ndi'i, njoode ton, ngam min Jawmiraawo marni on ndi.

⁵⁴Cennde ndi bee kur'u fodde le'i mon e ci'e mon. Saare mawnde heba gedal manngal, saare famarde boo heba gedal pamaral, bana no kur'u wangiri dum.

⁵⁵Ammaa to on ndiiwaay joodiibe haa lesdi ndi'i, nden kam luttanbe mabbe naawnan on bana kudoy nder gite mon malla gi'e nder buttuli mon, be billan on nder lesdi ndi njoodotoodon.

⁵⁶Min boo, mi wadan on ko mi anninino wadugo be."

Limle 34

Keeri lesdi

¹Jawmiraawo wi'i Muusa,

²o umra Isra'iila'en ni'i: "To on nasti lesdi Kanaana ndi nyaamoton, ndi laatoto maral mon. Ndaa keeri maari:

³Haa fombina, keerol fuddan haa ladde Ciin, tokkoto keerol Edoom. Ngol fuddan haa sebatto Weendu Mannda fombinaaho, wakeere fuunaangeere.

⁴Nden ngol waylito gal fombina haa wa'orde Akrabbiima, ngol saaloto Ciin yahugo fombina haa yotto Kaades-Barne'a. Nden ngol yahan haa Hacar-Addar haa yotto Asmuuna.

⁵Ton boo ngol waylititto heedi maayel Misra, ngol haadan haa Mbeela.

⁶Haa hiirnaange, fomoonde Mbeela woni keerol mon. Kango woni keerol mon hiirnaangewol.

⁷Haa woyla, keerol mon fuddan haa Mbeela. Diga ton mbaɗe keerol yahugo hooseere Hor

⁸haa yotto nastirde Hamat. Ngol tokkoto haa yotto boo Sedada

⁹e Zifiron, ngol haadan haa Hacar-Enon. Kango woni keerol woylawol.

¹⁰Haa fuunaange, mbaɗe keerol mon diga Hacar-Enon haa Sefam.

¹¹Nden ngol diirtoto gal fombina haa Harbela, haa fuunaange Ayin, haa yotto towndiije haa fuunaange weendu Kinneret.

¹²Nden ngol tokkoto maayo Urdun gal fombina, ngol haadan haa Weendu Mannda. Kanjum laatoto keeri mon nayi fuu.”

¹³Muusa wi'i Isra'iila'en: “Kanjum woni lesdi ndi cenndoton bee kur'u haa maron ndi. Jawmiraawo hokki ndi le'i joweenayi e reeta.

¹⁴Ngam le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa kebno maral muudum'en fodde ci'emuudum'en

¹⁵haa fuunaange Yeriko, gaa'e maayo Urdun.”

Inde senndanbe lesdi

¹⁶Jawmiraawo wi'i Muusa:

¹⁷“Ndaa inde senndanbe on lesdi: Eli'azaaru limanjo e Yosuwaa bii Nuuna.

¹⁸Koo'e nder le'i mon boo ardiido gooto gooto, haa be mballa on senndugo lesdi man.

¹⁹Ndaa inde yimbe maajum: Kaaleb bii Yefunna mo lenyol Yahuuda,

²⁰Samuyila bii Ammihudu mo lenyol Simeyon,

²¹Elidat bii Kisilon mo lenyol Benyamin,

²²Bukki bii Yogli mo lenyol Dan,

²³Hanniyel bii Efoda mo lenyol Manassa bii Yusufu,

²⁴Kemuwel bii Siftan mo lenyol Efrayim bii Yusufu,

²⁵Elicafan bii Parnak mo lenyol Zabulon,

²⁶Paltiyel bii Azzan mo lenyol Issakar,

²⁷Ahihuda bii Selomi mo lenyol Aser

²⁸e Pedahel bii Ammihudu mo lenyol Neftali.”

²⁹Kambe Jawmiraawo umri senndango Isra'iila'en lesdi Kanaana haa be mara ndi.

Limle 35

Berniiji Lewi'en

¹Jawmiraawo wolwani Muusa nder ladde Mo'ab banje maayo Urdun, haa fuunaange Yeriko, wi'i mo:

²“Umru Isra'iila'en be ndokka Lewi'en berniiji goddi haa maral mabbe, non boo durdude taariide berniiji man.

- ³Lewi'en mara berniiji dī'i, njoodo ton. Durdude boo laatano dabbaaji mabbe.
- ⁴Durdude man mbada reeta kilomeetir haa yaasi mahi taariidi berniiji dī ndokkoton Lewi'en.
- ⁵Sey on poonda yaasi berniwol kilomeetir gootel haa fuunaange e fombina e hiirnaange e woyla fuu, berniwol wona haa caka cak.
- ⁶Sey on ndokka be boo berniiji kistrudi joweego. To goddo mbari goddo feere bilaa anniya, sey o dogga, o yaha ton. Ndokke be berniiji cappande nayi e dīdī goddī boo.
- ⁷Limgal berniiji dī ndokkoton Lewi'en fuu, cappande nayi e joweetati, berniiji bee durdude maaji.
- ⁸Berniiji dī ndokkoton Lewi'en, koo'e dī haa mare le'i mon. To maral lenyol mawni, ngol hokka berniiji duuddi. To maral man famdī boo, ngol hokka sedda. Lenyol fuu hokka fodde maral ngal ngol hebi."

Gure kistrude

(Tooktaaki Tawreeta 19:1-13; Yosua 20:1-9)

- ⁹Jawmiraawo umri Muusa,
- ¹⁰o wi'a Isra'iila'en nī'i: "To on eerake maayo Urdun, on nasti lesdi Kanaana boo,
- ¹¹sey on cubana ko'e mon gure kistrude, de laatanto on. To goddo mbari goddo feere bilaa anniya, nden kam o dogga, o yaha ton.
- ¹²Gure de'e laatano on kistrude yeeso baatoowo. Mbardo goddo mbarataake, sonaa to o darake yeeso kiita jama'aare.
- ¹³Cube gure kistrude joweego, de laatano on:
- ¹⁴Tati haa fuunaange Urdun, tati boo nder lesdi Kanaana.
- ¹⁵De laato kistrude ngam Isra'iila'en, non boo ngam jananbe joodiibe caka moodon malla hodbe. Koo moy mbari goddo bilaa anniya, dogga nder wooto maaje.
- ¹⁶Ammaa to o tappi mo bee njamndi haa o maayi, nden kam o mbari hoore, o mbareteedo.
- ¹⁷Malla to o fidī mo bee hayre haa o maayi, nden kam o mbari hoore, o mbareteedo.
- ¹⁸To o fiyi mo bee leggal haa o maayi, nden kam o mbari hoore, o mbareteedo.
- ¹⁹Baatoowo mbara mo haa tawi mo fuu.

20-21 Koo moy wanyi godɔ, dofli mo malla sakkini huunde dow maako malla lukki mo haa o maaya, o mbaroowo hoore, o mbareteɔ. Baatoowo mbara mo haa tawi mo fuu.

22 Ammaa to godɔ hakkilaay, dofli godɔ feere malla sakkini huunde dow maako, mbari mo bilaa anniya, bilaa nganyngu boo

23 malla to o laaraay, sakkini hayre, mbari godɔ mo o meedaay wanyugo dɔm, mo o yidaa naawnugo boo,

24 nden kam jama'aare hiito hakkunde mbardɔ oo bee baatoowo fodde umrooje de'e:

25 Sey jama'aare hisna mbardɔ, taa juɗngo baatoowo heba mo. Jama'aare lortina mo haa wuro hisrude ngo o dogguno e mum. O joodɔ ton, haa hooreejo liman'en gujaado nebbam ceniidam maaya.

26 Ammaa to mbardɔ go wurtake wuro hisrude ngo o dogguno e mum,

27 to baatoowo tawi mo yaasi keerol wuro man, mbari mo, nden kam aybe mbar-hoore do'ataa dow maako.

28 Sey mbardɔ joodɔ nder wuro hisrude, haa to hooreejo liman'en nder wakkati man maayi. Baawodon o heban hootugo saare maako.

29 Kanjum dɔm laatano Isra'iila'en farilla tabitinanka kiita ndarnuka ngam gide mon fuu, koo toy on njoodoto fuu.

30 Koo moy mbari godɔ bee anniya, o mbareteɔ dow seedamku seedoobe duudbe, ammaa seedamku ceedoowo gooto he'ataa ngam hiitugo godɔ kiita mbareego.

31 Taa njabe coottaari yonki mbardɔ bee anniya ngam aybe maako do'i mo kiita mbareego, nden o mbareteɔ fakat.

32 To godɔ doggi, yehi haa wuro hisrude boo, taa njabe coottaari ngam o hoota saare maako, aarta maayde hooreejo liman'en.

33 To on mbaɗi irin du'um, on cobnan lesdi ndi njoodiɗon e mum. Yiy'am mbaraado sobnan lesdi. Cobki man ittataake, sonaa bee yiy'am mbardɔ mo.

34 Taa cobne lesdi ndi njoodiɗon e mum, ngam min Jawmiraawo mi don joodi caka Isra'iila'en nder lesdi ndi'i."

Limle 36

Ndonngu rewbe te'aabe

1 Baaba-ci'e'en nder ci'e Gile'at bii Makir bii Manassa bii Yusufu ngari haa Muusa e ardiibe le'i Isra'iila,

²Be mbi'i: "Jawmiraawo umri ma a senndana Isra'iila'en lesdi maral muudum'en bee kur'u. O umri ma boo a hokka biɓɓe Celofhad rewɓe geɗal baaba maɓɓe, banndiraawo amin.

³Kadi, to worɓe lenyol godɗol nder Isra'iila te'i ɓe, nden kam maral maɓɓe laatanto lenyol man, maral amin ustoto.

⁴Nder hitaande dimɗineeki boo, saa'i maral coorraangal fuu wartanta mardoɗum naane, ndonngu maɓɓe laatanto lenyol worɓe maɓɓe haa foroy, majjiran lenyol amin."

⁵Muusa anndini Isra'iila'en ko Jawmiraawo umri ɗum. O wi'i: "Lenyol yimɓe Yusufu wi'i goonga.

⁶Ndaa ko Jawmiraawo umrani biɓɓe Celofhad rewɓe: 'Be te'an bee koo moy fottani ɓe, ammaa sey bee worɓe lenyol baaba maɓɓe tan.

⁷Maral koo moy Isra'iilaajo laatano lenyol maako, laatantaako lenyol feere. Bana non Isra'iila'en fuu njogorto maral lenyol muudum'en.

⁸Koo moy debbo donando maral nder lenyol Isra'iila koo ngole, te'ra bee gorko lenyol mum. Bana non le'i Isra'iila'en njogorto ndonngu kaakiraabe muudum'en.

⁹Maral man laatantaako lenyol godɗol, ammaa ngal tabitan nder lenyol gootol. Isra'iila'en fuu colanto maral muudum'en."

¹⁰Biɓɓe Celofhad rewɓe mbaɗi bana Jawmiraawo umruno Muusa.

¹¹Mahala, Tirsa, Hogila, Milka e No'a te'ri bee biɓɓe wappanyɓe muudum'en.

¹²Be te'aabe worɓe lenyol Manassa ɓii Yusufu. Bana non ndonngu maɓɓe luttani lenyol baaba maɓɓe.

¹³Kanjum woni umrooje e kiitaaji ɗi Jawmiraawo umri Isra'iila'en bee hunnduko Muusa, nder laɗɗe Mo'ab baɗnge Urdun, haa fuunaange Yeriko.

Toohtaaki Tawreeta

Toohtaaki Tawreeta 1

Isra'iila'en haa keerol lesdi Kanaana

- ¹Ndaa bolle de Muusa wolwani Isra'iila'en fuu haa fuunaange maayo Urdun nder ladde haa Araba yeeso Suuf hakkunde Paran e Tofol e Laban e Haserot e Dizahab.
- ²Jahaangal diga hooseere Horeb haa Kaades-Barne'a gal laawol jahranngol haa lesdi kooseje Se'ir, wadi nyalde sappo e go'o.
- ³Nder nduubu cappande nayabru baawo gurtaaki mabbe lesdi Misra, lewru sappo e go'ooru, nyannde go'oore maaru, Muusa yecci Isra'iila'en ko Jawmiraawo umri mo wi'ugo be fuu.
- ⁴Dum laati baawo Jawmiraawo jaali Sihon, laamiido Amoori'en mo joodino nder berniwol Hesbon e Ook e laamiido Baasan mo joodino nder berniiji Astarot e Edirey.
- ⁵Haa fuunaange maayo Urdun, nder lesdi Mo'ab, Muusa fufdi faamtingo be tawreeta ka'a. O wi'i:
- ⁶"Saa'i en donno haa hooseere Sina, Jawmiraawo, Allah meeden wi'i en: Fabbugo moodon haa hooseere nde'e he'i.
- ⁷Umme, lorte dow laawol mon. Njehe haa lesdi kooseje Amoori'en e haa heeddiddiraabe mabbe fuu, haa Araba dow kooseje e haa lesdi leesndi e haa Lesdi Fombina e haa sera mbeela, lesdi Kanaani'en e Libanon haa on njotto maayo manngo ngo Efratis.
- ⁸Ndaare, mi jo'ini lesdi ndi'i yeeso moodon. Njehe kooce mare ndi, dum lesdi ndi min, Jawmiraawo, mi huni mi hokkan kaakiraabe moodon Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu e danygol mabbe baawo mabbe!"

Muusa darni alkaali'en

(Gurtaaki 18:13-27)

- ⁹Muusa wi'i: "Saa'i man mi wi'i on: Mi waawataa dowugo on feere am.
- ¹⁰Jawmiraawo, Allah moodon dufdini on, hannde on duudbe bana koode asama.
- ¹¹Jawmiraawo, Allah kaakiraabe moodon besda dufdingo on nde ujineere, o barkidina on fodde alkawal maako bee moodon.
- ¹²Ammaa bana noy mi waawrata roondaago saklere e dongle e haala kiita moodon feere am?
- ¹³Koo'e worbe hakkilbe e marbe faamu, anndaabe nder le'i mon, mi darna be hoore'en dow moodon.
- ¹⁴On njaabi yam, on mbi'i: Wolde nde a wolwi woodi masin.

¹⁵Mi hoo'i hoore'en le'i moodon, worbe hakkilbe e anndaabe, mi darni be hoore'en dow moodon: Hoore'en dow yimbe ujineere, hoore'en dow yimbe teemerre, hoore'en dow yimbe cappande njowo e hoore'en dow yimbe sappo. Mi darni boo kaliifa'en ngam le'i moodon.

¹⁶Saa'i man mi umri hiitoobe on. Mi wi'i be: Nane haala jokkirli hakkunde banndiraabe mon. Mbadane be kiita ngoonduka, hakkunde goddo bee deerdum malla bee jananno gondudo bee muudum.

¹⁷Taa cenndindire yimbe yeeso kiita, nane haala pamaro e mawdo fuu. Taa kule goddo, ngam kiita ka mbadoton, dum kiita Allah. To woodi ko salori on, ngadde dum yeeso am mi nana.

¹⁸Saa'i man mi hokki on umrooje dow kuuje de mbadoton fuu.”

Nelki horoobe e sooynde dowtaare Isra'iila'en

(Limle 13:1-33)

¹⁹En ummi Horeb en nganci ladde mawnde hulniinde nde'e fuu, en njehi lesdi kooseje Amoori'en. Bana no Jawmiraawo, Allah meeden umri en, en njotti Kaades-Barne'a,

²⁰mi wi'i on: On njottake lesdi kooseje Amoori'en ndi Jawmiraawo Allah meeden hokkata en.

²¹Ndaare lesdi ndi Jawmiraawo, Allah kaakiraabe mon hokkata on. Njehe, nyaame ndi bana o umri on. Taa kule, taa kultore sam!

²²Ammaa onon fuu on baditi yam, on mbi'i: Sey nelen wodbe yeeso meeden, be kora lesdi, be anndina en laawol ngole nastirten ndi e berniiji haa njahnten.

²³Haala man fottani yam. Ngam maajum cubmi worbe sappo e dido caka moodon, gooto nder lenyol koo ngole fuu.

²⁴Be nasti lesdi kooseje, be kori ndi haa yotti waadiwol Eskol.

²⁵Be koo'i bibbe ledde godde ton, be ngaddi de haa meeden. Be ngecci en: Lesdi ndi Jawmiraawo, Allah meeden tammi hokkugo en, ndi woodi.

²⁶Ammaa on ngidaano nastugo ndi, on tuurtani umroore Jawmiraawo, Allah moodon.

²⁷On ngurngurti nder laymaaji mon, on mbi'i: Jawmiraawo don wanya en. Ngam maajum o wurtini en Misra, haa en maaya nder juude Amoori'en, be nattina en.

²⁸Toy njahnten? Banndiraabe meeden nelaabe tampini en bee wi'ugo: Yimbe ummaatoore nde'e burdi en duudeenga e semmbe. Berniiji mabbe mawni, mahi maaji towi haa njotti asama. Be ngi'i Enaki'en, waato maapinndi'en boo.

²⁹Min mi wi'i on: “Taa ndiwne, taa kule yimbe be'e!

³⁰Jawmiraawo, Allah moodon ardoto on. Kaŋko o haban ngam moodon bana on ngi'i o wadi on haa Misra.

³¹Haa ladde boo, on ngi'i Jawmiraawo, Allah maada efti ma bana baaba eftirta biŋngel mum dow laawol ngol on tokki fuu haa on njotti nokkuure nde'e.

³²Bee man fuu on koolaaki Jawmiraawo, Allah moodon,

³³ardiido on foroy ngam o laarana on nokkuure saŋngeere. Bee jemma o ardi on nder yiite yayanŋge dow laawol mon, nyalawma boo nder ruulde nanndunde bee daŋraŋgal.”

Allah hiiti Isra'iila

(Limle 14:20-45)

³⁴“Jawmiraawo nani haala mon ka'a, o tikki. O huni hunayeere, o wi'i:

³⁵Fakat walaa koo gooto nder yimbe yidere hallunde nde'e yi'ata lesdi mboondi ndi kuniimi hokkugo kaakiraabe moodon.

³⁶Sey Kaaleb bii Yefunna tan yi'ata ndi. Haa maako e danygol maako ndokkanmi lesdi ndi o hori, ngam o tokki yam bee hoolaare.

³⁷Koo min boo, Jawmiraawo tikkani yam daliila moodon, o wi'i: An Muusa boo a yi'ataa lesdi man.

³⁸Ammaa suka ma Yosuwaa bii Nuuna nastan ndi. Semmbidin mo, ngam kaŋko o senndanani ndi Isra'iila ngam maral.

³⁹Bikkoy mon koy anndaa senndindirgo boodum bee kalludum tawon, koy mbi'don konne'en njabtan koy, kaŋkoy koy nastan lesdi. Mi hokkan koy ndi, koy maran ndi.

⁴⁰Ammaa onon, ngaylite baawo, lore nder ladde yahugo maayo Maliya.”

Amoori'en njaali Isra'iila

(Limle 14:39-45)

⁴¹“On njaabi, on mbi'i yam: Min mbaɗi hakke dow Jawmiraawo. Ammaa jonta min njahan haɓoygo, bana Jawmiraawo umri min. Nden koo moy moodon taaskani haɓre, on ndaari bana wa'aago kooseeje dum koyɗum.

⁴²Ammaa Jawmiraawo wi'i yam: Reentin be, taa be nasta haɓre, ngam mi wondataa bee maɓbe, konne'en maɓbe njaaloto be.

⁴³Mi yecci on dum, ammaa on cali dɔwtanaago umroore Jawmiraawo. On tuurtani mo, on mawniti, on njehi haa lesdi kooseeje.

⁴⁴Nden Amoori'en joodiibe ton ngurti bana nyaaki ngam fottugo bee moodon, be taasni on, be torri on diga Se'ir haa yotti Horma.

⁴⁵On lori on mboyi yeeso Jawmiraawo ngam tefugo ballal, ammaa o nananaay on, o hakkilanaay on.

⁴⁶Kanjum wadi on njoodi haa Kaades haa neebi masin.”

Tooktaaki Tawreeta 2

Duubi nder ladde

¹“Nden en ngayliti, en lori nder ladde dow laawol yahugo maayo Maliya, bana Jawmiraawo wi'no yam. En taari lesdi kooseeje Se'ir balde e balde.

²Nden Jawmiraawo wi'i yam:

³On pabbi taaraago hooseere nde'e, he'i. Jonta, njehe woyla.

⁴Umru yimbe ummaatoore ni'i: On caaloto nder lesdi banndiraabe moodon danygol Isuwa joodiibe haa Se'ir. Be kulan on, ammaa kakkile boodfum,

⁵taa on kaba bee mabbe. Ngam mi hokkataa on koo dume haa lesdi mabbe, koo peetum bana jaabrugal boo. Ngam mi hokki lesdi kooseeje Se'ir haa danygol Isuwa mara ndi.

⁶Coode nyaamdu e ndiyam haa mabbe bee ceede moodon.

⁷Ngam Jawmiraawo, Allah moodon barkidini on nder kuude mon fuu. O hakkilani jahaale mon nder ladde mawnde nde'e. O wondi bee moodon duubi cappande nayi di'i fuu, on cooyaay koo dume.

⁸En caali daayiidum bee banndiraabe meeden bibbe Isuwa joodiibe haa Se'ir dow laawol caalotoongol Araba e Elat e Esiyon-Geber, en lorti en tokki laawol ladde Mo'ab.

⁹Jawmiraawo wi'i yam: Taa kone Mo'abi'en, danygol Ludu, taa kabe bee mabbe. Mi marni be berniwol Ar, mi hokkataa on koo dume haa lesdi mabbe.”

¹⁰Booyma Emi'en njoodino haa lesdi ndi'i, dum yimbe ummaatoore mawnde e duudnde, be maapinndi'en bana Enaki'en.

¹¹Yimbe ndaari be bana Refa'en e bana Enaki'en boo. Ammaa Mo'abi'en ewni be Emi'en.

¹²Haa Se'ir, Hoori'en njoodino booyma. Ammaa yimbe danygol Isuwa ndiwi be, nattini be, nden be njoodi haa nokkuure mabbe. Bana non Isra'iila'en boo kuuwri lesdi ndi Jawmiraawo hokki dum'en.

¹³Jawmiraawo umri, wi'i: Jonta umme, eere maayo Zeret, en eeri maayo Zeret.

¹⁴Wakkati gurtaaki meeden diga Kaades-Barne'a haa en eeri maayo Zeret, duubi cappande tati e joweetati. Yidere waawbe konu fuu maayno bana Jawmiraawo hunanino be.

¹⁵Jawmiraawo honi be haa o nattini be fuu.

¹⁶Baawo waawbe konu be'e maayi fuu,

¹⁷Jawmiraawo wi'i yam:

¹⁸“Hannde on caaloto keerol lesdi Mo'ab bee laawol berniwol Ar.

¹⁹On badititto Ammoonien, danygol Ludu. Taa kone be, taa kabe bee mabbe, ngam mi hokkataa on maral haa lesdi Ammoonien, ngam mi marni ndi bikkoy Ludu.”

²⁰Yimbe ndaari lesdi ndi'i bana dum lesdi Refa'en joodinoobe ton booyma. Ammoonien ewni be Zamzumi'en.

²¹Be mawbe, duudbe, be maapinndien bana Enaki'en. Ammaa Jawmiraawo nattini be yeeso mabbe, be kooci lesdi mabbe be mari ndi, nden be njoodi haa nokkuure mabbe.

²²Bana non Jawmiraawo wadno yimbe danygol Isuwa, joodinoobe haa Se'ir. O nattini Hoorien yeeso mabbe, be kooci lesdi mabbe be mari ndi, nden be njoodi haa nokkuure mabbe haa wargo hannde.

²³Kaftori'en iwbe duunde Kaftor boo nattini Awwien joodinoobe nder gure fombina haa yotti Gaaza, be njoodi haa nokkuure mabbe.

²⁴Jawmiraawo wi'i: “Umme, eere maayo Arnon. Mi hokki on Sihon, laamiido Hesbon e Amoni e lesdi maako haa maron ndi. Pudde habugo bee maako.

²⁵Hannde pudfanmi hulnugo yimbe ummaatooje koo toy nder duniyaaru fuu ngam daliila moodon. To be nani habaru mon, be ndiwnan ngam kulol.”

Isra'ila'en njaali laamiido Sihon

(Limle 21:21-30)

²⁶“Baawo man nelmi nelaabe diga ladde Kedemot haa Sihon, laamiido Hesbon, bee habaru salaama wi'ugo ni'i:

²⁷Mi saalorto laawol lesdi ma, mi tokkoto laawol manngol, mi selataa haa nyaamo koo haa nano.

²⁸Min njoban nyaamdu e ndiyam, haa min nyaama, min njara. Walaa ko min ngidi, sey saalaago tan,

²⁹haa min eero maayo Urdun, min nasta nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah amin hokkata min. Yimbe danygol Isuwa, joodiibe haa lesdi kooseje Se'ir e Mo'abi'en, joodiibe haa Ar, kambe boo be ndunani min saalaago lesdi mabbe bana non.

³⁰Ammam Sihon, laamiido Hesbon sali dunanaago en en caalo lesdi muudum, ngam Jawmiraawo, Allah meeden saatini hoore e bernde maako, ngam o hokka en mo haa juude men bana ko laati hannde.

³¹Nden Jawmiraawo wi'i yam: Ndaa, mi hokki on Sihon e lesdi muudum, nyaame lesdi maako, mare ndi.

³²Sihon wurti bee ummaatoore mum fuu ngam habugo bee meeden haa Yahas.

³³Jawmiraawo, Allah meeden hokki en mo, en njaali mo, kan̄ko bee bikkoy maako e ummaatoore maako fuu.

³⁴Wakkati man en nyaami berniiji maako fuu, en kalki dī, en nattini joodiibe ton fuu, worbe e rewbe e bikkoy. Walaa koo gooto mo en acci dadi.

³⁵En kooci dabbaaji e kuuje gonde nder berniiji.

³⁶Jawmiraawo, Allah meeden hokki en berniiji fuu, diga Aro'er haa sera waadiwol Arnon e berniwol nder waadiwol man, haa yotti lesdi Gile'at. Walaa berniwol bee mahi mum towɗi salori en.

³⁷Ammaa en baditaaki lesdi Ammoonien, koo fomoonde maayo Yabbok e berniiji lesdi dow kooseje, ngam Jawmiraawo, Allah meeden haɗi en yahugo ton."

Tooktaaki Tawreeta 3

Isra'iila'en njaali laamiido Ook

(Limle 21:31-35)

¹"Baawo man en celi en njehi gal laawol Baasan. Ook laamiido Baasan wurti bee ummaatoore muudum fuu ngam habugo bee meeden haa Edirey.

²Ammaa Jawmiraawo wi'i yam: Taa hul mo! Ngam mi hokki ma mo, kan̄ko e ummaatoore maako e lesdi maako fuu. Waɗ mo bana mbaɗɗa Sihon, laamiido Amoorien haa Hesbon.

³Jawmiraawo, Allah meeden hokki en boo jaalorgal dow Ook, laamiido Baasan e ummaatoore muudum fuu. En mbardi be, walaa koo gooto dadi.

⁴En nyaami berniiji maako fuu, saa'i man walaa berniwol ngol en nyaamaay. En nyaami berniiji lesdi Argoba cappande joweego nder laamu Ook haa lesdi Baasan fuu.

⁵Berniiji dī'i fuu dī don taari bee mahi towɗi e cemmbidɗi, dammude maaji don bee pareeje dīdī bee jamde paldude. Woodino boo gure duudde de ngalaa mahi.

⁶En kalki berniiji man fuu, en nattini joodiibe ton, worbe e rewbe e bikkoy fuu, bana mbaɗɗen berniiji Sihon, laamiido Hesbon.

⁷En kooci dabbaaji e kuuje gonde nder berniiji man.

⁸Saa'i man en nyaami lesdi laamiibe Amoorien dīdo gaɗa maayo Urdun, diga maayo Arnon haa yotti hooseere Hermoon.

⁹Sidoni'en don ewno hooseere man Siryon, Amoorien boo don ewno nde Seniira.

¹⁰En nyaami maral Ook, laamiido Baasan fuu, berniiji nder lesdi leesndi e Gile'at e Baasan, haa yotti berniiji Salka e Edirey."

¹¹Sey Ook, laamiido Baasan feere muudum luttuno bee yonki nder Refa'en. Ndaa kes uwirde maako, dum kes hayre baleere saatunde, dum don dari haa Rabba, berniwol Ammoonien! Njuutirka man, meetir nayi bee reeta, njaajirka man boo, meetir didi.

Le'i joodiidi haa fuunaange Urdun

(Limle 32:1-42)

¹²Lesdi ndi en nyaami saa'i man, diga berniwol Aro'er banngge maayo Arnon e reeta lesdi kooseje Gile'at e berniiji gondi ton, mi hokki ndi le'i Ruben e Gada.

¹³Luttudum Gile'at e Baasan fuu, waato maral laamu Ook, mi hokki dum reeta lenyol Manassa. Lesdi Argoba e Baasan fuu be ewni dum lesdi Refa'en.

¹⁴Ya'ir bii Manassa, hoo'i tayre lesdi Argoba fuu, haa yotti keerol Gesuri'en e Makati'en. O inndi gure ton bee innde maako. De inndaama Gure-Ya'ir haa wargo hannde.

¹⁵"Danygol Makir nder lenyol Manassa, mi hokki ngol Gile'at.

¹⁶Le'i Ruben e Gada boo, mi hokki di lesdi ngonndi hakkunde lesdi Gile'at e Arnon. Maayo Arnon woni keerol maaji fombinaawol e maayo Yabbok boo woni keerol maaji bee Ammoonien.

¹⁷Gal hiirnaange, maayo Urdun woni keerol maaji, diga weendu Kinnarot haa yotti Maayo Araba, waato Weendu Mannda, haa les hooseere Pisiga haa fuunaange.

¹⁸Saa'i man mi umri on, mi wi'i: Jawmiraawo, Allah moodon hokki on lesdi ndi'i ngam koocon, maron ndi. Worbe moodon semmbidbe fuu taaskano konu, on ardoto deerdiraabe moodon Isra'iila'en fuu.

¹⁹Sey rewbe moodon e bikkoy moodon e dabbaaji moodon tan lotta baawo nder gure de ndokkumi on. Mi anndi on mari tokke duudde.

²⁰Mballe banndiraabe mon Isra'iila'en, sey to Jawmiraawo marni be lesdi haa gada Urdun, siwtini be ton, bana o waarani on. Nden koo moy moodon loroto haa maral muudum ngal ngedmi on.

²¹Saa'i man mi umri Yosuwa, mi wi'i mo: A yi'i bee gite ma ko Jawmiraawo, Allah moodon wadi laamiibe dido be'e. Bana non Jawmiraawo waarata laamuuji di a saalata fuu.

²²Taa kule di, ngam Jawmiraawo, Allah moodon haban ngam moodon."

Muusa hebaay dunayeere nastugo Kanaana

²³"Nden toriimi Jawmiraawo, mi wi'i:

²⁴Yaa Jawmiraawo Allah, a fuddi hollugo yam min jaggiido ma manngu ma e junngo semmbidngo. Dowanteedo moy haa asama malla nder duniyaaru waawan wadugo irin kuude mawde de kuuwda?

²⁵Accu mi eero maayo Urdun, mi yi'a lesdi mboondi gada maayo e lesdi kooseje boodde e kooseje Libanon.

²⁶Ammaa Jawmiraawo tikkani yam daliila moodon, o jabaay tornde am. O wi'i yam: He'i ngam ma! Taa meetu wolwango yam haala ka'a!

²⁷Wa'a dow yeereere hooseere Pisiga, laar gal woyla e fombina e fuunaange e hiirnaange. Laar boodfum, ngam a meedataa eeraago maayo Urdun ngo'o.

²⁸Umru Yosuwu kuuje fuu. Tidfin bernde maako, semmbidin mo, ngam kanke ardoto ummaatoore eeraago maayo. O senndanan yimbe lesdi ndi ngi'ata, be mara ndi.

²⁹Ngam man en pabbi nder waadiwol haa nokkuure tiitotirnde bee Bayti-Pe'or."

Tooktaaki Tawreeta 4

Muusa tidfini yimbe haa be dwtano tawreeta

¹Muusa wi'i: Jonta, onon Isra'iila'en, nane farillaaji e kiitaaji di ekkitananmi on, dwtane dum. Nden on ngeedan, on natan lesdi ndi Jawmiraawo, Allah kaakiraabe moodon hokkan on ngam maron dum.

²Taa besde koo dume haa ko umranmi on, taa uste dum boo. Dwtane umrooje Jawmiraawo, Allah moodon de umranmi on.

³On ngi'i bee gite mon ko Jawmiraawo wadi Ba'al -Pe'or. Jawmiraawo, Allah moodon halki koo moy tokkiido Ba'al-Pe'or caka moodon.

⁴Ammaa onon dakkotirbe bee Jawmiraawo, Allah moodon, on fuu on yeedbe hannde.

⁵"Ndaa, mi ekkitini on farillaaji e kiitaaji, fodde ko Jawmiraawo, Allah am umri yam. Dwtane di nder lesdi ndi badiidon nastugo ngam maron dum.

⁶To on kakkilani di, to on dwtanake di, yimbe ummaatooje godde tammiibe nanugo farillaaji di'i ndaaran on on hikma'en e marbe faamu, be mbi'an: Fakat, ummaatoore mawnde nde'e mari hikma e faamu!

⁷Ummaatoore ndeye, koo nde mawnde, woodi dwtanteebe badiibe nde bana Jawmiraawo, Allah meeden? Kanke o don badi en koo ndey en toroto mo.

⁸Ummaatoore ndeye, koo nde mawnde, woodi farillaaji e kiitaaji goondudi bana tawreeta ka'a fuu ka anndinanmi on hannde?

⁹Ammaa ndeente! Kakkilane ko'e mon boodfum, taa ngejjite ko ngi'don bee gite mon, njoge dum balde moodon fuu. Ngecce bikkoy mon e taaniraabe mon

¹⁰haala nyalaade nde ndariidon yeeso Jawmiraawo, Allah moodon haa Horeb, nde Jawmiraawo wi'i yam: Mooftu yimbe ummaatoore haa be nana ko mbolwanmi ngam haa be ekkito hulugo yam balde mabbe fuu haa duniyaaru, be ekkitina dum bikkoy mabbe.

¹¹Nyalaade nde'e, on baditi, on ndari les hooseere suddiraande duule tekkude e cuurde baleeje, jammitiinde yiite haa yotti asamanji go.

¹²Ngecce koy no Jawmiraawo wolwirani on nder yiite, on nani bolle maako, ammaa on ngi'aay jaati maako, sey sawtu tan.

¹³O anndini on alkawal ngal o habbi bee moodon, o umri on dwtanaago umrooje maako sappo de o winndi dow alluhaaje kaa'e ddi.

¹⁴Saa'i man Jawmiraawo umri yam mi ekkitina on farillaaji e kiitaaji, ngam on dwtano dum nder lesdi ndi badiidon nastugo ngam maron dum."

Kadki sujidango labbi

¹⁵"Kakkilane ko'e moodon booddum ngam on ngi'aay koo dume nyalaade nde Jawmiraawo wolwani on haa hooseere Horeb nder yiite,

¹⁶ngam taa on mbaɗa hakke bee waɗango ko'e mon suura lawru nannduka bee jaati koo moy, koo gorko koo debbo,

¹⁷koo suura ndabbaawa koo ngaye haa duniyaaru, koo sonndu koo nduye fiiranndu haa asama,

¹⁸koo ladoowa koo ngaye, koo suura liingu koo nguye nder ndiyam les lesdi.

¹⁹To on tijeake asama, on ngi'i naange e lewru e koode, taa dum esta on sujidango di, njaggano di. Jawmiraawo, Allah moodon yedani di ummaatooje godde fuu, de cujidana di.

²⁰Ammaa onon, Jawmiraawo hooci on, wurtini on nder bolinirde njamndi nde lesdi Misra, ngam on laato ummaatoore maako e maral maako, bana no on mba'i hannde.

²¹Jawmiraawo tikkani yam daliila moodon, o hunani yam mi hebataa eeraago maayo Urdun, mi nastataa lesdi mboondi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on on mara dum.

²²Ngam min mi maayan haa lesdi ndi'i, mi eerataako maayo Urdun. Ammaa onon on eeroto, on maran lesdi mboondi man.

²³Ndeente, taa ngejjite alkawal ngal Jawmiraawo, Allah mon habbi bee moodon! Taa mbaɗane ko'e mon lawru fodde suura koo kaye ngam Jawmiraawo, Allah moodon haɗi dum.

²⁴Ngam Jawmiraawo, Allah moodon don bana yiite wulanɗe, o yidaa on tokko dwtanteedo feere sam.

- ²⁵Koo to on nduuri nder lesdi, to on kebi bikkoy e taaniraabe boo, taa mbaɗe hakke bee waɗango ko'e mon suuraaji labbi bee jaati koo ɗume. Dum kalluɗum haa Jawmiraawo, Allah moodon, ɗum tikkinan mo.
- ²⁶Mi ɗon ewno hannde asama e lesdi, ɗum laato seedoobe am dow moodon: To on mbaɗi ɗum, on kalkan law dow lesdi. On nduurataa nder lesdi gaɗa Urdun ndi nastoton ngam maron ɗum. On nduurataa nder maari. On kalkan fuu.
- ²⁷Jawmiraawo saŋkitan on caka ummaatooje. Luttanbe mon haa lesdi Jawmiraawo, Allah moodon yahrata on ton ɗuudataa.
- ²⁸Ton on njagganto ɗowanteebe huuwraabe bee leɗɗe e kaa'e, be yimbe cehi bee juude muuɗum'en, be mbaawataa yi'ugo e nanugo e nyaamugo e luubnaago.
- ²⁹Ton on ngaylititto heedi Jawmiraawo, Allah moodon. To on ngaylitake heedi maako bee bernde woore, o waŋginanan on hoore maako.
- ³⁰To on nasti billaare nder nyalɗe garande, to kuuje ɗe'e fuu kebi on, nden kam on lortoto haa Jawmiraawo, on ɗowtanto mo.
- ³¹Ngam Jawmiraawo, Allah moodon o mardo endam. O accataa on, o halkataa on, o yejjitittaa alkawal ngal o habbi bee kaakiraabe mon.
- ³²Ngam man y'ame ko saalino booyma, saa'i on ndanyaaka tawon, diga nyalaade Allah tagi neɗɗo dow lesdi. Mbiɗite duniyaaru fuu. Mawɗum bana ɗu'um meedi laataago na? Godɗo meedi nanugo irin man na?
- ³³Ummaatoore ndeye lutti bee yonki ɓaawo nde nani ɗowanteedo bolwuɗo nder yiite, bana onon on nani, on lutti boo?
- ³⁴Malla ɗowanteedo moye foondi jaɓtugo ummaatoore mum diga juŋgo ummaatoore feere, bee masiibooji e alaamaaji e kaayeeɗiiji, bee konu e juŋgo semmbidŋgo e kuuje mawɗe kulniide? Onon on ngi'i no Jawmiraawo, Allah moodon waarani on ɗum fuu haa Misra.
- ³⁵Onon, Jawmiraawo holli on ɗum fuu haa on paama kaŋko tan woni Allah, walaa ɗowanteedo godɗo.
- ³⁶Diga asama o wolwani on, on nani sawtu maako ngam o elta on. Dow lesdi boo, o waŋginani on yiite maako maŋnge, on nani bolle maako nder maage boo.
- ³⁷Ngam o yiɗi kaakiraabe mon. O subɗi danygol maɓbe, kaŋko bee hoore maako wurtini on Misra, bee baawɗe maako mawɗe.
- ³⁸Ummaatooje burɗude on ɗuudeenga e semmbe, o riiwi ɗe yeeso moodon ngam o marna on lesdi maaje bana ko laati hannde.
- ³⁹Anndite hannde! Taa ngejjite ɗu'um: Jawmiraawo woni Allah haa asama e dow lesdi. Walaa Allah feere sam.

⁴⁰Dowtane farillaaji maako e umrooje maako dum umranmi on hannde fuu. Nden kam on keban hayru, onon e danygol mon, balde mon njuutan nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on haa foroy.”

Gure kisruƴe haa fuunaange Urdun

⁴¹Nden Muusa subɪ gure tati haa fuunaange, gaɗa maayo Urdun.

⁴²To godɗo mbari keeddiddum bilaa anniya, to o meedaay wanyugo mo boo, nden kam o dogga, o hisa nder wooto gure man, taa yimbe mbara mo.

⁴³Dum Beser nder ladde, dow yoolde ngam lenyol Ruben e Ramot nder lesdi Gile'at ngam lenyol Gada e Golan nder lesdi Baasan ngam lenyol Manassa.

Nokkuure e saa'iire dokkuki tawreeta

⁴⁴Ndaa tawreeta Allah ka Muusa hokki Isra'iila'en.

⁴⁵O hokki be seedamkuuji e farillaaji e kiitaaji ɗi'i fuu baawo gurtaaki maɓɓe lesdi Misra,

⁴⁶nde be njotti nder waadiwol haa gaɗa maayo Urdun, haa tiitotirde berniwol Bayti-Pe'or. Be ɗonno nder lesdi Sihon, laamiido Amoori'en, joodinoodo haa Hesbon. Muusa e Isra'iila'en njaalino mo, saa'i be ngurɗi lesdi Misra.

⁴⁷Be nyaami lesdi maako, non boo lesdi Ook, laamiido Baasan. Kambe ngonno laamiibe Amoori'en ɗido, joodinoobe haa gaɗa Urdun.

⁴⁸Be nyaami lesdi man diga berniwol Aro'er haa sera waadiwol Arnon, haa yotti hooseere Siyona, waato Hermoon,

⁴⁹non boo ladde haa gaɗa Urdun haa yotti Maayo Araba les diirtorde hooseere Pisiga.

Tooktaaki Tawreeta 5

Umrooje Allah sappo

(Gurtaaki 20:1-17)

¹Muusa moobti Isra'iila'en fuu, wi'i be: “Onon Isra'iila'en, nane farillaaji e kiitaaji fuu ɗi umranmi on hannde! Ekkite ɗi, kakkilane ɗi, dowtane ɗi.

²Jawmiraawo, Allah meeden haɓɓi alkawal bee meeden haa hooseere Horeb.

³O haɓɓaay ngal bee baabiraaɓe meeden, ammaa bee meeden enen yeedɓe hannde haa ɗo fuu.

⁴Dow hooseere, Jawmiraawo wangani on caka yiite, wolwani on gite bee gite nder yiite.

⁵Min mi ɗonno dari hakkunde moodon bee Jawmiraawo saa'i man, ngam mi anndina on ko Jawmiraawo wi'i. Ngam on kuli yiite, on mba'aaki hooseere. O wi'i:

- ⁶Min woni Jawmiraawo, Allah maada, gurtindo ma jeyaangu haa lesdi Misra.
- ⁷Taa dowanteebe wodbe tawe haa ma, sey min feere am.
- ⁸Taa wadan hoore ma lawru koo nduye, koo suura tagdi koo ndiye haa asama malla dow lesdi malla nder ndiyam les lesdi.
- ⁹Taa sujidan di, taa teddin di, ngam min Jawmiraawo, Allah maada, mi yidaa a tokko dowanteedo feere sam. Mi hiitoto aybe wanybe yam haa bibbe mabbe, koo haa taaniraabe mabbe e jaatiraabe mabbe boo.
- ¹⁰Ammaa mi wadanan yidbe yam, dwtaniibe umrooje am mboodeenga haa gide ujineje.
- ¹¹Taa ewna innde Jawmiraawo, Allah maada meere. Ngam fakat Jawmiraawo hiitoto koo moy ewni innde muudum meere.
- ¹²Hakkilan nyannde siwtorde, sen nde bana min Jawmiraawo, Allah maada mi umri ma.
- ¹³Nder nyalde joweego kuuwata kuugal ma fuu.
- ¹⁴Ammaa nyalaade joweedidawre woni siwtorde ngam Jawmiraawo, Allah maada. Taa huuw kuugal koo ngale, koo an, koo biya gorko, koo biya debbo, koo maccudo ma, koo kordo ma, koo nagge ma, koo wamnde ma, koo dabbaaji ma fuu, koo kodo gondo nder wuro ma. Ngam maccudo ma e kordo ma ciwto bana ma.
- ¹⁵Siftor an boo a latino maccudo nder lesdi Misra. E min Jawmiraawo, Allah maada mi wurtini ma ton bee junngo am semmbidngo fortaango. Ngam man min Jawmiraawo, Allah maada mi umri ma a siwto nyalaade siwtorde.
- ¹⁶Teddin baaba ma e daada ma, bana min Jawmiraawo, Allah maada mi umri ma. Nden kam a heban hayru, balde ma njuutan nder lesdi ndi min Jawmiraawo, Allah maada ndokkanmaami.
- ¹⁷Taa mbar-hoore.
- ¹⁸Taa wad njeenu.
- ¹⁹Taa wujju.
- ²⁰Taa seeda fewre dow keeddidiraawo ma.
- ²¹Taa suuna debbo keeddidfa. Taa suuna saare keeddidfa, koo ngesa maako, koo maccudo maako, koo kordo maako, koo nagge maako, koo wamnde maako e koo dume ko keeddidfa mari fuu.
- ²²Kanjum woni bolle de Jawmiraawo wolwani jama'aare moodon fuu moobiinde dow hooseere bee sawtu cemmbidfo caka yiite e duule nyibbude. Nden o winndi de dow alluhaaje kaa'e didi, o hokki yam de."

Muusa hunndukoojo Allah

(Gurtaaki 20:18-21)

- ²³Nde on nani sawtu iwɗo nder nyibre, hooseere boo jammi, ardiibe le'i mon e ndotti'en moodon fuu baditi yam.
- ²⁴On mbi'i: Ndaa, Jawmiraawo, Allah meeden yi'ni min tedɗungal muudum e maɗngu mum, min nani sawtu maako caka yiite. Min ngi'i hannde, nedɗo yeedan koo to Allah wolwani dum.
- ²⁵Ammaa jonta, ngam dume yiite naawɗge nge'e wulata min haa min maaya, to min tokkitini nanugo sawtu Jawmiraawo, Allah meeden fahin, nden kam min maayan!
- ²⁶Ngam nedɗo moye meedi yeedugo baawo o nani Allah geeto wolwani mo nder yiite, bana minin hannde?
- ²⁷An Muusa, badita, nan ko Jawmiraawo, Allah meeden wi'ete fuu. Nden lornan min ko Jawmiraawo, Allah meeden wolwani ma fuu, minin boo min nanante, min dɔwtanto dum.
- ²⁸Jawmiraawo nani bolle moodon, nde on mbolwani yam: O wi'i yam: Mi nani ko yimbe ummaatoore mbi'i ma fuu, dum goonga.
- ²⁹Mi yidi berde mabbe tabita bana non, be kulammi foroy, be dɔwtano umrooje am fuu, ngam be keba hayru kambe e bikkoy mabbe haa foroy.
- ³⁰Yah, yeccu be be loro nder laymaaji mabbe.
- ³¹Ammaa an, wendu bee am haa do, haa mi wi'e umrooje e farillaaji e kiitaaji am fuu. Ekkitin dum yimbe, haa be dɔwtano dum nder lesdi ndi ndokkanmi be be mara.
- ³²“Ngam maajum kakkile, dɔwtane ko Jawmiraawo, Allah moodon umri on fuu. Taa cele laawol umrooje maako, koo haa nyaamo koo haa nano.
- ³³Tokke laawol umrooje de Jawmiraawo, Allah moodon umri on fuu ngam on ngeeda, on keba hayru, balde mon njuuta nder lesdi ndi maroton.”

Tooktaaki Tawreeta 6

Umroore mawnde

- ¹“Ndaa umrooje e farillaaji e kiitaaji fuu dum Jawmiraawo, Allah moodon umri yam ekkitingo on. Dɔwtane dum nder lesdi ndi on badake nastugo ngam maron dum.
- ²Kule Jawmiraawo, Allah moodon balde mon fuu, onon e danygol mon, kakkilane farillaaji maako fuu e umrooje maako fuu dum umranmi on, ngam haa balde mon njuuta ton.

³Nane dum, onon Isra'iila'en, kakkilane dum. Nden kam on keban hayru, on duudan masin nder lesdi keewndi kosam e njumri, bana Jawmiraawo, Allah kaakiraabe moodon wi'i on.

⁴Nan, ummaatoore Isra'iila, Jawmiraawo Allah meeden woni Jawmiraawo feere muudum.

⁵Yid Jawmiraawo, Allah maada bee bernde ma fuu, bee yonki ma fuu e bee semmbe ma fuu.

⁶Bolle de'e de umranmaami hannde, jab de nder bernde ma.

⁷Ekkitin de bikkoy ma, wolwu de koo a don joodi haa saare ma, koo a don yaha dow laawol, koo a don waalo, koo a don ummo.

⁸Habbu de bana alaama haa junngo ma, de laato bana maandorde haa tiinde ma.

⁹Winndu de dow ledde dardude haa dammude cuudi mon e dow pareeje berniwol moodon.”

Tokkaago Jawmiraawo bee goonga

¹⁰Saa'i Jawmiraawo, Allah moodon nastinta on haa lesdi ndi o hunani kaakiraabe mon Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu o hokkan on dum, on tawan ton berniiji mawdi booddi di on nyibaay

¹¹e cuudi maaji keewi kuuje boodde de on nastinaay ton e bulli di on ngasaay e gese inabooje e jaytunje de on njubaaki, on nyaaman haa on kaara,

¹²nden kam, ndeente! Taa on ngejjita Jawmiraawo mo wurtini on njeyaangu nder lesdi Misra.

¹³Kule Jawmiraawo, Allah moodon! Njaggane mo, kunore bee innde maako tan !

¹⁴Taa tokke labbi goddi, di ummaatooje taarotoode on ndewata.

¹⁵Ngam Jawmiraawo, Allah moodon gondo caka moodon, o Allah mo yidaa on tokko dowanteedo feere sam. Kakkile ngam taa on tikkina mo, nden o nattina on fuu diga lesdi.

¹⁶Taa poonde Jawmiraawo, Allah moodon, bana on poondirino mo haa Massa.

¹⁷Kakkilane umrooje Jawmiraawo, Allah moodon e seedamkuuji maako e farillaaji maako dum o umri on.

¹⁸Mbafe ko woodi, ko fottani Jawmiraawo. Nden kam on keban hayru, on maran lesdi mboondi ndi o hunani kaakiraabe moodon o hokkan on dum,

¹⁹on ndiiwan konne'en mon yeeso moodon fuu, bana Jawmiraawo wi'i on.

²⁰“Nder nyalde garande, bikkoy moodon y'aman on: Ngam dume Jawmiraawo, Allah meeden umri on seedamkuuji e farillaaji e kiitaaji di'i fuu?

²¹Nden njaabe koy: Min laatino maccube Firawna haa lesdi Misra, ammaa Jawmiraawo wurtini min lesdi Misra bee juŋngo mum semmbidŋgo.

²²Min ngi'i no Jawmiraawo waari alaamaaji e kaayeeŋi mawdi naawdi haa Misra, dow Firawna e saare mum fuu.

²³O wurtini min Misra haa o wadda min haa do, o hokka min lesdi ndi'i, bana o hunani kaakiraabe meeden.

²⁴Jawmiraawo, Allah meeden umri en en dowtano farillaaji di'i fuu, ngam en kula Jawmiraawo, Allah meeden. Nden kam o hokkan en hayru nyalde men fuu, o aynan ngeendam meeden, bana no ngonden hannde.

²⁵En laatoto adili'en yeeso Jawmiraawo, Allah meeden, to en kakkilani umrooje maako, to en dowtanake de bana no o umri en."

Tooktaaki Tawreeta 7

Isra'iila, ummaatoore nde Jawmiraawo Allah subɪ

(Gurtaaki 34:11-16)

¹"To Jawmiraawo, Allah moodon yahri on haa lesdi ndi maroton, o riiwan ummaatooje duudde de'e yeeso moodon: Heti'en e Girgasi'en e Amoori'en e Kanaani'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en. Ummaatooje joweefidi de'e, buri on duudeeŋga e semmbe.

²Jawmiraawo, Allah moodon hokkan on yimbe wonbe yeeso moodon be'e. On njaaloto be, on mbaran be, on nattinan be fuu. Taa kabbe alkawal bee mabbe, taa ende be.

³Taa esire bee mabbe, taa ndokke bibbe mabbe worbe bibbe mon rewbe, taa te'ane bibbe mon worbe bibbe mabbe rewbe boo.

⁴Ngam dum daaynan bibbe mon worbe e Jawmiraawo, haa be cujidana labbi goddi. Nden dum umminan tikkere Jawmiraawo saatunde dow moodon, o nattinan on law.

⁵Ndaa ko on mbadata yimbe be'e: Ngibbine kirsirde mabbe, puse kaa'e ciftinorde mabbe, ngibbine Aseraaji mabbe cenaadi, ngule labbi mabbe.

⁶Ngam onon on ummaatoore senaande ngam Jawmiraawo, Allah moodon mo subɪ on haa on laatano mo ummaatoore yidaande caka ummaatooje gonde nder duniyaaru fuu.

⁷Jawmiraawo yidi on, subɪ on, naa ngam on buri ummaatooje godde duudugo! Fakat on buri de fuu famdugo.

⁸Ngam Jawmiraawo yidi on, hebbini hunayeere nde o hunani kaakiraabe mon. O wurtini on bee juŋngo maako semmbidŋgo diga lesdi Misra, o rimdini on e njeyaangu diga juŋngo Firawna, laamiido Misra.

⁹Anndite, Jawmiraawo, Allah moodon woni Allah, o koolniido feere maako, o don jogi alkawal maako bee adilaaku ngam yidbe mo e downtantooɓe umrooje maako haa yotto gide ujineere.

¹⁰Ammaa o neebataa waataago wanybe mo. Fakat o halkan koo moy ganydo mo.

¹¹Ngam maajum kakkilane umrooje e farillaaji e kiitaaji dum umranmi on hannde. Downtane dum.”

Barkaaji dowaare

(Tooktaaki Tawreeta 28:1-14)

¹²“To on kakkilani kiitaaji di'i, to on dowlanake di bee goonga, nden kam Jawmiraawo, Allah moodon jogititto alkawal mum e mo'ere mum, bana o hunorani kaakiraabe moodon.

¹³O yidan on, o barkidfinan on haa on besdo duudugo, on keba bikkoy duudkoy. O barkidfinan yaamle mon haa on keba alkamaari e inaboojam e nebbam duuddam. O duddinan na'i mon e dammooji mon. On keban barkaaji di'i fuu nder lesdi ndi o hunani kaakiraabe moodon o hokkan on ndi.

¹⁴On barkidinteeɓe ko furi ummaatooje duniyaaru fuu. Dimaro malla sooya-ngorgaaku wonataa caka moodon e caka dabbaaji mon.

¹⁵Jawmiraawo daaynanan on nyawuji fuu. Nyawuji kalludi di anndudon haa Misra, o ukkanta on koo ngootu maaji. Ammaa o ukkan di fuu dow konne'en mon fuu.

¹⁶Nattine ummaatooje de Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on fuu. Taa njurmine de. Taa cujidane labbi maaje, ngam dum laatanto on tuuforgol.

¹⁷Taa nume: Yimbe be'e furi en duudugo, en mbaawataa riiwugo be.

¹⁸Taa kule be, ciftore ko Jawmiraawo, Allah moodon wadi Firawna e Misra'en fuu.

¹⁹Ciftore masiibooji naawdi e kaayeeɗi di ngi'don bee gite mon. Ciftore no Jawmiraawo rimdiniri on bee juŋgo mum fortaango, semmbidŋgo. Ummaatooje de kuloton jonta, o halkan de bana o halkiri Misra'en.

²⁰O ukkanan yimbe maaje jabatti sey to dadanbe, nyukkotooɓe yeeso moodon kalki.

²¹Taa kultore yeeso mabbe, ngam Jawmiraawo, Allah gondudo bee moodon, o Allah mawdo, kulniido.

²²Jawmiraawo, Allah moodon riiwan ummaatooje man sedda sedda yeeso moodon. On mbaawataa nattingo de law, ngam taa kuuje ladde duuda dow moodon.

²³Jawmiraawo, Allah moodon hokkan on ummaatooje yeeso mon de'e, o ukkanan de kulol e kultoreengol masin haa de natta fuu.

²⁴O hokkan on laamiibe maaje boo. On nattinan inde mabbe haa duniyaaru. Walaa koo gooto dartoto yeeso moodon, on nattinan be fuu.

²⁵Ngule suuraaji labbi mabbe. Taa cuune cardi e kanjeeri ngonndi haa labbi man, taa kooce ndi. To naa non, on nastan nder tuuforgol, ngam dum nyiddudum haa Jawmiraawo, Allah moodon.

²⁶Taa nastine labbi nyiddudi di'i nder cuudi mon, ngam taa nattere wonnde dow maaji wara dow moodon boo. Sey on nganya di, on ndaara di bana nyiddudi, ngam di karamdi."

Tooktaaki Tawreeta 8

Jawmiraawo elti Isra'iila'en nder ladde

¹"Kakkilane umrooje fuu de umranmi on hannde, dwtane de, ngam haa on ngeeda, on duuda, on nasta haa lesdi ndi Jawmiraawo hunani kaakiraabe moodon, on mara ndi.

²Ciftore laawol ngol Jawmiraawo, Allah moodon dwtari on dow muudum duubi cappande nayi nder ladde fuu, o leesni on ngam foondugo e laarugo ko woni nder berde moodon, ngam laarugo on dwtanto umrooje maako na malla on dwtantaako de?

³O leesni on, o nastini on nder weelo, nden o nyaamni on mannu ndu onon e baabiraabe moodon on meedaayno anndugo. Ngam bee maajum o anndiniri on: Neddo yeedirta bee nyaamdu tan, ammaa bee wolde nde Allah wolwi fuu.

⁴Duubi cappande nayi go fuu, limce mon kiidaay, kosde mon uppaay.

⁵Paame boodum no Jawmiraawo, Allah moodon yidi eltugo on bana baaba eltirta biyum.

⁶Ngam maajum dwtane umrooje Jawmiraawo, Allah moodon: Tokke laabi maako, kule mo.

⁷Ngam Jawmiraawo, Allah moodon don yahra on haa lesdi mboondi, marndi maaje e ceebooje e ndiyamji luggeenga bulandi nder waadiiji e dow kooseeje.

⁸Ndi heewi alkamaari e sa'iiruuri e inabooje e ibbe e rummaanooje e jaytunje e njumri.

⁹Lesdi marndi risku, weelo walaa ton, on cooyataa koo dume haa maari. Kaa'e lesdi man keewi njamndi baleeri, on ngasan njamndi mbodeeri nder kooseeje maari.

¹⁰On nyaaman, on kaaran, on ngettan Jawmiraawo, Allah moodon ngam lesdi mboondi ndi o hokki on.”

Taa ngejjite Allah

¹¹“Kakkile, ngam taa on ngejjita Jawmiraawo, Allah moodon! Taa acce dowtanaago umrooje maako e kiitaaji maako e farillaaji maako dum umranmi on hannde.

¹²To on nyaami, on kaari, on nyibi cuudi booddi, on njoodi ton,

¹³na'i e dammooji e cardi e kanjeeri e marle moodon fuu besdake,

¹⁴nden berde mon mawnito, on ngejjita Jawmiraawo, Allah moodon gurtindo on njeyaangu haa Misra.

¹⁵Kanjo dowi on nder ladde mawnde hulniinde nde bodde mbarooje e jahe ngoni e mum. Walaa ndiyam nder lesdi man, ammaa kanjo o ilni ndiyam diga tapaare saatunde, haa on njara.

¹⁶Kanjo nyaamni on mannu nder ladde man, nyaamdu ndu baabiraabe moodon anndaano, o leesni on, o foondi on ngam woonango on nder garandum.

¹⁷Taa nume on ndiskiri bee baawde e semmbe mon!

¹⁸Ciftore Jawmiraawo, Allah moodon, ngam kanjo riskini on bee hokkugo on semmbe. O wadi dum ngam alkawal ngal o habbi bee kaakiraabe moodon bee hunayeere haa wargo hannde.

¹⁹To on ngejjiti Jawmiraawo, Allah moodon, to on tokkake dowanteebe wodbe, on teddini be, on njagganake be, nden kam on kalkan fakat! Mi don seedo on dum hannde.

²⁰To on nananaay Jawmiraawo, Allah moodon, o nattinan on bana o nattinirta ummaatooje go yeeso moodon.”

Tooktaaki Tawreeta 9

Isra'iila'en luuti umrooje Allah nder ladde

¹“Nane, onon Isra'iila'en! Jonta on badake eeraago maayo Urdun ngam on nyaama maral ummaatooje burdude on duudeenga e semmbe. Berniiji mabbe mawdi, mahi maaji towdi haa njotti asama.

²Dum yimbe mawbe e juutbe, dum bibbe Anaki'en be anndudon. On nani wodbe mbi'i: Moy waawata dartanaago bibbe Anak?

³Annde jonta: Jawmiraawo, Allah moodon bee hoore mum aartan on eeraago, o don nanndi bee yiite wulanje. O do'an be yeeso moodon, haa on ndiwa be, on nattina be law, bana Jawmiraawo wi'i on.

- ⁴To Jawmiraawo, Allah moodon riiwi ummaatooje de'e yeeso moodon, taa nume o marni on lesdi ndi'i daliila adilaaku moodon. Naa non, ammaa o riiwan ummaatooje de'e yeeso moodon daliila halleende maaje.
- ⁵Naa ngam adilaaku e goongaaku berde moodon nastoton lesdi mabbe. Ammaa Jawmiraawo, Allah moodon jabtani be ndi ngam halleende mabbe e ngam o hebbina boo hunayeere nde o hunani kaakiraabe moodon Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu.
- ⁶Paame kadi, naa daliila adilaaku mon Jawmiraawo, Allah moodon marnataa on lesdi mboondi ndi'i. Onon on caata-ko'e'en.
- ⁷Taa ngejjite sam no on tikkiniri Jawmiraawo, Allah moodon nder ladde. Diga nyannde gurtaaki mon haa lesdi Misra, haa njottiidon nokkuure nde'e, on don tuurtani Jawmiraawo.
- ⁸Haa Horeb boo on toonyi Jawmiraawo, haa o tikkani on, o yidino nattingo on.
- ⁹Nde mi wa'ino hooseere ngam mi jaba alluhaaje kaa'e didi binndaade bolle alkawal ngal Jawmiraawo habbuno bee moodon, mi joodi dow hooseere nyalawmaaje cappande nayi e jemmaaje cappande nayi, mi nyaamaay koo dume, mi yaraay boo ndiyam.
- ¹⁰Nden Jawmiraawo hokki yam alluhaaje kaa'e didi. Allah bee hoore mum winndi bolle de o wi'no on dow hooseere caka yiite nyalaade nde on moobino les hooseere go fuu bee junngo maako.
- ¹¹Haa timmoode nyalawmaaje cappande nayi e jemmaaje cappande nayi go, Jawmiraawo hokki yam alluhaaje kaa'e didi binndaade bolle alkawal go.
- ¹²Nden Jawmiraawo wi'i yam: Umma jippa hooseere nde'e law, ngam ummaatoore ma nde ngurtinda lesdi Misra wonnake, law nde seli laawol ngol umrumi nde. Nde wadani hoore maare lawru bolinaandu.
- ¹³Jawmiraawo wi'i yam boo: Mi yi'i ummaatoore nde'e, hoore maare saati.
- ¹⁴Kadi accam jonta, haa mi nattina nde, mi majjina innde maare diga duniyaaru. Ammaa an, mi laatinte ummaatoore duudnde, marnde baawde burande nde'e.
- ¹⁵Mi wayliti, mi jippi hooseere. Alluhaaje kaa'e didi go don haa juude am. Yiite jammi hooseere.
- ¹⁶Mi yi'i on mbaadi hakke dow Jawmiraawo, Allah moodon, on mbaadani ko'e mon lawru gaggel bolinaangel, law on celi laawol ngol Jawmiraawo umri on.
- ¹⁷Mi hooci alluhaaje kaa'e go, mi sakkini de, mi fusi de yeeso moodon.
- ¹⁸Nden mi sujidi yeeso Jawmiraawo fahin nyalawmaaje cappande nayi e jemmaaje cappande nayi. Mi nyaamaay koo dume, mi yaraay boo ndiyam. Ngam on mbaadi hakke dow Jawmiraawo, on mbaadi ko halli yeeso Allah.

¹⁹Mi hulino tikkere Jawmiraawo saatunde dow moodon ngam nattingo on. Ammaa o jabi tornde am ngam moodon fahin.

²⁰O tikkanino Haruna boo duuddum, o yidino mbarugo mo. Ammaa mi tori boo duuddum ngam Haruna saa'i man.

²¹Mi hoo'i gaggel ngel mbaddon haa nastini on nder hakke, mi wuli ngel. Nden mi fusi ngel, mi nami ngel haa diggi, mi rufi dodde man nder maayel ilooyel diga hooseere.

²²Kadiboo on tikkini Jawmiraawo, Allah moodon haa Tabe'era e Massa e Kibiro-Hattaawa.

²³Nde Jawmiraawo neli on diga Kaades-Barne'a, o umri on on njaha on kooca lesdi ndi o hokki on, maron. On tuurtani mo, on nuddinaay mo, on dwtanaaki umroore maako.

²⁴Diga Jawmiraawo anndi on, on don tuurtana mo.

²⁵Mi sujidi yeeso Jawmiraawo nyalawmaaje cappande nayi e jemmaaje cappande nayi ngam Jawmiraawo wi'no o nattinan on go.

²⁶Mi tori Jawmiraawo, mi wi'i mo: Yaa Allah Jawmiraawo, taa natin ummaatoore ma nde marda, yimbe be kismuda bee baawde ma mawde, be ngurtinda lesdi Misra bee junngo ma semmbidngo.

²⁷Siftor jaggiibe ma: Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu, taa laar caatal ummaatoore nde'e e halleende maare e hakke maare.

²⁸To naa non, yimbe lesdi ndi min ngurti haa muudum mbi'an: Jawmiraawo waawaay yahrugo be nder lesdi ndi o iinani be. O wanyi be, ngam maajum o wurtini be, o yahri be nder ladde ngam o mbara be ton.

²⁹Ammam kambe ngoni ummaatoore ma, maral ma, be ngurtinda lesdi Misra bee baawde ma mawde e junngo ma fortaango."

Tooktaaki Tawreeta 10

Alluhaaje kaa'e didabe

(Gurtaaki 34:1-10)

¹"Saa'i man Jawmiraawo wi'i yam: Sehu alluhaaje kaa'e didi bana aartude go. Wad boo sundukru leggal ngam a nastina de nder maaru, nden wa'a haa am dow hooseere.

²Mi winndan dow alluhaaje man bolle gonnoode dow alluhaaje aartude de pusda go. Nden a wallina de nder sundukru.

³Mi wadi sundukru ndu ledde gaware, mi sehi alluhaaje kaa'e didi bana aartude go. Nden mi wa'i hooseere bee alluhaaje didi man haa junngo am.

⁴Jawmiraawo winndi dow maaje bolle de o winnduno, umrooje maako sappo de o umri on saa'i o wangani on dow hooseere caka yiite, nyannde nde on moobino les hooseere go. Nden Jawmiraawo hokki yam alluhaaje man,

⁵min boo mi lorti, mi jippi hooseere. Mi wallini alluhaaje de'e nder sundukru ndu mbaɗmi, bana Jawmiraawo umruno yam."

⁶Isra'iila'en ummi diga Bulli-yimbe-Ya'akan, njehi Mosera. Ton Haruna maayi, be uwi mo ton. Biyiiko Eli'azaaru laati limanjo mbattudi maako.

⁷Diga ton be njehi Gudegoda, diga Gudegoda be njehi Yotobata, lesdi marndi maaje ndiyam.

⁸Saa'i Isra'iila'en don haa hooseere go, Jawmiraawo subi lenyol Lewi'en ngam be ndoondo sundukru alkawal Jawmiraawo, be ndaro yeeso maako be kuuwana mo kuugal limanku, be mbarkidina yimbe bee innde maako. Be don mbaɗa dum haa wargo hannde.

⁹Ngam maajum lenyol Lewi hebaay gedal lesdi bana le'i godɗi kebri dum. Ngol hebi kuugal limanku ngam Jawmiraawo, Allah moodon bana o wi'runo ngol.

¹⁰"Min mi fabbi dow hooseere go nyalawmaaje cappande nayi e jemmaaje cappande nayi bana naane. Jawmiraawo jabi tornde am fahin, o acci anniya nattingo on.

¹¹Nden Jawmiraawo wi'i yam: Umma, lorta dow yimbe ummaatoore haa be njaha be kooca lesdi ndi kunaniimi kaakiraabe mabbe mi hokkan be ndi."

Ko Allah reenata haa moodon

¹²"Jonta kam, onon Isra'iila'en, dume Jawmiraawo, Allah moodon ɗabbata haa moodon? Ndaa ko o reenata: On kula mo, on tokko laabi maako, on ngida mo, on njaggana mo bee berde mon e yonkiiji moodon fuu,

¹³on dɔwtano umrooje maako e farillaaji maako dum umranmi on hannde. To on mbaɗi dum, on keban hayru.

¹⁴Ndaa, Jawmiraawo, Allah moodon mari asamanji, koo burɗi towugo boo. Lesdi e ko woni dow maari fuu, kanke jeyi.

¹⁵Ammaa sey kaakiraabe moodon tan Jawmiraawo yidi. O subi danygol mabbe, waato onon, nder ummaatooje fuu bana ko laati hannde.

¹⁶Ngam maajum dɔwtane Jawmiraawo bee bernde woore, acce saatingo ko'e moodon fahin.

¹⁷Ngam Jawmiraawo, Allah moodon o Allah burɗo dɔwanteebe fuu, o Jawmiraawo jawmiraabe. O Allah mawɗo, baawɗo, kuleteɗo. O senndindirtaa yimbe, o jabataa ngeenaari zamba.

¹⁸O don wadana atiime'en e rewbe yurumbe kiita ngoonduka. O yidi jananbe wondube bee moodon, o hokkan be nyaamdu e limce.

¹⁹Ngide jananbe, ngam onon boo on latinoobe hodge haa lesdi Misra.

²⁰Kule Jawmiraawo, Allah moodon, njaggane mo feere maako. Dakkotire bee maako, kunore bee innde maako tan.

²¹Manjte mo ngam o Allah moodon. On ngi'i bee gite mon kuude maako mawde kulniide de o huuwani on.

²²Wakkati kaakiraabe moodon njehi haa Misra, limgal mabbe wadi cappande njoweedido. Jonta boo Jawmiraawo, Allah moodon duddini on bana koode asama."

Tooktaaki Tawreeta 11

Manngu Jawmiraawo

¹"Ngide Jawmiraawo, Allah moodon, dwtane seedamkuuji maako e farillaaji maako e umrooje maako nde weeti fuu.

²Paame hannde ko Jawmiraawo ekkitini on. Bikkoy moodon anndaa dum, ngi'aay dum. Ammaa onon on ekkiti dum, on ngi'i manngu maako e junngo maako semmbidngo fortaango.

³On ngi'i kaayefiiji maako di o wadi nder lesdi Misra e dow Firawna, laamiido Misra e lesdi muudum fuu.

⁴On ngi'i no Jawmiraawo nattiniri jama'aare konu Misra'en fuu, hawtaade bee pucci mabbe e mootaji pucci mabbe, no o wartiri ndiyamji maayo Maliya dow mabbe, saa'i be don tokko on, o halki be haa foroy.

⁵On anndi ko o wadani on nder ladde haa on njotti nokkuure nde'e.

⁶Ciftore ko o wadi bee Datan e Abiram, bibbe Eliyabu be lenyol Ruben. Lesdi mabbi hunnduko mum, modi be caka Isra'iila'en, kambe e yimbe ci'e mabbe e cuudi mabbe e dabbaaji mabbe fuu.

⁷Gite mon ngi'i kuude Jawmiraawo mawde de'e fuu."

Barkaaji Jawmiraawo nder lesdi mboondi

⁸"Ngam man dwtane umrooje de umranmi on hannde fuu. Nden kam on cemmbidan, on nastan lesdi ndi njahoton marugo ndi.

⁹Ngam haa balde moodon njuuta nder lesdi ndi Jawmiraawo huni hokkugo kaakiraabe mon, kambe e danygol mabbe. Dum lesdi keewndi kosam e njumri.

¹⁰Ngam lesdi ndi njahoton marugo dum, nanndaay bee lesdi Misra ndi ngurtidon e muudum. Haa Misra, to on aawi gese mon, doole on njarna de bee naawdum bana jarne haako.

- ¹¹Ammaa lesdi ndi njahoton marugo dum, ndi woodi kooseeje e waadiiji, iyeele don coofna ndi boodum.
- ¹²Jawmiraawo, Allah moodon don hakkilana ndi, gite maako don kakkilana ndi tum diga fuddoode hitaande haa timmoode maare.
- ¹³To on dwtanake umrooje de umranmi on hannde, ngam yidugo Jawmiraawo, Allah moodon e njagganaago mo bee berde mon e yonkiiji moodon fuu,
- ¹⁴nden kam o tobnan iyeende dow lesdi mon nder wakkati maajum, iyeele arane e iyeele ragareeje fuu, haa on keba alkamaari e inaboojam e nebbam.
- ¹⁵Mi hokkan on boo hudo ngam dabbaaji mon. Onon boo on nyaaman, on kaaran.
- ¹⁶Ndeente, taa goddo esta on on loro, on acca Jawmiraawo, on tokko dowanteebe wodbe, on cujidana be.
- ¹⁷To on mbaɗi irin du'um, tikkere Jawmiraawo saatan dow moodon. O hadan asama tobnugo iyeende. Lesdi yooran, walaa ko fudata. Onon boo on maayan law nder lesdi mboondi ndi Jawmiraawo hokkata on.
- ¹⁸Njoge umrooje de'e nder berde moodon e hakkiilooji mon. Kabbe de haa juude mon bana alaama, de laato bana maandorde haa tiide moodon.
- ¹⁹Ekkatine de bikkoy moodon, mbolwe de saa'i on don njoodi haa saare, koo on don njaha dow laawol, koo on don mbaalo, koo on don ummo.
- ²⁰Mbinnde de dow ledde dardude haa dammude cuudi mon e dow pareeje berniwol moodon.
- ²¹Nden kam balde mon e balde bikkoy moodon njuutan nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hunani kaakiraabe moodon o hokkan be ndi. Bana asama tabitiri haa dow duniyaaru, onon boo on tabitan nder lesdi mon.
- ²²Fakat, to on kakkilani umrooje de umranmi on de'e fuu, to on dwtanake de bee yidugo Jawmiraawo, Allah moodon, bee tokkaago laabi maako e bee dakkotirgo bee maako,
- ²³nden kam Jawmiraawo riiwan ummaatooje go fuu yeeso moodon. On nyaaman lesdi ummaatooje burdude on duudeenga e semmbe.
- ²⁴Lesdi ndi kosde moodon njaabata fuu, on maran ndi, diga ladde fombina haa yotto hooseere Libanon haa woyla, diga maayo Efratis haa fuunaange haa yotto Mbeela haa hiirnaange.
- ²⁵Walaa mo dartoto yeeso moodon. Jawmiraawo, Allah moodon wadan kultoreengol dow yimbe lesdi man fuu haa be kula on, bana o wi'i on.
- ²⁶Ndaa mi don jo'ina hannde yeeso moodon barka e naaloore. Cube!

²⁷Barka laatanto on, to on dɔwtanake umrooje Jawmiraawo Allah de umranmi on hannde.

²⁸Ammaa naaloore laatanto on, to on dɔwtanaaki umrooje Jawmiraawo, Allah moodon de'e, to on celi laawol ngol umranmi on hannde, ngam on tokko dɔwanteebe jananbe.

²⁹Jawmiraawo, Allah moodon yottinan on nder lesdi ndi njahoton maroygo dɔm. To on njottake ton, sey on ngooyna barka haa hooseere Gerisiima, naaloore boo haa hooseere Ebal.

³⁰Kooseeje dɔdɔ de'e dɔn haa hiirnaange maayo Urdun, nder lesdi Kanaani'en joodiibe nder lesdi leesndi. De dɔn haa laawol yahugo hiirnaange, badiidum bee ledde mawde bi'eteede More, daayaaki bee wuro Gilgal.

³¹On badake eeraago Urdun ngam on nasta lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on. On maran ndi, on njoodoto ton.

³²Kakkile haa on dɔwtano farillaaji e kiitaaji fuu di umranmi on hannde.”

Tooktaaki Tawreeta 12

Nokkuure woore ngam cujidanki Allah

¹Ndaa di'i ngoni farillaaji e kiitaaji fuu di on kakkilanta, di on dɔwtanto fodde balde moodon nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah kaakiraabe moodon hokkata on fuu, ngam maron dɔm.

²“Nder lesdi man, yimbe ummaatooje de ndiiwoton, dɔn cujidana dɔwanteebe muudum'en dow kooseeje towde, les ledde kecce boo. Sey on kalka nokkuuje de'e fuu!

³Ngibbine kirsirde mabbe, puse kaa'e ciftinorde mabbe. Ngule danrange mabbe cenaade, pe'e labbi mabbe, nattine inde maaji e nokkuuje man.

⁴Taa kuuwane Jawmiraawo, Allah moodon bana ummaatooje de'e kuuwranta labbi mabbe.

⁵Jawmiraawo suban nokkuure woore caka le'i mon fuu ngam o tabitina innde maako ton. Haa nokkuure man tan njahoton sujidango mo.

⁶Haa ton on lii'anto mo guleteedi mon e kirseteedi mon e zakkaaji mon e dokke mon ittaade e dokke de on togani Jawmiraawo e dokke mon caahiide e afi dabbaaji mon mawdi e afi dammooji moodon.

⁷Sey on nyaama ton yeeso Jawmiraawo, Allah moodon, onon e yimbe ci'e moodon, on ceyora nafuuda kuude mon, ngam Jawmiraawo barkidini on.

⁸Yeeso do, on mbadataa bana mbadeten jonta, koo moy dɔn wada ko fottani dɔm.

- ⁹Ngam on njottaaki haa pallel siwtaare tawon, on maraay lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on tawon.
- ¹⁰Ammaa to on eerake maayo Urdun, on njoodoto haa lesdi ndi Jawmiraawo marnata on, o hokkan on siwtaare, konne'en taariibe on fuu billataa on fahin, on njoodoto nder jam.
- ¹¹Jawmiraawo, Allah moodon suban nokkuure joonde ngam innde mum wona ton. Haa ton on lii'anto mo ko umrumi on fuu: Guleteedi mon e kirseteedi mon e zakkaaji moodon e dokke mon ittaade e dokke cubaade de on togani Jawmiraawo fuu.
- ¹²Ceye ton yeeso Jawmiraawo, Allah moodon, onon e bikkoy mon worbe e rewbe e maccube mon e horbe mon e Lewi'en joodiibe nder gure mon, ngam Lewi'en marataa lesdi caka moodon.
- ¹³Ndeente, taa on lii'o kirseteedi mon haa on ngidi fuu.
- ¹⁴Lii'e di haa nokkuure nde Jawmiraawo subata nder berniwol le'i mon gootol. Haa ton on lii'anto mo guleteedi mon, on mbaɗan ko umrumi on fuu.
- ¹⁵Ammaa on nduɗanaama hirsugo e nyaamugo dabbaaji mon nder gure moodon fuu, bana berde mon ngidi, deydey ko Jawmiraawo, Allah moodon hokki on. Koo moy moodon, cenaado e mo senaaka, nyaama kusel maaji, bana nyaamroton lelji e jabaaje.
- ¹⁶Ammaa taa on nyaama y'iyy'am maaji. Sey on ndufa dam haa lesdi bana ndiyam.
- ¹⁷Haa nokkuuje joole nder berniiji moodon, taa on nyaama zakka alkamaari mon e inaboojam mon e nebbam mon e afi dabbaaji mon mawdi e dammooji mon e dokke mon de on togani Jawmiraawo e dokke caahiide ngam seyo moodon e dokke ittaade.
- ¹⁸Kuuje de'e fuu, sey on nyaama de yeeso Jawmiraawo haa nokkuure nde o subata dum. Ton nyaamoton de, onon e bikkoy mon e maccube mon e horbe mon e Lewi'en joodiibe nder gure mon. Ceyore nafuuda kuude mon yeeso Jawmiraawo, Allah mon.
- ¹⁹Ndeente, taa acce humtango Lewi'en haaje saa'i on nguurata nder lesdi mon fuu.
- ²⁰To Jawmiraawo, Allah moodon yaajinani on lesdi bana o wolwani on, to suuno kusel naŋgi on, on nyaama bana on ngidi fuu.
- ²¹To nokkuure nde Jawmiraawo Allah subi ngam tabitingo innde muudum ton daayi bee moodon, nden kam on kirsan dabbaaji mon mawdi e dammooji mon di Jawmiraawo hokki on, on nyaama haa ci'e nder berniiji moodon bana ngiddon fuu, bana umrumi on.

²²Koo moy moodon, cenaado e mo senaaka, nyaama kusel man bana nyaamroton lelji e jabaaje.

²³Ammaa tabite, taa on nyaama y'iyy'am, ngam y'iyy'am woni yonki, taa on nyaama yonki hawtaade bee kusel.

²⁴Taa nyaame y'iyy'am, ndufe dam haa lesdi bana ndiyam.

²⁵To on nyaamaay dam, nden kam onon e bikkoy mon on keban hayru, ngam on mbaɗi ko fottani Jawmiraawo.

²⁶Ammaa dokke mon cenaade e dokke de on togani Jawmiraawo, njahre de haa nokkuure nde Jawmiraawo subata.

²⁷Lii'e ton guleteedi mon dow hirsirde Jawmiraawo, Allah moodon, ndufe y'iyy'am kirsiteedi mon godɗi haa hirsirde Jawmiraawo Allah mon, nden nyaame kusel maaji kam.

²⁸Kakkilane bolle de umrumi on fuu. Downtane de. Nden kam onon e bikkoy mon on keban hayru haa foroy, ngam on mbaɗan ko fotti, ko woodi yeeso Jawmiraawo, Allah moodon."

Kadki sujidango labbi

²⁹"To on don nasta lesdi, Jawmiraawo, Allah moodon nattinan yimbe ummaatooje wonbe ton. On ndiiwan be, on njoodoto nder lesdi mabbe.

³⁰Baawo maajum ndeente, taa on tokko al'aadaaji labbi mabbe, dum laatanto on tuuforgol. Taa yame haala dowanteebe mabbe malla no be teddinirta be, haa on teddina be kal-kal.

³¹Cujidane Jawmiraawo, Allah moodon, ammaa naa bana kambe be cujidirani labbi mabbe. Ko be kuuwani labbi mabbe, dum nyiddudum haa Jawmiraawo, o don wanya dum. Be lii'ani di koo bikkoy mabbe worbe e rewbe boo nguleteekoy dow kirsirde mabbe."

Tooktaaki Tawreeta 13

¹Kakkilane ko mi umri on fuu, downtane dum. Taa besde koo dume, taa uste koo dume haa maajum boo.

²To godɗo bi'anando hoore mum annabiiɗo malla koyɗoowo koyɗi ummi caka moodon, wi'i o tammi hollugo on alaama malla kaayeeɗi,

³to alaama malla kaayeeɗi man laatake bana o wi'no on, to o wi'i on: Tokken dowanteebe jananbe, en ndewa be,

⁴taa nane bolle annabiiɗo malla koyɗoowo oo, ngam Jawmiraawo, Allah moodon foondan on ngam laarugo to on ngiɗi Jawmiraawo, Allah moodon bee berde mon e yonkiiɗi moodon fuu.

- ⁵Tokke Jawmiraawo, Allah moodon, kule mo kan̄ko tan! Kakkilane umrooje maako, nane ko o wi'ata on, njaggane mo, ɗakkotire bee maako!
- ⁶Annabiijo malla koyɗoowo oo, waazini on tuurtol dow Jawmiraawo, Allah moodon mo wurtini on lesdi Misra e rimɗini on diga jeyaangu. Mbare mo, ngam o kalludo, o yidfi selnugo on diga laawol ngol Jawmiraawo umri on tokkaago. Bana nii ittirtan halleende caka moodon.
- ⁷To deerɗiraawo ma, bii daada ma malla biya gorko malla biya debbo malla debbo ma gidaaɗo malla soobaajo ma mo ngidɗaa bana hoore ma, wi'ete bee sirri: Ndillen haa en ndewa ɗowanteebe wodɓe ɓe a anndaa, kaakiraabe ma boo anndaa ɓe,
- ⁸ɓe ɗowanteebe ummaatooje taariide ma, badiide malla daayiide haa duniyaaru fuu,
- ⁹taa yerda, taa nanan mo sam! Taa endu mo, taa yurmin mo, taa faddu mo boo.
- ¹⁰Sey mbara mo! An aartu fidugo mo bee kaa'e, nden ummaatoore fuu fiɗa mo.
- ¹¹Fid mo bee kaa'e haa o maaya, ngam o ɗabɓi daaynugo ma bee Jawmiraawo, Allah ma mo wurtini ma lesdi Misra e rimɗini ma diga njeyaangu Misra.
- ¹²Bana nii Isra'iila'en fuu nanan habaru man, ɓe kulan, ngam taa halleende bana nde'e meeta laataago caka moodon.
- ¹³Malla teema on nanan nder berniwol gootol caka berniiji ɗi Jawmiraawo, Allah hokkata on ngam njoodon nder maajum,
- ¹⁴wodɓe meere'en nder ummaatoore mon esti yimbe wuro mabbe rewugo ɗowanteebe ɓe on anndaa.
- ¹⁵Tefe, linye haala man boodɗum, yame seedoobe. To on tawi haala ka'a ka goonga, to huunde nyiddunde nde'e laatake caka moodon fakat,
- ¹⁶doole on mbara yimbe berniwol man fuu bee kaafahi, on nattina ɓe, kambe e ko woni nder maagol e dabbaaji mabbe fuu.
- ¹⁷Moofte kebal konu gonɗgal ton fuu, mbaage ngal haa babal caka berniwol. Nden ngule berniwol e ko kebal konu nder maagol fuu bee yiite, ɗum laato nguleteenga ngam Jawmiraawo, Allah moodon. Berniwol man laato winnde haa abada, taa godɗo nyibta ngol fahin.
- ¹⁸Taa godɗum e kuuje karamɗe lotta haa juude mon, ngam haa tikkere Jawmiraawo saatunde feewta, o endu on, o hinno on, o ɗuddinan on bana o hunani kaakiraabe moodon.
- ¹⁹Ammaa sey on nana koɗngol Jawmiraawo, Allah moodon, on ɗowntano umrooje maako fuu ɗe umranmi on hannde, on mbaɗa ko fottanta Jawmiraawo, Allah moodon.

Tooktaaki Tawreeta 14

Bojji ngam maaydo

¹“Onon on bikkoy Jawmiraawo, Allah moodon. To on don mboya maaydo, taa yare balli mon, taa laɓe gaasa tiide moodon boo.

²Ngam onon, on ummaatoore senaande ngam Jawmiraawo, Allah moodon. Jawmiraawo subɓi on nder ummaatooje duniyaaru fuu ngam on laato ummaatoore maako yidaande.”

Dabbaaji dagiidi e dabbaaji karminaadi

(Farillaaji Lewi'en 11:1-47)

³“Taa nyaame ko harmi fuu.

⁴Ndaa dabbaaji di nyaamoton: Na'i, baali, be'i,

⁵amfurde, lelji, baali ladde, be'i kooseje, bani, jabaaje e kooba,

⁶dabbaaji mardɓi kolongi ceekaadi, lornandi waacere boo.

⁷Ammaa taa nyaame dabbaaji mardɓi kolongi ceekaadi tan malla lornandi waacere tan. Bana geeloodi e boji e jama-gudde. Di karmi ngam moodon, ngam di lornan waacere, ammaa di ngalaa kolongi ceekaadi.

⁸Taa nyaame gaduuji. Di karmi ngam moodon, ngam di mari kolongi ceekaadi, ammaa di lornataa waacere. Taa nyaame dabbaaji di'i, taa meeme nyawmande maaji boo.

⁹Ndaa ko nyaamoton caka kuuje gonde nder ndiyam fuu: Ko mari dongol e ko mari kobe fuu.

¹⁰Ammaa kuuje ndiyam godde fuu de ngalaa dongol malla kobe, de nyaamataake. De karmi ngam moodon.

¹¹On nyaama colli dagiidi fuu.

¹²Ammaa ndaa colli di kaanaay on nyaama:

¹³Dutal e ko nanndi bee maagal fuu,

¹⁴ciilal, maafiire, jigaawal manngal e pamaral,

¹⁵leekuwal e ko nanndi bee maagal fuu,

¹⁶ndawu, sonndu mbeela raneeru, ngaasiyoowal,

¹⁷duujiire, cooduwal, lamnjatal, nanngowal liddi,

¹⁸njoofe-be'iiru non boo wilwildu.

¹⁹Taa nyaame koowoowe mardɓe bileeji koo koye, ngam de karminaade.

²⁰Ammaa on nyaama colli dagiidi fuu.

²¹Taa nyaame caadŋgu. Ndokke dŋm jananbe wondube bee moodon, be nyaama dŋm malla coorre dŋm jananbe feere. Ammaa onon on ummaatoore senaande ngam Jawmiraawo, Allah moodon. Taa ndefe jawgel nder kosam daada maagel.”

Umroore dow zakka

²²Itte zakka, yebre woore nder sappo haa y'aamle gese mon hitaande fuu.

²³Nden njehe haa nokkuure nde Jawmiraawo, Allah moodon subata ngam innde muudum wona ton. Nyaame yeeso Jawmiraawo ton zakka alkamaari mon e inaboojam mon e nebbam mon e afi dabbaaji mon mawdi e afi dammooji moodon. Bana nii on ekkitoro hulugo Jawmiraawo, Allah mon foroy.

²⁴To on mbaawaay yahrugo zakka kuuje de Jawmiraawo barkidini on bee muudum'en, ngam daayaare laawol bee nokkuure nde Allah subi ngam innde muudum wona ton,

²⁵nden kam coorre kuuje man, koo'e ceede coggu man, njahde bee man haa suudu Jawmiraawo moodon.

²⁶Coode bee ceede man ko berde mon ngidi fuu, dabbaaji mawdi e dammooji e inaboojam e nguykinoojam. Nden nyaame ton, ceye yeeso Jawmiraawo, Allah moodon, onon e yimbe ci'e mon.

²⁷Ammaa taa dawwe Lewi'en wonbe nder berniji mon, ngam be maraay lesdi caka moodon.

²⁸Haa timmoode hitaande tatabre, ngadde zakka kuuje fuu de keboton hitaande man, moobte dŋm nder berniji mon.

²⁹Lewi'en ngaran kooca gedal muudum'en, ngam be marataa gese caka moodon. Luttudum boo dŋm laatano hodbe e atiime'en e rewbe yurumbe wonbe nder berniji mon. Be fuu be keba, be nyaama, be kaara, ngam haa Jawmiraawo, Allah moodon barkidina kuugal juude moodon fuu.

Tooktaaki Tawreeta 15

Hitaande dimdinki

¹Haa timmoode duubi joweedi fuu, on njaafana hoo'ube nyamaale haa moodon.

²Ndaa nii mbaaroton hitaande man: Koo moy tokkiido Isra'iilaajo keeddidŋm nyamaande fuu, sey o yaafano mo nde, taa o doola keeddidŋm e deerdŋm yobugo ngam Jawmiraawo bee hoore mum umri wooynaandu dimdinki ki'i.

³On njaawnan jananno haa o hokkita on nyamaande, ammaa keeddidŋraawo mon e deerdiraawo mon, njaafane be.

⁴Jawmiraawo, Allah moodon barkidinan on nder lesdi ndi o marnata on. Talakaajo laatataako caka moodon,

⁵to on nanani Jawmiraawo, Allah moodon, to on kakkilani umrooje fuu de umranmi on hannde, to on dɔwtani de.

⁶Ngam Jawmiraawo, Allah moodon barkidini on bana o wi'i. On ndokkan ummaatooje duudde nyamaale, ammaa onon on dabbataa nyamaale. On laamanto ummaatooje duudde, ammaa walaa ummaatoore laamanto on.

⁷To Isra'iilaajo talkidi haa berniwol koo ngole nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, taa caatine ko'e mon, taa tamnde juude mon yeeso Isra'iilaajo deerdiraawo moodon.

⁸Ammam mbeedane mo juude mon, ndokke mo nyamaande deydey haaje maako.

⁹Kakkilane ko'e moodon, taa numooji meereji ummo nder berde mon, on mbi'a: Aa'a, hitaande joweedi dawre badake, dum hitaande dimdinki. To on calake hokkugo deerdiraawo mon talakaajo nyamaande, o wulloto on yeeso Jawmiraawo, dum laatoto hakke dow moodon.

¹⁰Ndokke mo bee bernde saahiinde, naa mettunde. Ngam daliila maajum Jawmiraawo, Allah moodon barkidinan kuude de kuuwoton fuu.

¹¹Talaka'en njinnataa nder lesdi mon. Ngam maajum umranmi on: Ndokke deerdiraabe mon laafube e talaka'en nder lesdi mon bee caahaaki.

Ko goddo huuwanta jeyaabe mum

(Gurtaaki 21:1-11)

¹²To Isra'iilaajo, gorko malla debbo, soorri ma hoore mum, sey o huuwane duubi joweego. Nder nduubu njoweedi dabru sey a yoofta mo o dilla o dimo.

¹³Saa'i njooftata mo o dilla, taa o wurto junngo meere.

¹⁴Hoo'an mo duuddum haa dammooji ma e alkamaari ma e inaboojam ma, haa ko kebruda bee barka Jawmiraawo, Allah maada fuu, ndokka mo dum caahu.

¹⁵Ciftore, onon boo, naane on latino maccube nder lesdi Misra, ammaa Jawmiraawo, Allah moodon rimdini on. Ngam maajum umrumi on umroore nde'e hannde.

¹⁶“Ammam to maccudo ma yidaa dillugo, ngam o yidi ma, an e saare ma, ngam o joododi bee maada jam,

¹⁷nden kam hoo'u tufirdum, tuf nofru maako haa dammugal saare ma. Bana non o laatorto maccudo ma haa foroy. Wadan kordo ma boo bana non.

¹⁸Taa mimsita yooftugo jeyaado ma, ngam o huuwani ma duubi joweego. Saman maajum fotan bee ngeenaari huuwoobe dido. To a huuwi bana non, Jawmiraawo, Allah maada barkidinan kuude ma fuu.”

Afi dabbaaji

¹⁹“Afi gordi haa dabbaaji mon e dammooji mon fuu on lii'ano di Jawmiraawo, Allah moodon. Taa kuuwe kuugal koo ngale bee afi na'i mon, taa ta'e gaasa afi dammooji mon boo.

²⁰Nde hitaande yaalti fuu, onon e yimbe ci'e mon, nyaame di yeeso Jawmiraawo, Allah moodon haa nokkuure nde o subata.

²¹Ammaa to aybe don haa maaji, di lay'an malla bumdi, to aybewol manngol koo ngole don haa maaji, taa lii'ane di Jawmiraawo, Allah moodon.

²²Nyaame di haa saare. Koo moy moodon nyaama di, cenaado bee mo senaaki, bana nyaamroton lelji e jabaaje.

²³Ammaa taa nyaame y'iyyam maaji, sey on ndufa dam haa lesdi bana ndiyam.”

Tooktaaki Tawreeta 16

Juulde Paska

(Gurtaaki 12:1-20)

¹“Kakkilane lewru wi'eteendu Abiiba, on mbaɗana Jawmiraawo, Allah moodon juulde Paska. Ngam nder lewru Abiiba o wurtini on nder jemma diga lesdi Misra.

²Njehe haa nokkuure nde o subata ngam innde maako wona ton. Kirse ton gootel dabbaaji mon mawdi malla dammooji mon, dum laato nyaamdu Paska ngam on teddina Jawmiraawo, Allah moodon.

³Taa nyaamde dum bee tamseeje ufnaade. Nyalde joweediɗi nyaame tamseeje de ufnaaka ngam on ngurti Misra bee jaawal. Tamseeje de'e ciftinoran on billaare mon, ngam taa on ngejjita nyalaade gurtaaki mon lesdi Misra, balde ngeendam moodon fuu.

⁴Taa ufnirdum tawe nder lesdi mon nyalde joweediɗi de'e. Kusel dabbaaji di kirsoton nyannde arannde bee kiikiide, taa lutta haa jaɗngo fajiri.

⁵Taa kirse ndabbaawa Paska nder berniji di Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on.

⁶Taa kirse nga, sey haa nokkuure nde o subata ngam innde maako wona ton. Kirse nga saa'i naange don muta, waato saa'i gurtaaki mon Misra.

⁷Ndefe kusel maaga, nyaame ngel ton haa nokkuure nde Jawmiraawo, Allah moodon subata. Jaɗngo maajum on ummo, on loro haa ci'e mon.

⁸Nyalde joweego nyaamoton tamseeje de ufnaaka. Ammaa nyannde joweediɗawre mbaɗe moobtorde juulde ngam on cujidana Jawmiraawo, Allah moodon, taa kuuwe kuugal koo ngale.”

Juulde yaamle aartude

(Gurtaaki 34:2; Farillaaji Lewi'en 23:15-21)

⁹“To on puɗɗi wa'ugo alkamaari, lime asaweeje joweediɗi.

¹⁰Nden mbaɗane Jawmiraawo, Allah moodon juulde yaamle aartude. Ngaddane mo dokke caahiide fodde no Jawmiraawo, Allah moodon barkidiniri on.

¹¹Ceye yeeso maako, onon bee bikkoy moodon worbe e rewbe e jeyaabe mon e Lewi'en wonbe nder berniji mon e hodbe e atiime'en e rewbe yurumbe caka moodon. Mbaɗe dum haa nokkuure nde Jawmiraawo, Allah moodon subata ngam innde muudum wona ton.

¹²Ciftore, naane on laatino maccube haa lesdi Misra. Kakkilane farillaaji di'i, dɔwtane di."

Juulde bukkaaji

(Farillaaji Lewi'en 23:33-43)

¹³"To on timmini fiyugo alkamaari e biɗɗugo inabooje, mbaɗe juulde bukkaaji nyalde joweediɗi.

¹⁴Ceye wakkati juulde nde'e, onon bee bikkoy moodon e jeyaabe mon e Lewi'en e hodbe e atiime'en e rewbe yurumbe wonbe nder berniji mon.

¹⁵Nyalde joweediɗi mbaɗanton Jawmiraawo, Allah moodon juulde man, haa nokkuure nde o subata dum. Jawmiraawo, Allah moodon barkidinan gese mon e kuugal juude moodon. Fakat on keewan seyo.

¹⁶Hitaande fuu, yimbe nder moodon ngara yeeso Jawmiraawo, Allah moodon nde tati, haa nokkuure nde o subata ngam: Juulde tamseeje de ufnaaka e juulde yaamle aartude e juulde bukkaaji. Taa be ngara juŋgo meere yeeso Jawmiraawo.

¹⁷Koo moy wadda dokkal bana o waawi, fodde ko o hebi bee barka Jawmiraawo, Allah moodon."

Umrooje ngam hiitoobe

¹⁸"Ndarne hiitoobe e kaliifa'en fodde le'i mon, nder gure de Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on fuu. Kambe be mbaɗana yimbe kiita ngoonɗuka.

¹⁹Taa be cela laawol goonga haa kiita. Taa be cenndindira yimbe. Taa be njaba caahu rusiya, ngam rusiya haɗan yi'ugo goonga, waylan haala goonɗube.

²⁰Dabbe goongaaku, sey goongaaku tan. Nden kam on ngeedan, on maran lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on.

²¹To on nyibani Jawmiraawo, Allah moodon hirsirde, taa ndarne suuraaji Asera malla lekki feere baŋnge maare.

²²Taa ndarne danraŋge labbi boo. Jawmiraawo, Allah moodon don wanya kuuje de'e fuu."

Tooktaaki Tawreeta 17

- ¹“Taa lii'ane Jawmiraawo, Allah moodon ngaari kalhaldi malla ndammoowa, to aybewol koo ngole don haa maajum, ngam dum nyiddudum haa Jawmiraawo, Allah moodon.
- ²Teema on nanan habaru haa berniwol koo ngole caka berniiji di Jawmiraawo hokkata on. Goddo gorko malla debbo ton wadi hakke dow Jawmiraawo, Allah moodon, luuti alkawal maako,
- ³sujidani dowanteebe wodbe malla naange malla lewru malla koode, luuti umroore Jawmiraawo.
- ⁴To on nani haala man, linye ka boodfum. To huunde nyiddunde nde'e laatake nder Isra'iila fakat,
- ⁵sey on ngurtina baddo kalludum man yaasi wuro, on pida mo bee kaa'e haa o maaya.
- ⁶Goddo mbarataake dow seedamku gooto tan. Kiita mbareego fuu tabita dow seedamku seedoobe dido malla tato.
- ⁷Seedoobe aarta fidugo mo bee kaa'e ngam mbarugo mo, baawodon ummaatoore fuu fida mo. Bana non ittirton halleende caka moodon.
- ⁸Teema haala kiita makka bana mbar-hoore malla habre malla naawnere haa goddo malla jokkirgol dow marle, salori hiitoobe wuro, nden kam njehe haa nokkuure nde Jawmiraawo, Allah moodon subata.
- ⁹Njahre haala moodon yeeso liman'en Lewi'en e kiitoowo nyalde man, kambe be ta'ana on kiita.
- ¹⁰Onon boo on mbaɗa fodde wolde mabbe nde be mbolwanta on fuu haa nokkuure nde Jawmiraawo subata.
- ¹¹Njaɓe kiita mabbe fodde umroore tawreeta, tokke ko be ekkitinini on haa nokkuure nde'e fuu, taa cele dum, koo haa nyaamo malla haa nano.
- ¹²Koo moy yaggiido mo dɔwɗantaako kiitoowo malla limanjo jaggantoodo Jawmiraawo, Allah moodon ton, o mbareteedo. Bana non ittirton halleende nder Isra'iila.
- ¹³Yimbe ummaatoore fuu nana habaru man, be kula, ngam taa goddo feere mawnito wada halleende nde'e fahin.”

Umrooje ngam laamiido

- ¹⁴“To on nasti nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, to on mari ndi, on don njoodi ton, teema on mbi'an: Sey en mbaɗa laamiido bana ummaatooje taariide en fuu,

¹⁵nden kam, sey on laamina goddo mo Jawmiraawo, Allah moodon subata caka deerdiraabe moodon. Taa laamine jananno mo laataaki deerdiraawo mon dow moodon.

¹⁶Taa laamiido mara pucci duuddi. Taa o lorna ummaatoore haa Misra boo ngam heboygo pucci duuddi. Ngam Jawmiraawo wi'i on: Taa lorte ton sam.

¹⁷Taa laamiido mara rewbe duudbe, ngam taa bernde maako huucitana be, acca Jawmiraawo. Taa o duddinana hoore maako cardi e kanjeeri boo.

¹⁸To o laatake laamiido, o winndana hoore maako deftere tawreeta ka'a fodde deftere wonnde haa liman'en Lewi'en.

¹⁹O jogo nde banje maako, o jannga nde balde ngeendam maako fuu, ngam o ekkito hulugo Jawmiraawo, Allah maako, o hakkilana bolle tawreeta ka'a fuu. O dwtano farillaaji di'i fuu.

²⁰Dum aynan mo, taa bernde maako mawnito dow deerdiraabe maako Isra'iila'en, taa o sela umrooje de'e koo haa nyaamo koo haa nano. Nden kanjo e danygol maako laamanto Isra'iila duubi duuddi."

Tooktaaki Tawreeta 18

Gedal liman'en

¹"Lewi'en liman'en, koo lenyol Lewi fuu hebataa gedal lesdi nder Isra'iila. Be nguura bee guleteedi e dokke de ummaatoore lii'anto Jawmiraawo. Kanjum woni gedal mabbe.

²Taa be mara lesdi caka deerdiraabe mabbe Isra'iila'en. Maral mabbe, dum Jawmiraawo bee hoore mum, bana ko o wi'i be.

³To goddo lii'anake Jawmiraawo ngaari malla ndammoowa, balawal e galange e ndeera fuu liman'en jeyi.

⁴On ndokkan be boo gedal aartungal haa alkamaari mon e inaboojam mon e nebbam mon e gaasa baali mon.

⁵Ngam Jawmiraawo, Allah moodon subi lenyol Lewi caka le'i mon fuu, haa ngol huuwana mo kuugal limanku haa foroy.

⁶Koo moy Lewiijo gondo haa berniwol koo ngole nder Isra'iila fuu yidi wartaago ngol e wargo haa nokkuure nde Jawmiraawo subata,

⁷ngam jagganaago Jawmiraawo, Allah mum ton bana deerdiraabe mum Lewi'en wodbe, darotoobe ton yeeso Jawmiraawo,

⁸o soorra goddum haa ndonngu baaba maako, o wuura bee saman coggu man, o heba boo gedal nyaamdu bana liman'en wodbe."

Kadki al'aadaaji hefeerbe

⁹To on nasti lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, taa on tokko al'aadaaji nyiddudi di ummaatooje godde tokkoto ton.

¹⁰Taa goddo caka moodon lii'o bidde mum gorko malla debbo guleteedo. Taa goddo laato badoowo hatti malla daaroowo kuuje feere malla hiilaajo

¹¹malla ciroowo malla carwotoodo maaybe malla carwotoodo ruuhuuji goddi.

¹²Kuuwando kuuje de'e o nyiddudo haa Jawmiraawo, Allah moodon. Ngam daliila kuuje nyiddude de'e, o don riiwa ummaatooje de'e yeeso moodon.

¹³Ammaa onon laate on timmube yeeso Jawmiraawo, Allah moodon.

Allah nelan annabiijo

¹⁴Nden Muusa wi'i: "Ummaatooje de nyaamoton lesdi muudum'en, don nanana hiila'en e laaroobe. Ammaa onon, Jawmiraawo, Allah moodon dunaanaaki on wadugo irin maajum.

¹⁵Jawmiraawo umminanan on annabiijo nder mon bana am, goddo caka deerdiraabe moodon, kanke nananton.

¹⁶Nyalaade on moobi haa hooseere Horeb, on tori taa on nana sawtu Jawmiraawo, Allah moodon fahin, taa on meeta yi'ugo yiite mange go boo, ngam taa on maaya.

¹⁷Jawmiraawo wi'i yam: Tornde mabbe fotti.

¹⁸Mi umminanan be annabiijo bana maada iwando caka deerdiraabe mabbe. Mi wadan bolle am nder hunnduko maako, o wolwanan be ko mi umri mo fuu.

¹⁹To goddo salake dwtanaago ko annabiijo wolwi bee innde am, mi hiitoto mo.

²⁰Ammaa to annabiijo goddo mawnitake, wolwi bee innde am bilaa umroore am, o mbareteedo. Annabiijo mo wolwi bee innde dwanteebe jananbe boo, o mbareteedo.

²¹To on numi: Noy min anndirta wolde nde Jawmiraawo wolwaay dum?

²²To annabiijo wolwi bee innde Jawmiraawo, ko o wi'i man laataaki, nden kam naa dum wolde Jawmiraawo, annabiijo oo mawniti, wolwi meere. Taa kule mo."

Tooktaaki Tawreeta 19

Berniiji kisruɗi

(Limle 35:9-28; Yosua 20:1-9)

¹"To Jawmiraawo, Allah moodon hokki on lesdi, nattini ummaatooje gonde ton, to on ndiwi be, on koo'i berniiji mabbe, on njoodake nder cuudi mabbe,

²nden kam cube berniiji tati caka maaji.

³Lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon marnata on, cennde ndi gebe tati. Poonde njuutirka laabi, cube berniwol gootol nder yebre lesdi koo ndeye. Mo mbari godfo bilaa anniya, dogga, yaha ton, heba hisrude.

⁴To godfo mbari keeddiddum bilaa anniya, to o meedaay wanyugo mo boo, nden kam o dogga, o hisa nder gootol berniiji di'i.

⁵To worbe dido njehe fe'ugo ledde. Gooto mabbe don fe'a, njamndi fe'irde senti diga leggal mum, nanngi oya, mbari dum. Nden kam pe'udo dogga, yaha haa gootol berniiji man, hisa ton.

⁶Ngam to on cubi berniwol gootol tan, laawol daayoto. Nden baatoowo heban jokkaago mo. Nder tikkere maako o mbaran godfo mo kiita mum he'aay mbareego, ngam o meedaay wanyugo mo.

⁷Ngam maajum umrumi on: Sey on cuba berniiji tati.

⁸To Jawmiraawo, Allah moodon yaajini lesdi mon bana o hunani kaakiraabe mon, to o hokki on lesdi man fuu,

⁹sey on kakkilana umrooje de umranmi on hannde fuu, on dwtano de ngam yidugo Jawmiraawo, Allah moodon, on tokko laabi maako foroy. Nden on besda berniiji kistrudi tati fahin dow diya go.

¹⁰Mbade dum, ngam taa on mbara yimbe be ngalaa aybe nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, maron dum. To naa non yi'iy'am maaybe be'e loroto dow ko'e moodon.

¹¹Ammaa to godfo wanyi keeddiddum, waaltanake mo, ukkanake mo, mbari mo, doggi haa gootol berniiji kistrudi di'i,

¹²nden kam mawbe berniwol maako nela yimbe nanngoygo mo ton. Be ndokka mo haa junngo baatoowo ngam o mbara mo.

¹³Taa ende mo. Cottine mbardo mo walaa aybe oo diga ummaatoore Isra'iila ngam kebon hayru."

Umrooje dow keeri e seedamku

¹⁴"Taa sotton keerol keeddidda ngol kaakiraabe mon mba'di booyma nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, maron.

¹⁵Ceedoowo gooto he'ataa ngam tabitinki aybewol malla hakkewol koo ngole ngol godfo wadi. Sey wullaandu fuu daro dow seedamku seedoobe dido malla tato.

¹⁶To ceedoowo wullaandu kalludo gooto dabbi aybingo godfo bee wi'ugo o tuurtudo,

¹⁷nden kam waabotiroobe dido be'e fuu ndaro yeeso Jawmiraawo, liman'en e hiitoobe huuwanbe wakkati man mba'dana be kiita.

¹⁸Hiitoobe linya haala man boodfum. To ceedoowo seedake fewre dow deerdiraawo mum,

¹⁹be lorna ko o anniyino wadango deerdiraawo maako dow hoore maako. Bana non ittirtton halleende caka moodon.

²⁰Yimbe nanan habaru maajum, be kulan, ngam taa goddo feere wada halleende nde'e caka moodon fahin.

²¹Taa ende aybudo. Kiita laato yonki bee yonki, yiitere bee yiitere, nyiindere bee nyiindere, junngo bee junngo, kosngal bee kosngal boo.”

Tooktaaki Tawreeta 20

Umrooje dow konu

¹Koo ndey on ngurtoto ngam habre bee konne'en mon, to on ngi'i pucci e mootaaaji pucci e jama'aare konu burannde on duudugo, taa kule! Jawmiraawo, Allah moodon gurtindo on lesdi Misra, don wondi bee moodon.

²Hiddeko on pudfa habre, limanjo daro yeeso honoobe mon, wi'a be:

³Nane, onon worbe Isra'iila! On nastan habre bee konne'en mon hannde. Taa berde moodon ta'a, taa kule, taa ndiwne yeeso mabbe.

⁴Ngam Jawmiraawo, Allah moodon don wondi bee moodon. Kanke o haban bee konne'en mon, ngam hisnugo on.

⁵Nden kaliifa'en mbolwana yimbe, mbi'a: Moy timmini nyibugo suudu, wadanaay ndu do'a, nastaay ndu tawon? Sey o hoota, ngam taa o maaya nder habre, nden goddo feere mara ndu.

⁶Moy jubi ngesa inabooje, hebaay ittugo bibbe maaje tawon? Sey o hoota, ngam taa o maaya nder habre, nden goddo feere seyoro de.

⁷Moy habbi teegal, yottinaay debbo haa saare mum tawon? Sey o hoota, ngam taa o maaya nder habre, nden goddo feere te'a mo.

⁸“Nden kaliifa'en tokko wolwango honoobe: Woodi goddo kuldo mo bernde mum ta'i, bolwi na? Sey o hoota, ngam taa o bolwina berde deerdiraabe maako.

⁹To kaliifa'en timmini wolwango ummaatoore, be cuba hoore'en konu, be ardo honoobe.

¹⁰To on baditake berniwol ngam habre bee maagol, nufane yimbe maagol salaaman tawon.

¹¹To be njabi sulhu, be mabbiti dammude berniwol, nden kam on laatina ummaatoore maagol fuu maccube mon, be njaggano on.

¹²Ammaa to be culhotiraay bee moodon, to be ngidî habugo bee moodon, nden kam kippe berniwol mabbe.

¹³To Jawmiraawo, Allah hokki on be, sey on mbara worbe mabbe fuu bee kaafahi.

¹⁴Ammaa to on ngidî, kooce rewbe e bikkoy e dabbaaji e kuuje gonde nder berniwol fuu. On nyaama kebal konu konne'en mon, ngam Jawmiraawo, Allah moodon hokki on dum.

¹⁵Bana non mbaaroton berniiji daayiidi masin, di laataaki berniiji ummaatooje de'e.

¹⁶Ammaa to on nyaami berniiji nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon marnata on, taa on acca koo dume bee yonki.

¹⁷Nattine yimbe fuu, waato: Heti'en e Amoori'en e Kanaani'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en, bana Jawmiraawo, Allah moodon umri on.

¹⁸Mbare be, ngam taa be ekkitina on huuwugo kuude mabbe nyiddude de be kuuwanta labbi mabbe fuu, ngam taa on mbada hakke dow Jawmiraawo, Allah moodon.

¹⁹To on dabbi hipaago berniwol, taa pe'e ledde maagol marde bibbe nyaameteede, koo to on taarake ngol nyalde duudde. Nyaame bibbe man, ammaa taa nattine ledde, ngam de laataaki yimbe haa on kona de.

²⁰Sonaa ledde de bibbe maaje nyaamataake, kanje kam pe'e de, nattine de, on mbada kuuje kipporde bee maaje, haa to on nyaami berniwol kabanngol bee moodon."

Tooktaaki Tawreeta 21

Mbar-hoore bee junngo godfo mo anndaaka

¹"To on ngi'i mbaraado baaliido yaasi berniwol nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon marnata on, ammaa on anndaa mbarfo mo,

²ndotti'en mon e hiitoobe mon ngurto. Be poonda daayaare hakkunde pallel mbaraado e berniiji taariidi.

³Nden ndotti'en berniwol burngol badaago maayfo, koo'a wiige nge meedaay remugo malla dasugo saret tawon.

⁴Ndotti'en berniwol man njahra nge haa maayel ilooyel foroy, haa nokkuure nde meedaay remeego malla aaweego, ton be ngewa daande maage nder maayo.

⁵Liman'en Lewi'en njaha ton boo, ngam kambe, Jawmiraawo, Allah moodon subi be ngam be kuuwana mo, be mbarkidina bee innde maako. Dow umroore mabbe, kiita jokkirgol e sarru e naawnere fuu ta'ete.

⁶Nden ndotti'en berniwol burngol badaago nokkuure nde be tawi mbaraado go, be fuu be loota juude mabbe dow wiige nge be ngewi daande haa maayo go.

⁷Be mbi'a: Juude amin ndufaay y'iyy'am da'am, gite amin boo ngi'aay ko wadi.

⁸Yaa Jawmiraawo, yaafana ummaatoore ma Isra'iila nde kisuuda. Taa liman min aybe mbarki goddo mo walaa aybe, mo be mbari caka ummaatoore ma Isra'iila. Bana nii yaafuye y'iyy'am dam hebrete.

⁹Bana non mbaaroton ko fottani Jawmiraawo, on ittiran aybe y'iyy'am man caka moodon."

Teegal bee horbe nanngaabe nder konu

¹⁰"Koo ndey on ngurtoto ngam habre bee konne'en mon, to Jawmiraawo, Allah moodon hokki on be, on nannga nangeteebe.

¹¹To gooto mon yi'i caka horbe nanngaabe debbo booddo mo o yidi haa o te'a dum,

¹²nden kam o yahra debbo oo nder saare maako. Debbo oo femmba gaasa hoore mum, helnya pedeele mum,

¹³borto limce de be nanngiri dum, borno limce godde, joodo nder saare maako lewru wooru ngam woyugo saaro'en mum. Baawo man o waawan te'ugo debbo oo haa o laato debbo maako.

¹⁴Yeeso boo, to gorko oo wanyi mo, sey o yoofta mo o dimo, ngam o dooli mo waaldugo bee maako, ngam maajum o waawataa jogitaago mo bana kordo, o waawataa soorrugo mo boo."

Ndonngu biddo afo

¹⁵"Teema goddo woodi rewbe dido. O yidi oo, o don yawo oya. Be dido fuu be ndanyani mo bibbe worbe. Ammaa afo maako woni bii jawaado.

¹⁶Nyalaade nde o yidi ronngo bikkoy maako, taa o burna bii gidaado dow afo maako, bii jawaado.

¹⁷Sey o hokka afo maako gebe didi haa maral maako, koo to o yidfaa daada maako. Doole o goondina afaaku, o hokka afo maako ko woodani mo."

Biddo tuurtoowo

¹⁸"To goddo woodi biddo gorko saata-hooreejo, tuurtoowo, mo sali dwtanaago baaba mum e daada mum, koo nde be elti mo.

¹⁹Nden kam saaro'en maako njahra mo yeeso ndotti'en haa dammugal berniwol maako haa nokkuure kiita.

²⁰Be mbi'a ndotti'en berniwol mabbe: Biddo amin oo o saata-hooreejo, tuurtoowo, o sali dwtanaago min, o daakaareejo e guykoowo.

²¹Nden yimbe berniwol maako fuu pida mo bee kaa'e haa o maaya. Bana non ittirtion halleende caka moodon. Isra'iila'en fuu nana habaru maajum, be kula."

Umrooje feere feereje

²²To goddo wadi hakkewol manngol, o hiitaama kiita mbareego, to on mbari mo, on bili banndu maako haa leggal,

²³taa ndu lotta haa maagal haa janggo fajiri. Sey on uwa mo nyalaade man, ngam naaloore Allah don dow koo moy bilaado haa leggal. Uwe maaydo oo ngam taa on cobna lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, maron.

Tooktaaki Tawreeta 22

¹To a yi'i nagge deerdiraawo ma malla ndammoowa maako eeri, sey a suklano dum, a lornana mo dum.

²Ammaa to mardo dum daayi bee maada malla a anndaa mo, nden kam a hoora dum haa saare ma. To o wari dabbitugo dum, hokkitit mo dum.

³Sey a wada bana non boo, to a tawi wamnde malla limce malla koo dume ko majjiri deerdiraawo ma, taa wad bana a yi'aay dum.

⁴To wamnde goddo lenyol ma malla nagge maako do'ake haa laawol, sey a suklano dum, a walla mo ummingo dum.

⁵Taa rewbe borno limce worbe, taa worbe boo borno limce rewbe. Baddo dum o nyiddudo haa Jawmiraawo, Allah moodon.

⁶To a tawi sabbo colli dow lekki malla dow lesdi, daada don woofi dow geeraade malla don wondi bee bikkoy muudum, taa hoocu daada.

⁷Hoo'u bikkoy, a acca daada fiira, ngam haa a heba hayru, balde ma njuutan.

⁸To a nyibi soorowol kesol, sey a wada faddorde haa sera mbippu maagol. Ngam taa goddo do'o diga ton, nden be njowane aybe y'iyaam maako.

⁹Taa aaw aawdi ngodndi caka inabooje haa ngesa ma. To a wadi dum, ko aawda maajum e inabooje fuu laatoto cenaadum ngam Allah.

¹⁰Taa hawtu ngaari bee wamnde ngam ndemri.

¹¹Taa borna limce kuuwraade bee kuuje didi, waato gaasa baali e hottollo.

¹²Nyootu bukki dow sebattooji nayi haa suddaare nde a suddorto.

Umrooje dow kawtal gorko bee debbo

¹³Teema goddo te'an debbo, waaldan bee maako, nden o wanya mo.

¹⁴O aybinan mo, o hallinan innde maako, o wi'an: Mi te'i paanyo debbo oo, mi nasti haa maako. Tawmi, o meedino gorko.

- ¹⁵To bana nii, saaro'en paanyo debbo koo'a wuurre sabbaare hollannde alaama budurwaaku, be kolla dum ndotti'en haa dammugal berniwol haa nokkuure kiita.
- ¹⁶Baaba debbo wi'a be: Mi te'ni biɲngel am haa gorko oo. Jonta o wanyi mo.
- ¹⁷O aybini mo, o wi'i: Mi tawaay alaamaaji budurwaaku haa biɲngel ma. Ammaa ndaa do woni alaamaaji budurwaaku biɲngel am. Nden be mbe'ita wuurre sabbaare go yeeso ndotti'en berniwol.
- ¹⁸Ndotti'en berniwol koo'a gorko go, bocca mo.
- ¹⁹Be njobna mo biikiire ceede cardi teemerre, ngam o hallini innde paanyo Isra'iilaajo. Be ndokka baaba paanyo debbo ceede man. Ammaa debbo joododo bee gorum. Gorko seerataa mo, haa fodde balde maako.
- ²⁰Ammaa to wullaandu man goonɗi, be tawaay alaamaaji budurwaaku paanyo debbo man,
- ²¹nden be ngurtina mo haa yolnde saare baaba maako. Worbe berniwol maako pida mo bee kaa'e haa o maaya, ngam o wadi nyiddudum nder Isra'iila bee wadugo njeenu haa saare baaba maako. Bana non ittirtion halleende irin nde'e nder Isra'iila.
- ²²To be tawi goddo mo waaldi bee debbo te'aado, be dido fuu be mbareteebe. Bana non ittirtion halleende irin nde'e nder Isra'iila.
- ²³To goddo fotti bee paanyo muuyaado goddo nder berniwol, waaldi bee muudum,
- ²⁴on ngurtina be dido fuu yaasi haa dammugal berniwol, on pida be bee kaa'e haa be maaya. Paanyo debbo maaya ngam o wookaay haa yimbe nana. Gorko boo maaya ngam o waaldi bee muuyaado gorko feere. Bana non ittirtion halleende irin nde'e caka moodon.
- ²⁵Ammaa to goddo fotti bee paanyo debbo muuyaado haa yaasi berniwol, naɲngi mo, waaldi bee maako, nden kam gorko baaldudo bee maako feere mum maayata.
- ²⁶Walaa ko mbaɗoton paanyo debbo, ngam o wadaay aybewol ngol he'i kiita mbareego. Dum laati bana to goddo ummanake keeddiddum, mbari dum.
- ²⁷Ngam gorko oo naɲngi paanyo haa yaasi. Paanyo debbo muuyaado go wooki, ammaa kisnoowo mo walaa.
- ²⁸Teema be tawan goddo pottudo bee paanyo debbo, budurwaajo, muuyaaka boo. O naɲngi mo, o waaldi bee maako.
- ²⁹Nden kam sey o yoba baaba paanyo debbo man sadaaki, ceede cardi cappande jowi. Paanyo boo laato debbo maako, ngam o dooli mo waaldugo bee maako. O seerataa mo haa fodde balde maako fuu.

Tooktaaki Tawreeta 23

¹“Taa goddo waalda bee debbo baaba mum. Taa o toska baaba maako bee wadugo kalludum du'um.”

Yimbe be kebataa nastugo moobtorde Isra'iila

²“Walaa gorko cortaado malla mo jakari mum ta'a, nastata moobtorde yimbe Jawmiraawo.

³Walaa njaaluujo malla danygol maako, koo nder yidere sappoore boo, nastata moobtorde yimbe Jawmiraawo.

⁴Walaa Ammooniiyo malla Mo'abiiyo malla danygol mabbe, koo nder yidere sappoore boo, nastata moobtorde yimbe Jawmiraawo haa foroy.

⁵Ngam saa'i on ngurtino lesdi Misra, be mballitaay on bee nyaamdu e ndiyam dow laawol. Be njobi Balaama bii Be'or, goddo Petor nder Mesopotamiya, ngam o naala on.

⁶Ammaa Jawmiraawo, Allah moodon nananaay Balaama. O wartiri naaloore man barka, ngam Jawmiraawo, Allah moodon yidi on.

⁷Saa'i ummaatoore mon don, taa on dabbita hayru e salaaman mabbe sam.

⁸Taa njawe Edoomi'en, ngam be banndiraabe mon. Taa njawe Misra'en boo, ngam on hodbeno nder lesdi mabbe.

⁹Bibbe mabbe nder yidere tatabre keban nastugo moobtorde yimbe Jawmiraawo.”

Umrooje dow saɗngeere konu

¹⁰“To on ngurtake, on mbaɗi saɗngeere habugo bee konne'en moodon, ndeente, taa on kuuwa cementum.

¹¹To goddo mon sobi bee koyɗitaaki jemma, nden kam o wurto saɗngeere, o jooɗo yaasi saɗngeere.

¹²To kiikiide wadi, o yiiwo, baawo mutki naange, o lorto nder saɗngeere.

¹³Mbaɗe nokkuure ngam widdoyaago haa yaasi saɗngeere mon.

¹⁴Koo moy moodon mara gasirgal caka kuuje mum. To o dilli haaje maako, sey o wasa ngaska, o uwa coofe maako.

¹⁵Jawmiraawo, Allah moodon don wondi bee moodon nder saɗngeere, ngam o hisna on, o hokka on konne'en wonbe yeeso mon. Ngam maajum sey on cena saɗngeere moodon. Taa Jawmiraawo yi'a huunde semtinande caka moodon, ngam taa o waylito, o acca on.”

Umrooje feere feere

- ¹⁶“To maccudo doggi jawmum, wari haa moodon ngam o hisa, taa lorne mo haa jawmiiko.
- ¹⁷Sey o joodo caka moodon, haa nokkuure nde o subu caka nokkuuje berniwol moodon. Taa bille mo.
- ¹⁸Taa Isra'iilaajo, gorko malla debbo, laato daakaareejo bee rewugo lawru.
- ¹⁹Taa nastine caahu ngeenaari njeenu nder suudu Jawmiraawo, Allah moodon ngam yobugo togayeeje koo deye. Ngam dum nyiddudum haa Jawmiraawo.
- ²⁰Taa ndokke Isra'iilaajo nyamaande bee ndiyam, koo ceede koo nyaamdu koo huunde wodnde.
- ²¹Sey jananno ndokkoton nyamaande bee ndiyam, ammaa naa goddo lenyol mon. Downtane umroore nde'e. Nden kam Jawmiraawo, Allah moodon barkidfinan kuude mon fuu nder lesdi ndi maroton.
- ²²To on toganake Jawmiraawo, Allah moodon togayeere, kebbine dum law. Ngam Jawmiraawo y'amtan dum. To on kebbinaay nde, dum laatoto aybe dow moodon.
- ²³To on togaaki togayeere, naa dum aybe.
- ²⁴Ammaa ko on togani Jawmiraawo, Allah moodon bee kunndude mon, bee ngida moodon, sey on kakkilana dum, on kebbitina dum.
- ²⁵To a don waanca nder ngesa inabooje keeddidda, a nyaaman haa a haara to a yidi. Ammaa taa waatu nder silaawo ma kam.
- ²⁶Bana non boo, to a don waanca nder ngesa alkamaari maako, to a yidi, a ittan cammeeje bee ju'ngo kam. Ammaa taa ta'u bee wafdu.”

Tooktaaki Tawreeta 24

Umroore dow ceergal

- ¹To goddo te'i debbo, nden o wanyi mo ngam o tawi goddum cementum haa maako. Nden kam o winndana mo dereewol ceergal, o hokka mo ngol, o wurtina mo saare maako.
- ²Debbo oo wurto saare maako, o dilla gorko feere te'a mo.
- ³Ammaa kanjo boo, to o wanyi mo, o winndana mo dereewol ceergal, o hokka mo ngol, o wurtina mo saare maako. Malla to gorko didabo oo maayi,
- ⁴nden kam, goriiko arano ceerunoodo mo waawataa wartirgo mo haa o laato debbo maako baawo o laari mo bana cobdo, dum nyiddudum haa yeeso Jawmiraawo. Taa on mba'ha hakke dow lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on ngam maron.

Umrooje ngam teerube

- ⁵To goddo te'i debbo, duuraay tawon, taa o nasta jama'aare konu, taa on njowana mo kuugal koo ngale. Acce mo o joodo bee debbo maako haa saare hitaande woore, o seyna debbo maako mo o bangi.
- ⁶Taa hoocu namrude koo bingerre ngam jeɲngina to a hokki goddo nyamaande, ngam dɔm yonki maako koocuda.
- ⁷To a tawi goddo wujji gooto caka banndiraabe mum Isra'iila'en, maccidini dɔm malla soorri dɔm, nden kam o mbareteedo. Bana non ittirtan halleende nde'e caka moodon.
- ⁸Kakkilane nyawu sadawre, on mbada ko liman'en Lewi'en ekkintan on bana umrumi be.
- ⁹Ciftore ko Jawmiraawo, Allah moodon wadi Mariyama dow laawol, yaake on ngurti lesdi Misra.
- ¹⁰To a hokki keeddidda nyamaande, taa nastu suudu maako ngam hoocugo limce maako jeɲngina.
- ¹¹Dara haa yaasi, mo a hokki nyamaande go, waddane dɔm haa yaasi.
- ¹²To o talakaajo, taa jogita jeɲngina maako haa janngo.
- ¹³Sey a hokkita mo dɔm saa'i naange don muta, haa o waalo, o suddoro. Nden kam o barkidinte, a laatoto adiliijo yeeso Jawmiraawo, Allah maada.
- ¹⁴Taa toonya talakaajo kuuwando ngam ngeenaari, koo o banndiraawo ma malla o jananno nder lesdi mon, joodiido nder gootol berniwol mon.
- ¹⁵Nyalaade fuu hokku mo ngeenaari maako hiddeko naange muta. Ngam o woodi haaje ngeenaari man masin. To a yobaay mo, o wulloto ma haa Jawmiraawo, an boo dɔm laatanto ma hakke.
- ¹⁶Taa baabiraabe mbare daliila hakkeji bikkoy muudum'en. Taa bikkoy boo mbare daliila hakkeji baabiraabe muudum'en. Ammaa koo moy mbare ngam hakkeji mum.
- ¹⁷Taa cottine goonga jananno malla atiimeejo yeeso kiita. Taa kooce limce debbo jurumdo jeɲngina.
- ¹⁸Sey on ciftora no onon boo on latino maccube haa Misra. Ammaa Jawmiraawo, Allah moodon rimdini on diga ton. Ngam maajum umrumi on huuwugo fodde wolde nde'e.
- ¹⁹To on don coda ngesa mon, to on ngejjiti cammeeje godde haa ngesa, taa lorte ngam subtugo de. Accane de hodbe jananbe e atiime'en e rewbe yurumbe. Nden kam Jawmiraawo, Allah moodon barkidinan kuude mon fuu.

²⁰To on don teba jaytunje mon, taa lorte ngam subtugo caamde baawo moodon. Accane de hodbe jananbe e atiime'en e rewbe yurumbe.

²¹To on don teba inabooje mon boo, taa lorte subtugo luttude. Accane de hodbe jananbe e atiime'en e rewbe yurumbe.

²²Taa ngejjite, onon bee ko'e mon naane on latino maccube haa Misra. Ngam maajum umrumi on huuwugo fodde wolde nde'e.

Tooktaaki Tawreeta 25

¹To jokkirgol ummake hakkunde yimbe, be njehi yeeso kiita, hiitoo be kiito be, be ngoondina goongaajo, be aybina kalludo.

²To be kiitake kalludo oo kiita bocceego, nden kam kiitoowo wallina mo haa lesdi, be bocca mo yeeso maako deydey aybe maako.

³Be bocca mo bocci cappande nayi, taa bura, ngam taa o yawna banndiraawo maako yeeso yimbe.

⁴Taa mbaɗane ngaari corboori sabakaare to ndi don sorba.

Ko goddo huuwanta deerdum maaydo

⁵To deerdiraabe dido don njoododi saare woore, gooto mabbe maayi, danyaay, taa debbo maaydo oo te'e haa goddo feere. Eekiiko te'a mo teegal eekiraagu.

⁶Mbaɗe bidɗo afo debbo oo bana bii maaydo, ngam taa innde maaydo oo wile diga Isra'iila.

⁷Ammaa to gorko oo yidaa te'ugo mo, nden kam debbo yaha haa ndotti'en haa dammugal berniwol, wi'a be: Eekam yidaa habbugo teegal eekiraawal, o sali wadango deerdiko danygol ngam haa innde maako lotta nder Isra'iila.

⁸Nden ndotti'en berniwol gorko oo ewno mo, mbolwana mo. To o salake te'ugo mo,

⁹nden kam debbo oo badito mo yeeso ndotti'en, faddita mo fado wooto, tuuta mo tuude haa yeeso, o wi'a: Ndaa ko laatanto gorko mo sali wadango deerdum danygol.

¹⁰Innde maako nder Isra'iila laato saare padditaado fado.

Umrooje godde

¹¹To deerdiraabe don kaba, debbo gooto mabbe baditi ngam hisnugo gorum diga juɗngo piyando mo, to o naɗngi les oya,

¹²nden kam ta'e juɗngo maako. Taa ende mo.

¹³Taa njoge kaa'e awnordum, hoynde e teddunde feere feere didi nder boorooji moodon.

¹⁴Taa mare nder ci'e mon muudoore mawnde e famarde.

¹⁵Sey on mara hayre heynde e goonɗunde. Non boo muudoore, nde laato heynde e goonɗunde, ngam haa balde mon njuuta nder lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on.

¹⁶Ngam wadoobe rikici bee awnordum e poondirdum, be nyiddube haa yeeso Jawmiraawo, Allah moodon.

Umroore nattingo Amaleki'en

¹⁷Ciftore ko Amaleki'en mbaɗi on dow laawol saa'i ngurtiidon lesdi Misra.

¹⁸Be ukkani on gal baawo, wakkati on sombe, on tampuɓe, be mbari sakkitiibe mon tampuɓe fuu. Be kulaay Allah.

¹⁹To Jawmiraawo, Allah moodon marni on lesdi, hokki on siwtaare diga konne'en mon taariibe lesdi ndi o hokki on ngam nyaamon, maron ndi fuu, on nattina Amaleki'en, ngam taa godɗo siftora inde mabbe haa duniyaaru. Taa ngejjite dum !

Tooktaaki Tawreeta 26

Dokke yaamle

¹“To on nasti lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, to on mari ndi, on don njoodi nder maari,

²nden kam koo moy mon hoo'a yebre haa ko o aartata sodugo haa ngesa maako. O waata dum nder silaawo, o yahra haa nokkuure nde Jawmiraawo, Allah moodon subata ngam innde muudum wona ton.

³O yaha haa limanjo nyalde maajum, o wi'a mo: Mi don anndina Jawmiraawo, Allah maada hannde, mi nasti nder lesdi ndi o hunani kaakiraabe meeden o hokkan en.

⁴Limanjo jaba silaawo man, o jo'ina ngo yeeso hirsirde Jawmiraawo, Allah moodon.

⁵Nden mbolwe bolle de'e ton yeeso Jawmiraawo, Allah moodon: Kaaka am Yaakubu o Aramiijo eggi-egginoowo. O yehi lesdi Misra, o hodi ton bee yimbe saare maako sedfa. Ammaa haa ton be laati ummaatoore mawnde, semmbidnde e duudnde.

⁶Misra'en toonyi en, billi en, kuuwni en kuugal caatungal.

⁷Nden en mboyani Jawmiraawo Allah kaakiraabe meeden. Kanke boo o nani bojjii men, o yi'i bone men e torra men e billaare meeden.

⁸O wurtini en diga lesdi Misra bee junngo semmbidngo, fortaango. O huuwi kuuje kulniide mawde e alaamaaji e kaayeeffiji.

- ⁹O waddi en haa nokkuure nde'e, o hokki en lesdi keewndi kosam e njumri.
- ¹⁰Jonta ndaa mi waddi ko aarti benndugo haa lesdi ndi'i, an Jawmiraawo a hokki yam. Nden njo'ine dum yeeso Jawmiraawo, Allah moodon, cujidane mo.
- ¹¹Ceyore kuuje boodde de Jawmiraawo, Allah moodon hokki on, onon e yimbe ci'e mon. Ceyode bee Lewi'en e hodbe wonbe caka moodon.
- ¹²Nde duubi tati mbaɗi fuu, ngadde zakka kuuje de keboton hitaande tatabre. Ndokke dum Lewi'en e hodbe e atiime'en e rewbe yurumbe wonbe nder berniiji mon, haa be nyaama, be kaara.
- ¹³Nden on mbi'a yeeso Jawmiraawo, Allah moodon: Mi wurtini dokkal cenaangal fuu diga saare am. Mi hokki ngal Lewi'en e hodbe e atiime'en e rewbe yurumbe, bana umrooje de a umri yam fuu. Mi luutaay umrooje ma de'e, mi yejjitaay koo woore.
- ¹⁴Mi nyaamaay goddum man wakkati boyki maayɗo. Mi wurtinaay koo dume nder maajum yaake mi cobɗo. Mi lii'anaaki maayɗo koo dume nder maajum. Mi dɔwtani wolde Jawmiraawo Allah am, mi waɗi bana a umri yam.
- ¹⁵Laaram diga asama haa pallel ceniingel ngel njoodiida, barkidin ummaatoore ma Isra'iila, barkidin lesdi ndi ndokkuda min, bana a hunani kaakiraaɓe amin. Dum lesdi keewndi kosam e njumri."

Isra'iila, ummaatoore Jawmiraawo

- ¹⁶Hannde Jawmiraawo, Allah moodon don umra on farillaaji di'i e kiitaaji di'i. Kakkilane di, dɔwtane di bee berde mon e yonkiiji mon fuu.
- ¹⁷Haa Jawmiraawo on mbi'i hannde, kanke woni Allah moodon, onon boo on tokkoto laabi maako, on kakkilanan farillaaji e umrooje e kiitaaji maako e on dɔwtanto wolde maako.
- ¹⁸Hannde Jawmiraawo wi'i on, on laatake ummaatoore maako yidaande, bana o hunani on, o umri on on dɔwtano umrooje maako fuu,
- ¹⁹kanke boo o ɓangtan on dow ummaatooje de o tagi fuu, o samɗinan on, o darjɗinan on masin yeeso maaje, ngam on laatake ummaatoore senaande ngam Jawmiraawo, Allah moodon, bana o wolwi.

Tooktaaki Tawreeta 27

Bolle tawreeta binndaade dow kaa'e

- ¹Muusa, hawtaade bee ndotti'en Isra'iila, wi'i ummaatoore: "Dɔwtane umrooje de umranmi on hannde fuu.
- ²Nyalaade on eeroto maayo Urdun ngam on nasta lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, nden ndarne kaa'e mawde, ndanwine de.

³Mbinnde bolle tawreeta ka'a fuu dow maaje, to on eeri, on nasti lesdi keewndi kosam e njumri ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on, bana o wolwani kaakiraabe moodon.

⁴To on njottake gaɗa Urdun, nden kam ndarne kaa'e de'e dow hooseere Ebalfodde ko umranmi on hannde, on ndanwina de.

⁵Ton, nyibane Jawmiraawo, Allah moodon hirsirde bee kaa'e. Taa cehirgel njamndi meema kaa'e de'e.

⁶Nyibane Jawmiraawo, Allah moodon hirsirde bee kaa'e de cehaaka. Nden lii'ane mo guleteedi dow maare.

⁷Kirse boo kirseteedi ngam kawtal mon, nyaame di ton, ceye yeeso Jawmiraawo, Allah moodon.

⁸Mbinnde bolle tawreeta Allah fuu dow kaa'e go, bee laaɓɗum."

⁹Nden Muusa, hawtaade bee liman'en Lewi'en, wi'i Isra'iila'en fuu: "Njeede, kedite hannde onon Isra'iila'en on laatake ummaatoore ngam Jawmiraawo, Allah moodon.

¹⁰Nanane Jawmiraawo, Allah moodon, dowtane umrooje maako e kiitaaji maako di umranmi on hannde."

Naalooje

¹¹Muusa umri ummaatoore nyalaade man, o wi'i:

¹²"To on eerake maayo Urdun, Simeyon e Lewi e Yahuuda e Issakar e Yusufu e Benyamin ndaro dow hooseere Gerisiima ngam barkidɗingo ummaatoore.

¹³Ruben e Gada e Aser e Zabulon e Dan e Neftali ndaro dow hooseere Ebal ngam naalugo.

¹⁴Nden Lewi'en ɓangta sawtu mbolwana Isra'iila'en fuu, mbi'a:

¹⁵Naalooje dow cehando lawru malla baɗando suura njamndi bolinaandi. Ngam kuuje de yimbe mbaɗi bee juude muudum'en ngam be ndewa de bee sirri laati nyiddudum yeeso Jawmiraawo. Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

¹⁶Naalooje dow koo moy meeridɗinando baaba mum malla daada mum! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

¹⁷Naalooje dow koo moy cottinando keerol maral keeddiɗum! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

¹⁸Naalooje dow koo moy majjinando bumɗo! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

¹⁹Naalooje dow koo moy cottinando goonga jananbe e atiime'en e rewbe yurumbe haa kiita! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

²⁰Naaloore dow koo moy baaldando bee debbo baaba mum, ngam o toskini baaba maako! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

²¹Naaloore dow koo moy baaldando bee ndabbaawa koo ngaye! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

²²Naaloore dow koo moy baaldando bee bii baaba mum debbo malla bii daada mum debbo! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

²³Naaloore dow koo moy baaldando bee daada debbo mum! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !

²⁴Naaloore dow koo moy mbarando keeddiddiraawo mum nder sirri! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina!

²⁵Naaloore dow koo moy jabando ngeenaari ngam mbara goddo mo walaa aybe! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina!

²⁶Naaloore dow koo moy mo dɔwtanaaki bolle tawreeta Allah fuu! Ummaatoore fuu jaabo: Aamiina !"

Tooktaaki Tawreeta 28

Barkaaji dɔwtaare

(Farillaaji Lewi'en 26:3-13; Tooktaaki Tawreeta 7:12-24)

¹Muusa tokki wi'ugo: "To on kakkilani bolle Jawmiraawo, Allah moodon, to on dɔwtanake umrooje maako de umranmi on hannde fuu, nden kam Jawmiraawo, Allah moodon yowan on dow ummaatooje duniyaaru fuu.

²To on dɔwtanake bolle Jawmiraawo, Allah moodon, barkaaji di'i fuu laatanto on:

³O barkidinan on nder berniji mon e nder ladde mon.

⁴O barkidinan on bee bikkoy duudkoy, o duudfinan yaamle gese mon e na'i mon e dammooji mon.

⁵O barkidinan alkamaari mon e nyaamdu ndu mbadoton bee maari.

⁶O barkidinan on saa'i on don nasta saare e saa'i on don ngurto nde boo.

⁷Jawmiraawo hokkan on konne'en mon habanbe bee moodon, on njaaloto be. Be ukkanto on dow laawol gootol, ammaa be ndoggiran laabi joweefidi yeeso moodon.

⁸Jawmiraawo barkidinan kuude mon fuu. O hebbinan beembe mon. O barkidinan on nder lesdi ndi o hokkata on jonta.

⁹To on dɔwtanake umrooje Jawmiraawo, Allah moodon, to on tokkake laabi maako fuu, nden kam o tabitinan on haa on laato ummaatoore maako senaande, bana o hunani on.

¹⁰Ummaatooje duniyaaru fuu ngi'an no innde Jawmiraawo ewnaama dow moodon, be fuu be kulan on.

¹¹Jawmiraawo hokkan on bikkoy duudkoy e dabbaaji duudfi e yaamle gese bee fantugo nder lesdi ndi o hunani kaakiraabe mon o hokkan on dum.

¹²Jawmiraawo mabbitan sigordu mum woondun nder asama ngam tobnugo iyeele haa gese nder lesdi moodon nder saa'iije maaje. O barkidinan kuude mon fuu haa on ndokka ummaatooje duudfe nyamaale, ammaa onon on ngalaa haaje dabbugo nyamaande.

¹³To on kakkilani umrooje Jawmiraawo, Allah moodon de umranmi on hannde, to on dwtanake de, Jawmiraawo laatinan on hoore ummaatooje, naa wicco maaje. On besdoto yeeso yeeso, on leestataa sam.

¹⁴Taa cele laawol umrooje de umranmi on hannde, koo haa nyaamo, koo haa nano ngam rewugo dwanteebe wodbe e jagganaago be."

Naalooje dow luutanbe umrooje

(Farillaaji Lewi'en 26:14-46)

¹⁵"Ammaa to on paalaay wolde Jawmiraawo Allah moodon, ngam hakkilango e dwtango umrooje maako fuu e farillaaji maako fuu di umranmi on hannde, nden kam naalooje de'e fuu ngaran dow moodon.

¹⁶Jawmiraawo naalan on nder berniji mon e haa ladde mon.

¹⁷O naalan alkamaari mon e nyaamdu ndu mbafoton bee maari.

¹⁸O naalan on, o ustan limgal bikkoy mon. O ustan yaamle gese mon e na'i mon e dammooji mon.

¹⁹O naalan on saa'i on don nasta saare e saa'i on don ngurto nde boo.

²⁰Jawmiraawo waddan naaloore e saklere e billaare dow kuude de on kuuwata fuu, haa on natta fuu, on kalka law, daliila halleende moodon nde on mbaafi, ngam on ngudini mo.

²¹Jawmiraawo ukkan nyawu kallungu ndaaboowu dow moodon, haa to walaa koo gooto mon lutti nder lesdi ndi nastoton marugo dum.

²²Jawmiraawo ukkanan on nyawuji ciibandi on e jonte e buule e nguli, o yooran e nyolnan alkamaari mon boo. Masiibooji di'i fuu tokkoto on, haa to on maayi.

²³Mi hadan asama tobnugo iyeende. Lesdi mon yooran, saatan bana njamndi mbodeeri.

²⁴Jawmiraawo tobnataa iyeele dow lesdi moodon, ammaa o neldan on duluuru dow duluuru, bee collaaje duudfe, haa to on kalki.

- ²⁵Jawmiraawo accan konne'en mon njaalo on. On ngurtorto laawol gootol haboygo bee mabbe, ammaa on ndoggiran laabi joweedi yeeso mabbe. Laamuuji nder duniyaaru fuu kultoran to di ngi'i ko hebi on.
- ²⁶To on maayi, colli e dabbaaji ladde nyaaman balli mon, walaa mo riiwata di.
- ²⁷Jawmiraawo ukkanan on buule kallude bana de o ukkani Misra'en naane. O ukkanan on buule godde boo e sadawre e waayre, de nyawndataako.
- ²⁸Jawmiraawo ukkanan on yinneego e wumugo e wemmbaago hakkiilooji mon.
- ²⁹Nyalawma on ngiiloto, on dabbitan laawol bana wumbe, ammaa on kebtataa ngol. On kebataa hayru nder kuude mon fuu. Nyalde fuu konne'en billan on, njabtan on, walaa kisanando on.
- ³⁰A muuyan paanyo, ammaa goddo feere waaldan bee maako. A nyiban suudu, ammaa a joodataako ton. A juboto ngesa inabooje, ammaa a hebataa ittugo bibbe maaje.
- ³¹Goddo hirsan nagge ma, an a don yi'a, ammaa a hebataa nyaamugo kusel man. A don laara, goddo jabtan wamnde ma, a hebtataa nde. Konne'en njabtan dammooji ma, walaa ballando ma.
- ³²Ummaatoore wodnde jabtan bibbe mon worbe e rewbe. On ngi'an dum, on ngenwan gartuki mabbe nyalaade fuu, ammaa on ngalaa baawde.
- ³³Ummaatoore nde on anndaa nyaaman yaamle gese mon e nafuuda kuude mon fuu. Walaa ko on kebata, on laatoto billiibe e torraabe nde weeti fuu.
- ³⁴Kulniidum ko gite mon ngi'ata, laatinan on yinnaabe.
- ³⁵Jawmiraawo nyawnan koppi e dawde mon bee buule naawde de kurgataake. On keewan buule diga jaabrugal haa hoore.
- ³⁶Jawmiraawo dahan on, onon e laamiido mo on laamini dow moodon haa lesdi njananndi ndi on meedaay anndugo, koo onon koo kaakiraabe mon. Ton on njagganto dowanteebe be ledde e kaa'e.
- ³⁷Jawmiraawo yahran on nder ummaatooje godde. Yimbe ton kultoran to be ngi'i ko hebi on. Be njancan on, be njalan on.
- ³⁸On aawan aawdi duudndi nder gese mon, ammaa on codan sedda non, ngam babbatti nyaaman gese mon.
- ³⁹On njuboto gese inabooje, on ndemtoto de boodfum. Ammaa on nyaamataa bibbe maaje, on njarataa inaboojam maaje boo, ngam gildi nyaaman de.
- ⁴⁰Jaytunje mawnan koo toy nder lesdi mon. Ammaa on kebataa wujugo balli mon nebbam, ngam bibbe maaje caaman diga de benndaay.

- ⁴¹On ndanyan bibbe worbe e rewbe. Ammaa be majjiran on ngam konne'en dahan be.
- ⁴²Ledde mon e ko fudata dow gese mon fuu, babatti nyaaman dum.
- ⁴³Jananbe joodotoobe nder lesdi mon besdoto yeeso yeeso, ammaa onon on tokkoto leestugo.
- ⁴⁴Kambe be ndokkan on nyamaale, ammaa onon on mbaawataa hokkugo be nyamaale. Kambe be laatoto hoore, ammaa onon on laatoto wicco.
- ⁴⁵Naalooje de'e fuu ngaran dow moodon. De tokkoto on, de ukkanto on haa to on kalkidi ngam on nananaay Jawmiraawo, Allah moodon, on dwtanaaki umrooje maako e farillaaji maako dum o hokki on.
- ⁴⁶Naalooje man laatoto alaama kiita Allah dow moodon e danygol mon haa foroy.
- ⁴⁷Jawmiraawo hokki on koo dume fuu haa fanti, ammaa on njagganaaki mo bee seyo e welwelo berde mon.
- ⁴⁸On njagganto konne'en mon be Jawmiraawo nelata dow moodon. Weelo e domka torran on, on cooyan limce e kuuje godde fuu. O yowan kabbirgal njamndi dow daade mon haa to on kalki.
- ⁴⁹Jawmiraawo umminan ummaatoore diga daayiidum, haa keerol duniyaaru, ummaatoore nde on anndataa wolde maare. O jippinan nde dow moodon bana dutal jipporto dow kusel.
- ⁵⁰Dum ummaatoore elewnde, yimbe maare endataa koo ndotti'en e derke'en.
- ⁵¹Be nyaaman dabbaaji mon e yaamle gese mon haa to on kalki. Ngam be luttantaa on alkamaari e inaboojam e nebbam e bibbe na'i e dammooji, haa to be mbili on.
- ⁵²Be kippoto berniiji mon fuu haa to mahi lesdi mon towdi, cemmibiddi di on kooloto ngibbi. Be kippoto berniiji lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata on fuu.
- ⁵³To konne'en taarake berniiji mon, on ngonan nder billaare, weelo saatan dow moodon haa on nyaama bikkoy mon koy Jawmiraawo hokkata on.
- ⁵⁴Koo ne'iido, munydo caka moodon laaran deerdum, koo debbo mum gidaado e bikkoy mum luttukoy bee gite kallude,
- ⁵⁵o nyaaman kusel bikkoy maako, o hokkataa ngel koo gooto mabbe, ngam walaa ko tammi luttango mo haa o joodi nder billaare nde konne'en taarake berniiji moodon fuu.
- ⁵⁶Non boo debbo ne'iido, jeynitiido mo jabataa yahugo bee kosde ngam o diskudo masin, o laaran goriiko gidaado e bikkoy maako worbe e rewbe bee gite kallude,

⁵⁷o nyaaman kusel biɲngel maako ngel o danyi e baawol bee sirri, ngam walaa ko tammi luttango mo haa o joodi nder billaare nde konne'en taarake on nder berniji moodon fuu.

⁵⁸To on kakkilanaay umrooje tawreeta Allah, binndaade nder deftere nde'e fuu, to on dowtanaaki de, to on kulaay Jawmiraawo, Allah moodon mardo innde teddunde e hulniinde,

⁵⁹nden kam Jawmiraawo ukkanan on, onon e danygol mon masiibooji caatudi masin di kurgataake e nyawuji kalludi di nyawndataake sam.

⁶⁰O ukkanan on nyawuji Misra di kuloton fuu, di takko on.

⁶¹Non boo nyawuji goddi koo diye di mbinndaaka nder deftere tawreeta nde'e. Jawmiraawo ukkanan on di haa to on kalki.

⁶²Koo nde on latino duudbe bana koode asama, sedda moodon luttata ngam on cali nanango Jawmiraawo, Allah moodon.

⁶³Bana Jawmiraawo seyori woonango on e duddingo on, bana non o seyorto halkugo on e nattingo on. On doofeteebe diga lesdi ndi nastoton haa maron dum.

⁶⁴Jawmiraawo sanjitan on caka ummaatooje fuu, diga keerol duniyaaru ngo'ol haa ngola. Ton on njagganto dowanteebe wodbe, huuwraabe bee ledde e kaa'e, be on anndaa, kaakiraabe mon boo anndaa.

⁶⁵On kebataa de'ere caka ummaatooje de'e, walaa nokkuure nde kosde mon ciwtoto. Jawmiraawo neldan diwngol e kulol nder berde mon, o ittan tammunde mon fuu.

⁶⁶Foroy on badiibe daande maayde, jemma e naange on kultoran, on cekan ngeendam mon.

⁶⁷To on ngi'i ko saaloto, berde mon keewan kultoreengol. To weeti, on keppanan kiikiide. To hiiri boo, on keppanan fajiri daliila kulol ngol hebbinta berde mon e kuuje de ngi'oton.

⁶⁸Jawmiraawo lornan on bee koommbooje haa Misra, koo ngam o biinoodo on meetataa loraago ton. On dabban soorrugo ko'e mon haa konne'en mon, ngam on laato maccube mabbe e horbe mabbe, ammaa walaa mo soodata on."

Alkawal Allah bee Isra'iila nder lesdi Mo'ab

⁶⁹Ndaa bolle alkawal ngal Jawmiraawo umri Muusa o habba bee Isra'iila'en nder lesdi Mo'ab. Ngal besdi dow alkawal ngal Jawmiraawo habbuno bee mabbe haa Horeb.

Tooktaaki Tawreeta 29

- ¹Muusa moobti Isra'iila'en fuu, wi'i be: "On ngi'i bee gite mon ko Jawmiraawo wadi nder lesdi Misra e ko o wadi Firawna e saraaki'en muudum e lesdi muudum fuu.
- ²On ngi'i masiibooji kulniidi e alaamaaji mawdi e kaayeeffiji mawdi di o wadi.
- ³Ammaa haa wargo hannde o hokkaay on berde paamande e gite gi'ande e noppi nanandi.
- ⁴Duubi cappande nayi mi dowi on nder ladde. Saa'i man fuu limce mon e pade mon kiidaay.
- ⁵On nyaamaay tamseeje, on njaraay inaboojam e nguykinoojam boo, ngam haa anndon kanjo woni Allah moodon.
- ⁶Nde en njotti nokkuure nde'e, Sihon, laamiido Hesbon e Ook, laamiido Baasan, ngari habugo bee meeden. Ammaa en njaali be.
- ⁷En nyaami lesde mabbe, en cenndi de hakkunde le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa.
- ⁸Kakkilane bolle alkawal nga'al, dowlane de, ngam kebon hayru nder kuude mon fuu.
- ⁹Hannde on fuu on don ndari yeeso Jawmiraawo, Allah moodon, hoore'en e ardiibe e ndotti'en e winndoobe e worbe Isra'iila fuu
- ¹⁰e bikkoy mon e rewbe mon, non boo jananbe joodiibe caka moodon nder canjeeje mon, diga fe'anoobe on ledde haa yotto nyedanoobe on ndiyam.
- ¹¹On nastan alkawal Jawmiraawo, Allah moodon ngal o habbi bee moodon hannde bee hunayeere nde o huni.
- ¹²Ngam haa o mawnina on hannde, on laato ummaatoore maako, kanjo boo o laato Allah moodon bana o wolwani on e bana o hunani baabiraabe mon Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu.
- ¹³Naa bee moodon tan mi don habba alkawal nga'al hannde bee hunayeere,
- ¹⁴ammaa bee koo moy gondodo bee meeden hannde dariido haa do yeeso Jawmiraawo Allah meeden, non boo bee danygol men ngol danyaaka tawon.
- ¹⁵Ngam on anndi no en njoodori nder lesdi Misra e no en caalori lesde ummaatooje de on caali.
- ¹⁶On ngi'i labbi mabbe nyiddudi, kuuwraadi bee ledde e kaa'e e cardi e kanjeeri.
- ¹⁷Taa goddo caka moodon, gorko malla debbo malla saare malla lenyol, waylito acca Jawmiraawo, Allah moodon ngam yahugo jaggano dowanteebe ummaatooje de'e. Taa goddo caka moodon laato bana dadol pudnanngol haako haadko, mbarooho.

¹⁸Taa goddo, nando bolle hunayeere de'e sarga hoore mum bee numugo nder bernde mum: Mi heban salaaman, koo to mi saatini hoore am, to mi wadi ko bernde am yidi, nden o nastina wodbe nder dewki labbi.

¹⁹Jawmiraawo yaafantaako mo, ammaa tikkere maako saatan dow goddo oo. Naalooje binndaade nder deftere nde'e fuu ukkanto mo, Jawmiraawo majjinan innde maako diga duniyaaru.

²⁰Jawmiraawo senndan mo bee le'i Isra'iila fuu, o ukkanan mo sarru fodde naalooje alkawal binndaangal nder deftere tawreeta nde'e.

²¹Nder zamanuui garandi, danygol mon e jananbe iwbe haa lesde daayiide ngi'an masiibooji e nyawuji di Jawmiraawo ukkanta lesdi mon.

²²Gese laatoto ladde meere, de cuddirteede mannda e baruudu. Walaa mo aawata ton. Koo geene boo pudataa ton. Gure mon nanndan bee Sodoma e Gomorra e Adama e Ceboyim, baawo Jawmiraawo nattini de bee tikkere mum saatunde.

²³Nden ummaatooje fuu y'aman: Ngam dume Jawmiraawo wadi lesdi mum bana nii? Ngam dume tikkere maako saati?

²⁴Be mbi'an: Ngam be ngudini alkawal ngal Allah kaakiraabe mabbe habbi bee mabbe, saa'i o wurtini be lesdi Misra.

²⁵Be njehi be njaggani dowanteebe wodbe, be cujidani be. Naane be anndaano dowanteebe man, Jawmiraawo boo hadi be sujidango be.

²⁶Ngam man Jawmiraawo tikkani lesdi ndi'i, ukkani ndi naalooje binndaade nder deftere nde'e fuu.

²⁷Jawmiraawo tikkani be masin. Ngam daliila tikkere maako saatunde o doofi be diga lesdi mabbe, o sakkini be haa lesdi njananndi haa be ngoni hannde.

²⁸Kuuje sirriije, sey Jawmiraawo, Allah meeden anndata de. Ammaa kuuje banginaade, waato ko o wi'i nder tawreeta maako fuu, dum don ngam meeden e danygol men haa en dwtano dum haa foroy."

Tooktaaki Tawreeta 30

Cubol hakkunde ngeendam e maayde

¹"To bolle de'e fuu laatanake on, waato barkaaji e naalooje dum njo'inmi yeeso moodon, to on kakkilani dum boodum caka ummaatooje fuu de Jawmiraawo, Allah moodon saŋkititta on, nden kam on ciftoran de

²on lortoto haa Jawmiraawo, Allah moodon, onon e bikkoy moodon on dwtanto wolde maako fodde ko mi umrani on hannde fuu, to on mbaŋan dum bee berde mon e yonkiiji mon fuu,

- ³nden Jawmiraawo, Allah moodon endan on, waylan yangada mon, moobtan on diga ummaatooje de o sanjiti on.
- ⁴Koo to on canjkitake haa keeri duniyaaru, Jawmiraawo Allah moodon moobtan on, hoosan on.
- ⁵O hooran on, o marnan on lesdi ndi kaakiraabe mon marno. O woonanan on, o duddinan on ko buri kaakiraabe mon.
- ⁶Jawmiraawo, Allah moodon hokkan on, onon e danygol mon berde dowtiide, on ngidan mo bee berde mon e yonkiiji mon fuu, nden on ngeedan.
- ⁷Jawmiraawo, Allah moodon ukkan naalooje go dow konne'en mon, wanybe on, toonyiibe on.
- ⁸Ammaa onon on lortoto haa maako, on nanana mo, on dwtano umrooje fuu de umrumi on hannde.
- ⁹Jawmiraawo, Allah moodon duddinan hayru mon masin nder kuude mon koo deye. O duddinan bikkoy mon e dabbaaji mon e yaamle gese mon. O seyorto woonango on fahin, bana o seyori woonango kaakiraabe mon,
- ¹⁰to on dwtanake Jawmiraawo, Allah moodon, to on tokkake umrooje maako e farillaaji maako binndaadum nder deftere tawreeta nde'e fuu, to on ngaylitake haa maako bee berde mon e yonkiiji mon fuu.
- ¹¹Ngam umroore nde umrumi on hannde salortaako on, nde daayaaki on.
- ¹²Nde wonaay haa asama, sakko on mbi'a: Moy eengata haa asama ngam o waddanoya en nde, haa en nana, en dwtano nde?
- ¹³Nde wonaay gada mbeela boo, sakko on mbi'a: Moy eeroto gada mbeela dabbitanoya en nde, haa en nana, en dwtano nde?
- ¹⁴Ngam nde don badi on masin, nder kunndufe mon e berde mon nde woni ngam on dwtano nde !
- ¹⁵Ndaa, mi don holla on hannde ngeendam e hayru, non boo maayde e sarru haa yeeso moodon.
- ¹⁶Ammaa min mi umri on hannde, ngide Jawmiraawo, Allah moodon ngam on tokko laabi maako, on dwtano umrooje maako e farillaaji maako e kiitaaji maako, nden kam on ngeedan, on duudan. Jawmiraawo, Allah moodon barkidinan on nder lesdi ndi nastoton haa maron dum.
- ¹⁷Ammaa to on ngaylitani mo baawo, to on dwtanaaki mo, on tokkake esto, on cujidani dwanteebe wodbe, on njagganake be,
- ¹⁸nden kam mi don anndina on hannde nde'e on kalkan fakat, on nduurataa nder lesdi gada Urdun ndi nastoton ngam maron dum.

¹⁹Mi holli on ngeendam e maayde, barka e naaloore, haa on cuba. Mi don ewno jonta asama e lesdi ceedo ko cuboton. Cube ngeendam ngam haa on ngeeda, onon e danygol moodon!

²⁰Ngide Jawmiraawo, Allah moodon, dowlane mo! Dakkotire bee maako, haa balde mon njuuta nder lesdi ndi Jawmiraawo hunani kaakiraabe mon Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu, o hokkan be dum.”

Tooktaaki Tawreeta 31

Yosuwa hoosi kuugal Muusa

¹Muusa tokki wolwango Isra'iila'en fuu bolle de'e.

²O wi'i be: “Duubi am teemerre e noogas (120) jonta, mi waawataa mi tokko ardaago on fahin. Jawmiraawo boo wi'i yam mi hebataa eeraago maayo Urdun ngo'o.

³Jawmiraawo, Allah moodon bee hoore mum ardoto on. O nattinan ummaatooje yeeso moodon de'e haa on nyaama lesdi maaje. Yosuwa boo ardoto on eeraago, bana Jawmiraawo wi'i.

⁴Jawmiraawo nattinan ummaatooje de'e, bana o nattiniri Sihon e Ook, laamiibe Amoori'en e lesdi mabbe.

⁵Jawmiraawo hokkan on be. Sey on kuuwa be fodde umrooje de mi umri on fuu.

⁶Cemmbide, cuusdine berde mon, taa kule sam, taa kultoreengol nannga on yeeso mabbe! Ngam Jawmiraawo, Allah moodon yahdan bee moodon, o accataa on, o wudintaa on.”

⁷Nden Muusa ewni Yosuwa, wi'i mo yeeso Isra'iila'en fuu: “Semmbidid, suusdin bernde ma, ngam an yahdata bee ummaatoore nde'e haa lesdi ndi Jawmiraawo hunani kaakiraabe moodon, o hokkan be e an a senndanan be ndi, be mara.

⁸Jawmiraawo bee hoore mum ardoto ma, wondan bee ma. O accataa ma, o wudintaa ma. Ngam maajum taa hul, taa tampu sam.”

Umroore janngugo tawreeta nde duubi joweedifi njaali fuu

⁹Nden Muusa winndi tawreeta ka'a, hokki ka liman'en bibbe Lewi roondoobe sundukru alkawal Allah e ndotti'en Isra'iila fuu.

¹⁰Muusa umri be, o wi'i: “Nde duubi joweedifi njaalti fuu, waato nder hitaande dimdinki, njanngane tawreeta ka'a wakkati juulde bukkaaji.

¹¹Njanngane ka Isra'iila'en fuu moobtotoobe ngam be cujidana Jawmiraawo, Allah moodon haa nokkuure nde o subata, be nana ka.

¹²Moobte ummaatoore, worbe e rewbe e bikkoy e jananbe joodiibe nder berniiji mon, haa be nana, be ekkito hulugo Jawmiraawo, Allah moodon, be kakkilana umrooje tawreeta ka'a fuu, be downtano de.

¹³Bikkoy mon koy anndaa tawreeta boo, ekkittito hulugo Jawmiraawo, Allah moodon balde ngeendam mabbe fuu nder lesdi gadfa Urdun ndi nastoton haa maron ndi."

Umrooje Jawmiraawo ragareeje ngam Muusa

¹⁴Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Wakkati maayde ma badake. Ewna Yosuwa, ngarde haa laymaaru fottirde, haa mi umra mo no o huuwrata." Muusa e Yosuwa njehi haa laymaaru fottirde.

¹⁵Jawmiraawo wangani be ton nder ruulde nanndunde bee danrangal, nde dari haa nastirde laymaaru.

¹⁶Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "A maayan bana kaakiraabe ma. Baawo maayde ma, ummaatoore nde'e tuurtan, nde dakkotiran bee dowanteebe jananbe nder lesdi ndi nde nastata, nde wudintam, nde yewan alkawal ngal kabbumi bee maare.

¹⁷Nden tikkere am saatan dow mabbe. Mi wudinam be, mi wiirnan be gite am, haa be kalka. Boneeji e billaaje duudde ukkanto be. Nden be mbi'an nyalaade maajum: Boneeji di'i fuu kebi en ngam Jawmiraawo, Allah meeden acci wondugo bee meeden.

¹⁸Saa'i man mi wiirnan be yeeso am, ngam halleende nde be mbaafi, be ngayliti haa dowanteebe wodbe.

¹⁹Jonta kam, winndu yimre. Ekkitin ngol Isra'iila'en, yimre nde'e laatano yam seedamku dow Isra'iila'en.

²⁰Ngam to mi yahri be nder lesdi keewndi kosam e njumri ndi kunaniimi kaakiraabe mabbe, be nyaaman be kaaran, be payan boo. Ammaa be ngaylittito gal dowanteebe wodbe, be njagganto be, be njawoto yam, be ngewan alkawal am boo.

²¹To boneeji e billaaje duudde de'e ukkanake be, nden yimre nde'e laatoto ceedoowo am dow mabbe, ngam danygol mabbe yejjittitaa nde. Koo jonta boo mi anndi numooji mabbe, hiddeko mi nastina be nder lesdi ndi kunaniimi be."

²²Nyannde maajum Muusa winndi yimre man, ekkitini nde Isra'iila'en.

²³Nden Jawmiraawo umri Yosuwa bii Nuuna, o wi'i: "Semmbida, suusdin bernde ma! Ngam an yahrata Isra'iila'en nder lesdi ndi kuniimi hokkugo be. Min boo mi wondan bee maafa."

²⁴Nde Muusa timmini winndugo bolle tawreeta go fuu nder deftere,

²⁵o umri liman'en Lewi'en roondooɓe sundukru alkawal Allah, o wi'i be:

²⁶“Koo'e deftere tawreeta nde'e, mballine nde kommbi sundukru alkawal Jawmiraawo, Allah moodon. Nde laatoto ton seedamku dow moodon.

²⁷Ngam mi anndi tuurtol moodon e caatal-ko'e moodon. Mi don wondi bee moodon hannde ma, on tuurtani Jawmiraawo, sakko baawo maayde am!

²⁸Moofte ndotti'en le'i moodon e kaliifa'en moodon fuu yeeso am, haa mi yecca on bolle de'e. Mi ewnoto asama e lesdi, dum laato seedooɓe am dow mabbe.

²⁹Ngam mi anndi, baawo maayde am onon fuu on mbonnoto, on accan tokkaago laawol ngol mi umri on. Saa'iire waran nde sarru ukkanto on, ngam on mbaɗan kalludum yeeso Jawmiraawo, on tikkinan mo bee kuude mon.”

Yimre Muusa

³⁰Nden Muusa yimi yimre nde'e, mooftorde Isra'iila'en fuu don keɗito nde haa nde timmi:

Tooktaaki Tawreeta 32

¹“An, asama nan haa mi wolwa, lesdi heɗita ko mbi'anmi!

²Ekkitinol am toba bana iyeende, bolle am laato bana saawawre dow lesdi. De toba bana iyeende dow huɗo, bana waabiliire dow haakooji kecci.

³Ngam mi don wooyna innde Jawmiraawo. Mangte Allah meeden!

⁴O tapaare hisrude. Kuugal maako, ngal timmungal. Laabi maako fuu, di darnuɗi. O Allah koolniɗo, walaa faasikaare haa maako, o adiliijo darnuɗo!

⁵Ammaa onon on ummaatoore faasikiire e hallunde, on mbonnake! On cementini ko'e mon, on laataaki bikkoy maako fahin!

⁶Bana non ngettirton Allah na? Onon faataabe be ngalaa hakkiilo! Naa kanke woni Baabiraawo moodon, tagɗo on, tabitindo on haa on laato ummaatoore?

⁷Ciftore zamanuuji booymaaji, kakkilane gide caaliide. Yame baabiraabe mon e ndotti'en ko laati naane, be anndina on dum.

⁸Nde Allah Baɗiɗo senndani ummaatooje mare, nde o senndi biɓɓe Aadama, o darni keeri ummaatooje fodde limgal biɓɓe Isra'iila.

⁹Ngam Jawmiraawo subɓi Isra'iila laatini dum ummaatoore muudum e maral muudum.

¹⁰O tawi Isra'iila nder ladde, dow harde caka caafaali kaɗaadi. O hakkilani mo, o elti mo, o ayni mo bana biɗngel yiitere maako.

¹¹Bana dutal ekkitinirta bikkoy mum fiirugo, ngal weela dow maakoy, ngal eɗa koy dow bileeji maagal.

- ¹²Jawmiraawo feere mum dowi yimbe mum, walaa dowanteedo goddo wondi bee mabbe.
- ¹³O wa'ini be dow lesdi towndiije, be nyaami ko fufi haa ladde. O nyaamni be njumri caka tapaaaje e jaytunje mabbe mawni caka kaa'e caatude.
- ¹⁴Be nyaami kettungol dabbaaji mabbe mawdi e be njari kosam dammooji mabbe. Be don nyaama bellere njawkoy e kusel jawdi mabbe paydi. Be don nyaama kusel payngel. Be don nyaama alkamaari burdi woodugo, be don njara inaboojam inabooje mabbe.
- ¹⁵Yimbe maako laati riskube, tuurtoobe, be faybe, marbe bellere. Be acci Allah tagdo be, be njawi tapaare hisnoore be.
- ¹⁶Be ummini kaajal Jawmiraawo bee sujidango dowanteebe jananbe, be mettini mo bee kuude mabbe nyiddude.
- ¹⁷Be kirsi ngam ginnaaji di laataaki Allah, ngam dowanteebe be meedaay anndeego, dum dowanteebe hesbe, wangube jonta. Kaakiraabe moodon anndaa be.
- ¹⁸Isra'iila'en, on ngejjiti Allah tapaare moodon, tagdo on, dokkudo on ngeendam!
- ¹⁹Jawmiraawo laari o jawaado ngam bikkoy maako ngorkoy e ndehoy tikkini mo.
- ²⁰O wi'i: Mi wiirnan be gite am, haa mi laara ko hebata be. Ngam be laati ummaatoore faasikiire, bibbe be ngalaa hoolaare.
- ²¹Be ummini kaajal am bee dowanteebe be laataaki Allah, be mettini yam bee kuuje meereje. Mi umminan kaajal mabbe bee yimbe be laataaki ummaatoore goongaare. Mi mettinan be bee ummaatoore faataande.
- ²²Tikkere am wulan bana yiite, nyaaman koo dume fuu haa lesdi. Nde wulan haa yotto joonde maaybe, nde nyaaman koo cabbaaje kooseje boo.
- ²³Mi yowanan be boneeji duudfi, mi fidan kuri am fuu dow mabbe.
- ²⁴Be tampan daliila weelo e jonte, be njinnan daliila nyawuji kallufi caatufi. Mi neldan be kuuje ladde natooje, non boo bodde mbarooje.
- ²⁵Kaafahi do'an bibbe mabbe dow laabi, kultorengol ukkanto be nder cuufi, suka'en e faanybe e musinankoy e ndotti'en fuu kalkan.
- ²⁶Mi anniyino nattingo be fuu, ngam taa goddo meeta siftorgo inde mabbe.
- ²⁷Ammaa mi yidaa jancoore konne'en mabbe, wanybe be numa, mbi'a: Juude amin njaali be. Be mbi'ataa: Jawmiraawo wadaay dum fuu.
- ²⁸Ngam Isra'iila'en laatake ummaatoore nde walaa faamu, be ngalaa hakkiilo sam.

²⁹To be ngoodino hakkiilo, be paamanno kuuje de'e, be kebtanno ko tammi warango be.

³⁰Bana noy konneejo gooto riiwrata ujineere, diɗo boo ndiiwan ujine sappo, to naa Allah tapaare mabbe soorri be, Jawmiraawo mabbe acci be?

³¹Ammaa konne'en anndi dowanteebe muudum'en ngalaa baawde de Allah tapaare meeden.

³²Ngam kambe be nanndi bee yimbe Sodoma e Gomorra, be nanndi bee inabooje bonniide, dimooje benndalooje keewde tooke e kaadeenga,

³³inaboojam mabbe haadi rok, bana tooke poosokje.

³⁴Jawmiraawo wi'i: Ndaa ko mi taaski nder sirri ko mi wadata be,

³⁵min waatoto, min warjoto be, haa saa'iire nde kosde mabbe ndimmboto. Nyalaade nattere mabbe badake, kiita mabbe don badito bee jaawal !

³⁶Ngam Jawmiraawo hiitanto ummaatoore mum, o hinnoto jaggiibe maako. Ngam o yi'i be don tampa, maccube e rimbe mabbe fuu njinni.

³⁷Nden o yaman yimbe maako: Toy dowanteebe moodon be kooliidon go? Toy tapaare moodon hisrude nde'e?

³⁸On nyaamni be bellere kirsaadi mon, on njarni be inaboojam mon. Sey be ngara, be mballa on jonta, sey be ngara be kisna on, be paddo on!

³⁹Ndaare jonta min feere am woni Allah, walaa dowanteedo goddo haa kommbi am! Min mbarata, min yeedinta boo, min naawnata, min hurgata boo. Walaa kisanando ko juŋgo am jogoto!

⁴⁰Mi don banŋta juŋgo am gal asama, mi don huno: Fakat bana mi geeto,

⁴¹mi welnan kaafahi am delkoohi, juŋgo am wada kiita. Mi waato konne'en am, mi hiitoto wanybe yam fuu!

⁴²Kuri am njaran yiy'am mabbe, kaafahi am nyaaman kusel mabbe. Ki heewan yiy'am mbaraabe e nanngaabe, ki ta'an ko'e ardiibe konne'en.

⁴³Asama seyoda bee ummaatoore Jawmiraawo, dowanteebe fuu kujida yeeso Jawmiraawo. Ngam o waato konne'en maako daliila yiy'am jaggiibe maako ndufaadam. Ammaa o ittan aybe nder lesdi ummaatoore maako."

⁴⁴Muusa e Yosuwa bii Nuuna ngimi yimre nde'e, Isra'iila'en fuu don kedito.

Umrooje Muusa ragareeje

⁴⁵Nde Muusa timmini wolwango Isra'iila'en bolle de'e,

⁴⁶O wi'i be: "Umrooje de'e de umrumi on hannde fuu, njabe de haa berde mon, de laato seedamku dow moodon. Umre de bikkoy mon, ngam koy kakkilana bolle tawreeta ka'a fuu, koy dōwtano de.

⁴⁷Ngam tawreeta ka'a laatanaaki on bolle meere, fakat ngeendam mon don nder maaka. Dōwtane ka ngam haa balde mon njuuta nder lesdi gada Urdun ndi nastoton haa maron dūm."

⁴⁸Nyalaade man nden Jawmiraawo wi'i Muusa:

⁴⁹"Yah haa kooseje Abariima haa dō nder lesdi Mo'ab, haa nokkuure tiitotirnde bee berniwol Yeriko. Wa'a hooseere Nebo, a laara lesdi Kanaana ndi marnanmi Isra'iila'en.

⁵⁰A maayan dow hooseere nde a wa'ata, a maayan bana kaakiraabe ma, bana deerda Haruna maayri dow hooseere Hor, o maayi bana yimbe ummaatoore mum.

⁵¹Ngam onon dido be'e on ngewi umroore am yeeso Isra'iila'en, haa ndiyamji Meriba banje Kaades nder ladde Ciin, on kollaay senaare am caka Isra'iila'en.

⁵²Ngam man a eewan lesdi ndi ndokkanmi Isra'iila'en diga daayiidum, ammaa an kam a nastataa ndi."

Tooktaaki Tawreeta 33

Muusa barkidini le'i Isra'iila sappo e didi

¹Ndaa barka ka Muusa, goddo Allah barkidiniri Isra'iila'en hiddeko o maaya:

²O wi'i: "Jawmiraawo wari diga hooseere Sina bana naange, fudi haa Se'ir ngam mabbe, o yaynani be diga hooseere Paran. Malaa'ika'en ujine sappo ngardi bee maako. Tawreeta ngam mabbe don bana jamre yiite haa junngo maako nyaamo.

³Jawmiraawo yidi le'i Isra'iila, o don ayna senaabe maako, turotoobe yeeso maako ngam nanugo wolde maako fuu.

⁴Tawreeta ka Muusa umri en, dūm ndesaari marndi saman ngam yimbe danygol Yaakubu.

⁵Jawmiraawo laamake dow Isra'iila, saa'i ardiibe ummaatoore e yimbe le'i Isra'iila don moobi."

⁶Muusa besdi wi'ugo: "Lenyol Ruben yeeda! Taa maaya, ngol duuda."

⁷Ndaa ko o wi'i dow lenyol Yahuuda: "Yaa Jawmiraawo, nan tornde Yahuuda! Hawtu ngol bee le'i goddi. Sey yimbe maagol paddo ko'e mabbe. Wallu be habugo bee konne'en mabbe."

⁸Dow lenyol Lewi o wi'i: "Yaa Jawmiraawo, a don wangina muuyo ma bee yimbe lenyol Lewi bee Tumiima e Uriima. Be yimbe ma hoolaaabe. A foondi be haa Massa, a waabotiri bee mabbe haa ndiyamji Meriba.

⁹Be buri yidugo ma dow saaro'en mabbe e banndiraabe mabbe e bikkoy mabbe. Be dwtani umrooje ma, be njogi alkawal ma.

¹⁰Be ekkitinan danygol Yaakubu kiitaaji ma, haa Isra'iila fuu tokko tawreeta ma. Be lii'anto ma guleteedi dow hirsirde ma, be ngulan uurle yeeso maada.

¹¹Yaa Jawmiraawo, duddin semmbe mabbe, yerda kuude mabbe. Sampitit konne'en mabbe fuu, ngam taa be meeta ummaago!"

¹²Dow lenyol Benyamin o wi'i: "Yimbe lenyol ngo'ol, be ngidaa Jawmiraawo. Allah Banjiido don ayna ngol foroy, nyalde fuu ngol don joodi nder salaaman yeeso maako."

¹³Dow yimbe lenyol Yusufu o wi'i: "Jawmiraawo barkidin lesdi mabbe bee kuuje boodde diga dow bee saawawre e bee ndiyamji diga luggeenga lesdi!

¹⁴O barkidina ndi bee kuuje boodde, bee ko naange benndinta e ko be teba lewru fuu!

¹⁵Kooseeje e towndiije mabbe booymaaje keewa kuuje burde woodugo!

¹⁶Lesdi mabbe heewa kuuje boodde fuu, ngam daliila mo'ere Jawmiraawo mo donno wolwa nder wumre gi'e! Barkaaji di'i fuu ngara dow lenyol Yusufu, ngam kanke o cenaado caka deerdiiko'en.

¹⁷Teddungal laatano Yusufu mo mari semmbe bana ngaari afri, luwe mum boo bana mbana. Bee maaje o hawan ummaatooje haa yotto keeri duniyaaru. Luwe maako, dum yimbe Efrayim ujineeje e yimbe Manassa duudbe."

¹⁸Dow le'i Zabulon e Issakar o wi'i: "Yimbe Zabulon ceyore kuude filu mon! Yimbe Issakar boo ceyo nder laymaaji muudum'en.

¹⁹Be ewnoto ummaatooje, de ngara haa hooseere mabbe senaande ngam be lii'o kirseteedi pottandi ton. Ngam be keban jawdi haa mbeela, ndesaaje nyukkiide boo nder njaareendi."

²⁰Dow lenyol Gada o wi'i: "Yettoore laatano Allah mo yaajini lesdi Gada. Gada waali taaski bana mbarooga, ngam nanngugo kebal mum, o seeka diga kosde haa hoore.

²¹Gada subani hoore mum gedal lesdi burngal woodugo. O taaskani hoore maako gedal nokkuure hooreejo, baawodon o hawti bee ardiibe ummaatoore. O wadi fodde adilaaku Jawmiraawo, o hiitani Isra'iila bee kiitaaji maako."

²²Dow lenyol Dan o wi'i: "Dan woni bii mbarooga, ngurtinga lesdi Baasan bee diwugo."

²³Dow lenyol Neftali o wi'i: "Yimbe Neftali kaari mo'ere e barkaaji Jawmiraawo. Lesdi mabbe yaajan diga weendu haa fombina."

²⁴Dow lenyol Aser boo o wi'i: "Aser hebi barka ko buri le'i goddi. O laato gidaado deerdiiko'en. Lesdi maako riska bee nebbam jaytunje.

²⁵Jamde paldude dammude maako, de cemmbidde. Semmbe maako duura bana balde maako."

²⁶Onon Isra'iila'en, walaa dowanteedo bana Allah moodon! Kanke o don wa'o moota pucci maako nder asamanji bee teddungal, o don ta'a duule ngam wargo walla on.

²⁷Allah woni hisrude mon diga booyima, juude maako duumiide don tabbo on. O riwi konna'en mon yeeso moodon, o umri on, on nattina be fuu.

²⁸Isra'iila'en, danygol Yaakubu, don njoodi feere muudum'en nder salaaman. Lesdi mabbe heewi alkamaari e inaboojam. Asama don wada saawawre dow maari.

²⁹Barka laatanto on, onon Isra'iila'en! Walaa ummaatoore bana nde moodon nde Jawmiraawo hisni! Jawmiraawo bee hoore mum woni wawarde mon e kaafahi mon. O don ayna on, o don hokka on jaalorgal. Konna'en mon dabban endam mon bee naafikaare, ammaa onon on ndamman be!

Tooktaaki Tawreeta 34

Maayde Muusa

¹Muusa wurti ladde Mo'ab, wa'i hooseere Nebo, haa yeereere hooseere Pisiga tiitotirnde bee Yeriko. Ton Jawmiraawo holli mo lesdi fuu: Lesdi Gile'at haa yotti Dan

²e gedal Neftali fuu e gedde Efrayim e Manassa e gedal Yahuuda fuu haa yotti mbeela hiirnaangewa

³e Lesdi Fombina e lesdi leesndi e Yeriko, berniwol dibinooje haa yotti Co'ar.

⁴Nden Jawmiraawo wi'i Muusa: "Kanjum woni lesdi ndi kunaniimi Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu, mi hokkan ndi danygol mabbe. Mi holli ma ndi, ammaa a hebataa nastugo ndi."

⁵Muusa, jaggiido Jawmiraawo maayi ton nder lesdi Mo'ab, bana Jawmiraawo wi'no mo.

⁶Jawmiraawo uwi mo nder waadiwol ton nder lesdi Mo'ab, haa nokkuure tiitotirnde bee Bayti-Pe'or. Haa wargo hannde walaa mo anndi yenaande maako.

⁷Muusa wadi duubi teemerre e noogas (120), o maayi diga o cemmbidde, gite maako tampaay.

⁸Isra'iila'en mboyi mo nyalde cappande tati nder ladde Mo'ab, nden saa'i woyugo mo timmi.

⁹Ammaa Yosuwa bii Nuuna o keewdo ruuhu faamu, ngam Muusa yowino juude mum dow maako. Isra'iila'en nanani Yosuwa, be tokki umrooje de Jawmiraawo umruno be bee hunnduko Muusa.

¹⁰Baawodon walaa annabiiyo bana Muusa meeti laataago nder Isra'iila. Kanke, Jawmiraawo wolodi bee maako gite bee gite.

¹¹Walaa annabiiyo goddo meedi wadugo alaamaaji e kaayeeffiji irin di Muusa wadi, di Jawmiraawo neli mo wadugo nder lesdi Misra, haa Firawna e saraaki'en muudum e lesdi muudum fuu.

¹²Walaa annabiiyo goddo hebi baawde wadugo kuuje mawde kulniide de Muusa wadi yeeso Isra'iila fuu.

Yosuwa

Yosuwa 1

Yosuwa laati ardiido Isra'iila

¹Baawo maayde Muusa, jaggiido Jawmiraawo, Jawmiraawo wolwani Yosuwa bii Nuuna, balloowo Muusa, wi'i:

²"Jaggiido am Muusa maayi. Kadi umma, eera maayo Urdun ngo, an e ummaatoore nde'e fuu, haa on nasta lesdi ndi ndokkanmi Isra'iila'en.

³Nokkuure nde kosde mon njaabata fuu, mi hokki on nde bana mbi'mi Muusa.

⁴Diga ladde e Libanon do yahugo fuunaange haa yotto maayo manngo wi'eteengo Efratis, waato lesdi Heti'en fuu, yahugo hiirnaange boo haa yotto mbeela, dum fuu dum laato maral moodon.

⁵Balde ma fuu walaa dartantoodo ma. Bana mi wonduno bee Muusa, bana non ngondiranmi bee maada boo. Mi accataa ma e mi wudintaa ma sam.

⁶Semmbidid, laata cuusdo, ngam an ronnata yimbe ummaatoore nde'e lesdi ndi kunaniimi kaakiraabe mabbe mi hokkan be.

⁷Sey a semmbida, a laato cuusdo masin, a dwtano tawreeta ka Muusa jaggiido am umri ma fuu. Taa sel laawol maaka, koo haa nyaamo koo haa nano, ngam keba hayru koo toy njahata fuu.

⁸Tokka janngugo deftere tawreeta nde'e tum, numtu nde jemma bee nyalawma fuu, ngam haa a dwtano ko winnda nder maare. Nden kam nufayeeje ma kibfoto, a heban hayru.

⁹Naa mi umri ma na? Sey a semmbida, a laato cuusdo. Taa hul, taa diwtora sam, ngam min, Allah Jawmiraawo maada mi don wondi bee maada haa njahata fuu."

Taaskara eeraaki maayo Urdun

¹⁰Yosuwa umri kaliifa'en ummaatoore:

¹¹"Ngance nder sanngere, umre yimbe ummaatoore ni'i: Taaskane ko'e mon njoobaari, ngam nder nyalde tati on tammi eeraago maayo Urdun ngo'o, haa on mara lesdi ndi Allah Jawmiraawo mon marnata on."

¹²Nden Yosuwa wolwani yimbe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa, o wi'i be:

¹³"Ciftore ko Muusa, jaggiido Jawmiraawo umri on. O wi'i: Allah Jawmiraawo mon siwtinan on, hokkan on lesdi ndi.

¹⁴Rewbe mon e bikkoy mon e dabbaaji mon njoodoto nder lesdi ndi Muusa hokki on gaa'e Urdun. Ammaa onon honooBe semmbidbe fuu on ardoto banndiraabe mon eeraago, on mballa be bee balmi moodon,

¹⁵haa to Jawmiraawo siwtini be bana moodon, haa to kambe boo be mari lesdi ndi Jawmiraawo, Allah moodon hokkata be. Baawo man on loro, on mara lesdi ndi Muusa, jaggiido Jawmiraawo hokki on gaa'e Urdun gal fuunaange.”

¹⁶Be njaabi Yosuwa: “Ko umruda min fuu, min mbaɗan dum. Min njahan koo toy a nelata min.

¹⁷Bana min dɔwtorani Muusa nder koo dume fuu, bana non min dɔwtanto ma an boo. Allah Jawmiraawo ma wondan bee maada, bana o wonduno bee Muusa.

¹⁸Koo moy tuurti, dɔwtanaaki umrooje de umruda mo fuu, o mbareteedo. Ammaa an, laata a cemmbidɗo, cuusɗo.”

Yosuwa 2

Yosuwa neli horooɓe haa Yeriko

¹Diga Sittim Yosuwa bii Nuuna neli horooɓe ɗiɗo bee sirri, wi'i be: “Njehe, ndaare lesdi e berniwol Yeriko.” Be ndilli, be nasti saare debbo daakaareejo, innde muudum Rahab. Be mbaali ton.

²Laamiido Yeriko anndinaama: “Jemmaare nde'e worɓe Isra'iila'en wofɓe ngari horugo lesdi.”

³O neli yimɓe haa Rahab, be mbi'a mo: “Wurtin worɓe warɓe haa maada, nastuɓe saare ma, ngam be ngari horugo lesdi ndi fuu.”

⁴Ammaa Rahab nyukkini worɓe ɗiɗo go. O wi'i nelaarɓe laamiido: “Nonnon, worɓe man ngari haa am, ammaa mi anndaano toy be iwi.

⁵Nde jemma wadi, wakkati mabɓugo dammugal berniwol, be ngurti. Mi anndaa haa toy be ndilli. Taasne be bee jaawal, nden kam on njokkoto be.”

⁶Ammaa goonga kam, o wa'ini be dow soorowol maako, o nyukkini be les yommɓe leɗ de o sabbino.

⁷Nden, nelaarɓe laamiido ngurti berniwol, dammude maagol mabbaama. Be taasni Isra'iila'en ɗiɗo go dow laawol yahugo Urdun haa be njotti eerorde.

⁸Hiddeko horooɓe go mbaalo, Rahab wa'i haa mabɓe dow soorowol.

⁹O wi'i be: “Mi anndi Jawmiraawo hokki on lesdi ndi. Haala moodon hulni min masin, berɗe yimɓe lesdi ndi fuu ta'i.

¹⁰Ngam min nani no Jawmiraawo yoonniri ndiyamji maayo Maaliya yeeso moodon nde ngurtiɗon Misra. Min nani boo ko mbaɗɗon Sihon e Ook laamiibe Amoori'en ɗiɗo haa gada Urdun, no on nattiniri be.

¹¹Min nani dum, berɗe amin ta'i ngam daliila kulol yeeso moodon. Allah Jawmiraawo mon, kanɗo woni Allah haa asama e lesdi, haa dow bee les fuu.

¹²Jonta kam, kunaneefam bee Jawmiraawo on mbaɗanan saaro'en am mboodeenga bana no mi waarani on. Kolleefam alaama laabka!

¹³Acce baaba am e daada am ngeeda, non boo deerdiraabe am worbe e rewbe bee banndiraabe muudum'en fuu, kisne min maayde."

¹⁴Horoobe mbi'i mo: "Min maaya mbattudimoodon! Ammaa taa on pefta haala amin sam. Nyannde nde Jawmiraawo hokki min lesdi ndi'i, min mbaɗante mboodeenga, min kebbitinante amaana."

¹⁵Saare Rahab don dakkotiri bee mahol berniwol. Ngam maajum o jippini worbe dido go bee boggol gal wurdere mahol.

¹⁶O wi'i be: "Njehe gal kooseeje, ngam taa taasnoobe on potta bee moodon. Cuude ton nyalde tati haa to be ngarti, nden tokkitine laawol mon."

¹⁷Be mbi'i mo: "Min mbaɗan ko a hunni min,

¹⁸ammaa an boo, ndaa ko mbaɗata: To min nasti lesdi mon, habbu boggol bodeewol ngo'ol haa wurdere nde njippinda min e maare. Mooftu baaba ma e daada ma e deerdiraabe ma e yimbe saare baaba ma fuu nder saare ma.

¹⁹To goddo mabbe wurtake saare ma, yiya'am maako loroto dow hoore maako, minin boo min laabbe. Ammaa koo moy gondudo bee maada nder saare, to juŋgo goddo meemi mo, nden kam yiya'am maako lortan dow ko'e amin.

²⁰To a fefti haala amin haa wodbe, nden kam min ndimɗan e hunayeere nde kunnuda min."

²¹Rahab wi'i: "Nonnon, bana mbi'don." Nden o jabbiti be, be ndilli. Kaŋko boo o habbi boggol bodeewol go haa wurdere suudu.

²²Horoobe njehe gal kooseeje, pabbi ton nyalde tati haa taasnoobe lorti haa Yeriko. Taasnoobe dabbitino be koo toy fuu, tawaay be.

²³Horoobe dido go ndiirti kooseeje, eeri maayo, ngarti haa Yosuwa bii Nuuna. Be ngecci mo ko hebi be fuu.

²⁴Nden be mbi'i mo: "Fakat, Jawmiraawo hokki en lesdi maajum fuu haa juude meeden. Yimbe ton fuu don kula en haa berde mabbe ta'i."

Yosuwa 3

Eeraaki Maayo Urdun

¹Jaŋgo man Yosuwa dawi cub. Be ummi Sittim, kaŋko bee Isra'iila'en fuu, be ngari haa maayo Urdun. Be mbaali ton hiddeko be eero.

²Baawo nyalde tati, kaliifa'en ngaanci nder saŋgeere,

- ³umri yimbe ummaatoore: “To on ngi'i liman'en don ndoondo sundukru alkawal Allah Jawmiraawo mon, umme onon boo, tokke be.
- ⁴Nden on kebtan laawol ngol tokkoton, ngam on meedaay tokkaago ngol. Ngam maajum taa badite sundukru, ndaaye ndu deydey kilomeetir gootel.”
- ⁵Yosuwa wi'i yimbe ummaatoore: “Cene ko'e mon, ngam janngo Jawmiraawo wadan kaayeeffiji caka moodon.”
- ⁶Nden o umri liman'en: “Ndoonde sundukru alkawal, eere yeeso ummaatoore.” Kambe be ndoondi sundukru, be ardi yeeso ummaatoore.
- ⁷Jawmiraawo wi'i Yosuwa: “Hannde puɗɗanmi mawningo ma yeeso Isra'iila fuu. Be paaman mi don wondi bee maafa bana mi wonduno bee Muusa.
- ⁸An, umru liman'en roondoobe sundukru alkawal: To on njottake maayo Urdun, to on nasti nder ndiyam haa fomoonde, ndare ton.”
- ⁹Nden Yosuwa wi'i Isra'iila'en: “Badite, kedite ko Allah Jawmiraawo mon wi'ata on.
- ¹⁰Nden on anndan Allah geeto don caka moodon e fakat o riiwan Kanaani'en e Heti'en e Hewi'en e Perezzi'en e Girgasi'en e Amoori'en e Yebusi'en yeeso moodon.
- ¹¹Ndaa, sundukru alkawal Jawmu duniyaaru fuu saaloto yeeso moodon nder Urdun.
- ¹²Cube jonta worbe sappo e dido nder le'i Isra'iila, gooto nder lenyol fuu.
- ¹³To kosde liman'en roondoobe sundukru alkawal Jawmiraawo, Jawmu duniyaaru fuu nasti nder ndiyam, ilam Urdun ta'an, ndiyam ndiirtotoodam diga seeboore daroto bana mahol.”
- ¹⁴⁻¹⁵Dum wakkati codol. Saa'i man maayo Urdun teelan dow pmoole mum. Ummaatoore wurti cuudi laymaaji maare haa nde eero maayo Urdun, liman'en ardi nde, be don ndoondi sundukru alkawal. Be njotti fomoonde, nde kosde mabbe puɗɗi soofugo,
- ¹⁶ndiyam acci ilugo, dari bana mahol daayiidum masin, haa Adaama, wuro wonngo kommbi Jaretaan gal seeboore ndiyam. Ndiyam ilandam gal weendu Araba, waato Weendu Mannda, ta'i ndiɲ. Ummaatoore hebi eeraago haa nokkuure tiitotirnde bee Yeriko.
- ¹⁷Saa'i Isra'iila'en don eero dow joordum, liman'en roondoobe sundukru alkawal Jawmiraawo don ndari dow joordum caka Urdun, haa ummaatoore fuu saali.

Yosuwa 4

Kaa'e maandorde sappo e didi

- ¹Nde ummaatoore fuu eeri maayo Urdun, Jawmiraawo wi'i Yosuwa:
- ²"Cube worbe sappo e dido nder ummaatoore, gorko gooto nder lenyol fuu.
- ³Umre be be koo'a kaa'e sappo e didi haa caka maayo Urdun, haa nokkuure nde liman'en ndari do, be njahra kaa'e man haa nokkuure nde mbaaloton jemmaare nde'e, be mballina de ton."
- ⁴Yosuwa ewni worbe sappo e dido be o subno nder yimbe Isra'iila, gorko gooto nder lenyol fuu.
- ⁵O wi'i be: "Caale yeeso sundukru alkawal Allah Jawmiraawo mon wonndu caka Urdun. Koo moy moodon efa hayre woore, wakka nde, fodde limgal le'i Isra'iila'en.
- ⁶Kaa'e man laato maandorde caka moodon. Yeeso do, to bikkoy mon yami on maana kaa'e de'e ngam mon,
- ⁷njaabe koy: Ndiyam Urdun ta'i yeeso sundukru alkawal Jawmiraawo, saa'i ndu don eero maayo. Kaa'e de'e laatanto Isra'iila'en ciftinorde haa foroy."
- ⁸Isra'iila'en mbaadi ko Yosuwa umri be. Be ngurtini kaa'e sappo e didi haa caka Urdun, bana Jawmiraawo wi'no Yosuwa, fodde limgal le'i Isra'iila'en. Be njahri kaa'e man haa nokkuure nde be mbaali, be mballini de ton.
- ⁹Yosuwa boo darni kaa'e sappo e didi godde haa caka Urdun, haa nokkuure nde liman'en roondoobe sundukru ndarino. Ton de ngoni haa wargo hannde.
- ¹⁰Liman'en ndari haa caka Urdun haa ko Allah umrani ummaatoore bee hunnduko Yosuwa fuu timmi. Kanjum woni ko Muusa umruno Yosuwa. Ummaatoore yaawdi eeraago maayo.
- ¹¹Nde yimbe fuu timmini eeraago, liman'en roondoobe sundukru Jawmiraawo eeri boo bee maaru, be caali yeeso yimbe.
- ¹²Yimbe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa ardi Isra'iila'en wodde, be taaskaniibe konu bana Muusa wi'no be.
- ¹³Honoobe baakin ujine cappande nayo (40.000) eeri maayo yeeso Jawmiraawo, be njotti yayre kommbi Yeriko.
- ¹⁴Nyalaade maajum Jawmiraawo mawnini Yosuwa yeeso Isra'iila fuu. Be teddini mo bana be teddiniri Muusa balde mum fuu.
- ¹⁵Nden, Jawmiraawo wi'i Yosuwa:
- ¹⁶"Umru liman'en roondoobe sundukru seedamku alkawal be ngurto maayo Urdun."
- ¹⁷Yosuwa umri be bana non.

¹⁸Nde be ngurti Urdun, kosde maɓɓe boo meemi lesdi njoorndi, ndiyam maayo lori haa nokkuure muudum, teeli dow pomoole maayo bana naane.

¹⁹Nyannde sappoore nder lewru aranndu, ummaatoore eeri Urdun, saɗngini haa Gilgal, haa sebatto fuunaange Yeriko.

²⁰Ton haa Gilgal Yosuwaa darni kaa'e sappo e diɗi de be koo'uno haa caka Urdun.

²¹O wi'i Isra'iila'en: "Yeeso do, to bikkoy mon yaami on maana kaa'e de'e,

²²anndine koy: Isra'iila'en eeri maayo Urdun ngo dow joordum.

²³Ngam Allah Jawmiraawo mon beebni ndiyam maago yeeso mon haa on eeri. O wadani on bana o wadani min haa maayo Maaliya, nde o beebni ngo yeeso amin haa min eeri.

²⁴O wadi dum ngam haa ummaatooje duniyaaru fuu annda baawde Jawmiraawo mawde, onon boo on kula Allah Jawmiraawo mon haa foroy."

Yosuwaa 5

Juulnol haa Gilgal

¹Laamiibe Amoori'en wonbe haa hiirnaange maayo Urdun e laamiibe Kanaani'en fuu wonbe haa kommbi mbeela, nde be nani Jawmiraawo beebni ndiyam Urdun yeeso Isra'iila'en haa be eeri, be kultori, berde maɓɓe ta'i ngam daliila Isra'iila'en.

²Saa'i maajum Jawmiraawo wi'i Yosuwaa: "Wad labe kaa'e, kadiboo juulnu Isra'iila'en."

³Yosuwaa wadi labe kaa'e man, juulni Isra'iila'en haa nokkuure wi'eteende Towndiire-juulnol.

⁴⁻⁷Yosuwaa wadi juulnol ngol ngam daliila ka'a: Yaake Isra'iila'en ngurti Misra, worbe fuu njuulnaamano. Be ngiili nder ladde duubi cappande nayi. Saa'i man be kebaay juulnugo bikkoy ngorkoy ndanyaakoy nder ladde. Ummaatoore Isra'iila bee honooɓe maare wurtiibe Misra fuu maayi nder ladde ngam be dɔwtanaaki Jawmiraawo. O hunani be be kebataa yi'ugo lesdi keewndi kosam e njumri ndi o hunanino kaakiraabe meeden o hokkan en. Nden Jawmiraawo darni bikkoy ngorkoy ndanyaakoy nder ladde mbattudi baabiraabe maakoy, kaɗkoy Yosuwaa juulni.

⁸Nde o timmini juulnugo be, ummaatoore fuu fabbi haa saɗngeere haa juulnaabe njamɗiti.

⁹Nden Jawmiraawo wi'i Yosuwaa: "Hannde ittumi mbustu Misra dow moodon. Ngam maajum be don ewna nokkuure man Gilgal haa wargo hannde."

¹⁰Nde Isra'iila'en caɗngini haa Gilgal nder yayre kommbi Yeriko, be mbaɗi juulde Paska, kiikiide nyannde sappo e nayabre lewru maajum.

¹¹Jaŋngo man be puɗɗi nyaamugo nyaamdu lesdi Kanaana, tamseeje ɗe ufnaaka e gabbe ca'aade.

¹²Nyannde man mannu acci tobugo. Diga hitaande man be puɗɗi nyaamugo nyaamdu lesdi Kanaana.

Yosuwa e gorko mardo kaafahi

¹³Saa'i Yosuwa ɗon baŋnge Yeriko, o baŋgti gite, o yi'i gorko feere ɗon dari yeeso maako, ɗon jogi kaafahi losaaki haa juŋngo mum. Yosuwa yehi haa maako, yaami mo: "An a mo amin na? Malla a gooto nder konne'en amin?"

¹⁴Gorko oo jaabi: "Aa'a, min mi hooreejo honooɓe Jawmiraawo, jonta ngarmi." Yosuwa tuggi koppi sujidani mo, wi'i: "Yaa jawmam, mi maccuɗo ma. Dume a umratammi?"

¹⁵Hooreejo honooɓe Jawmiraawo jaabi: "Faddita pade ma, ngam nokkuure nde ndariida, nde seniinde." Yosuwa waɗi non.

Yosuwa 6

Do'ere Yeriko

¹Yimbe Yeriko mabbi dammuɗe berniwol, be pali ɗe ngam daliila Isra'iila'en. Walaa mo wurtoto berniwol, walaa mo nastata ngol boo.

²Jawmiraawo wi'i Yosuwa: "Ndaa, mi hokki ma Yeriko e laamiɗo maagol e honooɓe maagol semmbidɓe fuu.

³Nyalaade fuu honooɓe ma taaro berniwol nde woore. Tokka waɗugo bana nii nyalɗe joweego.

⁴Liman'en njoweediɗo njogo luwe konu joweediɗi yeeso sundukru. Nyannde joweediɗawre on taaro berniwol nde joweediɗi, liman'en boo puufa luwe jawɗi baali.

⁵To be puufi luwe, onon boo on nani hoolo maaje, sey ummaatoore fuu wooka. Bana non mahol berniwol yibban. Ummaatoore fuu wa'o, koo moy tiita yeeso muuɗum, nasta berniwol."

⁶Yosuwa bii Nuuna ewni liman'en, wi'i be: "Ndoonde sundukru alkawal. Njoweediɗo nder moodon boo njogo luwe konu joweediɗi ardo yeeso sundukru Jawmiraawo."

⁷Nden o umri ummaatoore: "Njehe, taare berniwol. Yebre honooɓe ardo sundukru Jawmiraawo."

⁸⁻⁹Fodde umroore Yosuwa, honooɓe wodɓe ardi, baawo mabbe liman'en njoweediɗo fuufoɓe luwe yeeso Jawmiraawo caali, ɗon puufa luwe, nden liman'en roondoɓe sundukru alkawal Jawmiraawo tokki, haa timmoode boo yebre honooɓe luttube. Tum be ɗon puufa luwe.

- ¹⁰ Ammaa Yosua umruno ummaatoore: “Taa ngooke, taa goddo nana sawtu mon, taa mbolwe sam, haa to mi wi'i on: Ngooke! Nden on ngookan.”
- ¹¹ Bana nii be njahri sundukru Jawmiraawo, be taari berniwol nde woore. Be ngarti nder saɗngeere, be mbaali.
- ¹² Jaɗngo man, Yosua dawi cub, liman'en boo ndoondi sundukru Jawmiraawo.
- ¹³ Honooɓe wodɓe ardi, ɓaawo maɓɓe liman'en njoweediɗo fuufoobe luwe ummi, don puufa luwe, nden liman'en roondoobe sundukru Jawmiraawo tokki, haa timmoode boo yebre honooɓe luttube. Tum be don puufa luwe.
- ¹⁴ Nyannde diɗawre nde'e be taari berniwol nde woore, nden be ngarti nder saɗngeere. Be mbaɗi bana nii nyalɗe joweego.
- ¹⁵ Nyannde joweediɗawre, be ummi diga subaha, be njehi, be taari berniwol bana naane, ammaa nde joweediɗi. Nyannde maajum tan be taari ngol nde joweediɗi.
- ¹⁶ Nder taarannde joweediɗawre, wakkati liman'en puufi luwe, Yosua umri ummaatoore: “Ngooke! Jawmiraawo hokki on berniwol.
- ¹⁷ Berniwol ngol e ko woni nder maagol fuu, Jawmiraawo jeyi. Nattine dum kadi. Walaa mo luttata bee yonki, sey Rahab, debbo daakaareejo go tan, kanke e yimɓe wondube bee maako nder suudu, ngam o nyukkini horooɓe, nelaabe men.
- ¹⁸ Ammaa kakkile! Ndeente ko'e mon, taa koo'e koo dume nder kuuje kadaaɗe ngam dum harmi, ammaa nattine de ngam taa on poodana Isra'iila sarru e nattere.
- ¹⁹ Cardi e kanjeeri e kuuje njamndi baleeri e mboɗeeri fuu dum cenaadum ngam Jawmiraawo, dum nasta ndesaari maako.”
- ²⁰ Kadiboo liman'en puufi luwe. Nde ummaatoore Isra'iila nani dum, nde wooki bee sawtu mawɗo, mahol yibbi. Law, Isra'iila'en mba'i, nasti berniwol, koo moy tiiti yeeso muudum, be nyaami berniwol.
- ²¹ Bee kaafaaje maɓɓe be nattini ko woni nder maagol fuu: worɓe e rewɓe, derke'en e ndotti'en, na'i e dammooji e bamɗe fuu.
- ²² Yosua wi'i horooɓe lesdi diɗo go: “Naste suudu debbo daakaareejo go, ngurtine mo, kanke e banndiraabe maako, fodde hunayeere nde on kunani mo.”
- ²³ Sukaabe diɗo go njehi, be ngurtini Rahab e baaba mum e daada mum e deerɗiraabe mum e banndiraabe mum wodɓe fuu, be njo'ini be jam yaasi saɗngeere Isra'iila.
- ²⁴ Nden be nguli berniwol e ko woni nder maagol fuu. Ammaa be ndesi cardi e kanjeeri e kuuje njamndi baleeri e mboɗeeri nder ndesaari suudu Jawmiraawo.

²⁵Bana nii Yosuwa acciri Rahab, debbo daakaareejo bee yonki, non boo saare baaba maako e banndiraabe maako, ngam o nyukkini horooɓe, nelaabe Yosuwa ngam wiɗitaago Yeriko. Rahab joodi nder Isra'iila haa wargo hannde.

²⁶Saa'i man Yosuwa waɗi hunayeere nde'e, wi'i yimbe: "Koo moy foondi nyiɓtaago berniwol Yeriko ngo'ol, o naalaado haa Jawmiraawo. Ballindo caɓɓaaje maagol, biɗɗo muudum afo maayan. Darnuɗo dammude maagol, biɗɗo muudum gaajijjo maayan."

²⁷Jawmiraawo wondi bee Yosuwa, habaru maako saɗkiti nder lesdi fuu.

Yosuwa 7

Aybe e Kiita Akan

¹Ammaa Isra'iila'en ngewi umroore Allah dow kuuje kaɗaade. Akan bii Karmi bii Zabdi bii Zeraha, godɗo lenyol Yahuuda hoo'i haa kuuje man. Ngam maajum tikkere Jawmiraawo saati dow Isra'iila'en.

²Saa'i be don haa Yeriko, Yosuwa neli worbe wodɓe haa Ayu. Berniwol man daayaaki bee Baytawiina haa fuunaange Baytila. O wi'i be: "Kore lesdi man." Be njehi, be kori Ayu.

³Nden be ngarti haa Yosuwa, be mbi'i mo: "Walaa haaje ummaatoore fuu yaha, sey worbe baakin ujine ɗiɗo malla tato njaha, kona Ayu. Taa suklu ummaatoore fuu, ngam yimbe Ayu duudaay."

⁴Worbe ujine tato njehi habugo bee Ayu, ammaa yimbe Ayu njaali be, be ndoggi.

⁵Yimbe Ayu mbari worbe cappande tato e njoweego nder Isra'iila'en. Be taasni be diga dammugal Ayu haa be njotti Sebariima, be njaali be haa diirtorde hooseere. Berde Isra'iila'en ta'i ngam kulol, de laati bana ndiyam.

⁶Yosuwa e ndotti'en Isra'iila ceeki limce muudum'en, kujidi yeeso sundukru Jawmiraawo, haa kiikiide waɗi. Be ndufi mbulwuldi dow ko'e mabbe ngam mettamberam.

⁷Yosuwa wi'i: "Kayto! Allah Jawmiraawo, ngam dume a eerni ummaatoore nde'e maayo Urdun? Ngam a hokka min haa Amoori'en, be kalka min na? Kayto, ndikka to min njoodino gaɗa Urdun!"

⁸Jawmiraawo, dume mbi'anmi jonta? Ngam Isra'iila'en ndoggi yeeso konne'en muudum'en.

⁹To Kanaani'en e yimbe wodɓe nder lesdi nani dum, be taaroto min, be kalkan min fuu. An boo, dume mbaɗata ngam aynugo innde ma mawnde?"

¹⁰Jawmiraawo wi'i Yosuwa: "Umma! Koni kippotoda haa lesdi bana nii?"

- ¹¹Isra'iila waɗi hakke. Be piisti alkawal ngal kabɓumi bee maɓɓe dow umroore am. Be koo'i nder kuuje kaɗaade, ɓe ngujji ɗum, ɓe pewi dow maajum, ɓe cigi ɗum nder kuuje maɓɓe.
- ¹²Ngam maajum Isra'iila'en ndartantaako konne'en muudum'en. Be ndoggan yeeso konne'en maɓɓe, ngam naaloore halkere ɗon dow maɓɓe. Mi wondataa bee moodon, to on ittaay hakke haram maajum caka moodon.
- ¹³Umma, sen ummaatoore, wi' ɓe: Cene ko'e mon ngam jaŋngo. Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: Hakke haram ɗon caka moodon, onon Isra'iila'en. On ndartantaako konne'en moodon, sonaa to on itti hakke maajum.
- ¹⁴Jaŋngo fajiri on ɓadito fodde le'i mon. Lenyol ngol Jawmiraawo naŋngata ɗum, ɓadito fodde geɓe maagol. Yebre nde Jawmiraawo naŋngata ɗum, ɓadito fodde ci'e maare. Saare nde Jawmiraawo naŋngata ɗum, ɓadito fodde worɓe maare.
- ¹⁵Naŋngeteedo ngam hakke haram, ngule mo bee yiite, kaŋko e ko o mari fuu, ngam o fiisti alkawal Jawmiraawo, o waɗi nyiddudum nder Isra'iila.”
- ¹⁶Yosuwa dawi cub. O ɓadini Isra'iila'en fodde le'i muudum'en, lenyol Yahuuda naŋngaama.
- ¹⁷O ɓadini geɓe nder lenyol Yahuuda, yebre Zara naŋngaama. O ɓadini yebre Zara fodde ci'e maare, saare Zabdi naŋngaama.
- ¹⁸O ɓadini worɓe saare Zabdi, Akan ɓii Karmi ɓii Zabdi ɓii Zeraha nder lenyol Yahuuda naŋngaama.
- ¹⁹Yosuwa wi'i Akan: “Biɲngel am, hul Jawmiraawo, Allah Isra'iila, wolwu goonga, yeccam ko mɓaɗɗa, taa suuɗam koo ɗume.”
- ²⁰Akan jaabi: “Goonga, mi waɗi hakke dow Jawmiraawo, Allah Isra'iila. Ndaa ko mɓaɗmi:
- ²¹Nder keɓal konu ngi'mi alkibbaare woonde iwnde haa Sine'ar e ceede cardi teemedɗe ɗiɗi e tayre kaŋgeeri nde teddeenga mum woni baakin reeta kilo. Suuno waɗi yam, mi hooci ɗum. Mi iri alkibbaare man nder lesdi haa caka laymaaru am, cardi boo haa les maare.”
- ²²Yosuwa neli wodɓe, ɓe ndoggani laymaaru man. Ndaa ɓe tawi alkibbaare ɗon iri nder laymaaru e cardi boo les maare.
- ²³Be koo'i ɗum, ɓe ngaddi ɗum haa Yosuwa e Isra'iila'en fuu, ɓe ndufi ɗum yeeso Jawmiraawo.
- ²⁴Yosuwa e Isra'iila'en fuu koo'i Akan Jerahaajo e cardi e alkibbaare e tayre kaŋgeeri e ɓiɓɓe maako e worɓe e rewɓe e na'i maako e bamɗe maako e dammooji maako e laymaaru maako e ko o mari fuu, ɓe njahri ɗum nder waadiwol Akor.

²⁵Yosuwa wi'i: "Koni ngadduda sarru dow amin? Hannde kam Jawmiraawo ukkan sarru ngu dow maada." Nden Isra'iila'en fuu pidi Akan bee kaa'e haa o maayi. Be pidi boo yimbe saare maako, be nguli be bee yiite.

²⁶Be mbaagi waagaare kaa'e mawnde dow mabbe, nde lutti haa wargo hannde. Ngam maajum be ewni nokkuure man waadiwol Akor, non innde maagol haa jonta. Nden Jawmiraawo acci caatal tikkere muudum.

Yosuwa 8

Gibbinki Ayu

¹Jawmiraawo wi'i Yosuwa: "Yahdu bee honooŋe maada fuu haa Ayu, Taa hul, taa tampu boo, ngam mi hokki ma laamiido Ayu e yimbe mum e berniwol mum e lesdi mum fuu.

²Wad Ayu e laamiido maagol ko mada Yeriŋo e laamiido maagol. Ammaa koo'e kebal konu, waato jawdi e dabbaaji ngam ko'e moodon. Taaskitin ukkanaago berniwol bee baaltol haa baawo maagol."

³Yosuwa e honooŋe fuu ummi, njehi, kippi Ayu. Yosuwa subi worbe semmbidbe ujine cappande tato, neli be jemma.

⁴O wi'i be: "Kakkile! Mada baaltol haa baawo berniwol. Taa ndaaye ngol masin, taaskane habre.

⁵Min e yimbe wondube bee am, min badititto berniwol. To be ngurtake dow amin bana naane, min ndoggan yeeso mabbe.

⁶Be taasan min haa to min ndaayni be bee berniwol. Kambe be numan min don ndogga yeeso mabbe bana naane.

⁷Onon on ummoto haa baawo berniwol, on koocan ngol. Allah Jawmiraawo mon hokkan on ngol.

⁸To on kooci ngol, njamne ngol yiite, fodde umroore Jawmiraawo. Kakkilane umrooje de anndinmi on!"

⁹Bana nii Yosuwa neliri be, be njehi nokkuure baaltol haa hiirnaange Ayu, hakkunde Ayu bee Baytila, be njoodi ton. Ammaa Yosuwa waali jemmaare man caka yimbe.

¹⁰Janggo maajum Yosuwa dawi cub, taaskitini ummaatoore. Nden o dowi be haa Ayu, kanŋo e ndotti'en Isra'iila.

¹¹Honooŋe wondube bee maako fuu njehi, be baditi berniwol, be tiitotiri bee maagol. Be canngini haa woyla Ayu, waadiwol don hakkunde mabbe bee Ayu.

¹²Yosuwa hoo'i worbe baakin ujine njowo, neli be wadugo baaltol haa hiirnaange berniwol, hakkunde Ayu e Baytila.

- ¹³Jama'aare konu saɲngini haa woɣlaberniwol, waɗɓe baaltol boo haa hiirnaange maagol. Jemmaare maajum Yosuwaa waali nder waadiwol.
- ¹⁴Jaɲngo maajum fajiri cub, nde laamiido Ayu yi'i Isra'iila'en, o yaawɗi wurtaago ngam habre, kaŋko e ummaatoore maako fuu. Be njehi gal waadiwol Urdun haa nokkuure nde be pottuno bee Isra'iila'en naane. Ammaa o anndaa be mbaɗi baaltol haa ɓaawo berniwol.
- ¹⁵Yosuwaa e Isra'iila'en fuu mbaɗi dabare doggugo yeeso maɓɓe bee laawol ladde, bana be jaalaabe.
- ¹⁶Nde yimɓe nder Ayu fuu nani ewnaandu, be ngurti taasnugo Isra'iila'en, walaa luttuɗo nder berniwol. Be taasni Yosuwaa haa be ndaayi berniwol.
- ¹⁷Walaa gorko mo lutti nder Ayu e Baytila. Be fuu be ngurti, be taasni Isra'iila'en, be acci dammude berniwol don maɓɓiti.
- ¹⁸Nden Jawmiraawo wi'i Yosuwaa: "Fortu labbo ma dow Ayu, mi hokki ma ngol." Yosuwaa forti labbo mum dow berniwol,
- ¹⁹nde o forti juɲngo maako, yimɓe wonɓe haa baaltol boo ummi bee jaawal, nasti berniwol, kippi ngol e njamni ngol.
- ²⁰Nde yimɓe Ayu ngeesiti, be ngi'i cuurde don eenga diga berniwol haa asama. Be ngalaa laawol doggugo koo gal nyaamo malla gal nano, ngam Isra'iila'en doggunooɓe yeeso maɓɓe gal ladde, ngayliti dow maɓɓe.
- ²¹Nde Yosuwaa e Isra'iila'en ngi'i yimɓe baaltol kooci berniwol, cuurde maagol boo don eenga haa asama, be ngayliti, be ukkani worɓe Ayu.
- ²²Isra'iila'en luttube ngurti berniwol, nasti habre. Worɓe Ayu don caka Isra'iila'en wonɓe gal bakeeje fuu. Isra'iila'en mbari be be fuu, walaa daddo, walaa kisdoo sam.
- ²³Ammaa laamiido Ayu, be naɲngi mo o geeto, be ngaddi mo haa Yosuwaa.
- ²⁴Isra'iila'en mbari yimɓe Ayu fuu wonɓe nder ladde haa be taasni be bee kaafaaje. Nden be fuu be lori haa Ayu, be mbari wonɓe ton fuu bee kaafaaje.
- ²⁵⁻²⁶Yosuwaa don forti labbo mum dow Ayu haa Isra'iila'en nattini yimɓe Ayu fuu. Nyannde maajum, limgal mbaraabe, worɓe e rewɓe, waɗi ujine sappo e diɗo (12.000).
- ²⁷Ammaa kebal konu, waato jawdi e dabbaaji, Isra'iila'en koo'i ngal ngam ko'e muudum'en bana Jawmiraawo umruno Yosuwaa.
- ²⁸Yosuwaa wuli Ayu, laatini ngol winnde haa wargo hannde e ɗum luttan haa foroy.

²⁹O bili laamiido Ayu dow lekki, acci mo ton haa maɗngariba. Saa'i naange don muta, Yosuwa umri ɓe njippina ɓanndu maako. Be ngudini ndu haa dammugal berniwol, ɓe mbaagi waagaare kaa'e mawnde dow maaru. Waagaare man lutti haa wargo hannde.

Jangde tawreeta haa hooseere Ebal

(Tooktaaki Tawreeta 27:1-26)

³⁰Saa'i man Yosuwa mahani Jawmiraawo, Allah Isra'iila hirsirde dow hooseere Ebal,

³¹bana Muusa, jaggiido Jawmiraawo umruno Isra'iila'en, bana ko winnda haa deftere tawreeta Muusa: Hirsirde huuwraande bee kaa'e de cehirdum njamndi meemaay sam. Dow hirsirde man ɓe lii'ani Jawmiraawo guleteedi e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah.

³²Gite Isra'iila'en, Yosuwa winndi dow kaa'e hirsirde binndi tawreeta ka Muusa winnduno.

³³Isra'iila'en bee ndotti'en e kaliifa'en e hiitoobe, non boo hodɓe maɓɓe fuu, ɓe ndari haa bakeeje sundukru diɗi fuu. Be tiitotiri bee liman'en Lewi'en roondooɓe sundukru alkawal Jawmiraawo. Reeta maɓɓe don ndari heedi hooseere Gerisiima, reeta feere heedi hooseere Ebal. Muusa, jaggiido Jawmiraawo umruno ɓe ɓooyma ɓe mbada bana nii ngam barkidɗo ummaatoore Isra'iila.

³⁴Baawodon Yosuwa jaɗngi bolle tawreeta fuu, barka e naaloore, bana ko winnda haa deftere tawreeta.

³⁵Umrooje Muusa koo deye, Yosuwa jaɗngi de yeeso jama'aare Isra'iila, kambe e rewɓe maɓɓe e bikkoy maɓɓe e hodɓe joodiibe caka maɓɓe fuu.

Yosuwa 9

Alkawal bee yimbe Gibiyon

¹Habaru jaalorgal Isra'iila'en warani laamiibe wonɓe gaa'e Urdun fuu, haa lesdi kooseeje e lesdi towndiije e lesdi kommbi mbeela yahugo Libanon, waato laamiibe Heti'en e Amoori'en e Kanaani'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en fuu. Nde ɓe nani habaru maajum,

²ɓe moobi, ɓe narri ngam habugo bee Yosuwa e Isra'iila'en.

³Ammaa nde joodiibe haa Gibiyon nani ko Yosuwa wadi Yeriko e Ayu,

⁴ɓe mbaɗi yoyre. Be koo'i njoobaaje e kaywaaji kiidɗi ngam bamɗe maɓɓe e kanyakanyaaji kiidɗi ceekɗi, bo'itinaadi

⁵e paɗe kiidɗe takkaade haa kosɗe maɓɓe, ɓe don ɓorni limce kiidɗe boo. Tamseere njoobaari maɓɓe fuu yoori, feti.

⁶Be njehi haa saɲngeere haa Gilgal, be mbi'i Yosuwaa e Isra'iila'en: "Min ngari diga lesdi ndaayiindi. Min ngidi on kabba alkawal bee amin."

⁷Ammaa Isra'iila'en mbi'i Hewi'en be'e: "Ngam dume min kabata alkawal bee moodon? Teema on don njoodi badiidum bee amin."

⁸Be mbi'i Yosuwaa: "Min maccube ma." Yosuwaa yaami be: "On beye? Toy iwdon?"

⁹Be njaabi mo: "Maccube ma ngari diga lesdi ndaayiindi masin, ngam min nani manoore Allah Jawmiraawo moodon. Min nani habaru kuude maako haa Misra fuu

¹⁰e ko o wadi laamiibe Amoori'en dido joodinoobe gada Urdun fuu, Sihon laamiido Hesbon e Ook laamiido Baasan haa berniwol Astarot.

¹¹Ndotti'en amin e yimbe lesdi amin fuu mbi'i: Koo'e njoobaari laawol haa juude mon. Njehe fottugo bee mabbe, mbi'e be: Minin min maccube mon, nden kam kabbe alkawal bee amin.

¹²Tamseere amin nde'e, min koo'i nde nde wulnde haa ci'e amin nyalaade gurtaaki amin wargo haa moodon. Ndaa nde yoori, nde feti boo.

¹³Kanyakanyaaji di'i, min kebbini di di kesi, ndaa di ceeki. Limce amin e pade amin kiidi ngam jahaangal amin juutngal masin."

¹⁴Nden Isra'iila'en nyaami njoobaaje mabbe bilaa yaango muuyo Jawmiraawo.

¹⁵Yosuwaa narri bee mabbe, habbi alkawal bee mabbe ngam hisnugo yonkiji mabbe. Mawbe jama'aare Isra'iila'en kunani be.

¹⁶Be kabbi alkawal bee mabbe. Ammaa baawo nyalde tati, Isra'iila'en annditi yimbe be'e don njoodi badiidum bee mabbe.

¹⁷Isra'iila'en ummi, njotti gure mabbe nder nyalaade tatabre. Dum gure de'e: Gibiyon e Kefiira e Birot e Kiriya-Ye'arim.

¹⁸Ammaa Isra'iila'en mbaraay Gibiyoni'en be'e, ngam mawbe jama'aare kunorani be bee innde Jawmiraawo, Allah Isra'iila. Jama'aare fuu ngurngurti dow mawbe.

¹⁹Ammaa mawbe fuu mbi'i be: "Min kunorani be bee innde Jawmiraawo, Allah Isra'iila. Ngam maajum en mbaawataa meemugo be jonta.

²⁰Ndaa ko mbadeten: En accan be be ngeeda ngam daliila hunayeere nde min kunani be. To naa non, tikkere Jawmiraawo waran dow meeden.

²¹Sey be ngeeda, ammaa be laato teenoobe ledde e nyedoobe ndiyam ngam jama'aare fuu." Kanjum mawbe mbi'i be.

²²Yosuwaa umri ewni Gibiyoni'en, nden o yaami be: "Koni mbaddon min rikici? On mbi'i on don njoodi daayiidum masin. Asee boo, on don njoodi badiidum bee amin.

²³Ngam maajum jonta on naalaabe. Haa foroy onon e danygol mon on laatoto maccube, teenoobe ledde e nyedoobe ndiyam ngam suudu Allah am.”

²⁴Be njaabi Yosuwaa: “Naywa, min mbaɗi ɗum ngam min nani bee laabɗum ko Allah Jawmiraawo ma umri jaggiɗo mum Muusa, haa o hokka on lesdi fuu, o halka joodiibe haa lesdi boo yeeso moodon. Min kultori masin, min kuli on ngam daliila yonkiiji amin. Ngam maajum min mbaɗi ɗum.

²⁵Min ɗon haa juŋgo ma, waɗ ko fottani ma fuu.”

²⁶Ndaa ko Yosuwaa waɗani be: O hisni be ngam taa Isra'iila'en mbara be.

²⁷Ammaa nyalaade man Yosuwaa laatini be teenoobe ledde e nyedoobe ndiyam ngam jama'aare e ngam hirsirde Jawmiraawo. Haa wargo hannde be ɗon tokko waɗugo ɗum haa nokkuure nde Jawmiraawo subata.

Yosuwaa 10

Habre bee Amoori'en

¹Adoni-Sadik, laamiɗo Urusaliima nani Yosuwaa nyaami berniwol Ayu, nattini ngol, mbari laamiɗo maagol, bana o waɗi Yeriko e laamiɗo ton. O nani boo no yimbe Gibiyon mbaɗi narral bee Isra'iila'en, ɗon njoodi caka mabbe.

²Habaru maajum hulni yimbe Urusaliima masin, ngam Gibiyon woni berniwol maŋngol bana berniiji laamiibe godɗi, ngol buri Ayu mawnugo boo, worbe maagol fuu be semmbidɓe.

³Ngam man Adoni-Sadik, laamiɗo Urusaliima neldi habaru haa Hoham, laamiɗo Heburuun e Piriyaam, laamiɗo Yarmut e Yafiya, laamiɗo Lakis e Debir, laamiɗo Egilon. O wi'i be:

⁴“Ngare haa am, mballeedam hippaago Gibiyon, ngam yimbe ton narri bee Yosuwaa e Isra'iila'en.”

⁵Laamiibe Amoori'en njowo be'e moobi, laamiibe Urusaliima e Heburuun e Yarmut e Lakis e Egilon. Be kawti jama'aaje konu mabbe fuu, be caŋgini yeeso Gibiyon, be kabi bee maagol.

⁶Yimbe Gibiyon neldi habaru haa Yosuwaa nder saŋgeere haa Gilgal wi'ugo mo: “Taa wudin maccube ma! War law, wallu min, hisnu min! Ngam laamiibe Amoori'en joodiibe haa kooseje fuu moobi dow amin.”

⁷Yosuwaa e jama'aare konu mum e honoobe semmbidɓe fuu ummi Gilgal.

⁸Jawmiraawo wi'i Yosuwaa: “Taa hul be, ngam mi hokki ma be. Walaa koo gooto mabbe dartanto ma.”

⁹Jemmaare fuu Yosuwaa e yimbe mum njehi diga Gilgal haa Gibiyon, nden be ukkani Amoori'en bee juhuki.

¹⁰Jawmiraawo jiibi hakkiilooji Amoori'en nde be ngi'i Isra'iila'en. Isra'iila'en mbari Amoori'en duudbe masin haa Gibiyon, be taasni luttube dow laawol ba'otoongol haa Baytiharun. Be ukkani be haa be njotti Azeka e Makkeda.

¹¹Saa'i Amoori'en don ndogga yeeso Isra'iila'en, don ndiirto Baytiharun, Jawmiraawo tobni mallimallooje mawde dow mabbe haa be njotti Azeka, duudbe caka mabbe maayi. Maaybe ngam daliila mallimallooje de'e buri duudugo dow mbaraabe bee kaafaaje Isra'iila'en.

¹²Yosuwa wolwani Jawmiraawo nyalaade nde Jawmiraawo hokki Isra'iila'en fuu jaalorgal dow Amoori'en, o wi'i yeeso Isra'iila'en: "An naange, dara haa Gibiyon! An lewru boo, haa waadiwol Ayyalon!"

¹³Fakat, naange dari, lewru boo dari, haa Isra'iila'en timmini waataago konne'en muudum'en. Habaru maajum winndaama haa Deftere Adiliijo. Naange dari haa caka asama, nge yaawanaay mutugo nyalawmaare fuu.

¹⁴Nyalaade bana maare meedaay laataago e meetataa boo, haa Jawmiraawo nana kongol neddo bana maagol. Ngam Jawmiraawo habani Isra'iila'en.

¹⁵Nden Yosuwa e Isra'iila'en fuu lori nder sanjeere haa Gilgal.

Yosuwa mbari laamiibe Amoori'en njowo

¹⁶Laamiibe Amoori'en njowo go ndoggi, be nyukki nder lowol haa Makkeda.

¹⁷Goddo tawi be ton, Yosuwa boo anndinaama haa be nyukki.

¹⁸O wi'i: "Talle kaa'e mawde haa hunnduko lowol, ndarne worbe wodbe haa maagol ngam aynugo be.

¹⁹Ammaa taa ndare, onon, taasne konne'en moodon, kippe sakkitiibe mabbe. Taa acce be be nasta berniji mabbe, ngam Allah Jawmiraawo moodon hokki on be."

²⁰Yosuwa e Isra'iila'en mbari duudbe mabbe, ammaa wodbe mabbe kebi dadugo, be nasti berniji mabbe cemmbidfi.

²¹Nden Isra'iila'en fuu ngarti jam haa Yosuwa nder sanjeere haa Makkeda. Baawodon walaa koo gooto nder yimbe lesdi mabbiti hunnduko mum dow Isra'iila'en.

²²Nden Yosuwa wi'i: "Mabbite lowol, ngurtinaneedam laamiibe njowo go."

²³Be mbaafi bana nii, be ngurtini laamiibe man nder lowol, be ngaddi be haa maako: Dum laamiido Urusaliima e laamiido Heburuun e laamiido Yarmut e laamiido Lakis e laamiido Egilon.

²⁴Nde be don ngurtina be, Yosuwa ewni worbe Isra'iila fuu. O wi'i ardiibe konu yahdube bee maako: "Badite, njaabe daade laamiibe be'e." Be baditi, be mbaafi non.

²⁵Yosuwa wi'i be: "Taa kule, taa tampe sam, ammaa cemmbide, cuusdine berde mon! Bana nii Jawmiraawo waarata konne'en moodon be on kabata bee mabbe fuu."

²⁶Nden Yosuwa mbari be, bili balli mabbe haa ledde jowi, ton di nyalli haa kiikiide.

²⁷Wakkati naange muti, Yosuwa umri be njippina balli laamiibe be'e diga ledde man. Be ngudini di nder lowol ngol be nyukkino, be mabbi lowol man bee kaa'e mawde. Ton de ngoni haa wargo hannde.

Yosuwa nyaami berniji fombina

²⁸Nyalaade man nden Yosuwa nyaami berniwol Makkeda. O nattini wonbe nder berniwol e laamiido maagol fuu bee kaafahi, walaa mo lutti bee yonki. O wadi laamiido Makkeda bana o waari laamiido Yeriko.

²⁹Baawo maajum Yosuwa e Isra'iila'en fuu ummi Makkeda, njehi berniwol Libna, be kabi bee yimbe maagol.

³⁰Kanngol boo Jawmiraawo hokki ngol Isra'iila'en, bee laamiido maagol fuu. Walaa mo lutti bee yonki koo gooto, be mbari yimbe ton fuu bee kaafaaje. Be mbaadi laamiido Libna bana be mbaari laamiido Yeriko.

³¹Nden Yosuwa e Isra'iila'en wondube bee muudum fuu ummi Libna, njehi Lakis. Be canngini yeeso maagol, be kabi bee maagol.

³²Nyannde didawre Jawmiraawo hokki Lakis haa Isra'iila'en. Be nyaami ngol, be mbardi wonbe nder berniwol fuu, walaa mo lutti bee yonki, bana be mbaari Libna.

³³Horam, Laamiido Gezer wari wallugo Lakis. Ammaa Yosuwa mbardi be, kanngo e yimbe maako fuu, o accaay koo gooto mabbe bee yonki.

³⁴Nden Yosuwa e Isra'iila'en wondube bee muudum fuu ummi Lakis, njehi Egilon. Be canngini yeeso maagol, be kabi bee maagol.

³⁵Nyalaade maajum be nyaami ngol, be mbari yimbe maagol bee kaafaaje. Be nattini yimbe maagol fuu bana be mbaari Lakis.

³⁶Baawo man Yosuwa e Isra'iila'en wondube bee muudum fuu ummi Egilon, mba'i koosseeje yahugo Heburuun. Be kabi bee maagol,

³⁷be nyaami ngol. Be mbari laamiido e wonbe nder maagol e wonbe nder gure taariide ngol fuu bee kaafaaje, be luttaay koo gooto bee yonki. Yosuwa nattini ngol fuu, bana o waari Egilon.

³⁸Nden Yosuwa e Isra'iila'en wondube bee muudum fuu ngayliti gal Debir, kabi bee maagol.

³⁹Be nyaami ngol bee gure maagol, be naŋngi laamiido maagol, be mbari be bee kaafaaje. Be nattini wonbe nder maagol fuu, walaa koo gooto luttudo bee yonki. Yosuwu wadi Debir e laamiido maagol bana o waari Heburuun e Libna bee laamiido maagol.

⁴⁰Yosuwu nyaami lesdi fuu. O jaali laamiibe haa kooseeje e Lesdi Fombina, haa lesdi towndiije e lesdi leesndi fuu. O luttaay koo gooto bee yonki. Ko mari poofde fuu, o nattini dum bana Jawmiraawo, Allah Isra'iila umruno mo.

⁴¹Yosuwu jaali be diga Kaades-Barne'a haa Gaaza, diga lesdi Goosan fuu haa yotti Gibiyon.

⁴²Laamiibe be'e e lesde muudum'en fuu, Yosuwu jaali dum nder jahaangal konu gootal. Dum fuu dum laati non ngam Jawmiraawo, Allah Isra'iila habani yimbe mum.

⁴³Nden Yosuwu e Isra'iila'en fuu lorti nder saŋngeere haa Gilgal.

Yosuwu 11

Yosuwu jaali Yabin e hawtidfiraabe mum

¹Yabin, laamiido Hacoor nani habaru jaalorgal Isra'iila'en. O neli haa Yobaba, laamiido Maduuna, non boo haa laamiido Simron e laamiido Akisaf

²e laamiibe wonbe haa woyla dow kooseeje e nder waadiwol Urdun haa fombina Kinneret e nder lesdi towndiije e haa Nafot Door gal hiirnaange,

³haa Kanaani'en gal fuunaange e hiirnaange, haa Amoori'en e Heti'en e Perezzi'en e Yebusi'en dow kooseeje e Hewi'en haa les hooseere Hermoon nder lesdi Mispal.

⁴Laamiibe man ngari, kambe e jama'aje konu mabbe fuu, honoobe duudbe masin bana njaareendi maayo. Be ngaddi boo pucci e mootaji pucci duudfi.

⁵Laamiibe be'e fuu kawti, be canngini haa maayel Meerom ngam haa be kaba bee Isra'iila'en.

⁶Jawmiraawo wi'i Yosuwu: "Taa hul be! Jaŋngo bana wakkati jonta be fuu be mbaraabe. Min mi mbaran be ngam daliila Isra'iila. On coppa korle pucci mabbe, on ngulan mootaji pucci mabbe bee yiite."

⁷Yosuwu e honoobe muudum fuu ukkani be bee juhuki haa maayel Meerom.

⁸Jawmiraawo hokki Isra'iila'en konne'en muudum'en. Be njaali be, be taasni be haa be njotti Sidon, berniwol maŋngol, haa Misrefot-Mayim, haa waadiwol Mispal gal fuunaange. Be kabi bee mabbe, be mbardi be, walaa koo gooto luti bee yonki.

⁹Yosuwu wadi be bana Jawmiraawo wi'no mo: Be coppi korle pucci mabbe, be nguldi mootaji pucci mabbe bee yiite.

¹⁰Nde Yosua don lorto, o hippi Hacoor, o mbari laamiido maagol bee kaafahi. Ngol laatino laamorde laamuuji woyla lesdi Kanaana saa'i man.

¹¹Be nattini ko woni nder berniwol fuu, walaa ko lutti bee yonki. Be nguli berniwol bee yiite.

¹²Yosua nyaami berniiji di'i fuu, o nanngi laamiibe maaji, o nattini be, bana Muusa, jaggiido Jawmiraawo umruno mo.

¹³Ammaa Isra'iila'en ngulaay gure nyibaade dow towndiije, sey Hacoor tan Yosua wuli dum.

¹⁴Isra'iila'en koo'i kuuje marde saman e dabbaaji fuu ngam ko'e muudum'en, ammaa be mbari yimbe berniiji man, haa be kalki be fuu.

¹⁵Jawmiraawo umruno Muusa, jaggiido mum, Muusa boo umri Yosua, kanjum Yosua wadi dum. O wadi ko Jawmiraawo umruno Muusa fuu, o yeebaay koo dume.

Yosua nyaamdi lesdi

¹⁶Yosua nyaami lesdi maajum fuu: Lesdi kooseeje e Lesdi Fombina fuu, lesdi towndiije haa fombina e woyla dadi fuu e lesdi Goosan fuu bee ladde haa fombina maari, non boo waadiwol Urdun.

¹⁷⁻¹⁸O hooci ndi diga hooseere Halak wakeere Se'ir haa yotti Ba'al-Gada nder waadiwol Libanon haa les hooseere Hermoon. Yosua habi bee laamiibe lesdi man nyalde duudde, ammaa o nanngi be, o mbari be fuu.

¹⁹Walaa berniwol dabbi sulhu bee Isra'iila'en, sey Hewi'en joodiibe haa Gibiyon. Berniiji goddi fuu be kooci di bee konu.

²⁰Jawmiraawo wadi be caatina berde mabbe, be kaba bee Isra'iila, ngam haa be nattine, taa be keba endam sam, bana Jawmiraawo umruno Muusa.

²¹Saa'i maajum Yosua yehi, halki Enaki'en nder kooseeje haa Heburuun e Debir e Anaba, nder kooseeje Yahuuda e Isra'iila fuu. Yosua nattini maapinndi'en be'e bee gure muudum'en fuu.

²²Enaki'en luttaay nder lesdi Isra'iila'en, sey haa Gaaza e Gaat e Asdod be lutti.

²³Yosua hooci lesdi fuu, bana Jawmiraawo umruno Muusa. Yosua marni ndi Isra'iila'en, senndi ndi fodde le'i mabbe. Konu timmi, lesdi hebi de'ere.

Yosua 12

Laamiibe be Muusa jaali

¹Isra'iila'en nyaamino lesdi haa fuunaange maayo Urdun diga naane, diga maayo Arnon haa hooseere Hermoon bee waadiwol Urdun haa fuunaange fuu. Be njaalino laamiibe be'e:

²Sihon, laamiido Amoori'en, joodiido haa Hesbon woni gooto mabbe. O marino lesdi diga Aro'er haa fomoonde maayo Arnon, diga caka waadiwol man haa yotti maayo Yabbok, keerol lesdi Ammooni'en, waato reeta lesdi Gile'at,

³non boo ladde haa weendu Kinneret wakeere fuunaange Urdun, haa yotti weendu Araba, waato Weendu Mannda, wakeere fuunaange yahugo Bayti-Yesimot, gal fombina boo haa les diirtorde hooseere Pisiga.

⁴Laamiido didafo dum Ook mo Baasan, gooto nder Refa'en luttube, joodiido haa Astarot e Edirey.

⁵O laamanino lesdi haa hooseere Hermoon e Salka e Baasan fuu haa yotti keerol Gesuri'en e Makati'en, dum reeta Gile'at haa keerol Sihon, laamiido Hesbon.

⁶Muusa, jaggiido Jawmiraawo e Isra'iila'en njaalino laamiibe diido be'e. Lesdi mabbe, Muusa, jaggiido Jawmiraawo marni ndi le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa.

Laamiibe be Yosua jaali

⁷Yosua e Isra'iila'en njaali laamiibe fuu gaa'e maayo Urdun, wakeere hiirnaange, diga Ba'al-Gada nder waadiwol Libanon haa yotti hooseere Halak wakeere Se'ir. Yosua marni ndi Isra'iila'en, senndi ndi fodde le'i mabbe,

⁸waato lesdi kooseeje e lesdi towndiije haa hiirnaange, waadiwol Urdun bee towndiije mum e gaaruuji fuunaange, non boo ladde hamaadaare e Lesdi Fombina. Naane Heti'en e Amoori'en e Kanaani'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en njoodino ton.

⁹Isra'iila'en njaali laamiibe berniiji di'i: Yeriko, Ayu banje Baytila,

¹⁰Urusaliima, Heburuun,

¹¹Yarmut, Lakis,

¹²Egilon, Gezer,

¹³Debir, Geder,

¹⁴Horma, Arat,

¹⁵Libna, Adullam,

¹⁶Makkeda, Baytila,

¹⁷Tappuha, Hefer,

¹⁸Afek nder Saron,

¹⁹Hacoor,

²⁰Simiyon, Meeron, Akisaf,

- ²¹Ta'anak, Megiddo,
²²Keedes, Yokne'am haa hooseere Karmel,
²³Door haa Nafot Door, Goyim nder Galiili,
²⁴Tirsa. Limgal laamiibe man fuu: cappande tato e ngo'o.

Yosuwa 13

Lesdi ndi siwaa nyaameego

- ¹Nde Yosuwa naywi masin, Jawmiraawo wi'i mo: "A ndottidi, duubi ma duudi, ammaa lutti lesdi duudndi ndi on nyaamaay tawon:
²Lesdi Filisti'en e lesdi Gesuri'en fuu,
³non boo lesdi Awwi'en gal fombina, diga maayo Sihor tiitotirngo bee Misra haa yotti keerol Ekuruun wakeere woyla, waato ko limete nder maral Kanaani'en. Laamiibe Filisti'en njowo donno njoodi haa Gaaza e Asdod e Askalon e Gaat e Ekuruun.
⁴Lutti lesdi Kanaani'en fuu diga Ara nder maral Sidoni'en haa yotti Afek haa keerol Amoori'en.
⁵Non boo lesdi Gibili'en, waato Libanon wakeere fuunaange fuu, diga Ba'al-Gada les Hermoon haa yotti nastirde Hamat.
⁶Kanjum woni lesdi Sidoni'en joodiibe nder kooseeje hakkunde Libanon e Misrefot-Mayim. Min bee hoore am mi riiwan ummaatooje de'e fuu yeeso Isra'iila'en. Ammaa an, sey a senndana ndi Isra'iila'en bee wadugo kur'u, bana mi umri ma.
⁷Senndu ndi jonta, ngam haa le'i joweenayi e reeta lenyol Manassa keba maral maaji."

Cennduki lesdi gafa Urdun

- ⁸Reeta lenyol Manassa feere e le'i Ruben e Gada keeno maral muudum'en ngal Muusa, jaggiido Jawmiraawo hokkuno be gafa Urdun gal fuunaange,
⁹diga Aro'er haa fomoonde maayo Arnon e berniwol haa caka waadiwol man e yoolde Medeba haa yotti Dibon
¹⁰e gure fuu de Sihon, laamiido Amoori'en haa Hesbon marino, haa yotti keerol Ammoonien.
¹¹Non boo Gile'at e lesdi Gesuri'en e Makati'en e hooseere Hermoon e Baasan fuu haa yotti Salka.
¹²Non boo maral Ook, laamiido Baasan haa Astarot e Edirey, ragareejo nder Refa'en. Muusa jaalino yimbe be'e, o riiwno be.

¹³Ammaa Isra'iila'en ndiiwaay Gesuri'en e Makati'en, be don njoodi caka Isra'iila'en haa wargo hannde.

¹⁴Lenyol Lewi, Muusa hokkaayno ngol lesdi. Jawmiraawo wi'no mo Lewi'en keban gedal haa dabbaaji guleteedi ngam Jawmiraawo, Allah Isra'iila. Kanjum laatoto maral mabbe.

Gedal lenyol Ruben

¹⁵Muusa hokki lenyol Ruben gedal lesdi fodde gebe maagol.

¹⁶Ndaa ko woni gedal mabbe haa lesdi: Diga Aro'er haa fomoonde maayo Arnon e berniwol haa caka waadiwol man e yoolde Medeba fuu,

¹⁷Hesbon e gure maagol gonde dow yoolde, waato Dibon e Bamot-Ba'al e Bayti-Ba'al-Me'on

¹⁸e Yahas e Kedemot e Meefa'at

¹⁹e Kiriayatayim e Sibama e Jeret-Sakar dow hooseere nder waadiwol

²⁰e Bayti-Pe'or e diirtorde hooseere Pisiga e Bayti-Yesimot

²¹e gure yoolde fuu e maral Sihon, laamiido Amoori'en haa Hesbon fuu. Muusa jaalino mo, kanke e laamiibe Medyan, waato Ewi e Rekem e Cuuru e Huuru e Reeba, lawan'en Sihon, joodiibe haa lesdi maajum.

²²Ammaa Balaama bii Be'or, badoowo hatti, Isra'iila'en mbari mo bee kaafaaje, kanke e mbaraabe wodbe.

²³Urdun laatake keerol yimbe Ruben hiirnaangewol. Kanjum woni gedal yimbe Ruben fodde ci'e mabbe, dum berniji mabbe e gure mabbe.

Gedal lenyol Gada

²⁴Muusa hokki lenyol Gada gedal lesdi fodde gebe maagol.

²⁵Ndaa ko woni gedal mabbe haa lesdi: Ya'ajer e berniji Gile'at fuu e reeta lesdi Ammoonien haa yotti Aro'er tiitotirngol bee Rabba.

²⁶Be kebi lesdi diga Hesbon haa Ramat-Mispe e Betonim, diga Mahanayim haa yotti keerol Debir.

²⁷Nder waadiwol boo Bayti-Haaram e Bayti-Nimra e Sukkot e Safuun, ko luttu haa maral Sihon, laamiido Hesbon. Maayo Urdun laati keerol lesdi mabbe hiirnaangewol, yahugo woyla haa yotti weendu Kinneret.

²⁸Kanjum woni gedal yimbe Gada fodde ci'e mabbe, dum berniji mabbe e gure mabbe.

Gedal reeta lenyol Manassa

²⁹Muusa hokki boo reeta lenyol Manassa gedal lesdi fodde gebe maagol.

³⁰O marni be lesdi yahugo Mahanayim e lesdi Baasan fuu, waato maral Ook, laamiido Baasan e gure Ya'ir gonde nder lesdi man, gure cappande joweego fuu.

³¹Be kebi reeta Gile'at, non boo Astarot e Edirey, berniji laamordɔ nder maral Ook mo Baasan. Kanjum woni gedɔl reeta danygol Makir bii Manassa fodde gebe maagol.

³²Bana nii Muusa ronniri be lesdi gaɗa Urdun haa fuunaange Yeriko, saa'i o ɗonno nder yayre Mo'ab.

³³Ammaa lenyol Lewi, Muusa hokkaay ɗum gedɔl lesdi. Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i be kanjo woni maral mabbe.

Yosuwa 14

Cennduki lesdi Kanaana

¹Ndaa habaru cennduki lesdi Kanaana haa Isra'iila'en. Eli'azaaru limanjo e Yosuwa bii Nuuna e baaba-ci'e'en nder le'i Isra'iila ronni be ɗum.

²Bana Jawmiraawo umruno Muusa, bana non le'i joweenayi e reeta lenyol ta'anaama gedɔl muudum'en bee wadugo kur'u.

³⁻⁴Muusa hokkuno le'i ɗiɗi e reeta lenyol gedɔl lesdi haa gaɗa Urdun. Danygol Yusufu wadi le'i ɗiɗi: Manassa e Efrayim. Ammaa o hokkaay Lewi'en gedɔl lesdi, sey gure ɗe be njoodoto e lesdi taariindi ɗe ngam na'i mabbe e dammooji mabbe.

⁵Bana Jawmiraawo umruno Muusa, bana non Isra'iila'en kuuwri, cenndiri lesdi.

Kaaleb hebi Heburuun

⁶Nyannde feere yimbe Yahuuda ngari haa Yosuwa haa Gilgal. Gooto nder mabbe, Kaaleb bii Yefunna Kenizziiɗo wi'i mo: "A anndi ko Jawmiraawo wi'i Muusa, godɗo Allah, dow am e dow maada haa Kaades-Barne'a.

⁷Mi woodino duubi cappande nayi, nde Muusa, jaggiido Jawmiraawo nela yam diga Kaades-Barne'a ngam horugo lesdi ndi'i. Mi lornani mo jaawaabu laabɗu.

⁸Banndiraabe am yahdube bee am kulni berde yimbe. Ammaa min mi tokki Allah Jawmiraawo am bee bernde woore.

⁹Nyalaade maajum Muusa huni, wi'i: Lesdi ndi kosde ma njaabi ndi, a maran ndi, an e danygol ma haa foroy. Ngam a tokki Allah Jawmiraawo ma bee bernde woore.

¹⁰Ndaa, diga Jawmiraawo wi'i Muusa wolde maajum, o yeedini yam duubi cappande nayi e jowi godɗi. Wakkati man fuu Isra'iila'en ɗon ngiilo nder ladde. Ndaa, hannde mi woodi duubi cappande joweetati e jowi.

¹¹Ammaa koo hannde boo mi cemmbidɗo bana nder nyalaade nde Muusa nela yam. Sembe am he'i haa mi wada habre, bana naane non jonta boo.

¹²Kadi, hokkam lesdi kooseeje ndi Jawmiraawo wolwi e mum nyalaade man. Saa'i man min ngecci on maapinndi'en wi'eteebe Enaki'en don ton, be mari berniiji cemmbidfi boo. Jawmiraawo wonda bee am haa mi riiwa be, bana o wi'i."

¹³Yosuwa barkidini Kaaleb bii Yefunna, marni mo Heburuun.

¹⁴Ngam maajum Heburuun laati gedal Kaaleb bii Yefunna Kenizziijo haa wargo hannde, ngam o tokki Allah Jawmiraawo maako bee bernde woore.

¹⁵Booyma innde Heburuun wonno Kiriyat-Arba. Arba wonno burdo mawnugo nder Enaki'en. Nden konu timmi, lesdi de'iti.

Yosuwa 15

Gedal lenyol Yahuuda

¹Be mbaɗi kur'u ngam lenyol Yahuuda fodde gebe maagol. Be kebi maral haa wakeere keerol Edoom e ladde Siin gal fombina, daayiidum masin.

²Keerol maɓɓe haa Lesdi Fombina laati diga sera Weendu Mannda, diga demngal weendu tiitiingal fombina.

³Nden ngol tokki gal fombina haa wa'orde Akrabbiima, ngol yehi haa Siin. Nden ngol saali haa fombina Kaades-Barne'a haa yotti Hesruunu. Nden ngol wayliti heedi woyla yahugo Addar, ngol taari haa yotti Karka.

⁴Diga ton ngol yehi haa Asmuuna, haa ngol tokki maayel Misra, ngol timmi haa Mbeela. Kanjum woni keerol maɓɓe haa fombina.

⁵Keerol maɓɓe fuunaangewol tokki Weendu Mannda haa yotti nastirde maayo Urdun. Keerol maɓɓe woylawol fudfi haa demngal weendu diga nastirde maayo Urdun.

⁶Nden ngol yehi Bayti-Hogila, ngol saali haa woyla Bayti-Araba, haa yotti hayre Bohan. Bohan woni bii Ruben.

⁷Nden ngol wa'i diga waadiwol Akor haa Debir, ngol wayliti gal woyla haa yotti Gilgal, berniwol tiitotirngol bee wa'orde Adumiima, wakeere waadiwol fombinaare. Nden keerol yehi haa En-Semes, diga ton boo haa En-Rogel.

⁸Keerol wa'i waadiwol Bii-Hinnom haa fombina towndiire nde Urusaliima, berniwol Yebusi'en woni. Nden keerol wa'i dow hooseere tiitotirnde bee waadiwol Bii-Hinnom haa hiirnaange, haa sera waadiwol Refayim woylawol.

⁹Haa hooseere man keerol wayliti yahugo seeboore Menefto'a, ngol yehi haa bille gure dow hooseere Efruuna. Nden ngol wayliti gal Ba'ala, kanjum woni Kiriyat-Ye'arim.

¹⁰Diga ton ngol yehi hiirnaange gal kooseeje Se'ir, ngol tokki wakeere hooseere Ye'arim woylaare, Ye'arim woni Kesalon. Ngol diirti haa Bayti-Semes, ngol yehi haa Timna.

¹¹Nden keerol yehi woyla, haa hooseere Ekuruun, ngol wayliti gal Sikeruuna, ngol saali hooseere Ba'ala, ngol yehi haa Yabneyel. Ngol haadi haa Mbeela.

¹²Kango woni keerol hiirnaangewol. Nder keeri di'i lenyol Yahuuda joodi fodde gebe maagol.

Kaaleb nyaami Heburuun e Debir (Yosuwa 1:11-15)

¹³Bana Jawmiraawo umruno Yosuwa, bana non Kaaleb bii Yefunna hebi gedal mum caka yimbe Yahuuda. O hebi Heburuun, berniwol Arba, baaba Enak.

¹⁴Kaaleb riiwi ton bibbe Enak tato: Sesay e Ahiman e Talmay.

¹⁵Nden o yehi habugo bee yimbe Debir. Booyma be mbi'i berniwol man Kiriyat-Sefer.

¹⁶Kaaleb wi'i: "Mo jaali Kiriyat-Sefer, mi te'nan mo Aksa, biyam debbo."

¹⁷Otniyel bii Kenas deerdu Kaaleb jaali ngol. Ngam maajum Kaaleb te'ni mo Aksa.

¹⁸Nyannde bangal mabbe Aksa billi mo o toro baaba muudum ngesa. Otniyel jippi wamnde mum. Kaaleb y'ami mo: "Ko wad ma?"

¹⁹O jaabi: "Yerdanam ko mi toroto ma. A hokki yam lesdi fombina njoorndi, hokkam ceebooje ndiyam boo." Ngam maajum Kaaleb hokki mo seeboore haa dow hooseere e seeboore haa les maare.

Berniiji Yahuuda

²⁰Kanjum woni gedal lesdi ngam lenyol Yahuuda bee gebe maagol.

²¹Berniiji mabbe burdi daayaago haa Lesdi Fombina, kommbi keerol lesdi Edoom ngoni: Kabseyel e Eder e Yagur

²²e Kina e Dimona e Ad'ada

²³e Keedes e Hacoor-Yitnan

²⁴e Zif e Telem e Be'alot

²⁵e Hacoor-Hadatta e Keriyot-Hesruunu-kanjum woni Hacoor-

²⁶e Amam e Sema e Molada

²⁷e Hacar-Gadda e Hesmuunu e Bayti-Palet

²⁸e Hacar-Su'al e Biirsaba bee gure mum

²⁹e Ba'ala e Iyyim e Ecem

- ³⁰e Eltolat e Kesil e Horma
- ³¹e Cikilak e Madamanna e Sansanna
- ³²e Lebayot e Silhim e En-Rimmon, dūm berniiji noogas e joweenayi bee gure maaji.
- ³³Berniiji maḅbe nder lesdi towndiije ngoni: Estawol e Cor'a e Asna
- ³⁴e Zanojak e En-Gannim e Tappuha e Enam
- ³⁵e Yarmut e Adullam e Soko e Azeka
- ³⁶e Saarayim e Aditayim e Gedera e Gederotayim, dūm berniiji sappo e nayi bee gure maaji.
- ³⁷Woodi boo Cenana e Hadasa e Migdal-Gada
- ³⁸e Dil'aan e Misphe e Yokteyel
- ³⁹e Lakis e Boskat e Egilon
- ⁴⁰e Kabbon e Lahmas e Kitilis
- ⁴¹e Gederot e Bayti-Daagon e Na'ama e Makkeda, dūm berniiji sappo e joweego bee gure maaji.
- ⁴²Woodi boo Libna e Eter e Asan
- ⁴³e Yiftah e Asna e Necib
- ⁴⁴e Ke'ila e Akizib e Maresa, dūm berniiji joweenayi bee gure maaji.
- ⁴⁵Woodi boo Ekuruun bee gure maagol e kawyeeji maagol.
- ⁴⁶Gal hiirnaange Ekuruun boo berniiji haa wakeere Asdod fuu bee gure maaji.
- ⁴⁷Woodi Asdod e Gaaza bee gure maaji e kawyeeji maaji, haa yotti maayel Misra e Mbeela bee lesdi haa fomoonde maago.
- ⁴⁸Nder lesdi kooseeje woodi Samir e Yattir e Soko
- ⁴⁹e Danna e Kiriyat-Sanna-kanjum woni Debir-
- ⁵⁰e Anaba e Estemo e Anim
- ⁵¹e Goosan e Holon e Gilo, dūm berniiji sappo e go'o bee gure maaji.
- ⁵²Woodi boo Araba e Ruma e Esiyan
- ⁵³e Yanum e Bayti-Tappuha e Afeka
- ⁵⁴e Humta e Kiriyat-Arba- kanjum woni Heburuun-e Ci'or, dūm berniiji joweenayi bee gure maaji.

⁵⁵Woodi boo Ma'on e Karmel e Zif e Yuta

⁵⁶e Yisre'el e Yokde'am e Zanoaha

⁵⁷e Kayina e Gibiya e Timna, dum berniiji sappo bee gure maaji.

⁵⁸Woodi boo Halkul e Bayti-Cura e Gedor

⁵⁹e Ma'arat e Bayti-Anot e Eltekon, dum berniiji joweego bee gure maaji.

⁶⁰Woodi boo Kiriyat-Ba'al- kanjum woni Kiriyat-Ye'arim-e Rabba, dum berniiji didi bee gure maaji.

⁶¹Nder ladde woodi Bayti-Araba e Middin e Sekaka

⁶²e Nibsan e Ir-Mela e En-Gedi, dum berniiji joweego bee gure maaji.

⁶³Ammaa Yebusi'en joodiibe haa Urusaliima, yimbe Yahuuda mbaawaay riiwugo be. Ngam maajum Yebusi'en don njoododi bee yimbe Yahuuda haa wargo hannde.

Yosuwa 16

Gede le'i Efrayim e Manassa

¹Gedal lesdi ngal laatani danygol Yusufu fudfi haa maayo Urdun banng'e Yeriko, haa fuunaange ceebooje Yeriko. Nden keerol mabbe nasti nder ladde, diga Yeriko haa kooseje Baytila.

²Ngol ummi Baytila, yehi haa Luus, ngol tokki gal lesdi Arki'en haa Atarot.

³Nden ngol diirti gal hiirnaange haa lesdi Yafleti'en, haa yotti lesdi Baytihurun-les e Gezer, ngol haadi haa Mbeela.

⁴Bana nii le'i Manassa e Efrayim, bibbe Yusufu ndoniri gede maaji.

Gedal lenyol Efrayim

⁵Ndaa ko laati gedal lenyol Efrayim bee gebe maagol: Keerol mabbe fuunaangewol fudfi haa Aterot-Addar, yehi Baytihurun-dow.

⁶Nden ngol yehi hiirnaange, ngol tokki gal woyla haa Mikmetat. Ngol wayliti gal fuunaange yahugo Ta'anat-Silo, ngol saali gada berniwol man haa fuunaange Yanoha.

⁷Haa Yanoha ngol diirti gal Atarot e Na'arat, ngol meemi Yeriko, ngol haadi haa maayo Urdun.

⁸Keerol mabbe saali haa hiirnaange Tappuha yahugo maayel Kana, ngol haadi haa Mbeela. Kanjum woni gedal lenyol Efrayim bee gebe maagol.

⁹Dum hawti bee berniiji godfi e gure maaji nder keeri lenyol Manassa.

¹⁰Ammaa be ndiiwaay Kanaani'en joodiibe haa Gezer. Ngam maajum Kanaani'en don njoodi caka yimbe Efrayim haa wargo hannde. Be laati maccube mabbe be don kuuwana be.

Yosuwa 17

Gedäl lenyol Manassa

¹Lenyol Manassa, afo Yusufu boo hebi gedäl lesdi maagol. Makir, afo Manassa, baaba Gile'at, hebi lesdi Gile'at e Baasan ngam o goddo kaboowo.

²Yimbe Manassa luttube kebi gedäl muudum'en haa hiirnaange Urdun, kur'u ta'ani be dum. Dum yimbe ci'e Abi'ezer e Helek e Asriyel e Sikem e Hefer e Semida. Be fuu be danygol Manassa bii Yusufu.

³Ammaa Celofhad bii Hefer bii Gile'at bii Makir bii Manassa, o walaa bibbe worbe, sey bibbe rewbe. Ndaa inde mabbe: Mahala e No'a e Hogila e Milka e Tirsä.

⁴Kambe be ngari haa Eli'azaaru limanjo e Yosuwa bii Nuuna e ardiibe fuu, be mbi'i: "Jawmiraawo umri Muusa o hokka min gedäl lesdi caka banndiraabe amin worbe." Fodde umroore Jawmiraawo nde'e be kebi gedäl lesdi caka wappanybe mabbe.

⁵Bana nii lenyol Manassa besdanaama gede sappo dow Gile'at e Baasan gada Urdun.

⁶Ngam rewbe nder danygol maako boo ndoni lesdi bana deerdiraabe muudum'en worbe. Ammaa lesdi Gile'at laatani yimbe Manassa luttube.

⁷Keerol yimbe Manassa yehi diga Aser haa Mikmetat, tiitotirngol bee Sikem. Nden ngol yehi gal fombina haa yimbe En-Tappuha.

⁸Lesdi Tappuha laatani Manassa, ammaa Tappuha haa keerol Manassa laatani yimbe Efrayim.

⁹Nden keerol diirti haa maayel Kana. Gure haa fombina maagel laatani Efrayim haa nder maral Manassa. Keerol tokki wakeere maayel woylaare, ngol haadi haa Mbeela.

¹⁰Haa fombina maayel man, Efrayim mari lesdi, haa woyla boo Manassa. Mbeela laati keerol le'i didi fuu haa hiirnaange. Haa woyla walaadu hiirnaange be njokki lesdi Aser, haa woyla walaadu fuunaange boo lesdi Issakar.

¹¹Haa nder maral Issakar e Aser, Manassa hebi berniiji di'i: Bayti-Se'an e Yible'am bee gure maaji, non boo Door e En-Door e Ta'anak e Megiddo bee gure maaji. Dum wadi tay'e lesdi tati.

¹²Ammaa yimbe Manassa mbaawaay riiwugo joodiibe nder berniiji di'i, ngam maajum Kanaani'en tokki joodaago ton.

¹³Nde Isra'iila'en besdi semmbe, be laatini Kanaani'en maccube mabbe ngam huuwango be, be ndiiwaay be.

Ko le'i Efrayim e Manassa dabbi

¹⁴Yimbe danygol Yusufu mbi'i Yosua: "Ngam dume a hokki min gedal gootal tan haa lesdi? Min duudbe masin, ngam Jawmiraawo barkidini min."

¹⁵Yosua wi'i be: "To on duudi bana nii, to kooseje Efrayim ke'aay on, nden kam njehe nder laynde lesdi Perezzi'en e Refa'en, on mbaana ko'e mon gese ton."

¹⁶Be njaabi: "Lesdi kooseje he'ataa min. Ammaa Kanaani'en joodiibe nder lesdi leesndi mari mootaji pucci njamndiiji, waato joodiibe haa Bayti-Se'an bee gure mum e wonbe nder waadiwol Yisre'el fuu."

¹⁷Yosua wi'i yimbe Yusufu, le'i Efrayim e Manassa: "Fakat on duudbe, on semmbidbe boo. On keban ko furi gedal gootal."

¹⁸Lesdi towndiije laatanto on boo. Koo dum laynde, on pe'a nde, on mara lesdi man. Kanaani'en boo, koo to be ngoodi mootaji pucci njamndiiji, be semmbidbe, onon on ndiiwan be."

Yosua 18

Kur'u senndango le'i luttudi lesdi

¹Nde yimbe ummaatoore Isra'iila timmini nyaamugo lesdi, be fuu be moobi haa Silo. Be ndarni laymaaru fottirde ton.

²Le'i joweedi nder Isra'iila'en kebaay gedal muudum'en haa lesdi tawon.

³Ngam maajum Yosua y'ami Isra'iila'en: "Haa ndey on don ndeena haa on njaha, on mara lesdi ndi Jawmiraawo, Allah baabiraabe mon hokki on?"

⁴Cube worbe tato tato nder le'i fuu. Mi nelan be, be ndaara lesdi fuu, be mbinnda ndi deydey senndugo ndi, nden be ngarta haa am.

⁵En cenndan ndi gebe joweedi. Yahuuda joodoto nder lesdi mum haa fombina. Yimbe Yusufu boo njoodoto nder lesdi muudum'en haa woila.

⁶Sey on mbinnda no gebe lesdi man joweedi mba'i, ngaddaneedam dum. Min mi wadanan on kur'u ngam y'amango on muuyo Allah Jawmiraawo men.

⁷Lewi'en kebataa gedal lesdi caka moodon, ngam kuugal limanku Jawmiraawo woni gedal mabbe. Gada e Ruben e reeta lenyol Manassa njabi gede muudum'en gada Urdun gal fuunaange. Muusa, jaggiido Jawmiraawo hokki be de."

⁸Worbe maajum ummi ngam be ndilla. Yosua faamtini be: "Ngaance nder lesdi fuu, mbinnde ndi, nden ngarte haa am. Min boo mi y'aman muuyo Jawmiraawo bee wadugo kur'u ngam moodon haa Silo do."

⁹Be njehi, be ngaanci nder lesdi fuu, be mbinndi haa deftere no be cenndiri ndi gebe joweedifi, be mbinndi inde berniiji maari fuu. Nden be ngarti haa Yosuwanda nder saɗngeere haa Silo.

¹⁰Ton Yosuwanda waɗani be kur'u yeeso Jawmiraawo. Bana nii o yediri le'i Isra'iila luttudi go lesdi muudum'en.

Ged'al lenyol Benjamin

¹¹Aran kur'u wangini ged'al lenyol Benjamin bee gebe maagol. Be kebi ged'al lesdi hakkunde yimbe Yahuuda e yimbe Yusufu.

¹²Haa woyla, keerol maɓbe fuddi haa maayo Urdun. Ngol yehi hooseere haa woyla Yeriko, ngol tokki lesdi towndiije gal hiirnaange, haa yotti ladde Baytawiina.

¹³Nden ngol yehi haa wakeere hooseere Luus fombinaare–Luus e Baytila dum gootel. Keerol diirti haa Aterot-Addar dow hooseere haa fombina Baytihurun-les.

¹⁴Nden ngol wayliti diga wakeere hooseere tiitotirnde bee Baytihurun hiirnaangeere yahugo fombina haa yotti Kiriyaat-Ba'al–kanjum woni Kiriyaat-Ye'arim–berniwol nder maral yimbe Yahuuda. Kanjum woni keerol hiirnaangewol.

¹⁵Haa fombina, keerol fuddi haa sebatto Kiriyaat-Ye'arim. Ngol yehi hiirnaange haa yotti ceebooje Menefto'a.

¹⁶Nden keerol diirti haa les hooseere tiitotirnde bee waadiwol Bii-Hinnom, haa sera waadiwol Refayim woylaaha. Ngol diirti waadiwol Hinnom haa wakeere Yebusi'en fombinaare, yahugo En-Rogel.

¹⁷Ngol wayliti gal woyla, ngol yehi haa En-Semes, nden haa Gelilot ko tiitotiri bee wa'orde Adumiima. Ngol diirti haa hayre Bohan–Bohan woni bii Ruben.

¹⁸Nden ngol tokki woyla hooseere tiitotirnde bee waadiwol Urdun, ton ngol diirti.

¹⁹Nden keerol tokki haa woyla hooseere Bayti-Hogila. Ngol haadi haa nastirde maayo Urdun nder Weendu Mannda, haa sera weendu man wakeere woyla. Kanjum woni keerol fombinaawol.

²⁰Maayo Urdun woni keerol fuunaangewol. Kanjum woni ged'al lenyol Benjamin bee gebe maagol.

²¹Berniiji lenyol Benjamin bee gebe maagol, di'i: Yeriko e Bayti-Hogila e Emek-Kesis

²²e Bayti-Araba e Cemarayim e Baytila

²³e Awwim e Para e Ofra

²⁴e Kefar-Ammoonay e Ofni e Geba, dum berniiji sappo e didi bee gure maaji.

²⁵Woodi boo Gibiyon e Rama e Birot

²⁶e Mipe e Kefira e Mosa

²⁷e Rekem e Yirpeyel e Tarala

²⁸e Ceela e Elef e Yebusi – kanjum woni Urusaliima – e Gibiya e Kiriya, dum berniiji sappo e nayi bee gure maaji. Kanjum woni gedal lenyol Benjamin bee gebe maagol.

Yosuwa 19

Lesdi lenyol Simeyon

¹Kur'u didabu wangini gedal lenyol Simeyon bee gebe maagol. Be kebi gedal mabbe haa nder gedal yimbe Yahuuda.

²Ndaa ko laatani be: Biirsaba e Sema e Molada

³e Hacar-Su'al e Baala e Ecem

⁴e Eltolat e Betula e Horma

⁵e Cikilak e Bayti-Markabot e Hacar-Susa

⁶e Bayti-Lebayot e Sarukeena, dum berniiji sappo e tati bee gure maaji.

⁷Woodi boo Ayin e Rimmon e Eter e Asan, dum berniiji nayi bee gure maaji.

⁸Be mari gure taariide berniiji di'i fuu haa yotti Ba'alat-Biir – kanjum woni Rama-fombina. Kanjum woni gedal lenyol Simeyon bee gebe maagol.

⁹Be ndoni gedal yimbe Simeyon nder gedal yimbe Yahuuda. Gedal yimbe Yahuuda duudino, buri haaje mabbe. Ngam maajum yimbe Simeyon kebi gedal muudum'en haa nder gedal yimbe Yahuuda.

Lesdi lenyol Zabulon

¹⁰Kur'u tatabu wangini gedal lenyol Zabulon bee gebe maagol. Keerol gedal mabbe yotti Sariida.

¹¹Nden ngol yehi hiirnaange haa yotti Marhala, ngol meemi Dabbeseet, ngol yotti maayel tiitotirngel bee Yokne'am.

¹²Haa wakeere feere ngol fuddi haa Sariida, ngol yehi fuunaange haa keerol Kislot-Taboora, nden ngol yehi haa Daberat, ngol wa'i heedi Yafiya.

¹³Ngol tokki yahugo fuunaange haa yotti Gat-Hefer e Et-Kasiina, ngol wayliti heedi Ne'a haa laawol Rimmona.

¹⁴Ton ngol wayliti, ngol yehi woyla haa Hannaton. Ngol haadi nder waadiwol Yiftah-El.

¹⁵Woodi boo Kattat e Nahalal e Simron e Yidala e Baytilaama, hawti berniiji sappo e dīdī bee gure maaji.

¹⁶Kanjum woni gedāl lenyol Zabulon bee gebe maagol, berniiji dī'i bee gure maaji.

Lesdi lenyol Issakar

¹⁷Kur'u nayabu wāḡini gedāl lenyol Issakar bee gebe maagol.

¹⁸Ndaa berniiji gōdī nder maagal: Yisre'el e Kesulot e Sunem

¹⁹e Hafarayim e Siiyon e Anakarat

²⁰e nokkuure wi'eteende Rabbit e Kisiyon e Ebes

²¹e Remet e En-Gannim e En-Hadda e Bayti-Pacces.

²²Keerol maḃḃe meemi boo Taboora e Sakasuma e Bayti-Semes, ngol haadī haa maayo Urdun, dūm berniiji sappo e joweego bee gure maaji.

²³Kanjum woni gedāl lenyol Issakar bee gebe maagol, berniiji dī'i bee gure maaji.

Gedāl lenyol Aser

²⁴Kur'u njowabu wāḡini gedāl lenyol Aser bee gebe maagol.

²⁵Keerol maḃḃe hawti Helkat e Hali e Beten e Akisaf

²⁶e Allammelek e Am'ada e Miseyal. Haa hiirnaange ngol yotti hooseere Karmel e Sihor-Libnat.

²⁷Haa wakeere feere ngol yehi fuunaange haa Bayti-Daagon, ngol yotti Zabulon e waadiwol Yiftah-El haa woyla Bayti-Emek e Ne'iyel. Ngol dilli gal woyla Kabul

²⁸e Abdon e Rehob e Hammon e Kana, haa yotti Sidon berniwol maḡngol.

²⁹Nden keerol wayliti, yehi Rama e berniwol Tirus. Ton ngol wayliti fahin, ngol yehi Hosa, ngol haadī haa Mbeela. Woodi boo berniiji dī'i nder keerol man: Mahaleeba e Akizib

³⁰e Umma e Afek e Rehob, dūm fuu dūm berniiji noogas e dīdī bee gure maaji.

³¹Kanjum woni gedāl lenyol Aser bee gebe maagol, berniiji dī'i bee gure maaji.

Gedāl lenyol Neftali

³²Kur'u njoweego'oowu wāḡini gedāl lenyol Neftali bee gebe maagol.

³³Keerol maḃḃe fudḏi haa Helef, yehi haa lekki makki haa Sa'ananim, nden ngol yehi haa Adami-Nekeb e Yabneyel e Lakkum, ngol haadī haa maayo Urdun.

³⁴Haa wakeere feere ngol yehi hiirnaange haa Asnot-Taboora. Nden ngol yehi haa Hukoka. Haa fombina ngol yotti Zabulon, haa hiirnaange boo Aser. Haa fuunaange ngol yotti Yahuuda haa maayo Urdun.

³⁵Berniiji mabbe cemmibiddi ngoni: Ciddim e Ceer e Hammat e Rakkat e Kinneret

³⁶e Adama e Rama e Hacoor

³⁷e Keedes e Edirey e En-Hacoor

³⁸e Yiron e Migdaliila e Horem e Bayti-Anat e Bayti-Semes, dum berniiji sappo e joweenayi bee gure maaji.

³⁹Kanjum woni gedäl lenyol Neftali bee gebe maagol, berniiji di'i bee gure maaji.

Gedäl lenyol Dan

⁴⁰Kur'u njoweedidabu wangini gedäl lenyol Dan bee gebe maagol.

⁴¹Ndaa ko laati gedäl mabbe haa lesdi: Cor'a e Estawol e Ir-Semes

⁴²e Sa'alabbin e Ayyalon e Yitila

⁴³e Elon e Timna e Ekuruun

⁴⁴e Elteke e Gibbeton e Ba'alat

⁴⁵e Yehud e Bene-Barak e Gat-Rimmon

⁴⁶e ndiyamji Yarkon e Rakkon bee lesdi haa wakeere Yafo.

⁴⁷Nde lesdi he'aay yimbe Dan, be njehi, be kabi bee berniwol Lesem. Be kooci ngol, be mbari yimbe ton bee kaafaaje, be njoodi nder maagol. Be mbi'i ngol Dan fodde innde kaaka mabbe.

⁴⁸Kanjum laati gedäl lenyol Dan bee gebe maagol, berniiji di'i bee gure maaji.

Gedäl Yosuwa

⁴⁹Nde Isra'iila'en timmini senndugo lesdi bee keeri mum, be ndonni Yosuwa bii Nuuna gedäl lesdi caka mabbe.

⁵⁰Fodde umroore Jawmiraawo be ndokki mo berniwol ngol o dabbi: Timnat-Seraha nder kooseje Efrayim. O nyibti berniwol man, o joodi ton.

⁵¹Kanje ngoni mare de Eli'azaaru limanjo e Yosuwa bii Nuuna e baabaci'e'en nder le'i Isra'iila'en ndonni Isra'iila'en lesdi. Be mbaadi kur'u yeeso Jawmiraawo haa Silo, haa dammugal laymaaru fottirde. Bana nii be timminiri senndugo lesdi.

Yosuwa 20

Berniiji kisruɗi

(Limle 35:6-34; Tooktaaki Tawreeta 4:41-43; 19:1-13)

¹Jawmiraawo umri Yosuwa:

²“Wolwan Isra'iila'en, wi' be: Cube berniiji kisruɗi. Mi anndini on haala maajum bee hunnduko Muusa.

³To godɗo mbari godɗo feere bilaa anniya malla o anndaa dum, nden kam o dogga haa gootol nder berniiji man. Di laatano on kisruɗi yeeso baatoowo.

⁴Mbarɗo godɗo bana nii, sey dogga haa gootol nder berniiji man. O daro haa dammugal maagol ngam haa o yecca ndotti'en berniwol haala maako. Kambe be njaba mo haa mabbe nder berniwol, be ndokka mo nokkuure nde o joodoto.

⁵To baatoowo taasni mo, taa be ndokka mbarɗo haa juɗngo maako. Ngam o mbaraay keeddiddiiko bee anniya, o wanyaayno mo boo.

⁶Sey o joodo nder berniwol man haa to o darake yeeso kiita jama'aare, haa to hooreejo liman'en nder wakkati man maayi. Nden mbarɗo loro haa saare mum e wuro mum ngo o doggi e muudum."

⁷Be cubi Keedes nder lesdi Galiili, nder kooseeje Neftali e Sikem nder kooseeje Efrayim e Kiriyat-Arba, waato Heburuun nder kooseeje Yahuuda.

⁸Gaɗa Urdun boo, wakeere fuunaange, haa yoolde laddeere tiitotirnde bee Yeriko, be cubi Beser nder maral Ruben e Ramot nder lesdi Gile'at, nder maral Gada e Golan nder lesdi Baasan, nder maral Manassa.

⁹Kanji ngoni berniiji cubaadi ngam haa di laatano Isra'iila'en e hodbe joodiibe caka mabbe berniiji kisruɗi. Koo moy mbari godɗo bilaa anniya, sey o dogga ton, ngam taa baatoowo mbara mo, ammaa o heba o daro yeeso kiita jama'aare.

Yosuwa 21

Berniiji Lewi'en

(1 Habaruuji Nyalaade 6:39-66)

¹Baaba-ci'e'en nder lenyol Lewi ngari haa Eli'azaaru limanjo e Yosuwa bii Nuuna e baaba-ci'e'en nder le'i Isra'iila.

²Ton haa Silo nder lesdi Kanaana be mbi'i be: "Jawmiraawo umri bee hunnduko Muusa haa min keba berniiji haa min njoodoto e durduɗe ngam dabbaaji amin."

³Ngam daliila umroore Jawmiraawo nde'e, Isra'iila'en koo'i berniiji godɗi nder gefe muudum'en, ndokki di Lewi'en.

⁴Aran be mbaɗi kur'u ngam wangingo gefal ci'e Kahati'en nder lenyol Lewi. Danygol Haruna limanjo hebi berniiji sappo e tati haa le'i Yahuuda e Simon e Benyamin.

⁵Kahati'en luttube kebi berniiji sappo haa ci'e nder le'i Efrayim e Dan e reeta lenyol Manassa.

⁶Danygol Gerson hebi berniiji sappo e tati haa ci'e nder Issakar e Aser e Neftali e reeta lenyol Manassa nder lesdi Baasan.

⁷Danygol Meraari fodde ci'e maagol hebi berniiji sappo e didi haa le'i Ruben e Gada e Zabulon.

⁸Bana nii Isra'iila'en ndokki Lewi'en berniiji bee durduɗe maaji. Be ta'ani be ɗi bee waɗugo kur'u, bana Jawmiraawo umruno bee hunnduko Muusa.

⁹Ndaa inde berniiji ɗi yimɓe le'i Yahuuda e Simeyon ndokki

¹⁰danygol Haruna nder ci'e Kahati'en, Kahat o bii Lewi. Kur'u aranu yedɗi be ɗi:

¹¹Be kebi Kiriyaat-Arba-Arba o baaba Enak-bi'eteengol Heburuun, nder kooseje Yahuuda, kaŋgol e durduɗe maagol taariide ngol.

¹²Ammaa gese berniwol man e gure maagol, be ngedno ɗum Kaaleb bii Yefunna, ɗum laati maral maako.

¹³⁻¹⁶Danygol Haruna hebi berniwol Heburuun-kaŋgol woni gootol nder berniiji kistrudi-e Libna e Yatir e Estemo'a e Holon e Debir e Asan e Yuta e Bayti-Semes, kanji bee durduɗe maaji, ɗum berniiji joweenayi haa le'i Yahuuda e Simon.

¹⁷⁻¹⁸Haa lenyol Benyamin be kebi berniiji nayi: Gibiyon e Geba e Anatot e Almon, kanji bee durduɗe maaji.

¹⁹Liman'en danygol Haruna kebi berniiji sappo e tati bee durduɗe maaji.

²⁰Ci'e Lewi'en luttuɗe nder danygol Kahat, kur'u yedɗi be berniiji godɗi nder lesdi Efrayim.

²¹⁻²²Be kebi berniiji nayi bee durduɗe maaji: Sikem nder kooseje Efrayim-kaŋgol woni berniwol kistrugol-e Gezer e Kibsayim e Baytihurun.

²³⁻²⁴Haa lesdi Dan be kebi berniiji nayi: Elteke e Gibbeton e Ayyalon e Gat-Rimmon, kanji bee durduɗe maaji.

²⁵Haa lesdi reeta lenyol Manassa be kebi berniiji ɗiɗi: Ta'anak e Yible'am, kanji bee durduɗe maaji.

²⁶Ci'e luttuɗe nder danygol Kahat kebi berniiji sappo bee durduɗe maaji.

²⁷Danygol Gerson bii Lewi hebi berniiji ɗiɗi haa reeta lenyol Manassa: Golan nder lesdi Baasan-kaŋgol woni berniwol kistrugol-e Be'estera, kanji bee durduɗe maaji.

²⁸⁻²⁹Haa lesdi Issakar be kebi berniiji nayi: Kisiyon e Daberat e Yarmut e Engannim, kanji bee durduɗe maaji.

³⁰⁻³¹Haa lesdi Aser be kebi berniiji nayi: Miseyal e Abdon e Helkat e Rehob, kanji bee durduɗe maaji.

³²Haa lesdi Neftali be kebi berniiji tati: Keedes nder Galiili-kaŋgol woni berniwol kistrugol-e Hammot-Door e Kartan, kanji bee durduɗe maaji.

³³Ci'e Gersoni'en kebi berniiji sappo e tati bee durduɗe maaji.

34-35 Ci'e Lewi'en luttude nder danygol Meraari kebi berniiji nayi haa lesdi Zabulon: Yokne'am e Karta e Rimmona e Nahalal, kanji bee durdude maaji.

36-37 Haa lesdi Ruben gaɗa maayo Urdun ɓe kebi berniiji nayi: Beser haa yoolde laddeere tiitotirnde bee Yeriko-kaŋgol woni berniwol kisrugol-e Yahas e Kedemot e Mefa'at, kanji bee durdude maaji.

38-39 Haa lesdi Gada ɓe kebi berniiji nayi: Ramot nder Gile'at e Mahanayim e Hesbon e Ya'ajer, kanji bee durdude maaji.

40 Ci'e Lewi'en luttude nder danygol Meraari, kur'u yedi de berniiji sappo e diɗi.

41-42 Haa nder maral Isra'iila'en fuu, Lewi'en kebi berniiji cappande nayi e joweetati bee durdude maaji taariide di.

Isra'iila'en mari lesdi fuu

43 Bana nii Jawmiraawo hokkiri Isra'iila'en lesdi fuu ndi o hunani baabiraabe maɓɓe o hokkan ɓe. ɓe mari ndi, ɓe njoodi nder maari.

44 Jawmiraawo hokki ɓe salaaman haa keeri lesdi maɓɓe fuu bana o hunani baabiraabe maɓɓe. O hokki ɓe jaalorgal dow konne'en maɓɓe fuu, walaa koo gooto dartani ɓe. O marni ɓe ndi.

45 O goonɗini bolle maako boodde fuu de o wolwani Isra'iila.

Yosuwa 22

Lortaaki le'i gal fuunaange Urdun

1 Nden Yosuwa ewni yimɓe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa.

2 O wi'i ɓe: “On mbaɗi ko Muusa, jaggiɗo Jawmiraawo umri on fuu. On dowtani umrooje am boo.

3 Nyalde duudde de'e fuu on meedaay accugo banndiraabe mon Isra'iila'en haa wargo hannde. On tokki umrooje Allah Jawmiraawo mon.

4 Jonta o hokki banndiraabe mon salaaman, bana o wi'no ɓe. Kadi, lorte, ndille haa cuudi mon nder lesdi maral mon ndi Muusa, jaggiɗo Jawmiraawo hokki on gaɗa Urdun.

5 Ammaa kakkile boodfum ngam haa on tokko tawreeta fuu ka Muusa, jaggiɗo Jawmiraawo umri on: Ngide Allah Jawmiraawo mon, tokke laabi maako, dowtane umrooje maako, ɗakkotire bee maako, njaggane mo bee berde mon e yonkiiji mon fuu.”

6-8 Nden Yosuwa jabɓiti ɓe, barkiɗini ɓe, wi'i: “Koote cuudi mon bee jawdi duudndi e dabbaaji duudɗi masin, bee cardi e kaŋgeeri e njamndi mbodeeri e baleeri e limce duudde masin. Ndokke banndiraabe mon geɗal haa ko keɗon haa konne'en mon.” Kamɓe ɓe kooti. Reeta lenyol Manassa, Muusa hokkuno ɓe

maral nder lesdi Baasan. Ammaa reeta maɓɓe feere, Yosuwa hokki be lesdi gaa'e Urdun, wakeere hiirnaange kommbi le'i goddi.

⁹Bana nii yimbe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa kooti. Be acci Isra'iila'en luttube haa Silo nder lesdi Kanaana, be ndilli haa lesdi Gile'at, maral maɓɓe. Be mari lesdi man fodde umroore Jawmiraawo bee hunnduko Muusa.

Hirsirde haa Urdun

¹⁰Nde yimbe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa njotti haa Gelilot gaa'e Urdun nder lesdi Kanaana, be mahi hirsirde mawnde masin ton haa maayo.

¹¹Isra'iila'en luttube nani: “Ndaa, yimbe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa mahi hirsirde haa Gelilot kommbi Urdun, haa wakeere meeden.”

¹²Nde be nani dum, jama'aare fuu moobi haa Silo ngam be njaha habugo bee maɓɓe.

¹³Isra'iila'en neli Pinehas bii Eli'azaaru, limanjo haa yimbe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa nder lesdi Gile'at.

¹⁴Mawbe sappo njahdi bee maako, fodde limgal le'i Isra'iila haa hiirnaange Urdun, koo moy maɓɓe o ardiido lenyol nder Isra'iila'en.

¹⁵Be ngari haa yimbe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa nder lesdi Gile'at, be mbi'i:

¹⁶“Ndaa nii jama'aare Jawmiraawo fuu wi'i: Koni ngewdon umroore Allah Isra'iila? On mahani ko'e mon hirsirde, bee maajum on tuurtani Jawmiraawo, hannde on acci tokkaago mo.

¹⁷Ciftore hakke meeden haa Pe'or. Ngam hakke man Jawmiraawo hiiti en, ukkani en masiibo. Haa wargo hannde ngeenaari maajum timmaay tawon. Bone maajum he'aay na ?

¹⁸Kadiboo on acci tokkaago mo jonta! Nde on tuurtani Jawmiraawo hannde, jaŋngo o tikkanan jama'aare Isra'iila fuu.

¹⁹Ammaa to on ndaari maral lesdi moodon sobi, nden kam ngare haa lesdi ndi Jawmiraawo mari, haa joodorde maako woni. To on ngidi, ta'e mare caka amin. Ammaa taa tuurtane Jawmiraawo bee mahugo hirsirde nde luuti hirsirde Allah Jawmiraawo meeden. Taa tuurtane min boo.

²⁰Ciftore no Akan bii Zeraha yewri umroore Allah dow kuuje kadaade. Ngam aybe maajum tikkere Jawmiraawo wari dow jama'aare Isra'iila fuu. Naa Akan feere mum tan halki ngam daliila hakke mum.”

²¹Yimbe le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa mbi'i be:

²²“Allah Jawmiraawo woni Allah mawɗo! Allah Jawmiraawo woni Allah mawɗo! Kaŋko o anndi ngam ɗume min mbaɗi ɗum. Annde ɗum onon boo! To min tuurti fakat, to min ngewi umroore Jawmiraawo, nden kam taa o hisna min hannde!

²³To min mahani ko'e amin hirsirde nde'e ngam haa min lii'o guleteedi e dokke nyaamdu e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah haa ɗo, to ɗum laatake ngam haa min acca tokkaago Jawmiraawo, nden kam o hiito min!

²⁴Ammaa naa non, min kuli taa bikkoy mon mbi'a bikkoy amin jaŋngo: Ko yaali on bee Jawmiraawo, Allah Isra'iila.

²⁵Jawmiraawo wadi maayo Urdun ngo'o keerol hakkunde amin bee moodon. Onon yimbe Ruben e Gada, walaa ko hawti on bee Jawmiraawo. Teema bikkoy mon kaɗan bikkoy amin hulugo Jawmiraawo bana nii.

²⁶Ngam maajum min mbi'mbi'tiri: Sey en maha hirsirde, naa ngam guleteedi malla kirseteedi,

²⁷ammaa nde laato seedamku hakkunde amin bee moodon e hakkunde danygol amin garanngol bee ngol moodon. Nde seedo minin boo min ɗon mbaɗana Jawmiraawo dewal bee guleteedi amin e dokke amin e kirseteedi amin ngam kawtal yimbe. Ngam taa bikkoy mon mbi'a bikkoy amin jaŋngo: Walaa ko hawti on bee Jawmiraawo.

²⁸Min mbi'i: To ɓe mbi'i bana nii, nden kam bikkoy amin mbi'an: Ndaa, baabiraabe amin mbaɗi hirsirde fotunde kal bee hirsirde Jawmiraawo. Nde laataaki ngam guleteedi malla kirseteedi, ammaa ngam haa nde laato seedamku hakkunde amin bee moodon.

²⁹Aa'a! min tuurtantaa Jawmiraawo, haa min acca tokkaago mo hannde, min maha hirsirde ngam lii'aago guleteedi e dokke nyaamdu e kirseteedi. Min mbaɗataa hirsirde feere nde luuti hirsirde Allah Jawmiraawo meeden, nde dari yeeso joodorde maako.”

³⁰Pinehas limanjo e mawbe jama'aare wondube bee muuɗum, ardiibe Isra'iila'en nani ko yimbe le'i Ruben e Gada e Manassa mbi'i. Dum fottani ɓe.

³¹Pinehas bii Eli'azaaru, limanjo wi'i ɓe: “Jonta min anndi Jawmiraawo ɗon wondi bee meeden. Onon on ngewaay umroore maako. Bana nii on kisniri Isra'iila'en kiita maako.”

³²Nden Pinehas e mawbe acci yimbe Ruben e Gada haa lesdi Gile'at, ɓe kooti lesdi Kanaana haa Isra'iila'en. ɓe ngecci ɓe haala maajum.

³³Habaru man fottani Isra'iila'en, ɓe mangti Allah. ɓe acci wolwugo haala habre bee yimbe Ruben e Gada e wonnugo lesdi maɓɓe.

³⁴Yimbe Ruben e Gada mbi'i: “Hirsirde nde seedoto hakkunde meeden, no Jawmiraawo woni Allah.” Ngam maajum ɓe inndi nde Hirsirde Seedoore.

Yosuwa 23

Bolle Yosuwa ragareeje

- ¹Nyalde ɗuudde ɓaawo Jawmiraawo hokki Isra'iila'en siwtaare yeeso konne'en maɓɓe fuu, nde Yosuwa boo ndottidi masin,
- ²saa'i maajum Yosuwa ewni Isra'iila'en fuu, ndotti'en e ardiibe e hiitoobe e kaliifa'en. O wi'i be: "Ndaa, mi naywi masin.
- ³Onon on ngi'i ko Allah Jawmiraawo moodon waɗi ummaatooje ɗe'e fuu daliila mon, ngam Allah Jawmiraawo moodon habani on.
- ⁴Ndaa mi marni on lesdi bee waɗugo kur'u fodde le'i mon, mi hokki on lesdi ummaatooje luttude ɗe on nyaamaay tawon e ummaatooje ɗe nattinmi fuu, diga maayo Urdun haa fuunaange haa yotti Mbeela haa hiirnaange.
- ⁵Allah Jawmiraawo moodon riiwan ummaatooje man yeeso moodon e o jaɓtan lesdi maaje, haa onon boo on mara ndi, bana Allah Jawmiraawo moodon wi'i on.
- ⁶Cemmbidde masin, mbaɗe e ɗowtane ko winnda nder deftere tawreeta Muusa fuu, taa cele laawol maaka koo haa nyaamo koo haa nano.
- ⁷Taa njillindire bee ummaatooje luttude ɗe'e caka moodon. Taa ewne inde labbi maɓɓe, taa kunore bee inde maaji, taa ndewe ɗi, taa cujidane ɗi.
- ⁸Ammaa ɗakkotire bee Allah Jawmiraawo moodon bana no mbaɗɗon haa wargo hannde.
- ⁹Jawmiraawo riiwi ummaatooje mawɗe cemmbidde yeeso moodon. Onon boo walaa mo dartani on haa wargo hannde.
- ¹⁰Koo moy moodon riiwan konne'en ujineere, ngam Allah Jawmiraawo moodon habanan on, bana o wi'no on.
- ¹¹Ngam maajum kakkilane ko'e moodon boodɗum, ngide Allah Jawmiraawo moodon.
- ¹²To on acci ɗowtanaago mo, to on ɗakkotiri bee ummaatooje luttude caka moodon ɗe'e, to on esiri bee maɓɓe, to on ɗon ngillotira bee maɓɓe,
- ¹³nden kam annde fakat, Allah Jawmiraawo moodon accan riiwugo ummaatooje man yeeso moodon. Be laatanto on bana tuuforgol malla ngaska, bana boccol dow ɓaawo mon, bana gi'e nder gite mon, haa to on natti on fuu nder lesdi mboondi ndi'i ndi Allah Jawmiraawo moodon hokki on.
- ¹⁴Min kam wakkati maayde am ɓaditake. Koo moy moodon anndi haa ɓernde mum e yonki mum bee laabɗum no Allah Jawmiraawo hiɓɓiniri barkaaji ɗi o iinani on fuu, walaa ko lutti.

¹⁵Fakat, bana no Allah Jawmiraawo hibbiniri barkaaji di o iinanino on fuu, bana non boo masiibooji di o wi'no on fuu, o ukkanan on di haa on kalka nder lesdi mboondi ndi o hokki on.

¹⁶To on piisti alkawal ngal Allah Jawmiraawo moodon umri on, to on ndewi dowanteebe wodbe, to on cujidani be, nden kam tikkere Jawmiraawo saatan dow moodon, on kalkan law nder lesdi mboondi ndi o hokki on.”

Yosuwa 24

Yosuwa jabbiti Isra'iila

¹Yosuwa moobti le'i Isra'iila fuu haa Sikem. O ewni ndotti'en e ardiibe e hiitoobe e kaliifa'en. Be fuu be ngari, be ndari yeeso Allah.

²Yosuwa wi'i yimbe ummaatoore fuu: “Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: Booyma baabiraabe mon, Tara baaba Ibrahiima e Nahor njoodi gada maayo Efratis, be ndewi dowanteebe wodbe.

³Nden mi hoo'i kaaka mon Ibrahiima ton haa gada maayo, mi waancini mo nder lesdi Kanaana fuu. Mi hokki mo danygol duudngol. Mi hokki mo Isiyaaku.

⁴Isiyaaku boo, mi hokki mo Yaakubu e Isuwa. Mi hokki Isuwa lesdi kooseje Se'ir haa o mara ndi. Ammaa kaaka mon Yaakubu e bibbe muudum njehi haa Misra.

⁵Nden mi neli Muusa e Haruna, mi ukkani Misra'en masiibooji. Baawodon mi wurtini on, onon Isra'iila'en.

⁶Bana nii mi wurtiniri baabiraabe mon diga Misra, ammaa Misra'en taasni be bee mootaji pucci e wa'iibe di. Nde baabiraabe mon njotti maayo Maaliya,

⁷be ngookani yam haa mi walla be. Mi wadi nyibre hakkunde mabbe bee Misra'en. Mi yoofi ndiyam maayo dow Misra'en, dam suddi be. Onon Isra'iila'en on ngi'i bee gite mon ko mbaɗmi nder lesdi Misra'en. Baawo maajum on nduuri nder ladde.

⁸Nden mi yahri on haa lesdi Amoori'en, joodiibe haa fuunaange Urdun. Be kabi bee moodon, ammaa mi hokki on be. On nyaami lesdi mabbe, min boo mi halki be yeeso moodon.

⁹Nden Balak bii Cippor, laamiido Mo'ab ummi, habi bee Isra'iila'en. O neli ewnaago Balaama bii Be'or ngam haa o naala on.

¹⁰Ammaa mi sali nanango Balaama, nden o barkidini on bee doole. Bana nii mi hisniri on junngo Balak.

¹¹Nden on eeri maayo Urdun, on ngari haa Yeriko. Yimbe joodiibe ton kabi bee moodon, waato Amoori'en e Perezzi'en e Kanaani'en e Heti'en e Girgasi'en e Hewi'en e Yebusi'en. Mi hokki on be.

- ¹²Mi ardini jabatti haa yeeso moodon, di ndiwa laamiibe Amoori'en dido yeeso moodon. On ndiwaay be bee lagaaje mon e kaafaaje mon.
- ¹³Mi hokki on lesdi, onon on torraaki remugo ndi. Mi hokki on berniiji, onon on nyibaay di, ammaa on don njoodi nder maaji. On don nyaama haa gese inabooje e jaytunje, ammaa on njubaaki de.
- ¹⁴Jonta, kule Jawmiraawo, njaggane mo bee goongaaku timmungu, bilaa feloore. Cottine labbi di baabiraabe mon ndewi gada maayo Efratis e haa Misra. Njaggane Jawmiraawo feere mum.
- ¹⁵To dum fottanaay on on njaggano Jawmiraawo, nden kam cube hannde mo njagganton, koo labbi di baabiraabe mon ndewi gada Efratis, koo labbi Amoori'en be on don njoodi nder lesdi mabbe. Ammaa min bee saare am, min njagganto Jawmiraawo.”
- ¹⁶Yimbe ummaatoore njaabi: “Aa'a! Min ngudintaa Jawmiraawo haa min ndewa dowanteebe wodbe.
- ¹⁷Ngam dum Allah Jawmiraawo meeden wurtini en diga njeyaangu haa lesdi Misra, enen e baabiraabe men. Kanke wadi kaayefiiji mawdi di'i, enen en ngi'i. O ayni en koo toy en njehi caka ummaatooje de caaliiden lesde maaje.
- ¹⁸Jawmiraawo riiwi yeeso meeden ummaatooje man e Amoori'en joodiibe haa lesdi ndi. Ngam maajum minin boo min njagganto Jawmiraawo, ngam o Allah meeden.”
- ¹⁹Yosuwa wi'i yimbe ummaatoore: “On mbaawataa jagganaago Jawmiraawo, ngam o Allah ceniido o yidaa on tokko dowanteebe wodbe. O munyantaa tuurtolji e hakkeji mon.
- ²⁰Ngam nyannde nde on ngudinta Jawmiraawo, on ndewa dowanteebe jananbe, nden kam o ukkanan on masiibooji, o majjinan on koo nde o woonani on.”
- ²¹Yimbe ummaatoore njaabi: “Naa non! Jawmiraawo min njagganto!”
- ²²Yosuwa wi'i be: “Onon bee ko'e mon on seedoobe on cubi Jawmiraawo haa on njaggano mo.” Be njaabi: “Nonnon nii.”
- ²³Yosuwa wi'i be: “To non kam, cottine labbi janandi caka moodon. Ngaylite berde mon haa Jawmiraawo, Allah Isra'iila.”
- ²⁴Yimbe ummaatoore mbi'i Yosuwa: “Jawmiraawo Allah meeden min njagganto, min dwtanan boo wolde maako.”
- ²⁵Nyalaade maajum Yosuwa habbi alkawal bee Jawmiraawo ngam ummaatoore haa Sikem. Ton o hokki be farillaaji e kiitaaji.
- ²⁶O winndi bolle man nder deftere tawreeta Allah. Nden o hoo'i hayre mawnde, o darni nde les lekki makki kommbi suudu Jawmiraawo seniindu.

²⁷O wi'i ummaatoore fuu: “Hayre nde'e seedoto dow meeden, ngam nde nani bolle fuu de Jawmiraawo wolwani en. Nde seedoto dow moodon ngam taa on pewana Allah moodon.”

²⁸Nden Yosuwa jabbiti ummaatoore, koo moy hooti haa maral lesdi mum.

Maayde Yosuwa e Eli'azaaru

(Yosuwa 2:6-10)

²⁹Baawo kuuje de'e Yosuwa bii Nuuna, jaggiido Jawmiraawo maayi. Duubi maako teemerre e sappo (110).

³⁰Be uwi mo haa maral lesdi maako haa Timnat-Seraha nder kooseeje Efrayim, haa woyla hooseere Ga'as.

³¹Nder nyalde ngeendam Yosuwa fuu, Isra'iila'en njaggani Jawmiraawo. Koo baawo maayde Yosuwa boo be tokki jagganaago Jawmiraawo nder nyalde de ndotti'en yiibe kuude de Allah huuwani Isra'iila fuu.

³²Isra'iila'en uwi i'e Yusufu de be ngadduno diga Misra haa Sikem, nder ngesa ka Yaakubu sooduno haa biibe Hamor, baaba Sikem, baakin suleyje teemerre. Ka laati maral danygol Yusufu.

³³Eli'azaaru bii Haruna boo maayi. Be uwi mo haa towndiire Pinehas biyiiko. Kanke be ndokkino ngol nder lesdi kooseeje Efrayim.

Alkaali'en

Alkaali'en 1

Joonde Isra'iila haa Kanaana

¹Baawo maayde Yosua, Isra'iila'en y'ami Jawmiraawo: "Lenyol ngole nder le'i amin aartata yahugo haa Kanaani'en ngam habugo bee maɓɓe?"

²Jawmiraawo jaabi: "Lenyol Yahuuda aarta yahugo. Mi hokki ngol lesdi man."

³Yimɓe Yahuuda mbi'i yimɓe Simeyon banndiraaɓe muudum'en: "En njahda haa gedal lesdi ngal laatani min, en kaba bee Kanaani'en. Nden minin boo min njahdan bee moodon haa gedal mon." Nden yimɓe lenyol Simeyon kawti bee lenyol Yahuuda.

⁴Nden ɓe ndilli haɓoygo bee maɓɓe. Jawmiraawo hokki ɓe Kanaani'en e Perezzi'en. Be mbari worɓe ujine sappo (10.000) haa Bezek.

⁵Nder berniwol ngo'ol, ɓe tawi Adoni-Bezek, ɓe kabi bee maako, ɓe njaali Kanaani'en e Perezzi'en.

⁶Adoni-Bezek doggi, ammaa ɓe taasni mo, ɓe naŋgi mo, ɓe ta'i mo kooli gordi, juude e kosɗe fuu.

⁷Nden o wi'i: "Laamiɓe cappande njoweedido ta'aabe kooli gordi, juude e kosɗe donno cuɓta piccite colɗe les taabal am. Jonta Allah waatani yam bana kuuwmi ɓe!" Kadiboo ɓe njahri laamiɗo oo haa Urusaliima haa o maayi ton.

Yimɓe Yahuuda nyaami Urusaliima e Heburuun

⁸Yimɓe Yahuuda kippi berniwol Urusaliima, ɓe nyaami ngol, ɓe mbari wonɓe ton bee kaafahi, ɓe nguli ngol.

⁹Baawo man ɓe ndiirti haa lesdi kooseje, Lesdi Fombina e haa lesdi towndiije ngam habugo bee Kanaani'en.

¹⁰Be ummini konu dow joodiɓe haa Heburuun, ɓooyma ɓe donno mbi'a berniwol ngol: Kiriyaat-Arba. Ton ɓe mbari Sesay e Akiman e Talmay.

Otniyel nyaami berniwol Debir

(Yosua 15:13-19)

¹¹Be ummi ton ɓe ndilli ɓe kippi joodiɓe haa Debir, ɓooyma ɓe donno mbi'a berniwol ngol: Kiriyaat-Sefer.

¹²Kaaleb wi'i: "Mi te'nan Aksa biyam debbo haa mo jaali, nyaami Kiriyaat-Sefer."

¹³Otniyel bii Kenas, minyiraawo Kaaleb, nyaami ngol. Kaaleb te'ni mo Aksa biyum debbo.

¹⁴Nde o yotti haa kommbi Otniyel, o billi mo, o toro baaba maako ngesa, ɓaawo man o jippi wamnde maako, Kaaleb y'ami mo ko o yidi.

¹⁵O jaabi: “Yerdanam ko mi toroto ma. A hokki yam Lesdi Fombina njoorndi, hokkam ceebooje ndiyam boo.” Ngam maajum Kaaleb hokki mo seeboore haa dow hooseere e seeboore haa les maare.

Le'i Yahuuda e Benjamin nyaami lesdi

¹⁶Keni'en, asngol esiraawo Muusa, ummodi diga Berniwol-Dibinooje, bee yimbe Yahuuda, be ngari be njoodi haa ladde hamaadaare fombina lesdi Yahuuda, haa fombina Arat. Be njehi be njoodi caka ummaatoore Amaleki'en.

¹⁷Yimbe Yahuuda njahdi bee yimbe lenyol Simeyon deerdiraawo Yahuuda, be kabi bee Kanaani'en joodiibe haa Safat, be njaali be. Be nattini berniwol man, be inndi ngol Horma bana wi'ugo nattere.

¹⁸Baawo man yimbe Yahuuda nyaami berniiji di'i: Gaaza, Askalon e Ekuruun e non boo gure taariide berniiji din.

¹⁹Jawmiraawo donno wondi bee mabbe, be nyaami lesdi kooseeje. Ammaa be mbaawaay riiwugo joodiibe haa waadiiji, ngam yimbe man donno bee mootaji njamde bee pucci.

²⁰Be ndokki Heburuun haa Kaaleb bana Muusa umruno, Kaaleb riiwi biibbe Enak tato joodinoobe ton.

²¹Ammaa yimbe Benjamin ndiwaay Yebusi'en joodinoobe haa Urusaliima e haa hannde yimbe be don njoododi bee yimbe Benjamin.

Yimbe Yusufu nyaami Baytila

²²Yimbe danygol Yusufu, ndilli honugo Baytila, Jawmiraawo wondi bee mabbe.

²³Be aarti nelugo yimbe ngam horoygo berniwol bi'eteengol Luus booyma.

²⁴Horoobe ngi'i goddo gurtido ngol. Be mbi'i mo: “Hollu min no min nastirta berniwol ngol, nden kam min mboonante.”

²⁵Goddo oo holli be pallel nastugo. Bana nii yimbe danygol Yusufu mbardi yimbe berniwol man bee kaafahi. Ammaa be acci goddo go dilli jam bee saare muudum fuu.

²⁶Goddo oo dilli joodi haa lesdi Heti'en, o mahi berniwol, o inndi ngol Luus, dum laati innde maagol haa wargo hannde.

Yimbe be Isra'iila'en ndiwaay

²⁷Yimbe Manassa ndiwaay yimbe Bayti-Se'an e Ta'anak Door e Yible'am e Megiddo e joodiibe haa gure taariide berniiji di'i. Kanaani'en kasdi joodaago nder lesdi man.

²⁸Nde Isra'iila'en besdi semmbe, be laatini Kanaani'en maccube mabbe, be ndiwaay be fuu.

²⁹Yimbe Efrayim boo ndiiwaay Kanaani'en joodiibe haa Gezer. Yimbe be tokki joodaago caka yimbe Efrayim haa ton.

³⁰Yimbe Zabulon ndiiwaay Kanaani'en joodiibe haa Kitiron e Nahalol. Yimbe be'e tokki joodaago caka mabbe. Yimbe lenyol Zabulon laatini be maccube muudum'en.

³¹Yimbe Aser ndiiwaay joodiibe haa Akko e Sidon e Ahalab e Akizib e Helba e Afik e Rehob.

³²Ngam maajum be njoodi caka Kanaani'en joodiibe haa lesdi man.

³³Yimbe Neftali ndiiwaay Kanaani'en joodiibe haa Bayti-Semes e Bayti-Anat. Be njoododi haa lesdi man, ammaa be laatini be maccube mabbe.

³⁴Amoori'en ngerbi yimbe Dan haa gal hooseere, be ndujanaaki be jippaago nder waadiwol.

³⁵Amoori'en tokki joodaago haa Eloon e Saalbiima, non boo haa hooseere Heres. Ammaa yimbe Yusufu laamani be bee caatal, be laatini be maccube mabbe.

³⁶Keerol Amoori'en yehi diga wa'orde Akrabbiima, diga Sala haa yahugo dow.

Alkaali'en 2

Pelooje Jawmiraawo haa ummaatoore muudum

¹Malaa'ikaajo Jawmiraawo wari diga Gilgal, yehi haa Bokim. O wi'i Isra'iila'en: "Mi wurtini on lesdi Misra e mi yahri on haa lesdi ndi mi iinani baabiraabe mon. Mi wi'i: Mi fiistataa alkawal am bee moodon haa foroy.

²Mi umrunoodo on, taa kabbe alkawal bee yimbe lesdi ndi, ngibbine kirsirde mabbe. Ammaa on dwtanaaki yam. Dume mbaadon do ?

³Ngam maajum mbi'mi: Mi riiwataa be yeeso moodon. Be ngonan kommbi moodon, labbi mabbe boo laatanto on tuuforgol."

⁴Nde malaa'ikaajo Jawmiraawo wolwi bolle de'e, Isra'iila'en mboyi bee sawtu.

⁵Be inndi nokkuure man Bokim. Ton be lii'ani Jawmiraawo kirsaaɗi.

Maayde Yosuwa

(Yosuwa 24:29-31)

⁶Baawo man Yosuwa jabbiti ummaatoore, Isra'iila'en ndilli marugo lesdi ndi, koo moy joodi haa gedal maral muudum.

⁷Yaake Yosuwa geetono, be kuuwani Jawmiraawo. Koo baawo maayde maako boo be tokki huuwango mo yaake ndotti'en Isra'iila don ngeedi. Kambe be ngi'no kuude Jawmiraawo mawde de o huuwani Isra'iila.

⁸Yosuwa bii Nuuna, jaggiido Jawmiraawo maayi, duubi maako teemerre e sappo (110).

⁹Be uwi mo haa maral maako haa Timnat-Heres nder kooseeje Efrayim, haa woylahooseere Ga'as.

¹⁰Nden yimbe yidere maako boo maayidi. Yidere tokkunde anndaa Jawmiraawo e kuude de o huuwanino Isra'iila'en.

Ummaatoore Isra'iila'en wudini Jawmiraawo

¹¹Isra'iila'en mbaɗi ko fottanaay Jawmiraawo, ngam be ndewi Ba'alji.

¹²Be ngudini Jawmiraawo, Allah mo baabiraabe mabbe, gurtindo be lesdi Misra. Be tokki dowanteebe jananbe be ummaatooje taariibe be, be ndewi be. Bana nii be tikkiniri Jawmiraawo.

¹³Be ngudini Jawmiraawo, be ndewi Ba'alji e Asteraaji.

¹⁴Ngam maajum Jawmiraawo tikkani Isra'iila'en. O hokki be haa jabtoobe, be njabti be kuuje, o hokki be haa konne'en taariibe be, haa be mbaawaay dartanaago be.

¹⁵Nde be njehi konu fuu, Jawmiraawo honi be, nastini be sarru bana o wi'no be e o hunani be. Be nasti billaare mawnde.

¹⁶Nden Jawmiraawo subani be alkaali'en, ardini be, be kisni be juude jabtoobe be.

¹⁷Ammaa Isra'iila'en dwtanaaki alkaali'en muudum'en, be dakkotiri bee dowanteebe wodbe, be cujidani be. Bana nii law be ngayliti, be acci laawol ngol baabiraabe mabbe dwtaniibe umrooje Jawmiraawo tokki, be tokkaaki kuude mabbe.

¹⁸Nde Jawmiraawo subani be alkaali fuu, o don wondi bee alkaali man, o don hisna Isra'iila'en diga baawde konne'en muudum'en yaake alkaaliijo oo o geeto. Ngam Jawmiraawo yurmini be ngam uumaali mabbe daliila billanbe e torranbe be.

¹⁹Ammaa yaake alkaaliijo man maayi, be puɗɗita wadugo kalludum ko buri baabiraabe mabbe. Be tokki dowanteebe jananbe, be cujidani be, be ndewi be. Be accaay kuude mabbe kallude e tuurtol mabbe.

Jawmiraawo foondi Isra'iila'en

²⁰Nden Jawmiraawo tikkani Isra'iila'en, wi'i: "Yimbe ummaatoore nde'e piisti alkawal ngal kaɓɓumi bee baabiraabe mabbe haa be dwtano ngal, be dwtanaaki yam.

²¹Ngam maajum min boo mi tokkataako riiwugo ummaatooje luttude nder lesdi saa'i Yosuwa maayi.

²²Mi huuwtiniran ummaatooje man ngam haa mi foonda Isra'iila'en, mi yi'a, to be tokkoto laawol am bana baabiraaɓe maɓɓe malla be tokkataako."

²³Jawmiraawo acci ummaatooje de njoodi nder lesdi. O hokkaay de Yosuwaa, o riiwaay de law baawo maayde Yosuwaa boo.

Alkaali'en 3

Ummaatooje luttude nder lesdi

¹Ndaa ummaatooje de Jawmiraawo acci don njoodi nder lesdi ngam foondugo Isra'iila'en ben anndaa konu ngam nyaamugo lesdi Kanaana.

²O yidi gide kese de'e, ben meedaay yahugo konu tawon, be paama e be ekkito wadugo konu tan.

³Laamiibe Filisti'en njowo e Kanaani'en fuu e Sidoni'en e Hewi'en njoodi haa kooseeje Libanon, diga hooseere Ba'al-Hermoon haa yotti nastirde Hamat.

⁴Jawmiraawo yidi huuwtinirgo be ngam foondugo Isra'iila'en, ngam anndugo to Isra'iila'en dowlanto umrooje de o umri baabiraaɓe maɓɓe bee hunnduko Muusa.

⁵Bana nii Isra'iila'en njoodi caka Kanaani'en e Heti'en e Amoori'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en.

⁶Be te'i bibbe maɓɓe rewbe, kambe boo be te'ni be bibbe maɓɓe rewbe, be ndewi dowlanteebe maɓɓe boo.

Otniyel

⁷Isra'iila'en mbaɗi ko fottanaay Jawmiraawo Allah muudum'en, be ngejjiti mo, be ndewi Ba'alji e Asteraaji.

⁸Ngam maajum Jawmiraawo tikkani be, hokki be haa juɗngo Kusan-Risatayim, laamiido Mesopotamiya. Be njaggani mo duubi joweetati.

⁹Nden Isra'iila'en tori Jawmiraawo ballal. Jawmiraawo subani be goddo kisnoowo be: Otniyel bii Kenas, minyiraawo Kaaleb hisni be.

¹⁰Ruuhu Jawmiraawo don dow Otniyel, o laati alkaaliijo Isra'iila. O wurti ngam habugo, Jawmiraawo hokki mo jaalorgal dow Kusan-Risatayim, laamiido lesdi Siriya.

¹¹Baawodon konu wadaay nder lesdi duubi cappande nayi. Nden Otniyel bii Kenas maayi.

Ehuudi

¹²Fahin Isra'iila'en mbaɗi ko fottanaay Jawmiraawo. Ngam maajum o semmbidini Egilon, laamiido Mo'ab, dow maɓɓe.

- ¹³Egilon moobti Ammoonien e Amalekien, be njehi, be njaali Isra'iila'en, be nyaami Yeriko Berniwol-Dibinooje.
- ¹⁴Isra'iila'en njaggani Egilon laamiido Mo'ab duubi sappo e joweetati.
- ¹⁵Nden be tori Jawmiraawo ballal. Jawmiraawo subani be goddo kisnoowo be: Ehuudi, goddo agulaajo, bii Gera, nder lenyol Benjamin. Isra'iila'en neldani laamiido Mo'ab dokkal bee junngo maako.
- ¹⁶Ehuudi wadani hoore mum kaafahi ki mbeldiiji didi, njuutirka maaki baakin reeta meetir. O habbi ki nder limce maako haa danngo maako nyaamo.
- ¹⁷Nden o yahrani Egilon dokkal man. Egilon o paydo masin.
- ¹⁸Nde o timmini hokkugo Egilon dokkal go, o dofti yimbe be ndoondino dokkal man.
- ¹⁹Be njotti haa labbi kaa'e cehaade kommbi Gilgal, Ehuudi kam lori baawo, o wari o wi'i laamiido: "Barkaama, mi waddani ma kubaruwol sirriiwol." Laamiido wi'i huuwanoobe mo: "Ngurte!" Darinoobe kommbi maako fuu ngurti, be accidi be.
- ²⁰Yaake man o donno joodi nder suudu dowru, feewndu ndu be taaskani mo feere maako. Ehuudi baditi mo, wi'i: "Mi woodi wolde iwnde diga Allah. Haa mi wi'e." Laamiido Egilon ummi dow koromwal laamu mum.
- ²¹Ehuudi forti junngo mum nano, losi kaafahi haa wuttudu mum nyaamru, yuwi reedu laamiido.
- ²²Ki muti bee jogorde maaki fuu, bellere suddi ki ngam Ehuudi doofaay ki diga reedu maako, nden o wurtori baawo baawo.
- ²³Ehuudi wurti gal zawleeru, nden o mabbi dammude suudu dowru e o hubli bee kublirdum man.
- ²⁴Nden o dilli, jaggiibe laamiido ngarti, be tawi ndaa, dammude kublaama. Be numi laamiido dilli wadoygo haaje haa suudu cakaaru, feewndu.
- ²⁵Be ndeeni haa be comi, ammaa o mabbitaay dammugal suudu. Nden be koo'i mabbitirgel, be mabbiti. Ndaa, jaagordo mabbe don waali haa lesdi o maaydo.
- ²⁶Wakkati be don ndeeni, Ehuudi dadi, saali labbi kaa'e cehaade, yotti Se'iira.
- ²⁷Nde o nasti ton, o fuufi luwal konu nder kooseeje Efrayim ngam haa o ewno Isra'iila'en. Be ndiirti kooseeje, kanke o ardi be.
- ²⁸O wi'i be: "Njokkeedam, ngam Jawmiraawo hokki on konne'en moodon Mo'abi'en." Be ndiirti, be tokki mo, be kooci eerorde maayo Urdun gal lesdi Mo'ab, be accaay koo gooto eero.
- ²⁹Nyannde maajum be mbari Mo'abi'en baakin ujine sappo, be fuu be worbe semmbidbe, waawbe konu. Walaa koo gooto dadi.

³⁰Bana nii Mo'abi'en leesniri ko'e muudum'en les Isra'iila'en. Baawodon konu wadaay nder lesdi, baakin duubi cappande joweetati.

Samgar

³¹Baawo Ehuudi, Samgar bii Anat laati alkaaliijo. O mbari Filisti'en teemedde njoweego (600) bee sawru gaynaako na'i. Kanke boo o hisni Isra'iila.

Alkaali'en 4

Deboora e Barak

¹Baawo maayde Ehuudi, Isra'iila'en tokki wadugo ko fottanaay Jawmiraawo.

²Ngam maajum Jawmiraawo hokki be haa junngo Yabin, laamiido Kanaani'en haa Hacoor. Mawdo honoobe Yabin, dum Sisera, joodiido haa Haroseet-Goyim.

³Yabin woodi mootaji pucci teemedde joweenayi (900). O billi Isra'iila'en bee caatal haa wadi duubi noogas. Nden kambe boo be tori Jawmiraawo ballal.

⁴Saa'i man, Deboora, debbo Lappidot wonno annabiijo, alkaaliijo nder Isra'iila.

⁵O donno joodo les dibinoohi, be inndi ki dibinoohi Deboora, hakkunde Rama e Baytila, nder lesdi kooseje Efrayim. Haa ton Isra'iila'en donno njaha ngam o ta'ana be kiita.

⁶Nyannde feere Deboora neli, ewni Barak, bii Abino'am mo Keedes nder lesdi Neftali. O wi'i mo: "Ndaa ko Allah Jawmiraawo Isra'iila umri ma: Yah dow hooseere Taboora, ewna worbe ujine sappo (10.000) nder le'i Neftali e Zabulon.

⁷Min mi waddan Sisera, mawdo honoobe Yabin, kanke e mootaji pucci maako e moobe maako fuu, ngam habre bee maada haa maayo Kison. Mi hokkan mo haa junngo ma."

⁸Barak wi'i Deboora: "To a yahdan bee am, mi yahan. Ammaa to a yahdataa bee am, min boo mi yahataa."

⁹Deboora jaabi mo: "Fakat, mi yahdan bee ma. Ammaa haa laawol ngol njahrata, a hebataa teddungal, ngam haa junngo debbo, Jawmiraawo hokkata Sisera." Nden Deboora ummi, yahdi bee Barak haa Keedes.

¹⁰Barak ewni yimbe Zabulon e yimbe Neftali haa Keedes. Worbe ujine sappo (10.000) ngari, tokki mo, Deboora boo yahdi bee maako.

¹¹Heber, Keniijo donno haa kommbi Keedes. O senndirino bee Keni'en danygol Hobab esiraawo Muusa, o darnino suudu laymaaru maako kommbi lekki makki haa Sa'ananim.

¹²Sisera nani Barak, bii Abino'am wa'ake dow hooseere Taboora.

¹³O moobti mootaji njamndi pucci di o mari fuu teemedde joweenayi (900), non boo yimbe maako wonbe diga Haroseet-Goyim haa yotti maayo Kison fuu.

¹⁴Deboora wi'i Barak: "Umma, Jawmiraawo don arde. Hannde o hokkete Sisera." Barak diirti hooseere Taboora, kanke e worbe honoobe maako ujine sappo baawo maako.

¹⁵Jawmiraawo jiibi hakkiilooji Sisera e jama'aare konu mum fuu e mootaaji pucci mum fuu, kulol manngol nanngi be, o mbardi be fuu bee kaafaaje haa yeeso Ba'al. Sisera jippi moota pucci mum, doggi bee kosde.

¹⁶Barak taasni mootaaji pucci e jama'aare konu haa yotti Haroseet-Goyim. Be mbari jama'aare Sisera fuu bee kaafaaje, walaa koo gooto lutti.

¹⁷Sisera doggi haa suudu laymaaru Ya'el, debbo Heber Keniijo, ngam salaaman donno hakkunde Yabin, laamiido Hacoor e saare Heber.

¹⁸Ya'el wurti, jabbi Sisera, wi'i mo: "Barkaama, nastu, nastu suudu am, taa hul." Sisera nasti suudu laymaaru maako, Ya'el suddi mo.

¹⁹Sisera wi'i mo: "Hokkam ndiyam sedfa, mi domdi." Debbo mabbiti kanyakanyaawukosam, yarni mo, suddi mo fahin.

²⁰Sisera wi'i mo: "Dara haa dammugal suudu. To goddo wari yami ma: Goddo don haa do na? Jaaba mo: Walaa."

²¹Sisera somi masin, o daani doynngol teddungol. Ya'el hoo'i tappirdum e tiggirgal laymaaru, o baditi Sisera bee sirri, o sumpiti mo hoore bee tiggirgal man haa ngal nasti lesdi. Don nii Sisera maayi.

²²Ndaa Barak donno taasna Sisera. Nde o yotti ton, Ya'el wurti ngam jabbaago mo, wi'i mo: "War, mi holle goddo mo a tefata." Barak nasti suudu, ndaa, Sisera don waali haa lesdi o maaydo, tiggirgal boo don nder hoore maako.

²³Bana nii Jawmiraawo leesniri Yabin, laamiido Kanaani'en yeeso Isra'iila'en.

²⁴Baawodon be don besda teddango mo haa be nattini mo.

Alkaali'en 5

Yimre Deboora

¹Nyalaade maajum Deboora e Barak bii Abino'am ngimi yimre nde'e:

²Mangte Jawmiraawo, ngam Isra'iila'en taaskani konu, ummaatoore nasti habre bee ngida maare.

³Kedite, onon laamiibe e mawbe! Min, mi yimanan Jawmiraawo. Mi mangtan Jawmiraawo Allah Isra'iila.

⁴Yaa Jawmiraawo, nde ngurtiidaa Se'ir, nde ngarda diga gese Edoom, lesdi dimmbi, duule tobni ndiyam maaje, diga asama iyeende duudnde tobi.

- ⁵Kooseeje bolwi yeeso ma, Jawmiraawo Allah mo Sina, Jawmiraawo Allah Isra'iila.
- ⁶Nder zamanu Samgar bii Anat, nder zamanu Ya'el, laabi perwi, wadoobe jahaale tokki laabi leliidi.
- ⁷Ardiibe nder lesdi Isra'iila majjiti, haa ummiimi, min Deboora e mi laati bana daada ngam Isra'iila.
- ⁸Ummaatoore subi dowanteebe feere, nden law konne'en ndari haa dammugal. Ammaa walaa koo gooto jogi wawarde malla labbo nder worbe ujine cappande nayo nder Isra'iila'en
- ⁹Bernde am don numa dow ardiibe, honoobe Isra'iila e nastube habre bee ngida muudum'en. Mangte Jawmiraawo!
- ¹⁰Onon wa'iibe mbamkon ndaneehon, onon joodiibe dow dadfaaje delemde, onon tokkotoobe laabi boo, nume boodfum!
- ¹¹Haa kommbi keeleeje, senndoobe ndiyam donno mangta kuude Jawmiraawo adiliije, dum kuude dimdinooje nder Isra'iila, nden ummaatoore diirti haa dammude berniwol.
- ¹²Deboora, taa daana, umma! Umma! Dara, yimu gimol konu. Barak bii Abino'am, umma! Hooru nanngaabe ma!
- ¹³Luttube bee yonki ndiirti kawtoy bee teddube, ummaatoore Jawmiraawo hawti haa kommbi am, caka semmbidbe.
- ¹⁴Diga kooseeje Efrayim jaalotoobe Amalek njippi, baawo mabbe lenyol Benjamin caka yimbe mum. Umroobe iwi haa Makir, ardiibe honoobe boo iwi haa Zabulon.
- ¹⁵Mawbe Issakar ngardi bee Deboora, bana Issakar, non Barak boo wari. Be nasti waadiwol, be tokki mo. Ammaa jokkirgol wadi caka yimbe Ruben, be don ngaabotira haa foroy.
- ¹⁶Koni on njoodi caka kowaaje? Haa on nana luu'aango waynaabe baali na? Nonnon, jokkirgol wadi caka yimbe Ruben, onon on don ngaabotira haa foroy.
- ¹⁷Haa Gile'at, fuunaange Urdun, le'i di ndimmbaaki ngoni: Yimbe lenyol Dan njoodi dow koommbooje muudum'en. Yimbe Aser boo njoodi non haa fomoonde mbeela, dow jipporde koommbooje.
- ¹⁸Yimbe Zabulon kulaay maayugo nder konu. Yimbe Neftali njoodi dow towndiije lesdi.
- ¹⁹Laamiibe ngari mbaadi habre, be kabi bee laamiibe Kanaana haa Ta'anak kommbi maaje Megiddo, ammaa walaa ko be kefi, koo cardi.

- ²⁰Koode asama boo nasti habre man, dow laabi maaje de kabi bee Sisera.
- ²¹Maayo don ila diga booyma, maayo Kison ilni konne'en. Sey mi nasta habre bee semmbe!
- ²²Pucci don caamna bee semmbe, di piyi lesdi bee kororamje maaji bana pucci caamgal.
- ²³Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i: "Naale Meeros! Naale yimbe joodiibe ton! Ngam be ngaraay wallugo Jawmiraawo, be ngaraay wallugo mo caka semmbidbe."
- ²⁴Ammaa barka laatanto Ya'el, debbo Heber Keniijo. Barka laatanto mo ko buri rewbe joodiibe nder cuudi laymaaji fuu.
- ²⁵Sisera tori mo ndiyam, o hokki mo kosam, o waddani mo kettungol nder taasawo marngo saman.
- ²⁶Nden o forti juude maako, o hoo'i tiggirgal, o nanngi tappirdum bee nyaamo maako. O fiyi Sisera, o fusi mo hoore, o sumpiti galangal maako.
- ²⁷O turi yeeso maako, o do'i, o lutti o don waali les kosde Ya'el dow lesdi, o yoofti, o maayi.
- ²⁸Daada Sisera don laara gal wurdere suudu, gal kasaryel, o don y'ooy'na: "Ngam dume moota pucci maako neebi? Ngam dume be njaawaay wargo law?"
- ²⁹O don tokko lornango hoore maako jaawaabu ngu rewbe marbe hikma njaaboto.
- ³⁰"Haa sooje'en don moobta kebal na? Fakat, be don cennda ngal, paanyo debbo gooto malla dido ngam konoowo fuu, limce jaage e tuppitaade boo ngam Sisera e mojaaje tuppitaade ngam mojugo mardo jaalorgal. Naa non na?"
- ³¹Jawmiraawo, sey konne'en ma fuu kalka, ammaa yidbe ma njayna bana naange fufirta. Nden konu timmi nder lesdi baakin duubi cappande nayi.

Alkaali'en 6

Madiyan'en toonyi Isra'iila'en

- ¹Fahin Isra'iila'en mbadi ko fottanaay Jawmiraawo. Ngam maajum o hokki be haa juude yimbe Madiyan duubi joweedidi.
- ²Madiyan'en torri Isra'iila'en masin. Ngam maajum, Isra'iila'en nyukki nder lowi e gaaruuji kooseje ngam hisugo.
- ³Koo ndey Isra'iila'en aawi fuu, yimbe Madiyan e Amalek e yimbe iwbe haa ladde fuunaange don ngara, ukkano be.

⁴Be donno canngina dakki lesdi mabbe e be donno mbonna yaamle lesdi haa yotti lesdi Gaaza. Be accanaay Isra'iila'en ko be nyaamata sam, be accanaay be koo baali e na'i e bamde.

⁵Be mba'i bee tokke mabbe e be ngari bee laymaaji mabbe, be duudbe masin bana babatti. Kambe e geeloodi mabbe limataake. Be ngari ngam wonnugo lesdi.

⁶Ngam daliila yimbe Madiyan, Isra'iila'en nasti nder billaare masin. Ngam maajum be tori Jawmiraawo ballal.

⁷Nde Isra'iila'en tori Jawmiraawo daliila Madiyan'en,

⁸o neldi be annabiijo mo wi'i be: Ndaa ko Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: "Mi wurtini on lesdi Misra, haa on ngonno maccube.

⁹Mi hisni on juude Misra'en e juude toonyoobe on. Mi riiwi konne'en yeeso moodon nde on don njaha e mi hokki on lesdi mabbe.

¹⁰Mi wi'i on: Min woni Allah Jawmiraawo mon, taa kule dowanteebe Amoori'en be njoodiidon nder lesdi muudum'en. Ammaa on nananaay yam."

Allah wi'i Gedeyon hisna Isra'iila'en

¹¹Malaa'ikaajo Jawmiraawo wari, joodi les lekki makki gonki haa Ofra, nder maral Yo'as, goddo danygol Abi'ezer. Gedeyon, biyiiko don fiya alkamaari bee sirri nder biddirde inaboojam, ngam taa yimbe Madiyan ngi'a mo.

¹²Malaa'ikaajo Jawmiraawo wangan mo, wi'i: "Jawmiraawo don wondi bee ma, an konoowo cemmbiddo!"

¹³Gedeyon jaabi: "Barkaama, yaafam! To Jawmiraawo don wondi bee amin, ngam dume boneeji di fuu ukkani min? Toy kaayeeffiji di baabiraabe amin anndini min nde be donno mbi'a min: Naa diga lesdi Misra on Jawmiraawo wurtini en? Hannde kam, Jawmiraawo wudini min, o hokki min haa juude Madiyan'en."

¹⁴Nden Jawmiraawo wayliti gal Gedeyon, wi'i mo: "Bee semmbe nde marda, yah hisnu Isra'iila'en juude Madiyan'en. Non mi neli ma!"

¹⁵Gedeyon jaabi: "Yaa Jawmiraawo, noy mbaawranmi hisnugo Isra'iila'en? Danygol am buri tampugo nder lenyol Manassa e min mi derkeejo burdo famdugo nder saare baaba am."

¹⁶Jawmiraawo wi'i mo: "Mi wondan bee ma. A jaaloto yimbe Madiyan bana to dum goddo gooto tan."

¹⁷Gedeyon wi'i: "To dum fottani ma, wadanam alaama ngam goondingo an woni Jawmiraawo fakat.

¹⁸Taa dillu do, haa to mi waddani ma dokkal nyaamdu mi jo'ini yeeso ma." O jaabi: "Mi joodoto haa to a lortake."

¹⁹Nden Gedeyon hirsi jawgel, o defi ngel, o hoo'i kuroori agoda cappande tati, o tamsi tamseeje de ufnaaka. O resi kusel nder silaawo, takay boo nder feho. Nden o wurtini dum, o waddi dum o jo'ini dum yeeso malaa'ikaajo Allah haa les lekki makki go.

²⁰Malaa'ikaajo wi'i mo: "Jo'in kusel e tamseeje dow tapaare ton, ruf takay dow man." Gedeyon wadi non.

²¹Nden malaa'ikaajo Jawmiraawo forti junngo mum bee sawru, meemi kusel e tamseeje bee sebatto sawru. Yiite wurti haa tapaare, nyaami kusel e tamseeje. Nden malaa'ikaajo Jawmiraawo majjiri gite Gedeyon.

²²Gedeyon faami o yi'i malaa'ikaajo Jawmiraawo. O huli, o wi'i: "Bone am, yaa Allah Jawmiraawo, ngam mi yi'i malaa'ikaajo Allah gite bee gite."

²³Ammaa Jawmiraawo wi'i mo: "Jam salaaman! Taa hul! A maayataa."

²⁴Gedeyon mahani Jawmiraawo hirsirde ton, o inndi nde Jawmiraawo-dokkoowo-jam. Haa wargo hannde boo hirsirde nde don haa Ofra, wuro danygol Abi'ezer.

²⁵Jemmaare man Jawmiraawo wi'i Gedeyon: "Hoo'u ngaari baaba ma, ngaari kalhaldi ndi duubi joweedifi. Yibbin hirsirde nde o mahani Ba'al. Fe'u boo Asera kommbi maare.

²⁶Nden mahan Allah Jawmiraawo ma hirsirde kaa'e mo'inaande woonde dow towndiire nde'e. Baawo man hoo'u ngaari kalhaldi, wulanam ndi nguleteendi dow ledde suura Asera de pe'ata."

²⁷Gedeyon hoo'i worbe sappo nder huuwoobe muudum, o wadi ko Jawmiraawo umrino mo. Ammaa o huli yimbe saare baaba maako e yimbe wuro. Ngam maajum o wadaay dum nyalawma, sey jemma.

²⁸Janngo man, nde yimbe wuro ndawi cub, be tawi hirsirde Ba'al yibbinaama, suura Asera kommbi maare fe'aama, ngaari kalhaldi boo wulaama dow hirsirde mahaande hesre.

²⁹Be yamyamtiri: "Moy wadi dum?" Be yami yimbe, be linyi haala man, be tawi Gedeyon bii Yo'as wadi dum.

³⁰Nden be mbi'i Yo'as: "Wurtin biya haa do min mbara mo, ngam o yibbini hirsirde Ba'al, o fe'i suura Asera kommbi maare boo."

³¹Yo'as jaabi dariibe yeeso muudum fuu: "Dum onon faddanta Ba'al haa kisonon mo na? Koo moy habani mo, o mbareteedo hiddeko weeta. To Ba'al o Allah, sey o habana hoore maako, ngam dum hirsirde maako Gedeyon yibbini."

³²Diga saa'i maajum, be don ewno Gedeyon Yerub-Ba'al, yidi wi'ugo: "Ba'al habana hoore muudum, ngam dum hirsirde mum o yibbini."

Gedeyon yami Allah holla mo alaama

- ³³Yimbe Madiyan e Amalek fuu e yimbe iwbe haa ladde fuunaange fuu moobti. Be eeri maayo Urdun, be canngini nder waadiwol Yisre'el.
- ³⁴Ruuhu Jawmiraawo jippi dow Gedeyon, o fuufi luwal konu, o ewni yimbe danygol Abi'ezer, be tokki mo.
- ³⁵O neli nelaabe haa lenyol Manassa fuu, o ewni be be tokki mo. O neli nelaabe haa le'i Aser e Zabulon e Neftali boo. Be fuu be mba'i ngam tawoygo mo.
- ³⁶Gedeyon wi'i Allah: "A wi'i a hisnan Isra'iila bee juŋgo am. To dūm goonga,
- ³⁷ndaa, mi wallinan lara mbaalu haa laarre. To saawawre wadi dow maagal tan, ammaa lesdi fuu don yoori, nden kam mi anndan a tammi hisnugo Isra'iila bee juŋgo am bana mbi'da."
- ³⁸Dum wadi non. Janngo maajum o dawi cub, o biddi lara mbaalu, o wurtini ndiyam saawawre haa maagal deydey hebbingo taasawo.
- ³⁹Nden o wi'i Allah: "Useni! Taa tikkanam! Accu mi besda wolwango ma nde woore tan. Haa mi foonda fahin bee lara mbaalu. Accu saawawre wada dow lesdi fuu, ammaa taa nde soofna lara mbaalu."
- ⁴⁰Jemmaare man Allah wadi non. Lara mbaalu tan yoori, ammaa saawawre wadi haa lesdi fuu.

Alkaali'en 7

Gedeyon jaali yimbe Madiyan

- ¹Nden Gedeyon bi'eteedo Yerub-Ba'al boo dawi cub, kanke e yimbe wondube bee maako fuu. Be canngini kommbi seeboore Harodi. Ammaa sanngere yimbe Madiyan don haa woyla mabbe, nder waadiwol gal towndiire Moore.
- ²Jawmiraawo wi'i Gedeyon: "Worbe wondube bee maada duudi. Mi hokkataa be yimbe Madiyan, ngam taa Isra'iila'en njuro dow am, taa be mbi'a: Semmbe amin hisni min.
- ³Kadi, wooynu haa jama'aare fuu nana: Koo moy hultori, diwni, sey o hoota, o diirto hooseere Gile'at fajiri." Worbe ujine noogas e dido (22.000) lori, ujine sappo lutti.
- ⁴Jawmiraawo wi'i Gedeyon: "Koo jonta boo yimbe duudi. Yahru be haa ndiyam, haa mi subtane be ton. Mo mbi'anmaami: Oo yahdataa bee ma, kanke o yahdan bee maada. Ammaa mo mbi'anmaami: Oo yahdataa bee ma, kanke o yahataa bee maada."
- ⁵Gedeyon yahri be haa ndiyam. Jawmiraawo wi'i mo: "Koo moy tahi ndiyam bee demngal bana rawaandu tahrata, darnu mo wakeere nde'e. Koo moy tuggi koppi mum ngam yarugo ndiyam, darnu mo wakeere ndeya."

⁶Worbe teemedde tato nyedi ndiyam bee junngo, tahi dam bee demngal. Ammaa luttube fuu tuggi koppi ngam yarugo ndiyam.

⁷Jawmiraawo wi'i Gedeyon: "Bee worbe teemedde tato tahuwe ndiyam mi hisnirta on, mi hokkete jaalorga dow yimbe Madiyan. Ammaa luttube fuu koota!"

⁸Gedeyon lorni Isra'iila'en wodde be koota. O jogiti worbe teemedde tato go tan. Kambe be koo'i njoobaari e luwe konu haa hootanbe. Saŋgeere yimbe Madiyan don haa les Gedeyon nder waadiwol.

Daarki alaama jaalorga

⁹Jemmaare man Jawmiraawo wi'i Gedeyon: "Umma, jippa haa saŋgeere Madiyan'en, mi hokki ma nde.

¹⁰Ammaa to a don hula jippaago ton, njippide ton bee Pura jaggiido ma.

¹¹A nanan ko be mbolwata ton, nden, a heban cuusal yahugo ukkano nde. Gedeyon jippodi bee jaggiido mum haa sera saŋgeere.

¹²Yimbe Madiyan e Amalek e yimbe iwbe haa ladde fuunaange kebbini waadiwol, be duudde bana babatti. Geeloodi mabbe boo limataake, bana njaareendi maayo.

¹³Nde Gedeyon yotti ton, goddo feere donno limtana soobaajo muudum koydol. O wi'i mo: Ndaa ko koydumi, mi yi'i tamseere sa'iiruuri don tallo nder saŋgeere meeden, wari lukki suudu laymaaru, yibbini ndu, jimmiti ndu."

¹⁴Soobaajo maako wi'i mo: "Ko saawi nder koydol man, fakat dum kaafahi Gedeyon bii Yo'as, Isra'iilaajo. Allah hokki mo yimbe Madiyan e saŋgeere konu meeden fuu."

¹⁵Nde Gedeyon nani haala koydol man e ko saawi nder maagol, o sujidani Jawmiraawo. Nden o lori haa saŋgeere Isra'iila, o wi'i: "Umme, Jawmiraawo hokki on saŋgeere Madiyan."

Do'ere Madiyan'en

¹⁶O senndi honoobe maako teemedde tato gebe tati. O hokki koo moy luwal konu e mbulku sookru bee jamre yiite nder maagu.

¹⁷O wi'i be: "To mi yottake sera saŋgeere, ndaareedam, mbaade ko mbaadanmi.

¹⁸To mi fuufi luwal konu, min e wondube bee am fuu, onon boo puufe luwe mon nder taarde saŋgeere fuu. Nden koole, mbi'e: En kabana Jawmiraawo e Gedeyon!"

¹⁹Gedeyon e worbe teemerre wondube bee muudum njotti sera saŋgeere diga jeŋngaay. Be cannjino aynoobe wakkati man. Be puufi luwe konu, be pusi bulki gondi haa juude mabbe.

²⁰Nden gebe tati go fuu puufi luwe, be pusi bulki. Juŋgo nano be njogori jamre yiite, juŋgo nyaamo boo luwal konu ngam fuufugo. Be kooli, be don mbi'a: "En kabana Jawmiraawo e Gedeyon bee kaafaaje meeden!"

²¹Be don taari saŋgeere, koo moy mabbe don dari haa nokkuure mum. Jama'aare konne'en fuu wooki, doggi.

²²Saa'i worbe teemedde tato don puufa luwe, Jawmiraawo ummini kaafaaje nder saŋgeere fuu, ngam haa Madiyan'en mbar-mbartira bee kaafaaje. Be fuu be ndoggi gal Serera haa yotti Bayti-Sitta e Abel-Mehola baŋnge Tabbat.

²³Be ewni Isra'iila'en nder le'i Neftali e Aser e lenyol Manassa fuu. Be ngari, be taasni yimbe Madiyan.

²⁴Gedeyon neli nelaabe koo toy dow kooseje Efrayim, be mbi'a be: "Njippe, potte bee Madiyan'en, mabbe eerorde Urdun e eerorde haa kommbi Bayti-Bara." Be njippi, be mabbi eerorde Urdun e eerorde haa kommbi Bayti-Bara.

²⁵Be naŋgi laamiibe Madiyan dido, Oreb e Ze'eb e yerima'en. Be mbari Oreb haa Tapaare-Oreb, Ze'eb boo haa Biddirde-Je'eb. Be tokki taasnugo yimbe Madiyan, be ngaddi hoore Oreb bee nde Ze'eb haa Gedeyon gondo haa gada Urdun.

Alkaali'en 8

Bernuki yimbe Efrayim

¹Yimbe Efrayim mbi'i Gedeyon: "Koni a ewnaaki min, wakkati njahda haboygo bee Madiyan'en? Koni kuuwda min bana nii?" Be njokkiri bee maako masin.

²Ammaa Gedeyon jaabi be: "Dume mi wadi haa buri ko on ngadi? Walliinde moodon onon yimbe Efrayim, koo no nde famdiri fuu, nde buraay ko kebmi bee danygol am e ngol Abi'ezer saman na? Fakat dum buri.

³Ndaa, haa moodon Jawmiraawo hokki Oreb e Ze'eb, laamiibe Madiyan. Ko kuuwmi fuu, fotaay nanndineego bee kuugal mon." Nde o wolwani be bana nii, tikkere yimbe Efrayim dow Gedeyon feewti.

Ko Gedeyon wadi haa fuunaange Urdun

⁴Gedeyon e honoobe muudum teemedde tato njotti maayo Urdun, be eeri ngo. Be comi, ammaa bee maajum fuu be tokkitini taasnugo konne'en mabbe.

⁵Be ngari haa Sukkot, Gedeyon wi'i yimbe ton: "Useni, ndokke yimbe tokkiibe yam tamseeje, ngam be comi. Mi don taasna Zebaha e Calmunna, laamiibe Madiyan."

⁶Ammaa mawbe Sukkot mbi'i: "Kadi a naŋgaay Zebaha e Calmunna tawon non min ndokka jama'aare ma tamseeje na?"

⁷Nden Gedeyon jaabi be: "Boodum! To Jawmiraawo hokki yam Zebaha e Calmunna, nden kam mi boccan on bee gi'e ladde hamaadaare e giŋngille."

⁸Nden o dilli, o wa'i dow Peniyel. O tori yimbe ton tornde ndeya go. Kambe boo be njaabi mo bana yimbe Sukkot njaabori.

⁹Gedeyon wi'i be: "To mi jaalake, mi warti jam, mi yibbinan suudu towndu haa berniwol moodon."

¹⁰Zebaha e Calmunna donno haa Karkor, bee jama'aaje konu muudum'en, worbe baakin ujine sappo e njowo (15.000). Dum luttube nder honooƙe iwbe haa fuunaange, ngam honooƙe maƙbe ujine teemerre e noogas (120.000) mbaraama.

¹¹Gedeyon tokki laawol ngol joodiibe haa ladde nder cuudi laymaaji tokkoto, haa fuunaange Nobah e Yogbeha, o ukkani saɗngeere laamiibe Madiyan'en nde be donno njoodi jam.

¹²Zebaha e Calmunna, laamiibe Madiyan diɗo ndoggi, ammaa Gedeyon taasni be, naɗngi be, saɗngeere fuu diwni daliila kultoreengol maɗngol.

¹³Nde Gedeyon don warta konu gal wa'orde Heeres,

¹⁴o naɗngi derkeejo mo Sukkot, o yaami mo. Derkeejo winndani mo inde mawbe Sukkot e ndotti'en berniwol man, be don cappande njoweediɗo e njoweediɗo.

¹⁵Nden Gedeyon yehi haa yimbe Sukkot, wi'i be: "On don ciftora kuudi ndi on kuɗino yam na? On cali hokkugo yimbe am sombe tamseeje, ngam mi naɗngaayno Zebaha e Calmunna tawon. Ndaa be!"

¹⁶Nden o hoo'i gi'e ladde hamaadaare e giɗngille, o bocci ndotti'en Sukkot e yimbe berniwol man bee maaje.

¹⁷O yibbini suudu towndu haa Peniyel boo, o mbari yimbe berniwol man.

¹⁸Nden Gedeyon yaami Zebaha e Calmunna: "Worbe be mbardon haa Taboora, noy be mba'i?" Be njaabi: "Bana maada, koo moy maƙbe nanndi bii laamiido."

¹⁹O wi'i be: "Dum deerdiraabe am, biɓbe daada am. Fakat mi don hunoro Jawmiraawo geeto, to on accino be bee yonki, mi mbarataano on!"

²⁰O umri Yeter, afo maako: "Umma, mbar be!" Ammaa derkeejo losaay kaafahi mum. O huli ngam o derkeejo tawon.

²¹Zebaha e Calmunna mbi'i Gedeyon: "Sey an a mbara min! Sey semmbe gorko fotata huuwugo kuugal gorko." Don nii Gedeyon ummi, mbari be. O hooci suuraahoy lewru haa daade geeloodi maƙbe boo.

²²Baawo man Isra'iila'en mbi'i Gedeyon: "Laamana min, an e biɗɗo ma e taaniraawo ma, ngam a hisni min juude yimbe Madiyan."

²³Gedeyon jaabi be: "Min mi laamantaako on, koo biyam boo, Jawmiraawo feere muudum laamanto on."

²⁴E o wi'i be fahin: "Ammaa woodi huunde wofnde mi yidi toraago on: Koo moy moodon hokkammi halagaare wonnde nder kebal konu mum." Yimbe Madiyan ngoodino kalagaaje kanjeeri, ngam be danygol Isma'ilu.

²⁵Isra'iila'en njaabi mo: "Fakat min ndokkete de." Be mbe'iti limce, koo moy mabbe sakkini halagaare kebal mum dow maaje.

²⁶Teddeenga kalagaaje kanjeeri de be ndokki Gedeyon, wadi baakin kanjeeri kilo noogas. Be ndokki mo boo kuuje pawne godde bana: Yeriiji e limce boddeeje e suuraahoy jagnaakoy daade geeloodi mabbe.

²⁷Gedeyon wadi danciki limanjo bee kanjeeri man, bili ki haa Ofra, wuro maako. Ton Isra'iila'en fuu laatini danciki ki'i lawru, be ndewi ndu, bana non ndu laatori tuuforgol ngam Gedeyon e yimbe saare muudum.

²⁸Diga saa'i maajum Madiyan'en leestani Isra'iila'en, baawde mabbe timmi. Konu meetaay nder lesdi Isra'iila baakin duubi cappande nayi yaake ngeendam Gedeyon.

Maayde Gedeyon

²⁹Gedeyon bii Yo'as, coometeedo Yerub-Ba'al hooti saare mum, joodi ton.

³⁰O danyi bibbe worbe cappande njoweedido, ngam o woodi rewbe duudbe.

³¹O woodi boo culaado haa Sikem, kanke boo o danyani mo biddo gorko mo Gedeyon inndi dum Abimelek.

³²Gedeyon maayi bee seyo nder ndottaaku. Be uwi mo nder yenaande baaba maako Yo'as haa Ofra, wuro yimbe danygol Abi'ezer.

³³Baawo maayde Gedeyon, Isra'iila'en pudditi rewugo Ba'alji. Be laatini Ba'al-Berit dowanteedo mabbe.

³⁴Be ngejjiti Allah Jawmiraawo mabbe, kisnudo be juude konne'en mabbe taariibe be fuu.

³⁵Be mbarjaaki saare Gedeyon bi'eteedo boo Yerub-Ba'al fodde kuude boodde de o huuwani Isra'iila.

Alkaali'en 9

Abimelek laami haa Sikem

¹Abimelek bii Yerub-Ba'al yehi haa Sikem ngam o yeewtida bee kaawu'en maako e yimbe saare maama maako fuu. O wi'i be:

²"Mbolwane ardiibe Sikem fuu, yame be: Dume buranta on? Worbe cappande njoweedido, bibbe Yerub-Ba'al fuu laamano on na malla goddo gooto tan? Ciftore min woni goddo danygol mon."

³Kaawu'en maako mbolwani ardiibe Sikem bolle de'e fuu. Berde mabbe ngayliti haa Abimelek, ngam be numi: "O deerdiraawo meeden."

⁴Be ndokki mo ceede cardi cappande joweedi iwde haa suudu Ba'al-Berit. Bee ceede man Abimelek yobi worbe meere'en, elewbe be tokki mo.

⁵O yehi haa saare baaba maako haa Ofra. Haa ton o mbari deerdiraabe maako, bibbe Yerub-Ba'al cappande njoweedi fuu, dow hayre woore. Walaa mo lutti, sey Yotam, gaajijo Yerub-Ba'al, ngam o nyukki.

⁶Ardiibe Sikem e Bayti-Millo fuu moobi haa lekki makki kommbi hayre darnaande nder Sikem, be mbaɗi Abimelek laamiido mabbe.

Balndol Yotam

⁷Yotam nani haala ka'a. O wa'i dow yeereere hooseere Gerisiima, o wooki bee semmbe, o wi'i: "Onon ardiibe Sikem, to on ngidi Allah nanana on, nane ko mi wi'ata on!

⁸Nyannde feere ledde ndilli ngam de cuba laamiido maaje. De mbi'i jaytunhi: Laata laamiido amin.

⁹Ammaa jaytunhi jaabi: On ngidi mi acca wadugo nebbam dam Allah e yimbe ngerdi ngam haa mi somna hoore am bee laamanaago ledde godde na?

¹⁰Nden ledde mbi'i ibbi: An war, laamana min.

¹¹Ammaa ibbi jaabi: On ngidi mi acca rimugo bibbe boodde dakamje ngam haa mi somna hoore am bee laamanaago ledde godde na?

¹²Nden ledde mbi'i inabohi: An war, laamana min.

¹³Ammaa inabohi jaabi: On ngidi mi acca wadugo inaboojam kesam ceynandam Allah e yimbe ngam haa mi somna hoore am bee laamanaago ledde godde na?

¹⁴Baawo man ledde fuu mbi'i wumre gi'e: An war, laamana min.

¹⁵Wumre gi'e jaabi de: Fakat to on moytatam haa mi laato laamiido moodon, ngare njooɗe les dowdi am! Ammaa to on cali, yiite wurtoto diga wumre gi'e, nyaaman ledde hooseere Libanon cemmɓidde."

¹⁶"Jonta, nume boodɗum! Nde on ngadi Abimelek laamiido mon, on ngadi bee goongaaku bilaa aybe na? On tokkake ko Yerub-Ba'al e saare muudum bee laabɗum e on mbarjake saare maako deydey kuude man na?

¹⁷Baaba am habani on, o acci yonki maako halka ngam hisnugo on juude yimbe Madiyan.

¹⁸Ammaa onon on tuurtani saare maako hannde, on mbari bibbe maako cappande njoweedi dow hayre woore. On mbaɗi Abimelek, bii kordo maako laamiido dow ardiibe Sikem, ngam o deerdiraawo mon.

¹⁹To on kuuwani Yerub-Ba'al e saare mum hannde bee goongaaku e laabeenga berde, nden kam ceyore Abimelek, kanke boo o seoro on.

²⁰Ammaa to naa non, sey yiite wurto haa Abimelek, nge nyaama ardiibe Sikem e Bayti-Millo. Sey yiite wurto haa ardiibe Sikem e Bayti-Millo boo, nge nyaama Abimelek.”

²¹Nden Yotam doggi haa Biir, joodi ton, ngam haa o daayotira bee Abimelek, deerdiiko.

Tuurtol ardiibe Sikem dow Abimelek

²²Abimelek dowi Isra'iila duubi tati.

²³Allah neli ruuhu kallungu, ngu ummini jokkirgol hakkunde Abimelek e ardiibe Sikem. Be tuurtani mo.

²⁴Dum wadi non ngam haa Abimelek bii Yerub-Ba'al, mbardo deerdiraabe muudum cappande njoweedido e ardiibe Sikem, wallube mo nder mbar-hoore man, keba kiita zunuuba y'iyy'am muudum'en.

²⁵Ardiibe Sikem kooci yimbe, mbaaltani Abimelek dow kooseeje. Be pasi koo moy caalotoodo kommbi mabbe. Ammaa wodbe anndini dum Abimelek.

²⁶Ga'al bii Obet wari haa Sikem, kanke bee deerdiraabe maako. Ardiibe Sikem kooli mo.

²⁷Be njehi haa gese inabooje mabbe, be tebi inabooje, be biddi de. Nden be mbaadi juulde seyo. Be nasti suudu dowanteebe mabbe, be nyaami, be njari, be naali Abimelek.

²⁸Ga'al wi'i be: “Abimelek o moyjo? En beye haa Sikem ngam haa en kuuwana mo? Naa o bii Yerub-Ba'al e naa o jo'ini Zebul hooreejo dow berniwol? Ammaa onon, kuuwane Hamor baaba Sikem! Walaa daliila haa en kuuwana Abimelek!

²⁹Moy wadata mi laato ardiido yimbe be'e haa mi riiwa Abimelek? Nden o wi'i: Abimelek! Duddin jama'aare konu ma, wurta, habu bee am!”

³⁰Zebul, hooreejo berniwol nani bolle Ga'al bii Obet. O tikki masin.

³¹O neli nelaabe haa Abimelek bee sirri haa be mbi'a mo: “Ndaa! Ga'al bii Obet e deerdiraabe muudum ngari jonta haa Sikem, be don ummina berde yimbe berniwol fuu haa be tuurtane.

³²Umma bee jemma kadi, an e yimbe ma, on mbaalto haa ladde.

³³Fajiri to naange fudi, ukkane berniwol. To Ga'al e yimbe muudum ngurtake ngam habugo bee ma, wad ko a yidi fuu.”

³⁴Jemma maajum, Abimelek e yimbe muudum fuu cennditi gebe nayi, be njehi be nyukki badiidum bee Sikem.

³⁵Nde Ga'al wurti berniwol, dari haa nastirde dammugal berniwol, Abimelek e yimbe muudum ngurti diga nyukkorde muudum'en.

³⁶Ga'al yi'i be, wi'i Zebul: "Ndaa, jama'aare don diirto geereeje kooseeje." Zebul jaabi mo: "A don yi'a dowdi kooseeje bana yimbe non."

³⁷Ga'al wi'i fahin: "Laar, jama'aare don diirto hooseere Gerisiima, moobre woore don wara dow laawol lekki makki ki wadoobe hatti."

³⁸Zebul jaabi: "Toy harakaaji ma go kadi? A wi'no: Abimelek o moyjo haa en kuuwana mo? Jonta ndaa jama'aare nde a yawino. Yah habu bee maare kadi!"

³⁹Ga'al ardi ardiibe Sikem, be ngurti, be kabi bee Abimelek.

⁴⁰Abimelek taasni mo e o doggi yeeso maako. Duudbe mbaraama haa yotti dammugal berniwol yimbe don mbaali.

⁴¹Abimelek dilli joodi haa Aruma, Zebul riiwi Ga'al e deerdiraabe muudum diga Sikem e o hadi be lortaago ngam taa o joodo ton.

⁴²Jaango man ummaatoore Sikem wurti, yehi haa ladde, Abimelek nani dum.

⁴³O sennditi yimbe maako gebe tati e be mbaaltani be haa ladde. Nde be ngi'i yimbe ngurtake berniwol, be ummi, be ukkani be.

⁴⁴Yaake nde gebe godde didi ukkani yimbe haa kayweeji e be don mbara be, Abimelek e yebre muudum boo njaawdi yahugo ndaro haa dammugal berniwol.

⁴⁵Be nyalli habugo bee yimbe berniwol haa Abimelek nyaami ngol, mbari yimbe wonbe nder maagol. Nden o yibbini ngol, o sammini mannda dow maagol.

⁴⁶Nde ardiibe suudu towndu haa Sikem nani habaru ndu'u, be fuu be nasti suudu wasaandu les suudu lawru maabe Ba'al-Berit.

⁴⁷Abimelek anndinaama be fuu be moobtake ton.

⁴⁸Ngam maajum o wa'i hooseere Calmon, kanjo e yimbe wondube bee maako. O hoo'i fe'irde, o fe'i lisal lekki, o wakki ngal. Nden o wi'i yimbe maako: "On ngi'i ko mbadmi. Law, mbafe bana nii onon boo!"

⁴⁹Koo moy maabe fe'i lisal lekki boo. Nden be tokki Abimelek, be mballini ledde man dow suudu wasaandu go, be kubbi de. Ardiibe suudu towndu haa Sikem fuu maayi, baakin ujineere, worbe e rewbe.

Maayde Abimelek

⁵⁰Baawo man Abimelek yehi Tebes. O saangini yeeso berniwol man, o taari ngol, o nyaami ngol.

⁵¹Woodi suudu towndu semmbidndu haa caka berniwol. Worbe, rewbe e ardiibe Tebes fuu ndoggi haa maaru. Be pali dammugal, be mba'i dow soorowol.

⁵²Abimelek wari gal suudu man, habi bee yimbe ton. O baditi dammugal suudu man ngam o wula ndu bee yiite.

⁵³Ammaa debbo feere sakkini hayre namrude dow hoore Abimelek, gumbal hoore maako fusi.

⁵⁴Law o ewni suka doondoowo balmi maako, o wi'i mo: "Los kaafahi ma, mbaram, ngam taa be mbi'a: Debbo mbari mo." Suka maako yuwi mo, o maayi.

⁵⁵Nde Isra'iila'en ngi'i Abimelek maayi, be kooti be fuu koo moy haa saare mum.

⁵⁶Bana nii Allah lortiniri halleende Abimelek dow hoore maako. Dum halleende nde Abimelek wadi baaba mum, ngam o mbari deerdiraabe maako cappande njoweefido.

⁵⁷Allah lortini boo halleende nde ardiibe Sikem mbaɗi dow ko'e muudum'en. Bana nii naaloore Yotam bii Yerub-Ba'al goondiri.

Alkaali'en 10

Alkaali'en wodbe: Toola e Ya'ir

¹Baawo maayde Abimelek, Toola bii Pu'a taaniraawo Doodo ummi ngam hisna Isra'iila. O godɗo lenyol Issakar, joodiido haa Samiira nder kooseeje Efrayim.

²Toola laati alkaaliijo Isra'iila duubi noogas e tati. Nden o maayi, be uwi mo haa Samiira.

³Baawo maayde Toola, Ya'ir, godɗo Gile'at, laati alkaaliijo Isra'iila duubi noogas e didi.

⁴O woodi bibbe worbe cappande tato wa'otoobe bamde cappande tati e be ngoodi berniiji cappande tati nder lesdi Gile'at. Haa hannde berniiji di mbi'ete gure Ya'ir.

⁵Nde Ya'ir maayi, be uwi mo haa Kamon.

Ammoonien ukkani Isra'iila

⁶Fahin Isra'iila'en mbaɗi ko fottanaay Jawmiraawo. Be ndewi Ba'alji e Asteraaji, non boo dowanteebe Siriya'en e Sidoni'en e Mo'abi'en e Ammoonien e Filisti'en. Be ngudini Jawmiraawo, be cujidanaay mo.

⁷Ngam maajum Jawmiraawo tikkani Isra'iila'en, o hokki be haa juude Filisti'en e Ammoonien.

⁸Duubi sappo e joweetati be billi Isra'iila'en fuu wonbe haa fuunaange maayo Urdun nder lesdi Amoori'en, nder Gile'at.

⁹Ammoonien donno eera maayo Urdun boo ngam habugo bee le'i Yahuuda e Benjamin e Efrayim. Isra'iila'en nastino billaare naawnde.

¹⁰Be tori Jawmiraawo ballal, be mbi'i: "Min mbadi hakke, yaa Allah amin, ngam min ngudini ma, min ndewi Ba'alji."

¹¹⁻¹²Jawmiraawo jaabi be: "Yaake Misra'en e Amoori'en e Ammoonien e Filisti'en e Sidoni'en e Amaleki'en e Ma'oni'en billi on, on tori yam ballal. Kadi mi hisnaay on juude mabbe na?"

¹³Ammaa on ngudini yam, on ndewi dowanteebe wodbe. Ngam maajum mi hisnataa on fahin.

¹⁴Ndille! Tore ballal haa dowanteebe be cubdon, kambe be kisna on billaare mon."

¹⁵Nden Isra'iila'en mbi'i Jawmiraawo: "Min mbadi hakke. Wad ko fottani ma, ammaa hisnu min nyalaade nde'e."

¹⁶Be itti dowanteebe jananbe caka mabbe, be njaggani Jawmiraawo. Ngam maajum o yurmini Isra'iila'en nder billaare mabbe.

¹⁷Jama'aare Ammoonien taaskani konu. Be canngini nder lesdi Gile'at. Isra'iila'en boo moobi, be canngini haa Mispaa.

¹⁸Jama'aare, waato mawbe Gile'at mbi'mbi'tiri: "Moy aartata habugo bee Ammoonien? Kanke o laato hooreejo dow joodiibe nder Gile'at fuu."

Alkaali'en 11

Yefta laamani Isra'iila

¹Woodino konoowo cemmbidfo nder Gile'at, bi'eteedo Yefta, bii debbo daakaareejo e baaba maako wi'ete Gile'at.

²Debbo Gile'at boo danyani mo bibbe worbe. Nde be mawni, be ndiwi Yefta bee wi'ugo mo: "A walaa gedal maral nder maral saare baaba amin, ngam a bii debbo feere."

³Nden Yefta doggi daayiidum diga deerdiraabe muudum, o joodoyi haa lesdi Tooba. Meere'en ngari moofti kommbi maako e be tokki mo, be njahdi hippugo lesdi.

⁴Wakkati sedfa baawodon, Ammoonien ngari honugo Isra'iila.

⁵Saa'i maajum, ndotti'en Gile'at njehi dabbitoygo Yefta nder lesdi Tooba.

⁶Be mbi'i mo: "War, laata ardiifo amin, en kaba bee Ammoonien."

⁷Yefta jaabi ndotti'en Gile'at: "Naane on nganyi yam haa on ndiwi yam e saare baaba am. Ngam dume ngardon jonta nde on nasti billaare?"

⁸Ndotti'en mbi'i mo: "Goonga min ngaylitake haa maada jonta. Min ngidi a yahda bee amin, en kaba bee Ammoonien e a laato hooreejo joodiibe Gile'at fuu."

⁹Yefta jaabi be: “To on koori yam ngam habugo bee Ammooni'en, to Jawmiraawo hokki yam be, nden kam mi laatoto hooreejo mon.”

¹⁰Ndotti'en Gile'at mbi'i Yefta: “Jawmiraawo woni ceedoowo hakkunde meeden, min mbadan ko a wi'i min.”

¹¹Nden Yefta yahdi bee mabbe. Yimbe Gile'at mbaɗi mo hooreejo e ardiido konu muudum'en. Yefta wolwi haala muudum fuu yeeso Jawmiraawo haa Mispa.

Nelal Yefta haa Ammooni'en

¹²Baawo man Yefta neli nelaabe haa laamiido Ammooni'en, o wi'i: “Ko yaali yam bee maada? Ngam dume ngarda habugo bee am nder lesdi am?”

¹³Laamiido Ammooni'en jaabi nelaabe Yefta: “Wakkati Isra'iila'en ngurti lesdi Misra, be nyaami lesdi am, diga maayo Arnon haa yotti Yabbok e Urdun. Lornan min gebe lesde de jonta bee hakkiilo ma!”

¹⁴Fahin Yefta neli nelaabe haa laamiido Ammooni'en,

¹⁵ngam wi'ugo mo: “Isra'iila'en nyaamaay lesdi Mo'ab e ndi Ammooni'en.

¹⁶Ngam nde be ummi lesdi Misra, be caali gal ladde hamaadaare haa yotti maayo Maaliya, nden be ndilli Kaades.

¹⁷Diga ton, be neli nelaabe haa laamiido Edoom ngam y'amugo mo dunayeere saalaago nder lesdi maako. Ammaa laamiido man yerdanaaki be. Isra'iila'en y'ami boo laamiido Mo'ab, kanke boo o sali. Nden be njoodi haa Kaades.

¹⁸Baawo man be tokkitini jahaangal mabbe gal ladde hamaadaare, be mbiddi lesdi Edoom e lesdi Mo'ab, be ngari diga fuunaange gal lesdi Mo'ab. Be canngini gada maayo Arnon, be nastaay lesdi Mo'abi'en, Arnon woni keerol lesdi man.

¹⁹Diga ton, Isra'iila'en neli nelaabe haa Sihon, laamiido Amoori'en haa Hesbon, be mbi'a mo: Accu min caalo nder lesdi ma haa min njotto lesdi amin.

²⁰Ammay Sihon hoolaaki Isra'iila'en, o dunanaaki be be caalo nder lesdi maako. O moobti yimbe maako fuu, be canngini haa Yahas. Nden o hafi bee Isra'iila'en.

²¹Jawmiraawo Allah Isra'iila'en hokki Sihon e jama'aare konu mum fuu haa Isra'iila'en, be njaali be. Isra'iila'en mari lesdi ndi Amoori'en njoodino fuu,

²²diga waadiwol Arnon haa yotti maayo Yabbok e diga ladde hamaadaare gal fuunaange haa yotti Urdun.

²³Dum Jawmiraawo Allah Isra'iila'en nyaami lesdi Amoori'en yeeso Isra'iila ummaatoore muudum, an a yidi jabtugo ndi na?

²⁴Naa an mari lesdi koo ndiye ndi Kemos dowanteedo ma marni ma na? Bana non, minin boo min maran lesdi koo ndiye ndi Jawmiraawo Allah amin riiwi yimbe maari yeeso amin, min nyaami ndi.

²⁵A don tammo a buri Balak, bii Cippor, laamiido Mo'ab semmbe na? Kanke ma o meedaay jokkirgo bee Isra'iila, ummaatoore Allah e o meedaay habugo bee mabbe boo.

²⁶Duubi teemedde tati (300) Isra'iila'en donno njoodi haa Hesbon e gure maagol, haa Aro'er e gure maagol, non boo haa berniiji haa fomoonde maayo Arnon fuu. Diga saa'i man, ngam dume on koocitaay lesde de haa juude mabbe?

²⁷Aa'a, min mi wadaay ma aybesam, ammaa an a don wadanammi kalludum, ngam a don dabba habre bee am. Jawmiraawo woni kiitoowo, sey o hiito hannde hakkunde Isra'iila'en e Ammoonien!"

²⁸Ammaa laamiido Ammoonien jabaay bolle Yefta de o neldi mo.

linawol Yefta

²⁹Ruuhu Jawmiraawo wari dow Yefta, o saali nder lesdi Gile'at e Manassa, nden o dilli Mispa nder lesdi Gile'at, o saali nder lesdi Ammoonien.

³⁰Yefta togani Jawmiraawo togayeere, o wi'i: "To a hokki yam Ammoonien be'e,

³¹to mi jaalake be, mi warti jam, mi lii'ante koo moy aarti wurtaago diga saare am ngam jabbaago yam bana guleteennga."

³²Nden o saali keerol Ammoonien ngam o haba bee mabbe. Jawmiraawo hokki mo be.

³³O jaali be diga Aro'er haa yotti Minnit, berniiji noogas, haa yotti Abel-Keramiima boo. Isra'iila'en mbari Ammoonien duudbe masin. Bana nii Ammoonien leestiri yeeso Isra'iila'en.

³⁴Nde Yefta warti saare mum haa Mispa, ndaa, biyiiko debbo wurti ngam jabbaago mo, o don wama, o don fiya mbaggu. O bajjo Yefta, walaa bidde feere, koo gorko, koo debbo.

³⁵Nde Yefta yi'i mo, o seeki limce maako, o wi'i: "Kayto, biyngel am! A nastini yam boneeji naawdi masin! Ngam dume laatiida caka torranbe bernde am? Min mi togani Jawmiraawo togayeere, mi waawataa faasititgo !"

³⁶Bidde maako jaabi mo: "Baaba am, to a toganake Jawmiraawo togayeere, wadam ko togiida, Jawmiraawo hokki ma a waato konne'en ma Ammoonien."

³⁷Nden o wi'i baaba maako: "Mi don toro ma huunde woore tan: Accam lebbi didi, mi yaha dow kooseeje, min e sappiraabe am, min mboya paanyaaku am, nde nii mi anndaa gorko."

³⁸Yefta wi'i: Yah kadi! Nden o dunani mo dillugo joodo lebbi didi. O yehi, kanke e sappiraabe maako, o woyi paanyaaku maako dow kooseeje.

³⁹Nde lebbi didi timmi, o warti haa baaba maako. Kanke o wadi mo ko o togani Jawmiraawo. Paanyo oo meedaay anndugo gorko. Diga wakkati man al'aada ka fuddi nder Isra'iila.

⁴⁰Hitaande fuu nyalde nayi bibbe rewbe Isra'iila'en njahata woyugo bii Yefta mo Gile'at.

Alkaali'en 12

Luural hakkunde yimbe Efrayim e Yefta

¹Yimbe Efrayim moobti, be eeri maayo Urdun, be njehi haa Safon. Be mbi'i Yefta: "Koni a yehi a haboyi bee Ammoonien, ammaa a ewnaaki min haa en njahda? Min njahan min ngula ma bee suudu ma fuu."

²Yefta jaabi be: "Min e yimbe am min mbaɗi habre saatunde bee Ammoonien. Min ewni on, ammaa on kisnaay yam juude mabbe."

³Nde ngi'mi on ngidaa wallugo yam, mi taaskani maayugo, mi yehi, mi habi bee Ammoonien. Jawmiraawo hokki yam be. Kadi, ngam dume ngardon honugo yam hannde?

⁴Yefta moobti worbe Gile'at fuu, habi bee worbe Efrayim, jaali be. Yimbe Efrayim mbi'no: "Onon yimbe Gile'at, onon on yimbe Efrayim doggube lesdi Efrayim ngam hisnugo ko'e moodon haa lesdi Efrayim e Manassa."

⁵Yimbe Gile'at njoodi haa eerorde maayo Urdun yahugo lesdi Efrayim. To godɗo Efrayim doggudo wari wi'i: Acceɗam mi eero, worbe Gile'at don yama mo: "A godɗo Efrayim na?" To o wi'i: "Aa'a",

⁶Be mbi'a mo: "Wi': Cibbolet!" To o wi'i: "Sibbolet", ngam o waawaay wolwugo dum laabɗum, be nannga mo, be mbara mo ton haa eerorde Urdun. Saa'i maajum worbe Efrayim ujine cappande nayo e diɗo (42.000) mbaraama.

⁷Bana nii Yefta laatori alkaaliijo Isra'iila duubi joweego. Nden o maayi, be uwi mo nder berniwol gootol caka berniiji Gile'at.

Ibsaan e Elon e Abdon

⁸Baawo maayde Yefta, Ibsaan mo Baytilaama laati alkaaliijo Isra'iila.

⁹O woodi bibbe worbe cappande tato e bibbe rewbe cappande tato. O te'ni bibbe maako rewbe haa worbe be ngonaay danygol maako. O te'ani bibbe maako worbe boo rewbe be ngonaay danygol maako. O alkaaliijo Isra'iila duubi joweɗiɗi.

¹⁰Nden o maayi, be uwi mo haa Baytilaama.

¹¹Baawo maayde Ibsaan, Elon mo lenyol Zabulon laati alkaaliijo Isra'iila, duubi sappo.

¹²Nden o maayi, be uwi mo haa Eloon haa Ayyalon nder lesdi Zabulon.

¹³Baawo maayde Elon, Abdon bii Hillel, godɗo Piraton laati alkaaliijo Isra'iila.

¹⁴O woodi biɓbe worbe cappande nayo e taaniraabe worbe cappande tato, be wa'iibe bamde cappande joweedi. Abdon bii Hillel laati alkaaliijo Isra'iila duubi joweetati.

¹⁵Nden o maayi, be uwi mo haa Piraton nder lesdi Efrayim, nder lesdi kooseje Amaleki'en.

Alkaali'en 13

Danyeeki Samson

¹Fahin Isra'iila'en mbaɗi ko fottanaay Jawmiraawo. Ngam maajum o hokki be haa juude Filisti'en duubi cappande nayi.

²Saa'i man woodi godɗo lenyol Dan, iwɗo Cor'a mo innde mum Manooha. Debbo maako dimaro, o meedaay danyugo.

³Malaa'ikaajo Jawmiraawo wangani debbo oo, wi'i mo: "Mi anndi a meedaay danyugo biɗngel ngam a dimaro. Ammaa jonta a reedan, a danyan biɗɗo gorko.

⁴Reenta diga jonta, taa yar inaboojam malla nguykinoojam ngodɗam, taa nyaam karamɗum boo,

⁵ngam reedu ndu e besnuki biɗɗo ma oo. Taa laɓu gaasa hoore maako sam, ngam o cenaado Allah diga o danyaaka. Kaŋko fudɗata hisnugo Isra'iila'en e juude Filisti'en."

⁶Debbo nasti saare, wi'i gorum: "Godɗo Allah wari haa am. Bana mi yi'iri mo nii, godɗo wi'an o malaa'ikaajo Allah, o kulniido masin. Mi yamaay mo haa o iwoy, o anndinaay yam innde maako boo.

⁷O wi'i yam a reedan, a danyan biɗɗo gorko. O umri yam taa mi yara inaboojam malla nguykinoojam ngodɗam, taa mi nyaama karamɗum, ngam biɗɗo oo laatoto cenaado ngam Allah diga o siwaa danyeege haa yotto maayde maako."

⁸Manooha tori Jawmiraawo: "Yaa Jawmiraawo, godɗo Allah mo neldi, accu o wara haa amin fahin, o yecca min ko min mbaɗanta biɗngel danyeteengel."

⁹Allah jabi tornde Manooha nde'e, malaa'ikaajo maako wari fahin haa debbo Manooha, saa'i debbo don jooɗi haa ngesa. Goriiko wondaay bee maako,

¹⁰ngam maajum o yaawɗi, o wi'i mo: "Ndaa, godɗo garɗo haa am nyannde go, wangani yam fahin."

¹¹Manooha ummi, tokki debbo muuɗum haa godɗo man, o yami mo: "An wolwani debbo am na?" O jaabi: "Ooho, dum min."

¹²Manooha wi'i: Booddum. To bolle ma ngoonfi, umrooje deye min tokkoto ko laarani biingel ngel? Dume min ngadanta ngel?

¹³Malaa'ikaajo Jawmiraawo jaabi Manooha: "Sey debbo ma daayo ko mi limtani mo fuu:

¹⁴Taa o metta ko iwi haa inabohi fuu, taa o yara inaboojam malla njaram nguykinoojam, taa o nyaama karamdum. Sey o hakkilana umrooje am fuu booddum."

¹⁵Nden Manooha wi'i malaa'ikaajo Jawmiraawo: "Reenu sedda min nyaancane jawgel mbeewa."

¹⁶Malaa'ikaajo jaabi: "Koo to mi reeni, mi nyaamataa nyaamdu ndu a taaskantam. Ammaa to a yidi hokkugo jawgel man, lii'ana ngel Jawmiraawo guleteengel." Manooha faamaayno dum malaa'ikaajo Jawmiraawo.

¹⁷Manooha wi'i mo: "Anndin min innde ma ngam haa min teddina ma to bolle ma ngoonfi."

¹⁸Malaa'ikaajo Jawmiraawo jaabi: "Ngam dume y'amata innde am? Nde kaayeeffiire."

¹⁹Manooha hoo'i jawgel mbeewa e dokkal nyaamdu, lii'ani dum Jawmiraawo dow tapaare. Jawmiraawo wadi kaayeeffi yaake Manooha e debbo muudum don ndaara.

²⁰Yaake demngal yiite ummi haa hirsirde man dilli dow, Manooha e debbo mum ngi'i malaa'ikaajo Jawmiraawo don lorto haa asama nder demngal yiite. Nden be kujidi.

²¹Be meetaay yi'ugo malaa'ikaajo man. Manooha faami dum malaa'ikaajo Jawmiraawo.

²²Manooha wi'i debbo mum: "Fakat en maayan, ngam en ngi'i Allah."

²³Ammah debbo maako wi'i mo: "To Jawmiraawo dabbino mbarugo en, o jabataano nguleteenga e dokkal nyaamdu haa juude men, o yi'nataano en kuuje de'e fuu, o anndintaano en haala ka boo jonta."

²⁴Debbo Manooha danyi bidfo gorko, inndi mo Samson. Biingel man mawni, Jawmiraawo barkidini ngel.

²⁵Yaake o donno haa sanjeere Dan hakkunde Cor'a bee Estawol, Ruuhu Jawmiraawo fudfi huuwugo nder maako.

Alkaali'en 14

Samson e debbo iwdo Timna

¹Nyalaade wodnde Samson yehi Timna, ton o yi'i paanyo debbo Filistiijo.

²O hooti, o wi'i baaba e daada maako: "Caka Filisti'en haa Timna mi yi'i paanyo debbo, te'aneedam mo."

³Saaro'en maako y'ami mo: "Walaa paanyo debbo nder banndiraabe ma malla nder ummaatoore meeden na? Koni dabbata debbo haa Filisti'en saadooni'en be'e?" Samson jaabi baaba muudum: "Kaŋko fottani yam, te'anam mo!"

⁴Saaro'en Samson anndaa nii dum Jawmiraawo wadi yelo ngo nder biidfo mabbe haa o heba dabare habugo bee Filisti'en. Ngam saa'i maajum Filisti'en don laamano Isra'iila'en.

⁵Nde Samson e saaro'en muudum don njaha Timna, be don tokki laawol kommbi gese inabooje Timna, mbarooga wurti bee ubbaango, fotti bee Samson.

⁶Ruuhu Jawmiraawo naŋgi Samson, o naŋgi mbarooga man o sampiti nga bee juude cooke, bana godfo sampitirta jawgel. Ammaa o wi'aay saaro'en maako ko o wadi.

⁷Nden Samson yehi, wolidi bee paanyo debbo go, paanyo boo fottani mo.

⁸Nyalde sedda baawodon o yehi fahin ngam haa o banga mo. O seli laawol haa o laara caadŋgu mbarooga go. O yi'i udumre nyaaki e njumri don nder caadŋgu man.

⁹O hoo'i njumri bee juŋgo maako, o don nyaama saa'i o don yaha dow laawol. O yehi haa saaro'en maako, o hokki be, kambe boo be nyaami. Ammaa o yeccaay be o njumti njumri man haa caadŋgu mbarooga.

Annditanamwol Samson

¹⁰Baaba Samson yehi haa saare paanyo debbo go, Samson boo taaski nyaamduuji baŋgal ton, bana sukaaŋbe mboowi wadugo.

¹¹Nde Filisti'en ngi'i Samson, be neli sukaaŋbe cappande tato ngam haa be ngonda bee maako.

¹²Samson wi'i be: "Mi wadanan on annditanamwol. To on kebti ngol, on annditini yam ngol nder nyalde juulde joweedi, nden kam mi hokkan on toggooje cappande tati e ngapaleeji cappande tati.

¹³Ammaa to on mbaawaay waŋginango yam ngol, nden kam koo moy moodon hokkammi toggoore e ngapaleewol." Be njaabi mo: "Wad annditanamwol ma haa min nana ngol."

¹⁴Samson wi'i be: "Nyaamdu wurtake haa nyaamoojum. Dakam wurtake haa cemmbidum." Dume dum yidi wi'go? Haa ragare nyalde tati sukaaŋbe kehtaay ko saawi nder annditanamwol man tawon.

¹⁵Nyannde joweedidawre be mbi'i debbo Samson: "Yoyru gorko ma, haa o wanginana min ko saawi nder annditanamwol man, to naa non min ngulete, an e saare baaba ma. Malla on ewni min ngam haa on ngartira min talaka'en?"

¹⁶Debbo Samson yehi bee boji haa goriiko, o wi'i mo: "A yidaa yam, a don wanyammi! A wadani ummaatoore am annditanamwol, ammaa a anndinaay yam ko saawi nder maagol." Samson jaabi mo: "Koo saaro'en am ma mi anndinaay be dum. Ngam dume sey mi anndine dum an?"

¹⁷Ammaa debbo maako tokki woyugo nyalde juulde man joweedidi fuu. Nyannde joweedidawre Samson faamtini mo, ngam debbo daami mo. Nden debbo yehi, anndini ummaatoore mum ko saawi nder annditanamwol.

¹⁸Nyannde joweedidawre man, hiddeko naange muta, yimbe berniwol ngari haa Samson, be mbi'i mo: "Dume furi njumri welugo? Dume furi mbarooga semmbe?" Samson wi'i be: "To on ndemraayno wiige am, on kebtataano annditanamwol am."

¹⁹Nden Ruuhu Jawmiraawo nasti nder Samson, o jippi haa Askalon. O mbari ton worbe cappande tato, o hooci limce mabbe, o hokki de heftube annditanamwol go. Nden o lorti haa baaba maako, o don heewi tikkere.

²⁰Nden be te'ni debbo maako haa waloojo maako.

Alkaali'en 15

Baataaki Samson

¹Baawo sedfa, wakkati wa'go alkamaari, Samson yilli debbo muudum. O wari bee jawgel mbeewa, o wi'i baaba debbo: "Haa mi nasta suudu debbo am." Ammaa baaba debbo maako hadi mo nastugo,

²wi'i: "Fakat, mi tammimo a wanyi mo, ngam maajum mi te'ni mo soobaajo ma. Ammaa minyiraawo maako furi mo woodugo. Hoo'u mo mbattudi maako."

³Samson wi'i: "Jonta kam mi walaa aybe to mi huuwi Filisti'en kalludum."

⁴O yehi, o nanngi doldolde teemedde tati (300), o habbi de wicco bee wicco, o wadi jame hakkunde bice dadi dadi.

⁵Nden o hubbi jame man, o yoofti doldolde nder gese alkamaari Filisti'en. Bana nii o wuldi kabbe alkamaari codaandi e alkamaari ndi sodaaka tawon, koo gese inabooje e jaytunje boo.

⁶Filisti'en y'ami: "Moy wadi dum?" Wodbe mbi'i: "Samson wadi dum ngam daliila esum Timnaajo mo hooci debbo Samson, hokki dum soobaajo maako." Filisti'en fuu njehi, nguli debbo e baaba mum bee yiite.

⁷Samson wi'i be: "Asee, bana nii mbaɗoton na? Fakat, mi accataa on haa to mi waatake haa moodon!"

⁸O ukkani be bee semmbe, o mbari duudbe mabbe. Nden o jippi, o joodi nder lowol tapaare haa Etaam.

Samson mbardi Filisti'en haa Lehi

⁹Filisti'en mba'i, canngini nder lesdi Yahuuda, be keewi nder wuro Lehi.

¹⁰Yimbe lenyol Yahuuda yami be: "Koni njippudon honugo min?" Be njaabi: "Min njippi ngam habbugo Samson, haa min mbaɗa mo bana o waɗi min."

¹¹Worbe Yahuuda ujine tato (3.000) njehi haa lowol tapaare haa Etaam, mbi'i Samson: "A anndaa Filisti'en don laamano en na? Koni mbaɗa min dum?" O jaabi be: "Mi waɗi be bana be mbaɗi yam."

¹²Be mbi'i mo: "Min ngari ngam haa min kabbe, min ndokke haa juude Filisti'en." Samson wi'i be: "Kunaneɗam onon on mbarataa yam!"

¹³Be njaabi mo: "Nonnon, ammaa min kabete, min ndokke haa juude mabbe. Minin min mbarataa ma." Be kabbi mo bee boggi kesi diɗi, bana nii be ngurtiniri mo lowol tapaare.

¹⁴Nde o wari haa Lehi, Filisti'en potti bee maako, be ngooki. Don nii Ruuhu Jawmiraawo wari dow maako, semmbidini mo. Boggi haa juude maako piisti bana gaaraaji lenj gulaadi.

¹⁵O tawi galangal wamnde keccal. O forti junngo maako, o hoo'i ngal, o mbari worbe ujineere (1.000) bee maagal.

¹⁶Wakkati maajum Samson yimi: "Bee galangal wamnde mbarmi ujineere, bee galangal wamnde mi waagini maaybe."

¹⁷Saa'i o timmini yimugo, o sakkini galangal man daayiidum, be inndi nokkuure man Ramat-Lehi.

¹⁸Baawo man Samson domɗi masin, o tori Jawmiraawo, o wi'i: "Yaa Jawmiraawo, an hokki yam jaalorgal manngal nga'al. Ammaa jonta domka mbaratam, mi maaya haa juude saadooni'en na?"

¹⁹Allah seeki tapaare wonnde haa Lehi, ndiyam wurti nder luggudum maare. Samson yari dam, semmbe maako warti. Be inndi seeboore nde "En-Hakkore". Nde don haa Lehi haa hannde.

²⁰Samson waɗi alkaaliiku Isra'iila duubi noogas, zamanu Filisti'en donno haa lesdi man.

Alkaali'en 16

Samson haa Gaaza

¹Nyannde feere, Samson yehi Gaaza. O fotti bee debbo daakaareejo ton, o waaldi bee maako.

²Yimbe Gaaza nani Samson don ton. Be taari mo, be mbaɗi baaltol haa dammugal berniwol jemmaare man fuu. Ammaa walaa ko be mbaɗi Samson jemmaare man, be mbi'i: "En ndeena haa fajiri nden en mbara mo."

³Samson waali, ammaa caka jemma o ummi. O naŋgi pareeje dammugal berniwol bee daŋrange maaje diɗi fuu. O doofi daŋrange bee paldungal dammugal, o hoo'i dum fuu dow balbe maako, o roondi dum haa dow hooseere tiitotirnde bee Heburuun.

Deliila zammbi Samson

⁴Baawo man Samson fudɗi yidugo debbo bi'eteedo Deliila, joodiido haa waadiwol Soorek.

⁵Laamiibe Filisti'en njowo ngari mbi'i Deliila: "Yoyru Samson o anndine haa o hebi semmbe fantunde nde'e. E no godɗo hebrata naŋngugo mo. Bana nii min mbaawan haɓbugo mo, min tampina mo. Koo moy amin hokkete ceede cardi ujineere e teemerre (1.100)."

⁶Nden Deliila yami Samson: "Useni anndinam haa kebata semmbe fantunde nde'e. Bee dume godɗo haɓbete ngam tampingo semmbe ma?"

⁷Samson jaabi mo: "To be kaɓbi yam bee jiriiji kecci joweediɗi di ciwaa yoorugo, mi tampan, mi laatoto bana yimbe fuu mba'i."

⁸Laamiibe Filisti'en ngaddani Deliila jiriiji kecci joweediɗi di njooraay tawon. O haɓbi Samson bee maaji.

⁹Deliila nyukkinino yimbe nder suudu cakaaru. Nden o wooki, o wi'i: "Samson, Filisti'en ngari naŋngugo ma!" Samson ta'i jiriiji go bana boggol gulaangol. Bana nii walaa mo heɓti sirri semmbe maako.

¹⁰Deliila wi'i Samson: "A janci yam bee fewugo yam. Jonta kam yeccam no godɗo waawrata haɓbugo ma."

¹¹O jaabi mo: "To be kaɓbiri yam boggi kesi di kuuwtiniraaka tawon, mi tampan, mi laatoto boo bana yimbe fuu mba'i."

¹²Deliila hoo'i boggi kesi, haɓbi Samson bee maaji. Nden o wooki: "Samson, Filisti'en ngari naŋngugo ma!" Saa'i man worbe wodɓe don mbaaltani mo haa nder suudu cakaaru. Ammaa Samson ta'i boggi man haa juude muudum bana gaaraaji.

¹³Deliila wi'i Samson: "A janci yam kadiboo bee fewugo yam. Jonta kam, goonga anndinam no godɗo waawrata haɓbugo ma." Samson jaabi mo: "To a wamindiri bami gaasa hoore am joweediɗi bee gaaraaji geesaadi, a tiggi dum bee tiggirgal nder cannyirdum, nden kam mi tampan, mi laatoto bana yimbe fuu mba'i."

¹⁴Deliila esti Samson daani, o hoo'i bami gaasa hoore maako joweediɗi, o wamindiri di bee gaaraaji geesaadi, o tiggi dum bee tiggirgal haa nder

cannyirdum. Nden o wooki: “Samson, Filisti'en ngari nanngugo ma!” Samson fini, o doofi tiggirgal bee gaaraaji e cannyirdum man fuu.

¹⁵Deliila wi'i Samson: “Dume tabitinta a yidi yam, alhaali boo a hoolaaki yam? Ndaa a janci yam nde tati e a sali boo anndingo yam haa kebata semmbe fantunde nde'e.”

¹⁶Bana nii o tokkori Samson bee haala man nyalde fuu, haa Samson somi, waawaay munyango dum.

¹⁷Nden o wi'i Deliila: “Gaasa hoore am meedaay labeego, ngam mi cenaado Allah diga nyalaade danyeeke am. To mi labi, semmbe am accatam, mi tampan, mi laatoto bana yimbe fuu mba'i.”

¹⁸Nde Deliila anndi Samson wi'i mo goonga, o neli ewnaago laamiibe Filisti'en, o wi'i: “Ngare jonta, ngam o yecci yam goonga.” Laamiibe Filisti'en ngari, be ngaddi ceede go boo.

¹⁹Deliila wallini hoore Samson dow koppi mum haa o daano. Nden o ewni goddo ngam ta'ugo bami gaasa Samson joweedidi. Deliila fuddi doolugo Samson, ngam semmbe maako majjiri mo.

²⁰Deliila wooki: “Samson, Filisti'en ngari nanngugo ma!” Samson fini, tammi o hisan bana foroy, ngam o anndaa Jawmiraawo acci wallugo mo.

²¹Filisti'en nanngi mo, doppiti gite maako. Nden be njahri mo haa Gaaza. Be kabbi mo bee callalluuji njamndi mbodeeri, be ndooli mo namugo alkamaari nder fursina.

²²Ammaa gaasa hoore maako fudi fahin.

Kuugal Samson ragarewal e maayde muudum

²³Nyannde feere laamiibe Filisti'en moobi ngam wadugo juulde jaalorgal muudum'en e lii'anaago dowanteedo muudum'en bi'eteedo Daagon kirseteenga mannga. Be donno ngima: “Dowanteedo meeden hokki en konneejo men Samson.”

²⁴Ummaatoore laari Samson, be teddini dowanteebe mabbe be mbi'i: “Dowanteedo meeden hokki en konneejo men. Kanke o wonni lesdi, o mbari duudbe nder ummaatoore meeden.”

²⁵Nde berde mabbe don ceyi, be mbi'i: “Ngurtine Samson haa min pijira mo!” Be ngurtini Samson nder fursina, be pijiri mo. Nden be ndarni mo caka danrange suudu, Daagon,

²⁶o wi'i derkeejo mo don dowa mo: “Dowam haa mi meema danrange doondiide suudu ndu, haa mi baaro de.”

²⁷Suudu man heewi worbe e rewbe, laamiibe Filisti'en njowo fuu don ton, dow soorowol boo yimbe ujine tato (3.000). Be fuu be don ndaara no Samson seyniri be.

²⁸Nden Samson tori Jawmiraawo: “Yaa Allah Jawmiraawo, siftoram, hokkitam semmbe am ngam saa'iire nde'e tan, haa mi waato Filisti'en nde woore ngam gite am didi.”

²⁹Baawo man o nanngi danrange cakaaje didi, doondiide suudu fuu. O meemi nga'al bee nyaamo maako, ngala boo bee nano maako.

³⁰O hooli: “Sey Filisti'en maayda bee am!” Nden o yerbi bee semmbe maako fuu. Suudu yibbi dow laamiibe e yimbe wonbe nder maaru fuu. Mbaraabe Samson nder maayde muudum buri duudugo dow mbaraabe muudum nder wakkati ngeendam muudum.

³¹Deerdiraabe maako e banndiraabe maako wodbe ngari, kooci banndu maako. Be uwi mo hakkunde Cor'a e Estawol nder yenaande Manooha, baaba maako. Samson laatino alkaaliijo Isra'iila duubi noogas.

Alkaali'en 17

Labbi Mika

¹Woodino goddo innde maako Mika o donno joodi haa kooseeje.

²Nyannde feere o wi'i daada maako: “A don siftora nde be nguji ma ceede cardi ujineere e teemerre (1.100), nden a naali gujjo man gite am. Booddum, ndaa cardi man, min wujji ndi.” Nden daada maako wi'i: “Jawmiraawo barkidine biingel am.”

³Mika hokkiti daada maako ceede cardi ujineere e teemerre (1.100) go, daada maako wi'i: “Mi seni cardi ndi ngam Jawmiraawo ngam wadugo suura cehaaka cuddiraaka cardi, ngam hayru ma. Mi lornante cardi ndi jonta.”

⁴Nde o hokkiti daada maako cardi ndi'i, daada maako itti ceede cardi teemedde didi, yahri de haa tappoowo cardi. Kanjo o wadi lawru sehaandu e lawru cardi bolinaandi. Nden be ndarni di nder suudu Mika.

⁵Gorko bi'eteedo Mika oo, o woodi suudu dowanteedo. O wadi danciki limanjo non boo labbi goddi, nden o hoo'i gooto nder bibbe maako, o wadi mo limanjo.

⁶Zamanu maajum walaa laamiido haa Isra'iila, koo moy don wada ko fottani bernde mum.

⁷Nden woodino derkeejo Lewiijo kodo haa Baytilaama, nder lesdi lenyol Yahuuda.

⁸O wurti Baytilaama, ngam dabbitugo joodorde haa pallel feere. Nde o don yaha, o wari haa saare Mika nder kooseeje Efrayim.

⁹Mika y'ami mo: "Toy iwdaa?" O jaabi: "Mi Lewiijo joodiido haa Baytilaama nder Yahuuda, mi don dabbita pallel joodaago."

¹⁰Mika wi'i mo: "Jooda haa am, laata limanjo saare am e laata carwotoodo yam. Hitaande fuu mi hokkete ceede cardi sappo, a heban boo limce e nyaamdu he'anndu ma."

¹¹Lewiijo oo jabi joodaago haa saare Mika. O jogi mo bana biyiiko.

¹²Mika wadi mo limanjo mum, o jo'ini mo nder saare maako.

¹³Mika wi'i: "Jonta mi woodi limanjo Lewiijo haa am, ngam maajum mi anndi fakat Jawmiraawo woonantam."

Alkaali'en 18

Mika e lenyol Dan

¹Zamanu man, Isra'iila walaa laamiido. Yimbe lenyol Dan don dabbita lesdi ngam joodaago. Ngam haa wargo saa'i man be maraay gedal lesdi caka le'i Isra'iila tawon.

²Yimbe lenyol Dan cubi worbe semmbidbe nder muudum'en haa Cor'a e Estawol njowo, be neli be bee umroore horugo lesdi bee hakkiilo. Nde yimbe be njotti haa kooseje Efrayim, be njoodi haa saare Mika, be mbaali ton.

³Saa'i be don haa saare Mika, be nani daande derkeejo Lewiijo go. Be baditi, be y'ami mo: "Moy waddi ma haa do? Dume ngadata haa do? Dume jo'ini ma haa do?"

⁴O jaabi be: "Mika hooci yam haa mi huuwana mo kuugal limanku, o don yoba yam ngeenaari."

⁵Be mbi'i mo: "Boodfum. Yaman min Allah. Min ngidi anndugo to jahaangal amin nga'al wadan nafuuda."

⁶Limanjo jaabi be: "Taa kultore! Jawmiraawo wondan bee mon nder jahaangal moodon."

⁷Worbe njowo go ndilli, njotti Layis. Be tawi yimbe ton, don njoodi bee de'ere, be njoodi nder salaaman, walaa fitina bana Sidoni'en. Walaa mardo laamu nder lesdi man. Be don ndaayotiri bee Sidoni'en, be mari ko'e mabbe.

⁸Nelaabe njowo go ngarti haa Cor'a e Estawol, banndiraabe y'ami be ko be tawi ton.

⁹Be njaabi: "Ngare, en ukkano Layis! Min ndaari lesdi man, ndi mboondi masin. Taa njoodo meere bana nii! Umme, nyaame lesdi man!"

¹⁰To on njottake ton, on tawan yimbe hooletteebe, be don njoodi haa lesdi peeciindi. Ndi sooyaay koo dume ko tawete haa duniyaaru. Allah hokki on ndi."

- ¹¹Worbe lenyol Dan teemedde njoweego (600), taaskaniibe konu ummi haa Cor'a e Estawol.
- ¹²Be njehi, be canngini haa hiirnaange Kiriya-Ye'arim nder lesdi Yahuuda. Ngam maajum nokkuure nde'e wi'ete Saŋngeere-Dan haa wargo hannde.
- ¹³Haa ton be ummi, be njotti saare Mika nder kooseje Efrayim.
- ¹⁴Worbe njowo dillunoobe ngam horugo lesdi Layis go, mbi'i banndiraabe muudum'en: "On anndi na? Lawru sehaandu e lawru cardi bolinaandi don nder saare nde'e, non boo labbi goddi e danciki limanjo. Nume ko mbadoton!"
- ¹⁵Baawo man nelaabe njowo go njehi haa saare Mika, be nasti be yami derkeejo Lewiijo gondo ton go njamu maako.
- ¹⁶Ammaa worbe lenyol Dan teemedde njoweego, taaskaniibe konu go don ndari haa yolnde.
- ¹⁷Horoobe njowo go nasti, kooci lawru sehaandu e lawru cardi bolinaandi, non boo labbi goddi e danciki limanjo, saa'i limanjo don ndarodi bee worbe teemedde njoweego haa yolnde.
- ¹⁸Nde limanjo laari wodbe nasti saare Mika, be kooci lawru sehaandu e lawru cardi bolinaandi, non boo labbi goddi e danciki limanjo, o yami be: "Dume mbadoton do?"
- ¹⁹Be njaabi mo: "Jeeda siriw! Yahdu bee amin, laata limanjo lenyol amin e carwotoodo min. Dume burda yidugo, laataago limanjo ngam saare gooto non na malla ngam lenyol Isra'iila fuu?"
- ²⁰Dum seyni bernde maako masin. O hoo'i danciki limanjo e lawru sehaandu e labbi goddi go, o yahdi bee mabbe.
- ²¹Nden be ngayliti, be ndilli, be ardini bikkoy mabbe e mo waawataa yahugo fuu e dabbaaji e kuuje marde saman.
- ²²Nde be ndaayi saare Mika, Mika e heeddidfiraabe muudum kawti, taasni be.
- ²³Be ngookani yimbe Dan. Yimbe Dan ngayliti, yami Mika: "Ko wad ma? Dume moobre nde'e yidi?"
- ²⁴Mika jaabi: "Koni on yamatammi ko wad ma? On njabti limanjo e dowanteebe be mbadmi, on ndilli. Dume luttani yam fahin?"
- ²⁵Yimbe Dan mbi'i mo: "Mabbu hunnduko ma. Ngam taa yimbe tikkube be'e ukkano ma. A foodanan hoore ma e yimbe saare ma fuu halkere."
- ²⁶Nden yimbe Dan tokkitini yahdu muudum'en. Mika laari, be buri mo semmbe, o lori, o hooti saare.

Berniwol Dan e haykaliiru mum

²⁷Yimbe Dan kooci limanjo e kuuje cenaade de Mika wadino. Be njehi be ukkani Layis, be mbari yimbe de'ube e hooleteebe haa Layis man, be nguli berniwol man.

²⁸Layis don nder waadiwol Bayti-Rehob, daayiidum bee Sidon. Yimbe maagol boo, be mari ko'e mabbe. Ngam maajum walaa mo wari ngam wallugo be. Yimbe Dan nyibti berniwol man, njoodi ton.

²⁹Be cannji innde Layis nde be donno mbi'a ngol booyima, be mbi'i ngol Dan, fodde innde kaaka mabbe Dan bii Yaakubu.

³⁰Yimbe Dan ndarni lawru sehaandu go. Yonatan bii Gersom bii Muusa, kanjo e worbe danygol maako laati liman'en lenyol Dan haa wargo nyalaade daheeki.

³¹Be cigi lawru sehaandu ndu Mika wadi wakkati suudu Allah don haa Silo fuu.

Alkaali'en 19

Lewiijo e culaado mum

¹Nder zamanu ndu walaano laamiido haa Isra'iila, goddo Lewiijo joodi haa sera kooseje Efrayim. O hoo'i culaado haa Baytilaama nder lesdi Yahuuda, o te'i mo.

²Saa'i feere culaado maako tikkani mo, acci mo, hooti haa baaba mum, fabbi ton lebbi nayi.

³Goriiko hoo'i suka mum e bamde didi, tokki mo ngam haa o delmitina mo, o hoora mo. Debbo nastini mo saare baaba mum. Nde baaba maako yi'i goddo, o jabbi mo bee seyo.

⁴Esiiko tori mo o joodo, ngam maajum o fabbi haa maako nyalde tati. Gorko bee suka mum nyaami, njari, mbaali ton.

⁵Nyannde nayaabre, be ummi fajiri cub. Nde Lewiijo taaskani dillugo, esiraawo muudum wi'i mo: "Nyaam nyaamdu sedda ngam keba semmbe, nden on ndilla."

⁶Be njoodi be dido fuu, be nyaamdi, be njardi. Nden baaba debbo wi'i esum: "Yerda waalugo haa do, seynu bernde ma."

⁷Nde gorko ummi ngam haa o dilla, esiiko tori mo duudum. O lori, o waali ton kadiboo.

⁸Nyannde jowabre o ummi fajiri cub ngam haa o dilla. Baaba debbo maako wi'i: "Nyaam tawon, munye haa kiikiide." Nden be nyaamdi.

⁹Nde Lewiijo yidino dillugo bee debbo muudum e suka muudum, esiiko wi'i mo: "Ndaa hiiri jonta, jemma badake. Yerda fahin waalugo haa do. Seynu bernde ma. Janngo on ummoto fajiri cub, on koota saare."

¹⁰Ammaa Lewiijo jabaay waalugo fahin. O waati kirkeeji dow bamde maako didi, o dilli, kanjo bee culaado maako. Be njotti nokkuure tiitotirnde bee Yebus, kanjum woni Urusaliima.

- ¹¹Nde be baditi berniwol, dum hiiri, suka wi'i jawmum: "En nasta berniwol Yebusi'en, en mbaala ton."
- ¹²Ammaa jaagordo maako wi'i mo: "En nastataa berniwol ngol yimbe mum laataaki Isra'iila'en. En njaha haa en njotta Gibiya."
- ¹³O besdi wi'ugo: En kabda en mbaaloya haa Gibiya malla Rama.
- ¹⁴Nden be tokkitini jahaangal mabbe. Be njotti Gibiya, nder lesdi Benjamin, naange muti.
- ¹⁵Be celi laawol ngam haa be nasta Gibiya, be mbaala ton. Be nasti, be njoodi haa daldal nder berniwol, ammaa walaa mo jabbi be haa saare mum.
- ¹⁶Kiikiide maajum, goddo ndottiiyo huuwi haa ngesa, o don warta saare, o nasti wuro maajum. O goddo iwdo haa kooseje Efrayim, wonbe ton be yimbe Benjamin.
- ¹⁷Ndottiiyo oo laari kodo don joodi haa daldal nder berniwol. O yami mo: "Toy iwdaa? Toy njahataa?"
- ¹⁸Lewiiyo jaabi: "Min ummi Baytilaama nder lesdi Yahuuda. Min njehino Baytilaama, jonta min don koota haa wuro wongo sera kooseje Efrayim. Ton min ngoni. Walaa mo jabbi min haa saare mum ngam waalugo,
- ¹⁹alhaali boo, min ngoodi hudo e nyaamdu ngam bamde amin, non boo tamseeje e inaboojam ngam am e culaado am e suka am. Walaa ko min jakki."
- ²⁰Ndottiiyo go wi'i: "On njabbaama! To woodi ko jakkani on fuu, mi humtanan on dum. Taa mbaale haa daldal do."
- ²¹O yahri be haa saare maako, o nyaamni bamde mabbe. Be looti kosde mabbe, be nyaami, be njari.
- ²²Yaake be don ciwto, worbe, hallube nder berniwol man ngari taari saare, tappi parewal, mbi'i ndottiiyo jawmu saare: "Wurtinan min goddo mo a weerni haa min mbaalda bee maako!"
- ²³Jawmu saare wurti, wi'i be: "Deerdiraabe am, taa mbafe kalludum! Kanke o kodo am, taa kuuwe halleende nde'e!"
- ²⁴Nane, mi woodi bidde debbo mo meedaay gorko tawon, kodo oo boo, o woodi culaado. Min ngurtinanan on be, on koo'a be, on mbafe be ko fottani on, ammaa taa mbafe goddo oo irin halleende nde'e!"
- ²⁵Ammaa worbe be, cali nanango mo. Nden Lewiiyo, wurtinani be debbo muudum. Be toski mo jemmaare man fuu. Sey subaha be njoofo mo.
- ²⁶Fajiri cub debbo wari, do'i yeeso dammugal suudu ndu goriiko woni e mum. Haa naange fudi, o don waali ton tawon.

²⁷Goriiko ummi fajiri, mabbiti dammugal ngam tokkitina jahaangal mum. O tawi debbo maako don forti haa yolnde, juude maako don porti heedi dammugal.

²⁸O wi'i mo: "Umma, en ndillu!" Ammaa debbo jaabaaki sam. Nden o wallini banndu debbo maako dow wamnde, o hooti saare maako.

²⁹Nde o yotti saare maako, o nasti, o hoo'i labi. O nanngi banndu culaado maako, o ta'i mo gebe sappo e dīdī. Nden o neldi gebe man haa lesdi Isra'iila fuu.

³⁰Koo moy yi'i dum, wi'i: "Irin du'um meedaay wadeego malla naneego diga gurtaaki Isra'iila'en nder Misra haa wargo hannde. Doole en numta dum, en carwootira. En koo'a anniya."

Alkaali'en 20

Yimbe Benjamin konaaka

¹Isra'iila'en wonbe haa Dan diga woyla haa yotti fombina Beersaba, non boo diga Gile'at haa fuunaange fuu, kawti haa Mispa bee bernde woore yeeso Jawmiraawo.

²Ardiibe e yimbe le'i Isra'iila fuu ngari haa moobtorde yimbe Allah nde'e, woodi boo jama'aare Isra'iila, honoobe ujine teemedde nayo (400.000), marbe kaafaaje.

³Yimbe lenyol Benjamin nani haala moobtorde Isra'iila'en haa Mispa. Isra'iila'en y'ami: "Noy halleende nde'e waari?"

⁴Lewiijo mo culaado mum mbaraama go jaabi: "Mi wari haa Gibiya nder lesdi Benjamin, min e culaado am, haa min mbaala ton.

⁵Ardiibe Gibiya ummani yam, ngari bee jemma, taari suudu haa ngonnoomi. Be nufi mbarugo yam, ammaa be toski culaado am haa o maayi.

⁶Mi hoo'i mo, mi ta'i mo gebe gebe, mi neldi gebe man nder lesdi Isra'iila fuu. Yimbe be'e kuuwi kuugal nyiddungal kallungal caka meeden.

⁷Onon wonbe haa do fuu on Isra'iila'en. Linye haala maajum, carwootire ko mbaɗeten!"

⁸Yimbe fuu ummi bana godɗo gooto, be mbi'i: "Walaa mo hootata laymaaru mum malla suudu mum semmbidndu.

⁹Ndaa ko mbaɗeten: En mbaɗan kur'u ngam subugo wodɗe meeden, be ukkano Gibiya.

¹⁰Gooto nder sappo haa worbe Isra'iila fuu yaha, hebana jama'aare nyaamdu. Luttube fuu njaha, kiito yimbe Gibiya ngam daliila kuugal mabbe nyiddungal nder Isra'iila."

¹¹Bana non Isra'iila'en fuu kawti ngam be ukkano Gibiya.

¹²Le'i Isra'iila fuu neli nelaarabe koo toy nder lesdi Benyamin, ngam wi'ugo be: "Bana noy halleende nyiddunde nde'e waari haa moodon?"

¹³Ndokke min hallube Gibiya be'e, haa min mbara be, min itta halleende man nder Isra'iila." Ammaa yimbe Benyamin cali nanango banndiraabe muudum'en Isra'iila'en.

¹⁴Be ngari diga gure Benyamin fuu, be moobi haa Gibiya ngam haa be kaba bee Isra'iila'en.

¹⁵Nyannde maajum be ndaari warbe diga gure Benyamin fuu, be limi honoobe ujine noogas e njoweego (26.000), marbe kaafaaje, non boo worbe Gibiya subaabe teemedde njoweedido (700).

¹⁶Nder honoobe be'e, woodi worbe agula'en subaabe teemedde njoweedido, fidoobe kaa'e, haldooobe koo dow gaasaawol.

¹⁷Le'i Isra'iila'en boo kawti honoobe waawbe konu ujine teemedde nayo (400.000).

¹⁸Isra'iila'en njehi haa Baytila. Haa ton be y'ami Allah: "Lenyol ngole aartata habugo bee yimbe Benyamin?" Jawmiraawo jaabi: "Lenyol Yahuuda aartata."

¹⁹Ja'nggo maajum fajiri, Isra'iila'en ummi. Be njehi be ca'ngini kommbi Gibiya.

²⁰Nden be njehi haa be kaba bee yimbe Benyamin. Be ndarni caffuui konu haa nokkuure tiitotirnde bee berniwol.

²¹Jama'aare Benyamin wurti Gibiya. Nyannde maajum be mbari honoobe Isra'iila'en ujine noogas e dido (22.000).

²²⁻²³Isra'iila'en njehi fahin mboyi yeeso Jawmiraawo haa kiikiide wadi. Be y'ami mo: "Min njahan fahin haa min kaba bee banndiraabe amin yimbe Benyamin na?" Jawmiraawo jaabi: "Njehe!" Isra'iila'en caatini berde muudum'en, ndarni caffuui konu haa nokkuure nde be ndarno nyannde arande.

²⁴Kadiboo be njehi habugo bee yimbe Benyamin.

²⁵Nder konu nyalaade didawre nde'e yimbe Benyamin ngurti Gibiya, be mbari Isra'iila'en honoobe waawbe konu ujine sappo e njweetato (18.000), marbe kaafaaje.

²⁶Nden Isra'iila'en fuu njehi haa Baytila. Be njoodi ton yeeso Jawmiraawo, be mboyi, be cuumi haa kiikiide wadi. Be lii'ani Jawmiraawo guleteedi e kirseteedi ngam kawtal ma'be bee Allah.

²⁷Wakkati maajum sundukru alkawal Allah donno haa Baytila.

²⁸Pinehas bii Eli'azaaru, taaniraawo Haruna, wonno limanjo. Isra'iila'en y'ami Jawmiraawo: "Min njahan fahin haa min kaba bee banndiraabe amin yimbe

Benyamin na? Malla min acca?" Jawmiraawo jaabi: "Njehe, jaŋgo mi hokkan on jaalorgal dow maɓɓe."

²⁹Isra'iila'en nyukkini honooɓe haa taari Gibiya.

³⁰Luttube fuu njehi fahin haa ɓe kaba bee yimɓe Benyamin, ɓe ndarni caffuuji konu kommbi Gibiya bana naane.

³¹Worɓe Benyamin ngurti berniwol ngam potta bee maɓɓe. Isra'iila'en kebi daaynugo ɓe bee berniwol. Worɓe Benyamin puɗɗi mbarugo wodɓe nder maɓɓe bana naane, baakin worɓe cappande tato. Kanjum dum laati haa yaasi, haa laawol Baytila e laawol Gibiya.

³²Yimɓe Benyamin numi: "En njaali ɓe bana naane." Ammaa Isra'iila'en mbi'i: "Sey en ndogga yeeso maɓɓe, haa ɓe ngara dow laabi, ɓe ndaayo berniwol."

³³Jama'aare Isra'iila fuu ummi, lori ɓaawo, nden ɓe ndarni caffuuji konu haa Ba'al-Tamar. Waaltiibe boo ummi haa nyukkorde muudum'en kommbi Gibiya.

³⁴Honooɓe Isra'iila'en subaaɓe ujine sappo (10.000) ukkani Gibiya, haɓre wuli jaw. Ammaa yimɓe Benyamin anndaa tawon sarru warani ɓe.

³⁵Jawmiraawo hokki Isra'iila'en jaalorgal dow lenyol Benyamin. Nyannde maajum ɓe mbari honooɓe Benyamin ujine noogas e njowo e teemerre (25.100), marɓe kaafaaje.

³⁶Yimɓe Benyamin ngi'i ɓe njaalaama. Isra'iila'en acci haɓugo bee yimɓe Benyamin, ngam ɓe kooli waaltiibe maɓɓe kommbi Gibiya.

³⁷Worɓe ɓe'e njaawɗi, nasti berniwol, mbari koo moy fuu bee kaafahi.

³⁸Jama'aare Isra'iila e waaltiibe narrino dow alaama: To waaltiibe nasti berniwol, sey ɓe ummina cuurɗe duudɗe.

³⁹To jama'aare Isra'iila yi'i cuurɗe man, sey ɓe ngaylito heedi berniwol fahin. Wakkati maajum yimɓe Benyamin mbarno Isra'iila'en cappande tato, ɓe numi: "En njaali ɓe bana naane!"

⁴⁰Nden alaama wangi, cuurɗe ummi haa berniwol fuu. Nde yimɓe Benyamin ngeesiti, ɓe ngi'i berniwol fuu don wula.

⁴¹Nden Isra'iila'en ngayliti, yimɓe Benyamin boo cakli masin, ngam ɓe paami ɓe don kalka.

⁴²Yimɓe Benyamin ndoggi gal ladde, ammaa haɓre jukkiti ɓe. ɓe biɗɗaabe hakkunde jama'aare konu Isra'iila e Isra'iila'en honooɓe wurtiibe berniwol, ɓe kalki ton.

⁴³Isra'iila'en taari ɓe, taasni ɓe diga fooftirde maɓɓe haa yotti nokkuure haa fuunaange Gibiya, mbari ɓe haa laawol man fuu.

⁴⁴Honoobe Benyamin semmbidɓe ujine sappo e njoweetato (18.000) maayi.

⁴⁵Luttube ngayliti, ndoggi gal ladde hamaadaare haa tapaare Rimmon. Isra'iila'en mbari ujine njowo (5.000) nder maɓɓe haa laabi. Be tokki taasnugo luttube Benyamin haa yotti Gidi'om, be mbari ujine dɗo (2.000) wodɓe nder maɓɓe.

⁴⁶Nyannde maajum honoobe Benyamin semmbidɓe ujine noogas e njowo (25.000) maayi.

⁴⁷Ammaa worɓe teemedɗe njoweego (600) kebi dadugo haa tapaare Rimmon nder ladde hamaadaare. Be paɓɓi ton lebɓi nayi.

⁴⁸Isra'iila'en lorti dow luttube Benyamin, mbari be be fuu, worɓe e rewɓe e bikkoy bee dabbaaji fuu. Be nguli berniiji lesdi maajum fuu.

Alkaali'en 21

Pudɗititki lenyol Benyamin

¹Wakkati Isra'iila'en donno moobti haa Mispā, be kunino hunayeere, be mbi'no: "Walaa koo gooto nder meeden te'nata biyum debbo haa godɗo Benyamin."

²Be njehi haa Baytila, be njoodi ton yeeso Allah haa kiikiide. Be ɓangti sawtuuji maɓɓe, be mboyi boji duudɗi.

³Be mbi'i: "Yaa Jawmiraawo, Allah Isra'iila, ngam dume naawɗum du'um wadi? Ngam dume lenyol gootol nder le'i ɓadake majjugo?"

⁴Jaɗngo maajum be ndawi cub, be mahi hirsirde ton, be lii'i guleteedɗi e kirseteedɗi ngam kawtal maɓɓe bee Allah.

⁵Be yaami: "Moy nder le'i Isra'iila mo waraay haa moobtorde Jawmiraawo? Ngam be kunino hunayeere, be mbi'no: "Koo moy waraay, o mbareteedo."

⁶Isra'iila'en njurmini banndiraabe muudum'en yimbe Benyamin, be mbi'i: "Hannde lenyol gootol nder le'i Isra'iila don majja.

⁷Ko mbadeten haa luttube Benyamin keba rewɓe? Ngam en kunori bee innde Jawmiraawo en ndokkataa be ɓiɓɓe men rewɓe."

⁸Ngam maajum be yaami: "Woodi godɗo nder le'i Isra'iila mo waraay yeeso Jawmiraawo haa Mispā na?" Be tawi walaa garɗo diga Yaabes nder lesdi Gile'at.

⁹Nde be ewni yimbe fuu ngam limugo be, walaa iwɗo berniwol maajum jaabi.

¹⁰Jama'aare Isra'iila neli honoobe semmbidɓe ujine sappo e dɗo (12.000) haa Yaabes. Be umri be: "Njehe, mbare yimbe Yaabes fuu, koo rewɓe e bikkoy boo.

¹¹Nattine worɓe fuu, non boo rewɓe meedɓe waaldugo bee worɓe fuu."

¹²Be tawi nder yimbe Yaabes faanyɓe rewɓe teemedɗe nayo (400) be meedaay worɓe tawon. Be njahri be haa saɗngeere haa Silo nder lesdi Kanaana.

- ¹³Nden jama'aare neldi habaru sulhu haa worbe Benyamin luttube haa tapaare Rimmon.
- ¹⁴Kambe be ngarti, Isra'iila'en ndokki be faanybe Yaabes go. Ammaa faanybe man ke'aay haa mabbe.
- ¹⁵Isra'iila'en njurmini yimbe Benyamin ngam Jawmiraawo usti le'i Isra'iila.
- ¹⁶Ndotti'en jama'aare mbi'i: "Walaa rewbe lutti nder lenyol Benyamin. Ko mbaɗeten ngam haa worbe luttube keba rewbe?"
- ¹⁷Noy mballirten luttube haa lenyol Benyamin keba danygol, ngam taa lenyol koo gootol nder le'i Isra'iila majja?
- ¹⁸Ammaa en mbaawataa hokkugo be biɓbe men rewbe, ngam en mbi'i: Koo moy te'ni biyum debbo haa godɗo Benyamin, o naalaado."
- ¹⁹Nden be numi: "Nde hitaande yaalti fuu, en mbaɗana Jawmiraawo juulde haa Silo." Silo ɗon haa woyla Baytila, haa fombina Leboona, haa fuunaange laawol jahranngol diga Baytila haa Sikem.
- ²⁰Be mbi'i worbe Benyamin: "Njehe, nyukke nder gese inabooje.
- ²¹Kakkile, to biɓbe rewbe ngurtake Silo ngam wamugo, onon boo ngurte gese. Koo moy moodon jabta gooto nder biɓbe rewbe, dillira mo lesdi Benyamin.
- ²²To baabiraabe mabbe malla deerɗiraabe mabbe ngari haa amin ngam haa be njokkira bee amin, min mbi'an be: Ngerde be njogito be, ngam min kebanaay koo moy mabbe debbo mum nder habre haa Yaabes. Onon on ndokkaay be rewbe. To naa non, on mbaɗanno aybe."
- ²³Worbe Benyamin mbaɗi bana non, koo moy mabbe jabti gooto nder faanybe rewbe Silo wamoobe. Nden be kooti lesdi mabbe. Be nyiɗti berniiji mabbe, be njoodi ton.
- ²⁴Isra'iila'en boo ndilli, koo moy haa lenyol mum e jabbere mum, be kuuci haa mare mabbe.
- ²⁵Zamanu man walaa laamiido haa Isra'iila, koo moy ɗon wada ko bernde mum yidi.

Ruut

Ruut 1

Egguki Elimelek e yimbe mum

¹Zamanu alkaali'en donno dowa Isra'iila, weelo wadi. Ngam maajum goddo iwdo Baytilaama nder lesdi Yahuuda yehi ngam fabboygo nder lesdi Mo'ab, kanke e debbo mum e bibbe mum worbe diko.

²Innde gorko oo, Elimelek. Innde debbo maako, Na'omi. Inde bibbe maako boo, Mahalon e Kiliyon. Be Efrati'en iwbe Baytilaama nder lesdi Yahuuda. Be njotti lesdi Mo'ab, be don njoodi ton.

³Nden Elimelek, gorko Na'omi, maayi. Na'omi luttidi bee bibbe muudum diko.

⁴Kambe be te'i bibbe rewbe mo'abi'en. Innde oo, Orpa, innde oya boo, Ruut. Be njoodi ton baakin duubi sappo.

⁵Nden Mahalon e Kiliyon maayi, be diko fuu. Na'omi luti feere muudum, o sooyi goriiko, o sooyi boo bibbe maako diko.

Na'omi e Ruut lorti Baytilaama

⁶Na'omi ummi lesdi Mo'ab bee esiraabe muudum, warti lesdi Yahuuda ngam o nanino Jawmiraawo woonani yimbe mum, hokki be nyaamdu.

⁷Ngam maajum be acci nokkuure haa be ngonno, kanke e esiraabe maako diko fuu, be nanngi laawol lortugo lesdi Yahuuda.

⁸Nden Na'omi wi'i esiraabe mum: "Ndille, lorte koo moy moodon haa saare daada mum. Jawmiraawo woonana on, bana ko on ngadani maaybe e ko on ngadani yam.

⁹Jawmiraawo hokka koo moy moodon siwtaare haa saare gorko mum." Nden o jabbiti be. Be mboyi masin,

¹⁰be mbi'i mo: "Naa non, min njahdan bee maada haa yimbe ma."

¹¹Ammaa Na'omi wi'i: "Koote, bikkoy am! Ngam dume njahdoton bee am? Kadi mi waawan danyugo bibbe worbe, haa be laato worbe mon fahin na?

¹²Koote, bikkoy am, ndille, ngam mi naywi, mi waawataa te'eego. Koo to mi wi'i: Tammunde don haa gorko wonda bee am jemmaare nde'e, to mi danyi bibbe worbe boo,

¹³onon on ndeean haa be mawna na? On caloto te'eego na? Naa non, bikkoy am! Suno am duudi masin, buri ngo moodon, ngam ko Jawmiraawo wadani yam buri yam semmbe."

¹⁴Be mboyi fahin. Nden Orpa jabbiti esiraawo mum, hooti. Ammaa Ruut dakkotiri bee maako.

¹⁵Na'omi wi'i mo: "Ndaa, eekiraawo ma lorti haa ummaatoore mum e dowanteebe mum. An boo hootu, tokka mo."

¹⁶Ammaa Ruut jaabi: "Taa doolam, mi acce, mi dilla. Haa njahata njahanmi, haa mbaalata mbaalanmi. Ummaatoore maada laati ummaatoore am, Allah maada boo Allah am.

¹⁷Haa maayata maayanmi, be uwammi ton boo. Sey maayde tan senndirta en. To naa non, Jawmiraawo hiito yam bee caatal fuu!"

¹⁸Nde Na'omi faami anniya Ruut yahdugo bee maako tabiti, o acci billugo mo.

¹⁹Bana nii be njahdi be dɔdo fuu haa be njotti Baytilaama. Nde be nasti Baytilaama, berniwol fuu hayɔni, nden rewbe yaami: "Dum Na'omi na?"

²⁰Na'omi wi'i be: "Taa mbi'eedam Na'omi, mbi'eedam Maara, ngam Allah Baawɔo laskini yam bernde masin.

²¹Mi wurtino ɔo bee mardi duudndi, ammaa Jawmiraawo wartiri yam juɔngo meere. Koni mbi'oton yam ceyiido? Jawmiraawo tikkani yam, Allah Baawɔo ukkani yam sarru."

²²Bana nii Na'omi wardi bee Ruut, esum Mo'abiiɔo diga lesdi Mo'ab. Be njotti Baytilaama saa'i yimbe puɔɔi wa'go sa'iiruuri.

Ruut 2

Ruut subti caamndi haa ngesa Bo'es

¹Woodi banndiraawo Elimelek gorko Na'omi, o mardo baawɔe, diskudo, innde maako Bo'es.

²Nyannde feere Ruut Mo'abiiɔo wi'i Na'omi: "Accu mi yaha ngesa, mi subta caamndi baawo wa'oobe to be ngerdi dum." Na'omi jaabi mo: "Booɔdum, yah, biɔngel am."

³Ruut yehi wapi ngesa Bo'es, banndiraawo Elimelek, subti caamndi ton baawo wa'oobe.

⁴Nden Bo'es wurti Baytilaama, wari haa ngesa ka'a, hoofni wa'oobe mum, wi'i: "Jawmiraawo wonda bee moodon." Be njaabi: "Jawmiraawo barkidɔne."

⁵Bo'es yaami ardiido wa'oobe: "Moy jeyi paanyo debbo oo?"

⁶Ardiido go jaabi: "O Mo'abiiɔo garduɔo bee Na'omi diga lesdi Mo'ab.

⁷O tori yam duɔayeere tokkaago wa'oobe haa o subta caamndi caka baagaaje. O ɔon diga fajiri e haa jonta o ɔon huuwa. O siwti seɔɔa tan nder suudu."

⁸Nden Bo'es wi'i Ruut: "Nanam, biɔngel am. Taa yah subtugo haa ngesa feere. Taa dillu, ammaa wonda bee horbe am,

⁹laar haa pallel ngel be kuuwata, nden tokka be. Mi umri sukaaɓe am, taa be bille. To a domɗi, yar haa bulki di be kebbini ndiyam.”

¹⁰Ruut tuggi koppi, sujidi yeeso maako, wi'i mo: “Ngam dume keɓmi mo'ere haa maada? Ngam dume a suklanto godɗo jananno bana am?”

¹¹Bo'es jaabi mo: “Mi nani boodɗum ko mbaɗanda esiraawo ma baawo maayɗe gorko ma fuu. A acci baaba ma e daada ma e lesdi danyeeke ma, a wari haa yimɓe be a meedaay anndugo.

¹²Jawmiraawo warjo ma mboodeenga man. Mbarjaari ma heewa haa Jawmiraawo, Allah Isra'iila, haa ngarda dabɓititgo hisrude.”

¹³Ruut jaabi: “Accu mi heba mo'ere haa maada, jaagordo am ngam a de'itini yam, a seyni yam, koo nde mi wonaay gooto caka horɓe ma boo.”

¹⁴Nde wakkati nyaamugo waɗi, Bo'es wi'i Ruut: “Badita, nyaam tamseere, tallu loɗngere ma nder haako boo.” Ruut jooɗi kommbi wa'oobe. Bo'es hokki mo gabbe ca'aade, o nyaami, o haari, o sigi lottaandi man.

¹⁵Nden o ummi ngam subtugo caamndi fahin. Bo'es umri sukaaɓe mum: “Acce mo o subta caka baagaaje boo, taa cementine mo.

¹⁶Coltinane mo boo cammeeje haa o subta de, taa pele mo.”

¹⁷Ruut subti haa ngesa man haa kiikiide waɗi. Nden o fiyi ko o subti, dum waɗi baakin sa'iiruuri muudooje jowi.

¹⁸O roondi dum, o lorti nder berniwol, o holli dum esiiko. O hokki mo lottaandi maako go.

¹⁹Na'omi yaami mo: “Toy cuɓtudaɗa hannde? Haa ngesa moy kuuwɗaɗa? Allah barkidɗin cuklaniido ma.” Ruut anndini esum, wi'i: “Gorko mo kuuwmi haa ngesa mum hannde, innde mum Bo'es.”

²⁰Na'omi wi'i esum: “Allah barkidɗin mo. Jawmiraawo accaay waɗango yeedɓe e maayɓe mboodeenga.” Nden o tokki wi'ugo: “Gorko oo, o banndiraawo men, o gooto nder soottoobe en.”

²¹Ruut wi'i esum: “O yecci yam boo mi wonda bee yimɓe maako haa to be timmini codol maako fuu.”

²²Na'omi wi'i Ruut: “Nonnon, biɗngel am, ndikka a huuwda bee horɓe haa ngesa Bo'es. Ngam to a yehi haa ngesa feere, teema be toskete.”

²³Bana nii Ruut huuwɗi bee maɓɓe, subti caamndi haa be timmini wa'go sa'iiruuri e alkamaari fuu. O tokki joododaago bee esiiko.

Ruut 3

Ruut e Bo'es haa laarre

- ¹Nyannde feere Na'omi wi'i Ruut: "Biɲngel am, sey mi hebane gorko, haa keba saare, njoododa jam.
- ²Siftor Bo'es mo ngondunooda bee horbe mum, o banndiraawo men. Jemmaare nde'e o fiyan sa'iiruuri maako haa laarre.
- ³Yiwa, wuja nebbam uurdam, bornu limce ma, yah haa laarre man. Ammaa taa wanginan mo hoore ma haa to o timmini nyaamugo e yarugo.
- ⁴Heftu nokkuure haa o waaloto. To o daanake, yah, baɲtu suddaare maako, waala haa kosde maako. Kaɲko o yeccete ko mbaɗata."
- ⁵Ruut jaabi: "Iyyo! Mi waɗan ko mbi'da fuu."
- ⁶Ruut yehi haa laarre, o waɗi ko esiiko umri mo fuu.
- ⁷Nde Bo'es timmini nyaamugo e yarugo, bernde maako boo seyi, o yehi haa sera waagaare, o waali ton. Nden Ruut wari bee sirri, baɲgti suddaare maako, waali haa kosde maako.
- ⁸Caka jemma Bo'es diwtori, o wayliti, o yi'i, ndaa debbo don waali haa kosde maako!
- ⁹Bo'es yaami mo: "Dum moy?" O jaabi: "Min, Ruut, kordo ma. Te'am, ngam an woni coottoowo yam."
- ¹⁰Bo'es jaabi: "Jawmiraawo barkidine, biɲngel am! A waɗi boodɗum, amaana ka buri ka naane, ngam a dabbitaay suka'en riskube koo laafube boo.
- ¹¹Taa sakla jonta, biɲngel am, ko yaɗɗa yam fuu, mi waɗante dum. Koo moy nder berniwol anndi a debbo mardo saman.
- ¹²A wi'i goonga, mi coottoowo ma. Ammaa woodi coottoowo feere burɗo yam badaago on.
- ¹³Waala do, fajiri en ngi'an ko o waɗata. To o jabi soottugo ma, dum boodɗum. To o jabaay, nden kam min mi soottete, fakat bana Jawmiraawo o geeto. Kadi daana jonta haa to weeti."
- ¹⁴Ruut waali haa kosde Bo'es haa subaha. Hiddeko koo moy anndita godɗo, o ummi ngam Bo'es wi'no: "Taa yimbe anndita debbo oo wari haa laarre."
- ¹⁵Nde Ruut yidi dillugo, Bo'es wi'i mo: "Fiistu mojaare ma, joga nde boodɗum." Ruut jogi nde, Bo'es etani mo muudooje sa'iiruuri joweego, o walli mo roondaago ndi. Nden Ruut lorti haa berniwol,
- ¹⁶warti haa esum. Na'omi yaami mo: "Dum an boo, biɲngel am?" Ruut yecci mo ko Bo'es waɗani mo fuu.
- ¹⁷O wi'i: "O hokki yam sa'iiruuri muudooje joweego de'e, ngam o wi'i: A hootataa haa esiraawo ma juɲngo meere."

¹⁸Na'omi wi'i mo: "Munyu, biɲngel am, haa to a annditi no haala ka timmirta. Gorko oo siwtataako hannde, sonaa to o labbini ka fuu."

Ruut 4

Bo'es te'i Ruut

¹Bo'es yehi haa dammugal berniwol, o joodi ton. Nden coottoowo mo Bo'es wolwuno dow muudum go, don saalo ton. Bo'es ewni mo: "Wayne, war gaa'e, jooda do." O seli, o joodi.

²Nden Bo'es ewni worbe sappo nder ndotti'en berniwol, wi'i be: "Njooɗe do." Kambe boo be njoodi,

³o wi'i coottoowo go: "A anndi Na'omi warti diga lesdi Mo'ab. O yidi soorrugo ngesa ka Elimelek, banndiraawo men marno.

⁴Min, mi numi faamtingo ma haala ka, mi wi'e: Soodu ngesa ka yeeso ndotti'en ummaatoore am e joodiibe haa do fuu. Yeccam to a yidi soottugo ka malla a yidaa. Enen dido tan mari baawde soottugo ka, walaa goddo feere, an woni arano, min boo mi didabo." Nden o jaabi: "Mi soottan ka."

⁵Bo'es wi'i mo: "Saa'i a soodata ngesa ka diga Na'omi, a sootta boo Ruut, Mo'abiijo, debbo jurumdo, o laatoto debbo ma haa innde maaydo tabita dow maral mum."

⁶O jaabi: "To non kam, mi waawataa soottugo ka, ngam taa mi wada asar dow maral am. Mi hokkiti ma baawde coottuki man. An, soottu ka, min kam mi waawataa."

⁷⁻⁸Nden coottoowo go wi'i Bo'es: "Soottu ka ngam maada." Nden o fadditi fado maako, o hokki ngo Bo'es. Booyima haa Isra'iila, goddo don faddito fado mum, hokka ngo oya ngam tabitingo haalaaji seedamku coottuki malla cannjuki maral fuu.

⁹Nden Bo'es wi'i ndotti'en e yimbe wonbe ton fuu: "Onon on seedoobe hannde. Mi sootti maral Elimelek e Kiliyon e Mahalon fuu diga Na'omi.

¹⁰Non boo Ruut Mo'abiijo, debbo Mahalon, mi sootti mo haa o laato debbo am, ngam tabitingo innde maaydo dow maral mum, ngam taa nde wile caka banndiraabe maako e nder dawriinde berniwol maako. Onon hannde on seedoobe."

¹¹Ndotti'en e yimbe wonbe ton fuu mbi'i: "Nonnon, min seedoobe. Jawmiraawo wartira debbo garando nder saare ma bana Rahiilu e Leya laatiibe kaakiraabe Isra'iila'en fuu. An boo laata baawdo haa Efrata, innde ma tedda nder Baytilaama.

¹²Ngam daliila danygol ngol Jawmiraawo hokkete bee Ruut, derkeejo oo, saare ma laato teddunde bana saare Peres mo Tamar danyani Yahuuda."

Danygol Bo'es bee Ruut

- ¹³Bana nii Bo'es te'ri bee Ruut. Bo'es hawti bee debbo mum. Jawmiraawo mo'ani mo o reedi, o danyi biidfo gorko.
- ¹⁴Rewbe mbi'i Na'omi: "Yettoore laatano Jawmiraawo! O hokki ma hannde coottoowo. Innde taaniraawo oo laato teddunde nder Isra'iila.
- ¹⁵O de'itinte. To a naywi, o wuurnete ngam o bii esiraawo ma gidfo ma. Ngam ma, esiraawo oo furi bibbe worbe njoweedifo."
- ¹⁶Na'omi hoo'i ngel, suklani ngel, mawnini ngel.
- ¹⁷Heeddiddiraabe maako mbi'i: Na'omi hebi biingel, be inndi ngel: Obet. Kanjo woni baaba Yessa laatiifo baaba Daawuda.
- ¹⁸Ndaa danygol Peres: Peres danyi Hesruunu,
- ¹⁹Hesruunu danyi Ram, Ram danyi Amminadabu,
- ²⁰Amminadabu danyi Nahasunu, Nahasunu danyi Salmuuna,
- ²¹Salmuuna danyi Bo'es, Bo'es danyi Obet,
- ²²Obet danyi Yessa, Yessa danyi Daawuda.

1 Samuyila

1 Samuyila 1

Saklere saare Elkaana

- ¹Booyma woodi godɗo haa Ramatayim-Cofim nder kooseje Efrayim. Innde maako Elkaana bii Yeroham bii Elihu bii Toku bii Cuuf, nder lenyol Efrayim.
- ²Elkaana woodi rewɓe ɗiɗo. Innde oo Hanna, innde oya boo Peninna. Peninna woodi bikkoy, ammaa Hanna woodaa bikkoy.
- ³Hitaande fuu Elkaana ɗon yaha bee saare mum haa Silo ngam sujidango Jawmiraawo honoobe asama e lii'ango mo kirseteenga. Zamanu man Hofni e Pinehas, biɓɓe Eeli ngonno liman'en Jawmiraawo ton.
- ⁴Nde ɓe kawti ngam nyaamugo kusel ndabbaawa kirsaanga fuu, Elkaana ɗon hokka Peninna, debbo mum e biɓɓe mum worɓe e rewɓe fuu geɗal gootal.
- ⁵Ammaa Hanna, o ɗon hokka mo geɗe ɗiɗi, ngam o yiɗi mo masin, koo nde Jawmiraawo laatini mo dimaro.
- ⁶Nawliiko billi mo tum ngam mettingo mo ngam o dimaro.
- ⁷Bana nii ɗum laatori hitaande fuu to Hanna yehi haa suudu Jawmiraawo. Peninna mettini mo haa o woyi, o sali nyaamugo.
- ⁸Goriiko yami mo: “Ko waɗi a ɗon woya, a nyaamataa? Ko sakli ma? Mi burantaa ma biɓɓe worɓe sappo na?”

Hanna e Eeli

- ⁹Baawo ɓe nyaami e ɓe njari haa Silo, Hanna ummi. Eeli, limanjo ɗon jooɗi dow koromwal mum ɓanɓe nastirde suudu Jawmiraawo.
- ¹⁰Bernde Hanna metti masin, o tori Jawmiraawo bee boji ɗuuddi.
- ¹¹O togi togayeere, o wi'i: “Yaa Jawmiraawo honoobe asama, laar bone kordɗo ma, siftoram, ittanam mbustu ngu'u! To a hokki yam biɗɗo gorko, fakat mi hokkititte mo balɗe ngeendam maako fuu. Gaasa hoore maako meedataa laɓeego.”
- ¹²Hanna neɓi toraago Jawmiraawo, Eeli boo ɗon laara mo.
- ¹³O yi'i hunnduko Hanna ɗon dimmbo, ammaa o nanaay sawtu ngam Hanna ɗon wolwa nder bernde mum. Ngam maajum Eeli tammi o ɗon wuyki.
- ¹⁴O feli mo, o wi'i: “Haa jonta a ɗon nder wuykere ma? Ittu wuykere ma.”
- ¹⁵Hanna jaabi mo: “Aa'a, barkaama, mi yaraay inaboojam malla nguykinoojam sam, ammaa mi debbo cuniɗo. Mi rufi ko woni haa bernde am fuu yeeso Jawmiraawo.

¹⁶Taa nanndinam bee rewbe meere'en. Bernde am naawi masin, suno e mettamberam duudani yam. Ngam maajum duudninmi bolle."

¹⁷Eeli wi'i mo: "Yah jam. Allah Isra'iila jaba tornde nde toriida mo."

¹⁸Hanna jaabi: "Useni mo'an kordo ma foroy." Nden o dilli, o nyaami, banndu maako ferti.

Danyeeke Samuyila

¹⁹Janngo maajum Elkaana e yimbe saare mum ndawi cub haa be cujidana Jawmiraawo. Nde be ngarti, be njehi haa Rama. Elkaana hawti bee debbo mum, Jawmiraawo jabi tornde Hanna.

²⁰Hanna reedi, danyi bidɗo gorko. O wi'i: "Mi tori mo haa Jawmiraawo." Ngam maajum o inndi mo Samuyila.

²¹Mawri maajum Elkaana yehi fahin haa Silo, kanke e yimbe saare maako fuu, ngam haa o lii'ano Jawmiraawo kirseteenga hitaande man e kirseteenga feere nga o togi dum.

²²Hanna yahdaay bee mabbe, o wi'i goriiko: "To mi enti biɗngel, saa'i man mi yahran ngel haa suudu Jawmiraawo, ngel joodo ton haa foroy."

²³Elkaana jaabi mo: "Wad ko fottani ma, jooda haa saare haa to a enti ngel. Jawmiraawo boo tabitin wolde mum nde o wi'no dow maagel." Bana nii Hanna joodi haa saare, hakkilani biyum Samuyila.

²⁴Baawo Hanna enti mo, o yahri mo haa suudu Jawmiraawo haa Silo. O yahri boo ngaari ndi duubi tati e kuroori buhuure e kanyakanyaawuinaboojam. Wakkati man Samuyila o biɗngel pamarel tawon.

²⁵Nde saaro'en maako kirsi ngaari, be ngaddi biɗngel haa Eeli.

²⁶Hanna wi'i: "Barkaama, a don siftora na? Min woni debbo darinoodo haa do ngam toraago Jawmiraawo.

²⁷Ndaa biɗngel ngel toriimi haa maako, Jawmiraawo hokki yam ko mi y'amno mo.

²⁸Min boo mi hebbinan togayeere am: Mi hokkitan Jawmiraawo bidɗo am, o laato mo maako balde ngeendam maako fuu." Nden be cujidani Jawmiraawo.

1 Samuyila 2

Do'aare Hanna

¹Hanna wadi do'a, wi'i: "Bernde am don seyoro Jawmiraawo, ngam o bangti yam. Mi don jala konne'en am, mi don heewi seyo ngam o walli yam.

²Jawmiraawo feere mum woni ceniido, walaa nanndudo bee maako, walaa aynoowo cemmido bana Allah men.

³Taa mawnite, acce juraago. Taa duddine bolle elewde. Ngam Allah Jawmiraawo anndi ko mbaɗoton, o hiitoto kuude yimbe fuu.

⁴O yewan lagaaje honooɓe semmbidɓe, ammaa o semmbidinan tampuɓe.

⁵Haarnoobe coorran ko'e muudum'en ngam hebugo nyaamdu, ammaa weelanoobe ceyorto siwtaare. Debbo dimaro danyan bibbe njoweediɗo, ammaa mardo bibbe duudɓe tampan.

⁶Jawmiraawo maaynan, yeedinan boo. O nastinan nder joonde maayɓe, o wurtinan boo.

⁷O talkidinan, o riskinan boo, o leestinan oo, o bangtan oya.

⁸O bangtan yawaabe nder mbulwuldi haa o teddina ɓe, o hawta ɓe bee laamiibe, o jo'ina ɓe dow joole tedduɗe. Ngam duniyaaru fuu Jawmiraawo jeyi, o jo'ini ndu dow cabɓaaje ɗe ndimmbataako.

⁹Jawmiraawo ɗon ayna kosɗe hoolaabe mum, ammaa hallube majjan nder nyibre. ngam nedɗo waawataa hebugo jaalorgal bee semmbe muudum.

¹⁰Konne'en Jawmiraawo kalkan, joodiɗo haa asama riggoto dow mabbe. Jawmiraawo hiitoto yimbe duniyaaru haa yotto keeri maaru fuu, o bangtan laamiɗo mo o subɓi, o hokkan mo jaalorgal."

¹¹Elkaana hooti haa Rama. Ammaa Samuyila, derkeejo joodi haa Silo ngam jagganaago Jawmiraawo les limanjo Eeli.

Aybe bibbe Eeli

¹²Ammaa bibbe Eeli ɓe meere'en, ɓe anndaa Jawmiraawo.

¹³Ndaa ko ɓe mbaɗi ummaatoore: Koo ndeye godɗo lii'ani Jawmiraawo kirseteenga, wakkati o ɗon defa kusel maaga, suka limanjo wara bee tufirdum mardum cinde tati.

¹⁴O tufa nder defruɗe malla payande fuu, o hoo'a ngam limanjo ko tufirdum wurtini fuu. Bana nii ɓe mbaɗata koo moy Isra'iilaajo garɗo haa Silo.

¹⁵Hiddeko ɓe ngula bellere dow hirsirde Jawmiraawo, suka limanjo wara, wi'a lii'otooɗo kirseteenga: "Hokku kusel ca'eteengel. Limanjo yiɗaa defaangel, sey keccel."

¹⁶To godɗo wi'i: "Accu ɓe ngula bellere tawon, nden koo'a ko ngidɗa", suka jaabo mo: "Aa'a, hokkam ngel jonta. To a hokkaay, mi jabtani ngel bee semmbe."

¹⁷Aybewol bibbe Eeli ngo'ol mawni masin yeeso Jawmiraawo, ngam ɓe njawi kirsaadi ɗi yimbe lii'ani mo.

Samuyila haa Silo

¹⁸Wakkati maajum Samuyila don huuwana Jawmiraawo. Koo nde o derkeejo tawon boo, o don borni toggoore limanku.

¹⁹Hitaande fuu daada maako wadana mo ngapaleewol deydey darnde maako, waddana mo ngol yaake o wardi bee goriiko ngam lii'aago kirseteenga hitaande man fuu.

²⁰Eeli barkidini Elkaana e Hanna, wi'i Elkaana: "Jawmiraawo hokke bikkoy feere bee debbo oo, mbattudi biɲngel ngel ndokkititdon Jawmiraawo." Baawo maajum be kooti.

²¹Jawmiraawo barkidini Hanna, hokki mo bibbe worbe tato e bibbe rewbe dido. Samuyila derkeejo boo mawni haa suudu Jawmiraawo.

²²Eeli ndottidi masin. O nani ko bibbe maako mbaɗani Isra'iila'en fuu, be mbaɗi boo njeenu bee rewbe huuwanbe haa dammugal laymaaru hawtirde.

²³O wi'i be: "Koni mbaɗoton kuuje de'e? Mi don nana haala kuude mon kallude haa yimbe fuu.

²⁴Acce dum, bikkoy am! Ko nanmi haa yimbe Jawmiraawo, woodaay sam.

²⁵To goddo wadi aybe dow neddo, Allah seettoto mo. Ammaa to goddo wadi aybe dow Jawmiraawo, moy seetata mo?" Ammaa be nananaay baaba mabbe, ngam Jawmiraawo yidino halkugo be.

²⁶Samuyila kam besdi mawnugo, besdi hebugo yerduye boo haa Jawmiraawo e yimbe fuu.

Annabaaku dow saare Eeli

²⁷Nyannde feere goddo Allah wari haa Eeli, wi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Zamanu kaaka ma e saare mum laati maccube Firawna, laamiido Misra, naa mi wangani mo!

²⁸Nder le'i Isra'iila fuu mi subi mo, kanke e asngol maako, haa be laato liman'en am, be lii'o kirsaadi dow hirsirde am, be ngula uurle, be borno limce limanku yeeso am boo. Mi yedi be gedal kirsaadi guleteedi dow hirsirde fuu.

²⁹Kadi ngam dume ndaaroton bee suuno heedi kirseteedi e dokke nyaamdu de umrumi Isra'iila'en? An boo, Eeli, koni burata teddingo bibbe ma dow am haa on tekkina balli mon bee ko buri woodugo haa dokke de yimbe am lii'anto yam?

³⁰Goonga, booyma mi wi'no asngol mon huuwantam kuugal limanku haa foroy. Ammaa jonta dum haadi ngam mi teddinan teddinoobe yam, ammaa mi wudinan yawotoobe yam, min Allah Jawmiraawo Isra'iila wi'i dum!

³¹Anndu, nyalde ngaran mi mbaran suka'en fuu nder asngol ma. Walaa koo gooto mabbe naywata.

³²A laaran konneejo ma haa saare ma e barkaaji di ngadanmi Isra'iila. Ammaa saare ma meetataa nayeejo haa foroy.

³³Gorko gooto tan accanmi haa o huuwanammi kuugal limanku, luttube fuu maayan saa'i be suka'en. Kanjum dum tampinan gite ma, dum torran bernde ma boo.

³⁴To bibbe ma Hofni e Pinehas maayi be dido fuu nder nyalaade woore, nden kam a anndan ko mbi'mi fuu laatoto.

³⁵Mi subanan hoore am goddo koolaado haa o laato limanjo am. Kanjo o wadan ko fottantammi fuu. Mi hokkan mo danygol, kambe be kuuwan kuugal limanku yeeso laamiido mo mi subi. Bana nii dum laatorto haa foroy.

³⁶To goddo saare ma lutti saa'i man, o yahan haa limanjo oo, o sujida yeeso maako haa o heba suleyre cardi malla tamseere, o wi'a: Accu mi walle huuwugo kuugal limanku haa mi heba ko mi yakka."

1 Samuyila 3

Jawmiraawo wangani Samuyila

¹Samuyila, derkeejo don huuwana Jawmiraawo dow ardaangal Eeli. Wakkati maajum wahayuui Jawmiraawo malla bolle muudum duudaay.

²Eeli don waali haa nokkuure muudum. Gite maako pudfi tampugo, o waawataa yi'ugo laabfum.

³Samuyila boo don waali nder suudu seniindu, badiindu bee sundukru alkawal Allah. Wakkati maajum pittirla nder suudu man don hubbi tawon.

⁴Allah ewni Samuyila. Kanjo o jaabi: "Na'am."

⁵O doggi haa Eeli, o wi'i: "A ewni yam. Ndaa yam do." Ammaa Eeli wi'i: "Aa'a, mi ewnaaki ma. Yah, waala fahin." O yehi, o waali.

⁶Fahin Jawmiraawo ewni Samuyila. Samuyila ummi, yehi haa Eeli, wi'i: "A ewnake yam. Ndaa yam do." Ammaa Eeli jaabi: "Bi'ngel am, mi ewnaaki ma. Yah, waala fahin."

⁷Samuyila anndaano Jawmiraawo tawon, ngam Jawmiraawo meedaayno wanginango mo wolde mum.

⁸Jawmiraawo ewni Samuyila tatabre. O ummi, o yehi haa Eeli, o wi'i: "A ewni yam. Ndaa yam do." Jonta Eeli annditi dum Jawmiraawo ewni derkeejo oo.

⁹Ngam maajum o wi'i Samuyila: "Yah, waala fahin. To o ewni ma, wi': Wolwu yaa Jawmiraawo, maccudo ma don nana." Samuyila yehi, waali haa nokkuure mum.

¹⁰Nden Jawmiraawo baditi Samuyila, dari, ewni mo bana naane: "Samuyila, Samuyila!" O jaabi: "Wolwu, maccudo ma don nana."

- ¹¹Jawmiraawo wi'i mo: "Nan, mi tammi wadugo huunde naawnde nder Isra'iila. Koo moy nani dum, hultoran.
- ¹²Nyalaade maajum mi ukkan dow Eeli e saare mum ko mbi'moomi fuu.
- ¹³Mi anndinan mo no mi hiitorto saare maako haa foroy, ngam bikkoy maako kuɗi yam, kaŋko boo o haɗaay be.
- ¹⁴Ngam maajum kuniimi dow saare maako: Walaa kirseteedi malla dokke nyaamdu ittata aybe saare Eeli haa foroy."
- ¹⁵Samuyila waali fahin. Fajiri o maɓɓiti dammugal suudu Jawmiraawo. O huli anndingo Eeli wahayu mo o hebi.
- ¹⁶Ammaa Eeli ewni mo, wi'i: "Samuyila, biɲngel am." O jaabi: "Na'am."
- ¹⁷Eeli wi'i: "Dume Jawmiraawo wi'i ma? Taa suudam koo dume! Jawmiraawo hiito ma bee caatal fuu to a suudi yam wolde woore haa ko o wi'i fuu."
- ¹⁸Samuyila yecci mo haala man fuu, suudaay koo dume. Eeli wi'i: "Kaŋko woni Jawmiraawo, o waɗa ko fottani mo."
- ¹⁹Samuyila tokki mawnugo. Jawmiraawo don wondi bee maako, goonɗini bolle maako fuu.
- ²⁰Koo moy nder lesdi Isra'iila, diga Dan haa yotti Biirsaba faami Jawmiraawo waɗi Samuyila annabiijo mum.
- ²¹Jawmiraawo tokki waɲgango Samuyila haa Silo, o anndini mo hoore maako bee wolde maako.

1 Samuyila 4

Filisti'en njaɓti sundukru alkawal

- ¹Samuyila wolwani Isra'iila'en fuu wolde nde'e. Wakkati maajum Filisti'en moobi ngam habugo bee Isra'iila'en. Isra'iila'en njehi, caɲngini haa Eben-Ezer. Filisti'en boo caɲngini haa Afek.
- ²Filisti'en mbaɗi caffuuji muudum'en, habre wuli jaw. Be njaali Isra'iila'en, be mbari baakin worbe ujine nayo haa nokkuure habre man.
- ³Nde Isra'iila'en luttube ngarti nder saɲngeere, mawbe maɓɓe mbi'i: "Ngam dume Jawmiraawo acci Filisti'en njaalo en hannde? Sey en ɗaɓɓa sundukru alkawal maako haa Silo. Nden kam Jawmiraawo yahdan bee meeden, hisnan en juude konne'en men."
- ⁴Be neli worbe wodbe haa Silo ngam haa be ɗaɓɓitoya sundukru alkawal Jawmiraawo honoobe Isra'iila, joodiido caka keruba'en. Hofni e Pinehas, biɓɓe Eeli dofti ndu.

⁵Nde sundukru alkawal yotti saɲngeere, Isra'iila'en fuu ceyi, be kooli masin haa lesdi dimmbi.

⁶Filisti'en nani hoolo man, y'ami: "Dume hoolo nder saɲngeere Ibraniŋke'en yidi wi'go?" Nde be nani sundukru Jawmiraawo wari nder saɲngeere,

⁷be kuli, be mbi'i: "Allah wari haa maɓbe. En majji! Bana nii meedaay wadeego.

⁸En majji! Moy hisnata en juude dowanteedo baawdo bana oo? Naa kaŋko ukkani Misra'en torraaji duudfi nder ladde na?

⁹Tidfiine berde mon, onon Filisti'en, laate on worbe! Kabe ngam taa on laato maccube Ibraniŋke'en, bana kambe be laati maccube moodon haa wargo hannde. Laate on worbe, kabe!"

¹⁰Filisti'en kabi bee semmbe, njaali Isra'iila'en. Isra'iila'en ndoggi, koo moy haa suudu laaymaaru mum. Jaaleeki ki teddi masin, honooɓe Isra'iila'en baakin ujine cappande tato (30.000) mbaraama.

¹¹Filisti'en kooci sundukru alkawal Allah. Hofni e Pinehas, bibbe Eeli dɔdo go, kambe boo be maayi.

Maayde Eeli

¹²Godɔ lenyol Benjamin doggi nokkuure habre, yotti Silo nyalaade maajum. Ngam daliila mettamberam o seekino limce maako, o wadino mbulwuldi dow hoore maako boo.

¹³⁻¹⁵O yotti, o tawi Eeli don joodi dow koromwal mum, don reena haa kommbi laawol, ngam bernde mum don saklano sundukru alkawal Allah. Duubi maako cappande joweenayi e joweetati, o bumdo. Nde godɔ go nasti berniwol, saŋkiti habaru habre boo, yimbe fuu kuli, be ngooki. Eeli y'ami: "Ngam dume yimbe ngookata?" Gaddudo habaru yaawdi, wari haa maako,

¹⁶wi'i mo: "Mi doggi habre, hannde nde'e ngarmi diga ton." Eeli y'ami mo: "Biɲngel am, noy haala men wa'i?"

¹⁷O jaabi: "Filisti'en njaali en, yimbe men ndoggi, duudbe maayi. Bibbe ma dɔdo, kambe boo be maayi. Sundukru Allah boo, Filisti'en kooci ndu."

¹⁸Nde o wolwi haala sundukru, Eeli do'iri baawo dow koromwal mum haa dammugal suudu seniindu. Ngam o ndottiijo, loordo, daande maako yewi. O laatino alkaaliijo Isra'iila duubi cappande nayi.

¹⁹Esiraawo maako, debbo Pinehas o reeduujo badiido besnugo. Nde o nani Filisti'en kooci sundukru Allah, esiiko e goriiko boo maayi, luuwe naŋngi mo, o turi, nden o danyi.

²⁰Nde o don maaya, rewbe wallube mo mbi'i: "Tidfin bernde ma, a danyi bidɔdo gorko." Ammaa o jaabaaki, o sali de'itineego.

21-22 O numi haala sundukru, non boo maayde esiiko e goriiko, o wi'i: "Sundukru Allah majji. Teddungal maako wurtake Isra'iila." Ngam maajum o inndi biɗɗo maako Ikabood.

1 Samuyila 5

Sundukru alkawal haa lesdi Filisti'en

- 1** Filisti'en kooci sundukru Allah. Nden be njahri ndu diga Eben-Ezer haa Asdod,
- 2** be nastini ndu nder suudu lawru mabbe Daagon, be njo'ini ndu kommbi maaru.
- 3** Fajiri cub yimbe Asdod ngari, tawi suura Daagon do'ake haa lesdi, don waali dow yeeso mum, yeeso sundukru Jawmiraawo. Be ndartini nga haa nokkuure maaga.
- 4** Jaŋngo maajum fajiri cub boo, be tawi suura Daagon do'ake haa lesdi, don waali dow yeeso mum, yeeso sundukru Jawmiraawo. Hoore maaga e juude maaga dɗi ta'aama, don mbaali haa les dammugal, banndu maaga tan lutti.
- 5** Ngam maajum liman'en Daagon e nastooɓe suudu Daagon fuu njaabataa les dammugal suudu man haa wargo hannde.
- 6** Jawmiraawo tikkani yimbe Asdod. Asdod e gure maagol fuu, Jawmiraawo sarri dɗum, hiiti dɗum bee buule naawde.
- 7** Nde be ngi'i ko laati, be mbi'i: "Dowanteedo Isra'iila'en don hiito en bee caatal, enen bee dowanteedo men Daagon fuu. Taa en njogo sundukru maako haa do."
- 8** Be neldi ewnaandu, be moobti laamiibe Filisti'en fuu, be y'ami: "Dume min mbadata bee sundukru dowanteedo Isra'iila'en?" Laamiibe njaabi: "Njahre ndu haa Gaat." Be njahri ndu ton.
- 9** Ammaa nde ndu yotti haa Gaat, Jawmiraawo tikkani berniwol man boo, saklere mawnde wadi. O nyawni yimbe ton, mawbe e bikkoy fuu, buule peeri haa mabbe.
- 10** Ngam maajum be neldi sundukru Allah haa Ekuruun. Nde ndu yotti Ekuruun, yimbe wonbe ton ngooki. Be mbi'i: "Be ngaddi sundukru dowanteedo Isra'iila'en haa meeden, ngam haa ndu mbara en."
- 11** Kambe boo be neldi ewnaandu, be moobti laamiibe Filisti'en fuu, be mbi'i be: "Lorne sundukru dowanteedo Isra'iila'en haa nokkuure maaru, ngam taa ndu mbara min, minin e yimbe amin fuu." Kultoreengol maayde ukkani berniwol mabbe, ngam Jawmiraawo hiiti be bee caatal.
- 12** Koo nde yimbe be maayaay boo, be nyawi nyawu buule, gookaali mabbe njotti haa asama.

1 Samuyila 6

Filisti'en lorni sundukru alkawal

- ¹Sundukru alkawal Jawmiraawo fabbi nder lesdi Filisti'en lebbi joweedifi.
- ²Filisti'en moobti liman'en e hiila'en fuu, yami be: "Ko mbadeten bee sundukru Jawmiraawo? E noy lornirten ndu?"
- ³Be njaabi: "Fakat, to on don lorna sundukru dowanteedo Isra'iila'en, taa lorne ndu sookru. Nelde dokkal bee maaru ngam ittuki hakkeeki mon haa on njamdi. Bana non anndirton daliila ka o accaay hiitaago on."
- ⁴Yimbe yami: "Dume haani en njoba?" Be njaabi: "Suuraaji buule kanjeeri jowi e doombi kanjeeri jowi, gootel gootel ngam berniwol fuu. Ngam masiibo gooto ukkani berniji Filisti'en jowi bee laamiibe muudum'en fuu."
- ⁵Mbade suuraaji buule mon e suuraaji doombi bonnandi lesdi mon, nelde di haa dowanteedo Isra'iila'en ngam haa teddinon mo. Teema o hoynanan on e dowanteebe mon e lesdi mon tikkere maako.
- ⁶Taa caatine ko'e mon bana Misra'en e Firawna booyma. Allah saatani be haa be njoofi Isra'iila'en.
- ⁷Kadi, mbade moota kesa nga ga'i, koo'e na'i musininooji didi di meedaay kabirgal tawon, kabbe di haa moota man. Kooce nyalbi maaji, lorne di haa saare.
- ⁸Nden koo'e sundukru Jawmiraawo, njo'ine ndu dow moota man, non boo akootiyel bee dokkal kuuje kanjeeri go ngam ittuki hakkeeki mon. Baawo maajum acce sundukru, ndu dilla.
- ⁹Ndaare ndu boodum. To ndu yehi gal Bayti-Semes, laawol lesdi maaru, nden kam dum Jawmiraawo neldi en sarru manngu ngu'u. To ndu yehi laawol feere, en anndan naa kanke hiiti en, ammaa dum hoddiroore non."
- ¹⁰Filisti'en mbaadi bana nii. Be koo'i na'i musininooji didi, be kabbi di yeeso moota, ammaa nyalbi maaji be mabbi di haa saare.
- ¹¹Nden be njo'ini sundukru Jawmiraawo dow moota man, non boo akootiyel bee doombi kanjeeri e suuraaji buule mabbe.
- ¹²Na'i tokki laawol yahugo Bayti-Semes, di don mboya, di celaay haa junngo nyaamo malla nano sam. Laamiibe Filisti'en tokki di haa njotti keerol Bayti-Semes.
- ¹³Yimbe berniwol maajum donno coda alkamaari nder waadiwol. Nde be bangti gite mabbe, be ngi'i sundukru alkawal, be ceyi.
- ¹⁴Moota na'i yotti ngesa Yosuwa, goddo Bayti-Semes, dari ton, woodino hayre mawnde wonnde ton. Yimbe Bayti-Semes ta'i ledde moota, lii'ani Jawmiraawo na'i didi fuu guleteedi goddi.

¹⁵Lewi'en njippini sundukru Jawmiraawo e akootiyel bee kuuje kanjeeri go. Be njo'ini dum dow hayre mawnde man. Nyannde man yimbe Bayti-Semes lii'ani Jawmiraawo guleteedi e kirseteedi.

¹⁶Laamiibe Filisti'en njowo ndaari dum fuu, nden be kooti nyalaade maajum haa Ekuruun.

¹⁷Filisti'en nelduno Jawmiraawo suuraaji buule kanjeeri jowi ngam ittuki hakkeji muudum'en, gootel gootel ngam berniiji muudum'en Asdod e Gaaza e Askalon e Gaat e Ekuruun.

¹⁸Doombi kanjeeri buri duudugo, wooru wooru ngam berniiji nder maral laamiibe Filisti'en njowo fuu, diga berniwol cemmibidngol haa gure haa yotti hayre mawnde kommbi Bayti-Semes nder ngesa Yosua. Dow hayre man be njo'inno sundukru alkawal. Nde don ton haa wargo hannde.

¹⁹Jawmiraawo mbari worbe cappande njoweediido nder yimbe Bayti-Semes ujine cappande njowo (50.000), ngam be njurni sundukru maako. Yimbe fuu cuni ngam kiita Jawmiraawo ka'a.

²⁰Be mbi'i: "Moy foti daraago yeeso Jawmiraawo, yeeso Allah Ceniido oo? Ndikka sundukru maako yaha nokkuure feere. Ammaa haa toy?"

²¹Be neli nelaabe haa Kiriyat-Ye'arim, be mbi'a yimbe ton: "Filisti'en ngartiri sundukru Jawmiraawo. Ngare, njahre ndu haa moodon."

1 Samuyila 7

¹Yimbe Kiriyat-Ye'arim ngari, koo'i sundukru Jawmiraawo, njahri ndu haa saare Abinadabu wonnde dow towndiire. Be ceni biido maako Eli'azaaru haa o ayna sundukru Jawmiraawo.

Samuyila alkaaliijo Isra'iila

²Diga garki sundukru alkawal haa Kiriyat-Ye'arim, duubi noogas caali. Wakkati man fuu Isra'iila'en don uumo yeeso Jawmiraawo.

³Samuyila wi'i Isra'iila'en: "To on muuyi loraago haa Jawmiraawo bee bernde woore, nden kam itte suuraaji labbi jananni e Astarot fuu. Dakkotire bee Jawmiraawo, njaggane mo kanjo feere maako. Nden kam o hisnan on juude Filisti'en."

⁴Isra'iila'en dwtani mo, itti suuraaji Ba'al e Astarot, njaggani Jawmiraawo feere mum.

⁵Nden Samuyila wi'i: "Sey Isra'iila'en fuu moobto haa Mispa. Ton mi toroto Jawmiraawo ngam moodon."

⁶Be moobti haa Mispa. Be nyedi ndiyam, be ndufi dam yeeso Jawmiraawo, be cuumi nyalaade man, be mbi'i: "Min mbaɗi hakke dow Jawmiraawo." Ton haa Mispa, Samuyila wonno alkaaliijo mabbe.

⁷Nde Filisti'en nani haala moobtorde Isra'iila'en haa Mispa, laamiibe mabbe njowo fuu ummi, kambe e jama'aare konu mabbe, haa be ukkano Isra'iila'en. Nde Isra'iila'en nani dum, be kultori.

⁸Be mbi'i Samuyila: "Taa accu toraago Allah Jawmiraawo men haa o hisna en juude Filisti'en."

⁹Samuyila hirsu jawgel musinanngel, lii'ani ngel Jawmiraawo guleteengel, tori mo haa o walla Isra'iila'en. Jawmiraawo boo jabi tornde maako.

¹⁰Saa'i Samuyila donno lii'o guleteengel, Filisti'en baditi Isra'iila'en haa be kaba. Ammaa Jawmiraawo hulni be bee pelmaali cemmibidi, jiibi hakkilooji mabbe, Isra'iila'en njaali be.

¹¹Isra'iila'en ngurti Mispa, taasni be, pudu mbarugo be haa yotti les Bayti-Kar.

¹²Samuyila hoo'i hayre mawnde, darni nde hakkunde Mispa e Seen. O wi'i: "Haa wargo do Jawmiraawo walli en." Ngam maajum o wi'i hayre maajum Eben-Ezer.

¹³Bana nii Filisti'en njaalaama. Be meetaay nastugo lesdi Isra'iila. Jawmiraawo tikkani be balde ngeendam Samuyila fuu.

¹⁴Berniiji Isra'iila hakkunde Ekuruun e Gaat di Filisti'en njabtuno, di lorti nder maral Isra'iila, lesdi mabbe kisi juude Filisti'en. Ammaa sulhu donno hakkunde Isra'iila'en bee Amoori'en.

¹⁵Samuyila laati alkaaliijo Isra'iila balde mum fuu.

¹⁶Hitaande fuu o yaalti Baytila, Gilgal e Mispa, o wadani Isra'iila'en kiita ton.

¹⁷Nden o lorti haa Rama haa saare maako woni. Ton boo o mahani Jawmiraawo hirsirde, o huuwi kuugal alkaaliijo Isra'iila.

1 Samuyila 8

Isra'iila'en dabbi laamiido

¹Nde Samuyila ndottidi, o wadi bibbe maako alkaali'en dow Isra'iila.

²Innde afo maako Yo'el, innde didabo boo Abiya. Kambe be alkaali'en haa Biirsaba.

³Ammam be tokkaaki misaalu baaba mabbe. Be dabbi riba, be njabi ngeenaari zammba, be cottini goonga wakkati kiita boo.

⁴Ngam maajum ndotti'en Isra'iila fuu moobti, ngari haa Samuyila haa Rama.

⁵Be mbi'i mo: "Ndaa, a ndottidi, bibbe ma tokkataako misaalu ma. Kadi, wadan min laamiido fodde al'aada ummaatooje fuu. Kanke o wadana min kiita."

⁶Haala ka seynaay Samuyila. O y'ami Jawmiraawo,

⁷ammaa kanke o jaabi Samuyila: "Wad ko be mbi'i ma fuu. Naa an be ngudini, ammaa be ngudini yam min, ngam taa mi laamano be.

⁸Diga ngurtinmi be lesdi Misra haa wargo hannde be acci yam haa be ndewa dowanteebe wodbe. Ko be mbaɗi yam foroy, kanjum be mbaɗete an boo.

⁹Kadi nanan be, ammaa faamtin be boodɗum no godɗo laamiido laamoranto be."

¹⁰Bolle Jawmiraawo de'e fuu, Samuyila yecci de ummaatoore nde y'amno mo laamiido.

¹¹O wi'i be: "Annde ko laamiido dabbata haa moodon: O hoo'an bibbe mon worbe, o jo'ina wodbe mabbe dow moota pucci maako, wodbe laato wa'iibe pucci maako, wodbe boo njaha yeeso moota pucci maako bee kosde.

¹²O wadan wodbe hoore'en dow honoobe ujineere malla dow cappande njowo, wodbe boo ndema gese maako, moobta yaamle maako malla be mbaɗana mo balmi e ko mootaji pucci e pucci mari haaje.

¹³O hoo'an bibbe mon rewbe boo, be laato jilloobe uurle malla defoobe malla tamsoobe haa saare maako.

¹⁴O hoo'an gese mon burde woodugo, demetirle mon e gese inabooje e gese jaytunje, o hokka de saraaki'en maako.

¹⁵O hoo'an zakka haa benndalooje gese mon fuu ngam haa o yoba saraaki'en maako e huuwoobe maako.

¹⁶O hoo'an huuwoobe mon worbe e rewbe e suka'en mon subaabe e bamde mon, ngam humtugo haajeeji maako.

¹⁷O hoo'an zakka haa dammooji mon, onon boo on fuu on laatoto maccube maako.

¹⁸To dum laatake bana nii, on mboyan ngam daliila laamiido mo dabboton hannde. On mboyanan Jawmiraawo, ammaa kanke o nanantaa on nyalaade maajum."

¹⁹Ammaa yimbe cali nanango Samuyila. Be mbi'i: "Naa non! Sey min keba laamiido

²⁰haa nannden bee ummaatooje godde fuu. Kanke o wadana min kiita, o ardo min nder konuujii."

²¹Samuyila nani ko be mbi'i fuu, yecci dum Jawmiraawo.

²²Jawmiraawo wi'i mo: "Wad ko be ngidfi, wadan be laamiido." Nden Samuyila wi'i be be koota, koo moy haa wuro mum.

1 Samuyila 9

Sawulu fotti bee Samuyila

¹Woodino godfo mo lenyol Benjamin. Innde maako Kis bii Abiyel bii Ceror bii Bekorat bii Afiyaha, o camdinaado.

²O woodi bidfo gorko mo innde mum Sawulu. Kanke o suka boodfo, walaa gorko nder Isra'iila buri mo woodugo. O juutfo, hoore maako towti dow yimbe fuu.

³Nyannde feere bamde Kis debbe majji. O wi'i Sawulu, biyiiko: "Hoo'u gooto nder suka'en men, njehe, dabbite bamde."

⁴Be njehi, be ta'i nder kooseje Efrayim e nder lesdi Salisa, ammaa be keftaay de. Be ta'i nder lesdi Sa'aliima, ammaa de ngalaa ton. Be ta'i nder lesdi Yemini, walaa koo dume.

⁵Nde be njotti lesdi Cuuf, Sawulu wi'i suka gondudo bee muudum: "Ndikka en loro, ngam taa baaba am bura saklanaago en dow bamde."

⁶Ammaa suka jaabi mo: "Woodi godfo Allah nder berniwol ngo'ol. O anndaado, ko o wi'ata fuu dum wadoto fakat. En njaha haa maako, teema o anndinan en toy en kebtata de."

⁷Sawulu wi'i: "To en njehi kam, dume en ndokkata mo? Nyaamdu haa boorooji men jinni, caahu feere boo walaa."

⁸Suka jaabi: "Ndaa, mi woodi suleyre card. Kayre ndokkanmi godfo Allah, haa o anndina en laawol man."

⁹⁻¹¹Sawulu wi'i: "Boodfum, njemme kadi." Be njehi haa berniwol ngol godfo Allah woni e mum. Nde be don mba'o wa'orde berniwol, be potti bee faanybe rewbe wurtiibe ngam nyedugo ndiyam. Be yami faanybe man: "Gi'oowo don haa berniwol na?" Zamanuuru maajum, to godfo Isra'iilaajo yidi yamugo muuyo Allah, o wi'a: "Ngare, en njaha haa gi'oowo." Ngam mo be mbi'ata hannde annabijjo wi'eteno booyma gi'oowo.

¹²Faanybe njaabi be: "Ooho, don. Hannde nde'e o wari, ngam yimbe don lii'a kirseteedi dow towndiire. Ammaa njaawde

¹³haa on tawa mo hiddeko o wa'o ton ngam haa o nyaamda bee yimbe. Yimbe ewnaabe puddataa nyaamugo, sey to o wari. Ngam kanke barkidinta kirseteenga, baawodon be nyaama. Njaawde haa on tawoya mo."

¹⁴Sawulu e suka go tokki laawol muudum'en yahugo berniwol. Nde be don nasta ngol, be ngi'i Samuyila don wurto yeeso mabbe ngam yahugo towndiire.

¹⁵Keenya man Jawmiraawo wi'no Samuyila:

¹⁶“Jaŋngo bana saa'iire nde'e nelanmi godɗo lenyol Benyamin haa maada. Sey a moyta mo haa o laato ardiido yimbe am Isra'iila'en, o hisna be juude Filisti'en. Mi yi'i, mi nani boji yimbe am, mi wallan be.”

¹⁷Nde Samuyila yi'i Sawulu, Jawmiraawo wi'i mo: “Kaŋko woni gorko mo mbolwanmaami e muudum. Kaŋko laamanto yimbe am.”

¹⁸Haa dammugal berniwol, Sawulu baditi Samuyila, yami mo: “Useni, toy saare gi'oowo?”

¹⁹Samuyila jaabi mo: “Min woni gi'oowo. Ardeedam wa'aago haa towndiire, ngam on nyaamdan bee am hannde. Jaŋngo fajiri mi jaaboto yamde ma fuu, nden mi jabbito ma.

²⁰Taa saklana bamde majjirde ma diga nyalde tati, be kebti de. Ammaa moy berde Isra'iila'en fuu dabbata? Naa dum an na, an e saare baaba ma?”

²¹Sawulu wi'i: “Asee! Mi godɗo lenyol Benyamin. Lenyol man buri le'i Isra'iila fuu famdugo. Kadiboo saare am buri ci'e Benyamin fuu famdugo. Ngam dume a wolwani yam irin bolle de'e?”

²²Samuyila yahri Sawulu e suka mum haa nokkuure seniinde, nastini be suudu ton, hokki be joole teddude caka ewnaabe. Woodi ton baakin worbe cappande tato.

²³Samuyila umri defoowo: “Waddu gedal ngal mi hokkuno ma ngam haa a siga go.”

²⁴Defoowo waddi daŋngo, wallini ngo yeeso Sawulu. Samuyila wi'i: “Ndaa ko be cigani ma, nyaam dum ngam haa be mbi'a an ewni be haa juulde kirseteedi nde'e.” Nden Sawulu nyaamdi bee Samuyila nyalaade man.

²⁵Samuyila diirtodi bee Sawulu haa berniwol, wolidi bee maako dow soorowol.

²⁶Fajiri cub jaŋngo maajum nde weeti, Samuyila ewni Sawulu gondo dow soorowol: “Umma, haa mi dofte sedda.” Sawulu ummi, nden be ngurti haa laawol, kaŋko e Samuyila.

²⁷Nde be njotti keerol berniwol, Samuyila wi'i Sawulu: “Wi' suka ma ardo yeeso. Ammaa an, dara jonta, haa mi anndine ko Allah wi'i yam.” Suka ardi yeeso.

1 Samuyila 10

¹Nden Samuyila hoo'i faandu nebbam rufi dam dow hoore Sawulu, hebbi mo, wi'i: “Bana nii Jawmiraawo darniri ma dow yimbe muudum Isra'iila'en.

²To a dilli jonta, a fottan bee worbe dido haa yenaande Rahiilu kommbi Selsa nder lesdi Benyamin. Be mbi'ete: Bamde debbe de njahda dabbititgo, keftaama.

Haala maaje saklataa baaba ma. Ammaa o don sakli jonta daliila ma, o don y'ama: Ko mbaɗanmi ngam biyam?

³Nden a tokkoto yeeso haa a yotto lekki makki bi'eteeki Taboora. Haa ton worbe tato pottan bee maada, be don njaha haa Baytila ngam be lii'ano Allah dokkal. Gooto nder maɓbe don roondi njawkoy tatoy, diɗabo tamseeje tati, tataɓo boo kanyakanyaawu inaboojam.

⁴Be y'aman njamu maada, be ndokkete tamseeje diɗi, jab de.

⁵Baawo maajum a yottoto nokkuure wi'eteende Towndiire-Allah haa canngseeje aynoobe Filisti'en ngoni. Haa nastirde berniwol a fottan bee moobre annabi'en waranbe diga towndiire. Be don ngima bee moolooji e bawɗi e ciide e hooduuj, be don mada annabaaku boo.

⁶Nden Ruuhu Jawmiraawo jippoto dow maada haa a wada annabaaku bana maɓbe, a laato godɗo keso.

⁷To alaamaaji di mbaŋgi yeeso maada kam, wad ko warani ma fuu, ngam Allah don wondi bee maada.

⁸Aartam yahugo haa Gilgal, reenam ton nyalde joweedi. Mi yahan ton haa mi lii'ano Jawmiraawo guleteedi e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee maako. Nden mi wi'e ko madata fuu."

⁹Nde Sawulu wayliti, acci Samuyila, Jawmiraawo hokki mo bernde hesre. Ko Samuyila wi'i mo fuu, dum laati nyalaade maajum.

¹⁰Nde Sawulu e suka mum njotti Towndiire-Allah go, moobre annabi'en fotti bee maɓbe. Ruuhu Jawmiraawo jippi dow Sawulu, o fudɗi wadugo annabaaku caka maɓbe.

¹¹Anndube mo diga booyma fuu, nde be ngi'i mo o don wada annabaaku bee annabi'en, be y'amyamtiri: "Ko wadi bii Kis? Sawulu boo laati caka annabi'en na?"

¹²Godɗo joodiido wuro man y'ami: "E moy woni baaba beya?" Bana nii geccawol fudɗiri: "Sawulu boo laati caka annabi'en na?"

¹³Nde Sawulu timmini wadugo annabaaku, o wa'i haa towndiire.

¹⁴Bappa maako yi'i mo, kanke e suka maako, y'ami be: "Toy njahdon?" O jaabi: "Dabbitiigo bamde. Nde min ngi'aay de koo toy, min njehi y'amugo Samuyila."

¹⁵Bappa maako y'ami: "Dume o wi'i on?"

¹⁶Sawulu jaabi: "O yecci min bee laabdum bamde keftaama." Ammaa haala laamu ka Samuyila wolwanno mo, o yeccaay ka.

Sawulu hebi laamu

- ¹⁷Samuyila ewni Isra'iila'en haa be ngara yeeso Jawmiraawo haa Mispa.
- ¹⁸O wi'i be: "Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: Mi wurtini on lesdi Misra. Mi hisni on juude Misra'en e laamuuji konne'en wodɓe fuu.
- ¹⁹Min woni Allah mon kisnudo on saruuji e billaaje fuu. Ammaa onon on ngudini yam hannde, on ɗabbi mi hokka on laamiido. Yoo boodɗum! Ndare jonta yeeso Jawmiraawo fodde le'i mon e ci'e mon."
- ²⁰Samuyila ɓaditini le'i Isra'iila fuu, lenyol Benyamin nanngaama.
- ²¹O ɓaditini lenyol Benyamin fodde ci'e maagol, saare Matiri nanngaama. Nder saare man boo Sawulu bii Kis nanngaama. Ammaa nde be ɗabbiti mo, be tawaay mo.
- ²²Be yami Jawmiraawo: "Lutti godɗo feere na?" Ammaa Jawmiraawo wi'i: "Sawulu ɗon nyukki ɓaawo kuuje nder saɗgeere."
- ²³Be ndoggi, be tawi mo ton, be ngaddi mo. Nde o ɗon dari caka yimbe, ndaa, hoore maako towti dow yimbe fuu.
- ²⁴Samuyila wi'i be: "Kaŋko woni cubaado Jawmiraawo. Walaa nanndudo bee maako nder ummaatoore fuu." Yimbe ngooki bee seyo, be kooli: "Hayru laamiido!"
- ²⁵Samuyila faamtini yimbe umrooje laamu. O winndi ɗum nder deftere, o wallini nde yeeso Jawmiraawo. Nden o wi'i yimbe fuu koota ci'e muudum'en.
- ²⁶Sawulu boo hooti saare mum haa Gibiya. Duudɓe nder honooɓe tokki mo ngam Jawmiraawo meemi berɗe maɓɓe.
- ²⁷Ammaa wodɓe meere'en yami: "Noy kaŋko o hisnirta en?" Be njawi mo, be teddinaay mo bee dokke. Ammaa Sawulu dooli hoore mum jeedaago.

1 Samuyila 11

Sawulu jaali Ammoonien

- ¹Nahas, laamiido Ammoonien wari, taari berniwol Yaabes nder lesdi Gile'at, kaŋko e jama'aare konu maako. Yimbe Yaabes fuu mbi'i Nahas: "Haɓɓu alkawal bee amin, nden kam min laatoto maccube ma."
- ²Laamiido Ammoonien jaabi be: "To on ngerdake mi itta koo moy moodon yiitere mum nyaamre, haa mi toska Isra'iila fuu, nden kam mi haɓɓan alkawal man bee moodon."
- ³Ndotti'en Yaabes mbi'i mo: "Accu min nyalɗe joweediɗi, haa min nelda habaru koo toy nder Isra'iila. To kisnando min walaa, nden kam min laatoto maccube ma."

⁴Nelaabe ngari haa Gibiya, wuro Sawulu. Be ngecci yimbe haala man fuu. Yimbe mboyi bee sawtu.

⁵Saa'i maajum Sawulu warti diga ladde, o don baawo na'i maako. O y'ami: "Ngam dume yimbe mboyata?" Be ngecci mo bolle nelaabe Yaabes.

⁶Nde Sawulu nani dum, Ruuhu Jawmiraawo wari dow maako, tikkere maako saati masin.

⁷O hoo'i ga'i didi, o ta'i di gebe gebe, o neldi gebe man koo toy nder Isra'iila. O umri nelaabe be mbi'a: "Koo moy mo yahdaay bee Sawulu e Samuyila ngam habre, nii ga'i maako laatoto." Jawmiraawo hulni Isra'iila'en fuu, haa be fuu be ngari bana goddo gooto.

⁸Sawulu laari be haa Bezek, limi be. Woodi yimbe Isra'iila ujine teemedde tato (300.000) e yimbe Yahuuda ujine cappande tato (30.000).

⁹Be umri nelaabe Yaabes: "Mbi'e yimbe berniwol mon: Janngo, caka nyalawma, on kisan." Be njehi, be ngecci dum yimbe Yaabes. Kambe be ceyi.

¹⁰Be mbi'i Nahas: "Janngo min ngurtoto haa on mbaɗa min ko fottani on."

¹¹Janngo maajum Sawulu senndi yimbe mum moobe tati. Subaha be ukkani sanjeere Ammoonien. Be mbari Ammoonien haa yotti caka nyalawma. Luttube ndoggi, cankiti gooto gooto.

¹²Nde habre timmi, Isra'iila'en mbi'i Samuyila: "Toy salibe Sawulu laamano en? Accide min bee mabbe haa min mbara be."

¹³Ammaa Sawulu wi'i: "Walaa mbareteedo hannde! Ngam hannde Jawmiraawo hisni Isra'iila."

¹⁴Samuyila wi'i yimbe: "Ngare, njahden haa Gilgal, en tabitina laamu ton."

¹⁵Yimbe fuu njehi haa Gilgal. Yeeso Jawmiraawo be mbaɗi Sawulu laamiido. Kanke e Isra'iila'en fuu be ceyi masin. Be li'ani Jawmiraawo kirseteedi ngam kawtal mabbe bee maako.

1 Samuyila 12

Waazu Samuyila

¹Nden Samuyila wi'i Isra'iila'en fuu: "Ndaa, mi wadi ko on tori yam, mi wadani on laamiido.

²Ndaa mo jonta yeeso moodon ngam o ardo on. Min kam mi ndottiijo, mardo dandanndi. Bibbe am don ngondi bee moodon. Mi huuwi yeeso moodon diga nderkaaku am haa wargo hannde.

³Ndaa yam do. Ceedaneedam yeeso Jawmiraawo e laamiido mo o subi to mi wadi aybewol koo ngole. Nagge moy koocumi? Malla wamnde moy koocumi? Moy

mɓaɗmi rikici? Moy toonyiimi? Haa juŋgo moy njaɓmi ceede ngam sottingo goonga? Mbi'e ɗum jonta, haa mi hokkita on.”

⁴Isra'iila'en mbi'i: “A wadaay min rikici, a toonyaay min, a jabaay koo ɗume haa juŋgo koo moy.”

⁵Samuyila wi'i be: “Jawmiraawo e laamiido mo o subɓi laati seedoobe, on tawaay aybewol koo ngole haa am.” Be fuu be mbi'i: “Nonnon nii!”

⁶⁻⁸Samuyila wi'i be: “To non kam, sey mi wullo on yeeso Jawmiraawo. Sey mi siftinora on kuude boodɗe ɗe Jawmiraawo huuwani on, onon e kaakiraabe mon. Nde Yaakubu e yimbe saare mum ngari haa Misra, nde kaakiraabe mon tori Jawmiraawo ballal, saa'i maajum o nelani be Muusa e Haruna. Bee juude worbe ɗido be'e o wurtiniri be lesdi Misra, o hokki be joonde nder lesdi ndi'i.

⁹Ammaa kambe be ngejjiti ko Allah Jawmiraawo wadani be, be acci mo. Ngam maajum o hokki be haa juude Filisti'en e laamiido Mo'abi'en e Sisera, mawɗo honoobe berniwol Hacoor. Be fuu be kabi bee kaakiraabe mon, be njaali be.

¹⁰Be tori Jawmiraawo ballal, be mbi'i: Min mbaɗi hakke, yaa Jawmiraawo, ngam min ngudini ma, min ndewi suuraaji Ba'al e Astarot. Ammaa jonta hisnu min juude konne'en amin, nden kam min njagganto ma an feere ma.

¹¹Jawmiraawo nelani on Yerub-Ba'al, Bedan, Yefta e Samuyila. O hisni on juude konne'en mon taariibe on fuu, haa on njoodo bee jam e de'ere.

¹²Ammaa nde ngi'ɗon Nahas, laamiido Ammoonien ɗon wara ngam habugo bee moodon, on mbi'i yam: Sey min keba laamiido. On ngejjiti Allah Jawmiraawo mon woni laamiido mon.

¹³Ndaa laamiido mo ɗabbuɗon, mo cubɗon, Jawmiraawo darni mo dow moodon.

¹⁴Kadi, teddine Jawmiraawo, njaggane mo, ɗowtane umrooje maako, taa luute ɗe sam, tokke mo, onon e laamiido mon fuu. Nden kam on njoodoto jam.

¹⁵Ammaa to on nananaay Jawmiraawo, to on ɗowtanaaki umrooje maako, nden kam o honan on bana o honno kaakiraabe mon.

¹⁶Jonta kam ndare boodɗum, ndaare kaayeeɗi wol ngol Jawmiraawo wadata yeeso moodon.

¹⁷Naa jonta ɗum wakkati codol alkamaari na? Bee non fuu mi toroto Jawmiraawo, kaŋko boo o neldan diggaali e iyeende. To ɗum wadi, on anndan no kabbotiral moodon ɗabbugo laamiido halliri yeeso Jawmiraawo.”

¹⁸Nden Samuyila tori Jawmiraawo. Nyalaade maajum Jawmiraawo neldi diggaali e iyeende. Yimbe fuu kuli Jawmiraawo e Samuyila masin.

¹⁹Be mbi'i Samuyila: "Useni, torana min Allah Jawmiraawo ma, ngam taa min maaya. Fakat min marbe hakke, dow maajum fuu min besdi halleende bee dabbugo laamiido."

²⁰Samuyila jaabi be: "Taa kule. On mbaɗi aybe fakat, ammaa tokke Jawmiraawo jonta, njaggane mo bee bernde woore.

²¹Taa ndewe labbi, ngam kanji di meereji, di nafataa, di kisanataa on boo.

²²Ammaa Jawmiraawo, ngam daliila innde mum mawnde, accataa yimbe mum. Dum fottani mo o wada on ummaatoore maako.

²³Min boo, taa mi wada aybe dow Jawmiraawo, mi acca do'anaago on. Koo yeeso boo mi anndinan on ko foti, ko woodi.

²⁴Sey on teddina Jawmiraawo, on dɔwtano mo bee goonga e bernde woore. Ciftore kuude mawde de o huuwani on.

²⁵Ammaa to on tokkake wadugo halleende, nden kam on kalkan, onon e laamiido mon fuu."

1 Samuyila 13

Habre bee Filisti'en

¹Sawulu woodi duubi ... saa'i o laamo. O laamani Isra'iila'en duubi diɗi.

²Sawulu subi worbe ujine tato (3.000) nder Isra'iila'en, wi'i luttube be koota. Ujine diɗo don ngondi bee maako haa Mikmas e dow kooseje kommbi Baytila. Ujineere boo don ngondi bee Yonatan, biyiiko, haa Gibiya-Benyamin.

³Yonatan mbari aynoobe Filisti'en haa Geba, Filisti'en nani habaru maajum. Sawulu umri fuufugo luwal konu nder lesdi fuu, wi'i: "Sey Ibraniŋke'en fuu nana dum!"

⁴Isra'iila'en fuu nani haala man, mbi'i: "Sawulu mbari aynoobe Filisti'en, ummini nganyngu mabbe." Ngam maajum worbe Isra'iila fuu moobti haa Sawulu haa Gilgal.

⁵Filisti'en boo moobti ngam habre bee Isra'iila'en. Be ngoodi mootaji pucci ujine cappande tati (30.000), wa'iibe pucci ujine njoweego (6.000) e honoobe wodbe duudbe bana njaareendi maayo. Be ngari, be canngini haa Mikmas, haa fuunaange Baytawiina.

⁶Nde Isra'iila'en ngi'i be don yeeso joote ngam konne'en baditi be masin, be nyukki nder lowi, nder kooraaje, caka tapaaaje, nder cuudi gasaadi e nder bulli.

⁷Wodbe mabbe ndoggi haa gada maayo Urdun, haa lesdi Gada e Gile'at. Ammaa Sawulu donno haa Gilgal, yimbe wondube bee maako ndiwni ngam kulol.

- ⁸Samuyila wi'no mo o reena nyalde joweefidi. Ammaa nde Samuyila waraay tawon, yimbe pudɗi saŋkitaago.
- ⁹Ngam maajum Sawulu umri waddugo dabbaaji ngam nguleteenga e kirseteedi ngam kawtal yimbe, nden o lii'i nguleteenga.
- ¹⁰Nde o timmini lii'aago nguleteenga, Samuyila wari. Sawulu yehi haa fotta bee maako, hoofna mo.
- ¹¹Samuyila yaami mo: “Ko mbaɗɗa ɗo?” Sawulu jaabi: “Yimbe pudɗi saŋkitaago ngam a waraay nder saa'iire ta'aande. Filisti'en boo ɗon moobi haa Mikmas.
- ¹²Ngam maajum mi numi: Jonta Filisti'en ukkanto yam haa Gilgal, min boo mi toraaki yerduye Jawmiraawo tawon. Kanjum mi tiɗɗini bernde am, mi lii'ani mo nguleteenga.”
- ¹³Samuyila wi'i mo: “Kay, a waɗi faataare! Koni a ɗowntanaaki umroore Allah Jawmiraawo maada? O tabitinanno laamu ma dow Isra'iila haa foroy,
- ¹⁴ammaa jonta ngu tabitittaa. Jawmiraawo subani hoore mum godɗo burɗo fottango mo dow maada, haa o waɗa mo ardiido yimbe maako ngam a ɗowntanaaki ko Jawmiraawo umri.”
- ¹⁵Nden Samuyila ummi haa Gilgal, yehi haa Gibiya nder lesdi Benjamin. Sawulu limi yimbe mum, be ɗon baakin worbe teemedde njoweego.
- ¹⁶Sawulu e Yonatan biyum e wondube bee muuɗum'en caɗngini haa Geba nder lesdi Benjamin. Ammaa Filisti'en ɗon caɗngini haa Mikmas.
- ¹⁷Filisti'en neli moobe honoobe tati ngam wilugo e jabtugo: Moobre arannde yehi haa Ofra nder lesdi Su'al,
- ¹⁸moobre ɗiɗawre haa Bayti hurun e moobre tataɓre boo haa kooseeje dow Waadiwol-Pobbi haa sera ladde.
- ¹⁹Wakkati maajum walaa kilaajo nder lesdi Isra'iila fuu, ngam Filisti'en ngidaano Isra'iila'en mbaɗa kaafaaje malla labbe.
- ²⁰Dum dooli Isra'iila'en yahugo haa Filisti'en ngam welnugo baaneeje e gasirde e pe'irde e bafɗi.
- ²¹Ngam welnugo fe'irde malla ngam wo'itingo sebatto sawru gaynaako, sey be njoba suleyre. Ngam welnugo baaneewo malla wafdu boo suleyje ɗiɗi.
- ²²Ngam maajum nyalaade haɓre walaa kaafahi malla labbo haa juude Isra'iila'en, sey Sawulu e Yonatan biyum ngoodi balmi, kambe tan.
- ²³Filisti'en neli moobre honoobe ngam haa be ayna laawol Mikmas.

1 Samuyila 14

Cuusal Yonatan

- ¹Nyannde feere Yonatan bii Sawulu wi'i suka doondoowo balmi mum: "War, en njah haa aynooɓe Filisti'en to." Ammaa o wi'aay ɗum baaba maako.
- ²Saa'i maajum Sawulu ɗon joodi les rummaanoohi haa laarre wi'eteende Migiron haa keerol gese Gibiya. Worɓe baakin teemedɗe njoweego ɗon ngondi bee maako.
- ³Ahiyya bii Ahitooba deerdɗiraawo Ikabood bii Pinehas bii Eeli, ɗonno limanjo Jawmiraawo haa Silo, kanke o ɗon ɓorni limce limanku saa'i man. Yimɓe wondube bee Sawulu kamɓe boo ɓe anndaa Yonatan dilli.
- ⁴Haa laawol ngol Yonatan tammi yahugo, woodi tapaaje towɗe ceeɓɗe haa bakeeje maagol ɗiɗi fuu. Tapaare nde'e wi'ete Booses, ndeya boo Seene.
- ⁵Nde'e ɗon haa woyla maagol, yeeso Mikmas, ndeya boo haa fombina maagol, yeeso Geba.
- ⁶Kadi, Yonatan wi'i suka mum go: "War, en njah haa aynooɓe saadooni'en ɓe'e to. Teema Jawmiraawo wallan en. Walaa ko haɗata mo hokkugo en jaalorgal, koo en ɗuudaay boo."
- ⁷Doondoowo balmi maako jaabi mo: "Waɗ ko ɓernde ma yidi fuu, yah. Min kam mi yahdan bee ma koo toy a yidi yahugo."
- ⁸Yonatan wi'i: "Sey en ɓadito ɓe haa to ɓe ngi'i en.
- ⁹To ɓe mbi'i: Ndare, munye haa to min ngari – nden kam en ndaroto haa en ngoni.
- ¹⁰Ammaa to ɓe mbi'i: Ngare haa amin – nden kam en mba'oto, ngam Jawmiraawo hokki en ɓe haa juude men. Bana nii en anndirta ɗum."
- ¹¹Be njehi haa aynooɓe Filisti'en ngi'i ɓe. Filisti'en mbi'i: "Asee, Ibraniŋke'en ngurti gasɗe muudum'en haa ɓe nyukkino!"
- ¹²Nden ɓe ewni Yonatan e doondoowo balmi, ɓe mbi'i: "Hey, onon, ngare haa amin! Woodi ko min mbi'ata on!" Yonatan wi'i suka mum: "Tokkam! Jawmiraawo hokki ɓe haa juude Isra'iila."
- ¹³Yonatan wa'i bee juude e kosɗe fuu, doondoowo balmi maako tokki mo. Nde ɓe njotti haa dow, Filisti'en ndo'i yeeso maako, suka maako boo mbari ɓe.
- ¹⁴Habre aranndeere bee Filisti'en nde'e, Yonatan e suka mum mbari worɓe noogas haa nokkuure nde yaajaay sam.
- ¹⁵Filisti'en wonɓe nder lesdi, honooɓe nder saŋgeere e moobe jabtoobe fuu kultori ngam haala maajum. Allah hulni ɓe bee dimmbaaki lesdi boo.

Isra'iila'en njaali Filisti'en

¹⁶Yimbe Sawulu aynoobe haa Gibiya-Benjamin ngi'i jiiɓotiral nder saɗngeere Filisti'en.

¹⁷Sawulu umri yimbe wondube bee muudum, wi'i: "Lime, ndaare to godɗo meeden dilli." Be limi, be tawi Yonatan e doondoowo balmi mum ngalaa ton.

¹⁸Sawulu wi'i Ahiyya, limanjo: "Waddu sundukru Allah." Ngam nyalaade maajum sundukru alkawal don caka Isra'iila'en.

¹⁹Saa'i Sawulu don wolida bee Ahiyya tawon, jiiɓotiral nder saɗngeere Filisti'en besdi masin. Sawulu wi'i limanjo: "Accu haala man!"

²⁰Nden o ewni yimbe wondube bee maako, be nasti habre. Saa'i man hakkiilooji Filisti'en cakli, be don kaba koo moy bee soobaajo mum, jiiɓre mawnde wadi.

²¹Ibraniŋke'en wondube bee Filisti'en diga naane, wardube bee mabbe haa saɗngeere, ngayliti, kawtani Isra'iila'en wondube bee Sawulu e Yonatan.

²²Isra'iila'en nyukkiiɓe nder kooseeje Efrayim go, nde be nani Filisti'en ndoggi, be ngarti, be taasni be.

²³Bana nii Jawmiraawo hisniri Isra'iila'en nyalaade maajum.

Ko laati baawo habre

Habre maajum yotti haa gada Baytawiina.

²⁴Sawulu umruno yimbe mum bee hunayeere: "Naaloore dow koo moy nyaami nyaamdu haa yahugo kiikiide, hiddeko mi waato konne'en am." Nyalaade man fuu, be nyaamaay, ngam maajum be comi masin.

²⁵Be fuu be ngari nder laynde, njumri don ton haa lesdi.

²⁶Be ngi'i njumri don simta, ammaa walaa koo gooto mabbe metti ndi, ngam be kuli hunayeere Sawulu.

²⁷Ammaa Yonatan anndaa haala maajum. O nastini sebatto sawru maako nder njumri, o nyaami ndi. Law banndu maako ferti.

²⁸Gooto nder yimbe maako wi'i mo: "Baaba ma huni hunayeere, naali koo moy nyaami nyaamdu hannde." Ngam maajum honoobe fuu don comi.

²⁹Yonatan wi'i: "Baaba am jaanyani lesdi fuu sarru. Ndaare, semmbe am warti ngam mi metti njumri sedda.

³⁰To yimbe fuu nyaamino ko keɓden haa Filisti'en hannde, jaalorgal men buranno mawnugo piw. Ammaa jonta kam en mbaraay duudɓe nder Filisti'en."

³¹Nyalaade maajum Isra'iila'en mbari Filisti'en diga Mikmas haa yotti Ayyalon. Weelo tampini be masin,

³²haa be ukkani kebal konu, be kirsi dammooji e ga'i e nyalbi, be ndufi y'iyy'am maaji haa lesdi. Nden be nyaami haa nokkuure nde be kirsi ton.

³³Sawulu anndinaama: "Ndaa, yimbe don mbaɗa hakke dow Jawmiraawo, be don nyaama haa nokkuure nde be kirsi ton." Sawulu hooli, wi'i: "On zambake Jawmiraawo. Ngadde hayre mawnde hiddeko naange muta."

³⁴Nden o umri: "Naste caka yimbe, mbi'e be be ngadda dabbaaji malla dammooji maɓbe, be kirsa di haa do dow hayre, be nyaama bilaa y'iyy'am ngam taa be ngada hakke dow Jawmiraawo." Jemmaare maajum yimbe ngaddi dabbaaji muudum'en, kirsi di ton.

³⁵Sawulu mahani Jawmiraawo hirsirde. Kayre woni hirsirde arannde nde o mahani Jawmiraawo.

³⁶Nden Sawulu wi'i: "Sey en taasna Filisti'en jemmaare nde'e, en njabta kuuje maɓbe haa weeta. Taa gooto nder maɓbe daɗa." Yimbe maako njaabi: "Wad ko fottani ma fuu!" Ammaa limanjo wi'i: "En aartu en yama muuyo Allah."

³⁷Sawulu yami Allah: "Mi diirto, mi taasna Filisti'en na? Min njaaloto be na?" Ammaa nyalaade maajum Allah jaabaaki mo.

³⁸Sawulu ewni ardiibe yimbe, wi'i be: "Kebte hakkewol ngole laati hannde.

³⁹Fakat mi don hunoro Jawmiraawo geeto, kismudo Isra'iila: Baɗɗo hakke man o maayan, koo to dum biyam Yonatan!" Ammaa walaa koo gooto wolwi.

⁴⁰Nden Sawulu wi'i Isra'iila'en fuu: "On fuu ndare haa wakeere nde'e, min e biyam Yonatan min ndaroto wakeere ndeya." Yimbe njaabi mo: "Wad ko fottani ma."

⁴¹Sawulu tori Jawmiraawo, Allah Isra'iila: "Yaa Allah, anndinam goonga bee hayre kur'u. Kur'u aybini Sawulu e Yonatan, goondini yimbe wodbe."

⁴²Sawulu wi'i: "Mbaɗe kur'u hakkunde am bee biyam." Ngu aybini Yonatan.

⁴³Sawulu wi'i mo: "Yeccam ko mbaɗɗa." Yonatan jaabi: "Mi hoo'i njumri seɗɗa bee sebatto sawru am, mi nyaami. Ndaa yam, mi taaskani maayugo."

⁴⁴Sawulu wi'i: "Nonnon, Jawmiraawo hiito yam bee caatal muudum fuu, to mi acci ma bee yonki."

⁴⁵Ammaa yimbe mbi'i Sawulu: "Kadi Yonatan mo hebani Isra'iila jaalorgal manɗal nga'al hannde, o maaya na? Walaa sam! Fakat min don kunoro Jawmiraawo geeto, min accataa a meema koo gaasaawol hoore maako gootol. Kuude maako hannde kam, bee ballal Allah o huuwri de." Bana nii yimbe kismiri Yonatan, o daɗi maayde.

⁴⁶Sawulu acci taasnugo Filisti'en. Kambe be kooti lesdi maɓbe.

Konuuji Sawulu e saare mum

⁴⁷Wakkati Sawulu don laamano Isra'iila, o habi bee konne'en maako koo toy fuu: O habi bee yimbe Mo'ab e Ammoon e Edoom, bee laamiibe Soba, bee Filisti'en boo. Koo toy o habi fuu, o jaalo.

⁴⁸O tiddini bernde maako, o habi bee yimbe Amalek, o hisni Isra'iila'en juude jabtoobe.

⁴⁹Sawulu woodi bibbe worbe tato: Yonatan e Isuwi e Malkisu'a. O woodi boo bibbe rewbe difo: Innede mawniraawo, Meerab, innede minyiraawo boo, Mikal.

⁵⁰Ahino'am bii Ahimaas woni debbo Sawulu. Innede mawdo honoobe maako, Abineer bii Neer. Neer woni bappa Sawulu,

⁵¹ngam Kis baaba Sawulu e Neer baaba Abineer be bibbe Abiyel.

⁵²Zamanu Sawulu fuu habre bee Filisti'en don saati. Ngam maajum koo ndeye Sawulu yi'i goddo cemmibido, baawdo konu, o hoo'a mo, o nastina mo haa jama'aare konu maako.

1 Samuyila 15

Habre bee Amaleki'en

¹Samuyila wari haa Sawulu, wi'i mo: "Naane Jawmiraawo nelino yam ngam haa mi moyte haa a laato laamiido yimbe maako Isra'iila'en. Ngam maajum nan umroore maako jonta.

²Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Mi yidi waataago ko yimbe Amalek mbaɗi Isra'iila'en, no be kadiri be laawol yaake be ngurti Misra.

³Yah, haɗu bee Amaleki'en jonta, nattin be kambe e ko be mari fuu, taa enda be sam. Mbare worbe e rewbe, derke'en e musinankoy, na'i e dammooji e geeloodi e bamde fuu."

⁴Sawulu ewni yimbe mum be ngara haa Telayim. O limi be ton: Honoobe ujine teemedde difo (200.000), non boo worbe Yahuuda ujine sappo (10.000).

⁵Be njahdi bee maako haa berniwol Amaleki'en, be mbaɗi baaltol nder waadiwol kommbi berniwol man.

⁶Sawulu neldi habaru haa Keni'en, wi'i be: "Ndille, ngurte caka Amaleki'en, ngam taa mi halka on bana mabbe. Ngam saa'i Isra'iila'en donno ngara diga Misra, onon on kolli be mboodeenga." Keni'en cenndiri bee Amaleki'en.

⁷Nden Sawulu ukkani Amaleki'en, jaali be diga Hawila haa yotti Sura haa fuunaange Misra.

⁸Sawulu e yimbe mum nattini be fuu bee kaafahi, ammaa be nanngi Agag, laamiido Amaleki'en.

⁹Be acci mo o geeto, kan̄ko e burdum woodugo haa dammooji e na'i e borti e ko mari saman fuu. Be nattini dabbaaji tampuḍi e ḍi mboodaay tan.

¹⁰Jawmiraawo wi'i Samuyila:

¹¹“Bernde am ḍon naawa ngam mi laamini Sawulu, o wayliti, o acci yam, o ḍowntanaaki umrooje am.” Kanjum ḍum naawi Samuyila, o woyani Jawmiraawo jemmare man fuu.

¹²Jan̄go maajum o dawi cub, o yehi ngam fottugo bee Sawulu. O nani Sawulu warno haa Karmel, darnani hoore mum hayre maandorde, dilli haa Gilgal.

¹³Nde Samuyila yotti ton, Sawulu hoofni mo, wi'i: “Jawmiraawo barkidine. Mi waḍi ko Jawmiraawo umri yam.”

¹⁴Ammaa Samuyila yaami mo: “Ko mi nanata ḍo, naa ḍum bojji dammooji e boodaali na'i na?”

¹⁵Sawulu jaabi: “Yimbe koo'i na'i e dammooji burḍi woodugo haa Amaleki'en ngam lii'anaago ḍi Jawmiraawo Allah maada kirseteedi. Ammaa luttuḍi fuu min nattini ḍi.”

¹⁶Samuyila wi'i Sawulu: “He'i kam! Haa mi yecce ko Jawmiraawo wi'i yam jemmare saaliinde.” Sawulu wi'i: “Mi ḍon hedito.”

¹⁷Samuyila wi'i mo: “Wakkati a maraayno saman, a laati ardiido le'i Isra'iila, Jawmiraawo subi ma a laato laamiido maaji.

¹⁸O neli ma, o umri ma a haḍa bee Amaleki'en hakke'en be'e haa a nattina be.

¹⁹Koni a ḍowntanaaki mo? Koni a yaawḍi boftugo kebal konu? A waḍi ko haanaay yeeso Jawmiraawo.”

²⁰Sawulu jaabi: “Na mi ḍowntani umroore Jawmiraawo? Mi yehi bana o wi'i yam, mi halki Amaleki'en fuu. Mi nan̄gi Agag, laamiido mabbe, mi waddi mo haa ḍo.

²¹Ammaa yimbe am nattinaay burdum woodugo haa kebal konu, waato na'i e dammooji boodḍi, ngam haa be lii'ano ḍi Allah Jawmiraawo maada haa Gilgal ḍo.”

²²Ammaa Samuyila wi'i: “Dume buri fottango Jawmiraawo, guleteedi e kirseteedi na malla to godḍo ḍowntanake umroore maako? Fakat, ḍowtaare ma buran seynugo mo dow kirseteedi jawḍi payḍi fuu.

²³Luutugo umroore maako halli bana kaaramaaku, tuurtango mo boo halli bana rewugo labbi. An a wudini umroore Jawmiraawo, ngam maajum o wudini ma, o borti ma laamu.”

²⁴Sawulu jaabi: “Goonga, mi waḍi hakke. Mi luuti umroore Jawmiraawo e anndinol maada, ngam mi huli yimbe am, mi waḍi ko be ngidi.

²⁵Ammaa jonta yaafanam hakke am, yahdu bee am haa Gilgal, haa mi sujidana Jawmiraawo.”

²⁶Samuyila wi'i mo: “Aa'a, mi yahdataa bee ma. A wudini umroore Jawmiraawo, kanke boo o wudini ma, a laamantaako Isra'iila fahin.”

Samuyila seedi bee Sawulu

²⁷Samuyila wayliti haa dilla. Ammaa Sawulu nanngi gawargal limce Samuyila haa ngal seeki.

²⁸Samuyila wi'i: “Bana nii Jawmiraawo seekiri laamu Isra'iila dow maada hannde, hokki ngu goddo feere burdo ma fottugo.

²⁹Jawmiraawo Allah Isra'iila, o tedduo, o fewataa, o mimsittaa boo, ngam naa o neddo.”

³⁰Sawulu wi'i: “Mi wadi hakke. Ammaa teddinam jonta yeeso ndotti'en yimbe am e yeeso Isra'iila'en, yahdu bee am haa mi sujidana Allah Jawmiraawo maada.”

³¹Samuyila jabi, yahdi bee maako haa Gilgal. Nde Sawulu timmini sujidango Jawmiraawo,

³²Samuyila umri: “Ngaddaneedam Agag, laamiido Amaleki'en.” Agag wari haa maako o de'itdo ngam o numi: “Jonta kam joote maayde ittake.”

³³Ammaa Samuyila wi'i mo: “Kaafahi ma sooyi rewbe duudbe bikkoy muudum'en. Bana nii daada ma boo sooyan biyum jonta.” Nden o ta'i Agag gebe gebe yeeso Jawmiraawo haa Gilgal.

³⁴Baawo maajum Samuyila yehi haa Rama. Sawulu boo hooti saare mum haa Gibiya.

³⁵Samuyila joodi nder suno ngam bernde Jawmiraawo metti daliila Sawulu mo o laaminino dow Isra'iila. O meetaay yi'ugo Sawulu haa nyalaade maayde maako.

1 Samuyila 16

Allah subi Daawuda

¹Jawmiraawo wi'i Samuyila: “Ndey a accata sunoraago Sawulu? Mi wudini mo ngam taa o tokko laamanaago Isra'iila. Hebbin luwal ma bee nebbam cenirdam, yah haa Baytilaama haa goddo mo innde mum Yessa. Mi subani hoore am gooto nder bibbe maako haa o laato laamiido.”

²Samuyila wi'i: “Noy njahanmi ton? To Sawulu nani dum, o mbaratam.” Jawmiraawo wi'i: “Hoo'u wiige, yahru nge ton, wi' yimbe a wari ngam lii'anaago Jawmiraawo kirseteenga.

³Ewna Yessa haa juulde kirseteenga man, min boo mi wi'ete ko mbadata, moy nder bibbe maako a moytata ngam o laato laamiido.”

⁴Samuyila dɔwtani Jawmiraawo, yehi Baytilaama. Nde ndotti'en berniwol ngi'i mo, be kultori, be y'ami mo: "Jam waddu ma boo?"

⁵O jaabi: "Jam! Mi wari ngam lii'anaago Jawmiraawo kirseteenga. Cene ko'e mon, nden njahde bee am haa nyaamdu kirseteenga." O seni Yessa e bikkoy muudum boo, o ewni be ton.

⁶Nde be ngari, Samuyila yi'i Eliyabu bii Yessa, numi: "Kaŋko woni cubaado Jawmiraawo."

⁷Ammaa Jawmiraawo wi'i mo: "Taa hakkilan darnde maako juutnde, mi subaay mo. Min kam mi laarataa bana yimbe ndaardata. Neddo laaran ko gite mum ngi'ata, ammaa min mi laaran ko woni nder bernde goddo."

⁸Yessa ewni Abinadabu, yahri mo yeeso Samuyila. Ammaa Samuyila wi'i: "Jawmiraawo subaay mo."

⁹Yessa waddi Samma, ammaa Samuyila wi'i: "Kaŋko boo Jawmiraawo subaay mo."

¹⁰Bana nii Yessa waddi bibbe muudum njoweedido yeeso Samuyila. Ammaa Samuyila wi'i: "Jawmiraawo subaay koo gooto mabbe."

¹¹Nden o y'ami Yessa: "Kambe tan ngoni bibbe ma fuu na?" Yessa jaabi: "Aa'a, lutti gaajiijo am, o don dura dammooji." Samuyila wi'i: "Nel goddo wadda mo, ngam en puɗdataa nyaamugo hiddeko o wara."

¹²Yessa neli goddo, nden Daawuda wari. O suka ŋarniido, boddejo, gite maako don njayna. Jawmiraawo wi'i Samuyila: "Dum kaŋko, moytu mo."

¹³Samuyila hoo'i luwal bee nebbam cenirdam, moyti Daawuda yeeso deerɗiraabe muudum fuu. Diga saa'i maajum Ruuhu Jawmiraawo jippi dow Daawuda. Nden Samuyila ummi, yehi haa Rama.

Daawuda huuwani Sawulu

¹⁴Ruuhu Jawmiraawo acci Sawulu, Jawmiraawo neli mo ruuhuwol kallungol ngol hulna mo.

¹⁵Sukaabe Sawulu mbi'i mo: "Ndaa, ruuhuwol kallungol iwngol haa Jawmiraawo don hulne, barkaama.

¹⁶Naa ndikka min ɗabbitanne goddo anndudo fiyugo moolooru na? To ruuhuwol man wari dow maada, o yimane bee moolooru haa keba daama."

¹⁷Sawulu jaabi: "Ndaaraneedam goddo anndudo fiyugo moolooru boodfum, ngadde mo haa am."

¹⁸Gooto nder sukaabe maako wi'i: "Mi anndi goddo. Yessa mo Baytilaama woodi biɗɗo baawɗo moolooru. O konoowo cemmibidɗo boo, o ŋarniido, baawɗo wolwugo, Jawmiraawo don wondi bee maako."

¹⁹Sawulu neli nelaarabe haa Yessa, wi'i mo: "Neldam biddo ma Daawuda, duroowo dammooji."

²⁰Yessa hokki Daawuda jawgel mbeewa e wamnde rimdaande tamseeje e kanyakanyaawu inaboojam o yahra dum haa Sawulu.

²¹Bana nii Daawuda wari, yehi haa laamiido Sawulu. Sawulu yidi mo masin, wadi mo doondoowo balmi mum.

²²Sawulu neli goddo haa Yessa, wi'i mo: "Mi yidi Daawuda. Accu mo o joodo haa am, o huuwanammi."

²³Koo ndeye ruuhuwol iwngol haa Allah go wari dow Sawulu, Daawuda hoo'a moolooru, fiya ndu. Nden Sawulu foofta, heba daama, ruuhuwol boo acca mo.

1 Samuyila 17

Goliyat janci Isra'iila'en

¹Filisti'en moobti jama'aare konu muudum'en haa Soko nder lesdi Yahuuda. Be canngini haa Efes-Damiima, hakkunde Soko bee Azeka.

²Sawulu e Isra'iila'en boo moobi, be canngini nder waadiwol ledde mawde. Be mbaɗi caffuui ngam habugo bee Filisti'en.

³Filisti'en ndari dow hooseere to, Isra'iila'en boo dow hooseere do, waadiwol don hakkunde maɓbe.

⁴Soojeejo manaado wurti sanngere Filisti'en. Innede maako Goliyat, o iwdoo Gaat. Darnde maako baakin meetir tati.

⁵Hufneere maako e sulkewol maako fuu dum njamndi mbodeeri. Teddeenga sulke man, baakin kilo cappande joweego.

⁶O woodi jamde bodeeje haa korle maako. Dow balawal maako boo, o wakki jaaral njamndi mbodeeri.

⁷Kalasal labbo maako nanndi bee leggal cannyirgal. Ceebndi labbo maako dum njamndi baleeri, teddeenga maari baakin kilo joweedi. Goddo feere ardi mo, don roondi wawarde mawnde.

⁸Goliyat dari, telbani caffuui Isra'iila'en, wi'i: "Ngam dume mbaɗɗon caffuui konu? Min mi Filistii, onon boo on maccube Sawulu. Cube gooto nder moodon, o wara, o haba bee am.

⁹To o waawti yam, o mbari yam, min laatoto maccube mon. Ammaa to min mi jaalake mo, mi mbari mo, nden kam onon on laatoto maccube amin, on kuuwana min."

¹⁰Nden o fuddi jancugo caffuui konu Isra'iila'en, o wi'i: "On nani ko mbi'mi na? Ngadde goddo gooto haa min kaba."

11Nde Sawulu e Isra'iila'en nani bolle de'e, be ndiwtori, be kuli masin.

Daawuda nder saɗngeere Isra'iila'en

12-14Daawuda go, o gaajiiɗo Yessa mo asɗgol Efrata haa Baytilaama nder lesdi Yahuuda. Yessa, o ndottiiɗo saa'i man. O woodi biɓɓe njoweetato. Mawniraabe maɓɓe tato, Eliyabu e Abinadabu e Samma tokkino Sawulu haa konu.

15Saa'i feere feere Daawuda don ummo haa saare Sawulu, don hoota, ngam durugo dammooji baaba mum haa Baytilaama.

16Ammaa Filistiiɗo go don wara fajiri e kiikiide fuu, don tiitotira bee Isra'iila'en, nyalde cappande nayi.

17Nyannde feere Yessa wi'i Daawuda: "Yah haa deerdiraabe ma haa saɗngeere konu. Yahran be buhuuyel gabbe ca'aade e tamseeje sappo.

18Hoo'u boo leebi sappo ngam mawɗo honooɓe ujineere. Laar no deerdiraabe ma mba'i, yaam njamu maɓɓe. Jaɓ huunde koo ndeye haa maɓɓe, waddanam nde ngam seedaago fakat a yi'i be, a tawi be be yambe.

19Be don ngondi bee Sawulu e worbe Isra'iila fuu ngam habre nder waadiwol Ledde-mawɗe."

20Jaɗngo maajum Daawuda dawi cub, acci dammooji haa jaɗngo aynoowo. O hoo'i kuuje go, o yehi bana baaba maako umruno mo. Nde o yotti saɗngeere, Isra'iila'en don ngurto, don ndarna caffuuji, don mbaɗa gookaali konu.

21Caffuuji Isra'iila'en e di Filisti'en don tiitotiri.

22Daawuda acci kuuje mum haa jaɗngo aynoowo dongle, doggi haa deerdiraabe mum wonbe nokkuure habre, yaami be njamu maɓɓe.

23Saa'i o don wolida bee maɓɓe, Goliyat Filistiiɗo go wari fahin, dari yeeso caffuuji Filisti'en, lorniti ko o wolwuno go. Daawuda nani dum.

24Worbe Isra'iila, nde ngi'i Goliyat, be fuu be kultori masin, be ndoggi.

25Be mbi'mbi'tiri: "A yi'i mo na? Ndaa mo don wara! Kayya no o jancirta Isra'iila! Koo moy mbari Goliyat, laamiido riskinan mo, te'nan mo biyiiko debbo. Saare baaba maako boo rimɗan e jomorli fuu."

26Daawuda yaami worbe dariibe kommbi muudum: "Mbarjaari ndiye mbarando Filistiiɗo oo, ittando mbustu dow Isra'iila hebata? Moy saadooniijo oo haa o janca caffuuji konu Allah geeto?"

27Yimbe mbolwani mo haala mbarjaari go fahin.

28Eliyabu, mawniiko nani mo o don wolida bee yimbe. O tikki, o wi'i Daawuda: "Ko mbaɗata do? A acci dammooji men pamari nder ladde. Moy aynata di jonta? Mi anndi ma, a elewɗo, bonɗo. A wari laarugo habre non."

²⁹Daawuda jaabi: “Ko mbaɗmi kadi? Walaa koo dume, sey yaɗmugo yaɗmde.”

³⁰Nden o wayliti, o yaɗmi goɗɗo feere. Kaŋko o jaabi mo bana naane.

Daawuda habi bee Goliyat

³¹Worɓe wodɓe nani bolle Daawuda, anndini dɗum Sawulu. Kaŋko o neli dabbugo mo.

³²Daawuda wari, wi'i Sawulu: “Taa goɗɗo hula Filistiiɗo oo, barkaama. Min mi yahan haɓugo bee maako.”

³³Sawulu wi'i: “A fotaay ngam haɓre man, ngam a derkeejo tawon. Ammaa kaŋko o cemmbiɗɗo, annduɗo haɓre diga sukaaku maako.”

³⁴Daawuda wi'i: “Barkaama, saa'i mi dɗon dura dammooji baaba am, koo ndeye mbarooga malla boodu feere wari, naŋngi jawgel haa tokkere,

³⁵mi taasna dɗum, mi mbara dɗum, mi hisna jawgel man diga hunnduko mum. To nga ummani yam, mi naŋnga nga wakkude, mi mbara nga.

³⁶Mi waawti baroode e boodi goɗɗi fuu. Filistiiɗo saadooniijo oo laatoto bana maaje, ngam o janci caffuuji konu Allah geeto.

³⁷Jawmiraawo hisni yam jagge baroode e boodi goɗɗi, o hisnatam juɗngo Filistiiɗo oo boo.” Sawulu wi'i Daawuda: “Booɗɗum, yah, Jawmiraawo wonda bee ma.”

³⁸Nden o hoo'i sulkewol maako e hufneere njamndi, o borni dɗum Daawuda.

³⁹Daawuda wakki kaafahi Sawulu, nden o foondi yahugo ngam o woowaay kuuje de'e. O wi'i Sawulu: “Mi meedaay kuuje konu tawon, mi waawaay yahugo bee maaje.” O borti de,

⁴⁰o hoo'i sawru maako haa juɗngo, o suɓti kaa'e ɓorwude jowi nder maayel, o waati de nder booro maako. Nden o naŋngi piwlol maako, o yehi ngam fottugo bee Filistiiɗo go.

Daawuda jaali Goliyat

⁴¹Goliyat baɗiti Daawuda, jogiɗo wawarde maako ardi mo.

⁴²Nde o waawi yi'ugo Daawuda laaɓɗum, o yawi mo ngam Daawuda o suka mo he'aay yahugo konu tawon, o boɗeejo, o ɗarniɗo.

⁴³Goliyat telɓani mo: “Koni ngarɗa haa am bee sawru? Mi rawaandu na?” O naalori Daawuda bee labbi maako fuu.

⁴⁴Nden o janci mo: “War, haa mi nyaamna colli e kuuje ladde kusel ma.”

⁴⁵Daawuda jaabi mo: “An a wari dow am bee kaafahi e labbo e jaaral. Min kam mi wari bee innde Jawmiraawo honooɓe asama, Allah caffuuji Isra'iila. Kanjo njancuda.

⁴⁶Ngam maajum o nastinte hannde haa juɗngo am. Mi mbarete, mi ta'an hoore ma. Balli honooɓe Filisti'en, mi hokkan di colli e kuuje ladde. Nden kam duniyaaru fuu anndan Allah don haa Isra'iila.

⁴⁷Moobtiibe haa do fuu anndan Jawmiraawo walaa haaje kaafahi malla labbo ngam hisnugo yimbe mum. Habre nde'e dum habre Jawmiraawo, o hokkan min on haa juude amin.”

⁴⁸Nden Filistiiɗo baditi ngam fottugo bee Daawuda. Daawuda boo yaawdi, doggi ngam fottugo bee maako,

⁴⁹hoo'i hayre haa booro mum, wadi nde haa piwlol, fidi Goliyat haa tiinde. Hayre nasti tiinde maako, o do'i dow yeeso maako haa lesdi.

⁵⁰Bana nii Daawuda jaalori Filistiiɗo bee piwlol e hayre, mbari mo. O walaa kaafahi.

⁵¹Nden Daawuda yaawdi, dari dow maako, losi kaafahi maako, ta'i hoore maako. Nde Filisti'en ngi'i cemmibidɗo muudum'en maayi, be ndoggi.

⁵²Yimbe Isra'iila e Yahuuda ummi, mbaɗi gookaali habre, taasni be haa njotti haa waadiwol, koo haa dammude Ekuruun boo. Filisti'en mbaraabe don mbaali haa laawol jahranngol haa Saarayim haa Gaat e Ekuruun.

⁵³Nde Isra'iila'en timmini taasnugo Filisti'en, be lori, be nyaami saɗngeere mabbe.

⁵⁴Daawuda hoo'i hoore Goliyat, baawodon o yahri nde haa Urusaliima. Ammaa o resi balmi Filistiiɗo nder laymaaru maako.

⁵⁵Nde Sawulu yi'i Daawuda donno yaha ngam fottugo bee Filistiiɗo go, o yami Abineer, mawɗo honooɓe maako: “Suka oo o bii moy?” Abineer jaabi: “Fakat bana a geeto, barkaama, mi anndaa.”

⁵⁶Laamiido wi'i mo: “Heɓtu dum.”

⁵⁷Nde Daawuda mbari Filistiiɗo, lorti nder saɗngeere, Abineer yahri mo yeeso Sawulu, hoore Goliyat don haa juɗngo Daawuda.

⁵⁸Sawulu yami mo: “An suka, moy woni baaba ma?” Daawuda jaabi: “Mi bii Yessa, maccudo ma haa Baytilaama.”

1 Samuyila 18

Daawuda e Yonatan coobiri

¹Nde bolidal Sawulu bee Daawuda timmi, bernde Yonatan bii Sawulu fudɗi yidugo Daawuda masin. O yidɗi mo bana yonki maako.

²Nyalaade maajum Sawulu accaay Daawuda hoota saare baaba mum, ammaa o jogiti mo.

³Yonatan e Daawuda kabbi alkawal soobiraaku, ngam Yonatan yidɗi mo bana o yidiri yonki maako.

⁴Yonatan borti ngapaleewol mum, hokki ngol Daawuda. O hokki mo limce maako e kaafahi maako e lagaawal maako e taadorgol maako fuu.

⁵Koo toy Sawulu neli Daawuda fuu, o yehi, o hebi jaalorgal. Ngam maajum Sawulu darni mo dow jama'aare konu muudum. Saraaki'en Sawulu e yimbe fuu ngerdi mo.

Sawulu haaji Daawuda

⁶Baawo Daawuda jaali Filistii go, nde jama'aare konu donno hoota, rewbe ngurti berniiji e gure Isra'iila fuu ngam fottugo bee laamiido Sawulu. Be don piya moolooji e bawdi, be don ngama, be don ngimnda mo.

⁷Nder gimol mabbe be don mbi'a: "Sawulu mbari ujineere, ammaa Daawuda ujine sappo."

⁸Sawulu seyoraaki gimol man, o tikki masin. O numi: "Sey ujineere tan be ndokki yam, ammaa kanjo be ndokki mo ujine sappo. Walaa ko luttani mo hebugo, sey laamu."

⁹Nyalaade maajum Sawulu fudɗi laarugo Daawuda bee gite kallude e kaajal.

¹⁰Janngo maajum ruuhuwol kallungol iwngol haa Allah jippi dow Sawulu, o wolwi nder saare maako bana ginnaado. Daawuda fudɗi fiyugo moolooru bana nyalde godde. Sawulu donno jogi labbo mum.

¹¹Nden o bangti labbo ngo, o wi'i: "Sey mi tigga Daawuda haa mahol", sakkini ngo boo. Ammaa Daawuda ruudi ngo nde diɗi.

¹²Sawulu fudɗi hulugo Daawuda, ngam Jawmiraawo don wondi bee maako, acci Sawulu.

¹³Ngam maajum Sawulu daayni Daawuda, wadi mo hooreejo dow honoobe ujineere. Daawuda ardi yimbe mum nder habre,

¹⁴hebi jaalorgal nder kuude mum fuu, ngam Jawmiraawo don wondi bee maako.

¹⁵Nde Sawulu yi'i dum, o tokki hulugo Daawuda.

¹⁶Ammaa koo moy nder Isra'iila e nder Yahuuda yidɗi Daawuda ngam o ardiido booddo.

Daawuda bangi bii Sawulu debbo

¹⁷Sawulu wi'i Daawuda: "Mi hokkete Meerab, biyam debbo mawniraaajo, a banga mo. Ammaa sey a huuwanammi, a haɓa bee konne'en Jawmiraawo." Sawulu numi: "Walaa haaje juŋgo am meema mo, ndikka Filisti'en mbara mo."

¹⁸Daawuda jaabi mo: "Min kam mi moy? Beye ngoni banndiraabe am e asɗgol amin nder Isra'iila? Mi fotaay mi laato esiraawo laamiido."

¹⁹Nde nyalaade bangal waɗi, Daawuda bangaay Meerab ngam Sawulu te'ni mo haa Adiriyel, godɗo iwo Mehol.

²⁰Ammā Mikal bii Sawulu debbo minyiraaajo, yiɗi Daawuda. Nde Sawulu nani haala maajum, o seyi.

²¹O numi: "Mi accan Daawuda banga mo, haa o laatano mo tuuforgol, Filisti'en boo mbara mo." Ngam maajum o wi'i Daawuda diɗawre: "Hannde a laatoto esam."

²²Sawulu umri saraaki'en mum: "Mbolwane Daawuda bee sirri, mbi'e mo: A anndi laamiido don yerdi ma, yimɓe maako fuu boo ngiɗi ma, esir bee maako kadi."

²³Saraaki'en mbolwani Daawuda bana nii. Daawuda jaabi ɓe: "On tammi esirgo bee laamiido dum koyɗum na? Naa mi leesɗo, talakaajo na?"

²⁴Kamɓe ɓe anndini dum Sawulu.

²⁵O umri ɓe mbi'a Daawuda: "Laamiido ɗaɓɓataa sadaaki haa maɗa, sey lare saadooniiku Filisti'en teemerre, ngam waataago konne'en muudum." Ammaa o nufi halkugo Daawuda bee juude Filisti'en.

²⁶Saraaki'en ngecci Daawuda haala man fuu. Dum fottani mo o laato esiraawo laamiido. Diga nyalaade bangal siwaa,

²⁷Daawuda yehi bee worɓe mum, ɓe mbari Filisti'en teemedɗe diɗo. O yahrani laamiido lare saadooniiku maɓɓe, o limani mo de gootal gootal. Nden Sawulu hokki mo biɗɗo mum Mikal, o laato debbo maako.

²⁸Sawulu faami bee laaɓɗum Jawmiraawo don wondi bee Daawuda. O faami boo biyiiko debbo yiɗi Daawuda.

²⁹Ngam maajum o tokki hulugo mo, o laati ganyo maako haa foroy.

³⁰Ardiibe Filisti'en tokki haɓugo bee Isra'iila'en. Nde haɓre waɗi fuu, Daawuda ɓura saraaki'en woɗɓe jaalaago. Ngam daliila man innde maako laati teddunde.

1 Samuyila 19

Sawulu taasni Daawuda

¹Sawulu wi'i biɗɗo muudum Yonatan e saraaki'en muudum o tammi mbarugo Daawuda. Ammaa Yonatan soobiri bee Daawuda masin.

- ²Ngam maajum o reentini Daawuda, o wi'i: "Baaba am don dabba mbarugo ma. Hakkil jaŋngo fajiri, suuda, nyukka.
- ³Min kam mi wurtoto, min bee baaba am, mi daro kommbi maako haa ngesa haa ngonda. Nden mi wolwana mo haala maada, haa mi hebta no ka wa'i. Baawodon mi anndinte."
- ⁴Yonatan mani Daawuda haa noppi baaba mum. O wi'i mo: "Barkaama, taa wadan suka ma Daawuda aybe, ngam o wadanaay ma aybe, ammaa o wadi ko nafete masin,
- ⁵ngam o suklanaaki yonki maako nde o hafi bee Goliyat, o mbari mo. Bee maako Jawmiraawo hisniri Isra'iila fuu. An boo a yi'i dum, a seyori dum. Ngam dume a yidi wadugo aybe bee mbarugo goddo mo wadaay aybe? A walaa daliila sam."
- ⁶Sawulu nanani Yonatan, o huni hunayeere, o wi'i: "Fakat mi don hunoro Jawmiraawo geeto, Daawuda, o mbarataake."
- ⁷Yonatan ewni Daawuda, yecci mo haala man fuu. Nden o yahri mo haa Sawulu, Daawuda boo joodi haa saare Sawulu bana naane.
- ⁸Habre bee Filisti'en fudditi. Daawuda yehi, hafi bee mabbe, jaali be jaalorgal mangal haa be ndoggi.
- ⁹Nyannde feere, nde Daawuda don fiya moolooru yeeso Sawulu, ruuhuwol kallungol iwngol haa Jawmiraawo wari dow laamiido fahin. O don joodi haa suudu maako, labbo don haa juŋngo maako.
- ¹⁰O dabbi tiggugo Daawuda bee labbo haa mahol, ammaa Daawuda ruudi ngo, ngo tiggi haa mahol. Bee jemma Daawuda doggi, dadi.
- ¹¹Sawulu neli nelaabe haa saare Daawuda, haa be ayna mo, be mbara mo jaŋngo maajum fajiri. Ammaa Mikal, debbo Daawuda wi'i gorum: "To a hisnaay yonki ma jemmaare nde'e, be mbarete jaŋngo."
- ¹²O jippini mo gal wurdere mahol, o wurti, o doggi, o dadi.
- ¹³Nden Mikal hoo'i lawru saare, wallini ndu dow be'itte. Haa hoore maaru o wadi tayre lara mbeewa bee gaasaaji. O suddi lawru bee limce.
- ¹⁴Nde Sawulu neli nelaabe ngam naŋngugo Daawuda, Mikal wi'i be: "O nyawdo."
- ¹⁵Sawulu neli be fahin, umri be be nasta suudu, be ndaara Daawuda. O wi'i: "Ngadde mo bee be'itte maako fuu ngam haa mi mbara mo."
- ¹⁶Nelaabe nasti suudu, tawaay Daawuda, sey lawru tan don dow be'itte, bee gaasaaji mbeewa haa hoore maaru.
- ¹⁷Sawulu yami Mikal: "Koni madaa mi rikici bee wallugo konneejo am haa o dadi?" Mikal jaabi mo: "O wi'i o mbaratam to mi yoofaay mo."

¹⁸Ammaa Daawuda dadi, yehi Rama, haa Samuyila. O yecci mo ko Sawulu wadi mo fuu. Nden o yahdi bee Samuyila haa Nayot.

¹⁹Nde Sawulu nani Daawuda don ton,

²⁰o neli nelaabe ngam haa be nannga mo. Wakkati be njotti ton, jama'aare annabi'en don wada annabaaku. Samuyila, ardiido mabbe boo don dari kommbi mabbe. Nde yimbe Sawulu ngi'i dum, Ruuhu Allah wari dow mabbe, be pudfi wadugo annabaaku.

²¹Godfo wi'i dum Sawulu. O neli nelaabe wodbe. Kambe boo be pudfi wadugo annabaaku. Fahin Sawulu neli nelaabe, ammaa kambe boo be mbadi annabaaku.

²²Nden Sawulu bee hoore mum yehi Rama. Nde o yotti waawru mawndu haa Seku, o yami haa o tawata Samuyila e Daawuda. Be njaabi mo: "Be don haa Nayot haa Rama."

²³Saa'i o don yaha ton, Ruuhu Allah wari dow maako kanke boo, o don tokko laawol maako, o don wada annabaaku haa o yotti Nayot haa Rama.

²⁴O forti limce maako, o wadi annabaaku yeeso Samuyila haa o somi, o do'i. Luttudum nyalawmaare maajum e jemmaare maajum fuu o don waali haa lesdi o tembo. Bana nii geccawol fudfiri: Sawulu boo don caka annabi'en na ?

1 Samuyila 20

Soobaaku Daawuda bee Yonatan

¹Daawuda ummi Nayot haa Rama, o doggi, o wari haa Yonatan, o yami mo: "Aybewol ngole mi wadani baaba ma? Ngam dume o don dabba mbarugo yam?"

²Yonatan wi'i: "Aa'a, o mbarataa ma, wadataako! Baaba am wadataa koo dume, koo mawdum koo peetum, sonaa o aarta, o yeccammi dum. Kadi o suudatam huunde nde mbi'da na? Irin maajum laatataako!"

³Ammaa Daawuda huni, wi'i: "Baaba ma anndi boodfum a yerdi yam. Ngam maajum o anndinaay ma ko o tammi wadugo, ngam taa bernde ma naawa. Fakat bana Jawmiraawo o geeto, an boo a geeto, hakkunde am bee waade kam, falannde woore tan."

⁴Yonatan wi'i: "Mi wadante ko ngidda fuu."

⁵Daawuda wi'i: "Boodfum, janngo dum fuddoode lewru hesru, mi nyaamdan bee laamiido. To a yerdake, mi yahataa, ammaa mi nyukkoto haa ladde haa fabbijanngo kiikiide.

⁶To baaba ma hehti mi waraay, wi' mo: Daawuda tori yam dunayeere yaawdaago haa Baytilaama, berniwol maako, ngam lenyol maako fuu don wada kirseteenga hitaande nde'e.

- ⁷To baaba ma wi'i: Booddum, nden kam walaa ko saklatammi. Ammaa to tikkere maako saati jamum, a anndan o wadi anniya mbarugo yam.
- ⁸Useni, tabitin amaana meeden. Siftor alkawal soobaaku ngal kabbudu bee am yeeso Jawmiraawo. Ammaa to mi wadi aybe, sey mbaraami an! Ammaa taa hokkam haa juŋgo baaba ma."
- ⁹Yonatan jaabi mo: "Aa'a, kayya! Dum wadataako! To mi anndi fakat baaba am don nufo haala saru dow maada, nden mi anndinte dum."
- ¹⁰Daawuda yami mo: "Noy mi anndirta to baaba ma jaabake ma bee tikkere?"
- ¹¹Yonatan wi'i Daawuda: "War, ndillen haa yaasi." Nde be don ngurto,
- ¹²Yonatan wi'i: "Mi hunorake bee Jawmiraawo, Allah Isra'iila: Fabbijanngo bana wakkati jonta mi yaman baaba am. To o numi hayru ma, mi neldete habaru.
- ¹³Non boo to o numi saru ma, mi anndinte. To mi wadaay, Jawmiraawo hiito yam bee caatal! Fakat mi wallete haa a hisna yonki ma. To doole a dogga, nden kam Jawmiraawo wondu bee maada bana o wonduno bee baaba am.
- ¹⁴To mi lutti bee yonki wakkati maajum, wadanam mboodeenga bana Jawmiraawo wadani ma, taa mbaram.
- ¹⁵Taa ittan danygol am amaana haa foroy, koo to Jawmiraawo itti konne'en ma fuu dow lesdi."
- ¹⁶Yonatan habbi alkawal bee saare Daawuda, o wi'i: "Jawmiraawo hiito konne'en Daawuda."
- ¹⁷Nden Yonatan besdi wi'ugo: "Hunoranam bee yiide nde marda ngam am. Ngam min mi yidi ma bana ngidmi hoore am."
- ¹⁸Baawo maajum Yonatan wi'i Daawuda: "Janngo dum fuddoode lewru hesru. Be dabbititte ngam joonde ma haa faada nyaamdu ferwan.
- ¹⁹Fabbijanngo yah haa nokkuure nde nyukkuda nyannde go, nyukka banngge hayre wi'eteende Ejel.
- ²⁰Min kam mi fidan kuri tati gal wakeere hayre man bana to huunde fideego don ton.
- ²¹Nden mi nela derkeejo haa o subta kuri man. To mi wi'i mo: Kuri njani gaa'e maada, subtu! – nden kam wurta, haala ma jam, fakat bana Jawmiraawo o geeto, walaa saru.
- ²²Ammaa to mi wi'i mo: Kuri njani gada maada – nden kam dillu, ngam Jawmiraawo neli ma daayiidum.
- ²³Ammaa siftor wolde alkawal hakkunde am bee maada. Jawmiraawo tabitinan ngal haa foroy."

- ²⁴Daawuda nyukki bana o wi'no. Nde fudfoode lewru hesru yotti, laamiido Sawulu wari haa pallel nyaamdu.
- ²⁵O joodi dow joonde maako haa mahol bana o woowi. Yonatan joodi, tiitotiri bee maako, Abineer mawdo ardiibe sooje'en boo haa wakeere Sawulu. Ammaa joonde Daawuda ferwi.
- ²⁶Nyannde maajum Sawulu wi'aay koo dume, ngam o numi: "Teema woodi ko hebi mo haa o senaaki ngam nyaamdu."
- ²⁷Ammaa koo nyalaade juulde didawre boo, joonde Daawuda ferwi. Ngam maajum Sawulu yami Yonatan: "Koni bii Yessa waraay nyaamugo keenya e hannde?"
- ²⁸Yonatan jaabi: "Daawuda tori yam dunaye yahugo haa Baytilaama.
- ²⁹O wi'i yam: Useni accam mi yaha, ngam banndiraabe am mbaɗan kirseteenga nder berniwol. Mawnam umri yam mi wara. To a yerdake yam, accu mi yaha, mi laara deerdiraabe am. Ngam maajum o waraay haa nyaamdu maada."
- ³⁰Sawulu tikkani Yonatan masin, o telbani mo: "An njaaluugo! Mi anndi boodum a soobiri bee bii Yessa oo, dum mbustu dow maada e dow daada ma fuu.
- ³¹Yaake Daawuda o geeto, yonki maada hisaay, laamu ma boo tabitaay. Jonta nel nanngugo mo, o he'i mbareego."
- ³²Yonatan yami baaba mum: "Ngam dume a yidi mbarugo mo? Dume o wadi?"
- ³³Ammaa Sawulu sakkini labbo mum haa yuwa Yonatan. Bana nii Yonatan anndiri anniya mbarugo Daawuda tabiti haa bernde Sawulu.
- ³⁴Yonatan tikki masin, o ummi haa taabal, o waawaay nyaamugo koo dume nyannde maajum. Bernde maako naawi ngam baaba maako hudi Daawuda.
- ³⁵Janngo maajum fajiri Yonatan wurti, yehi haa nokkuure nde o narrino bee Daawuda go, derkeejo don wondi bee maako.
- ³⁶O wi'i derkeejo: "Yaawda, subtu kuri di pidanmi." Nde o doggi, Yonatan fidi kurol haa gada maako.
- ³⁷Derkeejo yotti pallel kurol man, ammaa Yonatan hooli: "Kurol don gada maada.
- ³⁸Yaawda, taa dara!" Derkeejo hooci kurol ngol, waddi ngol haa Yonatan.
- ³⁹O anndaa ko saawi nder haala maajum, sey Yonatan e Daawuda anndi dum.
- ⁴⁰Yonatan hokki derkeejo lagaawal e kuri haa o hoora dum nder berniwol.
- ⁴¹Nde o dilli, Daawuda wurti nyukkorde mum haa wakeere hayre fombinaare. O tuggi koppi, nden o sujidi nde tati. Be koofnindiri, kanke e Yonatan, be mboyi be dido fuu, ammaa boji Daawuda buri semmbe.

⁴²Nden Yonatan wi'i mo: "Yah jam! Taa yejjitit ko en kunotiri bee innde Jawmiraawo. Alkawal man tabiti hakkunde meeden, hakkunde fiɓɓe men boo. Jawmiraawo tabitin dum!"

1 Samuyila 21

¹Daawuda ummi, dilli, Yonatan boo hooti berniwol mum.

Daawuda doggi Sawulu

²Daawuda yehi haa Ahimelek, limanjo haa Noba. Ahimelek wari haa Daawuda, o diwni, o y'ami: "Ngam dume ngarda an feere ma? Toy yimbe ma?"

³Daawuda jaabi: "Laamiido neli yam bee umroore sirri. O wi'i yam taa godɗo annda ngam dume o neli yam malla ko o umri yam. Sukaabe am boo, mi hawran bee mabbe haa nokkuure kaja.

⁴Dume a woodi bana nyaamdu? Hokkam tamseeje jowi koo boo ko a mari bana nyaamdu fuu."

⁵Limanjo jaabi mo: "Mi walaa tamseeje meere, sey cenaade. Mi hokkataa ma de, sonaa to sukaabe ma kawtaay bee rewbe."

⁶Daawuda wi'i: "Taa sakla! Bana naane min meemaay rewbe. Wakkati min ummi, worbe am be senaabe, koo dum laataaki jahaangal cenaangal. Sakkomaa hannde be senaabe."

⁷Nde limanjo nani dum, o hokki Daawuda tamseeje de o ittuno haa taabal nder suudu Jawmiraawo ngam haa o jo'ina kese.

⁸Nyannde man Do'ek Edoomiijo, mawɗo waynaabe Sawulu don ton haa yeeso Jawmiraawo.

⁹Daawuda y'ami Ahimelek: "A walaa labbo malla kaafahi ngam am na? Mi hebaay hoo'ugo balmi am, ngam umroore laamiido yaawɗini yam masin."

¹⁰Limanjo jaabi: "Mi woodi kaafahi Goliyat Filistiijo mo mbarda nder waadiwol bi'eteengol Ledde-mawde. Ki saawaama nder limce, ndaa ki baawo limce limanku. To a yidi kam, hoo'u ki. Balmol feere walaa do." Daawuda wi'i: "Buranki ki'i walaa, hokkam ki."

¹¹Nyannde maajum Daawuda ummi Noba, tokki doggugo Sawulu. O wari haa Akis, laamiido Gaat.

¹²Saraaki'en annditi mo, mbi'i Akis: "Na kanjo woni Daawuda, laamiido mabbe! Ngam maako be ngami, be ngimi: Sawulu mbari ujineere, ammaa Daawuda ujine sappo."

¹³Daawuda samɗini bolle de'e, o huli laamiido Akis masin.

¹⁴O wafi hoore maako bana o ginnaado caka mabbe, o don ngaasa pareeje dammugal, o don ilna tuude maako dow wakkude maako.

¹⁵Akis wi'i jaggiibe mum: "Ndaa, on don ngi'a o ginnaado. Koni ngaddudon mo haa am?"

¹⁶Kadi yinnaabe haa do ke'aay na? On ngidi o daamammi bee ginnawol maako na? Mi yidaa mo haa saare am."

1 Samuyila 22

¹Daawuda doggi ton, wari haa lowol Adullam. Nde deerdiraabe maako e luttube saare baaba maako nani dum, be ngari haa maako.

²Non boo yimbe wodbe, billiibe e tokkaabe nyamaale e haada-berde'en, be fuu be moobi haa Daawuda, be don baakin teemedde nayo. Daawuda laati ardiido mabbe.

³Daawuda ummi ton, yehi Misper nder lesdi Mo'ab. O tori laamiido Mo'abi'en: "Accu baaba am e daada am ngara haa do, be ngonda bee moodon, haa to mi anndi ko Allah nufani yam."

⁴Bana nii o acciri saaro'en maako haa laamiido Mo'abi'en. Be njoodi ton saa'i Daawuda don nyukki nder gasol.

⁵Ammaa annabi Gada wi'i Daawuda: "Taa jooda haa do nder gasol, hootu lesdi Yahuuda." Ngam maajum Daawuda ummi, yehi laynde Heeret.

Sawulu mbardi liman'en haa Noba

⁶Nyannde feere Sawulu nani habaru yimbe wodbe ngi'i Daawuda e yimbe muudum. Saa'i maajum Sawulu don joodi les aslahi gonki haa towndiire haa Gibiya, labbo maako don haa junngo maako. Saraaki'en maako fuu don ndari, taari mo.

⁷O wi'i be: "Naneedam, onon yimbe Benjamin! Kadi on tammi bii Yessa hokkan on gese alkamaari e gese inabooje na? Malla o wadan on mawbe fuu dow honoobe ujineere malla dow honoobe teemerre?"

⁸Ngam maajum on tuurtani yam. Walaa koo gooto nder moodon anndini yam alkawal biyam bee bii Yessa oo. Walaa koo gooto moodon suklani yam, walaa mo faamtini yam haala biyam mo ummini maccudo am ngam waaltanaago yam bana hannde."

⁹Do'ek Edoomiijo don dari ton caka yimbe Sawulu. O wi'i: "Ndaa, mi yi'i bii Yessa nde o wari haa Noba, haa Ahimelek bii Ahitooba.

¹⁰Limanjo y'ami muuyo Jawmiraawo ngam maako, hokki mo njoobaari, hokki mo kaafahi Goliyat Filistiijo boo."

¹¹Laamiido Sawulu neli dabbu Ahimelek bii Ahitooba, kanke e saare baaba maako fuu, waato liman'en wonbe haa Noba fuu. Be fuu be ngari haa laamiido.

¹²Sawulu wi'i: "Nan, bii Ahitooba!" Ahimelek jaabi: "Na'am, barkaama."

¹³Sawulu wi'i mo: "Koni on tuurtani yam, an e bii Yessa? Koni ndokkuda mo tamseeje e kaafahi, yamda muuyo Allah ngam maako boo? Jonta o ummani yam ngam waaltanaago yam."

¹⁴Ahimelek jaabi laamiido: "Asee, naa Daawuda woni koolaado ma burdo yimbe ma fuu na? O esiraawo ma boo, o ardiido doogari'en ma subaabe, koo moy haa saare ma don teddina mo.

¹⁵Nonnon, naa hannde tan boo mi yami Allah ngam maako. Aa'a, barkaama, taa aybinam dow koo dume, taa aybin banndiraabe am boo. Mi anndaano koo dume nder haala maajum fuu."

¹⁶Ammaa laamiido wi'i: "Fakat, an Ahimelek, a maayan bee yimbe saare ma fuu."

¹⁷O umri aynoobe dariibe ton: "Taare liman'en Jawmiraawo, mbare be. Be mballi Daawuda, be anndi o doggi yam, ammaa be ngeccaay yam." Ammaa worbe be'e cali fortugo juude muudum'en ngam mbarugo liman'en Jawmiraawo.

¹⁸Ngam maajum Sawulu wi'i Do'ek Edoomiijo: "An, war mbaru be!" Do'ek mbari be, liman'en cappande njowetato e njowo, borniibe toggooje limanku.

¹⁹Nden Sawulu umri mbarugo joodiibe haa Noba, berniwol liman'en fuu, bee mbeldi kaafahi: Worbe e rewbe, derke'en e musinankoy, non boo na'i e bamde e dammooji fuu.

²⁰Ammaa gooto nder bibbe Ahimelek dadi. Innde maako Abiyatar. O doggi, o wari haa Daawuda,

²¹o yecci mo no Sawulu mbardi liman'en Jawmiraawo.

²²Daawuda wi'i Abiyatar: "Nde ngi'mi Do'ek Edoomiijo haa Noba naane, mi anndi o yeccan dum Sawulu. Maayde banndiraabe ma fuu dum aybe am.

²³Joododa bee am, taa hul! Sawulu don dabbu mbarugo en en dido fuu, ammaa haa am a hebi jam."

1 Samuyila 23

Daawuda haa Ke'ila

¹Daawuda nani habaru Filisti'en don ukkano Ke'ila, be don njabta gawri haa laarde.

²Daawuda yami Jawmiraawo: "Mi yaha habugo bee Filisti'en na?" Jawmiraawo jaabi mo: "Yah, ukkana Filisti'en, hisnu Ke'ila."

³Ammaa yimbe maako mbi'i mo: "Koo haa dō nder lesdi Yahuuda boo en dōn bee kulol, sakkomaa to en ndilli habugo bee caffuuji Filisti'en."

⁴Daawuda y'ami Jawmiraawo fahin. Jawmiraawo jaabi mo: "Umma, yah haa Ke'ila. Mi hokkete Filisti'en haa juŋngo ma."

⁵Daawuda yehi Ke'ila, kaŋko e yimbe muudum. Be ukkani Filisti'en, be mbari duudbe nder maɓbe, be koo'i dabbaaji maɓbe. Bana nii Daawuda hisniri joodiibe berniwol Ke'ila.

⁶Haa ton Abiyatar bii Ahimelek warino haa Daawuda, wakkati o doggi Sawulu. Limce limanku dōn haa juŋngo maako.

⁷Nde Sawulu nani Daawuda wari haa Ke'ila, o wi'i: "Yowwa, jonta Allah hokki mo haa juŋngo am. Daawuda do'ake nder tuuforgol, ngam o maɓbi hoore maako nder berniwol bee dammude e jamde paldude."

⁸Sawulu ewni honoobe Isra'iila'en fuu, ngam haa be njahda bee muudum haa Ke'ila, be taaro berniwol ngam honugo Daawuda e worbe mum.

⁹Daawuda faami Sawulu dōn wada dabare honugo mo. Ngam maajum o umri Abiyatar, limanjo: "Waddu limce limanku."

¹⁰Nden o wi'i: "Yaa Jawmiraawo, Allah Isra'iila, mi anndi Sawulu wadi anniya wargo haa Ke'ila, haa o halka berniwol ngam daliila am.

¹¹Yimbe Ke'ila ndokkatam haa juŋngo maako na? Sawulu waran na? Mi dōn toro ma, yaa Jawmiraawo, Allah Isra'iila, anndinam dūm." Jawmiraawo jaabi mo: "O waran."

¹²Daawuda y'ami: "Yimbe Ke'ila ndokkatam, min e yimbe am, haa juŋngo maako na?" Jawmiraawo jaabi: "Be ndokkan."

¹³Ngam maajum Daawuda ummi, kaŋko e yimbe muudum, baakin worbe teemedde njoweego. Be ngurti Ke'ila, be njehi haa be mbaawi yahugo fuu. Nde Sawulu nani Daawuda wurti Ke'ila, dadi, o acci taasnugo mo.

Daawuda nder lesdi kooseeje

¹⁴Daawuda fabbi nder gasi dow kooseeje nder ladde Zif haa Horeesa. Sawulu dabbi mo wakkati man fuu, ammaa Allah hokkaay Daawuda haa juŋngo Sawulu.

¹⁵Daawuda anndi laabɗum Sawulu yidi mbarugo mo. Saa'i maajum Daawuda dōn joodi haa Horeesa nder ladde Zif.

¹⁶Yonatan bii Sawulu yehi, tawi mo ton. O semmbidini hoolaare Daawuda bee Allah,

¹⁷o wi'i mo: "Taa hul! Juŋngo baaba am hebataa naawnugo ma. An a laatoto laamiido Isra'iila, min boo mi didaɓo maada. Kanjum, baaba am anndi dūm boodɗum."

¹⁸Be dīdo fuu be kabbi alkawal soobaaku yeeso Jawmiraawo. Nden Yonatan hooti saare mum, ammaa Daawuda tokki joodaago haa Horeesa.

¹⁹Yimbe Zif ngari haa Sawulu haa Gibiya. Be mbi'i mo: "Daawuda don nyukki haa lesdi amin, nder gasi haa Horeesa dow hooseere Hakila, haa fombina harde Yahuuda.

²⁰War, wad ko ngidfa barkaama. Minin kam min nastinan mo nder juude ma."

²¹Sawulu wi'i be: "Jawmiraawo barkidin on, ngam on endi yam.

²²Njehe, tefe fahin, ndaare nokkuure haa o woni, kefte giido mo ton. Mi meedi nanugo o yoydo masin.

²³Mbidite nokkuuje fuu haa o waawi nyukkaago. To on anndi koo dume fuu bee laabfum, lorte haa am. Nden mi yahda bee moodon. To o wurtaaki lesdi tawon, mi hebtan mo, koo to doole mi tefa mo nder le'i Yahuuda fuu."

²⁴Kambe be aarti Sawulu hootugo haa Zif. Ammaa Daawuda e worbe mum njahno ladde hamaadaare Ma'on, be nasti haa luggol haa fombina harde Yahuuda.

²⁵Sawulu e worbe mum njehi ngam haa be dabbitsa mo ton. Nde Daawuda nani dum, o wa'i tapaare feere nder ladde hamaadaare Ma'on. Sawulu nani dum, o taasni mo.

²⁶Sawulu e worbe mum njehi haa wuttudu hooseere ndu'u, Daawuda e worbe mum boo haa wuttudu maare nduya. Daawuda habdi doggugo taasnoobe dum, ammaa Sawulu e worbe mum badi taaraago mo e yimbe maako ngam nanngugo be.

²⁷Don nii nelaado wari haa Sawulu, wi'i mo: "War law, wallu min, Filisti'en kippake lesdi meeden."

²⁸Sawulu acci taasnugo Daawuda, o yehi haboygo bee Filisti'en. Ngam maajum nokkuure man wi'aama Tapaare-cennduki.

1 Samuyila 24

Daawuda semtini Sawulu

¹Daawuda wa'i, nyukki haa En-Gedi nder gasi.

²Nde Sawulu warti diga habre bee Filisti'en, o nani Daawuda don nder ladde haa En-Gedi.

³Sawulu hoo'i honooɓe ujine tato (3.000), subaabe nder Isra'iila fuu, nden o yehi haa o dabbitsa Daawuda e worbe mum haa Tapaare-Be'i kooseeje.

⁴O wari haa baalde dammooji kommbi laawol. Lowol don ton. O nasti ngol ngam wadugo haaje maako. Daawuda e worbe mum donno njoodi ton.

- ⁵Worbe Daawuda mbi'i: "Hannde woni nyalaade nde Jawmiraawo wi'i ma: Ndaa, mi hokkete konneejo ma haa juŋgo ma. Wad mo ko fottani ma." Daawuda baditi Sawulu bee sirri, ta'i gawargal limce maako sedfa.
- ⁶Ammaa baawodon bernde maako de'itaay ngam ko o wadino.
- ⁷O wi'i worbe maako: "Jawmiraawo hadam dum, taa mi meema jaagordo am. Ngam kanke woni laamiido mo Jawmiraawo subi."
- ⁸Bee bolle de'e o hadiri yimbe maako ngam taa be ukkano Sawulu. Nde Sawulu wurti lowol man,
- ⁹Daawuda boo wurti, ewni Sawulu. O wi'i: "Laamiido am, barkaama." Sawulu yeesiti. Daawuda tuggi koppi, turi yeeso maako,
- ¹⁰wi'i: "Ngam dume a nananta yimbe wi'anbe ma mi yidi halkugo ma?"
- ¹¹Hanndeere nde'e ngi'da bee gite ma no Jawmiraawo hokki ma nder juŋgo am, haa ton nder lowol. Yimbe am mbi'i yam mi mbare, ammaa mi acci ma. Mi sali naawnugo jaagordo am, ngam an woni laamiido mo Jawmiraawo subi.
- ¹²Baaba am, laar gawargal limce ma haa juŋgo am. Koydum mi mbaranno ma, ammaa mi ta'i gawargal limce ma tan. Faamu mi tuurtanaay ma, mi dababataa wadugo ma halleende. Mi wadaay ma aybe, ammaa an a don looho yam haa mbara mi.
- ¹³Jawmiraawo hiito hakkunde am bee maada. Kanke o waato halleende nde mbaada mi, ammaa min mi bangtataa juŋgo am dow maada.
- ¹⁴A anndi geccawol kaakiraabe men: Halleende kam, haa hallube iwata. Kadi min mi meemataa ma.
- ¹⁵Anndu ko mbaadata. Moy a taasnata? Laamiido Isra'iila don taasna rawaandu waatndu, asee, pilpilyel o taasnata!
- ¹⁶Mi accan kiita haa juŋgo Jawmiraawo, haa o hiito hakkunde am bee maada. Kanke o goonɗinammi, o hisnammi juŋgo ma."
- ¹⁷Nde Daawuda timmini wolwugo, Sawulu yami mo: "Fakat dum an na, Daawuda, biɗngel am?" Sawulu bangti sawtu, fudɗi woyugo.
- ¹⁸Nden o wi'i Daawuda: "A semtini yam. A wadani yam mboodeenga, ammaa min mi wadi ma halleende.
- ¹⁹Hannde mboodeenga ma wangi, ngam Jawmiraawo nastinno yam juŋgo ma, ammaa a acci yam, a mbaraay yam.
- ²⁰Nde noy dum laatoto haa godɗo tawa konneejo mum, acca mo o dilla jam? Jawmiraawo warjo ma mboodeenga ma dow am hannde.
- ²¹Jonta anndumi a laatoto laamiido fakat, laamu Isra'iila tabitan haa juŋgo ma.

²²Ammaa hunoranam bee Jawmiraawo, a halkataa danygol am, ngam taa innde am majja nder saare baaba am.”

²³Daawuda huni dow maajum. Nden Sawulu hooti saare mum, Daawuda e yimbe mum boo lori haa gasol muudum'en nder kooseeje.

1 Samuyila 25

Daawuda e Abigayel

¹Saa'i maajum Samuyila maayi. Isra'iila'en moobi, mboyi mo. Nden be uwi mo nder saare haa Rama. Wakkati maajum Daawuda ummi, yehi fombina, joodi nder ladde hamaadaare Paran.

²⁻⁴Haa wuro Ma'on woodi goddo diskudo masin. Innde maako Nabal mo lenyol Kaaleb. O mari baali ujine tati (3.000) e be'i ujineere (1.000), di don ndura kommbi wuro Karmel. Abigayel, debbo maako o jarniido, kakkildo, ammaa Nabal o caatudo, kalludo. Nder ladde Daawuda nani Nabal don meksa gaasa baali mum haa Karmel,

⁵o subu suka'en sappo nder worbe maako, o wi'i be: “Njehe haa Karmel, haa Nabal, koofne mo bee innde am.

⁶Mbi'e mo: Ndaa nii Daawuda wi'i: Allah hokke sabbungo, Allah hokke jam, an bee saare ma e ko marda fuu.

⁷Mi nani a mari meksoobe gaasa baali ma. Anndu waynaabe ma donno ngondi bee amin, min mbaaay be kalludum. Walaa koo dume majjiri be yaake be donno haa Karmel fuu.

⁸Yam sukaabe ma, be ngoondinan bolle am. Kadi mo'an sukaabe am, ngam hannde woni nyalaade juulde haa maada. Useni, woonan be, hokku be ko jungo ma hebi ngam bidde ma Daawuda.”

⁹Kambe be njehi, be anndini Nabal bolle Daawuda de'e fuu. Nden be don ndeena.

¹⁰Ammaa Nabal telbani be: “Daawuda, dum moy? Bii Yessa, dum moy? Maccube doggube jawmiraabe muudum'en duudi hannde.

¹¹Nyaamdu am e ndiyam am e kusel ngel kirsumi, meksoobe gaasa baali am kebata dum. Kadi mi hoo'a dum, mi hokka dum yimbe be mi anndaa iwde muudum'en na?”

¹²Be lori haa Daawuda, be ngecci mo haala man fuu.

¹³Daawuda umri worbe mum: “Mbakke kaafaaje mon!” Koo moy wakki kaafahi mum. Kanke boo o wakki ki maako nden o yahdi bee worbe teemedde nayo (400). Ammaa teemedde diido (200), o acci be ngam aynugo kuuje mabbe.

- ¹⁴Ammaa gooto nder suka'en Nabal yehi haa Abigayel, o wi'i mo: "Nelaabe Daawuda ngari diga ladde ngam hoofnugo jaagordo amin. Ammaa kanƙo o saatani be.
- ¹⁵Fakat, worbe Daawuda don mboonana min masin, be meedaay wadugo min kalludum. Walaa ko majji yaake min donno ngondi bee mabbe nder ladde.
- ¹⁶Wakkati min ngondi bee mabbe e min ndurdi fuu, be ayni min jemma e nyalawma bana mahol taariingol min.
- ¹⁷Useni, numtu dum, anndu no a hisnirta en. To a waawaay, nden kam sarru ukkanto jaagordo amin e saare maako fuu. A anndi o meerejo, o nanantaa koo moy."
- ¹⁸Law Abigayel hoo'i tamseeje teemedde didi, kanyakanyaajiinaboojam didi, baali kirsadi jowi e gabbe ca'aade deydey ko heewata buhu e tame inabooje joorde teemerre e tame ibbe joorde teemedde didi. O rimdi dum fuu dow bamde.
- ¹⁹Nden o umri sukaabe: "Njehe onon, ardeedam, min kam mi tokkoto on." Ammaa o yeccaay goriiko koo dume.
- ²⁰O wa'i wamnde maako, o tokki be. Nde o don diirto hooseere, ndaa, Daawuda e worbe mum potti bee maako.
- ²¹Hiddeko be potta, Daawuda numno: "Fakat, ko gorko oo mari nder ladde fuu, mi ayni dum meere. Walaa koo gootel majji. Ammaa kanƙo o warji mboodeenga am bee halleende.
- ²²Jawmiraawo hiito konne'en am to mi luttani mo gorko gooto nder yimbe maako haa janngo fajiri."
- ²³Nde Abigayel yi'i Daawuda, o jippi wamnde maako bee jaawal, o tuggi koppi, turi yeeso Daawuda.
- ²⁴O do'i les kosde Daawuda, o wi'i: "Dum fuu dum aybe am, barkaama! Mi kordo ma, dujanam wolwango ma, yerda nanugo bolle am.
- ²⁵Useni, taa suklana gorko am Nabal, o laati ko innde maako wi'i, o paataado meerejo. Min kam mi walaa ton nde nelaabe ma ngari, barkaama.
- ²⁶Dum Jawmiraawo hadi ma waataago aybe man e rufugo yi'iy'am hannde. Fakat bana Jawmiraawo o geeto, an boo a geeto, konne'en ma e dabbanbe halkugo ma fuu be hiiteteebe bana Nabal.
- ²⁷Ja6 dokkal ngal ngaddanmaami, a hokka ngal sukaabe tokkiibe ma.
- ²⁸Yaafanam, aybewol am, barkaama. Mi anndi Jawmiraawo wadete laamiido fakat, o tabitinan laamu ma haa saare ma boo. Ngam a don habana Jawmiraawo nder konuui mum, balde ma fuu walaa mo hebata aybingo ma dow koo dume.

²⁹To godɔɔ taasni ma, yidɔ mbarugo ma, Allah Jawmiraawo maada aynan yonki ma kommbi maako. Ammaa yonkiiji konne'en ma, o sakkinan di bana godɔɔ sakkinirta hayre bee piwlol.

³⁰To Jawmiraawo laatini barkaaji di o wi'no ma fuu, to o hokki ma laamu dow Isra'iila,

³¹nden kam walaa ko teddanta numo bernde ma, ngam a rufaay y'iyaam bilaa daliila, a acci waataago boo. To Jawmiraawo woonani ma, barkaama, siftor kordɔ ma."

³²Daawuda wi'i Abigayel: "Yettoore laatano Jawmiraawo, Allah Isra'iila mo neli ma hannde ngam fottugo bee am.

³³An boo, barka laatano ma ngam hakkiilo ma, ngam a hadi yam waataago e rufugo y'iyaam hannde.

³⁴Ammaa fakat bana Jawmiraawo o geeto, Allah Isra'iila mo hadi yam wadugo ma kalludum: To a yaawdaayno fottugo bee am, walaa koo gooto nder worbe Nabal luttanno hiddeko janngo fajiri."

³⁵Daawuda jabi dokke Abigayel, o wi'i mo: "Hootu saare ma jam. Mi wadan ko toriida mi."

³⁶Nde Abigayel warti saare, Nabal don joododi bee yimbe mum, don nyaama nyaamduuji duudɔi bana di laamiido. Bernde maako don seyi, o don wuyki masin. Ngam maajum debbo maako yeccaay mo koo dume.

³⁷Janngo maajum fajiri, nde wuykere acci mo, Abigayel anndini mo ko wadi. Nde o nani dum, bernde maako yoori nder maako, laati bana hayre.

³⁸Baawo nyalde sappo Jawmiraawo maayni mo.

³⁹Nde Daawuda nani haala maajum, o wi'i: "Yettoore laatano Jawmiraawo ngam o wadani yam kiita, o goondini yam. O hadi yam wadugo aybe, ammaa o hiiti mo ngam o hudi yam, o lorni halleende Nabal dow hoore muudum." Nden Daawuda neldi muuyugo Abigayel, ngam haa o te'a mo.

⁴⁰Nelaabe maako ngari haa Abigayel haa Karmel, be mbi'i mo: "Daawuda neli min haa maada, ngam o yidi te'ugo ma."

⁴¹Abigayel ummi, tuggi koppi, turi, nden o wi'i: "Mi kordɔ maako, mi taaskani lootugo kosde huuwanooɓe mo."

⁴²O yaawdi, o wa'i wamnde maako, o tokki nelaabe Daawuda, kanke e horbe maako njowo. O laati debbo Daawuda.

⁴³Daawuda aartuno te'ugo Ahino'am, iwdɔ Yisre'el. Ahino'am e Abigayel, be dido fuu be laati rewbe maako.

⁴⁴Ammaa Mikal, debbo maako arano, Sawulu hoocuno mo, hokki mo Palti bii Layis mo Gallima.

1 Samuyila 26

Daawuda semtini Sawulu dɗɗawre

¹Yimbe Zif ngari haa Sawulu haa Gibiya. Be mbi'i mo: "Daawuda ɗon nyukki haa hooseere Hakila haa fuunaange harde Yahuuda."

²Sawulu ummi, yehi haa ladde Zif ngam ɗabbittigo Daawuda. Honooɓe Isra'iila subaabe ujine tato (3.000) njahdi bee maako.

³Nde ɓe njotti hooseere Hakila yeeso harde Yahuuda, ɓe canngini kommbi laawol. Saa'i maajum Daawuda ɗon haa harde tawon. O nani Sawulu wari ngam ɗabbittigo mo,

⁴o neli horooɓe, o annditi fakat Sawulu wari.

⁵Nden o ummi bee hoore maako, o yehi, o tawi saɗngeere Sawulu. O laari haa Sawulu e Abineer bii Neer, mawɗo honooɓe maako ɗon mbaali. Sawulu ɗon haa caka saɗngeere, yimbe fuu ɗon taari mo.

⁶Daawuda yaami Ahimelek Hetiijo e Abisay bii Seruyatu, deerdɗiraawo Yo'ab: "Moy yahdata bee am nder saɗngeere Sawulu?" Abisay jaabi: "Mi yahdan bee ma."

⁷Wakkati jemma Daawuda e Abisay nasti saɗngeere. Be caali worɓe taariiɓe Sawulu, ɓe caali Abineer boo, ɓe fuu ɓe ɗon ɗaani. Be tawi Sawulu haa caka saɗngeere, o ɗon ɗaani. Labbo maako ɗon tiggi nder lesdi kommbi hoore maako.

⁸Abisay wi'i Daawuda: "Hannde Allah hokki konneejo ma haa juɗngo ma. Accu mi tigga mo bee labbo haa lesdi, nde woore tan, walaa haaje mi waɗa ɗum nde ɗiɗi."

⁹Ammaa Daawuda wi'i: "Taa halku mo! Kaɗko woni laamiido mo Jawmiraawo subɓi. Kadi Jawmiraawo hiitataako mo meemi cubaado maako na?"

¹⁰Fakat bana Jawmiraawo o geeto, kaɗko tan hiitoto Sawulu, koo o maaya non, koo o halka nder haɓre.

¹¹Jawmiraawo haɗammi meemugo laamiido mo o subɓi. Ammaa hoocu labbo maako e jollooru maako, nden en ndillu!"

¹²Be kooci labbo e jollooru, ɓe ndilli. Walaa gi'ɗo ɓe, walaa nando ɓe, walaa pindo, ɓe ɗon ɗaani ɓe fuu, ngam Jawmiraawo ukki ɗoyngol luggungol dow maɓɓe.

¹³Daawuda lori haa wakeere waadiwol feere, o wa'i hooseere haa o tiitotiri bee saɗngeere, daayiidum bee maare.

¹⁴Nden o hooli heedi ummaatoore e Abineer: “Abineer, a don nanammi na?” Abineer jaabi: “Moy findinta laamiido bee hoolo bana nii?”

¹⁵Daawuda wi'i: “Na a gorko? Moy nder Isra'iila foti habugo bee maada? Kadi ngam dume a aynaay jaagordo ma laamiido? Neebaay goddo nasti saɗngeere ngam mbarugo mo.

¹⁶A wadaay kuugal ma bana no fotti. Fakat bana Jawmiraawo o geeto, on fuu on ke'i kiita mbareego, ngam on aynaay jaagordo mon, laamiido mo Jawmiraawo subi. Laar! Toy labbo laamiido? Toy jollooru maako? Kuuje man donno haa hoore maako.”

¹⁷Sawulu annditi sawtu Daawuda. O yaami: “Dum an na, Daawuda, biɗngel am?” Daawuda jaabi: “Dum min, barkaama.”

¹⁸Nden o besdi wi'ugo: “Ngam dume a taasnatammi? Ko mbaɗmaami? Dume woni aybe am?”

¹⁹Nanam, laamiido am ko maccudo ma yidi wi'go: Moy ummini ma dow am? To dum Jawmiraawo kam, lii'anen mo kirseteenga. Ammaa to dum yimbe, nden kam Jawmiraawo hiito be. Ngam be ndiiwi yam yaasi lesdi Jawmiraawo, be ngidi doolugo yam mi rewa dowanteebe jananbe.

²⁰Taa accu be mbarammi haa lesdi ndaayiindi bee Jawmiraawo. Ngam dume a loohoto yam bana gerlal nder kooseje? Laamiido Isra'iila wurti ngam naɗngugo pilpilyel.”

²¹Sawulu wi'i: “Mi wadi aybe. Lorta, biɗngel am Daawuda, mi meetataa wadugo ma kalludum. A samɗini yonki am hannde. Fakat, mi latino paataado, mi wadi ma aybe masin.”

²²Daawuda jaabi mo: “Ndaa do labbo ma, barkaama. Gooto nder yimbe ma wara, hoo'a ngo.

²³Jawmiraawo warjoto koo moy fodde adilaaku e goongaaku maako. Hannde o nastini ma juɗngo am, ammaa mi sali naawnugo laamiido mo o subi.

²⁴Bana min mi samɗini yonki ma hannde, bana non Jawmiraawo samɗinirta yonki am boo, wurtintammi billaaje fuu.”

²⁵Sawulu wi'i: “Allah barkidɗine, biɗngel am Daawuda. A heban barka nder ko mbaɗata fuu.” Nden Daawuda tokki laawol mum, Sawulu boo hooti haa saare mum.

1 Samuyila 27

Daawuda joodi caka Filisti'en

¹Daawuda numi: “Nyannde feere Sawulu mbaratam. Ndikka mi dada, mi heba hisrude haa lesdi Filisti'en. Nden kam Sawulu accan tefugo yam koo toy nder Isra'iila.”

²Daawuda ummi, kanke e worbe teemedde njoweego (600) wondube bee maako, be njehi haa Akis bii Ma'ok, laamiido Gaat.

³Be njoodi ton, koo moy bee saare mum. Rewbe Daawuda dido boo don ton, Ahino'am mo Yisre'el e Abigayel mo Karmel, laatinoodo debbo Nabal.

⁴Nde Sawulu nani Daawuda don haa Gaat, o acci tefugo mo.

⁵Daawuda wi'i Akis: “To a yerdake yam, accu mi yaha berniwol ma gootol, mi joodo ton. Walaa haaje mi joododo bee maada nder berniwol laamiido, barkaama.”

⁶Nyalaade maajum Akis hokki mo Cikilak. Ngam maajum laamiibe Yahuuda mari Cikilak haa wargo hannde.

⁷Daawuda fabbi nder lesdi Filisti'en nduubu e lebbi nayi.

⁸Wakkati maajum Daawuda e worbe mum don njaha, don ukkano Gesuri'en e Gijiri'en e Amaleki'en, joodiibe haa lesdi man diga booyima, haa yotti Sura e lesdi Misra.

⁹Haa Daawuda yahata fuu, o halka worbe e rewbe, o hooca dammooji e na'i e bamde e geeloodi e limce. Nden o lora haa Akis.

¹⁰Akis yama mo: “Toy njahdon hippugo jonta?” Nden Daawuda jaaba: “Haa Lesdi Fombina, lesdi Yahuuda” malla “Haa Lesdi Fombina, lesdi Yerahameeli'en”, maaboo “Haa Lesdi Fombina, lesdi Keni'en.”

¹¹Daawuda accaay koo moy, o waddaay worbe e rewbe nanngaabe haa Gaat boo, ngam taa goddo yecca Filisti'en ko Daawuda e worbe mum mbaadi. Saa'i o don joodi haa lesdi Filisti'en, nii non o waarata.

¹²Akis nuddini Daawuda ngam o numi: “Daawuda wartiri hoore mum o ganyaado haa yimbe maako Isra'iila'en, doole o huuwanammi haa foroy.”

1 Samuyila 28

¹Wakkati maajum Filisti'en moobti jama'aa je konu muudum'en fahin ngam haa be kaba bee Isra'iila'en. Akis wi'i Daawuda: “Walaa seko sam, a yahdan bee am haa sanjeere konu, an e worbe ma.”

²Daawuda jaabi: “Nonnon nii, barkaama, jonta a yi'an no mi huuwrante.” Akis wi'i mo: “Booddum, mi wadi ma a aynoowo yam haa foroy.”

Sawulu sarwi maaydo

- ³Samuyila maayi fabbi. Isra'iila'en fuu mboyi mo, uwi mo haa Rama, berniwol maako. Sawulu riiwno sarwoobe maaybe e laaroobe fuu haa lesdi.
- ⁴Kadi, jama'aaje konu Filisti'en moobi, be ngari haa Sunem, be caɲngini ton. Sawulu moobti Isra'iila'en fuu, kambe be caɲngini haa Gilbo'a.
- ⁵Nde Sawulu yi'i jama'aaje Filisti'en, o huli, bernde maako diwni masin.
- ⁶O yami Jawmiraawo ko o wadata, ammaa Jawmiraawo jaabaaki mo, koo bee koydi, koo bee hayre kur'u waato Urim, koo bee wolde annabiijo boo.
- ⁷Ngam maajum Sawulu wi'i yimbe mum: "Daɓɓiteedam debbo carwoowo maaybe, haa mi yaha haa maako, mi yama mo." Be mbi'i mo: "Irin debbo oo don haa En-Door."
- ⁸Sawulu borni limce godde ngam taa goddo anndita mo, nden o yahdi bee worbe dido. Be njotti haa debbo man jemma. Sawulu wi'i mo: "Sarwanam maaybe, wurtinam ruuhuwol maaydo mo mbi'anmaami."
- ⁹Debbo jaabi: "A anndi ko Sawulu wadi, no o riiwri sarwoobe maaybe e laaroobe fuu nder lesdi. A yidi nastingo yam tuuforgol haa mbara mi na?"
- ¹⁰Ammaa Sawulu hunani mo: "Bana Jawmiraawo o geeto, walaa ko yaalu ma nder haala ka'a."
- ¹¹Nden debbo yami: "Moy ngurtinanmi ngam maada?" Sawulu jaabi: "Waddu Samuyila."
- ¹²Nde debbo yi'i Samuyila, o wooki. Nden o yami Sawulu: "Koni mbaɗɗa mi rikici? An woni Sawulu."
- ¹³Laamiido wi'i mo: "Taa hul, yeccam ko ngi'ata." Debbo wi'i: "Mi don yi'a ruuhuwol don wurto lesdi."
- ¹⁴Sawulu yami: "Noy ngol wa'i?" O jaabi: "Dum gorko nayeejo, o don borni ngapaleewol." Bee maajum Sawulu annditiri dum Samuyila. Law o tuggi koppi, o turi.
- ¹⁵Samuyila yami mo: "Koni a daami yam? Ngam dume a wurtini yam?" Sawulu jaabi: "Woodi ko billatammi masin: Filisti'en don daɓɓanammi habre. Allah boo seedi bee am, o jaabaaki yam, koo bee annabi'en, koo bee koydi. Ngam maajum mi ewni ma, a wi'ammi ko mi wadata".
- ¹⁶Samuyila wi'i: "Koni a yamatammi to Jawmiraawo acci ma, to o laatake konneejo ma?"
- ¹⁷O wadan jonta ko o anndini bee hunnduko am diga booyma: O hoo'i laamu haa juɲngo maada, o hokki ngu Daawuda mbattudi maada.

¹⁸Jawmiraawo umruno ma a halka Amaleki'en e ko be mari fuu. Ammaa an a dɔwtanaaki wolde maako, a wadaay fodde tikkere Jawmiraawo saatunde dow maɓbe. Ngam maajum kuuje de'e ngadete jonta.

¹⁹Jawmiraawo hokkete haa juude Filisti'en, an e jama'aare Isra'iila fuu. Jaɲngo a wondan bee am nder joonde maaybe, an e biɓbe ma worbe."

²⁰Bana Sawulu juutiri nii, o do'i haa lesdi ngam bolle Samuyila kulni mo. O tampudo boo ngam o nyaamaay koo dume nyalawmaare man e jemmaare man fuu.

²¹Debbo go baditi mo, yi'i o don wemmbo masin. O wi'i mo: "Mi wadi ko a umri yam, barkaama, haa mi badake maayugo.

²²Ammaa jonta an boo wadi ko mi wi'ete, barkaama. Accu kordo ma jo'inane nyaamdu sedda, a nyaama, a semmbida haa tokkitina laawol."

²³Ammaa Sawulu sali nyaamugo. Doftube mo e debbo carwoowo tori mo duudum, haa o nanani be, o ummi e lesdi, o joodi dow be'itte.

²⁴Debbo woodi gaggel payngel haa saare. O yaawi, o hirsu ngel. O hoo'i kuroori, o jiibi ndi, o tamsi tamseeje de ufnaaka.

²⁵O yahrani dum Sawulu e yimbe mum, be nyaami. Nden be ummi, be ndilli jemmaare maajum.

1 Samuyila 29

Filisti'en koolaaki Daawuda

¹Filisti'en mooɓti jama'aaje muudum'en fuu haa Afek. Isra'iila'en boo canngini kommbi seeboore haa Yisre'el.

²Nde laamiibe Filisti'en don caalo bee moobe muudum'en fodde ujineeje e teemedde, honoobe laamiido Gaat ngari haa ragare, Daawuda e worbe mum don ngondi bee maɓbe.

³Mawbe konu Filisti'en yaami: "E dume Ibraniŋke'en madaɗa do?" Akis jaabi be: "Dum Daawuda. Booyma o suka Sawulu, laamiido Isra'iila. Ammaa buri nduubu o don wondi bee am. Mi yi'iraay mo aybe koo sedda diga nyannde o wari haa hannde."

⁴Ammaa mawbe konu Filisti'en tikkani Akis, mbi'i mo: "Lortin mo haa nokkuure nde njo'inda mo. Taata o yahda bee meeden ngam habre, ngam taa o waylito dow meeden nder habre. Noy o hebrata yerduye jaagordo maako, sonaa to o wallinani mo ko'e worbe men?"

⁵Malla a yejjiti ko be ngimani mo: Sawulu mbari ujineere, ammaa Daawuda ujine sappo."

⁶Akis ewni Daawuda, wi'i mo: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto, a goongaajo. Min kam mi yidi masin a nasta bee am nder habre. Mi yi'iraay ma zamba diga ngarda haa am haa wargo hannde. Ammaa a fottanaay laamiibe wodbe.

⁷Kadi lorta, yah bee jam. Taa wad koo dume ko berninta be."

⁸Daawuda wi'i Akis: "Aybewol ngole mbadmi, barkaama? Woodi ko a yi'iri yam diga mi nasti kuugal ma? Ngam dume mi hebataa yahdugo bee maada, mi haba bee konne'en jaagordo am laamiido?"

⁹Akis jaabi mo: "Mi anndi. Yeeso am a koolaado bana malaa'ikaajo Allah, ammaa mawbe konu Filisti'en mbi'i: Taata o yahda bee meeden nder habre.

¹⁰Ngam maajum ndawe cub, an e accube Sawulu, wardube bee maada fuu, ndille to weeti."

¹¹Jaango maajum Daawuda e worbe mum ndawi cub, be lorti haa lesdi Filisti'en. Ammaa Filisti'en njehi gal Yisre'el.

1 Samuyila 30

Daawuda jaali Amaleki'en

¹Nyannde tatabre, nde Daawuda e yimbe mum njotti haa Cikilak, be tawi berniwol mabbe wulaama. Amaleki'en kippi Lesdi Fombina e Cikilak, be nguli e be mbili Cikilak.

²Be mbaraay koo gooto, ammaa be ndahi rewbe e bikkoy.

³⁻⁴Nde Daawuda e worbe mum ngarti, be ngi'i ko wadi, be mboyi haa buri semmbe.

⁵Rewbe Daawuda dido boo ndahaama, Ahino'am mo Yisre'el e Abigayel mo Karmel, laatinoodo debbo Nabal.

⁶Daawuda sakli masin, ngam yimbe maako ngidno fidugo mo bee kaa'e, berde mabbe naawi ngam daheeki bibbe mabbe worbe e rewbe. Ammaa Daawuda saatiti ngam o don hooli Allah Jawmiraawo maako.

⁷O umri Abiyatar bii Ahimelek, limanjo: "Waddu danciki limanku bee jiiba wibbere." Abiyatar waddani mo dum.

⁸Daawuda yami Jawmiraawo: "Mi taasna hippoobe be'e na? Mi jokkoto be na?" Jawmiraawo jaabi mo: "Taasnu be, fakat a jokkoto be, a hisna nanngaabe."

⁹⁻¹⁰Saa'i man nden be ndilli, Daawuda e worbe mum teemedde njoweego (600). Nde be njotti maayo Besor, Daawuda acci ton worbe teemedde dido, ngam be sombe, be mbaawaay eeraago maayo. Bee luttube teemedde nayo o tokki taasnugo Amaleki'en.

11-12 Be tawi Misraajo suka mo hebaay nyaamdu e njaram nyalde tati. Be njahri mo haa Daawuda, be ndokki mo tamseere e ndiyam, be ndokki mo tayre tamre ibbe joorde e tame inabooje joorde boo dīdī. Nde o nyaami dūm, o hebti semmbe maako.

13 Daawuda y'ami mo: "Toy iwdaa? Moy mari ma?" O jaabi: "Mi Misraajo, mi maccudo goddo Amalekiiyo. Jaagordo am acci yam haa do diga heeciti keenya, ngam mi nyawdo."

14 Min kippino Lesdi Fombina, lesdi Kereti'en e Lesdi Fombina, ndi Yahuudu'en e haa ndi asngol Kaaleb don joodi. Min nguli Cikilak bee yiite."

15 Daawuda y'ami mo: "A yahrataa haa moobre hippoobe be'e na?" Maccudo wi'i: "Hunoranam bee Allah a mbarataa yam, a hokkataa yam haa junngo jawmam boo. Nden kam mi yahrete haa mabbe."

16 Be njehi, be tawi Amaleki'en don cankiti haa nokkuure man fuu, be don nyaama, be don njara, be don ngama ngam daliila kebal duudngal ngal be njabtuno haa lesdi Filisti'en e lesdi Yahuuda.

17 Janngo maajum nde weeti Daawuda ukkani be, habi bee mabbe haa kiikiide wadi. Worbe Daawuda mbari Amaleki'en fuu, sey suka'en teemedde nayo wa'iibe geeloodi ndadi.

18 Daawuda hisni ko be koocuno fuu, o hisni rewbe maako dido boo.

19 Walaa ko majji, diga bikkoy haa ndotti'en koo moy hebti bikkoy mum e ko Amaleki'en njabtuno fuu. Daawuda wartiri dūm fuu.

20 Dammooji e na'i mabbe, Daawuda hoo'i di fuu bee hoore mum. Yimbe maako coggi di yeeso dabbaaji luttudi, be mbi'i: "Kanjum woni kebal Daawuda."

21 Nde be badi maayo Besor, worbe teemedde dido somnoobe haa be mbaawaayno tokkaago Daawuda go ngari, potti bee mabbe. Daawuda baditi be, hoofni be, y'ami njamu mabbe.

22 Ammaa nder yahdube bee Daawuda woodi wodbe hallube e meere'en. Kambe be mbi'i: "Be njahdaay bee meeden nder habre, ngam maajum be ngalaa gedal haa kebal konu. Koo moy hebtan debbo mum e bikkoy mum tan, be koo'a be, be ndilla."

23 Ammaa Daawuda wi'i: "Deerdīraabe am, fotaay on mbaɗa bana nii bee ko Jawmiraawo hokki en. Kanke ayni en, o hokki en jaalorgal dow moobre hippoobe be'e."

24 Walaa mo yerdoto ko mbi'don. Ndaa ko foti: Jahdo konu e aynudo kuuje saŋgeere cenndan kebal konu kal-kal."

²⁵Daawuda laatini dum umroore nder Isra'iila diga nyalaade maajum haa wargo hannde.

²⁶Nde Daawuda warti Cikilak, o hoo'i gede haa kebal konu, o neldi de haa sooba'en maako ndotti'en Yahuuda. O wi'i: "Ndaa gedal moodon nder kebal konu ngal keɓɓen diga konne'en Jawmiraawo."

²⁷O neldi dokke man haa Baytila e Ramot nder Lesdi Fombina e Yattir,

²⁸haa Aro'er e Sifmot e Estemo'a,

²⁹haa Rakal e berniiji Yerahmeeli'en e berniiji Keni'en,

³⁰haa Horma e Bor-Asan e Atak,

³¹haa Heburuun e nokkuuje fuu haa Daawuda e worɓe mum keɓno hisrude.

1 Samuyila 31

Maayde Sawulu e ɓiɓɓe mum

(1 Habaruuji Nyalaade 10:1-12)

¹Filisti'en kabi bee Isra'iila'en haa hooseere Gilbo'a. Isra'iila'en duudɓe mbaraama ton, luttube boo ndoggi.

²Filisti'en taasni Sawulu e ɓiɓɓe mum. Be mbari Yonatan e Abinadabu e Malkisu'a, ɓiɓɓe Sawulu.

³Habre saati dow Sawulu. Nde fidoobe kuri keɓti mo, o hultori masin.

⁴Sawulu wi'i doondoowo balmi mum: "Los kaafahi ma, yuwam, ngam taa saadooni'en be'e ngara, njuwammi, pijirammi." Ammaa doondoowo balmi maako sali, ngam o huli masin. Ngam maajum Sawulu hoo'i kaafahi mum, do'i dow maaki.

⁵Nde doondoowo balmi go yi'i Sawulu maayi, o losi kaafahi maako, kaŋko boo o do'i dow maaki, o maaydi bee laamiido.

⁶Bana nii Sawulu e ɓiɓɓe mum e doondoowo balmi mum e worɓe mum fuu maaydi nyalaade man.

⁷Isra'iila'en wonɓe gaɗa waadiwol e gaɗa Urdun, nde be ngi'i jama'aare konu Isra'iila doggi, Sawulu e ɓiɓɓe mum boo maayi, be acci berniiji maɓɓe, be ndoggi. Filisti'en ngari, njoodi nder berniiji man.

⁸Jaŋngo maajum Filisti'en ngari ngam boftugo kuuje mbaraabe. Be tawi Sawulu e ɓiɓɓe mum tato don mbaali dow hooseere Gilbo'a.

⁹Be ta'i hoore Sawulu, be borti mo balmi maako. Nden be neldi di koo toy nder lesdi Filisti'en ngam yahrugo habaru jaalorgal haa cuudi labbi maɓɓe e haa yimɓe fuu.

¹⁰Be ndesi balmi Sawulu nder suudu Astarot, lawru maɓɓe rewru. Be bili banndu maako haa mahol taariingol Baytisaanu.

¹¹Yimɓe wonɓe haa Yaabes nder lesdi Gile'at nani ko Filisti'en mbaɗi Sawulu.

¹²Worɓe maɓɓe semmbidɓe fuu ummi, njehi jemmaare man fuu. Be bilti banndu Sawulu e balli biɓɓe mum haa mahol Baytisaanu, be njahri di haa Yaabes, be nguli di ton.

¹³Nden be koo'i i'e maɓɓe, be uwi de les lekki aslahi haa Yaabes, be cuumi nyalde joweedi.

2 Samuyila

2 Samuyila 1

Daawuda nani kubar maayde Sawulu

¹Baawo maayde Sawulu, Daawuda jaalinoodo Amaleki'en warti Cikilak, o fabbi ton nyalde dīdī.

²Nyannde tatabre goddo iwi diga saɲgeere konu Sawulu, wari haa Daawuda, limce maako don ceeki, mbulwuldi don dow hoore maako. O tuggi koppi, o waali, o hippī yeeso Daawuda.

³Daawuda yaami mo: "Diga toy ngardaa?" O jaabi: "Mi dadi, mi wari diga saɲgeere konu Isra'iila."

⁴Daawuda yaami mo: "Noy kubar? Yeccam dum!" O wi'i: "Jama'aare Isra'iila doggi, duudbe nder yimbe men boo maayi. Sawulu e biyum Yonatan, kambe boo be maayi."

⁵Daawuda yaami mo fahin: "Noy anndirɗa Sawulu e biyum Yonatan maayi?"

⁶O jaabi: "Mi donno dow hooseere Gilbo'a. Mi yi'i Sawulu don tuggi dow labbo mum, mootaji pucci Filisti'en e wa'iibe pucci don taasna mo, be ndaayaaki sam.

⁷O wayliti, o yi'i yam, o ewni yam. Mi nooti: Na'am.

⁸O yaami yam: An moy? Mi jaabi: Mi Amalekiijo.

⁹O wi'i yam: Badita, mbaram! Giilol naɲngi yam, ammaa poofde am ta'aay tawon.

¹⁰Mi anndi o yeedataa baawo konna'en njaali mo. Ngam maajum mi baditi mo, mi mbari mo. Mi hoo'i woronnde laamu wonnde dow hoore maako e jawo haa juɲngo maako. Ndaa, mi waddani ma dum, barkaama."

¹¹Daawuda seeki limce mum, kaɲko e worbe wondube bee maako fuu.

¹²Be mboyi, be nyalli suumaago ngam daliila Sawulu e biyum Yonatan e Isra'iila'en, ummaatoore Jawmiraawo, mbaraabe haa konu fuu.

¹³Daawuda yaami suka gaddudo kubar go: "Toy iwdaa?" O jaabi: "Mi bii Amalekiijo kodo nder Isra'iila."

¹⁴Daawuda telbani mo, wi'i: "Asee, a hulaay mbarugo cubaado Allah!"

¹⁵Daawuda ewni goddo nder suka'en mum, umri mo mbarugo Amalekiijo. Suka fiyi mo, o maayi.

¹⁶Daawuda wi'i Amalekiijo: "Aybe maayde ma don dow hoore ma. Bolle ma kaɓbi ma, ngam a wi'i a mbari laamiido mo Jawmiraawo subino."

Daawuda woyi Sawulu e Yonatan

- ¹⁷Daawuda wafi gimol boyki dow Sawulu e biyum Yonatan,
- ¹⁸o inndi ngol “Gimol Lagaawal”, ngol don winndi nder Deftere Goongaajo. Daawuda umri yimbe Yahuuda ndurso ngol. Ndaa nii o yimi :
- ¹⁹“Yaa Isra'iila, honooɓe ma burduɓe semmbe ndo'ake dow kooseje ma, honooɓe ma manɗtaabe boo maayi.
- ²⁰Taa anndine dum haa Gaat, taa ngooyne dum haa laabi Askalon, ngam taa rewɓe Filisti'en ceyo, taa fiɓɓe saadooni'en rewɓe mbelmbelta.
- ²¹Onon kooseje Gilbo'a, taa saawawre wafa dow moodon, taa iyeende boo toɓa dow moodon, taa gese dimooje cudda on. Ngam bawarde semmbidɓe ngudinaama ton, wawarde Sawulu sobi haa foroy.
- ²²Lagaawal Yonatan woofaay sam, kaafahi Sawulu lortaaki meere, ammaa ki heewi y'iyaam mbaraabe, ki simti bellere semmbidɓe.
- ²³Sawulu e Yonatan, welɓe e yidaabe, ɓe ceedaay nder ngeendam e maayde fuu. ɓe burduno dute jaawal, barooɓe boo semmbe.
- ²⁴Onon rewɓe Isra'iila'en, mboye Sawulu! Kaŋko o jaagniri on limce boɗeeje, kaŋko o fawniri on kaŋgeeri.
- ²⁵Honooɓe burduɓe semmbe maayi, ɓe mbaraama nder haɓre. Yonatan boo maayi, o don waali haa towndiije.
- ²⁶Kayto deerɗiraawo am Yonatan, ɓernde am don naawa ngam maafa. An wonno soobaajo am gidaaɗo, yiide ma ɓurani yam woodugo dow yiide rewɓe fuu.
- ²⁷Ayye! Honooɓe burduɓe semmbe maayi! Balmi maɓɓe natti, meetataa nafugo!”

2 Samuyila 2

Daawuda laamani Yahuuda

- ¹Baawo kuuje de'e Daawuda yaami Jawmiraawo: “Mi yaha haa gootol nder berniiji Yahuuda na?” Jawmiraawo jaabi mo: “Ooho.” Daawuda yaami: “Toy njahanmi?” O jaabi: “Haa Heburuun.”
- ²Daawuda yehi ton, kaŋko e rewɓe maako diɗo, Ahino'am mo Yisre'el e Abigayel laatinoɗo debbo Nabal, mo Karmel.
- ³Daawuda yahri boo worɓe wondube bee muudum fuu, koo moy bee saare muudum. ɓe njoodi nder gure Heburuun.
- ⁴Yimbe Yahuuda ngari ton, moyti mo haa o laato laamiido Yahuuda. Yahuudu'en mbi'i Daawuda: Yimbe berniwol Yaabes nder lesdi Gile'at uwi Sawulu.

⁵⁻⁶O neli nelaabe haa mabbe, o wi'i be: "On mbadani jaagordo mon Sawulu mboodeenga bee uwugo mo. Jawmiraawo barkidin on, wanginan on mboodeenga e goongaaku ngam ko on mbaɗi. Min boo mi woonanan on.

⁷Tiddine berde mon, cemmbidine juude mon! Jaagordo mon Sawulu maayi, ammaa lenyol Yahuuda wadi yam laamiido mum."

Isboset laamani Isra'iila

⁸Abineer bii Neer, mawdo honoobe Sawulu yahri Isboset bii Sawulu haa Mahanayim.

⁹Ton o wadi mo laamiido dow Gile'at e Aser e Yisre'el e Efrayim e Benjamin, waato dow Isra'iila fuu.

¹⁰Isboset woodi duubi cappande nayi saa'i o laamo. O laami duubi didi. Yimbe Yahuuda tan tokki Daawuda.

¹¹O laamani be haa Heburuun duubi joweedidi e lebbi joweego.

Habre Daawuda bee saare Sawulu

¹²Abineer e yimbe Isboset ngurti Mahanayim yahugo Gibiyon.

¹³Yo'ab bii Seruyatu e yimbe Daawuda boo njehi ton. Be potti haa heeleewo Gibiyon. Yimbe Daawuda njoodi haa wakeere heeleewo nde'e, yimbe Isboset boo haa wakeere ndeya.

¹⁴Abineer wi'i Yo'ab: "Accu sukaabe mbadana en fijirde konu." Yo'ab jabi.

¹⁵Nden sukaabe ngurti, sappo e dido haa wakeere Benjamin e Isboset, sappo e dido boo haa wakeere Daawuda.

¹⁶Be nanngindiri ko'e mabbe, be njuwnjuwtiri buttuli mabbe bee kaafaaje, be maaydi be fuu. Baawodon nokkuure nde'e haa Gibiyon hebi innde Helkat-Hasuriima.

¹⁷Nden habre ummi hakkunde jama'aaje didi fuu, habre man saati masin. Yimbe Daawuda njaali Abineer e yimbe Isra'iila.

¹⁸Bibbe Seruyatu tato be'e fuu don ton: Yo'ab e Abisay e Asa'el. Asa'el o jaawdo bana lelwa.

¹⁹O taasni Abineer bee tiinaare duudnde.

²⁰Abineer yeesiti, yami: "Dum an na, Asa'el?" O jaabi: "Dum min."

²¹Abineer wi'i mo: "Accu taasnugo yam! Tokka gooto nder sukaabe, jafu ko o mari fuu." Ammaa Asa'el sali accugo mo.

²²Abineer reentini mo fahin, wi'i: "Accu taasnugo yam. Useni taa doolam mbarugo ma!" Noy mi laardata deerdiraawo ma Yo'ab baawodon?

²³Ammaa Asa'el sali accugo mo. Ngam maajum Abineer yuwri mo baawo baawo haa reedu bee labbo haa ngo wurti gal baawo maako. Don nii Asa'el maayi, caalotoodo fuu don daro ton.

²⁴Ammaa Yo'ab e Abisay tokki taasnugo Abineer. Saa'i naange don muta, be njotti towndiire Amma wonnde yeeso Giha, haa laawol ladde Gibiyon.

²⁵Yimbe Benyamin moobti, biddotiri baawo Abineer, be don ndari dow hoore towndiire man.

²⁶Abineer ewni Yo'ab: "A yidi kaafahi nattina yimbe haa foroy na? Malla a anndaa no timmoode maajum hallirta? Ndey umrata yimbe ma be acca taasnugo banndiraabe muudum'en?"

²⁷Yo'ab wi'i: "Fakat bana Allah o geeto, to a wi'aayno dum, yimbe am accataano taasnugo on haa jaango fajiri."

²⁸Nden o fuufi luwal konu. Yimbe maako acci taasnugo Isra'iila'en, be acci habre boo.

²⁹Jemmaare nde'e fuu Abineer e yimbe mum ta'i nder Araba. Nden be eeri maayo Urdun, be caali lesdi Bituruna fuu, be ngari haa Mahanayim.

³⁰Nde Yo'ab acci taasnugo be, o moobti yimbe maako. O tawi worbe sappo e njoweenayo ngalaa don, Asa'el boo walaadon,

³¹yimbe Daawuda mbarino yimbe Benyamin e yimbe Abineer teemedde tato e cappande njoweego (360).

³²Be kooci banndu Asa'el, be uwi ndu haa Baytilaama nder yenaande baaba maako. Nden Yo'ab e yimbe mum tokkitini jahaangal muudum'en jemmaare fuu. Be njotti Heburuun wakkati naange don fuda.

2 Samuyila 3

¹Habre hakkunde yimbe Sawulu e yimbe Daawuda duuri. Semmbe yimbe Daawuda don besdo ammaa yimbe Sawulu don tampa.

Bibbe Daawuda danyaabe haa Heburuun

(1 Habaruuji Nyalaade 3:1-4)

²Daawuda danyi bibbe worbe haa Heburuun. Ndaa inde mabbe: Ahino'am mo Yisre'el danyani mo Amnon, afo maako.

³Abigayel laatinoodo debbo Nabal, danyani mo Kiliyabu, didabo maako. Tatabo boo Absalom, innde daada mum Ma'aka, bii Talmay, laamiido Gesur.

⁴Nayabo woni Adoniya, innde daada maako Haggit. Sefatiya woni njowabo, innde daada mum Abital.

⁵Njoweegoojo Yitiriyam, Egila woni daada maako. Daawuda danyi be fuu haa Heburuun.

Abineer hawtani Daawuda

⁶Wakkati haɓre donno tokki hakkunde saare Sawulu e saare Daawuda, baawɗe Abineer besdi yeeso yeeso nder saare Sawulu.

⁷Nyannde go'o Isboset feli Abineer ngam daliila culaado baaba maako Sawulu, innde culaado oo Rispa bii Aya. O wi'i: "Koni mbaalduda bee culaado baaba am?"

⁸Abineer berni masin, o wi'i: "Mi zammboowo! Mi walaa amaana! Mi huuwani saare baaba ma Sawulu e banndiraabe muudum e soobiraabe muudum bee bernde am fuu. Mi ayni ma ngam taa nasta juude Daawuda. Ammaa hannde a takkanammi haala debbo?"

⁹Jawmiraawo hiito yam bee caatal to mi wadanaay Daawuda ko Jawmiraawo hunani mo,

¹⁰o wi'no o bortan saare Sawulu diga laamu, o wada Daawuda laamiido dow Isra'iila e Yahuuda fuu, diga Dan haa yotto Biirsaba."

¹¹Isboset waawaay jaabaago Abineer koo wolde woore, ngam o huli mo.

¹²Nden Abineer neli nelaabe haa Daawuda, o wi'i: "Naa a anndi mo mari baawɗe haa lesdi ndi na? Kadi haɓɓu alkawal bee am. Junngo am wondan bee maada haa mi waylitane Isra'iila fuu."

¹³Daawuda jaabi: "Boodɗum, mi haɓɓan alkawal bee maada. Ammaa woodi huunde woore nde daɓɓanmi haa maada: Sey a waddanammi Mikal bii Sawulu debbo hiddeko a wara, a yi'ammi."

¹⁴Daawuda neli boo nelaabe haa Isboset, o wi'i mo: "Hokitam debbo am Mikal. Mi ɓanri mo bee lare saadooniiku Filisti'en teemerre."

¹⁵Isboset neli hoocugo mo haa goriiko Paltiyel bii Layis.

¹⁶Goriiko tokki mo bee boji haa ɓe njotti Bahuriima. Nden Abineer wi'i mo: "Dillu jonta, hootu!" Nden o hooti.

¹⁷Abineer dawri bee ndotti'en Isra'iila. O wi'i be: "Naa diga booyima on don daɓɓa haa Daawuda wona laamiido mon na?"

¹⁸Kadi jonta woni saa'iire fottunde. Ciftore ko Jawmiraawo wi'no: Bee junngo jaggiido am Daawuda kisanmi yimbe am Isra'iila'en juude Filisti'en e konne'en muudum'en wodɓe fuu."

¹⁹Abineer wolidi bee yimbe Benjamin boo. Nden o yehi haa Heburuun ngam haa o anndina Daawuda ko Isra'iila'en e yimbe Benjamin narri wadugo.

²⁰Nde Abineer wari haa Heburuun, kanƙo e worbe noogas, Daawuda wadani be nyaamduuji.

²¹Abineer wi'i mo: "Mi yahan jonta, mi mooɓta Isra'iila'en fuu, mi yahra be haa maada, barkaama. Sey be kabba alkawal bee maada, ngam haa a laato laamiido mo a yidi laamanaago fuu." Daawuda jabbiti Abineer, kanƙo o dilli jam.

Yo'ab mbari Abineer

²²⁻²³Wakkati sedfa baawodon Yo'ab e yimbe Daawuda ngarti diga jabtol feere. Be ngaddi kebal duudngal. Nde Yo'ab warti bee yimbe muudum, o nani Abineer warino haa Heburuun haa Daawuda, Daawuda jabbiti mo, o dilli jam.

²⁴Ngam maajum Yo'ab yehi haa laamiido, wi'i mo: "Dume madafaa? Abineer wari haa maada! Ngam dume accuda mo o dilli?"

²⁵Naa a anndi Abineer? O wari yoyrugo ma tan, ngam haa o heɓta taaskara ma e ko wadata fuu."

²⁶Nde Yo'ab wurti saare laamiido, o neli nelaabe baawo Abineer ngam haa be ngartira mo. Daawuda anndaa koo dume. Nelaabe tawi Abineer haa bulndu Sira.

²⁷O lorti bee mabbe haa Heburuun. Yo'ab yahri mo feere maako haa nastirde berniwol, bana o yidi wolwango mo bee sirri. Ton o yuwi mo haa reedu, o maayi. Bana nii Yo'ab mbardiri mo ngam waataago deerdum Asa'el mbaraado.

²⁸Nde Daawuda nani haala maajum, o wi'i: "Mi walaa aybe dow maayde Abineer, min bee yimbe laamu am. Jawmiraawo woni ceedoowo yam. Ngam maajum kiita maako warataa dow amin haa foroy.

²⁹Ka ukkano Yo'ab e banndiraabe mum. Foroy wodbe nder asngol maako nyawa nyawuji ilooji malla sadawre, wodbe laato jijiibe tuggiibe dow cabbi, wodbe maaya nder habre malla bee weelo."

³⁰Bana nii Yo'ab e Abisay mbardiri Abineer, ngam kanƙo o mbarno Asa'el, deerdiraawo mabbe, nder habre haa Gibiyon.

Uwki Abineer

³¹Nden Daawuda umri Yo'ab e yimbe wondube bee muudum: "Ceeke limce mon, borne limce buhuje, ngam haa on mboya Abineer." Nde be don njaha uwoygo mo, laamiido Daawuda bee hoore muudum tokki naasiwo.

³²Be uwi Abineer haa Heburuun. Daawuda woyi bee sawtu haa yenaande maako, yimbe fuu mboyi.

³³Laamiido yimi gimol boyki dow Abineer: "Kayto Abineer, ngam dume maayda bana faataabe maayrata?"

³⁴Juude ma kabbaaka, kosde ma naataay ge'elle. Ammaa a maayi bana mbaraado mo wadoobe zunuuba mbari." Nde yimbe nani dum, be besdi woyugo.

³⁵Baawodon be tori Daawuda o nyaama sedfa hiddeko jemma wada, ammaa o sali. O huni: "Allah hiito yam naawdum, to mi mettake nyaamdu koo nduye hiddeko naange muta."

³⁶Yimbe ngi'i no Daawuda woyri Abineer, dum fottani be, ko o wadi fuu fottani be.

³⁷Nyalaade maajum koo moy nder yimbe Daawuda e nder Isra'iila fuu faami mbarki Abineer iwaay haa laamiido.

³⁸Kanko o wi'i saraaki'en maako: "On paamaay na? Hannde ardiido mawdo maayi nder Isra'iila.

³⁹Koo mi laamiido boo, mi tampudo hannde, ngam mi waawaay hadugo bibbe Seruyatu be'e. Caatal mabbe salori yam. Jawmiraawo hiito be deydey halleende mabbe."

2 Samuyila 4

Mbareeki Isboset

¹Nde Isboset bii Sawulu nani haala maayde Abineer haa Heburuun, o soofi, Isra'iila'en fuu cakli.

²Isboset woodino ardiibe wiftoobe dido, innde gooto Ba'ana, innde oya boo Rekab. Be bibbe Rimmon mo Beerot nder lenyol Benjamin, ngam Beerot limdaama bee lesdi Benjamin.

³Booyma, yimbe Beerot ndoggi haa Gittayim, be don njoodi ton haa wargo hannde.

⁴Woodino taaniraawo Sawulu boo, Mefiboset bii Yonatan. O woodino duubi jowi nde kubar maayde Sawulu e Yonatan warino diga Yisre'el. Debbo mawninoowo mo jogi mo, doggi bee maako. Ammaa ngam daliila jaawal maako, o yoofti biengel, ngel do'i, ngel jiji haa kosde maagel didi fuu.

⁵Rekab e Ba'ana go njehi haa saare Isboset. Be njotti ton caka nyalawma, naange wuli masin. Isboset donno waali dow be'itte.

⁶⁻⁷Be nasti saare ngam hoocugo alkamaari, be tawi Isboset don waali haa suudu muudum dow be'itte. Be njuwi mo haa reedu, be mbari mo, be ta'i hoore maako, be koo'i nde. Nden be tokki laawol waadiwol Urdun jemmaare fuu, be ndilli.

⁸Be njahri hoore Isboset haa Heburuun haa Daawuda. Be mbi'i laamiido: "Ndaa hoore Isboset bii konneejo ma Sawulu, dabunoodo mbarugo ma. Hannde Jawmiraawo waatani ma dow Sawulu e asngol mum, barkaama."

⁹Daawuda jaabi be: "Fakat mi don wi'a bee innde Jawmiraawo geeto, kisnudo yam billaare fuu!

¹⁰Naane goddo wari haa am haa Cikilak, yecci yam Sawulu maayi. O tammi kubaruwol belngol ngo'ol seynatam. Ammaa mi umri be nanngi mo, be mbari mo, kanjum woni ngeenaari kubar maako.

¹¹Kadi on tammi mi hiitataako worbe hallube mbarbe goddo goongaajo baaliido nder suudu mum na? Fakat mi y'aman y'iy'am maako haa moodon, mi nattina on haa lesdi!"

¹²Daawuda umri sukaaɓe mum, be mbari Rekaɓ e Ba'ana. Nden be ta'i juude mabbe e kosde mabbe, be bili balli mabbe kommbi weendu nder Heburuun. Ammaa hoore Isboset, be koo'i nde, be uwi nde nder yenaande Abineer haa Heburuun.

2 Samuyila 5

Daawuda laamani Isra'iila

(1 Habaruuji Nyalaade 11:1-3)

¹Le'i Isra'iila fuu ngari haa Daawuda haa Heburuun. Be mbi'i mo: "Minin min banndiraabe ma nder ummaatoore woore.

²Koo naane, wakkati Sawulu laamani min boo, an ardi jama'aare konu Isra'iila. Jawmiraawo boo wi'i ma: An dowata Isra'iila'en ummaatoore am, a laatoto ardiido mabbe."

³Nden ndotti'en Isra'iila fuu ngari haa Heburuun. Laamiido Daawuda habbi alkawal bee mabbe yeeso Jawmiraawo. Be moyti mo, bana nii be mbaɗi mo laamiido Isra'iila.

⁴Daawuda woodi duubi cappande tati, saa'i o laamo. O laami duubi cappande nayi.

⁵Haa Heburuun o laamani Yahuuda duubi joweediɗi e lebbi joweego. Haa Urusaliima boo o laami duubi cappande tati e tati dow Isra'iila e Yahuuda fuu.

Daawuda nyaami Urusaliima

(1 Habaruuji Nyalaade 11:4-9)

⁶Nden laamiido Daawuda yahdi bee honoobe muudum haa Urusaliima ngam honugo Yebusi'en joodiibe ton. Ammaa be mbi'i mo: "A waawataa nyaamugo berniwol amin, wumbe e jijjiibe ke'i riiwugo ma" bana wi'go Daawuda nastataa haa do.

⁷Daawuda nyaami berniwol cemmbidngol dow Siyona, be inndi ngol Berniwol Daawuda.

⁸Nyalde maajum Daawuda wi'i: "Koo moy gidɗo jaalaago Yebusi'en, sey tokkoro laawol gasaangol dow hooseere. Daawuda wanyi wumbe e jijjiibe go. Ngam maajum yimbe umri: Wumbe e jijjiibe nastataa suudu Jawmiraawo."

⁹Daawuda yeni dow berniwol ngol, o inndi ngol Berniwol Daawuda. O besdi nyifugo nder taarde maagol, o fudfi diga Millo haa yotti nder maagol.

¹⁰Baawde Daawuda besdi yeeso yeeso, ngam Allah, Jawmiraawo honooɓe asama don wondi bee maako.

Hiram yerdɩ Daawuda

(1 Habaruuji Nyalaade 14:1-2)

¹¹Hiram, laamiido Tirus neli nelaarɓe haa Daawuda. O neldi boo ledde cemmbidde boo, bee sehooɓe e mahooɓe. Be mahani mo laamorɓe.

¹²Daawuda annditi Jawmiraawo tabitini mo o laamiido, Jawmiraawo samɗini laamu maako ngam o yidfi yimɓe maako Isra'iila'en.

Bibbe Daawuda danyaaɓe haa Urusaliima

(1 Habaruuji Nyalaade 3:5-9; 14:3-7)

¹³Baawo Daawuda ummi Heburuun, wari Urusaliima, o hoo'i rewɓe e sulaaɓe wodɓe. Be ndanyani mo bibbe worɓe e rewɓe.

¹⁴Ndaa inde bibbe worɓe danyanaaɓe mo haa Urusaliima: Sammu'a e Sobaba e Natan e Suleymaanu

¹⁵e Yibehar e Elisuwa e Nefek e Yafiya

¹⁶e Eliisama e Eliyada e Elifelet.

Daawuda jaali Filisti'en

(1 Habaruuji Nyalaade 14:8-17)

¹⁷Nde Filisti'en nani Isra'iila'en mbaɗi Daawuda laamiido muudum'en, Filisti'en fuu ngari haa ɓe ɗabbita mo. Nde Daawuda nani ɗum, o jippi nder hisrude.

¹⁸Filisti'en ngari, kippi waadiwol Refayim.

¹⁹Daawuda yami Jawmiraawo: "Mi haba bee Filisti'en na? A hokkatam jaalorgal dow mabbe na?" Jawmiraawo jaabi mo: "Yah, fakat mi hokkete."

²⁰Daawuda yehi, jaali Filisti'en. O wi'i: "Jawmiraawo seeki caka konne'en am bana ildugol ndiyam." Ngam maajum nokkuure nde'e wi'ete Ba'al-Perasiima.

²¹Filisti'en ndoggi, acci suuraaji labbi muudum'en ton, Daawuda e yimɓe mum kooci ɗi.

²²Fahin Filisti'en ngari, kippi waadiwol Refayim.

²³Daawuda yami Jawmiraawo kadiboo. Jawmiraawo jaabi mo: "Taa ukkana ɓe diga ɗo, ammaa sel baawo mabbe, war dow mabbe diga wakeere ledde balsani.

²⁴To a nani sonyo palande kosde dow ko'e ledde man, nden kam ukkana ɓe, ngam min mi don aarta yeeso maada, mi jaalo Filisti'en."

²⁵Daawuda wadfi ko Jawmiraawo umri mo. O mbari Filisti'en diga Geba haa yotti Gezer.

2 Samuyila 6

Daawuda dabbiti sundukru alkawal

(1 Habaruuji Nyalaade 13:5-14)

¹Daawuda moobti honoobe Isra'iila'en subaabe, baakin ujine cappande tato (30.000).

²O yahdi bee mabbe haa Ba'ala nder lesdi Yahuuda ngam haa be koo'oya sundukru Allah wi'eteendu fodde innde Jawmiraawo honoobe asama, joodiido haa dow keruba'en.

³Be njo'ini sundukru Allah dow moota ga'i kesa. Be ngurtini ndu saare Abinadabu wonnde dow towndiire. Uzza e Ahiyo bibbe Abinadabu don dowa moota man,

⁴Ahiyo don ardo nga.

⁵Daawuda e Isra'iila'en fuu don ngima bee seyo yeeso Jawmiraawo bee kuuje gimruude de ledde, bee moolooji e garayaaji, bee bawdi e leŋgi e koŋsiije.

⁶Nde be njotti laarre Nakon, Uzza forti juŋgo mum, naŋgi sundukru, ngam ga'i mosti.

⁷Ammaa Jawmiraawo tikkani Uzza, ngam dum haanaayno o meema sundukru Allah. Don nii Allah mbari mo.

⁸Bernde Daawuda metti ngam tikkere Jawmiraawo ukki dow Uzza. O inndi nokkuure nde'e Peres-Uzza, kanjum laati innde maare haa wargo hannde.

⁹Nyalaade maajum Daawuda huli Jawmiraawo, o yaami: "Noy sundukru Jawmiraawo wardata haa am?"

¹⁰Ngam maajum o yidaa yahrugo ndu haa maako nder Berniwol Daawuda. O selni ndu haa saare Obet-Edoom, Gaatiijo.

¹¹Sundukru Jawmiraawo fabbi ton lebbi tati. Jawmiraawo barkidini Obet-Edoom e saare mum fuu.

Daawuda wartiri sundukru alkawal haa Urusaliima

(1 Habaruuji Nyalaade 15:1—16:6)

¹²Daawuda nani: "Jawmiraawo barkidini Obet-Edoom e ko o mari fuu ngam daliila sundukru alkawal Allah." Ngam maajum o seyi, o yehi ton haa o yahra sundukru haa Urusaliima.

¹³Nde roondiiɓe ndu njehi palande joweego, o hirsu ngaari kalhaldi e gaggel payngel.

¹⁴Daawuda don wama yeeso Jawmiraawo bee semmbe fuu, o don borni toggoore limanku.

¹⁵Bana nii Daawuda e Isra'iila'en fuu njahri sundukru Jawmiraawo haa Urusaliima, bee hoolo seyo e hoolo luwe.

¹⁶Wakkati sundukru Jawmiraawo don nasta Berniwol Daawuda, Mikal bii Sawulu, debbo Daawuda laari gal wurdere nder mahol suudu mum. O yi'i laamiido don diwa, don wama yeeso Jawmiraawo. Ngam maajum Mikal yawi mo haa bernde muudum.

¹⁷Baawo man, be nastini sundukru nder suudu laymaaru ndu Daawuda darnino ngam maaru, be njo'ini ndu haa nokkuure maaru ton. Daawuda lii'ani Jawmiraawo guleteedi e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah.

¹⁸Nde Daawuda timmini lii'aago guleteedi e kirseteedi man, o barkidini ummaatoore bee innde Jawmiraawo honoobe asama.

¹⁹Isra'iila'en worbe e rewbe wonbe ton fuu, Daawuda yedi koo moy mabbe tamseere e tamre dibinooje e tamre inabooje joorde. Nden be kooti, koo moy haa saare muudum.

²⁰Daawuda boo hooti, ngam barkidingo saare mum. Mikal bii Sawulu wurti, fotti bee maako, wi'i: "Yowwa, hannde laamiido Isra'iila teddini hoore mum bee temmbinaago yeeso horbe e maccube mum, bana goddo meereejo waarata."

²¹Daawuda jaabi mo: "Mi wadi dum ngam teddingo Jawmiraawo. Kanke o yerdi e o subu yam mbattudi baaba ma e saare mum, o wadi yam laamiido yimbe maako Isra'iila'en. Fakat mi tokkoto wangingo seyo am yeeso maako,

²²mi besdan famdingo hoore am ko buri nii ammaa dum ustataa daraja am yeeso horbe be mbolwanda."

²³Mikal bii Sawulu hebaay biingel haa o maayi.

2 Samuyila 7

Alkawal Allah bee Daawuda

(1 Habaruuji Nyalaade 17:1-27)

¹Laamiido Daawuda don joodi haa saare mum. Jawmiraawo hokki mo siwtaare, konne'en taariibe mo fuu billaay mo fahin.

²Nyannde feere laamiido wi'i annabi Natan: "Ndaa, min mi don joodi nder suudu ndu ledde cemmbidde, ammaa sundukru Allah don joodi nder laymaaru godooje."

³Natan wi'i mo: "Wad ko bernde ma numi fuu, ngam Jawmiraawo don wondi bee maada."

⁴Ammaa jemmaare maajum wolde Jawmiraawo warani Natan, o wi'i:

- ⁵“Yah, wi' jaggiido am Daawuda: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Kadi an a nyibantam suudu haa mi joodo nder maaru na?
- ⁶Mi meedaay joodaago nder suudu, diga ngurtinmi Isra'iila'en nder Misra haa wargo hannde. Wakkati man fuu mi don waanca, suudu laymaaru laati joodorde am.
- ⁷Koo toy njahmi caka Isra'iila'en fuu, kadi mi meedi sijkango koo gooto nder ardiibe be umrumi dowugo yimbe am, mbi'mi: Koni on nyibanaay yam suudu ndu ledde cemmbidde?
- ⁸Jonta sey a wi'a jaggiido am Daawuda: Ndaa nii Jawmiraawo honoo be asama wi'i: Mi hoo'i ma haa waalde, haa baawo dammooji, ngam a laato ardiido yimbe am Isra'iila'en.
- ⁹Mi wondi bee ma koo toy njahdaa fuu, mi halki konne'en ma. Kadiboo mi mawninan innde ma, a laatoto gooto nder mawbe duniyaaru.
- ¹⁰Mi subani yimbe am Isra'iila'en nokkuure joonde, mi hokkan be lesdi ngam haa be njoodo nder maari bee jam. Billoobe meetataa torrugo be bana booyma,
- ¹¹dum laati bana nii diga wakkati alkaali'en laamani yimbe am Isra'iila'en. An boo mi hokkete siwtaare, konne'en ma fuu billataa ma fahin. Min Jawmiraawo mi hokkete danygol.
- ¹²To balde ma timmi, a hawtoyan bee kaakiraabe ma. Ammaa mi jo'inan gooto nder danygol ma dow leeso laamu ma, mi tabitina laamu maako.
- ¹³Kanjo o nyibantam suudu, min boo mi tabitinan laamu maako haa foroy.
- ¹⁴Mi laatoto baaba maako, kanjo boo o laatoto bidde am. To o wadi kalludum, mi eltan mo bana baaba eltirta biyiiko.
- ¹⁵Ammaa mi ittanta mo mboodeenga am bana no ittumi nga dow Sawulu mo ndiiwmi yeeso maada.
- ¹⁶Saare ma e laamu ma nduumoto, leeso laamu ma don tabiti haa foroy.”
- ¹⁷Natan yecci Daawuda bolle de'e fuu e wahayu oo fuu.
- ¹⁸Laamiido Daawuda nasti suudu laymaaru, joodi yeeso Jawmiraawo, wi'i: “Yaa Jawmiraawo Allah, mi moy e dume saare am haa njottinda min haa do?
- ¹⁹Kanjum boo dum pamarum haa yeeso ma, yaa Allah, Jawmiraawo am. A wolwi haala danygol maccudo ma nder zamanuuji garandi, bana nii a anndinirta yimbe ko wadoto, yaa Allah, Jawmiraawo am.
- ²⁰Dume mi besdata wolwango ma? A anndi maccudo ma.
- ²¹A wadi kuuje mawde de'e fuu daliila konngol ma e anniya ma, a anndini dum maccudo ma.

²²Fakat a mawɗo, yaa Allah, Jawmiraawo am. Walaa mo nanndi bee maada, an feere ma woni Allah, fodde ko min nani bee noppi amin fuu.

²³Walaa ummaatoore feere haa duniyaaru bana yimbe ma Isra'iila'en. An sootti be ngam haa be laato yimbe ma. A huuwi kuude mawɗe kulniide ngam mabbe e ngam lesdi ma, bana nii a teddiniri innde ma. A rimɗini be diga lesdi Misra, a riiwi ummaatooje godde e dowanteebe maaje yeeso mabbe haa be laato jeyaa be ma.

²⁴A tabitini Isra'iila'en be yimbe ma haa foroy, yaa Jawmiraawo, an boo a laati Allah mabbe.

²⁵Ammaa jonta, yaa Allah, Jawmiraawo am, goonɗin wolde ma nde mbolwanda maccudo ma e danygol mum haa foroy.

²⁶Innde ma ɓango haa foroy, yimbe mbi'a: Jawmiraawo honoo be asama, kaŋko woni Allah Isra'iila. Tabitin danygol maccudo ma boo.

²⁷Yaa Jawmiraawo honoo be asama, Allah Isra'iila, mi hulaay toraago ma tornde nde'e, ngam a anndini yam a hokkatam danygol.

²⁸Jonta, yaa Allah Jawmiraawo, an woni Allah, ko mbi'da fuu dum goonga, a iinani yam hayru oo.

²⁹Nden, useni barkidin danygol maccudo ma yeeso maada haa foroy. An Jawmiraawo wi'i dum, ngam maajum fakat danygol am heban barka ma."

2 Samuyila 8

Daawuda mawnini laamu muudum

(1 Habaruuji Nyalaade 18:1-13)

¹Baawo kuuje de'e, Daawuda jaali Filisti'en, leestini be, rimɗini lesdi Isra'iila diga baawde mabbe.

²Nden o jaali Mo'abi'en. O wallini naŋngaabe fuu haa lesdi, o foondi bee boggol poondirgol mo maayata malla mo yeedata nder mabbe. O foonda boggi diɗi, wonbe les maaji mbare, wonbe les boggol ngola boo ngeeda. Mo'abi'en ngarti maccube Daawuda, o yowani be jomorgol.

³Nden o jaali Hadad'ezer bii Rehob, laamiido Soba. Laamiido oo yahno semmbidingo laamu maako haa maayo Efratis.

⁴Daawuda hooci wa'iibe mootaaɗi pucci ujineere e teemedde njoweedido (1.700) e honoo be ujine noogas (20.000) haa maako. Daawuda soppi korle pucci mootaaɗi fuu, o acci teemerre ngam hoore maako.

⁵Siriya'en ngari diga Damas ngam haa be mballa Hadad'ezer, laamiido Soba, ammaa Daawuda mbari nder mabbe worbe ujine noogas e diɗo (22.000).

⁶Daawuda waɗi saɗngeere aynoobe nder lesdi mabbe, be ngarti maccube maako, o yowani be jomorgol. Jawmiraawo hokki Daawuda jaalorgal koo toy o yehi fuu.

⁷Daawuda hooci bawarde kaɗgeeri de sukaaɓe Hadad'ezer marno, o yahri de haa Urusaliima.

⁸Haa Beeta e Berotay, berniji Hadad'ezer, Daawuda hooci njamndi mbodeeri duudndi masin.

⁹To'i, laamiido Hamat nani Daawuda jaali jama'aare konu Hadad'ezer fuu.

¹⁰Ngam maajum o neli biyiiko Yoram haa laamiido Daawuda, o yama njamu maako, o yelano mo barka, ngam o habi bee Hadad'ezer, o jaali mo. Ngam habre donno hakkunde Hadad'ezer e To'i foroy. Yoram yahrani Daawuda kuuje kaɗgeeri e cardi e njamndi mbodeeri.

¹¹Daawuda seni de ngam Jawmiraawo, kanje e cardi e kaɗgeeri ndi o hoocino haa ummaatooje godde de o jaalino:

¹²Haa Siriya'en e Mo'abi'en e Ammoonien e Filisti'en e Amaleki'en, non boo gedal nder keɓal konu bee Hadad'ezer bii Rehob, laamiido Soba.

¹³Daawuda mbari Siriya'en ujine sappo e njoweetato (18.000) nder Waadiwol Mannda. Nde o lorti, innde maako besdi mawnugo fahin.

¹⁴O jo'ini caɗngeeje aynoobe nder lesdi Edoom. Edoomien fuu laati maccube Daawuda. Jawmiraawo hisni Daawuda koo toy o yehi.

Saraaki'en Daawuda

(2 Samuyila 20:23-26; 1 Habaruuji Nyalaade 18:14-17)

¹⁵Daawuda laamani Isra'iila fuu. O don wadana yimbe maako fuu kiita ndarnuka e ngoonɗuka.

¹⁶Yo'ab bii Seruyatu woni mawdo honoobe, Yusafat bii Ahiluudi woni hunndukoojo laamiido.

¹⁷Cadok bii Ahitooba e Ahimelek bii Abiyatar ngoni liman'en. Seraya woni binndoowo.

¹⁸Benaya bii Yoyada woni hooreejo Kereti'en e Peleti'en. Biɓɓe Daawuda kambe boo be liman'en.

2 Samuyila 9

Mboodeenga Daawuda haa Mefiboset

¹Nyannde feere Daawuda yami: “Woodi goddo luttudo nder saare Sawulu na? Mi wadana mo mboodeenga daliila Yonatan.”

²Be tawi goddo mo latino suka saare Sawulu, innde maako Siba. Be ngaddi mo haa Daawuda. Laamiido yami mo: “An woni Siba na?” O jaabi: “Ooho, barkaama.”

³Laamiido y'ami: "Kadi walaa luttudo nder saare Sawulu na? Mi yidi hebbitingo amaana fodde ko mbi'mi yeeso Allah." Siba jaabi: "Lutti bii Yonatan gooto, o jijiido haa kosde maako didi fuu."

⁴Laamiido y'ami: "Toy mo?" Siba wi'i: "O don haa saare Makir bii Ammiyel haa Loodebar."

⁵Daawuda neli dabbitoygo mo.

⁶Mefiboset bii Yonatan bii Sawulu wari haa Daawuda. O tuggi koppi yeeso maako. Daawuda wi'i: "Mefiboset." O jaabi: "Na'am, mi maccudo ma."

⁷Daawuda wi'i mo: "Taa hul, ngam fakat mi woonante ngam daliila baaba ma Yonatan. Mi lornante gese maama ma Sawulu fuu. A nyaamdan bee am foroy."

⁸Fahin Mefiboset tuggi koppi, wi'i: "Min mi moy haa a suklano rawaandu waatundu bana am?"

⁹Ammaa laamiido ewni Siba, suka Sawulu, o wi'i mo: "Ko Sawulu e saare mum marno fuu, mi hokki dum taaniraawo jaagordo ma."

¹⁰Sey a rema gese maako, an e bibbe ma e huuwanoobe ma, on moobta nafuuda maaje, ngam haa taaniraawo jaagordo ma heba ko yeedira. Ammaa o nyaaman haa saare am nyalde fuu." Siba woodino bibbe sappo e njowo e huuwoobe noogas.

¹¹O wi'i laamiido: "Mi wadan ko umruda maccudo ma fuu, barkaama."

¹²Mefiboset woodi biyngel gorgel, innde maagel Mika. Wonbe nder saare Siba fuu be huuwanoobe Mefiboset.

¹³Kan'ko o joodi haa Urusaliima, ngam o don nyaama foroy haa saare laamiido. Ammaa o jijiido kosde maako didi fuu.

2 Samuyila 10

Daawuda jaali Ammoonien e Siriya'en

(1 Habaruuji Nyalaade 19:1-19)

¹Baawo maajum, Nahas, laamiido Ammoonien maayi. Biyiiko Hanun laami haa pallel maako.

²Daawuda wi'i: "Mi wadanan Hanun bii Nahas mboodeenga, bana baaba maako wadani yam." Daawuda neli nelaabe haa be nde'itina mo dow maayde baaba maako. Nde nelaabe man njotti lesdi Ammoonien,

³mawbe Ammoonien mbi'i laamiido muudum'en: "A numi Daawuda neli de'itinoobe haa maada ngam sinkango ma daliila maayde baaba ma na? O nelaay be haa maada ngam widitaago e horugo e hippaago berniwol ngo'ol na?"

- ⁴Hanun umri be nannga nelaabe Daawuda go. Be nanngi be, be labi reeta bakkude mabbe, be ta'i limce mabbe haa yotti pooe. Nden o lorti be.
- ⁵Worbe be'e cemti masin haa be ngidaa hootugo. Nde Daawuda nani kubar maajum, o neli haa mabbe, o wi'i: "Pabbe haa Yeriko, haa bakkude mon puda fahin, nden ngarton."
- ⁶Nde Ammoonien annditi be toonyi Daawuda, be taaski konu, be njobi honoobe Siriya'en ujine noogas (20.000) haya diga Bayti-Rehob e Soba, ujineere (1.000) diga laamiido Ma'aka e ujine sappo e didi (12.000) diga laamiido Tooba.
- ⁷Nde Daawuda nani dum, o neli Yo'ab, mawdo ardiibe sooje'en, bee honoobe suusbe fuu.
- ⁸Ammoonien ngurti berniwol muudum'en, ndarni caffuujii yeeso nastirde maagol. Ammaa Siriya'en warbe diga Soba e Rehob e yimbe Tooba e Ma'aka don ndari feere muudum'en haa ladde.
- ⁹Nde Yo'ab yi'i konne'en taarake dum yeeso e baawo fuu, o subi wodbe nder subaabe Isra'iila, o darni be dow Siriya'en.
- ¹⁰Yimbe luttube fuu, o halfini be haa junngo Abisay deerdiiko mo huucitini be dow Ammoonien.
- ¹¹Yo'ab wi'i Abisay: "To Siriya'en calorake yam, mballa mi. An boo to Ammoonien calorake ma, mi wallete.
- ¹²Semmbidid, en tiida ngam daliila yimbe meeden e ngam berniiji Allah meeden! Jawmiraawo boo wadan ko fottanta mo."
- ¹³Nden Yo'ab e wondube bee muudum njehi haboygo bee Siriya'en. Siriya'en ndoggi yeeso maako.
- ¹⁴Nde Ammoonien ngi'i Siriya'en ndoggi, be ndoggi kambe boo yeeso Abisay, be lori nder berniwol. Nden Yo'ab acci Ammoonien, o hooti Urusaliima.
- ¹⁵Nde Siriya'en ngi'i Isra'iila'en njaali be, be moobti jama'aae mabbe fuu.
- ¹⁶Hadad'ezer neli haa Siriya'en wonbe gada Efratis, be ngari haa Heelam. Sobak, mawdo honoobe Hadad'ezer ardi be.
- ¹⁷Nde Daawuda nani dum, o moobti Isra'iila fuu. Be eeri maayo Urdun, be ngari Heelam. Siriya'en ndarni caffuujii muudum'en, nden be kabi bee yimbe Daawuda.
- ¹⁸Isra'iila'en ndiiwi Siriya'en. Daawuda e yimbe mum kalki mootaaaji pucci teemedde joweedidi (700) e wa'iibe pucci ujine cappande nayo (40.000). Be njuwi boo Sobak, mawdo ardiibe honoobe, o maayi ton.
- ¹⁹Nde laamiibe dwtaniibe Hadad'ezer ngi'i Isra'iila'en njaali be, be culhotiri bee Isra'iila'en, be kuuwani be. Baawodon Siriya'en kuli wallugo Ammoonien.

2 Samuyila 11

Daawuda e Bat-Seeba

- ¹Mawri man, haa fufdoode hitaande, wakkati laamiibe ngurtoto ngam habre, Daawuda neli Yo'ab bee maccube mum e Isra'iila'en fuu ngam nattingo Ammoonien e hippaago berniwol Rabba. Ammaa kanke o yahaay, o joodi haa Urusaliima.
- ²Nyannde feere, kiikiide, Daawuda ummi e doyngol mum, don waanca dow soorowol mum haa laamorde. Nden o yi'i debbo don yiiwo, debbo oo o narnido masin.
- ³Daawuda neli y'amugo haala maako. Be mbi'i mo: "Kanke woni Bat-Seeba bii Eliyam, debbo Uriya Hetiijo."
- ⁴Daawuda neli nelaabe haa maako, be ngadda mo. Debbo wari haa maako, o hawti bee maako. Wakkati maajum Bat-Seeba donno seno baawo lootugol mum. Nden o hooti suudu maako.
- ⁵Baawo maajum o reedi. O neli, o anndini Daawuda bee wi'go: "Mi reedi."
- ⁶Daawuda neli haa Yo'ab, umri mo: "Neldam Uriya Hetiijo." Yo'ab wadi dum.
- ⁷Uriya wari haa Daawuda. Daawuda yami mo njamu Yo'ab e njamu yimbe e kubar habre.
- ⁸Nden o wi'i Uriya: "Jippa haa saare ma, siwta sedfa." Nde Uriya dilli, Daawuda neldi dokkal baawo maako.
- ⁹Ammaa Uriya yahaay haa saare mum. O waali haa yolnde saare laamiido, kanke e aynoobe fuu.
- ¹⁰Nde Daawuda nani Uriya jippaaki haa saare mum, o yami mo: "Koni a jippaaki haa saare ma? Naa jahaangal juutngal ngartuda na?"
- ¹¹Uriya jaabi mo: "Sundukru alkawal Allah e yimbe Yahuuda e Isra'iila fuu don njoodi nder laymaaji. Jaagordo am Yo'ab e mawbe mum don canngini nder ladde. Kadi min mi nasta saare am, mi nyaama, mi yara, mi waalda bee debbo am na? Fakat bana a geeto, barkaama, mi wadataa dum!"
- ¹²Daawuda wi'i Uriya: "Jooda haa do hannde boo. Janngo mi jabbititte." Bana nii Uriya fabbi nder Urusaliima nyalaade man e janngo man boo.
- ¹³Nden Daawuda ewni Uriya. Uriya nyaami e yari yeeso maako. Daawuda wuykini mo. Ammaa koo jemma maajum boo Uriya hootaay saare mum. O yehi, o waali haa nokkuure aynoobe laamiido mbaalata.
- ¹⁴Nde weeti, Daawuda winndani Yo'ab bataakewol, hokki ngol Uriya, Uriya yahrani mo.

¹⁵Ndaa ko o winndi: “Darnu Uriya haa nokkuure nde habre buri saatugo. Nden lorte, acce mo feere maako, ngam haa konne'en mbara mo.”

¹⁶Wakkati Yo'ab don ayna berniwol, o darni Uriya haa nokkuure nde o anndi konne'en suusbe don ton.

¹⁷Yimbe berniwol ngurti, kabi bee yimbe Yo'ab. Nder habre man, maccube Daawuda e yimbe wodɓe maayi, Uriya Hetiijo boo maayi.

¹⁸Yo'ab neldi Daawuda kubar habre fuu.

¹⁹O umri nelaado: “To a timmini anndingo laamiido kubar habre fuu,

²⁰teema o tikkan, o yame: Koni on baditi berniwol ngam habre? On anndaa wonbe dow mahol taariingol ngol pidan on na?

²¹Moy mbari Abimelek bii Yerub-Ba'al? Naa debbo gondo dow mahol sakkini hayre namarde dow maako, o maayi haa Tebes na? Koni on baditi mahol bana nii? Nden kam wi' mo: Suka ma Uriya Hetiijo boo maayi.”

²²Nelaado yehi, yecci Daawuda ko Yo'ab umri mo fuu.

²³O wi'i: “Konne'en burdi min semmbe, be ngurti berniwol, be ukkani min haa yaasi. Ammaa min ngerbi be baawo haa dammugal berniwol.

²⁴Haa ton wonbe dow mahol pidi yimbe ma. Yimbe amin wodɓe maayi. Suka ma Uriya Hetiijo boo maayi.”

²⁵Daawuda jaabi nelaado: “Ndaa nii mbi'ata Yo'ab: Taa haala ka bille. Hannde kam kaafahi mbaran oo, jaɗngo boo oya. Semmbidin habre dow berniwol haa to a halki ngol. Sey a tiddina bernde Yo'ab bana nii.”

²⁶Nde debbo Uriya nani gorum maayi, o woyi mo.

²⁷Nde o sudditi, Daawuda neli haa maako, hoo'i mo haa saare mum, te'i mo. Debbo oo danyani mo biɗɗo gorko. Ammaa ko Daawuda wadi, dum halli yeeso Jawmiraawo.

2 Samuyila 12

Natan feli Daawuda

¹Jawmiraawo neli annabi Natan haa Daawuda. Natan yehi haa laamiido, wi'i mo: “Worbe diɗo donno berniwol gootol, oo diskudo, oya boo talakaajo.

²Diskudo mari dammooji e na'i duuddi masin.

³Amaa talakaajo walaa koo dume, sey baalel bortel gootel tan. O sooduno ngel, o nyaamni ngel, ngel mawnidi bee bikkoy maako. Ngel don nyaama nyaamdu maako, ngel don yara nder jardugel maako, ngel don daano dow wiɓɓere maako, fakat ngel laati bana biɗngel maako deyel.

⁴Nyannde feere kodo wari haa diskudo go. Kanke o yidfaa hoo'ugo haa dammooji maako malla haa na'i maako, ngam haa kodo maako nyaama. Ngam maajum o yehi, o jalti baalel talakaajo, o hirsu ngel ngam kodo maako."

⁵Tikkere Daawuda saati masin, o wi'i Natan: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto, gorko oo o mbareteedo!

⁶Sey o hokkita talakaajo baalel man cowi nayi, ngam o wadi halleende mawnde nde'e, o yurminaay mo sam."

⁷Natan wi'i Daawuda: "An woni gorko man! Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: Min wadi ma a laamiido Isra'iila. Min hisni ma jinggo Sawulu.

⁸Mi hokki ma saare jaagordo ma e rewbe maako fuu. Mi hokki ma laamu dow Isra'iila e Yahuuda. To dum he'aayno, mi besdananno ma ko buri dum.

⁹Koni a meerdini umrooje am? Koni kuuwda kalludum du'um? A mbari Uriya Hetiiji bee kaafahi Ammoonien, a hooci debbo maako.

¹⁰Ngam a wadi dum, a meerdini yam, fakat kaafahi seedataa bee saare maada haa foroy.

¹¹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi umminan sarru dow maada diga nder saare ma. Yeeso maada koocanmi rewbe ma, mi hokka be goddo feere, o waalda bee mabbe nyalawma.

¹²An kam a wadi dum bee cuudiidum, ammaa min mi wadan dum nyalawma yeeso Isra'iila'en fuu."

¹³Daawuda wi'i Natan: "Mi wadi aybe haa Jawmiraawo." Natan jaabi mo: "Jawmiraawo yaafi aybe ma, a maayataa.

¹⁴Ammam ngam a yawi Jawmiraawo masin bee aybe ma, biinggel danyaangel maayan."

¹⁵Nden Natan hooti saare mum.

Maayde biinggel Daawuda

Jawmiraawo nyawni biinggel ngel debbo Uriya danyani Daawuda, haa ngel yotti daande maayde.

¹⁶Daawuda suumi, tori Allah ngam yonki maagel. Nde jemma wadi fuu, o nasta suudu maako, o waalo haa lesdi.

¹⁷Saraaki'en maako ngari ngam haa be ummina mo, ammaa o sali, o jabaay nyaamdugo bee mabbe boo.

¹⁸Baawo nyalde joweedidi biinggel maayi. Be kuli anndingo dum Daawuda, ngam be mbi'i: "Wakkati ngel donno yeedi tawon maa, o sali nanugo ko en mbi'i. To en ngecci mo ngel maayi, teema o naawnan hoore maako."

¹⁹Nde Daawuda yi'i be don cofndotira, o faami biɲngel maayi. O yaami saraaki'en maako: "Ngel maayi na?" Be mbi'i: "Ooho."

²⁰Nden Daawuda ummi e lesdi, yiiwi, wuji nebbam, wattiti limce mum. O nasti suudu Jawmiraawo, o sujidi. Nde o warti haa suudu maako, o umri be ngaddana mo nyaamdu, nden o nyaami.

²¹Saraaki'en maako mbi'i mo: "Min paamaay ko mbaɗɗa. Saa'i biɲngel donno yeeda tawon, a suumi ngam daliila maagel, a woyi. Nde ngel maayi jonta, a ummi, a nyaami."

²²O wi'i be: "Saa'i ngel don yeedi tawon, mi suumi, mi woyi, ngam mi tammi teema Jawmiraawo endanno yam, hisnanno yonki maagel.

²³Ammaa jonta ngel maayi. Ngam dume cuumotoomi? Kadi mi waawan wartirgo ngel na? Dum min hawtoyta bee maagel, ammaa kaɲgel ngel lorataako haa am."

Danyeeki Suleymaanu

²⁴Daawuda yehi haa Bat-Seebe debbo muudum, o de'itini mo, o hawti bee maako, kaɲko o danyi biɗɗo gorko. Daawuda inndi mo Suleymaanu. Biɲngel nge'el, Jawmiraawo yidi ngel.

²⁵O anndini dum Daawuda bee hunnduko annabi Natan. Natan inndi ngel Yedidiya, ngam daliila wolde Jawmiraawo dow maagel.

Daawuda nyaami Rabba

(1 Habaruuji Nyalaade 20:1-3)

²⁶Yo'ab tokki haɓugo bee Rabba, berniwol Ammoonien maɲngol go. Nde o nyaami laamorde maagol,

²⁷o neli nelaabe haa Daawuda, o wi'i mo: "Mi nasti Rabba, mi nyaami nokkuure Seeboore Ndiyam.

²⁸Jonta war bee Isra'iila'en luttube fuu, a saɲgina kommbi maagol, a nyaama ngol. Min mi fotaay nyaamugo ngol, ngam taa ngol wi'e bee innde am."

²⁹Daawuda mooɓti yimbe fuu, yehi Rabba, ukkani berniwol, nyaami ngol.

³⁰O hooci woronnde wonnde dow hoore lawru Ammoonien. Teddeenga maare wadi baakin kilo cappande tati (30). Hayre marnde saman duudɗo don haa maare. Daawuda wadi nde dow hoore mum. O wurtini kebal konu duudɲgal masin diga berniwol man.

³¹O wurtini boo yimbe wonbe nder maagol. O dooli be huuwugo bee ceekruɗe e tufirɗe njamndi e pe'irɗe njamndi, non boo haa kaatane birikje. Bana non Daawuda waari berniiji Ammoonien fuu. Nden o hooti Urusaliima bee jama'aare konu maako fuu.

2 Samuyila 13

Amnon e Tamar

- ¹Baawodon ndaa ko wadɪ: Absalom bii Daawuda woodi deerɗiraawo debbo ɲarniɗo, innde maako Tamar. Amnon bii Daawuda, mo daada mum feere, o yiɗi Tamar.
- ²Yiide maajum sakli mo, nyawni mo, ngam o paanyo mo meedaay gorko tawon. Amnon waawaay baditaago mo bee koyɗum.
- ³Ammaa Amnon woodi soobaajo, ɗum Yonadabu bii Sime'a deerɗiraawo Daawuda. Yonadabu o yoyɗo masin.
- ⁴O wi'i Amnon: "Yerima, nde weeti fuu mi ɗon yi'a a ɗon billi. Ko wad ma? Yeccam!" Amnon jaabi mo: "Mi yiɗi Tamar, minyiraawo Absalom deerɗam."
- ⁵Yonadabu wi'i mo: "Waala dow be'itte ma bana a nyawɗo. To baaba ma wari laarugo ma, wi' mo: Accu deerɗam Tamar wara, wadanaɗmi nyaamdu. Sey o taaskitina ndu haa ɗo yeeso am, haa mi yi'a, mi nyaama ndu dow juɲngo maako."
- ⁶Amnon wadɪ hoore muuɗum bana o nyawɗo, o waali. Nde laamiɗo wari laarugo mo, o wi'i laamiɗo: "Accu deerɗam Tamar wara, tamsa tamseeje ɗiɗi, haa mi nyaama ɗe dow juɲngo muuɗum."
- ⁷Daawuda neli haa Tamar, wi'i mo: "Yah haa suudu deerɗa Amnon, a wadana mo nyaamdu."
- ⁸Tamar yehi, nasti suudu deerɗum. O tawi mo o ɗon waali haa be'itte maako. Tamar hoo'i kuroori, jiibi ndi, tamsi tamseeje yeeso Amnon.
- ⁹Nden Tamar hoo'i feho, rufi tamseeje yeeso maako. Ammaa Amnon sali nyaamugo. O wi'i: "Sey yimbe wodɓe fuu ngurto tawon." Be ngurtini be fuu.
- ¹⁰Nden o wi'i Tamar: "Waddanam tamseeje haa ɗo haa nder suudu, haa mi nyaama ɗe dow juɲngo ma." Tamar hoo'i tamseeje, yahrani ɗe deerɗiiko haa nder suudu.
- ¹¹Nde o ɗon lii'ano mo ɗe, Amnon naɲngi mo, wi'i mo: "War, deerɗam, waaldu bee am."
- ¹²Ammaa Tamar jaabi mo: "Naa non, deerɗam, taa toskam, halleende bana nde'e huuwataake nder Isra'iila, taa wadɗum!"
- ¹³Toy njahanmi to a toski yam? An boo a laatoto bana badɗo zunuuba nder Isra'iila. Wolwu bee laamiɗo, naa o te'natam bee maada na?"
- ¹⁴Ammaa Amnon sali nanango mo, o dooli mo waaldugo bee maako, o toskini mo.
- ¹⁵Nden Amnon wanyi mo, bernde maako heewi nganyɲgu caatungu. Nganyɲgu maako buri yiide maako naane saatugo. O wi'i Tamar: "Umma, dillu!"

¹⁶Tamar jaabi mo: “Naa non, deerɗam. To a riiwi yam jonta, ɗum buran hallugo dow ko mbaɗɗa.” Ammaa Amnon sali nanango mo.

¹⁷O ewni suka maako, o umri mo: “Wurtin oo ɗo suudu am. Maɓɓu dammugal baawo maako.”

¹⁸Suka waɗi ko o umri. Tamar ɗonno ɓorni irin suddaare nde juude, bana nde faanybe nder ɓiɓɓe laamiido rewbe ɓornoto.

¹⁹O seeki nde, o waɗi ndoondi dow hoore maako, o roondi juɗngo maako dow maare, o yaawɗi haa suudu maako, o ɗon wooka.

²⁰Nde Absalom, deerɗiiko yi'i mo, o yaami: “Amnon naawni ma na? Taa ɗum billa ɓernde ma, deerɗam. Taa wɗɗin haala ka'a, ngam o deerɗa.” Tamar jooɗi nder saare deerɗiiko Absalom, o cuniido.

²¹Nde Daawuda nani haala maajum, o tikki masin.

²²Ammaa Absalom wanyi Amnon ngam o toski deerɗiiko debbo. O sali koo wolwididgo bee maako.

Absalom mbari Amnon

²³Duubi ɗiɗi baawoɗon, Absalom ewni ɓiɓɓe laamiido fuu haa Ba'al-Hacoor kommbi Efrayim. Ta'oobe gaasa baali maako ɗon ton.

²⁴Nden o yehi haa laamiido, o wi'i: “Ndaa, ta'oobe gaasa baali ɗon kuuwanammi jonta, barkaama. A waran an e saraaki'en maada, ngam nyaamdugo bee am na?”

²⁵Ammaa laamiido jaabi mo: “Naa non, ɓiɗngel am, ngam taa min njowane ɗoɗngal teddungal.” Absalom tori mo nde duuɗɗum, ammaa laamiido sali yahugo. O jabbiti mo.

²⁶Nden Absalom wi'i: “To an a warataa, accu deerɗam Amnon yahda bee amin.” Laamiido yaami: “Ngam daliila kaye o yahdata bee ma?”

²⁷Ammaa Absalom billi mo haa laamiido acci Amnon e ɓiɓɓe muuɗum wofɓe fuu njahda bee maako.

²⁸Nden Absalom umri sukaaɓe muuɗum: “Kakkile, to Amnon yari inaboojam, ɓernde maako seyake, mi umran on mbarugo mo. Taa kule! Mbare mo. Tidɗine ɓerde mon, laate on semmbidɓe e suusɓe, min umri on ɗum.”

²⁹Sukaɓe Absalom ɗowntani umroore man, mbari Amnon. ɓiɓɓe laamiido luttube fuu ummi, mba'i alfadariiye muuɗum'en, ndoggi.

³⁰Diga ɓe ɗon haa laawol tawon, Daawuda hebi kubaruwol bi'anngol: “Absalom mbari ɓiɓɓe laamiido fuu, walaa koo gooto lutti.”

³¹Laamiido ummi, seeki limce muuɗum, waali haa lesdi. Huuwanoobe mo wonɓe ton fuu boo ceeki limce muuɗum'en.

³²Ammaa Yonadabu bii Sime'a deerdfiraawo Daawuda wi'i: "Taa num be mbari bibbe ma fuu, barkaama. Amnon feere mum maayi. Diga o toski Tamar, deerdiiko debbo, Absalom wadi anniya waataago dum.

³³Taa jawmam laamiido numa bibbe muudum fuu maayi, ammaa Amnon feere maako tan."

³⁴Nden Absalom doggi. Wakkati maajum aynoowo bangti gite, o yi'i yimbe duudbe don ngara gal laawol gonngol baawo maako, gal becce hooseere. Law o anndini laamiido.

³⁵Yonadabu wi'i Daawuda: "Dum bibbe ma, bana mi wi'i ma."

³⁶Nde o timmini wolwugo dum, bibbe laamiido njotti. Be bangti sawtuuji mabbe, be mboyi. Laamiido e yimbe muudum boo mboyi boji duuddi masin.

³⁷⁻³⁸Daawuda woyi biyum Amnon nyalde duudde. Ammaa Absalom doggi, yehi haa Talmay bii Ammihuuru, laamiido Gesur. O fabbi ton duubi tati.

³⁹Nde bernde Daawuda de'iti dow maayde Amnon, o fuddi yenwugo Absalom.

2 Samuyila 14

Yo'ab wartiri Absalom

¹Yo'ab bii Seruyatu anndi laamiido yenwi biyum Absalom.

²Ngam maajum o neli haa Teko'a, be ngaddani mo debbo mardo hikma gondo haa ton. Yo'ab wi'i mo: "Wad hoore ma bana a debbo jurumdo, taa wuja nebbam, borna bana boyando maaydo diga nyalde duudde.

³Nden yah haa laamiido, yeccu mo ko mbi'anmaami." Yo'ab wi'i mo ko o tammi wi'go.

⁴Debbo Teko'aajo yehi haa laamiido. O tuggi koppi, waali, hippi, o wi'i: "Wallam, barkaama!"

⁵Laamiido yami mo: "Ko wadi ma?" O jaabi: "Mi jurumdo, gorko am maayi.

⁶Mi woodino bibbe worbe dido. Nyannde feere be njokkiri haa ngesa. Walaa goddo ton haa o sennda be, bana nii dum laatori haa gooto mabbe mbari deerdiiko.

⁷Jonta boo banndiraabe amin fuu don billammi haa mi wurtinana be biyam geeto. Be ngidi mbarugo mo ngam o mbari deerdiiko. Be ngidi halkugo donoowo oo boo. Bana nii be kalkan tammunde am ragareere, gorko am boo walaa danygol tabitinanngol innde muudum."

⁸Laamiido wi'i mo: "Hootu saare ma, min mi suklanto haala ma."

- ⁹Debbo wi'i: "Barkaama, yow aybe man dow am e dow saare am ammaa naa dow laamiido, naa dow saare laamu muudum boo."
- ¹⁰Laamiido jaabi: "To goddo tokkake ma bee haala, waddu mo haa am. Fakat o meetataa fitingo ma."
- ¹¹Ammaa debbo wi'i mo: "Huna bee innde Allah Jawmiraawo maada ngam taa baatoowo besda asar, taa be nattina biyam." Daawuda wi'i: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto, walaa naawdum koo dume hebata bidde ma."
- ¹²Debbo wi'i: "Accu kordo ma besda wolwango ma wolde woore, barkaama." O jaabi: "Wolwu."
- ¹³Debbo wi'i: "Ngam dume a nufi aybewol irin ngo'ol dow yimbe Allah? A dujanaaki gudinaado warta diga nokkuure nde o dogguno e mum. Bee bolle ma a do'iri hoore ma kiita."
- ¹⁴Enen fuu en maayan fakat. En don nanndi bee ndiyam ndufaadam haa lesdi, goddo waawataa moobtugo dam fahin. Ammaa Allah yidaa halkugo yonki. Ngam maajum o wadi anniya ngam taa biya daayo e maako haa foroy."
- ¹⁵Ndaa, mi waddi haala am yeeso maada, barkaama, ngam yimbe kulni yam. Min kordo ma, mi wi'i: Sey mi wolwana laamiido, teema o wadan ko kordo maako tori."
- ¹⁶Teema o nanan, o hisnatam junngo gorko dabbando nattingo yam bee biyam fuu nder gedal ngal Allah hokki min."
- ¹⁷Mi tammi wolde maada de'itintam, barkaama, ngam a don bana malaa'ikaajo Allah, haa a senndindira aybe bee goonga. Allah Jawmiraawo ma wonda bee maada."
- ¹⁸Laamiido wi'i debbo: "Haa mi yame huunde woore, taa suudam nde." Debbo wi'i: "Yam, barkaama."
- ¹⁹O yami: "Yo'ab yerbi ma wolwugo bana nii na?" Debbo jaabi: "Fakat bana a geeto barkaama, walaa mo waawata suudango ma koo dume. Goonga, Yo'ab, suka ma umri yam wargo haa maada, kanke wi'i yam mi lorna bolle de'e boo."
- ²⁰O dabbi haa o waylita haala man bee hakkiilo. Ammaa an a mari hikma bana malaa'ikaajo Allah, a don hebta koo dume fuu, barkaama."
- ²¹Nden laamiido wi'i Yo'ab: "Boodum, mi yerdake. Yah, wartiranam Absalom, sukaajo oo."
- ²²Yo'ab tuggi koppi, waali, hippi yeeso Daawuda, wi'i: "Allah barkidine barkaama! Jonta mi anndi a yerdi yam, ngam a jafani yam tornde am."
- ²³Nden o ummi, o yehi haa Gesur, o wartiri Absalom haa Urusaliima."

²⁴Ammaa laamiido wi'i: "Sey o hoota saare maako. Min kam mi yidaa o yi'ammi." Ngam maajum Absalom yehi saare mum, o waraay yeeso laamiido.

Daawuda yerdi Absalom

²⁵Nder lesdi Isra'iila fuu walaa gorko mangteteedo ngam daliila narol mum bana Absalom. Diga hoore maako haa kosde maako o walaa batte.

²⁶Haa timmoode hitaande fuu, o don ta'a gaasa hoore maako ngam ka don teddana mo. Nde be poondi ka fuu, teddeenga maaka buri kilo didi.

²⁷Absalom woodi bibbe worbe tato e bidde debbo gooto narniido, innde maako Tamar.

²⁸O joodi haa Urusaliima duubi didi, ammaa o hebaay yi'ugo laamiido.

²⁹O neli ewnaago Yo'ab ngam haa o wolwana laamiido, ammaa Yo'ab sali wargo. O neli didawre, ammaa Yo'ab sali wargo non.

³⁰Ngam maajum Absalom wi'i yimbe mum: "Ngesa Yo'ab don heddi bee ngesa am. O woodi sa'iiruuri ton. Njehe, ngule ndi bee yiite." Be njehi, be nguli ndi.

³¹Law Yo'ab wari haa suudu Absalom. O yami mo: "Koni yimbe ma nguli ngesa am?"

³²Absalom jaabi mo: "Ngam mi ewni ma, an boo a waraay. Mi yidi nelugo ma haa laamiido, a wi'a mo: Ngam dume mi wurti Gesur, mi wari haa do? Ndikkanammi to mi joodino ton haa jonta. Wi' mo mi yidi yi'ugo mo. To mi wadi aybe, nden kam o mbarammi."

³³Yo'ab yehi haa laamiido, yecci mo dum. Laamiido neli ewnaago Absalom, kanke o yehi, o tuggi koppi, waali, hippo yeeso maako. Laamiido harli mo, hebbo mo.

2 Samuyila 15

Absalom tuurtani Daawuda

¹Baawo man Absalom hebani hoore mum moota pucci e yimbe cappande njowo doggoobe yeeso maako bee kosde.

²Nde weeti fuu o ummo fajiri cub, o daro dow laawol kommbi dammugal yahugo saare laamiido. Koo moy wari haa laamiido ngam haala kiita, Absalom yama mo: "Toy iwdaa?" To o nani gardo oo iwi haa lenyol gootol nder Isra'iila,

³nden kam o wi'a mo: "Haala ma laabi, a goondudo. Ammaa walaa mo nanante nder yimbe laamiido."

⁴Nden Absalom besda wi'ugo: "Kay! To mi laatake kiitoowo nder lesdi ndi'i, mi goondinan koo moy gardo haa am ngam daliila jokkirgol malla wullaandu."

⁵To goddo baditake mo ngam tuggugo koppi yeeso maako, o forta junngo maako, harlo mo, hebbo mo.

⁶Bana nii o waarani Isra'iila'en warbe haa laamiido ngam wadaneego kiita fuu. Fewjere nde'e waylitani mo berde yimbe.

⁷Baawo duubi cappande nayi Absalom wi'i laamiido: "Accu mi yaha Heburuun, barkaama, mi hebbina togayeere nde toganiimi Jawmiraawo.

⁸Ngam saa'i mi donno joodi haa Gesur nder lesdi Siriya, mbi'mi: To Jawmiraawo wartiri yam haa Urusaliima, nden kam mi jagganto mo."

⁹Laamiido wi'i mo: "Yah jam!" Nden Absalom yehi haa Heburuun.

¹⁰Ammaa o neli nelaabe haa le'i Isra'iila fuu, be mbi'a koo toy: "To on nani hoolo luwal, mbi'e: Jonta Absalom laati laamiido haa Heburuun."

¹¹Worbe Urusaliima ewnaabe teemedde dido njahdi bee Absalom. Ammaa be anndaano anniya maako sam.

¹²Nden Absalom neli haa Gilo ngam ewnoyaago Ahitofel, sawariijo Daawuda. Saa'i maajum o fuddino lii'anaago Jawmiraawo kirsaadi. Tuurtol dow laamiido burti saatugo, ngam tokkiibe Absalom donno besdo boo.

Daawuda doggi Urusaliima

¹³Godfo wari haa Daawuda, wi'i mo: "Berde Isra'iila'en ngaylitanake Absalom."

¹⁴Daawuda wi'i saraaki'en wondube bee muudum haa Urusaliima fuu: "Umme, en ndoggu! To en ndoggaay law, en ndadataa Absalom. Njaawde, ngam taa o jokko en, taa o sarra en, taa o mbara yimbe duudbe haa Urusaliima."

¹⁵Saraaki'en maako mbi'i mo: "Min taaskani wadugo ko mbi'da fuu, barkaama."

¹⁶Laamiido wurti berniwol, yimbe saare muudum fuu ndillidi bee maako. Ammaa o acci sulaabe sappo ngam haa be ayna saare maako.

¹⁷Nde laamiido e yimbe mum ngurti berniwol, be ndari haa suudu ragareeru.

¹⁸Yimbe Daawuda fuu don caalo yeeso maako, non boo Kereti'en e Peleti'en e worbe teemedde njoweego (600), tokkinoobe mo diga Gaat.

¹⁹Laamiido wi'i Ittay, Gaatiijo: "Ngam dume a yahdata bee amin? Ndikka a hawtana laamiido keso. Naa a kodo haa do ngam a gurtinaado lesdi ma na?"

²⁰Neebaay a wari haa amin, jonta boo a dogga bee amin fahin? Min maa mi anndaa haa njahanmi! Lorta nder berniwol, an bee deerdiraabe maada. Jawmiraawo wadane mboodeenga e goongaaku."

²¹Ammaa Ittay wi'i laamiido: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto, an boo a geeto barkaama, haa ngonfa ton ngonanmi, koo to en ngeedan malla en maayan boo."

²²Daawuda wi'i mo: "Boodfum, yahdu bee am." Ittay e worbe mum e bikkoy mum fuu caali yeeso laamiido.

²³Yimbe Urusaliima mboyi bee hooloo manngo, saa'i jama'aare Daawuda don dilla. Laamiido eeri maayel Kederon, kanjo e yimbe maako ngam haa be tokko laawol ladde.

²⁴Cadok, limanjo boo warino, kanjo e Lewi'en roondiibe sundukru alkawal Allah. Be njippini ndu, Abiyatar lii'ani Jawmiraawo kirsaaɗihaa wurtiibe berniwol fuu caali.

²⁵Laamiido wi'i Cadok: "Lornu sundukru Allah nder berniwol. To Jawmiraawo yerdake yam, o wartirtam haa mi yi'a ndu nder joodorde maaru.

²⁶Ammaa to o yerdaaki yam, nden kam o wadammi ko fottani mo."

²⁷Laamiido besdi wi'ugo Cadok: "A faami na? Lorta nder berniwol bee jam, an e biya Ahimaas, non boo Abiyatar e biyum Yonatan.

²⁸Ndaa, mi reenana haa eerorde ladde haa to on neldi yam kubar."

²⁹Cadok e Abiyatar lorni sundukru Allah haa Urusaliima, be njoodi ton.

³⁰Ammaa Daawuda wa'i dow Hooseere Jaytunje. O don yaha bilaa pade, o suddi hoore maako, o don woaya. Yimbe wondube bee maako boo cuddi ko'e muudum'en, don mboya.

³¹Godɗo wi'i Daawuda: "Ahitofel hawtani Absalom e wadoobe tuurtol." Daawuda tori, wi'i: "Yaa Jawmiraawo, laatin sawari Ahitofel faataare meere!"

³²Nde Daawuda yotti dow hooseere haa yimbe cujidanta Allah, soobaajo maako Husay Arkiiɗo fotti bee maako. O seekino limce maako, mbulwuldi don dow hoore maako boo.

³³Daawuda wi'i mo: "To a yahdi bee am, a teddantam.

³⁴Ammaa to a joodake nder berniwol, nden kam a waawan wonnugo sawari Ahitofel. Yah haa Absalom, wi'i: Barkaama, mi maccudo ma. Booyma, mi huuwani baaba ma, ammaa jonta mi yidi huuwango ma", bana nii mballirta yam.

³⁵Cadok e Abiyatar, liman'en kambe boo be don nder berniwol. Koo dume nanda nder laamorde fuu, yeccu be dum.

³⁶Biɓbe maɓbe Ahimaas e Yonatan don ngondi bee maɓbe, kambe be ngaddanammi kubaruwol ko nandon fuu.

³⁷Ngam maajum Husay, soobaajo Daawuda lori nder berniwol. Saa'i man Absalom nasti Urusaliima.

2 Samuyila 16

Daawuda e Siba

¹Nde Daawuda saali yeereere hooseere, Siba, suka Mefiboset fotti bee maako. O woodi bamde didi dadfaade, dimndanaade tamseeje teemedde didi e tame inabooje joorde teemerre e bibbe ledde belde teemerre e kanyakanyaawu inaboojam.

²Laamiido yami Siba: “Ko mbadata bee kuuje de'e?” Siba jaabi: “Ndaa, bamde ngam wa'aago yimbe saare laamiido, tamseeje e bibbe ledde ngam sukaabe ma, barkaama, inaboojam boo ngam haa tampube nder ladde njara.”

³Laamiido yami: “Toy Mefiboset, taaniraawo jaagordo ma Sawulu?” Siba jaabi: “Kaŋko o lutti baawo nder Urusaliima, ngam o tammi be ndokkitan mo laamu maama maako hannde.”

⁴Laamiido wi'i Siba: “To non kam, an jeyi ko Mefiboset mari fuu.” Siba jaabi: “Mi maccudo ma, dum laato a yerdo yam foroy bana nii barkaama.”

Daawuda e Sim'i

⁵Nde Daawuda yotti Bahuriima, Sim'i bii Gera, goddo saare Sawulu wurti wuro man, o don naala laamiido,

⁶o don fida mo bee kaa'e, kaŋko e yimbe maako koo nde yimbe fuu e honooŋbe suusbe don haa nyaamo e nano laamiido.

⁷Ndaa nii o hooldi: “Dillu do, dillu, an mbaroowo, meerejo!

⁸Jonta Jawmiraawo hiitoto aybe ma dow saare Sawulu. Yiiyam mbaraabe fuu waran dow hoore ma. Laamu ngu njabtuda haa juŋgo Sawulu, Jawmiraawo hokki ngu biya Absalom. Jonta kam a nasti bone, an mbaroowo.”

⁹Abisay bii Seruyatu wi'i laamiido: “Koni rawaandu waatndu ndu'u hudete, barkaama? Accu mi yaha, mi ta'a hoore maako.”

¹⁰Ammaa laamiido wi'i: “Kadi dum haala moodon na, onon bibbe Seruyatu? To o hudi yam ngam Jawmiraawo umri mo dum, moy foti wi'go: Ngam dume mbadfa dum?”

¹¹Nden o wi'i Abisay e sukaabe maako fuu: “On anndi bidfo am mo ndanyimi dum, kaŋko o don dabba mbarugo yam. Nden on don kaydina goddo mo lenyol Benjamin kudando yam na? Acce mo o huda, Jawmiraawo umri mo dum.

¹²Sey mi munyana kuudi maako jonta. Teema Jawmiraawo laaran billaare am, o wartira ndi barka.”

¹³Daawuda e yimbe mum tokkitini jahaangal muudum'en, Sim'i boo don tokki be haa wuttudu hooseere, o don badi bee Daawuda. O don naala mo, o don fida mo bee kaa'e e o don ukka mo mbulwuldi.

¹⁴Wakkati laamiido e yimbe mum fuu njotti waadiwol Urdun, be comi masin. Be ciwti ton.

Ko Absalom wadi haa Urusaliima

- ¹⁵Absalom e Isra'iila'en tokkiiɓe mo fuu nasti Urusaliima. Ahitofel boo don wondi bee maɓɓe.
- ¹⁶Husay Arkiiɗo, soobaajo Daawuda wari haa Absalom, wi'i: "Allah juttin balɗe laamiido!"
- ¹⁷Absalom yaami mo: "E noy amaana ma bee soobaajo ma Daawuda? Ko wadi a yahdaay bee maako?"
- ¹⁸Husay jaabi: "Aa'a, dum wadataako. Mi jeyaado gorko mo Jawmiraawo e Isra'iila'en fuu cubi. Haa maako njoodotoomi boo.
- ¹⁹Moy mi huuwanta kadi? Naa a biɗɗo Daawuda na? Bana mi huuwrani baaba ma, bana non mi huuwrante an boo."
- ²⁰Absalom wi'i Ahitofel: "Dawranam. Ko mbaɗeten jonta?"
- ²¹Ahitofel jaabi mo: "Baaba ma acci sulaabe mum ngam aynugo saare. Hoo'u be, waaldu bee maɓɓe. Bana nii koo moy nder Isra'iila anndan a konneejo baaba ma haa foroy, tokkiiɓe ma fuu cemmbidan."
- ²²Be ndarni laymaaru ngam Absalom dow soorowol nder laamorde. Absalom waaldi bee sulaabe baaba muudum yeeso Isra'iila'en fuu.
- ²³Nder nyalɗe maajum, sawari Ahitofel laati bana konngol iwngol diga Allah. Sawariiji di o sarwi Daawuda e Absalom fuu laati bana non.

2 Samuyila 17

Husay wayliti sawari Ahitofel

- ¹Ahitofel wi'i Absalom: "Accu mi suba worbe ujine sappo e diɗo (12.000), mi wurto jemmaare nde'e, mi taasna Daawuda.
- ²Sey mi ukkano mo saa'i o comɗo, bernde maako boo ta'i. Bana nii mi hulnan mo, yimɓe maako boo ndoggan. Kanke tan mi mbarata.
- ³Nden mi waddane yimɓe maako fuu. Be ngaran haa maada, bana be ngarduno booyma haa Daawuda mo a dabbata yonki mum. Bana nii yimɓe fuu njoodorto jam".
- ⁴Sawari man fottani Absalom e ndotti'en Isra'iila fuu.
- ⁵Ammaa Absalom wi'i: "Ewne boo Husay Arkiiɗo, haa en nana ko o wi'ata."
- ⁶Nde Husay wari haa maako, Absalom wi'i: "Ndaa ko Ahitofel wolwi. En tokkoto sawari maako na? Malla en tokkataako dum? Ko mbi'da, an?"
- ⁷Husay jaabi mo: "Jonta kam sawari Ahitofel woodaay.

⁸A anndi baaba ma, kanƙo e worbe maako be semmbidbe, be tikkanbe bana boodundewu koocanaangu bikkoy mum. Baaba ma anndi haala konu, o waalataa caka yimbe maako.

⁹Fakat o don nyukki nder lowol feere malla haa nokkuure wodnde. To o ukkanake ma, wodbe nder yimbe ma boo ndo'ake, koo moy nanando dum wi'an: Be njaalake yimbe Absalom.

¹⁰Nden koo moy, koo cuusdo mardo bernde mbarooga boo ittan tammunde, ngam Isra'iila'en fuu anndi baaba ma o konoowo mawdo, yimbe wondube bee maako boo be waawbe konu.

¹¹Ngam maajum ndaa sawari am: Moobtu Isra'iila'en fuu haa maada, diga Dan haa Biirsaba, ngam haa be laato duudbe bana njaareendi maayo. An bee hoore ma a ardo be nder habre.

¹²En ukkanto mo bana saawawre solirta dow lesdi. Kanƙo e wondube bee maako haa be ngoni fuu, walaa mo luttata.

¹³To o doggi, o hisi nder berniwol godngol, nden kam Isra'iila'en fuu ngaddan boggi, be ndasa ngol nder waadiwol, ngam taa hayre maagol woore lotta dow townndiire maagol."

¹⁴Absalom e Isra'iila'en fuu mbi'i: "Fakat, sawari Husay buri sawari Ahitofel woodugo." Dum wadi non ngam Jawmiraawo wadino anniya wonnugo sawari Ahitofel e nastingo Absalom nder sarru.

Daawuda dadi

¹⁵Baawo maajum Husay wi'i Cadok e Abiyatar, liman'en: "Ahitofel sarwini Absalom e ndotti'en Isra'iila nii bee nii. Min boo mi sarwini be nii bee nii.

¹⁶Jonta kam, nele law haa Daawuda, ndeentine mo ngam taa o waala jemmaare nde'e haa eerorde gaa'e Urdun yahrannde ladde, ammaa o eero maayo law ngam taa o halka bee yimbe maako fuu."

¹⁷Yonatan e Ahimaas don ndari haa En-Rogel yaasi berniwol Urusaliima, ngam taa goddo yi'a be be don nasta ngol. Foroy kordo yaha haa mabbe, yecca be kubar. Nden be njaha, be anndina laamiido Daawuda.

¹⁸Ammaa nyannde maajum derkeejo feere yi'i be, yecci dum Absalom. Yonatan e Ahimaas njaawdi, ngari haa saare goddo haa Bahuriima. Goddo man woodi bulndu haa daldal mum, be ndiirti nder maaru.

¹⁹Debbo maako hoo'i limce, we'iti de dow hunnduko bulndu, liiri gabbe dow maaje, ngam taa goddo yi'a be.

²⁰Sukaabe Absalom ngari haa saare man, y'ami debbo: "Toy Ahimaas e Yonatan?" Debbo jaabi: "Be eeri ildugol." Sukaabe dabbiti be, ammaa be tawaay be. Be lorti haa Urusaliima.

²¹Nde be ndilli, Yonatan e Ahimaas ngurto bulndu, njehi haa laamiido Daawuda. Be mbi'i mo: "Umme law, eere maayo." Be ngecci Daawuda ko Ahitofel sarwi Absalom.

²²Daawuda e yimbe mum eeri maayo Urdun. Hiddeko weeta, be fuu be caali, walaa koo gooto luttu baawo.

²³Nde Ahitofel yi'i Absalom yidaa tokkaago sawari maako, o dadfi wamnde maako, o hooti wuro maako. O umri saare maako alkawal, baawo maajum o bili hoore maako, o maayi. Be uwi mo nder yenaande baaba maako.

²⁴Daawuda yotti Mahanayim, Absalom e Isra'iila'en wondube bee muudum boo eeri maayo Urdun.

²⁵Absalom wadfi Amasa mawdo honoobe mbattudi Yo'ab. Amasa woni bii godfo Isra'iilaajo mo innde mum Itira. Abigayel, daada Amasa, o bii Nahas, Seruyatu, daada Yo'ab boo o deerdfiraawo Abigayel.

²⁶Absalom e yimbe mum Isra'iila'en canngini nder lesdi Gile'at.

²⁷Nde Daawuda yotti Mahanayim, Sobi bii Nahas mo Rabba nder lesdi Ammoonien e Makir bii Ammiyel mo Loodebar e Barjillay mo Rogeliima nder lesdi Gile'at,

²⁸ngaddani be be'itte e taasaaje e payande loope e alkamaari e sa'iiruuri e kuroori e gabbe ca'aade e nyebbe e irin nyebbe feere

²⁹e njumri bee kettungol e leebol e dammooji. Be ngaddani be dum haa be nyaama ngam be numno weelo e domka e comri torri Daawuda e yimbe mum daliila jahaangal muudum'en nder ladde.

2 Samuyila 18

Maayde Absalom

¹Daawuda limti jama'aare mum fuu, o darni ardiibe e hoore'en dow gebe honoobe ujineere ujineere e gebe honoobe teemerre teemerre fuu.

²Nden o hawti be fuu nder gebe mawde tati, o neli be haa konu: Yo'ab, Abisay bii Seruyatu deerdfiraawo Yo'ab e Ittay Gaatiijo, ardini koo moy yebre woore. Laamiido wi'i be: "Min boo, fakat mi yahdan bee moodon."

³Ammaa be mbi'i mo: "Aa'a, taa a nasta habre. To minin fuu min ndoggi, konne'en kakkilantaa dum. Koo to reeta amin maayi boo, be ndaarataa dum bana mawdum. Ammaa an feere ma a laati bana ujine sappo nder amin. Ndikka a joodo nder berniwol, a nelana min ballal nder wakkati haaje."

⁴Laamiido wi'i: "Boodfum, mi wadan ko fottani on." Nden o dari haa dammugal berniwol, saa'i yimbe don ngurto fodde teemedde muudum'en e ujineeje muudum'en.

- ⁵O umri Yo'ab e Abisay e Ittay: "Ngam daliila am kakkilane Absalom sukaaajo oo." Yimbe fuu nani ko Daawuda umri ardiibe be'e.
- ⁶Yimbe Daawuda ngurti yaasi. Be kabi bee Isra'iila'en nder laynde Efrayim.
- ⁷Be njaali be jaalorgal manngal, Isra'iila'en ujine noogas mbaraama.
- ⁸Habre sanjiti nder lesdi man fuu. Laynde mbari yimbe duudbe, buri kaafahi.
- ⁹Absalom fototiri bee yimbe Daawuda, o donno wa'i alfadariire. Nde o don saalo les lekki feere makki, lice maaki nanngi gaasa hoore maako. Alfadariire maako doggi, kanke o don bili dow. Yimbe Daawuda wodbe ngi'i dum.
- ¹⁰Gooto nder yiibe dum, yehi, yecci dum Yo'ab. O wi'i: "Ndaa, Absalom don bili haa lekki makki to."
- ¹¹Yo'ab wi'i mo: "Asee, a yi'i mo na? Koni a mbaraay mo ton ton? Mi hokkanno ma ceede cardi sappo e taadorgol boodngol."
- ¹²Ammaa gorko oo jaabi Yo'ab: "Koo to a limani yam ceede cardi ujineere haa newre am, juungo am meemataa bii laamiido. Minin fuu min nani ko laamiido umri ma, an e Abisay e Ittay, o bi'do: Kakkilane Absalom sukaaajo oo.
- ¹³Fakat to mi dwtanaakino umroore laamiido, o anndanno dum, ngam o heftan koo dume fuu, an boo a accanno yam feere am."
- ¹⁴Yo'ab wi'i: "Kayya, mi yidaa majjingo wakkati am haa maada bana nii." O hoo'i jaare tati, o disi de nder bernde Absalom bilaado nder lice lekki go, o donno foofa tawon.
- ¹⁵Sukaabe Yo'ab sappo, roondoobe balmi maako taari Absalom, be timmini mo.
- ¹⁶Baawo maajum Yo'ab fuufi luwal ngam haa o nangta yimbe maako. Be acci taasnugo Isra'iila'en.
- ¹⁷Be koo'i banndu Absalom, be ngubi ndu nder ngaska lugguka haa laynde maajum. Be mbaagi waagaare kaa'e townde dow maaka. Ammaa Isra'iila'en fuu ndoggi, koo moy haa saare mum.
- ¹⁸Saa'i Absalom donno yeedi tawon, o darnino hayre maandorde ngam hoore maako nder waadiwol laamiibe. O wi'no: "Mi walaa bi'do tabitinando innde am." Ngam maajum o inndi hayre man bee innde maako. Haa wargo hannde nde don wi'e Maandorde-Absalom.

Nelaabe dido bee kubaruwol gootol

- ¹⁹Ahimaas wi'i Yo'ab: "Accu mi yaawdo, mi yahrana laamiido kubar jaalorgal ngal Jawmiraawo hokki mo dow konne'en maako."

²⁰Ammaa Yo'ab jaabi mo: “An a yahrantaa mo kubar hannde. Sey a yahra ngol nyannde feere, ammaa naa hannde, ngam bii laamiido maayi. Kubaruwol ngo'ol woodaay.”

²¹Yo'ab umri Kusiijo, suka Daawuda: “Yah, yeccu laamiido ko ngi'da.” Suka turi yeeso Yo'ab, nden dilli.

²²Ahimaas fudditi, wi'i Yo'ab: “Ko wadata fuu wada. Accu mi yaawdo baawo Kusiijo.” Yo'ab wi'i mo: “Ngam dume a dabbata yahugo, biyam? Kubar maajum hebnataa ma ngeenaari.”

²³Ahimaas jaabi: “Bee non fuu mi yahan.” Yo'ab wi'i mo: “Yah.” Ahimaas dilli, tokki laawol waadiwol Urdun. O yaawdi haa o saali Kusiijo.

²⁴Daawuda don joodi haa nastirde berniwol Goddo aynoowo wa'i dow soorowol dammugal haa dow mahol taariingol berniwol. Nde o don laara, o eewi goddo don wara feere muudum bee pargal.

²⁵O anndini dum laamiido. Laamiido wi'i: “To dum gooto tan, nden kam o waddan kubaruwol boodngol.” Saa'i gorko man don badito,

²⁶aynoowo yi'i goddo feere boo don wara bee pargal. O yecci dum doogariiyo haa dammugal. Laamiido wi'i: “Kaŋko boo o don wadda kubaruwol boodngol.”

²⁷Aynoowo wi'i: “Mi don yi'a arano don yaawdo bana Ahimaas.” Laamiido wi'i: “Kaŋko woni goddo booddo. O don warda bee kubaruwol ceynoowol.”

²⁸Ahimaas wookani laamiido: “Jam koo dume!” Nden o tuggi koppi, waali, hippo yeeso maako, o wi'i: “Yettoore laatano Allah Jawmiraawo maada mo hokki ma tuurtanbe ma haa juŋgo ma, barkaama.”

²⁹Laamiido yami mo: “E Absalom sukaajo oo, o jamo na?” Ahimaas jaabi: “Wakkati Yo'ab neli suka ma e min fuu, mi yi'i laanyotiral maŋgal. Ammaa mi anndaa dum dume.”

³⁰Laamiido wi'i mo: “Dara do kommbi am.” O wadi non.

³¹Kusiijo boo wari wi'i: “Mi waddi kubaruwol ceynoowol, barkaama. Jawmiraawo hokki ma jaalorgal dow tuurtanbe ma fuu.”

³²Laamiido yami mo: “E noy Absalom sukaajo oo? O jamo na?” Kusiijo jaabi: “Konne'en ma e tuurtanbe ma fuu, barkaama, sey be laato bana maako.”

2 Samuyila 19

Yo'ab feli Daawuda

¹Laamiido diwtori ngam naaworla bernde mum. O wa'i dow soorowol gonngol dow dammugal wuro bee boji: “Ayye biŋgel am, biŋgel am Absalom! Absalom,

biɲngel am, koni mi maayaay mbattudi maada? Ayye, biɲngel am, biɲngel am Absalom!”

²Yo'ab nani kubar: “Laamiido don woya Absalom bee gondi duuddi.”

³Nde yimbe nani haala maajum, seyo mabbe dow jaalorgal warti suno.

⁴Be nasti berniwol be jeediibe, bana honooɓe semtinaabe dogganbe habre.

⁵Laamiido don joodi ton, o don suddi yeeso maako, o don woya bee semmbe: “Biɲngel am Absalom! Absalom, biɲngel am, biɲngel am!”

⁶Yo'ab nasti haa laamiido woni, wi'i mo: “A don semtina yimbe maada hannde. Be kisni yonki ma e yonkiiji bibbe ma worbe e rewbe e yonkiiji rewbe ma e sulaabe ma fuu.

⁷Ammaa a don wanya yidbe ma, a yidi wanybe ma. Ngam hannde a wangini, ardiibe honooɓe ma e maccube ma, be huunde meere yeeso maada. Ngam mi anndi to minin fuu min maayino hannde, ammaa Absalom kam yeedi, kanjum buranno fottango ma.

⁸Umma, wurta, seynu yimbe ma sedda. Mi don hunoro innde Jawmiraawo, to a wurtaaki, walaa koo gooto nder yimbe ma luttante jemmaare nde'e. Kanjum burata hallugo dow saruuji keɓɓi ma fuu diga nderkaaku ma haa wargo hannde.”

⁹Laamiido ummi, wurti, joodi haa dammugal. Be mbi'i yimbe: “Laamiido don joodi haa dammugal.” Nden be fuu be ngari.

Daawuda lorti haa Urusaliima

Isra'iila'en fuu ndoggino, koo moy hooti haa saare mum.

¹⁰Koo toy nder Isra'iila yimbe pudɗi felindirgo. Be don mbi'a: “Laamiido hisni en juude Filisti'en e konne'en meeden wodbe fuu. Jonta boo o doggi yeeso Absalom, o wurti lesdi.

¹¹Absalom mo moytuden, ndaa o maayi nder habre. Ngam dume en kooraay laamiido tawon?”

¹²Laamiido Daawuda nani ko wolwa nder Isra'iila. Ngam maajum o neldi kubar haa Cadok e Abiyatar, liman'en, o wi'i: “Mbi'e ndotti'en Yahuuda ni'i: Ngam dume cakitiidon hoorugo laamiido haa saare maako?

¹³Naa on banndiraabe maako nder lenyol gootol na? Ko wadi on don cakito hoorugo mo?

¹⁴Mbi'e Amasa boo bee innde am: An woni banndiraawo am. Yeeso do an laatoto haa foroy mawdo honooɓe am mbattudi Yo'ab. Allah hiito yam bee caatal to mi goonɗinaay wolde am nde'e.”

- ¹⁵Bana nii Daawuda wartiri berde yimbe Yahuuda fuu haa muudum. Be neldi kubar haa maako, be mbi'i: "Sey laamiido e wondube bee muudum fuu ngarta."
- ¹⁶O ummi, o yotti maayo Urdun. Yimbe Yahuuda ngari haa Gilgal ngam haa be njabbo mo, be mballa mo eeraago maayo Urdun.
- ¹⁷Sim'i bii Gera, Benyaminiijo mo Bahuriima go, kanke boo o yaawdi, o wari, o hawti bee yimbe Yahuuda wakkati maajum ngam haa o fotta bee laamiido.
- ¹⁸Yimbe Benjamin ujineere don ngondi bee maako. Siba, suka saare Sawulu don nder mabbe, o wardi bee bibbe maako sappo e njowo e huuwoobe maako noogas. Kambe be aarti laamiido yottaago haa Urdun.
- ¹⁹Be ngaddi koommbowal ngam haa be eerna saare laamiido, be mbadana laamiido ko o yidi fuu. Nde laamiido eeri, Sim'i bii Gera wari, waali, hippo yeeso maako,
- ²⁰wi'i: "Taa siftor aybewol ngol mbadmi dow maada nyalaade nde ngurtiida Urusaliima, barkaama. Taa limanam aybe man.
- ²¹Mi anndi mi wadi hakke. Ngam maajum ngarmi hannde, aartumi yimbe le'i Yusufu fuu, haa mi jabbe, barkaama."
- ²²Abisay bii Seruyatu wi'i: "Sim'i he'i mbareego, ngam o hudi laamiido mo Jawmiraawo subi."
- ²³Ammaa Daawuda wi'i: "Kadi dum haala moodon na, onon bibbe Seruyatu? Koni laatiidon konne'en am? Hannde mi hehti laamu am haa Isra'iila. Ngam maajum walaa Isra'iilaajo koo gooto mbarete hannde."
- ²⁴Nden o wi'i Sim'i: "Mi hunanake ma a maayataa."
- ²⁵Mefiboset taaniraawo Sawulu boo wari jabbaago laamiido. Diga laamiido dilluno haa o warti jam, Mefiboset suklanaaki kosde mum e wakkude mum, lootaay limce mum boo.
- ²⁶Nde o wari haa Urusaliima haa laamiido, laamiido yami mo: "Koni a yahdaay bee am, Mefiboset?"
- ²⁷⁻²⁸O jaabi: "Barkaama, a anndi mi jijiido. Mi yidino dadugo wamnde am haa mi dofte, nden suka am wadi yam rikici, o wadi yam tufle haa maada boo. Ammaa a nanndi bee malaa'ikaajo Allah, barkaama, wad ko fottani ma.
- ²⁹Yimbe saare baaba am fuu ke'i mbareego dow umroore ma, barkaama, ammaa an a jabi yam caka nyaamanbe haa saare ma. Mi fotaay toraago ma mboodeenga feere."
- ³⁰Laamiido wi'i: "Dum he'i, taa besdu bolle. Ndaa mi umri senndugo ngesa Sawulu hakkunde maada bee Siba."

³¹Mefiboset wi'i laamiido: "Accu Siba hoo'a dum fuu. An a warti jam, dum he'i yam, barkaama."

Daawuda jabbiti Barjillay

³²Barjillay warno diga Rogeliima nder lesdi Gile'at, o dofti laamiido haa yotti maayo Urdun.

³³Barjillay naywi masin, o ndottiijo mo duubi cappande joweetati. Wakkati laamiido donno joodi haa Mahanayim, Barjillay yahrani mo nyaamdu, ngam o diskudo masin.

³⁴Laamiido wi'i mo: "Yahdu bee am haa Urusaliima, mi hakkilane ton."

³⁵Ammaa Barjillay jaabi: "Luttanaay yam balde duudde, barkaama. Ko nafata to mi eggi, mi yahdi bee maada haa Urusaliima?"

³⁶Mi woodi duubi cappande joweetati jonta, mi waawataa senndindirgo boodfum e kalludum bana no haandi. Mi mettataako dakam haa nyaamduuji ma e njaramji ma. Mi nanataa sawtu yimoobe worbe e rewbe. Mi yidaa mi laatano ma dongal, barkaama.

³⁷Ko mi huuwani ma fuu, dum he'aay mbarjaari duudndi bana nii. Mi yidno doftugo ma haa laawol sedda haa gada Urdun tan.

³⁸Jonta kam accu mi hoota, mi maaya haa wuro am, haa genaale baaba am e daada am ngoni. Ndaa do Kimham, kanjo o kuuwanoowo ma, to a yidi, o eerdo bee maada. Wadan mo ko fottani ma."

³⁹Laamiido wi'i: "Boodfum, sey o eerdo bee am. Mi wadanan mo bana ngidda. An boo, to woodi ko a dabbata haa am, mi wadante dum."

⁴⁰Yimbe Daawuda fuu eeri maayo, nden laamiido bee hoore mum boo eeri. Laamiido jabbiti Barjillay, hebbi mo, barkidini mo. Nden Barjillay hooti saare mum.

⁴¹Laamiido yehi haa Gilgal, Kimham yahdi bee maako. Yimbe Yahuuda fuu e reeta Isra'iila'en dofti mo.

Jokkirgol caka yimbe Yahuuda e Isra'iila

⁴²Nden Isra'iila'en luttube ngari haa laamiido. Be yami: "Koni banndiraabe amin yimbe Yahuuda kooci ma, eerni ma Urdun barkaama, an bee saare ma e yimbe ma fuu?"

⁴³Yimbe Yahuuda njaabi: "Na laamiido o goddo lenyol amin! Ngam dume on mbadata haala? Kadi kanjo wurni min na? Woodi dokkal o hokki min na?"

⁴⁴Isra'iila'en mbi'i: "Gedal amin haa laamiido buri ngal moodon nde sappo, koo to o iwi haa lenyol mon boo. Koni on meeridinta min? Kadi minin min aartaay on

wolwugo haala hoorugo laamiido na?" Ammaa yimbe Yahuuda njaabi be bee caatal, caatal mabbe buri ngal Isra'iila'en.

2 Samuyila 20

Tuurtol Seba

¹Woodino goddo lenyol Benyamin haa Gilgal. Innde maako Seba bii Bikiri, o meereejo. O fuufi luwal, o hooli: "En ngalaa gedal haa saare Daawuda! En ngalaa maral haa bii Yessa! En koota, worbe Isra'iila!"

²Isra'iila'en fuu ndilli, acci Daawuda, be tokki Seba. Yimbe Yahuuda tan dakkotiri bee laamiido muudum'en, dofti mo diga Urdun haa Urusaliima.

³Nde Daawuda warti saare mum haa Urusaliima, o umri hoo'ugo sulaabe sappo be o accuno ngam aynugo saare, o nastini be nder saare aynaande. O wuurni be ton, ammaa o hawtaay bee mabbe fahin. Be wudinaabe haa nyalaade be maayi, be ngeedi bana rewbe yurumbe, koo nde gorko mabbe donno yeedi tawon.

⁴Baawo man laamiido wi'i Amasa: "Moobtanam worbe Yahuuda fuu, ngare on fuu haa do fabbijanngo."

⁵Nde wakkati man saali, Amasa yehi, moobtoyi yimbe Yahuuda, ammaa o waraay law,

⁶laamiido wi'i Abisay: "Seba bii Bikiri don nastina en nder saklere ko buri Absalom. Hoo'u honoo be am, taasnu mo hiddeko o jokko berniji cemmibidfi, o dada en."

⁷Abisay hoo'i yimbe Yo'ab e honoo be Daawuda suus be fuu, o hoo'i boo Kereti'en e Peleti'en, be ngurti Urusaliima, be taasni Seba.

⁸Nde be njotti hayre mawnde haa Gibiyon, Amasa fotti bee mabbe. Yo'ab don borni limce konu, o don haddi labi maako nder bare maaki. Nde o baditi Amasa, ki soli.

⁹Yo'ab hoofni Amasa, wi'i: "Noy, deerdam, a jamo na?" Bee junngo maako nyaamo o nanngi wakkude Amasa, bana o yidi hebbaago mo.

¹⁰Amasa hakkilanaay labi haa junngo Yo'ab wodngo. Yo'ab yuwi mo haa reedu, teteki maako ndufi haa lesdi. Walaa haaje o yuwa mo didawre, Amasa maayi don nii. Yo'ab e deerdum Abisay tokki taasnugo Seba bii Bikiri.

¹¹Gooto nder sukaa be Yo'ab don dari kommbi banndu Amasa, o wi'a: "Koo moy wondi bee Yo'ab e koo moy tokki Daawuda fuu, tokko Yo'ab."

¹²Ammaa Amasa don waali nder yiy'am mum haa caka laawol. Nde sukaajo go yi'i caalotoodo fuu don daro, o sottini banndu Amasa diga laawol, o wallini ndu haa ngesa, o suddi ndu bee ngapaleewol.

- ¹³Baawodon yimbe fuu tokki Yo'ab ngam taasnugo Seba.
- ¹⁴Seba ta'i caka le'i Isra'iila fuu haa yotti Abel-Bayti-Ma'aka e Berim fuu. Kambe be moobi haa maako, be tokki mo nder berniwol.
- ¹⁵Yo'ab e jama'aare mum ngari, taari berniwol maajum. Be mbaagi lesdi dakki mahol maagol. Nden Yo'ab umri yimbe mum fuu be ngibbina ngol.
- ¹⁶Woodino debbo mardo hikma nder berniwol man. Kanke o hooli dow mahol, o wi'i: "Hey, onon, naneedam! Mbi'e Yo'ab o badito do haa mi wolwana mo."
- ¹⁷Nde Yo'ab wari, debbo yami mo: "An woni Yo'ab na?" O jaabi: "Dum min." Debbo wi'i: "Nan bolle kordo ma." O wi'i: "Mi don hedito."
- ¹⁸Debbo wi'i: "Woodi geccawol booyamawol bi'anngol: Be dabbitanne sawari haa Abel. Bana nii saklere mabbe timman."
- ¹⁹Min fuu min yimbe marbe hoolaare e salaaman nder Isra'iila, berniwol amin buri berniiji Isra'iila fuu. Ammaa an a yidi nyaamugo maral nga'al na?"
- ²⁰Yo'ab jaabi: "Aa'a, kayya! Mi nyaamataa ngol, mi wonnataa ngol boo."
- ²¹Naa kanjum ngidmi. Ammaa woodi goddo iwdo kooseeje Efrayim nder berniwol moodon, Seba bii Bikiri. Kanke o tuurtani laamiido Daawuda. Kanke tan dabbitanmi. Ngurtine mo, nden kam mi accan berniwol mon." Debbo wi'i: "Min cakkinante hoore maako haa yaasi mahol."
- ²²O lori haa yimbe maako nder berniwol, o wolwani be bee hikma. Be ta'i hoore Seba, be cakkinani nde Yo'ab. Kanke o fuufi luwal ngam accugo hippugo berniwol. Yimbe Yahuuda cangkiti, kooti, Yo'ab boo lorti haa laamiido haa Urusaliima.

Saraaki'en Daawuda

(2 Samuyila 8:15-18; 1 Habaruuji Nyalaade 18:14-17)

- ²³Yo'ab woni mawdo honoobe Isra'iila fuu. Benaya bii Yoyada woni hooreejo Kereti'en e Peleti'en.
- ²⁴Adoniram woni kaliifaajo kuude dooleeje. Yusafat bii Ahiluudi woni hunndukoojo laamiido.
- ²⁵Sewa woni binndoowo. Cadok e Abiyatar ngoni liman'en.
- ²⁶Iira Ya'iriijo kanke boo o limanjo Daawuda.

2 Samuyila 21

Kiita dow asngol Sawulu

- ¹Weelo wadino nder zamanu Daawuda, ngo duuri duubi tati. Daawuda yami Jawmiraawo daliila weelo man. Jawmiraawo jaabi mo: "Aybe y'iyyam don dow Sawulu e saare mum, ngam o mbari Gibiyoni'en wodbe."

²⁻³Gibiyoni'en ngonaay nder Isra'iila'en, ammaa dum luttube Amoori'en joodfinoobe lesdi maajum. Isra'iila'en kunanino be, be mbarataa be. Ammaa Sawulu muuyino halkugo be, ngam o yidino fottango yimbe Isra'iila e Yahuuda. Laamiido Daawuda moobti Gibiyoni'en, y'ami be: "Dume mbaɗananmi on, noy mi hefirta aybe man? Ngam mi yidi on mbarkidina yimbe Jawmiraawo fahin."

⁴Gibiyoni'en njaabi: "Min njabataa cardi malla kanjeeri haa saare Sawulu ngam kefergal aybe man. Min ngidaa mbarugo godɗo feere nder Isra'iila boo." Daawuda wi'i: "Mi waɗan ko on mbi'i yam fuu!"

⁵Be njaabi: "Sawulu muuyino halkugo min, ngam taa godɗo lenyol amin lutta nder Isra'iila sam.

⁶Ngam maajum hokku min worbe njoweedido nder bibbe maako, ngam haa min bila be yeeso Jawmiraawo haa Gibiya, berniwol Sawulu, cubaado Jawmiraawo." Laamiido wi'i: "Mi hokkan on be."

⁷Ngam daliila hunayeere nde Daawuda bee soobaajo mum Yonatan bii Sawulu kuni yeeso Jawmiraawo, Daawuda acci Mefiboset bii Yonatan bii Sawulu.

⁸O naŋgi Armooni e Mefiboset, bibbe Sawulu be debbo mum Rispa bii Aya danyani mo. O naŋgi boo bibbe njowo be Mikal bii Sawulu debbo danyani gorum Adiriyel bii Barjillay mo Mehola.

⁹Kambe laamiido hokki be haa juude Gibiyoni'en. Be bili be dow hooseere maɓbe yeeso Jawmiraawo. Bana nii worbe njoweedido be'e maaydi nyalaade woore. Dum wakkati puɗɗuki codol sa'iiruuri.

¹⁰Rispa, bii Aya hoo'i limce buhuuje, we'iti di dow tapaare haa nokkuure man, o joodi ton kommbi nyawmande diga fuɗɗam codol haa fuɗɗam iyeele. Nyalawma o haɗa jigaaje jippaago dow nyawmande, jemma boo o riiwa kuuje ladde.

¹¹Nde Daawuda nani ko Rispa bii Ayya debbo waɗani mbaraabe,

¹²o neli hoo'ugo i'e Sawulu e biyum Yonatan haa Yaabes nder lesdi Gile'at. Nde Filisti'en njaalino Sawulu dow hooseere Gilbo'a, be bilino balli Sawulu e Yonatan haa babal kiita haa Baytisaanu. Haa ton yimbe Yaabes koocuno di bee sirri.

¹³Diga ton Daawuda hoo'i i'e maɓbe, be moobti i'e bilaabe njoweedido go.

¹⁴O yahri de haa Ceela nder lesdi Benyamin, be uwdi de ton bee i'e Sawulu e Yonatan nder yenaande Kis, baaba Sawulu. Be mbaɗi ko laamiido umruno be fuu. Baawo maajum Allah woonani lesdi man.

Konuuji Daawuda godɗi bee Filisti'en

(1 Habaruuji Nyalaade 20:4-8)

¹⁵Filisti'en puɗɗiti habre bee Isra'iila'en. Daawuda e yimbe mum njippi, kabi bee maɓbe. Nde Daawuda somi,

¹⁶Yisbi-Benob, gooto nder bibbe Rafa dabbi mbarugo Daawuda. O donno habbi kaafahi kesi, teddeenga njamndi mbodeeri ceebndi labbo maako, buri kilo tati.

¹⁷Ammaa Abisay bii Seruyatu walli Daawuda, mbari Filistiijo. Wakkati maajum yimbe kunni laamiido ngam taa o meeta yahugo habre. Be mbi'i: "To an a halki, dum laatoto bana to jayngol Isra'iila nyifi."

¹⁸Baawo maajum habre bee Filisti'en fudditi haa Gob. Wakkati man Sibbekay Husatiijo mbari Saf, goddo lenyol Rafa.

¹⁹Fahin habre fudditi haa Gob, Elhanan bii Ya'ir Oregiima mo Baytilaama mbari Goliyat Gaatiijo mo leggal labbo mum nanndi bee leggal cannyargal.

²⁰Fahin habre fudditi haa Gaat. Woodino ton goddo juutdo, mardo kooli cindi haa juude e kosde muudum, limgal maaji fuu noogas e nayi. Kanke boo o goddo lenyol Rafa.

²¹O janci Isra'iila, ammaa Yonatan bii Sime'a deerdiraawo Daawuda mbari mo.

²²Bibbe nayo be'e be danygol Rafa haa Gaat. Daawuda e yimbe mum mbari be.

2 Samuyila 22

Yettoore ngam kisndam

(Jabuura 18)

¹Nyalaade nde Jawmiraawo hisni Daawuda diga juude konne'en muudum e juude Sawulu fuu, Daawuda yimani Jawmiraawo yimre nde'e:

²Yaa Jawmiraawo, an woni tapaare suudirde am, an woni suudu am semmbidndu, an woni kisnoowo yam boo.

³Yaa Allah, an woni tapaare hisrude am haa nyukkotoomi, an woni wawarde am, an woni kisnoowo yam cemmbiddo, hisrude am townde. Haa maada tawmi hisrude, a hisni yam toonyaange fuu.

⁴Mi tori Jawmiraawo, kanke o hisni yam. Yettoore laatano mo!

⁵Waade taari yam bee yuuge maare, maaje halkere kulni yam.

⁶Mi nasti tuuforli joonde maaybe, waade taari yam bee kabborli maare.

⁷Nder billaare am toriimi Jawmiraawo, mi wookani Allah am. Diga haykaliiru maako o nani sawtu am, gookaali am njotti noppi maako.

⁸Nden lesdi dimmbi, diwni. Cabbaaje asama ndiwni, ndimmbi ngam tikkere maako.

⁹Cuurde ngurti haa kine maako, yiite nyaamooye wurti haa hunnduko maako, jamni yulbe.

¹⁰O wuuri asama, o jippi, duule baleeje don les kosde maako.

- ¹¹O wa'i dow keruba, o fiiri, o wangi dow henndu.
- ¹²O suufi nder nyibre, o moji duule baleeje keewde ndiyam.
- ¹³Bana yulbe yiite, non jayngol yeeso maako.
- ¹⁴Jawmiraawo telbi haa asama bana felmaango, Allah Banjiido towni sawtu mum.
- ¹⁵O fidi kuri maako, o sajkiti konne'en maako. O sakkini ma'e, o hulni be.
- ¹⁶Ndiyam mbeela seeki, les maaga wangi, cabbaaje duniyaaru cudditaama ngam daliila telbuki Jawmiraawo, ngam poofde tikkere gurtiide haa kine maako.
- ¹⁷Diga dow Jawmiraawo forti junngo mum, nanngi yam, wurtini yam ndiyam luggudam.
- ¹⁸O hisni yam juude konneejo am cemmbidde e juude wanybe yam fuu, burdube yam semmbe.
- ¹⁹Nyalaade sarru am be ukkani yam, ammaa Jawmiraawo jogi yam ngam taa mi do'o.
- ²⁰O wurtini yam billaare, o hisni yam ngam o yerdi yam.
- ²¹Jawmiraawo warji yam fodde adilaaku am, o woonani yam ngam o anndi kuude am de laabde.
- ²²Ngam mi tokki laabi Jawmiraawo, mi wadaay aybe dow Allah am, mi waylitanaay mo baawo.
- ²³Mi dowlani kiitaaji maako fuu, mi luutaay farillaaji maako.
- ²⁴Mi walaa aybe yeeso maako, mi reenti taa mi wada hakke.
- ²⁵Ngam maajum Jawmiraawo warji yam fodde adilaaku am, ngam o anndi mi laabdo yeeso maako.
- ²⁶Yaa Jawmiraawo, a adiliijo haa adili'en, a booddo haa woodbe,
- ²⁷a laabdo haa laabbe, ammaa haa faasiki'en, a don hollita be hikma ma.
- ²⁸A hisnan ummaatoore toskaande. A don laara mawnitiibe, a leesnan be.
- ²⁹Jawmiraawo woni pittirla am, Jawmiraawo don yayna nyibre haa ngonmi.
- ³⁰Bee ballal ma mi ukkanto moobre konne'en, bee Allah am ndiwanmi mahol boo.
- ³¹Laawol Allah, ngol timmungol, wolde Jawmiraawo laabi tal. O wawarde suudotoobe haa maako.
- ³²Jawmiraawo meeden feere muudum woni Allah, Allah meeden tan woni tapaare hisrude.
- ³³Allah woni hisrude am semmbidnde, o wadani yam laawol darnungol.

- ³⁴O laatini kosde am bana de lelwa, o tabitini yam dow towndiije.
- ³⁵O ekkitini juude am habre, haa mi tira koo lagaawal njamndi bee juude am boo.
- ³⁶Yaa Jawmiraawo, kisndam ma don aynammi bana wawarde, hinnuye ma mawnini yam.
- ³⁷A yaajini babal am, mi don waanca nder feeceare, kolbule am ndimmbataako.
- ³⁸Mi taasni konne'en am, mi halki be, mi lorataako sey to mi nattini be fuu.
- ³⁹Mi nattini be, mi do'i be, be ummitittaako, be mbaalake les kosde am.
- ⁴⁰A hokki yam semmbe ngam wadugo habre, haa mi jaalo konne'en am.
- ⁴¹A lorni konne'en am baawo, mi nattini wanybe yam.
- ⁴²Be tefi ballal, ammaa walaa mo walli be. Be ewni Jawmiraawo, ammaa o jaabaaki be.
- ⁴³Mi diggini be, haa be laati bana collaaje. Mi nami be, mi yaabi be bana loope dow laawol.
- ⁴⁴A hisni yam jokkirli ummaatoore am. A wadi yam laamiido ummaatooje, jama'aare nde mi anndaano, huuwantam.
- ⁴⁵Jananbe tefi fottango yam bee bolle belde, nde be nani habaru am, be dwtani yam.
- ⁴⁶Jananbe tampi, be ngurti kistrude mabbe bee diwngol.
- ⁴⁷Jawmiraawo o geeto! Yettoore laatano tapaare hisrude am! Mangtoore laatano Allah Kisnoowo yam cemmbidfo!
- ⁴⁸Allah o baatoowo konne'en am, o don leesnani yam ummaatooje,
- ⁴⁹o kisnoowo yam diga juude wanywanybe yam. A dokkoowo yam jaalorgal dow konne'en am, a kisnoowo yam diga juude fitinoobe yam.
- ⁵⁰Ngam maajum, yaa Jawmiraawo, mi yettete caka ummaatooje, mi yiman mangtoore teddungal innde ma.
- ⁵¹An, a hokki jaalorgal mangal haa laamiido mo cubda, a don wada mboodeenga haa moytaado ma, Daawuda e danygol muudum haa foroy!

2 Samuyila 23

Bolle Daawuda ragareeje

- ¹Ndaa bolle Daawuda ragareeje: Nane, Daawuda bii Yessa don wolwa, goddo mo Allah bangti masin, mo Allah Yaakubu moyti, mo yimi gimi booddi ngam Isra'ila.
- ²Ruuhu Jawmiraawo don dow am, o don wolwira bee hunnduko am.

³Allah aynoowo Isra'iila wi'i: "Laamaniido yimbe mum bee adilaaku, laamoriido bee kulol Allah,

⁴o don nanndi bee jayngol naange fajiri, wakkati duule ngalaa, pudnanngol hudo hecco baawo iyeende."

⁵Allah woonani danygol am, o habbi alkawal duumiingal bee am, o tabitini ngal bee farillaaji laabdi, o hokkatam jaalorgal, o hebbitinan anniyaaji am fuu.

⁶Ammaa hallube don nanndi bee gi'e gudinaade de goddo meemataa bee junngo mum.

⁷Bee njamndi malla kalasal labbo o eftata de, ngam fakat o wula de haa nokkuure maaje.

Honoobe Daawuda suusbe

(1 Habaruuji Nyalaade 11:10-47)

⁸Ndaa honoobe Daawuda hoore'en suusbe: Yoseb-ba-sebet Hakmoniijo woni hooreejo honoobe tato. O bi'eteedo boo Adino Eskiijo. O dimmbi labbo maako dow konne'en teemedde njoweetato (800), o mbari be nder habre woore.

⁹Baawo maako Eli'azaaru bii Dodo Ahohiijo. O gooto nder suusbe tato. Kanke o wonduno bee Daawuda nde be ndarti Filisti'en moobtiibe ngam habre, yaake Isra'iila'en wodbe lorti, mba'i towndiije.

¹⁰Kanke o don dari, o don mbara Filisti'en haa junngo maako somi, takki kaafahi. Nyalaade maajum Jawmiraawo wadi jaalorgal manngal. Nde jama'aare Isra'iila'en lori, walaa ko luttani be wadugo, sey boftugo kebal konu tan.

¹¹Tatabo mabbe, Samma bii Aage mo Harar. Filisti'en moobi ngam habre bana goddo gooto. Woodino ton tayre ngesa, ka heewi irin nyebbe feere. Isra'iila'en ndoggi Filisti'en,

¹²ammaa kanke o dari caka tayre ngesa man, o hisni nde, o jaali Filisti'en. Bana nii Jawmiraawo waari jaalorgal manngal.

¹³Wakkati feere saa'i codol, jama'aare Filisti'en donno sangini nder waadiwol Refayim. Tato nder honoobe Daawuda semmbidbe cappande tato ndiirti, ngari haa Daawuda nder lowol Adullam.

¹⁴Saa'i maajum Daawuda donno haa hisrude, Filisti'en aynoobe boo donno haa Baytilaama.

¹⁵Daawuda yeli, wi'i: "Moy yarnatammi ndiyam bulndu wonndu haa dammugal Baytilaama?"

¹⁶Suusbe tato man nasti caka sangere Filisti'en, nyedi ndiyam bulndu haa dammugal Baytilaama, ngaddi dam haa Daawuda. Ammaa o sali yarugo dam. O rufi dam, dam laati dokkal ngam Jawmiraawo.

¹⁷O wi'i: "Jawmiraawo, mi wadataa irin du'um! Kadi mi yara y'iyyam worbe be'e na? Ngam be kasdi koo maayugo ngam waddango yam ndiyam man." Ngam maajum o sali yarugo dam. Bana nii kuude suusbe tato be'e mba'i.

¹⁸Abisay deerdiraawo Yo'ab woni hooreejo suusbe tato man. O mbari konne'en teemedde tato (300) bee labbo maako. O hebi innde caka suusbe tato.

¹⁹O laati hooreejo suusbe tato, ammaa o yottaaki darnde suusbe.

²⁰Benaya bii Yoyada mo Kabseyel, o cemmibido, o huuwi kuude mawde duufde. O mbari bibbe Ariyel Mo'abiijo dido. Nyannde feere nde mallimallooje tobi, o jippi nder bulndu o mbari mbarooga ton.

²¹O mbari boo Misraajo cemmibido, jogiido labbo haa junngo mum. Benaya walaa balmi, sey sawru tan. Ammaa o taasni Misraajo go, o jasti labbo mum, o mbari mo bee maago.

²²Kanjum Benaya bii Yoyada wadi. O hebi innde bana suusbe tato go.

²³O burdi suusbe cappande tato go teddungal, ammaa o yottaaki darnde suusbe tato. Daawuda darni mo o hooreejo aynoobe muudum.

²⁴Asa'el deerdiraawo Yo'ab don nder semmbidde cappande tato go. Ndaa be'e ngondi bee maako: Elhanan bii Doodo mo Baytilaama,

²⁵Samma mo Harood, Eliko mo Harood,

²⁶Heeles mo Palet, Iira bii Ikkes mo Teko'a,

²⁷Abi'ezer mo Anatot, Mebunay mo Husa,

²⁸Calmon mo Ahoh'a, Maharay mo Netofa,

²⁹Heeleb bii Ba'ana mo Netofa, Ittay bii Ribay mo Gibiya nder lesdi Benyamin,

³⁰Benaya mo Piraton, Hiday iwdo waadiiji Ga'as,

³¹Abi-Albon mo Arba, Azmawet mo Baharuuma,

³²⁻³³Eliyaba mo Sa'albon, bibbe Yaseen, Yonatan, Samma mo Harar, Ahiyam bii Sarar mo Harar,

³⁴Elifelet bii Ahasbay mo Ma'aka, Eliyam bii Ahitofel mo Gilon,

³⁵Hesray mo Karmel, Pa'aray mo Araba,

³⁶Yigal bii Natan mo Soba, Baani bii Gad,

³⁷Selek Ammooniijo, Naharay mo Beerot, doondoowo balmi Yo'ab bii Seruyatu,

³⁸Iira mo Yatir, Gareb mo Yatir,

³⁹Uriya Hetiijo. Limgal honoobe Daawuda semmbidɓe fuu, cappande tato e njoweedido.

2 Samuyila 24

Daawuda limi Isra'iila e Yahuuda

(1 Habaruuji Nyalaade 21:1-27)

¹Saa'i feere Jawmiraawo tikkani Isra'iila'en fahin. Ngam maajum o ummini Daawuda haa nastina be nder saklere. O wi'i mo: "Yah, lim yimbe Isra'iila e Yahuuda."

²Laamiido umri Yo'ab mawɗo jama'aare honoobe, gondudo bee maako: "Yah haa le'i Isra'iila fuu, diga Dan haa yotti Biirsaba. Lime yimbe haa mi hebta limgal maɓɓe."

³Ammaa Yo'ab wi'i laamiido: "Allah Jawmiraawo maada besda yimbe muudum bana be duudiri nii cowi teemerre, o wada dum nder zamanu maada haa a yi'ana yiitere ma, barkaama. Ammaa ngam dume a dabbata wadugo irin du'um?"

⁴Bee non fuu laamiido dooli Yo'ab e hoore'en jama'aare honoobe be dwtano umroore muudum. Be ngurti saare laamiido, be njehi limugo Isra'iila'en.

⁵Be eeri maayo Urdun, be canngini haa Aro'er, haa fombina berniwol gonngol caka waadiwol, nder lesdi Gada. Be ummi ton, be njehi gal Ya'ajer.

⁶Be tokki laawol lesdi Gile'at e lesdi Heti'en kommbi Kaades. Nden be ngari haa Dan-Ya'an e lesdi Sidon.

⁷Be njehi haa berniwol Tirus e berniji Hewi'en e Kanaani'en fuu, haa be njotti Biirsaba, haa Lesdi Fombina, lesdi Yahuuda.

⁸Be ngaanci nder lesdi fuu, lebbi joweenayi e nyalde noogas, nden be ngarti Urusaliima.

⁹Yo'ab anndini laamiido limgal yimbe: Worbe waawbe konu nder Isra'iila ujine teemedde njoweetato (800.000) e worbe ujine teemedde njowo (500.000) nder Yahuuda.

¹⁰Nde Daawuda timmini limugo yimbe, bernde muudum ta'i, o annditi o wadi hakke. O tori Jawmiraawo, o wi'i: "Mi wadi hakke masin bee wadugo dum. Ammaa jonta, yaa Jawmiraawo, yaafa aybe maccudo ma, ngam mi wadi faataare mawnde."

¹¹Janngo maajum fajiri, nde Daawuda ummi, Jawmiraawo wolwanino annabi Gada, gi'owo ngam Daawuda, o wi'i:

¹²"Yah haa Daawuda, wi' mo: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi don wallinane kuuje tati. Suban hoore ma woore nder maaje, haa mi wade nde."

- ¹³Gada yehi haa Daawuda, yecci mo dum. Nden o y'ami: "Dume ngidfaa? Weelo duubi joweedi nder lesdi ma na? Malla doggugo yeeso konne'en taasnabe ma lebbi tati na? Malla nyawu kallungu ndaaboowu nder lesdi maada nyalde tati? Numtu, anndinam jaawaabu haa mi yahrana Jawmiraawo neldo yam."
- ¹⁴Daawuda jaabi Gada: "Huunde nde'e billanake yam masin. Sey min njana nder junngo Jawmiraawo, ngam endam maako duudi. Ammaa taa mi yana haa juude yimbe."
- ¹⁵Jawmiraawo neldi nyawu kallungu ndaaboowu nder Isra'iila, diga fajiri haa saa'iire nde Jawmiraawo ta'ino. Ujine cappande njoweedido (70.000) nder yimbe maayi koo toy nder lesdi hakkunde Dan e Biirsaba.
- ¹⁶Nde malaa'ikaajo forti junngo mum dow Urusaliima ngam haa o halka ngol boo, Jawmiraawo faasiti wadugo sarru. O wi'i malaa'ikaajo kalkando yimbe: "He'i! Ittu junngo ma jonta." Malaa'ikaajo Jawmiraawo don dari haa laarre Arawna Yebusiijo.
- ¹⁷Nde Daawuda yi'i malaa'ikaajo kalkando yimbe, o wi'i Jawmiraawo: "Min woni baddo hakke, min wadi kalludum. Ammaa ummaatoore am nde'e, dume nde wadi? Kiita ma wara dow am e dow saare baaba am."
- ¹⁸Nyalaade maajum Gada wari haa Daawuda, wi'i mo: "Yah, darnan Jawmiraawo hirsirde haa laarre Arawna Yebusiijo."
- ¹⁹Daawuda wadi ko Jawmiraawo umruno mo bee hunnduko Gada.
- ²⁰Nde Arawna yi'i laamiido e saraaki'en mum don ngara haa maako, o yehi fottugo bee mabbe, o tuggi koppi, o hippi yeeso laamiido.
- ²¹Arawna y'ami: "Ngam dume ngarda haa maccudo ma, barkaama?" Daawuda jaabi: "Mi yidi soodugo laarre ma, ngam haa mi darnana Jawmiraawo hirsirde dow maare, haa masiibo timma caka ummaatoore nde'e."
- ²²Arawna wi'i: "Hoo'u ko a yidi fuu, lii'ana Jawmiraawo barkaama. Ndaa ga'i ngam guleteedi, ndaa ledde fiyugo alkamaari e ledde kabbirde ga'i boo, dum laato ledde yiite.
- ²³Mi hokkete dum fuu, barkaama." Nden Arawna besdi wi'ugo: "Allah Jawmiraawo ma yerdo dokkal ma."
- ²⁴Ammaa laamiido wi'i mo: "Naa non, mi soodan nde haa maada. Mi yidaa lii'anaago Allah Jawmiraawo am guleteedi di kebmi meere." Daawuda soodi laarre e na'i, baakin ceede cardi cappande jowi.
- ²⁵Nden o mahani Jawmiraawo hirsirde haa nokkuure man, o lii'i guleteedi e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah. Jawmiraawo woonani lesdi man, masiibo sotti, acci Isra'iila.

1 Laamiibe

1 Laamiibe 1

Abisag huuwani Daawuda

¹Laamiido Daawuda ndottidi masin, duubi maako duudi. Be cuddi mo bee limce, ammaa o maataay gulfum.

²Nden jaggiibe maako mbi'i mo: "Barkaama min njahan min dabbitane paanyo debbo mo meedaay anndugo gorko sam ngam o huuwane e o hakkilane, o waalo haa kommbi ma ngam a maata gulfum."

³Be dabbiti paanyo debbo narniido nder maral Isra'iila fuu. Be tawi Abisag Sunemiijo, be ngaddi mo haa laamiido.

⁴Paanyo debbo oo, o narniido masin. O laati kakkilanoowo laamiido, o don huuwana mo. Ammaa laamiido meedaay anndugo mo.

Adoniya jabtɪ laamu

⁵Adoniya bii Daawuda mo Haggit danyani mo mawniti, wi'i: "Min mi laamoto." Non o taaskani hoore maako mootaji pucci e wa'iibe e worbe cappande njowo dogganbe yeeso maako.

⁶Baaba maako meedaay felugo mo sam, yamaay mo: "Koni mbaɗata dum?" Adoniya o narniido, daada maako danyo mo baawo Absalom.

⁷Adoniya sarwotiri bee Yo'ab bii Seruyatu e Abiyatar limanjo. Be mballi Adoniya, be tokki mo.

⁸Ammaa Cadok limanjo e Benaya bii Yoyada e annabi Natan e Sim'i e Ree'i e yimbe Daawuda suusbe, be fuu be tokkaaki Adoniya.

⁹Nyannde feere Adoniya taaski juulde mawnde, o hirsɪ dammooji e ga'i e nyalbi payɗi haa hayre Sohelet banɗe En-Rogel. O ewni deerɗiraabe maako, biɓbe laamiido fuu e jagganiibe laamiido Yahuudu'en fuu.

¹⁰Ammaa o ewnaaki annabi Natan e Benaya e aynoobe e laamiido Suleymaanu, deerɗiiko.

¹¹Nden Natan wi'i Bat-Seeba, daada Suleymaanu: "A nanaay habaru Adoniya bii Haggit laamake na? Jaagordo men Daawuda boo anndaa dum.

¹²Kadi nan ko mi sarwoto ma, ngam haa a hisna yonki ma e ki biya Suleymaanu.

¹³Yah, nastu suudu laamiido Daawuda. Wi' mo: Yaa jawmam laamiido, an a hunani yam, min kordo ma, a wi'i: Biya Suleymaanu laamoto baawo am, kanjo o joodoto dow leeso laamu am. Kadi, ngam dume Adoniya laami jonta?"

- ¹⁴Natan besdi wi'ugo: Diga a don wolida bee laamiido tawon, min boo mi waran, mi semmbidina bolle ma.
- ¹⁵Bat-Seeba yehi, nasti suudu laamiido, laamiido ndottidi masin. Abisag Sunemiijo boo don huuwana mo.
- ¹⁶Bat-Seeba turi, tuggi koppi yeeso laamiido. Laamiido wi'i: Ko waddu ma?
- ¹⁷O jaabi mo: "Yaa jawmam, fakat a hunorani kordo ma bee Allah Jawmiraawo maada, a wi'i: Biya Suleymaanu laamoto baawo am, kanke o joodoto dow leeso laamu am.
- ¹⁸Ammaa ndaa jonta, Adoniya laamake, an boo, jawmam, a anndaa dum.
- ¹⁹O lii'i guleteedi ga'i e nyalbi paydi e dammooji duudfi. O ewni bibbe ma fuu e Abiyatar limanjo e Yo'ab mawdo honoobe, ammaa o ewnaaki suka ma Suleymaanu.
- ²⁰Ammaa an, yaa jawmam laamiido, gite Isra'iila fuu don ndaara gal maada, haa a anndina be mo joodoto dow leeso laamu ma baawo maada.
- ²¹To naa non, saa'i jawmam laamiido maayi, min e biyam Suleymaanu min laatoto bana tuurtube."
- ²²Saa'i o don wolida bee laamiido tawon, annabi Natan wari.
- ²³Be anndini laamiido: Annabi Natan don do. O nasti, o turi, hippi yeeso maako haa lesdi yeeso laamiido.
- ²⁴Natan wi'i: "Barkaama, an wi'i Adoniya laamoto baawo am, o joodoto dow leeso laamu am na?
- ²⁵Ngam o yehi hannde, o taaski juulde, o lii'i guleteedi ga'i e nyalbi paydi e dammooji duudfi. O ewni bibbe ma fuu e ardiibe honoobe hoore'en sooje'en e Abiyatar limanjo. Ndaa, be don nyaama, be don njara yeeso maako, be don mbi'a: Laamiido Adoniya yeeda haa foroy!
- ²⁶Ammaa min e Cadok limanjo e Benaya bii Yoyada e biya Suleymaanu, Adoniya ewnaaki min.
- ²⁷Huunde nde'e iwi haa maada na barkaama? A yeccaay min, minin jagganiibe ma moy joodoto dow leeso laamu ma baawo maada na?"

Suleymaanu hebi laamu

- ²⁸Nden laamiido Daawuda wi'i: Ewnaneedam Bat-Seeba! Bat-Seeba wari, o dari yeeso laamiido.
- ²⁹Laamiido huni, wi'i: Fakat bana Jawmiraawo o geeto, mo hisni yonki am e billaare fuu,

- ³⁰hannde mbaɗanmi ko mi huni yeeso ma bee Jawmiraawo, Allah Isra'iila: Biya Suleymaanu laamoto ɓaawo am, kan̄ko joodoto dow leeso laamu am haa pallel am!
- ³¹Bat-Seeba turi, hippi yeeso maako haa lesdi yeeso laamiido, wi'i: Jawmam, laamiido Daawuda yeeda haa foroy!
- ³²Nden laamiido Daawuda wi'i: Ewnaneedam Cadok limanjo e annabi Natan e Benaya bii Yoyada. Be nasti, be ngari yeeso laamiido.
- ³³Laamiido wi'i be: Koo'e saraaki'en am, njehe, mba'ine biɗɗo am Suleymaanu dow alfadariire am, njahre mo haa seeboore Gihon.
- ³⁴Ton Cadok limanjo e annabi Natan moyta mo haa o laato laamiido Isra'iila. Nden on puufa luwal, on mbi'a: Laamiido Suleymaanu yeeda haa foroy!
- ³⁵Nden tokke mo, ngarte haa ɗo. O wara, o joodo dow leeso laamu am. Kan̄ko o laamoto haa pallel am, mi darni mo o ardiido Isra'iila e Yahuuda.
- ³⁶Benaya bii Yoyada jaabi laamiido: Aamiina! Dum Jawmiraawo, Allah maada wolwinma dum barkaama.
- ³⁷Bana Jawmiraawo wonduno bee maada barkaama, bana non o wondata bee Suleymaanu boo. O mawnina laamu maako ko buri ngu maada.
- ³⁸Cadok limanjo e annabi Natan e Benaya bii Yoyada e Kereti'en e Peleti'en njehi, be mba'ini Suleymaanu dow alfadariire laamiido Daawuda, be njahri mo haa Gihon.
- ³⁹Cadok hoo'i luwal bee nebbam haa laymaaru fottirde, o moyti Suleymaanu bee maajam. Be puufi luwal, yimbe wonbe ton fuu mbi'i bee sawtu: "Laamiido Suleymaanu yeeda haa foroy!"
- ⁴⁰Yimbe fuu tokki mo wartugo Urusaliima, be puufi ciide, be ceyi bee seyo man̄ngo haa lesdi ɓadake seekugo ngam hoolo maɓbe.
- ⁴¹Nde Adoniya e ewnaabe wondube bee maako timmini nyaamugo, be nani hoolo, Yo'ab faami dum hoolo luwal, o yami: "Ngam ɗume haraka waɗi haa berniwol ngo'ol?"
- ⁴²Diga o don wolwa tawon, Yonatan bii Abiyatar limanjo wari. Adoniya wi'i: War, an mardo daraja, a don waddana min kubaruwol boodɗɗol sike.
- ⁴³Yonatan jaabi Adoniya: Na non sam! Jaagorɗo men laamiido Daawuda hokki Suleymaanu laamu.
- ⁴⁴Laamiido neldi Cadok limanjo e annabi Natan e Benaya bii Yoyada e Kereti'en e Peleti'en bee maako, be mba'ini mo dow alfadariire laamiido.

⁴⁵Cadok limanjo e annabi Natan moyti mo haa Gihon, mbaɗi mo laamiido. Nden be lori bee seyo, berniwol fuu don wada hoolo seyo. Kanjum ummini hoolo ngo nandon.

⁴⁶Suleymaanu boo, don joodi dow leeso laamu.

⁴⁷Sukaabe laamiido boo ngari wadugo barka haa jaagordo men, laamiido Daawuda. Be mbi'i: Allah maada burna innde Suleymaanu dow innde maada, o mawnina laamu maako ko buri ngu maada. Laamiido boo, sujidi dow be'itte muudum,

⁴⁸nden o wi'i boo: "Yettoore laatano Jawmiraawo, Allah Isra'iila dokkudo yam hannde joodiido dow leeso laamu am, diga mi geeto tawon haa gite am ngi'a dum."

⁴⁹Ewnaabe Adoniya fuu kultori, don ndiwna. Be ummi, koo moy mabbe nanngi laawol mum, dilli.

⁵⁰Adoniya boo huli Suleymaanu, o ummi, o yehi, o nanngi luwe hirsirde.

⁵¹Suleymaanu anndinaama: Ndaa, Adoniya don hula laamiido Suleymaanu. O nanngi luwe hirsirde, o wi'i: Laamiido Suleymaanu hunanammi jonta, o mbarataa yam bee kaafahi.

⁵²Suleymaanu wi'i: To o wangi o goongaajo nder yahdu maako, koo gaasaawol maako solataa sam. Ammaa to halleende tawaama haa maako, o maayan.

⁵³Nden laamiido neli, be ngaddi mo diga hirsirde. O wari, o turi yeeso laamiido Suleymaanu, Suleymaanu wi'i mo: "Hootu."

1 Laamiibe 2

Ko Daawuda umri Suleymaanu

¹Nde Daawuda badi maayugo, o ewni biyiiko Suleymaanu, o umri mo, o wi'i:

²"Wakkati maayde am baditake, semmbidid, laata a goddo cuusdo.

³Sey a tokko dwtanaago Jawmiraawo Allah maada. Tokka laabi maako, hakkilan farillaaji maako e umrooje maako e kiitaaji maako e seedamkuuji maako, bana ko winnda nder tawreeta Muusa, ngam keba barka nder kuude ma fuu e koo toy njahata fuu,

⁴ngam haa Jawmiraawo hebbitina wolde muudum nde o wi'i yam: To biibe maada kakkilani yahdu mabbe, to be dwtanake yam bee goonga e bernde woore, nden kam a sooyataa goddo danygol ma dow leeso laamu Isra'iila sam." Non Jawmiraawo wi'i.

⁵Daawuda besdi wi'ugo mo: "A anndi ko Yo'ab bii Seruyatu wadi yam e ko o wadi mawbe honoobe Isra'iila dido, waato Abineer bii Neer e Amasa bii Yeter. O mbari

be, o rufi y'iyy'am wakkati salaaman bana nder konu. Nde o wadi dum, o wadi kuugal konu wakkati salaaman, aybe man fuu dow hoore maako.

⁶A wada fodde hikma maada. Taa accu o nasta nder joonde maaybe bee de'ere e ndottaaku.

⁷Ammaa bibbe Barjillay mo Gile'at, sey a wadana be mboodeenga, be ngona caka nyaamanbe haa saare ma. Ngam kambe be njahdino bee am saa'i mi doggi yeeso deerda Absalom.

⁸Ammaa, Sim'i bii Gera, Benyaminiijo mo Bahuriima, o naali yam naalooore naawnde nyalaade nde mi donno dogga haa Mahanayim. Ammaa nde mi don lorto, o jippi, o fotti bee am haa Urdun, nden mi hunorani mo bee Jawmiraawo mi mbarataa mo.

⁹Ammaa an jonta, taa laar mo bana o laabdo, ngam a mardo hikma, a anndi ko a wadata mo. Koo nder ndottaaku maako, sey a hiito mo kiita mbarego."

Maayde Daawuda

(1 Habaruuji Nyalaade 29:26-30)

¹⁰Nden Daawuda maayi, be uwi mo nder Berniwol Daawuda.

¹¹Daawuda laamani Isra'iila duubi cappande nayi. Duubi joweedidi o laami haa Heburuun, duubi cappande tati e tati boo o laami haa Urusaliima.

¹²Suleymaanu joodi dow leeso laamu baaba muudum Daawuda, laamu muudum semmbidi masin.

Maayde Adoniya

¹³Nyannde feere, Adoniya bii Daawuda mo Haggit danyani mo, wari haa Bat-Seeba, daada Suleymaanu. Bat-Seeba y'ami: "Jam waddi ma na?" O wi'i: "Jam."

¹⁴Nden o besdi: "Woodi ko mbi'anmaami." Bat-Seeba wi'i: "Wolwu."

¹⁵O wi'i: "A anndi min marno laamu. Isra'iila fuu donno reeni haa mi laato laamiido. Ammaa laamu waylitake, deerdam laamake, ngam diga Jawmiraawo ngu iwi.

¹⁶Jonta mi don toro ma huunde woore, taa salanam nde." Bat-Seeba wi'i: "Wolwu."

¹⁷O wi'i mo: "Wolwan laamiido Suleymaanu, ngam o salantaako ma, haa o te'anammi Abisag Sunemiijo."

¹⁸Bat-Seeba wi'i: "Boodum, mi wolwanan laamiido haala maada."

¹⁹Bat-Seeba nasti suudu laamiido Suleymaanu, haa o wolwana mo haala Adoniya. Laamiido ummi haa fotta bee maako, turi yeeso Bat-Seeba, nden o joodi dow leeso laamu. O wi'i be njo'ina leeso laamu ngam daada laamiido, daada maako boo joodi haa nyaamo maako.

²⁰O wi'i mo: "Woodi huunde famarde mi yidi toraago ma, taa salanam nde." Laamiido wi'i mo: "Yam, daada am, mi salantaako ma."

²¹O wi'i: A waawataa accugo deerda Adoniya te'a Abisag Sunemiijo na?"

²²Laamiido Suleymaanu jaabi daada maako: "Koni a toranto Adoniya Abisag Sunemiijo? Sey a torano mo boo laamu, ngam o mawnam! A yamana boo Abiyatar limanjo e Yo'ab bii Seruyatu!"

²³Laamiido Suleymaanu hunori bee Jawmiraawo, o wi'i: "Adoniya yoban wolde nde'e bee yonki muudum. Jawmiraawo hiito yam bee caatal to mi mbaraay mo."

²⁴Jonta kam, fakat bana Jawmiraawo o geeto, mo tabitini yam, jo'ini yam dow leeso laamu baaba am Daawuda, mo hokki danygol am boo laamu bana o wi'no, hannde nden sey Adoniya mbare."

²⁵Nden laamiido Suleymaanu neli Benaya bii Yoyada, o yehi o mbari Adoniya.

Laamiido riwi Abiyatar diga Urusaliima

²⁶Nden laamiido wi'i Abiyatar limanjo: "Yah haa Anatot, haa gese ma. A he'i mbareego, ammaa nyalaade nde'e mi mbarataa ma, ngam a roondi sundukru Allah Jawmiraawo yeeso baaba am Daawuda, a walli baaba am nder billaaje mum fuu."

²⁷Bana nii Suleymaanu wudini Abiyatar, taa o tokko kuugal limanku Jawmiraawo. Dum wadi ngam hebbitingo konngol Jawmiraawo ngol o wi'i dow saare Eeli haa Silo.

²⁸Habaru man yotti Yo'ab ngam kanke, o hawtuno bee Adoniya, ammaa o hawtaay bee Absalom. O doggi o yehi haa laymaaru Jawmiraawo, o nanngi luwe hirsirde.

²⁹Laamiido Suleymaanu anndinaama: "Yo'ab doggi yehi haa laymaaru Jawmiraawo, o don dari haa hirsirde." Suleymaanu neli Benaya bii Yoyada, o wi'i: "Yah, mbar mo."

³⁰Benaya yehi haa laymaaru Jawmiraawo, o wi'i Yo'ab: "Ndaa nii laamiido wi'i: wurta!" Yo'ab jaabi: "Aa'a, haa do maayanmi." Benaya yehi lornani laamiido ko Yo'ab jaabi mo.

³¹Laamiido wi'i: "Wad bana o wolwiri. Mbar mo e a uwa mo. Bana nii ittanam min e saare baaba am aybe yiyam dam Yo'ab rufi meere."

³²Jawmiraawo wartiran yiyam maako dow hoore maako, ngam o mbari worbe dido burbe mo adilaaku e mboodeenga. O mbardi be bee kaafahi, baaba am Daawuda anndaano dum, Abineer bii Neer, hooreejo konu Isra'iila e Amasa bii Yeter, hooreejo konu Yahuuda.

³³Aybe mbar-hoore mabbe waran dow hoore Yo'ab e dow danygol maako haa foroy. Ammaa Daawuda e danygol mum e saare muudum e leeso laamu mum, jam laatanto be diga Jawmiraawo haa foroy.”

³⁴Benaya bii Yoyada yehi, mbari mo. Yo'ab uwaama haa suudu muudum nder ladde hamaadaare.

³⁵Laamiido darni Benaya bii Yoyada haa pallel Yo'ab dow jama'aare konu. Laamiido darni boo Cadok limanjo haa pallel Abiyatar.

³⁶Nden laamiido neli ewnaago Sim'i. O wi'i mo: “Nyiban hoore ma saare haa Urusaliima, jooda ton, taa yah koo toy.

³⁷To nyannde a wurti berniwol ngo'ol, a saali maayel Kederon, anndu fakat a maayan, aybe maayde ma waran dow hoore ma.”

³⁸Sim'i jaabi laamiido: “Konngol ngo'ol fotti, barkaama, mi wadan bana a wi'i yam.” Sim'i joodi, duuri haa Urusaliima.

³⁹Ammaa nde duubi tati caali, maccube Sim'i dido ndoggi, be njehi haa Akis bii Ma'aka, laamiido haa Gaat. Sim'i anndinaama: “Ndaa, maccube ma don haa Gaat.”

⁴⁰Sim'i ummi, daddi wamnde muudum, dilli Gaat haa Akis ngam dabbitoygo maccube muudum. O wartiri be diga Gaat.

⁴¹Suleymaanu anndinaama Sim'i yehi diga Urusaliima haa Gaat, warti.

⁴²Nden o neli ngam ewnaago Sim'i, o wi'i mo: “Naa mi hunni ma bee innde Jawmiraawo, taa a wurto berniwol e mi reentinima bee laabɗum, mi wi'i: To nyannde a wurti berniwol, a dilli koo toye, anndu fakat a maayan! An boo a jaabi yam: Konngol ngol mi nani, fotti.

⁴³Koni a hakkilanaay hunayeere bee Jawmiraawo, koo umroore nde umrumaami?”

⁴⁴Nden laamiido wi'i Sim'i: “An a anndi, bernde ma boo anndi kalludum ko kuuwɗa baaba am Daawuda fuu. Bana nii Jawmiraawo lornirta halleende ma dow hoore ma.

⁴⁵Ammaa min mi heban barka Jawmiraawo, leeso laamu Daawuda boo tabitan yeeso maako haa foroy.”

⁴⁶Laamiido umri Benaya bii Yoyada, o yehi, o mbari Sim'i. Bana nii laamu Suleymaanu semmbidiri.

1 Laamiibe 3

Suleymaanu bangi bii Firawna

¹Suleymaanu esiri bee Firawna, laamiido Misra. O bangi biyiiko, o yahri mo nder Berniwol Daawuda haa Urusaliima, haa o timmini nyibugo saare maako e suudu Jawmiraawo e mahol taariingol Urusaliima fuu.

²Ammaa yimbe donno lii'o kirseteedi haa towndiije cenaade, ngam nder nyalde maajum be ciwaa nyibango Jawmiraawo haykaliiru.

³Laamiido Suleymaanu yidi Jawmiraawo, o don tokki umrooje Daawuda, baaba maako, ammaa boo o don lii'o kirseteedi e uurle haa towndiije cenaade tawon.

Tornde Suleymaanu ngam hikma

(2 Habaruuji Nyalaade 1:1-13)

⁴Nyannde feere, laamiido yehi Gibiyon ngam lii'anaago Jawmiraawo kirseteedi, ngam kanjum wonno towndiire senaande mawnde. Dow hirsirde towndiire nde'e, Suleymaanu lii'i guleteedi ujineere.

⁵Jawmiraawo wangani Suleymaanu haa Gibiyon jemma nder koydol. Allah wi'i mo: "Tora ko ngidfa fuu, mi hokkete."

⁶Suleymaanu wi'i: "A woonani jagganiido ma, baaba am Daawuda bee mboodeenga duudnga, ngam o tokki ma bee hoolaare e bernde woore e adilaaku. A tokkitini woonango mo bee mboodeenga duudnga, a hokki mo bidfo joodiido dow leeso laamu maako, bana ko wadi hannde.

⁷Yaa Allah Jawmiraawo am, a laamini yam, min jaggiido ma haa pallel baaba am Daawuda, ammaa mi derkeejo tawon, mi anndaa no mi wadata.

⁸Ndaa mi don yeeso ummaatoore ma nde cubda, ummaatoore duudnde nde godfo waawataa limugo yimbe maare.

⁹Yaa Jawmiraawo, yerda hokkugo yam bernde hakkilnde ngam laamanaago ummaatoore ma e ngam senndindirgo boodfum e kalludum. Ngam moy foti laamanaago ummaatoore ma mawnde nde'e?"

¹⁰Tornde Suleymaanu nde'e fottani Jawmiraawo.

¹¹Allah wi'i mo: "Nde a tori du'um, a toraaki juutal balde, a toraaki risku boo koo mbaraneego wanybe ma, ammaa a torake hakkiilo ngam laamaago bee goongaaku,

¹²ndaa, mi wadani ma fodde ko ngidfa, mi hokki ma bernde marnde hikma e hakkiilo. Godfo bana maada meedaay, baawo maada boo, meetataa bana maada.

¹³Ammaa dum ko a toraaki boo, mi hokki ma dum, waato risku e teddungal fuu, bana maada laatataako caka laamiibe nder balde ma fuu.

¹⁴To a tokkake laabi am, to a hakkilani farillaaji am e umrooje am, bana baaba ma Daawuda wadi boo, nden kam mi juttinan balde ma."

¹⁵Suleymaanu fini, tawi dum koydol. O wari haa Urusaliima, o dari yeeso sundukru alkawal Jawmiraawo, o lii'i guleteedi e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah, o wadi nyaamduuji ngam jaggiibe maako fuu.

Suleymaanu hiitori bee hikma

¹⁶Nyannde feere, rewbe dido daakaare'en ngari haa laamiido Suleymaanu.

¹⁷Arano wi'i: "Useni, barkaama, min e debbo oo, min njoododi saare woore. Mi danyi haa saare maajum saa'i o donno ton.

¹⁸Nyalde tati baawo man, kanke boo o danyi. Min don ngondi, walaa goddo hawti bee amin nder saare, sey minin dido tan ngoni nder saare man.

¹⁹Nden debbo oo, biingel mum maayi bee jemma, ngam o waali dow maagel.

²⁰Caka jemma o ummi, o hooci biingel am haa wuttudu am, saa'i mi don daani, o wallini ngel haa endi maako. Ammaa biingel maako maayngel, o wallini ngel haa endi am.

²¹Nde mi ummi fajiri ngam mi musinina biingel am, ndaa, ngel maayngel. Mi tiimi ngel fajiri, mi tawi, naa dum biingel ngel ndanyimi."

²²Ammaa debbo oya wi'i: "Naa non! Biingel am woni geetel, maayngel woni biingel maada." Arano boo wi'i: "Naa non! Biingel maada maayi, geetel woni biingel am." Bana nii be ngaabotiri yeeso laamiido.

²³Laamiido wi'i: "Oo don wi'a: Biingel geetel woni ngel am, maayngel woni ngel maada. Oya boo, don wi'a: Naa non! Maayngel woni biingel maada, geetel woni ngel am."

²⁴Laamiido wi'i: "Ngaddaneedam kaafahi." Be ngaddani mo ki.

²⁵Laamiido wi'i: "Ta'e biingel geetel gebe didi! Ndokke gooto reeta maagel, oya boo reeta."

²⁶Nden daada biingel geetel, tori laamiido, ngam bernde maako yurmini biyiiko. O wi'i: "Useni, barkaama, ndokke mo biingel geetel, taata mbare ngel!" Ammaa oya wi'i: "Koo min koo an, walaa koo gooto hebata ngel, cennde ngel."

²⁷Nden laamiido wi'i: "Ndokke arano biingel geetel, taata mbare ngel. Kanke woni daada maagel."

²⁸Isra'iila fuu nani haala kiita ka laamiido ta'i. Be kuli laamiido, ngam be ngi'i hikma Allah don nder maako haa o wada kiita ngoonduka.

1 Laamiibe 4

Saraaki'en Suleymaanu

¹Laamiido Suleymaanu laamani ummaatoore Isra'iila fuu.

- ²Ndaa be'e ngoni saraaki'en maako: Yejaniya bii Cadok woni limanjo,
- ³Elihooref e Ahiya biɓɓe Siisa ngoni winndoobe, Yusafat bii Ahiluudi woni hunndukoojo laamiido.
- ⁴Benaya bii Yoyada woni mawɗo honoobe, Cadok e Abiyatar ngoni liman'en,
- ⁵Azariya bii Natan woni hooreejo wakiili'en, Zabuuda bii Natan woni limanjo e sawariijo,
- ⁶Ahisar woni kaliifaajo laamorde, Adoram bii Abda woni kaliifaajo kuude dooleeje.
- ⁷Suleymaanu woodi boo wakiili'en sappo e diɗo, ardinaabe dow lesdi Isra'iila fuu. Kambe ndokkata nyaamdu haa laamiido e yimbe saare muudum fuu, koo moy maɓɓe don huuwa lewru wooru nder hitaande.
- ⁸Ndaa inde maɓɓe: Bii-Huuru, o ardani kooseeje Efrayim,
- ⁹Bii Deker, o ardani Makas e Sa'albiima e Bayti-Semes e Elon-Bayti-Hanan,
- ¹⁰Bii Heset, o ardani Arubot e Soko e lesdi Hefer fuu.
- ¹¹Bii Abinadabu, o ardani lesdi Nafot Door fuu. Taafat bii Suleymaanu woni debbo maako.
- ¹²Ba'ana bii Ahiluudi, o ardani Ta'anak e Megiddo e Bayti-Se'an haa wakeere Jaretaan fuu, haa les Yisre'el, diga Bayti-Se'an haa yotti Abel-Mehola, gaɗa Yokme'am.
- ¹³Bii Geber, o ardani Ramot-Gile'at e berniiji Ya'ir, bii Manassa nder jiha Gile'at, o ardani boo lesdi Argoba nder Baasan, berniiji mawɗi cappande joweego bee mahi e jamde boɗeeje paldude haa dammude.
- ¹⁴Ahinadab bii Iddo, o ardani Mahanayim,
- ¹⁵Ahimaas ardani lesdi lenyol Neftali e kanɗo ɓanɗi Basmat bii Suleymaanu.
- ¹⁶Ba'ana bii Husay ardani lesdi lenyol Aser e Be'alot,
- ¹⁷Yusafat bii Paruuha ardani lesdi Issakar,
- ¹⁸Sim'i bii Ela ardani lesdi lenyol Benjamin,
- ¹⁹Geber bii Uuri ardani lesdi Gile'at, nder lesdi Sihon, laamiido Amoori'en e Ook, laamiido Baasan. Kanɗo feere maako woni wakiiliijo nder lesdi maajum.
- ²⁰Yimbe Yahuuda e Isra'iila ɗuudi bana njaareendi haa maayo. Be ngoodi nyaamduuji e njaram, be don ceyo.

1 Laamiibe 5

Hikma e jeynitaare Suleymaanu

¹Suleymaanu laamani laamuuji fuu diga maayo Efratis haa yotti lesdi Filisti'en e keerol Misra. Laamiibe be'e don ngaddana Suleymaanu jomorgol, be don kuuwana mo balde ngeendam maako fuu.

²Ndaa ko woni haaje nyaamdu saare Suleymaanu ngam nyalaade woore: Kuroori diggundi buhuuje cappande joweego e kuroori buhuuje teemerre e noogas,

³ga'i paydi sappo e na'i durdude noogas e baali teemerre e koobi e lelji e irin padali e colli paydi.

⁴Suleymaanu laamani lesdi hiirnaange Efratis fuu, diga Tifsa haa Gaaza, o mari baawde dow laamiibe lesdi hiirnaange Efratis fuu. O joododi jam bee heeddidiraabe maako fuu.

⁵Wakkati laamu Suleymaanu fuu, yimbe Yahuuda e Isra'iila njoodi jam nder lesde mabbe fuu. Koo moy mari inabooje e ibbi muudum, diga Dan haa yotti Beersaba.

Suleymaanu burdi yimbe fuu hikma

⁶Suleymaanu woodi cuudi ujine cappande nayi ngam pucci mootaji maako, o woodi boo wa'otoobe pucci ujine sappo e dido.

⁷Wakiili'en beya go don kakkilana nyaamdu laamiido Suleymaanu e nyaamdanbe bee muudum fuu, koo moy nde lewru mum yaalti, be kakkilani mo ngam taa o sooya koo dume.

⁸Non boo sa'iiruuri e hudo ngam pucci ba'eteedi e pucci mootaji, be don ngadda dum haa nokkuure nde koo moy mabbe halfina.

⁹Allah hokki Suleymaanu hikma duudka e faamu duudngu e kuuje de o yidi faamugo duudi bana njaareendi haa maayo.

¹⁰Hikma Suleymaanu buri hikma yimbe iwbe haa ladde fuunaange e hikma Misra'en fuu mawnugo.

¹¹O burdudo koo moy neddo hikma, o buri Etan Esrahiijo, o buri boo Heman e Kalkol e Darda, bibbe Maahol. Innde maako sankiti nder ummaatooje taariide fuu.

¹²O wadi balndi ujine tati, limgal gimi maako ujineere e jowi.

¹³O wolwi haala ledde, diga lekki cemmbidki haa Libanon haa haako isop ko wurtoto haa mahi. O wolwi boo haala dabbaaji e colli e ladooji e kuukon piiroohon e lidfi.

¹⁴Diga ummaatooje fuu be ngari ngam nanugo hikma Suleymaanu. Be ngari diga laamiibe duniyaaru, meedbe nanugo habaru hikma maako fuu.

Taaskara Suleymaanu ngam mahugo haykaliiru

(2 Habaruuji Nyalaade 2:2-15)

¹⁵Hiram, laamiido Tirus neli sukaabe muudum haa Suleymaanu, ngam o nani be moyti mo, be mbaɗi mo laamiido haa pallel baaba maako Daawuda. Hiram wonno soobaajo Daawuda wakkati ngeendam muudum fuu.

¹⁶Suleymaanu boo neldi habaru haa Hiram, wi'i mo:

¹⁷"A anndi baaba am Daawuda hebaay mahango Jawmiraawo Allah maako suudu, ngam konne'en maako donno ukkano mo koo gal toy fuu. Ammaa Jawmiraawo walli mo, o jaali be.

¹⁸Jonta Jawmiraawo Allah am siwtini yam, salaaman don koo toy nder maral am, walaa konneejo lutti, walaa boo saru.

¹⁹Kadi, mi waɗi anniya nyibango Jawmiraawo Allah am haykaliiru. Ngam ndaa ko Jawmiraawo wi'i baaba am Daawuda: Biɗɗo ma mo njo'inanmi dow leeso laamu maada, kanke nyibantammi haykaliiru ngam innde am.

²⁰Jonta kam, umru huuwoobe ma be pe'anammi leɗɗe cemmbiɗɗe haa Libanon. Huuwoobe am ngaran ngam wallugo be. Mi yobete ngeenaari huuwoobe ma fodde ko a wi'ata yam fuu. Ngam a anndi walaa koo gooto caka amin waawi fe'ugo leɗɗe bana Sidoni'en."

²¹Nde Hiram nani bolle Suleymaanu, o seyi masin. O wi'i: "Yettoore laatano Jawmiraawo mo hokki Daawuda biɗɗo mardo hikma hannde ngam laamanaago ummaatoore mawnde nde'e."

²²Nden Hiram neldi Suleymaanu jaawaabu ngu'u: "Mi jabi ko a yami yam. Mi hokkete leɗɗe cemmbiɗɗe e leɗɗe boodɗe de a yami yam fuu.

²³Huuwoobe am adoyan leɗɗe diga Libanon haa Mbeela. Be kaɓɓan de ngam ilnugo de haa yotto nokkuure nde a anndinta yam. Ton, be piistata de, huuwoobe ma ngara koocane de. Ndaa ko yammaami, hokku yimbe saare am nyaamdu."

²⁴Bana non Hiram neldi Suleymaanu leɗɗe cemmbiɗɗe e leɗɗe boodɗe fodde ko o yiɗi.

²⁵Suleymaanu boo hokki Hiram buhuuje alkamaari ujine cappande nayi e nebbam duuda samanjam liitir ujine nayi e teemedɗe nayi, ngam nyaamnugo saare muudum hitaande fuu.

²⁶Jawmiraawo hokki Suleymaanu hikma, bana o wi'no mo. Suleymaanu joododi bee Hiram nder narral e be kaɓɓi boo alkawal hakkunde mabbe.

Suleymaanu taaski kuude dooleeje

²⁷Laamiido Suleymaanu hoo'i huuwoobe ujine cappande tato nder Isra'iila fuu, ngam huuwugo kuude dooleeje.

²⁸Kala lewru fuu o don nela nder yimbe be'e ujine sappo haa Libanon e be kuuwa ton lewru les ardaangal Adoram. Nden be ngarta, be ciwto lebbi diɗi.

²⁹Suleymaanu woodi boo roondoobe ujine cappande njoweedifo e sehoobe kaa'e dow kooseje boo, ujine cappande njoweeetato.

³⁰Wakiili'en Suleymaanu cubi ardiibe ujine tato e teemedde tato, kambe be kakkilani huuwoobe kuugal.

³¹Laamiido umri be ta'a kaa'e mawde, marde saman, ngam wallingo cabbaaje suudu bee kaa'e cehaade.

³²Huuwoobe Suleymaanu e be Hiram e Gibili'en cehi de, be taaskitini ledde e kaa'e ngam mahugo haykaliiru.

1 Laamiibe 6

Suleymaanu mahani Jawmiraawo haykaliiru

(2 Habaruuji Nyalaade 3:1-14)

¹Nder nduubu teemedde nayi e cappande joweeetatabu baawo gurtaaki Isra'iila'en diga lesdi Misra, nder nduubu laamu Suleymaanu dow Isra'iila nayabu, lewru didabru wi'eteendu Ziw, laamiido Suleymaanu fuddi mahango Jawmiraawo haykaliiru.

²Haykaliiru ndu laamiido Suleymaanu mahani Jawmiraawo, ndaa nii ndu wa'i: Njuutirka maaru meetir cappande tati, njaajirka maaru meetir sappo, towirka maaru meetir 15.

³Be mbadi zawleeru haa yeeso suudu seniindu, njaajirka maaru meetir sappo bana haykaliiru man e njuutirka maaru boo meetir jowi.

⁴Be mbadi burde haa haykaliiru man, be taarni de bee ledde, be mabbi de bee cabbi gaafaafi.

⁵Suudu seniindu e suudu burndu senaago, o taarni dum bee cuudi taytaafi. Cuudi maajum dakkotiri bee haykaliiru.

⁶Towirka cuudi man senndaama gebe tati. Yebre les, njaajirka maare meetir didi bee reeta. Yebre caka, njaajirka maare meetir tati. Yebre dow boo, njaajirka maare meetir tati bee reeta. Ngam tekkeenga mahol haykaliiru tokki ustaago diga les haa dow, ngam taa tiitol yebre fuu nasta nder mahol haykaliiru.

⁷Be mahi haykaliiru man fuu bee kaa'e cehaade haa nokkuure nde be ceeki de. Walaa mo nani hoolo tappirdum malla cehirdum malla hoolo badirdum njamndi goddum wakkati be don maha haykaliiru.

⁸Nastirde cuudi taytaafi haa les don heedi wakeere nyaamo haykaliiru. Be mbadi ba'orde ngam wa'aago haa cuudi cakaaji e diga cuudi cakaaji boo haa cuudi dowji.

⁹Suleymaanu mahi haykaliiru man fuu, baawo lamsal, o wadi soorowol maaru bee looci e kaataakooje ledde cemmbidde.

¹⁰O taarni haykaliiru man fuu bee taytaaji go, towirka yebre koo ndeye wadi meetir didi bee reeta. Gebe maajum nanngi suudu bee ledde cemmbidde.

¹¹Jawmiraawo wolwani Suleymaanu, o wi'i:

¹²"A don mahanammi haykaliiru ndu'u. E to a tokkake farillaaji am e kiitaaji am e to a dowlanake umrooje am fuu, nden kam mi hebbitinan iinawol ngol mi iinani baaba ma Daawuda dow maada.

¹³Mi waran mi joodo caka moodon nder haykaliiru ndu e mi wudintaa Isra'iila ummaatoore am sam."

¹⁴Nde mahoobe timmini mahugo haykaliiru, fodde umrooje Suleymaanu,

¹⁵be basi mahdi nder bee ledde cemmbidde, diga les haa dow. Be cuddi tanjol boo bee kaataakooje ledde boodde.

¹⁶Be basi boo mahdi suudu sakkitiindu, waato suudu burndu senaago, marndu meetir sappo bee ledde cemmbidde, diga les haa dow. Be mbo'itini nder haykaliiru bee kaataakooje ledde cemmbidde, diga les haa dow.

¹⁷Luttudum suudu, waato haykaliiru yeeso suudu burndu senaago, wadi meetir noogas.

¹⁸Ledde cemmbidde nder haykaliiru fuu be mbaɗi suuraaji paali e suuraaji pinndi dow maaje. Dum fuu be mbaɗi dum bee ledde, haa suddi kaa'e fuu.

¹⁹Be mbo'itini suudu burndu senaago ngam jo'ingo sundukru alkawal Jawmiraawo nder maaru.

²⁰Njuutirka maaru meetir sappo, njaajirka maaru boo meetir sappo, towirka maaru boo meetir sappo. Be basi ndu bee kanjeeri laabndi. Be mbaɗi boo guldudum uurle bee ledde cemmbidde.

²¹Be basi nder suudu fuu bee kanjeeri laabndi fodde umroore Suleymaanu. Yeeso suudu burndu senaago boo, be mbaɗi callalluuji kanjeeri, nden be basi ndu bee kanjeeri.

²²Be basi haykaliiru man fuu bee kanjeeri. Non boo guldudum uurle yeeso suudu burndu senaago, be cuddi dum fuu bee kanjeeri.

²³Be mbaɗi suuraaji Keruba'en dido bee ledde jaytunhi, ngam jo'ingo nder suudu burndu senaago. Towirka mabbe meetir jowi.

²⁴Njuutirka wileewo Keruba fuu, meetir didi bee reeta. Diga sebatto wileewo ngo haa ngoya, wadi meetir jowi.

²⁵Keruba'en man dido fuu poti kal-kal. Darde mabbe e jaati mabbe fuu poti.

²⁶Towirka Keruba fuu, meetir jowi. Keruba'en man dido fuu poti kal-kal.

²⁷Be ndarni Keruba'en caka suudu burndu senaago. Be mbeedi bileeeji keruba'en. Wileewo gooto meemi mahol ngo'ol, wileewo Keruba feere boo meemi mahol ngola, haa caka suudu boo bileeeji mabbe meemindiri.

²⁸Nden be cuddi Keruba'en man bee kanjeeri.

²⁹Haa mahdi haykaliiru, waato haa mahdi cuudi man didi fuu, be mbaɗi suuraaji Keruba'en e dibinooje e pinndi dow maaji.

³⁰Be cuddi tanƙol suudu seniindu man bee kanjeeri, non boo suudu burndu senaago.

³¹Be mbaɗi dammugal suudu burndu senaago bee pareeje didi de legal jaytunhi. Dardude dammugal e tiinde maagal mbaɗi toɗi jowi.

³²Be mbaɗi suuraaji Keruba'en dido e dibinooje e pinndi dow pareeje ledde jaytunhi go, be cuddi dum bee kanjeeri, be takki kanjeeri dow keruba'en e dibinooje.

³³Bana non boo be mbaɗi dardude dammugal haykaliiru bee ledde jaytunhi, bee toɗi nayi.

³⁴Be mbaɗi pareeje maagal didi bee ledde boodde, parewal fuu woodi ɗakke didi ngam nyobbeego.

³⁵Be mbaɗi suuraaji keruba'en e dibinooje e pinndi nder maaje, be cuddi de bee kanjeeri.

³⁶Nden be taarni daldal saare man bee kaa'e cehaade bale tati e ledde cemmbidde balal gootal.

³⁷Nder nduubu nayabu, nder lewru Ziw, be mballini cabɓawal ngam haykaliiru Jawmiraawo.

³⁸Nder nduubu sappo e go'owu, nder lewru Buul, waato lewru joweetatabru, haykaliiru timmi bee gebe maaru fuu, fodde taaskara maajum. Duubi joweedi Suleymaanu mahri ndu.

1 Laamiibe 7

Suleymaanu nyibi saare laamu

¹Suleymaanu nyibi saare muudum nder duubi sappo e tati. O timmini saare maako fuu.

²O mahi suudu ndu be mbi'ata "Laynde Libanon", njuutirka maaru meetir cappande jowi, njaajirka maaru meetir noogas e jowi, towirka maaru boo meetir sappo e jowi. Be mbaɗi ɗanrange jabbe nayi bee ledde cemmbidde, dow maaje be ngaafi ledde cemmbidde.

³Ndu woodi ledde cemmibidde haa dow cuudi taytaadi, gondi dow danrange cappande nayi e jowi, jaarwol koo ngole bee danrange sappo e jowi.

⁴Haa suudu man, woodi burde taarnaade jabbe tati. Burde jabbe tati man fuu tiitotiri, wurdere bee wurdere.

⁵Dammude e burde fuu ngoodi toldi nayi, Burde jabbe tati fuu tiitotiri, wurdere bee wurdere.

⁶Be mbadi boo “Suudu Danrange”, njuutirka maaru meetir noogas e jowi, njaajirka maaru meetir sappo e jowi. Be mbadi danke yeeso maaru bee danrange e mbippu maaki.

⁷Be mahi boo “Suudu leeso laamu”, be don mbi'a ndu boo “Suudu Kiita”, ngam haa maaru Suleymaanu wadata kiita. Ndu basiraama ledde cemmibidde diga les haa dow.

⁸Suudu joodorde maako, haa babal feere baawo “Suudu Kiita”, bee nyibol nanndungol. Suleymaanu wadi boo suudu wodndu nanndundu bee hiitordu go, ngam bii Firawna mo o banuno.

⁹Cuudi di'i fuu, di mahaama bee kaa'e cubaade, cehaade e ta'aade bee ceekruga fodde darde maaje, be mahri de nder bee yaasi fuu, diga cabbawal haa lamsal. Non boo haa nyible yaasiije ngam mahi daldal manngal.

¹⁰Cabbaaje boo de mbadaama bee kaa'e mawde, cubaade, kaa'e de meetir jowi e de meetir nayi.

¹¹Dow maaje boo, be mbadi kaa'e cubaade, cehaade e poondaade fodde darde maaje e ledde cemmibidde.

¹²Daldal manngal taarniraama kaa'e cehaade bale tati e ledde cemmibidde balal gootal. Bana non boo daldal nder haykaliiru Jawmiraawo e zawleeru maaru.

Kuugal Hiram haa haykaliiru

(2 Habaruuji Nyalaade 2:13-14; 3:15-17; 4:1—5:1)

¹³Laamiido Suleymaanu neli haa Tirus ngam dabbitiigo goddo bi'eteedo Hiram.

¹⁴Daada maako o debbo jurumdo mo lenyol Neftali, ammaa baaba maako, o goddo Tirus. Hiram, o keewdo hikma, kakkildo e anndudo huuwugo kuude njamndi mbodeeri boodum. Laamiido Suleymaanu waddi mo diga Tirus ngam wadango mo jamde bodeeje de o mari haaje fuu.

¹⁵Hiram wadi danrange njamndi mbodeeri didi. Towirka danrangal fuu, meetir joweenayi, loorugo maagal boo, filtannde boggol meetir joweego.

¹⁶O wadi ko'e jaagnorde didi, bolinaade bee njamndi mbodeeri, haa o jo'ina de dow danrange go. Towirka hoore woore fuu wadi meetir didi bee reeta.

- ¹⁷Nden o wadi bamaadi didi bana zubaaji e bana boggi callalluhoy, ngam jaagnugo ko'e gonde dow danrange, boggi joweedidi ngam hoore koo ndeyeere.
- ¹⁸O wadi jaage rummaanooje ngam suddugo bamaadi dow ko'e gonde dow danrange. Nde didi o taarni ko'e didi fuu bee maaje.
- ¹⁹Kala hoore danrangal fuu don mari meetir didi, nanndunde bee gurguli ladde.
- ²⁰Dow ko'e gonde dow danrange didi, woodi yebre nde buri bamaangol e rummaanooje teemedde didi go loorugo, haa hoore wodnde boo bana non.
- ²¹Be ndarni danrange didi go yeeso zawleeru haykaliiru. Gootal haa nyaamo, be inndi dum Yakin. Godngal boo haa nano, be inndi dum Bo'es.
- ²²Bana nii Hiram timmini kuugal wadugo danrange bee jamde bodeeje e ko'e maaje.
- ²³Nden Hiram wadi loonde njamndi bolinaandi. Cakaare maare don meetir jowi. Towirka maare boo meetir didi bee reeta, boggol meetir sappo e jowi taaroto haa filtina nde.
- ²⁴Be taarni les hunnduko man bee suuraaji paali, meetir gootel fuu, paali noogas. Di don taari nde didi, bolinaadum gootum bee maare.
- ²⁵Be njo'ini loonde man dow suuraaji ga'i njamndi sappo e didi. Ga'i tati tiiti woyla, tati tiiti fombina, tati tiiti fuunaange, tati tiiti hiirnaange. Dubbe maaji fuu don kawti haa caka.
- ²⁶Tekkirka loonde don bana njaajirka newre. Be mbadi sera maare bana sera jardugel, bana pinndi gurguli. Loonde nde'e don hoosa baakin liitir ujine cappande nayi e nayi.
- ²⁷Nden Hiram wadi jo'inirde sappo de njamndi mbodeeri. Njuutirka jo'inirde fuu, meetir didi, njaajirka maajum meetir didi, towirka boo meetir gootel bee reeta.
- ²⁸Ndaa nii be mbadi jo'inirde man: De ngoodi bangeeje hakkunde cobbuli danrange.
- ²⁹Woodi baroode e ga'i e keruba'en dow bangeeje hakkunde cobbuli danrange, non boo dow danrange man. Haa sebattooji, dow baroode e ga'i e les maaji, woodi pawne tappaade irin bamaadi pinndi.
- ³⁰Kala jo'inirde fuu woodi pallooje murle nayi de njamndi mbodeeri, tallotoode dow cabbi njamndi mbodeeri. Cabbi cakaaji man don disi nder tiigorde jo'inirde daaro marde toldi nayi, bolinaade, hakkunde pawne.
- ³¹Hunnduko jo'inirde, don murli, dum don reeta meetir. Njaajirka maajum buri reeta meetir sedda. Woodi boo suuraaji cuurafinaadi dow hunnduko. Ammaa bangeeje jo'inirde mbadi toldi nayi, dum murlaaka.

- ³²Pallooje murle nayi go don disi nder bangeeje, jogorde maaje don haa jo'inirde. Towirka falloore fuu buri reeta meetir sedda.
- ³³Kuugal pallooje man don bana pallooje moota pucci. Jogorde maaje e gareeji maaje e reyonji maaje e fokji maaje, fuu di bolinaadi.
- ³⁴Woodi jogorde nayi haa cobbuli jo'inirde, de kawti gootel bee jo'inirde.
- ³⁵Haa sebattooji jo'inirde dow, woodi jo'inirde murle, towirka maare wadi reetita meetir haa dow jo'inirde, jogorde maajum e buttuli maajum dum bolinaadum gootum bee maajum.
- ³⁶Dow jogorde maajum e buttuli maajum be cehi Keruba'en e baroode e dibinooje, fodde no babal he'i, be taarni dum fuu bee pawne irin bamaadi pinndi.
- ³⁷Bana non be mbadi jo'inirde sappo bee bolinaadum gootum e poondirdum gootum e de nanndude e de poti kal-kal.
- ³⁸Hiram wadi boo daarooje sappo de njamndi mbodeeri, ngam jo'ingo dow jo'inirde go. Njaajirka daaro fuu meetir didi e don hoosa baakin liitir teemedde joweenayi (900).
- ³⁹Be ndarni jo'inirde jowi bee taasaaje haa nyaamo haykaliiru e jowi godde boo haa nano. Be ndarni loonde mawnde haa gal nyaamo haykaliiru, kommbi talkumooe fuunaange walaadu fombina.
- ⁴⁰Nde Hiram wadi daarooje e boftirde e pehe biccirde yiy'am, o timmini kuugal ngal laamiido Suleymaanu umri mo huuwugo ngam haykaliiru Jawmiraawo.
- ⁴¹Danrange didi bee ko'e joodotoode dow danrange man e irin bamaadi bana zubaaji ngam suddugo ko'e gonde dow danrange go
- ⁴²e suuraaji rummaanooje teemedde nayi (400) ngam bamaadi didi go, waato teemedde didi ngam taarnugo kala hoore fuu nde didi, ngam suddugo ko'e didi gonde dow danrange go
- ⁴³e jo'inirde sappo e daarooje sappo gonde dow jo'inirde go
- ⁴⁴e loonde mawnde e suuraaji ga'i sappo e didi di loonde joodi les maare
- ⁴⁵e payande ngam ndoondi e boftirde e pehe biccirde yiy'am. Kuuje de Hiram wadani laamiido Suleymaanu ngam haykaliiru Jawmiraawo fuu, de madaama bee njamndi mbodeeri delkanndi.
- ⁴⁶Laamiido umri bolingo de haa waadiwol Urdun, hakkunde Sukkot e Jaretaan, nder lesdi loope.
- ⁴⁷Suleymaanu awnaaki kuuje de'e fuu, ngam de duudde masin. Ngam man walaa annudo teddeenga njamndi mbodeeri ndi be kuuwtiniri.

⁴⁸Suleymaanu wadfi boo kuuje gonde nder haykaliiru Jawmiraawo fuu: Guldudum uurle e taabal kanjeeri ngam tamseeje jo'inteede ngam Allah,

⁴⁹be njo'ini jo'inirde pittirlaaji sappo kuuwraade bee kanjeeri laabndi yeeso suudu burndu senaago, jowi haa nyaamo, jowi boo haa nano, pinndi maaji e pittirlaaji e mekefe, fuu dum kanjeeri,

⁵⁰daarooje e lafe e taasaaje e taasahoy e pehe uurorde, dum fuu dum kanjeeri laabndi, dakke ngam pareeje haa suudu burndu senaago e ngam pareeje dammugal haa suudu haykaliiru mawndu, kanje boo dum kanjeeri.

⁵¹Nde laamiido Suleymaanu timmini huuwugo kuugal mahugo haykaliiru Jawmiraawo fuu, o waddi kuuje cenaade de Daawuda baaba maako senno ngam Jawmiraawo: Cardi, kanjeeri e kuuje godde, o nastini dum nder ndesaaje haykaliiru Jawmiraawo.

1 Laamiibe 8

Suleymaanu yahri sundukru alkawal nder haykaliiru

(2 Habaruuji Nyalaade 5:2-14)

¹Nden laamiido Suleymaanu moobti ndotti'en Isra'iila, ardiibe le'i e baabaci'e'en Isra'iila fuu haa Urusaliima, ngam haa o hoo'oya sundukru alkawal Jawmiraawo diga Berniwol Daawuda, bi'eteengol Siyona.

²Worbe Isra'iila fuu moobti haa laamiido Suleymaanu nder lewru Etaniim, waato lewru joweedidafru, dum saa'i juulde.

³Ndotti'en Isra'iila fuu ngari, nden liman'en efti sundukru.

⁴Liman'en e Lewi'en njahri sundukru alkawal Jawmiraawo, non boo laymaaru fottirde e kuuje cenaade gonde nder laymaaru man fuu.

⁵Laamiido Suleymaanu e jama'aare Isra'iila moobtiinde haa maako fuu, be don yeeso sundukru. Be lii'ani Jawmiraawo baali e ga'i kirseteedi duudfi masin, godfo waawataa limugo fi.

⁶Baawodon liman'en nastini sundukru alkawal Jawmiraawo haa nokkuure taaskitinaande ngam maaru nder suudu sakkitiindu, waato suudu burndu senaago, les bileeji Keruba'en.

⁷Ngam Keruba'en don mbeedi bileeji muudum'en dow nokkuure taaskitinaande ngam sundukru, ngam duwaago sundukru e cabbi maaru.

⁸Cabbi man njuuti masin. To godfo darake nder suudu seniindu yeeso suudu sundukru, o yi'an ko'e maaji. Ammaa haa yaasi fi ngi'ataake. Sundukru ndu'u don ton haa wargo hannde.

⁹Walaa koo dume nder maaru, sey alluhaaje kaa'e dīdī de Muusa wallinno nder maaru, dum alluhaaje de o jabno haa hooseere Horeb, nde Jawmiraawo haɓɓi alkawal bee Isra'iila'en baawo gurtaaki maɓɓe diga Misra.

¹⁰Nde liman'en ngurti suudu seniindu ndu'u, ruulde hebbini haykaliiru Jawmiraawo.

¹¹Liman'en mbaawaay daraago ngam huuwugo kuugal maɓɓe daliila ruulde, ngam tedduŋgal Jawmiraawo hebbini haykaliiru.

Cenki haykaliiru

(2 Habaruuji Nyalaade 6:1—7:10)

¹²Nden Suleymaanu wi'i: "Yaa Jawmiraawo, a wi'i a joodoto nder nyibre baleere.

¹³Jonta mi nyibani ma suudu woondum masin, ndu laato joodorde maada haa foroy."

¹⁴Nden laamiido yeesiti, barkidini yimbe jama'aare Isra'iila fuu, saa'i be don ndari.

¹⁵Nden o wi'i: "Mi yetti Jawmiraawo Allah Isra'iila! Bee baawde maako o hebbitini ko o iinani baaba am Daawuda. Ndaa ko o wi'i mo:

¹⁶Diga nyalaade nde mi wurtini yimbe ummaatoore am Isra'iila nder lesdi Misra, mi meedaay subugo berniwol koo gootol caka berniji le'i Isra'iila, ngam haa be mahanammi haykaliiru ngam haa innde am wona ton. Ammaa mi subi ma an Daawuda ngam laamanaago ummaatoore am Isra'iila."

¹⁷Suleymaanu tokki wi'ugo: Baaba am Daawuda wadno anniya mahugo haykaliiru, o sena ndu ngam Jawmiraawo Allah Isra'iila.

¹⁸Ammaa Jawmiraawo wi'i mo: A wadi anniya mboodka ngam mahango yam haykaliiru.

¹⁹Ammaa naa an mahantammi ndu, dum bidɗo ma tammi mahango yam ndu.

²⁰Bana nii Suleymaanu tokki wi'ugo: "Jawmiraawo hebbitini iinawol muudum. Mi joodake dow leeso laamu baaba am Daawuda, mi laamanake Isra'iila bana Jawmiraawo wi'no. Mi mahi haykaliiru ndu'u, mi seni ndu ngam Jawmiraawo Allah Isra'iila.

²¹Mi taaskitini nokkuure nder maaru ngam sundukru marndu kuuje alkawal. Dum alkawal ngal Jawmiraawo haɓɓuno bee baabiraabe meeden, nde o wurtini be lesdi Misra."

²²Nden Suleymaanu dari yeeso hirsirde Jawmiraawo, jama'aare Isra'iila fuu don laara. O weedɗi juude maako gal asama,

²³o wi'i: "Yaa Jawmiraawo Allah Isra'iila, walaa mo nanndi bee ma, koo haa asama, koo haa lesdi. An a don hakkilani alkawal ma bee hoolaare ngam maccube ma, dɔwtantoobe ma bee bernde woore.

²⁴A wadani baaba am Daawuda, maccudo ma ko a iinani mo. Ko a wolwani mo, an bee hoore ma a hebbitini dum hannde.

²⁵Jonta boo, yaa Jawmiraawo Allah Isra'iila, hebbitinan maccudo ma, baaba am Daawuda, ko a iinani mo. A wi'i: To yimbe danygol ma dɔwtani yam bana an a dɔwtani yam, foroy gooto caka mabbe joodoto yeeso am, dow leeso laamu baawo maada, o laamanto ummaatoore Isra'iila.

²⁶Ngam maajum, yaa Allah Isra'iila, mi tori ma hebbitin jonta iinawol ngol a iinani maccudo ma, baaba am Daawuda.

²⁷Ammaa yaa Allah, goonga a joodoto haa lesdi na? Ndaa, asamanji fuu, koo asamanji burdi towugo ke'ataa ma joodaago, sakko suudu ndu mi mahani ma!

²⁸Ammaa, yaa Jawmiraawo Allah am, waylita gal am, nan tornde e do'aare am, hedita wookaandu e do'aare maccudo ma hannde.

²⁹Aynu haykaliiru ndu'u jemma e naange, ngam dum nokkuure nde a wi'i: Innde am wonan ton. Nan tornde nde mi don tore diga do.

³⁰Nan tornde am e nde Isra'iila'en, ummaatoore ma toroto ma haa nokkuure nde'e. Yaa Jawmiraawo gondo haa asama, nan tornde amin haa ngonda ton e yaafa min.

³¹To goddo wadani keeddiddum hakke, to be mbi'i sey o huno hunayeere bee naaloore, to o wari hunaago yeeso hirsirde nder haykaliiru ma,

³²an, yaa Jawmiraawo gondo haa asama, nan tornde amin, wadan maccube ma kiita, ngam haa aybudo hiite, aybe man loro dow maako e goongaajo wanga o laabdo.

³³To konne'en njaalake yimbe ma Isra'iila'en ngam be mbaɗi hakke dow ma, to be torake ma yaafuye, to be mangti ma, to be torake ma nder haykaliiru ndu'u,

³⁴an, yaa Jawmiraawo gondo haa asama, nanan be, yaafa hakkeji mabbe, hokkitit be lesdi ndi a hokkuno kaakiraabe mabbe booyma.

³⁵To asama mabbake, iyeende walaa ngam be mbaɗi hakke dow ma, to be ngari be tori ma haa nokkuure nde'e, be mangti ma e to be leesni ko'e mabbe, be tuubi, be acci wadugo hakke,

³⁶an, yaa Jawmiraawo gondo haa asama, nanan be, yaafa hakkeji mabbe, ngam be maccube ma e dum ummaatoore ma, fahin ekkitin be haa be tokko laawol darnungol, nden a tobnana be iyeende dow lesdi ndi a marni be.

³⁷To weelo wadɪ nder lesdi malla nyawu kallungu ndaaboowu sanɗitake nder lesdi, to alkamaari yoori malla nyoli, to baɓɓatti malla ndo'uuji duudɗi ngari, to konne'en kippake Isra'iila'en haa berniiji muudum'en, to masiibo wadɪ malla nyawu koo nguye,

³⁸to koo moy nder Isra'iila'en, ummaatoore ma nasti nder saklere, o toroto ma, to o weedɪ juude maako gal haykaliiru ndu'u ngam toraago ma,

³⁹an, yaa Jawmiraawo joodiido haa asama, nanan mo, yaafa mo, wallu mo, wadɪn koo moy fodde kuude mum, nde a anndi bernde maako. Ngam an feere ma anndi berde fiɓɓe Aadama fuu.

⁴⁰Wadɪ dum ngam haa Isra'iila'en kule tum saa'i be ngeedata nder lesdi ndi a hokki baabiraabe amin fuu.

⁴¹Nde be mbolwata dow innde ma teddunde e baawde mawde de a don huuwra,

⁴²koo ummaatooje jananne nanan dum, nden to jananno mo laataaki godɗo caka Isra'iila'en ummaatoore ma, wari diga lesdi ndaayiindi ngam toraago ma nder haykaliiru ndu'u,

⁴³an, yaa Jawmiraawo joodiido haa asama, nanan mo, hokku mo ko o tori, haa ummaatooje duniyaaru fuu annde be ekkito dwtanaago ma bana Isra'iila ummaatoore ma dwtorante, be annda boo haykaliiru ndu mi mahi, fakat mi lii'anake ma ndu.

⁴⁴To yimbe ummaatoore ma ndilli haɓoygo bee konne'en muudum'en, dow laawol ngol nelata be, to be ngaylitake gal berniwol ngol a subɪ e haykaliiru ndu mi mahani ma, to be torake ma,

⁴⁵an joodiido haa asama, nan do'aare maɓɓe e tornde maɓɓe, wallu be.

⁴⁶To Isra'iila'en mbadi sooynde dwtare haa yeeso ma, ngam walaa godɗo mo wadataa sooynde dwtare sam, teema a tikkanan be, a hokkan be haa konne'en e a accan be haa be ndaha be haa lesdi badiindi malla daayiindi,

⁴⁷nden, to haa lesdi ndi be laatake maccube, be numti, be puɗɗi toraago ma bee wi'go: Min mbadi sooynde dwtare, min mbadi hakke, min aybube!

⁴⁸To be tori ma yaafuye bee berde maɓɓe fuu e bee yonkiiji maɓɓe fuu caka konne'en maɓɓe haa lesdi ndi be laatake maccube, to be ngaylitake gal lesdi ndi a hokki baabiraabe maɓɓe, gal berniwol ngol a subɪ e gal haykaliiru ndu mi mahani ma, to be torake ma,

⁴⁹nden, an joodiido haa asama, nan do'aare maɓɓe e tornde maɓɓe, war wallu be,

⁵⁰yaafana yimbe ma hakkeji di be mbadi dow ma e sooynde dwtare maɓɓe yeeso ma, hokku konne'en maɓɓe laawol endugo be.

⁵¹Ngam be ummaatoore ma e maral ma. A wurtini be Misra diga boneeji naawdi.

⁵²Yaa Jawmiraawo Allah, hakkilan min, nan tornde nde min e Isra'iila ummaatoore ma toroto ma, nde min mboyata haa yeeso ma fuu.

⁵³Ngam an subɪ min caka ummaatooje duniyaaru fuu ngam haa min ngona ummaatoore ma, bana a wi'no bee hunnduko jaggiido ma Muusa, nde a wurtini baabiraabe amin lesdi Misra.”

⁵⁴Nde Suleymaanu timmini wadugo do'aare e tornde mum fuu haa Jawmiraawo, o ummi yeeso hirsirde Jawmiraawo, o acci tuggugo koppi e weedugo juude maako gal asama.

⁵⁵O dari, o barkidini jama'aare Isra'iila fuu bee sawtu, o wi'i:

⁵⁶“Yettoore laatano Jawmiraawo dokkudo yimbe muudum Isra'iila'en siwtaare fodde ko o wolwino fuu. O hebbitini barkaaji di o iinino bee hunnduko jaggiido maako Muusa, walaa ko lutti.

⁵⁷Jonta mi don toro Jawmiraawo, Allah meeden, o wonda bee meeden bana o wonduno bee baabiraabe meeden, taa o wudina en, taa o acca wallugo en.

⁵⁸Ammaa o huucitina berde meeden haa maako ngam haa en tokko laabi maako, en kakkilana umrooje maako e farillaaji maako e kiitaaji maako di o umri baabiraabe meeden.

⁵⁹Jemma e nyalawma fuu Jawmiraawo siftoran bolle am de mi tori yeeso maako, ngam haa o walla en nde weeti fuu, o walla on onon ummaatoore maako e o wallammi, min maccudo maako.

⁶⁰Bana nii ummaatooje duniyaaru fuu anndan Jawmiraawo feere muudum woni Allah, walaa Allah feere sam.

⁶¹Bee bernde woore, tokke farillaaji Jawmiraawo Allah meeden, kakkilane umrooje maako, bana ko wadi hannde.”

⁶²Nden laamiido e Isra'iila'en wondube bee muudum fuu lii'ani Jawmiraawo kirseteedi.

⁶³Suleymaanu lii'ani Jawmiraawo kirseteedi ga'i ujine noogas e didi (22.000) e dammooji ujine teemerre e noogas (120.000) ngam kawtal yimbe bee Allah. Bana non laamiido e Isra'iila'en fuu ceniri haykaliiru Jawmiraawo.

⁶⁴Nyalaade maajum laamiido seni nokkuure caka babal yeeso haykaliiru Jawmiraawo, ngam ton o lii'i guleteedi e dokke nyaamdu e bellere kirsaadi ngam kawtal yimbe bee Allah, ammaa hirsirde njamndi mbodeeri famdi, waawaay jogaago guleteedi e dokke nyaamdu e bellere kirsaadi ngam kawtal yimbe.

⁶⁵Saa'i maajum Suleymaanu wadi juulde haykaliiru, kanke e Isra'iila'en fuu, be duudbe, be ngari diga nastirde Hamat haa yotti maayel Misra. Be mbadi juulde

yeeso Jawmiraawo Allah nyalde joweedidi. Baawo maajum be mbadi juulde feere, nyalde joweedidi godde.

⁶⁶Nyannde joweetatabre laamiido wi'i yimbe koota. Be torani mo barka, be kooti, berde mabbe keewi seyo ngam Jawmiraawo woonani jaggiido muudum Daawuda e yimbe muudum Isra'iila'en fuu.

1 Laamiibe 9

Jawmiraawo wangani Suleymaanu didawre

(2 Habaruuji Nyalaade 7:11-22)

¹Nde Suleymaanu timmini mahugo haykaliiru Jawmiraawo e saare laamu e ko o wadino anniya wadugo fuu,

²Jawmiraawo wangani mo didawre, bana o wangiranino mo haa Gibiyon.

³Jawmiraawo wi'i mo: "Mi nani do'aare e tornde ma nde a tori yam. Mi seni haykaliiru ndu a mahani yam ngam tabitingo innde am ton foroy, mi hakkilanan ndu, mi woonanan on koo ndey."

⁴An boo, to a dowlanake yam bana baaba ma Daawuda bee bernde woore, darnunde, to a wadi ko mi umri ma fuu, to a dowlanake farillaaji e kiitaaji am,

⁵nden kam mi tabitinan leeso laamu maada dow Isra'iila haa foroy, bana mi iinani baaba ma Daawuda. Mi wi'i mo: "Foroy goddo danygol ma laamanto Isra'iila baawo maada."

⁶Ammaa an e ummaatoore ma e le'i moodon, to on ngaylitake, on acci yam, to on dowlanaaki umrooje e farillaaji am di umrumi on, to on njehi, on ndewi dowlanteebe wodbe, to on turi yeeso mabbe ngam sujidango be,

⁷mi halkan on, onon Isra'iila'en haa lesdi ndi mi hokki on e mi wudinan boo haykaliiru ndu mi seni ngam teddungal innde am. Nden ummaatooje duniyaaru fuu njalan, njancan Isra'iila'en.

⁸Haykaliiru woondur ndu'u laatoto winnde, koo moy caalotoodo haa kommbi maaru, wemmboto, jancan. O wi'an: Ngam dume Jawmiraawo wadi lesdi ndi'i e haykaliiru ndu'u bana nii ?

⁹Nden be njaaboto mo: "Ngam be ngudini Jawmiraawo, Allah mabbe mo wurtini baabiraabe mabbe lesdi Misra, be tokki dowlanteebe wodbe, be cujidani be, be ndewi be. Ngam maajum Jawmiraawo ukkani be sarru ngu'u fuu."

Kuude Suleymaanu godde

(2 Habaruuji Nyalaade 8)

¹⁰Nder duubi noogas Suleymaanu timmini kuude nyibaalo, saare mum e haykaliiru Jawmiraawo.

- ¹¹Hiram, laamiido Tirus, walliri Suleymaanu bee ledde cemmbedde e ledde boodde, bee kanjeeri boo fodde ko o dabbi fuu. Nde duubi maajum timmi, laamiido Suleymaanu hokki Hiram berniiji noogas nder lesdi Galiili.
- ¹²Hiram wari diga Tirus haa o laara berniiji di Suleymaanu hokkuno mo. Ammaa di pottanaay mo.
- ¹³O wi'i: "Dume berniiji di ndokkuda mi di'i deerdam?" Ngam maajum be mbi'i di lesdi Kabul haa wargo hannde.
- ¹⁴Alhaali boo, Hiram neldanino laamiido Suleymaanu kanjeeri baakin kilo ujine tati e teemedde joweego (3.600).
- ¹⁵Ndaa nii haala huuwoobe kuude dooleeje wa'i: Laamiido Suleymaanu huuwtiniri be ngam mahugo haykaliiru Jawmiraawo e saare laamu e Millo e mahol taariingol Urusaliima e Hacoor e Megiddo e Gezer
- ¹⁶Firawna, laamiido Misra, warino nyaami Gezer, o wuli ngol bee yiite, o mbari Kanaani'en joodiibe nder berniwol ngo'ol. Nden o hokki ngol biyiiko, debbo Suleymaanu bana dokkal bangal.
- ¹⁷Ngam maajum, Suleymaanu mahi Gezer e Baytihurun-les
- ¹⁸e Ba'alat e Tamar haa nokkuure hamaadaare,
- ¹⁹non boo berniiji Suleymaanu cigordi fuu e berniiji ngam mootaji pucci e berniiji ngam wa'otoobe pucci e dum ko Suleymaanu yidno nyibugo haa Urusaliima, dow hooseere Libanon e lesdi nder laamu muudum fuu.
- ²⁰Yimbe luttube nder Amoori'en e Heti'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en, be iwaay haa Isra'iila'en,
- ²¹waato danygol mabbe ngol lutti nder lesdi ngam Isra'iila'en mbaawaay nattingo be, dum kambe Suleymaanu huuwni be kuude dooleeje, non be ngoni haa wargo hannde.
- ²²Ammaa Isra'iila'en kam, Suleymaanu wadaay be maccube. Kambe be laati honoobe e saraaki'en maako e ardiibe e umroobe maako e hoore'en dow mootaji pucci maako e wa'otoobe di.
- ²³Worbe teemedde njowo e cappande njowo (550) ngoni ardiibe wakiili'en dow kuude Suleymaanu, kambe be kakkilani huuwoobe.
- ²⁴Baawo bii Firawna debbo wurti Berniwol Daawuda, nasti suudu muudum ndu Suleymaanu mahani mo, baawo maajum Suleymaanu mahi Millo.
- ²⁵Hitaande fuu nde tati Suleymaanu don lii'o guleteedi e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah dow hirsirde nde o nyibani Jawmiraawo. O don wada boo uureteedum yeeso Jawmiraawo. Non o timminiri mahugo haykaliiru.

²⁶Laamiido Suleymaanu wadi boo koommbooje haa Esiyon-Geber banngel Elat haa fomoonde Maayo Maaliya nder lesdi Edoom.

²⁷Laamiido Hiram neldi laamiido Suleymaanu huuwoobe, waawbe laanyugo koommbooje dow mbeela, ngam doftugo huuwoobe Suleymaanu.

²⁸Be njotti Ofir, ton be dabbiti kanjeeri, be ngaddani ndi laamiido Suleymaanu, baakin kilo ujine sappo e didi e teemedde joweego (12.600).

1 Laamiibe 10

Laamiido Saba debbo wari laarugo Suleymaanu

(2 Habaruuji Nyalaade 9:1-12)

¹Laamiido debbo mo laamani lesdi Saba nani habaru Suleymaanu e teddungal innde Jawmiraawo. Nden o wari haa Suleymaanu, haa o goondina hikma Suleymaanu bee wadango mo annditanamji.

²O wari haa Urusaliima, o wardi bee yimbe maako duudbe, bee geeloodi doondiidi kuuje uurde e kanjeeri duudndi masin e kaa'e duuda-samanje. O yotti haa Suleymaanu, o yami mo ko o yidno yamugo fuu.

³Suleymaanu labbinani mo yamde maako fuu, walaa yamol ngol salori mo.

⁴Laamiido Saba debbo nani bolle Suleymaanu hikmaaje e o laari laamorde nde o mahi e

⁵nyaamdu saare maako e joonde saraaki'en maako e daraago huuwoobe nder saare maako e limce mabbe e hokkoobe mo njaramji, o laari boo guleteedi di o lii'ani Jawmiraawo nder haykaliiru, nden o haydini masin.

⁶O wi'i Suleymaanu: "Ko nanmi haa lesdi am dow maada e hikma maada, fakat dum goonga.

⁷Mi nuddinaayno haala maajum, sey nde ngarmi, gite am boo ngi'i dum. Ndaa, be ngeccaay yam koo reeta maajum. An bee hikma ma e mardi ma, a buri haala ka nanmi piw.

⁸Seyo laatani yimbe ma, seyo laatani huuwanoobe ma dariibe yeeso maada foroy, nananbe hikma maada.

⁹Yettoore laatano Allah Jawmiraawo maada mo seyori ma, jo'ini ma dow leeso laamu Isra'iila. Jawmiraawo yidi Isra'iila foroy, ngam maajum o wadi ma laamiido haa mada kiita ngoonduka."

¹⁰Nden o hokki laamiido Suleymaanu kanjeeri baakin kilo ujine tati e teemedde joweego e kuuje uurde duudde masin, non boo kaa'e duuda-samanje. Walaa kuuje uurde duudde meeti nastugo lesdi Isra'iila bana de laamiido Saba debbo hokki laamiido Suleymaanu.

¹¹Koommbooje Hiram gaddude kanjeeri diga Ofir, ngaddi boo kanjeeri e ledde sandalje duudde masin e kaa'e duuda-samanje.

¹²Bee ledde sandalje, laamiido wadi tiigorde ngam haykaliiru Jawmiraawo e ngam saare laamu, non boo ngam moolooji e hooduui ngam yimoobe. Ledde sandalje duudde bana de'e meetaay wargo haa lesdi Isra'iila haa wargo hannde.

¹³Laamiido Suleymaanu boo hokki laamiido Saba debbo ko o yidi e ko o yami mo fuu, o besdani mo caahuui bee caahaaki bernde laamiido. Nden laamiido Saba debbo e jaggiibe mum kooti lesdi muudum'en.

Risku e manngu Suleymaanu

(2 Habaruui Nyalaade 9:13-24)

¹⁴Kala hitaande fuu, Suleymaanu hebi kanjeeri baakin kilo ujine noogas (20.000),

¹⁵accu jomorgol filoobe e soorroobe e ko laamiibe Arabiya e ngomna'en lesdi ndokki mo.

¹⁶Laamiido Suleymaanu wadi bawardemawde teemedde didi de kanjeeri tappaandi, baakin kilo joweedidi ngam wadugo wawarde fuu.

¹⁷Non boo bawarde pamare de kanjeeri tappaandi, baakin kilo didi ngam wadugo wawarde fuu. Laamiido nastini de nder suudu Laynde Libanon.

¹⁸Laamiido wadi leeso laamu manngu bee nyii'e nyiibi, o suddi ngo bee kanjeeri laabndi.

¹⁹Leeso laamu ngo'o woodi jaabrude joweego. Baawo leeso laamu woodi hoore murlere. Ciwtinorde juude don haa bakeeje joonde didi fuu. Suuraaji baroode didi ndari banngede ciwtinorde juude,

²⁰dow jaabrude boo, suuraaji baroode sappo e didi, haa bakeeje didi fuu. Irin maajum meedaay wadeego nder laamu koo nguye.

²¹Jardude laamiido Suleymaanu fuu de kanjeeri. Kuuje nder suudu laynde Libanon de kanjeeri laabndi, walaa kuuwaadum bee cardi. Nder zamanu Suleymaanu be ndaari cardi bana huunde meere,

²²ngam laamiido woodi koommbooje Tarsis. De ngondi bee koommbooje Hiram haa mbeela. Nde duubi tati mbaadi fuu, koommbooje Tarsis ngaran, de keewde kanjeeri e cardi e nyii'e nyiibi e baadi e teekuui.

²³Laamiido Suleymaanu burdi laamiibe duniyaaru fuu risku e hikma.

²⁴Duniyaaru fuu dabbiti yi'ugo Suleymaanu haa nana hikma muudum ka Allah hokki dum.

²⁵Kala hitaande fuu, yimbe waranbe laarugo mo don ngaddana mo caahuui: Kuuje cardi e kuuje kanjeeri e limce e balmi e kuuje uurde e pucci e alfadariiye.

Filu pucci e mootaji pucci ngam Suleymaanu

(2 Habaruuji Nyalaade 1:14-17; 9:25-28)

²⁶Suleymaanu moobti mootaa'ji pucci konu e pucci: Dum wadi mootaa'ji pucci ujineere e teemedde nayi (1.400) e pucci ujine sappo e didi (12.000). Nden o jo'ini goddi haa kommbi maako haa Urusaliima, goddi boo nder berniiji cigordi maaji.

²⁷Laamiido Suleymaanu duddini card haa Urusaliima bana kaa'e, o duddini ledde cemmibde boo bana dundeeje haa lesdi towndiije.

²⁸Be ngaddani Suleymaanu pucci diga Misra e Kuwe, filoobe laamiido kebi di haa Kuwe bee saman coggu.

²⁹Haa Misra, be coodoyi mootaa'ji pucci, ngoota fuu baakin ceede card teemedde joweego (600), pucci boo, ngootu fuu ceede card teemerre e cappande jowi (150). Be coodani boo laamiibe Heti'en fuu e laamiibe Siriya boo.

1 Laamiibe 11

Keefeeraaku Suleymaanu e wanybe mo

¹Koo nde laamiido Suleymaanu te'ino bii Firawna laamiido Misra, o yidi boo rewbe duudbe nder le'i jananni, bana bibbe rewbe nder Mo'abi'en e Ammoonien e Edoomien e Sidonien e Hetien.

²Alhaali boo, Jawmiraawo reentinino Isra'iila'en dow kawtal bee heefeerbe. O wi'no be: "Taa kawte bee mabbe, taa acce be kawta bee moodon, ngam be estan on haa on cujidana labbi mabbe." Ammaa Suleymaanu yidi rewbe be'e, dakkotiri bee mabbe.

³O te'i maryam'en teemedde joweedido (700) e o woodi sulaabe teemedde tato (300). Rewbe maako be'e ndaayni bernde maako bee Jawmiraawo.

⁴Nde Suleymaanu naywi, rewbe maako esti mo rewugo labbi heefeerbe, o yidfaa Jawmiraawo Allah bee bernde woore. O wadaay ko baaba maako Daawuda wadno.

⁵Suleymaanu rewi Astarte, lawru Sidonien rewru e Milkom, lawru Ammoonien nyiddundu.

⁶Suleymaanu wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o tokkaaki Jawmiraawo bee bernde woore bana baaba maako Daawuda tokkori.

⁷Saa'i maajum Suleymaanu nyibani Kemos, lawru Mo'abi'en nyiddundu, nokkuure townde dow hooseere tiitotirnde bee Urusaliima. Non boo ngam Molek, lawru Ammoonien nyiddundu.

⁸Bana non o huuwrani rewbe maako jananbe fuu, be nguli uurle ngam dowanteebe mabbe, be kirsani be.

⁹Jawmiraawo tikkani Suleymaanu, ngam o wayliti bernde maako, o acci Jawmiraawo Allah Isra'iila, bangannoodo mo nde didi,

- ¹⁰umrunoodo mo bee laabɗum, taa o rewa ɗowanteebe wodɓe. Ammaa Suleymaanu ɗowtanaaki ko Jawmiraawo umruno mo.
- ¹¹Jawmiraawo wi'i Suleymaanu: "Nde a wadi bana nii, a ɗowtanaaki alkawal am e umrooje am ɗe mi umri ma, mi jabtete laamu, mi hokkan ngu godɗo caka jaggiibe ma.
- ¹²Ammaa mi huuwataa ɗum nder balɗe ma, daliila baaba ma Daawuda, mi hoocan ngu haa biɗɗo ma.
- ¹³Mi ittanta mo laamu fuu, mi hokkan biɗɗo ma lenyol gootol, ngam daliila jaggiɗo am Daawuda e ngam berniwol Urusaliima ngol mi subi."
- ¹⁴Jawmiraawo umminani Suleymaanu ganyo, Hadat Edoomiijo, godɗo danygol laamiɗo Edoom.
- ¹⁵Naane nde Daawuda jaali Edoom, nde Yo'ab, mawɗo honooɓe yehi ngam uwugo mbaraabe, o mbari worɓe Edoom fuu.
- ¹⁶Yo'ab e Isra'iila'en pabbi ton lebbi joweego, haa ɓe nattini worɓe Edoom fuu.
- ¹⁷Saa'i Hadat o derkeejo pamaro tawon, o doggi haa Misra, kaŋko e worɓe Edoomi'en wodɓe, sukaaɓe baaba maako.
- ¹⁸Be ummi Mediyen, ɓe ngari Paran, ɓe ndillidi bee worɓe Paran wodɓe, ɓe ngari Misra, haa Firawna, laamiɗo Misra. Kaŋko o hokki Hadat suudu, o umri nyaamnugo mo, o hokki mo lesdi boo.
- ¹⁹Hadat hebi mo'ere ɗuudɗe diga Firawna, Firawna te'ani mo deerɗu Takpenes daada saare mum.
- ²⁰Deerɗu Takpenes danyani mo Genubat, biɗɗo gorko. Takpenes enti biɗngel nder saare Firawna, o mawnini ngel. Bana non Genubat donno haa nder saare Firawna, caka biɓɓe Firawna.
- ²¹Nde Hadat, gonnooɗo haa Misra nani Daawuda maayi, Yo'ab mawɗo honooɓe boo maayi, o wi'i Firawna: "Accam mi hoota haa lesdi am."
- ²²Firawna yaami mo: "Woodi ko ŋakkani ma haa am ɗo na? Ngam ɗume a yidi hootugo lesdi ma?" O jaabi: "Walaa ko ŋakkani yam, ammaa accam mi hoota!"
- ²³Jawmiraawo Allah umminani Suleymaanu ganyo feere: Rezon ɓii Eliyada, doggunoodo jaagorɗo muudum Hadad'ezer, laamiɗo Soba.
- ²⁴Nder zamanu Daawuda jaali Hadad'ezer, mbari honooɓe Hadad'ezer, Rezon mooɓti hippooɓe haa muudum, o ardi ɓe, nden ɓe ndilli Damas, ɓe njoodi ton, ɓaawo man o laami haa Damas.
- ²⁵Rezon laati ganyo ummaatoore Isra'iila, yaake laamu Suleymaanu fuu. O wadi sarru bana Hadat, o wanyi Isra'iila masin, nde o laamani lesdi Siriya.

Tuurtol Yerobo'am

- ²⁶Woodi Efrayimiiijo iwɗo wuro Sereda bi'eteedo Yerobo'am bii Nebat, innde daada maako Seruwa, o debbo jurumɗo. O laatakeno kuuwanoowo Suleymaanu, ammaa o tuurtani laamiido.
- ²⁷Ndaa daliila tuurtol Yerobo'am: Suleymaanu don nyiba Millo, o don mabba ceekgol haa berniwol baaba maako Daawuda.
- ²⁸Yerobo'am, derkeejo oo, o cuusɗo. Nde Suleymaanu yi'i no derkeejo oo waawri kuugal, o wadi mo aynoowo kuugal ngal yimbe le'i Efrayim bee Manassa kuuwata fuu.
- ²⁹Nyannde feere Yerobo'am wurti Urusaliima, Ahiya, annabiiijo iwɗo Silo fotti bee maako haa laawol. Be diɗo tan haa ladde man. Ahiya don borni ngapaleewol kesol,
- ³⁰Ahiya nanngi ngapaleewol kesol ngol o borni, o seeki ngol gebe sappo e diɗi.
- ³¹Nden o wi'i Yerobo'am: "Hoo'u gebe sappo ngam ma. Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: Mi jabtani laamu diga juɗngo Suleymaanu, mi hokkete le'i sappo.
- ³²Ammaa lenyol gootol luttanan mo, ngam jaggiido am Daawuda e daliila Urusaliima, berniwol ngol mi subi nder lesdi Isra'iila fuu.
- ³³Mi wadan dum ngam be acci yam, be don ndewa Astarte, lawru Sidoni'en rewru e Kemos, lawru Mo'abi'en e Milkom, lawru Ammoonni'en. Be tokkaaki laawol ngol mi holli be. Be mbaɗaay ko fottani yam, be dɔwtanaaki farillaaji e kiitaaji di mi umri be. Bana nii be mbaɗaay ko Daawuda baaba Suleymaanu wadno.
- ³⁴Ammaa mi hoocataa laamu haa juɗngo maako tawon, mi darni mo o ardiido balde maako fuu, ngam daliila jaggiido am Daawuda mo cubmi, mo hakkilani farillaaji am e kiitaaji am.
- ³⁵Diga juɗngo bii Suleymaanu mi ittata laamu, mi hokka ma ngu, an Yerobo'am a laamoto dow le'i sappo.
- ³⁶Ammaa mi accanan biyiiko lenyol gootol, ngam haa godɗo danygol jaggiido am Daawuda laamo foroy haa Urusaliima berniwol ngol mi subi ngam tabitingo innde am ton.
- ³⁷Ammaa an, Yerobo'am, mi hokkete laamu bana a yidɗi fuu, a laamoto dow le'i Isra'iila.
- ³⁸To a nani ko mi umri ma fuu, to a tokkake laabi di mi hollata ma fuu, to a wadi ko fottani yam, to a dɔwtanake farillaaji am e umrooje am, bana jaggiido am Daawuda wadi, nden kam mi wondan bee ma e mi iinante no yimbe danygol ma laamoto foroy, bana yimbe danygol Daawuda. Mi hokkete le'i Isra'iila.

³⁹Bee maajum leesniranmi danygol Daawuda, ammaa naa haa foroy.”

⁴⁰Suleymaanu ɗabbi mbarugo Yerobo'am. Ammaa Yerobo'am ummi, doggi haa Misra, haa Sisak, laamiido Misra. O joodi Misra haa wakkati maayugo Suleymaanu.

Maayde Suleymaanu

(2 Habaruuji Nyalaade 9:29-31)

⁴¹Luttudum haala Suleymaanu e kuude muudum e hikma muudum, winndaama nder deftere habaru Suleymaanu.

⁴²Suleymaanu laamani Isra'iila fuu haa Urusaliima duubi cappande nayi.

⁴³Nden o maayi, be uwi mo nder Berniwol Daawuda, baaba maako. Biyiiko Robo'am laami haa pella maako.

1 Laamiibe 12

Tuurtol Isra'iila

(2 Habaruuji Nyalaade 10:1—11:14)

¹Robo'am yehi Sikem, ngam Isra'iila'en fuu moobti haa Sikem ngam laamingo mo.

²Nde Yerobo'am bii Nebat nani haala moobturu maajum, o donno haa Misra tawon, ngam o doggino laamiido Suleymaanu.

³Be neli ewnoyaago mo. O wari, kanke e jama'aare Isra'iila fuu. Be mbolwani Robo'am:

⁴“Baaba ma saatini kabirgal dow amin. Ammaa an, hoyu kuude baaba ma caatude e kabirgal maako tedungal nga'al dow amin, nden kam min kuuwante.”

⁵O jaabi be: “Njehe, munye nyalde tati, nden lorte haa am.” Yimbe ndilli.

⁶Nden laamiido Robo'am yami sawari haa ndotti'en jagganiibe baaba muudum Suleymaanu, nde o donno bee yonki. O yami be: “Dume mi jaaboto yimbe be'e? Mbi'eedam.”

⁷Ndotti'en mbi'i mo: “To hannde to a woonanan be, to a jaban ko be yami ma, to a wolwanan be bolle belde, nden kam be mboonante foroy.”

⁸Ammaa Robo'am wudini sawari ndotti'en. O yehi, o sarwotiri bee sukaabe be o mawnidi, jagganiibe mo.

⁹O wi'i be: “Dume mi jaaboto yimbe be mbi'i mi hoyu kabirgal ngal baaba am yowani be? Ko mbi'don?”

¹⁰Sukaabe be o mawnidi mbi'i mo: “Ndaa ko mbi'ata be: Cimatel am buri haddorde baaba am loorugo.

¹¹Baaba am yowani on dongle teddufe, min mi besdanan on dongle burde teddugo. Baaba am elti on bee boccol, ammaa min mi eltan on bee ngabbuwol.”

¹²Nyannde tatabre Yerobo'am e ummaatoore fuu lorti haa laamiido Robo'am, bana o wi'no be.

¹³Laamiido wolwani yimbe bee caatal. O wudini sawari ndotti'en,

¹⁴o jaabi fodde sawari sukaabe. O wi'i: “Baaba am yowani on dongle teddufe, min mi besdanan on dongle burde teddugo. Baaba am elti on bee boccol, ammaa min mi eltan on bee ngabbuwol.”

¹⁵Bana non laamiido sali jabugo ko ummaatoore y'ami mo. Allah Jawmiraawo wayliti haala man non ngam goondingo iinawol muudum ngol o iinani Yerobo'am bii Nebat bee hunnduko Ahiya Siloojo.

Cennduki laamu

¹⁶Nde Isra'iila'en paami laamiido sali nanango be, be fuu be neldi mo jaawaabu: “En ngalaa gedal haa saare Daawuda! En ngalaa maral haa bii Yessa. Isra'iila'en en koota! E an goddo saare Daawuda, suklu bee laamu ma.” Nden be cankiti, be ndilli. Yimbe fuu kooti.

¹⁷Ammaa Robo'am laamani Isra'iila'en joodiibe nder berniiji Yahuuda.

¹⁸Nden laamiido Robo'am neli Adoram, kaliifaajo kuude dooleeje. Ammaa Isra'iila'en fuu pidi mo bee kaa'e, o maayi. Bee daker laamiido Robo'am wa'i moota pucci mum, doggi haa Urusaliima.

¹⁹Bana nii Isra'iila tuurtirani saare Daawuda, haa wargo hannde.

²⁰Nde Isra'iila'en fuu nani Yerobo'am warti, be neli, be ewni mo haa jama'aare, be ndokki mo laamu dow Isra'iila. Walaa tokkiido saare Daawuda, sey lenyol Yahuuda tan.

²¹Robo'am boo wari Urusaliima. O moobti lenyol Yahuuda fuu e lenyol Benjamin, honooBe subaabe ujine teemerre e cappande njoweetato (180.000), ngam habugo bee yimbe lenyol Isra'iila, ngam wartirgo laamu haa Robo'am bii Suleymaanu.

²²Ammaa Allah wolwani Sema'ya goddo Allah, o wi'i:

²³“Wi' Robo'am bii Suleymaanu, laamiido Yahuuda e yimbe lenyol Yahuuda e Benjamin e luttube fuu:

²⁴Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Taa njehe habugo bee banndiraabe mon yimbe lenyol Isra'iila. Koo moy loro haa saare mum, ngam huunde nde'e iwi haa am.” Be nani wolde Jawmiraawo, be kooti.

Yerobo'am nastini Isra'iila nder hakke

²⁵Yerobo'am nyibi berniwol Sikem nder kooseeje Efrayim, o joodi ton. Nden o wurti ton, o nyibi berniwol Panuwel.

²⁶Nden Yerobo'am numi haa bernde muudum: "Jonta laamu lortoto haa saare Daawuda.

²⁷To yimbe be'e don njaha haa suudu Jawmiraawo haa Urusaliima ngam lii'aago kirseteedi, berde maɓbe lortoto haa jaagordo maɓbe Robo'am, laamiido Yahuuda. Nden be mbaratam, be lortoto haa Robo'am, laamiido Yahuuda."

²⁸Baawo hebugo sawari, laamiido wadi nga'oy kanjeeri didoy. O wi'i yimbe: "Nde duuddum on njehi Urusaliima, Isra'iila'en, ndaa dowanteebe mon, wurтинbe on lesdi Misra."

²⁹O darni gootel haa Baytila, godngel boo haa Dan.

³⁰Kanjum woni daliila ka ummaatoore wadi hakke, ngam nde yehi yeeso gaggel godngel haa nde yotti Dan.

³¹O nyibi boo cuudi haa towndiije. O hoo'i wodɓe nder ummaatoore be ngonaay lenyol Lewi, o wadi be liman'en.

³²Nder lewru joweetatabru, nyannde sappo e jowabre, Yerobo'am wadi juulde, bana juulde laatiinde nder Yahuuda. O lii'i kirsaadi dow hirsirde. Bana non o wadi haa Baytila. O lii'i kirsaadi ngam nga'oy koy o wadino. Haa Baytila boo, o darni liman'en be o wadino haa nokkuuje towde.

³³Yerobo'am wa'i haa hirsirde nde o wadino haa Baytila, nyannde sappo e jowabre nder lewru joweetatabru. Lewru maajum, kanjo subi ndu feere mum. O wadani yimbe lenyol Isra'iila juulde, o wa'i haa hirsirde ngam wulugo uurle.

1 Laamiibe 13

Annabiijo iwo lesdi Yahuuda hadi Yerobo'am

¹Godɗo Allah wari bee wolde Jawmiraawo diga Yahuuda haa Baytila, saa'i Yerobo'am don dari haa hirsirde ngam wulugo uurle.

²Bee wolde Jawmiraawo, gorko oo wooki dow hirsirde, o wi'i: "Hirsirde, hirsirde, ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Bidɗo gorko danyete nder lenyol Daawuda, be inndan mo Yusiya. Kanjo o hirsan dow maada liman'en nokkuuje towde wulanbe uurle dow maada. Be ngulan i'e yimbe dow maada."

³Nyalaade man o wadi alaama, o wi'i: "Du'um woni alaama tabitinanka wolde nde Jawmiraawo wolwi: Ndaa, hirsirde seekan, ndoondi ngonndi dow maare sanjititto."

⁴Nde laamiido Yerobo'am, dariido haa hirsirde nani wolde nde godɗo Allah go wolwi dow hirsirde haa Baytila, o forti junngo maako diga dow hirsirde, o wooki,

o wi'i: "Nanngɛ godɔo oo!" Ammaa juɔngɔ maako ngo o forti gal godɔo Allah go yoori, o waawaay wartirgo ngo haa maako.

⁵Hirsirde boo seeki, ndoondi dow maare sanɓiti, fodde alaama ka godɔo Allah go sappinno be bee wolde Jawmiraawo.

⁶Laamiido wi'i mo: "Tora Allah Jawmiraawo maada, toranam, haa juɔngɔ am wartanammi." O tori Jawmiraawo, juɔngɔ laamiido boo wartani mo, ngo warti bana naane.

⁷Nden laamiido wi'i godɔo Allah go: "Nastu suudu bee am, nyaam haa keba semmbe, mi hokkete caahu boo."

⁸Ammaa o wi'i laamiido: "Koo to a hokki yam reeta saare ma, mi nastataa bee maada. Mi nyaamataa nyaamdu, mi yarataa ndiyam haa nokkuure nde'e.

⁹Ngam bana non umraami bee wolde Jawmiraawo: Taa nyaam nyaamdu, taa yar ndiyam, taa lora dow laawol ngol njahruda."

¹⁰Nden o lorori laawol godɔngol, o loraaki dow laawol ngol o warduno Baytila.

Annabiiɗo sooya-dowtaare

¹¹Woodino annabiiɗo ndottiiɗo haa Baytila. Bikkoy maako ngari, ngecci mo ko godɔo Allah wadi fuu nder nyalaade maajum haa Baytila e ko o wi'no laamiido.

¹²Baaba mabbe yami be: "Gal laawol ngole o dilli?" Biɓbe maako ngi'i gal godɔo Allah garnoodo diga Yahuuda dilliri. Nden be kolli mo.

¹³O wi'i biɓbe maako: "Ndadɗaneedam wamnde am." Be ndadɗi nde, nden o wa'i.

¹⁴O taasni godɔo Allah go, o tawi mo, o don joodi les lekki makki. O yami mo: "An woni godɔo Allah garɗo diga Yahuuda na?" O jaabi: "Dum min."

¹⁵O wi'i mo: "Kooten haa saare am, nyaama nyaamdu."

¹⁶Ammaa kanɓo o wi'i: "Mi waawataa loraago bee ma, mi nasta bee ma. Mi nyaamataa nyaamdu, mi yardataa ndiyam bee ma haa nokkuure nde'e.

¹⁷Ngam Jawmiraawo umri yam, o wi'i: Taa nyaam nyaamdu, taa yar ndiyam ton, taa lora dow laawol ngol ngardunooda."

¹⁸Ndottiiɗo wi'i mo: "Min boo mi annabiiɗo bana maada. Jawmiraawo umri malaa'ikaajo muudum, o wi'i yam: Nastin mo saare ma ngam haa o nyaama nyaamdu, o yara ndiyam." Ammaa goonga man kam, o fewi.

¹⁹Kanɓo o lorti bee maako, o nyaami nyaamdu haa saare maako, o yari ndiyam.

²⁰Nde be don nyaama tawon, wolde Jawmiraawo warani annabiiɗo ndottiiɗo.

²¹O ewni godɔ Allah, garnooɔo diga Yahuuda go, o wi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: A ɔwɔtanaaki wolde Jawmiraawo, a hakkilanaay umroore nde Jawmiraawo Allah maada umruno ma.

²²A lorti, a nyaami nyaamdu, a yari ndiyam haa nokkuure nde o wi'no ma: Taa nyaam nyaamdu, taa yar ndiyam ton. Ngam maajum a maayan, ammaa be uwataa ma haa yenaande kaakiraabe ma."

²³Nde be timmini nyaamugo e yarugo, annabiiɔo ndottiiɔo dadɔi wamnde godɔ Allah go haa o wa'o,

²⁴nden o dilli. Mbarooga fotti bee maako haa laawol, mbari mo. Banndu maako ɔon waali dow laawol, wamnde e mbarooga ɔon ndari banɔnge maaru.

²⁵Yimbe ɔon caalo ton, be ngi'i banndu maako ɔon waali haa laawol e mbarooga boo ɔon dari banɔnge maaru. Be njehi be ngecci ɔum nder berniwol ngol annabiiɔo ndottiiɔo go woni.

²⁶Nde annabiiɔo lornuɔo mo diga laawol oo nani ɔum, o wi'i: "Dum godɔ Allah go. O ɔwɔtanaaki umrooje Jawmiraawo. Ngam maajum Jawmiraawo hokki mo haa mbarooga, nga seeki mo, nga mbari mo, fodde wolde nde Jawmiraawo wi'no mo."

²⁷Nden o wi'i ɔikkoy maako: "Ndaɔɔaneɔdam wamnde am." Be ndaɔɔi nde.

²⁸O wa'i, o yehi, o tawi banndu maako ɔon waali dow laawol, wamnde e mbarooga ɔon ndari banɔnge maaru. Mbarooga nyaamaay ndu, nga seekaay wamnde boo.

²⁹Annabiiɔo ndottiiɔo efti ndu, rimndi ndu dow wamnde, lorni ndu haa Baytila. O wari haa berniwol maako ngam o woya mo, o uwa mo.

³⁰Annabiiɔo ndottiiɔo oo uwi mo nder yenaande maako. Nden be mboyi mo, o wi'i: "Kayto, deerɔam maayi!"

³¹Baawo o uwi mo, o wi'i ɔikkoy maako: "To mi maayi, uweedam nder yenaande nde mi uwi godɔ Allah oo. Mballine i'e am kommbi i'e maako.

³²Ngam wolde nde o wi'i bee umroore Jawmiraawo dow hirsirde haa Baytila e dow cuudi nokkuuje towɔe nder berniiɔi Samariya fuu, nde waɔoto fakat."

³³Bee ɔum ko waɔi ɔo fuu, Yerobo'am tuubaay, accaay laawol mum kallungol. Fahin o tokkitini hoo'ugo yimbe nder ummaatoore fuu, o waɔa be liman'en ngam nokkuuje towɔe. Koo moy yidi laataago limanjo fuu, o sena mo, o laato limanjo nokkuure townde.

³⁴Kuugal kallungal nga'al nastini saare Yerobo'am fuu nder hakke, haa yimbe saare nde'e fuu nattinaama, walaa mo lutti dow lesdi.

1 Laamiibe 14

Annabaaku Ahiya dow Yerobo'am

- ¹Wakkati maajum Ahiya bii Yerobo'am nyawi.
- ²Yerobo'am wi'i debbo mum: "Umma, waylu yeeso ma ngam taa goddo anndita a debbo Yerobo'am. Nden yah haa Silo. Ton annabi Ahiya woni. Dum kanke wi'i yam mi laatoto laamiido ummaatoore Isra'iila.
- ³Hoo'u tamseeje sappo e paltaa'e e fayannde bee njumri. A yaha a tawa mo. O wi'ete ko laatanto derkeejo."
- ⁴Debbo Yerobo'am wadi bana non. O ummi, o yehi Silo, o nasti suudu Ahiya. Ahiya waawaay yi'ugo, gite mum mbumi ngam nayeeku.
- ⁵Ammaa Jawmiraawo wi'no Ahiya: "Ndaa, debbo Yerobo'am don wara ngam haa o yame haala biyiiko nyawdo. Nii bee nii mbi'ata mo. Ammaa to o nasti, o waylan yeeso maako."
- ⁶Nde Ahiya nani sonyo kosde maako, saa'i o nasta haa dammugal, Ahiya wi'i: "Nastu, debbo Yerobo'am, koni ngaylata yeeso ma? Min mi nelaado haa maada bee kubaruwol naawngol.
- ⁷Yah, yeccu Yerobo'am: Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: Mi mawnini ma caka yimbe am. Mi darni ma ngam haa a ardo yimbe am Isra'iila'en.
- ⁸Mi jafiti laamu haa saare Daawuda, mi hokki ma ngu. Ammaa an a laataaki bana jaggiido am Daawuda, kanke o dwtani umrooje am, o tokki yam bee bernde woore, o wadi ko fottani yam tan.
- ⁹Ammaa an a tulli aartube ma fuu. A yehi, a huuwani hoore ma dowanteebe wodbe e suuraaji bolinaadi ngam tikkingo yam, a wudini yam baawo ma.
- ¹⁰Ngam maajum, ndaa, mi yahran sarru dow saare Yerobo'am. Mi nattinan worbe nder saare Yerobo'am, maccube e rimbe nder Isra'iila fuu. Mi wuuwan saare Yerobo'am, bana goddo wuuwata jiddere haa yolnde mum, taa nde lotta sam.
- ¹¹Goddo saare Yerobo'am, to maayi nder berniwol, dawaadi nyaama mo. To o maayi haa ladde boo, colli nyaama mo, nii Jawmiraawo wi'i.
- ¹²Kadiboo, an, umma, hootu saare ma. Ammaa wakkati kosde ma njaabi berniwol, biingel ma maayan.
- ¹³Isra'iila fuu woyan ngel. Be uwan ngel. Kangel feere maagel haa saare Yerobo'am hebata uweego, ngam Jawmiraawo Allah Isra'iila tawi sey kangel woni boodngel nder saare Yerobo'am.
- ¹⁴E boo, Jawmiraawo umminanan hoore muudum laamiido dow Isra'iila, o nattinan saare Yerobo'am hannde. Ooho, koo jonta!
- ¹⁵Jawmiraawo fiyan Isra'iila'en haa be ndiwna bana kawlewol ndimmborto haa maayo. O doofan be, be ndilla diga lesdi mboondi ndi'i, ndi o hokki baabiraabe

mabbe. O saŋkitan be haa gaɗa maayo Efratis, ngam be mbadi suuraaji Asera, be tikkini Jawmiraawo bee maaji.

¹⁶O wudinan Isra'iila'en ngam daliila hakkeji Yerobo'am di o wadi bee hoore maako e di o huuwni Isra'iila'en boo."

¹⁷Debbo Yerobo'am ummi, dilli, hooti Tirsa. Nde o yotti haa dammugal saare, biɲngel go maayi.

¹⁸Be uwi ngel, Isra'iila'en fuu mboyi ngel. Dum wadi fodde wolde nde Jawmiraawo wi'no bee hunnduko annabi Ahiya.

¹⁹Luttudum haala Yerobo'am, no o habri, no o laamori boo, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde laamiibe Isra'iila.

²⁰Yerobo'am laami duubi noogas e didi, nden o maayi. Nadab biyiiko laami haa pallel maako.

Laamu Robo'am

(2 Habaruuji Nyalaade 12:1-16)

²¹Robo'am bii Suleymaanu laamani Yahuuda. O woodi duubi cappande nayi e go'o saa'i o laamo. O laami nder Urusaliima duubi sappo e joweedidi haa berniwol ngol Jawmiraawo subno nder le'i Isra'iila fuu ngam tabitingo innde mum. Innde daada Robo'am, Na'ama Ammooniijo.

²²Yimbe Yahuuda mbadi kalludum yeeso Jawmiraawo, ammaa be mbadi hakkeji ko tulli kaakiraabe mabbe fuu. Bana nii be ummini kaajal Jawmiraawo.

²³Kambe boo be nyibi nokkuuje towde, be ndarni danrange e Aseraaji dow towndiije towde e les ledde bilitide fuu.

²⁴Woodi boo wadoobe daakaareeku ngam rewugo labbi haa nokkuuje man. Be kuuwi kuude nyiddude koo deye dow towndiije man bana ummaatooje de Jawmiraawo riiwino yeeso Isra'iila'en.

²⁵Nder nduubu laamiido Robo'am njowabu, Sisak, laamiido Misra wari hippugo Urusaliima.

²⁶O hooci ndesaaje haa haykaliiru Jawmiraawo e ndesaaje haa saare laamu, o hooci kuuje fuu. O hooci boo bawardekanjeeri de Suleymaanu wadno.

²⁷Haa pallel maaje, laamiido Robo'am wadi bawarde njamndi mboodeeri. O halfini de hoore'en doogari'en aynoobe yolnde saare laamiido.

²⁸Koo ndeye laamiido nasti haykaliiru Jawmiraawo, doogari'en aynoobe don njogi bawarde man, nden be lorna de haa suudu aynoobe.

²⁹Luttudum haala Robo'am e kuude mum, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde laamiibe Yahuuda.

³⁰Foroy konu donno hakkunde Robo'am e Yerobo'am.

³¹Nde Robo'am maayi, be uwi mo nder Berniwol Daawuda. Innde daada maako, Na'ama Ammooniijo. Biyiiko Abiya laami haa pallel maako.

1 Laamiibe 15

Laamu Abiya haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 13)

¹Nder nduubu laamiido Yerobo'am bii Nebat sappo e njoweetatabu haa Isra'iila, Abiya laami haa Yahuuda.

²O laami haa Urusaliima duubi tati. Innde daada maako, Ma'aka bii Abisalom.

³Abiya wadi hakkeji bana di baaba muudum aarti wadugo. O tokkaaki Jawmiraawo Allah maako bee bernde woore. O wadaay ko kaaka maako Daawuda wadno.

⁴Jawmiraawo Allah maako hokki mo bidfo gorko ngam ronugo laamu maako, ngam taa danygol laamu halka bana pittirla nyifirta e Urusaliima joodo foroy laamorde laamu. Ammaa dum wadi non ngam daliila Daawuda.

⁵Ngam Daawuda wadi ko fottani Jawmiraawo fodde balde muudum, o meedaay selugo umrooje maako sam, to luuti haala Uriya Hetiijo.

⁶Tum, konu donno hakkunde Robo'am e Yerobo'am.

⁷Luttudum haala Abiya e kuude mum fuu, winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda. Abiya boo wadi konu bee Yerobo'am.

⁸Nde Abiya maayi, be uwi mo nder Berniwol Daawuda. Biyiiko Asa laami haa pallel maako.

Laamu Asa

(2 Habaruuji Nyalaade 14:1-5; 15:16-19)

⁹Nder nduubu laamu Yerobo'am laamiido Isra'iila, noogaswu, Asa hebi laamu nder Yahuuda.

¹⁰O laami haa Urusaliima duubi cappande nayi e go'o. Innde maama maako debbo, Ma'aka bii Abisalom.

¹¹Asa wadi ko fottani Jawmiraawo, bana kaaka maako Daawuda.

¹²O riiwi wadoobe daakaareeku ngam rewugo labbi diga lesdi. O itti boo labbi di kaakiraabe maako mbadno.

¹³O itti boo maama maako debbo ngam taa o tokko huuwugo fodde baawde de o marno, ngam o wadno suura nyidduka ngam Asera. Asa yibbini lawru maajum, o wuli ndu nder waadiwol Kederon.

¹⁴Ammaa o ittaay nokkuuje towde, koo nde o tokki Jawmiraawo Allah bee bernde woore balde maako fuu.

¹⁵O nastini dokke baaba maako cenaade e dokke maako cenaade nder haykaliiru Jawmiraawo, cardi e kanjeeri e kuuje feere feere.

Asa taaskidi dabare bee Benhadat

(2 Habaruuji Nyalaade 16:1-14)

¹⁶Foroy konu donno hakkunde Asa e Ba'asa, laamiido Isra'iila.

¹⁷Ba'asa wari habugo bee Yahuuda. O semmbidini berniwol Rama ngam haa o hada yimbe wurtaago koo nastugo haa Asa, laamiido Yahuuda.

¹⁸Nden Asa halfini wakiili'en muudum luttudum cardi e kanjeeri haa ndesaaje haykaliiru Jawmiraawo e ndesaaje saare laamu. O umri be njahra dum fuu haa Damas, haa Benhadat bii Tabirimon bii Hesiyon laamiido Siriya'en, be mbi'a mo:

¹⁹"En kaɓɓa alkawal hakkunde meeden bana ngal baaba am e baaba ma go. Ndaa, mi neldi ma dokkal cardi e kanjeeri. Fiistu alkawal ma bee Ba'asa, laamiido Isra'iila, haa o hoocita honoobe maako, o acca yam."

²⁰Benhadat jabi nufayeere laamiido Asa, o neli hoore'en jama'aare honoobe maako haa be ukkano berniiji Isra'iila. Be njehi be ukkani Iyon e Dan e Abel-Bayti-Ma'aka, non boo Kinneret e lesdi Neftali fuu.

²¹Nde Ba'asa nani dum, o acci semmbidingo berniwol Rama, o joodi haa Tirsas.

²²Ammaa laamiido Asa moobti yimbe Yahuuda fuu, walaa mo luttu koo gooto. Be cottini kaa'e e ledde de Ba'asa donno huuwtinira ngam nyibugo berniwol Rama fuu. Laamiido Asa nyibi Geba nder lesdi Benjamin e Mispa bee maaje.

²³Luttudum haala Asa, baawde maako e kuude maako fuu, winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda. Ammaa nde o ndottidi, kosde maako nyawi.

²⁴Nde Asa maayi, be uwi mo nder berniwol kaaka maako Daawuda. Biyiiko Yusafat laami haa pallel maako.

Laamu Nadab haa Isra'iila

²⁵Nder nduubu laamu Asa laamiido Yahuuda didabu, Nadab bii Yerobo'am laami haa Isra'iila. O laamani Isra'iila duubi didi.

²⁶O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o tokki laawol kallungol bana baaba maako mo nastini Isra'iila nder hakke.

²⁷Ba'asa bii Ahiya mo lenyol Issakar, tuurtani mo. Ba'asa mbari mo haa Gibbeton nder maral Filisti'en, saa'i Nadab e Isra'iila fuu donno kippo Gibbeton.

²⁸Dum wadi nder nduubu laamu Asa laamiido Yahuuda tataɓu. Nden o laami haa pallel maako.

²⁹Nde o laami, law o mbari yimbe saare Yerobo'am fuu. O accaay koo gooto nder saare Yerobo'am bee yonki. O nattini be fuu, bana wolde nde Jawmiraawo wi'no bee hunnduko jaggiido muudum Ahiya Siloojo.

³⁰Dum wadi non ngam daliila hakkeji Yerobo'am di o wadino e ngam o nastini Isra'iila nder hakke boo. Bee maaji o ummini tikkere Jawmiraawo Allah Isra'iila.

³¹Luttudum haala Nadab e kuude mum fuu, winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

³²Foroy konu donno hakkunde Asa e Ba'asa, laamiido Isra'iila.

Laamu Ba'asa

³³Nder nduubu laamu Asa laamiido Yahuuda tatabu, Ba'asa bii Ahiya laami nder Isra'iila haa Tirsa. O laami duubi noogas e nayi.

³⁴O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o tokki laawol kallungol bana Yerobo'am, mo nastini Isra'iila nder hakke.

1 Laamiibe 16

¹Jawmiraawo wolwani Yeehu bii Hanani dow Ba'asa, o wi'i:

²"Mi bangti ma nder mbulwuldi, mi darni ma a ardiido yimbe am Isra'iila'en. Ammaa an a tokki laawol Yerobo'am, a nastini yimbe am Isra'iila'en nder hakke, haa be tikkini yam bee hakkeji mabbe.

³Ngam maajum, ndaa mi halkete an e saare ma, mi wartiran saare maada bana saare Yerobo'am bii Nebat.

⁴Godfo saare ma to maayi nder berniwol, dawaadi nyaaman mo. To o maayi haa ladde boo, colli nyaaman mo."

⁵Luttudum haala Ba'asa, kuude maako e baawde maako, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

⁶Ba'asa maayi, be uwi mo haa Tirsa. Biyiiko Ela laami haa pallel maako.

⁷Bee hunnduko annabi Yeehu bii Hanani, wolde Jawmiraawo yahno dow Ba'asa e saare maako, ngam daliila halleende nde o wadi yeeso Jawmiraawo, ngam o tikkini Jawmiraawo bee kuude maako, bana saare Yerobo'am. Non boo ngam o mbari yimbe saare Yerobo'am.

Laamu Ela

⁸Nder nduubu laamu Asa noogas e joweego'oowu haa Yahuuda, Ela bii Ba'asa laami nder Isra'iila haa Tirsa. O laami duubi didi.

⁹Suka maako Zimiri, hooreejo dow reeta mootaji pucci maako, ummini tuurtol dow maako. Saa'i Ba'asa donno yara, wuyka nder suudu Arsa, kaliifaajo laamorde haa Tirsa.

¹⁰Zimiri nasti, mbari mo. Dum wadɪ nder nduubu laamu Asa noogas e joweedɪdaɓu haa Yahuuda. Zimiri laami haa pella maako.

¹¹Nde o laami, o joodɪ dow leeso laamu, law o mbari yimbe saare Ba'asa fuu. O accaay gorko nder maare, koo banndiraabe maako koo sooba'en maako.

¹²Bana non Zimiri halkiri saare Ba'asa, bana wolde nde Jawmiraawo wi'no dow Ba'asa bee hunnduko annabi Yeehu.

¹³Ngam Ba'asa e biyum Ela tikkinino Jawmiraawo Allah Isra'iila bee hakkeeki muudum'en e hakkeeki ɗi be nastini Isra'iila'en nder maaji e ngam be tokki kuuje meereje.

¹⁴Luttudum haala Ela e kuude mum, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

Laamu Zimiri

¹⁵Nder nduubu laamu Asa noogas e joweedɪdaɓu haa Yahuuda, Zimiri laami nyalde joweedɪɗi haa Tirsa. Saa'i maajum Isra'iila'en honoobe donno canngini dow Gibbeton nder maral Filisti'en.

¹⁶Nde honoobe nder saɗgeere nani Zimiri ummini tuurtol, mbari laamiido, nden Isra'iila'en fuu narri, be laamini Omiri, mawdo ardiibe honoobe dow ummaatoore Isra'iila. Be ndokki mo laamu nyalaade maajum diga saɗgeere ton.

¹⁷Nden Omiri e honoobe muudum fuu ummi, be acci Gibbeton, be ngari, be taari Tirsa.

¹⁸Nde Zimiri yi'i be kooci berniwol, o nasti suudu semmbidndu haa laamorde, o jamni saare laamu dow maako, o maayi.

¹⁹Kanjum ngam daliila hakkeeki maako ɗi o wadɪ, ngam o wadɪ kalludum yeeso Jawmiraawo, o tokki laawol Yerobo'am e hakke maako, no o nastiniri Isra'iila'en nder hakke boo.

²⁰Luttudum haala Zimiri e tuurtol mum, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

Laamu Omiri

²¹Baawo maayde Zimiri, yimbe ummaatoore Isra'iila cenndi gebe ɗiɗi. Reeta tokki Tibni bii Ginat haa be laamina mo. Reeta feere boo tokki Omiri.

²²Ammaa yimbe tokkiibe Omiri njaali tokkiibe Tibni bii Ginat. Tibni maayi, Omiri hebi laamu.

²³Nder nduubu Asa laamiido Yahuuda, cappande tati e go'owu, Omiri hebi laamu nder Isra'iila, o laami duubi sappo e ɗiɗi. Haa Tirsa o laami duubi joweego.

²⁴Nden o soodi hooseere Samariya haa goddo bi'eteedo Semer, baakin cardi kilo cappande joweego. O nyibi berniwol dow hooseere, o inndi ngol Samariya fodde innde Semer, jawmu hooseere.

²⁵Omiri wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o tulli aartube mo fuu.

²⁶O tokki boo laawol Yerobo'am bii Nebat kal-kal, mo nastini Isra'iila'en nder hakke, haa be tikkini Jawmiraawo Allah Isra'iila, bee labbi maŋbe.

²⁷Luttudum haala Omiri e kuude mum e baawde mum, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

²⁸Omiri maayi. Be uwi mo haa Samariya. Biyiiko Akab laami haa pellet maako.

²⁹Nder nduubu laamu Asa cappande tati e njoweetatabu haa Yahuuda, Akab bii Omiri laami nder Isra'iila. O laami haa Samariya duubi noogas e didi.

³⁰Akab bii Omiri wadi kalludum yeeso Jawmiraawo ko buri aartube mo fuu.

³¹O tokki hakkeji Yerobo'am bii Nebat. O ŋangi Izabel bii Etba'al, laamiido Sidoni'en boo ngam besdugo hakkeji maako fahin. O yehi, o rewi Ba'al, o sujidani dum.

³²O mahani Ba'al hirsirde nder suudu Ba'al ndu o nyibno haa Samariya.

³³Akab wadi boo suura Asera. Bee kuude maako o tikkini Jawmiraawo Allah Isra'iila, ko buri laamiibe Isra'iila aartube mo fuu.

³⁴Nder zamanu Akab, Hiyel mo Baytila mahiti Yeriko. Nde Hiyel wallini cabbaaje berniwol man, afo muudum Abiram maayi. Nde o darni dammude maagol, Seguba gaajijo maako boo maayi. Dum wadi fodde wolde nde Jawmiraawo wi'no bee hunnduko Yosua bii Nuuna.

1 Laamiibe 17

¹Eliya goddo iwdo diga Tisbe nder Gile'at wi'i Akab: "Bana Jawmiraawo Allah Isra'iila mo mi jagganto o geeto, mi don wi'e: Fakat nder duubi garandi di'i iyeende tobataa, koo saawawre wadataa, sonaa to mi tori mo."

²Nden wolde Jawmiraawo warani mo, o wi'i:

³"Yah fuunaange, suuda haa maayel Kirit tiitotirngel bee Urdun.

⁴Njara haa maagel, mi umri leekuujje boo de nyaamne ton."

⁵O yehi, o wadi fodde wolde Jawmiraawo. O yehi, o fabbi haa maayel Kirit tiitotirngel bee Urdun.

⁶Leekuujje don ngaddana mo tamseere e kusel bee fajiri, non boo tamseere e kusel bee kiikiide, o don yara haa maayel.

⁷Yeeso sedfa, maayel beebi ngam iyeende tobaay dow lesdi.

Eliya yeeditini bii debbo jurumdo

⁸Nden wolde Jawmiraawo warani mo, o wi'i:

⁹"Umma, yah haa Sarafat nder maral Sidon, fabbu ton. Mi umri debbo jurumdo ton, haa o nyaamne."

¹⁰Eliya ummi, yehi Sarafat. Nde o nasti dammugal berniwol, ndaa debbo don teena ledde. Eliya ewni mo, wi'i: "Dabbitanam ndiyam sedda haa taasawo, haa mi yara."

¹¹Nde debbo don dilla dabbitooyo ndiyam, Eliya ewni mo, wi'i mo: "Waddanam boo tamseere sedda haa junngo ma."

¹²Debbo wi'i: "Fakat bana Allah Jawmiraawo maada o geeto! Mi walaa tamseere sam, sey kuroori sedda haa fayanne, deydey ko hebbinta junngo, nebbam sedda haa faandu. Ndaa, mi don teena ledde sedda, nden mi nistan haa mi tamsa dum ngam am e biyam gorko, min nyaama dum, nden min maaya."

¹³Ammaa Eliya wi'i mo: "Taa hul! Nastu, huuw bana mbi'da. Ammaa tamsanam tamseere famarde tawon, hokkam. Nden tamsu ngam maada e biya,

¹⁴ngam ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: Kuroori haa fayanne jinnataa, nebbam haa faandu boo timmataa, haa nyalaade Jawmiraawo tobnata iyeende dow lesdi."

¹⁵Debbo yehi, wadi fodde wolde Eliya. Be nyaami nyalde duudde, Eliya e yimbe saare man.

¹⁶Kuroori haa fayanne jinnaay, nebbam haa faandu boo timmaay, fodde wolde nde Jawmiraawo wi'no bee hunnduko Eliya.

¹⁷Baawo maajum, bii debbo jurumdo go nyawi. Nyawu maako besdi saatugo haa o maayi.

¹⁸Debbo jurumdo go wi'i Eliya: "Annabiijo Allah, koni a wadi yam huunde nde'e? A wari haa am ngam a siftinora Allah aybe am, a mbara biyam na?"

¹⁹Eliya wi'i mo: "Hokkam biya." O hoosi ngel diga wiibere daada maagel, o yahri ngel haa suudu dowru haa o woni, o wallini ngel dow be'itte maako.

²⁰Nden o tori Jawmiraawo, o wi'i: "Yaa Allah Jawmiraawo am, a yidi wadugo kalludum koo haa beero am, haa debbo jurumdo oo bee mbarugo biyiiko na?"

²¹Nden o naadi dow biyngel nde tati. O tori Jawmiraawo, o wi'i: "Yaa Allah Jawmiraawo am, lornu yonki biyngel ngel nder maagel!"

²²Jawmiraawo nani tornde Eliya, yonki biyngel lorti nder maagel, ngel yeediti.

²³Eliya hoo'i ngel, jippini ngel diga dow soorowol, hokkiti ngel daada maagel. Eliya wi'i: "Ndaa, biya o geeto."

²⁴Debbo wi'i Eliya: "Jonta anndumi a godɗo Allah, fakat wolde nde a wolwi, nde iwi haa Jawmiraawo bee goonga."

1 Laamiibe 18

Eliya lori haa Akab

¹Baawo nyalɗe duudɗe nder nduubu hokkere tataɓu, Jawmiraawo wolwani Eliya, wi'i: "Yah, hollu hoore ma haa Akab, mi toɓnan iyeende dow lesdi."

²Eliya yehi ngam yi'nugo hoore mum haa Akab. Ammaa weelo saati nder Samariya.

³Akab ewni Obadiya, kaliifaaɗo laamorde. Obadiya o kulɗo Jawmiraawo masin.

⁴Naane, nde Izabel nattinino annabi'en Jawmiraawo, saa'i maajum Obadiya nyukkinino annabi'en teemerre, cappande njowo cappande njowo nder lowol, o wuurni be bee nyaamdu e ndiyam.

⁵Jonta Akab wi'i Obadiya: "Njehen laaroygo ceebooje e maahoy fuu nder lesdi, teema en keɓan huɗo ngam wuurnugo pucci e alfadariije, ngam taa en mbarda dabbaaji."

⁶Be cenndi lesdi hakkunde mabbe ngam haa be ndaara ndi. Akab yehi gal laawol ngo'ol, Obadiya boo yehi gal laawol ngola.

⁷Nde Obadiya don haa laawol, ndaa Eliya wari fotti bee maako. O annditi Eliya, o do'i dow yeeso maako, o wi'i: "Dum an na jaagordo am Eliya?"

⁸Eliya wi'i mo: "Dum min! Yah, yeccu jaagordo ma: Eliya don do."

⁹Obadiya wi'i: "Hakke dume mbaɗmi, haa ndokka suka ma haa juɗngo Akab, o mbarammi?"

¹⁰Fakat bana Allah Jawmiraawo maada o geeto, walaa ummaatoore koo laamu haa jaagordo am nelaay ngam dabbitooygo ma. Nde be mbi'i: O walaa do, o hunni laamu maajum e ummaatoore maajum no be ngi'aay ma.

¹¹Jonta mbi'da: Yah, yeccu jaagordo ma: Eliya don do.

¹²Ammaa to mi acci ma, Ruuhu Jawmiraawo eftete, yahrete haa mi anndaa. Min mi yottoto Akab, mi anndinan mo, o tawataa ma, nden kam o mbaratam. Min boo mi kulɗo Jawmiraawo diga mi derkeejo.

¹³Malla be anndinaay jaagordo am ko mi wadi nde Izabel mbari annabi'en Jawmiraawo na? No mi nyukkiniri teemerre nder annabi'en Jawmiraawo, cappande njowo cappande njowo nder lowol? No mi wuurniri be bee nyaamdu e ndiyam?

¹⁴Ammaa an a don wi'a: Yah, yeccu jaagordo ma, Eliya don do. O mbaratam!"

¹⁵Ammaa Eliya wi'i: "Fakat bana Jawmiraawo honoobe mo mi jagganto o geeto, hannde mi yi'nan hoore am haa Akab."

¹⁶Nden Obadiya dilli fotti bee Akab, o anndini mo dūm. Akab boo yehi ngam fotta bee Eliya.

¹⁷Nde o yi'i Eliya, o wi'i mo: "An mo foodani Isra'iila sarru, a wari na?"

¹⁸Eliya jaabi: "Naa min foodani Isra'iila sarru, dūm an e saare baaba ma! Ngam on acci umrooje Jawmiraawo, an boo a tokki Ba'alji.

¹⁹Ammaa jonta neldu kubaruuji, moobtu Isra'iila fuu haa yeeso am dow hooseere Karmel. Moobtu boo annabi'en Ba'al teemedde nayo e cappande njowo (450) e annabi'en Asera teemedde nayo (400), nyaamanbe haa saare Izabel."

²⁰Nden Akab neli haa Isra'iila'en fuu, o moobti annabi'en go haa hooseere Karmel.

Jarribeeki dow hooseere Karmel

²¹Eliya baditi yimbe ummaatoore, wi'i: "Haa ndey accoton tokkaago laabi dīdī? To Jawmiraawo woni Allah, tokke mo! Ammaa to Ba'al boo, tokke dūm!" Ammaa ummaatoore jaabaaki mo sam.

²²Fahin Eliya wi'i yimbe: "Min feere am mi lutti mi annabiijo Jawmiraawo, ammaa annabi'en Ba'al, be don teemedde nayo e cappande njowo (450).

²³Ngadde kalhali dīdī. Kambe be cuba ngoori, be kirsa ndi, be ta'a kusel maari, be mballina ta'e maari dow ledde, ammaa taa be kubba yiite. Min boo mi taaskitinan kalhaldi ngodndi, mi wallina ndi dow ledde, ammaa mi hubbataa yiite.

²⁴Nden ewne innde dowanteedo moodon, min boo mi ewnoto innde Jawmiraawo. Jaaboriido bee yiite, kanke woni Allah goonga." Yimbe fuu mbi'i: "Kongol ngo'ol fotti."

²⁵Nden Eliya wi'i annabi'en Ba'al: "Cube kalhaldi ndi ngiddon, aarton, kirson onon, ngam on duudbe. Ewne innde dowanteedo moodon, ammaa taa kubbe yiite."

²⁶Kambe be koo'i kalhaldi mabbe, be taaskitini ndi. Nden be ewni innde Ba'al diga fajiri haa caka nyalawma, be don mbi'a: "Yaa Ba'al, jaaban min!" Ammaa jaawaabu walaa sam. Be don ngama, taaro hirsirde nde be mbadno.

²⁷Nde naange wadi caka, Eliya janci be, wi'i: "Ewne dowanteedo moodon bee sawtu! Ngam dūm dowanteedo, teema o don numa malla o yehi baawo suudu malla o dilli jahaangal, teema o don daani, nden o finan."

²⁸Be ewni bee sawtu, be yari balli mabbe bee kaafaaje e labbe fodde al'aada mabbe, haa yi'iam ili.

²⁹Nde naange saalake caka, hakkiilooji maɓɓe njiibi, ɓe mbolwi bana yinnaabe wakkati lii'aaki dokkal nyaamdu. Ammaa walaa jaawaabu sam, walaa mo nanani ɓe.

³⁰Nden Eliya wi'i yimbe fuu: “Baditeedam!” Yimbe baditi mo. O wo'itini hirsirde Jawmiraawo yibbinaande.

³¹O hoo'i kaa'e sappo e diɗi fodde limgal ɓiɓɓe Yaakubu mo Jawmiraawo wolwani, wi'i: “Innde ma laatoto Isra'iila.”

³²Bee kaa'e man o mahi hirsirde senaande ngam Jawmiraawo. O taarni nde gasol ngol hoosata baakin liitir sappo e jowi.

³³Nden o yowi ledɗe, o hirsirde kalhaldi maako, o ta'i kusel maari, o wallini ta'e kusel man dow ledɗe.

³⁴O wi'i: “Kebbine loode nayi bee ndiyam, ndufe dam dow kusel guleteengel e ledɗe.” O wi'i: “Mbaɗe dum fahin.” Be mbaɗi dum. O wi'i: “Mbaɗe dum fahin.” Be mbaɗi dum, haa dum waɗi nde tati.

³⁵Ndiyam ili, taari hirsirde, dam heewi gasol boo.

³⁶Wakkati lii'aaki dokkal nyaamdu haa Allah, annabi Eliya baditi hirsirde, wi'i: “Yaa Allah Jawmiraawo mo Ibrahiima e Isiyaaku e Isra'iila, sey be annda hannde an woni Allah nder Isra'iila, min boo mi jaggiɗo ma, mi waɗi dum fuu fodde wolde maada.

³⁷Jaabam, yaa Jawmiraawo, jaabam, haa yimbe ɓe'e paama an, yaa Jawmiraawo, woni Allah goonga, an woni gartirando ɓerde maɓɓe haa maada.”

³⁸Nden Jawmiraawo jippini yiite, nge wuli kusel bee ledɗe e kaa'e e collaaje, nge yoonni ndiyam nder gasol.

³⁹Nde yimbe ummaatoore fuu ngi'i dum, ɓe kujidi, ɓe mbi'i: “Jawmiraawo woni Allah goongaajo! Jawmiraawo woni Allah goongaajo!”

⁴⁰Nden Eliya wi'i ɓe: “Naŋnge annabi'en Ba'al. Koo gooto maɓɓe taa dafa!” Be naŋngi ɓe, Eliya yahri ɓe haa maayel Kison, o hirsirde ɓe ton.

Tornde Eliya ngam iyeende

⁴¹Nden Eliya wi'i Akab: “Yah, nyaam e yar, ngam mi don nana hoolo bana tobo iyeende.”

⁴²Akab dilli haa o nyaama, o yara, ammaa Eliya wa'i haa hooseere Karmel. O turi haa lesdi, o fali hoore maako caka koppi maako.

⁴³Nden o wi'i suka maako: “Yah, laar gal mbeela.” O yehi, o laari, nden o wi'i: “Walaa koo dume.” Eliya wi'i: “Yah fahin.” O umri mo bana nii nde joweediɗi.

⁴⁴Joweediɗawre man, sukaaɗo oo wi'i mo: "Ndaa, duulel bana newre juɗngo godɗo ñon wurto nder mbeela." Eliya wi'i: "Yah, yeccu Akab: Waɗ pucci haa moota ma, hootu ngam taa iyeende haɗe."

⁴⁵Saa'i maajum asama ñon balwira duule e henndu, iyeende saatunde waɗi. Akab wa'i dow moota puccu muudum, yehi Yisre'el.

⁴⁶Ammaa Jawmiraawo semmbidini Eliya. O taadi, o doggi yeeso Akab haa o yotti Yisre'el.

1 Laamiibe 19

Eliya doggi haa Horeb

¹Akab anndini Izabel ko Eliya waɗi fuu, no o mbardi moobgal annabi'en bee kaafahi.

²Izabel neli nelaado haa Eliya, o wi'a mo: "Bana no a hirsiri annabi'en Ba'al be'e, non mi hirsete. Jaɗngo hiddeko naange nii, to ñum waɗaay, sey ñowanteebe am mbarammi!"

³Eliya hultori haala ka'a, o doggi ngam hisnugo hoore maako. O yotti Beersaba nder lesdi Yahuuda, o acci suka maako ton.

⁴Eliya nyalli yahugo nder ladde hamaadaare, o yehi o jooɗi les wumre. Nden o yeli maayugo. O wi'i: "He'i, yaa Jawmiraawo! Hoo'u yonki am, ngam mi burataa baabiraabe am woodugo."

⁵O waali, o ñaani les wumre. Ammaa ndaa, malaa'ikaajo meemi mo, wi'i mo: "Umma, nyaam!"

⁶O laari, ndaa tamseere tamsaande dow kaa'e gulɗe e faandu ndiyam ñon njooɗi kommbi hoore maako. O nyaami, o yari, nden o waali fahin.

⁷Malaa'ikaajo Jawmiraawo wari ɗiɗawre, meemi mo, wi'i mo: "Umma, nyaam, ngam a waɗan jahaangal daayiiŋgal."

⁸Eliya ummi, nyaami, yari. Nden o hebi semmbe o dilli. Nyaamdu man he'i mo ngam nyalawmaaje cappande nayi e jemmaaje cappande nayi, haa o yotti Horeb, hooseere Allah.

⁹Ton o nasti nder lowol, o waali nder maagol. Nden wolde Jawmiraawo warani mo, o wi'i mo: "Ko mbaɗata ɗo, Eliya?"

¹⁰O jaabi: "Yaa Allah Jawmiraawo honoobe asama, bee tiinaare e bernde am fuu kuuwananmaami. Ngam Isra'iila'en piisti alkawal ma, be ngibbini kirsirɗe ma, be mbari annabi'en ma bee kaafahi. Min feere am lutti, ammaa be ngiɗi mbarugo yam."

¹¹Jawmiraawo wi'i mo: "Wurta, dara dow hooseere yeeso am." Ndaa Jawmiraawo don saalo. Law henndu saatundu wifi bee semmbe haa ndu seeki kooseeje, ndu fusi tapaaaje yeeso Jawmiraawo. Ammaa Jawmiraawo wonaay nder henndu. Baawo henndu, dimmbaaki lesdi wadi. Ammaa Jawmiraawo wonaay nder dimmbaaki lesdi.

¹²Baawo dimmbaaki lesdi, yiite wadi. Ammaa Jawmiraawo wonaay nder yiite. Baawo yiite boo, sonyo kenel delemngel wadi.

¹³Nde Eliya nani dum, o suddi yeeso maako bee alkibbaare maako, o wurti, o dari haa hunnduko lowol. Nden sawtu wi'i mo: "Ko mbadata do, Eliya?"

¹⁴O jaabi: "Mi huuwani ma an Allah Jawmiraawo honooɓe asama bee tiinaare e bernde am fuu. Isra'iila'en kam piisti alkawal ma, be ngibbini kirsirde ma, be mbari annabi'en ma bee kaafahi. Min feere am lutti, ammaa be ngidfi mbarugo yam."

¹⁵Jawmiraawo wi'i mo: "Yah, lora dow laawol ma haa ladde Damas. To a yottake ton, moytu Hazayel bee nebbam ngam haa o laato laamiido Siriya'en.

¹⁶Nden moytu Yeehu bii Nimsi ngam haa o laato laamiido Isra'iila. Moytu boo Elisa bii Safat iwdɔ Abel-Mehola ngam haa o laato annabiijo haa pallel maada.

¹⁷Ndaa ko laatoto: Mo dadi kaafahi Hazayel, Yeehu mbaran mo, mo dadi kaafahi Yeehu boo, Elisa mbaran mo.

¹⁸Ammaa mi accan yimbe ujine njoweedido (7.000) nder ummaatoore Isra'iila, dum moɔɓgal yimbe be tuggaay koppi maɓɓe yeeso suura Ba'al e be kebbaki suura ka'a."

Ewneeki Elisa

¹⁹Nden Eliya dilli, tawi Elisa bii Safat, don rema bee ga'i demooji didi didi haa sappo e didi yeeso muudum. O don wondi bee sappo e didabi. Eliya yehi haa maako, yoofti alkibbaare mum dow maako.

²⁰Elisa acci ga'i, tokki Eliya, wi'i mo: "Munyu mi jabbito baaba am e daada am tawon, nden mi tokko ma." Eliya wi'i mo: "Yah, lorta, walaa ko yammaami!"

²¹O lori, o hoo'i ga'i didi go, o hirsu. Bee kabɓirgal ga'i o defi kusel maaji, o hokki ngel yimbe, be nyaami. Nden o ummi, o tokki Eliya, o huuwani mo.

1 Laamiibe 20

Akab jaali Siriya'en

¹Benhadat, laamiido Siriya'en moobti yimbe konu muudum fuu. Laamiibe cappande tato e dido don ngondi bee maako e mootaji pucci e pucci. O wari, o taari berniwol Samariya, o habi bee maagol.

²O neli nelaabe nder berniwol haa Akab, laamiido Isra'iila,

- ³Be mbi'a mo: "Ndaa nii Benhadat wi'i: Cardi ma e kaŋŋeeri ma, dūm min jeyi. Non boo rewbe ma e biɓbe ma worbe, burbe ŋarol, dūm min jeyi."
- ⁴Laamiido Isra'iila jaabi: "Bana mbi'da, barkaama. Min bee ko marmi fuu, an jeyi."
- ⁵Nelaabe ngari fahin, be mbi'i: "Ndaa nii Benhadat wi'i: Mi neli wi'ugo ma: Hokkam cardi ma e kaŋŋeeri ma e rewbe ma e biɓbe ma worbe."
- ⁶Ammaa jaŋgo bana wakkati jonta, mi nelan sukaaɓe am haa maada. Be mbidititto suudu ma e cuudi sukaaɓe ma. Juude maɓbe koocan ko buri woodugo haa gite ma fuu, be ngurtina dūm."
- ⁷Laamiido Isra'iila umri ndotti'en lesdi fuu ngara. O wi'i: "Annde, ngi'e no gorko oo dabbirta kalludum! O neli haa am ngam rewbe am e biɓbe am worbe e ngam cardi am e kaŋŋeeri am, mi salanaaki mo."
- ⁸Ammaa ndotti'en e yimbe fuu mbi'i mo: "Taa dowtan mo, taa jab!"
- ⁹Nden o wi'i nelaabe Benhadat: "Mbi'e laamiido: Dum ko a aarti ya'mugo yam, mi huuwan dūm. Ammaa dūm ko o umri jonta, mi waawataa mi huuwa dūm." Nelaabe ngartirani laamiido jaawaabu.
- ¹⁰Nden Benhadat neli haa laamiido Akab fahin, wi'i: "Dowanteeɓe mbaɗammi ko buri naawugo, to mbulwuldi Samariya he'i ngam hebbingo newe honooɓe tokkiibe yam fuu."
- ¹¹Laamiido Isra'iila jaabi: "Mbi'e mo: Dillando konu, taa o manto, sey to o jaalake, o warti."
- ¹²Benhadat donno yarda bee laamiibe wofbe les laymaaji, nde o nani bolle de'e, o wi'i sukaaɓe maako: "Taaskite ngam haɓre." Be taaskani haɓre bee berniwol.
- ¹³Nden annabiiɗo feere wari haa Akab, laamiido Isra'iila. O wi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: A yi'i moofre honooɓe duudnde nde'e na? Mi hokkete nde hannde, ngam haa a faama min woni Jawmiraawo."
- ¹⁴Akab ya'mi: "Bee juŋgo moy?" annabiiɗo jaabi: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Bee juude derke'en be ngomna'en lesdi cuɓi." Akab ya'mi: "Moy fudɗata haɓre?" O jaabi: "An."
- ¹⁵Laamiido Akab limi derke'en man, limgal maɓbe teemedde diɗo e cappande tato e diɗo (232). Nden o limi Isra'iila'en subaabe fuu, be ujine njoweedido.
- ¹⁶Caka nyalawma be puɗɗi haɓre. Wakkati man Benhadat e laamiibe cappande tato e diɗo, wallooɓe mo donno nguyki nder laymaaji tawon.
- ¹⁷Derke'en go aarti fudɗugo konu. Benhadat neli yimbe ngam heɓtugo ko wadi. Be anndini mo: "Worbe wofbe ngurti Samariya."

- ¹⁸O wi'i: "Koo to be ngurtake ngam sulhu, koo to be ngurtake ngam habre, nanngbe be be yeedbe."
- ¹⁹Ammaa derke'en go ngurti berniwol hawtaade bee jama'aare konu baawo mabbe.
- ²⁰Koo moy mabbe mbari konneejo muudum. Siriya'en ndoggi, Isra'iila'en taasni be. Benhadat, laamiido Siriya'en dadi bee puccu e wa'iibe wodbe.
- ²¹Laamiido Isra'iila wurti, nanngi pucci e mootaaji pucci, mbari Siriya'en duudbe.
- ²²Nden annabiijo go wari haa laamiido Isra'iila. O wi'i mo: "Yah, suusdin bernde ma, taasku boodum. Ngam mawri laamiido Siriya'en waran habugo bee ma."
- ²³Jaggiibe laamiido Siriya'en mbi'i mo: "Allah Isra'iila woni dowanteedo kooseeje, ngam maajum Isra'iila'en buri en semmbe. Sey en kaba bee mabbe haa daldal, nden kam en buran be semmbe.
- ²⁴Ndaa ko a wadata jonta: Riiw laamiibe haa nokkuuje mabbe, jo'in ngomna'en lesdi haa pelloy mabbe.
- ²⁵An boo, liman hoore ma jama'aare konu, bana jama'aare nde do'ino haa maada e pucci e mootaaji bana limgal pucci e mootaaji naane. Sey en kaba bee mabbe haa daldal, nden kam en buran be semmbe." O nani bolle mabbe, o wadi non.
- ²⁶Nde mawri wadi, Benhadat limi Siriya'en, o yehi haa Afek ngam habugo bee Isra'iila.
- ²⁷Isra'iila'en, kambe boo be limaama, be kebi njoobaari, nden be njehi ngam habugo bee mabbe. Isra'iila'en canngini yeeso Siriya'en, bana tokke be'i pamare didi. Ammaa Siriya'en keewi lesdi.
- ²⁸Fahin goddo Allah go wari haa laamiido Isra'iila, wi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Siriya'en mbi'i Jawmiraawo o dowanteedo kooseeje, naa o dowanteedo waadiiji. Ngam maajum mi hokkete moobre mawnde nde'e fuu haa junngo ma. Bana nii on paaman min woni Jawmiraawo."
- ²⁹Be canngini, be don tiitotiri nyalde joweedidi. Nyannde joweedidawre habre ummi. Isra'iila'en mbari Siriya'en, yahoobe bee kosde ujine teemerre, nder nyalaade woore.
- ³⁰Luttube ndoggi haa Afek nder berniwol. Mahol maagol yibbi dow worbe luttube ujine noogas e njoweedido (27.000). Benhadat doggi, o yehi berniwol, o nasti suudu suudiindu.
- ³¹Sukaabe maako mbi'i mo: "Min nani laamiibe Isra'iila be laamiibe woodbe. Accu min kaddo limce buhuuje, min taarna ko'e amin bee boggi, min njaha haa laamiido Isra'iila. Teema o accete bee yonki."

³²Nden be kaddi limce buhuuje, be taarni ko'e mabbe bee boggi. Be ngari haa laamiido Isra'iila, be mbi'i: "Maccudo ma Benhadat wi'i: Useni accanam yonki am." Laamiido Akab wi'i: "O geeto na? Booddum, o deerdam!"

³³Nelaabe Benhadat ndaari dum bana alaama mboodka, be njaawani goondingo dum. Be mbi'i: "Nonnon, Benhadat o deerda." Akab wi'i: "Njehe ngadde mo." Benhadat wurti haa o suudino. Akab wa'ini mo dow moota pucci maako.

³⁴Benhadat wi'i Akab: "Berniiji di baaba am hooci haa baaba ma, mi hokkititte di. A waawan boo wadugo filu haa Damas bana baaba am wadi nder Samariya." Akab wi'i: "Min mi habban alkawal bee ma, nden mi accete a dimo." Baawo habbugo alkawal nga'al, o yoofti mo o dimo.

³⁵Godfo caka pukara'en annabi'en wi'i gooto nder huuwdiddiraabe muudum, fodde wolde nde Jawmiraawo wolwani mo: "Fiyam!" Ammaa oya sali fiyugo mo.

³⁶O wi'i mo: "A dwtanaaki sawtu Jawmiraawo. Ngam maajum, ndaa, saa'i to a don dilla do, mbarooga mbarete." Nde o dilli o acci mo, mbarooga nanngi mo, mbari mo.

³⁷O dilli o fotti bee godfo feere, o wi'i mo: "Fiyam!" Godfo go fiyi mo, o naawni mo.

³⁸Nden annabiiyo yehi, dari haa laawol ngol laamiido Akab saaloto. O habbi gite maako bee leppol ngam taa be anndita mo.

³⁹Nde laamiido don saalo, annabiiyo wookani mo, o wi'i: "Barkaama, mi donno nder habre, godfo seli, waddani yam godfo feere, wi'i: Aynu mo. To o dadi, mi mbarete malla boo a yoban cardi kilo cappande tati.

⁴⁰Nde mi don sukli bee kuuje feere feere, o dadi." Laamiido Isra'iila wi'i mo: "Nonnon kiita maada. An bee hoore ma ta'i ka."

⁴¹Law o fiisti leppol haa gite maako. Laamiido Isra'iila annditi o annabiiyo.

⁴²Nden annabiiyo wi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Nde a acci godfo mo mi annini nattingo mo, a yoban dum bee yonki ma e ummaatoore ma maayan mbattudi ummaatoore maako."

⁴³Laamiido Isra'iila hooti haa Samariya, bee mettamberam e tikkere.

1 Laamiibe 21

Ngesa inabooje Nabot

¹Ndaa ko wadi baawodon: Nabot, godfo Yisre'el, o woodi ngesa inabooje haa Yisre'el kommbi laamorde Akab, laamiido Samariya.

- ²Nyannde feere, Akab wi'i Nabot: "Hokkam ngesa inabooje ma, ka laato ciraka am, ngam ka badi bee saare am. Mi sannjante bee ngesa inabooje am buranka woodugo. Malla to ceede buri fottango ma, mi yobete ceede saman maaka."
- ³Ammaa Nabot wi'i Akab: "Allah Jawmiraawo hada yam hokkugo ma maral kaakiraabe am ngal mi roni!"
- ⁴Akab warti saare bee mettamberam e tikkere ngam wolde nde Nabot mo Yisre'el wi'i mo: "Mi fotaay hokkugo ma maral kaakiraabe am ngal mi roni!" O waali dow be'itte maako, o waylitani yimbe baawo, o yidaa nyaamugo koo dume.
- ⁵Debbo maako Izabel nasti haa maako, yami mo: "Ngam dume bernde ma metti, a nyaamaay koo dume?"
- ⁶O jaabi mo: "Mi wi'i Nabot mo Yisre'el: Hokkam ngesa inabooje ma mi sooda ka. Malla boo to a yidi, mi sannjante bee ngesa am ngodka. Ammaa o wi'i o hokkataa yam ngesa inabooje maako."
- ⁷Debbo maako Izabel wi'i mo: "Naa an woni laamiido Isra'iila na! Umma, nyaam, seynu bernde ma. Min mi hokkete ngesa inabooje Nabot mo Yisre'el."
- ⁸Nden o winndi bataakeji bee innde laamiido Akab, o wadani di haatummeere Akab. O neldi di haa ndotti'en e mawbe berniwol ngol Nabot woni.
- ⁹Nder bataakeji man, o winndi bana ni'i: "Ewne yimbe, be kawta ngam suumaago, njo'ine Nabot haa nokkuure teddunde caka maɓɓe.
- ¹⁰Njo'ine worbe meere'en diɗo boo yeeso maako, haa be ceedo dow maako, be mbi'a: A wolwi kalluka dow Allah e dow laamiido. Nden ngurtine mo, pide mo bee kaa'e haa o maaya."
- ¹¹Worbe berniwol maako e ndotti'en e mawbe, joodiibe nder berniwol maako fuu, mbaɗi bana ko Izabel umruno be, bana ko winnda nder bataakeji di o nelduno be.
- ¹²Be cuumi, be njo'ini Nabot haa nokkuure teddunde caka yimbe.
- ¹³Worbe meere'en diɗo ngari, be njoodi yeeso maako. Be ceedi dow Nabot yeeso yimbe. Be mbi'i: "Nabot wolwi kalluka dow Allah e dow laamiido." Nden be ngurtini mo yaasi berniwol, be pidɗi mo bee kaa'e haa o maayi.
- ¹⁴Baawo maajum be neli haa Izabel, be mbi'i: "Nabot fidiraama kaa'e, o maayi."
- ¹⁵Nde Izabel nani Nabot fidiraama kaa'e haa o maayi, o yehi o wi'i Akab: "Umma, yah hoocu ngesa inabooje Nabot Yisre'eljo ka o salino soorrango ma go, a mara ka. Ngam Nabot maayi."
- ¹⁶Nde Akab nani Nabot maayi, o ummi, o yehi haa ngesa inabooje Nabot Yisre'eljo ngam haa o mara ka.

- ¹⁷ Ammaa wolde Jawmiraawo warani Eliya Tisbeejo, o wi'i:
- ¹⁸ “Umma, yah fottu bee Akab, laamiido Isra'iila gondo haa Samariya. Ndaa, o don haa ngesa inabooje Nabot. Ton o yehi ngam marugo ka.
- ¹⁹ Wi' mo: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: A mbari goddo, a jabti maral maako na? Anndu, haa nokkuure dawaadi tahi y'iyyam Nabot, ton di tahata y'iyyam maada boo.”
- ²⁰ Akab wi'i Eliya: “A hehti yam na, an konneejo am?” O jaabi: “Mi hehti ma, ngam a wadi anniya huuwugo kalludum yeeso Jawmiraawo.”
- ²¹ Ndaa ko o wi'i: “Mi ukkan sarru dow maada, mi wuuwan baawo maada. Mi nattinan worbe nder danygol ma fuu, maccube e rimbe nder Isra'iila.
- ²² Mi wartiran saare ma bana saare Yerobo'am bii Nebat, bana saare Ba'asa bii Ahiya, ngam a tikkini yam masin, a nastini Isra'iila boo nder hakke.”
- ²³ Jawmiraawo wolwi haala Izabel boo, o wi'i: “Dawaadi nyaaman Izabel haa mahol taariingol Yisre'el.
- ²⁴ Koo moy nder saare Akab, to maayi nder berniwol, dawaadi nyaaman mo. To maayi haa ngesa boo, colli nyaaman mo.”
- ²⁵ Fakat, walaa nanndudo bee Akab mo wadi anniya ngam wadugo kalludum yeeso Jawmiraawo. Dum debbo maako Izabel esti mo.
- ²⁶ O wadi nyiddudum masin bee tokkaago labbi bana ko Amoori'en mbaadi kal-kal. Kambe Jawmiraawo riiwno yeeso Isra'iila'en.
- ²⁷ Nde Akab nani bolle de'e, o seeki limce maako, o borni limce buhuuje, o suumi. O waali nder limce buhuuje, o donno yaha deesa-deesa.
- ²⁸ Jawmiraawo wolwani Eliya Tisbeejo, o wi'i:
- ²⁹ “A yi'i no Akab leesniri hoore muudum yeeso am na? Ngam o leesni hoore maako yeeso am, mi ukkataa sarru nder balde maako. Ammaa nder balde biyiiko ukkanmi sarru dow saare maako.”

1 Laamiibe 22

Annabaaku Mikaya dow Akab e Yusafat

(2 Habaruuji Nyalaade 18:1-34)

- ¹ Duubi tati caali bilaa konu hakkunde lesdi Siriya e lesdi Isra'iila.
- ² Nder nduubu tatafu, Yusafat, laamiido Yahuuda, wari haa laamiido Isra'iila.
- ³ Laamiido Isra'iila wi'i sukaabe muudum: “On anndi booddum enen njeyi berniwol Ramot nder Gile'at. Ngam dume en don miiho hoo'ugo ngol diga junngo laamiido Siriya'en?”

⁴Nden o y'ami Yusafat: "A yahdan bee am ngam konu haa Ramot nder Gile'at na?" Yusafat jaabi laamiido Isra'iila: "Min bee ma en don bana goddo gooto, non boo yimbe am e yimbe maada, pucci am e pucci maada."

⁵Ammaa Yusafat wi'i laamiido Isra'iila: "Yam Jawmiraawo tawon."

⁶Laamiido Isra'iila moobti annabi'en, be ndillani teemedde nayo. O y'ami be: "Mi yaha habugo bee Ramot nder Gile'at na malla mi acca?" Be mbi'i: "Yah, barkaama, Jawmiraawo hokkete ngol."

⁷Ammaa Yusafat y'ami: "Walaa annabiijo Jawmiraawo lutti haa o y'amana en Jawmiraawo na?"

⁸Laamiido Isra'iila jaabi mo: "Lutti gooto. Ammaa mi wanyi mo, ngam o wadantaa yam annabaaku hayru sey sarru. Dum Mikaya bii Yimla." Yusafat wi'i: "Taa wolwu bana non."

⁹Laamiido Isra'iila ewni saraakiijo, umri mo: "Law, waddu Mikaya bii Yimla."

¹⁰Akab, laamiido Isra'iila e Yusafat, laamiido Yahuuda don njoodi haa babal kommbi nastirde dammugal Samariya, koo moy dow leeso laamu muudum, be don borni limce laamu boo. Annabi'en fuu don mbaada annabaaku yeeso mabbe.

¹¹Sedekiya bii Kenana wadani hoore muudum luwe njamndi, wi'i: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Bee luwe de'e a hawata Siriya'en haa a nattina be fuu."

¹²Annabi'en fuu mbaadi annabaaku kal-kal. Be mbi'i: "Yah haa Ramot nder Gile'at. A jaaloto, ngam Jawmiraawo hokkete ngol, barkaama."

¹³Nelaado jahdo ngam ewnaago Mikaya wolwani mo: "Ndaa, annabi'en kawti hunnduko wooto, don mbolwana laamiido haala hayru. Taaska an boo ngam haa a wolwa wolde hayru bana mabbe."

¹⁴Ammaa Mikaya wi'i: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto, ko Jawmiraawo wi'atammi, kanjum mbolwanmi!"

¹⁵Nde o wari haa laamiido, laamiido wi'i mo: "Mikaya, min njaha haboygo bee Ramot nder Gile'at na malla min acca?" O jaabi mo: "Yah, a jaaloto, ngam Jawmiraawo hokkete ngol."

¹⁶Ammaa Laamiido wi'i mo: "Nde noy mi hunnete a yeccammi goonga bee innde Jawmiraawo?"

¹⁷O jaabi: "Mi yi'i yimbe Isra'iila fuu, be sankitiibe dow kooseeje bana baali di ngalaa gaynaako. Jawmiraawo wi'i: Be ngalaa jaagordo, sey koo moy mabbe hoota saare mum bee jam."

¹⁸Laamiido Isra'iila wi'i Yusafat: "Naa mi wi'i ma? O wadantaa yam annabaaku hayru sey sarru!"

- ¹⁹Mikaya tokki wi'ugo: "Ngam maajum nan wolde Jawmiraawo. Mi yi'i Jawmiraawo, o don joodi dow leeso laamu maako. Jama'aare honoobe asama fuu don dari kommbi maako, haa nyaamo maako e nano maako.
- ²⁰Jawmiraawo y'ami: Moy estata Akab haa o yaha, o do'o haa Ramot nder Gile'at? Oo jaabi feere, oya boo jaabi feere.
- ²¹Nden ruuhuwol baditi, dari yeeso Jawmiraawo, wi'i: Min mi estan mo. Jawmiraawo y'ami ngol: Bee dume?
- ²²Ngol jaabi: Mi yahan, mi laatoto ruuhu fewre nder kunndude annabi'en maako fuu. Jawmiraawo wi'i: Estu mo, a humtan. Yah, wad' bana non."
- ²³Nden Mikaya wi'i: "Jonta dum laatake. Jawmiraawo wadi ruuhu fewre nder kunndude annabi'en maada be'e fuu. Ammaa kan'ko bee hoore maako annini saru maada."
- ²⁴Ammaa Sedekiya bii Kenana baditi, maari Mikaya, wi'i: "Noy Ruuhu Jawmiraawo acciri yam haa wolwane an?"
- ²⁵Mikaya jaabi: "A heftan dum nyalaade nde ndoggata diga suudu haa suudu ngam haa a nyukko."
- ²⁶Nden laamiido Isra'iila wi'i sukaabe muudum: "Nanngu Mikaya, yahru mo haa Amon hooreejo berniwol e haa biyam Yo'as."
- ²⁷Yeccu be, ndaa nii laamiido wi'i: "Nastine gorko oo nder suudu fursina, ndokke mo nyaamdu e ndiyam tan, sey to mi warti jam."
- ²⁸Mikaya wi'i: "To a warti jam, nden kam Jawmiraawo wolwaay bee hunnduko am." Nden o besdi wi'ugo: "Nane dum, onon yimbe fuu!"
- ²⁹Akab, laamiido Isra'iila e Yusafat, laamiido Yahuuda njehi habugo bee Ramot nder Gile'at.
- ³⁰Laamiido Isra'iila wi'i Yusafat: "Mi wayla yeeso am, nden mi nasta habre. Ammaa an borna limce laamu maada." Laamiido Isra'iila wayli yeeso muudum, nden o nasti habre.
- ³¹Ammaa laamiido Siriya umruno hoore'en dow mootaji pucci mum cappande tato e dido, taa be kaba bee koo moye, sey bee laamiido Isra'iila tan.
- ³²Nde hoore'en dow mootaji pucci ngi'i Yusafat, be numi kan'ko woni laamiido Isra'iila fakat. Be ngayliti haa maako ngam habre. Ammaa Yusafat wooki.
- ³³Nden hoore'en mootaji pucci annditi naa dum laamiido Isra'iila, be lori, be acci mo.

³⁴Nder habre man, goddo tiri lagaawal, fidi laamiido Isra'iila bee kurol haa jukkere sulkewol bilaa anniya. Akab wi'i laanyoowo moota pucci mum: "Waylita, wurtinam habre, mi pidaado."

³⁵Habre wuli masin nyannde maajum. Be ndarni laamiido nder moota pucci muudum, haa o tiitotira bee Siriya'en. Yiy'am huuduure maako ili nder moota pucci. Kiiikiide man o maayi.

³⁶Nde naange muti, wookaandu wadi nder sajngeere: "Koo moy hoota haa berniwol mum. Koo moy hoota haa lesdi mum!"

³⁷Bana nii laamiido maayri, be ngaddi mo haa Samariya, be uwi mo ton.

³⁸Nde be looti moota puccu haa weendu Samariya, dawaadi tahi yiy'am maako, rewbe daakaare'en boo ngiwi nder maajam fodde wolde nde Jawmiraawo wi'no.

³⁹Luttudum haala Akab e kuude mum fuu e suudu nyii'e nyiibi ndu o nyibi e berniiji di o nyibi fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

⁴⁰Akab maayi. Biyiiko Ahaziya laami haa pallel maako.

Laamu Yusafat

(2 Habaruuji Nyalaade 20:31-37)

⁴¹Nder nduubu laamu Akab, laamiido Isra'iila nayabu, Yusafat bii Asa laami haa Yahuuda.

⁴²Yusafat woodi duubi cappande tati e jowi saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi noogaa e jowi. Innede daada maako, Ajuba bii Silhi debbo.

⁴³O tokki laawol baaba maako Asa o selaay ngol. O wadi ko fottani Jawmiraawo.

⁴⁴Sey nokkuuje towde cottaay tawon, yimbe tokki hirsugo e wulugo uurle haa nokkuuje man.

⁴⁵Yusafat narri bee laamiido Isra'iila boo.

⁴⁶Luttudum haala Yusafat e kuude mum e baawde mum, no o habri boo, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

⁴⁷O mbari boo wadoobe daakaareeku ngam rewugo labbi, luttunooobe diga zamanu baaba maako Asa.

⁴⁸Saa'i maajum walaa laamiido nder Edoom, wakiiliijo laamiido laami.

⁴⁹Yusafat wadi koommbooje Tarsis ngam yahugo Ofir, ngam hebugo kanjeeri ton. Ammaa be njahaay, ngam koommbooje ngewi haa Esiyon-Geber.

⁵⁰Nden Ahaziya bii Akab wi'i Yusafat: "Accu yimbe am njahda bee be maada nder koommbooje." Ammaa Yusafat jabaay.

⁵¹Nde Yusafat maayi, be uwi mo kommbi kaakiraabe maako nder berniwol kaaka maako Daawuda. Yehoram, biyiiko laami haa pallel maako.

Laamu Ahaziya nder Isra'iila

⁵²Nder nduuɓu laamu Yusafat, laamiido Yahuuda sappo e njoweedifaɓu, Ahaziya bii Akab laami haa Isra'iila. O laamani Isra'iila duuɓi diɗi.

⁵³O waɗi kalludum yeeso Jawmiraawo. O tokki laawol baaba maako e ngol daada maako e ngol Yerobo'am bii Nebat mo nastini Isra'iila'en hakke.

⁵⁴O rewi Ba'al, o sujidani dum. O tikkini Jawmiraawo Allah Isra'iila, bana ko baaba maako waɗno fuu.

2 Laamiibe

2 Laamiibe 1

Maayde Ahaziya

¹Baawo maayde Akab, Mo'abi'en tuurtani Isra'iila.

²Nyannde feere, laamiido Ahaziya do'i gal wurdere cabbi gaafindiraadi haa suudu muudum dowru haa Samariya, o naawni. Nden o neli nelaabe haa be njaha be y'ama Ba'al-Zebub, lawru haa berniwol Ekuruun, ngam anndugo to o yamditan e naawnere do'ere nde'e.

³Ammaa malaa'ikaajo Jawmiraawo wari wolwani Eliya Tisbeejo, wi'i mo: "Umma, yah fottu bee nelaabe laamiido Samariya. Yeccu be: Kadi Allah walaa haa Isra'iila na? Koni njahoton y'amugo Ba'al-Zebub, lawru Ekuruun'en?"

⁴Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i: A ummataako diga be'itte de mbaaliida, a maayan fakat." Nden Eliya dilli.

⁵Nelaabe ngarti haa laamiido. O y'ami be: Koni ngartudon?

⁶Be njaabi mo: "Godfo wari, fotti bee amin, wi'i: Lorte haa laamiido neldo on. Mbi'e mo: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Allah walaa haa Isra'iila na? Koni a neli nelaabe haa be y'amane Ba'al-Zebub, lawru Ekuruun'en? Ngam maajum a ummataako diga be'itte de mbaaliida, a maayan fakat."

⁷O y'ami be: "Godfo pottudo bee moodon, bolwando on bolle de'e, o moyeejo?"

⁸Be njaabi mo: "O borniido limce gaasa, o taadiido bee taadorgol lara haa keeci maako." Laamiido wi'i: "Dum Eliya Tisbeejo."

⁹Nden o neli ardiido dow honoobe cappande njowo bee yimbe muudum cappande njowo haa Eliya. Ardiido go wa'i haa maako, kanke o don joodi haa yeereere hooseere. O wi'i mo: "An, godfo Allah, laamiido wi'i sey a jippo."

¹⁰Eliya jaabi: "Nde mi godfo Allah, sey yiite do'o diga asama, nge nyaame an e honoobe ma cappande njowo fuu." Saa'i man nden yiite Allah do'i diga asama, nyaami mo bee honoobe maako cappande njowo go fuu.

¹¹Laamiido neli ardiido feere haa Eliya bee honoobe muudum cappande njowo. Ardiido man wi'i: "An godfo Allah, laamiido wi'i: Yaawda jippaago."

¹²Eliya jaabi: "Nde mi godfo Allah, sey yiite do'o diga asama, nge nyaame an e honoobe ma cappande njowo fuu." Saa'i man nden yiite Allah do'i diga asama, nyaami mo bee honoobe maako cappande njowo go fuu.

¹³Fahin laamiido neli ardiido tatabo bee honoobe muudum cappande njowo. Ardiido nelaado tatabo oo wa'i, tuggi koppi yeeso Eliya, tori mo, wi'i: "Useni, an godfo Allah, samdin yonki am e yonkiji yimbe am cappande njowo be'e.

¹⁴Mi anndi yiite do'i diga asama, nyaami ardiibe dīdo aartube bee yimbe mabbe fuu. Ammaa mi torake ma, useni hisnu yonki am."

¹⁵Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i Eliya: "Jippa bee maako, taa hul mo!" Nden o ummi, o jipodi bee maako haa laamiido.

¹⁶O wi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: A neli nelaabe ngam y'amugo habaru haa Ba'al-Zebub, lawru Ekuruun'en, bana to Allah walaa haa Isra'iila ngam y'amugo koŋngol muudum. Ngam maajum a ummataako diga be'itte de mbaaliida, a maayan fakat."

¹⁷Ahaziya maayi fodde wolde Jawmiraawo nde Eliya wi'no. Yehoram deerdiiko laami haa pallel maako, ngam Ahaziya woodaa biido. Dum wadi nder nduubu laamu Yehoram bii Yusafat, laamiido Yahuuda didabu.

¹⁸Luttudum haala Ahaziya e kuude mum, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

2 Laamiibe 2

Eenguki Eliya haa asama

¹Ndaa no Jawmiraawo eenginiri Eliya haa asama nder duluuru: Saa'i man Eliya e Elisa ummi Gilgal, don njahda.

²Eliya wi'i Elisa: "Jooda haa do, Jawmiraawo neli yam haa Baytila." Ammaa Elisa wi'i mo: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto e an boo a geeto, mi accataa ma sam!" Nden be njahdi haa Baytila.

³Pukara'en annabi'en wonbe haa Baytila ngurti, ngari haa Elisa. Be mbi'i mo: "A anndi na? Hannde Jawmiraawo eenginan jaagordo ma." Elisa wi'i: "Min boo mi anndi, njeede."

⁴Fahin Eliya wi'i Elisa: "Jooda haa do, Jawmiraawo neli yam haa Yeriko." Ammaa Elisa wi'i mo: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto e an boo a geeto, mi accataa ma sam!" Be njahdi Yeriko.

⁵Pukara'en annabi'en wonbe haa Yeriko baditi Elisa. Be mbi'i mo: "A anndi na? Hannde Jawmiraawo eenginan jaagordo ma." O wi'i: "Min boo mi anndi, njeede."

⁶Kadiboo Eliya wi'i Elisa: "Jooda haa do, Jawmiraawo neli yam haa Urdun." Ammaa Elisa wi'i mo: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto e an boo a geeto, mi accataa ma sam!" Nden be njahdi, be dīdo fuu.

⁷Pukara'en cappande njowo nder pukara'en annabi'en njehi, ndari daayiidum sedda bee Eliya e Elisa, kambe be ndari haa fomoonde maayo Urdun.

⁸Eliya hoo'i alkibbaare muudum, taggi nde, fiyi ndiyam bee maare. Dam senndi gebe didi. Be eeri dow joordum.

⁹Nde be eeri, Eliya wi'i Elisa: "Tora ko a yidi mi wadane, hiddeko Jawmiraawo hoo'ammi diga kommbi ma." Elisa wi'i: "Mi yidi mi heba ruuhu ma cowi didi."

¹⁰Eliya wi'i: "A torake huunde nde sadante hebugo. Ammaa to a yi'i yam wakkati Jawmiraawo don hoo'ammi kommbi ma, nden kam a heban ko a yami. To naa non, a hebataa."

¹¹Nde be don njaha, be don mbolida, ndaa, moota pucci nga yiite e pucci di yiite cenndi be dido fuu, Eliya eenji bee duluuru haa asama.

¹²Elisa yi'i dum, o wooki: "Baaba am, baaba am, an woni mootaaji pucci e wa'oobe pucci Isra'ila!" Baawo maajum o yi'aay mo. O naŋgi limce maako, o seeki de gebedidi.

Elisa wadi bana Eliya

¹³Nden Elisa hooci alkibbaare do'iinde diga balbe Eliya, o lorti haa fomoonde Urdun.

¹⁴O hoo'i alkibbaare man, o fiyi ndiyam bee maare, o wi'i: "Toy Allah Jawmiraawo Eliya?" Nde Elisa fiyi ndiyam, dam senndi gebe didi, Elisa eeri.

¹⁵Pukara'en annabi'en haa Yeriko, tiitotirbe bee Elisa, nde be ngi'i mo, be mbi'i: "Ruuhu Eliya don dow Elisa." Be ngari fottugo bee maako, be turi yeeso maako haa lesdi.

¹⁶Be mbi'i mo: "Ndaa, woodi worbe semmbidde cappande njowo caka sukaabe ma. Accu be njaha dabbititgo jaagordo ma, teema Ruuhu Jawmiraawo efi mo, wudini mo dow hooseere wodnde malla nder waadiwol godngol." Ammaa Elisa wi'i: "Taa nele."

¹⁷Be ndaami mo duuddum haa o wi'i be: "Nele non!" Nden be neli worbe cappande njowo. Be dabbiti mo nyalde tati, ammaa be keftaay mo.

¹⁸Nden be lorti haa Elisa, o don haa Yeriko tawon. O wi'i be: "Naa mi wi'i on taa on njaha na?"

¹⁹Wonbe berniwol Yeriko mbi'i Elisa: "Jaagordo, a don yi'a berniwol amin don joodi boodum. Ammaa ndiyam maagol woodaay, lesdi boo rimataa benndalooje."

²⁰Elisa wi'i: "Ngaddaneedam mannda nder taasawoheso." Be ngaddani mo.

²¹O yehi haa seeboore ndiyam, o rufi mannda go nder maare, o wi'i: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi labbini ndiyam da'am. Dam meetataa mbarugo goddo e dam meetataa hadugo lesdi rimugo benndalooje."

²²Ndiyam man wooti haa wargo hannde, fodde wolde nde Elisa wi'no go.

²³Elisa ummi Yeriko, o don yaha Baytila. Haa laawol, bikkoy ngorkoy ngurti berniwol, don njanca mo. Koy mbi'i: "Dillu do, pello! Dillu do pello!"

²⁴O yeesiti, o laari koy, o naali koy bee innde Jawmiraawo. Boodi didi ngurti laynde, di celliti cappande nayoy e didoy caka maakoy.

²⁵Nden Elisa dilli haa hooseere Karmel. Diga ton o lori haa Samariya.

2 Laamiibe 3

Laamu Yoram haa Isra'iila

¹Yoram bii Akab laami haa Isra'iila nder nduubu laamu Yusafat, laamiido Yahuuda sappo e njoweetatabu. O laami haa Samariya duubi sappo e didi.

²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, ammaa naa bana baaba e daada maako. O itti danrangal Ba'al ngal baaba maako tiggino.

³Ammaa Yoram tokki hakkeeki di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji, o accaay di.

Annabaaku Elisa dow Mo'ab

⁴Meesa, laamiido Mo'ab, mari tokke baali. Doole hitaande fuu o yahrana laamiido Isra'iila jomorgol, bibbe baali ujine teemerre e baali mardi gaasaaji juuddi ujine teemerre.

⁵Nde Akab maayi, laamiido Mo'ab tuurtani Yoram laamiido Isra'iila.

⁶Saa'i maajum laamiido Yoram wurti Samariya, don lima honoobe Isra'iila fuu.

⁷Nden o neli haa Yusafat laamiido Yahuuda, be mbi'a mo: "Laamiido Mo'ab tuurtani yam. A yahdan bee am habugo bee Mo'ab na?" Laamiido Yahuuda jaabi: "Min bee ma en don bana goddo gooto, non boo yimbe am e yimbe maada, pucci am e pucci maada."

⁸Nden o yami: "Laawol ngole en tokkoto?" Laamiido Isra'iila wi'i: "Laawol ladde Edoom."

⁹Laamiido Isra'iila e laamiido Yahuuda e laamiido Edoom ndillidi. Be njehi nyalde joweedi. Be kebaay ndiyam ngam jama'aare konu e dabbaaji tokkiidi be.

¹⁰Nden laamiido Isra'iila wi'i: "Bone woodani en! Jawmiraawo moobti en, enen laamiibe tato fuu haa do ngam hokkugo en haa juude Mo'abi'en."

¹¹Ammaa Yusafat yami: "Walaa annabiijo haa do haa o yamana en Jawmiraawo na?" Goto nder sukaabe laamiido Isra'iila jaabi: "Elisa bii Safat kuuwanoowo Eliya burdo badaago mo don do."

¹²Yusafat wi'i: "Fakat goddo oo wolwanan en wolde Jawmiraawo." Nden laamiibe tato fuu njehi haa maako.

¹³Ammaa Elisa wi'i laamiido Isra'iila: "Ko yaali yam bee maada? Yah haa annabi'en baaba ma e annabi'en daada ma." Laamiido Isra'iila wi'i mo: "Naa non, ngam Jawmiraawo moobti laamiibe tato be'e, o hokka be haa Mo'ab."

¹⁴Elisa wi'i: "Fakat bana Jawmiraawo honooŋbe asama mo mi jagganto o geeto, mi jaabete ngam mi don semta Yusufat, laamiido Yahuuda, to naa non mi faalataano ma, mi laarataano ma sam.

¹⁵Jonta kam, ngaddaneedam piyoowo moolooru." Nde piyoowo moolooru don yima, baawde Jawmiraawo ngari dow Elisa.

¹⁶O wi'i: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Ngase gasde duudde nder waadiwol ngo'ol.

¹⁷Ngam Jawmiraawo wi'i: On ngi'ataa henndu, on ngi'ataa iyeende boo. Ammaa bee non fuu, waadiwol ngo'ol heewan ndiyam, haa on njara, onon e tokke mon e dabbaaji mon fuu.

¹⁸Kanjum dum peetum haa Jawmiraawo, o hokkan on Mo'abi'en boo.

¹⁹On nyaaman berniji cemmibdi e mawdi fuu. On pe'an ledde boodde koo deye, on cukkan ceebooje ndiyam koo deye, on mbonnan gese boodde koo deye bee kaa'e."

²⁰Fajiri, wakkati lii'aago dokkal nyaamdu, ndaa ndiyam wari dow laawol diga Edoom, lesdi heewi ndiyam.

²¹Nde Mo'abi'en fuu nani laamiibe ngari habugo bee mabbe, be moobti waawbe konu diga pamaro haa mawdo. Be ngari, be ndari haa keerol lesdi mabbe.

²²Nde be ndawi cub, naange fudi, wooji dow ndiyam, Mo'abi'en ngi'i ndiyam man, dam wooji bana yi'am.

²³Be mbi'i: "Dum yi'am! Jama'aaje laamiibe mbaŋi habre, mbarmbartiri. Hey! Mo'abi'en, ndillen en kooŋa jawdi mabbe!"

²⁴Ammaa nde be nasti sanŋgeere Isra'iila, Isra'iila'en ummi, njaali Mo'abi'en haa be ndoggi yeeso mabbe. Nden be nasti lesdi Mo'ab, be tokki jaalaago be,

²⁵be ngibbini berniji. Nde be don caalo kommbi ngesa mboodka, koo moy mabbe don sakkina hayre dow maaka, haa gese fuu keewi kaa'e. Be cukki ceebooje ndiyam fuu, be pe'i ledde boodde fuu. Sey kaa'e berniwol Kir-Hareseet tan lutti. Fidoobe kaa'e bee piwli taari ngol, pidi dow maagol.

²⁶Nde laamiido Mo'ab yi'i habre buri mo semmbe, o hoo'i wakkiibe kaafaaje teemedde njoweedido, ngam haa o seeka taarde konne'en, o yotto haa wakeere laamiido Edoom. Ammaa be mbaawaay.

²⁷Nden o hoo'i afo maako tammiido laamaago haa pallel maako, o lii'i mo o guleteedo dow mahol berniwol. Tikkere saatunde wari dow Isra'iila'en, be acci mo, be kooti lesdi mabbe.

2 Laamiibe 4

Elisa walli debbo jurumdo

¹Nyannde feere, debbo annabiijo gooto caka pukara'en annabi'en wari haa Elisa, tori mo ballal, wi'i: "A anndi goram o kulɗono Jawmiraawo. Jonta o maayi, dokkuɗo min nyamaande waran hooca bikkoy am ngorkoy ɗiɗoy, ngam laatingo koy maccube maako."

²Elisa wi'i mo: "Dume ngidɗaa mi wadane? Yeccam ko marda haa saare ma." O jaabi: "Mi walaa koo dume, sey nebbam seɗɗa nder faandu."

³Elisa wi'i mo: "Yah, y'am haa heeddiddiraabe ma be ndokke paali cooki, waddu ɗi ɗuuddi."

⁴Nden nastu suudu bee bikkoy ma, maɓɓu dammugal boodɗum. Nden a loowa nebbam nder paali man fuu. Heewndu fuu a sottina ndu."

⁵Nden debbo dilli. Nde o yotti saare, o maɓɓi dammugal, bikkoy maako ɗon ndokka mo paali, o ɗon loowa hebbina ɗi.

⁶Nde paali fuu keewi nebbam, o wi'i gooto nder biɓɓe maako: "Hokkam faandu feere." Ammaa o wi'i mo: "Walaa faandu lutti, paali fuu keewi." Nden nebbam acci ilugo.

⁷O yehi, o anndini ɗum annabi Elisa. Kaŋko boo o wi'i mo: "Yah, soorru nebbam ɗa'am, yobru nyamaande wonnde dow ma. An e biya'en, on nguurira ceede luttande."

Elisa e debbo Sunemiijo

⁸Nyannde feere Elisa yehi haa Sunem. Woodi debbo feere mawɗo ton, o tori mo ɗuuddum ngam o yaha o nyaama haa maako. Ngam maajum, nde Elisa yaalti ton fuu, o ɗon yaha nyaama haa maako.

⁹Debbo oo wi'i gorum: "Mi anndi fakat gorko jaaltando tum haa meeden oo, o godɗo Allah, o cenaado."

¹⁰Sey en mahana mo suudu famardu dow soorowol, en njo'inana mo leeso e taabal e koromwal e pittirla nder maaru. To o wari haa meeden, o waawan weerugo ton."

¹¹Nyannde feere Elisa wari fahin, o nasti suudu maajum, o waali ton.

¹²Nden o wi'i suka maako Geehazi: "Ewna debbo Sunemiijo oo." Geehazi yehi ewni mo, debbo wari, dari yeeso maako.

¹³Elisa wi'i Geehazi: "Wi' mo: A sukli suklere nde'e fuu ngam amin. Dume min mbaɗante? Woodi haala ma ka min mbolwanta laamiido malla mawɗo honooɓe na?" Debbo jaabi: "Aa'a, mi ɗon jooɗi jam caka yimbe ummaatoore am."

¹⁴Nden Elisa wi'i Geehazi: "Dume mbaɗanten mo?" Geehazi wi'i: "O woodaa biɲngel, goriiko boo naywi."

¹⁵Elisa wi'i: "Ewnita mo." O ewniti mo, debbo wari dari haa dammugal.

- ¹⁶Elisa wi'i mo: "Mawri bana wakkatiire nde'e a jogoto biɗɗo gorko." Debbo wi'i: "Wadataako! Godɗo Allah, taa fewam."
- ¹⁷Ammaa debbo oo reedi, o danyi biɗɗo gorko mawri maajum, bana Elisa wi'no mo.
- ¹⁸Biɗngel mawni. Nyannde feere, ngel yehi haa baaba maagel mo donno huuwda bee sodoobe.
- ¹⁹Ngel wi'i: "Baaba! Hoore am don naawa!" Baaba maagel wi'i suka muudum: "Eftu ngel, yahran daada maagel."
- ²⁰Suka oo yahrani ngel daada maagel. Daada maagel jo'ini ngel dow koppi muudum haa caka nyalawma, nden ngel maayi.
- ²¹Daada maagel wa'i haa soorowol, wallini ngel dow be'itte Elisa. Nden o mabbi dammugal, o wurti yaasi.
- ²²O ewni goriiko, o wi'i mo: "Useni neldam gooto nder sukaabe ma bee wamnde rewre. Sey mi yaha law haa godɗo Allah, mi warta."
- ²³Goriiko yami mo: "Ngam dume njahata haa maako hannde? Naa dum juulde lewru hesru, naa dum nyalaade siwtorde boo." O jaabi: "Jam koo dume!"
- ²⁴O daddi wamnde, o wi'i suka maako: "Dow wamnde ndillen, taa darnam, sonaa to mi wi'i ma."
- ²⁵Nden o dilli gal laawol yahugo hooseere Karmel ngam tawoygo Elisa. Nde Elisa ewwi mo daayiidum, wi'i suka muudum Geehazi: "Ndaa debbo Sunemiijo haa to.
- ²⁶Doggu, fottu bee maako, saanu mo: A jamo na? Gorko ma jamo na? Biɗngel ma jamel na?" Geehazi yehi saani mo. Debbo jaabi: "Jam koo dume!"
- ²⁷Nde o yotti haa Elisa dow hooseere, o do'i, o nanngi mo kosde. Geehazi yidi yefugo mo. Ammaa Elisa wi'i: "Accu mo. Bernde maako metti. Ammaa Jawmiraawo wanjinaay yam daliila maajum."
- ²⁸Debbo wi'i mo: "Barkaama, mi toriido ma biɗngel na? Mi wi'aay ma taa wadam rikici!"
- ²⁹Elisa wi'i Geehazi: "Taada! Hoo'u sawru am, yaawda. To a fotti bee godɗo, taa hoofnu mo. To godɗo hoofni ma, taa jaaba. Wallin sawru am dow yeeso biɗngel."
- ³⁰Ammaa daada biɗngel wi'i Elisa: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto e an boo a geeto, mi accataa ma sam." Nden Elisa dillidi bee maako.
- ³¹Ammaa Geehazi aarti be. O wallini sawru dow yeeso biɗngel. Ammaa walaa alaama poofde, walaa ko dimmbi. O lori, o fotti bee Elisa, o wi'i: "Biɗngel finaay."
- ³²Nde Elisa nasti suudu, o yi'i biɗngel don waali dow be'itte maako, ngel maayngel.

³³O mabbi dammugal, o tori Jawmiraawo.

³⁴Nden o waali dow biɲngel, o wadi hunnduko maako dow hunnduko maagel e gite maako dow gite maagel e juude maako dow juude maagel, o naadi dow maagel. Banndu maagel wuli sedfa.

³⁵Elisa ummi, o taari nder suudu. Nden o naadi dow maagel fahin. Biɲngel disli nde joweedidi, nden ngel mabbiti gite.

³⁶Nden Elisa ewni Geehazi, wi'i mo: "Yah ewnoya daada biɲngel." Geehazi ewni mo. Nde o yotti, Elisa wi'i mo: "Hoo'u biya."

³⁷Debbo nasti suudu, turi, tuggi koppi haa yeeso maako, nden hoo'i biyiiko, wurti.

Kaayeeɗiiji Elisa

³⁸Elisa lori haa Gilgal. Saa'i man weelo wadi haa lesdi. Nde pukara'en annabi'en njoodi yeeso maako, o wi'i suka maako: "Wa'in fayannde mawnde haa yiite, defan annabi'en nyaamdu."

³⁹Gooto mabbe yehi ngesa ngam wa'oygo huɗo. O tawi layol godɲgol haa ladde, o tebi benndalooje nanndude bee paali ginnaaji haa maagol, o hebbini ngapaleewol maako bee maaje. O hooti o ta'i de gebe gebe, o loowi de nder fayannde, be anndaa dum dume.

⁴⁰Ammaa nde be njuppi dum, be puɗɗi nyaamugo, be ngooki be mbi'i: "Godɗo Allah, nyaamdu man don bee tooke!" Be mbaawaay nyaamugo dum.

⁴¹Nden Elisa wi'i: "Ngaddaneedam kuroori." O ukki ndi nder fayannde, o wi'i: "Njuppe dum, ngam haa en nyaama. Tooke walaa nder fayannde fahin."

Elisa nyaamni yimbe teemerre

⁴²Nder zamanu maajum, godɗo wari diga Ba'al-Salisa, o waddani godɗo Allah yaamnde aartunde haa ngesa maako: Tamseeje sa'iiruuri noogas, bee buhuure kuroori alkamaari kesri. Elisa wi'i suka muudum: "Senndan dum yimbe fuu."

⁴³Ammaa suka oo wi'i: "Noy mi waawrata nyaamnugo yimbe teemerre bee du'um?" Elisa wi'i mo: "Senndan dum yimbe fuu. Ngam ndaa ko Jawmiraawo wi'i: Dum he'an koo moy fuu haa lutta."

⁴⁴Suka oo senndani yimbe tamseeje man, koo moy mabbe nyaami haa dum lutti bana Jawmiraawo wi'no.

2 Laamiibe 5

Nyawndeeki sadawre Na'aman

¹Na'aman, o mawɗo honooɓe laamiido Siriya'en. Jaagordo maako samɗini mo, o tedduɗo masin, ngam Jawmiraawo hokkuno Siriya'en jaalorgal bee juɲngo maako. O konoowo cuusɗo, ammaa o kuturuujo.

- ²Naane moobre Siriya'en hippoobe njehino lesdi Isra'iila'en, be nanngino paanyo debbo ton. Paanyo oo laati kordó debbo Na'aman.
- ³Nyannde feere, paanyo debbo oo wi'i jawmum: "To gorko jawmam yehino laarugo annabiiyo haa Samariya, o hurganno mo diga sadawre maako."
- ⁴Na'aman yehi yecci laamiido ko paanyo debbo iwdo lesdi Isra'iila wi'i.
- ⁵Laamiido Siriya'en wi'i: "Yah tawoy laamiido Isra'iila, mi hokkete bataakewol njahrana mo." Na'aman dilli, o yahdi bee cardi baakin kilo teemedde tati e kanjeeri baakin kilo cappande joweego e ngapaleeji sappo.
- ⁶O yahrani laamiido Isra'iila bataakewol go. Ndaa ko winnda nder maagol: "Mi neli Na'aman, jaggiido am bee bataakewol ngo'ol ngam haa a yamditina mo e sadawre maako."
- ⁷Nde laamiido Isra'iila janngi bataakewol man, o seeki limce maako, o wi'i: "Kadi min mi Allah, mi mari baawde mbarugo e yeeditingo na? Laamiido Siriya'en, o neldi haa am, haa mi yamditina goddo diga sadawre mum. Fakat, o don dabba jokkirgol bee am!"
- ⁸Nde annabi Elisa nani laamiido Isra'iila seeki limce mum, o neli haa maako, ngam be mbi'a mo: "Koni ceekda limce ma? Accu goddo oo wara haa am. Nden o anndan woodi annabiiyo haa Isra'iila."
- ⁹Na'aman wardi bee pucci muudum e mootaji pucci muudum. O dari haa yolnde saare Elisa.
- ¹⁰Elisa neli goddo haa maako, o wi'i mo: "Yah, yiiwa nder ndiyam Urdun nde joweedi. Nden a yamditan e a laaban."
- ¹¹Ammaa Na'aman berni, dilli. O wi'i: "Mi tammino fakat annabiiyo wurtoto, o daro yeeso am, o ewno innde Jawmiraawo Allah maako, o dimmbina junngo maako dow pallel nyawu am, o yamditina yam diga nyawu am.
- ¹²Naa Abana e Parpar, maaje Damas buri maaje Isra'iila fuu woodugo na? Mi waawataa yiiwaago ton haa mi laaba na?" O wayliti, o dilli bee bernuki.
- ¹³Ammaa jaggiibe maako baditi, mbi'i mo: "Baaba, to annabiiyo umruno ma huunde saatunde, a wadataano nde na? Sakko nde o wi'i jonta: Yiiwa tan, laaba."
- ¹⁴Na'aman jabi sawari, o jippi nder Urdun, o nasti nder ndiyam nde joweedi bana annabiiyo wi'no mo, o laabi, banndu maako warti bana ndu biingel.
- ¹⁵Nden o lorti haa annabiiyo bee doftube mo fuu. O baditi mo, o wi'i: "Jonta anndumi, walaa Allah haa duniyaaru fuu sonaa nder Isra'iila. Useni, jab dokkal ngal mi hokkata ma jonta."
- ¹⁶Ammaa Elisa jaabi: "Fakat bana Jawmiraawo mo mi jagganto o geeto, mi jabataa!" Na'aman tori mo duudum ngam haa o jaba, ammaa o sali.

¹⁷Na'aman wi'i: "Nde a sali jabugo dokkal, useni dujanam mi nokka mbulwuldi lesdi ma sedfa, deydey dimle alfadariiye didi. Ngam mi meetataa lii'anaago dowanteebe wodbe guleteedi e kirseteedi, sey Jawmiraawo tan."

¹⁸Ammaa Jawmiraawo yaafano yam du'um: Koo ndey jaagordo am laamiido Siriya'en nastata suudu Rimmon dowanteedo mum ngam haa o sujida, sey min boo mi sujida bana maako, ngam dow junngo am o tuggoto. Kanjum Jawmiraawo yaafano yam dum."

¹⁹Elisa wi'i mo: "Yah jam." Nde Na'aman dilli, daayake sedfa,

²⁰Geehazi, jaggiido annabi Elisa numi: "Jaagordo am hadi Na'aman Siriyaajo oo hokkugo mo dokkal, o jabaay koo dume nder ko o waddani mo. Fakat bana Jawmiraawo o geeto, min kam mi taasnan mo, mi jaba huunde sedfa haa maako."

²¹Geehazi taasni Na'aman. Nde Na'aman yi'i o taasni mo, o jippi moota pucci maako, o wari o fotti bee maako. O yami mo: "Jam boo?"

²²Geehazi jaabi: "Jam. Jaagordo am neli yam, wi'i: Jonta suka'en dido caka pukara'en annabi'en ngari diga kooseeje Efrayim. Ngam daliila mabbe hokku mo cardi kilo cappande tati e ngapaleeji didi."

²³Na'aman wi'i mo: "Dum fottane jabugo cardi kam cowi didi." O tiddini mo, o habbi cardi kilo cappande joweego nder boorooji didi e ngapaleeji didi, o hokki dum dido nder sukaabe maako. Be ndoondi dum yeeso Geehazi.

²⁴Nde be njotti babal bi'eteengal Ofel, Geehazi jabi boorooji e ngapaleeji go, o sigi haa saare maako. Nden o jabbiti jaggiibe Na'aman, be ndilli.

²⁵Geehazi lori haa jaagordo muudum. Elisa yami mo: "Diga toy ngartudaa, Geehazi?" Geehazi jaabi: "Mi yahaay koo toy."

²⁶Elisa wi'i mo: "Kadi ruuhu am anndinaay yam wakkati gorko oo jippi moota pucci mum, fotti bee maada na? Dum wakkati jabugo cardi e jabugo limce e jaytunje e gese inabooje e dammooji e na'i e maccube e horbe na?"

²⁷Sadawre Na'aman dakkete, an e danygol ma haa foroy." Nde o wurti haa maako, o ranwi tal bee sadawre.

2 Laamiibe 6

Elisa hebti njamndi fe'irde

¹Nyannde feere, pukara'en annabi'en mbi'i jaagordo muudum'en Elisa: "Ndaa, nokkuure nde en njoodi billi."

²Accu min njaha haa maayo Urdun, koo moy amin dabbitsa ledde ton, haa min nyifa suudu ngam joodaago." O wi'i: "Njehe."

³Gooto mabbe wi'i: "Useni yahdu bee sukaabe ma." O wi'i: "Mi yahdan bee mon."

⁴O yahdi bee mabbe. Nde be njotti Urdun, be pe'i ledde.

⁵Ammaa nde gooto mabbe don fe'a lekki, njamndi fe'irde senti do'i nder ndiyam. O wooki: "Kayto, jaagordo am, fe'irde nde'e, mi wu'i nde!"

⁶Elisa y'ami: "Toy ndi do'i?" O sappini mo nokkuure man. Elisa ta'i leggel, sakkini ngel ton, nden njamndi go weeyi dow ndiyam.

⁷Nden o wi'i: "Hoo'u ndi." O forti junngo maako, o hoo'i ndi.

Elisa e Siriya'en

⁸Yaake laamiido Siriya'en donno haba bee Isra'iila, o sarwotiri bee sukaabe maako, o yecci be pallel ngel o yidi wadugo sanngere honoobe maako.

⁹Ammaa Elisa goddo Allah neli haa laamiido Isra'iila, wi'i: "Hakkil! Taa saala gal nokkuure maajum, ngam Siriya'en njippoto ton."

¹⁰Laamiibe Isra'iila neli wodde haa nokkuure maajum, be ayni nde bee hakkiilo. Nde duuddum Elisa reentini laamiido Isra'iila, kanke boo o hakkili masin.

¹¹Ngam maajum laamiido Siriya'en tikki masin. O ewni sukaabe maako, o wi'i be: "Anndineedam: Moy caka meeden don wallita laamiido Isra'iila?"

¹²Goto nder sukaabe maako wi'i: "Barkaama, walaa mo wallititta mo caka meeden. Ammaa dum Elisa, annabiiyo anndinta laamiido Isra'iila bolle de mbolwata koo haa waaleteendu ma."

¹³O wi'i: "Njehe, ndaare toy o woni, dabbite mo. Haa mi nela nanngugo mo." Be ngecci mo: "O don haa Dotan."

¹⁴O neldi pucci e mootaji pucci ton e jama'aare konu duudnde. Be ngari bee jemma be taari berniwol.

¹⁵Janngo man suka Elisa ummi fajiri cub, o wurti suudu. O yi'i jama'aare konu don taari berniwol bee pucci e mootaji pucci. O wi'i Elisa: "Kayto! Jaagordo am, noy mbaften?"

¹⁶Ammaa Elisa wi'i: "Taa hul, ngam wondube bee meeden buri wondube bee mabbe duudugo."

¹⁷Elisa tori Allah, o wi'i: "Yaa Jawmiraawo, mabbiti gite maako haa o yi'a." Jawmiraawo mabbiti gite suka Elisa, o yi'i. Ndaa, hooseere heewi pucci e mootaji di yiite, di don taari Elisa.

¹⁸Nde honoobe Siriya'en njippi gal Elisa, o tori Jawmiraawo, o wi'i: "Wumnu yimbe be'e!" Jawmiraawo wumni be fodde wolde Elisa.

¹⁹Elisa wi'i be: "Naa dum laawol mon, naa dum berniwol ngol dabbittton. Tokkeedam, mi dowan on haa gorko mo dabboton." O dowi be haa Samariya.

²⁰Nde be nasti Samariya, Elisa wi'i: "Yaa Jawmiraawo, mabbiti gite mabbe haa be ngi'a." Jawmiraawo mabbiti gite mabbe, be ngi'i, be don haa caka Samariya.

²¹Nde laamiido Isra'iila yi'i be, o yami Elisa: "Baaba am, mi mbaran be na?"

²²Ammaa o wi'i: "A mbarataa be. A mbaranno yimbe be nannguda bee kaafahi ma e lagaawal ma na? Jo'anan be nyaamdu e ndiyam, haa be nyaama, be njara, nden be lorto haa jaagordo mabbe."

²³Laamiido wadani be nyaamduuji duuddi, be nyaami, be njari. Nden o firiliti be, be lorti haa jaagordo mabbe. Ngam maajum moobe Siriya'en hippoobe meetaay nastugo lesdi Isra'iila.

Konne'en taari Samariya

²⁴Baawodon Benhadat laamiido Siriya'en, moobti jama'aare konu muudum fuu. O wari, o hippu Samariya.

²⁵Nden weelo saatungo wadi nder Samariya, honoobe be'e tokki hippaago berniwol haa saman hoore wamnde wadi ceede cardi cappande joweetati e saman reetita kilo koonal pooli boo wadi ceede cardi jowi.

²⁶Nyannde feere, laamiido Isra'iila don waanca dow mahol, debbo wooki, wi'i: "Hisnam, barkaama!"

²⁷Ammaa laamiido wi'i: "To Jawmiraawo hisnaay ma, noy mi hisnirte? Mi woodi alkamaari malla inaboojam benndudam na?"

²⁸Fahin, o wi'i mo: "Ko wad ma?" Debbo jaabi: "Nyannde feere debbo oo wi'i yam, min nyaama biyngel am. Jaango man boo, min nyaama ngel maako.

²⁹Bana non min ndefi biyam, min nyaami mo. Jaango man mi wi'i mo: Hokku biya go, nyaamen mo. Ammaa o suudi biyiiko."

³⁰Nde laamiido nani bolle debbo oo, o seeki limce maako, saa'i o donno dow mahol. Yimbe berniwol fuu ngi'i limce buhuuje don taari dow banndu les limce maako.

³¹Laamiido wi'i: "Allah ukkana yam boneeji burdi naawugo, to mi ta'aay hoore Elisa bii Safat hannde!"

³²Saa'i maajum, Elisa don joododi bee ndotti'en nder saare mum. Laamiido neli goddo haa maako. Ammaa diga nelaado oo yottaaki, Elisa wi'i ndotti'en: "On ngi'i na! Mbaroowo oo neli goddo ngam ta'ugo hoore am. Kakkile, to o yottake, mabbe dammugal, kade mo nastugo. Ndaa ma, mi don nana sonyo kosde jaagordo maako don tokko mo!"

³³Diga o don wolwa bee mabbe tawon, nelaado wari haa maako, wi'i: "Sarru ngu'u iwi haa Jawmiraawo, tammunde ndeye luttani yam haa Jawmiraawo?"

2 Laamiibe 7

¹Elisa wi'i: "Nane ko Jawmiraawo wi'i: Janngo bana wakkati jonta, be coorran kuroori diggundi kilo sappo e didi dow suleyre cardi, sa'iiruuri kilo noogas e nayi dow suleyre cardi, haa dammugal Samariya."

²Ardiido, mo laamiido tuggoto dow juude mum jaabi Elisa: "Koo to Jawmiraawo wadi burde haa asama, ko mbolwuda do wadoto na?" Elisa jaabi: "A yi'an dum bee gite ma, ammaa a nyaamataa dum."

³Woodi worbe kuturu'en nayo don njoodi haa dammugal berniwol. Be mbi'mbi'tiri: "Koni njoodotooden haa do haa maayde tawa en?"

⁴To en nasti berniwol, en maayan ngam walaa ko nyaamete ton. To en njoodake haa do boo, en maayan. Ndikka en njippo haa saɗngeere Siriya'en. To be acci en, en ngeedan. To be mbari en boo kal."

⁵Nde naange don muta, be ummi ngam nastugo saɗngeere Siriya'en. Be njotti haa kommbi saɗngeere, asee, walaa koo goddo.

⁶Ngam Jawmiraawo umminno hoolo mootaji pucci e pucci e hoolo jama'aare konu duudnde nder saɗngeere Siriya'en. Be mbi'mbi'tiri: "Laamiido Isra'iila yobi laamiibe Heti'en e laamiibe Misra ceede, ngam haa be ukkano en!"

⁷Be ummi, be ndoggi wakkati naange don muta. Be acci laymaaji mabbe e pucci mabbe e bamde mabbe, saɗngeere mabbe fuu bana no nde wa'i. Be ndoggi ngam hisnugo yonki mabbe.

⁸Nde kuturu'en go njotti kommbi saɗngeere, be nasti laymaaru feere, be nyaami, be njari, be kooci cardi e kanjeeri e limce. Nden be ndilli, be nyukkini dum. Be lorti, be nasti laymaaru feere, be kooci kuuje ton boo, be ndilli, be nyukkini dum.

⁹Nden be mbi'mbi'tiri: "En mbaɗaay ko fotti. Hannde woni nyalaade kubaruwol belngol. Ammaa to en njeedake, to en ndeeni haa subaha, dum laatoto aybe dow meeden. Ngare jonta, nasten berniwol, anndinen dum nder saare laamiido."

¹⁰Be ngari, be ewni aynoobe dammugal berniwol, be anndini be: "Min nasti saɗngeere Siriya'en. Min tawaay koo goddo, walaa sawtu neddo sam, sey pucci toɗngaadi e bamde toɗngaade e laymaaji bana no di mba'i."

¹¹Nden aynoobe dammugal ewni goddo haa o yaha o anndina dum nder saare laamiido.

¹²Jemma laamiido ummi, o wi'i jaggiibe maako: "Mi yeccan on ko Siriya'en anniya wadugo en. Be anndi en weelaabe. Ngam maajum be ngurti saɗngeere, be nyukki haa ladde. Be numi, to en ngurtake Samariya, be naɗngan en, be nasta berniwol boo."

¹³Gooto nder jaggiibe maako wi'i: "Useni, accu en nela yimbe njowo, be koo'a pucci jowi caka luttuɗi nder berniwol, be njaha be ndaara ko waɗi. Ngam to en njahaay, di laatoto bana moobre Isra'iila'en luttube nder berniwol fuu, be fuu be nattan!"

¹⁴Nden be koo'i mootaji pucci ɗiɗi bee pucci. Laamiɗo neldi nelaabe ngam taasnugo jama'aare konu Siriya'en, o wi'i: "Njehe, ndaare ko waɗi be."

¹⁵Be tokki be haa yotti Urdun. Laawol fuu heewi limce e kuuje ɗe Siriya'en ngudini ngam jaawal doggudu mabbe. Nelaabe lorti, anndini ɗum laamiɗo.

¹⁶Yimbe fuu ngurti berniwol, bofti kuuje nder saɗngeere Siriya'en. Kuroori kilo sappo e ɗiɗi soorri suleyre cardi, non boo sa'iiruuri kilo noogas e nayi soorri suleyre cardi, fodde wolde Jawmiraawo.

¹⁷Laamiɗo darnino ardiɗo mo o tuggoto dow juude mum go haa o ayna dammugal berniwol. Ammaa yimbe njaabi mo haa dammugal, o maayi, bana Elisa wi'no, nde laamiɗo warno haa maako.

¹⁸Ngam Elisa wi'no laamiɗo: "Jaɗngo bana wakkati jonta, on coodan sa'iiruuri kilo noogas e nayi baakin suleyre cardi e kuroori kilo sappo e ɗiɗi baakin suleyre haa dammugal Samariya."

¹⁹Ammaa ardiɗo go jaabino mo: "Koo to Jawmiraawo waɗi burɗe haa asama, irin maajum waɗoto na?" Elisa wi'no: "A yi'an ɗum bee gite ma, ammaa a nyaamataa ɗum."

²⁰Kanjum waɗi mo, yimbe njaabi mo haa dammugal berniwol, o maayi.

2 Laamiibe 8

Debbo Sunemiiɗo heɓti gese muuɗum

¹Nyannde feere, Elisa wi'i debbo mo o yeeditini biyum go: "Umma dillu, an e yimbe saare ma. Njehe njoodoye haa on mbaawata, ngam Jawmiraawo umri weelo waɗa nder lesdi Isra'iila duubi joweediɗi."

²Debbo waɗi ko godɗo Allah umri mo, o ummi, o dillidi bee yimbe saare maako fuu. Be njoodoyi duubi joweediɗi nder lesdi Filisti'en.

³Nde duubi joweediɗi timmi, o lorti diga lesdi Filisti'en. O yehi, o tori ballal haa laamiɗo ngam haala saare e ngesa maako.

⁴Saa'i maajum laamiɗo ɗon wolida bee Geehazi, jaggiɗo Elisa. O ɗonno wi'a mo: "Anndinam kuuje kayɗiniide ɗe Elisa waɗi fuu."

⁵Geehazi fudɗi anndingo laamiɗo haala biɗngel ngel Elisa yeeditini, nden debbo mo Elisa yeeditini biyum go yotti kommbi laamiɗo ngam toraago ballal ngam haala saare e ngesa maako. Nden Geehazi wi'i: "Barkaama, kanɗo woni debbo mo Elisa yeeditini biɗɗo mum."

⁶Laamiido yami debbo, debbo yecci mo. Nden laamiido umri gooto nder saraaki'en muudum, o wi'i: "Lornan mo ko o marino fuu, ndokkite mo boo yaamle ngesa maako diga nyalaade o wurtino lesdi haa wargo hannde."

Hazayel laaminaama

⁷Nyannde feere, Elisa yehi Damas. Saa'i maajum Benhadat, laamiido Siriya'en nyawdo. Nde o nani goddo Allah wari nder berniwol,

⁸o wi'i Hazayel: "Hoo'u dokkal hokku annabi Elisa. Baawo maajum a wi'a mo o yama Jawmiraawo ngam anndugo to mi nyawndoto diga nyawu am ngu'u."

⁹Hazayel yehi tawi annabi Elisa. O yahdi bee dokkal bee kuuje Damas boodde fuu dow geeloodi cappande nayi, ngam saahaago annabi Elisa. O wari o dari yeeso maako, o wi'i: Bidde ma Benhadat, laamiido Siriya'en, neli yam haa mi yame to o nyawndoto e nyawu maako ngu'u."

¹⁰Elisa wi'i Hazayel: "Yah wi' mo: Fakat a nyawndoto. Ammaa Jawmiraawo holli yam fakat o maayan."

¹¹Elisa suti Hazayel, haa dum semtini mo. Nden Elisa, goddo Allah, woyi.

¹²Hazayel yami: "Ngam dume mboyata, jaagordo am?" Elisa jaabi: "Ngam mi anndi halleende nde a tammi wadugo Isra'iila'en. A wulan berniji mabbe cemmbidde. A mbaran sukaabe mabbe bee kaafahi. A dirban bikkoy mabbe pamaroy, a seekan rewbe mabbe reedu'en."

¹³Hazayel wi'i: "Min mi maccudo ma, mi rawaandu meere, mi he'i wadugo kuuje mawde de'e na?" Elisa wi'i: "Jawmiraawo yi'ni yam a laamanto lesdi Siriya."

¹⁴Nden Hazayel acci Elisa, warti haa jaagordo muudum. Jaagordo mum yami mo: "Dume Elisa wi'i ma?" O jaabi: "O wi'i yam fakat a yamfitan."

¹⁵Jaango maajum, Hazayel hoo'i suddaare, o soofni nde. Nden o suddi yeeso laamiido, nden laamiido maayi. Hazayel laami haa pallel maako.

Laamu Yehoram nder Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 21:1-20)

¹⁶Nder nduubu laamu Yoram bii Akab, laamiido Isra'iila, jowabu, saa'i Yusafat o laamiido Yahuuda, Yehoram biyiiko laami haa Yahuuda.

¹⁷Duubi maako cappande tati e didi saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi joweetati.

¹⁸O tokki laawol laamiibe Isra'iila, bana saare Akab tokkori, ngam o banuno bii Akab debbo. O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo.

¹⁹Ammaa Jawmiraawo yidaano nattingo laamu Yahuuda ngam daliila jaggiido muudum Daawuda. Ngam o iinanino mo haa foroy goddo danygol maako joodoto yeeso Jawmiraawo dow leeso laamu.

²⁰Nder zamanu Yehoram, Edoomi'en tuurtani laamu Yahuuda. Be laamini laamiido mabbe.

²¹Yehoram yahdi bee mootaji pucci mum fuu haa Sa'ir. Jemma, o ummodi bee hoore'en mootaji pucci, o mbari Edoomi'en taariibe be, ammaa jama'aare konu Yahuuda doggi hooti.

²²Diga saa'i man, Yahuuda walaa baawde dow Edoomi'en fahin. Wakkati man berniwol Libna boo tuurti.

²³Luttudum haala Yehoram e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

²⁴Yehoram maayi, be uwi mo banng'e kaakiraabe maako nder Berniwol Daawuda. Biyiiko Ahaziya laami haa pallel maako.

Laamu Ahaziya nder Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 22:1-6)

²⁵Nder nduubu laamu Yoram bii Akab, laamiido Isra'iila, sappo e didabu, Ahaziya bii Yoram laami haa Yahuuda.

²⁶Ahaziya woodi duubi noogas e didi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima nduubu. Innde daadamaako, Ataliya biddo debbo nder danygol Omiri, laamiido Isra'iila.

²⁷O tokki laawol saare Akab, o wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, bana yimbe saare Akab, ngam o esiri bee mabbe.

²⁸O yahdi bee Yoram bii Akab haa Ramot nder Gile'at ngam habugo bee Hazayel laamiido Siriya'en. Siriya'en naawni laamiido Yoram.

²⁹Kan'ko o lorti haa Yisre'el ngam hurgugo kuuduuje de Siriya'en naawnino mo haa Rama saa'i o habi bee Hazayel. Nden Ahaziya, bii Yehoram, laamiido Yahuuda yehi Yisre'el laarugo mo, ngam o nyawdo.

2 Laamiibe 9

Yeehu laamani Isra'iila

¹Nyannde feere, annabi Elisa ewni derkeejo gooto diga pukara'en annabi'en, o wi'i mo: "Taaskana jahaangal. Hoo'u faandu nebbam ndu'u, yah haa Ramot nder Gile'at.

²Ton, a tawata Yeehu bii Yusafat, bii Nimsi, wurtin mo caka huuwdididiraabe maako, a nastina mo suudu nyukkiindu.

³Nden hoo'u faandu, ruf nebbam da'am dow hoore maako, wi: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi moyti ma a laamiido Isra'iila. Nden mabbitu dammugal, doggu taa neebu!"

⁴Nden annabiijo derkeejo oo dilli haa Ramot nder lesdi Gile'at.

⁵Nde o yotti, mawbe honoobe Isra'iila donno njoodi. Annabiijo derkeejo oo wi'i: "Woodi ko mi wi'ata ma, barkaama!" Yeehu y'ami mo: "Moy caka amin ngidfa wolwango?" Annabiijo jaabi: "An ngidmi wolwango barkaama."

⁶Yeehu ummi, be nasti suudu. Annabiijo rufi nebbam dow hoore maako, o wi'i mo: "Ndaa ko Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: Mi moyti ma ngam haa a laamano ummaatoore am Isra'iila.

⁷Sey mbara danygol Akab, jaagordo ma. Bana non mi waatoto annabi'en, jaggiibe am e jaggiibe am wodbe fuu, be Izabel mbari.

⁸Sey saare Akab fuu natta. Mi nattinan worbe nder danygol Akab fuu, mawbe e leesbe nder Isra'iila.

⁹Mi wartiran saare Akab bana saare Yerobo'am bii Nebat, bana saare Ba'asa bii Ahiya.

¹⁰Ammaa Izabel, walaa mo uwata mo, dawaadi nyaaman mo nder ngesa Yisre'el." Nde o timmini wolwugo, o mabbiti dammugal, o doggi.

¹¹Yeehu wurti, lorti haa huuwdiddiraabe muudum. Be y'ami mo: "Dume wadi? Dume ginnaado oo yidi haa ma? Yeehu jaabi: Walaa, on anndi gorko oo e haalaaji muudum."

¹²Be mbi'i mo: "A fewi. Anndin min ko o wi'i ma." Yeehu wi'i: "Booddum, o wi'i yam nii bee nii, o wi'i yam: Mi moyti ma, a laamiido Isra'iila!"

¹³Be njaawi, koo moy mabbe hoo'i ngapaleewol muudum, be mbe'iti di les kosde maako dow ba'orde. Be puufi luwal, be ngooyni: "Yeehu laamake!"

Yeehu mbari Yoram

¹⁴Yeehu bii Yusafat, bii Nimsi tuurtani Yoram. Saa'i maajum, Yoram e Isra'iila fuu donno ayna Ramot nder Gile'at ngam daliila Hazayel laamiido Siriya'en.

¹⁵Ammaa laamiido Yoram lortino haa Yisre'el ngam nyawndeeki kuuduuje muudum de Siriya'en piyno mo, saa'i o habi bee Hazayel. Yeehu wi'i huuwdiddiraabe muudum: "To on numi bana nii, taa goddo dogga wurto berniwol o yahra habaru haa Yisre'el."

¹⁶Nden Yeehu wa'i moota pucci muudum, yehi Yisre'el, ngam Yoram don waali ton. Ahaziya laamiido Yahuuda boo yehino yillaago Yoram.

¹⁷Aynoowo dari dow suudu towndu semmbidndu haa Yisre'el. O yi'i moobre Yeehu don wara. O wi'i: "Mi don yi'a moobre." Yoram wi'i: "Hoo'u ba'iido puccu, nel mo haa o fotta bee mabbe, o y'ama be: Jam waddi on na?"

¹⁸Ba'iido puccu yehi, fotti bee Yeehu, wi'i: "Laamiido y'ami ma: Jam waddu ma na?" Yeehu jaabi: "Ko yaali ma bee jam? War, tokkam." Aynoowo anndini laamiido, wi'i: "Nelaado yottake haa maɓbe, ammaa o lorataako."

¹⁹Nden o neli ba'iido diɗabo. O yotti haa maɓbe, o wi'i: "Ndaa nii laamiido wi'i: Jam waddi on na?" Yeehu jaabi: "Ko yaali ma bee jam? War, tokkam."

²⁰Aynoowo anndini laamiido, wi'i: "O yottake haa maɓbe, o lorataako. Ba'iido man don samna bana ginnaado, bana Yeehu bii Nimsi."

²¹Yoram wi'i: "Wad pucci haa moota am." Be taaskitini moota pucci maako. Nden Yoram, laamiido Isra'iila e Ahaziya, laamiido Yahuuda, ngurti koo moy dow moota mum. Be njehi ngam fottugo bee Yeehu. Be potti bee maako haa tayre ngesa Nabot Yisre'eljo.

²²Nde Yoram laari Yeehu, o y'ami mo: "Jam waddi ma na, Yeehu?" Yeehu jaabi: "Noy jam laatorto? Nde nii daada ma Izabel accaay wadugo daakaareeku bee rewugo labbi e wadugo boo hiilaaji duudɗi."

²³Yoram wayliti, doggi, o don wooka wi'a Ahaziya: "Hakkil, Ahaziya, dum zamba!"

²⁴Ammaa Yeehu nanngi lagaawal bee junngo muudum, fidi Yoram caka balbe muudum haa kurol sumpiti mo bernde. O do'i nder moota pucci maako, o maayi.

²⁵Nden Yeehu wi'i Bitkar doftoowo mo: "Eftu mo, sakkin mo nder tayre ngesa Nabot Yisre'eljo. Siftor ko Jawmiraawo wolwino dow baaba maako, laamiido Akab, nyalaade maajum en diɗo, bee wodɓe dowoobe mootaji pucci, en dofti mo:

²⁶Fakat bana ngi'mi keenya y'iyy'am Nabot e y'iyy'am biyiiko'en, mi yobnete dam dow tayre ngesa ka'a. Non Jawmiraawo wi'i. Eftu mo jonta, sakkin mo nder ngesa ka'a fodde wolde Jawmiraawo."

Maayde Ahaziya laamiido Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 22:7-9)

²⁷Nde Ahaziya, laamiido Yahuuda yi'i dum, o doggiri laawol Bayti-Haggan. Yeehu taasni mo, wi'i: "Kaŋko boo mbare mo." Be naawni mo dow wa'orde Guur baŋnge Yible'am. O tokki doggugo haa o yotti Megiddo, ton o maayi.

²⁸Jaggiibe maako njahri mo bee moota pucci haa Urusaliima. Be uwi mo nder yenaande maako baŋnge genaale kaakiraabe maako nder Berniwol Daawuda.

²⁹Nder nduubu Yoram bii Akab sappo e ngo'oowu, Ahaziya hebno laamu haa Yahuuda.

Maayde Izabel

³⁰Yeehu wari Yisre'el. Nde Izabel nani dum, o wadi pinaari haa gite maako, o mo'ini moordɗi maako. Nden o laari diga dow gal wurdere mahol.

³¹Nde Yeehu nasti yolnde saare, Izabel wi'i: "Zimiri, mbardo jawmum, a jamo na?"

³²Yeehu bangti gite muudum gal wurdere, wi'i: "Moy wondata bee am? Moy?" Saraaki'en dido koo tato ndaari gal maako.

³³O wi'i: "Njippine mo." Be ndo'i mo, y'iyaam maako wicci haa mahol e dow pucci, Yeehu yaabi mo.

³⁴Nden Yeehu nasti suudu, o nyaami, o yari. Baawo maajum o wi'i: "Cuklane debbo naalaado oo, uwe mo, ngam o bii laamiido."

³⁵Be njehi ngam uwugo mo. Ammaa sey gumbal hoore maako e kosde e newe maako tan be tawi.

³⁶Be lorti, be ngecci mo dum. O wi'i: "Kanjum woni wolde nde Jawmiraawo wi'i bee hunnduko annabi Eliya Tisbeejo: Haa ngesa Yisre'el dawaadi nyaamata kusel Izabel.

³⁷Nyawmande Izabel laatoto bana koonal haa ngesa Yisre'el. Goddo waawataa wi'ugo: Dum Izabel."

2 Laamiibe 10

Yeehu nattini yimbe saare Akab

¹Akab woodino bibbe worbe cappande njoweedido haa Samariya. Yeehu winndi bataakeji, o neldi di haa Samariya, haa Yisre'el, haa ndotti'en e eltoobe bibbe Akab, wi'ugo ni'i:

²"To bataakewol ngo'ol yottake on, nume: Bibbe jaagordo mon don ngondi bee moodon, non boo mootaji e pucci. On ngoodi boo berniwol cemmibidngol e balmi.

³Kadi, cube burdudo ne'aare e goongaaku caka bibbe jaagordo moodon, njo'ine mo dow leeso laamu baaba maako. Nden kabe ngam aynugo saare jaagordo moodon."

⁴Ammaa kambe be kuli masin, be mbi'mbi'tiri: "Laamiibe beya dido ma, mbaawaay dartaago yeeso maako. Noy mbaawreten enen?"

⁵Kaliifaajo laamorde e kaliifaajo berniwol e ndotti'en e eltoobe neli haa Yeehu ngam wi'ugo: "Minin min maccube ma, min mbaadan ko mbi'ata min fuu. Naa minin cubata mo laamoto. Wad ko fottani ma."

⁶Yeehu winndani be bataakewol didabol, o wi'i be: "To on tokkiibe yam, to on nanani yam, ta'e ko'e bibbe jaagordo moodon, ngaddaneedam de haa Yisre'el, jaango bana wakkatiire nde'e." Bibbe laamiido worbe cappande njoweedido donno haa mawbe berniwol, eltoobe be.

⁷Nde bataakewol maajum yotti be, be koo'i bibbe laamiido cappande njoweedido, be mbari be, be mbaati ko'e mabbe nder cilaaje, be neldi de haa Yeehu haa Yisre'el.

⁸Nelaado wari, anndini Yeehu: "Be ngaddi ko'e bibbe laamiido." O wi'i: "Mbaage de baagaaje didi haa nastirde dammugal, haa fajiri."

⁹Fajiri o wurti yaasi, o dari, o wi'i ummaatoore fuu: "Onon on laabbe. Min, mi wadi dabare dow laamiido Yoram, mi mbari mo. Ammaa moy mbari be'e fuu?"

¹⁰Annde Jawmiraawo goondinan bolle de o wi'i dow saare Akab fuu. Jawmiraawo wadi ko o wi'no bee hunnduko annabi Eliya."

¹¹Nden Yeehu mbari luttube saare Akab nder Yisre'el fuu, mawbe maako e sooba'en maako e liman'en maako, o accaay koo gooto mabbe.

Yeehu mbardi banndiraabe Ahaziya

¹²Baawo maajum Yeehu ummi, yehi Samariya. Nde o don haa laawol berniwol Bayti-Eket ngol waynaabe,

¹³o fotti bee banndiraabe Ahaziya laamiido Yahuuda. O y'ami be: "On beye?" Be njaabi: "Min banndiraabe Ahaziya. Min ngari hoofnugo bibbe laamiido e bibbe daada saare laamiido."

¹⁴Yeehu umri, wi'i: "Nanngi be be yeedbe!" Be nanngi be, be mbardi be haa waawru Bayti-Eket, worbe cappande nayo e dido. O accaay koo gooto mabbe.

¹⁵Nde Yeehu dilli, o fotti bee Yonadabu bii Rekab, garando haa maako. O hoofni mo, o y'ami: "A goongaajo haa am bana min mi goongaajo haa maada na?" Yonadabu jaabi: "Nonnon." Yeehu wi'i: "To non kam fortanam junngo ma." Kanke o fortani mo junngo maako. Yeehu wa'ini mo dow moota pucci muudum.

¹⁶O wi'i: "Yahdu bee am, laar tiinaare am ngam kuugal Jawmiraawo." O yahri mo dow moota pucci maako.

¹⁷Nde o yotti Samariya, o mbari luttube saare Akab nder Samariya fuu, haa o nattini danygol Akab fodde wolde nde Jawmiraawo wi'no Eliya.

Yeehu nattini kuugal diina Ba'al

¹⁸Yeehu moobti yimbe fuu. O wi'i be: "Akab rewi Ba'al sedda, ammaa Yeehu rewan mo duuddum.

¹⁹Kadi ewne annabi'en Ba'al, rewoobe mo e liman'en maako fuu, be ngara haa am, taa gooto mabbe lotta. Mi woodi kirseteenga mannga ngam Ba'al. Koo moy to waraay, maayan." Ammaa Yeehu wadi bee yoyre ngam haa o halka rewoobe Ba'al.

²⁰Nden Yeehu umri: "Mbafe moobtorde juulde senaande ngam Ba'al." Be ngooyi nde.

- ²¹Yeehu neli koo toy nder Isra'iila. Rewooɓe Ba'al fuu ngari, walaa mo waraay. Be nasti suudu Ba'al ndu heewi haa ndu facci.
- ²²Yeehu wi'i kaliifaajo sigordu limce: "Wurtin limce ngam teddinoobe Ba'al." O hokki be limce man.
- ²³Nden Yeehu nastidi bee Yonadabu bii Rekaab nder suudu Ba'al. O wi'i rewoobe Ba'al fuu: "Mbidite, ndaare, taa gooto nder jagganiibe Jawmiraawo wonda bee moodon, sey rewoobe Ba'al tan."
- ²⁴Nden be nasti ngam lii'aago kirseteedi e guleteedi. Ammaa Yeehu darnuno worbe cappande njoweetato haa yaasi, wi'no be: "Mi hokki on worbe be'e. Koo moy acci gooto mabbe dadi, yonki mum laatoto mbattudi yonki dadɗo."
- ²⁵Nde be timmini lii'aago guleteedi, Yeehu wi'i aynooɓe e ardiibe: "Naste, mbare be, taa godɗo wurto." Be mbardi be bee kaafahi. Aynooɓe e ardiibe ngudini be yaasi. Nden be nasti nder suudu Ba'al,
- ²⁶be ngurtini danrange suuraaji nder maaru, be nguli de.
- ²⁷Be ngibbini danrangal Ba'al, be ngibbini suudu Ba'al, be ngartiri ndu nokkuure calka haa wargo hannde.
- ²⁸Bana nii Yeehu nattiniri Ba'al nder Isra'iila.
- ²⁹Ammaa o accaay hakkeji di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji, o ittaay nga'oy kanjeeri haa Baytila e Dan.
- ³⁰Jawmiraawo wi'i Yeehu: "A timmini ko fottani yam, a wadi saare Akab fodde anniya bernde am. Ngam maajum bibbe ma njoodoto dow leeso laamu Isra'iila haa yidere nayabre."
- ³¹Ammaa Yeehu dɔwtanaay tawreeta Jawmiraawo Allah Isra'iila bee bernde woore, o accaay wadugo hakkeji di Yerobo'am nastini Isra'iila'en nder maaji.
- ³²Nder zamanu maajum, Jawmiraawo fuddi ustugo maral Isra'iila. O hokki laawol haa Hazayel laamiido Siriya'en, o jaali Isra'iila'en koo toy nder lesdi Isra'iila,
- ³³o jalti lesdi Gile'at fuu haa fuunaange Urdun, waato lesdi le'i Gada e Ruben e Manassa, haa yotti Aro'er haa maayo Arnon e lesdi Gile'at e lesdi Baasan.
- ³⁴Luttudum haala Yeehu e kuude mum e baawde mum, dum fuu dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.
- ³⁵Yeehu maayi, be uwi mo haa Samariya. Biyiiko Yo'akas laami haa pallel maako.
- ³⁶Yeehu laamani Isra'iila haa Samariya, duubi noogas e joweetati.

2 Laamiibe 11

Ataliya jalti laamu haa Urusaliima (2 Habaruuji Nyalaade 22—23)

- ¹Nde Ataliya daada Ahaziya nani biyum maayi, o ummi, o mbari danygol laamu fuu.
- ²Ammaa Yoseba, bii laamiido Yoram debbo, deerdiraawo Ahaziya hoo'i Yo'as bii Ahaziya. O hisni mo caka bibbe laamiido mbareteebe. O nyukkini biɲngel e debbo kakkilanoowo ngel nder suudu sigordu be'itte. Be cuudi ngel ngam taa Ataliya yi'a ngel, bana nii ngel hisri maayde.
- ³Duubi joweego Yo'as nyukkidi bee Yoseba nder haykaliiru Jawmiraawo. Ammaa saa'i man fuu Ataliya don laamano lesdi.
- ⁴Nder nduubu joweediɗabu, Yoyada limanjo ewni ardiibe dow honoobe teemerre teemerre nder Kari'en e aynoobe wodbe, o yahri be nder haykaliiru Jawmiraawo, o habbi alkawal bee mabbe, koo moy mabbe huni, nden o holli be bii laamiido.
- ⁵O umri be: "Ndaa ko mbaɗoton: Mbaɗe gebe tati. Yebre moodon arande huuwan nyannde siwtorde, nde aynan saare laamu.
- ⁶Yebre diɗawre daroto haa dammugal Sur, yebre tataɓre boo haa dammugal baawo doogari'en aynoobe. Sey on mbaɗa aynol laamorde bee tokkindirki.
- ⁷Gebe moodon diɗi timminde kuugal nyannde siwtorde, mbaɗa aynol haykaliiru Jawmiraawo haa laamiido woni.
- ⁸Sey on taaro laamiido, koo moy bee balmi muuɗum haa juude. Koo moy nastando caka caffuuji, mbare mo. Dofte laamiido, nde o wurtoto e nde o nastata fuu."
- ⁹Ardiibe dow honoobe teemerre teemerre mbaɗi ko Yoyada limanjo umruno fuu. Koo moy mabbe hoo'i worbe muuɗum, fudɗube e timminbe kuugal nyannde siwtorde fuu ngari haa Yoyada, limanjo.
- ¹⁰Limanjo hokki ardiibe be'e labbe e bawarde gonde nder haykaliiru Jawmiraawo, de Daawuda marno.
- ¹¹Nden doogari'en aynoobe ndari, koo moy mabbe bee balmi muuɗum, diga wakeere haykaliiru nyaamru haa wakeere haykaliiru nanndu, gal hirsirde e haykaliiru boo, be taari laamiido.
- ¹²Nden o wurtini bii laamiido, o hippi mo woronnde, o hokki mo seedamku laamu. Be laamini mo, be moyti mo bee nebbam. Nden be kelli juude, be kooli: "Laamiido yeeda haa foroy!"
- ¹³Nde Ataliya nani hoolo doogari'en aynoobe e hoolo ummaatoore, o wari haa ummaatoore nder haykaliiru Jawmiraawo.
- ¹⁴O yi'i laamiido don dari haa daɲrangal kommbi dammugal, bana ko woni al'aada laamiibe e mawbe e fuufoobe algaytaaji kommbi laamiido. Yimbe fuu don

ceyi, be don puufa algaytaaji. Ataliya seeki limce muudum, hooli: “Tuurtol, tuurtol!”

¹⁵Ammaa Yoyada limanjo umri ardiibe dow honoobe teemerre teemerre, mawbe jama'aare konu, wi'no be: “Ngurtine mo, caaline mo caffuuj. To goddo tokkake mo, mbare mo bee kaafahi!” Ngam limanjo wi'no: “Taa mbare Ataliya nder haykaliiru Jawmiraawo.”

¹⁶Be nanngi mo, be njahri mo haa saare laamu, gal laawol nastirde pucci. Ton be mbari mo.

¹⁷Nden Yoyada habbi alkawal hakkunde Jawmiraawo bee laamiido e yimbe, haa be laato yimbe Jawmiraawo, non boo hakkunde laamiido e yimbe.

¹⁸Baawo maajum yimbe lesdi fuu njehi haa suudu Ba'al, ngibbini ndu. Be pusi kirsirde maaru e suuraaji maaru. Be mbari Mattan, limanjo Ba'al, yeeso kirsirde. Nden Yoyada hokki yimbe kaliifaaku kuude haa haykaliiru Jawmiraawo.

¹⁹Nden o hoo'i ardiibe dow honoobe teemerre teemerre e Kari'en e aynooe e yimbe lesdi fuu, be njahri laamiido diga haykaliiru Jawmiraawo haa saare laamu bee laawol dammugal aynooe. O joodi dow leeso laamu.

²⁰Yimbe lesdi fuu ceyi, berniwol boo hebi de'ere baawo mbareeki Ataliya haa saare laamu.

2 Laamiibe 12

Laamu Yo'as haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 24)

¹Yo'as woodi duubi joweedidi saa'i o laamo.

²Nder nduubu laamu Yeehu njoweedidabu haa Isra'iila, Yo'as laami haa Yahuuda. O laami haa Urusaliima duubi cappande nayi. Innde daada maako, Cibiya mo Biirsaba.

³Yo'as wadi ko fottani Jawmiraawo nder balde ngeendam muudum fuu, ngam Yoyada limanjo elti mo boodum.

⁴Ammaa o nattinaay nokkuuje towde, yimbe tokki yahugo ton ngam lii'aago dabbaaji kirseteedi e be ngula uurle ton.

⁵Yo'as wi'i liman'en: “Ceede nder dokke cenaade gaddaade haa haykaliiru Jawmiraawo, waato ceede jabeteede koo toy e ceede coottaari e ceede dokke caahiide haa haykaliiru Jawmiraawo,

⁶sey liman'en koo'a de, koo moy haa anndaabe muudum, be mbo'itina haykaliiru Jawmiraawo, haa be tawi bonniidum fuu”.

⁷Ammaa haa wargo nduubu laamiido Yo'as noogas e tatabu, liman'en mbo'itinaay haykaliiru Jawmiraawo.

⁸Ngam maajum o ewni Yoyada limanjo e liman'en wodɓe. O wi'i be: "Koni on mbo'itinaay haykaliiru? Yeeso do, on njogataako ceede de njabɗon haa anndaabe moodon, ndokke de ngam wo'itingo bonniidum haa haykaliiru."

⁹Liman'en ngerdi be tokkataako jogaago ceede yimbe. Be ngerdi boo be cuklantaako wo'itingo haykaliiru.

¹⁰Nden Yoyada limanjo hoo'i akootiiru, sumpiti maɓɓorde maaru. O jo'ini ndu banɗe hirsirde, haa wakeere nastirde nyaamre nder haykaliiru Jawmiraawo. Liman'en aynoobe dammugal ɗon ngaata ceede gaddaade nder haykaliiru Jawmiraawo fuu nder maaru.

¹¹Nde be ndaari ceede ɗuudi nder akootiiru, binndoowo laamiido e hooreejo liman'en ngari kooci ceede man, be limi de, be awni de.

¹²Nde be awni ceede man fuu, be ndokka de aynoobe kuugal haa be njoba huuwoobe nder haykaliiru Jawmiraawo, bana sehoobe e wo'itinoobe,

¹³non boo mahoobe e sehoobe kaa'e. Be cooda boo ledde e kaa'e cehaade e be njoba boo kuuje de wo'itinoobe kuuwtiniri fuu.

¹⁴Ammaa be kuuwaay daarooje cardi ngam haykaliiru Jawmiraawo bee ceede gaddaade nder maaru, koo laɓe koo taasaaje koo algaytaaji, koo kuuje kanjeeri malla kuuje cardi.

¹⁵Be ndokkiti hakkilanoobe kuugal ceede de'e fuu, haa be mbo'itina ko wonni nder haykaliiru Jawmiraawo.

¹⁶Jaboobe ceede haa be ndokka hakkilanoobe kuugal, walaa haaje be mbada lisaafi, ngam be ɗon kuuwa bee hoolaare.

¹⁷Ceeɗe kirseteedi ngam jobki aybe e ceede kirseteedi ngam ittuki hakke nastaay haykaliiru Jawmiraawo, kanje ngoni de liman'en.

¹⁸Saa'i maajum Hazayel, laamiido Siriya'en wari habugo bee berniwol Gaat, o nyaami ngol. Nden Hazayel taaskani habugo bee Urusaliima.

¹⁹Yo'as, laamiido Yahuuda hoo'i kuuje cehaade de kaakiraabe muudum Yusafat e Yehoram e baaba muudum Ahaziya, laamiibe Yahuuda cenno e kuuje de o senno bee hoore maako, non boo kanjeeri nder ndesaaje haykaliiru Jawmiraawo e saare laamu fuu, o neldi ɗum haa Hazayel. Kanke o dilli, o acci Urusaliima.

²⁰Luttuɗum haala Yo'as e kuude mum fuu, ɗum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

²¹Haa ragare, jaggiibe maako tuurti. Be mbari Yo'as nder suudu haa Millo, haa diirtorde yahugo Sila.

²²Jaggiido maako Yozabat bii Sime'atu e Yozabat bii Somer, mbari mo haa Bet-Millo. Be uwi mo banngene genaale kaakiraafe maako nder Berniwol Daawuda. Biyiiko, Amasiya laami haa pallel maako.

2 Laamiibe 13

Laamu Yo'ahas haa Isra'iila

¹Nder nduubu laamu Yo'as bii Ahaziya, laamiido Yahuuda noogas e tataabu, Yo'ahas bii Yeehu laami haa Isra'iila. O laami haa Samariya duubi sappo e joweediidi.

²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o tokki hakkeji di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji, o accaay wadugo di.

³Jawmiraawo tikkani Isra'iila. O hokki be haa junngo Hazayel laamiido Siriya'en, kadiboo o hokki be haa junngo Benhadat bii Hazayel, wakkati fuu.

⁴Ammaa Yo'ahas tori Jawmiraawo. Jawmiraawo boo jabi tornde maako, ngam o yi'i no laamiibe Siriya'en toonyori Isra'iila.

⁵Jawmiraawo hokki Isra'iila kisnoowo, be ndimdi e baawde Siriya'en, Isra'iila'en njoodi nder cuudi laymaaji muudum'en bana naane.

⁶Ammaa be accaay wadugo hakkeji di saare Yerobo'am nastini Isra'iila'en nder maaji, be tokki wadugo di. Koo suura Asera boo luttu nder Samariya.

⁷Sey wa'iibe pucci cappande njowo e mootaji pucci sappo e yahoobe bee kosde ujine sappo tan luttani Yo'ahas. Ngam laamiido Siriya'en halki duudbe mabbe, o yaabi be bana yaabugo collaaje bee kosde.

⁸Luttudum haala Yo'ahas e kuude mum e baawde mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

⁹Yo'ahas maayi, be uwi mo haa Samariya. Biyiiko Yo'as laami haa pallel maako.

Laamu Yo'as haa Isra'iila

¹⁰Nder nduubu laamu Yo'as cappande tati e njoweedidabu haa Yahuuda, Yo'as bii Yo'ahas laami haa Isra'iila. O laami haa Samariya duubi sappo e joweego.

¹¹O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o accaay wadugo hakkeji di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji. O tokki wadugo di.

¹²Luttudum haala Yo'as e kuude mum fuu e baawde mum, no o habri bee Amasiya, laamiido Yahuuda boo, dum winndaama nder Deftere Habaruuji nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

¹³Nde Yo'as maayi, be uwi mo haa Samariya banngene genaale laamiibe Isra'iila. Nden Yerobo'am, biyiiko laami haa pallel maako.

Annabaaku Elisa ragareewu e maayde muudum

¹⁴Nde annabi Elisa nyawi nyawu ngu o maayrata, Yo'as laamiido Isra'iila wari haa maako, o woyi yeeso maako, o wi'i: "Baaba am! Baaba am! An woni mootaaaji pucci e wa'oobe pucci Isra'iila."

¹⁵Elisa wi'i mo: "Waddu lagaawal e kuri." Yo'as waddi dum.

¹⁶Elisa wi'i laamiido: "Tiru lagaawal bee junngo ma." O tiri ngal bee junngo maako. Elisa wadi juude muudum dow juude laamiido.

¹⁷Nden Elisa wi'i mo: "Mabbitu wurdere gal fuunaange." Laamiido mabbiti. Nden o wi'i mo: "Fid." Nde laamiido fidi, annabi Elisa wi'i: "Kuro! ngo'ol don holla jaalorgal ngal Jawmiraawo hokki ma dow honoobe Siriya'en! A mbaran Siriya'en haa Afek, haa a nattina be fuu."

¹⁸Baawo maajum Elisa wi'i mo: "Hoo'u kuri luttufi." Laamiido hoo'i di. Annabi Elisa wi'i mo: "Fiy lesdi." Laamiido fiyi lesdi nde tati, nden o acci.

¹⁹Annabi Elisa tikkani mo, wi'i: "To a fiyino haa lesdi nde jowi malla nde joweego, a jaalotono Siriya'en haa be natta fuu, ammaa jonta a jaaloto be nde tati tan."

²⁰Elisa maayi, be uwi mo. Mawri maajum, moobe Mo'abi'en hippoobe don nasta lesdi.

²¹Nyannde feere, yimbe njehi uwugo maaydo, nde be ngi'i moobre hippoobe don wara, be ngubi maaydo go nder yenaande Elisa, be ndoggi. Nde banndu maaydo meemi i'e Elisa, ndu yeediti, goddo oo ummi, dari.

Konu Siriya bee Isra'iila

²²Hazayel laamiido Siriya'en toonyino Isra'iila'en wakkati laamu Yo'ahas fuu.

²³Ammaa Jawmiraawo mo'ani be, o endi be fahin, ngam daliila alkawal maako bee Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu. O yidaa halkugo be. Haa wargo saa'i maajum o wudinaay be daayidum e maako.

²⁴Nde Hazayel laamiido Siriya'en maayi, biyiiko Benhadat laami haa pallel maako.

²⁵Nden Yo'as bii Yo'ahas jalti berniji diga junngo Benhadat bii Hazayel. Kanjo o jaltino di bee habre diga junngo Yo'ahas baaba maako. Yo'as jaali mo nde tati, o wartiri berniji nder maral Isra'iila.

2 Laamiibe 14

Laamu Amasiya haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 25)

¹Nder nduubu laamu Yo'as bii Yo'ahas didabu haa Isra'iila, Amasiya laami haa Yahuuda, haa pallel baaba maako Yo'as.

- ²O woodi duubi noogas e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi noogas e joweenayi. Innde daada maako, Yo'addan mo Urusaliima.
- ³O wadī ko fottani Jawmiraawo, ammaa naa bana kaaka maako Daawuda. O wadī kal-kal bana baaba maako Yo'as wadno.
- ⁴O nattinaay nokkuuje towde, yimbe tokki yahugo haa nokkuuje de'e ngam lii'aago kirseteedi dabbaaji e wulugo uurle.
- ⁵Nde Amasiya semmbidi nder laamu, o mbari jaggiibe mbarnooɓe baaba maako, laamiido Yo'as.
- ⁶Ammaa o mbaraay biɓɓe mbarooɓe, fodde ko winnda nder tawreeta, deftere Muusa. Ton Jawmiraawo umri: "Taa baabiraabe mbare ngam daliila hakkeji biɓɓe muudum'en, taa biɓɓe boo mbare ngam daliila hakkeji baabiraabe muudum'en. Ammaa koo moy mbare ngam daliila hakke muudum tan."
- ⁷Amasiya mbari Edoomi'en ujine sappo nder Waadiwol Mannda. O nyaami Sela bee habre, o inndi ngol Yokteyel. Non ngol wi'a haa wargo hannde.
- ⁸Saa'i man Amasiya neli yimbe haa Yo'as laamiido Isra'iila, bii Yo'ahas, bii Yeehu, be mbi'a mo: "War potten, kaben!"
- ⁹Yo'as, laamiido Isra'iila neli haa Amasiya laamiido Yahuuda wi'ugo mo: "Wumre gi'e Libanon neli haa lekki cemmidi Libanon wi'ugo: Accu biyam gorko te'a biya debbo. Ammaa ndabbaawa ladde ngonnga haa Libanon saali ton, dammi wumre gi'e."
- ¹⁰Goonga, a jaali Edoom, kanjum bernde ma mawniti. Teddin hoore ma! Jooda haa saare ma. Koni ngidda foodango hoore ma saru haa ndo'oda, an e Yahuuda fuu?"
- ¹¹Ammaa Amasiya faalaaki bolle de'e. Nden Yo'as, laamiido Isra'iila wari, fotti bee Amasiya, laamiido Yahuuda, be kabi haa Bayti-Semes nder maral Yahuuda.
- ¹²Isra'iila jaali Yahuuda, yimbe Yahuuda ndoggi, koo moy haa saare mum.
- ¹³Yo'as laamiido Isra'iila nanngi Amasiya bii Yo'as bii Ahaziya haa Bayti-Semes. Nden o yahri mo haa Urusaliima. O sumpiti mahol Urusaliima, diga Dammugal Efrayim haa Dammugal Toldu, baakin meetir teemedde didi.
- ¹⁴O hooci kanjeeri e cardi e kuuje marde saman gonde nder haykaliiru Jawmiraawo e gonde nder ndesaaje saare laamu fuu. O hooci boo nanngaabe, o lorti haa Samariya.
- ¹⁵Luttudum haala Yo'as e kuude mum e baawde mum, no o habri bee Amasiya, laamiido Yahuuda boo, dum winndaama nder deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

¹⁶Yo'as maayi. Be uwi mo haa Samariya, banjnge genaale laamiibe Isra'iila. Biyiiko Yerobo'am laami haa pallel maako.

¹⁷Ammaa baawo maayde Yo'as bii Yo'ahas, laamiido Isra'iila, Amasiya bii Yo'as, laamiido Yahuuda tokki yeedugo duubi sappo e jowi.

¹⁸Luttudum haala Amasiya winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

¹⁹Be tuurtani mo haa Urusaliima. O doggi haa Lakis. Ammaa be neli dabbitoygo mo haa Lakis, be tawi mo, be mbari mo ton.

²⁰Be njahri banndu maako bee pucci haa Urusaliima, be uwi mo banjnge genaale kaakiraabe maako nder Berniwol Daawuda.

²¹Yahuudu'en fuu koo'i Azariya mo duubi mum sappo e joweego, be laamini haa pallel baaba maako Amasiya.

²²Kanjo o nyibti Elat, o wartiri ngol nder maral Yahuuda baawo maayde baaba maako.

Laamu Yerobo'am haa Isra'iila

²³Nder nduubu laamu Amasiya bii Yo'as laamiido Yahuuda sappo e njowabu, Yerobo'am bii Yo'as laamani Isra'iila haa Samariya. O laami duubi cappande nayi e go'o.

²⁴O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o accaay wadugo hakkeji di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji.

²⁵O jabt lesde de Isra'iila marino fuu, diga nastirde Hamat haa woyla, haa yotti Weendu Araba haa fombina, fodde wolde nde annabi Yonas bii Amatay mo Gaat-Hefer wolwiri bana Jawmiraawo, Allah Isra'iila umrino mo.

²⁶Ngam Jawmiraawo yi'i bone Isra'iila naawi masin, mawbe e leesbe mabbe fuu njinni, walaa koo moy ngam wallugo Isra'iila.

²⁷Jawmiraawo wi'aay o nattinan asngol Isra'iila. Ngam maajum o hisni be bee junngo Yerobo'am bii Yo'as.

²⁸Luttudum haala Yerobo'am e kuude mum fuu e baawde mum, no o habri, o wartiri Damas e Hamat berniji di Yahuuda marno nder maral Isra'iila, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

²⁹Nde Yerobo'am maayi, be uwi mo haa Samariya banjnge genaale laamiibe Isra'iila. Biyiiko Zekariya laami haa pallel maako.

2 Laamiibe 15

Laamu Uzziya haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 26:1-5,16-23)

¹Nder nduubu laamu Yerobo'am laamiido Isra'iila noogas e njoweedidabu, Azariya bii Amasiya laami haa Yahuuda.

²O woodi duubi sappo e joweego, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi cappande jowi e didi. Innde daada maako, Yekolyahu mo Urusaliima.

³O wadi ko fottani Jawmiraawo, bana ko baaba maako Amasiya wadno fuu.

⁴Ammaa o nattinaay nokkuuje towde, yimbe tokki yahugo lii'aago kirseteedi dabbaaji e wulugo uurle haa maaje.

⁵Jawmiraawo ukkani laamiido sadawre haa yotti nyalaade maayde maako. O joodi nder suudu yeewndu. Yotam, bii laamiido woni kaliifaajo laamorde, kanjo ta'anta yimbe lesdi kiita.

⁶Luttudum haala Azariya e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

⁷Nde Azariya maayi, be uwi mo banje genaale kaakiraabe maako nder Berniwol Daawuda. Biyiiko Yotam laami haa pallel maako.

Laamu Zekariya haa Isra'iila

⁸Nder nduubu laamu Azariya, laamiido Yahuuda cappande tati e njoweetatabu, Zekariya bii Yerobo'am laami haa Isra'iila. O laami haa Samariya lebbi joweego.

⁹O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, bana kaakiraabe maako kal-kal. O accaay wadugo hakkeji di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji.

¹⁰Sallum bii Yaabes wadi dabare, mbari mo yeeso ummaatoore. Nden o laami haa pallel maako.

¹¹Luttudum haala Zekariya winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

¹²Kanjum woni wolde nde Jawmiraawo wolwanino Yeehu: "Bibbe ma njoodoto dow leeso laamu Isra'iila haa yidere nayabre." Non dum waari.

Laamu Sallum haa Isra'iila

¹³Nder nduubu laamu Uzziya, waato Azariya laamiido Yahuuda cappande tati e njoweenayabu, Sallum bii Yaabes laami. O laami haa Samariya lewru tan.

¹⁴Menahem bii Gadi wa'i diga Tirsa, yehi haa Samariya, mbari Sallum. Nden o laami haa pallel baaba maako.

¹⁵Luttudum haala Sallum e tuurtol mum ngol o wadi, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

¹⁶Menahem nyaami berniwol Tifsa, o mbari yimbe nder berniwol e nder lesdi maagol fuu, ngam be mabbitanaay mo dammude maagol. O seeki koo reedu'en nder maagol fuu.

Laamu Menahem haa Isra'iila

¹⁷Nder nduubu laamu Azariya laamiido Yahuuda cappande tati e njoweenayabu, Menahem bii Gadi laami haa Isra'iila. O laami haa Samariya duubi sappo.

¹⁸O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, balde maako fuu o accaay wadugo hakkeji di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji.

¹⁹Pul, laamiido Assuura nasti lesdi Isra'iila, nden Menahem walli mo hokki mo cardi kilo ujine cappande tati, haa laamu maako semmbida.

²⁰Ngam hebugo ceede de'e, Menahem umri Isra'iila'en njoba jomorgol. Diskudo fuu yoban ceede cardi cappande jowi. Nde be ndokki ceede de'e haa laamiido lesdi Assuura, o acci lesdi Isra'iila, o hooti lesdi maako.

²¹Luttudum haala Menahem e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

²²Nde Menahem maayi, biyiiko Pekahaya laami haa pallel maako.

Laamu Pekahaya haa Isra'iila

²³Nder nduubu laamu Azariya laamiido Yahuuda cappande njowabu, Pekahaya bii Menahem laami haa Isra'iila. O laami haa Samariya duubi didi.

²⁴O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o accaay wadugo hakkeji di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji.

²⁵Peka bii Remaliya, doftoowo mo tuurtani mo bee worbe cappande njowo nder yimbe Gile'at. O mbari mo haa Samariya nder suudu semmbidndu haa laamorde, kanke e Argoba e Ariye. Nden o laami haa pallel maako.

²⁶Luttudum haala Pekahaya e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

Laamu Peka haa Isra'iila

²⁷Nder nduubu laamu Ahaziya laamiido Yahuuda cappande jowi e didabu, Peka bii Remaliya laami haa Isra'iila. O laami haa Samariya duubi noogas.

²⁸O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, o accaay wadugo hakkeji di Yerobo'am bii Nebat nastini Isra'iila'en nder maaji.

²⁹Nder zamanu Peka, Tigilat-Pilesar laamiido Assuura wari, nyaami Iyon e Abel-Bayti-Ma'aka e Yanuha e Keedes e Hacoor e Gile'at e Galiili, lesdi Neftali fuu. O dahi yimbe haa Assuura.

³⁰Hose'a bii Ela tuurtani Peka bii Remaliya, mbari mo. Nden o laami haa pallel maako. Dum wadi nder nduubu Yotam bii Uzziya noogaswu.

³¹Luttudum haala Peka e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Isra'iila.

Laamu Yotam haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 27)

- ³²Nder nduubu laamu Peka bii Remaliya, laamiido Isra'iila didabu, Yotam bii Azariya laami haa Yahuuda.
- ³³O woodi duubi noogas e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e joweego. Innede daada maako, Yeruusa bii Cadok.
- ³⁴O wadi ko fottani Jawmiraawo, bana baaba maako Uzziya wadno fuu.
- ³⁵Ammaa o nattinaay nokkuuje towde, yimbe tokki yahugo ton ngam lii'aago kirseteedi dabbaaji e wulugo uurle. Kanke o mahi dammugal banyiingal haa haykaliiru Jawmiraawo.
- ³⁶Luttudum haala Yotam e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.
- ³⁷Nder zamanu Yotam Jawmiraawo fuddi nelugo Recin laamiido Siriya'en e Peka bii Remaliya dow Yahuuda.
- ³⁸Yotam maayi, be uwi mo bange genaale kaakiraabe maako nder Berniwol Daawuda. Biyiiko Akas laami haa pallel maako.

2 Laamiibe 16

Laamu Akas haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 28)

- ¹Nder nduubu laamu Peka bii Remaliya sappo e njoweedidabu haa Isra'iila, Akas bii Yotam laami haa Yahuuda.
- ²O fuddi laamaago saa'i o woodi duubi noogas. O laami haa Urusaliima duubi sappo e joweego. O wadaay ko fottani Allah Jawmiraawo maako, bana kaaka maako Daawuda wadno.
- ³O tokki laawol laamiibe Isra'iila. O lii'i koo biyiiko gorko, o wulani labbi fodde al'aadaaji nyiddudi nder ummaatooje de Jawmiraawo riiwno yeeso Isra'iila'en.
- ⁴O wuli kirsaadi e uureteedum haa nokkuuje towde e koosehon e haa les ledde bilititde fuu.
- ⁵Saa'i maajum Recin laamiido Siriya'en e Peka bii Remaliya, laamiido Isra'iila, ngari habugo bee Urusaliima. Be kippi ngol, ammaa be kebaay jaalaago Akas.
- ⁶Saa'i maajum boo, Recin laamiido Siriya'en wartiri Elat nder maral muudum. O riiwi Yahuudu'en wonbe haa Elat fuu. Edoomi'en ngari Elat, njoodi ton haa wargo hannde.
- ⁷Akas neli nelaabe haa Tigilat-Pilesen laamiido Assuura, be mbi'i mo: "Mi jaggiido ma, mi biddo ma. War hisnam junngo laamiido Siriya'en e junngo laamiido Isra'iila, ummaniibe yam."

⁸Wakkati man nden Akas hooci kanjeeri e cardi gondi nder haykaliiru Jawmiraawo e nder ndesaaaje saare laamu, o neldi dum laamiido Assuura caahu.

⁹Laamiido Assuura nanani mo, yehi habugo bee Damas. O nyaami ngol, o dahi yimbe maagol haa Kiir, o mbari laamiido Recin boo.

¹⁰Laamiido Akas yehi Damas ngam fottugo bee Tigilat-Pilesen laamiido Assuura. O yi'i hirsirde wonnde haa Damas, o neldi suura hirsirde e misaalu taaskara kuugal maare fuu haa Uriya limanjo.

¹¹Uriya limanjo nyibi hirsirde fodde tinndinooje de Akas nelduno diga Damas, bana non Uriya limanjo wadi nde, haa laamiido Akas warti diga Damas.

¹²Nde laamiido warti, o yi'i hirsirde. Nden o baditi nde, o lii'i kirsaadi dow maare.

¹³O wuli nguleteenga maako e dokkal nyaamdu maako, o rufi dokkal maako dufeteengal, o wicci yiy'am kirsaadi maako di o hirsirde ngam kawtal haa hirsirde.

¹⁴Ammaa hirsirde nde njamndi mbodeeri, dariinde yeeso Jawmiraawo, o sottini nde diga wakeere haykaliiru yeeso, waato diga nokkuure hakkunde hirsirde hesre e haykaliiru Jawmiraawo, o jo'ini nde haa wakeere hirsirde hesre gal woyla.

¹⁵Laamiido Akas umri Uriya limanjo: "Dow hirsirde mawnde ngulata nguleteenga fajiri e dokkal nyaamdu kiikiide e nguleteenga laamiido bee dokkal nyaamdu muudum e nguleteenga yimbe lesdi fuu e dokke nyaamdu mabbe e dokke mabbe dufeteede. Sey a wicca yiy'am guleteedi e yiy'am kirseteedi fuu haa maare. Ammaa haala hirsirde njamndi mbodeeri kam, min suklanto dum."

¹⁶Uriya, limanjo wadi fodde ko laamiido Akas umri mo fuu.

¹⁷Laamiido Akas sampiti bangeeje haa jo'inirde, o itti daarooje dow maaje. O jippini loonde njamndi mbodeeri dow ga'i njamndi mbodeeri gondi les maare, o jo'ini nde dow cabbol kaa'e.

¹⁸Laawol Birniingol ngam Nyannde Siwtorde, nyibaangol haa haykaliiru e Nastirde Laamiido haa yaasi haykaliiru Jawmiraawo, o wayliti dum ngam daliila laamiido Assuura.

¹⁹Luttudum haala Akas e kuude mum, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

²⁰Nde Akas maayi, be uwi dum bangee genaale kaakiraabe muudum nder Berniwol Daawuda. Biyiiko Hezekiya laami haa pallel maako.

2 Laamiibe 17

Nattinki laamu wakeere Isra'iila

- ¹Nder nduubu laamu Akas, laamiido Yahuuda, sappo e didabu, Hose'a bii Ela laami haa Isra'iila. O laami haa Samariya duubi joweenayi.
- ²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, ammaa naa bana laamiibe Isra'iila'en aartube mo.
- ³Salmanasar, laamiido Assuura ukkani mo konu. Hose'a leestani mo, yobi mo jomorgol.
- ⁴Ammaa laamiido Assuura hehti dabare Hose'a, ngam kanke o neli nelaabe haa Soo laamiido Misra, o yobaay laamiido Assuura jomorgol kitaale fuu. Laamiido Assuura nanngi mo, habbi mo nder fursina.
- ⁵Nden o wari, o hippo lesdi Isra'iila fuu, o mabbi Samariya duubi tati.
- ⁶Nder nduubu laamu Hose'a njoweenayabu, laamiido Assuura nyaami Samariya, o dahi Isra'iila'en, o yahri be haa Assuura. O jo'ini be haa Halah e banngi maayo Habor nder lesdi Goojan e nder gure Medi'en.
- ⁷Kanjum dum laati ngam Isra'iila'en mbaɗi hakke dow Allah Jawmiraawo mabbe mo wurtini be lesdi Misra, mo hisni be juŋgo Firawna laamiido Misra. Dum laati non ngam be teddini dowanteebe wodbe.
- ⁸Be tokki al'aadaaji ummaatooje de Jawmiraawo riiwno yeeso mabbe e al'aadaaji di laamiibe Isra'iila mbaɗi:
- ⁹Bee sirri Isra'iila'en kuuwi kuuje de pottanaay Allah Jawmiraawo mabbe. Be nyibi nokkuuje towde nder gure mabbe fuu, diga cuudi aynordi haa berniji cemmibidi.
- ¹⁰Be ndarni danngi e suuraaji Asera dow towndiije e les ledde bilitidde fuu.
- ¹¹Be nguli ureteedum ton haa nokkuuje towde bana ummaatooje de Jawmiraawo dahino yeeso mabbe. Be kuuwi kuude kallude ngam tikkingo Jawmiraawo.
- ¹²Be ndewi labbi, koo nde Jawmiraawo wi'no be: "Taa mbaɗe irin du'um."
- ¹³Jawmiraawo reentinino Isra'iila e Yahuuda bee kunndude annabi'en e yi'oobe fuu, o wi'no be: "Tuube, acce laabi moodon, dwtane umrooje am e farillaaji am fodde tawreeta ka umrumi kaakiraabe moodon fuu, ka neldumi on bee annabi'en, jaggiibe am."
- ¹⁴Ammaa be cali nanugo dum, be caatini ko'e mabbe bana kaakiraabe mabbe, salnoobe nudɗingo Allah Jawmiraawo mabbe.
- ¹⁵Be ngudini umrooje maako e alkawal ngal o habbuno bee kaakiraabe mabbe e seedamkuuji maako di o seedni be. Be tokki labbi meereji, be mbaɗi meerejum. Be tokki al'aada ummaatooje taariide be, koo nde Jawmiraawo umruno be taa be mbaɗa bana beya.

¹⁶Be acci umrooje Allah Jawmiraawo mabbe fuu, be mbaɗani ko'e mabbe suuraaji bolinaadi, nga'oy diɗoy, be mbaɗi suura Asera, be cujidi yeeso jama'aare konu asama fuu, be ndewi Ba'al.

¹⁷Be lii'i bikkoy mabbe ngorkoy e ndehoy, be ngulani labbi. Be mbaɗi hatti, be mbaɗi buudeeku. Be ndokki ko'e mabbe fuu ngam wadugo kalludum yeeso Jawmiraawo haa be tikkina mo.

¹⁸Jawmiraawo tikkani Isra'iila'en masin, o itti be yeeso maako. Walaa ko lutti, sey lenyol Yahuuda tan.

¹⁹Ammaa yimbe Yahuuda kambe boo, be dɔwtanaay umrooje Allah Jawmiraawo mabbe, be tokki al'aadaaji di Isra'iila tokkuno.

²⁰Jawmiraawo wudini danygol Isra'iila'en fuu. O leesni be, o hokki be haa juude jabtoobe, haa o riiwi be diga yeeso maako.

²¹Baawo Jawmiraawo senndi yimbe Isra'iila bee saare Daawuda, be laamini Yerobo'am bii Nebat. Ammaa Yerobo'am selni Isra'iila laawol tokkaago Jawmiraawo, o esti be haa be mbaɗi hakkewol manɗol.

²²Be tokki hakkeeki di Yerobo'am wadi fuu, be accaay wadugo di,

²³haa Jawmiraawo itti Isra'iila yeeso maako, bana o wi'no bee kunndude annabi'en maako. Isra'iila'en dahaama diga lesdi mabbe haa Assuura, haa wargo hannde.

Jo'ineeki yimbe wodbe haa Samariya

²⁴Laamiido Assuura waddi yimbe diga Baabila e Kuta e Awwa e Hamat e Sefarwayim. O jo'ini be mbattudi Isra'iila'en nder gure Samariya. Kambe be njoodi haa Samariya e gure lesdi maajum, be mari de.

²⁵Nde be puɗɗi joodaago ton, be kulaay Jawmiraawo. Nden o neli baroode caka mabbe, de mbari wodbe mabbe.

²⁶Be mbi'i laamiido Assuura: "Ummaatooje de ndahda, njo'inda nder gure Samariya, de anndaa haala al'aada dɔwanteedo lesdi ndi'i. O neli baroode dow maaje, de don mbara de, ngam de anndaa haala al'aada dɔwanteedo lesdi ndi'i."

²⁷Laamiido Assuura umri: "Njahre gooto nder liman'en be ndahidon diga ton, o yaha o joodo ton, haa o anndina de haala al'aada dɔwanteedo lesdi man."

²⁸Ngam maajum, gooto nder liman'en dahaabe diga Samariya yehi, joodi haa Baytila. O anndini yimbe hulugo Jawmiraawo.

²⁹Ammaa koo yimbe ummaatoore ndeye don mbaɗa dɔwanteebe muudum'en. Be jo'ini be nder cuudi nokkuuje towde de Samariya'en mahi nder gure de be njoodi.

³⁰Yimbe Baabila mbaɗi Sukkot-Benot, yimbe Kuta mbaɗi Nergal, yimbe Hamat mbaɗi Asiima.

³¹Yimbe Awwa mbaɗi Nibihaj e Tartak, yimbe Sefarwayim ɗon lii'o bikkoy muudum'en ngorkoy nguleteekoy ngam Adrammelek e Anammelek, dowanteebe Sefarwayim.

³²Be ɗon kula Jawmiraawo boo, be koo'i nder moobgal mabbe liman'en ngam nokkuuje towɗe. Kambe be lii'i kirseteedi ngam daliila yimbe nder cuudi nokkuuje towɗe man.

³³Be ɗon kula Jawmiraawo, ammaa be ɗon cujidana dowanteebe mabbe boo fodde al'aada ummaatooje ɗe be dahaama haa maaje.

³⁴Haa wargo hannde, joodiibe haa Samariya ɗon tokko al'aadaaji booymaaji. Be kulataa Jawmiraawo, be dowantaako farillaaji e kiitaaji e tawreeta e umrooje dum Jawmiraawo umruno yimbe Yaakubu mo o ewni dum Isra'iila.

³⁵Jawmiraawo haɓbuno alkawal bee mabbe, umruno be: "Taa kule dowanteebe wodbe, taa cujidane be, taa kuuwane be, taa kirsane be.

³⁶Ammaa min, Jawmiraawo gurtindo on lesdi Misra bee baawɗe e juŋgo fortaango, kuleedam, cujidaneedam, lii'aneedam kirseteedi.

³⁷Nyalɗe fuu kakkilane farillaaji e kiitaaji e tawreeta e umrooje, ko mi winndani on fuu. Taa kule dowanteebe wodbe.

³⁸Taa ngejjite alkawal ngal kabbumi bee moodon. Taa kule dowanteebe wodbe.

³⁹Ammaa kule Allah Jawmiraawo moodon, nden min, mi hisnan on juude konne'en moodon fuu."

⁴⁰Ammaa be cali nanugo, be tokki bana al'aada mabbe booymaaha.

⁴¹Bana non ummaatooje ɗe'e kuli Jawmiraawo, ammaa ɗe kuuwani labbi maaje boo. Yimbe danygol mabbe tokki waɗugo bana non, haa wargo hannde.

2 Laamiibe 18

Laamu Hezekiya haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 29:1-2)

¹Nder nduubu laamu Hose'a bii Ela laamiido Isra'iila tataɓu, Hezekiya bii Akas laami haa Yahuuda.

²O woodi duubi noogas e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi noogas e joweenayi. Innde daada maako, Abi bii Zekariya.

³O waɗi ko fottani Jawmiraawo, bana ko kaaka maako Daawuda waɗno fuu.

⁴O yibbini nokkuuje towde, o fusi danrange labbi, o fe'i suuraaji Asera, o fusi mboodi njamndi mbodeeri ndi Muusa wadno, ngam haa wargo nyalde de'e, Isra'iila'en don ngula uurle yeeso maari, be mbi'i ndi Nehustan.

⁵Hezekiya hooli Jawmiraawo Allah Isra'iila, buri laamiibe Yahuuda aartube mo malla laamiibe baawo maako fuu.

⁶O dakki Jawmiraawo, o selaay laawol tokkaago mo, o dwtani umrooje de Jawmiraawo umruno Muusa.

⁷Jawmiraawo wondi bee maako. Ko o wadi fuu wadi nafuuda boodfum.

⁸O jaali Filisti'en haa yotti lesdi Gaaza, diga cuudi aynordi haa berniiji cemmibidfi.

Do'ere Samariya

⁹Nder nduubu laamu Hezekiya nayabu, waato nduubu laamu Hose'a bii Ela laamiido Isra'iila joweedidabu Salmanasar laamiido Assuura wari haa berniwol Samariya, hippo ngol.

¹⁰Baawo duubi tati, o nyaami ngol. Dum laati nder nduubu laamu Hezekiya njoweego'oowu e nder nduubu laamu Hose'a njoweenayabu.

¹¹Laamiido Assuura dahi Isra'iila'en, o jo'ini be haa Halah e banje maayo Habor nder lesdi Goojan e nder gure Medi'en.

¹²Dum wadi non ngam Isra'iila'en cali nanango Jawmiraawo Allah mabbe nder ko o umrino be, be kakkilanaay alkawal maako. Be dwtay e be kuuwaay fodde umrooje de Muusa jaggiido Jawmiraawo anndinno be.

Konu Sanherib

(2 Habaruuji Nyalaade 32:1-19; Esaaya 36)

¹³Nder nduubu laamu Hezekiya sappo e nayabu, Sanherib, laamiido Assuura ukkani berniiji Yahuuda cemmibidfi fuu, o nyaami di.

¹⁴Hezekiya laamiido Yahuuda neli haa laamiido Assuura haa Lakis, wi'ugo mo: "Mi wadi aybe. Accam, taa ukkanam, mi yoban ko a yowantammi fuu." Laamiido Assuura yowani Hezekiya cardi kilo ujine joweenayi e kanjeeri kilo teemedde joweenayi.

¹⁵Hezekiya hoo'i cardi ngonndi nder haykaliiru Jawmiraawo e ngonndi nder ndesaaje saare laamu fuu, hokki mo.

¹⁶Wakkati maajum Hezekiya sampiti kanjeeri haa pareeje e dardude nder haykaliiru Jawmiraawo, o hokki ndi laamiido Assuura. Hezekiya laamiido Yahuuda, kanke bee hoore maako sudduno de bee kanjeeri man naane.

¹⁷Diga Lakis, laamiido Assuura neli mawdo ardiido honoobe e mawdo saraaki'en e mawdo yarnoobe mo bee moobre konu mawnde haa Urusaliima, haa laamiido

Hezekiya. Nde be njotti, be mba'i, be ndari haa ildugol weendu bangiindu, haa buuwol Lootirde.

¹⁸Be ewni ngam haa laamiido wara. Eliyakim bii Hilkiyya, kaliifaajo laamorde e Sebna, binndoowo e Yo'ak bii Asaf, hunndukoojo laamiido, ngurti, njehi haa mabbe.

¹⁹Mawdo yarnooobe laamiido Assuura wi'i be: "Mbi'e Hezekiya: Laamiido mawdo, laamiido Assuura wi'i: Hoolaare laabnde ndeye marda?

²⁰A tammi bolle meere dum sawari e baawde ngam konu na? Moy koolufa haa a tuurtani yam?

²¹Ndaa, a don hooli Misra, kewal gewaangal. To goddo tuggorake ngal, ngal sumpitan mo junngo. Bana non Firawna, laamiido Misra wa'i haa hoolotoobe mo fuu.

²²Ammaa to a wi'i yam: Min don kooli Allah Jawmiraawo amin, naa dum kanke Hezekiya itti nokkuuje muudum towde e kirsirde muudum na? Nden o wi'i yimbe Yahuuda e Urusaliima: Yeeso hirsirde wonnde haa Urusaliima tan cujidditton!

²³Kadi, narru bee jaagordo am, laamiido Assuura. Mi hokkete pucci ujine didi, to a woodi wa'otoobe di.

²⁴Noy a lornirta koo ngomnaajo burando leesugo caka maccube jaagordo am? Ammaa a don hoolo Misra ngam daliila mootaji pucci e wa'otoobe di.

²⁵Kadi, to mi wari halkugo lesdi ndi'i, dum laataaki bee muuyo Jawmiraawo na? Jawmiraawo wi'i yam mi nasta lesdi ndi'i, mi halka ndi."

²⁶Nden Eliyakim bii Helikiya e Sebna e Yo'ak mbi'i mo: "Useni wolwan min bee Aramiyaare, min nanan nde. Accu wolwango min bee Ibraniŋkeere, ngam yimbe wonbe dow mahol don nana en."

²⁷O wi'i be: "On tammi jaagordo am neli yam haa jaagordo moodon e haa moodon tan na? Naa dum laarani boo joodiibe dow mahol be'e na? Kambe boo naa be nyaaman bu'e mabbe, be njaran cille mabbe, kal-kal bee moodon!"

²⁸Nden o dari, hooli bee Ibraniŋkeere bee semmbe, o wi'i: "Nane wolde laamiido mawdo, laamiido Assuura!

²⁹Ndaa nii o wi'i: Taa Hezekiya sakla on, ngam o waawataa hisnugo on junngo laamiido.

³⁰Taa Hezekiya de'itina on bee Jawmiraawo, o wi'a: Jawmiraawo hisnan en sike, o hokkataa berniwol ngo'ol haa laamiido Assuura.

³¹Taa nanane Hezekiya, ngam laamiido Assuura wi'i: Culhotire bee am, ngarte haa am. Nden koo moy moodon nyaaman inabooje muudum e ibbi muudum, koo moy yaran ndiyam bulndu muudum,

³²haa mi wara, mi yahra on haa lesdi feere bana ndi moodon, lesdi marndi alkamaari e inaboojam benndudam e tamseere e gese inabooje e jaytunje e njumri, ngam haa ngeedon, taa maayon. Ammaa taa nanane Hezekiya, to o esti on, o wi'i: Jawmiraawo hisnan en.

³³Kadi dowanteebe ummaatooje godde meedi hisnugo lesde muudum'en diga juŋngo laamiido Assuura na?

³⁴Toy dowanteebe Hamat e Arpad? Toy dowanteebe Sefarwayim e Hena e Iwwa? Be kisni Samariya diga juŋngo am na?

³⁵Beye caka dowanteebe lesde de'e fuu kisni lesde mabbe diga juŋngo am, haa Jawmiraawo hisna Urusaliima diga juŋngo am?"

³⁶Ammaa yimbe njeedi, njaabaaki mo koo wolde. Ngam laamiido umruno: "Taa njaabe mo."

³⁷Nden Eliyakim bii Hilkiyya, kaliifaajo laamorde e Sebna, binndoowo e Yo'ak bii Asaf, hunndukoojo laamiido, ngarti haa Hezekiya bee limce ceekaade, be anndini mo bolle mawdo yarnoobe go.

2 Laamiibe 19

Hezekiya yami sawari haa annabi Esaaya

(2 Habaruuji Nyalaade 32:20-23; Esaaya 37)

¹Nde laamiido Hezekiya nani dum, o seeki limce maako. O borni buhuuje, o nasti haykaliiru Jawmiraawo.

²O neli Eliyakim, kaliifaajo laamorde e Sebna, binndoowo e liman'en ndotti'en haa annabi Esaaya bii Amoosa, be borniibe limce buhuuje.

³Be mbi'i mo: "Ndaa ko Hezekiya wi'i: Nyalaade nde'e dum nyalaade billaare e feloore e toskaare ngam amin, bana to nyalaade danyugo yotti, ammaa semmbe danyugo walaa.

⁴Teema Allah Jawmiraawo maada nanan bolle mawdo yarnoobe, mo jawmum laamiido Assuura neli dum, haa o janca Allah geeto. Teema Allah Jawmiraawo maada hiitoto bolle de o nani. Kadi, wad do'aare ngam luttube wonbe do."

⁵Jaggiibe laamiido Hezekiya ngari haa Esaaya.

⁶Esaaya wi'i be: "Nii mbi'oton jaagordo moodon: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Taa hul bolle de nanda, de jaggiibe laamiido Assuura mbolwi kalluka dow am.

⁷Ndaa, mi nastinan ruuhuwol nder maako, haa o nana habaru, o loro haa lesdi maako. Ton mi do'an mo bee kaafahi."

⁸Mawdo yarnoobe go lori, tawi laamiido Assuura don haɓa bee berniwol Libna, ngam o nani laamiido ummi Lakis, dilli.

- ⁹Laamiido nani habaru Tirhaka, laamiido Etiyopiya. Be mbi'no mo: “Ndaa, o don wara habugo bee maada.” Fahin o neli nelaabe haa Hezekiya, o wi'i:
- ¹⁰“Ndaa nii mbi'oton Hezekiya laamiido Yahuuda: Taa Allah maada mo koolotoda sakle, wi'e: Urusaliima hokkataake haa junngo laamiido Assuura.
- ¹¹Ndaa, a nani ko laamiibe Assuura mbaɗi lesɗe fuu, no be nattiniri de. Kadi, an a hisan na?
- ¹²Nde kaakiraabe am nattini Goojan e Haran e Resef e biɓɓe Eden wonbe haa Telassar, dowanteebe maɓbe kisni be na?
- ¹³Toy laamiido Hamat e laamiido Arpad e laamiido berniwol Sefarwayim e Hena e Iwwa?”
- ¹⁴Hezekiya jabi bataakewol ngol nelaabe ngaddi, o janngi ngol. Nden o nasti haykaliiru, o we'iti ngol yeeso Jawmiraawo.
- ¹⁵Nden o tori Jawmiraawo, o wi'i: “Yaa Jawmiraawo, Allah Isra'iila, joodiido haa leeso laamu dow keruba'en, an feere ma woni Allah dow laamuuji duniyaaru fuu. An waɗi asama e lesdi.
- ¹⁶Yaa Jawmiraawo, nan, laar. Yaa Jawmiraawo, nan bolle de Sanherib neldi ngam jancugo ma, yaa Allah geeto.
- ¹⁷Goonga, yaa Jawmiraawo, laamiibe Assuura mbirgi ummaatooje e lesɗe maaje.
- ¹⁸Be cakkini dowanteebe maaje nder yiite – goonga kam naa be dowanteebe – ngam dum yimbe mbaɗi dum bee leɗɗe e kaa'e. Be mbirgi dum.
- ¹⁹Ammaa jonta, yaa Allah Jawmiraawo amin, hisnu min junngo maako, ngam haa laamuuji duniyaaru fuu annda, an feere ma, yaa Jawmiraawo, an woni Allah!”
- ²⁰Esaaya bii Amoosa neli haa Hezekiya, be mbi'i mo: “Ndaa nii Allah Jawmiraawo Isra'iila wi'i: Tornde nde toriida mi ngam daliila Sanherib laamiido Assuura, mi nani nde.”
- ²¹Ndaa koɗngol ngol Jawmiraawo wi'i dow maako: “Berniwol Urusaliima nanndungol bee paanyo debbo don yawe, don jance. Siyona don dimmbina hoore baawo maada.
- ²²Moy njancuɗa? Moy mbolwanda kalluka, dow moy bangtuda sawtu? A bangti gite ma dow Ceniido Isra'iila.
- ²³Bee kunndude nelaabe ma njancuɗa Jawmiraawo, mbi'da: Min mi wa'i towɗe kooseje bee moobre mootaji pucci am, haa nokkuuje Libanon burɗe daayaago. Mi fe'i leɗɗe maare mawɗe cemmbiɗɗe e leɗɗe maare cubaade boodɗe. Mi yotti hoore Libanon e laynde maare burnde sukkugo.

²⁴Mi wasi, mi yari ndiyam haa lesde jananne. Bee jaabrude kosde am njoornirmi maaje Misra fuu.

²⁵A nanaay no duuri mi taaskitini dum na? Mi nufi dum diga wakkati booyma. Jonta timminmi dum, haa ngartira berniiji cemmbiddi towndiije bille.

²⁶Joodiibe ton ngalaa baawde, be cakli, be cemti. Be laati bana hudo ngesa e haako hecco, bana hudo dow soorowol, ko yoori diga ko mawnaay.

²⁷Mi anndi yaake njoodotooda, yaake ngurtotooda e nastata e yaake tikkanta yam.

²⁸A tikkani yam, elewre ma eenji haa noppi am. Ngam maajum mbaɗanmi halagaare am nder kine ma, labangal am boo haa hunnduko ma. Mi lortinte dow laawol ngol ngardunooda.”

²⁹Nden Esaaya wi'i laamiido Hezekiya: “Ndaa ko laatanto ma alaama: Hikka on nyaaman gabbe gariije, mawri boo ko fudi baawo. Ammaa hitaande tatabre aawe, code, njube gese inabooje, nyaame bibbe maaje.

³⁰Dadbe nder yimbe lenyol Yahuuda, luttube maɓbe mbaɗan ɗadi haa les, ndiman haa dow.

³¹Ngam dadbe, wodbe luttan haa Urusaliima e dow hooseere Siyona. Jawmiraawo timminan dum nder yiide mum semmbidnde.

³²Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i dow laamiido Assuura: O nastataa berniwol ngo'ol, o fidataa kurol nder maagol, o badintaa wawarde haa maagol, o waagataa lesdi ɗakki mahol maagol.

³³O loroto dow laawol ngol o wardi, o nastataa berniwol ngo'ol. Min Jawmiraawo wi'i dum.

³⁴Ngam min mi aynan berniwol ngo'ol haa mi hisna ngol ngam hoore am e ngam daliila jaggiido am Daawuda boo.”

³⁵Jemma maajum malaa'ikaajo Jawmiraawo yehi nder saɗngeere Assuura'en, mbari worbe ujine teemerre e cappande njoweetato e njowo (185.000). Nde weeti, luttube, yeedbe tawi balli maaydi.

³⁶Sanherib laamiido Assuura ummi, lori haa Niniwe, joodi ton.

³⁷Nyannde go'o, nde o ɗon sujida nder suudu lawru maako Nisrok, bibbe maako Adirammelek e Sareser mbari mo bee kaafahi. Ammaa be ndoggi, be ndadi haa lesdi Araraada. Biyiiko Esarhaddon laami haa pallel maako.

2 Laamiibe 20

Nyawndeeki Hezekiya

(2 Habaruuji Nyalaade 32:24-26; Esaaya 38)

¹Nder wakkati man Hezekiya nyawi haa o badake maayugo. Annabi Esaaya bii Amoosa wari laarugo mo, wi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Saa'i wadi, umru saare ma alkawal ngam a yeedataa, a maayan."

²Nden Hezekiya wayliti gal mahol, o tori Jawmiraawo, o wi'i:

³"Yaa Jawmiraawo siftor no njahrumi yeeso maada bee goonga e bernde woore, no kuuwrumi ko fottani ma." Hezekiya woyi masin.

⁴Diga Esaaya wurtaaki daldal cakaawal tawon, wolde Jawmiraawo warani mo, o wi'i:

⁵"Lorta, wi' Hezekiya, ardiido yimbe am: Ndaa nii Jawmiraawo Allah kaaka ma Daawuda wi'i: Mi nani tornde ma, mi yi'i gondi ma. Ndaa, mi hurgete, nyannde tatabre njahata haa haykaliiru Jawmiraawo.

⁶Mi besdante duubi sappo e jowi. Mi hisnete, an bee berniwol ngo'ol diga junngo laamiido Assuura. Mi aynan berniwol ngo'ol ngam hoore am e ngam jaggiido am Daawuda boo."

⁷Esaaya wi'i: "Ngadde tamre ibbe joorde." Be ngaddi, be takki nde dow buudi laamiido, bana nii balde maako njuutiri.

⁸Hezekiya y'ami annabi Esaaya: "Alaama kaye goondinta Jawmiraawo hurgatam e mi heban yahugo haykaliiru maako nyannde tatabre?"

⁹Esaaya jaabi: "Jawmiraawo hokkete alaama ngam goondinango ma no o wadan ko o iinani ma. Dowdi wada dow jaabrude. Dume burda yidugo, dowdi yaha dow jaabrude sappo na malla ndi loro baawo dow jaabrude sappo?"

¹⁰Hezekiya wi'i: "Koydum dowdi ardo jaabrude sappo. Ndikka ndi loro jaabrude sappo."

¹¹Nden annabi Esaaya tori Jawmiraawo, o lortini dowdi jaabrude sappo haa jaabrude Akas.

Hezekiya jabbi nelaabe Baabila

(2 Habaruuji Nyalaade 32:27-31; Esaaya 39:1-8)

¹²Saa'i maajum Berodak-Baladan bii Baladan, laamiido Baabila neldi bataakewol e dokkal haa Hezekiya. Ngam o nani Hezekiya nyawino.

¹³Hezekiya jabbi nelaabe, holli be sigordu ndesaaaje muudum, cardi e kanjeeri e uurle e nebbam cadam, non boo suudu balmi e ko woni nder ndesaaaje muudum fuu. Walaa koo dume nder saare maako e nder maral maako ko Hezekiya hollaay be.

¹⁴Nden annabi Esaaya wari haa laamiido Hezekiya, y'ami mo: "Dume worbe be'e mbi'i? Diga toy be ngari?" Hezekiya jaabi: "Diga lesdi ndaayiindi be ngari, diga Baabila."

¹⁵O yami: “Dume be ngi'i nder saare ma?” Hezekiya jaabi: “Be ngi'i koo dume ko woni nder saare am fuu. Walaa ko mi hollaay be nder ndesaaje am.”

¹⁶Esaaya wi'i Hezekiya: “Nan koŋngol Jawmiraawo.

¹⁷Ndaa, nyalde don ngara, be njahran haa Baabila ko woni nder saare ma fuu, dum ko kaakiraabe ma mbaagi haa wargo hannde, walaa ko luttata sam. Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁸Be koo'an wodbe nder danygol maada haa be laato saraaki'en nder laamorde laamiido Baabila.”

¹⁹Hezekiya wi'i Esaaya: “Koŋngol Jawmiraawo ngol mbolwuda, ngol woodi.” O wi'i: “Nder balde am kam, jam e salaaman don!”

Maayde Hezekiya

(2 Habaruuji Nyalaade 32:32-33)

²⁰Luttudum haala Hezekiya e baawde mum fuu, no o nyibri laawol ndiyam, o yahri dam nder berniwol boo, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

²¹Hezekiya maayi, biyiiko Manassa laami haa pallel maako.

2 Laamiibe 21

Laamu Manassa

(2 Habaruuji Nyalaade 33:1-20)

¹Manassa woodi duubi sappo e didi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi cappande jowi e jowi. Innde daada maako, Hefsiba.

²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo bee tokkaago kuude nyiddude de ummaatooje de Jawmiraawo riiwno yeeso Isra'iila'en mbadno.

³O nyibti nokkuuje towde de baaba maako Hezekiya yibbinno go. O mahani Ba'al kirsirde, o wadi suura Asera, bana Akab laamiido Isra'iila wadno dum. O sujidani tagle asama fuu, o rewi de.

⁴O nyibi kirsirde ngam labbi nder haykaliiru Jawmiraawo, ndu Jawmiraawo wi'no: “Mi tabitinan innde am nder Urusaliima.”

⁵O nyibani tagle asama fuu kirsirde haa dalde didi nder haykaliiru Jawmiraawo.

⁶O lii'i biyiiko gorko, o wulani labbi. O wadi hatti, o darni sarwotoobe maaybe e laaroobe sirriijum. O dufdini kalludum yeeso Jawmiraawo ngam haa o tikkina mo.

⁷O sehi suura Asera, o darni ka nder haykaliiru. Jawmiraawo wi'no Daawuda e biyum Suleymaanu boo: “Haa haykaliiru ndu'u e haa Urusaliima, berniwol ngol cubmi caka berniiji le'i Isra'iila sappo e didi fuu tabitinanmi innde am haa foroy.

⁸To ummaatoore Isra'iila dɔwtanake ko mi umri nde fuu boodɔm fodde tawreeta fuu, waato farillaaji e kiitaaji ɗi mi umruno be bee Muusa jaggiɗo am, mi meetataa yiilnugo be daayiidum bee lesdi ndi ndokkumi kaakiraabe mabbe.”

⁹Ammaa be cali nanugo, Manassa boo esti be haa be mbaɗi kalluɗum ko buri ummaatooje ɗe Jawmiraawo halkuno yeeso Isra'iila'en.

¹⁰Jawmiraawo wolwi bee kunndude jaggiibe muuɗum annabi'en, o wi'i:

¹¹“Manassa, laamiɗo Yahuuda waɗi kuude nyiddude ɗe'e, o waɗi kalluɗum ko buri Amoori'en aartube mo fuu, o nastini Isra'iila'en nder hakke bee labbi maako.

¹²Ngam maajum, ndaa ko Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: Mi ukkan sarru dow Urusaliima e Yahuuda fuu. Koo moy nani ɗum, hultoran.

¹³Mi hiitoto Urusaliima bana mi hiitori Samariya e saare Akab: Mi foodan dow Urusaliima boggol Samariya poondirgol e njamndi mahoowo ndi saare Akab. Mi ittan joodiibe Urusaliima bana godɗo yiggirta taasawo nden o hipa ngo.

¹⁴Mi wudinan luttube yimbe am, mi hokkan be haa konne'en mabbe. Be laatanto konne'en mabbe huunde jaftugo e wilugo.

¹⁵Mi waɗan ɗum ngam be mbaɗi kalluɗum yeeso am, ngam be tikkini yam tum, diga nyalaade nde kaakiraabe mabbe ngurti Misra haa wargo hannde.”

¹⁶Manassa rufi y'iyaam yimbe be ngoodaa aybe duuɗbe haa ɗam hebbini Urusaliima. Mbar-hoore nde besdi dow hakkeji maako ɗi o nastini Isra'iila'en nder maaji bee waɗugo halleende yeeso Jawmiraawo.

¹⁷Luttuɗum haala Manassa e kuude mum fuu e hakkeji mum ɗum o waɗi, ɗum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

¹⁸Manassa maayi, be uwi mo nder jarne saare maako, nde be ewnata jarne Uzza. Biyiiko Amon laami haa pallel maako.

Laamu Amon

(2 Habaruuji Nyalaade 33:21-25)

¹⁹Amon woodi duubi noogas e ɗiɗi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi ɗiɗi. Innde daada maako, Mesulemet bii Harus mo Yotba.

²⁰O waɗi kalluɗum yeeso Jawmiraawo, bana baaba maako Manassa waɗno.

²¹O tokki kala laawol kallungol ngol baaba maako tokkino, o rewi labbi ɗi baaba maako rewno. O sujidani ɗi.

²²O wudini Allah Jawmiraawo kaakiraabe maako, o tokkaaki laawol Jawmiraawo.

²³Jaggiibe Amon tuurtani mo. Be mbari mo nder suudu maako.

²⁴Ammaa yimbe lesdi Yahuuda mbari tuurtube dow laamiɗo Amon. Nden be laamini biyiiko Yusiya haa pallel maako.

²⁵Luttudum haala Amon e kuude mum, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

²⁶Be uwi mo nder yenaande maako nder jarne Uzza. Biyiiko Yusiya laami haa pallel maako.

2 Laamiibe 22

Yusiya e deftere tawreeta

(2 Habaruuji Nyalaade 34:1-2,8-33)

¹Yusiya woodi duubi joweetati, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi cappande tati e go'o. Innde daada maako, Yedida bii Adaya mo Boskat.

²O wadi ko fottani Jawmiraawo, o tokki laabi kaaka maako Daawuda fuu, o selaay di sam.

³Nder nduubu laamu Yusiya sappo e njoweetatabu, laamiido neli Safan bii Asaliya, taaniraawo Mesullam, binndoowo haa haykaliiru Jawmiraawo. O wi'i mo:

⁴"Yah haa Hilkiyya, hooreejo liman'en, haa o moobta ceede gaddaade nder haykaliiru Jawmiraawo, de aynoobe dammude njabi haa yimbe.

⁵Hokku de aynoobe kuugal nder haykaliiru Jawmiraawo. Kambe boo be ndokka de huuwoobe nder haykaliiru Jawmiraawo, waato wo'itinoobe kuuje nder maaru

⁶e sehoobe e nyiboobe e mahoobe, ngam soodugo ledde e kaa'e cehaade ngam wo'itingo ndu.

⁷Ammaa taa be mbada lisaafi ceede dokkaade haa juude mabbe, ngam be don kuuwa bee hoolaare."

⁸Hilkiyya, hooreejo liman'en wi'i Safan binndoowo: "Mi hebti deftere tawreeta nder haykaliiru Jawmiraawo." O hokki nde Safan, mo jaŋngi nde.

⁹Nden Safan binndoowo wari haa laamiido, waddani mo habaru, wi'i: "Jaggiibe ma njuppi ceede gonde nder sundukru haykaliiru, be ndokki de haa juude hakkilanoobe kuugal haa haykaliiru Jawmiraawo."

¹⁰Nden Safan binndoowo anndini laamiido: "Hilkiyya limanjo hokki yam deftere." Safan jaŋngani nde laamiido.

¹¹Nde laamiido nani bolle Deftere Tawreeta, o seeki limce maako.

¹²O umri Hilkiyya limanjo e Ahikam bii Safan e Akbor bii Mikaya e Safan binndoowo e Asaya, suka laamiido, o wi'i:

¹³"Njehe, yame Jawmiraawo ngam am e ngam ummaatoore Yahuuda fuu dow bolle binndaade nder deftere heftaande nde'e. Ngam kaakiraabe meeden nanaay bolle binndaade nder deftere nde'e haa be mbada fodde ko winnda dow meeden fuu. Kanjum ummini tikkere Jawmiraawo saatunde dow meeden."

¹⁴Nden Hilkiyya limanjo e Ahikam e Akbor e Safan e Asaya njehi haa annabi Hulda, debbo Sallum bii Tikuwa taaniraawo Harhas, aynoowo limce cenaade nder haykaliiru. Annabiijo debbo oo donno joodi haa fattude hesre nder Urusaliima. Be anndini mo haala man.

¹⁵O wi'i be: "Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: Mbi'e gorko neldo on:

¹⁶Mi ukkan sarru dow nokkuure nde'e e joodiibe haa maare fodde bolle deftere nde laamiido Yahuuda jaŋgi fuu.

¹⁷Mi wadan dum ngam be acci yam, be nguli uurle ngam dowanteebe wodbe, haa be tikkinammi bee kuude mabbe fuu. Tikkere am don saati dow nokkuure nde'e, nde feewtataako.

¹⁸Ammaa laamiido Yahuuda neldo on y'amgo Jawmiraawo, mbi'e mo: Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: A nani bolle deftere nde'e.

¹⁹Dum meemi bernde ma, a leesni hoore ma yeeso am nde nanda ko mbolwumi dow nokkuure nde'e e joodiibe haa maare, haa nde laato daliila kultorengol e naaloore. A seeki limce ma, a woyi yeeso am, min boo mi jabi tornde ma, non Jawmiraawo wi'i.

²⁰Ngam maajum, mi accete a maaya nder hayru. Be mballinte nder yenaande ma bilaa yi'ugo sarru ngu ukkanmi Urusaliima fuu." Be ngartirani laamiido Yusiya jaawaabu man.

2 Laamiibe 23

Yusiya mo'ini kuugal diina Jawmiraawo

(2 Habaruuji Nyalaade 34:3-7)

¹Laamiido ewni ndotti'en Urusaliima e Yahuuda fuu haa muudum.

²Nden o yahdi bee ummaatoore Urusaliima e Yahuuda e liman'en e annabi'en e yimbe fuu, diga mawdo haa leesdo fuu haa haykaliiru Jawmiraawo. Nden o jaŋngani be deftere alkawal hebtaande nder haykaliiru Jawmiraawo go fuu.

³Nden laamiido dari haa danrangal haykaliiru, hesditini alkawal bee hoo'ugo anniya tokkaago Jawmiraawo e dwtanaago umrooje e seedamkuuji e farillaaji maako bee bernde e yonki maako fuu, o huuwa fodde bolle binndaade nder deftere alkawal. Ummaatoore fuu nasti alkawal nga'al.

⁴Baawo maajum laamiido umri Hilkiyya hooreejo liman'en e liman'en wodbe e aynoobe dammude haykaliiru, be ngurtina moobgal kuuje badaade ngam dewal Ba'al e Asera e tagle asama fuu diga haykaliiru. O wuli de yaasi Urusaliima haa babe waadiwol Kederon. Be njahri dodde maaje haa Baytila.

⁵O nattini liman'en labbi, be laamiibe Yahuuda njo'inno ngam wulugo uurle haa nokkuuje towde nder berniji Yahuuda e taarde Urusaliima. E boo, o nattini

wuloobe uurle ngam Ba'al e naange e lewru e burjuuji e jama'aare konu asama fuu.

⁶O wurtini suura Asera diga haykaliiru Jawmiraawo, o yahri ka yaasi Urusaliima o wuli ka nder waadiwol Kederon, o nami ka haa ka laati dodde. O rufi de haa pallel ngel be ngasata genaale koo moy fuu.

⁷O yibbini cuudi nder haykaliiru, haa be mbadata daakaareeku ngam rewugo labbi e haa rewbe cannyata limce ngam dewal Asera.

⁸Nden o umri liman'en wonbe nder berniiji Yahuuda fuu, be ngara. O sobni nokkuuje towde haa liman'en ngulino uurle, diga Geba haa yotti Beersaba. O yibbini nokkuuje towde haa dammude gonde haa nastirde dammugal Yosawa, kaliifaajo berniwol. Dammude de'e donno haa nano nastando berniwol fuu.

⁹Liman'en nokkuuje towde man mba'aakino haa hirsirde Jawmiraawo haa Urusaliima, ammaa be nyaamino tamseeje de ufnaaka caka deerdiraabe mabbe.

¹⁰E boo o sobni nokkuure wi'eteende Tofet nder waadiwol Bii-Hinnom, ngam taa koo moy lii'o biyum gorko malla debbo ngam wulango Molek.

¹¹O itti suuraaji pucci di laamiibe Yahuuda ndarnino ngam rewugo naange haa nastirde haykaliiru Jawmiraawo, banje suudu Netan-Melek, saraakiiyo. O wuli boo mootaji pucci ngam dewal naange.

¹²O yibbini kirsirde de laamiibe Yahuuda mbadno dow soorowol Akas haa dow, non boo de Manassa wadno haa babe didi nder haykaliiru Jawmiraawo. Laamiido sampiti de fuu, rufi keede man haa waadiwol Kederon.

¹³O sobni nokkuuje towde de Suleymaanu wadno haa fombina hooseere halkere. Nokkuuje de'e tiitotiri bee Urusaliima. Suleymaanu, laamiido Isra'iila, nyibno de ngam labbi nyiddudi di'i: Astarte, lawru Sidoni'en e Kemos, lawru Mo'abi'en e Milkem, lawru Ammoonien.

¹⁴O fusi danrange labbi, o fe'i suuraaji cenaade ngam Asera, o hebbini nokkuuje maaje bee i'e yimbe.

¹⁵O yibbini boo hirsirde wonnde haa Baytila e nokkuure townde nde Yerobo'am bii Nebat, mo nastinno Isra'iila'en nder hakke nyibno. O yibbini de, o wuli nokkuure townde bee yiite, o nami nde haa nde laati mbulwuldi, o wuli suura Asera boo.

¹⁶Nde Yusiya wayliti, o yi'i genaale gonde dow hooseere. O neli yimbe ngam wurtingo i'e nder maaje, o wuli de dow hirsirde ngam sobnugo nde. Dum laati fodde wolde Jawmiraawo nde goddo Allah wolwuno naane go.

¹⁷Nden laamiido yami: "Maandorde ndeye ngi'anmi to?" Yimbe berniwol njaabi mo: "Dum yenaande goddo Allah, garnoodo diga Yahuuda, kanke wadi annabaaku dow kuuje de mbadfa dow hirsirde nde'e."

¹⁸Yusiya wi'i: "Acce yenaande nde'e! Taa goddo meema i'e maako!" Bana nii be kisniri i'e maako bee i'e annabiijo garnoodo diga Samariya.

¹⁹Yusiya yibbini boo cuudi nokkuuje towde, di laamiibe Isra'iila nyibno nder berniiji nder lesdi Samariya ngam tikkingo Jawmiraawo. O wadi be ko o wadno haa Baytila.

²⁰O hirsii liman'en wuloobe kirseteedi dow kirsirde de'e fuu, o wuli i'e yimbe dow maaje. Nden o lorti haa Urusaliima.

Juulde Paska

(2 Habaruuji Nyalaade 35:1-19)

²¹Laamiido Yusiya umri yimbe fuu: "Mbadane Allah Jawmiraawo mon juulde Paska, bana ko winnda nder deftere alkawal nde'e."

²²Juulde Paska bana nde'e meedaay wadeego, diga zamanu alkaali'en Isra'iila haa wargo zamanu laamiibe Isra'iila e laamiibe Yahuuda fuu.

²³Ammaa nder nduubu laamu laamiido Yusiya sappo e njoweetatabu be mbadani Jawmiraawo juulde Paska haa Urusaliima.

Tikkere Jawmiraawo dow Yahuuda feewtaay

²⁴Yusiya dɔwtani boo umrooje binndaade nder Deftere Tawreeta nde Hilkiyya hooreejo liman'en hebti nder haykaliiru Jawmiraawo. O riiwi sarwoobe maaybe e laaroobe, o nattini labbi ci'e e labbi goddi e kuuje nyiddude gonde nder lesdi Yahuuda e haa Urusaliima fuu.

²⁵Walaa laamiido bana maako aarti mo, mo lorti haa Jawmiraawo bee bernde e yonki e semmbe muudum fuu fodde tawreeta Muusa fuu. Bana maako meedaay koo baawo maako boo.

²⁶Ammaa Jawmiraawo accaay tikkere muudum saatunde. Nde saati dow Yahuuda ngam ko Manassa wadno fuu ngam tikkingo Jawmiraawo.

²⁷Jawmiraawo wi'i: "Mi riiwan Yahuuda yeeso am boo bana ndiiwrumi Isra'iila. Mi wudinam Urusaliima, berniwol ngol cubmi e haykaliiru ndu mbi'mi: Innde am wonan ton."

Maayde Yusiya

(2 Habaruuji Nyalaade 35:20-27)

²⁸Luttudum haala Yusiya e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

²⁹Nder zamanu laamu maako, Firawna Neko, laamiido Misra wari haa laamiido Assuura haa maayo Efratis. Laamiido Yusiya fotti bee maako ngam o hada mo. Ammaa nde Neko yi'i mo, o mbari mo haa Megiddo.

³⁰Nde o maayi, sukaabe maako koo'i banndu maako diga Megiddo bee moota pucci, be njahri ndu haa Urusaliima. Ton be uwi ndu nder yenaande maako.

Baawo man yimbe lesdi Yahuuda cubi Yo'ahas bii Yusiya, 6e moyti mo, 6e laamini mo haa pallel baaba maako.

Laamu Yo'ahas haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 36:1-4)

³¹Yo'ahas woodi duubi noogas e tati, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima lebbi tati. Innde daada maako, Hamutal bii Yereimiya mo Libna.

³²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, kal-kal bana kaakiraabe maako.

³³Firawna Neko habbi mo haa Ribla, nder lesdi Hamat, ngam taa o tokko laamaago haa Urusaliima. Bana nii o hadiri mo laamaago. O yowani lesdi Yahuuda jomorgol cardi baakin kilo ujine tati e kanjeeri baakin kilo cappande tati.

³⁴O hokki Eliyakim bii Yusiya laamu haa pallel baaba maako. O sannji innde maako bee Yooyakim. Ammaa o hoo'i Yo'ahas, o yahri mo haa Misra. Ton o maayi.

³⁵Yooyakim dooli yimbe lesdi yobugo ceede fodde umroore Firawna. O hoo'i cardi e kanjeeri haa yimbe lesdi, haa koo moy fodde mardi mum, o hokki dum Firawna Neko.

Laamu Yooyakim

(2 Habaruuji Nyalaade 36:5-8)

³⁶Yooyakim woodi duubi noogas e jowi saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e go'o. Innde daada maako, Jebuda bii Pedaya mo Ruma.

³⁷O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, kal-kal bana kaakiraabe maako.

2 Laamiibe 24

¹Nder zamanu maako, Nabukodonosor laamiido Baabila wari hippo lesdi Yahuuda. Yooyakim leestani mo duubi tati. Baawo maajum, o tuurtani mo.

²Nden Jawmiraawo neli moobe hippoobe: Kaldiya'en e Siriya'en e Mo'abi'en e Ammoonien dow Yooyakim, ngam halkugo laamu Yahuuda fodde wolde nde o wi'no bee kunndude annabi'en maako.

³Dum laati fodde wolde Jawmiraawo dow yimbe Yahuuda ngam wudingo 6e daayiidum bee maako, daliila hakkeeki di laamiido Manassa wadi fuu,

⁴o mbari yimbe duudbe 6e ngoodaa aybe, o hebbini berniwol Urusaliima bee yiyyam mabbe haa Jawmiraawo yidaa yaafaago fahin.

⁵Luttudum haala Yooyakim e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiibe Yahuuda.

⁶Nde Yooyakim maayi, biyiiko, Yooyakin laami haa pallel maako.

⁷Ammaa laamiido Misra meetaay wurtaago lesdi muudum, ngam laamiido Baabila nyaamno maral laamiido Misra diga maayel Misra haa maayo Efratis.

Yooyakin e yimbe muudum ndahaama haa Baabila

(2 Habaruuji Nyalaade 36:9-10)

⁸Yooyakin woodi duubi sappo e joweetati, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima lebbi tati. Innde daada maako, Nehusta bii Elnatan mo Urusaliima.

⁹O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, kal-kal bee ko kaakiraabe maako mbadno.

¹⁰Saa'i maajum honooɓe Nabukodonosor laamiido Baabila ngari haa Urusaliima, ɓe mabbi berniwol.

¹¹Nabukodonosor laamiido Baabila bee hoore mum wari hippi berniwol, saa'i honooɓe donno taari ngol.

¹²Nden Yooyakin laamiido Yahuuda, wurti berniwol, yehi haa laamiido Baabila, kanke e daada maako e jaggiibe maako e mawbe e saraaki'en maako. Laamiido Baabila nanngi ɓe. Dum laati nder nduubu laamu Nabukodonosor joweetatabu.

¹³Nabukodonosor hooci ndesaaje haykaliiru Jawmiraawo e ndesaaje saare laamu fuu. O sampiti kuuje kanjeeri de Suleymaanu laamiido Isra'iila wadno nder haykaliiru Jawmiraawo ngam dewal, bana Jawmiraawo wi'no.

¹⁴O dahi yimbe ummaatoore Urusaliima, mawbe e honooɓe semmbidɓe fuu, lingal mabbe wadi ujine sappo. O dahi boo marbe sanaa'aaji e kila'en fuu. Walaa mo lutti sonaa laafube nder yimbe lesdi man.

¹⁵O dahi laamiido Yooyakin e daada muudum e rewbe muudum e saraaki'en muudum e semmbidɓe muudum diga Urusaliima e mawbe Yahuuda e

¹⁶mawbe ujine njoweediɗo e marbe sanaa'aaji e kila'en ujineere, bee suusbe, waawbe konu fuu, laamiido Baabila yahri ɓe haa Baabila.

¹⁷O laamini Mattaniya, bappa Yooyakin, haa pallel Yooyakin. O sannji innde maako, o inndi mo Sedekiya.

Laamu Sedekiya haa Yahuuda

(2 Habaruuji Nyalaade 36:11-16; Yereimiya 52:1-3)

¹⁸Sedekiya woodi duubi noogas e go'o, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e go'o. Innde daada maako, Hamutal bii Yereimiya mo Libna.

¹⁹O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, kal-kal bana Yooyakin wadno.

²⁰Dum wadi non ngam Jawmiraawo tikkani Urusaliima e Yahuuda haa o riiwi ɓe daayiidum bee maako. Sedekiya boo tuurtani laamiido Baabila.

2 Laamiibe 25

Do'ere Urusaliima

(Yereimiya 39:1-7; 52:3-11)

¹Nder nduubu laamu Sedekiya njoweenayabu, nder lewru sappooru, nyalaade sappo maaru Nabukodonosor wardi bee jama'aare konu muudum, be mbaɗi saɗgeere maɓbe yeeso berniwol. Yimbe Nabukodonosor mbaagi lesdi, haa taari berniwol ngam hipaago ngol.

²Be joodi ton haa wargo nduubu laamiido Sedekiya sappo e go'owu.

³Nyannde joweenayabre nder lewru nayabru, weelo saatungo wadi nder berniwol. Walaa nyaamdu ngam ummaatoore.

⁴Kaldiya'en cumpiti mahol berniwol. Nde jemma wadi, jama'aare konu Yahuuda fuu doggi. Koo nde Kaldiya'en don taari Urusaliima, be caali gal dammugal gonɗal hakkunde mahi diɗi, ɗakki jarne laamiido. Nden laamiido Sedekiya tokki laawol gal waadiwol Urdun.

⁵Ammaa jama'aaje konu Kaldiya'en taasni mo, njokki mo haa yayre kommbi Yeriko. Jama'aare konu maako fuu saɗkiti, acci mo.

⁶Kaldiya'en naɗngi mo, be njahri mo yeeso laamiido Baabila haa Ribla. Ton be kiiti mo.

⁷Be kirsidi biɓbe Sedekiya yeeso maako. Nden be doofi mo gite, be kabbi mo bee callalluui njamndi mbodeeri, be njahri mo haa Baabila.

Daheeki Yahuuda diɗahi

(2 Habaruui Nyalaade 36:17-21; Yeremiya 39:8-10; 52:12-30)

⁸Nder nduubu laamu Nabukodonosor laamiido Baabila sappo e njoweenayabu, nder nyalaade joweediɗawre nder lewru jowabru, Nebuzaradan, hooreejo aynoobe laamiido Baabila nasti Urusaliima.

⁹O wuli haykaliiru Jawmiraawo e saare laamu e cuudi Urusaliima e cuudi mawbe fuu.

¹⁰Jama'aare konu Kaldiya'en fuu e hooreejo aynoobe ngibbini mahi taariidi Urusaliima.

¹¹Baawo maajum Nebuzaradan dahi luttube nder berniwol e hawtanbe laamiido Baabila e ummaatoore luttunde fuu.

¹²Ammaa o acci laafube wofbe nder lesdi haa be laato remoobe inabooje e gese.

¹³Kaldiya'en pusi daɗrange njamndi mbodeeri haa haykaliiru Jawmiraawo e jo'inirde e loonde njamndi mbodeeri wonnde haa daldal haykaliiru. Be njahri kuuje de njamndi mbodeeri de'e haa Baabila.

¹⁴Be kooci boo kuuje de njamndi mbodeeri kuwtinirteede ngam dewal, payande ngam ndoondi, boftirde, laɓe e taasahoy.

¹⁵Hooreejo aynoobe hooci kuuje kaɗgeeri e cardi corok bana pehe uurorde e taasaaje fuu.

¹⁶Danrange didi e loonde go e jo'inirde de Suleymaanu wadno ngam haykaliiru Jawmiraawo, njamndi mbodeeri kuuje de'e fuu, goddo waawataa awnugo dum.

¹⁷Towirka danrangal gootal wadi meetir joweenayi. Hoore njamndi mbodeeri donno dow maagal. Towirka hoore man wadi meetir gootel bee reeta. Bamaadum e rummaanooje taari hoore man, dum fuu dum njamndi mbodeeri. Bana non boo danrangal feere bee bamaadum maagal.

¹⁸Nden hooreejo aynoobe hoo'i Seraya, limanjo mawdo e Sefaniya limanjo didabo e aynoobe dammude tato.

¹⁹Nder berniwol o hoo'i gooto nder saraaki'en maako kaliifaajo honoobe e worbe njowo caka burbe badaago bee laamiido, tawaabe nder berniwol e binndoowo mawdo konu, mo hoo'i yimbe lesdi ngam jama'aare konu e worbe cappande njoweego nder yimbe lesdi tawaabe nder berniwol.

²⁰Nebuzaradan, hooreejo aynoobe hoo'i be, yahri be yeeso laamiido Baabila haa Ribla.

²¹Laamiido Baabila umri boccugo be e mbarugo be haa Ribla nder lesdi Hamat. Ton be maayi. Bana nii yimbe Yahuuda ndahira diga lesdi muudum'en.

Doggube haa Misra

²²Nabukodonosor laamiido Baabila ardini Gedaliya bii Ahikam taaniraawo Safan dow luttube haa lesdi Yahuuda.

²³Nde hoore'en jama'aaje konu e yimbe mabbe nani laamiido Baabila ardini Gedaliya, be ngari haa Gedaliya haa Mispa. Dum Isma'iilu bii Netaniya e Yohanan bii Kareha e Seraya bii Tanhumet Netofaajo e Yaajaniya bii Ma'akatiijo, kambe e yimbe mabbe.

²⁴Gedaliya hunani be wi'i: "Taa kule jaggiibe Kaldiya'en be'e. Njoodo nder lesdi, kuuwane laamiido Baabila, nden kam on njoodoto jam."

²⁵Ammaa nder lewru joweedidabru hitaande man, Isma'iilu bii Netaniya bii Eliisama, goddo danygol laamiido wardi bee yimbe sappo, be mbari Gedaliya e Yahuudu'en e Kaldiya'en wondube bee maako haa Mispa.

²⁶Nden ummaatoore e hoore'en jama'aaje konu fuu ndoggi, njehi haa lesdi Misra, ngam be kuli Kaldiya'en.

Yooyakin hefti ndimu e teddungal haa Baabila

(Yeremiya 52:31-34)

²⁷Nder nduubu cappande tati e njoweedidabu baawo daheeki Yooyakin laamiido Yahuuda diga Urusaliima, Ewil-Merodak laami haa Baabila. Nder nyalaade noogas e joweedidawre nder lewru sappo e didabru hitaande man, o woonani Yooyakin, o wurtini mo diga fursina.

²⁸O mo'ani mo, o ɓangti joonde maako dow joole laamiibe wondube bee maako haa Baabila.

²⁹Be ɓorti Yooyakin limce fursina. O nyaami haa taabal laamiido balde maako fuu.

³⁰Nguure maako, nguure tabitiinde, laamiido hokki mo nde nyalaade nyalaade, balde maako fuu.

1 Habaruuji Nyalaade

1 Habaruuji Nyalaade 1

Danygol Aadamu

(Laataanooji 5)

- ¹Ndaa danygol Aadamu: Aadamu danyi Setu, Setu danyi Enos,
²Enos danyi Keenan, Keenan danyi Mahaleleel, Mahaleleel danyi Yarat,
³Yarat danyi Henok, Henok danyi Matusala, Matusala danyi Lamek, Lamek danyi Nuuhu,
⁴Nuuhu danyi Sem, Haamu bee Yafet.

Danygol biɓɓe Nuuhu

(Laataanooji 10:1-32)

- ⁵Biɓɓe Yafet ngoni: Gomer e Magog e Maday e Yawan e Tubal e Meesek e Tiras.
⁶Biɓɓe Gomer ngoni: Askanas e Difat e Togarma.
⁷Biɓɓe Yawan ngoni: Elisa e Tarsis e Kittien e Rodanien.
⁸Biɓɓe Haamu ngoni: Kus e Misrayim e Put e Kanaana.
⁹Biɓɓe Kus ngoni: Seba e Hawila e Sabeta e Rama e Sabitka. Biɓɓe Rama ngoni: Saba e Dedan.
¹⁰Kus danyi Nimrudu, kaŋko woni aartudo laataago baawɗo dow lesdi.
¹¹Misrayim danyi Luudi'en e Anami'en e Lehabi'en e Naftu'en
¹²e Paturusi'en e Kaslu'en e Kaftori'en. Filisti'en iwi haa Kaslu'en.
¹³Kanaana danyi Sidon, afo muudum e Hetu
¹⁴e Yebusi'en e Amoori'en e Girgasi'em
¹⁵e Hewi'en e Arki'en e Siniti'en
¹⁶e Arwidi'en e Cemariti'en e Hamati'en.
¹⁷Biɓɓe Sem ngoni: Elam e Assuru e Arfasada e Luuda e Aram e Uus e Hul e Geter e Meesek.
¹⁸Arfasada danyi Selaha, Selaha danyi Eber.
¹⁹Eber danyanaama biɓɓe worbe diɗo. Innde gooto, Pelek, ngam nder zamanu maako duniyaaru senndaama. Innde deerɗiiko boo, Yoktan.
²⁰Yoktan danyi Almodat e Selef e Hacamawet e Yeraha
²¹e Hadoram e Usal e Dikila

²²e Ebal e Abimayel e Seba

²³e Ofir e Hawila e Yobaba. Fuu maɓɓe ɓe ɓiɓɓe Yoktan.

Danygol Sem

(Laataanooji 11:10-26)

²⁴Ndaa danygol Sem: Sem danyi Arfasada, Arfasada danyi Selaha, Selaha danyi

²⁵Eber, Eber danyi Pelek, Pelek danyi Re'u, Re'u danyi Saruku,

²⁶Saruku danyi Nahor, Nahor danyi Tara, Tara danyi Abraama,

²⁷Abraama, kaŋko woni Ibrahiima.

Danygol Ibrahiima

²⁸Biɓɓe Ibrahiima ngoni: Isiyaaku e Isma'iilu.

²⁹Ndaa danygol maɓɓe: Nebayot woni afo Isma'iilu. Nden o danyi Keedar e Adɓe'el e Mipsaam

³⁰e Misma e Duuma e Massa e Hadat e Tema

³¹e Yetuuru e Naafis e Keduma. Kamɓe ngoni ɓiɓɓe Isma'iilu.

³²Be'e ngoni ɓiɓɓe Ketura, culaado Ibrahiima: Zimran e Yoksan e Medaan e Mediyen e Yisbak e Suha. Biɓɓe Yoksan boo: Seba e Dedan.

³³Biɓɓe Mediyen boo: Efa e Efer e Hanok e Abida e Elda'a. Be fuu ɓe yimɓe danygol Ketura.

³⁴Ibrahiima danyi Isiyaaku. Be'e ngoni ɓiɓɓe Isiyaaku: Isuwa e Isra'iila.

³⁵Biɓɓe Isuwa boo: Elifas e Re'uwel e Ye'us e Ya'alaam e Koora.

³⁶Biɓɓe Elifas boo: Teman e Omar e Cefi e Gatam e Kenas e Timna e Amalek.

³⁷Biɓɓe Re'uwel boo: Nahat e Zeraha e Samma e Misa.

³⁸Be'e ngoni ɓiɓɓe Se'ir: Lotan e Sobal e Cibe'on e Ana e Dison e Ecer e Disan.

³⁹Biɓɓe Lotan boo: Hori e Homam. Timna, ɗum deerdɗiraawo Lotan debbo.

⁴⁰Biɓɓe Sobal boo: Aliyan e Manahat e Ebal e Cefi e Onam. Biɓɓe Cibe'on boo: Aya e Ana.

⁴¹Bii Ana boo, Dison. Biɓɓe Dison boo: Hamran e Esban e Yituran e Keran.

⁴²Biɓɓe Ezer boo: Bilhan e Za'awan e Ya'akan. Biɓɓe Disan boo: Uus e Aaran.

⁴³Ndaa inde laamiibe Edoomi'en diga Isra'iila walaano laamiido: Bela bii Be'or, innde wuro maako Dinhaba.

⁴⁴Bela maayi. Yobaba bii Zeraha mo Bosra laami haa pallel maako.

- ⁴⁵Yobaba maayi. Husam mo lesdi Temani'en laami haa pallel maako.
- ⁴⁶Husam maayi. Hadat bii Bedaada, mo jaali Mediyen nder lesdi Mo'ab, laami haa pallel maako. Innde wuro maako, Awit.
- ⁴⁷Hadat maayi. Samla mo Masreeka laami haa pallel maako.
- ⁴⁸Samla maayi. Sawulu mo Rehobot-dow-Maayo laami haa pallel maako.
- ⁴⁹Sawulu maayi. Ba'al-Hanan bii Akbor laami haa pallel maako.
- ⁵⁰Ba'al-Hanan maayi. Hadat laami haa pallel maako. Innde wuro maako, Pa'i. Innde debbo maako, Mehetabeyel bii Matireeda bii Mezahat.
- ⁵¹Hadat maayi. Ndaa yimbe be ardani lesdi Edoom: Timna, Aliya e Yetet,
- ⁵²Oholibama e Ela e Pinon,
- ⁵³Kenas e Teman e Mipsaara,
- ⁵⁴Magdiyel e Iram. Kambe ngoni ardiibe Edoom.

1 Habaruuji Nyalaade 2

Bibbe Isra'iila

(Laataanooji 35:22-26)

- ¹Bibbe Isra'iila ngoni: Ruben, Simeyon, Lewi, Yahuuda, Issakar, Zabulon,
- ²Dan, Yusufu, Benyamin, Neftali, Gada, Aser.

Danygol Yahuuda

- ³Bibbe Yahuuda tato be bii Su'a Kanaaniijo danyani mo ngoni: Eer e Oonan e Sela. Ammaa Eer, afo Yahuuda o kalludo yeeso Jawmiraawo, Jawmiraawo mbari mo.
- ⁴Ammam Tamar, esiiko debbo danyani mo Peres e Zeraha. Bibbe Yahuuda worbe fuu, be njowo.
- ⁵Bibbe Peres ngoni: Hesruunu e Hamul.
- ⁶Bibbe Zeraha ngoni: Zimiri e Etan e Heman e Kalkol e Dara, fuu maabe, be njowo.
- ⁷Bii Karmi boo, Akar mo nastini Isra'iila nder sarru ngam o yewi umroore Allah, o hoo'i kuuje kadaade.
- ⁸Bii Etan boo, Azariya.
- ⁹Bibbe Hesruunu danyanaabe mo ngoni: Yerahameel e Ram e Kelubay.
- ¹⁰Ram danyi Amminadabu, Amminadabu danyi Nahasunu, ardiido bibbe Yahuuda.
- ¹¹Nahasunu danyi Salma, Salma danyi Bo'es,

- ¹²Bo'es danyi Obet, Obet danyi Yessa.
- ¹³Yessa danyi Eliyabu, afo muudum, nden Abinadabu didafo e Sim'a tatafo
- ¹⁴e Netaneyel nayafo e Radday njowabo
- ¹⁵e Ocem njoweegoojo e Daawuda njoweedidafo.
- ¹⁶Deerdiraabe mabbe rewbe ngoni: Seruyatu e Abigayil. Bibbe Seruyatu boo: Abisay e Yo'ab e Asa'el, be tato.
- ¹⁷Abigayil danyi Amasa. Baaba Amasa, Yeter Isma'iilujo.
- ¹⁸Kaaleb bii Hesruunu danydi bee debbo muudum Ajuba e bee Yeri'ot. Ajuba danyi Yeser e Soobaba e Ardon.
- ¹⁹Nden Ajuba maayi. Kaaleb bangi Efratu, kanke danyani mo Huuru.
- ²⁰Huuru danyi Uuri, Uuri danyi Becaleel.
- ²¹Baawo maajum Hesruunu waaldi bee bii Makir debbo, Makir woni baaba Gile'at. Hesruunu marno duubi cappande joweego saa'i o banga debbo man. O danyani mo Seguba.
- ²²Seguba danyi Ya'ir mo mari gure noogas e tati nder lesdi Gile'at.
- ²³Ammaa yimbe Gesur e Siriya kooci gure Ya'ir haa mabbe, non boo berniwol Kenat e gure maagol, waato gure cappande joweego. Kambe fuu be bibbe Makir, baaba Gile'at.
- ²⁴Baawo maayde Hesruunu haa Kaaleb-Efratu, Abiya debbo maako danyani mo Askuru, baaba Teko'a.
- ²⁵Bibbe Yerahmeel, afo Hesruunu ngoni: Ram, afo maako e Buna e Oren e Ocem e Ahiya.
- ²⁶Yerahmeel woodi boo debbo feere, innde maako Atara. Kanke woni daada Onam.
- ²⁷Bibbe Ram, afo Yerahmeel ngoni: Ma'as e Yamin e Eker.
- ²⁸Bibbe Onam boo: Sammay e Yada. Bibbe Sammay boo: Nadab e Abisuru.
- ²⁹Innde debbo Abisuru, Abihayil. Kanke danyani mo Ahaban e Molidi.
- ³⁰Bibbe Nadab ngoni: Selet e Appayim. Selet maayi, hebaay bikkoy.
- ³¹Bii Appayim boo, Yisi. Bii Yisi boo, Seesan. Bii Seesan boo, Ahilay.
- ³²Bibbe Yada, deerdu Sammay ngoni: Yeter e Yonatan. Yeter maayi, hebaay bikkoy.
- ³³Bibbe Yonatan boo: Pelet e Zaaza. Kambe ngoni bibbe Yerahmeel.

- ³⁴Ammaa Seesan walaa biḅḅe worḅe, sey rewḅe. Seesan woodi maccuḁo Misraajo, innde maako Yarha.
- ³⁵Seesan te'ni maccuḁo muuḁum Yarha biyum debbo. Kaṅko o danyani mo Attay.
- ³⁶Attay danyi Natan, Natan danyi Zabada,
- ³⁷Zabada danyi Efilal, Efilal danyi Obet,
- ³⁸Obet danyi Yeehu, Yeehu danyi Azariya,
- ³⁹Azariya danyi Heeles, Heeles danyi El'aasa,
- ⁴⁰El'aasa danyi Sismay, Sismay danyi Sallum,
- ⁴¹Sallum danyi Yekamiya, Yekamiya danyi Eliisama.
- ⁴²Biḅḅe Kaaleb, deerḁiraawo Yerahameel ngoni: Afo maako, Meesa, baaba Zif e biḅḅe Maresa, baaba Heburuun.
- ⁴³Biḅḅe Heburuun boo: Koora e Tappuha e Rekem e Sema.
- ⁴⁴Sema danyi Raham, baaba Yorke'am. Rekem danyi Sammay.
- ⁴⁵Bii Sammay boo, Ma'on. Ma'on woni baaba Bayti-Cura.
- ⁴⁶Efa, culaaḁo Kaaleb danyi Haran e Moosa e Gaajes. Haran danyi Gaajes.
- ⁴⁷Biḅḅe Yaaday ngoni: Regem e Yotam e Geesan e Pelet e Efa e Sa'af.
- ⁴⁸Ma'aka, culaaḁo Kaaleb danyi Seber e Tirhana.
- ⁴⁹Nden o danyi Sa'af, baaba Madamanna e Sewu, baaba Makabena e baaba Gibiya. Bii Kaaleb debbo boo, Aksa.
- ⁵⁰Kamḅe ngoni biḅḅe Kaaleb. Biḅḅe Huuru, afo Efratu debbo Kaaleb ngoni: Sobal, baaba Kiriyat-Ye'arim
- ⁵¹e Salma, baaba Baytilaama e Haref, baaba Bayti-Gader.
- ⁵²Biḅḅe Sobal, baaba Kiriyat-Ye'arim ngoni: Haroye e reeta Manooḁa'en.
- ⁵³Ci'e nder danygol Kiriyat-Ye'arim ngoni: Yitiri'en e Puti'en e Sumati'en e Misirayi'en. Haa maḁḅe yimḅe Cor'a e Estawol iwi.
- ⁵⁴Biḅḅe Salma ngoni: Baytilaama e Netofa'en e Atarot-Bayti-Yo'ab e reeta Manooḁa'en e Cor'i'en.
- ⁵⁵Geḅe nder lenyol winndooḅe joodiḁḅe haa Ya'bes ngoni: Tirati'en e Simati'en e Sukati'en. Kamḅe ngoni Keni'en iwḅe haa Hammat, baaba saare Rekaḅ.

1 Habaruuji Nyalaade 3

Biḅḅe Daawuda

(2 Samuyila 3:2-5; 5:13-16; 1 Habaruuji Nyalaade 14:3-7)

¹Ndaa be'e ngoni biɓɓe Daawuda danyaabe haa Heburuun: Amnon, afo maako, innde daada mum Ahino'am mo Yisre'el. Daniyel, dīdaɓo, innde daada mum Abigayil mo Karmel.

²Absalom, tataɓo, innde daada mum Ma'aka bii Talmay, Talmay boo o laamiido Gesur. Adoniya, nayaɓo, innde daada mum Haggit.

³Sefatiya, njowaɓo, innde daada mum Abital. Yitiriyam, njoweegoojo, innde daada mum Egila, debbo Daawuda.

⁴Biɓɓe Daawuda njoweego be'e fuu ndanyaama haa Heburuun. Daawuda laami ton duubi joweefiɗi e lebbi joweego. Nden o laami haa Urusaliima duubi cappande tati e tati.

⁵Ndaa be o danyi haa Urusaliima: Sim'a e Sobaba e Natan e Suleymaanu. Daada maɓɓe, Bat-Su'a bii Ammiyel debbo. Be nayo.

⁶Daawuda danyi boo Yibehar e Eliisama e Elifelet

⁷e Nooga e Nefek e Yafiya

⁸e Eliisama e Eliyada e Elifelet, be njoweenayo.

⁹Be fuu be biɓɓe Daawuda, biɓɓe sulaabe limaaka. Tamar woni deerdiraawo maɓɓe debbo.

Danygol Suleymaanu

¹⁰Ndaa be'e ngoni danygol Suleymaanu: Suleymaanu danyi Robo'am, Robo'am danyi Abiya, Abiya danyi Asa, Asa danyi Yusafat,

¹¹Yusafat danyi Yehoram, Yehoram danyi Ahaziya, Ahaziya danyi Yo'as,

¹²Yo'as danyi Amasiya, Amasiya danyi Azariya, Azariya danyi Yotam,

¹³Yotam danyi Akas, Akas danyi Hezekiya, Hezekiya danyi Manassa,

¹⁴Manassa danyi Amon, Amon danyi Yusiya.

¹⁵Biɓɓe Yusiya ngoni: Yohanan woni afo maako, Yooyakim, dīdaɓo, Sedekiya, tataɓo, Sallum, nayaɓo.

¹⁶Danygol Yooyakim boo: Yooyakim danyi Yekoniya e Yekoniya danyi Sedekiya.

¹⁷Biɓɓe Yekoniya kaɓɓaado boo ngoni: Salatiyel

¹⁸e Malkiram e Pedaya e Senaccar e Yekamiya e Hosama e Nedabiya.

¹⁹Biɓɓe Pedaya boo: Zorobaabila e Sim'i. Biɓɓe Zorobaabila boo: Mesullam e Hananiya. Selomit woni deerdiraawo maɓɓe debbo.

²⁰O danyi boo Hasuba e Oheel e Berekiya e Hasadiya e Yusab-Hesed, be njowo.

²¹Danygol Hananiya boo: Pelatiya e Yesa'ya e biɓɓe Refaya e Arnan e Obadiya e Sekaniya.

²²Bii Sekaniya boo, Sema'ya. Biɓɓe Sema'ya boo: Hattus e Yigal e Bariyak e Ne'ariya e Safat, njoweego.

²³Biɓɓe Ne'ariya boo: Eliyo'enay e Hezekiya e Azrikam, ɓe tato.

²⁴Biɓɓe Eliyo'enay boo: Hodawiya e Eliyasib e Pelaya e Akkubu e Yohanan e Delaya e Anani, ɓe njoweediɗo.

1 Habaruuji Nyalaade 4

Danygol Yahuuda

¹Ndaa danygol Yahuuda: Yahuuda danyi Peres, Peres danyi Hesruunu, Hesruunu danyi Karmi, Karmi danyi Huuru, Huuru danyi Sobal.

²Re'aya bii Sobal danyi Yahat, Yahat danyi Ahumay e Lahat. Dum ci'e Cor'ati'en.

³Ndaa danygol baaba Etam: Yisre'el e Yisma e Yidbas. Innde deerdiraawo maɓɓe debbo boo, Hacalelponi.

⁴Nden Penuwel, baaba Gedor e Ezer, baaba Husa. Kamɓe ngoni biɓɓe Huuru, afo Efratu, Huuru woni baaba Baytilaama boo.

⁵Askuru, baaba Teko'a woodi rewɓe diɗo: Heleya e Na'ara.

⁶Na'ara danyani mo Ahujam e Hefer e Temni e Ahastaari. Kamɓe ngoni biɓɓe Na'ara.

⁷Biɓɓe Heleya boo: Seret e Cohar e Etanan.

⁸Koos danyi Anuba e Sobeba. Ci'e nder danygol Aharhel bii Harum boo iwi haa maako.

⁹Ya'bes hebi teddungal ɓuri deerdiraabe muudum. Daada maako hokki mo innde Ya'bes ngam bee bone o danyiri mo.

¹⁰Ya'bes tori Allah Isra'iila, wi'i: "Barkidɗinam, yaajin maral am, juɗngo ma faddo yam, daaynanam sarru ngam taa mi yara bone!" Allah jabani mo ko o tori.

¹¹Kelub, deerdiraawo Suha danyi Mehiri, kanɗo woni baaba Eston.

¹²Eston danyi Bayti-Rafa e Paseha e Tehinna, baaba berniwol Nahas. Kamɓe ngoni yimɓe Reka.

¹³Biɓɓe Kenas ngoni: Otniyel e Seraya. Biɓɓe Otniyel boo: Hatat e Me'onotay.

¹⁴Me'onotay danyi Ofra. Seraya danyi Yo'ab, baaba Waadiwol-Sanaa'a, ngam ɓe wadoobe sanaa'a.

¹⁵Biɓɓe Kaaleb bii Yefunna ngoni: Iiru e Ela e Na'am. Bii Ela boo, Kenas.

¹⁶Biɓɓe Yehallelel ngoni: Zif e Zifa e Tiriya e Asariilu.

¹⁷⁻¹⁸Biɓɓe Ejira ngoni: Yeter e Meret e Efer e Yalon. Meret ɓangi Bitiya bii Firawna debbo, kaŋko o reedi, o danyi Mariyama e Sammay e Yisbak, baaba Estemo'a. Debbo maako Yahuuduugo boo danyi Yarat, baaba Gedor e Heber, baaba Soko e Yekutiyel, baaba Sanoha.

¹⁹Biɓɓe debbo Hodiyya, deerɗiraawo Naham debbo ngoni: Baaba Ke'ila Garmiijo e Estemo'a Ma'akatiijo.

²⁰Biɓɓe Simona ngoni: Amnon e Rimna e Ben-Hanan e Tilon. Biɓɓe Yisi ngoni: Zohet e Ben-Zohet.

²¹Biɓɓe Sela bii Yahuuda ngoni: Eer, baaba Leka e La'eda, baaba Maresa, non boo ci'e sannyooɓe limce ɗiggude haa Bayti-Asbeha.

²²Fahin Yokim e worɓe wuro Kojeba e Yo'as e Saraf, laamaniibe Mo'ab, ɓaawodon ɓe ngarti Yasubi-Lahem. Kuuje de'e de ɓooymaaje.

²³Kamɓe ɓe mahoobe payande, ɓe ɗon njoodi haa Neta'im e Gedera, kommbi laamiido, ɓe ɗon kuuwana ɗum.

Danygol Simon

²⁴Biɓɓe Simeyon ngoni: Nemuwel e Yamin e Yariba e Zeraha e Sawulu.

²⁵Bii Sawulu, Sallum on. Bii Sallum boo, Mipsaam. Bii Mipsaam boo, Misma.

²⁶Danygol Misma boo: Misma danyi Hamuwel, Hamuwel danyi Zakkur, Zakkur danyi Sim'i.

²⁷Sim'i woodi biɓɓe worɓe sappo e njoweego e biɓɓe rewɓe njoweego. Ammaa deerɗiraabe maako fuu ngalaa biɓɓe ɗuudɓe, yimɓe saare maɓɓe yottaaki limgal biɓɓe Yahuuda.

²⁸Be ɗon njoodi haa Biirsaba e Molada e Hacar-Su'al.

²⁹Non boo haa Bilha e Esem e Tolat,

³⁰haa Betu'iila e Horma e Cikilak,

³¹haa Bayti-Markabot e Hacar-Susim e Bayti-Biri e Saarayim. Kanji ngonno berniiji maɓɓe diga Daawuda laamaaki tawon

³²bee gure maɓɓe. Etaam e Ayin e Rimmon e Token e Asan, berniiji jowi,

³³bee gure maɓɓe piltude berniiji ɗi'i fuu, haa yotti Ba'al. Kanje ngoni joole maɓɓe, ɓe mbinndi boo deftere asli maɓɓe.

³⁴Mesobab e Yamlek e Yoosa bii Amasiya

³⁵e Yo'el e Yeehu, bii Yosibiya, bii Seraya, bii Asiyel

³⁶e Eliyo'enay e Yakoba e Yesohaya e Asaya e Adiyel e Yesimiyel e Benaya

³⁷e Ziza bii Sifi, bii Allon, bii Yedaya, bii Simiri, bii Sema'ya,

³⁸be'e limtaabe innde innde laati ardiibe ci'e, ci'e mabbe duudi masin.

³⁹Ngam maajum be ndilli nastirde Gedor haa yotti fuunaange waadiwol, haa be dabbita durdude ngam dammooji mabbe.

⁴⁰Be kebi durdude boodde, nafooje, non boo lesdi njaasndi koo toy fuu bee de'ere e jam, ngam joodiibe ton naane be danygol Haamu.

⁴¹Limtaabe innde innde go ngari nder zamanu Hezekiya, laamiido Yahuuda, be kalki laymaaji beya e Me'uni'en joodiibe ton, be nattini be haa wargo hannde. Be njoodi haa pallel mabbe, ngam durdude don ton ngam dammooji mabbe.

⁴²Wodbe nder yimbe Simeyon, worbe teemedde njowo njehi haa hooseere Se'ir. Pelatiya e Ne'ariya e Refaya e Uzziyel, bibbe Yisi ardi be.

⁴³Be mbari dadbe Amaleki'en luttube, nden be njoodi ton haa wargo hannde.

1 Habaruuji Nyalaade 5

Danygol Ruben

¹Ruben woni afo baaba muudum. Ammaa o huuwi cemtiniidum, o waaldi bee culaado baaba maako. Ngam maajum daraja afaaku maako hokkaama bibbe Yusufu bii Isra'iila. Innde maako nastaay deftere asli fodde afaaku.

²Yahuuda laati mawdo caka deerdum'en, gooto diga danygol maako boo laati ardiido. Ammaa daraja afaaku laatani Yusufu.

³Bibbe Ruben, afo Isra'iila ngoni: Hanok e Pallu e Hesruunu e Karmi.

⁴Ndaa danygol Yo'el: Yo'el danyi Sema'ya, Sema'ya danyi Gog, Gog danyi Sim'i,

⁵Sim'i danyi Mika, Mika danyi Re'aya, Re'aya danyi Ba'al,

⁶Ba'al danyi Beera. O hooreejo yimbe Ruben. Tigilat-Pilesar, laamiido Assuura dahi mo.

⁷Banndiraabe maako fodde ci'e mabbe mbinndaama e nastinaama nder deftere asli bana ni'i: Ye'iyel woni arano, nden Zekariya

⁸e Bela bii Azaza bii Sema bii Yo'el. Kanke o joodi haa Aro'er haa yotti Nebo e Ba'al-Me'on.

⁹Heedi fuunaange o joodi haa yotti nastirde ladde gaa'e maayo Efratis, ngam yimbe maako marno tokke duudde nder lesdi Gile'at.

¹⁰Nder zamanu laamiido Sawulu be mbaadi konu bee Hagari'en, be njaali be. Nden be njoodi nder cuudi Hagari'en haa lesdi Gile'at fuunaangeeri fuu.

Danygol Gada

- ¹¹Yimbe Gada njoodi, tiitotiri bee yimbe Ruben nder lesdi Baasan haa yotti Salka:
- ¹²Yo'el arano, Safam didabo, nden Ya'anay e Safat nder Baasan.
- ¹³Banndiraabe mabbe fodde ci'e mabbe ngoni: Mika'ilu e Mesullam e Seba e Yoray e Ya'akan e Ziya e Eber, be njoweedifo.
- ¹⁴Be biibe Abihayil bii Huuri bii Yaroha bii Gile'at bii Mika'ilu bii Yesisay bii Yahado bii Bus.
- ¹⁵Ahi bii Abdiyel bii Guni woni baaba saare mabbe.
- ¹⁶Kambe be njoodi nder lesde Gile'at e Baasan e nder gure maaje, non boo haa durdufe Saron haa yotti keeri maaje.
- ¹⁷Be fuu be mbinndaama nder deftere asli nder zamanu Yotam, laamiido Yahuuda e Yerobo'am laamiido Isra'iila.

Habaru le'i didi e reeta

- ¹⁸Yimbe Ruben e yimbe Gada e reeta lenyol Manassa, worbe honoobe, jogiibe bawarde e kaafaaje, tiroobe lagaaje, waawbe konu fuu, taaskaniibe habre, limgal mabbe wadi ujine cappande nayo e nayo e teemedde njoweedifo e cappande njoweego (44.760).
- ¹⁹Be mbaadi konu bee Hagari'en e yimbe Yetuuru e Naafis e Nodaba.
- ²⁰Nder habre be tori Allah, kanjo o jabi tornde mabbe ngam be don kooli mo. O walli be habugo bee konne'en mabbe, o hokki be jaalorgal dow Hagari'en e wondube bee mabbe.
- ²¹Be kooci dabbaaji konne'en mabbe: Geeloodi ujine cappande jowi (50.000) e dammooji ujine teemedde didi e cappande jowi (250.000) e bamde ujine didi (2.000), non boo yimbe ujine teemerre (100.000).
- ²²Naawnaabe duudbe maayi, ngam Allah bee hoore muudum wadi habre maajum. Baawodon yimbe le'i didi e reeta go njoodi haa pallel beya haa yotti saa'i daheeki.
- ²³Yimbe reeta lenyol Manassa njoodi haa lesdi maajum diga Baasan haa yotti Ba'al-Hermoon e Seniira e hooseere Hermoon, be duudbe masin.
- ²⁴Ndaa be'e ngoni baaba-ci'e'en mabbe: Efer e Yisi e Eliyel e Ajiriyel e Yeremiya e Hodawiya e Yahadiyel, be fuu be honoobe semmbidbe, worbe teddube.
- ²⁵Yimbe lenyol Ruben bee Gada e reeta lenyol Manassa ngewi umroore Allah kaakiraabe muudum'en, be dakkotiri bee labbi ummaatooje lesdi man de Allah natinno yeeso mabbe.

²⁶Ngam maajum Allah Isra'iila ummini berde Pul e Tigilat-Pileses, laamiibe Assuura ngam dahugoyimbe Ruben e yimbe Gada e reeta lenyol Manassa haa Halah e maayo Habor e Hara e maayo Goosan. Ton be ngoni haa wargo hannde.

Danygol Lewi

²⁷Biɓɓe Lewi ngoni: Gersom e Kahat e Meraari.

²⁸Biɓɓe Kahat boo: Amram e Yicehar e Heburuun e Uzziyel.

²⁹Biɓɓe Amram boo: Haruna e Muusa e Mariyama. Biɓɓe Haruna boo: Nadab e Abihu e Eli'azaaru e Itamar.

³⁰Eli'azaaru danyi Pinehas, Pinehas danyi Abisu'a,

³¹Abisu'a danyi Bukki, Bukki danyi Uzzi.

³²Uzzi danyi Zerahiya, Zerahiya danyi Merayot,

³³Merayot danyi Amariya, Amariya danyi Ahitooba,

³⁴Ahitooba danyi Cadok, Cadok danyi Ahimaas.

³⁵Ahimaas danyi Azariya, Azariya danyi Yohanan.

³⁶Yohanan danyi Azariya mo laati limanjo nder haykaliiru ndu Suleymaanu nyibi haa Urusaliima.

³⁷Azariya danyi Amariya, Amariya danyi Ahitooba,

³⁸Ahitooba danyi Cadok, Cadok danyi Sallum,

³⁹Sallum danyi Hilkiyya, Hilkiyya danyi Azariya,

⁴⁰Azariya danyi Seraya, Seraya danyi Yocadak.

⁴¹Yocadak dahaama, yaake Jawmiraawo dahi Yahuuda e Urusaliima bee junngo Nabukodonosor.

1 Habaruuji Nyalaade 6

¹Biɓɓe Lewi ngoni: Gersom e Kahat e Meraari.

²Ndaa inde biɓɓe Gersom: Libni e Sim'i.

³Biɓɓe Kahat boo: Amram e Yicehar e Heburuun e Uzziyel.

⁴Biɓɓe Meraari boo: Mahali e Musi. Ndaa ci'e Lewi'en fodde kaakiraaɓe maɓɓe:

⁵Danygol Gersom: Gersom danyi Libni, Libni danyi Yahat, Yahat danyi Zimma,

⁶Zimma danyi Yo'aha, Yo'aha danyi Iddo, Iddo danyi Zeraha, Zeraha danyi Yatiray.

⁷Danygol Kahat boo: Kahat danyi Amminadabu, Amminadabu danyi Koora, Koora danyi Assir,

⁸Assir danyi Elkaana, Elkaana danyi Abiyasaf, Abiyasaf danyi Assir,

⁹Assir danyi Tahat, Tahat danyi Uriyel, Uriyel danyi Uzziya, Uzziya danyi Sawulu.

¹⁰Biɓɓe Elkaana ngoni: Amasay e Ahimot.

¹¹Danygol Ahimot: Ahimot danyi Elkaana, Elkaana danyi Sofay, Sofay danyi Nahat,

¹²Nahat danyi Eliyabu, Eliyabu danyi Yeroham, Yeroham danyi Elkaana, Elkaana danyi Samuyila.

¹³Biɓɓe Samuyila boo: Yo'el woni afo maako, Abiya boo, dīdābo.

¹⁴Danygol Meraari boo: Meraari danyi Mahali, Mahali danyi Libni, Libni danyi Sim'i, Sim'i danyi Uzza,

¹⁵Uzza danyi Sim'a, Sim'a danyi Haggiya, Haggiya danyi Asaya.

Yimoobe nder suudu Allah

¹⁶Ndaa yimbe be Daawuda darni ngam dowugo gimi nder haykaliiru Jawmiraawo ɓaawo be njo'ini sundukru alkawal nder maaru.

¹⁷Be kuuwi kuugal man yeeso laymaaru fottirde bee yimugo haa saa'i Suleymaanu nyibi haykaliiru Jawmiraawo haa Urusaliima. Be kuuwi kuugal maɓɓe fodde umroore nde be umri be.

¹⁸Ndaa inde dariibe ton e biɓɓe maɓɓe: Nder yimbe Kahat, Heman gimoowo bii Yo'el, bii Samuyila,

¹⁹bii Elkaana, bii Yeroham, bii Eliyel, bii Toooha,

²⁰bii Cuuf, bii Elkaana, bii Mahat, bii Amasay,

²¹bii Elkaana, bii Yo'el, bii Azariya, bii Sefaniya,

²²bii Tahat, bii Asir, bii Ebiyasaf, bii Koora,

²³bii Yicehar, bii Kahat, bii Lewi, bii Isra'iila.

²⁴Non boo Asaf banndiiko, dariido haa nyaamo maako: Asaf bii Berekiya, bii Sim'a,

²⁵bii Mika'iilu, bii Ba'aseya, bii Malkiya,

²⁶bii Etani, bii Zeraha, bii Adaya,

²⁷bii Etan, bii Zimma, bii Sim'i,

²⁸bii Yahat, bii Gersom, bii Lewi.

²⁹Nder yimbe Meraari, banndiraabe maɓbe dariibe haa wakeere nannde boo, Etan bii Kiisi, bii Abdi, bii Malluku,

³⁰bii Hasabiya, bii Amasiya, bii Hilkiyya,

³¹bii Amsi, bii Baani, bii Semer,

³²bii Mahali, bii Musi, bii Meraari, bii Lewi.

Danygol Haruna

³³Banndiraabe maɓbe Lewi'en kalfinaama kuude fuu haa joodorde, waato haykaliiru Allah.

³⁴Haruna bee bikkoy mum don ngula kirsaaɗi dow hirsirde e uurle dow guldudum uurle. Kambe ngoni suklaniibe kuuje burde senaago, ngam haa be kebana Isra'iila'en yaafuye fodde umroore Muusa, jaggiɗo Allah.

³⁵Ndaa danygol Haruna: Haruna danyi Eli'azaaru, Eli'azaaru danyi Pinehas, Pinehas danyi Abisu'a,

³⁶Abisu'a danyi Bukki, Bukki danyi Uzzi, Uzzi danyi Zerahiya,

³⁷Zerahiya danyi Merayot, Merayot danyi Amariya, Amariya danyi Ahitooba,

³⁸Ahitooba danyi Cadok, Cadok danyi Ahimaas.

Gure Lewi'en

(Yosuwa 21:1-42)

³⁹Ndaa no Lewi'en njoodori fodde beerle maɓbe nder maral maɓbe: Biɓbe Haruna nder danygol Kahat, bana kur'u aranu yedi be.

⁴⁰Be kebi berniwol Heburuun nder lesdi Yahuuda bee durduɗe maagol taariide ngol.

⁴¹Ammaa gese berniwol maajum bee gure maagol, be ndokki dum Kaaleb bii Yefunna.

⁴²Be ndokki biɓbe Haruna boo berniiji kisruɗi ɗi'i: Heburuun e Libna bee durduɗe maagol e Yattir e Estemo'a bee durduɗe maagol

⁴³e Hiles bee durduɗe maagol e Debir bee durduɗe maagol

⁴⁴e Asan bee durduɗe maagol e Bayti-Semes bee durduɗe maagol.

⁴⁵Haa lenyol Benyamin boo: Geba bee durduɗe maagol e Alemet bee durduɗe maagol e Anatot bee durduɗe maagol. Berniiji maɓbe fuu, ɗi sappo e tati, fodde ci'e maɓbe.

⁴⁶Danygol Kahat luttuɗgol hebi berniiji sappo bee kur'u nder lenyol Efrayim e lenyol Dan e reeta lenyol Manassa.

- ⁴⁷Ci'e nder danygol Gersom kebi berniiji sappo e tati bee kur'u, nder lenyol Issakar e lenyol Aser e lenyol Neftali e lenyol Manassa nder Baasan.
- ⁴⁸Ci'e nder danygol Meraari kebi berniiji sappo e diɗi bee kur'u, nder lenyol Ruben e lenyol Gada e lenyol Zabulon.
- ⁴⁹Bana nii Isra'iila'en ndokkiri Lewi'en berniiji di bee durduɗe maaji.
- ⁵⁰Be ta'i ɗum bee kur'u nder lenyol yimbe Yahuuda e lenyol yimbe Simeyon e lenyol yimbe Benyamin, berniiji di'i inndinaaɗi bee inde maɓɓe.
- ⁵¹Ci'e nder danygol Kahat godɗe nastini berniiji maral maaje nder lenyol Efrayim.
- ⁵²Be ndokki ɓe berniiji kisruɗi di'i: Sikem bee durduɗe maagol nder lesdi kooseje Efrayim e Gezer bee durduɗe maagol
- ⁵³e Yokme'am bee durduɗe maagol e Baytihurun bee durduɗe maagol
- ⁵⁴e Ayyalon bee durduɗe maagol e Gat-Rimmon bee durduɗe maagol
- ⁵⁵nder reeta lenyol Manassa boo: Aner bee durduɗe maagol e Bile'am bee durduɗe maagol. Kanji laatani danygol ɓiɓɓe Kahat luttube.
- ⁵⁶Danygol Gersom hebi berniiji di'i nder yimbe reeta lenyol Manassa: Golan nder Baasan bee durduɗe maagol e Astarot bee durduɗe maagol.
- ⁵⁷Nder lenyol Issakar boo: Keedes bee durduɗe maagol e Dabarat bee durduɗe maagol
- ⁵⁸e Ramot bee durduɗe maagol e Anem bee durduɗe maagol.
- ⁵⁹Nder lenyol Aser boo: Masal bee durduɗe maagol e Abdon bee durduɗe maagol
- ⁶⁰e Hukok bee durduɗe maagol e Rehob bee durduɗe maagol.
- ⁶¹Nder lenyol Neftali boo: Keedes nder Galiili bee durduɗe maagol e Hammon bee durduɗe maagol e Kiriyaatayim bee durduɗe maagol.
- ⁶²Danygol Meraari luttungol hebi berniiji di'i nder lenyol Zabulon: Rimmono bee durduɗe maagol e Taboora bee durduɗe maagol.
- ⁶³Haa gaɗa Urdun, wakeere fuunaange haa tiitotirde Yeriko, ngol hebi haa lenyol Ruben: Beser nder ladde bee durduɗe maagol e Yahas bee durduɗe maagol
- ⁶⁴e Kedemot bee durduɗe maagol e Mefa'at bee durduɗe maagol.
- ⁶⁵Nder lenyol Gada boo: Ramot nder Gile'at bee durduɗe maagol e Mahanayim bee durduɗe maagol
- ⁶⁶e Hesbon bee durduɗe maagol e Ya'ajer bee durduɗe maagol.

1 Habaruuji Nyalaade 7

Danygol Issakar

- ¹Bibbe Issakar ngoni: Tola e Puwa e Yasuba e Simron, be nayo.
- ²Bibbe Tola boo: Uzzi e Refaya e Yeriye e Yahamay e Yipsam e Samuyila. Kambe ngoni baaba-ci'e'en nder danygol Tola, be honooɓe semmbidɓe, suusɓe fodde gide maɓɓe. Limgal maɓɓe zamanu laamu Daawuda, ujine noogas e diɗo e teemedɗe njoweego (22.600).
- ³Bii Uzzi, Yisrahiya. Bibbe Yisrahiya boo: Mika'ilu e Obadiya e Yo'el e Yissiya, hawti mawɓe njowo.
- ⁴Moɓɓe jama'aare konu ujine cappande tato e njoweego (36.000) ngondi bee maɓɓe, fodde gide maɓɓe e ci'e maɓɓe, ngam be ngoodi rewɓe e bibbe duudɓe.
- ⁵Banndiraabe maɓɓe nder ci'e Issakar'en fuu, limgal winndaabe nder deftere asli wadi honooɓe semmbidɓe ujine cappande njoweetato e njweedido (87.000).

Danygol Benyamin

- ⁶Bibbe Benyamin ngoni: Bela e Beker e Yedi'ayel, be tato.
- ⁷Bibbe Bela boo: Esbon e Uzzi e Uzziye e Yerimot e Iiri, be njowo. Be baaba-ci'e'en, honooɓe semmbidɓe. Limgal winndaabe maɓɓe wadi ujine noogas e diɗo e cappande tato e nayo (22.034).
- ⁸Bibbe Beker boo: Zimira e Yo'as e Eli'ezer e Eliyo'enay e Omri e Yeremot e Abiya e Anatot e Alemet, be fuu be bibbe Beker.
- ⁹Winndaabe nder deftere asli maɓɓe fodde baaba-ci'e'en maɓɓe, honooɓe semmbidɓe ujine noogas e teemedɗe diɗo (20.200).
- ¹⁰Bii Yedi'ayel, Bilhan. Bibbe Bilhan boo: Ye'us e Benyamin e Ehuudi e Kenana e Zetan e Tarsis e Ahsahar.
- ¹¹Be fuu be bibbe Yedi'ayel, fodde baaba-ci'e'en, honooɓe semmbidɓe, waawɓe konu ujine sappo e njweedido e teemedɗe diɗo (17.200).
- ¹²Suppim e Huppim ngoni bibbe Iir, Husim woni bii Aher.

Danygol Neftali

- ¹³Bibbe Neftali ngoni: Yahaciyel e Guni e Yejer e Sallum. Kambe ngoni danygol Bilha.

Danygol Manassa

- ¹⁴Bibbe Manassa ngoni: Asriye mo culaado Manassa Siriyaajo danyi. O danyi boo Makir, baaba Gile'at.
- ¹⁵Makir te'ani Huppim e Suppim rewɓe. Innɗe deerɗiiko debbo, Ma'aka, innɗe biyiiko diɗabo, Celofhad. Kaŋko o walaa bibbe worɓe, sey bibbe rewɓe.

¹⁶Ma'aka, debbo Makir danyi biɗɗo gorko, inndi mo Peres. Innde deerɗiiko, Zeres. Biɓɓe Zeres boo: Ulam e Rekem.

¹⁷Bii Ulam boo, Bedan. Kambe ngoni biɓɓe Gile'at bii Makir bii Manassa.

¹⁸Hammoleket, deerɗu Gile'at debbo danyi Isihoda e Abi'ezer e Mahala.

¹⁹Biɓɓe Semida boo: Ahiyan e Sikem e Likhi e Ani'am.

Danygol Efrayim

²⁰Ndaa danygol Efrayim: Efrayim danyi Sutelaha, Sutelaha danyi Beeret, Beeret danyi Tahat, Tahat danyi El'aada, El'aada danyi Tahat,

²¹Tahat danyi Zabada, Zabada danyi Sutelaha. Non boo Ezer e El'aadi be yimbe Gaat danyaabe nder lesdi maajum mbari, ngam be njahno jabtugo tokke maɓɓe.

²²Baaba maɓɓe Efrayim woyi be nyalde ɗuudɗe, deerɗiraabe maako ngari de'itingo mo.

²³Nden o hawti bee debbo maako, kaŋko o reedi, o danyi biɗɗo gorko. Efrayim inndi mo Beri'a ngam sarru ɗon haa saare maako.

²⁴O woodi boo biɗɗo debbo. Innde maako Se'era mo nyibi Baytiharun-les e Baytiharun-dow e Uzen-Se'era.

²⁵Beri'a danyi Refaha, Refaha danyi Resef, Resef danyi Telaha, Telaha danyi Tahan,

²⁶Tahan danyi La'adan, La'adan danyi Ammihudu, Ammihudu danyi Eliisama,

²⁷Eliisama danyi Nuuna, Nuuna danyi Yosua.

²⁸Be njoodi haa berniwol Baytila bee gure maagol e Na'ara haa fuunaange Gezer bee gure maagol haa hiirnaange e Sikem bee gure maagol, haa yotti Ayya bee gure maagol. Dum laati maral maɓɓe.

²⁹Ammaa biɓɓe Manassa mari Bayti-Se'an bee gure maagol e Ta'enak bee gure maagol e Megiddo bee gure maagol e Door bee gure maagol. Nder maaji fuu danygol Yusufu bii Isra'iila njoodi.

Danygol Aser

³⁰Biɓɓe Aser ngoni: Yimna e Yisuwa e Yisui e Beri'a e Seraha, deerɗiraawo maɓɓe debbo.

³¹Biɓɓe Beri'a boo: Heber e Malkiyel, baaba Birzawit.

³²Heber danyi Yaflet e Somer e Hotam e Su'a, deerɗiraawo maɓɓe debbo.

³³Biɓɓe Yaflet boo: Pasak e Bimahel e Asuwat, kambe ngoni biɓɓe Yaflet.

³⁴Biɓɓe Somer boo: Ahi e Rohaga e Huba e Siriya.

³⁵Biɓɓe Helem, deerdiraawo Somer ngoni: Sofaha e Yimna e Seles e Amal.

³⁶Biɓɓe Sofaha boo: Suuha e Harnefer e Su'al e Beeri e Yimra

³⁷e Beser e Hoodi e Samma e Silsa e Yitiran e Beera.

³⁸Biɓɓe Yeter boo: Yefunna e Pispa e Ara.

³⁹Biɓɓe Ulla boo: Araha e Hanniyel e Risiya.

⁴⁰Be fuu ɓe ɓiɓɓe Aser, baaba-ci'e'en subaabe, ardiibe mawbe, honooɓe semmbidɓe. Limgal winndaabe maɓɓe nder jama'aare konu wadi ujine noogas e njoweego (26.000).

1 Habaruuji Nyalaade 8

Danygol Benjamin

¹Benjamin danyi Bela, afo maako, Asbeel didaɓo, Aharaha tataɓo,

²Noha nayaɓo e Rafa njowaɓo.

³Bela boo woodi ɓiɓɓe: Addar e Geera e Abihuda

⁴e Abisu'a e Na'aman e Ahoha

⁵e Geera e Sefufan e Huuram.

⁶Ndaa ɓiɓɓe Ehuudi baaba-ci'e'en caka joodiibe haa Geba, dahaabe haa Manahat:

⁷Na'aman e Ahiya e Geera, kanke dahi ɓe. O danyi Uzza e Ahihuda.

⁸Saharayim danyi ɓiɓɓe haa lesdi Mo'ab, baawo o riiwi rewbe maako Husim e Ba'ara.

⁹Hodes, debbo maako danyani mo Yobaba e Cibiya e Meesa e Malkam

¹⁰e Ye'us e Sakiya e Mirma. Kambe ngoni ɓiɓɓe maako, baaba-ci'e'en.

¹¹Ammaa bee Husim o danydi Abituba e Elpa'al.

¹²Biɓɓe Elpa'al boo: Eber e Mise'am e Semed mo nyibi Oono e Lodo bee gure maagol.

¹³Beri'a e Sema ngoni baaba-ci'e'en, joodiibe haa Ayyalon, ɓe ndiwi yimbe Gaat.

¹⁴Ahiyo e Sasak e Yeremot

¹⁵e Zebadiya e Arat e Eder

¹⁶e Mika'iilu e Yispa e Yoha, kambe ngoni ɓiɓɓe Beri'a.

¹⁷Zebadiya e Mesullam e Hijiki e Heber

¹⁸e Yismeray e Yisliya e Yobaba, kambe ngoni ɓiɓɓe Elpa'al.

- ¹⁹Yakim e Zikiri e Zabdi
²⁰e Eli'enay e Cillitay e Eliyel
²¹e Adaya e Beraya e Simirat, kambe ngoni biɓɓe Sim'i.
²²Yispan e Eber e Eliyel
²³e Abdon e Zikiri e Hanan
²⁴e Hananiya e Elam e Antotiya
²⁵e Yifdiya e Penuwel, kambe ngoni biɓɓe Sasak.
²⁶Samseray e Sehariya e Ataliya
²⁷e Ya'arsiya e Eliya e Zikiri, kambe ngoni biɓɓe Yeroham.
²⁸Be'e fuu ngoni baaba-ci'e'en fodde deftere asli maɓɓe, be njoodi haa Urusaliima.

Deftere asli Sawulu
 (1 Habaruuji Nyalaade 9:35-44)

- ²⁹Baaba Gibiyon joodi haa Gibiyon. Innede debbo maako, Ma'aka.
³⁰Abdon woni afo maako, nden o danyi boo Cuuru e Kis e Ba'al e Nadab
³¹e Gedor e Ahiyo e Zeker.
³²Mikilot danyi Sim'a. Kambe be njoododi banndiraabe maɓɓe haa Urusaliima, be tiitotiri.
³³Neer danyi Kis, Kis danyi Sawulu, Sawulu danyi Yonatan e Malkisu'a e Abinadabu e Esba'al.
³⁴Bii Yonatan boo: Merib-Ba'al. Merib-Ba'al danyi Mika.
³⁵Biɓɓe Mika boo: Piton e Melek e Tahare'a e Akas.
³⁶Akas danyi Yeho'adda, Yeho'adda danyi Alemet e Azmawet e Zimiri. Zimiri danyi Moosa,
³⁷Moosa danyi Bine'a, Bine'a danyi Rafa, Rafa danyi El'aasa, El'aasa danyi Acel.
³⁸Acel woodi biɓɓe worbe njoweego. Ndaa inde maɓɓe: Azrikam e Bokuru e Isma'iilu e Se'ariya e Obadiya e Hanan. Be fuu be biɓɓe Acel.
³⁹Biɓɓe Esek, deerdiiko ngoni: Ulam afo maako, Ye'us diɗaɓo e Elifelet tataɓo.
⁴⁰Biɓɓe Ulam fuu be honoobe semmbidɓe, tiroobe lagaaje. Be ngoodi biɓɓe e taaniraabe duudɓe, limgal maɓɓe waɗi yimbe teemerre e cappande njowo (150). Be fuu maɓɓe be don nder danygol Benjamin.

1 Habaruuji Nyalaade 9

Wartube diga Baabila

- ¹Bana nii Isra'iila'en fuu mbinndaama fodde gide muudum'en nder Deftere Laamiibe Isra'iila. Ammaa yimbe Yahuuda dahaama haa Baabila ngam be ngewi umroore Jawmiraawo.
- ²Aartube wartugo haa be njoodo nder maral mabbe e nder gure mabbe, dum Isra'iila'en wodbe e liman'en e Lewi'en e huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru.
- ³Yimbe Yahuuda e Benjamin e Efrayim e Manassa wodbe boo njoodi haa Urusaliima.
- ⁴Nder yimbe Yahuuda: Utay bii Ammihudu bii Omiri bii Imiri bii Baani, nder danygol Peres bii Yahuuda
- ⁵e nder Selani'en boo: Asaya, afo Selan e bibbe maako.
- ⁶Nder bibbe Zeraha boo: Ye'uwel e banndiraabe mabbe teemedde njoweego e cappande njoweenayo (690).
- ⁷Nder yimbe Benjamin boo: Sallu bii Mesullam bii Hodawiya bii Hassenuwa
- ⁸e Yibniya bii Yeroham e Ela bii Uzzi bii Mikiri e Mesullam bii Sefatiya bii Re'uwel bii Yibniya.
- ⁹Limgal banndiraabe mabbe fodde defte asli mabbe, wadi yimbe teemedde njoweenayo e cappande njowo e njoweego (956). Be fuu be baaba-ci'e'en mabbe.
- ¹⁰Nder liman'en: Yeda'ya e Yoyaribu e Yakin
- ¹¹e Azariya bii Hilkiyya bii Mesullam bii Cadok bii Merayot bii Ahitooba, kaliifaajo haykaliiru Allah.
- ¹²Non boo Adaya bii Yeroham bii Pashuuru bii Malkiya e Ma'asay bii Adiyel bii Yahasera bii Mesullam bii Mesillemit bii Immer
- ¹³e banndiraabe mabbe, baaba-ci'e'en ujineere e teemedde njoweedido e cappande njoweego (1.760), be worbe waawbe kuugal haa haykaliiru Allah.
- ¹⁴Nder Lewi'en Sema'ya bii Hassuba bii Azrikam bii Hasabiya mo danygol Meraari
- ¹⁵e Bakbakkar e Heeres e Galal e Mattaniya bii Mika bii Zikiri bii Asaf
- ¹⁶e Obadiya bii Sema'ya bii Galal bii Yedutuun e Berekiya bii Asa bii Elkaana, mo joodi nder gure Netofa'en.
- ¹⁷Be'e ngoni aynoobe dammude: Sallum e Akkubu e Talmon e Ahiman e banndiraabe mabbe. Sallum woni hooreejo mabbe.

- ¹⁸Haa wargo hannde be don ayna Dammugal Laamiido haa wakeere suudu fuunaangeere. Kambe ngoni aynoobe dammude saɗngeere Lewi'en.
- ¹⁹Sallum bii Koore bii Ebiyasaf bii Koora e deerdɗiraabe maako iwbe haa saare baaba maako, waato Koora'en, kambe be kebi kuugal aynugo dammugal laymaaru, bana kaakiraabe mabbe aynirno nastirde haa saɗngeere Jawmiraawo.
- ²⁰Booyma Pinehas bii Eli'azaaru wonno hooreejo mabbe, ngam Jawmiraawo donno wondi bee maako.
- ²¹Zekariya bii Meselemiya wonno aynoowo haa dammugal laymaaru fottirde.
- ²²Subaabe ngam aynugo dammude, limgal mabbe wadi teemedde dido e sappo e dido (212). Be winndaabe nder deftere asli mabbe haa gure mabbe. Daawuda e Samuyila gi'owo kalfitini be kuugal maajum.
- ²³Kambe e bibbe mabbe ndari ngam aynol haa dammude haykaliiru Jawmiraawo, waato suudu laymaaru.
- ²⁴Aynoobe dammude go ndari haa alkibilaaji nayi fuu, haa fuunaange e hiirnaange e woyla e fombina.
- ²⁵Banndiraabe mabbe wonbe nder gure boo, doole be ngara saa'i feere feere ngam huuwdugo bee mabbe nyalde joweedidi.
- ²⁶Aynoobe nayo mawbe go don kuuwa kuugal muudum'en foroy. Lewi'en ayni cigordi e ndesaaje haa suudu Allah.
- ²⁷Koo bee jemma boo be don banɗe haykaliiru nder taarde fuu, ngam be halfinaabe aynol. Nde weeti fuu be mabbiti dammude boo.
- ²⁸Lewi'en wodbe don ngam aynugo kuuwrude. Be limi de, wakkati de nastina malla de ngurtina.
- ²⁹Wodbe fahin don ngam aynugo kuuje godde e kuuje cenaade fuu e kuroori diggundi e inaboojam e nebbam e uurle uuretede e kuuje uurde.
- ³⁰Ammaa wodbe haa bibbe liman'en njilli kuuje uurde man.
- ³¹Matitiya Lewiijo halfinaama kuugal sa'ugo tamseeje. O afo Sallum Kooraajo.
- ³²Wodbe haa banndiraabe mabbe nder yimbe Kahat kalfinaama kuugal tamseeje jo'inteede, be taaskitina dum nyalde ciwtorde fuu.
- ³³Ammaa dowoobe gimi, baaba-ci'e'en Lewi'en, njoodi nder cuudi pamari haa haykaliiru Allah. Kambe be kuuwaay kuugal feere, ngam be don cukli bee kuugal mabbe jemma e naange fuu.
- ³⁴Kambe ngoni baaba-ci'e'en Lewi'en fodde deftere asli mabbe. Be njoodi haa Urusaliima.

Deftere asli Sawulu

- ³⁵Ye'iyel, baaba Gibiyon joodi haa Gibiyon. Innede debbo maako, Ma'aka.
- ³⁶Abdon woni afo maako, nden o danyi boo Cuuru e Kis e Ba'al e Neer e Nadab
- ³⁷e Gedor e Ahiyo e Zekariya e Mikilot.
- ³⁸Mikilot danyi Simam. Kambe be njoododi bee banndiraaɓe maɓɓe haa Urusaliima, be tiitotiri.
- ³⁹Neer danyi Kis, Kis danyi Sawulu, Sawulu danyi Yonatan e Malkisu'a e Abinadabu e Esba'al.
- ⁴⁰Bii Yonatan boo, Merib-Ba'al. Merib-Ba'al danyi Mika.
- ⁴¹Biɓɓe Mika boo: Piton e Melek e Tahare'a.
- ⁴²Akas danyi Ya'ara, Ya'ara danyi Alemet e Azmawet e Zimiri. Zimiri danyi Moosa.
- ⁴³Moosa danyi Bine'a, Bine'a danyi Refaya, Refaya danyi El'aasa, El'aasa danyi Acel.
- ⁴⁴Acel woodi biɓɓe worɓe njoweego. Inde maɓɓe, Azrikam e Bokuru e Isma'iilu e Se'ariya e Obadiya e Hanan. Kambe ngoni biɓɓe Acel.

1 Habaruuji Nyalaade 10

Maayde Sawulu e biɓɓe muudum

(1 Samuyila 31:1-13)

- ¹Nyannde feere, Filisti'en kabi bee Isra'iila'en haa hooseere Gilbo'a. Isra'iila'en duudɓe mbaraama ton, luttube boo ndoggi.
- ²Filisti'en taasni Sawulu e biɓɓe mum. Be mbari Yonatan e Abinadabu e Malkisu'a, biɓɓe Sawulu.
- ³Habre saati dow Sawulu. Nde fiɗoobe kuri keɓti mo, o hultori.
- ⁴Sawulu wi'i doondoowo balmi mum: "Los kaafahi ma, yuwam, ngam taa saadooni'en be'e ngara, pijirammi." Ammaa doondoowo balmi maako sali, ngam o huli masin. Ngam maajum Sawulu hoo'i kaafahi mum, do'i dow maaki.
- ⁵Nde doondoowo balmi yi'i Sawulu maayi, kaŋko boo o losi kaafahi maako, o do'i dow maaki, o maayi.
- ⁶Bana nii Sawulu e biɓɓe mum tato e yimbe saare mum fuu maaydi.
- ⁷Nde Isra'iila'en wonɓe nder waadiwol fuu ngi'i jama'aare konu Isra'iila doggi, Sawulu e biɓɓe mum boo maayi, be acci berniiji maɓɓe, be ndoggi kambe boo. Filisti'en ngari, njoodi ton.
- ⁸Jaŋngo maajum Filisti'en ngari ngam boftugo kuuje mbaraabe. Be tawi Sawulu e biɓɓe mum don mbaali dow hooseere Gilbo'a.

⁹Be bofti kuuje Sawulu, be ta'i hoore maako, be kooci balmi maako. Nden be neli koo toy nder lesdi Filisti'en ngam yahrugo habaru jaalorgal man yeeso labbi mabbe e haa yimbe fuu.

¹⁰Be ndesi balmi Sawulu nder suudu labbi mabbe, be tiggi gumbal hoore maako haa suudu lawru mabbe Daagon.

¹¹Yimbe Yaabes nder lesdi Gile'at fuu nani ko Filisti'en mbadi Sawulu fuu.

¹²Worbe mabbe semmbidbe fuu njehi, koo'i banndu Sawulu e balli bibbe muudum, be koori di haa Yaabes. Nden be uwi i'e mabbe les lekki makki haa Yaabes, be cuumi nyalde joweedidi.

¹³Bana nii Sawulu maayi ngam o yewi umroore Jawmiraawo, ngam o hakkilanaay wolde Jawmiraawo, o yehi o yami carwoowo maaybe boo,

¹⁴o yamaay Jawmiraawo. Ngam maajum Jawmiraawo halki mo, hokki Daawuda bii Yessa laamu.

1 Habaruuji Nyalaade 11

Daawuda laati laamiido Isra'iila

(2 Samuyila 5:1-5)

¹Isra'iila'en fuu moofti haa kommbi Daawuda haa Heburuun. Be mbi'i mo: "Minin min banndiraabe ma nder ummaatoore woore.

²Koo naane, wakkati Sawulu donno laamani min boo, an ardi jama'aare konu Isra'iila. Jawmiraawo Allah maada boo wi'i ma: An dowata ummaatoore am Isra'iila'en, a laatoto ardiido mabbe."

³Ndotti'en Isra'iila fuu ngari haa laamiido haa Heburuun. Daawuda habbi alkawal bee mabbe ton yeeso Jawmiraawo. Be moyti Daawuda, laati laamiido dow Isra'iila fodde wolde nde Jawmiraawo wi'no bee hunnduko Samuyila.

Daawuda nyaami Siyona

(2 Samuyila 5:6-10)

⁴Daawuda e Isra'iila'en fuu njehi haa Urusaliima, waato Yebus. Yebusi'en, yimbe lesdi man don njoodi ton.

⁵Be mbi'i Daawuda: "A waawataa nyaamugo berniwol amin." Ammaa Daawuda nyaami berniwol cemmbidngol dow hooseere Siyona, kangol laati Berniwol Daawuda.

⁶Daawuda wi'no: "Mo aartata jaalaago Yebusi'en fuu laatoto hooreejo, waato mawdo honoobe." Yo'ab bii Seruyatu aarti, wa'i. Kangol laati hooreejo.

⁷Daawuda joodi haa berniwol cemmbidngol go, ngam maajum be inndi ngol Berniwol Daawuda.

⁸Daawuda nyibi haa taarde berniwol, diga Millo haa yotti taarde maagol. Yo'ab boo hesditini yebre berniwol luttunde.

⁹Daawuda besdi yeeso yeeso, ngam Jawmiraawo, Allah honooɓe asama don wondi bee maako.

Honooɓe Daawuda Suusɓe

(2 Samuyila 23:8-39)

¹⁰Ndaa honooɓe Daawuda hoore'en suusɓe. Kambe e Isra'iila fuu mballi Daawuda haa o heba laamu e be tokki wallugo mo nde o laami fuu, bana Jawmiraawo wi'no dow Isra'iila.

¹¹Ndaa inde maɓɓe: Yasobo'am bii Hakmoni, o hooreejo honooɓe tataɓo. O mbari konne'en teemedɗe tato (300) bee labbo maako nder habre woore.

¹²Baawo maako Eli'azaaru bii Doodo Ahohiijo, o gooto nder suusɓe tato.

¹³Kanɗo o wonduno bee Daawuda haa Pas-Damiima, nde Filisti'en moobi ton ngam habre. Woodi ton tayre ngesa heewnde sa'iiruuri. Yimɓe ndoggi yeeso Filisti'en.

¹⁴Ammaa Eli'azaaru bee yimɓe mum ndari caka tayre ngesa man, be kisni nde, be njaali Filisti'en. Bana nii Jawmiraawo hebni Isra'iila'en jaalorgal manɗal.

¹⁵Tato nder honooɓe semmbidɗe cappande tato ndiirti, ngari haa Daawuda haa lowol Adullam nder tapaare. Jama'aare Filisti'en don saɗngini nder waadiwol Refayim.

¹⁶Saa'i man Daawuda don haa hisrude, Filisti'en aynoobe don haa Baytilaama.

¹⁷Daawuda yeli, wi'i: "Moy yarnatammi ndiyam bulndu wonndu haa dammugal Baytilaama?"

¹⁸Suusɓe tato man nasti caka saɗngeere Filisti'en, nyedɗi ndiyam bulndu haa dammugal Baytilaama, ngaddi dam haa Daawuda. Ammaa Daawuda sali yarugo dam. O rufi dam, dam laati dokkal ngam Jawmiraawo.

¹⁹O wi'i: "Allah am haɗammi waɗugo irin du'um! Kadi mi yara y'iya'am worɓe be'e na? Ngam be kasdi koo maayugo ngam waddango yam ndiyam man." Ngam maajum o sali yarugo dam. Bana nii kuude suusɓe tato be'e mba'i.

²⁰Abisay deerdiraawo Yo'ab woni hooreejo suusɓe tato man. O mbari konne'en teemedɗe tato bee labbo maako. O hebi innde caka suusɓe tato,

²¹o burdi be tedduɗgal cowi diɗi, haa o laati hooreejo maɓɓe. Ammaa o yottaaki darnde suusɓe tato go.

²²Benaya bii Yoyada mo Kabseyel, o cemmbidɗo, o huuwi kuude mawɗe duudɗe. O mbari biɓɓe Ariyel Mo'abiiɗo diɗo. Nyannde feere nde mallimallooje tobi, o jippi nder bulndu o mbari mbarooga ton.

²³O mbari boo Misraajo mo darnde mum wadi meetir didi bee reeta. Misraajo man woodi labbo haa juŋgo muudum, ngo tekki bana leggal cannyargal. Benaya baditi mo bee sawru, jabti labbo haa juŋgo maako, mbari mo bee maago.

²⁴Kanjum Benaya bii Yoyada wadi. O hebi innde bana suusbe tato go.

²⁵O burdi suusbe cappande tato go teddungal, ammaa o yottaaki darnde suusbe tato. Daawuda darni mo o hooreejo aynooŋbe muudum.

²⁶Honooŋbe Daawuda semmbidŋbe ngoni: Asa'el deerdfiraawo Yo'ab e Elhanan bii Doodo mo Baytilaama

²⁷e Sammot mo Harood e Heeles mo Pelon

²⁸e Iira bii Ikkes mo Teko'a e Abi'ezer mo Anatot

²⁹e Sibbekay mo Husa e Iilay mo Ahoha

³⁰e Maharay mo Netofa e Heeled bii Ba'ana mo Netofa

³¹e Ittay bii Ribay mo Gibiya nder lesdi Benyamin e Benaya mo Piraton

³²e Huuray iwdo waadiiji Ga'as e Abiyel mo Araba

³³e Azmawet mo Baharuuma, Elihabba mo Sa'albon

³⁴e biŋbe Hasen Guniijo e Yonatan bii Sage mo Harar

³⁵e Ahiyam bii Sakar mo Harar e Elifal bii Ur

³⁶e Hefer Mekeraajo e Ahiya mo Pelon

³⁷e Hesro mo Karmel e Na'aray bii Ejebay

³⁸e Yo'el deerdfiraawo Natan e Mibehar bii Hagari

³⁹e Selek Ammooniijo e Naharay mo Beerot doondoowo balmi Yo'ab bii Seruyatu

⁴⁰e Iira mo Yatir e Gareb mo Yatir

⁴¹e Uriya Hetiijo e Zabada bii Ahilay

⁴²e Adina bii Sija, mawdo nder yimbe Ruben e worbe cappande tato bee maako

⁴³e Hanan bii Ma'aka e Yosafat Mitimiijo

⁴⁴e Uzziya mo Asterot e Sama e Ye'iyel biŋbe Hotam mo Aro'er

⁴⁵e Yedi'ayel bii Simiri e deerdum Yoha Tisiijo

⁴⁶e Eliyel Mahawiijo e Yeribay e Yoswiya biŋbe Elna'am e Yitima Mo'abiijo

⁴⁷e Eliyel e Obet e Ya'asiyel mo Mecobaya.

1 Habaruuji Nyalaade 12

Walloobe Daawuda haa Cikilak

- ¹Saa'i Daawuda donno suudo haa Cikilak ngam haa o dafa Sawulu bii Kis, honoobe semmbidbe wodbe ngari haa maako, mballi mo nder konu.
- ²Be ngoodi lagaaje e piwli, be mbaawi fidugo kuri e kaa'e bee juŋgo nyaamo koo nano boo. Be banndiraabe Sawulu mo Benyamin. Ndaa inde mabbe:
- ³Ahi'ezer, hooreejo mabbe e Yo'as bibbe Sema'a mo Gibiya e Yesiyel e Pelet bibbe Azmawet e Bereka e Yeehu mo Anatot
- ⁴e Yisma'ya mo Gibiyon, o gooto nder suusbe cappande tato go, burdo be fuu
- ⁵e Yeremiya e Yahajiyel e Yohanan e Yozabat mo Gedera
- ⁶e Ele'ujay e Yerimot e Be'aliya e Semariya e Sefatiya mo Haruf
- ⁷e Elkaana e Yissiya e Azareyel e Yo'ejer e Yasobo'am, be Koora'en
- ⁸e Yo'ela e Zebadiya, bibbe Yeroham mo Gedor.
- ⁹Yimbe Gada wodbe ndilli, kawti bee Daawuda haa hisrude muudum nder ladde. Be honoobe semmbidbe nder jama'aare konu. Be mari baawal huuwtinirgo bawarde mawde e labbe, geese mabbe nanndi bee geese baroode, be mbaawi doggugo bana lelji. Ndaa inde mabbe:
- ¹⁰Ezer, o hooreejo mabbe, Obadiya didabo, Eliyabu tatabo,
- ¹¹Mismana nayabo, Yeremiya njowabo,
- ¹²Attay njoweegoojo, Eliyel njoweedidabo,
- ¹³Yohanan njoweetatabo, Elzabat njoweenayabo,
- ¹⁴Yeremiya sappoojo, Makabanay sappo e ngo'oojo.
- ¹⁵Yimbe Gada be'e ngonni mawbe konu, pamaro mabbe buri yimbe teemerre, mawdo boo buri yimbe ujineere.
- ¹⁶Kambe be eeri maayo Urdun nder lewru aranndu, saa'i ngo teelata dow pomoole maago. Be ndiwi joodiibe waadiiji fuu haa fuunaange e hiirnaange.
- ¹⁷Yimbe Benyamin e yimbe Yahuuda wodbe ngari haa hisrude Daawuda.
- ¹⁸Daawuda wurti, fotti bee mabbe, wi'i be: "To jam waddi on haa do haa on mballammi kam, mi jaban on bee bernde woore, ammaa to on ngari ngam zammbaago yam e wallugo konne'en am, koo to mi wadaay aybe sam, nden kam sey Allah kaakiraabe meeden laara dum, hiito on!"
- ¹⁹Nden Ruuhu Allah nanngi Amasay, hooreejo suusbe cappande tato go, o wi'i: "Min yimbe ma Daawuda! Min ngondan bee ma, bii Yeesa! Jam, jam laatano ma! Jam laatano walloobe ma, ngam Allah maada don walle!" Nden Daawuda jabbi be, darni be be mawbe dow moobre hippoobe muudum.

- ²⁰Yimbe Manassa wodɓe boo ndilli, kawti bee Daawuda, wakkati o wardi bee Filisti'en ngam haɓugo bee Sawulu. Ammaa be mballaay Filisti'en, ngam laamiibe Filisti'en carwootiri, mbi'i: "O tammi lortaago haa jawmiiko Sawulu, o mbara yimbe meeden, o ta'a ko'e mabbe." Ngam maajum be njabbiti mo.
- ²¹Nde o lorti haa Cikilak, Manassa'en be'e kawti bee maako: Adanaha e Yozabat e Yedi'ayel e Mika'iilu e Yozabat e Elihu e Cillitay, be ardiibe dow honoobe ujineere nder lenyol Manassa.
- ²²Be mballi Daawuda haɓugo bee moobre hippoobe, ngam be fuu be honoobe semmbidɓe, be laati mawbe nder jama'aare konu.
- ²³Nyalɗe fuu yimbe ngari ngam wallugo Daawuda, haa jama'aare konu maako laati mawnde masin.
- ²⁴Ndaa limgal gebe taaskaniibe konu, warbe haa Daawuda haa Heburuun, ngam hebango mo laamu Sawulu, bana Jawmiraawo umruno:
- ²⁵Nder yimbe Yahuuda, marbe bawarde e labbe, taaskaniibe konu ujine njoweego e teemedɗe njoweetato (6.800).
- ²⁶Nder yimbe Simeyon, honoobe semmbidɓe ujine njoweediɗo e teemerre (7.100).
- ²⁷Nder yimbe Lewi, ujine nayo e teemedɗe njoweego (4.600).
- ²⁸Yoyada woni ardiido nder danygol Haruna e ujine tato e teemedɗe njoweediɗo (3.700) ngondi bee maako
- ²⁹e Cadok, konoowo cemmbidɗo, suka bee worbe nder saare muudum, mawbe noogas e diɗo.
- ³⁰Nder yimbe Benyamin, banndiraabe Sawulu, ujine tato. Haa wargo saa'i maajum, burna yimbe be'e ngonno kaliifa'en kuɗe nder saare Sawulu.
- ³¹Nder yimbe Efrayim, honoobe semmbidɓe marbe inde nder ci'e muudum'en ujine noogas e teemedɗe njoweetato (20.800).
- ³²Nder yimbe reeta lenyol Manassa, ujine sappo e njoweetato (18.000), ewnaabe innde innde haa be njaha laamingo Daawuda.
- ³³Nder yimbe Issakar, hakkilbe ngam anndugo no Isra'iila huuwrata wakkatiiji fuu, mawbe mabbe teemedɗe diɗo, bee banndiraabe mabbe tokkiibe umrooje mabbe.
- ³⁴Nder yimbe Zabulon, taaskaniibe konu bee balmi muudum'en feere feere fuu, ujine cappande njowo (50.000) ngam wallugo Daawuda bee bernde woore.
- ³⁵Nder yimbe Neftali, mawbe ujineere e wondube bee mabbe, marbe bawarde mawde e labbe ujine cappande tato e njoweediɗo (37.000).

³⁶Nder yimbe Dan, taaskaniibe konu ujine noogas e njoweetato (28.000).

³⁷Nder yimbe Aser, honoobe waawbe konu taaskiibe ujine cappande nayo (40.000).

³⁸Haa gada Urdun boo, nder yimbe Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa, marbe balmi konu fuu, ujine teemerre e noogas (120.000).

³⁹Honoobe be'e fuu, be taaskaniibe darnugo caffuui. Be ngari haa Heburuun bee bernde woore ngam haa be laamina Daawuda dow Isra'iila fuu. Bana non boo luttube Isra'iila, be narri bernde woore ngam haa be laamina Daawuda.

⁴⁰Honoobe go ngondi ton bee Daawuda nyalde tati, be nyaami, be njari, ngam banndiraabe mabbe taaskitinino dum.

⁴¹Heeddiddiraabe mabbe haa yotti lesde Issakar e Zabulon e Neftali ngaddi nyaamdu dow bamde e geeloodi e alfadariiye e ga'i. Be ngaddi kuroori e ibbe joorde tamaade e inabooje joorde tamaade e inaboojam e nebbam e ga'i e dammooji duudfi, Isra'iila fuu don seyo.

1 Habaruuji Nyalaade 13

Sundukru alkawal wartan haa Urusaliima

¹Daawuda sarwotiri bee ardiibe dow honoobe ujineere e ardiibe dow honoobe teemerre, waato ardiibe fuu.

²Nden o wi'i jama'aare Isra'iila fuu: "To dum fottani on, to Allah Jawmiraawo meeden boo yerdake, nden kam en nelda habaru haa banndiraabe meeden wodbe nder lesde Isra'iila fuu, haa liman'en e Lewi'en nder berniiji mabbe e durdude mabbe, ngam haa be ngara be kawta bee meeden.

³Sey en ngartira sundukru Allah meeden haa do, ngam nder balde Sawulu en teftaayno ndu."

⁴Jama'aare fuu yerdi wadugo bana non, ngam haala man fottani ummaatoore fuu.

Daawuda dabbiti sundukru alkawal

(2 Samuyila 6:1-11)

⁵Daawuda moofti yimbe Isra'iila fuu diga maayo Sihor nder Misra haa yotti nastirde Hamat, ngam haa be njaha hoo'oygo sundukru Allah haa Kiriyaat-Ye'arim.

⁶Daawuda e Isra'iila fuu njehi haa Ba'ala, waato Kiriyaat-Ye'arim, nder lesdi Yahuuda, ngam haa be koo'oya sundukru Allah wi'eteendu fodde innde Jawmiraawo joodiido haa dow keruba'en.

⁷Be njo'ini sundukru Allah dow moota ga'i kesa, be ngurtini ndu saare Abinadabu. Uzza e Ahiyo don dowa moota man.

⁸Daawuda e Isra'iila fuu don mbelmbelta yeeso Allah, be don ngima, be don piya moolooji e garayaaaji e bawdi e kongsiije e algaytaaji bee semmbe mabbe fuu.

⁹Nde be njotti laarre Kidon, Uzza forti junngo mum, nanngi sundukru, ngam ga'i mosti.

¹⁰Ammaa Jawmiraawo tikkani Uzza, fiyi mo, ngam o meemi sundukru. Don nii o maayi.

¹¹Bernde Daawuda metti ngam tikkere Jawmiraawo ukki dow Uzza. O inndi nokkuure nde'e Peres-Uzza, kanjum laati innde maare haa wargo hannde.

¹²Nyalaade man Daawuda huli Jawmiraawo. O yami: "Noy njahranmi sundukru Allah haa am?"

¹³Ngam man o yahraay ndu haa berniwol maako, waato Berniwol Daawuda. O selni ndu haa saare Obet-Edoom, goddo Gaat.

¹⁴Sundukru Allah fabbi lebba tati nder saare Obet-Edoom bee yimbe mum. Jawmiraawo barkidini saare Obet-Edoom e ko o mari fuu.

1 Habaruuji Nyalaade 14

Daawuda haa Urusaliima

(2 Samuyila 5:11-12)

¹Hiram, laamiido Tirus neli nelaabe haa Daawuda. O neldi boo ledde cemmbedde e sehooe e mahooe, ngam haa be nyibana mo laamorde.

²Laamu Daawuda hebi teddungal duudngal, bana nii Daawuda anndiri Jawmiraawo tabitini mo o laamiido dow Isra'iila ngam daliila yimbe muudum Isra'iila'en.

Bibbe Daawuda danyaafe haa Urusaliima

(1 Habaruuji Nyalaade 3:5-9; 2 Samuyila 5:13-16)

³Haa Urusaliima Daawuda te'i rewbe feere, o besdi danyugo bibbe worbe e rewbe.

⁴Ndaa inde bibbe maako worbe danyaafe haa Urusaliima: Sammu'a e Sobaba e Natan e Suleymaanu

⁵e Yibehar e Elisuwa e Elpalet

⁶e Nooga e Nefek e Yafiya

⁷e Eliisama e Be'eliyada e Elifelet.

Daawuda jaali Filisti'en

(2 Samuyila 5:17-25)

⁸Nde Filisti'en nani Isra'iila'en moyti Daawuda, laatini mo laamiido muudum'en, be fuu be ngari haa be dabbitsa mo. Ammaa Daawuda nani dum. O wurti ngam fottugo bee mabbe.

⁹Filisti'en ngari, kippi waadiwol Refayim.

¹⁰Daawuda yami Allah: "Mi haba bee Filisti'en na? A hokkatam jaalorgal dow mabbe na?" Jawmiraawo jaabi mo: "Yah, mi hokkete."

¹¹Be njehi haa Ba'al-Perasiima, ton Daawuda jaali Filisti'en. O wi'i: "Jawmiraawo seeki caka konne'en am bee junngo bana ildugol ndiyam." Ngam maajum nokkuure nde'e wi'ete Ba'al-Perasiima.

¹²Filisti'en acci labbi muudum'en ton. Daawuda umri wulugo di.

¹³Fahin Filisti'en ngari, kippi waadiwol Refayim.

¹⁴Daawuda yami Allah kadiboo, ammaa Allah wi'i mo: "Taa tokka baawo mabbe, ammaa wakka daayiidum bee mabbe, nden war dow mabbe diga wakeere ledde balsani.

¹⁵To a nani sonyo palande dow ko'e ledde man, nden ukkana be, ngam mi don aarta yeeso maada ngam honugo jama'aare Filisti'en."

¹⁶Daawuda wadi ko Jawmiraawo umri mo, be njaali jama'aare Filisti'en diga Gibiyon haa yotti Gezer.

¹⁷Diga wakkati man, innde Daawuda teddinaama koo toy, Jawmiraawo ukkani ummaatooje fuu kulol daliila Daawuda.

1 Habaruuji Nyalaade 15

Taaskara yahrugo sundukru alkawal haa Urusaliima

(2 Samuyila 6:12-23)

¹Daawuda nyibani hoore mum cuudi nder berniwol muudum. O taaskitini boo nokkuure ngam sundukru Allah, o darni suudu laymaaru ngam maaru.

²Daawuda wi'i: "Sey Lewi'en tan ndoondoto sundukru Allah, ngam kambe Jawmiraawo subi ngam roondaago sundukru muudum, be cuklano kuugal maajum foroy."

³Nden Daawuda moobti Isra'iila fuu haa Urusaliima, ngam haa be ngartira sundukru Jawmiraawo haa nokkuure nde o taaskitinani ndu.

⁴Daawuda moobti yimbe Haruna e Lewi'en.

⁵Nder danygol Kahat: Uriyel, ardiido mabbe e banndiraabe muudum, be teemerre e noogas (120).

⁶Nder danygol Meraari boo: Asaya, ardiido mabbe e banndiraabe muudum, be teemedde dido e noogas (220).

- ⁷Nder danygol Gersom boo: Yo'el, ardiido mabbe e banndiraabe muudum, be teemerre e cappande tato (130).
- ⁸Nder danygol Elicafan boo: Sema'ya, ardiido mabbe e banndiraabe muudum, be teemedde dido (200).
- ⁹Nder danygol Heburuun boo: Eliyel, ardiido mabbe e banndiraabe muudum, be cappande njoweetato (80).
- ¹⁰Nder danygol Uzziyel boo: Amminadabu, ardiido mabbe e banndiraabe muudum, be teemerre e sappo e dido (112).
- ¹¹Daawuda ewni Cadok e Abiyatar, liman'en e Lewi'en Uriyel e Asaya e Yo'el e Sema'ya e Eliyel e Amminadabu.
- ¹²O wi'i be: "Onon on baaba-ci'e'en Lewi'en. Cene ko'e moodon, onon e banndiraabe moodon. Nden ngartire sundukru Jawmiraawo Allah Isra'iila haa nokkuure nde mi taaskitinani ndu.
- ¹³Naane, on ngondaayno bee amin. Jawmiraawo tikkani min, ukkani min sarru, ngam min kakkilanaay ko o umruno min."
- ¹⁴Liman'en e Lewi'en ceni ko'e muudum'en ngam be njaha hoo'oygo sundukru Jawmiraawo Allah Isra'iila.
- ¹⁵Nden Lewi'en wodbe efti sundukru Allah bee cabbi maaru dow balbe muudum'en, ndoondi ndu, bana Muusa umruno be fodde konngol Jawmiraawo.
- ¹⁶Daawuda umri ardiibe Lewi'en, be ndarna banndiraabe mabbe yimoobe bee kuuje gimrude: Moolooji e garayaaji e konsiije iidooje, haa be ngima bee sawtu e bee seyo.
- ¹⁷Lewi'en go ndarni Heman bii Yo'el e Asaf bii Berekiya banndiiko. Nder banndiraabe mabbe yimbe Meraari, be ndarni Etan bii Kusaya.
- ¹⁸Non boo banndiraabe mabbe daayiibe: Zekariya e Ben e Ya'ajiyel e Semiramot e Yehiyel e Unni e Eliyabu e Benaya e Ma'aseya e Matitiya e Elifelehu e Mikineya e Obet-Edoom e Ye'iyel, be aynooobe dammude.
- ¹⁹Heman e Asaf e Etan, yimoobe, piyi konsiije njamndi mbofeeri iidooje.
- ²⁰Zekariya e Ajiyel e Semiramot e Yehiyel e Unni e Eliyabu e Ma'aseya e Benaya piyi moolooji fodde daande "alamot".
- ²¹Matitiya e Elifelehu e Mikineya e Obet-Edoom e Ye'iyel e Azaziya piyi garayaaji bee laawol bi'eteengol Seminit, ngam dowugo gim.
- ²²Kenaniya, ardiido Lewi'en, cuklaniido gim. O ekkitini be yimugo, ngam o anndudo gim.
- ²³Berekiya e Elkaana ngoni aynooobe dammugal suudu sundukru.

²⁴Sebaniya e Yosafat e Netaneyel e Amasay e Zekariya e Benaya e Eli'ezer, liman'en, kambe be puufi algaytaaji yeeso sundukru Allah. Obet-Edoom e Yehiya, kambe boo be aynoobe dammugal suudu sundukru.

²⁵Daawuda e ndotti'en Isra'iila e ardiibe dow honoobe ujineere njehi, ngam hoo'oygo sundukru alkawal Jawmiraawo bee seyo haa saare Obet-Edoom.

²⁶Bee ballal Allah, Lewi'en roondooɓe sundukru alkawal Jawmiraawo kirsani Allah ga'i kalhali joweediɗi e jawɗi be'i joweediɗi.

²⁷Daawuda don borni ngapaleewol diggunɗol daneewol. Bana non boo Lewi'en roondooɓe sundukru fuu e yimoobe e Kenaniya, ardiido gimi. Daawuda don borni boo toggoore limanku.

²⁸Bana non, Isra'iila'en fuu dofti sundukru alkawal Jawmiraawo bee hoolo seyo e hoolo luwe e algaytaaji e koŋsiije iidooje, be piyi moolooji e garayaaji bee semmbe.

²⁹Nde sundukru alkawal Jawmiraawo don nasta Berniwol Daawuda, Mikal bii Sawulu debbo laari gal wurdere suudu. O yi'i laamiido Daawuda don wama, don welwelta. Ngam man Mikal yawi mo.

1 Habaruuji Nyalaade 16

¹Baawo man, be nastini sundukru nder suudu laymaaru ndu Daawuda darnino ngam maaru. Nden be lii'ani Allah guleteedi e kirseteedi ngam kawtal maɓɓe bee Allah.

²Nde Daawuda timmini lii'aago guleteedi e kirseteedi man, o barkidini ummaatoore bee innde Jawmiraawo.

³Nden o yedi Isra'iila'en, worbe e rewbe fuu, koo moy maɓɓe tamseere e dibinooje joorde tamaade e inabooje joorde tamaade.

Lewi'en manɗtoobe Jawmiraawo

⁴Daawuda darni Lewi'en wodɓe yeeso sundukru Jawmiraawo ngam teddingo e yettugo e manɗtugo Allah Isra'iila.

⁵Ndaa inde maɓɓe: Asaf woni hooreejo e Zekariya, o diɗaɓo, nden Ye'iyel e Semiramot e Yehiyel e Matitiya e Eliyabu e Benaya e Obet-Edoom e Ye'iyel, be fuu be fiyoobe garayaaji e moolooji, Asaf boo o piyoowo koŋsiije iidooje.

⁶Benaya e Yahajiyel, liman'en, ngoni fuufoobe. Foroy be don puufa algaytaaji yeeso sundukru alkawal Allah.

Yettoore Daawuda

(Jabuura 105:1-15; 96:1-13; 106:47-48)

⁷Nyalaade man Daawuda fudɗi darnugo Asaf bee Lewi'en wodɓe ngam yettugo Jawmiraawo:

- ⁸Ngette Jawmiraawo, mangte innde maako, anndine kuude maako nder ummaatooje.
- ⁹Ngime, ngimane mo mangtoore, ngeyne kaayeeffiji di o wadi fuu.
- ¹⁰Ceyore innde maako seniinde, ceye, onon dɔwtaniibe Jawmiraawo.
- ¹¹Ngaylite heedi Jawmiraawo, tore baawde maako, dakkotire bee maako koo ndey fuu.
- ¹²Ciftore kuude maako kayniide e kiitaaji maako,
- ¹³onon asngol Isra'iila jaggiido maako, onon danygol Yaakubu, cubaado maako.
- ¹⁴Kan̄ko woni Jawmiraawo Allah men, o kiitoowo duniyaaru fuu.
- ¹⁵Ciftore alkawal maako foroy e ko o umri haa gide ujineere.
- ¹⁶Dum alkawal maako bee Ibrahiima e hunayeere maako haa Isiyaaku.
- ¹⁷Jawmiraawo habbi alkawal duumiingal bee Isra'iila, ngal tabitinaama bana umroore ngam Yaakubu.
- ¹⁸O wi'i: "Mi hokkete lesdi Kanaana, ndi laatoto maral ma."
- ¹⁹Saa'i man on duudaayno tawon, on jananbe nder lesdi.
- ²⁰Kaakiraabe moodon ngiili diga lesdi haa lesdi, diga laamu haa laamu.
- ²¹Allah accaay koo moy torra be, o feli laamiibe ngam daliila mabbe.
- ²²O wi'i: "Taa meeme moytaabe am, taa naawne annabi'en am."
- ²³Ngimane Jawmiraawo, onon yimbe duniyaaru fuu, ngaazine habaru kisndam maako foroy.
- ²⁴Anndine tedduŋgal maako caka ummaatooje, ngecce jama'aaje fuu kaayeeffiji maako.
- ²⁵Ngam Jawmiraawo o mawdo, o mangteteedo masin, o kulniido burdo dɔwanteebe fuu.
- ²⁶Ngam dɔwanteebe jama'aaje fuu dum labbi meere, ammaa Jawmiraawo tagi asamanji.
- ²⁷Yeeso maako don wanjina man̄ngu e daraja, baawde e seyo don haa o woni.
- ²⁸Onon ummaatooje duniyaaru, mangte Jawmiraawo, mangte tedduŋgal maako e baawde maako.
- ²⁹Teddine innde maako, ngaddane mo dokke, ngare yeeso maako, cujidane mo saa'i o wanjinta senaare maako.

- ³⁰Ndiwne yeeso maako, onon yimbe duniyaaru fuu. Kaŋko o tabitini duniyaaru, ndu dimmbataako.
- ³¹Asama seyo, lesdi boo welwelta! Maatine ummaatooje fuu: “Jawmiraawo woni laamiido.”
- ³²Mbeela e ko woni nder maaga fuu koola. Gese e ko woni dow maaje fuu ceyo.
- ³³Koo ledde nder laynde boo ngimana Jawmiraawo bee seyo. O don wara ngam hiitanaago yimbe duniyaaru.
- ³⁴Ngette Jawmiraawo, ngam o booddo, mboodeenga maako don haa abada.
- ³⁵Mbi'e: “Hisnu min, yaa Jawmiraawo, kisnoowo min, wurtin min caka heefeerbe, hooru min, ngam haa min mangta innde ma seniinde, min ceyoro yettugo ma.”
- ³⁶Mangtoore e yettoore laatano Jawmiraawo Allah Isra'iila foroy haa abada. Yimbe fuu mbi'i: “Aamiina!” Be mangti Jawmiraawo.
- ³⁷Daawuda acci Asaf e banndiraabe muudum be njoodo yeeso sundukru alkawal Jawmiraawo ngam huuwugo kuugal mabbe foroy, fodde umroore nyalaade fuu.
- ³⁸O acci boo Obet-Edoom e banndiraabe muudum cappande njoweego e njoweetato. Non boo Obet-Edoom bii Yedutuun e Hosa ngam aynugo dammude.
- ³⁹Ammaa Cadok limanjo e banndiraabe muudum liman'en, Daawuda acci be yeeso joodorde Jawmiraawo haa nokkuure townde haa Gibiyon,
- ⁴⁰ngam lii'anaago Jawmiraawo guleteedi dow hirsirde, fajiri e kiikiide fuu, fodde ko Jawmiraawo umri Isra'iila nder tawreeta fuu.
- ⁴¹Heman e Yedutuun e subaabe wodde, ewnaabe innde innde, ngondi bee mabbe haa be ngetta Jawmiraawo ngam mboodeenga muudum don haa abada.
- ⁴²Heman e Yedutuun ngoodi boo algaytaaji e konsiije iidooje e kuuje gimruude feere ngam yimango Allah. Bibbe Yedutuun don ton ngam aynugo dammugal.
- ⁴³Nden yimbe kooti, koo moy haa saare mum. Daawuda boo hooti ngam barkidingo saare muudum.

1 Habaruuji Nyalaade 17

Alkawal Allah bee Daawuda

(2 Samuyila 7:1-29)

- ¹Nyannde feere nde Daawuda don joodi haa saare mum, o wi'i annabi Natan: “Ndaa, min mi don joodi nder suudu ledde cemmibidde, ammaa sundukru alkawal Jawmiraawo don joodi les godooje.”
- ²Natan jaabi Daawuda: “Wad ko bernde ma numi fuu, ngam Allah don wondi bee ma.”

- ³Ammaa jemmaare man Allah wolwani Natan, wi'i:
- ⁴“Yah, wi' jaggiido am Daawuda, ndaa nii Jawmiraawo wi'i: An a nyibantaa yam suudu haa mi jooda ton.
- ⁵Mi meedaay joodaago nder suudu, diga nyannde nde ngurtinmi Isra'iila'en Misra haa hannde. Ammaa mi waanci diga laymaaru ndu'u haa nduya, diga joodorde nde'e haa ndeya.
- ⁶Koo toy njahmi caka Isra'iila'en fuu, kadi mi meedi sinkango koo gooto nder alkaali'en be umrumi dowugo yimbe am Isra'iila'en bee wi'ugo: Koni on nyibanaay yam suudu ledde cemmibidde na?
- ⁷Jonta sey a wi'a jaggiido am Daawuda: Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Mi hoo'i ma haa waalde, haa baawo dammooji, ngam a laato ardiido yimbe am Isra'iila'en.
- ⁸Mi wondi bee ma koo toy njahdaa fuu, mi halki konne'en ma. Mi wadante innde bana inde mawbe haa duniyaaru.
- ⁹Mi subani yimbe am Isra'iila'en nokkuure joonde, mi hokkan be lesdi ngam haa be njoodo nder maari bee jam. Hallube meetataa billugo be bana booyma.
- ¹⁰Dum laati bana nii diga wakkati alkaali'en laamani yimbe am Isra'iila'en. Mi toskinan konne'en ma fuu. Mi hokkete danygol boo.
- ¹¹To a maayi, a hawtoyi bee kaakiraabe ma, mi jo'inan gooto nder danygol ma, waato gooto nder bibbe ma dow leeso laamu ma, mi tabitina laamu maako.
- ¹²Kanjo o nyibantam suudu, min boo mi tabitinan leeso laamu maako haa foroy.
- ¹³Mi laatoto baaba maako, kanjo boo o laatoto bidde am. Mi ittanta mo mboodeenga am bana no ittumi nga aartudo ma.
- ¹⁴Mi tabitinan mo nder suudu am e nder laamu am haa foroy, leeso laamu maako tabitan haa foroy.”
- ¹⁵Natan yecci Daawuda bolle de'e e wahayu oo fuu.
- ¹⁶Nden laamiido Daawuda nasti suudu laymaaru, joodi yeeso Jawmiraawo, wi'i: “Yaa Jawmiraawo Allah, mi moy e dume woni saare am haa njottinda min haa do?
- ¹⁷Kanjum dum pamarum haa yeeso ma, yaa Allah! A wolwi haala danygol maccudo ma nder zamanuuji garandi. Yaa Jawmiraawo Allah, a laari yam bana goddo tedduo.
- ¹⁸Dume mbaawanmi wi'go dow teddungal ngal ndokkuda maccudo ma? An a anndi maccudo ma.
- ¹⁹Yaa Jawmiraawo, a huuwani maccudo ma kuugal mangal nga'al fodde anniya ma ngam hollugo kuude ma mawde fuu.

²⁰Yaa Jawmiraawo, walaa mo nanndi bee maada, an feere ma woni Allah, fodde ko min nani bee noppi amin fuu.

²¹Walaa ummaatoore feere haa duniyaaru bana yimbe ma Isra'iila'en. An sootti be ngam haa be laato yimbe ma. A wadani hoore ma innde bee huuwugo kuuje mawde, kulniide. A rimdini be diga lesdi Misra, a riiwi ummaatooje yeeso mabbe.

²²A laatini yimbe ma Isra'iila'en ummaatoore ma haa foroy, yaa Jawmiraawo, an boo, a laati Allah mabbe.

²³Ammaa jonta, yaa Jawmiraawo, tabitin wolde ma nde mbolwanda maccudo ma e danygol mum haa foroy.

²⁴Tabitin nde ngam haa innde ma fango haa abada, haa yimbe mbi'a: Jawmiraawo honoobe asama, kanke woni Allah Isra'iila. Tabitin danygol maccudo ma Daawuda boo.

²⁵Ngam an, yaa Allah am, mi hulaay toraago ma, ngam a anndini yam a hokkatam danygol.

²⁶Yaa Jawmiraawo, an woni Allah, an a iinani yam hayru man.

²⁷Jonta, a yerdi barkidingo danygol am, ngam haa ngol tabita haa yeeso maada foroy. Ngam an, yaa Jawmiraawo, a barkidini ngol, non ngol hebi barka haa foroy."

1 Habaruuji Nyalaade 18

Daawuda mawnini laamu muudum

(2 Samuyila 8:1-14)

¹Baawo kuuje de'e, Daawuda jaali Filisti'en, leestini be. O nyaami Gaat berniwol mabbe e gure maagol fuu.

²Nden o jaali Mo'abi'en. Be laatani mo maccube, o yowani be jomorgol.

³Nden o jaali boo Hadad'ezer, laamiido Soba, haa Hamat. Laamiido oo yahno semmbidingo laamu maako haa maayo Efratis.

⁴Daawuda hooci haa maako mootaji pucci ujineere (1.000) e wa'iibe ujine njoweedido (7.000) e honoobe ujine noogas (20.000). Daawuda soppi korle pucci mootaji fuu, o acci teemerre ngam hoore maako.

⁵Siriya'en ngari diga Damas ngam haa be mballa Hadad'ezer, laamiido Soba, ammaa Daawuda mbari nder mabbe worbe ujine noogas e dido (22.000).

⁶Daawuda jo'ini sanjeere aynoobe nder lesdi mabbe, be laatani mo maccube, o yowani be jomorgol. Jawmiraawo hisni Daawuda koo toy o yehi fuu.

⁷Daawuda hooci bawarde kanjeeri de sukaaabe Hadad'ezer marno, o yahri de haa Urusaliima.

⁸Haa Tibihat e Kuun, berniiji Hadad'ezer, Daawuda hooci njamndi mbodeeri duudndi masin. Bee maari Suleymaanu waari loonde njamndi mbodeeri mawnde e danraŋge e kuuje njamndi mbodeeri.

⁹Nde To'i, laamiido Hamat nani Daawuda jaali jama'aare konu Hadad'ezer, laamiido Soba fuu,

¹⁰O neli biyiiko Hadoram haa laamiido Daawuda haa o yama dum njamu muudum, o wadana mo barka ngam o habi bee Hadad'ezer, o jaali mo, ngam habre donno hakkunde Hadad'ezer e To'i foroy. O neldi Daawuda kuuje kanjeeri e cardi e njamndi mbodeeri feere feere.

¹¹Kanje boo, laamiido Daawuda seni de ngam Jawmiraawo, hawtaade bee cardi e kanjeeri ndi o hoocino haa ummaatooje Edoomi'en e Mo'abi'en e Ammoonien e Filisti'en e Amaleki'en.

¹²Abisay bii Seruyatu jaali Edoomi'en ujine sappo e njoweetato (18.000) nder Waadiwol Mannda.

¹³O jo'ini canjeeje aynoobe nder lesdi Edoom, Edoomi'en fuu laati maccube Daawuda. Jawmiraawo hisni Daawuda koo toy o yehi.

Saraaki'en Daawuda
(2 Samuyila 8:15-18; 20:23-26)

¹⁴Daawuda laamani Isra'iila fuu. O don wadana yimbe maako fuu kiita ndarnuka e ngoonduka.

¹⁵Yo'ab bii Seruyatu woni mawdo honoobe, Yusafat bii Ahiluudi woni hunndukoojo laamiido,

¹⁶Cadok bii Ahitooba e Abimelek bii Abiyatar ngoni liman'en, Sawusa woni binndoowo

¹⁷e Benaya bii Yoyada woni hooreejo Kereti'en e Peleti'en. Bibbe Daawuda laati ardiibe burbe badaago mo.

1 Habaruuji Nyalaade 19

Daawuda jaali Ammoonien e Siriya'en
(2 Samuyila 10:1-19)

¹Baawo man, Nahas, laamiido Ammoonien maayi. Biyiiko laami haa pallel maako.

²Daawuda wi'i: "Mi wadanan Hanun bii Nahas mboodeenga, bana baaba maako wadani yam." Daawuda neli nelaabe haa be nde'itina mo dow maayde baaba maako. Nde nelaabe Daawuda njotti lesdi Ammoonien haa Hanun ngam de'itingo mo,

- ³mawbe Ammoonien mbi'i Hanun: "A numi Daawuda neli de'itinoobe haa maada ngam sinjango ma daliila maayde baaba ma na? Naa be ngari haa maada ngam widitaago e horugo e hippaago lesdi ndi'i?"
- ⁴Hanun umri be nannga nelaabe Daawuda go. Be nanngi be, be labi be e be ta'i reeta limce mabbe, haa yotti poobe. Nden o firliti be.
- ⁵Worbe be'e cemti masin haa be ngidaa hootugo. Wodbe njehi anndini Daawuda haala man. O neli haa mabbe, o wi'i be: "Paabe haa Yeriko, haa bakkude mon puda fahin, nden ngarton."
- ⁶Nde Ammoonien annditi be toonyake Daawuda, Hanun e Ammoonien neldi cardin baakin kilo ujine cappande tati (30.000), ngam yobugo haya mootaji pucci e wa'iibe di diga Mesopotamiya e Siriya-Ma'aka e Soba.
- ⁷Be njobi haya ngam mootaji ujine cappande tati e didi (32.000). Be njobi boo laamiido Ma'aka e yimbe muudum. Be fuu be ngari, be canngini yeeso Medeba. Ammoonien boo ngari diga gure muudum'en, moobti ngam habre.
- ⁸Nde Daawuda nani dum, o neli Yo'ab, mawdo ardiibe sooje'en, bee honoobe suusbe fuu.
- ⁹Ammoonien ngurti berniwol muudum'en, ndarni caffuui yeeso nastirde maagol. Ammaa laamiibe warbe ton don ndari haa ladde feere muudum'en.
- ¹⁰Nde Yo'ab yi'i konne'en taarake dum yeeso e baawo fuu, o subi wodbe nder subaabe Isra'iila, o darni be dow Siriya'en.
- ¹¹Yimbe luttube fuu, o halfini be haa junngo Abisay deerdiiko. Kanke o huucitini be dow Ammoonien.
- ¹²Yo'ab wi'i Abisay: "To Siriya'en calorake yam, mballa mi. An boo to o Ammoonien calorake ma, mi wallete.
- ¹³Semmbidid, en tiida ngam daliila yimbe meeden e ngam berniiji Allah meeden. Jawmiraawo boo wadan ko fottanta mo."
- ¹⁴Nden Yo'ab e wondube bee muudum njehi haboygo bee Siriya'en. Siriya'en ndoggi yeeso maako.
- ¹⁵Nde Ammoonien ngi'i Siriya'en ndoggi, be ndoggi kambe boo diga yeeso Abisay, deerdiraawo Yo'ab, be lori nder berniwol. Yo'ab boo hooti Urusaliima.
- ¹⁶Nde Siriya'en ngi'i Isra'iila'en njaali be, be neli ngam ewnaago Siriya'en wonbe haa gada maayo Efratis. Sofak, mawdo honoobe Hadad'ezer ardi be.
- ¹⁷Nde Daawuda nani dum, o moobti Isra'iila'en fuu. O eeri Urdun, o yotti haa mabbe, o taaskani habre. Daawuda darni caffuui muudum, tiitotiri bee Siriya'en, nden be kabi bee maako.

¹⁸Isra'iila'en njaali Siriya'en, be ndoggi yeeso mabbe. Daawuda e yimbe mum kalki wa'iibe mootaji pucci ujine njoweedido (7.000) e honoobe ujine cappande nayo (40.000). O mbari boo Sofak, mawdo ardiido honoobe.

¹⁹Nde dɔwtaniibe Hadad'ezer ngi'i Isra'iila'en njaali be, be culhotiri bee Daawuda, be kuuwani dum. Baawodon Siriya'en cali wallugo Ammoonien.

1 Habaruuji Nyalaade 20

Daawuda nyaami Rabba

(2 Samuyila 12:26-31)

¹Mawri man, haa fuddoode hitaande, wakkati laamiibe ngurtoto ngam habre, Yo'ab ardi jama'aare konu. Be kalki lesdi Ammoonien, be taari Rabba. Ammaa Daawuda luttu baawo nder Urusaliima. Yo'ab jaali berniwol Rabba, yibbini ngol.

²Daawuda hooci woronnde wonnde dow hoore lawru Ammoonien. Teddeenga maare wadi baakin kilo cappande tati (30), hayre marnde saman duuddo don haa maare. Daawuda wadi nde dow hoore mum. O bofti kebal konu duudngal masin diga berniwol man.

³O wurtini boo yimbe wonbe nder maagol. O dooli be huuwugo bee ceekrude e tufirde njamndi e pe'irde njamndi. Bana non Daawuda waari berniiji Ammoonien fuu. Nden o hooti Urusaliima bee jama'aare konu maako fuu.

Honoobe Daawuda mbari maapinndien

(2 Samuyila 21:18-22)

⁴Baawo man honoobe Daawuda kabi bee Filisti'en haa Gezer. Wakkati man Sibbekay Husatiijo mbari Sippay, gooto nder Refayim. Bana nii Filisti'en leestinaama.

⁵Fahin habre fudditi bee Filisti'en. Elhanan bii Ya'ir mbari Lahmi deerdiraawo Goliyat Gaatiijo mo leggal labbo mum nanndi bee leggal cannyargal.

⁶Fahin habre fudditi haa Gaat. Woodino ton goddo juutdo, mardo kooli cindi haa juude e kosde muudum, limgal maaji, noogas e nayi. Kanke boo o goddo lenyol Rafa.

⁷O janci Isra'iila, ammaa Yonatan bii Sime'a deerdiraawo Daawuda mbari mo.

⁸Kambe, be bibbe Refa, danyaabe haa Gaat. Daawuda e yimbe mum mbari be.

1 Habaruuji Nyalaade 21

Daawuda limi yimbe Isra'iila e Yahuuda

(2 Samuyila 24:1-25)

¹Saydaanu ummani Isra'iila, esti Daawuda haa o lima yimbe Isra'iila.

²Daawuda wi'i Yo'ab e mawbe yimbe: "Njehe, lime Isra'iila'en diga Biirsaba haa yotti Dan. Nden anndineefam limgal mabbe."

³Ammaa Yo'ab wi'i: "Jawmiraawo besda limgal yimbe muudum haa wada cowi teemerre! Barkaama, naa be fuu be jaggiibe ma na? Ngam dume ngiddaa limugo be? Koni a yahrata aybe dow Isra'iila?"

⁴Bee non fuu laamiido dooli Yo'ab. Yo'ab dilli, waanci nder lesdi Isra'iila fuu, nden o warti Urusaliima.

⁵O anndini Daawuda limgal limaafe: Limgal waawbe konu wadi miliyon e ujine teemerre (1.100.000), nder Yahuuda boo waawbe konu ujine teemedde nayo e cappande njoweedido (470.000).

⁶Ammaa Yo'ab limaay yimbe Lewi e Benjamin, ngam o laari umroore laamiido nde'e bana huunde nyiddunde.

⁷Haala ka'a fottanaay Allah, ngam man o hiiti Isra'iila.

⁸Daawuda wi'i Allah: "Mi wadi hakke masin bee kuugal ngal. Ammaa jonta, yaafa aybe maccudo ma, ngam mi wadi faataare mawnde."

⁹Jawmiraawo wolwani Gada, gi'anoowo Daawuda, wi'i:

¹⁰"Yah haa Daawuda, wi' mo: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi don wallinane kuuje tati. Suban hoore ma woore nder maaje haa mi wade nde."

¹¹Gada wari haa Daawuda, wi'i mo: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Sey a suba!

¹²Dume ngiddaa? Duubi tati di weelo na? Malla doggugo yeeso konne'en maada lebbi tati, saa'i be don mbara on bee kaafahi na? Malla nyalde tati de kaafahi Jawmiraawo e nyawu kallungu ndaaboowu ngarata dow lesdi, haa malaa'ikaajo Jawmiraawo halka yimbe nder keeri Isra'iila fuu na? Num jonta, anndinam jaawaabu haa mi yahrana Jawmiraawo neldo yam."

¹³Daawuda jaabi Gada: "Huunde nde'e billanake yam masin. Sey mi yana nder junngo Jawmiraawo, ngam endam maako duudi. Ammaa taa mi yana haa juude yimbe."

¹⁴Jawmiraawo neldi nyawu kallungu ndaaboowu nder Isra'iila. Ujine cappande njoweedido (70.000) nder Isra'iila'en maayi.

¹⁵Nden o neli malaa'ikaajo haa berniwol Urusaliima ngam halkugo ngol. Nde malaa'ikaajo don halka yimbe, Jawmiraawo yi'i dum. O faasiti wadugo sarru, o wi'i malaa'ikaajo go: "He'i! Ittu junngo ma jonta." Malaa'ikaajo Jawmiraawo donno dari haa laarre Ornan Yebusiijo.

¹⁶Nde Daawuda tijji, o yi'i malaa'ikaajo Jawmiraawo don dari hakkunde asama bee lesdi, don forta dow Urusaliima kaafahi muudum ki o losno. Daawuda e ndotti'en kippi geese muudum'en, be don borni limce buhuuje.

¹⁷Daawuda wi'i Allah: "Min umri limugo yimbe. Min wadi hakke, mi wadi kalludum masin. Ammaa ummaatoore am nde'e, dume nde wadi? Yaa Allah

Jawmiraawo am, sey kiita ma wara dow am e dow saare baaba am. Taa halku ummaatoore ma bee masiibo man!"

¹⁸Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i Gada: "Yeccu Daawuda o yaha, o darnana Jawmiraawo hirsirde haa laarre Ornan Yebusiijo."

¹⁹Daawuda wadi ko Gada wolwino bee innde Jawmiraawo.

²⁰Saa'i man Ornan bee bikkoy muudum nayoy don piya alkamaari. Nde o yeesiti, o yi'i malaa'ikaajo, biɓbe maako ndoggi, nyukki.

²¹Nde Ornan yi'i Daawuda wari, o wurti laarre, o tuggi koppi, o hippi yeeso Daawuda.

²²Daawuda wi'i mo: "Soorram nokkuure laarre ma deydey ceede saman maare ngam haa mi darnana Jawmiraawo hirsirde ton, haa masiibo timma caka ummaatoore nde'e."

²³Ornan jaabi Daawuda: "Hoo'u nde, barkaama, wad ko ngidda. Ndaa mi hokkan ga'i ngam guleteedi e ledde fiyugo alkamaari ngam yiite e alkamaari ngam dokkal nyaamdu, mi hokkan dum fuu."

²⁴Ammaa laamiido wi'i Ornan: "Naa non, mi soodan nde bee ceede deydey saman maare. Mi hoo'ataa koo dume ko marda, ngam taa mi lii'ano Jawmiraawo nguleteenga nga walaa saman."

²⁵O yobi Ornan ceede kanjeeri teemedde joweego (600) ngam nokkuure man.

²⁶Nden Daawuda mahani Jawmiraawo hirsirde haa nokkuure man, o lii'i guleteedi e kirseteedi ngam kawtal yimbe bee Allah. O ewni Jawmiraawo, Jawmiraawo jaabi mo bee yiite iwnghe haa asama, nge hubbi dow hirsirde guleteedi.

²⁷Nden Jawmiraawo wolwani malaa'ikaajo o waata kaafahi maako haa suudu maaki.

Nokkuure haykaliiru

²⁸Wakkati man, nde Daawuda yi'i Jawmiraawo jaabake dum haa laarre Ornan Yebusiijo, o lii'i kirseteedi ton.

²⁹Saa'i man, joodorde Jawmiraawo nde Muusa wadno nder ladde e hirsirde guleteedi donno haa nokkuure townde haa Gibiyon.

³⁰Daawuda waawaay yahugo ton yeeso Allah ngam yamugo muuyo maako, ngam kaafahi malaa'ikaajo Jawmiraawo hulni mo.

1 Habaruuji Nyalaade 22

¹Daawuda wi'i: "Haa do haykaliiru Allah Jawmiraawo e hirsirde ngam guleteedi Isra'iila ndaroto."

Taaskara Daawuda ngam nyibugo haykaliiru

- ²Daawuda umri moobtugo jananbe wonbe nder lesdi Isra'iila. O darni sehoobe kaa'e, be ceha kaa'e ngam nyibugo haykaliiru Allah.
- ³Daawuda taaskitini boo njamndi baleeri duudndi ngam suufuuje haa pareeje dammude e ngam jokke e njamndi mbodeeri duudndi masin.
- ⁴Non boo ledde cemmbedde de limataake, ngam yimbe Sidon e Tirus ngaddani Daawuda ledde cemmbedde duudde masin.
- ⁵Daawuda wi'i: "Biyam Suleymaanu o derkeejo mo walaa kirseeku tawon. Ammaa haykaliiru ndu o nyibanta Jawmiraawo, sey ndu laato mawndu masin, ndu wangina daraja e manggu yeeso lesde fuu. Ngam maajum taaskitinanmi kuuje fuu ngam maako." Bana non Daawuda taaskitini kuuje duudde masin, hiddeko o maaya.
- ⁶Nden o ewni biyiiko Suleymaanu. O umri mo nyibango Jawmiraawo Allah Isra'iila haykaliiru.
- ⁷Daawuda wi'i mo: "Biɲngel am, min mi anniyino nder bernde am mi nyiba haykaliiru ngam innde Jawmiraawo Allah am.
- ⁸Ammaa Jawmiraawo neldi yam koɲngol, wi'i: An a rufi y'iyaam duuddam yeeso am, a wadi konuuji mawdi. A nyibantaa innde am suudu, ngam a rufi y'iyaam duuddam haa lesdi.
- ⁹Ndaa, a danyan bidde gorko. O tabitinan salaaman, ngam mi hisnan mo diga konne'en taariibe mo fuu. Innde maako laatoto Suleymaanu, nder balde maako ndokkanmi Isra'iila de'ere e salaaman.
- ¹⁰Kaɲko nyibanta innde am suudu, o laatoto bidde am, min boo mi laatoto baaba maako. Mi tabitinan leeso laamu maako dow Isra'iila haa foroy.
- ¹¹Jonta kam, biɲngel am, Jawmiraawo wonda bee ma ngam haa kumta, nyibana Jawmiraawo Allah maada haykaliiru, bana o wi'no dow maada.
- ¹²Jawmiraawo hokke faamu e hikma, o darne dow Isra'iila, ngam haa a dɔwtano tawreeta maako.
- ¹³To a dɔwtanake farillaaji e kiitaaji di Jawmiraawo umri Muusa ngam Isra'iila, nden kam a humtan. Semmbidid, suusdin bernde ma, taa hul, taa tampu sam !
- ¹⁴Mi habdi taaskitingo kuuje ngam haykaliiru Jawmiraawo, kaɲneeri kilo miliyonje tati (3.000.000) e cardi kilo miliyonje cappande tati (30.000.000), njamndi mbodeeri e njamndi baleeri boo duudndi masin, awnataake. Mi taaskitini boo ledde e kaa'e, an boo a tammi besdugo dow maaje.
- ¹⁵A woodi huuwoobe duudbe, sehoobe kaa'e e mahoobe e sehoobe ledde e anndube kuude feere feere fuu.

¹⁶Kaŋŋeeri e cardī e njamndi mbodeeri e njamndi baleeri limataake. Fuddu kuugal, Jawmiraawo boo wondan bee ma.”

¹⁷Nden Daawuda umri mawbe Isra'iila fuu be mballa biyum Suleymaanu.

¹⁸O wi'i: “Jawmiraawo, Allah moodon wondaay bee moodon na? O hokkaay on salaaman haa bakeeje fuu na? O hokki yam yimbe lesdi ndi'i haa juŋngo am, lesdi fuu leestinaama yeeso Jawmiraawo e yeeso ummaatoore muudum.

¹⁹Jonta kam, tiide nder anniya mon haa on dakkotira bee Jawmiraawo, Allah moodon. Pudde nyibugo haykaliiru seniindu ngam Allah Jawmiraawo, haa on njo'ina sundukru alkawal Jawmiraawo e kuuje cenaade ngam Allah nder suudu ndu nyibanton innde maako.”

1 Habaruuji Nyalaade 23

¹Nde Daawuda ndottidi, haari balde, o laamini biyiiko Suleymaanu dow Isra'iila.

Gebe e kuude Lewi'en e liman'en

²O moobti mawbe Isra'iila e liman'en e Lewi'en fuu.

³Be limi Lewi'en, mo duubi cappande tati e ko buri. Limgal mabbe, gooto gooto fuu, worbe ujine cappande tato e njowheetato (38.000).

⁴Daawuda wi'i: “Ujine noogas e nayo (24.000) nder mabbe laato hakkilanoobe kuugal haa suudu Jawmiraawo. Ujine njoweego (6.000) boo, laato saraaki'en e hiitoobe.

⁵Ujine nayo (4.000) laato aynoobe dammude. Ujine nayo (4.000) fahin mangta Jawmiraawo bee kuuje gimrude de mbaɗmi ngam mangtooje.”

⁶Daawuda senndi be haa wada gebe fodde biɓbe Lewi: Gersom e Kahat e Meraari.

⁷Haa yimbe Gersom: La'adan e Sim'i.

⁸Biɓbe La'adan boo, Yehiyel woni arano, nden Zetam e Yo'el, be tato.

⁹Biɓbe Sim'i boo, Selomit e Haziyeel e Haran, be tato. Kambe ngoni baaba-ci'e'en La'adan.

¹⁰Wodbe biɓbe Sim'i boo, Yahat e Jina e Ye'us e Beri'a, kambe ngoni biɓbe Sim'i, be nayo.

¹¹Yahat woni arano, Ziza boo diɗaɓo. Ammaa Ye'us e Beri'a ngalaa biɓbe duudbe, ngam maajum be laati saare woore, yebre woore.

¹²Biɓbe Kahat ngoni: Amram e Yicehar e Heburuun e Uzziyeel, be nayo.

¹³Biɓbe Amram boo, Haruna e Muusa. Ammaa Haruna subaama ngam o sena kuuje burde senaago, kaŋko e biɓbe maako haa foroy, ngam o wula uurle yeeso

Jawmiraawo, o huuwana mo, o barkidina yimbe bee innde Jawmiraawo haa foroy.

¹⁴Muusa boo, goddo Allah, bibbe maako limaama nder lenyol Lewi.

¹⁵Bibbe maako ngoni: Gersom e Eli'ezer.

¹⁶Nder bibbe Gersom, Sebuwel woni arano.

¹⁷Nder bibbe Eli'ezer boo, Rehabiya woni arano. Eli'ezer walaa bibbe wodde, ammaa bibbe Rehabiya, be duudde masin.

¹⁸Nder bibbe Yicehar, Selomit woni arano.

¹⁹Nder bibbe Heburuun boo, Yeriya woni arano e Amariya didabo e Yahajiyel tatabo e Yekame'am nayabo.

²⁰Nder bibbe Uzziyel boo, Mika woni arano e Yissiya boo didabo.

²¹Bibbe Meraari ngoni: Mahali e Musi. Bibbe Mahali boo, Eli'azaaru e Kis.

²²Eli'azaaru maayi, walaa bibbe worbe, sey bibbe rewbe. Bibbe Kis, banndiraabe mabbe bangi be.

²³Bibbe Musi boo, Mahali e Eder e Yeremot, be tato.

²⁴Kambe ngoni yimbe Lewi fodde saare kaakiraabe mabbe, waato baaba-ci'e'en mabbe, huuwoobe kuugal haa haykaliiru Jawmiraawo. Be limaama gooto gooto mabbe fuu bee innde innde, mo duubi noogas e ko buri.

²⁵Ngam Daawuda wi'no: "Allah Jawmiraawo Isra'iila hokki salaaman haa ummaatoore muudum. O don joodi haa Urusaliima haa foroy.

²⁶Bana nii Lewi'en tokkataako roondaago joodorde Jawmiraawo e kuuje kuugal nder maare".

²⁷Lewi'en mbinndaama nder deftere limgal diga mo duubi noogas e ko buri, fodde bolle Daawuda ragareeje.

²⁸Ammaa be kuuwan njaggu mabbe nder haykaliiru Jawmiraawo haa banje bibbe Haruna. Be kalfitini be kuugal dow babe e dow cuudi pamari e dow kuugal labbitingo kuuje cenaade fuu e dow kuugal taaskitingo kuuje dewal nder haykaliiru Allah

²⁹e ngam taaskitingo tamseeje jo'inteede e kuroori diggundi ngam dokke nyaamdu e tamseeje bette de ufnaaka e ca'aade e tamsaadum fuu e ngam hakkilango poondirde feere feere.

³⁰Be taasko boo fajiri e kiikiide fuu ngam yettugo e mangtugo Jawmiraawo,

³¹be lii'o guleteedi fuu nder nyalde ciwtorde e juulde lewru hesru e juulde godde, yeeso Jawmiraawo tum fodde limgal ngal Jawmiraawo umri be.

³²Be don kuuwa haa laymaaru fottirde e haykaliiru seniindu, be kuuwana boo banndiraabe mabbe, bibbe Haruna, kuugal nder haykaliiru Jawmiraawo.

1 Habaruuji Nyalaade 24

¹Ndaa gebe nder danygol Haruna. Bibbe Haruna ngoni: Nadab e Abihu e Eli'azaaru e Itamar.

²Ammaa Nadab e Abihu aarti baaba muudum'en maayugo, be kebaay bikkoy. Eli'azaaru e Itamar tan kuuwi kuugal limanku.

³Daawuda e Cadok mo danygol Eli'azaaru e Ahimelek mo danygol Itamar cenndi yimbe Haruna ngam gebe kuugal mabbe.

⁴Worbe nder danygol Eli'azaaru bure worbe nder danygol Itamar duudugo. Ngam man be cenndi be bana nii: Haa danygol Eli'azaaru baaba-ci'e'en sappo e njoweego, haa danygol Itamar boo baaba-ci'e'en njweetato.

⁵Be cenndi be fuu bee kur'u, ngam mawbe haykaliiru seniindu e jaggiibe Allah don caka danygol Eli'azaaru bana be don nder danygol Itamar.

⁶Sema'ya bii Netaneyel, binndoowo Lewiijo, kanke o winndi inde mabbe yeeso laamiido e mawbe e Cadok limanjo e Ahimelek bii Abiyatar e baaba-ci'e'en liman'en e Lewi'en. Be mbaɗi kur'u: Be koo'i saare woore ngam Eli'azaaru e saare woore ngam Itamar.

⁷Kur'u aranu wangini Yoyariba, didabu Yeda'ya,

⁸tatabu Harim, nayabu Se'orim,

⁹njowabu Malkiya, njoweego'oowu Miyamin,

¹⁰njoweedidabu Hakkoos, njweetatabu Abiya,

¹¹njoweenayabu Yeesu'a, sappoowu Sekaniya,

¹²sappo e ngo'oowu Eliyasib, sappo e didabu Yakim,

¹³sappo e tatabu Huppa, sappo e nayabu Yesebaba,

¹⁴sappo e njowabu Bilga, sappo e njoweego'oowu Immer,

¹⁵sappo e njoweedidabu Hezira, sappo e njweetatabu Happisses,

¹⁶sappo e njoweenayabu Petahiya, noogaswu Ezekiyel,

¹⁷noogas e ngo'oowu Yakin, noogas e didabu Gamul,

¹⁸noogas e tatabu Delaya, noogas e nayabu Ma'ajiya.

¹⁹Kanje ngoni gebe kuugal mabbe, haa be nasta haykaliiru Jawmiraawo fodde umroore nde Jawmiraawo Allah umrino kaaka mabbe Haruna.

²⁰Lewi'en luttube ngoni: Subayel haa danygol Amram. Yehedeya haa danygol Subayel.

²¹Haa danygol Rehabiya boo, Yissiya woni arano.

²²Haa bibbe Yicehar boo, Selomit. Haa bibbe Selomit boo, Yahat.

²³Bibbe Heburuun ngoni: Yeriya arano e Amariya didabo e Yahajiyel tatabo e Yekame'am nayabo.

²⁴Bii Uzziyel, Mika. Haa bibbe Mika boo, Samir.

²⁵Deerdiraawo Mika, Yissiya. Haa bibbe Yissiya boo, Zekariya.

²⁶Bibbe Meraari ngoni: Mahali e Musi e bibbe biyiiko Ya'ajiya.

²⁷Ndaa danygol Meraari bee Ya'ajiya biyum: Soham e Zakkur e Ibri.

²⁸Haa Mahali boo, Eli'azaaru. Ammaa kanke o walaa bibbe worbe.

²⁹Haa Kis boo, Yerahameel.

³⁰Bibbe Musi boo, Mahali e Eder e Yerimot. Kambe ngoni Lewi'en fodde ci'e mabbe.

³¹Kambe boo, be mbaɗi kur'u bana banndiraabe mabbe yimbe Haruna. Be mbaɗi dum yeeso laamiido Daawuda e Cadok e Ahimelek e baaba-ci'e'en liman'en e Lewi'en. Bana non dum laati ngam baaba saare mawɗo e pamaro fuu.

1 Habaruuji Nyalaade 25

¹Daawuda e mawbe honoobe cubi huuwoobe caka yimbe Asaf e Heman e Yedutuun, waɗoobe annabaaku bee fiyugo moolooji e garayaaji e konsiije. Ndaa inde mabbe:

²Nder bibbe Asaf: Zakkur e Yusufu e Netaniya e Asareela. Be donno dow ardaangal baaba mabbe Asaf mo donno waɗa annabaaku dow ardaangal laamiido.

³Nder saare Yedutuun boo: Bibbe maako Gedaliya e Ceri e Esaaya e Hasabiya e Matitiya e Sim'i, be njoweego, be don dow ardaangal baaba mabbe Yedutuun mo donno waɗa annabaaku bee fiyugo moolooru ngam yettugo e mangtugo Jawmiraawo.

⁴Nder saare Heman boo, bibbe maako Bukkiya e Mattaniya e Uzziyel e Sebuwel e Yerimot e Hananiya e Hanani e Eliyata e Giddalti e Romamti-Ejer e Yosebekasa e Malloti e Hotir e Mahaziyot.

⁵Be fuu be bibbe Heman, puufoowo luwal, gi'anoowo laamiido fodde konngol Allah. Allah hokki Heman bibbe worbe sappo e nayo e bibbe rewbe tato.

⁶Worbe be'e fuu ngimi bee koŋsiije e garayaaji e moolooji nder haykaliiru Jawmiraawo. Be donno dow ardaaŋgal baabiraabe maɓɓe Asaf e Yedutuun e Heman. Be kuuwi kuugal maɓɓe haa haykaliiru Allah dow ardaaŋgal laamiido.

⁷Limgal maɓɓe bee banndiraabe maɓɓe anndube yimango Jawmiraawo fuu wadi teemedde diɗo e cappande njoweetato e njoweetato (288).

⁸Be mbaɗi kur'u ngam kuugal maɓɓe, mawbe e famarbe, anndube e ekkitoobe kal-kal.

⁹Kur'u aranu waɗgini Yusufu bii Asaf, diɗabu boo waɗgini Gedaliya e deerɗiraabe mum e biɓɓe mum, be sappo e diɗo,

¹⁰tatabu boo waɗgini Zakkur e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

¹¹nayabu boo waɗgini Yiciri e biɓɓe mum e deerɗiraabe mum, be sappo e diɗo,

¹²njowabu boo waɗgini Netaniya e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

¹³njoweegoowu boo waɗgini Bukkiya e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

¹⁴njoweediɗawu boo waɗgini Yesareela e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

¹⁵njoweetatabu boo waɗgini Esaaya e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

¹⁶njweenayabu boo waɗgini Mattaniya e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

¹⁷sappoowu boo waɗgini Sim'i e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

¹⁸sappo e ngo'oowu boo waɗgini Azareyel e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

¹⁹sappo e diɗawu boo waɗgini Sabiya e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

²⁰sappo e tatabu boo waɗgini Subayel e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

²¹sappo e nayabu boo waɗgini Mattitiya e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

²²sappo e njowabu boo waɗgini Yeremot e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

²³sappo e njoweegoowu boo waɗgini Hananiya e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

²⁴sappo e njoweediɗawu boo waɗgini Yosebekasa e biɓɓe mum e deerɗum'en, be sappo e diɗo,

²⁵sappo e njoweetatabu boo wangini Hanani e bibbe mum e deerdum'en, be sappo e dido,

²⁶sappo e njoweenayabu boo wangini Malloti e bibbe mum e deerdum'en, be sappo e dido,

²⁷noogaswu boo wangini Eliyata e bibbe mum e deerdum'en, be sappo e dido,

²⁸noogas e ngo'oowu boo wangini Hotir e bibbe mum e deerdum'en, be sappo e dido,

²⁹noogas e didawu boo wangini Giddalti e bibbe mum e deerdum'en, be sappo e dido,

³⁰noogas e tatabu boo wangini Mahaziyot e bibbe mum e deerdum'en, be sappo e dido,

³¹noogas e nayabu boo wangini Romamti-Ejer e bibbe mum e deerdum'en, be sappo e dido.

1 Habaruuji Nyalaade 26

Aynooe dammude

¹Ndaa gebe aynooe dammude: Haa Koora'en, Meselemya bii Koore nder bibbe Asaf.

²Meselemya boo woodi bibbe be'e: Zekariya woni afo, Yedi'ayel didabo, Zebadiya tatabo, Yatniyel nayabo,

³Elam njowabo, Yehohanan njoweegoojo e Eliyo'enay njoweedidabo.

⁴Obet-Edoom woodi bibbe be'e: Sema'ya woni afo, Yozabat didabo, Yowaha tatabo, Sakar nayabo, Netaneyel njowabo,

⁵Ammiyel njoweegoojo, Issakar njoweedidabo e Pe'ulletay njoweetatabo, ngam Allah barkidini mo.

⁶Biyiiko Sema'ya kanjo boo o woodi bibbe, marbe baawde nder saare baaba muudum'en, ngam be ngoodi daraja.

⁷Bibbe Sema'ya ngoni: Otni e Refayel e Obet e Elzabat. Deerdiraabe maako Elihu e Semakiya, be marbe daraja.

⁸Worbe danygol Obet-Edoom fuu, kambe bee bibbe mabbe e deerdiraabe mabbe, be marbe daraja, waawbe kuugal, cappande njoweego e dido.

⁹Meselemya boo woodi bibbe e deerdiraabe, marbe daraja sappo e njoweetato.

¹⁰Hosa mo danygol Meraari boo woodi bibbe: Simiri woni arano, baaba maako darni mo o arano, koo nde o laataaki afo,

¹¹nden Hilkiyya dīfābo, Tebaliya tatabo e Zekariya nayabo. Limgal biḅḅe e deerḁiraabe Hosa fuu, sappo e tato.

¹²Gebe ardiibe aynoobe dammude be'e kuuwi bana banndiraabe maḅḅe nder haykaliiru Jawmiraawo.

¹³Be mbaḁi kur'u dow famarḅe e mawḅe ngam dammugal koo ngale fuu fodde ci'e muuḁum'en.

¹⁴Kur'u ta'ani Selemiya dammugal fuunaange. Nden be mbaḁi kur'u ngam biyiiko Zekariya, carwoowo hikmaajo. Kur'u ta'ani mo dammugal woyla.

¹⁵Obet-Edoom hebi dammugal fombina, biḅḅe maako boo cigorḁi.

¹⁶Suppim e Hosa kebi dammugal hiirnaange, baṅge dammugal Salleket haa laawol ba'otoongol. Gebe aynoobe man ḁon tiitotiri.

¹⁷Nyalaade fuu woodi Lewi'en njoweego haa fuunaange, nayo haa woyla, nayo haa fombina, haa cuuḁi cigorḁi boo ḁiḁo ḁiḁo.

¹⁸Haa babal heedi hiirnaange woodi nayo haa laawol, ḁiḁo boo haa babal maajum.

¹⁹De'e ngoni gebe aynoobe dammude haa danygol Koora e danygol Meraari.

Aynoobe ndesaaje

²⁰Ahiya gooto nder Lewi'en halfitinaama kuugal aynugo ndesaaje haa haykaliiru Allah e ndesaaje kuuje cenaade:

²¹Biḅḅe La'adan mo danygol Gersom, baaba-ci'e'en man, ḁum Yehiyeli

²²e biḅḅe mum e Zetam e Yo'el deerḁum. Be kalfitinaama kuugal aynugo ndesaaje haa haykaliiru Jawmiraawo.

²³Nder yimḅe Amram e Yicehar e Heburuun e Uzziyel boo:

²⁴Sebuwel bii Gersom bii Muusa woni hooreejo aynoobe ndesaaje.

²⁵Banndiraabe maako boo: Eli'azaaru danyi Rehabiya, Rehabiya danyi Esaaya, Esaaya danyi Yoram, Yoram danyi Zikiri, Zikiri danyi Selomit.

²⁶Selomit oo e deerḁiraabe mum ayni ndesaaje kuuje cenaade, ḁe laamiḁo Daawuda e baaba-ci'e'en e ardiibe dow honoobe ujineere e ardiibe dow honoobe teemerre e mawḅe honoobe, ceni.

²⁷Be ngurtinno ḁum nder kebal konuui ngam mo'itingo haykaliiru Jawmiraawo.

²⁸Ko Samuyila, gi'oowo e Sawulu bii Kis e Abineer bii Neer e Yo'ab bii Seruyatu ceni, cenaadum ḁum fuu, Selomit e deerḁiraabe mum ayni ḁum.

Saraaki'en e hiitoobe

²⁹Kenaniya e bibbe mum, be yimbe Yicehar, laati saraaki'en e hiitoobe e ardaniibe kuude laamu nder lesdi Isra'iila.

³⁰Hasabiya e deerɗum'en, be yimbe Heburuun, marbe daraja ujineere e teemedɗe njoweedɗo (1.700), laati aynooɓe Isra'iila gada maayo Urdun wakeere hiirnaange, ngam kuude Jawmiraawo fuu e ngam kuude laamiido boo.

³¹Yeriya woni hooreejo yimbe Heburuun. Nder nduubu laamu Daawuda cappande nayaɓu be linyi defte asli yimbe Heburuun. Be tawi caka maɓɓe, marbe daraja haa Ya'ajer nder lesdi Gile'at.

³²Yeriya e banndiraabe mum, marbe daraja, baaba-ci'e'en ujine ɗiɗo e teemedɗe njoweedɗo (2.700). Laamiido Daawuda jo'ini be aynooɓe dow le'i Ruben e Gada e reeta lenyol Manassa, ngam kuude Allah e kuude laamiido.

1 Habaruuji Nyalaade 27

Mawbe konu e ardiibe le'i

¹Ndaa huuwanoobe laamiido Isra'iila'en fodde limle muudum'en, baaba-ci'e'en e ardiibe dow honooɓe ujineere e ardiibe dow honooɓe teemerre e saraaki'en maɓɓe. Be kuuwani laamiido bee geɓe tokkindirɗe lewru lewru, lebbi hitaande fuu. Yebre koo ndeye woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).

²Yasobo'am bii Zabdiyel woni hooreejo yebre arannde ngam lewru aranndu. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).

³O iwi haa danygol Peres, o hooreejo mawbe honooɓe ngam lewru aranndu fuu.

⁴Dooday Ahohiijo woni hooreejo yebre ngam lewru ɗiɗabru. Mikilot woni dowoowo nder yebre Dooday. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).

⁵Benaya bii Yoyada limanjo, kanjo woni mawɗo honooɓe dow yebre tatabre ngam lewru tatabru. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).

⁶Benaya oo woni gooto nder suusbe cappande tato, o hooreejo suusbe cappande tato man. Biyiiko Ammizabat boo don nder moobre man.

⁷Asa'el deerɗiraawo Yo'ab woni nayaɓo ngam lewru nayaɓu. Baawo maako biyiiko Zebadiya laati hooreejo. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).

⁸Hooreejo njowaɓo ngam lewru jowaɓu, Samahut Yisrahiijo. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).

⁹Iira bii Ikkes mo Teko'a woni njoweegoojo ngam lewru joweegooru. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).

- ¹⁰Heeles mo Pelon, goddo lenyol Efrayim woni njoweedifaabo ngam lewru joweedifabru. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).
- ¹¹Sibbekay Zaraajo mo Husa woni njoweeetatabo ngam lewru joweeetatabru. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).
- ¹²Abi'ezer Benyaminiijo mo Anatot woni njoweenayabo ngam lewru joweenayabru. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).
- ¹³Maharay Zaraajo mo Netofa woni sappoojo ngam lewru sappooru. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).
- ¹⁴Benaya Efrayimiiijo mo Piraton woni sappo e go'oojo ngam lewru sappo e go'ooru. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).
- ¹⁵Helday mo Netofa, mo danygol Otniyel, woni sappo e difaabo ngam lewru sappo e difabru. Yebre maako woodi worbe ujine noogas e nayo (24.000).
- ¹⁶Ndaa ardiiɓe le'i Isra'iila: Eli'ezer bii Zikiri woni ardiido yimbe Ruben. Sefatiya bii Ma'aka ardi yimbe Simon.
- ¹⁷Hasabiya bii Kemuwel ardi yimbe Lewi. Cadok ardi yimbe Haruna.
- ¹⁸Elihu deerɗiraawo Daawuda ardi yimbe Yahuuda. Omiri bii Mika'iilu ardi yimbe Issakar.
- ¹⁹Yisma'ya bii Obadiya ardi yimbe Zabulon. Yerimot bii Asriyel ardi yimbe Neftali.
- ²⁰Hose'a bii Azaziya ardi yimbe Efrayim. Yo'el bii Pedaya ardi reeta lenyol Manassa.
- ²¹Iddo bii Zekariya ardi reeta lenyol Manassa nder Gile'at. Ya'asiyel bii Abineer ardi yimbe Benyamin.
- ²²Azareyel bii Yeroham ardi yimbe Dan. Kambe ngoni mawɓe le'i Isra'iila.
- ²³Daawuda limaay derke'en ɓe duubi muudum'en cikaay noogas tawon, ngam Jawmiraawo wi'no o duɗɗinan Isra'iila'en bana koode asama.
- ²⁴Yo'ab bii Seruyatu fuɗɗuno limugo, ammaa o timminaay. Tikkere Jawmiraawo ukki dow Isra'iila ngam haala man. Lingal binndol maajum nastaay nder Deftere Habaruuji Nyalaade nde Laamiido Daawuda.
- ²⁵Azmawet bii Adiyel woni kaliifaajo dow ndesaaɓe laamiido. Yonatan bii Uzziya woni kaliifaajo dow ndesaaɓe nder lesdi, waato nder berniiji e gure e cuudi towɗi cemmbidɗi.
- ²⁶Eziri bii Kelub woni mawɗo remooɓe gese.

- ²⁷Sim'i mo Rama woni kaliifaajo dow gese inabooje. Zabdi mo Sifam woni kaliifaajo dow nafuuda inabooje.
- ²⁸Ba'al-Hanan mo Geder woni kaliifaajo dow jaytunje e dundeeje nder lesdi towndiije. Yo'as woni kaliifaajo dow cigordî nebbam.
- ²⁹Siritay mo Saron woni kaliifaajo dow na'i durandî haa lesdi Saron. Safat bii Adilay woni kaliifaajo dow na'i durandî nder waadiiji.
- ³⁰Obil Isma'iiluwo woni kaliifaajo dow geeloodi. Yehedeya mo Meronot halfitinaama bamde debbe.
- ³¹Yazizi Hagariijo woni kaliifaajo dow dammooji. Kambe fuu be mawbe aynooje marle laamiido Daawuda.
- ³²Yonatan bappa Daawuda woni carwoowo, ngam o kakkildo, o binndoowo. Yehiyel bii Hakmoni don wondi bee bikkoy laamiido.
- ³³Ahitofel woni carwoowo laamiido, Husay Arkiijo woni soobaajo laamiido.
- ³⁴Baawo maayde Ahitofel, Yoyada bii Benaya e Abiyatar laati sarwoobe laamiido. Yo'ab woni mawdo honooje laamiido.

1 Habaruuji Nyalaade 28

Umrooje Daawuda ragareeje

- ¹Daawuda moobti mawbe Isra'iila fuu haa Urusaliima: Baaba-ci'e'en e hoore'en gebe huuwanooje laamiido e ardiibe dow honooje ujineere e ardiibe dow honooje teemerre e aynooje marle e dabbaaji e bikkoy laamiido e saraaki'en e suusbe e marbe daraja fuu.
- ²Laamiido Daawuda dari, wi'i: "Naneedam, onon deerdiraabe am e ummaatoore am! Mi anniyino nyibugo suudu siwtordu ngam sundukru alkawal Jawmiraawo e ngam joodorde Allah meeden. Mi taaskani nyibugo.
- ³Ammaa Allah wi'i yam: An a nyibataa suudu ngam innde am, ngam a wadi konuuji duudfi, a rufi yi'am.
- ⁴Jawmiraawo Allah Isra'iila subi yam nder saare baaba am haa mi laato laamiido Isra'iila haa foroy, o subi Yahuuda ngam haa o laato ardiido, nder danygol Yahuuda boo o subi saare baaba am. Caka bibbe baaba am boo, dum fottani mo o wadammi laamiido dow Isra'iila fuu.
- ⁵Jawmiraawo hokki yam bibbe duudbe. Caka mabbe o subi biyam Suleymaanu haa o joodo dow leeso laamu Jawmiraawo, dow Isra'iila.
- ⁶Jawmiraawo wi'i yam: Biya Suleymaanu nyiban suudu am e babe am. Ngam mi subi mo o laato bidfo am, min boo mi laato baaba maako.

- ⁷Mi tabitinan laamu maako haa foroy, to o tiinake dōwtanaago umrooje am e kiitaaji am bana hannde boo.
- ⁸Ngam maajum yeeso Isra'iila, jama'aare Jawmiraawo e yeeso Allah meeden, linye umrooje Jawmiraawo Allah moodon, dōwtane de haa on mara lesdi mboondi ndi'i, on marna ndi bibbe moodon boo haa foroy.
- ⁹An boo, biyam Suleymaanu, teddin Allah baaba maada, jaggana mo bee bernde laabnde e nafsu ma fuu. Ngam Jawmiraawo don linya berde fuu o anndi anniyaaji e numooji. To a waylitake heedi maako, o wāngante. Ammaa to a acci mo, o wudinte haa foroy.
- ¹⁰Hakkil jonta, ngam Jawmiraawo subu ma nyibana dūm haykaliiru seniindu. Sey a semmbida, a naŋga kuugal.”
- ¹¹Nden Daawuda hokki Suleymaanu suura zawleeru haykaliiru e cuudi maaru e cigordi maaru e cuudi dowji e gebe haa nder haykaliiru e suudu joodordu ngam kefergal.
- ¹²O tinndini mo boo kuuje de numooji maako anndini mo fuu: Haala babe haa haykaliiru Jawmiraawo e cigordi taarotoodi ndu e ndesaaje kuuje cenaade
- ¹³e haala gebe liman'en e Lewi'en e kuude nder haykaliiru Jawmiraawo fuu e kuuje ngam kuugal nder maaru fuu
- ¹⁴e haala teddeenga kaŋgeeri, ngam kuuje koo deye nder kuugal koo ngale e haala teddeenga cardu ngam kuuje koo deye nder kuugal koo ngale
- ¹⁵e teddeenga kaŋgeeri ngam jo'inirde kaŋgeeri e pittirlaaji maaji dūm kaŋgeeri, fodde teddeenga ngam jo'inirdum fuu bee pittirlaaji muudum. Non boo teddeenga ngam jo'inirde cardu, fodde teddeenga ngam jo'inirdum e pittirlaaji muudum, fodde kuuwtinirki jo'inirdum pittirlaaji fuu nder kuugal.
- ¹⁶Non boo teddeenga kaŋgeeri ngam taabe tamseeje jo'inteede e teddeenga cardu ngam taabe cardu.
- ¹⁷Non boo haala tufirde e taasaaje e paalon kaŋgeeri laabndi e njardukoy kaŋgeeri e cardu, fodde teddeenga jardugel koo ngele fuu
- ¹⁸e haala guldudum uurle kaŋgeeri laabndi bee teddeenga muudum e suura mootu pucci bee nga keruba'en kaŋgeeri weedanbe bileeji muudum'en, suddanbe sundukru alkawal Jawmiraawo.
- ¹⁹Nden Daawuda wi'i: “Haala ka'a winndaama dow dereewol ngol Jawmiraawo hokki yam. Ngol faamtini yam kuude gonde haa suura man fuu.”
- ²⁰Nden Daawuda wi'i biyum Suleymaanu: “Sey a semmbida, a laato cuusdo, a naŋga kuugal. Taa hul, taa tampu sam, ngam Allah Jawmiraawo, Allah am

wondan bee maafa. O accataa ma, o wudintaa ma, haa kuugal nder haykaliiru Jawmiraawo fuu timma.

²¹Ndaa gebe liman'en e Lewi'en ngam kuugal nder haykaliiru Jawmiraawo fuu. Marbe anniya mboodka fuu e marbe anndal fuu ngam huuwugo kuugal koo ngale don ngondi bee maafa, non boo mawbe e yimbe fuu, be dɔwtanto umrooje ma."

1 Habaruuji Nyalaade 29

¹Fahin laamiido Daawuda wolwani jama'aare fuu, wi'i: "Biyam Suleymaanu mo Allah subi dum kanyum tan, o derkeejo mo walaa kirseeku tawon. Ammaa kuugal mawni masin, ngam laamorde nde laatataako ngam yimbe, ammaa ngam Allah Jawmiraawo.

²Bee baawde am fuu taaskitinmi kuuje ngam haykaliiru Allah am: Kanjeeri ngam kuuje kanjeeri e cardi ngam kuuje cardi e njamndi mbodeeri ngam kuuje njamndi mbodeeri e njamndi baleeri ngam kuuje njamndi baleeri e ledde ngam kuuje ledde e kaa'e onikis e kaa'e ngam jaagnugo e kaa'e baleeje e de noone feere feere e kaa'e marde saman e kaa'e daneeje duudde masin.

³Ko buri dum, goddum kanjeeri e cardi ndi marmi, mi hokkan ndi ngam haykaliiru Allah am, ngam mi seyorake ndu. Mi besdan dum haa ko taaskitinmi ngam haykaliiru seniindu:

⁴Kanjeeri diga Ofir baakin kilo ujine cappande joweenayi (90.000) e cardi laabndi baakin kilo ujine teemedde didi e ujine sappo (210.000). Sey be kuuwtinira dum ngam basugo mahdi nder cuudi haykaliiru fuu,

⁵ngam huuwugo kuuje kanjeeri e cardi e ngam kuude fawne de wadoobe sanaa'a mbaadata. Kadi moy haa moodon yerdake hokkugo caahu ngam Jawmiraawo jonta bee anniya bernde mum?"

⁶Baaba-ci'e'en e ardiibe le'i e ardiibe dow honoobe ujineere e ardiibe dow honoobe teemerre e mawbe dow kuude laamiido, be fuu be ngerdi hokkugo caahuuji.

⁷Be ndokki ngam kuugal nder haykaliiru Allah kanjeeri baakin kilo ujine teemerre e cappande jowi (150.000) e ceede kanjeeri ujine sappo (10.000) e cardi baakin kilo ujine teemedde tati (300.000) e njamndi mbodeeri baakin kilo ujine teemedde jowi e cappande nayi (540.000) e njamndi baleeri baakin kilo miliyonje tati (3.000.000).

⁸Marbe kaa'e duuda-samanje boo, ndokki de nder ndesaari haykaliiru Jawmiraawo haa juungo Yehiyel, goddo lenyol Gersom.

⁹Yimbe ceyori caahu mawbe, ngam be ndokki Jawmiraawo bee seyo e bernde woore. Laamiido Daawuda boo seyi masin.

Daawuda yetti Jawmiraawo

¹⁰Nden Daawuda yetti Jawmiraawo yeeso jama'aare fuu, wi'i: "Yaa Jawmiraawo, Allah kaaka amin Isra'iila, yettoore laatano ma foroy haa abada.

¹¹Yaa Jawmiraawo, an mari manngu e baawde e teddungal e daraja e delko, ngam an mari ko woni nder asama e lesdi fuu. Yaa Jawmiraawo, an mari laamu, a bajiido dow koo dume fuu.

¹²Jeynitaare e teddungal iwi haa maada, an a don laamano koo dume fuu. Haa maada baawde e semmbe ngoni. Mawningo goddo boo, haa maada dum iwata.

¹³Jonta kam, yaa Allah amin, min ngetti ma, min don mangta innde ma teddunde.

¹⁴Min mi moy, dume yimbe am, haa min mbaawa hokkugo caahu bee seyo bana non? Kuuje fuu iwi haa maada, ko min ndokki ma, kanjum boo wari diga junngo maada.

¹⁵Ngam min yiilotoobe yeeso maada, min jananbe nder lesdi, bana kaakiraabe amin fuu. Balde amin haa duniyaaru don bana dowdi non, walaa tammunde juttingo de.

¹⁶Yaa Allah Jawmiraawo amin, kuuje duudde de min taaskitini haa min nyiba suudu ngam innde ma seniinde, de iwi haa maada, ngam an mari koo dume fuu.

¹⁷Yaa Allah am, mi anndi a linyoowo bernde, a don seyoro goongaaku. Ndaa mi hokki caahuuji di fuu bee goongaaku bernde am. Jonta ngi'mi bee seyo no yimbe am tawaabe do ngerdi, ndokki ma dokke muudum'en.

¹⁸Yaa Allah Jawmiraawo kaakiraabe amin Ibrahiima e Isiyaaku e Isra'iila, tabitin anniyaaji e numooji bana di'i nder berde yimbe ma haa foroy, huucitin berde mabbe dow maada.

¹⁹Biyam Suleymaanu boo, hokku dum bernde laabnde haa o dwtano umrooje ma e seedamkuuji ma e farillaaji ma, haa o nyiba boo laamorde nde taaskitinmi."

Suleymaanu laami haa pellel Daawuda

(1 Laamiibe 2:10-12)

²⁰Nden Daawuda wi'i yimbe jama'aare fuu: "Ngette Jawmiraawo, Allah moodon!" Be fuu be ngetti Allah Jawmiraawo kaakiraabe mabbe, be turi, be kujidi yeeso Jawmiraawo e yeeso laamiido.

²¹Janngo man be lii'ani Jawmiraawo kirsaadi e guleteedi: Ga'i kalhali ujineere e jawdi ujineere e njawkoy ujineere, bee dokke dufeteede maaji e kirsaadi duuddi ngam Isra'iila fuu.

²²Nyalaade man be nyaami, be njari, be ceyi yeeso Jawmiraawo. Be laamini Suleymaanu bii Daawuda fahin, be moyti mo, o laamiido ngam Jawmiraawo, be moyti Cadok boo o limanjo.

- ²³Suleymaanu joodi haa leeso laamu Jawmiraawo, o laamiido haa pallel baaba maako Daawuda. O hebi hayru, Isra'iila fuu dɔwtani mo.
- ²⁴Mawbe e suusbe e biɓbe laamiido Daawuda fuu dɔwtani laamiido Suleymaanu.
- ²⁵Jawmiraawo mawnini Suleymaanu yeeso Isra'iila masin, o hokki mo daraja laamiido ko buri laamiibe Isra'iila aartube mo.
- ²⁶Bana nii Daawuda bii Yessa laamori dow Isra'iila fuu.
- ²⁷O laamani Isra'iila duubi cappande nayi: Duubi joweedifi o laami haa Heburuun, duubi cappande tati e tati boo o laami haa Urusaliima.
- ²⁸O maayi bee ndottaaku mboodɲgu, o kaardo balde e risku e maɲngu. Biyiiko Suleymaanu laami haa pallel maako.
- ²⁹Haala Daawuda, fudɗoode maaka e timmoode maaka, winndaama nder Habaruuji Samuyila, Gi'oowo e nder Habaruuji Annabi Natan e nder Habaruuji Gada, Gi'oowo.
- ³⁰Defte de'e tinndini haala laamu maako e baawde maako e ko saali nder ngeendam maako e nder Isra'iila e laamuuji lesde fuu.

2 Habaruuji Nyalaade

2 Habaruuji Nyalaade 1

Suleymaanu tori hikma haa Allah

(1 Laamiibe 3:3-15)

¹Suleymaanu bii Daawuda tabitini laamu muudum. Allah Jawmiraawo wondi bee maako, mawnini manngu maako masin.

²Suleymaanu hawti yimbe Isra'iila fuu, ardiibe dow honoobe ujineere e ardiibe dow honoobe teemerre e hiitoobe e ardiibe Isra'iila fuu, waato baaba-ci'e'en fuu.

³Nden be njehi haa nokkuure townde haa Gibiyon, Suleymaanu e jama'aare fuu. Laymaaru fottirde Allah ndu Muusa jaggiido Jawmiraawo wadno dum nder ladde don ton.

⁴Ammaa sundukru alkawal Allah, Daawuda yahrano ndu diga Kiriyat-Ye'arim haa Urusaliima haa nokkuure nde o taaskanino ndu. O darnuno suudu laymaaru ngam maaru ton.

⁵Hirsirde njamndi mbofeeri nde Becaleel bii Uuri bii Huuru wadno dum, don dari haa Gibiyon yeeso joodorde Jawmiraawo. Suleymaanu e jama'aare fuu njehi ton ngam yamugo Jawmiraawo.

⁶Suleymaanu wa'i dow hirsirde man, lii'ani Jawmiraawo guleteedi ujineere.

⁷Jemma man Allah wangani Suleymaanu, wi'i mo: "Tora ko ngidda fuu, mi hokkete!"

⁸Suleymaanu jaabi mo: "A woonani baaba am Daawuda bee mboodeenga duudnga, a laamini yam haa pallel maako boo.

⁹Yaa Jawmiraawo Allah, tabitin wolde nde mbi'da baaba am Daawuda, ngam a laamini yam dow ummaatoore duudnde bana njaareendi.

¹⁰Hokkam hikma e hakkiilo ngam dowugo yimbe be'e. Ngam moy foti laamanaago ummaatoore ma duudnde nde'e?"

¹¹Allah wi'i Suleymaanu: "Nde a torake du'um, a toraaki risku e jawdi e teddungal malla mbaraneego wanybe ma malla juutal balde, ammaa a tori hikma e hakkiilo ngam laamanaago yimbe am be mbadmaami a laamiido muudum'en,

¹²ngam man a heban hikma e hakkiilo. Mi hokkete risku e jawdi e teddungal boo, dum laamiibe aartube ma meedaay hebugo, baawo maada boo, walaa kebando dum."

¹³Nden Suleymaanu ummi haa laymaaru fottirde dow nokkuure townde haa Gibiyon, warti Urusaliima, fuddi laamanaago Isra'iila.

Baawde e risku Suleymaanu

(1 Laamiibe 10:26-29)

¹⁴Suleymaanu moobti mootaa'ji pucci konu e pucci. Dum wadi mootaa'ji ujineere e teemedde nayi (1.400) e pucci ujine sappo e didi (12.000). Nden o jo'ini goddi nder berniji cigordi maaji, goddi boo haa Urusaliima, haa kommbi maako.

¹⁵O duddini cardi e kanjeeri haa Urusaliima bana kaa'e, o duddini ledde cemmbidde boo bana dundeeje haa lesdi towndiije.

¹⁶Be ngaddani Suleymaanu pucci diga Misra e Kuwe, filoobe laamiido keboyi di haa Kuwe bee saman coggu.

¹⁷Haa Misra be njehi, be coodoyi mootaa'ji pucci, ngoota fuu baakin ceede cardi teemedde joweego (600), pucci boo, ngootu fuu baakin teemerre e cappande jowi (150). Be coodani boo laamiibe Heti'en fuu e laamiibe Siriya boo.

Suleymaanu don taaska mahugo haykaliiru

(1 Laamiibe 5:15-32; 7:13-14)

¹⁸Suleymaanu wadi anniya nyibugo suudu ngam teddingo innde Jawmiraawo e suudu laamu ngam hoore mum.

2 Habaruuji Nyalaade 2

¹O hoo'i roondoobe ujine cappande njoweediido (70.000) e sehoobe kaa'e haa kooseeje ujine cappande njoweetato (80.000) e hakkilanoobe kuugal ujine tato e teemedde njoweego (3.600).

²Nden Suleymaanu neldi Hiram, laamiido Tirus, habaru ni'i: "A walli baaba am Daawuda, a neldi mo ledde cemmbidde ngam o nyiba joodorde maako.

³Jonta nyibanmi suudu ngam teddingo innde Jawmiraawo Allah am, mi sena ndu ngam maako, min ngulana mo uureteedum yeeso maako, min njo'inana mo tamseeje jo'inteede foroy, min lii'ano mo guleteedi fajiri e kiikiide e nyalde ciwtorde e juulde lewru hesru e juulde de Jawmiraawo Allah meeden darni fuu, fodde ko o umri Isra'iila haa foroy.

⁴Suudu ndu nyibanmi, laatoto mawndu, ngam Allah amin buri dowanteebe fuu manngu.

⁵Ammaa to laatake asamanji bee asamanji burdi towugo fuu ke'ataa mo joodaago, nden kam tagu heban semmbe nyibango mo suudu na? Koo min ma mi fotaay nyibango mo suudu, sey wulango mo dokke yeeso maako, kanjum mbaawanmi.

⁶Nden kam, nelanam goddo baawdo huuwugo bee kanjeeri e cardi e njamndi mbodeeri e baleeri e limce bodeeje e bodeeje coy e carwinaade, anndudo kuugal sehugo suuraaji boo. Kanke o huuwda bee huuwoobe am be baaba am subno booyma nder lesdi Yahuuda e berniwol Urusaliima.

⁷Neldam ledde cemmbidde e boodde e ledde sandalje diga Libanon boo, ngam mi anndi huuwoobe ma be mbaawi fe'ugo ledde haa Libanon. Huuwoobe am kuuwda bee mabbe.

⁸Be pe'anammi ledde duudde, ngam suudu ndu nyibanmi, laatoto mawndu, kaayeeffiru.

⁹Huuwoobe ma fe'oobe ledde, mi hokkan be alkamaari buhuuje ujine cappande nayi (40.000) e sa'iiruuri buhuuje ujine cappande nayi (40.000) e inaboojam liitir ujine teemedde nayi e cappande nayi (440.000), non boo nebbam liitir ujine teemedde nayi e cappande nayi (440.000)."

¹⁰Hiram, laamiido Tirus jaabi Suleymaanu bee bataakewol ngo'ol: "Jawmiraawo yidi yimbe mum, ngam maajum o wadi ma a laamiido mabbe.

¹¹Yettoore laatano Jawmiraawo Allah Isra'iila, tagdo asama e lesdi, ngam o hokki laamiido Daawuda bidde kakkido, mardo faamu e hikma, haa o nyibana Jawmiraawo suudu, o nyibana hoore maako boo suudu laamu.

¹²Ndaa, mi neldi ma Hiram-Abi, baawdo kuugal, mardo faamu.

¹³Daada maako iwi lenyol Dan, baaba maako boo goddo Tirus. O baawdo huuwugo bee kanjeeri e cardi e njamndi mbodeeri e baleeri e kaa'e e ledde e battaaji bodeeji e carwinaadi e bodeeji coy e daneeki diggudi. O anndi suurdingo suuraaji boo e wadugo kuuje de goddo yidi fuu. Kanke o huuwda bee yimbe ma waawbe kuugal e yimbe jaagordo am waawbe kuugal, baaba ma Daawuda.

¹⁴Alkamaari e sa'iiruuri e inaboojam e nebbam ko tammiida hokkugo, barkaama, hokku dum huuwanoobe ma.

¹⁵Minin kam min pe'an ledde haa Libanon, deydey haaje ma fuu. Min kabba de, min tayna de Mbeela, min njahra de wuro Yafo. Haa ton mbaawata yahrugo de haa Urusaliima."

¹⁶Suleymaanu limi jananbe joodiibe nder Isra'iila fuu, baawo baaba mum Daawuda limuno be naane. Limgal mabbe wadi ujine teemerre e cappande njowo e tato e teemedde njoweego (153.600).

¹⁷Nder mabbe o hoo'i roondoobe ujine cappande njoweedido (70.000) e sehoobe kaa'e dow kooseeje ujine cappande njoweetato (80.000) e hakkilanoobe kuugal ujine tato e teemedde njoweego (3.600), haa be kuuwna huuwoobe.

2 Habaruuji Nyalaade 3

Suleymaanu nyibani Jawmiraawo haykaliiru

(1 Laamiibe 6)

¹Suleymaanu fuddi nyibugo haykaliiru Jawmiraawo haa Urusaliima, dow hooseere Moriya. Haa ton Jawmiraawo wanganoo Daawuda, baaba maako. Daawuda taaskitinno nokkuure man haa laarre Ornan Yebusiijo.

²Suleymaanu fuddi nyibugo nder nduubu laamu mum nayabu, haa nyalaade didawre nder lewru didabru.

³Ndaa no Suleymaanu sabiri cabawal haykaliiru Jawmiraawo: Njuutirka maaru wadi meetir cappande tati, njaajirka maaru boo, meetir sappo.

⁴Zawleeru haa dammugal nastugo haykaliiru man, njaajirka maaru wadi meetir sappo bana haykaliiru, towirka maaru boo, meetir sappo. Nder maaru fuu, o basi dum bee kanjeeri laabndi.

⁵Nder nokkuure seniinde, o takki ledde boodde haa mahi, haa ledde man boo kanjeeri laabndi ceewndi, dow ledde man, o wadi suuraaji lice dibinooje e suuraaji callalluuji.

⁶O jaagnori suudu man bee kaa'e duuda-samanje e kanjeeri diga Parwayim.

⁷O suddi nder suudu fuu, haa ledde kaataakooje, les dammude, haa mahle e pareeje fuu. O wadi suura keruba'en dow mahol suudu.

⁸O mahi boo suudu burndu senaago: Njaajirka maaru meetir sappo bana haykaliiru, njuutirka maaru meetir sappo. O basi kanjeeri laabndi nder maaru fuu, baakin kilo ujine sappo e joweetati (18.000).

⁹Teddeenga suufuuje kanjeeri de o huuwtiniri don reeta kilo. O basi boo kanjeeri haa nder cuudi dowji.

¹⁰Nden o wadi suuraaji keruba'en dido bee njamndi bolinaandi be cuddi di bee kanjeeri, o darni di haa suudu burndu senaago.

¹¹⁻¹³Keruba'en man don ndari, be ngoodi bileeji didi didi, bileeji man don weedde deydey meetir didi bee reeta, bileeji nayi fuu mbadi meetir sappo, bileeji yaasiiji meemi mahi suudu, haa caka boo di meemmeemtiri, geese mabbe tiiti nokkuure seniinde.

¹⁴O sannyi boo wiirndallo bee battaaji carwinaadi e boddeji e boddeji coy e daneeki diggudi, o wadi suuraaji keruba'en dow maago.

Danrange njamndi mbodeeri bee hirsirde

(1 Laamiibe 7:15-22)

¹⁵O wadi danrange juutde didi de meetir sappo e joweedidi ngam darnugo yeeso haykaliiru. Ko'e maaje jaagnaade bee kuuje towde deydey meetir didi bee reeta.

¹⁶O wadi callalluhoy bana koy suudu burndu senaago, o bili koy dow ko'e maaje. O wadi boo suuraaji rummaanooje teemerre, o bili di dow callalluhoy.

¹⁷O darni danrange de'e yeeso haykaliiru, gootal haa nyaamo, godngal boo haa nano. Danrangal wuttudu nyaamru, Suleymaanu inndi dum Yakin, ngal wuttudu nanndu boo, o inndi dum Bo'es.

2 Habaruuji Nyalaade 4

Weendu e taasaaje njamndi mbodeeri

(1 Laamiibe 7:23-51)

¹Suleymaanu wadĩ hirsirde njamndi mbodeeri, njuutirka maare meetir sappo, njaajirka meetir sappo, towirka boo meetir jowi.

²O wadĩ loonde njamndi bolinaandi. Cakaare maare don meetir jowi, towirka maare boo meetir didi bee reeta, boggol meetir sappo e jowi taaroto haa filtina nde.

³Haa les sera loonde, o taarni hunnduko man bee suuraaji ga'i, meetir gootel fuu, ga'i noogas. Di don taari nde didi, bolinaadum gootum bee maare.

⁴O jo'ini loonde man dow suuraaji ga'i njamndi sappo e didi. Ga'i tati tiiti woyla, tati tiiti fombina, tati tiiti hiirnaange, tati tiiti fuunaange. Dubbe maaji fuu don kawti haa caka.

⁵Tekkirka loonde don bana njaajirka newre. O wadĩ sera maare bana sera jardugel, bana pinndi gurguli. Loonde nde'e hoosan baakin liitir ujine cappande joweego e joweego (66.000).

⁶O wadĩ daarooje sappo, o jo'ini jowi haa junngo nyaamo, jowi boo haa nano. Nder maaje yimbe lalli kuuwrude ngam guleteedi. Ammaa bee ndiyam loonde go liman'en looti ko'e muudum'en.

Lingal kuuje badaade bee njamndi

⁷O wadĩ jo'inirde pittirlaaji sappo di kanjeeri, bana ko haani. O darni di nder nokkuure seniinde, jowi haa nyaamo, jowi boo haa nano.

⁸O wadĩ boo taabe sappo, o jo'ini di nder nokkuure seniinde, jowi haa nyaamo, jowi boo haa nano. O wadĩ boo taasahoy kanjeeri teemerre.

⁹O wadĩ babal liman'en e babal mangal bee dammude maagal. O suddi pareeje bee njamndi mbodeeri.

¹⁰O jo'ini loonde go haa wakeere haykaliiru nyaamre, haa fuunaange walaadu fombina.

¹¹Hiram wadĩ payande ngam ndoondi e pelji e pehe biccirde y'iyy'am. Bana non o timminiri kuugal ngal laamiido Suleymaanu umri mo huuwugo ngam haykaliiru Allah:

¹²Danrange didi bee ko'e joodotoode dow danrange man e irin bamaadi bana zubaaji ngam suddugo ko'e gonde dow danrange go

¹³e suuraaji rummaanooje teemedde nayi (400) ngam bamaadi didi go, waato teemedde didi ngam taarnugo kala hoore fuu nde didi, ngam suddugo ko'e didi gonde dow danrange go.

¹⁴O wadĩ boo jo'inirde e daarooje dow maaje

- ¹⁵e loonde go bee ga'i sappo e didi di loonde joodi les maare
- ¹⁶e payande ngam ndoondi e pelji e tufirde. Kuuje de Hiram-Abi wadani laamiido Suleymaanu ngam haykaliiru Jawmiraawo fuu, de mbadaama bee njamndi mbodeeri delkanndi.
- ¹⁷Laamiido umri bolingo de haa waadiwol Urdun, hakkunde Sukkot bee Seredata nder lesdi loope.
- ¹⁸Suleymaanu wadi de duudde masin, ngam man walaa anndudo teddeenga njamndi mbodeeri ndi be kuuwtiniri.
- ¹⁹Suleymaanu wadi boo kuuje gonde nder haykaliiru Allah fuu: Guldudum uurle bee kanjeeri e taabe ngam tamseeje jo'inteede
- ²⁰e jo'inirde pittirlaaji e pittirlaaji maaji kubbeteedi fodde umroore yeeso suudu burndu senaago, dum fuu dum kanjeeri laabndi
- ²¹e pinndi maaji e pittirlaaji e mekefje maaji, dum kanjeeri burndi laabugo
- ²²non boo labe e taasahoy e taasaaje e pehe uurorde, dum fuu dum kanjeeri laabndi. Pareeje haa dammugal suudu sakkitiindu e pareeje haa dammugal haykaliiru, kanje boo de kanjeeri.

2 Habaruuji Nyalaade 5

¹Nde Suleymaanu timmini huuwugo kuugal mahugo haykaliiru Jawmiraawo fuu, o waddi kuuje cenaade de Daawuda baaba maako senno ngam Jawmiraawo: Cardi, kanjeeri e kuuje godde fuu, o nastini dum nder ndesaaje haykaliiru Allah.

Sundukru alkawal jo'inaama nder haykaliiru

(1 Laamiibe 8:1-11)

- ²Baawo man Suleymaanu moobti ndotti'en Isra'iila, ardiibe le'i e baaba-ci'e'en Isra'iila fuu haa Urusaliima, ngam haa o hoo'oya sundukru alkawal Jawmiraawo diga Berniwol Daawuda, kanjum woni Siyona.
- ³Worbe Isra'iila fuu moobti haa laamiido Suleymaanu ngam juulde nder lewru joweedidafru.
- ⁴Ndotti'en Isra'iila fuu ngari, nden Lewi'en efti sundukru alkawal,
- ⁵njahri ndu, non boo laymaaru fottirde e kuuje cenaade gonde nder laymaaru man fuu. Liman'en, waato Lewi'en njahri dum ton.
- ⁶Laamiido Suleymaanu e jama'aare Isra'iila moobtiinde haa maako fuu, be don yeeso sundukru. Be lii'ani Jawmiraawo baali e ga'i kirseteedi duuddi masin, goddo waawataa limugo di.

⁷Baawodon liman'en nastini sundukru alkawal Jawmiraawo haa nokkuure taaskitinaande ngam maaru nder suudu sakkitiindu, waato suudu burndu senaago, les bileeji keruba'en go.

⁸Keruba'en don mbeedi bileeji muudum'en dow nokkuure taaskitinaande ngam sundukru, ngam duwaago sundukru e cabbi maaru.

⁹Cabbi man njuuti masin. To godfo darake daayiidum sedfa bee sundukru yeeso suudu sakkitiindu, o heban yi'ugo ko'e maaji. Ammaa haa yaasi de ngi'ataake. Sundukru don ton haa wargo hannde.

¹⁰Walaa koo dume nder maaru, sey alluhaaje de kaa'e didi de Muusa wallinno nder maaru, dum alluhaaje de o jabno haa hooseere Horeb, nde Jawmiraawo habbi alkawal bee Isra'iila'en, baawo gurtaaki mabbe diga Misra.

¹¹Liman'en fuu ngarno, cenno ko'e muudum'en bilaa hakkilango tokkindirki gebe muudum'en. Nde be ngurti suudu seniindu,

¹²Lewi'en yimoobe, waato Asaf e Heman e Yedutuun bee bibbe muudum'en e banndiraabe muudum'en, be fuu be don borni limce daneeje, be don piya konjiije e moolooji e garayaaji, be ndari haa fuunaange hirsirde, hawtaade bee liman'en teemerre e noogas (120), fuufoobe algaytaaji.

¹³Yimoobe e fuufoobe algaytaaji kawti, mangti Jawmiraawo, ngetti mo bee sawtu gooto. Be ngimi mangtoore Jawmiraawo bee algaytaaji e konjiije e kuuje gimrude fuu, be ngetti Jawmiraawo "ngam o boodfo, mboodeenga maako don haa abada". Nde be ngimi bana non, liman'en boo ngurti suudu seniindu, ruulde wari, hebbini haykaliiru fuu.

¹⁴Ngam daliila ruulde, liman'en mbaawaay daraago ngam huuwugo kuugal muudum'en, ngam teddungal Jawmiraawo hebbini haykaliiru Allah.

2 Habaruuji Nyalaade 6

Cenki haykaliiru

(1 Laamiibe 8:12-66)

¹Nden Suleymaanu wi'i: "Yaa Jawmiraawo, a wi'i a joodoto nder nyibre baleere.

²Ammah min mi nyibani ma suudu woondum masin, ndu laato joodorde maada haa foroy."

³Nden laamiido yeesiti, barkidini yimbe jama'aare Isra'iila fuu, saa'i be don ndari.

⁴Nden o wi'i: "Mi yetti Jawmiraawo Allah Isra'iila! Bee baawde maako o hebbitini ko o iinani baaba am Daawuda. Ndaa ko o wi'i mo:

⁵Diga nyalaade nde mi wurtini ummaatoore am nder lesdi Misra, mi meedaay subugo berniwol koo gootol caka berniiji le'i Isra'iila, ngam haa be mahanammi

haykaliiru ngam haa innde am wona ton. Mi subaay boo godfo feere ngam ardanaago ummaatoore am Isra'iila.

⁶Ammaa mi subi Urusaliima ngam haa innde am wona ton, mi subi ma, an, Daawuda, ngam laamanaago ummaatoore am.

⁷Suleymaanu tokki wi'ugo: Baaba am Daawuda wadno anniya mahugo haykaliiru, o sena ndu ngam Jawmiraawo Allah Isra'iila.

⁸Ammaa Jawmiraawo wi'i mo: A wadi anniya mboodka ngam mahango yam haykaliiru.

⁹Ammaa naa an mahantammi ndu, dum bidfo ma tammi mahango yam ndu.

¹⁰Bana nii Suleymaanu tokki wi'ugo: Jawmiraawo hebbitini iinawol muudum. Mi joodake dow leeso laamu baaba am Daawuda, mi laamanake Isra'iila, bana Jawmiraawo wi'no. Mi mahi haykaliiru ndu'u, mi seni ndu ngam Jawmiraawo Allah Isra'iila.

¹¹Nder maaru njo'inmi sundukru alkawal ngal Jawmiraawo habbuno bee Isra'iila'en."

Do'aare Suleymaanu

¹²Nden Suleymaanu dari yeeso hirsirde Jawmiraawo, jama'aare Isra'iila fuu don laara. O weedi juude maako, o bangti de ngam wadugo do'aare.

¹³Suleymaanu wadno ba'eteedum njamndi mbodeeri, jo'inno dum haa babal haykaliiru. Njuutirka e njajirka ba'eteedum man meetir didi bee reeta e towirka man boo meetir gootel bee reeta. O wa'i dow man, o tuggi koppi maako yeeso jama'aare Isra'iila fuu, o weedi juude maako heedi asama,

¹⁴o wi'i: "Yaa Jawmiraawo Allah Isra'iila, walaa mo nanndi bee ma, koo haa asama, koo haa lesdi. An a don hakkilani alkawal ma bee hoolaare ngam maccube ma, downtantoobe ma bee bernde woore.

¹⁵A wadani baaba am Daawuda, maccudo ma ko a iinani mo. Ko a wolwani mo, an bee hoore ma a hebbitini dum hannde

¹⁶Jonta boo, yaa Jawmiraawo Allah Isra'iila, hebbitinan maccudo ma baaba am Daawuda, ko a iinani mo: A wi'i: To yimbe danygol ma dwtani yam bana an a dwtani yam, foroy gooto caka mabbe joodoto yeeso am, dow leeso laamu baawo maada, o laamanto ummaatoore Isra'iila. Ammaa sey bibbe ma kakkilana laawol muudum'en, be dwtano umrooje am, bana an a yehi yeeso am.

¹⁷Ngam maajum, yaa Jawmiraawo Allah Isra'iila mi tori ma hebbitin jonta iinawol ngol a iinani maccudo ma Daawuda.

¹⁸Ammaa yaa Allah, goonga a joodoto caka yimbe haa lesdi na? Ndaa, asamanji burdi towugo fuu ke'ataa ma joodaago, sakko suudu ndu mi mahani ma !

- ¹⁹Ammaa, yaa Jawmiraawo Allah am, waylita gal am, nan tornde e do'aare am, hedita wookaandu e do'aare maccudo ma.
- ²⁰Aynu haykaliiru ndu'u jemma e naange, ngam dum nokkuure nde a wi'i a tabitinan innde ma ton. Nan tornde nde mi don toro diga do.
- ²¹Nan torde am e de Isra'iila'en, ummaatoore ma toroto ma haa nokkuure nde'e. Nan tornde amin diga haa ngonda ton haa asama e yaafa min.
- ²²To goddo wadani keeddiddum hakke, to be mbi'i sey o huno hunayeere bee naaloore, to o wari hunaago yeeso hirsirde nder haykaliiru ma,
- ²³an, yaa Jawmiraawo, gondo haa asama, nan tornde amin, wadan maccube ma kiita, ngam haa aybudo hiite, aybe man loro dow maako e goongaajo wanga o laabdo.
- ²⁴To konne'en njaalake yimbe ma Isra'iila'en ngam be mbaɗi hakke dow ma, to be torake ma yaafuye, to be mangti ma, to be torake ma nder haykaliiru ndu'u,
- ²⁵an, yaa Jawmiraawo gondo haa asama, nanan be, yaafa hakkeji mabbe, hokkitit be lesdi ndi a hokkuno be e kaakiraabe mabbe.
- ²⁶To asama mabbake, iyeende walaa ngam be mbaɗi hakke dow ma, to be ngari be tori ma haa nokkuure nde'e, be mangti ma e to be leesni ko'e mabbe, be tuubi, be acci wadugo hakke,
- ²⁷an, yaa Jawmiraawo gondo haa asama, nanan be, yaafa hakkeji mabbe, ngam be maccube ma e dum ummaatoore ma, fahin, ekkitin be haa be tokko laawol darnungol, nden a tobnana be iyeende dow lesdi ndi a marni be.
- ²⁸To weelo wadi nder lesdi malla nyawu kallungu ndaaboowu sanjitake nder lesdi, to alkamaari yoori malla nyoli, to babbatti malla ndo'uui duudɗi ngari, to konne'en kippake Isra'iila'en haa berniiji muudum'en, to masiibo wadi malla nyawu koo nguye,
- ²⁹to koo moy nder Isra'iila'en, ummaatoore ma nasti nder billaare e torra, o toroto ma, to o weedi juude maako gal haykaliiru ndu'u ngam toraago ma,
- ³⁰an, yaa Jawmiraawo, joodiido haa asama, nanan mo, yaafa mo, wadan koo moy fodde kuude mum, nde a anndi bernde maako. Ngam an feere ma anndi berde bibbe Aadama.
- ³¹Wad dum ngam haa Isra'iila'en kule e tokko laabi ma tum saa'i be ngeedata nder lesdi ndi a hokki baabiraabe amin fuu.
- ³²Nden to jananno mo laataaki goddo caka Isra'iila'en ummaatoore ma, wari diga lesdi ndaayiindi ngam daliila innde ma teddunde e baawde mawde de a don huuwra ngam toraago ma nder haykaliiru ndu'u,

³³an, yaa Jawmiraawo, joodiido haa asama, nanan mo, hokku mo ko o tori, haa ummaatooje duniyaaru fuu annde be ekkito dōwtanaago ma bana Isra'iila ummaatoore ma dōwtorante, be annda boo haykaliiru ndu mi mahi, fakat mi lii'anake ma ndu.

³⁴To yimbe ummaatoore ma ndilli haḅoygo bee konne'en muudum'en, dow laawol ngol nelata be, to be ngaylitake gal berniwol ngol a subɪ e haykaliiru ndu mi mahani ma, to be torake ma,

³⁵an joodiido haa asama, nan do'aare maḅbe e tornde maḅbe, wallu be.

³⁶To Isra'iila'en mbaḁi sooynde dōwtaare haa yeeso ma, ngam walaa godḁo mo waḁataa sooynde dōwtaare sam, teema a tikkanaan be, a hokkan be haa konne'en e a accan be haa be ndaha be haa lesdi baḁiindi malla daayiindi,

³⁷nden, to haa lesdi ndi be laati maccube, be numti, be puḁḁi toraago ma bee wi'go: Min mbaḁi sooynde dōwtaare, min mbaḁi hakke, min aybube!

³⁸To be tori ma yaafuye bee berḁe maḅbe fuu e bee yonkiiji maḅbe haa lesdi ndi be ndaha, to be ngaylitake gal lesdi ndi a hokki baabiraabe maḅbe, gal berniwol ngol a subɪ e gal haykaliiru ndu mi mahani ma, to be torake ma,

³⁹nden, an joodiido haa asama, nan do'aare maḅbe e tornde maḅbe, war wallu be, yaafana yimbe ma hakkeji ḁi be mbaḁi dow ma.

⁴⁰Allah am, nan, laar, heḁita do'aare haa yeeso ma haa nokkuure nde'e jonta.

⁴¹Umma, yaa Allah Jawmiraawo, war haa nokkuure siwtorde ma, an bee sundukru ma marndu baawḁe. Yaa Allah Jawmiraawo, liman'en maḁḁa ḅorno kisndam, hoolaabe ma ceyoro hayru.

⁴²Yaa Allah Jawmiraawo, taa wudin laamiido mo moytuḁa, siftor mo'e ḁe mbaḁanda maccuḁo ma Daawuda."

2 Habaruuji Nyalaade 7

Kirseteedi lii'anaadi Jawmiraawo

¹Nde Suleymaanu timmini do'aare nde'e, yiite iwi haa asama, nyaami guleteedi e kirsaadi. Tedduḅgal Jawmiraawo hebbini haykaliiru.

²Liman'en mbaawaay nastugo haykaliiru ngam tedduḅgal Jawmiraawo hebbini ndu.

³Isra'iila'en wonbe ton fuu ngi'i no yiite jippori, no tedduḅgal Jawmiraawo waalori dow haykaliiru. Be cujidi dow taḅkol, be cujidani Jawmiraawo, be ngetti mo "ngam o boodḁo, mboodeenga maako ḁon haa abada."

⁴Nden laamiido e ummaatoore fuu lii'ani Jawmiraawo kirseteedi.

⁵Suleymaanu lii'i ga'i ujine noogas e dīdī (22.000) e dammooji ujine teemerre e noogas (120.000). Bana non laamiido e ummaatoore fuu ceniri haykaliiru Allah.

⁶Liman'en ndari haa nokkuuje muudum'en, non boo Lewi'en bee kuuje gimruḁe ngam mangtugo Jawmiraawo. Laamiido Daawuda umruno waḁugo kuuje ḁe'e, haa be ngetta Jawmiraawo mo mboodeenga mum ḁon haa abada, koo ndey o mangti Jawmiraawo bee ballal maḁbe. Liman'en tiitotiri bee maḁbe, puufi algaytaaji muudum'en. Yimbe Isra'iila fuu ḁon ndari ton.

⁷Suleymaanu seni nokkuure caka babal yeeso haykaliiru Jawmiraawo, ngam ton o lii'i guleteedī e dokke nyaamdu e bellere kirsaadi ngam kawtal yimbe bee Allah. Ammaa hirsirde njamndi mboḁeeri nde Suleymaanu waḁno ḁum, he'aay jogaago guleteedī e dokke nyaamdu e bellere kirsaadi.

⁸Saa'i maajum Suleymaanu e Isra'iila'en fuu mbaḁi juulde nyalḁe joweedīdī, jama'aare ḁuudnde masin. Yimbe ngari diga lesdi fuu, diga nastirde Hamat haa yotti maayel Misra.

⁹Nyannde joweetatabre be moobti moobtorde senaande, ngam be cenno hirsirde nyalḁe joweedīdī, be mbaḁi juulde boo nyalḁe joweedīdī.

¹⁰Nyannde noogas e tatabre nder lewru joweedīḁabru, Suleymaanu wi'i yimbe koota. Be kooti, berḁe maḁbe keewi seyo ngam Jawmiraawo woonani Daawuda e Suleymaanu e yimbe mum Isra'iila'en.

Jawmiraawo wangani Suleymaanu dīḁawre

(1 Laamiibe 9:1-9)

¹¹Bana non Suleymaanu timminiri mahugo haykaliiru Jawmiraawo e saare laamu. O mo'ini koo ḁume ko o anninino waḁugo haa cuuḁi dī'i.

¹²Nden Jawmiraawo wangani mo bee jemma, wi'i mo: "Mi nani do'aare ma. Mi subī nokkuure nde'e, nde laatano yam nokkuure kirseteedī.

¹³To mi maḁbi asama, walaa iyeende boo, to mi umri babḁatti nyaama keccum fuu haa lesdi malla to mi ukkani yimbe am nyawu kallungu ndaaboowu,

¹⁴to yimbe ummaatoore am be innde am ewnaama dow muudum'en leestini ko'e muudum'en, torake yam, ḁakkotiri bee am, to be tuubi, be acci laabi maḁbe kalluḁi, nden kam mi nanan haa asama, mi yaafoto hakkeji maḁbe, mi barkidīnan lesdi maḁbe boo.

¹⁵Diga jonta, mi laaran e mi nanan do'aaje baḁeteedī haa nokkuure nde'e.

¹⁶Ndaa mi subī haykaliiru ndu'u, mi seni ndu, haa innde am wona ton haa foroy, mi hakkilanan ndu, mi woonanan on koo ndey.

¹⁷An boo, to a ḁowntanake yam bana baaba ma Daawuda, to a waḁi ko mi umri ma fuu, to a ḁowntani farillaaji am e kiitaaji am,

¹⁸Nden kam, mi tabitinan leeso laamu ma fodde alkawal ngal kabbumi bee baaba ma Daawuda. Mi wi'i mo: Foroy goddo danygol ma laamanto Isra'iila baawo maada.

¹⁹Ammaa to on ngaylitake, to on acci umrooje e farillaaji di umrumi on, to on njehi, on ndewi dowanteebe wodbe, to on cujidani be,

²⁰Nden kam mi sottinan on nder lesdi am ndi ndokkumi on. Haykaliiru ndu mi seni ngam teddungal innde am, mi wudinan ndu, ummaatooje fuu njalan ndu, njancan ndu.

²¹Haykaliiru woondur ndu'u laatoto winnde, koo moy caalotoodo haa kommbi maaru, wemmboto, wi'an: Ngam dume Jawmiraawo wadi lesdi ndi'i e haykaliiru ndu'u bana nii?

²²Nden be njaaboto mo: Ngam be ngudini Jawmiraawo Allah baabiraabe mabbe mo wurtini be lesdi Misra. Be tokki dowanteebe wodbe, be cujidani be, be ndewi be. Ngam maajum o ukkani be sarru man fuu."

2 Habaruuji Nyalaade 8

Kuude Suleymaanu godde

(1 Laamiibe 9:10-28)

¹Nder duubi noogas Suleymaanu timmini nyibugo haykaliiru e saare mum.

²O nyibti berniiji di Hiram laamiido Tirus hokkuno mo, o jo'ini Isra'iila'en nder maaji.

³Nden o yehi haa berniwol Hamat-Soba, o nyaami ngol.

⁴O nyibti Tadmora nder ladde hamaadaare, non boo berniiji cigordi di o nyibno haa Hamat.

⁵O nyibti Bayti hurun-dow e Bayti hurun-les, o semmbidini di bee mahi e dammude e jamde paldude.

⁶O nyibi Ba'alat e gure cigorde maako fuu, non boo berniiji cigordi mootaji pucci e berniiji ngam wa'otoobe pucci e dum ko o yidno nyibugo haa Urusaliima, dow hooseere Libanon e nder lesdi laamu maako fuu.

⁷⁻⁸Suleymaanu laatini luttube Heti'en e Amoori'en e Perezzi'en e Hewi'en e Yebusi'en huuwoobe kuude dooleeje. Dum danygol ummaatooje ngol lutti nder lesdi ngam Isra'iila'en mbardaay de. Be fuu be iwaay haa Isra'iila. Be laati maccube Isra'iila haa wargo hannde.

⁹Ammaa Isra'iila'en kam, Suleymaanu wadaay be maccube. Kambe be laati honoobe maako e ardiibe maako e umroobe maako e hoore'en dow mootaji pucci maako e wa'otoobe di.

¹⁰Laamiido Suleymaanu woodi ardiibe wakiili'en teemedde dido e cappande njowo (250). Kambe be kakkilani ummaatoore.

¹¹Suleymaanu yahri bii Firawna debbo diga Berniwol Daawuda haa saare nde o nyibani mo, ngam o wi'i: "Walaa koo gooto nder rewbe am joodoto nder saare Daawuda, laamiido Isra'iila, ngam nokkuuje de sundukru alkawal Jawmiraawo nasti fuu de ceniide."

¹²Saa'i man Suleymaanu fudɗi lii'anaago Jawmiraawo guleteedi dow hirsirde nde o wadno yeeso zawleeru haykaliiru,

¹³fodde ko Muusa umrino dow kirseteedi kala nyalaade fuu: Nyalde ciwtorde e juulde lewru hesru e juulde tati nder hitaande, waato juulde tamseeje de ufnaaka e juulde asaweeje e juulde bukkaaji.

¹⁴Fodde umroore baaba maako Daawuda, Suleymaanu taynori tokkindirki gebe liman'en nder kuugal muudum'en e Lewi'en ngam haa be ngima mangtooje Allah, be mballa liman'en bana ko haani kirseteedi kala nyalaade fuu. O umri aynooɓe dammude boo fodde gebe muudum'en e dammugal koo ngale, bana Daawuda, godɗo Allah umruno dum.

¹⁵Be luutaay umrooje laamiido Daawuda dow liman'en e Lewi'en e ndesaaɓe, koo sedɗa.

¹⁶Bana nii kuugal Suleymaanu fuu tabitiri, diga nyannde be mballini cabɓaaje haykaliiru Jawmiraawo haa nyannde ndu timmi. Haykaliiru Jawmiraawo ndu'u ndu timmundo.

¹⁷Nden Suleymaanu yehi haa Esiyon-Geber e Elat haa fomoonde mbeela, haa lesdi Edoom.

¹⁸Hiram neldi mo koommbooje bee juude huuwoobe mum e waawbe laanyugo koommbooje dow mbeela. Be njahdi bee huuwanooɓe Suleymaanu, be njotti Ofir. Ton be dabbiti kanjeeri, be ngaddani ndi laamiido Suleymaanu, baakin kilo ujine sappo e tati e reeta (13.500).

2 Habaruuji Nyalaade 9

Laamiido Saba debbo wari yillaago Suleymaanu

(1 Laamiibe 10:1-13)

¹Laamiido debbo mo laamani lesdi Saba nani habaru manngu Suleymaanu. Nden o wari haa Urusaliima, haa o goondina hikma Suleymaanu bee wadango mo annditanamji bee yimbe maako duudɗe, bee geeloodi doondiidi kuuje uurde e kanjeeri duudɗi masin e kaa'e duuda-samanje. O yotti haa Suleymaanu, o yami mo ko o yidno y'amugo fuu.

²Suleymaanu labbinani mo y'amde maako fuu, walaa y'amol ngol salori mo.

³Nde laamiido Saba debbo nani bolle Suleymaanu hikmaaje e laari laamorde nde o mahi

⁴e nyaamdu saare maako e joonde saraaki'en maako e daraago huuwoobe nder saare maako e limce mabbe e hokkoobe mo njaramji e limce mabbe e guleteedi di o lii'i haa haykaliiru Jawmiraawo, nde o yi'i dum fuu, o haydini masin.

⁵O wi'i Suleymaanu: "Ko nanmi haa lesdi am dow maada e hikma maada, fakat dum goonga.

⁶Mi nuddinaayno haala maajum, sey nde ngarmi, gite am boo ngi'i dum. Ndaa, be ngeccaay yam koo reeta manngu hikma ma, a buri haala ka nanmi piw!

⁷Seyo laatani yimbe ma, seyo laatani huuwanoobe ma dariibe yeeso maada foroy, nananbe hikma maada.

⁸Yettoore laatano Jawmiraawo Allah ma mo seyori ma, jo'ini ma dow leeso laamu mum, wadi ma laamiido ngam Jawmiraawo Allah ma. Allah ma yidi ummaatoore Isra'iila, tabitini nde haa foroy. Ngam maajum o wadi ma laamiido mabbe haa mbada kiita ngoonduka."

⁹Nden o hokki laamiido kanjeeri, baakin kilo ujine tati e teemedde joweego (3.600) e kuuje uurde duudde masin e kaa'e duuda-samanje. Walaa kuuje uurde duudde nder lesdi Isra'iila bana de laamiido Saba debbo hokki laamiido Suleymaanu.

¹⁰Dow maajum fuu, huuwoobe Hiram e huuwoobe Suleymaanu waddube kanjeeri diga Ofir, ngaddi ledde sandalje e kaa'e duuda-samanje boo.

¹¹Bee ledde man laamiido suddi tankudi nder haykaliiru Jawmiraawo e saare mum. O wadi boo moolooji e hooduuji ngam yimoobe. Ledde sandalje bana de'e meedaayno yi'eego nder lesdi Yahuuda.

¹²Laamiido Suleymaanu hokki laamiido Saba debbo ko o yidi e ko o yami mo fuu, buri dokke de o waddanino Suleymaanu. Nden laamiido Saba e jaggiibe mum kooti lesdi muudum'en.

Risku e manngu Suleymaanu

(2 Habaruuji Nyalaade 1:14-17; 1 Laamiibe 10:14-29)

¹³Kala hitaande fuu, Suleymaanu hebi kanjeeri baakin kilo ujine noogas (20.000),

¹⁴accu jomorgol kanjeeri e cardi ngol filoobe e soorroobe e ko laamiibe Arabiya e ngomna'en lesdi ngaddani mo.

¹⁵Laamiido Suleymaanu wadi bawarde mawde teemedde didi de kanjeeri tappaandi, baakin kilo joweedidi ngam wadugo wawarde fuu.

¹⁶Non boo bawarde pamare de kanjeeri tappaandi, baakin kilo tati bee reeta ngam wadugo wawarde fuu. Laamiido nastini de nder suudu Laynde Libanon.

¹⁷Laamiido wafi leeso laamu manngo bee nyii'e nyiibi, o suddi ngo bee kanjeeri laabndi.

¹⁸Leeso laamu ngo'o woodi jaabrude joweego e jaabrudum kosde dum kanjeeri. Ciwtinorde juude don haa bakeeje joonde didi fuu. Suuraaji baroode didi ndari banngede ciwtinorde juude,

¹⁹dow jaabrude boo suuraaji baroode sappo e didi, haa bakeeje didi fuu. Irin maajum meedaay wadeego nder laamu koo nguye.

²⁰Jardude laamiido Suleymaanu fuu de kanjeeri. Kuuje nder suudu Laynde Libanon fuu de kanjeeri laabndi, walaa kuuwaadum bee cardi. Nder zamanu Suleymaanu be ndaari cardi bana huunde meere,

²¹ngam laamiido woodi koommbooje jahande Tarsis, hawtaade bee huuwoobe Hiram. Nde duubi tati mbadi fuu, koommbooje Tarsis ngaran, de keewde kanjeeri e cardi e nyii'e nyiibi e baadi e teekuui.

²²Laamiido Suleymaanu burdi laamiibe duniyaaru fuu risku e hikma.

²³Laamiibe duniyaaru fuu dabbitsi yi'ugo Suleymaanu haa nana hikma muudum ka Allah hokki dum.

²⁴Kala hitaande fuu, yimbe waranbe laarugo mo don ngaddana mo caahuuji: Kuuje cardi e kuuje kanjeeri e limce e balmi e kuuje uurde e pucci e alfadariije.

²⁵Suleymaanu woodi cuudi ujine nayi (4.000) ngam pucci e mootaaji mum. O woodi boo wa'otoobe pucci ujine sappo e dido (12.000). O jo'ini goddi nder berniiji cigordi mootaaji, goddi boo haa Urusaliima haa kommbi maako.

²⁶O laamani laamiibe fuu, diga maayo Efratis haa yotti lesdi Filisti'en e keerol Misra.

²⁷O duddini cardi haa Urusaliima bana kaa'e, ledde cemmbidde boo bana dundeeje haa lesdi towndiije.

²⁸Filooobe ngaddani mo pucci diga Misra e lesde godde fuu.

Maayde Suleymaanu

(1 Laamiibe 11:41-43)

²⁹Luttudum haala Suleymaanu diga fuddoode haa timmoode, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Annabi Natan e nder Deftere Annabaaku Ahiya Siloojo, non boo nder Deftere Wahayuuji di Iddo, Gi'owoo dow Yerobo'am bii Nebat.

³⁰Suleymaanu laamani Isra'iila fuu haa Urusaliima, duubi cappande nayi.

³¹Nden o maayi, be uwi mo nder Berniwol Daawuda, baaba maako. Biyiiko Robo'am laami haa pelli maako.

2 Habaruuji Nyalaade 10

Moobtorde haa Sikem

(1 Laamiibe 12:1-15)

- ¹Robo'am yehi Sikem, ngam Isra'iila'en fuu moobti haa Sikem ngam laamingo mo.
- ²Yerobo'am bii Nebat donno haa Misra, ngam o doggino laamiido Suleymaanu. Nde o nani haala moobturu maajum, o warti diga Misra.
- ³Be neli ewnoyaago mo, o wari, kanke bee Isra'iila fuu. Be mbolwani Robo'am:
- ⁴“Baaba ma saatini kabirgal dow amin. Ammaa an, hoynu kuude baaba ma caatude e kabirgal maako teddungal nga'al dow amin, nden kam min kuuwante.”
- ⁵O jaabi be: “Munye nyalde tati, nden lorte haa am.” Yimbe ndilli.
- ⁶Nden laamiido Robo'am yami sawari haa ndotti'en jagganiibe baaba muudum Suleymaanu, nde o donno bee yonki. O yami be: “Dume mi jaaboto yimbe be'e? Mbi'eedam.”
- ⁷Ndotti'en mbi'i mo: “To a woonani yimbe hannde, to a wadi ko be yami, to a wolwani be bolle belde, nden kam be mboonante foroy.”
- ⁸Ammaa Robo'am wudini sawari ndotti'en. O yehi o sarwotiri bee sukaabe be o mawnidi, jagganiibe mo.
- ⁹O wi'i be: “Dume mi jaaboto yimbe be mbi'i mi hoyna kabirgal ngal baaba am yowani be? Ko mbi'don?”
- ¹⁰Sukaabe be o mawnidi mbi'i mo: “Ndaa ko mbi'ata be: Cimatel am buri haddorde baaba am loorugo.
- ¹¹Baaba am yowani on dongle teddude, min mi besdanan on dongle burde teddugo. Baaba am elti on bee boccol, ammaa min mi eltan on bee ngabbuwol.”
- ¹²Nyannde tatafre, Yerobo'am e ummaatoore fuu lorti haa laamiido Robo'am, bana o wi'no be.
- ¹³Laamiido wolwani be bee caatal. O wudini sawari ndotti'en,
- ¹⁴o jaabi fodde sawari sukaabe. O wi'i: “Mi yowanan on dongle teddude, mi besdanan on dongle man boo. Baaba am elti on bee boccol, ammaa min mi eltan on bee ngabbuwol.”
- ¹⁵Bana non laamiido sali jabugo ko ummaatoore yami mo, Allah wayliti haala man non ngam goondingo iinawol muudum ngol o iinani Yerobo'am bii Nebat bee hunnduko Ahiya Siloojo.

Robo'am laamiido Yahuuda

(1 Laamiibe 12:16-24)

¹⁶Nde Isra'iila'en paami laamiido sali nanugo be, be fuu be neldi mo jaawaabu: "En ngalaa gedal haa saare Daawuda! En ngalaa maral haa bii Yessa. Isra'iila'en, sey koo moy fuu hoota! E an goddo saare Daawuda, suklu bee laamu ma."

¹⁷Isra'iila'en fuu kooti. Ammaa Robo'am laamani Isra'iila'en joodiibe nder berniiji Yahuuda.

¹⁸Nden laamiido Robo'am neli Hadoram, kaliifaajo kuude dooleeje. Ammaa Isra'iila'en pidɗi mo bee kaa'e, o maayi. Bee daker laamiido Robo'am wa'i moota pucci mum, doggi haa Urusaliima.

¹⁹Bana nii Isra'iila tuurtirani saare Daawuda, haa wargo hannde.

2 Habaruuji Nyalaade 11

¹Robo'am boo wari Urusaliima. O mooɓti le'i Yahuuda e Benjamin, honooɓe subaabe ujine teemerre e cappande njowheetato (180.000), ngam habugo bee Isra'iila, ngam wartirgo laamu haa Robo'am.

²Ammaa Jawmiraawo wolwani Sema'ya goddo Allah, o wi'i:

³"Wi' Robo'am bii Suleymaanu, laamiido Yahuuda e Isra'iila'en nder le'i Yahuuda e Benjamin fuu:

⁴Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Taa njehe habugo bee banndiraabe mon. Koo moy loro haa saare mum, ngam huunde nde'e iwi haa am." Be nani wolde Jawmiraawo, be kooti, be njahaay habugo bee Yerobo'am.

Robo'am semmbidini berniiji feere feere

⁵Robo'am joodi haa Urusaliima. O semmbidini berniiji Yahuuda:

⁶Baytilaama e Etam e Teko'a

⁷e Bayti-Cura e Soko e Adullam

⁸e Gaat e Maresa e Zif

⁹e Adorayim e Lakis e Azeka

¹⁰e Cor'a e Ayyalon e Heburuun, di fuu di berniiji cemmibidni nder lesdi Yahuuda e Benjamin.

¹¹O semmbidini di, o jo'ini ardiibe nder maaji, o sigi nyaamdu e nebbam e inaboojam ton,

¹²non boo bawarde mawde e labbe nder berniiji di'i fuu. O semmbidini di masin. Kanke mari Yahuuda e Benjamin.

Liman'en e Lewi'en kawtani Robo'am

¹³Liman'en e Lewi'en wonbe nder Isra'iila fuu, kawtani Robo'am diga nokkuuje muudum'en.

¹⁴Lewi'en acci durdufe muudum'en e mare muudum'en, ngari haa lesdi Yahuuda e haa Urusaliima, ngam Yerobo'am bee bikkoy muudum ngurtini be kuugal limanku yeeso Jawmiraawo.

¹⁵Yerobo'am subi worbe wodfe, wadi be liman'en haa nokkuuje towde e ngam suuraaji jawdi e nga'oy koy o wadno.

¹⁶Wodfe iwbe le'i Isra'iila fuu, dɔwtantooɓe Jawmiraawo Allah Isra'iila bee bernde woore, tokki Lewi'en go haa Urusaliima, ngam haa be lii'ano Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe kirseteedi.

¹⁷Be cemmbidini laamu Yahuuda, be tabitini Robo'am bii Suleymaanu duubi tati. Bana nii, duubi tati be tokki laawol Daawuda e Suleymaanu.

Saare Robo'am

¹⁸Robo'am te'i Mahalat bii Yerimot bii Daawuda. Innde daada Mahalat, Abihayil bii Eliyabu bii Yessa.

¹⁹Mahalat danyani Robo'am bibbe worbe be'e: Ye'us e Semariya e Zaham.

²⁰Baawodon o te'i Ma'aka bii Absalom. Kaŋko o danyani mo Abiya e Attay e Ziza e Selomit.

²¹Robo'am buri yidugo Ma'aka dow rewbe mum e sulaabe mum fuu. O woodi rewbe sappo e njoweetato e sulaabe cappande njoweego. O danyi bibbe worbe noogas e njoweetato e bibbe rewbe cappande njoweego.

²²O wadi Abiya bii Ma'aka hooreejo, ardiido deerdum'en, ngam o tammi ronngo mo laamu.

²³Robo'am o kakkildo, o sennditi bibbe maako worbe, o halfini be berniji cemmbidfi fuu nder lesdi Yahuuda e Benjamin fuu. O hokki be nyaamdu duudndu, o te'ani be rewbe duudbe boo.

2 Habaruuji Nyalaade 12

Sisak laamiido Misra hippu Yahuuda

(1 Laamiibe 14:21-31)

¹Nde laamu Robo'am tabiti, baawde muudum boo besdi, o acci tokkaago tawreeta Jawmiraawo, kaŋko e Isra'iila'en wondube bee maako fuu.

²Nder nduubu laamiido Robo'am njowabu, Sisak, laamiido Misra wari hippugo Urusaliima, ngam be ngewi umroore Jawmiraawo.

³O woodi mootaji pucci ujineere e teemedde didi (1.200) e wa'iibe pucci ujine cappande njoweego (60.000). Yimbe Libiya e Sukkot e Etiyopiya duudbe masin ngardi bee Sisak diga Misra.

⁴O nyaami berniji cemmbidfi nder lesdi Yahuuda, haa o yotti Urusaliima.

⁵Annabi Sema'ya wari haa Robo'am e mawbe Yahuuda, moobtiibe haa Urusaliima ngam daliila Sisak. Sema'ya wi'i be: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Onon on acci yam, ngam maajum min boo mi acci on, mi yoofi on haa juŋngo Sisak."

⁶Laamiido e ardiibe ummaatoore leestini ko'e muudum'en, be ceedi, be mbi'i: "Jawmiraawo o adiliijo."

⁷Jawmiraawo yi'i dum, wi'i Sema'ya: "Be leestini ko'e mabbe. Ngam maajum mi halkataa be. Yeeso sedda kisnanmi be. Mi ukkanta Urusaliima tikkere am saatunde bee juŋngo Sisak."

⁸Ammaa be laatoto maccube maako, haa be paama bana noy huuwango yam feerotiri bee huuwango laamuuji nder duniyaaru."

⁹Sisak hippi Urusaliima. O hooci ndesaaje haa haykaliiru Jawmiraawo e ndesaaje saare laamu, o hooci kuuje fuu. O hooci boo bawarde kanjeeri de Suleymaanu wadno.

¹⁰Haa pallel maaje, laamiido Robo'am wadi bawarde njamndi mbodeeri. O halfini de hoore'en doogari'en aynoobe yolnde saare laamiido.

¹¹Koo ndeye laamiido nasti haykaliiru Jawmiraawo, doogari'en aynoobe don njogi bawarde man, nden be lorna de haa suudu aynoobe.

Timmoode laamu Robo'am

¹²Robo'am leestini hoore mum. Ngam maajum Jawmiraawo acci tikkango mo, timminaay halkugo mo. Mboodeenga jinnaay tawon nder lesdi Yahuuda.

¹³Laamiido Robo'am hefti baawde nder Urusaliima, tokki laamaago. Saa'i o laatino laamiido, o woodino duubi cappande nayi e go'o. Duubi sappo e joweedidi o laami haa Urusaliima. Jawmiraawo subno berniwol ngo'ol nder le'i Isra'iila fuu ngam tabitingo innde mum ton. Innde daada Robo'am, Na'ama Ammooniijo.

¹⁴Robo'am wadi kalludum, ngam o tidinaay bernde maako haa o dakkotira bee Jawmiraawo.

¹⁵Haala Robo'am diga fuddoode haa timmoode, winndaama nder Habaruuji Annabi Sema'ya e Iddo, Gi'owwo, fodde deftere asli. Konu donno hakkunde Robo'am bee Yerobo'am balde muudum'en fuu.

¹⁶Robo'am maayi, be uwi mo nder Berniwol Daawuda. Biyiiko Abiya laami haa pallel maako.

2 Habaruuji Nyalaade 13

Laamu Abiya

(1 Laamiibe 15:1-8)

¹Nder nduubu laamiido Yerobo'am sappo e njoweetatabu, Abiya laami haa Yahuuda.

²O laami haa Urusaliima duubi tati. Innde daada maako, Mikaya bii Uriyel mo Gibiya. Konu wadɪ hakkunde Abiya bee Yerobo'am.

³Abiya fudɪ konu man bee honooɓe semmbidɓe subaabe ujine teemedɗe nayo (400.000). Yerobo'am darni caffuuji bee honooɓe semmbidɓe subaabe ujine teemedɗe njowheetato (800.000) ngam habre bee Abiya.

⁴Abiya wa'i dari haa dow yeereere hooseere Semarayim nder lesdi kooseje Efrayim, o hoolani Yerobo'am e Isra'iila fuu, o wi'i: "Naneeɗam!

⁵On anndaa na? Jawmiraawo Allah Isra'iila hokki Daawuda e danygol mum laamu Isra'iila haa foroy, tabitini alkawal bee mannda.

⁶Nden Yerobo'am bii Nebat, kuuwanoowo Suleymaanu bii Daawuda, tuurtani jawmum.

⁷Meere'en wodɓe kawti bee maako, njaali Robo'am bii Suleymaanu. Saa'i man, Robo'am o derkeejo mo walaa kirseeku tawon. O waawaay dartango be.

⁸Jonta on ngidɪ dartango laamu Jawmiraawo, ngonngu haa juude danygol Daawuda, on laati jama'aare mawnde, woodi caka moodon boo nga'oy kanjeeri koy Yerobo'am wadani on, koy laati dowanteebe mon.

⁹Na on ngudini danygol Haruna, liman'en Jawmiraawo e Lewi'en fuu? Na on cubani ko'e mon liman'en wodɓe bana ummaatooje heefeerbe na? Koo moy gadduɗo ngaari kalhaldi e jawɗi baali joweedidɪ ngam hebugo limanku, on mbaɗi mo limanjo labbi naa limanjo Allah.

¹⁰Ammaa minin kam, Jawmiraawo woni Allah amin, min accaay mo. Min ngoodi liman'en be danygol Haruna, kambe e Lewi'en be don kuuwana Jawmiraawo.

¹¹Fajiri e kiikiide fuu, be don lii'ano Jawmiraawo guleteedi e ureteedum. Be don njo'ina tamseeje dow taabal kanjeeri laabndi. Kiikiide fuu be don kubba pittirlaaji dow jo'inirdum kanjeeri. Min don dwtano farillaaji Allah Jawmiraawo amin, ammaa onon on acci mo.

¹²Allah don wondi bee amin, don ardo min, non boo liman'en bee luwe ngam fuufugo fuufre konu dow moodon. Onon yimbe Isra'iila, taa kabe bee Jawmiraawo Allah kaakiraabe mon, ngam on njaalataako mo!"

¹³Ammaa Yerobo'am umruno honooɓe mum wodɓe njaha haa baawo Yahuudu'en, mbaaltano be, jama'aare kam don tiitotira bee mabbe.

¹⁴Yahuudu'en ngeesiti, nden be paami konne'en don yeeso e baawo fuu. Be ngookani Jawmiraawo, liman'en puufi luwe,

¹⁵⁻¹⁶honooɓe fuu puufi fuufre konu. Saa'i be don ngooka, Allah fiyi Yerobo'am e jama'aare Isra'iila'en fuu, haa be ndoggi yeeso Abiya e Yahuudu'en, ngam Allah hokki be haa juude Yahuudu'en.

¹⁷Abiya e ummaatoore mum njaali be jaalorgal maɲgal, mbari Isra'iila'en ujine teemedde njowo (500.000), honooɓe subaabe.

¹⁸Bana non yimbe Isra'iila leestiraama, ammaa yimbe Yahuuda cemmbidi, ngam be baari Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe.

¹⁹Abiya taasni Yerobo'am, jafti mo berniiji di'i: Baytila bee gure mum e Yesana bee gure mum e Efruuna bee gure mum.

²⁰Wakkati Abiya don laamo, Yerobo'am heftaay baawde mum. Jawmiraawo fiyi mo, o maayi.

²¹Ammaa baawde Abiya besdi. O te'i rewbe sappo e nayo, o danyi bibbe worbe noogas e dido e bibbe rewbe sappo e njoweego.

²²Luttudum haala Abiya, kuude mum e bolle mum fuu, dum winndaama nder Defte de Annabi Iddo winndi.

²³Abiya maayi, be uwi mo nder Berniwol Daawuda. Biyiiko Asa laami haa pallel maako. Saa'i Asa donno laami, walaa konu nder lesdi, duubi sappo.

2 Habaruuji Nyalaade 14

Fuddam laamu Asa

(1 Laamiibe 15:9-12)

¹Asa wadi ko woodi, ko fottani Allah Jawmiraawo mum.

²O wili kirsirde iwde lesde janande e nokkuuje towde, o fusi danrange labbi, o yibbini suuraaji Asera boo.

³O umri yimbe Yahuuda be dakkotira bee Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe, be dwtano umrooje tawreeta.

⁴Asa itti nokkuuje towde e guldude uureteedum nder berniiji Yahuuda fuu. Saa'i o donno laami, walaa konu nder lesdi.

⁵Walaa kabdo bee maako nder duubi di'i fuu ngam Jawmiraawo bee hoore mum wadani mo de'ere, o naftori wakkati salaaman man, o nyibi berniiji cemmbidfi feere feere nder lesdi Yahuuda.

⁶Asa wi'i yimbe Yahuuda: "Sey nyiben berniiji di'i, en cemmbidina di, en taarna di bee mahi e cuudi aynordi e dammude e jamde paldude. Kuuwen dum saa'i en mari lesdi tawon. En dakkotiri bee Jawmiraawo Allah men, ngam maajum, o hokki en salaaman koo toy fuu." Nden be pudfi nyibugo, kuugal mabbe yehi yeeso yeeso.

⁷Asa woodi jama'aare konu, nder lenyol Yahuuda worbe ujine teemedde tato (300.000), jogiibe bawarde mawde e labbe, nder lenyol Benyamin boo worbe ujine teemedde dido e cappande njoweetato (280.000), jogiibe bawarde pamare e lagaaje, be fuu be honooɓe semmbidbe.

⁸Zeraha Etiyopiyaajo dābbi habre bee maḅbe. O wardi bee worbe miliyon gootel (1.000.000) e mootaaɗi pucci teemedde tati (300). Be ngari Maresa.

⁹Asa e yimbe mum njeɗi ngam fottugo bee maḅbe, mbaɗi caffuuɗi konu nder waadiwol Cefata baɗnge Maresa.

¹⁰Asa tori Jawmiraawo Allah mum: “Yaa Jawmiraawo, to a yidi wallugo, a waawan wallugo koo tampoɗo koo baawɗo boo. Wallu min, yaa Jawmiraawo Allah amin, ngam min don baaro ma, bee innde ma min ngari haɓugo bee jama'aare duudnde nde'e. An woni Jawmiraawo Allah amin. Walaa neddo jaaloto ma!”

¹¹Jawmiraawo fiyi Etiyopiya'en, haa be ndoggi yeeso Asa e Yahuudu'en.

¹²Asa e moobre konu mum taasni be haa yotti Gerar. Etiyopiya'en ndo'i, koo gooto maḅbe hisaay, be mbirgaama yeeso Jawmiraawo e yeeso saɗngeere mum. Yahuudu'en koori keɓal duudɗgal.

¹³Be kalki berniiji taariidi Gerar fuu, ngam Jawmiraawo hulni joodiibe ton. Yimbe Yahuuda njaɓti kuuje duudde masin haa ton.

¹⁴Be ukkani caɗngeeje waynaabe boo, be kooci baali e geeloodi duuddi. Nden be lorti haa Urusaliima.

2 Habaruuji Nyalaade 15

Asa mo'itini kuude diina

(1 Laamiibe 15:13-15)

¹Ruuhu Allah wari dow Azariya bii Odet.

²Kaɗko o yehi, o fotti bee Asa, o wi'i: “Naneedam, onon Asa e yimbe Yahuuda e Benyamin fuu! To on baɗitake Jawmiraawo, kaɗko o baɗititto on. To on ngaylitake heedi maako, o waɗginanan on hoore maako. Ammaa to on acci mo, kaɗko boo o accan on.

³Duuri, Isra'iila walaano Allah goonɗo, walaa limanjo anndinoowo be, walaa tawreeta boo.

⁴Ammaa nder billaare maḅbe be lorti haa Jawmiraawo, Allah Isra'iila, be ngayliti heedi maako. Kaɗko boo o waɗginani be hoore maako.

⁵Saa'i man, walaa salaaman sam ngam billaaje ukkani joodiibe lesde fuu.

⁶Ummaatoore ummani ummaatoore wodnde, berniwol bee berniwol, ngam Allah billi be bee sarruuji feere feere.

⁷Kadi onon jonta, cemmbide, taa juude mon tampa, ngam mbarjaari kuugal mon don.”

⁸Nde laamiido Asa nani bolle de'e diga annabi Azariya bii Odet, o tiddini bernde maako, o itti labbi nyiddudi gondi nder lesdi Yahuuda e Benyamin fuu, non boo nder berniji di o nyaamno haa kooseeje Efrayim. O wo'itini hirsirde Jawmiraawo dariinde yeeso zawleeru haykaliiru.

⁹O moobti yimbe Yahuuda e Benyamin fuu non boo yimbe Efrayim e Manassa e Simeyon hodbe caka muudum'en. Isra'iila'en kawtani be nde be ngi'i Jawmiraawo don wondi bee maako.

¹⁰Be moobi haa Urusaliima nder nduubu laamu Asa sappo e njowabu, lewru tatabru.

¹¹Nyalaade man be koo'i ga'i teemedde joweedidi (700) e baali ujine joweedidi (7.000) nder kebal ngal be kebi haa konu, be lii'ani di Jawmiraawo.

¹²Nden be kabbi alkawal, ngam haa be tokko Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe bee berde mabbe e yonkiji mabbe fuu.

¹³To goddo tokkaaki Jawmiraawo Allah Isra'iila, nden kam o mbareteedo, koo o mawdo koo o leesdo, koo o gorko koo o debbo boo.

¹⁴Kanjum be kunani Jawmiraawo bee sawtu, bee hoolo e luwe e algaytaaji.

¹⁵Yahuudu'en fuu ceyori hunayeere nde'e, ngam be kunori bee bernde woore. Be ngayliti heedi Jawmiraawo bee anniya mabbe fuu, ngam o wanguinani be hoore maako. O hokki be salaaman koo toy fuu.

¹⁶Asa itti Ma'aka maama mum debbo boo, ngam taa o tokko huuwugo fodde baawde de o marno. Ma'aka wadno suura nyidduka ngam Asera. Asa yibbini suura man, nami nga, wuli nga nder waadiwol Kederon.

¹⁷O ittaay nokkuuje towde nder Isra'iila, ammaa o yidi Jawmiraawo bee bernde woore balde maako fuu.

¹⁸O nastini dokke baaba maako cenaade e dokke maako cenaade nder haykaliiru Jawmiraawo, cardi e kanjeeri e kuuje feere feere.

¹⁹Haa wargo nduubu laamu maako cappande tati e njowabu, konu meetaay wadugo.

2 Habaruuji Nyalaade 16

Habre Asa bee Ba'asa laamiido Isra'iila

(1 Laamiibe 15:16-22)

¹Nder nduubu laamu Asa cappande tati e njoweego'oowu, Ba'asa, laamiido Isra'iila wari habugo bee Yahuuda. O semmbidini berniwol Rama, ngam haa o hada yimbe wurtaago koo nastugo haa Asa, laamiido Yahuuda.

²Ngam man Asa hoo'i cardi e kaŋŋeeri haa ndesaaŋe haykaliiru Jawmiraawo e ndesaaŋe saare laamu. O neldi dūm Benhadat, laamiido Siriya haa Damas, o wi'i mo:

³“En kabba alkawal hakkunde meeden bana ngal baaba am e baaba ma go. Ndaa, mi neldi ma cardi e kaŋŋeeri. Fiistu alkawal ma bee Ba'asa, laamiido Isra'iila, haa o hoocita honooŋe mum, o acca yam.”

⁴Benhadat jabi nufayeere laamiido Asa, o neli hoore'en jama'aare honooŋe maako, haa be ukkano berniiji Isra'iila. Be njehi be ukkani Lyon e Dan e Abel-Mayim e gure cigorŋe nder lesdi Neftali fuu.

⁵Nde Ba'asa nani dūm, o acci semmbidŋo berniwol Rama, o acci kuugal ton fuu.

⁶Ammaa laamiido Asa mooŋti yimbe Yahuuda, be cottini kaa'e e ledŋe de Ba'asa donno huuwtinira ngam nyibugo berniwol Rama fuu. Laamiido Asa nyibi Geba e Mispa bee maaje.

Asa habbi Hanani, gi'oowo

⁷Saa'i man Hanani, gi'oowo wari haa Asa, laamiido Yahuuda, wi'i mo: “A baari laamiido Siriya, a baaraaki Jawmiraawo Allah ma. Ngam man jama'aare konu laamiido Siriya dadi ma.

⁸Yimbe Etiyopiya e Libiya naane, naa be jama'aare duudnde bee mootaaŋi pucci duudŋi e wa'iibe duudŋe na? Ammaa Jawmiraawo yoofani ma be, ngam a baarino mo.

⁹Gite Jawmiraawo don ngi'a ko saaloto nder duniyaaru fuu. Yidŋe mo bee bernde laabnde, o semmbidfinan be. Ammaa an a huuwi bana paataado. Yeeso do, konuujji ukkanto ma.”

¹⁰Asa tikkani gi'oowo go, habbi mo nder suudu bee callallu, ngam bolle de'e tikkini mo. Saa'i man Asa toonyi yimbe wodŋe boo.

Timmooŋe laamu Asa

¹¹Haala Asa diga fudŋoode haa timmooŋe, winndaama nder Deftere Laamiibe Yahuuda e Isra'iila.

¹²Nder nduubu laamu maako cappande tati e njoweenayabu, kosŋe maako nyawi masin. Ammaa o toraaki Jawmiraawo, sey ballal hurgoŋe tan o tefi.

¹³Nder nduubu laamu maako cappande nayi e ngo'oowu, o maayi.

¹⁴Be uwi mo nder yenaande nde o wi'no be ngasa nder Berniwol Daawuda. Be mballini mo dow be'itte keewŋe kuuje uurŋe e uurle jillindiraade fodde anndal jilloŋe uurle. Be ngulani mo uureteedum duudŋum.

2 Habaruuji Nyalaade 17

Adilaaku Yusafat heedi Allah

- ¹Yusafat bii Asa laami haa pallel baaba mum. O tabitini baawde maako dow Isra'iila.
- ²O jo'ini honooŋe nder berniiji Yahuuda cemmibidɗi fuu e caɗngeeje aynoŋe koo toy nder lesdi Yahuuda, non boo nder berniiji Efrayim ɗi baaba maako Asa nyaamno.
- ³Jawmiraawo ɗon wondi bee Yusafat, ngam o tokki laabi ɗi Daawuda, kaaka maako tokkuno booyma, o tokkaaki Ba'alji.
- ⁴Ammaa o ɗakkotiri bee Allah mo baaba maako jaggani, o ɗowntani umrooje Allah, o tokkaaki kuude Isra'iila.
- ⁵Ngam man Jawmiraawo tabitini laamu haa juɗngo Yusafat. Yimbe Yahuuda fuu ngaddani mo dokke, o hebi risku e teddungal, ɗuudɗum masin.
- ⁶Bernde maako seyori tokkaago laabi Jawmiraawo, o itti nokkuuje towde e suuraaji Asera nder Yahuuda fahin.
- ⁷Nder nduubu laamu maako tataɓu, o neli saraaki'en maako Ben-Hayil e Obadiya e Zekariya e Netaneyel e Mikaya, be ekkatina yimbe nder gure Yahuuda.
- ⁸Hawtaade bee maɓbe o neli Lewi'en Sema'ya e Netaniya e Sebadiya e Asa'el e Semiramot e Yonatan e Adoniya e Tobiya e Tob-Adoniya, non boo Eliisama e Yoram, liman'en.
- ⁹Be ekkitini yimbe Yahuuda bee deftere tawreeta Jawmiraawo, be ngaanci nder gure Yahuuda ngam ekkitingo yimbe.

Baawde Yusafat

- ¹⁰Jawmiraawo hulni laamuuji lesde taariide Yahuuda fuu, walaa mo wadi konu bee Yusafat.
- ¹¹Filisti'en wodde ɗon ngaddana Yusafat dokke e cardɗi bana jomorgol. Arab'en boo ɗon ngaddana mo dammooji: Jawɗi baali ujine joweediɗi e teemedde joweediɗi (7.700) e jawɗi be'i ujine joweediɗi e teemedde joweediɗi (7.700).
- ¹²Baawde Yusafat besdi yeeso yeeso. O nyibi cuudi mawɗi cemmibidɗi e gure cigorde nder lesdi Yahuuda.
- ¹³O mari sigaaɗi ɗuudɗi nder gure Yahuuda. Haa Urusaliima boo o woodi honooŋe semmbidɗe.
- ¹⁴Ndaa gebe maɓbe fodde ci'e maɓbe e hoore'en dow honooŋe ujineeje: Lenyol Yahuuda: Adena mawɗo honooŋe bee honooŋe semmbidɗe ujine teemedde tato (300.000)

¹⁵e haa kommbi maako, Yehohanan mawɗo honooɓe bee worɓe ujine teemedɗe dɗo e cappande njoweetato (280.000)

¹⁶e haa kommbi maako boo Amasiya bii Zikiri, jabɗo jagganaago Jawmiraawo bee ngida mum, kanɗo bee honooɓe semmbidɓe ujine teemedɗe dɗo (200.000),

¹⁷lenyol Benyamin: Eliyada, godɗo konoowo cemmbidɗo, bee worɓe jogiibe lagaaje e bawarde ujine teemedɗe dɗo (200.000)

¹⁸e haa kommbi maako Yozabat bee taaskaniibe konu ujine teemerre e cappande njoweetato (180.000).

¹⁹Kambe ɓe njaggani laamiido. Jo'inaabe nder berniiji cemmbidɗi nder Yahuuda fuu limaaka caka mabbe.

2 Habaruuji Nyalaade 18

Yusafat baari Akab laamiido Isra'iila

(1 Laamiibe 22:1-40)

¹Yusafat hebi risku e teddungal, duuddum masin. O esiri bee Akab laamiido Isra'iila.

²Baawo duubi sedɗa, o yehi laarugo Akab haa Samariya. Akab hirsi baali e ga'i duuddi ngam Yusafat e doftube mo. Nden o esti Yusafat haa o yaha habugo bee berniwol Ramot nder lesdi Gile'at.

³Akab, laamiido Isra'iila yaami Yusafat, laamiido Yahuuda: "A yahdan bee am haa Ramot nder Gile'at na?" Yusafat jaabi mo: "Min bee ma en don bana godɗo gooto, non boo yimbe am e yimbe maada, mi yahdan bee maada."

Annabi'en fewoobe don mbaɗa annabaaku jaalorgal

⁴Nden Yusafat wi'i Akab, laamiido Isra'iila: "Yam Jawmiraawo tawon."

⁵Laamiido Isra'iila moobti annabi'en teemedɗe nayo, yaami ɓe: "Min njaha habugo bee Ramot nder Gile'at na? Malla mi acca?" ɓe njaabi: "Yah, Allah hokkete ngol."

⁶Ammaa Yusafat yaami: "Walaa annabiiɗo Jawmiraawo lutti haa o yaamana en Jawmiraawo na?"

⁷Laamiido Isra'iila jaabi mo: "Lutti gooto, Mikaya bii Yimla. Ammaa mi wanyi mo, ngam o wadantaa yam annabaaku hayru, sey sarru kala nyalaade fuu." Yusafat wi'i mo: "Taa wolwu bana non!"

⁸Laamiido Isra'iila ewni saraakiiɗo, umri mo: "Law, waddu Mikaya bii Yimla."

⁹Akab, laamiido Isra'iila e Yusafat, laamiido Yahuuda don njoodi haa babal kommbi nastirde dammugal Samariya, koo moy dow leeso laamu muudum, ɓe don borni limce laamu boo. Annabi'en fuu don mbaɗa annabaaku yeeso mabbe.

¹⁰Sedekiya bii Kenana wadani hoore muudum luwe njamndi, wi'i: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Bee luwe de'e a hawata Siriya'en haa a nattina be fuu."

¹¹Annabi'en fuu mbaɗi annabaaku kal-kal. Be mbi'i: "Yah haa Ramot nder Gile'at. A jaaloto, ngam Jawmiraawo hokkete ngol, barkaama."

Annabi Mikaya wadi annabaaku asar

¹²Nelaado jahdo ngam ewnaago Mikaya wolwani mo: "Ndaa, annabi'en kawti hunnduko wooto, don mbolwana laamiido haala hayru. Taaska an boo ngam haa a wolwa wolde hayru bana mabbe."

¹³Ammaa Mikaya wi'i: "Fakat bana Jawmiraawo o geeto, ko Allah am wi'atammi, kanjum mbolwanmi!"

¹⁴Nde o wari haa laamiido, laamiido yami mo: "Mikaya, mi yahan habugo bee Ramot nder Gile'at na? Malla mi acca?" Mikaya jaabi: "Njehe, on njaaloto, be hokketebe haa juude mon."

¹⁵Ammaa laamiido wi'i mo: "Nde noy mi hunnete a yeccammi goonga bee innde Jawmiraawo?"

¹⁶O jaabi: "Mi yi'i yimbe Isra'iila fuu, be sankitiibe dow kooseje bana baali di ngalaa gaynaako. Jawmiraawo wi'i: Be ngalaa jaagordo, sey koo moy mabbe hoota saare mum bee jam."

¹⁷Laamiido Isra'iila wi'i Yusafat: "Naa mi wi'i ma? O wadantaa yam annabaaku hayru, sey sarru!"

¹⁸Mikaya tokki wi'ugo: "Ngam maajum nane wolde Jawmiraawo! Mi yi'i Jawmiraawo, o don joodi dow leeso laamu maako. Jama'aare honoobe asama fuu don dari haa nyaamo maako e nano maako."

¹⁹Jawmiraawo yami: Moy estata Akab, laamiido Isra'iila, haa o yaha, o do'o haa Ramot nder Gile'at? Oo jaabi feere, oya boo jaabi feere.

²⁰Nden ruuhuwol baditi, dari yeeso Jawmiraawo, wi'i: Min mi estan mo. Jawmiraawo yami ngol: Bee dume?

²¹Ngol jaabi: Mi yahan, mi laatoto ruuhu fewre nder kunndude annabi'en maako fuu. Jawmiraawo wi'i: Estu mo, a humtan. Yah, wad bana non!"

²²Nden Mikaya wi'i: "Jonta dum laatake. Jawmiraawo wadi ruuhu fewre nder kunndude annabi'en maada be'e. Ammaa kanke bee hoore maako annini sarru maada."

²³Ammaa Sedekiya bii Kenana baditi, maari Mikaya, wi'i: "Noy Ruuhu Jawmiraawo acciri yam haa wolwane, an?"

²⁴Mikaya jaabi: "A hebtan dum nyalaade nde ndoggata diga suudu haa suudu ngam haa a nyukko."

²⁵Nden laamiido Isra'iila wi'i sukaabe muudum: "Nanng'e Mikaya, njahre mo haa Amon, hooreejo berniwol e haa biyam Yo'as.

²⁶Ngecce be: Ndaa nii laamiido wi'i: Nastine gorko oo nder suudu fursina, ndokke mo nyaamdu e ndiyam tan, sey to mi lorti jam."

²⁷Mikaya wi'i: "To a warti jam, nden kam Jawmiraawo wolwaay bee hunnduko am!" Nden o besdi wi'ugo: "Nane dum, onon yimbe fuu!"

Maayde laamiido Akab nder konu

²⁸Akab, laamiido Isra'iila e Yusafat, laamiido Yahuuda njehi habugo bee Ramot nder Gile'at.

²⁹Laamiido Isra'iila wi'i Yusafat: "Mi wayla yeeso am, nden mi nasta habre. Ammaa an, borna limce laamu maada." Laamiido Isra'iila wayli yeeso muudum, nden be nasti habre.

³⁰Ammaa laamiido Siriya umruno hoore'en dow mootaaaji pucci mum, taa be kaba bee koo moye, sey bee laamiido Isra'iila tan.

³¹Nde hoore'en dow mootaaaji pucci ngi'i Yusafat, be numi kanjo woni laamiido Isra'iila. Be taari mo ngam habugo bee maako. Ammaa Yusafat wooki, Allah Jawmiraawo walli mo, daayni be.

³²Nden hoore'en mootaaaji pucci annditi naa dum laamiido Isra'iila, be lori, be acci mo.

³³Nder habre man, goddo tiri lagaawal, fidi laamiido Isra'iila bee kurol haa jukkere sulkewol bilaa anniya. Akab wi'i laanyoowo moota pucci: "Waylita, wurtinam habre, mi pidaado."

³⁴Habre wuli masin nyannde maajum. Be ndarni laamiido Isra'iila nder moota pucci muudum, haa o tiitotira bee Siriya'en haa kiikiide. Saa'i naange don muta, o maayi.

2 Habaruuji Nyalaade 19

Annabi Yeehu feli Yusafat

¹Laamiido Yusafat hooti jam haa saare mum haa Urusaliima.

²Yeehu bii Hanani gi'owoo yehi, fotti bee maako, wi'i mo: "Haanino a walla kalludo, a yida wanybe Jawmiraawo na? Ngam man tikkere Jawmiraawo wari dow hoore ma.

³Ammaa o tawi kuude boodde haa maada, ngam a itti suuraaji Asera nder lesdi, a dakkotiri bee Allah bee bernde ma fuu."

⁴Yusafat joodi haa Urusaliima. Ammaa o fudditi laaroygo yimbe, diga Biirsaba haa yotti kooseje Efrayim. O lortini be haa Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe.

⁵Nden o jo'ini hiitoobe nder lesdi, nder berniiji Yahuuda cemmibiddi gootol gootol fuu.

⁶O wi'i be: "Kakkilane ko mbadoton. On hiitoobe, naa fodde yimbe ammaa fodde Jawmiraawo. Kanke o don wondi bee moodon, koo ndey mbadoton kiita.

⁷Kadi kule Jawmiraawo! Kakkilane ko mbadoton ngam Jawmiraawo Allah men jabataa to on kiitake bilaa adilaaku malla to on cenndindiri yimbe bee yimbe malla to on mbaɗi rusiya."

⁸Haa Urusaliima boo, Yusafat darni wodɓe nder Lewi'en e liman'en e baaba-ci'e'en Isra'iila'en, haa be mbaɗa kiita bee innde Jawmiraawo, be ta'a haala jokkirli yimbe. Be njoodi haa Urusaliima.

⁹Yusafat umri be: "Ko mbadoton fuu, mbaɗe ɗum bee kulol Jawmiraawo e goongaaku e bernde woore.

¹⁰To banndiraabe mon joodiibe nder gure muudum'en ngaddi haala kiita koo kaye yeeso moodon, koo haala mbar-hoore, koo haala umrooje malla farillaaji malla kiitaaji, sey on ndeentina be, ngam taa be keba aybeeji yeeso Jawmiraawo, taa tikkere maako wara dow moodon e banndiraabe mon. To on mbaɗi bana nii, nden kam on ngalaa aybe.

¹¹Ndaa, Amariya, hooreejo liman'en woni mawɗo mon nder haala umrooje Jawmiraawo fuu, Sebadiya bii Isma'iilu, ardiido lenyol Yahuuda woni mawɗo mon nder haala umrooje laamiido fuu. Lewi'en boo laato saraaki'en mon. Cemmbide, kuuwe. Jawmiraawo wonda bee wadanne ko fotti."

2 Habaruuji Nyalaade 20

Kippol laamu Yahuuda e tornde Yusafat

¹Baawo kuuje de'e, Mo'abi'en e Ammoonien e Me'uni'en taaskitini konu ngam honugo Yusafat.

²Be ngari be anndini laamiido moobre duudnde masin wurti lesdi Siriya gada Weendu Mannda, don wara habugo bee maako. Be don haa Hasason-Tamar, kanjum woni En-Gedi.

³Yusafat hultori, wadi anniya toraago ballal Jawmiraawo, o umri suumaye nder lesdi Yahuuda fuu.

⁴Yimbe Yahuuda ngari diga gure Yahuuda fuu, be kawti ngam toraago ballal Jawmiraawo.

⁵Yusafat ummi nder jama'aare Yahuuda e Urusaliima haa haykaliiru Jawmiraawo, yeeso babal haykaliiru kesal.

⁶O tori: “Yaa Jawmiraawo Allah mo kaakiraabe amin, an woni Allah haa asamanji. An a don laamano laamuuji ummaatooje fuu. A woodi semmbe e baawde, walaa mo he'i dartaago yeeso ma.

⁷An, yaa Allah amin, a riiwi joodinoobe lesdi ndi'i yeeso yimbe ma Isra'iila'en, a hokki ndi danygol Ibrahiima, soobaajo ma, ngol mara ndi haa foroy.

⁸Isra'iila'en njoodi nder maari, nyibani ma haykaliiru seniindu ngam teddingo innde ma. Be mbi'i:

⁹To masiibo, waato konu malla kiita malla nyawu kallungu ndaaboowu malla weelo ukkanake min, nden kam min ndaroto yeeso suudu ndu'u, yeeso maada boo, ngam innde ma don nder maaru. Min ngookante nder billaare amin haa a nana min, a hisna min.

¹⁰Nde yimbe Isra'iila ngari diga Misra, a hadi be nastugo lesdi Mo'abi'en e Ammoonien e joodiibe dow hooseere Se'ir. Ngam maajum be taari lesdi mabbe, be nattinaay be.

¹¹Jonta kam, laar no yimbe be'e mbarjorto min dum: Be don ngara nder lesdi ndi marnuda min, haa be ndiwa min.

¹²Yaa Allah amin, a hiitataako be na? Min tampu be yeeso moobre duudnde ukkantoonde min nde'e. Min anndaa ko min madata. Gite amin tiiti ma.”

Allah hokki yimbe Yahuuda jaalorgal

¹³Yimbe Yahuuda fuu ndari yeeso Jawmiraawo bee rewbe e bikkoy muudum'en boo.

¹⁴Caka jama'aare nde'e, Ruuhu Jawmiraawo wari dow Yahajiyel bii Zekariya bii Benaya bii Ye'iyel bii Mattaniya, Lewiijo nder danygol Asaf.

¹⁵O wi'i: “Kedite, onon yimbe Yahuuda e joodiibe Urusaliima, non boo an, laamiido Yusafat. Nane ko Jawmiraawo wi'ata on: Taa kule, taa tampe ngam daliila moobre duudnde nde'e. Habre nde'e, nde Jawmiraawo naa nde moodon!

¹⁶Jaango, njippe ngam fottugo bee mabbe. Be mba'oto Wa'orde Pinndi. On tawan be haa timmoode waadiwol, baange ladde Yeruwel.

¹⁷Walaa haaje on kaba bee ko'e mon nder habre nde'e. Ndare ton, munye, haa on ngi'a no Jawmiraawo hisnirta on. Onon yimbe Yahuuda e Urusaliima, taa kule, taa tampe! Njehe jaango, potte bee mabbe. Jawmiraawo wondan bee moodon.”

¹⁸Yusafat tuggi koppi, hippi yeeso mum haa lesdi. Yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima fuu turi ngam sujidango Jawmiraawo.

¹⁹Nden Lewi'en, nder danygol Kahat e danygol Koora, ummi, mangti Jawmiraawo Allah Isra'iila bee sawtu.

²⁰Janngo man be ndawi cub, be njehi haa ladde Teko'a. Saa'i be don ndilla, Yusafat dari ton, wi'i be: "Naneedam, onon yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima! Nuddine Allah Jawmiraawo moodon, on tabitan, nuddine annabi'en maako, on kumtan."

²¹O sarwotiri bee yimbe, nden o umri yimanoobe Jawmiraawo ngam mangtugo teddungal senaare mum, be ardo honoobe, be mbi'a: "Mangte Jawmiraawo ngam mboodfeenga mum don haa abada."

²²Nde yimoobe pudfi hoolugo e yimugo mangtoore, Jawmiraawo waaltani Ammoonien e Mo'abi'en e joodiibe haa hooseere Se'ir honanbe yimbe Yahuuda, be njaalaama.

²³Ammoonien e Mo'abi'en ukkani joodiibe haa hooseere Se'ir, nattini be. Nde be timmini nattingo yimbe man, be pudfi mbarmbartirgo.

²⁴Yimbe Yahuuda njotti nokkuure aynirde townde gal ladde. Be ngayliti heedi moobre konne'en go, ndaa sey maaybe waaliibe haa lesdi tan, walaa mo dadi!

²⁵Yusafat e yimbe mum njehi boftugo kebal konu. Be kebi jawdi duudndi e kuuje dow balli maaybe e kuuje duuda-samanje, be bofti dum haa dum buri roondeego. Nyalde tati be bofti kebal konu, ngam ngal duudngal masin.

²⁶Nyannde nayabre be moobi nder Waadiwol Beraka, be mangti Jawmiraawo ton. Ngam maajum innde waadiwol man laati Waadiwol Beraka haa wargo hannde.

²⁷Nden yimbe Yahuuda e Urusaliima lorti, Yusafat ardi be. Be kooti Urusaliima bee seyo, ngam Jawmiraawo hokki be seyo dow konne'en mabbe.

²⁸Be ngari haa haykaliiru Jawmiraawo nder Urusaliima, bee hoolo moolooji e garayaaji e algaytaaji.

²⁹Laamiibe lesde fuu kultori Allah masin nde be nani no Jawmiraawo habiri bee konne'en Isra'iila.

³⁰Ammaa laamu Yusafat hebi de'ere, Jawmiraawo hokki mo salaaman koo toy fuu.

Timmoode laamu Yusafat

(1 Laamiibe 22:41-51)

³¹Yusafat laamani Yahuuda. O woodino duubi cappande tati e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi noogas e jowi. Innde daada maako, Ajuba bii Silhi.

³²O tokki laawol baaba maako Asa, o selaay ngol. O wadi ko fottani Jawmiraawo.

³³Ammaa o ittaay nokkuuje towde. Yimbe kuucitinaay berde muudum'en dow Allah kaakiraabe muudum'en tawon.

³⁴Luttudum haala Yusafat, diga fuddoode haa timmoode, dum winndaama nder Habaruuji Yeehu bii Hanani, dum nasti nder Deftere Laamiibe Isra'iila.

³⁵Baawodon, Yusafat, laamiido Yahuuda hawtani Ahaziya, laamiido Isra'iila, mo wadi kalludum.

³⁶Yusafat hawti bee maako haa be mbada koommbooje jahande Tarsis. Be mbadi de haa Esiyon-Geber.

³⁷Ammaa Eli'ezer bii Dodawa, goddo Maresa, wadi annabaaku dow Yusafat, wi'i mo: "A hawtani Ahaziya. Ngam man Jawmiraawo halkan kuugal ma". Koommbooje go pusi, kebaay yahugo Tarsis.

2 Habaruuji Nyalaade 21

Laamu Yehoram

(2 Laamiibe 8:16-24)

¹Nde Yusafat maayi, be uwi mo kommbi kaakiraabe maako nder Berniwol Daawuda. Yehoram, biyiiko laami haa pallel maako.

²Yehoram woodi deerdiraabe: Azariya e Yehiyel e Zekariya e Azariyahu e Mika'iilu e Sefatiya, bibbe Yusafat, laamiido Yahuuda.

³Baaba mabbe hokkuno be dokke duudde, cardi e kanjeeri e kuuje godde marde saman, non boo berniiji cemmibiddi nder Yahuuda. O hokki Yehoram laamu, ngam kanke woni biyiiko afo.

⁴Yehoram joodi dow leeso laamu baaba mum. Nde laamu maako tabiti, o mbari deerdiiko'en fuu bee kaafahi, non boo wodde mawbe Isra'iila'en.

⁵Yehoram woodi duubi cappande tati e didi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi joweetati.

⁶O tokki laawol laamiibe Isra'iila, bana saare Akab tokkori, ngam o banuno bii Akab debbo. O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo.

⁷Ammaa Jawmiraawo yidaano nattingo danygol Daawuda, ngam daliila alkawal ngal o habbuno bee Daawuda. Ngam o iinanino mo haa foroy goddo danygol maako joodoto yeeso Jawmiraawo dow leeso laamu.

⁸Nder zamanu Yehoram, Edoomi'en tuurtani laamu Yahuuda. Be laamini laamiido mabbe.

⁹Yehoram yahdi bee mawbe mum e mootaji pucci mum fuu. Jemma, o ummodi bee hoore'en mootaji pucci, mbari Edoomi'en taariibe be.

¹⁰Diga saa'i man, Yahuuda walaa baawde dow Edoomi'en fahin. Wakkati man berniwol Libna boo tuurtani Yehoram, ngam o acci Jawmiraawo Allah kaakiraabe maako.

¹¹Yehoram nyibi nokkuuje towde dow kooseeje Yahuuda boo, bana non o estiri yimbe joodiibe haa Urusaliima haa be ndewi labbi, yimbe Yahuuda boo o selni dum.

¹²Bataakewol iwngol haa annabi Eliya yottani Yehoram. Ndaa ko winnda nder maagol: "Jawmiraawo Allah kaaka ma Daawuda wi'i: A tokkaaki laabi baaba ma Yusafat e laabi Asa, laamiido Yahuuda.

¹³Ammaa a tokki laawol laamiibe Isra'iila, a esti yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima ndewi labbi bana saare Akab waaruno boo. A mbari ma deerdfiraabe ma sakiike burdube ma saman.

¹⁴Ngam maajum Jawmiraawo torran yimbe ma e bibbe ma e rewbe ma e ko marda fuu bee masiibo naawngo.

¹⁵An boo, teteki ma nyawan. Nyawu man tullitan kala nyalaade fuu haa to teteki ma ndufi yaasi."

¹⁶Jawmiraawo ummini berde Filisti'en e Arab'en heeddiddiraabe Etiyopiya'en, haa be kona Yehoram.

¹⁷Be kippi lesdi Yahuuda, be nasti ndi, be kooci jawdi ndi be tawi nder saare laamiido fuu. Be ndahi bikkoy maako e rewbe maako. Walaa bidfo gorko luttani mo, sey Ahaziya, gaajijo maako tan.

¹⁸Baawo kuuje de'e, Jawmiraawo nyawni mo nyawu teteki ngu hurgataake.

¹⁹Ngu torri mo nyalde duudde. Haa timmoode duubi didi, teteki maako pudfi rufugo, o maayi maayde naawnde. Yimbe maako ngulanaay mo uureteedum bana ko be mbaanino kaakiraabe maako.

²⁰O woodino duubi cappande tati e didi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi joweetati. Nde o maayi, walaa boydo mo. Be uwi mo nder Berniwol Daawuda, ammaa naa nder genaale laamiibe.

2 Habaruuji Nyalaade 22

Laamu Ahaziya

(2 Laamiibe 8:25-29; 9:27-29)

¹Yimbe Urusaliima laamini Ahaziya bii Yehoram gaajijo haa pallel baaba mum. Mawniiraabe maako fuu, moobre hippoobe warnoonde nder saɗngeere Yahuudu'en hawtaade bee Arab'en go mbarno be. Ngam maajum Ahaziya hebi laamu dow Yahuuda.

²Ahaziya woodi duubi cappande nayi e didi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima nduufu. Innde daada maako, Ataliya bidfo debbo nder danygol Omiri.

³O tokki laawol saare Akab boo, ngam daada maako sarwi mo halleende.

⁴O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, bana yimbe saare Akab, ngam kambe laati dawranoobe mo baawo maayde baaba maako ngam asar maako.

⁵O tokki sawari mabbe, o yahdi bee Yoram bii Akab, laamiido Isra'iila. Be kabi bee Hazayel, laamiido Siriya haa Ramot nder Gile'at. Siriya'en naawni Yoram.

⁶Kan̄ko o lorti haa Yisre'el ngam hurgugo kuuduuje de Siriya'en naawnino mo haa Rama saa'i o habi bee Hazayel laamiido Siriya. Ahaziya bii Yehoram, laamiido Yahuuda yehi Yisre'el ngam laarugo mo, ngam o nyawdo.

⁷Allah muuyi Ahaziya yaha ton, ngam haa o halka mo. Nde Ahaziya yotti Yisre'el, o yahdi bee Yoram ngam fottugo bee Yeehu bii Nimsi mo Jawmiraawo moyti haa o nattina saare Akab.

⁸Saa'i Yeehu donno hebbitina kiita Allah dow saare Akab, o fotti bee mawbe Yahuuda e bibbe deerdiraabe Ahaziya jagganiibe mo, o mbari be.

⁹Nden o dab̄biti Ahaziya. Yimbe maako nan̄ngi Ahaziya haa Samariya haa o nyukkino, njahri mo yeeso Yeehu. Kan̄ko o mbari Ahaziya. Ammaa be uwi mo, ngam be mbi'i: "O goddo danygol Yusafat mo d̄wtani Jawmiraawo bee bernde mum fuu." Baawodon walaa ke'udo laamaago haa saare Ahaziya.

Ataliya hooci laamu

(2 Laamiibe 11:1-20)

¹⁰Nde Ataliya daada Ahaziya nani biyum maayi, o ummi, o mbari danygol laamu Yahuuda fuu.

¹¹Ammaa Yosebat, bii laamiido Yoram debbo, deerdiraawo Ahaziya hoo'i Yo'as bii Ahaziya caka bibbe laamiido mbareteebe, o nyukkini bīngel e debbo kakkilanoowo ngel nder suudu sigordu be'itte. Bana nii Yosebat, bii laamiido Yehoram, debbo limanjo Yehoyada, deerdiraawo Ahaziya debbo, nyukkini ngel ngam taa Ataliya yi'a ngel. Ngam maajum, o mbaraay ngel.

¹²Duubi joweego Yo'as nyukkidi bee mabbe nder haykaliiru Allah. Ammaa saa'i man fuu Ataliya don laamano lesdi.

2 Habaruuji Nyalaade 23

¹Nder nduubu njoweedīdabu, Yoyada tiddini bernde mum, habbi alkawal bee ardiibe dow honoobe teemerre, waato Azariya bii Yeroham e Isma'iilu bii Yehohanan e Azariya bii Obet e Ma'aseya bii Adaya e Elisafat bii Zikiri.

²Be njehi koo toy nder lesdi Yahuuda, be moobti Lewi'en nder gure fuu e baabaci'e'en Isra'iila. Be ngari Urusaliima.

³Jama'aare haa haykaliiru Allah fuu habbi alkawal bee laamiido. Yoyada wi'i be: "Ndaa bii laamiido. Kan̄ko o heban laamu fodde wolde Jawmiraawo dow danygol Daawuda.

⁴Ndaa ko mbaɗoton: Mbaɗe gebe tati. Yebre arannde, liman'en e Lewi'en huuwoobe nyalaade siwtorde, ayna dammude.

⁵Yebre diɗawre daro haa saare laamiido. Yebre tatabre daro haa Dammugal Cabbawal, saa'i jama'aare fuu don daro haa babe haykaliiru.

⁶Wala mo nastata haykaliiru Jawmiraawo, sey liman'en e Lewi'en huuwoobe kuugal muudum'en tan, ngam kambe be senaabe. Sey ummaatoore fuu dwtano umrooje Jawmiraawo.

⁷Lewi'en taaro laamiido, koo moy bee balmi muudum haa juude. Koo moy nastando haykaliiru Jawmiraawo, mbare mo. Dofte laamiido nde o wurtoto malla nde o nastata fuu."

⁸Lewi'en e yimbe Yahuuda fuu mbaɗi ko Yoyada limanjo umrino fuu. Koo moy maɓbe hoo'i worbe muudum, fuddube e timminbe kuugal nyannde siwtorde fuu ngari haa Yoyada, ngam o siwtinaay koo yebre woore.

⁹Yoyada hokki ardiibe be'e labbe e bawarde mawde e bawarde pamare gonde nder haykaliiru Allah de laamiido Daawuda marno.

¹⁰O darni ummaatoore fuu diga wakeere haykaliiru nyaamru haa wakeere haykaliiru nanndu, gal hirsirde e haykaliiru boo, be taari laamiido. Koo moy maɓbe bee balmi muudum.

¹¹Nden be ngurtini bii laamiido, be kippi mo woronnde, be ndokki mo seedamku laamu. Yoyada e biyum'en moyti mo bee nebbam, kooli: "Laamiido yeeda haa foroy!"

¹²Ataliya nani hoolo ummaatoore nde don dogga e mangta laamiido.

¹³O wari haa ummaatoore nder haykaliiru Jawmiraawo. O yi'i, ndaa laamiido don dari haa danrangal haa nastirde haykaliiru e mawbe e fuufoobe algaytaaji kommbi maako. Yimbe fuu don ceyo, be don puufa algaytaaji, yimoobe bee kuuje gime boo don ardo gime mangtooje. Nden Ataliya seeki limce muudum, wi'i: "Tuurtol! Tuurtol!"

¹⁴Ammaa Yoyada limanjo wurtini ardiibe dow honoobe teemerre, mawbe jama'aare konu, wi'i be: "Ngurtine mo, caaline mo caffuuji. To goddo tokkake mo, o mbareteedo bee kaafahi!" Ngam limanjo wi'no: "Taa mbare Ataliya nder haykaliiru Jawmiraawo."

¹⁵Be nanngi mo, be njahri mo haa saare laamu, gal nastirde Dammugal Pucci. Ton be mbari mo.

¹⁶Nden Yoyada habbi alkawal hakkunde hoore maako e yimbe e laamiido, ngam haa be laato ummaatoore Jawmiraawo.

¹⁷Baawo man, yimbe fuu nasti suudu Ba'al, ngibbini ndu, be pusi kirsirde maaru e suuraaji maaru. Be mbari Mattan, limanjo Ba'al yeeso kirsirde.

¹⁸Yoyada halfini liman'en e Lewi'en kuude haa haykaliiru Jawmiraawo, bana no Daawuda senndirani be kuude man, be lii'ano Jawmiraawo guleteedi bana ko umra nder tawreeta Muusa, bee seyo e gimi fodde umrooje Daawuda.

¹⁹Yoyada darni aynoobe haa dammude haykaliiru Jawmiraawo, ngam taa goddo cobdo ngam daliila koo kaye nasta ndu.

²⁰Nden o hoo'i ardiibe dow honoobe teemerre e teddube e ardiibe ummaatoore e yimbe lesdi fuu. O yahri laamiido diga haykaliiru Jawmiraawo haa saare laamu gal dammugal bangiingal. Nden be njo'ini Yo'as dow leeso laamu.

²¹Yimbe ummaatoore lesdi fuu ceyi, berniwol boo hebi de'ere. Ataliya kam, be mbari mo bee kaafahi.

2 Habaruuji Nyalaade 24

Yo'as wo'itini haykaliiru

(2 Laamiibe 12)

¹Yo'as woodi duubi joweedidi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi cappande nayi. Innde daada maako, Cibiya mo Biirsaba.

²Yo'as wadi ko fottani Jawmiraawo, saa'i Yoyada limanjo don yeedi.

³Yoyada te'ani mo rewbe dido, o danyi bibbe worbe e rewbe.

⁴Baawo man, Yo'as hoo'i anniya wo'itingo haykaliiru Jawmiraawo.

⁵O moobti liman'en e Lewi'en, o wi'i be: "Njehe nder gure Yahuuda, moobte ceede haa yimbe Isra'iila fuu deydey haaje bo'itinki haykaliiru Allah mon hitaande hitaande. Mbafe dum bee jaawal." Ammaa Lewi'en njaawdaaki.

⁶Ngam maajum laamiido ewni Yoyada, hooreejo mabbe, yami mo: "Koni a doolaay Lewi'en moobtugo jomorgol ngol Muusa, jaggiido Jawmiraawo yowani jama'aare Isra'iila ngam daliila laymaaru seedamku alkawal ?

⁷Ataliya, debbo kalludo oo e tokkiibe mo cumpiti haykaliiru Allah, kooci dokke haykaliiru Jawmiraawo cenaade fuu, kuuwtiniri de ngam dewal Ba'alji, labbi muudum'en."

⁸Laamiido umri be mbafe akootiiru, be njo'ina ndu haa yaasi, yeeso dammugal haykaliiru Jawmiraawo.

⁹Nden be maatini nder lesdi Yahuuda e berniwol Urusaliima, yimbe ngadda jomorgol ngol Muusa, jaggiido Allah yowanino Isra'iila'en nder ladde.

¹⁰Mawbe e yimbe fuu ceyi, ngaddi jomorgol muudum'en, ngubi ngol nder akootiiru haa ndu heewi.

¹¹Koo ndeye be njahri ndu haa Lewi'en haa be linya ndu dow muuyo laamiido, nde be tawi ceede duudi, binndoowo laamiido e wakiiliijo hooreejo liman'en ngara, njuppa ndu. Nden be ngartiri ndu haa nokkuure maaru. Bana non be mbafe kala nyalaade fuu, be moobti ceede duudfe.

¹²Laamiido e Yoyada ndokka ceede man haa aynoobe kuugal haa be njoba huuwoobe nder haykaliiru Jawmiraawo. Kambe be njobi sehoobe kaa'e e sehoobe ledde ngam wo'itingo haykaliiru Jawmiraawo, non boo tappoobe njamndi baleeri e mbodeeri ngam semmbidgingo ndu.

¹³Aynoobe kuugal kuuwi bana nii, kuugal yehi yeeso yeeso bee juude mabbe. Be mbo'itini haykaliiru Jawmiraawo haa ndu laati bana booyma, be cemmbedini ndu.

¹⁴Nde kuugal mabbe timmi, be ngaddani laamiido e Yoyada ceede luttude. Be mbaɗi kuuje ngam haykaliiru Jawmiraawo bee ceede man, kuuwrude ngam dewal e guleteedi, non boo taasahoy e kuuje cardi e kanjeeri. Balde Yoyada fuu be tokki lii'aago guleteedi haa haykaliiru Jawmiraawo.

¹⁵Ammaa Yoyada naywi, safti ngeendam. Saa'i o maaya, o woodi duubi teemerre e cappande tati.

¹⁶Be uwi mo nder Berniwol Daawuda banje genaale laamiibe, ngam o huuwani Isra'iila kuude boodde, non boo heedi Allah e haykaliiru mum.

Sooynde adilaaku Yo'as

¹⁷Baawo maayde Yoyada, mawbe Yahuuda ngari, cujidani laamiido Yo'as, nden o nanani be.

¹⁸Be acci haykaliiru Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe, ndewi suuraaji Asera e labbi. Ngam daliila aybewol ngo'ol, tikkere Jawmiraawo ukkani Yahuuda e Urusaliima.

¹⁹Jawmiraawo neli annabi'en caka mabbe, haa be lortina yimbe haa maako. Annabi'en barri be, ammaa be cali nanango be.

²⁰Nden Ruuhu Allah wari dow Zekariya bii Yoyada limanjo. O dari yeeso ummaatoore, o wi'i be: "Ndaa nii Allah wi'i: Koni luutoton umrooje am? Ngam maajum on kebataa hayru ngam on ngudini yam. Min boo mi wudini on."

²¹Yimbe ummaatoore tuurtani Zekariya, be pidi mo bee kaa'e haa babal haykaliiru Jawmiraawo, bana laamiido umri be.

²²Laamiido Yo'as siftoraay mboodeenga nga Yoyada, baaba Zekariya wadanino mo. O umri mbarugo bidde Yoyada. Saa'i Zekariya donno daande maayde, o wi'no: "Jawmiraawo laara, waato dum!"

Timmuki laamu Yo'as

²³Nde nduubu yaalti, jama'aare konu Siriya'en wari hippugo Yahuuda e Urusaliima, mbardi mawbe ummaatoore fuu, neltiri kebal konu fuu haa laamiido Damas.

²⁴Siriya'en duudaay, ammaa Jawmiraawo hokki be jaalorgal dow jama'aare duudnde masin, ngam yimbe Yahuuda ngudini Jawmiraawo Allah kaakiraaBe muudum'en. Bana nii Siriya'en laatori kiita dow Yo'as.

²⁵Nden Siriya'en lori, be acci mo o naawnaado masin. Saraaki'en maako tuurtani mo ngam o mbari bibbe Yoyada limanjo. Be mbari mo dow be'itte maako. Be uwi mo nder Berniwol Daawuda, ammaa naa nder genaale laamiibe.

²⁶Ndaa tuurtanbe mo: Zabada mo daada mum wi'ete Sime'atu Ammooniijo e Yozabat mo daada mum wi'ete Simritu Mo'abiijo.

²⁷Haala bibbe Yo'as e annabaakuuji duuddi dow maako e bo'itinki haykaliiru Allah, dum winndaama nder Deftere Laamiibe. Biyiiko Amasiya laami haa pallel maako.

2 Habaruuji Nyalaade 25

Laamu Amasiya

(2 Laamiibe 14:1-22)

¹Amasiya woodi duubi noogas e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi noogas e joweenayi. Innede daada maako, Yo'addan mo Urusaliima.

²Amasiya wadi ko fottani Jawmiraawo, ammaa naa bee bernde woore.

³Nde Amasiya semmbidi nder laamu, o mbari jaggiibe mbarnooBe laamiido Yo'as, baaba maako.

⁴Ammaa o mbaraay bibbe mabbe. O wadi fodde ko winnda nder tawreeta, deftere Muusa. Ton Jawmiraawo umri: "Taa baabiraaBe maaya ngam daliila hakkeeki bibbe muudum'en. Taa bibbe boo maaya ngam daliila hakkeeki baabiraaBe muudum'en. Ammaa koo moy maaya ngam daliila hakke muudum tan."

⁵Amasiya moobti worbe nder laamu muudum, yimbe Yahuuda e Benyamin fodde ci'e muudum'en e dow ardaangal ardiibe dow honooBe ujineere e ardiibe dow honooBe teemerre. O limi koo moy mo duubi noogas e ko buri. Limgal mabbe wadi waawbe konu subaabe ujine teemedde tato (300.000), jogiibe labbe e bawarde mawde.

⁶O hoo'i boo Isra'iila'en ujine teemerre (100.000), honooBe semmbidBe. O yobi akiri ngam mabbe, baakin kilo cardi ujine tati (3.000).

⁷Ammaa goddo Allah wari haa maako, wi'i mo: "Barkaama, taa accu jama'aare Isra'iila'en yahda bee maada, ngam Jawmiraawo wondaay bee danygol Efrayim fuu, waato yimbe laamu Isra'iila.

⁸To be njahdi bee maada, koo to an a habi bee semmbe ma fuu, Jawmiraawo do'ete yeeso konne'en ma. Ngam Allah mari baawde wallugo e do'ugo fuu."

⁹Amasiya y'ami goddo Allah man: "E noy cardi fuu ndi njobmi ngam jama'aare Isra'iila'en?" O jaabi: "Jawmiraawo waawan hokkugo ma burandum du'um!"

¹⁰Amasiya senndiri jama'aare Isra'iila'en bee yimbe mum, wi'i Isra'iila'en kuuca. Ngam maajum be tikkani Yahuuda masin, be kooti bee tikkere saatunde.

¹¹Nden Amasiya tidɗini bernde mum, yahri yimbe mum haa Waadiwol Mannda. Ton be mbari bibbe Se'ir ujine sappo (10.000).

¹²Yimbe Yahuuda nanngi wodbe ujine sappo (10.000), mba'ini be dow hoore tapaare mawnde, ngubi be les, be fuu be campiti.

¹³Ammaa jama'aare Isra'iila'en be Amasiya wi'i be kuuca ngam taa be mballa mo nder habre, jama'aare man hippi gure Yahuuda diga Samariya haa yotti Baytihurun, mbari yimbe ujine tato (3.000), kooci kebal konu duudɗgal.

Yo'as laamiido Isra'iila jaali Amasiya

¹⁴Nde Amasiya jaali Edoomi'en, o hoori dowanteebe yimbe Se'ir, o darni be haa be laato dowanteebe maako. O sujidani be, o wulani be uurle boo.

¹⁵Jawmiraawo tikkani Amasiya, neli annabiijo haa maako, haa o wi'a mo: "Koni dakkotirda bee dowanteebe be mbaawaay hisnugo yimbe muudum'en hokkaabe haa juɗngo ma?"

¹⁶Saa'i o don wolwa tawon, Amasiya wi'i mo: "Min mbaɗi ma dawranoowo laamiido na? Accu! Malla a yidi mbareego?" Annabiijo acci felugo laamiido, ammaa o wi'i: "Mi anndi Allah anniyi halkugo ma, ngam a waɗi dum, a nanaay wasuyeewol am boo."

¹⁷Amasiya, laamiido Yahuuda sarwotiri bee yimbe mum. Nden o neli nelaabe haa Yo'as bii Yo'ahas bii Yeehu, laamiido Isra'iila, be mbi'a mo: "War potten, kaben!"

¹⁸Yo'as, laamiido Isra'iila neli haa Amasiya laamiido Yahuuda, wi'ugo mo: "Wumre gi'e Libanon neli haa lekki cemmɓidki Libanon, wi'ugo: Accu biyam gorko te'a biya debbo. Ammaa ndabbaawa ladde ngonnga haa Libanon saali ton, dammi wumre gi'e.

¹⁹Goonga, a jaali Edoom, kanjum bernde ma mawniti, a teddini hoore ma! Jonta kam, jooda haa saare ma. Koni ngidda foodango hoore ma sarru haa ndo'oda, an e Yahuuda fuu?"

²⁰Ammaa Amasiya faalaay bolle de'e ngam dum iwi haa Allah mo muuyi hokkugo Yahuudu'en haa juɗngo Yo'as, ngam be dakkotiri bee dowanteebe Edoomi'en.

²¹Nden Yo'as, laamiido Isra'iila wari, fotti bee Amasiya, laamiido Yahuuda, be kabi haa Bayti-Semes nder maral Yahuuda.

²²Isra'iila jaali Yahuuda, yimbe Yahuuda ndoggi, koo moy haa saare mum.

²³Yo'as laamiido Isra'iila nanngi Amasiya bii Yo'as bii Yo'ahas haa Bayti-Semes, nden o yahri mo haa Urusaliima. O sumpiti mahol Urusaliima, diga Dammugal Efrayim haa Dammugal Toldu, baakin meetir teemedde didi.

²⁴O hooci kanjeeri e cardi e kuuje mardɛ saman gonde nder haykaliiru Allah les aynol Obet-Edoom, non boo ndesaaɛe saare laamu fuu. O hooci boo nanngaaɛe, o lorti haa Samariya.

Timmuki laamu Amasiya

²⁵Ammaa baawo maayde Yo'as bii Yo'ahas, laamiido Isra'iila, Amasiya bii Yo'as, laamiido Yahuuda tokki yeedugo duubi sappo e jowi.

²⁶Luttudum haala Amasiya, diga fuddoode haa timmoode, dum winndaama nder Deftere Laamiibe Yahuuda e Isra'iila.

²⁷Diga Amasiya acci tokkaago Jawmiraawo, be tuurtani mo haa Urusaliima. O doggi haa Lakis. Ammaa be neli dabɓitoygo mo haa Lakis, be tawi mo, be mbari mo ton.

²⁸Be njahri banndu maako bee pucci, be uwi mo banngɛ kaakiraabe maako haa berniwol Yahuuda.

2 Habaruuji Nyalaade 26

Laamu Uzziya

(2 Laamiibe 15:1-7)

¹Ummaatoore Yahuuda fuu laamini Uzziya haa pallel baaba mum Amasiya. Saa'i man Uzziya woodi duubi sappo e joweego.

²O nyibti berniwol Elat, o wartiri ngol nder maral Yahuuda baawo maayde laamiido Amasiya.

³Uzziya woodi duubi sappo e joweego, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi cappande jowi e didi. Innde daada maako, Yekoliya mo Urusaliima.

⁴O wadi ko fottani Jawmiraawo, bana ko baaba maako Amasiya wadno fuu.

Adilaaku Uzziya e sooynde adilaaku mum

⁵Saa'i Zekariya, ekkitindo mo hulugo Allah donno geeto tawon, Uzziya dakkotiri bee Allah Jawmiraawo. Ngam maajum Allah hokki mo hayru.

⁶Uzziya yehi, habi bee Filisti'en, wadi ceekgol nder mahi taariidi Gaat e Yabne e Asdod. Nden o nyibi berniiji nder Asdod, non boo caka Filisti'en.

⁷Allah walli mo habugo bee Filisti'en e Arab'en joodiibe haa Gur-Ba'al e Me'uni'en.

⁸Ammoonien njobi Uzziya jomorgol. Innde maako sanḡiti haa yotti nastirde Misra, ngam baawde maako besdi masin.

⁹Uzziya nyibi cuudi towɗi cemmbidɗi haa Urusaliima, dow Dammugal Toldu e Dammugal Waadiwol e talkumooe mahol, semmbidini di.

¹⁰O nyibi cuudi towɗi cemmbidɗi nder ladde boo, o wasi gaawi duudɗi, ngam o mari dabbaaji duudɗi nder lesdi towndiije e dow yayre. O woodi remooɓe gese e hakkilanoobe inabooje haa kooseeje e jarne, ngam o yidi ndemri.

¹¹Uzziya woodi jama'aare honooɓe taaskaniibe konu fodde limgal muudum'en nde Ye'iyel, binndoowo e Ma'aseya, saraakiiɗo moobti be. Be diɗo fuu be kuuwi dow ardaangal Hananiya, gooto nder mawbe laamiido.

¹²Limgal baaba-ci'e'en, honooɓe semmbidɓe fuu waɗi ujine diɗo e teemedɗe njoweego (2.600).

¹³Jama'aare konu dowtani be. Limgal maare, worbe ujine teemedɗe tato e njoweediɗo e teemedɗe njowo (307.500). Baawɗe mabbe ke'i wallugo laamiido, to o waɗi habre bee konne'en.

¹⁴Uzziya hokki be fuu mabbe bawarɗe e labbe e kufneeje njamndi e sulkeeji e lagaaje e kaa'e cakkinteede bee piwlo.

¹⁵Huuwoobe anndube mbaɗani mo piɗirɗe kuri e cakkindirɗe kaa'e mawɗe. O darni de haa Urusaliima dow cuudi towɗi cemmbidɗi e toldi mahol. Habaru maako sanjiti daayiidum, ngam Allah hokki mo ballal kaayeeɗiwal, haa o laati baawɗo.

¹⁶Ammaa nde o laati baawɗo, o mawniti haa o waɗi kalludum. O yewi umroore Allah Jawmiraawo maako, ngam o nasti nder haykaliiru, haa o wula uurle dow guldudum.

¹⁷Azariya limanjo e liman'en Jawmiraawo cappande njweetato, worbe suusbe, tokki laamiido nder suudu.

¹⁸Be ndartani mo, be mbi'i: "Uzziya, haanaay a wula uurle ngam Jawmiraawo, sey liman'en danygol Haruna, senaabe ngam kuugal maajum. Wurta nokkuure seniinde ngam a yewi umroore maako. Dum hebantaa ma manngu yeeso Jawmiraawo Allah".

¹⁹Uriya, jogiido uurorgo haa junngo mum, tikki. Nde o don tikkana liman'en, saɗawre nanngi haa tiinde maako, yeeso liman'en dariibe nder haykaliiru Jawmiraawo banngi guldudum.

²⁰Azariya, hooreejo liman'en e liman'en wofɓe fuu ngayliti haa maako, ngi'i saɗawre haa tiinde maako. Law be ngurtini mo haykaliiru. Kanke bee hoore maako boo o yaawɗi wurtaago, ngam Jawmiraawo ukkani mo nyawu maajum.

Timmuki laamu Uzziya

²¹Saɗawre accaay laamiido Uzziya haa yotti nyalaade maayde muudum. O joodi nder suudu wiccitiindu, o hebaay nastugo haykaliiru Jawmiraawo, ngam o

kuturuujo. Biyiiko Yotam laati kaliifaajo laamorde, kan̄ko wadanta yimbe lesdi kiita.

²²Luttudum haala Uzziya e kuude mum fuu, diga fuddoode haa timmoode, annabi Esaaya bii Amoosa winndi dum.

²³Uzziya maayi, be uwi mo ban̄nge genaale kaakiraabe maako nder hawriire laamiibe, ngam be mbi'i: "O kuturuujo." Biyiiko Yotam laami haa pallel maako.

2 Habaruuji Nyalaade 27

Laamu Yotam (2 Laamiibe 15:32-38)

¹Yotam woodi duubi noogas e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e joweego. Innde daada maako, Yerusu bii Cadok.

²O wadi ko fottani Jawmiraawo, bana baaba maako Uzziya wadno fuu, bilaa woofugo bee nastugo nder haykaliiru Jawmiraawo, ammaa ummaatoore tokki wadugo kalludum.

³Yotam mahi dammugal ban̄giingal haa haykaliiru Jawmiraawo, o nyibi duuddum boo dow mahol haa Ofel.

⁴O nyibi berniiji nder kooseje Yahuuda. Nder layde boo o nyibi cuudi mawdi cemmbidfi e cuudi towdi cemmbidfi.

⁵O habi bee laamiido Ammoonien, o jaali mo. Nduubu maajum Ammoonien ndokki mo cardi baakin kilo ujine tati (3.000) e alkamaari baakin buhu ujine noogas (20.000) e sa'iiruuri boo baakin buhu ujine noogas. Koo nder nduubu didabu e tatabu boo be ndokki mo bana non.

⁶Yotam laati baawdo, ngam o tokki laabi Jawmiraawo Allah maako bilaa selugo di sam.

⁷Luttudum haala Yotam e kuude mum fuu, konuui mum e kuude mum fuu, dum winndaama nder Deftere Laamiibe Isra'iila e Yahuuda.

⁸O woodi duubi noogas e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e joweego.

⁹Yotam maayi, be uwi mo ban̄nge genaale kaakiraabe maako nder Berniwol Daawuda. Biyiiko Akas laami haa pallel maako.

2 Habaruuji Nyalaade 28

Fuddam laamu Akas (2 Laamiibe 16)

¹Akas woodi duubi noogas, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e joweego. O wadaay ko fottani Jawmiraawo bana kaaka maako Daawuda wadno.

- ²Ammaa o tokki laabi laamiibe Isra'iila. O wadi suuraaji bolinaadi ngam labbi Ba'alji.
- ³O wuli uurle nder Waadiwol Bii-Hinnom, o lii'i koo biɓɓe maako, o wulani labbi fodde al'aadaaji nyiddudi nder ummaatooje de Jawmiraawo riiwno yeeso Isra'iila'en.
- ⁴O wuli kirsaadi e uureteedum haa nokkuuje towde e kooseehon e les ledde bilitide fuu.
- ⁵Jawmiraawo Allah maako yoofi mo nder junngo laamiido Siriya'en. Laamiido Siriya'en jaali mo, dahi yimbe maako duudɓe nanngaabe haa Damas. Allah hokki mo haa junngo Peka bii Remaliya, laamiido Isra'iila boo, kanke o jaali mo jaalorgal mangal.
- ⁶Nder nyalaade woore o mbari Yahuudu'en semmbidɓe ujine teemerre e noogas (120.000). Dum laati non ngam be acci Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe.
- ⁷Zikiri Efrayimiijo, konoowo cemmbidɓo mbari yerima Ma'aseya e Azrikam, kaliifaajo laamorde e Elkaana, didabo laamiido.
- ⁸Nden honooɓe Isra'iila nanngi rewbe e bikkoy ujine teemedde dido (200.000) caka yimbe Yahuuda, be njabti kuuje duudɓe, be koori de haa Samariya.
- ⁹Woodi ton annabiijo Jawmiraawo, innde maako Odet. Kanke o yehi, o fotti bee jama'aare konu wartunde haa Samariya. O wi'i be "Jawmiraawo Allah kaakiraabe mon tikkani yimbe Yahuuda. Ngam maajum o hokki on be haa juude mon. Ammaa on mbari be bee toonyaare naawnde, haa habaru maare yotti asama.
- ¹⁰Jonta on ngidi doolugo yimbe Yahuuda e Urusaliima, be laato maccube mon e horbe mon. Naa onon boo on mbaɗi aybe dow Allah Jawmiraawo mon na?
- ¹¹Nanneedam kadi! Njoofte nanngaabe be koocudon haa banndiraabe mon, ngam Jawmiraawo don tikkana on."
- ¹²Nden wodɓe hoore'en lenyol Efrayim, waato Azariya bii Yehohanan e Berekiya bii Mesillemot e Hezekiya bii Sallum e Amasa bii Hadalay ngari. Be potti bee wartube konu,
- ¹³be mbi'i: "Taa ngadde nanngaabe be'e haa meeden. Ko tammiidon huuwugo, Jawmiraawo limanan en dum aybe. Hakkeji men e aybeeji men ke'i, taa besdane di aybewol godɗgol, ngam aybe amin mawni e tikkere Jawmiraawo saatunde don dow Isra'iila."
- ¹⁴Honooɓe njoofte nanngaabe e kebal konu yeeso hoore'en e jama'aare fuu.
- ¹⁵Worɓe subaabe innde innde puɗɗi wallugo nanngaabe. Be borni temmbube bee kuuje kebal konu, be ndokki be limce e paɗe e nyaamdu e njaram, be kabbi

kuuduuje maɓɓe, ɓe mba'ini tampuɓe dow bamɗe, ɓe lorni naɗngaabe fuu haa banndiraabe maɓɓe haa Yeriko, Berniwol Dibinooje. Nden ɓe kooti Samariya.

¹⁶Saa'i man laamiido Akas neli haa laamiido Assuura, ngam haa o wara, o walla mo.

¹⁷Ngam Edoomi'en ngari fahin, njaali Yahuuda, dahi naɗngaabe.

¹⁸Filisti'en boo kippi lesdi towndiije e Lesdi Fombina, nyaami Bayti-Semes e Ayyalon e Gederot, non boo berniiji Soko e Timna e Gimjo bee gure maaji, ɓe njoodi ton.

¹⁹Jawmiraawo leesni Yahuuda ngam daliila laamiido Akas mo duddini y'aggaare yimɓe Yahuuda, mo tokki yewugo umroore Jawmiraawo boo.

²⁰Tigilat-Pilesar, laamiido Assuura hippi Akas, honi mo, o wallaay mo.

²¹Akas hoocino ndesaaje gonde nder haykaliiru Jawmiraawo e haa saare laamu e cuudi mawɓe fuu, hokki dum laamiido Assuura. Bee non fuu, o hebaay ballal haa maako.

²²Koo nder wakkati billaare boo, laamiido Akas tokki yewugo umroore Jawmiraawo.

²³O lii'i kirseteedi ngam dowanteeɓe Damas, jaaliibe mo, ngam o wi'i: "Dowanteeɓe laamiibe Siriya mballi ɓe. Sey mi lii'ano ɓe kirseteedi haa ɓe mballammi boo." Ammaa dum laati daliila do'ere maako e do'ere ummaatoore maako fuu.

²⁴Akas moobti kuuje suudu Allah fuu, sampiti ɗe, maɓɓi dammude haykaliiru Jawmiraawo, jo'ini kirsirde haa kawtirde laabi nder Urusaliima fuu.

²⁵Nder gure Yahuuda koo ɗeye o wadi nokkuuje towɗe ngam o wulani dowanteeɓe jananɓe uurle. Bana nii o tikkiniri Jawmiraawo Allah kaakiraabe maako.

²⁶Luttudum haala Akas e kuude mum fuu, diga fudfoode haa timmoode, dum winndaama nder Deftere Laamiibe Yahuuda e Isra'iila.

²⁷Akas maayi, ɓe uwi mo nder berniwol Urusaliima, ammaa naa nder genaale laamiibe Isra'iila. Biyiiko Hezekiya laami haa pallel maako.

2 Habaruuji Nyalaade 29

Laamu Hezekiya

(2 Laamiibe 18:1-3)

¹Hezekiya woodi duubi noogas e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi noogas e joweenayi. Innɗe daada maako, Abiya bii Zekariya.

²O wadi ko fottani Jawmiraawo, bana ko kaaka maako Daawuda wadno fuu.

Hezekiya mo'itini diina

- ³Nder nduubu laamu Hezekiya aranu, lewru aranndu, o mabbiti dammude haykaliiru Jawmiraawo, o wo'itini de.
- ⁴O ewni liman'en e Lewi'en, o moobti be haa babal fuunaangewal.
- ⁵O wi'i be: "Naneedam, onon Lewi'en! Cene ko'e mon jonta, cene boo haykaliiru Jawmiraawo Allah kaakiraabe mon, ngurtine kuuje cobde diga suudu seniindu fuu.
- ⁶Ngam baabiraabe men ngewi umroore Allah Jawmiraawo men, be mbadi kalludum yeeso maako, be acci mo. Be doyli joodorde Jawmiraawo, be ngaylitani nde baawe mabbe.
- ⁷Be mabbi dammude zawleeru haykaliiru, be acci pittirlaaji nyifo, be ngulanaay Allah Isra'iila uurle, be lii'anaay mo guleteedi haa suudu seniindu.
- ⁸Ngam maajum Jawmiraawo tikkani lesdi Yahuuda e Urusaliima, laatini ndi nyiddundi, kulniindi, koo moy don janca ndi, bana ko ngi'oton hannde.
- ⁹Ngam daliila tikkere nde'e baabiraabe men maayri bee kaafahi, bikkoy men e rewbe men ndahaama.
- ¹⁰Ammaa jonta mi annini habbugo alkawal bee Jawmiraawo Allah Isra'iila, haa tikkere maako saatunde acca en.
- ¹¹Bikkoy am, laate on tid diniibe, ngam Jawmiraawo subi on on ndaro yeeso maako, on kuuwana mo, on ngulana mo dokke."
- ¹²Lewi'en huuwoobe ngoni: Nder danygol Kahat, Mahat bii Amasay e Yo'el bii Azariya. Nder danygol Meraari, Kis bii Abdi e Azariya bii Yehallelel. Nder danygol Gersom, Yo'ahak bii Zimma e Eden bii Yo'ahak.
- ¹³Nder danygol Elicafan boo, Simiri e Ye'iyel. Nder danygol Asaf, Zekariya e Mattaniya.
- ¹⁴Nder danygol Heman, Yehiyel e Sim'i. Nder danygol Yedutuun, Sema'ya e Uzziyel.
- ¹⁵Kambe be moobti banndiraabe mabbe, be ceni ko'e mabbe. Nden be njehi haa haykaliiru Jawmiraawo, ngam haa be labbina ndu, bana laamiido umruno be fodde wolde Jawmiraawo.
- ¹⁶Liman'en boo nasti ndu, labbini ndu. Ko sobi nder haykaliiru Jawmiraawo fuu, be ngurtini dum haa daldal maaru. Lewi'en bofti dum, njahri dum yaasi haa Waadiwol Kederon.
- ¹⁷Nder lewru aranndu, nyannde go'oore be pudfi cenki haykaliiru. Nyannde joweetatabre be kebi nastugo zawleeru haykaliiru Jawmiraawo. Nden be ceni haykaliiru nyalde joweetati. Nyannde sappo e joweego'oore kuugal mabbe timmi.

¹⁸Be nasti saare laamiido, be mbi'i mo: "Min labbini haykaliiru Jawmiraawo fuu, non boo hirsirde guleteedi bee kuuwrude maare fuu e taabal tamseeje jo'inteede bee kuuwrude maare fuu.

¹⁹Kuuje de laamiido Akas sobnino wakkati laamu mum fuu nde o yewno umroore Allah, min taaskitini de, min ceni de. De don ndari yeeso hirsirde Jawmiraawo."

Hezekiya wo'itini dewal e kirseteedi

²⁰Janngo man, laamiido Hezekiya dawu cub, moobti mawbe berniwol, yehi haa haykaliiru Jawmiraawo.

²¹Be ngaddi ga'i kalhali joweedidi e jawdi baali joweedidi e njawkoy njoweedido e jawdi be'i joweedidi kirseteedi ngam ittuki hakkeji nder laamu e suudu seniindu e Yahuuda fuu. Hezekiya umri liman'en danygol Haruna lii'ano di Jawmiraawo dow hirsirde.

²²Be kirsi ga'i go. Liman'en koo'i yiy'am maaji, mbicci dam haa hirsirde. Nden be kirsi jawdi baali, be mbicci yiy'am maaji haa hirsirde. Nden be kirsi njawkoy, be mbicci yiy'am maakoy haa hirsirde.

²³Baawo man be ngaddi jawdi be'i kirseteedi ngam ittuki hakkeji, be ndarni di yeeso laamiido e moobtiibe fuu. Kambe be njowi juude mabbe dow maaji.

²⁴Nden liman'en kirsi di, lii'i di bee yiy'am maaji haa hirsirde ngam ittuki hakkeji Isra'iila fuu. Ngam laamiido umruno be lii'o guleteedi e kirseteedi man ngam daliila yimbe Isra'iila fuu.

²⁵Hezekiya darni Lewi'en haa haykaliiru Jawmiraawo bee konsiije e moolooji e garayaaji fodde umroore Daawuda e Gada gi'anoowo Daawuda e annabi Natan ngam umroore nde iwi diga Jawmiraawo bee kundude annabi'en muudum.

²⁶Lewi'en ndari ton bee kuuje gimrude de Daawuda wadno, liman'en boo bee algaytaaji.

²⁷Nden Hezekiya umri lii'aago guleteedi dow hirsirde. Saa'i liman'en pudfi lii'aago di, yimoobe pudfi yimango Jawmiraawo e fuufugo algaytaaji, bee kuuje gimrude de Daawuda, laamiido Isra'iila.

²⁸Jama'aare fuu sujidi, yimoobe ngimi, fuufoobe puufi algaytaaji, bana nii be fuu be tokki wadugo haa liman'en timmini lii'aago guleteedi.

²⁹Nde be timmini dum, laamiido e wondube bee muudum fuu tuggi koppi, cujidani Jawmiraawo.

³⁰Laamiido Hezekiya e mawbe fuu umri Lewi'en be ngimana Jawmiraawo gimmi Daawuda e Asaf, gi'oowo. Be ngimi bee seyo, be turi, be cujidi.

³¹Baawo man Hezekiya wi'i: "Jonta on ceni ko'e mon ngam Jawmiraawo. Badite, ngadde kirseteedi mon e dokke gettooje mon haa haykaliiru Jawmiraawo." Jama'aare waddi kirseteedi e dokke gettooje, saahiibe boo ngaddi guleteedi:

³²Ndaa limgal guleteedi di jama'aare nde'e waddani Jawmiraawo: Ga'i cappande joweedidi e jawdi baali teemerre e njawkoy teemedde didoy.

³³Be ceni boo kirseteedi mabbe, ga'i teemedde joweego (600) e dammooji ujine tati (3.000).

³⁴Ammaa limgal liman'en he'aay bolugo dabbaaji guleteedi fuu. Ngam maajum banndiraabe mabbe Lewi'en mballi be, haa be timmini kuugal man, haa liman'en boo ceni ko'e muudum'en. Ngam Lewi'en ceni ko'e muudum'en bee tiinaare ko buri liman'en.

³⁵Fakat guleteedi duudi masin, non boo bellere kirsaadi ngam kawtal yimbe e dokke dufeteede lii'aade hawtaade bee guleteedi. Bana non Hezekiya mo'iniri kuugal dewal haa haykaliiru Jawmiraawo.

³⁶Hezekiya e yimbe fuu ceyori ko Allah tabitini ngam yimbe, ngam dum fuu dum wadi law.

2 Habaruuji Nyalaade 30

Juulde Paska

¹Hezekiya neldi ewnaandu haa Isra'iila e Yahuuda fuu. O winndani le'i Efrayim e Manassa bataakeji haa yimbe ngara haa Urusaliima, be mbada juulde Paska ngam Jawmiraawo, Allah Isra'iila.

²Laamiido e mawbe mum e jama'aare haa Urusaliima fuu narri wadugo juulde man nder lewru didabru.

³Be mbaawaayno wadugo nde nder saa'iire umraande, ngam limgal liman'en senbe ko'e muudum'en he'aayno, yimbe boo moobtaakino haa Urusaliima tawon.

⁴Haala lewru didabru fottani laamiido e jama'aare fuu.

⁵Ngam maajum be narri neldugo ewnaandu nder lesdi Isra'iila fuu, diga Biirsaba haa yotto Dan, yimbe ngara haa Urusaliima, mbada juulde Paska ngam Jawmiraawo, Allah Isra'iila. Naane be meedaayno wadugo nde tawon bee jama'aare duudnde fodde umroore deftere.

⁶Yaawfotoobe njehi nder lesdi Isra'iila e Yahuuda fuu, bee bataakeji laamiido e mawbe mum. Be ngooyi umroore laamiido, be mbi'i: "Onon yimbe Isra'iila, lorte haa Jawmiraawo Allah Ibrahiima e Isiyaaku e Isra'iila, haa o lortano on, onon luttube, dadbe juude laamiibe Assuura.

⁷Taa laate bana baabiraabe mon e banndiraabe mon yewbe umroore Jawmiraawo Allah kaakiraabe muudum'en. Kambe, Jawmiraawo acci be be kalka, bana ko ngi'oton.

⁸Jonta kam, taa caatine ko'e mon bana kaakiraabe mon. Downtane Jawmiraawo, ngare haa haykaliiru maako ndu o seni haa foroy. Njaggane Allah Jawmiraawo mon, ngam haa tikkere maako saatunde acca on.

⁹To on lortake haa maako, nden kam banndiraabe mon e bikkoy mon keban mo'ere haa dahbe be, be ngarta haa lesdi ndi'i. Ngam Allah Jawmiraawo mon o mardo endam e hinnuye. To on lortake haa maako, nden kam o yeesitittaa, o accataa on."

¹⁰Yaawdotoobe go njehi haa gure fuu nder lesdi Efrayim e Manassa, koo nder lesdi Zabulon boo. Ammaa yimbe njali be, njanci be.

¹¹Sey wodbe nder le'i Aser e Manassa e Zabulon tan leestini ko'e muudum'en, ngari haa Urusaliima.

¹²Nder lesdi Yahuuda kam, juŋgo Jawmiraawo huuwi, hokki yimbe fuu bernde woore haa be tokko umroore laamiido e mawbe mum fodde wolde Jawmiraawo.

Hezekiya wadi juulde Paska

¹³Yimbe duudbe kawti haa Urusaliima nder lewru didabru, ngam wadugo juulde tamseeje de ufnaaka, jama'aare duudnde masin.

¹⁴Be puɗɗiri bee ittugo kirsirde nder Urusaliima e guldude uureteedum fuu, be cakkini de nder waadiwol Kederon.

¹⁵Nyannde sappo e nayabre nder lewru didabru, be kirsi njawkoy Paska. Liman'en e Lewi'en cemti, ceni ko'e muudum'en, njahri guleteedi haa haykaliiru Jawmiraawo.

¹⁶Be ndari haa nokkuure mabbe bana ko woowa fodde ko tawreeta Muusa, godɗo Allah umruno be. Liman'en njabi y'iyyam kirsaaɗi haa juude Lewi'en, mbicci dam haa hirsirde.

¹⁷Yimbe duudbe nder jama'aare cenaayno ko'e muudum'en. Ngam maajum Lewi'en kirsi njawkoy Paska ngam sobbe fuu, ceni koy ngam Jawmiraawo.

¹⁸Dum laati non ngam burna ummaatoore, waato yimbe duudbe iwbe lesdi Efrayim e Manassa e Issakar e Zabulon cenaayno ko'e muudum'en. Be nyaami jawgel Paska, ammaa naa fodde umroore deftere. Hezekiya torani be Jawmiraawo, wi'i: "Jawmiraawo boodɗo yaafano koo moy

¹⁹mo bernde mum anniyi dɔwtanaago Jawmiraawo Allah kaakiraabe mum, koo to o senaaka bana ko umroore dow senaare y'ami."

²⁰Jawmiraawo jabi tornde Hezekiya, ukkanaay be sarru.

²¹Nyalde joweedidi yimbe Isra'iila wonbe haa Urusaliima mbadi juulde tamseeje de ufnaaka. Be mbadi nde bee seyo manngo. Nyalaade fuu Lewi'en e liman'en mangti Jawmiraawo bee kuuje gimrude iidooje.

²²Hezekiya suusdini berde Lewi'en, ngam be fuu be paami kuugal Jawmiraawo boodfum. Nyalde joweedidi be nyaami nder juulde man, be lii'i kirsadi ngam kawtal yimbe, be ngetti Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe.

²³Nden yimbe jama'aare fuu annini tokkitingo juulde nde nyalde joweedidi godde. Be mbadi nde bee seyo,

²⁴ngam Hezekiya, laamiido Yahuuda hokki be ga'i kalhali ujineere (1.000) e dammooji ujine sappo (10.000). Mawbe boo ndokki yimbe ga'i kalhali ujineere (1.000) e dammooji ujine sappo (10.000). Liman'en duudbe ceni ko'e muudum'en boo.

²⁵Jama'aare Yahuuda fuu seyi, non boo liman'en e Lewi'en e jama'aare warbe diga Isra'iila fuu, waato hodbe iwbe lesdi Isra'iila e joodiibe haa lesdi Yahuuda.

²⁶Seyo manngo wadi haa Urusaliima, irin maago meedaay laataago ton diga zamanu Suleymaanu bii Daawuda, laamiido Isra'iila.

²⁷Haa timmoode, liman'en e Lewi'en ummi barkidini ummaatoore. Do'aare mabbe yotti joonde Jawmiraawo seniinde haa asama, o jabi nde.

2 Habaruuji Nyalaade 31

Hezekiya taaskitini kuugal haykaliiru

¹Nde juulde nde'e fuu timmi, Isra'iila'en wonbe haa Urusaliima njehi nder gure Yahuuda, pusi danrange dowanteebe, pe'i suuraaji Asera, mbili nokkuuje towde e kirsirde fuu, koo toy nder lesdi Yahuuda e Benjamin e Efrayim e Manassa. Nden Isra'iila'en fuu kooti berniiji muudum'en, koo moy haa maral mum.

Ko Hezekiya wadi ngam liman'en e Lewi'en

²Laamiido Hezekiya darni gebe liman'en e Lewi'en fodde gebe muudum'en, koo moy haa kuugal mum: Ngam lii'aneeki guleteedi e kirsadi ngam kawtal yimbe bee Allah, ngam dewal e gime gettooje e mangtooje haa dammude cangeeje Jawmiraawo.

³Laamiido hokki yebre jawdi mum ngam guleteedi fajiri e kiikiide e guleteedi nyalde ciwtorde e juulde lewru hesru e juulde godde, bana ko tawreeta Jawmiraawo umri.

⁴Nden Hezekiya umri yimbe Urusaliima ndokka liman'en e Lewi'en ko haandani be, ngam haa be tabito nder tawreeta Jawmiraawo.

⁵Nde umroore nde'e yotti Isra'iila'en, be ngaddi dokke duudde, haa aartudum benndugo: Alkamaari e inaboojam kesam e nebbam e njumri e yaamle gese e zakka kuuje fuu.

⁶Yimbe Isra'iila e Yahuuda, joodiibe nder gure Yahuuda, kambe boo be ngaddi zakka na'i mabbe e dammooji mabbe e zakka kuuje de be ceni ngam Allah Jawmiraawo mabbe. Be mbaagi de baagaaje duudde.

⁷Lewru tatabru be pudfi waagugo baagaaje, nder lewru joweediɗabru be timmini waagugo de.

⁸Nde Hezekiya e mawbe mum ngari, ndaari baagaaje man, be ngetti Jawmiraawo e barkidini yimbe mum Isra'iila'en.

⁹Hezekiya yaami liman'en e Lewi'en haala baagaaje de'e.

¹⁰Azariya, hooreejo liman'en mo danygol Cadok, jaabi mo: "Diga yimbe pudfi waddugo dokke muudum'en haa haykaliiru Jawmiraawo, min nyaami, min kaari, duudum lutti boo, ngam Jawmiraawo barkidini yimbe muudum. Ndaa ko lutti, dum duudum masin."

¹¹Laamiido umri be taaskitina cigordi nder haykaliiru Jawmiraawo. Be taaskitini di,

¹²be ngaddi dokke e zakka e kuuje cenaade nder maaji bee hoolaare. Be kalfini dum haa Konaniya, Lewiijo. Deerdiiko Sim'i laati didabo.

¹³Yehiyel e Azaziya e Nahat e Asa'el e Yerimot e Yozabat e Eliyel e Ismakiya e Mahat e Benaya laati aynoobe dow ardaangal Konaniya e deerdum Sim'i. Dum fuu dum laati dow umroore laamiido Hezekiya e Azariya, kaliifaajo haykaliiru Jawmiraawo.

¹⁴Koore bii Yimna Lewiijo, aynoowo dammugal fuunaangewal halfitinaama dokke de yimbe lii'ani Allah Jawmiraawo, ngam o sennda de.

¹⁵Eden e Minyamin e Yeesu'a e Sema'ya e Amariya e Sekaniya mballiri mo bee hoolaare nder berniji di liman'en njoodi. Be cenndani banndiraabe mabbe Lewi'en dokke haa ndotti'en e haa sukaabe fodde gebe muudum'en.

¹⁶Koo moy gorko mo duubi tati e ko buri mo innde muudum winndaama nder deftere asli, non boo yahanbe haa haykaliiru Jawmiraawo ngam kuude muudum'en fodde gebe muudum'en nyalaade nyalaade

¹⁷e liman'en be inde muudum'en mbinndaama nder deftere asli fodde ci'e muudum'en e Lewi'en be mari duubi noogas e ko buri, be inde mabbe mbinndaama fodde kuugal mabbe,

¹⁸Be fuu be mbinndaama hawtaade bee rewbe mabbe e bikkoy mabbe e jama'aare fuu, ngam haani be ceno ngam huuwugo kuude mabbe ceniide nder hoolaare.

¹⁹Nder berniiji fuu, woodi worbe ewnaabe bee inde muudum'en, halfitinaabe senndugo dokke haa liman'en nder danygol Haruna joodiibe haa durdude taariide berniiji muudum'en. Kambe be ngedani de worbe fuu nder ci'e liman'en, non boo winndaabe fuu haa defte asli Lewi'en.

²⁰Koo toy nder lesdi Yahuuda, laamiido Hezekiya huuwi kuude boodde, darnude e goongaaje yeeso Allah Jawmiraawo mum.

²¹Ko o annini wadugo ngam daliila kuugal haa haykaliiru Allah fuu malla ngam dwtanaago Allah nder tawreeta e umrooje mum, o wadani dum Allah maako bee bernde woore, dum wadi barka boo.

2 Habaruuji Nyalaade 32

Sanherib taari laamu Yahuuda

(2 Laamiibe 18:13-17; Esaaya 36)

¹Baawo kuude Hezekiya goongaaje de'e, Sanherib, laamiido Assuura nasti lesdi Yahuuda, sangini kommbi berniiji cemmbidfi, umri honoobe mum nyaama di.

²Nde Hezekiya yi'i Sanherib wari, annini habugo bee Urusaliima,

³⁻⁴o sarwotiri bee mawbe maako e hoore'en suusbe. Be mbi'i: To laamiibe Assuura ngari, taa be tawa ndiyam duuddam. Ngam maajum be narri be cukka ildude ndiyam ceebooje fuu haa yaasi berniwol. Be moobti yimbe duudbe, be cukki ceebooje, non boo maayel ilooyel les lesdi.

⁵Hezekiya tidfini bernde mum, mabbi ceekli mahol, nyibi cuudi towdi cemmbidfi, wadi mahol didabol yaasi maagol boo. O semmbidini babal Millo nder Berniwol Daawuda, o umri wadugo balmi e bawardeduudde.

⁶O darni mawbe konu dow jama'aare, nden o moobti jama'aare haa babal kommbi dammugal berniwol. O wi'i be:

⁷"Cemmbide, cuusdine berde mon. Taa kule, taa tampe sam daliila laamiido Assuura bee jama'aare duudnde wonnde bee muudum. Ngam gondudo bee meeden furi gondudo bee maako baawde.

⁸Kanko o woodi baawde neddo, ammaa enen en ngoodi Allah Jawmiraawo, o don wondi bee meeden ngam wallugo en e habango en nder konuui meeden." Bolle laamiido de'e cemmbidini yimbe Yahuuda.

Habaru Sanherib haa yimbe Urusaliima

⁹Baawo man, nde Sanherib, laamiido Assuura bee baawde mum fuu don haa Lakis tawon, o neli jaggiibe maako haa laamiido Hezekiya e yimbe Yahuuda wondube bee muudum haa Urusaliima, ngam wi'ugo be:

¹⁰“Ndaa nii Sanherib, laamiido Assuura wi'i: Dume koolotoodon haa njoodoodon nder Urusaliima, saa'i min don taari ngol?

¹¹Hezekiya wi'i on Allah Jawmiraawo mon hisnan on junngo laamiido Assuura. Naa o don esta on, haa on maaya bee weelo e domka na?

¹²Naa kanke itti nokkuuje Jawmiraawo towde e kirsirde mum, o umri yimbe Yahuuda e Urusaliima: Yeeso hirsirde woore tan cujiddon e dow maare nguloton dokke na?

¹³Kadi on anndaa ko min e kaakiraabe am kuuwi ummaatooje haa lesde godde na? Dowanteebe ummaatooje de'e mbaawi hisnugo yimbe muudum'en diga junngo laamiido Assuura koo sedda na?

¹⁴Moy caka dowanteebe lesde de kaakiraabe am nattini waawi hisnugo yimbe muudum diga junngo am? Noy Allah mon waawrata hisnugo on diga junngo am?

¹⁵Kadi, taa Hezekiya sakla on, esta on bana non. Taa nuddine mo. Walaa dowanteedo haa ummaatoore koo ndeye malla laamu koo nguye waawi hisnugo yimbe mum diga junngo am malla juude kaakiraabe am. Nden kam dowanteebe moodon mbaawataa hisnugo on diga junngo am!”

¹⁶Nelaabe laamiido Assuura besdi bolle kallude dow Allah Jawmiraawo e Hezekiya, jaggiido Jawmiraawo.

Sanherib hudi Jawmiraawo

¹⁷Laamiido Assuura winnduno bataakeji boo ngam jancugo Jawmiraawo Allah Isra'iila. Ndaa ko o winndi: “Dowanteebe ummaatooje lesde godde kiswaay yimbe muudum'en diga junngo am. Bana non, dowanteedo Hezekiya boo hisnataa yimbe mum diga junngo am.”

¹⁸Nelaabe maako kooli dum bee Ibraniikeere bee semmbe, ngam haa be kulna e be tampina yimbe Urusaliima wonbe dow mahol berniwol, nden be nyaama berniwol.

¹⁹Be mbolwi dow Allah mo Urusaliima, bana dow dowanteebe ummaatooje duniyaaru be yimbe mbaadi bee juude muudum'en.

Jawmiraawo hisni Hezekiya e yimbe muudum

(2 Laamiibe 19:1-37; Esaaya 37:1-38)

²⁰Nden laamiido Hezekiya e annabi Esaaya bii Amoosa tori Allah haa asama, ngookani mo ngam ballal.

²¹Jawmiraawo neli malaa'ikaajo. Kanke o mbari honoobe semmbidde e hoore'en e mawbe fuu nder sajngeere laamiido Assuura. Laamiido hooti lesdi mum, yeeso

mum don wiirni. Nde o nasti suudu dowanteedo maako, fiɓɓe maako wodɓe mbari mo bee kaafahi.

²²Bana non Jawmiraawo hisniri laamiido Hezekiya e yimbe Urusaliima juŋgo Sanherib, laamiido Assuura e juude konna'en muudum'en fuu. O hokki be de'ere koo toy.

²³Yimbe duudɓe ngari Urusaliima, ngaddani Jawmiraawo dokke. Be ngaddani Hezekiya boo kuuje duuda-samanje. Baawodon ummaatooje fuu teddini Hezekiya, laamiido Yahuuda.

Timmuki laamu Hezekiya

(2 Laamiibe 20:1-11; Esaaya 38)

²⁴Nder wakkati man Hezekiya nyawi haa o badake maayugo. O tori Jawmiraawo. Jawmiraawo jabani mo tornde nde, wadani mo kaayeeɓi.

²⁵Ammaa Hezekiya yettaay Jawmiraawo boonando mo, bernde maako mawniti. Ngam man tikkere Jawmiraawo wari dow maako e Yahuuda e Urusaliima.

²⁶Nden Hezekiya e yimbe Urusaliima leestini ko'e muudum'en. Ngam maajum Jawmiraawo ukkanaay be tikkere mum, saa'i Hezekiya o geeto.

Risku e teddungal Hezekiya

²⁷Hezekiya laati diskudo, teddudo masin. O nyibi ndesaaɓe ngam mardɩ maako: kaŋgeeri e cardɩ e kaa'e duuda-samanje e kuuje uurde e bawarde e kuuje godde mardɩ saman,

²⁸non boo cuudi cigordi ngam alkamaari e inaboojam kesam e nebbam e cuudi na'i e cuudi baali.

²⁹O nyibi berniiji, o woodi boo baali e na'i duudɩ ngam Allah hokki mo jawdi duudɩndi masin.

³⁰Hezekiya sukki joldude maayel Gihon dowre, wasi ilaagol les lesdi, haa maayel wurto haa les nder Berniwol Daawuda, gal wakeere hiirnaange. Kuude maako fuu mbadi barka.

³¹Ammaa nde wakiili'en Baabila nelaabe ngari haa maako, y'ami mo haala kaayeeɓi go nder lesdi maako, Allah acci o foonde, ngam anndugo ko woni nder bernde maako fuu.

Maayde Hezekiya

(2 Laamiibe 20:20-21)

³²Luttudum haala Hezekiya e kuude mum koolaade, dum winndaama nder Wahayu annabi Esaaya bii Amoosa, nder Deftere Laamiibe Yahuuda e Isra'iila.

³³Hezekiya maayi, be uwi mo haa nokkuure towtunde dow genaale de yimbe danygol Daawuda. Yimbe Yahuuda e Urusaliima fuu teddini mo, saa'i o maaya. Biyiiko Manassa laami haa pallel maako.

2 Habaruuji Nyalaade 33

Laamu Manassa

(2 Laamiibe 21:1-10)

- ¹Manassa woodi duubi sappo e didi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi cappande jowi e jowi.
- ²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo bee tokkaago kuude nyiddude de ummaatooje de Jawmiraawo riiwno yeeso Isra'iila'en mbadno.
- ³O nyibti nokkuuje towde de baaba maako Hezekiya yibbinno go. O mahani Ba'alji kirsirde, o wadi suuraaji Asera, o sujidani tagle asama fuu, o rewi de.
- ⁴O nyibi kirsirde ngam labbi nder haykaliiru Jawmiraawo, ndu Jawmiraawo wi'no: "Innde am wonan haa Urusaliima foroy."
- ⁵O nyibani tagle asama fuu kirsirde haa dalde didi nder haykaliiru Jawmiraawo.
- ⁶O lii'i bibbe maako worbe, o wulani labbi nder waadiwol Bii-Hinnom. O wadi hatti e hiila, o darni sarwotoobe maaybe e laaroobe sirriijum. O duddini kalludum yeeso Jawmiraawo ngam haa o tikkina mo.
- ⁷O darni suura lawru cehaanga nder haykaliiru Allah, ndu Allah wi'no Daawuda e biyum Suleymaanu boo: "Haa haykaliiru Urusaliima ndu'u, berniwol ngol cubmi caka berniiji le'i Isra'iila sappo e didi fuu haa innde am wona ton haa foroy.
- ⁸To ummaatoore Isra'iila dwtanake ko umrumi nde fuu fodde tawreeta fuu, waato farillaaji e kiitaaji di mi umruno be bee hunduko Muusa jaggiido am, mi meetataa daaynugo be bee lesdi ndi ndokkumi kaakiraabe mabbe."
- ⁹Ammaa Manassa esti yimbe Yahuuda e Urusaliima, haa be mbaadi kalludum ko buri ummaatooje de Jawmiraawo halkuno yeeso Isra'iila'en.
- ¹⁰Jawmiraawo wolwani Manassa e yimbe mum, ammaa be cali nanugo.
- ¹¹Ngam man o acci mawbe honoobe laamiido Assuura ngara dow mabbe. Be nanngi Manassa bee ngoodi, be kabbi mo bee callalluuji njamndi mbodeeri, be njahri mo haa Baabila.
- ¹²Nder billaare maako o leestini hoore maako masin yeeso Allah kaakiraabe maako, o tori Jawmiraawo Allah maako.
- ¹³Allah jabi tornde maako, woonani mo, wartiri mo haa Urusaliima, hokkiti mo laamu boo. Nden Manassa annditi Jawmiraawo woni Allah fakat.
- ¹⁴Baawo man Manassa nyibti mahol Berniwol Daawuda yaasiwol, diga hiirnaange Gihon nder waadiwol haa yotti Dammugal Liddi, ngol taari towndiire Ofel, o towni ngol masin. O jo'ini mawbe honoobe nder berniiji cemmibiddi nder lesdi Yahuuda fuu.

¹⁵O wurtini labbi jananni e suura lawru diga haykaliiru Jawmiraawo. O itti kirsirde de o nyibno haa hooseere haykaliiru Jawmiraawo e Urusaliima. O wudini kuuje de'e fuu yaasi berniwol.

¹⁶Nden o nyibti hirsirde Jawmiraawo, o lii'ani mo kirseteedi ngam kawtal yimbe e kirseteedi yettoore dow hirsirde man. O umri yimbe Yahuuda be njaggano Jawmiraawo Allah Isra'iila.

¹⁷Ummaatoore kam tokki lii'aago kirseteedi haa nokkuuje towde nder lesdi, ammaa ngam Allah maare tan.

¹⁸Luttudum haala Manassa e kuude e tornde mum nde o tori Allah e habaruuji yi'oobe wolwanbe mo bee innde Jawmiraawo Allah Isra'iila, dum winndaama nder Habaruuji Laamiibe Isra'iila.

¹⁹Tornde laamiido e jaawaabu Allah e haala hakkeji mum e no o yewri umroore Allah e nokkuuje towde de o nyibi e suuraaji Asera e labbi di o wadi hiddeko o leestina hoore maako, dum winndaama nder Habaruuji Hosay.

²⁰Manassa maayi, be uwi mo nder saare maako. Biyiiko Amon laami haa pallel maako.

Laamu Amon (2 Laamiibe 21:19-26)

²¹Amon woodi duubi noogas e didi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi didi.

²²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, bana baaba maako Manassa wadno. Amon rewi labbi cehadi fuu di Manassa sehino, o lii'ani di kirseteedi boo.

²³O leestinaay hoore maako yeeso Jawmiraawo bana baaba maako leestini nde. Amon duddini aybeji mum.

²⁴Jaggiibe maako tuurtani mo. Be mbari mo nder suudu maako.

²⁵Ammay yimbe lesdi Yahuuda mbari tuurtube dow laamiido Amon. Nden be laamini biyiiko Yusiya haa pallel maako.

2 Habaruuji Nyalaade 34

Yusiya wo'itini diina (2 Laamiibe 22:1-2)

¹Yusiya woodi duubi joweetati, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi cappande tati e go'o.

²O wadi ko fottani Jawmiraawo, o tokki laabi kaaka maako Daawuda, o selaay di sam.

³Nder nduubu laamu Yusiya njoweetatabu, saa'i o derkeejo tawon, o fuddi tefugo muuyo Allah mo kaaka maako Daawuda jaggani. Nder nduubu sappo e didabu, o

fudɗi ittugo nokkuuje towɗe e ɗanɗange Asera e suuraaji labbi bolinaadi e cehaadi nder lesdi Yahuuda e berniwol Urusaliima.

⁴Be ngibbini haa yeeso maako kirsirɗe Ba'alji, be itti guldude uureteedum dow kirsirɗe man, be ngibbini ɗanɗange Asera e labbi bolinaadi e cehaadi go, be campiti dum, be diggini dum, be cankiti mbulwuldi maajum dow genaale lii'aniibe di kirsaaɗi.

⁵Yusiya wuli i'e liman'en labbi dow kirsirɗe maaji. Bana non o seniri lesdi Yahuuda e Urusaliima.

⁶Koo haa berniiji Manassa e Efrayim e Simeyon haa yotti Neftali boo e nder bille taariide, o waɗi bana non.

⁷Nder lesdi Isra'iila fuu o yibbini kirsirɗe e ɗanɗange Asera, o fusi suuraaji labbi cehaadi, o nami di. O sampiti guldude uureteedum fuu. Nden o hooti Urusaliima.

Hooreejo liman'en heɓti deftere tawreeta

(2 Laamiibe 22:3-20)

⁸Nder nduubu laamu Yusiya sappo e njoweetatabu, nde o ɗon sena lesdi e haykaliiru Allah, o neli Safan bii Asaliya e Ma'aseya, hooreejo Urusaliima e Yo'as bii Yo'ahas, hunndukoojo laamiido, haa be mbo'itina haykaliiru Allah Jawmiraawo.

⁹Be njehi haa Hilkiyya, hooreejo liman'en, be njahrani mo ceede ɗe Lewi'en aynoobe dammude njaɓno haa juude yimbe Manassa e Efrayim e luttube Isra'iila fuu e yimbe Yahuuda e Benjamin e Urusaliima, warbe haa haykaliiru Allah fuu.

¹⁰Be ndokki ceede man haa aynoobe kuugal haa haykaliiru Jawmiraawo. Kambe be ndokki ɗe haa huuwoobe nder haykaliiru Jawmiraawo, waato wo'itinoobe kuuje nder maaru.

¹¹Kambe boo, be ndokki ɗe haa sehoobe e nyiboobe, haa be cooda kaa'e cehaade e ledɗe ngam waɗugo jokke e kaataakooje, ngam wo'itingo cuudi di laamiibe Yahuuda ngeebino.

¹²Huuwoobe man ɗon kuuwa bee hoolaare. Be kuuwi dow ardaangal Yahat e Obadiya, Lewi'en nder danygol Meraari e Zekariya e Mesullam nder danygol Kahat, be ɗon kakkilana be. Lewi'en fuu be waawbe fiyugo kuuje gimruɗe.

¹³Lewi'en wodbe laati hakkilanoobe kuugal dow roondoobe kuuje nyibugo e huuwoobe kuude feere feereeje. Wodbe boo laati winndoobe e saraaki'en e aynoobe dammude.

¹⁴Saa'i be ɗon koo'a ceede cigaade nder haykaliiru Jawmiraawo, Hilkiyya limanjo tawi deftere tawreeta ka Jawmiraawo hokkuno bee juɗngo Muusa.

¹⁵O wi'i Safan, binndoowo: “Mi heɓti deftere tawreeta nder haykaliiru Jawmiraawo.” Nden o hokki nde Safan.

¹⁶Safan yahrani nde laamiido, waddani mo habaru, wi'i mo: "Jaggiibe ma mbadi ko umruda min fuu.

¹⁷Be njuppi ceede gonde nder sundukru haykaliiru, be ndokki de haa juude hakkilanoobe kuugal e haa juude huuwoobe boo."

¹⁸Nden Safan wi'i laamiido: "Hilkiyya hokki yam deftere nde'e." O janngani nde laamiido.

Yusiya neli yamugo annabi Hulda

¹⁹Nde laamiido nani ko winnda nder tawreeta, o seeki limce mum.

²⁰Nden o umri Hilkiyya e Ahikam bii Safan e Abdon bii Mika e Safan binndoowo e Asaya, suka laamiido, o wi'i:

²¹"Njehe, yame Jawmiraawo ngam am e ngam luttube nder Isra'iila e Yahuuda fuu dow bolle binndaade nder deftere hebtaande nde'e. Ngam kaakiraabe meeden kakkilanaay wolde Jawmiraawo haa be mbada fodde ko winnda nder deftere nde'e dow meeden fuu. Ngam maajum, Jawmiraawo ukkani en tikkere maako saatunde."

²²Hilkiyya e nelaabe laamiido njehi haa annabi Hulda, debbo Sallum bii Takahat taaniraawo Hasra, aynoowo limce cenaade nder haykaliiru. Annabiijo debbo oo donno joodi haa fattude hesre nder Urusaliima. Be ngecci mo haala man.

²³O jaabi be: "Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: Mbi'e gorko neldo on:

²⁴Min Jawmiraawo mi ukkan sarru dow nokkuure nde'e e joodiibe haa maare, fodde naalooje binndaade nder deftere nde be njanngani laamiido Yahuuda.

²⁵Mi wadan dum, ngam be acci yam, be nguli uurle ngam dowanteebe wodbe, haa be tikkinammi bee kuude mabbe fuu. Ngam man ukkanmi tikkere am dow nokkuure nde'e, nde feewtataako.

²⁶Laamiido Yahuuda neldo on yamgo Jawmiraawo, mbi'e mo: Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: A nani bolle deftere nde'e.

²⁷Dum meemi bernde ma, a leestini hoore ma yeeso am nde nanda bolle am dow Urusaliima e joodiibe ton. A seeki limce ma, a woyi yeeso am, min boo, mi jabi tornde ma, non Jawmiraawo wi'i.

²⁸Mi accete a maaya nder hayru. Be mballinte nder yenaande ma bilaa yi'ugo sarru ngu ukkanmi Urusaliima e joodiibe ton." Nelaabe ngartirani laamiido jaawaabu man.

Yusiya don hesditina alkawal bee Allah

(2 Laamiibe 23:1-20)

²⁹Laamiido ewni ndotti'en Urusaliima e Yahuuda fuu.

³⁰Nden o yahdi bee ummaatoore Urusaliima e Yahuuda e liman'en e Lewi'en e yimbe fuu, diga mawdo haa leesdo fuu haa haykaliiru Jawmiraawo. Nden o jaŋngani be deftere alkawal hebtaande nder haykaliiru Jawmiraawo go fuu.

³¹Nden laamiido dari haa nokkuure muudum, hesditini alkawal bee hoo'ugo anniya tokkaago Jawmiraawo e dwtanaago umrooje e seedamkuuji e farillaaji maako bee bernde e yonki maako fuu, o dwtano bolle binndaade nder deftere alkawal nde'e.

³²Nden o nastini yimbe Benjamin e wonbe nder Urusaliima fuu nder alkawal man. Joodiibe haa Urusaliima mbaɗi fodde alkawal ngal be kabbi bee Allah kaakiraabe mabbe.

³³Koo toy nder lesdi maral yimbe Isra'iila, Yusiya itti kuuje nyiddude fuu. O umri yimbe wonbe nder Isra'iila fuu be njaggano Jawmiraawo Allah mabbe. Balde maako fuu, be accaay Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe sam.

2 Habaruuji Nyalaade 35

Yusiya wadi juulde Paska

(2 Laamiibe 23:21-23)

¹Yusiya wadani Jawmiraawo juulde Paska haa Urusaliima. Nyannde sappo e nayabre nder lewru aranndu, be kirsi njawkoy Paska.

²O darni liman'en ngam huuwugo kuude muudum'en, o tiddini be nder kuugal mabbe haa haykaliiru Jawmiraawo.

³O wolwani Lewi'en, anndinoobe yimbe Isra'iila fuu, senaabe ngam Jawmiraawo. O wi'i be: "Njo'ine sundukru seniindu nder haykaliiru ndu Suleymaanu bii Daawuda, laamiido Isra'iila nyibi. On meetataa roondaago sundukru ndu dow balbe mon. Jonta kam, kuuwane Jawmiraawo Allah mon e yimbe Isra'iila.

⁴Taaske fodde ci'e mon e gebe kuugal mon, fodde ko Daawuda, laamiido Isra'iila e biyum Suleymaanu mbinndani on.

⁵Ndare nder haykaliiru seniindu bana ni'i: Moobgal ci'e Lewi'en gootal fuu ngam moobgal ci'e Isra'iila'en banndiraabe mon gootal.

⁶On kirsan njawkoy Paska. Cene ko'e mon jonta, taaskitine kirseteedi, ngam banndiraabe mon haa on dwtano umroore Jawmiraawo bee juŋgo Muusa."

⁷Yusiya hokki yimbe wadbe juulde Paska fuu njawkoy baali e be'i ujine cappande tatoy (30.000), non boo ga'i ujine tati (3.000), o hoo'i di fuu haa jawdi maako.

⁸Saraaki'en maako boo ndokki yimbe e liman'en e Lewi'en caahu. Hilkiyya e Zekariya e Yehiyel, kaliifa'en haykaliiru Allah ndokki liman'en njawkoy kirseteekoy ngam Paska ujine didi e teemedde njoweego (2.600) e ga'i teemedde tati (300).

⁹Konaniya e Sema'ya e Netaneyel, deerdiraabe mum e Hasabiya e Ye'iyel e Yozabat, hoore'en Lewi'en ndokki Lewi'en njawkoy kirseteekoy ngam Paska ujine njowi (5.000) e ga'i teemedde jowi (500).

¹⁰Nde be taaskitini juulde Paska bana non, liman'en ndari haa nokkuure muudum'en, Lewi'en boo fodde gebe muudum'en, bana laamiido umruno be.

¹¹Lewi'en kirsi njawkoy, boli koy. Liman'en njabi y'iyaam maakoy haa juude Lewi'en, mbicci dam.

¹²Lewi'en itti guleteedum maakoy, njo'ini dum sera ngam hokkugo yimbe ummaatoore fodde moobe ci'e mabbe, haa be lii'ano dum Jawmiraawo fodde ko winnda haa deftere Muusa. Bana non be mbaadi bee ga'i boo.

¹³Lewi'en ca'i njawkoy Paska dow yiite fodde umroore. Ammaa be ndefi gebe cenaade nder payande e taasaaje e defruude godde. Nden be njaawi, be cenndani de yimbe.

¹⁴Baawo man be taaskitini nyaamdu Paska ngam ko'e mabbe e liman'en, ngam liman'en nder danygol Haruna donno cukli bee lii'aago guleteedi e bellere kirsaadi haa jemma jenggi.

¹⁵Yimoobe nder danygol Asaf boo ndari haa nokkuuje kuugal muudum'en fodde umroore Daawuda e Asaf e Heman e Yedutuun, gi'owoo mo laamiido Daawuda. Aynooobe dammude haykaliiru fuu accaay kuude muudum'en, ngam Lewi'en taaskitinani be nyaamdu Paska.

¹⁶Bana non be kuuwrani Jawmiraawo kuugal fuu nder nyalaade man, fodde ko laamiido Yusiya umruno be. Be mbaadi juulde Paska, be lii'i guleteedi e bellere dow hirsirde Jawmiraawo.

¹⁷Saa'i man, Isra'iila'en wonbe ton mbaadi juulde Paska e juulde tamseeje de ufnaaka, nyalde joweedi.

¹⁸Juulde Paska bana nde'e meedaay wadeego nder Isra'iila diga zamanu annabi Samuyila. Walaa laamiido Isra'iila meedi wadugo juulde Paska bana laamiido Yusiya waari nde, bee liman'en e Lewi'en e yimbe Yahuuda e yimbe Isra'iila wonbe ton e joodiibe haa Urusaliima fuu.

¹⁹Nder nduubu laamu Yusiya sappo e njoweetatabu be mbaadi juulde Paska nde'e.

Timmoode laamu Yusiya

(2 Laamiibe 23:28-30)

²⁰Baawo Yusiya wo'itini haykaliiru, Neko, laamiido Misra wari habugo haa Karkemis, haa maayo Efratis. Yusiya yehi fottugo bee maako.

²¹Ammaa Neko neldi mo habaru, wi'i: "Ko yaali yam bee maada, laamiido Yahuuda? Mi waraay habugo bee maada jonta, ammaa bee konneejo feere. Allah umri yam mi yaawa. Allah don wondi bee am, taa toonya mo, ngam taa o halke."

²²Ammaa Yusiya accaay Neko, annini habugo bee maako. O nanaay bolle Neko iwde haa hunnduko Allah. O wayli yeeso maako, nasti habre nder yayre Megiddo.

²³Fidoobe bee kuri pidi laamiido Yusiya. O wi'i sukaabe maako: "Ngurtineedam habre, mi naawnaado masin!"

²⁴Sukaabe maako koo'i mo nder moota pucci maako, be njo'ini mo nder moota feere, be koori mo haa Urusaliima. Ton o maayi. Be uwi mo nder genaale kaakiraabe maako. Yimbe Yahuuda e Urusaliima fuu mboyi mo.

²⁵Annabi Yeremiya wadi gimol boyki dow Yusiya. Yimooobe worbe e rewbe fuu don ngima gimi boyki dow Yusiya nder gimi muudum'en, haa wargo hannde. Dum laati al'aada nder Isra'iila, gimi di'i mbinndaama caka gimi boyki.

²⁶Luttudum haala Yusiya e kuude mum koolaade fodde ko winnda nder tawreeta Jawmiraawo,

²⁷haala maako diga fuddoode haa timmoode winndaama nder Deftere Laamiibe Isra'iila e Yahuuda.

2 Habaruuji Nyalaade 36

Laamu Yo'ahas

(2 Laamiibe 23:31-35)

¹Baawo man yimbe lesdi Yahuuda cubi Yo'ahas bii Yusiya, laamini mo haa pallel baaba maako haa Urusaliima.

²Yo'ahas woodi duubi noogas e tati, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima lebbi tati.

³Neko, laamiido Misra borti mo laamu haa Urusaliima, yowani lesdi Yahuuda jomorgol, cardi baakin kilo ujine tati e kanjeeri baakin kilo cappande tati.

⁴Laamiido Misra wadi Eliyakim deerdiiraawo Yo'ahas laamiido Yahuuda e Urusaliima, sannji innde maako bee Yooyakim. Ammaa deerdiiko Yo'ahas, Neko nanngi mo, yahri mo haa Misra.

Laamu Yooyakim

(2 Laamiibe 23:36; 24:7)

⁵Yooyakim woodi duubi noogas e jowi, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e go'o. O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo Allah maako.

⁶Nabukodonosor laamiido Baabila wari hippo mo, habbi mo bee callalluuji ngam yahra mo haa Baabila.

⁷Nabukodonosor hooci kuuje godde haa haykaliiru Jawmiraawo, yahri de haa Baabila, nastini de nder saare laamu mum.

⁸Luttudum haala Yooyakin e kuude mum nyiddude e ko hebi mo fuu, dum winndaama nder Deftere Laamiibe Isra'iila e Yahuuda. Biyiiko Yooyakin laami haa pallel maako.

Laamu Yooyakin

(2 Laamiibe 24:8-17)

⁹Yooyakin woodi duubi jowetati, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima lebbi tati bee balde sappo. O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo.

¹⁰Mawri man, haa fudfoode hitaande, laamiido Nabukodonosor neli ngam nanngugo mo. Be njahri mo haa Baabila, hawtaade bee kuuje haykaliiru Jawmiraawo duuda-samanje. Nabukodonosor wadi Sedekiya bappaanyo Yooyakin laamiido Yahuuda e Urusaliima.

Laamu Sedekiya e do'ere Urusaliima

(2 Laamiibe 24:18-20; 25:8-21; Yereimiya 39:8-10; 52:1-3,12-30)

¹¹Sedekiya woodi duubi noogas e go'o, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e go'o.

¹²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo Allah maako. O leestinaay hoore maako yeeso annabi Yereimiya, bolwando mo wolde Jawmiraawo.

¹³Laamiido Nabukodonosor hunni mo bee innde Allah haa o dwtano mo. Ammaa o tuurtani mo. O saatini hoore maako, o sali lortaago haa Jawmiraawo Allah Isra'iila.

¹⁴Mawbe liman'en e yimbe boo tokki yewugo umroore Allah. Be kuuwi fodde kuude nyiddude de ummaatooje godde kuuwi fuu. Be cobni haykaliiru Jawmiraawo ndu o senno haa Urusaliima.

¹⁵Nde duuddum Jawmiraawo Allah kaakiraabe mabbe nelani be nelaabe mum, ngam o yurmini yimbe maako e joodorde maako.

¹⁶Ammaa be njanci nelaabe Allah, be njawi bolle maako, be njali annabi'en maako haa tikkere Jawmiraawo ummi dow yimbe mum, haa joonde nde'e wo'tataake.

¹⁷Nden Jawmiraawo yahri laamiido Kaldiya'en dow mabbe. O mbardi honooɓe Yahuuda subaabe bee kaafahi haa haykaliiru mabbe seniindu. O endaaɓe suka'en e faanybe rewbe, koo ndotti'en e duuda-duubi'en boo. Allah hokki mo be fuu haa junngo maako.

¹⁸Laamiido Kaldiya'en bofti kuuje mawde e pamare fuu haa haykaliiru Jawmiraawo, non boo ndesaaje gonde haa maaru e haa ndesaaje laamiido e mawbe mum, o yahri dum fuu haa Baabila.

¹⁹Honooɓe maako nguli haykaliiru Allah, ngibbini mahol taariingol Urusaliima, nguli cuudi cemmbidɗi haa laamorde, kalki kuuje marde saman fuu.

²⁰O dahi dadɓe kaafahi fuu haa Baabila. Ton ɓe laati maccube maako e maccube danygol maako haa wargo laamu Perezzi'en.

²¹Bana nii Jawmiraawo hebbitiniri ko o wi'no bee hunnduko Yeremiya: “Lesdi ferwan, siwtoto duubi cappande joweedi, haa to ndi safti kitaale siwtaare de'e.”

Koores dunji nyibɗugo haykaliiru

(Esira 1:1-4)

²²Nder nduubu Koores, laamiido Persiya aranu, Jawmiraawo anniyi hebbitingo wolde muudum nde o wi'no bee hunnduko annabi Yeremiya, o ummini bernde Koores haa o neldi woodyaandu nder laamu maako fuu, bee hunnduko e binndol fuu, wi'ugo:

²³“Ndaa nii Koores, laamiido Persiya wi'i: Jawmiraawo Allah mo asama, hokki yam laamuuji duniyaaru fuu. Kaŋko o umri yam mi nyibana mo haykaliiru haa Urusaliima nder lesdi Yahuuda. Moy caka moodon don nder ummaatoore Allah? Allah wonda bee maako. Sey o yaha ton.”

Esira

Esira 1

Taaskara nyibtugo haykaliiru

(2 Habaruuji Nyalaade 36:22-23)

¹Nder nduubu Koores, laamiido Persiya, aranu, Jawmiraawo anniyi hebbitingo wolde muudum nde o wi'no bee hunnduko annabi Yere miya, o ummini bernde Koores haa o neldi wooynaandu nder laamu maako, bee hunnduko e binndol fuu, wi'ugo:

²“Ndaa nii Koores, laamiido Persiya wi'i: Jawmiraawo Allah mo asama, hokki yam laamuuji duniyaaru fuu. Kanke o umri yam mi nyibana mo haykaliiru haa Urusaliima nder lesdi Yahuuda.

³Moy caka moodon don nder ummaatoore Allah? Allah wonda bee maako. Sey o yaha Urusaliima nder lesdi Yahuuda, o nyibana Allah Jawmiraawo mo Isra'iila teddinta haykaliiru. Kanke woni Allah haa Urusaliima.

⁴Haa Yahuuduujjo luttudo woni fuu, sey heeddidfiraabe mum mballita mo bee cardi e kanjeeri e jawdi e dabbaaji e caahuuji goddi ngam haykaliiru Allah haa Urusaliima.”

⁵Baaba-ci'e'en nder le'i Yahuuda e Benjamin e liman'en e Lewi'en, be Allah ummini berde mabbe fuu, puddi yahugo, nyibtugo haykaliiru Jawmiraawo haa Urusaliima.

⁶Heeddidfiraabe mabbe mballiti be bee kuuje cardi e kanjeeri e jawdi e dabbaaji e kuuje duuda-samanje e caahuuji goddi boo.

⁷Laamiido Koores wurtini kuuwrude haykaliiru Jawmiraawo de Nabukodonosor hoocuno haa Urusaliima, sigino nder suudu dowanteedo muudum.

⁸Koores, laamiido Persiya umri Mitiridat, kaliifaaajo ndesaari, o wurtini de, o limti de, o hokkiti de Sesbaccar, ardiido Yahuuda.

⁹Ndaa limgal maaje: Taasaaje kanjeeri cappande tati (30) e taasaaje cardi ujineere (1.000) e lafe noogae e joweenayi (29)

¹⁰e bulki kanjeeri cappande tati e bulki cardi teemedde nayi e sappo (410) e kuuwrude feere ujineere (1.000).

¹¹Limgal kuuwrude cardi e kanjeeri fuu, ujine jowi e teemedde nayi (5.400). Kuuwrude de'e fuu, Sesbaccar hoori de hawtaade bee dahaabeno diga Baabila haa Urusaliima.

Esira 2

Inde e limgal wartube

(Nehemiya 7:5-72)

- ¹Ndaa limtuki yimbe lesdi Yahuuda wartube diga daheeki. Nabukodonosor, laamiido Baabila dahino be haa Baabila. Be kooti Urusaliima e Yahuuda, koo moy haa wuro muudum.
- ²Be'e ngarti bee Zorobaabila e Yeesu'a e Nehemiya e Seraya e Re'elaya e Mardokay e Bilsan e Mispar e Biguway e Rehum e Ba'ana. Ndaa limgal Isra'iila'en:
- ³Danygol Par'os, yimbe ujine dido e teemerre e cappande njoweedido e dido (2.172).
- ⁴Danygol Sefatiya, yimbe teemedde tato e cappande njoweedido e dido (372).
- ⁵Danygol Araha, yimbe teemedde njoweedido e cappande njoweedido e njowo (775).
- ⁶Danygol Pahat-Mo'ab, waato danygol Yeesu'a e Yo'ab, yimbe ujine dido e teemedde njoweeetato e sappo e dido (2.812).
- ⁷Danygol Elam, yimbe ujineere e teemedde dido e cappande njowo e nayo (1.254).
- ⁸Danygol Zattu, yimbe teemedde njoweenayo e cappande nayo e njowo (945).
- ⁹Danygol Zakkay, yimbe teemedde njoweedido e cappande njoweego (760).
- ¹⁰Danygol Baani, yimbe teemedde njoweego e cappande nayo e dido (642).
- ¹¹Danygol Bebay, yimbe teemedde njoweego e noogas e tato (623).
- ¹²Danygol Asgada, yimbe ujineere e teemedde dido e noogas e dido (1.222).
- ¹³Danygol Adonikam, yimbe teemedde njoweego e cappande njoweego e njoweego (666).
- ¹⁴Danygol Biguway, yimbe ujine dido e cappande njowo e njoweego (2.056).
- ¹⁵Danygol Adiina, yimbe teemedde nayo e cappande njowo e nayo (454).
- ¹⁶Danygol Ater, waato danygol Hezekiya, yimbe cappande njoweenayo e njoweeetato (98).
- ¹⁷Danygol Becay, yimbe teemedde tato e noogas e tato (323).
- ¹⁸Danygol Yora, yimbe teemerre e sappo e dido (112).
- ¹⁹Danygol Hasum, yimbe teemedde dido e noogas e tato (223).
- ²⁰Danygol Gibbar, yimbe cappande njoweenayo e njowo (95).
- ²¹Yimbe Baytilaama, teemerre e noogas e tato (123).
- ²²Yimbe Netofa, cappande njowo e njoweego (56).

- ²³Yimbe Anatot, teemerre e noogas e njoweetato (128).
- ²⁴Yimbe Azmawet, cappande nayo e dido (42).
- ²⁵Yimbe Kiriya-Arim e Kefira e Beerot, teemedde njoweedido e cappande nayo e tato (743).
- ²⁶Yimbe Rama e Geba'a, teemedde njoweego e noogas e ngo'o (621).
- ²⁷Yimbe Mikmas, teemerre e noogas e dido (122).
- ²⁸Yimbe Baytila e Ayu, teemedde dido e noogas e tato (223).
- ²⁹Yimbe Nebo, cappande njowo e dido (52).
- ³⁰Danygol Magebis, yimbe ujineere e cappande njowo e njoweego (156).
- ³¹Danygol Elam feere, yimbe ujineere e teemedde dido e cappande njowo e nayo (1.254).
- ³²Danygol Harim, yimbe teemedde tato e noogas (320).
- ³³Yimbe Lodo e Hadida e Oono, teemedde njoweedido e noogas e njowo (725).
- ³⁴Yimbe Yeriko, teemedde tato e cappande nayo e njowo (345).
- ³⁵Danygol Senaa, yimbe ujine tato e teemedde njoweego e cappande tato (3.630).
- ³⁶Limgal liman'en: Danygol Yeda'ya, waato danygol Yeesu'a, yimbe teemedde njoweenayo e cappande njoweedido e tato (973).
- ³⁷Danygol Immer, yimbe ujineere e cappande njowo e dido (1.052).
- ³⁸Danygol Pashuuru, yimbe ujineere e teemedde dido e cappande nayo e njoweedido (1.247).
- ³⁹Danygol Harim, yimbe ujineere e sappo e njoweedido (1.017).
- ⁴⁰Limgal Lewi'en: Danygol Yeesu'a e Kadmiyel waato danygol Hodawiya, yimbe cappande njoweedido e nayo (74).
- ⁴¹Limgal yimoobe: Danygol Asaf, yimbe teemerre e noogas e njoweetato (128).
- ⁴²Limgal aynoobe dammude: Danygol Sallum e Ater e Talmon e Akkubu e Hatita e Sobay, be fuu be teemerre e cappande tato e njoweenayo (139).
- ⁴³⁻⁵⁴Huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru don nder danygol yimbe be'e: Ciiha e Hasufa e Tabba'ot e Keeros e Si'aha e Padoon e Lebana e Hagaba e Akkubu e Hagabu e Salmay e Hanan e Giddel e Gahar e Raaya e Recin e Nekoda e Gazzam e Uzza e Paseha e Besay e Asna e Me'uni'en e Nefusi'en e Bakabuk e Hasufa e Harhur e Bacalut e Mehida e Harasa e Barkos e Sisera e Tamaha e Niciha e Hatifa.

55-57 Jeyaaɓe Suleymaanu ɗon nder danygol yimɓe ɓe'e: Sotay e Soferet e Peruda e Ya'ala e Darkon e Giddel e Sefatiya e Hatil e Pokeret-Cebayim e Ami.

58 Limgal huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru e danygol jeyaaɓe Suleymaanu fuu, teemedde tato e cappande njoweenayo e dɗo (392).

59 Woodi boo warɓe diga Tel-Melaha e Tel-Harsa e Kerub-Addan e Immer, ɓe mbaawaay wi'ugo to ci'e maɓɓe iwi haa Isra'iila malla naa non.

60 Dum danygol Delaya e Tobiya e Nekoda, worɓe teemedde njoweego e cappande njowo e dɗo (652).

61 Caka liman'en boo: Danygol Hobaya e danygol Koos e danygol Barjillay. Kamɓe, kaaka maɓɓe te'uno debbo nder danygol Barjillay mo Gile'at, o inndinaama boo Barjillay.

62 Liman'en ɓe'e ɗabbiti inde muudum'en nder defte asli muudum'en, ammaa ɓe tawaay ɗe. Ngam maajum ɓe ngurtinaama kuugal limanku.

63 Ngomna wi'i ɓe taa ɓe nyaama kuuje ɓurɗe senaago, sey to limanjo mawɗo ta'i haala ka'a bee Uriima e Tumiima.

64 Limgal yimɓe jama'aare fuu waɗi ujine cappande nayo e dɗo e teemedde tato e cappande njoweego (42.360).

65 ɓe ngoodi maccube e horɓe nder jama'aare. Limgal maɓɓe waɗi ujine njoweedɗo e teemedde tato e cappande tato e njoweedɗo (7.337). ɓe ngoodi boo yimoobe worɓe e rewɓe teemedde dɗo (200).

66 ɓe ngoodi pucci teemedde joweedɗi e cappande tati e joweego (736) e alfadariiɗe teemedde dɗi e cappande nayi e jowi (245)

67 e geeloodi teemedde nayi e cappande tati e jowi (435) e bamɗe ujine joweego e teemedde joweedɗi e noogas (6.720).

68 Nde ɓe njotti nokkuure haykaliiru Jawmiraawo haa Urusaliima, wodɓe caka baaba-ci'e'en ndokki caahuuji ngam nyiftugo haykaliiru Allah.

69 Ndaa ko ɓe ndokki fodde baawal maɓɓe: Ceede kanjeeri ujine cappande joweego e go'o (61.000) e cardi kilo ujine tati e teemedde joweedɗi (3.700) e toggooje limanku teemerre (100).

70 Liman'en e Lewi'en e yimɓe wodɓe e yimoobe e aynoobe dammude e huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru njoodi nder berniji muudum'en, bana nii Isra'iila'en fuu njoodi nder berniji muudum'en.

Esira 3

Yeesu'a e Zorobaabila ndartini dewal

¹Nde lewru joweediɗabru waɗi, Isra'iila'en joodiibe nder berniiji muudum'en moobi haa Urusaliima bana godɗo gooto.

²Yeesu'a bii Yocadak bee deerɗiraabe muudum liman'en e Zorobaabila bii Salatiyel bee deerɗiraabe muudum nyibti hirsirde ngam Allah Isra'iila, ngam haa be lii'ano mo dabbaaji guleteedi dow maare, bana ko winnda haa tawreeta Muusa, godɗo Allah.

³Be ndarni hirsirde dow cabbaaje haa nde darino naane koo to be don kula ummaatooje lesdi man. Dow hirsirde man be lii'ani Jawmiraawo guleteedi, fajiri e kiikiide fuu.

⁴Be mbaɗi boo Juulde Bukkaaji bana ko winnda, nyalaade fuu be lii'i guleteedi fodde limgal man bana ko umra.

⁵Baawodon boo nguleteenga nyalaade nyalaade e guleteedi e dokke ngam juulde lewru hesru e ngam juulde godde cenaade ngam Jawmiraawo, non boo caahuuji di godɗo waddani Jawmiraawo.

⁶Diga nyannde go'oore nder lewru joweediɗabru be puɗɗi lii'anaago Jawmiraawo guleteedi, saa'i man be cabbaayno cabbaaje haykaliiru tawon.

⁷Be njobi sehoobe kaa'e e sehoobe ledde, be ndokki yimbe Tirus e Sidon nyaamdu e njaram e nebbam, haa be ngadda ledde cemmibde diga Libanon dow mbeela haa Yafo, fodde ko Koores, laamiido Persiya duɗani be.

Puɗɗuki nyibtol haykaliiru

⁸Nder hitaande diɗawre baawo be njotti nokkuure haykaliiru Allah haa Urusaliima, nder lewru diɗabru, Zorobaabila bii Salatiyel e Yeesu'a bii Yocadak e deerɗiraabe muudum'en liman'en e Lewi'en e wartube haa Urusaliima diga daheeki fuu puɗɗi kuugal. Be njo'ini Lewi'en burbe duubi noogas ngam aynugo nyibtol haykaliiru Jawmiraawo.

⁹Yeesu'a bee biɓbe muudum e deerɗiraabe muudum, Kadmiyel e biɓbe mum, nder danygol Yahuuda kawti ngam ardaago huuwoobe haa haykaliiru Allah. Non boo biɓbe Henadat bee biɓbe muudum'en e deerɗiraabe muudum'en Lewi'en.

¹⁰Saa'i mahoobe mballini cabɓawal haykaliiru Jawmiraawo, be ndarni liman'en borniibe limce muudum'en e jogiibe algaytaaji ton e Lewi'en biɓbe Asaf bee koŋsiije ngam haa be maŋgta Jawmiraawo, bana Daawuda, laamiido Isra'iila umruno be.

¹¹Be ngetti Jawmiraawo, be maŋgti mo bee yimre: “O boodɗo, hinnuye maako dow Isra'iila don haa abada.” Yimbe fuu maŋgti Jawmiraawo bee hoolo seyo, ngam cabɓawal haykaliiru Jawmiraawo sabbaama.

¹²Duudɓe nder liman'en e Lewi'en e baaba-ci'e'en, waato ndotti'en yi'noobe haykaliiru aartundu, mboyi bee sawtu saa'i be caɓɓa caɓɓawal haykaliiru hesru. Ammaa duudɓe boo ngooki bee seyo.

¹³Ummaatoore waawaay senndindirgo hoolo seyo bee hoolo bojji, ngam yimbe kooli bee semmbe, hoolo maajum yehi daayiidum.

Esira 4

No konne'en kadiri kuugal

¹Konne'en yimbe Yahuuda e Benyamin nani wartube daheeki don nyibto haykaliiru Jawmiraawo Allah Isra'iila.

²Be ngari haa Zorobaabila e Yeesu'a e baaba-ci'e'en, be mbi'i: "Min mballan on nyibtugo, ngam minin boo min dɔwtaniibe Allah moodon bana moodon. Min don lii'ano mo kirseteedi diga wakkati Esarhaddon, laamiido Assuura mo waddi min haa do."

³Ammaa Zorobaabila e Yeesu'a e baaba-ci'e'en Isra'iila luttube njaabi be: "Haanaay en kawta ngam nyibtanaago Allah amin haykaliiru. Minin feere amin min nyibtoto ndu ngam Jawmiraawo, Allah Isra'iila, bana Koores, laamiido Persiya umri min."

⁴Ngam maajum yimbe lesdi man puɗɗi tampingo e hulnugo yimbe Yahuuda haa be acca nyibtaago haykaliiru.

⁵Be njobi sarwoobe ngam hadugo anniya maɓɓe, diga zamanu Koores laamani Persiya fuu, haa wargo balde Dariyus, laamiido Persiya.

⁶Haa fuddam laamu Ahasuwerus, be ngulli yimbe Yahuuda e Urusaliima.

⁷Nder zamanu laamiido Artahasta boo, Bislam e Mitiridat e Tabeyel e huuwiddiraabe muudum'en wodɓe neldi bataakewol haa Artahasta, laamiido Persiya. Bataakewol man winndaama bee karfeeje e bolle aramiyaaje.

⁸Rehum, ngomnaajo e Simsay, binndoowo neldi laamiido Artahasta bataakewol ngam haala Urusaliima, wi'ugo ni'i:

⁹"Bataakewol iwngol haa Rehum, ngomnaajo e Simsay, binndoowo e huuwiddiraabe muudum'en luttube, yimbe Din e Afarsatak e Tarpel e Afaras e Ere e Baabila e Suuza e Deha e Elam

¹⁰e ummaatooje luttude de Asnapar, laamiido mawdo tedduɗo, dahi e jo'ini nder berniwol Samariya e lesdi hiirnaange maayo Efratis fuu.

¹¹Ndaa no bataakewol man winndira: Yahugo haa laamiido Artahasta barkaama, diga maccube ma haa lesdi hiirnaange maayo Efratis.

¹²Barkaama, anndu Yahuudu'en ummiibe diga maada, ngari haa amin haa Urusaliima. Be don nyibto berniwol tuurtoowol kallungol, be mbo'itini cabbaaje, be ngidi mahitaago mahol taariingol berniwol.

¹³Anndu barkaama, to be nyibtake berniwol ngo'ol, to be lamsini mahi maagol boo, nden kam be accan yobugo jomorli dow yimbe e kuuje coggu e jahaale, haa ragare boo laamu wadan asar.

¹⁴Minin min jeyaafe ma. Haanaay min munyana asar maada, barkaama. Ngam man min neldi ma habaru

¹⁵haa a linya defte habaruuji kaakiraabe ma. Nden a heftan nder defte man, foroy berniwol ngol tuurtani laamiibe e lesde muudum'en. Diga booyma yimbe maagol mboowi ummingo tuurtol. Ngam daliila man ngol wilaama.

¹⁶Min don anndine, barkaama: To be nyibtake berniwol ngo'ol, to be lamsini mahi maagol, nden kam a waawataa marugo lesdi haa hiirnaange maayo Efratis.”

¹⁷Laamiido neldi jaawaabu ni'i: “Bataakewol yahugo haa Rehum, ngomnaajo e Simsay, binndoowo e huuwdiddiraabe muudum'en luttube wonbe nder Samariya e lesde luttude haa hiirnaange maayo Efratis, mi hoofni on.

¹⁸Bataakewol ngol neldudon min, mi jaɲnganaama ngol bee laabɗum.

¹⁹Nden umrumi linyugo haala berniwol ngo'ol. Min tawi: Diga booyma ngol tuurtani laamiibe, yimbe tokki ummingo tuurtol e fitina nder maagol.

²⁰Laamiibe marbe baawde laami haa Urusaliima naane, mari lesdi hiirnaange maayo Efratis fuu. Be njabi jomorli dow yimbe e kuuje coggu e jahaale.

²¹Ngam maajum umre hadugo yimbe be'e, ngam taa be nyibto berniwol ngo'ol, sonaa to min mi umri ɗum.

²²Ndeente, taa ngooyte koo ɗume nder haala ka, ngam taa laamu wada asar.”

²³Nde bataakewol iwɲgol haa laamiido Artahasta go jaɲnganaama Rehum e Simsay, binndoowo e huuwdiddiraabe muudum'en njaawdi, njehi Urusaliima, caatani Yahuudu'en, kadi be.

²⁴Nden be acci kuugal haa haykaliiru Allah nder Urusaliima boo, haa wargo nduubu Dariyus, laamiido Persiya, didabu.

Esira 5

Nyibtol haykaliiru

¹Annabi Haggay e annabi Zekariya bii Iddo mbaɗi annabaaku bee innde Allah Isra'iila dow Yahuudu'en joodiibe nder lesdi Yahuuda e nder Urusaliima.

²Nden Zorobaabila bii Salatiyel e Yeesu'a bii Yocadak puɗɗiti nyibtaago haykaliiru Allah haa Urusaliima. Annabi'en go ngondi bee maɓbe, cemmɓiɗi be.

³Saa'i man Tattanay, ngomna lesdi hiirnaange Efratis e Setar-Bosnay e huuwdiddiraabe muudum'en, ngari haa Yahuudu'en, y'ami be: "Moy dujani on nyibtugo suudu ndu'u e mahitaago mahi maaru?"

⁴Be y'ami boo: "Noy inde nyibtoobe ndu?"

⁵Ammaa Allah ayni ndotti'en Yahuudu'en, ngam taa goddo hada kuugal mabbe, sey to be neldi habaru haa laamiido Dariyus, kanjo boo o lorna jaawaabu bee bataakewol.

⁶Ndaa bataakewol iwngol haa Tattanay ngomna lesdi hiirnaange maayo Efratis e Setar-Bosnay e huuwdiddiraabe muudum'en Afarsaki'en, yahugo haa laamiido Dariyus.

⁷Ndaa ko winnda nder kubaruwol ngol be neldi mo: "Yahugo haa laamiido Dariyus: Salaaman laatano ma nder koo dume fuu!

⁸Barkaama, anndu min njehi haa suudu dowanteedo mawdo nder lesdi Yahuuda. Yimbe ton don nyibto ndu bee kaa'e mawde cehaade, be don nastina ledde nder mahi. Be don kuuwa bee tiinaare, kuugal mabbe don yaha yeeso yeeso.

⁹Min y'ami ndotti'en mabbe: Moy dujani on nyibtugo suudu ndu'u e mahitaago mahi maaru?

¹⁰Min y'ami boo inde mabbe. Min mbinndi inde hoore'en mabbe ngam haa min anndine.

¹¹Ndaa ko be njaabi min: Min maccube Allah mardo asama e lesdi. Min don nyibto haykaliiru nyibaanduno haa do nder zamanu booyma. Laamiido Isra'iila mawdo nyibno ndu, timmini ndu boo.

¹²Ammaa kaakiraabe amin tikkini Allah mo asama. Ngam maajum o hokki be haa junngo Nabukodonosor, laamiido Baabila Kaldiyaajo. Kanjo yibbini suudu ndun, o dahi yimbe haa Baabila.

¹³Ammaa hitaande nde laamiido Koores laamo dow Baabila, o umri nyibtaago haykaliiru Allah ndu'u.

¹⁴Kuuwrude haykaliiru Allah boo, kuuje kanjeeri e cardi, Nabukodonosor hoocuno de diga haykaliiru haa Urusaliima, yahrano de haa suudu dowanteedo mabbe haa Baabila. Ammaa laamiido Koores wurtini de, halfitini de haa junngo goddo mo o wadi ngomnaajo, bi'eteedo Sesbaccar.

¹⁵O wi'i mo: Hoo'u kuuje de'e, yah jo'in de nder haykaliiru haa Urusaliima. Sey on nyibto haykaliiru Allah haa nokkuure maaru naane.

¹⁶Nden Sesbaccar wari, sabbi cabɓawal haykaliiru Allah haa Urusaliima. Haa wargo hannde be don nyibta, ammaa be timminaay ndu tawon.

¹⁷Kadi jonta, to dum fottani ma, barkaama, umru linyugo nder sigordu defte haa laamorde Baabila ngam anndugo: Goonga laamiido Koores umri nyibtaago haykaliiru Allah haa Urusaliima na malla naa non? Baawo man a anndina min muuyo maafa, barkaama.”

Esira 6

Umroore laamiido Koores

- ¹Nden laamiido Dariyus umri linyugo sigordu defte haa ndesaaji Baabila ngoni.
- ²Haa Ahemeta, berniwol cemmbedngol nder lesdi Mediya, be tawi deftere taggaande. Ndaa ko winnda nder maare:
- ³“Nder nduubu laamiido Koores aranu, o umri nyibtaago haykaliiru Allah haa Urusaliima, ndu laato nokkuure ngam lii'anaago Allah kirseteedi, ndu mara cabɓawal cemmbedngal. Towirka maaru wona meetir cappande tati, njaajirka maaru boo meetir cappande tati.
- ⁴Be nyibta ndu bee kaa'e cehaade bale tati, dow maaje boo ledde balal gootal. Kuugal man yobe bee jawdi saare laamu.
- ⁵Kuuwrude kanjeeri e cardi iwde haa haykaliiru Allah, de Nabukodonosor hoocuno nder haykaliiru haa Urusaliima, de o yahrano haa Baabila, de ndokkite. Be nastina de nder haykaliiru haa Urusaliima, be jo'ina de haa nokkuure maaje nder haykaliiru Allah.”

Jaawaabu laamiido Dariyus

- ⁶Nden laamiido Dariyus umri ni'i: “Jonta, Tattanay, ngomnaajo haa lesdi hiirnaange maayo Efratis e Setar-Bosnay e onon, huuwdiddiraabe mabbe Afarsaki'en nder lesdi hiirnaange maayo Efratis, ndaaye nokkuure mabbe.
- ⁷Taa kade kuude haykaliiru Allah. Acce ngomnaajo Yahuudu'en e ndotti'en muudum'en nyibto ndu haa nokkuure maaru.
- ⁸Ndaa ko mi umrata on ngam haa on mballa ndotti'en Yahuudu'en be'e nyibtaago haykaliiru Allah ndu'u: Njobe kuugal mabbe fuu bee tokkindirki, bilaa faasititgo. Koo'e ceede man nder jawdi saare laamu, waato haa jomorli haa lesdi hiirnaange maayo Efratis.
- ⁹Non boo ga'i kalhali e jawdi baali e njawkoy, waato haaje mabbe ngam haa be lii'ano Allah mo asama guleteedi e alkamaari e mannda e inaboojam e nebbam, fodde ko liman'en haa Urusaliima mbi'ata. Ndokke be dum kala nyalaade fuu, bilaa yeebaare,
- ¹⁰ngam haa be lii'ano Allah mo asama dokke pottude, be toro mo ngam ngeendam laamiido e bibbe mum.

¹¹Ndaa ko mi umri boo: To goddo luuti umroore nde'e, be ngurtina leggal nder saare maako, be ndarna ngal, be tigga mo haa maagal, be ngartira saare maako winnde.

¹²Mo luuti umroore nde'e, yibbini haykaliiru Allah haa Urusaliima, koo dum laamiido, koo dum ummaatoore, Allah mo tabitinta innde muudum ton, halka dum. Min Dariyus mi wadi umroore nde'e. Downtane nde bee tiddinaare."

Cenki haykaliiru nyibtaandu

¹³Tattanay, ngomnaajo lesdi hiirnaange Efratis e Setar-Bosnay e huuwdiddiraabe muudum'en kuuwi bee tiddinaare fodde umroore nde laamiido Dariyus nelduno be.

¹⁴Ndotti'en Yahuudu'en boo tokki nyibtaago. Kuugal mabbe yehi yeeso yeeso ngam annabaaku Haggay e Zekariya bii Iddo suusdini be. Be nyibti, be timmini haykaliiru fodde umroore Allah Isra'iila e umrooje Koores e Dariyus e Artahasta, laamiido Persiya boo.

¹⁵Haykaliiru timmi nyannde tatabre nder lewru wi'eteendu Adar, nder nduubu laamiido Dariyus njoweego'oowu.

¹⁶Isra'iila'en, liman'en, Lewi'en e wartube luttube diga daheeki mbaɗi juulde cenki haykaliiru Allah bee seyo.

¹⁷Ngam juulde nde be ngaddi kirseteedi: Ga'i kalhali teemerre (100) e jawdi baali teemedde didi (200) e njawkoy teemedde nayo (400). Ngam ittugo hakkeji Isra'iila fuu boo be lii'ani Allah jawdi be'i sappo e didi, fodde limgal le'i Isra'iila.

¹⁸Be ndarni liman'en e Lewi'en fodde gebe muudum'en ngam kuugal Allah haa Urusaliima, bana ko umra nder deftere Muusa.

¹⁹Nyannde sappo e nayaɓre nder lewru aranndu, wartube daheeki mbaɗi juulde Paska.

²⁰Ngam liman'en e Lewi'en cenno ko'e muudum'en gooto gooto fuu, be fuu be laati senaabe. Be kirsi jawgel Paska ngam jama'aare wartube fuu, ngam banndiraabe mabbe liman'en e ngam ko'e mabbe.

²¹Isra'iila'en wartube daheeki nyaami jawgel Paska, kambe e seedube bee cobki yimbe jananbe nder lesdi fuu ngam dwtanaago Jawmiraawo Allah Isra'iila.

²²Nyalde joweedi be mbaɗi juulde tamseeje de ufnaaka bee seyo, ngam Jawmiraawo seyni be bee waylitango be bernde laamiido Assuura, haa o semmbidina juude mabbe ngam nyibtaago haykaliiru Allah Isra'iila.

Esira 7

Garki Esira limanjo haa Urusaliima

¹⁻⁶Baawo man, saa'i Artahasta donno laamani Persiya, goddo wari diga Baabila. Innde maako Esira bii Seraya, taaniraawo Azariya, kaakiraabe maako boo, ndaa inde mabbe: Hilkiyya, Sallum, Cadok, Ahitooba, Amariya, Azariya, Merayot, Zerahiya, Uzzi, Bukki, Abisu'a, Pinehas, Eli'azaaru, Haruna hooreejo liman'en. Esira ummiido Baabila oo, o moodibbo anndudo tawreeta Muusa ka Jawmiraawo Allah hokki Isra'iila. Junngo Allah Jawmiraawo maako don wondi bee maako. Ngam maajum laamiido dujani mo ko o dabbi fuu.

⁷Nder nduubu laamiido Artahasta njoweedidabu, Isra'iila'en wodbe e liman'en e Lewi'en e yimoobe e aynoobe dammude e huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru njehi haa Urusaliima.

⁸Esira boo yotti ton nder lewru jowabru, nduubu laamiido njoweedidabu.

⁹O darnino nyannde go'oore nder lewru aranndu ngam dilluki maako diga Baabila. Nyannde go'oore nder lewru jowabru o yotti Urusaliima, ngam junngo Allah maako woodngo wondi bee maako.

¹⁰Ngam Esira annini linyugo tawreeta Jawmiraawo e dwtanaago ka e anndingo Isra'iila farillaaji e kiitaaji.

Laamiido hokki Esira baawde

¹¹Ndaa bataakewol ngol laamiido Artahasta hokki limanjo Esira, moodibbo anndudo umrooje e farillaaji Jawmiraawo ngam Isra'iila:

¹²"Bataakewol ngol iwi haa Artahasta, laamiido laamlaambe, yahugo haa Esira limanjo e moodibbo tawreeta Allah mo asama.

¹³Ndaa ko mi umri: Koo moy nder ummaatoore Isra'iila gondo nder laamu am e liman'en e Lewi'en, waato mo yidi dillididgo bee maada haa Urusaliima fuu, dilla.

¹⁴Laamiido e dawroobe muudum njoweedido neli ma ngam linyugo no kuuje mba'i haa Yahuuda e Urusaliima fodde deftere umrooje Allah maada wonnde haa junngo ma.

¹⁵A yahra cardi e kanjeeri di laamiido e dawroobe muudum ngaddani Allah Isra'iila mo haykaliiru mum don haa Urusaliima caahuuji.

¹⁶Non boo cardi e kanjeeri di kebata nder lesdi Baabila fuu e caahuuji ummaatoore e liman'en di be ngaddi ngam haykaliiru Allah mabbe haa Urusaliima.

¹⁷A huuwtinira ceede de'e bee hakiilo ngam soodugo ga'i kalhali e jawdi baali e njawkoy, non boo ngam dokke nyaamdu e dokke dufeteede hawtaade bee kirseteedi, a lii'o dum fuu dow hirsirde haa haykaliiru Allah moodon haa Urusaliima.

¹⁸Cardi e kanjeeri luttudi boo, huuwtinir di bana ko fottani ma e banndiraabe ma fodde muuyo Allah moodon.

- ¹⁹Kuuwrude de kebata ngam dewal nder haykaliiru Allah maada, jo'in de yeeso Allah haa Urusaliima.
- ²⁰To woodi haaje feere ngam haykaliiru Allah maada, ko njobata fuu, a hebtan dum haa jawdi saare laamu.
- ²¹Min laamiido Artahasta mi don umra kaliifa'en ndesaaje nder lesdi hiirnaange maayo Efratis fuu: Ko Esira, limanjo e moodibbo tawreeta Allah mo asama dababata haa moodon fuu, kuuwe dum bee tiddinaare,
- ²²haa dillango cardi kilo ujine tati e alkamaari buhuuje teemedde didi e inaboojam liitir ujine didi e nebbam liitir ujine didi, mannda kam foondaaka.
- ²³Ko Allah mo asama umri fuu, sey be kuuwa dum ngam haykaliiru maako bee tiddinaare, ngam taa tikkere maako wara dow maral laamiido e bibbe mum.
- ²⁴Mi don anndina on boo: Liman'en e Lewi'en e yimoobe e aynooobe dammude e huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru Allah e huuwoobe wodbe nder maaru, on ngalaa baawde yobnugo be jomorli dow yimbe e kuuje coggu e jahaale.
- ²⁵An boo, Esira, bee hikma ka Allah hokki ma, jo'in hiitoobe e alkaali'en ngam hiitanaago yimbe moodon haa lesdi hiirnaange maayo Efratis kiita ngoonduka, waato anndube umrooje Allah maada fuu. Mo anndaa de boo, sey on anndina mo.
- ²⁶Mo dwtanaaki umrooje Allah maada e umroore laamiido, sey on kiito mo law fodde aybe maako, koo mbarugo mo malla riiwugo mo malla jabtugo risku maako malla boo mabbugo mo nder suudu fursina.”
- ²⁷Nden Esira wi'i: “Yettoore laatano Allah Jawmiraawo kaakiraabe meeden, mo dowi laamiido ngam yaggingo haykaliiru Jawmiraawo haa Urusaliima.
- ²⁸Jawmiraawo woonani yam, hebni yam mo'ere yeeso laamiido e dawroobe maako e saraaki'en maako marbe baawde fuu. Junngo Allah am woodhgo wondi bee am. Ngam maajum tiddinmi bernde am, moobtumi wodbe caka ardiibe Isra'iila ngam haa be njahda bee am.”

Esira 8

Yahdube bee Esira

- ¹Ndaa limtuki baaba-ci'e'en wardube bee am diga Baabila fodde defte asli muudum'en, wakkati laamiido Artahasta:
- ²Nder danygol Pinehas, Gersom. Nder danygol Itamar, Daniyel. Nder danygol Daawuda, Hattus
- ³bii Sekaniya, nder danygol Par'os, Zekariya e worbe teemerre e cappande njowo (150) bee maako nder deftere asli mabbe.

- ⁴Nder danygol Pahat-Mo'ab, Eliho'eenay bii Zerahiya e worbe teemedde dīdo (200) bee maako.
- ⁵Nder danygol Zattu, Sekaniya bii Yahaiyel e worbe teemedde tato (300) bee maako.
- ⁶Nder danygol Adiina, Ebet bii Yonatan e worbe cappande njowo (50) bee maako.
- ⁷Nder danygol Elam, Yesa'ya bii Ataliya e worbe cappande njoweedido (70) bee maako.
- ⁸Nder danygol Sefatiya, Zebadiya bii Mika'iilu e worbe cappande njoweeetato (80) bee maako.
- ⁹Nder danygol Yo'ab, Obadiya bii Yehiyel e worbe teemedde dīdo e sappo e njoweeetato (218) bee maako.
- ¹⁰Nder danygol Baani, Selomit bii Yosifiya e worbe teemerre e cappande njoweego (160) bee maako.
- ¹¹Nder danygol Bebay, Zekariya bii Bebay e worbe noogas e njoweeetato (28) bee maako.
- ¹²Nder danygol Asgada, Yohanan bii Hakkatan e worbe teemerre e sappo (110) bee maako.
- ¹³Nder danygol Adonikam, ragare'en maḅbe. Ndaa inde maḅbe: Elifelet e Ye'iyel e Sema'ya e worbe cappande njoweego (60) bee maḅbe.
- ¹⁴Nder danygol Biguway, Utay e Zakkur e worbe cappande njoweedido (70) bee maako.

Taaskara jahaangal haa Urusaliima

- ¹⁵Mi moobti yimbe be'e baṅnge maayo ngo ilata heedi Ahawa. Min caṅngini ton nyalde tati. Mi yi'i ummaatoore e liman'en don, ammaa mi tawaay Lewi'en caka maḅbe.
- ¹⁶Ngam maajum nelmi ardiibe be'e: Eli'ezer e Ariyel e Sema'ya e Elnatan e Yariba e Elnatan e Natan e Zekariya e Mesullam, non boo Yoyaribu e Elnatan jaṅnginoobe,
- ¹⁷mi hokki be habaru ngam Iddo, hooreejo haa Kasifiya. Mi umri be be mbolida bee Iddo e banndiraabe maako huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru wonbe haa Kasifiya, haa be ngaddana min huuwoobe kuude dewal haa haykaliiru Allah meeden.
- ¹⁸Junngo Allah men woodṅgo wondi bee amin, ngam maajum be ngaddani min goddo kakkildo, Serebiya mo danygol Mahali bii Lewi taaniraawo Isra'iila, kaṅko e bibbe maako e banndiraabe maako, worbe sappo e njoweeetato.

¹⁹Non boo Hasabiya e Yesa'ya mo danygol Meraari e deerdfiraabe maako e biɓɓe maɓɓe, worɓe noogas.

²⁰Haa huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru boo worɓe teemedɗe ɗiɗo e noogas (220), ɓe fuu ɓe ewnaama innde innde. Daawuda e saraaki'en muudum njo'inno huuwoobe man ngam wallugo Lewi'en.

²¹Ton baɗnge maayo Ahawa umrumi suumaye, ngam haa min njaɗkina ko'e amin yeeso Allah meedɗen, min toro mo o yahra min jam, minin e bikkoy amin e kuuje amin fuu.

²²Mi semti toraago laamiido haa o hokka min honoobe e wa'iibe pucci ngam aynugo min yeeso konne'en haa laawol. Ngam min mbi'no mo: “Juɗngo Allah amin ɗon wondi bee ɗakkotoobe mo fuu haa o woonana ɓe. Ammaa tikkere maako saatunde waran dow accuɓe mo fuu.”

²³Ngam maajum min cuumi, min tori Allah men dow haala man, kaɗko boo o jabi tornde amin.

²⁴Nden cuɓmi sappo e ɗiɗo nder mawɓe liman'en, hawtaade bee Serebiya e Hasabiya e sappo nder banndiraabe maɓɓe.

²⁵Mi awnani ɓe cardi e kaɗjeeri e kuuwrude, ɗum dokkal laamiido e dawroobe mum e saraaki'en mum e Isra'iila'en wonɓe ton fuu ngam cenki haykaliiru Allah men.

²⁶Nden ndokkumi awnaadum haa juude maɓɓe: Cardi baakin kilo ujine noogas (20.000) e kuuje cardi kilo teemerre (100) e kaɗjeeri kilo ujine tati (3.000)²⁷ e bulki kaɗjeeri noogas (20) ko waɗata ceede kaɗjeeri ujineere (1.000) e kuuwrude njamndi mbodeeri ɗelkanndi ɗiɗi, marɗe saman bana kaɗjeeri.

²⁸Mi wi'i ɓe: “On senaabe ngam Jawmiraawo, kuuwrude ɗe'e boo ɗe cenaade, cardi e kaɗjeeri boo ɗum caahu ngam Jawmiraawo, Allah kaakiraabe moodon.

²⁹Ayne ɗum boodɗum haa on awno ɗum yeeso mawɓe liman'en e Lewi'en e baaba-ci'e'en Isra'iila haa Urusaliima, ngam nastingo ɗum nder cigorɗi haykaliiru Allah men.”

³⁰Liman'en e Lewi'en koo'i cardi e kaɗjeeri e kuuwrude man haa ɓe njahra ɗum haa haykaliiru Allah meedɗen haa Urusaliima.

Jahaangal e jottaaki haa Urusaliima

³¹Nyannde sappo e ɗiɗawre nder lewru aranndu min ummi haa maayo Ahawa, yahugo Urusaliima. Juɗngo Allah men woodɗo wondi bee amin, ayni min yeeso konne'en e fasoobe haa laawol.

³²Nden min njotti Urusaliima. Min ciwti nyalɗe tati.

³³Nyalaade nayabre min awni cardi e kanjeeri e kuuwrude go nder haykaliiru Allah men, min ndokki de haa Meremot bii Uriya, limanjo. Eli'azaaru bii Pinehas wondi bee maako. Woodi ton boo Yozabat bii Yeesu'a e No'adiya bii Binnuy, Lewi'en.

³⁴Be limti, be awni kuuje fuu, nden be mbinndi teddeenga maaje boo.

³⁵Wartube daheeki ngaddi dabbaaji guleteedi ngam Allah Isra'iila: Ga'i kalhali sappo e didi ngam Isra'iila fuu e jawdi baali cappande joweenayi e joweego e njawkoy cappande njoweediɗoy e njoweediɗoy e jawdi be'i sappo e didi ngam ittuki hakkeji, dum fuu dum guleteedum ngam Jawmiraawo.

³⁶Nden be ndokki umrooje laamiido haa ngomna'en e wakiili'en nder lesdi hiirnaange Efratis, kambe boo be mballi Isra'iila'en haa kuude haykaliiru Allah.

Esira 9

Tornde Esira

¹Baawo man ardiibe baditi yam, mbi'i: "Isra'iila'en e liman'en e Lewi'en ceedaay bee jananbe nder lesdi, waato Kanaani'en e Heti'en e Perezzi'en e Yebusi'en e Ammoonien e Mo'abi'en e Misra'en e Amoori'en, tokkiibe al'aadaaji muudum'en nyiddudi.

²Be te'i biɓbe jananbe rewbe, be te'ani be biɓbe mabbe worbe boo. Bana non ummaatoore senaande jillindiri bee ummaatooje janne. Ardiibe e dawroobe aarti wadgo sooynde hoolaare nde'e."

³Nde mi nani dum, mi seeki toggoore am e ngapaleewol am, mi bori gaasa hoore am e wakkude am, mi joodi mi cakliido.

⁴Nden dɔwtaniibe wolde Allah Isra'iila fuu moobi haa am ngam daliila sooynde hoolaare wartube nde'e. Min mi tokki joodaago nder saklere haa wargo saa'iire nde be lii'anto Allah dokkal nyaamdu kiikiide.

⁵Mi hefti hoore am wakkati dokkal man. Nde mi don borni limce am ceekaade go tawon, mi tuggi koppi, mi weedi juude am heedi Allah Jawmiraawo am,

⁶mi wi'i: "Yaa Allah am, mi don semta tijaago heedi ma! zunuubaaji amin towti dow ko'e amin, aybeeji amin njotti asama.

⁷Diga saa'i kaakiraabe amin haa wargo hannde min ayube masin. Ngam daliila zunuubaaji amin a hokki min haa juude laamiibe jananbe, minin e laamiibe amin e liman'en amin, ngam haa be mbara min, be ndaha min, be njaɓta min, be leestina min bana ko laati hannde.

⁸Jonta boo, yaa Allah Jawmiraawo amin, a woonani min wakkati sedɗa, a accani min hisbe, a hokki min hisrude haa nokkuure ma seniinde. Bana non a labbini gite amin, a yeeditini min sedɗa nder njeyaangu amin.

⁹Fakat min maccube, yaa Allah amin, ammaa nder njeyaangu amin fuu a accaay min. A woonani min, a hefni min mo'ere laamiibe Persiya ngam haa a yeeditina min, min nyibto haykaliiru maada, min ndarnita bille maaru, min keba hisrude semmbidnde nder Yahuuda e Urusaliima.

¹⁰Ammaa dume min mbi'ata jonta kadi, yaa Allah amin? Ngam min acci tokkaago umrooje ma

¹¹de ndokkunooda min bee kunndude jaggiibe ma annabi'en. A wi'no: Lesdi ndi nastoton ngam haa maron ndi, ndi sobi, ngam jananbe joodiibe ton cobni ndi bee kuuje muudum'en nyiddude, diga keerol haa keerol.

¹²Ngam maajum, taa ndokke bibbe mabbe worbe bibbe mon rewbe, taa te'ane bibbe mon worbe bibbe mabbe rewbe boo. Taa dabbite jam mabbe e hayru mabbe sam. Nden kam on laatoto semmbidbe, on nyaaman kuuje lesdi burde woodugo, on accanan ndi bibbe moodon maral duumiingal.

¹³Min njari bone ngam kuude amin kallude e aybeeji amin duudfi. Ammaa an a hiitaaki min fodde zunuubaaji amin duudfi, a accani min luttube be'e.

¹⁴Baawo naawdum dum fuu, min pudfita luutugo umrooje ma, min esira bee ummaatooje nyiddude de'e na? A tikkantaano min haa a halka min fuu, bilaa accango min luttube e hisbe na?

¹⁵Yaa Allah, Jawmiraawo Isra'iila, ngam adilaaku ma min lutti haa wargo hannde. Ndaa min yeeso maada bee aybe amin. Min mbaawataa dartaago yeeso maada bana non."

Esira 10

Yahuudu'en ceeri rewbe muudum'en jananbe

¹Saa'i Esira don toro Allah, don wangina hakkeeji Isra'iila, don woya, don tuggi koppi yeeso haykaliiru Allah, jama'aare Isra'iila duudnde moobi haa maako, worbe e rewbe e bikkoy, be fuu be don mboya masin.

²Sekaniya bii Yehiyel, goddo danygol Elam, wi'i Esira: "Min luuti umroore Allah meeden bee te'ugo bibbe rewbe ummaatooje gonde nder lesdi man. Ammaa tammunde ngam Isra'iila don tawon.

³Sey en kabba alkawal bee Allah meeden jonta, haa min ngurtina rewbe jananbe e bikkoy muudum'en fuu, min tokko sawari maada, naywa e sawari dwtaniibe umroore Allah men. Sey en mbaada fodde tawreeta.

⁴Umma jonta, dum kuugal maada, min mballete. Tidfin bernde ma, wad dum!"

⁵Esira ummi, hunni mawbe liman'en e Lewi'en e Isra'iila'en fuu, haa be mbaada bana non. Be mbaadi hunayeere man.

⁶Nden Esira dilli diga nokkuure muudum yeeso haykaliiru Allah, nasti suudu Yehohanan bii Eliyasib. O yehi ton, o nyaamaay, o yaraay, bernde maako ta'i ngam sooynde hoolaare wartube daheeki.

⁷Baawo man be mbaɗi wooynaandu nder lesdi Yahuuda e nder Urusaliima ngam haa be moofa wartube daheeki fuu haa Urusaliima.

⁸Ardiibe e ndotti'en carwootiri, mbi'i: "Mo waraay nder nyalde tati, min koo'an maral maako fuu, min ngurtinan mo jama'aare wartube."

⁹Worbe Yahuuda e Benjamin fuu moobi haa Urusaliima nder nyalde tati. Dum nyalaade noogasre nder lewru joweenayabru. Be njoodi haa daldal haykaliiru Allah, be don ndiwna ngam haala man e ngam iyeende don toba boo.

¹⁰Esira, limanjo dari, wi'i be: "On mbaɗi kalludum bee te'ugo bibbe rewbe jananbe, on tullitini aybe Isra'iila.

¹¹Ngam maajum mɓangine hakke moodon yeeso Jawmiraawo, Allah kaakiraabe moodon. Mbaɗe ko fottani mo: Cenndire bee ummaatooje godde gonde nder lesdi, ceere rewbe mon jananbe boo."

¹²Moofre fuu jaabi bee sawtu: "Nonnon, sey min mbaɗa ko mbi'da.

¹³Ammaa yimbe duudi, dum nduɗngu boo. Daraago haa yaasi, caddum. En mbaawataa ta'ugo haala man nder nyalaade woore koo didi, ngam duudbe amin mbaɗi aybe man.

¹⁴Ndikka ardiibe amin ta'a haala man ngam jama'aare fuu. Koo moy nder gure amin, mo te'i debbo jananno, wara yeeso mabbe nder saa'iire ta'aande, hawtaade bee ndotti'en e hiitoobe wuro muudum, haa en peewtina tikkere Allah saatunde dow meeden ngam daliila haala ka."

¹⁵Ammaa Yonatan bii Asa'el e Yahajeya bii Tikuwa ngerdaaki, Mesullam e Sabetay Lewiijo boo mballi be.

¹⁶⁻¹⁷Wartube daheeki mbaɗi bana non. Esira, limanjo subi wodbe baaba-ci'e'en, koo moy fodde yebre saare mum. O ewni be innde innde. Nyannde go'oore nder lewru sappooru be kawti, be njoodi, be puɗɗi linyugo haala te'be rewbe jananbe fuu. Be timmini kuugal mabbe nyannde go'oore nder lewru aranndu.

¹⁸Caka liman'en, ndaa te'be bibbe rewbe jananbe: Caka bibbe Yeesu'a bii Yocadak e banndiraabe muudum: Ma'aseya e Eli'azaaru e Yariba e Gedaliya.

¹⁹Be ngerdi seerugo rewbe mabbe. Be ngaddi njawdiri mbaalu ndi kirseteendi ngam aybe mabbe.

²⁰Caka bibbe Immer, be'e: Hanani e Sebadiya.

²¹Caka bibbe Harim, be'e: Ma'aseya e Eliya e Sema'ya e Yehiyel e Uzziya.

- ²²Caka bibbe Pashuuru, be'e: Eliyo'enay e Ma'aseya e Isma'iilu e Netaneyel e Yozabat e El'aasa.
- ²³Caka Lewi'en: Yozabat e Sim'i e Kelaya bi'eteedo boo Kelita e Petahiya e Yahuuda e Eli'ezer.
- ²⁴Caka yimoobe: Eliasib. Caka aynooBe dammude: Sallum e Telem e Uuri.
- ²⁵Caka yimbe Isra'iila boo: Nder danygol Par'os, be'e: Ramiya e Ijjiya e Malkiya e Miyamin e Eli'azaaru e Malkiya e Benaya.
- ²⁶Nder danygol Elam: Mattaniya e Zekariya e Yehiyel e Abdi e Yeremot e Eliya.
- ²⁷Nder danygol Zattu, be'e: Eliyo'enay e Eliasib e Mattaniya e Yeremot e Zabada e Aziza.
- ²⁸Nder danygol BeBay: Yehohanan e Hananiya e Zabbay e Atalay.
- ²⁹Nder danygol Baani: Mesullam e Malluku e Adaya e Yasuba e Seyal e Ramot.
- ³⁰Nder danygol Pahat-Mo'ab: Adana e Kelal e Benaya e Ma'aseya e Mattaniya e Becaleel e Binnuy e Manassa.
- ³¹Nder danygol Harim: Eli'ezer e Yissiya e Malkiya e Sema'ya e Simeyon
- ³²e Benyamin e Malluku e Semariya.
- ³³Nder danygol Hasum: Mattenay e Mattattay e Zabada e Elifelet e Yeremay e Manassa e Sim'i.
- ³⁴Nder danygol Baani: Ma'aday e Amram e Uyel
- ³⁵e Benaya e Bediya e Keluhi
- ³⁶e Waniya e Meremot e Eliasib
- ³⁷e Mattaniya e Mattenay e Ya'asay.
- ³⁸Nder danygol Binnuy: Sim'i
- ³⁹e Selemiya e Natan e Adaya
- ⁴⁰e Mekanadebay e Sasay e Saray
- ⁴¹e Azareyel e Selemiya e Semariya
- ⁴²e Sallum e Amariya e Yusufu.
- ⁴³Nder danygol Nebo: Ye'iyel e Mattitiya e Zabada e Zebina e Yadday e Yo'el e Benaya.
- ⁴⁴KamBe fuu be te'uno rewBe jananBe. RewBe wodBe ndanydino bee maBBe.

Nehemiya

Nehemiya 1

Nehemiya nani habaru Urusaliima

¹Ndaa haala Nehemiya bii Hakaliya: Nder lewru Kislew, nduubu laamiido Artahasta noogaswu, mi donno haa Suuza, laamorde Suuza.

²Saa'i man Hanani, gooto caka deerdfiraabe am wardi bee wodbe diga Yahuuda. Mi y'ami be haala Yahuudu'en hisbe, luttube dahaabeno e haala Urusaliima.

³Be njaabi yam: "Luttube ton nder lesdi, hisbe daheeki don bee boneeji naawdi e toskaare. Gibbe ngadaama haa mahol taariingol Urusaliima, dammude maagol ngulaama bee yiite."

Tornde Nehemiya

⁴Nde mi nani haala ka mi joodi, mi woyi, mi cuniido nyalde duudde, mi suumi, mi tori Allah mo asama,

⁵mi wi'i: "Yaa Allah Jawmiraawo mo asama, Allah mawdo kulniido! A don hakkilana alkawal ma e a don wadana yidbe ma e dwtaniibe umrooje ma mboodeenga.

⁶Useni, laar, hedita, jab tornde maccudo ma nde mi toroto ma hannde jemma e naange ngam Isra'iila'en maccube ma. Mi don wangina hakkeeji Isra'iila'en yeeso ma. Min mbadi hakke dow maada, min bee hoore am e yimbe saare baaba am boo.

⁷Min mbadi kalludum masin dow maada, min dwtanaaki farillaaji e umrooje e kiitaaji di umruda jaggiido ma Muusa.

⁸Useni, siftor wolde nde umruda jaggiido ma Muusa. A wi'i mo: To on zambake yam, mi sanjitan on nder ummaatooje.

⁹Ammaa to on lortake haa am, to on dwtanake umrooje am, nden kam mi moobtan sanjitaabe moodon koo haa keeri duniyaaru fuu, mi hooran be haa nokkuure nde cubmi ngam tabitingo innde am ton. –

¹⁰Be maccube ma e ummaatoore ma. A sootti be bee baawde ma mawde e junngo ma semmbidngo.

¹¹Yaa Jawmiraawo, hedita tornde maccudo ma e torde maccube ma, yidbe hulugo innde ma fuu. Useni, maccudo ma heba saa'a hannde, wad haa mi heba mo'ere haa gorko oo." Ngam min mi dokkoowo laamiido njaramji.

Nehemiya 2

Nehemiya hebi dunayeere lortaago haa Urusaliima

¹Nder lewru Nisaanu, nduubu laamiido Artahasta noogaswu, inaboojam donno joodi yeeso maako, mi hoo'i mi hokki mo dam. Mi meedaayno wangugo yeeso maako mi don wonti.

²Laamiido yami yam: "Ko wadi a wonti hannde? A nyawaay boo! Fakat, bernde ma metti!" Mi hultori masin,

³mi wi'i laamiido: "Allah hokke sabbungo, barkaama! Mi don wonti ngam berniwol haa be uwi kaakiraabe am laatake winnde, yiite wuli dammude maagol."

⁴Laamiido yami yam: "Ko ngidfa kadi?" Mi tori Allah mo asama,

⁵nden mi jaabi laamiido: "To dum fottani ma, barkaama, to a yerdanake maccudo ma, useni nelam haa lesdi Yahuuda, haa berniwol ngol be uwi kaakiraabe am, ngam haa mi nyibto ngol."

⁶Laamiido donno joododi bee daada saare muudum yami: "Haa ndeye jahaangal ma duurata? Ndeye a lortoto?" Dum fottani mo o accammi mi dilla. Min boo mi wi'i mo wakkati man.

⁷Fahin mi wi'i mo: "To dum fottani ma, barkaama, haani mi heba bataakeji ngam ngomna'en nder lesdi hiirnaange maayo Efratis, haa be accammi mi saalo, mi yotto Yahuuda.

⁸Non boo bataakewol ngam Asaf, kaliifaajo cuuraade laamiido, ngam haa o hokkammi ledde ngam hippugo dammude laamorde banje haykaliiru e ledde ngam mahol taariingol berniwol e suudu ndu njoodotoomi." Laamiido yerdanake yam, ngam junngo Allah am wondi bee am.

⁹Nde mi yotti haa ngomna'en nder lesdi hiirnaange maayo Efratis, mi hokki be bataakeji laamiido. Laamiido hokkuno yam wodbe hoore'en honoobe e wa'iibe pucci, be doftammi.

¹⁰Ammaa nde Samballat Horoniijo e Tobiya, jaggiido Ammooniijo nani goddo wari suklango hayru Isra'iila'en, be berni masin.

Nehemiya suusdini yimbe nyibtaago mahol

¹¹Mi yotti Urusaliima, mi joodi ton nyalde tati.

¹²Nden jemma mi ummodi bee worbe sedda, ammaa mi wi'aay koo moye ko Jawmiraawo yerbi yam wadango Urusaliima. Mi yahraay mba'anteewa ngodnga, sey nga mba'iimi.

¹³Mi wurti haa dammugal waadiwol bee jemma, mi yehi gal Seeboore Kuunga e Dammugal Jiddere. Mi linyi mahol Urusaliima haa mi hebta gibbe maagol e dammude maagol gulaade.

¹⁴Nden mi saali kommbi Dammugal Seeboore e Weendu Laamiido. Ammaa mba'anteewa am waawaay saalaago ton.

¹⁵Ngam maajum, jemma mi wa'i waadiwol ngam linyugo no mahol wa'i. Nden mi lori gal Dammugal Waadiwol, mi warti.

¹⁶Kaliifa'en anndaa toy njahmi malla ko mbaɗmi. Ngam walaa ko mi anndini Yahuudu'en tawon, koo liman'en, koo mawbe, koo kaliifa'en, koo huuwoobe wodbe.

¹⁷Nden mi wi'i be: "On don ngi'a en don nder bone, ngam Urusaliima laatake winnde, konne'en nguli dammude maagol bee yiite. Ngare! En nyibto mahol Urusaliima, ngam taa ngonon foroy nder toskaare."

¹⁸Mi yecci be no junngo Allah am wondiri bee am e ko laamiido wi'no yam boo. Be mbi'i: "Ummen, pudden nyibtaago." Nden be kebi cuusal huuwugo kuugal boodngal nga'al.

¹⁹Samballat Horoniijo e Tobiya, jaggiido Ammooniijo e Gesem Arabjo nani haala man. Be njanci min, be njawi min, be y'ami: "Dume on mbaɗata do? On don tuurtana laamiido na?"

²⁰Mi jaabi be: "Allah mo asama hokkan min hayru. Minin jagganoobe mo min puddan nyibtaago. Ammaa onon on ngalaa gedal koo baawde, walaa boo mo siftorta on haa Urusaliima."

Nehemiya 3

Bo'itinki mahi Urusaliima

¹Eliyasib, hooreejo liman'en ummodi bee banndiraabe muudum liman'en ngam nyibtaago Dammugal Baali. Be ceni ngal, be tiggi pareeje maagal. Be nyibti mahol haa yotti suudu towndu wi'eteendu Teemerre, be ceni dum haa yotti suudu Hananiyel towndu.

²Kommbi mabbe, worbe Yeriko nyibti. Kommbi mabbe boo, Zakkur bii Imiri nyibti.

³Yimbe nder danygol Senaa nyibti Dammugal Liddi. Be kippi dow maagal bee ledde, be tiggi pareeje maagal bee jogorde e paldude maagal.

⁴Kommbi mabbe, Meremot bii Uriya bii Koos wo'itini mahol. Kommbi mabbe boo Mesullam bii Berekiya bii Mesejabeyel. Kommbi maako boo, Cadok bii Ba'ana wo'itini ngol.

⁵Kommbi maako boo, yimbe Teko'a mbo'itini ngol. Ammaa mawbe mabbe cali dowlanaago jaagorbe muudum'en.

- ⁶Yoyada bii Paseha e Mesullam bii Besodiya mbo'itini Dammugal Berniwol Kiidngol. Be kippi dow maagal bee ledde, be tiggi pareeje maagal bee jogorde e paldude maagal.
- ⁷Kommbi mabbe, Melatiya mo Gibiyon e Yadon mo Meronot e worbe Gibiyon e Mispa mbo'itini mahol banng'e joodorde ngomna lesdi hiirnaange maayo Efratis.
- ⁸Kommbi mabbe, Uzziyel bii Harhaya, tappoowo kanjeeri wo'itini ngol. Kommbi maako boo, Hananiya, jilloowo uurle wo'itini ngol. Be nyibti Urusaliima haa yotti mahol jaasngol.
- ⁹Kommbi mabbe, Refaya bii Huuru, ardiido dow reeta tay're Urusaliima wo'itini mahol.
- ¹⁰Kommbi maako boo, Yedaya bii Harumaf wo'itini wakeere tiitotirngol saare muudum. Kommbi maako, Hattus bii Hasabeniya wo'itini ngol.
- ¹¹Malkiya bii Harim e Hassuba bii Pahat-Mo'ab mbo'itini yebre mahol feere e suudu towndu wi'eteendu Defrudu.
- ¹²Kommbi mabbe, Sallum bii Hallohes, ardiido dow reeta tay're Urusaliima feere e bikkoy mum rewbe mbo'itini mahol.
- ¹³Hanun e joodiibe haa Sanoha mbo'itini Dammugal Waadiwol. Be nyibti ngal, be tiggi pareeje maagal bee jogorde e paldude maagal. Be mbo'itini boo mahol reeta kilomeetir haa yotti Dammugal Jiddere.
- ¹⁴Malkiya bii Rekab, ardiido tay're Bayti-Kerem wo'itini Dammugal Jiddere. O nyibti ngal, o tiggi pareeje maagal bee jogorde e paldude maagal.
- ¹⁵Sallum bii Kol-Hooze, ardiido tay're Mispa wo'itini Dammugal Seeboore. O nyibti ngal, o hippi dow maagal, o tiggi pareeje maagal bee jogorde e paldude maagal. O nyibti boo mahol haa Weendu Selaha banng'e surande laamiido, haa yotti ba'orde jahrande Berniwol Daawuda.
- ¹⁶Kommbi maako, Nehemiya bii Asbuk, ardiido dow reeta tay're Bayti-Cura wo'itini mahol haa yotti yeeso Genaale Daawuda e weendu wasaandu e Saare Honooe.
- ¹⁷Kommbi maako, Lewi'en mbo'itini mahol: Rehum bii Baani, kommbi maako boo Hasabiya, ardiido dow reeta taarde Ke'ila wo'itini mahol ngam yimbe tay're muudum.
- ¹⁸Kommbi maako banndiraabe mabbe mbo'itini ngol: Baway bii Henadat, ardiido dow reeta tay're Ke'ila feere.
- ¹⁹Kommbi maako boo, Ezer bii Yeesu'a, ardiido Mispa wo'itini yebre mahol feere wonnde yeeso wa'orde suudu balmi haa talkumooe mahol.

- ²⁰Kommbi maako, Baruku bii Zabbay wo'itini bee tiinaare yebre feere diga talkumooore haa yotti nastirde saare Eliyasib, hooreejo liman'en.
- ²¹Kommbi maako boo, Meremot bii Uriya bii Koos wo'itini yebre feere diga nastirde saare Eliyasib haa yotti keerol saare man.
- ²²Kommbi maako boo, liman'en joodiibe haa taarde Urusaliima mbo'itini mahol.
- ²³Kommbi mabbe, Benyamin e Hassuba mbo'itini ngol banng'e ci'e muudum'en. Kommbi mabbe boo, Azariya bii Ma'aseya bii Ananiya wo'itini ngol banng'e saare muudum.
- ²⁴Kommbi maako boo, Binnuy bii Henadat wo'itini yebre feere, diga saare Azariya haa yotti talkumooore e toldu mahol.
- ²⁵Kommbi maako, Palal bii Uzay wo'itini mahol gonngol yeeso talkumooore suudu towndu bangiindu wurtiindu saare laamiido, banng'e daldal aynoobe. Kommbi maako, Pedaya bii Par'os wo'itini ngol
- ²⁶haa yotti yeeso Dammugal Ndiyam haa fuunaange e suudu towndu wurtiindu mahol. Huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru donno njoodi haa towndiire Ofel.
- ²⁷Kommbi maako boo, yimbe Teko'a mbo'itini yebre feere, diga yeeso suudu towndu mawndu wurtiindu mahol haa yotti towndiire Ofel.
- ²⁸Diga Dammugal Pucci, liman'en mbo'itini mahol, koo moy yeeso saare muudum.
- ²⁹Kommbi mabbe boo, Cadok bii Immer wo'itini ngol yeeso saare muudum. Kommbi maako boo, Sema'ya bii Sekaniya, aynoowo Dammugal Fuunaange wo'itini ngol.
- ³⁰Kommbi maako boo, Hananiya bii Selemiya e Hanun biddo Calaf njoweegoojo mbo'itini yebre feere. Kommbi mabbe boo, Mesullam bii Berekiya wo'itini mahol yeeso suudu muudum.
- ³¹Kommbi maako boo, Malkiya, tappoowo kanjeeri wo'itini ngol haa yotti saare huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru e filoobe yeeso Dammugal Mifkad haa yotti suudu bangiindu haa toldu mahol.
- ³²Hakkunde suudu maajum e Dammugal Baali, tappoobe kanjeeri e filoobe mbo'itini mahol.

Aynuki nyibtol mahol

- ³³Nde Samballat nani min don nyibto mahol, o tikki, o berni masin. O janci Yahuudu'en,
- ³⁴o wi'i yeeso banndiraabe maako e honoobe Samariya: "Dume Yahuudu'en tampube be'e mbadata? Be tammi nyibtaago e lii'aago kirseteedi e timmingo

kuugal maɓɓe nder nyalaade woore na ? Be tammi yeedfitingo kaa'e bille, gulaade de na?"

³⁵Tobiya Ammooniiɗo don kommbi maako, o wi'i: "Sey be nyibto kadi. To doldolnde diwi dow mahol kaa'e maɓɓe, ngol yibban!"

³⁶Yaa Allah amin, nan! Be don njawo min. Lortin toskaare maɓɓe dow ko'e maɓɓe! Laatin be kebal konu nder lesdi ndi konne'en ndahata be.

³⁷Taa yaafa aybe maɓɓe, taa yejjitit hakkeeji maɓɓe, ngam be kuɗi nyibtoobe mahol.

³⁸Min nyibti mahol fuu haa yotti reeta towirka maagol. Koo moy nder ummaatoore huuwi bee bernde muudum fuu.

Nehemiya 4

¹Ammaa nde Samballat e Tobiya e Arab'en e Ammoonien e yimbe Asdod nani Yahuudu'en don mbo'itina mahol Urusaliima boodum e puɗɗi maɓɓugo gibbe, be berni masin.

²Be fuu be kawti ngam be kaba bee Urusaliima, be cakla min.

³Min tori Allah amin. Jemma e naange min ndarni aynoobe ngam daliila maɓɓe.

⁴Ammaa yimbe Yahuuda mbi'i: "Roondooɓe tampi, jiddere bille nde duudi. Feere amin min mbaawataa nyibtaago mahol ngo'ol!"

⁵Konne'en amin mbi'i: "Be annditittaa e be ngi'ataa koo dume haa to en njotti caka maɓɓe, en mbara be, en kaɗa kuugal maɓɓe."

⁶Ammaa Yahuudu'en joodiibe kommbi maɓɓe ngari diga toy fuu, be mbi'i min nde sappo: Ngartane min!

⁷Ngam maajum ndarnumi yimbe nder lugge, baawo mahol, haa dalde mi darni be fodde ci'e maɓɓe bee kaafaaje e labbe e lagaaje.

⁸Nde ngi'mi dum, mi wi'i mawbe e kaliifa'en e yimbe luttube fuu: "Taa kule be! Ciftore Jawmiraawo mawɗo kulniido! Kabe ngam banndiraabe moodon, ngam biɓɓe mon worbe e rewbe, ngam rewbe mon e ci'e mon!"

⁹Konne'en amin nani min anndi nufayeeje maɓɓe, Allah boo wirgi anniya maɓɓe. Minin fuu min lori haa mahol, koo moy haa kuugal muudum.

¹⁰Diga saa'i maajum reeta suka'en am kuuwi, luttube boo njogi labbe e bawarde e lagaaje, be borniibe sulkeeji. Ardiibe don ndari baawo yimbe Yahuuda

¹¹nyibtoobe mahol fuu. Roondooɓe kuuwi bee juɗɗo wooto, ammaa juɗɗo wofɗo boo jogi balmol.

¹²Nyibtoobe fuu mbakki kaafaaje muudum'en, saa'i be don nyiba. Puufoowo luwal don wondi bee am.

¹³Mi wi'i mawbe e kaliifa'en e yimbe fuu: "Kuugal duudani en, nokkuure boo yaaji. En sanjitiibe dow mahol, en daayotirbe.

¹⁴To on nani luwal, ngare haa nokkuure man, kawte bee amin. Allah men habanan en."

¹⁵Bana non min kuuwri diga subaha haa saa'i nde koode mbangi fahin. Reeta amin don bee labbe haa juungo.

¹⁶Saa'i man, mi umri ummaatoore boo: "Koo moy moodon waala nder Urusaliima bee suka mum, jemma be ayna min, naange boo be kuuwa."

¹⁷Koo min, koo deerdiraabe am e sukaabe am e aynoobe tokkiibe yam, min bortaaki, koo moy don bee balmol muudum haa juungo nyaamo.

Nehemiya 5

Nehemiya jo'itini goongaaku caka yimbe

¹Yimbe duudbe bee rewbe muudum'en nder ummaatoore puddi sinjugo dow banndiraabe mabbe Yahuudu'en.

²Wodbe mbi'i: "Minin bee bikkoy amin ngorkoy e ndehoy min duudbe, sey min keba alkamaari ngam haa min nyaama min nguura."

³Wodbe boo mbi'i: "Doole min mballina gese amin e inabooje amin e cuudi amin jengngina, ngam min keba alkamaari wakkati weelo."

⁴Wodbe fahin mbi'i: "Min njabi nyamaande dow gese amin e inabooje amin ngam min njoba laamiido jomorgol.

⁵Naa balli amin poti bee balli banndiraabe amin, bikkoy amin boo bee koy mabbe na? Ammaa doole min nastina koy nder njeyaangu, wodbe bibbe amin rewbe boo laatake horbe. Min ngalaa baawde hadugo dum, ngam gese amin e inabooje amin, wodbe marti dum."

⁶Nde mi nani sinjuye mabbe e bolle de'e, mi berni masin.

⁷Mi hoo'i anniya felugo mawbe e kaliifa'en. Mi feli be, mi wi'i: "On don dabba riba koo moy dow banndum!" Nden mi ewni mooftorde mawnde ngam daliila mabbe.

⁸Mi wi'i be: "Minin min cootti banndiraabe amin Yahuudu'en soorraabe haa yimbe ummaatooje feere fodde baawde amin. Nden kam, onon on ngidi soorrugo be fahin, haa min cootta be na?" Be njeedi, be mbaawaay jaabaago.

⁹Mi wi'i: "Ko on mbadata, woodaay. Naa ndikka on kula Allah ngam taa konne'en men nder ummaatooje tosko en na?"

¹⁰Koo min e deerdiraabe am e sukaabe am boo, min ndokki be hataka alkamaari e ceede nyamaande. Sey en accana be riba ka tokkiiden be.

¹¹Ndokkite be hannde nde'e gese mabbe e inabooje mabbe e jaytunje mabbe e cuudi mabbe. Njaafane be riba ceede e hataka alkamaari e inaboojam kesam e nebbam, ko on tokkoto be fuu."

¹²Be njaabi: "Min ndokkitan be dum, min yamataa be koo dume. Min mbaɗan ko mbi'da." Mi ewni liman'en ngam be tabitina bolle mabbe bee hunayeere.

¹³Nden mi fidɗi gawargal limce am, mi wi'i: "Bana nii Allah fidɗuma koo moy diga saare mum e maral mum, to o hebbitinaay hunayeere maako. O laato pidɗaado, cooko bana non!" Moobtorde fuu wi'i: "Aamiina", be mangti Jawmiraawo. Nden ummaatoore waɗi ko wi'a.

¹⁴Laamiido Artahasta waɗi yam ngomna dow lesdi Yahuuda nder nduubu muudum noogaswu. Mi ngomnaajo haa wargo nduubu maako cappande tati e ɗiɗabu. Nder duubi sappo e ɗiɗi man fuu mi huuwtiniraay ceede ngomna ngam nguure am, koo ngam deerdiraabe am.

¹⁵Ngomna'en aartube yam teddani yimbe, be koo'i nyaamdu e njaram non boo ceede cardi cappande nayi. Huuwoobe mabbe boo kolli yimbe baawɗe. Ammaa min mi waɗaay bana non, ngam mi kulɗo Allah.

¹⁶Mi huuwi boo haa bo'itinki mahol ngo'ol, koo ngesa mi soodaay, huuwoobe am fuu moobti ton ngam kuugal.

¹⁷Yahuudu'en e kaliifa'en teemerre e cappande njowo nyaami nder saare am, non boo hodɓe warbe haa amin diga ummaatooje taariide min.

¹⁸Nyalaade fuu min taaskitini ngaari ngoori e baali cubaadi joweego e colli e baawo nyalɗe sappo fuu min taaskitini inaboojam duuɗɗam. Ammaa mi yamaay nguure am haa ngomna, ngam kuugal teddani ummaatoore masin.

¹⁹Yaa Allah am, siftor ko mi waɗani ummaatoore nde fuu, ngam hayru am.

Nehemiya 6

Dabareeji konne'en

¹Nde Samballat e Tobiya e Gesem Arabjo e konne'en amin wodɓe nani mi timmini nyibtaago mahol, walaa ceekgol nder maagol sam. Koo nde mi tiggaay pareeje haa dammude tawon,

²Samballat e Gesem neldi yam habaru ni'i: "War, potten haa Kefiriima nder waadiwol Oono." Be annini waɗango yam kalludum.

³Mi neli nelaabe haa mabbe, be mbi'a be: "Mi ɗon huuwa kuugal manɗgal jonta, mi waawataa accugo ngal, ngam taa ngal dara. Mi jippataako haa moodon."

- ⁴Be ewni yam bana nii nde nayi, min boo mi jaabi be kal-kal.
- ⁵Nde jowabre Samballat neldi yam bataakewol bee juŋgo suka muudum, ngol laarani yimbe fuu.
- ⁶Ndaa ko winnda nder maagol: “Caka ummaatooje be don mbi'a, an e Yahuudu'en on don annino tuurtaago, Gesem boo wi'i dum. Ngam maajum a don nyibto mahol. Be don mbi'a boo a yidi laataago laamiido mabbe.
- ⁷A jo'ini annabi'en ngam haa be ngooyina haa Urusaliima: Woodi laamiido nder Yahuuda. Jonta laamiido Persiya tammi nanugo haala ka. Ngam maajum war, carwootiren!”
- ⁸Mi neldi mo jaawaabu ni'i: “Ko mbi'da, meedaay wadugo. Dum iwi haa numooji ma tan!”
- ⁹Be fuu be dabbiti hulnugo min, be tammi: “Be accan kuugal mabbe, bana non ngal timmataa.” Ngam maajum yaa Allah, semmbidinam!
- ¹⁰Nyannde go mi nasti suudu Sema'ya bii Delaya bii Mehetabeyel, ngam o hebaay wargo. O wi'i: “Sey en kawta haa haykaliiru Allah, nder suudu seniindu, en mabba dammude maaru. Ngam konne'en ma ngaran bee jemma, be ngidi mbarugo ma.”
- ¹¹Mi jaabi mo: “Godfo bana am doggan na? Godfo bana am natan suudu seniindu ngam hisnugo yonki mum na? Mi nastataa ndu!”
- ¹²Mi faami Allah nelaay mo. O wadani yam annabaaku ngu'u, ngam Tobiya e Samballat njobno mo,
- ¹³haa mi hultora, mi wada bana non, mi wada hakke. Nden kam be kallina innde am, be toskammi.
- ¹⁴“Yaa Allah am, taa yejjitit ko Tobiya e Samballat mbaɗi yam, non boo No'adiya, annabiiɗo debbo e annabi'en feere dabbititbe hulnugo yam.”
- ¹⁵Nyannde noogas e jowabre nder lewru Elul, mahol lamsi, waato nder nyalde cappande jowi e didi.
- ¹⁶Nde konne'en amin nani dum, ummaatooje taariide min fuu kultori. Dum semtini be masin, ngam be paami kuugal man timmi bee ballal Allah amin.
- ¹⁷Saa'i man nden, mawbe Yahuuda neldi bataakeji duudɗi haa Tobiya, bataakeji maako boo njottani be,
- ¹⁸ngam duudbe nder Yahuudu'en kabɓino alkawal nder hunayeere bee Tobiya, ngam o te'i bii Sekaniya bii Araha, biyiiko Yehohanan boo te'uno bii Mesullam bii Berekiya.
- ¹⁹Be mani mo yeeso am, be lornani mo bolle am boo. Tobiya tokki neldugo bataakeji ngam hulnugo yam.

Nehemiya 7

Anniya aynugo berniwol

¹Nde mahol lamsaama, mi tiggi pareeje haa dammude boo, aynoobe dammude e yimoobe e Lewi'en njo'itinaama nder kuude muudum'en.

²Nden mi halfitini Urusaliima haa juude deerdifiraawo am Hanani e Hananiya, kaliifaajo laamorde ngam kanjo o burdi yimbe duudbe hoolaare e kulol Allah.

³Mi wi'i be: "Taa aynoobe mabbita dammude Urusaliima sey to naange bangtake. Saa'i mabbugo boo, be mabba, be pala de hiddeko aynoobe ngara koosa kuugal muudum'en. Koo'e aynoobe caka joodiibe haa Urusaliima, ndarne wodbe haa pelle kuude mabbe, wodbe boo yeeso cuudi mabbe."

⁴Berniwol mawni, yaaji, ammaa joodiibe ton duudaay. Be nyibtaay cuudi tawon.

Inde e limgal Yahuudu'en aartube wartugo diga daheeki

(Esira 2:1-67)

⁵Allah hokki yam numo, mi moobti mawbe e kaliifa'en e ummaatoore ngam haa mi winnda inde mabbe fodde asli mabbe. Mi tawi deftere asli aartube wartugo. Ndaa ko winnda nder maare :

⁶Ndaa limtuki yimbe iwbe lesdi Yahuuda, wartube diga daheeki. Nabukodonosor, laamiido Baabila dahino be. Be kooti Urusaliima e Yahuuda, koo moy haa wuro muudum.

⁷Be ngartidi bee Zorobaabila e Yeesu'a e Nehemiya e Azariya e Ra'amiya Nahamani e Mardokay e Bilsan e Misperet e Biguway e Nehum e Ba'ana. Ndaa limgal Isra'iila'en :

⁸Danygol Par'os, yimbe ujine dido e teemerre e cappande njoweedido e dido (2.172).

⁹Danygol Sefatiya, yimbe teemedde tato e cappande njoweedido e dido (372).

¹⁰Danygol Araha, yimbe teemedde njoweedido e cappande njoweedido e njowo (775).

¹¹Danygol Pahat-Mo'ab, waato danygol Yeesu'a e Yo'ab, yimbe ujine dido e teemedde njoweeetato e sappo e dido (2.812).

¹²Danygol Elam, yimbe ujineere e teemedde dido e cappande njowo e nayo (1.254).

¹³Danygol Zattu, yimbe teemedde njoweenayo e cappande nayo e njowo (945).

¹⁴Danygol Zakkay, yimbe teemedde njoweedido e cappande njoweego (760).

¹⁵Danygol Binnuy, yimbe teemedde njoweego e cappande nayo e njoweeetato (648).

- ¹⁶Danygol Bebay, yimbe teemedde njoweego e noogas e njoweetato (628).
- ¹⁷Danygol Asgada, yimbe ujine dīdo e teemedde tato e noogas e dīdo (2.322).
- ¹⁸Danygol Adonikam, yimbe teemedde njoweego e cappande njoweego e njoweedido (667).
- ¹⁹Danygol Biguway, yimbe ujine dīdo e cappande njoweego e njoweedido (2.067).
- ²⁰Danygol Adiina, yimbe teemedde njoweego e cappande njowo e njowo (655).
- ²¹Danygol Ater, waato danygol Hezekiya, yimbe cappande njoweenayo e njoweetato (98).
- ²²Danygol Hasum, yimbe teemedde tato e noogas e njoweetato (328).
- ²³Danygol Becay, yimbe teemedde tato e noogas e nayo (324).
- ²⁴Danygol Harif, yimbe teemerre e sappo e dīdo (112).
- ²⁵Yimbe Gibiyon, cappande njoweenayo e njowo (95).
- ²⁶Yimbe Baytilaama e Netofa, teemerre e cappande njoweetato e njoweetato (188).
- ²⁷Yimbe Anatot, teemerre e noogas e njoweetato (128).
- ²⁸Yimbe Bayti-Asmawet, cappande nayo e dīdo (42).
- ²⁹Yimbe Kiriya-Ye'arim e Kefira e Beerot, teemedde njoweedido e tato (743).
- ³⁰Yimbe Rama e Geba'a, teemedde njoweego e noogas e ngo'o (621).
- ³¹Yimbe Mikmas, teemerre e noogas e dīdo (122).
- ³²Yimbe Baytila e Ayu, teemerre e noogas e tato (123).
- ³³Yimbe Nebo, cappande njowo e dīdo (52).
- ³⁴Danygol Elam feere, yimbe ujineere e teemedde dīdo e cappande njowo e nayo (1.254).
- ³⁵Danygol Harim, yimbe teemedde tato e noogas (320).
- ³⁶Yimbe Yeriko, teemedde tato e cappande nayo e njowo (345).
- ³⁷Yimbe Lodo e Hadida e Oono, teemedde njoweedido e noogas e ngo'o (721).
- ³⁸Danygol Senaa, yimbe ujine tato e teemedde njoweenayo e cappande tato (3.930).
- ³⁹Limgal liman'en: Danygol Yeda'ya, waato danygol Yeesu'a, yimbe teemedde njoweenayo e cappande njoweedido e tato (973).
- ⁴⁰Danygol Immer, yimbe ujineere e cappande njowo e dīdo (1.052).

- ⁴¹Danygol Pashuuru, yimbe ujineere e teemedde dīdo e cappande nayo e njoweedīdo (1.247).
- ⁴²Danygol Harim, yimbe ujineere e sappo e njoweedīdo (1.017).
- ⁴³Limgal Lewi'en: Danygol Yeesu'a, waato danygol Kadmiyel e Hodawiya, yimbe cappande njoweedīdo e nayo (74).
- ⁴⁴Limgal yimoobe: Danygol Asaf, yimbe teemerre e cappande nayo e njoweetato (148).
- ⁴⁵Limgal aynoobe dammude: Danygol Sallum e Ater e Talmon e Akkubu e Hatita e Sobay, yimbe teemerre e cappande tato e njoweetato (138).
- ⁴⁶⁻⁵⁶Huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru don nder danygol yimbe be'e: Ciiha e Hasufa e Tabba'ot e Keeros e Si'a e Padoon e Lebana e Hagaba e Salmay e Hanan e Giddel e Gahar e Raaya e Recin e Nekoda e Gazzam e Uzza e Paseha e Besay e Me'uni'en e Nefusi'en e Bakabuk e Hasuka e Harhur e Bacalut e Mehida e Harasa e Barkos e Sisera e Tamaha e Niciha e Hatifa.
- ⁵⁷⁻⁵⁹Jeyaabe Suleymaanu don nder danygol yimbe be'e: Sotay e Soferet e Perida e Ya'ala e Darkon e Giddel e Sefatiya e Hatil e Pokeret-Cebayim e Amon.
- ⁶⁰Limgal huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru e danygol jeyaabe Suleymaanu fuu, teemedde tato e cappande njoweenayo e dīdo (392).
- ⁶¹Woodi boo warbe diga Tel-Melaha e Tel-Harsa e Kerub-Addon e Immer, be mbaawaay wi'ugo to ci'e mabbe iwi haa Isra'iila malla naa non.
- ⁶²Dum danygol Delaya e Tobiya e Nekoda, worbe teemedde njoweego e cappande nayo e dīdo (642).
- ⁶³Caka liman'en boo: Danygol Hobaya e danygol Koos e danygol Barjillay. O inndinaama Barjillay ngam kaaka maako bangno bīdōo debbo diga danygol Barjillay mo Gile'at.
- ⁶⁴Liman'en be'e dābbiti inde muudum'en nder defte asli muudum'en, ammaa be tawaay de. Ngam maajum be ngurtinaama kuugal limanku.
- ⁶⁵Ngomna wi'i be, taa be nyaama kuuje burde senaago, sey to limanjo mawdo ta'i haala ka'a bee uriima e tumiima.
- ⁶⁶Limgal yimbe jama'aare fuu wadi ujine cappande nayo e dīdo e teemedde tato e cappande njoweego (42.360).
- ⁶⁷Be ngoodi maccube e horbe nder jama'aare. Limgal mabbe wadi ujine njoweedīdo e teemedde tato e cappande tato e njoweedīdo (7.337). Be ngoodi boo yimoobe worbe e rewbe teemedde dīdo e cappande nayo e njowo (245)

⁶⁸e geeloodi teemedde nayi e cappande tati e jowi (435) e bamde ujine joweego e teemedde joweedidi e noogas (6.720).

⁶⁹Wodbe caka baaba-ci'e'en ndokki jawdi ngam kuugal nyibtaago. Ngomna waati haa ndesaari ceede kanjeeri ujineere e taasaaje cappande jowi e toggooje limanku teemedde jowi e cappande tati (530).

⁷⁰Wodbe caka baaba-ci'e'en mbaati haa ndesaari kuugal: Ceede kanjeeri ujine noogas e cardi baakin kilo ujineere e teemerre (1.100).

⁷¹Yimbe luttube boo ndokki ceede kanjeeri ujine noogas e cardi baakin kilo ujineere (1.000) e toggooje limanku cappande joweego e joweedidi.

⁷²Liman'en e Lewi'en e aynoobe dammude e yimoobe e yimbe wodbe e huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru e Isra'iila'en fuu njoodi nder gure muudum'en. Nde lewru joweedidabru wadi, Isra'iila'en njoodi nder gure muudum'en.

Nehemiya 8

Esira janngi tawreeta yeeso yimbe fuu

¹Ummaatoore fuu moobi bana goddo gooto haa daldal yeeso Dammugal Ndiyam. Be mbi'i moodibbo Esira o wadda deftere tawreeta Muusa, ka Jawmiraawo umruno Isra'iila.

²Nyannde go'oore nder lewru joweedidabru, Esira, limanjo waddi tawreeta yeeso moobtorde, worbe e rewbe e derke'en heewtube faamugo fuu.

³O janngi deftere man haa babal yeeso Dammugal Ndiyam, diga subaha haa caka naange. Ummaatoore fuu, worbe e rewbe e derke'en heewtube faamugo don kedito jangde deftere tawreeta.

⁴Moodibbo Esira dari dow ba'etedum leggal ko be mbaadi ngam daliila man. Mattitiya e Sema e Anaya e Uriya e Hilkiyya e Ma'aseya ndari haa nyaamo maako. Pedaya e Miisayel e Malkiya e Hasum e Hasbaddana e Zekariya e Mesullam boo ndari haa nano maako.

⁵Esira mabbiti deftere, ummaatoore fuu yi'i dum, ngam o donno towti dow yimbe fuu. Nde o mabbiti nde, be ummi.

⁶Esira mangti Jawmiraawo, Allah Mawdo. Yimbe fuu bangti juude muudum'en, njaabi: "Aamiina, aamiina!" Nden be turi, be cujidani Jawmiraawo, geese mabbe meemi lesdi.

⁷Yeesu'a e Baani e Serebiya e Yamin e Akkubu e Sabbetay e Hodiyya e Ma'aseya e Kelita e Azariya e Yozabat e Hanan e Pelaya, Lewi'en, paamtini tawreeta haa ummaatoore dariinde haa nokkuure maare.

⁸Be njaɲngi nder deftere tawreeta Allah bee laabɗum, be passitiri nde haa yimbe paama ko jaɲnga.

⁹Nehemiya, ngomna e moodibbo Esira, limanjo e Lewi'en faamtinbe ummaatoore nde mbi'i be fuu: "Hannde woni nyalaade senaande ngam Allah Jawmiraawo moodon. Taa cune, taa mboye." Ngam ummaatoore fuu don woya, saa'i be don nana bolle tawreeta.

¹⁰Esira wi'i be: "Njehe jonta, nyaame payɗum, njare mbeldam, nelde boo geɗe nyaamdu haa mo taaskitinaay nyaamdu. Ngam hannde woni nyalaade senaande ngam Jawmiraawo men. Taa cune, ngam seyo iwɲgo diga Jawmiraawo woni semmbe mon."

¹¹Lewi'en boo nde'itini yimbe, mbi'i be: "Nde'ite, ngam nyalaade nde'e nde senaande, taa cune."

¹²Nden yimbe fuu ndilli nyaamoygo e yaroygo, be neldi geɗe nyaamdu boo. Be ceyi bee seyo maɲngo ngam be paami bolle ɗe be anndini be.

Juulde bukkaaji

¹³Jaɲngo man baaba-ci'e'en nder ummaatoore fuu e liman'en e Lewi'en mooɓti haa moodibbo Esira ngam be keɗito bolle tawreeta.

¹⁴Be tawi nder maaka ko Jawmiraawo umri bee hunnduko Muusa: "Saa'i juulde nder lewru joweefidabru, Isra'iila'en fuu njoodo nder bukkaaji."

¹⁵Nde be nani ɗum, be ngooyi nder Urusaliima e gure mabbe fuu: "Njehe kooseje, ngadde lice diga jaytunje gese e jaytunje ladde e asuraaje e dibinooje e ledde cukkuɗe, mbaare bukkaaji, bana ko winnda."

¹⁶Ummaatoore wurti, waddi ɗe. Nden be mbaɗi bukkaaji, koo moy dow soorowol mum, koo haa daldal saare mum. Non boo haa daldal haykaliiru Allah, haa babal yeeso Dammugal Ndiyam e babal yeeso Dammugal Efrayim.

¹⁷Yimbe jama'aare wartube diga daheeki fuu mbaɗi bukkaaji, njoodi nder maaji. Diga wakkati Yosuwa bii Nuuna haa wargo nyalaade man, Isra'iila'en meetaay waɗugo irin ɗu'um. Be ceyi bee seyo maɲngo.

¹⁸Kala nyalaade fuu be njaɲngani be deftere tawreeta Allah, diga nyalaade arandeere haa ragareere. Be mbaɗi juulde man nyalɗe joweefidi. Nyalaade joweetatabre boo be mbaɗi mooɓtorde senaande, bana ko umra.

Nehemiya 9

Tuubu ummaatoore

¹Nyannde noogas e nayabre lewru man, Isra'iila'en mooɓti, be cuumi, be borni limce buhuuje, be ukki mbulwuldi dow ko'e mabbe.

- ²Isra'iila'en ceedi bee jananbe, be ndari, be mbaŋgini hakkeeki mabbe e aybeeji kaakiraabe mabbe yeeso Allah.
- ³Koo moy dari haa nokkuure mum. Be nani jaŋgde deftere tawreeta Jawmiraawo Allah mabbe, baakin saa'aaji tati. Saa'aaji tati feere be mbaŋgini hakkeeki mabbe, be cujidani Allah Jawmiraawo mabbe.
- ⁴Yeesu'a e Baani e Kadmiyel e Sebaniya e Bunni e Serebiya e Baani e Kenani ndari dow ba'orde Lewi'en, ngookani Jawmiraawo Allah mabbe bee sawtu.
- ⁵Nden Lewi'en Yeesu'a e Kadmiyel e Baani e Hasabeniya e Serebiya e Hodiyya e Sebaniya e Petahiya mbi'i: "Umme! Maŋgte Jawmiraawo, Allah moodon foroy haa abada!" Sey yimbe maŋgta innde ma teddunde, burnde maŋgtoore e tedduŋgal fuu!
- ⁶An feere ma woni Jawmiraawo. An waɗi asama, asamaawu burŋgu towugo bee jama'aare maagu fuu. A waɗi lesdi e ko woni dow maari, non boo beeli e ko woni nder maaji. An hokki tagle fuu yonki, jama'aare asama don sujidane.
- ⁷An, yaa Allah Jawmiraawo, a subɗi Abraama, a wurtini mo Ur nder lesdi Kaldiya, a innde mo Ibrahiima.
- ⁸A tawi mo o koolaado yeeso maada. A haɓbi alkawal bee maako, haa a hokka danygol maako lesdi Kanaani'en e Heti'en e Amoori'en e Perezzi'en e Yebusi'en e Girgasi'en. A hebbini bolle ma, ngam a adiliijo.
- ⁹A yi'i bone kaakiraabe amin nder lesdi Misra, a nani gookaali mabbe saa'i be tori ma haa Maayo Maaliya.
- ¹⁰A waɗi alaamaaji e kaayeeɗi dow Firawna e sukaaɓe muudum fuu e ummaatoore lesdi muudum fuu, ngam a yi'i no be mawnitori dow kaakiraabe amin. A waɗani hoore ma innde mawnde, bana ko laati hannde.
- ¹¹A seeki maayo yeeso mabbe, be eeri caka maago dow joordum. Ammaa taasube be, a do'i be nder luggeŋga bana goɗɗo sakkinirta hayre nder ndiyam iloojam bee semmbe.
- ¹²Nyalawma a dowi be bee ruulde nanndunde bee danraŋgal, jemma boo bee yiite nanndunge bee danraŋgal ngam yawnango be dow laawol ngol be tokki.
- ¹³A jippi dow hooseere Sina, a wolwani be diga asama. A hokki be kiitaaji darnuɗi e sardiji goonɗuɗi e farillaaji e umrooje boodde.
- ¹⁴A anndini be nyannde siwtorde, nyannde ma seniinde. A umri be umrooje e farillaaji, waato tawreeta bee hunnduko jaggiɗo ma Muusa.
- ¹⁵Nde weelo naŋgi be, a hokki be nyaamdu iwndu haa asama. Nde domka naŋgi be, a ilni ndiyam diga tapaare ngam mabbe. Nden a wi'i be be nasta, be mara lesdi ndi a hunino a hokkan be.

- ¹⁶Ammaa kaakiraabe amin mawniti, caatini ko'e muudum'en, dɔwtanaaki umrooje ma.
- ¹⁷Be cali dɔwtaago, be ngejjiti kaayeeffiji di mbadnoda ngam mabbe. Be caatini ko'e mabbe, be cubani ko'e mabbe hooreejo ngam loraago haa njeyaangu mabbe nder lesdi Misra. Ammaa an, a Allah jaafoowo, kinnotoodo, endoowo yimbe. A tikkataa law, mboodeenga ma duudi. A wudinaay be,
- ¹⁸koo nde be mbaɗi gaggel bolinaangel, be mbi'i: Ndaa Allah moodon gurtindo on Misra, koo nde be mbolwi bolle kallude masin dow maada.
- ¹⁹Ammaa daliila endam ma duuddam, a wudinaay be nder ladde. Nyalawma, ruuldere nanndunde bee danrangal accaay dɔwugo be dow laawol, jemma boo yiite nanndunge bee danrangal yaynani be laawol ngol be tokki.
- ²⁰A hokki be Ruuhu ma boodɗo ngam haa be keba hikma. A salanaaki be mannu, a hokki be ndiyam saa'i be domɗube.
- ²¹Duubi cappande nayi a wurni be nder ladde, be cooyaay koo dume. Limce mabbe kiidaay, kosde mabbe uppaay.
- ²²A marni be laamuuji e ummaatooje. Be nyaami lesde heeddiddiraabe mabbe. Be nyaami lesdi Sihon, laamiido Hesbon e lesdi Ook, laamiido Baasan.
- ²³A duddini bibbe mabbe bana koode asama. A nastini be lesdi ndi mbi'nooda kaakiraabe mabbe be nastan ndi, be mara ndi.
- ²⁴Bibbe mabbe nasti ndi, nyaami ndi. A leesni yeeso mabbe Kanaani'en aartube joodaago lesdi man. Laamiibe e ummaatooje lesdi man, a hokki dum haa juude mabbe, ngam haa be mbaɗa dum ko fottani be.
- ²⁵Be nyaami berniji cemmbidɗi e gese cemmbidɗe. Be kooci cuudi keewɗi kuuje boodɗe e bulli e inabooje e ledɗe dimooje bibbe duudɗe. Be nyaami, be kaari, be payi, be don bee welwelo ngam daliila mboodeenga ma duudɗga.
- ²⁶Ammaa be ndartani ma, be tuurtani ma, be ngudini tawreeta ma haa baawo mabbe. Be mbari annabi'en reentinbe be ngam lortingo be haa maada, be mbolwi bolle kallude masin dow maada.
- ²⁷Ngam man a hokki be haa juude konne'en, kambe be billi be. Nder wakkati billaare be ngookani ma, an boo a nani be haa asama. Daliila endam ma duuddam a hokki be hisnoobe. Be kisni be juude konne'en mabbe.
- ²⁸Ammaa nde be kebi siwtaare, be puɗɗiti wadugo halleende yeeso ma. Ngam maajum a wudini be haa juude konne'en mabbe haa be laamani be. Fahin be ngookani ma, an boo a nani be haa asama, a hisni be nde duuddum ngam daliila endam ma duuddam.

²⁹A reentini be ngam haa be lorto haa tawreeta maada. Ammaa be mawniti, be dwtanaaki umrooje ma, be mbaɗi hakke dow kiitaaji ma. Kanji, to godɗo tokkake di, o yeedan. Be ngaylitani ma baawe, be caatini ko'e mabbe, be cali dwtaga.

³⁰A munyani be duubi duudɗi. A reentini be bee Ruuhu ma bee kunndude annabi'en ma, ammaa be cali nanugo. Ngam maajum a acci be les baawde ummaatooje jananne.

³¹Ammaa ngam endam ma duuddam a nattinaay be fuu, a wudinaay be, ngam a Allah kinnotooɗo e endoowo yimbe.

³²“Jonta boo, yaa Allah amin, Allah mawɗo, baawɗo, kulniido, a don hakkilana alkawal ma e a don wadana min mboodeenga, taa laar boneeji amin fuu bana pamari, boneeji keɗi min, minin e laamiibe amin e ardiibe amin e liman'en amin e annabi'en amin e kaakiraabe amin e koo ummaatoore maada fuu, diga zamanu laamiibe Assuura haa wargo hannde.

³³Nder ko hebi min fuu, an a adiliijo, ngam a wadi goongaaku. Ammaa minin min mbaɗi kalluɗum.

³⁴Laamiibe amin e ardiibe amin e liman'en amin e kaakiraabe amin dwtanaaki tawreeta ma, be kakkilanaay umrooje ma e seedamkuuji ma di a anndini be.

³⁵Be donno nder lesdi mabbe, a wadani be mboodeenga duudnga, a hokki be lesdi njaasndi, semmbidndi ndi, ammaa be njagganaaki ma, be tuubaay, be accaay kuude mabbe kallude.

³⁶Ndaa, min laatake maccube hannde! Min maccube nder lesdi ndi ndokkuda kaakiraabe amin ngam seyoraago nafuuda maari e kuuje maari boodde.

³⁷Nafuuda maari duudka laatanake laamiibe be njo'inda dow amin ngam daliila hakkeji amin. Be don laamano min e dabbaaji amin, bana berde mabbe ngidi. Min nasti boneeji naawdi!”

Nehemiya 10

Yimbe koo'i anniya dwtanaago tawreeta

¹Ngam daliila kuuje de'e fuu min koo'i anniya timmuka, min mbinndi bolle maaka. Ardiibe amin e Lewi'en amin e liman'en amin mbaɗi juude muudum'en haa binndol badaangol lammba man.

²Ndaa inde wadbe juude muudum'en: Nehemiya bii Hakaliya ngomnaajo, Sedekiya,

³Seraya, Azariya, Yeremiya,

⁴Pashuuru, Amariya, Malkiya,

- ⁵Hattus, Sebaniya, Malluku,
⁶Harim, Meremot, Obadiya,
⁷Daniyel, Ginneton, Baruku,
⁸Mesullam, Abiya, Miyamin,
⁹Ma'ajiya, Bilgay, Sema'ya – kambe ngoni liman'en.
¹⁰Lewi'en boo: Yeesu'a bii Azaniya, Binnuy mo danygol Henadat, Kadmiyel
¹¹e banndiraabe maɓɓe: Sebaniya, Hodiyya, Kelita, Pelaya, Hanan,
¹²Mika, Rehob, Hasabiya,
¹³Zakkur, Serebiya, Sebaniya,
¹⁴Hodiyya, Baani, Beniinu.
¹⁵Ardiibe ummaatoore boo: Par'os, Pahat-Mo'ab, Elam, Zattu, Baani,
¹⁶Bunni, Asgada, Bebay,
¹⁷Adoniya, Biguway, Adiina,
¹⁸Ater, Hezekiya, Azzuru,
¹⁹Hodiyya, Hasum, Becay,
²⁰Harif, Anatot, Nebay,
²¹Magapi'as, Mesullam, Hezira,
²²Mesejabeyel, Cadok, Yaddu'a,
²³Pelatiya, Hanan, Anaya,
²⁴Hose'a, Hananiya, Hassuba,
²⁵Hallohes, Pilha, Sobek,
²⁶Rehum, Hasabna, Ma'aseya,
²⁷Ahiyya, Hanan, Anan,
²⁸Malluku, Harim e Ba'ana.
²⁹Yimbe luttube e liman'en e Lewi'en e aynoobe dammude e yimoobe e
huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru e seedube bee jananbe nder lesdi fuu
ngam be tokko tawreeta Allah, kambe e rewbe maɓɓe e biɓɓe maɓɓe worbe e
rewbe e heewtube faamugo fuu,
³⁰be kawtani banndiraabe maɓɓe mawbe, be ngoonɗini anniya maɓɓe bee
hunayeere, haa be tokko tawreeta ka Allah hokki bee hunnduko jaggiido mum

Muusa, be dɔwtano umrooje Allah Jawmiraawo amin e kiitaaji mum e farillaaji mum fuu.

³¹Min kuni min ndokkataa yimbe jananbe nder lesdi bibbe amin rewbe, min bangantaa bibbe amin worbe bibbe mabbe rewbe boo.

³²To jananbe ngaddi kare muudum'en e gabbe ngam coggu nyalaade siwtorde malla nyalde ceniide godde, min coodataa dum. Nder hitaande joweedi dawre min accan gese ciwto, min njaafoto nyamaale fuu.

³³Min umri, min ndoolan ko'e amin hokkugo hitaande koo ndeyeere yebre tatabre nder ceede cardi ngam dewal nder haykaliiru Allah men,

³⁴ngam tamseeje jo'inteede e dokke nyaamdu nyalaade nyalaade e dabbaaji guleteedi nyalaade nyalaade e ngam nyalde ciwtorde e juulde lewru hesru e juulde feere, ngam kuuje cenaade e kirseteedi ittandi hakkeji Isra'iila e kuude nder haykaliiru Allah meeden fuu.

³⁵Minin liman'en e Lewi'en e ummaatoore fuu mbaɗi kur'u ngam tabitingo no min njahrata dokkal ledde haa haykaliiru Allah men hitaande koo ndeyeere bee saa'iire ta'aande, ngam wulugo de dow hirsirde Jawmiraawo Allah men, bana ko winnda nder tawreeta.

³⁶Hitaande fuu, ko min aartata sodugo haa gese amin, ko min aartata tebugo haa ledde amin boo, min njahransum haa haykaliiru Jawmiraawo,

³⁷non boo afbe amin worbe e afi dabbaaji amin, bana ko winnda nder tawreeta. Min njahransum afi na'i amin e afi dammooji amin haa liman'en suklaniibe kuugal nder haykaliiru Allah meeden.

³⁸Non boo ko furi woodugo haa kuroori amin e dokke bibbe ledde amin e inaboojam kesam e nebbam, min njahransum haa liman'en nder cigordi haykaliiru Allah meeden, zakka gese amin boo haa Lewi'en, waato Lewi'en jaboobe zakka haa gure haa min kuuwata fuu.

³⁹Godɗo limanjo mo danygol Haruna wondan bee Lewi'en, saa'i be njabata zakkaaji man. Lewi'en boo ittansum zakka haa zakka man, njahransum haa haykaliiru Allah meeden, nder cigordi.

⁴⁰Isra'iila'en e Lewi'en cigoto dokke alkamaari e inaboojam kesam e nebbam nder cigordi man. Kuuwruɗe suudu seniindu don ton, non boo liman'en suklaniibe kuugal e aynoobe dammuɗe e yimoobe. Min accataa haykaliiru Allah meeden sam.

Nehemiya 11

Joodiibe haa Urusaliima

(1 Habaruuji Nyalaade 9:1-34)

¹Ardiibe ummaatoore njoodi haa Urusaliima, luttube boo mbadi kur'u ngam wurtingo gooto nder sappo, haa o joodo Urusaliima, berniwol ceniingol, njoweenayo boo njoodo nder gure godde.

²Yimbe mbarkidini jabbe joodaago haa Urusaliima bee ngida muudum'en fuu.

³Ndaa inde ardiibe lesdi Yahuuda, joodiibe haa Urusaliima – ammaa Isra'iila'en wodbe e liman'en e Lewi'en e huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru e yimbe danygol jeyaaabe Suleymaanu njoodi nder gure Yahuuda, koo moy nder maral mum e nder wuro muudum –

⁴wodbe nder le'i Yahuuda e Benjamin njoodi haa Urusaliima. Nder yimbe Yahuuda, be'e: Ataya bii Uzziya bii Zekariya bii Amariya bii Sefatiya bii Mahalaleel mo danygol Peres

⁵e Ma'aseya bii Baruku bii Kol-Hooze bii Hazaya bii Adaya bii Yoyaribu bii Zekariya Siloniijo.

⁶Biɓbe Peres, joodiibe haa Urusaliima fuu, worbe suusbe teemedde nayo e cappande njoweego e njoweetato (468).

⁷Nder yimbe Benjamin: Sallu bii Mesullam bii Yo'eda bii Pedaya bii Kolaya bii Ma'aseya bii Itiyel bii Yesa'ya

⁸e baawo maako, Gabbay e Sallay, teemedde njoweenayo e noogas e njoweetato (928).

⁹Yo'el bii Zikiri woni kaliifaajo mabbe, Yahuuda bii Hassenuwa laati didabo dow berniwol.

¹⁰Nder liman'en, be'e: Yeda'ya bii Yoyaribu e Yakin

¹¹e Seraya bii Hilkiyya bii Mesullam bii Cadok bii Merayot bii Ahitooba, kaliifaajo haykaliiru Allah

¹²e deerdiraabe muudum'en huuwoobe kuugal nder haykaliiru, worbe teemedde njoweetato e noogas e dido (822). Non boo Adaya bii Yeroham bii Pelaliya bii Amci bii Zekariya bii Pashuuru bii Malkiya

¹³e deerdiraabe muudum'en, baaba-ci'e'en teemedde dido e cappande nayo e dido (242). Non boo Amassay bii Azareyel bii Ahajay bii Mesillemot bii Immer

¹⁴e deerdiraabe muudum'en honoobe suusbe teemerre e noogas e njoweetato (128). Zabdiyel bii Hagedolim woni kaliifaajo mabbe.

¹⁵Nder Lewi'en kambe ngoni: Sema'ya bii Hassuba bii Ajirikam bii Hasbiya bii Bunni

¹⁶e Sabbetay e Yozabat, be ardiibe Lewi'en huuwoobe yaasi haykaliiru Allah.

- ¹⁷Non boo Mattaniya bii Mika bii Zabdi bii Asaf, kaliifaaajo mangtoore saa'i do'aare e Bakbukiya, diɗaɓo caka deerdīraabe maako nder kuugal man e Abda bii Sammu'a bii Galal bii Yedutuun.
- ¹⁸Limgal Lewi'en nder berniwol ceniingol fuu wadi teemedde diɗo e cappande njoweetato e nayo (284).
- ¹⁹Aynoobe dammude ngoni: Akkubu e Talmon e deerdīraabe muudum'en aynoobe dammude, worbe teemerre e cappande njoweediɗo e diɗo (172).
- ²⁰Isra'iila'en luttube e liman'en e Lewi'en njoodi nder berniiji Yahuuda fuu, koo moy nder maral muudum.
- ²¹Huuwoobe kuude pamare nder haykaliiru njoodi haa towndiire Ofel. Ciiha e Gispa ngoni ardiibe maɓbe.
- ²²Uzzi bii Baani bii Hasabiya bii Mattaniya bii Mika woni kaliifaaajo Lewi'en haa Urusaliima. O godɗo danygol Asaf, yimoobe nder huuwoobe haa haykaliiru Allah.
- ²³Woodino umroore laamiido e anniya timmuka dow kuude yimoobe nyalaade fuu.
- ²⁴Petahiya bii Mesejabeyel mo danygol Zeraha bii Yahuuda woni dawranoowo laamiido ngam haala ummaatoore fuu.
- ²⁵Yahuudu'en wodɓe njoodi nder gure caka gese muudum'en, haa berniwol Kiriyat-Arba e gure maagol, haa Dibon e gure maagol, haa Yekabceyel e kawyeeji maagol,
- ²⁶haa Yeesu'a e Molada e Bayti-Polet,
- ²⁷haa Hacar-Su'al, haa Biirsaba e gure maagol,
- ²⁸haa Cikilak, haa Mekona e gure maagol,
- ²⁹haa En-Rimmon e Car'a e Yarmut,
- ³⁰haa Zanoa e Adullam e kawyeeji maaji, haa Lakis e gese maagol, haa Azeka e gure maagol. Be njoodi diga Biirsaba haa yotti Waadiwol Hinnom.
- ³¹Yimbe Benjamin njoodi haa Geba e Mikmas e Ayya, haa Baytila e gure maagol,
- ³²haa Anatot e Noba e Ananiya,
- ³³haa Hacoor e Rama e Gittayim,
- ³⁴haa Hadida e Cebo'im e Neballat,
- ³⁵haa Lodo e Oono e nder waadiwol Wadoobe Sanaa'a.
- ³⁶Lewi'en wodɓe nder gebe Yahuuda ndilli haa lesdi Benjamin.

Nehemiya 12

Limgal liman'en e Lewi'en

- ¹Ndaa inde liman'en e Lewi'en wardube bee Zorobaabila bii Salatiyel e Yeesu'a: Seraya, Yeremiya, Esira,
- ²Amariya, Malluku, Hattus,
- ³Sekaniya, Rehum, Meremot,
- ⁴Iddo, Ginnetoy, Abiyya,
- ⁵Miyamin, Ma'adiya, Bilga,
- ⁶Sema'ya, Yoyaribu, Yeda'ya,
- ⁷Sallu, Amok, Hilkiyya, Yeda'ya. Kambe ngoni ardiibe liman'en e deerdiraabe mabbe nder zamanu Yeesu'a.
- ⁸Lewi'en ngoni: Yeesu'a, Binnuy, Kadmiyel, Serebiya, Yahuuda e Mattaniya. Kanke e deerdiraabe maako ngoni halfitinaabe gime mangtooje.
- ⁹Bakbukiya e Unni e deerdiraabe muudum'en tiitotiri bee mabbe nder kuude muudum'en.
- ¹⁰Yeesu'a danyi Yooyakim, Yooyakim danyi Eliyasib, Eliyasib danyi Yoyada,
- ¹¹Yoyada danyi Yonatan, Yonatan danyi Yaddu'a.
- ¹²Nder zamanu Yooyakim, be'e ngoni baaba-ci'e'en liman'en: Meraya ngam saare Seraya, Hananiya ngam saare Yeremiya,
- ¹³Mesullam ngam saare Esira, Yehohanan ngam saare Amariya,
- ¹⁴Yonatan ngam saare Meliku, Yusufu ngam saare Sebaniya,
- ¹⁵Adna ngam saare Harim, Helkay ngam saare Merayot,
- ¹⁶Zekariya ngam saare Iddo, Mesullam ngam saare Ginneton,
- ¹⁷Zikiri ngam saare Abiyya, Piltay ngam ci'e Miyamin e Mo'adiya,
- ¹⁸Sammu'a ngam saare Bilga, Yonatan ngam saare Sema'ya,
- ¹⁹Mattenay ngam saare Yoyaribu, Uzzi ngam saare Yeda'ya,
- ²⁰Kallay ngam saare Sallay, Eber ngam saare Amok,
- ²¹Hasabiya ngam saare Hilkiyya, Netaneyel ngam saare Yeda'ya.
- ²²Nder zamanu Eliyasib e Yoyada e Yohanan e Yaddu'a, inde Lewi'en laatiibe baaba-ci'e'en mbinndaama non boo liman'en haa wargo laamu Dariyus Persiijo.
- ²³Lewi'en laatiibe baaba-ci'e'en mbinndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade, haa wargo zamanu Yohanan bii Eliyasib.

24-25 Mawbe Lewi'en, be'e: Hasabiya e Serebiya e Yeesu'a bii Kadmiyel. Deerdıraabe mabbe Mattaniya e Bakbukiya e Obadiya tiitotiri bee mabbe ngam mangtugo e yettugo Jawmiraawo fodde gebe mabbe, bana Daawuda, goddo Allah umruno. Mesullam e Talmon e Akkubu ngoni aynoobe dammude ngam aynugo cigordi haa dammude.

26 Kambe be ngeedi nder zamanu Yooyakim bii Yeesu'a bii Yocadak e Nehemiya ngomnaajo e Esira, limanjo e moodibbo tawreeta.

Cenki mahol Urusaliima

27 Saa'i cenki mahol Urusaliima, be dabbitoyi Lewi'en haa nokkuuje be ngoni fuu haa be ngara Urusaliima, be mbaɗa juulde cenki mahol bee seyo, bee gettooje e gimi, bee konsiije e moolooji e garayaaji.

28-29 Yimooɓe ngari diga gure taariide Urusaliima e kawyeeji Netofa'en e Bayti-Gilgal e ladde Geba e Azmawet, be moobtotiri haa Urusaliima, ngam yimooɓe man nyibanino ko'e muudum'en kawyeeji taariidi Urusaliima.

30 Liman'en e Lewi'en aarti senugo ko'e muudum'en. Nden be ceni yimbe e dammude e mahol.

31 Min, mi wa'ini ardiibe Yahuuda dow mahol, mi darni yimooɓe gebe mawde didi ngam yimugo gime gettooje. Yebre woore yehi dow hoore mahol gal juɗngo nyaamo heedi Dammugal Jiddere.

32 Hosa'ya tokki nde bee reeta ardiibe Yahuuda.

33 Non boo Azariya e Esira e Mesullam

34 e Yahuuda e Benjamin e Sema'ya e Yereimiya

35 e wodbe liman'en bee algaytaaji e Zekariya bii Yonatan bii Sema'ya bii Mattaniya bii Mikaya bii Zakkur bii Asaf

36 e deerdıraabe muudum'en Sema'ya e Azareyel e Milalay e Gilalay e Ma'ay e Netaneyel e Yahuuda e Hanani, bee kuuje gimruɗe Daawuda, goddo Allah. Moodibbo Esira ardi be.

37 Be mba'i Dammugal Seeboore, be tiiti cir, be mba'i jaabrude haa Berniwol Daawuda, be tokki wa'orde mahol dow saare Daawuda yahugo Dammugal Ndiyam haa fuunaange.

38 Yebre didawre boo yehi gal juɗngo nano. Mi tokki nde bee reeta ardiibe Yahuuda feere dow mahol. Min tokki mahol dow suudu towndu wi'eteendu Defrudu, haa yotti mahol jaasngol.

39 Min tokkiti dow Dammugal Efrayim e Dammugal Yesana e Dammugal Liddi e suudu Hananiyel towndu e suudu towndu wi'eteendu Teemerre e Dammugal Baali. Min kaadi haa Dammugal Aynol.

⁴⁰Gebe yimooɓe ɗiɗi fuu ndari haa haykaliiru Allah. Reeta kaliifa'en ɗon ngondi bee am,

⁴¹non boo liman'en Eliyakim e Ma'aseya e Miyamin e Mikaya e Eliyo'enay e Zekariya e Hananiya, bee algaytaaji

⁴²e Ma'aseya e Sema'ya e Eli'azaaru e Uzzi e Yohanan e Malkiyya e Elam e Ezer. Nden yimooɓe puɗɗi yimugo, Yisrahiya limtani ɓe.

⁴³Nyannde maajum ɓe lii'ani Allah kirsaaɗi ɗuudɗi. ɓe ceyi, ngam Allah hokki ɓe seyo maɲngo. Rewɓe e bikkoy ceyodi bee maɓɓe. Hoolo seyo Urusaliima yehi daayiidum.

Nguure liman'en e Lewi'en

⁴⁴Nyannde nde ɓe njo'ini aynoobe haa cuudɗi cigordɗi ngam dokke e benndalooje aartude e zakkaaji, ngam sigaago ton ko yimɓe ngaddi diga gese taariide gure, waato geɗe ɗe tawreeta ta'ani liman'en e Lewi'en. Yahuudu'en ceyori kuugal liman'en e Lewi'en.

⁴⁵ɓe kuuwi kuugal Allah maɓɓe e kuugal cenki. Yimooɓe e aynoobe dammude, kamɓe boo ɓe kuuwi fodde umroore Daawuda e biyum Suleymaanu.

⁴⁶Ngam diga ɓooyma, nder zamanu Daawuda e Asaf, woodino ardiibe dow yimooɓe e gimi maɲgtooje e gettooje ngam Allah.

⁴⁷Nder zamanu Zorobaabila e zamanu Nehemiya, Isra'iila'en fuu ndokki geɗe haa yimooɓe e aynoobe dammude, fodde haaje kala nyalaade fuu. Non boo dokke cenaade ngam Lewi'en. Lewi'en boo ndokki liman'en, danygol Haruna, ko tawreeta yedani ɓe nder dokke ɗe'e.

Nehemiya 13

Yahuudu'en ngurtini jilligara'en diga jama'aare

¹Nyannde nde ɓe njaɲngani ummaatoore deftere Muusa, nder maare ɓe tawi ko winnda bana ni'i: "Ammooniiɗo koo Mo'abiiɗo meetataa nastugo jama'aare Allah sam,

²ngam yaake ɓe potti bee Isra'iila'en, ɓe ngaddanaay ɓe nyaamdu e ndiyam, ammaa ɓe ndokki Balaama ceede ngam haa o naala ɓe. Ammaa Allah men laatini naalooɓe man barka."

³Nde yimɓe nani umroore tawreeta nde'e, ɓe ngurtini jilligara'en fuu nder jama'aare Isra'iila.

Nehemiya wo'itini kuude dewal nder haykaliiru Allah

⁴⁻⁵Hiddeko kuuje ɗe'e laato, Eliyasib, limanjo kalfitinaado sigordu haa haykaliiru Allah men, hokkuno banndum Tobiya sigordu wooru mawndu. Naane ɓe cigino ton dokke nyaamdu e uurle guleteede e kuuwrude e zakka alkamaari e

inaboojam kesam e nebbam, waato ko umra ngam Lewi'en e yimoobe e aynoobe dammude e dokke ngam liman'en.

⁶Saa'i maajum mi walaadonno haa Urusaliima, ngam nder nduubu Artahasta, laamiido Baabila, cappande tati e didabu, mi lortino haa maako. Baawo wakkati sedda mi tori mo dunayeere dillugo fahin.

⁷Nde mi warti Urusaliima, mi yi'i halleende nde Eliyasib wadi, waato o hokki Tobiya suudu haa dalde haykaliiru Allah.

⁸Haala man fottanaay yam sam. Ngam maajum mi wurtini kuuje saare Tobiya fuu, mi rufi de haa yaasi.

⁹Nden mi umri be be labbini cigordi e mi nastini kuuje haykaliiru Allah e dokke e uurle bana naane.

¹⁰Mi nani boo yimbe ngaddaay gede Lewi'en. Ngam maajum Lewi'en e yimoobe acci kuugal muudum'en, ndilli haa gese muudum'en.

¹¹Mi feli kaliifa'en mi yami be: "Koni haykaliiru Allah ferwi?" Nden mi moobti be, mi darni koo moy dow kuugal muudum.

¹²Baawo maajum yimbe Yahuuda fuu ngaddi zakka alkamaari e inaboojam kesam e nebbam, nastini dum nder cigordi.

¹³Mi halfitini cigordi man haa Selemiya, limanjo e Cadok, binndoowo e Pedaya, be Lewi'en. Hanan bii Zakkur bii Mattaniya woni balloowo mabbe. Ngam koo moy laari, be hoolaabe. Be yowaabe kuugal senndango deerdiraabe mabbe zakkaaji.

¹⁴Yaa Allah am, siftoram ngam kuuje de'e, taa yejjitit kuude boodde de kuuwmi ngam haykaliiru ma e ngam kuugal nder maaru.

Nehemiya wo'itini al'aada nyannde siwtorde

¹⁵Saa'i man ngi'mi Yahuudu'en wodbe don njaaba inabooje nder biddirde maaje nyalaade siwtorde, be don moobta alkamaari, be don ndimnda ndi bamde mabbe, non boo inaboojam e inabooje e ibbe e dimle godde boo, be don ngadda dum haa Urusaliima nyalaade siwtorde. Mi barri be, taa be coorra kuuje mabbe nyalaade man.

¹⁶Woodi boo yimbe Tirus joodiibe haa Urusaliima. Be don ngadda liddi e kuuje filu feere feere, be don coorra dum ummaatoore haa Urusaliima nyalaade siwtorde boo.

¹⁷Mi feli mawbe Yahuuda, mi wi'i be: "Koni on madata halleende nde'e, on cobnata nyannde siwtorde?"

¹⁸Naa bana nii kaakiraabe mon boo mbaari na? Ngam man Allah men ukki sarru ngu'u fuu dow meeden e dow berniwol ngo'ol. Onon boo on don tullitina bernuki Allah dow Isra'iila bee sobnugo nyalaade siwtorde!"

¹⁹Hiddeko nyalaade siwtorde fudda, nde dowdiiji njuuti haa dammude Urusaliima, mi umri mabbugo dammude, taa de mabbite, sonaa to nyalaade siwtorde saalake. Mi darni sukaabe am wodbe haa dammude, ngam taa goddo nastina donngal koo ngale nyalaade siwtorde.

²⁰Nden filoobe e soorroobe kuuje feere feere mbaali yaasi Urusaliima, nde woore koo nde didi.

²¹Mi feli be, mi wi'i: "Koni mbaaloton gada mahol? To dum meeti, mi nanngan on!" Diga saa'i man be acci wargo nyannde siwtorde.

²²Nden mi umri Lewi'en be cena ko'e mabbe, be ngara, be ayna dammude, ngam taa goddo luuta senaare nyannde siwtorde. Ngam maajum boo siftoram, yaa Allah am, endam fodde mboodeenga ma duudnga.

Nehemiya hadi te'ugo rewbe jananbe

²³Saa'i man ngi'mi boo Yahuudu'en te'be rewbe iwbe Asdod e Ammoon e Mo'ab.

²⁴Reeta bikkoy mabbe don mbolwa Asdodre koo bolle ummaatoore feere, ammaa koy mbaawaay wolwugo wolde Yahuudu'en.

²⁵Mi feli be, mi naali be, mi fiyi wodbe mabbe, mi doofi gaasa ko'e mabbe, mi hunni be bee innde Allah, taa be ndokka jananbe bibbe mabbe rewbe, taa be koo'a bibbe jananbe rewbe ngam ko'e mabbe, koo ngam bibbe mabbe worbe.

²⁶Mi wi'i be: "Naa ngam rewbe bana be'e Suleymaanu, laamiido Isra'iila wadi hakke na? Caka ummaatooje duudde walaa laamiido bana maako, o gidaado Allah. Allah laamini mo dow Isra'iila fuu. Ammaa rewbe jananbe nastini mo nder hakke.

²⁷Kadi onon on poti wadugo aybewol manngol ngo'ol, on ngewa umroore Allah meeden bee te'ugo rewbe jananbe na?"

²⁸Gooto nder bibbe Yoyada bii Eliyasib, hooreejo liman'en mo te'i bii Samballat Horonijjo. Mi riiwi mo.

²⁹Siftor be, yaa Allah am, ngam be cobni limanku e alkawal liman'en e Lewi'en.

³⁰Mi seni be diga kuuje jananne fuu, mi darni liman'en e Lewi'en, koo moy nder kuugal muudum,

³¹non boo ngam dokke ledde bee saa'iije ta'aade e dokkuki aartudum benndugo. Yaa Allah am, siftoram, woonanam.

Asta

Asta 1

Juulde mawnde haa Suuza e toskaare Wasti

- ¹Ndaa ko laati nder zamanu Ahasuwerus: Wakkati man o laamani lesde teemerre e noogas e joweedi (127), diga Indiya haa yotti Etiyopiya.
- ²Saa'i o don haa laamorde Suuza dow leeso laamu maako,
- ³o wadi nyaamduuji ngam mawbe maako e saraaki'en maako fuu. Honoobe iwbe Persiya e Mediya e tedda-asli'en e ardiibe lesde maako ngari yeeso maako. O wadi dum nder nduubu laamu maako tatafu.
- ⁴Nyalde teemerre e cappande joweetati (180) o holli be risku laamu maako pantungu e teddungal manngu maako kaayeefiwal.
- ⁵Nde wakkati man saali, o wadi nyaamduuji feere ngam yimbe nder laamorde Suuza fuu, mawbe e leesbe. Dum wadi nyalde joweedi haa daldal jarne laamorde.
- ⁶Wiirndallooji daneeji e carwinaadi don bili bee kalagaaje cardi haa boggi daneeji diggudi e boddeji caka danranje kaa'e daneeje. Leese kanjeeri e cardi don mbe'iti dow tanjol badaangol bee kaa'e cehaade delkooje e daneeje e oole e baleeje.
- ⁷Yimbe njari njaram nder njardukoy kanjeeri feere feere. Laamiido hokki be inaboojam nguykinoojam duudfam fodde caahaaki laamiibe.
- ⁸Koo moy yari bana bernde muudum yidi. Laamiido umruno wakiili'en saare mum be mbaana ewnaado fuu ko o yidi.
- ⁹Wasti, debbo laamiido, kanke boo o wadi nyaamduuji ngam rewbe nder laamorde Ahasuwerus.

Toskaare debbo laamiido Ahasuwerus

- ¹⁰Nyannde joweediawre, nde laamiido yari, o seyi, o umri Mehuman e Bizzeta e Harbona e Bigeta e Abagata e Zetar e Karkas, sortaabe huuwanoobe mo njoweedi,
- ¹¹be ngadda Wasti debbo maako yeeso maako, meetido meetaleewol laamu. Laamiido yidno hollugo ummaatooje e mawbe no debbo oo woodiri, ngam o qarniido masin.
- ¹²Ammaa Wasti, debbo laamiido sali dwtanaago umroore nde sortaabe ngecci mo, o waraay. Ngam maajum bernde laamiido metti, o berni masin.

¹³Nden o sarwotiri bee dawroobe maako anndube no goddo huuwrata wakkatiiji fuu, ngam dum al'aada laamiido o sarwotira haala fuu bee anndube umrooje e kiita.

¹⁴Ndaa inde dawroobe maako burbe badaago mo: Karsena e Setar e Adamata e Tarsis e Meres e Marsena e Memukan, mawbe Persiya e Mediya njoweedido, hoolaabe laamiido, marbe joole burde teddugo nder laamu maako.

¹⁵Laamiido y'ami be: "Fodde umrooje men, dume mbadeten debbo am Wasti mo dowlanaaki wolde am nde sortaabe ngecci dum?"

¹⁶Memukan jaabi laamiido e mawbe: "Wasti, debbo laamiido wadi kalludum, naa dow laamiido tan, ammaa dow mawbe e ummaatooje nder lesde laamiido Ahasuwerus fuu.

¹⁷Ngam rewbe fuu anndan ko o wadi, be njawoto worbe mabbe, be mbi'a: Laamiido Ahasuwerus umri waddugo debbo mum Wasti yeeso muudum, ammaa o waraay.

¹⁸Hannde rewbe mawbe nder Persiya e Mediya, nanbe ko debbo laamiido wadi, mbi'an worbe mabbe fuu bana non, yawaare e tikkere duudan.

¹⁹To dum fottani ma, barkaama, wad umroore, nde winnde nder umrooje Persiya'en e Mediya'en ngam taa nde waylo. Nde wi'a: Taa Wasti meeta wangugo yeeso laamiido Ahasuwerus, laamiido tammi hokkugo teddungal maako haa debbo feere, burando mo woodugo.

²⁰To a wooyi umroore nde'e nder njajirka laamu maada fuu, barkaama, rewbe fuu teddinan worbe muudum'en, koo mawdo koo leesdo."

²¹Haala man fottani laamiido e mawbe, laamiido wadi ko Memukan sarwini mo.

²²O neldi bataakeji nder lesde maako fuu – haa lesdi koo ndiye bee binndol mum e ummaatoore koo ndeye bee wolde mum – ngam haa gorko fuu tabita o jawmu saare maako, o wolwa boo wolde maako.

Asta 2

Asta laati debbo laamiido

¹Baawo man, nde bernde laamiido Ahasuwerus feewti, o siftori ko Wasti wadi e ko ta'aama dow maako boo.

²Sukaabe jagganoobe laamiido mbi'i mo: "Barkaama, accu be dabbitanee faanybe narniibe be meedaay gorko.

³Jo'in hakkiloobe nder lesde maada fuu, barkaama, ngam be moobta faanybe narniibe be meedaay gorko. Be ngadda be haa laamorde Suuza nder suudu rewbe halfitinaandu Hegay, kortaado laamiido, saraakiijo aynoowo rewbe. Kanke o hokka be haaje mabbe ngam fawnaago.

- ⁴Paanyo pottanando ma, barkaama, laato debbo maada haa pallel Wasti." Haala man fottani laamiido, o wadi bana non.
- ⁵Woodi goddo Yahuuduugo nder laamorde Suuza, innde muudum Mardokay bii Ya'ir bii Sim'i bii Kis, mo lenyol Benjamin.
- ⁶O gooto caka dahaabe be Nabukodonosor laamiido Baabila dahino diga Urusaliima hawtaade bee Yekoniya, laamiido Yahuuda.
- ⁷Hadassa, bi'eteedo boo Asta, o atiimeejo o walaa baaba e daada. Nde baaba maako e daada maako maayi, Mardokay hoosi mo bana biingel muudum, mawnini mo. Asta, o bii bappa Mardokay, o paanyo narniido masin, delka-bannduugo.
- ⁸Nde laamiido anndini umroore muudum, hakkiloobe boo moobti faanybe duudbe haa laamorde Suuza, halfini be haa Hegay, aynoowo rewbe. Be ngaddi Asta boo nder saare laamiido haa o ayna mo.
- ⁹Paanyo oo fottani mo, hebi mo'ere haa maako. O yaawdi hokkugo mo ko o mari haaje ngam fawnaago e wuurugo. O hokki mo boo horbe njoweedido, subaabe nder saare laamiido. Nden o yahri mo bee horbe maako nder tay'taaji suudu rewbe burdi woodugo.
- ¹⁰Ammaa Asta wanjinaay ummaatoore muudum e iwde muudum, ngam Mardokay umruno mo taa o anndina dum.
- ¹¹Kala nyalaade fuu Mardokay waanci yeeso daldal suudu rewbe ngam anndugo njamu Asta e ko hebata mo.
- ¹²Umroore rewbe darni paanyo debbo fuu taasko lebbi sappo e didi: O wujo nebbam badaadi lebbi joweego aartudi e lebbi joweego luttudi boo o wujo ngujam balsani e kuuje pawnirde godde. Baawo man paanyo fuu yehi bee saa'i mum haa laamiido Ahasuwerus.
- ¹³Paanyo ummiido diga suudu rewbe ngam yahugo haa suudu laamiido fuu, hebi ko o yami fuu ngam yahugo bee man.
- ¹⁴Kiikiide o yehi ton, fajiri boo o lori haa suudu rewbe didawru, halfitinaandu Sa'asgas, cortaado laamiido, aynoowo sulaabe. O meetataa yahugo haa laamiido, sonaa to laamiido yeli dum, ewnake mo boo bee innde.
- ¹⁵Nde saa'i wadi haa Asta bii Abihayil, bappa Mardokay, wanga yeeso laamiido, Asta mo Mardokay mawnini dabbaay koo dume, o hoo'i ko Hegay, cortaado laamiido, aynoowo rewbe dawrani mo tan. O hebi mo'ere haa yi'be mo fuu.
- ¹⁶Be njahri mo nder suudu laamiido Ahasuwerus nder lewru sappooru wi'eteendu Tebet, nder nduubu laamu maako njoweedidabu.

¹⁷Laamiido buri yidugo Asta dow rewbe wodbe fuu, o mo'ani mo e o woonani mo ko buri faanybe luttube fuu. O meeti mo meetaleewol laamu, o te'i mo haa pallel Wasti.

¹⁸Nden o wadi nyaamduuji duudfi ngam saraaki'en maako e sukaabe maako, haa o teddina Asta. O hoynani lesde maako jomorgol, o hokki boo dokke fodde caahaaki laamiibe.

Mardokay haa laamorde

¹⁹Mardokay donno huuwa haa laamorde wakkati be moobti faanybe fahin.

²⁰Asta boo wanginaay iwde mum e ummaatoore mum tawon, bana Mardokay umruno mo. O tokki dwtanaago Mardokay bana yaake o donno les kaliifaaku muudum.

²¹Nyannde go'o, nde Mardokay don huuwa haa laamorde, saraaki'en difo, Bigetan e Teres, sortaabe, aynoo be dammugal haa suudu laamiido, tikki, mba di dabare ngam mbarugo laamiido Ahasuwerus.

²²Mardokay nani haala man, anndini ka Asta, debbo laamiido, Asta boo yecci ka laamiido bee innde Mardokay.

²³Be linyi haala man, ngoonfini ka. Worbe difo go bilaama dow ledde. Habaruuji di'i fuu mbinndaama haa Deftere Habaruuji Nyalaade yeeso laamiido.

Asta 3

Hamman nufi nattingo Yahuudu'en

¹Baawo man laamiido Ahasuwerus bangti Hamman bii Hammedata, godfo asngol Agag, ardini mo yeeso saraaki'en wondube bee muudum fuu.

²Huuwanoobe laamiido fuu tuggi koppi, cujidani Hamman fodde umroore laamiido. Ammaa Mardokay tuggaay koppi mum, sujidaay boo.

³Huuwanoobe laamiido go y'ami mo: "Koni luutata umroore laamiido?"

⁴Be tokki y'amgo mo nyalaade fuu, ammaa o nanaay be. Nden be ngecci dum Hamman, haa be ngi'a to Mardokay daroto dow wolde mum ngam o wi'no be o Yahuudujo.

⁵Hamman yi'i Mardokay tuggaay koppi, sujidinaay mo, dum bernini mo masin.

⁶Nde be anndini mo ummaatoore Mardokay, o laari halkugo mo feere maako he'aay koo dume, ngam maajum o nufi nattingo Yahuudu'en wonbe nder laamu Ahasuwerus fuu.

⁷Nder nduubu laamiido Ahasuwerus sappo e didabu, nder lewru aranndu wi'eteendu Nisaanu, be mba di kur'u mbi'eteengu Puur yeeso Hamman, ngam

nyalde e lebbi fuu bee tokkindirki. Kur'u wangini lewru sappo e didawru wi'eteendu Adar.

⁸Nden Hamman wi'i laamiido Ahasuwerus: "Woodi ummaatoore sangitiinde caka ummaatooje godde nder lesde laamu maada fuu. Be kawtataa bee wodde. Umrooje mabbe potaay bee umrooje ummaatooje godde, be downtantaako umrooje maada boo, barkaama. Haanaay a munyana be, barkaama.

⁹To dum fottani ma, barkaama, umru mbardugo be. Min boo mi hokkan cardi kilo ujine cappande tati (30.000) haa huuwanbe kuugal ngal, be nastina ndi nder ndesaari laamu."

¹⁰Laamiido itti halagaare lammba haa junngo mum, hokki nde Hamman bii Hammedata Agagiijo, konneejo Yahuudu'en.

¹¹Nden o wi'i mo: "Cardi man, an jeyi e ummaatoore nde boo wad nde ko fottani ma."

¹²Nyannde sappo e tatabre nder lewru aranndu, be ewni winndooobe laamiido, Hamman umri be ko be mbinndanta ngomna'en e wakiili'en lesde e mawbe ummaatooje fuu – haa lesdi koo ndiye bee binndol mum e ummaatoore koo ndeye bee wolde mum. Be mbinndi bataakeji bee innde laamiido, nden Hamman wadani di lammba bee halagaare go.

¹³O neldi bataakeji man bee yaawdotoobe haa lesde laamiido fuu bee umroore mbarugo e halkugo e nattingo Yahuudu'en fuu, derke'en e ndotti'en, bikkoy e rewbe e jabtugo kuuje mabbe, nder nyalaade woore, waato nyannde sappo e tatabre nder lewru sappo e didawru wi'eteendu Adar.

¹⁴Misaalu bataakewol go wangini umroore ngam lesdi koo ndiye, nde wooyne caka ummaatooje fuu haa de taaskano nyalaade man.

¹⁵Yaawdotoobe ndilli bee jaawal fodde umroore laamiido. Umroore man wangi nder laamorde Suuza. Laamiido e Hamman njoodi, njardi, ammaa yimbe nder berniwol Suuza cakli.

Asta 4

Mardokay nufi hisnugo Yahuudu'en

¹Nde Mardokay nani haala man fuu, o seeki limce maako, o borni limce buhuuje, o rufi ndoondi dow hoore maako. Nden o yehi nder berniwol, o don woaya bee sawtu,

²haa o badi yolnde laamiido, ngam borniido limce buhuuje dujanaaka nastugo nder maare.

³Nder lesdi koo ndiye, haa umroore laamiido nde'e yotti fuu, suno manngo ukkani Yahuudu'en. Be cuumi, be mboyi bee gondi, duudbe mbaali dow buhuuje e dodde.

⁴Horbe e sortaabe Asta, debbo laamiido ngari, anndini mo haala man. O sakli masin, o neldi Mardokay limce ngam haa o itta limce buhuuje maako, o borno de, ammaa o sali.

⁵Nden Asta ewni Hatak, gooto nder sortaabe mo laamiido umri dum huuwango mo. O neli mo haa Mardokay ngam anndugo ko wadi mo e ngam dume o wadi bana non boo.

⁶Hatak yehi haa Mardokay, haa daldal berniwol yeeso yolnde laamiido.

⁷Mardokay yecci Hatak ko hebi dum fuu. O anndini mo boo limgal cardi ndi Hamman iinino waddugo nder ndesaari laamiido ngam mbarugo Yahuudu'en.

⁸O hokki mo boo misaalu bataakewol umroore ngam nattingo Yahuudu'en, bangunoongol haa Suuza, ngam o holla ngol Asta, o umri mo o yaha haa laamiido, o toro dum mo'ere, o seetto Yahuudu'en ummaatoore maako.

⁹Hatak warti haa Asta, yecci mo bolle Mardokay.

¹⁰Asta umri mo o lorto haa Mardokay, o wi'a mo:

¹¹"Sukaabe laamiido e yimbe nder lesde laamiido fuu anndi du'um: Umroore hadi koo moy gorko malla debbo nastugo daldal badiingal suudu laamiido, sonaa to o ewnaama. Nastando fuu o mbareteedo, sonaa to laamiido forti sawru laamu ndu kanjeeri dow maako hisni mo. Wadi nyalde cappande tati jonta, be ewnaaki yam ngam haa mi yotto haa laamiido."

¹²Be anndini Mardokay bolle Asta.

¹³Mardokay lorni mo bee jaawaabu ni'i: "Taa tamma an feere ma a hisan caka Yahuudu'en fuu ngam a don nder saare laamiido.

¹⁴To a jeedake nder saa'iire bana nde'e, ballal e kisndam iwanan Yahuudu'en haa nokkuure feere, ammaa an e saare baaba ma on kalkan. Moy anndi? Teema a hebi nastugo saare laamu ngam saa'iire bana nde'e!"

¹⁵Asta neldi mo jaawaabu ni'i:

¹⁶"Yah, moobtu Yahuudu'en wonbe haa Suuza fuu. Cuume ngam am, taa nyaame, taa njare nyalde tati, jemma bee naange fuu. Min e horbe am boo, min cuumoto. Nden mi yahan haa laamiido, koo to dum luuti umroore. Koo to dum yahratam haa maayde boo, mi hasdi!"

¹⁷Mardokay yehi, wadi ko Asta umri mo fuu.

Asta 5

Asta wadɪ nyaamduuji ngam laamiido e Hamman

- ¹Baawo nyalde tati go Asta borni limce laamu, yehi haa daldal badiingal suudu laamiido, dari yeeso suudu laamiido. Laamiido don joodi dow leeso laamu muudum nder suudu muudum wonndu yeeso nastirde saare.
- ²Nde o yi'i Asta don dari haa daldal maako, o mo'ani mo. Laamiido lii'ani mo sawru laamu ndu kanjeeri wonndu haa jɔŋgo mum. Asta baditi, meemi hoore maaru.
- ³Laamiido y'ami mo: "Ko wadɪ, debbo am Asta? Ko dabbata? Mi hokkete dɔm, haa dillango reeta laamu am."
- ⁴Asta jaabi: "To a yerdake, barkaama, ngara hannde bee Hamman ngam nyaamduuji di mi wadani ma."
- ⁵Laamiido wi'i: "Law, ngadde Hamman ngam wadugo ko Asta wi'i." Laamiido e Hamman ngari ngam nyaamduuji di Asta wadɪ.
- ⁶Saa'i be don njara inaboojam, laamiido y'ami Asta: "Dume torotoda, Asta? A heban dɔm. Ko dabbata fuu, mi hokkete dɔm, haa dillango reeta laamu am."
- ⁷Asta jaabi: "Ko mi toroto, ko mi dabbata, ndaa dɔm:
- ⁸To mi hebi mo'ere haa maada, barkaama, to dɔm fottani ma a yerdo tornde am, a wada ko mi dabbata boo, nden kam war jɔŋgo bee Hamman ngam nyaamduuji di mi wadanta on. Jɔŋgo njaabotoomi ko y'amda, barkaama."

Hamman dabbiti waataago Mardokay

- ⁹Nyannde man Hamman wurti, o ceyiido, bernde maako weli. Ammaa nde o yi'i Mardokay don joodi haa yolnde laamiido, sali ummaago yeeso maako, dimmbaaki sam, Hamman bernani mo masin.
- ¹⁰Ammaa o nangti bernuki maako, o hooti. Nden o neli ewnoygo sooba'en maako e debbo maako Zeres.
- ¹¹O wolwani be haala risku maako duudɔngu e bibbe maako duudbe no laamiido bantiri mo dow saraaki'en e sukaabe muudum fuu.
- ¹²Nden o besdi wi'ugo: "Asta, debbo laamiido wadɪ nyaamduuji. O ewni yam min feere am mi yahda bee laamiido, walaa goddo feere. Koo jɔŋgo maajum boo o ewni yam bee laamiido.
- ¹³Ammaa dɔm fuu dɔm laatani yam huunde meere, saa'i mi don yi'a Mardokay Yahuuduugo don haa pallel kuugal mum, haa yolnde laamiido."
- ¹⁴Debbo maako Zeres e sooba'en maako fuu mbi'i mo: "Umru be ndarna leggal ngal meetir noogas e jowi. Jɔŋgo fajiri boo wolidu bee laamiido ngam haa o umra be bila Mardokay haa maagal. Baawodon yah bee seyo, doftu laamiido haa nyaamduuji go." Dum fottani Hamman, o umri be ndarna leggal man.

Asta 6

Toskaare Hamman e teddungal Mardokay

- ¹Jemmaare nde'e laamiido waawaay daanaago. O umri be ngaddana mo Deftere Siftinorde Habaruuji Nyalaade. Goddo janngani mo nde.
- ²Be tawi ko winnda dow Mardokay mo wangini nufaye Bigetan e Teres, saraaki'en aynoobe dammugal suudu laamiido, sortaabe yidnoobe mbargo laamiido Ahasuwerus.
- ³Laamiido y'ami: "Teddungal ngale e manngu nguye o hebi ngam maajum?" Sukaabe maako njaabi: "Koo ko o hebi."
- ⁴Laamiido y'ami fahin: "Moy woni haa daldal saare?" – Saa'i man Hamman nastino daldal suudu laamiido yaasiwal ngam toraago mo o umra bilugo Mardokay haa leggal ngal o taaskitini ngam maako. –
- ⁵Sukaabe laamiido njaabi: "Hamman don dari haa daldal saare." Laamiido wi'i mo o nasta.
- ⁶Hamman nasti. Laamiido y'ami mo: "Dume haandani goddo mo laamiido yidi teddingo?" Hamman numi nder bernde muudum: "Moye laamiido yidi teddingo, sonaa min?"
- ⁷Ngam maajum o jaabi: "Goddo mo ngidfa teddingo, barkaama –
- ⁸sey be ngadda alkibbaare nde an a meedi bornaago e puccu ngu a meedi wa'aago bee meetaleewol laamu dow hoore maagu.
- ⁹Gooto nder saraaki'en ma burbe manngu, tedda-asliijo hoo'a alkibbaare man e puccu man, barkaama, o borna goddo mo ngidfa teddingo, o wa'ina mo dow puccu, o saalina mo haa daldal berniwol, o woyna yeeso maako: Bana nii laamiido wadanta goddo mo o yidi teddingo dum."
- ¹⁰Laamiido wi'i Hamman: "Law, hoo'u alkibbaare e puccu bana mbi'da, wadan dum fuu Mardokay Yahuuduwo mo don haa pallel kuugal mum, haa yolnde laamiido. Taa yejjitu koo dume nder ko mbi'da fuu."
- ¹¹Hamman hoo'i alkibbaare e puccu, borni Mardokay, wa'ini mo dow puccu, saalini mo haa daldal berniwol, woyni yeeso maako: "Bana nii laamiido wadanta goddo mo o yidi teddingo."
- ¹²Nden Mardokay lorti pallel kuugal mum, haa yolnde laamiido. Ammaa Hamman yaawdi hooti, o cuniido, o wiirni yeeso maako boo.
- ¹³O yecci debbo maako Zeres e soobiraabe maako ko hebi mo. Dawroobe maako e debbo maako Zeres mbi'i mo: "A fudfi leestugo yeeso Mardokay. To o Yahuuduwo fakat, nden kam a waawataa jaalaago mo, ammaa a do'oto yeeso maako."

¹⁴Saa'i be don mbolida tawon, sortaabe laamiido ngari ngam yahrugo Hamman bee jaawal haa nyaamduuji di Asta wadno.

Asta 7

¹Laamiido e Hamman ngari nyaamugo haa Asta, debbo laamiido.

²Nyalaade didawre nde'e boo, nde be don njarda, laamiido yami Asta: "Dume torotoda mi, Asta? Mi jaban tornde ma. Ko dabbata fuu, haa dillango reeta laamu am, mi hokkete dum."

³Asta, debbo laamiido jaabi: "To mi hebi mo'ere haa maada, barkaama, to dum fottani ma, mi tori ma a hisna yonki am e yimbe ummaatoore am boo.

⁴Ngam min coorraama, min e ummaatoore am, ngam mbareego e halkeego e nattineego fuu. To min soorraabe ngam haa min laato maccube e horbe, mi wolwataano, ngam billaare nde'e he'ataano ngam daamugo ma, barkaama."

⁵Laamiido Ahasuwerus yami debbo mum Asta: "Moy nufi wadugo irin du'um? Toy mo?"

⁶Asta jaabi: "Ganyo e konneejo man, dum Hamman, kalludo oo!" Kultorengol ukkani Hamman yeeso laamiido e debbo muudum.

⁷Laamiido berni, ummi, acci yarugo, yehi haa jarne laamorde. Ammaa Hamman baditi Asta, tori mo ngam yonki muudum. Ngam o faami laamiido nufani mo saru.

⁸Nde laamiido warti jarne haa suudu nyaamduuji, o tawi Hamman do'i dow leeso ngo Asta don dow mum. Nden o wi'i: "Kadi o yidi nanngugo debbo am bee semmbe haa nder suudu am na?" Nde laamiido timmini wolwugo bolle de, law be cuddi yeeso Hamman.

⁹Harbona, gooto nder saraaki'en sortaabe wi'i laamiido: "Leggal ngal meetir noogas e jowi don dari haa saare Hamman. O taaskitinino ngal ngam bilugo Mardokay mo waddani ma habaru ngu hisni ma, barkaama." Laamiido umri: "Bile mo dow maagal!"

¹⁰Be bili Hamman dow leggal ngal o taaskitinno ngam Mardokay. Nden bernuki laamiido feewti.

Asta 8

Umroore hesre ngam hisnugo Yahuudu'en

¹Nyannde man laamiido Ahasuwerus hokki debbo mum Asta mardi Hamman, konneejo Yahuudu'en fuu. Asta wenginani mo no Mardokay banndiri bee muudum. Ngam man laamiido ewni Mardokay wara yeeso muudum.

²O hokki mo halagaare lamma nde o hoositi haa Hamman. Asta boo halfitini mo mardi Hamman.

³Fahin Asta wolwani laamiido. O do'i les kosde maako, o woyi, o tori mo o daayna halleende Hamman Agagiijo e nufaye mum dow Yahuudu'en.

⁴Laamiido lii'ani Asta sawru kanjeeri laamu. Asta ummi, dari yeeso maako.

⁵Nden o wi'i: "To a yerdake, barkaama, to mi hebi mo'ere haa maada, to haala ka fottani ma, to mi hebi yerduye ma boo, be mbinnda bataakeji ngam waylititgo di Hamman bii Hammedata Agagiijo nufi, winndi ngam halkugo Yahuudu'en wonbe nder lesde maada fuu, barkaama.

⁶Noy munyranmi sarru ngu tammi ukkanaago ummaatoore am? Noy munyranmi halkere banndiraabe am?"

⁷Laamiido Ahasuwerus wi'i debbo mum Asta e Mardokay Yahuuduujjo: "Mi hokki Asta mardi Hamman. Be bili Hamman dow leggal, ngam o dabbi mbarugo Yahuudu'en.

⁸Jonta mbinndane Yahuudu'en ko fottani on onon boo. Mbinnde dum bee innde am, mbafe lamma bee halagaare am boo. Ngam to umroore wurtake bee innde laamiido, to nde wadanaama lamma muudum boo, nde waylataako sam."

⁹Nyannde man waato nyannde noogas e tatabre nder lewru tatabru wi'eteendu Siwaanu, be ewni winndoo be laamiido. Kambe be mbinndi ko Mardokay umri be fuu, yahugo haa Yahuudu'en e ngomna'en e wakiili'en e mawbe lesde fuu, diga Indiya haa yotti Etiyopiya, lesde teemerre e noogas e joweedidi – haa lesdi koo ndiye fuu bee binndol mum e ummaatoore koo ndeye bee wolde mum, haa Yahuudu'en boo bee binndol e wolde muudum'en.

¹⁰Be mbinndi bataakeji bee innde laamiido Ahasuwerus, be ngadani di lamma bee halagaare laamiido. Nden be neldi di bee yaawdotoobe wa'iibe pucci cubaadi di saare laamiido.

¹¹Bee bataakeji di'i laamiido dunani Yahuudu'en nder gure fuu be moobo, be kisna yonkiiji mabbe. To jama'aare konu iwnde haa ummaatoore koo ndeye e lesdi koo ndiye honi be, be mbara, be kalka, be nattina konne'en be'e hawtaade bee rewbe e bikkoy, be njabta kuuje mabbe boo.

¹²Dum fuu dum laato nder lesde laamiido koo toy, nder nyalaade woore, waato nyannde sappo e tatabre nder lewru sappo e didawru wi'eteendu Adar.

¹³Misaalu bataakewol man laati umroore nder lesdi koo ndiye ngam anndingo ummaatooje fuu. Yahuudu'en boo taasko nyalaade maajum ngam waataago konne'en muudum'en.

¹⁴Yaawdotoobe wa'iibe pucci saare laamiido go ndilli bee jaawal fodde umroore laamiido. Umroore nde'e wooynaama nder laamorde Suuza boo.

¹⁵Mardokay wurti diga laamiido o borniido limce laamu carwinaade e daneeje e alkibbaare raneere diggunde e wodeere, o don hippo boo woronnde kanjeeri mawnde. Joodiibe haa Suuza fuu kooli bee seyo.

¹⁶Hayru e seyo e welwelo e teddungal laatani Yahuudu'en.

¹⁷Haa berniwol e haa lesdi haa umroore laamiido yotti fuu, seyo e welwelo laatani Yahuudu'en, be mbaɗi nyaamduuji e juulde. Ummaatooje duudde nder lesde njabi diina Yahuudu'en, ngam kulol Yahuudu'en ukkani de.

Asta 9

Yahuudu'en nattini konne'en muudum'en

¹Nyalaade sappo e tatabre nder lewru sappo e didawru wi'eteendu Adar dum nyalaade hebbitingo umroore laamiido. Konne'en tammino be njaalotono Yahuudu'en nyalaade man. Ammaa haala fuu wayliti, Yahuudu'en njaali wanywanybe muudum'en.

²Be moobi nder gure mabbe, nder lesde laamiido Ahasuwerus fuu, haa be mbara dabunooɓe sarru mabbe. Walaa mo darti yeeso mabbe, ngam kulol nanngi ummaatooje fuu.

³Mawbe lesde fuu, ngomna'en e wakiili'en e huuwoobe kuugal laamiido mballi Yahuudu'en, ngam be kuli Mardokay.

⁴Kanƙo o laati mawɗo haa saare laamiido, innde maako nanaama nder lesde fuu, baawde maako don besdo yeeso yeeso.

⁵Yahuudu'en mbardi konne'en muudum'en bee kaafaaje, nattini be, mbaɗi wanywanybe muudum'en ko fottani be.

⁶Nder laamorde Suuza be mbari worbe teemedde njowo.

⁷Non boo Parsandata e Dalfon e Aspata

⁸e Porata e Adaliya e Aridata

⁹e Parmasta e Arisay e Ariday e Wayejata,

¹⁰biɓbe Hamman bii Hammedata, konneejo Yahuudu'en sappo. Ammaa be koocaay kuuje mabbe.

¹¹Nyannde man laamiido hebi kubar limgal mbaraabe nder laamorde Suuza.

¹²O wi'i debbo maako Asta: "Nder laamorde, Yahuudu'en mbari worbe teemedde njowo e biɓbe Hamman sappo, kalki be fuu. Dume be mbaɗi nder lesde godde? Ko torotoda kadiboo? A heban dum. To woodi ko ngidɗa fahin, dum laatoto."

¹³Asta jaabi: “To dum fottani ma, barkaama, accu Yahuudu'en wonbe haa Suuza tokko wadugo janngo ko umroore dujani be hannde. Bibbe Hamman boo bile dow ledde.”

¹⁴Laamiido umri wadugo bana non. Umroore man wangi nder Suuza, be bili bibbe Hamman sappo boo dow ledde.

¹⁵Yahuudu'en wonbe haa Suuza moobti nyannde sappo e nayabre nder lewru Adar. Be mbari worbe teemedde tato haa Suuza, ammaa be koocaay kuuje mabbe.

¹⁶Yahuudu'en wodbe nder lesde laamiido, kambe boo be moobi ngam faddaago yonkiiji mabbe. Be kebi siwtaare, konne'en mabbe billaay be fahin, ngam be mbari ujine cappande njoweedido e njowo (75.000) caka wanywanybe mabbe. Ammaa be koocaay kuuje mabbe.

¹⁷Kuuje de'e fuu laati nder nyannde sappo e tatabre nder lewru Adar. Nyannde sappo e nayabre be ciwti, be laatini nde juulde nyaamduuji e seyo.

¹⁸Ammaa Yahuudu'en nder Suuza moobi nyannde sappo e tatabre, non boo sappo e nayabre nder lewru Adar man. Be ciwti nyannde sappo e jowabre, be laatini nde juulde nyaamduuji seynannde.

¹⁹Ngam man Yahuudu'en joodiibe nder kawyeeji laatini nyannde sappo e nayabre nder lewru Adar juulde nyaamduuji e seyo e neldindirki nyaamduuji.

Juulde Puuriima

²⁰Mardokay winndi kubaruuji di'i. O neldi boo bataakeji haa Yahuudu'en wonbe nder lesde laamiido Ahasuwerus, badiide e daayiide fuu.

²¹O umri be wadugo juulde nder nyannde sappo e nayabre nder lewru Adar, non boo nyannde sappo e jowabre kala hitaande fuu.

²²Ngam nder nyalde de'e Yahuudu'en kebi siwtaare, konne'en muudum'en billaay be fahin. Nder lewru man boo suno mabbe laati seyo, boji mabbe laati juulde. Mardokay umri be be laatina nyalde de'e nyalde juulde nyaamduuji e seyo, ngam neldindirgo nyaamduuji e neldango talaka'en dokke.

²³Ko Mardokay winndani Yahuudu'en, ko be puddi wadugo boo, be laatini dum al'aada.

²⁴Be mbaadi dum, ngam Hamman bii Hammedata Agagiijo, konneejo Yahuudu'en fuu, nufino dabare halkugo be. O wadno kur'u mbi'eteengu Puur ngam nattingo be fuu.

²⁵Ammaa nde laamiido nani haala man, o umri bee bataakewol haa nufayeere Hamman hallunde loro dow hoore muudum. Be bili Hamman e bibbe muudum dow ledde.

- ²⁶Ngam maajum Yahuudu'en don mbi'a nyalde de'e Puuriima, ngam innde Puur. Ngam daliila bolle bataakewol go e ngam daliila kuuje de be ngi'i, keɓde be fuu,
- ²⁷be tabitini dum, dum farilla nduumiika dow maɓbe e danygol maɓbe e hawtanabe diina maɓbe fuu, haa be tokko wadugo juulde nder nyalde didi de'e hitaande fuu, bana ko winnda, to saa'i man yottake.
- ²⁸Be ciftora nyalde de'e, be kakkilana de, diga yidere haa yidere, nder saare koo ndeye, nder lesdi koo ndiye, nder wuro koo ngoye, ngam taa nyalde Puuriima cotta caka Yahuudu'en, taa ciftorki maaje majja haa danygol maɓbe.
- ²⁹Asta bii Abihayil, debbo laamiido bee Mardokay Yahuuduujjo, mbinndi bee baawde fuu bataakewol didaɓol ngo'ol ngam tabitingo haala Puuriima.
- ³⁰Be neldi bataakeji bee yelanaago Yahuudu'en wonbe nder lesde laamiido Ahasuwerus teemerre e noogas e joweedidi fuu jam e goongaaku.
- ³¹Dum laati ngam tabitingo nyalde Puuriima bee saa'iije maaje, bana Mardokay Yahuuduujjo e Asta, debbo laamiido umrino dum, bana no Yahuudu'en tabitinino dum nyalde suumaye e boji ngam ko'e muudum'en e danygol muudum'en.
- ³²Umroore Asta tabitini haala Puuriima ka'a, nde winndaama nder deftere.

Asta 10

Maɓngu Mardokay

- ¹Laamiido Ahasuwerus umri jomorgol haa lesdi fuu e haa duude mbeela.
- ²Haala kuude cuusal e baawde e haala maɓngu Mardokay boo, dum winndaama nder Deftere Habaruuji Nyalaade Laamiibe Mediya e Persiya.
- ³Mardokay Yahuuduujjo laati didaɓo laamiido, Yahuudu'en fuu camɗini mo. Moobgal banndiraabe maako ngidi mo, ngam o dabbiti jam ummaatoore maako, o tabitini hayru yimbe maako fuu.

Ayuba

Ayuba 1

Goongaaku Ayuba foondaama

- ¹Woodino godɗo haa lesdi Uus, innde maako Ayuba. Godɗo oo o timmudo, goongaajo, o kulɗo Allah, o daayiido halleende.
- ²O danyanaama biɓbe worbe njoweedido e biɓbe rewbe tato.
- ³O mari dammooji ujine joweedidi e geeloodi ujine tati e ga'i cindaadi didi didi nde teemedde jowi e bamde debbe teemedde jowi e jeyaabe duudbe masin nder saare. Godɗo oo buri yimbe fuunaange fuu manngu.
- ⁴Biɓbe maako worbe donno mbeernindira haa ci'e muudum'en ngam nyaamugo, koo moy nde nyalaade mum yaalti. Be donno ewna deerdiraabe mabbe rewbe tato, haa be nyaamda, be njarda bee mabbe.
- ⁵To nyalde man timmi, Ayuba donno ewna biɓbe muudum ngam senugo be. O donno dawa cub, o lii'ana Allah guleteedi ngam kawtal koo moy mabbe bee Allah. Ngam o donno numa: "Teema biɓbe am mbaadi hakke, kudi Allah nder berde muudum'en." Bana nii Ayuba donno wada foroy.
- ⁶Nyannde feere biɓbe Allah ngari haa ndaro yeeso Jawmiraawo. Saydaanu boo wari caka mabbe.
- ⁷Jawmiraawo yami mo: "Diga toy ngarda?" Saydaanu jaabi: "Mi yiiloyi koo toy haa duniyaaru."
- ⁸Jawmiraawo yami mo: "A hakkilani jaggiido am Ayuba na? Irin maako walaa haa duniyaaru, o godɗo timmudo, goongaajo, kulɗo yam, daayiido halleende."
- ⁹Saydaanu jaabi: "Kadi Ayuba don hule meere na?"
- ¹⁰Naa a howi mo kowaagol, kanke e saare maako e ko o mari fuu? A barkidini kuugal juude maako, tokke maako duudi haa lesdi.
- ¹¹Ammaa to a forti junngo ma, a meemi ko o mari fuu, o hudete bee bangudum!"
- ¹²Jawmiraawo wi'i Saydaanu: "Ndaa, ko o mari fuu don haa junngo ma. Ammaa taa meemu banndu maako kam." Nden Saydaanu dilli.
- ¹³Nyannde feere biɓbe Ayuba worbe e rewbe donno nyaamda e njarda nder saare mawniraawo muudum'en.
- ¹⁴Godɗo waddani Ayuba habaru, wi'i mo: "Min donno ndema bee ga'i. Bamde donno ndura kommbi maaji,
- ¹⁵Saba'en ukkani min, njaɓti dabbaaji fuu. Be mbari huuwanoobe ma bee kaafahi. Min feere am dadi, mi wari anndingo ma dum."

¹⁶Diga o timminaay wolwugo, goddɔ feere wari, wi'i: "Yiite Allah do'i diga asama, wuli tokke baali maada e huuwanoobe ma fuu. Min feere am daɗi, mi wari anndingo ma dɔm."

¹⁷Diga o timminaay wolwugo, goddɔ feere wari, wi'i: "Kaldiya'en mbadi moobe tati, ukkani geeloodi, kooci di. Be mbari huuwanoobe ma bee kaafahi. Min feere am daɗi, mi wari anndingo ma dɔm."

¹⁸Diga o don wolwa tawon, goddɔ feere wari, wi'i: "Bibbe ma worbe e rewbe donno nyaamda e njarda nder saare mawniraawo mabbe,

¹⁹henndu saatundu iwndu ladde hamaadaare wari, faddi cobbuli suudu nayi fuu. Ndu yibbi dow derke'en, be maayi. Min feere am daɗi, mi wari anndingo ma dɔm."

²⁰Nden Ayuba ummi, seeki alkibbaare mum, labi hoore mum, do'i haa lesdi, sujidi.

²¹O wi'i: "Tembo ngurttiimi reedu daada am, tembo boo lorotoomi. Jawmiraawo hokki, Jawmiraawo hoociti, barka laatano innde Jawmiraawo!"

²²Nder torraaji di'i fuu, Ayuba wadaay hakke, o wolwaay kalluka dow Allah.

Ayuba 2

¹Nyannde feere bibbe Allah ngari haa ndaro yeeso Jawmiraawo. Saydaanu boo wari, darodi bee mabbe.

²Jawmiraawo yami mo: "Diga toy ngardaa?" Saydaanu jaabi: "Mi yiilo yi koo toy haa duniyaaru."

³Jawmiraawo wi'i mo: "A hakkilani jaggiido am Ayuba na? Irin maako walaa haa duniyaaru, o goongaajo, kuldo yam, daayiido halleende. An yerbi yam ukkango mo torraaji meere. Ammaa kanke, o don tabiti nder goongaaku tawon."

⁴Saydaanu jaabi: "Laral ngam laral! Ko neddo mari fuu, o hokkan dɔm ngam hisnugo yonki maako.

⁵Ammaa to a forti junngo ma, a naawni banndu maako, nden kam o hudete bee bangudum!"

⁶Jawmiraawo wi'i Saydaanu: "Ndaa mo haa junngo ma, ammaa aynu yonki maako!"

⁷Saydaanu dilli. O nyawni Ayuba buule kallude diga jaabrude haa hoore.

⁸Ayuba joodi nder ndoondi, hoo'i heedo, don nyaanyoro.

⁹Debbo maako wi'i mo: "Haa jonta a don tabiti nder adilaaku. Huf Allah, nden maaya!"

¹⁰Ammaa Ayuba wi'i mo: "A don wolwa bana debbo paataado! En don njaba hayru haa Allah, ngam dume sarru kam en njabataa?" Nder kuuje de'e fuu, Ayuba wadaay hakke dow Allah nder boliide muudum.

¹¹Soobiraabe Ayuba tato nani haala sarru ngu hebi mo fuu. Be ngari, koo moy diga nokkuure muudum: Elifas Temanijjo e Bildad Suhijjo e Cofar Na'amatijjo. Be narri, be ngari sin'kango mo e de'itingo mo.

¹²Nde be eewi mo diga daayiidum, be annditaay mo. Be towni sawtu, be mboyi, be ceeki alkibbaaje mabbe, be ukki collaaje dow ko'e mabbe heedi asama.

¹³Nden be njoododi bee maako haa lesdi, nyalawmaaje joweediidi e jemmaaje joweediidi. Koo gooto mabbe wolwanaay mo, ngam be ngi'i torra maako saati masin.

Ayuba 3

Ayuba naali nyalaade danyeeke muudum

¹Baawo maajum Ayuba mabbiti hunnduko muudum, naali nyalaade danyeeke muudum.

Ayuba

²Ndaa ko o wi'i:

³Nyalaade nde ndanyaami halka, non boo jemmaare nde wi'i: "Gorgel reedaama."

⁴Nyalaade man laato nyibre! Taa Allah Banjiido siftora nde fahin! Taa jayngol yayna dow maare sam!

⁵Nyibre nyibbunde mara nde. Sey duule canngina dow maare, mojaaki naange hulna nde.

⁶Sey nyibre jabta jemmaare maajum, taa nde lime caka nyalde nduubu, taa nde nasta lisaafi lebbi fahin.

⁷Taa jemmaare maajum wada barka, taata nde nana hoolo seyo sam.

⁸Naaloobe nyalde naala jemmaare maajum, non boo hiila'en tikkinoobe kuunga.

⁹Sey koode babbol maare nyibba. Nde tammoro jayngol, ammaa ngol wangataa, taa nde yi'a bedgol naange.

¹⁰Ngam nde mabbanaay yam reedu daada, haa gite am nde suudaay torra.

¹¹Koni mi maayaay diga mi danyaaka, mi sooytaay nde mi wurti reedu daada am?

¹²Koni o jabi yam dow koppi? Koni mi musini haa endi maako boo?

¹³Hannde mi wonanno nder de'ere nder yenaande am, mi daanotono, mi siwtotono

- ¹⁴bee laamiibe e sarwoobe lesdi, mahitananbe ko'e muudum'en bille,
¹⁵maaboo bee mawbe marbe kanjeeri e hebbinbe cuudi mum'en bee cardi
¹⁶malla boo mi wonataano, bana biɲngel ngel wardaay bee yonki, ngel yi'aay annoora.
¹⁷Nder yenaande, hallube ndimmbataako fahin, ton sombe e tampube don ciwto.
¹⁸Habbaabe fuu njoodoto jam ton, be nanataa hoolo helman.
¹⁹Ton pamaro e mawdo ngondan, maccudo boo rimdan e jawmum.
²⁰Koni Allah hokki torraabe jayngol, e laska-berde'en fuu ngeendam?
²¹Be ndeenan maayde, nde warataa, be dabban nde ko buri jawdi.
²²Be keewanno welwelo e seyo, be ngamanno to be kebno yenaande.
²³Ndaa goddo mo anndaa haa o yahata, goddo mo Allah mabbi, taarni dum kowaagol.
²⁴Umaali laatani yam nyaamdu e gondi am don ila bana ndiyam.
²⁵Ko kulmi, kanjum ukkantammi, ko ceekanmi, don waranammi.
²⁶Mi walaa jam, walaa siwtaare, de'ere walaa, sey billaare!

Ayuba 4

Elifas feli Ayuba

¹Elifas Temaniijo wi'i:

Elifas Temaniijo

- ²To min mbolwani ma, dum mettinte na? Ammaa moy waawata nangtugo bolle mum?
³Ndaa, a faamtini duudbe, a walliti boo juude tampude.
⁴Koo moy fergi, bee bolle ma uminda mo, koppi tampudi boo, an a haftini di.
⁵Nde dum hebi ma jonta, dum mettini ma, nde dum ukki dow maada, a wemmboto na?
⁶Kulol Allah laataaki hoolaare ma na? Malla kuude ma adiliije laataaki tammunde ma?
⁷Siftor, cooydo aybeeji meedi halkugo na malla woodi goongaajo meeddo nattugo?
⁸Ndaa ko ngi'mi: Demoowo zunuuba foroy, koo aawoowo toonyaare, o sodan dum boo.

- ⁹Poofde Allah men, kanje kalkata be, henndu tikkere maako boo timminan be.
- ¹⁰Be don ubbo bana cirgu, bana mbarooga boo. Nyii'e mbarookoy boo ngewaama fuu.
- ¹¹Mbarooga don halka, walaa jabtiiru sam, non boo bikkoy mbarooga fuu cankititto.
- ¹²Mi nani wolde sirriire, noppi am nani dum bana sofndaango.
- ¹³Dum gi'aadum, dum hulni yam jemma, saa'i yimbe don nder doynngol teddungol.
- ¹⁴Kulol ukkani yam, kultoreengol nasti i'e am fuu haa de ndimmbi.
- ¹⁵Huunde saali dow am bana henndu, suufu banndu am dari ngam kulol.
- ¹⁶Godfo ummi, min kam mi anndaa mo, yeeso am o don dari, don jeedi. Nden mi nani sawtu maako:
- ¹⁷"Nedfo maayando buran Allah adilaaku na? Godfo buran tagfo dum laabugo na?"
- ¹⁸Jawmiraawo hoolaaki koo malaa'ika'en muudum, o don fela faataare jagganoobe mo,
- ¹⁹sakko yimbe tagaabe bee loope, laatiibe mbulwuldi, bana mooyu meere be namrete.
- ²⁰Diga fajiri haa asiri, be pusete, haa foroy be kalkan. Walaa mo hakkilanta dum.
- ²¹To o ta'i poofde mabbe boo, yimbe maayan bilaa hikma."

Ayuba 5

- ¹Kadi, ewna! Moy jaaboto ma? Haa seniibe boo, moy ewnotooda?
- ²Ngam mettamberam mbaran paataado, kaajal nattinan cooydo hakkiilo.
- ³Nde mi yi'i paataado don tabito, law mi naali saare maako, mi wi'i:
- ⁴Taa biibe maako keba walliinde! Be hiitaabe haa nastirde wuro, ammaa godfo kisnando be walaa.
- ⁵Weelaabe nyaama yaamnde maako, be kooca nde koo caka gi'e, talaka'en boo njabta mo jawdi maako.
- ⁶Aa'a, sarru iwataa haa mbulwuldi, non boo torra fudataa diga lesdi.
- ⁷Ammaa nedfo danyaama ngam torra, bana feetere yiite ngam fiira.
- ⁸To min kam, mi dakkotiranno bee Allah, mi yahranno haala am haa maako.

- ⁹O don huuwa kuude mawde, goddo waawataa faamugo de, o don huuwa kuude kaydiniide de ngalaa limgal.
- ¹⁰O don tobna iyeende dow lesdi, o don nelda ndiyam boo dow gese,
- ¹¹o don bangta leestiibe, o don seyna sunaabe.
- ¹²O don nattina dabareeji y'oybe, ngam taa be keba jaalorgal.
- ¹³O don nannga hikma'en nder y'oyre mabbe, o don majjina anniya faasiki'en.
- ¹⁴Nyalawma be kawran bee nyibre, haa naange be maman bana jemma.
- ¹⁵E kaafahi o hisnan bukaado, o wurtinan mo nder juŋgo baawdo.
- ¹⁶Non tammunde don ngam talakaajo, ammaa sooynde adilaaku mabban mo hunnduko.
- ¹⁷Mo Allah feli hebi barka! Ngam maajum taa sala elto Allah Baawdo !
- ¹⁸Ngam kanke naawnata, kanke habbata huuduure. O fiyan, nden juude maako boo kurga.
- ¹⁹Foroy o hisnete e billaaje, to sarru wadi, ngu meemataa ma.
- ²⁰To weelo wadi, o hisnete maayde, nder konu boo o hisnete diga kaafahi.
- ²¹A hisan e bolle tufleejo. A hulataa sam to halkere wari.
- ²²A jalan dow bonnuki e weelo, a marataa kulol ngam kuuje ladde.
- ²³A reman gese, de marataa kaa'e, a woodi sulhu bee kuuje ladde.
- ²⁴A yi'an saare ma wadan barka, a liman baali ma fuu, di ngonan di fuu.
- ²⁵A yi'an bibbe ma duudan bana hudo ngesa.
- ²⁶A nistan yenaande bee ndottaaku bana waagaare alkamaari wakkati yaamle.
- ²⁷Min linyi dum fuu, nonnon dum wa'i. An, nan dum, anndu dum bee hoore maada!

Ayuba 6

Ayuba feli sooba'en muudum

¹Nden Ayuba jaabi, wi'i:

Ayuba

- ²Asee! To goddo foondi metteenga am, to o waati sarruaji am dow awnordum,
- ³dum buran njaareendi maayo fuu teddugo, ngam maajum mi numataa bolle am.
- ⁴Ndaa, Allah Baawdo tufi yam bee kuri mum, mi tahi dajje maaji. Kulniidum iwdum diga Allah don honammi.

- ⁵To hudo don yeeso wamnde ladde, nde ooloto na? To nyaamdu don, nagge woodoto na?
- ⁶Godɔo nyaaman lakasɔum ɔum walaa mannda na? Dakam don nder daneejum yeeraande heccere na?
- ⁷Ko mi sali meemugo laatake nyaamdu am, koo to ndu nyiddundu boo.
- ⁸Mi yidno tornde am jabe, Allah duɗanammi ko tammiimi!
- ⁹Dum fottana Allah o namammi. O forta juɗngo, o ta'ammi.
- ¹⁰Mi hebanno de'itinki, mi seyanno koo nder boneeji am naawɗi ɗi'i. Mi yeddaay bolle Ceniɗo sam.
- ¹¹Ammaa semmbe am ngam tammaago luttaay fahin! Dume munyal am nafatammi, mi walaa tammunde dow garandum fahin!
- ¹²Mi hayre haa mi munyana koo ɗume fuu na? Banndu am saati bana njamndi mbodeeri na?
- ¹³Min mi walaa walliinde sam, mi walaa ballal koo seɗɗa.
- ¹⁴Mo don nder torra mari haaje walliinde sooba mum, koo to o accuɗo hulugo Allah Baawɗo boo.
- ¹⁵Bana maayo yoorngo, bana maaje beebɗe, non deerɗiraabe am toski yam.
- ¹⁶Maaje ɗe'e keewan koo ndey ndiyam mooboto, to mallimallooje fuu bolwi,
- ¹⁷ammaa saa'i ceedu ɗe beeban, to guldum wadi, ɗe njooran.
- ¹⁸Moobre filoobe don ɗabbita ndiyam ton, nde nastan nder ladde, nde majjan ton.
- ¹⁹Moobre filoobe warannde diga Tema e Saba fuu don ɗabbita ɗe, don tammoro ɗe.
- ²⁰Ammaa nde semtan daliila hoolaare man, to nde yottake ton, tammunde maare ittoto.
- ²¹Nonnon on laatani yam on fuu. Nde ngi'don kulniidum, on kultori.
- ²²Mi wi'i on ndokkammi huunde na, on ndokkammi jawdi ndi mardon na,
- ²³on kisnammi juɗngo billoowo na, on coottammi diga juɗngo toonyoowo na?
- ²⁴On paamnammi, nden kam mi jeedfoto. Kolleeɗam haa mi woofi.
- ²⁵Bolle goonɗude naawan bernde na? Ko mbi'don nafaɗ ɗume?
- ²⁶Ngam bolle am mbaɗɗon feloore na? Mi woyi ngam torra, ɗum haala nder henndu na?
- ²⁷On don mbaɗa kur'u koo dow atiimeejo, on don coorra koo soobaajo mon!

²⁸Kadi sey on ndaarammi! Haa gite mon mbolwanmi fewre na?

²⁹Jonta, lorte! Taa nume kalludum sam! Lorte! Haa jonta mi don nder adilaaku am!

³⁰Kadi fewre don nder hunnduko am na? Mi anndaa ko woni halleende na?

Ayuba 7

¹Ngeendam neddo haa duniyaaru laati bana ngeendam soojeejo. O don bana kuuwoowo kuugal ngeenaari,

²bana maccudo gondo nder naange yenwirta dowdi, bana kuuwoowo deenando ngeenaari mum.

³Lebbi duuddi nder naaworlaaji, kanjum woni mardi am, koo bee jemma boo torra accataa yam sam.

⁴To mi waalake, mi don numa: "Ndey mi ummoto?" Ammaa to jemma timmataa, mi talloto dow be'itte haa weeta, haa mi safta boo.

⁵Tuundi loope e gildi cuddi banndu am. Loral banndu am don seeka, don ila mbordi.

⁶Nyalde don ndogga ko buri horde cannyargal, de don njinna, walaa tammunde!

⁷Siftor, ngeendam am laati bana henndu! Mi meetataa yi'ugo balde hayru am.

⁸Koo moy yi'i yam jonta, meetataa yi'ugo yam fahin. A tefatam ammaa mi tawataake.

⁹Bana ruuldere sanjitirta, jinna, non goddo jipporto haa joonde maaybe, lorataako fahin.

¹⁰O wartata saare maako kadiboo, saare maako annditittaa mo fahin.

¹¹Ngam maajum mi nangtataa hunnduko, mi wolwan. Mi wanginan dum ko billata ruuhu am. Mi sinkan nder mettamberam am.

¹²Mi mbeela malla kuunga nder mbeela na, haa njo'ina goddo aynoowo yam?

¹³Nde mbi'mi: "Be'itte am nde'itintam, sey waalorde hoyna sinkuye am",

¹⁴a neldi yam koydi, a hulni yam, bee gi'ki nder jemma a diwni yam.

¹⁵Be deddammi, burantam woodugo, ngam am – ndikka maayugo!

¹⁶Mi yidaa a juttina balde am fahin, de nafataa yam, accam, taa billam.

¹⁷Dume neddo maayando haa bangta mo, haa a hakkilana mo masin ?

¹⁸A laarndoto neddo nde weeti fuu, saa'iije fuu a don linya mo.

¹⁹Ndey accata laarugo yam? Ndey accata yam mi moda tuude am?

²⁰To mi wadɪ hakke, dume dɪm wadete, an kakkilanoowo bii-Aadama? Ngam dume cubɗa mi ngam kuri ma? Mi teddani ma bana doɲgal na?

²¹A sali yaafaago aybeeji am. Ngam dume a ittataa hakke am? Neebataa mi waaloto nder lesdi boo. A ɗabbatam, ammaa mi tawataake fahin.

Ayuba 8

Bildad mangti goongaaku Allah

¹Nden Bildad Suhiiɗo wi'i:

Bildad Suhiiɗo

²Ndey accata wolwugo irin maajum? Haa ndey accata wolwugo bolle caatude bana henndu saatundu?

³A tammi Allah sannji dookaaji kiita na? A tammi Allah Baawɗo wayliti kiita ngoonɗuka na?

⁴To biɓɓe ma mbaɗi hakke dow Allah, ɓe kebi ngeenaari zunuuba maɓɓe.

⁵Ammaa an, to a ɗakkotiran bee Allah, to a toroto Allah Baawɗo,

⁶to a walaa feloore, to a darnuɗo, fakat o ummoto haa o walle, o mo'ina joonde ma bana naane.

⁷Nden ndaarata fuddam ma bana peetum, haa timmoode maada a maran duuddum.

⁸Sey a hedito yimbe booyma, ko kaakiraabe maɓɓe keɓti, anndu dɪm!

⁹Enen, en neebaay haa duniyaaru ndu'u! Walaa ko en anndi, balde meeden haa lesdi, dɪm ɗowdi tan.

¹⁰Ammaa kamɓe, ɓe ekkintinte, ɓe anndinte dɪm ko ɓe anndi bee kirseeku maɓɓe:

¹¹Kewe mawnan to walaa waalowol na? Tolooje mawnan to ndiyam walaa na?

¹²Kanje ɗe aartan koo huɗo yoorugo, koo ɗe kecce, koo walaa pe'uɗo ɗe.

¹³Kanjum hebata yejjitanɓe Allah, non tammunde kalluɗo halkirta.

¹⁴Haala tammunde maako wonnoto, nde nanndi bee cannyudi.

¹⁵To o baarake suudu maako, ndu yibban, to o feɗi dow maaru, ndu yibban.

¹⁶Bana lekki keewki ndiyam gonki haa naange, lice maaki ɗon caalo jarne fuu,

¹⁷ɗaɗi maaki ɗon laya caka waagaare kaa'e, caka kaa'e ki yiɗi nanɗtugo.

¹⁸To ɓe ɗoofi ki diga pallel man, pallel man yeddani ki, wi'an: "Mi meedaay yi'ugo ki sam."

¹⁹Kanjum tan woni seyo maaki fuu, haa pallel maaki boo, leɗɗe godɗe puɗan.

²⁰Aa'a, Allah wudintaa adiliijo. O wallataa kallufo.

²¹Allah wartiran seyo bernde ma, haa a jala, a heewa welwelo.

²²Ammaa wanybe ma keewan semteende, cuudi hallube mbilan.

Ayuba 9

Ayuba waawaay jaabaago Allah

¹Ayuba jaabi:

Ayuba

²Goonga kam, mi anndi ko mbi'da dum goonga. Noy neddo laatorto adiliijo yeeso Allah?

³To goddo yidi hujjotirgo bee Allah, o jaabataako mo koo nde woore dow y'amde ujineere!

⁴Walaa ko o anndaa, o Baawdo. Moy tuurtanta mo bilaa halkugo?

⁵O sottinan kooseeje bilaa anndaangal maaje, nder bernuki maako o hippan de.

⁶O dimmbinan duniyaaru haa pallel mum, o diwninan cabbaaje maaru.

⁷O hadan koo naange boo yaynugo, o nyibbinan koode haa asama.

⁸Sey kanke tan we'iti asama, o yaaban dow y'uuge ndiyamji.

⁹O tagi Nyiiwaaje e daccuki e dulooje e koode haa fombina.

¹⁰O don wada kuuje mawde de paamataake. Walaa mo waawata limugo kuuje kaydiniide de'e.

¹¹Mi waawataa yi'ugo mo koo to o don saalo kommbi am. To o dilli, mi waawataa hebtugo.

¹²To o jafiti huunde, moy waawata hoosititgo dum? Moy wi'ata Allah: "Dume mbadata do?"

¹³To Allah berni, o faasitittaa bernuki maako, koo ben wallube Rahab boo maati dum.

¹⁴Kadi noy min mi hebrata mi jaabo mo? Bolle deye mi subata ngam wolwugo yeeso maako?

¹⁵Koo mi adiliijo, mi jaabataako sam, ngam sey mi dabbita endam haa kiitoowo yam.

¹⁶Koo to mi ewni mo, kanke boo o jaabi yam, noy mi anndirta kanke o nanatam?

¹⁷Ngam o neldan duluuru, o namatam, meere non o don duddina naawnere am.

¹⁸O accataa mi foofa foofaango am, ammaa o don haarnammi torra e bone tan.

- ¹⁹Mi waawataa habugo bee maako, ngam o cemmbidfo masin. Haa kiita boo, moy foti ewnugo mo ngam haa mi wangina hujja am?
- ²⁰Koo to hujja am laabi, bolle am ndo'atam. Koo mi adiliijo, bolle am aybintam.
- ²¹Fakat mi adiliijo kam na? Min bee hoore am, mi anndaa. Mi don miccita ngeendam am.
- ²²Dum fuu dum gootum! Ngam maajum mi wi'an: Allah nattinan adiliijo e kalludfo boo.
- ²³To saru wari bee juhuki, don mbara, Allah jalan dow saklere laabbe.
- ²⁴Nde duniyaaru don les baawde kalludfo, Allah don wumna gite hiitoobe! To naa Allah wadi dum, dum moy kadi?
- ²⁵Nyalde am caali law buri doggoowo, de don ndogga bilaa yi'ugo hayru sam.
- ²⁶Bana koommbowal kewe de njaawfoto, bana dutal ngal suuyanto kebal mum.
- ²⁷To mi wi'i: "Mi yejjitan boji am, mi seyo, mi nyobbita yeeso am",
- ²⁸nden kam naaworlaaji am kulnatam. Mi anndi, an Allah a laarataa laabeenga am.
- ²⁹Min laatoto aybudfo! Ngam dume mi don torro meere?
- ³⁰To mi yiwakeno bee saabulu, mi hoo'ino cukkuri ngam labbingo juude,
- ³¹a nastintam nder loope. Nden kam, koo limce am elnatam.
- ³²Ngam Allah naa o nedfo bana am haa mi jaabo mo, min ndarodo yeeso kiitoowo.
- ³³Ngam walaa mo narrinta mo bee am, mo wallinta junngo dow amin dfo fuu.
- ³⁴O acca boccugo yam bee bocol maako, o acca boo hulnugo yam.
- ³⁵To non kam, mi hulataa wolwugo, ammaa nde mi waawaay irin maajum sam, mi lutti feere am.

Ayuba 10

Ayuba woyi ngeendam muudum

- ¹Ndaa, bernde am doylake yeedugo. Ngam maajum mi yoofan uumaali am, mi wolwan bee kaadfum haa bernde am.
- ²Nii mbi'anmi Allah: Taa hiitam! Anndinam koni aybinta yam.
- ³Dum fottani ma na, to a billi yam, a yoofti ko juude ma mbafo fuu bee hibbingo anniyaaji hallube na?
- ⁴A woodi gite bana de nedfo na? A don laara bana nedfo maayando laardata na?

- ⁵Balɗe ma boo ndamman bana ɗe maayoobe na e duubi ma boo ndamman bana ɗi nedɗo na?
- ⁶Ngam ndaa, a ɗon ɗaɓɓita aybe am, a ɗon wiɗito hakke am.
- ⁷A anndi mi laaɓɗo, walaa kisnando yam diga juɗngo ma.
- ⁸Juude ma mbaɗi yam, tagi yam. A wayliti jonta, a yidi halkugo yam!
- ⁹Siftor, bee loope a tagri yam, a yidi boo lornugo yam haa nder mbulwuldi na?
- ¹⁰An rufi yam bana kosam. An nyallini yam bana torjam.
- ¹¹Bee lara e kusel a ɓorni yam, bee i'e e ɗaɗi a sanniyi yam.
- ¹²A hokki yam yonki e mo'ere, a ayni yam jam bee mboodeenga ma.
- ¹³Ammaa woodi sirri a suudi haa bernde ma. Mi anndi ɗum ko woni nder numo ma:
- ¹⁴To mi waɗi hakkeeji, a laarndo yam, a salo yaafaago aybeeji am.
- ¹⁵Fakat, to mi aybuɗo, bone laatanto yam! Koo to mi laaɓɗo, mi ɓangtataa hoore am, mi heewi bee torra e mettamberam tan.
- ¹⁶To mi ɓangti hoore am, an a taasnatam, a taasnatam bana mbarooga non, foroy a ɗon hollammi baawɗe ma.
- ¹⁷Foroy a ɗon darna wulloobe yam, tikke maada boo ɗon ɗuudana yam, moobe konne'en ɗon ukkano yam.
- ¹⁸Koni ngurtinda mi diga reedu daada am? Mi maayanno hiddeko godɗo yi'ammi!
- ¹⁹Mi laatanno bana mo wangaay sam, be uwanno yam ɓaawo wurtaago reedu daada am.
- ²⁰Naa balɗe am pamare lutti na? Accam haa mi welwita seɗɗa.
- ²¹Neeɓataa mi dillan, mi lorataako boo haa lesdi ndi nyiɓɓi bee nyibre sukkunde.
- ²²Ton nyibre e bonnuki meere laamoto, koo jayngol boo nanndi jemmaare nyiɓbunde.

Ayuba 11

Cofar feli Ayuba

¹Nden Cofar Na'amiiɗo wi'i:

Cofar Na'amiiɗo

- ²Duudal bolle ma hebaay jaawaabu na? Waawugo wolde yidaa wi'go a goonɗudo!
- ³An a tammi harakaaji ma nje'inan yimbe na? Walaa cementindo ma ngam a janci be na?

- ⁴An a wi'i: "Mi laabɔɔ nder bolle am, walaa aybewol mbaɗmi dow Allah sam."
- ⁵Asee, to Allah bee hoore mum yidno wolwango ma, to o mabb̃itino hunnduko ngam wolwango ma,
- ⁶O waɗɗinanteno sirriiji hikma maako fuu, d̃i yimbe mbaawataa faamugo, nden a faamanno Allah limanaay ma hakkeeki maada fuu.
- ⁷An a waawan heɓtugo lugguɗum Allah na? An a waawan faamugo timmuki Baawɔɔ na?
- ⁸Hikma maako buri koo asama towugo, ko mbaawata waɗugo? Ka buri jahannama luggugo. A waawan faamugo ka na?
- ⁹Ka buri duniyaaru fuu juutugo, ka buri koo mbeela boo yaajugo.
- ¹⁰To Allah naɗɗi aybuɗo, yahri mo yeeso kiita, moy he'i dartanaago mo?
- ¹¹Ngam Allah anndi yimbe meere'en, koo to o hakkilantaa halleende, o yi'an haa nde woni.
- ¹²Paataaɗo laatataako hikmaajo sam, sonaa to wamnde ladde laatake wamnde eltaande.
- ¹³Ammaa an, sey a dartina bernde ma, a weeda juude ma heedi Allah.
- ¹⁴To juude ma tunwino bee halleende, a labbina de, taa sooynde adilaaku boo wona nder ma,
- ¹⁵nden kam, a baɗɗtan gite ma, a laabɔɔ, a daroto bilaa kulol.
- ¹⁶Nden a yejjitan torra e kalluɗum, bana ilam caaliidam, a numtataa d̃um.
- ¹⁷Jayɗgol ngeendam ma buran koo naange boo, nyibre haa ngonda laatoto bana jayɗgol fajiri.
- ¹⁸Nden a heban hoolaare e tammunde, a aynaado, a daanoto bee de'ere.
- ¹⁹Walaa billando ma to a don siwto, yimbe duudbe boo dabbitan yerduye ma.
- ²⁰Ammaa hallube coman tefugo ballal, kisndam walaa ngam mabbe, sey maayde tan, kanjum woni tammunde mabbe.

Ayuba 12

Ayuba goonɗini baawde e hikma Allah

¹Ayuba jaabi:

Ayuba

²Fakat, onon yimbe, on ngoodi faamu, ammaa hikma fuu nattidan bee moodon!

- ³Ammaa min boo mi woodi hakkiilo bana moodon, mi sakkitittaako baawo moodon boo. Ngam moy anndaa kuuje de'e?
- ⁴Mi laatake mo sooba mum janci dum, mo ewni Allah haa o jaabo dum. Be njanci adiliijo e timmudo!
- ⁵Mo nasti nder sarru, o jawniido, koo moy kooldiniido don numa bana non, mo kosde mum pergi, be ndoflan dum.
- ⁶Laymaaji toonyoobe don tabiti, tikkinbe Allah don kooldini, be don yikka be mbaawti koo Allah boo.
- ⁷Ammaa, y'am dabbaaji, di paamtinte, y'am colli les asama, di ngeccete.
- ⁸Wolwan lesdi, ndi anndinte, wolwan liddi nder maayo, di mbi'ete.
- ⁹Kuuje de'e fuu, Jawmiraawo tagi de, tagefooji di'i fuu anndi dum boo.
- ¹⁰Yonki geetum fuu don haa junngo maako, non boo nafsu bibbe Aadama fuu.
- ¹¹Naa kuugal nofru dum nanugo bolle? Naa kuugal hunnduko dum mettugo nyaamdu?
- ¹²Haa ndotti'en hikma tawete, hakkiilo boo haa nayeebe.
- ¹³Ammaa haa Allah hikma e baawde tawete, hakkiilo e sawari, kanke jeyi.
- ¹⁴O yibbinan, walaa mo mahititta. O mabban goddo, walaa mo mabbittitta mo.
- ¹⁵To o hadi iyeele, koo dume fuu yooran. To o yoofti ndiyam, dam wonnan lesdi.
- ¹⁶Haa maako tan semmbe e hikma fuu tawete, o mari majjindo e majjudo.
- ¹⁷O bortan dawroobe, o leesna be, o wadan hiitoobe boo dullube.
- ¹⁸Kabborli laamiibe, o fiistan di, o taadan be keeci bee boggi di'i.
- ¹⁹O bortan koo liman'en, leesna be, dariibe, tabitbe, o do'an be.
- ²⁰O hadan hoolaabe boo wolwugo, o ittanan ndotti'en faamu.
- ²¹O rufan yawaare dow mawbe fuu, o fibtan taadorli semmbidbe.
- ²²O sudditan luggudum nyibre, o wadda nyibre nyibunde haa jayngol.
- ²³O mawninan ummaatooje, o halkan de. O yaajinan ummaatooje, o nattinan de.
- ²⁴O laatinan mawbe faataabe, nder ladde ferewnde be ngiiloto.
- ²⁵Be tefan bana wumbe nder nyibbudum, o yiilnan be ton bana wuykuba.

Ayuba 13

Ayuba goondini kuude muudum

- ¹Ndaa, gite am ngi'i dūm fuu kadi, noppi am nani e faami dūm.
- ²Ko on anndi fuu, min boo mi anndi, mi sakkitaaki baawo moodon boo.
- ³Ammaa min, haa Baawdo ngidmi wolwango, haa maako boo mbaŋginanmi hujja am.
- ⁴On cuddi faataare bee pewe tan, on fuu on hurgoobe be anndaa koo dume sam!
- ⁵Asee, to on naŋgtuno demde mon, dūm waŋginanno on hikma'en!
- ⁶On nana hujja am, on kedito bolle seedamku am.
- ⁷Bee pewe on mballirta Allah na? On laati fewoobe ngam maako na?
- ⁸On ndaroto wakeere maako na? On ceddanto Allah haa kiita na?
- ⁹Dum fottanan on to o widiti on na? On cargan mo bana be cargirta neddo na?
- ¹⁰Fakat o felan on bee caatal, ngam on don cenndindira yimbe nder cuudiidum haa kiita.
- ¹¹Bee maŋngu maako o hulnirta on, bee baawde maako o diwnirta on.
- ¹²Ndaa, balndi mon nanndi bee ndoondi, gaabi mon fuu ngalaa semmbe bana mahdi loope.
- ¹³Sey on njeedo, on nana ko mbolwanmi, ko wadata fuu wada.
- ¹⁴Ndaa, mi taaskake jootingo koo ngeendam am, haa nder newre am kalfinanmi yonki am.
- ¹⁵Koo to o mbari yam ma, kaŋko mi hooloto, haa mi goonɗina laabi am yeeso maako.
- ¹⁶Ammaa kanjum dūm laatanto yam kisndam: Ngam naafikiijo aay'ataa wargo yeeso Allah sam.
- ¹⁷Sey on nana, on kedito haala am, paame ko mi faamtinta.
- ¹⁸Ndaare, mi taaskake waŋgingo hujja am. Mi anndi min mari goonga.
- ¹⁹Moy yidi wullaago yam kadi? Nden kam mi jeedoto, mi taaskanto maayde am.
- ²⁰Allah am, faddam diga kuuje diɗi de'e, nden mi accan nyukkaago yeeso ma:
- ²¹Ittanam juŋgo ma teddananŋo yam, kultoreenŋol ma boo, ngam taa ngol hulnammi.
- ²²Baawo maajum a ewno, min mi jaaboto malla min boo mi yama, an a jaaboto.
- ²³Noy lingal aybeeji am e boofi am? Kadi anndinam tuurtol am e hakke am.
- ²⁴Dume wadi haa cuudana mi yeeso ma, haa a laarammi bana mi konneejo ma?

²⁵Dume ngidda? A taasna kudfel joornjel na? Malla haakoyel meereyel a riiwata?

²⁶A winndi bolle caatude dow am ngam do'ugo yam kiita, a limani yam boofi nderkaaku am.

²⁷Callalluuji a haɓɓata haa kosde am, a don wiɗito kuude am e laabi am, koo batteeji palande am boo.

²⁸Bana leggal nyolanngal, bana limce de mooyi nyaami, mbonni dum non neddo timmirta.

Ayuba 14

Ayuba tinndini dammuki ngeendam

¹Koo moy neddo, to daada mum danyi dum, balde mum duudataa, cagle duudde don.

²Bana pinndi o fuda, o dayla, o don saalo law bana dowdi, o duurataa.

³Irin maako a accataa hakkilango mo, a don yahra mo kiita bee maada.

⁴Moy waawata wurtingo huunde laabnde diga huunde sobnde? Walaa koo goddo.

⁵Ndaa, a ta'ani neddo nyalde mum, lebbi maako limaadi, an wadi dum, o waawataa y'abbaago keerol man.

⁶Accu billugo mo, hokku mo fooftere, o seyo bana goddo kuuwoowo timmino kuugal muudum.

⁷Lekki koo kiye fuu mari tammunde, ngam ki wilitan, koo to be pe'i ki, lice kecce boo puɗan haa tuggere.

⁸Dadi maaki to nduuri nder lesdi kam, koo to tuggere waati nder ngesa man,

⁹to dum mettake ndiyam, dum hesɗitan, bana fudngo jubaango dum wilitan.

¹⁰Ammaa neddo, to maayi, dum timmi non. Nde poofde maako timmi, toy mo kadi?

¹¹Teema nyalaade wofnde, beeli fuu beeboto, maaje boo njooran.

¹²Ammaa maaybe fuu ummitittaako sam, saa'i asama don, be pinataa sam, walaa maaydo pinando diga doynjol mum.

¹³Ko mi yidi kam: Suudam haa joonde maaybe, nyukkam ton haa to bernde ma feewti. Ta'anam wakkati ki ciftortaami.

¹⁴Kadi bii-Aadama yeeditan to maayi na? Sey mi reena, mi munyana torraaji, haa to nyalde burande hoygo ngari.

¹⁵Saa'i maajum a ewno yam, mi jaabo ma, nden a tefan yi'ugo kuugal juude ma.

- ¹⁶Saa'i maajum a suklanto palande am, nden a acca boo suklanaago hakkeeji am.
- ¹⁷Haa nder booro a mabbata tuurtol am, a yaafoto hakkeeji am.
- ¹⁸Ammaa ndaa, koo hooseere boo nde yibbinte, sampititto, koo tapaaje tabitde boo de cottinte.
- ¹⁹Ndiyam don nyaamta kaa'e caatude, loope lesdi boo, ilam iyeende ilnan de, non boo tammunde neddo, an a halkan nde.
- ²⁰A do'an mo haa lesdi, o dilla a wonnan mo yeeso, nden a riiwan mo.
- ²¹Bibbe maako teddinaama, o anndaa sam malla boo be leestinaama, o maatataa dum sam.
- ²²Sey torraaji nder banndu maako naawata mo, sey ngam maako tan bernde maako sunoto.

Ayuba 15

Elifas feli Ayuba

¹Nden Elifas Temaniijo wi'i:

Elifas Temaniijo

- ²Hikmaajo jaaboto bee anndal henndu na? Henndu tan woni haa reedu maako na?
- ³A don goondina hoore ma bee bolle meere na malla a don wolwa haala ka walaa nafuuda?
- ⁴A don wonna kulol ngol yimbe mari heedi Allah, a don hada dewal yeeso Allah boo.
- ⁵Halleende bernde ma don wurto hunnduko ma, a don suuda aybe ma bee bolle yoyde.
- ⁶Haala ma do'ata ma kiita, naa min, ko a wolwi fuu don seedo a woodi aybe.
- ⁷Kadi be ndanyi ma a afo yimbe na? An aarti kooseehon kon fuu tageego na?
- ⁸A anndi sirriiji Allah na? An feere ma mari hikma na?
- ⁹Dume annduda minin min anndaa e dume paamda minin min paamaay?
- ¹⁰Min ngoodi ndotti'en caka amin, min duuda duubi'en ko buri baaba ma.
- ¹¹A don numa de'itinki Allah bee bolle amin delemde de'e nafataa ma na?
- ¹²Ngam dume bernde ma don sogge daayiidum? Ngam dume gite ma don ma'a kalludum,
- ¹³haa tikkana koo Allah boo, haa acca bolle de'e ngurto hunnduko?

- ¹⁴Ko woni neddo haa o laato laabdo tal? Ko woni danyaado e debbo haa o laato adiliijo?
- ¹⁵Ndaa, Allah hoolataako koo malaa'ika'en, koo asamanji boo laabaay haa maako sam.
- ¹⁶Sakkomaa neddo meereejo, bonniido, badando sooynde adilaaku foroy.
- ¹⁷Heditam, woodi ko mi yidi faamtingo ma. Haa mi anndine ko ngi'mi fuu,
- ¹⁸ko hikma'en anndini, ngaazini, ko be kebi haa kaakiraabe mabbe.
- ¹⁹Kambe tan, Allah hokkuno lesdi, jananno nastaay caka mabbe sam.
- ²⁰Bone tokkoto kalludo balde mum fuu, toonyotoodo boo hebataa duurugo.
- ²¹O don nana hoolooji kulniidi tan, bonnoowo don ukkano mo wakkati o don nder jam.
- ²²Walaa tammunde dadugo nyibbuki, o cubaado mbareego bee kaafahi.
- ²³O don yiilo ngam tefugo nyaamdu. O anndi nyalaade nyibre don reeni mo.
- ²⁴Tum billaare e torra don kulna mo bana laamiido taaskaniido habre.
- ²⁵Ngam o bangti junngo dow Allah maako, o hulaay wadugo tuurtol dow Baawdo.
- ²⁶O lettiido konando koo Allah boo, njajirka wawarde maako faddoto mo.
- ²⁷Yeeso maako fuu bellere, o don fayi, buttuli maako keewi bellere.
- ²⁸O don joodi nder gure de o nyaami dum, haa nder cuudi di goddo nastataa sam, ammaa konne'en ngibbinan cuudi man.
- ²⁹Risku maako fuu halkan, duurataa sam, maral maako yaajataa dow lesdi sam.
- ³⁰Nyibre waran, o hebataa dadugo, lice maako fuu njooran ngam yiite, poofde hunnduko Allah mbiftan mo.
- ³¹To o hoolake esto e rikici, nden o walaa mbarjaari, sey rikici.
- ³²Diga wakkati siwaa o daylata, lice maako meetataa wilititgo.
- ³³O don sammina kecce bana inabohi, o don sammina pinndi bana jaytunhi.
- ³⁴Moobre hallube fuu, walaa danygol sam, cuudi zammba'en boo, yiite nyaaman di.
- ³⁵Tum be nufoto sarru e kalludi, deedi mabbe don benndina rikici.

Ayuba 16

Ayuba yerdaaki ko Allah wadi

- ¹Ayuba jaabi:

Ayuba

- ²Nde ɗuudɗum mi nani irin bolle de'e, onon fuu on de'itinoobe mettube.
- ³Walaa timmoode sam haa bolle ma meereje de'e na? Malla ɗume ɗon ummine haa njaaboda?
- ⁴To on ndarake jonta haa ndariimi, nden kam min boo mi wi'an on ko mbi'ɗon yam. Mi welnan bolle am dow moodon fuu, mi yiilnanno hoore dow moodon boo.
- ⁵Mi semmbidɗinanno on bee bolle am, bolle am koynananno on torraaji mon.
- ⁶To mi wolwi, ɗum haɗataa torraaji am. Koo mi jeedi boo, naawɗum daayataako yam.
- ⁷Ammaa jonta, Allah tampini yam, o nattini taariiɓe yam fuu.
- ⁸An a naŋgi yam, nyawu ɗon nyaama banndu am, ɗum seedamku ngu'u waŋginta aybeeji am.
- ⁹Allah berni masin, o ɗon seekammi, o ɗon hiry'indira nyii'e, o ɗon honammi, o ɗon furta gite, o ɗon hulnammi.
- ¹⁰Yimbe ɗon mabbiti kunndude, be ɗon telɓanammi, be ɗon maarammi dow galange, be ɗon moobo dow am, be ɗon kaɓɓa dabare.
- ¹¹Allah nastini yam nder juude bikkoy, kaŋko yerbi yam haa mi nasta juude hallube.
- ¹²Saa'i mi ɗon de'i, Allah wari, dofli yam, kaŋko naŋgi yam daande, nden o ɗeɗɗi yam, o fidi yam bee kuri maako.
- ¹³Kuri ɗi'i taari yam, bilaa endam o ɗon sumpita booye am, haa dow lesdi o waanjata haahaande am.
- ¹⁴Ceekli ɗuudɗi o waɗani yam haa banndu, bana konoowo, o ɗon hippammi.
- ¹⁵Mi ɗon borni limce buhuuje ngam mettamberam, haa mbulwuldi mi sujidi bee tiinde am.
- ¹⁶Kayto, gite am purɗi daliila boji, nyibre nyiɓbunde ɗon sudda laraɗ gite am,
- ¹⁷alhaali boo toonyaare walaa haa nder newre am, sey laabeenga tan woni nder do'aaje am.
- ¹⁸Lesdi, taa suddu y'iya am am! Boji am boo nane foroy!
- ¹⁹Ammaa jonta mi woodi ceedoowo haa asama, mi woodi ceettoowo haa dow.
- ²⁰Soobiraabe am, kambe be ɗon njancammi, mi ɗon tijjo heedi Allah am koo to gite am ɗon keewi gonɗi.
- ²¹O laato goonɗinoowo hakkunde am e Allah, hakkunde godɗo e soobaajo mum,

²²ngam duubi ngeendam am luttani yam sedfa non, nden mi tokkoto laawol, mi wartataa sam.

Ayuba 17

¹Poofde am don ta'a, balde am don timma, yenaande taaskanake yam.

²Jancoobe tan don taari yam. Daliila kuudi mabbe, mi waawataa daanaago.

³Useni yaa Allah, soottam! To naa an, moy jabata daranaago yam?

⁴A hadi berde mabbe faamugo, jonta hadi humaki'en jaalaago boo.

⁵Bana cenndudo kebal mum bee sooba'en saa'i weelo don tampina biyiiko'en,

⁶non mi laatanake yimbe wodde nyiddudo, be don tuutammi tuude haa yeeso.

⁷Gite am ngi'ataa boodum, mettamberam wonni de, terde am fuu tampi.

⁸Ngam daliila man goonga'en fuu mbemmboto, sooybe aybe fuu ndaratam mi kalludo.

⁹Ammaa adiliijo tabitan dow laawol mum, goddo laaba-juudeejo besdan semmbe mum.

¹⁰To on ngari on fuu, on moobti yeeso am, mi tawataa hikmaajo caka moodon sam.

¹¹Balde am njinni, nufooji am nattinaama, mi hebaay ko bernde am yenwi.

¹²Be don mbi'ammi: "Jemma dum nyalawma non, jayngol don badi ma", alhaali boo nyibre don tawon.

¹³Joonde maaybe tan laatoto waalordu am, haa nder nyibre tan mbaadanmi be'itte am.

¹⁴Heedi nyoldum mbi'anmi: "A baaba am"! Heedi gildi: "A daada am e adda am!"

¹⁵Kadi, toy tammunde am woni? Moy don yi'a tammunde am fahin?

¹⁶Kayya! Tammunde man doftatam nder joonde maaybe. Mi nastidan bee maare nder mbulwuldi.

Ayuba 18

Ko hebata kalludo

¹Nden Bildad Suhiiyo wi'i:

Bildad Suhiiyo

²Haa ndeye a accata hoolo bolle de'e? A jeedo, a numa, ngam haa min mbolwane.

- ³Kadi a don nanndina min bee dabbaaji na? Koni ndaarata min bana min faataabe?
- ⁴Bee tikkere ma, a don naawna hoore ma. A tammi ngam maada duniyaaru ferwan na, hooseere sottaan haa pallel muudum na?
- ⁵Fakat, Allah nyibbinan jayngol kalludo, nden yiite haa saare maako meetataa yaynugo.
- ⁶Jayngol haa suudu maako laatoto nyibre, ngam pittirla ngonka dow maako nyifan.
- ⁷Palande maako cemmibidde puddan rammugo, dabare sawari maako do'an mo.
- ⁸O tokkoto laawol, o nasta zubaawol, o waancan haa yaasi, o meema piditol.
- ⁹Nder tuuforgol, teppere maako jomoto, zubaawol boo yiifoto mo.
- ¹⁰Haa lesdi boggol nannganngol mo suudoto, haa laawol maako tuuforgol maako nyukkoto.
- ¹¹Bakeeje fuu kuuje kulniide kulnan mo, koo toy de don tokko palande maako fuu.
- ¹²Laatinoodo cemmibidde go, ndaa, o beelaado, sarru taari mo bakeeje fuu,
- ¹³sarru nyaaman lalar maako, nde nyaaman juude e kosde maako.
- ¹⁴Be ndiiwan mo diga saare nde o wonno nder de'ere, ngam yahrugo mo haa laamiido waade.
- ¹⁵Nder saare maako, jananbe njoodoto, kibiriita be camminta haa saare maako fuu.
- ¹⁶Haa les, dadi maako fuu puddi yoorugo, haa dow, lice maako boo puddi daylugo.
- ¹⁷Haa lesdi fuu ciftorki maako nattidan, haa saare e haa wuro, o walaa innde sam.
- ¹⁸O wurtinte jayngol, o nasta nyibre, be ndiiwan mo daayiidum diga duniyaaru.
- ¹⁹O accataa danygol nder ummaatoore sam, walaa luttando bee yonki haa saare maako.
- ²⁰Hirnaange'en ndiwnan ngam nyalaade maako nde'e, joodiibe fuunaange boo, kulol nanngan be.
- ²¹Ndaa, kanjum dum ukkanto goddo kalludo, non kiita kebanka caliido Allah.

Ayuba 19

Nuddinki Ayuba e no Allah warjorto mo

¹Ayuba jaabi:

Ayuba

- ²Ndey accoton billugo yam? Haa ndey tokkoton torrugo yam bee bolle moodon?
- ³On kudi yam nde sappo! Koni torroton yam bilaa semteende?
- ⁴Koo to goonga mi laatake aybudo, min aybe man laarani.
- ⁵On fuu on tammi on buri yam, on don aybinammi daliila toskaare am.
- ⁶Ammaa paame boodfum, dum Allah toonyi yam, bee tuuforgol maako o nanngi yam.
- ⁷To mi wooki daliila toonyaare nde'e, walaa mo jaabatammi. To mi wooki ngam ballal, walaa mo suklanta haala kiita am!
- ⁸Allah mabbi laawol am, saalaago haa ton hebataako sam. O nyibbini laabi am.
- ⁹O itti daraja am, o jabti yam hormu, o hooci boo meetalol hoore am.
- ¹⁰O nattidini yam, mi majji, o ittani yam tammunde bana be doofirta lekki.
- ¹¹O ukkani yam tikkere maako fuu, o laari yam bana gooto caka konne'en maako.
- ¹²Ndaa, moobe maako don ngara. De mbaɗan buuwol haa yotto yam, de ngaran taaraago laymaaru am.
- ¹³Allah waɗi deerɗam'en fuu ndaayo yam, anndunoobe yam naane, be anndaa yam sam.
- ¹⁴Banndiraabe am acci yam, soobiraabe am ngejjiti yam.
- ¹⁵Bana kodo, non hodbe e horbe am don ndaarammi, bana godɗo mo iwi lesdi ngodndi.
- ¹⁶To mi ewnake kuuwoowo am, o jaabataako sam, to mi torake ballal, o nanataa sam.
- ¹⁷Koo foofaango am don nyiddi haa debbo am, bana kaccudo laatiimi yeeso biɓbe am.
- ¹⁸Ndaa, koo bikkoy pamaroy don njawo yam, to koy ngi'i yam, koy ngaran haa koy njalammi.
- ¹⁹Soobiraabe am hooliibe, kambe fuu be don doylammi, koo yidaabe am ngayliti, don konammi.
- ²⁰Ndaa, mi foo'i jamum, sey lalar bee i'e tan lutti.
- ²¹Onon soobiraabe, endeedam, useni endeedam! Juɗngo Allah fiyi yam.

²²On don taasnammi tum bana Allah wadata, on don torrammi duuddum. On caftataa na?

²³Kadi, bolle am fuu, sey goddo winnda de, ko mi wi'i, o winnda dum haa deftere.

²⁴Bee njamndi ceebndi, be mbinnda dum dow hayre, dalma balwina binndol haa ngol duumo.

²⁵Mi anndi laabfum, coottoowo yam o geeto, haa timmoode o daroto dow lesdi.

²⁶Saa'i maajum, to nyolol nyaami lalal am, nden kam mi yi'an Allah, min bee hoore am.

²⁷Walaa seko, mi yi'an mo bee gite am. Naa jananno mi yi'ata, sey kanke tan! Kanjum bernde am yenwata nder am.

²⁸On don mbi'a: "Ngam dume taasneten mo? Sey en keba daliila wullaago mo."

²⁹Kayto! Kultorane ko'e mon kaafahi, irin tikkere nde'e he'i maayde non, haa on paama, on annda kiitotoodo don.

Ayuba 20

Ko hebata kalludo

¹Nden Cofar Na'amatiiyo wi'i:

Cofar Na'amatiiyo

²Ko a wi'i, dum bulni numooji am, haala maajum fuu ummini bernde am.

³Mi don nana feloore hudanne yam. Ndaa jaawaabu ngu'u iwi haa anndal am:

⁴An a anndi fakat, diga booyma fuu, diga yimbe don dow lesdi,

⁵jaalorgal hallube neebataa, seyo naafiki'en timman tippungel.

⁶Koo o mawni haa o yotti asama, hoore maako boo nasti nder duule ton,

⁷bana mbuuwri o majjirta haa foroy, anndunoobe mo yaman: "E toyen mo?"

⁸Bana koydol jemmaare o majjirta, o diiweteedo diga lesdi bana wahayu jemma, walaa kebtando mo.

⁹Koo moy yi'i mo, meetataa yi'ugo mo, nokkuure haa o joodino boo meetataa yi'ugo mo.

¹⁰Jawdi ndi o wujji haa laafube, sey biyiiko'en lorna ndi, ndokkita be.

¹¹Banndu maako semmbidndu bana suka, ammaa yeeso sedda ndu waaloto nder mbulwuldi.

¹²To halleende welani hunnduko maako, to o don suuda nde les demngal,

¹³to o don sigo nde ton bilaa accugo nde, to o don jogito nde haa nder hunnduko,

- ¹⁴nyaamdu maako nyolan nder reedu maako, wartan tooke culanndi.
- ¹⁵O modino jawdi wodɓe, o tuutan ndi, koo haa reedu boo Allah wurtinan ndi.
- ¹⁶Ngam o tahi tooke, de mbaran mo, tooke foosokre mbaran mo.
- ¹⁷O meetataa yi'ugo maaje nebbam e njumri e kosam boo.
- ¹⁸Ko o faggi fuu, sey o lorna dūm, walaa dabare sam haa o nyaama dūm, o seyortaako riba filu maako.
- ¹⁹Ngam o billuno laafube, o faalaay be, godɗo mahino saare, o jabtɗi nde.
- ²⁰Suuno maako anndaano haarannde sam, ko o seyorto fuu, walaa ko o hisnataa.
- ²¹Walaa kisdūm e suuno nyaamoowo oo, kanjum risku maako duurataa boo.
- ²²Caka dūudal hayruuji o billoto, torra waran dow maako bee semmbe fuu.
- ²³Saa'i o dōn hebbina reedu maako, Allah ukkanan mo bernuki muudūm fuu, bana iyeende ki toban dow godɗo oo.
- ²⁴To o doggi kaafaaje njamndiije, lagaawal njamndi mboɗeeri sumpitan mo.
- ²⁵O ittan kurol gurtingol baawo maako, non boo balmol ceekngol hejre maako. Kulol maayde waran dow maako.
- ²⁶Walaa siga ngam maako, sey nyibre tan, yiite nyaaman mo, koo nge fuufaaka sam. Koo moy luttɗi nder saare, nge nyaaman dūm.
- ²⁷Asamanji kollan mo aybe maako fuu, duniyaaru boo honan mo.
- ²⁸Ko o mari nder suudu, dūm dahete, nyannde bernuki Allah, dūm wiftete.
- ²⁹Kanjum Allah dōn ukkana kalluɗo, kanjum gedal ngal Allah yedi mo.

Ayuba 21

Hayru kalluɗo

¹Ayuba jaabi:

Ayuba

- ²Naneedam, kedite bee hakkiilo ko mi yidi wolwango on, dūm he'an ngam de'itingo yam.
- ³Duɗaneedam mi wolwa, baawo maajum on tokko bee jancugo.
- ⁴Kadi mi dōn siŋka dow yimbe na? Sooynde munyal am walaa daliila na?
- ⁵Ndaareedam, nden kam on cakloto, on mbaɗan juɗngo dow hunnduko.
- ⁶Min boo, to mi numi ko hebi yam, mi hultoran, mi diwnan.
- ⁷Koni hallube ngeedata? Koni semmbe maɓbe dōn besdo, be dōn ndottida?

- ⁸Be njoodoto jam bee bibbe mabbe, be ngi'an koo bibbe bibbe mabbe boo.
- ⁹Be don njoodi jam nder ci'e mabbe, walaa kulol sam, masiibo boo warataa dow mabbe.
- ¹⁰Kalhali don ndimna, non na'i boo don ndima, ndootataa sam.
- ¹¹Hallube be'e ngurtinan bikkoy bana tokkere, derke'en ngaman.
- ¹²Be ngiman bee mbaggu e moolooru, haa hoolo algayta be ceyoto.
- ¹³Bee hayru be nyallirta balde fuu, bee jam be don nasta joonde maaybe boo.
- ¹⁴Be mbi'an koo Allah boo: "Daaya min, min ngalaa haaje anndugo muuyo ma.
- ¹⁵Moy Baawdo kadi, haa min tokko mo? Ko nafata min haa min toro mo?"
- ¹⁶Asee boo, hayru mabbe wonaay haa juude mabbe! Nufaye hallube daayake yam!
- ¹⁷Kay, nde noy Allah nyifi jayngol hallube? Malla ndey o ukkani be halkere? Kadi ndey o hiiti be bee bernuki?
- ¹⁸Ndey be meedi laataago bana tiitiho, bana nyaande nde henndu maako saatundu ruuyni dum?
- ¹⁹Allah siganto bibbe kiita aybe baaba na? Sey o hiito mo, kanke baddo aybe, haa o maata dum!
- ²⁰Kalludo laarana yiitere mum kiita majjere mum, sey o maata bernuki Allah Baawdo.
- ²¹To o maayi, ko yaali mo bee saare boo, to o timmini limgal lebbi maako fuu?
- ²²Goddo anndinan Allah muudum anndal na? Naa dum kanke hiitoto bangiibe na?
- ²³Goddo maayan bee semmbe muudum keewde, o don joodi bee jam, o walaa billa.
- ²⁴O don fayi, buttuli maako keewi bellere, bee mbosam i'e maako soofiri.
- ²⁵Oya maayan bee laskal bernde, bilaa mettaago hayru sam.
- ²⁶Nder mbulwuldi be mbaaloto be dido fuu, saa'i maajum, gildi cuddan dido fuu.
- ²⁷Ndaa, bee laabfum mi anndi ko numoton, miccayeeji di on mbadata ngam aybingo yam.
- ²⁸On don mbi'a: "Toy saare goddo mawdo oo? Toy laymaaru ndu kalludo oo joodino?"

²⁹On meedaay y'amugo wartube jahaangal na? On nanaay kubaruuji di be ngaddi na?

³⁰Godɔo kalluɔo dadan nyalaade halkere, nyalaade tikkere Allah, o heban hisrude.

³¹Moy ay'ata wi'go mo bee bangudum o kalluɔo? Moy warjoto halleende nde o wadi?

³²To o maayi, be uwan mo, nden be aynan yenaande maako boodɔum.

³³Bode ngaska man cuddan mo bee hakkiilo. Yimbe duudɔe tokkoto waade maako haa pallel man, non boo aartube yeeso limataake sam.

³⁴Kay! On mbaɔi yam de'itinki meere non. Walaa goonga, sey rikici nder bolle mon!

Ayuba 22

Elifas aybini Ayuba

¹Nden Elifas Temaniijo wi'i:

Elifas Temaniijo

²Woodi nedɔo mo nafata Allah na? Hoore maako kakkilɔo nafata!

³To a laabɔo, dum saman haa Allah Baawɔo na? To a adiliijo, dum riba haa maako na ?

⁴Allah don fele ngam a don hula mo na? O don hiite ngam adilaaku ma na?

⁵Naa non sam! Ngam duudal halleende ma, ngam hakkeeji di mbaɔata di limataake.

⁶Meere non njabɔa jawdi haa bannda'en, an a borti koo sooya-bornuce'en.

⁷A yarnaay godɔo tampuɔo ndiyam ma, a salani beelaado nyaamdu ma.

⁸Mardo baawɔe tan marata lesdi, godɔo tedduɔo heban joodaago ton.

⁹Junngo sooko a riiwi rewɔe yurumbe, ndaa, a sali koo tornde atiime'en.

¹⁰Ngam maajum tuuforli taarake ma koo toy fuu, kulol nanngi ma, a don diwna.

¹¹Nyibre hulnete, walaa ko ngi'ata, ilam mawɔam don wara dow hoore ma.

¹²Allah don joodi haa asama! Laar no koode bangiide boo towri!

¹³An a wi'i: "Noy Allah oo anndirta? Kiita maako don saalo nder duule na?"

¹⁴O yi'ataa, ngam duule don mbiirna mo. O don waanca, don taaro nder asama."

¹⁵Kay! A tokkoto laabi booymaaji, di wadɔe zunuuba fuu tokki na?

- ¹⁶Be mbiftaama diga wakkati siwaa sam, bana cabbaaje de maayo ilnata.
- ¹⁷Be donno mbi'a Allah: "An, daaya min! Dume Allah Baawdo oo waawata wadugo min?"
- ¹⁸Naa kanke hokki be risku na? Ammaa nufaye hallube daayi mo.
- ¹⁹Adili'en ceyorto do'ere hallube, non boo laabbe ngi'an nde, njala be.
- ²⁰Walaa seko sam, wanybe be kalkidi, jawdi mabbe boo, yiite nyaami ndi.
- ²¹Sey a narra bee Allah, nden a heban jam, nii kebtirta hayru ma naane.
- ²²Jab ekkitinol ngol o ekkintinte, jab kongudi maako haa bernde ma.
- ²³Sey a lortano Baawdo, sey a daayna halleende e saare ma, haa joonde ma warta bana naane,
- ²⁴a sakkina kanke fuu haa mbulwuldi, kanke Ofir boo caka kaa'e nder maayo.
- ²⁵Allah Baawdo laatoto kanke ma, kanke laatoto cardi ma.
- ²⁶Sey haa Baawdo tan seyo ma iwoyta, heedi Allah a bangtata yeeso ma.
- ²⁷A toro mo, o jaban tornde ma, nden hebbitin togayeeje de a togi.
- ²⁸To a nufake huunde, nde laatoto, jayngol maako yannanan laabi ma.
- ²⁹Koo moy mawniti, Allah don leesna dum. Koo moy yankini hoore mum, Allah hisnan dum.
- ³⁰Nde nii Allah don hisna laabbe diga halleende, o hisnete to juude ma laabde.

Ayuba 23

Jaawaabu Ayuba

¹Ayuba jaabi:

Ayuba

- ²Mi don tuurta bee boji am koo hannde boo, mi waawataa mi jeedo, mi acca numugo.
- ³Mi yidi anndugo haa Allah tawete! Mi yahanno mi tawa mo haa o joodi,
- ⁴mi goondina hoore am yeeso maako, mi wi'a mo hujjaaji am.
- ⁵Baawo maajum mi anndan ko o jaaboto yam, nden mi faaman ko o wi'atammi.
- ⁶Sey o hollammi semmbe maako mawnde na? Aa'a! O nana ko mi wi'ata mo tan he'i.
- ⁷Goddo goondudo waabotiran bee maako ton, kanke woni kiitoowo yam, o adilintam haa foroy.

⁸Ammaa koo to mi tefi mo gal fuunaange, o walaadon ton. Mi dilla hiirnaange, mi yi'ataa mo ton.

⁹Woodi ko sukli mo haa woyla na? Aa'a, mi yi'aay mo ton. O suudake haa fombina na? Ton boo mi yi'aay mo.

¹⁰Alhaali boo, o anndi laawol ngol mi tokkoto, koo to o foondi yam, o tawatam mi laabdo saray bana kanjeeri.

¹¹Mi tokki batte maako bee laabdom, datal maako tan tokkiimi bilaa selugo ngal.

¹²Mi salaaki umrooje de o hokki yam, bolle maako, mi jogi de haa bernde am.

¹³Ammaa moy waylata ko Allah annini wadugo? Ko fottani mo, kanjum o wadata.

¹⁴Ko o nufi dow am, dum fuu dum laatoto, bernde maako don nufu kuuje duudde boo.

¹⁵Ndaa, ngam maajum mi wemmboto, mi hulan mo. To mi numi dum fuu, mi besdan hulugo.

¹⁶Allah itti cuusal fuu haa bernde am, Baawdo laati bemmbinoowo gikku am.

¹⁷Mi don diwna ngam maako, naa ngam nyibre sam, koo to nyibbuki maare wumni gite am.

Ayuba 24

Ayuba tammi Allah suklantaako hallube

¹Koni Allah Baawdo ta'aay nyalde de o wadata kiita? Koni yimbe maako ngi'ataa nyalde man?

²Wodbe cottinan keeri gese mum'en, wodbe njabtan dammooji, nden be ndura di.

³Wodbe coggan koo wamnde atiimeejo boo, debbo jurumdo boo, be koocan nagge maako jeɲɲgina.

⁴Be don ndiwa talaka'en diga laawol, be don ndoola laafube lesdi be nyukko.

⁵Bana bamde ladde, laafube don ndawana kuugal, haa be tefana bikkoy mabbe ko nyaame nder ladde.

⁶Sey be mba'a hudo haa geese, be ittana kalludo inabooje.

⁷Be don mbaala be holbe, bilaa limce boo, saa'i jaangol be ngalaa ko be cuddorto.

⁸To be don nder kooseje, iyeende soofnan be, be don karla tapaaɲe bana hisrude.

⁹Wodbe don mbifta atiimeyel, be don kooca jawdi laafudo bana jeɲɲgina.

- ¹⁰Laafube ngiiloto be holbe, koo be don ndoondi cammeeje alkamaari, dolo naawan be.
- ¹¹Caka jarne be bidɗan nebbam hallube, koo haa bidɗirde njaram, domka torran be.
- ¹²Ndaa, yimbe don uuma nder berniwol. Ndaa, balmaabe don ngooka ngam naaweenga. Be don torro, ammaa walaa ko yaali Allah.
- ¹³Woodi wodbe, be caloto annoora fuu, be anndaa laabi maako, be laataaki tokkiibe ka sam.
- ¹⁴Hidde weeta mbaroowo ko'e ummoto haa o mbara talakaajo e laafudo. Bee jemma boo o laatoto gujjo.
- ¹⁵Daakaareejo don reena garki jemma tan, o don wi'a: "Walaa mo yi'atammi."
- ¹⁶Bee jemma wuybe ngasata cuudi yimbe, bee nyalawma be majjitan, be nyukkoto. Be anndaa haala jayngol.
- ¹⁷Be don kula fajiri bee annoora mum, ammaa nyibre hulnataa be sam.
- ¹⁸Godɗo kalludo fuu, ilamji ilnan dum. Maral maako haa lesdi boo, yimbe naali dum. O tokkataako laawol gese inabooje sam.
- ¹⁹Bana nguli ceedu yartirta ndiyam nduɗngu, non joonde maaybe boo modata baɗɗo hakke.
- ²⁰Reedu danyɗo mo yejjitan mo, gildi timminan kusel banndu maako fuu. Walaa ciftorki innde maako baawodon, Allah yewan halleende bana leggal non.
- ²¹Kanjum laatanto mo toonyi dimaro, mo woonanaay debbo jurumɗo boo.
- ²²Allah bee baawɗe mum halkan marbe baawɗe fuu. To o ummake, yonki mabbe wemmboto.
- ²³Koo o hokki be de'ere, o munyi, ammaa boo o don ayna laabi mabbe.
- ²⁴Be bangoto sedɗa, nden be leesani, ngam be njanan, be daylan fuu bana geene, be don bana cammeeje ta'aade.
- ²⁵Kadi naa bana nii na? Moy fewnatammi? Moy waawata meeridɗo bolle am?

Ayuba 25

Nedɗo goonɗataa yeeso Allah

¹Nden Bildad Suhiiɗo wi'i:

Bildad Suhiiɗo

- ²Allah mari baawɗe e laamu fuu, kanɗo tabitini salaaman haa asama.
- ³Moobe maako, moy waawata limugo de? E dow moy jayngol maako yawnataa?

- ⁴Noy neddo laatorto adiliijo yeeso Allah, noy danyaado e debbo boo laabrata?
- ⁵Yeeso maako koo lewru felkataa, ndaa, koo koode ma laabataa,
- ⁶sakko neddo laatiido bana ngilngu meere? Haa yeeso maako, bii-Aadama, dum ngilngel meere!

Ayuba 26

Ayuba seedi manngu Allah

¹Ayuba jaabi:

Ayuba

- ²Kay! A anndi no kisnirta laafudo, no a wallirta junngo tampungo.
- ³Kay! A anndi sarwango cooydo hakkiilo mum, A don wangina anndal luggungal!
- ⁴Moy mbolwanda bolle de'e? Moy lonngi ma bolle de'e?
- ⁵Yimbe maaybe don ndiwna les lesdi, non ndiyamji e kuuje nder maaji boo.
- ⁶Joonde maaybe suudanaaki Allah, pallel halkere suddaaki yeeso maako.
- ⁷Allah we'iti woyla dow cookum tan, kanke bili duniyaaru haa ko walaa sam.
- ⁸Allah saawan ndiyamji nder duule mum, ammaa duule ceekataa daliila teddeenga man.
- ⁹Leeso laamu don wiirni e gite fuu, ngam o we'iti ruulde dow maago.
- ¹⁰Sera mbeela o diidi taariingol dum, keerol cenndungol jayngol e nyibre tum.
- ¹¹To o telbani danrange asama, de ndimmboto, ngam de don kultora.
- ¹²Allah seeki mbeela bee semmbe mum. Allah fusi Rahab bee faamu mum.
- ¹³Poofde maako don labbina asama. Junngo maako boo sumpiti mboodi ndoggoori.
- ¹⁴En ngi'aay kuude maajum, sey sera man, ko en nani, dum woni sofndaango tan. Baawde maako fakat kam, neddo anndaa sam.

Ayuba 27

Ko hebata kalludo

- ¹Ayuba tokkitini haala muudum, wi'i:
- ²Mi don hunoro innde Allah geeto, mo sottini adilaaku am, Allah Baawdo hebbini bernde am bee mettamberam.
- ³To mi don bee yonki, to poofde Allah boo don lutti nder am,

- ⁴bolle kalluɗe ngurtataako hunnduko am, walaa fewre koo woore haa demngal am.
- ⁵Mi meedataa goonɗingo ko mbi'ɗon yam! Haa mi maaya mi seedoto laabeenga am.
- ⁶Mi jogoto adilaaku am, numo bernde am laabi, felataa yam sam.
- ⁷Sey konneejo am laato bana kalluɗo, ummaniido yam boo bana faasikiijo.
- ⁸Nyannde maayde, noy naafikiijo tammorto, saa'i Allah ta'i mo poofɗe?
- ⁹Kadi Allah ɗon nana to o wooki na, to billaare ɗon heba mo bee juhuki?
- ¹⁰Nyannde man nden Baawɗo laatanto mo seyo na? Godɗo heban toraago mo koo ndey na?
- ¹¹Sey mi faamna on haala kuude Allah fuu. Mi suudataa ko Allah Baawɗo nufoto.
- ¹²Ammaa onon bee ko'e mon on ngi'i dum. Dume wadi on ɗon mbolwa bolle meere non?
- ¹³Ndaa gedal ngal Allah yedi kalluɗo, ndaa kiita maako kebanka toonyotoodo boo:
- ¹⁴Bibbe maako ɗon duuda ngam mbareego tan, danygol maako haarataa bee nyaamduuji sam.
- ¹⁵Nyawuji kalluɗi mbaran bibbe luttube, rewbe maako yurumbe boo mboyataa be.
- ¹⁶To o waagi cardi bana mbulwuldi, limce bana loope boo,
- ¹⁷dum adiliijo bornoto ɗe, cardi maako boo, goonga'en cenndan ndi.
- ¹⁸Suudu maako ndu o nyibi walaa semmbe, ndu tampundu bana bukkaaru aynordu.
- ¹⁹O waaloto o diskudo. To o fini, walaa ko o tawata.
- ²⁰Bana ilam, non kultoreengol nanngirta mo, nder jemmaare, henndu saatundu waran, ruuyna mo.
- ²¹Henndu fuunaange efa mo, haa ndu yahra mo daayiidum bee saare maako.
- ²²Bilaa endam ndu fadɗan mo bee caatal, koo to kanke o dabbiti dadugo ndu.
- ²³Yimbe kellan juude to be ngi'i ko hebi mo, be njancan mo haa pellel ngel o joodino.

Ayuba 28

Mangtoore hikma

- ¹Woodi pella ngam wasugo cardi, non boo pella ngam lallugo kanje.
- ²Nder lesdi be ngurtinta njamndi, caka kaa'e boo njamndi mbodeeri.
- ³Be don nastina jayngol nder nyibre, be don mbidito kaa'e gonde nder luggudum maare, nder nyibre baleere.
- ⁴Be don ngasa haa yaasi berniiji, haa saalotoobe meedaay tokkaago, be don bili haa boggol nder ngaska.
- ⁵Nyaamdu yimbe don fuda dow lesdi, ammaa nder maari yimbe don ngasa, be don ceeka ndi bana bee yiite.
- ⁶Kaa'e maari dum pella safira, ton be tawata ngabboy kanjeeri.
- ⁷Laawol yahugo ton, dutal yi'aay ngol, koo colli mawdi kebtaay laawol maajum sam.
- ⁸Kuuje ladde njahataa dow maagol, koo mbarooga saalaaki dow maagol.
- ⁹Jungo neddo don seeka tapaaaje, o don wasa, don hipa kooseje.
- ¹⁰Nder kooseje o wasata laabi, ko gite maako ngi'ata fuu, mardum saman.
- ¹¹O don sukka buldude ceebooje, haa o wurtina kuuje cuudiide.
- ¹²Ammay toy tagu tawata hikma? Malla toy woni iwde hakkiilo?
- ¹³Walaa anndudo saman hikma, ka tawataake haa yimbe duniyaaru.
- ¹⁴Luggeenga don wi'a: "Walaa haa do", mbeela boo don wi'a: "Nder am boo ka walaa."
- ¹⁵Ka waawataa soodego bee kanje, walaa mo soodata hikma bee cardi.
- ¹⁶Kanje Ofir he'aay coggu maaka, non boo onikis malla safira.
- ¹⁷Ka nanndintaake bee daarorgal laabngal, ka sannjataako bee fawne kanjeeri,
- ¹⁸sakkomaa bee murjamje e ciralle, saman maaka furi luuluje.
- ¹⁹Ka nanndintaake bee tupas Etiyopiya, koo kanjeeri he'aay coggu maaka.
- ²⁰Kadi hikma, haa toy ka iwi? Malla toy woni iwde hakkiilo?
- ²¹Ka don suudani yiitere neddo, koo colli piirooji ngi'aay ka.
- ²²Waade e pella halkere mbi'an: "Haala maajum, min nani ka."
- ²³Allah tan anndi laawol maaka, kanke tan anndi haa ka tawete.
- ²⁴Kanke yi'ata keeri duniyaaru e kuuje gonde les asama fuu.
- ²⁵Nde o ta'ana henndu teddeenga, nde o foondana mbeela luggeenga,

²⁶nde o wafana iyeende umroore, nde o seekana ma'ere laawol,

²⁷saa'i maajum o widiti hikma, Allah yerdi ka, hokki ka joonde.

²⁸Nden o wolwani neddo, o wi'i: "Hulugo Allah, dum hikma! daayaago aybe boo woni hakkiilo."

Ayuba 29

Ayuba siftori hayru muudum naane

¹Ayuba tokkitini haala muudum, wi'i:

Ayuba

²To mi laatakeno bana naane, bana nyalde de Allah donno ayna yam,

³saa'i pittirla maako donno yaynana yam, mi donno saaloro nyibre bee jayngol man,

⁴bana laatiimino nder balde sukaaku am, saa'i Allah donno woonana saare am,

⁵saa'i Baawdo donno wondi bee am, saa'i bibbe am fuu donno taari yam,

⁶saa'i kosam donno duudi haa na'i am, nebbam duuddam donno wurto jaytunje am.

⁷Nde dawroobe donno moobto nder wuro am, caka mabbe mi woodino joonde am,

⁸saa'i suka'en ngi'no yam, donno lorto, non boo ndotti'en donno ummo ndaro.

⁹Koo ardiibe boo nangtino e yeewtugo, be donno mballina junngo dow hunnduko.

¹⁰Mawbe teddube fuu accino wolwugo, demde mabbe donno takko nder kunndufe.

¹¹Koo moy nanino yam, mangtino mboodeenga am. Koo moy yi'no yam, mantino yam.

¹²Ngam nde laafudo wooki, mi wallino mo, non atiime'en sooybe wallinde boo.

¹³Mi hebino barka haa yimbe torriibe fuu, mi seynino rewbe yurumbe boo.

¹⁴Mi bornino adilaaku bana limce am, meetaleewol e jaage, non goongaaku am.

¹⁵Bana gite laatinoomi haa bumdo fuu, bana kosde laatinoomi haa boosdo fuu.

¹⁶Baabiraawo laatinoomi haa talaka'en, kiita yimbe jananbe, mi linyino ka.

¹⁷I'al galangal kalludo mi sampiti, ko o nangi bee nyii'e boo, mi hisni.

¹⁸Non mi tammi: Mi maayan nder sabbo am, balde am duudan bana njaareendi,

- ¹⁹heedi ndiyam mi juttina dadi am, jemma fuu saawawre dow lice am,
- ²⁰koo ndey fuu tedduŋgal hoore am hesdita, tum lagaawal nder juŋgo am semmbida.
- ²¹Yimbe nanbe yam fuu don kedito, be don njeedi ngam nanugo sawariiji am.
- ²²Baawo mbolwumi, walaa mo waaboto sam, bana tobo dow mabbe, non bolle am.
- ²³Yimbe keppani yam bana nduŋgu non, yimbe ceyori yam bana iyeende baawoore.
- ²⁴Nde be ngalaa hoolaare, mi moosani be, koo ndey yeeso am yayni, be nde'iti.
- ²⁵Min mi subani koo moy fuu laawol mum, bana laamiido joodiido nder moobre mum. Min mi tiddini berde ta'aade.

Ayuba 30

Ayuba woyi sarru muudum jontaawu

- ¹Ammaa jonta, sukaabe be mi burdi duubi don njalammi, Mi laaraay baabiraabe mabbe hey'iibe hawtaneego dawaadi am haa tokkere.
- ²Walluru nduye ndeenanmi diga juude mabbe? Ngam kambe ma semmbe mabbe timmi.
- ³Daliila sooynde e weelo be tampube, be don tefa ko nyaame haa harde, nder ladde, nder yeeweende nde'e.
- ⁴Be tefan haako lammuko kommbi wumre, bee dadi kaadfi, be nguurirta.
- ⁵Yimbe wodbe don ndiwa be bee wookugo, bana koo moy wookirta dow wuybe.
- ⁶Nder gaaruuji kulniidi be njoodoto, haa nder lowi kooseje e nder gasde ton.
- ⁷Be don koola nder guube, caka gi'e fuu, biddotirbe les gi'e boginaaje fuu.
- ⁸Moobre meere'en non, be ngalaa inde boo, be riiwaabe bee boccol yaasi lesdi.
- ⁹Ammaa jonta, jancoore laataniimi be, mi taalirteedo caka yimbe be'e.
- ¹⁰Mi ganyniido haa mabbe, be don ndaayo yam, be don tuutammi haa yeeso, ammaa dum billataa be sam.
- ¹¹Allah fiisti lagaawal am, o leesni yam, bilaa nangtaare, be don toonyo yam.
- ¹²Moobre ummanake yam, don dasa kosde am, be don taaskani kippol haa be kalka yam.
- ¹³Be don ta'ammi laawol, taa mi dada sam, be don kawta ngam timmitingo sarru am.

- ¹⁴Be don caloro ceekgol, be don njaba gibbe, be don ngara dow am.
- ¹⁵Kultoreengol don ummo, ngol don nanngammi, bana henndu, non teddungal am dilliri, bana ruulde, non kisndam am fuu majjiri.
- ¹⁶Kadi jonta badiimi keerol ngeendam am, nyalde fuu mi don torro bee mettamberam.
- ¹⁷Nder jemmaaje fuu, i'e am don naawammi, naaworlaaji toonyooji ciwtataako sam.
- ¹⁸Juungo Allah don jogi ngapaleewol am, o don deddammi bana daande limce am.
- ¹⁹Allah hoo'i yam, sakkini yam nder loope, haa mi nanndi bee ndoondi e mbulwuldi.
- ²⁰Mi don wookane – an a jaabaaki yam, mi don dari yeeso ma, ammaa an, a laaraay yam sam.
- ²¹Ndaa, a wayli, a laati toonyotoodo yam, ngam bee juungo ma saatungo a don honammi.
- ²²Haa dow henndu a don bangtammi, a don wa'inammi, nder hoolo duluuru man a don halkammi.
- ²³Mi anndi a don yahrammi haa maayde, haa nokkuure nde marbe yonki fuu mooboyto.
- ²⁴An a ukkanto tampudo do'iido na? Goddo nastudo halkere y'amata ballal na?
- ²⁵Naa mi boydudo bee nastudo billaare na? Naa joonde talakaajo billi yam foroy na?
- ²⁶Mi tammino mi heban hayru, sarru tawmi. Mi hedi annoora, mi hebi nyibre.
- ²⁷Jonta bernde am saklake, de'ataa sam, nyalde billuki baditi, de njottake yam.
- ²⁸Mi don yaha nder nyibre, walaa naange, yeeso jama'aare mi daroto ngam wookugo.
- ²⁹Cuuli ladde laati deerdiraabe am, non boo dabbi laati soobiraabe am.
- ³⁰Laral banndu am furditi, ngal ittoto, jonte ukkani i'e am, don ngula de.
- ³¹Gimi moolooru am ngayli, laati bojji, algaytaaru am boo fuddi yooynugo.

Ayuba 31

Ayuba seedi laabeenga muudum

- ¹Ndaa, mi kabfudo alkawal bee gite am, taa mi laara bee suuno heedi paanyo sam.

- ²Gedaf ngale mi hebanno diga asama, Maral ngale Allah Baawdo gondo nder banjiidum neldantammino?
- ³Kadi halkere walaa ngam baddo beetaare na? Walaa sarru haa baddo zunuubaaji na?
- ⁴Kuude de mi huuwi fuu, Allah anndi de, palande am koo deye, o limi de.
- ⁵To on numi mi huuwtiniri fewjere malla kosde am tokki laawol rikici,
- ⁶Allah kilammi dow awnordum goongaajum, nden o annditan law mi walaa aybe sam!
- ⁷To palande am celi laawol darnungol malla bernde am jabi esto gite am malla aybewol lutti, takki juude am,
- ⁸nden ko aawanmi, goddo feere nyaama dum, dum ko fudantammi, wodbe ngara, doofa dum.
- ⁹To mi dunake debbo esta bernde am, to mi reeni mo haa yolnde keeddiddam,
- ¹⁰nden kam debbo am namana goddo feere, goddo feere waaldo bee maako!
- ¹¹Ngam fakat, irin maajum woni nyiddudum, kanjum he'i haa hiitooɓe kiito dum.
- ¹²Ngam dum nanndi bee yiite nder jahannama, haa nge halka ko laatani yam nafuuda fuu.
- ¹³To mi salino goondingo jeyaaɓe am, nde be ngardi bee ngaaba mabbe yeeso am,
- ¹⁴nden kam noy mbaɗannoomi yeeso Allah am? Dume njaabotoomi Allah to o yami yam?
- ¹⁵Allah gooto oo tagi min bee mabbe fuu, kanke wurtini min reedu daada boo.
- ¹⁶Mi salaaki fortango talaka'en, mi salaaki wallititgo rewbe yurumbe.
- ¹⁷Mi meedaay nyaamugo nyaamdu am min feere am, tum atiime'en nyaami haa nder le'al am.
- ¹⁸Bana baaba mi nyaamni be nyalde fuu diga mi derkeejo, foroy mi dowi rewbe yurumbe.
- ¹⁹Koo ndey ngi'mi billiido cooydo limce malla laafudo cooydo koo mojaare,
- ²⁰min mi borni mo limce gaasa baali am, koo to o yettaay yam, o barkidinaay innde am.
- ²¹To mi sappi goondudo bee junngo am, ngam mi gi'do seedotoobe wallooɓe yam,
- ²²nden kam balawal fiista diga baawo, non boo junngo am yewa haa sobbundu!

- ²³Mi don hula taa kiita Allah do'a yam, manngu maako kaydiniingu buri semmbe am.
- ²⁴Mi tuugtaaki dow jawdi ndi kanjeeri am, mi wi'aay ndi: "An laati hooldinaare am."
- ²⁵Mi meedaay seyoraago duudki risku am, kuuje duudde de moobtumi bee juude am.
- ²⁶Koo ndey ngi'mi no jayngol naange delkirta e no lewru yaynirta nder yahdu mum,
- ²⁷mi meedaay jabugo esto haa nder bernde am bee sirri, haa mi teddina naange malla lewru man.
- ²⁸Kaandudum irin aybe man hiite, ngam dum yeddugo Allah mo asama!
- ²⁹Mi seyoraaki do'ere konneejo am, mi yimaay boo nde sarru naawngu hebi mo,
- ³⁰tum mi haditi hunnduko am wadugo aybe, taa mi dabbira mbarugo konneejo am bee naalugo mo.
- ³¹Koo moy hodi haa saare am, seedoto: "Nde mi wari haa maako, mi nyaami kusel haa mi safti."
- ³²Walaa kodo baaldo yaasi, haa wadoobe jahaale mi mabbiti zawleeru am.
- ³³Mi meedaay suudugo aybe am bana duudbe cuudirta di, mi nyukkinaay zunuuba sam.
- ³⁴Mi meedaay hulugo haala moobre yimbe sam, mi jeedaaki, mi hulaay wurtaago suudu am ngam daliila jancoore nde be njanci yam.
- ³⁵Toy mi hebata gooto haa o nanammi? Ndaa do haala am! Jonta Baawdo jaabammi! Toy wullaandu ndu konne'en am mbinndi dum?
- ³⁶Haa mi wakka wullaandu man dow balbe am, sey mi wada ndu meetaleewol hoore am!
- ³⁷Nden mi limtana Allah ko mi wadi fuu, bana laamiido mi tammi baditaago mo!
- ³⁸To mi toonyake ngesa haa ka wulli yam, kaatorooji boo mballiti ka woyugo,
- ³⁹to mi nyaami haa maaka bilaa yobugo rembe ka, to mi yobaay ko haandani rembe ka,
- ⁴⁰taa ka fudna sa'iiruuri, sey gi'e tan e cingirri boo mbattudi sa'iiruuri. Bolle Ayuba timmi.

Ayuba 32

Elihu feli sooba'en Ayuba

- ¹Yimbe tato go acci jaabaago Ayuba, ngam o laari hoore maako o adiliijo.
- ²Ammaa Elihu bii Barakeyel Busiijo, godɗo asngol Ram, tikki. O tikkani Ayuba mo adilini hoore mum, feli Allah.
- ³O tikkani boo sooba'en Ayuba tato go, ngam be kebaay no be njaaboro Ayuba, ammaa be aybini mo.
- ⁴Elihu muniyino wolwango Ayuba, ngam kambe be furi mo duubi.
- ⁵Ammaa nde o yi'i yimbe tato go anndaa no njaaborto, o tikki.
- ⁶Nden o fuddi wolwugo, o wi'i:

Elihu

Min mi famɗa-duubiijo, onon on ndottidi, kanjum waɗi mi miiji, mi huli wi'ugo on ko anndumi.

- ⁷Mi tammino: “Ndottaaku mon ardoto, duudal duubi mon boo anndina hikma.”
- ⁸Ammaa goonga kam, dum Ruuhu, dum poofde Allah Baawɗo hokkata nedɗo hakkiilo.
- ⁹Duudal duubi laatintaa godɗo hikmaajo, kiita ngoonɗuka boo iwataa haa ndotti'en.
- ¹⁰Ngam maajum mbi'mi, naneɗam onon boo, acce min boo mi wanjina anndal am.
- ¹¹Ndaa, mi reeni haa mi nana bolle mon, mi don hedito bolle hakkiilo mon, haa to on linyi ko mbolwuɗon dow maako,
- ¹²saa'i maajum mi nani, mi hakkili. Ammaa walaa mo darni Ayuba nder bolle mum, walaa jaabiɗo mo laabɗum dow haala ka'a.
- ¹³Taa mbi'e on keɓdi hakkiilo fuu. Walaa nedɗo do'ata mo, sey Allah tan.
- ¹⁴Naa haa am o wolwani, mi jaabataako mo bana on njaabori mo.
- ¹⁵Be kultori, be njaabaaki! Be anndaa no be njaaborto.
- ¹⁶Ammaa min, mi reeni, nde be acci wolwugo, be njeedi, be njaabataako,
- ¹⁷nden kam dum wakkati haa mi wolwa min boo, acce min boo mi wanjina anndal am.
- ¹⁸Min kam, bolle duudɗe mi yidi wolwugo, ruuhu ngonngu nder am don doolammi wolwugo.
- ¹⁹Bana inaboojam bennduɗam seekirta kanyakanyaawu, non numooji am seekirta bernde am.
- ²⁰Sey mi wolwa haa bernde am de'ita. Jonta puɗɗanmi jaabaago Ayuba.

²¹Mi welnataa bolle am daliila godɗo, mi jinngataa koo moye bee bolle am.

²²Mi anndaa welnugo bolle, mi yidaa sam, ngam taa tagɗo yam wara hiito yam bee jaawal.

Ayuba 33

Elihu feli Ayuba

¹Jonta, Ayuba, hedita haala am, sey a fiddita noppi, a hakkilana bolle am boodɗum!

²Ndaa, woodi ko mi yidi wolwugo, mi taaskake wolwugo.

³Bee bernde laabnde mi wolwirta, goonga laabka mi faamtinte.

⁴Bee Ruuhu Allah tagraami, poofde Baawɗo don ngeedina yam.

⁵Jaabam to a waawi, sey a taasko, a dartano yam.

⁶Yeeso Allah en poti kal en diɗo fuu, mi tagraaɗo bee loope bana maada.

⁷Mi laataaki kulniido haa maada sam, baawde am teddantaa ma sam.

⁸Ndaa, bee noppi am nanmi ko mbolwuda, ko mi nani bee laabɗum, dum bolle ma:

⁹“Min mi laabɗo, mi walaa beetaare sam, walaa aybe boo, walaa zunuuba sam.

¹⁰Allah tefantam hujja ngam felugo yam, o don laara yam bana mi konneejo maako.

¹¹Callalluuji o haɓbirta kosde am, o don wiɗito laabi am fuu.”

¹²Nanam, Ayuba, kanjum a woofi ton, Allah buri bii-Aadama mawnugo.

¹³Koni puɗɗuda ngaaba bee maako ngam o jeedi dow koɗngudi maada fuu na?

¹⁴Allah wolwanan neddo bee laabi feere feere, walaa mo hakkilanta dum.

¹⁵Haa nder koyɗol, nder gi'ki kaayeefi boo, saa'i doynɗol don teddana yimbe fuu, nde be don dow be'itte, don daani boo,

¹⁶bana nii Allah wolwanta yimbe, haa o reentina be,

¹⁷haa o lortina neddo diga hakke mum, haa o ittana godɗo cemmɓidɗo yaggaare mum,

¹⁸haa o hisna mo nastugo ngaska boo, ngam taa maayde e halkere heba mo.

¹⁹Allah don elta neddo bee neldugo nyawu dow maako, banndu maako wulan, tokkoto diwnugo.

²⁰O yerdataako koo nyaamdu, koo burndu welugo boo welantaa mo.

- ²¹O foo'i jamum, sey i'e lutti.
- ²²Yonki maako don badi yenaande, o don dilla haa joodorde maaybe ton.
- ²³Teema malaa'ikaajo ballando mo, waato gooto nder ujineere haa asama, anndinoobe yimbe ko fottata,
- ²⁴to o endi mo, nden kam o seedoto: "Taa o nasta yenaande, a hisna mo, ndaa mi hebi coottaari ngam neddo oo."
- ²⁵Nden fakat banndu maako fuu hesdita, bana banndu sukaajo ndu semmbida.
- ²⁶To o torake Allah, o jaban mo, haa o teddina Allah bee welwelo. Allah hokkitan neddo adilaaku mum,
- ²⁷yeeso yimbe o yiman, o yecca dum: "Hakke mbaɗmi, mi sottini goonɗuki, ammaa Allah warjaaki aybeeji di'i.
- ²⁸Diga maayde o hisni yam, mi don yi'a jayngol fahin!"
- ²⁹Ndaa fakat, Allah huuwanan neddo fuu kuuje de'e nde dɗi, nde tati boo,
- ³⁰haa o hisna mo diga maayde, haa jayngol ngeendam boo yaynana neddo oo.
- ³¹Hakkil boodɗum, an Ayuba, nanam! Sey a jeedo siriw haa mi wolwane!
- ³²To a yidi waabaago kam, waaba! Sey a wolwa! Mi yidi adilingo ma.
- ³³To a walaa ko mbolwa, a tokko nanugo yam, sey a jeedo, mi ekkintinte hikma.

Ayuba 34

Elihu goonɗini Allah

¹Elihu tokki wolwugo, wi'i:

Elihu

- ²Onon hikma'en, kedite bolle am! Onon anndube, noppi mon nanammi!
- ³Nofru neddo don senndira bolle fuu, bana hunnduko mettorto nyaamdu fuu.
- ⁴Sey en cenndira jonta ko fotti, caka meeden en kebtu ko woodi.
- ⁵Ndaa nii Ayuba wi'i: "Mi adiliijo, ammaa Allah kam sottini goongaaku am.
- ⁶Koo mi goonɗudo, kanke o fewnatam, meere non mi juwaado, mi nyawndataa sam."
- ⁷Neddo moye don nanndi bee Ayuba? Bana ndiyam o yardata yawaare.
- ⁸O don tokkodo laawol bee aybube, o don yaha nder kawtal bee hallube.
- ⁹Ngam o wi'i: "Dum nafataa neddo sam, to o dabbiti yerduye Allah tan."

- ¹⁰Onon marbe hakkiilo on nanammi! Kadi Allah don wafa zunuuba na? Kadi Allah Baawdo don sottina goongaaku na?
- ¹¹O don warjo koo moy fodde kuude mum, o don hiito koo moy fodde laabi mum.
- ¹²Goonga, Allah wadataa zunuuba sam, walaa sottingo goongaaku haa maako sam.
- ¹³Moy laamini Allah dow lesdi? Moy halfini Allah duniyaaru?
- ¹⁴Ndaa, to Allah oo numani hoore mum, nangti poofde e Ruuhu haa bernde mum,
- ¹⁵nden kam balli fuu njaawanan maayugo, koo moy fuu boo loroto haa mbulwuldi.
- ¹⁶To a mari hakkiilo, a nana! Sey a hedito boo ko mi wi'ete:
- ¹⁷Ganydo goonga kam waawan dowugo yimbe na? An a aybinan Baawdo, Adiliijo na?
- ¹⁸Kanko tan wi'ata laamiido: A meereejo! Haa mawbe boo: "On hallube!"
- ¹⁹O burnataa koo gooto nder teddube, o burnataa diskudo dow laafudo. Ngam kanko tagi be fuu.
- ²⁰Nden be maaya law, caka jemma. Yimbe ndiwnan, toonyoobe fuu majjidan, koo to junngo meemaay be, be kalkidan.
- ²¹Gite Allah don ayna yahdu bibbe Aadama, o don yi'a ko be madata.
- ²²Walaa nyibre koo dowdi baleeri boo ngam haa bado zunuuba fuu nyukko.
- ²³O maraay haaje linyugo goddo hiddeko o ewno mo yeeso kiita.
- ²⁴Bilaa linyuki, o bortan marbe baawde, haa pallel mabbe, o jo'inan wodbe feere.
- ²⁵Kuude mabbe, fakat Allah anndi de, Allah hippan be jemma, o nama be.
- ²⁶Allah maaran be fuu bana hallube caka wuro, haa yimbe fuu ngi'a be.
- ²⁷Ngam be celi, be acci tokkaago mo, ngam be kakkilanaay laabi maako fuu.
- ²⁸Haa be ngerbi laafube wookango mo, Allah nani gookaali man, walli be.
- ²⁹To o sirwake, moy foti felugo mo? To o wiirnake, moy hebata yi'ugo mo? Ammaa Allah men suklanto yimbe fuu,
- ³⁰ngam taa gejjitido mo heba laamu sam, taa o nastina yimbe nder hakke sam.
- ³¹Ammaa to goddo wi'i Allah: "Mi aybudo, mi meetataa wadugo halleende fahin,
- ³²hakkeji di mi waawaay anndugo, hollam dum. Halleende nde mada mi, mi meetataa wadugo dum."

³³Allah warjo mo deydey numo maada na? Ngam a sali, a wudini haala ka'a. Jonta suɓ, an, naa dūm haala am. Ko a numata, yeccam dūm, anndinam!

³⁴Marɓe hakkiilo non boo hikma'en nanɓe yam, mbi'atam:

³⁵“Walaa anndal nder koŋngudi Ayuba, bolle maako de'e, de paataade.”

³⁶Sey Ayuba foonde haa yotto kaakaadi man, ngam o jaabi bana hallube njaaborto.

³⁷Dow hakke maako, o besdi tuurtol, o hallini Allah bee bolle maako duudde, o aawi seko caka meeden.

Ayuba 35

¹Elihu tokki wolwugo, wi'i:

Elihu

²Kayya, Ayuba! Haala ma fotti na? A don tammo a adiliijo yeeso Allah na?

³Ngam a y'ami: “Dume dūm nafi yam to mi laabɗono e hakke?”

⁴Mi tammi jaabaago ma, an e sooba'en ma wondube bee ma.

⁵Bangtu gite ma heedi asama, laar duule bangiide dow hoore ma!

⁶Dume mbadata Allah bee hakke ma? Duudki aybe ma wadān mo asar na?

⁷Dume ndokkata Allah bee laabki ma? Malla dume o jabi haa juŋgo ma?

⁸Yimɓe bana maada tan hakke ma naawnata, mboodeenɗa ma nafaan sey bii-Aadama.

⁹Ngam duudeenɗa billaaje ɓe mboyata, baawde mawɓe, ngam maajum ɓe ngookata.

¹⁰Ammaa walaa y'amando toy tagdo mo, mo hokkata mo gime koo jemma boo.

¹¹Kanɗo hokkata anndal e faamu fuu, haa en ɓuri dabbaaji e colli fuu.

¹²To ɓe ngooki boo, Allah jaabataako, ngam mawnitaare hallube.

¹³Tornde meere! Allah Baawdo saloto nanugo nde, o hakkilantaako ɓe.

¹⁴Koo nde mbi'da a waawataa yi'ugo mo, haala fuu don haa maako. Sey ndeena mo!

¹⁵Ngam bernuki maako fiyaay tawon, a don tammi o laarataa kalludum.

¹⁶Ngam daliila man mabbittida hunnduko, a don duddina bolle meereeje.

Ayuba 36

Elihu seedi manngu Allah

¹Elihu tokki wolwugo, wi'i:

Elihu

²Kadi munyanam sedfa, mi anndinte, woodi goddum haa Allah, mi wi'ete.

³Haa daayiidum mi heboyta anndal am, haa mi goondina Allah mo tagi yam.

⁴Ngam fakat walaa fewre nder bolle de'e, goddo mooba-anndaljo don wolwane.

⁵Allah o Baawdo masin! O famdintaa goddo sam, baawde paamuki maako tampataa sam.

⁶Allah timminan ngeendam kalludo, ammaa goonga o hiitorto laafudo.

⁷O accataa woonango adili'en, o don jo'ina laamiibe dow leeso laamu, haa be njoodo foroy, non o bangtiri be.

⁸To be habbaabe bee callallu, be nanngaabe nder boggi billaare boo,

⁹nden o faamtinan be ko be mbaɗi, ngam be luutbe, be yaggiibe tum.

¹⁰Allah nannan be koɗgudi elto mum, haa be tuuba, be acca kalludum.

¹¹To be nanani Allah, be mangti mo, nden kam be tokkoto yeedugo nder hayru, duubi maɓbe boo keewan bee welwelo.

¹²To be ngidaa, fakat labbo mbaran be, be maayan daliila sooynde anndal.

¹³Halla-berde'en tokkoto bernugo, koo nder torra be ngidaa toraago mo.

¹⁴Yimbe be'e fuu maayan nder sukaaku muudum'en, ngeendam maɓbe don halka bee daakaare'en.

¹⁵Bee billaare o hisnirta billiibe fuu. To be nasti nder bone, be nanan mo.

¹⁶Nder billaare ma naawnde o ewni ma, haa nokkuure ma yaaji, billaay dow ma, nyaamdu welndu boo waagi dow taabal ma.

¹⁷To a tokkake tuurtango Allah ma, nden kam kiita e do'ere nangete.

¹⁸Taa bernuki ma yerbe hudugo, taa rusiya boo selne.

¹⁹Kadi hoolo ma daaynan billaare ma, to a habdi bee semmbe e baawde na?

²⁰Taa a heppana garki jemmaare go, ngam nde nattinan le'i bee juhuki.

²¹Sey a reento, taa fudditit aybe ma, ngam daliila man bone go hebi ma.

²²Siftor Allah bee baawde mum mawde. Moy waawata ekkitingo bana maako?

²³Moy umrata Allah ko o wadata? Moy wi'ata Allah: "A wadi kalludum"?

²⁴Kuude maako fuu de yimbe mangtata, siftor de, mangtu mo.

²⁵Yimbe fuu don ndaara ko Allah wafi, diga daayiidum be ngi'a dum, be don kaydina.

²⁶Allah o mawdo masin, min mbaawataa faamugo dum, duubi maako, en kebtataa limgal maaji.

²⁷Kanko eengnata baade ndiyamji fuu, laatina dum duule, nden tobna iyeende.

²⁸Duule don tobna nde, yimbe duudbe don tobra bee iyeende nde'e.

²⁹Moy anndi no duule man njahrata, no felmaango haa asama felmirta?

³⁰Allah don nela ma'ere diga asama, o don sudda luggeenga beeli fuu.

³¹Bana nii Allah nyaamnirta yimbe fuu, nii o hokkirta nyaamdu bee fantugo.

³²Juude didi o nangirta ma'ere, nden o umra nde wadugo ko o yidi.

³³O don anndina garki maako bee riggaango, kanjum maatinta tokke dabbaaji boo.

Ayuba 37

¹Kanjum umminta diwngol nder bernde am, nde don fiya bee semmbe nder am.

²Sey on nana no Allah men riggirta, sawtu maako no telbirta!

³Ma'e maako don njaynina asama fuu, de don njotto haa keeri duniyaaru.

⁴Baawo maaje pelmaali don pelma tum, Allah don hoola bee sawtu mum cemmbidfo. Ma'e maako, o jogitittaako de, daande maako boo, koo moy don nana nde.

⁵Sawtu Allah don rigga, dum kaydiniidum! Kuude maako de mawde. Moy waawata faamugo de?

⁶Allah umran iyeende tobugo, kanko umrata mallimallooje boo.

⁷Nii o hadirta koo moy kuugal mum, yimbe anndita kanko o wafi dum.

⁸Dabbaaji ladde fuu nistan nder nyukkorde, haa de ndeena, de mbaalo nokkuure nde'e.

⁹Ndaa, duluuru don iwa haa fombina, jaangol boo haa woyla iwata.

¹⁰Poofde Allah don kattina ndiyam, ndiyam maaje jaasde don caata bana kaa'e.

¹¹Kanko rimdata duule bee ndiyam boo, duule keewde ma'e de'e, o don sangita de.

¹²De don njaha, don taaro taaraago nii, muuyo Jawmiraawo don dowa de, haa de timmina dum ko o umri fuu, haa nder taarde duniyaaru ndu'u koo toy fuu.

- ¹³Allah don huuwtinira dum ngam eltugo yimbe e ngam wangingo alaama mo'ere maako boo.
- ¹⁴An Ayuba, sey a nana dum! Dara, laar kuude Allah kaydiniide.
- ¹⁵A anndi no o umrata de e no o yalninta ma'e nder duule na?
- ¹⁶Malla a paamdo no duule man leerdata? De don mbanjina anndal kaayeefiiwal.
- ¹⁷An kam, limce ma takkoto banndu ma, saa'i henndu don wula dow lesdi ma.
- ¹⁸Bana Allah a we'itan asamaawu haa ngu saata bana daarorgal njamndi na?
- ¹⁹Sey a anndina min ko min mbi'ata mo. Sooynde anndal don hada min wolwugo.
- ²⁰Godfo wi'an mo: "Accu mi wolwa na"? Sey be mbi'a mo godfo wolwi na?
- ²¹Saa'i feere en ngi'ata naange, nge don wiirni nder duule baleeje, nden henndu don ummo labbina asama.
- ²²Delko bana kanjeeri don iwa diga woyla, manngu Allah don wanga, don hulna en.
- ²³Allah Baawdo, en mbaawataa baditaago mo, o mawdo, o mari semmbe e kiita ngoonduka, o nattintaa adiliijo timmudo.
- ²⁴Ngam daliila man sey yimbe fuu kula mo. O laarataa yikkanbe be hikma'en.

Ayuba 38

Jawmiraawo wangini sooynde anndal Ayuba

- ¹Nden Jawmiraawo gondo nder henndu saatundu jaabi Ayuba, wi'i:

Ayuba

- ²An a moy haa a hallina anniyaaji am bee bolle paataade?
- ³Sey a taasko, a daro bana gorko! Mi y'amete, sey a jaabo yam.
- ⁴Nde mi jo'ina duniyaaru, a donno toy? To a mari hakkiilo, sey a yeccammi.
- ⁵Moy wadi darde maaru, a anndi mo na? Moy dasi poondirgol dow maaru?
- ⁶Haa dow dume cabbaaje maaru mbaali? Moy jo'ini hayre toldu maaru?
- ⁷Koode babbol fuu ngimi nder saa'iire man, bibbe Allah fuu mbelmbelti bee seyo.
- ⁸Malla moy mabbi mbeela fuu bee dammude, nde nga buli, nga wurti reedu lesdi ndi'i?
- ⁹Min mi borni nga duule, mi saawi nga nder duule baleeje.
- ¹⁰Nde mi ta'ani mbeela maajum keeri mum, mbaadmi jamde ngam falugo pareeje mum.

- ¹¹Mbi'mi dūm: “A yottoto haa dō! A saalataako dō! Yuuge maada y'aggiide, sey de nde'a dō.”
- ¹²An a meedi umrugo garki subaha na? A meedi anndingo bedgol peller muudum,
- ¹³haa ngol nannga duniyaaru ndu'u haa gawarle, haa dow maaru ngol fidfa yimbe hallube na?
- ¹⁴Jayngol naange don wangina kooseeje fuu, bana nyobborle limce, non de ndarorto.
- ¹⁵Jayngol maajum don sakla yimbe hallube, ngam ngol hadan be huuwugo kuude kallude.
- ¹⁶An a meedi yottaago bulli mbeela na? An a meedi yiilaago les luggeenga na?
- ¹⁷Jolde waade de bangude haa maada na? Malla dammude maayde ngi'da na?
- ¹⁸An a faami njajirka duniyaaru na? Sey a anndina yam to a anndi!
- ¹⁹Toy jayngol joodoto? Toy peller laatiingel joonde nyibre boo?
- ²⁰An a hollan dūm keerol laawol maajum na? An a umran dūm hootugo haa saare na?
- ²¹Kay, a anndi dūm fuu ngam duudal duubi ma, saa'i tagmi duniyaaru, an boo a danyaado.
- ²²Siga iyeende hattiniinde, an a nasti na? Siga mallimallooje boo a yi'i na?
- ²³Min mi resi de fuu ngam saa'i sarru, ngam saa'iije konuuji e kabe.
- ²⁴Toy laawol nokkuure naange fudata malla peller ngel henndu fuuna iwata?
- ²⁵Moy seekanta ndiyam iyeende ildude? Moy seekata laawol ngam ma'ere e felmaango?
- ²⁶Moy tobnata iyeende koo dow ladde, haa nokkuure nde walaa neddo joodoto?
- ²⁷Moy ittanta ladde maajum domka mum? Moy fudnata hudo e haakooji ton?
- ²⁸Kadi iyeende man woodi baabiraawo na? Malla moy wadi baade saawawre?
- ²⁹Kadi moy laati daada kattiniidam fuu? Moy besni saawawre hattiniinde?
- ³⁰Jaangol ukkanto ndiyam haa dam hattino bana hayre, mbeela saatan bana lesdi.
- ³¹Koode daccuki kabbirta bee boggi na? Malla kabborli koode dulooje piistata ?
- ³²An a eenginan burjuuji fuu bee saa'i man na? An a wurtinan koode iliiyuuje na?
- ³³An a anndi umrooje asamanji na? An a hokkan di laamu dow duniyaaru na?

³⁴Sawtu maafa, a townan mo haa duule na, ilam wara dow maafa, ndiyam sudde na?

³⁵An umrata ma'e ma'a na? De don nootane: "Na'am" na?

³⁶Moy hokkata dumaral hakkiilo? Moy wadi asgumri heba anndal?

³⁷Moy limata duule fuu bee hikma mum? Moy hersata bulki asama,

³⁸haa mbulwuldi tamo, bofe lesdi fuu takkotira gootel?

³⁹An a hebnan mbarooga nyaamdu muudum na? An a humtanan bikkoy maaga haaje na,

⁴⁰to koy ndeeni, koy ndongini nder lowi maakoy, to koy mbaaltani kebal caka guube?

⁴¹Moy hokkata leekuwal ko ngal nyaamata, to bikkoy maagal ngooki heedi Allah, koy don ngiilo ngam walaa ko koy nyaamata?

Ayuba 39

¹An a anndi ndey jabaaje ndimata na? Malla a giido no lelji debbi ndimirta?

²Lebbi noye di ndeedata, a limi na? Wakkatiji di ndimata, a anndi na?

³Saa'i rimugo, sey di dappina. Luuwe nduurataa, law de timmirta.

⁴Bikkoy maaji don mawna, don keba semmbe, nden koy ngurtoto yaasi, koy ngartataa fahin.

⁵Moy rimdini wamnde ladde, yoofti nde? Moye fiisti tonngorde maare, itti nde?

⁶Min mi hokki nde ladde bana joodorde, lesdi mannda boo laatani nde wonorde.

⁷Nde don jala hoolo berniji, nde nanataa koo telbuki coggoowo.

⁸Nde don wa'o kooseje haa nde dura ton, nde don widito koo toy, teema keccum don.

⁹Kadi mbana huuwante kuugal na? Malla jemma nga waalan haa nder suudu dabbaaji ma?

¹⁰Daande maaga, a habban nde bee foggol, haa nga tokko ma remugo kaatorooji na?

¹¹An a hooloto majngu semmbe maaga, haa a acca nga huuwugo kuugal maafa na?

¹²A don hoolo nga haa nga hoorane alkamaari maafa, haa nga moobtane yaamle ma haa laarre na?

¹³Bee ceyiidum bileeji ndawu liilirta. Di don nanndi bileeji ngaasiyoowal na ?

- ¹⁴Nder mbulwuldi ngu wallinta geeraade, lesdi wulna de, wurtina bibbe boo.
- ¹⁵Ndaa ngu yejjiti kosngal waawan fusgo de malla ndabbaawa ladde waran, yaaba de.
- ¹⁶Bana njanannoy ngu saatanta biyiigu'en, kuugal maagu, to meere, ngu faalaaka dum.
- ¹⁷Min mi sooyi ngu hikma, saa'i tagmi ngu, mi hokkaay ngu hakkiilo, koo sedfa.
- ¹⁸Bee non fuu, to ngu ummake ngam doggugo, ngu don jala koo puccu e ba'iido ngu.
- ¹⁹An hokki puccu semmbe muudum na? An borni ngu damsali haa daande na?
- ²⁰Haa ngu diwa bana mbabattu, an wadi dum na? To ngu hiji bee semmbe, naa kulniidum na?
- ²¹Ngu don ficca nder waadiwol, ngu seyoto, bee semmbe ngu nastirta nder habre boo.
- ²²Ngu don jala kulniidum, ngu hulataa sam, koo to ndaa kaafahi, puccu lorataako sam.
- ²³Haa dow puccu man baaru kuri sonyata, bana naange, non labbe ceebde delkirta.
- ²⁴Nden ngu naarja, moda laawol fuu, to be puufi luwal, ngu de'ataa.
- ²⁵Puccu jaaboto fuufre fuu bee forgo, diga daayiidum ngu luubnata konuui e hoolo mawbe honoobe e gookaali.
- ²⁶Fodde sawari maada ciilal fiirata, to ngal weedfi bileeji heedi fombina na?
- ²⁷An a umminan dutal bee umroore ma, haa ngal jo'ina sabbo haa bangiidum na?
- ²⁸Dow tapaa je ngal joodata, ngal waalo dow yeereere maaje ngal wada sabbo maagal semmbidngo.
- ²⁹Diga ton ngal don laara kuuje nyaamugo, gite maagal don eewa de daayiidum.
- ³⁰Bikkoy maagal don njara yiy'am tan, haa mbaraabe don mbaali, ton ngal wonata.

Ayuba 40

¹Jawmiraawo wi'i Ayuba:

Ayuba

²An peloowo, a jokkiran bee Baawdo na? An gaabotirido bee Allah, a waawan jaabaago na?

³Ayuba jaabi Jawmiraawo:

⁴Min mi he'aay koo dume. Dume mi jaaboto? Sey mi wada junngo am dow hunnduko.

⁵Mi wolwi nde woore, haa nde didi. Jonta mi wolwataa, mi jeedake.

Banginki baawde Allah

⁶Nden Jawmiraawo gondo nder duluuru wi'i Ayuba:

⁷Sey a taasko, a daro bana gorko, haa mi yame, an boo a jaabo yam.

⁸A jabaay kiita ka mi ta'i na? A yidi aybingo yam ngam haa a adilina hoore ma na?

⁹An a laati cemmbidfo bana Allah na? An a rigga-sawtuujo bana maako na?

¹⁰Bee bangaare e teddungal a jaagnoro, non bee manngu e daraja a bornorto.

¹¹Laar mawnitiibe, leesnu be, a rufa tikkere dow mabbe fuu boo.

¹²Laar mawnitiibe fuu, toskin be. do'u kalludo haa nokkuure mum.

¹³Nder mbulwuldi uw moobgal mabbe fuu, mabbu be fuu nder joonde maaybe.

¹⁴Nden kam min boo mi mangtete ngam baawal ma, ngam bee nyaamo ma a jaaloto.

¹⁵Laar ngabbu ngu tagmi bana maada. Bana nagge ngu nyaamrata hudo hecco boo.

¹⁶Laar no semmbe nder keeci maagu duudiri, laar no kusel haa reedu maagu tekkiri.

¹⁷Ngu don saatina wicco bana leggal, dadi dawde maagu laati bana bamaadi cemmbidfi.

¹⁸I'e maagu don caati bana njamndi, kosde maagu boo bana danrange njamndiije.

¹⁹Kangu woni kaayeefi caka tagle fuu, sey min tagdo ngu he'i doolugo ngu.

²⁰Haa kooseeje nyaamdu maagu iwata, haa nokkuuje de'e kuuje ladde fuu pijata.

²¹Haa waalorde les jaabe ngabbu waaloto, nder tolooje e waalowol ngu nyukkoto.

²²Ledde jaabe bee dowdi mum'en cuddan ngu e ledde haa maayo fuu don taari ngu.

²³Ndaa, to maayo don besdo, ngu diwnataa boo. Ngu don de'i to ndiyam nasti ngu hunnduko.

²⁴Moy wumnata gite maagu, nannga ngu? Moy tuufanto kine maagu tuuforgol?

²⁵Ngilanngewa, a dasan nga bee ngalum na? Demngal maaga, a habban ngal bee boggol na ?

²⁶Kine maaga, a habban de bee bamol na? Haa nder galangal mbadata nga jeeldu na?

²⁷Kadi kanga nga toroto ma endam na? Nga wolwante konngudi delemfi na?

²⁸Kadi a habban alkawal bee maaga, haa a heba nga huuwane haa foroy na?

²⁹Noy? A fijan bee maaga bana bee collel na? Daande maaga, a habban nde bee boggol, ngam haa bikkoy ma ndehoy keba ko koy pijira na?

³⁰Loohotoobe nga njahran nga haa luumo, gebe gebe, nga laato huunde filu na?

³¹Laral maaga, a waawan yuwugo ngal bee labbo na? Hoore maaga, a waawan tufugo nde bee jaaral na?

³²Toonya nga bee yowugo junngo ma dow maaga nde woore tan! Fakat a meetataa dum sam!

Ayuba 41

¹Anndu, to goddo numi o jaaloto ngilanngewa, o sargi hoore maako. Goddo hultoran, do'oto to yi'i nga tan.

²Walaa yooraberndeejo tikkinando nga, walaa gorko cemmbiddo dartantoodo nga.

³Moy wadi konu bee maaga, nden o dilli jam? Irin maako les asama fuu walaa sam !

⁴Sey mi anndine haala terde maaga fuu, manngu maaga cemmbidngu, non boo narol maaga.

⁵Moy seekata limce maaga, borta nga? Cowol sulkewol maaga, moy nastata?

⁶Kadi hunnduko maaga, moy mabbiti ko? Moy diwnataa to yi'i nyii'e maaga?

⁷Baawo maaga, dum jabbi ndarganaaje, de don kawriti kab bana bee taari.

⁸Gootal gootal de njokkindiri, caka maaje, foofaango saalataako sam.

⁹Gootal gootal de takkotiri caatudum, de don njogotiri boodum, de ceedataa sam.

¹⁰To nga isli, annoora don wanga, gite maaga don njayna bana naange.

¹¹Haa nder hunnduko maaga jame ngurtoto, pete yiite don njammito diga hunnduko.

¹²Kine maaga don cuura cuurde tekkude, bana geene kubbaade haa les defrude.

¹³Poofde maaga kubban yulbe yiite, demngal yiite don wurto haa nder hunnduko.

- ¹⁴Kayto! Hobbudu maaga buri semmbidgo. Koo moy fotti bee maaga, sey o hultora.
- ¹⁵Kusel maaga haa buttuli hawtidi, ngel cemmbidngel masin, ngel dimmbataako.
- ¹⁶Bana hayre, non bernde maaga saatiri, nde don saati bana namrude.
- ¹⁷To nga ummake, dowanteebe kultoran, yuuge mbeela boo ndoggan yeeso kuunga man.
- ¹⁸A hebataa a naawna nga bee kaafahi malla bee labbo e jaaral malla bee kurol boo.
- ¹⁹Njamndi fuu, nga don laara ndi bana tiitiiho, njamndi mboodeeri boo kal-kal bee leggal nyolngal.
- ²⁰To a fidi kuri, nga doggataa sam to a fidi nga bee kaa'e, de laatanto nga kudoy tan.
- ²¹Nga don laara wandayre bana hudo non. To a sakkini labbo boo, nga jalan dum.
- ²²Haa les reedu nga woodi kuuje bana keede, kanje ceekata loope haa nga yehi fuu.
- ²³Nga don bulna luggeenga bana defugo, mbeela waywa bana nebbam nder fayannde.
- ²⁴Haa nga saali, a yi'an laawol jaynungol, a don nanndina nguufu man bee dandanndol.
- ²⁵Haa duniyaaru fuu walaa irin maaga sam, nga tagaama nga joodo bilaa kulol sam.
- ²⁶Bee bangaare nga laardata bangiidum fuu, nga laamiido dabbaaji mawnitiidi fuu.

Ayuba 42

Tuubu Ayuba

- ¹Nden Ayuba jaabi Jawmiraawo:

Ayuba

- ²Jonta anndumi an a mari baawde fuu, ko a annini wadugo, a wadan dum.
- ³Ndaa, a yami koni mi seki hikma ma, mi ceediido faataare am bee haala ka'a. Goonga maada! Mi wolwi bilaa faamugo haala kuuje de calortammi anndugo.
- ⁴An a wi'no: "Accu mi wolwa. Min mi yamete, an boo sey a jaabammi."
- ⁵Nande noppi tan, non mi nani haala ma, ammaa jonta, bee gite am mi yi'i ma.

⁶Ngam daliila man cemtiranmi bolle am, ndaa mi tuubi, mi meetataa waabaago sam.

Jawmiraawo mo'ani soobiraabe Ayuba

⁷Baawo Jawmiraawo wolwani Ayuba bolle de'e fuu, Jawmiraawo wi'i Elifas Temaniijo: "Mi don bernane, an e sooba'en ma dido. Ngam on ceedanaaki yam goonga bana jaggiido am Ayuba seedori.

⁸Jonta kam, koo'e ga'i kalhali joweedidi e jawdi baali joweedidi. Njehe haa jaggiido am Ayuba, lii'e di guleteedi ngam ko'e moodon. Ayuba boo do'ano on. Mi jaban do'a maako, ngam taa mi wada on fodde faataare mon. Ngam on ceedanaaki yam bana no haani, bana kanjo o seedori."

⁹Nden Elifas Temaniijo e Bildad Suhiijo e Cofar Na'amatiijo njehi, mbaadi ko Jawmiraawo umri be. Jawmiraawo boo jabi do'a Ayuba.

Hayru Ayuba hesditi

¹⁰Baawo Ayuba do'ani sooba'en mum, Jawmiraawo hesditi hayru maako. O hokki mo ko o marno fuu cowi didi.

¹¹Deerdiiko'en worbe e rewbe fuu ngari haa maako e anndube mo diga naane fuu. Be nyaamdi bee maako nder saare maako. Be njurmini mo, be nde'itini mo dow sarru ngu Jawmiraawo ukkanno mo fuu. Koo moy mabbe hokki mo suleyre cardi e halagaare kanjeeri.

¹²Jawmiraawo barkidini Ayuba ko buri naane. Ayuba hebi dammooji ujine sappo e nayi e geeloodi ujine joweego e ga'i cindaadi didi didi nde ujineere e bamde debbe ujineere.

¹³O danyanaama bibbe worbe njoweedido e bibbe rewbe tato.

¹⁴Arano bibbe rewbe, o inndi mo Yemiima. Didabo, o inndi mo Keci'a. Tatabo boo, o inndi mo Keren-Happuka.

¹⁵Rewbe woodbe bana bibbe Ayuba tawaaka nder lesdi fuu. Baaba mabbe yedi be ndonngu caka deerdiraabe mabbe worbe.

¹⁶Baawo maajum Ayuba wuuri duubi teemerre e cappande nayi. O yi'i bibbe maako e bibbe bibbe maako, gide nayi.

¹⁷Nden Ayuba maayi, o ndottiijo, kaardo balde.

Jabuura

Jabuura 1

Yebre arande (Jabuura 1—41) Goongaajo e kalludo

- ¹Barka laatanto goddo mo jabataa sawari hallube, mo tokkataako laawol hakke'en, mo joododottaako bee jancoobe,
- ²ammaa mo seyorto tawreeta Jawmiraawo, mo numtata ka jemma e naange fuu.
- ³O nanndi bee lekki jubaaki banng'e maayo ilanngo, dimanki bibbe mum to saa'i man wadi, haakooji maaki njoorataa. Goddo oo heban hayru nder ko o wadata fuu.
- ⁴Ammaa hallube mba'aay bana non. Kambe be don bana nyaande nde henndu ruuynata.
- ⁵Ngam man hallube mbaawataa dartaago nyalaade kiita, hakke'en ngalaa pallel nder moobtorde adili'en.
- ⁶Ngam Jawmiraawo anndi laawol adili'en, ammaa ngol hallube yahran haa halkere.

Jabuura 2

Laamiido mo Allah subi dum

- ¹Koni ummaatooje umminta haala, koni jama'aaje nufoto numooji meereje?
- ²Laamiibe duniyaaru don taaski wadugo fitina, teddube boo don kabba dabare dow Jawmiraawo e laamiido mum mo o moyti.
- ³Be don mbi'a: "Sey en ta'a kabborli mabbe, en cakkina boggi mabbe daayiidum!"
- ⁴Ammaa joodiido haa asama don jala be, Jawmiraawo don janca be.
- ⁵Nden o wolwanan be bee tikkere, o hulnan be bee bernuki maako, o wi'an:
- ⁶"Min mi laamini laamiido am dow Siyona, hooseere am seniinde."
- ⁷Mi wooyan ko Jawmiraawo taynori. O wi'i yam: "An woni bidde am, hannde mi danyi ma.
- ⁸Y'amam, mi hokkete ummaatooje duniyaaru haa yotto keeri maaru fuu, a rona de.
- ⁹A diggina de bee sawru njamndi, a sampita de bana payande loope."
- ¹⁰Jonta kam, onon laamiibe, laate hikma'en! Onon hiitoobe duniyaaru, njabe feloore!

¹¹Njaggane Jawmiraawo bee kulol, ngone nder seyo e diwngol!

¹²Kebbe Bidfo oo, ngam taa o berna, nden on kalka haa laawol mon. Ngam nii sedfa o bernan. Seyo laatani nyukkotoobe haa maako.

Jabuura 3

Do'aare fajiri

¹Yimre Daawuda saa'i o donno dogga biyiiko Absalom.

²Yaa Jawmiraawo, konne'en am duudi, duudbe don konammi.

³Duudbe don mbolwa dow am, don mbi'a: "Allah yiidataa mo!"

⁴Yaa Jawmiraawo, an woni wawarde am, haa maada teddungal am woni, a seynatam.

⁵Mi ewni Jawmiraawo bee sawtu. Kanke boo o jaabi yam diga hooseere maako seniinde.

⁶Mi waalo, mi daano, mi fina jam, ngam Jawmiraawo don aynammi.

⁷Mi hulataa yimbe ujineeje ujineeje taariibe yam koo toy fuu ngam honugo yam.

⁸Umma, yaa Jawmiraawo! Hisnam, yaa Allah am! An a yewan galange konne'en am fuu, a yewan nyii'e hallube.

⁹Haa maada kisndam woni, yaa Jawmiraawo, barka ma laatano ummaatoore ma!

Jabuura 4

Do'aare kiikiide

¹Ngam kaliifaajo gime bee moolooji. Yimre Daawuda.

²Yaa Allah, to mi torake ma, jaabam, goondinoowo yam! Nder billaare am, a hisni yam. Hinnam jonta, jab tornde am!

³Ndey accoton meeridingo daraja am, onon bibbe Aadama? Ndey accoton yidugo kuuje meereje? Ndey accoton yidugo fewre?

⁴Annde! Jawmiraawo subani hoore mum tokkiido mo bee goonga. To mi torake mo, o nanatam.

⁵Ndiwne, acce wadugo hakke! Sey berde mon numta dum, saa'i on don mbaali, on njeedo !

⁶Lii'e kirseteedi pottudi, koole Jawmiraawo!

⁷Duudbe don mbi'a: "Moy hokkata en hayru?" Woonan min, yaa Jawmiraawo!

⁸Seyo ngo a hokki yam, buri ngo yimbe mari yaake alkamaari e inaboojam duudi!

⁹Nde mi waaloto fuu, mi ɗaanoto jam, ngam an feere ma, yaa Jawmiraawo, a hakkilantam nder hooldinaare.

Jabuura 5

Do'aare ngam aynol

- ¹Ngam kaliifaajo gime, bee ciide. Yimre Daawuda.
- ²Nan bolle am, yaa Jawmiraawo, hakkilan uumaali am!
- ³Hedita gookaali am, an laamiido am, Allah am, ngam an, mi tori!
- ⁴Fajiri a nanan sawtu am, yaa Jawmiraawo. Nde weeti fuu, mi waran yeeso ma bee tornde am, mi reenam jaawaabu ma.
- ⁵Naa a Allah mo yidi halleende, kalluɗo hoɗataa haa maada.
- ⁶A jabataa mawnitiibe mbanga yeeso maada, a ɗon wanya wadoobe zunuuba fuu.
- ⁷A halkan fewoobe. Rufoobe y'iyaam e faasiki'en, a ɗon wanya be jamum.
- ⁸Ammaa min mi waawan nastugo suudu ma ngam daliila mboodeenga ma duudnga. Mi sujidan yeeso haykaliiru ma seniindu, mi teddinte.
- ⁹Yaa Jawmiraawo, ɗowam nder adilaaku ma! Dowam ngam daliila konne'en am! Mo'inganam laawol ma haa mi tokko ngol!
- ¹⁰Walaa goonga nder kunndufe mabbe, berde mabbe ɗon keewi halleende, kondondi mabbe nanndi bee genaale mabbitiide. Demde mabbe ɗon mbolwa bolle belde, rikiciije.
- ¹¹Wangin be aybube, yaa Allah! Dabareeji mabbe ndo'a be! Wudin be ngam aybeeji mabbe duudi, ngam be tuurtani ma.
- ¹²Nden nyukkotoobe haa ma fuu ceyoto, be mbelmbeltan haa foroy, a faddoto be, yidbe innde ma fuu ceyoto ngam daliila maada.
- ¹³Ngam an, yaa Jawmiraawo, a barkidinan adili'en. Mo'ere ma ɗon faddo be bana wawarde mawnde.

Jabuura 6

Tornde nder wakkati billaare

- ¹Ngam kaliifaajo gime, bee moolooji mardɗi boggi jowheetati. Yimre Daawuda.
- ²Yaa Jawmiraawo, taa hiitam nder tikkere ma, taa boccam nder bernuki ma !
- ³Endam, yaa Jawmiraawo, ngam mi tampuɗo! Yamɗitinam, yaa Jawmiraawo, ngam i'e am ɗon ndiwna,
- ⁴nafsu am fuu ɗon diwna! Haa ndeye, yaa Jawmiraawo!

- ⁵Wartu, yaa Jawmiraawo, hisnam! Wallam ngam daliila mboodeenga ma.
- ⁶Ngam wonbe nder joonde maaybe ciftortaa ma, moy mangtete ton?
- ⁷Mi uumi haa mi somi, jemma fuu gondi coofni be'itte am. Mi don waalo nder gondi am.
- ⁸Gite am mbonni ngam boji, de tampi ngam daliila konne'en am.
- ⁹Ndaayeedam, onon wadoobe zunuuba fuu! Ngam Jawmiraawo nani boji am.
- ¹⁰Jawmiraawo hediti tornde am, Jawmiraawo jabi do'aare am.
- ¹¹Konne'en am fuu cemtan, be ndiwnan, be loroto baawo. Nder ma'annde yiitere be cemtan.

Jabuura 7

Tornde ngam goonfineeki

- ¹Yimre boyki nde Daawuda yimi yeeso Jawmiraawo ngam daliila Kuusi Benyaminiijo.
- ²Yaa Jawmiraawo Allah am, mi nyukkake haa maada, hisnam juude toonyoobe yam fuu, rimdinam!
- ³To naa non be ceekatom bana mbarooga, ngam walaa kisnoowo yam feere.
- ⁴Yaa Jawmiraawo Allah am, to mi wadi bana ni'i: To zunuuba takkake juude am,
- ⁵to mi wadani soobaajo am halleende, to mi jafiti huunde konneejo am bilaa daliila,
- ⁶nden kam sey konneejo am taasnammi, jokkammi, yaabammi bee kosde mum, itta daraja am, wallinammi nder mbulwuldi lesdi.
- ⁷Yaa Jawmiraawo, umma bee tikkere ma, dartana bernuki konne'en am! Fin, wallam, ngam a tabitini kiita ngoonfuka.
- ⁸Sey moobgal ummaatooje fuu taare, an, jooda haa joonde ma towtunde dow maaje.
- ⁹Yaa Jawmiraawo, hiitu ummaatooje de'e. Goonfinam, yaa Jawmiraawo, ngam mi adiliijo, mi walaa aybe!
- ¹⁰Had halleende hallube, tabitin adili'en! Ngam an woni Allah adiliijo, a don linya berde e anniyaaji luggudi.
- ¹¹Allah woni wawarde am, o kisnoowo goonfa-berde'en.
- ¹²Allah woni kiitoowo adiliijo, nyalaade fuu o don wangina caatal maako.

¹³Kalludo mo tuubaay, o welnan kaafahi maako, o tiran lagaawal maako, o taaskan fidugo dum,

¹⁴o taaskitinan balmi maako mbarooji, o tiitinan kuri yiiteeji dow kalludo man.

¹⁵Ndaa, kalludo oo reedi bee zunuuba. Halleende hebbini reedu maako, o danyan fewre.

¹⁶O wasi ngaska, o luggini ka, ammaa kanjo bee hoore maako do'i nder maaka.

¹⁷Halleende maako loroto dow hoore maako, aybe maako do'an dow gumbal hoore maako.

¹⁸Mi yettan Jawmiraawo ngam adilaaku maako, mi yimanan Jawmiraawo Banjiido mangtooje.

Jabuura 8

Tedduŋgal Allah e maŋngu neddo

¹Yimre Daawuda, ngam kaliifaajo gime fodde daande “gittit”.

²Yaa Allah Jawmiraawo amin, innde ma nde mawnde masin dow lesdi fuu! Maŋngu ma buri asamanji.

³Bee kunndude bikkoy e musinankoy, a tabitini semmbe ma ngam daliila wanywanybe maada, ngam je'ingo konne'en e waatoobe.

⁴To mi don laara asamanji, kuugal juude ma, non boo lewru e koode de njo'inda ton,

⁵kadi, neddo o moy haa ciftora mo, moy woni bii-Aadama haa kakkilana mo?

⁶A wadi mo mawdo, sey an buri mo. A borni mo tedduŋgal e maŋngu.

⁷A laamini mo dow kuude juude ma, a wallini koo dume fuu les kosde maako:

⁸Dammooji e na'i, fuu hawtaade, non boo kuuje ladde,

⁹colli piirandi e liddi e ko tokkoto laabi ndiyam nder beeli fuu.

¹⁰Yaa Allah Jawmiraawo amin, innde ma nde mawnde masin dow lesdi fuu!

Jabuura 9

Jawmiraawo woni kiitoowo hallube e kisnoowo toskaabe

¹Ngam kaliifaajo gime, fodde daande “mut labben”. Yimre Daawuda.

²Mi yettete, yaa Jawmiraawo, bee bernde am fuu! Mi limtan kaayeeŋiiji di mbaɗɗa fuu!

³Mi seyorto ma, mi welweltan, mi yimndete, an Allah Banjiido!

- ⁴Konne'en am fuu loroto baawo, be pergoto, be kalka haa yeeso ma.
- ⁵Ngam a wangini goonga am, a goonɗini yam, a ɗon joodi dow leeso laamu ma, a kiitoowo adiliijo.
- ⁶A furkiti ummaatooje, a nattini hallube, a wili inde mabbe haa abada abadin.
- ⁷Konne'en njinni, a nastini be nder halkere duumiinde, a yibbini berniiji mabbe, walaa mo siftorta di.
- ⁸Ammaa Jawmiraawo ɗon laamo haa foroy, o tabitini leeso laamu maako ngam kiita.
- ⁹O ɗon laamano duniyaaru bee adilaaku, o ɗon hiito ummaatooje kiita ndarnuka.
- ¹⁰Jawmiraawo woni hisrude townde ngam toonyaabe, o hisnan be wakatiiji billaare.
- ¹¹Anndube innde ma ɗon koolo ma, yaa Jawmiraawo, ngam badiitbe ma fuu, a wudintaa be, yaa Jawmiraawo.
- ¹²Jawmiraawo ɗon joodi haa Siyona, ngimane mo yettoore, ngooyne kuude maako mawde caka ummaatooje fuu.
- ¹³Kaŋko woni baatoowo yiyam toonyaabe, o ɗon siftora be, o yejjitittaa gookaali toskaabe.
- ¹⁴Hinnam, yaa Jawmiraawo! Laar suno ngo wanybe yam ukkani yam! Mi yottake dammugal joonde maaybe, hisnam,
- ¹⁵ngam haa mi daro haa dammude Urusaliima, mi yecca daliila mangtooje am fuu, mi ɗon bee seyo ngam a hisni yam.
- ¹⁶Yimbe ummaatooje heefeerbe ngasi ngaska, ammaa be ndo'i nder maaka. Be tuufni tuuforgol, be nyukkini ngol, ammaa ngol naŋgi kosde mabbe.
- ¹⁷Jawmiraawo wangini hoore mum, wadi kiita, hallube naŋgaama nder dabareeji muudum'en kalludi.
- ¹⁸Sey hallube lorto haa joonde maaybe, heefeerbe yejjitbe Allah fuu loroto ton.
- ¹⁹Ammaa laafudo yejjitittaake haa foroy, tammunde toonyaabe majjataa haa foroy.
- ²⁰Umma, yaa Jawmiraawo! Taa neddo heba jaalorgal! Sey yimbe ummaatooje kiite haa yeeso ma.
- ²¹Hulnu be, yaa Jawmiraawo, haa be anndita be bibbe Adaama tan.

Jabuura 10

Tornde toonyaado

- ¹Yaa Jawmiraawo, ngam dume ndaayiida? Ngam dume cuudotooda nder wakkatiiji billaare?
- ²Kalludo mawniti, don toonyo laafudo. Accu dabareeji maako ndo'a mo.
- ³Kalludo don mantoro suunooji mum. Cuunaado riba don hallina Jawmiraawo, don yawo mo.
- ⁴Kalludo mawniti, don wi'a: "Walaa mo hiitoto yam, Allah walaa!" Bana nii numooji kalludo mba'i.
- ⁵Ko o wadata fuu, timman jam. Kiitaaji ma njottataa mo, o don jala konne'en maako fuu.
- ⁶O don numa nder bernde maako: "Walaa ko dimmbintammi, sarru hebataa yam sam."
- ⁷Hunnduko maako heewi naalooje e pewe e toonyaare, demngal maako don wolwa haala halleende e sarru.
- ⁸O nyukkoto kommbi gure, o waaltano yimbe be ngalaa aybe, haa o mbara be. Gite maako don njurno tampube,
- ⁹O don waaltano laafube nder nyukkorde bana mbarooga nder lowol maaga. O don waaltano laafube, haa o nannga be bee tuuforgol maako.
- ¹⁰O don rojjino, leesna hoore maako, tampube don ndo'o les baawde maako.
- ¹¹Kalludo don numa nder bernde mum: "Allah yejjiti! O don wiirna yeeso maako, o yi'ataa yam sam."
- ¹²Umma, yaa Jawmiraawo, bangtu juungo ma! Allah am, taa yejjitit toskaabe.
- ¹³Koni kalludo yawoto ma? Koni o numata a hiitataako mo?
- ¹⁴A yi'i dum, ngam a don laara torra e bone yimbe, a taaskake wallugo be. Tampudo halfinan hoore mum haa juungo ma, ngam an woni balloowo atiime'en fuu.
- ¹⁵Yew juungo kalludo, badoowo zunuuba, hiita halleende maako, taa dum meeta wangugo.
- ¹⁶Jawmiraawo woni laamiido haa abada abadin, heefeerbe timmi diga lesdi maako.
- ¹⁷A don nana tornde toskaabe, yaa Jawmiraawo, a don tidfina berde mabbe, a don hedito be,
- ¹⁸ngam goondingo atiimeejo e toonyaado, ngam taa neddo mbulwuldiijo meeta hulnugo goddo!

Jabuura 11

Jawmiraawo woni hisrude adiliijo

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda. Jawmiraawo woni nyukkorde am. Koni mbi'oton yam: "Doggu haa kooseeje bana sonndu!"
- ²Ndaa hallube tiri lagaaje muudum'en, njo'ini kuri dow jiriiji, cuudi nder nyibre ngam fidugo goonɗa-berde'en.
- ³To hoolaare e goongaaku mbirgaama, dume adiliijo waawata wadugo?"
- ⁴Jawmiraawo don nder haykaliiru mum seniindu, leeso laamu Jawmiraawo don haa asama. Gite maako don ndaara, don linya kuude bibbe Aadama.
- ⁵Jawmiraawo don linya berde adili'en e hallube fuu, bernde maako don wanya yidbe toonyaare.
- ⁶O rufan yulbe yiite e baruudu dow hallube, o neldan henndu wulndu jaw dow mabbe, kanjum woni gedal mabbe.
- ⁷Ngam Jawmiraawo o adiliijo, o yidi kuude adiliije, goonɗa berde'en ngi'oyan mo.

Jabuura 12

Bolle Jawmiraawo laabde e bolle hallube rikiciije

- ¹Ngam kaliifaajo gime bee moolooji mardɗi boggi joweetati. Yimre Daawuda.
- ²Hisnam, yaa Jawmiraawo, ngam hoolaabe njinni, goonga'en tawataake caka bibbe Aadama.
- ³Yimbe don pewindira, be don mbolwindira bolle rikiciije, koo moy fuu bee berde dɗi.
- ⁴Yaa Jawmiraawo, ta'u demde mabbe naafikiije e kunndude mabbe yaggiide.
- ⁵Be don mbi'a: "Min mbolwan ko min ngidi, walaa mo hadata min. Moy mari min?"
- ⁶Jawmiraawo wi'i: "Jonta kam mi ummoto, ngam be don toonyo laafube, talaka'en don uumo. Yenwube kisndam am, mi hisnan be."
- ⁷Bolle Jawmiraawo, de laabde bana cardi laabndi, bolinaandi nde joweedi nder bolinirde.
- ⁸Yaa Jawmiraawo, an a aynan laafube, a hisnan min diga yidere hallunde nde'e ngam foroy.
- ⁹Hallube don ngaanca koo toy, halleende duudi caka bibbe Aadama.

Jabuura 13

Tornde billiido

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.

²Yaa Jawmiraawo, haa ndey a tokkoto yejjititgo yam? Haa ndey a tokkoto suudango yam yeeso ma?

³Haa ndey numooji tokkoto torrugo yam, haa ndey bernde am tokkoto mettugo kala nyalaade fuu? Haa ndey konneejo am tokkoto jaalaago yam?

⁴Laaram, jaabam, yaa Jawmiraawo Allah am! Yaynan gite am, ngam taa mi daano mi maaya,

⁵ngam taa konneejo am wi'a o jaalake yam, toonyooɓe yam kebataa seyoraago do'ere am.

⁶Min kam mi don hoolo mboodeenga ma, mi welweltan ngam a hisni yam. Mi yimanan Jawmiraawo ngam o woonani yam.

Jabuura 14

Faataare e halleende yimbe

(Jabuura 53)

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda. Faataabe don mbi'a: "Allah walaa!" Fakat, be mbonnake, be don mbaɗa ko nyiddi. Walaa baɗando ko woodi.

²Diga asama, Jawmiraawo jimmiti, o don laara bibbe Aadama, haa o yi'a to woodi mardo hakkiilo, baɗitando Allah.

³Ammaa be fuu be celi laawol goonga, be mbonnake. Walaa baɗando ko woodi, walaa koo gooto !

⁴Wadoobe zunuuba be'e fuu, ngalaa hakkiilo na? Be don nyaama ummaatoore am bana nyaamugo nyaamdu, ammaa be ewnataa innde Jawmiraawo.

⁵Fakat, be ndiwnan daliila kulol, ngam Allah don caka adili'en.

⁶On don meeridina nufayeeje laafube, ammaa Jawmiraawo woni hisrude mabbe.

⁷Moy hokkata kisndam haa Isra'iila diga Siyona? To Jawmiraawo wartiri ummaatoore muudum diga jeyaangu, nden kam danygol Yaakubu welweltan, Isra'iila seyoto.

Jabuura 15

Moy jabbeteedo dow hooseere Allah?

¹Yimre Daawuda. Yaa Jawmiraawo, moy jabbeteedo nder suudu laymaaru ma? Moy joodoto dow hooseere ma seniinde?

²Sey mo laatake timmuɗo nder yahdu mum, baɗando adilaaku, bolwando goonga bee bernde woore.

³O wadataa tufle, o wadataa soobaajo maako kalluɗum, o hallintaa keeddiddiraawo maako.

⁴O yawoto mo Allah wudini, ammaa o teddinan hulbe Jawmiraawo. O hebbinan kunayeeje maako, koo to dūm waɗan mo asar.

⁵O hokkataa nyamaande bee ndiyam, o jabataa ngeenaari ngam zammbaago mo walaa aybe. Baɗando bana non dimmbataako haa foroy.

Jabuura 16

Tornde kooliido Allah

¹Yimre Daawuda. Aynam, yaa Allah, ngam mi nyukkake haa maada.

²Mi don wi'a Jawmiraawo: "An woni Jawmam, hayru am fuu iwi haa maada."

³Senaabe Jawmiraawo nder lesdi ndi'i, be teddube, mi don seyo be masin.

⁴Dakkotirbe bee dowanteebe jananbe njaran boneeji duuddi, min mi rufantaa be dokke yii'am, hunnduko am ewnataa inde mabbe sam.

⁵Yaa Jawmiraawo, an woni gedal am e maral am, a don tabitina hayru am.

⁶Maral ngal keɓmi woodi masin, ngal don fottanammi.

⁷Mi don mangta Jawmiraawo dowoowo yam, jemmaaje fuu bernde am don reentinammi.

⁸Gite am don tiiti Jawmiraawo tum, nde nii o don dari haa nyaamo am, mi dimmbataako.

⁹Ngam maajum bernde am don seyo, nafsu am don welwelta, banndu am boo don joodi nder de'ere.

¹⁰Ngam a accataa yonki am haa joonde maaybe, a accataa kooliido ma nyola nder ngaska lugguka.

¹¹A sappintam laawol ngeendam, seyo duudngo don haa yeeso ma, welwelooji duumiidi don haa juungo ma.

Jabuura 17

Tornde goddo mo walaa aybe

¹Do'aare Daawuda. Yaa Jawmiraawo, nan haala am adiliha, hedita gookaali am, jab tornde nde toriimi bilaa naafikaare!

²Kiita maada goonɗinammi, gite ma ngi'a goongaaku!

³⁻⁴A linyi bernde am, jemma fuu a wari haa am, a foondi yam, a tawaay aybe. Mi wolwataa dow kuude bibbe Aadama. Mi dwtani bolle ma, mi tokkaaki laabi toonyooɓe.

⁵Mi don tabiti dow laawol ma, kosde am pergataako.

⁶Mi don ewno ma, ngam a nanatam, yaa Allah am. Waylitanam noppi ma, hedita bolle am!

⁷Wangin kuude ma boodde, kaayeeffiye, yaa Kisnoowo! Nyaamo ma hisnan nyukkotoobe haa ma diga juude konne'en muudum'en.

⁸Aynam bana aynirta biɲngel yiitere ma! Suudam les bileeji ma!

⁹Hisnam diga juude hallube yidɓe halkugo yam, e juude konne'en haanjaabe taariibe yam!

¹⁰Be caatini berde maɓbe, kunndude maɓbe don mbolwa bolle mawnitiide.

¹¹Be taasni yam, be taari yam, be don dabba wakkatiire fottannde ngam do'ugo yam.

¹²Be nanndi bee mbarooga cuunaanga faddugo huunde, bana mbarooga cemmbidɲa mbaaltiinga haa lowol maaga.

¹³Umma, yaa Jawmiraawo, dartana konne'en am, do'u be! Bee kaafahi ma, hisnam juude hallube!

¹⁴Bee juɲngo maada, yaa Jawmiraawo, hisnam juude yimbe! Kambe be kebi ko be ngidi fuu yaake be don haa duniyaaru. Hebbin deedi maɓbe bee boneeji, di ke'i haarnugo biɓbe maɓbe boo, kambe boo be accana bikkoy maɓbe ko lutti.

¹⁵Ammaa min mi adiliijo, mi yi'ete. To mi fini, mi seyoto ngam a wɔngantam.

Jabuura 18

Yettoore Daawuda ngam kisndam

(2 Samuyila 22)

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda, jaggiido Jawmiraawo. O yimani Jawmiraawo yimre nde'e nyalaade nde Jawmiraawo hisni mo diga juude konne'en maako fuu e diga juɲngo Sawulu. O wi'i:

²Mi yidi ma masin, yaa Jawmiraawo, an woni semmbe am!

³Yaa Jawmiraawo, an woni tapaare suudirde am, an woni suudu am semmbidndu, an woni kisnoowo yam. Yaa Allah am, an woni tapaare hisrude am haa nyukkotoomi, an woni wawarde am, an woni kisnoowo yam cemmbidɔ, hisrude am townde.

⁴Mi tori Jawmiraawo, kaɲko o hisni yam. Yettoore laatano mo!

⁵Waade habbi yam bee boggi maare, maaje halkere kulni yam.

⁶Mi nasti tuuforli joonde maaybe, waade taari yam bee kabborli maare.

⁷Nder billaare am toriimi Jawmiraawo, mi wookani Allah am. Diga haykaliiru maako o nani sawtu am, gookaali am njotti noppi maako.

- ⁸Nden lesdi dimmbi, diwni. Cabbaaje kooseje ndiwni, ndimmbi ngam tikkere maako.
- ⁹Cuurde ngurti haa kine maako, yiite nyaamooye wurti haa hunnduko maako, jamni yulbe.
- ¹⁰O wuuri asama, o jippi, duule baleeje don les kosde maako.
- ¹¹O wa'i dow keruba, o fiiri, o leeri dow henndu.
- ¹²O suufi nder nyibre, o moji duule baleeje tekkude, bana ndiyam luggudam.
- ¹³Duule baleeje e mallimallooje e yulbe yiite iwi haa jayngol ardiingol mo.
- ¹⁴Jawmiraawo telbi haa asama, bana felmaango. Allah Banjido towni sawtu mum. Mallimallooje e yulbe yiite ngurti.
- ¹⁵O fid'i kuri maako, o sanjiti konne'en maako. O sakkini ma'e, o hulni be.
- ¹⁶Ndiyamji beeli ceeki, les maaji wangi, cabbaaje duniyaaru cudditaama ngam daliila telbuki ma, yaa Jawmiraawo, ngam poofde tikkere gurtiide haa kine ma.
- ¹⁷Diga dow, Jawmiraawo forti junngo mum, nanngi yam, wurtini yam ndiyam luggudam.
- ¹⁸O hisni yam juude konneejo am cemmbidde e juude wanybe yam burbe yam semmbe.
- ¹⁹Nyalaade sarru am be ukkani yam, ammaa Jawmiraawo jogi yam, ngam taa mi do'o.
- ²⁰O wurtini yam billaare, o hisni yam, ngam o yerdi yam.
- ²¹Jawmiraawo warji yam fodde adilaaku am, o woonani yam ngam o anndi kuude am de laabde.
- ²²Ngam mi tokki laabi Jawmiraawo, mi wadaay aybe dow Allah am, mi waylitanaay mo baawo.
- ²³Mi dwtani kiitaaji maako fuu, mi luutaay farillaaji maako.
- ²⁴Mi walaa aybe yeeso maako, mi reenti taa mi wada hakke.
- ²⁵Ngam maajum Jawmiraawo warji yam fodde adilaaku am, ngam o anndi kuude am de laabde.
- ²⁶Yaa Jawmiraawo, a adiliijo haa adili'en, a booddo haa woodbe,
- ²⁷a laabdo haa laabbe, ammaa haa faasiki'en, a don hollita be hikma ma.
- ²⁸Ngam a hisnan ummaatoore leestinaande, ammaa a leesnan mawnitiibe.
- ²⁹An Jawmiraawo yayninta pittirla am. Allah am don yayna nyibre haa ngonmi.

- ³⁰Bee ballal ma mi ukkanto moobre konne'en, bee Allah am ndiwanmi mahol boo.
- ³¹Laawol Allah, ngol timmungol, wolde Jawmiraawo laabi tal. O wawarde suudotoobe haa maako.
- ³²Jawmiraawo meeden feere muudum woni Allah, Allah meeden tan woni tapaare hisrude.
- ³³Allah hokki yam semmbe, wadani yam laawol darnungol.
- ³⁴O laatini kosde am bana de lelwa, o tabitini yam dow towndiije.
- ³⁵O ekkitini juude am habre, haa mi tira koo lagaawal njamndi bee juude am boo.
- ³⁶Yaa Jawmiraawo, kisndam ma don aynammi bana wawarde, nyaamo ma walli yam, hinnuye ma mawnini yam.
- ³⁷A yaaajini babal am, mi don waanca nder feecaare, kolbule am ndimmbataako.
- ³⁸Mi taasni konne'en am, mi jokki be, mi lorataako sey to mi nattini be fuu.
- ³⁹Mi do'i be, be ummitittaako, be mbaalake les kosde am.
- ⁴⁰A hokki yam semmbe ngam habre, haa mi jaalo konne'en am.
- ⁴¹A lorni konne'en am baawo, mi nattini wanybe yam.
- ⁴²Be ngooki, ammaa walaa mo walli be. Be ewni Jawmiraawo, ammaa o jaabaaki be.
- ⁴³Mi diggini be, haa be laati bana mbulwuldi ndi henndu ruuynata. Mi yaabi be bana loope dow laawol.
- ⁴⁴A hisni yam jokkirli ummaatoore, a wadi yam laamiido ummaatooje, jama'aare nde mi anndaano huuwantam.
- ⁴⁵Nde be nani habaru am, be dwtani yam, jananbe tefi fottango yam bee bolle belde.
- ⁴⁶Jananbe tampi, be ngurti kistrude mabbe bee diwngol.
- ⁴⁷Jawmiraawo o geeto! Yettoore laatano tapaare hisrude am! Mangtoore laatano Allah Kisnoowo yam!
- ⁴⁸Allah o baatoowo konne'en am, o dwtinantam ummaatooje,
- ⁴⁹o kisnoowo yam diga juude wanywanybe yam. A dokkoowo yam jaalorgal dow konne'en am, a kisnoowo yam diga juude fitinoobe yam.
- ⁵⁰Ngam maajum, yaa Jawmiraawo, mi yettete caka ummaatooje, mi yiman mangtoore teddungal innde ma.

⁵¹An, a hokki jaalorgal maɲngal haa laamiido mo cubda, a don wada mboodeenga haa moytaado ma, Daawuda e danygol muudum haa foroy!

Jabuura 19

Kuude Allah e tawreeta mum

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.
- ²Asamanji don anndina teddungal Allah, di don mɓangina kuugal juude maako.
- ³Nyalawmaare don woyna dum nyalawmaare warande, jemmaare boo don faamtina dum jemmaare tokkotoonde.
- ⁴Walaa koɲngol, walaa bolle, sawtu maaje nanataake.
- ⁵Ammaa habaru maaje heewi lesde fuu, haala maaje yotti keeri duniyaaru. Allah wadani naaɲge suudu laymaaru haa asamanji,
- ⁶nge wurtoto ndu bana sukaaajo baɲdo wurtoto suudu mum, nge tokkoto laawol maage bee seyo bana konoowo cemmbidfo.
- ⁷Nge fudan haa keerol asama ngo'ol, nge taaroto haa yotto ngola, walaa ko suudata haa nguli maage.
- ⁸Tawreeta Jawmiraawo ka timmuka, ka hesditinan yonki. Seedamku Jawmiraawo goonɗi, ngu laatinan paataado hikmaajo.
- ⁹Sardiiiji Jawmiraawo di darnudi, di ceynan bernde. Umroore Jawmiraawo laabi, feernan gite.
- ¹⁰Kulol Jawmiraawo laabi, ngol duumoto haa foroy. Kiitaaji Jawmiraawo ngoonɗi, di fuu di adiliiji.
- ¹¹Di buri kaɲgeeri saman, koo kaɲgeeri cubaandi duudndi boo. Di buri njumri welugo, koo njumri burndi welugo boo.
- ¹²Min jaggiido ma boo di ndeentini yam, dɔwtanaago di nafatam masin.
- ¹³Moy waawata anndugo boofi mum? Yaafanam hakkeeji am cuudiidi.
- ¹⁴Aynu jaggiido ma diga mawnitaare, taa nde laamano yam. Nden kam mi laatoto timmudo, mi marataa aybewol maɲngol.
- ¹⁵Yerda bolle hunnduko am e numooji bernde am, yaa Jawmiraawo, an woni tapaare hisrude am, dimdinoowo yam.

Jabuura 20

Do'aare ngam jaalorgal laamiido

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.

- ²Jawmiraawo jaabo tornde ma nder wakkati billaare, Allah mo Yaakubu ayne!
- ³O neldane ballal diga haykaliiru maako, o semmbidfine diga hooseere Siyona!
- ⁴O siftora dokke ma fuu, o yerda guleteedi ma boo!
- ⁵O hokke ko bernde ma yidi, o hebbitina nufayeeje ma fuu!
- ⁶Nden kam min ngooka daliila seyo, ngam jaalorgal ma. Min bangtan tuutawal innde Allah meeden. Jawmiraawo jaabo torde ma fuu!
- ⁷Jonta mi anndi Jawmiraawo woni kisnoowo laamiido mo o subi, o jaaboto mo diga haykaliiru maako seniindu haa asamanji, o wallan mo bee nyaamo maako marngo baawde.
- ⁸Wodbe don koolo mootaji pucci muudum'en, wodbe boo don koolo pucci muudum'en. Ammaa enen, en don koolo innde Allah Jawmiraawo meeden.
- ⁹Kambe be nyobboto, be ndo'oto, ammaa enen, en ndaroto, en tabitan.
- ¹⁰Yaa Jawmiraawo, hisnu laamiido. Nyalaade min toroto ma, jaaba min!

Jabuura 21

Yettoore ngam jaalorgal laamiido

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.
- ²Yaa Jawmiraawo, laamiido don seyo ngam daliila semmbe ma. O don seyo masin daliila kisndam ma.
- ³A hokki mo ko bernde maako yidi, a salanaaki mo ko o tori ma.
- ⁴A hokki mo barkaaji pantudi, a hippo mo woronnde kanjeeri laabndi.
- ⁵O tori ma ngeendam, a hokki mo dam. A juttini balde maako haa abada abadin.
- ⁶Teddungal maako mawni ngam daliila kisndam ma, a hokki mo manngu e daraja.
- ⁷A barkidini mo haa foroy, a don seyna mo ngam a don wondi bee maako.
- ⁸Laamiido don hoolo Jawmiraawo, o dimmbataako ngam daliila mboodeenga Banjiido.
- ⁹Jungo ma nanngan konna'en ma fuu, nyaamo ma nanngan wanybe ma.
- ¹⁰Nyalaade nde a wangata, a laatina be bana yiite bolinirde. Jawmiraawo modan be nder bernuki muudum. Yiite nyaaman be.
- ¹¹A nattinan bibbe mabbe diga lesdi, a halkan danygol mabbe caka bibbe Aadama.

¹²Koo to be nufani ma kalludum, koo to be kabbi dabare dow maada, be mbaawataa wurnugo dum.

¹³Ngam a lornan be baawo, a tiitinan kuri ma dow mabbe.

¹⁴Umma, yaa Jawmiraawo, wangin semmbe ma! Minin min ngiman, min mangtan baawde ma.

Jabuura 22

Wookaandu kulol e yimre yettoore

¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande "Lelwa wakkati babbol". Yimre Daawuda.

²Yaa Allah am, yaa Allah am, ngam dume a wudini yam? Mi wooki ngam haa a hisnammi, ammaa a daayotiri bee am !

³Yaa Allah am, mi don wookane nyalawma, a jaabataako. Mi don wooka jemma boo, ammaa mi hebataa siwtaare!

⁴Alhaali boo, an woni Ceniido, a don joodi dow leeso laamu ma, Isra'iila'en fuu don ngimane mangtooje.

⁵Kaakiraabe amin donno kooli ma, be kooli ma, an boo a hisni be.

⁶Be ngookani ma, a hisni be billaare, be kooli ma, an boo a semtinaay be.

⁷Ammam min mi ngilngu, naa mi bii-Aadamaajo. Yimbe fuu don kudammi, don meeridinammi.

⁸Yi'be yam fuu don njancammi, don njalammi, don ndimmbina ko'e.

⁹Be don mbi'a: "Naa o hooli Jawmiraawo! Nden kam, o hisna mo kadi, nde nii o yidi mo !"

¹⁰An wurtini yam reedu daada am, an ayni yam jam diga mi donno musina tawon.

¹¹A don jogi yam diga danyeeke am, diga reedu daada am, an woni Allah am.

¹²Taa daaytu bee am, ngam billaare badake, walaa goddo wallatammi!

¹³Konne'en semmbidbe bana ga'i kalhali taari yam, moobre mabbe biddotiri dow am bana dabbaaji lesdi Baasan cemmibidfi.

¹⁴Be don mabbita kundude mabbe bana baroode, be don ubba, be ngidi seekugo yam.

¹⁵Semmbe am jinni, majji bana ndiyam ndufaadam haa lesdi. I'e am fuu cokitake, bernde am bolwi nder reedu am bana taari.

¹⁶Kondondol am yoori bana fayannde loope yoornde, demngal am don takko nder hunnduko am, a wallini yam nder mbulwuldi bana maaydo.

- ¹⁷Hallube taari yam, be biɗɗotiri dow am bana dawaadi. Be cumpiti juude am e kosde am.
- ¹⁸Mi foo'i, mi waawi limugo i'e am fuu, konne'en am don cutammi, don purkitammi.
- ¹⁹Be don cennda limce am hakkunde mabbe, be don mbaɗa kur'u ngam heɓtugo mo hoosata limce am.
- ²⁰Ammaa an, yaa Jawmiraawo, taa daayu bee am! An woni semmbe am, yaawɗa wallugo yam!
- ²¹Hisnam, taa kaafahi mbarammi! Hisnu yonki am diga dawaadi di'i!
- ²²Hisnam hunnduko mbarooga, hisnam diga luwe bani! A jaabi yam!
- ²³Mi wooyan innde ma caka deerɗiraabe, mi mangtan innde ma nder moobtorde mabbe.
- ²⁴Onon hulbe Jawmiraawo, mangte mo! Onon danygol Yaakubu fuu, teddine mo! Onon danygol Isra'iila fuu, ndiwne yeeso maako!
- ²⁵Ngam o yawaaki laafuɗo, o yawnaay laafere mum. O wiirnanaay mo gite, nde o wookani mo, o jaabi mo boo.
- ²⁶Yaa Jawmiraawo, haa maada mangtooje am nder moobtorde mawnde iwi, yeeso hulbe ma kebbinanmi togayeeje am.
- ²⁷Yan'kiniibe nyaaman, kaaran. Dakkotiranbe bee Jawmiraawo mangtan mo, be ngeeda haa foroy!
- ²⁸Ummaatooje keeri duniyaaru fuu ciftoran Jawmiraawo, be lortoto haa maako, le'i ummaatooje fuu cujidan an mo.
- ²⁹Ngam Jawmiraawo woni laamiido, o don laamano ummaatooje.
- ³⁰Marbe baawɗe duniyaaru fuu nyaaman, be cujidan an mo boo, maayanbe fuu tugganan mo koppi, be mbaawataa juttingo balde mabbe.
- ³¹Danygol mabbe jagganto Jawmiraawo. Yimbe anndinan yidere warannde haala maako.
- ³²Be anndinan ummaatoore nde siwaa danyee go kuude adilaaku de o huuwi.

Jabuura 23

Gaynaako boodɗo

- ¹Yimre Daawuda. Jawmiraawo woni gaynaako am, mi sooyataa koo dume.
- ²O don siwtinammi haa durɗuɗe kecce, o don yahrammi haa nokkuure siwtorde baɗnge ndiyam.

³O don semmbidina yonki am, o don dowammi dow laawol darnungol ngam teddungal innde maako.

⁴Koo to mi nasti waadiwol nyibre nyibbunde, mi hulataa saru sam, ngam an, yaa Jawmiraawo, a don wondi bee am, sawru ma don de'itinammi.

⁵A don nyaamnammi nyaamdu woonda, welndu, yeeso konne'en am. A don wujo hoore am bee nebbam uurdam, a don hebbina jardugel am haa don rufa.

⁶Fakat hayru e mboodeenga doftatam nder ngeendam am fuu, mi joodoto nder suudu Jawmiraawo haa fodde balde am fuu.

Jabuura 24

Laamiido teddufo

¹Yimre Daawuda. Jawmiraawo mari lesdi e ko hebbini ndi fuu, non boo duniyaaru e joodiibe nder maaru fuu.

²Ngam kanjo jo'ini ndu dow beeli, o tabitini ndu dow ndiyamji.

³Moy hebata wa'aago hooseere Jawmiraawo? Moy hebata daraago haa nokkuure maako seniinde?

⁴Mo juude mum e bernde mum laabi, mo nufataako kuuje meereeje, mo hunataako dow fewre.

⁵Jawmiraawo barkidinan mo, Allah Kisnoowo mo adilinan mo.

⁶Yimbe bana maako ngoni baditittoobe Jawmiraawo, dakkotiranbe bee Allah mo Yaakubu.

⁷Dammude, ndare, pareeje booymaaje, towe, haa laamiido teddufo nasta!

⁸Moy woni laamiido teddufo oo? Dum Jawmiraawo, cemmbidfo, baawfo, Jawmiraawo baawfo nder habre.

⁹Dammude, ndare, pareeje booymaaje, towe, haa laamiido teddufo nasta!

¹⁰Moy woni laamiido teddufo oo? Dum Jawmiraawo honoobe asama, kanjo woni laamiido teddufo!

Jabuura 25

Hoolaare heedi Allah boodfo

¹Yimre Daawuda. Yaa Jawmiraawo, mi halfitini ma yonki am.

²Yaa Allah am, mi hoolake ma, taa mi tosko! Taa konne'en am njaalo yam.

³Hoolotoobe ma fuu toskataako, ammaa tuurtube dow ma, kambe toskoto.

⁴Anndinam laabi ma, yaa Jawmiraawo, ekkitinam di.

- ⁵Dowam dow laawol goonga ma, ekkitinam, ngam an woni Allah Kisnoowo yam. Mi don tammore nyalde fuu.
- ⁶Yaa Jawmiraawo, siftor endam ma e mboodeenga ma. Dum wangi diga booyma.
- ⁷Taa siftor hakkeji nderkaaku am e tuurtolji am. Ammaa siftoram fodde mboodeenga ma, ngam a boodfo, yaa Jawmiraawo.
- ⁸Jawmiraawo o boodfo, goongaajo, o don sappina hakke'en laawol boodngol.
- ⁹O don dowa yankiniibe nder adilaaku, o don anndina be laawol maako.
- ¹⁰Laabi Jawmiraawo fuu di boodfi e goongfudi ngam dwtaniibe alkawal e seedamkuuji maako.
- ¹¹Yaa Jawmiraawo, ngam daliila innde ma, yaafanam aybeeji am, ngam di duuddi.
- ¹²Woodi kulfo Jawmiraawo na? Jawmiraawo sappinan mo laawol ngol o subata.
- ¹³Hayru laatanto mo foroy, bibbe maako ndonan lesdi.
- ¹⁴Jawmiraawo don anndina hulbe dum sirriji muudum, o faamtinan be alkawal ngal o habbi bee mabbe.
- ¹⁵Foroy gite am don tiito Jawmiraawo, ngam kanjo wurtinta kosde am diga tuuforgol.
- ¹⁶Waylita gal am! Hinnam! Ngam mi feere am, mi toskaado.
- ¹⁷Billaare am mawni masin, hisnam cadeele am fuu!
- ¹⁸Laar jurumdum am e torraaji am, yaafanam hakkeji am fuu!
- ¹⁹Laar konne'en am, be duudbe, be don nganyammi bee nganyngu caatungu.
- ²⁰Aynu yonki am, hisnam! Taa mi tosko, ngam haa maada nyukkiimi.
- ²¹Laabeenga e goongaaku aynammi, ngam mi don tammoro ma.
- ²²Yaa Allah, rimdin Isra'iila'en, hisnu be diga billaaje mabbe fuu!

Jabuura 26

Tornde godfo laabfo

- ¹Yimre Daawuda. Goonginam, yaa Jawmiraawo, ngam mi laabfo, mi hooli Jawmiraawo, mi dimmbataako sam!
- ²Linyam, yaa Jawmiraawo! Foondu goongaaku am! Lincitu numooji am e anniyaaji bernde am!
- ³Ngam tum mi don siftora mboodeenga ma, mi don tokko goongaaku ma.
- ⁴Mi joododottaako bee faasiki'en, mi waancidittaa bee naafiki'en.

- ⁵Mi don wanya moobtorde wadoobe zunuuba, mi joodataako caka hallube.
- ⁶Yaa Jawmiraawo, mi lootan juude am ngam wangingo mi walaa aybe. Mi taaroto hirsirde ma, yaa Jawmiraawo,
- ⁷ngam haa mi yima mangtoore ma bee sawtu, mi seedo kaayeeffiji ma fuu.
- ⁸Yaa Jawmiraawo, mi yidfi suudu ma, haa njoodfiida e joodorde teddungal ma.
- ⁹Taa laaram bana ndaardata hakke'en, taa laaram bana ndaardata rufoobe yiiyam.
- ¹⁰Juude mabbe don mbada zunuuba, nyaamo koo moy mabbe heewi ngeenaari zamba.
- ¹¹Ammaa min kam, mi laabdo. Rimdinam, mo'anam!
- ¹²Kosde am don ndari haa nokkuure tabitnde, mi mangtan Jawmiraawo nder moobtorde jama'aare mum.

Jabuura 27

Badiido Jawmiraawo hulataa

- ¹Yimre Daawuda. Jawmiraawo woni annoora am e kisndam am, moy kulanmi? Jawmiraawo woni hisrude yonki am, moy waawata hulnugo yam?
- ²To hallube ukkanake yam, ngidfi nyaamugo yam, konne'en am e wanywanybe am, kambe pergoto, ndo'oto.
- ³To jama'aare konu saɲnginake yeeso am, mi hultortaa. Koo to konu ukkanake yam, bernde am ta'ataa sam.
- ⁴Huunde woore toriimi Jawmiraawo: Mi heba joodaago nder suudu maako balde am fuu, mi seyoro teddungal maako belngal, mi yerdo haykaliiru maako.
- ⁵Ngam nyalaade sarru o suudatam nder suudu maako, o aynatam nder laymaaru maako, o darnatam dow tapaare.
- ⁶Jonta hoore am bangake dow konne'en am taariibe yam, mi lii'anto mo kirseteedi nder laymaaru maako bee gime seyo, mi yiman, mi mangtan Jawmiraawo bee gime.
- ⁷Yaa Jawmiraawo, nan tornde am! Hinnam, jaabam!
- ⁸Mi don siftora a umri: Dakkotire bee am. Ndaa mi don dakkotira bee maada, yaa Jawmiraawo.
- ⁹Taa wiirnam gite ma, taa riiw jaggiido ma bee tikkere! Ngam an woni balloowo yam. Taa accam, taa wudinam yaa Allah, Kisnoowo yam!
- ¹⁰Koo to baaba am e daada am ngudini yam, Jawmiraawo kam jabbatam.

¹¹Anndinam laawol ma, yaa Jawmiraawo, dowam dow laawol boodɲgol, ngam daliila konne'en am.

¹²Taa hokkam haa juude konne'en am. Ngam seedoobe fewoobe don ndartano yam, don mbadammi purka.

¹³Fakat mi yi'an mboodeenga Jawmiraawo dow lesdi yeedbe.

¹⁴Tammora Jawmiraawo, laata cuusdo! Tidɲin bernde ma! Tammora Jawmiraawo!

Jabuura 28

Tornde ngam ballal, yettoore ngam jaawaabu

¹Yimre Daawuda. Yaa Jawmiraawo, mi don toro ma. An tapaare hisrude am, taa sukku noppi ma! To a jeedake, mi laatoto bana gooto caka nastanbe ngaska lugguka.

²Nan torde am to mi wookani ma ngam tefugo ballal, to mi ɓangti juude am gal nokkuure ma burnde senaago!

³Taa halkam hawtaade bee hallube e wadoobe zunuuba! Be don mbolwana heeddiddiraabe mabbe bolle belde, ammaa halleende heewi berde mabbe.

⁴Hiitu be fodde kuude mabbe kallude fuu! Hiitu be fodde kuude de juude mabbe kuuwi! Hokku be ngeenaari kuude mabbe !

⁵Ngam kambe be paalataa kuude Jawmiraawo e ko juude maako mbaɗi. Ngam maajum o do'an be, o ummintaa be sam.

⁶Yettoore laatano Jawmiraawo, ngam o nani torde am!

⁷Jawmiraawo woni semmbe am e wawarde am, bernde am don hoolo mo. O walli yam, bernde am don seyo, mi yettan mo bee yimre am.

⁸Jawmiraawo woni semmbe ummaatoore mum, kanke woni hisrude hisnannde laamiido mo o subi dum.

⁹Hisnu ummaatoore ma, barkidin yimbe be marda! Laata gaynaako mabbe e balloowo mabbe haa foroy!

Jabuura 29

Baawde sawtu Jawmiraawo

¹Yimre Daawuda. Onon dowanteebe, teddine Jawmiraawo! Mangte tedduŋgal maako e baawde maako!

²Teddine innde Jawmiraawo! Cujidane mo saa'i o wanguinta senaare maako.

- ³Sawtu Jawmiraawo don iida dow ndiyamji, Allah teddufo don telba bana felmaango, o don dow ndiyamji duudfi.
- ⁴Sawtu Jawmiraawo don bee baawde, sawtu Jawmiraawo don bee teddungal.
- ⁵Sawtu Jawmiraawo don yewa ledde cemmbidde, Jawmiraawo don yewa ledde cemmbidde haa hooseere Libanon.
- ⁶O diwnan Libanon bana nyalbel, hooseere Hermoon boo bana mbana.
- ⁷Sawtu Jawmiraawo ma'inan ma'e yiite.
- ⁸Sawtu Jawmiraawo dimmbinan ladde hamaadaare, Jawmiraawo dimmbinan ladde hamaadaare Kaades.
- ⁹Sawtu Jawmiraawo rimnan lelji, doofdan ledde laynde. Koo moy nder laamorde maako fuu, don hoola: "Teddungal laatano mo!"
- ¹⁰Jawmiraawo don joodi dow ilamji, Jawmiraawo woni laamiido duumiido.
- ¹¹Jawmiraawo hokkan ummaatoore mum semmbe, Jawmiraawo barkidinan nde, o hokkan nde salaaman.

Jabuura 30

Yettoore ngam mo'ere Jawmiraawo

- ¹Yimre Daawuda. Ngam cenki haykaliiru Allah.
- ²Mi don mangte, yaa Jawmiraawo, ngam a ummini yam, a accaay konne'en am njalammi.
- ³Yaa Jawmiraawo Allah am, mi wookani ma, an a yamditini yam.
- ⁴Yaa Jawmiraawo, a wurtini yam joonde maaybe, a yeeditini yam, a daayni yam bee nistanbe ngaska.
- ⁵Ngimane Jawmiraawo, onon hoolaabe maako! Mangte innde maako seniinde!
- ⁶Ngam tikkere maako neebataa sam, ammaa mo'ere maako don duura haa kaakaadi ngeendam fuu. Manngariba, boji ngadan, ammaa fajiri, gookaali seyo.
- ⁷Min, nde mi donno joodi jam, saa'i man mbi'mi: "Mi dimmbataako sam."
- ⁸Yaa Jawmiraawo, bee mo'ere ma, a tabitini hooseere am. Ammaa saa'i a wiirni yam gite ma, mi hultori.
- ⁹Mi wookani ma, yaa Jawmiraawo, yaa Allah am, mi tori ma ballal.
- ¹⁰Mi wi'i: "Ko kebata to mi maayi, to mi nasti ngaska lugguka? Laatiido mbulwuldi mangtete na? O waawan anndingo goongaaku ma na?"
- ¹¹Nanam, yaa Jawmiraawo! Yurminam, yaa Jawmiraawo! Laata balloowo yam!"

¹²A wartiri suno am gamol seyo, a borti yam limce buhuuje, a borni yam ngapaleewol seyo.

¹³Ngam maajum mi yimante, mi jeedataako! Yaa Jawmiraawo, Allah am, mi mangtete haa foroy!

Jabuura 31

Jawmiraawo woni hisrude hooliibe mo

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.

²Yaa Jawmiraawo, haa maada nyukkiimi, taa accu mi semta sam! Hisnam, ngam a adiliijo!

³Heditam, yaawda hisnugo yam! Laata tapaare hisnoore am, laata suudu semmbidndu haa kisanmi!

⁴Ngam an woni tapaare suudirde am e suudu am semmbidndu. A dowatam, ngam daliila teddungal innde ma.

⁵A hisnatam tuuforgol ngol be tuufnani yam, ngam an woni hisrude am.

⁶Mi don halfina ruuhu am nder junngo ma. A rimdini yam, yaa Jawmiraawo, Allah goongaajo.

⁷Mi don wanya tokkiibe labbi meereje, ammaa mi don hoolo Jawmiraawo.

⁸Mi seyoto, mi welweltan daliila mboodeenga ma, ngam a laari bone am, a anndi cadeele am.

⁹A hokkaay yam haa juude konneejo am, a darni kosde am dow nokkuure feeciinde.

¹⁰Hinnam, yaa Jawmiraawo! Ngam mi billiido, gite am don naawa ngam boji am, banndu am e yonki am fuu tampi.

¹¹Suno siibi ngeendam am, uumaali usti duubi am. Mi tampudo ngam daliila aybe am, koo i'e am boo tampi.

¹²Konne'en am fuu don njancammi, sakkomaa heeddiddiraabe am. Anndube yam don kultora daliila am. Yi'anbe yam dow laawol don ndoggammi.

¹³Yimbe fuu ngejjiti yam bana maaydo, mi laati bana fayannde fusnde.

¹⁴Mi don nana duudbe don nyo'ammi. Kultoreengol don taari yam! Be don carwootira dow am, be don kabba dabare mbarugo yam.

¹⁵Amaa min mi hoolake ma, yaa Jawmiraawo, mi wi'i: An woni Allah am!

¹⁶Balde am fuu don haa junngo ma, hisnam juude konne'en am e toonyoobe yam!

¹⁷Laar jaggiido ma bee yerduye! Hisnam fodde mboodeenga ma!

¹⁸Mi don toro ma, yaa Jawmiraawo, taa mi tosko. Toskin hallube be'e, ngam haa be njeedo, be nasta joonde maaybe!

¹⁹Muukdin fewoobe be'e, hallinanbe adiliijo bee elewre e meeridinaare!

²⁰Kay, mboodeenga ma duudi! A resani dum hulbe ma, a wadani dum nyukkotoobe haa maada yeeso bibbe Adaama fuu.

²¹A suudan be haa ngonda, ngam taa dabareeji yimbe meema be. A faddan be ngam taa jokkiroobe kuda be.

²²Yettoore laatano Jawmiraawo! Ngam o wanginani yam mboodeenga maako kaayeeffiwa, min gonnodo nder berniwol kippaangol.

²³Saa'i mi saklino, mi numno, a riiwi yam daayiidum, a yidaa yi'ugo yam. Ammaa a nani tornde am, nde mi wookani ma ngam ballal.

²⁴Ngide Jawmiraawo, onon hoolaabe maako! Jawmiraawo don ayna goonga'en, ammaa o hiitoto mawnitiibe bee caatal.

²⁵Cemmbide, cuusdine berde mon, onon tammoriibe Jawmiraawo fuu!

Jabuura 32

Seyo kebdo yaafuye

¹Yimre Daawuda ekkitinoore. Seyo laatani goddo mo Allah yaafake sooynde dowtaare mum e hakke mum fuu.

²Seyo laatani goddo mo Jawmiraawo limanaay dum aybeeji mo naafikaare walaa haa bernde muudum.

³Yaake mi wanginaayno hakkeeji am, i'e am donno tampi daliila uumaali am nyalde fuu.

⁴Jemma e naange fuu juungo ma teddani yam, semmbe am jinni bana ndiyam nder ceedu.

⁵Nden mi wanginani ma hakke am, mi suudaay aybe am. Mi wi'i: "Sey mi wanginana Jawmiraawo kuude sooynde dowtaare am." An boo a yaafani yam aybeeji am fuu.

⁶Ngam maajum, sey hoolaabe ma fuu toro ma nder wakkatiire haandunde. Koo to ndiyamji cemmbidfi pacci, di njottataako be.

⁷An woni nyukkorde am, a faddatam e billaare, a don taarnammi bee gookaali seyo ngam a hisni yam.

⁸Jawmiraawo wi'i: "Mi ekkitinte e mi sappinte laawol ngol a tokkoto, mi dowete, mi aynete.

⁹Taa laate bana puccu malla alfadariire dum walaa faamu, dum dowlantaako ma, sonaa to a dooli dum bee labangal e huuruure.”

¹⁰Hallube njaran boneeji duuddi, ammaa Jawmiraawo don woonana kooliido dum.

¹¹Ceyore Jawmiraawo, onon adili'en, onon laaba-berde'en fuu, ngooke bee seyo!

Jabuura 33

Hoolaare heedi Allah jawmu kisndam

¹Onon adili'en, mangte Jawmiraawo bee gookaali seyo, dum pottudum goonga'en fuu ngimana mo gettooje.

²Mangte Jawmiraawo bee moolooru, ngimane mo bee hoodu marndu boggi sappo.

³Ngimane mo yimre hesre, piye kuuje gimrude de'e booddum ngam mangtugo mo bee sawtu.

⁴Ngam wolde Jawmiraawo nde darnunde, kuude maako fuu de koolniide.

⁵O yidi adilaaku e kiita ngoonduka, mboodeenga Jawmiraawo heewi duniyaaru.

⁶Jawmiraawo tagri asamanji bee wolde mum, koode fuu bee poofde mum.

⁷O moobti ndiyamji mbeela fuu bana dijiwol, o don loowa ndiyamji luggudi nder cigordi.

⁸Sey duniyaaru fuu hula Jawmiraawo, yimbe maaru fuu ndiwna yeeso maako!

⁹Ngam ko o wolwi fuu laati. Ko o umri fuu wadi.

¹⁰Jawmiraawo don wila nufayeeje ummaatooje, o don nattina anniyaaji jama'aaje.

¹¹Ammaa nufayeeje Jawmiraawo don tabiti haa foroy, anniyaaji maako duumoto haa gide fuu.

¹²Barka laatano ummaatoore nde Jawmiraawo woni Allah mum, jama'aare nde o subi haa o mara nde!

¹³Diga asama Jawmiraawo don laara bibbe Adaama fuu, o don yi'a be.

¹⁴Diga nokkuure nde o joodi, o don laara yimbe duniyaaru fuu.

¹⁵Kanko tagi berde mabbe fuu, o don hakkilana kuude mabbe fuu.

¹⁶Walaa laamiido mo hisata bee jama'aare konu duudnde, walaa konoowo cuusdo mo hisata bee duudeenga semmbe mum.

¹⁷Hoolaago baawde pucci ngam hebugo jaalorgal, dum huunde meere, no semmbe maaji duudiri fuu, di mbaawataa hisnugo.

¹⁸Ammaa Jawmiraawo don ayna hulbe dum, o don ayna hoolotoobe mboodeenga maako.

¹⁹O hisnan yonkiiji mabbe e maayde, o wuurnan be nder wakkati weelo.

²⁰En don tammoro Jawmiraawo, kanke woni balloowo meeden, o wawarde meeden.

²¹Ngam en don ceyoro mo, en don koolo innde maako seniinde.

²²Nde min don kooli ma, yaa Jawmiraawo, mboodeenga ma wonda bee amin!

Jabuura 34

Jawmiraawo hisnan nyukkiiɓe haa muudum

¹Daawuda wadi hoore mum bana o ginnaado yeeso Abimelek, Abimelek boo riiwi mo, o dilli. Baawo maajum Daawuda yimi yimre nde'e :

²Mi yettan Jawmiraawo foroy, mi accataa mangtugo mo sam.

³Bernde am don juroro Jawmiraawo, yan kiniibe fuu don nana dum, don ceyoro dum.

⁴Ngare, mangten Jawmiraawo, teddinen innde maako en fuu!

⁵Mi tori Jawmiraawo, o jaabi yam, o rimɗini yam diga ko hulnatammi fuu.

⁶Tijjotoobe mo mbanɗinan welwelo muudum'en, be cementaake.

⁷To laafudo wookani Jawmiraawo, o nanan, o hisnan mo billaaje maako fuu.

⁸Malaa'ikaajo Jawmiraawo don ayna hulbe mo, o don rimɗina be.

⁹Maate, ngi'e no Jawmiraawo o booddo! Barka laatanto nyukkotoodo haa maako fuu.

¹⁰Kule Jawmiraawo, onon senaabe maako! Ngam hulbe mo cooyataa koo dume.

¹¹Koo baroode boo don maata sooynde e weelo, ammaa dakkotirbe bee Jawmiraawo cooyataa hayru sam.

¹²Onon bikkoy am, ngare, naneedam, haa mi ekkatina on kulol Jawmiraawo:

¹³Moy yidi seyoraago ngeendam? Moy yidi juutal balde e hayru?

¹⁴Sey o acca wolwugo kalluka, o hakkilana demngal maako, taa o wolwa bolle faasikiije.

¹⁵O daayo halleende, o wada mboodeenga, o tiino dabbugo salaaman.

- ¹⁶Jawmiraawo don ayna adili'en, noppi maako don kedito gookaali mabbe.
- ¹⁷Ammaa Jawmiraawo don hona wadoobe zunuuba, haa o nattina ciftorki inde mabbe haa lesdi.
- ¹⁸To adili'en torake Jawmiraawo, o nanan, o wurtinan be diga billaaje mabbe fuu.
- ¹⁹Jawmiraawo o badiido ta'a-berde'en, o hisnan ittube tammunde fuu.
- ²⁰Adiliiyo fottan bee boneeji duudfi, ammaa Jawmiraawo hisnan mo diga maaji fuu.
- ²¹Jawmiraawo aynan mo, ngam taa i'al maako koo gootal yewa.
- ²²Sarru mbaran kalludo, wanybe adiliiyo be hiitetebe.
- ²³Jawmiraawo soottan yonkiiyi jaggiibe muudum, nyukkotoobe haa maako fuu kisan kiita.

Jabuura 35

Tornde ngam hisugo diga juude konne'en

- ¹Yimre Daawuda. Yaa Jawmiraawo, aybin aybinoobe yam, haɓ bee haboobe bee am!
- ²Naŋngu wawarde ma famarde e mawnde! Umma, wallam!
- ³Los labbo e jaaral ma, fottu bee taasnoobe yam! Wi'am: Min woni kisndam ma!
- ⁴Yidɓe mbarugo yam cemta! Nufaniibe yam sarru loro ɓaawo, tosko!
- ⁵Be laato bana nyaande nde henndu ruuynata, malaa'ikaajo Jawmiraawo riiwa be!
- ⁶Laawol mabbe nyibba, ngol moosta be, malaa'ikaajo Jawmiraawo taasna be!
- ⁷Ngam be tuufani yam tuuforgol bilaa daliila, be ngasi ngaska ngam halkugo yonki am bilaa daliila.
- ⁸Sey halkere ukkano be bee juhuki! Tuuforgol ngol be tuufni naŋnga be! Be ndo'o nder maagol, be kalka!
- ⁹Ammaa min mi seyoto ngam daliila Jawmiraawo, mi welweltan daliila kisndam maako!
- ¹⁰Bee bernde am fuu mbi'anmi: "Yaa Jawmiraawo, walaa mo nanndi bee ma. A don hisna toonyaado diga juŋgo burɗo dum semmbe, toskaado e talakaajo boo diga juŋgo jabtoowo dum."
- ¹¹Seedoobe fewre ummake dow am, be don y'amammi dow huunde nde mi anndaa.

- ¹²Be don mbarjo mboodeenga am bee halleende, mi lutti feere am.
- ¹³Saa'i be nyawbeno, mi borni limce leppi buhuure, mi torri hoore am bee suumaago, mi tori bilaa accugo sam.
- ¹⁴Mi donno wada bana to deerdam malla soobaajo am maayi, mi donno turi mi cuniido bana cooydo daada mum.
- ¹⁵Ammaa nde mi do'i, be ceyi, be moobotiri, be moobotiri dow am! Yimbe be mi anndaa don piyammi, don boccammi bilaa accugo.
- ¹⁶Hawtaade bee hallube be don njancammi masin, be don kiry'indira nyii'e dow am.
- ¹⁷Yaa Jawmiraawo, haa ndey munyanta dum? Hisnam diga billaaje de be ukkantammi! Hisnu yonki am diga baroode de'e!
- ¹⁸Min boo mi yettete nder moobtorde mawnde, mi mangtete nder jama'aare duudnde.
- ¹⁹Taa accu konne'en am ceyoro do'ere am! Taa accu wanybe yam bilaa daliila kimy'indira gite dow am !
- ²⁰Ngam kambe be mbolwataa haala salaaman, ammaa be don kasa pewe dow de'ube dow lesdi.
- ²¹Be don kaadanammi, be don mbi'a: "Yowwa! Min ngi'i ko mbadfa!"
- ²²An, yaa Jawmiraawo, a yi'i dum, taa jeeda, taa daayu bee am!
- ²³Fin, yaa Jawmiraawo, goondinam! Umma, yaa Allah am, jinngam!
- ²⁴Goondinam fodde adilaaku ma, yaa Jawmiraawo! Yaa Allah am, taa accu be ceyo daliila am!
- ²⁵Taa be numa: "Yowwa, kanjum ngiden!" Taa be mbi'a: "En modi mo!"
- ²⁶Seyortoo be bone am fuu, sey be cemta, be tosko! Mawnitittoobe dow am, be cemta, be tosko!
- ²⁷Ammaa seyortoo be adilaaku am, hokku be seyo e welwelo, haa be mbi'a tum: "Jawmiraawo o mawdo, o don seyoro hayru jaggiido maako!"
- ²⁸Min kam mi wolwan haala adilaaku ma e mi mangtete nyalde fuu!

Jabuura 36

Mboodeenga Allah e halleende hallube

- ¹Yimre Daawuda, jaggiido Jawmiraawo. Ngam kaliifaajo gime.
- ²Mi don siftora wolde nde kalludo wolwi nder tuurtol mum, o hulataa Allah sam.

- ³Ngam o don manta hoore maako, haa o waawataa anndititgo aybe maako, o wanyataa nde.
- ⁴Ko o wolwata fuu, dum halleende e fewjere, o acci dabbititgo hikma, o meetataa wadugo ko fotti bee hikma.
- ⁵Dow be'itte maako o don nufo kuuje kallude, o don tokko laawol kallungol, o senndirtaa bee halleende.
- ⁶Yaa Jawmiraawo, mboodeenga ma yottoto asamanji, bana non boo goongaaku ma.
- ⁷Adilaaku ma tabiti bana kooseeje towde, kiitaaji ma nanndi bee mbeela lugguka. Jawmiraawo, a don hisna yimbe e dabbaaji.
- ⁸Yaa Jawmiraawo, mboodeenga ma woodi saman masin, bibbe Aadama duwoto haa dowdi bileeji ma.
- ⁹Be kaaran nyaamduuji duuddi haa saare ma, a yarnan be haa njaramji ma duuddi beldi.
- ¹⁰Ngam haa maada seeboore ngeendam fuu iwi, ngam daliila annoora ma min don ngi'a annoora.
- ¹¹Tokka wangingo mboodeenga ma haa anndube ma e adilaaku ma haa goonda-berde'en.
- ¹²Taa accu mawnitiibe njokkammi, taa accu hallube ndiiwammi.
- ¹³Ndaa, wadoobe halleende ndo'ake, be njani, be ummitittaako.

Jabuura 37

Ko laatanto kalludo e adiliijo

- ¹Yimre Daawuda. Taa tikkan hallube, taa haaju wadoobe zunuuba.
- ²Ngam fakat be njooran law bana hudo, be daylan bana haakooji kecci.
- ³Hoola Jawmiraawo, wad mboodeenga, jooda nder lesdi, yeedu nder de'ere.
- ⁴Seyora Jawmiraawo, kanke o hokkete ko bernde ma yidi.
- ⁵Halfin nufayeeje ma haa Jawmiraawo, hoola mo, kanke o wadan dum.
- ⁶O wanginan adilaaku ma bana annoora, goongaaku ma boo bana naange caka nyalawma.
- ⁷De'u yeeso Jawmiraawo, hoola mo. Taa tikkan kebdo hayru nder nufayeeje mum malla timmino dabareeji mum kalludi.
- ⁸Accu tikkere, dalu bernuki, taa tikku, dum nafataa ma.

- ⁹Ngam hallube kalkan, ammaa hooliibe Jawmiraawo maran lesdi.
- ¹⁰Lutti sedfa, kalludo majjan. To a dabbitsi mo haa nokkuure maako, a tawataa mo ton.
- ¹¹Ammaa yan'kiniibe ndonan lesdi, be ceyorto de'ere timmunde.
- ¹²Kalludo don habba dabareeji dow goongaajo, o don hiry'indira nyii'e dow maako.
- ¹³Ammaa Jawmiraawo don jala mo, ngam o anndi nyalaade kiita maako baditake.
- ¹⁴Hallube losi kaafahi, tiri lagaaje ngam do'ugo laafube e billiibe, ngam mbarugo tokkiibe laawol darnungol.
- ¹⁵Ammaa kaafaaje mabbe njuwan berde mabbe, lagaaje mabbe ngewan.
- ¹⁶Pamarum ko goongaajo mari buri risku hallube duudbe saman.
- ¹⁷Ngam Jawmiraawo ittan baawde mabbe, ammaa o wallitan adili'en.
- ¹⁸Jawmiraawo don hakkilana ngeendam timmube, maral mabbe tabiti haa foroy.
- ¹⁹Wakkati saru be toskataako, nyalde weelo boo be kaaran.
- ²⁰Ammaa hallube kalkan, konne'en Jawmiraawo daylan bana pinndi ladde, be majjan, fakat be majjan bana cuurde.
- ²¹Kalludo hoo'an nyamaande, nyaaman nde. Ammaa adiliijo saahoto, woonanan yimbe.
- ²²Ngam barkidinaabe Jawmiraawo maran lesdi, ammaa naalaabe maako kalkan.
- ²³To laawol neddo fottani Jawmiraawo, nden kam o tabitinan palande maako.
- ²⁴Koo to o fergake, o do'ataako, ngam Jawmiraawo don jogi junngo maako.
- ²⁵Diga mi derke haa mi naywi mi meedaay yi'ugo adiliijo mo Allah wudini malla mo bikkoy mum ndooki nyaamdu.
- ²⁶Koo ndey fuu o mo'anan yimbe, o hokkan nyamaale, bikkoy maako keban barka.
- ²⁷Daaya halleende, wad mboodeenga, nden kam a joodoto nder lesdi ma haa foroy.
- ²⁸Ngam Jawmiraawo yidi ko fotti, o wudintaa hoolaabe maako, o don ayna be foroy. Ammaa o wilan danygol hallube.
- ²⁹Adili'en maran lesdi, be njoodoto nder maari haa foroy.
- ³⁰Hunnduko adiliijo wolwan bolle hikma, demngal maako wolwan bolle darnude.
- ³¹O don jogi tawreeta Allah nder bernde maako, palande maako ndimmbataako.

³²Kalluɗo ɗon hora adiliijo, ɗon ɗabba mbarugo mo.

³³Ammaa Jawmiraawo accataa mo haa juɗngo maako, to be njahri mo yeeso kiita, o accataa kiita do'a mo.

³⁴Tammora Jawmiraawo, tokka laawol maako. O baɗgtete, a mara lesdi, a yi'a no o riiwrata hallube.

³⁵Mi yi'i kalluɗo nder semmbe muudum fuu, o ɗon yaha yeeso yeeso bana lekki bilitanki.

³⁶Nde caaliimi nokkuure maako, mi yi'aay mo fahin, mi ɗabbiti mo, ammaa mi tawaay mo sam.

³⁷Hakkilan timmuɗo, laar goɗgaajo, ngam gidɗo salaaman heban danygol.

³⁸Ammaa tuurtoobe fuu nattan, danygol hallube halkan.

³⁹Kisndam adili'en ɗon haa Jawmiraawo. O hisrude mabbe wakkati billaare.

⁴⁰Jawmiraawo wallan be, rimɗinan be. O rimɗinan be diga juude hallube. O hisni be ngam be cuudi haa maako.

Jabuura 38

Tornde toonyaado

¹Yimre Daawuda ngam ciftinorki.

²Yaa Jawmiraawo, taa hiitam bee tikkere ma, taa boccam nder bernuki ma!

³Ngam kuri ma piɗi yam, juɗngo ma teddani yam.

⁴Ngam daliila tikkere ma mi walaa njamu, i'e am nyawi ngam hakkeeji am.

⁵Ngam aybeeji am towi buri darnde am. Di teddani yam bana doɗngal tedduɗgal.

⁶Kuuduuje am nyoli, ɗon kacca, ngam daliila faataare am.

⁷Mi turiido, mi tampi masin, mi ɗon nyalla nder mettamberam.

⁸Booye am ɗon ngula bana yiite, banndu am walaa njamu sam.

⁹Mi tampuɗo masin, semmbe am fuu jinni, bernde am torrake, mi ɗon otta ngam bone.

¹⁰Yaa Jawmiraawo, a anndi ko ngidmi, uumaali am fuu cuudanaaki ma!

¹¹Bernde am ɗon fiita, semmbe am jinni, gite am purɗi.

¹²Soobiraabe am e wondunoobe bee am ndaayake yam ngam daliila kuuduuje am koo banndiraabe am boo ndaaytake yam masin.

¹³Yidbe mbarugo yam don tuufna tuuforli, tefanbe sarrugo yam don mbolwa ngam halkugo yam, don nyalla habbugo dabareeji dow am.

¹⁴Min mi laatake bana paho, mi nanataa, mi don bana muukaajo, mi wolwataa.

¹⁵Mi laatake bana goddo mo nanataa, mo waawataa jaabaago.

¹⁶Mi tammorake ma, an, yaa Jawmiraawo! Jawmiraawo Allah am, an jaabanto yam!

¹⁷Ngam mi wi'i: Taa konne'en am ceyo daliila am, taa be mawnito to kosde am ndimbake.

¹⁸Ngam mi badake do'aago, naaworlaaji am accaay yam.

¹⁹Ngam, mi don wangina aybe am, mi cakliido ngam daliila hakke am.

²⁰Konne'en am don ngeeda booddum, be semmbidbe, wanybe yam bilaa hujja, be duudbe.

²¹Warjotoobe mboodeenga am bee halleende don kaadanammi, ngam mi yidi wadugo ko fotti.

²²Taa wudinam, yaa Jawmiraawo! Taa daayam, yaa Allah am!

²³Yaawda war wallam! Yaa Jawmiraawo, Kisnoowo yam!

Jabuura 39

Bojji billiido

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda fodde daande "Yedutuun".

²Mi wi'no: "Sey mi hakkilana yahdu am, ngam taa mi wada hakke bee demngal am. To kalludo don yeeso am, sey mi nangta hunnduko am, mi de'a."

³Mi jeedi siriw, mi wolwaay haala hayru sam. Ammaa torra am tulliti.

⁴Bernde am metti masin, nde mi numti dum, mi tawi bernde am wuli bana yiite. Haa mi waawaay nangtugo demngal am, mi wi'i:

⁵"Yaa Jawmiraawo, anndinam timmoode ngeendam am! Nyalde noy luttani yam? Haa mi anndita no balde am ndammiri!"

⁶Ndaa, a rammini balde am bana njajirka newre juungo, ngeendam am laati bana huunde meere haa yeeso maada, bana foofannde woore, non koo moy neddo geeto.

⁷Fakat nder waancuru maako, o laati bana dowdi, o don torro meere boo. O don moobta jawdi, ammaa o anndaa mo nyaamata ndi.

⁸Yaa Jawmiraawo, dume tammotoomi jonta? Haa maada tammunde am woni.

- ⁹Hisnam diga kuude sooynde dowtaare am, ngam taa faataabe njancammi.
- ¹⁰Mi jeedi siriw, mi wolwaay koo dume, ngam an ukkani yam kuuje de'e.
- ¹¹Accu boccugo yam, mi badake maayugo ngam a don honammi.
- ¹²To goddo wadi aybe, a felan mo, a eltan mo, a wonnan ko o samdini, bana mooyu nyaamrata kuuje. Fakat, neddo koo moye bana foofannde woore tan.
- ¹³Nan tornde am, yaa Jawmiraawo! Heda boji am! Taa sukku noppi ma to mi woyani ma. Ngam mi kodo haa saare ma, bana kaakiraabe am fuu, mi duurataa.
- ¹⁴Taa laaram bee tikkere, haa mi mooso hiddeko mi dilla, mi majja.

Jabuura 40

Mangtoore ngam kisndam

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.
- ²Dow Jawmiraawo tabitinmi tammunde am. Nden o wayliti heedi am, o nani wookaandu am.
- ³O wurtini yam ngaska halkere e ngaska loope luggude, o jo'ini kosde am dow tapaare, o semmbidini palande am.
- ⁴O wadi yimre hesre nder hunnduko am, ngam mi yimana Allah men mangtoore. Duudbe ngi'an dum, kultoran baawodon be kooloto Jawmiraawo.
- ⁵Barka laatanto koolido Jawmiraawo, mo dakkotirtaa bee mawnitiibe e hasoobe pewe!
- ⁶Yaa Jawmiraawo Allah am, a duddinani min kaayeeffiji ma e nufayeeje ma boodde! Walaa nanndudo bee ma. Mi yidi yeccugo dum e woynugo dum, ammaa mi waawataa yeccugo dum fuu, ngam di duuddi masin.
- ⁷A seyoraaki kirseteedi e dokke nyaamdu, a dabbaay guleteedi e kirseteedi ngam ittuki hakke. Ammaa a mabbidani yam noppi ngam haa mi nane.
- ⁸Nden mbi'mi: "Ndaa yam, mi wari. Haala dow am winndaama nder deftere taggaande.
- ⁹Mi don seyoro wadugo muuyo ma, yaa Allah am, tawreeta ma don nder luggudum bernde am."
- ¹⁰Mi woynan adilaaku ma nder moobtorde mawnde, yaa Jawmiraawo, an, a anndi mi accataa woynugo dum.
- ¹¹Mi suudaay haala adilaaku ma nder bernde am, mi wolwi dow hoolaare ma e kisndam ma. Nder moobtorde mawnde, mi jeedaaki, mi suudaay mboodeenga ma e goongaaku ma.

¹²Yaa Jawmiraawo, mi anndi a salataa hinnaago yam, mboodeenga ma e goongaaku ma don aynammi koo ndey.

Tornde ngam ballal

(Jabuura 70)

¹³Torraaji duudfi taarake yam, di limataake. Aybeeji am taasni yam, njokkake yam, don kadammi yi'ugo. Di buri gaasaaji hoore am duudugo, mi itti tammunde am fuu.

¹⁴Useni, hisnam, yaa Jawmiraawo, yaawda, yiidam!

¹⁵Yidbe mbarugo yam, be fuu be cemta! Seyortoobe sarru am, lornu be baawo, toskin be!

¹⁶Jalanbe yam, sey be kultora daliila toskaare maabe!

¹⁷Ammaa dakkotirbe bee ma fuu, yaa Jawmiraawo, hokku be seyo e welwelo! Yidbe kisndam maada mbi'a foroy: "Jawmiraawo woni mawdo!"

¹⁸Min maa mi laafudo, mi talakaajo, ammaa an, yaa Jawmiraawo, a don hakkilana yam. An woni balloowo yam, kisnoowo yam, war law, yaa Allah am!

Jabuura 41

Tornde nyawdo

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.

²Barka laatanto kakkilanando laafudo, Jawmiraawo hisnan mo nder nyalaade sarru.

³Jawmiraawo aynan mo, wuurnan mo, barkidinan mo nder lesdi maako. Jawmiraawo hokkataa mo haa juude konne'en maako.

⁴To o nyawi, o waalake dow be'itte maako, Jawmiraawo wallan mo, yamditinan mo.

⁵Min mi wi'i: "Yaa Jawmiraawo, hinnam! Nyawndam, ngam mi wadi hakke dow maada!"

⁶Konne'en am don kallinammi, don mbi'a: "Ndey o maayata haa innde maako yejjite?"

⁷Waranbe laarugo yam fuu be naafiki'en. Be moobtan haalaaji kallufi, nden be ngurto yaasi, be mbolwana yimbe.

⁸Wanybe yam fuu don cofndotira, don nyo'ammi, don nufano yam sarru.

⁹Be don mbi'a: "Naaloore hebi mo! Ndaa o don waali, o ummitittaako!"

¹⁰Koo soobaajo am mo kooliimi, mo nyaami nyaamdu am boo, ummani yam.

- ¹¹Ammaa an, yaa Jawmiraawo, hinnan! Umminam ngam haa mi waato!
- ¹²To a accaay konne'en njaali yam, nden kam mi anndan a yerdake yam.
- ¹³A tabitini yam ngam mi timmudo, foroy a aynatam yeeso ma.
- ¹⁴Yettoore laatano Jawmiraawo, Allah Isra'iila, haa abada abadin! Aamiina! Aamiina!

Jabuura 42

Yebre didawre (Jabuura 42—72) Ndikka tammoraago Jawmiraawo

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre ekkitinoore nde biɓɓe Koora.
- ²Bana lelwa domɗunɗa yenwirta ndiyam haa maaje, non yonki am yenwirte, yaa Allah!
- ³Yonki am don yenwa Allah geeto masin. Ndey kebanmi wargo daro yeeso maada, yaa Allah?
- ⁴Gondi am laati nyaamdu am jemma e naange fuu, ngam foroy be don y'amammi: "Toy Allah ma woni kadi?"
- ⁵Naane mi yahdi bee yimbe haa haykaliiru Allah, mi ardi moobre maɓɓe mawnde, min mbaɗi juulde bee hoolo seyo e gime mangtooje. To mi siftori dum, bernde am naawan masin!
- ⁶Ko nafata to mi sunake, to mi uumi bana non? Ndikka mi tammoro Jawmiraawo. Ngam mi anndi mi yettan mo fahin, ngam kanke woni kisnoowo yam!
- ⁷Yaa Allah am, bernde am suni, ngam man mi siftori ma, diga mi donno joodi haa lesdi Urdun, gal kooseje Hermoon e Mica'ar.
- ⁸Ndiyamji luggudi don koolda bana jurde ndiyam, y'uuge ma e ilamji ma fuu don caalo dow am.
- ⁹Nyalawma fuu, Jawmiraawo wangenanammi mboodeenga mum, jemma fuu mi yimanan mo mangtooje, mi toro Allah mo don yeedinammi.
- ¹⁰Mi don yama Allah, tapaare suudirde am: "Koni a yejjiti yam? Ngam dume cuniimi? Ngam dume konne'en toonyatammi?"
- ¹¹Konne'en am don kudammi. Foroy be don y'amammi: "Toy Allah ma woni kadi?" Bana to be don gewammi i'e.
- ¹²Ko nafata to mi sunake, to mi uumi bana non? Ndikka mi tammoro Jawmiraawo. Ngam mi anndi mi yettan mo fahin, ngam kanke woni kisnoowo yam e Allah am!

Jabuura 43

Tornde ngam goonɗineeki e kisndam

- ¹Goonɗinam, yaa Allah! Jiiŋgam yeeso yimbe sooya goonɗaaku'en, hisnam juude fewoobe e wadoobe zunuuba.
- ²An woni Allah aynoowo yam. Ngam dume a wudini yam? Ngam dume cuniimi? Ngam dume konne'en am toonyoto yam?
- ³Neldu annoora ma e goonɗa ma! Dum dowammi, dum hoorammi haa hooseere ma seniinde, haa joodorde ma.
- ⁴Nden mi badititto hirsirde ma, yaa Allah, ngam a hokkatam seyo e welwelo. Mi mangtete bee moolooru, yaa Allah am!
- ⁵Ko nafata to mi sunake, to mi uumi bana non? Ndikka mi tammoro Jawmiraawo. Ngam mi anndi mi yettan mo fahin, ngam kanɗo woni kisnoowo yam e Allah am!

Jabuura 44

Jawmiraawo, taa wudin ummaatoore ma

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre ekkitinoore nde biɓɓe Koora.
- ²Yaa Allah, bee noppi amin min nani haala kuude mawde de kuuwda wakkati booyma. Kaakiraabe amin limtani min dum ko mbaɗɗa nder zamanu mabbe.
- ³An bee hoore ma a riiwi ummaatooje, a tabitini yimbe ma nder lesdi mabbe. A torri ummaatooje man, ngam haa ummaatoore ma feeco.
- ⁴Ngam be nyaamaay lesdi bee kaafaaje mabbe, be njaalaaki ngam daliila baawde mabbe boo. Baawde ma mawde e gondal ma e mboodeenga ma mbaɗi dum, ngam a yerdi be.
- ⁵Yaa Allah, an woni laamiido am, an hokki danygol Yaakubu jaalorgal.
- ⁶Bee ballal maada min ndo'ata konne'en amin, bee baawde innde ma min ndamman wanywanybe amin.
- ⁷Ngam naa lagaawal am kooliimi, kaafahi am hisnataa yam.
- ⁸Ammaa an hisnata min juude konne'en amin, a semtini wanybe min.
- ⁹Min ceyorto ma nyalaade fuu, yaa Allah, min mangtan innde ma foroy.
- ¹⁰Ammaa jonta a wudini min, a toskini min, a acci wondugo bee jama'aare konu amin.
- ¹¹A doggini min yeeso konne'en amin, wanybe min njaɓti jawdi amin.
- ¹²A laatini min bana baali kirseteedi ngam nyaameego, a sanɗiti min nder lesde ummaatooje godde.

- ¹³A soorri ummaatoore ma buutu, a riskaay bee coggu man.
- ¹⁴A acci heeddiddiraabe amin don kuda min, be don njala min, be don njanca min.
- ¹⁵A laatini min daliila jancoore yeeso ummaatooje godde, yimbe maafe don njala min, don ndimmbina ko'e muudum'en dow amin.
- ¹⁶Mi don yi'a toskaare am foroy, mi heewi mbustu,
- ¹⁷ngam jaleede konne'en am e bolle mettude de waatoobe yam mbolwata.
- ¹⁸Dum fuu dum warani min, koo nde min ngejjitaay ma boo, min mbadaay aybe dow alkawal maada bee amin.
- ¹⁹Min accaay tokkaago ma, min celaay laawol ma.
- ²⁰Ammaa an a dammi min haa nokkuure cuuli ngoni, a nastini min nyibre nyibbunde.
- ²¹To min ngejjitino innde Allah amin, to min torino dowanteedo jananno,
- ²²Allah hebtataano dum naa, kanke anndudo numooji amin cuudidi?
- ²³Ammaa ngam daliila maada be don mbara min nyalde fuu, be don ndaara min bana baali kirseteedi.
- ²⁴Fin, yaa Jawmiraawo! Ngam dume daanotoda? Umma, taa wudin min haa foroy!
- ²⁵Ngam dume mbirnuda gite ma? Ngam dume ngejjitida bone e billaare amin?
- ²⁶Ngam min njani nder mbulwuldi, balli amin don kippi dow lesdi!
- ²⁷Umma, war wallu min! Hisnu min ngam daliila mboodeenga ma!

Jabuura 45

Gimol ngam teegal laamiido

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Fodde daande "gurguli". Gimol yiide, ekkitinoowol, ngol bibbe Koora.
- ²Bernde am don bula bolle belde, sey mi yimana laamiido gimol am. Demngal am laato binndirgol binndoowo gonijjo.
- ³A buri bibbe Aadama fuu woodugo, barkaama. A wela-demngaljo, Ngam man Allah barkidini ma haa foroy.
- ⁴Wakka kaafahi ma, an, konoowo cuusdo, mardo manngu e daraja.
- ⁵Wa'a moota pucci ma bee daraja, jaala, ngam daliila goonga e yaninaare e adilaaku! Nyaamo ma huuwa kuude kaayeejiije!
- ⁶Kuri ma ceebdi njuwa berde konne'en ma, ummaatooje ndo'o yeeso maada!

⁷Leeso laamu maada yaa Allah, duumoto haa foroy, a laamoto nder laamu ma bee kiita ndarnuka.

⁸A yidfi adilaaku, a don wanya halleende. Ngam man, Allah, waato Allah maada moyti ma, hokki ma seyo ko buri wondube bee maada fuu.

⁹Badaadi e uurle belde feere feere don dow limce ma, fiyoobe moolooji don ceyna bernde ma nder laamorde ma nyibraande bee nyii'e nyiibi.

¹⁰Bibbe laamiibe rewbe don caka yidaabe ma, haa nyaamo ma daada saare don dari, o pawnoriido bee kanjeeri iwndi diga Ofir.

¹¹Binngel am, laar e nan ko mbi'anmaami: Yejjtit ummaatoore ma e saare baaba ma.

¹²Laamiido yide daliila narol ma! Kanke woni jawma, tuggan mo koppi!

¹³Yimbe Tirus ngaddante dokke, riskube nder ummaatoore dabbitan yerduye ma.

¹⁴Ndaa, mayramjo, bangeteedo laamiido don nasta, o booddo masin. Limce maako tuppitaama bee kanjeeri.

¹⁵O borniido limce boodde tuppitaade, be don njahra mo haa laamiido. Faanybe, sappiraabe maako don tokko mo, be njahraama yeeso maada.

¹⁶Be don njahra be bee seyo e welwelo, be don nasta laamorde.

¹⁷Barkaama, bibbe ma njoodoto dow leeso laamu kaakiraabe muudum'en, a ardinan be dow lesdi fuu!

¹⁸Mi siftinoran gide garande fuu innde ma, ngam man ummaatooje mangtete haa foroy.

Jabuura 46

Allah don wondi bee meeden

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre bibbe Koora fodde daande "alamot".

²Allah woni hisrude men e semmbe men! Koo ndey billaare hebi en, o wallan en.

³Ngam man en kultortaa koo to lesdi dimmbake, koo to kooseeje ngibbi nder beeli,

⁴koo to ndiyamji kooli, y'uufi, mbaafi boo y'uuge towde haa kooseeje ndimmbi.

⁵Ndaa maayo, cele maago don ceyna berniwol Allah, joodorde Banjiido seniinde.

⁶Allah don nder maagol, ngol dimmbataako, diga babbol Allah don walla ngol.

⁷Ummaatooje mbaafi tuurtol, laamuuji ndimmbi. To Allah telbi, duniyaaru bolwan.

⁸Jawmiraawo honoobe asama don wondi bee meeden, Allah mo Yaakubu laatani en hisrude townde.

⁹Ngare, ndaare kuude Jawmiraawo! O huuwi kuude natinooje kulniide haa duniyaaru.

¹⁰Kanko timminta konuuji haa keeri duniyaaru fuu, o don yewa lagaaje e labbe, o don wula mootaji pucci honoobe.

¹¹O don wi'a: "Nde'ite, annde min woni Allah. Min woni Banjiido dow ummaatooje duniyaaru fuu."

¹²Jawmiraawo honoobe asama don wondi bee meeden, Allah mo Yaakubu laatani en hisrude townde.

Jabuura 47

Allah woni laamiido duniyaaru fuu

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre nde bibbe Koora.

²Onon ummaatooje fuu, kelle juude, teddine Allah bee hoolo seyo!

³Ngam Jawmiraawo Banjiido, o kuleteedo, o laamiido mawdo dow duniyaaru fuu!

⁴O leesnani en jama'aaje, o dowtinani en ummaatooje!

⁵O subani en maral meeden, en ceyori dum, enen danygol Yaakubu ngol o yidi.

⁶Allah wa'ake leeso laamu mum, caka hoolo e fuufaango luwe.

⁷Ngime! Ngimane Allah men mangtooje! Ngime! Ngimane laamiido men mangtooje!

⁸Ngam Allah woni laamiido duniyaaru fuu, ngimane mo yimre burnde woodugo.

⁹Allah don joodi dow leeso laamu mum seniingo. O don laamano ummaatooje fuu.

¹⁰Mawbe ummaatooje don moobo hawtaade bee ummaatoore Allah mo Ibrahiima. Ngam Allah jeyi bawarde duniyaaru, o banjiido masin.

Jabuura 48

Siyona, berniwol Allah

¹Yimre nde bibbe Koora.

²Jawmiraawo o mawdo! O mangteteedo masin nder berniwol Allah men, dow hooseere maako seniinde!

³Towndiire nde'e woodi, nde don seyna duniyaaru fuu. Dum hooseere Siyona gal woyla. Dum berniwol laamiido mawdo.

- ⁴Allah don nder cuudi maagol cemmibidfi Koo moy anndi o hisrude townde.
- ⁵Ndaa laamiibe kawti, be njehi hippoyaago Siyona.
- ⁶Be ndaari ngol, be kaydini, be kultori, law be ndoggi!
- ⁷Diwngol nanngi be ton, bana luuwe nanngirta besnando.
- ⁸A fusan koommbooje Tarsis bee henndu fuunaange.
- ⁹Bana ko en nanino, non en ngi'i dum nder berniwol Jawmiraawo honooɓe asama, nder berniwol Allah meeden. Allah tabitinan ngol haa foroy.
- ¹⁰Yaa Allah, nder haykaliiru ma min don numta mboodeenga ma.
- ¹¹Yaa Allah, yimbe don mangte koo toy fuu. Innde ma anndaama haa keerol duniyaaru fuu, tum nyaamo ma don wada kiita adiliha.
- ¹²Hooseere Siyona don seyo, nder gure Yahuuda boo be don ceyoro kiitaaji ma.
- ¹³Taare, ngiile nder berniwol Siyona, lime cuudi maagol towɗi,
- ¹⁴maande mahi taariidfi ngol, linye cuudi maagol cemmibidfi, ngam anndingo dum yidere warande.
- ¹⁵Allah oo, o Allah meeden haa abada abadin, o dowan en haa yotto maayde!

Jabuura 49

Hoolaago risku dum faataare

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Gimol ngol bibbe Koora.
- ²Nane du'um, onon ummaatooje fuu! Kedite, onon yimbe duniyaaru fuu,
- ³mawbe e leesbe, riskube e talaka'en fuu!
- ⁴Hunnduko am wolwan bolle hikma. Bernde am numan numooji kakkildi.
- ⁵Mi hedittito balndol, mi wanginan ko saawi nder annditanamwol am, saa'i mi don fiya moolooru.
- ⁶Ngam dume kulanmi nder nyalde sarru, to halleende wadoobe yam rikici taarake yam?
- ⁷Kambe be don baaroro jawdi mabbe, be don mantoro risku mabbe duudngu.
- ⁸Ammaa walaa mo waawata soottugo godɗo, walaa mo waawata yobugo Allah coottaari yonki mum.
- ⁹Ngam coottaari yonki maako sadi masin, koo ndey ndi hebataako.
- ¹⁰Ndi hisnataa mo ngaska lugguka, haa o tokko yeedugo haa foroy.

- ¹¹Be don ngi'a koo hikma'en boo maayan bana humaki'en e faataabe fuu, be accanan wodbe jawdi mabbe.
- ¹²Be don numa joole mabbe tabitan haa foroy, be njoodoto ton haa abada. Be inndi lesde mawde inde mabbe.
- ¹³Ammaa neddo bee manngu muudum fuu, duurataa, o halkan bana dabbaaji kalkirta.
- ¹⁴Ndaa nii laawol e faataare hooliibe ko'e muudum'en mba'i, ndaare timmoode seyortoobe bolle muudum'en mawnitiide:
- ¹⁵Be yahreteebe haa joonde maaybe bana baali, waade duran be. Fajiri goonga'en ndamman be, jaati mabbe wonnoto, joonde maaybe laatoto saare mabbe.
- ¹⁶Ammaa Allah hisnan yonki am diga joonde maaybe, ngam o hoocatam.
- ¹⁷To goddo riski, to teddungal saare maako don besdo, taa hul,
- ¹⁸ngam to o maayi, o hoocataa koo dume bee maako, teddungal maako tokkataako mo nder yenaande.
- ¹⁹Koo to o mangtuno hoore maako saa'i o geeto, koo to wodbe teddinno mo ngam o hebi hayru,
- ²⁰fakat o hawtoyan bee kaakiraabe maako nder joonde maaybe, be fuu be meetataa yi'ugo naange haa foroy.
- ²¹Neddo bee manngu muudum fuu, o walaa faamu, o halkan bana dabbaaji kalkirta.

Jabuura 50

Allah hiitoto wadoobe dewal faasikiwal

- ¹Yimre Asaf. Jawmiraawo, Allah Mawdo wolwi. O ewni duniyaaru fuu diga fufirde naange haa mutirde maage.
- ²Jayngol Allah don yayna diga Siyona, berniwol narniingol, timmungol.
- ³Allah meeden don wara, o jeedataako! Yiite nyaamooye don ardi mo, henndu saatundu don taari mo.
- ⁴O don ewno asamanji e lesdi, haa o hiito ummaatoore maako.
- ⁵O wi'i: "Moobtaneedam hoolaabe am, habbuube alkawal bee am bee lii'anaago yam kirseteedi."
- ⁶Asamanji don ngooyna adilaaku maako, ngam Allah woni kiitoowo.
- ⁷"Nan, an ummaatoore am! Haa mi wolwane. An Isra'iila, mi seedoto aybe ma. Min woni Allah, mi Allah maada.

- ⁸Mi felataa ma ngam kirseteedi maada e guleteedi ma di lii'antoda yam tum.
- ⁹Mi hoo'ataa ngari ma kalhaldi diga saare ma malla jawdi be'i haa waalde ma.
- ¹⁰Ngam min mari dabbaaji laynde fuu, non boo dabbaaji dow kooseeje ujineeje.
- ¹¹Mi anndi colli kooseeje fuu, kuuje ladde fuu min jeyi.
- ¹²Koo to mi maatino dolo, mi wi'ataano on, ngam duniyaaru e bee ko hebbini ndu fuu, min jeyi.
- ¹³Kadi mi nyaaman kusel ga'i na? Malla mi yaran y'iiy'am jawdi?
- ¹⁴Lii'ana Allah ma yettoore, hebbin togayeeje ma heedi Banjiido!
- ¹⁵Toram nder wakkati billaare, nden kam mi hisnete, an boo a mangtatam."
- ¹⁶Ammaa kalludo, Allah wi'i dum: "Koni limtata umrooje am, koni mbolwata haala alkawal am?
- ¹⁷An caliido elto am, a wudini bolle am baawo ma!
- ¹⁸To a yi'i gujjo, a hawtan bee maako, a don hawtana jeenoobe.
- ¹⁹Hunnduko ma don bula bolle kallude, demngal ma don haso naafikaare.
- ²⁰A don joodo nyo'a deerdiraawo ma a don hallina bii daada ma.
- ²¹Kanjum kuuwda – min mi jeedi. Ngam man a tammi, min boo bana maada mbaami. Ammaa jonta mi felete haa mi wanginane aybe ma!
- ²²Paame dum, onon yejjitanbe yam! To naa non mi seekan on, kisanando on boo walaa.
- ²³Lii'antoodo yam yettoore, teddintam, darnando laawol mum, mi yi'nan dum kisndam am".

Jabuura 51

Tornde tuubu Daawuda

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.
- ²O winndi nde yaake Natan annabiijo wari haa maako, baawo o wadi njeenu bee Bat-Seeba.
- ³Hinnam, yaa Allah, fodde mboodeenga ma! Fodde hinnuye ma duuddo, wilu tuurtolji am!
- ⁴Lootu aybe am fuu! Labbinam tal diga hakke am !
- ⁵Ngam mi faami tuurtolji am, mi don yi'a hakke am tum.

⁶Dow maafa tan mbaɗmi aybe, mi waɗi kalluɗum yeeso ma. Ngam maajum, a adiliijo to a feli yam, a felataake to a hiitake yam.

⁷Fakat mi danyaado nder zunuuba, diga daada am reedi yam, mi don nder hakke.

⁸Ammaa an, a don seyora goonga nder lugguɗum bernde, hebbin numooji am bee hikma maafa.

⁹Ittu hakke am bee haako isop, nden kam mi laaban. Lootu aybe am, nden kam mi ranwan tal bana mallimallooje.

¹⁰Accu mi nana hoolo seyo e welwelo, haa mi maata seyo fahin, baawo a hiiti yam kiita naawka.

¹¹Wiirnu gite ma ngam taa ngi'a hakkeeji am, wilu aybe am fuu.

¹²Yaa Allah, taganam bernde laabnde! Hesɗitin ruuhu nder am, haa mi ɗakko ma boodɗum!

¹³Taa riiwam daayiidum diga yeeso ma, taa ittanam Ruuhu ma Ceniido!

¹⁴Seynam bee kisndam ma fahin, hokkam ruuhu yanƙinaare heedi ma.

¹⁵Nden kam mi ekkitanan tuurtanbe ma laabi ma, hakke'en boo lortoto haa maafa.

¹⁶Yaa Allah, Allah Kisnoowo yam, hisnam ngam mi rufi y'iyyam! Min boo mi mangtete bee hoolo seyo ngam adilaaku ma!

¹⁷Yaa Jawmiraawo, maɓɓitu hunnduko am haa mi woyna mangtoore ma.

¹⁸Ngam a seyortaako kirseteedi, to naa non mi lii'antono ma ɗi, guleteedi pottantaa ma.

¹⁹Dokkal pottananggal ma, dum bernde suniinde, bernde suniinde, mimsitannde hakkeeji, a salataako nde, yaa Allah.

²⁰Woonan Siyona fodde mo'ere ma! Nyiɓta mahi Urusaliima!

²¹Nden a seyorto kirseteedi pottuɗi, waato guleteedi, be lii'oto ga'i dow hirsirde ma.

Jabuura 52

Allah nattinan kalluɗo mantotoodo

¹Ngam kaliifaaajo gime. Yimre Daawuda ekkitinoore.

²O winndi nde baawo Do'ek Edoomiijo yehi haa Sawulu, wi'i mo: Daawuda don nder saare Ahimelek.

³Koni mantortooda halleende ma, an cuusɗo? Mboodeenga Allah don koo ndey fuu.

⁴An naafikiijo, a don habba dabareeji ngam halkugo wodɓe, demngal ma nanndi bee beluhi belnaaki.

⁵A buri yidugo halleende dow mboodeenga, a buri yidugo fewre dow goonga.

⁶A yidɗi wolwugo bolle bonnooje, a pewoowo!

⁷Ngam maajum Allah halkete haa foroy, o nangete, o wiftete diga suudu laymaaru ma, o doofete diga lesdi yeedɓe.

⁸Adili'en ngi'an dum, kultoran. Be njalete, be mbi'an:

⁹“Ndaa godɗo mo laaraay Allah bana hisrude muudum, ammaa o hooli risku maako duudɗu, o tammi o semmbidɗi daliila halleende maako.”

¹⁰Ammaa min mi don bana jaytunhi bilititki nder suudu Allah, mi don hooli mboodeenga Allah haa foroy.

¹¹Mi mangtete haa foroy ngam ko mbadda. Mi don tammoro innde ma ngam a boodɗo heedi hoolaabe ma.

Jabuura 53

Faataare e halleende yimbe

(Jabuura 14)

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda ekkitinoore fodde daande “mahalat”.

²Faataabe don mbi'a: “Allah walaa!” Fakat be mbonnake, be don mbaɗa sooynde adilaaku hulniinde. Walaa baɗando ko woodi, walaa koo gooto!

³Diga asama, Allah jimmiti, o don laara fiɓɓe Aadama, haa o yi'a to woodi mardo hakkiilo, baɗitando mo.

⁴Ammaa be fuu be celi laawol goonga, be mbonnake. Walaa baɗando ko woodi, walaa koo gooto!

⁵“Wadoobe zunuuba be'e fuu, ngalaa hakkiilo na? Be don nyaama ummaatoore am bana nyaamugo nyaamdu, ammaa be ewnataa innde Allah.”

⁶Kanjum be ndiwnan ngam kulol, koo to daliila kulol walaa. Allah sanjitan i'e hippoobe ma, be mbustan, ngam Allah wudini be.

⁷Moy hokkata kisndam haa Isra'iila diga Siyona? To Allah wartiri ummaatoore muudum diga jeyaangu, nden kam danygol Yaakubu welweltan, Isra'iila seyoto.

Jabuura 54

Tornde ngam kiita ndarnuka

¹Ngam kaliifaajo gime bee moolooji. Yimre Daawuda ekkitinoore.

²O winndi nde baawo Zifa'en njehi haa Sawulu, mbi'i mo: "Daawuda don nyukki haa amin."

³Yaa Allah, hisnam bee baawde innde ma! Wadanam kiita ndarnuka bee semmbe ma!

⁴Yaa Allah, jaɓ tornde am, hedita bolle am!

⁵Ngam jananbe ummanake yam, toonyoobe ngidɗi mbarugo yam, walaa ko yaali be bee Allah.

⁶Ammaa ndaa Allah woni balloowo yam. Jawmiraawo don wondi bee walloobe yam.

⁷Halleende konne'en am loro dow ko'e muudum'en, nattin be fodde goongaaku ma!

⁸Yaa Jawmiraawo, mi lii'anto ma kirseteedi bee seyo, mi mangtan innde ma, ngam a boodɗo.

⁹Ngam a hisni yam billaaje am fuu, gite am ngi'i halkere konne'en am.

Jabuura 55

Tornde zambaado

¹Ngam kaliifaajo gime bee moolooji. Yimre Daawuda ekkitinoore.

²Yaa Allah, hedita do'aare am, taa sala nanugo tornde am!

³Nanam, jaabam! Mi cakliido, mi don siŋka, mi don yiilo koo toy,

⁴daliila purka konne'en am e toonyaare hallube. Be don ukka halkere dow am, be don taasnammi bee nganyngu e tikkere.

⁵Bernde am don diwna, kulol maayde ukkanake yam.

⁶Kultoreengol e diwngol nanngi yam, kulol caatungol suddi yam.

⁷Mi wi'i: "To mi woodino bileeeji bana poola, mi fiiranno, mi joodoyo ego!"

⁸Mi fiiranno daayiidum, mi yahanno mi hodoya nder ladde.

⁹Mi yaawanno haa mi hisa henndu saatundu bee law."

¹⁰Jiibu hakkiilooji e demde mabbe, yaa Allah! Ngam mi don yi'a toonyaare e jokkirgol nder berniwol.

¹¹Jemma e naange fuu be don taaro ngol dow mahol maagol, ngol heewi zunuuba e zamba.

¹²Halkere don nder maagol, billaare e rikici ceedataa bee luumo maagol.

¹³To dum konneejo am mo hudi yam, mi munyananno mo. To dum ganydo yam mo ummani yam, mi hebanno suudaago yeeso maako.

¹⁴Ammaa dum an, goddo nanndudo bee am! Soobaajo am mo anndumi laabdom!

¹⁵En njoododino nder kawtal boodngal, en njahduno haa suudu Allah nder moobre.

¹⁶Sey waade juha konne'en am! Be nasta joonde maaybe be yeedbe! Ngam halleende heewi berde mabbe.

¹⁷Ammaa min mi don wookana Allah, Jawmiraawo hisnatam.

¹⁸Manngariba e fajiri e caka nyalawma fuu mi don sinka, mi don uuma, o don nanammi.

¹⁹O hooratam jam diga konuuji am bee konne'en am duudbe.

²⁰Diga booyma Allah woni laamiido. Kanke o nanatam, o semtinan be, ngam be mbootataa, be kulataa Allah.

²¹Kawtunoodo bee am go ummani sooba'en mum, fiisti alkawal ngal o habbuno bee mabbe.

²²Bolle maako furi leebol delmugo, ammaa bernde maako heewi konu! Bolle maako don ila bana nebbam, ammaa de ta'an bana kaafaaje belde!

²³Yowan Jawmiraawo donngal bernde ma, o jogoto ma, o accataa koolaado maako dimmbo sam.

²⁴Ammaa an, yaa Allah, a wuboto be nder ngaska halkere, rufoobe yiy'am e rikici'en njottataako reeta balde mabbe. Ammaa min kam, mi don hoolo ma.

Jabuura 56

Do'aare Daawuda kooliido Allah yeeso taasnoobe mo

¹Ngam kaliifaajo gime, bana yimre "Poola dow ledde mawde daayide". Daawuda winndi yimre nde'e baawo Filisti'en nanngi mo haa Gaat.

²Hinnam, yaa Allah, ngam yimbe don taasnammi, tum hippoobe don billammi.

³Nde weeti fuu konne'en am don taasnammi, yaa Banjiido, duudbe don kippo yam.

⁴Ammaa to mi hultori, an mi hooloto.

⁵Mi don mangta Allah daliila wolde mum, mi don hoolo mo, mi hulataa koo dume. Dume neddo waawata wadugo yam?

⁶Nde weeti fuu, konne'en am don kallina bolle am, foroy be don nufo sarru dow am.

⁷Be don kabba dabare, be don korammi, be don ayna palande am, haa be mbarammi.

⁸Be mbaɗi zunuuba. Nden kam be kisan na? Yaa Allah, do'u ummaatooje de'e bee tikkere ma.

⁹A limi nyalde de ndoggumi yeeso konne'en am, a moobti gondi am fuu nder faandu ma, a winndi limgal maaji nder deftere ma.

¹⁰Nyalaade nde mi toroto ma, konne'en am loroto baawo. Mi anndi fakat, an, yaa Allah, a don wondi bee am.

¹¹Mi don mantoro Allah daliila wolde mum, mi don mangta Allah daliila wolde mum, mi don mangta Jawmiraawo daliila wolde mum.

¹²Mi don hoolo Allah, mi hulataa koo dume. Dume neddo waawata wadugo yam?

¹³Yaa Allah, sey mi hebbinane togayeeje am, mi lii'ano ma gettooje.

¹⁴Ngam a hisni yonki am e maayde, a ayni kosde am, ngam taa mi do'o. Ngam haa mi yaha yeeso Allah nder annoora ka yaynanta yeedbe.

Jabuura 57

Mangtoore saa'i toonyaare

¹Ngam kaliifaajo gime, fodde daande "Taa wonnu". Yimre Daawuda. O winndi nde baawo o doggi Sawulu, o nyukki nder lowol.

²Hinnam, yaa Allah, hinnam! Ngam haa maada nyukkotoomi. Mi suudoto les bileeji ma, sey to saru saalake.

³Mi don wookana Allah Baɗiido, kanke o timminan haala am jam.

⁴Diga asama Allah neldatam kisndam, o do'an taasnando yam, o wanginantam mboodeenga e goongaaku maako.

⁵Mi don caka baroode, mi don waali caka dabbaaji kalludi nyaamandi yimbe. Nyii'e maaji nanndi bee labbe e kuri, demde maaji nanndi bee kaafaaje belde.

⁶Yaa Allah, manggu ma bango dow asamanji! Teddungal ma bango dow duniyaaru fuu!

⁷Konne'en am tuufani yam tuuforgol, sedda mi do'o nder maagol. Be ngasi ngaska haa laawol am, ammaa be njolli nder maaka bee ko'e mabbe.

⁸Mi hoolake ma, yaa Allah, mi hoolake ma fakat! Mi yiman, mi mangtete.

⁹Hiddeko weeta, mi fina, mi fiya moolooru am bee hoodu am!

¹⁰Mi yettete caka ummaatooje, yaa Jawmiraawo! Mi yimante caka jama'aaje!

¹¹Ngam mboodeenga ma yottake asamanji, goongaaku ma boo yottake duule.

¹²Yaa Allah, maṅgu ma baṅgo dow asamanji! Teddungal ma baṅgo dow duniyaaru fuu!

Jabuura 58

Tornde ngam kiita dow kallufo

- ¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande “Taa wonnu”. Yimre Daawuda.
- ²Onon mawbe, on don kiitoto goonga bee jeedaago na? On don mbaɗana biɓbe Aadama kiita ngoonɗuka na?
- ³Walaa! On don kiito bee sooynde adilaaku bee anniya, on don mbaɗa toonyaare nder lesdi.
- ⁴Hallube mbonnake diga reedu daada muudum'en, fewoobe don mboofa diga danyeeke muudum'en.
- ⁵Be keewi tooke bana poosokje, be don cukka noppi mabbe bana culanndi pahri,
- ⁶ndi nanataa sawtu pijiroowo ndi, koo sawtu annduɗo bolle hiilugo ndi.
- ⁷Yaa Allah, yew nyii'e mabbe! Fusu galange barooɗe de'e, yaa Jawmiraawo!
- ⁸Sey be majja bana ndiyamji ilandi, kuri di be pidata, taa di kaldo.
- ⁹Be njoora bana bii hoonyoldu wurtiindu suudu maaru, be laato bana biɓngel dufaanɓel ngel meedaay yi'ugo naange.
- ¹⁰Hiddeko payande moodon ngaywa, Allah ruuynan ledde koo jamnaade koo de njamnaaka, gonde les maaje.
- ¹¹Adiliiɓo seyoto to o yi'i no Allah waatirto hallube, o lootan kosde maako bee yi'iy'am hakke'en.
- ¹²Yimbe mbi'an: “Fakat, adiliiɓo heɓan mbarjaari! Fakat Allah kiitoowo duniyaaru don!”

Jabuura 59

Allah woni semmbe am e hisrude am townde

- ¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande “Taa wonnu”. Yimre Daawuda. O winndi nde baawo Sawulu neli yimbe ngam aynugo saare maako, ngam mbarugo mo.
- ²Yaa Allah am, hisnam juude konne'en am, daaynam bee ummantoobe yam.
- ³Wurtinam juude wadoobe zunuuba, hisnam juude rufoobe yi'iy'am.
- ⁴Ngam ndaa be don mbaaltani yam, haa be itta yonki am, yimbe semmbidde don carwootira dow am. Ammaa min mi tuurtanaay ma, mi wadaay hakke, yaa Jawmiraawo.

⁵Walaa aybewol ngol mbaɗmi, be don njaawɗo, be don taasko ukkanaago yam. Umma! War haa am yaa Allah! Laar!

⁶Yaa Jawmiraawo, an woni Allah honooɓe asama, Allah Isra'iila. Umma, hiita heefeerbe fuu! Taa enda zambotooɓe, hallube be'e sam!

⁷Kiikiide be don lorta, nguuro bana dawaadi, be don taaro berniwol.

⁸Ndaa kunndude mabbe don keewi halleende, demɗe mabbe nanndi bee kaafaaje, be don mbi'a: "Moy nanata en?"

⁹Ammaa an, yaa Jawmiraawo, a don jala be, a don janca heefeerbe fuu.

¹⁰An woni semmbe am, ngam mi don hooli ma, an woni hisrude am townde, yaa Allah,

¹¹a waran haa am, yaa Allah mo woonantam, a yi'natam do'ere konne'en am.

¹²Taa mbar be, ngam taa ummaatoore am yejjita dum. Saŋkitit be bee baawɗe ma! Do'u be, yaa Jawmiraawo, wawarde amin.

¹³Be don mbaɗa hakke nder bolle mabbe fuu. Mawnitaare mabbe do'a be, ngam be don pewa, be don naala.

¹⁴Nattin be bee bernuki ma, nattin be, taa koo gooto mabbe lotta! Nden be anndan Allah woni laamiido dow danygol Yaakubu, o laamiido dow keeri duniyaaru fuu.

¹⁵Kiikiide be don lorta, nguuro bana, be don taaro berniwol.

¹⁶Be ngiiloto koo toy fuu ngam tefugo nyaamdu, ammaa to be kaaraay, be mbaalan ngurɗgurtugo.

¹⁷Min kam, mi mangtan baawɗe ma! Fajiri mi seyorto mboodeenga ma. Ngam an a laatanake yam hisrude townde, a nyukkorde am nder wakkati billaare am.

¹⁸An woni semmbe am, mi yimante. Ngam an woni hisrude am townde, yaa Allah mo woonantam!

Jabuura 6o

Tornde ngam ballal

¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande "gurguli seedamku". Yimre Daawuda ngam ekkitingo.

²O winndi nde baawo o habi bee Siriya'en Mesopotamiya e Siriya'en Soba, nde Yo'ab mawɗo ardiibe sooje'en maako lori, mbari Edoomi'en ujine sappo e diɗo nder Waadiwol Mannda.

³Yaa Allah, a wudini min, a saŋkiti min, a bernani min! Ammaa jonta lortana min!

- ⁴A dimmbini lesdi, a seeki ndi. Jonta mabbu ceekli maari, ngam ndi don dimmbo.
- ⁵A holli yimbe ma kuude caatude, a yarni min nguykinoojam dam liilni min.
- ⁶A darnani hulbe ma tuutawal, ngam be ndogga, be kisa kuri konne'en mabbe,
- ⁷ngam haa yidaabe ma kisa! Hisnu min bee nyaamo ma!
- ⁸Allah wolwi nder haykaliiru mum seniindu, wi'i: "Mi jaaloto, mi senndan Sikem, mi foondan waadiwol Sukkot.
- ⁹Gile'at min jeyi, non boo Manassa, Efrayim woni hufneere am njamndiire, Yahuuda woni sawru laamu am.
- ¹⁰Mo'ab woni yiiworde am, mi sakkinan faɗo am dow lesdi Edoom, mi umminan gookaali dow Filistiya.
- ¹¹Moy yahratammi nder berniwol cemmbidɲgol? Moy dowatammi haa Edoom?"
- ¹²Yaa Allah, goonga a wudini min na? A acci wondugo bee jama'aaje konu amin na?
- ¹³Wallu min jaalaago konne'en amin! Ngam ballal yimbe nafataa sam!
- ¹⁴To Allah don wondi bee meeden, en keban jaalorgal, ngam kanke dammata konne'en meeden!

Jabuura 61

Allah woni aynoowo laamiido

- ¹Ngam kaliifaajo gime bee moolooji. Yimre Daawuda.
- ²Yaa Allah, nan gookaali am! Hedita tornde am!
- ³Diga keerol duniyaaru, mi don toro ma, bernde am ta'i, yahram dow tapaare hisnoore townde, haa mi waawataa yottaago bee semmbe am.
- ⁴Ngam an woni hisrude am, a ayni yam diga juude konneejo am bana suudu semmbidɲdu towndu.
- ⁵Accu mi joodo nder suudu laymaaru ma haa foroy, mi suudo les bileeji ma.
- ⁶A nani togayeeje am, yaa Allah, a hokki hulbe innde ma maral.
- ⁷Juutin balde laamiido, besdan mo duubi haa foroy!
- ⁸Tabitin leeso laamu maako yeeso maada haa foroy, aynu mo bee mboodeenga ma e goongaaku ma!
- ⁹Min kam mi yiman mangtoore innde ma haa foroy! Nyalde fuu mi hebbinante togayeeje am!

Jabuura 62

Allah tan woni hisrude e tammunde am

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda fodde daande “Yedutuun”.
- ²Haa kommbi ma tan, yaa Allah, mi hebi de'ere, kisndam am don iwa haa maako.
- ³Kaŋko tan woni tapaare am, kisndam am e hisrude am townde. Mi dimmbataako sam.
- ⁴Ndey accoton ukkanaago goddo gooto? On fuu on ngidi do'ugo mo bana mahol guuriingol, bana mahdi badiindi yibbugo na?
- ⁵On don nufo ittugo daraja maako makka. On ngidi pewe, kunndude mon don mbarkidina mo, ammaa berde mon don naala mo.
- ⁶Haa kommbi ma tan, yaa Allah keɓmi de'ere, kisndam am don iwa haa maako.
- ⁷Kaŋko tan woni tapaare am, kisndam am e hisrude am townde. Mi dimmbataako.
- ⁸Kisndam am e tedduŋgal am iwi haa Allah, kaŋko woni tapaare hisrude am semmbidnde e nyukkorde am.
- ⁹Onon yimbe am, koole mo koo ndey fuu! Ngecce mo ko woni nder berde mon fuu! Ngam kaŋko woni hisrude meeden.
- ¹⁰Biɓɓe Aadama dum henndu, dum huunde meere, to a wadi be dow awnordum, be ngalaa teddeenga, koo henndu boo buran be fuu teddugo.
- ¹¹Taa tamme toonyaare nafaŋ on, taa tamme kuuje jabtaade ndiskinan on. To jawdi mon don besdo, taa berde mon dakkotira bee maari.
- ¹²Baawde fuu iwi diga Allah, mi nani o wi'i dum, naa nde woore tan.
- ¹³An, yaa Jawmiraawo, a mari mboodeenga, ngam a warjoto koo moy fodde kuude mum.

Jabuura 63

Yenwugo Allah

- ¹Yimre Daawuda, yaake o donno nder ladde hamaadaare haa Yahudiya.
- ²Yaa Allah, an woni Allah am, mi yiɗi dakkotirgo bee ma masin, mi don yenwa gondal bee maada. Mi don nder lesdi njoorndi laatiindi harde ndi walaa ndiyam, banndu am fuu don yenwe.
- ³Mi laari ma nder suudu ma seniindu, mi yi'i baawde ma e tedduŋgal ma.
- ⁴Ngam mboodeenga ma buri ngeendam, ngam man mi mangtete.
- ⁵Mi mangtete balde am fuu, bee innde ma, mi baŋgtan juude am ngam toraago ma.

⁶Bernde am welweltan bana caftudo nyaamduuji burdi welugo, hunnduko am yettete bee seyo.

⁷Mi siftorte to mi waalake dow be'itte am, mi numtan haala ma jemmaare fuu.

⁸Ngam an woni balloowo yam, mi yiman bee seyo les bileeji ma.

⁹Mi don dakkotiri bee ma, nyaamo ma don jogi yam.

¹⁰Ammaa yidbe mbarugo yam, be nistan joonde maaybe.

¹¹Kaafahi mbaran be, be laatoto gedal cuuli.

¹²Laamiido seyoto ngam daliila Allah, hunortoobe innde maako mantoto, ngam o sukkan kunndude fewoobe.

Jabuura 64

Tornde ngam aynol diga konne'en suudiibe

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.

²Yaa Allah, hedita sinkuye am! Mi don hula konne'en am, hisnu yonki am!

³Hisnam dabareeji hallube e moobre wadoobe zunuuba.

⁴Be mbelni demde mabbe bana kaafaaje, bolle mabbe kaadde don bana kuri di be taaskoto fidugo.

⁵Be don mbaali haa nyukkorde ngam be pida goddo mo walaa aybe, be pidan bee juhuki, be kulataa.

⁶Be don tiddina berde mabbe wadugo kalludum, be don carwootira haa be mbadata tuuforli, be don mbi'a: "Moy yi'ata di?"

⁷Be don nufo kuuje kallude, be don numa walaa mo hebtata dabare mabbe. Walaa mo waawata linyugo luggudum bernde neddo.

⁸Ammaa Allah fidan be bee juhuki. Ndaa, kuri maako naawni be.

⁹Bolle mabbe ndo'i be. Koo moy yi'i dum, dimmban hoore.

¹⁰Yimbe fuu kultoran, be mbolwan ko Allah wadi, be paaman kuude maako.

¹¹Adili'en ceyorto Jawmiraawo, be nyukkoto haa maako, goonda-berde'en fuu mantorto mo.

Jabuura 65

Yimre mangtoore Allah dokkando yimbe seyo

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.

²Yaa Allah, sey yimbe fuu mangte haa Siyona! Be kebbinane togayeeje mabbe!

- ³Ngam an a don jaba do'aaje mabbe. Yimbe fuu ngaran haa maada.
- ⁴Aybeeji am duudi, buri semmbe am, ammaa an a yaafoto tuurtolji am.
- ⁵Barka laatani cubaado ma mo ndunaniida baditaago ma haa o joodo nder saare maada! Min kaaran barkaaji suudu ma, haykaliiru ma seniindu.
- ⁶A jaaboto tornde amin, yaa Allah, Kisnoowo min bee kuude kaayeefiije. Joodiibe haa keeri duniyaaru e beeli burdi daayaago fuu, kooloto ma.
- ⁷A tabitini kooseeje bee baawde ma, ngam a baawdo masin.
- ⁸A de'itini hoolo beeli, hoolo y'uuge maaji, a de'itini tuurtol ummaatooje.
- ⁹Joodiibe haa keeri duniyaaru fuu kultori ngam alaamaaji ma, diga fuunaange haa hiirnaange fuu, a don seyna yimbe.
- ¹⁰A don hakkilana lesdi, a don yarna ndi, a don riskina ndi masin, maayo ma beebataa. A don taaskitina aawdi mabbe. A don taaskitina dum bana ni'i:
- ¹¹A don yarna kaatorooji maari, a don momlita giri maari, a don delmina ndi bee waabiliije, a don barkidina ko ndi fudnata.
- ¹²A timminan hitaande bee yaamle duudde ngam daliila mboodeenga ma, a duddinan jeynitaaje haa njahata fuu.
- ¹³Durdude keewan hudo hecco, towndiije boo keewan gimi seyo.
- ¹⁴Durdude keewan tokke, waadiiji keewan alkamaari, yimbe ngiman bee seyo.

Jabuura 66

Mangtoore kuude Allah kaayeefiije

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre. Ngimane Allah bee welwelo, onon yimbe lesdi fuu.
- ²Ngime ngam teddungal innde maako, teddine mo bee gime mangtooje.
- ³Mbi'e Allah: "Kuude ma de kaayeefiije! Koo konne'en ma boo tefi fottango ma bee bolle belde, ngam baawde ma duudi masin.
- ⁴Sey duniyaaru fuu sujidane, yimane gettooje, mangta innde ma!"
- ⁵Ngare, ndaare kuude Allah, kuude maako kulniide de o huuwani bibbe Aadama!
- ⁶O wartiri mbeela lesdi njoorndi, be ta'i maayo bee kosde. Kanjum wadi en ceyori mo !
- ⁷Bee baawde maako o don laamo haa foroy, gite maako don ayna ummaatooje, ngam taa tuurtoobe keba ummanaago mo.
- ⁸Mangte Allah amin, onon ummaatooje! Ngimane mo mangtoore bee sawtu!
- ⁹O don ayna yonkiiiji amin, o accaay min min ndo'o.

¹⁰Ngam yaa Allah, a linyi min, a labbbini min bana godfo labbbinirta cardi nder yiite.

¹¹A nastini min nder tuuforgol, a yowani min donngal teddungal.

¹²A acci konne'en amin njaaba min ko'e bee pucci, a saalini min yiite e ndiyam luggudam, ammaa jonta a wurtini min, a feecini min.

¹³Mi wardan bee guleteedi haa suudu ma, ngam mi hebbinane togayeeje am.

¹⁴Mi hokkete ko mi togani ma saa'i mi donno nder billaare.

¹⁵Mi lii'anto ma guleteedi paydi, hawtaade bee uureenga jawdi baali guleteedi, mi lii'anto ma ga'i e jawdi be'i boo.

¹⁶Onon hulbe Jawmiraawo fuu, ngare, nane! Haa mi anndina on ko o wadani yam.

¹⁷Mi wookani mo ngam ballal, mi mangti mo.

¹⁸To mi nufakeno halleende, Jawmiraawo nanantaano yam.

¹⁹Ammaa Allah nani yam fakat, o hediti tornde am.

²⁰Yettoore laatano Allah, ngam o salaaki do'a am, o ittanaay yam mboodeenga maako.

Jabuura 67

Sey ummaatooje mangta Allah

¹Ngam kaliifaajo gime: Bee moolooji. Yimre.

²Yaa Allah, hinna min, barkidin min, woonan min!

³Ngam haa duniyaaru fuu annda no kuuwrata kuude ma, ummaatooje fuu annda an woni kisnoowo!

⁴Sey ummaatooje mangte, yaa Allah! Sey ummaatooje fuu mangte!

⁵Sey jama'aaje ngima bee seyo e welwelo! Ngam a don hiito ummaatooje bee kiita ndarnuka, a don dowa jama'aaje nder duniyaaru.

⁶Sey ummaatooje mangte, yaa Allah! Sey ummaatooje fuu mangte!

⁷Lesdi wadi yaamle muudum, Allah, Allah meeden barkidina en.

⁸Allah barkidina en! Yimbe duniyaaru fuu kula mo!

Jabuura 68

Yettoore laatano Allah kisnoowo baawdo

¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.

- ²Allah ummo, wolwa, konne'en maako cankititto, wanybe mo ndoggan diga yeeso maako!
- ³Bana cuurde caakorto nder henndu, bana taari bolwirta nder yiite, non hallube kalkirta haa yeeso Allah!
- ⁴Ammaa adili'en ceyoto, be mbelmbeltan yeeso Allah, be don perti, be don keewi seyo e welwelo!
- ⁵Ngimane Allah, mangte innde maako! Taaskitine laawol ngam Allah ba'iido duule! Innde maako Jawmiraawo, ceye yeeso maako!
- ⁶Allah don joodi haa joonde mum seniinde, kanke woni baaba atime'en, goondinoowo rewbe yurumbe.
- ⁷O hokkan yeewaabe saare haa be njoododo bee yimbe, o fiistan habbaabe, o hokka be hayru. Ammaa tuurtoobe njoodoto nder ladde yoornde.
- ⁸Yaa Allah, saa'i a ardi ummaatoore ma, a ta'i ladde hamaadaare,
- ⁹Ilesdi dimmbi, asamanji tobni iyeele ngam garki ma, yaa Allah Isra'iila, bangudo dow hooseere Sina.
- ¹⁰A tobni iyeele duudde, yaa Allah, a hesditi maral ma tampungal.
- ¹¹Ummaatoore ma joodi nder maagal, nder mboodeenga ma a taaskitini ngal ngam laafube, yaa Allah.
- ¹²Jawmiraawo wolwi, nelaabe rewbe duudde ngooyi habaru jaalorgal:
- ¹³"Laamiibe jama'aaje konu don ndogga bee pargal!" Rewbe haa saare don cennda kebal konu.
- ¹⁴Poola don mari bileeji cardi e liiliji kanjeeri laabndi. Koni ngiddon waalaago nder baalde?
- ¹⁵Saa'i Allah Baawdo sangiti laamiibe ton, o tobni mallimallooje dow hooseere Calmon.
- ¹⁶Hooseere Baasan woni hooseere Allah, nde mari yuuge duudde.
- ¹⁷Onon kooseje marde yuuge duudde, koni kaajoton hooseere nde Allah seyori joodaago ton? Jawmiraawo joodoto ton haa foroy!
- ¹⁸Allah don warda bee mootaji pucci ujineeje ujineeje, Jawmiraawo don caka mabbe dow hooseere Sina, haa nokkuure seniinde.
- ¹⁹A eengi haa nokkuure townde, a yahri nanngaabe, a jabi dokke diga yimbe, koo tuurtoobe boo ngaddani ma dokke, ngam haa mbaana hoore ma joodorde, yaa Jawmiraawo am.

- ²⁰Yettoore laatano Jawmiraawo nyalaade fuu! O don roondo dongle meeden! Kanke woni Allah kisnoowo en.
- ²¹Allah meeden woni Allah kisnoowo, Jawmiraawo Allah meeden don hisna en maayde.
- ²²Allah fusan ko'e konne'en mum, tabitbe dow laawol zunuuba.
- ²³Jawmiraawo wi'i: "Mi lortinan konne'en mon diga Baasan, mi lortinan be diga luggeenga mbeela boo,
- ²⁴ngam haa on njampa y'iya'am mabbe, dawaadi mon boo taha dam."
- ²⁵Yimbe fuu ngi'i jahaangal jaalorgal ma, yaa Allah, be ngi'i no a nastiri haykaliiru ma, yaa Laamiido am.
- ²⁶Yimoobe ardi, fiyoobe moolooji cakiti, hakkunde mabbe faanybe rewbe bee bawdi.
- ²⁷"Ngette Allah nder moobtorde yimbe mum! Ngette mo, onon asngol Isra'iila fuu!"
- ²⁸Lenyol Benjamin, gaajiijo woni arano dow mabbe, nden mawbe Yahuuda bee moobre muudum'en, baawo man mawbe Zabulon e Neftali.
- ²⁹Allah maada wadi anniya laatingo ma cemmibido. Wangin baawde ma yaa Allah, de kuuwtinirde ngam wallugo min!
- ³⁰An joodiido nder haykaliiru ma haa Urusaliima, haa laamiibe ngaddante dokke,
- ³¹furkita ndabbaawa mbaaliinga caka kewe, tokkere ga'i e nyalbi nder ummaatooje, haa be fuu be ngara be leestane, be li'ano ma cardi mabbe. Sangitit ummaatooje gidde habre!
- ³²Mawbe Misra ngaran haa maada, Etiyopiya'en mbeedan juude muudum'en law heedi Allah.
- ³³Onon laamuuji duniyaaru, ngimane Allah! Ngime mangtoore Jawmiraawo!
- ³⁴Ngimane Allah ba'iido moota pucci mum nder asamaawu burngu towugo, nder asamaawu duumiingu! Ndaa o don bangta sawtu maako cemmibido
- ³⁵Anndite baawde Allah, mangnu maako dow Isra'iila, baawde maako nder duule!
- ³⁶Yaa Allah a kuleteedo, a don nder nokkuuje ma ceniide! Kanke woni Allah Isra'iila, o don hokka ummaatoore maako sembe e baawde. Yettoore laatano Allah!

Jabuura 69

Tornde toskaado e toonyaado

- ¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande “gurguli”. Yimre Daawuda.
- ²Hisnam, yaa Allah, ngam ndiyam yottake daande am!
- ³Mi don nufo nder loope haa mi waawataa daraago, mi don nder ndiyam luggudam, dam don ilnammi!
- ⁴Mi somi wookugo, kondondol am don yooru, wula jaw, mi don reene haa gite am comi.
- ⁵Wanybe yam bilaa daliila buri gaasa hoore am duudugo. Konne'en am, yidbbe halkugo yam bilaa daliila don bee baawde, be don ndoolammi hokkititgo ko mi hoo'aay.
- ⁶Yaa Allah, a anndi humakaare am, aybeeji am cuudanaaki ma.
- ⁷Taa accu hoolotoobe ma cemta ngam daliila am, yaa Jawmiraawo honoobe asama! Taa accu hooliibe ma tosko ngam daliila am, yaa Allah Isra'iila!
- ⁸Ngam daliila maada, yimbe kuɗi yam, mi toskaado.
- ⁹Mi laatani deerdiraabe am jananno, biɓbe daada am don ndaarammi bana be anndaa yam.
- ¹⁰Ngam yiide nde marmi ngam suudu ma don wula nder am bana yiite, kuudi huɗoobe ma yani dow am.
- ¹¹Mi suumi, mi woyi, ammaa dum foodani yam kuudi.
- ¹²Mi borni limce buhuuje, kambe boo be njanci yam.
- ¹³Joodiibe haa dammugal berniwol don nyo'ammi, wuykoobe don mbaɗa gimi dow am.
- ¹⁴Ammaa min mi toroto ma, yaa Jawmiraawo! Dum saa'iire wangingo mo'ere ma! Yaa Allah, jaabam fodde duudeenga mboodeenga ma, hisnam fodde goongaaku ma.
- ¹⁵Wurtinam loope, taa mi nufa, hisnam juude konne'en am, wurtinam nder ndiyam luggudam.
- ¹⁶Taa accu ndiyamji ilnammi, taa accu ndiyam luggudam modammi, taa ngaska halkere maɓɓa hunnduko mum dow am.
- ¹⁷Yaa Jawmiraawo jab tornde am ngam mboodeenga ma seynatam, fodde endam ma duuddam, waylita haa am.
- ¹⁸Taa wiirnu maccudo ma gite ma, mi billiido, jaabam law.
- ¹⁹Baditam, hisnam, rimɗinam e juude wanywanybe am.
- ²⁰A anndi kuudi dow am, mbustu am e toskaare am, a anndi konne'en am fuu.

- ²¹Kuudi torri yam bernde, mi tampudo, mi tammino hebugo endam, ammaa mi hebaay dam, mi dabbiiti de'itinoobe yam, ammaa walaa mo kebbi.
- ²²Be mbaɗi tooke nder nyaamdu am, be njarni yam lammudam saa'i mi domdudo.
- ²³Nyaamde mabbe laatano be ngamngam! Ngam hodge mabbe boo dum laato tuuforgol!
- ²⁴Gite mabbe mbuma, ngam taa be ngi'a! Baawe mabbe tampa foroy !
- ²⁵Ruf tikkere ma dow mabbe! Caatal maare heba be!
- ²⁶Joole mabbe laato bille! Taa goddo lotta nder cuudi laymaaji mabbe !
- ²⁷Ngam be don toonyo yimbe be a hiiti bee hoore ma, be don ngooyna torra yimbe be naawnuda.
- ²⁸Winndu aybeeji mabbe fuu, taa yaafa be sam.
- ²⁹Ittu inde mabbe diga deftere ngeendam, taa limdu be bee adili'en.
- ³⁰Min mi toskaado, mi torriido, hisnam, yaa Allah, daaynam bee konne'en am.
- ³¹Mi mangtan innde Allah bee yimre, mi teddinan mo bee gettooje.
- ³²Kanjum buran fottango Jawmiraawo dow ngaari, koo ngaari kalhaldi boo.
- ³³To toskaabe ngi'i dum, be ceyoto, baditoobe Allah boo keban juutal balde.
- ³⁴Ngam Jawmiraawo don hedto do'aaje laafube, o meeridintaa yimbe maako habbaabe.
- ³⁵Mangte Allah, onon asamanji e lesdi, onon beeli e ko waancata nder moodon fuu.
- ³⁶Ngam Allah hisnan Siyona, o nyibtoto berniji Yahuuda. Yimbe maako njoodoto ton, maran lesdi ndi'i.
- ³⁷Danygol jagganiibe mo ronan ndi, yidbe innde maako njoodoto nder maari.

Jabuura 70

Tornde ngam ballal

(Jabuura 40:14-18)

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda ngam ciftinorki.
- ²Yaa Allah, hisnam. Yaa Jawmiraawo, yaawda wallugo yam.
- ³Yidbe mbarugo yam cemta. Seyortoobe saru am, lornu be baawo, toskin be!
- ⁴Jalanbe yam, sey be loro baawo daliila toskaare mabbe!

⁵Ammaa ɗakkotirɓe bee ma fuu, yaa Jawmiraawo, hokku ɓe seyo e welwelo! Yidɓe kisndam maada mbi'a foroy: "Allah woni mawɗo!"

⁶Min ma mi laafuɗo, mi talakaajo, yaa Allah, war haa am law! An woni balloowo yam, kisnoowo yam, taa neebu, yaa Allah am!

Jabuura 71

Do'aare ndottiijo

¹Yaa Jawmiraawo, haa maada nyukkiimi, taa mi meeda toskaare sam.

²Hisnam fodde adilaaku ma, rimɗinam. Heditam, hisnam!

³Laatanam tapaare hisnoore e suudu ndu kisanmi koo ndey, ngam a annini hisnugo yam, an woni tapaare suudirde am e suudu am semmbidndu.

⁴Yaa Allah am, hisnam juude hallube, hisnam juude toonyoobe e wadoobe zunuuba.

⁵Ngam yaa Jawmiraawo, haa maada tammunde am woni, mi don hooli ma diga mi derkeejo.

⁶Mi don hooli ma diga danyeeke am, An wurtini yam diga reedu daada am. Mi yettete haa foroy.

⁷Ngeendam am laatani duudɓe kaayeefi, an woni aynoowo yam cemmibidɗo.

⁸Hunnduko am heewi mangtoore ma, mi mangtan teddungal ma nyalaade fuu.

⁹Jonta nde naywumi, taa wudinam, taa accam to semmbe am jinni.

¹⁰Ngam konne'en am don mbolwa dow am, ɓe don aynammi, ɓe don tefa dabareeji mbarugo yam.

¹¹Be don mbi'a: "Allah wudini mo! Taasne mo, naange mo! Ngam o walaa kisnoowo."

¹²Yaa Allah, taa daayam! Yaawɗa wallugo yam, yaa Allah am!

¹³Dartantoobe yam, semtin ɓe, nattin ɓe! Yidɓe naawnugo yam, ɓe cemta, ɓe tosko!

¹⁴Ammaa min mi don tammoro ma foroy, foroy mi tokkoto mangtugo ma.

¹⁵Mi anndinan yimbe adilaaku ma e kisndam ma nyalaade fuu, kuude ma duudɗe masin, mi waawataa limugo de.

¹⁶Mi waran mangtugo kuude ma mawɗe, yaa Allah Jawmiraawo, mi siftinoran yimbe adilaaku ma, an feere ma.

¹⁷Yaa Allah, diga mi derkeejo a ekkitini yam, haa wargo hannde mi don waazo kaayeefiiji ma.

¹⁸Jonta nde naywumi, nde mbaɗmi dandanndi, taa accam, yaa Allah, haa mi waazina koo moy nder yidere warannde baawɗe ma.

¹⁹Adilaaku ma, yaa Allah, ɗon yotto asama, a waɗi kuude mawɗe, yaa Allah, moy nanndi bee ma?

²⁰A yarni yam torraaji e boneeji ɗuudɗi, ammaa a hesɗitanan semmbe am, fahin a wurtintam ngaska lugguka.

²¹A besdantam maɗngu, a de'itanan bernde am.

²²Ngam maajum mi yettete, yaa Allah am, mi maɗgtan goongaaku ma bee hoodu, mi yimante bee moolooru am, yaa Ceniɗo Isra'iila.

²³Mi welweltan, nde mi yimante gime, ngam a sootti yonki am.

²⁴Mi wolwan haala adilaaku ma nyalaade fuu, ngam yidɓe naawnugo yam fuu toskake, caklake.

Jabuura 72

Do'aare ngam laamiido

¹Yimre Suleymaanu. Yaa Allah, ekkitin laamiido kiita ngoonɗuka, hokku bii laamiido oo adilaaku ma,

²haa o laamano yimbe ma bee adilaaku, laafube ma boo fodde kiita ngoonɗuka.

³Sey kooseeje ngaddana ummaatooje salaaman, towndiije boo ngaddana de adilaaku.

⁴Laamiido goonɗina laafube, hisna billiibe, halka toonyoobe.

⁵O yeeda yaake naange ɗon yayna bee lewru fuu, haa abada abadin.

⁶O laatano yimbe bana iyeende dow durduɗe, bana waabiliije coofnande lesdi.

⁷Goongaaku besdo nder balde maako, hayru boo tabita haa foroy.

⁸O laamoto diga mbeela haa mbeela, diga maayo Efratis haa yotto keeri duniyaaru.

⁹Joodiibe nder ladde tugganan mo koppi, konne'en maako tahan mbulwuldi.

¹⁰Laamiibe Tarsis e duude mbeela neldan mo jomorgol, laamiibe lesde Saba e Seba ngaddanan mo dokke.

¹¹Laamiibe fuu cujidanan mo, ummaatooje fuu njagganto mo.

¹²O hisnan billiido gookanando mo, non boo laafudo mo walaa balloowo.

¹³O endan tampudo e billiido, o hisnan yonkiiji billiibe.

¹⁴O rimɗinan be diga toonyaare e billaare, o samɗinan yonkiiji mabbe.

- ¹⁵Laamiido yeeda haa foroy! Be ndokka mo kanjeeri lesdi Saba, be ndo'ano mo koo ndey fuu, be mbi'a Allah barkidina mo nyalaade fuu.
- ¹⁶Alkamaari duuda nder lesdi, geereeje kooseje keewa yaamle, de duuda bana dow hooseere Libanon. Yimbe nder berniji duuda bana hudo ladde.
- ¹⁷Innde maako tabita haa foroy, teddungal innde maako duumo bana naange. Yimbe ummaatooje fuu laatoto barkidinaabe, be mbi'a o barkidinaado.
- ¹⁸Yettoore laatano Jawmiraawo mo Allah Isra'iila. Kanke feere maako don wada kaayefiiji.
- ¹⁹Mangtoore laatano innde maako teddunde haa foroy, duniyaaru fuu heewa teddungal maako. Aamiina. Aamiina!
- ²⁰Kanjum woni timmoode do'aje Daawuda bii Yessa.

Jabuura 73

Yebre tatabre (Jabuura 73—89) Kiita Allah ngoonduka

- ¹Yimre Asaf. Fakat, Allah don woonana Isra'iila, laaba-berde'en fuu don maata mboodeenga maako.
- ²Ammaa min kam mi badake fergaago, lutti sedfa, kosde am moosto.
- ³Ngam mi haaji mawnitiibe, saa'i mi yi'i hayru hallube.
- ⁴Kambe be njarataa bone haa timmoode balde mabbe, be yambe, deedi mabbe tekki.
- ⁵Be torrataako bana yimbe wodbe, be ngalaa cadeele bana yimbe wodbe.
- ⁶Ngam maajum be don mawnito yeeso yimbe, be borni toonyaare boo bana ngapaleewol.
- ⁷Berde mabbe don bula halleende, numooji mabbe fuu dum tuurtolji.
- ⁸Be don njanca yimbe, be don mbolwa bolle kallude ngam billugo yimbe, be don mbolwa bee mawnitaare.
- ⁹Be don kallina asamanji, haa duniyaaru boo be don mbolwa ko be ngidi fuu.
- ¹⁰Ngam maajum yimbe fuu don ngaylito haa mabbe, don njara duudal bolle mabbe bana yarugo ndiyam.
- ¹¹Hallube don mbi'a: "Allah anndataa dum, Banjiido walaa anndal sam."
- ¹²Bana non hallube be'e mba'i, be kebi hayru foroy, jawdi mabbe don besdo.

¹³Meere aynumi hoore am nder senaare! Meere boo aynumi juude am ngam taa de mbaɗa zunuuba!

¹⁴A torratam nyalaade fuu, nde weeti fuu a boccatam.

¹⁵To mi numno wolwugo bana hallube be'e, nden kam mi zammbotono yimbe ma.

¹⁶Ngam maajum mi habdi faamugo dūm, ammaa dūm salori yam,

¹⁷haa mi nasti haykaliiru Allah, nden mi faami timmoode maɓbe.

¹⁸Fakat a jo'inan be dow nokkuuje moostande, a do'an be nder halkere.

¹⁹Be kalkan law, be majjan, timmoode maɓbe laatoto hulniinde.

²⁰Yaa Jawmiraawo, be nanndi bee koyɗol dillanngol fajiri, to a fini, a faalataa be.

²¹Saa'i bernde am laski, ngam haala man naawi yam masin,

²²saa'i man mi paataaɗo, mi walaa faamu, laatiimi bana ndabbaawa yeeso ma.

²³Ammaa bee non fuu mi ɗon wondi bee maada haa foroy, a ɗon jogi juŋgo am.

²⁴A ɗon ɗowammi fodde muuyo ma, baawo man a jabɓorto yam bee teddungal.

²⁵Moy laatani yam nder asama, sonaa an? Nde nii mi ɗon wondi bee maada, walaa ko seynatammi haa duniyaaru.

²⁶Koo to banndu am jinni bee bernde fuu, Allah woni tapaare am semmbidnde e geɗal am haa foroy.

²⁷Fakat, daayotoobe ma kalkan, a nattinan yewbe alkawal ma fuu.

²⁸Ammaa min kam, baɗitaago Allah woodani yam, mi hooli Allah Jawmiraawo, kaŋko woni hisrude am. Mi anndinan yimbe kuude ma fuu.

Jabuura 74

Yimre boyki yeeso bille haykaliiru Allah

¹Yimre Asaf ekkitinoore. Yaa Allah, ngam dume ngudinda min haa foroy? Ngam dume tikkanta min, minin baali tokkere ma?

²Siftor yimbe ma be cubanda hoore ma diga booyma, be coottuda, laatiibe maral ma. Siftor hooseere Siyona boo nde mbaɗa joonde ma.

³War, laar bille booymaaje, konne'en amin mbonni koo dume fuu nder suudu seniindu.

⁴Wanybe ma ɗon ngooka haa nokkuure fottirde ma, be ndarni tuutaaje maɓbe ton.

⁵Be nanndi bee fe'oobe ledde, nder laynde sukkunde.

- ⁶Be pusi suuraaji cehaafi, takkaafi haa mahdi fuu, bee pe'irde e boole.
- ⁷Be nguli suudu ma seniindu, be cobni joodorde innde ma, be mbirgi nde fuu.
- ⁸Be anninino nattingo min, be nguli nokkuuje haa yimbe pottanno bee Allah fuu nder lesdi.
- ⁹Ko hollata diina amin fuu majji, walaa annabiijo lutti, minin boo, walaa annduɗo ndey ɗum haadata.
- ¹⁰Yaa Allah, haa ndey wanybe min tokkoto jancugo min? Haa ndey konne'en tokkoto hallingo innde ma?
- ¹¹Ngam ɗume calida wallugo min, cuudufa juɗngo ma haa baawo? Nattin be!
- ¹²Ammaa a laamiɗo amin diga booyma, yaa Allah, a huuwi kuude dimɗinooje nder duniyaaru.
- ¹³A seeki maayo bee baawde ma, a fusi ko'e kuuje kulniide nder mbeela.
- ¹⁴A sampiti hoore Lewiyatan, a laatini nga nyaamdu kuuje ladde.
- ¹⁵A bulni ceebooje e maaje, a beebni maaje mawde de beebataano.
- ¹⁶A tagi jemma e nyalawma, a jo'ini naange e lewru haa nokkuuje muudum'en.
- ¹⁷A tabitini keeri duniyaaru, a wadi nduɗngu e ceedu.
- ¹⁸Ammaa siftor, yaa Jawmiraawo, konne'en ma ɗon njance, faataabe ɗon kallina innde ma.
- ¹⁹Taa hokku yimbe ma tampube haa juude konne'en mabbe saatube, taa yejjitit yimbe ma toskaabe haa foroy.
- ²⁰Hakkilan alkawal ma! Ngam nyukkorde lesdi fuu keewi toonyaabe.
- ²¹Taa accu billiibe tosko, ammaa toskaabe e laafube mangta innde ma.
- ²²Umma, yaa Allah, jingam, siftor no faataabe njaworto ma nyalaade fuu!
- ²³Taa yejjitit haraka wanybe ma, fitina dartantooɓe ma ɗon besdo foroy!

Jabuura 75

Allah leestinan kalluɗo, bangtan adiliijo

- ¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande "Taa wonnu". Yimre Asaf.
- ²Min mangtete, yaa Allah, min mangtete ngam a ɗon badi min, min ɗon anndina yimbe kaayefiiji di mbaɗɗa.
- ³Allah wi'i: "To wakkati hiitaago am yottake, mi wafan kiita ngoɗɗuka.

⁴Koo to duniyaaru dimmbake bee ko woni dow maaru fuu, naa min tabitini cabbaaje maaru?

⁵Mi wi'i mantoobe taa be manto, hallube boo taa be mawnito.

⁶Mi wi'i be taa be mawnito dow asama, taa be mbolwa bolle elewde dow am."

⁷Manngu iwataa haa fuunaange malla hiirnaange malla woyla malla fombina.

⁸Sey Allah woni kiitoowo, o leestinan oo, o bangtan oya.

⁹Juungo Jawmiraawo don jogi jardugel, ngel heewi inaboojam yuufandam, nyaaddam. O yannan dam hallube nder lesdi fuu, doole be njarda dam bee dembere maajam fuu.

¹⁰Min kam mi accataa wolwugo haala Allah Yaakubu sam, mi accataa yimango mo mangtooje.

¹¹Kan'ko o leestinan hallube, ammaa o bangtan adili'en.

Jabuura 76

Allah mardo jaalorgal, o kulniido

¹Ngam kaliifaajo gime bee moolooji. Yimre Asaf.

²Yimbe Yahuuda fuu anndi Allah, o mari innde mawnde nder Isra'iila.

³Suudu maako don nder Saliima, o don joodi dow hooseere Siyona.

⁴Haa ton o yewi kuri konne'en, non boo bawarde e kaafaaje e balmi mabbe.

⁵Annoora ma don yayna, yaa Allah, a mawdo, a kaayeeffiijo, saa'i njippida kooseje, baawo a fiyi konne'en ma.

⁶A jabt'i kebal honoobe mabbe semmbidbe, jonta be don daani doyn'gol duumiingol, juude yoor'a-berde'en fuu tampi.

⁷An a furkiti be, yaa Allah Yaakubu, pucci mbaati, wa'iibe di fuu ndo'i, maayi.

⁸Fakat a kulniido! Moy waawata daraago yeeso ma to a tikki?

⁹Diga asama a yeeyni kiitaaji ma, duniyaaru hultori, sirwi,

¹⁰nde ummind'a kiita, ngam mballa yankiniibe fuu haa duniyaaru.

¹¹Koo tikkere yimbe boo laatoto daliila mangtoore ma, hisbe konu mbaadante juulde.

¹²Togane Allah Jawmiraawo mon togayeeje e kebbatine de boo, onon ummaatooje taariide mo fuu, ngaddane Allah kulniido dokke mon.

¹³Allah leestinan mawbe, o hulnan laamiibe duniyaaru.

Jabuura 77

Ciftorki kuude Allah mawde, caaliide

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Asaf fodde daande "Yedutuun".
- ²Mi wookanan Allah, mi toroto mo bee sawtu ngam o nanammi.
- ³Nder wakkati billaare, mi waylititto heedi Jawmiraawo, koo bee jemma mi don bangta juude am gal maako bilaa siwtaago, bernde am sali de'ititgo.
- ⁴To mi siftori Allah, mi uuman. To mi numi, bernde am sakloto.
- ⁵A don hadammi daanaago, mi saklake, mi wolwataa sam.
- ⁶Mi don numta haala balde caaliide, mi don siftora duubi booymaaji.
- ⁷Mi don waala numtugo gime am, ndaa ko mi y'amata hoore am:
- ⁸"Jawmiraawo wudini min haa foroy na? O meetataa yerdaago min na?"
- ⁹Mboodeenga maako dow amin timmi haa foroy na? O acci wolwango min haa abada na?
- ¹⁰Allah yejjiti endugo min na? Bernuki maako hadi hinnuye maako na?"
- ¹¹Nden mbi'mi: "Ndaa ko burata naawugo yam: Banjiido acci woonango min bana naane!"
- ¹²Sey mi siftora kuude ma mawde, yaa Jawmiraawo, mi siftora kaayeeffiji di kuuwda booyma,
- ¹³sey mi numta kuude ma fuu, mi numta kuude ma mawde.
- ¹⁴Yaa Allah, laabi ma di ceniidi! Walaa dowanteedo mawdo bana maada.
- ¹⁵An woni Allah, badoowo kaayeeffiji, a wanjini baawde ma caka ummaatooje.
- ¹⁶A sootti yimbe ma bee junngo semmbidngo, a hisni danygol Yaakubu e Yusufu.
- ¹⁷Ndiyamji ngi'i ma, yaa Allah, di kultori, ndiyamji luggudi ndiwni.
- ¹⁸Duule ndufi iyeele, mbaadi pelmaali, cakkini ma'e.
- ¹⁹Felmaango ma felmi nder duluuru, ma'e ma njaynani duniyaaru fuu, lesdi dimmbi, diwni.
- ²⁰A ta'i mbeela e maaje cemmbidde, ammaa walaa mo yi'i batte ma.
- ²¹A dowi yimbe ma bana tokkere bee juude Muusa e Haruna.

Jabuura 78

Goongaaku Allah dow yimbe mum tuurtoobe

- ¹Yimre Asaf ekkitinooore. Onon yimbe am, kedite ekkitinol am, kakkilane bolle am.

- ²Haa mi wolwana on bee balndol, mi anndina on annditanamji zamanuuji caaliidi.
- ³Kaakiraabe meeden ngecci min dum, min nani, min anndi dum boo.
- ⁴Min cuudataa dum bikkoy amin, ammaa min anndinan yidere warannde, kuude Jawmiraawo mawde e baawde mum e kaayeeffiji di o wadi fuu.
- ⁵O hokki danygol Yaakubu seedamku, yimbe Isra'iila kebi tawreeta maako. O umri kaakiraabe men be anndina ka bibbe mabbe,
- ⁶ngam haa bibbe danyeteebe nder yidere warannde ekkito ka, anndina ka bibbe muudum'en,
- ⁷haa be koolo Allah, ngam taa be ngejjita kuude maako, ammaa be dwtano umrooje maako foroy.
- ⁸Taa be laato bana kaakiraabe mabbe yidere tuurtoobe, luutoobe Allah. Kambe, berde mabbe tabitaay, ngam be tokkaaki Allah bee goonga.
- ⁹Yimbe Efrayim, haboobe bee lagaaje e kuri ndoggi nder nyalaade habre.
- ¹⁰Be njogaaki alkawal Allah, be cali dwtanaago tawreeta maako.
- ¹¹Be ngejjiti kuude maako mawde e kaayeeffiji maako di o holli be.
- ¹²O wadi kaayeefiwol yeeso kaakiraabe mabbe nder lesdi Misra, nder ladde Co'an.
- ¹³O seeki maayo, o eerni be, o darni ndiyamji bana mahol.
- ¹⁴Nyalawma o dwtari be bee ruulde, jemma boo bee jayngol yiite.
- ¹⁵O seeki tapaaje nder ladde, o yarni be ndiyam duudam, iwdam les lesdi.
- ¹⁶O wurtini ndiyam diga ceekgol tapaare, o ilni dam bana maaje.
- ¹⁷Ammaa be tokki wadugo hakke dow Allah, be tuurtani Banjiido nder ladde hamaadaare.
- ¹⁸Be poondi Allah bee habbere, nde be yami nyaamdu fodde suuno mabbe.
- ¹⁹Be mbolwi kalluka dow Allah, be mbi'i: "Kadi Allah waawan nyaamnugo min nder ladde nde'e na?"
- ²⁰Goonga, o fiyi tapaare haa ndiyam ili bana maayo. Ammaa o waawan hokkugo min tamseeje e hebango yimbe maako kusel na?"
- ²¹Jawmiraawo nani dum, bernani be, ukkani danygol Yaakubu tikkere muudum saatunde. Bernuki maako saati dow yimbe Isra'iila,
- ²²ngam be nudinaay Allah, be koolaaki kisndam maako.

- ²³Kan̄ko o umri duule haa dow, o mabb̄iti burde asama.
- ²⁴O tof̄ni mannu dow mabb̄e ngam nyaamnugo be, o hokki be nyaamdu iw̄ndu diga asama.
- ²⁵Be nyaami nyaamdu ndu malaa'ika'en ngaddani be, Allah neldi be ko haarnata be.
- ²⁶Nden o ummini henndu fuunaange, bee baawde maako o wifni henndu fombina.
- ²⁷O jippinani be colli duud̄di bana collaaje, bana njaareendi maayo, ngam be nyaama.
- ²⁸O do'i d̄i caka saɲngeere mabb̄e, d̄i taari laymaaji mabb̄e fuu.
- ²⁹Be nyaami, be kaari masin, o hokki be ko be ngid̄no.
- ³⁰Ammaa diga suuno mabb̄e de'itaay tawon, kusel boo don caka nyii'e mabb̄e tawon,
- ³¹Allah bernani be, mbari semmbid̄be mabb̄e, o do'i suka'en Isra'iila subaabe.
- ³²Ammaa bee non fuu be tokki wad̄ugo hakke, be nudd̄inaay kaayeeɸiiji Allah.
- ³³Ngam maajum o timmini balde mabb̄e meere, o timmini duubi mabb̄e nder kultoreengol.
- ³⁴Ammaa nde o fudd̄i mbarugo be, be ngayliti heedi maako, be tuubani mo, be d̄akkotiri bee maako.
- ³⁵Be ciftori Allah woni tapaare mabb̄e hisnoore, Allah Baɲiido woni coottoowo be.
- ³⁶Ammaa be ngid̄i sargugo Allah bee bolle mabb̄e, be don pewa mo.
- ³⁷Be d̄akkotiraay bee maako, be kakkilanaay alkawal maako bana ko haani.
- ³⁸Ammaa Allah hinni yimbe muud̄um, yaafi aybeeji mabb̄e, halkaay be. Nde duud̄um o naɲgti bernuki maako, o yoofaay bernuki maako fuu.
- ³⁹Ngam o siftori be maayanbe, be caaloto bana henndu ndu wartataa.
- ⁴⁰Be tuurtani mo nder ladde nde duud̄um, haa ladde hamaadaare, be duud̄ini laskingo bernde maako.
- ⁴¹Fahin be poondi mo, be mettini Ceniido Isra'iila.
- ⁴²Be ciftoraay baawde maako nyalaade nde o hisnino be diga konne'en mabb̄e,
- ⁴³o wad̄no alaamaaji e kaayeeɸiiji nder lesdi Misra, nder ladde Co'an.
- ⁴⁴O wartiri maaje Misra y'iiy'am, haa Misra'en kebaay yarugo ndiyam.

- ⁴⁵O ukkani be buubi, di nati be, o neldi be paabi, di ndaami be.
- ⁴⁶O yoofi babatti, di nyaami yaamle gese mabbe, mbonni nafuuda kuugal mabbe.
- ⁴⁷O wonni inabooje mabbe bee mallimallooje, ibbe mabbe boo bee peewol.
- ⁴⁸O nattini tokke dabbaaji mabbe bee mallimallooje e pelmaali.
- ⁴⁹O yoofi dow mabbe bernuki maako gulanki bana yiite, o billi be, o neldi be yebre malaa'ika'en halkoobe, be torri be.
- ⁵⁰O nangtaay bernuki maako, o hisnaay yonkiiji mabbe, ammaa o halki be bee nyawu kallungu, ndaaboowu.
- ⁵¹O mbari bibbe afbe Misra'en, nder ci'e Haamu'en.
- ⁵²Bana baali o wurtiniri yimbe maako yaasi, bana tokkere o dowri be nder ladde.
- ⁵³O yahri be jam, be kultoraay, yaake maayo modɔ konne'en mabbe.
- ⁵⁴O nastini be lesdi maako ceniindi, o yahri be haa hooseere nde o nyaamno.
- ⁵⁵O riiwi ummaatooje yeeso mabbe, o yedani le'i Isra'iila maral, di njoodi ton.
- ⁵⁶Ammah be poondi Allah Baɗiido, be tuurtani mo, be kakkilanaay seedamkuuji maako.
- ⁵⁷Be tuurtani mo, be zammɔ mo bana kaakiraabe mabbe, be mboofi bana kuri pidaadi bee lagaawal bosliingal.
- ⁵⁸Be bernini mo bee nokkuuje mabbe towde, be ummini kaajal maako bee labbi mabbe.
- ⁵⁹Allah laari dum, o berni, o wudini Isra'iila.
- ⁶⁰O acci joonde maako haa Silo, laymaaru maako ndu o tigguno caka yimbe.
- ⁶¹Sundukru alkawal maako wanginanndu baawde maako e teddungal maako, o acci konne'en njabti ndu.
- ⁶²O hokki ummaatoore maako haa kaafahi konne'en, o bernani yimbe laatiibe maral maako.
- ⁶³Nder ummaatoore maako, yiite nyaami sukaabe subaabe, faanybe nanaay gimol teegal.
- ⁶⁴Liman'en maayri bee kaafahi, rewbe yurumbe kebaay woyugo maaybe muudum'en.
- ⁶⁵Nden Jawmiraawo fini bana daaniido, bana konoowo mo nguykinoojam hokki dum semmbe.

- ⁶⁶O lorni konne'en maako baawo, o toskini be haa foroy.
- ⁶⁷O wudini danygol Yusufu, o subaay lenyol Efrayim.
- ⁶⁸Ammaa o subi lenyol Yahuuda e hooseere Siyona nde o yidi.
- ⁶⁹O nyibi suudu maako seniindu bana joole haa asama, o tabitini ndu haa foroy bana lesdi.
- ⁷⁰O subi Daawuda, jaggiido maako, o hooci mo haa waalde tokkere maako,
- ⁷¹ngam taa o tokko durugo baali, ammaa o dura danygol Yaakubu ummaatoore maako, waato Isra'iila, maral maako.
- ⁷²Daawuda duri be bee bernde laabnde, o dowri be bee anndal.

Jabuura 79

Yimre boyki ngam gibbinki Urusaliima

- ¹Yimre Asaf. Yaa Allah, heefeerbe nasti lesdi maral ma, cobni haykaliiru ma seniindu, ngartiri Urusaliima winnde.
- ²Be nyaamni colli e kuuje ladde balli jagganiibe ma hoolaabe.
- ³Be ndufi y'iyaam yimbe ma bana ndiyam, dam ili nder taarde Urusaliima fuu, walaa mo uwi be.
- ⁴Yimbe ummaatooje taariibe min don kufa min, don njanca min, don njawo min.
- ⁵Yaa Jawmiraawo, ndey accata bernango min? Ndey bernuki kaajal ma accata wulugo bana yiite?
- ⁶Ruf bernuki ma dow heefeerbe be anndaa ma, dow laamuuji di ewnataako innde ma.
- ⁷Kambe be mbari yimbe Yaakubu, be mbili nokkuuje haa be njoodi.
- ⁸Taa liman min aybeeji kaakiraabe amin! Ammaa hinna min jonta, ngam min toskaabe masin!
- ⁹Wallu min, yaa Allah, Kisnoowo min, ngam daliila innde ma teddunde. Hisnu min, yaafa hakkeji amin, ngam daliila innde ma.
- ¹⁰Ngam taa heefeerbe yama min: "Toy Allah mon kadi?" Accu min ngi'a no a waatorto y'iyaam jagganiibe ma caka heefeerbe.
- ¹¹Umaali habbaabe njotto ma, bee baawde juungo ma hisnu mbareteebe.
- ¹²Ummaatooje taariide min kudi ma, yaa Jawmiraawo, warja be dum cowi joweedi.

¹³Ammaa minin min yimbe ma, tokkere ma, min ngettete haa foroy, min ngeynan mangtooje ma diga yidere haa yidere.

Jabuura 8o

Tornde ngam kisndam Isra'iila

- ¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande “gurguli seedamku”. Yimre Asaf.
- ²Yaa gaynaako Isra'iila, hedita, an dowoowo yimbe Yusufu bana tokkere! An joodiido dow keruba'en, wangu nder daraja ma !
- ³Wangin baawde ma yeeso le'i Efrayim e Benjamin e Manassa! War, hisnu min!
- ⁴Lortin min, yaa Allah, woonan min haa min kisa!
- ⁵Yaa Allah, Jawmiraawo honoobe asama, ndey accata tikkango do'aaje ummaatoore ma?
- ⁶A yarni min gondi duuddi masin, di laatanake min nyaamdu.
- ⁷A laatini min daliila jokkirgol caka heeddiddiraabe amin, konne'en amin don njanca min!
- ⁸Lortin min, yaa Allah honoobe asama, woonan min haa min kisa!
- ⁹A doofi inabohi nder lesdi Misra, a riiwi ummaatooje, a jubi ki nder lesdi maaje.
- ¹⁰A feecini ki, ki wadi dadi, ki heewi lesdi.
- ¹¹Dowdi maaki suddi kooseeje, lice maaki cuddi ledde cemmbidde, maapinndiije.
- ¹²Ki forti lice maaki gal Mbeela, non boo gal maayo Efratis.
- ¹³Ngam dume ngibbinda mahol taariingol ki? Jonta koo moy caalotoodo heban borugo bibbe maaki.
- ¹⁴Gaduuji ladde don mbonna ki, kuuje ladde don nyaama ki.
- ¹⁵Wartu, yaa Allah honoobe asama! Laar min diga asama, hakkilan inabohi ma.
- ¹⁶Aynu inabohi ki junngo ma jubi, leggel keccel ngel mawninda booddum.
- ¹⁷Konne'en amin nguli ki, ta'i ki. Telban be bee bernuki, halku be.
- ¹⁸Aynu goddo mo cubda, mo cemmbidinda, wonda bee maako!
- ¹⁹Min meetataa daayaago ma, yeeditin min haa min ewno innde ma.
- ²⁰Lortin min, yaa Allah, Jawmiraawo honoobe asama, woonan min haa min kisa!

Jabuura 81

Jawmiraawo yidi ummaatoore muudum dwtano dum

- ¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande “gittit”. Yimre Asaf.
- ²Ngimane Allah bee seyo, kanƙo woni baawde men. Ngimane Allah Yaakubu bee seyo.
- ³Ummine gimol, piye bawdi, piye moolooji e hooduuji.
- ⁴Puufe luwal haa juulde lewru hesru, to lewru foti, nyalaade juulde meeden.
- ⁵Kanjum woni farilla dow Isra'iila, Allah Yaakubu taynori dum.
- ⁶O tabitinani le'i Yusufu seedamku ngu'u, saa'i o yehi hippaago lesdi Misra. Mi don nana sawtu goddo mo mi anndaa, o wi'i:
- ⁷“Mi wakkiti dongle balbe mon, juude mon ndimdi e jogaago silaawo.
- ⁸Saa'i on billiibe, on ngookani yam, mi hisni on. Mi jaabi on saa'i mi don wiirni nder naargewol, mi foondi on haa seeboore ndiyam Meriba.
- ⁹Nane, onon yimbe ummaatoore am, haa mi reentina on, onon Isra'iila'en, kedite yam.
- ¹⁰Taa dowanteedo jananno tawe caka moodon, taa cujidane dowanteedo jananno.
- ¹¹Min woni Jawmiraawo Allah mon, gurtindo on lesdi Misra. Maɓbite kunndude mon, haa mi hebbina de, on kaara.
- ¹²Ammaa ummaatoore am sali nanango yam, Isra'iila'en njabaay dwtanaago yam.
- ¹³Mi acci be bee caatal ko'e maɓbe, be mbaɗa ko berde maɓbe nufi fuu.
- ¹⁴Asee! To yimbe Isra'iila nananino yam, to be tokkakeno laawol am,
- ¹⁵law mi leestinanno konne'en maɓbe, mi jaalotono wanybe be,
- ¹⁶wanybe Jawmiraawo fuu tefanno fottango mo bee bolle belde, balde maɓbe njuutanno haa foroy,
- ¹⁷mi nyaamnanno be alkamaari burndi woodugo, mi saftinanno be njumri ladde!”

Jabuura 82

Allah hiitoto hiitoobe hallube

- ¹Yimre Asaf. Allah don dari nder dawriinde mum, don hiito caka dowanteebe:
- ²Haa ndey tokkotoodon hiitaago bee faasikaare? Haa ndey tokkotoodon jinngugo hallube?
- ³Mbaɗane laafube e atiime'en kiita ngoonɗuka! Kiitane toskaabe e billiibe kiita adiliha!

- ⁴Kisne laafube e talaka'en! Ngurtine be juude hallube!
- ⁵On ngalaa faamu e hakkiilo, on don njaha nder nyibre, goonga majji haa duniyaaru.
- ⁶Goonga, mi wi'i on on dowanteebe, onon fuu on bibbe Banjiido.
- ⁷Alhaali boo on maayan bana yimbe fuu, mi bortan on bana mi bortirta ardiibe.
- ⁸Umma, yaa Allah, hiita duniyaaru, ngam an mari ummaatooje fuu!

Jabuura 83

Tornde nattinki konne'en Isra'iila

- ¹Yimre Asaf.
- ²Yaa Allah, taa sirwa, taa sukku noppi ma, taa siwta, yaa Allah.
- ³Ndaa, konne'en ma ummake, wanybe ma don mbaɗa fitina.
- ⁴Be don kabba dabareeji dow ummaatoore ma, be don nufano aynaabe ma kalludum.
- ⁵Be mbi'i: "Ngare, nattinen be, haa ummaatoore Isra'iila majja, innde maare wile."
- ⁶Be carwootiri bee bernde woore, be kabbi alkawal ngam honugo ma:
- ⁷Yimbe Edoom e Isma'iilu'en, yimbe Mo'ab e Hagari'en,
- ⁸yimbe Gebal e Ammoon e Amalek, Filisti'en e yimbe Tirus.
- ⁹Assuura'en boo kawti bee mabbe, mballiti danygol Ludu.
- ¹⁰Wad be ko mbaɗnoɗa Mediyen'en e Sisera e Yabin haa maayel Kison.
- ¹¹Kambe be kalki haa En-Door, balli mabbe nyoli, laati koonal.
- ¹²Wad hoore'en mabbe ko mbaɗnoɗa Oreb e Ze'eb. Wad laamiibe mabbe bana mbaɗnoɗa Zebaha e Calmunna,
- ¹³wi'noobe: "Marten maral Allah!"
- ¹⁴Yaa Allah, laatin be bana nyaande, bana dumo nder henndu.
- ¹⁵Bana yiite wuldata ladde, bana demɗe maage nyaamirta kooseeje,
- ¹⁶non riiw be bee henndu ma saatundu, hulnu be bee naargewol ma!
- ¹⁷Semtin be, yaa Jawmiraawo, ngam haa be ewno innde ma!
- ¹⁸Be cemta, be kultora foroy, be maaya bee toskaare!

¹⁹Nden kam be anndan an feere ma bi'eteedo Jawmiraawo, an woni Banjiido dow duniyaaru fuu!

Jabuura 84

Ngenka suudu Allah

- ¹Ngam kaliifaajo gime fodde daande “gittit”. Yimre nde bibbe Koora.
- ²Joodorde ma woodi masin, yaa Jawmiraawo honooɓe asama!
- ³Bernde am yenwi dalde haykaliiru Jawmiraawo masin! Jonta yonki am e banndu am fuu don ngimana Allah geeto bee seyo.
- ⁴Koo colli boo kebi cuudi, colli zawleeji mbaɗi cabbe, don ngoofa bibbe muudum'en, kommbi kirsirde ma, yaa Jawmiraawo honooɓe asama, laamiido am e Allah am.
- ⁵Barka laatanto joodiibe nder saare ma, be mangtete foroy!
- ⁶Barka laatanto hebanbe semmbe haa maada, taaskiibe yahugo haa suudu ma!
- ⁷To be don caalo Waadiwol Bojji, be ngartiran ngol nokkuure ceebooje, iyeende arannde hebbinan ngol barkaaji.
- ⁸Be don njaha, semmbe maɓbe boo don besdo, haa be mbaɗa yeeso Allah dow hooseere Siyona.
- ⁹Yaa Jawmiraawo Allah, honooɓe asama, nan do'a am! Heditam, yaa Allah Yaakubu!
- ¹⁰Laar laamiido amin, laatiido wawarde amin, woonan moytaado ma.
- ¹¹Nyallugo nyannde woore haa dalde suudu ma, buri woodugo dow nyalde ujineere haa yaasi. Daraago haa yolnde Allah am buri joodaago nder laymaaji hallube.
- ¹²Jawmiraawo Allah woni annoora e wawarde, Jawmiraawo hokkan en mo'ere e manngu. Timmuɓe nder yahdu muudum'en, o haɗataa be hayru sam!
- ¹³Yaa Jawmiraawo honooɓe asama, barka laatanto hoolotooɓe ma fuu!

Jabuura 85

Tornde ngam hayru nder lesdi Isra'iila

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre nde bibbe Koora.
- ²Yaa Jawmiraawo, a mo'ani lesdi ma, a wartiri yimbe Yaakubu diga jeyaangu.
- ³A yaafi aybeeji ummaatoore ma, a suddi hakkeeji maare fuu.
- ⁴A acci bernango min, a ittani min bernuki ma caatuki.

- ⁵Hooru min, yaa Allah, Kisnoowo min, accu bernango min.
- ⁶Malla a tokkoto bernango min haa foroy na? Bernuki ma duuran diga yidere haa yidere na?
- ⁷A yeeditintaa min haa yimbe ma ceyoro ma na?
- ⁸Woonan min, yaa Jawmiraawo! Hokku min kisndam ma!
- ⁹Mi don hedito ko Allah Jawmiraawo wi'ata. O don wolwana ummaatoore maako e hoolaabe maako haala salaaman, to be pudditaay faataare mabbe.
- ¹⁰Fakat, o taaskake hisnugo hulbe mo, haa teddungal maako joodo nder lesdi men.
- ¹¹Mboodeenga e goongaaku pottan, adilaaku e salaaman kawtan.
- ¹²Goongaaku fudan diga lesdi, adilaaku don jimmito diga asama.
- ¹³Jawmiraawo hokkan en hayru, lesdi men boo rimanen en yaamle.
- ¹⁴Adilaaku ardoto Jawmiraawo, taaskitinan laawol ngol o tokkoto.

Jabuura 86

Tornde hinnuye Allah boodfo wakkati toonyaare

- ¹Do'aare Daawuda. Heditam, yaa Jawmiraawo, jaabam! Ngam mi laafudo, mi billiido.
- ²Aynu yonki am ngam mi koolaado, hisnu maccudo ma kooliido ma.
- ³Hinnam, yaa Jawmiraawo, ngam mi don toro ma nyalaade fuu!
- ⁴Seynu maccudo ma, yaa Jawmiraawo, mi halfitini ma yonki am.
- ⁵Yaa Jawmiraawo, a boodfo, a jaafowo. Koo moy tori ma, a wanjinanen dum mboodeenga ma duudnga.
- ⁶Yaa Jawmiraawo, hedita do'aare am, hakkilan tornde am.
- ⁷Mi toroto ma nder wakkati billaare, ngam mi anndi a jaaboto yam.
- ⁸Walaa dowanteedo nanndi bee maada, yaa Jawmiraawo, walaa baawando huuwugo kuude de kuuwata.
- ⁹Ummaatooje de tagda fuu, ngaran sujidango ma, teddinan innde ma, yaa Jawmiraawo.
- ¹⁰Ngam a mawdo, a badoowo kaayeeffiji, an feere ma woni Allah.
- ¹¹Sappinam laawol ma, yaa Jawmiraawo, ngam mi tokko goonga ma, hokkam bernde laabnde, haa mi hula innde ma.

¹²Yaa Jawmiraawo Allah am, mi mangtete bee bernde am fuu, mi teddinan innde ma haa foroy!

¹³Mboodeenga ma duudani yam masin, a hisni yonki am diga luggeenga joonde maaybe.

¹⁴Yaa Allah, mawnitiibe ummanake yam, moobre toonyoobe yidi halkugo yam, walaa ko yaali be bee maada.

¹⁵Ammaa an, yaa Jawmiraawo, a Allah mardo endam e hinnuye, mo tikkataa law, mo mboodeenga mum e goongaaku mum duudi.

¹⁶Waylita haa am, hinnan! Semmbidinam, hisnam, min maccudo ma, bii kordo ma!

¹⁷Hokkam alaama mboodeenga ma, haa wanybe yam ngi'a dum, cemta, ngam an, yaa Jawmiraawo, a wallatam, a de'itintam.

Jabuura 87

Siyona daada ummaatooje

¹Yimre ngol bibbe Koora. Jawmiraawo jo'ini berniwol mum dow kooseje ceniide.

²Allah buri yidugo Siyona, dow joole yimbe Yaakubu godde fuu.

³An berniwol Allah, hedita kuuje kaayeejiije de o wi'ante:

⁴“To mi limi ummaatooje anndude yam, mi besdan Misra e Baabila. Filistiya e Tirus e Etiyopiya, diga ton ummaatooje de'e iwi.

⁵Ammaa Siyona woni daada ummaatooje, min Allah Bajiido tabitini ngol bee hoore am.”

⁶Jawmiraawo winndan inde ummaatooje fuu: Diga ton ummaatooje de'e iwi.

⁷Yimoobe e wamoobe don mbi'a: Haa maada ceebooje am fuu ngoni.

Jabuura 88

Gookaali burdudo toskineego

¹Yimre nde bibbe Koora, fodde daande “mahalat le'annot”. Ngam kaliifaajo gime. Yimre Heman Esrahiijo ekkinoore.

²Yaa Jawmiraawo Allah, Kisnoowo yam, mi don wookane nyalawma, jemma boo mi don yeeso ma!

³Accu do'aare am yotto ma, hedita tornde am!

⁴Boneeji duudfi ukkanake yam, haa mi yottake daande maayde.

- ⁵Mi limdaama bee nasthanbe ngaska lugguka, semmbe am fuu jinni.
- ⁶Mi gudinaado caka maaybe, mi nanndi bee mbaraabe, maaybe nder genaale. Kambe, a siftortaa be, be kebataa ballal ma fahin.
- ⁷A do'i yam nder ngaska lugguka, nder nyibre baleere.
- ⁸Bernuki ma teddani yam bana dongal, a torri yam bee y'uuge de umminda dow am fuu.
- ⁹A daayni sooba'en am, a laatini yam nyiddudo haa mabbe. Mi mabbaado, mi hebataa wurtaago.
- ¹⁰Gite am tampi ngam torra. Nyalaade fuu mi don toro ma, yaa Jawmiraawo, mi don weeda juude am gal maada.
- ¹¹Kadi a wadanan maaybe kaayefiiji na? Malla mbeeluuji ummoto, di teddine?
- ¹²Wonbe nder genaale mbolwan haala mboodeenga ma na? Malla be mangtan goongaaku ma haa nokkuure halkere?
- ¹³Be ngi'an kaayefiiji ma nder nyibre na? Malla adilaaku ma nder joonde maaybe?
- ¹⁴Ammaa min, yaa Jawmiraawo, mi don wookane, nde weeti fuu mi don toro ma.
- ¹⁵Ngam dume ngudinda mi, yaa Jawmiraawo? Ngam dume mbiirnata mi gite ma?
- ¹⁶Diga mi derkeejo haa wargo hannde mi toskaado, mi don daande maayde, a don hulnammi, mi saklake.
- ¹⁷Bernuki ma caatuki ukkanake yam, masiibooji ma kulniidi don nattinammi.
- ¹⁸Nyalaade fuu di don taari yam bana ndiyam, di don mabbammi koo toy fuu.
- ¹⁹A daayni yam sooba'en am e ngorgiraabe am fuu. Ngorgi am, dum nyibre tan.

Jabuura 89

Tornde ngam haa Jawmiraawo siftora Alkawal muudum

- ¹Yimre Etan Esrahiijo ekkitinoore.
- ²Yaa Jawmiraawo, mi mangtete ngam kuude ma boodde haa foroy, mi anndinan yimbe goongaaku ma diga yidere haa yidere.
- ³Mi anndi mboodeenga ma tabitan haa foroy, goongaaku ma tabiti haa asama.
- ⁴A wi'i: "Mi habbi alkawal bee cubaado am, mi hunani jaggiido am Daawuda,
- ⁵mi tabitinan danygol maako haa foroy, non boo leeso laamu maako diga yidere haa yidere."

- ⁶Sey asamanji mangta kaayeeɸiiji ma, yaa Jawmiraawo, mooborde seniibe mangta goongaaku ma.
- ⁷Walaa koo gooto nder asama nanndi bee ma, walaa ɗowanteedo foti bee maada.
- ⁸An woni kuleteedo masin nder dawriinde seniibe, a burdi taariibe ma fuu baawde kulniide.
- ⁹Yaa Allah, Jawmiraawo honoobe asama, a baawdo, walaa mo nanndi bee ma, kuude ma fuu de goondude.
- ¹⁰An waawtata mawnitaare mbeela, to yuuge maaga ummake, a de'itinan de.
- ¹¹A mbari kuunga mbi'eteenga Rahab bee koyɗum bana nga mbaatnoonga, a sanjiti konna'en ma bee juŋgo ma semmbidŋo.
- ¹²An mari asama bee lesdi fuu, an tagi duniyaaru e ko woni nder maaru.
- ¹³An tagi woyla e fombina, kooseje Hermoon e Taboora ɗon ngimane bee seyo.
- ¹⁴An mari baawde e semmbe, juŋgo ma nyaamo jaaloto.
- ¹⁵Leeso laamu ma tabiti dow kiita adiliha e ngoonduka, mboodeenga e goongaaku ɗon yeeso ma.
- ¹⁶Barka laatanto yimananbe ma bee welwelo, mboodeenga ma laatoto jayngol dow laawol mabbe.
- ¹⁷Ngam daliila innde ma be ceyoto nyalaade fuu, be ɗon njuroro adilaaku maada.
- ¹⁸Baawde ma ɗon hokka min tedduŋgal, yerduye ma ɗon hokka min jaalorgal,
- ¹⁹ngam an subi laamiido laatiido wawarde amin, yaa Ceniido Isra'iila, an hokki min laamiido oo.
- ²⁰Booyma a wolwani hoolaabe ma bee wahayu, a wi'i: "Mi walli cemmbidɗo, mi baŋgti derkeejo caka ummaatoore.
- ²¹Mi subi jaggiido am Daawuda, mi moyti mo bee nebbam am ceniidam.
- ²²Juŋgo am ɗon jogi mo foroy, baawde am ɗon cemmbidina mo.
- ²³Konne'en maako njuhataa mo, hallube kebataa billugo mo.
- ²⁴O laaran no mi namirta konne'en maako, mi mbaran wanybe mo.
- ²⁵Goongaaku am e mboodeenga am wondan bee maako, mi hokkan mo jaalorgal bee innde am.
- ²⁶Mi laaminan mo diga Mbeela haa yotto maaje Tigiris e Efratis.
- ²⁷Kaŋko o wi'atam: An woni baaba am, a Allah am, tapaare am hisnoore.
- ²⁸Min boo mi wafan mo afo am, burando laamiibe duniyaaru fuu.

- ²⁹Foroy mi woonanan mo, alkawal am bee maako tabiti.
- ³⁰Mi tabitinan danygol maako haa foroy, laamu maako duumoto bana asama.
- ³¹Ammaa to yimbe danygol maako acci tawreeta am, to be tokkaaki kiitaaji am,
- ³²to be tuurtani farillaaji am, to be dɔwtanaaki umrooje am,
- ³³nden kam mi hiitoto tuurtolji maɓɓe bee sawru, mi boccan be ngam aybeeji maɓɓe.
- ³⁴Ammaa mi accataa woonango Daawuda, mi ittanta mo goongaaku am.
- ³⁵Mi fiistataa alkawal am bee maako, mi waylataa koŋngol am.
- ³⁶Nde woore kunoriimi innde am seniinde: Mi fewataa Daawuda sam!
- ³⁷Danygol maako jinnataa, laamu maako tabiti bana naange,
- ³⁸ngu tabiti haa foroy bana lewru, kayru woni ceedoowo koolniido haa asama.”
- ³⁹Ammaa jonta, yaa Allah, a don bernana laamiido mo moytuda masin, a fiddake mo, a wudini mo.
- ⁴⁰A yawi alkawal ngal kaɓɓuda bee maccudo ma, a sakkini meetaleewol maako nder mbulwuldi.
- ⁴¹A yibbini mahi maako, a wili cuudi maako cemmbidɗi.
- ⁴²Saalotoobe fuu don bofta kuuje maako, heedidɗiraabe maako fuu don kuda mo.
- ⁴³A hokki konna'en maako jaalorgal, a seyni wanybe mo fuu.
- ⁴⁴A laskini kaafahi maako, a wallitaay mo nder habre.
- ⁴⁵A itti teddungal maako, a hippi leeso laamu maako.
- ⁴⁶A naywini mo law, a suddi mo bee toskaare.
- ⁴⁷Yaa Jawmiraawo, ndey accata suudaago? Ndey bernuki ma accata wulugo bana yiite?
- ⁴⁸Yaa Jawmiraawo, siftor no balde am ndammiri, a tagi fiɓɓe Aadama fuu bana huunde meere.
- ⁴⁹Woodi godɗo geeto mo meedataa maayugo na? Moy hisnata hoore mum diga baawde joonde maayde?
- ⁵⁰Yaa Jawmiraawo, toy kuude ma de a huuwani min booyma, de kuniida hokkugo Daawuda fodde goongaaku ma?
- ⁵¹Yaa Jawmiraawo, siftor toskaare maccudo ma, laar no ummaatooje duudde kudirtammi.

⁵²Konne'en ma don kufa laamiido mo cubda, be don kufa mo koo toy o yahata fuu.

⁵³Yettoore laatano Jawmiraawo haa foroy! Aamiina! Aamiina!

Jabuura 90

Yebre nayabre (Jabuura 90—106) Allah duumoto, neddo jinnan

¹Do'aare Muusa, goddo Allah. Yaa Jawmiraawo, an woni hisrude amin diga yidere haa yidere.

²Diga kooseeje ciwaa wangugo, diga duniyaaru boo tagaaka, an woni Allah duumiido foroy haa abada.

³A lortinan bibbe Aadama nder mbulwuldi bee wi'ugo: Lorte haa iwdon.

⁴Duubi ujineere laatani ma bana nyalaade keenyaare, saaliinde, bana saa'a ngoota nder jemma.

⁵A wiftoto yimbe. Ngeendam mabbe bana koydol, fajiri ngol jinni. Be nanndi bee pinndi ladde,

⁶fajiri ndi finnan, kiikiide boo ndi daylan, ndi yooran.

⁷Daliila bernuki ma, min don natta, Daliila caatal bernuki ma, min don kula.

⁸A don darna aybeeji amin yeeso ma, a don wangina boofi amin cuudfiidi nder jayngol ma.

⁹Nyalaade fuu min don ngeeda les bernuki ma, duubi amin caaloto bana foofannde woore.

¹⁰Ngeendam amin wadan duubi cappande joweefidi, ngam semmbidbe boo, cappande joweetati. Dum fuu dum sarru e torra tan. Dum saaloto law, maayde don yaawna min.

¹¹Moy anndi semmbe bernuki ma? Moy anndi tikkere ma fodde kulol ngol haandani ma?

¹²Ekkitin min limugo balde amin, haa min keba hikma.

¹³Lora Yaa Jawmiraawo, accu bernango min. Endu maccube ma!

¹⁴Nde weeti fuu hebbin min mboodeenga ma, haa min ngima bee welwelo balde amin fuu!

¹⁵Seynu min deydey no a toskiri min, fodde duubi duudfi di min njari bone!

¹⁶Wanginan maccube ma kuude ma, hollu bikkoy amin teddungal ma!

¹⁷Yaa Allah Jawmiraawo amin, teddungal ma belngal wonda bee amin! Semmbidɛn kuude juude amin, tabitin de!

Jabuura 91

Allah woni aynoowo dakkotirbe bee maako

- ¹Joodotoodo haa suudirde Banjiɗo, siwtoto les aynuki Baawɗo,
- ²Wi'an Jawmiraawo: "An woni hisrude am e suudu am semmbidɛndu, an woni Allah am, mi don hoolo ma."
- ³Fakat, o hisnete e tuuforli, o hisnete nyawu kallungu ndaaboowu boo.
- ⁴O suddete bee bileeji maako, a nyukkoto les maaji. Hoolaare maako faddete bana wawarde faddirta.
- ⁵A hulataa kuuje kulniide bee jemma malla kuri pidaadi nyalawma.
- ⁶A hulataa nyawu kallungu ngiilotoongu nder nyibre malla nyawuji mbarooji caka nyalawma.
- ⁷To yimbe ujineere ndo'ake kommbi ma, koo ujine sappo boo, an kam a naawnataako.
- ⁸A yi'an bee gite ma no Allah warjorto hallube.
- ⁹Yaa Jawmiraawo, an woni hisrude am! To a hoolake Allah Banjiɗo woni aynoowo ma,
- ¹⁰nden kam a fottataa bee sarru, masiibo baditittaako saare ma.
- ¹¹Ngam Allah umran malaa'ika'en muudum ngam maada, be ayne dow laabi ma fuu.
- ¹²Be tabbo ma bee juude mabbe, ngam taa kosngal ma fergo hayre.
- ¹³A yaaban dow baroode e poosokje, a damman baroode cemmbidde e kuuje kulniide nder mbeela.
- ¹⁴Nde o dakkotiri bee am, mi rimɗinan mo, mi aynan mo nde o anndi yam.
- ¹⁵To o torake yam, mi jaaboto mo. mi wondan bee maako nder billaare, mi hisnan mo, mi teddinan mo.
- ¹⁶Mi juttinan balde maako, o saftan duubi, mi wanginanan mo kisndam am.

Jabuura 92

Dum boodum mangtugo Allah goondudo

- ¹Yimre ngam nyannde siwtorde.
- ²Ndaa ko fotti: Yettugo Jawmiraawo, e yimndugo innde maada, an Banjiɗo,

- ³anndingo mboodeenga ma fajiri e goongaaku ma jemma fuu,
⁴bee hoodu marndu boggi sappo e moolooru, bee gimol geegiiru.
⁵Ngam a seyni yam bee kuude ma, yaa Jawmiraawo, mi don yima bee seyo ngam daliila kuude ma.
⁶Kuude ma, yaa Jawmiraawo, de mawde, numooji ma di luggudi masin.
⁷Humakiijo hebtataa dum, paataado faamataa dum.
⁸Koo nde hallube don puda bana geene, wadoobe zunuuba fuu boo don keba saa'a, be nattinteebe haa foroy.
⁹Jawmiraawo, an a Bañiido haa foroy.
¹⁰Ngam konne'en maada, yaa Jawmiraawo, fakat konne'en ma nattan, wadoobe zunuuba boo cankititto.
¹¹A semmbidini yam bana kalhala bani, a wuji hoore am bee nebbam kesam.
¹²Gite am ceyori do'ere dartantoo be yam, noppi am nani gookaali hallube.
¹³Goonga'en pudan bana dibinooje, be mawnan bana ledde cemmbidde haa Libanon.
¹⁴Be nanndi bee ledde jubaade nder saare Jawmiraawo, mawnande haa dalde haykaliiru Allah men.
¹⁵Koo nder ndottaaku mabbe be keban bibbe, bana ledde kecce, keewde ndiyam,
¹⁶ngam anndingo yimbe Jawmiraawo o goongudo, kanke woni tapaare hisrude am, mo walaa aybe sam.

Jabuura 93

Jawmiraawo woni laamiido duumiido

- ¹Jawmiraawo woni laamiido. O don borni manngu. Jawmiraawo bornake ngu, don moji baawde. Duniyaaru tabiti, dimmbataako.
²Leeso laamu ma don tabiti diga fuddam, diga booyma, a don.
³Maaje mawde bangti sawtu, yaa Jawmiraawo, de bangti sawtu, de kooli.
⁴Ammaa manngu Jawmiraawo Bañiido buri sawtu ndiyamji duudde e hoolo yuuge mbeela yaggiide.
⁵Yaa Jawmiraawo, seedamkuuji ma di koolniidi masin, senaare fottani suudu ma haa foroy.

Jabuura 94

Allah hiitoto hallube e wadoobe zunuuba

- ¹Yaa Jawmiraawo, an woni Allah baatoowo! Wangin bernuki ma, yaa Allah baatoowo!
- ²An woni kiitoowo duniyaaru, umma, warja kuude mawnitiibe!
- ³Haa ndey seyo hallube tokkoto, yaa Jawmiraawo? Haa ndey dum duurata?
- ⁴Be don bula bolle mawnitiide, wadoobe zunuuba fuu don mawnito.
- ⁵Be don nama ummaatoore ma, yaa Jawmiraawo, be don toska yimbe laatiibe maral ma.
- ⁶Be don mbara rewbe yurumbe e hodbe, non boo atiime'en.
- ⁷Nden be mbi'a, Jawmiraawo yi'ataa be, Allah Isra'iila hakkilantaa dum.
- ⁸Onon humaki'en nder ummaatoore, nume boodfum! Onon faataabe, ndey keboton hakkiilo?
- ⁹Allah hokki en noppi. Kadi o nanataa na? O tagani en gite. Kadi o yi'ataa na?
- ¹⁰Kanko eltoowo ummaatooje. Kadi o he'aay hiitaago na? Naa kanko ekkintinta yimbe fuu anndal na?
- ¹¹Fakat Jawmiraawo anndi numooji yimbe, di meereaji.
- ¹²Yaa Jawmiraawo, barka laatanto neddo mo a eltata dum, mo ekkintinta dum tawreeta ma.
- ¹³O joodoto nder de'ere to saklere ukkanake mo, ammaa hallube kam, yenaande wasete ngam mabbe.
- ¹⁴Ngam Jawmiraawo wudintaa ummaatoore mum, o accataa yimbe laatiibe maral maako.
- ¹⁵Goonga wartan haa nokkuuje kiita, goonda-berde'en fuu tokkoto ka.
- ¹⁶Moy seetti yam, nde hallube ngulli yam? Moy walli yam, nde wadoobe zunuuba ukkani yam?
- ¹⁷To Jawmiraawo wallaayno yam, mi nastanno law nder joonde maaybe.
- ¹⁸Koo to mi wi'i mi do'ake, mboodeenga ma, yaa Jawmiraawo don jogi yam.
- ¹⁹To cacle duudanake yam, a de'itinan bernde am, a seynatam.
- ²⁰Dume hawti ma bee hiitortooobe fewre? Be don kuuwtinira tawreeta ngam toonyaago yimbe.
- ²¹Be don kawta ngam hippaago adili'en, be don njowana laabbe kiita mbareego.
- ²²Ammaa Jawmiraawo woni hisrude am townde, Allah am woni tapaare hisrude am.

²³O hiitoto be ngam halleende mabbe, o halkan be ngam zunuuba mabbe. Jawmiraawo Allah men nattinan be!

Jabuura 95

Nane ko Jawmiraawo wi'ata on wakkati yahugo yeeso maako

- ¹Ngare, ngimanen Jawmiraawo bee seyo! Mangten tapaare men hisnoore.
- ²En badito mo bee gettooje, en ngimana mo jabuuraaje.
- ³Ngam Jawmiraawo o Allah mawdo, o laamiido mawdo dow dowanteebe fuu.
- ⁴Kanko mari duniyaaru fuu, diga nokkuuje luggude haa kooseeje towde.
- ⁵Kanko mari mbeela, ngam o tagi nga, o mari lesdi njoorndi boo, ngam junngo maako tami ndi.
- ⁶Ngare, cujidanen mo, tuggen koppi yeeso Jawmiraawo, tagdo en.
- ⁷Ngam kanko woni Allah men, enen boo en tokkere baali maako di o aynata. Hannde nane ko o wi'ata on:
- ⁸“Taa caatine ko'e mon bana kaakiraabe mon mbadno haa Meriba, bana nyannde be ngonno haa Massa nder ladde.
- ⁹Ton kaakiraabe mon poondi munyal am, koo nde be ngi'no kuude am.
- ¹⁰Duubi cappande nayi yimbe yidere nde'e laatani yam nyiddube. Mi wi'i: Yimbe be'e be majjube, be anndaa laawol am.
- ¹¹Ngam maajum, mi huni nder tikkere am: Fakat be nastataa siwtaare am sam !”

Jabuura 96

Yimre hesre ngam Jawmiraawo mo don wara hiitaago duniyaaru

(1 Habaruuji Nyalaade 16:23-33)

- ¹Ngimane Jawmiraawo yimre hesre, ngimane Jawmiraawo, onon yimbe duniyaaru fuu.
- ²Ngimane Jawmiraawo, mangte innde maako, ngaazine habaru kisndam maako nyalaade fuu.
- ³Anndine teddungal maako caka ummaatooje, ngecce jama'aaje fuu kaayeeffiji maako.
- ⁴Ngam Jawmiraawo o mawdo, o mangteteedo masin, o kulniido burdo dowanteebe fuu.
- ⁵Ngam dowanteebe jama'aaje fuu dum labbi meere, ammaa Jawmiraawo tagi asamanji.

⁶Yeeso maako don wangina manngu e daraja, baawde e teddungal don nder suudu maako seniindu.

⁷Onon ummaatooje duniyaaru, mangte Jawmiraawo, mangte teddungal maako e baawde maako.

⁸Teddine innde maako, ngaddane mo dokke, ngare haa babe maako.

⁹Cujidane mo saa'i o wanginta senaare maako. Ndiwne yeeso maako, onon yimbe duniyaaru fuu.

¹⁰Maatine ummaatooje: "Jawmiraawo woni laamiido. Duniyaaru tabiti, ndu dimmbataako. O hiitoto ummaatooje fuu kiita ngoonduka."

¹¹Asama seyo, lesdi boo welwelta! Mbeela e ko woni nder maaga fuu koola!

¹²Gese e ko woni dow maaje fuu ceyo! Koo ledde nder laynde boo ngimana Jawmiraawo bee seyo!

¹³Ngam o don wara! O don wara ngam hiitanaago yimbe duniyaaru, o hiitanto yimbe duniyaaru bee adilaaku e jama'aaje bee goongaaku maako.

Jabuura 97

Ceyore Jawmiraawo, adiliijo, laamiido dow lesdi fuu

¹Jawmiraawo woni laamiido. Sey lesdi welwelta, duude mbeela fuu ceyo.

²Duule e nyibre don taari mo, o tabitini leeso laamu maako dow adilaaku e kiita ngoonduka.

³Yiite don ardo mo, don wula konne'en taariibe mo.

⁴Ma'e maako don yaynana duniyaaru, lesdi don yi'a dum, don diwna.

⁵Kooseeje don bolwa yeeso Jawmiraawo bana taari, yeeso Jawmu duniyaaru fuu.

⁶Asamanji don ngeyna adilaaku maako, ummaatooje fuu don ngi'a teddungal maako.

⁷Rewoobe labbi, mantortoobe di fuu, don cemta, dowanteebe mabbe fuu don cujidana mo.

⁸Ammaa yimbe Siyona nani, be don ngima bee welwelo, gure Yahuuda don ceyo ngam daliila kiitaaji ma, yaa Jawmiraawo.

⁹An woni Baniido dow duniyaaru fuu, yaa Jawmiraawo, a burdi dowanteebe fuu manngu.

¹⁰Nganye halleende, onon yidbe Jawmiraawo! O don ayna yonkiiji hoolaabe maako, o hisnan be juude hallube.

¹¹Annoora don yaynana adili'en, seyo laatanto goonda-berde'en.

¹²Ceyore Jawmiraawo, onon adili'en, mangte innde maako seniinde!

Jabuura 98

Ceye, Jawmiraawo don wara hiitanaago duniyaaru

¹Yimre. Ngimane Jawmiraawo yimre hesre, ngam o wadi kaayeeffiji. Junngo maako seniingo mari baawde, wadani mo jaalorgal.

²Jawmiraawo anndini kisndam mum, wangini adilaaku mum yeeso ummaatooje fuu.

³O yejjitaay mboodeenga maako e hoolaare maako heedi yimbe Isra'iila. Haa keerol duniyaaru fuu, yimbe ngi'i kisndam Allah meeden.

⁴Ceyore Jawmiraawo, onon yimbe duniyaaru fuu, ngimane mo bee seyo e welwelo.

⁵Ngimane Jawmiraawo bee moolooji, bee moolooji e kuuje gimrude.

⁶Ngimane Jawmiraawo, Laamiido mon, bee hoolo luwe e algaytaaji.

⁷Mbeela e ko woni nder maaga fuu koola, non boo duniyaaru e ko woni nder maaru.

⁸Maaje kella juude, kooseeje fuu mbelmbelta

⁹yeeso Jawmiraawo. Ngam o don wara hiitanaago duniyaaru, O hiitoto yimbe duniyaaru bee kiita adiliha e ummaatooje kiita ndarnuka.

Jabuura 99

Mangte Jawmiraawo laamiido ceniido

¹Jawmiraawo woni laamiido, ummaatooje don ndiwna. O don joodi haa dow keruba'en, lesdi don dimmbo.

²Jawmiraawo woni mawdo nder Siyona, o Banjiido dow ummaatooje fuu.

³Sey de fuu de mangta innde maako mawnde, hulniinde, o Ceniido!

⁴Yaa Laamiido baawdo, a yidi ko fotti, an tabitini kiita ndarnuka, an wadani danygol Yaakubu kiita goonduka e adiliha.

⁵Mangte Jawmiraawo Allah men, cujide yeeso leeso laamu maako, o Ceniido!

⁶Muusa e Haruna latino boo liman'en maako, Samuyila wonno gooto nder torotoobe mo. Be tori Jawmiraawo, o jaabi be.

⁷O wolwani be nder ruulde nanndunde bee danrangal, be dwtani seedamkuuji maako e farillaaji di o hokki be.

⁸Yaa Jawmiraawo Allah amin, a jaabi be. A laatani be Allah jaafowoo, ammaa a waati kuude maɓbe kallude.

⁹Mangte Jawmiraawo Allah men, kujide haa hooseere maako seniinde. Ngam Jawmiraawo Allah men o Ceniido.

Jabuura 100

Ngimane Jawmiraawo

¹Yimre yettoore. Ngimane Jawmiraawo, onon yimbe duniyaaru fuu,

²njaggane Jawmiraawo bee welwelo, ngare yeeso maako bee gime seyo.

³Annde, Jawmiraawo woni Allah, kanjo tagi en, o mari en, en ummaatoore maako e tokkere maako.

⁴Naste dammude maako bee yettoore, naste dalde haykaliiru maako bee yettoore, ngette mo, mangte innde maako.

⁵Ngam Jawmiraawo o boodfo, mboodeenga maako don haa abada, goongaaku maako don diga yidere haa yidere.

Jabuura 101

Anniya laamiido tokkaago goongaaku Allah

¹Yimre Daawuda. Mi yiman haala mboodeenga e kiita ngoonduka, mi yiman dum ngam maada, yaa Jawmiraawo.

²Mi tokkoto laawol timmube, mi selataa sam. Ndey ngarata haa am? Mi yeedan ngeendam laabdam nder saare am,

³mi laarataa kuuje meereeje. Mi don wanya kuude tuurtube dow Allah, walaa ko yaali yam bee maaje.

⁴Yidbe fewre ndaayo yam, mi yidaa anndugo hallube.

⁵Badando keeddiddum tufle, mi je'inan dum. Mi busataa mawnitiibe e mantotoobe.

⁶Ammam mi hakkilanan hoolaabe nder lesdi, ngam be njoododo bee am. Tokkotoobe laawol goonga njagganto yam.

⁷Walaa naafikiijo joodoto nder saare am, pewoowo darataako yeeso am.

⁸Nde weeti fuu mi je'inan hallube nder lesdi, haa mi nattina wadoobe zunuuba fuu nder berniwol Jawmiraawo.

Jabuura 102

Tornde toskaado heedi Allah duumiido

- ¹Tornde toskaado, tampudo mo waddi sinjkuye mum yeeso Jawmiraawo!
- ²Yaa Jawmiraawo, nan do'a am! Nan wookaandu am!
- ³Taa wiirnam gite ma nder nyalaade billaare am! Heditam! To mi torake ma, jaabam law!
- ⁴Ngam balde am don majja bana cuurka, i'e am don ngula bana jamnere yiite.
- ⁵Bernde am naawnaande don dayla bana hudo wa'aako, mi don yejjita koo nyaamugo.
- ⁶Mi foo'i daliila uumaali am, mi warti i'e e lalar tan.
- ⁷Mi laati bana sonndu nyiddundu nder ladde, bana duujiire nder bille.
- ⁸Mi hebataa daanaago, mi laati bana sonndu yeewaandu haa dow suudu.
- ⁹Nyalde fuu konne'en am don kudammi, jancoobe yam don kuuwtinira innde am ngam naalugo wodbe.
- ¹⁰Ndoondi laati nyaamdu am, gondi am don ndufa nder njaram am.
- ¹¹Kanjum ngam daliila bernuki ma, ngam a efti yam, a sakkini.
- ¹²Balde am don njinna bana dowdi asiri, mi don yoora bana hudo.
- ¹³Ammaa an, yaa Jawmiraawo, a laamiido haa foroy. Yimbe ciftorte diga yidere haa yidere.
- ¹⁴A ummoto, a hinnoto Siyona, saa'i wadi haa a woonana berniwol ma, fakat wakkati man yottake.
- ¹⁵Maccube ma ngidi ngol, don njurmina winnde maagol.
- ¹⁶Ummaatooje fuu kulan innde Jawmiraawo, laamiibe lesde fuu kulan teddungal maako.
- ¹⁷To Jawmiraawo nyibtake Siyona, to o wangi nder teddungal maako,
- ¹⁸o nanan tornde yimbe maako jabtaabe, o hedititto tornde mabbe.
- ¹⁹Mbinnde dum ngam zamanuuru waranndu, ngam haa ummaatoore tageteende mangta Jawmiraawo.
- ²⁰Jawmiraawo don laara duniyaaru diga nokkuure mum seniinde bangiinde, diga asama Jawmiraawo don laara lesdi.
- ²¹ngam nanugo uumaali habbaabe, ngam hisnugo mbareteebe,
- ²²ngam haa yimbe ngeyna innde Jawmiraawo nder Siyona, mangta mo nder Urusaliima,
- ²³saa'i ummaatooje e laamuuji mooboto, ngam jagganaago Jawmiraawo.

- ²⁴Saa'i mi siwaa naywugo, Jawmiraawo tampini semmbe am, rammini balde am.
- ²⁵Ngam maajum mi wi'i: Yaa Allah am, taa a wifto yam nder nderkaaku am, an woni duumiido diga yidere haa yidere.
- ²⁶A tagi lesdi diga booyma, juude ma tagi asamanji boo.
- ²⁷Kanji di kalkan, ammaa an, a duumoto. Di fuu di kiidan bana limce, a sannjan di bana toggoore, a ittan di.
- ²⁸Ammaa an a waylataako, a geeto haa foroy.
- ²⁹Bibbe jaggiibe ma njoodoto bee de'ere, danygol mabbe boo tabitan yeeso maada.

Jabuura 103

Mangte Jawmiraawo ngam mboodeenga mum

- ¹Yimre Daawuda. Sey mi mangta Jawmiraawo, mi mangta innde maako seniinde bee bernde am fuu!
- ²Sey mi mangta Jawmiraawo, taa mi yejjita kuude boodde de o huuwani yam fuu.
- ³O jaafoowo aybeeji am fuu, o kurgoowo nyawuji am fuu,
- ⁴o hisnan yonki am e halkere, o taarnatam goongaaku e o woonantam,
- ⁵o haarnatam bee hayru, haa nderkaaku am tabita bana ngu dutal.
- ⁶Jawmiraawo don huuwa kuude adiliije, o don wadana toonyaabe kiita ngoonduka.
- ⁷O anndini Muusa laabi maako, yimbe Isra'iila boo kuude maako mawde.
- ⁸Jawmiraawo woni mardo endam e hinnuye, mo tikkataa law, mo mboodeenga mum duudi.
- ⁹O tokkataako felugo goddo foroy, bernuki maako duumataako.
- ¹⁰O hiitataako en fodde hakkeeji meeden, o warjataako en fodde aybeeji men.
- ¹¹Bana asama towri dow lesdi, bana non mboodeenga maako mawniri dow hulbe mo.
- ¹²Bana fuunaange daayori hiirnaange, bana non o daaynirta hakkeeji men e tuurtolji men.
- ¹³Bana baaba endirta biyum'en, bana non Jawmiraawo endirta hulbe mo.
- ¹⁴Ngam o anndi bee dume en tagra, o yejjitittaa en mbulwuldi'en.
- ¹⁵Neddo kam, balde mum nanndi bana de hudo, de nduurataa, o finnan bana pinndi ladde.

- ¹⁶To henndu wifi dow maari, ndi majjan, walaa mo anndititta haa ndi wonno.
- ¹⁷Ammaa mboodeenga Jawmiraawo don dow hulbe mo haa abada, adilaaku maako duumanto bibbe haa taaniraabe,
- ¹⁸haa jogotoobe alkawal maako, ben ngejjitittaa dwtanaago sardiji maako.
- ¹⁹Jawmiraawo tabitini leeso laamu mum nder asamanji, baawde laamu maako don dow koo dume fuu.
- ²⁰Mangte Jawmiraawo, onon malaa'ika'en maako, Onon semmbidbe, dwtaniibe wolde maako, heditoobe sawtu maako.
- ²¹Mangte Jawmiraawo, onon honoobe maako fuu, jagganoobe mo, huuwoobe muuyo maako!
- ²²Mangte Jawmiraawo, onon tagle maako fuu, koo toy nder laamu maako! Min boo, sey mi mangta Jawmiraawo!

Jabuura 104

Mangtoore Allah tagoowo

- ¹Sey mi mangta Jawmiraawo! Yaa Jawmiraawo Allah am, a mawdo masin, a don borni mangtu e daraja.
- ²A don moji annoora, a we'iti asamanji bana laymaaru.
- ³A jo'ini cuudi ma dowji dow ndiyamji asama, a laatini duule moota ma, a don yaha dow henndu.
- ⁴A laatini keni nelaabe ma, demde yiite boo jagganoobe ma.
- ⁵A tabitini lesdi dow cabbaaje maari, ngam taa ndi dimmbo sam.
- ⁶A suddi ndi bee ndiyam luggudam bana mojaare, ndiyamji towti dow kooseeje.
- ⁷Ammaa wakkati a telbani di, di ndoggi, hoolo felmaango ma lorni di baawo.
- ⁸Di mba'i kooseeje, di njippi waadiiji, haa nokkuure nde ndokkuda di.
- ⁹A wadani di keerol, taa di yabbo ngol, taa di meeta suddugo lesdi.
- ¹⁰A don bulna ceebooje, de laato maaje, ndiyamji don ila nder waadiiji caka kooseeje.
- ¹¹Di don njarna dabbaaji ladde fuu e bamde ladde don domdita ton.
- ¹²Colli don njoodi kommbi maaje, di don ngima dow lice ledde.
- ¹³A don yarna kooseeje bee iyeele diga cuudi ma dowji, lesdi don heewi nafuuda kuude ma.
- ¹⁴A don fudna hudo ngam dabbaaji e ko bibbe Aadama aawata haa lesdi ngam nyaamdu muudum'en.

- ¹⁵Nden inaboojam seyna berde mabbe, nebbam delkina geese mabbe, nyaamdu boo semmbidina be.
- ¹⁶Ledde Jawmiraawo, ledde cemmbidde de o jubi dow hooseere Libanon, don cafta ndiyam.
- ¹⁷Colli don mbada cabbe muudum'en ton, ngaasiyoowal woodi sabbo mum dow casiki.
- ¹⁸Be'i kooseeje don dow kooseeje towde, jama-gudde boo haa nyukkorde caka tapaaaje.
- ¹⁹A tagi lewru ngam anndingo yimbe wakkatiiji, naange anndi wakkati mutki mum.
- ²⁰A tagi nyibre. To jemma wadi, kuuje laynde fuu ngurtoto.
- ²¹Baroodde cemmbidde ubban, loohoto, dabbitan nyaamdu ndu Allah hokkata de.
- ²²To naange fudi, de nyukko, de mbaalo nder lowi maaje.
- ²³Ammaa yimbe ngurtoto ngam kuude muudum'en, be kuuwa haa mangariba.
- ²⁴Yaa Jawmiraawo, tagefooji ma di duuddi masin! A tagri di fuu bee hikma, duniyaaru fuu heewi mardi ma.
- ²⁵Ndaa mbeela mannga, njaasnga, tagle de ngalaa limgal, mawde e pamare don ndimmbandimmbina nder maaga.
- ²⁶Koommbooje don njaha nder maaga, non boo Lewiyatan nga tagda ngam fijugo nder maaga.
- ²⁷Tagefooji di fuu don marsori ma, haa ndokka di nyaamdu nder wakkati haaje.
- ²⁸To a hokki di, di nyaaman, to a weedi juungo ma, di kaaran.
- ²⁹To a wiirni gite ma, di kultoran. To a nangti poofde maaji, di mbaatan, di ngartan mbulwuldi.
- ³⁰Ammaa to a hokki di poofde, di ngeedan, di keewan lesdi.
- ³¹Teddungal Jawmiraawo duumo, o seyoro kuude maako!
- ³²To o laari lesdi, ndi dimmboto. To o meemi kooseeje, de ngurtinan cuurka.
- ³³Min kam mi yimanan Jawmiraawo balde am fuu, mi mangtan Allah am yaake mi don bee yonki!
- ³⁴Sey yimre am fottana mo, min boo mi seyoro mo!
- ³⁵Hakke'en cottuma e lesdi, hallube njinna! Sey mi mangta Jawmiraawo.

Halleluya!

Jabuura 105

Kaayeeffiji Allah heedi Isra'iila

- ¹Ngette Jawmiraawo, mangte innde maako, anndine kuude maako nder ummaatooje.
- ²Ngime, ngimane mo mangtoore, ngeyne kaayeeffiji di o wadi fuu.
- ³Ceyore innde maako seniinde, ceye onon dɔwtaniibe Jawmiraawo.
- ⁴Ngaylite heedi Jawmiraawo, tore baawde maako, dakkotire bee maako koo ndey fuu.
- ⁵Ciftore kuude maako kayniide e kiitaaji maako,
- ⁶onon asngol Ibrahiima jaggiido maako, onon danygol Yaakubu, cubaado maako.
- ⁷Kanko woni Jawmiraawo Allah men, o kiitoowo duniyaaru fuu.
- ⁸O yejjitittaa alkawal maako haa foroy e ko o umri haa gide ujineere.
- ⁹Dum alkawal maako bee Ibrahiima e hunayeere maako haa Isiyaaku.
- ¹⁰Jawmiraawo habbi alkawal duumiingal bee Isra'iila, ngal tabitinaama bana umroore ngam Yaakubu.
- ¹¹O wi'i: "Mi hokkete lesdi Kanaana, ndi laatoto maral ma."
- ¹²Saa'i man yimbe Allah duudaayno tawon, be jananbe nder lesdi.
- ¹³Kaakiraabe moodon ngiili diga lesdi haa lesdi, diga laamu haa laamu.
- ¹⁴Allah accaay koo moy torra be, o feli laamiibe ngam daliila mabbe.
- ¹⁵O wi'i: "Taa meeme moytaabe am, taa naawne annabi'en am."
- ¹⁶Nden Jawmiraawo neldi weelo nder lesdi mabbe, majjinani be nyaamdu fuu.
- ¹⁷Yusufu soorraama, o laati maccudo, asee boo Allah neli mo ngam o aarta be haa Misra.
- ¹⁸Ton be kabbi mo kosde bee callalluuji, be kabbi daande maako bee njamndi,
- ¹⁹haa annabaaku maako goonɗi, wolde Jawmiraawo boo goonɗini mo.
- ²⁰Saa'i man laamiido umri be piista mo, laamaniido ummaatooje rimɗini mo,
- ²¹ardini mo dow saare mum, halfini mo mardi muudum fuu.
- ²²O hokki mo baawde dɔwugo saraaki'en maako bana o yidi e ekkitingo dawroobe maako hikma.
- ²³Nden Isra'iila wari haa Misra, Yaakubu laati kodo nder lesdi asngol Haamu.
- ²⁴Allah barkidini yimbe muudum haa be ndanyndanytiri masin, o semmbidini be dow konne'en mabbe.

- ²⁵O wayli berde Misra'en ngam be nganya yimbe maako, be mbada jaggiibe maako rikici.
- ²⁶Nden o neli jaggiido maako Muusa e Haruna, cubaado maako.
- ²⁷Kambe be mbaɗi alaamaaji Allah caka maɓɓe, be mbaɗi kaayeeɗi nder lesdi Misra.
- ²⁸Allah neldi nyibre dow lesdi, ammaa Misra'en kakkilanaay bolle maako.
- ²⁹O wartiri ndiyam maɓɓe y'iyaam, haa liddi maɓɓe mbaati.
- ³⁰Lesdi maɓɓe heewi paabi, ɗi nasti koo cuudi laamorde boo.
- ³¹O umri, buubi e cufi ngari nder lesdi maɓɓe fuu.
- ³²O neldi be mallimallooje mbattudi iyeende, yiite nyaamooye ukkani lesdi maɓɓe.
- ³³O wonni inabooje maɓɓe e ibbe maɓɓe, o yewi ledde lesdi maɓɓe.
- ³⁴O umri, babɓatti ngari, ɗi ngalaa limgal.
- ³⁵Di nyaami haakooji lesdi maɓɓe fuu, ɗi kalki yaamle gese maɓɓe.
- ³⁶O mbari biɓɓe afɓe fuu nder lesdi maɓɓe.
- ³⁷Nden o wurtini yimbe Isra'iila, be njahri cardi e kanjeeri, walaa pergudo koo gooto nder le'i maɓɓe.
- ³⁸Misra'en ceyori gurtaaki maɓɓe, ngam be kuli Isra'iila'en.
- ³⁹O faddi be bee ruulde, yiite yaynani be jemma.
- ⁴⁰Be yaami mo kusel, o waddani be gerle, o haarni be bee tamseere iwnde diga asama.
- ⁴¹O seeki tapaare, ndiyam buli, ili nder ladde yoornde bana maayo.
- ⁴²Ngam o siftori wolde maako seniinde nde o wolwani jaggiido maako Ibrahiima.
- ⁴³Non o wurtiniri yimbe maako bee seyo, subaabe maako ngimi bee welwelo.
- ⁴⁴O marni be lesde ummaatooje godde, be nyaami nafuuda torra jama'aaje,
- ⁴⁵ngam haa be njogo farillaaji maako, be dwtano umrooje maako.

Halleluya!

Jabuura 106

Sooynde adilaaku Isra'iila e adilaaku Allah

- ¹*Halleluya!* Ngette Jawmiraawo, ngam o booddo, mboodeenga maako don haa abada.

- ²Moy waawata anndingo kuude Jawmiraawo mawde e yeeynugo mangtooje maako fuu?
- ³Barka laatanto goonga'en, wadoobe adilaaku tum.
- ⁴Siftoram nder mo'ere ma ngam ummaatoore ma, yaa Jawmiraawo, yiidam, an kisnoowo yam!
- ⁵Accu mi yi'a hayru subaabe ma, mi seyro seyo ummaatoore ma, mi manto hawtaade bee yimbe be marda!
- ⁶Min mbaɗi hakke bana kaakiraabe amin, min mbaɗi ko halli, min aybuɓe.
- ⁷Kaakiraabe amin haa Misra paamaay kaayeeɗiiji ma, be ciftoraay kuude ma boodde duudde, be tuurtani ma haa maayo Maaliya.
- ⁸Ammaa Jawmiraawo walli be, ngam daliila innde muudum, ngam wangingo baawde muudum.
- ⁹O telbani maayo Maaliya, ngo beebi, o eerni yimbe maako nder luggudum maayo bana dow lesdi njoorndi.
- ¹⁰O hisni be juude wanybe be, o rimɗini be juude konne'en mabbe.
- ¹¹Ndiyam suddi toonyotoobe be. walaa koo gooto mabbe hisi.
- ¹²Nden yimbe maako nuɗɗini bolle maako, ngimani mo mangtooje.
- ¹³Ammaa law be ngejjiti kuude maako, be ndeenaay haa o hiɓbina nufayeeje maako.
- ¹⁴Suuno naŋgi be nder ladde. be poondi Allah nder ladde hamaadaare.
- ¹⁵O hokki be ko be yaami nden o ukkani be nyawu kallungu.
- ¹⁶Nder saŋgeere be kaaji Muusa e Haruna, cenaado Jawmiraawo.
- ¹⁷Lesdi seeki, moɗi Datan, suddi hawtidiraabe Abiram.
- ¹⁸Yiite wuli moobre mabbe, nyaami hallube be'e.
- ¹⁹Be mbaɗi suura gaggel haa Horeb, be cujidi yeeso lawru bolinaandu ndu'u.
- ²⁰Be cannjiri teddungal Allah bee suura nagge meere!
- ²¹⁻²²Be ngejjiti Allah kisnuɗo be kuuwɗo kuude mawde e kaayeeɗiije haa Misra, lesdi Haamu, non boo kuude kulniide haa maayo Maaliya.
- ²³O wi'no o halkan be, to naa Muusa cubaado maako darani be, wayliti bernuki maako.
- ²⁴Nden be njawi lesdi burndi woodugo ndi'i, ngam be nuɗɗinaay wolde maako.
- ²⁵Be ngurŋgurti nder laymaaji mabbe, be cali heditaago Jawmiraawo.

- ²⁶O baŋgti juŋngo maako, o huni o mbaran be nder ladde,
²⁷o mbaran danygol maɓɓe caka ummaatooje, o saŋkitan be nder lesɗe jananne.
²⁸Nden yimbe maako ɗakkotiri bee Ba'al-Pe'or, be nyaami kirsanaadum maayɓe.
²⁹Be bernini Jawmiraawo bee kuude maɓɓe, masiibo ukkani be.
³⁰Ammaa Pinehas ummi, mo'ini haala, haɗi masiibo man.
³¹Allah adilini mo haa foroy, diga yidere haa yidere.
³²Be tikkini Jawmiraawo haa ndiyam Meriba, Muusa torrake ngam daliila maɓɓe,
³³ngam be mettini bernde Muusa, haa o yaawi wolwugo ko haanaay.
³⁴Be nattinaay ummaatooje bana Jawmiraawo umruno be.
³⁵Ammaa be njillindiri bee maɓɓe, be ekkiti al'aadaaji maɓɓe.
³⁶Be ndewi labbi, kanjum laatani be tuuforgol.
³⁷Be kirsani ginnaaji bibbe maɓɓe worbe e rewbe,
³⁸be ndufi y'iyy'am yimbe be ngalaa aybe, y'iyy'am bibbe maɓɓe worbe e rewbe. Be kirsani be ngam labbi Kanaani'en, lesdi sobi bee y'iyy'am maɓɓe.
³⁹Be cobni ko'e maɓɓe bee kuude maɓɓe, be ɗakkotiri bee labbi, be kuuwi kuude kallude.
⁴⁰Ngam maajum Jawmiraawo bernani yimbe mum, o wanyi yimbe laatiibe maral maako.
⁴¹O hokki be haa juude ummaatooje godɗe, konne'en maɓɓe laamani be.
⁴²Wanywanybe maɓɓe toonyi be, leestini be les baawɗe muudum'en.
⁴³Nde duudum Jawmiraawo hisni be, ammaa be tokki tuurtango mo, be tullitini wadugo aybeeji.
⁴⁴Ammaa bee man fuu Jawmiraawo laari billaare maɓɓe, nani gookaali maɓɓe.
⁴⁵O siftori alkawal ngal o habbi bee maɓɓe, o faasiti bernango be daliila mboodeenga maako duudɗga.
⁴⁶O wayli numooji dahbe be fuu, ngam be mo'ana be.
⁴⁷Hisnu min, yaa Jawmiraawo Allah amin! Wurtin min caka ummaatooje, hooru min, ngam haa min mangta innde ma seniinde, min mantoro mangtooje ma.
⁴⁸Yettoore laatano Jawmiraawo mo Allah Isra'iila foroy haa abada. Ummaatoore fuu wi'a: "Aamiina!"

Halleluya!

Jabuura 107

Yebre jowabre (Jabuura 107—150)

Yettoore haa Jawmiraawo kisnoowo yimbe diga cadeele

- ¹Ngette Jawmiraawo, ngam o booddo, mboodeenga maako don haa abada !
- ²Sey yimbe be Jawmiraawo rimdini, be o hisni diga juude konneejo, ngetta mo!
- ³O moobti be diga lesde fuunaange e hiirnaange e woyla e fombina.
- ⁴Wodbe mabbe ngiili nder ladde, haa harde, tawaay laawol berniwol, haa yimbe don njoodi.
- ⁵Dolo e domka torri be, haa be tampi.
- ⁶Nder billaare mabbe be ngookani Jawmiraawo, kanke o hisni be cadeele mabbe.
- ⁷O dowi be dow laawol darnungol, haa be njotti berniwol, haa yimbe don njoodi.
- ⁸Sey be ngetta Jawmiraawo ngam mboodeenga mum e kaayeeffiji di o wadani bibbe Aadama.
- ⁹Ngam o domditiini domdube, o haarni dolbe bee kuuje boodde.
- ¹⁰Wodbe mabbe donno njoodi nder nyibre nyibbunde, be toskaabe, habbaabe bee callalluuji,
- ¹¹ngam be tuurtani umrooje Allah, be njawi wasuyeeji Banjido.
- ¹²O leesni be bee bone, be don liilta, walaa jogoowo be.
- ¹³Nder billaare mabbe be ngookani Jawmiraawo, kanke o hisni be cadeele mabbe.
- ¹⁴O wurtini be nyibre nyibbunde, o ta'i kabborli mabbe.
- ¹⁵Sey be ngetta Jawmiraawo ngam mboodeenga mum e kaayeeffiji di o wadani bibbe Aadama.
- ¹⁶Kanke o yewi pareeje njamndi mbodeeri, o yewi jamde paldude boo.
- ¹⁷Faataabe njari bone daliila tuurtol e aybeeji muudum'en.
- ¹⁸Nyaamdu welanaay be sam, be njotti daande maayde.
- ¹⁹Nder billaare mabbe be ngookani Jawmiraawo, kanke o hisni be cadeele mabbe.
- ²⁰O neldi be wolde maako, hurgi be, o hisni be maayugo.
- ²¹Sey be ngetta Jawmiraawo ngam mboodeenga mum, e kaayeeffiji di o wadani bibbe Aadama.

- ²²Be lii'o kirseteedi ngam mangtugo Allah, be ngooka daliila seyo, be limta kuude maako.
- ²³Wodɓe maɓɓe njehi dow mbeela bee koommbooje, mbaɗi filu dow maaga.
- ²⁴Be ngi'i kuude Jawmiraawo nder mbeela, e kaayeeɗiɗi ɗi o waɗi nder luggeenga ndiyam.
- ²⁵O umri henndu saatundu ummo, ummina y'uuge.
- ²⁶Yuuge man ɓangti be haa dow, lorni be fahin nder luggudum, be kultori ngam billaare man.
- ²⁷Be liilti bana wuykuɓe, hakkiilooji maɓɓe fuu itti.
- ²⁸Nder billaare maɓɓe be ngookani Jawmiraawo, kaŋko o hisni be caɗeele maɓɓe.
- ²⁹O de'itini henndu saatundu, y'uuge mbeela nde'iti.
- ³⁰Be ceyori de'ere man, o yahri be jam haa jipporde nde be ngeli.
- ³¹Sey be ngetta Jawmiraawo ngam mboodeenga mum e kaayeeɗiɗi ɗi o waɗani ɓiɓɓe Aadama.
- ³²Be anndina manngu maako nder moobtorde yimɓe, be mannga mo nder kawtal ndotti'en.
- ³³Jawmiraawo laatini maaje ladde, wartiri ceebooje boo lesdi njoorndi.
- ³⁴O wartiri lesdi mboondi ngoolirde, ngam daliila halleende joodiibe ton.
- ³⁵O laatini ladde boo weendu, lesdi njoorndi boo warti ceebooje.
- ³⁶O jo'ini dolɓe ton, be nyiɓi berniwol ngam be njoodo.
- ³⁷Be aawi gese, be njubi inabooje, ɗe ndimi ɓiɓɓe ɗuudɗe.
- ³⁸O barkidini be, be keɓi ɓikkoy ɗuudkoy masin, o ustaay dabbaaji maɓɓe.
- ³⁹Saa'i limgal yimɓe Allah usti, be toskaama, daliila toonyaangeeji e saruuji e torraaji,
- ⁴⁰o yawni mawɓe billoobe be, o yiilni be nder ladde sookre nde walaa laawol.
- ⁴¹Ammaa o hisni be toskaare, o ɗuudɗini ci'e maɓɓe bana tokke.
- ⁴²Goonga'en ngi'an ɗum, ceyoto, ammaa halluɓe fuu cirwoto.
- ⁴³To godɗo woodi hikma, sey o hakkilana ɗum, o faama kuude Jawmiraawo boodɗe!

Jabuura 108

Mangtoore Allah e tornde ballal

(Jabuura 57:6,8-11; 60:7-14)

- ¹Yimre Daawuda.
- ²Mi hoolake ma, yaa Allah, mi hoolake ma fakat! Mi yiman, mi mangtete bee yonki am fuu.
- ³Hiddeko weeta, mi fina, mi fiya moolooru am bee hoodu am!
- ⁴Mi yettete caka ummaatooje, yaa Jawmiraawo! Mi yimante caka jama'aaje!
- ⁵Ngam mboodeenga ma don yaha gada asamanji, goongaaku ma boo yottake duule.
- ⁶Yaa Allah, manggu ma bango dow asamanji! Teddungal ma bango dow duniyaaru fuu!
- ⁷ngam haa yidaabe ma kisa! Hisnu min bee nyaamo ma, jaabam!
- ⁸Allah wolwi nder haykaliiru mum seniindu, wi'i: "Mi jaaloto, mi senndan Sikem, mi foondan waadiwol Sukkot.
- ⁹Gile'at min jeyi, non boo Manassa, Efrayim woni hufneere am njamndiire, Yahuuda woni sawru laamu am.
- ¹⁰Mo'ab woni yiiworde am, mi sakkinan faɗo am dow lesdi Edoom, mi umminan gookaali dow lesdi Filistiya.
- ¹¹Moy yahratammi nder berniwol cemmbidngol? Moy dowatammi haa Edoom?"
- ¹²Yaa Allah, goonga a wudini min na? A acci wondugo bee jama'aaje konu amin na?
- ¹³Wallu min jaalaago konne'en amin! Ngam ballal yimbe nafataa sam!
- ¹⁴To Allah don wondi bee meeden, en keban jaalorgal, ngam kanke dammata konne'en meeden!

Jabuura 109

Tornde gullaado bilaa daliila

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda. Yaa Allah mo mangtanmi, taa jeeda!
- ²Ngam hallube e fewoobe don mbolwa kalluka dow am, be don mbaɗammi tufle.
- ³Be don kallinammi, be don nganyammi be don konammi meere.
- ⁴Koo nde mi yidi be, be don mbolwa kalluka dow am. Ammaa min kam, sey do'aare tan mbaɗanmi.
- ⁵Be don mbarjo mboodeenga am bee halleende, be don mbarjo yiide am boo bee nganyaandi.

- ⁶Ummin godɗo kalluɗo ngam hiitaago konneejo am! Ceettoowo mo wullo mo!
- ⁷Kiitoowo linya haala maako, do'a mo kiita! Koo tornde maako boo laatano mo daliila aybe!
- ⁸Ustu balɗe maako! Godɗo feere hoosa babal maako.
- ⁹Bikkoy maako laato atiime'en! Debbo maako laato jurumɗo!
- ¹⁰Bikkoy maako laato rookoobe yiilotoobe, be ndookoya daayiidum bee winnde saare mabbe!
- ¹¹Tokkiibe mo nyamaale kooca jawdi maako fuu, jananbe njabta nafuuda kuugal maako!
- ¹²Taa godɗo koo gooto tokko woonango mo, taa godɗo enda atiime'en maako!
- ¹³Danygol maako fuu halka, ngam haa yidere warannde yejjita innde maako.
- ¹⁴Yaa Jawmiraawo, siftor aybeeji kaakiraabe maako, taa yaafa hakke daada maako!
- ¹⁵Taa yejjitit hakkeeji mabbe sam, yaa Jawmiraawo, ammaa nattin ciftorki inde mabbe haa duniyaaru.
- ¹⁶Ngam konneejo am oo numaay woonango godɗo sam, o toonyi laafube e billiibe e tampa-berɗe'en haa o mbari be.
- ¹⁷O yidno naalugo wodɗe— naaloore loro dow maako. O seyaaki barkidɗingo wodɗe— barka daayo mo.
- ¹⁸O woowi naalugo bana o woowri bornaago, naalooje maako nasta reedu maako bana ndiyam, ɗe nasta i'e maako bana nebbam.
- ¹⁹De cudda mo bana limce maako, ɗe taaro mo tum bana taadorgol maako!
- ²⁰Nii non Jawmiraawo warjorto wullotoobe yam, hallinanbe yam.
- ²¹Ammaa, yaa Jawmiraawo Allah am, yiidam daliila innde ma, mboodeenga ma seynatam. Hisnam!
- ²²Mi laafuɗo, mi billiɗo, bernde am ɗon naawa masin.
- ²³Mi ɗon jinna bana ɗowdi asiri, yimbe ɗon ndiiwammi bana godɗo riiwrata babbatti.
- ²⁴Mi suumi haa koppi am tampi, banndu am timmi, mi foo'i.
- ²⁵To yimbe ngi'i yam, be njancatam, be ndimmban ko'e.
- ²⁶Wallam, yaa Jawmiraawo Allah am! Hisnam fodde mboodeenga ma!
- ²⁷Haa be paama yaa Jawmiraawo, an wadi ɗum.

²⁸Kambe be don naalammi, an a don barkidfinammi. Be ummi ngam honugo yam, ammaa be toskoto. Min maccudo ma kam, mi seyoto!

²⁹Wullotoobe yam mbusta, toskaare sudda be bana alkibbaare.

³⁰Min mi yettan Jawmiraawo bee sawtu, mi mangtan mo nder moobre duudnde!

³¹Ngam o don dari haa nyaamo billiido, ngam hisnugo mo diga yidbe do'ugo mo kiita.

Jabuura 110

Jawmiraawo e laamiido mo o suba

¹Yimre Daawuda. Jawmiraawo wolwani jawmam: "Jooda haa nyaamo am, haa to mi laatini konne'en ma jaabrudum kosde ma."

²Jawmiraawo yaajinan laamu ma diga Siyona. O wi'i: "Laama caka konne'en ma!"

³Saa'i a don dilla habre, yimbe ma don tokko ma bee ngidam muudum'en. Bana saawawre subaha, non suka'en ma ngardata haa maada dow kooseeje ceniide.

⁴Jawmiraawo hunake, o mimsitittaako: "An woni limanjo haa foroy bana no Malkisadaka wa'no."

⁵Jawmiraawo don dari haa nyaamo ma, nyannde o berna, o do'an laamiibe.

⁶O don hiito ummaatooje, balli mbaraabe don mbaagi, o mbardi hoore'en duudbe nder lesdi jaasndi.

⁷O yaran ndiyam haa maayel kommbi laawol maako, ngam man o bangtan hoore maako.

Jabuura 111

Yettugo Jawmiraawo ngam kuude mum kaayifiije

¹*Halleluya!* Mi yettan Jawmiraawo bee bernde am fuu nder dawriinde goonga'en e moobtorde yimbe maako.

²Kuude Jawmiraawo, de mawde. Seyoriibe de fuu numta de.

³Ko o wadata heewi mangnu e daraja. Adilaaku maako don tabiti haa foroy.

⁴Jawmiraawo siftinori en kaayefiiji mum, o mardo endam e hinnuye.

⁵O don hokka hulbe mo nyaamdu, o yejjitittaa alkawal maako sam.

⁶O wanginani ummaatoore maako baawde maako nder kuude maako bee hokkugo nde lesdi ummaatooje godde.

⁷O don wada koo dume fuu bee goongaaku e kiita ndarnuka, sardiiji maako fuu di koolniidi.

⁸Di don tabiti haa abada abadin, di goonɗufi, di don ndari dow goongaaku.

⁹O neldi ummaatoore maako kisndam, o tabitini alkawal maako duumiingal bee maɓɓe. Innde maako seniinde e hulniinde!

¹⁰Kulol Jawmiraawo woni fuddam hikma, koo moy tokki dum, heban hakkiilo woodngo. Mangtoore Jawmiraawo duuran haa foroy !

Jabuura 112

Hayru kulɗo Jawmiraawo

¹*Halleluya!* Barka laatanto kulɗo Jawmiraawo, ceyortoodo dwtanaago umrooje maako.

²Danygol maako heban baawde haa lesdi, goonga'en keban barka.

³Risku e jawdi don nder saare maako, adilaaku maako don tabiti haa foroy.

⁴Koo nder nyibre boo, annoora don yaynana goonga'en, laatiibe endoobe e hinnotoobe e adili'en.

⁵Hayru woodani endufo, dokkando nyamaande, kuuwando kuude mum dow goonga.

⁶Kanko o dimmbataako sam, yimbe ngejjitittaa adiliijo sam.

⁷To o nani sarru, o hultortaa, bernde maako don de'iti, don hooli Jawmiraawo.

⁸Bernde maako don de'i, o hulataa koo dume, o anndi o yi'an do'ere konne'en maako.

⁹O don wallita laafube bee caahaaki, adilaaku maako don tabiti haa foroy, o heban baawde e tedduŋgal.

¹⁰Hallube ngi'an dum, berde maɓɓe mettan, be kiry'indiran nyii'e maɓɓe, be nattan. Aay'o hallube laatoto meere.

Jabuura 113

Mangtoore Allah teddinando laafuɗo

¹*Halleluya!* Onon jagganoobe Jawmiraawo, mangte innde maako!

²Mangtoore laatano innde Jawmiraawo diga jonta haa foroy!

³Mangtoore laatano innde Jawmiraawo diga fufirde naange haa mutirde maage!

⁴Jawmiraawo don laamano ummaatooje fuu, tedduŋgal maako buri asamanji mawnugo.

⁵Moy nanndi bee Allah Jawmiraawo men? O don joodi haa bangiidum,

⁶ammaa o don leesna hoore maako ngam laarugo asama e lesdi fuu.

⁷O umminan laafube diga mbulwuldi, o hoocan talaka'en diga jiddere, o bangtan be.

⁸O jo'inan be kommbi teddube, kommbi mawbe ummaatoore maako.

⁹O jo'inan dimaro boo nder saare mum, o seynan mo bee hokkugo mo bikkoy.

Halleluya!

Jabuura 114

Yimre Paska

¹Nde yimbe Isra'iila ngurti Misra, kambe danygol Yaakubu be ceedi bee ummaatoore wolwannde wolde jananne,

²saa'i man lenyol Yahuuda laati joodorde Jawmiraawo seniinde, Isra'iila boo laati maral maako.

³Maayo Maaliya yi'i dum, doggi. Maayo Urdun lorti baawo.

⁴Kooseeje picci bana jawdi baali, kooseehon boo bana bibbe dammooji.

⁵An mbeela, ko doggin ma? An Urdun, ko lorni ma baawo?

⁶Onon kooseeje, ko wadi on piccotodon bana jawdi baali? Onon kooseehon boo, ko ndiwoton bana bibbe dammooji?

⁷An lesdi, diwnu yeeso Jawmiraawo, diwnu yeeso Allah Yaakubu,

⁸mo laatinan tapaa je weendu, mo laatinan tapaa je burnde saatugo seeboore.

Jabuura 115

Teddungal laatano Allah feere mum

¹Taa teddin min, yaa Jawmiraawo, taa teddin min, ammaa an feere ma tan mara teddungal ngam daliila mboodeenga ma e goongaaku ma.

²Ngam dume ummaatooje godde mbi'ata: "Toy Allah mabbe?"

³Allah men don haa asama, o wadan ko o yidi fuu.

⁴Labbi mabbe di cardi e kanjeeri, kuuwaadam juude yimbe.

⁵Di ngoodi kunndude, ammaa di mbolwataa, di ngoodi gite, ammaa di ngi'ataa,

⁶di ngoodi noppi, ammaa di nanataa, di ngoodi kine, ammaa di luubnataako,

⁷di ngoodi juude, ammaa di meemataa, di ngoodi kosde, ammaa di njahataa, walaa sonyo wurtoto diga kunndude maaji.

⁸Wadbe di nanndi bee maaji, non boo hooliibe di fuu.

⁹Onon yimbe Isra'iila, koole Jawmiraawo, kaŋko woni balloowo mabbe, o wawarde mabbe.

¹⁰Onon yimbe danygol Haruna, koole Jawmiraawo, kaŋko woni balloowo mabbe, o wawarde mabbe.

¹¹Onon hulbe Jawmiraawo, koole mo, kaŋko woni balloowo mabbe, o wawarde mabbe.

¹²Jawmiraawo yejjitaay en, o barkidinan en, o barkidinan yimbe Isra'iila e danygol Haruna.

¹³O barkidinan hulbe mo, mawbe e leesbe fuu.

¹⁴Jawmiraawo duddina on, onon e biɓbe mon.

¹⁵On barkidinaabe Jawmiraawo mo tagi asama e lesdi.

¹⁶Jawmiraawo feere mum mari asamanji, ammaa lesdi, o hokki ndi biɓbe Aadama.

¹⁷Maaybe mbaawataa mangtugo Jawmiraawo, walaa koo gooto to nasti joonde maaybe mangtata mo.

¹⁸Ammaa enen en mangtan Jawmiraawo diga jonta haa foroy!

Halleluya!

Jabuura 116

Yettoore dadɗo maayde

¹Mi yiɗi Jawmiraawo, ngam o nani tornde am,

²o hedtake yam. Mi toroto mo balde am fuu.

³Waade haɓɓi yam bee boggi mum, joonde maaybe ukkani yam saklere, mi fotti bee billaare e suno.

⁴Nden ewniimi innde Jawmiraawo: “Yaa Jawmiraawo, useni, hisnam!”

⁵Jawmiraawo woni kinnotooɗo, adiliijo, Allah men woni endoowo.

⁶Jawmiraawo don ayna humaki'en, yaake mi tampuɗo, o walli yam.

⁷Bernde am, de'itu, ngam Jawmiraawo woonani yam!

⁸A hisni yam maayde, woosti gondi am, haɗi kosde am fergaago.

⁹Jonta mi don yeeda yeeso Jawmiraawo nder lesdi yeedbe.

¹⁰⁻¹¹Mi wi'no: “Mi don tampi masin.” Nder saklere am mbi'mi: “Yimbe fuu don pewa.” Bee man fuu mi don nuɗɗini Allah Jawmiraawo.

¹²Dume mbaawanmi hokkugo Jawmiraawo ngam kuude boodde de o huuwi ngam am fuu?

¹³Mi lii'anto Jawmiraawo dokkal dufeteengal ngam o hisni yam, mi ewnoto innde maako.

¹⁴Mi hebbinanan Jawmiraawo togayeeje am yeeso ummaatoore maako fuu.

¹⁵To gooto nder hoolaabe Jawmiraawo maayi, dum naawan Jawmiraawo masin.

¹⁶Yaa Jawmiraawo, mi maccudo ma. Mi maccudo ma, bii kordo ma, an a rimdini yam.

¹⁷Mi yettete bee kirseteenga, mi ewnoto innde ma.

¹⁸Mi hebbitinan togayeere am heedi Jawmiraawo haa yeeso ummaatoore maako,

¹⁹haa dalde haykaliiru Jawmiraawo nder Urusaliima.

Halleluya!

Jabuura 117

Sey ummaatooje mangta Jawmiraawo

¹Mangte Jawmiraawo, onon ummaatooje fuu! Mangte mo, onon jama'aaje fuu !

²Ngam mboodeenga Jawmiraawo duudani en, goongaaku maako duumoto haa foroy.

Halleluya!

Jabuura 118

Ngette Jawmiraawo ngam mboodeenga maako

¹Ngette Jawmiraawo, ngam o booddo, mboodeenga maako don haa abada !

²Sey yimbe Isra'iila mbi'a: "Mboodeenga maako don haa abada!"

³Sey yimbe danygol Haruna mbi'a: "Mboodeenga maako don haa abada!"

⁴Sey hulbe Jawmiraawo fuu mbi'a: "Mboodeenga maako don haa abada!"

⁵Nder billaare am toriimi Jawmiraawo, kanke o jaabi yam, o wurtini yam diga maare.

⁶Jawmiraawo don wondi bee am, mi hulataa koo dume. Dume yimbe mbaawata wadugo yam ?

⁷Jawmiraawo woni balloowo yam, mi yi'an do'ere konne'en am.

⁸Nyukkaago haa Jawmiraawo buri hoolaago yimbe,

⁹nyukkaago haa Jawmiraawo buri hoolaago mawbe.

- ¹⁰Ummaatooje fuu taari yam, mi halki be fuu bee innde Jawmiraawo.
- ¹¹Be taari yam koo toy fuu, mi halki be bee innde Jawmiraawo!
- ¹²Be taari yam bana nyaaki, be nyifi bana gi'e joorde kubbaade, mi halki be bee innde Jawmiraawo!
- ¹³Be ngerbi yam bee semmbe ngam haa mi do'o, ammaa Jawmiraawo walli yam.
- ¹⁴Jawmiraawo woni semmbe am e daliila yimre am, kanke hisni yam.
- ¹⁵Gookaali seyo e jaalorgal don nder laymaaji adili'en: "Nyaamo Jawmiraawo huuwani en kuude mawde.
- ¹⁶Nyaamo maako bangake, nyaamo maako huuwani en kuude mawde."
- ¹⁷Mi maayataa, ammaa mi yeedan, mi anndinan yimbe ko Jawmiraawo wadi.
- ¹⁸Jawmiraawo bocci yam bee caatal, ammaa o hokkaay yam haa junngo waade.
- ¹⁹Mabbitaneedam dammude adili'en, mi nasta, ngam haa mi yetta Jawmiraawo!
- ²⁰Ndaa dammugal Jawmiraawo! Ton adili'en nastirta.
- ²¹Mi don yette ngam a jaabi yam, a hisni yam boo.
- ²²Hayre nde mahoobe ngudini, laati hayre talkumooore burnde saman.
- ²³Jawmiraawo wadi dum, dum kaayee fi haa gite men.
- ²⁴Hannde woni nyalaade nde Jawmiraawo wadi. Mbelmbelte! Ceyoren nde!
- ²⁵Yaa Jawmiraawo, hisnu min! Useni, Jawmiraawo, hokku min jaalorgal !
- ²⁶Barka laatano garando bee innde Jawmiraawo! Diga haykaliiru Jawmiraawo, min mbarkidinan on.
- ²⁷Jawmiraawo woni Allah, o yannani en. Nyannde juulde mon njoge lice, kawte, njehe haa njotton luwe hirsirde.
- ²⁸An woni Allah am, mi yettete! Yaa Allah am, mi mangtete!
- ²⁹Ngette Jawmiraawo, ngam o booddo, mboodeenga maako don haa abada.

Jabuura 119

Seyoraago Tawreeta Jawmiraawo

- ¹Barka laatanto yimbe be ngalaa felooore, tokkotoobe tawreeta Jawmiraawo.
- ²Barka laatanto hakkilanoobe seedamkuuji maako, dowlaniibe mo bee bernde woore.
- ³Be madataa halleende, ammaa be tokkoto laabi maako.

- ⁴An a wadi sardiiiji, haa min dɔwtano di bee tiinaare.
- ⁵Mi yidi mi laato tabitɔo haa mi dɔwtano farillaaji ma.
- ⁶Nden to mi dɔwtani umrooje ma fuu, mi toskataako.
- ⁷Mi don ekkito kiitaaji ma adiliiji, ngam maajum mi yettete bee bernde goonɗunde.
- ⁸Mi dɔwtanto farillaaji ma, taa accam sam.
- ⁹Noy derkeejo senrata laabi mum? Bee jogaago wolde ma.
- ¹⁰Mi yidi ɗakkotirgo bee ma bee bernde woore, taa accu mi sela laawol umrooje ma.
- ¹¹Mi don jogi wolde ma nder bernde am, ngam taa mi wada hakke dow maada.
- ¹²Mangtoore laatano ma, yaa Jawmiraawo, ekkitinam farillaaji ma.
- ¹³Bee hunnduko am limtanmi kiitaaji di umruɗa fuu.
- ¹⁴Mi don seyoro hakkilango seedamkuuji ma, ko buri seyoraago riskuuji koo diye fuu.
- ¹⁵Mi numtan sardiiiji ma, mi hakkilanan laabi ma.
- ¹⁶Mi don seyoro farillaaji ma, mi yejjitittaa wolde ma.
- ¹⁷Woonan maccuɗo ma, haa mi yeeda, mi jogo wolde ma.
- ¹⁸Mabbitu gite am, haa mi yi'a kaayeeɗiiji nder tawreeta ma.
- ¹⁹Mi kodo duniyaaru, taa suuɗam umrooje ma.
- ²⁰Ngenka anndugo kiitaaji ma don wula bernde am tum.
- ²¹A feli mawnitiibe, naaloore don dow selbe laawol umrooje ma.
- ²²Ittanam kuudi mabbe e jancoore mabbe dow am, ngam mi don jogi seedamkuuji ma.
- ²³Koo to mawbe don njooɗo kabba dabareeji dow am, min maccuɗo ma mi numtan farillaaji ma.
- ²⁴Seedamkuuji ma laatake welwelo am, kanji carwoto yam.
- ²⁵Mi don waali nder mbulwuldi, mi don daande maayde, yeeditinam fodde wolde ma.
- ²⁶Mi limtani ma ko mbaɗmi fuu, a jaabi yam boo. Ekkitinam farillaaji ma.
- ²⁷Faamtinam sardiiiji ma, haa mi numta kaayeeɗiiji ma.
- ²⁸Bernde am don sakli masin, semmbidɗinam fodde wolde ma.

- ²⁹Aynam, taa mi tokko laawol fewre, mo'anam fodde tawreeta ma.
- ³⁰Mi subɪ laawol goonga, mi don dɔwtano kiitaaji ma.
- ³¹Mi jogoto seedamkuuji ma boodɔm, yaa Jawmiraawo, taa accu yimbe cemtinammi.
- ³²Mi don yaawa dɔwtanaago umrooje ma bee tiinaare, ngam a hokki bernde am feecaare.
- ³³Ekkitinam tokkaago farillaaji ma, Jawmiraawo, mi dɔwtanto di haa foroy.
- ³⁴Hokkam faamu haa mi dɔwtano tawreeta ma, mi tokko ka bee bernde woore.
- ³⁵Dowam dow laawol umrooje ma, ngam mi don seyoro de.
- ³⁶Huusitin bernde am dow umrooje ma, naa dow riba kalluka.
- ³⁷Aynu gite am, taa mi laara kuuje meereeje, Yeeditinam nder laawol ma.
- ³⁸Hebbinan maccudo ma iinawol ngol a iinani hulbe ma.
- ³⁹Ittanam toskaare nde kulanmi, ngam kiitaaji ma mboodi.
- ⁴⁰Mi yidi dɔwtanaago sardiiji ma masin, yeeditinam fodde adilaaku ma.
- ⁴¹Accu mboodeenga ma waranammi, yaa Jawmiraawo, non boo kisndam ma fodde wolde ma,
- ⁴²haa mi jaabo hudanbe yam, ngam mi don hoolo wolde ma.
- ⁴³Wallam wolwugo goonga foroy, ngam mi don tammoro kiitaaji ma.
- ⁴⁴Mi dɔwtanto tawreeta ma koo ndey, haa abada abadin.
- ⁴⁵Mi heban feecaare, ngam mi dɔwtanake sardiiji ma.
- ⁴⁶Mi wolwanan laamiibe seedamkuuji ma, mi semtataa.
- ⁴⁷Mi don seyoro umrooje ma, ngam mi yidi de.
- ⁴⁸Mi yidi umrooje ma, mi don teddina de, mi numtan farillaaji ma.
- ⁴⁹Siftor wolde nde mbi'da maccudo ma, bee maare a hokki yam tammunde.
- ⁵⁰Mi de'iti koo nder billaare am boo, ngam wolde ma ayni yonki am.
- ⁵¹Mawnitiibe njanci yam masin, ammaa mi selataa laawol tawreeta ma.
- ⁵²Mi don siftora kiitaaji ma booymaaji, di nde'itini yam, yaa Jawmiraawo.
- ⁵³Mi heewi tikkere saatunde ngam daliila hallube, wudinbe tawreeta ma.
- ⁵⁴Saa'i mi kodo nder duniyaaru, farillaaji ma laati daliila gime am.

- 55Jemma fuu mi don siftora innde ma, yaa Jawmiraawo, haa mi tokko tawreeta ma.
- 56Mi don dōwtano sardiiji ma, kanjum woni seyo am.
- 57An woni gedal am, yaa Jawmiraawo, mi wi'i mi jogoto bolle ma.
- 58Mi yeli fottango ma bee bernde woore, hinnam fodde wolde ma.
- 59Mi linyi yahdu am, mi lortanake seedamkuuji ma.
- 60Mi neebataa, mi don yaawdo haa mi dōwtano umrooje ma.
- 61Kabborli hallube don taari yam, ammaa mi yejjitaay tawreeta ma.
- 62Mi finan caka jemma, haa mi yette ngam kiitaaji ma adiliiji.
- 63Mi soobri bee hulbe ma e dōwtaniibe sardiiji ma fuu.
- 64Duniyaaru heewi mboodeenga ma, yaa Jawmiraawo, ekkitinam farillaaji ma.
- 65A wadi ko mbi'da, yaa Jawmiraawo, a woonani maccudo ma.
- 66Hokkam hakkiilo e faamu, ngam mi don hoolo umrooje ma.
- 67Diga mi torraakino tawon, mi donno woofa, ammaa jonta mi don jogo wolde ma.
- 68A booddo, a boonanoowo yimbe, ekkitinam farillaaji ma.
- 69Mawnitiibe don mbaɗa tufle dow am, don toskammi, ammaa min mi don dōwtano sardiiji ma bee bernde woore.
- 70Kambe be caata ko'e'en, ammaa min mi don seyoro tawreeta ma.
- 71Torra am nafi yam, ngam ka ekkitini yam farillaaji ma.
- 72Tawreeta ma burani yam ceede cardi e kanjeeri ujineeje saman.
- 73Juude ma tagi yam, don njogo yam, hokkam faamu haa mi ekkito umrooje ma.
- 74To hulbe ma ngi'i yam, be ceyoto, ngam mi don tammoro wolde ma.
- 75Jawmiraawo, mi anndi kiitaaji ma adiliiji, a yarni yam bone fodde goongaaku ma.
- 76Accu mboodeenga ma de'itinammi, fodde wolde nde mbi'da maccudo ma.
- 77Endam haa mi yeeda, ngam mi don seyoro tawreeta ma.
- 78Sey mawnitiibe tosko, ngam be don mbaɗammi tufle meere. Ammaa min mi don numta sardiiji ma.
- 79Hulbe ma ngara haa am, non boo anndube seedamkuuji ma fuu.

- ⁸⁰Sey mi dɔwtano farillaaji ma bee bernde laabnde, ngam taa mi tosko.
- ⁸¹Mi don yenwa kisndam ma haa mi tampi, mi don tammoro wolde ma.
- ⁸²Mi don reena goondineeki kɔngol ma haa mi somi. Mi don yama: "Ndey nde'itinta mi?"
- ⁸³Mi laati bana kanyakanyaawu kiidngu, ammaa mi yejjitaay farillaaji ma.
- ⁸⁴Balde noy luttani maccudo ma? Ndey kiitotoda toonyoobe yam?
- ⁸⁵Mawnitiibe ngasani yam gasde, dum luuti tawreeta ma.
- ⁸⁶Umrooje ma fuu koolniide. Be don taasnammi bilaa daliila. Wallam!
- ⁸⁷Lutti sedda be nattinanno yam diga lesdi, ammaa min mi accaay sardiiji ma.
- ⁸⁸Yeeditinam bee mboodeenga ma, haa mi tokko seedamku hunnduko ma.
- ⁸⁹Yaa Jawmiraawo, haa foroy wolde ma don tabiti haa asama.
- ⁹⁰Goongaaku ma don tabiti diga yidere haa yidere. An a jo'ini lesdi, ndi don tabiti.
- ⁹¹Kuuje fuu don ndari haa wargo hannde ngam kiitaaji ma, de fuu de don njaggano ma.
- ⁹²To tawreeta ma laataakino seyo am, mi halkanno nder billaare am.
- ⁹³Mi yejjitittaa sardiiji ma sam, ngam bee maaji a yeeditini yam.
- ⁹⁴An mari yam, hisnam! Ngam mi dɔwtanake kiitaaji ma.
- ⁹⁵Hallube don ndeena, ngidi halkugo yam, ammaa min mi don hakkilana seedamkuuji ma.
- ⁹⁶Mi yi'i kuuje timmididde fuu timman, ammaa umrooje ma, de ngalaa keerol.
- ⁹⁷Mi yidi tawreeta ma masin, mi don nyalla numtugo ka.
- ⁹⁸Umrooje ma don ngondi bee am foroy, de ndokkatam hikma ko buri konne'en am.
- ⁹⁹Mi hebi hakkiilo ko buri ekkitinoobe yam fuu, ngam mi don numta seedamkuuji ma.
- ¹⁰⁰Mi burdi ndotti'en hakkiilo, ngam mi don dɔwtano sardiiji ma.
- ¹⁰¹Mi nangti kosde am, taa mi tokko laawol kallungol, ngam haa mi jogo wolde ma.
- ¹⁰²Mi selaay laawol kiitaaji ma, ngam an ekkitini yam.
- ¹⁰³Bolle ma mbelani yam masin! De buri koo njumri welugo.

- 104 Bee sardiiiji ma kebranmi hakkiilo, ngam maajum mi don wanya laawol fewre fuu.
- 105 Wolde ma woni pittirla ngam palande am, kayre woni jayngol dow laawol am.
- 106 Mi hunake, mi hebbinan hunayeere am boo, mi downtanto kiitaaji ma adiliiji.
- 107 Fakat mi torriido masin, yaa Jawmiraawo, yeeditinam fodde wolde ma.
- 108 Yerda gettooje de mi lii'ani ma, yaa Jawmiraawo, ekkitinam kiitaaji ma.
- 109 Mi don haa daande maayde foroy, ammaa mi yejjitaay tawreeta ma.
- 110 Hallube don mbadammi tuuforgol, ammaa mi selataa laawol sardiiiji ma.
- 111 Seedamkuuji ma laati ndesaari am haa foroy, di laati daliila welwelo bernde am.
- 112 Mi huucitini bernde am dow farillaaji ma haa foroy, haa timmoode balde am.
- 113 Mi don wanya marbe berde didi, ammaa mi yidi tawreeta ma.
- 114 An woni nyukkorde am e wawarde am, mi don tammoro wolde ma.
- 115 Ndaayeedam, onon hallube! Min kam mi downtanto umrooje Allah am.
- 116 Semmbidinam bana mbi'daami, haa mi yeeda, taa accu tammunde am laato meere.
- 117 Tiigam haa mi hisa, nden kam mi hakkilanan farillaaji ma foroy.
- 118 A wudinan luutanbe farillaaji ma fuu, ngam dabareeji mabbe laatoto meere.
- 119 A rufi hallube duniyaaru fuu bana mbuuwri, ngam maajum ngidmi seedamkuuji ma.
- 120 Banndu am fuu surwi ngam kultoreengol ma, mi don hultori daliila kiitaaji ma.
- 121 Mi wadi goongaaku e adilaaku, taa hokkam haa juude konne'en am.
- 122 Tabitin hayru maccudo ma, ngam taa mawnitiibe toonyo yam.
- 123 Mi don reena kisndam ma e goongdineeki iinawol ma adiliwol haa mi somi.
- 124 Wadan maccudo ma fodde mboodeenga ma, ekkitinam kiitaaji ma.
- 125 Mi maccudo ma, hokkam hakkiilo, haa mi faama seedamkuuji ma.
- 126 Yaa Jawmiraawo, saa'i wadi a hiito! Ngam yimbe luuti tawreeta ma.
- 127 Ngam maajum mi don samdina umrooje ma ko buri kanjeeri, koo kanjeeri burndi laabugo boo.
- 128 Ngam maajum, mi annditi sardiiiji ma fuu di darnudi, ammaa mi don wanya laawol fewre koo ngole.

- 129 Seedamkuuji ma di kaayeeffiji, ngam maajum bernde am don hakkilana di.
- 130 Banginaado bolle ma heban jayngol, de ndokkan humakiijo hakkiilo.
- 131 Mi don laaha, hunnduko am mabbiti jaasfum, ngam mi don yenwa umrooje ma.
- 132 Waylita heedi am, mo'anam bana a woowri wadango yidbe innde ma.
- 133 Semmbidin palande am bana mbi'daami, taa accu halleende laamano yam.
- 134 Hisnam e toonyoobe yam, ngam haa mi dwtano sardiji ma.
- 135 Laar jaggiido ma bee yerduye, ekkitinam farillaaji ma.
- 136 Gite am don ilna gondi bana maayel, ngam yimbe don luuta tawreeta ma.
- 137 Yaa Jawmiraawo, a adiliijo, kiitaaji ma di darnudi.
- 138 A tabitini seedamkuuji ma bee adilaaku e hoolaare timmunde.
- 139 Bernuki am saati, don wula nder am bana yiite, ngam konne'en am ngejjiti bolle ma.
- 140 Wolde ma laabi tal bana njamndi labbinaandi, min maccudo ma mi yidi nde.
- 141 Mi leesdo, jawaado, ammaa mi yejjitaay sardiji ma.
- 142 Adilaaku ma woni adilaaku duumiingu, tawreeta ma woni goonga.
- 143 Mi keewdo torra e saklere, ammaa umrooje ma don ceynammi.
- 144 Seedamkuuji ma di adiliiji haa foroy, hokkam faamu haa mi yeeda.
- 145 Bee bernde am fuu mi don toro ma. Jaabam, yaa Jawmiraawo, min boo mi dwtanto farillaaji ma.
- 146 Mi don toro ma, hisnam! Nden kam mi hakkilanan seedamkuuji ma.
- 147 Diga weetaay mi don toro ballal ma, mi don tammoro wolde ma.
- 148 Mi finan diga weetaay, ngam haa mi numta wolde ma.
- 149 Yaa Jawmiraawo, nanam fodde mboodeenga ma, yeeditinam fodde kiitaaji ma.
- 150 Wadoobe halleende don badito, be ndaayi tawreeta ma.
- 151 Ammaa an a badiido, yaa Jawmiraawo, umrooje ma fuu de goondude.
- 152 A tabitini seedamkuuji ma haa foroy. Kanji paamtini yam dum diga booyma.
- 153 Laar billaare am, hisnam, ngam mi yejjitaay tawreeta ma.
- 154 Jinngam, rimdinam, yeeditinam bana mbi'daami.
- 155 Hallube kebataa kisndam sam, ngam be kakkilantaa kiitaaji ma.

- ¹⁵⁶Ammaa endam ma duudi, yaa Jawmiraawo, ngam maajum yeeditinam bee kiitaaji ma.
- ¹⁵⁷Taasnooɓe yam, konne'en am be duudɓe, ammaa mi selataa laawol seedamkuuji ma.
- ¹⁵⁸To mi yi'i tuurtube dow ma, bernde am don metta, ngam be dɔwtantaako wolde ma.
- ¹⁵⁹Laar no mi yidiri sardiiji ma, yaa Jawmiraawo, yeeditinam fodde mboodeenga ma.
- ¹⁶⁰Dubbeere wolde ma dum goonga, kiitaaji ma adiliiji fuu nduumoto.
- ¹⁶¹Mawbe don taasnammi bilaa daliila, ammaa bernde am hulataa koo dume, sey wolde ma.
- ¹⁶²Mi don seyyoro wolde ma bana keɓɗo jawdi duudɗi.
- ¹⁶³Mi don wanya fewre, nde laatani yam nyiddunde. Ammaa mi yidi tawreeta ma.
- ¹⁶⁴Nyalaade fuu, nde joweediɗi mangtanmaami ngam daliila kiitaaji ma adiliiji.
- ¹⁶⁵Salaaman makka woodani yidɓe tawreeta ma, walaa ko fergata be.
- ¹⁶⁶Mi don tammoro kisndam ma, yaa Jawmiraawo, mi don dɔwtano umrooje ma.
- ¹⁶⁷Mi don hakkilana seedamkuuji ma, mi yidi di masin.
- ¹⁶⁸Mi don dɔwtano sardiiji ma e seedamkuuji ma, an a anndi laabi am fuu.
- ¹⁶⁹Accu wookaandu am yotto ma, yaa Jawmiraawo, hokkam faamu bana mbi'daami.
- ¹⁷⁰Accu tornde am yotto ma, hisnam bana mbi'daami.
- ¹⁷¹Sey hunnduko am bula mangtoore ma, ngam a don ekkitinammi farillaaji ma.
- ¹⁷²Sey demngal am yimnda wolde ma, ngam umrooje ma fuu de adiliije.
- ¹⁷³Juɗngo ma taaskano wallugo yam, ngam mi wadi anniya dɔwtanaago sardiiji ma.
- ¹⁷⁴Mi don yenwa kisndam ma, yaa Jawmiraawo, tawreeta ma don seynammi.
- ¹⁷⁵Accu mi yeeda ngam mangtugo ma, kiitaaji ma mballammi.
- ¹⁷⁶Mi don yiilo bana mbaalu majjugu. Dabbitiit maccudo ma, ngam mi yejjitaay umrooje ma.

Jabuura 120

Wullaandu dow fewoobe e wadoobe tufle

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. Nder billaare am toriimi Jawmiraawo, kan̄ko o jaabi yam.

²Yaa Jawmiraawo, hisnu yon̄ki am e fewoobe, wad̄be tufle dow am.

³Onon fewoobe, kiita kayeeha haandani on?

⁴Dum kuri honoobe ceeb̄di, bee yʼulbe yiite burande wulugo!

⁵Kayto! Mi jurum̄do ngam mi hodi haa lesdi Meesek, mi joodi nder cuudi laymaaji Keedar!

⁶Duuri mi don̄ joododo bee wanybe sulhu!

⁷Min kam mi god̄do sulhu, ammaa to mi don̄ wolwa, kambe be ngidi honugo yam!

Jabuura 121

Jawmiraawo woni aynoowo ma

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. Mi don̄ tijjo gal kooseeje. Haa toy ballal am iwata?

²Ballal am don̄ iwa haa Jawmiraawo, taḡdo asamanji e lesdi.

³O accataa kos̄ngal ma dimmbo. Kan̄ko woni aynoowo ma, o daanataako.

⁴Fakat, aynoowo Isra'iila ngōngataa, daanataako sam.

⁵Jawmiraawo woni aynoowo ma, Jawmiraawo don̄ dari haa nyaamo ma, o suddete bee d̄owdi maako.

⁶Nyalawma naange torrataa ma, jemma boo lewru nyawnataa ma.

⁷Jawmiraawo aynete diga sar̄ru fuu, o aynan yon̄ki ma.

⁸Koo a don̄ wara, koo a don̄ dilla, Jawmiraawo don̄ ayne diga jonta haa foroy.

Jabuura 122

Yelo salaaman ngam Urusaliima

¹Yimre Daawuda ngam jahaangal haa Urusaliima. Mi seyi nde yimbe mbi'i yam: "Njemme haa suudu Jawmiraawo!"

²Jonta kos̄de amin njottake dammude ma, an Urusaliima.

³Urusaliima, a berniwol nyibaangol, jub̄bindiraangol bood̄dum.

⁴Ton le'i Jawmiraawo mba'oto ngam mangtugo innde Jawmiraawo bana o umri di.

⁵Leese laamu ngam wad̄ugo kiita don̄ ton, laamiibe be danygol Daawuda don̄ kiito ton.

⁶Torane Urusaliima salaaman! Mbi'e: "Yidɓe ma njoodo jam.

⁷Salaaman laato nder mahi ma, jam boo nder cuudi ma boodɗi."

⁸Ngam daliila deerdɗiraabe e soobiraabe am mbi'anmi Urusaliima: "Salaaman dow maada!

⁹Ngam daliila suudu Jawmiraawo Allah men mi don yelo hayru maada!"

Jabuura 123

Tornde ngam hebugo hinnuye wakkati mbustu

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. An joodiido haa asama, mi don tijjo gal maada.

²Bana no maccube kedirto jawmum'en, kordo boo gal juɗngo jawmum debbo, bana nii min don kedo ma, yaa Jawmiraawo Allah amin, haa to a hinnake min.

³Hinna min, yaa Jawmiraawo, hinna min, ngam min keewi mbustu!

⁴Min kaabi jancoore hey'nube e yawaare mawnitiibe.

Jabuura 124

To Jawmiraawo wondaayno bee meeden

¹Yimre Daawuda ngam jahaangal haa Urusaliima. "To Jawmiraawo wondaayno bee meeden

– sey yimbe Isra'iila mbi'a bana nii,

²to Jawmiraawo wondaayno bee meeden saa'i yimbe ukkani en,

³be modanno en en yeedɓe. Saa'i bernuki mabbe saati dow meeden,

⁴ndiyamji boo ilnanno en daayiidum, maayo semmbidɗo suddanno en,

⁵ilamji cemmbidɗi boo cuddanno en."

⁶Yettoore laatano Jawmiraawo, ngam o accaay konne'en men kalka en.

⁷En ndadi bana sonndu nanngaandu nder tuuforgol loohoowo. Tuuforgol ta'i, en ndimɗi.

⁸Ballal meeden dum innde Jawmiraawo, tagɗo asama e lesdi.

Jabuura 125

Jawmiraawo don ayna hoolotoobe mo

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. Hoolotoobe Jawmiraawo fuu nanndi bee hooseere Siyona nde dimmbataako, nde don tabiti haa foroy.

²Bana kooseeje don taari Urusaliima, non Jawmiraawo taarata ummaatoore muudum, diga jonta haa foroy.

³Hallube tokkataako laamanaago maral adili'en, ngam taa adili'en puɗɗa wadugo zunuuba.

⁴Yaa Jawmiraawo, woonan woodɓe e goonɗa-berde'en!

⁵Jawmiraawo riiwa tokkotoobe laabi leliidi hawtaade bee wadoobe halleende. Salaaman laatano Isra'iila!

Jabuura 126

Seyo dahaabe

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. Saa'i Jawmiraawo wartiri en haa Siyona diga jeyaangu, en laati bana hoyɗube,

²en duɗɗini jaleede, en ngimi bee seyo. Nder ummaatooje godde, yimbe mbi'i: "Jawmiraawo huuwani be kuude mawde!"

³Fakat, Jawmiraawo huuwani en kuude mawde, enen boo en ceyi.

⁴Yaa Jawmiraawo, wartir yimbe amin diga jeyaangu, bana maaje haa ladde hamaadaare Lesdi Fombina.

⁵Aawanbe bee gonɗi codan bee welwelo.

⁶Be ngurti bee bojji, be aawi aawdi. Ammaa fakat be ngartan bee seyo, be kooran yaamle mabbe.

Jabuura 127

Yettoore ngam mboodeenga Allah

¹Yimre Suleymaanu ngam jahaangal haa Urusaliima. To naa Jawmiraawo don nyifa suudu, nyiboobe ndu toroto meere. To naa Jawmiraawo don ayna berniwol, aynoobe ngol aynan meere.

²To on ummake fajiri cub, on tuurtake esaa'i, on kebri nyaamdu mon bee torra, ko dum nafi? Ngam Jawmiraawo don hokka bana non haa yidaabe mum saa'i be don daani.

³Bikkoy ngoni dokkal Jawmiraawo, danygol woni mbarjaari ndi o hokki.

⁴Bana kuri haa juŋgo konoowo, non fiɓɓe worbe danyaabe nder semmbe sukaaku.

⁵Barka laatani mardo kuri duuɗɗi bana maaji nder baaru mum. To o fotti bee konne'en maako haa dammugal berniwol, o semtintaake.

Jabuura 128

Mbarjaari kulɗo Jawmiraawo

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. Barka laatanto koo moy kuldo Jawmiraawo, tokkotoodo laabi maako!

²A naftoran nafuuda kuugal ma, a heban barka e hayru.

³Debbo ma laatoto bana inabohi dimanki, bikkoy ma taariikoy ma bana jaytunje kecce.

⁴Bana nii kuldo Jawmiraawo barkidinte.

⁵Jawmiraawo barkidine diga Siyona, a yi'a hayru Urusaliima balde ma fuu.

⁶Balde ma njuuta haa ngi'a taaniraabe ma. Salaaman laatano Isra'iila!

Jabuura 129

Sey wanybe Siyona fuu tosko

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. "Diga mi derkeejo, yimbe tokki billugo yam – bana nii, sey Isra'iila wi'a,

²diga mi derkeejo, konne'en tokki billugo yam, ammaa be njaalaaki yam.

³Remoobe ndemi baawo am, be ndiidi kaatorooji juuddi dow maago.

⁴Jawmiraawo o adiliijo, o ta'i kabborli hallube."

⁵Sey wanybe Siyona fuu tosko, loro baawo!

⁶Be laato bana hudo dow soorowol. Ko yooran hiddeko goddo doofa ko,

⁷walaa ba'ando ko koo sedda, walaa badando ba'e ngam hoorugo ko.

⁸Saalotoobe ton mbi'ataa on: "Barka Jawmiraawo dow moodon, min don mbarkidina on bee innde Jawmiraawo."

Jabuura 130

Tammoraago Jawmiraawo

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. Yaa Jawmiraawo, mi don ewno ma, ngam mi billiido masin.

²Nanam, yaa Jawmiraawo, hedita tornde am!

³To a limi aybeeji amin, yaa Jawmiraawo Allah, moy waawata daraago yeeso ma?

⁴Ammah haa maada yaafuye woni, ngam haa yimbe kule.

⁵Mi don tammoro Jawmiraawo. Bernde am don tammoro mo. Mi don hoolo wolde maako.

⁶Mi don yenwa Jawmiraawo masin, ko buri aynoowo keppanando fajiri. Fakat ngenka am buri keppanki maako.

⁷Onon Isra'iila'en, koole Jawmiraawo, ngam haa maako mboodeenga woni, o dimdinoowo mawdo.

⁸Kanko o rimdinan yimbe Isra'iila diga aybeeji mabbe fuu.

Jabuura 131

De'ere koolotoodo Jawmiraawo

¹Yimre Daawuda ngam jahaangal haa Urusaliima. Yaa Jawmiraawo, bernde am mawnitaaki, mi walaa y'aggaare, mi nufataako kuude mawde malla kuude calorde yam.

²Mi siwtini bernde am, mi de'itini nde. Bana biɲngel cuftaangel don waali haa juude daada maagel, non bernde am waalake.

³Onon Isra'iila'en, koole Jawmiraawo diga jonta haa foroy!

Jabuura 132

Joodorde Jawmiraawo e laamorde Daawuda

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. Yaa Jawmiraawo, siftor Daawuda e boneeji muudum fuu.

²Siftor ko o hunani Jawmiraawo, ko o togani Allah Yaakubu Baawdo.

³O wi'i: "Mi nastataa suudu laymaaru am, mi waalataako dow be'itte,

⁴mi siwtataako, mi daanataako,

⁵haa to mi hebani Jawmiraawo nokkuure, haa to mi hebani Allah Yaakubu, Baawdo, joodorde."

⁶En nani haala sundukru alkawal haa Efrata, en kebti ndu nder gese Ya'ar.

⁷En mbi'i: "Njemmen haa Jawmiraawo joodoto, en kujida yeeso jaabrudum kosde maako."

⁸Umma, yaa Jawmiraawo, war haa nokkuure siwtorde ma, an bee sundukru ma marndu baawde ma!

⁹Adilaaku taaro liman'en maada bana mojaare, hoolaabe ma ngima bee seyo.

¹⁰Ngam daliila jaggiido ma Daawuda taa wudin laamiido mo moytuda.

¹¹Jawmiraawo hunani Daawuda hunayeere, o fiistataa nde sam. O wi'i: "Mi jo'inan goddo danygol ma dow leeso laamu ma.

¹²To bibbe ma njogake alkawal am, to be dōwtanake seedamkuuji di mi ekkitini be, nden kam bibbe mabbe boo njoodoto dow leeso laamu ma haa foroy."

¹³Jawmiraawo subi hooseere Siyona, o yidi nde laato joodorde maako.

¹⁴O wi'i: "Haa do njoodotoomi foroy, haa nokkuure nde'e ngidmi joodaago.

¹⁵Mi hokkan nde nyaamdu duudndu, mi haarnan laafube maare.

¹⁶Mi taarnan liman'en maare bee kisndam bana mojaare, hoolaabe maare ngiman bee seyo manngo.

¹⁷Haa do umminanmi goddo baawdo nder danygol Daawuda, mi tabitinan laamu danygol moytaado am.

¹⁸Mi suddan konne'en maako bee mbustu, ammaa kanjo, laamu maako maran teddungal."

Jabuura 133

Narral deerdfiraabe

¹Yimre Daawuda ngam jahaangal haa Urusaliima. To deerdfiraabe njoododake hawtaade, dum boodfum, dum beldum masin!

²Dum nanndi bee nebbam ndufaadam dow hoore Haruna, ilandam dow wakkude mum e dow daande limce mum.

³Dum nanndi bee saawawre iwnde haa hooseere Hermoon, tobbannde dow kooseje Siyona. Haa ton Jawmiraawo tabitinta barka mum, dum ngeendam haa foroy.

Jabuura 134

Mangtoore Jawmiraawo jemma

¹Yimre jahaangal haa Urusaliima. Mangte Jawmiraawo, onon jagganoobe Jawmiraawo fuu, darotoobe nder suudu maako jemmaaje fuu!

²Bangte juude mon gal suudu seniindu! Mangte Jawmiraawo.

³Jawmiraawo tagdo asama e lesdi barkidine diga Siyona.

Jabuura 135

Manngu Jawmiraawo

¹*Halleluya!* Mangte innde Jawmiraawo! Mangte mo, onon jagganoobe Jawmiraawo,

²darotoobe nder suudu maako, haa dalde haykaliiru Allah meeden.

³*Halleluya!* Jawmiraawo o booddo! Ngimane innde maako, ngam nde welnde!

⁴Jawmiraawo subani hoore mum Yaakubu, yimbe Isra'iila be yidaabe maako.

⁵Mi anndi Jawmiraawo men o mawdo, o buri dowanteebe fuu mawnugo.

- ⁶O wafan ko o yidi fuu, haa asama e dow lesdi, nder beeli e nder ndiyamji luggudi fuu.
- ⁷O waddan duule diga keerol duniyaaru, o sakkinan ma'e, ngam tobnugo iyeele, o wurtinan henndu diga cigordi maako.
- ⁸Haa Misra o mbari afbe yimbe e afi dabbaaji fuu.
- ⁹O wadi alaamaaji e kaayeeffiji ton ngam hiitaago Firawna e saraaki'en mum.
- ¹⁰O halki ummaatooje duudfe, o mbari laamiibe semmbidfe:
- ¹¹Sihon, laamiido Amoori'en e Ook, laamiido Baasan, non boo laamiibe Kanaana fuu.
- ¹²O hokki lesde mabbe haa juude yimbe maako, de laati maral Isra'iila ummaatoore maako.
- ¹³Yaa Jawmiraawo, innde ma duumoto, yimbe ciftorte diga yidere haa yidere!
- ¹⁴Ngam a goondinan ummaatoore ma, a de'itinan maccube ma.
- ¹⁵Labbi ummaatooje di kuuwraama cardi e kanjeeri, juude yimbe mba di.
- ¹⁶Di ngoodi kunndufe, ammaa di mbolwataa, di ngoodi gite, ammaa di ngi'ataa,
- ¹⁷di ngoodi noppi, ammaa di nanataa, walaa poofde nder kunndufe maaji.
- ¹⁸Wadfe di nanndi bee maaji, non boo hooliibe di fuu.
- ¹⁹Onon yimbe Isra'iila, ngette Jawmiraawo! Ngette mo, onon yimbe danygol Haruna!
- ²⁰Onon yimbe lenyol Lewi, ngette Jawmiraawo! Ngette mo, onon hulbe mo!
- ²¹Yettoore laatano Jawmiraawo joodiido haa Urusaliima diga Siyona!
- Halleluya!*

Jabuura 136

Ngette Jawmiraawo ngam mboodeenga mum

- ¹Ngette Jawmiraawo, ngam o boodfo – mboodeenga maako don haa abada.
- ²Ngette Allah Mawfo – mboodeenga maako don haa abada.
- ³Ngette Jawmiraawo jawmiraabe – mboodeenga maako don haa abada.
- ⁴Kanko feere maako don wada kaayeeffiji mawdi – mboodeenga maako don haa abada.
- ⁵O tagi asamanji bee hikma – mboodeenga maako don haa abada.
- ⁶O we'iti lesdi dow ndiyamji – mboodeenga maako don haa abada.

- ⁷O wadi jayli mawdi – mboodeenga maako don haa abada.
- ⁸naange ngam laamanaago nyalawma – mboodeenga maako don haa abada –
- ⁹lewru e koode boo ngam laamanaago jemma – mboodeenga maako don haa abada.
- ¹⁰O mbari bibbe Misra'en afbe – mboodeenga maako don haa abada.
- ¹¹O wurtini yimbe Isra'iila diga Misra – mboodeenga maako don haa abada –
- ¹²bee junngo maako semmbidngo – mboodeenga maako don haa abada.
- ¹³O senndi maayo Maaliya gebe didi – mboodeenga maako don haa abada.
- ¹⁴O eerni yimbe Isra'iila haa caka maago – mboodeenga maako don haa abada.
- ¹⁵O majjini Firawna e moobre honoobe mum nder maago – mboodeenga maako don haa abada.
- ¹⁶O dowi ummaatoore maako nder ladde – mboodeenga maako don haa abada.
- ¹⁷O mbari laamiibe mawbe – mboodeenga maako don haa abada,
- ¹⁸o mbari laamiibe teddube – mboodeenga maako don haa abada,
- ¹⁹Sihon, laamiido Amoori'en – mboodeenga maako don haa abada,
- ²⁰e Ook, laamiido Baasan – mboodeenga maako don haa abada.
- ²¹O hokki lesde mabbe haa ummaatoore maako – mboodeenga maako don haa abada,
- ²²de laati maral Isra'iila'en jagganoobe mo – mboodeenga maako don haa abada.
- ²³O yejjitaay en saa'i en toskaabe – mboodeenga maako don haa abada.
- ²⁴O hisni en juude konne'en men – mboodeenga maako don haa abada.
- ²⁵O don nyaamna tagefooji fuu – mboodeenga maako don haa abada.
- ²⁶Ngette Allah mo asama – mboodeenga maako don haa abada.

Jabuura 137

Ciftorki dahaabe haa Baabila

- ¹Kommbi maaje Baabila njoodiiden, nde en ciftori Siyona, en mboyi.
- ²En bili moolooji men haa ledde kommbi maayo.
- ³Ngam haa ton dahbe en y'ami en gime, yarnoobe en bone ngidi en ngima gimol seyo: "Ngimane min yimre Siyona!"
- ⁴Noy ngimreten yimre Jawmiraawo nder lesdi njananndi?

- ⁵To mi yejjiti ma, an Urusaliima, ndikka juŋgo am nyaamo waata!
- ⁶To mi siftoraay ma, to mi buraay seyoraago ma dow koo dume fuu, nden kam demŋgal am takko nder hunnduko am!
- ⁷Yaa Jawmiraawo, siftor ko Edoomi'en mbaɗi nyalaade berniwol Urusaliima do'i. Siftor no be mbi'i: "Ngibbine ngol, mbile cabbaaje maagol fuu!"
- ⁸An Baabila, berniwol bileteenŋol! Barka laatanto baatando ma ko mbaɗɗa min.
- ⁹Barka laatanto nanngando bikkoy ma, o faddira koy tapaare!

Jabuura 138

Yettoore Jawmiraawo ngam mboodeeŋga e gooŋgaaku mum

- ¹Yimre Daawuda. Mi don yette bee bernde am fuu, mi don yima mangtoore ma yeeso dowanteebe.
- ²Mi don sujida yeeso haykaliiru ma seniindu haa mi mangta innde ma ngam daliila mboodeeŋga e gooŋgaaku ma, ngam a hebbitini iinaaji ma ko buri tammunde amin.
- ³Saa'i mi ewni ma, a jaabi yam, a semmbidini yonki am masin.
- ⁴Yaa Jawmiraawo, laamiibe duniyaaru fuu ngettete, to be nani bolle maada!
- ⁵Be ngima mangtoore kuude Jawmiraawo, ngam tedduŋgal maako duudŋgal.
- ⁶Koo nde Jawmiraawo o Baŋiido, o don laara leesbe, ammaa o don anndita mawnitiibe diga daayiidum.
- ⁷Koo to billaaje taarake yam, an a don ayna yonki am. A fortan juŋgo ma dow konne'en am tikkanaanbe yam, nyaamo ma hisnatam.
- ⁸A timminan haala am jam, yaa Jawmiraawo, mboodeeŋga ma don tabiti haa foroy. Taa wudin tagaabe maada!

Jabuura 139

Jawmiraawo anndi koo dume fuu

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda. Yaa Jawmiraawo, a linyi yam, a anndi yam.
- ²Koo mi don joodi, koo mi don dari, a anndi dum, a anndi numooji am diga daayiidum.
- ³Koo mi don waanca, koo mi don siwto, a don linya dum, a anndi ko mbaɗanmi fuu.
- ⁴Hiddeko mi wolwa, yaa Jawmiraawo, a anndi ko mbi'anmi fuu!

- ⁵A don taari yam yeeso e baawo fuu, juŋgo ma don faddammi.
- ⁶Anndal kaayeeffiwal nga'al saldori yam, ngal luggi masin, mi waawataa faamugo ngal.
- ⁷Toy ndaayotoomi bee Ruuhu ma? Toy ndaɗanmi gite ma?
- ⁸To mi eenŋi haa asama, a don ton. To mi we'iti nder joonde maaybe boo, a don ton.
- ⁹To mi fiiri haa keerol duniyaaru gal fuunaange malla mi joodi haa nokkuure burnde daayaago gal hiirnaange,
- ¹⁰ton boo juŋgo ma dowatam, nyaamo ma jogoto yam.
- ¹¹Koo to mi wi'i: "Sey nyibre suddammi, jayngol taariingol yam nyibba bana jemma",
- ¹²Ammaa ngam maada nyibre man nyibbataa, koo jemma boo laatanto ma bana nyalawma, nyibre ma boo bana jayngol.
- ¹³An a tagi numo bernde am, a tafi yam nder reedu daada am.
- ¹⁴Mi yetti ma ngam mbaɗɗa mi kayniido. Kuude ma fuu de kaayeeffiije, mi anndi dum boodum.
- ¹⁵I'e am cuudanaaki ma saa'i a tagammi nder cuudiidum, saa'i a tafi yam nder luggudum lesdi.
- ¹⁶A yi'i yam diga mi tafaakano. A aarti a winndi balde de a ta'ani yam fuu nder deftere ma hiddeko arande maaje fudɗa.
- ¹⁷Numooji ma caldori yam! Yaa Allah, limgal maaji duudi masin!
- ¹⁸Di buri njaareendi duudugo. Koo to mi numti haala ma fuu, mi waawataa faamdugo ka.
- ¹⁹Yaa Allah, mi yidi a mbara hallube be'e, a daayna mbarooɓe ko'e be'e bee am!
- ²⁰Be don kuuwtinira innde ma ngam zambaago yimbe, konne'en ma ewnoto nde meere.
- ²¹Yaa Jawmiraawo, mi don wanya wanybe ma, tuurtube dow ma laatani yam nyiddube!
- ²²Konne'en maada be konne'en am, mi don wanya be nganyngu caatungu.
- ²³Linyam, yaa Jawmiraawo, wiɗita bernde am! Laarndam, anndu cakle am!
- ²⁴Laar laawol am, ngol kallungol na? Dowam dow laawol duumiingol.

Jabuura 140

Hisnam juude toonyoobe yam

- ¹Ngam kaliifaajo gime. Yimre Daawuda.
- ²Yaa Jawmiraawo, hisnam juude hallube, aynam e toonyoobe!
- ³Berde mabbe don nufo kalludum, nyalde fuu be don ummina habre.
- ⁴Demde mabbe nanndi bee bodde mbarooje, bolle mabbe laati bana tooke foosokre.
- ⁵Yaa Jawmiraawo, aynam e juude hallube! Aynam e toonyoobe nufotoobe no be ndo'irammi!
- ⁶Mawnitiibe tuufani yam tuuforli feere feereeji, koo toy haa laawol am ngam nanngugo yam.
- ⁷Mi wi'i Jawmiraawo: "An woni Allah am." Nan tornde am, yaa Jawmiraawo!
- ⁸An woni kisnoowo yam cemmbidde, yaa Allah Jawmiraawo am, a ayni yam nyalaade habre.
- ⁹Taa hokku hallube ko be dabbata, yaa Jawmiraawo, had dabareeji mabbe hawtugo ngam taa be mawnito!
- ¹⁰Sarru ngu taariibe yam mbolwi, loro dow ko'e mabbe!
- ¹¹Tobnu yulbe yiite dow mabbe! Be nguba be nder ngaska lugguka, taa be keba wurtaago ka!
- ¹²Taa wadoobe tufle tabita nder lesdi! Sarru taasna toonyoobe bilaa siwtaare!
- ¹³Yaa Jawmiraawo, mi anndi a don goondina laafube, a don tabitina goonga billiibe.
- ¹⁴Adili'en mangtan innde ma, goonga'en njoodoto yeeso maada.

Jabuura 141

Do'aare kiikiide

- ¹Yimre Daawuda. Yaa Jawmiraawo, mi don toro ma, yaawda wallugo yam! Heditam saa'i mi don ewno ma!
- ²Tornde am laato bana uurle uurooje yeeso ma, juude am bangtaade boo bana dokkal nyaamdu kiikiide.
- ³Yaa Jawmiraawo, hakkilan hunnduko am, ngam taa mi wolwa ko fottaay.
- ⁴Aynam ngam taa mi dabbata kalludum! Taa mi hawta bee wadoobe zunuuba, mi wada ko haanaay, taa mi metto dakamji mabbe!

⁵Mo'ere ngam am to adiliijo elti yam, to o feli yam, dum don bana nebbam dow hoore am, mi salataako dam. Ammaa nder do'aaje am kabanmi foroy bee halleende hallube.

⁶To ardiibe mabbe ndo'aama diga tapaaaje towde, nden kam yimbe ngoonɗinan bolle am belde.

⁷Bana to goddo remi ngesa, seeki lesdi, bana non i'e amin cankititto haa nastirde joonde maaybe.

⁸Ammam min mi don tijjo gal maada, yaa Jawmiraawo Allah. Haa maada nyukkotoomi, taa accu mi maaya!

⁹Aynam diga tuuforgol ngol be tuufani yam, aynam diga tuuforli wadoobe halleende.

¹⁰Accu hallube ndo'o nder gasde muudum'en, min kam mi hisa!

Jabuura 142

Tornde goddo mo walaa ballal

¹Yimre Daawuda ekkitinoore. Saa'i o donno nder lowol, o wadi do'aare nde'e.

²Mi don wookana Jawmiraawo, mi don toro mo bee sawtu haa o hinnammi.

³Mi don sinƙa yeeso maako, mi don limtana mo billaaje am.

⁴To ruuhu am tampi, an a anndi haa njahanmi. Dow laawol ngol njahanmi, be tuufani yam tuuforgol.

⁵Laar gal nyaamo am, walaa ballando yam. Hisrude fuu daayi yam, walaa kakkilanando yonki am.

⁶Yaa Jawmiraawo, mi don wookane. An woni hisrude am, an woni gedal am nder lesdi yeedbe.

⁷Hedita wookaandu am, ngam mi toskiido masin! Hisnam diga taasnoobe yam, ngam be buri yam semmbe!

⁸Wurtinam diga kabɓirgal billaare, haa mi mangta innde ma! Adili'en taaroto yam to a woonani yam.

Jabuura 143

Tornde ngam ballal

¹Yimre Daawuda. Yaa Jawmiraawo, nan do'a am, jaɓ tornde am! Jaabam fodde adilaaku ma e goongaaku ma.

²Taa yahru maccudo ma haa kiita ma, ngam walaa geeto adiliijo koo gooto yeeso ma.

³Konneejo am taasni yam, dammi yam haa lesdi, nastini yam nder nyibre, mi laati bana maaybe diga booyma.

⁴Ruuhu am tampi, mi saklake masin.

⁵Mi don siftora nyalde caaliide, mi don numta kuude ma fuu mi don numta ko juude ma mbadi.

⁶Mi don weedfa juude am heedi maada, mi laati bana lesdi njoorndi yeeso maada.

⁷Jaabam law, yaa Jawmiraawo! Ruuhu am don jinna! Taa wiirnam gite ma! Ngam taa mi laato bana nastanbe ngaska lugguka.

⁸Wolwanam haala mboodeenga ma to weeti, ngam mi hoolake ma. Anndinam laawol ngol ngidfa mi tokko dum, ngam mi halfitini ma yonki am.

⁹Yaa Jawmiraawo, mi don nyukko haa maada, hisnam e konne'en am!

¹⁰An woni Allah am, ekkitinam wadugo muuyo ma, Ruuhu ma woonanammi, dowammi dow laawol darnungol!

¹¹Hisnu yonki am daliila innde ma, yaa Jawmiraawo! Wurtinam billaare, daliila adilaaku ma!

¹²Ngam daliila mboodeenga ma, nattin konne'en am! Halku wanywanybe yam fuu, ngam mi maccudo ma!

Jabuura 144

Yettoore ngam jaalorgal

¹Yimre Daawuda. Yettoore laatano Jawmiraawo mo woni tapaare hisrude am! Kanke ekkitini juude am habre, o taaskitini yam ngam konu.

²Kanke woni gidfo yam e suudu am semmbidndu, hisrude am townde e kisnoowo yam e wawarde am, haa maako nyukkiimi, o dwtinani yam ummaatoore am.

³Yaa Jawmiraawo, nedfo o moy haa kakkilana mo? Moy woni bii-Aadama haa numta mo?

⁴Nedfo nanndi bee foofannde woore, balde maako don njinna bana dowdi asiri.

⁵Yaa Jawmiraawo, wuur asama, jippa! Meem kooseje haa de ngurtina cuurka!

⁶Sakkin ma'e, sanakitit konne'en ma! fid kuri ma, hulnu be!

⁷An joodiido haa dow, fortu junngo ma! Wurtinam ndiyamji cemmbidfi, hisnam juude jananbe!

⁸Kambe be don pewa foroy, koo to be kunake boo, dum fewre.

⁹Yaa Allah, mi yimante yimre hesre! Mi yimante bee hoodu marndu boggi sappo.

¹⁰An hokkata laamiibe jaalorgal, an hisnata maccudo ma Daawuda boo yeeso kaafahi konna'en saatube.

¹¹Hisnam! Wurtinam juude jananbe! Kambe be don pewa foroy, koo to be kunake boo, dum fewre.

¹²Nden kam, derke'en amin worbe, laatoto bana fudngooji mawnudi boodfum. Bibbe amin rewbe boo laatoto bana danrange cehaade laatiide fawne ngam suudu laamiido.

¹³Beembe amin keewan nyaamle feere feereeje, dammooji amin duudan cowi ujineeje duudde haa durdude amin.

¹⁴Na'i amin ndiman, konna'en amin ukkantaako min, ndahataa min. Gookaali boo laatataako haa luube amin.

¹⁵Barka laatanto ummaatoore nde wa'i bana nii! Barka laatanto ummaatoore nde Jawmiraawo woni Allah maare!

Jabuura 145

Manngu Jawmiraawo e mboodeenga mum

¹Yimre Daawuda mangtoore. Mi mangtete, yaa Allah am, Laamiido! Mi teddinan innde ma haa abada abadin!

²Mi yettete nyalde fuu! Mi mangtan innde ma haa abada abadin!

³Jawmiraawo o mawdo, o he'i mangtooje duudde, manngu maako walaa keerol!

⁴Diga yidere haa yidere yimbe manan kuude ma, be ngeynan kuude ma mawde.

⁵Mi numtan teddungal ma e daraja ma e manngu ma e haala kaayeeffiji ma.

⁶Be mbolwan haala kuude ma mawde kulniide, min boo mi yeccan haala manngu ma.

⁷Be ciftinoran mboodeenga ma duudnga, be ngiman bee seyo daliila adilaaku ma.

⁸Jawmiraawo woni mardo endam e hinnuye, mo tikkataa law, mo mboodeenga mum duudi.

⁹Jawmiraawo don woonana koo moy, o don enda tagle maako fuu.

¹⁰Tagle ma fuu ngettete, yaa Jawmiraawo, hoolaabe ma mangtete.

¹¹Be ngeynan teddungal laamu ma, be mbolwan haala baawde ma,

¹²ngam anndingo bibbe Aadama kuude baawde ma e teddungal manngal ngal laamu ma.

¹³Laamu ma dum laamu nduumiingu, laamu ma tabitan diga yidere haa yidere. Jawmiraawo o koolniido nder bolle maako fuu, o booddo nder kuude maako fuu.

- ¹⁴Jawmiraawo wallan do'iibe fuu, o ummitinan toskaabe.
- ¹⁵Tagle fuu don ndaara gal maada, haa a hokka de nyaamdu nder wakkati haaje.
- ¹⁶A weedan junngo maada, a hibbinan haaje tagle fuu.
- ¹⁷Jawmiraawo o adiliijo nder kuude mum fuu, o koolniido nder maaje.
- ¹⁸Jawmiraawo o badiido ewnotoobe mo, ewnotoobe mo bee bernde woore.
- ¹⁹O hibbinan haaje hulbe mo, o nanan gookaali mabbe, o hisnan be.
- ²⁰Jawmiraawo aynan yidbe mo fuu, ammaa o nattinan hallube fuu.
- ²¹Sey hunnduko am mangta Jawmiraawo, tagle fuu mangta innde maako seniinde haa abada abadin!

Jabuura 146

Barka laatanto hoolotoobe Jawmiraawo

- ¹*Halleluya!* Sey mi mangta Jawmiraawo!
- ²Sey mi mangta mo balde am fuu, mi yimana Allah am yaake mi don yeeda!
- ³Taa koole mawbe, taa koole fiibe Aadama be mbaawataa hisnugo on.
- ⁴To be maayi, be loroto haa mbulwuldi. Nyalaade man dabareeji mabbe njinnan.
- ⁵Barka laatanto goddo mo Allah Yaakubu wallata dum, mo tammorto Jawmiraawo Allah mum.
- ⁶Kanko tagi asamanji e lesdi, non boo mbeela e ko woni nder maaga fuu. Kanko o koolniido foroy.
- ⁷O wadanan toonyiibe kiita ngoonduka. O hokkan dolbe nyaamdu. Jawmiraawo rimdinan habbaabe,
- ⁸Jawmiraawo wumtinan wumbe. Jawmiraawo ummitinan toskaabe. Jawmiraawo yidi adili'en.
- ⁹Jawmiraawo aynan jananbe, o wallan atiime'en e rewbe yurumbe. Ammaa o yibbinan dabareeji hallube.
- ¹⁰Jawmiraawo woni laamiido haa foroy. An Siyona, Allah maada laamoto diga yidere haa yidere.

Halleluya!

Jabuura 147

Mangtoore Allah Baawdo

- ¹*Halleluya!* Yimango Allah men mangtoore, dum boodfum. Mangtugo mo, dum beldum.
- ²Jawmiraawo o nyibtoowo Urusaliima, o don moobta Isra'iila'en dahaabe.
- ³O hurgan ta'a-berde'en, o habban kuuduuje mabbe.
- ⁴O don lima koode, o don ewno di innde innde.
- ⁵Jawmiraawo men o mawdo, o baawdo masin, anndal maako walaa keerol.
- ⁶O ummitinan toskaabe, ammaa o leesnan hallube nder mbulwuldi.
- ⁷Ngimane Jawmiraawo yettoore, ngimane Allah men bee moolooji.
- ⁸O don sudda asama bee duule, o don hokka lesdi iyeele, o don fudna hudo dow kooseje.
- ⁹O don nyaamna dabbaaji, o don hokka leekuhoy nyaamdu to koy ciiki.
- ¹⁰O seyortaako semmbe pucci, pargal honoobe semmbidbe fottantaa mo.
- ¹¹Ammaa o don seyoro hulbe mo, hoolotoobe mboodeenga maako.
- ¹²An Urusaliima, mangtu Jawmiraawo! An Siyona, mangtu Allah maada!
- ¹³Ngam o semmbidini jamde paldude dammude ma, o barkidini joodiibe nder maada.
- ¹⁴O tabitini salaaman dow lesdi ma, o don haarne bee alkamaari burndi woodugo.
- ¹⁵O neldan umroore maako haa duniyaaru, law nde yottoto ndu.
- ¹⁶O saatinan peewol, ngol ranwan, ngol toban bana mallimallooje, o suddan lesdi bee peewol bana saawawre, ngol saŋkitan bana ndoondi.
- ¹⁷O sakkinan mallimallooje bana kaa'e, walaa mo dartoto peewol ngol o wadi.
- ¹⁸To o umri, ndiyamji di peewol saatini bolwan. To o neldi henndu, di ilan fahin.
- ¹⁹O anndini danygol Yaakubu wolde maako, o hokki yimbe Isra'iila farillaaji e kiitaaji maako.
- ²⁰Irin maajum o wadanaay ummaatooje godde, kanje de anndaa kiitaaji maako.
- Halleluya!*

Jabuura 148

Asama e lesdi mangta Jawmiraawo

- ¹*Halleluya!* Mangte Jawmiraawo haa asamanji! Mangte mo nder bangiidum!

- ²Mangte mo, onon malaa'ika'en maako! Mangte mo, onon honoobe maako be asama!
- ³Mangte mo, onon naange e lewru! Mangte mo, onon koode jaynande!
- ⁴Mangte mo, onon asamanji burdi towugo e ndiyamji gondi dow asamanji!
- ⁵Di fuu di mangta innde Jawmiraawo, ngam o tagi di bee umroore maako.
- ⁶O tabitini di haa abada abadin, di luutataa umroore maako sam.
- ⁷Mangte Jawmiraawo haa lesdi, onon ndiyamji luggudi fuu e kuuje kulniide nder beeli,
- ⁸ma'e e mallimallooje e ndiyamji di peewol saatini e duule, keni caatudi badooji muuyo maako,
- ⁹kooseeje e towndiije fuu, ledde dimooje bibbe e ledde cemmibidde fuu,
- ¹⁰kuuje ladde e dabbaaji saare fuu, ladooji e colli!
- ¹¹Mangte mo, onon laamiibe nder duniyaaru e ummaatooje fuu, mawbe e ardiibe nder duniyaaru fuu,
- ¹²suka'en e faanybe rewbe, ndotti'en e derke'en!
- ¹³Be fuu be mangta innde Jawmiraawo! Ngam innde maako buri inde fuu mawnugo, daraja maako buri asama e lesdi.
- ¹⁴O hokki ummaatoore maako baawde. Ngam maajum hoolaabe maako fuu mangtan mo. O semmbidini Isra'iila, ummaatoore badiinde mo.

Halleluya!

Jabuura 149

Sey hoolaabe Jawmiraawo mangta mo

- ¹*Halleluya!* Ngimane Jawmiraawo yimre hesre! Ngime mangtoore maako nder moobtorde hoolaabe maako!
- ²Ummaatoore Isra'iila seyoro tagdo dum, yimbe Siyona mbelmbelta ngam Laamiido muudum'en!
- ³Sey be mangta innde maako bee gami, ngimane mo bee bawdi e moolooji!
- ⁴Jawmiraawo don seyoro ummaatoore mum, o don teddina toskaabe bee hisnugo be!
- ⁵Sey hoolaabe maako ceyoro teddungal muudum'en, be mbelmbelta koo be don mbaali dow be'itte mabbe.
- ⁶Sey be ngimana Allah mangtooje, be njogo kaafaaje marde mbeldiiji didi,

⁷ngam waataago ummaatooje e hiitaago jama'aaje,
⁸ngam habbugo laamiibe maaje bee callalluuji, mawbe maaje boo bee kabborli
 njamndi,
⁹be kiito be bana ko winnda. Kanjum woni teddungal ngam hoolaabe Allah fuu.
Halleluya!

Jabuura 150

Mangte Jawmiraawo bee kuuje gimrude

¹*Halleluya!* Mangte Allah nder suudu mum seniindu! Mangte baawde maako nder
 asama!
²Mangte mo ngam kuude maako mawde! Mangte mo ngam teddungal maako
 duudngal!
³Mangte mo bee hoolo luwe! Mangte mo bee hooduuji e garayaaji!
⁴Mangte mo bee bawdi e gami! Mangte mo bee moolooji e ciide!
⁵Mangte mo bee konsiije iidooje! Mangte mo bee konsiije koolooje!
⁶Ko woodi poofde fuu mangta Jawmiraawo!
Halleluya!

Balndi

Balndi 1

Tiitorde balndi

- ¹Ndaa balndi Suleymaanu bii Daawuda, laamiido Isra'iila,
- ²ngam anndugo hikma e ne'aare, ngam faamugo bolle kakkilde,
- ³ngam hebugo anndal laabngal, ngam wadugo ko fotti, ko goondɔ, ko woodɔ,
- ⁴ngam hokkugo humaki'en hakiilo, derke'en boo anndal e kirseeku.
- ⁵Sey hikmaajo hedito, besda anndal, bolle de'e dowa mardo anndal,
- ⁶ngam haa o faama balndi e haala lugguka, bolle hikma'en e annditanamji maɓbe.

Sawari ngam derke'en

- ⁷Kulol Jawmiraawo woni fuddam anndal, ammaa faataabe don njawo hikma e ne'aare.
- ⁸Biɲngel am, nan elto baaba ma, taa sala wasuyeeji daada ma.
- ⁹Anndinol maɓbe mo'inte bana meetaleewol dow hoore ma, bana kodoy haa daande ma.
- ¹⁰Biɲngel am, to wadoobe hakke esti ma, taa tokka be.
- ¹¹Teema be mbi'ete: "Yahdu bee amin, en mbaaltano yimbe wodɓe, en mbara be, ngam fijugo tan.
- ¹²To en tawi be, be yeedɓe. Ammaa to en timmini be, be nistan ngaska.
- ¹³En keban kuuje duudɗe mardɗe saman, en kebbinan cuudi men bee kebal.
- ¹⁴War, hawtu bee amin, en cennda kebal, an boo a heba gedal maada."
- ¹⁵Biɲngel am, taa yahdu bee maɓbe, nangtu kosɗe ma, taa tokka be.
- ¹⁶Ngam kosɗe maɓbe don njaawana halleende, be don njaawdano rufugo y'iyaam.
- ¹⁷Dum nafataa to godɗo tuufnake tuuforgol yaake colli don ndaara,
- ¹⁸ammaa kambe be don tuufano ko'e maɓbe, fakat be maayan nder tuuforgol maɓbe.
- ¹⁹Nguyka don halka ngeendam gujjo, irin du'um laatanto marɓe suuno fuu.

Deentinki hikma

- ²⁰Nane! Hikma don yeeyna haa laabi, ka don towna sawtu maaka haa babe fuu.
- ²¹Ka don ewno haa nokkuuje hoolo, haa jolɗe berniwol ka don wolwa haala maaka :

²²“Onon humaki'en, ndey on accata humakaaku? Haa ndeye jancoobe tokkata seyoraago jancuki? Haa ndeye faataabe tokkata wanyugo anndal?

²³Kakkilane feloore am, saa'i mi don faamtina on hakkiilo am, mi don anndina on sawari am.

²⁴Mi ewni on, ammaa on cali nootaago. Mi forti juŋgo am heedi moodon, ammaa on kakkilaay.

²⁵On ngudini ko mbi'mi on fuu, on ngidaano nanugo pelooje am.

²⁶Ngam maajum mi jalan dow sarru mon, mi jancan on to kultoreengol ukkanake on,

²⁷to ngol ukkanake on bana naargewol, to sarru mon wari bana duluuru, to billaare e kulol ngari dow moodon.

²⁸Nden kam on ewnoto yam, ammaa mi jaabataako. On dabbitittam, ammaa on tawataa yam.

²⁹On meedaay naftoraago anndal, on don calo hulugo Jawmiraawo foroy.

³⁰On ngidaa mi dawrana on, on kakkilanaay pelooje am.

³¹Ngam maajum on nyaaman nafuuda halleende mon, on kaaran dabareeji mon kalludi.

³²Ngam tuurtol humaki'en mbaran be, sooynde deentaaki faataabe halkan be.

³³Ammaa koo moy hedtake yam, joodoto jam, o de'itan, o hulataa sarru.”

Balndi 2

Mbarjaari dabbititki hikma

¹Biŋngel am, to a jabi bolle am, to a sigake umrooje am haa maada,

²to a hakkilani ko hikma ekkintina, a huucitini bernde ma heedi faamu,

³to a torake hakkiilo, a ewnake bee sawtu haa a heba faamu,

⁴to a dabbiti ngu bana cardi, a tefi ngu bana ndesaaaje nyukkiide,

⁵nden kam a faaman ko woni kulol Jawmiraawo, a heban anndal Allah.

⁶Ngam Jawmiraawo hokkata hikma, anndal e faamu iwan haa hunnduko maako.

⁷Kaŋko o don walla goonga'en, o don ayna huuwanbe bee laabeengga bernde.

⁸O don ayna wadanbe ko fotti, o don ayna hoolaabe maako.

⁹To a nanani yam, a faaman ko fotti, ko goonɗi, ko woodi, a anndan huuwugo kuude boodde fuu.

- ¹⁰Kanjum hikma nastan bernde ma, anndal boo seynan yonki ma.
- ¹¹Kirseeku reenete, faamu boo aynete,
- ¹²ngam daaytingo ma e laawol hallube, e wolwanbe pewe.
- ¹³Be acci laabi darnudi, ngam tokkaago nyibre.
- ¹⁴Be don ceyoro wadugo kalludum, dabareeji kalludi laati welwelo mabbe.
- ¹⁵Be celi goonga, be don tokko laabi leliidi.
- ¹⁶A hisan boo debbo jeenoowo, estando ma bee bolle belde,
- ¹⁷mo acci gorko muudum, mo yejjiti alkawal teegal ngal o habbino yeeso Allah.
- ¹⁸Laawol haa suudu maako dum laawol maayde, nastugo ndu dum baditaago joonde maaybe.
- ¹⁹Nastube haa maako ngartataa, be lorataako haa laawol ngeendam.
- ²⁰Ngam maajum tokka laawol woodbe, taa sel laawol adili'en.
- ²¹Ngam goonga'en njoodoto nder lesdi, be ngalaa feloore luttan nder maari.
- ²²O ittan zambotoobe nder maari, be ngudinteebe daayiidum bana ledde.

Balndi 3

Hikma e dowtaare haa Allah

- ¹Biingel am, taa yejjitit ekkitinol am, bernde ma jogo umrooje am.
- ²Ngam de njuutinan balde ma, de duddinan hayru maada e jam maada boo.
- ³Taa amaana e goongaaku ndaayo ma, habbu dum haa daande ma, winndu dum dow alluha bernde ma.
- ⁴Nden kam a heban yerduye e innde woonde haa Allah e yimbe fuu.
- ⁵Hoola Jawmiraawo bee bernde woore, taa tuugta hakkiilo ma.
- ⁶Siftor mo nder kuude ma fuu, kanke boo o darnan laabi ma.
- ⁷Taa laar hoore ma a hikmaajo, ammaa hul Jawmiraawo, daaya halleende.
- ⁸Kanjum dum yamdinan banndu ma, dum semmbidinan i'e ma.
- ⁹Teddin Jawmiraawo bee jawdi ma, lii'ana mo aranum ko kebda fuu.
- ¹⁰Nden kam beembe ma keewan haa njuura, biddirde ma boo heewan inaboojam haa rufa.
- ¹¹Biingel, am, taa yawa elto Jawmiraawo, taa bernde ma metta ngam feloore maako.

- ¹²Ngam Jawmiraawo eltan yidaabe mum, bana baaba eltirta biɗɗo mum gidaado.
- ¹³Barka laatanto nedɗo kebɗo hikma e koo moy hebi faamu fuu.
- ¹⁴Ngam hebugo hikma buri hebugo card, saman maaka buri saman kanjeeri.
- ¹⁵Ka buri koo luuluuje boo saman, ko ngidɗa fuu nanndataa bee maaka.
- ¹⁶Juutal balde don haa junngo maaka nyaamo, risku e daraja boo haa junngo maaka nano.
- ¹⁷Laabi maaka di laabi seyo, di fuu di ngaddante salaaman.
- ¹⁸Ka lekki ngeendam haa koo moy jabɗo ka, barka laatanto jogotoobe ka fuu.
- ¹⁹Jawmiraawo jo'ini lesdi bee hikma, o tabitini asamanji bee faamu maako.
- ²⁰Anndal maako bulni ndiyam, ilni maaje, ngam daliila maagal duule don cimtina saawawre.

Jawmiraawo don ayna hikmaajo

- ²¹Binngel am, joga hakkiilo e faamu, taa dum ndaayo gite ma.
- ²²Kanji di ndokkete ngeendam, di mo'inan hayru ma, di ceynete boo.
- ²³Bee maaji kam, a yahan laawol ma jam, kosngal ma fergataako.
- ²⁴To a don waali, a hultorta. To a don daani, doynngol ma welan.
- ²⁵Kultoreengol juhataa ma, ko halkata hallube ukkantaako ma.
- ²⁶Ngam Jawmiraawo woni hoolaare ma, o aynan kosde ma ngam taa a nasta tuuforgol.

Yidugo keeddiɗɗiraawo mum

- ²⁷Taa sala woonango marbe haaje, to junngo ma woodi baawde wadugo dum.
- ²⁸To a woodi huunde haa maada, taa wi' keeddiɗɗa: "Dillu, sey yeeso, janngo mi hokkete."
- ²⁹Taa nufa kalludum dow keeddiɗɗa, to o don joodi banngi maada bee hoolaare.
- ³⁰Taa jokkir bee godɗo bilaa daliila, to o wadaay ma aybe sam.
- ³¹Taa haaju toonyoobe, taa wad anniya wadugo bana mabbe.
- ³²Ngam Jawmiraawo don wanya faasiki'en, ammaa o soobaajo goonga'en.
- ³³Naaloore Jawmiraawo don dow cuudi hallube, ammaa o barkidinan cuudi adili'en.
- ³⁴Jancoobe, o don janca be, ammaa o don yerdo yanjiniibe.
- ³⁵Hikma'en keban teddungal, ammaa mbustu laatanto faataabe.

Balndi 4

Hebugo hikma e aynugo ka

- ¹Onon bikkoy, nane ko baaba mon ekkintinta on, kedite haa kebon hakkiilo.
- ²Ngam mi don hokka on anndal boodngal, taa ngudine ekkitinol am.
- ³Ngam min mi latino biɲngel haa baaba am, mi bajjel daada am, gidɔangel,
- ⁴saa'i man baaba am don ekkitinammi, don wi'a: "Sey bernde ma jogo bolle am, reen umrooje am haa ngeeda.
- ⁵Sey a heba hikma e hakkiilo. Taa yejjitit bolle am, taa wudin de.
- ⁶Taa accu hikma, ka aynete. Yid'ka, ka faddete.
- ⁷Ndaa ko woni fuddam hikma: Heb hikma, huuwtinir ko marda fuu haa keba hakkiilo.
- ⁸Samɗin hikma, ka bangtete, ka teddinte, to a jogake ka.
- ⁹Ka jaagnoran hoore ma bana meetaleewol kanjeeri boodngol."
- ¹⁰Nan, biɲngel am, jaɓ bolle am, nden duubi ngeendam duudante.
- ¹¹Mi anndinte laawol hikma, mi dowete dow laabi darnudi.
- ¹²To a don yaha, palande ma billataako, to a doggi boo, a fergataako.
- ¹³Siftor foroy ko a ekkiti, joga dum boodum, kanjum woni ngeendam ma.
- ¹⁴Taa nastu laawol wadoobe zunuuba, taa yah dow laawol hallube.
- ¹⁵Daaya ngol, taa tokka ngol, taa nastu ngol sam, saala.
- ¹⁶Kambe, to be mbadaay kalludum, be mbaawataa daanaago, to be ndo'aay goddo, doyingol mabbe sotton.
- ¹⁷Zunuuba woni nyaamdu mabbe, toonyaare boo njaram mabbe nguykinoojam.
- ¹⁸Ammaa laawol adili'en nanndi bee jayngol fajiri besdangol yaynugo haa caka nyalawma.
- ¹⁹Laawol wadoobe zunuuba nyibbi bana jemma, be anndaa ko ferginta be.

Marugo hikma mboodka

- ²⁰Biɲngel am, nan ko mi wi'ete, hedita bolle am.
- ²¹Taa accu de ndaayo gite ma, siga de nder bernde ma.
- ²²De ngeedinan koo moy faami de, de njamditinan banndu maako fuu.
- ²³Hakkilan ko a numata, ngam ngeendam ma laatoto bana numooji ma.
- ²⁴Taa hunnduko ma wolwa fewre, bolle zamma e fewjere fuu, daaynu de.

²⁵Sey gite ma tiito yeeso bee hoolaare, ngam taa a hipa de bee semteende.

²⁶Anndu ko a huuwata, ngam haa kuude ma fuu laato boodde.

²⁷Taa sel haa nyaamo malla haa nano, daaynu kosngal ma e halleende.

Balndi 5

Deentinki diga debbo jeenoowo

¹Biingel am, hakkilan hikma am, noppi ma kedito faamu am,

²haa a laato kakkildo, haa kebta ko mbolwata.

³Ngam hunnduko debbo jananno don simtina njumri, bolle maako borwi, buri nebbam.

⁴Ammaa haa ragare o haadan rok, o ta'an bana kaafahi ki mbeldiiji didi.

⁵Kosde maako don ndiirto haa waade, laawol maako don yahra haa joonde maaybe.

⁶O tabitittaa dow laawol ngeendam, o don tokko laabi leliidi, ammaa o anndaa.

⁷Jonta kam, naneedam, onon suka'en. Taa cele bolle hunnduko am.

⁸Ndaaye irin debbo oo, taa badite dammugal suudu maako,

⁹ngam taa on ndokka wodde daraja mon malla duubi mon haa gorko mo walaa endam,

¹⁰ngam taa jananbe keba risku mon, taa kuugal mon nafa saare goddo jananno.

¹¹Haa ragare maajum on uuman, to kusel balli mon jinni.

¹²Nden kam on mbi'an: "Kayya! mi wanyi elto, bernde am yawi feloore,

¹³mi nananaay jaɲginoobe yam, mi hakkilanaay bolle anndinoobe yam.

¹⁴Sedda hadi yam nastugo sarru nder moobtorde jama'aare."

Yidugo debbo nderkaaku mum

¹⁵Debbo ma nanndi bee seeboore ndiyam. Yar haa maare.

¹⁶Taa accu ndiyam maare ila haa yaasi,

¹⁷taa senndu dam bee wodde.

¹⁸Seyora debbo mo bangda nder sukaaku ma.

¹⁹Debbo ma woodi bana lelwa, endi maako nguykine koo ndey, yiide maako seyne foroy.

²⁰Biɲngel am, koni a wuykanno haa yiide debbo jananno? Koni a harlanno endi debbo mo a anndaa?

²¹Siftor: Jawmiraawo don yi'a laabi ma, o don widito kuude ma fuu.

²²Kalludo, zunuubaaji mum nanngan dum, o kabbeeteedo nder kabborli hakke maako.

²³O maayan ngam sooynde nangtaare,
o majjan ngam daliila faataare maako mawnde.

Balɗi 6

Deentinki dow nyamaale

¹Biɲngel am, to a laatake dammaaniido ngam keeddiɗɗa, to a fiyi dammaana ngam goddo feere,

²to a habbaama bee bolle hunnduko ma,

³nden kam a nasti juɲngo keeddiɗɗa. Ndaa nii a hisnirta hoore ma: Yah law, billu keeddiɗɗa,

⁴taa dujana gite ma daanaago, haɗ hoore ma koo siwtaago boo.

⁵Hisnu hoore ma e ngamngam bana lelwa, bana sonndu haa juɲngo tuufnoowo.

⁶Yah haa hondorde, an mbaateendamjo, laar kuude maare, keba hakkiilo!

⁷Kayre nde walaa ardiido, koo aynoowo, koo umroowo.

⁸Ammaa nde taaskan nyaamdu maare bee ceedu, wakkati codol nde moobta nyaamdu maare.

⁹Haa ndey a don waali, an mbaateendamjo? Ndey a ummoto e doydɗi ma?

¹⁰“Sey mi daano seɗɗa, mi siwto seɗɗa, mi falindira juude am seɗɗa dow be'itte.”

¹¹Yowwa! To bana non, talakaaku juhete bana pasoowo, laafere boo bana taaskaniido konu.

Deentinki dow faasikaare

¹²Noy faasikiiɗo wa'i? O balwa-berndeejo, kalludo,

¹³o don himy'a bee gite, o don fiya bee kosde, o don sappina bee kooli,

¹⁴bernde maako faasikiire don nufu kalludum foroy, don ummina jokkirli koo toy.

¹⁵Ngam maajum halkere juhan mo, o puseteedo nder ma'annde yiitere, o hebataa hurgaago.

¹⁶Jawmiraawo don wanya kuuje joweedi, de laati nyiddude haa maako:

¹⁷Gite mawnitiide e demngal pewoowal e juude dufande yiyam neddo mo walaa aybe

¹⁸e bernde haɓɓannde dabareeji kalluɗi e kosde jaawanande halleende

¹⁹e bolwando seedamku fewre e umminando jokkirli caka banndiraabe.

Deentinki dow njeenu

²⁰Biɲngel am, dɔwtana umroore baaba ma, taa yejjitit anndinol daada ma.

²¹Haɓɓu dɔm foroy nder bernde ma, bil dɔm haa daande ma.

²²To a don yaha, dɔm dɔwete. To a don waali, dɔm aynete. To a fini boo, dɔm wolwante.

²³Ngam umroore woni pittirla, anndinki boo jayngol, feloore e elto dɔm laawol ngeendam.

²⁴Dum faddete e debbo keeddiɗɗa, e bolle belde estooje de debbo jananno.

²⁵Taa bernde ma suuna ɲarol maako, taa gite maako naange.

²⁶Debbo daakaare ɗaɓɓan ngeenaari deydey soodugo nyaamdu sedɗa, ammaa debbo te'aado nyaaman yonki ma fuu.

²⁷To goddo nastini yiite haa jiiba mum, limce mum ngulataa na?

²⁸Malla to o yaabi dow yulbe yiite, kosde maako ngulataa na?

²⁹Bana non boo mo nasti haa debbo keeddiɗɗum: Walaa meemando mo hisata kiita.

³⁰To goddo wujji nyaamdu ngam o beelaado, yimbe njawataako mo.

³¹Ammaa to be naŋgi mo, doole o lorna dɔm cowi joweediɗi, o hokka jawdi saare maako fuu.

³²Fakat, baɗɗo njeenu bee debbo, o walaa hakkiilo. Sey gidɗo halkugo yonki mum waɗata bana non.

³³Kuuduuje e toskaare keban mo, mbustu maako ittataako.

³⁴To gorko don haaja, tikkere maako saatan, saa'i o waatoto, o marataa endam.

³⁵O laarataa coottaari sam. Koo to a duɗɗini dokke, o jabataa.

Balɗi 7

Dabareeji debbo daakaareejo

¹Biɲngel am, hakkilan bolle am, joga umrooje am nder bernde ma.

²Dɔwtana umrooje am haa ngeeda, hakkilan anndinol am bana biɲngel yiitere ma.

- ³Habbu dum haa juŋgo ma, winndu dum dow alluha bernde ma.
- ⁴Wi' hikma: "An woni adda am", ewna hakkiilo boo, soobaajo ma.
- ⁵Dum aynete e debbo keeddiɗɗa e debbo jananno belnando bolle mum.
- ⁶Nyannde feere mi yurni yaasi suudu am, haa kasaryel ndaarmi:
- ⁷Nder suka'en sooybe anndal ngi'mi gooto mo hakkiilo mum famɗi.
- ⁸O don saalo haa laawol banɗe pallel debbo feere, o seli laawol go, o don yaha haa suudu maako.
- ⁹Dum maɗngariba, mutki naaɗge, jemma nyibbi.
- ¹⁰Ndaa, debbo go fotti bee maako, o don haddi bana daakaareejo, o yoyɗo,
- ¹¹O nanaro, o walaa de'ere, o joodataako haa suudu maako.
- ¹²Jonta o don haa laawol, jonta haa luumo, haa kawtirɗe laabi fuu o don reena.
- ¹³O naɗngi suka go, o hebbi mo, o wi'i mo bee gite dartiide:
- ¹⁴"Haaje kirseteenga donno dow am, hannde njobmi togayeere am.
- ¹⁵Ngam maajum ngurttiimi haa mi fotta bee ma, haa mi ɗaɓɓite, jonta tawmaami.
- ¹⁶Mi suɗɗi be'itte am bee borgooje, mi we'iti gude Misra ɗiggude.
- ¹⁷Mi uurni waalorde am bee baɗaadi e uurle belɗe.
- ¹⁸War, nguyken yiide haa fajiri, maaten belɗum bee huufindirgo.
- ¹⁹Gorko am walaadon, o dilli jahaangal daayiingal.
- ²⁰O hoo'i booro ceede haa juŋgo maako, sey to lewru senndi o wartata."
- ²¹O esti mo bee bolle maako ɗuudɗe, o waawti mo bee haala maako mbelka.
- ²²Don nii suka tokki mo, bana ngaari yahrata haa hirsirde, bana kooba nastirta tuuforgol
- ²³haa kurol yuwa henre maaga, bana sonndu yaawirta heedi tuuforgol, ndu anndaa yonki maaru don yeeso joote.
- ²⁴Ngam maajum naneɗam, onon suka'en, kakkilane bolle am.
- ²⁵Taa berɗe mon ngaylito haa laabi irin debbo oo, taa ngiile haa laabi maako.
- ²⁶Ngam o do'i ɗuudɗe masin, koo semmbidɗe, mbaraabe maako ɗuudɗi, buri limeego.
- ²⁷Suudu maako woni laawol haa joonde maayɗe, ngol yahran haa cuudɗi waade.

Balɗi 8

Ewnaandu hesru ndu hikma

- ¹Nane! Hikma don ewno, faamu don towna sawtu mum.
- ²Dow towndiije banje laawol, haa kawtirde laabi, ton ka dari.
- ³Banje dammude, haa nastirde berniwol, haa jolde fuu ka don woonya :
- ⁴"Mi don ewno on, onon yimbe, sawtu am don yaha haa bibbe Aadama.
- ⁵Njabe anndal, onon humaki'en, onon faataabe boo, kebe hakkiilo.
- ⁶Nane haa mi yecca on burdudum woodugo, mi wi'a on ko fotti.
- ⁷Demngal am don wolwa goonga, mi don wanya fewre fuu."

No hikma wa'i

- ⁸Bolle am fuu de adiliije, walaa leliidum malla faasikaare nder maaje.
- ⁹De fuu de darnude haa paamoowo, de goondude haa marbe anndal.
- ¹⁰Cube anndinol am mbattudi cardi, burne anndal dow kanjeeri laabndi.
- ¹¹Min hikma, mi buri luuluuje saman, ko godfo dabbata fuu, dum he'aay nanndugo bee am.
- ¹²Mi don joododi bee kirseeku, mi mari anndal e sawari.
- ¹³Hulugo Jawmiraawo dum wanyugo halleende. Mi don wanya mawnitaare e elewre, kuude kallude e bolle faasikiije fuu.
- ¹⁴Min mari sawari e baawal, hakkiilo e semmbe don ngondi bee am.
- ¹⁵Bee am laamiibe laamorto, mawbe boo don hiitoto adilaaku.
- ¹⁶Bee am ardiibe umrirta, mawbe boo kiitoto lesdi.
- ¹⁷Mi yidi yidbe yam, dabbitanbe yam tawatam.
- ¹⁸Risku e teddungal don ngondi bee am, non boo maral tabitngal e ngeenaari pottundi.
- ¹⁹Nafuuda am buri kanjeeri laabndi e cardi cubaandi saman.
- ²⁰Mi don yaha dow laawol adilaaku, haa caka laawol kiita ndarnuka,
- ²¹haa mi riskina yidbe yam, mi hebbina cigordi mabbe.
- ²²Jawmiraawo tagi yam, mi fuddam tagle maako, mi aranum kuude maako, diga booyma.
- ²³Mi tagaama diga booyma, haa fuddam, hiddeko duniyaaru laato.
- ²⁴Mi wadaama diga beeli luggudi ciwaa, diga walaa ceebooje marde ndiyam tawon.

- ²⁵Hiddeko kooseeje njo'ine, ko aarti towndiije fuu mbadaami,
²⁶diga o tagaay lesdi e gese tawon, koo fuddam mbulwuldi lesdi boo.
²⁷Nde o wada asamanji, mi donno, nde o diida taarde dow ndiyamji luggeenga,
²⁸nde o jo'ina duule haa dow, nde buldude luggeenga bula bee semmbe,
²⁹nde o ta'ana mbeela keerol, ngam taa ndiyamji y'abbo pomooole, nde o wallina cabbaaje lesdi,
³⁰saa'i maajum mi biɲngel gidaangel haa maako, nyalde fuu mi welwelo maako, tum mi don fija yeeso maako,
³¹mi don fija nder taarde duniyaaru maako, mi don heba welwelo caka biɓbe Aadama.

Seyo laatanto keditoowo hikma

- ³²"Jonta kam, onon suka'en, naneedam. Barka laatanto tokkotoobe laabi am.
³³Nane anndinki am, taa cale ki, laate hikma'en.
³⁴Barka laatanto neddo mo nanantammi, joodiido haa dammugal am nyalde fuu ngam haa o ayna parewal am.
³⁵Ngam kebdo yam hebi ngeendam, o hebi boo yerduye Jawmiraawo.
³⁶Ammaa luutdo yam wonni yonki mum, wanybe yam fuu ngidi maayde."

Balɗi 9

Ewnaandu faataare

- ¹Debbo mawdo bi'eteedo Hikma sehi danrange suudu mum joweediɗi, nyibi ndu.
²O hirsɗi dabbaaji maako, o jilli inaboojam maako, o wadi nyaamduuji maako boo.
³O neli horbe maako ewnoyaago yimbe haa nokkuuje wuro towde, be mbi'a:
⁴"koo moy sooyi anndal, o wara do!" O don wi'a humaki'en:
⁵"Ngare, nyaame nyaamdu am, njare inaboojam dam njillumi dum.
⁶Acce humakaaku, ngeede, tokke laawol hakkiilo."
⁷Mo telbani jancoowo, mbustu heban dum. Mo feli kalludo, kuudi laatanto dum.
⁸Taa fel jancoowo, ngam taa o wanye. Fel hikmaajo, kanke o yidete.
⁹To a wolwani hikmaajo, o besdan hikma. To a anndini adiliijo, o besdan anndal.
¹⁰Kulol Jawmiraawo woni fuddam hikma, anndugo Allah Ceniido, kanjum woni hakkiilo.
¹¹To a hebi hikma, balde ma duudan, duubi ngeendam ma besdoto.

¹²To a hikmaajo, a hikmaajo ngam hoore ma. To a jancoowo, an feere ma roondoto dūm.

¹³Faataare woni debbo nanaro, mo walaa hakkiilo e semteende.

¹⁴O don joodi haa dammugal suudu maako, dow koromwal haa nokkuuje wuro towde.

¹⁵O don wi'a saalotoobe, tokkiibe laawol muudum'en:

¹⁶"koo moy sooyi anndal, o wara haa do!" O don wi'a humakiijo boo:

¹⁷"Ndiyam ngujsaadam weli, nyaamdu nyaamaandu bee sirri weli masin."

¹⁸Jabdo ewnaandu maako anndaa ruuhuuji maaybe don ton. Koo moy nasti suudu maako, nasti joonde maaybe.

Balndi 10

Balndi dow ngeendam neddo

¹Ndaa balndi Suleymaanu goddi: Biddo kakkildo seynan baaba mum, ammaa biddo paataado mettinan bernde daada mum.

²Ndesaaje kebraade bee halleende nafataa, ammaa adilaaku hisnan diga maayde.

³Jawmiraawo accataa adiliijo bee weelo, ammaa o hokkataa hallube fodde suuno muudum'en.

⁴Mbaateendam laafinan, ammaa tiinaare riskinan.

⁵Moobtando yaamle baawo nduŋgu, kaŋko woni kakkildo. Daanotoodo saa'i codol, kaŋko woni cementiniido.

⁶Barkaaji don dow hoore adiliijo, ammaa toonyaange don sudda hunnduko kalludo.

⁷Yimbe ciftoran adiliijo, mbarkidinan mo, ammaa be ngejjitan innde kalludo law.

⁸Mardo hakkiilo jaban umrooje, ammaa bolwando bolle paataade do'oto.

⁹Jahando bee goongaaku yahan jam, ammaa lelando laabi mum, aybe mum wangan.

¹⁰Kimy'ando bee gite mettinan berde, bolwando bolle paataade do'oto.

¹¹Hunnduko adiliijo woni seeboore ngeendam, ammaa toonyaange don sudda hunnduko kalludo.

¹²Nganyngu umminan jokkirli, ammaa yiide suddan aybeeji fuu.

¹³Hikma don haa hunnduko kakkildo, ammaa baawo sooya-hakkiiloojo sawru tan fottata.

- ¹⁴Hikma'en cigoto anndal, njeedoto, ammaa hunnduko paataado badinan sarru.
- ¹⁵Jawdi diskudo woni mahol maako cemmbidngol, laafere talaka'en woni sarru mabbe.
- ¹⁶Maral adiliijo yahran mo haa ngeendam, ngeenaari kalludo nastinan mo hakke.
- ¹⁷Kakkilanando elto don yaha dow laawol ngeendam, ammaa calotoodo feloore majjan.
- ¹⁸Cuudando nganyngu mum woni naafikiijo, banginando waadoore woni paataado.
- ¹⁹To bolle duudi, aybeeji tampataa, ammaa nangtudo hunnduko mum mari hakkiilo.
- ²⁰Bolle adiliijo nanndi bee cardi mboondi, ammaa numooji kalludo ngalaa saman duudfo.
- ²¹Bolle adiliijo nguurnan duudbe, ammaa faataabe maayan ngam sooynde hakkiilo.
- ²²Barka Jawmiraawo, kanja riskinta, comri neddo besdataa koo dume.
- ²³Paataado seyorto kuugal kallungal, ammaa kakkildo seyorto hikma.
- ²⁴Ko kalludo huli, kanjum waranta mo. Ko adiliijo yidi, o heban dum.
- ²⁵To masiibo saalake, kalludo natti, ammaa adiliijo don tabiti haa foroy.
- ²⁶Bana lammudam haa nyii'e malla cuurde haa gite, non mbaateendamjo wa'i haa neldo mo.
- ²⁷Kulol Jawmiraawo juttinan balde, ammaa balde hallube ndamman.
- ²⁸Tammunde adili'en laatoto seyo, ammaa yela hallube laatoto meere.
- ²⁹Jawmiraawo woni hisrude laabdo, ammaa o halkere wadoobe zunuuba.
- ³⁰Haa foroy adiliijo dimmbataako, ammaa kalludo tabitittaa haa lesdi.
- ³¹Hunnduko adiliijo wolwan hikma, ammaa demngal faasikiiwal ta'ete.
- ³²Hunnduko adiliijo anndi bolle ceynooje, ammaa hunnduko kalludo faasikaare tan anndi.

Balndi 11

- ¹Jawmiraawo don wanya awnordum rikiciijum, ammaa poondol goondungal fottanan mo.
- ²To mawnitaare wari, mbustu waran boo, ammaa yanjiniibe ngondan bee hikma.
- ³Timmeendam goondube dowan be, ammaa lelaaki berde zammboobe halkan be.

- ⁴Jawdi nafataa nyalaade tikkere Allah, ammaa adilaaku hisnan diga maayde.
- ⁵Adilaaku laabdo darnan laawol muudum, ammaa kalludo do'oto daliila halleende mum.
- ⁶Adilaaku goonga'en hisnan be, ammaa zammboobe najngeteebe nder suuno muudum'en.
- ⁷Saa'i kalludo maayata, tammunde maako halkan, yela wadoobe sarru laatoto meere.
- ⁸Adiliijo hisan billaare, kalludo nastan nde mbattudi maako.
- ⁹Gejjitido Allah halkan keeddiddum bee hunnduko mum, ammaa adili'en kisan bee anndal muudum'en.
- ¹⁰Berniwol seyorto jam adili'en, ngol yiman bee seyo, to hallube kalki.
- ¹¹Barka goondube nyiban berniwol, kunndude hallube ngibbinan ngol.
- ¹²Koo moy yawi keeddiddum, o paataado, neddo kakkildo jeedoto.
- ¹³Badoowo tufle wanginan sirri, ammaa goongaajo suddan haala.
- ¹⁴To baawal dowugo yimbe woodaa, ummaatoore wonnoto, kisndam don wondi bee duudal dawroobe.
- ¹⁵Mo fiyi dammaana ngam jananno, yaran bone. Mo wanyi nastugo haala coggu, hisan.
- ¹⁶Debbo narniido heban teddungal, gorko tiiniido boo heban risku.
- ¹⁷Endoowo woonanan hoore mum, ammaa cooydo endam torran banndu mum.
- ¹⁸Kalludo heban riba ka tabitittaa, ammaa badando ko fotti heban mbarjaari tabitndi.
- ¹⁹Adilaaku yahran haa ngeendam, taasnugo halleende yahran haa maayde.
- ²⁰Jawmiraawo don wanya sela-berde'en, ammaa laaba-laawol'en pottanan mo.
- ²¹Fakat, kalludo dadataa kiita, ammaa adili'en kisan.
- ²²Bana halagaare kanjeeri haa kine gaduuru, non debbo narniido to o walaa semteende.
- ²³Yela adiliijo, dum mboodeenga tan, ammaa ko tammi hebugo kalludo, dum tikkere.
- ²⁴Oo don hokka bee caahaaki, o burtan hebugo. Oya moobtan ko buri haaje, o burtan sooyugo.
- ²⁵Boonanoowo wodbe, be kaarnan dum, jarnoowo boo, be njarnan dum.

- ²⁶Cigotoodo alkamaari, yimbe naalan dum, ammaa be mbarkidfinan coorrando ndi.
- ²⁷Dabbitando boodfum dabbitan yerduye Allah, ammaa dabbando kalludum, dum heban mo.
- ²⁸Koolotoodo jawdi mum halkan, ammaa adili'en puɗan bana haako hecco.
- ²⁹Pitinando saare mum ronan henndu, paataado laatoto maccudo hikmaajo.
- ³⁰Adilaaku fudnan lekki ngeendam, ammaa yimbe kooloto hikmaajo.
- ³¹Adiliijo ma heban mbarjaari mum haa lesdi, sakko kalludo e mardo hakke.

Balndi 12

- ¹Gidfo anndal yidfi elto, ganyfo feloore sooyi faamu.
- ²Jawmiraawo yerdoto boodfo, ammaa o hiitoto badoowo rikici.
- ³Nedfo tabitittaa bee halleende, ammaa adiliijo dimmbataako sam.
- ⁴Debbo tiiniido woni daraja gorko mum, ammaa debbo cemtiniido nanndi bee gildfi nyaamooji i'e.
- ⁵Numooji adili'en don ndari dow goonga, dabareeji hallube don ndari dow rikici.
- ⁶Bolle hallube dabban mbarugo yimbe, ammaa bolle adili'en dabban hisnugo be.
- ⁷Hallube ndo'oto, be ngonataa fahin, ammaa danygol adili'en tabitan.
- ⁸Godfo heban manoore fodde hakkiilo mum, ammaa sela-berndeejo, yawnaare heban mo.
- ⁹Jawaado mardo suka gooto buri teddinando hoore mum mo walaa nyaamdu.
- ¹⁰Adiliijo anndi haaje dabbaaji mum, ammaa endam woodaa haa bernde kalludo.
- ¹¹Demando gese mum haaran nyaamdu, ammaa cuklaniido kuuje meereeje walaa hakkiilo.
- ¹²Suuno kalludo dum taasnugo kuuje kallufe, ammaa tiinaare adili'en wadan nafuuda.
- ¹³Kalludo nastan tuuforgol ngol pewe hunnduko mum, ammaa adiliijo dadan billaare.
- ¹⁴Godfo haaran boodfum bee nafuuda bolle mum, kuugal juufe maako wartanan mo.
- ¹⁵Laawol paataado fottanan dum, ammaa hikmaajo jaban sawari.
- ¹⁶Paataado wanginan metteenga mum law, kakkildo nanan kuudi, jeedoto.

- ¹⁷Bolwando goonga anndinan ko fotti, ammaa ceedoowo fewre wadan rikici.
- ¹⁸Mo numaay bolle mum, yuwan bana labbo, ammaa demngal hikmaajo hurgan.
- ¹⁹Goonga don tabiti haa foroy, ammaa fewre timman tippungel.
- ²⁰Fewjere woni haa berde nufotoobe kalludum, ammaa seyo laatanto nufotoobe jam.
- ²¹Walaa saru hebata adiliijo, ammaa bone hallube duudan.
- ²²Jawmiraawo don wanya wolwoobe fewre, ammaa wadoobe ko fotti pottanan mo.
- ²³Kakkildo suudan anndal mum, ammaa berde faataabe ngeynan faataare.
- ²⁴Tiiniido heban laamu, mbaateendamjo maccidan.
- ²⁵Mettamberam teddan neddo, ammaa wolde woonde seynan mo.
- ²⁶Adiliijo dowan tokkiido dum, ammaa laawol hallube majjinan be.
- ²⁷Mbaateendamjo judataa kusel ladde, ammaa tiiniido heban maral boodngal.
- ²⁸Adilaaku yahran haa ngeendam, ammaa halleende yahran haa maayde.

Balndi 13

- ¹Biddo kakkildo jaban elto baaba mum, ammaa nanaro nanataa feloore.
- ²Booddo haaran bee nafuuda bolle mum boodde, ammaa zammboobe dabban toonyaange.
- ³Aynando hunnduko mum aynan yonki mum, duuda-haalaajo halkan.
- ⁴Mbaateendamjo dabban, o hebataa, ammaa tiiniibe keban ko be ngidi.
- ⁵Goongaajo don wanya fewre, ammaa kalludo wadan cementiniidum e toskiidum.
- ⁶Adilaaku aynan laabdo, ammaa halleende halkan mardo hakke.
- ⁷Oo don riskitino, o walaa koo dume, oya don laafitino, o mari duuddum.
- ⁸Diskudo soottan yonki mum bee jawdi mum, ammaa fasoobe kulnataa talakaajo.
- ⁹Adiliijo nanndi bee jayngol laabngol, kalludo nanndi bee pittirlayel nyifanngel.
- ¹⁰Mawnitaare umminan jokkigol tan, ammaa hikma wondan bee jabanbe sawari.
- ¹¹Jawdi moobtaandi bee jaawal jinnan jaawdum, moobteteendi sedda sedda besdoto.
- ¹²Juttingo tammunde nyawnan bernde, ammaa hebugo yela mum woni lekki ngeendam.

- ¹³Mo yawi sawari, wadan asar, mo yerdi umroore, heban mbarjaari mboondi.
- ¹⁴Anndinol hikmaajo woni seeboore ngeendam, ngol wallete dadugo tuuforli maayde.
- ¹⁵Hakkiilo woodngo hebnan yerduye, ammaa faasiki'en don tokko laawol halkere.
- ¹⁶Kakkildo wadan kuuje fuu bee anndal, ammaa paataado we'itan faataare mum.
- ¹⁷Nelaado kalludo badinan saru, ammaa nelaado goongaajo waddan jam.
- ¹⁸Laafere e mbustu laatanto koo moy sali elto, ammaa kakkilanando feloore heban teddungal.
- ¹⁹Hebugo yela welanan bernde, ammaa faataabe ngidaa daayaago halleende.
- ²⁰To a yahdi bee hikma'en, a heban hikma, to a soobri bee faataabe, a yi'an bone.
- ²¹Saru don taasna marbe hakke, ammaa hayru woni ngeenaari adili'en.
- ²²Boodo hebnan taaniraabe mum ndongu, ammaa jawdi baddo hakke laatanto adiliijo.
- ²³Ngesa ka laafudo remi dum, fudnan nyaamdu duudndu, ammaa halkere ukkanto cooydo goonga.
- ²⁴Mo boccataa biyum, yidaa dum, giddo dum fuddan eltugo dum law.
- ²⁵Adiliijo nyaaman, haaran, ammaa deedi hallube maatan weelo.

Balndi 14

- ¹Debbo mardo hikma nyiban saare, ammaa debbo paataado yibbinan nde.
- ²Tokkiido laawol darnungol woni kuldo Jawmiraawo, ammaa tokkiido laabi leliidi don yawo Allah.
- ³Bolle paataado, mawnitiido poodanan mo boccol, ammaa bolle hikma'en aynan be.
- ⁴To ga'i demooji ngoodaa, beembal sookdan, ammaa ga'i duuddinan yaamle.
- ⁵Ceedoowo goongaajo fewataa, ammaa ceedoowo pewoowo, sey pewe.
- ⁶Jancoowo dabbitan hikma, hebataa, ammaa kakkildo, anndal hoyani dum.
- ⁷Daaya laawol paataado, ngam a hebataa anndal nder bolle maako.
- ⁸Kakkildo anndi laawol mum ngam o woodi hikma. Ammaa faataare paataado dum rikici.
- ⁹Faataabe don calo y'amgo yaafuye dow aybeeji muudum'en ammaa goonga'en don narra caka muudum'en.

- ¹⁰Sey bernde neddo tan anndi metteennga mum, walaa jananno nastata seyo maare boo.
- ¹¹Cuudi hallube ngibban, ammaa cuudi goonga'en mbaɗan barka.
- ¹²Godɗo don laara laawol mum bana ngol darnungol, asee boo ngol don yahra mo haa maayde.
- ¹³Koo bee jaleede boo bernde mettan, timmoode seyo woni suno.
- ¹⁴Halla-haaliijo saftan ngeenaari hakkeji mum, booddo haaran mbarjaari kuude mum.
- ¹⁵Sooya-anndaljo nuddinan bolle fuu, ammaa kakkildo hakkilanan palande mum.
- ¹⁶Hikmaajo hulan halleende, daayoto nde, ammaa paataado hakkiltaa, yahan yeeso.
- ¹⁷Bernando law wadan bana paataado, yimbe nganyan badoowo dabareeji kalludi.
- ¹⁸Sooya-anndal'en ndonan faataare, ammaa hakkilbe njaagnorto bee anndal.
- ¹⁹Hallube turoto yeeso woodbe, wadoobe halleende boo haa dammude adili'en.
- ²⁰Talakaajo, koo keeddidɗiiko wanyan mo, ammaa yidbe diskudo duudan.
- ²¹Mo yawi keeddidɗum, wadi hakke, mo endi laafudo, barka laatanto dum.
- ²²Mo nufani wodbe saru, majjan fakat, ammaa mo nufani be hayru, heban mboodeennga e goongaaku.
- ²³Kuugal ngale fuu woodi nafuuda, ammaa haala meere waddan sooynde.
- ²⁴Daraja hikma'en, dum risku mabbe, ammaa faataabe hebtirteebe bee faataare muudum'en.
- ²⁵Ceedoowo goongaajo hisnan yonkiiji, ammaa kasotoodo pewe wadan rikici.
- ²⁶Kulɗo Jawmiraawo woodi hoolaare semmbidnde, bikkoy maako boo keban hisrude.
- ²⁷Kulol Jawmiraawo woni seeboore ngeendam haa dadugo tuuforli maayde.
- ²⁸Duudugo yimbe dum daraja laamiido, sooyugo yimbe dum halkere maako.
- ²⁹Neeba-tikkereejo mari faamu, ammaa yaawa-tikkereejo wanginan faataare mum.
- ³⁰Bernde de'unde woni ngeendam banndu, ammaa kaajal nanndi bee gildi nyaamooji nder i'e.
- ³¹Billando laafudo don huda tagdo mo, endando talakaajo don teddina mo.

³²Halleende kalluɗo do'an mo, ammaa laabeenga adiliijo hisnan dum.

³³Hikma don jooɗi nder bernde kakkilɗo, ammaa ka wanjataa nder faataabe.

³⁴Adilaaku bangtan ummaatoore, ammaa hakke toscan nde.

³⁵Laamiido yerdoto suka mum kakkilɗo, ammaa o tikkanan cemtiniido.

Balndi 15

¹Jaawaabuwol delemngol feewtinan tikkere, ammaa wolde saatunde umminan bernde.

²Demde hikma'en camɗinan anndal, ammaa kunndude faataabe bulnan faataare.

³Gite Jawmiraawo don koo toy, de don ndaara hallube e woodbe.

⁴Demngal delemngal woni lekki ngeendam, demngal pewoowal tampinan ruuhu.

⁵Paataado yawoto elto baaba mum, ammaa kakkilɗo jaban feloore.

⁶Ndesaari mawndi don haa saare goongaajo, ammaa torra majjinan ngeenaari kalluɗo.

⁷Kunndude hikma'en caakan anndal, ammaa berde faataabe mbadataa dum.

⁸Kirseteedi hallube laati nyiddudi haa Jawmiraawo, ammaa tornde goonga'en fottani mo.

⁹Jawmiraawo don wanya laawol kalluɗo, ammaa o yidi badando kuude adiliije.

¹⁰Elto saatungo laatanto celɗo laawol boodngol, ganyando feloore maayan.

¹¹Joonde maaybe e nokkuure halkere ma don mbanji haa Jawmiraawo, sakko berde yimbe!

¹²Jancoowo yidaa feleego, ngam maajum o yahataa haa hikma'en.

¹³Bernde seyiinde labbinan yeeso, ammaa to bernde naawi, ruuhu tampan.

¹⁴Bernde kakkilɗo dabbitan anndal, faataabe nyaaman faataare.

¹⁵Haa cuniido nyalde fuu mboodaay, ammaa bernde seyiinde don nder juulde foroy.

¹⁶Pamarum bee kulol Jawmiraawo buri jawdi duudndi bee torra.

¹⁷Nyaamugo haakooji bee gidgidtiral buri ngaari payndi bee ganyanytiral.

¹⁸Yaawa-tikkereejo umminan jokkirgol, neeba-tikkereejo feewtinan habre.

¹⁹Laawol mbaateendamjo don mabbi bee gi'e, ammaa laawol goonga'en don laabi tal.

²⁰Bidɗo kakkilɗo seynan baaba mum, ammaa paataado yawoto daada mum.

- ²¹Tampa-hakkiiloojo seyorto faataare, ammaa mardo faamu tokkoto laawol mum cir.
- ²²To carwootiral woodaa, nufayeeje mbonnoto, ammaa bee dawroobe duudbe di laatoto.
- ²³Godfo seyorto jaawaabu hunnduko mum, wolde woonde nder saa'iire haandunde welan masin.
- ²⁴Laawol ngeendam jahranngol dow laatanto kakkildo, haa o dafa joonde maaybe haa les.
- ²⁵Jawmiraawo yibbinan cuudi mawnitiibe, ammaa o aynan maral rewbe yurumbe.
- ²⁶Jawmiraawo don wanya dabareeji kalludo, ammaa bolle delemde pottani mo.
- ²⁷Cuuneteedo riba wonnan saare mum, ammaa calotoodo ngeenaari kallundi yeedan.
- ²⁸Adiliijo numan hiddeko o jaabo, ammaa kunndude hallube bulnan halleende.
- ²⁹Jawmiraawo don daayi hallube, ammaa o don nana tornde adili'en.
- ³⁰Gite jaynande ceynan bernde, kubaruwol boodngol semmbidinan i'e.
- ³¹Nofru nananndu feloore hisnoore joodoto caka hikma'en.
- ³²Mo sali elto, yawi yonki mum, ammaa kakkilanando feloore heban hakkiilo.
- ³³Kulol Jawmiraawo woni anndinki hikma, yanjinaare aartan teddungal.

Balndi 16

Jawmiraawo don wada koo dume fuu bee daliila

- ¹Neddo wadan anniya, ammaa Jawmiraawo tan laatinan dum.
- ²Laabi neddo fuu laabdi haa gite muudum, ammaa Jawmiraawo don linya anniyaaji.
- ³Halfin Jawmiraawo kuude ma, nden kam nufayeeje ma laatoto.
- ⁴Jawmiraawo don wada koo dume fuu dow daliila, o wadi kalludo boo ngam nyalaade saru.
- ⁵Jawmiraawo don wanya koo moy mawnitiido, fakat, o hisataa kiita.
- ⁶Mboodeenga e goongaaku cuddan aybe godfo, bee kulol Jawmiraawo godfo daayoto halleende.
- ⁷To laabi godfo pottani Jawmiraawo, o sulhindiran mo koo bee konne'en maako.
- ⁸Pamarum bee adilaaku buri risku manngu bee sooynde adilaaku.

⁹Bernde neddo don nufu laawol mum, ammaa Jawmiraawo don yahra palande maako.

Ko laarani laamiibe

¹⁰Koŋgol Allah don haa hunnduko laamiido, hunnduko maako woofataa nder kiita.

¹¹Jawmiraawo don dabba etirdum e awnordum pottudum, ngam haa coggu fuu laato dow goonga.

¹²Wadugo halleende dum nyiddudum haa laamiibe, ngam leeso laamu don tabita bee adilaaku.

¹³Laamiido yidi nanugo goonga, bolwando ka fottanan mo.

¹⁴Tikkere laamiido neldan maayde, ammaa hikmaajo feewtinan nde.

¹⁵To yeeso laamiido laabi, dum ngeendam, yerduye maako nanndi bee duule iyeende arannde.

Joonde nder kulol Allah caka yimbe

¹⁶Hebugo hakkiilo e hikma buri marugo cardi e kanjeeri piw.

¹⁷Laawol goonga'en selan halleende, kakkilanando laawol mum aynan yonki mum.

¹⁸Juro aartan yibbere, mawnitaare aartan do'ere.

¹⁹Yankinaago caka leesbe buri senndugo kebal bee mawnitiibe.

²⁰Kakkilanando wolde Allah heban hayru, barka laatanto koolotoodo Jawmiraawo.

²¹Mo bernde mum mari hikma, o ewneteedo kakkildo, bolle belde cemmbeɗinan anndinol.

²²Hakkiilo woni seeboore ngeendam haa mardo ngo, ammaa ko eltata faataabe, dum faataare mabbe.

²³Hikmaajo numan hiddeko o wolwa, kanjum goondinta bolle maako.

²⁴Bolle delemde nanndi bee njumri, de mbelani yonki, de kurgan banndu.

²⁵Godfo don laara laawol mum bana ngol darnungol, Asee boo ngol don yahra mo haa maayde.

²⁶Weelo kuuwoowo tidɗinan mo, ngam hunnduko maako huuwnan mo.

²⁷Meereejo don taaskitina sarru, koo bolle maako boo ngulan bana yiite.

²⁸Faasikiijo umminan jokkirgol, baɗoowo tufle senndan sooba'en.

- ²⁹Toonyoowo estan keeddiddum, yahran mo dow laawol kallungol.
- ³⁰Mumnando gite mum e natando hunnduko mum ngam nufo halleende, wadi nde timmi.
- ³¹Dandanndi ngoni meetaleewol boodngol masin, goddo hebran ngol bee wadugo adilaaku.
- ³²Neeba-tikkereejo buri cemmbiddo, nangtando hoore mum buri nyaamdo berniwol.
- ³³Neddo wadan kur'u, ammaa muuyo Jawmiraawo wanginta dum.

Balndi 17

- ¹Ndikka nyiiri daajaari bee de'ere dow saare heewnde kusel bee jokkirgol.
- ²Maccudo kakkildo buran biddo cementiido, o heban ndongu bee deerdiraabe.
- ³Bolinirdum wanginan saman cardi malla kanjeeri, ammaa poondoowo berde dum Jawmiraawo.
- ⁴Baadoowo kalludum don hakkilana bolle kallude, pewoowo don hedito pewe.
- ⁵Jancando laafudo don huda tagdo mo, ceyortodo sarru hisataa kiita.
- ⁶Daraja ndotti'en, dum marugo taaniraabe, fawne bikkoy boo, dum baabiraabe mabbe.
- ⁷Bolle cubaade pottantaa paataado, sakko haala fewre haa mawdo.
- ⁸Dokkudo don laara dokkal mum bana layaaru, o tammi gal o yahata fuu o heban jaalorgal.
- ⁹Cuddando aybe dabbitan soobaaku, ammaa bolwibolwinando senndan sooba'en.
- ¹⁰Felugo kakkildo nde woore nafa mo, buri fiyugo paataado nde teemerre.
- ¹¹Sey tuurtol tan kalludo dabbata, ammaa Allah nelanan mo nelaado kulniido.
- ¹²Ndikka fottugo bee boodu koocanaandu bikkoy mum dow fottugo bee paataado nder faataare mum.
- ¹³Mo warjori booddum bee kalludum, sarru daayataako saare maako.
- ¹⁴Fuddugo jokkirgol, dum seekugo dijiwol. To a anndi a waawataa habre, taa fuddu.
- ¹⁵Adilindo aybudo e aybindo adiliijo, Jawmiraawo don wanya be dido fuu.
- ¹⁶Dume ceede haa junngo paataado nafata? Haa o sooda hikma na, nde o walaa hakiilo?

- ¹⁷Soobaajo yidan koo ndey, ammaa deerdfiraawo danyaama ngam wakkati billaare.
- ¹⁸Koo moy fiyi dammaana ngam keeddiidum, o walaa hakkiilo.
- ¹⁹Gidfo jokkirgol yidi hakke, townando dammugal mum dabban yibbere.
- ²⁰Sela-berndeejo hebataa hayru, halla-demngaljo yanan nder sarru.
- ²¹Danyfo humakiijo, mettamberam heban dum, baaba paataado walaa seyo.
- ²²Bernde seyiinde hurgan banndu, ammaa ruuhu tampusu ittan semmbe i'e.
- ²³Kiitoowo kallufo jaban dokkal, ngam o lelina kiita ngoonduka.
- ²⁴Kakkilfo mardo hikma wadan ko woni yeeso mum, ammaa gite paataado don ngiilo haa keeri duniyaaru.
- ²⁵Bidfo paataado dum metteenga haa baaba mum, dum kaadeenga haa debbo danyfo mo.
- ²⁶Yobnugo mo walaa aybe, woodaay, boccugo mawbe boo dum haanaay.
- ²⁷Nangtudo bolle mum mari anndal, mardo gikku peewngu woodi faamu.
- ²⁸Koo paataado boo, to jeedake, be ndaaran mo o hikmaajo. To o mabbi hunnduko maako, be ndaaran mo o kakkilfo.

Balndi 18

- ¹Joodotoodo feere mum tokkoto suuno mum tan, to godfo yidi wallugo mo, o bernan.
- ²Paataado yidaa faamugo, sey wangingo ko woni haa bernde mum tan.
- ³Halleende yahdan bee yawnaare, mbustu wardan bee kuugal cementiniingal.
- ⁴Bolle iwande haa hunnduko nedfo nanndi bee ndiyam luggudam, bee maayel ilooyel iwngel haa seeboore hikma.
- ⁵Burnugo kallufo haa kiita e lelnugo haala goongaajo, fottaay.
- ⁶To paataado fudfi waabaago, o dabban bocci.
- ⁷Hunnduko paataado nastinan mo nder halkere, bolle maako de tuuforgol yonki maako.
- ⁸Bolle tufleejo nanndi bee nyaamdu welndu, de nastan nder teteki.
- ⁹Mbaateendamjo woni deerdu bonnoowo.
- ¹⁰Innde Jawmiraawo woni suudu aynirdu semmbidndu, adiliijo doggan haa ton, hisan.

- ¹¹Diskudo tammi jawdi mum hisnan dum, bana mahi towɗi aynirta berniwol.
- ¹²Bernde neddo mawnititto hiddeko o do'o, ammaa yaŋkinaare aartan teddungal.
- ¹³Jaabotoodo diga siwaa nanugo, o paataado, mbustu laatanto mo.
- ¹⁴Ruuhu neddo jaaloto nyawu. Ammaa moy dartinta ruuhu tampusu?
- ¹⁵Bernde hakkilnde heban anndal, nofru hikmaajo don dabbita anndal.
- ¹⁶Dokkal neddo yaajinanan mo laawol, yottinan mo yeeso mawbe.
- ¹⁷To arano wolwi haa kiita, be mbi'an: "Goonga!" Ammaa didabo, konneejo maako, fewnan mo.
- ¹⁸Kur'u timminan jokkirgol, ngu ta'an haala hakkunde semmbidde.
- ¹⁹Bernde deerdiraawo zammaado buri berniwol cemmibidngol mabbaago, jokkirli nanndi bee jamde paldude dammugal.
- ²⁰Godɗo haarnan reedu mum bee nafuuda bolle mum, o haaran bee bote hunnduko maako.
- ²¹Maayde e ngeendam ngoni haa demngal, kuuwtinirɗo ngal bee hakkiilo nyaaman nafuuda maagal.
- ²²Kebdo debbo hebi hayru, o hebi boo yerduye Jawmiraawo.
- ²³Talakaajo wolwan bee toraago, ammaa diskudo jaaboto bee caatal.
- ²⁴Woodi sooba'en yahranbe godɗo nder halkere, ammaa soobaajo goongaajo dakko ko buri deerdiraawo.

Balndi 19

- ¹Talakaajo tokkiido goongaaku buri diskudo bolwando faasikaare.
- ²To anndal woodaa, habdugo nafataa, jaawando wadan boofi.
- ³Faataare neddo wonnan laawol muudum, ammaa o aybinan Jawmiraawo.
- ⁴Jawdi duddinan sooba'en, ammaa talakaajo, soobaajo maako seedan bee maako.
- ⁵Ceedoowo fewre hisataa kiita, bolwando pewe dadataa.
- ⁶Duudde don teddina mawdo bee naafikaare, koo moy yidi soobruko bee caahiido.
- ⁷To godɗo o talakaajo, deerdiraabe muudum nganyan dum, koo soobiraabe maako ndaayoto mo, koo o yidi wolwugo ma, walaa nanando mo.
- ⁸Kebando hakkiilo yidi hoore mum, kakkilanando faamu heban hayru.

- ⁹Wala ceedoowo fewre hisata kiita, bolwando pewe halkan.
- ¹⁰Paataado fotaay riskugo, sakko maccudo fota umrugo laamiibe.
- ¹¹Hakkiilo neddo laatinan mo neeba-tikkereejo, yejjititgo aybe goddo laatanto mo daraja.
- ¹²Tikkere laamiido nanndi bee ubbaango mbarooga, yerduye maako boo nanndi bee saawawre dow hudo.
- ¹³Biddo paataado woni sarru haa baaba mum, jokkirli debbo ngoni ci'ol ngol timmataa.
- ¹⁴Goddo ronan saare e jawdi haa baaba, ammaa debbo kakkildo, dum dokkal Jawmiraawo.
- ¹⁵Mbaateendam duddinan doydi, doole mbaateendamjo maata dolo.
- ¹⁶Dowtantoodo umrooje Allah aynan yonki mum, jawotoodo de maayan.
- ¹⁷Endando laafudo hokki Jawmiraawo nyamaande, kanke o warjoto mo mboodeenga nga'a.
- ¹⁸Eltu biya saa'i tammunde don, ammaa taa fiy ngel bee tikkere haa yotto maayde.
- ¹⁹Yaawa-tikkereejo, doole o yoba aybe maako, ngam to a acci mo, o tullitan.
- ²⁰Nan wasuye, jab anndinki, ngam bana nii kebrata hikma.
- ²¹Anniyaaji bernde neddo duudi, ammaa muuyo Jawmiraawo tan laatoto.
- ²²Ko be ngidi haa neddo, dum mboodeenga maako. Talakaajo buri pewoowo.
- ²³Kulol Jawmiraawo yahran haa ngeendam, goddo waalan o kaardo, sarru warantaa mo.
- ²⁴Mbaateendamjo nastinan junngo mum nder le'al, o waawataa wartirgo ngo haa hunnduko.
- ²⁵To a bocci jancoowo, sooya-anndaljo heban hakkiilo. To a feli kakkildo, o besdan anndal.
- ²⁶Mo toonyi baaba mum malla riiwi daada mum, kanke woni biddo cementiniido, toskiido.
- ²⁷Binngel am, to a acci heditaago anndinki, a yejjitan law ko a anndi.
- ²⁸Ceedoowo balwa-berndeejo don yawna goonga, zunuuba welani hunnduko kalludo.
- ²⁹Yangada taaskanaama jancoobe, bocci boo ngam baawe faataabe.

Balndi 20

- ¹Inaboojam laatinte jancoowo, nguykinoojam boo kooloowo, guykoowo laatataako hikmaajo sam.
- ²Bernuki laamiido nanndi bee ubbaango mbarooga, tikkinando mo halkan yonki mum.
- ³Reentingo hoore mum e jokkirgol, dum daraja ngam neddo, ammaa paataado natan ngol.
- ⁴To duumol wadi, mbaateendamjo yidaa remugo. Saa'i codol o dabban, ammaa o hebataa koo dume.
- ⁵Numooji bernde neddo ngoni ndiyam luggudam, ammaa kakkildo nyedan dam.
- ⁶Yimbe duudbe don ngeyna mboodeenga muudum'en. Ammaa moy tawata neddo koolaado?
- ⁷Adiliijo don tokko laawol mum bee laabeenga. Barka laatanto bibbe maako koo baawo maako.
- ⁸Laamiido, to joodake dow leeso kiita, hebtan kalludum fuu bee gite mum.
- ⁹Moy waawata wi'ugo: "Mi labbini bernde am, mi laabdo diga hakke am?"
- ¹⁰Awnordum didorjum e etirdum didorjum, Jawmiraawo don wanya dum fuu.
- ¹¹Nder kuude mum, derkeejo don wangina to yahdu mum laatoto laabndu malla goondundu.
- ¹²Nofru nanooru e yiitere yi'oore, Jawmiraawo wadi dum didi fuu.
- ¹³To a duddini doyd'i, a talkidan. To a mabbiti gite ma, a haaran nyaamdu.
- ¹⁴Coodoowo don wi'a: "Woodaay, woodaay!" Nden to o soodi, o dilla o ceyiido.
- ¹⁵Woodi kanjeeri, woodi boo luuluuje duudde, ammaa fawne burde woodugo, dum hunnduko marko anndal.
- ¹⁶Hoo'u limce piydo dammaana ngam goddo, sey o wallina jengina to dum jananno.
- ¹⁷Nyaamdu hebaandu bee rikici welanan goddo, ammaa baawodon hunnduko maako heewan korka'e.
- ¹⁸Nufayeeje kibfoto bee carwootiral. To a yidi wadugo habre, aartu numugo.
- ¹⁹Badoowo tufle wanginan sirri, taa hawtan duuda-haalaajo.
- ²⁰Kuddo baaba mum malla daada mum, ngeendam mum nyifan bana pittirla nder nyibre baleere.
- ²¹Risku kebaangu bee jaawal haa fuddam, wadataa barka haa ragare.

- ²²Taa wi': "Mi waatoto kalludum." Hoola Jawmiraawo, kaŋko o wallete.
- ²³Jawmiraawo don wanya etirdum didorjum, awnordum rikiciijum fottaay.
- ²⁴Jawmiraawo dowata palande neddo. Kadi noy neddo faamrata laawol mum?
- ²⁵Mo yaawi wi'ugo: "Dum cenaadum", nasti tuuforgol, ngam o fuddan numugo baawo togayeere.
- ²⁶Laamiido kakkildo hebtan wadbe kalludum, nden o hiitoto be bilaa endam.
- ²⁷Ruuhu neddo woni pittirla Jawmiraawo, ka widititto ko woni nder neddo fuu.
- ²⁸Mboodeenga e goongaaku aynan laamiido, leeso laamu maako tabitan bee mboodeenga.
- ²⁹Daraja sukaabe, dum semmbe mabbe, fawne ndotti'en, dum dandanndi mabbe.
- ³⁰Bocci haa yiy'am kurgan halleende, fiyugo wo'itanan bernde.

Balndi 21

- ¹Bana maayel, non bernde laamiido wa'i haa juŋgo Jawmiraawo, o dowan nde koo toy o yidi fuu.
- ²Koo moy don laara kuude mum de pottude, ammaa Jawmiraawo don linya berde.
- ³Wadugo adilaaku e pottudum buri fottango Jawmiraawo dow kirseteedi.
- ⁴Gite mawnitiide e bernde y'aggiinde e hayru hallube, kanjum woni hakke.
- ⁵Numooji tiiniido ngaddanan dum hayru, ammaa jaawando, sooynde tan laatanto dum.
- ⁶Hebrugo ndesaaje bee demngal pewoowal, dum taasnugo henndu e nastugo tuuforli maayde.
- ⁷Toonyaange hallube halkan be, ngam be cali wadugo ko fotti.
- ⁸Laawol aybudo leliingol masin, ammaa kuugal laabdo darnungal cir.
- ⁹Joodaago dow sebatto soorowol buri joodaago nder suudu bee debbo giddo jokkirli.
- ¹⁰Bernde kalludo don dabba kalludum, keeddidfiiko hebataa endam haa maako.
- ¹¹To jancoowo hiitaama, sooya-anndaljo heban hakkiilo. To hikmaajo anndinaama, o heban anndal.
- ¹²Adiliijo don hakkilana saare kalludo, haa o do'a hallube nder sarru.
- ¹³Cukkando noppi mum ngam gookaali laafudo, kaŋko boo o wookan, ammaa walaa nanando dum.

¹⁴Caahu bee sirri feewtinan bernde, dokkal nder jiiba feewtinan tikkere saatunde.

¹⁵Wadugo ko fotti seynan adiliijo, ammaa dum hulnan wadoobe zunuuba.

¹⁶Accudo tokkaago laawol hakkiilo waaloto caka maaybe.

Bolle deentinki feere feereeje

¹⁷Gidfo welweloogi laatoto talakaajo, gidfo inaboojam e nyaamdu welndu hebataa jawdi.

¹⁸Kalludo, faasikiiyo nistan sarru ngu o nufi nastingo adiliijo, laabfo.

¹⁹Joodaago haa ladde meere buri marugo debbo jokkiroowo e mettinoowo bernde.

²⁰Jawdi e risku don haa saare hikmaajo, ammaa paataado majjinan dum law.

²¹Dabbitando adilaaku e mboodeenga heban ngeendam, yerduye e teddungal.

²²Hikmaajo jaaloto berniwol semmbidbe, o yibbinan hisrude nde be kooli dum.

²³Aynando hunnduko mum e demngal mum, aynan yonki mum e billaare.

²⁴Mawnitiido, elewfo, kanke wi'ete jancoowo, o don wada koo dume fuu bee mawnitaare fantunde.

²⁵Suuno mbaateendamjo mbaran mo, ngam juude maako cali huuwugo.

²⁶O don nyalla dabbugo kuuje, ammaa adiliijo hokkan, walaa nangtugo.

²⁷Kirseteenga kalludo woni nyiddudum, sakkomaa nde o lii'oto nga bee anniya kalluka.

²⁸Seedamku pewoowo jabataake, ammaa wolde kakkildo jabeteende.

²⁹Kalludo yoornan gite mum, ammaa goondudo darnan laabi mum.

³⁰Koo hikma, koo hakkiilo, koo anndal, walaa ko dartanto Jawmiraawo.

³¹Godfo taaskoto bee puccu mum ngam nyalaade habre, ammaa jaalorgal iwan haa Jawmiraawo.

Balndi 22

¹Innde woonde buri jawdi duudndi, hebugo yerduye buri cardi e kanjeeri saman.

²Diskudo e laafudo poti kal, ngam Jawmiraawo wadi be difo fuu.

³Kakkildo to yi'i sarru, o nyukkoto, ammaa sooya-anndal'en tokkitinan laawol, be naawnoto.

⁴Mbarjaari yangkinaare e kulol Jawmiraawo, dum risku, teddungal e ngeendam.

- ⁵Gi'e e tuuforli don haa laawol faasikiijo, aynando yonki mum daayoto e maajum.
- ⁶Woownu derkeejo laawol ngol haani o tokko, nden kam o selataa ngol, koo to o naywi.
- ⁷Laafudo don haa juŋgo diskudo, jabdo nyamaande laatoto maccudo dokkudo mo nde.
- ⁸Aawando halleende sodan saru, sawru tikkere maako yewan.
- ⁹Barka laatanto koo moy endi talakaajo, nyaamni mo.
- ¹⁰Riiw jancoowo, nden kam jokkirgol dillan, haŋre e mbustu boo njinnan.
- ¹¹Gidɗo bernde laabnde, bolwando bee maslahaaku, laamiido laatoto soobaajo maako.
- ¹²Gite Jawmiraawo don ayna anndal kakkido, ammaa o do'an bolle faasikiijo.
- ¹³Mbaateendamjo wi'an: "Mbarooga don yaasi, nga mbaratam, to mi wurtake haa laawol."
- ¹⁴Hunnduko debbo jananno woni ngaska lugguka, mo Jawmiraawo tikkani dum, yanan nder maaka.
- ¹⁵Faataare don haa bernde derkeejo, boccol elto riiwan nde haa ton.
- ¹⁶Billando laafudo mawninan mo, ammaa hokkugo diskudo laafinan.

Bolle hikma cappande tati
(22:17—22:24)

- ¹⁷Heditam haa mi yecce ko anndinoobe marbe hikma mbi'i. Jab anndal maɓbe haa bernde ma.
- ¹⁸Dum boodɗum to a dursi bolle maɓbe, haa keba lornugo de foroy.
- ¹⁹Mi anndinte de hannde, ngam mi yidi a hoolo Jawmiraawo.
- ²⁰Mi winndani ma bolle hikma'en cappande tati, de fuu de anndal tabitŋgal e sawariiji boodɗi.
- ²¹De anndinte ko haani anndugo fuu, haa keba wartirango nelbe ma bolle goonga.

1

- ²²Taa jabtu laafudo ngam o laafudo, taa fewnu goonga leesdo yeeso kiita,
- ²³ngam Jawmiraawo jingnan be, o ittanan jabtube be ngeendam.

2

- ²⁴Taa soobru bee yaawa-tikkereejo, taa yahdu bee goddo mo waawataa nangtugo hoore mum,

²⁵ngam taa a woowa laabi maako, a wadana yonki ma tuuforgol.

3

²⁶Taa fiy dammaana ngam goddo, taa nastu haala nyamaande maako.

²⁷Ngam to a woodaa ko a yobra, be koocan koo be'itte maada.

4

²⁸Taa suttin keerol maral ma booyamawol ngol kaakiraabe ma mbadi.

5

²⁹To a yi'i goddo goniijo nder kuugal mum, anndu o huuwanan laamiibe, o huuwantaa leesbe.

Balndi 23

6

¹To a joodake haa a nyaamda bee mawdo, taa yejjitit moy don joodi yeeso ma.

²To a duuda-nyaamdeejo, sey a wallina labi haa kondondol ma.

³Taa suuna nyaamdu maako welndu, teema o dabban estugo ma bee maaru.

7

⁴Taa somnu hoore ma ngam riskugo, accu numugo haala man.

⁵To a tiitini gite ma dow risku, walaa ko kebata, ngu wadan bileeji, ngu fiiran haa asama bana dutal.

8

⁶Taa nyaamdu bee dawdo, taa suuna nyaamduuji maako beldi,

⁷ngam o don wada lisaafi haa bernde maako. O wi'ete: "Nyaam, yar", ammaa bernde maako wondataa bee maada.

⁸Longere nde modda, a tuutan nde, a mani nyaamdu maako meere non.

9

⁹Taa wolwu haa noppi paataado, ngam o samdintaa bolle ma.

10

¹⁰Taa suttin keerol ngesa atiime'en ngam mawningo maral ma.

¹¹Be ngoodi balloowo cemmido: Allah jinngan be, haala man loroto dow maada.

11

¹²Nanan anndinoowo ma, hedita bolle anndinki fuu.

12

¹³Taa sala eltugo derkeejo. A mbarataa mo to a bocci mo.

¹⁴Fakat, to a ne'i mo bana nii, a hisnan yonki maako e halkere.

Sawariiji baaba ngam biyum

13

¹⁵Biɲngel am, to a laatake kakkilɗo, bernde am seyoto.

¹⁶To mi nani bolle hikma haa hunnduko ma, mi juroto ngam daliila maada.

14

¹⁷Taa bernde ma haaja hayru hakke'en, ammaa nde heewa kulol Jawmiraawo nyalɗe fuu.

¹⁸Nden kam jaɲngo ɗon ngam maada, tammunde ma boo halkataa.

15

¹⁹Nan, biɲngel am, laata hikmaajo, yahru bernde ma dow laawol darnungol.

²⁰Taa wundu bee yaroobe nguykinoojam e duɗɗinoobe nyaamɗe kusel,

²¹ngam guykoowo e duuda-nyaamdeejo talkidan, duudal ɗoyɗi boo bornan godɗo bance.

16

²²Nanan baaba ma, danyɗo ma, taa yawa daada ma boo to o naywi.

²³Soodu goonga, taa soorru ka, non boo hikma, anndinki e hakkiilo.

²⁴Baaba godɗo adiliijo welweltan, danyɗo hikmaajo boo seyorto mo.

²⁵Accu baaba ma e daada ma ceyo, danybe ma keba welwelo.

17

²⁶Biɲngel am, heɗitam bee bernde ma fuu, kuude am laatano ma misaalu.

²⁷Reenta e debbo daakaare, ngam o ngaska lugguka, debbo jananno boo woni bulndu billiindu.

²⁸Be ɗon mbaaltano ma bana fasoobe, be ɗon duɗɗina faasiki'en caka worbe.

No guykoowo wa'i

18

²⁹Moy wi'ata foroy: "Ayye" malla: "Kayya"? Moy ɗon bee jokkirli e uumaali tum? Banndu moy heewi kuuduuje meere? Moy mari gite boɗeeje?

³⁰Dum hiirdooɓe bee inaboojam, ɗabbitoobe njaramji guykinooji koo ɗiye.

³¹Taa laar inaboojam no dam woojiri, no dam yaynirta nder jardugel. Dam modoto bee koydum,

³²ammaa baawodon dam natan bana mboodi, hoore ma yiilan bana to foosokre nati ma.

³³Gite ma ngi'an kuuje kaydiniide, a wolwan haalaaji paataadi.

³⁴A laatoto bana baaliido caka mbeela, bana daaniido haa wicco koommbowal.

³⁵To hakkiilo ma warti, a wi'an: "Be piyi yam sike, ammaa dum naawaay yam, be tappi yam, ammaa mi maataay dum. Ndey pinanmi booddum? Mi yidi njaram fahin."

Balndi 24

Hikmaajo e kalluɗo

19

¹Taa haaju hayru hallube, taa dabɓu gondal mabbe,

²ngam berde mabbe don numa toonyaare tan, nde be mbolwata fuu, dum haala sarru.

20

³Hikma nyiban saare, hakkiilo tabitinan nde.

⁴Bee anndal godɗo hebbinirta cuudi mum bee kuuje boodde e marde saman feere feere.

21

⁵Hikmaajo woodi baawde, jawmu anndal duɗɗinan semmbe mum.

⁶Gidɗo wadugo habre, sey aarta numugo, jaalorgal iwan haa duudal dawroobe.

22

⁷Paataado waawataa jokkaago hikma, nder dawriinde o fotaay mabbittitgo hunnduko.

23

⁸Nufotoodo kalludum foroy, be mbi'an mo umminoowo fitina.

⁹Anniyaaji paataado fuu laatoto hakke, jancoowo woni nyiddudo haa yimbe.

24

¹⁰To a tampi nder nyannde billaare, nden kam semmbe ma duudaay.

25

¹¹Hisnu mo walaa aybe, mo be ndasata ngam mbareego, dadnu mo.

¹²Taa wi': "Asee, mi anndaano dūm", ngam Allah anndi to a wi'i goonga malla a few. Linyoowo berde warjoto koo moy deydey kuugal mum.

26

¹³Biɲngel am, nyaam njumri, ngam ndi woodi, njumri kesri welanan hunnduko ma.

¹⁴Anndu, bana non hikma wa'i ngam yonki ma. To a hebi ka, saa'iire warannde don, tammunde ma boo halkataa.

27

¹⁵An kalludo, taa dabɓu jabtugo saare adiliijo, taa nattin nokkuure siwtaare maako.

¹⁶Adiliijo, koo to do'i nde joweedi, o ummititto. Ammaa hallube njanan nder saru.

28

¹⁷Taa seyora do'ere konneejo ma, taa bernde ma welwelta to o fergake.

¹⁸Ngam to Jawmiraawo yi'i dūm, dūm fottantaa mo, nden o sottina tikkere maako haa oya.

29

¹⁹Taa bernan wadoobe zunuuba, taa haaju hayru hallube,

²⁰ngam hayru mabbe duurataa, ngu jinnan bana pittirlayel nyifanngel.

30

²¹Biɲngel am, hul Jawmiraawo, hul laamiido boo, taa hawtu bee tuurtoobe, taa tuurtan diɗo fuu,

²²ngam halkere tuurtoobe waran bee juhuki. Num saru ngu Allah malla laamiido mbaawata ukkango be.

Sawariiji hikma'en goddi

²³Ndaa, kanje boo de bolle hikma'en: Senndindirgo yimbe yeeso kiita, woodaay.

²⁴Bi'ando kalludo: "A wadi ko fotti", yimbe kudan mo, ummaatooje fuu naalan mo.

²⁵Ammaa hiitotoobe aybudo keban welwelo, barka e hayru laatanto be.

²⁶Jaawaabuwol belngol nanndi bee kebaaki hunnduko.

²⁷Taaskitin kuugal ma haa yaasi, timmin kuude ngesa ma fuu, baawo maajum nyiɗ suudu ma.

²⁸Taa seeda dow keeddiɗa to daliila woodaa. Taa wad mo rikici bee bolle ma.

²⁹Taa wi': "Sey mi wad'a mo ko o wad'i yam, mi warjo mo fodde kuugal maako."

No mbaateendamjo wa'i

³⁰Mi yaali ngesa mbaateendamjo e ngesa inabooje ka sooya-hakkiiloojo.

³¹Ndaa, ka heewi gi'e, geene cuddi ka, mahol maaka ngol kaa'e yibbi.

³²Mi yi'i d'um, mi numi, mi laari, ndaa ko mi faami:

³³Daanaago sedda, ngoŋngugo sedda, falindirgo juude, siwto sedda,

³⁴bana non talakaaku juherte, laafere ma boo bana taaskaniido konu.

Balndi 25

Balndi Suleymaanu goddi

¹Ndaa balndi Suleymaanu goddi di yimbe taariibe Hezekiya, laamiido Yahuuda mbinnditi:

²Suudugo huunde, d'um teddungal Allah, ammaa teddungal laamiibe, d'um widitaago huunde.

³Bana towirka asama e luggeenga lesdi, bana non numooji laamiido, di kebtataake.

⁴Ittu ko jillindiri bee cardi, nden kam tappoowo cardi laatinan ndi taasayel.

⁵Daaynu dawroowo kalludo haa laamiido, nden kam leeso laamu maako tabitan bee adilaaku.

⁶Taa manta yeeso laamiido, taa dara haa pallel mawbe.

⁷Ngam wi'eego: "War gaa'e", buri famditineego yeeso mawdo.

⁸To a yi'i huunde haa keeddidda, taa yaawda wullaago mo. Noy mbadata to o fewni ma?

⁹To a don wada kiita bee keeddidda, taa wangin ko goddo feere wi'i ma bee sirri.

¹⁰Ngam to a wadi d'um, yimbe fuu kallinte, innde ma woonde halki haa foroy.

¹¹Bana fawne kanjeeri dow taasaaje cardi, non wolde wolwaande bee pottudum wa'i.

¹²Bana halagaare kanjeeri e kodol kanjeeri laabndi, non feloore kakkildo wa'i to a jabi nde.

¹³Bana hebugo peewol yaake seeto, non nelaado koolaado wa'i haa neldo mo, o seynan bernde jaagordo maako.

¹⁴Duule e henndu bilaa iyeende, bana non jurotoodo bee dokkal bilaa hokkugo wa'i.

- ¹⁵Munyal jaaloto kiitoowo, demngal delemngal yewan i'e.
- ¹⁶To a duddini nyaamugo njumri, ndi naawan reedu ma, a tuutan ndi.
- ¹⁷Taa duddin yillaago keeddidda, to naa non o haabete, o fuddan wanyugo ma.
- ¹⁸Bana wandayre e kaafahi e kurol ceeɓngol, non bolwando seedamku fewre dow keeddiddum wa'i.
- ¹⁹Hoolaago faasikiijo nder nyannde billaare, dum bana y'akkugo bee nyiindere nyawnde malla waancugo bee kosngal boosngal.
- ²⁰Bortaago alkibbaare nder nyannde peewol, rufugo lammudam dow huuduure, yimango cuniido gimi seyo – ginnaado tan wadata irin du'um.
- ²¹To konneejo ma dolaama, nyaamnu mo, to o domdaama, yarnu mo.
- ²²Bana nii cementirta mo, Jawmiraawo boo warjoto ma.
- ²³Henndu loowru waddan iyeende, bolle tufle umminan tikkere wodbe.
- ²⁴Joodaago dow sebatto soorowol buri joodaago nder suudu bee debbo gidɗo jokkirli.
- ²⁵Bana ndiyam peewdam haa kondondol domduɗo, non kubaruwol boodɗngol iwngol lesdi ndaayiindi wa'i.
- ²⁶Bana seeboore nyiddunde e bulndu wonniindu, non adiliijo tokkiido esto kalludo wa'i.
- ²⁷Dum haanaay godɗo nyaama njumri duudndi, dum haanaay godɗo tefana hoore mum tedduɗngal duudɗngal.
- ²⁸Bana berniwol bilaa mahol taariɗngol dum, non gorko cooyɗo nangtaare wa'i.

Balndi 26

Kuude paataado

- ¹Bana mallimallooje nder ceedu e iyeende wakkati codol, non tedduɗngal yahdataa bee paataado.
- ²Bana colli piirda, non naaloore bilaa daliila wa'i, nde laatataako.
- ³Labangal ngam puccu, boccol ngam wamnde, sawru boo ngam baawo paataado.
- ⁴To a jaabake y'amol paataangol, a laatake paataado bana y'amdo ma.
- ⁵To godɗo y'ami ma bee faataare, hokku mo jaawaabuwol paataangol, ngam taa o laara hoore maako o hikmaajo.
- ⁶Nelando paataado o yahra habaru, ta'an kosde mum, yaran bone.
- ⁷Bana kosde boosdo biliide meere, non balndol haa hunnduko paataado wa'i.

- ⁸Habbugo hayre haa piwlol e teddingo paataado, foti kal.
- ⁹Lisal bee gi'e haa junngo guykoowo, woodaay. Non boo balndol haa hunnduko paataado, fottaay.
- ¹⁰Bana gawjo jogiido kuri, pidando koo moy, non mo huuwnata paataado malla saalotoobe haa laawol wa'i.
- ¹¹Bana rawaandu loroto, nyaamta tuure mum, non paataado fudditan faataare mum.
- ¹²To a yi'i goddo daarando hoore mum o hikmaajo, tammanaago mo duudaay, ndikka paataado.
- ¹³Mbaateendamjo don wi'a: "Huunde ladde don haa laawol! Mbarooga don haa yaasi!"
- ¹⁴Bana parewal waylitorto dow dakke mum, non mbaateendamjo waylitorto dow be'itte mum.
- ¹⁵Mbaateendamjo nastinan junngo mum nder le'al, wartirgo ngo haa hunnduko, caddum haa maako.
- ¹⁶Mbaateendamjo don laara hoore mum hikmaajo ko buri marbe hakkiilo njoweedido.

Balndi goddi

- ¹⁷Caalotoodo nastando haala ka laaranaay dum, nanndi bee giddo nanngugo noppi rawaandu.
- ¹⁸Bana ginnaado pidando kuri giiteleeji, pijando bee balmi mbarooji,
- ¹⁹non badando goddo rikici, nden o wi'a: "Dum guusa non!"
- ²⁰To ledde ngoodaa, yiite nyifan. To nyo'oowo woodaa, jokkirgol jinnan.
- ²¹Bana besdando yulbe malla ledde haa yiite, non badoowo jokkirgol wulnirta habre.
- ²²Bolle tufleejo nanndi bee nyaamdu welndu, de nastan nder teteki.
- ²³Bana delko yahdataa bee fayannde loopeere, non hunnduko welko yahdataa bee bernde hallunde.
- ²⁴Ganyo suudan bolle mum, ammaa nder maako heewi naafikaare.
- ²⁵To o delmini sawtu maako, taa hoola mo, ngam kuuje nyiddude joweedidi don haa bernde maako.
- ²⁶O suudan nganyngu maako bee naafikaare, ammaa kuude maako kallude mbangan nder jama'aare.

²⁷Gasando ngaska do'oto nder maaka, hayre loroto dow tallando nde.

²⁸Torrugo goddo bee pewe, dum wanyugo mo, hunnduko naafikiho wadan halkere tan.

Balndi 27

¹Taa jura ngam janngo, a anndaa ko hannde waddata.

²Taa mangtu hoore ma, sey goddo feere mangte, jananno, ammaa naa an bee hoore ma.

³Hayre teddi, njaareendi boo dum donngal, ammaa metteennga paataado buri dum didi fuu teddugo.

⁴Bernuki saati, tikkere nanndi bee maayo faccanggo, ammaa moy munyanta kaajal?

⁵Feloore wangunde buri soobaaku cuudingu.

⁶Soobaajo naawnando bee pelooje mum he'i hoolaare, ammaa konneejo duddinan koofli naafikiiji.

⁷Kaardo yaaban njumri bee kosde, ammaa haa beelaado koo kaaddum welan.

⁸Bana sonndu yiilotoondu daayiidum bee sabbo mum, non goddo giilotoodo daayiidum bee saare mum wa'i.

⁹Nebbam wujaago e uurle ceynan bernde, hebugo soobaajo booddo buri sarwanaago hoore mum.

¹⁰Taa accu soobaajo ma, koo soobaajo baaba ma, nyannde billaare taa nastu saare deerda haa tefa ballal, keeddiddiraawo badiido buri deerdiraawo daayiiido.

¹¹Binngel am, laata hikmaajo, seynu bernde am, haa mi heba ko mi jaabo toskudo yam.

¹²Kakkildo to yi'i saru, nyukkoto, ammaa sooya-anndal'en tokkoto laawol, be naawno.

¹³Hoo'u limce piydo dammaana ngam goddo, sey o wallina jengina to dum jananno.

¹⁴To a findini keeddidda fajiri cub bee koofngol barka, o faaman dum bana naaloore.

¹⁵Si'ugo suudu nyannde iyeende e debbo badoowo jokkirgol don nanndi:

¹⁶Je'ingo mo hebataako bana nanngugo henndu malla jogaago nebbam.

¹⁷Njamndi welnata njamndi, gondal bee keeddiddiraawo semmbidinan.

¹⁸Kakkilanando ibbi nyaaman bibbe maaki, kakkilanando jawmum heban teddungal.

¹⁹Bana yeeso nanndiri bee yeeso nder ndiyam, non bernde neddo nanndiri bee neddo.

²⁰Joonde maaybe e nokkuure halkere kaarataa, bana non gite neddo boo caftataa laarugo.

²¹Bolinirdum wangan saman cardi malla kanjeeri, no neddo wa'i wangan bee ko be mbi'anta mo.

²²Koo to a uni paataado bee gaafgal nder unordu caka gawri, bee non fuu faataare maako accataa mo.

²³Anndu dammooji ma fuu, hakkilan tokke ma boodfum,

²⁴ngam jawdi duumataako, maral tabitittaa diga yidere haa yidere.

²⁵To a wa'i hufo, hufo hecco boo wiliti fahin, to a moobti geene haa kooseeje,

²⁶nden mar baali ngam holtingo ma e jawdi ngam soodugo ngesa

²⁷e kosam be'i duuddam ngam wuurnugo ma, an bee saare ma e horbe ma fuu.

Balndi 28

¹Kalludo doggan, koo to taasnando mo woodaa, ammaa adiliijo don hooldini bana mbarooga.

²To ummaatoore tuurti, laamananbe nde duudan. Ammaa jam don tabita to goddo mardo anndal e kirseeku don laamo.

³Mardo baawde, billando laafube nanndi bee iyeende saatunde nde luttintaa nyaamdu.

⁴Accube tawreeta mangtan hallube, ammaa downtantooke tawreeta konan be.

⁵Hallube paamataa ko fotti, ammaa dakkotiranbe bee Jawmiraawo paaman koo dume fuu.

⁶Talakaajo tokkiido goongaaku buri diskudo tokkotoodo laabi leliidi.

⁷Downtantodo tawreeta, kanke woni bidde kakkildo, ammaa kawtando bee daakaare'en semtinan baaba mum.

⁸Duddinando jawdi mum bee riba e ndiyam, ko o moobti fuu laatanto endoowo laafube.

⁹To goddo sukki noppi mum ngam taa o nana tawreeta, tornde maako laatoto nyiddunde haa Allah.

- ¹⁰Majjinando goonga'en dow laawol kallungol, kanke bee hoore maako o yanan nder ngaska maajum, ammaa timmube keban hayru.
- ¹¹Diskudo don laara hoore mum hikmaajo, ammaa laafudo kakkildo annditan naa non.
- ¹²To adili'en njaalake, juulde wadan, ammaa to hallube bangake, yimbe nyukkoto.
- ¹³Cuudando aybeeji mum hebataa jaalorgal, ammaa mo wanjini di, acci di, heban hinnuye.
- ¹⁴Barka laatanto kuldo Jawmiraawo foroy, ammaa saata-hooreejo yanan nder saru.
- ¹⁵Bana mbarooga ubbannga e boodu weelaandu, non kalludo laamaniido ummaatoore laafube wa'i.
- ¹⁶Laamiido mo walaa faamu, duddinan billaaje, ammaa laamiido ganyando ngeenaari zammba juttinan balde mum.
- ¹⁷Mo aybe mbar-hoore don dow muudum, doggan haa yotto yenaande mum. Taa goddo jogito mo.
- ¹⁸Jahando bee goongaaku hisan, ammaa tokkiido laabi didi yanan nder gootol maaji.
- ¹⁹Demando gese mum haaran nyaamdu, ammaa cuklaniido kuuje meereje saftan talakaaku.
- ²⁰Goddo goongaajo woodi barka duudka, ammaa jaawanando riskugo hisataa kiita.
- ²¹Senndindirgo yimbe yeeso kiita, woodaay. Ammaa hiitoobe feere mbadan aybe koo ngam hebugo longere nyiiri woore.
- ²²Suuna-giteejo don yaawana riskugo, o anndaa sooynde waranan mo.
- ²³Pelando goddo heban yerduye maako ko buri belnanando mo demngal mum.
- ²⁴Koo moy wujji baaba mum malla daada mum, wi'i: "Naa dum aybe", hawtan bee fasooke laawol.
- ²⁵Duuda-suunoojo umminan jokkirgol, ammaa koolotoodo Jawmiraawo heban hayru.
- ²⁶Koolotoodo numooji hoore mum woni paataado, ammaa jahando bee hikma hisan.
- ²⁷Dokkando talakaajo anndataa sooynde, ammaa mumnando gite mum ngam taa yi'a talaka'en, duudbe naalan mo.

²⁸To hallube bangake, yimbe nyukkoto. To hallube kalki, adili'en besdoto duudugo.

Balndi 29

¹Caatinando hoore mum nde wodbe don pela dum, o geweteedo bee juhuki, walaa hurgaago.

²To adili'en duudi, ummaatoore seyoto, ammaa to kalludo laamake, ummaatoore uuman.

³Gidfo hikma don seyna baaba mum, ammaa dakkotoodo rewbe daakaare'en halkan jawdi mum.

⁴Laamiido kiitortoodo goonga tabitinan lesdi, ammaa duddinando jomorli wilan ndi.

⁵Estando keeddiddum bee welnugo hunnduko tuufnanto kosde mum tuuforgol.

⁶Kalludo nastan tuuforgol hakke mum, ammaa adiliijo don heewi seyo.

⁷Adiliijo don suklano haala laafube, ammaa kalludo faamataa haala maajum.

⁸Jancoobe pitinan berniwol, ammaa hikma'en peewtinan tikkere.

⁹To hikmaajo waabotiri bee paataado, koo o tikki, koo o jali, de'ere woodaa.

¹⁰Mbaroobe ko'e don nganya laabdo, ammaa goonga'en kakkilanan yonki maako.

¹¹Paataado yeeynan metteenga mum fuu, ammaa hikmaajo nangtan nga.

¹²To ardiido don nanana fewoobe, sukaaabe maako fuu laatoto hallube.

¹³Woodi ko hawtata talakaajo e billoowo dum: Jawmiraawo hokki be gite be dido fuu.

¹⁴Laamiido kiitortoodo laafube bee goonga, leeso laamu maako tabitan haa foroy.

¹⁵Boccol e feloore mbaɗan hikma, ammaa derkeejo jooftaado semtinan daada mum.

¹⁶To hallube duudi, hakkeji boo duudan, ammaa adili'en ngi'an do'ere hallube.

¹⁷To a elti biya, o siwtinte, o hebbinan bernde ma welwelo.

¹⁸To annabaaku woodaa, yimbe mbonnoto. Ammaa to be dwtanake tawreeta, barka laatanto be.

¹⁹Maccudo eltataake bee bolle, o faaman de ammaa o dwtataako.

²⁰To a yi'i godfo jaawanando wolwugo, tammanaago mo duudaay, ndikka paataado.

²¹Delmanando maccudo mum diga o biɲgel, laatinan mo tuurtoowo.

- ²²Tikkoowo umminan jokkirgol, yaawa-berndeejo dufɗinan hakkeeki mum.
- ²³Mawnitaare nedɗo leesnan mo, ammaa yaŋkina-berndeejo heban teddungal.
- ²⁴Cenndando kebal bee gujjo ɗon wanya yonki mum, ngam o nani naaloore dow wuybe, ammaa o feftaay gujjo man.
- ²⁵Hulugo yimbe woni tuuforgol, ammaa koolotooɗo Jawmiraawo joodoto jam.
- ²⁶Duudbe ɗabbitan yerduye mawɗo, ammaa kiita ngoonɗuka iwan haa Jawmiraawo tan.
- ²⁷Baɗoowo zunuuba woni nyiddudo haa adili'en, goongaajo woni nyiddudo haa hallube.

Balndi 30

Ko Aguuru heɓti

- ¹Ndaa bolle Aguuru bii Yake, ɗe o seedani Itiyel e Ukal: “Mi habdi, yaa Allah, mi habdi, yaa Allah, jonta mi somi.
- ²Mi tullidi yimbe fuu humakaaku, mi walaa hakkiilo nedɗo.
- ³Mi anndinaaka hikma sam, mi anndaa koo ɗume haa Allah Ceniɗo.
- ⁴Moy eengi haa asama, jippi diga ton? Moy moobti henndu haa juude mum? Moy haɓbi ndiyamji nder limce mum? Moy tabitini keeri duniyaaru? Noy innde maako e innde biyiiko? An a anndi na?”
- ⁵“Wolde Allah koo ndeye nde laabnde, Allah ɗon ayna hoolotoobe mo fuu bana wawarde.
- ⁶Taa besdu koo ɗume haa bolle maako, ngam taa o fele, taa o wangine a pewoowo.”
- ⁷“Yaa Allah, mi ɗon toro ma kuuje ɗiɗi, taa salanam ɗe hiddeko mi maaya:
- ⁸Daaynanam faasikaare e fewre, taa hokkam talakaaku koo risku. Hokkam gedal nyaamdu deydey haaje am,
- ⁹ngam taa mi haara, nden mi zammbo ma, mi wi'a: Moy woni Jawmiraawo? Taa mi talkiɗa boo, nden mi wujja, mi waɗa aybe dow innde maada, yaa Allah am.”
- ¹⁰“Taa waadu kuuwoowo bee jaagorɗo mum, ngam taa o naale, an boo a yara bone.”
- ¹¹“Woodi yimbe naalanbe baabiraabe muuɗum'en, be mbarkidintaa daadiraabe mabbe.
- ¹²Woodi yimbe, be laabbe haa gite mabbe, ammaa be lootaay tuundi mabbe.
- ¹³Woodi yimbe, be mawnitiibe masin, gite mabbe ɗon mawnito tum.

¹⁴Woodi yimbe, nyii'e mabbe bana kaafaaje, liwe mabbe bana labbe, haa be nyaama laafube haa lesdi e talaka'en caka yimbe."

Balndi godfi

¹⁵Mbalku woodi bibbe rewbe dīdo, inde mabbe: Hokkam e Hokkam. Kuuje tati kaarataa, huunde nayaabre boo wi'ataa: "He'i!"

¹⁶Dum joonde maaybe e danyrugol dimarol e lesdi ndi saftataa iyeende e yiite nge wi'ataa: "He'i kadi!"

¹⁷Jancando baaba mum e caliido dōwtanaago daada mum, leekuuje cumpitan gite maako haa maayo, bikkoy dutal modan de.

¹⁸Kuuje tati laatani yam kaayeeffije, huunde nayaabre boo mi faamataa nde:

¹⁹Dum laawol dutal piiranngal haa asama e laawol mboodi dow tapaaaje e laawol koommbowal ta'anngal mbeela e laawol gorko gal debbo mum.

²⁰Debbo jeenoowo waaldan bee gorko, nden o yiiwo, o wi'a: "Mi wadaay aybe", bana to o nyaami, o yiggi hunnduko maako.

²¹Kuuje tati ndimmban lesdi, huunde nayaabre boo, ndi waawataa busaago nde:

²²Dum maccudo to laatake laamiido e halla-berndeejo to hebi risku

²³e debbo kalludo to goddo te'i mo e kordo to marti pallel jawmum debbo.

²⁴Woodi kuuje nayi burde famdugo haa lesdi, ammaa de mari hikma masin:

²⁵Konndorle laataaki ummaatoore marnde semmbe, ammaa de moobtan nyaamdu maaje diga ceedu.

²⁶Jama-gudde laataaki ummaatoore semmbidnde, ammaa de mbaɗan cuudi maaje nder tapaaaje.

²⁷Babbatti ngalaa laamiido, ammaa di piiran bee tokkotiral bana moobe konu.

²⁸Pallaade, a waawan naɗngugo de bee juɗngo, ammaa de nastan koo nder cuudi laamiibe aynaadi.

²⁹Kuuje tati ngoodi yahdu woodndu, huunde nayaabre boo woodi palande boodde:

³⁰Mbarooga marnga baawde caka dabbaaji, walaa ko lortinta nga

³¹e asgumri naddino-baawoori e njawdiri mbeewa e laamiido yeeso moobre konu mum.

³²To a yidi maɗgtugo hoore ma, koo bee daliila, koo bilaa daliila, ndikka to a wadi juɗngo dow hunnduko ma!

³³Dimmbugo kosam wafan leebol, biiddugo kine wafan yiy'am, tikkingo yimbe umminan jokkirgol.

Balndi 31

Deentinki laamiido

- ¹Ndaa bolle wahayu de daada laamiido Lemu'iila anndini mo:
²"An woni biiddo am gidaado mo kebrumi bee togayeeje duudde.
³Taa halku semmbe ma e jawdi ma bee rewbe, taa wonnube laamiibe kalke.
⁴Lemu'iila am, inaboojam e nguykinoojam haandanaay laamiibe.
⁵Ngam to be nguyki, be ngejjitan ko haandani be, be kiitantaako laafube kiita goonga.
⁶Nguykinoojam woodi ngam torriido, dam nafan laska-berndeejo.
⁷O yara dam, o yejjita bone maako, taa o siftora torra maako.
⁸An, wolwu haa pallel muuka'en e be ngalaa wallooobe fuu.
⁹Wafan be kiita ngoonduka, hiitora billiibe e talaka'en fuu bee goonga."

Mangtoore debbo tiiniido

- ¹⁰Debbo tiiniido, moy hebata dum? Saman maako buri luuluuje piw.
¹¹Bernde goriiko don hooli mo, o sooyataa kebal sam.
¹²Debbo oo wafanan mo booddum, naa kalludum, balde ngeendam maako fuu.
¹³O dabban gaasa baali e hottollo, o huuwan dum bee juude tiiniide.
¹⁴O nanndi bee koommbooje filoobe, diga daayiidum o waddoyan nyaamduuji maako.
¹⁵Diga weetaay, o ummoto, o wada nyaamdu saare mabbe, o senndana horbe maako kuugal.
¹⁶O numan haala ngesa, o soodan ka, bee nafuuda juude maako, o juboto ngesa inabooje.
¹⁷O baawdo kuugal, o woodi semmbe, o don huuwa bee tiinaare.
¹⁸O anndi nafuuda kuude maako, o huuwan koo jemma, o accataa pittirla maako nyifa.
¹⁹Juungo maako jogoto kardumbal, kooli maako nanngan dorwere.
²⁰O lii'anto laafube juungo maako, o hokkan talaka'en bee caahaaki.
²¹Jaangol hulnataa mo, ngam koo moy nder saare mabbe mari limce didi.

²²O wadanan hoore maako godooje, o don haddo limce bodeeje delemde.

²³To goriiko don joodi caka ndotti'en haa dawriinde berniwol, yimbe don teddina mo.

²⁴O sannyan gude e taadorli, o soorran dum filoobe.

²⁵O maran baawde e daraja, haajeeji janggo billataa mo.

²⁶O wolwan bee hikma, wasuyeeji booddi don haa demngal maako.

²⁷O aynan ko laatoto nder saare mabbe fuu, o nyaamataa nyaamdu mbaateendam.

²⁸Bibbe maako ummoto, mbarkidinan mo, goriiko boo mangtan mo:

²⁹“Woodi rewbe duudbe tiiniibe, ammaa an a buri be fuu!”

³⁰Ngarol dum rikici, boodki boo dum esto, debbo kuldo Jawmiraawo, kanke he'i mangteego.

³¹Ndokke mo mbarjaari tiinaare maako, yimbe berniwol fuu mangta mo ngam kuude maako.

Gaazoowo

Gaazoowo 1

Meereejum meere

- ¹Ndaa bolle Gaazoowo bii Daawuda, laamiido haa Urusaliima:
- ²Gaazoowo wi'i: Meereejum meere! Meere koros! Koo dume fuu woni meere.
- ³Nafuuda kaye neddo hebata haa torra kuugal ngal o huuwata haa duniyaaru fuu?
- ⁴Yidere saalo, yidere wodnde wara, ammaa duniyaaru don tabiti haa foroy.
- ⁵Naange fuda, muta, yaawda loraago haa nokkuure nde nge fudata.
- ⁶Henndu yaha fombina, taaro haa woyla, ndu taaro taaro, ndu fuddita taaraago.
- ⁷Maaje fuu don ila haa mbeela, ammaa mbeela heewataa. Gal nokkuure maaje ilata, ton de ilata fahin.
- ⁸Kuuje fuu comnan haa bura tinndinoore. Yiitere somataa yi'ugo, nofru saftataa nanugo.
- ⁹Ko laati naane, kanjum laatoto. Ko wadi naane, kanjum wadoto fahin. Walaa kesum haa duniyaaru sam!
- ¹⁰To woodi huunde nde be mbi'ata: "Ndaa dum kesum", asee boo dum aarti en laataago nder zamanuuji booymaaji.
- ¹¹Ammaa walaa mo siftorta booymaajum. Non boo ko saaloto nder balde garande, waranbe baawo boo ciftortaa dum.

Ko Gaazoowo hehti

- ¹²Min Gaazoowo, mi latino laamiido Isra'iila haa Urusaliima.
- ¹³Mi wadi anniya dabbitiigo e linyugo bee hikma ko don saalo les asama fuu. Tawmi: Allah sukli bibbe Aadama bee suklere naawnde.
- ¹⁴Mi yi'i kuude kuuwaade haa duniyaaru fuu. Ndaa, dum fuu dum meere, dum najngugo henndu.
- ¹⁵Leliidum leltataake, majjudum limataake.
- ¹⁶Mi numi: Ndaa, mi besdi hikma, mi duddini ka ko buri laamaniibe Urusaliima aartunoobe yam fuu. Fakat mi anndi ko woni hikma duudka e anndal luggungal.
- ¹⁷Mi wadi anniya anndugo hikma non boo nginnaaku e faataare. Tawmi: Kanjum boo dum najngugo henndu.
- ¹⁸Ngam hikma duudka don bee metteennga duudnga, duddingo anndal boo duddinan bone.

Gaazoowo 2

- ¹Mi numi: Booddum! Sey mi foonda bernde am bee seyo, nde maata ko woni beldum. Ammaa ndaa, kanjum boo dum meere.
- ²Mi wi'i: Jaleede dum nginnaaku, seyo boo ko nafata?
- ³Nden mi hoo'i anniya seynugo banndu am bee inaboojam, ammaa bernde am tokkoto hikma. Mi hoo'i anniya boo tokkaago faataare, haa mi yi'a ko woodani bibbe Aadama wadugo les asama wakkati ngeendam muudum'en.
- ⁴Mi huuwi kuude mawde: Mi nyibani hoore am cuudi, mi jubani hoore am gese inabooje.
- ⁵Mi wadani hoore am jarne e cuuraade ngam waancugo. Mi jubi ton ledde dimooje feere feere.
- ⁶Mi wadani hoore am okolooje ngam yarnugo lekkon njubaakon.
- ⁷Mi soodi maccube e horbe, mi marno boo jeyaabe danyaabe haa saare am. Mi marno na'i e dammooji duudfi ko buri aartunoobe yam nder Urusaliima fuu.
- ⁸Mi moobtani hoore am cardi e kanjeeri e ndesaaje laamiibe e ndesaaje taye lesdi. Mi hebani hoore am yimoobe worbe e rewbe, non boo ko seynata bibbe Aadama, waato rewbe duudbe.
- ⁹Mi mawni ko buri aartunoobe yam nder Urusaliima fuu. Hikma am boo don wondi bee am.
- ¹⁰Ko fottani gite am fuu, mi hebi dum, mi salanaaki bernde am seyo koo ngoye. Ngam bernde am naftori torra kuugal am, kanjum woni gedal am haa torra kuugal am fuu.
- ¹¹Nden mi numti kuude de juude am kuuwi e torra kuugal ngal kuuwmi: Ndaa, dum fuu dum meere, dum najngugo henndu. Walaa nafuuda haa ko kuuwmi nder duniyaaru.
- ¹²Nden mi numti haala hikma e nginnaaku e faataare. Kadi dume laamotoodo baawo laamiido wadata? Ko be mbaadi diga booyma!
- ¹³Tawmi: Nafuuda hikma buri ka faataare bana nafuuda jayngol burdi ka nyibre.
- ¹⁴Hikmaajo anndi toy o yahata, ammaa paataado don yaha nder nyibre. Mi anndi boo hoddiroore woore ukkanto dido fuu.
- ¹⁵Mi numi mi wi'i: Nde nii hoddiroore nde ukkanto paataado, don ukkano yam min boo, ko burdal hikma am nafi? Ngam maajum mbi'mi: Kanjum boo dum meere.

¹⁶Ngam hikmaajo e paataado poti kal, walaa mo siftorta be haa foroy. Nder nyalde garande, law be ngejjitan be dīdo fuu. Kayya, hikmaajo maayan bana paataado!

¹⁷Ngam maajum mi wanyi ngeendam. Ngam fodde numo am, ko huuwa haa duniyaaru fuu woodaay, ngam dūm fuu dūm meere e naɲngugo henndu.

¹⁸Mi wanyi torra kuugal am ngal kuuwmi haa duniyaaru fuu, ngam doole mi accana goddo garando baawo am ko kuuwmi.

¹⁹Moy anndi to o laatoto hikmaajo malla paataado? Alhaali boo, o maran baawde dow ko kuuwmi nder torra haa duniyaaru bee hikma! Kanjum boo dūm meere.

²⁰Ngam maajum torra kuugal ngal kuuwmi haa duniyaaru fuu nastini yam nder sooynde tammunde.

²¹Neddo torroto bee hikma e anndal e goniiku, ammaa o hokkan gedal maako haa goddo mo torraaki. Kanjum boo dūm meere e saru maɲngu.

²²Dume laatanto neddo ngam torra kuugal mum ngal o sukli huuwugo haa duniyaaru fuu?

²³Balde maako fuu, suklere maako waddanan mo metteenja e bone tan. Koo bee jemma bernde maako siwtataako. Kanjum boo dūm meere.

²⁴Walaa hayru ngam neddo, sonaa nyaamugo e yarugo e seyoraago nafuuda torra mum. Mi faami, kanjum boo Allah hokkata dūm.

²⁵Ngam moy waawata nyaamugo e seyaago to Allah hokkaay mo dūm?

²⁶O hokkan neddo pottanando mo hikma e anndal e seyo. Ammaa hakkeejo, Allah suklan dūm bee moobtugo e sigaago kuuje, haa dūm hokka de pottanando Allah. Kanjum boo dūm meere, dūm naɲngugo henndu.

Gaazoowo 3

Woodi saa'iire ngam koo dume fuu

¹Woodi wakkatiire ngam koo dume fuu, woodi saa'iire ngam ko don saalo les asama fuu:

²Saa'iire ngam danyeejo e saa'iire ngam maayugo, saa'iire ngam jubaago e saa'iire ngam doofugo ko juba,

³saa'iire ngam mbarugo e saa'iire ngam hurgugo, saa'iire ngam yibbingo e saa'iire ngam nyibtaago,

⁴saa'iire ngam woyugo e saa'iire ngam jalugo, saa'iire ngam uumugo e saa'iire ngam wamugo,

⁵saa'iire ngam sakkingo kaa'e e saa'iire ngam moobtugo de, saa'iire ngam harlaago e saa'iire ngam daayaago harlaago,

⁶saa'iire ngam dabbugo e saa'iire ngam majjingo, saa'iire ngam jogaago e saa'iire ngam wudingo,

⁷saa'iire ngam seekugo e saa'iire ngam nyootugo, saa'iire ngam jeedaago e saa'iire ngam wolwugo,

⁸saa'iire ngam yidugo e saa'iire ngam wanyugo, saa'iire ngam konu e saa'iire ngam sulhu.

⁹Nafuuda kaye neddo hebata haa torra kuugal ngal o huuwata haa duniyaaru fuu?

¹⁰Mi yi'i suklere nde Allah sukli bibbe Aadama.

¹¹Ko Allah wadi fuu woodi nder saa'iire mum. Non boo, o jo'ini duumaare nder bernde neddo, koo to neddo waawataa faamugo kuugal ngal Allah huuwi diga fuddam haa timmoode boo.

¹²Mi faami: Walaa hayru ngam neddo, sonaa seyaago e maatugo beldum nder ngeendam mum.

¹³Non boo to goddo nyaami, yari, to o yi'i hayru nder torra maako fuu boo, dum dokkal Allah.

¹⁴Mi faami: Ko Allah wadata fuu, dum tabitan haa foroy, walaa ko besdete malla ko ustete haa maajum. Allah wadi dum bana nii ngam haa yimbe kula mo.

¹⁵Ko laati jonta, latino booyma. Ko tammi laataago boo, laati diga naane. Allah don wartira ko saali.

Sooynde adilaaku haa duniyaaru

¹⁶Mi yi'i boo: Nder duniyaaru, halleende don haa pallel kiita ngoonduka e adilaaku.

¹⁷Mi numi: Allah hiitoto adiliijo e kalludo, ngam huunde koo ndeye e kuugal koo ngale fuu don bee saa'iire mum.

¹⁸Mi numi: Allah don foonda bibbe Aadama haa be paama be don bana dabbaaji.

¹⁹Ngam hoddiroore nde tawata bibbe Aadama foti bee nde dabbaaji. Bana di'i mbaatirta, non beya maayrata boo. Yimbe e dabbaaji mari poofde goote. Walaa ko neddo burdata dabbaaji, ngam koo dume fuu, dum meere.

²⁰Koo dume fuu don yaha nokkuure woore. Koo dume fuu iwi haa mbulwuldi, koo dume fuu don loro haa mbulwuldi boo.

²¹Moy anndi to yonki bibbe Aadama eengan dow malla yonki dabbaaji natan haa lesdi?

²²Mi faami: Walaa hayru ngam neddo, sonaa o seyoro kuugal maako, ngam kanjum woni gedal maako. Moy wartirta mo ngam laarugo ko laatoto baawo maako?

Gaazoowo 4

Maayde buri ngeendam

¹Fahin ndaarmi toonyaangeeji caalotoodi haa duniyaaru fuu. Toonyaabe don mboya, ammaa walaa goddo ngam de'itingo be. Toonyoobe ben mari baawde, ngam man walaa goddo ngam de'itingo beya.

²Mi wi'i: Barka laatani maaybe diga naane ko buri yeedbe jonta.

³Ammaa mo siwaa yeedugo sam, buri be dido fuu. Kanjo o meedaay yi'ugo kuugal kallungal caalotoongal haa duniyaaru.

⁴Nden mi yi'i daliila torra e goniiku neddo nder kuugal mum fuu, dum kaajindirki. Kanjum boo dum meere, dum nanngugo henndu.

⁵Paataado don falindira juude mum, o don mbara hoore maako bee weelo.

⁶Ndikka junngo wooto heewngo bee siwtaare dow juude didi keewde bee torra e nanngugo henndu.

⁷Nden mi yi'i meereejum feere haa duniyaaru:

⁸Ndaa goddo feere mum, o walaa bidde malla deerdiraawo. Ammaa torra kuugal maako walaa keerol, o saftataa risku boo. Ngam moy o toroto, o hadata bernde maako hayru fuu? Kanjum boo dum meere e suklere hallunde.

⁹Didi buri gooto, ngam torra mabbe heban mbarjaari mboondi.

¹⁰To gooto mabbe do'ake, oya bangtan mo. Bone laatanto do'iido to feere mum. Walaa didabo ngam bangtugo mo.

¹¹Non boo waaldanbe didi, be maatan guldum. Ammaa noy goddo feere mum maatirta guldum?

¹²Teema goddo jaaloto goddo mo don feere mum, ammaa didi ndartanto mo. Boggol baalitaangol bee boggi tati, ta'ataa law.

¹³Ndikka derkeejo talakaajo hikmaajo dow laamiido nayeejo paataado mo anndaa sarwaago fahin,

¹⁴koo to derkeejo oo suudu fursina wurti ngam laamaago malla boo o danyaama o talakaajo nder laamu maako.

¹⁵Mi yi'i yeedbe, waancanbe haa duniyaaru fuu don ngondi bee derkeejo mo tammi hebugo pallel oya.

¹⁶O ardoto yimbe duudbe be ngalaa lingal. Ammaa bee non fuu, waranbe baawodon ceyortaako mo. Kadi kanjum boo dum meere, dum nanngugo henndu.

Faataare togaago bee jaawal

¹⁷Hakkilan hoore ma to a don yaha suudu Allah. Badita ngam heditaago, dum buran lii'aago kirseteenga faataabe, ngam be anndaa be don kuuwa kalludum.

Gaazoowo 5

¹Taa yaawu mabbititgo hunnduko ma, taa bernde ma yaawa wolwugo koo dume yeeso Allah. Ngam haa asama Allah woni, an boo dow lesdi. Nden kam taa duudin bolle:

²Ngam cukle duudde ngaddan koydi, duudingo bolle umminan faataare.

³To a toganake Allah togayeere, taa sabbita hebbingo nde. Ngam o yerdataako faataabe. Hebbin ko togiida !

⁴To a hebbintaa ko a togi, ndikka taa a wada togayeere sam.

⁵Taa accu hunnduko ma nastine hakke, taa wi' limanjo Allah dum boofol. A yidi tikkingo Allah bee bolle ma, haa o halka kuugal juude ma na?

⁶Ngam to koydi duudi, dum meere, non boo to bolle duudi boo, nden kam hul Allah!

Meereejum ngeendam

⁷To a yi'i nder lesdi ma marbe laamu don toonyo talakaajo, don cottina kiita ngoonduka e adilaaku, taa haydin. Ngam mawdo mabbe don faddo be, burdanbe mawnugo boo don dow maako.

⁸Nafuuda lesdi don ngam yimbe fuu. Koo laamiido boo don naftoro ngesa.

⁹Cuunaado ceede saftataa de, gidde jeynitaare, o walaa kebal. Kanjum boo dum meere.

¹⁰To jawdi besdake, nyaamoobe ndi boo duudan. Nafuuda kaye mardo ndi hebi? Laarugo ndi tan.

¹¹Doyngol kuuwoowo welan, koo o nyaami duudum koo sedda. Ammaa haarannde diskudo accataa mo o daano.

¹²Mi yi'i sarru naawngu feere haa duniyaaru: Dum jawdi ndi goddo sigi ngam sarru mum.

¹³Jawdi ndi majji nder suklere nde walaa nafuuda. Nden, to o danyi bidde gorko, o walaa koo dume haa junngo.

¹⁴O wurti reedu daada o temmbo, bana non o dillirta boo. Haa torra kuugal maako fuu, walaa ko o hoosata saa'i man.

¹⁵Fakat dum sarru naawngu: O dillan bana o wardi. Nafuuda kaye o hebi to o torrake ngam henndu?

¹⁶Balde maako fuu o don nyaama nder nyibre, nder saklere e nyawu e mettamberam duuddam.

¹⁷Ndaa ko tawmi booddum masin: Goddo nyaama, yara, yi'a hayru nder torra mum fuu haa duniyaaru fodde limgal balde de Allah hokki mo, ngam kanjum woni gedal maako.

¹⁸To Allah hokki goddo risku e jawdi, to o hokki mo baawde nyaamugo dum, o jaba gedal maako, o seyoro nafuuda torra maako, kanjum dum dokkal Allah.

¹⁹Irin maako numataa no ngeendam mum rammiri, ngam Allah sukli mo bee seyo bernde maako.

Gaazoowo 6

¹Woodi sarru feere ngu ngi'mi haa duniyaaru, ngu don teddana neddo masin:

²Goddo mo Allah hokki dum risku e jawdi e teddungal, mo sooyataa koo dume ko bernde mum yidi fuu, ammaa Allah accaay mo o naftoro dum, jananno don naftoro dum. Kanjum dum meere e boneeji naawdi.

³Malla goddo danyi bibbe teemerre, yeedi duubi duuddi, koo to o hebi juutal balde, ammaa o hey'nitoraaki hayru maako, o hebaay uweeki boodki boo. Nden kam mi don wi'a: Biɲngel dufaangel buran mo hayru,

⁴ngam biɲngel ngel wari ngel danya haa meere, ngel dillan haa nyibre, nyibre boo suddan innde maagel.

⁵Ngel meedaay yi'ugo naange, ngel anndaa nge. Ngel buran oya siwtaago,

⁶koo to o yeedi duubi ujine didi, ammaa o hebaay hayru. Naa be dido fuu be don njaha nokkuure woore na?

⁷Neddo don torro ngam reedu muudum, ammaa tum dum he'ataa mo.

⁸Bee nafuuda kaye hikmaajo burdata paataado? Nafuuda kaye talakaajo anndudo joododaago bee yimbe hebata?

⁹Ko gite ndaarata buran ko bernde aay'ata. Kanjum boo, dum meere, dum nanngugo henndu.

¹⁰Ko laati fuu, hebi innde muudum diga booyma. En anndi boo moy woni neddo, o waawataa waabotirgo bee burdo mo semmbe.

¹¹To bolle duudi, haalaaji meereji boo duudan. Kadi, ko dum nafi?

¹²Moy anndi ko nafata neddo nder ngeendam mum ndammudam e meereejam? Dam saaloto bana dowdi. Malla moy waawata yeccugo neddo ko laatoto haa duniyaaru baawo maayde muudum?

Gaazoowo 7

Mboodirka hikma

¹Innde woonde buri ngujam caddam, nyannde maayki boo buri nyannde danyeeke.

²Ndikka yahugo mayiti dow yahugo juulde ngam dum timmoode haa yimbe fuu, sey yeedbe numta dum.

³Ndikka metteennga dow jaleede, ngam nga wonnan yeeso, ammaa nga mo'inan bernde.

⁴Berde hikma'en don numa dow maayde, ammaa berde faataabe don numa dow seyo.

⁵Ndikka nanugo feloore hikmaajo dow nanugo mangtoore faataabe.

⁶Bana sonyo yiite gi'e kubbaade les fayanne, non jaleede faataabe mba'i, kanjum boo, dum huunde meere.

⁷Toonyaare wartiran hikmaajo paataado, rusiya boo wonnan hakkiilo woodngo.

⁸Ndikka timmoode huunde dow fuddoode maare. Munyal buran mawnitaare.

⁹Taa yaawan tikkugo, ngam tikkere don joodi haa bernde faataabe.

¹⁰Taa y'am: Ko wadi nyalde caaliide mboodi, buri de hannde? Yamol bana ngo'ol iwaay haa hikma.

¹¹Hikma woodi bana ndonngu, ka nafaan yeedbe fuu.

¹²Ngam hikma don faddo bana ceede. Hikma don yeedina mardo ka, kanjum woni nafaada anndal.

¹³Laar kuude Allah. Moy waawata leltugo ko o leli?

¹⁴To a hebi hayru, seya. Ammaa to sarru hebi ma, siftor Allah wadi dum didi fuu ngam taa neddo annda ko tammi warango dum yeeso.

¹⁵Mi yi'i kuuje de'e fuu saa'i ngeendam am meereejam: Adiliijo kalkando daliila adilaaku mum, kalludo juttindo balde mum bee halleende muudum.

¹⁶Taa laata adiliijo masin, taa laata boo hikmaajo masin: Koni ngidda halkugo hoore ma?

¹⁷Taa laata kalludo masin, taa laata paataado boo: Koni ngidda maayugo hiddeko saa'i ma wada?

¹⁸Booddum a jogo wolde nde, bilaa yejjititgo boo ndeya ngam kulɗo Allah tokkoto bolle ɗiɗi ɗe'e fuu.

¹⁹Hikma semmbidinan hikmaajo ko buri ngomna'en sappo nder berniwol.

²⁰Ngam haa duniyaaru, walaa adiliijo, kuuwando ko fotti, mo waɗataa hakke.

²¹Taa hakkilan bolle ɗe yimbe ɗon mbolwa fuu, ngam taa a nana maccudo ma ɗon naale.

²²Ngam an boo, a anndi a naali wodɓe nde ɗuuddum.

Dabbititki hikma

²³Dum fuu, mi linyi ɗum bee hikma. Nden mi wi'i: Sey mi laato hikmaajo, ammaa ɗum salori yam.

²⁴Ko laati fuu, salori faamu am, ɗum luggi masin! Moy hebtata ɗum?

²⁵Mi huucitini bernde am haa mi annda, mi linya, mi tefa hikma e faamu haa mi anndita halleende ɗum faataare e nginnaaku.

²⁶Mi tawi ko buri maayde haadugo: Dum debbo laatiido bana ngamngam, bernde maako ɗum tuuforgol, juude maako boo callallu. Mo Allah yerdi ɗaɗan mo, ammaa hakkeejo ɗaɗataa mo.

²⁷Gaazoowo wi'i: Kanjum tawmi, mi hawti ɗum gootel gootel yaake mi ɗon haɗa faamugo.

²⁸Mi tokkiti ɗabbititgo, ammaa mi tawaay. Mi tawi gorko gooto nder ujineere, ammaa mi tawaay koo debbo gooto caka rewɓe fuu.

²⁹Ndaa, kanjum tan tawmi: Allah tagi nedɗo o darnudo, ammaa yimbe ɗon ɗabɓa dabareeji leliidi.

Gaazoowo 8

¹Moy nanndi hikmaajo? Moy anndi faamtingo kuuje? Hikma nedɗo ɗon yayna yeeso mum, ɗon sottina caatal yeeso mum.

Dowtanaago laamiido

²Dowtana umroore laamiido, ngam daliila hunayeere yeeso Allah.

³Taa yaawu daayotirgo bee maako, taa saatin hoore ma nder kuugal ngal laamiido yerdaaki, ngam o waɗan ko o yidi fuu.

⁴Ngam wolde maako mari baawɗe. Moy yaamata mo: "Ko mbaɗata?"

⁵Mo ɗon ɗowtano laamiido nastataa nder sarru. Bernde hikmaajo anndan wakkati e kiita.

⁶Ngam koo dume fuu woodi wakkati e kiita, ammaa sarru neddo don teddana mo.

⁷O anndaa ko tammi wargo. Ngam moy anndinta mo no dum laatorto?

⁸Walaa neddo mari baawde jogitaago poofde, walaa mardo baawde dow nyalaade maayde mum, walaa mo waawata salaago yahugo habre, halleende boo dadnataa badando nde.

Hallube e adili'en

⁹Mi yi'i dum fuu, yaake mi don linya ko yimbe mbadata haa duniyaaru. Wakkati feere neddo don mara baawde dow yimbe, nden dum don waddana be sarru.

¹⁰Mi yi'i be uwi hallube. Nde yimbe nasti, ngurti hirsirde, be ngejjiti nder berniwol ko hallube be'e mbadno. Kanjum boo dum meere.

¹¹Ngam dume yimbe keewi suuno wadugo kalludum? Ngam kuude mabbe kallude kiitataake law.

¹²Hakkeejo wadan kalludum nde teemerre, o juttinan balde maako boo. Ammaa mi anndi, kuldo Allah heban hayru ngam o mari kulol yeeso muudum,

¹³ammaa kalludo hebataa hayru. Balde maako caaloto law bana dowdi, ngam o hulataa Allah.

¹⁴Ndaa ko don saalo haa duniyaaru: Adili'en wodbe don keba ngeenaari hallube e hallube wodbe don keba ngeenaari adili'en. Ngam man mbi'mi kanjum boo dum meere.

¹⁵Min, mi manan seyo. Ngam neddo walaa hayru haa duniyaaru sam, sey nyaamugo, yarugo e seyaago. Kanjum yahdata bee maako nder torra maako, nder balde de Allah hokki mo haa duniyaaru fuu.

¹⁶Nde mi wadi anniya dabbugo hikma e faamugo suklere haa duniyaaru-ngam goddo foti hadugo hoore mum daanaago jemma e naange fuu,

¹⁷mi laari ko Allah wadi fuu: Neddo waawataa hebtugo ko huuwa haa duniyaaru. No o tiinori dabbugo dum fuu, o hebtataa dum. Hikma'en don mbi'a be ngoodi anndal, ammaa kambe boo be kebtataa.

Gaazoowo 9

¹Mi numti e mi linyi dum fuu, tawmi adili'en e hikma'en e kuude muudum'en fuu don haa junngo Allah. Koo yiide koo nganyngu, neddo anndaa ko woni yeeso muudum.

²Ko hebata yimbe fuu foti kal. Hoddiroore woore don ukkana adiliijo e kalludo, booddo, laabdo e cobdo, lii'otoodo kirseteedi e mo lii'ataako. Nde don ukkano boo booddo e hakkeejo, mo huni non boo mo hulan hunayeere.

³Ndaa ko halli nder ko huuwa haa duniyaaru fuu: Hoddiroore woore don ukkano yimbe fuu. Berde biɓɓe Aadama keewi halleende, nginnaaku don nder berde maɓɓe saa'i be don ngeeda, baawodon be maaya.

⁴Ammaa koo moy gondudo bee yeedɓe, woodi tammunde. Ngam rawaandu yeeru furi mbarooga mbaatnga.

⁵Ngam yeedɓe anndi be maayan, ammaa maayɓe anndaa koo dume. Mbarjaari maɓɓe timmi, yimbe fuu ngejjiti be.

⁶Yiide maɓɓe e nganyngu maɓɓe e kaajal maɓɓe fuu halkidi bee maɓɓe. Haa foroy be ngalaa gedal haa ko huuwete haa duniyaaru.

⁷Yah, nyaam nyaamdu ma bee seyo, yar inaboojam ma bee welwelo, ngam Allah yerdake kuude ma timmi.

⁸Tum borna limce delkande, wuju yeeso ma boo bee nebbam.

⁹Seyora gondal bee debbo ma gidaado ma nder balde ma meereeje fuu de Allah hokki ma haa duniyaaru. Kanjum woni gedal ma caka torraaji ngeendam ma haa duniyaaru.

¹⁰Huuw bee semmbe ko junngo ma hebi huuwugo fuu. Ngam walaa kuugal, koo numo, koo anndal, koo hikma haa joonde maayɓe haa njahata.

¹¹Mi yi'i huunde feere fahin haa duniyaaru: Naa yaawdotoobe aartata foroy, naa honoobe semmbidɓe njaalata foroy, naa hikma'en kebata nguure foroy, naa marɓe faamu ndiskata foroy, naa goni'en kebata daraja foroy, ngam naa neddo subanta hoore mum wakkatiire woonde malla hallunde.

¹²Neddo anndaa saa'i muudum. Bana lidɗi nanngaadi nder zubaawol gaawoowo, bana colli tuufnaadi bee tuuforgol, non biɓɓe Aadama to wakkati sarru ukkanake be bee juhuki.

Hikma buri baawde

¹³Mi yi'i huunde feere boo, dum misaalu hikma haa duniyaaru, o mari saman masin yeeso am:

¹⁴Woodi berniwol pamarol, yimbe nder maagol duudaa. Laamiido mawdo hippin gol, taari gol, darni kuuje kipporde mawde dow maagol.

¹⁵Ammaa woodi nder maagol gorko talakaajo, hikmaajo. Kanke o hisni berniwol bee hikma maako. Ammaa walaa mo siftori talakaajo oo.

¹⁶Nden mbi'mi: Fakat, hikma buri baawde ammaa yimbe njawoto hikma talakaajo, be nanataa bolle maako.

¹⁷Bolle hikmaajo de'itde buran hoolo ardiido caka faataabe.

¹⁸Hikma buran balmi konu, ammaa hakkeejo gooto wonnan hayru duudngu.

Gaazoowo 10

Faataare yahran haa halkere

- ¹Buubi baatdi kaccinan nebbam uurdam, mbonnan dam. Faataare sedda wonnan hikma e teddungal.
- ²Bernde hikmaajo don yerba mo gal nyaamo, ammaa bernde paataado don yerba mo gal nano.
- ³To paataado don dow laawol, o wi'an koo moy o paataado, nde nii o walaa hakkiilo.
- ⁴To mawdo ma tikkani ma, taa accu kuugal ma, ngam de'ere hadan aybeeji mawdi.
- ⁵Mi yi'i sarru feere haa duniyaaru, ngu don bana boofol ngol mardo baawde wadata:
- ⁶Faataabe njo'inaama haa joole burde teddugo, ammaa riskube don njoodi haa joonde leesnde.
- ⁷Mi yi'i maccube don mba'i pucci, ardiibe boo don njaha bee kosde bana maccube.
- ⁸Gasando ngaska do'oto nder maaka, mboodi natan mo yibbinta mahol.
- ⁹Ceekando kaa'e, kaa'e naawnan dum, ceekando ledde boo don yeeso joote.
- ¹⁰To fe'irde ma ta'ataa boodum e to a welnaay nde, doole a besda semmbe. Ammaa hikma waddan nafuuda.
- ¹¹To mboodi aarti nati, baawdo fijirgo ndi hebataa riba.
- ¹²Bolle gurtiide hunnduko hikmaajo pottanan yimbe. Ammaa hunnduko paataado yahran mo haa halkere.
- ¹³Fuddam bolle maako dum faataare, timmoode bolle maako boo dum nginnaaku kallungu.
- ¹⁴Paataado duddinan bolle. Neddo anndaa ko tammi laataago. Walaa anndinando mo ko laatoto baawo maako.
- ¹⁵Kuugal paataado somnan mo, ngam o anndaa koo laawol yahugo berniwol.
- ¹⁶Bone laatanto lesdi ndi laamiido mum derkeejo, ndi ardiibe mum ndawanta nyaamugo.
- ¹⁷Ammaa barka laatanto lesdi ndi laamiido mum o tedda-aslijo, ndi ardiibe mum nyaamata to wakkati wadi ngam semmbidingo balli mabbe, naa ngam wuykugo.
- ¹⁸Mbaateendam yollitinan tiitol suudu, juude jooftiide boo ciinan suudu.

¹⁹Nyaamdu welndu hokkan seyo, inaboojam boo hokkan welwelo. Ceede hibbinan koo dume.

²⁰Taa naalu laamiido, koo nder numooji ma. Taa naalu boo diskudo koo nder waaleteendu ma ngam sonndu yahran haala man, bolle ma mbaɗan bileeji.

Gaazoowo 11

No kakkildo huuwrata

¹Sakkin tamseere ma dow ndiyam, ngam a tawtan nde baawo nyalde duudde.

²Hokku caahu haa yimbe njoweefido malla njoweetato, ngam a anndaa sarru nguye ukkanto lesdi.

³To duule keewi iyeende, iyeende toɓan. To lekki do'ake, koo gal fombina koo gal woyla, haa ki do'i, ton ki waaloto.

⁴Mo don tiima henndu aawataa, mo don tija duule sodataa.

⁵Bana a anndaa laawol henndu, a anndaa boo no biɲngel mawnirta nder reedu debbo, non boo a anndaa kuugal Allah mo waɗata koo dume fuu.

⁶Fajiri aaw aawdi ma, asiri boo taa nangtu juɲngo ma. Ngam a anndaa ko waɲginta nafuuda, du'um na, koo duma malla dum woodan didi fuu!

⁷Jayngol weli, yi'ugo naange boo fottani gite.

⁸To neddo yeedan duubi duudɗi, sey o seyoro di fuu, o siftora boo, balde nder joonde nyiɓbunde buran duudugo. Ko saaloto fuu, dum meere.

Sawari ngam sukaaku

⁹An suka, seyora sukaaku ma. Seynu bernde ma wakkati sukaaku ma. Waɗ ko bernde ma e gite ma ngidɗi fuu. Ammaa anndu, ngam kuuje de'e fuu Allah hiitete.

¹⁰Sottin metteenga e bernde ma, daaynu sarru e banndu ma ngam sukaaku e semmbe nderkaaku nduurataa.

Gaazoowo 12

¹Siftor tagɗo ma nder saa'i sukaaku ma, hiddeko balde kallude ngara, hiddeko duubi baɗito haa mbi'ata: Dum fottantaa yam fahin,

²hiddeko naange e jayngol e lewru e koode nyiɓɓa, duule boo lorto baawo iyeende.

³Nyannde maajum aynoobe ndiwnan, semmbidɓe turoto. Namooɓe accan namugo ngam ɓe duudaay, laaranɓe gal wurdere suudu ngi'ataa laaɓɗum.

⁴Pareeje yolnde maɓɓoto, sonyo namrude ustoto, koo siikaango sonndu boo findinan yimbe, gimi yimoobe njinnan.

⁵Yimbe miihoto nokkuuje towde, be kulan waancugo boo. Lawjahi don finna, mbaɓɓattu boo fiiran bee bone, ko welnata nyaamdu boo welnataa. Koo moy yahan haa saare mum duumiinde, woyanbe mo taaroto dow laawol.

⁶Boggi cardi piistoto, taasawo kanjeeri fusan, mbulku boo fusan haa seeboore ndiyam, cafirdum sampititto nder bulndu.

⁷Mbulwuldi loroto haa lesdi haa ndi wonno, poofde ngeendam loroto haa Allah mo hokki de.

⁸Meereejum meere, koo dume fuu woni meere. Nii Gaazoowo wi'i.

Bolle Gaazoowo ragareeje

⁹Gaazoowo laataaki hikmaajo tan, ammaa o ekkitini boo yimbe ko o anndi. O foondi, o linyi e o mo'ini balndi duudɗi.

¹⁰O dabbiti winndugo bolle belde, bolle de o winndi fuu, de darnude e goonɗude.

¹¹Bolle hikma'en nanndi bee sawru seeɓndu ndu gaynaako, hawtanbe de boo nanndi bee suufuuje disaade, dum fuu gaynaako gooto hokki dum.

¹²Hakkil boo biɲngel am: Winndugo defte duudɗe timmataa, jaɲɲde duudnde boo somnan banndu.

¹³Ndaa timmoode ko wi'a fuu: Hul Allah, dɔwtana umrooje mum. Dum waajibi dow yimbe fuu,

¹⁴ngam Allah hiitoto kuude men fuu, koo boodde koo kallude, koo sirriije fuu boo.

Yimre Suleymaanu

Yimre Suleymaanu 1

¹Ndaa yimre Suleymaanu burnde woodugo nder gime fuu.

Ngeewta hakkunde yidindirbe dīdo
Paanyo debbo

²Hebbam kebbaaɗe bee hunnduko! Yiide ma buri inaboojam welugo.

³Uureengol uurle maada weli masin, innde maada woni uurdi ilanndi, ngam daliila man faanybe fuu ngidfi ma.

⁴Foodam baawo ma, njaawen bee pargal! Laamiido nastini yam nder cuudi mum. En ngonan nder welwelo e seyo ngam barka maada, en mangtan yiide ma ko buri inaboojam. Bee daliila laabka rewbe fuu ngidfi ma.

⁵Ndaa, mi balwi, ammaa mi ɗarniido boo, onon faanybe rewbe nder Urusaliima fuu. Bana laymaaji haa Keedar mi balwiri, bana wiirndallooji Suleymaanu mi woodfiri.

⁶Taa balwal banndu am sukla on, dūm naange balwini yam! Deerdīraabe am tikkani yam, ɓe ndooli yam aynugo gese inabooje, ngesa inabooje am kam, mi aynaay ka.

⁷An mo bernde am yidfi dūm, anndinam: Toy a durata tokkere baali ma? Toy a siwtinta dī caka naange boo? Ngam taa mi laato bana debbo nootoowo haa kommbi tokke ngorgiraabe ma.

Yimoobe

⁸To a anndaa nokkuure man sam, an boo, an mo buri rewbe fuu woodugo, nden kam tokka batte dammooji non, mbe'oy maada ndehoy, a yahra koy durugo ton, haa nokkuure waynaabe fuu njoodoto.

Sukaajo

⁹Bee puccu ndewu haa moota Firawna, bana nii nanndinmaami, gidaado am.

¹⁰Gole maada de mboodi bee yeri ma, non boo daande ma caka kodoy ma.

¹¹Sey min mbaɗane kodel kanjeeri boo, bee jaagnorde cardiije ngel jaagnoro.

Paanyo debbo

¹²Yaake laamiido am don nyaama, nardi am waɗan uureengol boo.

¹³Bana hafre baɗaadi, non gidaado am, hafre maajum don waali caka endfi am.

¹⁴Kan̄ko laati bana wukkuru pinndi nalleehi nder gese inabooje haa En-Gedi.

Sukaajo

¹⁵An a ɲarniido masin, an gidaado am, a ɲarniido masin! gite maada don mboodi bana pooli.

Paanyo debbo

¹⁶An a ɲarniido, a belɗo, an gidaado am, haako hecco tan laato be'itte men.

¹⁷Ledde cemmbidde ngoni kaataakooje cuudi men, ledde boodde cuudi mahi men.

Yimre Suleymaanu 2

¹Ndaa, mi nanndi bee pinndi yayre Saron, bana gurguli waadiiji.

Sukaajo

²Bana gurguli caka giɲngille, non gidaado am caka faanybe rewbe.

Paanyo debbo

³Bana lekki dimanki biɓbe belde caka ledde laynde, nonnon gidaado am caka sukaabe. Les dowdi maaki mi yidi joodaago, biɓbe maaki don mbelani demngal.

⁴O yahri yam suudu njaramji, dum yiide o darnani yam ton bana tuutawal.

⁵Mballiteedam bee tamseeje inabooje, cemmbidfineedam bee benndalooje belde, ngam fakat mi nyawi nyawu yiide.

⁶Nano maako don sakki les hoore am, nyaamo maako boo huufammi banndu.

⁷Faanybe rewbe Urusaliima, kunaneedam bee lelji e kampure, taa pindine yiide, taa ndaame nde, sey to nde yelake!

Mo don yotto
Paanyo debbo

⁸Kedite, dum gidaado am! O don wara, o don diwa dow kooseje, o don ficco dow towndiije.

⁹Gidaado am nanndi bee lelwa, o don nanndi bee biɲngel hamfurde. Ndaa o don dari baawo mahol amin, o don yurno gal burde maagol, o don laara haa ledde gaafiide.

¹⁰Ndaa gidaado am don ewno yam:

Sukaajo

An gidaado am, umma! War, ɲarniido am!

¹¹Ngam ndaa, nduɲngu jinni, saa'i iyeende saalake,

¹²pinndi ladde don mbanga haa lesdi, saa'i wadi ngam yimugo gimi, sawtu poola don nane haa lesdi.

¹³Ibbe kecce don bennda haa ibbi, inabooje don pinna, don uura. An gidaado am, umma! War, ɲarniido am!

¹⁴Poollel am haa ceekli tapaaaje, nder nyukkorde diirtorde, accam mi laara yeeso maada mi hedito sawtu, ngam sawtu ma weli e a ɗarniido boo.

¹⁵Nanngane min doldolde, ndoldolkon, kon don mbonna min gese inabooje, inabooje amin boo fuu don pinna.

Paanyo debbo

¹⁶Gidaado am min jeyi, min boo mo maako, o don dura tokkere maako nder gurguli ladde.

¹⁷Hiddeko henndu asiri wifa, saa'i dowdi don jinna haa lesdi, sey a lorto, an gidaado am, ngara, sey a laato bana lelwa e biɗngel hamfurde, gonngel nder ceekli kooseeje.

Yimre Suleymaanu 3

Tawtotiral e geewte hakkunde mabbe

¹Bee jemma mi don dow be'itte am, mi tefi mo bernde am yidi, mi tefi, ammaa mi tawaay mo sam.

²Sey mi ummo, mi waanca nder berniwol fuu, mi yaha haa laabi e babe boo, mi tefa mo bernde am yidi. Mi tefi, ammaa mi tawaay mo.

³Mi fotti bee aynoobe, taaroobe nder berniwol, mi yami be: "On ngi'i mo bernde am yidi na?"

⁴Mi saali be, nii sedda mi tawi mo bernde am yidi. Mi nanngi mo, nden mi yoofaay mo sam, mi yahri mo suudu daada am, haa joodorde debbo danydo yam.

⁵Faanybe rewbe Urusaliima, kunaneefam bee lelji e kampure: Taa pindine yiide, taa ndaame nde, sey to nde yelake!

Yimoobe

⁶Dum moy warata do diga ladde? Dum don nanndi bee danrange cuurde, bee uureenga badaadi e uurle, e uurle kurooriije pilooxo koo deye.

⁷Ndaa, dum leeso laamiido Suleymaanu, honoobe Isra'iila semmbidde cappande njoweego don taari ngo.

⁸Fuu be don njogi kaafaaje, koo moy mabbe woowi konu, koo moy mabbe don wakki boo kaafahi muudum ngam faddaago diga joote jemma.

⁹Suleymaanu wadani hoore muudum koromwal, o waari ngal bee ledde iwde diga laynde Libanon.

¹⁰O waari kosde maagal bee cardi, baawo maagal boo bee kanjeeri, joodorde maagal bee batta mbodeewa, faanybe rewbe Urusaliima boo kuuwi, kambe tuppiti gaflaaje maagal bee yiide.

¹¹Faanybe rewbe Siyona, ngurte, ndaare laamiido Suleymaanu. Ndaare woronnde nde daada laamiido hufni mo ngam nyalaade bangal maako, ngam nyalaade seynannde mo bernde.

Yimre Suleymaanu 4

Sukaajo

¹An a ɲarniido masin, an gidaado am, an a ɲarniido masin. Non boo gite ma bana pooli haa baawo suddaare ma. Gaasa hoore maada bana tokkere be'i, diirtotoodi hooseere Gile'at.

²Nyii'e maada don bana tokkere baali meksaadi, gartandi diga lootirde maaji. Mbaalu fuu wondi bee ciwtu maagu, walaa koo ngootu nder maaji sooyi ngu.

³Hunnduko ma woodi bana diidi bodeeji. Bana pecce rummaanoore, non gole ma, de don nyukki haa baawo suddaare ma.

⁴Bana suudu Daawuda towndu, non daande ma, bana bale suudu. Bawarde ujine don bili ton, kanje fuu de semmbidde non.

⁵Bana ciwtukoy lelwa, ndurankoy caka gurguli, non endi ma.

⁶Hiddeko henndu asiri wifa, saa'i dowdi don jinna haa lesdi, Sey mi yaha hooseere badaadi, sey mi yaha towndiire uurle boo.

⁷An a ɲarniido masin, an gidaado am, walaa batte haa maada sam.

⁸Muuyaado am, war diga Libanon, wardu bee am diga Libanon. Diirta diga yeereere hooseere Amana, diirta hoore Seniira e Hermoon non, diga loowi barood e kooseje paadaaji.

⁹Deerdiraawo am, muuyaado am, a hiilni yam, bee daarki gite ma tan a hiilniri yam, non boo bee kodol haa daande ma.

¹⁰Deerdiraawo am, yiide ma woodi, muuyaado am, nde weli buri inaboojam fuu, uurengol uurdi ngujam ma buri ngol uurle fuu.

¹¹Muuyaado am, hunnduko ma weli bana njumri, njumri e kosam don haa les demngal ma, uurengol uurdi limce ma bana ngol Libanon.

¹²Bana jarne mabbaade, non mbaada, muuyaado am, deerdam, a don bana waawru mabbaandu e seeboore takkaande.

¹³Rummaanooje don puda haa jarne man, bibbe ledde cubaade don mawna ton, ledde nardi e nalleehi tampataa ton,

¹⁴nardi e citta uurka, yommbal uurngal e sinnamom, non boo ledde uurde e badaadi, bee ledde burde uurugo.

¹⁵An seeboore nde yarnata jarne man, an a bulndu ilnooru ndiyamji tum, bana maaje ilooje e Libanon.

Paanyo debbo

¹⁶Henndu woyla, fin! War, henndu fombina! War, wifu dow jarne am, sey jarne am simtina balsani fuu. Jonta gidaado am wara nder jarne mum, nyaamugo bibbe ledde cubaade.

Yimre Suleymaanu 5

Sukaajo

¹Ngarmi jarne am, deerdam, muuyaado am, mi don teba badaadi e balsani am, mi don nyaama njumri nder yowre am, mi don yara inaboojam e kosam am.

Yimoobe

Soobiraabe, ngare, on nyaama, on njara, on nguykira yiide!

O mabbitani mo dammugal, ammaa wakkati saali

Paanyo debbo

²Mi donno daani, ammaa bernde am daanaaki sam. Ndaa, gidaado am don silmino haa dammugal:

Sukaajo

War, mabbitit, deerdam, gidaado am, an poolel am ngel walaa feloore sam, saawawre suddi hoore am, bee jemma nde soofni gaasaaji am.

Paanyo debbo

³Na mi borti limce am? Noy bornitiranmi de jonta kam? Non kosde am boo, ndaa mi looti de. Kadi, noye tunwiniranmi de?

⁴Haa wurdere gidaado am nastini junngo, haa bernde am ta'i.

⁵Mi ummi, mi mabbiti suudu am, nebbam badaadi don simta diga juude am, dam don ila diga kooli am dow joogorde dammugal.

⁶Mi mabbitani gidaado am suudu, ammaa o dilli, o majjiti! Ngam man mi badake maayugo. Mi tefi nder wuro, mi tawaay mo sam, mi ewni, ammaa o nootaaki yam.

⁷Mi fotti bee aynoobe, taarotoobe nder berniwol. Be piyi yam, be naawni yam, aynoobe mahi berniwol njabti mojaare am.

⁸Faanybe rewbe Urusaliima fuu, mi tori on, to on tawi gidaado am, ngecce mo, mi nyawdo nyawu yiide.

Yimoobe

⁹Noy gidaado ma burdata wodbe, an burdo rewbe fuu woodugo? Noy gidaado ma burdata wodbe, haa kunnuda min bana nii?

Paanyo debbo

¹⁰Gidaado am o bodeejo jaynando, nder ujine sappo on annditan mo:

¹¹Hoore maako kanjeeri laabndi, gaasa hoore maako bana bukki dibinooje, ka don balwi kurum bana leekuujje.

¹²Gite maako bana pooli haa maahoy, giwotoodi nder kosam, darotoodi haa ndiyam seeboore.

¹³Gole maako de boodde bana jarne keewde pinndi belde uurooji. Bana gurguli, non hunnduko maako, ko don simtina nebbam badaadi.

¹⁴Juude maako de cabbi kanjeeri, de basaafe bee kaa'e e Tarsis. Banndu maako don bana nyiindere nyiiwa borwunde, dum basaadum bee kaa'e safira.

¹⁵Korle maako de danrange kaa'e daneeje, jo'inaade dow cabbal kanjeeri. Jaati maako nanndi bee hooseere Libanon, o feereje bana ledde cemmibide.

¹⁶Hunnduko maako don weli, o fuu maako o ceynoowo. Non nii gidaado am, sooba am wa'i, faanybe rewbe Urusaliima.

Yimre Suleymaanu 6

Yimoobe

¹Haa toy gidaado ma dilli, an burdo rewbe fuu woodugo? Haa toy gidaado ma wayliti dilli? En njahda tefoygo mo na?

Paanyo debbo

²Ndaa, gidaado am diirti haa jarne mum, o yehi haa jarne pinndi belde uurooji. O dilli jarne ngam durugo tokkere maako e ngam tebugo gurguli boo.

³Gidaado am min jeyi, non min boo mi mo maako. Caka gurguli o durata.

No paanyo debbo wa'i

Sukaajo

⁴An gidaado am, a narniido bana Tirsa, an a woodi bana Urusaliima, kulniido bana honoobe les tuutaaje muudum'en!

⁵Sottin gite dow am, ngam de don caklammi, Gaasa hoore maada bana tokkere be'i, diirtotoodi hooseere Gile'at.

⁶Nyii'e maada don bana tokkere baali, gartandi diga lootirde maaji. Mbaalu fuu wondi bee ciwtu maagu, walaa koo ngootu nder maaji sooyi ngu.

⁷Bana pecce rummaanoore, non gole ma, de don nyukki haa baawo suddaare ma.

⁸Rewbe laamiido cappande njoweego don, sulaabe cappande njoweetato, faanybe rewbe boo limataake sam.

⁹Ammaa poolel am ngel walaa feloore sam, sey gooto oo! O bajjo haa debbo mo danyi mo, mo daada maako furi yidugo. Faanybe ewnoto mo barkidinaado to ngi'i mo, rewbe laamiido e sulaabe mum fuu njobbito mo:

Yimoobe

¹⁰Moye debbo jaynando bana babbol? Moye woodi masin bana lewru? Moye laabi haa nannda bee naange? Moye kulniido bana honoobe les tuutaaje muudum'en?

Paanyo debbo

¹¹Mi jippi haa jarne goorooje, haa mi laara no waadiwol hesditiri. Inabooje ton mbiliti na? Rummaanooje boo pinniti na?

¹²Nden mi anndaa ko bernde am wadi yam, law nde wa'ini yam moota pucci ummaatoore tedda-asliire am.

Yimre Suleymaanu 7

Yimoobe

¹Lorta, lorta, Sulamit, lorta, lorta haa min ndaare! Ko ndaaroton haa Sulamit bana haa wamre moobe didi ?

Sukaajo

²Kosde maada mboodi nder pade, an mayramjo! Murli keeci maada bana fawne, bana ko juude goniijo mbaadi.

³Non jaaburu ma bana taasawo murlo, ngo sooyataa inaboojam uurdam. Reedu maada bana jowre alkamaari, nde taarnaama bee gurguli.

⁴Bana ciwtukoy lelwa, non endi ma.

⁵Daande maada bana suudu nyii'e nyiibi towndu. Gite maada bana beeli haa Hesbon, banje dammugal Bat-Rabbim. Kine maada bana suudu Libanon towndu tiitotirndu bee berniwol Damas.

⁶Hoore maada don nanndi bee Karmel, gaasa hoore maada bana limce bodeeje, haa nder girli gaasa ma laamiido nanngaama.

⁷An a narniido, booddo boo, an gidaado, yiide ma welani yam.

⁸Tagdi banndu ma bana dibinoohi, bana bukki haa maaki, non endi ma.

⁹Nden mi wi'i: Dibinoohi man, sey mi wa'o ki, mi nannga bukki maaki. Endi maada don nanndi bee bukki bibbe inabohi, uurdi kine ma nanndi bee benndalooje uurde.

¹⁰Inaboojam cubaadam, non hunnduko ma. Dam ila, dam nasta cir nder hunnduko gidaado am, dam ila haa kunndude daaniibe.

¹¹Gidaado am min jeyi, min bernde maako yenwi.

¹²War, njehen haa ladde, an gidaado am, en mbaaloya haa kawye ton.

¹³Bee fajiri en njaha nder gese inabooje, haa en ndaara to inabooje ton mbilitake, to pinndi mabɓitake, rummaanooje boo pinniti. Ton haa gese mi hokkete yiide am.

¹⁴Bibbe joodooje uuran haa kine men, bibbe ledde cubaade don haa dammude men, bibbe ledde benndude jontaaɗe e neebde, gidaado am, mi sigi de ngam maada.

Yimre Suleymaanu 8

Jobbitoore yiide e no paanyo debbo salori gidaado mum

¹To a laatino deerɗam, to a musinno endi daada am, to mi tawno ma haa yaasi, mi hebboto ma, walaa koo gooto boo yawoto yam!

²Suudu daada am njahranmaami. To en nasti ton, a ekkintam yidugo ma. Inaboojam uurdam mi hokkete, rummaanooje am bidɗaade mi yarnete.

³Nano maako don sakki les hoore am, nyaamo maako boo huufammi banndu.

⁴Faanybe rewbe Urusaliima, kunaneɗam bee lelji e kampure, taa pindine yiide, taa ndaame nde, sey to nde yelake!

Yimoobe

⁵Moy debbo oo garando diga ladde, baariido gidaado mum?

Paanyo debbo

Ndaa, les lekki dimanki bibbe ki'i mi findini ma, haa nokkuure nde daada ma reedi e danyi ma.

⁶Wadam bana bellere bernde ma, bana jawe haa juɗngo ma, Yiide semmbidi bana waade, kaajal saati bana joonde maaybe. Yiide wulan bana yiite hubbanɗe, bana demde yiite hulniinge nde wa'i.

⁷Koo ndiyamji duudɗi ke'ataa nyifugo yiide. Koo maaje keewde ndiyam boo mbaawataa modugo nde. Goddo gurtindo jawdi saare mum fuu, ngam soodugo yiide bee maari, fakat yimbe njawoto mo.

Deerdiraabe paanyo debbo

⁸Minyiraawo amin o heewtaay tawon, endi maako boo pamdi, mawnaay tawon. Kadi dume min mbaɗanta deerdiraawo oo nyannde goddo wari haddinango mo?

⁹To o laatake mahol berniwol, nden bee tuutuui cardi min lamsa ngol. To o dammugal, min palan ngal bee mabɓoode leggal cemmbidɗgal.

Paanyo debbo

¹⁰Ndaa, mi nanndi bee mahol berniwol, non boo endi am, cuudi maagol towɗi. Kanjum mi laati keɗo hayru yeeso maako.

Sukaajo

¹¹Suleymaanu woodino ngesa inabooje, haa Ba'al-Hamoon. O halfini ka haa remooɓe, koo moy ɗon wadda ngam nafuuda maaka ceede cardi ujineere.

¹²Ngesa inabooje am, min jeyi! Ka ɗon yeeso am. An, Suleymaanu, ndaa ceede cardi ujineere, non boo remooɓe teemedɗe ɗiɗo.

¹³An gondo nder jarne, ngorgiraabe am ɗon keɗito, townu sawtu ma, accu mi nana:

Paanyo debbo

¹⁴Doggu law, an gidaaɗo am! Sey a laato bana lelwa e biɲngel hamfurde dow kooseɗe uurooje.

Esaaya

Esaaya 1

¹Ndaa wahayu mo Esaaya bii Amoosa hebi dow Yahuuda e Urusaliima nder zamanu Uzziya e Yotam e Akas e Hezekiya, laamiibe Yahuuda.

Allah feli yimbe muudum

²“Asamanji, nane! Lesdi, hedita! Ngam min Jawmiraawo wolwata. Mi mawnini bikkoy, mi wuurni koy, ammaa koy tuurtani yam.

³Ngaari anndi mardo dum, wamnde boo anndi ngabaare haa jawmiire nyaamnata dum. Ammaa koo ko Isra'iila anndi, ummaatoore am faamataa sam.”

⁴Bone laatanto ummaatoore hakke'en nde'e, ummaatoore heewnde zunuuba, asngol hallube, bibbe wonniibe! Be ngudini Jawmiraawo, be njawi Ceniido Isra'iila, be ndokkiti mo baawo.

⁵Haa toy ngiddon goddo fiya on fahin, onon tokkitinanbe tuurtol? Hoore fuu heewi eloodi, bernde fuu don nder naawdum.

⁶Teppere haa hoore fuu yamdaay sam, sey naawne e boostande e kuuduuje. De lallaaka, de kabbaaka, de ndufaaka nebbam.

⁷Lesdi mon laatake ladde meere, yiite nyaami berniiji mon. Jananbe don mbonna lesdi mon haa yeeso moodon, dum nattere nde jananbe ukkani on.

⁸Urusaliima warti bana danki nder ngesa inabooje, bana dangel nder ngesa kurciije, bana berniwol kippaangol.

⁹To Jawmiraawo honoobe asama luttanaayno en yeedbe sedda, en laatotono bana Sodoma, en nanndanno bee Gomorra.

Ewnaandu ngam tuubu

¹⁰Nane wolde Jawmiraawo, onon ardiibe Sodoma! Hedita tawreeta Allah, an Gomorra!

¹¹Jawmiraawo wi'i: “Ko yaali yam bee duudeenga kirsaadi mon? Mi safti jawdi gulaadi e bellere nyalbi. Mi seyortaako y'iyy'am ga'i kalhali e baali e jawdi be'i.

¹²Nde ngaroton sujidango yam, moy umri on yaabugo dalde saare am?

¹³Acce waddugo dokke hayamje. Uurle uurooje de nyiddude yeeso am. Juulde lewru hesru e nyalde ciwtorde e moobtuki mooborle – min kam, mi waawataa munyango dum, ngam on mbonni dum fuu bee hakkeji mon.

¹⁴Mi wanyi juulde mon hakkunde lebbi e juulde mon godde fuu. De laatani yam dongal, mi somi roondaago ngal.

¹⁵To on mbeedi juude moodon ngam do'aago, mi wiirnan gite am ngam taa mi yi'a on. Koo to on dufdini do'aaaje, mi nanataa ngam juude moodon keewi y'iyaam.

¹⁶Ngiwe, labbine ko'e moodon! Cottine kuude mon kallude yeeso am, acce wadugo kalludum!

¹⁷Ekkite wadugo ko woodi, dabbite ko fotti! Ndartine toonyoobe, kiitane atiimeejo bee goonga, njiinge rewbe yurumbe!"

¹⁸"Kadi, ngare haa kujjotiren" – non Jawmiraawo wi'i. "Koo to hakkeji moodon mbooji coy, di ndanwan bana mallimallooje. To di mbooji bana y'iyaam, di ndanwan bana hottollo.

¹⁹To on njabɔ dɔwtanaago yam, on nyaaman burɔum woodugo haa lesdi.

²⁰Ammaa to on calake, on tuurti, nden kam kaafahi nyaaman on." Min Jawmiraawo wi'i dum.

Berniwol keewngol hakke

²¹Kayto! Berniwol koolaangol naane laati bana debbo daakaareejo. Naane adili'en njoodi ton, ammaa jonta sey mbaroobe ko'e.

²²Cardi ma laatake njamndi meere, inaboojam ma mboodɔam jilliraama ndiyam.

²³Ardiibe ma laatake tuurtoobe, be sooba'en wuybe. Be fuu be ngidi caahuuji rusiya, be don dɔbba ngeenaari zamba. Be njiingataa atiime'en fodde adilaaku, be cuklantaako haala rewbe yurumbe.

²⁴Ngam maajum, ndaa nii Allah, Jawmiraawo honoobe asama, Baawɔ Isra'iila wi'i: "Kay! Mi feewtinan bernde am dow wanybe yam, mi waatoto konne'en am.

²⁵An Urusaliima, juŋgo am teddan dow maada. Mi bolinte, mi labbinte, mi wurtinan tuundi ma fuu.

²⁶Mi wartiran hiitoobe bana naane, sarwoobe boo bana booyma. Baawodon be ewnete Berniwol-Adilaaku e Wuro-Hoolaare."

²⁷To Siyona wadi kiita ngoonduka, ngol hisnete. To yimbe maagol tuubi, mbaɔi ko fottanta adilaaku, be kisneteebe.

²⁸Ammaa tuurtoobe e hakke'en, masiibo ukkanto be, accube Jawmiraawo boo nattan.

²⁹On cemtan ngam on ndewi labbi les ledde mawde, on keewan semteende daliila jarne labbi de cubdon.

³⁰On laatoto bana ledde mawde de haako maaje dayli, bana jarne de ngalaa ndiyam.

³¹Bana hottollo wuldata to fe'tere yiite meemi ko, bana non semmbidɓe nattirta ngam daliila kuude maɓɓe kallude. Walaa kaɗaŋɗo halkere.

Esaaya 2

Laamu Jawmiraawo dow duniyaaru

¹Ndaa wolde nde Esaaya bii Amoosa hebi nder wahayu dow Yahuuda e Urusaliima:

²Haa nyalɗe ragareeje, Jawmiraawo tabitinan hooseere haykaliiru mum, nde towtan dow geereeje kooseeje, nde ɓaŋgoto dow towndiije. Nden jama'aaje fuu tokkoto wargo haa maare.

³Ummaatooje ɗuudɗe njahan ton, mbi'an: "Ngare, mba'ooden dow hooseere Jawmiraawo, haa haykaliiru Allah Yaakubu ngam o ekkitina en laabi maako, enen boo en tokko ɗi." Ngam haa Siyona tawreeta iwi, wolde Jawmiraawo boo haa Urusaliima.

⁴O laatoto kiitoowo hakkunde ummaatooje, non boo caka le'i ɗuudɗi. Bee kaafaaje maɓɓe ɓe tappiran baaneeje, bee labbe maɓɓe boo baɗɗi. Walaa ummaatoore meetata ɓaŋgtugo kaafahi dow ummaatoore wodaɗe, ɓe meetataa ekkitaago habre.

⁵Yimɓe Yaakubu, ngare, njahdenma nder annoora Jawmiraawo!

Kiita Jawmiraawo dow mawnitiibe

⁶Yaa Allah, a wudini yimɓe ummaatoore ma, danygol Yaakubu, ngam ɓe keewi al'aadaaji lesdi fuunaange, ɓe wadoobe hiila bana Filisti'en, ɓe alkitiri bee yimɓe jananɓe.

⁷Lesdi maɓɓe heewi cardɗi e kaŋɗeeri, ndesaaɗe maɓɓe ngalaa keerol. Lesdi maɓɓe heewi pucci, mootaaɗi maɓɓe ngalaa limgal.

⁸Lesdi maɓɓe heewi labbi, ɓe ɗon cujidana kuugal juude maɓɓe, ko kooli maɓɓe mbaɗi.

⁹Nedɗo turake, koo moy leesni hoore mum, ammaa taa yaafana ɓe.

¹⁰Naste nder tapaaje, nyukke nder mbulwuldi ngam daaytaago kultoreengol Jawmiraawo e ɗelko maŋngu maako !

¹¹Nyalaade man mawnitiido leestan, jurotoodo turoto. Ammaa Jawmiraawo ɓaŋgoto, kaŋko feere maako.

¹²Dum nyalaade Jawmiraawo honooɓe asama, o leestinan mawnitiidum e towɗum e ɓaŋgiidum fuu.

¹³O halkan leɗɗe Libanon fuu, cemmbidɗe e towɗe masin non boo leɗɗe Baasan mawɗe fuu.

- ¹⁴O leestinan kooseeje e towndiije towde fuu.
- ¹⁵O yibbinan cuudi towdi fuu e mahi cemmibidfi fuu.
- ¹⁶Non boo koommbooje Tarsis fuu e koommbooje burde woodugo fuu.
- ¹⁷Mawnitiido leestinteedo, jurotoodo turoto. Ammaa nder nyalaade man, Jawmiraawo bangoto, kanke feere maako.
- ¹⁸Labbi kalkidan fuu.
- ¹⁹Yimbe natan nder lowi tapaaaje e gasde nder mbulwuldi ngam daaytaago bee kultoreengol Jawmiraawo e delko manngu maako, to o ummake ngam hulnugo duniyaaru.
- ²⁰Nyalaade man yimbe koo'an labbi muudum'en di cardi e kanjeeri, di be mbadino ngam sujidango di, be cakkina di caka doombi e bilwili.
- ²¹Nden be natan nder gaaruuji tapaaaje e ceekli kooseeje ngam daaytaago kultoreengol Jawmiraawo e delko manngu maako, to o ummake ngam hulnugo duniyaaru.
- ²²Acce hoolaago neddo mo woodi foofaango tan. Dume o nafata?

Esaaya 3

Kiita Jawmiraawo dow Yahuuda e Urusaliima

- ¹Ndaa, Allah Jawmiraawo honoobe asama ittan ballal koo ngale nder Urusaliima e Yahuuda, o ittan nyaamdu e ndiyam fuu.
- ²Non boo cemmibidfo e konoowo, kiitoowo e annabiijo, badoowo hatti e ndottiijo,
- ³hooreejo dow yimbe cappande njowo e teddufo, carwoowo, hiilaajo goniijo e buudeejo mawfo.
- ⁴Mi jo'anan derke'en ardiibe mabbe, bikkoy laamanto be.
- ⁵Caka ummaatoore, yimbe billotiran, koo moy fuu billan keeddiddum. Suka ummanto ndottiijo, leesfo boo ummanto teddufo.
- ⁶Godfo nanngan deerdum nder saare baaba mum, wi'an dum: "A mari alkibbaare, laata ardiifo amin, a mara bille de'e!"
- ⁷Nyalaade man kanke o jaaboto: "Naa mi kurgoowo. Nder saare am walaa nyaamdu, walaa alkibbaare. Taa ndokkeedam laamu dow ummaatoore."
- ⁸Fakat Urusaliima yani, Yahuuda do'ake. Be don ndartano Jawmiraawo bee bolle e kuude mabbe, be tuurtani teddungal maako.

⁹Yaggaare mabbe don aybina be. Be don mbaŋgina hakke mabbe bana yimbe Sodoma, be nyukkataa dum. Kayto! Be don taaskitina sarru ko'e mabbe.

¹⁰Mbi'e adili'en keban hayru, ngam be naftoran nafuuda kuude mabbe.

¹¹Bone laatanto kalludo! O yaran bone, ngam kuugal juude maako loroto dow hoore maako.

¹²Toonyotoobe ummaatoore am dum bikkoy, rewbe don laamano nde. Yimbe ummaatoore am, dowoobe moodon don majjina on, be mbonni laawol ngol tokkiidon.

¹³Jawmiraawo ummi ngam wullaago, o don dari ngam hiitaago ummaatooje.

¹⁴Jawmiraawo hiitoto ndotti'en e ardiibe ummaatoore muudum, o wulloto be bee wi'ugo: "On nyaami ngesa inabooje. Ci'e moodon don keewi ko njabtudon haa laafube.

¹⁵Koni njaaboton ummaatoore am? Koni namoton geese talaka'en?" Nii Jawmiraawo Allah, honoobe asama wi'i.

Kiita dow rewbe Urusaliima

¹⁶Jawmiraawo wi'i: "Rewbe Urusaliima mawniti, nder yahdu mabbe be don naddina daande, be don cakkina gite, be don ndajja bee wadugo hoolo bee jawe kosde mabbe.

¹⁷Ngam maajum mi fellidinan be, mi ittan gaasa dow tiide mabbe."

¹⁸Nyalaade man, Jawmiraawo ittan pawne fuu: Jawe kosde e sallabiije e suuraahoy lewru,

¹⁹palamje e seemdeeje e cuddaaje,

²⁰mojaaje e pegge e taadorli e paali uurdi e layaaji,

²¹kalagaaje kooli e kalagaaje kine,

²²jaage e gude e marabbaaje e boorooji,

²³daarorde e limce diggude e meetali e cuumli.

²⁴Haa pallel uurdi kacceenga laatoto, haa pallel taadorgol, dum boggol, haa pallel moorgol, dum fellere, haa pallel limce diggude, dum limce buhuuje, haa pallel qarol boo, dum battarre njeyaangu.

²⁵Urusaliima, worbe ma maayran bee kaafahi, koo semmbidbe maada boo ndo'oto nder habre.

²⁶Berniwol Siyona uuman, sunoto. Ngol soonyoto koo dume, ngol deppoto haa lesdi.

Esaya 4

¹Nyalaade man rewbe njoweediɗo nanngan gorko gooto, mbi'an mo: "Min nyaaman nyaamdu amin, min bornoto limce amin boo, ammaa accu min ewnire bee innde maada, ittan min toskaare!"

Teddungal Urusaliima garanngal

²Nyalaade man, ko Jawmiraawo fudnata laatoto boodɗum e teddudum. Nafuuda lesdi laatoto daliila juro e teddungal haa hisaabe Isra'iila.

³Nden kam luttube Siyona e hisbe wonbe nder Urusaliima, be ewneteebe seniibe, be winndaabe ngam haa be ngeeda nder Urusaliima.

⁴To Jawmiraawo itti tuundi rewbe Urusaliima, to o yiggi y'iyaam ndufaadam nder Urusaliima bee ruuhu kiita e yiite,

⁵nden kam, dow nokkuure hooseere Siyona e mooborle ton fuu, Jawmiraawo tagan ruulde nyalawma, jemma boo cuurde e jayngol yiite. Teddungal Allah suddan berniwol bana cuddirdum.

⁶Dum laatoto bana dowdi suudu laymaaru saa'i nguli naange, bana hisrude e dowirde saa'i iyeende e henndu saatundu.

Esaya 5

Balndol ngesa inabooje

¹Useni, acceedam mi yimana gidaado am e ngesa inabooje maako gimol ngo'ol: Soobaajo am woodino ngesa inabooje haa townde marnde lesdi njamri.

²O remi ka, wurtini kaa'e e maaka. O jubi nder maaka lekkon mboodkon, o nyibi aynirdu nder maaka, o wasi biiddirdum, o tammo ka rimanen mo biibe dakamje, ammaa nyolde o tawi.

³Jonta, onon joodiibe nder Urusaliima e yimbe Yahuuda, mi tori on ta'anammi kiita hakkunde am e ngesa inabooje am!

⁴Koni ka rimaay biibe belde, sey lammude? Ko ngejjititmi huuwugo ka? Mbi'e ko lutti!

⁵Mi anndina on ko mi yidi wadugo ngesa inabooje am: Mi ittan kowaagol haa na'i e dammooji dura ka. Mi yibbinan mahol taariingol, haa yimbe njaaba ka.

⁶Mi wilan ka fuu, ka meetataa salteego malla remeego. Giingille e gi'e puɗan nder maaka, mi haɗan koo duule boo toɓnugo iyeende dow maaka.

⁷Isra'iila woni ngesa inabooje Jawmiraawo honooɓe asama, worbe Yahuuda dum lekkon maako cubaakon kon o jubi. O ɗabbiti kiita ngoonɗuka, sooynde adilaaku o tawi, o ɗabbi adilaaku, hoolo tampube o tawi.

Boneeji garanandi hallube

⁸Bone laatanto mahoobe suudu dow suudu, besdanbe ngesa bee ngesa, haa to babal timmi! Onon feere moodon tan mari babal!

⁹Ndaa ko Jawmiraawo honoobe asama wolwani yam: “Fakat, cuudi duuddi di'i laatoto bille, cuudi mawdi booddi di'i kebataa joodotoobe nder maaji.

¹⁰Ngam ngesa inabooje ka boggi sappo, hokkan inaboojam mbulku ngootu, buhu aawdi hokkan yaamnde muudooje didi e reeta.”

¹¹Bone laatanto dawoobe cub haa be dabbitsa nguykinooram, fabboobe haa esaa'i ngam inaboojam fertina be banndu.

¹²Hoodu e moolooru e mbaggu e ciidal e inaboojam moddinta juulde mabbe. Ammaa be kakkilantaa kuugal Jawmiraawo, be ngi'ataa kuude de o huuwani be.

¹³Ngam maajum yimbe ummaatoore am ndahaama, ngam be ngalaa faamu. Teddube mabbe maayran weelo, moobe mabbe laahan daliila domka.

¹⁴Ngam man joonde maaybe mabbittito masin, nde mabbitan hunnduko jaasdu. Teddube Urusaliima e moobre berniwol fuu nastan nde bee hoolo seyo nder juulde mabbe.

¹⁵Bana non neddo turoto, koo moy leestan, gite mawnitiibe toskoto.

¹⁶Ammaa Jawmiraawo honoobe asama bangoto nder kiita ngoonduka, bee adilaaku Allah Ceniido wanginirta senaare muudum.

¹⁷Baali nyaaman bana nder ngaynaaka, be'i nduran, keban ko nyaama ton nder bille de'e.

¹⁸Bone laatanto foodoobe aybe muudum'en bee boggi zammba e hakke muudum'en boo bee boggi moota pucci.

¹⁹Be don mbi'a: “Sey Jawmiraawo yaawdo, o yaawna kuugal maako, haa min ngi'a ngal. Sey Ceniido Isra'iila timmina ko o nufi, ngam min annda dum!”

²⁰Bone laatanto wi'oobe kalludum dum boodum e boodum boo dum kalludum, sannjoobe nyibre bee jayngol nden jayngol boo bee nyibre, wartiroobe kaadum beldum e beldum boo kaadum.

²¹Bone laatanto laaroobe ko'e muudum'en be hikma'en, numanbe be hakkilbe.

²²Bone laatanto waawbe yarugo inaboojam e semmbidbe jillugo nguykinooram,

²³goondinoobe kalludo ngam be keba ngeenaari, ammaa salotoobe goondingo adiliijo.

²⁴Ngam maajum, bana demngal yiite wulirta calwaaje, bana hudo yoorko jinnirta nder yiite, bana non dadol mabbe nyolan, pinndi mabbe cankititto bana sollaare. Ngam be cali dwtanaago tawreeta Jawmiraawo honoobe asama, be njawi wolde Ceniido Isra'iila.

²⁵Ngam maajum tikkere Jawmiraawo don ukko dow ummaatoore mum. O don forta junngo maako dow mabbe, o fiya be. Koosseeje don ndiwna, balli maaybe don mbaali bana mbuuwri dow laabi. Bee non fuu, tikkere maako feewtaay, junngo maako don forti tawon.

²⁶O darnanan yimbe ummaatoore daayiinde tuutawal, o ewnoto be haa be ngara diga keerol duniyaaru fuu. Ndaa, law be ngaran bee jaawal!

²⁷Walaa comdo caka mabbe malla pergotoodo. Walaa ngojngando malla daanotoodo. Taadorgol keeci mabbe fiistaaki, lokkuli pade mabbe ta'aay.

²⁸Kuri mabbe ceebi, lagaaje mabbe tiraama, kororamje pucci mabbe caati bana kaa'e, kosde mootaji pucci mabbe bana duluuru.

²⁹Hoolo mabbe bana ngo mbarooga, be don ubba bana bibbe baroode. Be ubba, be nannga kebal, be ndada bee maagal, walaa baawando hisnugo ngal diga hunnduko maaga.

³⁰Nyalaade man be koolan dow Isra'iila bana mbeela hoolata. To goddo laari haa lesdi, sey nyibre e mettamberam, duule cuddi jayngol.

Esaaya 6

Allah ewni Esaaya

¹Hitaande nde laamiido Uzziya maayi, ngi'mi Jawmiraawo. O don joodi dow leeso laamu towngo bangiingo, gawarle limce maako kebbini haykaliiru.

²Serafi'en don dow maako. Koo moy mabbe woodi bileeji joweego: Didí ngam wiirnugo yeeso, didí ngam wiirnugo kosde, didí boo ngam fiirugo.

³Be don mbi'a: "Jawmiraawo honoobe asama o ceniido, ceniido, ceniido! Teddungal maako hebbini duniyaaru fuu!"

⁴Cabbaaje haa dammude haykaliiru ndiwni ngam sawtu ewnoobe, cuurka hebbini suudu.

⁵Nden mbi'mi: "Bone tawi yam! Mi halki, ngam mi goddo soba-hunndukoojo, mi don joodi boo caka yimbe soba-kunndude'en. Gite am ngi'i Laamiido, Jawmiraawo honoobe asama."

⁶Gooto serafi'en fiiri wari haa am, o don jogi yulbere yiite haa junngo, nde o hoo'uno bee nanngirgel haa guldudum uurle.

⁷O meemi hunnduko am, o wi'i: "Ndaa, dum meemi hunnduko ma, jonta aybe ma ittake, hakke ma yaafaama."

⁸Mi nani sawtu Jawmiraawo, o wi'i: "Moy nelanmi? Moy yahata ngam amin?" Mi jaabi: "Ndaa yam do, nelam."

⁹O wi'i: "Yah, yeccu yimbe ummaatoore nde'e: Foroy on nanan, ammaa on paamataa. Foroy on ngi'an, ammaa on annditittaa koo dume.

¹⁰Saatin berde yimbe ummaatoore nde'e! Sukku be noppi! Maɓɓu be gite ngam taa be ngi'a, taa be nana, taa berde maɓɓe paama, be lorto, be nyawnde."

¹¹Mi y'ami: "Haa ndeye dum timmata, yaa Jawmiraawo?" O jaabi: "Haa to berniiji laatake bille, walaa joodiibe ton, cuudi cooya yimbe, lesdi laato ladde meere,

¹²haa to Jawmiraawo riiwi yimbe daayiidum, babe duudde nder lesdi boo accaama.

¹³To yebre joodiibe ton woore nder sappo lutti nder lesdi, be nattan kadiboo bee yiite. Bana lekki makki to ki fe'aama, tuggere luttan." Tuggere man woni aawdi ceniindi.

Esaaya 7

Habaru Esaaya ngam Akas

¹Nder zamanu Akas bii Yotam bii Uzziya, laamiido Yahuuda, Recin, laamiido Siriya bee Peka bii Remaliya, laamiido Isra'iila, njehi habugo bee Urusaliima. Ammaa be mbaawaay jaalaago ngol.

²Yimbe saare Daawuda anndinaama: "Jama'aare konu Siriya saɗngini haa lesdi Efrayim." Bernde laamiido e berde yimbe ummaatoore mum ndiwni bana ledde laynde ndiwnirta nder henndu.

³Jawmiraawo wi'i Esaaya: "Wurta, fottu bee Akas, an e biya Se'ar-Yasub gal sebatto ildugol weendu ɓanɗiindu, haa buuwol Lootirde.

⁴Wi' mo: Reenta, sirwa, taa hul, taa bernde ma ta'a yeeso docce yiite cuurande didi de'e, waato tikkere Recin Siriyaajo e bii Remaliya.

⁵Siriya'en nufani ma kalludum, non boo Efrayim e bii Remaliya. Be don mbi'a:

⁶En njah, en kippoyo yimbe lesdi Yahuuda, en kulna be, en njaala be, en laamina bii Tabeyel dow maɓɓe!

⁷Jawmiraawo wi'i nii: Dum wadataako, dum laatataako!

⁸Ngam semmbe Siriya, dum Damas, semmbe Damas boo, dum Recin. Lutti boo duubi cappande joweego e jowi haa ummaatoore Efrayim do'o, nde wonataa fahin.

⁹Ngam semmbe Efrayim, dum Samariya, semmbe Samariya, dum bii Remaliya. Ammaa to on ngalaa nuddinki, nden kam on tabitittaa!"

Habaru Esaaya dow Immanuyila

¹⁰Jawmiraawo wolwani Akas, wi'i mo:

¹¹“Yam Allah Jawmiraawo maafa o holle alaama ngonka koo nder joonde maaybe haa les, koo nder asamanji haa dow.”

¹²Akas wi'i: “Mi y'amataa koo dume, mi yidaa jarribaago Jawmiraawo.”

¹³Esaaya wi'i: “Nane, onon yimbe saare Daawuda! Somnugo yimbe he'ataa on na, haa common koo Allah am boo?”

¹⁴Ngam maajum Jawmiraawo bee hoore muudum hokkan on alaama: Ndaa, paanyo debbo reedan, o danyan bidfo gorko, o inndan mo Immanuyila.

¹⁵Kanako o nyaaman kettungol e njumri haa to o he'i salaago kalludum e subugo boodfum.

¹⁶Ammaa hiddeko saa'i man wafa, lesdi ndi kulata laamiibe maari dfo, ferwan.

¹⁷Jawmiraawo yahran dow maafa e dow yimbe ma e saare baaba ma nyalde bone de meedaay laataago diga Efrayim seedi bee Yahuuda. O wafan dum bee laamiifo Assuura.

¹⁸Nyalaade man Jawmiraawo yoofan buubi gondi haa sebatto maaje Misra e nyaaki gondi haa lesdi Assuura'en.

¹⁹Di ngaran, di njippoto fuu nder waadiiji luggudi e ceekli tapaaaje dow bume gi'e e durdufe fuu.

²⁰Nyalaade man Jawmiraawo laban gaasa hoore e suufu, ittan wakkude bee beluhi gu'aaki gafa maayo – waato laamiifo Assuura.

²¹Nyalaade man godfo duran wiige e baali dfo.

²²Ngam daliila duudeenga kosam, yimbe nyaaman leebi. Koo moy luttufo nder lesdi nyaaman leebi e njumri.

²³Nyalaade man, nokkuure inabooje ujineere de saman mum ceede cardi ujineere, nokkuure nde'e wartan gi'e e giingille.

²⁴Jahando loohoyaago ton jogoto kuri e lagaawal, ngam lesdi fuu heewan gi'e e giingille.

²⁵Kooseeje demaade bee baaneewo fuu, godfo yahataa ton ngam kulol gi'e e giingille. Na'i nduran ton, baali boo caaloto ton.”

Esaya 8

Innde bii annabiijo

¹Jawmiraawo wi'i yam: “Hoo'u alluha makka, winndu dow maaka bee binndol koyngol: Maher-Salal-Has-Baj. Bana wi'go yaawango kebal konu, yaawdan jabtugo.”

²Mi hoo'i bee am seedoobe hoolaabe: Uriya, limanjo e Zekariya bii Yeberikiya.

³Baawo man mi nasti haa debbo am. O reedi, o danyi biidfo gorko. Jawmiraawo wi'i yam: "Ewnu mo Yaawan kebal konu-yaawdan jabtugo.

⁴Ngam hiddeko binngel annda wi'go: Baaba am malla daada am, be koocan risku Damas e jawdi Samariya yeeso laamiido Assuura."

⁵Jawmiraawo tokki wolwango yam, wi'i:

⁶"Yimbe be'e don njawo ndiyam Siloha ilandam bee hakkiilo, ammaa be don ndiwna yeeso Recin e bii Remaliya.

⁷Ngam man, min Jawmiraawo mi yahran ndiyamji Efratis mawdi cemmbidfi dow mabbe – waato laamiido Assuura bee baawde muudum fuu. Maayo man faccan, teelan dow pomoole mum fuu.

⁸Ndiyam maago nastan Yahuuda, dam hebbinan lesdi, dam suddan ndi, dam yottoto daande godfo." Baawde laamiido oo njaajan haa sudda njaajirka lesdi maada fuu, an Immanuyila.

⁹Annde dum, onon ummaatooje, berde mon ta'an! Kedite, onon joodiibe lesde daayiide fuu. Taade balmi, berde mon ta'an! Taade balmi, berde mon ta'an!

¹⁰Nufe nufo ammaa ngo laatoto meere! Mbolwe ko ngidfon, dum laatataako! Ngam Allah don wondi bee meeden.

Jawmiraawo tan woni kuleteedo

¹¹Ndaa ko Jawmiraawo wi'i yam saa'i o nanngi yam bee semmbe, o reentini yam, taa mi tokko laawol ummaatoore nde'e:

¹²"Taa ewne tuurtol ko yimbe be'e fuu ewnata tuurtol. Taa kule ko be kulata, taa kultore sam.

¹³Ammaa anndite Jawmiraawo honoobe asama o ceniido, kanke korminton, kanke kuloton.

¹⁴O laatanto laamuuji Isra'iila didi nokkuure seniinde, hayre nde fergata di, tapaare nde do'ata di, o laatanto boo joodiibe Urusaliima tuuforgol.

¹⁵Duudbe caka mabbe pergoto, be ndo'oto, be ngewan, be nastan tuuforgol e ngol nanngan be."

Kadki sarwaago maaybe

¹⁶Sey mi mabba wahayuuji di'i, mi mabba ekkitinol ngo'ol boo, ngam haa pukara'en am ayna ngol.

¹⁷Mi don hedito Jawmiraawo mo wiirnani danygol Yaakubu yeeso muudum. Kanke mi tammori.

¹⁸Ndaa, min e bikkoy koy Jawmiraawo hokkimmi, min laatani Isra'iila alaama e kaayee fi ko iwi haa Jawmiraawo honoobe asama, joodiido dow hooseere Siyona.

¹⁹To yimbe mbi'i on: "Sey on yama sarwotoobe maaybe e wafoobe hatti, sofindoobe e lorlortiroobe bolle. Naa yimbe ummaatoore koo ndeye don yama dowanteebe muudum'en e be don yama maaybe ngam haala yeedbe na?"

²⁰Njaabe be: "Aa'a! Sey godfo nana seedamku e ekkitinol Allah!" To on mbi'ataa non, be ngi'ataa babbol.

²¹Be ngiiloto nder lesdi, be billiibe e dolbe. To dolo naawi be, be tikkan, be naalan laamiido mabbe e Allah mabbe. Be tijjoto dow,

²²be ndaaran haa les, ammaa be ngi'an sey billaare e nyibre e mettamberam, be wudinaabe nder nyibre nyibbunde.

Laamiido garando

²³Fakat, nyibre suddataa lesdi billiindi haa foroy. Naane Jawmiraawo yawi lesdi Zabulon e Neftali, ammaa yeeso do o teddinan laawol kommbi mbeela, lesdi gafa Urdun, waato Galiili haa ummaatooje godde njoodi.

Esaaya 9

¹Ummaatoore wonnde nder nyibre yi'i annoora makka. Annoora yaynani joodiibe nder lesdi ndi nyibre maayde.

²An yaa Jawmiraawo, a mawnini nde, a duddini seyo maare. Yimbe maare don ceyo yeeso maada bana be ceyorto wakkati codol, bana be mbelmbeltata haa cennduki kebal konu.

³Ngam a yewi kabbirgal donngal mabbe e leggal dow balbe mabbe e sawru toonyoobe be, bana booyma nder nyalaade Medyan.

⁴Pade caatude de honoobe e limce tallaade nder yiyyam fuu, de nguleteede, de laatoto nyaamdu yiite.

⁵En ndanyanaama biɲngel, en ndokkaama bidfo gorko! Laamu wallinaama dow balawal maako, be inndan mo: Carwoowo kaayeeɲijo, Allah cemmbidfo, Baaba duumiido, laamiido salaaman.

⁶O mawninan baawde laamu maako, o hokkan leeso laamu Daawuda e maral mum fuu salaaman ka timmataa sam, o semmbidin laamu maako, o tabitinan ngu bee kiita ndarnuka e adilaaku, diga jonta haa foroy. Jawmiraawo honoobe asama wadan dum nder tiinaare mum.

Tikkere Jawmiraawo dow Isra'iila

⁷Jawmiraawo neli koɲngol dow danygol Yaakubu, ngol laarani Isra'iila.

⁸Ummaatoore fuu anndan ngol, waato Efrayim e joodiibe haa Samariya, wolwanbe bee mawnitaare e elewre:

⁹“Birikje ngibbi, ammaa min nyibtoto bee kaa'e cehaade. Dundeeje pe'aama, ammaa min dīsan ledde cemmīdde haa nokkuuje maaɓe.”

¹⁰Ammaa Jawmiraawo jaalini konne'en Recin dow maɓbe, o ummini konne'en maɓbe,

¹¹Siriya'en diga fuunaange e Filisti'en diga hiirnaange. Be moɗan Isra'iila bee hunnduko makko. Bee non fuu, tikkere Jawmiraawo feewtaay, juɗngo maako don forti tawon.

¹²Ammaa yimbe ummaatoore lortaaki haa piyɗo be, be ngartanaay Jawmiraawo honoobe asama.

¹³Ngam man nder nyalaade woore, Jawmiraawo ta'an nder Isra'iila hoore e wicco, lisal dibinoohi e kewal.

¹⁴Ndottiijo e tedduɗo, kambe ngonni hoore. Annabiijo ekkitinando fewre, kaŋko woni wicco.

¹⁵Dowoobe ummaatoore nde'e don majjina nde, dowaabe maare boo don cakli.

¹⁶Ngam man Jawmiraawo seyortaako derke'en maɓbe, o yurmintaa atiime'en maɓbe e rewbe maɓbe yurumbe. Ngam be fuu be hallube, naafiki'en. Kunndude fuu don mbolwa faataare. Bee non fuu, tikkere Jawmiraawo feewtaay, juɗngo maako don forti tawon.

¹⁷Halleende wulan bana yiite wulanɗe gi'e e giɗngille, nge jamnan laynde sukkunde, haa nge ummina cuurde bana daɗraŋgal.

¹⁸Tikkere Jawmiraawo honoobe asama wuli lesdi, ummaatoore laati bana nyaamdu yiite, walaa enduɗo deerɗum.

¹⁹Be don ceela kusel haa nyaamo, ammaa dolo don. Be don nyaama ngel haa nano, ammaa be kaarataa. Koo moy don nyaama kusel keeddiddum:

²⁰Manassa don nyaama Efrayim, Efrayim boo don nyaama Manassa, be diɗo fuu be kawti dow Yahuuda. Bee non fuu, tikkere Jawmiraawo feewtaay, juɗngo maako don forti tawon.

Esaya 10

¹Bone laatanto umroobe umrooje kallude e tiidanbe winndugo sardiiji gaddandi saru,

²ngam be calano talaka'en goonga nder kiita, be njaɓta ko haandani laafube nder ummaatoore am, rewbe yurumbe laato keɓal maɓbe, be don njaɓta ko atiime'en mari.

³Ko mbaɗoton nyalaade kiita, to halkere wari diga daayiiddum? Haa moy ndoggoton ngam ballal? Toy accoton jawdi mon?

⁴Walaa ko lutti, sey turodaago bee habbaabe malla do'odaago bee mbaraabe. Bee non fuu, tikkere Jawmiraawo feewtaay, juŋngo maako don forti tawon.

Jawmiraawo huuwtiniri laamiido Assuura

⁵Jawmiraawo wi'i: "Bone laatanto Assuura! Mi don huuwtinira be bana sawru e boccol ngam fiyugo yimbe be tikkanmi.

⁶Mi nelan be dow ummaatoore hallunde, dow tikkinbe yam, ngam be njafta e be mbaagina kebal, be njaaba nde bana loope dow laawol."

⁷Ammaa laamiido Assuura hiitaaki bana non, bernde maako nufataako non ngam o yeli wilugo e nattingo ummaatooje duudde.

⁸O don manto, o don wi'a: "Ardiibe honoobe am, naa be fuu be laamiibe na?

⁹Mi nyaami Kalno e Karkemis. Mi nyaami Hamat e Arpad. Mi nyaami Samariya e Damas.

¹⁰Juŋngo am yottake laamuuji labbi, labbi maaji buri di Urusaliima e Samariya duudugo.

¹¹Mi halki Samariya e labbi maagol fuu. Bana non kuuwanmi Urusaliima e labbi maagol."

¹²Ammaa Jawmiraawo wi'i: "To mi timmini kuugal am fuu haa hooseere Siyona e Urusaliima, mi hiitoto laamiido Assuura ngam mawnitaare maako e elewre maako fuu."

¹³Laamiido Assuura don manto, don wi'a: "Bee semmbe juŋngo am e hikma am mbadmi dum fuu, ngam mi kakkildo. Mi wayli keeri ummaatooje, mi jafiti ndesaaje maaje. Bana jaaliido mawdo, bortumi laamiibe.

¹⁴Juŋngo am bofti jawdi ummaatooje bana geeraade nder sabbo. Bana goddo boftirta geeraade accaade, non boftumi jawdi duniyaaru fuu, walaa mo dimmbini wileewo malla mo mabbiiti hunnduko ngam o siika."

¹⁵Ammaa Jawmiraawo wi'i: "Fe'irde juroto dow pe'ando bee maare na? Ceekruga mawnititto dow ceekando bee maaga na? Boccol dimmbintaa bangtudo dum, sawru boo bangtataa mo laataaki leggal."

¹⁶Ngam man Allah, Jawmiraawo honoobe asama nelan fooyre caka faybe laamiido Assuura. Yiite bana jamnere hubbete, nyaaman teddungal maako.

¹⁷Annoora Isra'iila laatoto yiite, Ceniido maako boo laatoto demngal yiite. Ka wulan e ka nyaaman gi'e e giŋngille Assuura nder nyalaade woore.

¹⁸Ka halkan laynde maako woonde e ledde ciraka maako boodde fuu. Dum laatoto bana nyawdo jinnirta.

¹⁹Limgal luttudum haa ledde laynde maako famditan masin, koo biɲngel boo waawan winndugo dum.

Isra'iila'en luttube

²⁰Nyalaade man yimbe Isra'iila luttube, yimbe danygol Yaakubu hisbe accan baaroraago ummaatoore nde bocci be, ammaa be kooloto Jawmiraawo Ceniido Isra'iila fakat.

²¹Luttube lortoto, luttube danygol Yaakubu lortoto haa Allah cemmbidfo.

²²Koo to yimbe Isra'iila duudi bana njaareendi maayo, luttube mabbe tan lortoto. Halkere tabiti, kiita Allah ngoonduka ilnan nde bana maayo.

²³Ngam Jawmiraawo honoobe asama timminan nattere nder duniyaaru fuu, ngam o muuyi dum.

Jawmiraawo hiitoto Assuura

²⁴Ngam man, ndaa nii Allah, Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Yimbe ummaatoore am, joodiibe haa Siyona, taa kule Assuura'en, to be piyi on bee sawru, to be bangti ndu dow moodon bana Misra'en mbadno booyma.

²⁵Ngam lutti sedda, bernuki am dow moodon timman, tikkere am wayloto ngam mi halka be.

²⁶Min Jawmiraawo honoobe asama mi bangtan boccol dow Assuura'en, bana no njaaloriimi yimbe Mediyen booyma haa hooseere Oreb. Mi bangtan sawru am dow maayo ngo'o bana mi bangtiri ndu haa Misra.

²⁷Nyalaade man, dongal Assuura sattan e balbe moodon, kabbirgal mabbe boo e daade moodon, daliila fayfayru, kabbirgal man yewan."

Jahaangal Assuura'en

²⁸Konne'en don haa Ayyat, be ta'i caka Migiron. Haa Mikmas be cigi dongle mabbe.

²⁹Be caali diirtorde, be don mbaala haa Geba. Yimbe Rama don ndiwna, yimbe Gibiya, wuro Sawulu don ndogga.

³⁰Ngooke, onon yimbe Gallima! Nane, onon yimbe Layisa! Anatot wuro tampusgo!

³¹Yimbe Madameena don ndafa, joodiibe nder Gebiima don tefa hisrude.

³²Hannde konne'en don ndaro haa Noba. Be don purkito Siyona, berniwol Urusaliima.

³³Ndaa, Allah, Jawmiraawo honoobe asama don fe'a lice bee caatal, don soppa juutde, don leestina bangiide.

³⁴Laynde sukkunde do'oto bee fe'irde, Libanon do'oto yeeso Cemmbidfo.

Esaya 11

Laamu salaaman

- ¹Laamu laamiibe be asngol Daawuda bii Yessa ittaama. Ammaa bana lisal keccal fufirta diga tuggere lekki, bana non laamiido keso mo asngol Yessa wangirta.
- ²Ruuhu Jawmiraawo don dow maako, ruuhu hikma e hakkiilo, ruuhu sawari e cuusal, ruuhu anndal e kulol Jawmiraawo.
- ³O seyorto kulol Jawmiraawo. O hiitataako fodde giide gite maako, o ta'ataa kiita fodde nande noppi maako.
- ⁴Ammaa o hiitanto laafube fodde adilaaku, o hiitoto leesbe lesdi kiita ngoonduka. O halkan duniyaaru bee wolde wurtiinde diga hunnduko maako, bee poofde hunnduko maako o mbaran kalludo.
- ⁵Adilaaku e goongaaku laatoto taadorgol maako.
- ⁶Nden saafaandu wondan bee bortel, paadaawu waaloto kommbi jawgel, nyalah e baroogel ngondan, biingel duran dum.
- ⁷Nagge e boodundurda, bikkoy maajum mbaaldoto nokkuure woore. Mbarooga nyaaman hudo bana ngaari.
- ⁸Biingel musinangel fijan haa ngaska culanndi, entaangel fortan junngo mum haa ngaska foosokre.
- ⁹Walaa kalludum, walaa bonnuki dow hooseere Allah seniinde fuu, ngam duniyaaru heewan anndal Jawmiraawo bana mbeela heewirta ndiyamji.

Gartuki Isra'iila bee jaalorgal

- ¹⁰Nyalaade man laamiido keso mo asngol Yessa go daroto bana tuutawal ngam jama'aje. Ummaatooje dabbitan mo, nokkuure siwtaago maako laatoto teddunde.
- ¹¹Nyalaade man Jawmiraawo fortan junngo muudum didaibre fahin, haa o rimdina luttube yimbe maako, luttanbe haa Assuura e Misra e Paturus e Etiyopiya e Elam e Sine'ar e Hamat e duude mbeela.
- ¹²O bangtan tuutawal ngam ummaatooje, o hawtan riiwaabe Isra'iila, o moobtan sangitiibe Yahuuda diga alkibilaaji nayi fuu.
- ¹³Kaajal Efrayim sotta, konne'en Yahuuda nattinteebe. Efrayim meetataa haajugo Yahuuda, Yahuuda boo meetataa billugo Efrayim.
- ¹⁴Ummaatooje didi de'e ukkanto Filisti'en haa hiirnaange, be njabtan mardi yimbe fuunaange. Juude mabbe ngaran dow Edoom e Mo'ab, yimbe Ammoon leesanan be.

¹⁵Jawmiraawo beebnan lonyoodu mbeela Misra, ruggoto maayo Efratis. Bee nguleenga poofde maako o seekan ngo, ngo senndititto maahoy njoweediɗoy, haa godɗo eero koy bee pade.

¹⁶Bana non laawol jaasngol don ngam luttube yimbe maako, luttanbe haa Assuura, bana ngol laatorani Isra'iila'en booyma, saa'i gurtaaki mabbe e Misra.

Esaaya 12

Yimre yettoore

¹Nyalaade man ummaatoore rimɗinaande wi'an: "Mi mangtete, yaa Jawmiraawo! A tikkani yam, ammaa tikkere ma feewti, a de'itini yam.

²Allah woni kisndam am, mi don hoolo mo, mi diwnataa. Jawmiraawo woni semmbe am e yimre am, kaŋko laati kisndam am."

³Bee seyo nyedoton ndiyam haa ceebooje kisndam.

⁴On mbi'an nyalaade man: "Ngette Jawmiraawo, ewne innde maako, ngecce kuude maako caka ummaatooje! Ciftinore no innde maako baŋgori!

⁵Ngimane Jawmiraawo! Ngam o huuwi kuude mawde, anndine duniyaaru fuu habaru maajum!

⁶Ceye! Mbaɗe gookaali seyo, onon joodiibe haa Siyona! Ngam Ceniido Isra'iila o mawɗo caka moodon."

Esaaya 13

Koŋngol dow Baabila

¹Ndaa wahayu dow Baabila mo Esaaya bii Amoosa hebi:

²Ndarne tuutawal dow hooseere sookre. Ngookane honooɓe. Baase ɓe ɓe nastira dammuɗe tedda-asli'en.

³Mi umri senaabe am, honooɓe semmbidɓe, jurotoɓe bee seyo, ngam ɓe mbaŋgina tikkere am.

⁴Nane hoolo dow kooseje bana ngo yimbe duudɓe! Nane hoolo laamuuji e ummaatooje moobtiide, Jawmiraawo honooɓe asama don taaskitina jama'aare konu muudum.

⁵Honooɓe ɓe'e don ngara diga lesdi daayiindi, diga keeri duniyaaru. Jawmiraawo e waŋɗinanbe tikkere mum nattinan duniyaaru fuu.

⁶Mboye! Ngam nyalaade Jawmiraawo baɗitake, nde don wara bee nattinki diga Allah Baawɗo.

⁷Ngam man juude fuu tampan, berde yimbe fuu bolwan.

⁸Be caklake, naawdum ukkani be, be don njanngito bana besnando, be don cutindira, be kaydini, geese mabbe don nguli jaw.

⁹Ndaa, nyalaade Jawmiraawo hulniinde don wara, dum nyalaade bernuki e tikkere saatunde, nde walaa endam. Duniyaaru laatoto bille, hakke'en fuu nattan.

¹⁰Koode asama e dulooje muudum'en accan yaynugo. Naange nyibban saa'i nge fudata, lewru boo accan yaynugo.

¹¹Jawmiraawo wi'i: "Mi hiitoto halleende duniyaaru e zunuuba hallube. Mi ittan daliila mawnitaare mawnitiibe, mi sottonan elewre toonyoobe.

¹²Yimbe duudataa, kanjeeri laabndi, iwndi lesdi Ofir buran be duudugo.

¹³Ngam man ndimbanmi asama, lesdi dimmboto dow cabbaaje maari daliila tikkere Jawmiraawo honoobe asama, daliila nyalaade nde tikkere maako saatata.

¹⁴Bana lelwa ndiiwaanga, bana tokkere dammooji nde walaa gaynaako, koo moy lortoto haa ummaatoore mum, koo moy doggan haa lesdi muudum.

¹⁵To konne'en tawi goddo, be njuwan mo. To be nanngi goddo, be mbaran mo bee kaafahi.

¹⁶Bikkoy mabbe, konne'en ndirban koy yeeso mabbe, be boftan ko woni nder cuudi mabbe, be toskinan rewbe mabbe boo."

¹⁷Allah wi'i: "Mi umminan Medi'en dow mabbe. Kambe be kakkilantaa cardi, be ceyortaako kanjeeri.

¹⁸Lagaaje e kuri mabbe ndo'an suka'en, be njurmintaa bikkoy keccoy, gite mabbe endataa koy.

¹⁹Baabila, laamu burngu laamuuji fuu woodugo, daliila juro e mawnitaare Kaldiya'en, laatoto bana Sodoma e Gomorra, saa'i Allah wayliti di.

²⁰Walaa mo joodoto ton, haa foroy, diga yidere haa yidere. Walaa Arabjo darnando laymaaru muudum ton, waynaabe boo mballintaa dabbaaji ton.

²¹Ammaa dabbaaji ladde mbaalan ton, duujiije kebbinan cuudi Baabila, dabbi njoodoto ton, jawdi piccan ton.

²²Pobbi mboyan nder cuudi maagol cemmbidfi, cuuli boo nder cuudi maagol neeminiidi. Wakkati maagol badake wargo, balde maagol njuutintaake."

Esaaya 14

Jancoore dow laamiido Baabila

¹Fakat, Jawmiraawo hinnoto danygol Yaakubu, o suban Isra'iila fahin. O jo'itinan be nder lesdi mabbe fahin. Jananbe dakkotiran bee mabbe, kawtanan danygol Yaakubu.

- ²Ummaatooje godde koocan e njahran be haa lesdi mabbe, Jawmiraawo marnan be ndi. Ton yimbe ummaatooje de'e laatoto maccube e horbe mabbe. Be kabban habboobe be, be laamoto dow billoobe be.
- ³Isra'iila, nyannde nde Jawmiraawo siwtinte e laruura e torra e maccungaaku naawngu ngu torriida,
- ⁴a yimanan laamiido Baabila gimol jancowol ngo'ol: "Yowwa, toonyoowo do'ake, toonyaare timmi!
- ⁵Jawmiraawo yewi boccol hallube e sawru toonyoobe.
- ⁶O fiyi ummaatooje bee tikkere, bee piyde duudde. O dooli ummaatooje bee bernuki e toonyaare, bilaa nangtaare.
- ⁷Lesdi fuu foofti, don siwto, yimbe don mbada gookaali seyo.
- ⁸Koo ledde boodde boo don ceyoro do'ere ma. Ledde cemmbidde haa Libanon fuu don mbi'a: Diga a don waali, walaa gardo hippaago min.
- ⁹Joonde maaybe haa les don dimmbo ngam jabbaago ma. Nde ummini mbeeluuji waato mawbe lesdi fuu ngam maada, nde ummini laamiibe ummaatooje fuu e leese laamu muudum'en.
- ¹⁰Be fuu be mbi'ete: Jonta an boo a tampudo, a nanndudo bee amin.
- ¹¹Daraja ma do'ake nder joonde maaybe bee hoolo moolooji ma fuu. Gildi laati be'itte ma, di laati boo suddare ma."
- ¹²Noy ndo'oriida diga asama, an horre delkoore, bii-bedgol! Noy njanirda haa lesdi, an jaaliido ummaatooje !
- ¹³A numi nder bernde ma: Mi een gan haa asama, mi bangtan leeso laamu am tow dum haa dow koode Allah, mi joodoto dow hooseere mooborde dowanteebe daayiidum haa woyla.
- ¹⁴Mi een gan dow duule bangiide, mi nanndinan hoore am bee Allah Bangiido.
- ¹⁵Ammaa a do'aama nder joonde maaybe, nder ngaska burka luggugo.
- ¹⁶Yi'anbe ma fuu cutete, tiimete. Be y'aman: "Dum gorko dimmbudo lesdi e laamuuji go na?
- ¹⁷O wartiri duniyaaru ladde meere, o yibbini berniiji, o yoofaay habbaabe maako be koota lesdi mabbe."
- ¹⁸Laamiibe ummaatooje fuu don mbaali nder teddungal, koo moy nder yenaande mum.

¹⁹Ammaa an, a wudinaama bana lisaal nyiddungal, daayiidum bee yenaande. A cuddaado bee mbaraabe, bee yuwaabe kaafahi, wudinaabe dow kaa'e nder ngaska, bana caadngu ngu yimbe njaabi.

²⁰A hawtataa bee laamiibe wodbe nder yenaande, ngam a wonni lesdi ma, a mbari yimbe ma. Danygol hallube ewnataake haa abada.

²¹Taaskitine mbareeki biibe maako daliila zunuuba kaakiraabe muudum'en. Taa be ummito, be mara lesdi, be kebbina duniyaaru bee berniiji.

²²Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Mi ummanto Baabila. Mi nattinan daraja ma e luttube ton e danygol mabbe fuu. Min Jawmiraawo wi'i dum."

²³Mi wartiran ngol maral camnale e waalowol. Mi wuuwan ngol bee buurdi di halkere. Min Jawmiraawo honoobe asama wi'i dum."

Konngol dow Assuura

²⁴Jawmiraawo honoobe asama huni, wi'i: "Fakat, bana numrumi, non dum laatorto, bana nuforiimi, non dum timmirta:

²⁵Mi fusan Assuura'en nder lesdi am, mi yaaban be dow kooseeje am. Kabbirgal mabbe sottan e yimbe am, donngal mabbe boo e balbe mabbe.

²⁶Kanjum mi nufi ngam duniyaaru fuu. Kanjum woni junngo am fortaango dow ummaatooje fuu."

²⁷Jawmiraawo honoobe asama wadi anniya, moy waawata hadugo ka? O forti junngo maako, moy hadata ngo ?

Konngol dow Filistiya

²⁸Hitaande nde laamiido Akas maayi, konngol ngo'ol wari :

²⁹Onon yimbe Filistiya fuu, sawru fiyndu on yewi. Ammaa taa ceye! To mboodi waati, foosokre waran haa pallel maari. Haa yeeraande foosokre, mboodi piiroori ngiiteeleeri wurtoto.

³⁰Jawmiraawo nyaamnan yimbe muudum miskini'en bana gaynaako, be mbaaloto bee de'ere. Ammaa onon Filisti'en, o mbaran iwde mon bee weelo, o mbaran luttube mon fuu.

³¹Ngooke ngam ballal, onon berniiji Filisti'en fuu! Kultore on fuu! Cuurde don ngara diga woyla, walaa dimmbotoodo nder caffuui mabbe.

³²Dume en njaaboto nelaabe Filisti'en? En mbi'an be: "Jawmiraawo jo'ini Siyona, yimbe maako laafube tawan hisrude ton."

Esaaya 15

Konngol dow Mo'ab

- ¹Ndaa koŋngol dow Mo'ab. Jemmaare woore ngol natti. Ar-Mo'ab wilaama non boo Kir-Mo'ab.
- ²Joodiibe haa Bayit e haa Dibon don mba'o haa nokkuuje towde ngam woyugo ton. Yimbe Mo'ab don mboya berniiji Nebo e Medeba. Ko'e mabbe fuu pemmbaama, bakkude fuu labaama.
- ³Dow laabi Mo'ab be don borno limce buhuuje. Dow soorooji e haa babe fuu, be don mboya, be don ilna gondi.
- ⁴Joodiibe haa Hesbon e El'ale don ngooka, hoolo mabbe don yotto Yahas. Ngam maajum jogiibe balmi nder Mo'ab don koola, berde mabbe don ndiwna nder mabbe.
- ⁵Bernde am don woya dow lesdi Mo'ab. Ngam dogguube maari don ndogga haa yotti Co'ar e Egilat-Silisiya. Be don mba'o wa'orde Luhit bee boji. Dow laawol Horonayim be don mba'a gookaali daliila halkere.
- ⁶Ndiyamji Nimrim beebi. Hudo dayli, haako jinni, walaa keccum sam.
- ⁷Ngam maajum be njahran jawdi mabbe e ndesaafe mabbe haa lekki kommbi maayo.
- ⁸Gookaali don nane haa keeri Mo'ab fuu. Boji mabbe don njotto Egilayim e Biir-Elim.
- ⁹Ndiyamji Dimoon keewi yiy'am, ngam Allah ukkanan Dimoon sarru ngodɔngu: Mbarooga hippoto daɗbe Mo'ab e luttube nder lesdi.

Esaya 16

Dadbe Mo'ab haa Yahuuda

- ¹Diga berniwol Sela nder ladde, neldane ardiido lesdi jawgel haa hooseere Siyona.
- ²Bana colli giilotoodi, bana collon ndiiwaakon e sabbo, non rewbe Mo'ab tawrete haa eerorde Arnon.
- ³Be mbi'an yimbe Yahuuda: "Ndokke min sawari, ta'e haala! Caka nyalawma non, dowdi nyibba bana jemma! Cuude riiwaabe, taa pefte dogganbe!"
- ⁴Acce riiwaabe Mo'ab koda haa moodon, laatane be hisrude yeeso nattinoowo!" To toonyoowo halki, bonnuki jinni, billoobe majji e lesdi,
- ⁵leeso laamu tabitan dow mboodeenga, goddo danygol Daawuda joodoto dow maago bee goongaaku. O laatoto gidɔ wadugo ko fotti, taaskiido wadugo adilaaku.

⁶Yimbe Yahuuda mbi'an: "Min nani habaru mawnitaare Mo'ab, be mawnitiibe masin. Min nani haala elewre mabbe e mawnitaare mabbe e y'aggaare mabbe e kappe mabbe meereje."

⁷Ngam maajum, sey yimbe Mo'ab mboya dow Mo'ab. Be fuu be don mboya, be don uuma masin to be ciftori tame inabooje joorde iwde Kir-Hareseet.

⁸Ngam gese Hesbon njoori, non boo gese inabooje haa Sibama fuu. Bibbe maaje boodde nguykini jawmiraabe ummaatooje. Lice maaje njotti Ya'ajer, de ngiili nder ladde. De duudi e de njaaji haa yotti Weendu Mannda.

⁹Ngam maajum mboyanmi dow inabooje Sibama bana yimbe Ya'ajer mboyirta. Onon Hesbon e El'ale, mi soofnan on bee gondi am. Ngam wookaandu konu ukki dow ittuki bibbe ledde mon e inabooje mon.

¹⁰Seyo e welwelo njinni haa gese mon, woodaa gimol koo ilinaali haa gese inabooje. Walaa bidfoowo inaboojam nder bidfirde, hoolo seyo bidfoobe woodaa.

¹¹Mi don uuma ngam Mo'ab, bernde am don woya ngam Kir-Heeres.

¹²Yimbe Mo'ab don tiino yahugo haa nokkuuje towde, be don nasta nokkuure mabbe seniinde ngam do'aago, ammaa be kumtataa sam.

¹³Kanjum woni konngol ngol Jawmiraawo wolwino dow Mo'ab.

¹⁴Jonta kam ndaa ko Jawmiraawo wi'i: "Lutti duubi tati kal-kal, nden daraja Mo'ab majjan, non boo moobre mabbe mawnde fuu. Bee duudeenga mabbe fuu, ko tammi luttugo marataa saman."

Esaaya 17

Allah hiiti Damas e Isra'iila

¹Ndaa konngol dow Damas. Jawmiraawo wi'i: "Yeeso do, Damas laatataako berniwol, ngol laatoto waagaare bille.

²Berniiji Aro'er perwan haa foroy, di laatoto durdude dabbaaji. Tokke mbaaloto ton, walaa kulnando de.

³Hisrude semmbidnde woodaa nder lesdi Efrayim, laamu Damas majjan. Luttube Siriya toskoto bana yimbe Isra'iila." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

⁴"Nyalaade man teddungal ummaatoore Yaakubu ustoto bana fayfayru goddo timmirta.

⁵Isra'iila nanndan bee ngesa, baawo codoowo nanngi geene alkamaari, junngo maako ta'i cammeeje. Dum laatoto bana nder waadiwol Refayim baawo boftuki caamndi.

⁶Wodɓe maɓɓe luttan, bana ɓaawo caamki jaytunje: ʔibɓe diɗi koo tati haa hoore jaytunhi, nayi koo jowi haa lice maaki. Min Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i dɔm."

⁷Nyalaade man yimbe tijjoto heedi tagɗo ɓe, kuucitinan gite muudum'en dow Ceniido Isra'iila.

⁸Be ndaarataa kirsirɗe ɗe juude maɓɓe mbaɗi. Be kakkilantaa ko kooli maɓɓe mbaɗi, koo labbi Asera koo guldude uurle.

⁹Nyalaade man, berniiji maɓɓe cemmbidɗi perwan bana ledɗe e geereeje kooseeje ɗe ɓe ngudini yeeso Isra'iila'en, dɔm laatoto ladde meere.

¹⁰Onon Isra'iila'en, on ngejjiti Allah, kisnoowo on, tapaare hisnoore on. On don njubo jarne boodɗe, on aawi aawdi njananndi ton.

¹¹Ammaa koo to ndi fudɗi nyannde on njubi ndi, koo to aawdi finni fajiri nde on aawi ndi, on kebataa yaamnde, sey nyawu kallungu e torra ka walaa daama.

¹²Kayto! Hoolo jama'aaje duudɗe! ʔe don koola bana hoolo mbeela. Dukooore ummaatooje! ʔe don nduka bana dukooore ndiyamji mawɗi.

¹³Ummaatooje don nduka bana dukooore ndiyamji mawɗi. Ammaa Jawmiraawo don telbana ɓe, ɓe don ndogga daayiidum, ɓe riiwaabe bana nyaande yeeso henndu kooseeje, bana collawal yeeso duluuru.

¹⁴Saa'i kiikiide, dɔm kulol. Hiddeko weeta, walaa koo dume. Kanjum woni gedal jabtoobe en e boftoobe maral men.

Esaaya 18

Wahayu dow Etiyopiya

¹Kayto! Lesdi hoolo bileeji, lesdi gada maaje Etiyopiya,

²nelanndi nelaabe dow mbeela nder koommbooje kuuwraade kewe. Onon nelaabe yaawɗotoobe, koote haa ummaatoore yimbe juutɓe, ɓorowɓe, yimbe huleteeɓe koo toy, marɓe semmbe, jaalotoobe wodɓe, ɓe maaje ceeki lesdi muudum'en.

³Onon yimbe duniyaaru fuu, onon wonɓe dow lesdi, to ɓe ndarni tuutawal dow kooseeje, on ndaaran. To ɓe puufi luwal konu, on nanan.

⁴Ngam ndaa nii Jawmiraawo wi'i yam: "Mi don joodi haa nokkuure am, mi don laara mi de'itɗo bana nguli mbelndi haa jayngol naange, bana saawawre nder nguleennga yaamnde."

⁵Ngam hiddeko ɓe itta inabooje, to pinndi saami, rimi ɓiɓɓe ɓenndande, Jawmiraawo halkan ɓe bana godɗo ta'irta lice kese e lice bilitande.

⁶O accan balli mabbe ngam jigaaje kooseeje e dabbaaji ladde. Ton jigaaje e dabbaaji ladde boo keboyta nyaamdu wakkati fuu.

⁷Wakkati man, yimbe juutbe borowbe, huleteebe koo toy, marbe semmbe, jaalotoobe wodbe, joodiibe lesdi ceekaandi bee maaje, yimbe be'e ngaddanan Jawmiraawo honoobe asama dokke haa hooseere Siyona, nokkuure innde maako.

Esaaya 19

Konngol dow Misra

¹Ndaa konngol dow Misra. Jawmiraawo don wara haa Misra bee jaawal, o ba'iido ruuldere. Labbi Misra don ndiwna yeeso maako, berde Misra'en don bolwa nder muudum'en.

²"Mi umminan Misra'en dow Misra'en, be kaban hakkunde mabbe, koo moy bee deerdu, koo moy bee keeddidu, berniwol bee berniwol e laamu bee laamu.

³Misra'en ellititto, mi wilan nufayeeje mabbe. Be yaman labbi e sarwotoobe maaybe e hiila'en e laaroobe.

⁴Mi hokkan Misra'en haa juungo jaagordo caatudo, laamiido mo walaa endam laamanto be. Min Allah Jawmiraawo honoobe asama wi'i du."

⁵Ndiyam mbeela leestan, maayo beeban, yooran.

⁶Maaje fuu kaccan, ildude Misra ustoto, beeban, hudo e kewe daylan.

⁷Durdude maayo Niil gonde haa pomoole maago e ko aawa ton njooran, cankititto, mbilan.

⁸Waawoobe lidfi uuman, sakkinoobe biccirgal nder maayo Niil ngonan nder mettamberam, wuboobe zubaaji dow ndiyam cunoto.

⁹Mottoobe hottollo e lej mbemmboto.

¹⁰Sannyoobe tampan, berde huuwoobe ngam ngeenaari fuu ta'an.

¹¹Ardiibe berniwol Co'an, be faataabe. Sarwoobe Firawna burdube hakkiilo mbadan sawari meere. Noy mbi'roton Firawna: "Mi bii hikma'en, mi danygol laamiibe booyma"?

¹²An laamiido Misra, toy hikma'en maada? Sey be mbolwa, be anndine ko Jawmiraawo honoobe asama nufi dow Misra.

¹³Ardiibe Co'an laati faataabe, ardiibe Memfis don nder saklere, ardiibe le'i Misra don majjina ummaatoore.

¹⁴Jawmiraawo loowi ruuhu njiifru nder mabbe, haa be majjina Misra nder kuude muudum fuu, bana guykudo tallirta nder tuure mum.

¹⁵Walaa kuugal boodɗɗal nder Misra ngal hoore malla wicco malla dibinoohi malla kewal.

¹⁶Nyalaade man Misra'en nanndan bee rewbe, be kulan, be ndiwnan to Jawmiraawo honooɓe asama baŋgti juŋgo mum dow mabbe.

¹⁷Lesdi Yahuuda laatanto Misra daliila kultoreengol. Koo ndeye godɗo wolwata haala Yahuuda, be ndiwnan ngam nufɔ Jawmiraawo honooɓe asama ngo o nufani be.

¹⁸Nyalaade man, nder berniiji Misra jowi yimbe mbolwan Ibraniŋkeere, be kunorto bee innde Jawmiraawo honooɓe asama. Innde gootol maaji Ir-Heres.

¹⁹Nyalaade man hirsirde Jawmiraawo wonan haa caka lesdi Misra, hayre siftinorde ngam Jawmiraawo wonan baŋnge keerol maari.

²⁰Dum alaama e seedamku ngam Jawmiraawo honooɓe asama nder lesdi Misra. To toonyooɓe billi be, be tori Jawmiraawo, kaŋko o nelanan be godɗo ngam jiŋngugo be e hisnugo be.

²¹Jawmiraawo anndinan hoore muudum haa Misra'en, nyalaade man be anndan mo. Be njagganto mo bee kirseteedi e dokke nyaamdu. Be toganto Jawmiraawo togayeeje, be kebbinan de boo.

²²Jawmiraawo fiyan Misra'en. O fiyan be, ammaa o hurgan be boo. Be ngaylititto haa Jawmiraawo, kaŋko o jaɓan tornde mabbe, o hurgan be.

²³Nyalaade man buuwol ummoto diga Misra haa Assuura. Assuura'en e Misra'en ngillotiran. Misra'en hawtaade bee Assuura'en njagganto Jawmiraawo.

²⁴Nyalaade man Isra'iila laatoto daliila barka ngam duniyaaru fuu, o tataɓo baawo Misra e Assuura.

²⁵Jawmiraawo barkidinan bee wi'go: “Barka laatanto Misra, ummaatoore am, Assuura, kuugal juude am e Isra'iila, maral am.”

Esaaya 20

Annabiijo temmbo

¹Sargon, laamiido Assuura neli hooreejo jama'aare konu mum haa Asdod. Kaŋko o haɓi bee Asdod, o nyaami berniwol ngo'ol.

²Duubi tati hiddeko dum laato, Jawmiraawo wi'no Esaaya bii Amoosa: “Yah, fiistu leppi buhuure di a haddi, faddita pade ma boo.” Esaaya wadi non, o yehi o temmbo, walaa pade boo.

³Jawmiraawo wi'i: “Bana Esaaya, suka am yehi o temmbo, walaa pade boo— dum laatanto Misra e Etiyopiya alaama e kaayeeɗi duubi tati,

⁴bana non laamiido Assuura dahan habbaabe Misra e daheteebe Etiyopiya, derke'en e ndotti'en fuu be temmbube, be ngalaa pade, dubbe meere, dum laatoto toskaare dow Misra.

⁵Nden kam be kultoran, be cemtan daliila Etiyopiya, tammunde hayru mabbe e Misra, juro mabbe.

⁶Nyalaade man, joodiibe haa fomoonde mbeela nde'e mbi'an: Ndaa, bana nii tammunde men, hisrude walloore en wa'i ngam haa kisen juŋgo laamiido Assuura. Noy ndadirten kadi?"

Esaaya 21

Do'ere Baabila

¹Ndaa koŋngol dow ladde hamaadaare wonnde kommbi mbeela. Bana duluuji bifandi haa Lesdi Fombina, non dum wardata diga ladde, diga lesdi kulniindi.

²Allah yi'ni yam kuuje kulniide: Zammboowo don zammbo, biloowo don wila. "Jama'aare Elam, wa'a! Jama'aare Mediya, hippa! Mi timminan uumaali yimbe Baabila."

³Ngam man keeci am tampi, naawreenga nanngi yam bana luuwe besnando. Mi sakli, mi huli haa mi waawaay nanugo e yi'ugo.

⁴Hoore am don yiilo, kultoreengol don hulnammi. Maŋgariba ka keppantoomi dum, laatani yam daliila diwnol.

⁵Mi yi'i be don ngurtina nyaamdu, be don mbe'ita daago, be don nyaama, be don njara. Nden umroore wadaama: "Onon hoore'en umme, nguje bawarde bee nebbam!"

⁶Ndaa nii Jawmiraawo wi'i yam: "Darnu aynoowo! Ko o yi'ata fuu, o wi'a.

⁷To o yi'i mootaji di pucci didi didi don ndasa, to o yi'i boo wa'iibe bamde e wa'iibe geeloodi, nden kam sey o hakkila masin!"

⁸Ndaa, aynoowo don hoola: "Barkaama, tum mi don dari dow suudu aynirdu, jemma fuu mi don dari haa babal aynol.

⁹Ndaa, mootaji pucci don ngara, bee wa'iibe di! Wa'iibe di don ngara dido dido!" Nden aynoowo don hoola: "Ngol do'ake, Baabila do'ake! Suuraaji labbi maagol cehaadi fuu pusi, don mbaali haa lesdi."

¹⁰Kayto! Ummaatoore am fiyaama bana be piyrata alkamaari dow laarre! Ko nanmi haa Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila, kanjum mbi'mi on.

Koŋngol dow Duuma

¹¹Ndaa koŋngol dow Duuma. Haa kooseeje Se'ir goddo don ewno yam: "Aynoowo, noy jemma jeŋngiri? Aynoowo, noy jemma jeŋngiri?"

¹²Aynoowo jaabi: “Subaha wafan, non boo jemma. To yamtugo, ngare fahin, yamte kadi.”

Koŋngol dow Arabiya

¹³Ndaa koŋngol dow Arabiya. Nder guube, nder ladde Arabiya mbaaloton, onon Dedani'en, wadoobe jahaale.

¹⁴Ngaddane domdube ndiyam. Onon joodiibe nder lesdi Tema, njahrane dogganbe nyaamdu.

¹⁵Ngam be don ndogga yeeso kaafahi, yeeso kaafahi losaaki e lagaawal tiraangal, yeeso caatal konu.

¹⁶Ndaa nii Jawmiraawo wi'i yam: “Lutti nduubu ngootu kal-kal, nden tedduŋgal Keedar fuu jinnan.

¹⁷Limgal waawbe lagaaje luttanbe haa yimbe Keedar famdan masin. Min Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i dum.”

Esaaya 22

Koŋngol dow Urusaliima

¹Ndaa koŋngol dow Waadiwol Wahayuui. Koni yimbe ma fuu mba'i dow sooroji,

²an berniwol keewngol hoolo e laanyotiral, berniwol ceyiingol? Mbaraabe ma, naa dum mbaraabe kaafahi, naa dum do'iibe nder habre.

³Ardiibe konu ma fuu ndoggi. Fidoobe lagaaje kabbi be. Yimbe ma fuu kabbiidaama hawtaade yaake be donno ndogga daayiidum.

⁴Ngam maajum mbi'mi: Taa ndaareedam, haa mi woya boji naawdi! Taa tiine de'itingo yam dow halkere ummaatoore am!

⁵Ngam Allah, Jawmiraawo honoobe asama waddi nyalaade saklere e nattere e njiifru nder Waadiwol Wahayuui: Mahi ngibbinaama e gookaali don ummo heedi kooseje.

⁶Honoobe Elam ngardi bee lagaaje e kuri, bee mootaji pucci e wa'iibe pucci. Honoobe Kir taaskitini bawarde muudum'en.

⁷Waadiiji Yahuuda burdi woodugo keewi mootaji pucci, wa'iibe pucci don ndari yeeso dammude Urusaliima, be taaskanake kippol.

⁸Jawmiraawo itti aynol Yahuuda. Saa'i man on kuuciti gal balmi mon haa Suudu Laynde.

⁹On ngi'i gibbe duudde nder mahi berniwol Daawuda. On moobti ndiyamji haa weendu lesru.

¹⁰On limi cuudi Urusaliima, on ngibbini cuudi ngam semmbidingo mahol taariingol berniwol.

¹¹On mbaɗi okoloore hakkunde mahi ɗiɗi ngam moobtugo ndiyamji ilandi diga weendu booymaaru. Ammaa on ngartanaay Allah baɗɗo kuuje ɗe'e, on ndaaraay taaskitindo ɗum diga booyma.

¹²Allah Jawmiraawo honooɓe asama ewni on nyalaade man haa on mboya, on cuno, on pemmba ko'e mon, on kadda limce buhuuje.

¹³Ammaa onon on ceyi, on mbelmbelti, on kirsi na'i e baali, on nyaami kusel, on njari inaboojam. On mbi'i: "Nyaamen, njaren, ngam jaŋgo en maayan !"

¹⁴Jawmiraawo honooɓe asama wolwani yam, wi'i: "On njaafantaake aybewol ngo'ol haa to on maayi. Min Allah Jawmiraawo honooɓe asama wi'i ɗum."

Eliyakim heban joonde Sebna

¹⁵Ndaa nii Allah, Jawmiraawo honooɓe asama wi'i yam: "Umma, yah haa saraakiiɗo oo, haa Sebna, kaliifaajo laamorɗe, wi' mo:

¹⁶Dume a mari haa ɗo, bannda moy ɗon wondi bee ma, haa ngasana hoore ma yenaande dow towndiire e kebana hoore ma saare nder tapaare?

¹⁷Ndaa, Jawmiraawo sakkinte daayiidum! O naŋgete bee semmbe,

¹⁸o taggete bana taggol gaaraaji, o sakkinte bana tamre haa lesdi njaasndi, ton maayata. Ton boo mootaji pucci ma boodɗi njahata, an gadduɗo toskaare dow saare jawma.

¹⁹Jawmiraawo riiwete e joonde ma, jippinte e nokkuure ma townde."

²⁰Jawmiraawo anndini Sebna: "Nyalaade man mi ewnoto suka am Eliyakim bii Hilkiyya.

²¹Mi bornan mo limce ma, mi taadan mo taadorgol ma. Mi waɗan baawɗe ma haa juŋgo maako. O laatanto joodiibe nder Urusaliima e yimbe Yahuuda baaba.

²²Mi wallinan mabbitirdum saare Daawuda dow balawal maako. To o mabbiti, walaa mabbowwo. To o mabbi boo, walaa mabbitoowo.

²³Mi ɗisan mo bana suufuure haa nokkuure saatunde. O laatanto saare baaba maako daliila teddungal.

²⁴Ammaa deerɗiiko'en e banndiiko'en fuu laatanto mo doŋgal. Be biloto haa maako bana payande e bulki e taasaaje e pehe bilirte haa suufuure ɗisiinde."

²⁵Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: "Saa'i man suufuure ɗisiinde haa nokkuure saatunde ɗistoto, yanan. Doŋgal bilaŋgal dow maare nattan." Jawmiraawo wi'i ɗum.

Esaya 23

Koŋngol dow Tirus e Sidon

- ¹Ndaa koŋngol dow Tirus: “Mboye, koommbooje Tarsis, ngam jipporde mon Tirus wili bee cuudi e nastirde maare fuu!” Be nani habaru man yaake be ngarti duunde Kittien.
- ²Njeede daliila kulol, onon joodiibe haa fomoonde mbeela, filoobe Sidon! On neli nelaabe, be ta'i mbeela,
- ³be ngaddi yaamle gese diga maayo Sihor e maayo Niil, kanjum riskini Sidon!
- ⁴Semtu, an Sidon! Ngam mbeela wi'i: “Mi luuwaaka, mi besnaay, mi mawninaay koo suka'en malla faanybe rewbe.”
- ⁵To habaru do'ere Tirus yottake Misra, be ndiwnan.
- ⁶Njehe haa Tarsis. Mboye, onon joodiibe haa fomoonde mbeela!
- ⁷Na dum berniwol mon ceyiingol? Ngol fuddi diga zamanuuji booymaaji! Ngol neli yimbe joodoyaago haa lesde daayiide!
- ⁸Moy nufani dum Tirus, berniwol cenndanngol meetaleeji? Filoobe maagol be laamiibe, soorroobe maagol be teddube haa duniyaaru fuu.
- ⁹Jawmiraawo honoobe asama nufi dum haa o wila ngol daliila mawnitaare marbe daraja fuu, o yawna teddube duniyaaru fuu.
- ¹⁰Ndeme lesdi mon, bana lesdi kommbi maayo Niil, onon yimbe Tarsis, ngam nokkuure darnugo koommbooje woodaa fahin.
- ¹¹Jawmiraawo forti juŋgo muudum dow mbeela. O dimmbini laamuuji. O umri gibbinki berniiji Kanaana cemmbidfi.
- ¹²O wi'i: “A meetataa welweltugo, an berniwol Sidon toskaangol. Umma, yah haa Kittien, ton boo a hebataa siwtaare!”
- ¹³Ndaare Kaldiya'en! Lenyol mabbe woodaa. Assuura'en acci lesdi man haa dabbaaji ladde. Be ndarni cuudi towdi ngam hippugo, be ngibbini laamorde Tirus, be ngartiri de bille.
- ¹⁴Mboye, koommbooje Tarsis, ngam jipporde mon semmbidnde nattinaama!
- ¹⁵Saa'i man yimbe ngejjitan Tirus duubi cappande joweedifi, bana duubi ngeendam laamiido. To duubi cappande joweedifi timmi, dum laatanto Tirus bana debbo daakaareejo nder gimol ngo'ol:
- ¹⁶“Hoo'u moolooru, waancu nder wuro, an daakaareejo gejjitaado! Fiy boggi booddum, duddin gimi ma, haa be ciftore!”

¹⁷To duubi cappande joweefidi timmi, Jawmiraawo lortanto Tirus. Ngol hebtan ngeenaari daakaareeku maagol, ngol wadan daakaareeku bee laamuuji gondi nder duniyaaru fuu.

¹⁸Ammaa bote e ngeenaari daakaareeku maagol laatanto Jawmiraawo. Dum moobtataake, dum sigataake, ammaa dum laatanto joodiibe yeeso Jawmiraawo, haa be nyaama, be kaara, be borno limce jaage.

Esaaya 24

Kiita Allah dow duniyaaru

¹Ndaa, Jawmiraawo ferwinan lesdi, wonnan ndi. O jiiban ndi, o san'kitan joodiibe ton.

²Kiita ngoota laatanto ummaatoore e limanjo, maccudo e jawmum, kordo e jawmum debbo, coodoowo e coorroowo, dokkudo nyamaande e jabdo nyamaande.

³Lesdi ferwan, be boftan kuuje maari fuu, ngam Jawmiraawo wolwi kon'ngol ngo'ol.

⁴Lesdi don nder suno, don dayla. Duniyaaru don jinna, don wonno. Asamanji don njinna hawtaade bee lesdi.

⁵Lesdi sobi les joodiibe muudum, ngam be y'abbi umrooje, be luuti farillaaji, be piisti alkawal duumiingal.

⁶Ngam maajum naaloore don nyaama lesdi, joodiibe maari don njara bone daliila aybe muudum'en. Ngam maajum joodiibe nder lesdi don njinna, luttanbe duudataa sam.

⁷Inaboojam don jinna, inabohi don yooru, wela-berde'en fuu don uumo.

⁸Hoolo seyo bawdi acci naneego, hoolo welweltube timmi, hoolo seyo moolooru nanataake.

⁹Be acci yarugo inaboojam bee gimi, nguykinoojam laatani yaroobe dam kaad'fam.

¹⁰Berniwol perewngol yibbi, cuudi fuu mabbake, taa goddo heba nastugo.

¹¹Gookaali don nder laabi ngam inaboojam woodaa. Seyo fuu majji, welwelo lesdi eggi.

¹²Walaa ko lutti nder berniwol, sey bille. Dammude maagol ngibbi.

¹³Bana non dum laatoto caka duniyaaru, caka ummaatooje, bana caamki jaytunje, bana saa'i ittuki didahi, to ittuki inabooje timmi.

¹⁴Ammaa luttanbe kooldan, be mbaɗan gookaali seyo. Haa hiirnaange be koolan bee seyo ngam tedduŋgal Jawmiraawo:

¹⁵“Teddine Jawmiraawo haa fuunaange! Dow duule mbeela teddine innde Jawmiraawo Allah mo Isra'iila!”

¹⁶Haa keeri duniyaaru en nanan gimi dow Tedduŋgal Adiliijo. Ammaa min kam mi don wi'a hoore am mi kalkuɗo. Bone laatanake yam! Zammbuube don zammbu! Zammba maɓbe don besdo!

¹⁷Kultoreengol e tuuforgol e ngaska don ndeena on, onon yimbe duniyaaru!

¹⁸Dogguɗo hoolo kultoreengol do'oto nder ngaska, gurtiɗo ngaska natan tuuforgol. Ngam burɗe asama maɓbiti, cabɓaaje lesdi ndimmbake.

¹⁹Lesdi don seeka, don yibba, don dimmbidimmbino.

²⁰Lesdi don liilta bana guykudo, don dimmbo bana laymaaru. Aybeeji maari teddani ndi, ndi don do'o, ndi ummitittaako.

²¹Nyalaade man Jawmiraawo hiitoto moobre konu asama haa asama e laamiibe duniyaaru boo dow lesdi.

²²O moobtan be fuu, bana habɓaabe nder ngaska, o maɓɓan be nder suudu fursina. Baawo nyalde duudde o hiitoto be.

²³Lewru toskan, naange semtan. Jawmiraawo honoobe asama don laamo, o laamiido dow hooseere Siyona haa Urusaliima. Ndotti'en yimbe maako ngi'an tedduŋgal maako.

Esaaya 25

Mangtoore ngam mboodeengga Jawmiraawo

¹Yaa Jawmiraawo, an woni Allah am. Mi mangtete, mi teddinan innde ma. Ngam a wadi kaayeefiiji. Ko a annini diga booyma, a timmini dum bee goonga e hoolaare.

²A laatini berniwol waagaare kaa'e, berniwol cemmbidngol boo bille, a halki laamorde jananbe, taa nde ndaro bana berniwol. Be meetataa nyibtaago de haa foroy.

³Ngam man ummaatoore semmbidnde teddinte. Berniiji ummaatooje toonyooje kulete.

⁴A laati aynirde laafube e talaka'en nder billaare maɓbe, hisrude to naargewol ummake, dowdi to nguleengga wadi. Ngam tikkere toonyoobe laati bana henndu saatundu dow mahol,

⁵bana nguleengga dow lesdi njoorndi. Ammaa an a nangti fitina jananbe, bana dowdi ruuldere feewtinirta nguleengga, a je'ini gimi toonyoobe.

Mbeernaari Jawmiraawo

⁶Dow hooseere Siyona nde'e Jawmiraawo honoobe asama taaskanto ummaatooje fuu nyaamduuji belɗi, bee inaboojam benndudam e kusel diggunɗel e bellere e inaboojam mboodɗam laabɗam.

⁷Dow hooseere nde'e o ittan cuddirdum ɗum jama'aaje cuddata fuu e wiirndallo wiirnanngo ummaatooje.

⁸O nattinan maayde haa abada. Allah Jawmiraawo woostan gonɗi haa geese fuu, o ittanan ummaatoore maako mbustu nder duniyaaru fuu. Jawmiraawo wi'i ɗum.

⁹Nyalaade man yimbe fuu mbi'an: "Kaŋko woni Allah meeden! Kaŋko kooliiden, o hisna en. Ndaa Jawmiraawo mo kooliiden. Mbelmbelten, en ceyoro kisndam maako."

Allah hiiti Mo'ab

¹⁰Juŋngo Jawmiraawo ɗon ayna hooseere nde'e. Ammaa o yaaban yimbe Mo'ab haa nokkuure maɓbe, bana godɗo jiiɓirta loope bee huɗo.

¹¹Be mbeedan juude maɓbe nder maajam, bana ginoowo weedirta de ngam nginam. Ammaa Jawmiraawo leesnan mawnitiibe koo to juude maɓbe kabdi.

¹²Mahi maɓbe towɗi cemmbidɗi, Allah turnan ɗi, yibbinan ɗi, wallinan ɗi nder mbulwuldi.

Esaaya 26

Yimre hisnaabe

¹Nyalaade man be ngiman yimre nde'e nder lesdi Yahuuda: En ngoodi berniwol cemmbidɗgol. Ngam hisnugo en, Jawmiraawo taarni ngol mahi ɗiɗi.

²Maɓbite dammude haa ummaatoore adili'en e hoolaabe nasta.

³Mo bernde mum tabiti, a ɗon hokka ɗum jam timmudam, yaa Jawmiraawo, ngam an o hooli.

⁴Koole Jawmiraawo haa foroy, ngam Allah Jawmiraawo woni tapaare duumiinde.

⁵O leesni joodiibe dow towndiije, o jippini berniwol towngol, o yibbini ngol haa lesdi, o wallini ngol nder mbulwuldi.

⁶Kosde talaka'en e laafube ɗon njaaba ngol jonta.

⁷Laawol adili'en, ngol darnungol, an a ɗon dartina ngol ngam maɓbe.

⁸Yaa Jawmiraawo, min ɗon koolo ma dow laawol ngol a darnani min. Ewnaago innde ma kanjum berde amin ngiɗi.

⁹Koo jemma boo bernde am e ruuhu am ɗon ngele. Ngam to kiitaaji ma njippanake lesdi, joodiibe haa duniyaaru ekkittito adilaaku.

¹⁰To kalludo hebi mo'ere, o ekkittittaako adilaaku. Koo nder lesdi goonga'en boo o tokkoto wadugo kalludum, o yi'ataa manngu Jawmiraawo.

¹¹Yaa Jawmiraawo, a bangtani konne'en junngo, ammaa be cali yi'ugo dum. Yi'nu be no a yidiri ummaatoore ma, be cemta. Yiite nyaama be !

¹²Yaa Jawmiraawo, a hokkan min salaaman. Ko min mbadata fuu, an a timminan dum ngam amin.

¹³Yaa Jawmiraawo, Allah amin, jaagorbe wodbe laamani min, ammaa min don ewno innde maada tan.

¹⁴Maaybe ngeeditittaa, mbeeluuji mabbe ummitittako. A hiiti be, a halki be, a nattini ciftorki mabbe fuu.

¹⁵Ammaa a mawnini ummaatoore amin, yaa Jawmiraawo, a yaajini keeri lesdi fuu. Bana nii a teddiniri innde ma.

¹⁶Yaa Jawmiraawo, nde yimbe ma don nder billaare, be dakkotiri bee ma. Nde elto ma hebi be, be dufdini do'aaje.

¹⁷Bana reeduwo badiido danyugo don boslo, don woya nder luuwe muudum, non min laatori yeeso maada, yaa Jawmiraawo.

¹⁸Min laati reedu'en, luuwe nanngi min, ammaa min ndanyi henndu. Min mbaawataa wallugo lesdi koo danyugo hisnanbe duniyaaru.

¹⁹Ammaa maaybe maada ngeeditan, balli yimbe ma maaybe ummititto. Pine, ngime, onon waaliibe nder mbulwuldi! Jawmiraawo hokkete saawawre delkoore, barka maare lesdi yeeditinan maaybe.

Kiita e bo'itinki

²⁰Yimbe ummaatoore am, naste cuudi mon, mabbe dammude mon baawo moodon, cuude wakkati sedda, haa tikkere Jawmiraawo saalo!

²¹Ngam ndaa, o don wurto nokkuure maako haa o hiito aybe yimbe duniyaaru. Lesdi sudditan y'iya'ndu faadam dow muudum, ndi accan suddugo mbaraabe.

Esaaya 27

¹Nyalaade man Jawmiraawo losan kaafahi muudum caatuki, makki cemmbidki. O hiitoto Lewiyatan, mboodi ndoggoori e Lewiyatan, mboodi leliindi. O mbaran kuunga ngonnga nder mbeela.

²Nyalaade man, on ngimanan ngesa inabooje boodde:

³"Min Jawmiraawo mi don ayna ka, mi don yarna ka wakkati fuu. Mi don ayna ka jemma e naange, ngam taa goddo wonna ka.

⁴Mi acci tikkango ka. To mi tawi gi'e e giingille, mi honan de, mi wulan de fuu.

⁵Ammaa to godɗo yidɗi mi ayna dɗum, sey o sulhotira bee am. Nonnon sey o sulhotira bee am.”

⁶Saa'i waran nde yimbe Isra'iila, danygol Yaakubu, mbaɗan ɗaɗi, puɗan, mbilitan, pinnan bana lekki, kebbinan duniyaaru bee bibbe.

⁷Allah fiyaay be naawɗum bana o fiyiri fiyoobe be. O mbaraay be bana o mbardiri mbarooobe be.

⁸Jawmiraawo riiwi be, dahi be, non o hiitori be. O riiwi be bee henndu fuunaange saatundu.

⁹Ndaa nii yaafuye hakkeeji danygol Yaakubu hebrete e ndaa nafuuda maare boo: Be naman kaa'e kirsirɗe fuu bana be namirta kaa'e daneeje, be ittan ɗanrange Asera e guldude uurle fuu, ɗe meetataa darneego.

¹⁰Walaa koo gooto haa berniwol cemmbidɗgol. Ngol laati joodorde accaande, ferewnde bana ladde hamaadaare. Ga'i ɗon ndura ton, ɗi ɗon mbaalo ton, ɗi ɗon nyaama huɗo wonko ton.

¹¹To lice leɗɗe njoori, ngewi, rewbe ngaran, njamnan ɗe. Ngam ummaatoore nde'e nde walaa faamu. Ngam maajum tagɗo nde yurmintaa nde, baɗɗo nde hinnataako nde.

¹²Nyalaade man Jawmiraawo sorban yimbe muuɗum bana alkamaari, diga fomoonde Efratis haa yotto maayel Misra. Onon Isra'iila'en, on moobteteebe gooto gooto bana cammeeje.

¹³Nyalaade man godɗo fuufan luwal maɗngal. Majjube haa lesdi Assuura e riiwaabe haa lesdi Misra, be fuu be ngaran sujidango Jawmiraawo dow hooseere seniinde haa Urusaliima.

Esaaya 28

Deentinki Efrayim

¹Kayto laamorde Efrayim! A laatake meetaleewol pawnaangol gonngol dow waadiwol cemmbidɗgol. Wuykoobe lesdi ma ɗon mantoro ma. Ammaa a nanndi bee pinndi ɗaylundi ngonndi dow ko'e wuykuɓe be njaram do'i.

²Jawmiraawo woodi godɗo cemmbidɗo, baawɗo, taaskaniido haɓre. O waran bee semmbe bana mallimallooje, bana naargewol bonnoowol, bana ndiyamji mawɗi teeliidi, haa o nyaama lesdi bee caatal.

³Be njaaban berniwol nannduɗgol bee meetaleewol, ngol wuykoobe mantori.

⁴Be njaaban boo pinndi ɗaylundi pawnandi berniwol Samariya gonngol dow waadiwol cemmbidɗgol. Samariya laatoto bana ibbe aartude benndugo: To godɗo yi'i ɗe, jonta nii o teban ɗe, o nyaaman ɗe.

⁵Nyalaade man Jawmiraawo honoobe asama laatanto yimbe ummaatoore mum luttube bana meetaleewol pawnaangol,

⁶o hokkan joodiido dow leeso kiita ruuhu goonga, o semmbidinan riiwanbe konne'en haa dammude berniwol.

⁷Ammaa koo liman'en e annabi'en boo don cakli daliila inaboojam, be don liillilta daliila nguykinoojam. Inaboojam jaali be, be don liillilta, be paamataa wahayuui di Allah yi'nata be, be mbaawataa ta'ugo kiita ngam daliila wuykere.

⁸Taabe haa be njari fuu keewi tuure e tuundi haa babal luttaay.

⁹Be don mbolwa dow Jawmiraawo: "Moy o yidi ekkitingo faamu? Moy o yidi faamtingo habaru? Haa bikkoy entaakoy jonta na?"

¹⁰Woodi dooka dow dooka, dooka dow dooka, haala dow haala, haala dow haala, do sedda to sedda."

¹¹Nonnon nii! Bee kunndude de be paamataa, bee demngal janannal, Jawmiraawo wolwanan yimbe ummaatoore nde'e,

¹²kanke wi'no be: "Ndaa siwtaare, acce comdo siwto, ndaa fooftere." Ammaa be cali nanugo.

¹³Wolde Jawmiraawo laatanto be dooka dow dooka, dooka dow dooka, haala dow haala, haala dow haala, do sedda to sedda, haa be njaha, be ndo'oro baawo baawo, be name, be nasta tuuforgol, ngol nannga be.

¹⁴Ngam maajum, onon jancoobe, laamaniibe yimbe Urusaliima, nane wolde Jawmiraawo.

¹⁵On mbi'i: "Min kabbi alkawal bee waade, min alkotiri bee joonde maaybe. To masiibo nattinoowo don saalo, o hebataa min, ngam min mbaadi fewre hisrude amin, min mbiirnake nder fewjere."

¹⁶Ngam maajum Allah Jawmiraawo wi'i: "Ndaa, mi don wallina cabbawal dow Siyona. Nder maagal mi don jo'ina hayre tabitinaande, hayre talkumooore, marnde saman, jo'inaande boodfum: Kooliido nde fuu tabitan !

¹⁷Kiita ngoonduka laatanto yam bana foggol mahoowo e goongaaku boo bana njamndi mahoowo poondirndi. Mallimallooje kalkan hisrude fewre, ndiyamji boo ilnan biirrol fewjere.

¹⁸Alkawal moodon bee waade fiistete! Kabbotiral moodon bee joonde maaybe tabitittaa. To masiibo nattinoowo don saalo, o naman on.

¹⁹Nde o saaloto fuu, o nanngan on ngam o saaloto nde weeti fuu, jemma bee naange. Nanugo habaru maako nastinan yimbe nder kultorengol.

²⁰Dum laatanto on bana nder balndol: Leeso rammi ngam naadaago, suddaare famdi ngam suddoraago.”

²¹Jawmiraawo ummoto bana haa hooseere Perasiima, o tikkan bana nder waadiwol Gibiyon, haa o huuwa kuugal maako, kuugal maako laatiingal kaydiniingal!

²²Ngam maajum taa njale dow bolle am, ngam taa kabborli mon besda saatugo. Ngam Allah, Jawmiraawo honooɓe asama anndini yam, o annini nattingo duniyaaru fuu.

²³Nane ko mbi'anmi, kedite bolle am!

²⁴Naa demoowo gidɗo aawugo don rema tum tum na? O don rema, o don wada dijiiji, naa o don mo'ina ngesa maako tum na?

²⁵Na to o wo'ini pallel man, o aawan haako anisa e haako algaru, o saakan alkamaari e sa'iiruuri dow tayre ngesa maaji e irin alkamaari ngodndi haa sera maaka.

²⁶Bana nii Allah maako ekkitiini mo laawol man, faamtini mo kuugal man.

²⁷O sorbataa haako anisa bee corbirdum tedduɗum, o tallataa kosngal moota ga'i dow haako algaru. Ammaa o sorban anisa bee sawru e algaru bee cawel.

²⁸Haa godɗo tamsa tamseere, sey o nama alkamaari. O fiyataa ndi tum tum. To o saalini kosngal moota maako malla pucci maako dow maari, o namataa ndi.

²⁹Kanjum boo dum iwi haa Jawmiraawo honooɓe asama, sawariiji maako di kaayeeɗiiji, anndal maako duudngal.

Esaaya 29

Billaare e kisndam Urusaliima

¹Kayto Ariyel! berniwol Urusaliima, haa Daawuda saɗngini. Besde hitaande haa hitaande, bee tokkindirki juulde maare!

²Nden kam min Allah mi wilan Ariyel. Uumaali e gookaali mbaɗan, berniwol man laatanto yam bana Ariyel, waato cabɓawal hirsirde.

³Mi taarnete bee saɗngeere, mi hippoto ma diga suudu aynirdu am, mi darnan kuuje kipporde dow ma.

⁴A leestan, a wolwan nder mbulwuldi haa les, bolle ma ngurtoto nder lesdi bana sawtu ginnawol, de ngurtoto bana cofndaaki nder mbulwuldi.

⁵Ammam moobre konne'en ma laatoto bana kuroori diggundi, moobre toonyooɓe laatoto bana nyaande saɗkitaande. Bee juhuki dum laatorto, nder ma'annde yiitere.

⁶Jawmiraawo honoobe asama jinjete bee riggaango e dimmbaaki lesdi e hoolo manngo, bee duluuru e henndu saatundu e demngal yiite wulanng'e.

⁷Moobre jama'aaje ummaatooje hippiiɓe ma, darnuɓe kuuje kipporɗe muudum'en fuu e honanbe ma majjan bana koyɗol, bana wahayu jemma.

⁸Bana to doldo hoyɗi o don nyaama, nde o fini boo, o tawa walaa ko o nyaami. Malla bana to domɗudo hoyɗi o don yara, nde o fini boo, o tampudo, o domɗudo. Bana non moobre ummaatooje konande hooseere Siyona laatorto.

Mbumndam e naafikaaku Isra'iila

⁹Kayɗine! Maɓɓe gite mon haa on mbuma fakat! Be nguyki, ammaa naa bee inaboojam. Be don liillilta ammaa naa bee nguykinoojam.

¹⁰Ngam Jawmiraawo waanji ruuhu ɗoyngol teddungol dow moodon. O maɓɓi gite mon, waato annabi'en, o suɗɗi ko'e mon, waato yi'oobe.

¹¹Wahayu fuu suɗɗani on bana bolle deɗtere maɓɓaande kab nde ɓe ndokki godɗo anndudo jaɗngugo bee wi'ugo mo: "Jaɗngu ɗu'um ɗo, useni", kaɗko o wi'a: "Mi waawataa, ngam nde maɓɓaama kap."

¹²Malla ɓe ndokki nde godɗo mo anndaa jaɗngugo bee wi'ugo mo: "Jaɗngu ɗu'um ɗo", kaɗko o wi'a: "Mi anndaa jaɗngugo."

¹³Jawmiraawo wi'i: "Yimɓe ummaatoore nde'e don ɓadito yam bee hunnduko tan, ɓe don teddinammi bee bolle meere, ammaa ɓerɗe maɓɓe ndaaytake yam. Be don kulammi fodde umrooje ɗe yimɓe ekkini ɓe.

¹⁴Ngam man mi tokkoto hayɗingo yimɓe ummaatoore nde'e bee waɗango ɓe kuuje kayɗiniide ɗuudɗe. Nden kam hikma hikma'en maɓɓe halkan, faamu marɓe faamu maɓɓe boo majjan."

¹⁵Bone laatanto nyukkotoobe yeeso Jawmiraawo ngam suɗɗugo nufayeeje muudum'en, huuwoobe kuude muudum'en haa nyibre, wi'oobe: "Moy yi'ata min, moy anndi min?"

¹⁶Kayya, on wonniibe! Mahoowo payande e loope ɗum gootum na? Huunde tafaande wi'an tafɗo ɗum: "A tafaay yam?" Malla tagdi wi'an tagɗo ɗum: "A walaa hakkiilo na?"

Kisndam Isra'iila

¹⁷Lutti seɗɗa, hooseere Libanon sookre wartan ciraka, ciraka boo laatoto bana laynde.

¹⁸Nyalaade maajum, fahɓe nanan bolle deɗtere, wumɓe ngurtoto nyibre e jemma, ɓe mbumtan.

¹⁹Yanɗiniibe ceyorto Jawmiraawo bee seyo fantuŋgo, talaka'en caka yimɓe mbelmbeltan daliila Allah Ceniɗo Isra'iila.

- ²⁰Ngam toonyoobe e jancoobe majjan, taaskinoobe wadugo halleende fuu nattan,
- ²¹non boo aybinanbe wodbe yeeso kiita e tuufnananbe kiitoowo tuuforli e sottinanbe goonga goonga'en.
- ²²Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo kisnudo Ibrahiima wi'i danygol Yaakubu: "Yeeso do, yimbe saare Yaakubu cementaake, geese mabbe purdataa fahin.
- ²³To bikkoy mabbe ngi'i kuugal juude am caka mabbe, nden kam be annditan min woni Allah Ceniido mo Yaakubu, be kulan Allah Isra'iila.
- ²⁴Ellitiibe keban hakkiilo, ngurugurtoobe njaban ekkitinol."

Esaya 30

Alkawal bee Misra nafataa

- ¹Jawmiraawo wi'i: "Bone laatanto Yahuudu'en tuurtube dow am! Be kooci anniyaaji di iwaay haa am, be kabbi alkawal luutngal Ruuhu am, haa be mbaaga hakke dow hakke.
- ²Be don njippo haa Misra bilaa yamugo muuyo am. Be don ndogga haa aynol Firawna, be don dabbitsa hisrude les dowdi Misra.
- ³Ammaa aynol Firawna laatanto be mbustu, hisrude les dowdi Misra boo laatanto be palasa.
- ⁴Ardiibe mabbe njehi haa Co'an, nelaabe mabbe njottake Hanes.
- ⁵Ammaa be fuu be cemtan dow ummaatoore nde nafataa be, nde waddantaa be ballal koo nafuuda, sey mbustu e palasa."
- ⁶Ndaa kongol dow dabbaaji haa lesdi fombina: "Nder lesdi billaare e mettamberam, ndi mbarooga ngorga e ndewa, foosokre e bodde piirooje giiteeleeje ngoni haa muudum, nelaabe don njahra jawdi Yahuuda dow baawe bamde e ndesaaje mabbe dow yuuke geeloodi haa ummaatoore nde nafataa be.
- ⁷Ngam ballal Misra nafataa, ngal walaa saman. Ngam maajum mi don sooma Misra: Rahab, kuunga mbaaliinga."

Yimbe haa'iniibe

- ⁸"War jonta, diidu dum yeeso mabbe dow alluha, winndu dum nder deftere, haa dum laato seedamku haa foroy ngam garandum.
- ⁹Ngam be yimbe tuurtoobe, be bibbe fewoobe, saliiibe nanugo ekkitinol Jawmiraawo.
- ¹⁰Be don mbi'a yi'oobe: Taa ngi'e! Annabi'en boo: Taa anndine wahayuuji goongaaji! Ammaa mbi'e min bolle belde, ngi'ane min kaayeeffiji estooji.
- ¹¹Ngaylite, cele laawol goongawol, taa mbolwane min haala Ceniido Isra'iila!"

¹²Ngam maajum, ndaa nii Ceniido Isra'iila wi'i: "Nde nii on don calo wolde am, on don koolo toonyotoobe on, on don tuugo dow leliidum,

¹³aybewol ngo'ol laatanto on bana ceekgol nder mahol towngol, nden ngol baarto e don nii ngol yibba.

¹⁴Be campitan ngol bana be campititta fayannde loope. To nde fusi boo, keede maare ke'ataa ngam hoo'ugo yiite haa kaatane malla ngam nyedugo ndiyam haa waawru."

¹⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo, Ceniido Isra'iila wi'i: "On keban kisndam to on tuubi, on ciwtake. On keban semmbe to on nde'i, on kooli yam, ammaa on ngidaa.

¹⁶On mbi'i: Naa non! Ammaa min ndoggan bee pucci. Nonnon nii, on ndoggan! On mbi'i: Min mba'oto pucci jaawdotoodi. Nonnon nii, taasnoobe on njaawdoto ko buri on!

¹⁷Ujineere ndoggan to gooto furkiti be. To konne'en njowo purkitake on, on ndoggan. Luttanbe mon nanndan bee leggal tuutawal dariingal feere mum dow yeereere hooseere malla dow towndiire."

¹⁸Ammaa Jawmiraawo don reena wakkatiire nde o mo'anta on. O ummoto haa o hinno on. Ngam Jawmiraawo woni Allah badando kiita ngoonduka, barka laatanto hoolotoobe mo fuu.

Jawmiraawo hinnoto yimbe muudum

¹⁹Onon yimbe Siyona, joodiibe haa Urusaliima, on accan woyugo. Fakat o hinnoto on ngam hoolo boji moodon. To o nani ngo, o jaaboto on.

²⁰Jawmiraawo hokki on tamseere nder billaare mon e ndiyam nder torra mon. Ekkitinoowo mon wiccitittaako fahin, gite mon ngi'an mo.

²¹To on don njaha gal nyaamo malla gal nano, noppi mon nanan kongol baawo moodon: "Ndaa laawol, tokke ngol."

²²Labbi mon cuddaadi bee cardi, on karminan di, non boo labbi mon bolinaadi, kuuwraadi bee kanjeeri. A sakkinan di bana limce tunwude, a wi'an: "Haa yaasi!"

²³Nden kam Jawmiraawo tobnan iyeende dow aawdi mon ndi aawdon nder lesdi. Lesdi fudnan nyaamdu welndu, semmbidndu. Nyalaade man tokke mon nduran nder durdude yaasnde.

²⁴Ga'i e bamde dum ndemrirtan ngesa, nyaaman hudo jillindiraako mannda, ko on camminta bee tufirgel e boftirgel.

²⁵Nyannde nde konne'en mon maaydi, to cuudi mabbe towdi ngibbi, maahoy e maaje njarnan kooseeje e towndiije mon fuu.

²⁶Jayngol lewru laatoto bana ngol naange, jayngol naange boo yaynan cowi joweedidi, bana jayngol nyalde joweedidi nde woore, nyannde nde Jawmiraawo

habbanta ummaatoore muudum kuuduuje mum, o yamditinan battajje piyde maare.

Kiita Jawmiraawo dow Assuura

²⁷Ndaa, Jawmiraawo don wara diga daayiidum. Tikkere maako don saati, barriya maako nyaadi, o don heewi bernuki, demngal maako bana yiite wulanngge.

²⁸Poofde maako nanndi bee maayo teelanngo yottotoongo daande goddo, haa o dimmbina ummaatooje o halka de, o wadana de labangal, o majjina de.

²⁹Ammaa onon on ngiman bana nder jemmaare juulde seniinde. Berde moodon ceyoto bana yahanbe bee gime ciide haa hooseere Jawmiraawo mo tapaare hisnoore Isra'iila.

³⁰Jawmiraawo nannan sawtu mum cemmbidde, wanginan junngo mum taaskiingo fiyugo nder caatal tikkere mum e demngal yiite wulanngge, waabiliije e naargeeji e mallimallooje.

³¹Assuura'en kultoran ngam sawtu Jawmiraawo, Jawmiraawo fiyan be bee sawru muudum.

³²Koo ndeye sawru kiita fiyata be fuu, ndu Jawmiraawo jippinta dow mabbe, yimbe piyan bawdi e moolooji. Jawmiraawo haban bee mabbe, bee junngo mum bangtiingo ngam habre.

³³Duuri, ngaska yiite don taaski ngam laamiido Assuura. Ka luggi, ka yaaji boo, ka heewi yiite e ledde duudde. Poofde Jawmiraawo kubban de bana maayo baruudu.

Esaaya 31

Ballal Misra'en nafataa

¹Bone laatanto yahanbe haa Misra ngam dabbititgo ballal. Be don tuugo dow pucci, be don koolo mootaji pucci Misra ngam di duuddi e wa'iibe pucci be'e be semmbidde. Ammaa be tijjataako heedi Ceniido Isra'iila, be yamataa Jawmiraawo.

²Ammaa kanjo o hikmaajo, o waawan nelugo sarru, o hoositittaa bolle maako. O ummanto hallube, huuwanbe zunuuba e walloobe be fuu.

³Ngam Misra'en be yimbe, be laataaki Allah. Pucci mabbe dum pucci tan, naa ruuhu. To Jawmiraawo forti junngo mum, balloowo fergoto, ballaado do'oto, hawtaade mabbe be kalkidan.

⁴Ndaa nii Jawmiraawo wi'i yam: "Bana mbarooga cemmbidnga ubbirto dow kebal muudum, koo to be moobti waynaabe duudbe dow maaga, nga hultortaa gookaali mabbe, nga saklataako ngam hoolo mabbe, bana non min Jawmiraawo honoobe asama mi jippoto ngam habugo dow hooseere Siyona.

⁵Min Jawmiraawo honoobe asama mi aynan berniwol Urusaliima, bana colli leerirta dow biibbe muudum'en. Mi aynan, mi hisnan, mi daaynan sarru, mi rimdinan ngol."

⁶Jawmiraawo wi'i: "Onon yimbe Isra'iila, on ndokkiti yam baawo, ammaa lorte haa am!

⁷Nyannde man koo moy moodon wudinan labbi mum di cardi e di kanjeeri, di on mbaɗani ko'e moodon bee juude mon marde aybe.

⁸Assuura'en kalkan bee kaafahi ki laatanaaki neddo. Kaafahi ki laatanaaki neddo nyaaman be. Be ndoggan ngam daɗugo kaafahi, suka'en mabbe laatoto maccube, huuwoobe kuude dooleeje.

⁹Paddoowo be doggan ngam kulol, hoore'en mabbe boo kultoran, accan tuutawal mabbe." Non Jawmiraawo wi'i, kanke mari yiite haa Siyona e bolinirde nder Urusaliima.

Esaya 32

Laamiido adiliijo

¹Ndaa, laamiido wangan, o laamoto fodde adilaaku, ardiibe boo laamoto fodde kiita ngoonɗuka.

²Koo moy laatoto bana biirnal yeeso henndu, bana suudirde yeeso naargewol, bana maaje ndiyam nder nokkuure yoornde, bana dowdi tapaare mawnde dow harde.

³Nden kam gite waawbe yi'ugo mabbataako fahin, noppi waawbe nanugo boo keɗititto.

⁴Berde sooya-hakkiilo'en keban faamu, demde me'oobe mbolwan law bee laabɗum.

⁵Be ewnataako paataado tedduɗo, be mbi'ataa faasikiijo caahiido.

⁶Ngam paataado don wolwa faataare, bernde maako don nufo halleende, haa o huuwa geddal, o wolwa kalluka dow Jawmiraawo, haa o acca doldo bee dolo mum, o hada domɗudo yarugo.

⁷Balmi faasikiijo, di kallufi: O don nufo dabareeji ngam halkugo yurumbe bee pewe, koo to laafudo mari goonga.

⁸Ammaa tedduɗo don nufo ko mari saman, o daroto dow nufayeeje maako boodde.

Deentinki rewbe Urusaliima

- ⁹Umme, onon rewbe riskube, nane ko mbi'anmi! Onon bibbe rewbe be ngalaa saklere, kedite bolle am!
- ¹⁰Lutti nduubu bee balde sedda, on ndiwnan, onon rewbe be ngalaa saklere, ngam ittuki inabooje timmi, tebol bibbe ledde warataa fahin.
- ¹¹Kultore, onon riskube! Ndiwne, onon sooybe saklere! Borte limce moodon, temmbide, kadde limce buhuuje!
- ¹²Mboye, piye bibbe mon, ngam daliila gese boodde e inabooje dimooje!
- ¹³Gi'e e giingille njafti lesdi yimbe am. Mboye ngam daliila cuudi welwelo nder berniwol ceyiingol.
- ¹⁴Yimbe accan laamorde, berniwol keewngol hoolo ferwan, towndiire laamorde e suudu aynirdu laatoto lowi haa foroy. Bamde ladde ceyoto, tokke nduran ton,
- ¹⁵haa to Allah waanji Ruuhu mum dow amin, haa to ladde laatake ciraka, ciraka boo laatake bana laynde.
- ¹⁶Nden kiita ngoonduka tabitan nder ladde, adilaaku boo joodoto haa ciraka.
- ¹⁷Adilaaku waddan salaaman e de'ere e hoolaare ngam foroy.
- ¹⁸Ummaatoore am joodoto haa nokkuure salaaman, nder ci'e tabitde, haa pelle de'ude ngam siwtaare.
- ¹⁹Daliila mallimallooje, laynde nattan, berniwol boo yibban.
- ²⁰Barka laatanto on! On mbaawan aawugo haa ndiyam woni fuu, walaa haaje on tonga na'i e bamde.

Esaya 33

Jawmiraawo waddan kisndam

- ¹Bone laatante, an nattinoowo mo meedaay nattineego! Bone laatante, an zammboowo mo meedaay zammbeego! To a timmini nattingo, be nattinte, to a timmini zambaago, be zambete.
- ²Yaa Jawmiraawo, hinna min! Min don koolo ma. Laata aynoowo amin cemmbidde nde weeti fuu, hisnu min nder wakkati billaare.
- ³To jama'aaje nani hoolo, de ndoggan, ummaatooje cankititto nde ummotoda fuu.
- ⁴Wodbe boftan kebal moodon bana babatti boftirte, be ndiwan dow maagal bana ndo'uuji ndiwrata.
- ⁵Jawmiraawo o Baniido, ngam o don joodi nder bangiidum, o don hebbina Siyona bee kiita ngoonduka e adilaaku.

⁶An Siyona, balde ma fuu de tabitde. Marugo hikma e anndal, dum risku, dum hisnan. Haa kulol Jawmiraawo, ndesaari ma woni.

⁷Nane, semmbidde don ngooka haa yaasi, nelaabe sulhindiroobe don mboya bojji caatudi.

⁸Buuwi perwi, walaa saalotoobe fahin. Yimbe piisti alkawalji, be don njawo seedoobe, be paalataa koo moye.

⁹Lesdi don nder suno, yoori. Libanon toski, don dayla. Waadiwol Saron laati bana ladde meere, Baasan e Karmel don cammina haakooji maaji.

¹⁰Jawmiraawo wi'i ummaatooje: "Jonta mi ummoto! Jonta mi daroto! Jonta manngu am wangan!"

¹¹Onon reedu'en bee hudo yoorko, on ndanyan tiitiiji. Foofaango moodon woni yiite nge tammi nyaamugo on.

¹²Ummaatooje laatoto ndoondi bolinirde e gi'e pe'aade gulande nder yiite.

¹³Nane ko mbaɗanmi, onon daayiibe! Onon badiibe boo, annde baawde am!"

¹⁴Marbe hakke nder Siyona don kultora, diwnol nanngi yeddube Allah. Be don mbi'a: "Moy caka meeden waawata fabbugo kommbi yiite wulanngi? Moy waawata fabbugo kommbi nguli maage haa foroy?"

¹⁵Mo don yeeda nder adilaaku e don wolwa goonga, mo njabataa kebal rikiciwal e mo don salo ngeenaari zamma, mo don sukka noppi muudum ngam taa nana haala mbar-hoore, mo don mabba gite muudum ngam taa o laara kalludum,

¹⁶irin goddo oo joodoto haa nokkuuje towde, cuudi cemmbidde mahaadi dow tapaare laatoto hisrude maako, o heban nyaamdu, ndiyam nakkantaa mo.

Teddungal garanngal

¹⁷Gite ma ngi'an laamiido nder teddungal muudum fuu. A laaran lesdi peeciindi.

¹⁸Bernde ma siftoran kultoreengol naane: Toy binndoowo? Toy jaboowo jomorgol? Toy linyoowo cuudi towdi?

¹⁹A meetataa yi'ugo ummaatoore elewnde, marnde wolde sadnde e demngal me'oowal ngal faamataake.

²⁰Laar Siyona, berniwol juulde men. Gite ma ngi'an Urusaliima, pallel de'ungel, laymaaru ndu meetataa sottineego. Tiggirde maaru meetataa doofeego, boggol maaru boo meetataa fiisteego.

²¹Jawmiraawo mawdo wondan bee meeden ton! Ngol laatoto nokkuure bulannde ilaali jaasdi e maaje. Koommbooje marde laanyirde tokkataako ton, koommbowal manngal saalataako.

²²⁻²³Boggi maagal tirti, di njogataako danrangal haa caka koommbowal, di mbe'itittaa leppi mawdi cemmibiddi di ngerbata koommbowal bee henndu. Jawdi konne'en fuu laatoto kebal konu, koo woosbe boo keban gede muudum'en. Ngam Jawmiraawo woni kiitoowo en, Jawmiraawo woni umroowo en, Jawmiraawo woni laamiido men. Kanke o hisnan en.

²⁴Walaa joodiido haa lesdi men meetata wi'go o tampudo. Ngam ummaatoore wonnde haa do heban yaafuye hakkeji maare.

Esaya 34

Tikkere Jawmiraawo dow ummaatooje e Edoom

¹Badite, onon jama'aaje, haa on nana. Onon ummaatooje, kefite. Sey duniyaaru e ko woni nder maaru fuu nana, non boo lesdi e ko fudata dow maari fuu.

²Ngam Jawmiraawo don tikkana yimbe ummaatooje e moobe konu maaje fuu. O do'ani be kiita nattineego, o hokki be ngam mbareego.

³Be ngudinan mbaraabe mabbe, nyawmande mabbe kaccan, kooseje bolwan ngam yiy'am mabbe.

⁴Jayli asamanji campititto. Asamanji taggato bana deftere taggaande, jayli asamanji caaman bana haako inabohi e ibbi saamirta.

⁵Kaafahi Jawmiraawo don bakkori bee yiy'am haa asama. Ki ukkanto Edoom, dow ummaatoore nde mi hiiti kiita nattineego.

⁶Yiy'am don simta diga kaafahi Jawmiraawo, ki don saba bellere, bee yiy'am boorti e njawdi, bee bellere booye boorti. Ngam Jawmiraawo, o wadan kirsol manngol haa berniwol Bosra, o mbaran yimbe duudbe nder lesdi Edoom.

⁷Yimbe ndo'odotto bee bani e nga'oy e ga'i kalhali. Yiy'am suddan lesdi mabbe, bellere suddan mbulwuldi maari.

⁸Ngam dum laatani Jawmiraawo nyalaade waataago, hitaande waataago konne'en daliila Siyona.

⁹Maaje Edoom laatoto demmbere baleere, mbulwuldi boo baruudu, lesdi man laatoto demmbere baleere jamnaande.

¹⁰Jemma e naange yiite maari nyifataako, cuurde maari eengon haa foroy. Ndi laatoto bille diga yidere haa yidere. Goddo saalataako ton, haa abada.

¹¹Duujiire e camnagel maran ndi, ngaasiyoowal e leekuwal njoodoto ton. Jawmiraawo nattinan lesdi ndi'i, koo dume fuu wilan e ndi ferwan.

¹²Mawbe maari ngonataa ton ngam laamingo laamiido. Laamiibe mabbe fuu ngoodaa.

¹³Gi'e mawnan nder laamorde maari, geene e giɲgille boo nder cuudi cemmbidfi. Ndi laatoto joodorde cuuli e nokkuure dabbi.

¹⁴Kuuje ladde e pobbi pottotiran ton, jawdi kawrotiran ton, ginnawol jemmawol wonan, siwtoyto ton.

¹⁵Foosokre boo wadan waalorde ton, sakkinan geeraade, solyi'nan de, mawninan bikkoy muudum haa dowdi mum. Jigaaje moobotiran ton, gootal gootal fuu.

¹⁶Mbidite deftere Jawmiraawo, njanɲge! Walaa koo gootel caka kuuje de'e luttata baawo. De fuu de taweteede ton ngam hunnduko maako umri de, Ruuhu maako moobti de fuu.

¹⁷O wadani de kur'u, juɲngo maako yedani de lesdi bee boggol poondirgol. Haa foroy de maran ndi, diga yidere haa yidere de njoodoto nder maari.

Esaya 35

Jahaangal hisnaabe haa Siyona

¹Harde e lesdi njoorndi ceyoto, ladde welweltan, finnan bana pinndi.

²Nde heewan pinndi, nde welweltan bee gimi e gookaali seyo. Teddungal Libanon laatanto nde, non boo maɲngu Karmel e Saron. Koo moy yi'an teddungal e maɲngu Jawmiraawo meeden.

³Cemmbidfine juude comde e koppi tampudi !

⁴Mbi'e ta'a-berde'en: "Cemmbide, taa kule! Ndaa, Allah moodon, o don wara ngam waataago konne'en mon, o warjo halleende nde be mbadani on. O don wara bee hoore maako hisnugo on."

⁵Nden wumbe ngi'an, fahbe boo nanan.

⁶Boosdo diwan bana lelwa, demngal muukaajo wadan gookaali seyo. Ndiyamji bulan nder harde, maahoy boo nder ladde.

⁷Njaareendi ngulndi laatoto coofol, lesdi njoorndi boo ceebooje ndiyam. Waalorde cuuli laatoto nokkuure cannji e kewe.

⁸Buuwol bi'eteengol Laawol-Ceniingol wonan ton. Cobdo yahataa dow maagol, sey tokkotoobe laawol man tan. Koo faataabe boo majjataa ton.

⁹Walaa mbarooga ton, walaa ndabbaawa paddoowa tokkoto ngol, dum tawataake ton. Ammaa soottaabe tan tokkoto ngol.

¹⁰Rimdinaabe Jawmiraawo ngartan, nastan Siyona bee gimi seyo. Seyo duumiingo heewan berde mabbe. Be keban welwelo e seyo, ammaa torra e uumaali ndoggan.

Esaya 36

Sanherib taari Urusaliima

(2 Laamiibe 18:13-37; 2 Habaruuji Nyalaade 32:1-19)

- ¹Nder nduubu laamu Hezekiya sappo e nayabu, Sanherib, laamiido Assuura ukkani berniiji Yahuuda cemmibidfi fuu, o nyaami di.
- ²Laamiido Assuura neli mawdo yarnoobe mo bee jama'aare konu mawnde diga Lakis haa Urusaliima haa laamiido Hezekiya. Mawdo yarnoobe go dari haa ildugol weendu bangiindu, haa buuwol Lootirde.
- ³Eliyakim bii Hilkiyya, kaliifaajo laamorde e Sebna, binndoowo e Yo'ak bii Asaf, hunndukoojo laamiido, ngurti, njehi haa maako.
- ⁴Mawdo yarnoobe man wi'i be: "Mbi'e Hezekiya: Laamiido mawdo, laamiido Assuura wi'i: Hoolaare laabnde ndeye marda?"
- ⁵A tammi bolle meere dum sawari e baawde ngam konu na? Kadi, moy kooluda haa a tuurtani yam?
- ⁶Ndaa, a don hooli Misra, kewal gewaangal. To goddo tuggorake ngal, ngal sumpitan mo juungo. Bana non Firawna, laamiido Misra wa'i haa hoolotoobe mo fuu.
- ⁷Ammaa to a wi'i yam: Min don kooli Allah Jawmiraawo amin, naa dum kanke Hezekiya itti nokkuuje mum towde e kirsirde mum na? Nden o wi'i yimbe Yahuuda e Urusaliima: Yeeso hirsirde nde'e tan cujidditton!
- ⁸Kadi, narru bee jaagordo am, laamiido Assuura. Mi hokkete pucci ujine didi, to a woodi wa'otoobe di.
- ⁹Noy a lornirta koo ngomnaajo burando leesugo caka maccube jaagordo am? Ammaa a don hoolo Misra ngam daliila mootaji pucci e wa'otoobe di.
- ¹⁰Kadi, to mi wari halkugo lesdi ndi'i, dum laataaki bee muuyo Jawmiraawo na? Jawmiraawo wi'i yam mi nasta lesdi ndi'i, mi halka ndi."
- ¹¹Nden Eliyakim e Sebna e Yo'ak mbi'i mo: "Useni wolwan min Aramiyaare, min nanan nde. Accu wolwango min bee Ibraniŋkeere, ngam yimbe wonbe dow mahol don nana en."
- ¹²Mawdo yarnoobe go wi'i: "On tammi jaagordo am neli yam haa jaagordo moodon e haa moodon tan na? Naa dum laarani boo joodiibe dow mahol be'e na? Kambe boo naa be nyaaman bu'e mabbe, be njaran cille mabbe, kal-kal bee moodon!"
- ¹³Nden o dari, o hooli bee Ibraniŋkeere, o wi'i: "Nane bolle laamiido mawdo, laamiido Assuura!"
- ¹⁴Ndaa nii o wi'i: Taa Hezekiya sakla on, ngam o waawataa hisnugo on.

¹⁵Taa Hezekiya de'itina on bee Jawmiraawo, o wi'a: Jawmiraawo hisnan en sike, o hokkataa berniwol ngo'ol haa laamiido Assuura.

¹⁶Taa nanane Hezekiya, ngam laamiido Assuura wi'i: Culhotire bee am, ngarte haa am. Nden koo moy moodon nyaaman inabooje muudum e ibbi muudum, koo moy yaran ndiyam bulndu muudum,

¹⁷haa mi wara, mi yahra on haa lesdi feere bana ndi moodon, lesdi marndi alkamaari e inaboojam benndudam e tamseere e gese inabooje.

¹⁸Taa Hezekiya esta on bee wi'go: Jawmiraawo hisnan en. Kadi dowanteebe ummaatooje godde meedi hisnugo lesde muudum'en diga juŋngo laamiido Assuura na?

¹⁹Toy dowanteebe Hamat e Arpad? Toy dowanteebe Sefarwayim? Be kisni Samariya diga juŋngo am na?

²⁰Beye caka dowanteebe lesde de'e fuu kisni lesde muudum'en e juŋngo am, haa Jawmiraawo hisna Urusaliima diga juŋngo am?"

²¹Ammaa yimbe njeedi, njaabaaki mo koo wolde. Ngam laamiido Hezekiya umruno: "Taa njaabe mo."

²²Nden Eliyakim bii Hilkiyya, kaliifaajo laamorde e Sebna, binndoowo e Yo'ak bii Asaf, hunndukoojo laamiido, ngarti haa Hezekiya bee limce ceekaade, be anndini mo bolle mawdo yarnoobe go.

Esaaya 37

Hezekiya yami sawari haa annabi Esaaya

(2 Laamiibe 19:1-7)

¹Nde laamiido Hezekiya nani dum, o seeki limce maako. O borni buhuuje, o nasti haykaliiru Jawmiraawo.

²O neli Eliyakim, kaliifaajo laamorde e Sebna, binndoowo e liman'en ndotti'en haa annabi Esaaya bii Amoosa, be borniibe limce buhuuje.

³Be mbi'i mo: "Ndaa ko Hezekiya wi'i: Nyalaade nde'e dum nyalaade billaare e feloore e toskaare ngam amin, bana to nyalaade danyugo yotti, ammaa semmbe danyugo walaa.

⁴Teema Allah Jawmiraawo maada nanan bolle mawdo yarnoobe, mo jawmum laamiido Assuura neli dum, haa o janca Allah geeto. Teema Allah Jawmiraawo maada hiitoto bolle de o nani. Kadi wad do'aare ngam luttube wonbe do."

⁵Jaggiibe laamiido Hezekiya ngari haa Esaaya,

⁶Esaaya wi'i be: "Nii mbi'oton jaagordo moodon: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Taa hul bolle kallude de nanda, de jaggiibe laamiido Assuura mbolwi dow am.

⁷Ndaa, mi nastinan ruuhuwol nder maako, haa o nana habaru, o loro haa lesdi maako. Ton mi do'an mo bee kaafahi."

Assuura'en purkiti Hezekiya fahin

(2 Laamiibe 19:8-19)

⁸Mawdo yarnoobe go lori, tawi laamiido Assuura, don haba bee berniwol Libna ngam o nani laamiido ummi Lakis, dilli.

⁹Laamiido nani habaru Tirhaka, laamiido Etiyopiya. Be mbi'no mo: "O waran habugo bee maada." Nde o nani dum, o neli nelaabe haa Hezekiya, o wi'i:

¹⁰Ndaa nii mbi'oton Hezekiya laamiido Yahuuda: "Taa Allah maada mo koolotoda sakle, wi'e: Urusaliima hokkataake haa juŋgo laamiido Assuura.

¹¹Ndaa, a nani ko laamiibe Assuura mbaɗi lesɗe fuu, no be nattiniri ɗe. Kadi, an a hisan na?

¹²Nde kaakiraabe am nattini Goojan e Haran e Resef e bibbe Eden wonbe haa Telassar, ɗowanteebe mabbe kisni be na?

¹³Toy laamiido Hamat e laamiido Arpad e laamiido berniwol Sefarwayim e Hena e Iwwa?"

¹⁴Hezekiya jabi bataakewol ngol nelaabe ngaddi, o jaŋgi ngol. Nden o nasti haykaliiru, o we'iti ngol yeeso Jawmiraawo.

¹⁵Nden o tori Jawmiraawo, o wi'i:

¹⁶"Yaa Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila, joodiido haa leeso laamu dow keruba'en, an feere ma woni Allah dow laamuuji duniyaaru fuu. An waɗi asama e lesdi.

¹⁷Yaa Jawmiraawo, nan, laar. Yaa Jawmiraawo, nan bolle ɗe Sanherib neldi ngam jancugo ma, yaa Allah geeto.

¹⁸Goonga, yaa Jawmiraawo, laamiibe Assuura mbirgi ummaatooje e lesɗe maaje.

¹⁹Be cakkini ɗowanteebe maaje nder yiite – goonga kam naa be ɗowanteebe – ngam dum yimbe mbaɗi dum bee leɗɗe e kaa'e. Be mbirgi dum.

²⁰Ammaa jonta, yaa Allah Jawmiraawo amin, hisnu min juŋgo maako, ngam haa laamuuji duniyaaru fuu annda, an feere ma woni Jawmiraawo."

Esaaya jaabi laamiido

(2 Laamiibe 19:20-37)

²¹Esaaya bii Amoosa neli haa Hezekiya, be mbi'i mo: "Ndaa nii Allah Jawmiraawo Isra'iila wi'i: Tornde nde toriida mi ngam daliila Sanherib laamiido Assuura, mi nani nde.

²²Ndaa koŋngol ngol Jawmiraawo wi'i dow maako: Berniwol Urusaliima nannduŋgol bee paanyo debbo don yawe, don jance. Siyona don dimmbina hoore baawo maada.

²³Moy njancuda? Moy mbolwanda kalluka, dow moy bangtuda sawtu? A bangti gite ma dow Ceniido Isra'iila.

²⁴Bee kunndude jaggiibe ma njancuda Jawmiraawo, mbi'da: Min mi wa'i towde kooseje bee moobre mootaji pucci am, haa yeereere Libanon burnde daayaago. Mi fe'i ledde maare mawde cemmbidde e ledde maare cubaade boodde. Mi yotti yeereere Libanon, laynde maare burdunde sukkugo.

²⁵Mi wasi, mi yari ndiyam haa lesde feere feere. Bee jaabrude kosde am njoornanmi maaje Misra fuu.

²⁶A nanaay no duuri mi taaskitini dum na? Mi nufi dum diga wakkati booyma. Jonta timminmi dum, haa ngartira berniji cemmbidde towndiije bille.

²⁷Joodiibe ton ngalaa baawde, be cakli, be cemti. Be laati bana hudo ngesa e haako hecco, bana hudo dow soorowol, ko yoori diga ko mawnaay.

²⁸Mi anndi yaake njoodotooda, yaake ngurtotooda e nastata e yaake tikkanta yam.

²⁹A tikkani yam, elewre ma eengi haa noppi am. Ngam maajum mbaɗanmi halagaare am nder kine ma, labangal am boo haa hunnduko ma. Mi lortinte dow laawol ngol ngardunooda."

³⁰Nden Esaaya wi'i laamiido Hezekiya: "Ndaa ko laatanto ma alaama: Hikka on nyaaman gabbe gariije, mawri boo ko fudi baawo. Ammaa hitaande tatabre, aawe, code, njube gese inabooje, nyaame bibbe maaje.

³¹Dadbe nder yimbe lenyol Yahuuda, luttube mabbe mbaɗan dadi haa les, ndiman haa dow.

³²Ngam dadbe, wodbe luttan haa Urusaliima e dow hooseere Siyona. Jawmiraawo honoobe asama timminan dum nder yiide mum semmbidnde.

³³Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i dow laamiido Assuura: O nastataa berniwol ngo'ol, o fidataa kurol nder maagol, o badintaa wawarde haa maagol, o waagataa lesdi daki mahol maagol.

³⁴O loroto dow laawol ngol o wardi, o nastataa berniwol ngo'ol. Min Jawmiraawo wi'i dum.

³⁵Min mi aynan berniwol ngo'ol haa mi hisna ngol, ngam daliila hoore am e ngam daliila jaggiido am Daawuda boo."

³⁶Malaa'ikaajo Jawmiraawo yehi, mbari nder saɗngeere Assuura'en worbe ujine teemerre e cappande njoweetato e njowo (185.000). Nde weeti, luttube, yeedbe tawi balli maaydi.

³⁷Sanherib, laamiido Assuura ummi, lori haa Niniwe, joodi ton.

³⁸Nyannde go'o, nde o don sujida nder suudu lawru maako Nisrok, bibbe maako Adirammelek e Sareser mbari mo bee kaafahi. Ammaa be ndoggi haa lesdi Araraada, be ndadi. Biyiiko Esarhaddon laami haa pella maako.

Esaya 38

Nyawu Hezekiya

(2 Laamiibe 20:1-11; 2 Habaruuji Nyalaade 32:24-26)

¹Nder wakkati man Hezekiya nyawi haa o badake maayugo. Annabi Esaaya bii Amoosa wari laarugo mo, wi'i: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Saa'i wadi, umru saare ma alkawal, ngam a yeedataa, a maayan."

²Nden Hezekiya wayliti gal mahol. O tori Jawmiraawo,

³o wi'i: "Yaa Jawmiraawo, siftor no mi yeediri yeeso maada bee goonga e bernde woore, no kuuwrumi ko fottani ma." Hezekiya woyi masin.

⁴Nden Jawmiraawo wolwani Esaaya, wi'i:

⁵"Yah, wi' Hezekiya: Ndaa nii Jawmiraawo Allah kaaka ma Daawuda wi'i: Mi nani tornde ma, mi yi'i gondi ma. Ndaa, mi besdante duubi sappo e jowi.

⁶Mi hisnete, an bee berniwol ngo'ol diga juɗngo laamiido Assuura. Mi aynan berniwol ngo'ol.

⁷Kanjum laatante alaama diga Jawmiraawo, haa o hebbina koɗngol ngol o wolwi:

⁸Ndaa, mi lornan dowdi baawo bee jaabrude sappo dow jaabrude Akas saa'i naange don loro baawo." Naange lorti bee jaabrude sappo dow jaabrude haa nge jippino.

⁹Baawo Hezekiya, laamiido Yahuuda yamfita e nyawu muudum, o winndi bolle de'e:

¹⁰"Mi numi: Haa reeta balde am ngonmi, doole mi dilla, mi nasta dammude joonde maaybe, mi sooya duubi am luttudi.

¹¹Mi numi mi meetataa yi'ugo Jawmiraawo nder lesdi yeedbe. Mi meetataa laarugo yimbe caka joodiibe nder duniyaaru.

¹²Joodorde am ittaama, nde yahraama daayiidum bana laymaaru waynaabe. Mi taggi yonki am bana cannyoowo taggirta limce. O ta'i yam e geesewol. Mi numi: Hakkunde nyalawma e jemma o timminan yonki am.

¹³Jemma fuu mi wooki, ngam o yewi i'e am fuu bana mbarooga. Mi numi: O timminan yonki am law.

¹⁴Mi siiki bana collel zawleeru, mi uumi bana poola. Gite am comi tijaago dow. Yaa Jawmiraawo, mi billiido, yiidam!

¹⁵Dume mi wi'ata mo? Ngam o jaabi yam, kanke wadi dum. Mi yeedan duubi am fuu bee mettamberam nder napsu, mi janiniido.

¹⁶Jawmiraawo don wondi bee yimbe muudum. Be ngeedan e ruuhu maako yeedinan ko don nder mabbe fuu. A nyawndatam, a yeedinan yonki am.

¹⁷Ndaa, mettamberam sannji warti salaaman. A yidi yam, a hisni yam diga ngaska halkere, a sakkini hakkeji am fuu baawo ma.

¹⁸Ngam joonde maaybe yettataa ma, waade boo mangtataa ma. Nastube nder ngaska tammortaako goongaaku ma.

¹⁹Ammaa geeto yettete, sey geeto tan, sey kanke yettete bana am hannde. Baaba anndinan bikkoy goongaaku ma.

²⁰Jawmiraawo hisni yam! Sey en ngimana mo bee moolooji ngeendam men fuu nder haykaliiru Jawmiraawo."

²¹Esaaya wi'i be koo'a tamre ibbe joorde, be takka dum dow buudi, ngam haa laamiido yamdi.

²²Ammaa Hezekiya yami: "Alaama kaye goondinta mi heban yahugo haa haykaliiru Jawmiraawo?"

Esaaya 39

Nelaabe diga Baabila

(2 Laamiibe 20:12-19; 2 Habaruuji Nyalaade 32:27-31)

¹Saa'i maajum Merodak-Baladan bii Baladan, laamiido Baabila neldi bataakewol e dokkal haa Hezekiya. Ngam o nani Hezekiya nyawino, yamdi.

²Hezekiya seyori dum. O holli nelaabe sigordu ndesaaje maako, cardi e kanjeeri e uurla e nebbam cadam, non boo suudu balmi e ko woni nder ndesaaje maako fuu. Walaa ko o suudani be nder saare maako e nder maral maako.

³Nden annabi Esaaya wari haa laamiido Hezekiya, yami mo: "Dume worbe be'e mbi'i? Diga toy be ngari?" Hezekiya jaabi: "Diga lesdi ndaayiindi be ngari, diga Baabila, ngam laarugo yam."

⁴O yami: "Dume be ngi'i nder saare ma?" Hezekiya jaabi: "Be ngi'i koo dume ko woni nder saare am fuu. Walaa ko mi suudani be nder ndesaaje am."

⁵Esaaya wi'i Hezekiya: "Nan kongol Jawmiraawo honoo be asama:

⁶Ndaa, nyalde don ngara, be njahran haa Baabila ko woni nder saare ma fuu, dum ko kaakiraabe ma mbaagi haa wargo hannde, walaa ko luttata sam. Non Jawmiraawo wi'i.

⁷Be koo'an wodbe nder danygol maada, haa be laato saraaki'en nder laamorde laamiido Baabila."

⁸Hezekiya wi'i Esaaya: "Konngol Jawmiraawo ngol mbolwuda, ngol woodi." O wi'i: "Nder balde am kam, jam e salaaman don!"

Esaaya 40

Bolle Jawmiraawo ngam de'itinki Siyona

¹"Nde'itine ummaatoore am, nde'itine nde", non Allah moodon wi'i.

²"Mbelne berde yimbe Urusaliima. Anndine be, konu mabbe timmi, aybe mabbe yaafaama, be kebi diga juungo Allah ngeenaari hakkeji mabbe cowi didi."

³Godfo don hoola nder ladde: "Mo'inane Jawmiraawo laawol, mbadane Allah men buuwol darnungol nder ladde hamaadaare.

⁴Waadiwol fuu towta, hooseere e towndiire fuu leesta. Lesdi kooseje laato yayre, nokkuje towde boo laato waadiwol.

⁵Teddungal Jawmiraawo wangan, yimbe fuu ngi'an dum, ngam hunnduko Jawmiraawo wi'i dum."

⁶Godfo wi'i: "Woynnu!" Mi y'ami: "Dume mi woynata?" – "Woynnu: Yimbe fuu nanndi bee fudngooji, delko mum fuu bana pinndi ladde.

⁷Fudngooji njooran, pinndi daylan, to poofde Jawmiraawo puufi dow maajum. Fakat yimbe nanndi bee fudngooji.

⁸Fudngooji njooran, pinndi daylan, ammaa wolde Allah meeden tabitan haa foroy."

⁹Wa'a dow hooseere townde, an Siyona, gaazoowo habaru seyo! Townu sawtu ma bee semmbe, an Urusaliima, gaazoowo habaru seyo! Townu sawtu, taa hul! Wi' gure Yahuuda: "Ndaa Allah moodon!"

¹⁰Ndaa, Jawmiraawo Allah don wara bee baawde. Baawde maako ke'i ngam laamaago. Ndaa, ngeenaari maako don wondi bee maako, mbarjaari maako don ardo mo.

¹¹O duran tokkere maako bana gaynaako. O moobtan e o hoo'an mbaaloy dow juude maako, o roondoto koy haa wibbere maako. O dowan baali musinandi bee hakiilo.

Walaa dowanteedo bana Allah

- ¹²Moy foondi ndiyamji nder newre mum? Moy heerori asamanji bee hapakaare? Moy foondi mbulwuldi duniyaaru fuu bee etirgal? Moy foondi kooseeje dow awnordum e towndiije bee taasaaje?
- ¹³Moy foondi Ruuhu Jawmiraawo, moy woni dawroowo ekkitindo mo ?
- ¹⁴Bee moy o waadi sawari haa o heba anndal? Moy ekkitini mo kiita ngoonɗuka? Moy faamtini mo hikma? Moy anndini mo laawol faamu?
- ¹⁵Ndaa, ummaatooje nanndi bee toɓɓere haa yaasi cagfal, teddeenga maaje bana teddeenga jaareengel dow awnordum, duude boo bana collaayel.
- ¹⁶Laynde Libanon he'ataa hubbugo yiite ngam maako, dabbaaji maare ke'ataa ngam lii'aneego bana guleteedi.
- ¹⁷Ummaatooje fuu laati meere yeeso maako, o don laara de bana meereejum koros.
- ¹⁸Bee moy nanndinton Allah? Bee suura kaye nanndinton mo?
- ¹⁹Bolinoowo bolinan lawru, tappoowo suddan ndu bee kanjeeri, o wadanan ndu callalluhoy card.
- ²⁰Talakaajo mo waawataa hokkugo irin dokkal nga'al, suban leggal ngal nyolataa. Nden o dabɓitan cehoowo baawɗo, haa o sehana mo lawru ndu dimmbataako.
- ²¹On anndaa dum na? On nanaay dum na? Be ngeccaay on dum diga fuddam na? On paamaay dum diga cabɓuki duniyaaru na?
- ²²Kanɗo o don joodi haa dow taarde duniyaaru, joodiibe nder maaru laati bana babɓatti. O don we'ita asamanji, o don yaajina di bana suudu laymaaru, haa o wartira di joodorde maako.
- ²³O don laatina laamiibe huunde meere, o don laatina hiitoobe duniyaaru huunde meere.
- ²⁴Neebaay be njube, neebaay be aawe, neebaay leggal mabbe wadi dadi nder lesdi, o fuufa dow mabbe, be njooran. Henndu saatundu wiftoto be bana nyaande.
- ²⁵Kadi, bee moy nanndinton Allah Ceniido haa o nannda bee maako?
- ²⁶Tijje dow, ndaare! Moy tagi koode de ngi'oton? Kanɗo yahrata de fuu bana sooje'en haa konu, o don ewno de fuu innde bee innde. Ngam baawde maako mawde e semmbe maako duudnde, walaa koo woore maaje majji.
- ²⁷Onon yimbe Isra'iila, danygol Yaakubu, koni mbi'oton: "Joonde am suufanake Jawmiraawo, Allah hakkilantaa goonga am!"
- ²⁸On anndaa dum na? On nanaay dum na? Jawmiraawo, Allah duumiido tagi keeri duniyaaru. O somataa, o tampataa, hakkiilo maako hebtataake.

²⁹O don hokka comdo semmbe, o don duddinana tampudo baawde.

³⁰Derke'en coman, tampan, suka'en boo ndo'oto do'ere naawnde.

³¹Ammaa hoolotoobe Jawmiraawo, semmbe muudum'en hesditan, be piiran bana dute. Be ndoggan, ammaa be tampataa. Be njahan, ammaa be comataa.

Esaaya 41

Allah semmbidini Isra'iila

¹“Onon duude, njeede haa on nanammi. Sey ummaatooje kesditina semmbe muudum'en, de badito, de mbolwa. Badotiren haa mbaaden kiita.

²Moy ummini jaalotoodo haa fuunaange, hokki mo jaalorgal koo toy o yahata fuu? Moy hokki mo ummaatooje, leestinani mo laamiibe? Kaafahi maako don wartira de collaaje, lagaawal maako don wartira de nyaande nde henndu ruuynata.

³O don taasna de, o don saalo jam dow laawol ngol kosde maako meedaay tokkaago.

⁴Moy wadi dum? Moy wadi dum, sonaa min, ewniido gide yimbe diga fuddam? Min Jawmiraawo mi arano, mi wonan boo bee baawo'en!

⁵Duude ngi'i dum, de kuli. Keeri duniyaaru ndiwni, baditi, ngari.

⁶Yimbe don mballotira, koo moy don wi'a keeddidum: Semmbidid!

⁷Badooowo sanaa'a don semmbidina bolinoowo, tappoowo kanjeeri don semmbidina kilaajo tappoowo dow daada-kilaaru. O don wi'ana takkuki njamndi: Ki woodi. Nden o tiggan lawru bee suufuuje ngam taa ndu dimmbo.

⁸Ammaa an, Isra'iila, suka am, Yaakubu mo cubmi dum, danygol soobaajo am Ibrahiima,

⁹mi jogi ma diga keeri duniyaaru, mi ewni ma diga nokkuuje maaru burde daayaago, mi wi'i ma: An woni suka am, mi subu ma, mi wudinaay ma!

¹⁰Taa hul, ngam mi don wondi bee ma! Taa laar koo toy bee kulol, ngam min woni Allah maada. Mi semmbidinte, mi yiidete, mi jogoto ma bee nyaamo am jaalotoongo.

¹¹Ndaa, tikkananbe ma fuu cemtan, toskoto. Jokkiranbe bee ma laatoto meere, be kalkan.

¹²A dabbitan wanybe ma, ammaa a tawataa be. Honbe ma laatoto huunde meere.

¹³Ngam min Jawmiraawo Allah maada mi don jogo nyaamo ma, min bi'do ma: Taa hul, mi yiidete.”

¹⁴Jawmiraawo wi'i: “Taa hul, an ngilngel Yaakubu! An peetum Isra'iila, mi yiidete! Min Ceniido Isra'iila, mi coottoowo ma.

¹⁵Ndaa, mi wadi ma bana corbirdum ceebdum, kesum, mardum nyii'e duudde. A sorban kooseje, a naman de, a wartiran towndiije bana nyaande.

¹⁶A jaartan de, haa henndu wifa de, henndu saatundu sanjita de. Ammaa an a seyorto Jawmiraawo, a jurorto Ceniido Isra'iila.

¹⁷Laafube e yurumbe don dabbita ndiyam, dam woodaa. Demde mabbe don njoora ngam domka. Min Jawmiraawo mi jabanen be tornde mabbe. Min Allah Isra'iila mi accataa be.

¹⁸Mi bulnan maaje dow towndiije cooke, ceebooje boo caka waadiiji. Mi wartiran ladde weendu ndiyam, lesdi njoorndi boo ceebooje ndiyam.

¹⁹Nder harde njo'inganmi ledde cemmbidde e ledde gaware e asuraaje e jaytunje. Nder ladde njubotoomi ledde boodde e irin ledde boodde mawde e pamare

²⁰ngam haa be ngi'a be annda, be ndaara, be paama be fuu, min Jawmiraawo wadi dum, min Allah Ceniido Isra'iila tagi dum."

Ngaaba Jawmiraawo bee labbi

²¹Jawmiraawo, laamaniido danygol Yaakubu wi'i: "Onon labbi ummaatooje, anndine wullaandu mon, mbaŋine hujjaaji mon!

²²Mbaŋine di, anndine min ko tammi laataago! Paamtine min kuuje booymaaje no de mba'i, haa min kakkilana de, min annda no de laatorto. Malla ngece min kuuje garande.

²³Mbi'e min ko warata baawodon, nden min anndan on dowanteebe. Kadi mbafe boodfum malla kalludum, haa min kaydina, min kula.

²⁴Ndaa, on laatake huunde meere, kuugal moodon boo dum meereejum koros. Mo subi on, laati nyiddudo.

²⁵Mi ummini goddo woyla, o wari. Haa fuunaange ewniimi innde maako. O yaaban mawbe bana loope, bana mahoowo payande yaabirta loope kecce.

²⁶Moy caka moodon anndini dum diga fuddam, haa min annda dum? Moy wi'i dum diga wakkati booyma, haa min mbi'a: Goonga! Walaa anndindo dum, walaa geccudo dum, walaa nando bolle mon.

²⁷Aartudo yottaago haa Siyona wi'i: Ndaa, ndaa be! Mi don hokka Urusaliima gaazoowo habaru seyo.

²⁸Mi don laara dowanteebe be'e, ammaa mi yi'ataa koo moy. Walaa carwoowo caka mabbe. Walaa jaabotoodo to mi yami.

²⁹Ndaa, be fuu mabbe be huunde meere. Kuude mabbe de meere. Labbi mabbe di henndu sookru."

Esaaya 42

Suka Jawmiraawo

- ¹Jawmiraawo wi'i: "Ndaa suka am, mi jogoto mo, o cubaado am mo yonki am seyorto dum. Mi wadi Ruuhu am dow maako. O wanginanan ummaatooje kiita ndarnuka.
- ²O wookataa, o townataa sawtu, walaa nanando daande maako haa laabi.
- ³O yewataa kewal nyobbaangal. O nyifataa pittirlayel cuuraangel. Fakat o tabitinan kiita ngoonduka.
- ⁴Kaniko o tampataa, o tiinoto haa to o tabitini kiita ngoonduka nder duniyaaru. Duude don ndeena ekkitinol maako."
- ⁵Allah Jawmiraawo mo tagi asamanji, we'iti di, mo wadi lesdi e fudngooji maari, mo hokki yimbe wonbe dow maari poofde e yahooobe dow maari ruuhu – ndaa nii o wi'i suka maako :
- ⁶"Min Jawmiraawo mi ewnori ma ngam adilaaku. Mi nanngan junngo ma, mi aynete, bee maada kabbaranmi alkawal bee yimbe, bee maada ndokkiranmi ummaatooje annoora,
- ⁷haa mbumtina wumbe, ngurtina habbaabe diga fursina, joodiibe nder nyibre boo diga yangada muudum'en.
- ⁸Min woni Jawmiraawo, kanjum woni innde am. Mi hokkataa dowanteedo goddo teddungal am, mi senndataa manngu am bee labbi.
- ⁹Kuuje aartande laatake. Jonta kuuje kese anndinanmi. Hiddeko de pudfa, ngeccanmi on de."

Yettoore ngam dimdinki

- ¹⁰Ngimane Jawmiraawo yimre hesre, ngime mangtoore maako haa keeri duniyaaru, onon yahooobe dow mbeela e ko hebbini nga, onon duude e joodiibe ton!
- ¹¹Sey ladde hamaadaare bee gure gonde nder maare towna sawtu, non boo kawyeaji yimbe Keedar. Sey joodiibe dow tapaare mbelmbelta, be mada gookaali seyo dow geereeje kooseje!
- ¹²Sey be teddina Jawmiraawo, be anndina mangtoore maako haa duude!
- ¹³Jawmiraawo don wurto bana jaaliido, bana konoowo o don ummina tikkere maako saatunde. O don hoola, o don wooka wookaandu konu. O don jaalo konne'en maako.
- ¹⁴Allah wi'i: "Duuri mi sirwi, mi jeedi, mi nangti hoore am. Jonta ngookanmi bana debbo besnando, mi foofan, mi laahan.

¹⁵Mi ferwinan kooseeje e towndiije, mi daylinan haako maaje fuu. Mi wartiran maaje ndiyam lesdi njoorndi, mi beebnan beeli.

¹⁶Mi yahran wumbe dow laawol ngol be anndaa, mi dōwan be dow laabi dī be anndaa. Nyibre yeeso mabbe, mi wartiran nde jayngol, laawol leliingol boo darnungol. Kanjum mbaɗanmi, mi accataa dūm sam.

¹⁷Hooliibe labbi cehaadi, ewnotoobe suuraaji bolinaadi dōwanteebe muudum'en, be loroto baawo, be cemta."

Isra'iila naftoraay elto

¹⁸"Nane, onon fahbe! Onon wumbe boo, ndaare, ngi'e!

¹⁹Moy woni bumdo, sonaa suka am? Moy woni paho bana nelaado am mo nelanmi dum? Moy woni bumdo bana dakkotirido bee am, moy woni paho bana suka Jawmiraawo?

²⁰On ngi'i duuddum, ammaa on kakkilanaay dūm. Noppi mon mabbiti, ammaa on nanaay."

²¹Dum fottani Jawmiraawo o wangina manngu tawreeta maako, o teddina ka ngam daliila adilaaku maako.

²²Ammay yimbe ummaatoore nde'e be jabtaabe, bortaabe. Be mabbabe nder gasde, suudiibe nder cuudi kabborli. Be laati kebal konu, walaa kisanando be. Be jabtaabe, ammaa walaa bi'ando: Hokkitam!

²³Moy caka moodon nanata kuuje de'e? Moy hedititto, moy hakkilanta dūm nder nyalde garande?

²⁴Moy hokki Isra'iila, danygol Yaakubu haa juude jabtoobe? Naa dūm Jawmiraawo mo mbaɗden hakke dow muudum? Be cali tokkaago laabi maako, be dōwtanaaki tawreeta maako.

²⁵Ngam maajum o rufi tikkere maako saatunde e o ukki konu caatungu dow mabbe. Dum ukki dow mabbe koo toy fuu bana yiite, ammaa be paamaay. Dum wuli be, ammaa berde mabbe njabaay.

Esaaya 43

Jawmiraawo feere muudum woni Kisnoowo

¹Ammay jonta, an Isra'iila, danygol Yaakubu, ndaa nii Jawmiraawo tagdo ma wi'i: "Taa hul, mi rimɗini ma, mi ewni ma bee innde ma, an min jeyi.

²To a don ta'a caka ndiyam luggudam, min mi wondan bee maada, to a don tayta maaje, de modataa ma. To a nasti yiite, a wulataa, demngal yiite naawnataa ma.

³Ngam min woni Jawmiraawo Allah maada, min Ceniido Isra'iila, mi kisnoowo ma. Mi hokkan Misra ngam soottugo ma, Etiyopiya e Seba mbattudi ma.

⁴A don bee saman haa gite am, a teddufo, mi yidi ma boo. Ngam maajum ndokkanmi ummaatooje godde mbattudi ma ngam hisnugo yonki ma.

⁵Taa hul, ngam min mi don wondi bee ma. Diga fuunaange kooranmi danygol ma, diga hiirnaange boo moobtanmi yimbe ma.

⁶Mi wi'an woyla: Yooftu be! Mi wi'an fombina boo: Taa jogita be! Acce bibbe am worbe e rewbe ngara diga daayiidum, diga keerol duniyaaru.

⁷Be ewnaabe bee innde am, mi tagi be ngam mawninki teddungal am."

Isra'iila'en be seedoobe Jawmiraawo

⁸Ngurtine ummaatoore nde'e: Nde woodi gite, ammaa nde yi'ataa. Nde woodi noppi boo, ammaa nde nanataa!

⁹Ummaatooje fuu moobotira, jama'aaje fuu kawta. Moy caka dowanteebe mabbe anndinta en kuuje garande? Moy caka mabbe anndinta kuuje booymaaje? Sey be ndarna seedoobe mabbe ngam be ngoondina ko'e mabbe, haa en nana, en mbi'a: Goonga.

¹⁰Jawmiraawo wi'i: "Onon yimbe Isra'iila on seedanoobe yam, onon on sukaabe am be cubmi dum, haa on anndammi, on nuddinammi, on paama dum min. Walaa dowanteedo aarti yam, non boo walaa mo laatoto baawo am.

¹¹Min woni Jawmiraawo, walaa kisnoowo sonaa min.

¹²Mi anndini, mi hisni, mi wooyi. Walaa dowanteedo jananno meedi wadugo dum caka moodon." Jawmiraawo wi'i: "Onon on seedanoobe yam, min boo mi Allah.

¹³Koo yeeso do, dum min. Walaa kisanndo e junngo am. Ko mi wadi, moy sannjata dum?"

Allah hisni yimbe muudum diga Baabila

¹⁴Jawmiraawo coottoowo on, Ceniido Isra'iila wi'i: "Ngam daliila moodon nelanmi goddo haa Baabila, mi do'an jamde kabbirgal, mi wartiran seyo Kaldiya'en boji.

¹⁵Min woni Jawmiraawo, Ceniido moodon, tagdo Isra'iila, Laamiido moodon."

¹⁶Jawmiraawo seeki laawol dow mbeela, dow ndiyamji cemmibidfi,

¹⁷yahri jama'aare konu semmbidnde bee mootaaaji e pucci haa konu. Yimbe maare ndo'ake, be ummitittaako, be mbaati, be nyifi bana pittirlayel.

¹⁸Taa ciftore haala booyma, taa kakkilane ko laati naane.

¹⁹Ndaa, mi don wada kesum, jonta dum don fudfa. On anndataa dum na? Mi seekan laawol nder ladde, mi wadanan on maaje haa harde.

²⁰Dabbaaji ladde teddintam, cuuli e dabbi fuu. Ngam mi ilnan maaje dow harde haa mi yarna ummaatoore am subaande.

²¹Ummaatoore nde mbaɗmi ɗum ngam hoore am anndinan mangtoore am.

Sooynde yettoore Isra'iila

²²Jawmiraawo wi'i: "On ewnaaki innde am nder do'a, danygol Yaakubu! On cafti yam, onon Isra'iila'en!

²³On ngaddanaay yam baali mon guleteedi. On teddinaay yam bee kirseteedi mon. Mi doolaay on waddango yam dokke nyaamdu, mi somnaay on bee uurle.

²⁴On majjinaay ceede ngam soodanango yam yommbe belde. On kaarnaay yam bee bellere kirseteedi mon. Ammaa on maccidini yam bee hakkeeki mon, on comni yam bee aybeeji mon.

²⁵Min mi ittan zunuubaaji mon ngam daliila innde am, mi siftortaa hakkeeki mon.

²⁶Siftinoram ko a feliri yam, mbaɗen kiita, mbolwe haa ngoonɗinon ko'e moodon.

²⁷Kaaka mon aartudo wadi hakke, ardiibe mon boo tuurtani yam.

²⁸Ngam maajum cobnumi ardiibe suudu seniindu, mi do'i danygol Yaakubu kiita nattere, mi acci jananbe kufa yimbe Isra'iila."

Esaaya 44

Jawmiraawo feere muudum woni Allah

¹Jawmiraawo wi'i: "Jonta nan kadi, an suka am Isra'iila, danygol Yaakubu, ummaatoore am subaande!

²Min Jawmiraawo mi wadi ma, mi tagi ma nder reedu daada ma, mi balloowo ma. Taa hul, an suka am Yaakubu, an mo cubmi.

³Ngam mi rufan ndiyam dow lesdi marndi haaje ndiyam e maaje dow lesdi njoorndi. Mi waanjan Ruuhu am dow bibbe mon e barka am boo dow danygol mon.

⁴Be puɗan caka huɗo, bana leɗɗe kommbi maaje ilande.

⁵Oo wi'an: Min mo Jawmiraawo. Oya ewnoto hoore mum bee innde Yaakubu. Godɗo winndan dow juɗngo mum: Min mo Jawmiraawo. Godɗo feere boo inndan hoore mum Isra'iila."

⁶Jawmiraawo Laamiido e coottoowo Isra'iila, Jawmiraawo honoobe asama, wi'i: "Min woni arano, min woni ragareejo. Walaa Allah, sonaa min !

⁷Moy nanndi bee am? Sey o wara, o wolwa ɗum, o anndina ko wadi diga mi jo'ini yimbe booyma e ko tammi laataago waato kuuje garande.

⁸Taa kultore, taa ndiwne! Naa min mi anndini on dūm diga naane na? Onon on seedanoobe yam. Woodi Allah na, sonaa min? Min woni tapaare mon semmbidnde, walaa feere.”

Diina labbi dūm faataare

⁹Wadoobe labbi fuu be huunde meere. Kuude mabbe burde woodugo nafataa sam. De laati seedoobe maaji, de ngi'ataa, de ngalaa anndal. Ngam maajum yimbe be'e cemtan.

¹⁰Dum faataare ngam mo wadanta hoore mum dowanteedo malla bolinta suura lawru ka nafataa sam?

¹¹Ndaa, hawtidiraabe maako fuu toskoto. Ngam waawbe sanaa'a be'e, kambe boo be bibbe Aadama. Sey be moobotira, be fuu be ndaro. Be kultoran, be cemtan be fuu.

¹²Kilaajo don wada fe'irde, don huuwa bee yiite yulbe. Junngo maako semmbidngo don tappa bee tappirdum murlum! Dolo naawan mo, semmbe maako jinnan. O yaraay ndiyam, ngam maajum o soman.

¹³Cehoowo foondan leggal, diida ko tammi sehugo dow maagal, wartira ngal suura cehaanga. O foondan nga bee poondirdum, hokka nga jaati goddo, nanndina nga bee bii-Aadamaajo haa jo'ina nga nder suudu.

¹⁴O fe'a ledde cemmbidde malla o hoo'a lekki makki e irin maaki, o acca dūm mawnida bee ledde laynde. Malla o juba ledde cemmbidde, iyeende mawnina de.

¹⁵Dum laatanto goddo kubbirdum. O hoo'an goddum maaje, o hubban de ngam o aytino e o sa'ira tamseeje boo. Bee leggal luttungal o sehan dowanteedo, o rewa dūm. O wadan lawru, o sujidanana ndu.

¹⁶Reeta maaje o wulan de. Bee reeta man o nyaanciran kusel, o nyaama haa o haara. O aytinto boo, o wi'an: “Yowwa! Mi don maata guldum, yiite nge'e woodi.”

¹⁷Ammaa bee luttudum o wadan dowanteedo, lawru maako. O sujidana ndu, o rewa ndu. O toroto ndu, o wi'a: “Hisnam, ngam an woni dowanteedo am!”

¹⁸Be ngalaa anndal e faamu. Gite mabbe takkaama, ngam taa be ngi'a, berde mabbe boo mabbaade, ngam taa be paama.

¹⁹Walaa numando koo gooto. Walaa anndal, walaa faamu sakko goddo wi'a: “Reeta maaje ngulmi de, dow yulbe maaje ca'umi tamseeje e nyaancumi kusel, nyaammi. Bee luttude ngaarumi huunde nyiddunde! Mi don sujidana wuddere leggal!”

²⁰Dum faataare bana nyaamugo ndoondi. Faataare bernde maako majjini mo, o hisnataa yonki maako. O faamataa ko woni haa junngo maako, dūm lawru meere.

Jawmiraawo woni kisnoowo Isra'iila

²¹Jawmiraawo wi'i: "Siftor dūm, danygol Yaakubu, ummaatoore Isra'iila, ngam a suka am. Mi tagi ma haa laatoda suka am, mi yejjitittaa ma sam, Isra'iila.

²²Mi riiwan zunuubaaji ma bana cuurde, hakkeji ma boo bana ruuldere. Lorta haa am, ngam min sootti ma."

²³Onon asamanji, ceye ngam Jawmiraawo wadi dūm! Mbafe gookaali seyo, onon luggeengaaji lesdi! Mbembelte, onon kooseje, an laynde e ledde nder maare fuu! Ngam Jawmiraawo sootti danygol Yaakubu, o wanjini teddungal maako haa Isra'iila.

²⁴Ndaa nii Jawmiraawo, coottoowo ma, tagdo ma nder reedu daada ma wi'i: "Min woni Jawmiraawo, badoowo koo dume fuu. Min feere am mi we'iti asamanji. Saa'i mi we'iti lesdi, moy wonduno bee am?

²⁵Mi don wirga alaamaaji fewoobe. Mi don wartira wadoobe hatti faataabe. Mi don lortina hikma'en baawo, mi don wartira anndal mabbe faataare.

²⁶Ammaa mi don tabitina wolde suka am, mi don hibbina nufayeeje nelaabe am. Mi wi'an dow Urusaliima: Yimbe njoodoto ton, dow gure Yahuuda boo: Be nyibtoto de. Mi mahitan bille maaje.

²⁷Mi wi'an ndiyam luggudam: Yoor! Mi beebnan maaje maada!

²⁸Mi wi'an Koores: A gaynaako am! A hibbinan muuyo am fuu. A umran nyibtaago Urusaliima. A umran wallingo cabbaaje haykaliiru boo."

Esaya 45

Umroore ngam Koores

¹Ndaa ko Jawmiraawo wi'i Koores laamiido mo o moyti, mo o nanngi junngo mum nyaamo ngam do'ugo ummaatooje yeeso maako, ngam bortugo laamiibe, ngam mabbittitgo dammude berniji yeeso maako, taa pareeje mabbe fahin:

²"Min mi ardoto ma, mi leesnan pelle towde, mi fusan pareeje njamndi, mi yewan jamde paldude.

³Mi hokkete ndesaaje sirrije e nyukkiide haa annda min woni Jawmiraawo, min Allah Isra'iila, mi ewni ma bee innde ma.

⁴Mi ewni ma bee innde ma daliila Yaakubu suka am e daliila ummaatoore Isra'iila nde cubmi dūm. Mi hokki ma soomoo teddunde, asee boo a anndaa yam.

⁵Min woni Jawmiraawo, walaa goddo feere sam. Walaa Allah, sonaa min. A anndaa yam, ammaa mi hokki ma baawde.

⁶Mi wadi dūm haa yimbe diga fuunaange haa hiirnaange paama, walaa Allah sonaa min. Min woni Jawmiraawo, walaa goddo feere sam!

⁷Mi wadfi annoora, mi tagi nyibre boo. Mi wadfi hayru, mi tagi sarru boo. Min Jawmiraawo wadata kuuje de'e fuu.

⁸Asamanji, to'ne saawawre! Duule acce adilaaku ila! Lesdi mab'ito, jaba dum haa ndi fudna kisndam e adilaaku! Min Jawmiraawo tagi dum fuu."

Jawmiraawo e tagefooji e zamanuuji

⁹Bone laatanto jokkirando bee baddo dum, ngam o fayannde caka payande de loope. Fakat, loope kecce potaay wi'ugo mahoowo: Ko madata? Kuugal maada nafataa sam !

¹⁰Bone laatanto bi'ando baaba mum: Koni ndanyata? Malla daada mum: Koni besnata?

¹¹Ndaa nii Jawmiraawo, Ceniido Isra'iila, tagdo ummaatoore nde'e wi'i: "On yamatam haala kuuje garande na? On umratam dow bikkoy am e dow ko kuuwanmi na? Kayya!

¹²Min wadfi lesdi, min tagi neddo dow maari. Juude am mbe'iti asamanji, min dowata jama'aaje man fuu.

¹³Min ummini Koores nder adilaaku, mi wo'itinan laabi maako fuu. Kan'ko o nyib'toto berniwol am, o yooftan yimbe am dahaabe, naa daliila ceede malla caahuuji." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

¹⁴Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Risku Misra e bote filu Etiyopiya e Seba'en juuta-darde'en ngaran haa moodon, laatanto on. Be tokkoto on, be habbaabe bee callalluuji, be turoto yeeso moodon, be ceedoto: Allah kam haa moodon tan woni, walaa dowanteedo feere."

¹⁵Fakat a Allah cuudiido, Allah Isra'iila, kisnoowo!

¹⁶Sehoobe labbi fuu cemtan, keewan mbustu e toskaare.

¹⁷Ammaa yimbe Isra'iila keban kisndam nduumiidam haa Jawmiraawo. Be cemtataa, be meedataa mbustu haa abada abadin!

¹⁸Jawmiraawo tagi asamanji, kan'ko woni Allah. O wadfi lesdi, o tabitini ndi. O tagaay ndi ngam haa ndi ferwa, ammaa ngam yimbe njoodo ton. Ndaa nii o wi'i: "Min woni Jawmiraawo, walaa Allah feere sam.

¹⁹Mi wolwaay nder cuudiidum malla haa nokkuure nyib'bunde. Mi wi'aay yimbe danygol Yaakubu: Dabbiteedam meere! Ngam min woni Jawmiraawo, bolwando goonga. Mi don anndina ko fotti."

Jawmiraawo e labbi Baabila

²⁰Moobotire, ngare, badite hawtaade, onon luttube ummaatooje! Roondotoobe lawru muudum'en ndu leggal e torotoobe dowanteedo mo waawataa hisnugo, be ngalaa anndal.

²¹Ngare, mbaŋgine hujjaaji mon, carwootire hakkunde moodon! Moy yecci dum diga booyma? Moy anndini dum diga naane? Naa min Jawmiraawo na? Walaa Allah, sonaa min. Allah adiliijo, kisnoowo feere woodaa, sey min.

²²“Kadi ngaylite haa am, kise, onon yimbe haa keeri duniyaaru fuu! Ngam min woni Allah, walaa goddo feere sam.

²³Mi don hunoro hoore am, ko mbi'anmi dum goonga, dum waylataako: Koppi fuu tugganto yam, demde fuu kunanto yam.

²⁴Yimbe be'e mbi'an: Haa Jawmiraawo tan adilaaku e semmbe ngoni. Ammaa wanybe yam fuu ngaran yeeso am, be cemtani.

²⁵Min Jawmiraawo mi adilinan danygol Isra'iila fuu, kambe boo be mbelmbeltan.”

Esaya 46

¹“Beel turake, Nebo yani. Suuraaji maaji don dow dabbaaji. Ko on ndoondino nder jahaangal juulde, laati dimngal dabbaaji comdi.

²Labbi di'i ngibbi, di njani hawtaade, di mbaawataa hisnugo dimngal man. Kanji ndahata ko'e maaji.

³Nanneedam, onon danygol Yaakubu, onon luttube yimbe Isra'iila fuu. Min efti on diga reedu daada mon. Mi roondi on diga danyeeke mon.

⁴Mi wallan on boo haa yotto ndottaaku mon, haa on mbaɗa dandanndi. Mi eftan on, mi wallan on, mi hisnan on.

⁵Bee dume nanndinton yam haa on potna yam bee maako? Bee moy nanndinton yam haa min nanndida?

⁶Yimbe mabbitan boorooji muudum'en, ngurtinan kanjeeri, be awnan cardi bee awnordum. Be njaban tappoowo kanjeeri haa o wartira dum lawru. Nden be teddina ndu, be cujidana ndu.

⁷Be eftan ndu dow balbe mabbe, be ndoondoto ndu, nden be njippina ndu haa nokkuure maaru. Ton ndu daroto, ndu sottataa e pallel maaru. Be ngookanan ndu, ammaa ndu jaabataako, ndu hisnataa goddo e billaare muudum.

⁸Ciftore dum, laate suusbe! Kakkilane dum, onon tuurtoobe.

⁹Ciftore kuuje aartude, laatiide booyma. Ngam min woni Allah, walaa goddo feere sam. Min woni Allah, walaa nanndudo bee am.

¹⁰Diga fuddoode, mi anndini ko tammi laataago, diga booyma mi anndini on kuuje de ciwaa laataago. Nufaye am hibban. Mi wadan ko ngidmi fuu.

¹¹Mi ewnoto dutal haa fuunaange, haa lesdi ndaayiindi ewnotoomi goddo kibbinando nufayeeje am. Ko mbi'mi, mi latinan dum boo. Ko nufiimi, mi wadan dum boo.

¹²Nanneedam, onon saata-ko'e'en, daayiiɓe adilaaku!

¹³Mi don badina adilaaku am, ngu daayaaki, kisndam am neebataa wargo. Mi hokkan kisndam haa Siyona. Mi hokkan Isra'iila daraja am."

Esaaya 47

Kiita dow Baabila

¹Jawmiraawo wi'i: "An Baabila, jippa leeso laamu ma, jooda nder mbulwulɗi lesɗi. Naane a nanndi bee paanyo debbo, a berniwol Kaldiya'en. Ammaa a meetataa ewneego neeminiɗo, delemɗo.

²Hoo'u namarde, namu! Sudditit yeeso ma, bangtu limce ma, sudditit kosɗe ma, eera maaje!

³Temmbuki ma wanga, koo moy yi'a toskaare ma. Mi waatoto, walaa mo haɗatammi!"

⁴Non coottoowo amin wi'i. Innde maako Jawmiraawo honooɓe asama, Ceniɗo Isra'iila.

⁵Jooda siriw, nastu nder nyibre, berniwol Kaldiya'en! A meetataa ewneego jawmu laamuuji.

⁶Mi tikkanino ummaatoore am, mi soɓnuno maral am, mi hokkuno ɓe haa juɗngo ma. A yurminaay ɓe, a yowani koo nayeejo boo kaɓɓirgal tedɗungal.

⁷A donno wi'a: Mi laamoto haa foroy. A hakkilanaay kuuje de'e, a numaay dow ko tammi laataago.

⁸Jonta kam, nan du'um, an cuunaado neeminaare, joodiɗo nder de'ere, an bi'ando nder bernde ma: Sey min, walaa godɗo sam! Mi meedataa laataago debbo jurumɗo, mi sooyataa bikkoy.

⁹Ammaa kuuje diɗi de'e: Sooynde gorko e sooynde bikkoy ngaran dow ma nder saa'iire woore, nder nyalaade woore. De ngaran dow ma bee semmbe maaje fuu koo to hiilaaji ma duudi, koo to moccooje ma duudi masin.

¹⁰A donno hoolo halleende ma. A wi'i: Walaa mo yi'atammi. Hikma ma e anndal ma majjini ma. A wi'i nder bernde ma: Sey min, walaa godɗo sam!

¹¹Sarru waran dow ma, a waawataa daaynugo ngu bee hiila. Masiibo ukkanto ma, a waawataa daɗugo mo. Bilaa anndaangal ma, halkere waran dow ma bee juhuki.

¹²"Kadi, dara dow sirriiji ma, bee hiilaaji ma duudɗi di kuuwɗa bee tiɗɗinaare diga nderkaaku ma. Teema di nafete, teema a hulnan konna'en !

¹³A somi ngam sawariiji di keɓɗa fuu. Sey anndube haala koode asama, yeccoobe ko hebete nde lewru dari fuu ndaro, ɓe kisne.

¹⁴Ndaa, be laati bana geene joorde, yiite nyaaman be. Be ndadataa demngal yiite. Naa dum yulbe ngam sa'ugo tamseeje malla boo ngam aytinaago.

¹⁵Hiila'en be comnuda hoore ma daliila muudum'en laatoto bana non. A tiini sarwaago be diga nderkaaku ma. Jonta boo koo moy don tiito yeeso muudum, walaa mo waawata hisnugo ma."

Esaaya 48

Annabaaku kuuje kese

¹Nane du'um, onon yimbe Yaakubu, ewnaabe bee innde Isra'iila, onon danygol Yahuuda: On don kunoro bee innde Jawmiraawo, on don ewno Allah Isra'iila, ammaa naa bee goongaaku e adilaaku.

²On don ewno ko'e mon bee innde berniwol ceniingol, on don tuugo dow Allah Isra'iila mo innde mum Jawmiraawo honoobe asama.

³Diga booyma mi woyni, mi anndini kuuje aartude laataago. Nden mi wadi dum, dum laati bee juhuki.

⁴Mi anndi ko'e mon caati bana njamndi, bana njamndi mbodeeri.

⁵Ngam maajum anndinmi on dum diga booyma, hiddeko dum laato. Mi yecci on dum, ngam taa on mbi'a: Lawru amin wadi dum. Suura amin cehaanga e suura amin bolinaanga umri dum.

⁶On nani dum, on ndaari dum fuu! Onon boo on anndintaa dum na? "Diga jonta ngeccanmi on kuuje kese, kuuje cuudiide de on anndaa.

⁷Jonta de tagaama, naa booyma. Haa wargo hannde on meedaayno nanugo haala maaje, ngam taa on mbi'a: Min anndi de!

⁸On meedaay nanugo koo anndugo de. Noppi mon mabbitaaki diga booyma. Ngam mi anndi on zammboobe, be ewni on tuurtoobe diga reedu daada.

⁹Ngam daliila innde am paasitanmi tikkere am. Ngam daliila mangtoore am nangtumi hoore am, ngam taa mi nattina on.

¹⁰Ndaa, mi labbini on, ammaa naa bana cardi. Mi foondi on nder bolinirde billaare.

¹¹Ngam daliila hoore am tan mbaadanmi dum. Mi accataa goddo sobna innde am. Mi hokkataa goddo feere teddungal am."

Jawmiraawo rimfini Isra'iila

¹²"Naneedam, onon yimbe Isra'iila, danygol Yaakubu, ewnaabe am! Min woni arano, min boo ragareejo.

¹³Junggo am sabbi lesdi, nyaamo am we'iti asamanji. To mi ewnake lesdi e asamanji, dum fuu dum darodotto.

¹⁴Moobe, on fuu, nane! Moy caka dowanteebe anndini kuuje de'e? Goddo mo ngidmi dum, kanke o hibbinan muuyo am dow Baabila, juŋgo maako yowoto dow Kaldiya'en.

¹⁵Min, min feere am wolwi, mi ewni mo, mi waddi mo, nufaye maako hibban.

¹⁶Baditeedam, nane du'um: Diga fuddam mi wolwaay bee sirri. Diga fuddoode kuuje de'e, mi don." – Ammaa jonta Jawmiraawo Allah neli yam bee Ruuhu muudum.

¹⁷Ndaa nii Jawmiraawo, coottoowo on, Ceniido Isra'iila wi'i: "Min woni Jawmiraawo Allah mon, ekkitindo on ko nafata on. Mi dowan on dow laawol ngol tokkotoodon.

¹⁸Kadi, to on kakkilanino umrooje am, salaaman moodon ilanno bana ndiyam nder maayo, adilaaku moodon bana yuuge mbeela.

¹⁹Danygol mon laatotono bana njaareendi, ngol duudanno bana gabbe maari. Innde maabe nattataano, nde halkataano yeeso am."

²⁰Ngurte Baabila, ndogge Kaldiya'en! Anndine dum bee hoolo seyo, ngooyne dum! Njahre habaru man haa keerol duniyaaru, mbi'e: "Jawmiraawo sootti suka mum Yaakubu!"

²¹Be maatataa domka haa ladde haa o dowata be. O ilnanan be ndiyam e tapaare. O seekan tapaare, ndiyam ila.

²²"Walaa salaaman ngam hallube sam." Nii Jawmiraawo wi'i.

Esaya 49

Annoora ngam ummaatooje

¹Naneedam, onon duude! Kedite, onon ummaatooje daayiide! Jawmiraawo ewni yam diga mi siwaa danyeege. Diga reedu daada am o ewni innde am.

²O wadi hunnduko am bana kaafahi belki. O suddi yam bee dowdi juŋgo maako. O wartiri yam kurol ceeɓngol, o suudi yam nder baaru maako.

³O wi'i yam: "An Isra'iila, a suka am. Bee maada mbaŋginiranmi tedduŋgal am."

⁴Ammay mi wi'i: "Mi somni hoore am meere, mi majjini semmbe am meere, walaa nafuuda. Ammay fakat gedal am haa Jawmiraawo woni, mbarjaari am don haa Allah am."

⁵Jonta Jawmiraawo don wolwa – O wadi yam diga reedu daada am haa mi laato suka maako, mi lortina danygol Yaakubu haa maako, mi moobta Isra'iila haa maako. Ngam mi teddufo haa gite Jawmiraawo, Allah am woni semmbe am –

⁶O wi'i: "Laataago suka am ummitinando le'i Yaakubu, lortinando luttube Isra'iila, he'aay. Mi wadete a annoora ummaatooje, haa kisndam am yotto keeri duniyaaru."

⁷Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Ceniido, kisnoowo Isra'iila wi'i jawaado, ganyaado ummaatoore, maccudo toonyoobe: "Laamiibe ngi'an dum, be ummoto. Ardiibe ngi'an dum, be kujidan ngam daliila Jawmiraawo koolniido, ngam daliila Ceniido Isra'iila mo subi ma."

Bo'itinki Siyona

⁸Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Wakkati mo'ere mi jabi tornde ma, nyalaade kisndam mi walli ma. Mi don ayne haa laatoda alkawal ummaatoore, haa mbo'itina lesdi, cenndana yimbe maral mabbe bonniingal jonta,

⁹haa mbi'a habbaabe: Ngurte, wonbe nder nyibre boo: Mbanje haa jayngol. Be nduran bana tokkere haa laabi, towndiije cooke fuu laatoto durdude mabbe.

¹⁰Be maatataa dolo koo domka fahin. Henndu wulndu e naange naawnataa be, ngam kinnotoodo be dowan be, yahrn be haa ceebooje ndiyam.

¹¹Mi wartiran kooseje am fuu laawol. Buuwi am towtan dow lesdi.

¹²Ndaa, yimbe am don ngara diga daayiidum, wodbe diga woyla e hiirnaange, wodbe boo diga lesdi Sinim haa fombina Misra."

¹³Koole bee seyo, onon asamanji, welweltu, an lesdi! Onon kooseje, mbafe hoolo seyo, ngam Jawmiraawo de'itini ummaatoore muudum, o don hinno billiibe maako.

¹⁴Ammaa Siyona wi'i: "Jawmiraawo acci yam, Allah yejjiti yam."

¹⁵Ngam maajum Jawmiraawo wi'i: "Debbo yejjitan musinanggel mum na? O endataa bii reedu maako na? Koo to daada yejjiti biyum, min mi yejjitittaa ma sam.

¹⁶Ndaa, mi winndi innde ma nder neue am. Tum mi don numa dow mahi maada.

¹⁷Bibbe ma don ngara bee jaawal, wonnoobe ma e wilooobe ma ngurtoto yaasi.

¹⁸Tijja, laar nder taarde fuu: Yimbe ma fuu don moobo, don ngara haa maada. Fakat bana min Jawmiraawo mi geeto! Mi wi'i dum, a jaagnorto be bana fawne, a habban be haa maada bana bangeteedo.

¹⁹Lesdi ma nattinaama, ndi ferwi, ndi laati winnde. Ammaa jonta, fakat ndi faadanani joodiibe ton. Wilooobe ma boo ndaayoto.

²⁰Bikkoy maada koy coynooda mbi'ete: Nokkuure nde'e faadani min, hokku min babal haa min njoodo.

²¹An boo a wi'an nder bernde ma: Moy danyani yam koy? Mi sooyno bikkoy, mi dimarono, mi dahaadono, gudinaado. Moy mawnini koy? Ndaa, mi geewaadono. Toy koy ngonno?"

²²Ndaa nii Jawmiraawo Allah wi'i: "Mi bangtan juŋgo am heedi ummaatooje, mi darnan tuutawal am heedi jama'aaje. Be lortinan biɓbe ma worbe dow juude maɓbe. Be ndoondoto biɓbe ma rewbe dow balbe maɓbe.

²³Laamiibe laatoto nyaamnooɓe ma, mayram'en boo musininoobe ma. Be cujidante, geese maɓbe haa lesdi. Be tahan mbulwuldi e kosde ma. Nden a anndan min woni Jawmiraawo. Hooliibe yam cemtintaake."

²⁴Be njabtɓan konoowo kebal muudum na? Haɓɓaabe mardo baawde ndaɗan na?

²⁵Jawmiraawo don wi'a: "Nonnon, be njabtɓan koo haɓɓaabe konoowo boo. Kegal mardo baawde daɗan. Mi honan honanbe ma, mi hisnan bikkoy ma.

²⁶Mi nyaamnan billoobe ma kusel balli muudum'en. Be nguykiran y'iyaam maɓbe bana bee inaboojam kesam. Nden kam, yimbe fuu anndan min woni Jawmiraawo, kisnoowo ma, coottoowo ma, Baawdo Yaakubu."

Esaya 50

¹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Toy dereewol ceergal ngol mi seeri daada moodon bee maajum? Malla tokkiido yam nyamaande moy coorrumi on haa muudum? Ndaa on coorraama ngam daliila zunuubaaji mon. Ngam daliila aybeeji mon daada moodon seeraama.

²Nde ngarmi, koni walaa koo goddo haa do? Nde ewniimi, koni walaa jaabiido? Kadi juŋgo am rammi, he'ataa rimdingo na? Semmbe am he'aay hisnugo na? Ndaa, bee umroore am telɓananmi mbeela, njoornanmi nga, ngartiranmi maaje ladde meere. Liddi gondi ton mbaatan daliila domka, di nyolan ngam ndiyam woodaa.

³Mi bornan asamanji nyibre, mi suddan di bee leppol buhuure."

Dowtaare suka Jawmiraawo

⁴Allah Jawmiraawo hokki yam demngal pukara'en haa mi waawa semmbidingo comdo bee wolde. O findinammi nde weeti fuu, o fiddi noppi am haa mi nana bana pukara'en nanirta.

⁵Allah Jawmiraawo maɓbitani yam nofru, min boo mi tuurtaay, mi loraaki baawo.

⁶Mi hokki boccube yam baawo am, mi suudaay galange am nde be doofi wakkude am, nde be kudi yam, be tuuti yam tuude.

⁷Ammaa Allah Jawmiraawo walli yam. Ngam maajum mi toskaaki. Ngam maajum mi suusdini hoore am, mi anndi mi semtintaake.

⁸Adilinando yam o badiido. Moy yidi wullaago yam? Sey ndaroden haa kiita. Moy dartinta goonga am? O badito yam!

⁹Ndaa, Jawmiraawo Allah yiidatam. Moy aybintammi? Ndaa, 6e fuu 6e kiidan bana limce, gildi nyaaman be.

¹⁰Moy caka moodon don hula Jawmiraawo bee nanugo sawtu suka maako? Koo moy jahando nder nyibre, mo annoora yaynanta dūm, sey o hoolo innde Jawmiraawo, o tuugo dow Allah maako.

¹¹Ammaa onon hubbuɓe yiite, taaskiibe bee kuri giiteleeji fuu, naste nder yiite mon e kuri giiteleeji mon di kubɓudon. Juɗngo Jawmiraawo wadani on dūm, on mbaaloto haa nokkuure bone.

Esaya 51

Bolle de'itinki ngam Siyona

¹Naneedam, onon yidɓe adilaaku, onon dakkotirɓe bee Jawmiraawo. Ndaare tapaare nde cehaadon nder muudum, ngaska bulndu boo ndu ngurtinaadon nder muudum.

²Ciftore kaaka mon Ibrahiima e Saraatu, danyɗo on. Mi ewni Ibrahiima, saa'i o walaano biɗngel. Mi barkidini mo, mi duddini mo.

³Jawmiraawo de'itinan Siyona, o yurminan bille maagol fuu. O wartiran ladde maagol bana Adnin, harde maagol bana jarne Jawmiraawo. Ngol heewan seyo e welwelo, manɗtooje e gime.

⁴“Kediteedam, onon yimbe ummaatoore am! Naneedam, onon yimbe jama'aaje am! Ngam tawreeta iwan haa am. Mi darnan kiita am ngoonɗuka haa ka laato annoora ummaatooje.

⁵Adilaaku am badake, kisndam am wangan, juude am kiitoto ummaatooje. Duude tammorto yam, de ngeloto juɗngo am.

⁶Tijje asama, ndaare lesdi haa les. Ngam asamanji caakoto bana cuurɗe, lesdi hiidan bana limce, joodiibe haa maari maayan bana buubi. Ammaa kisndam am duumoto haa foroy, adilaaku am don tabiti tum.

⁷Naneedam, onon anndube adilaaku, onon jogiibe tawreeta am nder berde mon! Taa kule feloore yimbe, taa ndiwtore daliila kuudi mabbe.

⁸Ngam gildi nyaaman be bana limce, somre nyaaman be bana gaasa baali. Ammaa adilaaku am duumoto haa foroy, kisndam am tabitan diga yidere haa yidere.”

⁹Fin, fin! Borna baawɗe, an juɗngo Jawmiraawo! Fin bana nder nyalɗe booyma, bana nder wakkati gide caaliide. Naa an ta'i Rahab gebe gebe, yuwi kuɗnga mbeela?

¹⁰Naa an beebni mbeela, ndiyamji ilam luggudam, a wadi laawol dow ndiyamji luggudi, haa hisnaabe ma caalo?

¹¹Rimdinaabe Jawmiraawo ngartan, nistan Siyona bee hooloo seyo. Seyo duumiingo heewan berde mabbe. Be keban welwelo e seyo, ngam mettamberam e uumaali laatantaako be fahin.

¹²Jawmiraawo wi'i: "Min, min feere am de'itinta on. Koni kuloton neddo maayando, bii Aadama nanndudo bee hudo?"

¹³On ngejjiti Jawmiraawo tagdo on, mo we'iti asamanji, mo jo'ini lesdi dow cabbaaje maari na? On ndiwnan foroy yeeso tikkere billoobe on, anninbe halkugo on na? Kadi, toy tikkere mabbe yahata?

¹⁴Nii sedda be njooftan habbaabe. Be maayataa nder ngaska. Be cooyataa nyaamdu.

¹⁵Ngam min woni Jawmiraawo, Allah moodon, laanyando mbeela, umminando yuuge mbada hooloo. Jawmiraawo honoobe asama woni innde am.

¹⁶Mi we'iti asamanji, mi jo'ini lesdi dow cabbaaje maari. Mi wi'i joodiibe haa Siyona: Onon on ummaatoore am. Mi wadi bolle am nder kundude mon, mi suddi on bee dowdi junngo am."

Timmoode bone Urusaliima

¹⁷Fin, fin! Umma, an Urusaliima! A yari jardugel tikkere ngel junngo Jawmiraawo hokki ma. A yari ko woni nder jardugel fuu haa dum hokki ma giilol !

¹⁸Walaa dowudo ma caka bikkoy koy ndanyda fuu. Walaa nanngudo ma junngo caka bikkoy koy mawninda.

¹⁹Masiibooji didi di'i kebi ma: Lesdi ma wonni, laati bille, yimbe ma maayi bee dolo e kaafahi. Moy woyete, moy de'itinte?

²⁰Bibbe ma tampi, njani. Be don mbaali haa nyobborle laabi bana jabaare nder tuuforgol. Jawmiraawo Allah maada rufi tikkere mum dow mabbe, o telbani be.

²¹Ngam maajum, nane du'um, onon yarbe bone, onon wuykuba, ammaa naa bee inaboojam.

²²Ndaa ko Allah, Allah Jawmiraawo mon jinngando ummaatoore mum wi'i: "Mi hoositan diga junngo maada jardugel tikkere am, ngel hokkino ma giilol. A meetataa yarugo ngel!

²³Mi hokkan ngel haa juude toonyinoobe on, wi'be on: Ture haa min njaaba dow moodon. Onon boo on ngartiri baawe mon bana lesdi, bana laawol ngol yimbe tokkoto foroy."

Esaaya 52

Allah rimɗinan Siyona

- ¹Fin, fin! Borna baawɗe ma, an Siyona, borna jaage ma, an Urusaliima, berniwol ceniingol! Ngam saadooniiɗo malla cobɗo nastataa haa ma fahin.
- ²Fidɗu collaaje ma, darta, jooda, an Urusaliima! Piiste kabborli haa daade mon, onon yimbe Siyona haɓɓaabe!
- ³Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Be coorri on meere, min boo mi soottan on bilaa ceede."
- ⁴Allah Jawmiraawo wi'i: "Booyma yimbe ummaatoore am njippi haa Misra, njoodoyi ton. Nden Assuura'en filli be bilaa daliila.
- ⁵Jonta boo, ko mbaɗanmi? Be kooci yimbe am bilaa daliila. Toonyooɓe be ɗon koola. Be ɗon nyalla wolwugo kalluka dow innde am.
- ⁶Ngam maajum yimbe am anndan innde am nyannde feere. Nyannde man be anndan min wi'i: Ndaa yam ɗo!"
- ⁷Dume woodiri dow kooseeje bana kosɗe gaazoowo habaru seyo? O ɗon wooyna salaaman, o ɗon wadda kubaruwol ceynanngol, o ɗon wooyna kisndam. O ɗon wi'a Siyona: "Allah ma ɗon laamo!"
- ⁸Nane hoolo aynoobe, be ɗon towna sawtu, be ɗon koolda bee seyo. Ngam bee gite maɓɓe be ɗon ngi'a Jawmiraawo ɗon lorto haa Siyona.
- ⁹Mbelmbelte hawtaade, onon bille Urusaliima! Ngam Jawmiraawo de'itini ummaatoore muudum, sootti Urusaliima.
- ¹⁰Jawmiraawo wanjini juɗngo mum seniingo yeeso ummaatooje fuu. Keeri duniyaaru fuu ngi'an kisndam Allah men.
- ¹¹Ndille, ndille, ngurte diga ton! Taa meeme cobɗum! Ngurte e maagol. Laɓɓine ko'e mon, onon roondotoobe kuuwrude Jawmiraawo.
- ¹²Taa ngurte bee jaawal, taa ndille bee dogguki ngam Jawmiraawo ardoto on, Allah Isra'iila wonan ɓaawo moodon, o faddoto on.

Bone suka Jawmiraawo

- ¹³Jawmiraawo wi'i: "Suka am heban hayru. O heban manngu, o ɓangoto ɓangiidum masin.
- ¹⁴Duudɓe kultori daliila maako, ngam jaati maako wayli, nanndaay bee nedɗo sam, tagdi maako nanndaay ndi bii Aadama.
- ¹⁵Bana non boo ummaatooje duudɗe kayɗinan ngam maako, laamiibe maɓɓan kunndude muudum'en yeeso maako. Ngam be ngi'an, be paaman ko be meedaay nanugo tawon."

Esaaya 53

- ¹Moy nuddini ko nanden? Haa moy Jawmiraawo wanginani juŋgo mum ?
- ²O mawni yeeso maako bana fudŋgo iwŋgo diga ɗaɗol nder lesdi njoorndi. O walaa ŋarol koo ɗelko sakko ŋi'en mo, haa jaati maako boo, walaa ko fottani en.
- ³Yimbe njawi mo, ngudini mo. O woowri bee naaworlaaji e bone, koo moy wiirni yeeso mum ngam taa yi'a mo. En njawi mo, en paalaay mo.
- ⁴“Asee boo naaworlaaji meeden o roondi, bone meeden o hooci. Bee non fuu en ndaari mo bana Allah hiiti mo, fiyi mo, leestini mo.
- ⁵Ammaa o yuwaama daliila zunuubaaji meeden, o torraama ngam aybeeji meeden. Kiita ka o jabi, waddani en salaaman, daliila kuuduuje maako en kurgake.
- ⁶Enen fuu en majjino bana baali, koo moy tokkuno laawol muudum. Ammaa Jawmiraawo yowi aybe meeden fuu dow maako.
- ⁷Be toonyi mo, ammaa o munyani dum, o mabbitaay hunnduko maako bana jawgel ngel be njahrata hirseego, bana mbaalu muukaangu yeeso meksoobe gaasa muudum, non o mabbitaay hunnduko maako.
- ⁸Be nanŋi mo bee semmbe, be ndo'i mo kiita. Caka yimbe yidere maako, walaa mo numi dow ko hebi mo. O ittaama diga lesdi yeedbe daliila zunuubaaji ummaatoore am.
- ⁹Be mbaɗi yenaande maako caka hallube, be mbaɗi hawriire maako caka riskube koo to o waɗaay toonyaare, hunnduko maako wolwaay fewre.”
- ¹⁰Jawmiraawo muuyi torrugo mo e yarnugo mo bone. Baawo o lii'i hoore maako ngam ittugo hakkeji, o yi'an danygol maako, balɗe maako njuutan, muuyo Jawmiraawo hiɓboto bee maako.
- ¹¹Daliila torraaji ɗi o yari, o heban seyo fahin, o anndan o torraaki meere. Kaŋko woni suka am adiliijo. O roondi aybeeji ɗuudbe, bana nii o adilinan be.
- ¹²Ngam maajum ndokkan mo mi gedal maako caka mawbe, o senndan kebal bee semmbidbe, ngam o jabi maayugo, o limdaama bee waɗbe zunuuba. Ammaa o roondi hakkeji ɗuudbe, o do'ani waɗbe zunuuba.

Esaaya 54

Yiide Jawmiraawo duumiinde ngam Isra'iila

- ¹“Ummin gookaali seyo, an dimaro mo meedaay danyugo! Welweltu, hoolu bee seyo, an mo meedaay luuweego! Ngam bikkoy geewaado buran bikkoy te'aado ɗuudugo.” Non Jawmiraawo wi'i.
- ²Yaajin babal suudu laymaaru ma. Sey be mbe'ita wiirndallooji joodorde ma, taa famɗin. Juttin boggi maaru, tiggugirde ma boodum.

³Ngam a yaajan haa nyaamo e nano. Danygol ma heftan lesdi ndi ummaatooje nyaami dum, hebbinan berniiji geewaadi.

⁴Taa hul, ngam a semtintaake. Taa sakla, ngam a toskintaake. A yejjitan toskaare nderkaaku ma, a meetataa siftorgo mbustu suddaare ma.

⁵Ngam tagdo ma laatoto gorko ma, Jawmiraawo honoobe asama woni innde maako, coottoowo ma, dum Ceniido Isra'iila, o ewneteedo Allah duniyaaru fuu.

⁶A nanndi bee debbo accaado, mo hakkiilo mum sakli, ammaa Jawmiraawo ewni ma. Goddo wudinan debbo sukaaku mum na? Non Allah ma wi'i:

⁷"Mi acci on wakkati sedfa, ammaa mi jaban on bee endam duuddam.

⁸Nde tikkere am saati, mi suudi on yeeso am wakkati sedfa, ammaa mi endan on bee mboodeenga nduumiinga." Non Jawmiraawo coottoowo ma wi'i.

⁹"Dum laatanto on bana nder zamanu Nuuhu: Mi hunino ilamji meetataa ilnugo lesdi. Bana non boo kunortoomi jonta mi meetataa tikkango on e telbango on.

¹⁰Koo to kooseeje cotti, towndiije boo ndimbake, mboodeenga am sottantaa on, alkawal salaaman am bee moodon dimmbataako." Non Jawmiraawo endoowo on wi'i.

Urusaliima kesol

¹¹An Urusaliima, a billaado, keni ndimmbini ma, walaa mo de'itini ma! Ndaa, mi nyibtoto mahi ma dow kaa'e baleeje. Mi wallinan cabbaaje ma bee kaa'e safira.

¹²Mi lamsoto mahi ma bee kaa'e bodeeje. Mi wadan dammude ma bee kaa'e delkooje e mahi taariidi ma fuu bee kaa'e marde saman.

¹³Bikkoy ma fuu laatoto pukara'en Jawmiraawo. Salaaman bikkoy maada duudan.

¹⁴A tabitan bee adilaaku. A daayoto billaare, a hulataa fahin. A daayoto kultoreengol boo, ngol baditittaako ma.

¹⁵To goddo ukkanake ma, dum iwaay diga am. Koo moy jokkirando bee maada do'oto daliila ma.

¹⁶"Ndaa, min tagi kilaajo puufando yulbe jamnaade ngam wadugo balmi koo diye. Min tagi nattinoowo boo ngam nattingo balmi di'i.

¹⁷Balmol taaskaangol ngam naawnugo ma meemataa ma. A do'an wullotoobe ma fuu. Non maral suka'en Jawmiraawo wa'i, mi wadanan be adilaaku am." Non Jawmiraawo wi'i.

Esaaya 55

Mo'ere ngam koo moy

- ¹Hey! Onon domdube, ngare haa ndiyam, koo mo walaa ceede! Ngare, coode, nyaame! Ngare, coode inaboojam e kosam bilaa ceede, bilaa yobugo koo dume.
- ²Koni ndokkoton cardi ngam ko laataaki nyaamdu? Koni ndokkoton ngeenaari mon ngam kuuje de kaarnataa? Naneedam booddum! Nyaame kuuje boodde, nyaame nyaamdu burdanndu woodfugo.
- ³Kedite! Ngare haa am. Nane! Nden on ngeedan. Mi habban alkawal duumiingal bee moodon, mi mo'anan on mo'ere nde mi iinani Daawuda.
- ⁴Ndaa, mi darni mo o ceedoowo yam caka ummaatooje, o ardiido, umroowo de.
- ⁵Jonta a ewnoto ummaatoore nde a anndaa. Ummaatoore nde anndaano ma waran haa maada bee jaawal. Min Allah Jawmiraawo ma, Ceniido Isra'iila, mi wadan dum, mi hokkete daraja.
- ⁶Dakkotire bee Jawmiraawo saa'i o taweteedo. Tore mo saa'i o badiido.
- ⁷Sey kalludo acca laawol mum, mardo hakke acca numooji mum. O lorto haa Jawmiraawo, kanjo boo o endan mo. O lorto haa Allah men, ngam o yaafoto duuddum.
- ⁸Jawmiraawo wi'i: "Numooji am nanndaay bee numooji moodon, laabi mon boo nanndaay bee laabi am.
- ⁹Bana asama towtiri dow lesdi, bana non laabi am towtiri dow laabi moodon, numooji am boo dow numooji moodon.
- ¹⁰Iyeende e mallimallooje toban diga asama. De lorataako haa ton, sonaa to de njarni lesdi, haa ndi fudna, ndi rima, ndi hokka aawoowo aawdi, nyaamoowo boo nyaamdu.
- ¹¹Bana non boo wolde am wurtiinde hunnduko am. Nde lorataako haa am sookre, ammaa nde wadan ko fottani yam, nde hibbinan anniya am.
- ¹²On ngurtoto bee seyo, mi hooran on nder salaaman. Koosseeje e towndiije mbelmbeltan yeeso moodon, ledde ladde fuu kellan juude.
- ¹³Ledde boodde mawnan haa nokkuure gi'e, haa pallel giingille boo irin asuraaje. Dum laatanto yam daraja e alaama nduumiika, dum ittataake sam."

Esaya 56

Hawtananbe yimbe Allah

- ¹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Kakkilane kiita ngoonduka, mbafe kuude adiliije. Ngam kisndam am badake yottaago, adilaaku am badake wangugo.
- ²Barka laatanto neddo badando dum, bii Aadama jogotoodo dum, kakkilanando nyannde siwtorde ngam taa o sobna nde, aynando junngo mum ngam taa wada halleende sam."

³Jananno mo hawtani yimbe Jawmiraawo, taa wi'a: "Fakat Jawmiraawo senndirtam bee ummaatoore mum!" Taa cortaado wi'a: "Ndaa, mi lekkii joorki!"

⁴Ngam Jawmiraawo wi'i sortaabe: "To on kakkilani nyalde ciwtorde am, to on mbaadi ko fottani yam, to on tabiti nder alkawal am,

⁵nden kam mi hokkan on ko burata bibbe worbe e rewbe, waato ciftinordum e daraja nder suudu am, caka mahi saare am. Inde mon nduumoto, ittataake sam."

⁶Jananbe hawtanabe yimbe Jawmiraawo ngam jagganaago mo, yidbe innde Jawmiraawo ngam laataago suka'en maako, hakkilananbe nyannde siwtorde ngam taa be cobna nde e jogotoobe alkawal am,

⁷mi yahran be haa hooseere am seniinde, mi seynan be nder suudu do'a am. Mi yerdoto guleteedi mabbe e kirseteedi di be lii'anto yam dow hirsirde am. Suudu am wi'ete suudu do'a ngam ummaatooje fuu.

⁸Jawmiraawo Allah moobtando Isra'iila'en dahaabe wi'i: "Mi besdanan moobtaabe moobteteebe wodbe."

Kiita dow ardiibe Isra'iila

⁹Ngare, onon dabbaaji ladde e laynde fuu, haa on nyaama!

¹⁰AynooBe Isra'iila be wumbe, walaa ko be anndi, be dawaadi muukaaji, di mbaawataa wohugo. Be don koyda, be don mbaali, be ngidi doydi.

¹¹Be dawaadi duuda-suunooji di kaarataa sam. Be waynaabe be paamataa sam, koo moy don tokko laawol muudum. Koo moy mabbe don dabbita riba muudum kalluka tan.

¹²Koo moy don wi'a: Ngare, sey mi dabbita inaboojam. Njaren nguykinoojam haa nguyken! Jajngo boo nii non! Luttudam buri duudugo!

Esaaya 57

Kiita dow dewki labbi

¹Adili'en don kalka, ammaa kakkilando dum woodaa. Yimbe hoolaabe ittaama, ammaa paamdo dum woodaa. Ngam daliila halleende, adili'en mbaraama.

²Be njahan haa nokkuure salaaman. Tokkiibe laawol darnungol ciwtoto dow baalorde muudum'en.

³Badite, onon bibbe debbo hiilaajo, onon danygol jeenoowo, daakaareejo!

⁴Dow moy njaloton? Dow moy mabbittiton kunndude, njuutinton demde? Naa on bikkoy tuurtukoy, on danygol fewre na?

⁵On don mbaalda bee labbi mon les ledde mawde, les ledde bilititde fuu. On don kirsa bikkoy nder waadiiji e gaaruuji tapaaaje.

⁶Kaa'e borwude nder waadiwol ngoni gedal moodon. On don ngadana de dokke dufeteede, on don lii'ano de dokke nyaamdu. Kadi mi de'itinan hoore am dow maajum na?

⁷On don mbe'iti be'itte mon dow hooseere townde, on don lii'o kirseteedi mon ton boo.

⁸On don njo'ina ciftinorde labbi mon haa baawo dammude cuudi mon. On ngayliti, on acci yam. On don borto, on don mba'o dow be'itte, on ndokki be pallel, on alkotiri bee yidbe on. On ngidi waaldugo bee mabbe, on don ndaara temmbuki mabbe.

⁹On don nguja balli mon bee nebbam e uurle ngam yahugo sujidango lawru wi'eteendu Laamiido. On don nela nelaabe mon daayiidum, on njippi haa joonde maaybe.

¹⁰On njanci haa on comi, ammaa on mbi'aay: Dum nafataa. On tammi semmbe mon hesditan, ngam maajum on tampaay.

¹¹“Kadi, moy kuldon? On zammibi yam, on ngejjiti yam, on cali numugo. On acci hulugo yam ngam duuri mi don jeedi.

¹²Ammaa mi wanginan adilaaku mon e kuude mon. On naftortaako dum sam.

¹³To on mboyi, sey moobgal labbi mon kisna on! Henndu wiftan di fuu, foofaango sottinan di. Ammaa hoolotoobe yam maran lesdi, be ndonan hooseere am seniinde.”

Allah nyawni yimbe muudum

¹⁴Jawmiraawo wi'an: “Ceeke laawol, ceeke ngol, mbade laawol, itte perge fuu dow laawol ummaatoore am!

¹⁵Allah Banjiido, mawdo, tabitdo haa foroy, mo innde muudum Ceniido don wi'a: Mi don joodi haa nokkuure seniinde townde, ammaa mi don joodi kommbi ta'a-berndeejo e janjiniido boo ngam semmbidingo ta'a-berndeejo e yeeditingo janjiniido.

¹⁶Ngam mi jokkirtaa bee mabbe haa foroy, mi tikkantaa be haa abada. To naa non, ruuhuuji mabbe tampan yeeso am, non boo yonkiiji mabbe di tagmi.

¹⁷Mi tikkani be, mi fiyi be ngam aybe mabbe, ngam be cuunaama riba kalluka. Mi suudi nder bernuki am. Kambe be tuurti, be tokki laawol ngol berde mabbe ngidi.

¹⁸Mi yi'i kuude mabbe. Ammaa mi yamditan be, mi dowan be, mi de'itinan be kambe e woyanbe be,

¹⁹mi wadan mangtoore haa kunndude mabbe. Salaaman! Salaaman laatano daayii be e badii be fuu! Non Jawmiraawo wi'i: Mi yamditan be.

²⁰Ammaa hallube nanndi bee mbeela ndimmbotoonga, nga waawataa de'ugo. Ndiyamji maaga don ummina loope e tuundi.

²¹Woodaa salaaman ngam hallube.” Non Allah am wi'i.

Esaya 58

Suumayeere goongaare

¹Jawmiraawo wi'i: “Hoolu bee sawtu, taa nangta! Townu sawtu ma bana luwal! Anndin ummaatoore am yimbe danygol Yaakubu zunuubaaji e hakkeji mabbe.

²Be don yama muuyo am nde weeti fuu, be don dabba anndugo laabi am. Be don bana ummaatoore wadanne koo dume fodde adilaaku, nde accaay goonga Allah maare boo. Be don yamammi kiitaaji goondudi, be ngidi mi badito be.”

³Yimbe yami: “Ko suumaye nafata to a faalataa dum? Ko yangititgo ko'e amin nafata to a hakkilantaa dum?” Jawmiraawo jaabi: “Ndaa, nyannde on don cuumo, on don mada ko on ngidi, on don billa huuwanoo be mon.

⁴Suumaye mon don yaha on haa jokkirgol e habre e kutupaa je naawde. On cuumaaki hannde bana no haandi sakko mi nana do'aa je mon diga dow.

⁵On don leestina ko'e. Kanjum woni suumayeere nde ngerdotoomi na? On don tura ko'e mon bana kewal, on don mbaalo dow limce buhuuje e ndoondi. Kanjum mbi'oton suumaye, nyalaade nde fottanta yaa Jawmiraawo na?

⁶Ndaa, suumayeere nde ngerdotoomi: Yooftugo yimbe be nangudon bilaa hujja, fiiftugo boggi kabirgal, rimdingo toonyaabe, yewugo kabirgal koo ngale.

⁷Cennde nyaamdu mon bee dolbe, nastine laafube yiilotoobe nder cuudi mon. To on ngi'i goddo temmbo, borne mo. Taa ngaylitane banndiraabe mon baawo.

⁸Nden kam annoora mon yaynan bana jayngol fajiri, kuuduuje mon nyawndoto law. Adilaaku mon ardoto on, teddungal am boo wonan baawo moodon, faddoto on.

⁹To on torake yam, mi jaaboto on. To on ngookani yam ngam ballal, mi wi'an: Na'am. To on acci toonyaago e sappago yimbe bee kooli e wolwugo bolle kallude,

¹⁰to on ndokki dolbe ko nyaamoton, on kaarni laafube, nden kam annoora mon yaynan nder nyibre, nyibre mon laatoto bana caka nyalawma.

¹¹Min Jawmiraawo mi dowan on foroy, mi haarnan on caka lesdi njoordi, mi semmbidinan i'e mon. On laatoto bana jarne cafaade, bana seeboore nde sooyataa ndiyam.

¹²Daliila moodon, be nyiftoto bille booymaaje dow cabbaaje de gide caaliide mballini. On ewneteebe mabboobe ceekli, wo'itinoobe pattule haa yimbe njoodo.”

Hakkilango nyannde siwtorde

¹³Jawmiraawo wi'i: "To on kakkilani nyannde siwtorde, to on cuklanaaki kuude mon nyalaade am seniinde, to on ceyorake nde, to on teddini nde, to on tokkaaki laabi mon, on mbolwataa bolle meereje,

¹⁴nden kam berde mon keban welwelo haa am. Mi daaynan on cakle duniyaaru fuu. Mi laatinan on jaaliibe, on caaloto dow kooseje lesdi. Mi nyaamnan on nder maral ngal ndokkumi kaaka mon Yaakubu. Min Jawmiraawo wi'i dum."

Esaaya 59

Banginki halleende yimbe

¹Kay! Juŋgo Jawmiraawo rammaay ngam hisnugo on. Noppi maako pahdaay ngam nanango on.

²Ammaa aybeeji mon cenndata on bee Allah moodon, hakkeeji mon laati bana wiirndallo hakkunde maako bee moodon. Kanji kadata mo nanugo on.

³Juude mon cobi bee yiyam, kooli mon boo bee aybeeji. Kunndude mon don mbolwa fewre, demde mon don mbaŋgina sooynde adilaaku.

⁴Walaa gullotoodo bee haala ndarnuka, walaa kiitotoodo bee goonga. Be don koolo kuuje meereje, be don mbolwa fewre. Be kaari toonyaare, be ndanyan saru.

⁵Be don cosbina geeraade poosokje, be don cannya cannyudi canycanydo. Nyaamando geeraade man maayan. To woore fusi, foosokre wurtoto.

⁶Cannyaadum man he'ataa ngam wadugo limce, goddo waawataa suddugo banndu bee maajum. Kuude mabbe dum kuude saru, toonyaare woni haa juude mabbe.

⁷Kosde mabbe don njaawda haa be mbada kalludum, be don njaawa rufugo yiyam yimbe be ngalaa aybe. Be don numaa haala saru tan. Bonnonda e halkere wadan koo toy be njehi fuu.

⁸Be anndaa laawol jam, woodaa goonga nder kuude mabbe. Be don tokko laabi leliidi, koo moy tokki di hebataa salaaman.

⁹Ngam maajum kiita ngoonduka daaytake min, adilaaku boo yottataako min. Min ngenwi annoora, ammaa ndaa nyibre. Min ngenwi jayngol, ammaa min don njaha nder jemmaare nyibbunde.

¹⁰Min don mamoo bana wumbe kommbi mahol, min don mamoo bana mo walaa gite. Min don pergo caka nyalawma bana to jemma wadi. Min yambe ammaa min don bana maaybe.

¹¹Min fuu min don ngurbo bana dabbaaji ladde, min don mboya bana pooli. Min ngeli kiita ngoonduka – ka woodaa. Min ngeli kisndam – dam daaytake min.

¹²Yaa Jawmiraawo, zunuubaaji amin duudi yeeso maada, hakkeji amin don ngullo min. Tuurtolji amin don ngondi bee amin, aybeeji amin boo min anndi di:

¹³Min tuurtani ma, min zammibi ma, min acci tokkaago ma. Min mbolwi haala toonyaare e tuurtol. Berde amin numi pewe, kunndude amin mbolwi de.

¹⁴Kiita ngoonduka lori baawo, adilaaku don dari daayiidum. Goonga fergi haa luumo, darnudum hebataa nastugo.

¹⁵Goonga majji. To goddo daayake halleende, be bortan dum.

Jawmiraawo walli yimbe muudum

Jawmiraawo yi'i dum, sooynde adilaaku fottanaay mo sam.

¹⁶O haydini ngam o yi'i walaa koo gooto ummi wallugo yimbe maako. Ngam maajum o wadi dum bee hoore maako, adilaaku maako hokki mo portaagu.

¹⁷O borni adilaaku bana sulke, o wadi kisndam dow hoore maako bana hufneere njamndi. O borni anniya baatuki bana limce e tikkere haajunde bana alkibbaare.

¹⁸O warjoto koo moy fodde kuude mum, o waatoto wanybe mo bee tikkere, konne'en maako boo bana no haandani be, non boo joodiibe haa duude.

¹⁹Koo moy fuu, diga fuunaange haa hiirnaange, hulan innde Jawmiraawo e teddungal muudum. To konneejo wari bana yuuge maayo de henndu yerbata, poofde Jawmiraawo ndiiwan mo.

²⁰Jawmiraawo wi'i: "Coottoowo waran haa Siyona ngam Isra'iila'en tuubube, accube tuurtol muudum'en.

²¹Ndaa alkawal am bee mabbe: Mi wadi Ruuhu am dow moodon, mi nastini bolle am nder kunndude moodon. Mi ittataa de diga kunndude mon e diga kunndude bikkoy mon e diga kunndude taaniraabe mon, diga jonta haa foroy." Non Jawmiraawo wi'i.

Esaaya 60

Teddungal Urusaliima garanngal

¹Umma, yaynu! Ngam annoora maada wari, teddungal Jawmiraawo wari dow ma.

²Nyibre don sudda duniyaaru, nyibre nyibunde boo don sudda ummaatooje. Ammaa dow maada Jawmiraawo don yayna, teddungal maako don wanga dow maada.

³Ummaatooje ngaran haa annoora maada, laamiibe boo haa jayngol ngol a fudfi wangingo.

⁴Tijja, laar nder taarde fuu: Yimbe ma don moobo, don ngara haa maada. Bibbe ma worbe don ngara diga daayiidum, bibbe ma rewbe be roondeteebe dow asaangal.

- ⁵A yi'an dum, a seyoto, seyo ma wangan. Bernde ma welweltan ngam seyo. Ngam jeynitaare mbeela waylititto gal maada, risku ummaatooje boo waran haa maada.
- ⁶Moobre geeloodi cuddete, di ngaran diga Mediyen e Efa. Yimbe Saba fuu ngaran, be ngaddan kanjeeri e uurle, be ngaazoto mangtooje Jawmiraawo.
- ⁷Tokke Keedar fuu mooboto haa maada. Jawdi Nebayot laatanto ma lii'eteedi. A lii'oto di dow hirsirde, mi yerdoto di. Mi mawninan daraja suudu am ko furi naane.
- ⁸Beye piirata bana duule, bana pooli piirandi haa cabbe muudum'en?
- ⁹Duude don tammoro yam, laanaaje Tarsis don ardo, haa de ngartira bikkoy ma e cardi ma e kanjeeri ma diga daayiidum. Be don ngara mangtugo innde Jawmiraawo Allah maada, mo Ceniido Isra'iila, mo hokki ma daraja.
- ¹⁰Jawmiraawo wi'i Urusaliima: "Jananbe nyibtoto mahi ma, laamiibe mabbe kuuwante. Ngam nder tikkere am mi fiyi ma, ammaa nder hinnuye am mi endete.
- ¹¹Dammude ma mabbittito foroy, de mabbataako jemma e naange fuu, haa be ngadda risku ummaatooje haa maada, be njahra laamiibe mabbe boo bee tokkindirki.
- ¹²Ammaa to ummaatoore malla laamu sali huuwango ma, dum halkan. Ummaatooje de'e nattan fuu.
- ¹³Teddungal Libanon waran haa maada, non boo ledde cemmbidde e irin ledde boodde mawde e pamare fuu ngam fawnugo nokkuure am seniinde. Mi teddinan nokkuure nde kosde am njaabata ton.
- ¹⁴Billoobe ma ngaran haa maada be turiibe. Yawiiibe ma cujidante. Be ewnete Berniwol Jawmiraawo, Siyona, berniwol Ceniido Isra'iila.
- ¹⁵Naane be acci ma, be nganyi ma, walaa koo gooto nasti nder maada. Ngam maajum mi hokkete daliila mantaago foroy, a laatoto nokkuure seyo diga yidere haa yidere.
- ¹⁶A musinan haa ummaatooje e haa laamiibe. Nden kam a anndan min Jawmiraawo mi kisnoowo ma e coottoowo ma, min Allah Yaakubu, mi Baawdo.
- ¹⁷Haa pallel njamndi mbodeeri ngaddanmi kanjeeri, haa pallel njamndi baleeri ngaddanmi cardi, haa pallel leggal, njamndi mbodeeri, haa pallel kaa'e boo njamndi baleeri. Mi jo'inan salaaman bana aynoowo ma, adilaaku boo bana laamanoobe ma.
- ¹⁸Haala toonyaare meetataa naneego nder lesdi ma, haala bonnuki e halkere meetataa naneego nder keeri ma fuu. A inndan mahi ma Kisndam, dammude ma boo Mangtoore.

¹⁹Naange laatataako annoora ma nyalawma fahin, lewru boo yaynanta ma jemma. Min Jawmiraawo mi laatoto annoora ma haa foroy, min Allah maada mi laatoto jayngol ma delkanngol.

²⁰Naange maada mutataa, lewru maada sottataa. Ngam min Jawmiraawo mi laatoto annoora ma haa foroy. Nden nyalde suno ma timman.

²¹Yimbe ummaatoore ma fuu laatoto adili'en. Be maran lesdi haa foroy. Min tiggi lisa man, mi wadi kuugal nga'al ngam wangingo daraja am.

²²Pamaro mon laatoto ujineere, burdo leesugo caka moodon boo ummaatoore semmbidnde. Min Jawmiraawo mi wadan dum nder wakkati maajum bee jaawal."

Esaya 61

Habaru kisndam ngam Siyona

¹Ruuhu Jawmiraawo Allah don dow am. Ngam Jawmiraawo moyti yam, neli yam haa mi waazina laafube habaru seyo, mi nyawnda ta'a-berde'en, haa mi woynana habbaabe ndimu, joodiibe nder kabirgal boo dimdinki.

²O neli yam yeeynugo hitaande banguki mo'ere Jawmiraawo e nyalaade nde Allah men waatoto konne'en mum. O neli yam de'itingo wonbe nder suno fuu,

³meetugo yimbe Siyona joodiibe nder ndoondi, rufugo nebbam seyo haa pella boji, mangtooje haa pella saklere. Be ewneteebe Ledde Adilaaku, ciraka Jawmiraawo ngam wangingo teddungal maako.

⁴Be nyibtoto bille booymaaje, be ndartinan nokkuuje gibbinaade naane. Be mbo'itinan berniji geewaadi, perwudi nder gide caliide.

⁵Jananbe ngaran, nduran dammooji mon. Be ndeman gese mon, be kuuwan nder gese inabooje mon boo.

⁶Ammaa onon on ewneteebe liman'en Jawmiraawo. Be ewnan on suka'en Allah meeden. On nyaaman risku ummaatooje, on njurorto teddungal maaje.

⁷Haa pella toskaare, on keban barka cowi didi. Haa pella saklere, on ceyorto gede mon. On kebtan marle mon cowi didi nder lesdi mabbe, seyo laatanto on haa foroy.

⁸Ngam min Jawmiraawo mi yidi kiita ngoonduka. Mi don wanya jabtuki e halleende. Mi hokkan yimbe am mbarjaari mabbe bee hoolaare, mi habban alkawal duumiingal bee mabbe.

⁹Ummaatooje anndan danygol mabbe, jama'aaje boo anndan bibbe mabbe. Yi'anbe be fuu annditan be danygol ngol mi barkidini dum.

¹⁰Urusaliima don mangta: “Mi seyorto Jawmiraawo masin! Mi welweltan daliila Allah am. Ngam o borni yam kisndam bana limce, o moji yam bee adilaaku bana alkibbaare, bana bangando meetiido meetaleewol mum nanndungol ngol limanjo, bana bangeteedo pawniido bee fawne muudum.

¹¹Fakat bana lesdi fudnirta haako muudum, bana jarne boo fudnirta aawdi muudum, non Allah Jawmiraawo fudnirta adilaaku e mangtoore yeeso ummaatooje fuu.”

Esaya 62

¹Ngam daliila Siyona mi jeedataako. Ngam daliila berniwol Urusaliima mi de'itittaa, haa to adilaaku maagol wangi bana delko naange, kisndam maagol boo bana jamre yiite.

²Ummaatooje ngi'an adilaaku maada, laamiibe fuu ngi'an teddungal maada. Be ewnirte bee innde hesre nde Jawmiraawo taynorto dum.

³A laatoto meetaleewol delkanngol haa junngo Jawmiraawo, a meetaleewol laamiido haa newre Allah maada.

⁴A meetataa wi'eego: Accaado. Be meetataa wi'ugo lesdi ma: Geewaado. Ammaa be mbi'ete: Ceynando Jawmiraawo, lesdi ma boo: Te'aado. Ngam Jawmiraawo seyorto ma, o laatanto lesdi ma bana bangdo.

⁵Bana suka te'irta paanyo debbo, non nyibtoowo ma habban teegal bee maada. Bana bangdo seyorto bangeteedo, non Allah maada seyorto ma.

⁶An Urusaliima, mi darni aynoobe dow mahi ma. Jemma bee naange fuu be njeedataako sam. Onon siftinoranbe Jawmiraawo ko o huni, taa ciwte!

⁷Taa acce mo o siwto, sey to o dartini Urusaliima, o wartiri ngol daliila mangtoore haa duniyaaru fuu.

⁸Jawmiraawo hunori bee junngo mum nyaamo, semmbidngi: “Mi meetataa nyaamnugo konne'en mon alkamaari mon, jananbe meetataa yarugo inaboojam mon dam kebdon bee kuugal mon caatungal.

⁹Ammaa moobtanbe alkamaari, kambe nyaamata ndi, be mangtan Jawmiraawo, ittante inabooje njaran inaboojam nder daldal suudu am seniindu.”

¹⁰Caale! Ngurte yaasi berniwol! Mbadane ummaatoore laawol! Ceeke buuwol, itte kaa'e! Bangte tuutawal dow ummaatooje!

¹¹Ndaa, Jawmiraawo don yeeyna haa yotti keeri duniyaaru: “Mbi'e Siyona: Kisndam ma don wara. Mbarjaari maako don bee maako, ngeenaari maako don ardo mo.

¹²Be wi'eteebe ummaatoore seniinde, soottaabe Jawmiraawo. Urusaliima boo, yimbe mbi'ete Berniwol ngol Allah yidi, berniwol ngol accataake.”

Esaya 63

Kiita Allah dow ummaatooje

¹“Moy an garando diga Edoom, diga Bosra, jaagnido bee limce delkande bodeeje coy, mantando e jahando bee semmbe mum fuu?” Dum min, Jawmiraawo, bolwando bee adilaaku, baawdo ngam hisnugo.

²Ngam dume limce ma mbooji, bornuce ma boo bana de biddoowo inabooje?

³“Min feere am biddi inabooje nder biddirde. Koo goddo gooto nder ummaatooje wondaayno bee am. Mi yaabi de nder tikkere am, mi nami de nder bernuki am. Yiy'am maaje wicci dow limce am, mi tunwini bornuce am fuu.

⁴Mi nufi nyalaade waataago konne'en am, hitaande coottuki ummaatoore am yottake.

⁵Mi laari koo toy, ammaa balloowo yam woodaa. Mi haydini, ammaa walaa mo walliti yam. Nden mi wadi dum bee hoore am, tikkere am semmbidini yam.

⁶Nder tikkere am, mi yaabi ummaatooje, mi sampiti de ngam daliila bernuki am. Mi rufi yiy'am mabbe haa lesdi.”

Mboodeenga Jawmiraawo haa Isra'iila

⁷Mi siftoran ko Jawmiraawo wadi nder mboodeenga mum, mi siftoran kuude maako mangteteede ko o wadani en fuu. O woonani Isra'iila mboondi duudndi fodde hinnuye maako e mboodeenga maako.

⁸Jawmiraawo wi'i: “Fakat, be yimbe ummaatoore am, be madataa yam rikici.” Ngam maajum o hisni be

⁹diga billaaje mabbe fuu. Naa nelaado hisni be, naa malaa'ikaajo boo, ammaa kanjo bee hoore maako. Ngam daliila yiide e endam maako o hisni be. O efti be, o roondi be nyalde booymaaje fuu.

¹⁰Ammaa kambe be tuurtani mo, be mettini Ruuhu maako Ceniido. Ngam maajum o wayli, o laati konneejo mabbe, o honi be bee hoore maako.

¹¹Nden ummaatoore maako siftori nyalde Muusa booymaaje: Toy Jawmiraawo mo wurtini tokkere muudum nder maayo Maaliya bee juude waynaabe mum? Toy Jawmiraawo mo nastini Ruuhu mum Ceniido nder mabbe,

¹²mo baawde muudum mawde donno haa nyaamo Muusa, mo seeki ndiyamji yeeso mabbe, haa o wadani hoore maako innde duumiinde ?

¹³O saalini be nder ndiyam luggudam, bana pucci nder ladde hamaadaare, be pergaaki sam.

¹⁴Bana dabbaaji jippotoodi nder waadiwol, non Ruuhu Jawmiraawo yahriri be haa siwtaare. Bana non a dowri ummaatoore ma, a wadani hoore ma innde teddunde.

Tornde ngam endam e ballal

¹⁵Yaa Jawmiraawo, gondo haa asama, laar joodorde ma woonde seniinde! Toy yiide ma haajunde e cuusal ma? A salani min hinnuye ma e endam ma!

¹⁶Alhaali boo an woni Baabiraawo amin. Ibrahiima anndaa min, Isra'iila boo faalataako min. Ammaa an, yaa Jawmiraawo, a Baabiraawo amin, coottoowo min diga booyima, kanjum woni innde ma.

¹⁷Yaa Jawmiraawo, ngam dume a accata min min cela laabi ma? Ngam dume a saatinta ko'e amin, haa min acca hulugo ma? Lora ngam daliila maccube ma, ngam daliila le'i laatiidi maral ma!

¹⁸Wakkati sedfa ummaatoore ma senaande marno lesdi, ammaa jonta wanybe min njaabi suudu ma seniindu.

¹⁹Diga booyima min laati bana yimbe be a laamanaaki be, bana min laataaki ewnaabe bee innde maada. To a seekino asamanji, to a jippakeno, kooseje ndiwnanno yeeso maada!

Esaaya 64

¹Bana yiite wulirta cannji, bana yiite waywinirta ndiyam, war, anndin wanybe ma innde ma, haa ummaatooje ndiwna yeeso maada!

²Naane a wadi kaayefiiji di min tammaaki. Nde a jippi, kooseje ndiwni yeeso maada.

³Diga booyima, walaa mo meedi anndugo koo nanugo malla yi'ugo no dowanteedo wadani hooliibe dum, sonaa an!

⁴Seyortoobe wadugo adilaaku ma, siftoranbe laabi ma, a fotti bee mabbe. A tikkani min ngam min mbadi hakke. Dow laabi di'i boo, min kisan na ?

⁵Min fuu min laatake bana sobbe, adilaaku amin nanndi bee limce tunwude. Min fuu min dayli bana haako, aybeeji amin don nduuyina min bana henndu.

⁶Walaa mo ewnoto innde ma, mo ummoto ngam dakkotirgo bee maada. Ngam a waylitani min baawo, a acci min min ndo'o nder aybeeji amin.

⁷Asee boo, yaa Jawmiraawo, an woni Baabiraawo amin. Minin min loope kecce, an a mahoowo min, min fuu juude ma mbadi min.

⁸Yaa Jawmiraawo, taa tikkere ma duuda. Taa siftor aybe amin haa foroy. Laar useni, min fuu min yimbe ummaatoore ma!

⁹Berniiji ma ceniidi laatake ladde, Siyona laatake ladde, Urusaliima laatake bille.

¹⁰Suudu amin seniindu, woodndu haa kaakiraabe amin mangtuno ma nder maaru, yiite wuli ndu. Ko min ngidno fuu natti.

¹¹Yaa Jawmiraawo, nattere nde'e fuu billataa ma sam na? A jeedoto na, a toskinan min naawdum bana nii na?

Esaya 65

Kiita dow tuurtoobe

¹Jawmiraawo wi'i: "Mi wangini hoore am haa yimbe be yamaay yam. Mi acci yimbe be dabbitsaay yam tawammi. Ummaatoore nde ewnaaki innde am, mi wi'i nde: Ndaa yam do, ndaa yam do !

²Mi weedfi juude am foroy ngam jabbaago ummaatoore tuurtunde, tokkotoonde laawol kallungol ngol numooji maare.

³Foroy yimbe ummaatoore nde'e don mettinammi. Be don lii'ano labbi kirseteedi nder jarne, be don ngula uurle dow birikje.

⁴Be don joodo caka genaale, be don mbaalo nder lowi. Be don nyaama kusel gaduui, be ngoodi nyaamduuji karamdi nder taasaaje mabbe.

⁵Nden be don mbi'a: Dara to, taa baditam, ngam mi cenaado. To mi yi'i ko mbadoton fuu, mi don tikka tikkere saatunde.

⁶Ndaa, dum winndaama yeeso am. Mi jeedataako, mi warjoto be. Mi warjoto

⁷aybeeji mabbe e aybeeji kaakiraabe mabbe fuu. Non Jawmiraawo wi'i. Be nguli uurle dow kooseeje, be njanci yam dow towndiije. Fakat mi hokkan be ngeenaari kuude mabbe."

⁸Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "To ndiyam wadi nder inabooje, be mbi'an: Taa wonnu de, ngam barka don nder maaje! Non boo mbaaranmi ngam daliila suka'en am, mi wonnataa moobgal fuu.

⁹Mi hokkan yimbe Yaakubu e Yahuuda danygol. Be maran kooseeje am. Subaabe am maran lesdi ndi'i, suka'en am njoodoto ton.

¹⁰Saron laatoto ngaynaaka dammooji, waadiwol Akor boo waalde na'i ngam ummaatoore am dakkotirnde bee am.

¹¹Ammaa onon accanbe Jawmiraawo, yejjitanbe hooseere am seniinde, taaskitantoobe Gada nyaamdu, hebbinanbe jardugel Meni bee njaram njillaadam,

¹²mi hoddiran on kaafahi. On fuu, on turoto ngam be mbara on. Ngam mi ewni on, ammaa on njaabaaki. Mi wolwani on, ammaa on nanaay, on mbaadi kalludum yeeso am, on cubi ko fottanaay yam.

¹³Ngam maajum, Allah Jawmiraawo wi'i: Suka'en am nyaaman, ammaa onon, dolo naawan on! Suka'en am njaran, ammaa onon, domka naawan on! Suka'en am ceyoto, ammaa onon on cemtan!

¹⁴Suka'en am ngiman, berde mabbe ceyoto, ammaa onon on ngookan ngam torra bernde mon, on mboyan ngam metteennga ruuhu mon!

¹⁵Subaabe am kunorto inde moodon, be mbi'an: Jawmiraawo Allah mbara on! Ammaa suka'en am, mi ewnoto be bee innde hesre.

¹⁶Koo moy haa lesdi gidɔo barkidɛneego, tefan dɔm bee innde Allah koolniido. Koo moy kunotoodo haa lesdi, hunorto bee Allah koolniido. Ngam be ngejjitan billaaje booymaaje, de majjidan haa gite am."

Allah tagan koo dume fuu kesum

¹⁷"Ndaa, mi tagan asamaawu kesu e lesdi kesri. Kuuje booymaaje ciftortaake, de ngartataa haa numo godɔo.

¹⁸Ammaa ceye, mbelmbelte haa foroy ngam ko taganmi. Urusaliima kesol ngol taganmi, laatoto berniwol welwelo, ummaatoore maagol boo ummaatoore seyo.

¹⁹Mi welweltan daliila berniwol Urusaliima, mi seyorto ummaatoore am. Bojji e gookaali meetataa naneego nder maagol.

²⁰Musinangel maayanngel baawo nyalde sedda wonataa fahin. Nayeejo boo fuu ciknan balde muudum. Mo maayi yaake o don bee duubi teemerre, o derkeejo. Mo yottaaki duubi teemerre, be ndaaran mo bana naalaado.

²¹⁻²²Be nyiban cuudi, be njoodoto ton boo, naa godɔo feere. Be njuboto gese inabooje, be nyaaman bibbe maaje boo, godɔo feere nyaamataa de. Balde yimbe am njuutan bana de ledde. Subaabe am ceyorto kuude juude muudum'en.

²³Be torrataako meere, be ndanyataa bikkoy ngam halkere. Min Jawmiraawo mi barkidinan be, kambe e danygol mabbe.

²⁴Hiddeko be ewno, njaabotoomi. Saa'i be don mbolwa tawon, nananmi.

²⁵Saafaandu e bortel ndurdan. Mbarooga nyaaman hudo bana ngaari. Mboodi boo, mbulwuldi laatoto nyaamdu muudum. Halleende e nattere ngonataa dow hooseere am seniinde fuu." Nii Jawmiraawo wi'i.

Esaaya 66

Kiita Jawmiraawo e kisndam Siyona ngarandam

¹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Asama woni leeso laamu am, lesdi woni jaabrudum kosde am. Kadi suudu nduye on nyibantammi? Nokkuure ndeye laatoto siwtorde am ?

- ²Kuuje de'e fuu, juŋgo am waɗi de, nden de fuu de laati. Non Jawmiraawo wi'i. Ndaa be'e ndaaranmi: Yan'kiniibe e ta'a-berde'en, diwnanbe ngam wolde am.
- ³Mo hirsu ngaari, mbari neddo boo. Mo hirsu mbaalu, yewi rawaandu daande boo. Mo waddi dokkal, lii'i boo yi'iy'am gaduuj. Mo wuli uurle ngam am, sujidani boo lawru. Kambe be cubi laabi mabbe, berde mabbe don ceyoro kuuje mabbe nyiddude de'e.
- ⁴Ngam maajum min boo mi subanan be sarru, mi ukkanan be ko hulnata be. Ngam mi ewni be, ammaa walaa jaabiido. Mi wolwi, ammaa be nanaay, be mbadi kalludum yeeso am, be cubi ko fottanaay yam sam."
- ⁵Nane wolde Jawmiraawo, onon diwnanbe ngam wolde maako: "Deerdiraabe mon wodbe nganyi on, ndiwi on ngam on don tokko yam. Be mbi'i: Jawmiraawo wangina tedduŋgal muudum haa min ndaara seyo mon! Ammaa kambe toskoto."
- ⁶Nane hoolo nder berniwol, hoolo nder haykaliiru! Dum sawtu Jawmiraawo mo don waato konne'en maako.
- ⁷"Hiddeko o luuwe, o danyi. Hiddeko luuwe nannga mo, o besni bidde gorko.
- ⁸Moy meedi nanugo irin du'um? Moy meedi yi'ugo irin maajum? Ummaatoore waawan danyeege nder nyannde woore na? Jama'aare waawan danyeege saa'iire woore na? Fuddam luuwe nii Siyona danyi bibbe muudum!
- ⁹Kadi to mi yottini debbo haa wakkati luuwe mum, nden mi hadan mo danyugo na?" Nii Jawmiraawo wi'i. "Min hokkata yonki, kadi mi mabban danyrugol na?" Nii Allah wi'i.
- ¹⁰Ceyode bee berniwol Urusaliima, mbelmbelte daliila maagol, onon yidde ngol fuu! Ceyode bee maagol, onon wonbe nder suno daliila maagol.
- ¹¹Musine kosam maagol de'itinandam, kaare bee maajam. Ceyore duudeenga risku maagol.
- ¹²Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Mi ilnanan ngol salaaman bana maayo, tedduŋgal ummaatooje boo bana maayo teelanngo. Onon boo on laatoto bana biyngel ngel daada mum musninta dum, roondoto dum dow wuttudu, huufata dum dow koppi mum.
- ¹³Bana daada de'itinirta biyum, non de'itiniranmi on nder Urusaliima!
- ¹⁴On ngi'an dum, berde mon ceyoto, i'e mon kesditan bana hudo hecco." Juŋgo Jawmiraawo wanganan suka'en maako. Ammaa konne'en maako maatan tikkere maako.
- ¹⁵Ngam ndaa, Jawmiraawo don wara nder yiite, mootaji pucci maako bana duluuru. O hibbinan tikkere maako bee caatal, o telbiran bee demde yiite.

¹⁶Ngam bee yiite e kaafahi maako, Jawmiraawo hiitorto yimbe fuu. Yimbe be o mbarata duudan.

¹⁷Jawmiraawo wi'i: "Senanbe ko'e muudum'en ngam yahugo jarne ngam rewugo labbi, tokkotoobe ardiido gondo haa caka, nyaamanbe gaduui e doombi e kuuje karamde, be kalkan be fuu.

¹⁸Mi anndi kuude mabbe e numooji mabbe. Wakkati moobtugo yimbe ummaatooje e demde fuu yottake. To be ngari, be ngi'an teddungal am.

¹⁹Mi darnan alaama caka mabbe, mi nelan wodbe caka dadbe mabbe haa ummaatooje: Haa Tarsis e Pul e Lud, lesdi anndube fidugo kuri, haa Tubal e Yawan, haa duude daayiide de meedaay nanugo habaru am, de meedaay yi'ugo teddungal am boo. Be anndinan teddungal am caka ummaatooje de'e.

²⁰Be ngaddantam deerdiraabe mon diga ummaatooje fuu, be laatanto Jawmiraawo dokkal. Be ngaddan be haa hooseere am seniinde, haa Urusaliima, dow pucci e mootaji pucci e leese e alfadariije e geeloodi, bana yimbe Isra'iila ngaddirta dokke nyaamdu haa suudu am nder taasaaje laabde.

²¹Wodbe mabbe mi laatinan be liman'en e Lewi'en." Non Jawmiraawo wi'i.

²²"Mi tagan asamaawu kesu e lesdi kesri, dum tabitan yeeso am. Bana non danygol e innde mon tabitirta.

²³Juulde lewru hesru koo ndeye e nyannde siwtorde koo ndeyeere yimbe fuu ngaran sujidango yam." Non Jawmiraawo wi'i.

²⁴"To be ngurtake, be ngi'an balli maaybe tuurtanbe yam. Ngilngu mabbe waatataa, yiite mabbe nyifataa. Be laatoto nyiddube haa yimbe fuu."

Yeremiya

Yeremiya 1

Jawmiraawo ewni Yeremiya

¹Ndaa bolle Yeremiya bii Hilkiyya, gooto caka liman'en Anatot nder lesdi Benyamin.

²Jawmiraawo wolwani Yeremiya nder zamanu Yusiya bii Amon, laamiido Yahuuda, nder nduubu laamu maako sappo e tatabu.

³Jawmiraawo wolwani mo fahin nder zamanu Yooyakim bii Yusiya, laamiido Yahuuda, haa wargo timmoode nduubu sappo e go'owu nder laamu Sedekiya bii Yusiya, laamiido Yahuuda, haa konne'en ndahi yimbe Urusaliima, nder lewru jowabru.

⁴Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

⁵"Hiddeko mi wade nder reedu daada ma, mi anndi ma. Hiddeko a danye, mi seni ma, mi darni ma a annabiijo ngam ummaatooje."

⁶Ammaa min mi wi'i: "Kayya, yaa Jawmiraawo Allah! Mi anndaa wolwugo, ngam mi derkeejo!"

⁷Jawmiraawo jaabi yam: "Taa wi': Mi derkeejo. Ammaa yah haa yimbe be mi nelete haa muudum'en fuu, wi' be ko mi umrete fuu.

⁸Taa hul be, ngam mi don wondi bee ma ngam hisnugo ma." Non Jawmiraawo wi'i.

⁹Nden o forti juŋgo maako, o meemi hunnduko am, o wi'i yam: "Ndaa, mi wadi bolle am nder hunnduko maada.

¹⁰Hanndeere nde'e mi darni ma dow ummaatooje e laamuuji ngam doofugo e fe'ugo, ngam halkugo e yibbingo, ngam nyibtaago e jubaago."

Haala lisal lawjahi e fayannde waywannde

¹¹Jawmiraawo wolwani yam, wi'i: "Yeremiya, dume a yi'ata?" Mi jaabi: "Mi don yi'a lisal lawjahi."

¹²Jawmiraawo wi'i: "A yi'i boodfum, ngam mi don hakkilana wolde am haa mi hibbina nde."

¹³Jawmiraawo wolwani yam didawre, wi'i: "Dume a yi'ata?" Mi jaabi: "Mi don yi'a fayannde waywannde. Hunnduko maare wuuri, don bula diga woyla."

¹⁴Jawmiraawo wi'i yam: "Diga woyla sarru ukkanto yimbe lesdi ndi'i fuu,

¹⁵ngam mi don ewno yimbe asli fuu diga laamuuji woyla.” Non Jawmiraawo wi'i. “Kanji di ngaran, di njo'ina leese laamu maaji yeeso nastirde Urusaliima, yeeso mahi taariidi ngol fuu, di konan berniiji Yahuuda fuu.

¹⁶Mi do'an Yahuudu'en kiita daliila halleende mabbe fuu. Be acci yam, be ngulani dowanteebe wodbe uurle, be cujidani ko juude mabbe mbaɗi.

¹⁷Ammaa an, taada, yah yeccu be ko mi umrete fuu. Taa hultor daliila mabbe, ngam taa mi hulne yeeso mabbe.

¹⁸Ndaa, mi darni ma hannde a berniwol cemmɓidɗgol, a daɗrangal njamndi e gasol njamndi mbodeeri yeeso lesdi fuu, yeeso laamiibe Yahuuda e ardiibe, yeeso liman'en e yimbe lesdi.

¹⁹Be konete, ammaa be njaalataako ma ngam mi don wondi bee maada ngam hisnugo ma.” Non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 2

Ngaaba Jawmiraawo bee Isra'iila'en tuurtube

¹Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²“Yah, wooynu haa berniwol Urusaliima: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi don siftora adilaaku ma saa'i a paanyo e yiide ma saa'i a muuyaado, no a tokkori yam nder ladde, nder lesdi ndi walaa aawre.

³Saa'i man Isra'iila'en laatakeno senaabe ngam Jawmiraawo bana yaamle codol maako aartude. Koo moy nyaami de, wadi aybe, sarru ukkani dum.” Non Jawmiraawo wi'i.

⁴Nane wolde Jawmiraawo, onon yimbe Yaakubu, onon le'i Isra'iila fuu!

⁵Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “Aybewol ngole kaakiraabe mon tawi haa am haa be ndaayti yam? Be tokki meereejum, bana non be laati kambe boo meere'en.

⁶Be yaamaay: Toy Jawmiraawo mo wurtini en lesdi Misra, mo dowi en nder ladde, nder lesdi perewndi, keewndi gasde, nder lesdi njoorndi, nyiɓɓundi, ndi walaa saalotoobe koo joodiibe ton?

⁷Min waddi on nder lesdi ndimoori haa on nyaama benndalooje maari e kuuje maari boodde. Ammaa onon, nde on nasti ndi, on cobni lesdi am, on ngartiri maral am nyiddungal.

⁸Liman'en meedaay yaamugo: Toy Jawmiraawo? Fassitiroobe tawreeta anndaa yam, ardiibe tuurtani yam, annabi'en boo mbaɗi annabaaku bee innde Ba'al, tokki dowanteebe be nafataa.

⁹Ngam man ngullotoomi on fahin. Mi don wullo boo taaniraabe moodon.” Non Jawmiraawo wi'i.

- ¹⁰“Njehe haa duude Kittien, ndaaro. Malla nele nelaabe haa Keedar, kakkile boodum, ndaare teema irin duum meedi laataago!
- ¹¹Woodi ummaatoore sannjunde dowanteebe muudum na? Koo nde be laataaki dowanteebe bee goonga! Ammaa ummaatoore am sannji teddungal muudum bee dowanteedo mo nafataa!
- ¹²Kayfine daliila man, onon asamanji, ndiwne, kultore!” Non Jawmiraawo wi'i.
- ¹³“Ngam ummaatoore am wadi aybe cowi didi: Min mo seeboore ngeendam, be acci yam be ngasi gaawi ceekdi di njogataako ndiyam ngam ko'e mabe.
- ¹⁴Kadi Isra'ila laati maccudo malla o danyaado nder njeyaangu na? Koni o laati kebal konu?
- ¹⁵Baroode don ubba dow maako, don ubba bee semmbe, don mbonna lesdi maako. Berniji maako gulaadi perwi, woodaa goddo haa ton.
- ¹⁶Koo yimbe Memphis e Tahapanes boo pemmbi on, latini on maccube.
- ¹⁷Dum fuu dum latani on ngam on acci Jawmiraawo, Allah moodon yaake o donno dowa on.
- ¹⁸Kadi jonta boo, ko lortaago Misra ngam yarugo ndiyam Sikor nafata? Malla ko yahugo Assuura ngam yarugo ndiyam Efratis nafata?
- ¹⁹Halleende moodon, kayre boccata on, tuurtol moodon boo don do'a on kiita! On acci yam, min Jawmiraawo, Allah moodon, on acci hulugo yam. Annde, paame no dum halliri masin!”, non Jawmiraawo Allah honoobe asama wi'i.
- ²⁰“Diga booyima on tuurtani yam, on teeti, on mbi'i: Min njaggantaako ma fahin! Ammaa on don turi bana daakaareejo dow towndiije fuu e les ledde kecce fuu.
- ²¹Mi jubi on bana inabohi cubaaki, bana fudngo woodngo. Ko wadi mi don yi'a jonta on ngayli, on laati inabohi bonniiki, jananhi?
- ²²Koo to on ngiiwake bee kilbu, to on duddini lootirde, tuundi hakke moodon don lotta yeeso am”, non Jawmiraawo Allah wi'i.
- ²³Koni on don mbi'a: “Min cobaay, min tokkaaki Ba'alji. Ndaare laabi moodon nder waadiwol, anndite kuude moodon. On laati bana ngeelooba ndewa ndoggannga koo toy fuu,
- ²⁴bana wamnde rewre woownde yeedugo nder ladde hamaadaare, laahannde ngam suuno maare duudngo. Moy nangtata nde? Walaa haaje wamnde worde soma dabbitugo nde. Nde lewru maare wadi, koo moy tawan nde law.
- ²⁵Ndikka ndarodon! To naa non pade moodon padditto, kondondi moodon boo njooran! Ammaa on don mbi'a: Aa'a, woodaa! Min ngidi janambe, min tokkoto be.

²⁶Bana gujjo don semta to o nanngaama, bana non yimbe Isra'iila don cemta, kambe e laamiibe mabbe e ardiibe mabbe e liman'en mabbe e annabi'en mabbe.

²⁷Be don mbi'a leggal: An woni baaba amin! Be don mbi'a hayre boo: An danyi min! Ngam be ngaylitani yam baawe mabbe, naa geese mabbe. Ammaa to be nasti bone, be mbi'an: Umma, hisnu min!

²⁸Kadi toy dowanteebe moodon be mbadandon ko'e moodon? Sey be ummo, be kisna on to on nasti bone! Onon yimbe Yahuuda, dowanteebe moodon duudi bana gure moodon.

²⁹Koni ngulloton yam? On fuu on tuurtani yam." Non Jawmiraawo wi'i.

³⁰"Mi bocci bibbe moodon, ammaa dum nafaay, be njabaay elto. Kaafahi moodon mbari annabi'en bana mbarooga zambotoowa.

³¹Onon yidere nde'e, kakkilane wolde Jawmiraawo! Kadi mi laatanake Isra'iila ladde malla lesdi nyibre baleere na? Koni ummaatoore am don wi'a: Min njahan haa min ngidi fuu, min lortataako haa maada?

³²Kadi paanyo debbo yejjitan fawne muudum na? Bangeteedo yejjitan toggoore banjal muudum na? Ammaa ummaatoore am yejjiti yam, neebi.

³³Kayya, on anndi dabbitiigo yidbe on! Ngam maajum on mboowi wadugo zunubaaji.

³⁴Yiyyam laafube be ngalaa aybe don haa gawarle limce moodon, koo nde on tawaay be don nasta cuudi moodon ngam wujjugo. Ammaa bee non fuu

³⁵on don mbi'a: Min ngalaa aybe! Sey a acca tikkango min! Ndaa, mi hiitoto on ngam on mbi'i: Min madaay hakke!

³⁶On don ngayla laabi moodon bee koydum! On cemtan daliila Misra, bana on cemtiri daliila Assuura.

³⁷On loroto diga ton bee juude moodon dow ko'e moodon. Ngam yimbe be koolotoodon, min Jawmiraawo mi wudini be. On kebataa hayru haa mabbe."

Yeremiya 3

¹"To goddo seeri debbo muudum, debbo oo boo dilli, goddo feere te'i mo. Dum dunaama haa goriiko arano oo hooca mo fahin na? To o hoociti mo, dum sobnataa lesdi na? Ammaa an a wadi daakaareeku bee waaye'en duudbe. Noy lortortoda haa am?" Non Jawmiraawo wi'i.

²"Tijja sedda heedi towndiije cooke, laar: Woodi nokkuure haa be mbaaloraaki ma na? A joodino haa laabi, kal-kal bee goddo Arabjo nder ladde. A sobni lesdi bee daakaareeku ma e halleende nde madaa.

³Ngam maajum kadmi iyeende, a hebaay iyeende ragareere. A debbo daakaareejo yooragiteejo, a sali semtugo.

⁴Jonta boo a don woya yeeso am: Baaba am, an woni soobaajo am diga nderkaaku am!

⁵A numi: O tikkantam haa foroy na, o limantam dum aybe haa abada na? Bana nii mbi'da, ammaa bee non fuu a tokki wadugo kalludum."

Ewnaandu Isra'iila e Yahuuda ngam tuubu

⁶Nder zamanu laamiido Yusiya, Jawmiraawo wolwani yam: "A yi'i ko Isra'iila, gudindo nuddinki wadi na? O yehi dow kooseje towde fuu e les ledde kecce fuu, o wadi daakaareeku ton.

⁷Mi tammino, baawo o wadi dum fuu, o wartan haa am sike. Ammaa o wartaay. Yahuuda, deerdiiko zammboowo boo, yi'i dum.

⁸O yi'i boo no mi wudiniri Isra'iila gudindo nuddinki, no mi hokkiri mo dereewol ceergal ngam o wadno njeenu. Ammaa Yahuuda, deerdiiko zammbotoodo, hulaay. O yehi kanke boo, o wadi daakaareeku.

⁹O numaay sam, o sobni lesdi bee daakaareeku maako, o wadi njeenu bee rewugo kaa'e e ledde.

¹⁰Bee non fuu Yahuuda, debbo zammbotoodo go wartaay haa am bee goonga, sey bee fewjere." Non Jawmiraawo wi'i.

¹¹Nden Jawmiraawo wi'i yam: "Aybe Isra'iila gudindo nuddinki mawnaay bana aybe Yahuuda zammbotoodo.

¹²Yah, woynu bolle de'e gal woyla: Jawmiraawo wi'i: An Isra'iila gudindo nuddinki, lorta! Mi acci laarugo on bee tikkere, ngam mi koolniido, mi tikkataa haa foroy." Non Jawmiraawo wi'i.

¹³"Annditit aybe ma tan: A tuurtani Jawmiraawo Allah maada, a rewi labbi jananni les ledde kecce fuu, a nanaay bolle am." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁴"Lorte, onon bibbe tuurtube, ngam min woni Jawmu moodon." Non Jawmiraawo wi'i. "Mi hoo'an on, gooto haa wuro, dido boo haa banndiraabe, mi wartiran on haa Siyona.

¹⁵Mi hokkan on waynaabe fottananbe yam, be ayna on bee hakkiilo e faamu."

¹⁶Jawmiraawo wi'i: "To on besdake, on duudi nder lesdi, saa'i man yimbe mbolwataa haala sundukru alkawal Jawmiraawo, be numataa haala maaru, be ciftortaa ndu, be dabbittataa ndu. Walaa badando hesru boo.

¹⁷Saa'i man be ewnoto Urusaliima Leeso laamu Jawmiraawo. Ummaatooje fuu mooboto ton ngam teddingo innde Jawmiraawo haa Urusaliima. Be meetataa tokkaago numooji berde mabbe kallude.

¹⁸Saa'i man yimbe Yahuuda ngardan bee yimbe Isra'iila, be fuu mabbe be ummoto lesdi woyla, be ngara nder lesdi ndi marnumi kaakiraabe moodon.

¹⁹Mi wi'no: Fakat mi liman on caka bibbe, mi hokkan on lesdi mboondi, maral burngal woodugo caka ummaatooje. Mi wi'no: On ewnoto yam Baabiraawo, on accataa tokkaago yam sam.

²⁰Ammaa bana debbo zambborto gorum, bana non on zambborake yam, onon yimbe Isra'iila." Non Jawmiraawo wi'i.

²¹Nane, boji don haa towndiije cooke. Yimbe Isra'iila don mboya ngam be ngayli laabi mabbe, be ngejjiti Jawmiraawo Allah mabbe!

²²"Lorte, onon bibbe tuurtoobe, haa mi hurga tuurtol moodon." Yimbe mbi'i: "Ndaa min, min don ngara haa maada, ngam an woni Jawmiraawo Allah amin.

²³Fakat, sujidango labbi haa nokkuuje towde nafataa, hoolo dow kooseeje woni meere. Fakat, kisndam Isra'iila don haa Jawmiraawo Allah amin.

²⁴Lawru semtiniindu nyaami nafuuda kuugal kaakiraabe amin diga saa'i min derke'en tawon, ndu nyaami dammooji mabbe e na'i mabbe e bibbe mabbe worbe e rewbe.

²⁵Sey min mbaalo min semtube, toskaare amin sudda min, ngam min mbadi hakke dow maada, yaa Jawmiraawo Allah amin, minin e kaakiraabe amin, diga nderkaaku amin haa wargo hannde, min dwtanaaki Jawmiraawo Allah amin."

Yeremiya 4

¹Jawmiraawo wi'i: "Onon yimbe Isra'iila, to on ngidi lortaago, nden kam lorte haa am. To on itti kuuje mon nyiddude yeeso am, to on acci yiilaago,

²to on kunorake bee wi'ugo fakat Jawmiraawo o geeto, nder goongaaku e nder darnudum e adilaaku, nden kam ummaatooje godde boo keban barka daliila innde Jawmiraawo, de mantorto mo boo."

³Ndaa nii Jawmiraawo wi'i yimbe Yahuuda e Urusaliima: "Pe'e ngesa kesa, taa aawe caka gi'e !

⁴Njuulne ko'e moodon ngam Jawmiraawo, itte saadooniiku berde moodon, onon yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima, ngam taa tikkere am ummo bana yiite, taa nde wula ngam kuude moodon kallude, walaa baawando nyifugo nge."

Konne'en ngaran diga woyla

⁵Anndine nder Yahuuda, ngooyne haa Urusaliima! Puufe luwal nder lesdi, ngooke bee semmbe, mbi'e: Moobte ngam nastugo berniiji cemmbidfi.

⁶Ndarne tuutawal haa Siyona. Ndogge, taa ndare sam! Ngam mi waddan sarru e halkere mawnde diga woyla.

- ⁷Mbarooga wurti lowol muudum, nattinoowo ummaatooje ummi, wurti nokkuure muudum ngam wartirgo lesdi moodon ladde meere, ngam wilugo berniiji moodon, di cooya joodiibe ton.
- ⁸Ngam maajum kadde limce buhuuje, mboye, uume! Ngam tikkere Jawmiraawo saatunde waylitaaki, accaay en.
- ⁹Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade man bernde laamiido e berde ardiibe ta'an, liman'en mbemmboto, annabi'en boo kultoran."
- ¹⁰Nden mi wi'i: "Kayya! Yaa Jawmiraawo Allah, fakat a yoyri ummaatoore nde'e e Urusaliima bee wi'ugo: Jam laatano on! Asee boo kaafahi meemi daade amin!"
- ¹¹Saa'i man ummaatoore nde'e e Urusaliima nanan habaru ni'i: "Diga towndiire sookre nder ladde, henndu wulndu don jippo dow ummaatoore am, naa ngam jaartugo malla labbingo.
- ¹²Henndu saatundu don iwa ton dow umroore am. Jonta min boo mi hiitoto be."
- ¹³Ndaa, konneejo don wara bana duule! Mootaaji pucci maako don nanndi bee duluuru, pucci maako furi dute yaawugo. Kayto, en majji!
- ¹⁴Urusaliima, lootu bernde ma, ittu halleende, haa a hisa. Ndey accata nufayeeje ma kallude?
- ¹⁵Nane, hoolo don wara diga Dan, habaru saru iwi diga hooseere Efrayim.
- ¹⁶Ngecce dum ummaatooje, anndine Urusaliima: "Hippoobe don ngara diga lesdi ndaayiindi, don mbada hoolo ngam ukkanaago berniiji Yahuuda.
- ¹⁷Be taaroto Urusaliima bana aynoobe ngesa, ngam ngol tuurtani yam." Non Jawmiraawo wi'i.
- ¹⁸"Laabi ma e kuude ma ngaddani ma dum. Dum ngeenaari halleende ma. Dum kaadum masin, dum naawan bernde ma."
- ¹⁹Yeremiya wi'i: "Wayyo teteki am, teteki am don naawa! Bernde am don fiita bee semmbe, mi waawataa de'ugo ngam mi don nana hoolo luwal e hoolo konu!
- ²⁰Be don anndina masiibo dow masiibo, lesdi fuu natti, jonta nii cuudi am e laymaaji am kalki!
- ²¹Haa ndey ngi'anmi tuutawal? Haa ndey nananmi hoolo luwal?"
- ²²Jawmiraawo wi'i: "Yimbe ummaatoore am be faataabe, be anndaa yam. Be laatake bana bikkoy koy ngalaa hakkiilo koo faamu. Be ngoodi hikma wadugo ko halli, ammaa be anndaa wadugo ko fotti."
- ²³Mi laari lesdi, ndaa, ndi cookri, ndi walaa koo dume. Mi laari asamanji, annoora maaji woodaa.

- ²⁴Mi laari kooseeje, ndaa de ndimmbi, towndiije boo fuu ndiwtori.
- ²⁵Mi laari, ndaa, walaa yimbe sam, colli asama boo piiri, ndilli.
- ²⁶Mi laari, ndaa, gese boodde laati ladde meere. Gure fuu ngibbi yeeso Jawmiraawo ngam tikkere maako saatunde.
- ²⁷Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Lesdi fuu laatoto winnde, ammaa mi wilataa ndi fuu.
- ²⁸Ngam maajum lesdi sunoto, asama boo nyibban. Ngam min mi anndini anniya am, mi mimsitittaako, mi lorataako baawo.
- ²⁹Yimbe wonbe nder gure fuu don ndogga ngam hoolo wa'iibe pucci e fidoobe kuri. Be don nasta nder layde, be mba'o tapaaaje. Be acci gure fuu, walaa luttudo nder maaje.
- ³⁰An boo, Urusaliima berniwol gibbinaangol, ko tammiida wadugo? A don borni jaage boddeeje, a don jaagnori bee fawne kanjeeri, a don mawnina gite ma bee pinaari, a don wo'ina yaasi maada meere. Waaye'en ma don njawe, be ngidi mbarugo ma.
- ³¹Mi don nana daande bana nde debbo besnando, wookaandu boo bana ndu danyando afo mum. Dum berniwol Urusaliima, ngol don laaha, ngol weedi juude maagol, ngol don woya: Kayto! Mi natti! Yonki am hokkaama haa juude mbarooobe."

Yeremiya 5

Hakkeji Urusaliima e Yahuuda

- ¹Jawmiraawo wi'i: "Caale nder laabi berniwol Urusaliima, ndaare, linye, dabbite haa babe maagol, teema on tawan goddo gooto mo don wada ko fotti, mo don dabbita goonga! Nden kam mi yaafanto Urusaliima.
- ²Koo to be mbi'i: Fakat bana Jawmiraawo o geeto – be don kunoro fewre."
- ³Yaa Jawmiraawo, naa gite maada don kuuciti dow goonga na? A bocci be, ammaa dum naawaay be. A badake nattingo be, ammaa be njabaay elto. Be caatini ko'e mabbe ko buri hayre, be cali tuubugo.
- ⁴Mi tammino: "Dum leesbe, be ngalaa hakkiilo. Be anndaa laawol Jawmiraawo e kiita Allah mabbe ndarnuka.
- ⁵Sey mi yaha haa mawbe kadi, mi wolida bee mabbe. Ngam kambe be anndi laawol Jawmiraawo e kiita Allah mabbe ndarnuka". Ammaa be tuurti, be piisti kabbotiral bee Allah.

⁶Ngam maajum mbarooga laynde faddan be, saafaandu ladde nattinan be, paadaawu don waaltano gure mabbe, seekan gurtotoodo fuu. Ngam tuurtol mabbe e zunuubaaji mabbe duudi masin.

⁷Jawmiraawo wi'i: "Noy mi yaaforanto ma dum fuu, an Urusaliima? Bibbe maada acci yam, be don kunoro labbi koo to di laataaki dowanteebe. Min haarni be, ammaa kambe be mbaadi njeenu, be moobi haa cuudi daakaare'en.

⁸Be laati bana pucci ngurwooji paydi, koo moy mabbe don nodda debbo keeddiddum.

⁹Mi hiitataako kuuje de'e na? Mi waatataako ummaatoore bana nde'e na?

¹⁰Naste nder gese inabooje Urusaliima. Mbonne de, ammaa taa nattine de fuu! Ta'e lice maaje fuu, ngam naa min Jawmiraawo jeyi de!"

¹¹Jawmiraawo wi'i: "Yimbe Isra'iila e yimbe Yahuuda zammbi yam fakat.

¹²Be ngeddi yam, be don mbi'a: Walaa ko o wadata! Saru ukkantaako min, min - ngi'ataa kaafahi koo weelo.

¹³Haala annabi'en boo- dum henndu meere. Wolde am woodaa nder kunndude mabbe."

¹⁴Jawmiraawo Allah honoo be asama wi'i: "Daliila bolle de yimbe be'e mbolwi, mi laatinan bolle am nder hunnduko maada yiite, yaa Yeremiya, be laatoto ledde, nge nyaama be."

¹⁵Jawmiraawo wi'i: "Onon yimbe Isra'iila, mi waddan ummaatoore dow moodon diga daayiidum. Dum ummaatoore semmbidnde, tabitiinde diga booyma. On anndaa wolde maare, on paamataa ko be mbi'ata.

¹⁶Bahi maare nanndi bee yenaande omtaande, honoo be maare fuu be semmbidde.

¹⁷Nde nyaaman nafaada gese moodon e nyaamdu moodon. Nde nyaaman bibbe mon worbe e rewbe, nde nyaaman dammooji moodon e na'i moodon, nde nyaaman inabooje moodon e ibbe moodon. On don koolo berniji moodon cemmbidde, ammaa ummaatoore nde'e halkan di bee kaafahi.

¹⁸Bee non fuu, koo nder nyalde de'e mi nattintaa on fuu." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁹To be yami: Ngam dume Jawmiraawo Allah amin wadi min dum fuu, nden yeccu be: On acci Jawmiraawo, on dwtani dowanteebe jananbe nder lesdi moodon. Ngam maajum on dwtanto jananbe nder lesdi ndi on maraay.

²⁰Anndine yimbe Yaakubu, ngooyne nder lesdi Yahuuda:

²¹Nane, onon faataabe, sooya-hakkiilo'en! On ngoodi gite, ammaa on ngi'ataa. On ngoodi noppi, ammaa on nanataa.

²²Jawmiraawo don y'ama: "On kulataa yam na? On ndiwnataa yeeso am na? Min mi heerdini mbeela bee njaareendi, dum keerol duumiingol ngol saalataake. Yuuge mbeela don ndimmba, ammaa de ngalaa baawde. De don iida, ammaa de caalataako keerol man.

²³Ammaa on ngoodi berde caatude, tuurtude. On ngayliti baawo, on ndilli.

²⁴On mbi'aay haa berde moodon: Kulenma Jawmiraawo Allah meeden, dokkoowo en iyeele arane e ragareeje nde saa'i maaje wadi, taaskitinando en asaweeje codol boo.

²⁵Ammaa dum aybeeji moodon njiibi dum, dum hakkeeji moodon ittani on barka.

²⁶Hallube don caka ummaatoore am. Be don ndeena haa baaltol bana tuufnoobe colli. Be don mbada tuuforli ngam nanngugo yimbe.

²⁷Bana silaawo heewngo colli, non cuudi mabbe keewri rikici. Ngam maajum be laati mawbe e riskube.

²⁸Be payi, be tekki. Halleende mabbe buri semmbe. Be kiitataako fodde kiita ngoonduka. Be ngoondintaa haala atiime'en, ammaa be don keba hayru, be njiingataa laafube.

²⁹Jawmiraawo don y'ama: Mi hiitataako kuuje de'e na? Mi waatataako ummaatoore bana nde'e na?

³⁰Kulniidum e nyiddudum laatake nder lesdi:

³¹Annabi'en don ngaazina fewre, liman'en don laamo bana berde mabbe ngidi, ummaatoore am boo yerdi dum. Ammaa dume on mbadata to timmoode yottake?"

Yeremiya 6

Halkere Urusaliima e Yahuuda

¹"Onon yimbe Benyamin, ndogge, ngurte Urusaliima! Puufe luwal haa Teko'a, mbade alaama konu haa Bayti-Kerem, ngam sarru e halkere naawnde don ngara diga woyla.

²Urusaliima, berniwol boodngol delemngol, mi halkan ngol!

³Waynaabe ngaran haa maagol bee tokke muudum'en, taarnan ngol bee bukkaaji, koo moy duran haa nokkuure muudum.

⁴Cene ko'e moodon ngam habre bee maagol. Ummen, kippen ngol caka nyalawma! – Kayto! kiikiide wadi, dowdiiji don njuuta. –

⁵Ngare, kippen ngol bee jemma, en kalka cuudi maagol boodfi."

⁶Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Pe'e ledde, mbaage lesdi kommbi mahol Urusaliima. Kangol woni berniwol ke'ungol kiita. Ngol heewi billaare.

⁷Bana bulndu bulnirta ndiyam muudum, bana non Urusaliima bulnirta halleende muudum. Hoolo toonyaare e halkere don nder maagol, bone e kuuduuje don yeeso am tum.

⁸An Urusaliima, jaɓ barruye! Ngam taa mi acce, taa mi wartire nokkuure ladde nde walaa joodiibe ton."

⁹Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i yam: "Moobtu luttube Isra'iila bana goddo moobtirta luttude inabooje. Wallin juungo ma fahin haa lice bana ittoowo inabooje waarata."

¹⁰Mi y'ami: "Moy mbolwananmi, moy ceedinanmi haa be nana dum? Keefeeraaku mabbe hadi be nanugo. Wolde Jawmiraawo laatani be huunde jalnaare, fottantaa be.

¹¹Min boo mi heewi tikkere Jawmiraawo, mi somi nangtudo nde." O umri yam: "Ruf nde dow bikkoy haa laabi, non dow moobe suka'en boo. Nde nanngan worbe e rewbe, ndotti'en e duuda-duubi'en fuu.

¹²Cuudi mabbe laatanto wodbe, non boo gese mabbe e rewbe mabbe. Ngam mi fortan juungo am dow yimbe lesdi ndi'i." Non Jawmiraawo wi'i.

¹³"Be fuu mabbe, mawbe e leesbe, don dabba riba kalluka. Annabi'en e liman'en fuu don mbaɗa rikici.

¹⁴Be don kurga kuuduuje ummaatoore am dow dow bee wi'ugo: Jam, jam koo dume! Asee boo jam woodaa !

¹⁵Kadi be cemti ngam be kuuwi nyiddudum na? Aa'a, be cemtaay, be ngalaa semteende sam. Ngam maajum be ndo'oto caka do'otoobe. Saa'i mi hiitoto be, be njanan." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁶Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Ndare haa laabi, ndaare laabi booymaaji, y'ame laawol ngole woodi, nden tokke ngol, haa on keba de'ere ngam yonkiiji moodon. Ammaa on njaabi: Min tokkataako ngol !

¹⁷Nden mi darni aynoobe ngam moodon, be mbi'i: Kakkilane hoolo luwal! Ammaa onon on mbi'i: Min kakkilantaa dum!

¹⁸Ngam maajum nane, onon ummaatooje! Annde, onon jama'aare, ko don laatano yimbe am!

¹⁹An lesdi, nan! Ndaa, mi don yahra sarru dow ummaatoore nde'e, dum ngeenaari nufayeeje mabbe. Ngam be kakkilanaay bolle am, be njawi tawreeta am.

²⁰Mi dabbataa uurdi lesdi Seba, koo yommbe uurde de lesdi ndaayiindi. Guleteedi moodon pottantaa yam, kirseteedi moodon pottantaa yam.

²¹Ngam maajum min Jawmiraawo mi wi'i: Mi wallinan perge haa laawol ummaatoore nde'e, haa baabiraabe e bikkoy fuu pergo, haa keeddiddiraawo e soobaajo mum maaya."

²²Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Ndaa, yimbe ummaatoore don ngara diga lesdi woyla, ummaatoore duudnde ummi haa keeri duniyaaru.

²³Be don njogi lagaaje e labbe, be saatube, be ngalaa endam. Daade mabbe don iida bana maayo manngo, be wa'iibe pucci, be taaski bana gorko gooto ngam habre bee maada, Urusaliima!"

²⁴Yimbe mbi'i: "Min nani habaru mabbe, juude amin tampi, kulol nanngi min bana luuwe nanngirta besnando.

²⁵Taa ngurte haa ngesa, taa njehe haa laawol! Kaafahi konneejo don ton, kultoreengol don bakeeje fuu!"

²⁶Ummaatoore am, hadda limce buhuuje, talla nder ndoondi, woy bana dow maayde bajjo, ummin bojji kaadfi! Ngam bonnoowo ukkanto en bee juhuki!

²⁷Jawmiraawo wi'i yam: "Mi jo'ini ma a poondoowo yimbe ummaatoore am ngam a hefta, a foonda yahdu mabbe.

²⁸Be fuu mabbe be tuurtube masin, be nyo'oobe, be saatube bana njamndi mbodeeri e baleeri, be fuu be wonnoobe.

²⁹Buubuuti kilaaajo wifi bee semmbe ngam wurtingo tuundi njamndi bee yiite. Ammaa kuugal bolinoowo nafaay, o hebaay wurtingo tuundi man.

³⁰Jonta innde mabbe laati cardi ngudinaandi, ngam min Jawmiraawo mi wudini be."

Yeremiya 7

Mbo'ine laabi moodon e kuude moodon

¹Jawmiraawo wolwani Yeremiya, o wi'i:

²"Dara haa dammugal haykaliiru Jawmiraawo, wooynu habaru ni'i: Onon yimbe Yahuuda nastiranbe dammude de'e ngam sujidango Jawmiraawo, nane ko Jawmiraawo wi'ata on.

³Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: Mbo'ine yahdu moodon e kuude moodon, haa mi acca on on njoodo haa nokkuure nde'e.

⁴Taa koole bolle fewoobe wi'anbe: Dum haykaliiru Jawmiraawo, dum haykaliiru Jawmiraawo, dum haykaliiru Jawmiraawo!

⁵Mbo'ine yahdu moodon e kuude moodon, mbafe kiita ngoonɗuka hakkunde moodon.

⁶Taa bille hodɓe e atime'en e rewbe yurumbe. Acce mbarugo yimbe be ngalaa aybe haa do. Taa tokke dowanteebe wodɓe, ngam taa on kalka.

⁷Nden kam mi accan on on njoodo haa do nder lesdi ndi ndokkumi kaakiraabe moodon haa abada abadin.

⁸Ndaa, on don koolo pewe meere de nafataa.

⁹On don ngujja, on don mbara, on don mbaɗa njeenu, on don kuno pewe, on don ngula uurle ngam Ba'al, on don tokko dowanteebe be on anndaa.

¹⁰Nden on don ngara yeeso am nder suudu senaandu ngam am, on don mbi'a: Min kisi! Nden on tokkitina wadugo nyiddudum du'um fuu !

¹¹Kayya! On tammi suudu senaandu ngam am laati lowol fasooɓe na? Min boo kanjum ngi'mi, non Jawmiraawo wi'i.

¹²Kadi njehe haa Silo, haa nokkuure arannde nde njo'inmi innde am ton. Ndaare ko mbaɗmi nde ngam halleende ummaatoore am Isra'iila."

¹³Jawmiraawo wi'i: "On don mbaɗa hakkeji di'i fuu. Koo mi wolwani on tum, on cali nanugo. Nde mi ewni on, on njaabaaki.

¹⁴Ngam maajum, koo to on koolake suudu senaandu ngam am, mi wadan ndu ko mbaɗmi Silo, non boo nokkuure nde ndokkumi on, onon e kaakiraabe moodon.

¹⁵Mi wudinani on daayiidum bee am bana mi wudiniri banndiraabe moodon, danygol Efrayim fuu."

Tikkere Allah ngam diina labbi

¹⁶"An kam, Yereimiya, taa do'ana yimbe ummaatoore nde'e, taa bangtu do'a e taa tora ngam mabbe, ngam mi nanantaa ma.

¹⁷A yi'ataa ko be mbaɗata nder gure Yahuuda e dow laabi Urusaliima na?

¹⁸Bikkoy don teena ledɗe, baabiraabe maakoy don kubba yiite, rewbe boo don njiiba kuroori haa be tamsa tamseeje ngam lawru rewru ndu be ewnata Mayramjo asama. Be don ndufa njaramji dufeteedi ngam labbi feere haa be mettinammi bernde.

¹⁹Min be mettinta bernde na? Kay, be don mettina ko'e mabbe, be don toskina ko'e mabbe.

²⁰Ngam maajum, ndaa Jawmiraawo wi'i: Mi rufan tikkere am saatunde dow nokkuure nde'e. Mi rufan nde dow yimbe e dabbaaji, dow ledɗe e nafuuda gese fuu. Tikkere am wulan bana yiite, nyifataako.

²¹Besde kirseteedi moodon, guleteedi moodon, nyaame kusel maaji." Non Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i.

²²"Saa'i mi wurtini kaakiraabe moodon lesdi Misra, mi umraay be haala guleteedi e kirseteedi.

²³Ammaa mi umri be be dɔwtano yam, haa mi laato Allah maɓbe, kambe boo be laato ummaatoore am. Mi umri be boo be tokko laawol ngol umrumi be tokkaago fuu, haa be keba hayru.

²⁴Ammaa be dɔwtaaki, be kakkilaay. Ndaa ko be mbaɗi: Be tokki nufayeeje berde maɓbe caatude, kallude. Be ngaylitani yam baawe maɓbe, naa geese maɓbe.

²⁵Diga kaakiraabe moodon ngurti Misra haa wargo hannde, mi tokki nelugo nde weeti fuu annabi'en sukaaɓe am fuu haa maɓbe.

²⁶Ammaa on nanaay, on kakkilaay. Ko'e moodon caati, on mbaɗi kalluɗum ko tulli kaakiraabe moodon.

²⁷An boo, Yereimiya, to a wolwani be bolle de'e fuu, be nanantaa ma. To a ewnake be, be njaabataako.

²⁸Yeccu be be laati ummaatoore nde dɔwtantaako Jawmiraawo Allah muuɗum, nde jabataa elto boo. Goongaaku majji, be acci koo numugo ngu boo."

Hakkeji nder waadiwol Hinnom

²⁹Onon yimbe Urusaliima, laɓe ko'e moodon, ngudine gaasa moodon! Ngime yimre boyki dow towndiije cooke, ngam min Jawmiraawo mi wudini yidere umminiinde tikkere am.

³⁰Jawmiraawo wi'i: "Yimbe Yahuuda mbaɗi kalluɗum yeeso am, be njo'ini labbi maɓbe nyidduɗi nder suudu senaandu ngam am, be cobni ndu.

³¹Nder waadiwol Bii-Hinnom be mahi hirsirde wi'eteende Tofet ngam wulugo biɓbe maɓbe worbe e rewbe bana kirseteedi. Min mi umraay be wadugo ɗum, mi meedaay koo numugo ɗum.

³²Jawmiraawo wi'i: Fakat, saa'i waran nde be ewnataako ɗum Tofet malla Waadiwol Bii-Hinnom, ammaa Waadiwol kirsol. Ngam be uwan maaybe haa Tofet ngam sooynde babal.

³³Balli yimbe ummaatoore nde'e laatoto nyaamdu colli e dabbaaji ladde, walaa mo riiwata di.

³⁴Lesdi laatoto ladde meere, mi je'inan gimi seyo e hoolo welwelo e daande banɗo e daande bangeteedo nder gure Yahuuda, non boo dow laabi Urusaliima."

Yereimiya 8

¹Jawmiraawo wi'i: "Saa'i man be ngurtinan i'e laamiibe e mawbe Yahuuda nder genaale mabbe, non boo i'e liman'en e annabi'en e joodiibe haa Urusaliima.

²Be mbanġinan de les naange e lewru e koode asama. Kanjum, be ngidno dum masin, be ndewi dum, be tokki dum, be dakkotiri bee maajum, be kujidani dum. I'e mabbe meetataa moobteego koo uweego, ammaa de laatoto bana koonal dow lesdi.

³Luttube yidere hallunde nde'e, joodiibe haa nokkuuje de mi riiwi be fuu, ngerdoto maayde dow ngeendam." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

Kiita dow hakke

⁴"An, yeccu be: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: To goddo do'ake, o ummataako na? To goddo seli laawol, o lorataako na?

⁵Onon yimbe ummaatoore am haa Urusaliima, koni on tuurtanto yam foroy? On don tabiti nder pewe, on don calo lortaago haa am.

⁶Mi hediti, mi nani, ammaa on mbolwaay goonga. Walaa koo gooto moodon mimsiti halleende muudum. Walaa koo gooto meedi wi'ugo: Kayya, ko mbadmi do? Koo moy don tokko laawol muudum, kal-kal bee puccu njaawanangu habre.

⁷Koo ngaasiyoowal boo anndi wakkati muudum. Poola e sonndu zawleeru e kumaarewal anndi wakkati loraaki muudum'en. Ammaa yimbe ummaatoore am kam anndaa umrooje am.

⁸Noy mbi'roton: Min mari hakkiilo, tawreeta Jawmiraawo don wondi bee amin! Ndaa, binndirdi winndooƙe fewooƙe laatini ka fewre!

⁹Hikma'en moodon toskake, be don mbemmo, be nanngaabe. Be cali bolle am, hikma kaye be mari jonta?

¹⁰Ngam maajum ndokkanmi rewbe mabbe haa juude wodbe, gese mabbe boo haa jawmiraabe wodbe. Koo moy mabbe, mawdo e leesdo fuu, don dabba riba kalluka. Liman'en e annabi'en fuu be don mbaɗa rikici.

¹¹Be don kurga kuuduuje yimbe am dow dow, be don mbi'a: Jam, jam koo dume! Asee boo jam woodaa !

¹²Kadi be cemti ngam be kuuwi nyiddudum na? Aa'a, be cemtaay, be ngalaa semteende sam. Ngam maajum be ndo'oto caka do'otoobe. Saa'i mi hiitoto be, be njanan." Non Jawmiraawo wi'i.

¹³"Mi nattinan be. Be laati bana inabohi ki walaa inabooje, bana ibbi ki walaa ibbe, koo haakooji boo dayli. Mi hokki be haa saalotoobe ton."

¹⁴Yimbe mbi'i: "Koni en don njoodi meere? Moobe haa en nasta berniji cemmbidfi, en kalka ton! Jawmiraawo Allah meeden ta'ani en kiita halkere, don yarna en ndiyam mbaroojam, ngam en mbaɗi hakke dow maako.

¹⁵En tammino jam, ammaa hayru woodaa. En donno ndeena wakkati nyawndeeki, ammaa kultoreengol ukkani en.

¹⁶Haa berniwol Dan gonngol haa woyla en nani pucci konneejo don pora. To pucci maako gordi don kijo, lesdi fuu don diwna. Di don ngara ngam halkugo lesdi e ko woni nder maari, berniwol meeden e joodiibe ton fuu.”

¹⁷Jawmiraawo wi'i: “Ndaa, mi nelan bodde caka moodon, poosokje mbarooje de pijirtaake, kanje de coppoto on.”

Torra Yeremiya ngam ummaatoore muudum

¹⁸Bone am hurgataake, bernde am saklake.

¹⁹Ndaa, mi don nana wookaandu ummaatoore am diga lesdi daayiindi: Jawmiraawo wurtake Siyona na? Laamiido maako walaa ton na? Jawmiraawo yami: Koni be tikkini yam bee suuraaji mabbe, labbi jananni meereaji?

²⁰Codol saali, dabbunde timmi, ammaa en kisaay!

²¹Bernde am naawnake, ngam ummaatoore am naawnaama. Mi don woya, mi don nder mettamberam.

²²Lekki woodaa haa lesdi Gile'at na? Walaa nyawndoowo ton na? Ngam dume ummaatoore am yamditaay?

²³Sey hoore am laato ndiyam, gite am boo ceebooje gondi, haa mi woya jemma e naange fuu ngam mbaraabe ummaatoore am!

Yeremiya 9

¹Jawmiraawo wi'i: “Mi yidi mi heba hoforde nder ladde bana dillooobe jahaangal, haa mi acca yimbe ummaatoore am, mi daayto be. Ngam be fuu mabbe be jeenoobe, be laati moobre zambotoobe.

²Foroy be don taaski fewugo. Be kuuwtinirtaa goonga ngam laamanaago lesdi, ammaa fewre. Be don duddina kuude kallude, be njabaay yam boo.

³Sey koo moy reento e soobaajo mum, taa o hoolo koo deerdiiko boo. Ngam koo moy, deerdum don fewja dum, koo moy don wada soobaajo mum tufle.

⁴Be don mbaɗindira rikici, walaa mo wolwata goonga. Be mboowni demde mabbe fewugo, be don mbaɗa hakke, be cali tuubugo.

⁵Toonyaare dow toonyaare, rikici dow rikici! Be cali anndugo yam.” Nii Jawmiraawo wi'i.

⁶Ngam maajum Jawmiraawo honoobe asama wi'i: “Mi foondan be, mi bolinan be bana njamndi haa mi laara to be goonga'en malla naa non. To naa non, noy mbaɗanmi ummaatoore am fahin?

⁷Demde maɓɓe nanndi bee kuri mbarooji, de don mbolwa fewjere. Koo moy don wolwana keeddiddum haala jam, ammaa bernde maako don tuufana mo tuuforli.

⁸Kadi mi hiitataako yimbe be'e na? Mi waatataako irin ummaatoore nde'e na?" Non Jawmiraawo wi'i.

⁹Yeremiya wi'i: "Mi woyan, mi uuman dow kooseeje, mi yiman gimol boji ngam durdude nder ladde, ngam de ngulaama, walaa caalotoodo ton. Ubbaango ga'i woodaa, colli e dabbaaji ladde fuu ndoggi, ndilli."

¹⁰Jawmiraawo wi'i: "Mi laatinan Urusaliima waagaare kaa'e e lowol cuuli. Mi laatinan gure Yahuuda ladde meere nde walaa joodiibe ton."

¹¹Hikmaajo moy faami kuuje de'e? To Jawmiraawo wolwani mo, nden kam sey o anndina dum wodɓe! Ngam dume lesdi halki, wulaama bana ladde meere nde godɗo saalataako dum?

¹²Jawmiraawo jaabi: "Ngam yimbe am acci tawreeta am ka ekkitinmi be. Be nananaay yam, be tokkaaki yam.

¹³Ammaa be tokki berde maɓɓe caatude, be dɔwtani Ba'alji bana baabiraaɓe maɓɓe ekkitiniri be.

¹⁴Ngam maajum min Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila mbi'anmi: Mi nyaamnan yimbe am kaadɗum, mi yarnan be ndiyam mbaroojam.

¹⁵Mi saŋkitan be caka ummaatooje de be anndaa, koo kambe, koo kaakiraaɓe maɓɓe. Mi ukkanan be konu haa to mi nattini be."

Gookaali yimbe Urusaliima ngam ballal

¹⁶Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: "Kakkile, ewne rewɓe woyooɓe e anndube gimi cunooji be ngara."

¹⁷Yimbe mbi'i: "Sey be njaawa, be ngima yimre suno dow meeden! Sey gite men ndufa gondi, haa lare gite men ilna ndiyam!"

¹⁸Nane uumaali iwdi Siyona: "Kayto! Be mbili min, mbustu don sudda min! Be ndiiwi min diga lesdi amin, be ngibbini cuudi amin."

¹⁹Yeremiya wi'i: "Onon rewɓe, nane ko Jawmiraawo wi'i, kedite koŋngol maako: Ekkitine bibbe mon rewɓe uumugo, sooba'en mon boo yimugo gime cunooje!

²⁰Ngam waade nasti gal burde cuudi men e laamorɗe men. Nde wifti bikkoy e laabi, suka'en boo e luube.

²¹Balli maayɓe mbaaloto haa ngesa bana koonal, bana y'ommbe baawo codoowo, walaa moobtando de. Kanjum Jawmiraawo anndini yam."

²²Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Hikmaajo, taa mantoro hikma mum. Cemmbidɗo, taa mantoro semmbe mum. Diskudɗo boo, taa mantoro risku mum!

²³To goddo yidi mantaago, sey o manto ngam o woodi hikma, o anndi yam boo. Ngam min Jawmiraawo mi don wada haa duniyaaru fodde mboodeenga e kiita ndarnuka e adilaaku. Kanjum mi yerdoto.” Non Jawmiraawo wi'i.

²⁴Jawmiraawo wi'i: “Saa'i don wara haa mi hiito koo beye juulnaabe fuu haa balli muudum'en,

²⁵waato yimbe Misra e Yahuuda e Edoom e Ammoon e Mo'ab e yimbe ladde labataarna'en fuu. Yimbe be'e fuu njuulnaay e yimbe Isra'iila boo berde muudum'en njuulnaaka.”

Yeremiya 10

Njaggu labbi e njaggu Allah

¹Onon yimbe Isra'iila, nane kongol Jawmiraawo dow moodon.

²Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “Taa tokke laawol ummaatooje godde. Taa kultore ngam alaamaaji haa asama, koo to ummaatooje man don kula di.

³Farillaaji yimbe ummaatooje de'e nafataa sam. Be pe'an lekki nder laynde, cehoowo sehan leggal man bee cehrugel,

⁴fawnan ngal bee cardi e kanjeeri. Nden o tigga cehaadum man bee tappirdum e suufuuje, ngam taa dum dimmbo.

⁵Suuraaji labbi di'i nanndi bee kulnirdum colli haa ngesa kurciije. Di mbolwataa, di njahataa boo, doole goddo roondo di. Taa kule di, ngam di mbaawataa wadugo koo kalludum koo boodum.”

⁶Yaa Jawmiraawo, walaa nanndudo bee maada. A mawdo, innde maada nde mawnde marnde semmbe.

⁷Moy hulataa ma, yaa laamiido ummaatooje? An a he'i huleego. Walaa nanndudo bee maada caka marbe hikma nder ummaatooje e nder laamuuji mabbe fuu.

⁸Be fuu mabbe be faataabe, sooya-hakkiilo'en, ngam dowanteebe ekkitinooobe be, dum leggal meere!

⁹Cardi ngam labbi mabbe iwi haa Tarsis, kanjeeri boo haa Ufas. Badoowo sanaa'a e kilaajo mba di. Di don borni limce carwinaade e bodeeje, badaade bee juude waawbe.

¹⁰Ammaa Jawmiraawo o Allah bee goonga, o Allah geeto, o laamiido duumiido. To o berni, lesdi dimmboto, to o tikki, ummaatooje ndarataako.

¹¹Ndaa ko on mbi'ata ummaatooje: Labbi di'i tagaay asama e lesdi, di nattan dow lesdi, di meetataa taweege les asama.

¹²Jawmiraawo wadi lesdi bee baawde mum, bee hikma maako o tagri duniyaaru, bee anndal maako o we'iti asama.

¹³To o telbi, ndiyamji nder asama don moobo, o don wa'ina duule e keeri duniyaaru, o don sakkina ma'e haa iyeende toba, o don wurtina henndu nder cigordi maako.

¹⁴Yimbe fuu be faataabe, sooya-anndal'en. Koo moy kilaajo semtiran labbi muudum, ngam suuraaji di o wadi laataaki dowanteebe bee goonga, di ngalaa yonki.

¹⁵Di kuuje meereeje, jalnooje, saa'i kiita di kalkan.

¹⁶Ammaa Allah laatiido gedal Yaakubu laataaki bana non. Kanke woni tagdo kuuje fuu, o subi Isra'iila'en be laato yimbe maral maako. Innde maako Jawmiraawo honoobe asama.

Boji daliila kiita

¹⁷Onon yimbe Urusaliima, konne'en kippake on. Bofte kuuje moodon!

¹⁸Ngam Jawmiraawo wi'i o riiwan joodiibe nder lesdi ndi'i jonta, o billan be ngam taa koo gooto mabbe dafa.

¹⁹Yimbe Urusaliima don mboya: "Kayto, be naawni min! Kuuduuje amin nyawndataako. Min tammino min mbaawan munyango bone de'e!"

²⁰Be mbili cuudi amin, be ta'i boggi laymaaji amin. Bikkoy amin acci min, ndilli. Walaa luttudo ngam o dartina laymaaji amin, o habba wiirndallooji maaji."

²¹Ardiibe moodon be faataabe, be dakkotiraay bee Jawmiraawo. Ngam maajum be kebaay hayru, yimbe mabbe fuu cankiti.

²²Nane! Habaru don wara. Hoolo manngo wadi haa lesdi woyla. Honoobe maari laatinan berniiji Yahuuda ladde meere e joodorde cuuli.

²³Yaa Jawmiraawo, mi anndi neddo maraay ngeendam muudum, o waawataa dowugo palande maako.

²⁴Eltu min, yaa Jawmiraawo! Ammaa naa bee caatal. Taa eltu min bee tikkere, ngam taa a mbara min.

²⁵Ruf tikkere ma dow ummaatooje de anndaa ma, dow yimbe be ewnaaki innde ma! Kambe be mbari danygol Yaakubu, be nattini min fuu, be mbili lesdi amin!

Yeremiya 11

Haala alkawal

¹Jawmiraawo wolwani Yeremiya, wi'i:

²"Nan bolle alkawal nga'al, anndin de yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima.

³Yeccu be: Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: Naaloore dow neddo mo dowlantaako bolle alkawal nga'al.

⁴Mi habbi ngal bee kaakiraabe moodon, nyannde nde mi wurtini be lesdi Misra, haa bolinirde ngam bolingo njamndi. Mi wi'i be: Naneedam, mbaɗe ko mi umrata on fuu. Nden kam on laatoto ummaatoore am, min boo mi laatoto Allah moodon.

⁵Bana nii kebbiniranmi hunayeere am nde kunaniimi kaakiraabe moodon, haa mi hokka be lesdi keewndi kosam e njumri, bana ko laati hannde." Mi jaabi: "Ooho, yaa Jawmiraawo!"

⁶Nden Jawmiraawo wi'i Yeremiya: "Saala caka gure Yahuuda e laabi Urusaliima. Wooynu ko mbi'mi fuu, wi' yimbe: Nane bolle alkawal nga'al, mbaɗe ko de mbi'i on!

⁷Nde mi wurtini kaakiraabe moodon lesdi Misra, mi barri be ɗuudɗum haa be ɗowtano bolle am. Mi tokki barraago be haa wargo hannde.

⁸Ammaa be nanaay, be kakkilaay. Koo moy tokki bernde mum saatunde, hallunde. Mi umri be be ɗowtano alkawal, ammaa be cali. Ngam maajum mi ukkani be kiita ka winnda nder maagal fuu."

⁹Nden Jawmiraawo wi'i Yeremiya: "Yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima ɗon kabba dabare dow am.

¹⁰Be lori haa hakkeji kaakiraabe maɓbe saliiɓe ɗowtanaago bolle am, be tokki ɗowanteeɓe wodɓe, be ɗowtani be. Yimbe Isra'iila e yimbe Yahuuda piisti alkawal ngal kabbumi bee kaakiraabe maɓbe.

¹¹Ngam maajum ndaa nii Jawmiraawo wi'i: mi ukkanan be sarru, be mbaawataa ɗaɗugo ngu. To be torake yam, mi nanataa be.

¹²Nden berniji Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima njahan toraago labbi ɗi be ngulani ɗi uurle. Ammaa ɗi mbaawataa hisnugo be, saa'i sarru go ukkanto be.

¹³Labbi lesdi Yahuuda ɗuudi bana gure maɓbe. Bana limgal laabi nder Urusaliima, bana non limgal kirsirde de be ndarni ngam wulango Ba'al uurle.

¹⁴An Yeremiya, taa do'ana yimbe be'e, taa tora ngam maɓbe! To be mboyani yam nder saa'iire sarru, mi nanataa be."

¹⁵Jawmiraawo wi'i: "Yimbe be'e be ngidmi, ɗon mbaɗa halleende. Dume be ɗabbata nder suudu am jonta? Be tammo togayeeje e kusel kirsanaangel labbi hisnan be sarru na?

¹⁶Naane mi ewni be jaytunhi kecci, dimoohi benndalooje boodɗe. Ammaa jonta, bee hoolo bana felmaango kubbanmi yiite haa haakooji maaki, mi yewan lice maaki.

¹⁷Min Jawmiraawo honooɓe asama mi jo'ini Isra'iila e Yahuuda. Ammaa jonta ewniimi sarru dow maɓbe, ngam be mbaɗi kalluɗum: Be ngulani Ba'al uurle, kanjum tikkini yam."

Dabare mbarugo Yeremiya

¹⁸Yeremiya wi'i: "Jawmiraawo anndini no wanywanybe maako kabiri dabare dow maako.

¹⁹Min maa, mi laatino bana jawgel beebengel ngel be njahrata hirseego. Mi anndaano be don kabba dabare dow am. Be mbi'i: Pe'enma lekki, saa'i ki kecci tawon. Itten mo diga lesdi yeedbe, ngam taa goddo siftora innde maako!"

²⁰Nden Yeremiya wadi do'a: "Yaa Jawmiraawo honoobe asama, an woni kiitoowo goongaajo, a don linya berde e numooji yimbe. Accu mi yi'a no a waatorto be, ngam mi halfitinani ma haala am!

²¹Ndaa ko Jawmiraawo wi'i dow yimbe Anatot dabbe mbarugo yam. Be mbi'i be mbaratam, to mi tokkake wadugo annabaaku bee innde Jawmiraawo!

²²Ngam maajum Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Mi hiitoto be. Suka'en mabbe maayran bee kaafahi, bibbe mabbe worbe e rewbe maayran bee weelo.

²³Walaa koo gooto mabbe luttata, ngam mi ukkan sarru dow yimbe Anatot, nder hitaande nde ta'umi ngam hiitaago be."

Yeremiya 12

Yeremiya yami Jawmiraawo

¹Yeremiya tori, wi'i: "Yaa Jawmiraawo, a adiliijo timmudo, mi waawataa hujjotirgo bee ma! Ammaa bee non fuu mi yidi wolwango ma haala kiita ngoonduka. Ngam dume nufayeeje hallube don kibbe, be don njaha yeeso yeeso? Ngam dume zambotoobe njoodoto nder de'ere?

²An jubi be, kambe boo be mbaadi dadi. Be don besdo, be don ndima benndalooje. Foroy haala maada don nder kundude mabbe, ammaa berde mabbe don ndaayi bee ma.

³Ammaa min, yaa Jawmiraawo, a anndi yam. A don yi'ammi, a don linya bernde am, a anndi no mi yidiri ma. Dasu hallube be'e bana baali kirseteedi. Jo'in be sera ngam nyalaade kirsol!

⁴Haa ndey lesdi wonata nder suno e haakooji gese fuu daylata? Dabbaaji e colli don mbaata daliila halleende yimbe joodiibe lesdi ndi'i, wi'be o yi'ataa garandum meeden."

⁵Jawmiraawo jaabi yam: "To doggididgo bee yimbe somni ma, noy a waawrata doggididgo bee pucci? To a don hooldini nder lesdi hoolaare tan, dume a wadata nder laynde sukkunde banngge maayo Urdun?

⁶Koo deerdiraabe ma e yimbe saare baaba ma zammbi ma, be don moobta yimbe dow maada bilaa anndaangal ma. Taa nuddin be to be mbi'i ma bolle boodde."

Sunoore Jawmiraawo

⁷Jawmiraawo wi'i: "Mi acci suudu am, mi wudini maral am, mi hokki ummaatoore am yidaande haa juude konne'en maare.

⁸Ummaatoore laatiinde maral am wayliti, don haba bee am bana mbarooga iwɔga laynde. Nde don ubba dow am, ngam maajum mi don wanya nde.

⁹Nde nanndi bee sonndu woondun du colli loohotoodi taari dum, di ewni: Ngare, moobe dabbaaji ladde fuu, njahre di haa pallel nyaamdu!

¹⁰Ardiibe jananbe duudbe mbonni ngesa inabooje am, njaabi maral am, laatini lesdi am mboondi ladde meere.

¹¹Be laatini ndi ladde meere, ndi wonni, ndi ferwi yeeso am. Lesdi fuu ferwi, walaa mo numata dum.

¹²Jabtoobe ngari dow towndiije cooke nder ladde fuu, ngam mi ukki konu dow lesdi ngam halkugo ndi fuu. Walaa mo luttata jam.

¹³Yimbe am aawi alkamaari, ammaa be codi gi'e. Be comi meere. Codol mabbe laatani be toskaare ngam daliila tikkere am saatunde."

Jawmiraawo barri heeddiddiraabe Isra'iila

¹⁴Jawmiraawo wi'i: "Ndaa ko mi wolwata dow heeddiddiraabe am hallube, meembe maral ngal ndokkumi ummaatoore am Isra'iila. Mi doofan be nder lesdi mabbe, mi doofan Yahuuda e juude mabbe.

¹⁵Ammaa baawo to mi doofi be, mi endan be kadiboo, haa mi lorna be, koo moy nder maral muudum e lesdi muudum.

¹⁶To be tokki diina ummaatoore am, to be kunori bee innde am, be mbi'i: Fakat bana Jawmiraawo o geeto—, bana be ekkitinino ummaatoore am naane, be kunorono bee innde Ba'al—, nden kambe boo be tabitan caka ummaatoore am.

¹⁷Ammaa to be dɔwtanaaki yam, mi doofan irin ummaatoore nde'e, mi nattinan nde." Non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 13

Alaama taadorgol Yeremiya

¹Jawmiraawo wi'i yam: "Yah, soodu taadorgol len, taada ngol dow keeci ma, ammaa taa ndiyam meema ngol."

²Mi soodi taadorgol man bana Jawmiraawo umruno yam, mi taadi ngol.

³Jawmiraawo wolwani yam didawre, o wi'i:

⁴"Yah haa maayo Efratis. Hoo'u taadorgol ngol cooduda, ngol taadiida, yah nyukkinoy ngol nder ceekgol tapaare."

⁵Mi yehi, mi nyukkinoy ngol banɗe Efratis, bana Jawmiraawo umruno yam.

⁶Baawo nyalde duudde Jawmiraawo wi'i yam: "Lorta haa Efratis, hoocoy taadorgol ngol mi umruno ma nyukkinoygo ton."

⁷Mi lorti ton, mi dabbiiti nyukkorde taadorgol, mi hoo'i ngol. Ammaa ndaa, ngol wonnake, ngol nafataa sam.

⁸Nden Jawmiraawo wolwani yam fahin, wi'i:

⁹"Bana non kalkiranmi mawnitaare Yahuuda e mawnitaare Urusaliima duudnde.

¹⁰Yimbe ummaatoore hallunde nde'e cali nanango yam, be don mbada ko berde mabbe caatude ngidi, be don cujidana dowanteebe wodbe, be don dwtano be. Be laatoto bana taadorgol ngo'ol ngol nafataa sam!

¹¹Bana no goddo taadori keeci mum bee taadorgol, non taadoriimi yimbe Isra'iila e Yahuuda fuu haa am, haa be laato ummaatoore am, be mabangina mangngu, be mangta innde am, be teddina nde, ammaa be nanaay."

Balndol bulki

¹²"Yeccu yimbe be'e: Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: Sey bulki fuu keewa bee njaram. Be mbi'ete: Moy anndaa bulki don ngam heewugo bee njaram?

¹³Nden yeccu be: Jawmiraawo wi'i: Mi yarnan yimbe lesdi ndi'i njaram haa be nguyka, laamiibe joodiibe dow leeso laamu Daawuda e liman'en e annabi'en e joodiibe nder Urusaliima fuu.

¹⁴Mi sampitan be, oo dow oya, baabiraabe e bikkoy fuu. Mi endataa koo moy, mi yurmintaa koo moy, mi hinnataako koo moy. Walaa ko hadatammi halkugo be, non Jawmiraawo wi'i."

Yeremiya reentini mawnitiibe

¹⁵Jawmiraawo wi'i: Nane, kedite! Taa mawnite!

¹⁶Teddine Jawmiraawo, Allah moodon hiddeko o wada nyibre, hiddeko kosde moodon pergo dow kooseje ngam nyibbuki. On don ndeeni jayngol, ammaa o laatinan ngol nyibre, nyibre baleere kurum.

¹⁷To on nanaay, mi woyan nder cuudiidum ngam mawnitaare moodon. Mi woyan duuddum, gite am ndufan gondi ngam tokkere Jawmiraawo daheteende.

¹⁸Jawmiraawo wi'i yam: "Yeccu laamiido e daada mum be njippo leeso laamu, ngam meetaleeji teddungal mabbe yani diga dow ko'e mabbe.

¹⁹Konne'en mabbi gure nder Lesdi Fombina, walaa mabbitando de. Yimbe Yahuuda fuu ndahaama.

²⁰Bangtu gite, laar, an Urusaliima! Konne'en don ngara diga woyla. Toy yimbe halfitinaabe haa juude maada? Toy yimbe ma be mantortooda?

²¹A woowi bee jananbe bana sooba'en maada. Dume mbi'ata to Jawmiraawo laamini be dow maada? Saa'i man luuwe nangete bana de debbo besnando.

²²To a y'ami ngam dume irin du'um laatani ma, ngam dume be bangti gawarle limce maada, be toskini ma, anndu: Ngam duudeenga aybeeji maada.

²³Etiyopiyaajo waawan waylugo noonde lalar mum na? Paadaawu waawan ittugo tobbe mum na? To dum heboto, nden kam onon joodiibe Urusaliima woowbe halleende boo on ekkittito wadugo ko woodi.

²⁴Mi san'kitan on bana henndu ladde wifirta nyaande.

²⁵Kanjum laatoto gedal maada ngal mi yedani ma, ngam a yejjiti yam, a hooli pewe.

²⁶Jawmiraawo bee hoore muudum bangtan gawarle limce maada, yimbe ndaaran toskaare maada

²⁷dow towndiije e gese, mi yi'i kuude nyiddude de kuuwda, non boo njeenu ma e suunooji ma kalludi e daakaareeku ma. Kayto, onon yimbe Urusaliima, on cobi! Haa ndeye on laabata?"

Yeremiya 14

Hokkere naawnde

¹Jawmiraawo wolwani Yeremiya haala hokkere, wi'i:

²"Lesdi Yahuuda don nder suno, berniji maari don mbaata, yimbe maari don njoodi, don mboya. Urusaliima don ummina gookaali.

³Mawbe mabbe don nela maccube muudum'en nyedoygo ndiyam. Be njaha haa gaawi, ammaa ndiyam woodaa. Be ngarta bee bulki cooki, be don cakli, be don cudda ko'e mabbe ngam mettamberam e toskaare.

⁴Lesdi wadi boli ngam iyeende woodaa. Ngam maajum remoobe boo caklake, don cudda ko'e muudum'en.

⁵Koo lelwa haa ladde boo rimi, nden acci biyum keccel, ngam hudo woodaa.

⁶Bamde ladde don ndari dow towndiije cooke, don laaha bana cuuli. Gite maaje tampi tefugo hudo, ammaa ko woodaa."

⁷Yeremiya wi'i: "Hakkeji amin don ngullo min, yaa Jawmiraawo, ammaa wallu min ngam daliila innde maada. Nde duudum, min tuurtani ma, min mbaadi hakkeji dow maada!

⁸An woni tammunde Isra'iila e kisnoowo mum diga billaaje. Ngam dume laatiida bana jananno nder lesdi, bana jahoowo baalando jemmare woore tan?

⁹Ngam dume laatiida bana cakliido, bana cemmbidfo mo waawataa hisnugo? Fakat a don wondi bee amin, yaa Jawmiraawo, innde maada don ewne caka amin, taa accu min!"

¹⁰Ndaa nii Jawmiraawo wi'i dow yimbe ummaatoore nde'e: "Be ngidi gaance jamum, be nangtaay kosde mabbe. Ngam maajum mi seyortaako be. Mi siftoran zunuubaaji mabbe, mi hiitoto hakkeji mabbe."

¹¹Jawmiraawo wi'i yam: "Taa do'ana yimbe ummaatoore nde'e hayru.

¹²Koo to be cuumake, mi nanataa boji mabbe. Koo to be lii'anake yam kirsaadi e dokke nyaamdu, mi yerdataako be. Ammaa mi halkan be bee konu e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu."

¹³Mi wi'i: "Yaa Jawmiraawo Allah, a anndi annabi'en don ngecca be: On ngi'ataa konu, weelo nangataa on, ammaa Jawmiraawo hokkan on jam timmudam haa nokkuure nde'e."

¹⁴Jawmiraawo jaabi yam: "Annabi'en don ngaazo fewre bee innde am. Min mi nelaay be, mi umraay be koo dume, mi wolwanaay be. Ko be ngaazoto on, dum wahayuui pewooji e hatti e dewki labbi e fewjere berde mabbe non.

¹⁵Min Jawmiraawo mi don wi'a ko mbaanmi annabi'en waazotoobe bee innde am koo to mi nelaay be, wi'anbe konu malla weelo wadataa nder lesdi: Mi halkan annabi'en be'e bee konu e weelo.

¹⁶Yimbe nanbe annabaaku mabbe, kambe boo be maayran bee konu e weelo, be ngudinan balli mabbe haa laabi Urusaliima, walaa uwando be. Non dum laatanto be fuu, rewbe mabbe e bikkoy mabbe ngorkoy e ndehoy. Mi lornan halleende mabbe dow ko'e mabbe.

¹⁷Yeccu be wolde nde'e: Jemma e naange gite am accataa rufugo gondi, ngam ummaatoore am nde ngidmi dum fiyaama piyol naawngol.

¹⁸To mi wurtake haa ngesa, mi yi'an mbaraabe bee kaafahi. To mi nasti berniwol, ndaa maayanbe bee weelo. Koo annabi'en e liman'en boo don ngiilo nder lesdi, be anndaa ko be mbaadata!"

Tornde ngam ballal

¹⁹Yeremiya wi'i: "Yaa Jawmiraawo, a wudini Yahuuda cuy na? A ganydo Siyona na? Ngam dume piyda min naawdum bana nii haa min mbaawataa nyawndeego? Min ngeli jam, ammaa booddum woodaa. Min tammo min nyawndoto, ammaa ndaa, sey kultoreengol.

²⁰Yaa Jawmiraawo, min anndi halleende amin e aybe kaakiraabe amin, min mbaadi hakke dow maada.

²¹Amaa ngam daliila innde maada, taa wudin min, taa yawnu Urusaliima, joodorde teddungal maada. Siftor alkawal maada bee amin, taa fiistu ngal!

²²Walaa lawru haa ummaatooje waawata tobnugo iyeende, asama boo waawataa tobnugo waabiliire. Tammunde hayru amin don haa maada, yaa Jawmiraawo Allah amin, ngam an wadata kuuje de'e fuu!"

Yeremiya 15

Walaa tammunde ngam Yahuuda

¹Nden Jawmiraawo wi'i yam: "Koo to Muusa e Samuyila ndarake yeeso am, torake yam, mi endataako yimbe ummaatoore nde'e. Riiw be yeeso am, be ndilla !

²To be yami ma: Toy min ndillata? Jaaba be: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mo hoddirana maayrugo bee kaafahi, haa kaafahi o dillata. Mo hoddirana maayrugo bee weelo, haa weelo o dillata. Mo hoddirana daheeki bee kabborli, haa kabborli o dillata.

³Mi ta'ani be masiibooji nayi: Kaafahi ngam mbarugo be, dawaadi ngam seekugo be, colli e dabbaaji ngam nyaamugo be e ngam nattingo be.

⁴Mi laatinan be nyiddube haa laamuuji duniyaaru fuu ngam daliila kuude de Manassa bii Hezekiya, laamiido Yahuuda wadi haa Urusaliima.

⁵Onon yimbe Urusaliima, moy yurminta on? Moy endoto on? Moy yaaloto on ngam yamugo njamu moodon?

⁶Onon on ngudini yam, on ngaylitani yam baawe moodon. Ngam maajum portanmi junngo am dow moodon ngam halkugo on. Mi somi yurmingo on.

⁷Nder gure lesdi fuu njaartumi on. Mi halkan ummaatoore am, mi mbaran bikkoy moodon, ngam on accaay laabi moodon kalludi.

⁸Mi duddini rewbe yurumbe haa moodon ko buri njaareendi haa maayo. Mi neli kalkoowo dow daadiraabe honoobe suka'en, bee juhuki ukkumi kultoreengol manngol.

⁹Daada mardo bibbe njoweefido fadfaama, o maaynaama. Naange maako muti caka nyalawma, o toski, o semti. Luttube moodon, mi hokki be haa juude konne'en moodon, be mbara on bee kaafahi." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁰Yeremiya wi'i: "Bone laatanto yam! Koni daada am danyimmi? Min laatiido jokkiroowo e fitinamaajo ngam lesdi fuu! Mi hokkaay nyamaande, mi nyaamaay nyamaande, ammaa koo moy don naalammi."

¹¹Jawmiraawo wi'i: "Fakat mi hisni ma haa keba hayru. Mi huni konne'en ma torete saa'i be don nder billaare e bone.

¹²Walaa gewando njamndi baleeri, sakkomaa iwndi lesdi woyla! Walaa boo gewando njamndi mbodeeri !

¹³Mi nelan konne'en haa be njabta jawdi e ndesaaji yimbe am, ngam daliila hakkeji di be mbaadi koo toy nder lesdi.

¹⁴Mi laatinan be maccube konne'en mabbe nder lesdi ndi be anndaa, ngam tikkere am saatunde dow mabbe don wula bana yiite."

¹⁵Yeremiya wi'i: "Yaa Jawmiraawo, a anndi kuuje fuu. Siftoram, yiidam, waata toonyoobe yam. Taa juttin munyal maada, ngam taa be mbarammi. Anndu, mi don munyana kuudi daliila ma.

¹⁶Mi jabi bolle de a wolwani yam. De laatani bernde am seyo e welwelo, ngam an, yaa Jawmiraawo Allah honoobe asama, innde maada don dow am.

¹⁷Mi meedaay joododaago bee jalanbe haa mi welwita bee mabbe. Mi maati junngo maada dow am, ngam maajum njoodiimi feere am, mi keewdo tikkere.

¹⁸Ngam dume naaworla am jinnataa? Ngam dume huuduure am nyawndataako? Ngam dume nde sali hurgaago? A laatani yam bana maayel ngel hoolataake ngam ndiyam maagel beeban!"

¹⁹Ngam maajum Jawmiraawo jaabi yam: "To a lortake, mi jabete fahin, a laatoto suka am fahin. To a wolwi nafoojum, naa meereejum, nden kam a laatoto annabiijo am fahin. Yimbe tokkoto ma, ammaa naa an tokkoto be.

²⁰Heedi yimbe be'e kam, mi laatinte bana mahol cemmbidngol ngol njamndi mbofeeri. Be kaban bee maada, ammaa be njaalataako ma. Ngam min mi don wondi bee maada ngam rimdingo ma e hisnugo ma.

²¹Mi rimdinte e juude hallube e toonyoobe." Non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 16

Ko Jawmiraawo umri Yeremiya

¹Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Taa bangu debbo, taa danyu fiibe worbe malla rewbe haa nokkuure nde'e.

³Ndaa ko Jawmiraawo wi'i dow bikkoy ngorkoy e ndehoy ndanyeteekoy haa do e dow baabiraabe e daadiraabe maakoy:

⁴Be maayran nyawuji kalludi, walaa boyando be koo uwando be. Be mbaaloto haa lesdi bana koonal. Be kalkan bee kaafahi malla bee weelo, balli mabbe laatoto nyaamdu colli e kuuje ladde."

⁵Jawmiraawo wi'i: "Taa nastu saare suniibe, koo ngam woyugo koo ngam de'itingo. Mi ittani ummaatoore nde'e salaaman am e mboodeenga am e endam am.

⁶Mawbe e leesbe nder lesdi ndi'i maayan, ammaa walaa mo uwata be, walaa mo woyata be. Walaa mo y'arata banndu mum malla mo labata hoore mum ngam mabbe.

⁷Walaa mo nyaamdata koo yardata bee goddo ngam de'itingo mo to goddo saare maako maayi, koo to baaba maako malla daada maako maayi.

⁸Taa nastu saare haa yimbe don mbada juulde, taa joododa bee yimbe ngam nyaamdugo e yardugo bee mabbe.

⁹Nan ko mbi'anmi, min Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila: Mi je'inan hoolo seyo e welwelo, non boo daande banjo e daande bangaado haa nokkuure nde'e. Dum laatoto saa'i on yeedbe, on ngi'an dum bee gite mon.

¹⁰To a anndini yimbe ummaatoore nde'e kuuje de'e fuu, be yami ma boo: Ngam dume Jawmiraawo ta'ani min sarru naawngu bana ngu'u? Dume woni aybe amin? Hakkewol ngole min mbaadi dow Jawmiraawo Allah amin?

¹¹Nden yeccu be: Jawmiraawo wi'i: Kaakiraabe moodon acci yam, tokki dowanteebe wodbe, njaggani be, cujidani be. Ammaa min, be acci yam, be dwtanaaki tawreeta am.

¹²Onon boo on mbaadi kalludum ko bure kaakiraabe moodon. Koo moy moodon don wada ko bernde mum saatunde, hallunde yidi, on nanantaa yam.

¹³Ngam maajum ndiiwanmi on diga lesdi ndi'i haa lesdi ndi on meedaay anndugo, koo onon koo kaakiraabe moodon. Ton njaggantoodon dowanteebe wodbe jemma e naange fuu, ngam mi hinnataako on.

¹⁴Saa'i don wara nde kunotoodo wi'ataa: Fakat bana Jawmiraawo mo wurtini yimbe Isra'iila e lesdi Misra o geeto,

¹⁵ammaa o wi'an: Fakat bana Jawmiraawo mo wartiri yimbe Isra'iila diga lesdi woyla e lesde de o sanjitino be fuu, o geeto! Ngam mi hooran be haa lesdi mabbe ndi ndokkumi kaakiraabe mabbe." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁶"Mi nelan waawoobe duudbe be ngara nanngugo yimbe be'e. Nden mi nelan loohoobe duudbe be loohoto be dow kooseje e towndiije e nder ceekli tapaaaje fuu." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁷"Mi don yi'a kuude mabbe, walaa ko suudi. Aybe mabbe wiirnataako yeeso am.

¹⁸Mi waatoto aybe mabbe e hakkeji mabbe cowi didi. Ngam be cobni lesdi am bee labbi mabbe maaydi, be kebbini maral am bee kuuje mabbe nyiddude."

Anndugo Jawmiraawo

¹⁹Yeremiya wi'i: "Yaa Jawmiraawo, an woni semmbe am e aynol am e hisrude am nder nyalaade billaare! Ummaatooje ngaran haa maada diga keeri duniyaaru,

mbi'an: Kaakiraabe amin ngoodino dowanteebe fewoobe e labbi meereji di nafataa sam.

²⁰Godɔ waawan wadango hoore mum dowanteebe na? Alhaali boo naa dum dowanteebe bee goonga!”

²¹Jawmiraawo wi'i: “Jonta anndinanmi be semmbe am e baawde am. Nden be anndan min woni Jawmiraawo.”

Yeremiya 17

Kiita ngam hakkeji Yahuuda

¹Jawmiraawo wi'i: “Onon yimbe Yahuuda, hakkeji mon mbinndaama bee binndirgol njamndi, ngol hunnduko mum furi hayre saatugo. Di mbinndaama bana non haa nder berde moodon, haa dow luwe haa sebattooji kirsirde moodon boo.

²Nden kam bibbe mon ciftoran kirsirde e danrange Asera banje ledde kecce fuu e dow towndiije.

³Onon rewanbe labbi dow kooseje e nder waadiji, mi hokkan jawdi e ndesaaji moodon haa konne'en ngam daliila hakkeji di mbaɗɗon koo toy nder lesdi moodon.

⁴Doole juude mon njoofa lesdi ndi ndokkumi on. Mi laatinan on maccube konne'en moodon nder lesdi ndi on anndaa, ngam caatal tikkere am dow moodon nde kubɓudon wulan haa foroy.”

Bolle feere feere

⁵Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “Naalooɗe dow nedɗo mo hooloto bii-Aadamaajo, mo bernde mum wayliti, acci Jawmiraawo.

⁶O nanndi bee wumre nder ladde hamaadaare, o meedataa yi'ugo hayru. Ammaa o joodoto nder ladde yoornde, haa nokkuure lammunde. Walaa mo joodoto ton.

⁷Barka laatanto nedɗo mo hooloto Jawmiraawo, mo tabitini hoolaare mum dow Jawmiraawo.

⁸O nanndi bee lekki jubaaki banje ndiyam, gurtinanki ɗaɗi mum gal maayel. To nguleenga waɗi, ki hulataa, ngam haakooji maaki kecci. Nder hitaande hokkere boo ki saklataako, ki ɗon tokko rimugo.

⁹Bernde nedɗo furi koo dume fuu naafikaaku, nde halli masin. Moy waawata faamugo nde?

¹⁰Min Jawmiraawo mi linyan bernde, mi wiɗititto numooji. Mi warjoto koo moy fodde yahdu mum e fodde nafuuda kuude mum.

¹¹Mo riski bee rikici nanndi bee gerlal boofiingal dow geeraade de ngal rufaay. Haa reeta balde maako risku maako majjiran mo, haa timmoode boo o paataado non.”

¹²Suudu amin seniindu woni joodorde teddungal, ndu tabiti dow hooseere diga fuddam.

¹³Yaa Jawmiraawo, an woni tammunde Isra'iila. Accube ma keewan mbustu. Be majjan bana inde binndaade nder mbulwuldi, ngam be acci Jawmiraawo, seeboore ndiyam ndokkandam ngeendam.

Tornde Yeremiya ngam walliinde

¹⁴Yeremiya wi'i: “Yamditinam, yaa Jawmiraawo, nden mi yamditan. Hisnam, nden mi hisan fakat. An woni mo mangtanmi dum.

¹⁵Yimbe don mbi'ammi: Toy kongol Jawmiraawo go? Sey ngol hibba kadi!

¹⁶Min mi meedaay yerbugo ma a nela sarru dow mabbe. Mi yelaay nyalaade bone ngam mabbe. An a anndi dum, yaa Jawmiraawo. A anndi ko mbi'mi.

¹⁷Taa laatanam daliila kultoreengol, ngam an woni hisrude am nder nyalaade hallunde!

¹⁸Semtin toonyoobe yam, ammaa taa mi semta! Hulnu be, ammaa taa hulnam! Ukku nyalaade hallunde dow mabbe, halku be cowi didi!”

Hakkilango nyannde siwtorde

¹⁹Jawmiraawo wi'i yam: “Yah, dara haa Dammugal Ummaatoore, ngal laamiibe Yahuuda nastirta e ngurtirto berniwol, non boo haa dammude Urusaliima godde fuu!

²⁰Wi' laamiibe e yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima, nastiranbe dammude man fuu: Nane ko Jawmiraawo wi'ata on:

²¹Ndaa ko o wi'i: Kakkilane ko'e moodon, taa ndoonde donngal nder nyannde siwtorde, taa nastine donngal koo ngale haa dammude Urusaliima.

²²Taa ngurtine donngal e cuudi mon nyannde siwtorde, taa kuuwe kuugal boo. Ammaa cene nyannde siwtorde bana umrumi kaakiraabe mon.

²³Kambe be nananaay yam, be kakkilaay, ammaa be caatini ko'e mabbe, be cali nanango yam, be njabaay elto am.”

²⁴Jawmiraawo wi'i: “Sey on dwtano yam booddum. Taa on nastina donngal koo ngale haa dammude berniwol ngo'ol nyannde siwtorde. Cene nyannde maajum, taa kuuwe kuugal koo ngale nder maare.

²⁵Nden kam laamiibe mon e ardiibe mon njoodoto dow leeso laamu Daawuda. Be mba'oto pucci e mootaji pucci, kambe be nastiran dammude berniwol ngo'ol. Non boo yimbe Yahuuda e Urusaliima. Yimbe njoodoto haa berniwol ngo'ol foroy.

²⁶Wodfe ngaran diga berniiji Yahuuda e gure taariide Urusaliima, diga lesdi Benyamin e lesdi towndiije, diga kooseeje e Lesdi Fombina. Be ngaddan guleteedi e kirseteedi e dokke nyaamdu e uurle, be ngaddan dokke gettooje haa suudu am.

²⁷Ammaa sey on dɔwtano yam. Sey on cena nyannde siwtorde, taa on nastina dongle haa dammude bernixol Urusaliima nder nyannde man. To naa non, mi hubban yiite haa dammude Urusaliima. Nge wulan cuudi maagol boodfi, nge nyifataako.”

Yeremiya 18

Alaama mahoowo payande

¹Jawmiraawo wolwani Yeremiya, wi'i:

²“Umma, yah haa saare mahoowo payande, ton mi anndinte habaru am.”

³Mi yehi haa saare mahoowo payande man. O donno huuwa haa kuuwruɗum maako.

⁴Fayannde nde o don maha, fottanaay mo. Ngam maajum o mahi fayannde feere bee loope man, bana ko fottani mo.

⁵Nden Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

⁶“Onon yimbe Isra'iila, mi waawataa wadugo on bana mahoowo payande waarata loope na? Bana loope haa juɗngo mahoowo payande, nonnon on laatori haa juɗngo am.” Nii Jawmiraawo wi'i.

⁷“Saa'i feere mi wi'an mi doofa ummaatoore koo laamu, mi yibbina, mi halka ɗum.

⁸Ammaa to ummaatoore man wayliti, acci halleende muuɗum, nden kam mi faasitan wadugo kalluɗum ko mbi'mi dow maare.

⁹Saa'i feere boo mi wi'an mi nyiba ummaatoore koo laamu, mi ɗisa ɗum.

¹⁰Ammaa to ummaatoore man wadi kalluɗum yeeso am, to nde dɔwtanaaki yam, nden kam mi faasitan wadugo boodɗum ko mbi'mi dow maare.

¹¹Jonta kadi, yeccu yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi don taaskano on sarru, mi don nufano on huunde hallunde. Lorte diga laabi mon kalluɗi, mbo'itine laabi mon e kuude mon!

¹²Ammaa be njaaboto: Aa'a, woodaa! Min tokkoto numooji amin, min mbaɗan ko berde amin kallude caatude ngidi.”

¹³Ngam maajum Jawmiraawo wi'i: "Yame ummaatooje fuu. Moy meedi nanugo irin du'um? Yimbe Isra'iila mbaɗi nyiddudum masin.

¹⁴Mallimallooje cuddataa geereeje kooseeje Libanon tum na? Ndiyamji peewɗi ilooji e kooseeje man beeban na?

¹⁵Ammaa yimbe ummaatoore am ngejjiti yam, be don ngulana labbi meere uurle. Ngam maajum be pergi dow laabi mabbe, dow laabi booymaaji. Be don tokko laabi di ceekaaka.

¹⁶Be laatini lesdi mabbe kulniindi, njawniindi haa foroy. Koo moy caalotoɗo hultoran, dimmban hoore mum, hayɗinan.

¹⁷Mi saŋkitan yimbe am yeeso konne'en mabbe bana collaaje de henndu fuunaange umminta. To halkere mabbe wari, mi waylitanan be baawo am, mi wallataa be."

¹⁸Nden yimbe mbi'i: "Ngare, en kabba dabare dow Yeremiya! Liman'en ekkitinooɓe en tawreeta don foroy, hikma'en carwanto en tum, annabi'en ngaazoto wolde Allah foroy. Kallinenen mo, taa kakkilanen bolle maako sam!"

¹⁹Yeremiya tori Allah, wi'i: "Yaa Jawmiraawo, jaɓ tornde am, nan ko konne'en am mbi'ata.

²⁰Kadi halleende laatoto ngeenaari ngam mboodeenga na? Ammaa kambe be ngasi ngaska ngam halkugo yam. Siftor no mi darori yeeso maada, mi seetti be ngam taa a wada be fodde tikkere maada!

²¹Ngam maajum yooftu bikkoy mabbe haa koy maaya bee weelo, koy mbare bee kaafahi! Rewbe mabbe, sooynu be bikkoy e worbe! Waade nattina worbe mabbe, suka'en mbare bee kaafahi nder habre!

²²Nel moobre jabtoobe bee juhuki dow mabbe, haa yimbe nana boji iwandɗi diga cuudi mabbe! Be ngasi ngaska ngam naŋngugo yam, be tuufani kosde am tuuforli.

²³Ammaa an, yaa Jawmiraawo a anndi nufayeeje mabbe mbarooje de be nufi dow am. Taa yaafa zunuuba mabbe, taa sotton hakkeeji mabbe yeeso maada! Accu be ndo'o yeeso maada, hiita be saa'i tikkere ma!"

Yeremiya 19

Alaama mbulku pusngu

¹Jawmiraawo wi'i ni'i: "Yah, soodu mbulku. Hoo'u wodbe caka ndotti'en ummaatoore e ndotti'en caka liman'en.

²Yahdu bee mabbe haa Waadiwol Bii-Hinnom, haa yaasi Dammugal Keede. Wooynu ton ko mi wi'ete.

³Wi': Sey on nana wolde Jawmiraawo, onon laamiibe Yahuuda e joodiibe nder Urusaliima. Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila wi'i: Mi yahran sarru dow nokkuure nde'e. Koo moy nani dum, noppi mum ciikan.

⁴Mi waɗan dum ngam yimbe acci yam, be cannji nokkuure nde'e bee wulugo uurle ngam dowanteeɓe jananɓe haa yimbe annditaay nde. Koo kamɓe, koo kaakiraabe maɓɓe, koo laamiibe Yahuuda, walaa mo anndino dowanteeɓe ɓe'e. Be kebbini nokkuure nde'e bee y'iyaam yimbe mbaraabe be ngalaa aybe.

⁵Be nyibi nokkuuje towɗe ngam Ba'al, haa be nguloya bikkoy maɓɓe bee yiite bana guleteedi. Min mi umraay ɓe waɗugo dum, mi meedaay wolwugo irin man koo numugo dum.

⁶Ngam maajum min Jawmiraawo mi wi'i: Saa'i waran nde ɓe ewnataako nokkuure nde'e Tofet malla Waadiwol Bii-Hinnom, ammaa Waadiwol Kirsol.

⁷Haa nokkuure nde'e mbilanmi nufayeeje Yahuuda e Urusaliima. Mi do'an yimbe bee kaafahi konne'en maɓɓe yidɓe mbarugo ɓe. Mi nyaamnan colli e dabbaaji balli maɓɓe.

⁸Mi wilan berniwol ngo'ol, ngol laatoto daliila jancoore. Koo moy caalotoɗo banɗe maagol hultoran, hayɗinan ngam masiibooji maagol fuu.

⁹Mi nyaamnan joodiibe nder maagol kusel bikkoy muudum'en ngorkoy e ndehoy. Konne'en maɓɓe e yidɓe mbarugo kippoto berniwol. Nder billaare nde'e, joodiibe ton nyaamnyaamtiran."

¹⁰Nden pusa mbulku go yeeso yahduɓe bee ma,

¹¹yeccu ɓe: "Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Mi fusan yimbe ɓe'e e berniwol ngo'ol bana godɗo fusrata mbulku, ngu wo'itintaako. Be uwan maayɓe haa Tofet ngam babal he'aay.

¹²Bana non waaranmi berniwol ngo'ol e joodiibe ton. Mi laatinan ngol bana Tofet." Non Jawmiraawo wi'i.

¹³"Cuudi Urusaliima e cuudi laamiibe Yahuuda waato soorooji haa ɓe ngulani jama'aare asama fuu uurle dow muudum, haa ɓe ndufi dokke dufeteede ngam dowanteeɓe jananɓe – di fuu di coban bana Tofet."

Pashuuru limanjo toonyi Yeremiya

¹⁴Yeremiya lori diga Tofet haa Jawmiraawo nelno mo waɗugo annabaaku. O dari haa babal yeeso haykaliiru Jawmiraawo, o wi'i ummaatoore fuu:

¹⁵"Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila wi'i: Mi yahran sarru dow berniwol ngo'ol e gure maagol fuu, bana ko mbi'mi. Ngam on caatini ko'e moodon, on cali dowaanaago bolle am."

Yeremiya 20

¹Pashuuru bii Immer, limanjo e wakiiliijo hooreejo haa haykaliiru Jawmiraawo, nani Yeremiya don wada annabaaku man.

²O fiyi annabi Yeremiya, o habbi mo dow tiggirgal haa dammugal Benyamin bangiingal haa haykaliiru Jawmiraawo.

³Jaŋngo man, nde Pashuuru yoofti mo e tiggirgal, Yeremiya wi'i mo: "Jawmiraawo ewnataako ma Pashuuru fahin, ammaa Magor-Missabib, waato Kulniidum koo toy.

⁴Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi accete nder kulol, an e sooba'en maada fuu. A yi'an bee gite ma no konne'en mbardata be bee kaafahi. Mi hokkan Yahuuda fuu haa juŋngo laamiido Baabila. O dahan wodbe haa Baabila, wodbe boo o mbaran be bee kaafahi.

⁵Mi accan konne'en njabta jawdi berniwol ngo'ol e risku maagol e kuuje maagol marde saman fuu. Ndesaaji laamiibe Yahuuda boo, mi hokkan dum fuu konne'en mabbe. Be njabtan dum, be koocan dum, be njahrn dum haa Baabila.

⁶An boo, Pashuuru e yimbe saare maada, on daheteebe haa Baabila. Ton a maayata, ton be uwete hawtaade bee sooba'en maada be mbaadanda annabaaku fewre."

Bone annabiijo

⁷Yeremiya wi'i: "Yaa Jawmiraawo, a yoyri yam, min boo mi jabi yoyreego! A buri yam semmbe, a jaali yam. Koo moy fuu don jancammi, yimbe don njala yam.

⁸Nde mi wolwata fuu, sey mi wooka, mi wi'a: Toonyaare e halkere! Foroy be don njancammi, be don njawo mi, ngam mi don waaza wolde maada.

⁹Ammaa to mi numi: Sey mi yejjita Jawmiraawo, taa mi wolwa bee innde maako, nden huunde don wula nder bernde e nder i'e am bana yiite. Mi somi nangtugo nde, mi waawataa.

¹⁰Mi nani duudbe don nyo'ammi. Be coomi yam Kulniidum koo toy. Be don mbi'a: Pefte mo! Sey peften mo! Koo sooba'en am boo don ndeena haa mi do'o. Be don mbi'a: Teema en keban yoyrugo mo. Nden kam en nannga mo, en mbaatoto mo.

¹¹Ammaa an, yaa Jawmiraawo, a don wondi bee am, a konoowo cemmbidfo. Ngam maajum toonyoobe yam ndo'oto, be kebataa jaalorgal. A semtinan be masin, be kebataa jaalorgal. Toskaare mabbe duumoto, nde yejjitittaake!

¹²Yaa Jawmiraawo honoobe asama, a don linya adili'en heedi ma, a anndi berde mabbe e numooji mabbe. Accu mi yi'a no a waatorto wanywanybe yam, ngam mi halfitinani ma haala am.

¹³Ngimane Jawmiraawo! Manjte Jawmiraawo! Ngam o hisni yonki laafudo e juude hallube.

¹⁴Naaloore dow nyalaade nde mi danya! Taa nyalaade nde daada am danyimmi heba barka.

¹⁵Naaloore dow ceynuɗo baaba am masin, bi'ɗo mo: A danyanaama biɲngel gorgel!

¹⁶Gorko man laato bana gure ɗe Jawmiraawo wili bilaa endam. Nde weeti fuu o nana bojji, caka naange boo hoolo konu!

¹⁷Ngam o mbaraay yam diga nder reedu daada am, haa daada am laato yenaande am, o reeduujo bee am haa foroy.

¹⁸Mi ɗon yara bone e mettamberam, balɗe am ɗon njinna nder toskaare. To non kam, koni ngurtiimi reedu daada am ?”

Yeremiya 21

Annabaaku do'ere Urusaliima

¹Jawmiraawo wi'i Yeremiya saa'i laamiido Sedekiya neli Pashuuru bii Malkiya e Sefaniya bii Ma'aseya, limanjo, haa maako ngam wi'ugo mo:

²“Useni, y'aman en Jawmiraawo, ngam Nabukodonosor, laamiido Baabila ɗon hona en. Teema Jawmiraawo wafanan en kaayeeɗi, lornan mo baawo.”

³Yeremiya jaabi be, wi'i: Mbi'e Sedekiya,

⁴ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: “Balmi konu ɗi njogiidon ngam honirgo laamiido Baabila e Kaldiya'en, mi wartiran ɗi dow moodon. Hippube on wonbe gada mahol, mi moobtan be haa caka berniwol.

⁵Min bee hoore am mi haban bee moodon, bee juɲngo am fortiingo semmbidɲgo, bee bernuki am e tikkere am saatunde.

⁶Mi mbaran yimbe berniwol ngo'ol, yimbe e dabbaaji maayran nyawu ndaaboowu kallunɗu masin.

⁷Baawo man ndokkanmi Sedekiya, laamiido Yahuuda e saraaki'en mum e yimbe luttube nder berniwol haa juɲngo Nabukodonosor, laamiido Baabila, haa juude konne'en maɓbe yidɓe mbarugo be. Luttube nder berniwol be maayaay bee nyawu kallunɗu ndaaboowu malla kaafahi malla weelo, Nabukodonosor umran mbarugo be bee kaafahi. O endataa be, o accataa koo gooto maɓbe bee yonki, o yurmintaa be sam.”

⁸Jawmiraawo umri Yeremiya: “Yeccu yimbe ummaatoore nde'e, ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi ɗon holla on laawol ngeendam e laawol maayde, haa on cuba.

⁹Koo moy joodoto nder berniwol ngo'ol, maayran bee kaafahi malla weelo malla nyawu kallungu ndaaboowu. Ammaa mo wurtoto ngam hawtango Kaldiya'en hippiiɓe on, kaŋko o yeedan, o hisnan yonki maako.

¹⁰Ngam mi huucitini gite am dow berniwol ngo'ol haa mi wada kalludum, naa boodfum. Mi hokkan ngol haa juŋngo laamiido Baabila, kaŋko o wulan ngol bee yiite." Non Jawmiraawo wi'i.

Kiita dow saare laamiido Yahuuda

¹¹⁻¹²Yeccu saare laamiido Yahuuda: "Onon yimbe saare Daawuda, nane ko Jawmiraawo wi'ata on! Nde weeti fuu mbaɗe kiita ngoonɗuka! Kisne jabtaado nder juŋngo toonyoowo, ngam taa tikkere am bana yiite nge goddo waawataa nyifugo umma, wula koo dume fuu daliila kuude mon kallude.

¹³Jawmiraawo wi'i: Onon yimbe Urusaliima, on don njoodi towɗum dow waadiwol, dow tapaare dow yoolde, on mbi'i: Walaa mo seekata mahi amin cemmbidɗi, o nasta nyukkorde amin.

¹⁴Ammaa min mi hiitoto on daliila kuude moodon. Mi hubban yiite nder laynde moodon, nge nyaama berniwol fuu," non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 22

Annabaaku Yeremiya dow saare laamiido Yahuuda

¹Jawmiraawo wi'i yam: "Yah haa saare laamiido Yahuuda, anndin wolde nde'e:

²Nane wolde Jawmiraawo, an laamiido Yahuuda, joodiido dow leeso laamu Daawuda e saraaki'en ma e yimbe ma wonbe haa laamorde fuu.

³Ndaa nii o wi'i: Mbaɗe kiita ngoonɗuka e adilaaku. Kisne jabtaado nder juŋngo toonyoowo. Taa bille hodbe e atiime'en e rewbe yurumbe, taa toonye be! Acce mbarugo yimbe be ngalaa aybe haa nokkuure nde'e!

⁴To on mbaɗi ko umrumi on, nden kam laamiibe mon mba'oto pucci e mootajji pucci, tokkoto laamaago dow leeso laamu Daawuda. Kambe e saraaki'en mabbe e yimbe mabbe nastan dammude laamorde nde'e.

⁵Ammaa to on dwtanaaki bolle de'e, nden kam laamorde nde'e laatoto winnde. Min Jawmiraawo mi hunori dum bee hoore am."

⁶Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Laamorde laamiido Yahuuda woodi haa gite am bana lesdi Gile'at e yeereere hooseere Libanon. Ammaa mi wartiran nde winnde e nokkuure ferwunde.

⁷Mi nelan worbe ngam wilugo nde. Koo moy mabbe wara bee fe'irde mum, fe'a ledde cemmbidde ma burde woodugo, wubo de nder yiite.

⁸Baawodon yimbe ummaatooje duudde caaloto banɗe berniwol ngo'ol, be yamyamtiran: Ngam dume Jawmiraawo wadi berniwol manɗol ngo'ol bana nii?

⁹Nden be njaaboto: Ngam joodiibe ton piisti alkawal bee Jawmiraawo Allah muudum'en, be kujidani dowanteebe wodbe, be ndewi be."

Annabaaku Yereimiya dow Sallum

¹⁰Onon yimbe Yahuuda, taa mboye ngam laamiido Yusiya maaydo, taa cune daliila maako. Ammaa mboye ngam biyiiko Sallum mo dilli, wartataa yi'ugo lesdi haa o danya.

¹¹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i dow Sallum bii Yusiya mo laami haa pallel baaba muudum Yusiya, laamiido Yahuuda mo wurti nokkuure nde'e: "O dilli, o wartataa.

¹²O maayan haa lesdi ndi be ndahi mo, o meetataa yi'ugo lesdi ndi'i."

Annabaaku Yereimiya dow Yooyakim

¹³"Bone laatanto nyibando saare mum bee sooynde adilaaku e cuudi mum dowji bee aybe, kuuwnando heeddiddiraabe mum, bilaa hokkugo be ngeenaari.

¹⁴Bone laatanto bi'do: Mi nyiban saare mawnde, cuudi dow cuudi, mi yaajina cuudi am." O don wada burde haa cuudi maako, o don sudda mahi maaji bee ledde boodde, o don woojina di.

¹⁵Kadi a laamiido ngam a duddina cuudi bee ledde boodde na? Baaba ma nyaami, yari. Ammaa o wadi kiita ngoonduka e adilaaku, ngam maajum o hebi hayru.

¹⁶O jingni laafudo e talakaajo, koo dume fuu yehi boodfum. Kanjum woni anndugo yam, non Jawmiraawo wi'i.

¹⁷Ammaa sey riba maada kalluka tan a suklanto. A don mbara yimbe be ngalaa aybe, a don billa yimbe, a don toonyo be.

¹⁸Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i dow Yooyakim bii Yusiya, laamiido Yahuuda: "Walaa mo woyata maayde maako, wi'a: Kayto, deerdam gorko! Kayto, deerdam debbo! Walaa mo woyata mo: Kayto, jawmam! Kayto, barkaama !

¹⁹O heban uwol bana ngol wamnde. Be ndasan banndu maako yaasi dammude Urusaliima, be ngudina mo ton!"

Ko hebata Urusaliima

²⁰Jawmiraawo wi'i: "An Urusaliima, wa'a dow hooseere Libanon, wooku. Ummin gookaali haa lesdi Baasan. Wad hoolo dow hooseere Abariima, ngam waaye'en ma fuu kalki.

²¹Mi wolwani ma saa'i a joodi jam, ammaa a sali nanugo. Bana non kuuwruda diga a derkeejo tawon, a yidaa dwtanaago yam.

²²Henndu ruuynan ardiibe ma, be ndahan boo waaye'en ma. Nden a heewan semteende e toskaare ngam daliila halleende ma fuu.

²³A don hooldfina caka ledde boodde iwde Libanon. Ammaa a uuman, saa'i luuwe nangete bana de besnando."

Kiita Allah dow Koniya

²⁴Jawmiraawo wi'i dow Koniya bii Yooyakim, laamiido Yahuuda: "Fakat bana mi geeto, koo to a laatake halagaare haa junngo am nyaamo, mi ittete,

²⁵mi hokkete haa juude yidde mbarugo ma, haa yimbe hulnanbe ma. Mi hokkete haa juude Nabukodonosor, laamiido Baabila e haa Kaldiya'en.

²⁶Mi sakkinte bee daada ma haa lesdi ndi on ndanyaaka nder muudum, ton maayoton.

²⁷On meetataa wartugo lesdi ndi ngenwoton wartugo nder muudum."

²⁸Yeremiya wi'i: "Kadi Koniya laati bana mbulku pusngu ngu goddo yidaa, ngu nafataa na? Ngam dume kanke e danygol maako hoocete, wudinte haa lesdi ndi be anndaa?

²⁹Lesdi! Lesdi! Lesdi! Nan wolde Jawmiraawo!

³⁰Ndaa ko Jawmiraawo wi'i: Mbinnde innde gorko oo bana mo walaa bikkoy, mo walaa hayru balde mum fuu. Walaa koo gooto mo danygol maako hebata joodaago dow leeso laamu Daawuda ngam laamanaago lesdi Yahuuda."

Yeremiya 23

Tammunde don

¹Jawmiraawo wi'i: "Kayto! Ardiibe yimbe am be hallube! Be acci yimbe am majja, cankito."

²Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i dow ardiibe dowanbe ummaatoore muudum: "On cankiti yimbe am, on ndiwi be, on kakkilanaay be sam. Ngam maajum kiitotoomi on ngam kuude mon kallude.

³Mi moobtan yimbe am luttube diga lesde haa ndiwwi be fuu, mi hooran be haa lesdi mabbe, be ndanyndanytiran, be duudan.

⁴Mi darnan ardiibe dow mabbe ngam hakkilango be, ngam taa be meeta hulugo koo hultorgo koo majjugo." Non Jawmiraawo wi'i.

⁵Jawmiraawo wi'i: "Saa'i don wara haa mi suba goddo mo danygol Daawuda bi'eteedo Fudngo, o adiliijo. O laatoto laamiido, o laamoto bee faamu, o tabitinan kiita ngoonfuka e adilaaku nder lesdi.

⁶Nder balde maako Yahuuda rimdinte, Isra'iila boo joodoto jam. Yimbe ewnoto laamiido oo: Jawmiraawo-woni-adilaaku-meeden."

⁷Jawmiraawo wi'i: "Saa'i don wara nde kunotoodo meetataa wi'ugo: Fakat bana Jawmiraawo mo wurtini yimbe Isra'iila e Misra o geeto.

⁸Ammaa o wi'an: Fakat Jawmiraawo o geeto. Kaŋko wartiri yimbe Isra'iila diga lesdi woyla e lesde de o saŋkitino be fuu haa be njoodo nder lesdi mabbe."

Annabaaku dow fewoobe wi'anbe be annabi'en

⁹Ndaa ko Yereimiya wi'i dow annabi'en: "Bernde am ta'i, banndu am fuu don diwna ngam daliila Jawmiraawo, ngam bolle maako ceniide. Mi laati bana guykudo mo nguykinoojam nanngi dum.

¹⁰Lesdi heewi jeenoobe, yimbe don njaawda wadugo ko halli, be semmbidbe wadugo ko haanaay. Naaloore Jawmiraawo don dow lesdi. Ngam maajum ndi don nder suno, durdude fuu dayli.

¹¹Jawmiraawo wi'i: Annabi'en e liman'en mbonnake, mi tawi halleende mabbe koo nder suudu am boo.

¹²Ngam maajum laawol mabbe laatoto laawol moostanngol e nyibbungol. Mi wadan be pergo, be ndo'o. Mi ukkan be sarru, ngam saa'i kiita mabbe badake, non Jawmiraawo wi'i.

¹³Mi yi'i faataare annabi'en haa Samariya. Be mbaɗi annabaaku bee innde Ba'al, be majjini ummaatoore am Isra'iila.

¹⁴Ammaa mi yi'i annabi'en haa Urusaliima don mbaɗa ko buri nyiddugo. Be don mbaɗa njeenu, be don mbolwa pewe, be don mballa wadoobe zunuuba, ngam taa goddo acca wadugo ko halli. Haa gite am, be fuu be laati bana Sodoma, be hallube bana yimbe Gomorra.

¹⁵Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i dow annabi'en be'e: Mi nyaamnan be kaaddum, mi yannan be ndiyam mbaroojam. Ngam faasikaare fuu iwi haa annabi'en Urusaliima, nde saŋkiti haa lesdi fuu."

¹⁶Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Taa nane bolle annabi'en. Be don kebbina berde moodon bee tammunde meere. Be don anndina on ko be ngi'i, ammaa dum iwaay haa am, dum iwi haa numooji mabbe.

¹⁷Be don mbi'a yawotoobe yam: Jawmiraawo wi'i jam wondan bee moodon. Be don mbi'a saata-ko'e'en boo: Sarru ukkantaako on."

¹⁸Moy caka annabi'en be'e meedi joodaago nder dawriinde Jawmiraawo? Moy laari mo, nani habaru maako? Moy hediti wolde maako, hakkilani nde?

¹⁹Tikkere Jawmiraawo waran bana henndu saatundu, bana duluuru ukkantoondum ko'e hallube.

²⁰Nde nangtataako, sey to o hibbini anniya maako fuu. Haa timmoode on paaman dum laabdum.

²¹Jawmiraawo wi'i: "Min mi nelaay annabi'en be'e, ammaa be ndilli. Mi wolwanaay be, ammaa be don tokko wadugo annabaaku.

²²To be ndawridino bee am, nden kam be ngeccanno yimbe am ko mbi'mi, be lornanno be diga laabi mabbe kalludi e kuude mabbe kallude.

²³Kadi mi Allah gi'ando ko badi tan na? Naa non! Mi Allah gi'ando ko daayi boo.

²⁴Woodi nyukkotoodo haa pallel ngel mi yi'ataa mo na? Non Jawmiraawo wi'i. Naa min woni gondo koo toy haa asama e dow lesdi na?

²⁵Annabi'en wadbe annabaaku fewre bee innde am, mi nani ko be mbi'i: Mi yi'i koydol, mi yi'i koydol!

²⁶Haa ndey annabi'en be'e accata estugo yimbe am bee hasugo pewe mabbe malla anndingo be ko numooji mabbe nufi?

²⁷Be tammi bee yeccirgo koydi mabbe be mbaɗan yimbe am ngejjita innde am, bana kaakiraabe mabbe ngejjitirno innde am, tokki Ba'al.

²⁸Annabiijo mo yi'i koydol, yecca dum bana koydol. Ammaa annabiijo mo nani wolde am, sey o wolwa wolde am bee goonga. Kadi yommbal nanndi bee sammeere na?" Non Jawmiraawo wi'i.

²⁹"Wolde am nanndi bee yiite malla bee tappirdum ko fusata tapaare." – Non Jawmiraawo wi'i.

³⁰"Ngam maajum mi don hona annabi'en be'e. Be don koocindira bolle am, nden be ngaaza de bana bolle mabbe.

³¹Mi don hona annabi'en wolwanbe bolle muudum'en, nden be pewa: Kaŋko wi'i dum." Non Jawmiraawo wi'i.

³²"Mi don hona annabi'en waazanbe koydi pewooji. Be don majjina ummaatoore am bee pewe mabbe e manooje mabbe. Min mi nelaay be, mi umraay be wadugo annabaaku, be mbaawataa wallugo ummaatoore sam." Non Jawmiraawo wi'i.

Doŋgal Jawmiraawo

³³"An Yereimiya, to gooto nder ummaatoore am koo annabiijo koo limanjo y'ami ma: Dume woni koŋngol Jawmiraawo? Doŋgal ngale o yowanta min? – Nden njaaba mo: Onon ngoni doŋgal Jawmiraawo. Ngam maajum o wudinan on.

³⁴To limanjo malla annabiijo malla gooto nder ummaatoore am wi'i: Do woni koŋngol Jawmiraawo, nden kam mi hiitoto mo, kaŋko e saare maako fuu.

³⁵Ndikka koo moy y'ama keeddiɗɗum malla banndum: Dume Jawmiraawo jaabi, dume o wi'i?

³⁶Taa godɗo meeta wi'ugo: Do woni koŋngol Jawmiraawo. Bolle de godɗo man wolwata laataaki koŋngol Jawmiraawo, ammaa dum iwi haa maako. Yimbe ngayli bolle Allah geeto mo Jawmiraawo honooɓe asama.

³⁷Sey a y'ama annabi'en: Dume Jawmiraawo jaabi, dume o wi'i?

³⁸To be mbi'i ma: Do woni koŋngol Jawmiraawo, – nden yeccu be: Jawmiraawo haɗi on wolwugo bana nii, ammaa on mbolwi ɗum.

³⁹Ngam maajum, ndaa nii o wi'i: Fakat mi roondoto on dow balbe am bana godɗo roondorta doŋngal mum, nden mi wudinan on, onon e berniwol ngol ndokkumi on, onon e kaakiraabe moodon.

⁴⁰Mi suddan on bee jancoore duumiinde e toskaare duumiinde nde yejjitittaake.”

Yeremiya 24

Alaama cilaaje keewɗe ibbe

¹Jawmiraawo yi'ni yam cilaaje ɗiɗi keewɗe ibbe jo'inaade yeeso haykaliiru Jawmiraawo. Ɗum waɗi baawo nde Nabukodonosor, laamiɗo Baabila haɓbi Yekoniya bii Yooyakim, laamiɗo Yahuuda e mawɓe Yahuuda e kila'en e worɓe waɗooɓe sanaa'a fuu, dahi be haa Baabila.

²Silaawo wooto heewi ibbe boodɗe masin, bana ibbe aartude benndugo. Silaawo wofɗgo heewi ibbe ɗe mboodaay sam, godɗo waawataa nyaamugo ɗe.

³Jawmiraawo yaami: “Yeremiya, ko ngi'ata?” Mi jaabi: “Ibbe. Boodɗe maaje mboodi masin. Luttude boo mboodaay sam, godɗo waawataa nyaamugo ɗe.”

⁴Nden Jawmiraawo wi'i yam.

⁵Ndaa nii Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: “Mi ɗon laara dahaabe diga Yahuuda haa lesdi Kaldiya'en bana ibbe boodɗe ɗe'e.

⁶Mi woonanan be, mi endan be haa mi hoora be haa lesdi ndi'i. Mi tammi tabitingo be, mi nattintaa be. Mi tammi ɗisugo be, naa ittugo be.

⁷Mi hokkan be faamu ngam anndugo min woni Jawmiraawo. Nden be laatoto ummaatoore am, min boo mi laatoto Allah maɓɓe, ngam be lortoto haa am bee bernde woore.

⁸Ammam Sedekiya, laamiɗo Yahuuda e saraaki'en muudum e luttube Urusaliima, joodiibe haa lesdi ndi'i malla haa Misra, min Jawmiraawo mi nanndinan be bana ibbe ɗe nyaamataake ngam ɗe mboodaay.

⁹Mi ukkanan be sarru naawɗgu, haa laamuuji duniyaaru fuu kultora daliila maɓɓe. Yimbe kuɗan be, njancan be, njalan be, naalan bee innde maɓɓe haa nokkuuje ɗe ndiiwanmi be fuu.

¹⁰Mi ukkanan be konu e weelo e nyawu kalluŋgu ndaaboowu, haa be natta nder lesdi ndi ndokkumi be e kaakiraabe maɓɓe.”

Yeremiya 25

Konneejo diga woyla

¹Nder nduubu Yooyakim bii Yusiya, laamiido Yahuuda, nayabu, waato nduubu Nabukodonosor, laamiido Baabila, ngo'owu, Jawmiraawo wolwani Yeremiya dow ummaatoore Yahuuda fuu.

²Annabi Yeremiya wi'i ummaatoore Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima fuu:

³“Diga nduubu Yusiya bii Amon, laamiido Yahuuda, sappo e tatabu, haa wargo hannde, waato duubi noogas e tati, mi tokki yeccugo on ko Jawmiraawo anndini yam, ammaa on nanaay.

⁴Jawmiraawo tokki nelango on jaggiibe mum annabi'en fuu, ammaa on nanaay, on kakkilaay sam.

⁵Be mbi'i koo moy moodon acca laabi mum kalluɗi e kuude mum kalluɗe, nden on njoodoto haa foroy nder lesdi ndi Jawmiraawo hokki on, onon e kaakiraaɓe mon.

⁶Be mbi'i on, taa on tokko dowanteeɓe wodɓe, taa on ndewa ɓe, taa on cujidana ɓe, ngam taa on tikkina Jawmiraawo bee labbi ɗi mbaɗɗon bee juude mon, kanɗo boo o hiito on. Nden kam o ukkantaay on saru.

⁷Jawmiraawo bee hoore mum wi'i: On cali nanango yam. Ammaa on tikkini yam bee labbi ɗi mbaɗɗon. Bana nii on njaanyani ko'e moodon saru.”

⁸Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: “On cali nanugo bolle am.

⁹Ngam maajum ewnotoomi ummaatooje woyla fuu e suka am Nabukodonosor, laamiido Baabila. Mi waddan ɓe ngam haɓugo bee lesdi ndi'i e joodiibe ton e bee ummaatooje taariide fuu. Mi nattinan yimbe fuu, mi laatinan ɓe hulniibe yawniibe, lesdi maɓɓe boo ladde ferewnde haa foroy.

¹⁰Mi je'inan hoolo seyo e welwelo caka maɓɓe, non boo daande ɓanɗo e daande ɓangeteedo e sonyo namarde. Mi nyifan pittirla maɓɓe boo.

¹¹Lesdi ndi'i fuu laatoto bille e ladde meere. Yimbe ummaatooje ɗe'e fuu laatoto huuwanooɓe laamiido Baabila duubi cappande joweediɗi.

¹²Ammaa to duubi cappande joweediɗi caalake, mi hiitoto laamiido Baabila e ummaatoore maako ngam hakke maɓɓe. Mi laatinan lesdi Kaldiya'en bille haa foroy.” Non Jawmiraawo wi'i.

¹³“Mi hiitoto lesdi man fodde ko mbi'mi dow maari fuu, fodde ko winnda nder deftere nde'e fuu, ko Yeremiya wi'i dow ummaatooje ɗe'e fuu.

¹⁴Ummaatooje ɗuudɗe e laamiibe mawɓe maccidinan Kaldiya'en, bana non mi warjorto ɓe halleende maɓɓe.”

Allah hiitoto ummaatooje

¹⁵Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i yam: “Ndaa jardugel keewngel tikkere am. Hoo'u ngel nder juɗngo am, yarnu ngel ummaatooje haa nelanmaami fuu.

¹⁶Baawo de njari ngel, de ndimmboto, hakkiilo maaje majjan ngam daliila kaafahi ki neldanmi caka maaje.”

¹⁷Nden mi hoo'i jardugel man nder junngo Jawmiraawo, mi yarni ngel ummaatooje fuu haa Jawmiraawo neli yam.

¹⁸Mi yarni ngel Urusaliima e gure lesdi Yahuuda fuu, laamiibe e mawbe maari, haa konne'en mbila lesdi, haa ndi laato kulniindi e njawniindi, yimbe naaliran bee innde maari – bana ko laati hannde.

¹⁹Nden mi yarni ngel Firawna, laamiido Misra e suka'en muudum e saraaki'en muudum e ummaatoore muudum fuu

²⁰e jananbe wonbe haa Misra e laamiibe lesdi Uus e laamiibe berniji Filisti'en fuu: Askalon e Gaaza e Ekuruun e luttudum Asdod.

²¹Non boo yimbe Edoom e Mo'ab e Ammoon,

²²laamiibe Tirus e Sidon fuu, laamiibe lesde gada Mbeela

²³e berniji Dedan e Tema e Bus e yimbe laba-taarna'en fuu.

²⁴Non boo laamiibe Arabiya e laamiibe jananbe joodiibe nder ladde

²⁵e laamiibe Zimiri e laamiibe Elam e laamiibe Mediya fuu

²⁶e laamiibe woyla badiibe e daayiibe fuu. Laamuuji duniyaaru fuu njari ngel bee tokkindirko, haa ragare boo laamiido Sesak.

²⁷Nden Jawmiraawo wi'i yam: “Yeccu yimbe, ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila wi'i: Njare haa on nguyka, on tuuta, haa on ndo'o, on ummitittaako ngam daliila kaafahi ki neldanmi caka moodon.

²⁸To ɓe calake hoo'ugo jardugel nder junngo maada e yarugo ngel, nden kam yeccu ɓe Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Doole on njara!

²⁹Mi fuddiran ukkugo sarru dow berniwol haa innde am woni. Onon kam on tammi on ndaɗan kiita na? Woodaa! On keban kiita, ngam mi neldan kaafahi dow yimbe duniyaaru fuu”, non Jawmiraawo honooɓe asama wi'i.

³⁰“An Yereɓiya, anndin ɓe ko mi wi'ete fuu. Yeccu ɓe: Jawmiraawo ubban haa ɓanɗiidum, riggoto diga joodorde mum seniinde haa asama. O ubboto dow yimbe maako, o wookan bana biɗɗooɓe inabooje. Koo moy haa duniyaaru nanan mo.

³¹Hoolo man yottoto keeri duniyaaru, ngam Jawmiraawo hujjotiran bee ummaatooje, o waɗan kiita bee yimbe fuu, o do'an hallube kiita maayde.” Non Jawmiraawo wi'i.

³²Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: “Sarru don ukkano ummaatoore nde'e, nden ndeya, henndu saatundu don ummo haa keeri duniyaaru burɗi daayaago.

³³Nyalaade man mbaraabe Jawmiraawo mbaaloto dow lesdi, diga keerol duniyaaru ngo'ol haa ngola. Walaa mo woyata be koo moobtata be koo uwata be. Balli mabbe mbaaloto bana koonal haa lesdi.”

³⁴Mboye, onon ardiibe mbaade boji. Talle nder mbulwuldi, onon jaagorbe yimbe moodon, saa'i hirsugo on wadi, haa on ndo'o, on pusa bana fayannde marnde saman.

³⁵Laawol hisugo woodaa ngam ardiibe, jaagorbe yimbe ndadataa.

³⁶Ardiibe don mboya, jaagorbe yimbe don uuma, ngam Jawmiraawo don wonna lesde mabbe.

³⁷Lesde mabbe de'itde kalki ngam tikkere Jawmiraawo saatunde.

³⁸O acci yimbe maako bana mbarooga wurtorto lowol mum, ngam tikkere maako saatunde e kaafahi maako kulniiki ngartiri lesdi fuu ladde meere.

Yeremiya 26

Yeremiya yeeso kiita

¹Saa'i Yooyakim bii Yusiya fudfi laamaago nder lesdi Yahuuda, Jawmiraawo wolwani Yeremiya.

²Jawmiraawo wi'i: “Dara haa daldal haykaliiru, yeccu yimbe warbe diga gure Yahuuda ngam sujidango yam fuu ko mi umri ma fuu, taa ittu koo wolde woore.

³Teema be nanan, be fuu be lorto diga laabi mabbe kallufi. Nden kam mi faasitan wadugo be sarru ngu anninmi ukkango be daliila kuude mabbe kallude.

⁴Yeccu be: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Naneedam, dwtane tawreeta ka ndokkumi on,

⁵kakkilane bolle sukaa be am annabi'en be tokkiimi nelugo haa moodon. Ammaa on nanaay.

⁶To on dwtanaaki yam, nden kam mi wadan nokkuure nde'e bana mbaarumi Silo. Ummaatooje duniyaaru fuu naaliran bee innde berniwol ngo'ol.”

⁷Liman'en e annabi'en e ummaatoore fuu kediti yaake Yeremiya wolwi bolle de'e haa haykaliiru Jawmiraawo.

⁸Nde Yeremiya timmini wolwugo ko Jawmiraawo umruno mo o wolwana ummaatoore fuu, liman'en e annabi'en e ummaatoore fuu nanngi mo, kooli: “A he'i mbareego!

⁹Koni mbaadfa annabaaku bee innde Jawmiraawo, mbi'da: Suudu ndu'u laatoto bana Silo, berniwol ngo'ol boo laatoto winnde, walaa goddo joodoto ton.” Nden ummaatoore fuu moobotiri dow Yeremiya haa haykaliiru Jawmiraawo.

¹⁰Nde ardiibe Yahuuda nani haala man, be ummi diga laamiido be ngari haa haykaliiru Jawmiraawo, be njoodi banngɛ Dammugal Kesal ngal haykaliiru haa be mbaɗa kiita.

¹¹Nden liman'en e annabi'en mbi'i ardiibe e ummaatoore fuu: "Gorko oo he'i kiita mbareego, ngam o wadi annabaaku dow berniwol ngo'ol, onon fuu on nani bee noppi moodon!"

¹²Ammaa Yeremiya wi'i ardiibe e ummaatoore fuu: "Jawmiraawo neli yam wadugo annabaaku dow suudu ndu'u e berniwol ngo'ol, bana ko nandon.

¹³Ammaa jonta mbo'ine laabi mon e kuude mon kadi. Nane bolle Jawmiraawo Allah mon. Nden kam Jawmiraawo faasitan ukkango on sarru ngu o wi'no.

¹⁴Min kam, ndaa yam haa juude mon. Mbaɗeedam ko fottani on.

¹⁵Ammaa annde fakat: To on mbari yam, nden kam on mbari godɗo mo walaa aybe, on ndoondoto aybe yiyam dow ko'e mon e dow berniwol ngo'ol e dow yimbe maagol. Ngam goonga, Jawmiraawo neli yam haa moodon, mi yecca on kuuje de'e fuu."

¹⁶Nden ardiibe e ummaatoore fuu mbi'i liman'en e annabi'en: "Gorko oo he'aay kiita mbareego, ngam o wolwani en bee innde Jawmiraawo Allah meeden."

¹⁷Baawo man wodɓe caka ndotti'en ummi, mbi'i ummaatoore moobtiinde:

¹⁸"Nder zamanu laamiido Hezekiya, Mika mo Moraset wadani yimbe Yahuuda fuu annabaaku, yecci be: Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Konne'en ndeman Siyona bana ngesa, Urusaliima laatoto bille, hooseere haa haykaliiru woni laatoto towndiire guube.

¹⁹Laamiido Hezekiya e yimbe Yahuuda fuu mbaraay Mika. Ammaa Hezekiya huli Jawmiraawo, tori mo duuddum. Jawmiraawo boo faasiti ukkango be sarru ngu o wi'no. Enen jonta en don nastina ko'e meeden nder sarru naawngu."

Mbarki annabi Uriya

²⁰Woodi boo godɗo feere mo wadi annabaaku bee innde Jawmiraawo, innde maako Uriya bii Semaya mo Kiriyaat-Ye'arim. Kanke o wolwi dow berniwol ngo'ol e lesdi ndi'i bana Yeremiya wolwiri.

²¹Nde laamiido Yooyakim e honoobe muudum e ardiibe muudum fuu nani bolle Uriya, laamiido tefi mbarugo mo. Ammaa Uriya faami dum, o hultori, o doggi haa Misra.

²²Nden laamiido Yooyakim neli Elnatan bii Akbor bee worɓe wodɓe haa Misra.

²³Be ngaddi Uriya diga ton, be njahri mo yeeso laamiido Yooyakim. O mbari mo, o wudini mo nder ngaska ngoota bee mbaraabe wodɓe.

²⁴Ahikam bii Safan faddi Yeremiya, ngam taa o hokke haa juude ummaatoore yidnde mbargo mo.

Yeremiya 27

Alaama kabɓirgal ga'i

¹Nde Sedekiya bii Yusiya fudɗi laamaago nder lesdi Yahuuda, Jawmiraawo wolwani Yeremiya.

²Ndaa ko Jawmiraawo wi'i mo: "Wadɗan hoore ma kabɓirgal e boggi, yow ngal dow daande ma.

³Nden neldu dɗum laamiibe Edoom e Mo'ab e Ammoon e Tirus e Sidon, bee nelaabe maɓbe warbe haa Urusaliima ngam laarugo laamiido Sedekiya.

⁴Yeccu be: Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila umri on wi'ugo jaagorbe mon:

⁵Min bee baawde am mawde e juɗngo am fortaango tagrumi lesdi e yimbe e dabbaaji gondi dow maari. Mi hokkan dɗum haa juɗngo mo ngidmi.

⁶Min hokki ummaatooje de'e fuu haa juɗngo suka am Nabukodonosor, laamiido Baabila. Mi hokki mo koo kuuje ladde boo haa de kuuwana mo.

⁷Ummaatooje fuu njagganto mo. De njagganto bidɗo maako e taaniraawo maako boo, sey to saa'i wari haa ummaatooje duudde e laamiibe marbe baawde dɗowtina ummaatoore maako, kayre boo.

⁸To ummaatoore wonnde malla laamu salake jagganaago Nabukodonosor, laamiido Baabila, jabaay kabɓirgal laamu maako, nden kam mi hiitoto ummaatoore man bee konu e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu, haa to mi nattini ummaatoore nde'e bee juɗngo maako.

⁹Taa nanane annabi'en mon, koo laaroobe mon, koo hoyɗoobe mon, koo wadoobe hatti, koo hiila'en wi'anbe on: On njaggantaako laamiido Baabila.

¹⁰Be don mbaɗa on annabaaku fewre haa be ndaayna on e lesdi mon, haa mi riiwa on, on kalka.

¹¹Ammaa to ummaatoore jabi kabɓirgal laamiido Baabila, huuwani mo, nden kam mi accan nde nde tokko remugo lesdi maare, nde joodo ton." Non Jawmiraawo wi'i.

¹²Yeremiya yecci Sedekiya, laamiido Yahuuda, habaru man. O wi'i: "Njabe kabɓirgal laamiido Baabila dow daade mon, kuuwane ummaatoore maako, nden on ngeedan.

¹³Walaa haaje on maayra bee konu e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu, an e ummaatoore ma! Ngam Jawmiraawo wi'i kanjum laatanto ummaatoore koo ndeyeere nde sali jagganaago laamiido Baabila.

¹⁴Taa nane bolle annabi'en wi'anbe on: On njaggantaako laamiido Baabila. Ngam be don mbaɗa on annabaaku fewre.

¹⁵Jawmiraawo wi'i: Min kam, mi nelaay be, be don pewa bee innde am, haa mi riwa on, on kalka, onon e fewanbe on wi'anbe be annabi'en."

¹⁶Nden Yereimiya wolwani liman'en e ummaatoore fuu: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Taa nane bolle annabi'en mon wadananbe on annabaaku ni'i: Yeeso sedɗa be ngartiran kuuwrude haykaliiru Jawmiraawo diga Baabila. Be don pewana on.

¹⁷Taa nanane be. Njaggane laamiido Baabila, nden on ngeedɗan. Walaa haaje berniwol ngo'ol laato bille!

¹⁸To kambe be laati annabi'en fakat, to wolde am don wondi bee mabbe, sey be toro yam min Jawmiraawo honoobe asama, ngam taa kuuwrude luttude nder haykaliiru am e nder saare laamiido Yahuuda e nder Urusaliima njahre haa Baabila.

¹⁹⁻²⁰Saa'i Nabukodonosor, laamiido Baabila dahi Yekoniya bii Yooyakim, laamiido Yahuuda e teddube Yahuuda e Urusaliima fuu haa Baabila, o acci danɗange e ko wi'ete loonde mawnde e kuuwrude godde nder Urusaliima.

²¹Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i dow kuuwrude luttude nder haykaliiru Jawmiraawo e nder saare laamiido Yahuuda e nder Urusaliima fuu:

²²Be ndahan de haa Baabila. Ton de ngonata, sey to mi yaali de fahin. Nden mi hooran de haa nokkuure nde'e." Nii Jawmiraawo wi'i.

Yereimiya 28

Yereimiya e annabi Hananiya

¹Hitaande man, waato nder nduubu Sedekiya, laamiido Yahuuda, nayaɓu, nder lewru jowaɓru, annabi Hananiya bii Azzuru mo wuro Gibiyon wolwani Yereimiya nder haykaliiru Jawmiraawo yeeso liman'en e ummaatoore fuu, o wi'i :

²"Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: Mi yewan kabɓirgal laamiido Baabila.

³Hiddeko duubi diɗi timma, ngartiranmi kuuwrude haykaliiru am fuu haa nokkuure nde'e. Kuuwrude de'e, Nabukodonosor, laamiido Baabila hoocuno de haa do, yahri de haa Baabila.

⁴Mi wartiran boo Yekoniya bii Yooyakim, laamiido Yahuuda e dahaabe diga Yahuuda haa Baabila fuu. Ngam mi yewan kabɓirgal laamiido Baabila. Non Jawmiraawo wi'i."

⁵Annabi Yereimiya jaabi annabi Hananiya yeeso liman'en e ummaatoore dariinde nder haykaliiru Jawmiraawo fuu.

⁶O wi'i: "Aamiina, Jawmiraawo waɗ ñum! Jawmiraawo hebbitina ko mbi'ɗa, o wartira kuuwrude haykaliiru maako e dahaabe fuu diga Baabila!

⁷Tan nii nan wolde nde mbi'anmaami, an e ummaatoore fuu:

⁸Annabi'en aartube en, kambe boo be mbaɗi annabaaku dow lesde ñuudde e laamuuji mawɗi. Be mbolwi haala konu e sarru e nyawu kallunɗu ndaaboowu.

⁹Ammaa mo waɗi annabaaku jam – to jam man laatake, nden kam koo moy anndan o annabiijo mo Jawmiraawo neli ñum fakat."

¹⁰Annabi Hananiya hooci kabɓirgal dow daande annabi Yereimiya go, yewi ngal.

¹¹Nden o wolwi yeeso ummaatoore fuu: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Bana nii ngewranmi kabɓirgal ngal Nabukodonosor, laamiido Baabila wallini dow ummaatooje fuu, hiddeko duubi ñiɗi timma." Nden Yereimiya dilli.

¹²Baawo nde annabi Hananiya yewi kabɓirgal dow daande annabi Yereimiya, Jawmiraawo wolwani Yereimiya, wi'i mo:

¹³"Yah yeccu Hananiya: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: A yewi kabɓirgal ngal leggal, ammaa a jo'ina ngal njamndi haa pallel maagal.

¹⁴Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: Mi wallini kabɓirgal ngal njamndi dow ummaatooje fuu ngam ñe njaggano Nabukodonosor, laamiido Baabila. Koo kuuje ladde boo njagganto mo."

¹⁵Nden annabi Yereimiya wi'i annabi Hananiya: "Nan, Hananiya! Jawmiraawo nelaay ma. A ñon esta yimbe be nuɗɗina fewre.

¹⁶Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi sottinte e lesdi ndi'i. A maayan hikka, ngam a esti ummaatoore haa nde tuurtana Jawmiraawo!"

¹⁷Annabi Hananiya maayi hitaande man nden, nder lewru joweediɗaɗru.

Yereimiya 29

Bataakewol Yereimiya haa Yahuudu'en nder Baabila

¹Diga Urusaliima, annabi Yereimiya winndi bataakewol haa luttube ndotti'en e liman'en e annabi'en e ummaatoore fuu be Nabukodonosor dahino diga Urusaliima haa Baabila.

²O winndi ngol baawo laamiido Yekoniya e daada mum e saraaki'en mum e ardiibe Yahuuda e Urusaliima e kila'en e worbe wadoobe sanaa'a fuu ndilli diga Urusaliima.

³Sedekiya, laamiido Yahuuda neli El'aasa bii Safan e Gemariya bii Hilkiyya haa Nabukodonosor, laamiido Baabila. Be njahri bataakewol go. Ndaa ko winnda nder maagol:

⁴“Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i dahaabe be o dahi diga Urusaliima haa Baabila fuu:

⁵Mahe cuudi, njooƴe nder maaji. Mbade jarne, nyaame ko rimata nder maaje.

⁶Te'e rewbe, ndanyde biɓbe worbe e rewbe. Te'ane biɓbe mon worbe, te'ne biɓbe mon rewbe, ngam haa kambe boo be keɓa bikkoy. Duude haa Baabila, taa uste!

⁷Kakkilane salaaman berniwol ngol ndahmi on, toreedam ngam maagol. Ngam to ngol hebi salaaman, onon boo on keban salaaman.

⁸Min Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila, mi wi'i on: Taa acce annabi'en wonbe caka moodon malla wadoobe hatti esta on, taa kakkilane koydi di be koydata.

⁹Be don mbada on annabaaku fewre bee innde am, min mi nelaay be” – non Jawmiraawo wi'i.

¹⁰Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “To Baabila wadi duubi cappande joweediɗi, mi yaalan on fahin. Nden mi hebbitanan wolde am woonde haa mi hoora on haa lesdi mon.

¹¹Mi anndi nufayeeje am dow moodon. Mi don nufano on hayru, naa sarru, haa nyalde mon garande keewa tammunde – non Jawmiraawo wi'i.

¹²On ewnoto yam, on ngaran ngam on toro yam, min boo mi jaban tornde moodon.

¹³On dabɓitittam, on tawatam boo, ngam on dabɓitittam bee bernde woore.

¹⁴Fakat on tawatam. Non Jawmiraawo wi'i. Mi wartiran joonde mon bana naane, mi wurtinan on diga ummaatooje e nokkuuje haa ndiiwmi on fuu, mi hoora on haa lesdi ndi njoodinoodon hiddeko mi daha on. Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁵On don mbi'a Jawmiraawo hokki on annabi'en haa Baabila.

¹⁶Nane ko Jawmiraawo wi'i dow laamiido joodiido dow leeso laamu Daawuda e banndiraabe mon luttube haa Urusaliima fuu, be ndahaaka bee moodon.

¹⁷Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Mi nelan konu e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu caka mabbe. Mi laatinan be bana ibbe nyolde de yimbe ngidaa nyaamugo ngam de mbonnake masin.

¹⁸Mi taasnan be bee konu e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu, mi laatinan be nyiddube haa laamuuji duniyaaru fuu. Koo toy haa cankitanmi be, yimbe kultoran, kudān, njancan be, naaliran bee innde maḅbe.

¹⁹Kanjum fuu dum laatoto ngam be dōwtanaaki bolle am de tokkiimi neldugo haa maḅbe bee kunndude sukaaḅe am annabi'en, be cali nanugo. Non Jawmiraawo wi'i.

²⁰Ammaa onon dahaabe be ngurtinmi Urusaliima, njahrumi haa Baabila, nane ko mbi'anmi on, min Jawmiraawo."

²¹Ndaa nii Jawmiraawo honooḅe asama, Allah Isra'iila wi'i dow Akab bii Kolaya e Sedekiya bii Ma'aseya, waḁanbe on annabaaku fewre bee innde am: "Mi hokki be haa juṅgo Nabukodonosor, laamiido Baabila, haa o mbara be dow gite mon.

²²To godḁo nder dahaabe diga Urusaliima haa Baabila yidi naalugo godḁo feere, o wi'an: Jawmiraawo latine bana Sedekiya e Akab be laamiido Baabila sa'i bee yiite!

²³Kanjum woni kiita maḅbe, ngam be kuuwi cementiniidum nder Isra'iila, be mbaḁi njeenu bee rewbe heeddiddiraabe maḅbe, be mbolwi pewe bee innde am, asee boo walaa ko umrumi be. Min mi anndi, mi ceedoowo dow maḅbe. Non Jawmiraawo wi'i."

Bataakewol Semaya

²⁴Jawmiraawo wi'i Yeremiya: "Yeccu Semaya Nehelamiijo:

²⁵Ndaa nii Jawmiraawo honooḅe asama, Allah Isra'iila wi'i: A neldi bataakeeji bee innde maḁa haa ummaatoore Urusaliima fuu, non boo haa limanjo Sefaniya bii Ma'aseya e liman'en fuu. Nder bataakeeji man a wi'i Sefaniya:

²⁶Jawmiraawo darni ma a limanjo haa pallel Yoyada limanjo, a hooreejo haa haykaliiru Jawmiraawo haa a naṅga yinnaabe wi'anbe be annabi'en, a haḁba be bee callalluui e bee njamndi taarotoondi daḁe maḅbe.

²⁷Koni a felaay Yeremiya mo Anatot mo wolwani on bana annabiijo?

²⁸Jonta boo o neldi min habaru haa Baabila, o winndi: Kodamku mon duuran, ngam maajum mahe cuudi, njoode nder ton, mbaḁe jarne, nyaame ko rimata nder maaje."

²⁹Limanjo Sefaniya jaṅgani annabi Yeremiya bataakewol ngo'ol.

³⁰Nden Jawmiraawo wolwani Yeremiya, o wi'i:

³¹⁻³²"Neldu habaru haa dahaabe fuu, yeccu be: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i dow Semaya Nehelamiijo: Mi hiitoto mo e danygol maako. Mi nelaay mo, ammaa o wolwani on bana annabiijo, o esti on haa on nuḁḁina fewre. Mi accantaa mo danygol caka moodon, o meedataa yi'ugo boodḁum ko mbaḁananmi

ummaatoore am, ngam o yerbi ummaatoore haa nde tuurtanammi. Non Jawmiraawo wi'i."

Yeremiya 30

Ko Jawmiraawo iinani danygol Yaakubu

¹Jawmiraawo wolwani Yeremiya.

²Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: "Winndu bolle de mbi'maami fuu haa deftere.

³Ngam nyalaade mi wartirta joonde yimbe ummaatoore am Isra'iila e Yahuuda bana naane don wara. Mi hooran be haa lesdi ndi marnumi kaakiraabe mabbe, be mara ndi fahin." Non Jawmiraawo wi'i.

⁴Ndaa ko Jawmiraawo wi'i dow Isra'iila e Yahuuda:

⁵"Mi nani wookaandu kultorengol e kulol, ngam salaaman woodaa.

⁶Yame goddo: Gorko meedi besnugo na? Ngam dume mi don yi'a worbe fuu bee juude muudum'en dow keeci muudum'en, kal-kal bee debbo besnando? Ngam dume geese mabbe purdi?

⁷Kayto! Nyalaade hulniinde don wara, nanndu maare walaa. Dum wakkati billaare ngam danygol Yaakubu, ammaa be kisan nde."

⁸Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Nyalaade man ngewanmi kabbirgal dow daade mabbe, mi ta'an callalluujji mabbe, ngam taa be tokko jagganaago jananbe.

⁹Ammaa be njagganto Jawmiraawo Allah mabbe e laamiido mabbe Daawuda mo umminanmi ngam mabbe.

¹⁰Onon yimbe danygol suka am Yaakubu, taa kule! Onon yimbe Isra'iila, taa kultore! Ndaa mi hisnan on e lesdi ndaayiindi ndi daheeki, ndi laatiidon habbaabe e muudum. Danygol Yaakubu wartan, joodoto bee jam e de'ere, walaa kulnando be."

¹¹Jawmiraawo wi'i: "Mi don wondi bee moodon ngam hisnugo on. Mi nattinan ummaatooje fuu haa cankititmi on. Ammaa onon, mi nattintaa on. Mi eltan on fakat, ammaa mi eltan on deydey, mi laarataa on bana on ngalaano aybe." Non Jawmiraawo wi'i.

¹²Ndaa nii Jawmiraawo wi'i Urusaliima: "Naawnere ma nyawndataako, kuuduuje ma kurgataako.

¹³Walaa jinngando ma, walaa lekki ngam buule ma, walaa nyawndeeki.

¹⁴Waaye'en ma fuu ngejjiti ma, acci suklanaago ma. Mi fiyi ma bana konneejo fiyrata, mi bocci ma naawdum masin, ngam halleende ma mawni, hakkeeji ma duudi.

¹⁵Koni mboyata ngam piyde ma, ngam kuuduuje ma nyawndataako? Mi wadi ma dum, ngam halleende ma mawni, hakkeji ma duudi.

¹⁶Ammaa modooɓe ma, ɓe modeteeɓe. Konne'en maada fuu ɓe ndaheteeɓe. Jabtoobe ma, wodɓe njabtan kuuje mabbe. Wiloobe ma boo, mi nelan wodɓe ngam wilugo cuudi mabbe.

¹⁷Min mi yamɗitinte, mi hurgan kuuduuje ma, koo to konne'en ma don mbi'a: Siyona wudinaama, walaa cuklaniido ngol." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁸Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Mi wartiran joonde danygol Yaakubu bana naane, mi endoto ci'e mabbe fuu. Be nyibtoto berniwol ngo'ol dow towndiire, ɓe njo'itinan laamorde haa babal maare.

¹⁹Joodotoobe ton ngiman mangtooje, koolan bee seyo. Mi duɗɗinan ɓe, ɓe ustataako. Mi teddinan ɓe, ɓe leestintaake.

²⁰Danygol Yaakubu laatoto bana naane, moobtorde mabbe tabitan yeeso am. Mi hiitoto toonyooɓe ɓe fuu.

²¹Hooreejo mabbe iwan caka mabbe, godɗo ummaatoore mabbe laamanto ɓe. Mi ewnoto mo haa o badito yam. Ngam moy hulataa baditaago yam? Non Jawmiraawo wi'i.

²²On laatoto ummaatoore am, min boo mi laatoto Allah moodon".

²³⁻²⁴Ndaa Jawmiraawo tuurti! Tikkere maako saatunde ummake! Nde don bana duluuru ukkotoondu dow ko'e hallube. Nde jinnataa, sonaa to o timmini ko o annini fuu. Haa timmoode balde, on paaman dum laabɗum.

Yeremiya 31

Gartuki Isra'iila

¹Jawmiraawo wi'i: "Saa'i maajum mi laatoto Allah ngam ci'e yimbe Isra'iila fuu, kambe boo ɓe laatoto ummaatoore am.

²Yimbe dadɓe kaafahi keɓi mo'ere nder ladde. Isra'iila badi hebugo de'ere.

³Jawmiraawo wangani ɓe diga daayiidum, wi'i: Onon yimbe am, diga booyima mi yidi on, ngam man mi don tokko mo'ango on.

⁴Mi darnitan on haa on ndaro, onon yimbe Isra'iila. On ngurtoto fahin bee bawɗi, on ngama bee seyo.

⁵On njuboto gese inabooje fahin dow kooseje Samariya, remoobe de nyaaman ko ɓe njubi.

⁶Fakat saa'i don wara haa aynoobe koola dow kooseje Efrayim: Umme, njehenma Siyona haa Jawmiraawo Allah men!"

⁷Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Mbafe hoolo seyo ngam daliila Yaakubu, mbelbelte ngam ummaatoore burnde mawnugo. Ngooyne mangtoore, mbi'e: Jawmiraawo, hisnu yimbe ummaatoore ma, luttube Isra'iila!

⁸Ndaa, mi wartiran be diga lesdi woyla, mi moobtan be diga keerol duniyaaru burngol daayaago. Bumdo e boosdo ngardan bee mabbe, reedu'en e besnanbe fuu, moobtorde mawnde wartata haa do.

⁹Be ngardan bee boji, be toroto yam saa'i mi don dowa be. Mi yahran be haa maaje ndiyam, dow laawol boodngol ngam taa be pergo. Ngam mi laatani Isra'iila bana baaba, Efrayim boo woni afo am."

¹⁰Onon ummaatooje, nane kongol Jawmiraawo, anndine ngol haa duude daayiide! Mbi'e: "Mo sangiti Isra'iila'en, moobtan be, aynan be bana gaynaako aynirta tokkere mum."

¹¹Ngam Jawmiraawo sootti yimbe Yaakubu, rimdini be diga junngo burdo be semmbe.

¹²Be ngaran, be mbelmbeltan dow hooseere Siyona, seyo mabbe wangan daliila barkaaji Jawmiraawo, waato alkamaari e inaboojam e nebbam e baali e na'i dum o hokki be. Be laatoto bana jarne cafaade, berde mabbe meetataa torraago.

¹³Nden faanybe ngaman bee seyo, suka'en e ndotti'en fuu ceyoto. Jawmiraawo wi'i: "Mi de'itinan be, haa boji mabbe laato seyo, torra berde mabbe laato welwelo.

¹⁴Mi haarnan liman'en bee kusel marngel bellere, mi hebbinan ummaatoore am bee kuuje am boodde." Non Jawmiraawo wi'i.

Jawmiraawo hinni Isra'iila

¹⁵Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Gookaali ummi haa Rama, boji kaadfi e yooyooji duudi. Dum Rahiilu don woya bikkoy mum. O sali de'itineego, ngam koy maayi."

¹⁶Jawmiraawo wi'i: "Accu woyugo e ilnugo gondi! Mbarjaari torra ma don, bikkoy ma ngartan diga lesdi konne'en.

¹⁷Yeeso do, tammunde don ngam maada, bikkoy ma ngartan haa lesdi muudum'en." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁸"Mi nani yimbe Efrayim don mboya, don mbi'a: Yaa Jawmiraawo, a elti min. Minin boo min njabi elto ma bana ga'i di eltaaka. Lortin min, nden min lortoto, ngam an woni Jawmiraawo Allah amin.

¹⁹Min ngayliti, min acci ma, ammaa jonta min don mimsito. Min kebti hakkiilo amin, ngam man min piyi bibbe amin. Min cemi, min toskake, ngam min mbadi aybe, saa'i min derke'en tawon.

²⁰An Efrayim, a biɗɗo am gidaaɗo, a biɗngel am ngel burmi yidgo. Nde ngidmi felugo ma fuu, mi siftoran no mi yidiri ma. Ngam maajum bernde am don waylo nder am, mi hinnoto ma fakat.” Non Jawmiraawo wi'i.

²¹“Darnu alaamaaji, jo'in maandorde haa laawol. Hebtu laawol ngol tokkinooda. Wartu, Isra'iila, wartu haa berniiji maada!

²²Haa ndey on accata yiilaago, onon tuurtube? Ndaa, min Jawmiraawo mi tagi godɗum kesum haa duniyaaru: Debbo muuyan gorko !”

Hayru yimbe Allah ngaranngu

²³Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila wi'i: “To mi wartiri joonde yimbe bana naane, ɓe mbi'an fahin nder lesdi Yahuuda e nder gure maari: Jawmiraawo barkidɗin Urusaliima, joodorde adilaaku, hooseere seniinde!

²⁴Yimbe njoodoto nder lesdi Yahuuda e nder gure maari fuu, hawtaade bee remooɓe e waynaaɓe bee tokke muuɗum'en.

²⁵Mi semmbidɗinan koo moy comɗo, mi haarnan koo moy doldo.”

²⁶Nden Yeremiya fini, tawi ɗoyngol muuɗum weli!

²⁷Jawmiraawo wi'i: “Saa'i don wara haa mi hebbina lesdi Isra'iila e lesdi Yahuuda bee yimbe e dabbaaji.

²⁸Bana mi tiɗɗiniri ɗoofugo e fe'ugo, ngam halkugo e yibbingo e wonnugo, bana non mi tiɗɗiniran nyibtaago e jubaago ɓe.” Non Jawmiraawo wi'i.

²⁹“Saa'i man ɓe meetataa wi'ugo: Baabiraabe muri lammudum, ammaa dum nyii'e bikkoy mbaati.

³⁰Naa non, ammaa koo moy muri lammudum, nyii'e mum tan mbaatata. Koo moy maayan ngam hakkeji muuɗum tan.”

³¹Jawmiraawo wi'i: “Nyalɗe don ngara haa mi habba alkawal kesal bee yimbe Isra'iila e yimbe Yahuuda.

³²Ngal laatataako bana alkawal ngal kabbumi bee kaakiraabe mabbe nyannde mi nanngi juude mabbe ngam wurtingo ɓe lesdi Misra. Koo mi laati jawmiibe, kambe ɓe piisti alkawal bee am.

³³Ammaa to saa'i man wari, mi habban alkawal bee yimbe Isra'iila bana ni'i: Mi nastinan tawreeta am nder hakkiilooji mabbe, mi winndan ka nder berde mabbe. Min mi laatoto Allah mabbe, kambe boo ɓe laatoto ummaatoore am.

³⁴Walaa haaje godɗo ekkatina keeddiddum malla deerdum, wi'a mo: Anndu Jawmiraawo. Ngam ɓe fuu ɓe anndatam, diga leesɗo mabbe haa mawɗo mabbe. Ngam mi yaafoto aybeeji mabbe, mi meetataa siftorgo hakkeji mabbe.” Non Jawmiraawo wi'i.

35-36 Jawmiraawo jo'ini naange ngam yalnugo nyalawma, lewru e koode boo ngam yalnugo jemma. O don ummina mbeela haa yuuge maaga koola. Innde maako Jawmiraawo honooɓe asama. Kaŋko o wi'i: "Sonaa to umrooje dowande tagefo de'e nafataa fahin, ummaatoore Isra'iila tabitittaako ummaatoore yeeso am.

37 To godɗo waawi foondugo asamanji e wiɗitaago cabbaaje lesdi, nden kam mi wudinan yimbe Isra'iila fuu ngam kuude mabbe." Non Jawmiraawo wi'i.

38 "Saa'i don wara nde yimbe nyibtoto berniwol ngo'ol, diga suudu Hananiyel towndu haa Dammugal Toldu." Non Jawmiraawo wi'i.

39 "Diga ton keerol maagol yahan gal hiirnaange haa yotto towndiire Gareb, nden ngol waylititto, ngol yahan Go'a.

40 Waadiwol nyawmande e ndoondi e babe fuu haa yotto maayel Kederon, haa yotto Dammugal Pucci haa fuunaange, dum fuu dum laatoto cenaadum ngam Jawmiraawo, dum meetataa yibbineego koo halkeego haa foroy."

Yeremiya 32

Alaama coggu ngesa

1 Jawmiraawo wolwani Yeremiya nder nduubu Sedekiya, laamiido Yahuuda, sappoowu. Dum nduubu Nabukodonosor, laamiido Baabila, sappo e joweetatabu.

2 Saa'i man honooɓe laamiido Baabila don kippo Urusaliima. Annabi Yeremiya o kabbaado haa daldal saare laamiido Yahuuda haa be aynata nanngaabe.

3 Laamiido Sedekiya mabbi mo ton, wulli mo ngam Yeremiya wadno annabaaku, wi'no: "Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi hokkan berniwol ngo'ol haa juŋgo laamiido Baabila, o nyaaman ngol.

4 Laamiido Sedekiya daɗataa Kaldiya'en, ngam mi hokkan mo haa juŋgo laamiido Baabila, o laaran mo gite bee gite, o wolidan bee maako.

5 O yahran Sedekiya haa Baabila. Ton o joodoto haa saa'i mi yaali mo fahin. Koo to on kabi bee Kaldiya'en, on kebataa jaalorgal sam."

6 Yeremiya wi'i: "Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

7 Hananiyel bii bappa ma Sallum, waran haa maada, wi'an: Soodu ngesa am haa Anatot, ngam an woni banndam badiido, mo woodi laawol soottugo ka.

8 Dum laati bana Jawmiraawo wi'no. Hananiyel, bii bappa am wari haa daldal saare laamiido go, wi'i yam: Soodu ngesa am haa Anatot nder lesdi Benyamin, ngam a woodi laawol soottugo ka. Soodu ka ngam hoore maada. Nden mi annditi dum wolde Jawmiraawo.

⁹Mi soodi ngesa man haa Anatot e junngo Hananiyel, bii bappa am, mi yobi mo ceede cardi sappo e joweedifi.

¹⁰Mi winndi dereewol coggu, mi mabbi ngol, mi wadani ngol lamma, mi seedni ngol seedoobe, mi awni ceede man dow awnordum.

¹¹Nden mi hoo'i dereewol coggu mabbaangol e misaaluwol maagol mabbitiingol.

¹²Mi hokki dereeji man didi fuu haa Baruku bii Neriya bii Mahaseya, gite Hananiyel bii bappa am e seedoobe wadbe juude muudum'en haa dereewol coggu e Yahuudu'en joodiibe nder daldal saare go.

¹³Nden mi umri Baruku yeeso mabbe, mi wi'i:

¹⁴Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: Hoo'u dereeji coggu di'i, mabbaangol e misaaluwol maagol mabbitiingol, resu di nder mbulku, ngam haa di nduura ton duubi duudfi.

¹⁵Ngam min Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila, mi wi'i: Yimbe coodan fahin cuudi e gese inabooje e gese godde nder lesdi ndi'i."

Tornde Yeremiya

¹⁶Nde mi hokki Baruku bii Neriya dereewol coggu go, mi tori Jawmiraawo:

¹⁷"Yaa Allah Jawmiraawo, an a tagi asama e lesdi bee baawde ma mawde e junngo ma fortaango. Walaa ko salorte!

¹⁸A don mo'ana gide ujineeje, a don hiito aybe baabiraabe haa bibbe mabbe. An woni Allah mawdo, baawdo, innde ma Jawmiraawo honoobe asama!

¹⁹Nufayeeje ma e kuude ma de mawde. Gite ma don ndaara laabi bibbe Aadama fuu, ngam a warjo koo moy fodde laabi mum e kuude mum.

²⁰A wadi alaamaaji e kaayefiiji nder lesdi Misra. A don tokko wadugo di haa wargo hannde, nder Isra'iila e nder ummaatooje godde. Jonta yimbe anndi innde ma bana ko laati hannde.

²¹A wurtini yimbe ummaatoore ma diga lesdi Misra bee alaamaaji e kaayefiiji e junngo ma semmbidngo, fortiingo e kulniingo.

²²A hokki be lesdi ndi'i, keewndi kosam e njumri, bana a hunorani kaakiraabe mabbe.

²³Ammaa nde be nasti ndi, be mari ndi, be dwtanaaki ma, be dwtanaaki tawreeta ma. Be mbadaay ko a umruno be wadugo fuu. Ngam maajum a ukkani be sarru ngu'u fuu.

²⁴Ndaa, Kaldiya'en mbaagi lesdi haa yotti mahol berniwol ngam nyaamugo ngol. Ngol yanan haa juude honanbe ngol ngam daliila konu e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu. Ko mbi'da fuu laatake, a don yi'a dum!

²⁵Ammaa bee non fuu, yaa Jawmiraawo, a wi'i mi sooda ngesa bee ceede haa gite seedoobe, koo nde a hokki berniwol ngo'ol haa juude Kaldiya'en."

²⁶Jawmiraawo wolwani Yereimiya, wi'i mo:

²⁷"Min woni Jawmiraawo Allah mo yimbe fuu. Walaa ko salortammi.

²⁸Ngam maajum mbi'mi: Mi hokkan berniwol ngo'ol haa juude Nabukodonosor, laamiido Baabila e Kaldiya'en, be nyaama ngol !

²⁹Kaldiya'en honanbe berniwol ngo'ol, nastan ngol, kubban yiite nder maagol, ngulan ngol bee soorooji maagol fuu. Ngam dow soorooji di'i fuu yimbe nguli uurle ngam Ba'al, ndufi dokke dufeteede ngam dowanteebe wodbe. Be tikkini yam bee maajum.

³⁰Diga fuddam yimbe Isra'iila e Yahuuda don mbaɗa kalludum tum yeeso am. Be don tikkinammi tum bee kuude mabbe kallude.

³¹Berniwol ngo'ol tikkini yam, ummini bernde am, diga nyalaade yimbe pudɗi nyibugo ngol haa wargo hannde. Mi taynori halkugo ngol yeeso am,

³²ngam yimbe Isra'iila e Yahuuda fuu, kambe e laamiibe mabbe e ardiibe mabbe e liman'en mabbe e annabi'en mabbe e yimbe Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima fuu, be tikkini yam bee halleende mabbe.

³³Be ngaylitani yam baawe, naa geese mabbe. Koo nde mi tokki ekkitingo be, be nanaay, be njabaay elto.

³⁴Ko furi hallugo boo, be njo'ini labbi mabbe nyiddudi nder suudu senaandu ngam am, be cobni ndu.

³⁵Be mahi towndiije ngam Ba'al nder waadiwol Bii-Hinnom, haa be ngula bibbe mabbe worbe e rewbe bana kirsaadi ngam lawru Molek. Min mi umraay be wadugo dum, mi meedaay koo numugo dum. Ammaa kambe be mbaɗi nyiddudum du'um, be nastini yimbe Yahuuda nder hakke."

Ko Jawmiraawo tammini Isra'iila

³⁶Ndaa ko Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i: "On mbi'i dow Urusaliima: Berniwol ngo'ol yani haa juungo laamiido Baabila ngam daliila konu e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu.

³⁷Nder tikkere am e bernuki am caatuki cankititmi yimbe am haa lesde fuu. Mi moobtan be ton, mi hoora be haa nokkuure nde'e, be njoodo ton nder de'ere.

³⁸Nden be laatoto ummaatoore am, min boo mi laatoto Allah mabbe.

³⁹Mi hokkan be hakkiilo wooto e laawol gootol, haa be kulammi foroy, be keba hayru, bikkoy mabbe boo keba hayru baawo mabbe.

⁴⁰Mi habban alkawal duumiingal bee mabbe, mi accataa woonango be. Mi laatinan be hulbe yam, ngam taa be loro, be ndaayto yam.

⁴¹Mi seyorto woonango be. Bee bernde am e muuyo am fuu tabitinanmi be bee hoolaare nder lesdi ndi'i.

⁴²Bana njahrirmi sarru naawngu ngu'u fuu dow yimbe ummaatoore nde'e, bana non ndokkiranmi be kuuje boodde de kunaniimi be fuu.

⁴³On mbi'i lesdi ndi'i ferwan, walaa yimbe koo dabbaaji ngonata ton, ngam ndi yani haa juude Kaldiya'en. Ammaa yimbe coodan gese nder lesdi ndi'i.

⁴⁴Be coodan de bee ceede, be mbaɗanan de dereeji coggu, be mabban di, be mbaɗan lammba dow maaji, be ceednan de bee seedoobe. Dum fuu dum laatoto nder lesdi Benyamin e nder gure taariide Urusaliima e nder gure Yahuuda, non boo nder gure haa kooseeje e lesdi towndiije e Lesdi Fombina. Ngam mi wartiran joonde mabbe bana naane." Non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 33

Iinaaji kesi ngam Isra'iila

¹Saa'i nde Yeremiya donno mabbi nder daldal saare laamiido haa aynooɓe aynata, Jawmiraawo wolwani mo didaɓre.

²Jawmiraawo mo tagi duniyaaru, tabitini ndu, mo innde mum Jawmiraawo, wi'i Yeremiya:

³"Ewnam, mi jaaboto ma, mi anndinte kuuje mawde nyukkiide de a meedaay anndugo.

⁴⁻⁵Min Jawmiraawo, Allah Isra'iila mi wi'i: Kaldiya'en ngibbinan cuudi Urusaliima e cuudi laamiibe Yahuuda. Gurtaaki mon ngam habre bee kuuje kipporde de be badini haa berniwol, nafataa. Dum hebbingo berniwol bee balli yimbe be mbaranmi nder tikkere am e bernuki am tan. Mi wiirni yeeso am, taa mi yi'a berniwol ngo'ol ngam daliila halleende nde yimbe maagol mbaɗi fuu.

⁶Ammam mi hurgan ngol, mi yamɗitinan ngol. Mi yamɗitinan yimbe maagol, mi seynan be bee salaaman e de'ere.

⁷Mi wo'itinan joonde Yahuuda e Isra'iila, mi wartiran nde bana naane.

⁸Mi labbinan be e aybeeji mabbe di be mbaɗno heedi am fuu, mi yaafoto hakkeeji mabbe fuu e tuurtol mabbe.

⁹Urusaliima laatanto yam daliila seyo e mangtoore e teddungal. Yimbe ummaatooje duniyaaru fuu kulan, ndiwnan to be nani habaru kuuje boodde e hayru ko mbaɗananmi yimbe Urusaliima fuu."

¹⁰Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Yimbe mbi'i nokkuure nde'e ferwi, walaa yimbe koo dabbaaji ton. Goonga, gure Yahuuda e laabi Urusaliima perwi, walaa yimbe koo dabbaaji ton. Ammaa haa nokkuuje de'e on nanan fahin

¹¹hoolo seyo e welwelo, daande banɗo e daande baɗaado. On nanan gime waddoobe kirseteedi ngam yettugo Jawmiraawo nder suudu maako. Be mbi'an: Ngette Jawmiraawo honooɓe asama, ngam o boodɗo, mboodeenga maako don haa abada! Ngam mi wartiran lesdi ndi'i bana naane." Non Jawmiraawo wi'i.

¹²Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: "Haa nokkuure ferewnde nde'e nde walaa yimbe koo dabbaaji e haa gure fuu, durduɗe laatoto fahin haa waynaabe ciwtina tokke muudum'en.

¹³Nder gure fuu, dow kooseeje, haa lesdi towndiije, haa Lesdi Fombina, nder lesdi Benyamin, nder gure taariide Urusaliima e nder gure Yahuuda, waynaabe caalinan dammooji muudum'en fahin, liman di." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁴Jawmiraawo wi'i: "Saa'i don wara haa mi hibbina iinaaji di mi iinani yimbe Isra'iila e Yahuuda.

¹⁵Saa'i man umminanmi godɗo mo danygol Daawuda bi'eteeɗo Fudɗgo, o adiliijo. Kanke o wadan kiita ngoonɗuka e adilaaku nder lesdi.

¹⁶Saa'i man Yahuuda hisan, Urusaliima boo joodoto jam. Yimbe ndokkan ngol innde Jawmiraawo-woni-adilaaku-meeden.

¹⁷Min Jawmiraawo mi wi'i: Foroy godɗo danygol Daawuda joodoto dow leeso laamu Isra'iila.

¹⁸Tum liman'en be lenyol Lewi ndaroto yeeso am ngam lii'aago guleteedi e dokke nyaamdu e kirseteedi nyalaade nyalaade fuu."

¹⁹Jawmiraawo wolwani Yereimiya,

²⁰o wi'i mo: "On mbaawataa fiistugo alkawal am bee nyalawma, koo alkawal am bee jemma, haa nyalawma e jemma acca wangugo nder wakkati man.

²¹Bana non boo walaa mo waawata fiistugo alkawal am bee suka am Daawuda, haa godɗo danygol maako acca laamaago dow leeso laamu maako. Non boo alkawal am bee liman'en Lewi'en jagganiibe yam.

²²Mi duddinan danygol suka am Daawuda e limgal liman'en Lewi'en jagganiibe yam, be duudan bana koode asama malla njaareendi maayo, walaa baawandɗo limugo dum."

²³Jawmiraawo wolwani Yereimiya, wi'i mo:

²⁴"A nani ko yimbe mbi'ata na? Be don mbi'a: Jawmiraawo wudini yimbe Isra'iila e Yahuuda be o subi naane. Be don njawo yimbe am, be laataaki ummaatoore am fahin.

²⁵Ammaa min Jawmiraawo mi habbi alkawal bee nyalawma e bee jemma, mi wadi umrooje ngam asama e lesdi.

²⁶Fakat bana mi tabitini dum, mi jogoto alkawal am bee danygol Yaakubu e suka am Daawuda, mi laaman goddo danygol Daawuda dow danygol Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu. Ngam mi wartiran joonde mabbe bana naane, mi endan be.”

Yeremiya 34

Annabaaku dow Sedekiya

¹Jawmiraawo wolwani Yeremiya saa'i Nabukodonosor, laamiido Baabila wardi bee jama'aare konu muudum e honoobe diga laamuuji gondi les laamu maako fuu e ummaatooje fuu, be kabi bee Urusaliima e gure taariide ngol fuu.

²Jawmiraawo Allah Isra'iila wi'i Yeremiya: “Yah, yeccu Sedekiya, laamiido Yahuuda: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi hokkan berniwol ngo'ol haa laamiido Baabila, ngam o wula ngol.

³An boo a dadataa mo, ammaa be nangete, be ndokke haa junngo maako. A laaran mo gite bee gite, a wolidan bee maako. Nden a yahan Baabila.

⁴An Sedekiya, laamiido Yahuuda, nan ko Jawmiraawo wi'i dow maada: A maayrataa bee kaafahi.

⁵A maayan nder de'ere. Bana yimbe ngulno uurle ngam kaakiraabe ma laamiibe aartube ma, bana non be ngulan uurle ngam maada boo. Be mboyete: Wayyo, barkaama! Ndaa ko mbi'mi, min Jawmiraawo.”

⁶Annabi Yeremiya lornani laamiido Sedekiya bolle de'e fuu haa Urusaliima.

⁷Saa'i man honoobe laamiido Baabila don kaba bee berniwol. Be don kaba boo bee Lakis e Azeka, ngam berniiji di'i tan lutti nder berniiji Yahuuda cemmibidfi fuu.

⁸Fahin Jawmiraawo wolwani Yeremiya, baawo laamiido Sedekiya habbi alkawal bee yimbe Urusaliima fuu ngam woynugo be njoofa jeyaabe mabbe.

⁹Be narri koo moy yoofa maccudo mum Ibraniŋkeejo fuu e kordo mum Ibraniŋkeejo, taa goddo huuwna banndum Yahuudujo.

¹⁰Ardiibe e ummaatoore fuu njabi alkawal nga'al ngam yoofugo maccube e horbe muudum'en, taa be meeta maccidŋo be. Be mbadi non, be ndimdini be.

¹¹Ammaa baawodon numooji mabbe ngayliti, be dabbiiti yoofaabe, be maccidini be kadiboo.

¹²Saa'i man Jawmiraawo wolwani Yeremiya.

¹³Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: “Mi habbi alkawal bee kaakiraabe moodon saa'i mi rimdini be diga njeyaangu haa lesdi Misra. Mi umri be, mi wi'i:

¹⁴Nde duubi joweedi njaalti fuu, sey be njoofa banndiraabe mabbe Ibrani'ke'en soorru be ko'e muudum'en haa jaagor be muudum'en nde nii be kuuwani be duubi joweego. Ammaa kaakiraabe mon dwtanaaki yam, be kakkilanaay ko mbi'mi be.

¹⁵Onon boo, neebaay on ngartani yam, on mbaɗi ko fottani yam bee yoofugo banndiraabe mon fuu. On kabbi alkawal yeeso am nder suudu senaandu ngam am.

¹⁶Ammaa jonta numooji mon ngayliti, on cobni innde am. Koo moy moodon dabbiti maccudo mum e kordo mum, on maccidini be kadiboo, koo nde on ndimɗinno be.

¹⁷Ngam maajum min Jawmiraawo mi wi'i: On dwtanaaki yam, on njoofaay banndiraabe mon fuu. Ammaa min mi yoofan on ngam haa maayron bee konu e nyawu kallungu ndaaboowu e weelo, haa ummaatooje duniyaaru fuu kula saa'i de ngi'i on.

¹⁸⁻¹⁹Ardiibe Yahuuda e Urusaliima e saraaki'en e liman'en e yimbe lesdi fuu kabbi alkawal yeeso am. Be ta'i gaggel caka cak, be caali caka reetaaji maagel diɗi. Ammaa be piisti alkawal am, be tokkaaki umrooje maagal. Ngam maajum mbaɗanmi be ko be mbaɗi gaggel.

²⁰Mi hokkan be haa konne'en mabbe yidɓe mbarugo be. Balli mabbe laatanto colli e dabbaaji ladde nyaamdu.

²¹Mi hokkan Sedekiya, laamiido Yahuuda e saraaki'en muudum, haa juude konne'en mabbe yidɓe mbarugo be. Mi hokkan be haa honoobe laamiido Baabila, accube habugo bee moodon.

²²Mi umran be be lorto, be kaba bee berniwol ngo'ol, be nyaama ngol, be ngula ngol. Mi laatinan gure Yahuuda ladde meere, bilaa joodiibe ton." Non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 35

Yeremiya e Rekabi'en

¹Nder zamanu Yooyakim bii Yusiya, laamiido Yahuuda, Jawmiraawo wolwani Yeremiya, wi'i mo :

²"Yah haa Rekabi'en, wolidu bee mabbe. Waddu be haa suudu wooru nder haykaliiru, yarnu be nguykinoojam."

³Yeremiya moobti Rekabi'en fuu, waato Yaajaniya bii Yeremiya feere bii Habacciniya e deerɗum'en e biyum'en fuu,

⁴yahri be haa haykaliiru, nastini be nder suudu biɓɓe Hanan bii Yigidaliya, godɗo Allah. Suudu ndu badi bee suudu mawɓe, ndu don dow suudu Ma'aseya bii Sallum, aynoowo dammugal.

⁵Nden Yereimiya jo'inani Rekabi'en njardukoy e bulki bee nguykinoojam, o wi'i be: "Njare kadi!"

⁶Ammaa be njaabi: "Min njarataa nguykinoojam, ngam Yonadabu bii Rekab, kaaka amin umri min e biɓɓe amin, taa min njara dam sam.

⁷O haɗi min boo mahugo cuudi e remugo lesdi e jubaago gese inabooje e marugo de. O umri min min njoodo nder cuudi laymaaji ngeendam amin fuu, ngam haa min njuutina balde amin nder lesdi ndi min koɗata.

⁸Min dɔwtani umrooje Yonadabu bii Rekab, kaaka amin. Min njarataa nguykinoojam sam, koo minin, koo rewɓe amin, koo biɓɓe amin worɓe e rewɓe.

⁹Min mahataa cuudi ngam joodaago ton. Min marataa inabooje, koo gese, koo aawre.

¹⁰Min don njoodi haa cuudi laymaaji, min dɔwtani umrooje de kaaka amin Yonadabu umrino min fuu.

¹¹Ammaa nde Nabukodonosor, laamiido Baabila hippa lesdi ndi'i, min mbi'i sey min ngara haa Urusaliima, ngam min ndaɗa jama'aaje konu Kaldiya'en e Siriya'en. Ngam maajum min don njoodi haa Urusaliima jonta."

¹²Nden Jawmiraawo wolwani Yereimiya.

¹³Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila wi'i mo: "Yah, yeccu yimɓe Yahuuda e joodiɓe haa Urusaliima: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Koni on njabataa elto, on dɔwtantaako bolle am?"

¹⁴Rekabi'en dɔwtani umroore kaakiraawo muudum'en Yonadabu bii Rekab, umri danygol muudum, taa be njara nguykinoojam. Be meedaay yarugo dam haa wargo hannde. Min boo mi tokki wasaago on, ammaa on nananaay yam.

¹⁵Mi tokki nelugo sukaabe am annabi'en haa moodon, be mbi'a on: Lorte diga laabi mon kalluɗi, mbaɗe ko fotti, taa tokke dɔwanteeɓe wodɓe, taa njaggane be, ngam haa on njoodo nder lesdi ndi ndokkumi on, onon e kaakiraabe mon. Ammaa on nananaay yam, on kakkilanaay bolle am.

¹⁶Biɓɓe Yonadabu bii Rekab dɔwtani umrooje kaakiraawo muudum'en, ammaa ummaatoore nde'e dɔwtanaaki yam.

¹⁷Ngam maajum min Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila, mi wi'i: Onon yimɓe Yahuuda e joodiɓe nder Urusaliima, mi ukkanan on sarru ngu mbi'mi on fuu. Ngam mi wolwani on, ammaa on nanaay, mi ewni on, ammaa on njaabaaki."

¹⁸Nden Yeremiya wolwani Rekabi'en: "Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: On dɔwtani ko kaaka mon Yonadabu umri on. On njogi umrooje maako fuu, on mbaɗi ko ɗe umri boo.

¹⁹Ngam maajum min Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila mi wi'i: Haa foroy godɗo danygol Yonadabu bii Rekaɓ daroto yeeso am ngam jagganaago yam."

Yeremiya 36

Baruku jaŋgi deftere haa nder haykaliiru

¹Nder nduubu Yooyakim bii Yusiya, laamiɗo Yahuuda, nayabu, Jawmiraawo wolwani Yeremiya, wi'i :

²"Hoo'u deftere taggaande, winndu nder maare ko mbi'maami dow Isra'iila e Yahuuda e ummaatooje fuu, diga saa'i mi aarti wolwango ma nder zamanu Yusiya, haa wargo hannde.

³Teema, to yimbe Yahuuda nani haala sarru ngu taaskiimi ukkango be fuu, be fuu be lortoto diga laabi maɓbe kalluɗi haa mi yaafo aybeeji maɓbe e hakkeeji maɓbe."

⁴Yeremiya ewni Baruku bii Neriya, anndini mo ko Jawmiraawo wi'no fuu. Baruku winndi ɗum haa deftere taggaande.

⁵Nden Yeremiya wi'i Baruku: "Be kaɗi yam yahugo haa haykaliiru Jawmiraawo.

⁶Sey a yaha, an. Nyannde suumaye, to yimbe moobtake ton, jaŋgu deftere nde'e, haa be nana ko Jawmiraawo wi'i yam, ko mi jaŋngani ma, an boo a winndi ɗum. Jaŋgu nde boo haa noppi Yahuudu'en warbe diga gure muuɗum'en.

⁷Teema tornde maɓbe yottoto Jawmiraawo, be fuu be lortoto diga laabi maɓbe kalluɗi. Ngam Jawmiraawo furkiti yimbe be'e bee bernuki mum e tikkere mum saatunde masin."

⁸Nden Baruku bii Neriya yehi, jaŋgi bolle Jawmiraawo binndaade nder deftere nder haykaliiru, bana annabi Yeremiya umruno mo.

⁹Nder nduubu Yooyakim bii Yusiya, laamiɗo Yahuuda, njowabu, nder lewru joweenayabru, yimbe mbaɗi suumaye yeeso Jawmiraawo. Joodiibe haa Urusaliima e warbe diga gure Yahuuda fuu cuumi.

¹⁰Baruku jaŋgi haa deftere bolle Yeremiya fuu haa noppi yimbe ummaatoore. Dum laati nder haykaliiru, haa suudu Gemariya bii Safan, binndoowo, haa daldal baŋgiŋgal haa nastirde Dammugal Kesal ngal haykaliiru.

Baruku jaŋgi deftere yeeso saraaki'en

¹¹Mika bii Gemariya bii Safan nani bolle Jawmiraawo gonde nder deftere go.

¹²O yehi haa saare laamiido, haa suudu binndoowo. Saraaki'en fuu moobti ton: Eliisama, binndoowo e Delaya bii Semaya e Elnatan bii Akbor e Gemariya bii Safan e Sedekiya bii Hananiya e saraaki'en wofbe fuu.

¹³Mika lornani be ko o nani fuu nde Baruku jaɲngani ummaatoore ko winnda nder deftere.

¹⁴Nden saraaki'en neli Yehuudi bii Netaniya bii Selemiya bii Kusi haa Baruku, o wi'i mo o hoo'a deftere nde o jaɲngi yeeso yimbe, o wara. Baruku hoo'i nde, yehi haa mabbe.

¹⁵Be mbi'i mo: "Jooda, jaɲngan min nde." Baruku jaɲngani be nde.

¹⁶Nde be nani nde fuu, be ndaarndaartiri, be kultori, be mbi'i Baruku: "Doole min lornana laamiido bolle de'e fuu."

¹⁷Nden be yaami mo: "Yeccu min, noy a winndiri dum? Yeremiya anndini ma dum na?"

¹⁸Baruku jaabi: "O anndini yam bolle de'e fuu, min boo mi winndi de bee dawa haa deftere taggaande."

¹⁹Nden saraaki'en mbi'i mo: "Sey on nyukko, an e Yeremiya, taa goddo annda toy on ngoni!"

Laamiido wuli deftere

²⁰Saraaki'en ndesi deftere go haa suudu Eliisama, binndoowo. Nden be nasti daldal laamorde, be anndini laamiido ko wafi fuu.

²¹Laamiido neli Yehuudi, o wadda deftere man. Kaɲko o hoo'i nde haa suudu Eliisama, o jaɲngani nde laamiido e saraaki'en taariiɓe laamiido.

²²Dum lewru joweedifaɓru, saa'i dabbunde, ngam man laamiido don joodi haa suudu taaskitinaandu ngam dabbunde, don aytino.

²³Nde Yehuudi jaɲngi jabbi tati koo nayi, laamiido ta'i di bee label binndoowo, sakkini di nder yiite. O tokki wadugo bana non haa o wuldi deftere man fuu.

²⁴Laamiido e suka'en mum nanɓe bolle de'e kultoraay, ceekaay limce muudum'en.

²⁵Elnatan e Delaya e Gemariya torino laamiido taa o wula deftere, ammaa o nananaay be.

²⁶Nden o umri biyiiko Yerahameel e Seraya bii Ajiriyel e Selemiya bii Abdeyel, be naɲnga Baruku, binndoowo e annabi Yeremiya. Ammaa Jawmiraawo suudi be.

Baruku winndi deftere wofnde

²⁷Baawo laamiido wuli deftere nde Yeremiya anndinino Baruku, Jawmiraawo wolwani Yeremiya, wi'i:

²⁸“Hoo'u deftere wodnde, winndu nder maare ko wonno haa deftere ndeya nde Yooyakim, laamiido Yahuuda wulno go.

²⁹Wad' annabaaku dow laamiido Yooyakim: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: A wuli deftere nde'e, a y'ami Yereimiya koni o winndi: Fakat laamiido Baabila waran, wonnan lesdi ndi'i, halkan yimbe maari e dabbaaji maari.

³⁰Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i dow Yooyakim, laamiido Yahuuda: Walaa koo gooto mo danygol maako hebata joodaago dow leeso laamu Daawuda. Banndu maako, yimbe ngudinan ndu yaasi, ndu waalo haa nguli naange e jaangol jemma.

³¹Mi hiitoto mo, kanke e danygol maako e suka'en maako, ngam daliila hakkeji di be mbaadi fuu. Kambe e yimbe Urusaliima e yimbe Yahuuda kakkilanaay bolle am. Ngam maajum ukkananmi be sarru ngu mbi'noomi fuu dow mabbe.”

³²Nden Yereimiya hoo'i deftere wodnde, hokki nde Baruku bii Neriya, binndoowo. Kanke o winndi ko Yereimiya anndini mo, ko wonno haa deftere nde Yooyakim, laamiido Yahuuda wulno fuu bee yiite. O winndi boo bolle nanndude duudde de Yereimiya besdi.

Yereimiya 37

Yereimiya reentini Sedekiya

¹Nabukodonosor, laamiido Baabila laaminno Sedekiya bii Yusiya dow lesdi Yahuuda, haa pella Koniya bii Yooyakim.

²Ammaa Sedekiya e suka'en mum e yimbe lesdi dwtanaaki ko Jawmiraawo wi'i bee hunnduko annabi Yereimiya.

³Laamiido Sedekiya neli Yehukal bii Selemiya e Sefaniya bii Ma'aseya, limanjo, haa annabi Yereimiya, be mbi'a mo: “Useni tora Jawmiraawo Allah meeden ngam amin!”

⁴Saa'i man Yereimiya don waanca caka yimbe tawon, o siwaa nastineego nder fursina.

⁵Jama'aare konu Firawna wurtino Misra. Nde Kaldiya'en hippunoobe Urusaliima nani haala ka'a, be ndaayti Urusaliima.

⁶Jawmiraawo wolwani annabi Yereimiya:

⁷Ndaa nii Jawmiraawo, Allah Isra'iila wi'i: “Mbi'e laamiido Yahuuda mo neli on y'amugo yam: Jama'aare konu Firawna wurtinde wallugo on, loroto haa lesdi Misra.

⁸Kaldiya'en loroto haa do ngam honugo berniwol ngo'ol. Be nyaaman ngol, be ngulan ngol.

⁹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Taa pewane ko'e mon bee wi'ugo: Kaldiya'en accan en, ndillan daayiidum bee meeden fakat! Ngam be accaay en!

¹⁰Koo to on njaalake jama'aare Kaldiya'en honbe on fuu, haa yuwaabe waaliibe nder cuudi laymaaji muudum'en tan luttani be, fakat be ummoto, be ngulan berniwol!"

Naŋngeeki Yeremiya

¹¹Jama'aare konu Kaldiya'en daayti, acci Urusaliima, daliila jama'aare konu Firawna.

¹²Saa'i man Yeremiya wurti Urusaliima, o yidi yahugo lesdi Benyamin ngam jaboygo gedal babal ndonngu maako caka banndiiko'en.

¹³Ammaa nde o yotti Dammugal Benyamin, hooreejo aynoobe ton, mo innde mum Yiriya bii Selemiya bii Hananiya, naŋngi annabi Yeremiya, wi'i mo: "A yidi hawtango Kaldiya'en."

¹⁴Yeremiya wi'i: "Dum fewre! Mi yidaa hawtango be." Ammaa Yiriya nananaay mo. O jogiti Yeremiya, o yahri mo yeeso saraaki'en.

¹⁵Kambe be tikkani Yeremiya, be bocci mo e be mabbi mo nder suudu Yonatan, binndoowo, ngam be laatinno ndu fursina.

¹⁶Be njolli mo nder ngaska, ton o joodi nyalde duudde.

¹⁷Nden laamiido Sedekiya neli dabitooygo mo. Nder saare maako o yami Yeremiya bee sirri: "Woodi wolde iwnde diga Jawmiraawo na?" Yeremiya jaabi: "Ooho, ndaa nde: A hokkaama haa laamiido Baabila."

¹⁸Nden Yeremiya yami laamiido Sedekiya: "Aybewol ngole mbaɗmi dow maada koo dow saraaki'en ma e ummaatoore ma haa on nastini yam nder fursina?"

¹⁹Toy annabi'en mon wadbe on annabaaku, wi'be: Laamiido Baabila warataa honugo on e honugo lesdi ndi'i?

²⁰Useni, barkaama, jaɓ tornde am. Taa lornitam haa suudu Yonatan, binndoowo, ngam taa mi maaya ton."

²¹Laamiido Sedekiya umri be mabba Yeremiya haa daldal saare laamiido haa aynoobe aynata. Ton be ndokka mo nyalde fuu tamseere diga Laawol Tamsoobe, sey to tamseeje timmidi nder berniwol. Bana nii Yeremiya joodori haa daldal saare laamiido haa aynoobe aynata.

Yeremiya 38

Yeremiya nder bulndu ferewndu

¹Sefatiya bii Mattan e Gedaliya bii Pashuuru e Yukal bii Selemiya e Pashuuru bii Malkiya nani ko Yeremiya wi'i yimbe ummaatoore fuu, o yecci be:

²“Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mo joodoto nder berniwol ngo'ol maayran bee konu malla weelo malla nyawu kallungu ndaaboowu. Ammaa mo wurtoto ngam hawtango Kaldiya'en, kanƙo o maayataa, o hisnan yonƙi maako, o yeedan.

³Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi hokkan berniwol ngo'ol haa jama'aare konu laamiido Baabila, nde nyaama ngol.”

⁴Nden saraaki'en mbi'i laamiido: “Sey gorko oo maaya! Bee wolwugo bana nii o don tampina honooƙe luttuƙe nder berniwol men e non boo ummaatoore fuu. O dabbataa salaaman ummaatoore nde'e, sey saru maare!”

⁵Laamiido Sedekiya jaabi: “Ndaa mo haa juude mon, mi waawataa hadgo on.”

⁶Kambe be koo'i Yereimiya, be ngubi mo nder bulndu Malkiya bii laamiido, wonndu haa daldal saare laamiido haa aynoobe aynata. Be njippini mo bee boggi. Ndiyam woodaa nder maaru, sey loope. Yereimiya nufi nder loope man.

⁷Ton nder saare laamiido woodi Etiyopiyaajo saraakiijo, innde maako Ebed-Melek. Kanƙo o nani be njolli Yereimiya nder bulndu. Saa'i man laamiido donno joodi haa Dammugal Benyamin.

⁸Ebed-Melek wurti saare laamiido, yehi haa maako, wi'i mo:

⁹“Barkaama, ko worbe be'e mbaɗi annabi Yereimiya, woodaay. Be njolli mo nder bulndu. Walaa seko o maayran bee dolo ton, ngam nyaamdu timmi nder berniwol.”

¹⁰Nden laamiido umri Ebed-Melek Etiyopiyaajo o hoo'a worbe cappande tato wonbe ton, be ngurtina Yereimiya e bulndu, hiddeko o maaya.

¹¹Ebed-Melek hoo'i worbe man, yehi haa sigordu nder saare laamiido, hoo'i ton limce ceekde e leppi kiidɗi, jippini dum bee boggi haa Yereimiya nder bulndu.

¹²Nden o wi'i Yereimiya: “Wad limce e leppi les naafde ma dow boggi.” Yereimiya wadi bana non.

¹³Be poodi mo bee boggi, be ngurtini mo. Baawo maajum Yereimiya joodi haa daldal saare laamiido haa aynoobe aynata.

Sedekiya sarwi Yereimiya

¹⁴Laamiido Sedekiya umri waddugo annabi Yereimiya haa maako haa dammugal haykaliiru Jawmiraawo tataɓal. O wi'i Yereimiya: “Mi yidi yamugo ma yamol gootol. Taa suudam koo dume.”

¹⁵Yereimiya jaabi mo: “To mi wi'i ma goonga, a mbaratam. To mi hokki ma sawari, a nanantaa yam!”

¹⁶Laamiido Sedekiya hunani Yereimiya bee sirri, wi'i: “Fakat bana Jawmiraawo o geeto mo hokki en yonƙi, mi mbarataa ma, mi hokkataa ma haa juude worbe yidɗe mbarugo ma boo.”

¹⁷Nden Yeremiya wi'i Sedekiya: "Ndaa nii Jawmiraawo honooŋbe asama, Allah Isra'iila wi'i: To a hawtani mawŋbe laamiido Baabila, nden kam yonŋki ma hisan, berniwol ngo'ol boo wulataake, a hisan bee saare ma fuu.

¹⁸Ammaa to a hawtanaay mawŋbe laamiido Baabila, nden kam berniwol ngo'ol hokkete haa Kaldiya'en, ŋe ngula ngol, an boo a daɗataa ŋe."

¹⁹Laamiido Sedekiya wi'i Yeremiya: "Mi ɗon hula Yahuudu'en hawtanŋe Kaldiya'en. Teema Kaldiya'en ndokkatam haa juude maŋŋe, ŋe pijirammi."

²⁰Yeremiya jaabi: "A hokkataake haa juude maŋŋe. Useni ɗowntana bolle Jawmiraawo ɗe mbi'maami. Nden kam a heban hayru, yonŋki ma boo hisan.

²¹Ammaa ndaa ko Jawmiraawo yi'ni yam to a salake wurtaago:

²²ŋe ngurtinan rewŋbe luttuŋbe nder saare laamiido Yahuuda fuu haa mawŋbe laamiido Baabila. Ndaa ko rewŋbe mbi'ata dow maada: Sooba'en ma esti ma, mbadi ma rikici. Jonta, nde kosŋe ma nufi nder loope, ŋe acci ma."

²³Yeremiya ŋesdi wi'ugo: "ŋe ngurtinan rewŋbe ma e bikkoy ma fuu haa Kaldiya'en. An boo a daɗataa ŋe, a laatoto kaŋbaado laamiido Baabila, nden ŋe ngulan berniwol ngo'ol."

²⁴Sedekiya jaabi Yeremiya: "Taata goɗɗo annda ko en mbolidi, nden kam a maayataa.

²⁵To saraaki'en nani mi wolidi bee ma, to ŋe ngari haa maada, ŋe mbi'i ma: Yeccu min ko a wolidi bee laamiido. Min mbarataa ma, to a yecci min koo ɗume fuu,

²⁶nden kam yeccu ŋe no a tori yam, taa mi lortine haa suudu Yonatan, a maaya ton."

²⁷Saraaki'en fuu ngari haa Yeremiya, yami mo. Kaŋko o yecci ŋe ko laamiido umri mo wi'ugo. ŋe njeedi, ŋe ndilli, ngam walaa mo nani haala man.

²⁸Yeremiya boo joodi haa daldal saare laamiido haa aynoŋbe aynata haa nyalaade Kaldiya'en nyaami Urusaliima.

Yeremiya 39

Yimbe Baabila nyaami Urusaliima

¹Nder nduubu Sedekiya, laamiido Yahuuda, njoweenayabu, nder lewru sappooru, Nabukodonosor, laamiido Baabila wardi bee jama'aare konu muuɗum fuu, hippo Urusaliima.

²Nder nduubu Sedekiya sappo e go'oowu, lewru nayabru, nyannde joweenayabre maaru, ŋe cumpiti mahi berniwol.

³Nden mawŋbe laamiido Baabila fuu nasti, njoodi haa Dammugal Cakaawal. Nder maŋŋe Nergal-Sarecer e Samgar-Nebo e Sarsekim, mawɗo saraaki'en e Nergal-

Sarecer feere, ardiido anndube alaamaaji koode non boo mawbe laamiido Baabila wodbe.

⁴Nde Sedekiya, laamiido Yahuuda e honoobe muudum fuu ngi'i dum, be ngurti berniwol bee jemma, be ndoggiri laawol jarne laamiido e dammugal caka mahi didi, be ngurtori waadiwol Urdun.

⁵Ammaa jama'aare konu Kaldiya'en taasni be, jokki Sedekiya nder y'ooole banng'e Yeriko. Be nanngi mo, be njahri mo haa laamiido Baabila haa Ribla nder lesdi Hamat. Ton Nabukodonosor hiiti mo.

⁶O umri hirsugo biɓbe Sedekiya yeeso maako. O umri hirsugo teddube Yahuuda boo.

⁷Nden o doofi gite Sedekiya, o habbi mo bee callalluuji njamndi mbodeeri, be njahri mo haa Baabila.

⁸Kaldiya'en nguli saare laamiido e cuudi yimbe, be ngibbini mahi Urusaliima.

⁹Nden Nebuzaradan, hooreejo aynoobe laamiido hoo'i luttube nder berniwol e hawtannoobe mo, dahi be haa Baabila.

¹⁰Walaa mo o acci, sey leesbe, talaka'en nder lesdi Yahuuda, o hokki be gese e gese inabooje.

Dimɗineeki Yeremiya

¹¹Nabukodonosor, laamiido Baabila umruno Nebuzaradan, hooreejo aynoobe muudum, ngam daliila Yeremiya, wi'no mo:

¹²“Hoo'u Yeremiya, hakkilan mo, taa hallan mo sam. Ammaa wadan mo ko o wi'ete fuu.”

¹³Ngam man Nebuzaradan, mawdo saraaki'en e Nebusazaban, ardiido anndube alaamaaji koode e Nergal-Sarecer e mawbe laamiido Baabila fuu

¹⁴neli dabɓitoygo Yeremiya haa daldal saare laamiido haa aynoobe aynata. Be acci mo haa juɗngo Gedaliya bii Ahikam bii Safan, ngam o hoora mo jam. Bana nii Yeremiya joodori caka ummaatoore.

Annabaaku ngam Ebed-Melek

¹⁵Saa'i Yeremiya donno habbi haa daldal saare laamiido haa aynoobe aynata, Jawmiraawo wolwani mo, wi'i:

¹⁶“Yah, yeccu Ebed-Melek Etiyopiyaajo: Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: Mi timminan ko mbi'mi dow berniwol ngo'ol. Mi ukkanan ngol saru, naa hayru, an bee hoore ma a yi'an dum nyannde man.

¹⁷Ammaa mi hisnete nyalaade man. A hokkataake haa juude yimbe be kulata.

¹⁸Mi aynete fakat, ngam taa a maaya bee kaafahi. A hisnan yonki ma ngam a hoolake yam.” Non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 40

Yeremiya wondi bee Gedaliya

¹Jawmiraawo wolwani Yeremiya, 6aawo Nebuzaradan, hooreejo aynoobe laamiido rimdini mo haa Rama. Be njahrno mo ton, o kabbaado bee callalluuji, caka yimbe Urusaliima e Yahuuda, daheteebe haa Baabila fuu.

²Hooreejo aynoobe go umri waddugo Yeremiya, wi'i mo: “Jawmiraawo Allah maada wolwuno haala saru ngu'u dow lesdi ndi'i.

³Jonta o timmini ko o wi'no, ngam on mbaɗi hakke dow Jawmiraawo, on dwtanaaki mo. Ngam maajum kuuje de'e fuu laatanake on.

⁴Jonta piistanmi callalluuji haa juude ma, mi rimdine. To dum fottani ma a yahda bee am haa Baabila, nden kam war, min boo mi hakkilante. Ammaa to dum fottanaay ma, nden kam taa war. Ndaa, lesdi fuu don we'iti yeeso maada, yah haa ngidfa fuu.”

⁵Ammaa Yeremiya dillaay tawon. Ngam maajum Nebuzaradan wi'i mo: “Lorta haa Gedaliya bii Ahikam bii Safan mo laamiido Baabila wadi ngomna dow gure Yahuuda. Joododa bee maako caka yimbe malla yah haa nokkuure koo ndeye fottanande ma fuu.” Nden o hokki mo dokkal e njoobaari laawol, o jabɗiti mo.

⁶Yeremiya yehi haa Gedaliya bii Ahikam, joododi bee maako haa Mispa, caka yimbe luttube nder lesdi.

Dabare mbarugo Gedaliya

⁷Nden mawbe jama'aaje konu wonbe nder ladde e honoobe muudum'en nani laamiido Baabila wadi Gedaliya bii Ahikam ngomna lesdi fuu, halfitinani mo leesbe nder lesdi be ndahaaka haa Baabila, worbe e rewbe e bikkoy.

⁸Ngam maajum Isma'iilu bii Netaniya e Yohanan bii Kareha e Seraya bii Tanhumet e bibbe Efay Netofaajo e Yaajaniya Ma'akatiijo, kambe e worbe mabbe njehi haa Gedaliya haa Mispa.

⁹Gedaliya bii Ahikam bii Safan hunani be: “Taa kule jagganaago Kaldiya'en. Njooɗe nder lesdi, njaggane laamiido Baabila, nden kam on njoodoto jam.

¹⁰Min mi joodoto haa Mispa, mi wakiiliijo moodon haa Kaldiya'en waranbe haa amin. Onon boo, moobte inaboojam e bibbe ledde e nebbam, cige dum. Njooɗe nder gure de maroton.”

¹¹Yahuudu'en wonbe haa Mo'ab e Ammoon e Edoom e lesde godde, kambe boo be nani laamiido Baabila acci yimbe luttube haa Yahuuda. Be nani boo o darni Gedaliya bii Ahikam bii Safan ngomnaajo dow mabbe.

¹²Ngam maajum be ngurti haa nokkuuje be cankiti fuu, be ngarti Yahuuda, haa Gedaliya nder wuro Mispa, be moobti inaboojam e bibbe ledde, duudum masin.

¹³Baawo man Yohanan bii Kareha e mawbe konu wodbe go ngari haa Gedaliya haa Mispa,

¹⁴mbi'i: "A anndi na? Ba'alis, laamiido Ammoon neli Isma'iilu bii Netaniya ngam mbarugo ma." Ammaa Gedaliya bii Ahikam jabaay ko be mbi'i.

¹⁵Nden Yohanan wi'i mo bee sirri: "Accu mi yaha, mi mbara Isma'iilu bii Netaniya. Walaa mo heftata dum. Koni o dabbata mbarugo ma? To bana non, Yahuudu'en moobtiibe haa maada fuu cankititto, luttube Yahuuda fuu kalkan."

¹⁶Ammaa Gedaliya jaabi mo: "Taa wad dum. Ko mbi'da dow Isma'iilu, dum fewre."

Yeremiya 41

Mbareeki Gedaliya

¹Nder lewru joweedifabru, Isma'iilu bii Netaniya bii Eliisama, goddo danygol laamiido, gooto nder mawbe huuwanooobe mo, wardi bee worbe sappo haa Gedaliya bii Ahikam haa Mispa. Saa'i be don nyaamda bee maako,

²Isma'iilu e worbe mum sappo losi kaafaaaje muudum'en, mbari Gedaliya mo laamiido Baabila wadi ngomna lesdi.

³Nden Isma'iilu mbari Yahuudu'en wondube bee Gedaliya haa Mispa fuu e honooobe Kaldiya'en wonbe ton.

⁴Janngo man, hiddeko goddo hefta be mbari Gedaliya,

⁵worbe cappande njweetato ngari diga Sikem e Silo e Samariya. Be labno bakkude mabbe, be ceekno limce mabbe, be yarino balli mabbe boo. Be ngari bee dokke nyaamdu e uurle haa juude mabbe, haa be lii'o dum haa haykaliiru Jawmiraawo.

⁶Isma'iilu bii Netaniya wurti Mispa ngam fottugo bee mabbe, o don woya. Nde o fotti bee mabbe, o wi'i be: "Ngare kommbi Gedaliya bii Ahikam."

⁷Nde be nasti wuro, Isma'iilu e worbe muudum mbari be, cakkini be nder bulndu.

⁸Ammaa woodi worbe sappo caka mabbe be mbi'i Isma'iilu: "Useni taa mbar min! Min nyukkini alkamaari e sa'iiruuri e nebbam e njumri nder gese." Ngam man o acci be, o mbardaay be bee sooba'en mabbe.

⁹Bulndu ndu Isma'iilu sakkini balli mbaraabe go nder muudum, ndu mawndu. Laamiido Asa wasno ndu ngam daliila Ba'asa, laamiido Isra'iila. Isma'iilu bii Netaniya hebbini ndu bee mbaraabe.

¹⁰Nden o naŋgi biɓɓe laamiido rewɓe e yimɓe luttube haa Mispa be Nebuzaradan, hooreejo aynoobe halfitinno Gedaliya bii Ahikam. O hoo'i be ngam o daha be haa lesdi Ammoon.

¹¹Ammaa Yohanan bii Kareha e mawɓe wondube bee maako fuu nani kalludum ko Isma'iilu bii Netaniya wadi.

¹²Be moobti worɓe maɓɓe fuu, be njehi haɓugo bee maako. Be njokki mo baɗnge weendu mawndu haa Gibiyon.

¹³⁻¹⁴Nde naɗngaabe Isma'iilu diga Mispa ngi'i Yohanan e mawɓe konu wodɓe, be ceyi. Ngam maajum be ngayliti, be ndoggi haa Yohanan bii Kareha.

¹⁵Ammaa Isma'iilu e worɓe njoweetato ndadi Yohanan, ndilli lesdi Ammoon.

¹⁶Nden Yohanan bii Kareha e mawɓe konu wondube bee maako kooci honooɓe e rewɓe e bikkoy e suka'en laamiido, waato yimɓe be Isma'iilu naɗnguno haa Mispa, baawo o mbarino Gedaliya bii Ahikam. Be koo'i be haa Gibiyon,

¹⁷be ndilli. Be njippi wakkati sedɗa haa hodorde Kimham baɗnge Baytilaama. Be annini yahugo haa Misra

¹⁸ngam daaytaago bee Kaldiya'en. Be kuli Kaldiya'en, ngam Isma'iilu mbari Gedaliya mo laamiido Baabila wadino ngomna lesdi.

Yeremiya 42

Yimɓe ɗabbi walliinde Yeremiya

¹Yohanan bii Kareha e Yejaniya. bii Hosa'ya e mawɓe konu wodɓe fuu ngardi bee yimɓe mawɓe e leesɓe fuu

²haa annabi Yeremiya, mbi'i mo: "Useni jaɓ tornde amin! Toran min Jawmiraawo Allah maada, minin luttube. Naane min duudɓe, ammaa minin luttube jonta, min duudaay, bana ngi'rata do.

³Ngam maajum tora Jawmiraawo haa o anndina min laawol ngol min tokkoto e ko min mbaɗata boo."

⁴Annabi Yeremiya jaabi be: "Boodɗum, mi nani kadi. Mi toroto Jawmiraawo, Allah moodon ko yaɗɗon. Nden mi yecca on ko Jawmiraawo jaaboto, mi suudataa on koo dume."

⁵Be mbi'i Yeremiya: "Jawmiraawo laato ceedoowo goonɗudo koolniido dow amin, to min dɔwtanaaki umrooje fuu de Jawmiraawo Allah maada umrete ngam amin.

⁶Koo boodɗum koo kalludum, min dɔwtanto Jawmiraawo Allah amin mo min neli ma yaɗmugo dum. Min anndi to min dɔwtanake mo, min keɓan hayru."

Jawmiraawo jaabi do'aare Yeremiya

⁷Baawo nyalde sappo, Jawmiraawo wolwani Yeremiya.

⁸Yeremiya ewni Yohanan bii Kareha e mawbe konu wondube bee maako e yimbe mawbe e leesbe fuu,

⁹wi'i be: "Ndaa ko Jawmiraawo, Allah Isra'iila mo neldon yam toraago dum ngam moodon, wi'i:

¹⁰To on tokkake joodaago nder lesdi ndi'i, nden kam mi tabitinan on, mi nattintaa on, mi juboto on, mi doofataa on. Ngam mi mimsitan sarru ngu mi ukkani on.

¹¹Taa kule laamiido Baabila. Taa kule mo, ngam min Jawmiraawo mi don wondi bee moodon, haa mi hisna on e junngo maako, mi rimdina on. Non Jawmiraawo wi'i.

¹²Mi hinnoto on, haa kanke boo o hinno on, o acca on on koota.

¹³⁻¹⁵Ammaa onon luttube nder Yahuuda, taa cale dwtanaago Jawmiraawo, Allah moodon e joodaago nder lesdi ndi'i. Taa mbi'e: Woodaa, sey min ndilla, min njoodo haa lesdi Misra, ngam taa min meeta yi'ugo konu e nanugo luuwe konu, koo maatugo dolo. To on mbi'i bana nii, nden kam Jawmiraawo honoo be asama, Allah Isra'iila wi'i ni'i: To on kuucitini gite mon haa lesdi Misra ngam joodaago ton,

¹⁶nden kam kaafahi ki kuloton jikkoto on haa lesdi Misra. Dolo ngo hulni on, tokkoto on, haa ton maayoton.

¹⁷Huucitinbe gite muudum'en haa Misra ngam joodaago ton, maayran bee kaafahi malla weelo malla nyawu kallungu ndaaboowu. Walaa koo gooto mabbe luttata. Walaa koo gooto mabbe dadata sarru ngu ukkananmi be."

¹⁸Ndaa nii Jawmiraawo honoo be asama, Allah Isra'iila wi'i: "Bana mi rufi tikkere am e bernuki am dow yimbe Urusaliima, bana non ndufranmi bernuki am dow moodon, to on ndilli Misra. Mi laatinan on hulniibe, yimbe kudon on, naaliran bee inde mon. On meetataa yi'ugo nokkuure nde'e boo."

¹⁹Nden Yeremiya tokki wi'ugo be: "Onon luttube Yahuuda, Jawmiraawo wolwani on, taa on njaha Misra. Ndaa, mi reentini on hannde.

²⁰On don majjina ko'e moodon. On neli yam haa Jawmiraawo, Allah moodon, on mbi'i yam: Do'ana min Jawmiraawo Allah amin. Anndin min ko o wi'ete fuu, min mbaadan dum.

²¹Mi anndini on dum jonta, ammaa on dwtanaaki umrooje Jawmiraawo de o neli yam wi'ugo on.

²²Jonta kam, annde boodum: On maayran bee kaafahi malla weelo malla nyawu kallungu ndaaboowu haa lesdi ndi ngiddon yahgo joodo ton."

Yeremiya 43

Yeremiya dilliraama haa Misra

- ¹Nde Yeremiya timmini yeccugo yimbe ummaatoore ko Jawmiraawo Allah maɓɓe neli mo anndingo be fuu,
- ²Azariya bii Hosa'ya e Yohanan bii Kareha e worɓe elewɓe fuu mbi'i mo: "A don fewa! Jawmiraawo Allah amin nelaay ma wi'ugo min, taa min njaha Misra ngam fabboygo ton.
- ³Ammaa Baruku bii Neriya ummini ma dow amin, ngam hokkugo min haa juude Kaldiya'en, haa be mbara min malla be ndaha min haa Baabila."
- ⁴Bana non Yohanan e mawɓe konu fuu e ummaatoore fuu dɔwtanaaki Jawmiraawo umruɗo be joodaago nder lesdi Yahuuda.
- ⁵Yohanan e mawɓe konu fuu koo'i luttube Yahuuda fuu, njahri be haa Misra. Be koo'i yimbe wartube Yahuuda diga lesɗe haa be caŋkitino fuu,
- ⁶worɓe, rewɓe, bikkoy e ɓiɓɓe laamiido rewɓe, koo beye be Nebuzaradan, hooreejo aynoobe laamiido Baabila accino haa Gedaliya bii Ahikam bii Safan. Be koo'i boo annabi Yeremiya e Baruku bii Neriya.
- ⁷Be dɔwtanaaki umroore Jawmiraawo, be njehi Misra, haa yotti berniwol Tahapanes.
- ⁸Haa Tahapanes Jawmiraawo wolwani Yeremiya, wi'i mo:
- ⁹"Hoo'u kaa'e mawɗe, nastin ɗe nder taŋkol yeeso nastirde suudu Firawna haa Tahapanes. Waɗ ɗum haa gite Yahuudu'en.
- ¹⁰Nden yeccu be: Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: Mi nelan waddugo suka am Nabukodonosor, laamiido Baabila, ngam mi jo'ina leeso laamu maako dow kaa'e ɗe nastinmi ɗo, kaŋko o we'itan laymaaru maako haa dow maaje.
- ¹¹O waran o hippo lesdi Misra. Mo hoddirana maayugo, maayan. Mo hoddirana daheego, daheteɗo. Mo hoddirana mbareego bee kaafahi, mbareteɗo bee kaafahi.
- ¹²Mi huɓɓan yiite nder cuudi dɔwanteeɓe Misra. Laamiido Baabila wulan dɔwanteeɓe Misra malla o yahran be haa Baabila. O laɓɓinan lesdi Misra bana gaynaako ittirta tendi haa limce mum. Baawo man o hoota jam.
- ¹³O yibbinan daŋrange cenaade haa Bayti-Semes nder lesdi Misra, o wulan cuudi dɔwanteeɓe Misra."

Yeremiya 44

Habaru Jawmiraawo ngam Yahuudu'en nder lesdi Misra

- ¹Jawmiraawo wolwani Yereimiya ngam Yahuudu'en joodiibe nder lesdi Misra fuu, haa Migdol e Tahapanes e Memphis e haa lesdi Paturus.
- ²Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila wi'i: "On ngi'i sarru ngu ukkumi Urusaliima e berniji Yahuuda fuu. Haa wargo hannde di laati bille, walaa joodiido ton.
- ³Mi wadi dum ngam yimbe maaji kuuwi kuude kallude, tikkini yam. Be ngulani dowanteeɓe wodɓe uurle, be ndewi be, be anndaano be boo, koo kambe, koo onon, koo kaakiraabe mon.
- ⁴Mi tokki nelugo suka'en am annabi'en haa mabbe, be mbi'a be: Taa mbaɗe nyiddudum du'um, ngam mi don wanya dum!
- ⁵Ammaa kambe be nanaay, be kakkilaay. Be accaay wadugo kalludum, be tokki wulango dowanteeɓe wodɓe uurle.
- ⁶Ngam man ndufmi tikkere am e bernuki am dow berniji Yahuuda e laabi Urusaliima, dum wuli di. Di laati bille geewaade haa wargo hannde."
- ⁷Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila wi'i: "Koni mbaɗoton kalludum du'um dow ko'e mon? Kadi on ngidi nattingo worbe e rewbe e bikkoy e musinankoy nder Yahuuda, ngam taa gooto lutta na?
- ⁸Koni on tikkintammi bee kuude mon, bee wulango dowanteeɓe wodɓe boo uurle, haa do nder lesdi Misra ndi ngardon fabbugo? On don mbaɗa dum ngam halkugo ko'e mon na? Haa ummaatooje duniyaaru fuu njanca, kuda on na?
- ⁹On ngejjiti zunuubaaji kaakiraabe mon na, koo zunuubaaji laamiibe Yahuuda e di rewbe mabbe, koo zunuubaaji mon e di rewbe mon, dum ko wadi nder lesdi Yahuuda, dow laabi Urusaliima boo, on ngejjiti na?
- ¹⁰Haa wargo hannde on leestinaay ko'e mon, on kulaay yam, on tokkaaki tawreeta am e umrooje de umrumi on, onon e kaakiraabe mon.
- ¹¹Ngam maajum min Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila, mi annini honugo e nattingo Yahuuda fuu.
- ¹²Mi hoocan luttube Yahuuda wadɓe anniya yahugo Misra ngam fabboygo ton, be nattinteeɓe ton be fuu. Mawbe e leesbe maayran bee konu e weelo. Mi laatinan be hulniibe, yimbe kudan be, naaliran bee inde mabbe.
- ¹³Mi hiitoto joodiibe nder Misra, bana mi hiitori Urusaliima, bee konu e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu.
- ¹⁴Luttube Yahuuda warbe haa Misra ngam fabboygo ton, walaa koo gooto mabbe luttata. Walaa koo gooto hisnata yonki mum ngam o hoota haa lesdi Yahuuda ndi be ngenwata joodaago fahin. Walaa mo hootata, sonaa dadɓe sedɗa."

¹⁵Nden worbe anndube rewbe muudum'en don ngulana dowanteebe wodbe uurle e moobre rewbe hawtube dariibe ton e Yahuudu'en joodiibe haa Paturus nder lesdi Misra, mbi'i Yereimiya:

¹⁶“Min nanataa ko mbi'da min bee innde Jawmiraawo.

¹⁷Fakat min mbaɗan ko min mbi'i fuu. Min ngulana dowanteedo debbo bi'eteedo Mayramjo Asama uurle, min ngaɗana mo dokke dufeteede bana ko min mbaɗi, minin e kaakiraabe amin e laamiibe amin e ardiibe amin, nder gure Yahuuda e dow laabi Urusaliima. Saa'i man min ngoodino nyaamdu fantundu, min njoodino jam, min ngi'aayno sarru sam.

¹⁸Ammaa diga min acci wulango Mayramjo Asama uurle e waɗango mo dokke dufeteede, min ngalaa koo dume, yimbe amin maayri bee konu e weelo.”

¹⁹Rewbe besdi wi'ugo: “Saa'i min lii'ani Mayramjo Asama tamseeje nanndude jaati maako, min ngulani mo uurle, min ngaɗani mo dokke dufeteede, worbe amin ngerdaaki ko min mbaɗi na?”

²⁰Yereimiya wi'i ummaatoore fuu, worbe e rewbe jaabiibe mo bana non:

²¹“Uurle de ngulɗon nder gure Yahuuda e dow laabi Urusaliima kam, onon e kaakiraabe mon e laamiibe mon e ardiibe mon e yimbe lesdi fuu, on tammi Jawmiraawo anndaa dum, koo o yejjiti dum na?

²²Jawmiraawo waawaay munyango kuude mon kallude nyiddude. Ngam maajum lesdi mon laati winnde, ferwi, walaa mo joodi ton. Yimbe naaliran bee innde maari, bana ko laati hannde.

²³On ngulani dowanteebe wodbe uurle, on mbaɗi hakke dow Jawmiraawo, on nananaay mo, on tokkaaki tawreeta maako e farillaaji maako e seedamkuuji maako. Ngam man sarru ngu'u fuu ukkani on, bana ko laati hannde.”

²⁴Nden Yereimiya wi'i ummaatoore e rewbe fuu: “Nane wolde Jawmiraawo, onon Yahuudu'en wonbe nder lesdi Misra!

²⁵Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: Onon e rewbe mon on togi togayeeje bee kunndude mon, on kebbitini de bee juude mon. On togi wulango Mayramjo Asama uurle, on ngaɗanan mo dokke dufeteede. Boodɗum kadi, kebbine togayeeje mon! Mbaɗe ko togiɗon!

²⁶Ammaa nane wolde Jawmiraawo jonta, onon Yahuudu'en wonbe haa Misra. O wi'i: Mi hunori bee innde am mawnde: Walaa Yahuuduujo meetata hunoraago bee innde am nder lesdi Misra fuu, o wi'a: Fakat bana Jawmiraawo Allah o geeto!

²⁷Mi tiddinan waɗugo on sarru, naa hayru. Onon yimbe Yahuuda wonbe haa Misra, on fuu on maayran bee kaafahi e bee weelo, haa to on nattidi fuu.

²⁸Ammaa yimbe sedda caka moodon ndadan kaafahi, be lortoto diga Misra haa Yahuuda. Nden Yahuudu'en luttanbe warbe ngam faɓɓugo haa Misra anndan wolde moy goonɗi, nde am malla nde mabbe!

²⁹Min Jawmiraawo mi hokkan on alaama haa anndon no bolle sarru de anndinmi on ngoonɗirta fakat.

³⁰Ndaa, mi hokkan Firawna Hofra, laamiido Misra haa juude konne'en mum yidbe mbarugo mo, bana ndokkirmi Sedekiya, laamiido Yahuuda haa juɗngo konneejo mum Nabukodonosor, laamiido Baabila gidɗo mbarugo dum. Non Jawmiraawo wi'i."

Yeremiya 45

Ko Allah tammini Baruku

¹Nder nduubu Yooyakim bii Yusiya, laamiido Yahuuda, nayaɓu, nde Baruku bii Neriya winndi haa deftere ko Yeremiya anndini mo. Yeremiya wi'i mo :

²"Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i ma: An Baruku,

³a wi'i: Bone laatani yam! Jawmiraawo besdi mettamberam dow naaworlaaji am. Mi somi uumugo, mi hebaay siwtaare."

⁴Jawmiraawo wi'i Yeremiya o yecca Baruku: "Mi yibbinan ko nyibmi, mi doofan ko njubiimi nder lesdi fuu.

⁵A don dabbana hoore ma kuuje mawde na? Taa dabbu koo dume! Ndaa, mi ukkanan yimbe fuu sarru. Ammaa an, mi hisnan yonki ma koo toy njahata fuu. Min Jawmiraawo wi'i dum."

Yeremiya 46

Annabaaku dow Misra

¹Jawmiraawo wolwani Yeremiya ko laarani ummaatooje.

²Ndaa ko Jawmiraawo wi'i dow Misra. O wolwi haala moobre konu Firawna Neko, laamiido Misra. Nabukodonosor, laamiido Baabila jaali nde haa Karkemis banɗe maayo Efratis. Dum laati nder nduubu Yooyakim bii Yusiya nayaɓu.

³Mawbe konu Misra don koola: "Kooce bawarde e ndarganaaje, naste habre!

⁴Mbaate kirke dow pucci mon, mba'e di, onon wa'oobe pucci. Ndarne caffuuj, mbaɗe kufneeje njamndi dow ko'e mon. Ceebne labbe mon, borne sulkeeji mon!"

⁵Jawmiraawo yami: "Dume mi yi'ata? Koni be don ndiwna, be lororo baawo? Honoobe mabbe njaalaama, don ndogga bilaa yeesitaago sam. Kultorengol don koo toy!

⁶Yaawfotoobe ndadataa, semmbidbe kisataa! Haa woyla, haa fomoonde Efratis, be don pergo, be don ndo'o.

⁷Dume besdoto bana Niil, bana maayo teelanngo dow pmoole mum?

⁸Misra don besdo bana Niil, bana maayo teelanngo dow pmoole mum. Misra wi'i: Mi besdoto, mi suddan duniyaaru fuu, mi halkan berniiji e joodiibe ton.

⁹Naste habre, onon pucci! Njaawde, onon mootaji pucci! Ngurte, onon semmbidbe, yimbe Etiyopiya e Put, nanngoobe bawarde, fidoobe kuri iwbe Luudi!"

¹⁰Ammaa nyalaade nde'e woni nyalaade Jawmiraawo honoobe asama, dum nyalaade waataago, nde o waatoto konne'en maako. Kaafahi nyaaman be, ki haaran. Ki yaran y'iiy'am mabbe haa ki safta. Be laatanto Jawmiraawo Allah honoobe asama kirseteedum nder lesdi woyla banng maayo Efratis.

¹¹Onon yimbe Misra, njehe Gile'at, dabbitoye lekki. Ledde mon duudde fuu nafataa, walaa ko nyawndata on.

¹²Ummaatooje nani haala toskaare mon. Duniyaaru fuu nani boji moodon. Cemmbidde oo don fergo dow oya, be dido fuu be ndo'iditto hawtaade.

Garki Nabukodonosor

¹³Jawmiraawo wolwani annabi Yeremiya, nde Nabukodonosor, laamiido Baabila don wara habugo bee lesdi Misra :

¹⁴"Ngoooyne dum nder berniiji Misra, nder Migdol e Memfis e Tahapanes: Taaske ngam on ndarto, kaafahi don nyaama ko taari on fuu!

¹⁵Ko wadi dowanteedo mon mawdo do'i? O ummitittaako. Jawmiraawo do'i mo.

¹⁶Honoobe mon duudde pergi, ndo'i. Be don mbi'mbi'tira: Law! kootenma saare haa lesdi ndi ndanyaaden, haa ndaden kaafaaje konne'en men.

¹⁷Ndokka Firawna, laamiido Misra innde hesre. Ewne mo Duuda-haalaajo mo daltori wakkatiire mum darnaande.

¹⁸Mi geeto. Jawmiraawo honoobe asama woni innde am. Fakat bana mi geeto, bana hooseere Taboora caka kooseje godde, bana hooseere Karmel kommbi mbeela, bana non semmbe garando dow moodon.

¹⁹Kabbe kuuje mon ngam on ndaheteebe, onon yimbe Misra. Memfis laatoto ladde meere, nokkuure ferewnde nde walaa joodiibe ton.

²⁰Misra latino bana wiige woodnge, ammaa peecu iwngu woyla ukkani nge.

²¹Koo honoobe be Misra hoosi haya boo laati bana nyalahoy paykoy. Kambe boo be mbaawaay dartaago, be ngayliti, be ndoggi. Ngam nyalaade halkere mabbe, saa'i kiita mabbe ukkani be.

²²Misra don dogga bana mboodi, bilaa sonyo sam, ngam konne'en maari don ngara honugo ndi bee semmbe. Be don ukkano ndi bee pe'irde, bana fe'ooɓe ledde.

²³Be don pe'a laynde maari sukkunde nde goddo waawataa nastugo, ngam be duudɓe masin, be furi babatti duudugo." Non Jawmiraawo wi'i.

²⁴"Yimbe Misra cemi, ngam be njani haa juude ummaatoore iwnde woyla."

²⁵Jawmiraawo honooɓe asama, Allah Isra'iila wi'i: "Ndaa, mi hiitoto Amon, lawru wonndu haa No, hawtaade bee Misra e labbi e laamiibe maari. Mi hiitoto boo Firawna e hooliibe mo fuu.

²⁶Mi hokkan be haa juude yimbe yidɓe mbarugo be, haa juungo Nabukodonosor, laamiido Baabila e juude honooɓe muudum. Ammaa baawodon yimbe njoodoto fahin haa Misra, bana ko laati naane." Non Jawmiraawo wi'i.

Jawmiraawo hisnan yimbe muudum

²⁷"Onon danygol suka am Yaakubu, taa kule! Taa kultore, onon yimbe Isra'iila! Mi hisnan on diga lesdi ndaayiindi haa yimbe ma ndaha nder muudum. Yimbe danygol Yaakubu ngartan, njoodoto bee jam e de'ere, walaa kulnando be.

²⁸Taa kule, onon danygol suka am Yaakubu. Min Jawmiraawo mi don wondi bee moodon. Mi nattinan ummaatooje fuu haa cankititmi on. Ammaa onon, mi nattintaa on. Mi eltan on fakat, ammaa mi eltan on deydey, mi laarataa on bana on ngalaano aybe." Non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 47

Annabaaku dow Filisti'en

¹Hiddeko Firawna haba bee Gaaza, Jawmiraawo wolwani Yeremiya dow Filisti'en.

²Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Ndiyamji don besdo haa woyla, ilan bana maayo teelanngo. Di paccan dow lesdi e ko woni dow maari fuu, dow gure e joodiibe ton. Yimbe toroto ballal, yimbe lesdi fuu mboyan.

³Be nanan hoolo kolongi pucci e riggaango mootaji pucci e hoolo pallooje maaji. Baabiraabe ngeecitittaako gal bikkoy muudum'en, ngam juude mabbe tampi.

⁴Saa'i wadi ngam halkugo Filistiya fuu, ngam ta'ugo ballal wallanbe Tirus e Sidon fuu. Min Jawmiraawo mi halkan Filisti'en iwbe duunde Kaftor.

⁵Mettamberam wari haa Gaaza, yimbe Askalon cirwi. Ndey on accata y'argo balli moodon nder waadiwol mon ?

⁶On don ngooka: Kayto! Haa ndey kaafahi Jawmiraawo accata fiyugo? Lora nder suudu ma, de'u, siwta! –

⁷Noy ki siwtorto to min Jawmiraawo umri ki? Mi neli ki ta'ugo Askalon e joodiibe haa fomoonde mbeela!" Ton o yahrata ki.

Yeremiya 48

Annabaaku dow Mo'ab

¹Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: "Bone dow yimbe Nebo! Berniwol mabbe halkaama. Konne'en nyaami Kiriyaatayim, toskini yimbe maagol. Be ngibbini cuudi maagol cemmibidfi, toskini yimbe maagol.

²Maɲngu Mo'ab majji. Haa Hesbon, konne'en nufi kalludum dow Mo'ab: Ngare! En kalka ummaatoore nde'e! An boo, Madamen, a halkan, ngam kaafahi don taasne.

³Yimbe don ngooka haa Horonayim: Halkere e yibbere naawnde!

⁴Mo'ab sampitaama! Nane no bikkoy mboyrata.

⁵Nane hoolo boji dogguɓe dow laawol wa'iingol haa Lukit e gookaali bone dow laawol jippiingol haa Horonayim.

⁶Be don mbi'a: Ndogge, kisne yonkiiji mon! Ndogge bana wamnde ladde !

⁷An Mo'ab, a tuugi semmbe ma e risku ma. Ammaa jonta konne'en nyaamete, an boo. Dowanteedo ma Kemos o daheteedo, bee liman'en mum e saraaki'en mum fuu.

⁸Nattinoowo ukkanto berniwol koo ngole, walaa koo gootol dadata. Waadiwol e yoolde didi fuu kalkan." Non Jawmiraawo wi'i.

⁹"Mbadane lesdi Mo'ab bileeji, ndi fiira ndi daayto. Berniiji maari laatoto bille, walaa mo joodoto ton."

¹⁰Naalooɓe dow koo moy kuuwando kuugal Jawmiraawo bee yeebaare. Naalooɓe dow nangtando kaafahi mum e rufugo y'iyaam.

¹¹⁻¹²Jawmiraawo wi'i: "Diga fuddam Mo'ab joodi bee de'ere e hoolaare, meedaay daheego. Mo'ab nanndi inaboojam mbaaliidam dam meedaay wayleego. Dakam maajam wonnaaki, dam luubdam bana naane. Ammaa saa'i don wara haa mi nela yimbe ngam be loowa Mo'ab haa mbulku ngodɲgu bana inaboojam. Be ndufa ko woni nder bulki, be pusa di.

¹³Nden Mo'abi'en cemtiran lawru Kemos, bana Isra'iila'en cemtiri bee lawru wonndu haa Baytila ndu be kooli dum.

¹⁴Onon worbe Mo'ab, noy mbi'roton on honoobe semmbidfe, waawbe konu?

¹⁵Kalkoowo lesdi Mo'ab wa'i dow berniiji maari, suka'en maari woodfe njippi ngam mbareego." Non Laamiido mo innde mum Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

- ¹⁶“Halkere Mo'ab badake wargo, sarru maari don badito bee jaawal.
- ¹⁷Onon heeddiddiraabe Mo'ab, onon annube innde maari fuu, mboye ndi! Mbi'e: Kayya! Laamu maari cemmibidngu yewi, manngu maari e baawde maari njinni!
- ¹⁸Onon joodiibe Dibon, njippe joonde mon teddunde e njooɗe nder mbulwuldi! Ngam nattinoowo Mo'ab ukkani on, wili cuudi mon cemmibiddi.
- ¹⁹Onon joodiibe haa Aro'er, ndare haa laawol, ayne, yame dadbe dogganbe fuu ko wadi.
- ²⁰Be njaaboto: Lesdi Mo'ab nattinaama! Mboye ndi, ngam ndi toskake! Ngooyne nder waadiwol Arnon no Mo'ab wilaama!
- ²¹Kiita wari dow berniiji yoolde, dow Holon e Yahas e Mofa'at
- ²²e Dibon e Nebo e Bayti-Dibilatayim
- ²³e Kiriyaatayim e Bayti-Gamul e Bayti-Me'on
- ²⁴e Keriyaot e Bosra e berniiji Mo'ab badiidi e daayidi fuu.
- ²⁵Baawde Mo'ab ta'i, semmbe maari majji.” Non Jawmiraawo wi'i.

Kiita dow yaggaare Mo'ab

- ²⁶Jawmiraawo wi'i: “Nguykine Mo'ab, ngam dum mawniti dow am. Mo'ab talloto nder tuure mum, haa yimbe fuu njala dum.
- ²⁷An Mo'ab, siftor no a jaliri Isra'iila'en. A dimmbi hoore ma dow mabbe bana to be nanngaabe caka moobre wuybe.
- ²⁸Onon joodiibe Mo'ab, ngurte berniiji mon. Njooɗe caka tapaaɗe! Laate bana poola mbaɗannga sabbo mum haa sera gaaruwol.
- ²⁹Mo'ab don mawnito masin. Mi nani no yimbe maari mawnitori, no be njukori, no be yaggori, no be burniri ko'e mabbe dow yimbe.
- ³⁰Min Jawmiraawo mi anndi yaggaare mabbe. Njuka mabbe laati meere, kuude mabbe boo ngalaa nafuuda.
- ³¹Ngam maajum mboyanmi Mo'ab, mi don wooka daliila lesdi Mo'ab fuu, mi don uuma ngam yimbe Kir-Heeres.
- ³²Mi woyan yimbe Sibama ko buri yimbe Ya'ajer. An berniwol Sibama, a laati bana inabohi ki lice mum njotti gada Weendu Mannda, haa yotto Ya'ajer. Ammaa jonta nattinoowo ukkani yaamnde bibbe ledde ma e inabooje ma.
- ³³Seyo e welwelo majji nder lesdi Mo'ab ndimoori. Inaboojam acci ilugo e biddirde, walaa biddoowo inabooje, hoolo seyo mum jinni.
- ³⁴Yimbe Hesbon e El'ale don mboya, hoolo boji mabbe don yotto Yahas, haa yahugo Co'ar e Horonayim e Egilat-Silisiya. Koo maayel Nimrim boo beebi.

³⁵Mi nattinan nder Mo'ab koo moy gulando uurle haa towndiije e lii'antoodo labbi mum kirseteedi." Non Jawmiraawo wi'i.

³⁶"Ngam maajum bernde am don woya dow Mo'ab e yimbe Kir-Heeres, don sony'a bana wommbere, ngam ko be paggi fuu, majji.

³⁷Koo moy femmbi hoore mum, labi wakkude mum. Be fuu be y'ari juude mabbe, be borni limce buhuuje.

³⁸Dow soorooji lesdi Mo'ab e babe maari fuu, sey bojji. Ngam mi fusi Mo'ab bana mbulku ngu faalaaka." Non Jawmiraawo wi'i.

³⁹"Mo'ab nattinaama! Mboye! Lesdi Mo'ab toskake, ndi laati daliila kultoreengol e jancoore ngam ummaatooje taariide ndi."

Walaa dabare hisugo ngam Mo'ab

⁴⁰Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Ummaatoore suuyan dow Mo'ab bana dutal ngal weedi bileeji mum.

⁴¹Kiriyot nyaamaama, cuudi cemmbidfi mabbitaama. Nyalaade man honooɓe Mo'ab semmbidɓe kulan bana debbo besnando.

⁴²Mo'ab natti, yimbe ummaatoore maari njinni ngam be mawniti dow am.

⁴³Kultoreengol e ngaska e tuuforgol laatanto on, onon yimbe Mo'ab." Non Jawmiraawo wi'i.

⁴⁴"Doggudo kultoreengol do'oto nder ngaska. Gurtiido ngaska nastan tuuforgol. Ngam mi taynori hitaande hiitaago Mo'ab." Non Jawmiraawo wi'i.

⁴⁵"Doggube tampi, dabbi hisrude nder berniwol Hesbon. Ammaa yiite jamni nder maagol, demngal yiite wurti diga laamorde Sihon, nyaami lesdi Mo'abi'en yidɓe habre, diga keerol maari haa caka maari.

⁴⁶Bone laatani Mo'ab! Yimbe sujidanɓe Kemos kalki. Biɓɓe mabbe worɓe e rewɓe laati habbaabe dahaabe.

⁴⁷Ammahaa haa timmoode balɗe ngartiranmi Mo'ab bana naane." Non Jawmiraawo wi'i. Kanjum woni kiita maako dow Mo'ab.

Yeremiya 49

Annabaaku dow Ammoonien

¹Ndaa ko Jawmiraawo wi'i dow Ammoonien: "Woodaa worɓe haa Isra'iila na? Woodaa ronoobe ton na? Koni sujidanoobe lawru Milkom kooci lesdi lenyol Gada, njoodi nder berniiji ton?"

²Ngam maajum Jawmiraawo wi'i: "Saa'i don wara haa mi nanna Ammoonien nder berniwol Rabba hoolo konu. Ngol laatoto bille. Konne'en ngulan gure maagol bee yiite. Nden Isra'iila'en kebtan lesdi muudum'en haa hoocube ndi.

³Onon yimbe Hesbon, mboye, ngam berniwol Ayu natti! Onon rewbe Rabba, kadde limce buhuuje, njooyne, ngiile koo toy nder ci'e! Ngam dowanteedo mon Milkom o daheteedo, kanjo e liman'en maako e ardiibe maako.

⁴Onon yimbe tuurtoobe, koni njukotoodon bee waadiiji mon bee wi'ugo di don bee semmbe? Koni marsotoodon ndesaaji mon, onon wi'anbe: Moy habata bee amin?

⁵Ndaa, mi ukkanan on kultoreengol, taariibe on fuu kulnan on. On ndoggan, koo moy tiitan yeeso mum ngam hisa, walaa moobtando on." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

⁶"Ammaa baawodon ngartiranmi joonde Ammoonien dahaabe bana naane." Non Jawmiraawo wi'i.

Annabaaku dow Edoom

⁷Ndaa ko Jawmiraawo honoobe asama wi'i dow Edoom: "Hikma jinni haa Teman na? Sarwoobe Edoomien marbe faamu ngalaa sawari na? Hikma mabbe majji na?

⁸Onon yimbe Dedan, ngaylite, ndogge! Nyukke nder gasde. Mi ukkanan danygol Isuwa sarru, ngam saa'i wadi mi hiito be.

⁹To ittoobe inabooje ngari haa moodon, be accataa koo wukkuru wooru. To wuybe ngari jemma, be luuwoto ko be ngidi fuu.

¹⁰Min mi borti danygol Isuwa fuu, mi sudditi nyukkorde mabbe, ngam taa be tokko nyukkaago. Yimbe Edoom kalki, non boo banndiraabe mabbe e heeddiddiraabe mabbe. Edoom tawataake.

¹¹Acce atime'en mon, mi wuurnan be. Rewbe yurumbe caka moodon boo koolo yam."

¹²Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Koo yimbe wodbe be ke'aay hiiteego, njari haa jardugel kiita. Nden kam onon on tammoto on labbinteebe na? Fakat, onon boo on njaran ngel.

¹³Mi hunori innde am: Berniwol Bosra laatoto kulniingol, perewngol. Yimbe kudan ngol, naalan ngol. Gure maagol fuu laatoto ladde meere haa foroy."

¹⁴Yeremiya wi'i: "Mi nani konngol iwngol haa Jawmiraawo, nelaado boo nelaama haa wi'a ummaatooje: Moobte, ngare dow Edoom! Umme ngam konu!

¹⁵Mi leestinan on caka ummaatooje, on laatoto meeridinaabe.

¹⁶On tammi de don kula on, kanjum zammibi on. On mawnitiibe ngam on don njoodi nder gaaruuji e dow kooseeje. Ammaa koo to on njoodake towfum bana dutal, mi jipinan on." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁷⁻¹⁸Jawmiraawo wi'i: "Mi laatinan lesdi Edoom daliila kultoreengol. Koo moy caalotoodo hultoran, haydinan ngam masiibooji maari fuu. Nattere Edoom

nanndan bee nattere berniiji Sodoma e Gomorra e gure taariide di. Walaa mo joodoto ton, walaa mo hodata ton.

¹⁹Mi waran bana mbarooga ngurtiinga laynde sukkunde banje maayo Urdun, ngarannga haa durduke kecce. Bee juhuki ndiiwanmi Edoomi'en diga lesdi muudum'en. Baawo maajum mi suban mo laamanto ummaatoore mabbe. Moy nanndi bee am? Moy ewnoto yam yeeso kiita? Ardiido moye dartanto yam?

²⁰Ngam maajum nane ko min Jawmiraawo mi nufani yimbe Edoom, ko anniniimi wadugo joodiibe haa Taman. Fakat be daseteebe bana fiibe dabbaaji, fakat lesdi mabbe nattinte.

²¹Hoolo yibbere Edoom dimmbinan lesdi, gookaali Edoomi'en njottoto maayo Maaliya.

²²Konne'en ukkanto Bosra bana dutal leeraangal haa dow. Nyalaade man semmbidbe Edoom kulan bana debbo besnando."

Annabaaku dow Damas

²³Ndaa ko Jawmiraawo wi'i dow Damas: "Yimbe nder berniiji Hamat e Arpad don caklo, ngam be nani kubaruwol kallungol. Berde mabbe ta'i ngam kulol, be mbaawataa de'ititgo bana mbeela nga henndu dimmbini.

²⁴Yimbe Damas tampi, ngayliti haa ndogga nder kulol. Mettamberam e naawreenga nanngi be, bana luuwe nanngirta besnando.

²⁵Kayya! Berniwol teddungol ngo'ol, ceyiingol naane, koo moy acci ngol.

²⁶Nyalaade man, suka'en njanan nder babe maagol, honoobe maagol fuu kalkan." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

²⁷"Mi hubban yiite dow mahi Damas, nge nyaama laamorde Benhadat."

Annabaaku dow yimbe Keedar e berniwol Hacoor

²⁸Ndaa ko Jawmiraawo wi'i dow yimbe Keedar e laamiibe berniwol Hacoor be Nabukodonosor, laamiido Baabila jaali: "Umme, kippe yimbe Keedar, kalke yimbe fuunaange be'e.

²⁹Kooce cuudi laymaaji mabbe e dammooji mabbe, itte wiirndallooji laymaaji mabbe e ko woni nder maaji fuu non boo geeloodi mabbe. Ngooke dow mabbe: Kultoreengol koo toy!

³⁰Onon yimbe Hacoor, min Jawmiraawo mi wi'i on: Njaawde, nyukke nder gasde! Ngam Nabukodonosor, laamiido Baabila nufani on nufaye, habbi dabare dow moodon.

³¹O wi'i: Umme, kippe yimbe hooldinbe be'e! Be ngalaa dammude koo jamde paldude, be don njoodi feere mabbe boo." Non Jawmiraawo wi'i.

³²“Njabte geeloodi mabbe, tokke mabbe laatano on kebal konu. Mi saŋkitan yimbe laba-taarna'en be'e haa alkibilaaji fuu, mi ukkanan be halkere koo toy.” Non Jawmiraawo wi'i.

³³“Hacoor laatoto ladde meere, joodorde cuuli haa foroy. Walaa mo joodoto ton, walaa mo hodata ton.”

Annabaaku dow Elam

³⁴Nde Sedekiya fuddi laamanaago Yahuuda, Jawmiraawo wolwani annabi Yeremiya dow lesdi Elam.

³⁵Jawmiraawo honooŋbe asama wi'i: “Baawde yimbe Elam, dum fidoobe kuri mabbe. Mi yewan lagaaje mabbe.

³⁶Mi umminan keni haa alkibilaaji nayi fuu, di mbifa dow Elam, di caŋkita yimbe koo toy. Riiwaabe Elam ngonan nder lesde fuu.

³⁷Mi hulnan Elami'en yeeso konne'en mabbe yidbe mbarugo be. Bee tikkere am saatunde ukkananmi be sarru. Mi yoofa kaafahi, ki tokko be haa to mi nattini be.” Non Jawmiraawo wi'i.

³⁸“Mi nattinan laamiibe e saraaki'en Elam, nden mi jo'inan leeso laamu am ton.

³⁹Ammaa haa timmoode balde ngartiranmi joonde Elam bana naane.” Non Jawmiraawo wi'i.

Yeremiya 50

Yibbere Baabila e gartuki Isra'iila

¹Ndaa ko Jawmiraawo wi'i bee hunnduko annabi Yeremiya dow Baabila, lesdi Kaldiya'en:

²“Anndine dum caka ummaatooje, ngooyne dum! Ndarne tuutawal konu, mbade woynaandu, taa cuude dum! Mbi'e: Lesdi Baabila do'ake! Dowanteedo maari Beel toskake, Marduk fusi, labbi maako toskake, suuraaji maako cehaadi kalki.

³Ummaatoore iwnde woyla wari habugo bee lesdi Baabila, laatinan ndi ladde meere. Yimbe e dabbaaji fuu ndoggan, walaa mo joodata ton.”

⁴Jawmiraawo wi'i: “Wakkati man yimbe Isra'iila e yimbe Yahuuda kawtan, ngaran bee boji ngam dakkotirgo bee Jawmiraawo Allah muudum'en.

⁵Be yaman laawol Siyona, nden be ngaylititto, be tokkoto ngol. Be kabban alkawal duumiingal bee am, be meetataa yejjitugo ngal.

⁶Yimbe ummaatoore am laati bana baali majjudi. Waynaabe mabbe majjini be dow kooseje. Be ngiili bana baali diga hooseere nde'e haa ndeya, be ngejjiti waalde mabbe.

⁷Fottube bee mabbe fuu ukkani be. Konne'en mabbe mbi'i: Ko min mbadi, naa dum aybe, ngam be mbadi hakke dow Jawmiraawo, mardo adilaaku fuu, dum Jawmiraawo mo kaakiraabe mabbe donno koolo dum.

⁸Onon yimbe Isra'iila, ndogge Baabila, ngurte lesdi Kaldiya'en! Aarte dillugo bana jawdi ardorto tokkere !

⁹Mi don ummina moobgal ummaatooje mawde haa woyla, de ngara habugo bee Baabila. Be ndarna caffuui dow berniwol, be nyaama ngol. Be pidan kuri mabbe bana gaw'en, walaa koo gootol woofata.

¹⁰Lesdi Kaldiya laatoto kebal konu, hippoobe ndi fuu caftan ngal." Non Jawmiraawo wi'i.

¹¹"Onon yimbe Baabila, on mbili maral lesdi am. Ngam man on don ceyo, on don mbelmbelta, on don ndiwa bana ngakkon caka hudo hecco, koo bana puccu hijanngu.

¹²Lesdi moodon, kayri boo ndi toskoto, ndi heewan mbustu. Kaldiya laatoto ummaatoore baawoore, Baabila laatoto ladde hamaadaare meere.

¹³Ngam daliila tikkere am, walaa joodotoobe ton, ngol ferwan fuu. Koo moy caalotoodo hultoran, haydinan ngam masiibooji maagol fuu.

¹⁴Onon fidoobe kuri, ndarne caffuui dow berniwol Baabila, taare ngol. Pide kuri mon fuu dow maagol, ngam ngol wadi hakke dow Jawmiraawo.

¹⁵Ummine gookaali konu nder taarde maagol fuu. Jonta berniwol Baabila yoofi balmi mum. Cuudi maagol cemmibiddi ngibbi, mahi maagol ngibbi. Min Jawmiraawo mi don waato yimbe Baabila. Onon boo mbaate be, mbaade be ko be mbadi naane!

¹⁶Nattine aawoobe e sodoobe haa Baabila. Koo moy joodiido ton hulan kaafahi, hootan lesdi muudum haa yimbe mum ngoni."

¹⁷Yimbe Isra'iila laati bana baali majjudi di baroode ndiiwi. Laamiido Assuura aarti nyaamugo be. Haa ragare, Nabukodonosor, laamiido Baabila nami i'e mabbe.

¹⁸Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i: "Mi hiitoto laamiido Baabila e lesdi mum, bana mi hiitori laamiido Assuura.

¹⁹Mi hooran yimbe Isra'iila haa durdude muudum'en, be nyaama ko fudata dow hooseere Karmel e nder lesdi Baasan, be kaara dow kooseeje Efrayim e nder lesdi Gile'at.

²⁰Min Jawmiraawo mi wi'i: Wakkati man, to goddo dabbitsi zunubaaaji Isra'iila e hakkeji Yahuuda, o tawataa di, ngam mi yaafanto koo moy luttudo mo accumi bee yonki."

Kiita Allah dow Baabila

- ²¹“Ukkane yimbe Meratayim e Pekoda, kalke be! Mbile, nattine be fuu! Mbaɗe ko min Jawmiraawo umri on fuu!
- ²²Hoolo konu ummi nder lesdi, halkere naawnde wadi.
- ²³Lesdi Baabila laati bana tappirdum. Ndi tappi, sampiti duniyaaru fuu, jonta tappirdum man fusi. Baabila warti nokkuure ferewnde caka ummaatooje.
- ²⁴An Baabila, mi tuufani ma tuuforgol, an boo a anndaano. Jonta a nasti ngol. Mi hehti ma, mi nanngi ma, ngam a habi bee am.
- ²⁵Mi maɓɓiti sigordu balmi am, mi wurtini balmi ngam wangingo tikkere am. Woodi ko mi wadata nder lesdi Kaldiya'en, min Jawmiraawo honooɓe asama.
- ²⁶⁻²⁷Umme diga alkibilaaji fuu! Ngare, maɓɓite beembe maagol! Mbaage ngol bana be mbaagirta huɗo. Nattine ngol! Taa acce koo dume nder maagol! Kirse semmbidɓe maagol, be ndo'o haa lesdi. Kayto yimbe Baabila! Saa'i kiita maɓɓe wadi.
- ²⁸Nane haraka dogguɓe, dadɓe lesdi Baabila ngaddi habaru haa Siyona no Jawmiraawo Allah men waatori Baabila ngam daliila haykaliiru mum.
- ²⁹Umre fidoobe kuri be ngara haa Baabila, ewne annduɓe haɓre bee lagaawal fuu. Taare berniwol, taa godɗo dada. Mbaɗe ngol fodde kuude maagol fuu. Mbaɗe ngol bana ngol waari wodɓe, ngam ngol y'aggi dow Jawmiraawo, dow Ceniɗo Isra'iila.
- ³⁰Ngam maajum suka'en maagol njanan nder babe maagol, honooɓe maagol fuu kalkan nyalaade man.” Non Jawmiraawo wi'i.
- ³¹Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: “An Baabila, a heewi y'aggaare. Ngam man mi honete. Ngam nyalaade ma wari, kiita ma yottake.
- ³²Nden ummaatoore ma y'aggiinde fergoto, do'oto, walaa mo ummintanda. Mi hubɓan yiite nder berniiji ma fuu, nge nyaama ko taari dum fuu.”
- ³³Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: “Yimbe Isra'iila e Yahuuda be toonyaabe. Dahɓe be fuu don njogito be, cali yooftugo be.
- ³⁴Ammaa kisnoowo be o cemmbidɗo, innde maako Jawmiraawo honooɓe asama. Fakat o jinngan be. O de'itinan duniyaaru, ammaa o diwninan yimbe Baabila.”
- ³⁵Jawmiraawo wi'i: “Kaafahi waran dow Kaldiya'en, dow joodiibe haa Baabila e ardiibe maagol e hikma'en maagol.
- ³⁶Kaafahi waran dow wadoobe hatti maagol, sey be laato faataabe. Kaafahi waran dow semmbidɓe maagol, haa be kultora.

³⁷Kaafahi fiyan pucci maagol e mootaaaji pucci maagol. Kaafahi waran dow honooḃe maagol jananḃe, ḃe laato bana rewḃe. Kaafahi waran dow ndesaaji maagol, ḃi njaḃte!

³⁸Hokkere waran dow ndiyamji maagol, ḃi ḃeeḃan. Ngam lesdi Baabila heewi labbi kulniidḃi ḃi laatini yimḃe yinnaabe.

³⁹Ngam maajum kuuje ladde e pobbi e dabbi njoododotto ton, woodaa mo joodoto ton haa abadan !

⁴⁰Nattere Baabila laatoto bana nattere berniiji Sodoma e Gomorra e gure taariide ḃi. Walaa mo joodoto ton, walaa mo hoḃata ton.” Non Jawmiraawo wi'i.

⁴¹“Ndaa, yimḃe ḃon ngara diga lesdi woyla, ummaatoore ḃuudḃnde e laamiibe ḃuudḃḃe ummi haa keeri duniyaaru.

⁴²ḃe ḃon njogi lagaaje e labbe, ḃe saatube, ḃe ngalaa endam. Daade maḃḃe ḃon iida bana maayo maḃngo, ḃe wa'iibe pucci, ḃe taaskiibe bana gorko gooto ngam habugo ḃee Baabila.

⁴³Laamiido Baabila nani habaru maḃḃe, juude maako tampi, kulol naḃngi mo bana luuwe naḃngirta besnando.

⁴⁴Min Jawmiraawo mi waran bana mbarooga ngurtiinga laynde sukkunde baḃnge maayo Urdun, ngaranḃga haa durduḃde kecce. ḃee juhuki ndiiwanmi yimḃe Baabila diga berniwol muudum'en. Baawo maajum mi suban mo laamanto ummaatoore maḃḃe. Moy nanndi ḃee am? Moy ewnoto yam yeeso kiita? Ardiido moye dartanto yam?

⁴⁵Ngam maajum nane ko min Jawmiraawo nufani berniwol Baabila, ko anniniimi waḃugo lesdi Kaldiya'en. Fakat ḃe daseteeḃe bana ḃiḃḃe dabbaaji, fakat lesdi maḃḃe nattinte.

⁴⁶Hoolo yibbere Baabila dimmbinan lesdi, ummaatooje godḃe nanan gookaali maḃḃe.”

Yeremiya 51

Annabaaku feere dow Baabila

¹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “Mi ḃon ummina henndu nattinooru Baabila e Kaldiya'en joodiibe ton.

²Mi nelan jananḃe haa Baabila, ḃe ndiiwa yimḃe bana henndu saḃkitirta nyaande. To nyalaade sarru wari, ḃe ukkanto Baabila diga alkibilaaji fuu, ḃe mbuuwa lesdi man laabḃum tal.

³Taa acce honooḃe Baabila tira lagaaje malla ḃorno sulke. Taa acce suka'en ndaḃa! Nattine moḃḃe konu maḃḃe fuu!

- ⁴Yuwaabe njanan, maayan dow laabi lesdi Kaldiya'en.
- ⁵Min Allah Jawmiraawo honooŋbe asama mi wudinaay Isra'iila e Yahuuda bana rewbe yurumbe koo nde lesdi maŋbe heewi hakkeji yeeso Ceniido Isra'iila.
- ⁶Ndogge Baabila, kisne yonkiiji mon, ngam taa on mbare ngam aybe maagol. Ngam mi don waato ngol, mi warjo ngol fodde kuude maagol.
- ⁷Berniwol Baabila laati jardugel kanjeeri nder juŋgo am haa wuykina duniyaaru fuu. Ummaatooje njari nguykinoojam maagol, haa be laati bana yinnaabe.
- ⁸Jonta nii Baabila do'i, halki! Mboye ngol, dabbe lekki ngam kuuduuje maagol, teema ngol yamŋitan!
- ⁹Jananbe joodiibe ton mbi'i: Min muuyno yamŋitingo Baabila, ammaa ngol yamŋitaay. Accen ngol, en koota, koo moy haa lesdi mum! Kiita Allah dow maagol mawni haa yotti duule asama."
- ¹⁰Yimbe Allah don mbi'a: "Jawmiraawo goonŋini en. Ngare, en ngecca haa Siyona ko Jawmiraawo Allah men wadi!"
- ¹¹Jawmiraawo ummini berde laamiibe Mediya, ngam o annini halkugo Baabila. Bana non o waatorto ngol ngam daliila haykaliiru maako. Hoore'en konu umri: "Ceebne kuri mon, naange bawarde mon!"
- ¹²Bangte tuutawal konu ngam ukkanaago mahi Baabila! Cemmbidine aynol. Ndarne aynooŋbe, taaskitine baaltol." Jawmiraawo don timmina anniya ka o anndini dow yimbe Baabila.
- ¹³Berniwol Baabila don joodi kommbi maaje duudde, woodi ndesaaji mawdi. Ammaa timmoode maagol yottake, muudoore maagol heewi !
- ¹⁴Jawmiraawo honooŋbe asama hunori hoore muudum: "An Baabila, mi hebbinte bee yimbe duudde bana babatti, be mbaŋan gookaali jaalorgal dow maada."

Maŋtoore Allah

- ¹⁵Jawmiraawo wadi lesdi bee baawde mum, o tagi duniyaaru bee hikma maako, o we'iti asama bee anndal maako.
- ¹⁶To o umri, ndiyamji don moobo nder asama, o don wa'ina duule haa keeri duniyaaru, o don sakkina ma'e haa iyeende toba, o don wurtina henndu nder cigordi maako.
- ¹⁷Yimbe fuu be faataabe, sooya-anndal'en. Koo moy kilaajo semtiran labbi muudum, ngam suuraaji di o wadi laataaki dowanteebe bee goonga, di ngalaa yonki.
- ¹⁸Di kuuje meereeje, jalnooje, saa'i kiita di kalkan.

¹⁹Ammaa Allah laatiido gedal Yaakubu laataaki bana non. Kaŋko woni tagdo kuuje fuu, o suba Isra'iila'en be laato yimbe maral maako. Innade maako Jawmiraawo honooɓe asama.

Baabila, tappirdum Jawmiraawo

²⁰Jawmiraawo wi'i: "An Baabila, a laati tappirdum am, a balmol am. Bee maada tappirmi ummaatooje, kalkumi laamuuji.

²¹Bee maada tappirmi puccu e ba'iido ngu, mootaaji pucci e wa'iibe di.

²²Bee maada tappirmi gorko e debbo, ndottiiɗo e derkeejo, suka e paanyo.

²³Bee maada tappirmi gaynaako e tokkere mum, demoowo e ga'i mum cindaadi, ngomna'en e kaliifa'en."

Kiita dow Baabila

²⁴Jawmiraawo wi'i: "On ngi'an no mi waatorto Baabila e yimbe Kaldiya kalludum ko be mbaɗi Siyona fuu.

²⁵An Baabila, a laati bana hooseere semmbidnde halkunde duniyaaru fuu. Ammaa min Jawmiraawo mi honete. Mi fortan juŋgo am dow maada, mi tallete diga dow tapaaɗe haa mi laatine waagaare ndoondi.

²⁶Walaa koo'ando hayre haa bille maada, koo ngam wallingo cabɓawal, koo ngam toldu suudu. A laatoto ladde meere haa foroy." Non Jawmiraawo wi'i.

²⁷"Baŋgte tuutawal nder lesdi! Puufe luwal konu haa ummaatooje nana dum! Taaskitine ummaatooje ngam habre bee Baabila! Ewne laamuuji Araraada e Minni e Askanas, ndarne hooreejo ngam habugo bee maagol! Ngadde pucci duudɗi bana baɓɓatti!

²⁸Taaskitine laamiibe Medi'en e ngomna'en maɓɓe e kaliifa'en maɓɓe e ummaatooje de be laamanto fuu. Taaskitine ummaatooje de'e ngam habugo bee Baabila.

²⁹Lesdi don dimmbo, don diwna, ngam min Jawmiraawo mi don timmina nufu am, mi laatina Baabila ladde meere nde walaa joodiibe ton.

³⁰Honooɓe Baabila acci habre, don njoodi nder cuudi cemmibiddi. Semmbe maɓɓe jinni, be laati bana rewɓe. Dammude berniwol ngibbi, cuudi maagol don ngula.

³¹Waddooɓe habaru don tokkotiri ngam anndingo laamiido Baabila no konne'en kippake berniwol koo toy fuu.

³²Be koo'i eerorde maayo, be nguli kewe, honooɓe Baabila fuu kultori.

³³Halkere Baabila badake. Dum laatoto bana goddo taaskitinta laarre. Lutti sedda, konne'en codan yimbe maagol." Non Jawmiraawo honoobe asama, Allah Isra'iila wi'i.

³⁴Nabukodonosor, laamiido Baabila nyaami Urusaliima, nami ngol, laatini ngol bana mbulku sookru, modi ngol bana kuunga modirta, hebbini reedu mum bee kuuje maagol boodde, wudini ngol.

³⁵Sey yimbe Siyona mbi'a: "Toonyaare nde yimbe Baabila toonyori min, loro dow ko'e mabbe!" Yimbe Urusaliima boo mbi'a: "Yimbe Kaldiya ndoondo aybe y'iya'amin!"

Jawmiraawo walli Isra'iila

³⁶Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Mi jingnan on, onon yimbe Urusaliima, mi waatoto konne'en moodon. Mi sukkan maayo Baabila, haa ceebooje maagol beeba.

³⁷Nden Baabila laatoto waagaare kaa'e e joodorde cuuli. Woodaa mo joodoto ton. Caalotoodo fuu hultoran, haydinan dow maagol.

³⁸Yimbe Baabila fuu don ubba bana baroode, be don ngurbo bana mbarookoy.

³⁹Nde suuno nanngi be, mi wadi nyaamduuji. Mi wuykinan be haa be ngima bee seyo. Nden be daanoto, be meetataa finugo.

⁴⁰Bana njawkon, bana jawdi baali e jawdi be'i njahranmi be hirseego." Non Jawmiraawo wi'i.

Kiita dow Baabila

⁴¹"Sesak, berniwol ngol duniyaaru fuu mangti dum, konne'en nyaami ngol! Baabila warti nokkuure ferewnde caka ummaatooje.

⁴²Mbeela wa'i, modi Baabila bee y'uuge maaga iidooje.

⁴³Gure maagol perwi, laati ladde meere e lesdi njoorndi ndi walaa joodiido koo caalotoodo ton.

⁴⁴Mi hiitoto Beel, dowanteedo Baabila. Mi doolan mo tuutugo ko o modi. Ummaatooje meetataa moobaago haa maako ngam sujidango mo. Mahol Baabila yibbi!

⁴⁵Onon yimbe Isra'iila, ngurte nder maagol! Kisne yonkiiji mon e tikkere am saatunde!

⁴⁶Taa berde mon ta'a, taa kultore ngam kubaruuji di nanoton nder lesdi. Ngam hitaande nde'e kubaruwol gootol waran e mawri man kubaruwol godngol, toonyaare duudan dow lesdi, laamiido ummanto laamiido goddo.

⁴⁷Ngam maajum saa'i don wara haa mi hiito labbi Baabila cehaadi. Lesdi fuu toskoto, naawnaabe fuu ndo'oto, maaya nder maagol.

⁴⁸⁻⁴⁹Nden asama e lesdi e ko woni nder maajum fuu mbelmbeltan ngam Baabila, ngam nattinoobe ngol don ngara diga woyla. Baabila mbari yimbe duudbe nder duniyaaru fuu, ammaa jonta Baabila bee hoore mum do'oto ngam ngol mbari Isra'iila'en." Non Jawmiraawo wi'i.

Habaru Allah ngam Yahuudu'en haa Baabila

⁵⁰"Onon dadbe kaafahi, ndille! Taa ndare jonta, njehe! Koo to on daayibe lesdi moodon, ciftoreedam, min Jawmiraawo, numte Urusaliima boo.

⁵¹On don mbi'a: Min toski bee nanugo jancoobe, min keewi semteende. Jananbe nasti nder nokkuuje ceniide nder Suudu Jawmiraawo.

⁵²Ngam maajum mbi'anmi: Saa'i don wara haa mi hiito labbi Baabila cehaadi, nden naawnaabe nder lesdi ndi'i fuu uumoto.

⁵³Koo to Baabila eengi haa yotto asama, ngol nyibi cuudi cemmbiddi towdi, min kam mi nelan yimbe ngam nattingo ngol." Non Jawmiraawo wi'i.

Halkere Baabila

⁵⁴"Nane gookaali diga Baabila e hoolo yibbere mawnde nder lesdi Kaldiya'en.

⁵⁵Jawmiraawo don wila Baabila, don je'ina hoolo manngo nder maagol. Honooobe ngol don koola bana ndiyamji mawdi, hoolo man ummi.

⁵⁶Be ngari nattingo Baabila. Semmbidbe maagol kabbaama, lagaaje maagol ngewi. Ngam Jawmiraawo woni Allah mo waatoto. O warjoto fakat.

⁵⁷O wuykinan ardiibe maagol e hikma'en maagol, ngomna'en e kaliifa'en e honooobe fuu. Be daanoto doynngol teddungol, be meetataa finugo." Bana nii Laamiido mo innde mum Jawmiraawo honooobe asama wi'i.

⁵⁸Ndaa ko Jawmiraawo honooobe asama wi'i: "Konne'en ngibbinan mahi Baabila tekkudi fuu, ngulan dammude maagol towde bee yiite. Jama'aaje don torro meere, yiite nyaaman kuude ummaatooje."

Annabaaku Yereimiya yotti Baabila

⁵⁹Seraya bii Neriya bii Mahaseya wonno saraakiiyo badiido laamiido Sedekiya. Nder nduufu Sedekiya, laamiido Yahuuda, nayaabu, o dofti mo haa Baabila. Yereimiya umri Seraya o yahra habaru muudum ton.

⁶⁰Yereimiya winndino haala sarru ngu tammi ukkanaago Baabila fuu, o winndi ka haa deftere.

⁶¹Nden o wi'i Seraya: "To a yottake Baabila, sey a jannga bolle de'e fuu bee tiinaare.

⁶²Nden wad' do'a ni'i: Yaa Jawmiraawo, an wolwi dow nokkuure nde'e, a halkan nde, taa goddo tokko joodaago do, koo yimbe, koo dabbaaji. A wi'i nde laatoto ladde meere haa foroy.

⁶³An Seraya, baawo a timmini janngugo deftere nde'e, habbu hayre haa maare, sakkin nde nder maayo Efratis,

⁶⁴nden wi': Bana nii Baabila yollorto, meetataa ummaago, ngam daliila halkere nde Jawmiraawo ukkanta ngol." Bolle Yeremiya kaadi haa do.

Yeremiya 52

Do'ere Urusaliima

(2 Laamiibe 24:18-20; 25:1-30)

¹Sedekiya woodi duubi noogas e go'o, saa'i o laamo. O laami haa Urusaliima duubi sappo e go'o. Innde daada maako Hamutal bii Yeremiya mo Libna.

²O wadi kalludum yeeso Jawmiraawo, kal-kal bana Yooyakim wadno.

³Dum wadi non ngam Jawmiraawo tikkani Urusaliima e Yahuuda haa o riiwi be daayiidum bee maako. Sedekiya boo tuurtani laamiido Baabila.

⁴Nder nduubu laamu Sedekiya njoweenayabu, nder lewru sappooru, nyalaade sappo maaru, Nabukodonosor wardi bee jama'aare konu muudum fuu, be mbaadi sanngere mabbe yeeso berniwol, be mbaagi lesdi, be taari berniwol Urusaliima ngam hippaago ngol.

⁵Berniwol ngo'ol hippaama haa yotti nduubu laamiido Sedekiya sappo e go'owu.

⁶Nyannde joweenayabre nder lewru nayabru, weelo saatungo wadi nder berniwol. Ummaatoore walaa ko nyaame.

⁷Kaldiya'en cumpiti mahol berniwol. Nde jemma wadi, jama'aare konu Yahuuda fuu doggi. Koo nde Kaldiya'en don taari Urusaliima, be caali gal dammugal gonggal hakkunde mahi didi, daki jarne laamiido. Nden laamiido Sedekiya tokki laawol gal waadiwol Urdun.

⁸Ammaa jama'aaje konu Kaldiya'en taasni mo, njokki mo haa yayre kommbi Yeriko. Jama'aare konu maako fuu sankiti, acci mo.

⁹Be nanngi laamiido, be njahri mo yeeso laamiido Baabila, haa Ribla nder lesdi Hamat. Ton be kiiti mo.

¹⁰Laamiido Baabila umri hirsugo bibbe Sedekiya yeeso maako. O umri hirsugo mawbe Yahuuda boo.

¹¹Nden o umri be doofa gite Sedekiya, be kabba mo bee callalluuji njamndi mbodeeri. Ton Sedekiya joodi haa suudu danngay haa nyalaade nde o maayi.

Gibbineeki haykaliiru

¹²Nder nduubu laamu Nabukodonosor, laamiido Baabila, sappo e njoweenayabu, nyannde sappoore maaru nder lewru jowabru, Nebuzaradan, hooreejo aynoobe laamiido Baabila nasti Urusaliima.

¹³O wuli haykaliiru Jawmiraawo e saare laamu e cuudi Urusaliima e cuudi mawbe fuu.

¹⁴Jama'aare konu Kaldiya'en fuu e hooreejo aynoobe ngibbini mahi taariidi Urusaliima.

¹⁵Yimbe luttube, waato laafube e luttube nder berniwol, hawtanbe laamiido Baabila e wadoobe sanaa'a luttube, Nebuzaradan, hooreejo aynoobe dahi be.

¹⁶Ammaa o acci laafube wodbe nder lesdi haa be laato remooobe inabooje e gese.

¹⁷Kaldiya'en pusi danrange njamndi mbodeeri haa haykaliiru Jawmiraawo e jo'inirde e loonde njamndi mbodeeri wonnde haa daldal haykaliiru Jawmiraawo, be njahri kuuje de njamndi mbodeeri de'e fuu haa Baabila.

¹⁸Be kooci boo kuuje de njamndi mbodeeri kuuwtinirteede ngam dewal, payande ngam ndoondi, jardude, boftirde, lafe e taasahoy.

¹⁹Hooreejo aynoobe go hooci boo daarooje, pehe urnirde, taasaaje, payande, jo'inirde pittirlaaji, jardude, taasahon, kuuje kanjeeri e cardi fuu.

²⁰Danrange didi e loonde go bee ga'i sappo e didi di njamndi mbodeeri les maaru e jo'inirde de laamiido Suleymaanu wadno ngam haykaliiru Jawmiraawo, njamndi mbodeeri kuuje de'e fuu, goddo waawataa awnugo dum.

²¹⁻²²Towirka danrangal gootal wadi meetir joweenayi. Boggol ngol meetir joweego taaroto ngal. Ngal cookal, tekkirka njamndi maagal wadi kooli nayi. Hoore njamndi mbodeeri wonno dow maagal. Towirka hoore maagal wadi meetir didi bee reeta. Bamaadum e rummaanooje taari hoore man, dum fuu dum njamndi mbodeeri. Bana non boo ngam danrangal feere bee rummaanooje muudum.

²³Haa bamaadum dow danrangal koo ngale, woodi rummaanooje cappande joweenayi e joweego haa bakeeje fuu. Limgal rummaanooje taariide dum fuu wadi teemerre.

Daheeki haa Baabila

²⁴Nden hooreejo aynoobe hoo'i Seraya, limanjo mawdo e Sefaniya limanjo didabo e aynoobe dammude tato.

²⁵Nder berniwol o hoo'i gooto nder saraaki'en maako kaliifaajo honoobe e worbe njoweedido caka burbe badaago bee laamiido, tawaabe nder berniwol e

binndoowo mawdo konu, mo hoo'i yimbe lesdi ngam jama'aare konu e worbe cappande njoweego nder yimbe lesdi tawaabe nder berniwol.

²⁶Nebuzaradan, hooreejo aynoobe hoo'i be, yahri be yeeso laamiido Baabila haa Ribla.

²⁷Laamiido Baabila umri boccugo be e mbarugo be haa Ribla nder lesdi Hamat. Ton be maayi. Bana nii yimbe Yahuuda ndahira diga lesdi muudum'en.

²⁸Ndaa limgal yimbe be Nabukodonosor dahi: Nder nduubu laamu maako njoweedidabu, Yahuudu'en ujine tato e noogas e tato (3.023).

²⁹Nder nduubu maako sappo e njoweetatabu, teemedde njoweetato e cappande tato e dido (832) diga Urusaliima.

³⁰Nder nduubu maako noogas e tatabu boo, Nebuzaradan hooreejo aynoobe Nabukodonosor dahi teemedde njoweedido e cappande nayo e njowo (745). Limgal dahaabe fuu wadi ujine nayo e teemedde njoweego (4.600).

³¹Nder nduubu cappande tati e njoweedidabu baawo daheeki Yooyakin, laamiido Yahuuda, nder lewru sappo e didawru, nyannde maaru noogas e jowabre, Ewil-Merodak, laamiido Baabila darjidini Yooyakin, o wurtini mo diga fursina. Dum nduubu ngu o hebi laamu.

³²O mo'ani mo, o bangti joonde maako dow joole laamiibe wondube bee maako haa Baabila.

³³Be borti Yooyakin limce fursina. O nyaami haa taabal laamiido balde maako fuu.

³⁴Nguure maako, nguure tabitiinde, laamiido Baabila hokki mo nde nyalaade nyalaade, balde maako fuu.

Gimi Boyki

Gimi Boyki 1

Bojji Urusaliima

¹Kayto! Berniwol Urusaliima yeewaama, naane ngol heewi yimbe! Naane ummaatooje teddini ngol, jonta ngol laati bana debbo jurumɗo. Ngol laamanino lesde, jonta ngol nasti njeyaangu.

²Jemma fuu ngol don woya, gondi don dow galange maagol. Yidɓe ngol fuu, walaa koo gooto maɓɓe de'itinta ngol. Sooba'en maagol fuu zammɓi ngol, laati konne'en maagol.

³Yimbe Yahuuda fuu ndahaama, laati maccube, torraabe. Be don njoodi nder lesde jananne, be ngalaa siwtaare. Konne'en don taaro be, laawol dadugo woodaa.

⁴Laabi Siyona perwi, ngam walaa garando haa juulde. Walaa koo godɗo haa dammude berniwol, liman'en don uuma, faanybe rewbe don cuno, Siyona don nder mettamberam.

⁵Billoobe ngol njaali ngol, konne'en maagol don bee jam. Jawmiraawo yarni ngol bone ngam hakkeji maagol duuddi. Konne'en nanngi bikkoy maagol, dahi koy.

⁶Daraja Urusaliima ittake. Mawbe maagol nanndi bee lelji doggandi yeeso loohoowo, di tampudi ngam di tawaay durduɗe.

⁷Nder nyalde billaare e gaanci maagol, ngol don siftora daraja maagol naane. Nde konne'en nyaami ngol, walaa balluɗo ngol. Billoobe ngol ceyori do'ere maagol, njaanci ngol.

⁸Berniwol Urusaliima wadi hakkeji naawdi, ngol laati bana jiddere. Teddinbe ngol naane ngi'i temmbuki maagol, don njawo ngol. Ngol don uuma, ngol wayliti baawo.

⁹Cobki maagol don takko gawarle limce maagol, ngol numaay timmoode maagol. Ngol do'i do'ere naawnde, walaa mo de'itinta ngol. Ngol don toro Jawmiraawo enda ngol, ngam konne'en njaali ngol.

¹⁰Billoobe ngol njabti ndesaaje maagol fuu. Ngol yi'i no saadooni'en nastiri suudu seniindu koo nde Jawmiraawo hadno be nastugo nder moobre yimbe mum.

¹¹Yimbe ummaatoore maagol fuu don uuma, don dabbitsa nyaamdu. Be don ndokka jawdi maɓɓe ngam be keba nyaamdu, be ngeeda. Berniwol don toro Jawmiraawo: "Laar no be njawori yam!"

¹²"Onon saalotoobe fuu, taa sarru ngu'u heba on! Woodi naaworla bana naaworla am na, ka Jawmiraawo yarnatammi nder wakkati tikkere mum?"

¹³O jippini yiite, nge wuli nder am. O tuufani yam tuuforgol, o lorni yam baawo. O laatini yam geewaado, mi nyawdo foroy.

¹⁴O laari hakkeji am fuu, o haɓɓi dɪ kaɓɓol, o yowi dɪ dow daande am, teddeenga maaji tampini yam. Jawmiraawo hokki yam haa juude burdanbe yam semmbe.

¹⁵Jawmiraawo wudini honoobe semmbidɓe wonbe nder am fuu. O neli jama'aare konu dow am, nde nama suka'en am. O biɗɗi yam bana inabooje nder biɗɗirde.

¹⁶Ngam maajum mboyanmi, gite am don ilna gondi. De'itinoowo yam, geeditindo yonki am daayake. Bikkoy am don caklo, ngam konne'en burdi koy semmbe.

¹⁷Mi don weedɗa juude am, ammaa balloowo yam woodaa. Jawmiraawo moobti dow am billoobe taariibe yam. Be don ndaarammi bana huunde nyiddunde.

¹⁸Ammaa Jawmiraawo o adiliijo, koo to mi tuurtani umrooje maako. Naneedam, onon ummaatooje fuu, ndaare bone am. Faanyɓe rewɓe am e suka'en am ndahaama.

¹⁹Mi ewni yidɓe yam, ammaa be zammbi yam. Liman'en e ndotti'en maayi dow laabi am, saa'i be don ɗaɓɓita nyaamdu haa be ngeeda.

²⁰Yaa Jawmiraawo, laar billaare am, teteki am don ngula, bernde am ta'i ngam daliila tuurtol am. Kaafahi mbari bikkoy am haa yaasi, waade nasti cuudi fuu.

²¹Yimbe nani uumaali am, ammaa walaa mo de'itini yam. Konne'en am don ceyoro sarru ngu ukkandaami. Waddu nyalaade nde ngooynuda, haa be laato bana am.

²²Halleende maɓɓe fuu wara yeeso ma. Hiita be bana kiitoriida mi ngam daliila hakkeji am. Ngam uumaali am duudi, bernde am nyawi."

Gimi Boyki 2

Kiita Jawmiraawo dow Urusaliima

¹Kayto! Jawmiraawo tikki, suddi Siyona bee nyibre, sakkini daraja Isra'iila diga asama haa lesdi. Nyalaade tikkere maako o siftoraay koo haykaliiru maako boo.

²Jawmiraawo halki gese Yaakubu fuu bilaa endam. O yibbini berniiji Yahuuda bee tikkere. O lasbini laamu, o do'i ardiibe maagu.

³Bee caatal tikkere maako o nattini semmbe Isra'iila fuu. O sali wallugo en, nde konne'en ngari. O hubbi yiite nder lesdi Yaakubu, nge don nyaama ko taari dum fuu.

⁴O tiri lagaawal maako bana konneejo, nyaamo maako dimmbaaki. Bana ganydo o mbari koo dume ko fottani gite men. O rufi tikkere maako bana yiite nder cuudi men.

⁵Jawmiraawo laatani en bana konneejo, nattini Isra'iila, laatini berniiji cemmbidfi e cuufi mawfi fuu bille, duufinani yimbe Yahuuda uumaali e boji.

⁶O wonni suudu maako, haa cujidanen mo, o yibbini nokkuure fottirde maako. O yejjitini juulde e nyalde ciwtorde nder Siyona. O wudini laamiido e limanjo ngam tikkere maako saatunde.

⁷Jawmiraawo wudini hirsirde mum, yawi nokkuure mum seniinde. O acci konne'en ngibbina mahi maare. Be kooli nder suudu maako bana to juulde wafi.

⁸Jawmiraawo annini halkugo mahol taariingol Siyona. O foondi ngol bee boggol, o ittaay junngo maako haa ngol halki. Mahol nderwol e yaasiwol dafi fuu ngibbi.

⁹Dammude berniwol ngibbi, o sampiti jamde paldude maaje. Laamiido e saraaki'en don caka saadooni'en, dooka walaa, annabi'en boo kebataa wahayuuji diga Jawmiraawo fahin.

¹⁰Ndotti'en Urusaliima don njoodi dow lesdi, don njeedi, be ndufi mbulwuldi dow ko'e mabbe, be kaddi limce buhuuje. Faanybe rewbe nder berniwol kippi geese muudum'en.

¹¹Gite am don purda daliila gondi, teteki am don ngula. Bernde am ta'i ngam halkere yimbe ummaatoore am. Bikkoy e musinankoy don maaya haa laabi.

¹²Koy don mbi'a daadiraabe maakoy: "Toy nyaamdu e njaram?" Koy don njana haa laabi bana yuwaabe, nden koy maaya dow koppi daada maakoy.

¹³Urusaliima, berniwol am, ko mbi'anmaami? A walaa nanndu. Balndi diye mbaadanmi, haa mi de'itine? Saru ma walaa keerol bana mbeela. Moy hurgete?

¹⁴Walaa ko annabi'en ngi'ani ma, sey pewe meere tan. Be mbaanginaay hakkeoji ma ngam a tuuba, be ngaazi ma bolle rikiciji, estooje tan.

¹⁵Saalotoobe kommbi ma don kella juude, don luu'a don ndimmba ko'e muudum'en dow Urusaliima, don mbi'a: "Naa kangol wonno berniwol boodngol timmugol ngol welwelo duniyaaru fuu!"

¹⁶Konne'en ma fuu mabbiiti kunndude muudum'en jaasum, don kiry'indira nyii'e, don luu'a, don mbi'a: "En modi ngol! Nyalaade nde ndeenden wafi, en don ngi'a."

¹⁷Jawmiraawo wafi ko annini, hebbini wolde mum nde o wi'i diga booyima. O yibbini ma, walaa ko lutti. O hokki konne'en ma jaalorgal, o semmbidini wanywanybe ma.

¹⁸An Urusaliima, accu mahi ma ngookana Jawmiraawo. Gite ma ilna gondi bana maayel, jemma bee naange fuu. Taa siwta, taa accu woyugo.

¹⁹Umma, ummita jemmaare fuu, a woyana Jawmiraawo. Sey a wangina ko woni haa bernde ma fuu yeeso maako. Weed juude ma heedi maako, tora mo o yurmina bikkoy ma, koy don maaya bee weelo haa hawtirde laabi fuu.

²⁰Laar, yaa Jawmiraawo, laar mo torruda bana non! To rewbe nyaami bikkoy muudum'en ngidaakoy, dum fotti na? To liman'en e annabi'en mbaraama nder haykaliiru, dum fotti na?

²¹Derke'en e nayeebe don mbaali haa laabi. Faanybe rewbe e suka'en maayri bee kaafahi. A hirsu be nder nyalaade tikkere ma, a enday be sam.

²²A ewni konna'en taariibe yam bana to dum juulde. Nyalaade tikkere ma walaa mo dadi, walaa mo lutti. Bikkoy am koy kuufmi, koy mawninmi, konneejo am nattini koy.

Gimi Boyki 3

Torra e tuubu e tammunde

¹Min woni goddo mo maati torra piyde Jawmiraawo naawde.

²O dowi yam, o yahri yam nder nyibre nyibbunde, ammaa naa nder jayngol.

³Nde weeti fuu o fiyatam.

⁴Kusel am e laral am dayli daliila maako, o yewi i'e am.

⁵O taarni yam bee metteenga e torra bana mahol.

⁶O jo'ini yam nder nyibre bana maaybe diga booyma.

⁷O taarni yam bee mahol, o hadi yam wurtaago, o habbi yam bee callalluuji.

⁸Mi wooki, mi tori ballal, ammaa o nanaay yam.

⁹O sukki laabi am bee kaa'e mawde, o selni di.

¹⁰O waaltani yam bana boodu, bana mbarooga haa nyukkorde mum.

¹¹O selni yam laawol, o seeki yam, nden o acci yam.

¹²O tiri lagaawal, o fidi kuri maako fuu dow am.

¹³Kuri baaru maako fuu, o disi di nder booye am.

¹⁴Yimbe am fuu don njalammi, nde weeti fuu be don njancammi nder gimi.

¹⁵O haarni yam bee kuuje kaadde, o yarni yam kaadde am.

¹⁶O dooli yam yakkugo kaa'e, o i'i yam nder ndoondi.

¹⁷Mi walaa jam, mi yejjiti ko woni hayru.

¹⁸Nden mbi'mi: Teddungal am ittake, tammunde am dow Jawmiraawo jinni!

- ¹⁹Mi don nder torra, mi toskaado, to mi numti dum, dum don haadani yam rok.
- ²⁰Ammaa bernde am don numa dum foroy, dum tampini yam.
- ²¹Ndaa ko njabanmi haa bernde, haa mi hebta tammunde:
- ²²Mo'e Jawmiraawo timmaay, mboodeenga maako boo walaa keerol,
- ²³nde weeti fuu hinnuye maako hesditan, goongaaku maako don tabiti.
- ²⁴Jawmiraawo woni gedal am, ngam maajum mi don tammori mo.
- ²⁵Jawmiraawo woonanan koo moy koolotoodo mo, dakkotirido bee maako.
- ²⁶Boodum to goddo sirwake, reeni kisndam Jawmiraawo.
- ²⁷Boodum to goddo jabi elto saa'i o derkeejo tawon.
- ²⁸To Jawmiraawo yowani mo bone, sey o joodo feere maako, o sirwo.
- ²⁹O turo, hunnduko maako meema mbulwuldi, ngam teema tammunde don tawon.
- ³⁰O waylitana maaranbe mo galangal maako, o jaba toskaare fuu.
- ³¹Jawmiraawo wudintaa en haa foroy.
- ³²Baawo o sunni en, o hinnoto en boo fodde mo'e maako duudde.
- ³³O seyortaako torrugo bibbe Aadama.
- ³⁴To hallube njaabi habbaabe lesdi, nami be les kosde muudum'en,
- ³⁵to be cottini goonga goddo yeeso Allah Baniido,
- ³⁶to be billi goddo yeeso kiita, kadi Jawmiraawo anndaa dum na?
- ³⁷Moy umrata huunde laato, sonaa to Jawmiraawo taynori dum?
- ³⁸Naa dow umroore Baniido hayru e saru laatoto?
- ³⁹Koni neddo sijkata? Sey koo moy sijka ngam hakkeji muudum.
- ⁴⁰Sey ndaarten laabi men, linyen di, nden en lorto haa Jawmiraawo.
- ⁴¹En bangtu juude men bee berde men fuu heedi Allah mo asama:
- ⁴²"Min mbaadi hakke, min tuurti, an boo a yaafanaaki min.
- ⁴³A moji tikkere, a tokki min, a mbari min bilaa endam.
- ⁴⁴A suudi nder duule, haa torde amin njottaaki ma.
- ⁴⁵A laatini min jiddere e kuuje nyiddude caka ummaatooje.
- ⁴⁶Konne'en amin fuu don njala min, don kuda min.

- ⁴⁷Kulol e kultoreengol e yibbere e halkere ukkani min.
- ⁴⁸Gite am don keewi gondi, ngam daliila halkere ummaatoore am.
- ⁴⁹Gite am don ilna gondi, di timmataa,
- ⁵⁰haa to Jawmiraawo mo asama hakkilani en, laari en.
- ⁵¹Gite am don naawa ngam boji dow faanybe rewbe berniwol am.
- ⁵²Wanybe yam meere tokki loohaago yam bana sonndu.
- ⁵³Be nastini yam ngaska mi geeto, be cakkini kaa'e dow am.
- ⁵⁴Ndiyam towti dow hoore am, mi tammino mi maayan.
- ⁵⁵Saa'i mi donno haa ngaska lugguka, mi ewni ma, yaa Jawmiraawo.
- ⁵⁶Nde mi tori ma ballal, a nani yam, a jabi tornde am!
- ⁵⁷Nyalaade man a jaabi yam, a wi'i yam: Taa hul.
- ⁵⁸An a jinngi yam, yaa Jawmiraawo, a hisni yonki am.
- ⁵⁹A yi'i kalludum ko be mbaɗi yam. Wadanaam kiita!
- ⁶⁰A don yi'a nganyaandi mabbe e dabareeji mabbe fuu.
- ⁶¹A nani no be kudiri yam, yaa Jawmiraawo, a anndi dabareeji mabbe fuu.
- ⁶²Foroy be don mbolwa dow am, be don ngurɗurta dow am.
- ⁶³Laar ko be mbaɗata fuu. Foroy be don njancammi.
- ⁶⁴Yaa Jawmiraawo, warja be fodde kuude mabbe.
- ⁶⁵Saatin berde mabbe, ukkan be naalooore ma.
- ⁶⁶Taasnu be bee tikkere, nattin be les asama maada, yaa Jawmiraawo!"

Gimi Boyki 4

Baawo do'ere Urusaliima

- ¹Kayto! Kaɗɗeeri men laaɓndi delkundi furditi, kaa'e haykaliiru cankiti haa kawtirde laabi fuu.
- ²Bibbe Siyona marno saman bana kaɗɗeeri laaɓndi, ammaa jonta be nanndi bee payande loope!
- ³Koo saafaandu rewru boo musininan biyum'en, ammaa rewbe lenyol am laati saatube bana dabbi ladde.
- ⁴Demde musinankoy don takko nder kunndude ngam domka, bikkoy ngidi nyaamdu, ammaa walaa dokkando koy.

- ⁵Nyaambe kuuje belde naane don maaya haa laabi. Mawninaabe nder jeynitaare don laanya jiddere.
- ⁶Aybe Urusaliima buri hakke Sodoma mawnugo. Berniwol ngo'ol halki bee juhuki, koo nde walaa kippudo ngol.
- ⁷Senaabe men cobaayno, be laabbe tal bana mallimallooje, be buri kosam ranwugo, be semmbidbe, be yambe, be woodbe bana kaa'e safira.
- ⁸Jonta geese mabbe balwi kurum, walaa annditand'o be haa laabi, lalal mabbe don takki i'e mabbe, ngal yoori bana leggal.
- ⁹Maayrugo bee kaafahi buri maayrugo bee weelo malla daylugo ngam yaamnde gese woodaa.
- ¹⁰Daadiraabe delma-berde'en ndefi bikkoy muudum'en, koy laati nyaamdu mabbe nde masiibo ukkani ummaatoore am.
- ¹¹Jawmiraawo timmini tikkere mum, waanji bernuki mum caatuki dow Siyona. O hubbi yiite nder Siyona, nge nyaami koo cabbaaje boo.
- ¹²Walaa koo gooto nder laamiibe e yimbe duniyaaru fuu tammi konne'en keban nastugo dammude Urusaliima.
- ¹³Ammaa dum laati non! Ngam liman'en e annabi'en mbadno hakke. Yiiyam yimbe be ngalaa aybe, be ndufi dam nder berniwol.
- ¹⁴Be ngiili nder laabi bana wumbe, limce mabbe tunwiri yiiyam, haa tagu yidaa meemugo de.
- ¹⁵Yimbe kooldi: "Cotte! On sobbe! Taa meeme koo dume!" Kambe be ngiili caka ummaatooje, walaa mo weerni be.
- ¹⁶Jawmiraawo sanjiti be, sali yi'ugo be. Walaa mo teddini liman'en, walaa mo yurmini ndotti'en.
- ¹⁷Gite men comi dabbititgo ballal, ammaa ngal waraay, en ndeeni ummaatoore ngam hisnugo en, ammaa nde waraay.
- ¹⁸Konne'en kakkilani palande men, en mbaawaay wurtaago yaasi. Balde men timmidi, timmoode yottake!
- ¹⁹Taasnube en buri dute yaawugo. Be taasni en dow kooseeje, be mbaaltani en nder ladde.
- ²⁰Be nanngi aynoowo yonkiiji men, laamiido mo Jawmiraawo subi dum, mo tammiiden: Kanjo o aynan en caka ummaatooje.
- ²¹Ceye, onon yimbe Edoom, joodiibe lesdi Uus, mbelmbelte. Onon boo on njaran jardugel tikkere Allah, on nguykan, on laatoto temmbube.

²²Onon yimbe Siyona, kiita mon timmi, Jawmiraawo meetataa dahugo on. Ammaa onon Edoomi'en, o dabbitan aybeeji mon, o wanginan di.

Gimi Boyki 5

Tornde endam

- ¹Yaa Jawmiraawo, siftor ko wadi min. Laar min, ngi'a toskaare amin.
- ²Maral amin laatani jananbe, be don njoodi nder cuudi amin.
- ³Min laati atiime'en, daadiraabe amin laati yurumbe.
- ⁴Doole min cooda ndiyam dam min ngidi yarugo, non boo ledde de min kubbirta yiite.
- ⁵Kabbirgal ngal taasnube min njowani min don teddana daade amin, min comi, ammaa dabare siwtaare walaa.
- ⁶Min ndooki haa Misra e Assuura, haa min keba nyaamdu, min kaara.
- ⁷Kaakiraabe amin mba di hakke, maayi, ammaa kiita hakkeeji mabbe yowanake min.
- ⁸Maccube don laamano min, walaa kisanando min juude mabbe.
- ⁹Mbaroobe don haa gese, ngidi mbarugo min to min don dabbita nyaamdu ton.
- ¹⁰Balli amin don ngula bana kaatane daliila weelo.
- ¹¹Konne'en toskini rewbe amin nder Siyona, non boo faanybe rewbe amin nder gure Yahuuda fuu.
- ¹²Be bili mawbe amin dow ledde, ndotti'en amin laati yawniibe.
- ¹³Suka'en ndoondi kaa'e namirde, derke'en don ndo'o les ba'e ledde.
- ¹⁴Ndotti'en acci joodaago haa dammude berniwol, suka'en acci yimugo.
- ¹⁵Seyo berde amin jinni, gamarle amin laati bojji.
- ¹⁶Ko min mantori fuu, majji. Bone laatanake min! Ngam min mba di hakke!
- ¹⁷Berde amin nyawi, gite amin purdi,
- ¹⁸ngam hooseere Siyona ferwi, laati ladde, doldolde don pija nder bille maare.
- ¹⁹Ammaa an, yaa Jawmiraawo, a duumiido, leeso laamu ma don tabiti haa foroy!
- ²⁰Ngam dume a yejjiti min haa foroy? Ngam dume a wudini min balde ngeendam amin fuu?
- ²¹Lortin min haa maada, yaa Jawmiraawo, nden min lortoto fakat! Wartir koo dume fuu bana naane!

Ezekiyel

Ezekiyel 1

Ezekiyel yi'i teddungal Allah

¹⁻³Jawmiraawo wolwani Ezekiyel limanjo, bii Buji haa maayo Kebar nder lesdi Kaldiya. Ezekiyel wi'i: "Ndaa ko laati nder nduubu am cappande tataabu, lewru nayabru, nyannde jowabre maaru. Saa'i man mi donno caka dahaabe haa maayo Kebar. Nyannde jowabre go nder nduubu njowabu baawo daheeki laamiido Yooyakin, asamanji mabbiti, Allah yi'ni yam wahayuuji. Ton haa maayo, junngo Jawmiraawo nanngi yam.

⁴Mi laari, ndaa henndu saatundu don wara diga woyla, non boo ruulde mawnde bee yiite hubbanngi. Jayngol taari ruulde man. Haa caka yiite, woodi delkoojum bana delko njamndi.

⁵Haa caka cak woodi tagle geete nayi, de nanndi bee neddo.

⁶Tagdi fuu woodi geese nayi e bileeji nayi.

⁷Kosde maaje darnude cir, jaabrude maaje laati bana de nyalahol, de don delka bana njamndi mbodeeri.

⁸De ngoodi juude bana de yimbe les bileeji maaje nayi haa buttuli maaje nayi. Tagle nayi fuu ngoodi geese e bileeji bana ni'i:

⁹Bileeji maaje meemindiri. To de don njaha, walaa haaje de ngaylito, tagdi fuu don tiiti cir gal yeeso muudum.

¹⁰Geese maaje nanndi bee yeeso neddo. Haa wakeere nyaamre, tagle nayi fuu ngoodi geese bana yeeso mbarooga, haa wakeere nannde boo, bana yeeso ngaari kalhaldi, de nayi fuu de ngoodi yeeso bana ngo dutal.

¹¹Bileeji maaje didi mbe'iti gal dow, di meemindiri, didi goddi boo mbiirni balli maaje.

¹²Tagdi fuu tiiti yeeso muudum. Haa Ruuhu yidi yahugo fuu, ton de njahata. To de don njaha, de ngaylitittaako.

¹³Caka tagle de'e, mi yi'i goddum bana yulbe yiite, bana jame de don ndimbo bana tostillamji don ngaanca caka tagle geete de'e. Yiite nge'e don delka, ma'e don ngurto e maage boo.

¹⁴Tagle go don njaha, don lorto bee jaawal, dum don bana ma'e.

¹⁵Mi donno laara tagle de'e. Ndaa, falloore murlere don haa lesdi haa kommbi tagdi fuu, haa yeeso geese maari nayi.

¹⁶Palooje de'e don delka bana hayre kirisoliti, nayi fuu don nanndi. Woodi falloore wodnde nder falloore fuu.

- ¹⁷De don njaha gal alkibilaaji nayi fuu, walaa haaje de ngaylito nder yahdu maaje.
- ¹⁸De taaraama bee tallirde mawde masin. Mi yi'i tallirde man keewi gite haa fiilti.
- ¹⁹To tagle de'e don njaha, pallooje boo don talla banngge maaje. To tagle de'e don eenga diga lesdi, pallooje boo don eenga.
- ²⁰Haa Ruuhu yahata fuu, ton tagle de'e njahata, pallooje boo eengidan bee maaje, ngam Ruuhu tagle de'e don nder pallooje.
- ²¹To tagle de'e don ndilla, pallooje boo don talla. To tagle ndarake, pallooje boo don ndaro. To tagle don eenga diga lesdi, pallooje boo eengidan bee maaje, ngam Ruuhu tagle don nder pallooje.
- ²²Haa dow ko'e tagle de'e, woodi irin kippol kulniingol, ngol don delka bana hayre jalbitannde, ngol don we'iti dow ko'e tagle.
- ²³Bileeji maaje don mbe'iti les kippol ngo'ol, meemindiri. Tagdi fuu woodi bileeji didi ngam wiirnugo banndu maari.
- ²⁴Saa'i de njahata, mi donno nana hoolo bileeji maaje bana iidaango ndiyamji mawdi, bana sawtu Allah Baawdo, bana hoolo moobre duudnde malla nde sanggeere konu. To de ndarake, de don leestina bileeji maaje.
- ²⁵Hoolo iwi haa nokkuure dow kippol be'itiingol dow ko'e maaje go, to de ndarake, de don njippina bileeji maaje.
- ²⁶Dow kippol gonngol dow ko'e maaje go, ngi'mi huunde bana hayre safira, nde nanndi bee leeso laamu. Dow leeso ngo'o boo, nanndudo bee neddo don joodi.
- ²⁷Diga haddorde maako yahugo dow, ngi'mi delko bana njamndi, yiite taari dum. Diga haddorde maako yahugo les, ngi'mi ko nanndi bee yiite. Jayngol taari jaati maako fuu.
- ²⁸Jayngol man nanndi bee timotimoongal bangangal nder duule, saa'i iyeende don toba. Bana non teddungal Allah wangiri. Nde ngi'mi dum, mi sujidi, mi nani goddo don wolwa."

Ezekiyel 2

Jawmiraawo ewni Ezekiyel

- ¹O wi'i yam: "Bii-Aadama, dara dow kosde ma, haa mi wolwane."
- ²Nde o wi'i yam dum, Ruuhu nasti nder am, darni yam dow kosde am, mi nani bolwanando yam.
- ³O wi'i yam: "Bii-Aadama, mi don nele haa yimbe ummaatoore Isra'iila tuurtube, be tuurtani yam. Kambe e kaakiraabe mabbe be laati tuurtaniibe yam haa wargo hannde.

⁴Yimbe be'e kam, ko'e mabbe caati. Mi neli ma haa mabbe, a yecca be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i.

⁵Koo be nanan, koo be caloto nanugo ngam be tuurtoobe, ammaa be paaman annabijjo don caka mabbe.

⁶An boo, bii-Aadama, taa hul be, taa hul bolle mabbe. Ngam giɲgille e gi'e don taari ma, a don joodi dow jahe. Ammaa taa hul bolle mabbe, taa gite mabbe kulne, ngam be tuurtoobe.

⁷Yeccu be bolle am, koo be nanan, koo be caloto nanugo, ngam be tuurtoobe.

⁸Bii-Aadama, nan ko mi wi'ete. Taa tuurtu bana tuurtoobe be'e! Mabbitit hunnduko ma, nyaam ko mi hokkete!"

⁹Mi laari, ndaa juɲngo don forti heedi am, ngo don jogi deftere taggaande.

¹⁰O taggiti nde yeeso am, nde winndaama nder e yaasi fuu. Ndaa ko winnda: Bolle mettamberam e uumaali e bone.

Ezekiyel 3

¹O wi'i yam: "Bii-Aadama, nyaam ko woni yeeso ma, nyaam deftere taggaande nde'e. Nden yah, wolwan yimbe Isra'iila!"

²Mi mabɓiti hunnduko, o nyaamni yam deftere taggaande nde'e.

³O wi'i yam: "Bii-Aadama, nyaam nde, hebbin reedu ma bee deftere taggaande nde'e!" Mi nyaami nde, nde weli haa hunnduko am bana njumri.

⁴Nden o wi'i yam: "Bii-Aadama, yah haa yimbe Isra'iila jonta, yeccu be bolle am.

⁵Mi nelaay ma haa ummaatoore wolwannde demɲgal janannal malla bolle cadde, ammaa haa yimbe Isra'iila.

⁶Naa haa ummaatooje duudde bolwande demɲgal janannal malla bolle cadde de a faamataa. To mi nelno ma haa mabbe kam maa, be nananno ma.

⁷Ammay yimbe Isra'iila nanantaa ma, ngam be cali nanango yam min, ko'e mabbe caati.

⁸Ndaa, mi yoornan gite ma bana de mabbe, mi saatinan hoore ma boo bana mabbe.

⁹Mi saatinan hoore ma bana hayre burnde saatugo. Taa hul be, taa gite mabbe kulne, ngam be tuurtoobe."

¹⁰Nden o wi'i yam: "Bii-Aadama, bolle de mi wi'ete fuu, nan de bee noppi ma, jaɓ de haa bernde ma!

¹¹Yah haa dahaabe, haa yimbe ummaatoore ma, koo be nanan koo be caloto nanugo, yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i."

¹²Nden Ruuhu Allah eengini yam. Mi nani hoolo semmbidŋgo haa baawo am don wi'a: Teddungal laatano Jawmiraawo haa nokkuure mum!

¹³Mi nani hoolo bileeji tagle geete go, dī don meemindira e hoolo pallooje go banje maaje e hoolo semmbidnde.

¹⁴Ruuhu eengini yam, dilliri yam, mi hooti bee tikkere saatunde nder bernde am, ngam juŋgo Jawmiraawo teddani yam.

¹⁵Bana non njottoriimi dahaabe joodiibe haa Tel-Abiba, haa fomoonde maayo Kebar. Mi joodi ton caka mabbe nyalde joweedi, mi cakliido.

Ezekiyel laati aynoowo Isra'iila

(Ezekiyel 33:1-9)

¹⁶Haa timmoode nyalde joweedi, Jawmiraawo wolwani yam bolle de'e:

¹⁷“Bii-Aadama, mi darni ma a aynoowo yimbe Isra'iila. A nana wolde wurtotoonde hunnduko am, a reentina be bee innde am.

¹⁸To mi wi'i goddo kalludo: Fakat a maayan, an boo a reentinaay mo, a wolwaay, a reentinaay kalludo haa o acca laawol maako kallungal, o hisna yonki maako, nden kam kalludo oo maayan ngam aybe mum, ammaa mi y'aman y'iyaam maako haa maada.

¹⁹Ammaa to a reentini kalludo, kanke boo o accaay halleende maako, o accaay laawol maako kallungal, nden kam o maayan nder aybe maako, an kam a hisni yonki ma.

²⁰To adiliijo acci adilaaku mum, wadi kalludum, to an a reentinaay mo, min boo mi do'i mo, o maayi, nden kam o maayi nder hakke maako, walaa mo siftorta kuude maako adiliije de o huuwi. Ammaa mi y'aman y'iyaam maako haa maada.

²¹To a reentini adiliijo ngam taa o wada hakke, to o wadaay hakke, nden kam o yeedan fakat ngam o jabi reentineego, an boo a hisni yonki ma.”

Ezekiyel muukdi

²²Kadiboo, juŋgo Jawmiraawo nanngi yam haa Tel-Abiba. O wi'i yam: “Umma, wurta, yah haa waadiwol, haa mi wolwane ton.”

²³Mi ummi, mi wurti, mi yehi haa waadiwol. Ndaa, teddungal Jawmiraawo don dari ton, bana ko ngi'mi haa maayo Kebar. Nden mi sujidi.

²⁴Ruuhu nasti nder am, darni yam dow kosde am. Jawmiraawo wolwani yam, wi'i: “Nastu suudu ma, mabbu dammugal.

²⁵Bii-Aadama, ton yimbe kabete bee boggi, ngam taa a wurto, a wonda bee mabbe.

²⁶Min boo mi takkan demngal ma nder hunnduko ma ngam muukdingo ma, nden a waawataa felugo be, ngam be tuurtoobe.

²⁷Ammaa saa'i mi wolwante, mi mabbitan hunnduko ma, ngam a yecca be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i. Mo yidi nanugo, nanan. Mo saloto boo, nanataa. Ngam be tuurtoobe fakat."

Ezekiyel 4

Misaalu kiita dow Urusaliima

¹Jawmiraawo tokki wi'ugo: "Bii-Aadama, hoo'u birikre, wallin nde yeeso maada, diidu suura berniwol Urusaliima dow maare.

²Nden taarnu ngol bee kuuje kipporde, waagu lesdi dakki mahol maagol ngam hippaago ngol, wad canjgeeje konu nder taarde maagol, badin kuuje ceekrude mahol koo toy haa maagol.

³Nden hoo'u bedol njamndi, darnu ngol bana mahol njamndi hakkunde maada e berniwol. Tiita ngol, ngol kippaangol. An hippoto ngol. Dum laatanto yimbe Isra'iila alaama.

⁴An, waala dow wuttudu ma nanndu, yow aybe yimbe Isra'iila dow maada. Nyalde mbaalortoda bana non fuu, a roondoto aybe mabbe.

⁵Mi yowani ma nyalde deydey limgal duubi aybe mabbe, ngam maajum a roondoto aybe mabbe nyalde teemedde tati e cappande joweenayi (390).

⁶To a timmini nyalde de'e, waala fahin dow wuttudu ma nyaamru. A roondoto aybe yimbe Yahuuda nyalde cappande nayi (40), ngam mi yowani ma nyalaade woore haa nduubu fuu.

⁷Nden tiita yeeso ma, laar berniwol Urusaliima kippaangol, nyobbu junngo limce, fortu junngo ma, wad annabaaku dow maagol.

⁸Ndaa, mi habbete bee boggi, ngam taa keba waylitaago haa wuttudu feere, sey to a timmini nyalde de kippotoda Urusaliima.

⁹Hoo'u alkamaari e sa'iiruuri e nyebbe e irin nyebbe feere e gawri e irin alkamaari feere, hawtu dum haa fayannde, wad tamseere bee maajum, nyaam dum wakkati mbaalotoda dow wuttudu ma nyalde teemedde tati e cappande joweenayi fuu (390).

¹⁰A foonda nyaamdu ma nyalaade fuu reetita kilo, non a nyaamata nder nyalde de'e fuu.

¹¹Ndiyam boo, yar liitir gootel nyalaade fuu. Bana non tokkata yarugo nder nyalde de'e fuu.

¹²Tamsu tamseere nde'e dow yiite hubbiraange bee bu'e yimbe, wad dum gite mabbe. Nyaam nde bana godfo nyaamrata tamseeje sa'iiruuri."

¹³Nden Jawmiraawo wi'i: "Bana non Isra'iila'en nyaamrata nyaamdu muudum'en sobndu caka ummaatooje haa ndiiwanmi be."

¹⁴Mi wi'i: "Kayya, yaa Allah Jawmiraawo, mi meedaay sobnugo hoore am, diga nderkaaku am haa wargo hannde mi meedaay nyaamugo dabbaaji baatdi koo padfaadi, kusel nyiddungel meedaay nastugo hunnduko am."

¹⁵Jawmiraawo wi'i: "Boodfum, mi dugani ma dubbude na'i mbattudi bu'e yimbe, ngam tamsugo nyaamdu ma."

¹⁶Fahin o wi'i yam: "Bii-Aadama, mi timminan ndesa nyaamdu nder Urusaliima, haa yimbe poonda nyaamdu muudum'en bee kulol, be poonda duudeenga ndiyam mabbe, be ngonan boo nder kultoreengol."

¹⁷Be cooyan nyaamdu e ndiyam, haa be caklo, be njinna nder aybe mabbe."

Ezekiyel 5

¹"Bii-Aadama, hoo'u kaafahi belki, huuwtinir ki bana beluhi, lab hoore ma e wakkude ma. Nden hoo'u awnordum ngam senndugo gaasa hoore e wakkude gebe gebe.

²Wul yebre woore bee yiite haa caka berniwol to nyalde kippol maagol timmi. Hoo'u yebre woore, ta'u nde bee kaafahi nder taarde berniwol fuu. Sanjitit yebre tatabre haa henndu. Min boo mi taasnandum bee kaafahi losaaki.

³Nden hoo'u sedda diga yebre gaasaaji go, habbu di haa gawargal limce ma.

⁴Hoo'u goddi maaji, ruf di nder yiite, wul di. Yiite wurtoto diga maaji, nyaaman yimbe Isra'iila fuu."

Kiita dow Urusaliima

⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Mi jo'ini berniwol Urusaliima ngo'ol haa caka ummaatooje, mi taarni ngol bee lesde godde.

⁶Ammaa ngol tuurtani kiitaaji am e farillaaji am bee halleende burnde nde ummaatooje e lesde taariide ngol. Ngam yimbe maagol ngudini kiitaaji am, be ngeedaay fodde farillaaji am.

⁷Ngam maajum, ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Onon on tuurtani yam ko buri ummaatooje taariide on, on ngeedaay fodde farillaaji am e kiitaaji am, on ngeedaay koo fodde kiitaaji ummaatooje taariide on.

⁸Ngam maajum, ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Jonta min bee hoore am mi honan on! Mi wadan kiitaaji caka moodon gite ummaatooje de'e.

⁹Mi wadan on ko mi meedaay wadugo, mi meetataa wadugo irin maajum boo, ngam daliila kuude mon nyiddude fuu.

¹⁰Ngam maajum baabiraabe nyaaman bikkoy muudum'en nder berniwol moodon, bikkoy nyaaman baabiraabe muudum'en. Mi wadan kiitaaji am caka moodon, mi sanƙitan luttube moodon haa alkibilaaji fuu.

¹¹Fakat min Allah Jawmiraawo, mi geeto! On cobni suudu am seniindu bee labbi mon e kuude mon nyiddude fuu. Ngam maajum mi daaytoto on, mi laarataa on bee endam, mi yurmintaa on sam.

¹²Yebre mon woore nder tati maayan bee nyawu kallungu ndaaboowu e weelo, yebre mon woore nder tati boo kaafahi do'an nde haa ko taari on, yebre luttunde boo, mi sanƙitan nde haa alkibilaaji fuu, mi losan kaafahi, mi taasnan nde.

¹³Mi rufdan tikkere am fuu dow mabbe, mi de'itinan bernuki am, mi feewnan bernde am. Nden, be paaman min Jawmiraawo wolwi dum nder kaajal am to mi rufdi tikkere am fuu dow mabbe.

¹⁴Mi laatinan berniwol mon winnde. Ummaatooje taariide on njancan ngol, non boo saalotoobe yi'anbe ngol fuu.

¹⁵Ummaatooje taariide on fuu njancan ngol, kuɗan bee innde maagol. Ngol laatoto kulniingol ngam reentingo koo moy, saa'i mi hiitoto on bee tikkere e bernuki e bocci caatufi. Min Jawmiraawo wi'i dum.

¹⁶Mi neldan weelo dow moodon ngam nattingo on, ngo naawnan on bana naawne kuri. Mi saatinan weelo dow moodon, ngam mi halkan nyaamduuji di on cigi fuu.

¹⁷Mi neldan weelo e dabbaaji mbarooji haa di mbara bikkoy moodon. Nyawu kallungu ndaaboowu e dufki y'iiy'am laatoto caka moodon, mi ukkan kaafahi dow moodon boo. Min Jawmiraawo wi'i dum."

Ezekiyel 6

Annabaaku dow kooseeje Isra'iila

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, waylitit yeeso ma gal kooseeje Isra'iila, wad annabaaku dow maaje.

³Yeccu de: Onon kooseeje Isra'iila, nane wolde Allah Jawmiraawo. Ndaa nii o wi'i dow kooseeje e towndiije, dow gaaruuji e waadiiji: Ndaa, mi ukkan kaafahi dow moodon, mi halkan nokkuuje mon towde,

⁴mi wilan kirsirde mon, mi fusan guldude uurle mon. Mi do'an mbaraabe mon yeeso labbi mon.

⁵Mi wallinan balli maaybe mon yeeso labbi mon, mi sanƙitan i'e mon banƙe kirsirde mon.

⁶Haa on njoodoto fuu, berniiji mon laatoto bille, nokkuuje mon towde perwan, kirsirde mon laatoto bille, labbi mon pusan, nattan, guldude uurle mon ngewan, ko on mbaadi wiloto.

⁷Balli mbaraabe mbaaloto caka moodon. Nden kam on paaman min mi Jawmiraawo.

⁸Ammaa mi accan wodbe mon bee yonki, dadanbe kaafahi, saa'i cankitanmi on nder ummaatooje godde.

⁹To be dahaama, be ciftortam. Ngam maajum mi naawnan berde mabbe daliila daakaareeku mabbe ngam be ngayliti be acci yam. Mi delminan gite mabbe accude tijjugo yam ngam tokkaago labbi. Nden kam be nganyan halleende mabbe e kuude mabbe nyiddude fuu.

¹⁰Be paaman min Jawmiraawo mi wolwaay haala sarru mabbe ngam meere."

¹¹Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Hellu juude ma, dibbu lesdi, wi': Kayya! Kaafahi e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu nattinan yimbe Isra'iila ngam kuude muudum'en nyiddude fuu.

¹²Daayiiibe maayran bee nyawu kallungu ndaaboowu, badiibe njaniran bee kaafahi, luttanbe hisbe boo maayran bee weelo. Bana non mi rufirta tikkere am fuu dow mabbe.

¹³Nden on paaman min mi Jawmiraawo, to mbaraabe mabbe mbaalake caka labbi muudum'en, nder taarde kirsirde muudum'en, dow towndiije e geereeje kooseeje, les ledde kecce e les ledde cukkude, haa be nguli uurle belde ngam labbi mabbe fuu.

¹⁴Mi fortan junngo am ngam honugo be, lesdi haa be njoodi fuu diga ladde haa yotto Ribla, mi laatinan ndi cookri, nden be paaman min woni Jawmiraawo."

Ezekiyel 7

Timmoode don wara

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, ndaa nii Allah Jawmiraawo wolwani joodiibe haa lesdi Isra'iila: Dum timmoode! Timmoode don wara dow keeri lesdi nayi fuu.

³Jonta timmoode don wara dow moodon. Mi neldan tikkere am dow moodon, mi hiitoto on fodde kuude moodon, mi y'amtan on kuude moodon nyiddude fuu.

⁴Mi laarataa on bee endam sam, mi yurmintaa on. Ammaa mi y'amtan on daliila gikku mon, kuude mon nyiddude mbanagan caka moodon. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo."

⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Sarru dow sarru! Ndaa ngu don wara!

- ⁶Timmoode don wara, timmoode don wara! Nde ukkanto on.
- ⁷Onon yimbe lesdi, wakkati yottake, nyalaade don badito, dum nyalaade saklere, walaa hoolo seyo dow kooseeje fahin.
- ⁸Jonta mi badi rufugo bernuki am dow moodon, haa mi rufda tikkere am fuu dow moodon, mi hiito on fodde kuude mon, mi y'amtan on kuude mon nyiddude.
- ⁹Mi laarataa on bee endam, mi yurmintaa on sam. Ammaa mi y'amtan on daliila gikku mon, kuude mon nyiddude mbangan caka moodon. Nden on paaman min Jawmiraawo fiyi on.
- ¹⁰Ndaa nyalaade go! Ndaa, nde yottake! Wakkati halkere wadi! Toonyaare don besdo, mawnitaare don mawna,
- ¹¹toonyaare don ummo ngam laataago boccol halleende. Be majji, walaa risku, walaa moobre yimbe, walaa manngu luttani be!
- ¹²Wakkati yottake, nyalaade go yottake! Taa coodoowo seyo, taa coorroowo boo suno! Ngam mi don tikkana moobgal yimbe lesdi fuu.
- ¹³Coorroowo heftataa ko soorri, koo to o don bee yonki, ngam mi waylataa tikkere am dow moobre yimbe. Walaa mo hisnata yonki mum daliila zunuuba mum.
- ¹⁴Be puufan luwal, be taaskanto konu. Ammaa walaa mo wurtoto ngam yahugo habre, ngam mi don tikkana moobgal lesdi fuu.
- ¹⁵Haa yaasi, kaafahi don, haa nder boo nyawu kallungu ndaaboowu e weelo. Mo don haa ladde, maayran bee kaafahi. Mo don nder berniwol, nyawu kallungu ndaaboowu e weelo mbaran dum.
- ¹⁶Dadbe mabbe kisan dow kooseeje bana pooli boyooji, fuu mabbe be uumoto, koo moy ngam zunuuba mum.
- ¹⁷Juude mabbe tampan, koppi fuu ndiwnan.
- ¹⁸Be bornoto limce buhuuje, kultoreengol suddan be, geese mabbe fuu keewan semteende, be fuu be pemmban gaasa ko'e mabbe daliila toskaare mabbe.
- ¹⁹Be ngudinan cardi mabbe haa laabi, kanjeeri mabbe laatoto huunde sobnde. Cardi mabbe e kanjeeri mabbe mbaawataa hisnugo be nyalaade nde tikkere Jawmiraawo wangata. Be kaarataa fahin, be kebbintaa deedi mabbe, ngam cardi e kanjeeri man nastini be nder zunuuba.
- ²⁰Be mantori kuuje mabbe marde saman, be mbaadi labbi e kuude nyiddude bee maaje. Ngam maaum ngartiranmi dum fuu cobdum ngam mabbe.
- ²¹Mi hokkan dum haa juude jananbe, be njabta dum, dum laatoto kebal hallube wonbe haa lesdi man, ngam be cobna dum.

²²Mi wiirnan be gite am, be cobnan ndesaari am, jabtoobe nastan haa maari, cobnan ndi.

²³Wad callallu ! Ngam lesdi heewi aybeeji dufki y'iya'am, berniwol boo heewi toonyaare.

²⁴Mi waddan ummaatooje burde hallugo, honoobe maaje njabta ci'e mabbe. Mi halkan mawnitaare semmbidbe, nokkuje mabbe ceniide coban.

²⁵Kultoreengol waran. Saa'i man be dabbitan salaaman, ammaa dum walaa.

²⁶Sarru dow sarru, habaruuji kalludi tokkindiran. Be y'aman wahayuuji haa annabiiyo, be kebataa ekkitinol haa liman'en, koo sawari haa ndotti'en.

²⁷Laamiido sunoto, ardiido bornoto kultoreengol, juude yimbe lesdi fuu ndiwnan. Mi wadan be fodde kuude mabbe, mi hiitoto be bana no kambe be kiitori. Nden be paaman min mi Jawmiraawo."

Ezekiyel 8

Teddinki labbi nder haykaliiru

¹Nder nduubu joweego'oowu, lewru joweegooru, nyannde jowabre maaru, mi donno joodi nder saare am, ndotti'en Yahuuda boo donno njoodi yeeso am. Saa'i man junngo Allah Jawmiraawo nanngi yam.

²Mi laari, ndaa goddo nanndudo bee neddo. Diga haddorde maako yahugo les, ngi'mi yiite. Diga haddorde maako yahugo dow, ngi'mi jayngol bana delko njamndi.

³Dum forti ko nanndi bee junngo, nanngi gaasa hoore am. Nder wahayuuji Allah di ngi'mi, Ruuhu eengini yam, yahri yam hakkunde asama e lesdi, yahri yam haa Urusaliima, jippini yam haa dammugal woylawal ngal daldal haykaliiru nderwal. Haa nokkuure man, ndaa suura umminanka kaajal Jawmiraawo.

⁴Teddungal Allah Isra'iila boo don ton, bana ko ngi'noomi haa waadiwol go.

⁵Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, laar gal woyla." Mi laari ton. Haa dammugal woylawal jahrangal haa hirsirde, ngi'mi suura umminanka kaajal Jawmiraawo go.

⁶O wi'i yam: "Bii-Aadama, a don yi'a ko be mbadata na? Yimbe Isra'iila don kuuwa kuude nyiddude masin ngam riiwugo yam diga nokkuure am seniinde. Fahin a yi'an kuuje godde mawde nyiddude boo."

⁷Nden o yahri yam haa nastirde daldal haykaliiru. Mi laari, ndaa wurdere haa mahol.

⁸O wi'i yam: "Bii-Aadama, sumpitit mahol." Mi sumpiti ngol, ngi'mi dammugal.

⁹O wi'i yam: "Nastu, a yi'a kuude nyiddude de be kuuwata haa do."

¹⁰Mi nasti, mi laari, ndaa suuraaji ladooji e dabbaaji nyiddudɔi e labbi Isra'iila'en fuu duudɔi cuurdinaadi, fiilti mahol fuu.

¹¹Worɔe cappande njoweedido, ndotti'en Isra'iila don ndari yeeso maaji, Yaajaniya bii Safan boo don caka mabbe. Koo moy woodi feho uurorgo haa juɔngo mum, cuurde uurengol uurle don ummo e pehe de'e.

¹²Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, a don yi'a ko ndotti'en Isra'iila mbadata nder nyibre na? Naa koo moy don nder yebre suudu lawru mum? Be don mbi'a: Jawmiraawo yi'ataa en, o acci lesdi meeden."

¹³O wi'i yam: "Fahin a yi'an kuuje godde mawde nyiddude de be mbadata."

¹⁴Nden o yahri yam haa nastirde dammugal ngal daldal haykaliiru Jawmiraawo, walaadu woyla. Ton ngi'mi rewbe don njoodi, be don mboya lawru Tammusu.

¹⁵O wi'i yam: "Bii-Aadama, a don yi'a na? Fahin a yi'an kuuje godde burande de'e nyiddugo."

¹⁶Nden o yahri yam haa daldal haykaliiru Jawmiraawo nderwal. Ton, banɔge nastirde haykaliiru, hakkunde danɔi e hirsirde, worɔe baakin noogas e njowo ndokki baawe haa haykaliiru Jawmiraawo, geese mabbe tiiti fuunaange, be don cujidana naange.

¹⁷Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, a don yi'a na? Kuuje nyiddude de'e fuu ke'aay yimɔe Yahuuda na? Be don kebbina lesdi bee toonyaare, be don besda tikkingo yam, koo to be dabɔiti de'itingo yam.

¹⁸Ngam maajum maatinanmi be tikkere am. Mi laarataa be bee endam, mi yurmintaa be sam. Koo to be mboyani yam bee sawtu, mi nanataa be."

Ezekiyel 9

Mbareeki haa Urusaliima

¹Nden nanmi Jawmiraawo towni sawtu, wi'i: "Badite, onon hiitoobe berniwol, koo moy bee kuuwruɔum nattinoojum haa juɔngo mum!"

²Ndaa worɔe njoweego don ngara dow laawol iwɔngol dammugal baɔgiɔngal tiitaɔngal woyla, koo moy mabbe don jogi kuuwruɔum nattinoojum. Haa caka mabbe woodi goddo borniido limce lej e o don bee dawaaru e binndirɔol haa taadorgol mum. Be ngari, be ndari haa hirsirde nde njamndi mbodeeri.

³Teddungal Allah Isra'iila ummi diga keruba'en, wari haa les dammugal haykaliiru. Nden Jawmiraawo ewni borniido limce daneeje, bee kuuje binndirde go,

⁴Jawmiraawo wi'i mo: "Saala caka berniwol Urusaliima, wad maandorde dow tiinde siɔkanbe e uumanbe ngam daliila kuude nyiddude kuuweteede haa do fuu."

⁵Nden mi nani o wi'i wodɓe: "Tokke mo nder berniwol, piye, taa ndaare godɗo bee endam, taa njurmine koo moye!"

⁶Mbare nayeɓe e sukaaɓe e faanyɓe rewɓe e bikkoy e rewɓe. Ammaa mardo maandorde fuu taa meeme mo. Puɗɗe haa suudu am seniindu!" Be puɗɗi bee ndotti'en wonɓe yeeso haykaliiru.

⁷O wi'i ɓe: "Cobne haykaliiru, kebbine dalde maaru bee maayɓe! Nden ngurte!" Be ngurti ɓe mbari yimɓe nder berniwol.

⁸Saa'i ɓe ɗon mbara, mi lutti feere am, mi sujidi, mi wooki, mi wi'i: "Kayya! Yaa Allah Jawmiraawo, a timminan luttube Isra'iila bee rufugo tikkere ma dow Urusaliima na?"

⁹O jaabi yam: "Ayɓe yimɓe Isra'iila e Yahuuda mawni masin. Lesdi heewi mbarhoore, berniwol boo heewi toonyaare, ngam ɓe ɗon mbi'a: Jawmiraawo wudini lesdi, yi'ataa ɓe.

¹⁰Ngam maajum min boo mi endataa, mi yurmintaa. Mi lornan kuude maɓɓe dow ko'e maɓɓe."

¹¹Ndaa, ɓorniido limce lenɗ bee dawaaru e binndirgol haa taadorgol mum go warti, wi'i: "Mi wadɗi ko umrudaa mi go."

Ezekiyel 10

Tedduŋgal Allah waŋgani Ezekiyel

¹Mi laari fahin. Haa dow kippol, dow ko'e keruba'en ngi'mi irin hayre safira nanndunde leeso laamu.

²Jawmiraawo wi'i ɓorniido limce lenɗ go: "Nastu caka pallooje tallotoode les keruba'en, kebbina juude ma bee yulɓe yiite diga nokkuure caka keruba'en, a rufa ɗe dow berniwol!" Mi yi'i o nasti.

³Saa'i o nasti, keruba'en ɗon ndari haa wakeere haykaliiru nyaamre. Ruulde hebbini daldal haykaliiru nderwal.

⁴Tedduŋgal Jawmiraawo ummi diga dow keruba'en, wari haa les dammugal haykaliiru. Suudu heewi ruulde go, daldal saare fuu heewi jayngol tedduŋgal Jawmiraawo.

⁵Hoolo bileeji keruba'en ɗon nane haa daldal haykaliiru yaasiwal, bana sawtu Allah Baawɗo saa'i o ɗon wolwa.

⁶Jawmiraawo umruno ɓorniido limce lenɗ go: "Hoo'u yiite caka pallooje tallotoode, caka keruba'en." Godɗo go yehi, dari kommbi falloore woore.

⁷Keruba forti juŋgo muudum, hoo'i yiite seɗɗa caka keruba'en go, hokki nge haa juude ɓorniido limce daneeje go. Kaŋko boo o jabi nge, o wurti.

- ⁸Godɗum nannduɗum bee juŋgo nedɗo waŋgi les bileeji keruba'en.
- ⁹Mi laari, ndaa pallooje nayi bana ɗe moota pucci ɗon ndari baŋge keruba'en, falloore woore baŋge keruba gooto. Pallooje man ɗelki bana hayre kirisoliti,
- ¹⁰nayi fuu ɗe nannduɗe, woodi falloore wofnde nder falloore fuu.
- ¹¹De ɗon njaha gal bakeeje maaje nayi fuu, ɗe ngaylitittaako to ɗe ɗon njaha. Haa hoore keruba yehi, ton ɗe njahata boo, ɗe ngaylitittaako nder yahdu maaje.
- ¹²Balli keruba'en fuu, baawe mabbe e juude mabbe e bileeji mabbe e pallooje nayi fuu keewi gite.
- ¹³Mi nani ɗe ewnaama yirloode.
- ¹⁴Keruba fuu woodi geese nayi. Arano woodi yeeso keruba, ɗiɗabo woodi yeeso nedɗo, tatabo woodi yeeso mbarooga, nayabo woodi yeeso dutal.
- ¹⁵Keruba'en eengi, ɗum tagle ɗe ngi'noomi haa maayo Kebar.
- ¹⁶To keruba'en ɗon ndilla, pallooje boo ɗon talla haa kommbi mabbe. To keruba'en baŋgti bileeji muudum'en ngam eengugo, pallooje luttataa haa lesdi. De ɗon haa kommbi maaje, ɗe celataa.
- ¹⁷To be ndarake, kanje boo ɗe ndaro. To be eengi, kanje boo ɗe eenga, ngam Ruuhu tagle ɗon nder maaje.
- ¹⁸Teddungal Jawmiraawo ummi diga les dammugal haykaliiru, joodi dow keruba'en.
- ¹⁹Mi laari keruba'en baŋgti bileeji muudum'en, ndillidi bee pallooje. Be ndari haa nastirde dammugal fuunaangewal haa suudu Jawmiraawo. Teddungal Allah Isra'iila ɗon haa dow mabbe.
- ²⁰Dum tagle geete ɗe ngi'noomi les Allah Isra'iila, haa maayo Kebar go. Mi annditi ɗum keruba'en.
- ²¹Koo moy mabbe woodi geese nayi e bileeji nayi e ko nanndi bee juude nedɗo ɗon les bileeji mabbe.
- ²²Geese mabbe nanndi bee ɗe ngi'noomi haa maayo Kebar. Dum kambe man. Koo moy mabbe tiiti yeeso muudum cir.

Ezekiyel 11

Jawmiraawo hiiti ardiibe Isra'iila

- ¹Ruuhu eengini yam, jippini yam haa dammugal suudu Jawmiraawo fuunaangewal. Mi yi'i worbe noogas e njowo dariibe haa yolnde maagal. Caka mabbe ngi'mi Yaajaniya bii Azzuru e Pelatiya bii Benaya, ardiibe jama'aare.

²Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, worbe be'e don nufo zunuuba, don ndawra kalludum nder berniwol ngo'ol.

³Be don mbi'a: Wakkati nyibugo cuudi siwaa! Berniwol woni fayannde, minin ngoni kusel nder maare.

⁴Ngam maajum wad annabaaku dow mabbe, bii-Aadama, wad annabaaku!"

⁵Nden Ruuhu Jawmiraawo wari dow am, wi'i yam: "Yeccu be: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Kanjum mbi'oton, onon yimbe Isra'iila! Mi anndi numooji moodon.

⁶On mbari duudbe nder berniwol ngo'ol, laabi maagol keewi mbaraabe.

⁷Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mbi'anmi bana ni'i: Yimbe be mbardon nder berniwol, kambe ngoni kusel, berniwol boo woni fayannde. Ammaa onon, mi wurtinan on diga maagol.

⁸On don kula kaafahi, ngam maajum ukkanmi ki dow moodon. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

⁹Mi wurtinan on berniwol, mi hokka on haa juude jananbe, mi wada on kiita.

¹⁰On maayran bee kaafahi, mi hiitoto on haa keerol lesdi Isra'iila. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo.

¹¹Bana non berniwol laatataako fayannde ngam moodon, onon boo on laatataako kusel nder maare. Mi hiitoto on haa keerol lesdi Isra'iila.

¹²Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo. On dwtanaaki farillaaji am, on tokkaaki kiitaaji am. Ammaa on tokki kiitaaji ummaatooje taariide on."

¹³Saa'i mi donno wada annabaaku, Pelatiya bii Benaya do'i, maayi. Mi sujidi, mi hooli: "Kayya, yaa Allah Jawmiraawo, a yidi nattingo luttube Isra'iila fuu na?"

Ko Allah nufani dahaabe

¹⁴Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

¹⁵"Bii-Aadama, joodiibe nder Urusaliima don mbi'a dow deerdiraabe ma e banndiraabe ma e yimbe Isra'iila fuu: Be daayiibe Jawmiraawo, minin mari lesdi jonta.

¹⁶Ngam maajum yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Koo nde mi riiwi be daayiidum haa caka ummaatooje, mi sanjkiti be nder lesde janne, mi laatani be nokkuure seniinde nder wakkati sedfa nder lesde de be njehi.

¹⁷Ngam maajum yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Mi moobtoyan on diga caka ummaatooje, mi hawritan on diga lesde de mi sanjkititno on, mi hokkitan on lesdi Isra'iila.

¹⁸Be ngaroyan ton, be ittan labbi e kuuje nyiddude fuu.

¹⁹Mi hokkan be berde laabde e ruuhuuji kesi, mi wurtinan berde tuurtande diga balli mabbe, mi hokkan be berde downtiide.

²⁰Nden kam be downtanto farillaaji am, be tokkoto kiitaaji am. Be laatoto ummaatoore am, min boo mi laatoto Allah mabbe.

²¹Ammaa huucitinbe berde muudum'en dow labbi e kuude nyiddude, mi lornan kuude mabbe dow ko'e mabbe. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Teddungal Jawmiraawo seedi bee Urusaliima

²²Nden keruba'en bangti bileeji muudum'en, pallooje ummodi bee mabbe, teddungal Allah Isra'iila don dow mabbe.

²³Teddungal Jawmiraawo ummi diga caka berniwol, joodoyi dow hooseere haa fuunaange maagol+.

²⁴Ruuhu eengini yam, yahri yam haa dahaabe haa lesdi Kaldiya. Mi yi'i dum fuu nder wahayu mo Ruuhu Allah yi'ni yam. Nden wahayu man acci yam.

²⁵Mi limtani dahaabe ko Jawmiraawo yi'nino yam fuu.

Ezekiyel 12

Misaalu daheeki

¹Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, a don joodi caka tuurtoobe. Be ngoodi gite, ammaa be ngi'ataa. Be ngoodi noppi, ammaa be nanataa, ngam be tuurtoobe.

³An, bii-Aadama, habbu kuuje ma bana daheteedo. Dillu bee nyalawma gite mabbe, bana daheteedo. Yah bana daheteedo diga nokkuure ma haa nokkuure wodnde, gite mabbe. Teema be ngi'an, be paaman be tuurtoobe.

⁴Caka nyalawma, gite mabbe, wurtin kuuje ma bana daheteedo. Kiikiide boo dillu bana daheteebe ndillirta, gite mabbe.

⁵Ngam wurtaago suudu, sumpitit mahdi maaru gite mabbe, wurtin kuuje ma gal ton.

⁶Nden wakka kuuje ma gite mabbe. To jemma wadi, ndilla. Wiirnu yeeso ma, taa a yi'a lesdi. Ngam mi wadi ma a alaama ngam reentingo yimbe Isra'iila."

⁷Mi wadi ko Jawmiraawo umri yam. Caka nyalawma ngurtinmi kuuje am bana daheteedo. Kiikiide mi sumpiti mahdi bee juude am. Nde jemma wadi, mi wurtini kuuje am, mi wakki de gite mabbe.

⁸Jaango man fajiri, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

⁹"Bii-Aadama, Isra'iila'en tuurtoobe yami ma ko a wadi na?

¹⁰Yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Koŋngol ngo'ol laarani mawdo gondo haa Urusaliima e yimbe Isra'iila wonbe ton fuu.

¹¹Wi': Mi laatani on alaama ngam reentingo on. Ko mbaɗmi, kanjum laatanto be. Be ndaheteebe.

¹²Mawdo gondo caka mabbe wakkoto kuuje muudum bee jemma, o wurtoto. Be cumpitan mahol ngam wurtingo mo. O wiirnan yeeso maako, ngam taa gite maako ngi'a lesdi.

¹³Mi we'itan zubaawol am dow maako, o naŋgeteedo nder tuuforgol am. Mi yahran mo haa Baabila, lesdi Kaldiya'en. Ammaa gite maako ngi'ataa ndi, o maayan ton.

¹⁴Wondube bee maako, aynoobe mo e honoobe maako fuu, mi saŋkitan be haa alkibilaaji fuu, mi losan kaafahi, mi taasnan be bee maaki.

¹⁵Nden be paaman min woni Jawmiraawo, saa'i caŋkitanmi be caka ummaatooje, haa lesde jananne.

¹⁶Ammaa mi luttan wodbe mabbe, dadanbe kaafahi e weelo e nyawu kallungu ndaaboowu, ngam be anndina haala kuude mabbe nyiddude fuu caka ummaatooje de be njahata. Nden be paaman min woni Jawmiraawo."

¹⁷Ndaa bolle de Jawmiraawo wolwani yam:

¹⁸"Bii-Aadama, nyaam nyaamdu ma e yar ndiyam ma bee diwngol e saklere.

¹⁹Yeccu ummaatoore lesdi man: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wolwani joodiibe haa Urusaliima nder lesdi Isra'iila: Be nyaaman nyaamdu mabbe bee saklere, be njaran ndiyam mabbe bee kultoreengol, ngam lesdi mabbe ferwan, sookɗan, ngam daliila toonyaare joodiibe ton fuu.

²⁰Berniiji keewɗi yimbe, perwan. Lesdi laatoto ladde hamaadaare. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo."

²¹Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²²"Bii-Aadama, ko woni balndol ngo'ol caka moodon dow lesdi Isra'iila, bi'anngol: Nyalde don caalo, wahayu boo hibbaay!

²³Ngam maajum yeccu yimbe: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Mi majjinan balndol man, taa goddo meeta wadugo ngol nder Isra'iila. Ammaa yeccu be: Nyalde don badito, wahayuuji fuu kibban!

²⁴Ngam wahayu meere malla annabaaku fewre meetataa laataago caka yimbe Isra'iila.

²⁵Ngam min woni Jawmiraawo, mi wi'an ko ngidmi wi'ugo. Ko mbi'mi boo laatoto, neebataa. Onon tuurtoobe, nder zamanu moodon mi wadan boo ko mbolwumi. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

²⁶Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²⁷"Bii-Aadama, ndaa ko yimbe Isra'iila don mbi'a: Wahayu mo gorko oo yi'ata, hibban nder balde daayiide, o don wada annabaaku ngam zamanuui di ngaraay tawon.

²⁸Ngam maajum yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Ko mbi'mi fuu, neebataa wargo, wolde am hibban fakat. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Ezekiel 13

Konngol dow annabi'en fewoobe

¹Ndaa wolde nde Jawmiraawo wolwani yam:

²"Bii-Aadama, wad annabaaku dow annabi'en Isra'iila wadanbe annabaaku iwngu haa numooji muudum'en. Yeccu be: Nane ko Jawmiraawo wi'ata on!

³Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Bone laatanto annabi'en faataabe. Be don tokko numooji mabbe, walaa ko be ngi'i sam.

⁴Isra'iila'en! Annabi'en moodon laati bana doldolde haa bille!

⁵On cukkaay ceekli mahol, on mahaay boo mahol ngam faddaago yimbe Isra'iila nder habre, saa'i nyalaade Jawmiraawo.

⁶Be don ngi'a wahayuuji meere, be don pewa bee wadugo hatti. Be don mbi'a: Ndaa nii Jawmiraawo Allah wi'i! Alhaali boo, Jawmiraawo nelaay be, be don tammo bolle mabbe kibboto.

⁷Onon annabi'en, wahayuuji di ngi'don laataaki meere na? Hatti moodon laataaki pewe na? On don mbi'a: Dum wolde Jawmiraawo, alhaali boo mi wolwaay.

⁸Ngam maajum, ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Nde bolle moodon laatake meere e wahayuuji moodon boo fewre, mi honan on!

⁹Mi fortan jungo am ngam honugo annabi'en yi'oobe wahayuuji meere e fewoobe bee hatti muudum'en. Be nastataa dawriinde ummaatoore am, inde mabbe nastataa deftere inde yimbe Isra'iila, be meetataa nastugo lesdi Isra'iila boo. Bana non paamroton min woni Allah Jawmiraawo.

¹⁰Ngam be don majjina ummaatoore am bee wolwango nde haala jam, asee boo jam walaa. Dum laati bana to yimbe nyifi mahol, be ndanwini ngol.

¹¹Yeccu ranwinoobe be'e: Ngol yibban! Ngam iyeende saatunde toban, mallimallooje bana kaa'e toban, henndu saatundu wifan.

- ¹²To ngol yibbi, be y'aman on: Toy danwinol mon?
- ¹³Ngam maajum, ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Nder tikkere am, mi umminan henndu saatundu e nder bernuki am, mi tobnan iyeende saatunde e mallimallooje bana kaa'e ndufoto ngam nattingo koo dume fuu.
- ¹⁴Mi yibbinan mahol ngol ndanwindon, mi yibbinan ngol fuu, haa cabbawal maagol wanga. Ngol yibban, onon boo on kalkan les maagol. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo.
- ¹⁵Mi rufdan tikkere am fuu dow mahol e ranwinbe ngol, nden mi wi'a on: Mahol halki! Ranwinbe ngol boo kalki,
- ¹⁶waato annabi'en Isra'iila be'e, wadananbe Urusaliima annabaaku, yi'anbe jam berniwol saa'i jam woodaa. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.
- ¹⁷An, bii-Aadama, huucita gal faanybe rewbe nder ummaatoore ma wadanbe annabaaku iwngu haa numooji muudum'en. Wad annabaaku dow mabbe,
- ¹⁸yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Bone laatanto rewbe nyootoobe leppi ngam habbugo haa jokke juude fuu e irin sallabiiye boo ngam suddugo ko'e mawde e pamare ngam wadugo hiila. Be mbaadan dum ngam nanngugo yonkiiji. To on nanngi yonkiiji yimbe am, on kisan yonkiiji moodon na?
- ¹⁹On don cobna senaare am yeeso ummaatoore am ngam kebon tamndande sa'iiruuri sedda malla piccite tamseeje. Woodi yonkiiji, mi yidaa di maaya, ammaa onon on don mbara di. Woodi yonkiiji goddi boo, mi yidaa di ngeeda, ammaa onon on don kisan di. On don mbaada dum bee fewugo yimbe ummaatoore am yidbe nanugo pewe.
- ²⁰Ngam maajum, ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Mi don wanya leppi di kuuwtnirton ngam nanngugo yonkiiji go. Mi seekan di dow juude mon, mi rimdinan yonkiiji di loohotoodon bana colli.
- ²¹Mi seekan sallabiiye mon, mi rimdinan yimbe ummaatoore am diga juude mon, on meetataa loohaago be. Bana non paamroton min woni Jawmiraawo.
- ²²On tampini berde adili'en bee pewe, koo nde min mi naawnaay be. Bana non on cemmbidiniri juude hallube, ngam taa be acca laabi mabbe kalludi, be kisan yonkiiji mabbe.
- ²³Ngam maajum on meetataa yi'ugo wahayuuji mon meereji, on meetataa wadugo hatti boo. Mi hisnan ummaatoore am e juude mon, nden on paaman min woni Jawmiraawo."

Ezekiel 14

Konngol dow teddinki labbi

- ¹Wodbe ndotti'en Isra'iila ngari, njoodi yeeso am.

²Ndaa ko Jawmiraawo wolwani yam:

³“Bii-Aadama, berde worbe be'e dakkotiri bee labbi muudum'en. Gite mabbe don cuto ko nastinta be nder aybe. Kadi, mi acca be ngara be yama muuyo am na?

⁴Yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Koo moy Isra'iilaajo mo bernde mum dakkotiri bee labbi, mo don suto ko nastinta dum nder aybe, to o wari haa annabiijo, min Jawmiraawo bee hoore am mi jaaboto mo fodde duudeenga labbi maako.

⁵Jaawaabu am nanngan berde Isra'iila'en, ngam be fuu mabbe be ndaayi yam ngam daliila labbi mabbe.

⁶Ngam maajum, yeccu yimbe Isra'iila: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Lorte, acce labbi mon! Ngaylite, acce kuude mon nyiddude fuu!

⁷Ngam, koo moy Isra'iilaajo malla kodo nder Isra'iila, mo bernde mum daayi yam, dakkotiri bee labbi, mo don suto ko nastinta dum nder aybe, to o wari yeeso annabiijo ngam yamugo yam, min woni Jawmiraawo, mi jaaboto mo bee hoore am.

⁸Mi huucitan yeeso am dow goddo oo, mi laatinan mo alaama e balndol ngam reentingo yimbe am fuu, mi nattina mo caka ummaatoore am. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo.

⁹To annabiijo jabi selneego, to wadi annabaaku, min Jawmiraawo selni mo, mi fortan junngo am dow maako, mi nattina mo caka ummaatoore am Isra'iila.

¹⁰Be dido fuu be keban kiita aybe mabbe, annabiijo e carwiido dum fuu.

¹¹Nden kam yimbe Isra'iila meetataa yiilaago daayiidum bee am, be meetataa sobnugo ko'e mabbe bee tuurtolji mabbe fuu. Be laatoto yimbe ummaatoore am, min boo mi laatoto Allah mabbe. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.”

Kiitaaji Allah ngoondan

¹²Ndaa ko Jawmiraawo wolwani yam:

¹³“Bii-Aadama, to yimbe lesdi ngoondi ngewi umrooje am, nden kam mi fortan junngo am dow lesdi maajum, mi timmina ndesa nyaamdu nder maari, mi neldan weelo ngam nattingo yimbe e dabbaaji ton.

¹⁴Koo to Nuuhu e Daniyel e Ayuba, worbe tato be'e njoodino ton, yonkiiji mabbe tan be kisananno, ngam be adili'en. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

¹⁵Malla to mi yoofi dabbaaji mbarooji dow lesdi man ngam halkugo yimbe maari, ndi laato ladde meere, walaa mo saaloto e maari ngam daliila dabbaaji man,

¹⁶nden kam koo to worbe tato be'e njoodino ton, fakat bana min Allah Jawmiraawo mi geeto, be kisanataano bibbe mabbe worbe e rewbe. Kambe bee ko'e mabbe tan kisananno, ammaa lesdi laatotono ladde meere.

¹⁷Malla to mi ukki kaafahi dow lesdi man, to mi umri ki ki saalo e maari ngam mi nattina yimbe e dabbaaji ton,

¹⁸nden kam koo to worbe tato go njoodino ton, fakat bana min Allah Jawmiraawo mi geeto, be kisanataano bibbe mabbe worbe e rewbe, sey kambe bee ko'e mabbe tan kisananno.

¹⁹Malla to mi neldi nyawu kallungu ndaaboowu nder lesdi man, mi rufi tikkere am bee mbarugo yimbe e dabbaaji ton,

²⁰nden kam koo to Nuuhu e Daniyel e Ayuba njoodino ton, fakat bana min Allah Jawmiraawo mi geeto, be kisanataano bibbe mabbe worbe e rewbe, be kisananno sey yonkiiji mabbe tan, ngam be adili'en.

²¹Ngam ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Koo to mi ukkanan Urusaliima kiitaaji am naawdi feere feere nayi di'i, waato: Kaafahi e weelo e dabbaaji mbarooji e nyawu kallungu ndaaboowu ngam nattingo yimbe e dabbaaji nder berniwol,

²²ammaa bibbe mabbe worbe e rewbe luttan, be ngurtinan be diga maagol. Kambe be ngaran haa moodon. On ngi'an yahdu mabbe e kuude mabbe. Dum de'itinan on dow sarru ngu ukkanmi dow Urusaliima.

²³Dum de'itinan on, saa'i ngi'oton yahdu mabbe e kuude mabbe, on paaman mi huuwaay ngol kuuje de'e fuu meere. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Ezekiyel 15

Balndol leggal inabohi ngal nafataa koo dume

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, dume leggal inabohi burdata lice ledde godde nder laynde?

³Kadi goddo hoo'an leggal maaki ngam wadugo huunde na? Koo o wadan bildudum bee maagal na?

⁴Woodaa, o hubbiran ngal. To yiite nyaami sebattooji maagal didi, wuli caka maagal boo, kadi ngal woodi nafuuda na?

⁵To ngal keccalno maa, ngal he'aay wadugo huunde bee maagal, sakkomaa to yiite nyaami ngal malla wuli ngal!

⁶Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mbi'anmi: Bana leggal inabohi caka ledde laynde ngal cakkinanmi nder yiite, bana non kuuwranmi yimbe Urusaliima.

⁷Mi huucitan yeeso am dow mabbe ngam honugo be. Koo to be ndadi yiite, nge nyaaman be. Saa'i ndaaranmi be ngam wadugo sarru, on paaman min woni Jawmiraawo.

⁸Mi wartiran lesdi mabbe ladde meere, ngam be ngewi umrooje am. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Ezekiyel 16

Nanndinki Urusaliima bee debbo jeenoowo

- ¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:
- ²"Anndin berniwol Urusaliima haala kuude maagol nyiddude.
- ³Yeccu ngol: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i ma: An Urusaliima, iwde ma e asli ma haa lesdi Kanaani'en ngoni. Baaba ma o Amoriijo, daada ma boo Hetiijo.
- ⁴Haa danyeeke ma, nyannde ndanyaada, be ta'aay jaabuuru ma, be ngiwaay ma, be ngiggaay ma bee mannda ngam labbingo ma, be caawaay ma bee limce.
- ⁵Wala koo gooto yurmini ma haa o wadane irin kuude de'e, wala endudo ma sam. Nyalaade danyeeke ma be ngudini ma haa ladde, ngam be nefi ma.
- ⁶Mi saali, mi yi'i ma a donno waali nder y'iyaam ma, a donno dimmbo. Mi wi'i ma: A yeeda! Saa'i a don dimmbo nder y'iyaam ma, mi wi'i ma: A yeeda!
- ⁷Mi mawnini ma! Mi laatini ma bana fudngo ladde. A mawni, a hebi darnde, a woodi masin, a wadi endi, gaasa ma fudfi juutugo. Ammaa a temmbo tawon.
- ⁸Kadiboo mi saali, mi laari ma. Mi yi'i a heewti, a he'i te'eego. Mi we'iti alkibbaare am dow maada ngam wiirnugo temmbuki ma. Nden mi hunani ma, mi habbi alkawal bee ma, a laati te'aado am." Non Allah Jawmiraawo wi'i.
- ⁹"Mi yiiwi ma, mi looti y'iyaam haa banndu ma, mi wuji ma nebbam.
- ¹⁰Mi borni ma limce tuppitaade, mi hokki ma pade lalal diggungal. Mi suddi ma bee limce len e limce diggude.
- ¹¹Mi hokki ma fawne e jawe ngam juude ma e kodel ngam daande ma,
- ¹²mi wadi halagaare haa kine ma e yerihon haa noppi ma, mi wadi fawne boodde de kanjeeri dow hoore ma.
- ¹³Bana nii a pawniido bee cardi e kanjeeri, a borniido limce len e limce diggude e tuppitaade. A hebi kuroori diggundi e njumri e nebbam ngam nyaamdu ma. A besdi woodugo, a he'i hebugo teddungal laamu boo.
- ¹⁴Innde ma sankiti haa ummaatooje ngam daliila narol ma, ngol timmungol ngam min mi fawni ma." Non Allah Jawmiraawo wi'i.
- ¹⁵"Ammam a baari narol ma. Duudbe mangti ma, kanjum laatini ma daakaareejo. A wadi daakaareeku bee koo moy caalotoodo, a laati mo mabbe.
- ¹⁶A hoo'i limce ma marde noone feere feere, a wadani hoore ma nokkuuje towde bee maaje, ton madaa daakaareeku. A wadi ko meedaay e irin man meetataa boo.

- ¹⁷Fawne ma boodde badaade bee cardi am e kanjeeri am ndi ndokkumaami, a wartiri de labbi gordi, a wadi daakaareeku bee maaji.
- ¹⁸A hoo'i limce ma tuppitaade, a borni de. A jo'ini nebbam am e uurle am yeeso maaji.
- ¹⁹Non boo nyaamdu am ndu ndokkumaami, kuroori diggundi e nebbam e njumri, a lii'ani dum bana dokkal uurengol belngol, ndaa ko laati." Non Allah Jawmiraawo wi'i.
- ²⁰"A hoo'i bibbe ma worbe e rewbe be ndanyanda mi, a hirsu be ngam nyaamnugo labbi man. Kadi daakaareeku ma he'aay haa
- ²¹a hirsu bikkoy am, a lii'i koy bana dabbaaji guleteedi ngam labbi!
- ²²Nder kuude ma nyiddude e daakaareeku ma fuu ngejjitida wakkati a biingelno, a temmbel, a donno dimmbo nder y'iyy'am ma.
- ²³Baawo halleende ma nde'e fuu – Kayto! Bone laatanto ma", non Allah Jawmiraawo wi'i. –
- ²⁴"Baawodon, a wadani hoore ma baagaaje lesdi ngam wadugo daakaareeku e nokkuuje towde haa babe fuu.
- ²⁵A nyibi nokkuuje towde haa kawtirde laabi koo deye, a toskini narol ma, a waaldi bee koo moy caalotoodo, a duddini daakaareeku ma.
- ²⁶A wadi daakaareeku bee heeddiddiraabe ma Misra'en mawna-jakari'en, a duddini daakaareeku ma ngam tikkingo yam.
- ²⁷Ndaa mi forti junngo am dow maada, mi usti mardi ma. Mi yoofti ma haa suuno faanybe rewbe Filisti'en konne'en ma. Kambe be cemti ngam kuude ma cementiide.
- ²⁸A wadi daakaareeku bee Assuura'en, ngam a saftataa. A wadi daakaareeku bee mabbe, ammaa haaje ma humtaay.
- ²⁹A duddini daakaareeku ma haa Baabila, haa lesdi filoobe, ammaa bee non fuu haaje ma humtaay."
- ³⁰Allah Jawmiraawo wi'i: "Kayya, a duuda-suunoojo! A don huuwa kuude de daakaareejo burdudo hallugo!
- ³¹A wadi waagaare lesdi ngam wadugo daakaareeku haa kawtirde laabi fuu, a nyibi nokkuuje towde haa babe fuu. Ammaa a huuwaay bana daakaare'en feere, ngam a jabaay ngeenaari.
- ³²An debbo jeenoowo, mo acci gorum, dakkotiri bee jananbe!

³³Rewbe daakaare'en fuu keban caahuuji. Ammaa an a hokki caahuuji ma haa waaye'en ma fuu, a yobi be haa be ngara diga koo toy fuu ngam wadugo daakaareeku bee maada.

³⁴An a luuti dabare rewbe daakaare'en wodbe fuu. Walaa mo dabbiti ma. A jabaay ngeenaari, ammaa an hokki be. A wadi ko wodbe mbadaay."

³⁵Ngam maajum, an daakaareejo, nan wolde Jawmiraawo!

³⁶Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "A sudditi les maada, a temmbidini banndu ma ngam wadugo daakaareeku bee waaye'en ma e labbi ma nyiddudi fuu. A lii'ani di yiy'am bibbe ma boo.

³⁷Ngam maajum mi moobtan waaye'en ma be pottanda fuu, yimbe be ngidfa e yimbe be a yidaa fuu. Mi moobtan be haa maada diga koo toy. Nden cudditanmi banndu ma yeeso mabbe haa be ngi'a temmbuki ma.

³⁸Mi hiitete kiita rewbe jeenoobe e rufoobe yiy'am, mi ukkan tikkere e kaajal dow maada haa to yiy'am suddi ma.

³⁹Mi hokkete haa juude mabbe. Be mbilan waagaare lesdi ma, be ngibbinan nokkuje ma towde. Be bortete fuu, be njabtan fawne ma boodde, be accete a tembo.

⁴⁰Baawo maajum be moobtan yimbe dow maada, be pidete bee kaa'e, nden be ta'an banndu ma gebe gebe bee kaafaaje.

⁴¹Be ngulan cuudi ma, be mbaɗan kiita dow maada yeeso rewbe duudbe. Bana non timminiranmi daakaareeku ma, a meetataa yobugo waaye'en ma.

⁴²Bana non peewtiniranmi bernde am e accanmi kaajal am. Mi de'itan, metteenga bernde am jinnan.

⁴³Nde nii a siftoraay wakkati nderkaaku ma, a tikkini yam bee kuude de'e fuu, ngam maajum, ndaa yam min boo: Mi lornan kuude de'e dow hoore ma, min Allah Jawmiraawo wi'i dum. Naa a besdi cementiidum dow kuude ma nyiddude?

⁴⁴Baɗoowo balndi fuu wadan balndol ngo'ol bee maada: Bana daada wa'i, non biyum debbo boo wa'ata.

⁴⁵A bii debbo jawiido gorum e biyum'en. A deerdu deerda'en yawiibe worbe muudum'en e bikkoy muudum'en. Daada mon o Hetiijo, baaba mon boo o Amoriijo.

⁴⁶Adda ma, dum Samariya, joodiido bee biyum'en rewbe haa woyla. Minya debbo boo, joodiido bee biyum'en rewbe haa fombina, dum Sodoma.

⁴⁷Tokkaago laabi mabbe e kuude mabbe nyiddude he'aay ma, kuude maada fuu buri de mabbe hallugo.

⁴⁸Bana min Allah Jawmiraawo mi geeto, deerda Sodoma e biyum'en rewbe mbadaay bana an e biya'en rewbe mbaari.

⁴⁹Halleende deerda Sodoma, ndaa nde: Kaŋko e biyiiko'en rewbe be njoodi bee mawnitaare e haarannde e de'ere hooldiniinde, ammaa be mballitaay laafube e talaka'en.

⁵⁰Be mawnitiibe, be mbaɗi nyiddudum yeeso am. Ngam maajum nattinmi be bana ngi'da.

⁵¹Samariya wadaay koo reeta hakkeji maada. Kuude ma nyiddude buri de maako duudugo. Ngam daliila kuude maada nyiddude fuu, deerda'en laati bana be ngalaano aybe.

⁵²Sey an boo a roondo toskaare ma jonta, ngam a seeti deerda'en bee kuude ma burde de mabbe nyiddugo. Be buri ma adilaaku fakat. Sey a semta, a roondo toskaare ma, ngam a laatini deerda'en bana be ngalaano aybe.

⁵³Ammaa mi wartiran joonde mabbe bana naane, joonde Sodoma bee biyum'en e joonde Samariya bee biyum'en, non boo joonde maada caka mabbe,

⁵⁴ngam a roondo toskaare ma, a semtira kuude ma fuu. Bana non nde'inirta be.

⁵⁵Deerda'en Sodoma e Samariya bee bibbe muudum'en rewbe laatoto bana naane. Nden an boo bee biya'en rewbe, on mbootan bana naane.

⁵⁶Saa'i a mawnitiidono, a huuwtiniri innde deerda Sodoma bana misaalu halleende.

⁵⁷Saa'i man halleende maada wangaayno tawon. Jonta rewbe Edoom e heeddiddiraabe muudum'en fuu don kude, rewbe Filistiya taariiibe ma don njawo ma.

⁵⁸Sey a roondo kiita kuude ma nyiddude cementiniide." Non Jawmiraawo wi'i.

⁵⁹Ngam ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Mi wadete fodde kuude ma, ngam a yawi hunayeere, a fiisti alkawal.

⁶⁰Ammaa min mi yejjitittaa alkawal ngal kabbumi bee maada saa'i a paanyono. Mi tabitinan alkawal duumiingal bee maada.

⁶¹An boo a siftoran kuude ma caaliide. A semtan to deerda'en ngari haa maada, adda e minya dido fuu, ngam mi hokkete be, be laato biya'en, koo to be nastataa nder alkawal am bee maada.

⁶²Min mi habban alkawal bee maada, an boo a faaman min woni Jawmiraawo,

⁶³ngam haa a siftora ko saali, a semta. A meetataa mabbigitgo hunnduko ma ngam daliila toskaare ma. Ngam saa'i man njaafotoomi kuude ma fuu." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Ezekiyel 17

Balndol inabohi e dute

- ¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:
- ²“Bii-Aadama, wadān yimbe Isra'iila annditanamwol, yeccu be balndol.
- ³Wi' be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Dutal maɲngal bee bileeji juutɗi, maɲgal liiliiji juutɗi boodɗi mardɗi noone feere feere wari haa kooseje Libanon, yewi lisal burɲgal towugo haa lekki cemmbidki,
- ⁴yahri lisal keccal nga'al haa lesdi filoobe, jo'ini ngal nder berniwol filu.
- ⁵Nden dutal hoo'i leggel keccel haa lesdi, jubi ngel nder ngesa marka ndiyam ɗuudɗam haa ngel naɲgta boodɗum.
- ⁶Ngel naɲgti, ngel laati inabohi dammuki jaaski. Lice maaki ngayliti gal dutal go, ɗaɗi maaki ndilli nder lesdi. Ki heewi lice e haakooji.
- ⁷Woodi dutal feere maɲngal, maɲgal bileeji juutɗi e liiliiji cukkuɗi. Inabohi go waylitani ngal ɗaɗi mum e lice mum, haa ngal yarna ki ko ɓuri haa ki wonno naane,
- ⁸asee boo ki dari nder ngesa mboodka bee ndiyam ɗuudɗam, haa ki wada lice, ki rima ɓiɓɓe, ki laato inabohi boodki masin.
- ⁹Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mi ɗon yama: Inabohi bana maaki wadān benndalooje ɗuudɗe na? Dutal aranal ɗoofataa ɗaɗi maaki na? Ngali sammintaa ɓiɓɓe maaki, haa ki yoorana? Doofugo ki, koyɗum. Walaa haaje wadugo ɗum bee semmbe malla bee yimbe ɗuudɗe.
- ¹⁰Ki naɲgti. Ammaa ki wadān benndalooje ɗuudɗe na? To henndu fuunaange fadɗi ki, naa ki yooran? Haa nokkuure ki dari, ton ki ɗaylata.”

Passitirki balndol man

- ¹¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:
- ¹²“Yeccu tuurtoobe be'e: On anndaa ko ɗum saawi na? Yeccu be: Ndaa, laamiido Baabila wari haa Urusaliima, dahi laamiido e saraaki'en mum haa Baabila.
- ¹³Nden o hoo'i godɗo mo danygol laamiido, o haɓɓi alkawal bee maako, o hunni mo hunayeere. O dahi mawɓe lesdi,
- ¹⁴ngam o famɗitina laamu, taa ngu semmbida fahin, ngu tokko alkawal boo.
- ¹⁵Ammaa laamiido Yahuuda tuurtani mo, neli nelaabe haa Misra ngam heba pucci e jama'aare konu ɗuudɗe. O heban jaalorgal na? Kuuwɗo irin ɗu'um ɗaɗan na? Ayye, o fiisti alkawal nii, o hisa kiita !”

¹⁶Allah Jawmiraawo wi'i: "Fakat bana mi geeto, haa Baabila laamiido oo maayan, ngam o yawi hunayeere laamiido Baabila dokkudo mo laamu, o fiisti alkawal bee maako.

¹⁷Koo Firawna bee jama'aare konu mum duudnde boo waawataa wallugo mo, saa'i honoobe Baabila mbaagata lesdi dakki mahol ngam hippaago, saa'i be ndarnata kuuje kipporde berniwol ngam mbarugo yimbe duudbe.

¹⁸O yawi hunayeere, o fiisti alkawal ngal be kabuno bee dokkindirki juude. O huuwi kuude de'e fuu. Ngam maajum o hisataa."

¹⁹Allah Jawmiraawo wi'i: "Fakat bana mi geeto, mi lornan aybe maako dow hoore maako. Ngam o yawi hunayeere nde o huni yeeso am, o fiisti alkawal ngal o habbi bee am.

²⁰Mi we'itan zubaawol am dow maako, mi nanngan mo bee tuuforgol am. Mi yahran mo haa Baabila. Ton mi hiitoto mo, ngam o yewi umrooje am.

²¹Honoobe maako subaabe maayran bee kaafahi, dadanbe boo cankititto haa alkibilaaji fuu. Nden kam on paaman min Jawmiraawo wi'i dum."

Ko Jawmiraawo tammini Isra'iila'en

²²Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Min boo mi hoo'an lisel keccel burngel towugo haa lekki cemmbidki, mi yewan ngel, mi jubo ngel dow hooseere townde,

²³dow hooseere burnde towugo nder lesdi Isra'iila. Ngel wilitan, wadan lice, ngel riman bibbe, ngel laatoto lekki cemmbidki boodki masin. Asli colli fuu ngaran dow maaki, njoodoto les dowdi maaki.

²⁴Nden ledde fuu nder lesdi paaman min woni Jawmiraawo. Mi fe'an ledde towde, ammaa mi mawninan ledde pamare. Mi yoornan ledde kecce, ammaa mi wilitinan ledde joorde. Min Jawmiraawo wi'i dum, mi wadan dum boo."

Ezekiyel 18

Koo moy jaabanto hoore mum

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Koni on tokkoto wadugo balndol ngo'ol nder lesdi Isra'iila, bi'angol: Baabiraabe muri lammudum, nyii'e bikkoy mbaati ?

³Fakat bana min Allah Jawmiraawo mi geeto, on meetataa wadugo balndol ngo'ol nder lesdi Isra'iila.

⁴Yonki koo moy, koo baaba koo bidde, min jeyi. Badde hakke, kanke maayata.

⁵Ndaare godde adiliijo, darnudo, badande adilaaku,

⁶mo nyaamataa kirsanaadum labbi dow kooseeje, mo rewataa labbi yimbe Isra'iila, mo toskintaako debbo keeddiddum, mo waaldataa bee kayloowo boo.

⁷O toonyataa godɗo, o hokkitan ko jabɗo nyamaande wallinani mo bana jeɗɗina, o jabtataa kuuje godɗo. O nyaamnan dolbe, o holtinan mo walaa limce.

⁸O hokkataa nyamaande bee ndiyam sam. O saloto wadugo kalludum, o hiitoto jokkirgol hakkunde yimbe bee goonga.

⁹O dɔwtanto umrooje am, o tokkoto kiitaaji am bee hakkiilo. Kaŋko woni adiliijo. Fakat o yeedan." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

¹⁰"Ammaa teema o danyi biɗɗo pasooowo, mbarooowo ko'e, kuuwando kuude

¹¹de baaba mum meedaay huuwugo. O don nyaama kirsanaadum labbi dow kooseje, o don toskina debbo keeddiddum.

¹²O don toonya laafube, o don jabta, o don jogito ballinaadum jeɗɗina. O don rewa labbi, o don wada nyiddudum.

¹³O don hokka nyamaande bee ndiyam, o don duɗɗina dam. Kadi kaŋko o yeedan na? O yeedataa! Nde o wadi nyiddudum du'um fuu, fakat o maayan. Aybe y'i'iam maako wartan dow hoore maako.

¹⁴Ammaa teema o danyi biɗɗo, biɗɗo oo yi'i hakkeji baaba mum fuu, ammaa o tokkaaki di,

¹⁵o nyaamaay kirsanaadum labbi dow kooseje, o rewaay labbi yimbe Isra'iila, o toskinaay debbo keeddiddiraawo maako,

¹⁶o toonyaay godɗo, o jabaay jeɗɗina, o jabtaay. Ammaa o nyaamni dolbe, o holtini mo walaa limce.

¹⁷O wadaay halleende, o dabbaay ndiyam nyamaande sam, o tokki kiitaaji am, o dɔwtani umrooje am, kaŋko o maayataa ngam hakkeji baaba maako, ammaa fakat o yeedan.

¹⁸Dum baaba maako toonyino wodbe, jabtino be, wadino halleende caka yimbe muudum. Kaŋko maayata ngam daliila aybeji maako.

¹⁹Ammaa onon on don mbi'a: Ngam dume biɗɗo yarataa bone ngam hakkeji baaba mum? Ngam biɗɗo wadi goongaaku e adilaaku. O dɔwtani farillaaji am fuu, o tokki di bee hakkiilo. Ngam maajum o yeedan fakat.

²⁰Badɗo hakke, kanyum maayata. Biɗɗo yarataa bone ngam daliila aybe baaba mum malla baaba ngam aybe biyum. Adiliijo heban mbarjaari kuude mum adiliije, kalludo boo yaran bone ngam kuude mum kallude.

²¹To kalludo acci wadugo hakkeji fuu, to o dɔwtanake farillaaji am fuu, to o huuwi kuude darnude e adiliije, fakat o yeedan, o maayataa.

²²Mi siftortaa hakkeji maako sam. O yeedan ngam daliila kuude adiliije de o huuwi.

²³Min Allah Jawmiraawo mi don yama on: Kadi mi seyorto maayde kalludo na? Walaa, ammaa mi yidi o lorto diga yahdu maako, o yeeda!

²⁴Ammaa to adiliijo acci adilaaku mum, wadi sooynde adilaaku, to o tokki huuwugo kuude nyiddude de hallube kuuwata fuu, nden kam o yeedan na? Walaa! Mi siftortaa kuude maako adiliije sam. O maayan ngam o yewi umrooje am, o wadi hakkeji dow am.

²⁵Ammaa on don mbi'a: Laawol Jawmiraawo fottaay. Nane, onon yimbe Isra'iila. On don numa laawol am fottaay na? Kayya, laabi moodon din pottaay!

²⁶To adiliijo acci adilaaku mum, wadi sooynde adilaaku, o maayan ngam man, o maayan ngam sooynde adilaaku maako.

²⁷To kalludo acci halleende mum, wadi goongaaku e adilaaku, nden kam o hisni yonki maako.

²⁸To o annditi tuurtolji maako, nden o acci di fuu, o yeedan fakat, o maayataa.

²⁹Ammaa onon yimbe Isra'iila'en on don mbi'a: Laawol Jawmiraawo fottaay. On don numa laabi am pottaay na? Kayya, laabi moodon din pottaay!

³⁰Ngam maajum, onon Isra'iila'en, min Allah Jawmiraawo don wi'a on: Mi hiitoto koo moy moodon fodde laabi mum. Lorte diga tuurtolji mon, ngam taa aybe mon do'a on.

³¹Acce tuurtolji mon fuu, kesditine berde mon e ruuhuuji mon. Malla on ngidi maayugo na, onon Isra'iila'en?

³²Mi seyortaako maayde goddo. Lorte, ngeede!" Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Ezekiyel 19

Yimre boyki

¹Jawmiraawo wi'i yam: Yim yimre boyki dow mawbe Isra'iila.

²Kayto! Daada ma wonno mbarooga, o donno waali caka baroode, o wuurni bikkoy mum.

³O mawnini biingel gootel caka maakoy, ngel laati mbarooga cemmbidnga, ngel ekkiti faddugo kusel, ngel don nyaama yimbe.

⁴Yimbe ummaatooje nani habaru maaga, be nanngi nga nder ngaska mabbe. Nden be mbadani nga njamndi nder kine, be njahri nga daayiidum haa Misra.

⁵Daada reeni haa somi, tammunde walaa fahin, nden nga mawnini biyiiga feere. Kangel laati mbarooga cemmbidnga.

⁶Nga don waanca nder moobre baroode. Nde nga ekkiti faddugo kusel, kanga boo nga fuddi nyaamugo yimbe.

⁷Nga don fusa laamorɗe mabbe cemmibɗe, nga don wila berniiji mabbe. To nga telbi, nga ubbi bee semmbe, koo moy nder lesdi don hula.

⁸Ummaatooje taariide fuu ngari, moobi ngam habugo bee maaga. Yimbe mbaɗi zubaawol dow maaga, nga yolli nder ngaska mabbe.

⁹Nden be ndasi nga, be mabbi nga nder mabbirga, be njahri nga haa lesdi Baabila, yeeso laamiido. Ton be njogi nga nder suudu semmbidndu, ngam taa ubbaango maaga nane fahin dow kooseje haa lesdi Isra'iila.

¹⁰“Daada maada don nanndi bee inabohi jubaaki badiidum bee maayo, ki heewi bibbe e haakooji ngam ndiyam don duudi haa nokkuure man.

¹¹Lice maaki, fakat de cemmibɗe, non de pottani cabbi laamiibe. Lekki mawni haa ki nasti nder duule, koo moy yi'i ki towi, ki sukki.

¹²Juude tikkube doofi ki, nden be ngibbini ki haa lesdi. Henndu fuunaange daylini bibbe maaki, lice maaki ngewaama bee semmbe, nden de njoori, de ngule bee yiite.

¹³Jonta lekki jubaama nder ladde, ki don dari nder lesdi njoorndi, ndi walaa ndiyam.

¹⁴Yiite wurti diga dubbeere maaki, wuli lice e bibbe maaki. Lice maaki cemmibɗe fuu njinni, walaa lisal ngam sawru laamiido.” Yimre nde'e laati yimre boyki. Yimbe ngiman nde ngam woyugo.

Ezekiyel 20

Tuurtol yimbe Isra'iila dow Allah

¹Nder nduubu njoweedifaɗu, lewru jowabru, nyannde sappoore maaru, wodɓe ndotti'en Isra'iila ngari y'amugo muuyo Jawmiraawo. Be njoodi yeeso am.

²Nden Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

³“Bii-Aadama, wolwan ndotti'en Isra'iila, yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: On ngari y'amugo muuyo am na? Fakat bana mi geeto, mi jabataa on y'amammi. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.”

⁴Nden o tokki wi'ugo: “Bii-Aadama, a taaskake wadango be kiita na? Sey a ta'ana be kiita. Siftinor be kuude nyiddude fuu de kaakiraabe mabbe kuuwi.

⁵Yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Nyalaade nde mi subɓi Isra'iila, mi ɓangti juɗngo am mi hunani yimbe danygol Yaakubu. Mi wangani be nder lesdi Misra, mi ɓangti juɗngo am mi hunani be, mi wi'i: Min woni Jawmiraawo, Allah moodon.

⁶Nyalaade man mi bangti juŋgo, mi huni, mi wurtinan be lesdi Misra, mi yahra be nder lesdi ndi cubananmi be, lesdi keewndi kosam e njumri, burndi lesde fuu woodugo.

⁷Mi umri be ngudina labbi mabbe nyiddudi estandi be, taa be coba bee teddingo labbi Misra, ngam min woni Allah Jawmiraawo mabbe.

⁸Ammaa be tuurtani yam, be cali nanango yam. Be fuu be ngudinaay labbi mabbe nyiddudi estandi be, be accaay teddingo labbi Misra boo. Mi taaskino rufugo tikkere am fuu dow mabbe nder Misra.

⁹Ammaa mi wadaay dum, ngam taa ummaatooje taariide be kallina innde am. Ngam mi anndinnoodo yimbe Isra'iila yeeso maaje fuu, mi wurtinan be lesdi Misra.

¹⁰Mi wurtini be lesdi Misra, mi yahri be nder ladde.

¹¹Mi anndini be farillaaji am, mi ekkitiini be kiitaaji am. Koo moy tokki di, yeediran bee maaji.

¹²Mi hokki be nyalde ciwtorde boo, de laati alaama hakkunde am bee mabbe, ngam taa be ngejjita min woni Jawmiraawo cenoowo be.

¹³Ammaa yimbe Isra'iila tuurtani yam nder ladde. Be dwtanaaki farillaaji am, be luuti kiitaaji am geedinandi tokkiido di fuu. Be cobni boo nyalde ciwtorde am nde duuddum. Mi taaskino rufugo tikkere am saatunde fuu dow mabbe nder ladde ngam nattingo be.

¹⁴Ammaa mi wadaay dum, ngam taa ummaatooje kallina innde am. Ngam de ngi'i no mi wurtiniri be lesdi Misra.

¹⁵Fahin mi hunani be nder ladde, mi nastintaa be nder lesdi ndi ngedanmi be, lesdi keewndi kosam e njumri, burndi lesde fuu woodugo.

¹⁶Ngam be njawi farillaaji am, be luuti kiitaaji am, be cobni nyalde ciwtorde de ndarnumi boo. Berde mabbe dakkotiri bee labbi mabbe.

¹⁷Ammaa mi endi be. Mi mbaraay be, mi nattinaay be nder ladde.

¹⁸Mi yecci bibbe mabbe nder ladde: Taa tokke umrooje baabiraabe mon, taa tokke al'aada mabbe, taa cobne ko'e mon bee labbi mabbe.

¹⁹Min woni Allah Jawmiraawo moodon. Dwtane farillaaji am e kiitaaji am.

²⁰Cene nyalde ciwtorde de ndarnumi, haa de laato alaama hakkunde am bee moodon, haa on paama min woni Allah Jawmiraawo moodon."

²¹"Ammaa bikkoy boo tuurtani yam. Be dwtanaaki farillaaji am, be luuti kiitaaji am geedinandi tokkiido di fuu. Kambe boo be cobni nyalde ciwtorde de

ndarnumi. Mi taaskino rufugo tikkere am fuu dow mabbe, haa mi feewtina bernde am dow mabbe nder ladde.

²²Ammaa mi halkaay be, ngam taa ummaatooje kallina innde am. Ngam de ngi'i no mi wurtiniri Isra'iila'en diga lesdi Misra.

²³Nder ladde boo, mi bangti juŋgo am mi huni hunayeere haa mi saŋkita be caka ummaatooje lesde feere feere,

²⁴ngam be dɔwtanaaki farillaaji am, be luuti kiitaaji am, be cobni nyalde ciwtorde, be tokki labbi kaakiraabe mabbe.

²⁵Nden mi hokki be farillaaji kalludi e kiitaaji di ngeedintaa dɔwtaniiɓe di.

²⁶Mi sobni be bee dokke mabbe, yaake be donno lii'o afbe mabbe worbe, be ngula be ngam labbi. Kanjum mbaɗmi ngam hiitaago be, ngam haa be paama min woni Jawmiraawo.

²⁷Ngam maajum, bii-Aadama, wolwan yimbe Isra'iila, yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Fahin kaakiraabe mon ngewi umroore am, mbolwi kalluka dow am.

²⁸Mi nastini be nder lesdi ndi kuniimi hokkugo be. Nde be ngi'i towndiije e ledde cukkude, be lii'i kirsaadi haa nokkuuje de'e fuu. Be tikkini yam bee lii'ango labbi mabbe guleteedi mardɩ ureengol belngol e dokke mabbe dufeteede.

²⁹Mi yaami be: Nokkuure townde nde njahoton, dum dume? Haa wargo hannde, innde maare Bama, waato nokkuure townde.

³⁰Ngam maajum yeccu yimbe Isra'iila ni'i: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Onon on cobni ko'e moodon bee tokkaago ko kaakiraabe moodon mbaɗno, on mbaɗi daakaareeku bee kuude nyiddude de be kuuwno.

³¹Haa wargo hannde on don cobna ko'e mon, ngam on don teddina labbi di'i. On don lii'ano di bikkoy mon, on ngula koy. Kadiboo on don ngara yaamugo muuyo am, onon yimbe Isra'iila! Allah Jawmiraawo wi'i: Fakat bana mi geeto, mi jabataa on yaamammi.

³²On nufi laataago bana ummaatooje godde, bana yimbe joodiibe nder lesde feere, haa on cujidana ledde e kaa'e. Dum hebataako."

Kiita Allah e yaafuye muudum

³³Allah Jawmiraawo wi'i: "Fakat bana mi geeto, mi laamanto on bee juŋgo semmbidŋgo, bee baawde am, mi rufan tikkere am dow moodon.

³⁴Mi wurtinan on nder ummaatooje, mi moobtan on diga lesde haa on caŋkiti. Mi wadan dum bee juŋgo am semmbidŋgo bee rufugo tikkere am dow moodon.

³⁵Mi yahran on nder ladde. Ton ndarnanmi on yeeso am, haa mi ta'ana on kiita.

³⁶Mi ta'anani on kiita bana kuuwrumi kaakiraabe mon nder ladde Misra." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

³⁷"Mi saalinan on les sawru am, mi lima on bana gaynaako limrata tokkere mum. Mi dɔwan on fodde alkawal ngal kabbumi bee moodon.

³⁸Mi wurtinan tuurtaniibe yam e mbaroobe ko'e caka moodon. Mi wurtinan be lesdi ndi be ngoni jonta, ammaa be lorataako haa lesdi Isra'iila. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo."

³⁹Allah Jawmiraawo wi'i: "Onon yimbe Isra'iila, njehe, ndewe labbi mon kadi! Ammaa baawo maajum, fakat on dɔwtanto yam, on meetataa sobnugo innde am seniinde bee dokke mon e labbi mon."

⁴⁰Allah Jawmiraawo wi'i: "Haa ton dow hooseere am seniinde, dow hooseere Isra'iila townde, onon yimbe Isra'iila fuu on njagganto yam. Ton mi yerdoto on, ton mi yamata on dokke mon itteteede e dokke mon aartude e kuuje mon cenaade fuu.

⁴¹Mi wurtinan on caka ummaatooje lesde haa on cankiti fuu, mi moobtan on. Baawo maajum njabanmi dokke mon guleteede, mi yerdoto on. Mi hollan senaare am caka moodon yeeso ummaatooje fuu.

⁴²Mi hooran on haa lesdi Isra'iila ndi kuniimi hokkugo kaakiraabe mon. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo.

⁴³Ton on ciftoran kuude mon cobnude on fuu. On ndaaran ko'e mon on nyiddube ngam kuude mon kallude de kuuwdon fuu.

⁴⁴Onon yimbe Isra'iila, on paaman min woni Jawmiraawo, ngam mi wadataa on fodde laabi mon kalludi e kuude mon bonniide, ammaa mi wadan ngam mi teddina innde am." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Ezekiyel 21

Yiite haa fombina

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, laar gal fombina, telban fombina, wad annabaaku dow laynde Lesdi Fombina.

³Yeccu nde: Nan wolde Allah Jawmiraawo! Ndaa ko o wi'i: Mi jamnan yiite nder maada, nge nyaama ledde joorde e kecce fuu. Walaa ko nyifata demde maage. Nge wulan geese yimbe fuu, diga fombina haa woyla.

⁴Koo moy yi'an min Jawmiraawo jamni nge, walaa nyifando nge."

⁵Mi wi'i: "Kayya, yaa Allah Jawmiraawo, yimbe be'e don mbi'a: Tum gorko oo don wolwa bee balndi."

Kaafahi Jawmiraawo

⁶Fahin Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

⁷“Bii-Aadama, laar gal Urusaliima, telban nokkuuje cenaade ton, wad' annabaaku dow lesdi Isra'iila.

⁸Yeccu yimbe ton: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Mi don hona on. Mi losan kaafahi am, mi nattina adili'en e hallube.

⁹Nde nii mi nattinan adili'en e hallube, kaafahi am losoto dow koo moy fuu, diga fombina haa woyla.

¹⁰Koo moy faaman min Jawmiraawo losi kaafahi am, ki lorataako nder suudu maaki.

¹¹Bii-Aadama, sey a uuma bana mo walaa tammunde, mo don nder mettamberam. Uuma bee sawtu yeeso mabbe fuu.

¹²To be yami ma ngam dume a uumata, jaaba be: Ngam daliila kuuje de tammi wargo. Nden berde fuu bolwan, juude fuu tampan, hakkiilooji fuu cakloto, koppi fuu tampan. Saa'i wadi, jonta dum laatoto.” Non Allah Jawmiraawo wi'i.

¹³Fahin Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

¹⁴“Bii-Aadama, wad' annabaaku. Yeccu yimbe: Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Ndaa kaafahi, kaafahi belki delkanki!

¹⁵Ki welnaama ngam mbarugo, ki delkinaama ngam yaynugo bana ma'ere.

¹⁶Godfo welni kaafahi hiddeko junngo nannga ki. O welni ki, o delkini ki, o hokki ki haa junngo mbaroowo.

¹⁷Sey a hoola, bii-Aadama, sey a woya, ngam kaafahi man waran dow yimbe am! Ki waran dow mawbe Isra'iila fuu, be mbareteebe hawtaade bee yimbe am. Fiy wiibbere ma daliila suno ngo'o.

¹⁸On nasti laarndeego. To on tokki on cali wo'itineego, kuuje de'e fuu laatataako na?” Non Allah Jawmiraawo wi'i.

¹⁹“Bii-Aadama, wad' annabaaku. Hellu juude! Nden kam kaafahi fe'an nde dafi, nde tati boo. Dum kaafahi mbaroohi duudbe, ki taaroto be.

²⁰Mi don hulna be haa dammude berniwol mabbe fuu bee kaafahi man, haa berde mabbe bolwa, duudbe ndo'o. Kaafahi don delka bana ma'ere, ki taaski mbarugo.

²¹An kaafahi belki, ta'u haa nyaamo e nano fuu, ta'u koo toy njahda!

²²Min boo mi hellan juude am, haa bernde am feewta. Min Jawmiraawo wi'i dum.”

Kaafahi laamiido Baabila

²³Fahin Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²⁴“Bii-Aadama, diidu misaalu laabi didi di laamiido Baabila wardata bee kaafahi mum. Didi fuu ngurto lesdi ngoori, wad maandorde, darnu nde dow laawol jahranngol haa berniwol.

²⁵Laawol gootol ngam yahugo berniwol Rabba nder lesdi Ammoonien, laawol didabol boo ngam yahugo Yahuuda, haa Urusaliima, berniwol cemmibidngol.

²⁶Jonta laamiido Baabila don dari haa maandorde man haa seldude laabi. Ngam hebtugo laawol maako, o dimmbi kuri, o yami labbi, o laari henre ndabbaawa kirsanga boo.

²⁷Ndaa, kurol bee innde Urusaliima don haa junngo maako nyaamo. Ngol wi'i mo o yaha, o jo'ina kuuje ceekrude mahol, o umra mbareeki yimbe, o wooka wookaandu konu, o nelda kuuje godde ngam fusugo dammude, o waaga lesdi dakki mahol ngam hippaago berniwol ngo'ol.

²⁸Joodiibe nder Urusaliima ndaaran haala ka'a bana fewre, ngam daliila alkawalji di be kabbi. Ammaa laamiido Baabila siftinoran be aybe mabbe, ngam daliila maaji be njanan haa junngo maako.

²⁹Ngam maajum min Allah Jawmiraawo wi'i: On ciftinori yimbe aybe mon, koo moy anndi tuurtolji mon. On don mbaingina hakkeji mon nder kuude mon fuu. Nde nii on ciftinori yimbe haala mon, mi hokkan on haa juude konne'en mon.

³⁰An boo, ardiido Isra'iila, kalludo, badoowo zunuuba, nyalaade ma don wara haa keba kiita ma ragareeha.

³¹Min Allah Jawmiraawo wi'i dum. Ittu meetaleewol ma e fawnere taariinde hoore ma. Kuuje fuu ngayloto! Leesbe bangoto, bangiibe boo leestan.

³²Bille dow bille, fakat mi wartiran berniwol bille! Dum fuu dum laatoto nder saa'iire nde goddo mo kalfitinanmi kiita dow maagol warata.”

Konngol dow Ammoonien

³³“Bii-Aadama, wad annabaaku, wi': Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i dow Ammoonien hudooBe Isra'iila: Ndaa kaafahi, ki losaama ngam hirsugo, ki delkinaama ngam nattingo, ngam faddugo bana ma'ere!

³⁴On don ngi'a wahayuuji fewre, on don pewa bee wadugo hatti. Onon hallube, wadoobe zunuuba, nyalaade don wara nde keboton kiita mon ragareeha. Kaafahi jippoto dow daade moodon!”

Konngol dow Baabila

³⁵“Lornu kaafahi nder suudu maaki! Mi hiitoto on haa nokkuure nde tagaafon, haa lesdi ndi ndanyaafon.

³⁶Mi rufan tikkere am dow moodon bana yiite jammitiinge. Mi hokkan on haa juude saatube, waawbe halkugo.

³⁷Yiite nyaaman on, yiy'am moodon ilan nder lesdi mon, walaa mo siftorta on. Min Jawmiraawo wi'i dum."

Ezekiyel 22

Zunuubaaji Urusaliima

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"An, bii-Aadama, a hiitoto berniwol keewngol yiy'am na? Wanginan ngol kuude maagol cementiniide fuu.

³Yeccu ngol: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Saa'i ma wadi, ngam a rufi yiy'am yimbe ma, a sobi ngam a wadani hoore ma labbi.

⁴A aybudo ngam daliila yiy'am dam a rufi, labbi di a wadi cobni ma. Bana non a rammitiniri balde ma, a yotti kaakaadi duubi ma. Ngam maajum mi accan ummaatooje lesde fuu kude, njance.

⁵Badiibe e daayiibe fuu njancete, ngam a sobni innde ma bee jibre ma mawnde masin.

⁶Mawbe Isra'iila fuu don koolo baawde muudum'en, don ndufa yiy'am nder maada.

⁷Yimbe nder maada don njawo saaro'en muudum'en. Be don toonyo hodbe, be don billa atime'en e rewbe yurumbe.

⁸A yawi nokkuuje am ceniide, a sobni nyalde ciwtorde de ndarnumi boo.

⁹Yimbe nder maada don mbada tufle dow wodbe ngam mbarugo be. Wodbe don nyaama kirsanaadum labbi dow kooseje. Wodbe don mbada cementiidum.

¹⁰Wodbe don mbaalda bee rewbe baabiraabe muudum'en. Wodbe don ndoola hayloobe ngam baaldal.

¹¹Woodi wadoobe kuuje nyiddude bee rewbe heeddiddiraabe muudum'en, non boo waaldoobe bee rewbe bibbe muudum'en e waaldoobe bee deerdiraabe muudum'en rewbe be baaba gooto.

¹²Wodbe nder maada don njaba caahuuji ngam mbarugo yimbe. Wodbe don njowana heeddiddiraabe muudum'en ndiyam nyamaande, be don billa be ngam hebugo riba kalluka. Fakat, a yejjiti yam!" Non Allah Jawmiraawo wi'i.

¹³"Ndaa, mi hellan juude am ngam daliila riba ma kalluka e dufki yiy'am nder maada.

¹⁴Saa'i mbaɗanmi kiita bee ma, bernde ma e juude ma maran semmbe na? Min Jawmiraawo wi'i dūm, mi waɗan dūm boo.

¹⁵Mi saŋkitan yimbe ma nder ummaatooje e lesde fuu, haa mi wurtina kuude ma cobde nder maada.

¹⁶A sobnan hoore ma yeeso ummaatooje, bana non paamrata min woni Jawmiraawo."

Isra'iila nder bolinirde Allah

¹⁷Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

¹⁸"Bii-Aadama, yimbe Isra'iila nafataa yam. Be nanndi bee jillindirdum jamde mbodeeri e baleeri e jamde godde, nder bolinirde, be laatanaaki yam bana cardi.

¹⁹Min Allah Jawmiraawo wi'i be: Onon fuu on nafataa ngam on laati bana jamde jillindiraade. Ngam maajum moobtanmi on nder Urusaliima,

²⁰bana goddo hawtata cardi e jamde mbodeeri e baleeri e jamde godde nder bolinirde. Tikkere am saatunde bolinan on bana yiite bolinirta jamde.

²¹Mi moobtan on nder Urusaliima, mi huɓɓa yiite les moodon, mi bolina on bee tikkere am saatunde.

²²Bana goddo bolinirta cardi nder bolinirde, bana non boliniranmi on nder Urusaliima. Nden kam on paaman min Jawmiraawo rufi tikkere am dow moodon."

Hakkeeji mawbe Isra'iila

²³Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²⁴"Bii-Aadama, yeccu Urusaliima: Nder nyalaade tikkere am, a nanndi bee lesdi ndi hebaay iyeende, ndi soofaay.

²⁵Annabi'en ma nanndi bee mbarooga ubbannga, ceekannga ko nga faddi. Be don mbara yimbe, be don njaɓta riskuuji e kuuje marde saman, be don duɗɗina rewbe yurumbe nder berniwol.

²⁶Liman'en don luuta tawreeta am, be don cobna kuuje cenaade, be cenndindirtaa ceniidum bee ko senaaki, be ekkintintaa yimbe haala laabɗum e cobɗum, walaa ko yaali be bee nyalde ciwtorde de ndarnumi boo. Ngam daliila man yimbe teddintaa yam.

²⁷Mawbe caka mabbe nanndi bee caafaali ceekandi ko di paddi. Be don mbara yimbe ngam be keba riba kalluka.

²⁸Annabi'en cuddi hakkeeji di'i fuu bana ranwinoobe cuudi. Be don ngi'a wahayuui meere, be don pewa bee wadugo hatti. Be don mbi'a: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i. Ammaa min Jawmiraawo mi wolwanaay be.

²⁹Yimbe lesdi don toonyo, don njabta. Be don billa laafube e talaka'en, be don mbada hodbe rikici.

³⁰Caka mabbe, mi dabbi goddo darnando mahol ngam faddaago be, darotoodo nder ceekli maagol yeeso am ngam aynugo lesdi, ngam taa mi nattina ndi. Ammaa mi tawaay koo gooto.

³¹Ngam man ndufmi tikkere am dow mabbe, mi halki be bee yiite. Mi lorni aybeeji mabbe dow ko'e mabbe." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Ezekiyel 23

Deerdiraabe rewbe hallube dido

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, woodino deerdiraabe rewbe dido, daada gooto.

³Saa'i be faanybe, be donno njoodi haa Misra, be mbaadi daakaareeku, be acci worbe pijiri endi mabbe, karli be.

⁴Innde mawniraawo, Ohola (dum Samariya). Innde minyiraawo boo, Oholiba (dum Urusaliima). Mi te'i be dido fuu, be ndanyani yam bibbe worbe e rewbe.

⁵Oholiba te'aado am tokki wadugo daakaareeku. O heewi suuno ngam Assuura'en waaye'en maako. Kambe be honoobe,

⁶borniibe limce carwinaade, ngomna'en e wakiili'en, be fuu be suka'en woodbe, wa'oobe pucci.

⁷O wadi daakaareeku bee subaabe Assuura fuu, o suuni koo moy mabbe, o sobni hoore maako bee sujidango labbi Assuura'en.

⁸O accaay daakaareeku maako ngu o fudduno haa Misra, saa'i be pijiri endi maako diga o paanyo tawon, wodbe mbaaldi bee maako, mbaadi mo bana daakaareejo.

⁹Ngam maajum mi hokki mo haa juude Assuura'en, waaye'en maako be o suuni.

¹⁰Kambe borti mo, be kooci bibbe maako worbe e rewbe, nden kanjo man boo be mbari mo bee kaafahi. Koo toy fuu rewbe nani habaru kiita maako.

¹¹Oholiba deerdiraawo maako yi'i dum fuu, ammaa suuno maako buri duudugo, o wadi daakaareeku ngu buri deerdiko.

¹²O suunaama ngomna'en e wakiili'en Assuura'en e honoobe borniibe limce boodde e wa'iibe pucci, be fuu be suka'en woodbe.

¹³Mi yi'i o cobdo, o tokki laawol ngol deerdiko tokki.

¹⁴Ammaa daakaareeku maako buri ngu deerdiko. O yi'i suuraaji Kaldiya'en diidaadi haa mahi bee boodeejum,

¹⁵worbe bee taadorli e meetaleeji jilwandfi fuu ngoodi jaati laamiibe, be don bana bibbe Baabila, Kaldiya woni lesdi mabbe.

¹⁶Nde o yi'i suuraaji mabbe, o suuni be, o neli nelaabe haa mabbe nder lesdi Kaldiya.

¹⁷Yimbe Baabila ngari ngam waaldugo bee maako, be mbadi daakaareeku bee maako, be cobni mo haa o wanyi be.

¹⁸O wanginani koo moy o daakaareejo, o holli koo moy temmbuki maako. O laatani yam nyiddudo bana deerdiiko.

¹⁹O duddini daakaareeku maako, o siftori saa'i nde o paanyono, yaake o wadno daakaareeku nder lesdi Misra.

²⁰O heewi suuno ngam daakaare'en mawna-jakari'en bana bamde, duudamani'en bana pucci gordi.

²¹Oholiba, a accaay suuno paanyaaku ma, saa'i Misra'en pijiri endi ma."

Kiita Allah dow deerdfiraabe go

²²"Jonta kam, Oholiba, nan ko min Allah Jawmiraawo mi wi'ete: Waaye'en ma be nganyda, mi umminan be dow maada, be ngara be taaro ma.

²³Mi waddan Baabila'en e Kaldiya'en fuu, worbe Pekoda e So'a e Ko'a, non boo Assura'en fuu. Be fuu be suka'en woodbe, be fuu be ngomna'en e wakiili'en, hoore'en e mawbe, wa'iibe pucci.

²⁴Be ngaran dow maada diga woyla, jama'aare konu duudnde, bee mootaji pucci, bee bawardemawde e pamare e kufneeje njamndi be taaroto ma. Mi hokkan be baawde hiitaago ma, be kiitoto ma fodde kiitaji mabbe.

²⁵Mi rufan tikkere kaajal am dow ma, ngam maajum accanmi be be kiito ma bee tikkere. Be ta'an kine ma e noppi ma, be mbaran danygol ma bee kaafahi. Be koo'an bibbe ma worbe e rewbe, ko luttani ma boo, be ngulan dum bee yiite.

²⁶Be bortete, be koocan fawne ma marde saman fuu.

²⁷Bana non mi timminirta suuno ma e daakaareeku ma dum pududa wadugo haa Misra. A meetataa rewugo labbi, a meetataa siftorgo lesdi Misra boo."

²⁸Ngam ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Mi hokkete haa juude yimbe be nganyda, laataniibe ma nyiddube.

²⁹Be nganyete. Ngam maajum be koocan ngeenaari ma fuu, be accete a temmbo. Temmbuki ma wanginan cementiniidum suuno ma e daakaareeku ma.

³⁰Be mbadante dum ngam a wadi daakaareeku bee ummaatooje, a sobni hoore ma bee sujidango labbi maaje.

³¹A tokki laawol deerda, ngam maajum njarnanmaami jardugel kiita maako."

³²Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "A yaran nder jardugel kiita deerda luggungel, jaasngel. Koo moy yawete, jancete, ngam ngel heewi kiita jur.

³³Bone maagel wuykinte. Jardugel deerda Samariya, dum jardugel kultoreengol e halkere.

³⁴A yardan ngel, a fusan ngel bee nyii'e ma, a seekan endi ma bee keede maagel. Ngam min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

³⁵Ngam maajum, ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "A yejjiti yam, a wudini yam baawo ma. Ngam maajum kiita suuno ma e daakaareeku ma don dow maada!"

³⁶Nden Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, a hiitoto Ohola e Oholiba na? Sey a fela be ngam kuude mabbe nyiddude.

³⁷Ngam be mbaɗi njeenu, y'iyaam don takki haa juude mabbe. Be mbaɗi njeenu bee tokkaago labbi, be mbari bikkoy koy be ndanyani yam. Be lii'ani labbi biɓbe am.

³⁸Naa kanjum tan woni aybe mabbe! Nyalaade man be cobni boo suudu am seniindu e nyalde ciwtorde de ndarnumi.

³⁹Be kirsi bikkoy mabbe, be lii'ani koy labbi mabbe, nden be ngari nyalaade man nder suudu am seniindu, be cobni ndu. Bana nii be mbaɗi nder suudu am.

⁴⁰Be neli nelaado ngam ewnoygo worbe warbe diga daayiidum, nden be ngari. Rewbe dido go ngiwi, mbaɗi pinaari haa gite muudum'en, borni fawne muudum'en.

⁴¹Nden be njoodi dow be'itte boodde. Dow taabal yeeso be'itte be njo'ini uurle e nebbam di ndokkumi be.

⁴²Hoolo moobre seyiinde wadi, worbe wodbe diga ladde kawtani moobre man. Be mbaɗi jawe haa juude rewbe go, be meeti be meetaleeji booddi.

⁴³Mi wi'i: Debbo mo njeenu tampini dum, jonta nasti wadugo daakaareeku fahin.

⁴⁴Be tokki yahugo haa maako bana worbe njahata haa debbo daakaareejo! Bana nii be nastiri haa Ohola e Oholiba, rewbe be ngalaa semteende.

⁴⁵Ammaa ndaa worbe adili'en kiitoto be kiita jeenoobe e rufoobe y'iyaam, ngam be jeenoobe, y'iyaam don takki haa juude mabbe boo."

⁴⁶Ngam ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Moobte jama'aare dow mabbe, nde hulna be, nde jabta be!

⁴⁷Jama'aare man fida be bee kaa'e, ta'a be bee kaafaaje, mbara biɓbe mabbe worbe e rewbe, wula cuudi mabbe.

⁴⁸Bana nii timminiranmi kuude cemtiniide diga lesdi, ngam taa be mbaɗa sooynde semteende bana beya.

⁴⁹Onon deerdíraabe dído boo, kiita laatanto on ngam sooynde semteende mon e hakke dewki labbi mon. Nden kam on paaman min woni Allah Jawmiraawo.”

Ezekiyel 24

Balndol fayannde

¹Nder nduubu njoweenayabu, lewru sappooru, nyannde sappoore maaru, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²“Bii-Aadama, winndu nyalaade nde'e, ngam hannde nden laamiido Baabila wari hippaago Urusaliima.

³Yeccu yimbe tuurtoobe be'e balndol, wi' be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Wa'in fayannde dow yiite, hebbin nde ndiyam!

⁴Wallin ta'e kusel burde woodugo fuu nder maare, waato kosde e balbe, hebbin nde i'e boodde.

⁵Hoo'u kusel dammooji cubaadi, sakku i'e haa les fayannde. Dollu dum boodfum haa i'e boo bennda.”

⁶Ngam ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: “Kayto bone laatanto berniwol keewngol y'iyaam! Ngol nanndi bee fayannde nde peewol nyaami. Tuundi maare ittataake. Wurtin ta'e kusel fuu! Taa wad kur'u ngam hebtugo tayre ndeye aartata wurtaago.

⁷Ngam y'iyaam dam ngol rufi don nder maagol. Ngam yimbe ndufaay y'iyaam man haa lesdi haa mbulwuldi uwano dam. Be ndufi dam dow tapaare.

⁸Mi acci dam ton, taa dam uwo, ammaa dam ummina tikkere am, haa mi waato ngol daliila aybe dufki y'iyaam da'am.”

⁹Ngam maajum, ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: “Kayto bone laatanto berniwol keewngol y'iyaam! Min bee hoore am mi waagan ledde.

¹⁰Waagu ledde duudde, huɓɓu yiite, ndefe kusel man boodfum, mbaɗe citta, ngule i'e!

¹¹Jo'in fayannde sookre dow yulbe yiite haa njamndi maare wooja. Nge wula tuundi maare fuu, haa nder maare bolwa.

¹²Dabareeji yimbe mbaawataa ittugo dum. Koo bee yiite boo tuundi maare keewndi ittataako.

¹³Urusaliima, a sobi bee kuude ma cementiide. Mi yidno labbingo ma, ammaa a laabaay. A laabataa fahin, sonaa to mi rufi tikkere am fuu dow maada.

¹⁴Min Jawmiraawo wi'i dum. Dum laatoto. Mi wadan dum, mi faasitittaa, mi endataa, mi yurmintaa. Mi hiitete fodde gikku ma e fodde kuude ma.” Nii Allah Jawmiraawo wi'i.

Maayde debbo annabiijo

¹⁵Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

¹⁶“Bii-Aadama, mi ittan ko seynata gite ma bee juhuki. Taa a yooyna, taa a woya, taa a rufa gondi.

¹⁷Taa goddo nana uumaali ma, taa woy maaydo. Taa ittu meetaleewol ma, taa faddita pade ma bana woyanbe mbadata. Taa wiirnu yeeso ma, taa nyaam nyaamdu joodotoobe haa maayiti boo.”

¹⁸Nyannde man fajiri mi wolwani yimbe. Kiikiide boo debbo am maayi. Janngo man fajiri, mi wadi bana Jawmiraawo umruno yam.

¹⁹Yimbe y'ami yam: “Ngam dume mbadfa bana nii? Dume dum yidi wi'go ngam amin?”

²⁰Mi jaabi be: “Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²¹Yeccu yimbe Isra'iila ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: On don mangtoro semmbe suudu am, on ngidi laarugo ndu, on ngidi ndu masin boo. Ammaa mi tammi sobnugo ndu. Bibbe mon worbe e rewbe, luttube nder Urusaliima, konne'en mbaran be bee kaafahi.

²²Nden on mbadfa bana mbadmi. Taa on mbiirna geese mon, taa on nyaama nyaamdu joodiibe haa mayiti.

²³Taa on itta meetaleeji mon, taa on paddito. Taa on njooyna, taa on mboya. Ammaa on njinnan ngam daliila aybeeji mon, on uumoto, koo moy heedi keeddiddum.

²⁴Ezekiyel laatanto on alaama. Ko o wadi fuu, onon boo on mbadfa dum. To dum laatake, on paaman min woni Allah Jawmiraawo.”

²⁵Jawmiraawo wi'i yam: “Bii-Aadama, mi ittanan be hisrude mabbe woonde masin nde be ceyori dum, nde be ngidi laarugo, nde be ngidi ndu masin boo. Mi hoocan bibbe mabbe worbe e rewbe.

²⁶Nyalaade mbadanmi dum, goddo dadfo halkere waran haa maafa ngam waddango ma habaru man.

²⁷Nyalaade man a waawan wolwugo fahin ngam a wolida bee dadfo oo. Bana nii a laatorto alaama ngam mabbe, kambe boo be paaman min woni Jawmiraawo.”

Ezekiyel 25

Annabaaku dow Ammoon

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²“Bii-Aadama, laar gal Ammoonien, wad annabaaku dow mabbe.

³Yeccu be: Nane wolde Allah Jawmiraawo! Ndaa nii o wi'i: Saa'i on ngi'i konne'en cobni suudu am seniindu, mbili lesdi Isra'iila, dahi yimbe Yahuuda boo, on mbi'i: Yowwa, boodfum!

⁴Ngam maajum ndokkumi on haa juude yimbe ladde fuunaange, be mara on. Be mbaadan canjgeeje nder lesdi moodon, be nyiban cuudi boo. Be nyaaman yaamle gese moodon, be njaran kosam moodon boo.

⁵Mi wartiran berniwol Rabba durdufe geeloodi, lesdi Ammoon laatoto durdufe dammooji. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo."

⁶Ngam ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "On kelli juude mon, on ngami bee seyo. On ceyi masin, on njawi lesdi Isra'iila masin.

⁷Ngam maajum portanmi junngo am, mi hokka on haa juude ummaatooje, on laato kebal maaje. Mi halkan on caka ummaatooje, on meetataa marugo lesdi. Mi nattinan on. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo."

Annabaaku dow Mo'ab

⁸Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Mo'ab e Se'ir mbi'i: Yimbe Yahuuda foti kal bee ummaatooje godde!

⁹Ngam maajum mabbitanmi keerol lesdi Mo'ab, konne'en ukkano berniiji mabbe, koo berniiji burdi woodugo boo, waato: Bayti-Yesimot e Ba'al-Me'on e Kiriyaatayim.

¹⁰Mi accan yimbe ladde fuunaange nyaama lesdi Mo'ab e lesdi Ammoon, ngam taa goddo siftora innde Ammoon caka ummaatooje.

¹¹Mi hiitoto yimbe Mo'ab. Nden be paaman min woni Jawmiraawo."

Annabaaku dow Edoom

¹²Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Yimbe Edoom koni yimbe Yahuuda bee suuno waataago. Bana nii be laatori aybube masin.

¹³Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mi fortan junngo am ngam honugo lesdi Edoom, mi nattina yimbe e dabbaaji fuu. Mi wartiran ndi ladde meere, diga berniwol Teman haa yotti berniwol Dedan, yimbe fuu mbareteebe bee kaafahi.

¹⁴Mi waatoto Edoom bee juude Isra'iila'en, ummaatoore am. Kambe be mbaadan haa Edoom maata tikkere am saatunde fuu. Nden kam Edoom faaman no mi waatorto." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Annabaaku dow Filisti'en

¹⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Filisti'en koni saare Yahuuda bee suuno waataago e nganyngu diga booyma. Be mbaati be bee caatal ngam halkugo be.

¹⁶Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mi fortan junngo am ngam honugo Filisti'en. Mi nattinan Kereti'en e luttube joodiibe haa fomoonde mbeela.

¹⁷Mi fiyan be bee tikkere, mi waatoto be bee caatal. Saa'i mi waatoto be, be paaman min woni Jawmiraawo."

Ezekiyel 26

Annabaaku dow Tirus

¹Nder nduubu sappo e go'owu, nyannde go'oore lewru, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, yimbe Tirus mbolwi kalluka dow Urusaliima, be mbi'i: Yowwa, Urusaliima laati bille! Naane ummaatooje duudde mbaɗi filu ton. Jonta de ngaylitake haa meeden, en keban risku.

³Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mi wi'i: An berniwol Tirus, mi honete. Mi yahran ummaatooje duudde dow maada, de ngaran bana y'uuge mbeela.

⁴De pusan mahi taariidi ma, de ngibbinan cuudi ma towɗi. Mi doonyan lesdi Tirus fuu, sey tapaaje tan mbaŋgata.

⁵Naŋngoobe liɗɗi ndiiran zubaaji muudum'en dow maaje caka mbeela. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum. Ummaatooje njaɓtan kuuje maagol,

⁶mbaran yimbe gure maagol gonɗe haa fomoonde bee kaafahi. Nden kam Tirus faaman min woni Jawmiraawo."

⁷Ngam ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Mi waddan Nabukodonosor, laamiido Baabila, burduɗo laamiibe fuu maŋgu, o haba bee maada, an Tirus. O waran diga woyla, hawtaade bee jama'aare konu duudnde e mootaaji pucci e wa'iibe pucci.

⁸Honoobe maako mbaran yimbe gure maada gonɗe haa fomoonde bee kaafahi. Be taarnete bee kuuje kipporɗe, be mbaagan lesdi ngam hippaago ma, be ndarnan bawarɗe maɓɓe ngam dartanaago ma.

⁹Nden be badinan kuuje ceekruɗe haa mahol ma, be ngibbinan cuudi ma towɗi bee cabbi njamndiiji.

¹⁰Pucci maɓɓe umminan collaaje duudde, de cuddete. Mahi ma ndiwnan ngam hoolo wa'iibe pucci e mootaaji pucci, be nistan dammuɗe ma bana godɗo nastirta berniwol ceekaangol.

¹¹Kororamje pucci maɓɓe ndamman buuwi ma, be mbaran yimbe ma fuu bee kaafahi, daŋraŋge ma cemmbidde ngibban.

¹²Be njaɓtan riskuuji ma e kuuje filu ma. Be ngibbinan mahi ma, be pusan cuudi ma boodɗi fuu. Be ndufan kaa'e e leɗɗe e mbuuri ma nder mbeela.

¹³Mi je'inan gimi ma e hoolo moolooji ma.

¹⁴Mi laatinte tapaare sookre, nde laatoto nokkuure haa nanngoobe lidfi ndiirata zubaaji muudum'en. Berniwol Tirus meetataa nyibteego. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

¹⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i berniwol Tirus: "Saa'i do'ere ma, joodiibe haa duude kultoran ngam gookaali mbareteebe nder maada.

¹⁶Laamiibe ummaatooje haa mbeela fuu njippoto leese laamu muudum'en. Be bortan ngapaleeji mabbe e alkibbaaje mabbe tuppitaade, be njoodo haa lesdi be don ndiwna. Be kultoran ngam masiibo ma, be mbaawataa nangtugo diwngol mabbe.

¹⁷Be ngiman gimol boyki ngo'ol dow maada: Kayto! Berniwol mangtaangol halki nder mbeela. Yimbe maagol laamanino ndiyamji, kulnino joodiibe haa fomoonde mbeela fuu.

¹⁸Ammaa jonta, nyannde a do'i, duunde fuu don diwna, joodiibe ton fuu kultori ngam halkere ma."

¹⁹Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i berniwol Tirus: "Mi sookdinte bana bille berniiji de ngalaa joodiibe ton. Mi suddete bee ndiyamji diga luggeenga mbeela.

²⁰Mi diirtinte haa diirtube nder ngaska lugguka, haa yimbe yeedunoobe booyma ngoni. Mi hokkete joonde hawtaade bee maaybe caka bille duumiide ton nder ngaska lugguka. A meetataa loraago haa nokkuure ma haa lesdi yeedbe.

²¹Mi laatinte ciftinordum kulniidum, kanjum woni timmoode ma. Nden yimbe dabbititte, ammaa be kebtataa ma haa foroy." Nii Allah Jawmiraawo wi'i.

Ezekiyel 27

Gimol ngam woyugo Tirus

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, wad gimol ngam woyugo Tirus,

³berniwol joodiingol haa sera mbeela, badanngol filu bee ummaatooje haa duude duudde. Yeccu ngol: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: An Tirus, a wi'i a narnido masin.

⁴Keeri ma don haa caka mbeela. Nyiboobe ma mboodini ma bana koommbowal timmungal.

⁵Be mbaadi reedu ma bee ledde caatude iwde hooseere Seniira, danrangal ma boo bee leggal cemmbidngal diga Libanon.

⁶Be mbaadi laanyirde ma bee ledde towde iwde lesdi Baasan, be mabbi dow koommbowal bee ledde boodde iwde duude Kittien, be pawni ledde man bee cehaadum nyii'e nyiibi.

⁷Bee limce tuppitaade iwde Misra be mbaari leppi mawdi di henndu yerbirta koommbowal, ngam maajum koo moy annditi ma bee koydum. Limce diggude bodeeje e carwinaade iwde duude Elisa laati suddaare ma.

⁸Yimbe diga lesdi Sidon e Aruwat ngonno laanyoobe ma, goni'en wonbe nder maada, yaa Tirus, ngonno hoore'en mabbe.

⁹Ndotti'en e waawbe diga Gebal mbo'itini ceekdi ma. Yimbe diga koommbooje mbeela fuu mbaɗi filu nder maada.

¹⁰Honoobe diga Persiya e Lidiya e Put donno nder jama'aare konu ma. Be bili bawarde mabbe e kufneeje mabbe njamndiije nder maada. Kambe ngaddani ma teddungal.

¹¹Honoobe diga Aruwat ayni mahi taariidi ma hawtaade bee honoobe maada, worbe Gammadi boo ayni cuudi ma towdi, bili bawarde muudum'en haa mahi taariidi ma. Kambe be laatini narol ma timmungol.

¹²Yimbe lesdi Tarsis mbaɗi filu bee maada daliila risku ma fantungu. Be cannji kuuje ma bee cardi e njamndi baleeri e jamde godde.

¹³Yunaniyae Tubal e Meesek mbaɗi filu bee maada, a hokki be kuuje ma, a hebi jeyaafe e kuuje njamndi mbodeeri.

¹⁴Yimbe Bayti-Togarma cannji kuuje ma bee pucci kuuwooji e pucci konu ba'eteedi e alfadariije.

¹⁵Rodani'en laati fildooobe bee ma. Yimbe joodiibe haa duude duudde mbaɗi filu bee ma, njobi ma bee nyii'e nyiibi e ledde nelbe.

¹⁶Yimbe Edoom laati fildooobe bee ma. Be cannji kuuje ma duudde, be ndokki ma kaa'e haako-haakooje e limce carwinaade e tuppitaade e diggude e murjamje e kaa'e bodeeje.

¹⁷Yahuuda e Isra'iila laati filoobe ma. Be cannji kuuje ma bee alkamaari iwndi haa Minnit e gawri e njumri e nebbam jaytunje e cittaaje.

¹⁸Damas filani ma ngam daliila kuuje ma duudde e risku ma fantungu. Be coodani ma inaboojam diga Helbon e gaasa baali diga Sahar.

¹⁹Yimbe Dan e Yunaniya ummi berniwol Uzal, ngari cannji kuuje ma bee njamndi baleeri tappaandi e cittaaje feere feere.

²⁰Yimbe Dedan njabi kuuje ma, ndokki ma dadfaaje pucci.

²¹Arab'en e laamiibe lesdi Keedar mbaɗi filu bee ma. Be cannji kuuje ma bee njawkoy e jawdi baali e be'i.

²²Filoobe Seba e Rama pilani ma, njabi kuuje ma, ndokki ma cittaaje burde welugo e kaa'e duufa-samanje e kanjeeri.

- ²³Berniiji Haran e Kanne e Eden e filoobe Seba e Assuura e Kilmat fuu mbaɗi filu bee ma.
- ²⁴Be njabi kuuje ma, be ndokki ma limce jaage e alkibbaaje carwinaade, tuppitaade e tapiije de noone duudde e boggi bamaadi cemmbiddi.
- ²⁵Koommbooje iwde haa Tarsis njahri kuuje filu ma. A laati bana koommbowal dow ndiyam, keewngal kuuje duudde masin.
- ²⁶Laanyooɓe njahri ma dow ndiyamji mawdi. Ammaa henndu fuunaange saatundu fusi ma haa caka mbeela.
- ²⁷Riskuuji ma e kuuje ma fuu, laanyooɓe ma e hoore'en ma, wo'itinoobe ceekli ma e filoobe ma, honoobe ma wonbe nder ma fuu e jama'aare koommbowal wodnde nder ma fuu, dum fuu dum yolloto nder ndiyam luggudam nyalaade koommbowal ma fusata.
- ²⁸Hoolo hoore'en ma yahan daayiidum, joodiibe haa fomoonde mbeela ndiwnan.
- ²⁹Laanyooɓe e hoore'en e huuwoobe fuu accan koommbooje muudum'en, njippoto haa lesdi.
- ³⁰Be fuu be mboyete bee boji caatufi, be ukkan collaaje dow ko'e mabbe, be talloto nder ndoondi,
- ³¹be pemmban gaasa ko'e mabbe, be bornoto limce buhuuje. Be mboyete bee berde mettude.
- ³²Be ngiman gimol ngo'ol ngam woyugo ma: Moy nanndi bee Tirus, an berniwol ngol sirwi jonta dow mbeela?
- ³³Saa'i a neldi kuuje ma dow ndiyamji, a haarni ummaatooje duudde. A riskini laamiibe duniyaaru bee jawdi ma e kuuje ma duudde.
- ³⁴Ammaa jonta a fusi dow ndiyam, a yolli nder luggeenga mbeela! Kuuje ma e jama'aare ma fuu majjidi bee ma nder ndiyam!
- ³⁵Masiibo ma hulni joodiibe haa duude fuu. Koo laamiibe mabbe boo kultori, kulol wangi haa geese mabbe.
- ³⁶Filoobe nder ummaatooje fuu don ciika ngam a laati kulniidum. A natti haa foroy!"

Ezekiyel 28

Annabaaku dow laamiido Tirus

- ¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:
- ²"Bii-Aadama, yeccu mawdo Tirus: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Bernde ma mawniti, a wi'i: Min mi dowanteedo, mi mari joonde caka dowanteebe haa caka

mbeela. A laari hoore ma bana Allah, ammaa a neddo maayando, naa a dowanteedo.

³A tammi a buri Daniyel hikma, walaa sirri suudi haa maada.

⁴Anndal ma e hakkiilo ma ndiskini ma. A hebi cardi e kanjeeri, a nastini di nder ndesaaje ma fuu.

⁵Bee anndal ma duudngal e filu ma a duddiniri maral ma. Ngam daliila risku ma, bernde ma mawniti.

⁶Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mi wi'i: Ngam a nanndini numo ma bee numo am,

⁷ndaa, mi yahran jananbe dow maada, buranbe saatugo nder ummaatooje fuu. Be losan kaafaaje maabe dow maada ngam be nattina anndal ma boodngal, be njawa daraja ma.

⁸A maayan maayde naawnde nder luggeenga ndiyamji, be njippinte nder ngaska lugguka.

⁹To be ngari mbarugo ma, a tokkoto wi'ugo a dowanteedo na? To mbarooobe ma nanngi ma, nden kam a neddo meere, naa a dowanteedo sam.

¹⁰A maayan maayde yurumnde bana saadooni'en haa juude jananbe be'e. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Do'ere laamiido Tirus

¹¹Kadiboo Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

¹²"Bii-Aadama, wad gimol ngam woyugo laamiido Tirus! Yeccu mo: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Naane be mbaari ma misaalu huunde timmunde. Yaake man a keewdo anndal, a jarniido timmudo.

¹³A don joodi nder Adnin, jarne Allah. A pawniidono bee kaa'e feere feereje marde saman duudfo: Yaspa, sardiyus, tupas, kirisoliti, lipinlaare, onikis, imiradi, haako-haakoore, safira. A woodi boo fawne kanjeeri feere, kuuwaade ngam maada nyalaade nde a taga.

¹⁴Mi laatinino ma keruba mawdo, aynoowo. Mi jo'inino ma dow hooseere am seniinde, a donno waanca caka kaa'e delkande.

¹⁵A walaano feloore diga nyannde tageeki ma haa halleende ma wangi.

¹⁶A sukli bee filu, kanjum laatini ma a toonyoowo, mardo hakke. Ngam maajum mi riiwi ma e hooseere am seniinde. An keruba aynoowo, mi halki ma caka kaa'e delkande.

¹⁷Bernde ma mawniti ngam daliila ɲarol ma, a wonni hikma ma ngam mawningo daraja ma. Mi sakkini ma haa lesdi, mi acci ma ton ngam reentingo laamiibe yi'be ma.

¹⁸Bee aybeeji ma duuddi e filu ma kallungu a sobniri nokkuuje ma cenaade. Ngam maajum kuɓɓumi yiite nder maada, nge wuli ma. Mi wartiri ma ndoondi yeeso laarɓe ma fuu.

¹⁹Anndube ma nder ummaatooje kultori daliila maada, a laatani be kulniido. A halki haa foroy.”

Annabaaku dow Sidon

²⁰Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²¹“Bii-Aadama, laar gal berniwol Sidon. Wad annabaaku dow maagol.

²²Yeccu ngol: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: An Sidon, mi honete, mi teddinan hoore am nder maada. Yimbe paaman min woni Jawmiraawo, saa'i mi wanginta senaare am nder maada bee hiitaago wonbe nder maada.

²³Mi ukkante nyawu kallungu ndaaboowu, mi ilnan y'iyaam haa buuwi ma. Kaafahi ukkanto ma nder taarde fuu, mbaran yimbe ma. Nden kam be paaman min woni Jawmiraawo.”

Barka ngam Isra'iila

²⁴Jawmiraawo wi'i: “Nder ummaatooje taariide, jawotoode yimbe Isra'iila walaa koo woore meetata laataago bana gi'e e giɲngille ngam naawnugo yimbe Isra'iila. De paaman min woni Allah Jawmiraawo.”

²⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: “Mi hooran yimbe Isra'iila diga ummaatooje haa cankititmi be. Bana non mɓaɲginiranmi senaare am yeeso ummaatooje fuu. Yimbe Isra'iila njoodoto fahin nder lesdi muudum'en ndi ndokkumi Yaakubu, jagganiido yam.

²⁶Be njoodoto ton bee hoolaare, be nyiban cuudi, be njuboto gese inabooje boo. Ammaa mi hiitoto heeddiddiraabe mabbe yawiibe be saa'i Isra'iila'en njoodoto jam. Nden kam be paaman min woni Allah Jawmiraawo mabbe.”

Ezekiyel 29

Annabaaku dow Misra

¹Nder nduubu sappowu, lewru sappooru, nyannde sappo e didawre maaru, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²“Bii-Aadama, waylita heedi Firawna, laamiido Misra, wad annabaaku dow maako e lesdi Misra fuu.

³Wi': Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: An laamiido Misra, mi honete, an kuunga mbaaliinga nder maaje. A wi'i: Min mari maayo Niil, mi tagi ngo.

⁴Kayya, mi nastinan ngoodu njamndi nder hunnduko ma, mi wadan liddi fuu nder maaje ma takko kobe ma. Nden mi wurtinte diga maaje, an e liddi takkaadi bee maafa.

⁵Mi wudinte bee liddi man fuu nder ladde. Banndu ma yanan dow lesdi, walaa uwando ma. Mi laatinte nyaamdu colli e kuuje ladde.

⁶Nden yimbe lesdi Misra fuu paaman min woni Jawmiraawo. A laatani yimbe Isra'iila bana tuggaaru y'ommbal.

⁷Nde be tuggi dow ma, a yewi nder juude mabbe, a tufi balbe mabbe, baawe mabbe boo ndimmbi.

⁸Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mi wi'i: Mi ukkan kaafahi dow ma, konne'en kalkan yimbe ma e dabbaaji ma.

⁹Lesdi Misra fuu laatoto ladde meere. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo. A wi'i: Min mari maayo Niil, min tagi ngo.

¹⁰Ngam maajum mi honete, an e maaje ma. Mi wartiran lesdi Misra fuu bille e ladde meere, diga berniwol Migdol gonngol woyla, haa yotto berniwol Siyene gonngol fombina e keerol Etiyopiya fuu.

¹¹Walaa neddo, walaa ndabba yahata ton, walaa joodotoodo ton duubi cappande nayi.

¹²Mi wartiran lesdi Misra ladde meere ko buri lesde godde fuu, mi wilan berniiji maari ko buri berniiji goddi fuu, duubi cappande nayi. Mi riiwan Misra'en koo toy, mi sankitan be caka ummaatooje lesde feere feere."

¹³Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "To duubi cappande nayi timmi, mi moobtoyan Misra'en diga ummaatooje haa mi sankitino be,

¹⁴mi wartiran joonde mabbe bana naane, mi hoora be haa lesdi Paturus ndi be iwi haa muudum. Ton be madata laamu pamaru.

¹⁵Ngu tullan laamuuji fuu leesugo, ngu meetataa bangaago dow ummaatooje godde. Mi ustan be ngam taa be meeta laamanaago ummaatooje godde.

¹⁶Yimbe Isra'iila meetataa hoolaago Misra. Kiita am dow Misra siftinoran Isra'iila'en aybe mabbe saa'i be baarino Misra. Nden be paaman min woni Allah Jawmiraawo."

No Nabukodonosor hebrata Misra

¹⁷Nder nduubu noogas e njoweedidabu, lewru aranndu, nyannde go'oore maaru, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

¹⁸“Bii-Aadama, Nabukodonosor, laamiido Baabila wafi konu dow berniwol Tirus. Saa'i man o yowani honoobe maako kuugal caatungal haa gaasa ko'e mabbe fuu bori, lare balbe mabbe boo boliti. Ammaa be kebaay ngeenaari kuugal mabbe caatungal nga'al, koo kanjo koo honoobe maako.

¹⁹Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mi don wi'a: Mi hokkan Nabukodonosor, laamiido Baabila, lesdi Misra. O jafan jawdi Misra fuu, o hoocan ndi, dum laatoto ngeenaari honoobe maako.

²⁰Mi hokkan mo lesdi Misra bana ngeenaari kuugal maako, ngam honoobe maako kuuwani yam. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

²¹Saa'i man mi hesditan baawde yimbe Isra'iila. An boo, mi hokkete baawde wolwugo caka mabbe haa be paama min woni Jawmiraawo.”

Ezekiel 30

No Jawmiraawo hiitorto Misra

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²“Bii-Aadama, waf annabaaku! A wi'a: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Mboye! Kayto nyalaade nde'e!

³Nde baditi! Nyalaade Jawmiraawo baditi. Dum nyalaade duule nyibbude, nyalaade kiita dow ummaatooje.

⁴Kaafahi waran dow Misra, diwngol ukkanto lesdi Etiyopiya. Konne'en mbaran yimbe nder Misra, njafan jawdi maari, ngartiran ndi bille.

⁵Kaafahi mbaran honoobe haya iwbe haa Etiyopiya e Lidiya e Put e Arabiya e Kubu, koo yimbe iwbe lesdi alkawal am boo.”

⁶Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “Walloobe lesdi Misra njanan, mawnitaare semmbe maari leestan, be ndo'oto dow kaafahi diga Migdol haa Siyene. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

⁷Mi wartiran lesdi Misra ladde meere ko buri lesde godde fuu, mi wilan berniiji maari ko buri berniiji goddi.

⁸To mi jamni yiite nder Misra, to walloobe ndi fuu kalki, saa'i man be paaman min woni Jawmiraawo.

⁹To nyalaade man wadi, Misra boo halki, mi nelan nelaabe bee koommbooje haa Etiyopiya'en tabitinbe jam, kambe boo be kultoran. Nyalaade man don wara!”

¹⁰Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: “Mi huuwtiniran Nabukodonosor, laamiido Baabila, ngam halkugo risku Misra.

¹¹Kanjo e yimbe maako buranbe wodde fuu saatugo, be ngaran wilugo lesdi. Be losan kaafaaje mabbe dow Misra, be kebbina ndi mbaraabe.

¹²Mi yoorinan maayo Niil, mi hokkan lesdi haa juude hallube. Mi accan jananbe mbila lesdi ndi'i e ko woni nder maari fuu. Min Jawmiraawo wi'i dum."

¹³Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Mi nattinan labbi e dowanteebe fewoobe nder berniwol Memfis. Laamantoodo Misra walaa, ammaa mi wadan kulol nder Misra.

¹⁴Mi wartiran lesdi Paturus ladde meere, mi jamnan yiite nder berniwol Co'an, mi wadan kiitaaji am haa No.

¹⁵Mi rufan tikkere am dow Siin, berniwol Misra'en cemmibidngol. Mi halkan risku lesdi No.

¹⁶Mi jamnan yiite nder Misra, Siin diwnan ngam kulol. Konne'en ceekan mahi taariidi No, ndiyam ilnan berniwol boo.

¹⁷Sukaabe berniji Oon e Pi-Beset maayran bee kaafahi, yimbe luttube be ndaheteebe.

¹⁸Nyibre ukkanto berniwol Tahapanes caka nyalawma, saa'i ngewanmi baawde Misra, nattinanmi semmbe mabbe di be mantori. Duule cuddan Misra, yimbe berniji maari be ndaheteebe.

¹⁹Bana nii kiitortoomi Misra, Misra'en boo paaman min woni Jawmiraawo."

Juude laamiido Misra ngewaama

²⁰Nder nduubu sappo e go'oowu, lewru aranndu, nyannde joweedidawre maaru, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²¹"Bii-Aadama, mi yewi juungo Firawna, laamiido Misra. Walaa mo habbi ngo ngam nyawndugo ngo, haa ngo hebta semmbe jogaago kaafahi.

²²Ngam maajum, ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Mi honan Firawna, laamiido Misra. Mi yewan juude maako didi, yamo e yewaango fuu, haa kaafahi yana e juungo maako.

²³Mi sanjitan Misra'en nder ummaatooje e lesde feere feere fuu.

²⁴Baawo maajum mi semmbidinan juude laamiido Baabila, mi hokka mo kaafahi am. Ammaa mi yewan juude Firawna, haa o uuma yeeso laamiido Baabila ngam o juwaado.

²⁵Mi tampinan mo juude, mi semmbidinan laamiido Baabila. To mi hokki mo kaafahi am, kanke boo o forti ki dow Misra, nden kam koo moy faaman min woni Jawmiraawo.

²⁶Mi sanjitan Misra'en nder ummaatooje e lesde feere feere fuu. Nden be paaman min woni Jawmiraawo."

Ezekiyel 31

Nanndinki Misra bee lekki cemmibidki

- ¹Nder nduubu sappo e go'owu, lewru tatabru, nyannde go'oore maaru, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:
- ²“Bii-Aadama, yeccu Firawna, laamiido Misra e moobre mum: A mawdo! Moy nannduda?
- ³Assuura nanndi bee lekki Libanon cemmbidki, marki lice boodde duuda-dowdiije, towki haa yotti duule.
- ⁴Ndiyamji mawnini ki, ilam luggeenga towni ki. Dam yarni haa ki juba, dam yahri maaje haa ledde ladde fuu.
- ⁵Ngam daliila ndiyam man ki mawni, ki buri ledde feere fuu. Lice maaki duudi, njuuti.
- ⁶Asli colli fuu mbadi cabbe dow lice maaki, kuuje ladde ndimi bibbe muudum'en les maaki. Ummaatooje duudde njoodi haa dowdi maaki.
- ⁷Ki woodi masin! Ki makki, bee lice juutde masin, ngam dadi maaki njotti ndiyamji duudfi.
- ⁸Walaa lekki cemmbidki nder jarne Allah yotti darnde maaki. Walaa lekki makki mari lice bana de maaki. Walaa lekki kukkuki mari lice bana de maaki. Walaa lekki nder jarne Allah woodi bana maaki.
- ⁹Mi wo'ini ki bee lice duudde masin, haa ledde fuu nder Adnin, jarne Allah, kaaji ki.
- ¹⁰Ngam maajum mbi'mi, min Allah Jawmiraawo: Lekki man mawni, towi haa yotti duule. Nde ki besdi mawnugo, ki besdi mawnitaago boo.
- ¹¹Ngam maajum ngudinmi ki. Mi hokki ki haa junngo cemmbidde, laamaniido ummaatooje, o huuwa ki fodde halleende maaki.
- ¹²Jananbe buranbe saatugo nder ummaatooje fuu pe'i ki, acci ki. Lice maaki coli haa kooseje e waadiji fuu. Lice maaki cewde gewaade mbaali haa gaaruuji lesdi fuu. Ummaatooje joodiide haa dowdi maaki, ndilli, acci ki.
- ¹³Colli fuu ngari njoodi dow lekki pe'aaki ki'i, kuuje ladde fuu mbadi baalorde mum'en caka lice maaki.
- ¹⁴Yeeso do walaa lekki haa ndiyam meetata mawnitaago daliila manngu muudum, meetata towugo haa yotto duule boo ngam ledde fuu njooran. Yimbe fuu boo maayan, be kawtoyan bee nastube ngaska lugguka.”
- ¹⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: “Nyalaade lekki go nasti joonde maaybe, mi wadi ilamji luggeenga cudda ki, mboya ki. Mi hadi maaje ilugo. Ndiyamji luggudi ta'an. Ngam daliila maaki njahrumi nyibre dow hooseere Libanon, mi yoorni ledde laynde fuu.

¹⁶Saa'i natinmi ki joonde maaybe hawtaade bee nastube ngaska lugguka, hoolo do'ere maaki dimmbi ummaatooje. Ledde Adnin fuu, ledde Libanon cubaade fuu, jubaade haa ndiyam, nde'iti ton nder reedu lesdi.

¹⁷Kanje boo de natan bee maaki nder joonde maaybe, haa nokkuure mbaraabe bee kaafahi ngoni. De donno mballa ki, de donno boo njoodi haa dowdi maaki caka ummaatooje fuu.

¹⁸Koo ledde Adnin boo mawnaay, mboodaay bana maada. Ammaa jonta a jippoto haa joonde maaybe kal-kal bee ledde Adnin, a hawtoya bee saadooni'en mbaraabe bee kaafahi. Dum laarani Firawna e moobre muudum fuu." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Ezekiel 32

Nanndinki laamiido bee kuunga nder ndiyam

¹Nder nduubu sappo e didabu, lewru sappo e didawru, nyannde go'oore maaru, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, sey a wada gimol ngam woyugo Firawna, laamiido Misra, yeccu mo: A nanndi bee mbarooga caka ummaatooje. Ammaa a buri nanndugo bee kuunga nder maayo. A don wicca ndiyam nder maaje ma, a don laanya ndiyam bee kosde ma, a don irta loope nder maaje.

³Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mbi'anmi: Mi we'itan zubaawol am dow maada, waato mi moobtan ummaatooje duudde, kanje de ngurtinte ndiyam bee zubaawol am.

⁴Mi wudinte, mi sakkinte haa lesdi, nden mi jippina colli fuu dow maada, mi nyaamnan dabbaaji duniyaaru fuu banndu ma.

⁵Mi wallinan kusel ma dow kooseje, mi hebbinan waadiiji bee nyawmande ma.

⁶Mi yarnan lesdi y'iyaam ma ilandam, dam suddan kooseje, dam hebbinan gaaruuji.

⁷Saa'i mi halkete, mi balwinan asama, mi nyibbinan koode. Mi wiirnan naange bee duule, lewru boo yaynataa.

⁸Mi nyibbinan jayli asama fuu, mi wadan nyibre dow lesdi ma. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

⁹Ummaatooje duudde cakloto, saa'i cankitanmi habaru do'ere ma nder lesde de a meedaay anndugo.

¹⁰Ko mbaadanmaami, hulnan ummaatooje duudde. Saa'i ndimbanmi kaafahi am yeeso mabbe, laamiibe ndiwnan ngam kulol. Nyalaade do'ere ma be fuu be kulan yonkiiji mabbe masin."

- ¹¹Ngam nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Kaafahi laamiido Baabila waran dow maada.
- ¹²Mi soppan moobre ma bee kaafaaje honooŋe buranŋe saatugo nder ummaatooje fuu. Be mbilan ko a mantorto dūm, be nattinan jama'aaje ma.
- ¹³Mi halkan dabbaaji ma baŋnge ndiyamji fuu. Koo yimbe koo dabbaaji meetataa wonnugo ndiyam bee kosde muudum'en.
- ¹⁴Mi accan ndiyamji ma nde'o, laaba fahin, maaje ma boo ila bana nebbam. Min Allah Jawmiraawo wi'i dūm.
- ¹⁵To mi wartiri Misra ladde meere, to lesdi jaŋtaama bee ko woni nder maari fuu, to mi halki joodiibe ton fuu, nden kam be paaman min woni Jawmiraawo.
- ¹⁶Kanjum woni gimol boyki. Rewbe ummaatooje ngiman nde ngam woyugo Misra e jama'aaje muudum. Min Allah Jawmiraawo wi'i dūm."

Joonde maaybe

- ¹⁷Nder nduubu sappo e diɗabu, nyannde sappo e jowabre nder lewru, Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:
- ¹⁸"Bii-Aadama, sey a woya yimbe jama'aaje Misra. Hawtu be bee ummaatooje cemmbidde godde, nastin be joonde maaybe, nder ngaska lugguka.
- ¹⁹Yeccu be: Kadi on buri wodde woodugo na? Naste, mbaale hawtaade bee saadooni'en!
- ²⁰Be njanan caka mbaraabe bee kaafahi. Kaafahi taaskake! Mbare moobre lesdi Misra fuu!
- ²¹Honoobe burdube teddungal e hawtidiraabe muudum'en njabboto Misra nder joonde maaybe. Be mbi'an: Saadooni'en mbaraabe bee kaafahi nasti haa do, ndaa be don mbaali!
- ²²Assuura don ton bee jama'aare konu mum, genaale honooŋe mum don taari dūm. Be fuu be mbaraabe bee kaafahi.
- ²³Genaale maŋbe don haa nokkuure burnde luggugo nder joonde maaybe. Be fuu be mbaraabe bee kaafahi, genaale honooŋe Assuura don taari yenaande mum. Ammaa naane be kulnino lesdi yeedbe.
- ²⁴Elam don ton bee jama'aare konu mum, genaale honooŋe mum don taari dūm. Be fuu be mbaraabe bee kaafahi. Be nasti joonde maaybe be saadooni'en. Naane be cankitino kultoreengol nder lesdi yeedbe, ammaa jonta be toskaabe kal-kal bee nastube nder ngaska lugguka.
- ²⁵Elam don waali caka mbaraabe bee kaafahi, genaale honooŋe mum don taari dūm. Be fuu be saadooni'en, mbaraabe bee kaafahi. Naane be cankitino kultoreengol nder lesdi yeedbe, ammaa jonta be toskaabe kal-kal bee nastube ngaska lugguka, mbaraabe bee kaafahi.

²⁶Meesek e Tubal don ton bee jama'aare konu muudum'en, genaale honoobe muudum'en don taari dum. Be fuu be saadooni'en, mbaraabe bee kaafahi, ngam naane be cankiti kultorengol nder lesdi yeedbe.

²⁷Be kebaay uwol teddungol bana honoobe semmbidbe mbaraabe caka saadooni'en. Kambe be nastino joonde maaybe bee balmi mabbe fuu, kaafaaje mabbe les ko'e mabbe, bawarde mabbe boo dow balli mabbe. Be marno baawde hulnugo lesdi yeedbe.

²⁸Ammaa an, Misra, a geweteedo caka saadooni'en, a waaloto caka mbaraabe bee kaafahi.

²⁹E doom don ton bee laamiibe mum e ardiibe mum fuu. Be honoobe semmbidbe, ammaa jonta be don mbaali nder ngaska lugguka hawtaade bee saadooni'en, mbaraabe bee kaafahi.

³⁰Ardiibe lesde woyla fuu don ton, non boo Sidoni'en fuu. Naane baawde mabbe kulni yimbe, ammaa jonta be toskaabe. Be don mbaali hawtaade bee saadooni'en, mbaraabe bee kaafahi. Be toskaabe hawtaade bee nastube ngaska lugguka.

³¹To Firawna yi'i be, o de'itan dow maayde maako e jama'aare maako mbaraande bee kaafahi. Non boo jama'aare konu maako fuu." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

³²"Mi acci Firawna hulna yimbe yeedbe, ammaa kanke e jama'aare konu maako fuu be mbareteebe, be mbaaloto caka saadooni'en, mbaraabe bee kaafahi." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Ezekiyel 33

Ezekiyel, aynoowo Isra'iila

(Ezekiyel 3:16-21)

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, yeccu yimbe ummaatoore ma ni'i: To mi yahri konu dow lesdi ngodndi, yimbe lesdi man cubi gooto muudum'en, ndarni mo aynoowo,

³kanke, to o yi'i konne'en don ngara, o fuufan luwal ngam maatingo yimbe,

⁴ammaa nando hoolo luwal hakkilanaay ngo, konne'en boo ngari, mbari mo, nden kam aybe yi'iyam maako don dow hoore maako.

⁵Aybe maayde maako loroto dow hoore maako, ngam o nani hoolo luwal, ammaa o hakkilanaay ngo. To o hakkilno, o hisanno.

⁶Ammaa to aynoowo yi'i konne'en don ngara, maatinaay yimbe ummaatoore bee fuufugo luwal, konne'en boo ngari, mbari gooto mabbe, nden kam mbaraado oo maayi daliila hakke muudum. Ammaa mi yaman aybe maayde maako haa aynoowo.

⁷An, bii-Aadama, mi darni ma a aynoowo ngam yimbe Isra'iila. Sey a nana wolde diga hunnduko am, a maatina be bee innde am.

⁸To mi wi'i goddo kalludo: An kalludo, fakat a maayan, an boo a maatinaay mo, to a wolwaay, a maatinaay mo haa o acca yahdu maako hallundu, nden kam kalludo oo maayan ngam aybe muudum, ammaa mi yaman aybe maayde maako haa maada.

⁹Ammaa to a maatini kalludo ngam o acca yahdu maako hallundu, kanjo boo o accaay ndu, nden kam o maayan daliila aybe maako. Ammaa an a hisni yonki ma."

Koo moy roondoto kiita aybe mum

¹⁰Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, yeccu yimbe Isra'iila ni'i: On don mbi'a: Hakkeji amin e aybeeji amin don teddana min. Kanjum wadi min don tampi. Noy min ngeedirta?

¹¹Yeccu be: Fakat bana min Allah Jawmiraawo mi geeto, mi seyortaako maayde kalludo. Mi yidi o acca yahdu maako hallundu, o yeeda. Onon Isra'iila'en, acce laabi mon kalludi! Koni ngiddon maayugo?

¹²An, bii-Aadama, yeccu yimbe ummaatoore ma ni'i: To adiliijo wadi hakke, adilaaku maako naane hisnataa mo. To kalludo acci wadugo kalludum, halleende maako naane do'ataa mo kiita. Non boo to adiliijo fuddi wadugo kalludum, adilaaku naane hisnataa mo haa o yeeda.

¹³To mi wi'i adiliijo: Fakat a yeedan, ammaa kanjo boo o baari adilaaku maako naane, o fuddi wadugo sooynde adilaaku, nden kam mi siftortaa kuude maako boodde sam, o maayan daliila sooynde adilaaku nde o wadi.

¹⁴Non boo to mi wi'i kalludo: Fakat a maayan, ammaa kanjo boo o acci wadugo kalludum, o fuddi wadugo goongaaku e adilaaku,

¹⁵waato o hokkitan ko jafdo nyamaande wallinani mo jengina, o lornan ko o jafbi, o don tokko farillaaji dokkandi ngeendam, nden kam o maayataa, o yeedan fakat.

¹⁶Mi siftortaa hakkeji maako sam. O yeedan ngam o wadi goongaaku e adilaaku.

¹⁷Yimbe lenyol ma don mbi'a: Laawol Jawmiraawo fottaay. Kayya, laabi moodon din pottaay!

¹⁸To adiliijo acci adilaaku mum, wadi sooynde adilaaku, nden kam o maayan ngam kuude maako kallude.

¹⁹Non boo to kalludo acci halleende mum, wadi goongaaku e adilaaku, nden kam o yeedan ngam kuude maako boodde.

²⁰Ammaa on don mbi'a: Laawol Jawmiraawo fottaay. Onon Isra'iila'en, mi hiitoto on, koo moy fodde kuude muudum."

Habaru do'ere Urusaliima

²¹Nder nduubu sappo e didabu baawo daheeki amin, nder lewru sappooru, nyannde jowabre maaru, goddo daddo diga Urusaliima wari haa am, wi'i: "Berniwol do'ake !"

²²Han̄ki man, diga daddo oo waraay tawon, juŋgo Jawmiraawo wari dow am. Hiddeko o yotto fajiri, Jawmiraawo mabbiti hunnduko am. Hunnduko am mabbiti, mi meetaay muukdugo.

Hakkeeji luttube nder lesdi Isra'iila

²³Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²⁴"Bii-Aadama, joodiibe nder bille lesdi Isra'iila de'e don mbi'a: Ibrahiima o goddo gootono tan, ammaa o mari lesdi ndi'i. Enen en duudbe, ngam maajum enen mari ndi jonta.

²⁵Yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: On don nyaama kusel bee y'iyaam fuu. On don ndewa labbi moodon. On don ndufa y'iyaam yimbe. Nden on mara lesdi!

²⁶On don koolo kaafaaje mon. On don mbada nyiddudum. Koo moy moodon don toskina debbo keeddiddum. Nden on mara lesdi!

²⁷Yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Fakat bana mi geeto, joodiibe nder bille maayran bee kaafahi. Wonbe haa yaasi boo, kuuje ladde nyaaman be. Nyukkiibe nder tapaaje kooseje e lowi maayan bee nyawu kallungu ndaaboowu.

²⁸Mi wartiran lesdi ladde meere, hulniinde, mi timminan baawde mabbe de be mantori dum. Kooseje Isra'iila boo laatoto nokkuure nde goddo waawataa saalaago.

²⁹Saa'i ngartiranmi lesdi ladde meere, hulniinde ngam daliila kuude mabbe nyiddude de be mbaɗi fuu, be paaman min woni Jawmiraawo."

Yimbe cali wolde Allah

³⁰Jawmiraawo wi'i: "Bii-Aadama, yimbe ummaatoore ma don mbolwa dow maada koo ndeye be kawri haa mahi berniwol e jolde ci'e mabbe. Be don mbi'mbi'tira: Njemme nanugo wolde nde Jawmiraawo neldi en jonta.

³¹Nden yimbe am ngaran, be moobo haa maada, be njoodo yeeso ma ngam nanugo ko mbi'ata. Ammaa be mbaɗataa ko a wi'ata be. Be don mbada ko fottanta be tan, berde mabbe don dabba ko nafata be tan.

³²A laatani be bana bammbaado malla piyoowo moolooru. Be nanan bolle ma fuu, ammaa be tokkataako koo woore maaje.

³³Fakat ko mbi'da laatoto. To dum laatake, nden kam be paaman annabiijo wonduno bee mabbe."

Ezekiyel 34

Waynaabe Isra'iila

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²“Bii-Aadama, wad annabaaku dow waynaabe Isra'iila. Wad annabaaku dow maɓɓe, yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Onon waynaabe Isra'iila, bone laatanto on. On don ndura ko'e mon, ammaa on ndurataa tokkere mon.

³On don nyaama bellere maare, on don borno limce kuuwraade bee gaasa maare, on don kirsa dabbaaji paydi, ammaa on ndurataa tokkere.

⁴On cemmbidinaay tampudi, on kurgaay nyawdi, on kabbaay kosde maaji gewde, on lortinaay cankitiidi, on dabbitaay majjudi boo. Ammaa on toonyi di bee caatal.

⁵Di ngalaa gaynaako, ngam maajum di cankiti, kuuje ladde paddi di, nyaami di.

⁶Baali am don ngiilo dow kooseje e towndiije fuu, di cankiti nder lesdi fuu, walaa kakkilanando di, walaa dabbitando di.

⁷Ngam maajum, onon waynaabe, nane ko min Jawmiraawo mbi'anmi on:

⁸Fakat bana mi geeto, min Allah Jawmiraawo, mi don wi'a: Kuuje ladde njaɓti baali am, nyaami di ngam gaynaako walaa. Waynaabe am kakkilanaay baali am, nduraay di. Be nduri ko'e maɓɓe tan.

⁹Ngam maajum naneedam, onon waynaabe!

¹⁰Min Allah Jawmiraawo mbi'anmi on: Mi honan on! Mi hoocan baali am diga juude mon. On meetataa durugo di, ngam taa on ndura ko'e mon. Mi hisnan baali am diga kunndude mon, mi accataa on on nyaama di.”

Gaynaako booddo

¹¹Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: “Min bee hoore am mi dabbitan baali am, mi hakkilana di

¹²bana gaynaako hakkiliranta baali mum cankitinoodi, to o don dari caka maaji. Mi wartiran di diga nokkuuje de di cankiti fuu nder nyalaade duule nyibbude.

¹³Mi wurtinan di lesde ummaatooje godde, mi moobta di, mi hoora di haa lesdi maaji. Mi duran di dow kooseje Isra'iila, non boo nder waadiiji e koo toy yimbe njoodoto nder lesdi fuu.

¹⁴Mi duran di haa durdude woonde, kooseje Isra'iila towde laatoto gaynaaka maaji. Ton dow kooseje Isra'iila di keban gaynaaka mboodka, di ciwtoto haa durdude woonde.

¹⁵Min bee hoore am mi duran baali am, mi siwtinan di. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

¹⁶Mi dabbitan majjudi, mi wartiran cankitinoodi, gewaadi kosde boo, mi habban kosde maaji, mi semmbidinan tampudi, ammaa mi halkan paydi e mardi semmbe. Mi duran tokkere am fodde kiita ngoonduka.

¹⁷Onon boo, tokkere am, min Allah Jawmiraawo mi don wi'a on: Mi hiitoto hakkunde baali, hakkunde baali debbi e jawdi.

¹⁸On don nyaama haa durdude woonde. Dum he'ataa na? Koni ndammoton luttudum bee kosde? On don njara ndiyam laabdam. Dum he'ataa na? Koni mbonnoton luttudam bee kosde?

¹⁹Doole baali am luttudi nyaama ko ndammudon, di njara ko mbonnudon na?

²⁰Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mbi'anmi: Min bee hoore am mi hiitoto hakkunde baali paydi e pooydi.

²¹Onon paydi, on don ngerba pooydi bee balbe mon e buttuli mon, on don kawa di bee luwe mon, haa on ndiwi di haa yaasi.

²²Amaa mi hisnan baali am, di meetataa toonyeego. Mi hiitoto hakkunde baali am.

²³Mi darnanan di gaynaako gooto durando di, jaggiido am Daawuda, kanke o laatoto gaynaako maaji kakkilanando di.

²⁴Min Jawmiraawo mi laatoto Allah mabbe, jaggiido am Daawuda boo laamanto be. Min Jawmiraawo wi'i dum.

²⁵Mi habban alkawal salaaman bee mabbe. Mi nattinan dabbaaji kalludi diga lesdi, haa baali am nguura nder ladde, di mbaalo nder layde bee jam.

²⁶Mi barkidinan be nder lesdi taariindi towndiire am seniinde. Mi tobnanan be iyeele marde barka nder saa'iire fottannde.

²⁷Ledde e gese ndiman bibbe, koo moy joodoto jam nder lesdi mum. Mi rimdinan yimbe am diga juude billube be, mi yewan kabbirde mabbe. Nden kam be paaman min woni Jawmiraawo.

²⁸Ummaatooje godde meetataa jabtugo be, kuuje ladde kallude meetataa nyaamugo be. Be njoodoto jam, walaa kulnando be.

²⁹Mi hokkan be gese boodde manaade, weelo meetataa halkugo be nder lesdi. Ummaatooje godde meetataa jancugo be boo.

³⁰Be paaman min mi don wondi bee yimbe Isra'iila, kambe be laati ummaatoore am. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

³¹Onon tokkere durdude am, on yimbe, min boo mi Allah moodon." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Ezekiel 35

Kiita Allah dow Edoom

- ¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:
- ²“Bii-Aadama, laar gal lesdi kooseeje Se'ir, wad' annabaaku dow maaje.
- ³Yeccu lesdi ndi'i: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: An lesdi kooseeje Se'ir, mi honete! Mi fortan juŋgo am dow maada, mi laatinte ladde meere, hulniinde.
- ⁴Mi wartiran berniiji ma bille, a laatoto ladde meere. Nden a faaman min woni Jawmiraawo.
- ⁵Ngam diga booyma a konneejo am. A acci Isra'iila'en haa konne'en mbari be bee kaafahi nder wakkati billaare mabbe, saa'i kiita ragareeha dow hakkeeji mabbe.
- ⁶Ngam maajum, fakat bana min Allah Jawmiraawo mi geeto, mi wartirte y'iyaam, y'iyaam boo tokkoto ma. A miijaaki rufugo y'iyaam, ngam maajum y'iyaam tokkoto ma.
- ⁷Lesdi kooseeje Se'ir, mi wartirte ladde meere, mi mbaran koo moy caalotoodo dow maada.
- ⁸Mi suddan kooseeje ma bee nyawmande, mbaraabe bee kaafahi cuddan towndiije e waadiiji ma fuu.
- ⁹Mi laatinan lesdi ma ladde haa foroy, walaa mo meetata joodaago nder berniiji ma.” Nden kam a faaman min woni Jawmiraawo.
- ¹⁰A wi'i: Mi maran ummaatooje diidi, Yahuuda e Isra'iila bee lesde maaje. A tammi marugo de, koo to min Jawmiraawo mi don ton.
- ¹¹Ngam maajum, fakat bana min Allah Jawmiraawo mi geeto, mi warjoto tikkere ma e kaajal ma e nganyngu ma dow yimbe am. Saa'i be ngi'an no mi hiitorto ma, mi anndinan hoore am caka mabbe.
- ¹²Nden kam a faaman min Jawmiraawo mi nani bolle ma kallude fuu, nde mbi'da: Kooseeje Isra'iila perwi, de ndokkaama yam, sey mi nyaama de.
- ¹³Hunnduko ma mawniti dow am, a wolwi bolle y'aggiide dow am. Min mi nani dum.
- ¹⁴Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: “Mi wartirte ladde meere, haa duniyaaru fuu seyo ro do'ere ma,
- ¹⁵bana an a seyi saa'i Isra'iila, lesdi maral am laati bille. Lesdi kooseeje Se'ir, lesdi Edoom fuu, a fuu a laatoto ladde meere. Nden koo moy faaman min woni Jawmiraawo.”

Ezekiyel 36

Barka Allah dow Isra'iila

- ¹Jawmiraawo wi'i: "Bii-Aadama, wad annabaaku dow kooseeje Isra'iila. A wi'a de: Kooseeje Isra'iila, nane wolde Jawmiraawo!
- ²Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Konne'en mbolwi dow moodon, mbi'i: Yowwa! Kooseeje booymaaje de'e laati maral meeden!
- ³Ngam maajum wad annabaaku, wi': Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Be ngidno nattingo on e halkugo on koo toy fuu, be ngidno on laato maraabe ummaatooje godde. Yimbe be'e njanci on, kudi on.
- ⁴Ngam maajum, onon kooseeje Isra'iila, nane wolde Allah Jawmiraawo. Ndaa nii Allah Jawmiraawo wolwi dow kooseeje e towndiije e gaaruuji e waadiiji e nokkuuje bilaade e berniiji accaadi fuu, haa ummaatooje taariide njabti dum kuuje, njanci dum.
- ⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Nder tikkere kaajal am saatunde mi wolwi dow ummaatooje luttude, sakkomaa dow Edoom fuu, ngam de nyaami lesdi am, de njabti durdude maari bee seyo manngo e jancooje naawde.
- ⁶Ngam maajum wad annabaaku dow lesdi Isra'iila. Yeccu kooseeje e towndiije e maahoy e waadiiji ko min Allah Jawmiraawo mbi'anmi bee tikkere kaajal am ngam daliila jancooje ummaatooje dow lesdi ndi'i.
- ⁷Min Allah Jawmiraawo mi bangti junngo am, mi huni: Fakat ummaatooje taariide on ndoondoto toskaare muudum'en.
- ⁸Ammaa onon kooseeje Isra'iila, ledde mon mbilitan, ndiman bibbe ngam yimbe am Isra'iila'en. Ngam be badake hootugo.
- ⁹Ndaa, mi don wara haa moodon, mi wayliti heedi moodon. Fakat be ndeman on fahin, be aawan aawdi dow moodon.
- ¹⁰Yimbe Isra'iila duudan dow moodon, be njoodoto nder berniiji, be nyibtoto bille fuu.
- ¹¹Mi duddinanan on yimbe e dabbaaji, dum duudan ko buri naane, dum heban bikkoy duudkoy. Mi wadan be njoodo dow moodon bana be njoodorino naane, mi woonanan on ko buri naane boo. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo.
- ¹²Mi hooran yimbe am Isra'iila'en, haa be ngaanca dow moodon. Be maran on, on laatoto maral mabbe. On meetataa halkugo bikkoy mabbe.
- ¹³Min Allah Jawmiraawo mi wi'i: Yimbe mbi'i on laati lesdi nyaamoori-yimbe, ndi don halka bikkoy ummaatoore maari.
- ¹⁴Ammaa yeeso do, a meetataa nyaamugo yimbe malla jabtugo bikkoy ummaatoore maada. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

¹⁵A meetataa nanugo jancooje ummaatooje malla kuudi jama'aaje godde. A meetataa jabtugo bikkoy ummaatoore maafa. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Ngeendam kesam ngam Isra'iila

¹⁶Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

¹⁷"Bii-Aadama, yimbe Isra'iila njoodino nder lesdi muudum'en, saa'i man be cobni ndi bee yahdu mabbe e kuude mabbe. Yahdu mabbe sobi yeeso am bana lootgol debbo.

¹⁸Mi rufi tikkere am dow mabbe ngam daliila yiy'am dam be ndufi nder lesdi, ngam be cobni ndi bee labbi mabbe.

¹⁹Mi hiiti be fodde yahdu mabbe e kuude mabbe, mi saŋkiti be nder lesde jananne.

²⁰Nde be njehi haa ummaatooje jananne, be lasbini innde am seniinde, ngam yimbe ton don mbolwa dow mabbe, don mbi'a: Kambe, be yimbe ummaatoore Jawmiraawo, ammaa be ngurti diga lesdi maako.

²¹Ammaa min mi hakkilani innde am seniinde nde yimbe Isra'iila lasbini dum koo toy be njehi fuu.

²²Ngam maajum yeccu yimbe Isra'iila ko min Allah Jawmiraawo mbi'anmi be: Ko mi tammi wadugo, mi wadataa dum ngam moodon, ammaa ngam daliila innde am seniinde nde lasbindon caka ummaatooje fuu.

²³To mi wanginani ummaatooje no innde am mawnde senori, nde lasbindon caka maaje, de paaman min woni Jawmiraawo. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum. Mi huuwtiniran on ngam wanginango de senaare innde am.

²⁴Mi wurtinan on diga caka ummaatooje man, mi moobtan on diga lesde fuu, mi hoora on haa lesdi mon.

²⁵Mi wiccan ndiyam laabdam dow moodon ngam labbingo on diga cobe mon e labbi mon fuu.

²⁶Mi hokkan on berde kese e ruuhuuji kesi. Mi wurtinan berde tuurtande nder mon, mi hokka on berde dowlide.

²⁷Mi nastinan Ruuhu am nder moodon, haa on tokko farillaaji am, on dowlano kiitaaji am.

²⁸On njoodoto nder lesdi ndi ndokkumi kaakiraabe mon. On laatoto ummaatoore am, min boo mi laatoto Allah mon.

²⁹Mi hisnan on diga kuuje de cobni on fuu. Mi umran alkamaari ndi duufa, mi meetataa ukkango on weelo.

³⁰Mi dufɗɗinan bibbe ledde e yaamle gese, ngam taa ummaatooje meeta hudugo on ngam daliila weelo.

³¹On ciftoran laabi mon kalluɗi e kuude mon kalluɗe, on ndaaran ko'e mon on nyiddube ngam daliila hakkeji mon e kuude mon nyiddude.

³²Onon Isra'iila'en, annde mi waɗataa ɗum ngam daliila moodon. Sey on maata semteende e mbustu kuude mon! Min Allah Jawmiraawo wi'i ɗum."

³³Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade nde mi laɓɓini on diga aybeeji mon fuu, mi accan on on njoodo nder berniiji mon fahin, on nyibto bille maaji.

³⁴Naane, koo moy jahɗo nder gese mon yi'i no ɗe laatori ladde. Ammaa mi accan on on ndema ɗe fahin.

³⁵Koo moy gi'ando ɗum wi'an: Lesdi ndi'i, ndi latino ladde, ammaa jonta ndi laati bana jarne Adnin. Berniiji bilaadi gibbuɗi boo laati cemmbidɗi jonta, yimbe ɗon njoodi ton.

³⁶Nden ummaatooje taariide on luttuɗe fuu paaman min Jawmiraawo nyibti berniiji bilaadi, min jubi gese latinoode ladde. Min Jawmiraawo wi'i ɗum, mi waɗan ɗum boo."

³⁷Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Mi waɗan ko buri kuuje ɗe'e boo: To yimbe torake yam, mi jaban tornde maɓɓe, mi dufɗɗinan ɓe bana tokkere dammooji.

³⁸Berniiji maɓɓe laatiɗi bille jonta, keewan yimbe bana Urusaliima heewruno baali kirseteedi nder nyalde juulde. Nden kam ɓe paaman min woni Jawmiraawo."

Ezekiyel 37

Waadiwol keewngol i'e joorde

¹Juɗngo Jawmiraawo wari dow am, Ruuhu maako hoo'i yam, jo'ini yam caka waadiwol keewngol i'e.

²O taarni yam baɗnge i'e ɗe'e. Mi yi'i ɗe ɗuudi masin dow lesdi, ɗe joorde kelen boo.

³O yaami yam: "Bii-Aadama, i'e ɗe'e ngeeditan na?" Mi jaabi: "Yaa Allah Jawmiraawo, sey an anndi."

⁴O wi'i yam: "Waɗ annabaaku dow i'e ɗe'e. Umru i'e joorde ɗe'e ɗe nana wolde am.

⁵Yeccu ɗe: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i on: Mi nastinan poofde nder moodon haa on ngeedita.

⁶Mi wallinan dadi dow moodon, mi mawninan kusel dow moodon, mi suddan on bee lalal. Mi nastinan poofde nder moodon haa on ngeedita. Nden kam on paaman min woni Jawmiraawo.”

⁷Mi wadi annabaaku bana o umri yam. Diga mi don wolwa tawon, mi nani hoolo, waato sonyo i'e pudfude jokkindirgo.

⁸Mi don laara, dadi pudf dow maaje, kusel wangi, nden lalal suddi dum. Ammaa yonki walaa nder balli man.

⁹Allah wi'i yam: “Bii-Aadama, wad annabaaku, wolwan poofde. Wad annabaaku, yeccu poofde: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: An poofde, war diga alkibilaaji nayi fuu, nastu balli maaydi di'i, haa di ngeedita!”

¹⁰Mi wadi annabaaku bana o umri yam. Poofde nasti balli man, di ngeediti, di ndari dow kosde maaji, dum laati jama'aare konu duudnde masin.

¹¹Allah wi'i yam: “Bii-Aadama, i'e de'e dum yimbe Isra'iila fuu. Be don mbi'a: I'e amin njoori, tammunde amin majji, min nattinaabe!

¹²Ngam maajum wadan yimbe am Isra'iila'en annabaaku, yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Mi mabbitan genaale mon, mi ummitina on, mi wurtina on ton, mi hoora on haa lesdi mon.

¹³Onon yimbe am, to mi mabbiti genaale mon ngam ummitingo on e wurtingo on ton, saa'i man on paaman min woni Jawmiraawo.

¹⁴Mi nastinan Ruuhu am nder moodon ngam yeeditingo on, mi jo'inan on nder lesdi mon. Nden kam on paaman min Jawmiraawo wi'i dum, mi wadan dum.” Nii Jawmiraawo wi'i.

No Yahuuda e Isra'iila laatorto laamu ngootu fahin

¹⁵Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

¹⁶“Bii-Aadama, hoo'u sawru, winndu dow maaru: Yahuuda e Isra'iila'en hawtanbe dum. Hoo'u boo sawru feere, winndu dow maaru: Yusufu, waato Efrayim e Isra'iila'en hawtanbe dum.

¹⁷Nden hawtu cabbi didi fuu, di laato sawru wooru nder junngo ma.

¹⁸Yimbe ummaatoore ma yamete: A yeccataa min ko saawi nder ton na?

¹⁹Yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Mi hoo'an sawru Yusufu wonndu haa lenyol Efrayim e le'i Isra'iila kawtudi bee maagol, mi hawrita ndu bee sawru Yahuuda, di laato sawru wooru haa junngo am.

²⁰Cabbi di mbinnduda dow muudum'en, joga di haa junngo ma ngam yimbe ngi'a di.

²¹Yeccu be: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Mi wurtinan yimbe Isra'iila nder ummaatooje haa be njehi, mi moobtan be diga koo toy fuu ngam hoorugo be haa lesdi mabbe.

²²Mi wartiran be ummaatoore woore nder lesdi, dow kooseje Isra'iila. Laamiido gooto laamanto be fuu, be meetataa laataago ummaatooje didi malla laamuuji didi.

²³Be meetataa sobnugo ko'e mabbe bee labbi mabbe malla kuude mabbe nyiddude malla aybeeji mabbe. Mi hisnan be diga gudinki nuddinki mabbe fuu. Mi labbinan be ngam be laato ummaatoore am, min boo mi laato Allah mabbe.

²⁴Jaggiido am Daawuda laatoto laamiido mabbe. Be fuu be kawtan haa junngo gaynaako gooto, be tokkoto kiitaaji am, be downtanto farillaaji am.

²⁵Be njoodoto haa lesdi ndi ndokkumi jaggiido am Yaakubu, ndi kaakiraabe mabbe njoodino nder muudum. Be njoodoto ton, kambe e bibbe mabbe e taaniraabe mabbe haa foroy. Jaggiido am Daawuda laamanto be haa foroy.

²⁶Mi habban alkawal salaaman bee mabbe, dum alkawal duumiingal. Mi jo'inan be haa lesdi, mi duddinan be, mi darnan haykaliiru am caka mabbe boo, ndu daroto ton haa foroy.

²⁷Joodorde am wondan bee mabbe, mi laatoto Allah mabbe, kambe boo be laatoto ummaatoore am.

²⁸To mi darni haykaliiru am caka mabbe haa foroy, saa'i man ummaatooje paaman min Jawmiraawo seni Isra'iila."

Ezekiyel 38

No Allah huuwtinirta Gog

¹Ndaa Jawmiraawo wolwani yam, wi'i:

²"Bii-Aadama, laar heedi Gog haa lesdi Magog. Kanke woni laamiido mawdo dow ummaatooje Meesek e Tubal. Wad annabaaku dow maako,

³yeccu mo: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: An Gog, laamiido mawdo dow Meesek e Tubal, mi honete.

⁴Mi nastinan ngoodu nder hunnduko ma ngam dasugo ma, mi wurtinte, an e jama'aare konu ma fuu, pucci e wa'iibe di borniibe limce boodde, jama'aare duudnde bee bawarde mawde e pamare e kaafaaje.

⁵Worbe diga Persiya e Etiyopiya e Put don ngondi bee maada, koo moy bee wawarde e hufneere njamndi.

⁶Honoobe fuu diga lesdi Gomer e lesdi Bayti-Togarma daayiidum haa woyla, don ngondi bee maada, non boo worbe diga ummaatooje godde duudde.

⁷Sey a taasko boodfum, a taaskitina moobe honoobe hawtube haa maada fuu ngam tokkaago umroore ma.

⁸Baawo duubi duudfi, mi nelete haboygo bee lesdi Isra'iila. Wakkati man, joodiibe haa lesdi man ndadi konu, be acci lesde haa be njoodino. Be kawtoyi dow kooseje Isra'iila, luttunoodo bilaa yimbe duubi duudfi. Be ngurti caka ummaatooje godde, be fuu be don njoodi ton nder jam.

⁹A waran bana henndu saatundu, bana ruulde ngam suddugo lesdi, an e jama'aare konu ma fuu e ummaatooje duudde bee maada."

¹⁰Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Saa'i man, numooji ummoto nder bernde ma, a nufoto kalludum.

¹¹A wadan anniya nastugo lesdi ndi walaa faddoode, a ukkano yimbe hooldiniibe, joodiibe nder gure de ngalaa mahi taariidi de, walaa dammude bee paldude boo.

¹²A jabtan kuuje, a waagan kebal konu bee honugo yimbe joodiibe nder bille nyibtaade. Be moobtaama diga ummaatooje godde, jonta be mari tokke e jawdi, be don njoodi haa caka duniyaaru.

¹³Yimbe Seba e Dedan e filoobe berniwol Tarsis e be gure badiide ngol yamete: A wari jabtugo kuuje na? A moobti jama'aaje konu ma ngam wadugo kebal, ngam hoocugo cardi e kanjeeri e dabbaaji e jawdi e kuuje duudde na?

¹⁴Ngam maajum, bii-Aadama, wad annabaaku. Yeccu Gog: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Saa'i man, nde yimbe am Isra'iila'en don njoodi nder jam, a ummoto,

¹⁵a waran diga nokkuure ma daayiinde haa woyla. A warden bee jama'aare konu duudnde semmbidnde nde honoobe diga ummaatooje duudde, be fuu be wa'iibe pucci.

¹⁶A waran dow Isra'iila ummaatoore am bana ruulde, ngam suddugo lesdi. Haa nyalde ragareeje njahranmaami dow lesdi am, haa ummaatooje anndammi, to mi huuwtiniri ma, yaa Gog, ngam mi wangina senaare am.

¹⁷Diga booyma mbi'mi bee kunndude jagganiibe yam, annabi'en Isra'iila, wadbe annabaakuuji duubi duudfi bee wi'ugo mi tammi waddugo goddo ngam o ukkano Isra'iila. An woni kanjo." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Allah hiiti Gog

¹⁸Allah Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade nde Gog ukkanto Isra'iila, mi tikkan.

¹⁹Ngam daliila tikkere am haajunde, saatunde, mi don huno: Nyalaade man dimmbaaki lesdi cemmbidki wadan nder Isra'iila.

²⁰Lidfi e colli e dabbaaji ladde e ladooji fuu e yimbe wonbe dow lesdi fuu ndiwnan yeeso am, kooseje e towndiije e mahi fuu ngibban.

²¹Mi honan Gog dow kooseeje am fuu, min Allah Jawmiraawo wi'i dum. Honoobe maako losan kaafaaje muudum'en, mbarmbartiran.

²²Mi hiitoto mo bee nyawu kallungu ndaaboowu e dufki y'iyy'am. Mi tobnan iyeele cemmbidde e mallimallooje e yiite e baruudu dow maako e jama'aaje konu maako e ummaatooje duudde gondude bee maako.

²³Yeeso ummaatooje duudde mbanginanmi mi mawdo, ceniido. Nden be paaman min woni Jawmiraawo."

Ezekiyel 39

Do'ere Gog

¹Allah wi'i: "Bii-Aadama, wad annabaaku dow Gog, yeccu mo: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: An Gog, laamiido mawdo dow Meesek e Tubal, mi honete.

²Mi dasete, mi wurtinte nokkuure ma daayiidum haa woyla, mi yahrete dow kooseeje Isra'iila.

³Nden mi yewan lagaawal ma nder juungo ma nano, mi soldinan kuri ma boo diga juungo ma nyaamo.

⁴A yanan dow kooseeje Isra'iila, an e jama'aaje konu ma fuu e ummaatooje gondude bee maada. Mi wartiran balli mon nyaamdu colli nyaamooji kusel fuu e kuuje ladde.

⁵On njanan haa yaasi. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

⁶Mi neldan yiite nder lesdi Magog, non boo haa duude, haa yimbe don njoodi nder jam. Be paaman min woni Jawmiraawo.

⁷Mi wanginan innde am seniinde caka yimbe am Isra'iila'en, mi accataa nde soba fahin. Nden ummaatooje paaman min woni Jawmiraawo, mi Ceniido nder Isra'iila."

⁸Allah Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade nde anndinnoomi badake laataago.

⁹Joodiibe nder berniji Isra'iila ngurtoto ngam moobtugo balmi accaadi. Be njamnan yiite, be kubbiran nge bee bawarde mawde e pamare e lagaaje e kuri e cabbi e labbe, duubi joweefidi.

¹⁰Walaa haaje be teena ledde haa ladde malla be pe'a de haa laynde, ngam be kubbiran yiite man bee balmi di'i. Be njabtan jabtoobe be, be mbiftan wiftoobe be." Non Allah Jawmiraawo wi'i.

Uweeki Gog

¹¹Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade man kuuje de'e fuu laatoto, mi hokkan Gog uwirde nder Isra'iila, nder Waadiwol Saalotoobe haa fuunaange weendu. Waadiwol man

haɗan saalotoobe dow laawol ngam haa ton be uwan Gog e moobre maako fuu, be mbi'an ngol Waadiwol-Moobre-Gog.

¹²Isra'iila'en mbaɗan lebbi joweediɗi ngam uwugo maaybe fuu haa lesdi laaba fahin.

¹³Yimbe fuu nder lesdi kawtan, uwan be. Ngam maajum be keban tedduŋgal nder nyalaade nde teddinanmi hoore am. Min Allah Jawmiraawo wi'i dūm.

¹⁴Baawo lebbi joweediɗi go, be cuban wodbe saalotoobe lesdi foroy ngam be uwa maaybe luttube, be labbina lesdi fahin.

¹⁵Koo ndey be caaloto lesdi, to gooto mabbe yi'i i'e maayɗo, o darna alaama haa uwoobe ngara, uwa mo nder Waadiwol-Moobre-Gog.

¹⁶Woodi boo wuro wi'eteengo Hamona, waato Wuro-Moobre. Bana nii be labbinirta lesdi fahin."

¹⁷Allah Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, ewna colli e dabbaaji fuu ɗi kawta, ɗi ngara, ɗi nyaama kirseteedum dūm kirsanmi ngam maaji. Dūm kirseteedum mawdum dow kooseeje Isra'iila, haa ɗi nyaama kusel, ɗi njara y'iyaam.

¹⁸Sey ɗi nyaama nyawmande honoobe semmbidbe, ɗi njara y'iyaam laamiibe duniyaaru, be fuu be hirsaaɓe bana jawɗi e baali e be'i e ga'i kalhali payɗi iwɗi haa Baasan.

¹⁹Mi hokkan colli e dabbaaji kirseteedi ɗi'i. Di nyaaman bellere haa ɗi cafta, ɗi njaran y'iyaam haa ɗi nguyka.

²⁰Di kaaran bee nyaamdu ndu ndokkanmi ɗi, bee kusel pucci e wa'iibe ɗi e honoobe e yimbe jama'aare konu koo beye. Min Allah Jawmiraawo wi'i dūm."

Jawmiraawo wo'itini Isra'iila

²¹Jawmiraawo wi'i: "Mi wanginanan ummaatooje tedduŋgal am. De fuu de ngi'an kiita ka mbaɗanmi e juŋgo am tedduŋgo ngo njowanmi dow maaje.

²²Baawo maajum yimbe Isra'iila paaman min woni Allah Jawmiraawo mabbe.

²³Ummaatooje boo paaman Isra'iila'en laati dahaabe ngam be ngewno umroore am, mi wiirni be gite am, mi hokki be haa juude billoobe be, haa be fuu be maayi bee kaafahi.

²⁴Mi waɗi be fodde cobki mabbe e tuurtolji mabbe, mi wiirni be gite am."

²⁵Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Jonta mi wartiran dahaabe danygol Yaakubu haa lesdi muudum'en, mi endan yimbe Isra'iila fuu. Mi aynan innde am seniinde bee yiide haajunde.

²⁶Nden kam, be ngejjitan yawaare mabbe e kuude de be kuuwi ngam yewugo umrooje am. Be njoodoto nder lesdi mabbe bee jam, walaa kulnando be.

²⁷To mi wartiri be diga ummaatooje, mi moobti be diga lesde konne'en mabbe, be mbanjan senaare am haa ummaatooje duudde.

²⁸Nden kam be paaman min woni Allah Jawmiraawo mabbe, ngam mi dahi be, jonta boo mi hooran be haa lesdi mabbe, mi accataa koo gooto mabbe baawo.

²⁹Mi waanjan Ruuhu am dow yimbe Isra'iila, mi meetataa wiirnugo be gite am. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Ezekiyel 40

Haykaliiru waranndu

¹Nder nduubu noogas e njowabu baawo daheeki amin, dum nduubu sappo e nayabu baawo do'ere Urusaliima, haa fuddoode nduubu man, nyannde sappoore, junngo Jawmiraawo wari dow am, o yahri yam haa Urusaliima.

²O yi'ni yam wahayuuji, o yahri yam haa lesdi Isra'iila, o jippini yam dow hooseere townde masin. Ton ngi'mi irin berniwol.

³Nde o badini yam ton, mi yi'i goddo delkando bana njamndi mbodeeri. Haa junngo maako o woodi boggol poondirgol e sawru foondirdu, o don dari haa nastirde.

⁴O wi'i yam: "Bii-Aadama, laar, hedita, hakkilan ko mi hollete fuu. Ngam daliila man Allah waddu ma haa do. Yeccu yimbe Isra'iila ko ngi'ata fuu."

Nastirde fuunaangeere

⁵Mi yi'i haykaliiru, bee mahol taariingol ndu. Goddo go hoo'i sawru foondirdu ndu piyande mawde joweego waato meetir tati. Fiyannde mawnde dum fiyannde famarde bee njajirka newre. O foondi njajirka mahol. Tekkeenga maagol wadi sawru wooru, towirka maagol boo, sawru wooru.

⁶Nden o yehi haa nastirde fuunaangeere. O wa'i ba'orde, o foondi les dammugal. Njajirka maagal, sawru wooru.

⁷Haa gada dammugal woodi laawol tawtanngol nastirde. Haa wakeere laawol man nyaamre, woodi taytaaji aynoobe tati, non boo tati haa wakeere nannde. Njuutirka taytaaru fuu, sawru wooru, njajirka boo, sawru wooru. Tekkeenga mahdi hakkunde taytaaji wadi meetir didi bee reeta. Gada man woodi dammugal didabal. Njajirka maagal wadi sawru wooru.

⁸⁻⁹Gada maagal gal haykaliiru boo, woodi zawleeru yolndeeru. O foondi njajirka maaru, meetir nayi. Tekkeenga mahdi gal haykaliiru, meetir gootel.

¹⁰Taytaaji aynoobe go haa bakeeje laawol tawtanngol nastirde didi fuu poti kal. Tekkeenga mahdi hakkunde maaji boo kal-kal.

¹¹Baawo maajum o foondi njajirka laawol nastirde, meetir jowi. Hakkunde pareeje dammugal mabbitiide boo, meetir joweego bee reeta.

¹²Yeeso taytaaji aynoobe go, woodi mahol pamarol ngol reeta meetir, haa bakeeje laawol go dīdī fuu. Taytaaji man mari toldī nayi, meetir tati dow tati.

¹³Nden o foondi njaajirka nastirde nde'e, diga mahol yaasiwol ngol taytaaru aynoobe wooru, haa yotti mahol yaasiwol ngol taytaaru aynoobe haa wakeere laawol feere. Ka wadī meetir sappo e dīdī bee reeta. Dammude taytaaji man don tiitotiri.

¹⁴Daldal haykaliiru yaasiwal don taari zawleeru yolndeeru go. O foondi njuutirka maaru, meetir sappo.

¹⁵Njuutirka laawol tawtanngol nastirde, diga dammugal yaasiwal haa yotti mahol zawleeru yolndeeru, wakeere babal, meetir noogas e jowi.

¹⁶Burde don dow mahi nder, waato haa mahi yaasiji taytaaji go, non boo dow mahdi hakkunde maaji e dow mahdi haa laawol tawtanngol nastirde. Woodi suuraaji dibinooje cehaadi dow mahdi fuu.

Daldal haykaliiru yaasiwal

¹⁷Godfo go nastini yam haa daldal haykaliiru yaasiwal. Woodi ton taytaaji cappande tati, dakkotirdi bee mahol taariingol daldal haykaliiru yaasiwal. Yeeso taytaaji man, woodi tankol kaa'e

¹⁸taariingol daldal fuu. Njaajirka maagol foti bee njuutirka zawleeru. Daldal haykaliiru yaasiwal nga'al towaay bana daldal haykaliiru nderwal.

¹⁹Woodi nastirde burnde towugo ngam nastugo haa daldal haykaliiru nderwal. Godfo go foondi daldal yaasiwal hakkunde nastirde maagal e nastirde haa daldal nderwal, meetir cappande jowi haa fombina e haa woyla.

Nastirde woylaare

²⁰Nden godfo go foondi njaajirka e njuutirka nastirde woylaare yahrannde haa daldal yaasiwal.

²¹Taytaaji aynoobe tati tati haa bakeeje laawol nastirgol e mahdi hakkunde maaji e zawleeru yolndeeru poti kal-kal bee nastirde fuunaangeere. Njuutirka nastirde fuu, meetir noogas e jowi, njaajirka maaru boo, meetir sappo e dīdī bee reeta.

²²Zawleeru yolndeeru e burde e suuraaji dibinooje nanndi bee ko woni haa nastirde fuunaangeere. Haa do boo, woodi ba'orde joweedidi ngam wa'aago haa nastirde man. Zawleeru go don haa timmoode laawol maare gal daldal yaasiwal.

²³Nastirde woylaare nde'e tiitotiri bee nastirde yahrannde haa daldal nderwal, bana haa fuunaangeere. Godfo go foondi daldal hakkunde nastirde dīdī de'e, meetir cappande jowi.

Nastirde fombinaare

²⁴Baawo maajum godɔo go yahri yam gal fombina. Ton ngi'mi nastirde feere. O foondi mahdi nder maare e zawleeru maare, nde foti kal-kal bee nastirde godɔo go.

²⁵Burde don taari nde non boo zawleeru maare, bana nder nastirde godɔo go. Njuutirka maare fuu, meetir noogas e jowi, njaajirka maare boo, meetir sappo e didi bee reeta.

²⁶Woodi ba'orde joweedi ngam wa'aago haa maare. Zawleeru don haa timmoode laawol maaru gal daldal yaasiwal. Haa nder, dow mahdi haa laawol maaru, woodi suuraaji dibinooje cehaadi.

²⁷Nastirde nde'e boo tiitotiri bee nastirde yahrannde haa daldal nderwal. Godɔo go foondi daldal hakkunde nastirde didi de'e, meetir cappande jowi.

Nastirde fombinaare haa daldal nderwal

²⁸Godɔo go tokkini yam gal nastirde fombinaare, yahri yam haa daldal nderwal. O foondi nastirde man, nde foti kal-kal bee nastirde godɔo go.

²⁹⁻³⁰Taytaaji maare e zawleeru maare, waato zawleeru cakaaru e mahdi nder maare nanndi bee ko woni haa nastirde go. Woodi burde taariide nastirde nde'e e zawleeru maare boo. Njuutirka maaru fuu, meetir noogas e jowi, njaajirka maare boo, meetir sappo e didi bee reeta.

³¹Zawleeru ndu'u don heedi daldal yaasiwal. Dow mahdi haa laawol nder maare, woodi suuraaji dibinooje cehaadi. Ba'orde joweetati don njahra haa maare.

Nastirde fuunaangeere haa daldal nderwal

³²Nden godɔo go saalini yam nder nastirde fuunaangeere, yahri yam haa daldal nderwal. O foondi nastirde man, nde foti kal-kal bee nastirde godɔo go.

³³Taytaaji maare e zawleeru maare e mahdi nder maare nanndi bee ko woni haa nastirde godɔo go. Woodi burde taariide nde, non boo zawleeru maare. Njuutirka maare fuu, meetir noogas e jowi, njaajirka maaru boo, meetir sappo e didi bee reeta.

³⁴Zawleeru maare don heedi daldal yaasiwal. Dow mahdi haa laawol nder maare, woodi suuraaji dibinooje cehaadi. Ba'orde joweetati don njahra haa maare.

Nastirde woylaare haa daldal nderwal

³⁵Nden godɔo go yahri yam haa nastirde woylaare. O foondi nde, nde foti kal-kal bee nastirde godɔo go.

³⁶Nde woodi taytaaji e mahdi nder maare e zawleeru e burde taariide nde, bana nastirde godɔo go. Njuutirka maare fuu, meetir noogas e jowi, njaajirka maare boo, meetir sappo e didi bee reeta.

³⁷Zawleeru maare don gal daldal yaasiwal. Dow mahdi haa laawol nder maare, woodi suuraaji dibinooje cehaafi. Ba'orde joweetati don njahra haa maare.

Cuudi banng'e nastirde woylaare

³⁸Woodi suudu wodndu haa daldal yaasiwal, ndu don dakkotiri bee nastirde woylaare haa daldal nderwal. Dammugal maare don haa zawleeru maare. Haa ton be ngiiwata dabbaaji guleteedi.

³⁹Taabe nayi njo'inaama nder zawleeru, didi haa wakeere nde'e, didi boo haa wakeere ndeya. Dow taabe de'e be kirsata dabbaaji guleteedi ngam Allah, non boo kirseteedi ngam ittuki hakke e jobki aybe.

⁴⁰Haa yaasi zawleeru, woodi taabe nayi godde, didi haa wakeere nastirde nde'e, didi boo haa wakeere maare ndeya.

⁴¹Bana non woodi taabe nayi nder zawleeru go, nayi boo yaasi maaru, waato taabe joweetati ngam hirsugo dabbaaji.

⁴²Taabe nayi ngam taaskitingo guleteedi nyibaama bee kaa'e cehaade. Towirka maaje, reeta meetir. Dow maaje mari toldi nayi, reeta e reetita meetir dow reeta e reetita meetir. Kuuje hirsugo dabbaaji guleteedi e kirseteedi don mbaali dow taabe man.

⁴³Faddorde bana njaajirka junngo don taaro taabe haa sera maaje. Kusel kirsaadi fuu, be mballinan ngel dow maaji.

⁴⁴Banng'e nastirde woylaare, wakeere daldal nderwal, woodi suudu wodndu gal fombina. Non boo suudu haa nastirde fombinaare gal woyla.

⁴⁵Godfo go wi'i yam: "Suudu tiitiindu fombina, ndu liman'en huuwoobe nder haykaliiru,

⁴⁶tiitiindu woyla boo ndu liman'en huuwoobe haa hirsirde. Be fuu be Lewi'en, danygol Cadok. Kambe feere mabbe be kebi dunayeere baditaago Jawmiraawo ngam jagganaago mo."

Daldal nderwal e haykaliiru

⁴⁷Godfo go foondi daldal nderwal, marngal toldi nayi. Njuutirka maagal, meetir cappande jowi, njaajirka maagal boo meetir cappande jowi. Hirsirde don dari yeeso haykaliiru.

⁴⁸Nden o yahri yam haa zawleeru haykaliiru sakkitiindu. O foondi mahi haa bakeeje dammugal didi fuu, meetir didi bee reeta do bee to. Njaajirka dammugal wadi meetir joweedidi, tekkeenga mahi haa buttuli dammugal boo, meetir gootel bee reeta do bee to.

⁴⁹Njaajirka zawleeru man wadi meetir sappo, njuutirka boo, meetir joweego. Woodi ba'orde sappo ngam wa'aago haa zawleeru man. Danrange don ndari yeeso mahi dammugal, haa bakeeje didi fuu.

Ezekiyel 41

¹Nden goddo go yahri yam nder haykaliiru. O foondi mahi haa buttuli dammugal didi fuu, meetir tati bee reeta do bee to.

²Njaajirka dammugal wadi meetir jowi, tekkeenga mahi haa buttuli dammugal boo, meetir didi bee reeta do bee to. O foondi haykaliiru, njuutirka maaru wadi meetir noogas, njaajirka maaru boo, meetir sappo.

³Nden o yehi haa suudu sakkitiindu. O foondi mahi haa buttuli dammugal didi fuu, meetir tati do bee to. Njaajirka dammugal wadi meetir tati bee reeta, tekkeenga mahi haa buttuli dammugal boo, meetir gootel.

⁴O foondi suudu ndu'u, njuutirka maaru wadi meetir sappo, njaajirka maaru boo meetir sappo. Nden o wi'i yam: "Kanjum woni nokkuure burnde senaago."

Suudu marndu taytaaji taariindu haykaliiru

⁵Goddo go foondi mahol haykaliiru yaasiwol, meetir tati. Woodi suudu marndu taytaaji, taariindu haykaliiru fuu. Suudu man don dakkotiri bee haykaliiru. Njaajirka maaru wadi meetir didi.

⁶Suudu man don yowndindiri suudu dow suudu tati. Suudu nduyeeru fuu woodi taytaaji cappande tati. Diga yebre les haa yebre caka haa yebre dow, tekkeenga mahol haykaliiru tokki ustaago, ngam taa gebe man nasta nder mahol haykaliiru, ammaa de mbaalo dow mahol yaasiwol.

⁷Haa suudu dow suudu fuu, ko taari haykaliiru, njaajirka cuudi besdi ngam dum hoosi yebre tekkeenga mahol haykaliiru. Ngam maajum to goddo don wa'o, babal suudu don yaaja. Diga suudu lesru, goddo waawan yahugo haa cakaaru e dowru.

⁸Mi yi'i tanƙol taariingol haykaliiru fuu, towirka maagol foti kal-kal bee cabbaaje suudu marndu taytaaji haa haykaliiru, sawru wooru haa dow babal.

⁹⁻¹⁰Mahol suudu man yaasiwol wadi meetir didi bee reeta. Hakkunde tanƙol e cuudi liman'en go, woodi daldal taariingol haykaliiru, njaajirka maagal wadi meetir sappo.

¹¹Woodi dammugal nastugo taytaaji haa wakeere haykaliiru woylaare, non boo dammugal haa wakeere fombinaare. Njaajirka tanƙol taariingol taytaaji di'i wadi meetir didi bee reeta.

Suudu mawndu haa hiirnaange

¹²Woodi suudu mawndu haa hiirnaange haykaliiru, daldal don hakkunde haykaliiru e suudu man. Njuutirka maaru, meetir cappande nayi e jowi, njaajirka maaru meetir cappande tati e jowi, mahi maaru boo, meetir didi bee reeta.

Poondol yaasi haykaliiru

¹³Godfo go foondi yaasi haykaliiru. Njuutirka maaru wadi meetir cappande jowi. Suudu mawndu bee daldal maaru haa hiirnaange go wadi kanjum boo meetir cappande jowi.

¹⁴Njaajirka yeeso haykaliiru hawtaade bee daldal jaasngal haa fuunaange wadi meetir cappande jowi.

¹⁵Nden o foondi suudu mawndu bee daldal maaru haa hiirnaange go, hawtaade bee laabi haa bakeeje maaru didi fuu. Njuutirka maajum, kadiboo meetir cappande jowi.

Jaagnuki haykaliiru

Mahi haykaliiru e suudu sakkitiindu e zawleeru sakkitiindu,

¹⁶nder maaji fuu be takki ledde diga les haa yotti burde. Ledde gaafaade ngam burde e laabi taariidi haykaliiru waato laawol leswol e cakaawol e dowwol don cuddi bee ledde.

¹⁷Mahdi nder haykaliiru fuu, diga dammugal nastirde haa yotti suudu sakkitiindu fawnaama bee ledde cehaade :

¹⁸Suuraaji dibinooje e keruba'en bee tokkindirki nder taarde fuu. Koo moy keruba woodi geese didi,

¹⁹yeeso neddo gal dibinoohi haa wakeere nde'e e yeeso mbarooga gal dibinoohi haa wakeere ndeya. Bana non dow mahdi nder taarde fuu,

²⁰diga les haa yotti tiide dammude.

²¹Dardude dammude nder suudu haykaliiru mari toldi nayi. Yeeso dammugal suudu burndu senaago, taabal jo'inaama.

²²Dum nanndi bee hirsirde huuwraande ledde. Towirka maare, meetir bee reeta, njaajirka maare boo meetir gootel. Seraaji maare e be'itiidum maare e buttuli maare fuu mbadaama bee ledde. Godfo go wi'i yam: "Do woni taabal gonngal yeeso Jawmiraawo."

Dammude

²³Woodi dammugal nastugo suudu haykaliiru marngal pareeje didi. Dammugal nastugo suudu burndu senaago boo woodi pareeje didi.

²⁴Dammugal ngale fuu woodi pareeje didi, de mabbittito haa nyaamo e nano.

²⁵Woodi suuraaji dibinooje e keruba'en cehaafi nder pareeje haykaliiru, bana dow mahdi. Haa yaasi zawleeru haykaliiru, woodi danƙi ledde cehaade haa dow nastirde maaru.

²⁶Burde taarniraade ledde don nder mahi suudu man, dow mahi boo suuraaji dibinooje.

Ezekiyel 42

Cuudi didi banƙe haykaliiru

¹Godɗo go wurtini yam, yahri yam haa daldal yaasiwal, gal woyla. O yahri yam haa suudu wonndu haa woyla suudu mawndu haa hiirnaange haykaliiru go, haa woyla daldal hakkunde haykaliiru e suudu mawndu boo.

²Njuutirka suudu man haa wakeere woylaare, meetir cappande jowi, njaajirka maaru boo meetir noogas e jowi.

³Haa wakeere woore ndu jokki bee daldal nderwal ngal meetir sappo, haa wakeere gadaare boo ndu don tiitotiri bee tanƙol kaa'e haa sera daldal yaasiwal. Ndu don bee laabi tati jowjowtirdi bana ba'orde.

⁴Haa wakeere maaru woylaare, woodi laawol. Njaajirka maagol, meetir jowi, njuutirka maagol boo meetir cappande jowi. Dammude suudu don gal laawol man.

⁵⁻⁶Taytaaji dowji nder suudu buri rammugo dow cakaaji e lesji, ngam suudu fuu don bee laabi tati jowjowtirdi bana ba'orde. Walaa danrange nder maaru bana nder cuudi goddi haa daldal yaasiwal.

⁷⁻⁸Taytaaji feere don haa sera daldal yaasiwal. Njuutirka man wadi meetir noogas e jowi. Woodi mahol tiitotirngol bee taytaaji suudu go gal wakeere daldal yaasiwal, njuutirka maagol wadi meetir noogas e jowi. Njuutirka suudu go fuu wadi meetir cappande jowi.

⁹⁻¹⁰Haa wakeere suudu fuunaangeere ndu'u, haa fudɗoode mahol go, godɗo garandɗo diga daldal yaasiwal natan ngam yottaago haa dammude taytaaji suudu ndu'u. Haa wakeere haykaliiru fombinaare, woodi suudu didawru fotanndu kalkal bee aranndu. Ndu badi bee suudu mawndu haa hiirnaange haykaliiru e daldal yeeso maaru go.

¹¹Yeeso taytaaji maaru, woodi laawol bana haa wakeere woylaare. Ndu foti kalkal bee suudu woylaaru, non boo nyibaalo maaru e dammude maaru fuu.

¹²Haa wakeere maaru fuunaangeere, haa fudɗorde mahol tiitotirngol bee suudu ndu'u, godɗo garandɗo diga daldal yaasiwal natan ngam yottaago dammude taytaaji suudu haa wakeere maaru fombinaare.

¹³Godɔ go wi'i yam: “Cuudi di'i haa woyla e fombina, banɔge daldal hakkunde haykaliiru e suudu mawndu haa hiirnaange, di ceniidi. Liman'en huuwoobe yeeso Jawmiraawo, nyaaman ton dokke burde senaago. Be njo'inan dokke burde senaago nder maaji, waato dokke nyaamdu e kirsaaɗi ngam ittuki hakke e jobki aybe. Ngam cuudi di'i di ceniidi.

¹⁴Baawo liman'en kuuwi nder haykaliiru, taa be ngurto be njaha haa daldal yaasiwal bilaa bortugo limce kuugal mabbe nder cuudi di'i tawon, ngam de cenaade. Nden be borno limce godde, be njaha haa nokkuure nde yimbe ngoni.”

Poondol saare haykaliiru

¹⁵Nde godɔ go timmini foondugo ko woni nder saare haykaliiru, o wurtini yam haa nastirde fuunaangeere. Nden o foondi yaasi saare.

¹⁶O foondi wakeere fuunaangeere bee sawru foondirdu, meetir teemedde diɗi bee cappande jowi.

¹⁷Nden o foondi wakeere woylaare, meetir teemedde diɗi bee cappande jowi.

¹⁸Nden o foondi wakeere fombinaare, meetir teemedde diɗi bee cappande jowi.

¹⁹Nden o yehi haa wakeere hiirnaangeere, o foondi bee sawru foondirdu, meetir teemedde diɗi bee cappande jowi.

²⁰Bana nii o foondiri saare haa bakeeje nayi fuu. Mahol don taari nde, njuutirka maagol, meetir teemedde diɗi bee cappande jowi, njajirka maagol boo meetir teemedde diɗi bee cappande jowi. Mahol man don sennda hakkunde ceniidum e ko senaaki.

Ezekiyel 43

Teddungal Jawmiraawo nder haykaliiru

¹Godɔ go yahri yam haa daldal yaasiwal haa nastirde fuunaangeere.

²Mi yi'i teddungal Allah Isra'iila'en, don wara diga fuunaange. Hoolo man laati bana iidaango ndiyamji mawdi, duniyaaru yayni bee teddungal maako.

³Wahayu mo ngi'mi, nanndi bee mo naane, nde Allah warino ngam halkugo Urusaliima. Mo nanndi bee ko ngi'noomi haa maayo Kebar boo. Mi sujidi.

⁴Teddungal Jawmiraawo saali nder nastirde fuunaangeere, nasti haykaliiru.

⁵Ruuhu Allah eengini yam, jippini yam haa daldal nderwal. Ndaa, teddungal Jawmiraawo heewi haykaliiru.

⁶Godɔ go don dari banɔge am. Mi nani boo godɔ feere don wolwanammi diga nder haykaliiru.

⁷O wi'i: “Bii-Aadama, haa do woni leeso laamu am e jaabrudum kosde am. Haa do njoodotoomi caka yimbe Isra'iila haa foroy. Kambe e laamiibe mabbe meetataa

sobnugo innde am seniinde bee daakaareeku mabbe, koo bee darnugo kaa'e maandorde ngam laamiibe mabbe maaybe.

⁸Laamiibe njo'ini suudu muudum'en banng'e suudu am, dardude dammugal mabbe boo banng'e dardude dammugal am. Mahol gootol tan senndi hakkunde am bee mabbe. Be cobni innde am seniinde bee kuude mabbe nyiddude. Daliila tikkere am kalkumi be.

⁹Sey be acca daakaareeku mabbe jonta, be itta balli laamiibe mabbe maaybe. Nden kam mi joodoto caka mabbe haa foroy."

¹⁰Jawmiraawo tokki wi'ugo: "Bii-Aadama, anndin yimbe Isra'iila haala haykaliiru ndu'u, ngam be cementira kuude mabbe kallude e be ndarta misaalu nyibol ngo'ol.

¹¹To be cementira kuude mabbe, faamtin be misaalu haykaliiru: Jaati maaru e ko woni nder maaru, nastirde e gurtorde maaru e umrooje e farillaaji dow maaru fuu. Winndu dum yeeso mabbe, haa be paama no kuuje fuu mba'i, be tokko umrooje e farillaaji man fuu.

¹²Ndaa umroore dow haykaliiru: Lesdi taariindi ndi'i burndi senaago."

Hirsirde

¹³Ndaa poonduki hirsirde bee poondirgol manngol fodde fiyannde mawnde, waato fiyannde famarde e njaa'irka newre. Gasol taari les maare. Luggirka maagol wadi reetita meetir, njaa'irka maagol boo reetita meetir. Faddorde nde towugo mum deydey hapakaare don taari ngol haa yaasi.

¹⁴Yebre hirsirde lesre, towirka maare meetir gootel. Yebre didawre lori baawo, reeta meetir nder taarde fuu. Towirka maare, meetir didi. Yebre dowre, kayre boo nde lori baawo, reeta meetir nder taarde fuu.

¹⁵Towirka maare, meetir didi. Dow yebre man be ngulata kirseteedi. Sebattooji maare njuuti dow maare bana luwe.

¹⁶Yebre dowre nde'e mari toldi nayi, njuutirka maare, meetir joweego, njaa'irka maare boo meetir joweego.

¹⁷Yebre cakaare boo mari toldi nayi, meetir joweedidi do bee to. Njaa'irka gasol wadi reeta meetir, faddorde maagol boo reetita meetir. Ba'orde ngam wa'aago haa hirsirde don haa wakeere fuunaangeere.

Cenki hirsirde

¹⁸Allah Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, nan farillaaji am. To hirsirde nyibaama, sey a sena nde bee wulugo guleteedi dow maare, bee wiccugo yi'iy'am kirseteedi dow maare boo.

¹⁹Liman'en iwbe lenyol Lewi, danygol Cadok, kambe be badito yam ngam kuugal. Min Allah Jawmiraawo umri dum. A hokka be ngaari kalhaldi, ndi kirseteendi ngam ittuki hakke.

²⁰Hoo'u y'iyaam maari sedda, a wada dam haa luwe hirsirde, non boo haa sebattooji yebre maare cakaare e faddorde maare fuu. Bana nii labbinirta e cenirta nde.

²¹Nden hoo'u ngaari kirsaandi ngam ittuki hakke go, be ngula ndi haa nokkuure ta'aande yaasi nokkuure seniinde.

²²Jaango man, sey a hoo'a njawdiri mbeewa ndi walaa aybe, lii'anam ndi kirseteendi ngam ittuki hakke. Sen hirsirde bee y'iyaam maari, bana a wadno bee ngaari kalhaldi.

²³Baawo a timmini labbinki man, hoo'u gaggel e njawdiri mbaalu, dum walaa aybe didi fuu.

²⁴Waddu dum yeeso am. Sey liman'en cammina mannda dow maajum, nden be lii'ano yam dum guleteedum.

²⁵Nde weeti fuu lii'anam njawdiri mbeewa kirseteendi ngam ittuki hakke, non boo gaggel e njawdiri mbaalu, dum fuu dum walaa aybe. Wad dum nyalde joweedi.

²⁶Sey liman'en cena hirsirde nyalde joweedi, be labbina nde, be taaskina nde ngam pudfuki kuugal.

²⁷Baawo asaweere man, liman'en pudfa lii'aago guleteedi moodon e kirseteedi moodon ngam kawtal yimbe bee Allah dow hirsirde nde'e. Nden kam mi yerdoto on. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Ezekiel 44

Nastirde fuunaangeere mabbaande

¹Godfo go yahri yam haa nastirde haa daldal yaasiwal haa wakeere haykaliiru fuunaangeere. Nastirde man donno mabbi.

²Jawmiraawo wi'i yam: "Zawleeru ndu'u mabbaama, ndu meetataa mabbiteego boo. Walaa nedfo nastata ndu, ngam min Jawmiraawo Allah Isra'iila'en, mi nasti haa maaru.

³Sey laamiido tan wara do ngam nyaamugo nyaamdu yeeso am. O nasta ndu bee laawol zawleeru yolndeeru, o wurtoro bee laawol man boo."

Kebando nastugo haykaliiru

⁴Nden godfo go tokkini yam gal nastirde woylaare, yahri yam yeeso haykaliiru. Mi laari, ndaa, suudu Jawmiraawo heewi teddungal maako. Mi sujidi.

⁵Jawmiraawo wi'i yam: "Bii-Aadama, hakkilan ko ngi'ata, ko nanata fuu. Mi anndinte umrooje e farillaaji dow haykaliiru fuu. Anndu mo heban nastugo e wurtaago haa nokkuure seniinde.

⁶Yeccu yimbe Isra'iila tuurtoobe be'e: Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: Onon Isra'iila'en, kuude mon nyiddude ke'i!

⁷On cobni suudu am seniindu. Saa'i on lii'ani yam bellere e y'iyyam kirsaadi, on acci jananbe nasti ndu. Kambe be saadooni'en, heefeerbe. Bana nii on piistiri alkawal am bee kuude mon nyiddude fuu.

⁸Onon on kuuwaay kuugal diina nder nokkuure am seniinde, ammaa on kalfitini ngal haa juude jananbe."

⁹Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Walaa jananno saadooniijo keefeero nastata nokkuure am seniinde, koo to o don joodi caka Isra'iila'en boo.

¹⁰Lewi'en accube yam nde Isra'iila'en luttube ngayliti, acci yam ngam tokkaago labbi, sey be ndoondo kiita aybe mabbe.

¹¹Be kuuwanammi nder nokkuure am seniinde. Be ayna nastirde maare, be kuuwa nder suudu haykaliiru, be kirsa dabbaaji di yimbe ngaddata ngam lii'anaago yam guleteedi e kirseteedi, be kuuwana yimbe.

¹²Be ardi yimbe Isra'iila nder dewal labbi, bana nii be nastiniri yimbe nder aybe. Ngam maajum min Allah Jawmiraawo mi bangti junngo am, mi huni: Fakat be hiitetebe ngam aybe mabbe.

¹³Be kuuwantaa yam kuugal limanku, taa be badito kuuje am ceniide, sakkomaa kuuje burde senaago. Sey be ndoondo toskaare mabbe ngam kuude mabbe nyiddude.

¹⁴Ammaa mi yowanan be kuude kuuweteede nder saare haykaliiru fuu."

Liman'en

¹⁵Allah Jawmiraawo wi'i: "Liman'en iwbe lenyol Lewi, danygol Cadok, tokki huuwango yam nder suudu am seniindu, saa'i Isra'iila'en luttube ngayliti, acci yam. Ngam maajum be badito yam ngam huuwango yam, be lii'ano yam bellere e y'iyyam kirseteedi.

¹⁶Kambe be nasta nokkuure am seniinde, be kakkilana kuugal am.

¹⁷Koo ndey be nastata suudu nastirde haa daldal nderwal, sey be borno limce lenj. Taa be borno limce kuuwraade bee gaasa baali, saa'i be don kuuwa kuugal mabbe nder nastirde haa daldal nderwal, koo nder suudu haykaliiru.

¹⁸Sey be meeto meetaleeji lenj, be cirlo sirlaaji lenj, walaa taadorgol ngam taa be ngulina.

¹⁹Hiddeko be ngurto, haa daldal yaasiwal ngam fottugo bee yimbe, sey be borto limce kuugal mabbe, be cigo de nder cuudi ceniidi. Be borno limce godde, ngam taa yimbe meema limce mabbe ceniide.

²⁰Taa liman'en laba ko'e muudum'en. Taa be njoofa gaasa ko'e mabbe boo, ammaa be ta'a ka deydey.

²¹Taa be njara inaboojam hiddeko be nasta haa daldal nderwal.

²²Taa limanjo te'a debbo mo gorum maayi malla ceeraado. Sey o te'a paanyo Isra'iilaajo mo meedaay gorko malla debbo limanjo maaydo.

²³Sey liman'en ekkatina yimbe am senndindirgo ceniidum bee ko senaaki, non boo senndindirgo laabdum bee cobdum.

²⁴To jokkirgol wadi, sey be ta'a kiita fodde kiitaaji am. Be kakkilana umrooje am e farillaaji am ngam nyalde juulde am fuu, be cena nyalde ciwtorde de ndarnumi boo.

²⁵Taa limanjo sobna hoore mum bee meemugo maaydo, sonaa to dum baaba maako malla daada maako malla biyiiko malla deerdiiko gorko malla deerdiiko debbo mo te'aaka tawon.

²⁶Baawo o seni hoore maako, sey o reena nyalde joweedifi.

²⁷Nden o nasta nokkuure seniinde, o nasta daldal nderwal, o lii'o kirseteenga ngam ittugo hakkeji maako, haa o huuwa kuugal maako nder nokkuure seniinde fahin. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.

²⁸Min woni gedal liman'en. Taa be keba maral nder Isra'iila, min woni maral mabbe.

²⁹Dokke nyaamdu e kirseteedi ngam ittuki hakke e jobki aybe, kanjum woni nyaamdu mabbe. Be keban kuuje fuu de yimbe annini hokkugo yam.

³⁰Burdum woodugo haa yaamle e ko yimbe lii'anto yam fuu, dum laatanto liman'en. Koo ndey yimbe tamsata fuu, be ngaddana liman'en tamre arande bana dokkal, ngam barka am joodo dow ci'e mabbe.

³¹Taa liman'en nyaama colli malla dabbaaji baatdi malla padfaadi."

Ezekiyel 45

Gedal Jawmiraawo haa lesdi

¹To on mbadi kur'u yedango lenyol fuu gedal mum haa lesdi, sey on ngurtina gedal gootal, on cena ngal ngam Jawmiraawo. Njuutirka maagal laato kilomeetir sappo e didi bee reeta, njaajirka maagal boo kilomeetir sappo. Ngala laato ceniingal nder keeri maagal fuu.

²Tayre woore nder maagal laato ngam saare haykaliiru, meetir teemedde didi bee cappande jowi, non boo babal taarotoongal nde, meetir noogas e jowi.

³Haa gedal lesdi nga'al, sey on poonda tayre woore, njuutirka maare kilomeetir sappo e didi bee reeta, njaajirka maare boo kilomeetir jowi. Haykaliiru daroto dow tayre man, kayru woni nokkuure burnde senaago.

⁴Tayre lesdi man woni seniinde, ta'aande ngam liman'en jagganoobe Jawmiraawo nder haykaliiru. Nde laato nokkuure ngam cuudi mabbe e nokkuure seniinde ngam haykaliiru.

⁵Tayre didawre laato maral Lewi'en huuwoobe nder haykaliiru. Be nyiba gure, be njoodo ton. Njuutirka tayre man kilomeetir sappo e didi bee reeta, njaajirka maare boo kilomeetir jowi.

⁶Sey on ta'a babal ngam berniwol boo. Njuutirka tayre man laato kilomeetir sappo e didi bee reeta, njaajirka maare boo kilomeetir didi bee reeta, haa keerol gedal lesdi ceniingal. Tayre man laatanto yimbe Isra'iila fuu.

Gedal laamiido haa lesdi

⁷Sey on ta'ana laamiido boo lesdi. Diga tayre seniinde e tayre berniwol, gal hiirnaange haa yotto mbeela, gal fuunaange boo haa yotto keerol lesdi. Njuutirka tayre laamiido diga fuunaange haa hiirnaange fotan kal-kal bee njuutirka gede le'i Isra'iila.

⁸Tayre man laatoto gedal laamiido haa lesdi Isra'iila. Bana nii laamiibe be'e mbadataa yimbe am rikici, ammaa be accan Isra'iila'en mara lesdi fodde le'i muudum'en.

Umrooje ngam laamiido

⁹Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Halleende mon duuri, he'i, onon laamiibe Isra'iila! Acce toonyaago e billugo, kuuwe kuude darnude, adiliije! Taa meete riiwugo yimbe ummaatoore am diga lesdi mabbe! Min Allah Jawmiraawo wi'i on dum.

¹⁰Koo moy huuwtinira awnordum e etirdum goondum.

¹¹Etirgal alkamaari e ko nanndi fuu fota kal-kal bee etirgal njaramji e nebbam. Etirgal manngal gootal wada etirde de'e sappo.

¹²Awnordi burdi famdugo noogas ngada awnordum pamarum gootum. Awnordi pamari cappande joweego ngada awnordum mawdum gootum.

¹³Ndaa no ndokkirton dokkal moodon: Haa codol alkamaari, yebre woore nder cappande joweego. Haa codol sa'iiruuri, yebre woore nder cappande joweego.

¹⁴Haa nebbam, yebre woore nder teemerre. Sey on poonda dum bee etirgal pamaral. Etirde pamare sappo potan bee etirgal manngal gootal.

¹⁵On ndokka boo ndammoowa ngoota nder teemedde dīdī haa durdude Isra'iila. Sey on ngadda dokke nyaamdu de'e e dabbaaji guleteedī e kirseteedī ngam kawtal moodon bee am, ngam hebūgo yaafuye hakkeejī mon. Min Allah Jawmiraawo umri dūm.

¹⁶Ummaatoore lesdi ndi'i fuu yahra dokke de'e haa laamiido Isra'iila.

¹⁷Kaŋko woni kalfitinaado hokkugo dabbaaji guleteedī e dokke nyaamdu e dokke inaboojam ngam yimbe Isra'iila fuu, ngam nyalde juulde koo deye, ngam juulde lewru hesru, ngam nyalde ciwtorde boo. Kaŋko o hokkan kirseteedī ngam ittuki hakke e dokke nyaamdu e guleteedī e kirseteedī ngam kawtal yimbe bee am, ngam o hebna yimbe Isra'iila yaafuye hakkeejī maɓbe.”

Juulde Paska

(Gurtaaki 12:1-20)

¹⁸Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: “Nyannde go'oore nder lewru aranndu, sey a hoo'a ngaari kalhaldi ndi walaa aybe, ngam senugo haykaliiru.

¹⁹Limanjo hoo'a yiy'am kirseteenga ngam ittuki hakke, wada dam haa dardude dammugal haykaliiru koo ngale, non boo haa sebattooji hirsirde nayi e dardude dammugal koo ngale nder nastirde haa daldal nderwal.

²⁰Nyannde joweedidawre nder lewru man, sey a wada kal-kal ngam koo moy badɗo hakke bilaa anniya malla nder sooynde faamu. Bana nii cenirton haykaliiru.

²¹Nyannde sappo e nayabre nder lewru aranndu, on puɗɗa wadugo juulde Paska. Nyalde joweedidī, sey koo moy nyaama tamseeje de ufnaaka.

²²Nyannde juulde man arannde, sey laamiido lii'ano yam ngaari kalhaldi kirseteendi ngam ittugo hakkeejī maako e hakkeejī yimbe nder lesdi fuu.

²³Nder nyalde juulde joweedidī de'e, nde weeti fuu, o lii'ano yam ga'i kalhali dī ngalaa aybe joweedidī e jawdī baali dī ngalaa aybe joweedidī, dī guleteedī fuu. Non boo njawdiri mbeewa, ndi kirseteendi ngam ittuki hakke. O wada dūm nyalde joweedidī.

²⁴Baawodon, o lii'o dokkal nyaamdu alkamaari kilo cappande tati, o besda nebbam liitir nayi dow ngaari e njawdiri mbeewa fuu.”

Juulde bukkaaji

(Farillaaji Lewi'en 23:33-43)

²⁵“Ngam juulde fuddannde nyannde sappo e jowabre nder lewru joweedidabru, laamiido wada bana nder juulde bukkaaji. Nyalde juulde man joweedidī fuu, o lii'ano yam, kirseteenga ngam hebūgo yaafuye hakkeejī e guleteedī e dokke nyaamdu e nebbam go nyalaade fuu.”

Ezekiyel 46

Kuugal laamiido nder nyalde juulde

¹Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "Sey be mabba nastirde fuunaangeere haa daldal nderwal nder nyalde joweego de kuugal. Ammaa be mabbita nde nyannde siwtorde e nyannde juulde lewru hesru boo.

²Laamiido waran diga daldal yaasiwal, saaloto zawleeru cakaaru. O daroto kommbi wa'orde dammugal, saa'i liman'en lii'oto nguleteenga maako e kirseteenga maako ngam kawtal yimbe bee Allah. O turoto, o sujidanammi ton haa les dammugal, nden o lorto. Ammaa nastirde mabbataake haa yotto manngariba.

³Ngam nyannde siwtorde e nyannde juulde lewru hesru, yimbe ummaatoore lesdi ngaran sujidango yam, min Jawmiraawo yeeso nastirde nde'e.

⁴Nyannde siwtorde, laamiido lii'anto yam guleteedi di ngalaa aybe, njawkoy joweego e njawdiri mbaalu.

⁵O besda dow man dokkal nyaamdu kilo cappande tati haa njawdiri mbaalu fuu. Dow njawkoy boo, o besda dokkal nyaamdu bana o yidi. O besda nebbam liitir nayi ngam dokkal nyaamdu kilo cappande tati.

⁶Nyannde juulde lewru hesru, o lii'o ngaari kalhaldi e njawkoy njoweego dum ngalaa aybe, non boo njawdiri mbaalu.

⁷Haa ga'i e jawdi, o besda dokkal nyaamdu kilo cappande tati dow ngoori fuu, dow njawkoy boo, o besda dokkal nyaamdu bana o yidi. O besda nebbam liitir nayi ngam dokkal nyaamdu kilo cappande tati.

⁸Laamiido nistan gal zawleeru cakaaru, o wurtorto boo bee laawol man.

⁹Ammah, to yimbe lesdi ngari sujidango yam, min Jawmiraawo nder nyalde juulde, nistanbe gal nastirde woylaare haa daldal yaasiwal ngurtoto gal fombinaare. Nistanbe gal fombinaare boo ngurtoto gal woylaare. Walaa goddo wurtoto gal laawol ngol o nastiri, sey koo moy wurtoro haa wakeere gadaare.

¹⁰Sey laamiido nasta saa'i yimbe nastata, o wurto boo saa'i be ngurtoto.

¹¹Nder nyalde juulde fuu, dokkal nyaamdu kilo cappande tati haa ngaari fuu malla haa njawdiri mbaalu ngam kirseteenga fuu wadete. Ngam njawkoy boo, dum wadete fodde ko goddo man yidi hokkugo. Nebbam liitir nayi besda ngam dokkal nyaamdu kilo cappande tati.

¹²To laamiido yidi lii'anaago Jawmiraawo dokkal caahiingal, koo dum nguleteenga koo dum kirseteenga ngam kawtal yimbe bee am, sey be mabbatana mo nastirde fuunaangeere. O lii'o dokkal man bana nder nyalaade siwtorde. Baawo wurtaago maako, be mabba nastirde man."

Kirseteenga nyalaade nyalaade

¹³Jawmiraawo wi'i: "Nde weeti fuu, sey a lii'ano yam, min Jawmiraawo jawgel ngel nduubu, guleteengel, ngel walaa aybe.

¹⁴Fajiri fuu, a lii'ano Jawmiraawo dokkal nyaamdu kilo jowi jiibaangal bee nebbam liitir gootel. Dum farilla nduumiika haa foroy.

¹⁵Sey be lii'ano Jawmiraawo jawgel guleteengel e dokkal nyaamdu e nebbam fajiri fuu, haa foroy."

Maral lesdi

¹⁶Ndaa nii Allah Jawmiraawo wi'i: "To laamiido hokki gooto nder biyum'en tayre lesdi maral muudum, tayre man laatoto maral bii laamiido oo, nde laati gedal ndonngu maako, dum laatoto ndonngu biyiiko'en boo.

¹⁷Ammaa to laamiido hokki gooto nder saraaki'en muudum tayre lesdi maral muudum, nden kam tayre man lortanto laamiido nder hitaande dimfineeki. Nde maral maako, ndonngu biyum'en.

¹⁸Ammaa taa laamiido jabta maral ngal yimbe lesdi man mari. Taa o riiwa yimbe diga maral muudum'en. Sey o ronna biyum'en maral maako tan."

Cuudi defruɗi haa haykaliiru

¹⁹Baawo maajum, godɗo go yahri yam haa dammugal suudu baɗnge nastirde woylaare, taytaaji liman'en ceniidi don nder suudu man. O sappini yam nokkuure haa nder, wakeere hiirnaangeere,

²⁰o wi'i yam: "Ndaa haa to liman'en ndefata kusel dabbaaji kirsaadi ngam ittuki hakke e jobki aybe, haa do be tamsata boo dokke nyaamdu, ngam taa be ndoondo kuuje ceniide haa daldal yaasiwal, taa yimbe meema kuuje ceniide de'e."

²¹⁻²²Nden o yahri yam haa daldal yaasiwal, o saalini yam gal sebattooji maagal nayi fuu. Woodi dalde pamare haa maaji. Njuutirka daldal fuu wadi meetir noogas, njaajirka maagal boo meetir sappo e jowi.

²³Mahol kaa'e taari ngal, kaataneeji yiite don dakkotiri bee mahol man.

²⁴Godɗo go wi'i yam: "Haa do huuwoobe nder haykaliiru ndefata kusel dabbaaji kirsaadi di ummaatoore waddata."

Ezekiyel 47

Maayo ilanngo diga haykaliiru

¹Godɗo go lorni yam haa dammugal suudu haykaliiru. Mi yi'i ndaa, ndiyam don bula les dammugal gal fuunaange, walaadu ndu haykaliiru tiitoto. Dam don ila baɗnge wuttudu dammugal fombinaaru, gal fombina hirsirde.

²Nden o wurtini yam haykaliiru bee laawol nastirde woylaare haa daldal yaasiwal, o taarni yam haa nastirde fuunaangeere. Maayel don ila haa fombina nastirde man.

³O tokki ngel, o foondi ngel bee boggol poondirgol gal fuunaange, baakin reeta kilomeetir, ton o eerni yam ngel. Ndiyam yotti haa kolbule am.

⁴Fahin o foondi reeta kilomeetir, o eerni yam ngel, ndiyam yotti haa koppi am. Kadiboo o foondi reeta kilomeetir, o eerni yam ngel, ndiyam yotti haa haddorde am.

⁵Kadiboo o foondi reeta kilomeetir. Ton ndiyam laati maayo luggunjo, mi waawaay eeraago ngo. Goddo ta'ataa ngo, sey bee nginam.

⁶O wi'i yam: "Bii-Aadama, a yi'i dum na?" Nden o lorni yam haa fomoonde maayo.

⁷Nde mi yotti ton, mi yi'i ledde duudde masin haa pmoole didi fuu.

⁸O wi'i yam: "Ndiyam maayel ngel don ila gal fuunaange lesdi, dam don jippo haa waadiwol Urdun e dam don nasta Weendu Mannda. To dam nasti ndiyam maaru, dam don weltina dam Weendu Mannda.

⁹Koo toye dam ilata fuu, dam yeedinan asli dabbaaji fuu, dam duddinan liddi boo. Dam weltinan Weendu Mannda. Koo toye dam ilata fuu, dam waddan ngeendam.

¹⁰Diga En-gedi haa yotti En-Eglayim, waawoobe ndaroto haa fomoonde weendu, mbe'itan zubaaji muudum'en ngam liirugo di. Asli liddi duudan ton bana nder Mbeela.

¹¹Ammaa ndiyam nder dalli e gasde kommbi weendu weltataa, mannda luttan nder maajam.

¹²Haa pmoole maayo didi fuu, ledde dimooje feere feereeje mawnan. Haakooji maaje caamataa, de accataa rimugo bibbe boo. Lewru fuu de ndiman bibbe, ngam ndiyam iloojam diga haykaliiru don yarna de. Yimbe nyaaman bibbe maaje, haakooji maaje laatoto kurgun."

Keeri lesdi

¹³Ndaa ko Allah Jawmiraawo wi'i: "Mi hollan on keeri lesdi ndi le'i Isra'iila sappo e didi tammi senndugo. Lenyol Yusufu heba gede didi.

¹⁴On cennda lesdi kal-kal hakkunde moodon. Ngam booyima mi bangti junngo am, mi hunani kaakiraabe mon mi hokkan be lesdi ndi'i haa ndi laato maral moodon.

¹⁵Haa woyla, keerol fuddan haa Mbeela, tokkoto laawol jahranngol gal Hetilon, nden gal nastirde Hamat e Cedad.

¹⁶Diga ton ngol yahan haa berniji Berota e Sibrayim gondi hakkunde lesdi Damas e lesdi Hamat, nden haa Hacer-Tikon haa keerol lesdi Hawran.

¹⁷Bana nii keerol woylawol ummoto diga mbeela haa yotto Hacar-Enon, lesdi Damas e lesdi Hamat don haa woyla maagol.

¹⁸Haa fuunaange, keerol ummoto diga nokkuure wonnde hakkunde lesdi Damas e lesdi Hawran. Ngol tokkoto maayo Urdun hakkunde lesdi Isra'iila haa hiirnaange e lesdi Gile'at haa fuunaange, ngol saaloto Weendu Mannda haa yotto Tamar. Kanjum woni keerol fuunaangewol.

¹⁹Haa fombina, keerol ummoto hiirnaange, diga Tamar haa ndiyamji Meriba haa Kaades. Nden ngol tokkoto maayel Misra haa yotto Mbeela. Kanjum woni keerol fombinaawol.

²⁰Haa hiirnaange boo, Mbeela woni keerol haa yotto nokkuure haa hiirnaange nastirde Hamat. Kanjum woni keerol hiirnaangewol.

²¹Cennde lesdi ndi'i hakkunde le'i moodon.

²²On cennda ndi hakkunde moodon bee wadugo kur'u e hakkunde hodbe joodiibe caka moodon, danybe bikkoy caka moodon. Kambe boo be keba gedal mabbe haa lesdi. On ndaara be bana Isra'iila'en, be keba gedal mabbe haa lesdi hawtaade bee le'i Isra'iila.

²³Koo moy kodo heba gedal mum nder lenyol ngol o joodoto. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

Ezekiyel 48

Cennduki lesdi hakkunde le'i

¹Ndaa inde le'i bee gede maaji: Keerol lesdi woylawol yahan diga mbeela gal fuunaange haa berniwol Hetilon, nden gal nastirde Hamat, diga ton boo haa Hacar-Enon haa keerol hakkunde lesdi Damas e lesdi Hamat. Dum gedal lenyol Dan. Dum fuddan diga keerol fuunaangewol haa yotto Mbeela haa hiirnaange.

²⁻⁷Diga keerol fuunaangewol haa keerol hiirnaangewol, lenyol fuu heban tayre lesdi. Ndaa nii tokkindirki le'i diga woyla haa fombina: Dan, Aser, Neftali, Manassa, Efrayim, Ruben, Yahuuda.

⁸Baawo gedal Yahuuda, keerol diga fuunaange haa hiirnaange mbeela, cene tayre man. Njaajirka maare, kilomeetir sappo e didi bee reeta. Njuutirka maare diga fuunaange haa hiirnaange, kal-kal bee gede le'i. Haykaliiru daroto haa caka maare.

Gedal Jawmiraawo haa lesdi

⁹Gedal ngal cenoton ngam Jawmiraawo nder tayre man, njuutirka maagal laato kilomeetir sappo e didi bee reeta, njaajirka maagal boo, kilomeetir sappo.

¹⁰Liman'en keban tayre muudum'en haa gedal cenaangal nga'al. Njuutirka maare haa woyla e fombina, kilomeetir sappo e didi bee reeta. Njaajirka maare haa

fuunaange e hiirnaange, kilomeetir jowi. Haykaliiru Jawmiraawo daroto haa caka tayre man.

¹¹Nde laatanto liman'en, danygol Cadok. Kambe be tokki jagganaago Jawmiraawo, saa'i Isra'iila'en luttube ngayliti, acci mo. Be accaay mo bana Lewi'en wodbe.

¹²Ngam maajum be keban tayre lesdi burnde senaago ngam Jawmiraawo, haa keerol tayre Lewi'en wodbe.

¹³Lewi'en boo keban tayre muudum'en, nde tiitotiran bee tayre liman'en. Njuutirka maare, kilomeetir sappo e didi bee reeta, njaajirka maare boo, kilomeetir jowi.

¹⁴Gedal lesdi nga'al woni burngal woodugo. On potaay soorrugo koo dume haa maagal, koo sannjugo ngal bee nokkuure wodnde, koo hokkugo ngal goddo feere. Ngam ngal cenaangal ngam Jawmiraawo.

¹⁵Haa tayre senaande nde'e, nokkuure luttan, njuutirka maare, kilomeetir sappo e didi bee reeta, njaajirka maare boo, kilomeetir didi bee reeta. Nde laatanto berniwol ngam nyibugo cuudi e durugo dabbaaji ton. Berniwol joodoto haa caka maare.

¹⁶Ndaa poondol berniwol: Haa woyla e fombina e fuunaange e hiirnaange, haa bakeeje nayi fuu, kilomeetir didi bee reetita.

¹⁷Durdude taaroto berniwol haa bakeeje nayi fuu. Njaajirka maaje, meetir teemerre bee noogas e jowi (125).

¹⁸Luttudum tayre berniwol, haa wakeere gedal cenaangal, waato kilomeetir jowi gal fuunaange, kilomeetir jowi boo gal hiirnaange, dum laato gese ngam huuwanbe nder berniwol.

¹⁹Huuwanbe nder maagol, iwbe haa le'i Isra'iila fuu ndemata de.

²⁰Gedal lesdi cenaangal fuu, hawtaade bee tayre berniwol, wadan kilomeetir sappo e didi bee reeta haa bakeeje nayi fuu.

Gedal laamiido haa lesdi

²¹⁻²²Baawo on ta'i gedal cenaangal ngam Jawmiraawo, luttudum tayre lesdi go laatanto laamiido, waato gal fuunaange haa yotto keerol lesdi, gal hiirnaange boo haa yotto Mbeela. Gedal cenaangal ngam Jawmiraawo bee haykaliiru dow maagal e maral Lewi'en e maral berniwol fuu, don haa caka tayre man. Njaajirka tayre man luttunde, kilomeetir sappo e didi bee reeta. Nde don hakkunde gedal Yahuuda haa woyla e gedal Benjamin haa fombina.

Gede le'i luttudi haa lesdi

23-27 Haa fombina tayre man, lenyol luttungol fuu heban tayre lesdi, diga keerol fuunaangewol haa keerol hiirnaangewol. Tokkindirki le'i diga woyla haa fombina: Benyamin, Simeyon, Issakar, Zabulon, Gada.

28 Haa fombina ged'al Gada, keerol ummoto diga Tamar gal hiirnaange, haa yotto ndiyamji Meriba haa Kaades. Diga ton ngol tokkoto maayel Misra gal hiirnaange, haa yotto Mbeela.

29 Bana non cenndirton lesdi hakkunde le'i Isra'iila. Kanjum woni lesdi maaji. Lenyol fuu heba ged'al muudum nder lesdi man. Nii Allah Jawmiraawo wi'i.

Dammude Urusaliima

30-34 Ndaa dammude berniwol: Mahol taaroto ngol, dammude nder maagol ewnaama bee inde le'i Isra'iila. Haa woyla, mahol kilomeetir diidi bee reetita e dammude tati bee inde: Ruben e Yahuuda e Lewi. Haa fuunaange, mahol bee poondol go e dammude tati bee inde: Yusufu e Benyamin e Dan. Haa fombina, mahol bee poondol go e dammude tati bee inde: Simeyon e Issakar e Zabulon. Haa hiirnaange boo, mahol bee poondol go e dammude tati bee inde: Gada e Aser e Neftali.

35 Njuutirka mahol taarotoongol berniwol fuu, wadan kilomeetir joweenayi. Yeeso do, innde berniwol laatoto "Jawmiraawo-don-ton".

Daniyel

Daniyel 1

Daniyel e soobiraabe muudum haa Baabila

- ¹Nder nduubu laamu Yehoyakim, laamiido Yahuuda, tatabu, Nabukodonosor, laamiido Baabila, wari, hippu Urusaliima.
- ²Jawmiraawo hokki mo Yehoyakim, laamiido Yahuuda, non boo yebre kuuwrude gonde nder haykaliiru Allah. Nabukodonosor yahri de haa suudu dowanteebe muudum haa lesdi Sine'ar, nastini de nder ndesaari dowanteebe mum.
- ³Nden o umri Aspenas, mawdo saraaki'en maako, o suba caka Isra'iila'en, derke'en wodde diga danygol laamiido e tedda-asli'en.
- ⁴Ben ngalaa batte, jarniibe, marbe faamu e hikma fuu, jangube, hakkilbe, fotanbe ngam kuugal nder saare laamiido. Sey be ekkito boo wolde e binndol Kaldiya'en.
- ⁵Laamiido darni: Kala nyalaade fuu o yedi be diga nyaamdu e njaram maako, be njanga duubi tati, baawodon be pudan kuugal yeeso laamiido.
- ⁶Woodi caka mabbe Yahuudu'en wodde: Daniyel, Hananiya, Miisayel e Azariya.
- ⁷Mawdo saraaki'en hokki be inde kese. O ewni Daniyel Beltesacar, Hananiya boo Sadarak, Miisayel boo Meesak, Azariya boo Abed-Nego.
- ⁸Daniyel annini taa o sobna hoore maako bee nyaamdu e njaram laamiido. Ngam man o tori mawdo saraaki'en taa o doola mo sobnugo hoore maako.
- ⁹Allah hebni mo mo'ere e hinnuye haa mawdo saraaki'en oo.
- ¹⁰Ammaa o wi'i Daniyel: "Mi don hula jaagordo am laamiido. Kanke umri ko on nyaamata e ko on njarata. Mi wonan nder joote maayde to o yi'i geese moodon mboodaay bana geese ngorgiraabe moodon."
- ¹¹Nden Daniyel wi'i kaliifaajo mo mawdo saraaki'en jo'ini dow Daniyel e Hananiya e Miisayel e Azariya.
- ¹²O wi'i mo: "Foondum maccube ma nyalde sappo. Accu min nyaama haakooji tan e min njara boo ndiyam tan.
- ¹³Baawodon a laara jaati amin bee jaati derke'en nyaamanbe nyaamdu laamiido. Nden wad min fodde ko tammiida yi'ugo."
- ¹⁴Kaliifaajo go jabanu be, o foondum be nyalde sappo.
- ¹⁵Nde nyalde man timmi, o tawi jaati mabbe furi jaati derke'en nyaambe nyaamdu laamiido fuu woodugo e tekkugo.
- ¹⁶O itti gedal nyaamdu e njaram mabbe, o nyaamni be haakooji tan.

¹⁷Derke'en nayo be'e, Allah hokki be anndal e faamu nder binndi e nder hikma fuu. Daniyel waawi fassitirgo koydi e wahayuuji fuu.

¹⁸Nde saa'iire nde laamiido ta'uno ngam haa be ngadda derke'en fuu yeeso maako yotti, mawdo saraaki'en yahri be.

¹⁹Laamiido wolidi bee mabbe, ammaa walaa koo gooto mabbe foti bee Daniyel e Hananiya e Miisayel e Azariya. Ngam man be pudfi kuugal yeeso laamiido.

²⁰Koo ndey laamiido y'ami be fuu, o tawi be buri laaroobe e wadoobe hatti nder laamu maako fuu hikma e hakkiilo nde sappo.

²¹Daniyel joodi ton haa wargo hitaande nde Koores laamani Baabila.

Daniyel 2

Koydol Nabukodonosor

¹Nder nduubu laamu maako didabu, Nabukodonosor hoydi. Koydi di'i cakli mo, o waawaay daanaago.

²O umri ewnoyaago laaroobe e wadoobe hatti e wadoobe hiila e Kaldiya'en haa be paamtina mo koydi di o hoydi. Be ngari, be ndari yeeso laamiido.

³O wi'i be: "Mi hoydi e mi sakli, mi yidi faamugo ko mi hoydi."

⁴Kaldiya'en njaabi mo bee Aramiyaare: "A yeeda haa foroy, barkaama! Yeccu maccube ma koydol man, haa min passitirane ngol."

⁵Laamiido jaabi be: "Ndaa ko ndarnumi: To on anndinaay yam koydol am e fassaruuye maagol, mi umran ta'ugo on gebe gebe, wartirgo cuudi moodon boo bana jiddere.

⁶Ammaa to on anndini yam ngol e fassaruuye maagol, nden kam mi hokkan on dokke e caahuuji e teddungal duudngal. Anndineedam koydol am e fassaruuye maagol kadi."

⁷Fahin be mbi'i: "Barkaama, yeccu maccube ma koydol man tawon, nden min passitiran ngol."

⁸Laamiido wi'i: "Jonta mi anndi fakat, on don paasita ngam on anndi ko ndarnumi.

⁹To on anndinaay yam koydol am, kiita ngoota laatanto on fuu. On narri yeccugo yam bolle pewooje e rikiciije, ngam on don numma teema haala man sannjan. Anndineedam koydol man, nden kam mi anndan on mbaawan fassitirgo ngol boo."

¹⁰Kaldiya'en njaabi laamiido: "Walaa neddo haa duniyaaru fuu waawata anndingo ma dum, barkaama. Walaa laamiido, no o mawniri, no o mardi baawde fuu, meedi y'amugo irin maajum haa laaroobe e wadoobe hatti e Kaldiya'en.

¹¹Ko y'amda, barkaama, sadi masin. Walaa baawdo anndingo ma dum, sonaa dowanteebe. Ammaa joonde mabbe wonaay caka yimbe."

¹²Nden laamiido tikki masin, o umri mbarugo hikma'en Baabila fuu.

¹³Umroore mbarugo be anndinaama. Be tefi Daniyel e sooba'en muudum ngam mbarugo be.

Allah wanginani Daniyel maana koydol laamiido

¹⁴Nden Daniyel wolwani Ariyok, hooreejo aynoo be laamiido, gurtiido ngam mbarugo hikma'en Baabila. O wolwani mo bee hakiilo e bee hikma,

¹⁵o wi'i: "Ngam dume umroore laamiido saati bana nii?" Ariyok wi'i mo haala man.

¹⁶Daniyel yehi haa laamiido, tori mo wakkati sedda haa o fassitirana mo koydol maako.

¹⁷Nden Daniyel hooti, yecci dum sooba'en muudum Hananiya e Miisayel e Azariya,

¹⁸ngam haa be toro Allah mo asama, o hinno be, o wanginana be sirri maajum, ngam taa be mbarda Daniyel e sooba'en muudum bee hikma'en Baabila wodde.

¹⁹Nden Allah wanginani Daniyel sirri man bee jemma nder wahayu. Ngam maajum Daniyel mangti Allah mo asama,

²⁰wi'i: "Yettoore laatano innde Allah foroy haa abada! Ngam o mari hikma e baawde.

²¹Kanko waylititta wakkatiiji e saa'iije, kanko bornata laamiibe laamu, kanko bortata be, kanko hokkata hikma haa hikma'en e anndal haa anndube.

²²Kanko wanginta luggudum e sirriijum, kanko woni anndudo ko nyukki nder nyibre, annoora don wondi bee maako.

²³Yaa Allah kaakiraabe am, mi mangti ma, mi yetti ma, ngam a hokki yam hikma e baawde. A wanginani yam jonta ko min tori ma, a anndini min koydol laamiido."

²⁴Baawo man Daniyel yehi haa Ariyok mo laamiido umruno dum mbarugo hikma'en Baabila, wi'i mo: "Taa mbar hikma'en Baabila. Yahram haa laamiido haa mi fassitirana mo koydol maako."

²⁵Law Ariyok yahri Daniyel yeeso laamiido, wi'i: "Barkaama, mi tawi goddo caka dahaabeiwbe Yahuuda, o fassitirante koydol ma."

²⁶Laamiido y'ami Daniyel, bi'eteedo Beltesacar: "A waawan anndingo yam koydol ngol koydumi e maana maagol na?"

²⁷Daniyel jaabi laamiido: “Barkaama, sirri ko y’amda maana muudum, hikma'en e laarooḃe e wadooḃe hatti e anndube haala koode mbaawataa waṅginango ma ḁum.

²⁸Ammaa woodi Allah mo asama, kaṅko waṅginta sirriiji. O holli ma, yaa laamiido Nabukodonosor, ko laatoto yeeso ḁo. Koyḁol ngol koyḁuda e wahayuuji ḁi ngi'ḁa dow be'itte ma, ndaa ḁum:

²⁹Saa'i a ḁon waali, barkaama, a numi ko tammi laataago. Baṅginoowo sirriiji anndini ma ḁum.

³⁰O waṅginani yam sirri man, naa ngam mi burdi yimbe wodḁe fuu hikma, ammaa ngam mi fassitirane, barkaama, haa a faama numooji bernde ma.

³¹Nder koyḁol ma, barkaama, a yi'i suura makka. Ka maapinndiiha, ḁelko maaka buri semmbe. Ka dari yeeso ma, jaati maaka kulniika.

³²Hoore suura ka'a wadaama bee kaṅjeeri laabndi, wiḁḁere maaka e juude maaka bee cardi, reedu maaka e dawḁe maaka bee njamndi mbodeeri,

³³korle maaka bee njamndi baleeri, yebre teppe maaka njamndi e yebre boo loope.

³⁴Saa'i a ḁon laara, hayre hobbiti feere maare – walaa juṅgo yerbi nde. Nde tappi teppe suura ḁe njamndi bee loope go, nde nami ḁe.

³⁵Bana non koo ḁume fuu fusi: Njamndi e loope e njamndi mbodeeri e cardi e kaṅjeeri. Dum fuu ḁum laati bana nyaande dow laarre wakkati codol, henndu saṅkiti ḁum, walaa ko lutti. Ammaa hayre fusnde suura go, mawni, laati hooseere mawnde, nde heewi duniyaaru fuu.

³⁶Kanjum woni koyḁol ma, barkaama, jonta haa min passitirane ngol.

³⁷An, barkaama, a laamiido laamlaambe. Allah mo asama hokki ma laamu e baawḁe e semmbe e tedduṅgal.

³⁸Koo toy fuu o marni ma yimbe e dabbaaji ladde e colli asama. O laamini ma dow tagle ḁe'e fuu. An woni hoore kaṅjeeri go.

³⁹Baawo maada laamu feere waran, ngu mawnataa bana ngu maada. Nden laamu tataḁu, ngu njamndi mbodeeri, laamanto duniyaaru fuu.

⁴⁰Laamu nayabu maran semmbe bana njamndi baleeri. Bana no njamndi baleeri namirta e fusirta koo ḁume fuu, laamu ngu'u boo naman e nattinan laamuuji godḁi fuu.

⁴¹A yi'i teppe, kooli maaje, yebre ḁi njamndi yebre boo ḁi loope. Laamu man senndoto geḁe geḁe. Ngu maran semmbe bana njamndi baleeri, ngam a yi'i njamndi jillindiri bee loope.

⁴²Kooli teppe yebre njamndi, yebre boo loope, bana wi'ugo: Yebre woore maran semmbe, ammaa yebre wodnde marataa semmbe.

⁴³A yi'i no njamndi jillindiri bee loope ngam laamiibe gebe fuu te'indiran, ammaa be kawtataa, kal-kal bana njamndi hawtataa bee loope.

⁴⁴Saa'i laamiibe be'e, Allah mo asama darnan laamu feere ngu halkataa haa foroy. Walaa ummaatoore wodnde hoosata laamu man. Ngu nattinan laamuuji godfi fuu, ammaa kanngu ngu duumoto.

⁴⁵Ngam maajum ngi'da no hayre hobbitiri – walaa junngo yerbi nde— nami njamndi baleeri e mbodeeri e loope e cardi e kanjeeri. Allah mawdo wanganani ma ko tammi laataago, barkaama. Koydol man tabiti, maana maagol boo laabi.”

⁴⁶Nden laamiido Nabukodonosor hippa haa yeeso Daniyel, sujidani mo. Nden o umri waddango mo dokke nyaamdu e uurla.

⁴⁷Laamiido wi'i Daniyel: “Fakat, Allah moodon woni dowanteedo burdo dowanteebe fuu, o jawmiraawo laamiibe, o banginoowo sirriiji, ngam a hebi baawde wangingo sirri koydol ngo'ol.”

⁴⁸Nden o teddini Daniyel, o saahi mo dokke mawde duudde. O wadi mo ngomna dow tay're Baabila e ardiido mawdo dow hikma'en Baabila fuu.

⁴⁹Dow yamol Daniyel, laamiido wadi Sadarak e Meesak e Abed-Nego ardiibe mawbe dow tay're Baabila. Ammaa Daniyel bee hoore muudum joodi haa laamorde.

Daniyel 3

Umroore sujidango suura kanjeeri

¹Laamiido Nabukodonosor umri wadugo suura kanjeeri. Towirka maaka, baakin meetir cappande tati, njaajirka maaka boo baakin meetir tati. O darni ka haa waadiwol Duura nder lesdi Baabila.

²Nden o umri moobtugo lawan'en e jawro'en e ngomna'en e sarwoobe e pataka'en e hiitoobe e alkaali'en maako fuu haa juulde ngam fuddugo rewugo suura man.

³Nden mawbe be'e fuu ngari, be ndari yeeso suura man.

⁴Goynoowo bangti sawtu, hooli, wi'i: “Onon yimbe iwbe haa ummaatooje e asli e demde fuu, nane umroore!

⁵Saa'i on nani hoolo luwe e ciide e garayaaji e moolooji e hooduuji e algaytaaji e kuuje gimruude godde, tugge koppi yeeso suura kanjeeri ka laamiido Nabukodonosor darni, cujidane ka.

⁶Koo moy tuggaay koppi mum, sujidanaay ka, o sakkinteedo jonta nder yiite bolinirde.”

⁷Ngam maajum, nde yimbe iwbe haa ummaatooje e asli e demde fuu nani hoolo kuuje gimrude go, be tuggi koppi, be cujidani suura kanjeeri ka laamiido Nabukodonosor dani.

Wullaandu dow Yahuudu'en tato

⁸Saa'i man Kaldiya'en wodbe ngari wullaago Yahuudu'en.

⁹Be mbi'i laamiido Nabukodonosor: “A yeeda haa foroy, barkaama!

¹⁰A umri koo moy tugga koppi, sujidana suura kanjeeri, saa'i to o nani hoolo kuuje gimrude go.

¹¹Mo tuggaay koppi, sujidanaay ka boo, o sakkinteedo nder yiite bolinirde.

¹²Ammaa Yahuudu'en Sadarak e Meesak e Abed-Nego be a wadi be ardiibe mawbe dow tay're lesdi Baabila, kambe be paalaay umroore nde a umri, barkaama. Be teddinaay dowanteedo ma, be cujidanaay suura kanjeeri ka ndarnuda boo.”

¹³Laamiido tikki masin, umri waddugo worbe tato go yeeso muudum. Be ngaddi be.

¹⁴Nden o yami be: “Sadarak e Meesak e Abed-Nego, goonga on cali teddingo dowanteedo am e sujidango suura kanjeeri ka ndarnumi na?

¹⁵Jonta taaske, saa'i on nani hoolo luwe e ciide e garayaaji e moolooji e hooduuji e algaytaaji e kuuje gimrude fuu, tugge koppi, cujidane suura ka mi wadi. To naa non, on cakkinteebe nder yiite bolinirde jonta jonta. Dowanteedo moye hisnata on junngo am?”

¹⁶Sadarak e Meesak e Abed-Nego njaabi mo: “Barkaama, walaa haaje min njaabe dow haala ka'a.

¹⁷To Allah mo min teddinta dum waawi hisnugo min yiite bolinirde e junngo maada, nden kam o hisnan min.

¹⁸Koo to o hisnaay min boo, anndu min teddintaa dowanteebe ma, min cujidantaa suura kanjeeri ka ndarnuda, barkaama.”

Yahuudu'en tato nder yiite bolinirde

¹⁹Laamiido tikkani Sadarak e Meesak e Abed-Nego masin haa yeeso maako wayliti. O umri wulnitaago nguli bolinirde nde joweedi.

²⁰Nden o umri sooje'en burbe semmbe nder moobre konu maako, be kabba worbe tato go, be cakkina be nder bolinirde.

²¹Be kabbi be, be borniibe toggooje e ngapaleeji e kufneeje mabbe e limce godde boo, be cakkini be nder bolinirde.

²²Bolinirde wuli jaw fodde umroore saatunde nde laamiido umri, haa demde yiite mbari sooje'en sakkinbe worbe tato go.

²³Sadarak e Meesak e Abed-Nego ndo'i, be kabbaabe haa nder yiite bolinirde.

²⁴Nden laamiido Nabukodonosor haydini, ummi bee jaawal, yami sarwoobe muudum: "Naa en cakkini worbe tato kabbaabe nder bolinirde na?" Be njaabi: "Nonnon nii, barkaama."

²⁵O wi'i: "E ko wadi mi don yi'a worbe nayo don ngaanca nder yiite? Be kabbaaka, be naawnaaka, nayabo mabbe boo, jaati maako bana jaati bidde dowanteebe!"

Nabukodonosor yoofti Yahuudu'en tato go

²⁶Nabukodonosor baditi nastirde bolinirde, wi'i: "Sadarak, Meesak, Abed-Nego! Onon jaggiibe Allah Banjiido, ngurte, ngare!" Law be tato fuu be ngurti diga yiite.

²⁷Lawan'en e jawro'en e ngomna'en e sarwoobe laamiido moobti, ndaari, yiite naawnaay balli mabbe, wulaay gaasa ko'e mabbe e limce mabbe, walaa kacceenga cuurka haa mabbe sam.

²⁸Nden laamiido wi'i: "Yettoore laatano Allah mo Sadarak e Meesak e Abed-Nego, mo neli malaa'ikaajo muudum, hisni jaggiibe muudum ngam be kooli mo. Be dwtanaaki umroore am, be njabi balli mabbe njara bone dow teddingo e sujidango dowanteedo feere, sonaa Allah mabbe tan.

²⁹Jonta kam, ndaa ko mi umrata yimbe nder ummaatooje e asli e demde fuu: Mo wolwi bolle elewde dow Allah mo Sadarak e Meesak e Abed-Nego, terde maako ta'e gebe gebe, saare maako boo laato jiddere, ngam walaa dowanteedo feere mo waawata hisnugo bana nii."

³⁰Baawo man laamiido besdi mawningo baawde Sadarak e Meesak e Abed-Nego dow tay're lesdi Baabila.

Koydol Nabukodonosor didabol

³¹Laamiido Nabukodonosor neldi habaru haa yimbe nder ummaatooje e asli e demde nder duniyaaru fuu, wi'ugo ni'i: "Salaaman duudana on!"

³²Dum kaandudum, mi anndina on alaamaaji e kaayefiiji di Allah Banjiido yi'ni yam.

³³Alaamaaji maako di mawdi! Kaayefiiji maako keewi baawde! Laamu maako duumoto, baawde maako don diga yidere haa yidere!"

Daniyel 4

- ¹“Min Nabukodonosor mi donno de'iti haa saare am, mi donno jeynito haa laamorde am.
- ²Nden koydumi koydol, ngol hulni yam. Numooji e wahayuuji di kebmi saa'i mi donno dow be'itte am e ko ngi'mi cakli yam.
- ³Mi umri waddugo hikma'en Baabila fuu yeeso am, ngam haa be passitiranammi koydol am.
- ⁴Laarooobe e wadoobe hatti e Kaldiya'en e anndube haala koode fuu ngari. Mi yecci be koydol am, ammaa be mbaawaay fassitirgo ngol.
- ⁵Baawodon Daniyel bi'eteedo Beltesacar, fodde innde dowanteedo am, wari yeeso am. Ruuhu dowanteebe seniibe don nder maako. Mi wi'i mo koydol am.
- ⁶Mi wi'i: An Beltesacar, hooreejo wadoobe hiila, mi anndi ruuhu dowanteebe seniibe don nder maada, a don faama sirriiji fuu. Fassitiranam wahayuuji nder koydol am.
- ⁷Ndaa wahayuuji di ngi'mi, saa'i mi donno waali dow be'itte am: Woodi lekki haa caka cak lesdi, ki towi jamum.
- ⁸Ki besdi darnde e semmbe, haa hoore maaki yotti asama, yimbe haa keeri duniyaaru fuu ngi'i ki.
- ⁹Haakooji maaki mboodi, bibbe maaki duudi, ki he'i nyaamnugo yimbe fuu. Dabbaaji ladde duwi haa dowdi maaki, colli cabbi cabbe dow lice maaki, ko mari yonki fuu wuuri bee maaki.
- ¹⁰Fahin ndaa ko ngi'mi nder wahayuuji saa'i mi donno dow be'itte am: Malaa'ikaajo aynoowo jippi diga asama,
- ¹¹hooli bee semmbe, wi'i: Pe'e lekki ki'i, calte lice maaki, ngoorte haakooji maaki, cankite bibbe maaki, dabbaaji ndaayo dowdi maaki, colli boo ndaayo lice maaki.
- ¹²Ammaa acce tuggere maaki, kabbe nde bee callaluuji njamndi baleeri e mbodeeri. Acce nde ton nder hudooji, saawawre soofna mo, o wuurda bee hudooji ladde bana dabbaaji.
- ¹³Bernde maako nde neddo waylo, laato bernde ndabbaawa, haa duubi joweedi caalo.
- ¹⁴Malaa'ika'en aynoobe anndini anniya e kiita ka'a, ngam haa yeedbe fuu paama Allah Banjido mari baawde dow laamu yimbe. O laaminan mo o yidi fuu, koo burdo leesugo boo.
- ¹⁵Kanjum woni koydol ngo'ol koydumi, min laamiido Nabukodonosor. Jonta, an Beltesacar, anndinam fassaruuye maagol. Hikma'en nder laamu am fuu mbaawaay fassitirango yam koydol ngol, ammaa an a waawan, ngam ruuhu dowanteebe seniibe don nder maada.”

Daniyel fassitiri koydol laamiido

¹⁶Nden Daniyel, bi'eteedo boo Beltesacar, sakli, hakkiilo maako jiibi wakkati sedfa. Laamiido wi'i: "Beltesacar, taa hul ngam koydol e fassaruuye maagol." Beltesacar jaabi: "Barkaama, koydol ngo'ol laatano konne'en ma e fassaruuye maagol boo wanywanybe ma!

¹⁷Lekki ki ngi'da, ki besdi darnde e semmbe, ki towi haa ki yotti asama, ki don yi'e koo toy nder duniyaaru,

¹⁸haakooji maaki mboodi, fiibbe maaki duudi, ki he'i nyaamnugo yimbe fuu, dabbaaji ladde duwi les maaki, colli boo njoodi dow lice maaki,

¹⁹dum an, barkaama! A laati mawdo, cemmibido. Manngu ma mawni haa yotti asama, baawde laamu maada boo yotti keeri duniyaaru.

²⁰Barkaama, baawo man ngi'da malaa'ikaajo aynoowo jippiido asama. O wi'i: Pe'e lekki ki'i, kalke ki! Ammaa acce tuggere maaki, kabbe nde bee callaluuji njamndi baleeri e mbodeeri. Acce nde ton caka hudooji, saawawre soofna mo, o wonda bee dabbaaji ladde, o wuurda bee maaji bee hudooji ladde baakin duubi joweedi.

²¹Ndaa fassaruuye maagol, barkaama: Kanjum woni anniya ka Allah Banjiido hoo'i dow ma.

²²A riiwete diga caka yimbe, a wondan e a wuurdan bee dabbaaji ladde, a nyaaman hudo bana na'i, saawawre soofnete haa duubi joweedi caalo haa to a annditi Allah Banjiido mari baawde dow laamu yimbe, o lamminan mo o yidi fuu.

²³Umroore accugo tuggere yidi wi'ugo: A hebtan laamu maada, to a annditi Allah mo asama o Jawmu koo dume fuu.

²⁴Ngam maajum barkaama, jaɓ sawari am. Accu wadugo hakke, wad adilaaku. Accu boo halleende, endu laafube. Teema hayru maada juutan."

²⁵Kuuje de'e fuu laatani laamiido Nabukodonosor.

²⁶Baawo lebbi sappo e didi, nde o don waanca nder laamorde Baabila,

²⁷o wi'i: "Ndaare no Baabila mawniri! Min wartiri berniwol ngo'ol joodorde laamiido. Mi nyibi ngol bee baawde am mawde, ngam teddungal e daraja am!"

²⁸Hiddeko o timmina bolle de'e, sawtu iwi haa asama, wi'i: "Laamiido Nabukodonosor, nan ko mbi'anmaami: Laamu maada bortaama.

²⁹A riiwete diga caka yimbe, a wondan e a wuurdan bee dabbaaji ladde, a nyaaman hudo bana na'i, haa duubi joweedi caalo, haa to a annditi Allah Banjiido mari baawde dow laamu yimbe, o laaminan mo o yidi fuu."

³⁰Law dum laati. Yimbe ndiiwi laamiido Nabukodonosor caka muudum'en, o nyaami hudo bana na'i, saawawre soofni banndu maako, haa gaasa hoore maako juuti bana liiliji dutal, pedeeli maako boo bana pedeeli colli.

Nabukodonosor mangti Allah

³¹"Nde wakkati man timmi, min Nabukodonosor mi tijji asama, hakkiilo am warti. Mi yetti Allah Banjiido, mi mangti, mi teddini Allah geeto haa foroy. Baawde maako nduumoto, laamu maako don tabiti haa foroy.

³²O don laara yimbe duniyaaru fuu bana huunde meere. Honooɓe asama e yimbe duniyaaru, o don wada be fodde muuyo maako. Walaa mo dartanta ko o yidi wadugo. Moya y'amata mo: Ko mbaɗɗa?

³³Nder saa'iire man nden hakkiilo am warti, teddungal laamu am e manngu e daraja am boo ngartani yam. Dawroobe am e mawbe am ngari dabɓiti yam, mi jo'inaama nder laamu am, haa teddungal am furti ngal naane.

³⁴Min Nabukodonosor, jonta mi don yetta, mi don mangta, mi don teddina Laamiido asama. Kuude maako fuu de goongaaje, laabi maako fuu laabi. O waawan leestingo mawnitiibe."

Daniyel 5

Binndi dow mahdi laamiido Belsaccar

¹Laamiido Belsaccar ewni mawbe muudum ujineere, wadani be nyaamduuji, o yardi inaboojam bee mabbe.

²Saa'i be don njara, o umri waddoygo njardukoy cardi e kanjeeri koy baaba maako Nabukodonosor hoocuno nder haykaliiru haa Urusaliima haa o yara nder maakoy, kanke e mawbe maako e rewbe maako e sulaabe maako.

³Law be ngaddi njardukoy kanjeeri koy be koocoyino diga haykaliiru Allah haa Urusaliima go, be fuu be njari nder maakoy.

⁴Be njari inaboojam, be mangti labbi kuuwraadi bee kanjeeri e cardi e njamndi mbodeeri e njamndi baleeri e leggal e hayre.

⁵Don nii junngo godɗo wangi, kooli maago puɗɗi winndugo dow mahol laamorde ndanwinaangol tiitotirngol bee jo'inirdum pittirlaaji. Laamiido yi'i junngo man saa'i ngo don winnda.

⁶Nden yeeso maako nyibbi, hakkiilo maako jiibi, jokke maako tampi, koppi maako boo ndiwni.

⁷O hooli be ngadda wadoobe hatti e Kaldiya'en e anndube haala koode. Nde be nasti, o wi'i hikma'en Baabila: "Mo waawi janngugo binndol ngo'ol e fassitirgo ngol, mi bornan mo limce bodeeje diggude, o heban kodol kanjeeri haa daande maako, o laatoto tataɓo nder laamu boo."

⁸Hikma'en laamiido fuu baditi, ammaa walaa koo gooto waawi jaɲngugo binndol man sakkomaa fassitirgo ngol.

⁹Ngam maajum hakkiilo laamiido Belsaccar jiibi masin, yeeso maako nyiɓbi, mawbe maako boo cakli.

¹⁰Daada laamiido nani hoolo maako e hoolo mawbe maako, nasti suudu haa be nyaamata, wi'i: "A yeeda haa foroy, barkaama! Taa hul, taa mbar jokke bana nii.

¹¹Woodi godɗo nder lesdi ma, keewɗo ruuhu dowanteebe seniibe. Saa'i laamu baaba ma, o wangini anndal lugguɲgal e faamu e hikma bana ngal dowanteebe. Baaba ma Nabukodonosor wadi mo hooreejo dow laaroobe e wadoobe hatti e Kaldiya'en e anndube haala koode fuu.

¹²O woodi ruuhu kayɗiniingu e faamu e baawal fassitirgo koyɗi, heɓtugo annditanamji, fiistugo haalaaji caɗɗi boo. Ngam maajum nel dabɓitooygo Daniyel mo laamiido Nabukodonosor inndi dum Beltesacar. Kaŋko o fassitirante binndol ngo'ol."

Daniyel fassitiri binndol dow mahdi

¹³Be ngaddi Daniyel yeeso laamiido. O yami mo: "An woni Daniyel, gooto Yahuudu'en dahaabe be baaba am waddi diga Yahuuda na?

¹⁴Mi nani ruuhu dowanteebe don nder maada. Mi nani boo a woodi anndal lugguɲgal e faamu e hikma kayɗiniika.

¹⁵Ndaa, mi umri waddugo hikma'en e wadoobe hatti fuu yeeso am, haa be njaɲnga binndol ngo'ol, be passitiranammi ngol. Ammaa be mbaawaay.

¹⁶Mi nani an a waawan fassitirgo e fiistugo haalaaji caɗɗi. To a waawi jaɲngugo binndol e fassitirgo ngol, mi bornete limce boɗeeje diggude, a heban kodel kaɲgeeri haa daande ma, a laatoto tataɓo nder laamu boo."

¹⁷Daniyel jaabi laamiido: "Jogita dokke ma, mbarjaari ma boo hokku ndi godɗo feere. Ammaa mi jaɲngante binndol ngo'ol, barkaama, mi fassitirante ngol.

¹⁸Allah ɓajiido hokki baaba ma Nabukodonosor laamu e maɲngu e tedduɲgal e daraja.

¹⁹Yimbe nder ummaatooje e asli e demɗe fuu kuli mo, ndiwni yeeso maako ngam daliila maɲngu ngu o hokki mo. Mo o yidno mbarugo, o mbari. Mo o yidno hisnugo yonki mum, o hisni. Mo o yidno ɓaɲgtugo, o ɓaɲgti, mo o yidno leestingo boo, o leestini.

²⁰Ammaa bernde maako mawniti, saati haa o laati elewɗo. Ngam maajum Allah jippini mo diga leeso laamu maako, tedduɲgal maako bortaama.

²¹O riiwaama diga caka yimbe, bernde maako warti bana nde ndabbaawa. O wuurdi bee bamɗe ladde, o nyaami huɗo bana na'i, saawawre soofni ɓanndu

maako. Nden o annditi no Allah Baŋiido mari baawde dow laamu yimbe, o laaminan mo o yidi fuu.

²²Ammaa an, Belsaccar biyiiko, a leestinaay hoore ma, koo nde a anndi dum fuu boo.

²³A mawniti dow Jawmiraawo mo asama. Be ngaddani ma njardukoy koy a hooci diga haykaliiru maako. An e mawbe ma e rewbe ma e sulaabe ma, on njardi inaboojam bee maakoy, on mangti labbi kuuwraadi bee kanjeeri e cardi e njamndi mbodeeri e njamndi baleeri e leggal e hayre, di ngi'ataa, di nanataa, di anndaa koo dume. Ammaa a teddinaay Allah jogiido yonki ma e laabi ma fuu haa juŋgo muudum.

²⁴Ngam maajum o neli juŋgo ngo'o, ngo winnda bolle de'e.

²⁵Ndaa ko winnda: Mene, mene, tekel e parsiin.

²⁶Ndaa boo fassaruyee man: Mene yidi wi'go limgal, waato Allah limi balde laamu ma, timmini de.

²⁷Tekel yidi wi'go poondol, waato o foondi ma dow awnordum, o tawi teddeenga ma he'aay.

²⁸Parsiin yidi wi'go cenndi, waato o senndi laamu ma, o hokki ngu Medi'en e Perezzi'en."

²⁹Belsaccar umri bornugo Daniyel bee limce bofeeje diggude e kodel kanjeeri haa daande mum. Nden o neli woynugo: "Daniyel laati tatabo nder laamu."

³⁰Jemmaare man Belsaccar, laamiido Kaldiya'en mbaraama.

Daniyel 6

Daniyel nder lowol baroodo

¹Dariyus Mediiho hebi laamu. Duubi maako cappande joweego e didi, saa'i o laamo.

²Dum fottani Dariyus o jo'ina lawan'en teemerre e noogas (120) dow laamu maako fuu.

³Nden o subi ardiibe tato, Daniyel woni gooto mabbe. Lawan'en don kuuwa les ardaangal mabbe, ngam taa laamiido wada asar.

⁴Nder kuugal man Daniyel buri ardiibe e lawan'en wodbe, ngam o woodi ruuhu kaydiniingu. Ngam man laamiido annini ardingo mo dow laamu muudum fuu.

⁵Ardiibe wodbe e lawan'en go dabbiiti daliila wullaago Daniyel ngam kuugal maako nder laamu. Ammaa be tawaay aybe koo boofol haa maako, ngam o koolaado, yeebaare e boofol walaa haa maako.

⁶Ngam maajum yimbe man mbi'mbi'tiri: “En tawataa daliila wullaago Daniyel, sonaa nder haala diina maako.”

⁷Nden ardiibe e lawan'en go njahdi haa laamiido, mbi'i mo: “Yaa laamiido Dariyus, A yeeda haa foroy, barkaama!

⁸Minin ardiibe nder laamu maada fuu, lawan'en e jawro'en e ngomna'en e sarwoobe, min narri y'amugo ma, barkaama, a wada dooka, a semmbidina ka, wi'ugo ni'i: Nder nyalde cappande tati garande, taa goddo toro huunde haa dowanteedo malla neddo feere, sey haa laamiido tan. Mo dwtanaaki dooka ka'a, o sakkinteedo nder lowol baroodo.

⁹Wad dooka ka'a, wad lammba ma dow maaka, barkaama, haa ka tabita fodde umrooje Medi'en e Perezzi'en, de ngaylataake.”

¹⁰Nonnon laamiido Dariyus wadi dooka, tabitini ka bee lammba mum.

¹¹Nde Daniyel nani haala dooka ka'a wadanaama lammba, o nasti suudu maako dowru, burde maaru don gal Urusaliima. Ton o tuggi koppi bana no o woowri, nyalaade fuu nde tati, o wadi do'a, o mangti Allah maako.

¹²Worbe go njahdi, tawi Daniyel don do'o, don toro Allah mum.

¹³Nden be njehi haa laamiido ngam wolwango mo haala dooka go. Be mbi'i: “Barkaama, naa a wadani dooka ka'a lammba, nder nyalde cappande tati taa goddo toro huunde haa dowanteedo malla neddo feere, sey haa maada tan, to naa non, o sakkinteedo nder lowol baroodo?” Laamiido jaabi: “Nonnon, ka tabiti fodde umrooje Medi'en e Perezzi'en, de ngaylataake.”

¹⁴Nden be mbi'i laamiido: “Daniyel, gooto nder dahaabe Yahuuda, teddinaay ma, barkaama. O dwtanaaki dooka ka a wadani ka lammba, nyalaade fuu o don wada do'a maako nde tati.”

¹⁵Nde laamiido nani haala ka'a, bernde maako naawi masin. O yidi dadnugo Daniyel. Haa naange muti o don tefa dabare hisnugo mo.

¹⁶Nden worbe go njahdi haa maako, mbi'i: “A anndi, barkaama, fodde umrooje Medi'en e Perezzi'en, kala dooka e umroore, ko laamiido tabitini fuu, ngaylataake.”

¹⁷Laamiido umri waddugo Daniyel, be cakkini mo nder lowol baroodo. Laamiido wi'i Daniyel: “Allah maada mo a tiini teddingo dum, hisnete!”

¹⁸Be ngaddi hayre mawnde, be mabbi hunnduko lowol bee maare. Laamiido wadi lammba halagaare muudum non boo nga mawbe muudum, ngam taa kiita Daniyel waylite koo sedda.

¹⁹Nden o hooti laamorde maako. O nyaamaay, o ewnaaki boo sulaabe d'akki maako, o daanaaki sam.

- ²⁰Laamiido dawi cub, yaawdi yahugo haa lowol baroode.
- ²¹Nde o baditi ngol, o ewni Daniyel bee daande yurumnde, o yami mo: “Daniyel, jaggiido Allah geeto, Allah maada mo a tiini jagganaago dum, waawi hisnugo ma diga baroode na?”
- ²²Daniyel jaabi mo: “A yeeda haa foroy, barkaama!”
- ²³Allah am neli malaa'ikaajo muudum mo mabbi kunndufe baroode, de naawnaay yam sam ngam mi laafdo yeeso maako e mi wadaay ma boo aybe, barkaama.”
- ²⁴Laamiido seyi masin, umri wurtingo Daniyel diga lowol. Be ngurtini mo, be ngi'aay naawnere koo sedfa haa maako, ngam o hooli Allah maako.
- ²⁵Nden laamiido umri waddugo wulliibe Daniyel fuu, be cakkini be nder lowol baroode, kambe e rewbe mabbe e bikkoy mabbe. Diga be ciwaa yottaago haa les lowol, baroode ndiwi dow mabbe, yakkidi be fuu.
- ²⁶Baawo man laamiido Dariyus winndi bataakewol yahugo haa yimbe nder ummaatooje e asli e demde duniyaaru fuu, wi'ugo ni'i: “Salaaman duudana on!”
- ²⁷Mi don umra nder laamu am fuu, koo moy hula, teddina Allah mo Daniyel teddinta dum. Ngam kanke woni Allah geeto, o don yeeda haa foroy. Laamu maako wilataako sam, baawde maako njinnataa haa foroy.
- ²⁸O don hisna, o don rimfina yimbe, o don wada alaamaaji e kaayeeffiji haa lesdi e haa asama. Kanke hisni Daniyel diga baroode!”
- ²⁹Daniyel hebi hayru nder laamu Dariyus non boo nder laamu Koores Persiijo.

Daniyel 7

Koydol Daniyel dow dabbaaji nayi

- ¹Nder nduubu Belsaccar laamiido Baabila aranu, Daniyel hoydi, yi'i wahayuuji saa'i o donno waali dow be'itte maako. Baawodon o winndi koydol man. Ndaa fudfoode maagol:
- ²O wi'i: Nder wahayu am jemmaare man mi yi'i keni nayi ummi diga asama, laanyi mbeela mannga.
- ³Dabbaaji maapinnadii nayi ngurti mbeela, di peerotiri di fuu.
- ⁴Arana nanndi bee mbarooga, nga woodi bileeji dutal. Saa'i mi don laara nga, bileeji maaga doofaama. Nga bangtaama e darnaama dow kosde maaga bana neddo e nga hokkaama bernde neddo.
- ⁵Nden ngi'mi ndabbaawa didaba, nga nanndi bee boodu. Nga don dappini, nga don jogi becce tati caka nyii'e maaga. Goddo umri nga: “Dara! yakku kusel duudngel!”

⁶Baawodon ngi'mi ndabbaawa feere, nga nanndi bee paadaawu. Nga woodi bileeji colli nayi haa baawo maaga. Nga woodi boo ko'e nayi. Nga hokkaama laamu dow duniyaaru.

⁷Baawo man ngi'mi nder wahayuuji am jemma ndabbaawa nayaba, kulniinga e cemmbidnga masin. Nga woodi nyii'e mawde de njamndi baleeri, nga y'akki, nga sampiti, nga dammi luttudum fuu. Nga nanndaay bee dabbaaji naane go, nga woodi luwe sappo.

⁸Saa'i mi don tiima luwe man, ngi'mi luwal feere pamaral don wurto caka maaje, luwe tati doofaama yeeso maagal. Ngal woodi gite bana de neddo, non boo hunnduko ngam wolwugo bolle mawnitiide.

Gi'ki goddo mo geeto diga booyma

⁹Diga mi don laara tawon: Nden leese laamu njo'inaama. Ndottiijo wari joodi. Limce maako ndanwi tal bana mallimallooje, gaasa hoore maako nanndi bee uuluuwol laabngol. Leeso laamu maako laati bana demde yiite, kosde maago murle boo bana yiite wulnge jaw.

¹⁰Maayo yiite wurti diga maago, don ila. Tagaabe ujineeje njaggani mo, miliyonje ndari yeeso maako. Hiitoobe ngari njoodi, defte mabbitaama.

¹¹Mi don laara daliila bolle mawnitiide de luwal pamaral go wolwata. Saa'i mi don laara, ndabbaawa nayaba go mbaraama, banndu maaga sakkinaama nder yiite, nattinaama.

¹²Baawde dabbaaji goddi boo ittaama, ammaa balde maaji besdaama haa to wakkati wadi.

¹³Jemma man ndaa boo ko ngi'mi nder wahayuuji am: Goddo bana bii neddo wardi bee duule. O yehi haa geeto diga booyma go, wodbe njahri mo yeeso maako.

¹⁴O hokkaama baawde e teddungal e laamu, yimbe nder ummaatooje e asli e demde fuu don downtano mo. Baawde maako nduumoto haa foroy, laamu maako wilataako sam !

Passitirki koydol

¹⁵Min Daniyel, mi sakli masin, wahayuuji di ngi'mi kulni yam.

¹⁶Mi baditi gooto caka dariibe ton, mi tori mo o faamtinammi ko woni laabfum nder man fuu. Kanke o fassitirani yam ngol, o wi'i:

¹⁷“Dabbaaji maapinndiiji nayi di'i dum laamiibe nayo tammiibe ummaago haa duniyaaru.

¹⁸Ammaa senaabe Allah Baniido keban laamu, njogititto ngu haa abada abadin.”

¹⁹Nden mi tefi anndugo maana ndabbaawa nayaba, nga nanndaay bee goddi, nga kulniinga masin, nga woodi nyii'e njamndi baleeri e pedeeli njamndi mbodeeri, nga y'akki, nga sampiti, nga dammi luttudum fuu.

²⁰Mi yidi boo anndugo maana luwe sappo dow hoore maaga e maana luwal pamaral gurtingal baawo maaje go, ngal do'i luwe tati, ngal woodi gite e hunnduko, ngal wolwi bolle mawnitiide, jaati maagal buri ngal luwe godde go.

²¹Saa'i mi don laara, luwal man honi senaabe Allah, jaali be,

²²haa nde geeto diga booyma wari, kiita boo goondini senaabe Allah Baniido e saa'i yottake haa be mara laamu.

²³Mo don anndina yam maana go, wi'i: "Ndabbaawa nayaba dum laamu nayabu ngaranngu haa duniyaaru. Ngu nanndataa bee laamuuji goddi fuu. Ngu nyaaman duniyaaru fuu, damman ndu e sampitan ndu.

²⁴Luwe sappo boo, dum laamiibe sappo wanganbe nder maral laamu man. Baawo mabbe laamiido goddo wangan, kanke o nanndataa bee mabbe, o do'an laamiibe tato.

²⁵O wolwan kalluka dow Allah Baniido, o toonyoto senaabe Allah boo. O anninan waylugo juulde e umrooje diina. Senaabe Allah hokkete haa junngo maako duubi tati e reeta.

²⁶Nden kiita fuddan, be bortan mo, be nattinan laamu maako fuu.

²⁷Ammaa laamu e baawde e manngu dow laamuuji duniyaaru fuu ndokkete haa ummaatoore senaabe Allah Baniido. Laamu mabbe duumoto haa abada abadin, marbe baawde fuu njagganto mo e downtanto mo."

²⁸Haa do haala man timmi. Min Daniyel hakkiilo am jiibi masin, yeeso am nyibbi. Ammaa mi wi'aay dum koo moy.

Daniyel 8

Gi'ki njawdiri mbaalu e mbeewa

¹Nder nduubu laamiido Belsaccar tatabu, min Daniyel, mi hebi wahayu didabu.

²Nder wahayu man, mi donno haa laamorde Suuza nder lesdi Elam. Nde mi don laara wahayu man, mi don dari haa maayo Ulay.

³Mi tijji, nden ngi'mi njawdiri mbaalu don dari haa fomoonde maayo. Ndi woodi luwe didi juutde. Luwal gurtingal baawo buri aranal juutugo.

⁴Mi yi'i njawdiri man don hawa gal hiirnaange e woyla e fombina. Walaa ndabbaawa waawi dartanaago ndi, walaa baawdo hisnugo diga baawde maari. Ndi wadi ko ndi yidi, baawde maari burti besdugo.

⁵Saa'i mi don numta dum, njawdiri mbeewa wari diga hiirnaange, taaroyi duniyaaru fuu bilaa meemugo lesdi. Ndi woodi luwal kaydiniingal gootal caka gite maari.

⁶Ndi baditi njawdiri mbaalu marndi luwe didi ndi ngi'mi haa fomoonde maayo go, ndi ukkani njawdiri mbaalu bee semmbe maari fuu.

⁷Mi yi'i ndi baditi ndi. Ndi hawi ndi bee tikkere, ndi yewi luwe maari didi fuu. Njawdiri mbaalu go waawaay dartaago. Njawdiri mbeewa dofli ndi, dammi ndi, walaa kismudo njawdiri mbaalu diga baawde maari.

⁸Baawde njawdiri mbeewa man burti besdaago. Ammaa nde baawde maari burti besdaago, luwal maari juutngal yewi. Haa pallel maagal luwe nayi kaydiniide ngurti, tiiti alkibilaaji nayi fuu.

⁹Kadiboo luwal pamaral godngal wurti haa gootal nder luwe nayi man. Nden ngal mawni masin gal fombina e fuunaange e lesdi burndi woodugo.

¹⁰Ngal mawni haa yotti jama'aare konu asama, ngal sakkini haa lesdi yebre nder maare, non boo koode godde, ngal dammi de.

¹¹Ngal mawni haa yotti mawdo moobre konu asama, ngal ittani mo kirseteedi nyalaade nyalaade, ngal yibbini nokkuure maako seniinde.

¹²Daliila tuurtol, moobre konu asama hokkaama haa juungo luwal go, non boo kirseteedi nyalaade nyalaade fuu. Ngal do'an goonga, ko ngal wadata fuu timman jam.

¹³Nden nanmi malaa'ikaajo don wolwa. Malaa'ikaajo feere yami mo: "Haa ndey kuuje gi'aade nder wahayu timmata? Haa ndey tuurtol nattinoowol duurata e kirseteedi nyalaade nyalaade mbilete? Ndey be accata dammugo moobre konu asama e nokkuure seniinde?"

¹⁴O jaabi: "Sey to kiikiide e fajiri ujine didi e teemedde tati (2.300) caalake. Nden be puditan kuugal haa nokkuure seniinde."

Jibirilla fassitiri wahayu njawdiri mbaalu e mbeewa

¹⁵Min Daniyel mi don numta wahayu man haa mi faama ko ngi'mi. Nden tagaado bana neddo dari yeeso am.

¹⁶Nden nanmi sawtu neddo don hoola haa maayo Ulay, o wi'i: "Jibirilla, faamtin mo ko o yi'i."

¹⁷Jibirilla baditi nokkuure nde mi donno dari. Nde o wari, mi hultori masin, mi do'i, mi hippa haa lesdi. O wi'i yam: "Bii-Aadama, faamu ko ngi'da ngam wahayu man laarani wakkati timmoode."

¹⁸Nde o wi'i yam dum, faddere hoosi yam, mi do'i, mi hippa haa lesdi. Ammaa o meemi yam, o darni yam haa nokkuure nde ngonnoomi.

¹⁹Nden o wi'i: "Haa mi anndine no tikkere Allah timmirta ngam wakkati timmoode darnaama.

²⁰Njawdiri mbaalu bee luwe dīdī ndi ngi'da, dūm laamiibe Mediya e Persiya.

²¹Njawdiri mbeewa boo, dūm laamiido Yunaniya. Luwal maɲngal caka gite maari, dūm laamiido arano.

²²Luwe nayi gurtiide haa pallel luwal aranal yaake ngal yewa, dūm laamuuji nayi gurtotoodi ummaatoore man, ammaa dī marataa baawde laamu aranu.

²³Haa timmoode laamuuji dī'i, to hakkeeji hakke'en be'e keewi, laamiido feere, elewdo, yoydo ummoto.

²⁴O semmbidan, ammaa naa bee baawde hoore maako. O huuwan halkere haydinande, o heban jaalorgal nder kuude maako. O nattinan semmbidbe, non boo ummaatoore senaabe.

²⁵Daliila baawal rikici maako, o heban estugo yimbe, o hafan, o halkan duudbe saa'i be don nder salaaman. O tuurtanan koo Laamiido laamlaambe boo, ammaa o nattan – naa bee juɲngo neddo.

²⁶Wahayu kirseteedi kiikiide e fajiri laabi. Ammaa an, jeeda, ngam dūm laarani nyalde daayiide."

²⁷Min Daniyel mi somi masin, mi nyawi nyalde duudde. Nden mi ummi, mi huuwi kuugal am ngam laamiido. Wahayu ngu sakli yam, mi faamaay dūm.

Daniyel 9

Do'aare Daniyel ngam lenyol muudum

¹Nder nduubu laamiido Dariyus, bii Ahasuwerus, aranu, goddo danygol Medi'en, laatiido laamiido dow lesdi Kaldiya'en,

²min Daniyel, saa'i man mi faami nder defte ceniide no Urusaliima laatorto bille duubi cappande joweedi bana no Jawmiraawo wolwanino annabi Yeremiya.

³Mi baditi Jawmiraawo Allah nder do'aare e tornde e suumaye, mi joodi nder ndoondi e mi borni limce buhuuje.

⁴Mi tori Jawmiraawo Allah am, mi wɔnginani mo hakkeeji ummaatoore am, mi wi'i: "Yaa Jawmiraawo, Allah mawdo, kulniido. An, a don hakkilana alkawal ma e a wadana yidbe ma e dɔwtaniibe umrooje ma mboodeenga.

⁵Min mbaɗi hakke, min mbaɗi aybe, min mbaɗi halleende, min tuurtani ma, min acci laawol umrooje e kiitaaji ma.

⁶Min nananaay jaggiibe ma annabi'en, wolwanbe laamiibe amin e mawbe amin e kaakiraabe amin e ummaatoore lesdi amin fuu bee innde ma.

⁷Yaa Jawmiraawo, an a adiliijo, ammaa minin Yahuudu'en joodiibe nder Urusaliima e Isra'iila'en wonbe nder lesde badiide e daayiide fuu, min cemti hannde. A sajkiti min ngam min zammbi ma.

⁸Yaa Jawmiraawo, laamiibe amin e mawbe amin e kaakiraabe amin, min cemti, ngam min mbadi hakke dow maada.

⁹An Jawmiraawo Allah, a mari hinnuye e yaafuye koo to minin min tuurtani ma.

¹⁰Min dwtanaaki ma, yaa Jawmiraawo Allah amin, min tokkaaki umrooje de ndokkuda min bee jaggiibe ma annabi'en.

¹¹Isra'iila'en fuu y'abbi tawreeta ma, cali dwtanaago bolle ma. Min mbadi hakke dow maada, ngam maajum naalooje e kunayeeje binndaade nder tawreeta jaggiido ma Muusa fuu ukkani min.

¹²A hiibini ko mbi'da dow amin e ardiibe min. A ukkani min sarru saatungu, ko wadi haa Urusaliima, irin man meedaay haa duniyaaru fuu.

¹³Kiita ka winnda nder tawreeta Muusa fuu do'i dow amin. Ammaa koo jonta boo, yaa Jawmiraawo Allah amin, min toraaki ma mo'ere, min tuubaay dow aybeeji amin, min kakkilanaay goonga ma.

¹⁴An, yaa Jawmiraawo Allah amin, a yejjitaay haala kiita ma, a hiiti min fakat. Ngam a adiliijo nder kuude ma fuu. Ammaa minin min dwtanaaki ma.

¹⁵Yaa Jawmiraawo Allah amin, a wurtini ummaatoore ma lesdi Misra bee baawde ma mawde. Haa hannde fuu a wadani innde ma teddungal mangal. Goonga, min mbadi hakke, min mbadi kalludum.

¹⁶Nde nii kuude ma fuu de adiliije, sotti tikkere ma saatunde dow berniwol ma Urusaliima, hooseere ma seniinde. Ngam daliila hakkeeji amin e zunubaaji kaakiraabe amin, taariibe min fuu don njanca Urusaliima e ummaatoore ma.

¹⁷Jonta yaa Allah amin, hedita do'a e tornde maccudo ma. Daliila innde ma, laar nokkuure ma seniinde yibbinaande bee yerduye.

¹⁸Yaa Allah am, nan, laar! Laar bille amin, laar berniwol ngol innde ma don ewne ton! Min don ndari, toro haa yeeso maada, naa ngam kuude amin adiliije, ammaa ngam hinnuye ma duudfo.

¹⁹Yaa Jawmiraawo, nan min! Yaa Jawmiraawo, yaafan min! Yaa Jawmiraawo, hedita min! Huuw daliila innde ma, yaa Allah am, taa neebu ngam berniwol ngo'ol e ummaatoore nde'e, an jeyi!"

Jibirilla fassitiri annabaaku duubi cappande joweedi

²⁰Diga mi donno wolwa tawon, mi don wada do'a, mi don wangina hakkeeji am e di Isra'iila'en ummaatoore am, mi don toro Jawmiraawo Allah am ngam hooseere maako seniinde,

²¹diga mi don wada do'a tawon, Jibirilla mo ngi'no mi nder wahayu am naane go, fiiri, wari law haa am. Dum saa'iire nde be lii'anto Allah dokke nyaamdu kiikiide.

²²O faamtini yam, o wi'i: "Daniyel, jonta mi wari faamtingo ma annabaaku go.

²³Saa'i a fudfi toraago Allah, wolde iwi diga maako e mi wari yeccugo ma nde, ngam a duuda-samanjo. Faamu wolde nde, faamu boo maana wahayu man:

²⁴Allah ta'ani ummaatoore ma e berniwol ma ceniingol duubi cappande joweedifi nde joweedifi, haa o hada tuurtol, o itta hakke, o hefa aybe, o tabitina adilaaku nduumiingu, o wada lamma dow wahayu e annabaaku, o moyta burdo senaago.

²⁵Ngam maajum anndu e faamu du'um: Diga saa'i wolde iwi haa Allah ngam nyibtaago Urusaliima haa wargo ardiido mo Allah moyti dum, duubi joweedifi nde joweedifi caaloto. Nden nder duubi cappande joweego e difi (62) nde joweedifi, yimbe nyibtoto Urusaliima: Laabi e gasde paddooje mahititte nder wakkati billaaje.

²⁶To duubi cappande joweego e difi (62) nde joweedifi go timmi, yimbe mbaran moytaado, walaa ko o hebata. Ardiido feere waran, wilan berniwol e nokkuure seniinde. Timmoode maako waran bana ilam kalkoojam, haa ragare man boo konu e halkere laatoto, bana Allah taynori.

²⁷Ardiido go habban e tabitinan alkawal bee yimbe duudbe ngam duubi joweedifi. Baawo duubi tati bee reeta o hadan lii'anaago Allah kirseteedi e dokke. Haa wakeere nyiddunde, nattinoowo daroto haa to timmoode nde Allah taynori yotti dow maako."

Daniyel 10

Wahayu Daniyel haa maayo Tigiris

¹Nder nduubu Koores, laamiido Persiya, tatafu, Allah wolwani Daniyel bi'eteedo Beltesacar. Wolde nde'e dum goonga: Habre mawnde wadan. Daniyel faami wolde man, o faami boo wahayu man.

²Saa'i man min Daniyel mi joodi nder suno asaweeje tati.

³Mi nyaamaay nyaamdu welndu, mi nyaamaay kusel, mi yaraay inaboojam boo. Mi wujaaki sam haa asaweeje tati man caali.

⁴Nyannde noogas e nayaabre nder lewru aranndu hitaande man mi donno haa fomoonde Tigiris, maayo manngo.

⁵Mi tijji dow, mi yi'i goddo borniido limce daneeje, taadiido taadorgol kanjeeri Ufas.

⁶Banndu maako don delka bana hayre kirisoliti. Yeeso maako don yayna bana ma'ere, gite maako laati bana tostilamji. Juude maako e kosde maako don delka

bana njamndi mbodeeri bolinaandi. Sawtu maako don iida bana hoolo jama'aare duudnde.

⁷Min Daniyel feere am yi'i wahayu man. Wondube bee am ngi'aay koo dume, ammaa kulol manngol nanngi be, be ndoggi haa be nyukko.

⁸Mi lutti feere am, mi don yi'a wahayu mawdo oo. Semmbe am fuu jinni, yeeso am nyibbi jamum, mi tampi.

⁹Mi nani bolle maako. Nde mi don nana bolle de'e, faddere hoosi yam, mi hippidow lesdi.

¹⁰Nden junngo goddo meemi yam, darni yam dow juude am e koppi am nde mi donno diwna tawon.

¹¹Nden o wi'i yam: "Daniyel, a duuda-samanjo. Umma, faamu ko mi wi'ete e dara haa nokkuure nde ngonda ngam Allah neli yam haa maada." Nde o wi'i dum, mi ummi mi dari, mi don diwna.

¹²Nden o wi'i: "Taa hul, Daniyel! Allah ma nani do'a ma diga nyannde aranndeere nde tefda faamu e leesnuda hoore ma yeeso maako. Min mi wari ngam daliila do'a ma.

¹³Ammam malaa'ikaajo aynoowo laamu Perezzi'en dartani yam nyalde noogas e go'o. Nden Mika'ilu, gooto nder hoore'en malaa'ika'en, wari, walli yam, mi joodi ton kommbi laamiibe Perezzi'en.

¹⁴Mi wari jonta ngam faamtingo ma ko hebata ummaatoore ma yeeso do ngam woodi boo wahayu ngam nyalde garande de'e."

¹⁵Nde o don wolwa bolle de'e, mi turi hoore am les, mi waawaay wolwugo.

¹⁶Nden tagaado nanndudo bee neddo meemi hunnduko am. Mi mabbi hunnduko, mi waawi wolwugo fahin. Mi wi'i dariido yeeso am: "Jawmam, cakle ukkanake yam e mi walaa semmbe fahin daliila wahayu man.

¹⁷Min mi maccudo dariido yeeso ma, an jawmam. Noy mbolwiranmi bee maada? Mi tampi masin, poofde am maa don ta'a!"

¹⁸Fahin nanndudo bee neddo go meemi yam, semmbidini yam,

¹⁹wi'i yam: "Taa hul, an duuda-samanjo! Salaaman wonda bee ma, tidfin bernde!" Diga o don wolwa tawon mi hefti semmbe am. Nden mbi'mi: "Jawmam, wolwu ngam a semmbidini yam."

²⁰Nden o wi'i: "A anndi ngam dume ngarmi haa ma na? Sey mi loro jonta, mi haba bee malaa'ikaajo aynoowo Persiya. Saa'i mi don dilla, malaa'ikaajo aynoowo Yunaniya waran.

²¹Ammaa sey mi anndine ko winnda nder Deftere Goonga. Walaa mo wallatammi nder konu bee mabbe, sonaa Mika'iilu, malaa'ikaajo aynoowo on."

Daniyel 11

¹Nder nduubu laamiido Dariyus, Mediijo, aranu, min Daniyel, mi donno kommbi maako ngam wallugo e semmbidŋo mo.

Konu hakkunde laamiido fombina e mo woyla

²Jonta, haa mi anndine goonga: "Laamiibe tato laamanto Persiya. Nden nayabo waran, o burdan beya go fuu risku. Nde baawde maako besdi daliila risku maako, o umminan yimbe fuu ngam habugo bee laamu Yunaniya.

³Ammaa laamiido cemmbidŋo waran. Kaŋko o laamoto bee baawde mawde, o wadan ko o yidi fuu.

⁴To o tabiti, laamu maako do'oto, senndoto haa alkibilaaji nayi fuu. Yimbe danygol maako kebataa ngu, baawde maagu boo ustan, ngu wilete, wodbe laamoto pallel mabbe.

⁵Nden laamiido fombina semmbidan. Ammaa gooto caka mawbe honoobe maako buran mo semmbe, o laamoto bee baawde mawde.

⁶Baawo duubi sedfa, laamiido fombina hokkan biyum debbo haa laamiido woyla ngam soobruugo bee maako, laamiibe be'e kabban alkawal. Ammaa bidŋo debbo oo waawataa jogitaago baawde muudum, danygol maako boo dartataako. Wakkati man, bidŋo debbo oo e doftoobe dum e baaba muudum e balludo dum, be mbareteebe.

⁷Banndiraawo maako gooto ummoto haa pallel maako, o nistan hisrude laamiido woyla, o haban bee moobre konu muudum, o jaaloto be.

⁸O hoocan labbi mabbe e suuraaji mabbe bolinaadi e kuuje mabbe duuda-samanje de cardi e kaŋgeeri, o yahran di haa Misra. Nden o daayoto laamiido woyla duubi sedfa.

⁹Baawo man laamiido oo ukkanto laamiido fombina, nden o loroto haa lesdi maako.

¹⁰Nden bibbe laamiido woyla taaskanto konu, be moobtan honoobe duudbe. Moobgal nga'al ummoto, suddan lesdi bana maayo teelanngo, ngal saaloto e ngal ummoto fahin ngam habugo haa yotto hisrude laamiido.

¹¹Laamiido fombina tikkan, yahan habugo bee laamiido woyla. Jama'aare konu woyla yanan haa juŋgo maako.

¹²Laamiido fombina dahan jama'aare habbaande nde'e. Bernde maako mawnititto, o mbaran ujineeje duudde caka mabbe ammaa o jaalaataako.

¹³Laamiido woyla loroto, moobtan jama'aare konu burannde nde naane duudugo. Baawo duubi sedda o warden fahin bee jama'aare konu mawnde e kuuje konu duudde.

¹⁴Wakkati man duudde ummanto laamiido fombina. Wodde toonyoobe nder ummaatoore maada mbaɗan tuurtol ngam hiɓɓingo wahayu go, ammaa be pergoto.

¹⁵Laamiido woyla waran hippugo berniwol cemmibidngol, be mbaagan lesdi dakki mahol, be nyaaman ngol. Honooɓe fombina waawbe konu, koo subaabe maɓbe ndartataako, be kebataa semmbe ngam dartaago.

¹⁶Konneejo nastudo lesdi maɓbe waɗan ko o yidi fuu, walaa mo waawata dartango mo. O daroto haa lesdi burndi woodugo o nattinan ko o yidi fuu.

¹⁷Laamiido woyla anninto wargo bee baawde laamu mum fuu ngam soobruɓo bee laamiido fombina, o hokkan mo biyiiko debbo. Bana nii o daɓɓirta halkugo mo, ammaa dabare maako nafataa, dum waɗataako.

¹⁸Baawo man o waylititto gal ummaatooje haa fomoonde mbeela, o jaaloto duudde maaje. Ammaa ardiido konu timminan mawnitaare maako, laamiido oo waatataako koo dume

¹⁹Nden o lortoto haa berniji cemmibidɗi nder lesdi maako, ammaa o fergoto, o do'oto. Bana non o halkirta.

²⁰Godɗo feere laamoto haa pallel maako. Kaŋko o nelan toonyoowo nder nokkuure teddunde nder laamu. Ammaa baawo duubi sedda, o mbareteedo, naa bee konu, naa daliila tikkere boo.”

Laamiido jawaado

²¹“Baawo man godɗo jawaado, mo he'aay teddineego, waɗan rikici, jaɓtan laamu saa'i ummaatoore don nder de'itaare.

²²O halkan jama'aaje konu teelande yeeso maako, o halkan koo hooreejo ummaatoore Alkawal boo.

²³O haɓɓan alkawal bee wodde, ammaa o zamboto be. Koo to yimbe maako duudaay, o besdan baawde.

²⁴Nder de'itaare, o nastan nder gebe lesdi burde semmbe. O waɗan ton kuude de baabiraabe e kaakiraabe maako meedaay sam. Keɓal konu fuu boo o yedanan yimbe maako. O numan boo dabareeji dow cuudi cemmibidɗi, ammaa dum neeban wakkati sedda non.

²⁵Nden o tiɗɗinan semmbe e bernde maako, o darnan moobre konu duudnde ngam honugo laamiido fombina. Kaŋko boo o taaskitinan moobre duudnde, semmibidnde masin ngam haɓre bee oya. Ammaa o tabitittaako ngam be kaɓɓan dabareeji dow maako.

- ²⁶Nyaamdanbe bee maako ndo'an mo. Moobre konu maako jaalete, honoobe maako duudbe maayan.
- ²⁷Nden laamiibe dido be nufoto kalludum, be pewpewtiran koo to be nyaamdan pallel gootel boo. Ammaa nufaye mabbe hibbataa, ngam wakkati timmoode siwaa.
- ²⁸Laamiido woyla hootan lesdi muudum bee jawdi duudndi. O hoocan anniya dartanaago ummaatoore nde Allah habbi alkawal bee maare. O wadan ko fottani mo, nden o hootan.
- ²⁹To wakkati wadi, o ummanto Lesdi Fombina fahin. Ammaa dum timmataa bana naane.
- ³⁰Kitti'en ummoto dow maako bee koommbooje, o tampan nden o loroto. O ukkan tikkere maako dow ummaatoore nde Allah habbi alkawal bee maare. Nden o lortan, o yerdoto numo accube alkawal nga'al.
- ³¹Honoobe be o neli ummoto, be cobnan nokkuure seniinde laatiinde hisrude. Be kadan lii'anaago Allah kirseteedi nyalaade nyalaade, be njo'inan ko wi'ete nyiddudum nattinoojum.
- ³²Fiistube alkawal Allah, laamiido estan be bee pewe mum. Ammaa ummaatoore anndunde Allah muudum dartoto bee semmbe.
- ³³Marbe faamu, wonbe caka ummaatoore paamtinan duudbe. Wakkati sedda wodbe mabbe be mbareteebe bee kaafahi malla bee yiite, wodbe be ndaheteebe, wodbe boo be njabt看 kuuje mabbe.
- ³⁴Saa'i torra ka'a, be keban ballal sedda, wodbe boo kawtanan be nder rikici.
- ³⁵Marbe faamu wodbe be mbareteebe. Dum laatoto ngam labbingo e senugo yimbe, haa to timmoode wari, ngam wakkati maare siwaa.
- ³⁶Laamiido wadan ko fottani mo. O mawnititto, o laaran hoore maako bana o buri dowanteebe fuu mawnugo, o wolwan bolle elewde dow Allah Bajiido. O heban hayru haa to tikkere Allah hibbi ngam Allah wadan ko o taynori.
- ³⁷Laamiido oo hakkilantaa dowanteebe kaakiraabe muudum. O hakkilantaa dowanteedo mo rewbe ngidi, koo dowanteedo feere, ngam o mawninan hoore maako dow koo dume fuu.
- ³⁸Ammaa o teddinan dowanteedo aynoowo berniiji cemmbidfi. O lii'oto kanjeeri e cardi e kaa'e marde saman e dokke godde haa dowanteedo mo kaakiraabe maako anndaano.
- ³⁹O hippan kistrude cemmbidde bee ballal dowanteedo jananno. Jabbe mo bana laamiido fuu, o teddinan be, o hokkan be baawde dow yimbe duudbe, o warjoto be babe boo.

⁴⁰To wakkati timmoode yottake, laamiido fombina ukkanto mo. Laamiido woyla jippoto dow maako bee mootaaɗi pucci e wa'iibe pucci e koommbooje duudde. O nastan lesde godde, o suddan de bana maayo teelanngo, o saaloto.

⁴¹O nastan boo lesdi burndi woodugo, o mbaran ton yimbe duudde. Ammaa lesde Edoom e Mo'ab e mawbe Ammoon ndadan.

⁴²O yowan baawde maako dow lesde duudde, koo Misra boo dadataa mo.

⁴³O jabtan ndesaaji Misra: kanjeeri e cardi e kuuje duuda-samanje godde fuu. Yimbe Libiya e Etiyopiya leestanan mo.

⁴⁴Ammaa baawo man kubaruuji garandi diga fuunaange e woyla kulnan mo. Ngam maajum o tikkan masin, o wurtoto ngam halkugo e nattingo yimbe duudde.

⁴⁵O darnan laymaaji laamorde maako hakkunde beeli gal hooseere burnde woodugo waato hooseere seniinde. Nden balde maako timman, walaa ballando mo.”

Daniyel 12

Haala timmoode

¹“Saa'i man Mika'iilu, malaa'ikaajo mawdo, aynoowo ummaatoore ma wangan. Saa'iire billaare naawnde laatoto, irin maare meedaay laataago diga ummaatooje njoodi. Saa'i man yimbe ummaatoore ma, be inde muudum'en don mbinndi nder deftere kisan.

²Waaliibe duudde nder mbulwuldi pinan, wodbe ngam ngeendam nduumiidam, wodbe boo ngam semteende e mbustu nduumiingu.

³Marbe faamu njaynan bana jayngol asama, ekkitinbe laawol adilaaku haa duudde njaynan haa foroy bana koode asama.

⁴Daniyel, taa yeccu koo moy bolle de'e, takku deftere nde'e haa wakkati timmoode wara. Duudde dabban faamugo ko laatoto e faamu besdoto.”

⁵Nden min Daniyel mi yi'i worbe wodbe diido don ndari: Gooto haa fomoonde maayo nde'e, gooto boo haa ndeya.

⁶Gooto mabbe wolwani borniido limce daneeje go dariido haa dow maayo go, yami mo: “Ndey kuuje kaydiniide de'e timmata?”

⁷Kanƙo o ƙanƙti juude maako diidi fuu heedi asama, mi nani o hunori bee innde Allah duumiido: “Lutti duubi tati bee reeta. Kuuje de'e fuu kibboto, saa'i baawde ummaatoore seniinde nattinte fuu.”

⁸Mi nani ko o wi'i, ammaa mi faamaay. Ngam maajum yammi: “Jawmam, noy kuuje de'e timmirta?”

⁹O jaabi: “Yah, Daniyel! Sey wahayuuji di'i cuude, di takke haa timmoode wara.

¹⁰Duudɓe laaban, cenoto. Ammaa hallube tokkoto wadugo kalludum, kambe fuu ɓe paamataa, sey marɓe faamu tan paamata.

¹¹Baawo ɓe kaɗi lii'anaago Allah kirseteedi nyalaade nyalaade, ɓe njo'ini nyiddudum nattinoojum boo, nyalɗe ujineere e teemedɗe didi e cappande joweenayi (1.290) caaloto.

¹²Barka laatanto munyanɓe, reenanɓe haa nyalɗe ujineere e teemedɗe tati e cappande tati e jowi (1.335) caalo.

¹³An boo Daniyel, munyu haa timmoode. A maayan, ammaa a ummititto ngam keba gedal ma haa timmoode zamanu.”

Hose'a

Hose'a 1

Debbo Hose'a e bikkoy muudum

¹Ndaa wolde nde Jawmiraawo wolwani Hose'a bii Beeru nder zamanu Uzziya e Yotam e Akas e Hezekiya, laamiibe Yahuuda e nder zamanu Yero'bo'am bii Yo'as, laamiido Isra'iila.

²Ndaa nii Jawmiraawo fudfi wolwugo bee hunduko Hose'a: O wi'i Hose'a: "Yah, te'u debbo daakaareejo, danydu bibbe daakaareeku bee maako, ngam yimbe lesdi am don mba'fa daakaareeku bee labbi, be acci yam min Jawmiraawo."

³Hose'a yehi, bangi Gomer bii Dibilayim. Debbo oo reedi, o danyani mo biddo gorko.

⁴Jawmiraawo wi'i Hose'a: "Inndu mo Yisre'el, ngam luttu wakkati sedfa, mi hiitoto saare Yehu, ngam be ndufi yi'iy'am haa Yisre'el. Mi nattinan laamu Isra'iila.

⁵Nyalaade man ngewanmi lagaawal Isra'iila nder yayre Yisre'el."

⁶Debbo go reedi fahin, o danyi biddo debbo. Jawmiraawo wi'i Hose'a: "Inndu mo Lo-Ruhama, waato Endaaka, ngam mi tokkataako endugo laamu Isra'iila fahin, mi yaafataako be sam.

⁷Ammaa mi endan yimbe laamu Yahuuda, min Jawmiraawo Allah mabbe, mi hisnan be. Mi hisnataa be bee lagaawal malla kaafahi malla habre malla pucci malla wa'iibe di."

⁸Baawo debbo go enti Lo-Ruhama, o reedi kadiboo, o danyi biddo gorko.

⁹Jawmiraawo wi'i Hose'a: "Inndu mo Lo-Ammi, waato Naa-ummaatoore-am, ngam onon naa on ummaatoore am, min boo naa mi Allah moodon."

Hose'a 2

Timmoo'de anniya Allah bee yimbe muudum

¹"Ammaa saa'i waran haa limgal yimbe Isra'iila laato bana njaareendi haa maayo, walaa baawando foondugo e limugo ndi. Haa nokkuure nde goddo wi'no be: Naa on ummaatoore am! Yimbe mbi'an be: On bibbe Allah geeto.

²Nden yimbe Yahuuda e yimbe Isra'iila fuu kawtan. Be laaminan ardiido gooto dow mabbe, be ardanto lesdi mabbe, ngam nyalaade Yisre'el laatoto mawnde.

³Mbi'e deerdiraabe mon worbe: Ammi, waato: On ummaatoore am, deerdiraabe mon rewbe boo: Ruhama, waato: On endaa'be."

Jawmiraawo yidi yimbe muudum

⁴“Ngulle daada moodon, ngulle mo! Ngam naa o debbo am, min boo naa mi goriiko. Sey o itta alaamaaji daakaareeku haa tiinde maako, o itta alaamaaji njeenu haa endi maako.

⁵To naa non, mi bortan mo fuu, o laato temmbo bana nyannde o danya. Mi laatinan mo bana ladde hamaadaare, mi laatinan mo harde yoornde, mi mbaran mo bee domka.

⁶Mi endataa bikkoy maako, ngam koy bikkoy daakaareeku.

⁷Ngam daada maakoy danydo koy wadi daakaareeku e cementiidum. Ngam o wi'i: Sey mi tokko waaye'en yidbe yam, hokkanbe yam nyaamdu e ndiyam e gaasa baali e limce diggude e nebbam e njaramji.

⁸Ngam maajum cukkanmi laawol maako bee gi'e, mi maɓɓan ngol bee paddirdum, ngam taa o hebta laabi maako.

⁹O tokkoto waaye'en yidbe mo, ammaa o jokkataako be. O dabɓitan be, ammaa o tawataa be. Nden o wi'an: Sey mi loro haa goram arano, ngam naane mi donno seyi buri jonta.

¹⁰O annditaay min hokki mo alkamaari e inaboojam kesam e nebbam. Mi duddinani mo cardi e kanjeeri. Ammaa be kuuwtiniri ndi ngam Ba'al.

¹¹Ngam maajum mi waran mi hoocita alkamaari am e inaboojam am kesam nder wakkati maaji, mi hoocitan gaasa baali am e lej am ko suddanno temmbuki maako.

¹²Jonta cudditanmi les maako haa gite waaye'en maako yidbe mo, walaa kisnando mo diga juŋgo am.

¹³Mi hadan seyo maako fuu, non boo juulde maako, waato juulde lewru hesru e nyalde ciwtorde maako e juulde maako godde fuu.

¹⁴Mi wonnan inabooje maako e ibbi maako, dum o wi'i: Kanjum dum laati ngeenaari am ndi waaye'en yidbe yam ndokki yam. Min Jawmiraawo mi laatinan dum guube meere, dabbaaji ladde nyaaman dum.

¹⁵Bana non mi hiitorto mo ngam nyalde Ba'alji, labbi maako, saa'i o wulani di uurle, o jaagnori bee halagaare e kodol, o tokki waaye'en yidbe mo. Ammaa min, o yejjiti yam.” Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁶“Ngam maajum, ndaa mi estan mo. Mi yahran mo haa ladde hamaadaare, mi delmitina bernde maako ton.

¹⁷Diga ton boo mi hokkitan mo gese inabooje maako, mi waylitan waadiwol Akor, ngol laatano mo nastirde tammunde. Ton o jaaboto ewnaandu am bana nder nyalde o paanyono, nde o wartino diga lesdi Misra.”

¹⁸Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade nde mbaɗanmi bana non, a ewnatam: Goram. A meetataa ewnugo yam: Ba'al am.

¹⁹Mi ittan inde Ba'alji nder hunnduko maada, walaa mo siftorta inde maaji fahin.

²⁰Nyalaade maajum kaɓɓanmi alkawal ngam maɓɓe bee dabbaaji ladde e colli asama e ladooji dow lesdi, mi yewan lagaawal e kaafahi, mi timminan habre nder lesdi, haa ɓe keba siwtaago nder de'ere.

²¹Mi haɓɓan teegal bee maada haa abada, mi haɓɓan ngal bee maada dow adilaaku e goonga e mboodeenga e hinnuye.

²²Mi haɓɓan teegal bee maada dow goongaaku, an boo a anndan Jawmiraawo."

²³Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade maajum njaabantoomi asamanji. Kanji boo di njaabanto lesdi.

²⁴Lesdi jaabanto alkamaari e inaboojam kesam e nebbam, kanji boo di njaabanto Yisre'el.

²⁵Mi aawan mo ngam am nder lesdi. Mi endan Lo-Ruhama, mi wi'an Lo-Ammi: An woni ummaatoore am. Kanjo boo o wi'atam: Allah am."

Hose'a 3

Hose'a e debbo jeenoowo

¹Jawmiraawo wi'i yam: "Yah fahin, yid' debbo jeenoowo mo waaye feere yidi go. Yid' mo kal-kal bana Jawmiraawo yidiri yimɓe Isra'iila, koo ɓe ngayliti haa dowanteeɓe wodɓe, ɓe ngidi tame inabooje joorɗe."

²Mi yehi, mi sootti mo bee ceede cardi sappo e jowi e sa'iiruuri baakin buhuuje didi bee reeta.

³Mi wi'i mo: "Sey a duura haa am, taa wad' daakaareeku, taa hawtu bee koo moy. Min boo mi hawtataa bee maada."

⁴Ngam Isra'iila'en njoodoto haa duura bilaa laamiido, bilaa ardiido, bilaa kirseteedi, bilaa dajrange labbi, bilaa danciki limanjo, bilaa labbi saare.

⁵Baawo maajum ɓe tuuban, ɓe ngaylititto haa Jawmiraawo Allah maɓɓe e Daawuda laamiido maɓɓe. Nder nyalɗe ragareeje ɓe ngaran bee diwnugo haa Jawmiraawo e mboodeenga muudum.

Hose'a 4

Feloore Jawmiraawo dow Isra'iila

¹Hose'a wi'i: "Onon Isra'iila'en, nane wolde Jawmiraawo: Min Jawmiraawo mi woodi daliila wullaago on, onon joodiibe nder lesdi ndi'i, ngam walaa goongaaku malla mboodeenga malla anndal Allah nder lesdi ndi,

- ²sey naalooje e pewe e mbar-hoore e nguyka e daakaareeku e toonyaare e dufki y'iyy'am dow dufki y'iyy'am.
- ³Ngam maajum lesdi sunoto, joodiibe ton fuu tampan, non boo dabbaaji ladde e colli asama. Koo liddi nder mbeela boo mbaatan.
- ⁴Ammaa taa koo moy wullo, taa koo moy fela godfo boo, ngam ummaatoore ma nanndi bee wulloobe liman'en.
- ⁵Onon on pergoto nyalawma, annabiijo gondudo bee maada fergoto jemma, mi halkan daada ma boo.
- ⁶Ummaatoore am don halka ngam nde walaa anndal. An a wudini anndal, ngam maajum min boo mi wudinte diga kuugal limanku am. A faalaay tawreeta Allah maada, ngam maajum min boo mi faalataa biibe maada.
- ⁷Be besdi duudugo, be besdi boo wadugo hakke dow am. Mi laatinan teddungal mabbe toskaare.
- ⁸Be don nyaama kirseteedi di ummaatoore am lii'anto yam ngam ittugo hakke, be ngidi boo nastingo ummaatoore nder hakke bana mabbe.
- ⁹Ngam maajum limanjo heban kiita kal-kal bana ummaatoore. Mi hiitoto mo ngam daliila gikku maako, mi yoban mo fodde kuude maako kallude.
- ¹⁰Be nyaaman, ammaa be kaarataa. Be mbaɗan daakaareeku, ammaa be duudataa, ngam be acci dɔwtanaago Jawmiraawo.
- ¹¹Daakaareeku e inaboojam kidɗam e inaboojam kesam ittan hakkiilo.
- ¹²Ummaatoore am don yama labbi maare di leggal, nde don sarwo sawru hatti maare. Ngam ruuhu daakaareeku majjini nde, haa nde wadi njeenudow Allah maare, nde tuurtani mo.
- ¹³Be don lii'o kirseteedi dow geereeje kooseeje, be don ngula dokke dow towndiije, les ledde mawde bilitidde de dɔwdi maaje woodi. Ngam maajum biibe mon rewbe mbaɗan daakaareeku, esiraabe mon rewbe boo laatoto jeenoobe.
- ¹⁴Ammaa mi hiitataako biibe mon rewbe ngam daakaareeku muudum'en, koo rewbe biibe mon ngam njeenu muudum'en. Ngam onon bee ko'e moodon on don nyukko bee rewbe daakaare'en, on don lii'o kirseteedi hawtaade bee rewbe wadoobe daakaareeku ngam rewugo labbi. Bana nii ummaatoore sooya anndal don halka.
- ¹⁵To an Isra'iila, a laatake daakaareejo, walaa haaje Yahuuda boo nasta nder hakke. Taa njehe haa Gilgal, taa njehe haa Baytawiina, taa kune bee wi'go: Fakat bana Jawmiraawo o geeto!
- ¹⁶Isra'iila laati saata-hooreejo bana nagge. Jonta min Jawmiraawo mi duran dum bana bortel nder ngaynaaka njaaska na?

¹⁷Yimbe Efrayim dakkotiri bee labbi. Acce be!

¹⁸To wuykere mabbe jinni boo, be accataa wadugo daakaareeku. Mawbe mabbe buri yidugo toskaare.

¹⁹Henndu wiftoto be bee bileeji muudum, be cementan ngam daliila kirseteedi mabbe.”

Hose'a 5

Kiita dow aybe Isra'iila

¹Jawmiraawo wi'i: “Nane, onon liman'en! Kedite booddum, onon Yimbe laamu Isra'iila! Kedite, onon yimbe saare laamiido! Ngam haa moodon kiita wari. Ammaa on laati tuuforgol haa Mispa e zubaawol be'itaangol dow hooseere Taboora.

²Be ngasi ngaska lugguka haa Sittim. Ngam maajum boccanmi be fuu.

³Mi anndi Efrayim. Isra'iila suudaaki yeeso am. Jonta Efrayim wadi daakaareeku, Isra'iila sobi.

⁴Kuude mabbe don kada be loraago haa Allah mabbe, ngam ruuhu daakaareeku don caka mabbe, ngam be anndaa yam min Jawmiraawo.

⁵Mawnitaare Isra'iila laati wullaandu dow hoore mum. Isra'iila e Efrayim pergoto ngam aybeeji muudum'en, Yahuuda boo fergoto hawtaade bee mabbe.

⁶Be ngardan bee dammooji mabbe e na'i mabbe ngam be badita Jawmiraawo, ammaa be tawataa mo, o daaytake be.

⁷Be zammbi Jawmiraawo, ngam be ndanyi bibbe njaalu'en. Ammaa jonta, nder lewru wooru tan, be kalkan, kambe bee jawdi mabbe.

⁸Kadi puufe luwal haa Gibiya, puufe ngal haa Rama, koole haa Baytawiina: Benjamin, konne'en don baawo ma!

⁹Nyalaade mi wadata kiita, Efrayim laatoto winnde. Mi anndinan le'i Isra'iila ko tammi wargo fakat.

¹⁰Ardiibe Yahuuda laati bana sottinoobe keeri. Mi rufan tikkere am dow mabbe bana ndiyam.

¹¹Efrayim yidi tokkaago meereejum. Ngam maajum o toonyaama, kiita do'i mo.

¹²Mi laatanto Efrayim bana mbordi, mi laatanto Yahuuda bana nyawu nyaamoowu i'e.

¹³Efrayim yi'i nyawu muudum, Yahuuda boo yi'i huuduure muudum. Nden Efrayim yehi Assuura, neldi laamiido mawdo habaru. Ammaa kanjo o waawataa yamdfingo on, o waawataa hurgugo huuduure moodon.

¹⁴Ngam min mi laatanto Efrayim bana mbarooga, mi laatanto Yahuuda bana mbarooga cemmɓidɗga. Mi seekan, nden mi dilla. Mi jaɓtan, walaa kisnando be.

¹⁵Mi dillan, mi loro haa nokkuure am, sey to be tuubi, be ɗakkotiri bee am, sey to be torake yam bee tiinaare ngam billaare maɓbe.”

Hose'a 6

Tuubu Isra'iila daraaki dow goonga

¹Hose'a wi'i: “Ngare, en lorto haa Jawmiraawo! Kaɗko o seeki en, o yamɗitinan en boo. O fiyi en, o haɓɓan kuuduuje meeden boo.

²Baawo nyalde ɗiɗi o yeeditinan en, nyannde tatabre o ummitinan en, haa en ngeedita yeeso maako.

³Annden Jawmiraawo, tiinooden anndugo mo. O wanganen en bana no fajiri weetirta fakat. O waranan en bana iyeende, bana no iyeende ragareere yarnirta lesdi.”

⁴Jawmiraawo wi'i: “An Efrayim, ɗume mi waɗante? An Yahuuda, ko mbaɗanmi ngam ma? Mboodeenga moodon ɗon nanndi bee ruulde fajiri, bana saawawre fajiri sottannde law.

⁵Ngam maajum paɗɗanmi be bee habaru annabi'en, mi mbaran be bee bolle hunnduko am. Fakat kiita am wangan bana annoora.

⁶Ngam mboodeenga ngidmi, naa kirseteedi. Anndal Allah ngidmi, naa guleteedi.

⁷Ammaa kambe be ɗowtanaaki alkawal am haa Adama, be zammbi yam ton.

⁸Gile'at ɗum berniwol hallube, keewɗgol batte y'iyaam.

⁹Moobre liman'en ɗon waaltano yimbe bana fasoobe laawol. Be ɗon mbara haa laawol yahugo Sikem, be ɗon kuuwa kuude kallude masin.

¹⁰Haa nder Isra'iila ngi'mi kulniidum nyiddudum. Haa ton Efrayim ɗon waɗa daakaareeku, ton Isra'iila sobi.

¹¹An Yahuuda, ngam maafa boo, codol taaskaama, to mi wartiri joonde yimbe ummaatoore am bana naane.”

Hose'a 7

Tuurtol Isra'iila

¹Jawmiraawo wi'i: “Nde ngidmi nyawndugo Isra'iila fuu, aybe Efrayim e kuude Samariya kallude mbaɗgi. Ngam be ɗon pewja. Wuybe ɗon nasta cuudi, fasoobe ɗon njaɓta dow laabi.

²Ammaa be numataa mi ɗon siftora halleende maɓbe fuu! Jonta kuude maɓbe ɗon taari be, mi ɗon yi'a de.

- ³Be don ceyna laamiido bee halleende mabbe, ardiibe boo bee pewe mabbe.
- ⁴Be fuu be jeenoobe, be nanndi bee tamsirdu wulndu jaw ndu tamsoowo acci yiite don wula nder maaru, wakkati o jiibi kuroori haa ndi ufo.
- ⁵Haa nyalaade juulde laamiido mabbe, ardiibe nyawi bee nguykinoojam, laamiido nanngindiri juude bee jancoobe.
- ⁶Wakkati man be fuu be don nufu kalludum, berde mabbe nguli bana tamsirdu. Jemmaare fuu tuurtol mabbe wangata tawon, ammaa fajiri ngol wulan bana yiite.
- ⁷Be fuu be don ngula bana yiite tamsirdu ngam halkugo hiitoobe mabbe. Laamiibe mabbe ndo'i gooto gooto fuu. Ammaa walaa koo gooto mabbe toroto yam ballal.
- ⁸Efrayim don jillindira bee ummaatooje godde. Efrayim laati bana tamseere sa'aande wakeere woore tan, nde waylitaaka.
- ⁹Jananbe nyaami semmbe maako, o anndaa. O wadi dandanndi, o anndaa.
- ¹⁰Mawnitaare Isra'iila don seedo dow hoore mum, ammaa be lortaaki haa Jawmiraawo Allah mabbe, be ngaylitaaki haa maako ngam haala man fuu.
- ¹¹Efrayim laati bana poola kumiinga nga walaa hakkiilo. Be ewni Misra ngam ballal, be njehi haa Assuura boo.
- ¹²To be ndilli, mi we'itan zubaawol am dow mabbe, mi jippina be bana colli asama. Mi hiitoto be bana aartumi reentingo jama'aare mabbe.
- ¹³Bone laatanto be, ngam be ndoggi yam daayiidum. Halkere ukkanto be, ngam be tuurtani yam. Mi soottanno be, ammaa be mbolwi pewe dow am.
- ¹⁴Nde be mboyi be waaliibe dow daage mabbe, be toraaki yam nder berde mabbe. Be don yaro balli mabbe ngam be keba alkamaari e inaboojam kesam. Ammaa min, be don tuurtanammi.
- ¹⁵Min mi ekkitini be, mi semmbidini juude mabbe. Ammaa kambe be don nufu kalludum dow am.
- ¹⁶Be don ngaylito, ammaa naa heedi am. Be don bana lagaawal bonniingal. Ardiibe mabbe ndo'orto bee kaafahi, ngam daliila demde mabbe elewde. Ngam daliila man yimbe lesdi Misra njalata be."

Hose'a 8

Feloore ngam njaggu labbi nder Isra'iila

- ¹Jawmiraawo wi'i: "Fuufu luwal konu! Konne'en don ukkano lesdi am bana jigaawal, ngam be dwtanaaki alkawal am, be tuurtani tawreeta am.
- ²Be don mboyanammi: Yaa Allah, minin Isra'iila'en min anndi ma!

- ³Ammaa Isra'iila'en ngudini mboodeenga. Sey konne'en ukkano be!
- ⁴Be laamini laamiibe, ammaa naa dow umroore am. Be ndarni ardiibe bilaa anndaangal am. Be mbaɗi labbi bee cardi e kaŋgeeri maɓɓe. Bana nii Isra'iila ɗabbiri halkere maɓɓe.
- ⁵An Samariya, mi wudini gaggel ma! Tikkere am ɗon saati dow yimbe ma. Haa ndey be tokkoto sobugo bana non?
- ⁶Gaggel man iwi haa Isra'iila, baɗoowo sanaa'a waɗi ɗum. Ngel laataaki Allah. Ngam man, gaggel Samariya sampititto.
- ⁷Nde nii be aawi henndu, be tammi sodugo duluuru. Koo y'ommbe alkamaari maɓɓe mbaɗataa cammeeje. To ɗe mbaɗi boo, ɗe mbaɗataa kuroori. To kuroori waɗi boo, jananɓe nyaaman ndi.
- ⁸Konne'en moɗi Isra'iila. Ummaatooje ɗon ndaara Isra'iila jonta bana huunde nde koo moy yiɗaa.
- ⁹Be njehi haa Assuura, bana wamnde ladde feere maare. Efrayim soodi waaye'en.
- ¹⁰Koo nde be ndokki ummaatooje caahuuji ɗuudɗi, jonta mi hawtan be. Yeeso seɗɗa be njaran bone daliila ɗoŋgal laamiido laamlaamɓe.
- ¹¹Efrayim ɗuudɗini kirsirɗe ngam ittuki hakke. Ammaa ɗe laatanake mo daliila waɗugo hakke!
- ¹²Koo to mi winndani be umrooje am ujineeje, kambe be ndaaran ɗe bana huunde janande.
- ¹³Be lii'ani yam dokke kirseteeɗi ngam haa be nyaama kusel man, ammaa min Jawmiraawo mi yerdataako be. Jonta ciftoranmi aybeeji maɓɓe, mi hiitoto hakkeeji maɓɓe. Be loroto haa Misra!
- ¹⁴Isra'iila yejjiti tagɗo ɗum, nyibi cuuɗi laamorɗe. Yahuuda boo ɗuudɗini berniiji cemmbidɗi. Mi nelan yiite nder berniiji maɓɓe, nge nyaaman laamorɗe maɓɓe."

Hose'a 9

Seyo jinni, kiita baɗitake

- ¹Hose'a wi'i: "An Isra'iila, taa seya, taa welweltu bana ummaatooje godɗe. Ngam a acci Allah maɗa, a laati debbo daakaareejo. A yidi ngeenaari daakaareeku haa laarde alkamaari fuu.
- ²Ngam maajum laarde e biɗɗirɗe nyaamnataa yimbe Isra'iila, inaboojam kesam ɗam be ngidno boo hebataako.
- ³Be njoodataako nder lesdi Jawmiraawo, Efrayim loroto haa Misra, haa Assuura boo be nyaaman nyaamduuji cobɗi.

⁴Haa ton be ndufantaa Jawmiraawo dokke inaboojam, kirseteedi mabbe boo pottantaa mo. Nyaamdu mabbe laatoto nyaamdu mayiti, koo moy nyaami ndu, soban. Nyaamdu mabbe laatoto ngam ko'e mabbe tan, walaa ko nastata haykaliiru Jawmiraawo.

⁵Dume mbaɗoton nyalaade fottirde, nyalaade juulde Jawmiraawo?

⁶Ndaa, be fuu be ndilli ngam lesdi mabbe wonnake. Fakat Misra jabboto be, Memfis boo uwan be. Giɗngille njabtan pallel cardi mabbe marndi saman, gi'e boo keewan cuudi mabbe.

⁷Nyalde kiita njottake, saa'i waataago wafi. Sey Isra'iila annda dum! On mbi'i: Annabiijo ellitake, mardo Ruuhu yinnake ngam aybe moodon mawni, konnaagu moodon duudi.

⁸Aynoowo Efrayim don wondi bee Allah am, be mballini tuuforli tuufoowo colli dow laabi annabiijo maako fuu, be don toonyo mo koo nder suudu Allah maako.

⁹Be mbonni masin bana yimbe Gibiya. Allah siftoran aybeeji mabbe, hiitoto hakkeeji mabbe."

¹⁰Jawmiraawo wi'i: "Mi tawi Isra'iila bana inabooje nder ladde hamaadaare. Mi yi'i kaakiraaɓe moodon bana bibbe ibbi aartude benndugo. Ammaa nde be njotti haa Ba'al-Pe'or, be lii'i ko'e mabbe haa lawru semtiniindu. Bana non be laatori nyiddube bana gidaado mabbe man.

¹¹Teddungal Efrayim fiiran bana sonndu. Walaa danyugo, walaa reeduujo, walaa reedugo!

¹²Koo to be mawnini bibbe mabbe, mi mbaran be diga be laataaki mawbe. To mi daayake be, be njaran bone boo.

¹³Mi donno yi'a Efrayim bana lesdi Tirus, njo'inaandi haa nokkuure wilitaande, ammaa Efrayim don yahra bibbe mum haa kirsoowo."

¹⁴Hose'a tori: "Yaa Jawmiraawo, to doole a hiito be, nden kam hokku rewbe mabbe deedi dimari e endi joordi!"

¹⁵Jawmiraawo wi'i: "Halleende mabbe fuu wangi haa Gilgal. Ton nganyimi be. Ngam daliila kuude mabbe kallude ndiiwanmi be diga saare am. Mi meetataa yidugo be, ngam ardiibe mabbe fuu be tuurtube.

¹⁶Efrayim fiyaama, daɗi maako njoori, o hebataa bibbe fahin. Koo to be ndanyi boo, mi mbaran bibbe maako marbe saman."

¹⁷Hose'a wi'i: "Allah am wudinam be, ngam be nananaay mo. Be ngiloto caka ummaatooje."

Hose'a 10

Laamu e teddinki labbi ke'i hiiteego

- ¹Isra'iila woni inabohi dimanki bibbe duudde. Nde dum besdi duddingo bibbe, dum besdi boo duddingo kirsirde ngam labbi. Nde dum besdi wo'ingo lesdi muudum, dum besdi boo wo'ingo danranje labbi.
- ²Berde Isra'iila'en cenndake. Sey be ndoondo kiita aybe man jonta. Allah fusan kirsirde mabbe e danranje labbi mabbe.
- ³Nden be mbi'an: "Jonta min ngalaa laamiido, ngam min kulaay Jawmiraawo. Koo to min kebi laamiido, dume dum nafata min?"
- ⁴Be mbolwi bolle meere, be kuni kunayeeje pewe, be kabbi alkawalji. Haala kiitaaji don ummo haa mabbe bana geene mbarooje mawnande nder diidi haa ngesa.
- ⁵Joodiibe haa Samariya don kula daliila gaggel haa Baytawiina. Ummaatoore maagel sunoto daliila maagel. Liman'en maagel ndiwnan daliila maagel, ngam teddungal maagel dahaama daayiidum.
- ⁶Konne'en njahrn ngel haa Assuura, ngel laatoto dokkal ngam laamiido mawdo. Efrayim semtan, Isra'iila toskoto ngam daliila anniyaaji muudum.
- ⁷Berniwol Samariya natti, laamiido maagol don majja bana nguufu dow ndiyam.
- ⁸Nokkuuje towde haa Isra'iila wadi hakke nattan. Gi'e e geene mawnan dow kirsirde mabbe. Nden be toroto kooseje: "Cudde min!", towndiije boo: "Ndo'e dow amin !"
- ⁹Jawmiraawo wi'i: "Onon yimbe Isra'iila, diga nyalde Gibiya on mbaadi hakke, haala man tokki haa wargo hannde. Ngam maajum konu waran dow bibbe zunuuba haa Gibiya.
- ¹⁰Mi boccan be bee ngida am. Ummaatooje kawtan dow mabbe daliila aybeeji mabbe didi fuu.
- ¹¹Efrayim woni wiige eltaange nge yidi fiyugo alkamaari. Mi saali, mi yi'i daande maage woonde. Ngam maajum mi habban Efrayim ngam ndemri, Yahuuda reman, Yaakubu boo remtan ngesa.
- ¹²Aawane ko'e moodon adilaaku, on codan mboodeenga. Kippite ngesa kesa! Saa'i wadi haa on ngaylito heedi am, min Jawmiraawo, haa mi wara, mi tobnana on adilaaku.
- ¹³On aawi halleende, on codi zunuuba, on nyaami nafuuda fewre. On marsi baawde moodon e duudal honoobe moodon.
- ¹⁴Ngam man fitina ummoto caka ummaatoore moodon. Berniiji moodon cemmbidfi fuu mbilete, bana laamiido Salman wiliri Bayti-Arbeel nder nyalaade konu, nde o dirbi daadiraabe dow bikkoy muudum'en.

¹⁵Irin man laatanto on haa Baytila boo, ngam daliila halleende moodon mawnde masin, laamiido Isra'iila nattan to subaha yottake.”

Hose'a 11

Yiide Allah ngam Isra'iila

¹Jawmiraawo wi'i: “Nde Isra'iila derkeejono, mi yidi mo. Mi ewni biɗɗo am, mi wurtini mo lesdi Misra.

²Ammaa koo mi ewni Isra'iila'en nde duuɗɗum, kambe be besdi daaytaago. Be kirsi ngam Ba'alji, be nguli dokke ngam suuraaji labbi cehaafi.

³Asee boo min bee hoore am ekkitinno Efrayim yahugo, mi jogi mo. Ammaa kanke o annditaay nii mi hakkilani mo.

⁴Mi yahri mo bee kabborli koyɗi, mi ɗowi mo bee boggi yiide. Mi laatani mo bana goɗɗo kuufando musinanngel, mi turi mi hokki mo ko o nyaamata.

⁵Isra'iila'en lorataako haa lesdi Misra, jonta Assuura laamanto be, ngam be cali lortaago haa am.

⁶Konne'en ukkanto berniji mabbe, be ngewan paldude mabbe, nattinan be ngam daliila nufayeeje mabbe.

⁷Ummaatoore am ɗon tabiti nder gudinki nuɗɗinki maare. Nde ewnaama ngam ummaago, ammaa nde daraaki.

⁸An Efrayim, noy mbaawranmi accugo ma? An Isra'iila, noy mbaawranmi yoofugo ma? Noy mbaawranmi waɗango ma ko mi waɗani wuro Adama? Noy mbaawranmi laatingo ma bana wuro Ceboyim? Bernde am saklake, yurmeende heewi bernde am.

⁹Mi waɗataa fodde tikkere am saatunde, mi halkataa Efrayim fahin. Ngam min mi Allah, naa mi neɗɗo, mi Ceniido caka moodon. Ngam maajum mi warataa bee tikkere.”

¹⁰Hose'a wi'i: “Be tokkoto Jawmiraawo. Kanke o ubban bana mbarooga. O ubban e bibbe maako ngaran bee diwnugo diga hiirnaange.

¹¹Be ngaran bee diwnugo diga Misra bana colli, diga lesdi Assuura boo bana pooli.” “Min mi hooran be haa cuudi mabbe”. Nii Jawmiraawo wi'i.

Hose'a 12

Feloore dow rikici Efrayim

¹Efrayim taarni Jawmiraawo bee pewe. Isra'iila taarni mo bee rikici. Yahuuda ɗon wondi bee Allah, ammaa o ɗon ɗakkotiri boo bee ɗowanteebe jananbe.

²Efrayim don wuura bee henndu, don taasna henndu fuunaange, don dufdfina pewe e toonyaare nde weeti fuu. O don habba alkawal bee Assuura, o don nelda nebbam haa Misra.

³Jawmiraawo woodi daliila wullaago Yahuuda. O hiitoto Yaakubu ngam laabi mum, o warjoto mo fodde kuude maako.

⁴Yaakubu nanngi teppere deerdum nde be donno haa reedu daada mabbe tawon. Nde o laati gorko, o habi bee Allah.

⁵O habi bee malaa'ikaajo, o jaali. Ammaa o woyi, o tori mo hinnuye. Haa Baytila Allah fotti bee maako, ton o wolwani en.

⁶Kaniko woni Jawmiraawo Allah honoobe asama, bee innde nde yimbe ewnorto mo.

⁷Sey a lorto haa Allah maada. Jogita mboodeenga e kiita goonduka, tammora Allah maada foroy.

⁸Jawmiraawo wi'i: "Kanaana don jogi awnordum fewreejum, o yidi wadugo rikici.

⁹Efrayim don wi'a: Na mi diskudo! Mi hebani hoore am jawdi. Haa nafuuda torra am fuu, goddo tawataa aybe haa o laara dum bana hakke.

¹⁰Ammaa min woni Jawmiraawo, Allah maada diga a donno haa lesdi Misra tawon. Mi jo'inte nder bukkaaji fahin, bana nder nyalde fottirde.

¹¹Mi wolwani annabi'en, mi dufdfini wahayuuji, mi wadi balndi bee kunndude annabi'en.

¹²To sooynde adilaaku don haa Gile'at, nden kam fakat be nattan. Haa Gilgal be lii'i kirseteedi kalhali. Ngam maajum kirsirde mabbe ngartan baagaaje kaa'e nder diidi haa gese."

¹³Hose'a wi'i: "Yaakubu doggi haa lesdi Siriya, Isra'iila huuwi ngam daliila debbo, o duri tokkere ngam haa o heba debbo.

¹⁴Jawmiraawo wurtini Isra'iila diga Misra bee junngo annabiijo, bee junngo annabiijo boo o ayniri be.

¹⁵Efrayim mettini Jawmiraawo masin. Jawmiraawo lornan yiy'am dam o rufi dow hoore maako, o lornanan mo yawaare maako."

Hose'a 13

Halkere Efrayim warande

¹Jawmiraawo wi'i: "Nde Efrayim wolwi, koo moy fuu diwni. Lenyol ngo'ol buri marugo teddungal nder Isra'iila fuu. Ammaa ngol nasti aybe bee Ba'al, ngol waati."

²Hose'a wi'i: "Koo jonta boo yimbe Efrayim don tokko wadugo hakke. Bee cardi mabbe be don mbaɗa suuraaji bolinaadi fodde hakkiilo mabbe. Labbi di'i fuu, wadoobe sanaa'a mbaɗi di. Ndaa ko yimbe mbi'ata dow mabbe: Yimbe lii'ooɓe kirseteedi don keɓbo nga'oy koy bee kunndude boo.

³Ngam maajum be laatoto bana ruulde fajiri, bana saawawre subaha sottaande law, bana nyaande ruuyannde diga laarre, bana cuurde gurtotoode haa burde.

⁴Min mi Jawmiraawo, Allah moodon diga on donno haa lesdi Misra tawon. On anndaa dowanteedo feere, sey min, on ngalaa kisnoowo feere sonaa min!

⁵Mi anndi on nder ladde hamaadaare, nder lesdi njoorndi.

⁶Nde be kebi durduɗe, be kaari. Nde be kaari, berde mabbe mawniti. Ngam maajum be ngejjiti yam.

⁷Mi laatanto be bana mbarooga. Mi waaltanto be bana paadaawu dow laawol.

⁸Mi ukkanto be bana boodu koocanaangu bikkoy muudum, mi seekan biɓbe mabbe. Mi nyaaman be ton bana mbarooga ndewa, dabbaaji ladde campitan be."

⁹"Onon Isra'iila'en, on kalkan ngam on tuurtani yam, on tuurtani godɗo baawando wallugo on.

¹⁰Toy laamiido moodon haa o hisna on bee berniiji mon fuu? Toy hiitoobe moodon be mbi'don yam dow muudum'en: Hokku min laamiido e ardiibe ?

¹¹Nder tikkere am, mi hokki on laamiido. Nder bernuki am boo, mi ittan mo.

¹²Mi tongi zunuubaaji Efrayim, mi sigi hakkeeji maako.

¹³Luuwe danyando ngaranan mo, ammaa o biɗɗo sooya-hakkiiloojo, ngam to saa'i man wadi, o wurtataako danyrugol.

¹⁴Mi soottanno be diga joonde maaybe. Mi hisnanno be diga maayde. An waade, toy gi'al ma? An joonde maaybe, toy baawde ma ngam mbarugo? Mi sali endugo be !"

¹⁵Efrayim don besdo caka deerdum'en. Ammaa henndu fuunaange, henndu Jawmiraawo saatundu waran diga ladde hamaadaare, beebna waawru Efrayim, yoornan seeboore maako, jabta kuuje duufa-samanje haa ndesaari maako fuu.

Hose'a 14

¹Doole Samariya roondo kiita aybe mum, ngam berniwol ngo'ol tuurtani Allah maagol. Yimbe maagol ndo'oto bee kaafahi, konne'en naman bikkoy maagol, ceekan reedu'en maagol.

Ewnaandu ngam tuubu

²Onon Isra'iila'en, lorte haa Jawmiraawo, Allah moodon! Ngam aybe moodon do'i on.

³Lorte haa Jawmiraawo, mbolwane mo. Mbi'e mo: "Yaafana min aybe fuu, yerda min, dow min ngaddane ga'i kirseteedi, min ngaddante gettooje!

⁴Assuura hisnataa min, min mba'ataako pucci, min meetataa wi'ugo labbi di min mbaadi: Yaa Allah amin. Ngam haa maada atiimeejo heban hinnuye."

⁵Jawmiraawo wi'i: "Mi yamditinan be diga nyawu gudinki nuɗɗinki maɓɓe, mi yidan be bee ngida am, ngam tikkere am wayliti, acci be.

⁶Mi laatanto Isra'iila bana saawawre, Isra'iila finnan bana gurguli, Isra'iila wadan daadi bana laynde Libanon.

⁷Lice mum kese njaajan, haa boodki maajum nannda bee ki jaytunhi, uureenga maajum bana laynde Libanon.

⁸Yimbe Isra'iila ngartan, njoodoto fahin haa dowdi muudum, be ndeman alkamaari, be mbaɗan pinndi bana inabohi, be maran innde woonde bana inaboojam Libanon.

⁹Efrayim, ko yaali yam bee labbi fahin? Min bee hoore am mi jaban tornde maɓɓe, mi aynan be. Mi nanndi bee lekki boodki marki haakooji foroy, biɓɓe lekki ngam moodon tawete haa am."

¹⁰Moy woni hikmaajo? Sey o faama du'um! Moy woni kakkildo? Sey o annda dum! Ngam laabi Jawmiraawo di ndarnudi. Adili'en njahan dow maaji, ammaa tuurtoobe ndo'oto dow maaji.

Yo'el

Yo'el 1

Asar garki babbatti

- ¹Jawmiraawo wolwani Yo'el bii Petuwel, wi'i:
- ²Onon ndotti'en, nane ko mbi'anmi! Onon joodiibe lesdi Yahuuda fuu, kedite! Irin du'um meedi laataago nder nyalde moodon koo nder nyalde kaakiraabe moodon na?
- ³Ngecce dum bibbe moodon, bibbe moodon boo ngecca dum bibbe muudum'en. Kambe fahin ngecca dum yidere warannde baawodon.
- ⁴Ko nyaamoowu acci, mbabbattu nyaami dum. Ko mbabbattu acci, ngilngu maagu nyaami dum. Ko ngilngu acci, ndo'u nyaami dum.
- ⁵Onon wuykoobe, pine, mboye! Onon yaroobe inaboojam, mboye, ngam inaboojam kesam ittaama e kunndude moodon!
- ⁶Ummaatoore semmbidnde, nde walaa limgal, ukkani lesdi am. Nyii'e maare nanndi bee nyii'e baroode, y'akkirde maare bana de mbarooga ndewa.
- ⁷Nde wili inabohi am, nde yewi ibbi am, nde bolti ki fuu, lice maaki fuu purdi.
- ⁸Onon yimbe, sey on mboya bana derkeejo debbo borniido limce buhuuje boyando gorum kowdo dum.
- ⁹Dokke nyaamdu e dokke dufeteede ngoodaa haa suudu Jawmiraawo. Liman'en jagganoobe Jawmiraawo don cuno.
- ¹⁰Gese mbonni, lesdi don suno, alkamaari natti, inaboojam kesam e nebbam kesam boo jinni.
- ¹¹Onon remooobe, cemte! Onon remooobe inabooje, mboye! Sa'iiruuri e alkamaari e yaamle gese fuu mbonni.
- ¹²Inabohi yoori, ibbi dayli, rummaanoohi e dibinoohi e lekki dimanki bibbe belde e ledde haa ngesa fuu njoori. Nonnon, ko seynata bibbe Aadama, dayli.
- ¹³Kadde limce buhuuje, mboye, onon liman'en! Uume, onon jaggiibe haa hirsirde Jawmiraawo! Ngare, mbaale nder mettamberam, onon jagganoobe Allah am! Ngam dokke nyaamdu e dokke dufeteede ngoodaa haa suudu Allah moodon.
- ¹⁴Taaskane suumaye, ewne yimbe ngam be moobo, moobte ndotti'en e joodiibe nder lesdi fuu haa suudu Allah Jawmiraawo moodon, ngookane mo!
- ¹⁵Nyalaade Jawmiraawo baditake! Nde waran diga Allah Baawdo bana halkere. Kayto nyalaade nde'e !
- ¹⁶Nyaamdu halki yeeso meeden, seyo e gimi njinni nder suudu Allah meeden.

¹⁷Aawre yoori haa ngesa, cigordɔ perwi, beembe ngibbinaama, ngam alkamaari dayli.

¹⁸Dabbaaji don mbooka. Tokke na'i don ngiilo, di ngalaa durdude. Koo tokke dammooji boo don njara bone.

¹⁹Yaa Jawmiraawo, mi don toro ma, ngam yiite nyaami durdude nder ladde, demngal yiite wuli ledde ladde fuu.

²⁰Koo dabbaaji ladde boo don laaha heedi maada, ngam maahoy beebe, yiite nyaami durdude nder ladde.

Yo'el 2

Nyalaade Jawmiraawo

¹Puufe luwal konu haa Siyona, koole dow hooseere Jawmiraawo seniinde. Yimbe lesdi fuu ndiwna, ngam nyalaade Jawmiraawo baditake.

²Dum nyalaade nyibre nyibunde, nde nyalaade duule naarginande. Ummaatoore mawnde semmbidnde don sudda kooseeje bana jayngol fajiri. Irin ummaatoore nde'e meedaay laataago sam, irin maare meetataa laataago haa duubi burandi daayaago boo.

³Yiite nyaamooye don haa yeeso maare, demngal yiite don wula haa baawo maare. Hiddeko nde wara, lesdi nanndi bee jarne Adnin. Baawo nde dilli, ndi laati ladde meere, walaa koo dume dadata.

⁴Nde nanndi bee pucci, nde doggan bana pucci ba'eteeɗi ngam konu.

⁵Bana hoolo mootaji pucci, non hoolo maare dow geereeje kooseeje. Bana hoolo yiite nyaamanɗe tiitiho, bana ummaatoore semmbidnde taaskaniinde habre, non nde wa'i.

⁶Ummaatooje don ndiwna yeeso maare, geese fuu don purda.

⁷Nde don yaawa bana honooɓe semmbidɓe, nde don wa'o mahi taariidi berniiji bana waawɓe konu. Goto goto fuu don tokko laawol mum, walaa mo selata sam.

⁸Walaa mo yerbata godɗo, koo moy don tiito yeeso muudum. Be don caalo caka kuri, walaa ko darnata ɓe.

⁹Be don ukkano berniwol, ɓe don njaawda dow mahol, ɓe mba'o dow cuudi, ɓe don nastira di gal burde maaji bana wuyɓe.

¹⁰Lesdi dimmbi yeeso maare, asamanji ndiwni, naanɗe e lewru nyibbi, koode boo acci yaynugo.

¹¹Ngam Jawmiraawo hooli yeeso jama'aare konu muudum. Jama'aare maako duudnde masin, hibbinoobe muuyo maako mari baawde. Ngam nyalaade Jawmiraawo laatoto mawnde, hulniinde masin. Moy waawata busugo nde ?

Ewnaandu ngam tuubu

¹²Jawmiraawo wi'i: "Koo jonta boo, lorte haa am bee bernde woore, bee suumaye e bojji e gondi!

¹³Seekugo limce he'ataa, ndikka ngaylite berde moodon." Lorte haa Allah Jawmiraawo moodon, ngam o mardo endam e hinnuye, mo tikkataa law, mo mboodeenga e goongaaku mum duudi, o faasitan wadugo sarru.

¹⁴Moy anndi? Teema o waylititto, o faasitan, nden o accana on barka, haa on keba ko on lii'anto Jawmiraawo, Allah moodon bana dokke nyaamdu e dokke dufeteede.

¹⁵Puufe luwal konu haa Siyona, taaskane suumaye, umre moobtorde.

¹⁶Moobte yimbe, cene moobtorde, moobte ndotti'en, kawte bikkoy e musinankoy. Banjo wurto suudu muudum, banjaado boo wurto waalordu muudum!

¹⁷Liman'en jagganoobe Jawmiraawo mboya hakkunde zawleeru haykaliiru e hirsirde maaru. Sey be mbi'a: "Yaa Jawmiraawo, endu ummaatoore ma, taa accu be kuda yimbe laatiibe maral ma, ngam taa jananbe njanca be, ngam taa ummaatooje godde mbi'a: Toy Allah mabbe?"

Mo'ere Allah

¹⁸Jawmiraawo yidi lesdi muudum bee yiide haajunde, o endi yimbe ummaatoore maako.

¹⁹O jaabi be ni'i: "Ndaa mi neldi on alkamaari e inaboojam e nebbam haa on kaara. Mi meetataa accugo ummaatooje njanca on.

²⁰Konne'en iwbe woyla, mi daaynan be e moodon, mi riiwan be haa lesdi njoorndi perewndi. Moobre mabbe aartunde ndiiwanmi haa mbeela fuunaange, moobre mabbe sakkitiinde boo haa mbeela hiirnaange. Kacceenga nyolki mabbe een gan dow, ngam min Jawmiraawo mi huuwi kuude mawde.

²¹An lesdi, taa hul! Ammaa welweltu, seya, ngam min Jawmiraawo mi huuwi kuude mawde!

²²Onon dabbaaji ladde, taa kule! Ngam durduude nder ladde puditi, ledde don ndima, ibbi e inabohi don ndima bibbe.

²³Onon boo, yimbe Siyona, mbelmbelte, ceyore Jawmiraawo, Allah moodon, ngam mi mo'ani on iyeende arannde, mi tobnani on iyeede, iyeende arannde e ragareere fuu bana naane.

²⁴Larre heewan alkamaari, biddirde keewan inaboojam e nebbam haa rufa.

²⁵Mi hokkitan on ko on majjini nder duubi di nyaamoowu e mbabbattu e ngilngu e ndo'u nyaami yaamle gese moodon, jama'aare konu am mawnde nde neldunoomi caka moodon.

²⁶Nden on nyaaman, on kaaran. On mangtan innde Jawmiraawo, Allah moodon mo wadani on kaayeeffijum. Ummaatoore am meetataa semtineego!

²⁷Nden kam on anndan min mi don caka Isra'iila, min mi Jawmiraawo, Allah moodon, walaa goddo feere. Ummaatoore am meetataa semtineego!"

Yo'el 3

Baannjuki Ruuhu Ceniido

¹"Baawo man mi waanjan Ruuhu am dow yimbe fuu: Bibbe mon worbe e rewbe mbaɗan annabaaku, ndotti'en moodon koyɗan koyɗi, suka'en moodon keɓan wahayuuji.

²Koo dow maccube e horbe, mi waanjan Ruuhu am nder saa'i man.

³Mi waɗan kaayeeffiji haa asama e dow lesdi: Yiy'am e yiite e daɗrange cuurɗe mɓangan!

⁴Naange nyiɓɓan, lewru boo woojan bana yiy'am. Nden nyalaade am mawnde hulniinde waran!"

⁵Ammaa koo moy ewnotooɗo innde Jawmiraawo, hisan. Ngam hisanbe ngonan dow hooseere Siyona, nder berniwol Urusaliima, bana no Jawmiraawo wi'i. Mo Jawmiraawo ewni dum, yeedan.

Yo'el 4

Kiita dow ummaatooje

¹Jawmiraawo wi'i: "Saa'i man mi wartiran joonde Yahuuda e Urusaliima bana naane.

²Mi moobtan yimbe ummaatooje fuu, mi jippina be haa Waadiwol Yusafat. Mi hiitoto be ton ngam daliila ummaatoore am e maral am Isra'iila. Be cankiti Isra'iila caka ummaatooje godde, be cenndi lesdi am.

³Be mbaɗi kur'u ngam anndugo mo marata ummaatoore am. Be coorri derkeejo gorko ngam yobugo debbo daakaareejo, be coorri derkeejo debbo ngam hebugo nguykinoojam, be njara dam.

⁴Onon boo, Tirus e Sidon e lesɗe Filistiya fuu, dume on dabbata haa am? Woodi ko ngiddon waataago yam na? To non, jonta nii mi lortinan dum dow ko'e moodon.

⁵Onon on kooci cardi am e kanjeeri am, on njahri ndesaaji am burɗi saman haa nder cuudi labbi moodon.

⁶On coorri yimbe Yahuuda e Urusaliima haa Yunaniŋke'en ngam daaynugo be e lesdi maɓɓe.

⁷Ammaa mi umminan be, be ngurto nokkuure nde on coorri be, mi lortina kuude moodon dow ko'e moodon.

⁸Mi soorran ɓiɓɓe mon worbe e rewbe haa Yahuudu'en. Kambe boo be coorra be daayiidum haa Seba'en." Bana non Jawmiraawo wi'i.

⁹Ngoooyne dum caka ummaatooje! Taaskane konu! Ewne semmbidɓe! Honooɓe fuu ɓadito, nasta haɓre!

¹⁰Bee baaneeje maɓɓe be tappiran kaafaaje, bee ɓafɗi maɓɓe boo labbe. Koo tampudo boo wi'a: Mi cemmɓidɗo !

¹¹Onon ummaatooje taariide, ngare bee pargal, moobe! Yaa Jawmiraawo, jippin honooɓe maada ton!

¹²Ummaatooje ɗe'e taasko, ngara haa Waadiwol Yusafat. Haa ton Jawmiraawo joodoto ngam o hiito ummaatooje taariide fuu.

¹³Halleende maɓɓe duudi. Ngam maajum code be bana no godɗo wa'irta alkamaari. Njaabe be bana no godɗo ɓidɗirta inabooje nder ɓidɗirde heewnde, haa inaboojam rufa.

¹⁴Ummaatooje duudɗe don haa Waadiwol kiita, ngam nyalaade Jawmiraawo ɓaditake ton.

¹⁵Naange e lewru nyiɓɓi, koode boo acci yaynugo.

¹⁶Jawmiraawo don hoola haa hooseere Siyona, don telɓa haa Urusaliima. Asama e lesdi don ndimmbo. Ammaa o hisrude ummaatoore maako, o nyukkorde semmbidnde ngam Isra'iila.

¹⁷O wi'i: "Onon Isra'iila'en, to dum laatake, on anndan min woni Jawmiraawo, Allah moodon, joodiido dow Siyona, hooseere am seniinde. Urusaliima laatoto berniwol cenaangol, jananbe meetataa saalaago nder maagol!"

¹⁸Saa'i man kooseeje keewan gese inabooje, na'i duudan dow towndiije fuu, maaje nder Yahuuda ilnan ndiyam duudɗam, ndiyam ɓulan e suudu Jawmiraawo ngam soofnugo Waadiwol Sittim.

¹⁹Misra laatoto yeeweende, Edoom boo laatoto ladde meere, ngam yimbe lesɗe ɗe'e toonyi yimbe Yahuuda, ndufi ton y'iyaam yimbe be ngalaa aybe.

²⁰⁻²¹Jawmiraawo waatoto mbaraabe, o endataa ayɓuɓe. Yimbe njoodoto haa Yahuuda e nder Urusaliima haa foroy, Jawmiraawo boo joodoto dow hooseere Siyona.

Amos

Amos 1

Kiita dow heeddiddiraabe Isra'iila

- ¹Ndaa bolle Amos gooto caka waynaabe baali haa lesdi Teko'a. Ndaa ko Jawmiraawo yi'ni mo dow Isra'iila nder zamanu Uzziya, laamiido Yahuuda e Yerobo'am bii Yo'as, laamiido Isra'iila, duubi dīdi diga lesdi dimmbaaki tawon.
- ²O wi'i: "Jawmiraawo don ubba bana mbarooga diga Siyona, don hoola diga Urusaliima. Ngam maajum durdude waynaabe daylan, yeereere hooseere Karmel boo yooran."
- ³Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Yimbe Damas mbaɗi aybe dow aybe, fakat mi hiitoto be ngam be mbonni lesdi Gile'at bee corbirdum njamndi.
- ⁴Ngam maajum nelanmi yiite nder saare Hazayel, nge nyaama cuudi Benhadat cemmbidɗi.
- ⁵Mi yewan jamɗe paldude dammugal Damas, mi nattinan joodiibe haa Waadiwol-Hakke e laamiido Saare-Welwelo, Siriya'en be ndaheteebe haa Kiir." Non Jawmiraawo wi'i.
- ⁶Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Yimbe Gaaza mbaɗi aybe dow aybe, fakat mi hiitoto be ngam be ndahi naɗngaabe fuu, be ndokki be haa juude Edoomi'en.
- ⁷Ngam maajum nelanmi yiite dow mahi taariidɗi Gaaza, nge nyaama cuudi maagol cemmbidɗi.
- ⁸Mi nattinan joodiibe haa Asdod e laamiido Askalon. Mi waylitan juɗngo am dow Ekuruun, luttube Filisti'en kalkan." Non Allah Jawmiraawo wi'i.
- ⁹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Yimbe Tirus mbaɗi aybe dow aybe, fakat mi hiitoto be ngam be ndokki naɗngaabe fuu haa juude Edoomi'en, be ciftoraay alkawal deerɗiraagu.
- ¹⁰Ngam maajum nelanmi yiite dow mahi taariidɗi Tirus, nge nyaama cuudi maagol cemmbidɗi."
- ¹¹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Yimbe Edoom mbaɗi aybe dow aybe, fakat mi hiitoto be ngam be taasni banndiraaɗe maɓɓe bee kaafahi, be ngalaa endam sam. Tikkere maɓɓe timmataa, bernuki maɓɓe don duura haa foroy.
- ¹²Ngam maajum nelanmi yiite nder berniwol Teman, nge nyaama cuudi Bosra cemmbidɗi."
- ¹³Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Yimbe Ammoon mbaɗi aybe dow aybe, fakat mi hiitoto be ngam be ceeki reedu'en haa Gile'at ngam be njajjina keeri maɓɓe.

¹⁴Ngam maajum kubbanmi yiite haa mahi taariidi Rabba, nge nyaama cuudi maagol cemmbidfi, bee hoolo konu nder nyannde habre, caka naargewol nder nyannde duluuru.

¹⁵Laamiido maagol o daheteedo, kanjo e ardiibe maako fuu.” Non Jawmiraawo wi'i.

Amos 2

¹Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “Yimbe Mo'ab mbaɗi aybe dow aybe, fakat mi hiitoto be ngam be nguli i'e laamiido Edoom haa de kukki.

²Ngam maajum nelanmi yiite nder lesdi Mo'ab, nge nyaama cuudi Keriyot cemmbidfi. Mo'ab waatan caka hoolo konu e dukoore e hoolo luwe.

³Mi nattinan laamiido Mo'ab, mi halkidan mo bee ardiibe maako fuu.” Non Jawmiraawo wi'i.

⁴Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “Yimbe Yahuuda mbaɗi aybe dow aybe, fakat mi hiitoto be ngam be njawi tawreeta am, be dɔwtanaaki farillaaji am. Labbi maɓbe majjini be bee pewe maaji, de kaakiraabe maɓbe tokkino dum.

⁵Ngam maajum nelanmi yiite nder lesdi Yahuuda, nge nyaama cuudi Urusaliima cemmbidfi.”

Kiita dow Isra'iila

⁶Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: “Yimbe Isra'iila mbaɗi aybe dow aybe, fakat mi hiitoto be ngam be don coorra adili'en ngam be keba ceede. Be don coorra talaka'en boo, ngam be keba pade.

⁷Be don ndamma hoore laafudo nder mbulwuldi, be don cottina goonga leesbe haa kiita. Goddo e baaba muudum don mbaalda bee paanyo debbo gooto, bana nii be cobniri innde am seniinde.

⁸Be mbaaloto kommbi kirsirde fuu dow limce de be njabi jeɗɗina. Nguykinoojam dam be njabti haa yimbe, be njara dam nder suudu Allah maɓbe.

⁹Ammaa dum min nattini Amoori'en yeeso moodon, kambe be marno semmbe bana ledde cemmbidde. Mi ta'i bibbe ledde de'e haa dow e dadi maaje haa les.

¹⁰Dum min wurtini on Misra, mi dɔwi on nder ladde duubi cappande nayi haa mi marna on lesdi Amoori'en.

¹¹Mi ummini annabi'en caka bibbe moodon, Naziri'en boo caka suka'en moodon. Naa non naa, Isra'iila'en?” Non Jawmiraawo wi'i.

¹²Ammaa onon on njarni Naziri'en nguykinoojam, on umri annabi'en: Taa mbaɗe annabaaku!

¹³“Min mi digginan on bana moota pucci keewɗa y'ommbe digginirta.

¹⁴Nden jaawdotoodo dadataa, semmbe cemmibidfo nafataa mo, koo baawdo konu boo hisnataa yonki mum.

¹⁵Pidoowo kuri darataako, jaawdotoodo dadataa bee kosde mum, ba'iido puccu hisnataa yonki mum.

¹⁶Koo baawdo konu cuusdo, nyalaade man o wudinan balmi maako, o dogga o temmbo." Non Jawmiraawo wi'i.

Amos 3

Kuugal annabiijo

¹Onon Isra'iila'en, nane wolde nde Jawmiraawo wolwi dow moodon, dow yimbe fuu be o wurtini lesdi Misra. Ndaa nde:

²"Sey onon tan cubmi caka ummaatooje duniyaaru fuu. Ngam maajum kiitotoomi on ngam aybeeji moodon fuu."

³To yimbe dido narraay, be njahdan na?

⁴To mbarooga hebaay ko nyaama, nga ubboto nder laynde na? To mbarooga cemmibidnga faddaay huunde, nga hoolan nder lowol na?

⁵To ndabbaawa meemaay piditol, ngol fidan na? To tuuforgol najngaay sonndu, ndu yanan haa lesdi na?

⁶To goddo fuufi luwal konu, ummaatoore nder wuro hultortaa na? To sarru ukkanake wuro, naa dum Jawmiraawo ukki ngu na?

⁷Allah Jawmiraawo wadataa koo dume, sonaa o aarta o wangina sirriiji maako haa annabi'en jagganoobe mo.

⁸Mbarooga ubbi. Moy hulataa? Allah Jawmiraawo wolwi. Moy wadataa annabaaku?

Kiita dow Samariya

⁹Ngoooyne haa cuudi cemmibidfi nder Asdod e nder Misra habaru bana ni'i: "Moobe dow kooseeje taariide berniwol Samariya. Ndaare torra makka e toonyaare haa caka maagol!"

¹⁰Jawmiraawo wi'i: "Be anndaa wadugo ko fotti, sey hebbingo ndesaaji nder cuudi mabbe cemmibidfi bee wadugo toonyaare e jabtol."

¹¹Ngam maajum Jawmiraawo wi'i: "Konne'en taaroto lesdi. Be ngibbinan cuudi mon cemmibidfi, be njabta ko woni nder laamorde mon."

¹²Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Bana gaynaako jabtirta kosde mbaalu didi malla sebatto nofru tan nder hunnduko mbarooga, bana non Isra'iila'en kistrata, kambe joodiibe haa Samariya haa sera leeso, dow be'itte diggude."

¹³Allah Jawmiraawo, honoobe asama wi'i: "Nane, mbade seedamku dow yimbe Yaakubu ni'i:

¹⁴Nyannde kiitotoomi Isra'iila'en ngam aybeeji mabbe, mi hiitoto be daliila kirsirde Baytila boo, mi fusan luwe hirsirde, de njana haa lesdi.

¹⁵Mi yibbinan cuudi di laamiibe mon nyibi ngam taa guldum malla jaangol billa be. Cuudi mahraadi bee nyii'e nyiibi, kalkan. Cuudi mawdi boo nattan." Non Jawmiraawo wi'i.

Amos 4

¹Nane wolde nde'e, onon rewbe faybe bana na'i Baasan, wonbe dow hooseere Samariya: On don toonya laafube, on don torra talaka'en, on don mbi'a worbe moodon: "Ngadde njaram, min njara!"

²Allah Jawmiraawo hunori bee senaare muudum: "Fakat, nyalde ngaran dow moodon, haa konne'en ngurtina on bee ngoodi e luttube moodon bee kunayel bana liddi.

³Nden on ngurtorto ceekli mahol, koo moy fuu tiitoto yeeso muudum, be ndiiwan on gal hooseere Hermoon." Non Jawmiraawo wi'i.

Isra'iila naftoraay elto Jawmiraawo

⁴Jawmiraawo wi'i: "Njehe haa Baytila, mbade aybe! Njehe haa Gilgal, duffine aybeeji! Nde weeti fuu, ngadde kirseteedi mon e nyalaade tatabre fuu, ngadde zakka mon!

⁵Ngule tamseeje ufnaade ngam dokkal yettoore. Ngooyne umroore haa koo moy wadda dokkal caahiingal. Ngam irin du'um ngiddon wadugo, naa bana nii na, onon Isra'iila'en?"

⁶Jawmiraawo wi'i: "Min ukkani on weelo nder gure mon fuu, on kebaay ko on nyaama nder nokkuuje mon fuu. Bee non fuu, on lortaaki haa am.

⁷Min mi salani on iyeende, saa'i nde lutti lebbi tati haa yaamnde wada. Mi tobni iyeende dow wuro wooto, ammaa dow wuro woodngo mi tobnaay iyeende. Ngesa ngoota soofi bee maare, ammaa ngesa ngodka hebaay nde, ka yoori.

⁸Ngam maajum yimbe gure didi koo tati njehi haa wuro wooto ngam yarugo ndiyam, be domditaaki boo. Bee non fuu, on lortaaki haa am." Non Jawmiraawo wi'i.

⁹"Mi yoorni e mi nyolni demetirle mon. Babatti nyaami jarne mon e gese inabooje mon e ibbe mon e jaytunje mon. Bee non fuu, on lortaaki haa am." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁰"Mi neli nyawu kallungu ndaaboowu caka moodon, bana booyima haa Misra. Mi mbardi suka'en moodon bee kaafahi, mi dahi pucci mon. Mi ummini kacceenga

canjgeeje mon haa nga nasta kine mon. Bee non fuu, on lortaaki haa am.” Non Jawmiraawo wi'i.

¹¹“Mi halki wodɓe moodon bana mi halkiri Sodoma e Gomorra. On laati bana leggel jamnaangel ngel godɗo wurtini diga yiite. Bee non fuu, on lortaaki haa am.” Non Jawmiraawo wi'i.

¹²“Ngam maajum, onon Isra'iila'en, on ndaaran ko mi wadata on. Ngam man taaskane fottugo bee Allah moodon!”

¹³Ndaa, kanke o wadi kooseeje, o tagi henndu. O don anndina neddo ko o annini. O don wartira jayngol fajiri nyibre. O don yaaba dow towde duniyaaru. Innde maako Jawmiraawo, Allah honoobe asama.

Amos 5

Ewnaandu ngam tuubu

¹Onon Isra'iila'en, nane gimol boyki ngol ngimanmi dow moodon:

²Isra'iila, paanyo debbo, do'ake, ummitittaako. Ndaa o baaliido haa lesdi maako. Godɗo umminando mo boo woodaa.

³Ngam Allah Jawmiraawo wi'i: “Berniwol Isra'iila ngol yimbe ujineere ngurti e muudum ngam konu, luttan teemerre. Ngol teemerre ngurti e muudum boo, luttan sappo.”

⁴Ndaa nii Jawmiraawo wi'i Isra'iila'en: “Ngaylite heedi am, nden kam on ngeedan!

⁵Ammaa taa ngaylite haa Baytila. Taa njehe Gilgal. Taa njehe Biirsaba sam. Ngam fakat Gilgal dahete, Baytila laatoto huunde meere.”

⁶Ngaylite heedi Jawmiraawo, nden kam on ngeedan! To naa non o halkan lenyol Yusufu bee yiite, o wulan Baytila, walaa nyifando nge!

⁷On don ngayla goongaaku haa ngu laati bana njaram kaaddam, on don ngudina adilaaku bana mbuuwri haa lesdi.

⁸O wadi koode daccuki e dulooje. O don wayla nyibre nyibbunde haa laato fajiri, o don wayla nyalawma haa laato jemma. O don umra ndiyamji mbeela, haa o waanja di dow lesdi. Innde maako Jawmiraawo.

⁹O don ukka halkere dow semmbidɓe, non boo dow berniwol cemmbridngol.

¹⁰Onon on don nganya pelando on haa hiitordu, on ngidaa nanugo bolwando goonga.

¹¹On don torra laafudo, on don njobna mo jomorgol alkamaari. Ngam maajum, on nyibi cuudi bee kaa'e cehaade, ammaa on njoodataako nder maaji. On njubi gese inabooje boodde masin, ammaa on njarataa inaboojam maaje.

- ¹²Mi anndi, zunuubaaji moodon duudi, hakkeji moodon teddi. On don billa adiliijo, on don ngada rusiya ngam sotingo goonga talakaajo haa hiitordu.
- ¹³Ngam maajum kakkildo don jeedo saa'iire nde'e, ngam nde halli.
- ¹⁴Tiine wadugo ko woodi, naa ko halli, haa on ngeeda, haa Jawmiraawo, Allah honoobe asama wonda bee moodon, bana mbi'roton!
- ¹⁵Nganye halleende, ngide mboodeenga, mbafe kiita ngoonduka haa hiitordu. Teema Jawmiraawo, Allah honoobe asama hinnoto luttube Yusufu.
- ¹⁶Ngam maajum Allah Jawmiraawo, honoobe asama wi'i: "Haa babe fuu yimbe mboyan. Dow laabi fuu yimbe mbi'an: Kayya! Kayya! Be ewnoto remooobe haa pallel suno, non boo rewbe anndube gimi boyki.
- ¹⁷Bojji laatoto koo haa gese inabooje boo ngam min mi saaloto caka moodon." Non Jawmiraawo wi'i.
- ¹⁸Bone laatanto heppananbe nyalaade Jawmiraawo! Dume nde nafata on? Nde nyibre, naa jayngol.
- ¹⁹Nde laatoto bana to goddo doggi mbarooga, fotti bee boodu. To o yottake saare maako, o baarake junngo maako haa mahol, nden mboodi soppi mo.
- ²⁰Nyalaade Jawmiraawo, fakat nde nyibre, naa jayngol, nde nyibre baleere, naa delko!
- ²¹Jawmiraawo wi'i: "Mi don wanya juulde moodon, mi wudini de. Mi seyortaako mooborle moodon.
- ²²To on lii'anake yam guleteedi e dokke nyaamdu, mi yerdataako dum. Mi yidaa yi'ugo ga'i paydi di on lii'anto yam kirseteedi ngam kawtal moodon bee am.
- ²³Acce hoolo gimi mon, mi yidaa mi nana pijirle moolooji mon!
- ²⁴Ko ngidmi kam, haa kiita ngoonduka bula bana ndiyam, goongaaku boo bana maayel ngel jinnataa.
- ²⁵Onon Isra'iila'en, duubi cappande nayi booyma nder ladde, on lii'ani yam kirsaadi e dokke nyaamdu na?
- ²⁶On mbaadi suuraaji dowanteebe moodon, Sakkut, laamiido moodon e Kaywan, horre lawru moodon, on ndoondi di.
- ²⁷Ngam maajum ndahanmi on haa gada Damas." Non Jawmiraawo wi'i. Innede maako Allah honoobe asama.

Amos 6

Halkere Isra'iila

- ¹“Bone laatanto on, onon neeminiibe haa Siyona e hooldiniibe dow hooseere Samariya, mawbe nder ummaatoore burnde mawnugo. Isra'iila'en don njaha haa moodon!
- ²Njehe haa berniwol Kalne, ndaare. Umme ton, njehe haa Hamat, berniwol manngol. Nden njippe haa Gaat, berniwol Filisti'en. On buri laamuuji di'i na? Koo maral mon buri ngal maaji na?
- ³On tammi nyalaade hallunde daayi masin, ammaa on baditini laamu toonyaare.
- ⁴On don mbaali dow leese kuuwraade bee nyii'e nyiibi, on don porto dow be'itteeji. On don nyaama kusel jawdi e na'i paydi.
- ⁵On don ngima bee moolooji, on don mbaangina kuude gimrude kese bana Daawuda.
- ⁶On don njara inaboojam nder taasaaje, on don nguja balli moodon bee nebbam burdam woodugo. Ammaa halkere lenyol Yusufu naawataa on.
- ⁷Ngam maajum on aartan daheego. Juulde neeminiibe jinnan.”
- ⁸Jawmiraawo Allah hunori bee hoore muudum: Ndaa ko Jawmiraawo Allah honooɓe asama wi'i: “Mi don wanya mawnitaare yimɓe Yaakubu, mi don wanya cuudi mabbe cemmbiddi. Ngam man njoofanmi berniwol e ko woni nder maagol fuu haa konne'en mum.”
- ⁹Koo to worbe sappo lutti nder saare woore, ɓe maayan.
- ¹⁰Banndiraawo uwando waran ngam o wurtina maayɓe e suudu. O yaman nyukkiido nder suudu: “Godɗo don wondi bee maada na?” Kaŋko o jaaboto: “Aa'a, woodaa.” O wi'an: “Jeeda! Taa ewna innde Jawmiraawo!”
- ¹¹Ndaa ko Jawmiraawo umri: “Campite cuudi mawdi, puse cuudi pamari!”
- ¹²Pucci njaawan dow tapaaje na? Godɗo yahran ga'i ngam remugo nokkuure nde'e na? Ammaa onon on ngartiri kiita ngoonɗuka tooke mbarooje, goongaaku boo njaram kaadɗam.
- ¹³On don ceyoro jaalorgal dow berniwol Loodebar, on don mbi'a: “Min nyaami Karnayim bee semmbe amin!”
- ¹⁴Ngam maajum kakkile, onon Isra'iila'en! Jawmiraawo, Allah honooɓe asama wi'i: “Mi umminan ummaatoore dow moodon, nde billa on diga nastirde Hamat, haa yotto Maayo Araba, diga woyla haa fombina.”

Amos 7

Wahayuuji halkere tati

- ¹Ndaa ko Allah Jawmiraawo yi'ni yam: O wadi babɓatti duudɗi, saa'i haako don wilita, ngam ɓe aarti ɓe mba'ani ko laamiido.

²Nde babɓatti timmini nyaamugo haako lesdi fuu, mi wi'i: "Yaa Jawmiraawo, Allah, yaafa! Noy Yaakubu darorto? O pamaro!"

³Jawmiraawo faasiti wadugo sarru. O wi'i: "Dum laatataako!"

⁴Ndaa ko Jawmiraawo Allah yi'ni yam: O ewni yiite ngam o hiitoo bee maage. Nge nyaami ilamji gondi nder luggeenga lesdi. Nge nyaami gese boo.

⁵Nden mbi'mi: "Yaa Jawmiraawo Allah, accu! Noy Yaakubu dartorto? O pamaro!"

⁶Jawmiraawo Allah faasiti wadugo sarru. O wi'i: "Kanjum boo dum laatataako!"

⁷Ndaa ko Jawmiraawo yi'ni yam: O don dari dow mahol darnungol. Njamndi poondirdi don haa junngo maako.

⁸O yami yam: "Amos, ko ngi'ata?" Mi jaabi: "Njamndi poondirdi." Jawmiraawo wi'i: "Ndaa, mi foondan yimbe ummaatoore am bee njamndi man. Yeeso do mi hiitoto be, mi meetataa endugo be.

⁹Nokkuuje Isiyaaku towde kalkan, cuudi Isra'iila cenaadi laatoto bille. Mi ummanto saare Yerobo'am bee kaafahi."

Ngaaba Amos bee Amasiya

¹⁰Amasiya, limanjo haa Baytila neldi habaru haa Yerobo'am, laamiido Isra'iila, wi'ugo ni'i: "Amos ummini tuurtol dow maada caka Isra'iila'en. Yimbe lesdi mbaawataa munyango bolle maako fuu.

¹¹Ngam Amos don wi'a: Yerobo'am maayran bee kaafahi. Isra'iila dahete daayiidum bee lesdi muudum."

¹²Nden Amasiya wi'i Amos: "An gi'owo, doggu! Dillu haa lesdi Yahuuda! Nyaamoy nyaamdu ma, wad annabaaku ma ton!

¹³Ammaa taa meetu wadugo annabaaku haa Baytila, ngam suudu seniindu ndu'u laamiido jeyi, dum haykaliiru yimbe laamu ngu'u!"

¹⁴Amos jaabi Amasiya: "Naa mi annabiijo, naa mi pukaraajo annabi boo, mi gaynaako e bo'inoowo ibbe.

¹⁵Ammaa Jawmiraawo hoo'i yam saa'i mi donno dura dammooji, o umri yam, o wi'i: Yah, wadan ummaatoore am Isra'iila annabaaku.

¹⁶Kadi nan wolde Jawmiraawo jonta: A wi'i taa mi wada annabaaku dow Isra'iila, taa mi waazina danygol Isiyaaku!

¹⁷Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i: Debbo ma laatoto daakaareejo nder berniwol, bibbe ma worbe e rewbe maayran bee kaafahi. Konne'en cenndan gese ma bee boggol poondirgol. An bee hoore ma a maayan haa lesdi cobndi. Fakat, Isra'iila'en be ndaheteebe daayiidum bee lesdi maabe."

Amos 8

Wahayu nayabo

- ¹Ndaa ko Jawmiraawo Allah yi'ni yam: Silaawo heewngo bibbe ledde benndube.
- ²O yami: "Amos, ko ngi'ata?" Mi jaabi: "Silaawo heewngo bibbe ledde benndube." Jawmiraawo wi'i yam: "Ragare yimbe ummaatoore am Isra'iila yottake! Yeeso do mi hiitoto be, mi meetataa endugo be.
- ³Nyalaade don wara haa gimi nder laamorde laato boji. Nyawmande duudan, yimbe ngudinan de koo toy, jeende mawnde laatoto!" Non Jawmiraawo Allah wi'i.

Kiita Jawmiraawo badake

- ⁴Nane du'um, onon toonyoobe talaka'en, nattinoobe leesbe nder lesdi.
- ⁵On don mbi'a: "Ndey juulde lewru hesru timmata, nyannde siwtorde boo saaloto, haa en mabbita beembe, en coorra alkamaari? Haa en pamditina etirgal, en mawnina kaa'e awnorde, en mbada soodoobe rikici bee awnordum pewoojum?
- ⁶Haa en coorra hooreeri, en cooda laafube, en cooda talaka'en boo bee pade?"
- ⁷Jawmiraawo huni bee mawnitaare Yaakubu, o wi'i: "Mi yejjitittaa kuude mabbe haa foroy!
- ⁸Ngam daliila man lesdi dimmboto, koo moy joodiido nder maari wonan nder suno. Ndi towtan, nden ndi leestan bana maayo Niil haa Misra."
- ⁹Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade man mi mutinan naange haa caka nyalawma, mi wadan nyibre dow lesdi saa'i jayngol nyalawma.
- ¹⁰Mi waylan juulde moodon de laatoto suno, gimi moodon boo laatoto boji. Mi wadan on fuu on kadda limce buhuuje, on labda ko'e mon. Mi laatinan boji bana to biddo bajjo maayi. Ragare man haadan bana nyalaade mettamberam."
- ¹¹Jawmiraawo wi'i: "Ndaa, nyalde don ngara haa mi nelda weelo nder lesdi, naa weelo nyiiri, naa domka ndiyam boo, ammaa ngam nanugo bolle Jawmiraawo.
- ¹²Yimbe ndimmboto diga mbeela nga'a haa ngaya, be ngiilo diga woyla haa fuunaange ngam dabbittigo wolde Jawmiraawo, ammaa be tawataa nde!
- ¹³Nyalaade man faanybe woodbe e suka'en njanan ngam domka.
- ¹⁴Kambe be don kunoro jonta bee aybe Samariya, be don mbi'a: Mi don hunoro bee dowanteedo maada geeto, yaa Dan! Malla boo: Mi hunoro bee laawol cenaangol jahranngol Biirsaba! Ammaa be njanan, be ummitittaako."

Amos 9

Walaa mo hisata kiita Jawmiraawo

¹Mi yi'i Jawmiraawo don dari kommbi hirsirde. O umri: "Fiy dow ko'e danrange, haa cabbaaje maaje fuu dimmbo! Sampitit de dow ko'e yimbe fuu! To goddo lutti, mi mbaran mo bee kaafahi, walaa mo dadata, walaa mo hisata sam!

²To be ceeki laawol nastugo joonde maaybe, junngo am nanngan be ton. To be mba'ake haa asama, mi jipinan be diga ton.

³To be cuudake dow hooseere Karmel, mi dabbitan be, mi nannga be ton. To be nyukkake haa luggudum mbeela, mi umran mboodi ton ndi soppa be.

⁴To be acci ko'e mabbe, be njehi yeeso konne'en mabbe, mi umran kaafahi mbara be. Mi hakkilanan be ngam sarru, naa ngam hayru."

⁵Allah woni Jawmiraawo honoobe asama. To o meemi lesdi, ndi majjan, joodiibe maari koo toy fuu cunoto. Ndi towtan, ndi leesta bana maayo Niil haa Misra.

⁶O nyibi joodorde maako haa asama, danrange maare don tabiti dow lesdi. O don ewno ndiyamji mbeela, haa o waanja di dow lesdi. Innde maako Jawmiraawo.

⁷Jawmiraawo wi'i: "Onon Isra'iila'en, on laatani yam kal-kal bee Etiyopiya'en na? Naa min wurtini Isra'iila'en e lesdi Misra, Filisti'en e Kaftor, Siriya'en boo e Kiir na?

⁸Ndaa, gite am don ndaara laamu Isra'iila marngu hakke, mi halkan ngu, mi halkan ngu dow lesdi. Ammaa mi nattintaa danygol Yaakubu fuu." Non Jawmiraawo wi'i:

⁹"Ndaa, mi umran dimmbugo Isra'iila'en caka ummaatooje fuu, bana goddo dimmbirta cedirgel, walaa kaa'el do'oto haa lesdi.

¹⁰Koo moy mardo hakke caka ummaatoore am, bi'do: Sarru baditittaako min, yottataako min, – fakat, o maayran bee kaafahi."

Allah wo'itanan Isra'iila

¹¹"Nyalaade man nyibtotoomi suudu Daawuda yibbunoendu. Mi sukka ceekli maaru, mi ummitina bille maaru. Mi nyibtoto ndu bana ndu wa'no.

¹²Nden be maran luttube Edoom e ummaatooje de innde am ewna dow muudum'en fuu." Min Jawmiraawo mi wi'i dum, mi wadan dum boo.

¹³Jawmiraawo wi'i: "Annde, nyalde don ngara, haa codol neeba haa yotto wakkati remugo, bidol inabooje neeba haa yotto wakkati aawugo. Nden kam kooseje fuu cimtani inaboojam, towndiije fuu keewan haa rufa.

¹⁴Mi wartiran joonde yimbe am Isra'iila'en bana naane, be mahitan berniiji gibbudu, be njoodoto nder maaji, be njuboto inabooje, be njaran inaboojam maaje, be mba'dan jarne, be nyaaman ya'amle maaje.

¹⁵Min mi tabitinan be nder lesdi mabbe, walaa mo dahata be nder lesdi ndi ndokkumi be." Non Allah Jawmiraawo mon wi'i.

Obadiya

Obadiya 1

Toskaare dow Edoom

¹Ndaa ko Jawmiraawo Allah wanginani Obadiya dow Edoom. Min nani koŋngol iwŋngol haa Jawmiraawo, nelaado boo nelaama ngam yahrango ngol ummaatooje godde: "Umme, en kaba bee Edoom!"

²Jawmiraawo wi'i yimbe Edoom: "Mi leestinan on caka ummaatooje, on laatoto meeridinaabe masin.

³Mawnitaare berde mon zambake on, onon joodiibe nder gaaruuji kooseeje e haa nokkuuje towde. Ngam man mbi'oton: Moy jippinta min haa lesdi?

⁴Koo to on towti bana dutal, koo to sabbo moodon don caka koode, mi jippinan on diga ton." Nii Jawmiraawo wi'i.

⁵"To wuybe koo jabtoobe ngari haa moodon jemma, be koocan ko be mbaawi hoocugo fuu, nden on nattan fuu! To teboobe bibbe inabooje nasti gese moodon, bukki sedda tan be accata.

⁶Bana non be linyiri Isuwa, ndesaaji muudum njuppaama fuu.

⁷Haabu be alkawal bee moodon don ndiwa on diga lesde moodon, don zambo on, soobiraabe mon njaaloto on, sulhotirbe bee moodon tuufanto on tuuforgol bee nyaamdu moodon, be mbi'an: Be ngalaa hakkiilo."

⁸Jawmiraawo wi'i: "Nyalaade kiita, mi nattinan hikma'en Edoom e marbe faamu dow kooseeje Isuwa.

⁹Honoobe semmbidde nder berniwol Teman ndiwtoran, haa worbe fuu kalka dow kooseeje Isuwa, ngam konne'en mbardan be."

Daliila ka Allah hiitorto Edoom

¹⁰"On toonyi deerdiraabe mon yimbe Yaakubu. Ngam man toskaare waran dow moodon, konne'en nattinan on haa foroy.

¹¹Nyalaade nde yimbe iwbe lesdi feere nasti dammude Urusaliima, nde be mbaɗi kur'u ngam senndugo ngol, nde jananbe adi jawdi Yaakubu, nyalaade man on ndari daayiidum, on laati hallube bana beya.

¹²Haanaayno on mawnito dow deerdiraabe mon nder nyalaade sarru mabbe, haanaayno on ceyoro halkere yimbe Yahuuda, on mabbita kunndude mon ngam jalugo be nyalaade billaare mabbe.

¹³Haanaayno on nasta berniwol ummaatoore am ngam on ceyoro sarru mabbe, on nguɗja jawdi mabbe nyalaade sarru mabbe.

¹⁴Haanaayno on ndaro haa gurtorde mabbe ngam mbarugo dogganbe. Haanaayno on ndokka dadbe haa juude konne'en mabbe nder nyalaade billaare mabbe !”

Nyalaade Jawmiraawo e jaalorgal Isra'iila

¹⁵“Ngam nyalaade Jawmiraawo badake, o hiitoto ummaatooje fuu. Ko on mbaɗi wodbe, kanjum be mbaɗata on. Halleende nde on mbaɗani wodbe loroto dow ko'e mon.

¹⁶Onon yimbe Yahuuda dow hooseere am seniinde, on njari jardugel tikkere am. Ammaa yimbe ummaatooje godde tokkoto yarugo ngel tum, be njaran haa be nguyka, nden be majja be fuu bana be meedaay wonugo.

¹⁷Ammaa haa hooseere Siyona wodbe ndaɗan, kisan. Nde laatoto nokkuure senaande. Ammaa yimbe Yaakubu martan lesdi muuɗum'en.

¹⁸Yimbe Yaakubu laatoto bana yiite, yimbe Yusufu boo bana jamre yiite. Ammaa yimbe Isuwa laatoto bana tiitiho. Yiite man wulan tiitiho go, nyaaman ko. Walaa koo gooto luttata nder danygol Isuwa.” Min Jawmiraawo wi'i dum.

¹⁹Yimbe Yahuuda wonbe haa fombina, koocan kooseeje Isuwa, maran de. Wonbe haa lesdi towndiije boo koocan lesdi Filisti'en. Be maran lesdi Efrayim bee lesdi Samariya. Yimbe Benjamin maran lesdi Gile'at.

²⁰Woodi dahaabe diga laamu Isra'iila, be honoobe, be maran lesde Kanaani'en haa yotto Sarafat. Dahaabe diga Urusaliima wonbe haa Sarafat maran berniiji haa fombina, lesdi Yahuuda.

²¹Rimɗinoobe mba'oto hooseere Siyona ngam laamanaago kooseeje Isuwa. Jawmiraawo laatoto Laamiido!

Yonas

Yonas 1

Yonas sali dɔwtanaago Jawmiraawo

- ¹Jawmiraawo wolwani Yonas bii Amittay, wi'i mo :
- ²“Umma, yah Niniwe, berniwol maɲngol. Waaza ngol kiita am, ngam halleende yimbe maagol tullitake, mi safti laarugo nde.”
- ³Ammaa Yonas ummi, waɗi anniya doggugo haa Tarsis daayiɗum e Jawmiraawo. O yehi Yafo, ton o hebi koommbowal maɲngal jahanɲgal Tarsis. O yobi ceede jahaɲgal, nden o nasti ngal ngam haa o yahda bee yimbe maagal haa Tarsis, o dogga daayiɗum e Jawmiraawo.
- ⁴Ammaa Jawmiraawo ummini henndu saatundu dow mbeela. Naargewol cemmbidɲgol wifi dow maaga, haa koommbowal badake fusugo.
- ⁵Laanyooɓe koommbowal kultori, mboyi, koo moy heedi dɔwanteedo mum. Be ngudini dongle maɓɓe nder mbeela ngam hoynugo teddeenga koommbowal. Ammaa Yonas jippino nder reedu maagal, waali, don ɗaano dɔyɲgol lugguɲgol.
- ⁶Mawɗo koommbowal wari haa maako, wi'i mo: “Ko waɗi ma, dɔyɗiijo? Umma, tora dɔwanteedo maada! Teema o yurminan en ngam taa en kalka.”
- ⁷Laanyooɓe koommbowal mbi'mbi'tiri: “Sey en mbaɗa kur'u ngam heɓtugo moy waddani en sarru ngu'u.” Be mbaɗi kur'u, ngu waɲgini Yonas.
- ⁸Be mbi'i mo: “Yeccu min, ngam daliila moy sarru ngu'u ukkani en? Kuugal ngale kuuwata? Diga toy ngardaa? Toy lesdi ma e ummaatoore ma?”
- ⁹O jaabi ɓe: “Mi Ibraniŋkeejo, mi kulɗo Allah Jawmiraawo mo asama, mo tagi mbeela e lesdi.”
- ¹⁰Nden laanyooɓe koommbowal kuli masin, mbi'i mo: “Kayya! Dume mbaɗɗa?” Ngam ɓe anndi o don dogga diga yeeso Jawmiraawo, bana o anndiniri ɓe.
- ¹¹Ammaa mbeela don ɓesda dimmbaago. Ngam maajum ɓe y'ami mo: “Dume min mbaɗata ma ngam haa mbeela de'ana min?”
- ¹²O jaabi: “Sey on koo'ammi, on cakkinammi nder ndiyam. Nden kam mbeela de'anan on. Ngam mi anndi naargewol cemmbidɲgol ngo'ol ukkani on daliila am.”
- ¹³Laanyooɓe koommbowal laanyi bee semmbe ngam lornugo koommbowal haa fomoonde. Ammaa ɓe mbaawaay, ngam mbeela don ɓesda dimmbaago bee semmbe.
- ¹⁴Nden ɓe tori Jawmiraawo: “Yaa Jawmiraawo, useni! Taa accu min min kalka ngam daliila yonki gorko oo. Taa yowan min y'iiyam godɗo mo waɗaay aybe. Ngam an, yaa Jawmiraawo, a waɗi ko fottani ma.”

¹⁵Nden be koo'i Yonas, be cakkini mo nder ndiyam. Mbeela de'i, acci dimmbaago.

¹⁶Ngam maajum yimbe koommbowal kuli Jawmiraawo masin. Be lii'ani mo kirsaaɗi, be togani mo togayeeje boo.

Yonas 2

Tornde Yonas nder reedu liingu

¹Jawmiraawo umri liingu maɗngu, ngu modi Yonas. Yonas waɗi nder reedu liingu ngu'u nyalawmaaje tati e jemmaaje tati.

²Nder reedu liingu, o tori Allah Jawmiraawo,

³o wi'i: "Nder billaare am mi tori ma, yaa Jawmiraawo, an boo a jaabi yam. Nder reedu joonde maaybe ewniimi, an a nani tornde am.

⁴A sakkini yam nder reedu mbeela, haa nokkuure burnde luggugo, ndiyam taari yam. Yuuge ma e ilamji ma fuu caali dow am.

⁵Mi numi a wudini yam, a riiwi yam yeeso maada. Ammaa mi tokkoto laarugo gal haykaliiru ma seniindu.

⁶Ndiyami njotti daande am. Sedda mbeela moda yam, nyibre luggeenga mbeela suddi yam, hudo mbeela taari hoore am.

⁷Haa cabbaaje kooseeje ndo'iimi, jamde paldude lesdi mabbi dow am haa foroy. Ammaa a wurtini yonki am diga halkere, yaa Allah Jawmiraawo am.

⁸Nde yonki am tampi nder am, mi siftori ma. Tornde am yotti ma nder haykaliiru ma seniindu.

⁹Hakkilanoobe labbi meereje acci goongaaku mabbe heedi ma.

¹⁰Amaa min mi lii'ante kirseteedi, bee gime gettooje. Mi hokkan ko togiimi. Kisndam don haa Jawmiraawo!"

¹¹Nden Jawmiraawo umri liingu go, ngu tuuti Yonas haa lesdi.

Yonas 3

Tuubu yimbe Niniwe

¹Fahin Jawmiraawo wolwani Yonas, wi'i mo:

²"Umma, yah Niniwe, berniwol maɗngol. Waaza ngol ko mi wi'ete."

³Nden Yonas ummi, yehi Niniwe, bana Jawmiraawo umri mo. Niniwe laati berniwol maɗngol yeeso Jawmiraawo. Ngam yiilaago ngol, sey goddo wada nyalde tati.

⁴Yonas nasti ngol baakin yahdu nyalaade woore. O waazi: "Lutti nyalde cappande nayi haa Niniwe halka!"

⁵Yimbe Niniwe nuddini Allah. Be umri suumaago, be borni buhuuje, mawbe e leesbe fuu.

⁶Haala man yottani laamiido Niniwe. O ummi dow leeso laamu maako, o borti alkibbaare maako, o borni limce buhuuje, o joodi nder dodde.

⁷O umri be ngooyina umroore laamiido e mawbe mum nder Niniwe, wi'ugo ni'i: "Yimbe e dabbaaji fuu, na'i e dammooji, taa nyaama koo dume, taa ndura, taa njara ndiyam.

⁸Sey yimbe e dabbaaji fuu cuddo limce buhuuje. Sey be toro Allah bee semmbe, be tuuba, sey koo moy acca laawol mum kallungol e kuude mum kallude.

⁹Moy anndi? Teema Allah faasitan, o accan tikkango en tikkere saatunde ngam taa en kalka."

¹⁰Nde Allah yi'i ko be mdafi, no be acciri laawol mabbe kallungol, o faasiti huuwugo be sarru ngu o wi'no.

Yonas 4

Metteenga Yonas e hinnuye Allah

¹Ammaa Yonas seyaaki, o tikki masin.

²O tori Jawmiraawo: "Ayye, yaa Jawmiraawo! Na kanjum mbi'mi, wakkati mi donno haa lesdi am tawon? Ngam maajum aartumi, ndoggumi yahugo Tarsis. Mi anndi a Allah mardo endam e hinnuye, mo tikkataa law, mo mboodeenga mum duudi, mo faasititta huuwugo sarru.

³Kadi ittu yonki am, yaa Jawmiraawo! Ndikkanammi maayugo dow mi yeeda!"

⁴Jawmiraawo jaabi mo: "Tikkere ma fotti na?"

⁵Nden Yonas wurti berniwol, yehi haa fuunaange maagol. Ton o wadi bukkaaru haa o joodo les dowdi maaru, o yi'a ko laatanto berniwol.

⁶Jawmiraawo Allah fudni lekki kolakolaahi, ki mawni, ki wadi dowdi dow hoore Yonas, ki itti metteenga maako. Yonas seyori lekki maajum masin.

⁷Ammaa janngo man nde weeti, Jawmiraawo umri ngilngu: Ngu mbari lekki man, ki yoori.

⁸Nde naange don fuda, Jawmiraawo umri henndu fuunaange wulndu. Naange boo wuli dow hoore Yonas, haa o faddaama, sedda o yana. O dabbi maayugo, o wi'i: "Ndikkanammi maayugo dow yeedugo!"

⁹Allah y'ami Yonas: "Tikkere ma dow lekki ki fotti na?" Yonas jaabi: "Dum fotti mi tikka haa yotto maayde!"

¹⁰Jawmiraawo wi'i: "An, a yurmini lekki ki a torraaki ngam maaki, a mawninaay ki boo. Ki wangi nder jemmaare woore, ki halki nder jemmaare woore boo.

¹¹Kadi, min mi yurmintaa Niniwe, berniwol maɗngol na? Yimbe ujine teemerre e noogas (120.000) don nder maagol, be anndaa senndindirgo juɗngo nyaamo bee juɗngo nano, non boo dabbaaji duudfi!"

Mika

Mika 1

Kiita dow Samariya e Urusaliima

¹Jawmiraawo wolwani Mika mo Moraset nder zamanu Yotam e Akas e Hezekiya, laamiibe Yahuuda. Ndaa ko Mika yi'i dow Samariya e Urusaliima :

²Nane, onon ummaatooje fuu! Hedita, an lesdi e ko hebbini ma! Allah Jawmiraawo wulloto on diga haykaliiru muudum seniindu!

³Ndaa, Jawmiraawo don wurto nokkuure muudum, don jippo, don yaaba dow towndiije duniyaaru.

⁴Kooseeje don bolwa les paalande maako, waadiiji don ceeka bana taari nder yiite, bana ndiyam ilandam haa diirtorde.

⁵Dum fuu dum laati daliila tuurtol Yaakubu e hakkeeki ummaatoore Isra'iila. Dume woni tuurtol Yaakubu? Naa dum Samariya? E deye ngoni nokkuuje Yahuuda towde? Naa dum Urusaliima?

⁶Jawmiraawo wi'i: "Mi laatinan Samariya waagaare kaa'e haa ngesa e nokkuure ngam jubaago inabooje. Mi wuboto kaa'e berniwol Samariya haa les nder waadiwol, mi wanginan cabbaaje maagol.

⁷Be pusan labbi maagol cehaadi fuu. Ngeenaari maagol fuu wulete bee yiite e mi yibbinan labbi maagol fuu, ngam ngol hebri di bee ngeenaari daakaareeku, di ngartan boo ngeenaari daakaareeku."

⁸Ngam maajum mboyanmi, ngookanmi, njahanmi mi temmbo, bilaa pade. Mi wadan gookaali bana cuuli, mi wadan bojji bana dabbi.

⁹Ngam huuduure maagol hurgataako, nde layi haa Yahuuda, nde yottake haa dammugal ummaatoore am, haa Urusaliima!

Konne'en don badito Urusaliima

¹⁰Taa ngooyne dum haa Gaat, taa mboye sam. Talle nder mbulwuldi haa Bayti-Le'afra.

¹¹An joodiido haa Safir, saala, a temmbo, toskaado. Joodiido haa Ca'anan wurtataako. Daliila gookaali berniwol Bayti-Esel, on ittanaama ballal maagol.

¹²Joodiido haa Maarot don hula ngam taa jam muudum itte, ngam sarru jippi diga Jawmiraawo, yotti dammugal Urusaliima.

¹³An joodiido haa Lakis, habbu pucci mootaji ma. Ngam Lakis, an woni fofoodu hakkeeki Urusaliima, a nastini Isra'iila nder tuurtolji.

¹⁴Ngam maajum doole a senndira bee Moraset-Gaat. Ci'e Akizib laatanto laamiibe Isra'iila daliila toskaare.

¹⁵An joodiido haa Maresa, fahin mi waddante jaalotoodo ma. Teddungal Isra'iila yahan haa Adullam.

¹⁶Labu hoore ma! Ittu gaasa ma ngam daliila bibbe ma yidaabe! Wartir nde bana hoore jigaawal, ngam bibbe ma ndahaama daayiidum bee maada!

Mika 2

Bone laatanto billoobe talaka'en

¹Bone laatanto nufotoobe kalludum, taaskitinanbe sarru diga dow be'itte muudum'en! Subaha be puddata hibbingo dum, ngam be mari baawde wadugo dum.

²To be cuunaama gese, be njabta de, to be cuunaama cuudi boo, be koo'a di. Be don toonyo goddo e saare muudum, goddo e mardi muudum.

³Ngam maajum, ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Mi annini ukkugo sarru dow moodon. On mbaawataa dadugo ngu. On mawnitittaako, ngam dum saa'iire sarru.

⁴Saa'i man be njancan on, be ngiman gimol boyki bana ni'i: Jinni! En nattinaama! Be njabti maral ummaatoore am! Noy be njabtiri ngal diga am! Be cenndani tuurtoobe gese men!"

⁵Ngam maajum a hebataa koo goddo ngam foondango ma gedal lesdi nder jama'aare Jawmiraawo.

⁶Yimbe don mbaa haraka, don mbi'ammi: "Accu wolwugo duuddum bana nii! Taa goddo wi'a toskaare nde'e heban en fahin!"

⁷Nii mbi'don na yimbe Yaakubu? Munyal Jawmiraawo rammi na? Nii non kuude maako mba'i na? Bolle am laataaki boodde haa adili'en na?

⁸Jawmiraawo wi'i: "Onon on laatakeno konne'en ummaatoore am. To yimbe don ngarta konu, don koota jam, on njabti be alkibbaaje mabbe.

⁹On don ndiwa rewbe ummaatoore am diga calaaje muudum'en de be ngidi, on don ittana bikkoy mabbe teddungal ngal mi hokki koy haa foroy,

¹⁰on don mbi'a: Umme, ndille! Ngam nokkuure nde'e laataaki pallel siwtaago. Daliila cobki maare on njaran boneeji naawdi."

¹¹To goddo tokkake henndu, hasi fewre, wi'i: Mi wadante annabaaku dow inaboojam e dow njaramji guykinooji, fakat o laatoto annabiijo ummaatoore nde'e!

Kisndam ngarandam

¹²Jawmiraawo wi'i: "Onon danygol Yaakubu fuu, fakat mi moobtan luttube Isra'iila. Mi hawtan on bana baali nder waalde, bana tokkere haa durdude, yimbe moobre nde'e mbaɗan haraka makka."

¹³Ceekeowo laawol ardoto be, be mbaɗan ceekli, be caalo gal dammude, be ngurto yaasi. Jawmiraawo, laamiido mabbe, ardoto be, dowan be.

Mika 3

Feloore dow ardiibe Isra'iila

¹Min Mika mi wi'i: Nane, onon mawbe nder yimbe Yaakubu, onon alkaali'en Isra'iila. Naa anndugo haala kiita ngoonɗuka woni kuugal moodon na?

²Ammaa on don nganya ko woodi, on ngidi ko halli. On don itta lara e kusel dow i'e yimbe ummaatoore am.

³On don nyaama be, on don itta lare mabbe, on don ngewa i'e mabbe, on don njo'ina be tay'e tay'e bana nyaancaadum nder sikaare, bana kusel nder fayannde.

⁴Nden on toroto Jawmiraawo, ammaa o jaabataako on. Nyalaade man o suudan on yeeso maako daliila kuude moodon kallude.

⁵Ndaa nii Jawmiraawo wi'i dow annabi'en majjinbe ummaatoore muudum: "To on ngoodi ko on y'akka, on don ngooyina: Jam salaaman! Ammaa mo hokkaay on ko on y'akka, on don taasko honugo dum.

⁶Ngam man jemma wadan, on kebataa wahayuuji. Nyibre wadan, on mbaɗataa hatti. Naange mutan, nyalawma nyibban dow annabi'en be'e.

⁷Yi'oobe toskoto, wadoobe hatti cementan. Be fuu be cuddan geese mabbe, ngam Jawmiraawo jaabataako be."

⁸Ammaa min, Ruuhu Jawmiraawo hebbini yam baawde e goongaaku e cuusal, haa mi anndina yimbe Yaakubu tuurtol muudum'en, mi anndina Isra'iila'en hakke muudum'en.

⁹Sey on nana, onon mawbe nder yimbe Yaakubu, onon alkaali'en Isra'iila! On don nganya kiita ngoonɗuka, on don lelina ko laati darnudum fuu.

¹⁰On don nyiba Siyona bee rufugo y'iyaam, Urusaliima boo bee sooynde adilaaku.

¹¹Hiitoobe Urusaliima don njaba rusiya nder kiita. Liman'en don njanngina ngam hebugo ngeenaari. Annabi'en boo don mbaɗa hatti ngam hebugo ceede. Bee non fuu, be don tuugo dow Jawmiraawo, be don mbi'a: "Naa Jawmiraawo don caka meeden? Saru hebataa en!"

¹²Ngam maajum, daliila moodon be ndeman Siyona bana ngesa, Urusaliima laatoto bille, hooseere haa haykaliiru woni laatoto towndiire guube.

Mika 4

Laamu Jawmiraawo dow duniyaaru

(Esaaya 2:1-4)

¹Haa nyalde ragareeje, Jawmiraawo tabitinan hooseere haykaliiru mum, nde towtan dow geereeje kooseeje, nde bangoto dow towndiije. Nden ummaatooje fuu tokkoto wargo haa maare.

²Jama'aaje duudde njahan ton, mbi'an: "Ngare, mba'ooden dow hooseere Jawmiraawo, haa haykaliiru Allah Yaakubu, ngam haa o ekkatina en laabi maako, enen boo en tokko di." Ngam haa Siyona tawreeta iwi, wolde Jawmiraawo boo haa Urusaliima.

³O laatoto kiitoowo hakkunde jama'aaje duudde, o ta'anan ummaatooje cemmbidde daayiide kiita. Kaafaaje mabbe, be tappiran baaneeje, labbe mabbe boo bafdi. Ummaatoore bangtataa kaafahi dow ummaatoore wodnde. Be meetataa ekkitaago habre.

⁴Koo moy joodoto les inabohi muudum e ibbi muudum, walaa mo billata dum. Dum konngol Jawmiraawo honoobe asama.

⁵Ummaatoore koo ndeye fuu don tokko dowanteedo muudum. Ammaa enen, en tokkoto Jawmiraawo Allah meeden haa abada abadin!

Dimfineeki Isra'iila

⁶Jawmiraawo wi'i: "Nyannde man mi moobtan woosbe fuu, mi hawtan dahaabe, koo beye be njarnumi bone.

⁷Woosbe, mi laatinan be yimbe luttube, mi wartiran sangitiibe ummaatoore mawnde. Min Jawmiraawo mi laamanto be dow hooseere Siyona, diga jonta haa foroy."

⁸An boo, towndiire Urusaliima, a don ayna ummaatoore ma bana no gaynaako aynirta tokke mum diga suudu towndu, laamu naane wartante. A laatoto laamorde Isra'iila fahin.

⁹Ammaa jonta, koni mbadoton gookaali di'i? Walaa laamiido caka moodon na? Carwoowo mon halki haa naawreennga nanngi on bana luuwe besnando na?

¹⁰Njanngite, uume bana besnando, onon yimbe Urusaliima. Ngam jonta on ngurtoto berniwol, on njoodoto haa ladde, on njahan haa Baabila. Haa ton Jawmiraawo tammi hisnugo on e rimdingo on e juude konne'en moodon.

¹¹Nden ummaatooje duudde mooboto dow maada, de mbi'an: "Sey Urusaliima soba, gite meeden ceyoro nattere Siyona!"

¹²Ammaa be anndaa numooji Jawmiraawo, be paamataa muuyo maako. Ngam kanke o moobti be bana yommbe haa laarre.

¹³Jawmiraawo wi'i: "Umma, fiy, an ummaatoore Urusaliima! Mi hokkete luwe njamndi e kolonggi njamndi mbodeeri, haa a nama ummaatooje duudde. Sey a lii'ano yam kebal maaje, a hokka Jawmu duniyaaru jawdi maaje."

¹⁴Ammaa jonta, yare balli mon, onon yimbe Urusaliima. Konne'en kippake en, be don piya dow galangal ardiido Isra'iila bee sawru.

Mika 5

Laamu kisnoowo iwando Baytilaama

¹Jawmiraawo wi'i: "An Baytilaama-Efrata, a wuro famaro caka ci'e Yahuuda. Ammaa haa maada goddo mo laamanto Isra'iila ngam am iwata, iwde maako diga booyma, haa nyalde caaliide."

²Ngam man Jawmiraawo accan yimbe muudum, haa to besnando besni. Nden luttube deerdiraabe bidde oo ngartan haa yimbe Isra'iila.

³Kanko o ummoto, o dura tokkere maako bee baawde Jawmiraawo, bee manngu innde Jawmiraawo Allah maako. Be njoodoto jam ngam laamu maako mawnan haa yotto keeri duniyaaru.

⁴Kanko bee hoore maako laatoto salaaman mabbe.

Dimdinki e kiita

To Assuura'en ngari lesdi meeden, to be nasti cuudi laamorde meeden cemmbidde, en umminan ardiibe duudde dow mabbe.

⁵Kambe be nduran lesdi Assuura bee kaafahi e lesdi Nimrudu bee kaafahi losaaki. Bana non Jawmiraawo hisnirta en juude Assuura'en, to be nasti lesdi meeden, be njaabi nder keeri meeden.

⁶Luttube Yaakubu laatoto caka ummaatooje duudde bana saawawre iwnde haa Jawmiraawo, bana waabiliire dow hudo. Be baarortaako ballal bibbe Aadama, be tammataako koo dume haa yimbe.

⁷Luttube Yaakubu laatoto caka ummaatooje e caka jama'aaje duudde bana mbarooga caka dabbaaji nder laynde, bana mbarooga cemmbidnga caka tokke dammooji. To nga wari, nga yaaba e nga fadda, walaa kisanando ko nga nanngi.

⁸Isra'iila'en, bangte juude mon dow konne'en mon, haa be fuu be kalka!

⁹Jawmiraawo wi'i: "Saa'i man mi nattinan pucci mon caka moodon, mi halkan mootaji pucci mon.

¹⁰Mi yibbinan gure nder lesdi mon e berniji mon cemmbidde fuu.

¹¹Mi nattinan hiilaaji di mbadoton, wadoobe hatti boo ngonataa caka moodon fahin.

¹²Mi nattinan labbi mon cehaadi e danrange labbi moodon. On meetataa sujidango kuuje de juude mon mbaɗi.

¹³Mi doofan danrange Asera mon caka moodon, mi halkan gure mon.

¹⁴Bee tikkere e bernuki mbaatortoomi ummaatooje de dɔwtanaaki yam fuu.”

Mika 6

Ko Allah ɗabbata haa yimbe muudum

¹Nane ko Jawmiraawo wolwi, o wi'i yam: “Umma, wulla yeeso kooseeje. Wolwu, haa towndiije nana daande maada!”

²Kooseeje, nane wullaandu Jawmiraawo! Nane onon cabbaaje duniyaaru de ndimmbataako! Ngam Jawmiraawo woodi daliila wullaago ummaatoore muudum, o tammi hujjotirgo bee Isra'iila.

³Jawmiraawo wi'i: “Yimbe ummaatoore am, ko mbaɗmi on? Bee dume comnumi on? Njaabeedam!

⁴Mi wurtini on lesdi Misra, mi rimɗini on diga njeyaangu. Mi neli Muusa e Haruna e Mariyama ngam dowugo on.

⁵Ummaatoore am, siftor ko Balak, laamiido Mo'ab nufani ma e ko Balaama bii Be'or jaabi mo. Siftor boo ko saali diga Sittim haa yotti Gilgal, haa annda kuude Jawmiraawo adiliije.”

⁶Bee dume baɗitotoomi Jawmiraawo e kofotoomi yeeso Allah Baɗiido? Mi baɗito mo bee guleteedi koo bee nyalbi na?

⁷Jawmiraawo yerdoto jawɗi baali ujineere koo maahoy nebbam ujine sappo na? Mi hokka mo afo am, danygol banndu am ngam yobugo tuurtol am e hakke yonki am na?

⁸An nedɗo, Jawmiraawo anndini ma ko woodi e ko o ɗabbata haa maada: Dum wadugo ko fotti, yidugo wadugo mboodeenga e tokkaago Allah ma bee tiinaare.

⁹Jawmiraawo don wolwana berniwol – Kulando mo, o kakkildo: “Nane konngol elto e anndindo ngol!

¹⁰Woodi ndesaaji rikiciiji haa saare kalludo e etirgal pamɗitinaangal ngal nganyimi na?

¹¹Mi aybintaa huuwtiniranbe awnordum rikiciijum, koo marbe kaa'e awnorde pewjiide nder boorooji muudum'en na?

¹²Riskube berniwol keewi toonyaare, joodiibe nder maagol don mbolwa pewe, demde mabbe don pewjo.

¹³Ngam maajum puɗɗumi fiyugo on bee nyawuji, mi wila on ngam daliila hakkeji moodon.

¹⁴On nyaaman, ammaa on kaarataa, weelo tabitan caka mon. On cigoto kuuje, ammaa on kisnataa de. Ko on kisni boo, mi accan kaafahi halka dum.

¹⁵On aawan, ammaa on codataa. On biɗɗan jaytunje, ammaa on ngujataa balli mon bee nebbam. On biɗɗan inabooje boo, ammaa on njarataa inaboojam.

¹⁶On don njogo umrooje laamiido Omiri, on don mbada ko saare Akab wadno fuu, on don tokko sawariiji mabbe. Ngam maajum mi wilan berniwol mon, be njancan joodiibe nder maagol, toskaare ummaatoore am ukkanto on."

Mika 7

Bojji annabiijo

¹Kayto! Mi don bana godɗo jahando tebugo biɓbe leɗɗe saa'i ittugo ko lutti haa gese inabooje wakkati teɓki: Walaa inaboore haa mi nyaama sam! Walaa ibbere aartunde nde bernde am yenwata!

²Hoolaabe ngalaa nder lesdi, walaa goonɗube caka yimbe. Be fuu be don mbaalto ngam rufugo y'iyaam, koo moy mabbe don loho deerdum bee tuuforgol.

³Juude mabbe anndi wadugo kalludum masin. Ardiibe e hiitoobe don yama dokke, mawbe don mbaŋgina suuno muudum'en.

⁴Wooda-gikkuujo caka mabbe nanndi bee wumre gi'e. Goonɗudo mabbe buri wumre gi'e hallugo. Nyalaade kiita nde aynoobe mon mbi'no on don wara. Nden kam saklere hoo'an on.

⁵Taa nuddin soobaajo ma, taa hoola boowraado ma! Aynu hunnduko ma koo yeeso debbo ma gidaado.

⁶Ngam biɗɗo gorko yawoto baaba mum, biɗɗo debbo ummanto daada mum, debbo boo ummanto esum debbo. Yimbe saare godɗo laatoto wanywanybe mum.

Tammunde Urusaliima

⁷Ammam min, gal Jawmiraawo mi tiitoto, mi don tammoro Allah mo hisnatam, Allah am nanatam.

⁸An konneejo am, taa seyora do'ere am! Ngam koo to mi do'ake, mi ummoto! Koo to mi don joodi nder nyibre, Jawmiraawo woni annoora am!

⁹Sey mi busa tikkere Jawmiraawo, ngam mi wadi hakke dow maako, haa to o jingni yam, o tabitini goonga am. O wurtintam haa annoora ngam mi laara adilaaku maako.

¹⁰Konneejo am yi'an dūm, semtan, kan̄ko bi'noodo yam: “Toy Jawmiraawo Allah maada?” Gite am ndaaran konneejo am, saa'i ɓe njaabata mo bana ɓe njaabirta loope dow laawol.

¹¹An Urusaliima, nyalaade nyibtuki mahi ma waran, nyannde man keeri ma njaajan.

¹²Nyalaade man yimbe ngaran haa maada diga Assuura e diga berniiji Misra, diga Misra haa yotti maayo Efratis, diga mbeela nga'a haa ngaya, diga hooseere nde'e haa ndeya.

¹³Ammaa duniyaaru laatoto winnde daliila joodiibe nder maaru e daliila ngeenaari halleende maɓɓe.

Tornde ngam yaafuye e bo'itineeki

¹⁴Yaa Jawmiraawo, aynu ummaatoore ma bee sawru ma, dūm tokkere ma, an mari nde. Ngam nde don feere maare nder laynde haa caka gese boodde. Duru nde bana booyma haa Baasan e Gile'at.

¹⁵Jawmiraawo wi'i: “Bana nder nyalde gurtaaki ma diga Misra, mi yi'nan nde kuuje kaydiniide.”

¹⁶Ummaatooje godde ngi'an dūm, de cemta bee baawde maaje fuu. Kunndude maaje mabboto, noppi maaje pahdan.

¹⁷De tahan mbulwuldi bana mboodi, bana ladooji. De ngurtoto cuudi maaje cemmbidde bee diwnugo yeeso Jawmiraawo Allah men. De maatan kulol e ɓe kulete.

¹⁸Moy dowanteedo nanndi bee maada ? A yaafoto aybe, a falataa tuurtol yimbe maada luttube. Tikkere maada duurataa haa foroy ngam a yerdi woonango min.

¹⁹A hinnoto min fahin, a damman aybeeji amin les kosde maada, a wudinan hakkeeji amin haa luggudum mbeela.

²⁰A wanginanan Yaakubu goongaaku e danygol Ibrahiima boo hoolaare, bana no kunaniida kaakiraabe amin nder zamanu booyma!

Nahum

Nahum 1

Kiita Allah caatuka dow konne'en muudum

¹Do woni koɲngol dow Niniwe. Deftere nde'e don anndina ko Nahum Elkosiiɲo yi'i.

²Jawmiraawo o Allah kaajudo, o waatoto! Jawmiraawo waatoto, o keewdo tikkere, o waatoto wanywanybe maako, o yejjitittaa aybe konne'en maako!

³Jawmiraawo o tikkataa law, ammaa semmbe maako duudi, o accataa hiitaago aybudo sam! Laawol maako don caka duluuru e naargewol, duule ngoni collaaje de kosde maako umminta.

⁴O telbanan mbeela e nga yooran, o beebnan maaje fuu. Lesde Baasan e Karmel mbaatan, pinndi dow Libanon boo daylan.

⁵Kooseeje ndiwnan daliila maako, towndiije bolwan. Lesdi dimmboto yeeso maako. Non boo duniyaaru e joodiibe nder maaru fuu.

⁶Moy dartoto yeeso bernuki maako? Moy waawata dartanaago tikkere maako saatunde? Bernuki maako don waanjo bana yiite, tapaaɲe ceeki yeeso maako.

⁷Jawmiraawo o booddo, o hisrude nder nyalaade billaare. O don hakkilana tawbe hisrude haa maako.

⁸O hisnan be e ilam mawdam. Ammaa o nattinan nokkuure berniwol, o taasnan konne'en maako haa yotto nder nyibre.

Habaruuji ngam Yahuuda e Niniwe

⁹Dume nufoton dow Jawmiraawo? Kanɲo o nattinan on fuu. Walaa haaje sarru wada nde didi.

¹⁰Koo to on laatake bana wumre gi'e nanngindirande, wuykiraabe njaramji muudum'en, on ngulan fuu bana hudo yoorko.

¹¹An Niniwe, haa maada goddo mo nufi kalludum dow Jawmiraawo iwi, anniyaaji maako kalli masin.

¹²Ndaa nii Jawmiraawo don wi'a: "Koo to be ngardi be fuu e no be duuddiri fuu, be kalkan, be timman. Onon Yahuudu'en, mi toskini on, ammaa mi meetataa toskingo on.

¹³Jonta ngewanmi kabbirgal mabbe, mi itta ngal dow daade moodon, mi ta'an callalluui moodon."

¹⁴An Niniwe, ndaa ko Jawmiraawo umri dow maada: "Yeeso do, a hebataa danygol tabitinanngol innde maada fahin. Mi nattinan suura cehaaka e suura

njamndi bolinaandi nder suudu dowanteebe maada. Mi taaskitinan yenaande ma, ngam a laati huunde meere.”

Nahum 2

Habaru do'ere Niniwe

¹Ndaa goynoowo habaru salaaman don dow kooseje, don wara. An Yahuuda, waf juulde ma, hebbin togayeeje ma. Ngam kalludo meetataa saalaago caka moodon, o nattidi.

²An Niniwe, nattinoowo don wara habugo bee maada. Aynu suudu ma semmbidndu, aynu laabi ma, taada, semmbidid boodfum!

³Ngam Jawmiraawo don wartira manngu Yaakubu e ngu Isra'iila, koo nde hippoobe mbili Isra'iila, nattini lice inabohi man.

⁴Bawarde honoobe nattinoowo go mbooji. Semmbidbe maako don borni limce bodeeje. O don darna mootaji maako bana jame yiite jaynande, be don ndimmbina labbe mabbe.

⁵Mootaji pucci don caamna dow laabi, don njaawa haa babe koo toy. Nanndu maaji bana jame yiite, koo toy di jaawdi bana ma'e.

⁶O ewnoto mawbe honoobe maako semmbidbe, ammaa be pergoto nder yahdu mabbe. Be njaawan yahugo gal mahol berniwol, be ndarni kuuje aynooje ton.

⁷Dammude maaje don mabbiti, laamorde don yibba.

⁸Be ngurtini debbo laamiido, be dahi mo. Horbe maako don mboya bana pooli, be don piya bibbe mabbe.

⁹Booyima berniwol Niniwe nanndino bee weendu heewndu ndiyamji. Ammaa ndaa yimbe don ndogga diga maagol! Ndare, ndare! Ammaa walaa mo yeesititto.

¹⁰Kooce cardi! Kooce kanjeeri! Woodi ndesaaaje de timmataa sam e kuuje duudde feere feere marde saman.

¹¹Koo dume fuu yaabaama e jafbaama e wonnaama koo toy! Berde yimbe ta'i, koppi mabbe don ndiwno, keeci mabbe fuu don tampi, geese mabbe fuu don nyibbi.

¹²Toy dowirde baroode e nokkuure haa bibbe maaje nyaamata? To mbarooga dilli tefoygo nyaamdu, walaa mo billata bibbe maaga.

¹³Mbarooga faddi, seeki kuuje ladde ngam mbarookoy maaga e ngam baroode maaga debbe, hebbini lowol mum bee kebal, joonde mum boo bee kusel kuuje paddaade.

¹⁴Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Mi don monni ma. Mi wulan mootaaji pucci konu ma haa cuurde ummo. Kaafahi nyaaman mbarookoy maada. Mi nattinan kebal ma haa lesdi. Daade nelaabe ma meetataa naneego."

Nahum 3

Jawmiraawo halkan Niniwe

¹Bone laatanto berniwol dufanngol y'iyaam, keewngol fewre e toonyaare, tum jabtol don!

²Hoolo boccol e hoolo kosde mootaaji don ton, non boo caamngal pucci e mootaaji tultandi,

³samnoobe ummake e kaafaaje jaynande e labbe delkande, naawnaabe duudbe, maaybe duudbe be ngalaa limgal, koo toy goddo fergoto maaybe.

⁴Dum wadi daliila kuude daakaareeku duudde de daakaareejo oo huuwi. O don esta bee narol maako, o hiilaajo mawdo. Bee daakaareeku maako e hiilaaji maako, o maccidini ummaatooje e jama'aaaje.

⁵Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Mi don monni ma. Mi bangtan gawarle limce ma dow yeeso ma, mi hollan ummaatooje temmbuki ma e mi hollan laamuuji fuu ko semtinte.

⁶Mi rufan mbuuwri dow maada, mi bustinte, mi laatinte huunde laareteende meere.

⁷Nden koo moy yi'i ma doggan daayiidum bee ma, o wi'an: Berniwol Niniwe halki! Moy yurminta ngol? Toy kebanmi de'itinoobe ngol?"

⁸An Niniwe, a tammi a buri No-Amon woodugo na? Berniwol ngo'ol joodino caka ildude, ndiyamji taarino ngol, maayo manngo latino cukkol maagol, ndiyamji ayni ngol.

⁹Etiyopiya e Misra ngonno semmbe maagol de ngalaa keerol. Yimbe Put e Libiya ngonno walloobe ngol.

¹⁰Ammaa joodiibe maagol ndahaama, konne'en ndirbi bikkoy maagol haa kawtirde laabi fuu. Be mbaadi kur'u dow teddube maagol, be kabbi mawbe maagol fuu bee callalluujji.

¹¹An boo a wuykan, a nyukkoto, a dabbitan hisrude ngam hisugo yeeso konne'en.

¹²Berniiji ma cemmbidfi fuu nanndi bee ibbe de bibbe maaje aartude benndi. To goddo dimmbi de, bibbe maaje caaman nder hunnduko koo moy giddo nyaamugo de.

¹³Honoobe ma wondube bee maada laati bana rewbe. Dammude lesdi ma mabbtake jaasdum yeeso konne'en ma, yiite don nyaama ledde paldude.

14Nyed ndiyam! Ngam konne'en taarake ma. Wo'itin mahol ma cemmbidngol. Sey a jiiba loope, a yaaba de, a taasko tappirdum birikje.

15Bee non fuu, yiite nyaamete, kaafahi halkete. Ki nyaamete bana babatti nyaamiditta koo dume, koo to yimbe ma duudi bana babatti.

16-17A dufdini filoobe ma ko buri koode asamanji, aynoobe ma bana babatti, wakiili'en ma bana babatti baaliidi haa kowaadi nder wakkati jaangol. To naange fudi, di mbe'ita bileeji maaji, di piira, di ndilla, walaa anndudo haa toy.

18An laamiido Assuura, ardiibe ma daanake, hoore'en ma suusbe mbaalake, ndimbataako, ummaatoore ma saŋkitake dow kooseeje, walaa moobtando nde.

19Walaa lekkɪ ngam naawnere ma, huuduure ma hurgataako. Nananbe habaru maada fuu kellan juude ngam maada, ngam tum halleende ma meemi koo moy.

Habakuk

Habakuk 1

¹Do woni koŋngol ngol Jawmiraawo wolwani annabi Habakuk nder wahayu mum.

Wookaandu Habakuk aranndu

²Yaa Jawmiraawo, duuri mi don toro ma ballal, ammaa a jaabaaki yam. Foroy mi don wooka: Ndaa toonyaare! Ammaa a hisnaay min.

³Ngam dume a yi'natammi halleende yimbe? Ngam dume a don laara torraaji amin, ammaa a wallaay min: Jabtol e toonyaare don yeeso am, jokkirgol wadi, gaabotiral don ummo.

⁴Ngam man tawreeta dɔwtanaaka, goongaaku boo wangaay sam. Hallube don billa adili'en, ngam man kiita goongaaha laati fewre.

Jaawaabu Jawmiraawo aranu

⁵Jawmiraawo wi'i: "Ndaare caka ummaatooje, ngi'e. Kaydine masin, ngam mi huuwan kuugal nder balde moodon. To goddo yecci on habaru maajum, on nuddinta.

⁶Ndaa, mi umminan Kaldiya'en ummaatoore nde walaa endam e munyal sam, nde don waanca duniyaaru yaasndu ndu'u fuu ngam nyaamugo joodorde de nde maraay.

⁷Be kuleteebe e ruggotoobe. Kambe ndarnata baawde mabbe e ko haandani be.

⁸Pucci mabbe buri paadaaji yaawugo, di buri caafaali ladde baawal. Wa'iibe pucci don camna, don ngara diga daayiidum, don piira bana dutal jaawfotoongal dow ko ngal yidi nanngugo.

⁹Yimbe ummaatoore nde fuu don ngara ngam toonyaago. Geese mabbe fuu don tiito yeeso. Be don moobta dahaabeduudbe bana njaareendi.

¹⁰Be don njanca laamiibe, be don pijira mawbe, be don njala koo berniwol cemmbidngol ngole, be mbaagan lesdi dakki mahol maagol, nden be nyaaman ngol.

¹¹Baawo man be tokkoto yeeso bana henndu, be ndilla. Bana non be aybini ko'e mabbe, semmbe mabbe laati dowanteedo mabbe."

Wookaandu Habakuk didafru

¹²Yaa Jawmiraawo, naa an woni Allah am, Ceniido am diga booyima? An a maayataa! Yaa Jawmiraawo, a jo'ini yimbe be'e ngam hiitaago min. An tapaare hisnoore amin, a tabitini be ngam be ndartina min.

¹³Gite ma ngi'ataa halleende, ngam de ceniide, a yidaa laarugo toonyaare. Ammaa ngam dume a munyanta zambotoobe? Ngam dume a don jeedo to kalludo don moda burdudo dum adilaaku?

¹⁴A don nanndina bibbe Aadama bee liddi nder mbeela, bee ladooji di ngalaa ardiido.

¹⁵Kaldiya'en be'e don nannga yimbe be'e fuu bee kunayel, don ndasa be nder zubaawol, don moobta be nder arewal. Nden be don ceyo, be don mbelmbelta.

¹⁶Be don lii'ano zubaawol kirseteedi, be don ngula uurle ngam arewal, ngam dum kebni be gedal duudngal e nyaamdu welndu.

¹⁷Ngam man be njuppata zubaaji mabbe, be tokkitina mbargo ummaatooje godde bilaa endam na?

Habakuk 2

Jaawaabu Jawmiraawo didabu

¹Sey mi wa'o haa nokkuure aynirde am, mi daro dow mahol ngam aynugo berniwol e anndugo ko Jawmiraawo wi'atammi e no o jaaborto sin'kuye am.

²Jawmiraawo jaabi yam, wi'i: "Winndu wahayu mo ngi'da. Winndu dum dow alluhaaje, haa dum janngede bee koydum.

³Wahayu man hibban to saa'i man yottake, ammaa dum don yaawana timmoode, dum walaa fewre. To dum neebi, a munyana dum. Ngam dum laatoto fakat, dum neebataa sam.

⁴Bernde cooydo adilaaku don mawnito, ammaa adiliijo yeediran bee nuddinki muudum."

Boneeji kalludo

⁵Fakat risku zamboto, godde mawnitiido de'ataa. O don mabbita kondondol maako bana joonde maaybe, bana waade o haarataa. O moobti ummaatooje fuu haa maako, o hawti jama'aaje fuu les laamu maako.

⁶Yimbe be'e fuu taaliran mo, be njancan mo bee balndi e annditanamji, be mbi'an: "Bone laatanto duddinando risku mum bee kuuje de o maraay. Ndey o accata yowango yimbe donngal nyamaale?"

⁷Law be tokkiida nyamaande ummoto, billoobe ma pinan. A laatoto kebal konu mabbe.

⁸Ngam an, a hippi ummaatooje duudde, an boo ummaatooje luttude fuu kippete, ngam a rufi yiy'am yimbe e a wonni lesdi e a toonyi berniwol e joodiibe nder maagol fuu.

- ⁹Bone laatanto dabbitando riba kalluka ngam saare muudum, jo'inando sabbo mum towдум, ngam taa saru heba дум.
- ¹⁰Bee dabareeji ma a foodani saare ma toskaare, a wadi hakke dow hoore ma bee nattingo ummaatooje duudde.
- ¹¹Koo hayre nder mahol boo don wooka dow maada, bilorgol boo don wada non.
- ¹²Bone laatanto nyibando wuro dow yi'iy'am, jo'inando berniwol dow cabawal bee sooynde adilaaku muudum.
- ¹³Kadi, kanjum dum iwaay haa Jawmiraawo honooobe asama na? Nafuuda torra jama'aa je halkan nder yiite, ummaatooje godde boo don coma meere.
- ¹⁴Ngam duniyaaru heewan anndal teddungal Jawmiraawo, bana ndiyam heewri mbeela.
- ¹⁵Bone laatanto jarnando keeddiddum'en, nyadinando njaram muudum bana tooke ngam wuykingo be, haa o laara temmbuki mabbe.
- ¹⁶A haari bee toskaare, naa bee teddungal. Sey a yara, an boo, a wangina saadooniiku ma. Jardugel tikkere nder junngo nyaamo Jawmiraawo loroto dow hoore maada, teddungal maada laatoto toskaare mawnde.
- ¹⁷Ngam toonyaare nde a toonyiri Libanon, loroto dow hoore ma, hippete. A halki dabbaaji goddi, goddi boo kulnete ngam a rufi yi'iy'am yimbe, a wonni lesdi e a toonyi berniwol e joodiibe nder maagol fuu.
- ¹⁸Dume suura nafata haa cehoowo seha ka? Dume suura njamndi bolinaandi ngam ekkitingo fewre nafata? Ngam dume goddo wadata hoolaare mum haa labbi di mbolwataa nde nii kanjo wadi di bee juude maako?
- ¹⁹Bone laatanto bi'ando leggal: "Fin!" Malla hayre muukaare: "Umma!" Lawru waawi ekkitingo na? Yaasi maaru takkaama bee kanjeeri e cardi, ammaa ngeendam walaa nder maaru koo sedda.
- ²⁰Ammaa Jawmiraawo don nder haykaliiru mum seniindu. Sey duniyaaru fuu sirwo yeeso maako.

Habakuk 3

Do'aare Habakuk

- ¹Ndaa do'aare annabi Habakuk bee daande gimi boyki:
- ²Yaa Jawmiraawo, mi nani habaru maada. Kuugal ma hulni yam, yaa Jawmiraawo. Huuw kuugal man fahin nder zamanu amin, wangin ngal nder nyalde badiide. Koo nder tikkere ma boo taa accu hinnuye ma.
- ³Allah don wara diga Teman, Ceniido don wara diga hooseere Paran. Manggu maako don sudda asama, mangtoore maako don hebbina lesdi.

- ⁴Bana delko annoora, laasi naange don ngurto juŋgo maako, ton baawde maako don cuudi.
- ⁵Nyawu kallunŋu ndaaboowu don ardo mo, yontere don tokko palande kosde maako.
- ⁶O dari, o dimmbini lesdi. O laari ummaatooje, de ndiwni, kooseeje booymaaje campiti, towndiije booymaaje ngibbi, kanje ngoni laabi maako diga booyma.
- ⁷Mi yi'i sarru ukkani laymaaji Kusan, laymaaji Mediyam don ndiwna.
- ⁸Yaa Jawmiraawo, tikkere ma don saata dow maaje ndiyam e bernuki ma dow mbeela na? Ngam a wa'i pucci maada, a wa'i moota pucci nga jaalorgal ma.
- ⁹A taaskitini lagaawal ma, kuri ngoni kunayeeje de mbolwuda. A seeki lesdi bee maaje ndiyam.
- ¹⁰Kooseeje ngi'i ma, de ndiwni. Ilamji mawdi don ila. Luggeenga mbeela don hoola, don ummina y'uuge towde.
- ¹¹Naange e lewru ndari haa nokkuuje muudum'en, daliila annoora kuri ma pidaadi e jayngol labbo ma delkanngo.
- ¹²Bee tikkere caalortooda lesdi, bee bernuki ndirbirta ummaatooje.
- ¹³A wurti ngam hisnugo ummaatoore ma e ngam hisnugo moytaado ma. A yibbini suudu kalludo diga tiitol haa les, a wirgi cabbaaje maaru fuu.
- ¹⁴Bee kuri mabbe a sumpiti ko'e ardiibe honoobe maako, warbe bee gookaali seyo ngam be cankita min, be tammo be nyaaman toonyaado bee sirri.
- ¹⁵Bee pucci ma njaabuda mbeela, haa ilamji mawdi mbaadi nguufu.
- ¹⁶Mi nani dum. Banndu am fuu don diwna, hoolo maajum dimmbini hunnduko am, i'e am tampi, kosde am don ndiwna les am. Mi don reena nyalaade billaare bee de'ere, haa nde wara dow ummaatoore hippotoonde min.
- ¹⁷Koo to ibbi finnataa, inabooje ndimataa, jaytunhi rimataa bibbe, gese mbaadataa nyaamle, dammooji cankititto diga waalde, na'i njinni diga waalde,
- ¹⁸ammaa min mi seyorto Jawmiraawo, mi welweltan ngam daliila Allah kisnoowo yam.
- ¹⁹Jawmiraawo Baawdo woni semmbe am, o laatini kosde am bana de lelji, o don waancinammi dow nokkuuje towde. Ngam kaliifaaajo gimi, bee moolooji.

Sefaniya

Sefaniya 1

Nyalaade tikkere Jawmiraawo

¹Jawmiraawo wolwani Sefaniya bii Kusi bii Gedaliya bii Amariya bii Hezekiya, nder zamanu Yusiya bii Amon, laamiido Yahuuda, wi'i :

²“Mi nattinan ko woni dow lesdi fuu.

³Mi nattinan yimbe e dabbaaji, mi nattinan colli non boo lidfi nder maayo. Mi nattinan hallube e ko fergata be, mi nattinan boo yimbe dow lesdi.

⁴Mi fortan juŋgo am ngam honugo Yahuuda e joodiibe haa Urusaliima. Mi nattinan luttudum diina Ba'al haa nokkuure nde'e, mi halkan inde liman'en lawru ndu'u.

⁵Mi halkan wa'otoobe dow soorowol ngam sujidango jayli asamanji e sujidanoobe hunortoobe ndego bee innde Jawmiraawo e ndego boo bee innde lawru Milkom.

⁶Mi halkan loriibe, accube yam, ngam be ngidaa dakkotirgo bee am, be ngidaa sarwaago yam sam.”

⁷Cirwe yeeso Jawmiraawo Allah! Ngam nyalaade maako baditake. O taaskitini kirseteenga, o seni ewnaabe maako.

⁸Jawmiraawo wi'i: “Nyalaade nde lii'otoomi kirseteenga, mi hiitoto saraaki'en e yerima'en e borniibe limce janne fuu.

⁹Nyalaade man kiitotoomi diwanbe les dammugal, hebbinanbe saare jaagordo muudum'en bee kuuje toonyaare e rikici.”

¹⁰Jawmiraawo wi'i: “Nyalaade man gookaali mbaɗan haa dammugal bi'eteengal Dammugal Lidfi e boji haa Fattude Hesre e haraka dow towndiije.

¹¹Mboye, onon joodiibe Fattude Leesnde ngam filoobe majji, awnoobe cardi nattidi.

¹²Saa'i man mbidititoomi Urusaliima bee pittirlaaji, mi hiito mbaateendam'en hooldiniibe. Kambe be don mbi'a haa berde mabbe: Jawmiraawo wadataa ko woodi malla ko halli!

¹³Wodbe njabtan jawdi mabbe, mbilan cuudi mabbe. Nden be nyibtoto cuudi, ammaa be njoodataako ton. Be njuboto inabooje, ammaa be njarataa inaboojam maaje.”

¹⁴Nyalaade Jawmiraawo mawnde baditake, don wara bee jaawdum. To hoolo maare wadi, koo anndudo konu boo wookan.

¹⁵Nde laatoto nyalaade tikkere, nyalaade billaare e bone, nyalaade bonnonda e bonnuki, nyalaade nyibre e nyibbuki, nyalaade duule e nyibre baleere kurum,

¹⁶nyalaade luwal konu e hoolo dow berniiji cemmbidfi e kisruƴe towde.

¹⁷Jawmiraawo wi'i: "Mi hulnan yimbe haa ƴe njaha bana wumbe, ngam ƴe mbaƴi hakke dow am. Yiiy'am mabbe waanjete koo toy bana mbulwuldi, teteki mabbe boo bana mbuuwri."

¹⁸Cardi mabbe e kaŋgeeri mabbe kisanataa ƴe nyalaade nde tikkere Jawmiraawo waŋgata, nde yiite kaajal maako nyaamata duniyaaru. Ngam o timminan yimbe lesdi, law o timminta ƴe. Dum laatoto kulniidum masin!

Sefaniya 2

¹Moofte, kawte, onon yimbe ummaatoore nde walaa semteende,

²hiddeko on caŋkito, on majja bana nyaande, hiddeko tikkere Jawmiraawo saatunde ukkano on, hiddeko nyalaade tikkere maako wara dow moodon.

³Dakkotire bee Jawmiraawo, onon leesbe nder lesdi, wafanbe muuyo maako! Dabbite adilaaku! Dabbite yaŋkinaare! Teema on kisan nyalaade nde tikkere Jawmiraawo waŋgata.

Kiita dow ummaatooje godde

⁴Gaaza ferwan, Askalon laatoto ladde, konne'en ndiiwan yimbe Asdod caka nyalawma, ƴe kalkan Ekuruun.

⁵Kayto! Bone laatanto on, onon Kereti'en joodiibe kommbi mbeela! Ndaa ko Jawmiraawo wolwi dow moodon: "An Kanaana, lesdi Filisti'en, mi halkete, walaa koo gooto luttata nder maada!"

⁶Lesdi ma kommbi mbeela laatoto durduƴe, haa waynaabe ndurata, ndi heewan baalde ngam tokke dammooji.

⁷Luttube Yahuuda maran lesdi man, ƴe nduran tokke mabbe ton, kiikiide boo ƴe njoodo nder cuudi Askalon. Ngam Jawmiraawo Allah mabbe hinnoto ƴe, wartiran joonde mabbe bana naane.

⁸Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Mi nani jancoore Mo'ab e kuudi Ammoonien, no ƴe njanciri yimbe ummaatoore am, no ƴe mawnitori dow lesdi mabbe.

⁹Ngam maajum min Allah mo Isra'iila'en cujidanta dum wi'i: Fakat bana mi geeto lesdi Mo'ab laatoto bana Sodoma, lesdi Ammoonien boo bana Gomorra. Lesde de'e laatoto nokkuure gi'e e wasarde mannda, ladde yeewnde haa foroy. Yimbe am luttanbe njabtan ƴe, luttudum ummaatoore am martan mardi mabbe."

¹⁰Dum wafan daliila mawnitaare mabbe, ngam ƴe njanci yimbe Jawmiraawo honoobe asama, ƴe mawniti dow mabbe.

¹¹Jawmiraawo laatanto be kulniido, o halkan dowanteebe duniyaaru fuu. Joodiibe haa duude cujidanen mo, koo moy haa nokkuure muudum.

¹²Onon Etiyopiya'en boo, kaafahi Jawmiraawo yuwan on !

¹³Jawmiraawo fortan junngo muudum gal woyla, o halkan Assuura, o wilan berniwol Niniwe, ngol laatoto ladde meere.

¹⁴Tokke mbaaloto ton, non boo dabbaaji duuddi feere feere. Lamnjatal e camnagel mbaaloto caka danrange maagol. Colli ciikan haa burde cuudi, baagaaje kaa'e tan ngonata haa nastirde, danrange ledde cemmibidde doofete.

¹⁵Bana non berniwol ceyiingol kooldiniingol laatorto, ngol joodino jam, ngol wi'no: "Sey min, walaa berniwol potanngol bee am sam!" Ayye! Ngol laati ladde meere e waalorde kuuje ladde! Koo moy caalotoodo haa maagol wemmboto, dimmban hoore mum.

Sefaniya 3

Kiita dow Urusaliima

(Ezekiel 22; Yereimiya 25:4-11; Matta 23:37-39)

¹Bone laatanto berniwol tuurtoowol, cobngol, toonyoowol yimbe muudum!

²Ngol dowtaaki, ngol jabaay elto, ngol hoolaaki Jawmiraawo, ngol baditaaki Allah.

³Saraaki'en caka maagol be baroode ngurbotoode, hiitoobe maagol boo caafaali jabtandi saa'i kiikiide, be luttataa koo i'al gootal haa fajiri.

⁴Annabi'en maagol be elewbe, rikici'en, liman'en maagol boo don cobna ceniidum, don luuta tawreeta.

⁵Ammaa Jawmiraawo o adiliijo caka maagol, o wadataa kalludum. Nde weeti fuu, o don ta'a kiita maako, o lelnataa ka sam. Ammaa kalludo walaa semteende!

⁶Jawmiraawo wi'i: "Mi nattini ummaatooje, mi wili kisrude maaje. Laabi maaje perwi, walaa caalotoodo ton! Gure maaje natti, walaa joodiido ton!"

⁷Mi tammi: Jonta ngol hulata sike, ngol jaban elto am. Nokkuure maagol wilatake! Nde mi hiiti yimbe maagol fuu, be tullitini kuude mabbe.

⁸Ngam maajum ndeeneedam", non Jawmiraawo wi'i. "Ndeene nyalaade nde ndarotoomi ngam wullaago on. Mi annini moobtugo ummaatooje e hawtugo laamuuji ngam mi waanja tikkere am dow maajum. Yiite kaajal am nyaaman duniyaaru fuu."

Kisndam ngam Urusaliima

⁹"Baawo man ndokkanmi ummaatooje kundude laabde, haa yimbe fuu ewno innde am, be njaggano yam bee bernde woore.

¹⁰Diga gada maaje Etiyopiya, sujidanoobe yam sankitiibe ngaddantam dokke.

- ¹¹Nyalaade man on meetataa semtoraago tuurtol mon dow am. Nder wakkati man nden ittanmi jurotooɓe mawnitiibe caka moodon, on meetataa mawnitaago dow hooseere am seniinde.
- ¹²Mi luttanan hoore am ummaatoore ne'iinde laafunde caka moodon. Nde hisran bee innde Jawmiraawo.
- ¹³Luttuɓe Isra'iila mbaɗataa kalluɗum, ɓe mbolwataa fewre, walaa bolle cargooje nder kunnduɗe maɓɓe. Bana tokkere ɓe ndurata, ɓe mbaaloto, walaa kulnandɗo ɓe.”
- ¹⁴Sey on ngima, on mbelmbelta, onon yimɓe Isra'iila! An Urusaliima, seya, yimu bee ɓernde ma fuu!
- ¹⁵Jawmiraawo itti kiita dow maada, riiwi konne'en ma. Jawmiraawo, laamiidɗo Isra'iila, ɗon wondi bee maada. Sarru hulnataa ma fahin.
- ¹⁶Saa'i man Urusaliima nanan habaru ni'i: “Taa hul, Siyona, taa juude ma tampa!
- ¹⁷Jawmiraawo Allah maada ɗon wondi bee maada, o cemmɓidɗo, kisnoowo. O seyorto ma bee welwelo, o hesɗitinte bee yiide, o welweltan ngam maada bee gookaali seyo bana nder nyannde juulde.”
- ¹⁸Jawmiraawo wi'i: “Mi ittanan on sarru, ngam taa toskaare maagu teddana on.
- ¹⁹Ndaa, saa'i man kalkanmi ɓillooɓe on fuu. Mi wallan woosɓe, mi moobtan saŋkitiibe. Haa ɓe toski fuu, ton ndokkanmi ɓe tedduŋgal e daraja.
- ²⁰Saa'i man ngartiranmi on, moobtanmi on. Mi hokkan on tedduŋgal e daraja caka ummaatooje duniyaaru fuu, ngam mi wartiran joonde moodon bana naane, onon on ngi'an ɗum.” Non Jawmiraawo wi'i.

Haggay

Haggay 1

Umroore nyibtaago haykaliiru

¹Nder nduubu laamiido Dariyus didabu, lewru joweegooru, nyannde go'ore maaru, Jawmiraawo wolwani Zorobaabila bii Salatiyel, ngomna dow Yahuuda e Yosua bii Yocadak, hooreejo liman'en, bee hunnduko annabi Haggay. O wi'i :

²“Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Ummaatoore nde'e don wi'a, wakkati nyibtaago haykaliiru Jawmiraawo wadaay tawon.”

³Nden Jawmiraawo wi'i bee hunnduko annabi Haggay:

⁴“Dum saa'i ngam moodon haa njoodoodon nder cuudi basaadɔ ledde, asee boo haykaliiru am don wili na?

⁵Jonta ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Numte kuude mon!

⁶On aawi duudɔm, ammaa on codi pamarum. On nyaami, ammaa on kaaraay. On njari, ammaa dam ittaay suuno moodon. On don borni, ammaa on don maata jaangol. Kuuwando ngam ngeenaari don jaba rufa ndi nder booro sumpitaango.

⁷Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Numte kuude mon!

⁸Mba'e dow hooseere, ngadde ledde, nyibte haykaliiru. Kanjum seynatammi, dum teddintam boo.

⁹On tammi on keban duudɔm, ammaa ndaa, on kebi pamarum. Nde on koori dum haa saare, mi wifti dum. Ngam dume kuuwmi dum? Ngam haykaliiru am laatiindu bille, saa'i on don cukli bee cuudi moodon.

¹⁰Ngam maajum asamanji njogitani on saawawre, lesdi boo jogitani on yaamle.

¹¹Mi umri hokkere wada dow lesdi e kooseeje e dow demetirle e ko lesdi fudnata fuu. Ngam daliila hokkere man, inaboojam e nebbam pamɔti, yimbe e dabbaaji boo njari bone, kuude de kuuwɔn fuu mbonni.”

¹²Zorobaabila bii Salatiyel e Yosua bii Yocadak, hooreejo liman'en e yimbe luttube nder ummaatoore fuu nanani Jawmiraawo Allah muudum'en, waato bolle de Jawmiraawo Allah mabbe neli annabi Haggay wolwango be. Ummaatoore fuu dɔwtani Jawmiraawo.

¹³Nden Haggay, nelaado Jawmiraawo yecci yimbe ummaatoore ni'i: “Jawmiraawo wi'i: Mi don wondi bee moodon.”

¹⁴Jawmiraawo suusɔni Zorobaabila bii Salatiyel, ngomna dow Yahuuda e Yosua bii Yocadak hooreejo liman'en e yimbe luttube nder ummaatoore fuu. Be ngari, be kuuwi haa haykaliiru Jawmiraawo honoobe asama.

¹⁵Dum wadi nder nyannde noogas e nayabre haa lewru joweego'ooru, nder nduubu laamiido Dariyus didabu.

Haggay 2

Teddungal haykaliiru garanngal

¹Nder lewru joweediɗabru, nyannde noogas e go'ore maaru, Jawmiraawo wolwani annabi Haggay:

²“Wolwan Zorobaabila bii Salatiyel, ngomna dow Yahuuda e Yosuwaa bii Yocadak, hooreejo liman'en e yimbe luttube nder ummaatoore fuu, yeccu be:

³Moy caka moodon onon luttube yi'noobe teddungal haykaliiru naane? E noy ndaardon ndu jonta? Naa ndu laati bana huunde meere haa gite moodon na ?

⁴Jawmiraawo wi'i: An Zorobaabila, sey a semmbida jonta. An boo, Yosuwaa bii Yocadak hooreejo liman'en, sey a semmbida. Onon yimbe lesdi fuu, sey on cemmbida. Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Kuuwe, ngam mi don wondi bee moodon,

⁵fodde alkawal ngal kabɓumi bee kaakiraabe moodon, saa'i be ngurti Misra. Jonta boo, Ruuhu am don caka moodon, taa kule !

⁶Ngam ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Nii sedda mi dimmban asamanji e lesdi, mbeela e lesdi njoorndi.

⁷Mi dimmban ummaatooje fuu, nden kuuje maaje marde saman ngaran haa do. Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Mi hebbinan haykaliiru ndu'u bee teddungal.

⁸Cardi e kanjeeri, min jeyi. Non Jawmiraawo honooɓe asama wi'i.

⁹Teddungal haykaliiru didawru ndu'u buran ngal aranndu. Mi jo'inan salaaman e hayru haa nokkuure nde'e", non Jawmiraawo honooɓe asama wi'i.

¹⁰Nder nduubu Dariyus didabu, lewru joweenayabru, nyannde noogas e nayabre, Jawmiraawo wolwani annabi Haggay.

¹¹Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: “Yam liman'en ko be anndi dow haala ka'a:

¹²To goddo saawi kusel cenaangel nder gawargal limce muudum, nden limce man meemi tamseere, koo nyaamdu defaandu, koo inaboojam, koo nebbam, koo nyaamdu woond, dum senoto na?” Liman'en njaabi: “Aa'a!”

¹³Haggay tokki yamugo: “To goddo sobi bee meemugo maaydo, nden meemi woore nder kuuje de'e, nde soban na?” Liman'en njaabi: “Nde soban.”

¹⁴Nden Haggay wi'i: “Jawmiraawo wi'i: Bana non yimbe ummaatoore nde'e laatori yeeso am, bana non kuugal juude mabbe fuu wa'i. Ko be lii'anto yam ton fuu, sobi.

¹⁵Ammaa jonta, kakkilane ko wafete diga hannde yahugo yeeso. Hiddeko on mballina hayre dow hayre haa haykaliiru Jawmiraawo,

¹⁶nde goddo wari haa waagaare nde o tammoto muudooje noogas, sappo tan o tawi. Nde goddo wari haa biddirde inaboojam ngam nyedugo bulki cappande jowi, noogas tan o tawi.

¹⁷Mi nattini nafuuda kuude juude mon fuu, mi yoorni alkamaaje mon, mi wonni kuuje mon bee nyawuji e mallimallooje, ammaa on lortaaki haa am, non Jawmiraawo wi'i:

¹⁸Kakkilane ko wafete diga hannde yahugo yeeso, waato diga nyannde noogas e nayaebre nder lewru joweenayabru, nde on mballini cabɓawal haykaliiru Jawmiraawo, kakkilane du'um:

¹⁹Aawdi jinni haa beembal na? Inabohi e ibbi e rummaanoohi e jaytunhi ndimaay na? Ammaa diga hannde puɗɗanmi barkidɗo on.”

²⁰Fahin Jawmiraawo wolwani Haggay nder nyannde noogas e nayaebre lewru man, o wi'i:

²¹“Wolwan Zorobaabila, ngomna dow Yahuuda, yeccu mo: Mi dimmban asamanji e lesdi,

²²mi yibbinan leese laamuuji, mi halkan baawde laamuuji ummaatooje, mi do'an mootaji pucci e wa'iibe di. Wa'iibe pucci mbarmbartiran bee kaafahi, ɓe ndo'oto bee pucci mabbe.

²³Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Nyalaade man mi hoo'ete, an Zorobaabila bii Salatiyel, jaggiɗo am, mi laatinte bana haatummeere am, ngam an woni cubaado am.” Non Jawmiraawo honooɓe asama wi'i.

Zekariya

Zekariya 1

Ewnaandu ngam tuubu

¹Nder nduubu Dariyus laamiido Persiya didabu, nder lewru joweetatabru, Jawmiraawo wolwani annabi Zekariya bii Berekiya, taaniraawo Iddo ni'i :

²“Min Jawmiraawo mi tikkani kaakiraabe moodon masin.

³Wi' be, ndaa ko Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Lorte haa am, nden min boo mi lortoto haa moodon.

⁴Taa laate bana kaakiraabe mon. Annabi'en booyma ngooynani be: Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Lorte e laabi moodon kalluɗi, tuube, acce kuude moodon kalluɗe! Ammaa be nanaay, be kakkilanaay wolde am.

⁵Toy kaakiraabe moodon? Annabi'en boo don ngeeda haa foroy na?

⁶Ammaa mi ukkani kaakiraabe moodon naalooje fodde bolle am e farillaaji am dum umrumi sukaabe am annabi'en. Nden be lorti, be mbi'i: Jawmiraawo honooɓe asama anninino wadugo min fodde laabi amin e kuude amin, non o wadi boo.”

Haala pucci

⁷Nyalaade noogas e nayabre nder lewru sappo e go'ooru, waato lewru Sebat, nder nduubu Dariyus didabu dow laamu, Jawmiraawo wolwani annabi Zekariya bii Berekiya, taaniraawo Iddo bana ni'i:

⁸Haŋki ngi'mi kayɗiniidum: Godɗo ba'iido puccu mbodeewu don dari caka ledde asuraaje nder luggere. Baawo maako woodi pucci bodeeji e puri e daneeji.

⁹Mi y'ami malaa'ikaajo bolidando bee am: “Pucci di'i dum dume, barkaama?” O jaabi yam: “Mi faamtinte haala maaji.”

¹⁰Ba'iido puccu caka asuraaje go wi'i: “Wa'iibe di ngoni be Jawmiraawo neli ngam be taaroya duniyaaru.”

¹¹Be mbolwani malaa'ikaajo ba'iido puccu caka asuraaje go: “Min taaroyi duniyaaru fuu, ndu don de'i siriw.”

¹²Nden malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i: “Yaa Jawmiraawo honooɓe asama, ndey endata Urusaliima e gure Yahuuda? A tikkani de duubi cappande joweedi jonta.”

¹³Jawmiraawo jaabi malaa'ikaajo bolidando bee am bee bolle boodde, de'itinooje.

¹⁴Nden malaa'ikaajo oo wi'i yam: “Wooynu ni'i: Ndaa ko Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Mi mari yiide haajunde masin dow Urusaliima e Siyona.

¹⁵Mi heewi tikkere dow ummaatooje kooldiniide, ngam saa'i mi tikkanino berniwol Urusaliima sedfa, ammaa de besdi sarru maagol.

¹⁶Ngam man Jawmiraawo wi'i: Mi wartanan Urusaliima bee endam. Haykaliiru am nder maagol nyibtete, berniwol Urusaliima mahitite. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

¹⁷Kadiboo woynu: Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Berniiji am keewan kuuje boodde fahin. Jawmiraawo de'itinan Siyona, o suban Urusaliima fahin."

Zekariya 2

Haala luwe e kila'en

¹Mi tijji, mi yi'i luwe nayi.

²Mi yami malaa'ikaajo bolidando bee am: "Luwe de'e dum dume?" O jaabi yam: "Kanje ngoni luwe cankititde Yahuuda e Isra'iila e Urusaliima."

³Kadiboo Jawmiraawo yi'ni yam kila'en nayo.

⁴Mi yami: "Dume be ngari wadugo?" O jaabi: "Luwe go cankiti Yahuuda, haa walaa koo goddo bangti hoore mum. Ammaa kila'en be'e ngari ngam hulnugo e do'ugo luwe go. Ngam ummaatooje bangti de dow lesdi Yahuuda, ngam sankititgo yimbe maari."

Gorko bee boggol poondirgol

⁵Mi tijji, mi yi'i goddo don jogi boggol poondirgol.

⁶Mi yami mo: "Toy njahataa?" O jaabi yam: "Haa Urusaliima, ngam foondugo noy njaajirka e noy njuutirka maagol."

⁷Saa'i malaa'ikaajo bolidando bee am go don yaha, malaa'ikaajo feere wari fotti bee maako.

⁸Malaa'ikaajo bolidando bee am go wi'i mo: "Yaawda law, yeccu suka jogiido poondirgol go: Urusaliima taarnataake bee mahol, ngam yimbe e dabbaaji nder maagol duudan.

⁹Jawmiraawo wi'i: Min bee hoore am mi faddan ngol bana mahol yiite. Haa caka maagol boo, mi wanginan teddungal am."

Habaru ngam dahaabe

¹⁰Jawmiraawo wi'i yimbe muudum: "Onon be mi sankiti haa alkibilaaji nayi fuu, jonta kam ndogge, ngurte lesde woyla!

¹¹Onon yimbe Urusaliima, dahaabe haa Baabila, njaawde wurtaago law haa ndadon."

¹²Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama mo neli yam wi'i dow ummaatooje jabtude on kuuje: "Meemdo on, meemi biɲngel yiitere am!"

¹³Ndaa, mi baɲgtan juɲgo am dow mabbe haa be laato kebal maccube mabbe." Nden on paaman Jawmiraawo honoobe asama neli yam.

¹⁴Jawmiraawo wi'i: "Ceye, mbelmbelte, onon yimbe Urusaliima! Ngam mi don wara haa mi joodo caka moodon."

¹⁵Nyalaade man ummaatooje duudde dakkoto Jawmiraawo, de laatoto ummaatoore maako. O joodoto caka moodon. Nden on paaman Jawmiraawo honoobe asama neli yam haa moodon.

¹⁶Yahuuda laatoto maral Jawmiraawo nder lesdi ceniindi fahin. Urusaliima boo wartan berniwol ngol o subi dum fahin.

¹⁷Sey koo moy fuu sirwo yeeso Jawmiraawo! Ngam o ummake diga joodorde maako seniinde.

Zekariya 3

Haala Yosuwa, hooreejo liman'en

¹Nden Jawmiraawo yi'ni yam Yosuwa, hooreejo liman'en. O don dari yeeso malaa'ikaajo Jawmiraawo. Saydaanu boo don dari haa nyaamo maako ngam wullaago mo.

²Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i mo: "Jawmiraawo telbane, an Saydaanu! Jawmiraawo cubdo Urusaliima telbane! Goddo oo nanndaay bee doccal gurtinaangal diga yiite na?"

³Yosuwa donno borni limce tunwude, saa'i o donno dari yeeso malaa'ikaajo.

⁴Malaa'ikaajo umri suka'en wondube bee muudum: "Borte mo limce tunwude de'e." Nden o wi'i Yosuwa: "Ndaa, mi ittani ma aybe maada, mi bornante limce jaage."

⁵O wi'i: "Meete mo meetaleewol laabɲgol!" Be meeti ngol dow hoore maako. Nden be borni mo limce laabde. Malaa'ikaajo Jawmiraawo don dari.

⁶Baawo man malaa'ikaajo Jawmiraawo umri Yosuwa:

⁷"Ndaa ko Jawmiraawo honoobe asama wi'i: To a tokkake laabi am, to a dɔwtanake umrooje am, nden mi laatinte kaliifaajo haykaliiru am e dalde maaru. Mi duɲante ngam ndaroda kal-kal bee huuwoobe am dariibe do.

⁸Nan, an Yosuwa hooreejo liman'en, nane onon hawtidiraabe maako boo. On laati alaama mboodka ka'a: Mi waddan suka am bi'eteedo Fudɲgo.

⁹Ndaa hayre nde mi wallinta yeeso Yosua. Dow hayre nde'e, woodi gite joweedi. Min bee hoore am, mi winndan binndol dow maare. Mi ittan aybeeji lesdi ndi'i nder nyalaade woore. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

¹⁰Nyalaade man on ewnotirto ngam joodaago jam les inabooje moodon e les ibbe moodon. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i. "

Zekariya 4

Haala jo'inirdum pittirlaaji e jaytunje dɔɔ

¹Malaa'ikaajo bolidannoodo bee am lorti haa am, findini yam bana godɔ findinirte e doyngol mum.

²O y'ami yam: "Dume ngi'ata?" Mi jaabi: "Mi don yi'a jo'inirdum pittirlaaji, dum fuu man dum kanjeeri, bee taasawo dow maajum. Haa dow taasawo boo woodi pittirlaaji joweedi. Pittirla koo kaye fuu woodi kuɓbirde joweedi.

³Woodi boo jaytunje dɔɔ banje taasawo. Jaytunhi gooti haa wakeere nyaamre, gooti boo haa wakeere nannde "

⁴Mi y'ami malaa'ikaajo bolwanando yam go: "Barkaama, dume jaytunje de'e anndinta?"

⁵O jaabi yam: "A anndaa ko dum yidi anndingo na?" Mi wi'i: "Mi anndaa, naywa."

Ko Allah wi'i dow Zorobaabila

⁶Malaa'ikaajo wi'i yam: "Ndaa wolde Jawmiraawo ngam Zorobaabila: A hiɓbintaa kaliifaaku maada bee cuusal malla bee sembe maada, ammaa sey bee Ruuhu am tan! Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

⁷An hooseere mawnde, a dume? A laatoto waadiwol yeeso Zorobaabila. O wurtinan hayre talkumore diga maada. Yimbe koolan: Kay, nde woodi! Kay, nde woodi!"

⁸Jawmiraawo wolwani yam fahin, o wi'i:

⁹"Juude Zorobaabila mballini cabɓawal haykaliiru. Kanje lamsinta ndu boo." Non annditirton Jawmiraawo honoobe asama neli yam haa moodon.

¹⁰"Mo yawi fudɗoode kuuje pamare, seyorto yi'ugo hayre timminirde suudu haa juude Zorobaabila." Malaa'ikaajo wi'i yam: "Pittirlaaji joweedi go ngoni gite Jawmiraawo daarande duniyaaru fuu."

¹¹Nden mi y'ami malaa'ikaajo: "Jaytunje dɔɔ haa nyaamre e nannde jo'inirdum pittirlaaji, dum dume? "

¹²Fahin yammoomi: "Dume lice jaytunje dɔɔ banje ilnirde de kanjeeri ilnooje nebbam sayeejam anndinta?"

¹³O wi'i yam: "A anndaa ko dum yidi anndingo na?" Mi jaabi: "Mi anndaa, barkaama."

¹⁴Nden o wi'i yam kadi: "Kanje ngoni yimbe dido, moytaabe hoore bee nebbam ngam huuwango Jawmu duniyaaru fuu."

Zekariya 5

Deftere fiirannde

¹Mi tijji fahin, mi yi'i deftere taggaande, don fiira.

²Malaa'ikaajo yami yam: "Dume ngi'ata?" Mi jaabi: "Mi don yi'a deftere taggaande don fiira. Njuutirka maare wadi meetir sappo (10), njaajirka maare boo meetir jowi (5)."

³O wi'i yam: "Dum naaloore tammiinde ukkanaago duniyaaru fuu. Haa wakeere woore dum winndaama: Koo moy wujji, o diiweteedo diga lesdi. Haa wakeere ndeya boo dum winndaama: Koo moy huni dow fewre, o diiweteedo bana non."

⁴Jawmiraawo honoobe asama wi'i: Mi neldi naaloore nde'e ngam haa nde nasta suudu gujjo e suudu kunotoodo dow fewre bee innde am. Nde joodoto ton, haa nde halkida kuuje fuu, koo piile e kaa'e fuu."

Haala debbo nder etirgal

⁵Malaa'ikaajo bolidando bee am baditi, wi'i yam: "Tijja, laar ko wangata to!"

⁶Mi yami mo: "Dum dume?" O jaabi: "Ko wangata ton, dum etirgal." O tokki wi'ugo: "Dum aybeeji yimbe dow lesdi fuu."

⁷Nden maɓboode nde dalma maɓbiti diga hunnduko etirgal go. Mi yi'i debbo don joodi nder maagal.

⁸Malaa'ikaajo wi'i: "Kaŋko woni zunuuba." Nden o wudini mo nder etirgal, o maɓbi ngal bee maɓborde dalma go.

⁹Nde mi tijji fahin, mi yi'i rewbe dido don mbanga. Be ngoodi bileeji bana di ngaasiyoowal, henndu wifi caka maaji. Be ndoondi etirgal go, be dilliri ngal hakkunde lesdi e asama.

¹⁰Mi yami malaa'ikaajo bolidando bee am: "Toy be njahrata ngal?"

¹¹O jaabi yam: "Wodɓe don nyibana debbo go suudu haa Sine'ar. To ndu timmi, be njo'inan mo haa nokkuure maako."

Zekariya 6

Haala mootaji pucci nayi

¹Mi tijji fahin, mi yi'i mootaji pucci nayi. Di ngurti hakkunde kooseeje didi de njamndi mbodeeri.

- ²Pucci bodfeeji don kabbindiri haa mootaa arana, haa didaba boo baleeji.
- ³Haa tataaba dum pucci daneeji, haa nayaba boo dum pucci biidiiji.
- ⁴Mi yami malaa'ikaajo bolidando bee am: “Dume kanji boo di anndinta, barkaama?”
- ⁵O jaabi yam: “Dum keni asama nayi. Di donno ndari yeeso Jawmu duniyaaru fuu. Jonta kam di don ndilla.”
- ⁶Pucci baleeji kabbindiraadi haa mootaa go ndilli gal lesdi woyla. Daneeji tokki di baawo, ndilli gal hiirnaange, nden biidiiji ndilli gal Lesdi Fombina.
- ⁷Pucci bodfeeji baditi, ngidi dillugo taaroyaago duniyaaru. Nden Jawmiraawo wi'i: “Ndille, taaroye duniyaaru!” Di ndilli.
- ⁸Nden o ewni yam, o wi'i: “Laar, dilludi lesdi woylaari njippinan Ruuhu am dow maari.”

Laamineeki Yosuwa

- ⁹Jawmiraawo wolwani yam wi'i:
- ¹⁰“Jaɓ dokke haa juude Helday e Tobiya e Yada'ya, de dahaabe iwbe diga Baabila ngaddi. An bee hoore maada nastu hannde nden haa saare Yosiya bii Sefaniya.
- ¹¹Hoo'u cardi e kanjeeri, wad meetaleewol bee maaji. Meetu ngol dow hoore Yosuwa bii Yocadak, hooreejo liman'en.
- ¹²Nden wi' mo: Ndaa nii Jawmiraawo honooɓe asama wi'i: Woodi godɗo mo innde muudum Fudɗo haa ɗo. O fudan haa nokkuure nde o daroto, o nyiban haykaliiru Jawmiraawo.
- ¹³Kanɗo nyibata haykaliiru Jawmiraawo. O bornoto tedɗungal. O joodoto dow leeso laamu maako ngam o laamo. Limanjo godɗo wonan haa nyaamo maako. Narral timɗungal laatoto hakkunde maɓɓe.
- ¹⁴Ammaa fawnere go walline nder haykaliiru Jawmiraawo, ngam ciftinorki Helday e Tobiya e Yada'ya e ngam ciftinorki mboodeenga Yosiya bii Sefaniya.”
- ¹⁵Yimbe ngaran diga daayiidum, ɓe nyibto haykaliiru Jawmiraawo. Non annditirton Jawmiraawo honooɓe asama neli yam haa moodon. Dum laatoto to on dɔwtanake wolde Jawmiraawo bee goonga.

Zekariya 7

Suumaago tan he'ataa

- ¹Nder nduubu laamiido Dariyus nayabu, nyalaade nayabre nder lewru joweenayabru wi'eteendu Kislew, Jawmiraawo wolwani Zekariya.

²Saa'i man yimbe Baytila nelno Sareser e Regem-Melek bee yimbe wodbe ngam be toro Jawmiraawo,

³be yama liman'en huuwanbe nder haykaliiru Jawmiraawo honoobe asama e annabi'en: "Min tokko woyugo e suumaago nder lewru jowabru bana min donno mbada duubi duudfi na?"

⁴Jawmiraawo honoobe asama wolwani yam, wi'i:

⁵"Yeccu yimbe lesdi e liman'en fuu: Saa'i on cuumi, on mboyi nder lewru jowabru e nder lewru joweedifabru, duubi cappande joweedifi, bee goonga cuumdon ngam am na?"

⁶Nde on nyaami, on njari, on nyaamaay e on njaraay ngam moodon na?"

⁷Bolle de'e Jawmiraawo wi'no bee kunndude annabi'en booyma boo. Saa'i maajum yimbe donno njoodi haa Urusaliima, donno kooldini, non boo haa gure maagol taariide ngol e Lesdi Fombina e towndiije hiirnaange fuu.

Yimbe ndahaama ngam sooynde dowtaare

⁸Jawmiraawo wolwani Zekariya ni'i:

⁹Ndaa nii Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Mbade kiita ngoonduka, mboonindire, endindire hakkunde moodon.

¹⁰Taa toonye atiime'en e rewbe yurumbe e hodbe e talaka'en. Taa koo moy nufano goddo kalludum."

¹¹Ammaa yimbe cali nanugo. Be ngayliti baawo, be cukki noppi mabbe ngam taa be nana.

¹²Be caatini berde mabbe bana hayre saatunde, ngam taa be nana tawreeta e bolle, dum ko Ruuhu Jawmiraawo honoobe asama umrani be bee kunndude annabi'en booyma. Kanjum wadi tikkere Jawmiraawo honoobe asama saati masin.

¹³Ngam maajum Jawmiraawo mo asama wi'i: "Mi ewni be, ammaa be nanaay. Nden kambe be ewni yam, ammaa min mi nanaay.

¹⁴Mi sanjiti be caka ummaatooje koo deye fuu de be anndaano. Lesdi wilaama baawo dilluki mabbe, walaa caalotoodo ton. Be ngartiri lesdi mboondi go ladde meere."

Zekariya 8

Kisndam ngarandam

¹Jawmiraawo honoobe asama wolwani yam, wi'i:

²"Min Jawmiraawo honoobe asama, mi woodi yiide haajunde masin ngam Siyona. Nde don wula nder am jaw bana yiite."

³Ndaa nii Jawmiraawo wi'i: "Mi wartan haa Siyona, mi joodoto haa caka Urusaliima. Innde Urusaliima laatoto Berniwol-Goonga, innde hooseere Jawmiraawo honoobe asama boo laatoto Hooseere-Seniinde."

⁴"Min Jawmiraawo honoobe asama mi wi'i: Ndotti'en worbe e fulerewbe njoodoto fahin haa laabi Urusaliima. Koo moy mabbe woodi sawru haa junngo muudum ngam duudeenga balde muudum.

⁵Babe berniwol keewan bikkoy, ngorkoy e ndehoy, koy pijan ton."

⁶Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "To dum laatani luttube yimbe be'e kaydiniidum nder nyalde man, dum laatanto yam min boo kaydiniidum na?"

⁷Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Ndaare, mi hisnan yimbe am diga lesdi fuunaangeeri e lesdi hiirnaangeeri.

⁸Mi wartiran be, ngam be njoodo nder Urusaliima. Be laatoto yimbe ummaatoore am, min boo mi laatoto Allah mabbe nder goongaaku e adilaaku."

⁹Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Cemmbidine juude moodon, onon nanbe bolle de'e haa kunndude annabi'en nder saa'iire nde'e, nder nyalaade nde be mballini cabbaaje ngam nyibtaago haykaliiru am.

¹⁰Ngam hiddeko nyalde de'e ngara, walaa mo yobanno kuuwoowo. Dabbaaji boo kuuwi meere. Daliila konne'en, walaa mo wadata jahaangal nder hooldinaare. Mi acci yimbe fuu, koo moy ummani tanum.

¹¹Min Jawmiraawo honoobe asama mi wi'i: Jonta kam mi laatantaako luttube yimbe be'e bana laatoriimi nder nyalde caaliide.

¹²Jonta kam, mi waddanan lesdi mon jam, inabooje ndiman, lesdi wadan nyaamle, asama toɓnan iyeende. Hayruuji di'i fuu mi hokkan di luttube ummaatoore nde'e haa be mara di.

¹³Onon yimbe Yahuuda e Isra'iila, bana no on laatorino alaama naaloore caka ummaatooje, bana non on laatorto alaama barka, ngam mi hisnan on. Taa kultore, ammaa cemmbidine juude moodon!"

¹⁴Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Mi anninino ukkanaago on sarru, ngam kaakiraabe mon tikkini yam, mi mimsitaaki boo.

¹⁵Ammaa jonta mi annini woonango Urusaliima e yimbe Yahuuda. Taa kultore sam!

¹⁶Ndaa ko ngidmi on mbaɗa: Mbolwindire goonga, ta'e kiita goongaaha haa babe kiita, ngam haa jam tabito.

¹⁷Taa koo moy nufano keeddidum kalludum nder bernde mum, taa ngide hunayeere fewre, ngam mi don wanya dum fuu. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum."

- ¹⁸Jawmiraawo honoobe asama wolwani yam,
- ¹⁹wi'i: "Suumaago nder lewru nayabru e jowabru e joweefidawru e sappooru laatanto yimbe ummaatoore Yahuuda nyalde juulde e welwelo e seyo. Ammaa ngide goongaaku e salaaman."
- ²⁰Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Fakat, ummaatooje e yimbe joodiibe berniiji duuddi ngaran haa do.
- ²¹Joodiibe nder berniwol ngo'ol njahan haa joodiibe nder berniwol ngola, mbi'an: Njemmen toroyaago Jawmiraawo, pottoyen bee Jawmiraawo honoobe asama. Min boo mi yahan.
- ²²Ummaatooje duudde e cemmibidde ngaran haa Urusaliima ngam fottugo bee Jawmiraawo honoobe asama e toraago mo.
- ²³Saa'i man yimbe sappo wolwanbe demde feere feere njogoto limce Yahuuduujo gooto, be mbi'a: Min njahdan bee moodon, ngam min nani Allah don wondi bee moodon."

Zekariya 9

Kiita dow ummaatooje taariide

- ¹Do woni kongol Jawmiraawo. Jawmiraawo wolwi dow lesdi Hadarak, berniwol Damas boo woni jipporde wolde man. Jawmiraawo mari gure Siriya bana o mardiri le'i Isra'iila fuu.
- ²O don wolwa dow Hamat, kommbi Damas, non boo dow Tirus e Sidon, berniiji mardhi hikma.
- ³Tirus mahi mahol paddirgol. Ngol moofti cardi bana mbulwuldi e kanjeeri laabndi boo bana loope dow laawol.
- ⁴Ammaa Jawmiraawo hoo'an ngol, o yibbinan mahol paddirgol maagol nder mbeela, yiite nyaaman ngol.
- ⁵To berniwol Askalon yi'i dum, ngol hultoran, Gaaza diwtoran masin ngam kulol. Non boo Ekuruun, ngam ngol sooyan tammunde ballal. Laamiido wonataa haa Gaaza, walaa goddo joodoto haa Askalon.
- ⁶Njaalu'en njoodoto haa Asdod. Jawmiraawo wi'i: "Mi nattinan mawnitaare Filisti'en.
- ⁷Mi wiftan diga kunndude mabbe kusel marngel y'iiy'am e diga caka nyii'e mabbe boo cobngel lii'anaangel labbi. Kambe boo be laatoto luttube be Allah meeden, be laatoto bana yebre lenyol gonngol nder Yahuuda. Joodiibe Ekuruun boo natan caka yimbe am bana Yebusi'en mbadno.

⁸Min bee hoore am mi saɲnginan nder lesdi am ngam aynugo ndi. Mi faddan ndi ngam konne'en saalotoobe. Walaa jananno koo gooto meetataa wargo haa yarna ummaatoore am bone, ngam jonta mi don hakkilana nde.”

Laamiido Siyona garando

⁹An berniwol Siyona, yimu bee seyo! An Urusaliima, welwelta! Ndaa, laamiido maada don wara haa ma. O adiliijo, o jaaliido. O jaŋkiniido, ba'iido wamnde, waato wamnde molde.

¹⁰O nattinan mootaaji pucci konu nder Efrayim, non boo pucci konu nder Urusaliima. O yewan lagaaje konu fuu. O tabitinan salaaman caka ummaatooje. Laamu maako yaajan diga mbeela nga'a haa ngaya, diga maayo Efratis haa keeri duniyaaru.

Bo'itineeki Siyona

¹¹Jawmiraawo wi'i: “Ngam daliila alkawal am bee moodon, tabitinaangal bee yiy'am ndufaadam, mi yooftan habbaabe moodon diga ngaska ka walaa ndiyam.

¹²Onon habbaabe heewbe tammunde, ngarte haa berniwol cemmibidngol. Mi don anndina on dum hanndeere nde'e: Mi warjoto on mboodeenga cowi didi dow boneeji di njardon.

¹³Mi wartiran lesdi Yahuuda bana lagaawal konu, Efrayim boo laatoto kurol. An Siyona, mi umminan bikkoy maada ngam haa koy kippoya Yunaniŋke'en, mi laatinte bana kaafahi haa juŋngo cemmibidfo.”

¹⁴Nden Jawmiraawo wangan dow maɓbe. Kurol maako delkan bana ma'ere. Allah Jawmiraawo fuufan luwal konu, o yahan nder keni caatudi iwdi fombina.

¹⁵Jawmiraawo honoobe asama aynan yimbe mum. Be kalkan konne'en, be campitan kaa'e pidaade diga piwli, be naman de. Be ndufan yiy'am konne'en maɓbe bana inaboojam. Be ilnan dam bana dam kirsaadi nder taasaaje dufirde yiy'am malla bana yiy'am ndufaadam dow cobbuli hirsirde.

¹⁶Nyalaade maajum Allah Jawmiraawo hisnan ummaatoore mum bana gaynaako hisnirta tokkere baali mum. Bana kaa'e duuda-samanje haa meetaleewol laamiido, non be njaynirta haa lesdi maako.

¹⁷Be ceyoto, be laatoto ɲarniibe! Alkamaari semmbidinan sukaabe, inaboojam kesam boo faanybe.

Zekariya 10

No Jawmiraawo hisnirta yimbe muudum

¹Tore Jawmiraawo, o hokka on iyeende saa'i nduŋngu. Kaŋko waɗata naargeeji, o toɓnanan on waabiliire. O fudnanan koo moy haakooji nder ngesa muudum.

²Labbi don carwo on fewre, hiila'en boo don mbada annabaakuuji pewooji. Koydi di be anndinta boo ngalaa saman. De'itinki mabbe dum huunde meere. Ngam maajum yimbe don ngiilo bana baali, be billake ngam be ngalaa gaynaako.

³Tikkere am saatanan waynaabe, mi ummanto jawdi. Min Jawmiraawo honoo be asama mi suklanto tokkere am, waato yimbe Yahuuda. Mi laatinan be bana puccu konu jaalotoongu.

⁴Diga Yahuuda laamiibe feere feere ngurtoto. Be semmbidbe bana hayre talkumoo, tabitbe bana leggal tiggirgal laymaaru e semmbidbe bana lagaawal konu.

⁵Yimbe Yahuuda nanndan bee honoo be semmbidbe, be ndamman konne'en mabbe bana loope dow laawol. Non be kabrata, ngam min Jawmiraawo mi don wondi bee mabbe. Konne'en mabbe wa'iibe pucci, keewan semteende.

⁶Mi semmbidfinan yimbe Yahuuda, mi rimdinan yimbe Yusufu. Mi hooran be, ngam mi woodi endam ngam mabbe. Be laatoto bana mi meedaayno wudingo be sam. Min woni Jawmiraawo Allah mabbe, mi jaaban tornde mabbe.

⁷Worbe Efrayim laatoto honoo be semmbidbe. Berde mabbe ceyoto bana to be njari inaboojam. To bibbe mabbe ngi'i dum, be ceyoto, berde mabbe keewan seyo daliila Jawmiraawo.

⁸Mi ewnoto yimbe ummaatoore am, ngam moobtugo be. Mi rimdinan be. Be duudan fahin bana be duudiri naane.

⁹Mi sanjiti be caka ummaatooje bana be caakirta aawdi, ammaa nder lesde daayide be ciftortam. Be njoododotto bee bikkoy mabbe, nden be ngartan.

¹⁰Mi wartiran be diga lesdi Misra e lesdi Assuura. Mi moobtan be, mi yahran be nder lesdi Gile'at e dow kooseje Libanon. Ammaa haa ton boo, pallel famdanan be.

¹¹Be eeroto Maayo Masiibo, min Jawmiraawo mi fiyan yuuge maago, koo nokkuje luggude de Niil boo njooran. Nden mawnitaare Assuura leestan, baawde Misra nattan.

¹²Mi semmbidfinan ummaatoore am Isra'iila, Isra'iila tokkoto muuyo am. Min Jawmiraawo wi'i dum.

Zekariya 11

Do'ere toonyoobe

¹An Libanon, mabbittit dammude maada, haa yiite nyaama ledde ma cemmibidde.

²Uuma, an lekki boodki! Ngam ledde cemmibidde ndo'ake, ledde mawde de'e nattidi! Mboye, onon ledde mawde haa Baasan! Ngam laynde sukkunde nde goddo waawataano nastugo nder maare fe'idaama!

³Nane, waynaabe don mboya, ngam durdude mabbe woonde halkaama. Baroode cemmbidde don ubbo, ngam guube cukkude haa maayo Urdun mbonnaama.

Feloore dow laamiibe hallube

⁴Jawmiraawo Allah am wi'i yam: "Waynu baali taaskitinaadi ngam hirseego!

⁵Soodoobe di don kirsaa di, be ndaarataa dum bana aybe. Soorroobe di don mbi'a: Useko Jawmiraawo, ndaa min ndiski! Koo waynaabe maaji boo ngalaa endam ngam maaji."

⁶Jawmiraawo wi'i: "Mi endataa joodiibe nder lesdi! Mi hokkan koo moy haa junngo keeddiddum e junngo laamiido mum. Kambe be mbonnan lesdi, min boo mi hisnataa koo moye diga juude mabbe."

⁷Mi duri baali di soorroobe taaskitini ngam hirseego. Mi hoo'i cabbi didi. Wooru maaji, mi ewni ndu: Mboodeenga, nduya boo: Kawtal. Nden mi tokki durugo tokkere.

⁸Mi riiwi waynaabe tato nder lewru wooru. Nden mi fuddi wanyugo baali, kanji boo di cafti yam.

⁹Nden kadi mi wi'i di: "Mi durataa on fahin! Mbaatandi, mbaata! Majjandi, majja. Luttandi boo nyaamindira hakkunde maaji."

¹⁰Mi hoo'i sawru am: Mboodeenga go, mi yewi ndu. Bana non piistumi alkawal ngal Jawmiraawo habbuno bee ummaatooje fuu.

¹¹Ngal fiistaama nyalaade man. Soorroobe baali hakkilananbe yam go annditi dum wolde Jawmiraawo.

¹²Nden kadi mi wi'i be: "To dum fottani on, ndokkeedam ngeenaari am. To naa non boo, acce." Be ndokki yam ngeenaari am, ceede cardi cappande tati.

¹³Be poondi yam mi ke'ando ngeenaari mboondi! Jawmiraawo wi'i yam: "Sakkinan dum bolinoowo." Mi hoo'i ceede cardi cappande tati go, mi sakkinani de bolinoowo nder suudu Jawmiraawo.

¹⁴Nden mi yewi sawru am didawru wi'eteendu kawtal go. Bana non piistumi deerdiraagu hakkunde Yahuuda e Isra'iila.

¹⁵Jawmiraawo wi'i yam: "Hoo'u fahin kuuje kuugal gaynaako paataado.

¹⁶Ndaa, mi neloyan gaynaako goddo haa lesdi. O suklantaako baali majjudi, o dabbittataa eardi, o hurgataa nyawdi, o nyaamnataa jami. Ammaa o nyaaman kusel baali burdi fayugo, o seekan kolongi maaji.

¹⁷Bone laatano gaynaako meereejo gudinando tokkere! Kaafahi wara dow junngo maako e dow yiitere maako nyaamre! Junngo maako waata! Yiitere maako nyaamre wuma!"

Zekariya 12

No Allah aynirta Urusaliima

- ¹Do woni koŋngol Jawmiraawo dow Isra'iila. Jawmiraawo mo we'iti asamanji, mo saɓɓi lesdi, mo tagi ruuhu nder nedɗo, wi'i:
- ²"Ndaa, mi laatinan berniwol Urusaliima jardugel keewngel bernuki am. Ngol laatanto ummaatooje taariide ngol fuu giilol. Yaake to ngol hippaama, hoore Yahuuda fuu yiilan.
- ³Nder wakkati man laatinanmi Urusaliima bana hayre teddunde ngam ummaatooje fuu. Yidɓe eftugo nde fuu boostoto. Nden ummaatooje duniyaaru fuu mooban ngam honugo ngol.
- ⁴Nyalaade man mi hulnan pucci maɓɓe, mi yinnan wa'iibe di. Mi maɓɓitan gite am dow Yahuuda ngam aynugo dum, ammaa mi wumnan pucci ummaatooje godɗe. Min Allah Jawmiraawo wi'i dum.
- ⁵Nden mawɓe Yahuuda mbi'an nder berde muudum'en: Joodiibe nder Urusaliima cemmbidi, ngam daliila Jawmiraawo honooɓe asama, Allah maɓɓe.
- ⁶Nyalaade man laatinanmi mawɓe Yahuuda bana yiite njamnaange les ledɗe, bana jamre yiite caka y'ommbe. Be nattinan ummaatooje taariide ɓe fuu, gal nyaamo e nano fuu. Ammaa yimɓe Urusaliima tokkoto joodaago nder berniwol muudum'en.
- ⁷Jawmiraawo aartan hisna ci'e Yahuuda tawon, ngam taa daraja yimɓe Daawuda e daraja joodiibe nder Urusaliima bura ka yimɓe Yahuuda.
- ⁸Saa'i man Jawmiraawo aynan joodiibe nder Urusaliima. Tampube caka maɓɓe laatoto semmbidɓe bana Daawuda. Yimɓe danygol Daawuda boo laatanto ɓe bana Allah, bana malaa'ikaajo Jawmiraawo yeeso maɓɓe.
- ⁹Nyalaade man mi halkan ummaatooje ukkantooɗe Urusaliima fuu.
- ¹⁰Ammaa dow saare Daawuda e joodiibe nder Urusaliima mbaannjanmi ruuhu mboodeenga e do'a. Be tijjoto yam ngam daliila am, min mo ɓe njuwi. Be mboyatam bana no ɓe mboyrata biɗɗo bajjo. Be mboyatam masin, bana godɗo woyrata to afo mum maayi.
- ¹¹Nyalaade man bojii duudan haa Urusaliima, bana bojii daliila Hadad-Rimmon haa yayre Megiddo.
- ¹²Saare koo ndeye nder lesdi fuu sunoto feere mum. Yimɓe danygol saare Daawuda boo feere mum: Worɓe feere muudum'en e rewɓe maɓɓe feere muudum'en. Lenyol danygol saare Natan feere mum: Worɓe feere muudum'en e rewɓe boo feere muudum'en.

¹³Yimbe danygol saare Lewi feere mum'en. Worbe feere muudum'en e rewbe mabbe feere muudum'en. Yimbe danygol saare Sim'i feere mum'en. Worbe feere muudum'en e rewbe mabbe feere muudum'en.

¹⁴Non boo ci'e luttude fuu: Worbe feere muudum'en e rewbe mabbe feere muudum'en."

Zekariya 13

¹"Nyalaade maajum saare Daawuda e joodiibe nder Urusaliima keban seeboore mabbitiinde ngam lootugo hakke e cobdum fuu."

²Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Saa'i man nattinanmi inde labbi nder lesdi, ngam taa goddo siftora de. Mi nattinan boo fewoobe wi'anbe be annabi'en e ruuhu cobki nder lesdi.

³To goddo tokkake wadugo annabaaku, baaba maako e daada maako mbi'an du'um: Sey a maaya, ngam a don fewa bee innde Jawmiraawo! Baaba maako e daada maako njuwan mo yaake o wadata annabaaku.

⁴Saa'i man annabi'en cemtan ngam koydi muudum'en di be koydi saa'i be don mbada annabaakuuji mabbe. Be meetataa bornugo alkibbaare annabi'en huuwraande bee gaasa ngam zammaago yimbe.

⁵Koo moy mabbe wi'an: Naa mi annabiijo, min kam mi demoowo, ngam goddo marni yam ka saa'i mi derke.

⁶To goddo y'ami mo: E dume battajje de'e dow wibbere maada? Nden kam o jaaboto: Mi naawnaama haa suudu waaye'en am."

Gooto haa tato luttan

⁷Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "An kaafahi, ummana gaynaako am, mo mi wadi dum kuuwdiddiraawo am! Mbar gaynaako, nden baali cankititto koo toy fuu. Mi waylitan junngo am, mi fiya pamari."

⁸Jawmiraawo wi'i: "Nden, nder lesdi fuu gebe yimbe didi maayan, sey yebre woore tan yeedata.

⁹Mi nastinan luttanbe bee yonki be'e nder yiite ngam labbingo be bana goddo labbinirta cardi. Mi foondan be bana goddo labbinirta kanjeeri. Nden kadi be toroto yam, min boo mi jaban tornde mabbe. Mi wi'an: Onon, on yimbe ummaatoore am. Kambe boo be mbi'an: Jawmiraawo woni Allah amin."

Zekariya 14

Urusaliima e ummaatooje godde

¹Ndaa, nyalaade Jawmiraawo don wara, onon joodiibe haa Urusaliima. Be cenndan mardi mon yeeso moodon.

- ²Jawmiraawo moobtan yimbe ummaatooje fuu haa Urusaliima ngam konu. Be nyaama berniwol, be mbila cuudi, be toskina rewbe. Reeta joodiibe nder berniwol be ndaheteebe, ammaa luttanbe nattataa nder berniwol.
- ³Nden Jawmiraawo wurtoto, haban bee ummaatooje de'e, bana o woowri habugo nder nyalaade habre.
- ⁴Nyalaade man kosde maako ndaroto dow Hooseere Jaytunje, kommbi Urusaliima, gal fuunaange. Hooseere Jaytunje seekan caka cak, waadiwol manngol masin wangan gal fuunaange dilla hiirnaange. Reeta hooseere daayoto gal woyla, reeta feere boo gal fombina.
- ⁵On ndoggan gal waadiwol ceekngol caka towndiije go, ngam ngol yottoto Asal. On ndoggan bana kaakiraabe moodon ndoggirno daliila dimmbaaki lesdi nder zamanu Uzziya, laamiido Yahuuda. Nden Allah Jawmiraawo am wardan bee seniibe muudum fuu.
- ⁶Nyalaade man jayngol e jaangol e mallimallooje ngonataa.
- ⁷Nde laatoto nyalaade feereere. Jawmiraawo tan anndi nde. Nde walaa nyalawma, non boo jemma. Ammaa koo kiikiide boo, jayngol laatoto.
- ⁸Nyalaade man ndiyam ndokkandam ngeendam buloyan diga Urusaliima. Reeta maajam ilan haa mbeela fuunaange, reeta boo haa mbeela hiirnaange. Dam tokkoto ilugo ndunngu e ceedu.
- ⁹Nden Jawmiraawo laamanto duniyaaru fuu. Saa'i man kanke tan wonata Jawmiraawo, walaa goddo maran innde nde'e.
- ¹⁰Lesdi taariindi Urusaliima fuu laatoto yayre, diga Geba haa yotto Rimmon haa fombina Urusaliima. Ammaa berniwol Urusaliima towtan, ngol tabitan haa nokkuure muudum. Ngol yaajan diga Dammugal Benyamin haa yotto babal dammugal kiidngal e Dammugal Toldu, diga suudu Hananiyel towndu haa yotto biddirde laamiido.
- ¹¹Yimbe njoodoto ton, nattinki meetataa laataago, yimbe Urusaliima njoodoto jam.
- ¹²Ndaa masiibooji di Jawmiraawo ukkanto yimbe ummaatooje honiibe Urusaliima fuu: O nyolnan kusel balli mabbe diga be don ndari dow kosde mabbe tawon. Gite mabbe nyolan nder gasde muudum'en, demde mabbe boo nder kunndude mabbe.
- ¹³Nyalaade man Jawmiraawo hebbinan be bee kultoreengol manngol. Be kaban hakkunde mabbe. Koo moy ukkanto keeddiddum.
- ¹⁴Yimbe Yahuuda boo kaban ngam wallugo Urusaliima. Be njabtan mardi ummaatooje taariide fuu: Kanjeeri e cardi e limce duudde masin.

¹⁵Masiibo ukkanto pucci e alfadariiye e geeloodi e bamde e dabbaaji gondi nder canngeree de'e fuu. Masiibo oo nanndi bee oya go.

¹⁶Nden yimbe luttanbe haa ummaatooje ummaniide Urusaliima fuu ngaran ton nde hitaande yaalti fuu, ngam sujidango Laamiido, Jawmiraawo honoobe asama e ngam wadugo juulde bukkaaji.

¹⁷To asngol koo ngole nder duniyaaru waraay sujidango Laamiido haa Urusaliima, Jawmiraawo honoobe asama, iyeende tobataa nder lesdi maagol.

¹⁸To asngol Misra waraay haa Urusaliima ngam wadugo juulde bukkaaji, nden kam masiibo ukkanto ngol bana ummaatooje de ngarataa wadugo juulde nde'e.

¹⁹Bana non kiita waran dow Misra e ummaatooje de ngarataa wadugo juulde bukkaaji.

²⁰Nder wakkati man, binndol laatoto dow leynngi pucci bana ni'i: "Senaama ngam Jawmiraawo." Defrude nder haykaliiru Jawmiraawo laatoto cenaade bana taasaaje gonde yeeso hirsirde.

²¹Payande gonde nder Urusaliima e Yahuuda fuu laatoto cenaade ngam Jawmiraawo honoobe asama. Lii'otoobe kirseteedi fuu kuuwtiniran de, ndefa nder maaje. Nder wakkati ki'i, piloowo wonataa nder suudu Jawmiraawo honoobe asama.

Malakiya

Malakiya 1

Jawmiraawo yidi Isra'iila

¹Ndaa koŋngol ngol Jawmiraawo wolwi bee hunnduko Malakiya :

²Jawmiraawo wi'i: "Mi yidi on." Ammaa onon on don yama: "Dume hollata a yidi min?" Jawmiraawo don jaabo: "Naa Isuwa woni deerdu Yaakubu? Ammaa Yaakubu ngidmi,

³Isuwa kam mi wanyi dum. Mi wartiri kooseje maako bille meere, mi hokki cuuli maral maako."

⁴To Edoomi'en mbi'i: "Be mbili min gure, ammaa min mahititto bille amin", nden kam Jawmiraawo honoobe asama wi'an: "Boodum, kambe be mahan, ammaa min mi yibbinan dum." Ngam maajum yimbe ewnoto Edoom lesdi halleende e ummaatoore nde Jawmiraawo tikkani haa foroy.

⁵Gite moodon ngi'an dum. Nden on mbi'an: "Jawmiraawo woni mawdo, koo gada keeri Isra'iila boo."

Feloore dow liman'en

⁶Jawmiraawo honoobe asama wi'i liman'en: "Bidde teddinan baaba mum, maccudo boo teddinan jawmum. Nde nii mi Baabiraawo, toy teddungal ngal haandani yam? Nde nii mi Jawmiraawo, toy teddinoore nde haandani yam? Onon liman'en, on don njawo innde am. Ammaa on don mbi'a: Bee dume min njawri nde?

⁷Bee lii'aago nyaamdu sobndu dow hirsirde am. Ammaa on don mbi'a: Bee dume min cobniri ma? Bee numugo: Taabal Jawmiraawo woni huunde meere.

⁸To on lii'anake yam dabbaaji bumdi kirseteedi, naa dum kalludum na? To on lii'ani yam dabbaaji boosdi e nyaawdi, naa dum kalludum na? Sey on njaha, on ndokka dum ngomna moodon. On tammi dum fottanan mo na? Koo o yerdoto on na?" Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

⁹Jonta tore Allah haa o mo'ana en. Nde nii on lii'anake mo dokke bana nii, kanjo o yerdoto on na? Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

¹⁰"Ayye! Buranno to gooto mon mabbi dammude haykaliiru, ngam taa on kubba yiite meere dow hirsirde am! Mi seyoraaki on sam, mi jabataa dokkal diga juude moodon. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

¹¹Ngam diga fudirde naange haa mutirde maage, ummaatooje don teddina innde am mawnde. Koo toy fuu yimbe don ngula uurle ngam innde am, be don lii'ano yam dokke laabde ngam innde am mawnde caka ummaatooje. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

¹²Ammaa onon on don cobna innde am bee wi'ugo: Taabal Jawmiraawo sobi, nyaamdu dow maagal boo laati meere.

¹³On don mbi'a boo: Kayya, torra meere non! On don njawo yam. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i. On don ngadda dabbaaji di on nguji malla boosdi e nyaawdi, haa on lii'ano yam di kirseteedi. On tammi mi jaban di diga juude moodon na? Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁴Naalooore dow rikicijjo mardo njawdiri ndi o togani yam nder tokkere maako, ammaa o lii'ani yam kallundi. Ngam mi laamiido mawdo, innde am boo nde hulniinde caka ummaatooje." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

Malakiya 2

¹"Jonta kam, onon liman'en, umroore nde'e don ngam moodon:

²To on nanaay, to on mbaaay anniya teddingo innde am, nden kam mi ukkan naalooore dow moodon, mi laatinan barkaaji mon naalooore. Ooho, mi naali di, ngam on ngalaa anniya hakkilango koo dume." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

³"Ndaa, mi furkititto danygol mon, mi wiccan coowoowe dabbaaji di on kirsata nder juulde mon haa geese mon, be ndufdan on bee maaje fuu.

⁴Nden on anndan min mi umri umroore nde'e ngam moodon, haa alkawal am bee lenyol Lewi tabita. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

⁵Alkawal am bee maako latino ngeendam e salaaman. Mi hokki mo dum didi fuu ngam haa o hulammi. Nden o huli yam, o diwni ngam innde am.

⁶Kiita goongaaha wonno haa hunnduko maako. Zamba woodaa haa hunnduko maako. O tokki yam bee hoolaare e bernde goongaare. O lortini duudbe diga aybeeji mabbe.

⁷Ngam kuugal limanjo dum ekkitingo anndal Allah. Yimbe dabbitan kiita haa maako, ngam o nelaado Jawmiraawo honoobe asama.

⁸Ammaa onon, on celi laawol bee kiita mon, on ndo'i duudbe nder hakke bee kiita mon. On piisti alkawal am bee lenyol Lewi. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

⁹Ngam man mi yawni on, mi toskini on yeeso ummaatoore fuu, ngam on kakkilanaay laabi am. Nde on mbaadi kiita boo, on kiitaaki yimbe fuu kal-kal."

Felloore dow teegal bee jananbe e ceergal bee rewbe sukaaku

¹⁰Naa en fuu en ngoodi Baabiraawo gooto na? Naa Allah gooto tagi en fuu na? Koni en zammbotirta? Koni en njawi alkawal ngal Allah haabuno bee kaakiraabe meeden?

¹¹Yahuuda wadfi zammaba nder Isra'iila e nder Urusaliima. Yahuudu'en kuuwi kuude nyiddude. Yahuuda sobni nokkuure seniinde nde Jawmiraawo yidi bee te'ugo faanybe tokkiibe dowanteedo jananno.

¹²Mo huuwata irin du'um, Jawmiraawo ta'uma danygol maakodiga joodorde Yaakubu, taa goddo danygol maako yahra dokkal yeeso Jawmiraawo honoobe asama.

¹³Woodi boo huunde didawre nde on madata: On don cudda hirsirde Jawmiraawo bee gondi e boji e uumaali, ngam o faalataa dokke mon, o jabataa de diga juude mon.

¹⁴Ammaa on don yama: "Ngam dume?" Ngam Jawmiraawo laati ceedoowo hakkunde maada e debbo sukaaku ma. Debbo oo woni kawtididiraawo ma mo kabbudu alkawal bee muudum, ammaa a zammbi mo.

¹⁵Naa Jawmiraawo laatini on goddo gooto nder banndu e ruuhu na? Dume goddo oo dabbata? Naa hebugo bikkoy koy Allah hokkata? Ngam maajum kakkilane ko'e moodon. Taa goddo zammba debbo sukaaku muudum.

¹⁶Jawmiraawo Allah mo Isra'iila wi'i: "Mi don wanya ceergal bana mi wanyirta goddo mo sobni limce mum bee toonyaare. Ngam maajum kakkilane ko'e moodon. Taa on mada zammba." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

Feloore dow hallinanbe adilaaku Allah

¹⁷On don comna Jawmiraawo bee bolle mon. Ammaa on don yama: "Bee dume min comni mo?" Bee wi'ugo: "Wadanbe halleende fuu don pottana Allah, o don seoro be." Malla boo: "Toy Allah kiitoowo goongaajo woni?"

Malakiya 3

¹Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Ndaa, mi don nela nelaado am, haa o mo'ina laawol yeeso am. Jawmiraawo mo dabbaton, nistan nder haykaliiru mum bee juhuki. Nelaado mo alkawal mo ngerdufon, ndaa o don wara." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

²Ammaa moy waawata busugo nyalaade garki maako? Moy waawata dartaago nyalaade nde o wangoyta? Ngam o laatoto bana yiite bolinoowo, bana saabulu lootoowo.

³O joodoto bana bolinoowo e labbinoowo cardi. O labbinan bibbe Lewi, o wo'inan be bana kanjeeri e cardi, haa be lii'ano Jawmiraawo dokke pottande.

⁴Nden dokke Yahuuda e Urusaliima pottanan Jawmiraawo, bana nder balde caaliide, bana nder duubi booymaaji.

⁵Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Mi waranan on ngam kiita. Mi yaawdoto laataago ceedoowo dow wadoobe hiila e jeenoobe e seedoobe fewre, dow

wadānbe huuwoobe muudum'en rikici bee ngeenaari, dow toonyoobe rewbe yurumbe e atiime'en, dow wadānbe aybe heedi jananbe e dow yimbe be kulataa yam."

Feloore dow zakka

⁶"Min, Jawmiraawo, mi waylataako. Ammaa onon haa jonta on bibbe Yaakubu.

⁷Diga saa'i kaakiraabe mon on celi laawol farillaaji am, on dōwtanaaki di. Lorte haa am! Nden kam mi loroto haa moodon." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i. "Ammaa on dōn mbi'a: Noy min lortorto?"

⁸Godḏo waawan zambaago Allah na? Ammaa onon on dōn zambo yam. On dōn mbi'a: Noy min zambori ma? Haa zakka e haa dokkal boo.

⁹On naalaabe, onon yimbe ummaatoore fuu on dōn zambo yam.

¹⁰Ngadde zakka fuu nder sigordu, haa nyaamdu tawe nder suudu am." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i. "Poondeedam bee wadugo bana non, on ngi'an fakat mi mabbitan burde asama, mi waanja barka dow moodon bee fantugo.

¹¹Mi telbanan nyaamooji ngam moodon, di mbonnataa yaamle lesdi mon. Inabooje haa gese mon ndiman foroy, meetataa tampugo. Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

¹²Ummaatooje fuu ewnoto on barkidinaabe, ngam lesdi mon laatoto mboondi." Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

Feloore dow yawugo kuugal Allah

¹³Jawmiraawo wi'i: "Bolle moodon caati dow am. Ammaa on dōn yama: Dume min mbolwindiri dow maada?"

¹⁴On mbi'i: Jagganaago Jawmiraawo woni meere. Ko nafata to min kakkilani umrooje maako? Ko nafata to min cunake yeeso Jawmiraawo honoobe asama?"

¹⁵Jonta min dōn ndaara yeddube bana kambe ngoni barkidinaabe. Wadānbe halleende kebi hayru. Naa kanjum tan, ammaa koo to be njarribake Allah, be ndadan."

¹⁶Nden hulbe Jawmiraawo mbolwindiri. Jawmiraawo boo hediti, nani. Deftere ciftorki winndaama yeeso maako ngam hulbe mo, teddinanbe innde maako.

¹⁷Jawmiraawo honoobe asama wi'i: "Kambe be laatoto yidaabe am nder nyalaade nde taaskitinanmi. Mi endan be, bana baaba endirta biyum jaggantoodo dum.

¹⁸Nden on cenndindiran goongaajo bee kalludo fahin, non boo jaggantoodo Allah bee mo jaggantaako dum."

Nyalaade Jawmiraawo warande

¹⁹“Fakat, nyalaade nde'e waran, wulannde bana yiite bolinirde. Nden yeddube e wadanbe halleende laatoto bana tiitiho. Nyalaade man wulan be, accantaa be koo dafol koo lisal.” Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

²⁰“Ammaa teddinanbe innde am kam, ndaa iinaare am: Adilaaku am wanganan on bana pudki naange. Nyawnduki wardan bee laasol maage. Nden on ngurtoto, on ndiwan bee seyo bana nyalahoy gantaakoy.

²¹On ndamman hallube, ngam be laatoto ndoondi les jaabrude kosde mon nder nyalaade nde taaskitinanmi.” Non Jawmiraawo honoobe asama wi'i.

Lortaaki Eliya

²²“Ciftore tawreeta ka mi hokki jagganoowo yam Muusa dow hooseere Sina, waato farillaaji e kiitaaji ngam Isra'iila fuu.

²³Ndaa, mi nelan annabi Eliya haa moodon, hiddeko nyalaade Jawmiraawo mawnde hulniinde wara.

²⁴Kan'ko o lortinan berde baabiraabe haa bikkoy e berde bikkoy haa baabiraabe maakoy, ngam taa mi wara, mi nattina lesdi ndi'i.”

Fulfulde, Adamawa - All Bible

Matta

Matta 1

Kaakiraabe Yeesu Almasiihu

(Luka 3:23-38)

- ¹Ndaa inde kaakiraabe nder asngol Yeesu Almasiihu, bii Daawuda, bii Ibrahiima :
- ²Ibrahiima danyi Isiyaaku, Isiyaaku danyi Yaakubu, Yaakubu danyi Yahuuda e deerɗiraabe muudum.
- ³Yahuuda danyi Peres e Zara, Tamar woni daada mabbe. Peres danyi Hesruunu, Hesruunu danyi Siriya.
- ⁴Siriya danyi Amminadabu, Amminadabu danyi Nahasunu, Nahasunu danyi Salmuuna,
- ⁵Salmuuna danyi Bo'es, Rahab woni daada maako. Bo'es danyi Obet, Ruut woni daada maako. Obet danyi Yessa,
- ⁶Yessa danyi laamiido Daawuda. Daawuda danyi Suleymaanu, daada maako wonno debbo Uriya.
- ⁷Suleymaanu danyi Robo'am, Robo'am danyi Abiya, Abiya danyi Asa,
- ⁸Asa danyi Yosafat, Yosafat danyi Yoram. Yoram danyi Uzziya,
- ⁹Uzziya danyi Yotam, Yotam danyi Akas, Akas danyi Hezekiya,
- ¹⁰Hezekiya danyi Manassa, Manassa danyi Amon, Amon danyi Yusiya,
- ¹¹Yusiya danyi Yekoniya e deerɗiraabe muudum saa'i daheekiIsra'iila'en haa Baabila.
- ¹²Baawo daheeki Isra'iila'en haa lesdi Baabila, Yekoniya danyi Salatiyel, Salatiyel danyi Zorobaabila,
- ¹³Zorobaabila danyi Abihuda, Abihuda danyi Eliyakim, Eliyakim danyi Ajora,
- ¹⁴Ajora danyi Cadok, Cadok danyi Ahim, Ahim danyi Eliyuda,
- ¹⁵Eliyuda danyi Eli'azaaru, Eli'azaaru danyi Mattan, Mattan danyi Yaakubu,
- ¹⁶Yaakubu danyi Yusufu, gorko Mariyama mo danyi Yeesu bi'eteedo Almasiihu.

¹⁷Diga Ibrahiima haa Daawuda wadfi gide sappo e nayi; diga Daawuda haa daheeki Isra'iila'en haa Baabila boo wadfi gide sappo e nayi; diga daheeki Isra'iila'en haa Baabila haa Almasiihu danya boo wadfi gide sappo e nayi.

Danyeekei Yeesu Almasiihu

(Luka 2:1-7)

¹⁸Ndaa nii danyeekei Yeesu Almasiihu laatori. Daada maako Mariyama o kabbaanaado Yusufu, ammaa diga be ngondaay tawon, Mariyama reedi bee baawde Ruuhu Ceniido.

¹⁹Yusufu kabbando mo o adiliijo, o yidaa feftugo mo yeeso yimbe, o annini accugo mo bee sirri.

²⁰Nde o donno numta haala ka'a, malaa'ikaajo Jawmiraawo wangani mo nder koydol, wi'i mo: "Yusufu, bii Daawuda, taa hul bango Mariyama mo kabbanda, ngam ko reeda nder maako iwi haa Ruuhu Ceniido.

²¹O tammi danyugo bidfo gorko, a inndan mo Yeesu, ngam kanke hisnata ummaatoore maako diga hakkeeki maare."

²²Dum fuu dum laati ngam hibbingo ko Jawmiraawo wi'no bee hunnduko annabiijo:

²³"Paanyo debbo mo annda gorko reedan, danyan bidfo gorko, be inndan mo Immanuyila, bana wi'go: Allah don wondi bee meeden."

²⁴Nde Yusufu fini, o wadfi bana no malaa'ikaajo Jawmiraawo umri mo, o hoo'i debbo maako,

²⁵ammam o hawtaay bee maako haa o danyi biyiiko gorko. Yusufu inndi mo Yeesu.

Matta 2

Linyoobe alaamaaji ngari laarugo Yeesu

¹Yeesu danyaama haa Baytilaama, nder lesdi Yahudiya, nder zamanu laamiido Hirudus. Nden anndube alaamaaji koode ngari diga fuunaange haa Urusaliima.

²Be y'ami: "Toy biingel danyaangel laatiingel laamiido Yahuudu'en woni? Ngam min ngi'i horre maagel haa fuunaange e min ngari sujidango ngel."

³Nde laamiido Hirudus nani dum, o sakli, yimbe Urusaliima fuu cakli.

⁴O moobti mawbe liman'en ummaatoore e moodibbe tawreeta fuu, o y'ami be: "Haa toy Almasiihu danyete?"

⁵Be mbi'i mo: "Haa Baytilaama, nder lesdi Yahudiya. Ngam ndaa ko annabiijo winndino:

⁶An Baytilaama nder lesdi Yahudiya, fakat a buraay gure Yahudiya fuu leesugo, Ngam haa maada ardiido iwata, kanke durata ummaatoore am Isra'iila."

⁷Nden Hirudus ewni anndube alaamaaji koode go bee sirri, be paamtini mo saa'i horre wangi.

⁸O neli be haa Baytilaama, o wi'i be: "Kebe habaru maagel bee laabɗum. To on tawi ngel, anndineedam, haa min boo mi yaha, mi sujidana ngel."

⁹Nde be nani ko laamiido wi'i be, be ndilli. Horre nde be ngi'no haa fuunaange go ardi be, nde yotti dow nokkuure biɗngel woni, nde dari.

¹⁰Nde be ngi'i horre, be ceyi bee seyo manngo masin.

¹¹Be nasti suudu, be tawi biɗngel e Mariyama, daada maagel. Be tuggi koppi, be cujidani ngel. Nden be piisti dongle mabbe, be ndokki ngel dokke: kankeeri e uurla daneeje guleteede e uurdi badaadi.

¹²Baawodon Allah reentini be nder koyɗol taa be loro haa Hirudus. Be kooti lesdi mabbe bee laawol feere.

Dogguki haa Misra

¹³Nde linyoobe alaamaaji go ndilli, malaa'ikaajo Jawmiraawo wangani Yusufu nder koyɗol, o wi'i: "Umma, law hoo'u biɗngel e daada maagel, dillu haa Misra, jooda ton haa to mi yecci ma: Wartu, ngam Hirudus tammi tefugo biɗngel haa o halka ngel."

¹⁴Nden Yusufu ummi, hoo'i biɗngel e daada maagel, dilli Misra bee jemma.

¹⁵O joodi ton haa yotti maayde Hirudus, ngam haa ko Jawmiraawo wi'no bee hunnduko annabiijo hibba: "Mi ewni biɗɗo am, mi wurtini mo lesdi Misra."

Mbarki bikkoy

¹⁶Nde Hirudus faami anndube alaamaaji koode go cargi mo, o tikki masin, o neli, be mbari bikkoy ngorkoy haa Baytilaama e gure taariide ngo fuu, diga markoy duubi diɗi bee koy cikaay duubi diɗi, fodde saa'iire nde anndube alaamaaji anndini mo banguki horre go bee laabɗum.

¹⁷Bana nii annabaaku Yereimiya hibbiri:

¹⁸"Gookaali mbaɗi haa Rama, boji e yooyooji duudi. Rahiilu don woya bikkoy mum, o yidaa de'itineego, ngam koy maayi."

Loraaki diga Misra

¹⁹Nde Hirudus maayi, malaa'ikaajo Jawmiraawo wangani Yusufu nder koyɗol haa Misra,

²⁰o wi'i mo: "Umma, hoo'u biɗngel bee daada maagel, hootu lesdi Isra'iila, ngam tefnoobe mbarugo biɗngel go maayi."

²¹Yusufu ummi, hoosi biɲngel e daada maagel, hooti lesdi Isra'iila.

²²Ammaa nde o nani Arkilawus roni laamu baaba muudum Hirudus dow lesdi Yahudiya, o huli yahugo ton. Ammaa Allah reentini mo nder koyɗol, o yehi haa lesdi Galiili,

²³o joodi nder berniwol bi'eteengol Nasaratu. Dum wadi non ngam hibbingo bolle annabi'en, anndinbe: "O bi'eteedo Nasaratuujo."

Matta 3

Waazu Yuhanna badoowo baptisma

(Markus 1:1-8; Luka 3:1-18; Yuhanna 1:19-28)

¹Wakkati man Yuhanna badoowo baptisma wangi, o fudɗi waazaago nder ladde hamaadaare Yahudiya.

²O wi'i: "Tuube, ngam laamu asamanjibaditake !"

³Yuhanna woni mo Esaaya wolwino dow muudum, wi'i: "Godɗo don hoola nder ladde: Mo'inane Jawmiraawo laawol, mbaɗane mo buuwi darnuɗi."

⁴Yuhanna don borni limce kuuwraade bee gaasa ngeelooba, o don taadi taadorgol lara, babatti e njumri ladde ngoni nyaamdu maako.

⁵Yimbe Urusaliima e lesdi Yahudiya e lesdi kommbi maayo Urdun fuu, ngari haa maako.

⁶Be mbaɲgini hakkeji maɓɓe, Yuhanna boo wadani be baptisma nder maayo Urdun.

⁷Nde Yuhanna yi'i Farisa'en e Saduki'en duudɓe don ngara haa maako ngam o wadana be baptisma, o wi'i be: "Biɓɓe poosokje, moy wi'i on on kisan tikkere Allah warannde ?

⁸Nden kam kuuwe kuude de mbaɲginta on tuubi.

⁹Taa nume nder berde moodon: Ibrahiima woni kaaka amin. Ngam mi don wi'a on, Allah woodi baawde wadango Ibrahiima biɓɓe bee kaa'e de'e.

¹⁰Fe'irde don taaski ngam fe'ugo lekki diga daɗi mum, lekki ki rimataa biɓɓe boodde fuu ki fe'e, ki wudine nder yiite.

¹¹Min mi don wadana on baptisma bee ndiyam ngam tuubu moodon. Ammaa garando baawo am wadanan on baptisma bee Ruuhu Ceniido e bee yiite. Kaɲko o buri yam baawde piw. Mi he'aay koo fiistugo boggi pade maako.

¹²O woodi jaartirdum haa juɲngo maako ngam senndirgo alkamaari bee nyaande. O moobtan alkamaari haa beembal maako, ammaa o wulan nyaande bee yiite nge nyifataa sam."

Baptisma Yeesu

(Markus 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³Nden Yeesu ummi lesdi Galiili, wari maayo Urdun ngam haa Yuhanna wadana mo baptisma.

¹⁴Yuhanna jabaay, wi'i mo: "Min maa, mi woodi haaje a wadanammi baptisma, nden nii ngara haa am!"

¹⁵Ammaa Yeesu jaabi mo: "Yerda dum jonta, ngam dum pottudum kebbitinen adilaaku fuu." Nden Yuhanna jabi,

¹⁶wadani mo baptisma. Nde Yeesu wurti ndiyam, asamanji mabɓiti, o yi'i Ruuhu Allah don jippo bana poola, don wara dow maako.

¹⁷Sawtu boo iwi haa asama, wi'i: "Oo woni Biɗɗo am gidaaɗo, mi don seyoro dum masin."

Matta 4

Jarribeeki Yeesu

(Markus 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹Nden Ruuhu Allah yahri Yeesu haa ladde hamaadaare ngam haa Iblisa jarribo mo.

²Yeesu wadi suumaye nyalawmaaje e jemmaaje cappande nayi, nden o maati dolo.

³Iblisa baditi, wi'i mo: "To a Biɗɗo Allah kam, umru kaa'e de'e laato nyaamdu."

⁴Yeesu jaabi: "Deftere wi'i: Nedɗo yeedirtaa nyaamdu tan, ammaa bee wolde nde Allah wolwi fuu."

⁵Nden Iblisa yahri mo haa berniwol ceniingol, jo'ini mo dow yeereere haykaliiru,

⁶wi'i mo: "To a Biɗɗo Allah kam, diw diga do haa lesdi, ngam Deftere wi'i: Allah umran malaa'ika'en muudum ngam maada, be tabbo ma bee juude mabbe, ngam taa kosde ma pergo dow hayre."

⁷Yeesu jaabi mo: "Deftere wi'i boo: Taa jarriba Allah Jawmiraawo maada."

⁸Fahin Iblisa yahri mo dow hooseere townde masin, o sappini mo laamuuji duniyaaru e teddungal maaji fuu,

⁹o wi'i mo: "Dum fuu mi hokkete to a tuggi koppi, a sujidani yam."

¹⁰Ammaa Yeesu wi'i mo: "Dillu, accam, an Saydaanu, ngam Deftere wi'i: Sujidan Allah Jawmiraawo maada tan, kanke feere maako a rewata."

¹¹Nden Iblisa acci Yeesu, malaa'ika'en ngari, njaggani mo.

Yeesu fuddi kuugal muudum nder Galiili

(Markus 1:14-15; Luka 4:14-15)

- ¹²Nde Yeesu nani be nastini Yuhanna suudu daɗngay, o dilli lesdi Galiili.
- ¹³O wurti Nasaratu, o yehi, o joodoyi haa Kafarnahum kommbi fomoonde weendu Galiili, nder lesde Zabulon e Neftali,
- ¹⁴ngam haa bolle de annabi Esaaya wolwino kibba:
- ¹⁵“Lesdi Zabulon e lesdi Neftali, haa laawol yahugo mbeela e gaɗa maayo Urdun e Galiili haa ummaatooje godde ngoni,
- ¹⁶ummaatoore joodiinde nder nyibre yi'i annoora makka. Joodiibe nder lesdi e nyibre maayde boo, annoora yaynani be.”
- ¹⁷Diga saa'i man Yeesu fuddi waazugo. O wi'i: “Tuube, ngam laamu asamanji baditake !”

Yeesu ewni pukara'en nayo

(Markus 1:16-20; Luka 5:1-11)

- ¹⁸Nde Yeesu don saalo kommbi weendu Galiili, o yi'i deerdiraabe difo: Simon bi'eteedo Piyer e Andire deerɗum. Be donno ngubo zubaawol nder weendu ngam be waawoobe lidɗi.
- ¹⁹Yeesu wi'i be: “Tokkeedam, mi wadan on waawoobe yimbe.”
- ²⁰Law be acci zubaaji maɓbe, be tokki mo.
- ²¹O yehi yeeso sedda, o yi'i deerdiraabe difo: Yaakuba bii Zebede e Yuhanna deerɗiiko. Be donno nder koommbowal bee baaba maɓbe Zebede, be don mbo'itina zubaaji maɓbe, o ewni be.
- ²²Law be acci koommbowal e baaba maɓbe, be tokki mo.

Yeesu waazi yimbe e yamɗitini nyawbe

(Luka 6:17-19)

- ²³Yeesu yilli lesdi Galiili fuu, o ekkitiini Yahuudu'en nder cuudi dewal maɓbe, o waazini kubaruwol belngol ngol laamu asamanji, o nyawndi yimbe diga nyawuji feere feere fuu caka ummaatoore.
- ²⁴Habaru maako saŋkiti nder lesdi Siriya fuu. Be ngaddani mo torraabe nyawuji feere feere e yinnaabe e marbe padde e jijjiibe, o yamɗitini be.
- ²⁵Moobre duudnde tokki mo. Be ngari diga lesdi Galiili e Gure-sappo e Urusaliima e lesdi Yahudiya e lesdi gaɗa maayo Urdun.

Matta 5

Waazu Yeesu dow hooseere

(5—7)

Hayru nder Yeesu

(Luka 6:20-23)

¹Nde Yeesu yi'i moobre duudnde nde'e, o wa'i hooseere, o joodi. Pukara'en maako ngari haa maako.

²O fuddi ekkitingo be, o wi'i:

³“Barka laatanto anndube ko'e muudum'en be talaka'en fodde Ruuhu, ngam kambe njeyi laamu asamanji.

⁴Barka laatanto woyanbe, ngam Allah de'itinan be.

⁵Barka laatanto yankiniibe, ngam be ndonan lesdi.

⁶Barka laatanto dabbanbe wadugo muuyo Allah bee bernde fuu, ngam Allah hokkan be ko be dabbai.

⁷Barka laatanto endoobe, ngam Allah endan be.

⁸Barka laatanto laaba-berde'en, ngam be ngi'an Allah.

⁹Barka laatanto sulhindiranbe yimbe, ngam be wi'eteebe bibbe Allah.

¹⁰Barka laatanto toonyaabe ngam be don ngada ko Allah yidi, ngam kambe njeyi laamu asamanji.

¹¹Barka laatanto on, to yimbe kudi on malla toonyi on malla mbaadi tufle feere feere dow moodon daliila am.

¹²Ceye, mbelmbelte masin ngam Allah warjoto on mbarjaari duudndi haa asamanji. Bana non be toonyino annabi'en aartube on.”

Mannda e annoora

(Markus 9:50; Luka 14:34-35)

¹³“Onon ngoni mannda ngam duniyaaru: Ammaa to lammeenga mannda ittake, noy dam hebtirta lammeenga maajam fahin? Mannda man nafataa sam, sey wudingo dam yaasi tan, yimbe njaaban dam.

¹⁴Onon ngoni annoora ngam duniyaaru, berniwol nyibaangol dow hooseere wiirnataako sam.

¹⁵Be njamnataa boo pittirla ngam suudugo nga les bokoti. Ammaa be njo'ina nga dow jo'inirdum pittirla, haa nga yaynana wonbe nder suudu man fuu.

¹⁶Sey annoora moodon yayna bana non yeeso yimbe, ngam haa be ndaara kuude moodon boodde, be teddina Baabiraawo moodon mo asama.”

Ekkitinol dow tawreeta

¹⁷“Taa nume mi wari fiistugo tawreeta Muusa malla bolle annabi'en. Mi waraay ngam fiistugo dum, ammaa ngam hibbingo dum.

¹⁸Goonga mbi'anmi on: No asama e lesdi nduurdi fuu, walaa koo harfeere burdunde famɗugo malla tobbere woore haa tawreeta Muusa wudinte, haa to kuuje fuu laatake.

¹⁹Ngam man koo moy luuti umroore burdunde famɗugo nder tawreeta malla ekkitini wodɓe wadugo bana non, laatoto burduɗo leesugo nder laamu asamanji. Ammaa koo moy jogi ɗe, ekkitini wodɓe boo jogaago ɗe, kanke o laatoto mawɗo nder laamu asamanji.

²⁰Goonga mbi'anmi on: On kebataa nastugo laamu asamanji sam, sonaa to adilaaku moodon furi ngu moodiɓbe tawreeta e Farisa'en."

Ekkitinol dow tikkere

²¹"On nani ko wi'a haa kaakiraabe meeden: Taa mbar-hoore. Koo moy mbari godɗo, he'i hiitego.

²²Ammaa min mi ɗon wi'a on: Koo moy tikkani deerɗum, he'i yahreego yeeso alkaali. Koo moy wi'i deerɗum: A meerejo, he'i yahreego yeeso hiitoobe nder dawriinde. Koo moy wi'i deerɗum: A ginnaaɗo, ɗum he'i nastingo mo nder yiite jahannama.

²³Ngam maajum to a wari haa hirsirde bee dokkal ma, ton a siftori woodi deerɗiraawo ma ɗon tikkani ma,

²⁴nden kam accu dokkal maada haa hirsirde ton, yah law, sulhotir bee deerɗa tawon. Nden a loro, a lii'ano Allah dokkal maada.

²⁵To godɗo wullake ma, nden on ɗon njahda haa alkaali, yaaw narrugo bee maako law diga on ɗon dow laawol tawon, ngam taa o yahre haa juɗngo alkaali, alkaali boo hokke haa juude sooje'en, ɓe nastine fursina.

²⁶Goonga mbi'anmaami: A wurtataako ton sam, sonaa to a yobi ko o tokki ma fuu."

Ekkitinol dow njeenu

²⁷"On nani ɗum wi'aama: Taa wad njeenu.

²⁸Ammaa min mi ɗon wi'a on: Koo moy to laari debbo bee suuno, wadi njeenu bee muudum nder bernde muudum.

²⁹To yiitere ma nyaamre laatanake ma fergere, doof nde, wudin nde daayiidum. Ngam ndikka a majjina tergal banndu ma gootal dow banndu ma fuu wube nder yiite jahannama.

³⁰To juɗngo ma nyaamo laatanake ma fergere, ta'u ngo, wudin ngo daayiidum. Ngam ndikka a majjina tergal banndu ma gootal dow banndu ma fuu nasta yiite jahannama."

Ekkitinol dow ceergal

(Matta 19:9; Markus 10:11-12; Luka 16:18)

³¹“Dum wi'aama boo: Mo yidfi seerugo debbo mum, sey hokka mo dereewol ceergal.

³²Ammaa min mi don wi'a on: Koo moy seeri debbo muudum, naa ngam debbo oo njeeni, nden kam o laatini mo jeenoowo. Koo moy te'i debbo ceeraado boo, wadi njeenu.”

Ekkitinol dow kunayeeje

³³“On nani boo ko wi'a kaakiraafe meeden: Taa huna dow fewre, ammaa hebbin hunayeere ma yeeso Jawmiraawo.

³⁴Ammaa min mi don wi'a on: Taa kunore sam, koo bee asama, ngam dum leeso laamu Allah,

³⁵koo bee lesdi, ngam dum jaabrudum kosde Allah, koo bee Urusaliima boo, ngam dum berniwol Laamiido Mawdo.

³⁶Taa kunore koo bee ko'e mon boo, ngam on mbaawataa wartirgo gaasa moodon ndaneeha malla baleeha.

³⁷Sey ooho moodon laato ooho, aa'a moodon boo laato aa'a tan, ngam wolwugo ko buri non, iwi haa Kalludo.”

Ekkitinol dow waataago aybe

(Luka 6:29-30)

³⁸“On nani dum wi'aama: Yiiteree bee yiitere, nyiindere bee nyiindere.

³⁹Ammaa min mi don wi'a on: Taa mbaate baddo on halleende. To goddo maari ma haa galangal nyaamal, waylitan mo nanal boo.

⁴⁰To goddo yidfi wullaago ma ngam o jabta toggoyel maada, accu mo o hoosa ngapaleewol maada boo.

⁴¹To goddo dooli ma yahugo kilomeetir gootel, yah kilomeetir didi.

⁴²To goddo yami ma huunde, hokku mo nde. To goddo yami ma nyamaande, taa salana mo.”

Ngide konne'en moodon

(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³“On nani dum wi'aama: Yid keeddidiraawo ma, a wanya konneejo ma.

⁴⁴Ammaa min mi don wi'a on: Ngide konne'en moodon, tore Allah ngam toonyiibe on,

⁴⁵ngam haa on laato bibbe Baabiraawo moodon mo asama. O don fudna naange maako dow hallube e woodbe fuu, o don tobna iyeende dow adili'en e dow sooya-adilaaku'en.

⁴⁶Mbarjaari ndiye Allah tammi hokkugo on to on ngidfi yidɓe on tan? Koo jomnoobe boo don mbada bana non!

⁴⁷To on don koofna banndiraabe moodon tan, on mbaɗi huunde kaayeeɗiire na? Koo heefeerbe boo don mbada bana non!

⁴⁸Laate on timmube, bana Baabiraawo moodon mo asama o timmuɗo.”

Matta 6

Ekkitinol dow wallugo talaka'en

¹“Kakkile: Taa kuuwe kuude adilaaku ngam yimbe ngi'a on. To on mbaɗi non, on kebataa mbarjaari haa Baabiraawo moodon mo asama.

²To a don hokka talakaajo huunde, taa woynu dum, bana naafiki'en mbaɗata nder cuudi dewal e dow laabi. Be don mbada non ngam yimbe teddina be. Goonga mbi'anmi on: Be kebi mbarjaari maɓɓe, jinni.

³Ammaa an, to a don hokka talakaajo huunde, taa juɗngo ma nano anndita ko nyaamo wadata,

⁴ngam haa dokkal ma wona nder cuudiidum, Baabiraawo ma gi'ando ko mbaɗata nder cuudiidum, warjoto ma.”

Ekkitinol dow do'a

(Luka 11:2-4)

⁵“Nde on don mbada do'a fuu, taa laate bana naafiki'en. Kambe be ngidfi daraago nder cuudi dewal e haa kawtirde laabi, be mbada do'a ngam yimbe ngi'a be. Goonga mbi'anmi on: Be kebi mbarjaari maɓɓe, jinni.

⁶Ammaa an, nde a yidi wadugo do'a fuu, nastu suudu ma, maɓɓu dammugal, nden tora Baabiraawo ma gondo nder cuudiidum, Baabiraawo ma gi'ando ko mbaɗata nder cuudiidum, warjoto ma.

⁷To on don mbada do'a, taa duɗɗine bolle meereeje bana heefeerbe mbaɗata. Be don tammo Allah nanan do'a maɓɓe to be duɗɗini bolle.

⁸Taa mbaɗe bana maɓɓe, ngam Baabiraawo moodon anndi haaje moodon diga on ciwaa toraago mo.”

Do'aare Baabiraawo

⁹Ngam man, onon, to on don mbada do'a, ndaa nii mbi'oton: “Yaa Baabiraawo amin mo asama, a Ceniido, wad koo moy teddina innde ma.

¹⁰Laamu maada wara. Muuyo ma laato nder duniyaaru bana haa asama.

¹¹Hokku min nyaamdu deydey haaje amin hannde.

¹²Yaafana min aybeeji amin, bana no minin boo min njaaforani wadɓe min aybe.

¹³Aynu min ngam taa min nasta jarribeeki, ammaa hisnu min diga Kalludo.

[Ngam an mari laamu e baawde e teddungal, haa foroy. Aamiina!]

¹⁴To on njaafanake wodbe aybeeji muudum'en, Baabiraawo moodon mo asama yaafanto on boo.

¹⁵Ammaa to on njaafanaaki wodbe, nden kam Baabiraawo moodon boo yaafantaako on hakkeji moodon."

Ekkitinol dow suumaye

¹⁶"Nde on don cuumo fuu, taa mbade bana naafiki'en: 'Be don nyibbina geese mabbe, be don nyobba de ngam haa yimbe ngi'a be don cuumi. Goonga mbi'anmi on: 'Be kebi mbarjaari mabbe, jinni.

¹⁷Ammaa an, to a don suumo, sulmu e wuja yeeso ma,

¹⁸ngam taa yimbe anndita a don suumi. Sey Baabiraawo ma gondo nder cuudiidum kanke tan anndi. O don yi'a ko mbadata nder cuudiidum, o warjoto ma."

Jeynitaaje haa asama

(Luka 12:33-34)

¹⁹"Taa paggane ko'e moodon jawdi haa duniyaaru, haa gildi e peewol mbonnata dum, haa wuybe boo ngasata cuudi, nguja dum.

²⁰Ammaa paggane ko'e moodon jawdi haa asama, haa ton gildi e peewol mbaawataa wonnugo ndi, wuybe boo mbaawataa sumpititgo cuudi, nguja ndi.

²¹Ngam haa jawdi maada woni, ton bernde maada boo wonata."

Annoora e nyibre

(Luka 11:34-36)

²²"Gite laati pittirla banndu. To gite maada njame, banndu maada fuu don nder annoora.

²³Ammaa to gite maada njamdaay, banndu ma fuu don nder nyibre. Ngam maajum to annoora ngonka nder ma nyibbi, nden kam nyibre man nyibban jamum."

Jagganaago Allah e jawdi

(Luka 16:13)

²⁴"Walaa mo waawata jagganaago jaagorbe dido, ngam o wanyan oo e o yidan oya malla o dakkotira bee oo e o meeridina oya. On mbaawataa jagganaago Allah e jawdi."

Hoolaago Allah

(Luka 12:22-31)

²⁵“Ngam maajum mi don wi'a on: Taa caklane nguure moodon, waato ko on nyaamata malla ko on njarata malla ko on bornoto. Yonki buri nyaamdu saman, banndu boo buri limce saman, naa non na?

²⁶Ndaare colli: Di aawataa, di codataa, di moobtataa koo dume nder beembe, ammaa Baabiraawo moodon mo asama don nyaamna di. On burataa di saman piw na?

²⁷Moy caka moodon waawi besdugo balde muudum koo sedfa bee saklere muudum?

²⁸Ngam dume on caklanto haala limce? Ndaare pinndi ladde no ndi mawnirta. Ndi huuwataa, ndi sannyataa,

²⁹ammaa mi don wi'a on: koo Suleymaanu bee daraja muudum fuu meedaay bornaago limce boodfe bana ngoori man.

³⁰Allah borni hudooji di tawe hannde nder ladde, jaŋgo boo di cakkine nder yiite. To non kam, o bornataa on ko buri non na, onon famda-nuddinki'en?

³¹Ngam maajum taa cacle ko'e moodon bee wi'go: Dume min nyaamata? Malla: Dume min njarata? Malla: Dume min bornoto?

³²Heefeerbe cuklanto kuuje de'e nde weeti fuu. Ammaa Baabiraawo moodon mo asama anndi on ngoodi haaje kuuje de'e fuu.

³³Aarte suklanaago laamu Allah e adilaaku muudum, nden kam o hokkan on kuuje de'e fuu bana besdaari.

³⁴Taa caklane haala jaŋgo, ngam jaŋgo saklanto hoore muudum. Nyalaade fuu, torra maare he'i nde.”

Matta 7

Taa laate hiitoobe wodfe

(Luka 6:37-38,41-42)

¹“Taa laate hiitoobe wodfe ngam taa Allah hiito on.

²Ngam Allah hiitoto on bana on kiitori wodfe, o etanan on bee etirgal ngal on etirani wodfe.

³Koni a don yi'a kudel haa yiitere deerda, ammaa a hakkilantaa leggal gonngal nder yiitere ma?

⁴Noy mbi'rata deerda: Accu mi ittane kudel haa yiitere ma, an maa, leggal don nder yiitere maada!

⁵An naafikiijo, aartu ittugo leggal gonngal haa yiitere maada, nden kam a yi'an laabfum, haa a itta kudel nder yiitere deerda.

⁶Taa ndokke dawaafi huunde seniinde, ngam taa di loro dow moodon, di ceeka on. Taa cakkinane gaduuji luuluuje mon, ngam taa di ndamma de bee kosde maaji.”

Tore, dabbite, cilmine

(Luka 11:9-13)

⁷“Tore, on keban. Dabbite, on tawan. Cilmine, be mabbitanan on.

⁸Ngam koo moy tori, heban. Koo moy dabbiti, tawan. Koo moy silmini boo, be mabbitanan mo.

⁹Moyjo caka moodon, to biɲngel muudum y'ami dum nyiiri, o hokkan ngel hayre?

¹⁰Malla to ngel y'ami dum liingu, o hokkan ngel mboodi?

¹¹Onon hallube maa, on anndi hokkugo biɓbe moodon kuuje boodde. Sakkomaa Baabiraawo moodon mo asama, o burataa hokkugo kuuje boodde haa torotoobe mo na?

¹²Ngam maajum mbaɗane yimbe ko ngiddon be mbaɗana on fuu. Kanjum Tawreeta Muusa e defte annabi'en caawi.”

Dammugal paadɲgal

(Luka 13:24)

¹³“Nastire dammugal paadɲgal. Ngam dammugal jaasɲgal e laawol jaasɲgol don njahra haa halkere, duudbe don tokko ton.

¹⁴Ammaa dammugal paadɲgal e laawol paadɲgol don njahra haa ngeendam, tawbe ngol duudaay.”

Deentinki e fewoobe wi'anbe be annabi'en

(Luka 6:43-44)

¹⁵“Ndeente e fewoobe wi'anbe be annabi'en, waranbe haa moodon nder laraal baali, ammaa nder maɓbe be caafaali kaɲaafi.

¹⁶On annditan be nder kuude maɓbe. Gi'e ndimataa inabooje, giɲngille boo ndimataa ibbe.

¹⁷Non boo, lekki boodki don rima biɓbe boodde, lekki kalluki boo don rima biɓbe kallude.

¹⁸Lekki boodki rimataa biɓbe kallude, lekki kalluki boo rimataa biɓbe boodde.

¹⁹Lekki ki rimataa biɓbe boodde fuu, be pe'an ki, be ngudina ki nder yiite.

²⁰Bana non boo on annditiran fewoobe wi'anbe be annabi'en bee kuude maɓbe.”

Mi anndaa on

(Luka 13:25-27)

²¹“Annde, naa wi'anbe yam: Jawmiraawo, Jawmiraawo fuu nastata laamu asamanji, sey wadanbe muuyo Baabiraawo am mo asama.

²²Nyalaade man, duudbe mbi'atam: Jawmiraawo, Jawmiraawo! Naa bee innde ma min mbaɗi annabaaku, min ndiwi ginnaaji e min mbaɗi kaayeeɗi duudɗi!

²³Nden mi wi'an be bee bangudum: Mi meedaay anndugo on sam, onon wadoobe halleende, ndille !”

Cuudi dɗi

(Luka 6:47-49)

²⁴“Ngam maajum koo moy nani bolle de'e, dɔwtani de, nanndi bee godɗo mardo hakkiilo, mahɗo suudu mum dow tapaare.

²⁵Iyeende tobi, maaje ngaddi ndiyam, keni ummi dow suudu man, ammaa ndu yibbaay, ngam ndu mahaandu dow tapaare.

²⁶Ammaa koo moy nani bolle de'e, dɔwtanaaki de, nanndi bee godɗo mo walaa hakkiilo, mahɗo suudu muudum dow njaareendi.

²⁷Iyeende tobi, maaje ngaddi ndiyam, keni mbaɗi dow suudu man, ndu yibbi yibbere hallunde.”

Baawde Yeesu

²⁸Nde Yeesu timmini wolwugo bolle de'e, ekkitinol maako hayɗini moobe fuu,

²⁹ngam o ekkitinaay be bana moodibbe tawreeta ekkitinirta, ammaa bana mardo baawde.

Matta 8

Yeesu yamɗitini kuturuujo

(Markus 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹Nden Yeesu jippi hooseere go, moobe duudɗe tokki mo.

²Kuturuujo baditi mo, tuggi koppi yeeso maako, wi'i: “Moodibbo, to a muuyi, a waawan yamɗitingo yam.”

³Yeesu forti juɗngo muudum, meemi mo, nden wi'i: “Mi muuyi, a yamɗita!” Law kuturuujo go yamɗiti diga saɗawre muudum.

⁴Nden Yeesu wi'i mo: “Hakkil: Taa yeccu koo moy haala ka sam, ammaa yah haa limanjo, hollu mo hoore ma. Nden lii'a dokkal bana Muusa umri, ngam seedaago yeeso yimbe fuu a laabi.”

Yeesu yamɗitini suka mawɗo sooje'en

(Luka 7:1-10)

⁵Yeesu nasti Kafarnahum. Godɗo Romaajo, mawɗo dow sooje'en teemerre, baditi, tori mo ballal,

⁶Wi'i: "Jawmiraawo, suka am don waali haa saare, o nyawdo, o waawataa dimmbaago, o torraado masin."

⁷Yeesu jaabi mo: "Mi yahan yamditingo mo."

⁸Ammaa mawdo sooje'en go wi'i: "Jawmiraawo, mi he'aay a nasta saare am. Wi' wolde woore tan, nden suka am yamditan."

⁹Min boo mi woodi mawbe dow am, mi woodi sooje'en boo les baawde am. To mi wi'i oo: Yah, o yahan. To mi wi'i oya boo: War, o waran. To mi wi'i suka am: Wad nii, o wadan."

¹⁰Nde Yeesu nani bolle maako de'e, o haydini, o wi'i tokkiibe mo: "Goonga mbi'anmi on: Mi meedaay tawugo nuddinki makki bana ki'i koo haa moy nder Isra'iila fuu."

¹¹Mi don wi'a on: Duudbe ngaran diga fuunaange e hiirnaange, be nyaamdan bee Ibrahiima e Isiyaaku e Yaakubu nder laamu asamanji."

¹²Ammaa yimbe be Allah subino ngam laamu muudum, be wudinteebe yaasi nder nyibre nyibfunde, be mboyan, be kiry'indiran nyii'e ton."

¹³Yeesu wi'i mawdo sooje'en go: "Hootu saare ma, dum laatante bana a nuddini." Suka maako yamditi saa'i man nden."

Yeesu yamditini nyawbe duudbe

(Markus 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴Yeesu yehi saare Piyer, tawi esiraawo Piyer debbo, don waali nyawdo yontere."

¹⁵Yeesu meemi junngo maako, yontere acci mo, o ummi, o weerni Yeesu."

¹⁶Nde kiikiide wadi, be ngaddi yimbe duudbe, marbe ginnaaji. Yeesu riiwi ginnaaji bee wolde mum, yamditini nyawbe fuu."

¹⁷O wadi non ngam hibbingo ko annabi Esaaya wi'i: "O hooci tampe meeden e o roondi nyawuji meeden."

Yidbe tokkaago Yeesu

(Luka 9:57-62)

¹⁸Nde Yeesu yi'i moobre duudnde don taari mo, o umri pukara'en maako, be eera gada weendu."

¹⁹Godfo nder moodibbe tawreeta baditi mo, wi'i: "Moodibbo, mi tokkete koo toy njahata fuu."

²⁰Yeesu jaabi mo: "Doldolde ngoodi gasde, colli boo ngoodi cabbe, ammaa Bii-neddo walaa haa wallina hoore mum."

²¹Godfo feere nder pukara'en maako wi'i: "Moodibbo, dujanam mi yaha, mi uwoya baaba am tawon."

²²Yeesu jaabi mo: “Tokkam, accu maaybe uwa maaybe muudum'en.”

Yeesu de'itini henndu saatundu

(Markus 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³Nden Yeesu nasti koommbowal, pukara'en maako tokki mo.

²⁴Law henndu saatundu ummi dow weendu haa yuuge ndiyam cuddi koommbowal. Ammaa Yeesu don daani.

²⁵Pukara'en ngari haa maako, pindini mo, mbi'i: “Jawmiraawo, hisnu min, min kalki!”

²⁶Yeesu jaabi be: “Ngam dume kultordon, onon famda-nuddinki'en?” Nden o ummi, o telbani keni e weendu, de'ere mawnde wadi.

²⁷Yimbe kaydini, mbi'i: “Godfo moy oo, haa keni bee weendu fuu don dwtano mo?”

Yeesu rimdini marbe ginnaaji dfo

(Markus 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸Nde Yeesu yotti gada weendu nder lesdi Gadarena'en, marbe ginnaaji dfo ngurti genaale, potti bee maako. Be hulniibe masin, walaa mo saalotono laawol man.

²⁹Be kooli, be mbi'i: “An Bidfo Allah, dume ngidfa haa amin? A wari torrugo min diga wakkati siwaa na?”

³⁰Woodino tokkere gaduuji duudfi haa nokkuure man, daayiidum sedfa, di don ndura.

³¹Ginnaaji go tori Yeesu, mbi'i: “To a yidi riiwugo min, nel min nder tokkere gaduuji nde.”

³²Nden Yeesu wi'i di: “Njehe.” Di ngurti, di nasti gaduuji. Gaduuji man caamni, ndo'i diga dow fomoonde townde nder weendu, di mbaati ton.

³³Duroobe gaduuji go ndoggi, ndilli haa wuro, ngecci yimbe ko wadi fuu e ko laatani marnoo be ginnaaji dfo boo.

³⁴Yimbe wuro fuu ngurti ngam fottugo bee Yeesu. Nde be ngi'i mo, be tori mo o acca lesdi mabbe.

Matta 9

Yeesu yamditini waata-terdeejo

(Markus 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹Yeesu nasti koommbowal, ta'i weendu, warti wuro muudum.

²Be ngaddani mo waata-terdeejo, be don ndoondi mo dow be'itte. Nde Yeesu yi'i nuɗɗinki mabbe, o wi'i waata-terdeejo: “Biɗngel am, tiɗɗin bernde ma, hakkeeji maada njaafaama.”

³Moodibbe tawreeta wodbe numi: “Gorko oo don wolwa kalluka dow Allah.”

⁴Yeesu anndi numooji mabbe, o wi'i: “Koni numoton numooji kalluɗi?”

⁵Ko buri hoygo? Wi'go mo: Hakkeeji maada njaafaama naa malla wi'go mo: Umma, yah?

⁶Ammaa ngam haa mi faamtina on Bii-neddo woodi baawde yaafaago hakkeeji nder duniyaaru...” Nden o wi'i waata-terdeejo go: “Umma, hoocu be'itte ma, hootu saare ma.”

⁷O ummi, o hooti saare maako.

⁸Nde yimbe ngi'i dum, be kultori, be teddini Allah ngam o hokki biɓbe Adaama baawde bana de'e.

Yeesu ewni Matta

(Markus 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹Yeesu ummi nokkuure man, dilli. Nden o yi'i bi'eteedo Matta don joodi haa baariki jomorgol. Yeesu wi'i mo: “Tokkam.” Matta ummi, tokki mo.

¹⁰Nde Yeesu don nyaamda bee pukara'en muudum haa saare Matta, jomnoobe wodbe e hakke'en ngari nyaamdi bee mabbe.

¹¹Farisa'en ngi'i dum, yami pukara'en Yeesu: “Koni moodibbo moodon don nyaamda bee jomnoobe e hakke'en?”

¹²Yeesu nani ko be mbi'i, nden o wi'i be: “Yambe ngalaa haaje kurgoowo, sey nyawbe.

¹³Ndille, ekkite ko saawi nder bolle de'e: Endam ngidmi, naa dabbaaji kirsaaɗi. Mi waraay ewnaago adili'en, ammaa hakke'en.”

Yamol dow suumaye

(Markus 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴Nden pukara'en Yuhanna ngari haa Yeesu, yami mo: “Ngam dume minin bee Farisa'en min don cuumo, ammaa pukara'en maada cuumataako?”

¹⁵Yeesu jaabi be: “Kadi on tammi ewnaabe haa bangal cunoto saa'i be don ngondi bee bangal na? Naa non sam! Wakkati waran bangal tawataake bee mabbe, saa'i maajum be cuumoto.

¹⁶Walaa mo takkata leppel kesel dow limce kiidde, ngam leppel kesel foodan limce kiidde, nden ceekgol man tullitan.

¹⁷Walaa mo loowata inaboojam kesam nder kanyakanyaaji kiidfi boo. Ngam inaboojam kesam seekan di, dam rufa, kanyakanyaaji boo mbonnoto. Ammaa be loowan inaboojam kesam nder kanyakanyaaji kesi, nden kam walaa ko wonnoto.”

Yeesu ummitini biɲngel soojeejo mawɗo e yamɗitini debbo ilaɗo yiyaam

(Markus 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸Saa'i Yeesu don wolwana be bolle de'e, mawɗo feere wari haa maako, tuggi koppi, wi'i mo: “Biɲngel am deyel maayi jonta nii. Ammaa useni, war, wallin juɲngo maada dow maagel, nden ngel yeeditan.”

¹⁹Yeesu ummi, kaɲko bee pukara'en maako, be tokki mo.

²⁰Woodi debbo torraado nyawu ilugo yiyaam wadi duubi sappo e didi. O baditi gal baawo Yeesu, o meemi gawargal limce Yeesu,

²¹ngam o numno: “To mi meemi koo limce maako tan, mi yamɗitan.”

²²Yeesu yeesiti, laari mo, wi'i mo: “Tidfin bernde ma, biɲngel am, nuddinki maada hisni ma.” Debbo man yamɗiti saa'i man nden.

²³Nde Yeesu yotti saare mawɗo go, o yi'i fuufoobe ciide e moobre don wada hoolo,

²⁴o wi'i: “Ngurte do, ngam biɲngel maayaay, ammaa ngel don daani.” Ammaa be njanci mo.

²⁵Nde be ngurtini moobre nde'e fuu yaasi, Yeesu nasti suudu, naɲngi juɲngo biɲngel, nden ngel ummi.

²⁶Habaru man saɲkiti nder lesdi man fuu.

Yeesu wumtini wumbe dido

²⁷Nde Yeesu ummi nokkuure man, donno dilla, wumbe dido tokki mo, be don mbi'a bee sawtu: “An Bii Daawuda, endu min!”

²⁸Nde Yeesu nasti saare, wumbe go baditi mo. O yami be: “On nuddini mi woodi baawde wadugo dum na?” Be njaabi mo: “Ooho, Jawmiraawo, a woodi baawde man.”

²⁹Nden Yeesu meemi gite mabbe, wi'i: “Dum laatano on bana on nuddini.”

³⁰Law gite mabbe mbumti. Nden Yeesu barri be, wi'i: “Taa goddo koo gooto nana haala ka.”

³¹Ammaa kambe be njehi, be caɲkiti habaru Yeesu nder lesdi man fuu.

Yeesu yamɗitini muukaajo

³²Saa'i be don ndilla, yimbe ngaddani Yeesu goddo mo waawataa wolwugo sam, ngam o mardo ginnawol.

³³Yeesu riiwi ginnawol man, muukaajo fudfi wolwugo. Moobre haydini, wi'i: "Huunde bana nii meedaay yi'eego nder Isra'iila sam."

³⁴Ammaa Farisa'en mbi'i: "Bee baawde laamiido ginnaaji o riiwrata ginnaaji !"

Yeesu yurmini moobe

³⁵Yeesu yiiloyi berniiji e gure fuu. O ekkitini yimbe nder cuudi dewal Yahuudu'en, o waazi be kubaruwol belngol ngol laamu asamanji, o nyawndi yimbe diga nyawuji feere feere fuu.

³⁶Nde Yeesu yi'i moobe, o yurmini be, ngam be tampube, be sakliibe bana baali di ngalaa gaynaako.

³⁷Nden o wi'i pukara'en maako: "Yaamle duudi, ammaa sodoobe duudaay.

³⁸Tore Jawmu yaamnde o besda nelugo sodoobe haa yaamnde maako."

Matta 10

Nelaabe sappo e dido

(Markus 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹Yeesu ewni pukara'en muudum sappo e dido. O hokki be baawde riiwugo ginnaaji e nyawndugo yimbe diga nyawuji feere feere fuu.

²Ndaa inde nelaabe sappo e dido man: Aran, Simon bi'eteedo Piyer e deerdum Andire, Yaakuba e deerdum Yuhanna, bibbe Zebede,

³Filip e Bartolome, Tomas e Matta jomnoowo, Yaakuba bii Alfa e Tadde,

⁴Simon Kanaaniijo e Yahuuda Iskariyot zambotoodo Yeesu.

Kuugal nelaabe

(Markus 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵Yeesu neli pukara'en sappo e dido be'e, o umri be: "Taa njehe haa ummaatooje godde ngoni, taa naste gure Samariya'en boo.

⁶Ammaa njehe haa Isra'iila'en laatiibe bana baali majjudi.

⁷Njehe, ngaazine bee wi'ugo: Laamu asamanji baditake.

⁸Njamditine nyawbe, ummitine maaybe, labbine kuturu'en, ndiwe ginnaaji. On kebi dum caahu, onon boo caahe dum.

⁹Taa njoge kanjeeri malla cardi malla ceede.

¹⁰Taa njoge booro ngam jahaangal malla limce didi. Taa koo'e pade malla sawru boo, ngam kuuwoowo he'i hebugo nguure muudum.

¹¹To on nasti berniwol malla wuro fuu, dabbite goddo mo he'i jabbaago on, njoođe haa maako haa to on ndilli.

¹²To on don nasta saare goddo, koofne wonbe ton.

¹³To yimbe saare man njabbake on, jam moodon laatanto be. Ammaa to be njabbaaki on, jam moodon loroto haa moodon.

¹⁴To on nasti saare malla wuro, be cali jabbaago on malla nanango on, ngurte saare man malla wuro man, pidde collaaje kosde moodon.

¹⁵Goonga mbi'anmi on: Nyalaade darngal, kiita mabbe tullan dow kiita yimbe Sodoma e Gomorra."

Toonyaangeeji garandi

(Markus 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶"Ndaa, mi don nela on bana baali caka caafaali. Ngam man laate on yoybe bana bodde, laabbe bana pooli.

¹⁷Ammaa ndeene ko'e moodon, ngam be njahran on yeeso hiitoobe, be boccan on nder cuudi dewal mabbe.

¹⁸Be njahran on yeeso ngomna'en e laamiibe ngam daliila am, ngam haa on ceedo seedamku moodon yeeso mabbe e yeeso yimbe ummaatooje godde.

¹⁹To be njahri on yeeso hiitoobe, taa cacle dow ko mbi'oton malla no mbolwirton, bolle de on mbolwata ngaranan on saa'i man nden.

²⁰Ngam naa onon tammi wolwugo, ammaa Ruuhu Baabiraawo moodon wolwan nder moodon.

²¹Yimbe ndokkan deerdiraabe muudum'en ngam mbareego, baabiraabe boo bikkoy muudum'en, bikkoy ummanto saaro'en muudum'en, mbara be.

²²Yimbe fuu nganyan on ngam daliila am. Ammaa mo munyi haa timmoode, hisan.

²³To be puddi toonyaago on haa berniwol ngol, ndille haa berniwol ngola. Goonga mbi'anmi on: On mbaawataa fiitugo berniiji Isra'iila hiddeko Bii-neddo wara.

²⁴Jaangoowo burataa jaanginoowo muudum manngu, maccudo boo burataa jaagordo muudum manngu.

²⁵To jaangoowo yottake darnde jaanginoowo muudum, maccudo boo yottake darnde jaagordo muudum, dum he'i. To be ewnake jawmu saare Be'elzebul, be burataa hallingo yimbe saare maako na?"

Moy haani huleego?

(Luka 12:2-7)

²⁶"Kadi, taa kule be. Cuudiidum fuu wangan, sirriijum fuu faamoto.

²⁷Ko mi wi'ata on nder nyibre, mbaangine dum caka nyalawma. Ko on nanata nder sofndaago, ngooyne dum bee bangudum.

²⁸Taa kule yimbe ngam koo be mbaawan mbarugo balli moodon, be mbaawataa mbarugo yonki. Ammaa kule Allah baawdo halkugo banndu e yonki fuu nder yiite jahannama.

²⁹Be coorrataa colloy didoy baakin suleyje didi na? Ammaa walaa koo gootel maakoy do'oto haa lesdi sonaa to Baabiraawo moodon yerdake dum.

³⁰Onon boo, koo gaasaaji ko'e moodon di limaadi gootol gootol fuu.

³¹Ngam maajum taa kultore, on buri colloy duudkoy saman."

Seedaago Yeesu

(Luka 12:8-9)

³²"Koo moy seedi yeeso yimbe o anndi yam, min boo mi seedoto yeeso Baabiraawo am mo asama mi anndi mo.

³³Ammaa mo yeddi yam yeeso yimbe, min boo mi yeddan mo yeeso Baabiraawo am mo asama."

Naa jam, ammaa kaafahi

(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴"Taa nume mi waddi salaaman haa duniyaaru. Naa salaaman ngaddumi, ammaa kaafahi.

³⁵Mi wari ngam waadugo bidɗo gorko bee baaba mum, bidɗo debbo bee daada mum, debbo boo bee esum debbo.

³⁶Yimbe saare godɗo laatoto wanywanybe mum.

³⁷Koo moy buri yidugo baaba muudum malla daada muudum dow am, he'aay laataago mo am. Koo moy buri yidugo biɗngel muudum gorgel malla deyel dow am he'aay laataago mo am.

³⁸Koo moy to hoo'aay gaafaangal muudum, tokki yam, he'aay laataago mo am.

³⁹Koo moy yidi aynugo yonki muudum, majjinan ki. Ammaa mo majjini yonki muudum ngam am, hebtan ki."

Mbarjaari

(Markus 9:41; Luka 10:16)

⁴⁰"Koo moy jabbi on, jabbi yam. Mo jabbi yam, jabbi neldo yam boo.

⁴¹Koo moy jabbi annabiiɗo ngam o annabiiɗo, heban mbarjaari bana ndi annabiiɗo. Koo moy jabbi adiliɗo ngam o adiliɗo, heban mbarjaari bana ndi adiliɗo.

⁴²Goonga mbi'anmi on: Koo moy hokki koo ndiyam peewdam nder jardugel haa burɗo leesugo caka pukara'en am be'e ngam o pukaraajo am, heban mbarjaari muudum fakat."

Matta 11

Nelaabe Yuhanna baɗoowo baptisma (Luka 7:18-35)

- ¹Nde Yeesu timmini umrugo pukara'en muudum sappo e diɗo, o ummi nokkuure man, o dilli ngam haa o ekkatina e o waazina nder berniiji fuu.
- ²Saa'i man Yuhanna baɗoowo baptisma ɗon nder fursina, o nani habaru kuude Almasiihu, o neli pukara'en maako wodɓe haa Yeesu,
- ³Be yaami mo: "An woni mo min nani waran na? Malla min ndeena godɗo feere?"
- ⁴Yeesu jaabi be: "Njehe, mbi'e Yuhanna ko on nani, ko on ngi'i boo:
- ⁵Wumbe ɗon ngi'a, woosbe ɗon njaha, kuturu'en laabi, fahbe boo ɗon nana, maaybe ummitaama, talaka'en boo ngaazinaama kubaruwol ceynoowol.
- ⁶Barka laatanto koo moy mo accaay nuɗɗingo yam sam."
- ⁷Saa'i pukara'en Yuhanna ɗon ndilla, Yeesu fudɗi wolwango moobre haala Yuhanna, o wi'i: "Dume on njehi laaroygo nder ladde hamaadaare? Yommbal ngal henndu dimmbinta na? Aa'a, naa non.
- ⁸Dume on njehi laaroygo kadi? Godɗo borniido limce boodɗe na? Ammaa borniibe limce boodɗe, nder cuudi laamiibe be ngoni.
- ⁹Kadi dume on njehi laaroygo? Annabiijo na? Ooho! Mi ɗon wi'a on: Fakat, o buri annabiijo.
- ¹⁰Ngam Allah seedi dow Yuhanna nder Deftere, o wi'i: Ndaa, mi ɗon nela nelaɗo am yeeso maada, haa o mo'ina laawol ma yeeso maada.
- ¹¹Goonga mbi'anmi on: Caka biɓɓe Aadama fuu walaa mo buri Yuhanna baɗoowo baptisma manngu, ammaa mo buri leesugo haa laamu asamanji, buran Yuhanna manngu.
- ¹²Diga zamanu Yuhanna baɗoowo baptisma haa wargo hannde, konne'en ɗon kippo laamu asamanji, be ɗon ɗabɓa jabtugo ngu.
- ¹³Tawreeta Muusa e annabi'en fuu mbadi annabaaku dow laamu asamanji haa yotti saa'i Yuhanna.
- ¹⁴To on njabi ko mbi'anmi kam, Yuhanna woni Eliya mo tammi wargo.
- ¹⁵Mo woodi noppi fuu, nana!
- ¹⁶Bee beye nanndinanmi yimbe zamanuuru ndu'u? Be nanndi bee bikkoy njoodiikoy haa luube. Koy ɗon ngookana bikkoy ngodkoy, koy ɗon mbi'a:
- ¹⁷Min puufani on algaytaaru, on ngamaay, min ngimani on gimi bojji, on mboyaay.
- ¹⁸Ngam Yuhanna wari, ɗon suumo, be mbi'i: O woodi ginnawol.

¹⁹Bii-neddo wari, don nyaama, don yara, be mbi'i: Ndaare goddo oo, o duudfa-nyaamdeejo e guykoowo, o soobaajo jomnoobe e hakke'en. Ammaa hikma Allah goonɗinaama nder kuude maako."

Berniiji di cali tuubugo

(Luka 10:13-15)

²⁰Nden Yeesu fuddi felugo berniiji di o wadi kaayeeɗiiji duudɗi ton, ammaa yimbe maaji tuubaay. O wi'i:

²¹"Bone laatano ma, an Korajin! Bone laatano ma, an Baytisayda! Ngam kaayeeɗiiji badaadi nder moodon, to di mbadaano nder Tirus e Sidon kam, yimbe maaji tuubanno law, bornotono buhuuje, ndufanno ndoondi dow ko'e muudum'en.

²²Ngam maajum mi don anndina on: Nyalaade darngal, kiita Tirus e Sidon hoyan dow kiita moodon.

²³An Kafarnahum, a don tammoo Allah baɗgtete haa yotto asama na? Kayya! O sakkinte haa joonde maaybe. Ngam kaayeeɗiiji badaadi nder maada, to di mbadano nder Sodoma, wuro ngo luttanno haa wargo hannde.

²⁴Ngam maajum mi don wi'a on: Nyalaade darngal, kiita Sodoma buran kiita ma hoyugo."

Yeesu waddi siwtaare

(Luka 10:21-22)

²⁵Saa'i man Yeesu wi'i: "Yaa Baabiraawo, Jawmu asama e lesdi, mi yetti ma ngam a wɗaninani bikkoy pamaroy kuuje de'e ammaa a suudi de hikma'en e marbe faamu.

²⁶Nonnon yaa Baabiraawo, bana nii dum fottani ma."

²⁷Nden o wi'i: "Baabiraawo am halfini yam kuuje fuu. Walaa anndudo Bidɗo sonaa Baabiraawo, walaa anndudo Baabiraawo boo sonaa Bidɗo e mo Bidɗo yidi wɗaninango mo fuu.

²⁸Onon sombe e roondiibe donɗe tedduɗe fuu, ngare haa am, mi hokkan on siwtaare.

²⁹Ndoonde kabɓirgal am, ekkite haa am, ngam mi delma-gikkuujo, mi janɗiniido. Fakat, yonkiiji moodon ciwtoto.

³⁰Ngam dum koydum roondaago kabɓirgal am e ko mi roondata on boo, dum teddantaa on."

Matta 12

Yamol dow nyannde siwtorde

(Markus 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹Saa'i man, Yeesu saali nder ngesa alkamaari, dum nyannde siwtorde. Pukara'en maako maati dolo, nden be ngewi cammeeje, be y'akki.

²Nde Farisa'en ngi'i dum, be mbi'i Yeesu: "Pukara'en maada don kuuwa ko dagaaki huuweego nyannde siwtorde."

³O jaabi be: "On meedaay jaɗngugo ko Daawuda wadino, kaɗko e yimbe maako nde be maati dolo na?"

⁴Be nasti suudu Allah, be nyaami tamseeje jo'inaade yeeso Allah, koo nde be ngalaa duɗayeere nyaamugo de, sey liman'en tan ?

⁵Malla on meedaay jaɗngugo nder tawreeta, liman'en don kuuwa nder haykaliiru koo nyannde siwtorde boo na? Bee man be don luuta umroore, ammaa be ngalaa aybe.

⁶Mi don wi'a on: Ndaa, ko buri haykaliiru maɗngu don haa do.

⁷To on paamino ko saawi nder bolle de'e: Endam ngidmi, naa dabbaaji kirsaadi, nden kam on aybintaano yimbe be ngalaa aybe.

⁸Ngam Bii-neddo woni Jawmu nyalaade siwtorde."

Yeesu yamditi waata-juɗngoojo

(Markus 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹Yeesu ummi ton, yehi, nasti suudu dewal Yahuudu'en.

¹⁰Woodi goddo waata-juɗngoojo ton. Farisa'en ngidi wullaago Yeesu, ngam man be y'ami mo: "Tawreeta duɗani en yamditingo goddo nyannde siwtorde na?"

¹¹Yeesu jaabi be: "Goddo caka moodon, to o woodi mbaalu ngootu tan, nden ngu yolli nder ngaska nyannde siwtorde, o wurtintaa ngu na ?

¹²Fakat, neddo buri mbaalu saman, ngam maajum dum dagake huuwugo kuugal boodɗgal nyannde siwtorde."

¹³Nden o wi'i gorko go: "Fortu juɗngo ma." O forti ngo, ngo yamdi, warti bana ngoya.

¹⁴Nden Farisa'en ngurti, carwootiri, kabbi dabare ngam mbarugo Yeesu.

Suka mo Allah subu

¹⁵Ammaa Yeesu faami anniya mabbe, o ummi nokkuure man, o dilli, moobe duudde tokki mo. O yamditi nyawbe fuu.

¹⁶Ammaa o barri be, taa be mbaɗgina mo.

¹⁷Dum hibbini annabaaku Esaaya, bi'do:

¹⁸"Allah wi'i: Ndaa suka am mo mi subu, gidaado am mo mi seyorto. Mi neli Ruuhu am dow maako, o anndinan ummaatooje kiita ndarnuka.

- ¹⁹O jokkirtaa bee godɔɔ, o wookataa, walaa mo nanata sawtu maako haa laabi.
- ²⁰O yewataa kewal nyobbaangal. O nyifataa pittirlayel, to ngel don suura tawon, haa to o hebani kiita ngoonɔɔuka jaalorgal.
- ²¹Ummaatooje fuu tammorto innde maako.”

Jaawaabu Yeesu haa hallinbe mo

(Markus 3:20-30; Luka 11:14-23)

- ²²Nden be ngaddani Yeesu godɔɔ mo ginnawol don nder muudum, o bumɔɔ, muukaajo boo. Yeesu yamɔɔitini mo, o wolwi, o yi'i.
- ²³Dum hayɔɔini moobe fuu, be mbi'i: “Oo ɔɔ, naa o Bii Daawuda na?”
- ²⁴Nde Farisa'en nani dum, be mbi'i: “Godɔɔ oo don riiwa ginnaaji bee baawɔɔ ɔɔ Be'elzebul, laamiido ginnaaji hokki mo.”
- ²⁵Yeesu anndi numooji maɔɔbe, wi'i be: “To yimbe laamu koo nguye narraay, laamu man do'oto. To yimbe wuro koo ngoye malla yimbe saare koo ndeye narraay, dum darataako.
- ²⁶To Sayɔɔaanu don riiwa Sayɔɔaanu, nden kam o narraay bee hoore maako, noy laamu maako tabitirta?
- ²⁷To min mi don riiwa ginnaaji bee baawɔɔ Be'elzebul, bee baawɔɔ ɔɔeye bikkoy moodon boo ndiiwrata ɔɔi? Ngam maajum bikkoy moodon kiitoto on.
- ²⁸Ammaa to bee baawɔɔ Ruuhu Allah ndiiwranmi ginnaaji boo, nden kam laamu Allah yottanake on.
- ²⁹Walaa mo waawataa nastugo saare cemmbidɔɔ, wujja kuuje maako, sonaa o aarta, o haɔɔba mo tawon, nden o bofta kuuje saare maako fuu.
- ³⁰Mo wondaay bee am, o konneejo am. Mo wallaay yam moobɔɔtugo, saɔɔkitan.
- ³¹Ngam maajum mi don wi'a on: Nedɔɔ heban yaafuye hakkeeji mum e bolle mum kalluɔɔ ɔɔow Allah fuu. Ammaa mo wolwi kalluka ɔɔow Ruuhu Ceniido, hebataa yaafuye sam.
- ³²Koo bolwando kalluka ɔɔow Bii-nedɔɔ boo, heban yaafuye. Ammaa mo yeddi Ruuhu Ceniido, hebataa yaafuye sam, koo nder zamanuuru jontaaru, koo nder waranndu boo.”

Lekki e bibbe mum

(Luka 6:43-45)

- ³³“To lekki woodi, bibbe maaki boo mboodan. To lekki woodaay, bibbe maaki boo mboodataa. Be annditan lekki haa bibbe mum.
- ³⁴Onon bibbe poosokje, noy on mbaawrata wolwugo kuuje boodɔɔ ɔɔnde onon on hallube? Ko heewi bernde godɔɔ, kanjum hunnduko muudum wolwata.

³⁵Neddo booddo don wurtina kuuje boodde nder siga mum mboodka, neddo kalludo boo don wurtina kuuje kallude nder siga mum kalluka.

³⁶Mi don wi'a on: Nyalaade darngal, yimbe njaabanto ko'e muudum'en dow bolle meereje de be mbolwi fuu.

³⁷Allah goondinte fodde bolle maada malla boo o aybinte."

Kaayee fi Yonas

(Markus 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸Nden wodde nder moodibbe tawreeta e Farisa'en mbi'i Yeesu: "Moodibbo, min ngidi a wada alaama haa min ndaara!"

³⁹Yeesu jaabi be: "Yimbe zamanuuru ndu'u, be hallube, zambotoobe Allah! Be ngeli alaama, ammaa be kebataa, sonaa alaama annabi Yonas.

⁴⁰Bana Yonas wadi nyalawmaaje tati e jemmaaje tati nder reedu liingu, bana non Bii-neddo boo wadan nyalawmaaje tati e jemmaaje tati nder lesdi.

⁴¹Nyalaade darngal, yimbe Niniwe ummanto yimbe zamanuuru ndu'u, hiitoto be, ngam yimbe Niniwe tuubi nde be nani waazu Yonas. Ndaa, burdum Yonas haa do.

⁴²Laamiido debbo, mo Lesdi Fombina, ummanto yimbe zamanuuru ndu'u, wulloto be nyalaade darngal, ngam o wari diga daayiidum haa o nana bolle Suleymaanu keewde hikma. Ndaa burdum Suleymaanu haa do."

Loraaki ginnawol

(Luka 11:24-26)

⁴³"To ruuhuwol cobngol wurtake goddo, ngol yiiloyan haa karde ngam dabbugo nokkuure siwtaago, to ngol hebaay,

⁴⁴nden kam ngol wi'an: Mi loroto haa suudu am ndu mi wurtino. To ngol lori haa maaru, ngol tawan ndu sookru, wuuwaandu e mo'itinaandu,

⁴⁵nden ngol yaha, ngol wadda ruuhuuji goddi joweedidi, burandi ngol hallugo, di nistan suudu man, di njoodoto nder maaru. Joonde goddo oo hallan ko buri naane. Bana nii dum laatanto yimbe hallube nder zamanuuru ndu'u!"

Deerdiraabe Yeesu e daada mum

(Markus 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶Saa'i Yeesu don wolwana moobre tawon, daada maako e deerdiiiko'en don ndari yaasi, ngam be ngidi wolwango mo.

⁴⁷Goddo feere wi'i mo: "Ndaa, daada ma e deerdiraabe ma don ndari yaasi, be ngidi wolwango ma."

⁴⁸Yeesu jaabi mo: "Moy woni daada am? Beye ngoni deerdiraabe am?"

⁴⁹Nden o sappi pukara'en maako, o wi'i: "Ndaa, be'e ngoni daada am e deerdiraabe am.

⁵⁰Ngam wadānbe muuyo Baabiraawo am mo asama fuu, kambe ngoni deerdiraabe am worbe e rewbe e daada am.”

Matta 13

Balndol dow demoowo

(Markus 4:1-9; Luka 8:4-8)

- ¹Nyalaade man Yeesu wurti saare, yehi, joodi haa fomoonde weendu.
- ²Moobe duudde ngari haa maako. Ngam man o nasti koommbowal, o joodi nder maagal, moobre boo dari haa fomoonde.
- ³O ekkitinini nde kuuje duudde bee balndi. O wi'i be: “Demoowo yehi ngesa ngam saakoygo.
- ⁴Nde o don saaka, aawdi ngodndi soli dow laawol, colli ngari, cubti ndi.
- ⁵Aawdi ngodndi saami haa korka'e, haa lesdi duudaa. Ndi fudi law ngam lesdi luggaay.
- ⁶Nde naange fudi, nge wuli fudhgooji, di njoori ngam di ngalaa dadi.
- ⁷Aawdi ngodndi soli caka gi'e. Gi'e mawnidi bee maari, billi ndi.
- ⁸Ammaa aawdi ngodndi soli haa lesdi mboondi, ndi nafi, wadi cammeeje: Godde don bee gabbe teemerre, godde bee cappande joweego, godde boo bee cappande tati.”
- ⁹Mo woodi noppi fuu, nana!

Ngam dume Yeesu huuwtiniri balndi?

(Markus 4:10-12; Luka 8:9-10)

- ¹⁰Baawodon pukara'en ngari haa Yeesu, y'ami mo: “Ngam dume a don wolwana yimbe bee balndi?”
- ¹¹O jaabi be: “Onon, Allah anndini on sirriiji laamu mum, ammaa kambe be anndinaaka.
- ¹²Ngam mardo huunde, be besdanan mo haa o wona nder jeynitaare, ammaa mo maraay koo dume, be koocan koo peetum maako.
- ¹³Ngam man mi don wolwana be bee balndi. Ngam be don ndaara, ammaa be ngi'ataa. Be don nana, ammaa be paamataa sam.
- ¹⁴Bana nii annabaaku Esaaya goondiri ngam mabbe, o wi'no: On nanan bee noppi mon, ammaa on paamataa sam, on ndaaran bee gite mon, ammaa on ngi'ataa koo dume.
- ¹⁵Ngam berde yimbe be'e maatataa koo dume, be cukki noppi mabbe, be mabbi gite mabbe, ngam taa be ngi'a, taa be nana, taa be paama, taa be tuuba boo, ngam taa min mi yamditina be.

¹⁶Ammaa onon, barka woodani gite mon ngam de don ngi'a, barka woodani noppi mon boo ngam di don nana.

¹⁷Goonga mbi'anmi on: Annabi'en e adili'en ngidno yi'ugo ko ngi'oton, ammaa be ngi'aay, be ngidno nanugo ko nanoton, ammaa be nanaay."

Sifa balndol dow demoowo

(Markus 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸"Onon, nane sifa balndol demoowo go.

¹⁹Yimbe wodbe nani habaru laamu asamanji, ammaa be paamaay. Kambe be nanndi bee aawdi colndi haa laawol, ngam kalludo waran, wifto ko saaka nder berde maabe.

²⁰Wodbe nanndi bee aawdi colndi haa korka'e. Kambe, to be nani wolde Allah, law be njaba nde bee seyo.

²¹Ammaa be ngalaa dadi, be tabitittaa, ngam to billaare e toonyaare ukkanake be daliila wolde Allah, be accan nuddinki law.

²²Wodbe boo nanndi bee aawdi caka gi'e. Kambe, to be nani wolde Allah, laruuraaji e esto risku biddan wolde man, nde wadataa nafuuda sam.

²³Ammaa wodbe nanndi bee aawdi colndi haa lesdi mboondi. Kambe, to be nani wolde Allah, be paami nde, be mbanjinan benndalooje: Wodbe cowi teemerre, wodbe cappande joweego, wodbe boo cappande tati."

Balndol geene caka alkamaari

²⁴Yeesu wolwani be balndol feere, o wi'i: "Laamu asamanji nanndi bee goddo mo saaki aawdi mboondi waato alkamaari nder ngesa muudum.

²⁵Jemmaare feere, nde yimbe fuu don daani, ganyo maako wari, saaki aawdi geene caka alkamaari maako, dilli.

²⁶Nde alkamaari mawni, wadi cammeeje, geene boo mbangi.

²⁷Huuwoobe jawmu ngesa ngari, mbi'i mo: Jaagordo, naa alkamaari a saaki nder ngesa maada na? Ko wadi geene boo mbangi ton?

²⁸O wi'i be: Ganyo am wadi dum. Huuwanoobe y'ami mo: Nden kam a yidi min doofa de na?

²⁹O jaabi be: Aa'a, ngam to on don doofa de, on doofdan alkamaari bee maaje.

³⁰Acce dum fuu dum mawnida haa wakkati codol. Saa'i man mi wi'an sodoobe: Aarte moobtugo geene, kabbe de, ngule de. Ammaa alkamaari kam, moobtanedam ndi haa beembal am."

Balndol aawdi citta

(Markus 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹Yeesu wolwani be balndol feere boo, o wi'i: "Laamu asamanji nanndi bee gawel citta ndi godɗo hoo'i, saaki nder ngesa muudum.

³²Ndi buri aawdiiji fuu famɗugo, ammaa to ndi fudɗi, ndi buran haakooji godɗi fuu mawnugo, ndi laatoto lekki, haa colli ngara, mbada cabbe maaji dow lice maaki."

Balndol ufnirdum

(Luka 13:20-21)

³³Yeesu wolwani be balndol feere fahin, o wi'i: "Laamu asamanji nanndi bee ufnirdum. Debbo hoo'i dum, waati dum nder kuroori etirde tati, kuroori man fuu yuufi."

No Yeesu huuwtiniri balndi

(Markus 4:33-34)

³⁴Kuuje de'e fuu Yeesu wolwani yimbe bee balndi, o wolwani be koo dume fuu bee balndi,

³⁵ngam hibbingo annabaaku Esaaya. Kaŋko o wi'i: "Mi wolwan bee balndi, mi anndinan be kuuje cuudiide diga tageeki duniyaaru."

Sifa balndol geene caka alkamaari

³⁶Nden Yeesu acci yimbe, nasti saare. Pukara'en ngari haa maako, mbi'i mo: "Sifana min balndol geene nder ngesa alkamaari go."

³⁷O wi'i be: "Mo saaki aawdi mboondi, kaŋko woni Bii-nedɗo.

³⁸Ngesa dum duniyaaru, alkamaari dum yimbe laamu asamanji, geene boo dum tokkiibe Kalluɗo.

³⁹Ganyo mo saaki de boo, dum Saydaanu, saa'i codol dum timmuki duniyaaru, sodoobe boo dum malaa'ika'en.

⁴⁰Bana be moobirta geene, be ngula de bee yiite, bana non dum laatoto haa timmuki duniyaaru boo.

⁴¹Bii-nedɗo nelan malaa'ika'en muudum, be ngurtina diga laamu maako natinbe yimbe nder hakke e hallube fuu,

⁴²be ngudina be nder yiite bolinirde. Haa ton be mboyan, be kiry'indiran nyii'e.

⁴³Ammaa saa'i man adili'en njaynan bana naange nder laamu Baabiraawo muudum'en. Mo woodi noppi fuu, nana!"

Balndol jawdi nyukkiindi

⁴⁴"Laamu asamanji nanndi bee jawdi ndi be nyukkini nder ngesa. Mo tawi ndi, nyukkini ndi fahin. O seyi masin, o yehi, o soorri madi maako fuu, o soodi ngesa man."

Balndol luuluuri

⁴⁵“Fahin, laamu asamanji nanndi bee pilooowo dabbando luuluuje boodde.

⁴⁶Nde o tawi luuluuri marndi saman masin, o yehi, o soorri madi maako fuu, o soodi ndi.”

Balndol zubaawol

⁴⁷“Laamu asamanji nanndi boo bee zubaawol ngol waawoobe ngubi nder weendu, ngol nanngi liddi feere feereeji.

⁴⁸Nde ngol heewi, be poodi ngol haa fomoonde, be njoodi, be ngurtini liddi. Liddi booddi be ndesi di nder cilaaje mabbe, ammaa kalludi, be ngudini di.

⁴⁹Bana non dum laatoto haa timmuki duniyaaru boo: Malaa'ika'en ngaran, cenndan adili'en bee hallube,

⁵⁰be nguboto hallube nder yiite bolinirde. Haa ton be mboyan, be kiry'indiran nyii'e.”

Kuuje kese e kiidde

⁵¹Yeesu yami pukara'en muudum: “On paami bolle de fuu na?” Be njaabi mo: “Ooho, min paami.”

⁵²Nden Yeesu wi'i be: “Ngam maajum koo moy moodibboojo tawreeta, laatiido pukaraajo, anndufo haala laamu asamanji, nanndi bee jawmu saare, gurtinando kuuje kese e kuuje kiidde diga ndesaari muudum.”

Yimbe Nasaratu nuddinaay Yeesu

(Markus 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³Nde Yeesu timmini wolwango yimbe balndi di'i, o ummi nokkuure man,

⁵⁴o yehi haa berniwol ngol o mawni. O fuddi ekkitingo yimbe nder suudu dewal mabbe. Wonbe ton kaydini, mbi'i: “Moy hokki mo hikma ka e baawde wadugo kaayefiiji di'i?

⁵⁵Naa kanjo woni bii cehoowo na? Naa Mariyama woni daada maako na? Naa Yaakuba e Yoses e Simon e Yahuuda ngoni deerdiraabe maako na?

⁵⁶Naa deerdiraabe maako rewbe boo don ngondi bee meeden haa do na? Noy o waawri wadugo kuuje de fuu?”

⁵⁷Ngam maajum be cali nuddingo mo. Nden Yeesu wi'i be: “Be teddinan annabiijo koo toy fuu, ammaa nder wuro muudum e caka yimbe saare muudum be teddintaa mo.”

⁵⁸Ngam daliila sooynde nuddinki mabbe, Yeesu wadaay kaayefiiji duuddi ton.

Matta 14

Maayde Yuhanna badoowo baptisma

(Markus 6:14-29; Luka 3:19-20; 9:7-9)

- ¹Saa'i man Hirudus Antipas nani habaru Yeesu.
- ²O wi'i sukaaɓe maako: “Kaŋko woni Yuhanna baɗoowo baptisma, o ummitake diga maayde, ngam maajum o woodi baawɗe waɗugo kaayeeɗiji.”
- ³Naane Hirudus umrino, ɓe naŋnga Yuhanna, ɓe kaɓɓa mo, ɓe nastina mo fursina daliila Hirudiya, debbo Filip deerɗum,
- ⁴ngam Yuhanna wi'no mo: “Haanaay a te'a Hirudiya.”
- ⁵Hirudus yiɗino mbarugo Yuhanna, ammaa o huli moobre, ngam ɓe ɗon ndaara Yuhanna bana o annabiijo.
- ⁶Nyannde siftinorde danyeeke Hirudus, biɗɗo Hirudiya debbo wami yeeso ewnaabe, ɗum fottani Hirudus.
- ⁷O hunani mo o hokkan mo ko o yaami fuu.
- ⁸Daada maako loowi mo bolle, nden o wi'i: “Hokkam hoore Yuhanna baɗoowo baptisma nder le'al.”
- ⁹Dum suni laamiɗo, ammaa daliila hunayeere nde o hunanino mo yeeso ewnaabe, o umri ɓe ndokka mo ko o yaami.
- ¹⁰Hirudus neli godɗo haa suudu fursina, o yehi, o ta'i hoore Yuhanna.
- ¹¹O waddi nde nder le'al, o hokki nde biɗɗo debbo go, yahrani nde daada muuɗum.
- ¹²Pukara'en Yuhanna ngari, ɓe koosi banndu maako, ɓe uwi ndu. Nden ɓe njehi, ɓe ngecci Yeesu ko laati.

Yeesu nyaamni yimɓe ujine njowo

(Markus 6:30-44; Luka 9:10-17; Yuhanna 6:1-14)

- ¹³Nde Yeesu nani habaru man, o ummi nokkuure man, o nasti koommbowal, o yehi ladde feere maako. Moobe nani ɗum, ɗe ngurti berniiji maaje, ɗe tokki mo bee kosɗe.
- ¹⁴Nde Yeesu wurti koommbowal, o yi'i moobre ɗuudnde, o yurmini nde, o yamɗitini nyawɓe maare.
- ¹⁵Nde kiikiɗe waɗi, pukara'en Yeesu ngari haa maako, mbi'i mo: “Naange hiiri, nokkuure nde'e boo nde ferewnde. Ndikka a jabɓito yimɓe, ɓe ndilla haa kawyeɗji, ɓe coodana ko'e maɓɓe nyaamdu.”
- ¹⁶Yeesu jaabi: “Haanaay ɓe ndilla, ndokke ɓe nyaamdu, onon.”
- ¹⁷Ammaa ɓe mbi'i mo: “Min ngalaa koo ɗume, sey tamseeje jowi e liɗɗi ɗiɗi tan.”
- ¹⁸Yeesu wi'i ɓe: “Ngaddaneɗɗam ɗum haa ɗo.”

¹⁹Nden o umri moobe njoodo dow hudo. O hoosi tamseeje jowi e liddi didi go, o tiji asama, o yetti Allah. O yewi tamseeje man, o hokki pukara'en, be ndokka moobe.

²⁰Be fuu be nyaami, be kaari. Pukara'en moobti luttudum man, dum hebbini cilaaje sappo e didi.

²¹Limgal nyaambe tamseeje dillani baakin worbe ujine njowo, rewbe e bikkoy limaaka.

Yeesu yehi dow ndiyam bee kosde

(Markus 6:45-52; Yuhanna 6:15-21)

²²Nden law Yeesu dooli pukara'en muudum be nasta koommbowal, be aarta mo yahugo fomoonde gadaare, saa'i o don jabbito yimbe.

²³O jabbiti be, o wa'i dow hooseere ngam wadugo do'a. Haa jemma wadi, o don ton feere maako.

²⁴Nde koommbowal daayi masin bee fomoonde, henndu fuddi billugo ngal, ngam ngal don fotta bee maaru.

²⁵Gal subaha, Yeesu wari haa pukara'en muudum, o don yaha dow ndiyam bee kosde.

²⁶Nde pukara'en ngi'i mo o don yaha dow ndiyam, be cakli, be mbi'i: "Dum ginnawol!" Be ngooki ngam kulol.

²⁷Law Yeesu wolwani be, wi'i: "Tiddine berde moodon, taa kultore, dum min."

²⁸Piyer wi'i mo: "Yaa Jawmiraawo, to dum an kam, umru mi yaha haa maada dow ndiyam."

²⁹Yeesu wi'i mo: "War." Piyer wurti koommbowal, fuddi yahugo dow ndiyam, ngam haa o yotto haa Yeesu.

³⁰Ammaa nde o yi'i henndu, o hultori, o fuddi mutugo, o wooki: "Yaa Jawmiraawo, hisnam!"

³¹Law Yeesu forti juŋgo muudum, naŋgi mo, wi'i mo: "Hey an, famda-nuddinkiijo, ngam dume a seki?"

³²Nde be nasti koommbowal be dido fuu, henndu de'iti.

³³Nden pukara'en wonbe nder koommbowal cujidani Yeesu, mbi'i: "Fakat a Biddo Allah."

Yeesu yamditini nyawbe haa Genesaret

(Markus 6:53-56)

³⁴Be eeri weendu, be njotti lesdi Genesaret.

³⁵Nde yimbe lesdi man annditi Yeesu, be ngeeyni habaru maako koo toy nder lesdi mabbe, be ngaddani mo nyawbe fuu.

³⁶Be tori mo o acca nyawbe man meema gawargal limce maako tan, meembe ngal fuu njamdi.

Matta 15

Al'aada kaakiraabe

(Markus 7:1-13)

¹Farisa'en e moodibbe tawreeta ngari diga Urusaliima haa Yeesu, be yami mo:

²“Koni pukara'en maada dɔwtantaako al'aada kaakiraabe meeden? Ngam be don nyaama bilaa lootugo juude.”

³Yeesu jaabi be: “Onon, koni on dɔwtantaako umroore Allah ngam daliila al'aada moodon?”

⁴Allah wi'i: Teddin baaba ma e daada ma, koo moy wolwi kalluka dow baaba malla daada mum, sey o mbare.

⁵Ammaa onon on don mbi'a: To godɔo wi'i baaba malla daada mum: Gedal jawdi am ndi mi waawanno wallugo ma bee maari, doole mi hokka ngal Allah.

⁶Nden kam walaa haaje o teddina baaba maako. Bana non on mbonni umroore Allah ngam daliila al'aada moodon.

⁷Naafiki'en! Annabaaku ngu Esaaya wadi dow moodon goondi:

⁸Allah wi'i: Yimbe ummaatoore nde'e don teddinammi bee kundude tan, ammaa berde mabbe ndaayake yam.

⁹Be don kujidanammi meere, ngam be don ekkatina geccaaji yimbe.”

Ko sobnata neddo

(Markus 7:14-23)

¹⁰Nden Yeesu ewni yimbe, wi'i be: “Nane, paame du'um:

¹¹Naa ko nastata hunnduko neddo sobnata mo, ammaa ko wurtoto hunnduko maako, kanjum sobnata mo.”

¹²Pukara'en ngari haa Yeesu, mbi'i mo: “A anndi bolle ma mettini berde Farisa'en na?”

¹³O jaabi be: “Fudngo ngo Baabiraawo mo asama tiggaay fuu, ngo doofeteengo.

¹⁴Acce be, be wumbe, dowoobe wumbe. To bumdo don dowa bumdo, be dido fuu be ndo'oto nder ngaska.”

¹⁵Piyer wi'i mo: “Faamtin min balndol ngol.”

¹⁶Yeesu wi'i: “Haa jonta, onon boo on paamataa na?”

¹⁷Ko nastata hunnduko neddo fuu, haa reedu mum dum yahata, nden dum wurto banndu maako. On anndaa dum na?

¹⁸Ammaa ko wurtoto hunnduko, dum don iwa haa bernde, kanjum sobnata neddo.

¹⁹Ngam haa bernde neddo, numooji kalludi e mbar-hoore e njeenu e daakaareeku e nguyka e seedamkuuji pewooji e kuudi kalludi iwata.

²⁰Kanjum sobnata neddo. Ammaa nyaamugo bilaa lootugo juude, dum sobnataa neddo.”

Nuddinki debbo Kanaaniijo

(Markus 7:24-30)

²¹Yeesu ummi nokkuure man, dilli haa lesdi Tirus e Sidon.

²²Debbo Kanaaniijo, joodiido lesdi man, wari haa maako, tori mo bee sawtu: “Yaa Jawmiraawo, Bii Daawuda, endam! Ndaa biɲngel am deyel ngel ginnawol don torra masin.”

²³Ammaa Yeesu jaabaaki mo. Pukara'en maako baditi mo, mbi'i mo: “Riiw mo, ngam o don tokki en bee hoolo.”

²⁴Yeesu jaabi: “Mi nelaaka haa yimbe feere, sey haa baali majjudi, ummaatoore Isra'iila.”

²⁵Ammaa debbo go wari, tuggani mo koppi, wi'i: “Wallam, yaa Jawmiraawo!”

²⁶Yeesu jaabi mo: “Woodaay hoo'ugo nyaamdu bikkoy, sakkinana ndawaakon.”

²⁷Debbo wi'i: “Nonnon, yaa Jawmiraawo, ammaa koo ndawaakon boo don nyaama caamdum diga taabal jawmiikon.”

²⁸Nden Yeesu wi'i: “An debbo, nuddinki maada makki, dum laatano ma bana a yidi.” Biɲngel maako deyel go yamdiiti saa'i man nden.

Yeesu yamdiitini nyawbe duudbe

²⁹Yeesu ummi nokkuure man, tokki kommbi weendu Galiili. O wa'i hooseere, o joodi ton.

³⁰Moobe duudde ngari haa maako, be ngaddi woosbe e wumbe e waata-terde'en e muuka'en e nyawbe wodbe duudbe. Be mballini be kommbi Yeesu, o yamdiitini be.

³¹Yimbe moobre kaydini nde be ngi'i muuka'en don mbolwa, waata-terde'en njamdiiti, woosbe don njaha bee kosde muudum'en, wumbe boo don ngi'a. Be teddini Allah Isra'iila.

Yeesu nyaamni yimbe ujine nayo

(Markus 8:1-10)

³²Yeesu ewni pukara'en muudum, wi'i be: "Mi don yurmina yimbe be'e, ngam be don ngondi bee am nyalde tati, be ngalaa ko be nyaama. Mi yidaa jabbitaago be bee dolo ngo'o, ngam taa be tampa dow laawol."

³³Pukara'en mbi'i mo: "Haa toy kebeten tamseeje nder ladde hamaadaare do, haa en ndokka moobre duudnde nde'e fuu?"

³⁴Yeesu yami be: "Tamseeje noy mardon?" Be njaabi mo: "Tamseeje joweedifi e liikon sedda."

³⁵Nden Yeesu umri moobre joodo.

³⁶O hoo'i tamseeje joweedifi e liddi go, o yetti Allah, o yewi de, o hokki de pukara'en maako, kambe boo be ndokki de moobre.

³⁷Yimbe fuu nyaami, kaari. Pukara'en moobti luttudum man, dum hebbini cilaaje joweedifi.

³⁸Limgal nyaambe nyaamdu man dillani worbe ujine nayo, rewbe e bikkoy limaaka.

³⁹Nde Yeesu jabbiti moobre, o nasti koommbowal, o dilli haa lesdi Magadan.

Matta 16

Farisa'en e Saduki'en yami alaama

(Markus 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹Farisa'en e Saduki'en ngari haa Yeesu ngam jarribaago mo. Be yami mo o wanginana be alaama iwka diga asama.

²Yeesu jaabi be: "To naange muti, asama boo wooji, on don mbi'a: Janngo laaban.

³Fajiri boo, to asama nyibbi, duule mbooji, on don mbi'a: Naargewol ummoto hannde! On mbaawi fassitirgo ko wangi haa asama, ammaa alaamaaji laatiidi jonta kam, on mbaawataa fassitirgo di.

⁴Yimbe zamanuuru ndu'u, be hallube, zammbotoobe Allah! Be ngeli alaama, ammaa be kebataa, sonaa alaama annabi Yonas." Nden o acci be, o dilli.

Ufnirdum Farisa'en e Saduki'en

(Markus 8:14-21)

⁵Pukara'en eeri weendu. Be ngejjiti hoo'ugo tamseeje.

⁶Yeesu wi'i be: "Kakkile, ayne ko'e moodon e ufnirdum Farisa'en e Saduki'en."

⁷Pukara'en carwootiri, be mbi'i: "O wolwi bana non ngam en koo'aay tamseeje."

⁸Yeesu anndi ko be numata. O yami be: "Koni mbi'oton on ngalaa tamseeje, onon famda-nuddinki'en?"

⁹On paamaay tawon na? On ciftortaa haala tamseeje jowi de mi senndani yimbe ujine njowo e limgal cilaaje de on adi

¹⁰e haala tamseeje joweedi de mi senndani yimbe ujine nayo e limgal cilaaje de on adi na ?

¹¹Koni on paamataa? Mi wolwanaay on haala tamseeje! Kakkilane ufnirdum Farisa'en e Saduki'en."

¹²Nden pukara'en paami o wi'aay be ayna ko'e mabbe e ufnirdum tamseeje ammaa ekkitinol Farisa'en e Saduki'en.

Piyer seedi Yeesu woni Almasiihu

(Markus 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³Yeesu yehi lesdi Kaysariya-Filippi. Ton o yami pukara'en maako: "Yimbe don mbi'a, min, Bii-neddo, mi moy?"

¹⁴Be njaabi mo: "Wodbe don mbi'a an woni Yuhanna badoowo baptisma, wodbe boo don mbi'a an woni Eliya. Wodbe boo don mbi'a an woni Yeremiya malla gooto annabi'en."

¹⁵Yeesu yami be: "Onon boo, on don mbi'a mi moy?"

¹⁶Simon Piyer jaabi mo: "An woni Almasiihu, Biddo Allah geeto."

¹⁷Yeesu wi'i mo: "A barkidinaado, Simon bii Yonas, naa neddo wanginani ma goonga ka, ammaa dum Baabiraawo am mo asama.

¹⁸Mi don wi'e: An woni Piyer waato tapaare. Dow tapaare man mi mahan jama'aare nuddinbe yam. Koo maayde jaalataako nde sam.

¹⁹Mi hokkete mabbittirdum laamu asamanji. Ko a habbi haa duniyaaru, dum habbaama haa asama boo, ko a fiisti haa duniyaaru, dum fiistaama haa asama boo."

²⁰Nden Yeesu umri pukara'en muudum taa be ngecca koo moy kanyum woni Almasiihu.

Yeesu wangini haala maayde muudum e ummitineeki muudum

(Markus 8:31—9:1; Luka 9:22-27)

²¹Diga saa'i man Yeesu fuddi faamtingo pukara'en muudum, o wi'i: "Doole mi yaha Urusaliima, mi yara bone duuddum diga ndotti'en e mawbe liman'en e moodibbe tawreeta, be mbarammi, ammaa mi ummito diga maayde nyalaade tatabre."

²²Piyer wicciti mo sera, fuddi felugo mo, wi'i: "Kayya, yaa Jawmiraawo, Allah had dum! Irin man warantaa ma sam!"

²³Ammaa Yeesu yeesiti, wi'i Piyer: "Daayam, an Saydaanu! A laatani yam daliila fergere, ngam numooji maada iwaay haa Allah, ammaa haa yimbe."

²⁴Nden Yeesu wi'i pukara'en muudum: "To goddo yidi tokkaago yam, sey o acca muuyo maako, o roondo gaafaangal maako, o tokko yam.

²⁵Ngam koo moy yidi hisnugo yonki muudum, majjinan ki. Ammaa mo majjini yonki mum ngam am, hebtan ki.

²⁶To neddo hebi duniyaaru fuu, ammaa o halki yonki maako, dume dum nafata mo? Malla woodi ko goddo waawata hokkugo ngam soottugo yonki muudum na? Walaa sam!

²⁷Ngam Bii-neddo waran nder teddungal Baabiraawo mum bee malaa'ika'en mum, saa'i man o warjoto koo moy deydey kuude muudum.

²⁸Goonga mbi'anmi on, fakat wodde caka moodon maayataa, sey to be ngi'i garki Bii-neddo bee laamu muudum."

Matta 17

Gayliteeki Yeesu

(Markus 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹Baawo nyalde joweego, Yeesu hoo'i Piyer e Yaakuba e Yuhanna deerdu Yaakuba, o dillidi bee mabbe dow hooseere townde, be don ton feere mabbe.

²Jaati maako wayliti haa gite mabbe, yeeso maako yayni bana naange, limce maako laati daneeje tal bana annoora.

³Nden Muusa e Eliya mbangani be, don mbolida bee Yeesu.

⁴Piye wi'i Yeesu: "Yaa Jawmiraawo, dum booddum en ngona haa do! To a yidi, mi wadanan on bukkaaji tati, wooru ngam maada, wooru ngam Muusa, wooru boo ngam Eliya."

⁵Nde o don wolwa tawon, ndaa ruuldere delkannde wari, suddi be, sawtu iwi haa ruulde man, wi'i: "Oo woni Biddo am gidaado, mi don seyroo dum. Nanane mo."

⁶Nde pukara'en nani dum, be kultori masin, be ndo'i, be kippi geese mabbe.

⁷Yeesu baditi be, meemi be, wi'i: "Umme, taa kultore."

⁸Be bangti gite mabbe, be ngi'aay goddo feere, sey Yeesu tan.

⁹Nde be don njippo hooseere go, Yeesu wi'i be: "Taa mbi'e koo moy ko on ngi'i, haa to Bii-neddo ummitake diga maayde."

¹⁰Nden pukara'en yami mo: "Ngam dume moodibbe tawreeta don mbi'a sey Eliya aarta wargo tawon?"

¹¹O jaabi be: "Goonga Eliya aartan wargo, o mo'itina kuuje fuu.

¹²Ammam mi don wi'a on Eliya wari timmi, yimbe annditaay mo, be mbaadi mo ko be ngidi, be torran Bii-neddo boo bana non."

¹³Pukara'en paami o wolwani be haala Yuhanna badoowo baptisma.

Yeesu yamditini biɲngel marɲgel ginnawol

(Markus 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴Nde be njotti haa moobre, goddo wari haa Yeesu, tuggani mo koppi,

¹⁵wi'i: "Yaa Jawmiraawo, endu biɲngel am! Ngel don bee padde, o torraado masin, nde duuddum o don do'o nder yiite malla nder ndiyam.

¹⁶Mi waddi ngel haa pukara'en maada, ammaa be mbaawaay yamditingo ngel."

¹⁷Yeesu wi'i: "Hey yimbe sooya-nuddinki'en, wonniibe! Haa ndey tokkotoomi wondugo bee moodon e munyango on? Ngaddaneedam biɲngel ngel!"

¹⁸Yeesu telbani ginnawol, ngol wurti biɲngel, ngel yamditi saa'i man nden.

¹⁹Baawodon pukara'en Yeesu ngari haa maako feere mabbe, yami mo: "Ngam dume min mbaawaay wurtingo ginnawol ngo'ol?"

²⁰Yeesu jaabi be: "Ngam nuddinki moodon famdi. Goonga mbi'anmi on: To on ngoodi nuddinki koo sedda bana gawel citta, on mbi'an hooseere nde'e sotta do, yaha to, nde sottoto, walaa ko salorta on sam.

[²¹Ammaa irin ginnawol ngo'ol wurtintaake sonaa bee do'aago e suumaago.]"

Yeesu wangini maayde muudum e ummitineeki muudum didawre

(Markus 9:30-32; Luka 9:43-45)

²²Pukara'en Yeesu kawti haa lesdi Galiili. Yeesu wi'i be: "Be tammi hokkugo Bii-neddo haa juude yimbe,

²³yimbe man mbaran mo, ammaa nyannde tatabre o ummititto diga maayde." Nde pukara'en nani dum, be cuni masin.

Jomorgol haykaliiru

²⁴Nde Yeesu bee pukara'en muudum njotti Kafarnahum, jomnoobe jomorgol haykaliiru ngari haa Piyer, yami mo: "Moodibbo moodon yobataa jomorgol haykaliiru na?"

²⁵Piyer jaabi: "O don yoba." Saa'i Piyer nasti suudu, Yeesu aarti wolwango mo, wi'i: "Ko numda, Simon? Beye njobata jomorli malla garaama ngam laamiibe duniyaaru ndu'u? Bibbe lesdi naa malla jananbe?"

²⁶Piyer jaabi: "Dum jananbe njobata." Yeesu wi'i: "Nden kam bibbe lesdi njobataa.

²⁷Ammaa ngam taa en mettina be berde, yah haa weendu, sakkin ngalum nder ndiyam, liingu ngu a aartata nanngugo, hoocu ngu, mabbitu hunnduko maagu, a tawan ceede cardi ton. Hoocu, yob be ngam am e ma."

Matta 18

Moy burdi maɲngu?

(Markus 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹Saa'i man pukara'en Yeesu baditi mo, y'ami: "Moy burdi maɲngu haa laamu asamanji?"

²Yeesu ewni biɲngel pamarel, darni ngel caka maɓɓe.

³O wi'i: "Goonga mbi'anmi on: To on ngaylitaaki haa on laato bana bikkoy pamaroy, nden kam on nastataa laamu asamanji sam.

⁴Ngam maajum mo leestini hoore muudum bana biɲngel nge'el, kaŋko woni burdudo maɲngu haa laamu asamanji.

⁵Koo moy jabi biɲngel pamarel bana nge'el ngam daliila innde am, min o jabi."

Deentinki ngam nastindo deerɗiraawo muudum nder hakke

(Markus 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶"To godɗo do'i gooto burɗo famɗugo caka nuddinɓe yam nder hakke, ndikkana mo ɓe bila hayre namarde mawnde haa daande maako, ɓe njolla mo nder mbeela lugguŋga.

⁷Bone laatanto duniyaaru ngam ndu ɗon nastina yimbe nder hakke! Doole ko do'ata yimbe nder hakke wona, ammaa bone laatanto nedɗo mo laati daliila do'ere man.

⁸To juɲngo ma malla kosɲgal ma nastinte nder hakke, ta'u ɗum, wudin ɗum daayiidum. Ndikka a nasta ngeendam nduumiidam bee juɲngo wooto malla kosɲgal gootal, dow nastugo yiite duumiinge bee juude malla kosɗe ma ɗiɗi fuu.

⁹To yiitere ma nastinte nder hakke, ɗoof nde, wudin nde daayiidum. Ndikka a nasta ngeendam nduumiidam bee yiitere woore dow nastugo yiite jahannama bee gite maada ɗiɗi fuu."

Balndol dow mbaalu majjugu

(Luka 15:3-7)

¹⁰"Kakkile ngam taa on njawo gooto haa famarɓe ɓe'e. Mi ɗon wi'a on: Malaa'ika'en maɓɓe haa asama ɗon ndari tum yeeso Baabiraawo am mo asama. [¹¹Ngam Bii-nedɗo wari hisnugo mo majji.]

¹²Ko numɗon? To godɗo woodi baali teemerre, nden ngootu maaji majji, o accataa cappande joweenayi e joweenayi dow kooseje ngam haa o yaha ɗabbitooyo majjugu na?

¹³Goonga mbi'anmi on: To o heɓti ngu, o seyoto ngam daliila mbaalu ngootu ngu ko buri baali cappande joweenayi e joweenayi ɗi eeraay.

¹⁴Bana non boo, Baabiraawo moodon mo asama yiɗaa koo gooto nder famarɓe ɓe'e halka."

To deerɗiraawo ma wadi ma aybe

¹⁵“To deerdfiraawo ma wadfi ma aybe, yah, fel mo, on dido. To o nani ma, a hebti mo.

¹⁶Ammaa to o salake nanango ma, yah haa maako bee goddo gooto malla yimbe dido, ngam haa haala fuu laaba dow seedamku seedoobe dido malla tato.

¹⁷To o salake nanango be boo, yeccu dum haa jama'aare nudfinbe. To o sali nanango jama'aare nudfinbe, nden kam laar mo bana o keefeero malla o jomnoowo.”

Salaago e jabugo

¹⁸“Goonga mbi'anmi on: Ko on kabbi haa duniyaaru, dum habbaama haa asama boo. Ko on piisti haa duniyaaru, dum fiistaama haa asama boo.

¹⁹Goonga mbi'anmi on fahin: To haa duniyaaru ndu yimbe dido caka moodon narri dow ko be yamatammi fuu, Baabiraawo am mo asama hokkan be dum.

²⁰Ngam haa yimbe dido malla tato kawti ngam innde am fuu, ton mi don caka mabbe.”

Balndol dow kuuwoowo mo sali yaafaago

²¹Nden Piyer wari haa Yeesu, yami mo: “Jawmiraawo, nde noy njaafotoomi deerdfiraawo am mo tokki wadango yam aybe? Haa nde joweedifi na?”

²²Yeesu jaabi mo: “Aa'a, naa nde joweedifi, ammaa cappande joweedifi nde joweedifi.”

²³Ngam maajum laamu asamanji nanndi bee laamiido mo yidi huuwoobe mum mbadana mo lisaafi jawdi maako.

²⁴Nde o fuddi kuugal man, be ngaddani mo goddo mo o tokki suleyje miliyarji duuddi.

²⁵Goddo man walaa ko o yobra nyamaande nde. Jaagordo maako umri be coorra mo, kanke e debbo maako e bikkoy maako e mardi maako fuu ngam yobugo nde.

²⁶Gorko go tuggi koppi yeeso jaagordo muudum, tori mo, wi'i: “Useni munyanam, barkaama, dum fuu mi yobete.”

²⁷Jaagordo maako yurmini mo, yoofi mo, yaafani mo nyamaande man fuu.

²⁸Kuuwoowo man wurti, fotti bee kuuwdidifiraawo muudum, mo o tokki dum baakin booro teemerre, o nanngi mo daande, o don dedda mo, o don wi'a: “Yobam nyamaande am!”

²⁹Kuuwdidifiraawo maako do'i les kosde maako, tori mo, wi'i: “Useni munyanam, mi yobete.”

³⁰Ammaa o sali, o yehi, o nastini mo nder fursina, sey to o yobi nyamaande maako fuu.

³¹Nde huuwdiddiraabe maako wodɓe ngi'i dūm, dūm suni be masin, be njehi, be anndini jaagordɔ maɓɓe haala ka fuu.

³²Nden jaagordɔ ewni kuuwoowo go, wi'i mo: An kuuwoowo kalludo, mi yaafani ma nyamaande ma fuu ngam a tori yam.

³³Kadi haandaayno a endɗa kuuwdiddiraawo ma bana mi endiri ma na?

³⁴Jaagordɔ bernani mo, o yahri mo haa bonngo'en haa to o yobi mo nyamaande maako fuu.

³⁵Bana non boo Baabiraawo am mo asama wadanta on, to koo moy moodon yaafanaaki deerdum bee bernde woore.

Matta 19

Ekkitinol Yeesu dow ceergal

(Markus 10:1-12)

¹Nde Yeesu timmini wolwugo, o ummi lesdi Galiili, o yehi lesdi Yahudiya, gada maayo Urdun.

²Moobe duudde tokki mo, o yamditiini be ton.

³Farisa'en ngari haa maako ngam jarribaago mo. Be y'ami mo: "Tawreeta dujani gorko seera debbo mum ngam daliila koo kaye na?"

⁴O jaabi be: "On njanngaay ko winnda na? Haa fuddam Allah tagi gorko e debbo."

⁵Nden o wi'i: "Ngam maajum gorko accan baaba muudum e daada muudum, dakkotiran bee debbo muudum, be dido fuu be laatoto banndu wooru.

⁶Bana non be laatataako yimbe dido baawodon, ammaa banndu wooru. Ngam maajum taa neddo fiista ko Allah habbi."

⁷Farisa'en y'ami mo: "To non kam, ngam dume Muusa umri gorko hokka debbo muudum dereewol ceergal ngam seerugo dum?"

⁸Yeesu jaabi be: "Muusa dujani on dum daliila caatal berde moodon. Ammaa diga fuddam dum laataaki non.

⁹Mi don wi'a on: Mo seeri debbo muudum, sonaa daliila daakaareeku, te'i debbo feere, wadi njeenu."

¹⁰Pukara'en maako mbi'i mo: "To haala gorko bee debbo laatake non, ndikka taa be te'a."

¹¹Yeesu jaabi be: "Naa yimbe fuu njabata haala ka, sey be Allah waawni:

¹²Wodbe laati wahraabe diga danyeeke muudum'en, wodbe laati sortaabe, wodbe boo te'ataa ngam daliila laamu asamanji. Mo waawi jabugo haala ka, sey o jaba!"

Yeesu barkidini bikkoy pamaroy

(Markus 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³Nden yimbe ngaddi bikkoy pamaroy haa Yeesu ngam haa o yowa juude maako dow maakoy, o wadana koy do'a, ammaa pukara'en caatani be.

¹⁴Nden Yeesu wi'i be: "Acce bikkoy pamaroy ngara haa am, taa kade koy, ngam laamu asamanji woodani yimbe irin maakoy."

¹⁵O yowi juude maako dow maakoy, nden o dilli.

Sukaajo diskudo

(Markus 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶Godfo feere wari haa Yeesu, y'ami mo: "Moodibbo, kuugal boodngal ngale mi huuwata haa mi heba ngeendam nduumiidam?"

¹⁷Yeesu wi'i mo: "Ngam dume a y'ami yam ko woodi? Walaa boodfo, sey gooto tan. To a yidi nastugo nder ngeendam nduumiidam, sey a jogo umrooje."

¹⁸O y'ami Yeesu: "Umrooje deye?" Yeesu jaabi mo: "Taa mbar-hoore, taa wad njeenu, taa wujju, taa seeda fewre dow godfo.

¹⁹Teddin baaba ma e daada ma, yid keeddiddiraawo maada bana no a yidiri hoore ma."

²⁰Suka go wi'i: "Umrooje de'e fuu, mi dwtani de, ko luttani yam fahin?"

²¹Yeesu wi'i mo: "To a yidi laataago timmudo, yah, soorru ko marda, hokku dum talaka'en, nden kam a heboyan ndesaari haa asama. Nden war tokkam."

²²Nde suka nani bolle de, o dilli, bernde maako metti, ngam jawdi maako duudndi masin.

²³Yeesu wi'i pukara'en muudum: "Goonga mbi'anmi on: Dum cadfum haa diskudo nasta laamu asamanji.

²⁴Goonga mbi'anmi on fahin: Ngeelooba saalo nder wurdere baatal buri hoyugo dow diskudo nasta laamu Allah."

²⁵Nde pukara'en nani dum, be kaydini masin, be mbi'mbi'tiri: "Kay, to non kam, moy waawata hisugo?"

²⁶Yeesu suti be, wi'i: "Haa yimbe dum wadataako, ammaa haa Allah koo dume fuu wadoto."

²⁷Nden Piyer wi'i mo: "Ndaa, minin min acci kuuje fuu, min tokki ma, ko laatanto min kadi?"

²⁸Yeesu wi'i be: "Goonga mbi'anmi on: Saa'i Bii-neddojoodoto dow leeso laamu muudum teddungo nde kuuje fuu kesditi, onon tokkiibe yam boo, on njoodoto dow leese laamu sappo e didi ngam hiitaago le'i Isra'iila sappo e didi.

²⁹Koo moy acci saare muudum e deerdfiraabe worbe e rewbe malla saaro'en malla bikkoy malla gese muudum ngam daliila innde am, o heban cowi teemerre, o ronan ngeendam nduumiidam boo.

³⁰Duudbe aartube laatoto sakkitiibe, duudbe sakkitiibe boo laatoto aartube.”

Matta 20

Balndol dow huuwoobe ngesa inabooje

¹“Laamu asamanji nanndi bee jawmu ngesa mo wurti fajiri cub ngam tefoygo huuwoobe ngam ngesa inabooje muudum.

²O narri bee mabbe, o yoba be nyalaade fuu suleyre cardi. Nden o neli be haa ngesa maako.

³O wurti fahin saa'a joweenayi, o yi'i yimbe wodbe don ndari haa luumo, be ngalaa kuugal.

⁴O wi'i be: Njehe haa ngesa am onon boo, mi yoban on ko haani.

⁵Be ndilli haa ngesa maako. Jawmu saare wurti fahin caka nyalawma, o wurti saa'a tati boo, o wadi bana naane.

⁶Saa'a jowi o wurti fahin, o tawi yimbe wodbe don ndari. O yami be: Ngam dume nyalludon daraago haa do meere?

⁷Be njaabi: Ngam walaa mo tefi min ngam kuugal sam. O wi'i be: Njehe, kuuwe onon boo haa ngesa am.

⁸Nde naange muti, jawmu ngesa wi'i ardiido kuugal muudum: Ewna huuwoobe, yob be ngeenaari mabbe, fuddir bee sakkitiibe yahugo haa ngesa, timminir bee aartube.

⁹Yahbe ngesa deydey saa'a jowi ngari, be kebi koo moy mabbe suleyre suleyre.

¹⁰Nde aartube yahugo ngesa ngari, be tammino be keban duuddum, ammaa o hokki be kambe boo suleyre suleyre.

¹¹Nde be njabi, be ngurngurti dow jawmu ngesa,

¹²be mbi'i: Ndaa, huuwbe saa'a ngoota tan a yobi be kal-kal bee amin, minin nyallube huuwugo nder bone e guldum naange!

¹³Ammaa jawmu ngesa jaabi gooto mabbe, wi'i: Soobaajo am, mi wadaay ma rikici. En narraay dow ngeenaari suleyre cardi woore nder nyalawmaare na?

¹⁴Hoo'u ngeenaari ma, yah, min mi yidi yobugo cakitiido yahugo haa kuugal boo bana mi yobi ma.

¹⁵Malla mi waawataa huuwtinirgo jawdi am bana mi yidi? Malla a haaji ngam mi booddo?

¹⁶Bana non boo, sakkitiibe laatoto aartube, aartube boo laatoto sakkitiibe.”

Yeesu wangini maayde muudum e ummitineeki muudum tatabre

(Markus 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷Nde Yeesu don yaha Urusaliima, o hoo'i pukara'en maako sappo e dido feere mabbe. Dow laawol o wi'i be:

¹⁸“Nane, en don njaha Urusaliima, ton be ndokkan Bii-neddo haa juude mawbe liman'en e moodibbe tawreeta. Be kiitoto mo kiita maayde.

¹⁹Kambe be ndokkan mo haa juude heefeerbe, be njancan mo, be boccan mo, be bilan mo dow leggal gaafaangal. Ammaa nyalaade tatabre, o ummititto diga maayde.”

Yamol daada Yaakuba e Yuhanna

(Markus 10:35-45)

²⁰Nden daada bibbe Zebede wari haa Yeesu bee bibbe mum. O sujidi, tori mo huunde.

²¹Yeesu yami mo: “Ko ngiddaa?” O jaabi: “Nyannde a laamake, accu biddo am gooto joodo haa nyaamo ma, gooto boo haa nano ma.”

²²Yeesu jaabi mo: “On anndaa ko torotoodon. On mbaawan yarugo jardugel bone ngel min mi tammi yarugo na?” Be mbi'i: “Min mbaawan.”

²³Yeesu jaabi be: “Goonga, on njaran jardugel am, ammaa joodaago haa nyaamo malla haa nano am, naa min hokkata dum, dum don ngam yimbe be Baabiraawo am taaskitini.”

²⁴Nde pukara'en sappo luttube nani haala ka'a, be bernani deerdiraabe dido go.

²⁵Nden Yeesu ewni be fuu, wi'i be: “On anndi laamiibe ummaatooje don ndoola yimbe muudum'en, mawbe boo don kolla be baawde.

²⁶Ammaa taa dum wona non caka moodon. To gooto moodon yidi laataago mawdo, sey o laato jaggiido moodon.

²⁷Mo yidi ardaago caka moodon, laatoto maccudo moodon.

²⁸Ngam Bii-neddo boo waraay ngam yimbe kuuwana mo, ammaa ngam o huuwana yimbe, o hokka yonki maako ngam soottugo duudbe.”

Yeesu wumtini wumbe dido

(Markus 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹Nde be ngurti wuro Yeriko, moobre duudnde tokki Yeesu.

³⁰Wumbe dido donno njoodi kommbi laawol, nde be nani Yeesu don saalo, be ngooki, be mbi'i: “Jawmiraawo, Bii Daawuda, endu min!”

³¹Moobre telbani be haa be njeedo. Ammaa be towni sawtu, be mbi'i: "Jawmiraawo, Bii Daawuda, endu min!"

³²Yeesu dari, ewni be, y'ami be: "Ko ngiddon mi wadana on?"

³³Be njaabi: "Jawmiraawo, haa gite amin mbumta."

³⁴Yeesu yurmini be, meemi gite mabbe, law yimbe dido go mbumti, be tokki mo.

Matta 21

Yeesu nasti Urusaliima

(Markus 11:1-11; Luka 19:28-40; Yuhanna 12:12-19)

¹Nde be badi Urusaliima, be njotti wuro Baytifaaji, gal Hooseere Jaytunje, Yeesu neli pukara'en muudum dido.

²O wi'i be: "Naste wuro wonngo yeeso moodon to, on tawan wamnde e molde maare don kabbi. Piiste de, ngaddaneedam.

³To goddo wi'i on koo dume, njaabe mo: Jawmiraawo woodi haaje maaje, law o accanan on de."

⁴Dum wadi non ngam hibbingo bolle annabiijo, biido:

⁵"Mbi'e berniwol Siyona: Ndaa laamiido ma don wara haa maada, o jan'kiniido, o ba'iido wamnde e molde maare."

⁶Pukara'en go ndilli, be mbadi bana Yeesu umruno be.

⁷Be ngaddi wamnde e molde maare. Be ndaddi limce mabbe dow maaje, nden Yeesu wa'i.

⁸Yimbe duudbe mbe'iti limce muudum'en dow laawol, wodbe boo itti lice ledde mbe'iti de dow laawol.

⁹Moobre ardunde Yeesu e tokkiinde baawodon mbi'a bee sawtu: "*Hosanna*, teddungal laatano Bii Daawuda! Barka laatano garando bee innde Jawmiraawo! *Hosanna*, teddungal laatano Allah nder asama!"

¹⁰Nde Yeesu nasti Urusaliima, berniwol fuu dimmbi. Joodiibe ton y'amyamtiri: "Gorko oo, dum moy?"

¹¹Moobre jaabi be: "Dum Yeesu, annabiijo iwdi Nasaratu nder lesdi Galiili."

Yeesu nder haykaliiru

(Markus 11:15-19; Luka 19:45-48; Yuhanna 2:13-22)

¹²Nden Yeesu nasti haykaliiru. O faarti soorroobe e soodoobe wonbe nder maaru fuu, o hippi taabe sannjoobe ceede e koromje soorroobe pooli.

¹³O wi'i be: "Ndaa ko winnda: Suudu am wi'ete suudu wadugo do'a, ammaa onon, on laatini ndu lowol fasoobe."

- ¹⁴Wumbe e woosbe ngari haa Yeesu nder haykaliiru, o yamditini be.
- ¹⁵Mawbe liman'en e moodibbe tawreeta tikki nde be ngi'i kuude kaydiniide de o wadi, bikkoy boo don ngooka nder haykaliiru, don mbi'a: "*Hosanna*,teddungal laatano Bii Daawuda!"
- ¹⁶Be mbi'i Yeesu: "A don nana ko koy mbi'ata na?" Yeesu jaabi: "Ooho, mi don nana. On meedaay jaɗngugo ko winnda na: Bee kunndude bikkoy e musinankoy a taaskitinani hoore ma maɗtoore."
- ¹⁷Nden o acci be, o wurti berniwol, o dilli haa Baytaniya, o waali ton.

Yeesu naali ibbi
(Markus 11:12-14,20-24)

- ¹⁸Jaɗngo man fajiri cub nde Yeesu don loro haa berniwol, o maati dolo.
- ¹⁹O yi'i ibbi kommbi laawol, o yehi les maaki, ammaa o tawaay koo dume, sey haakooji tan. Nden o wi'i ibbi: "Taa a meeta rimugo bibbe sam!" Law ibbi go yoori.
- ²⁰Nde pukara'en ngi'i dum, be kaydini. Be y'ami Yeesu: "Noy ibbi ki yoori law bana nii?"
- ²¹Yeesu jaabi be: "Goonga mbi'anmi on: To on ngoodi nuddinki, on cekaay, nden kam, on mbaawan wadugo naa ko mi wadi ibbi ki tan, ammaa ko buri dum boo. Koo to on mbi'i hooseere nde'e: Doofa diga do disoya nder weendu, dum wadoto.
- ²²To on ngoodi nuddinki, on keban ko on tori fuu."

Haa toy baawde Yeesu iwi?
(Markus 11:27-33; Luka 20:1-8)

- ²³Yeesu dilli, nasti haykaliiru. Nde o don ekkitina yimbe, mawbe liman'en e ndotti'en Yahuudu'en ngari haa maako, y'ami mo: "Bee duɗayeere moy a waarata kuuje de'e? Moy duɗani ma wadugo bana nii?"
- ²⁴Yeesu jaabi be: "Min boo, mi y'aman on huunde woore. To on njaabake yam, nden kam, min boo mi wi'an on bee duɗayeere moy mi wadata kuuje de'e.
- ²⁵Moy duɗani Yuhanna wadango yimbe baptisma?" Allah naa malla yimbe? Be puddi sarwootirgo hakkunde mabbe, be mbi'mbi'tiri: "To en mbi'i Allah, o y'aman en: koni on nuddinaay Yuhanna?
- ²⁶Ammaa to en mbi'i yimbe boo, en don kula yimbe, ngam yimbe fuu nuddini Yuhanna o annabiijo."
- ²⁷Ngam maajum be njaabi: "Min anndaa." Yeesu wi'i: "Min boo mi wi'ataa on bee duɗayeere moy mbaɗanmi kuuje de'e."

Balndol dow bibbe dɗo

²⁸“Ko numoton dow balndol ngo'ol? Goddo woodi bibbe dido. O yehi haa arano, o wi'i mo: Biɲngel am, yah huuwoy haa ngesa inabooje hannde.

²⁹O jaabi: Mi yahataa. Ammaa baawo man o numti, o yehi.

³⁰Nden baaba yehi haa didaɓo, wi'i mo ko o wi'no arano. Kaŋko boo o jaabi: Mi yahan, jawmam! Ammaa o yahaay.

³¹Caka bibbe dido be'e, moy wadi ko baaba mum yidi?” Be mbi'i mo: “Arano.” Nden Yeesu wi'i be: “Goonga mbi'anmi on: Jomnoobe e rewbe daakaare'en aartan on nastugo laamu asamanji.

³²Ngam Yuhanna wari haa moodon, o holli on laawol adilaaku, on nuddinaay mo. Ammaa jomnoobe e rewbe daakaare'en nuddini mo. Koo nde on ngi'i dum, on tuubaay, koo baawodon boo on nuddinaay mo.”

Balndol dow remooɓe ngesa inabooje

(Markus 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³“Nane balndol godɲgol: Woodi jawmu saare feere, o wadi ngesa inabooje, o taarni ka bee kowaagol, o wadi biddirde inaboojam, o mahi suudu towndu ngam aynoowo ngesa. Nden o halfini ka remooɓe, o dilli jahaangal.

³⁴Nde saa'i tebugo inabooje wadi, o neli jaggiibe maako haa remooɓe go ngam be njabana mo inabooje ngesa maako.

³⁵Remooɓe naŋgi nelaabe maako, be bocci gooto, be mbari gooto, tataɓo boo be pidi mo bee kaa'e.

³⁶O neli nelaabe wodɓe burɓe beya duudugo haa maɓɓe fahin, be mbaɗi be bana no be mbaɗino aartube.

³⁷Baawo man o neli biyiiko haa maɓɓe, o wi'i: Be teddinan biyam.

³⁸Ammaa nde remooɓe ngi'i biyiiko, be mbi'i hakkunde maɓɓe: Ndaa, kaŋko woni donoowo. En mbara mo ngam haa en mara ndonngu maako.

³⁹Be naŋgi mo, be cakkini mo yaasi ngesa inabooje, be mbari mo.”

⁴⁰Yeesu yaami be: “Kadi to jawmu ngesa inabooje wari, dume o wadata yimbe be'e?”

⁴¹Be njaabi mo: “O halkan hallube be'e bilaa endam, nden o halfitinan ka remooɓe wodɓe, tammiibe hokkugo mo benndalooje to saa'i man yottake.”

⁴²Yeesu wi'i be: “On meedaay jaŋngugo ko winnda nder Defte Ceniide na? Hayre nde mahoobe ngudini, laati hayre talkumore burnde saman. Jawmiraawo wadi dum, dum kaayeeɗi haa gite meeden.”

⁴³Ngam maajum mi don wi'a on: “Allah hoositan laamu muudum, hokkan ngu ummaatoore wodnde tammiinde rimugo benndalooje.

[⁴⁴Koo moy do'i dow hayre nde'e, sampititto. To nde do'i dow goddo boo, nde naman mo.]”

⁴⁵Mawbe liman'en e Farisa'en nani balndi di Yeesu wadi, be paami dow mabbe o wolwi.

⁴⁶Nden be tefi dabare nanngugo mo, ammaa be kuli yimbe, ngam yimbe don ndaara mo bana annabiijo.

Matta 22

Balndi dow bangal

(Luka 14:15-24)

¹Kadiboo Yeesu wadani be balndi, wi'i be:

²“Laamu asamanji nanndi bee laamiido mo wadi juulde bangal biyum.

³O neli suka'en maako haa ewnaabe haa nyaamdu juulde man, ammaa be cali wargo.

⁴Fahin o neli suka'en feere bee umroore bana ni'i: Mbi'e ewnaabe: Ga'i am e nyalbi am paydi kirsama, nyaamdu defaama jonta, kuuje fuu taaskitinaama, ngare haa juulde bangal.

⁵Ammaa ewnaabe kakkilanaay dum, be ndilli: Goddo haa ngesa muudum, goddo boo haa filu muudum,

⁶luttube nanngi suka'en laamiido go, be torri be, be mbari be.

⁷Laamiido berni, neli sooje'en muudum, be mbari mbaroobe ko'e be'e, be nguli wuro mabbe boo.

⁸Nden o wi'i suka'en maako: Nyaamdu juulde bangal defaama, ammaa ewnaabe ke'aay wargo.

⁹Ngam maajum njehe haa kawtirde laabi fuu, ewne mo tawdon fuu haa juulde bangal.

¹⁰Sukaabe go njehi haa laabi, be tawi hallube e woodbe fuu, be moobti be. Suudu bangal heewi ewnaabe.

¹¹Laamiido nasti ngam laarugo ewnaabe. Ton o yi'i goddo, mo bornaaki limce bangal.

¹²O wi'i mo: Soobaajo am, noy a nastiri haa do bilaa toggoore bangal? O waawaay jaabaago mo sam.

¹³Nden laamiido wi'i jaggiibe muudum: Kabbe kosde maako e juude maako, ngudine mo yaasi nder nyibre, o woya, o hiry'indira nyii'e ton.”

¹⁴Ngam woodi ewnaabe duudbe, ammaa subaabe kam duudaay.

Jomorgol ngam laamiido
(Markus 12:13-17; Luka 20:20-26)

- ¹⁵Nden Farisa'en njehi, mbaɗi sawari ngam nanngugo Yeesu nder bolle muudum nder tuuforgol.
- ¹⁶Be neli pukara'en mabbe bee yimbe Hirudus haa Yeesu, be mbi'i mo: "Moodibbo, min anndi walaa ko yaalu ma bee godɗo, a senndindirtaa yimbe, a ɗon anndina laawol Allah bee goonga.
- ¹⁷Wi' min ko a numata: Dum kaandudum hokkugo laamiido Roma jomorgol na malla naa non?"
- ¹⁸Ammaa Yeesu anndi numo mabbe hallungo, o wi'i be: "Hey onon naafiki'en, koni on tuufani yam tuuforgol?"
- ¹⁹Kolleedam ceede de be njobrata jomorgol." Be ngaddani mo suleyre.
- ²⁰Nden Yeesu yaami be: "Suura e innde moy ɗo?"
- ²¹Be mbi'i mo: "Kaysara, laamiido Roma jeyi." Yeesu wi'i be: "Nden kam njobe Kaysara ko haanani mo, ndokke Allah boo ko haanani Allah."
- ²²Nde be nani jaawaabu man, be kayɗini, be ndilli, be acci mo.

Yamol dow ummitineeki maaybe
(Markus 12:18-27; Luka 20:27-40)

- ²³Nyalaade man Saduki'en, wi'anbe maaybe ummitittaako, ngari haa Yeesu. Be yaami mo :
- ²⁴"Moodibbo, Muusa wi'i: To godɗo maayi, walaa bikkoy, sey deerɗiiko te'a debbo maako ngam haa o hebana maayɗo bikkoy.
- ²⁵Woodino haa amin deerɗiraabe njoweedido. Arano te'i debbo, maayi, hebaay bikkoy. Bana nii o accani deerɗiiko debbo maako.
- ²⁶Dum laati bana non dow ɗiɗabo, dow tataɓo haa yotti joweediɗabo.
- ²⁷Baawo mabbe fuu, debbo boo maayi.
- ²⁸Nyannde ummitineeki maaybe kam, debbo oo laatanto moy caka mabbe? Nde nii be fuu be te'ino mo."
- ²⁹Ammaa Yeesu jaabi be: "On ɗon mboofa masin! Ngam on anndaa ko winnda nder Defte Ceniide, on anndaa baawɗe Allah boo.
- ³⁰To maaybe ummitake, walaa teegal fahin, ammaa be laatoto bana malaa'ika'en haa asama.
- ³¹On njanngaay ko Allah wolwani on dow ummitineeki maaybe na? O wi'i:

³²Min woni Allah Ibrahiima e Allah Isiyaaku e Allah Yaakubu. Mi Allah yeedɓe naa mo maayɓe !”

³³Ekkitinol maako hayɗini moobe nande mo fuu.

Umroore burnde mawnugo

(Markus 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴Nde Farisa'en nani no Yeesu je'iniri Saduki'en, ɓe moobtotiri.

³⁵Gooto maɓɓe, moodibbo tawreeta waɗani Yeesu ya'mol ngo'ol ngam jarribaago mo:

³⁶“Moodibbo, umroore ndeye buri mawnugo haa tawreeta?”

³⁷Yeesu jaabi mo: “Yid Jawmiraawo, Allah maadaa bee ɓernde ma fuu, bee yonki ma fuu e bee hakkiilo ma fuu.

³⁸Kayre woni umroore mawnde e arande.

³⁹Ndaa diɗawre nanndunde bee maare: Yid keeddiɗɗiraawo maada bana no a yidiri hoore ma.

⁴⁰Tawreeta Muusa e ko annabi'en ngaazini fuu don ndari dow umrooje diɗi de'e.”

Almasiihu e Daawuda

(Markus 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹Nde Farisa'en moobtotiri, Yeesu ya'mi ɓe:

⁴²“Ko numoton dow Almasiihu? O bii moy?” Be mbi'i mo: “O Bii Daawuda.”

⁴³Yeesu wi'i ɓe: “Kadi ngam ɗume Daawuda ewni mo Jawmiraawo bee baawɗe Ruuhu Allah? O wi'i:

⁴⁴Jawmiraawo wolwani jawmam: Jooda haa nyaamo am, haa to mi wallini konne'en maada les kosɗe ma.

⁴⁵Daawuda ewni mo Jawmiraawo, noy Almasiihu laatori biyiiko kadi?”

⁴⁶Walaa mo waawi jaabaago mo koo wolde woore. Diga nyannde man koo moy huli ya'mugo mo ya'mɗe godɗe.

Matta 23

Mawnitaare moodibɓe tawreeta e Farisa'en

(Markus 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

¹Nden Yeesu wolwani moobe e pukara'en muuɗum,

²o wi'i: “Moodibɓe tawreeta e Farisa'en kebi duɗayeere janngingo yimbe tawreeta Muusa.

³Dowtane ɓe, mbaɗe ko ɓe mbi'ata on fuu, ammaa taa tokke kuude maɓɓe, ngam ɓe mbaɗataa ko ɓe mbi'ata.

⁴Ngam be don kabba dongle teddude, be ndoonda de yimbe, ammaa kambe be meemataa de koo bee hoondu mabbe.

⁵Be don kuuwa kuude mabbe fuu ngam haa yimbe ndaara be. Be don kabba filakterji mawdi haa tiide mabbe e juude mabbe, be don mbada tuutuui mawdi haa limce mabbe boo.

⁶Be ngidi joole marde saman haa pelle nyaamdu e joole teddude nder cuudi dewal.

⁷Be ngidi hoofneego haa pelle kawte, yimbe mbi'a be: Moodibbo.

⁸Ammaa onon, taa njabe ewneego Moodibbe, ngam on fuu on deerdiraabe e on ngoodi Moodibboojo gooto.

⁹Taa ewne goddo haa duniyaaru Baaba ngam on ngoodi Baabiraawo gooto, mo asama.

¹⁰Taa dabbe ewneego Dowoobe, ngam on ngoodi Dowoowo gooto, kanke woni Almasiihu.

¹¹Burdo mawnugo caka moodon laatoto jaggiido moodon.

¹²Koo moy mawnini hoore muudum, o leestinteedo. Koo moy leestini hoore muudum boo, o bangteteedo."

Yeesu feli moodibbe tawreeta e Farisa'en

(Markus 12:40; Luka 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³"Bone laatanto on, onon moodibbe tawreeta e Farisa'en, naafiki'en! On mabbani yimbe feere dammugal laamu asamanji. Onon bee ko'e moodon boo on nastataa, on accataa yidbe nastugo boo nasta ton.

[¹⁴Bone laatanto on, onon moodibbe tawreeta e Farisa'en, naafiki'en! On don njabta marle rewbe yurumbe, yeeso yimbe, on don njuutina do'aaje mon. Ngam maajum on hiitetebe kiita naawka.]

¹⁵Bone laatanto on, onon moodibbe tawreeta e Farisa'en, naafiki'en! On don mbada jahaale dow lesdi e dow beeli ngam tefugo goddo gooto mo yidi tokkaago diina mon. To o jabi, on ngartira mo bii-jahannamaajo haa bura on cowi didi.

¹⁶Bone laatanto on, onon wumbe, dowoobe wumbe! On don mbi'a: Koo moy hunori haykaliiru, dum meere, ammaa to o hunorake kanjeeri ngonndi nder haykaliiru nden kam sey o hebbitina hunayeere maako.

¹⁷Onon faataabe e wumbe, dume buri saman? Kanjeeri naa malla haykaliiru ndu seni kanjeeri man?

¹⁸On don mbi'a boo: Koo moy hunori hirsirde, dum meere, ammaa to o hunorake dokkal dow hirsirde, nden kam sey o hebbitina hunayeere maako.

¹⁹Onon wumbe, dume buri saman? Dokkal naa malla hirsirde nde senata dokkal man?

²⁰Ngam maajum, mo hunori hirsirde, o hunorake hirsirde e ko woni dow maare fuu.

²¹Mo hunori haykaliiru, o hunorake haykaliiru e Allah joodfiido nder maaru.

²²Mo hunori asama, o hunorake leeso laamu asamanji e Allah joodfiido dow maago fuu.

²³Bone laatanto on, onon moodibbe tawreeta e Farisa'en, naafiki'en! On don ittana Allah zakka koo haa haako minti e haako anisa e haako algaru, ammaa on acci ko buri mawnugo nder tawreeta, waato wadugo kuude adilaaku, endam e goongaaku. Kanjum haani wadeego bilaa yeebaago luttudum boo.

²⁴Onon wumbe, dowoobe wumbe, on don itta buubel nder njaram moodon, ammaa on don moda ngeelooba!

²⁵Bone laatanto on, onon moodibbe tawreeta e Farisa'en, naafiki'en! On don loota yaasi njardukoy moodon e yaasi taasaje moodon, asee boo nder maaje don heewi kuuje gujjaade e suunooji mon.

²⁶Onon Farisa'en wumbe, laybe nder njardukoy moodon tawon, nden kam yaasi maakoy boo laaban.

²⁷Bone laatanto on, onon moodibbe tawreeta e Farisa'en, naafiki'en! On don nanndi bee genaale ndanwinaade, boodde laareego, ammaa nder maaje don heewi i'e maaybe e nyoldum fuu.

²⁸Bana non onon boo, haa gite yimbe on adili'en, ammaa berde moodon don keewi naafikaare e halleende fuu."

Kiita naafiki'en

(Luka 11:47-51)

²⁹"Bone laatanto on, onon moodibbe tawreeta e Farisa'en, naafiki'en! On don maha genaale annabi'en, on don pawna genaale adili'en,

³⁰nden on don mbi'a: To min donno wakkati kaakiraabe amin, min kawtantaano be ngam mbarugo annabi'en.

³¹Bana nii on don ceedano ko'e moodon on bibbe yimbe mbarnoobe annabi'en be'e.

³²Nden kam kebbatine ko kaakiraabe moodon pudfuno!

³³Onon bodde, bibbe poosokje! Noy on mbaawrata hisugo kiita jahannama ?

³⁴Ngam maajum mi don nela, min bee hoore am, annabi'en e hikma'en e moodibbe haa moodon. On mbaran wodbe, on bilan wodbe dow legal

gaafaangal, wodbe boo on boccan be nder cuudi dewal moodon, on taasnan be diga berniwol ngo'ol haa ngola.

³⁵Kiita y'iyy'am adili'en ndufaadam nder duniyaaru fuu, diga y'iyy'am Habila adiliijo, haa yotti y'iyy'am Zekariya bii Barakiya mo on mbari hakkunde haykaliiru e hirsirde, do'oto dow moodon.

³⁶Goonga mbi'anmi on: Dum fuu dum waran dow yimbe zamanuuru ndu'u."

Yeesu woyi Urusaliima

(Luka 13:34-35)

³⁷"Urusaliima! Urusaliima! A mbari annabi'en, a fidi nelaabe be Allah neli haa ma bee kaa'e. Nde duuddum mi yidino moobtugo yimbe ma, bana no gertogal moobtirta bikkoy mum les bileeji mum, ammaa on cali.

³⁸Ndaa, suudu moodon laatoto winnde.

³⁹Mi don wi'a on: Yeeso do on ngi'ataa yam sam, haa yotto saa'i on mbi'ata: Barka laatano garando bee innde Jawmiraawo !"

Matta 24

Yeesu wangini gibbinki haykaliiru

(Markus 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹Yeesu wurti haykaliiru. Nde o don dilla, pukara'en maako baditi mo ngam sappingo mo nyibaalo haykaliiru ndu.

²Nden Yeesu wi'i be: "On don ngi'a kuuje de fuu na? Goonga mbi'anmi on: Fakat, hayre luttataa dow hayre, be ngibbinan koo dume fuu haa do."

Alaamaaji aartandi timmoode duniyaaru

(Markus 13:3-13; Luka 21:7-19)

³Nde Yeesu don joodi dow Hooseere Jaytunje, pukara'en maako baditi mo, kambe feere mabbe, be y'ami mo: "Yeccu min ndeye kuuje de'e laatoto? Alaama kaye wanginta saa'i loraaki ma e timmuki duniyaaru?"

⁴Yeesu jaabi be: "Kakkile, ngam taa goddo majjina on.

⁵Ngam duudbe ngaran bee innde am, be mbi'an: Min woni Almasiihu. Be majjinan yimbe duudbe.

⁶On nanan kubaruuji konuuji badiidi e daayiidi. Kakkile, taa kultore. Doole dum laato, ammaa naa dum timmoode tawon.

⁷Ummaatoore ummanto ummaatoore feere. Laamu ummanto laamu feere. Weelooji e dimmbande lesdi mbaɗan haa nokkuuje feere feereeje.

⁸Boneeji di fuu laatoto bana fuddam luuwe besnando.

⁹Yimbe nanngan on, njahran on haa wodɓe ngam be torra on, be mbara on. Ummaatooje fuu nganyan on daliila innde am.

¹⁰Saa'i man duudɓe accan nuddingol yam, be zambbotiran, be nganyindiran.

¹¹Fewoobe wi'anbe be annabi'en duudɓe mbaŋgan, be majjinan yimbe duudɓe.

¹²Ngam halleende duudan masin, yiide yimbe duudɓe feewtan.

¹³Ammaa mo munyi haa timmoode, hisan.

¹⁴Kubaruwol belngol ngol laamu asamanji waazinte nder duniyaaru fuu, ngol laatanto ummaatooje seedamku, nden duniyaaru timman.”

Gibbinki Urusaliima

(Markus 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵“To on ngi'i nyiddudum nattinoojum ko annabi Daniyel wolwino dow muudum don dari haa nokkuure seniinde - mo jaŋngi dum, sey faama boodɗum!

¹⁶Nden kam sey wonbe haa lesdi Yahudiya ndogga haa kooseje.

¹⁷Mo don dow soorowol, taa jippo ngam hoocugo kuuje nder maagol.

¹⁸Mo don haa ngesa boo, taa loro haa saare ngam hoocugo limce mum.

¹⁹Kayto, bone laatanto reedu'en e musininanbe nder nyannde man!

²⁰Tore Allah ngam taa doggudu mon laato saa'i duumol malla nyannde siwtorde.

²¹Ngam saa'i man torra makka laatoto, irin maaka meedaay laataago diga duniyaaru joodi haa wargo jonta, ka meetataa laataago boo.

²²To Allah ustaayno limgal nyalde man, walaa koo gooto hisanno. Ammaa o usti de ngam daliila subaabe maako.

²³Wakkati man, to godɗo wi'i on: Ndaa Almasiihu haa do! Malla: Ndaa mo haa to! Taa njabe.

²⁴Ngam fewoobe wi'anbe be almasiihu'en malla be annabi'en mbaŋgan, be mbaɗan alaamaaji e kaayeeɗiji mawdi ngam majjingo koo subaabe Allah, to dum heboto.

²⁵Mi anndini on dum diga dum siwaa laataago.”

Loraaki Bii-neddo

(Markus 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁶“To be mbi'i on: Ndaa Almasiihu don haa ladde! Taa njehe ton malla to be mbi'i: O don nyukki haa do! Taa njabe dum.

²⁷Bana ma'ere ma'irta diga fuunaange haa hiirnaange, non boo nyalaade loraaki Bii-neddo laatorto.

²⁸Ngam haa nyawmande woni fuu, ton jigaa je moobtoto.

²⁹Law baawo nyalde billaare go, naange nyibban, lewru accan yaynugo, koode asama njanan, baawdeejji asama boo ndimmboto.

³⁰Nden alaama Bii-neddo wangan haa asama. Saa'i maajum ummaatooje duniyaaru fuu mboyan, be ngi'an Bii-neddo don wara dow duule asama, bee baawde duudde e teddungal mangal.

³¹O nelan malaa'ika'en maako, be puufan luwal mangal, be moobtan subaabe maako wonbe haa alkibilaaji duniyaaru nayi fuu diga keerol asama ngo'ol haa ngola."

Misaalu ibbi

(Markus 13:28-31; Luka 21:29-33)

³²"Paame ko ibbi anndinta on: To lice maaki kesditi, haakooji maaki boo mbiliti, on anndi duumol badake.

³³Bana non onon boo, to on ngi'i kuuje de'e don laato, annde o badake wargo.

³⁴Goonga mbi'anmi on: Kuuje de'e fuu laatoto hiddeko yimbe zamanuuru ndu'u fuu maayda.

³⁵Asama e lesdi njinnan, ammaa bolle am njinnataa sam."

Walaa mo anndi ndey nyalaade dargal laatoto

(Markus 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

³⁶"Walaa neddo anndi nyalaade maajum malla saa'i man. Koo malaa'ika'en haa asama, koo Biddo boo, sey Baabiraawo tan anndi.

³⁷Ko latino zamanu Nuuhu, dum wadan saa'i loraaki Bii-neddo boo.

³⁸Nde ilam tuufaana siwaano wargo, yimbe donno nyaama, donno njara, donno banga e donno te'a haa nyalaade Nuuhu nasti koommbowal.

³⁹Be anndaa sam, haa ndiyam wari, halki be fuu. Bana non loraaki Bii-neddoboo laatorto.

⁴⁰Saa'i man dido ngondan haa ngesa, gooto hoo'e, gooto acce.

⁴¹Rewbe dido namdan dow namarde, gooto hoose, gooto acce.

⁴²Ngam maajum ayne, nde nii on anndaa nyalaade loraaki Jawmiraawo moodon.

⁴³A anndi booddum to jawmu saare anndino saa'iire ndeye gujjo warata, o daanataakono, o accataano gujjo nasta saare maako.

⁴⁴Ngam maajum laate taaskiibe onon boo, ngam Bii-neddo waran nder saa'iire nde on tammaaki sam."

Kuuwoowo koolaado e kuuwoowo kalludo

(Luka 12:41-48)

⁴⁵“Kadi, moy woni kuuwoowo koolaado, kakkildo mo jaagordo mum halfini dum huuwoobe saare mum, haa o hokka be nyaamdu to saa'i man yottake?

⁴⁶Barka laatanto kuuwoowo oo, to jaagordo maako warti, tawti mo o don suklani kuugal nga'al.

⁴⁷Goonga mbi'anmi on: Jaagordo darnan mo dow jawdi muudum fuu.

⁴⁸Ammaa to kuuwoowo oo o kalludo, o numi: Jaagordo am wartataa law,

⁴⁹o fuddi fiyugo huuwoobe wondube bee maako, o don nyaamda e o don yarda bee wuykoobe,

⁵⁰nden jaagordo maako wartan nyalaade nde o tammaaki, nder saa'iire nde o anndaa boo.

⁵¹Jaagordo maako torran mo torra caatuka, hokkan mo ngeenaari naafiki'en. Kanke o woyan, o hiry'indiran nyii'e ngam bone.”

Matta 25

Balndol dow faanybe rewbe sappo

¹“Saa'i man laamu asamanji nanndan bee faanybe rewbe sappo. Be koo'i pittirlaaji mabbe, be ngurti ngam fottoygo bee banjo.

²Njowo nder mabbe faataabe, njowo luttube boo hakkilbe.

³Faataabe ngaddi pittirlaaji muudum'en, ammaa be njogaaki nebbam ngoddam.

⁴Hakkilbe ngaddi pittirlaaji muudum'en, be njogi nebbam ngoddam nder paali boo.

⁵Nde banjo waraay law, faanybe rewbe be'e fuu ngonngi, daani.”

⁶Caka jemma be nani hoolo: “Ndaa banjo! Umme, njabbe mo.”

⁷Be fuu be pini, be taaskitini pittirlaaji mabbe.

⁸Faataabe mbi'i hakkilbe: Useni ndokke min haa nebbam moodon sedda, ngam pittirlaaji amin don nyifa!

⁹Hakkilbe njaabi be: Dum wadataako! Ngam dum he'ataa en fuu, ndikka on njaha haa soorroobe, on coodoya.

¹⁰Faataabe ndilli soodoygo nebbam, wakkati man boo banjo yotti. Faanybe taaskitiibe nastidi bee maako nder suudu banjal. Nden dammugal mabbaama.

¹¹Nde neebi sedda, faanybe rewbe luttube go ngari, be tappi dammugal: Jaagordo! Jaagordo! Mabbitan min!

¹²Ammaa o jaabi be: “Goonga mbi'anmi on: Mi anndaa on.

¹³Ngam maajum ayne, ngam on anndaa nyalaade koo saa'i maajum.”

Balndol dow huuwoobe tato

(Luka 19:11-27)

¹⁴“Dum laatoto bana godɗo mo yidi dillugo jahaangal. O ewni huuwoobe maako, o halfini be mardi maako.

¹⁵O hokki gooto ceede kanjeeri teemedɗe jowi, gooto teemedɗe diɗi, tataɓo boo teemerre, haa koo moy maɓɓe fuu deydey semmbe muudum. Nden o dilli.

¹⁶Kebɗo ceede kanjeeri teemedɗe jowi dilli law, waɗi filu bee maaje. O hebi riba ceede kanjeeri teemedɗe jowi godɗe.

¹⁷Kebɗo ceede kanjeeri teemedɗe diɗi dilli, waɗi bana man boo. O hebi riba ceede kanjeeri teemedɗe diɗi godɗe.

¹⁸Ammaa kebɗo ceede kanjeeri teemerre dilli, wasi lesdi, nyukkini ceede jaagorɗo mum ton.

¹⁹Nde neebi jaagorɗo huuwoobe go wartoyi, o y'ami be lisaafi ceede maako.

²⁰Kebɗo ceede kanjeeri teemedɗe jowi go baditi, wi'i: Jaagorɗo, a hokki yam ceede kanjeeri teemedɗe jowi. Ndaa, mi hebi riba teemedɗe jowi godɗe.

²¹Jaagorɗo maako wi'i mo: Booddum, a kuuwoowo boodɗo, koolaado! A wangini adilaaku ma nder kuuje sedɗa, mi halfinte kuuje duudɗe. War, seyoda bee am!

²²Kebɗo ceede kanjeeri teemedɗe diɗi go baditi, wi'i: Jaagorɗo, a hokki yam ceede kanjeeri teemedɗe diɗi. Ndaa mi hebi riba teemedɗe diɗi godɗe.

²³Jaagorɗo maako wi'i: Booddum, a kuuwoowo boodɗo, koolaado, a huuwi booddum bee kuuje sedɗa, mi halfinte kuuje duudɗe. War, seyoda bee am!

²⁴Kebɗo ceede kanjeeri teemerre boo wari, wi'i: Jaagorɗo, mi anndi a godɗo caatudo, a don soda haa a aawaay, a don moobta boo haa a saakaay.

²⁵Mi huli, mi yehi, mi nyukkini ceede ma nder lesdi. Ndaa ceede ma.

²⁶Jaagorɗo maako wi'i mo: A kuuwoowo kalludo, mbaateendamjo! A anndi mi don soda haa mi aawaay, mi don moobta haa mi saakaay,

²⁷haandino a resa ceede am haa sigoobe ceede, to mi warti mi hebtanno de am bee riba.

²⁸Njaɓte ceede kanjeeri teemerre go haa maako, ndokke de haa mo mari ceede kanjeeri ujineere!

²⁹Ngam koo moy mardo huunde, be besdanan mo haa o wona nder jeynitaare, ammaa mo walaa koo dume, be koocan koo peetum maako.

³⁰Ammaa kuuwoowo meereero go, ngudine mo yaasi nder nyibre. O woya, o hiry'indira nyii'e ton."

Kiita nyalaade darngal

³¹"To Bii-neddo wari nder teddungal muudum bee malaa'ika'en muudum fuu, o joodoto dow leeso laamu maako.

³²Ummaatooje duniyaaru fuu moobtoto yeeso maako, o senndan yimbe bana gaynaako senndirta baali bee be'i.

³³O darnan baali haa nyaamo maako, be'i boo haa nano maako.

³⁴Nden laamiido wi'an wonbe haa nyaamo muudum: Ngare, onon barkidinaabe Baabiraawo am, ndone laamu taaskitinaangu ngam moodon diga tageeki duniyaaru.

³⁵Ngam mi beelaadono, on nyaamni yam, mi domdudono, on njarni yam, mi kodono, on mbeerni yam,

³⁶mi walaano limce, on borni yam, mi nyawdono, on ngilli yam, mi kabbaadono nder suudu fursina, on ngilli yam.

³⁷Nden adili'en be'e y'aman mo: Jawmiraawo, ndey min ngi'i ma a beelaado, min nyaamni ma? Malla a domdudo, min njarni ma?

³⁸Ndey min ngi'i ma a kodo, min mbeerni ma? Malla a walaa limce, min borni ma?

³⁹Ndey min ngi'i ma a nyawdo malla a kabbaado nder suudu fursina, min ngilli ma?

⁴⁰Laamiido jaaboto be: Goonga mbi'anmi on: Ko on mbadani gooto nder deerfiraabe am burbe leesugo be'e, min on mbadani.

⁴¹Nden laamiido wi'an wonbe haa nano muudum: Ndaayeedam, onon naalaabe! Ndille nder yiite duumiinge, taaskitinaange ngam Iblisa e malaa'ika'en muudum.

⁴²Ngam mi beelaadono, on nyaamnaay yam, mi domdudono, on njarnaay yam.

⁴³Mi kodono, on mbeernaay yam, mi walaano limce, on bornaay yam, mi nyawdono, mi kabbaadono haa suudu fursina, on ngillaaki yam.

⁴⁴Nden be y'aman mo: Jawmiraawo, ndey min ngi'i ma a beelaado malla a domdudo, a kodo malla a walaa limce, a nyawdo malla a kabbaado nder suudu fursina, min cuklanaaki ma?

⁴⁵Laamiido jaaboto be: Goonga mbi'anmi on: Ko on mbadanaay gooto nder yimbe am burbe leesugo be'e, min on cali wadango dum.

⁴⁶Kambe be nastan haa yangada nduumiika, ammaa adili'en go keban ngeendam nduumiidam."

Matta 26

Sawari ngam nanngugo Yeesu

(Markus 14:1-2; Luka 22:1-2; Yuhanna 11:45-53)

- ¹Nde Yeesu timmini wolwugo bolle de'e fuu, o wi'i pukara'en maako:
- ²"On anndi lutti nyalde didi haa juulde Paska wada. Be ndokkan Bii-neddongam bilugo mo dow leggal gaafaangal."
- ³Saa'i man mawbe liman'en e ndotti'en ummaatoore kawti haa saare Kayafas, hooreejo liman'en.
- ⁴Be carwootiri haa be yoyra Yeesu, be nannga mo, be mbara mo.
- ⁵Ammaa be mbi'i: "Taa en mbaɗa dum wakkati juulde, ngam taa dum ummina fitina caka ummaatoore."

Debbo rufi nebbam dow hoore Yeesu

(Markus 14:3-9; Yuhanna 12:1-8)

- ⁶Yaake Yeesu donno haa Baytaniya nder saare Simon, kuturuujo,
- ⁷debbo feere baditi mo. O don jogi faandu sadndu heewndu uurdi marndi saman masin. O rufi ndi dow hoore Yeesu saa'i o donno nyaama.
- ⁸Nde pukara'en ngi'i dum, be berni, be mbi'i: "Wonnuru meere, ko dum nafi!
- ⁹To be coorrino uurdi man, be kebanno ceede duudde, haa be ndokka de talaka'en."
- ¹⁰Nde Yeesu anndi ko be mbolwata, o wi'i be: "Koni on don pitina debbo oo? O huuwani yam kuugal boodngal.
- ¹¹Ngam talaka'en ngondan bee moodon foroy, ammaa min, mi wondataa bee moodon foroy.
- ¹²O rufi uurdi dow banndu am ngam uweeki am.
- ¹³Goonga mbi'anmi on: Haa be ngaazoto Linjiila ka'a nder duniyaaru fuu, be mbolwan ko debbo oo wadi, ngam siftorgo mo."

Yahuuda zammbi Yeesu

(Markus 14:10-11; Luka 22:3-6)

- ¹⁴Nden gooto nder pukara'en sappo e dido mo innde muudum Yahuuda Iskariyot, yehi haa mawbe liman'en.
- ¹⁵O wi'i be: "Dume on ndokkatammi to mi hokki on Yeesu?" Be limani mo ceede cardicappande tati.
- ¹⁶Diga saa'i man Yahuuda fuddi tefugo saa'iire fottannde haa o hokka be Yeesu.

Yeesu nyaamdi bee pukara'en muudum nyaamdu Paska

(Markus 14:12-21; Luka 22:7-14,21-23; Yuhanna 13:21-30)

¹⁷Nder nyalaade go'oore juulde tamseeje de ufnaaka, pukara'en Yeesu baditi, y'ami mo: "Haa toy a yidi min mbada taaskara kiirtaari Paska?"

¹⁸Nden Yeesu wi'i be: "Njehe nder berniwol, haa wayne, mbi'e mo: Moodibbo wi'i: Wakkati am wari, mi yidi wadugo juulde Paska bee pukara'en am haa saare maada."

¹⁹Pukara'en mbadi ko Yeesu umri be, be taaskitini kiirtaari Paska.

²⁰Nde kiikiide wadi, Yeesu joododi bee pukara'en muudum sappo e dido ngam haa be nyaama.

²¹Nde be don nyaama, Yeesu wi'i: Goonga mbi'anmi on: "Gooto moodon zamboto yam."

²²Dum suni pukara'en masin, koo moy mabbe fuddi yamugo mo: "Naa dum min sika, Jawmiraawo?"

²³Yeesu jaabi: "Mo don suuwa junngo mum bee am nder le'al jonta, kanke zamboto yam."

²⁴Goonga Bii-neddo maayan bana ko winnda dow maako. Ammaa bone laatanto mo zamboto Bii-neddo, to o danyaakano, burananno mo."

²⁵Yahuuda zambotoodo mo y'ami: "Naa dum min sika, Moodibbo?" Yeesu jaabi mo: "Bana mbi'da, dum an!"

Kiirtaari ceniindi

(Markus 14:22-26; Luka 22:15-20; 1 Korintu'en 11:23-25)

²⁶Nde be don nyaama, Yeesu hoo'i tamseere, o yetti Allah, o yewi nde, o hokki pukara'en maako, o wi'i be: "Koo'e dum, nyaame, dum banndu am."

²⁷Nden o hoo'i jardugel, o yetti Allah, o hokki be, o wi'i: "Njare on fuu,

²⁸ngam dum yiy'am am, ndufaadam ngam yaafuye hakkeji yimbe duudbe, bee maajam Allah tabitiniri alkawal muudum.

²⁹Mi don wi'a on: Yeeso do, mi meetataa yarugo inaboojam da'am sam, haa nyannde njardanmi kesam bee moodon nder laamu Baabiraawo am."

³⁰Nden be ngimi gime mangtooje, be ndilli haa Hooseere Jaytunje.

Yeesu e Piyer

(Markus 14:27-31; Luka 22:31-34; Yuhanna 13:36-38)

³¹Dow laawol Yeesu wi'i pukara'en muudum: "Jemmaare nde'e on accatam on fuu. Ngam Deftere wi'i: Mi mbaran gaynaako, tokkere baali boo sanjititto.

³²Ammaa to mi ummitake, mi aartan on yahugo lesdi Galiili."

³³Piye wi'i mo: "Koo to yimbe fuu acci ma, min kam mi accataa ma sam!"

³⁴Yeesu jaabi mo: “Goonga mbi'anmaami: Jemmaare nde'e, hiddeko asgumri u'a, a wi'an nde tati a anndaa yam.”

³⁵Piyer wi'i mo: “Mi meedataa wi'go mi anndaa ma koo to doole mi maayda bee maada.” Pukara'en luttube fuu mbi'i non.

Yeesu haa Gecemane

(Markus 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶Nden Yeesu wardi bee pukara'en muudum haa nokkuure wi'eteende Gecemane, o wi'i be: “Njoode haa do, haa mi wadoya do'a haa to.”

³⁷O yahdi bee Piyer e bibbe Zebede dido, o fuddi sunaago e maatugo torra nder bernde maako.

³⁸Nden o wi'i be: “Torra bernde am yidi mbarugo yam. Tokke joodaago haa do, ayne bee am.”

³⁹O yehi yeeso sedda, o hippi yeeso maako haa lesdi, o wadi do'a bana ni'i: “Baabiraawo am, to dum heboto, daaynanam jardugel torra nge'el. Ammaa wad ko ngidfa, naa ko ngidmi.”

⁴⁰O lori haa pukara'en tato go, o tawi be daanake. O wi'i Piyer: “On mbaawaay aynugo bee am koo saa'a ngoota!”

⁴¹Ayne, tore, ngam taa on nasta jarribeeki. Ko ruuhu neddo yidi, banndu muudum waawataa wadugo dum, ngam ndu tampundu.”

⁴²O yehi didawre, o wadi do'a bana ni'i: “Baabiraawo am, to hebataako jardugel ngel daayo, accammi, nden kam sey mi yara ngel, muuyo maada laato.”

⁴³O lorti haa pukara'en maako fahin, o tawi be be don daani, ngam gite mabbe teddi.

⁴⁴O acci be, o yehi fahin, o wadi do'a kal-kal bana naane.

⁴⁵Nden o lorti haa pukara'en maako, o wi'i be: “On don daani haa jonta na? On don ciwto na? Ndaa saa'i wadi haa be ndokka Bii-neddo haa juude marbe hakke.

⁴⁶Umme, ndillen! Ndaa zammbotoodo yam baditake.”

Nanngseeki Yeesu

(Markus 14:43-50; Luka 22:47-53; Yuhanna 18:3-12)

⁴⁷Diga Yeesu timminaay wolwugo tawon, Yahuuda, gooto nder pukara'en sappo e dido wari. Yimbe duudbe ngardi bee maako, be don njogi kaafaaje e cabbi. Mawbe liman'en e ndotti'en Yahuudu'en neli be.

⁴⁸Yahuuda, zammbotoodo Yeesu, hokkuno be alaama, wi'i: “Mo mi hebbata, dum kajko, nanng mo.”

⁴⁹Law Yahuuda baditi Yeesu, wi'i mo: “Sannu, moodibbo!” Nden o hebbi mo.

⁵⁰Yeesu wi'i mo: "Soobaajo, timmin ko waddu ma haa do." Nden yimbe baditi, ukki dow Yeesu, nanngi dum.

⁵¹Gooto nder wondube bee Yeesu losi kaafahi muudum, fe'i suka hooreejo liman'en, ta'i mo nofru.

⁵²Ammaa Yeesu wi'i mo: "Waatu kaafahi maada haa suudu maaki! Ngam hoosanbe kaafahi kalkiran bee maaki.

⁵³Malla a anndaa mi waawanno toraago Baabiraawo am ballal, kanke boo o neldanno yam moobe malaa'ika'en mawde sappo e didi na?

⁵⁴Ammaa to non kam, noy ko winnda nder Defte Ceniide goondirta? Ngam de mbi'i sey dum laato bana nii."

⁵⁵Saa'i man, Yeesu wi'i be: "On ngari nanngugo yam bee kaafaaje e cabbi bana mi pasowo! Tum mi donno joodi nder haykaliiru, mi donno ekkitina yimbe, on nanngaay yam !

⁵⁶Ammaa dum fuu dum wadi ngam haa ko winnda nder defte annabi'en ngoond'a." Nden pukara'en fuu acci mo, ndoggi.

Ndotti'en kiiti Yeesu

(Markus 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Yuhanna 18:13-14,19-24)

⁵⁷Nanngube Yeesu njahri mo haa saare Kayafas, hooreejo liman'en. Moodibbe tawreeta e Ndotti'en don moobi ton.

⁵⁸Piyer tokki Yeesu haa daayiidum, haa yotti daldal saare hooreejo liman'en. O nasti saare, o joododi bee aynoobe ton, haa o laara no dum timmirta.

⁵⁹Mawbe liman'en e hiitoobe nder dawriinde fuu dabbi wullaandu dow Yeesu haa be ndo'a mo kiita maayde.

⁶⁰Ammaa be kebaay, koo nde seedoobe fewoobe duudbe ngari. Baawodon yimbe dido ngari,

⁶¹mbi'i: "Godfo oo wi'no: Mi waawan yibbingo haykaliiru Allah, mi mahita ndu nder nyalde tati."

⁶²Hooreejo liman'en ummi, wi'i Yeesu: "A jaabataako koo dume na? Ko mbi'da dow gullaali wulliibe ma be'e?"

⁶³Ammaa Yeesu jeedi. Nden hooreejo liman'en wi'i mo: "Mi don hunne bee innde Allah geeto, wi' min: An woni Almasiihu, Bidfo Allah na?"

⁶⁴Yeesu wi'i mo: "Nonnon, bana mbi'da. Ammaa mi don wi'a on: Yeeso do, on ngi'an Bii-nedfo don joodi haa nyaamo Allah Baawdo. On ngi'an mo boo o don wara dow duule asama."

⁶⁵Nden hooreejo liman'en seeki limce muudum, wi'i: "O wolwi kalluka dow Allah! En ngalaa haaje seedoobe feere, kalluka ka on nani jonta he'i.

⁶⁶Ko mbi'don?" Be njaabi mo: "O he'i mbareego."

⁶⁷Nden be tuuti mo tuude haa yeeso, be lukki mo bee juude, be maari mo,

⁶⁸be mbi'i: "An Almasiihu, hebtu mo fiyi ma, to a annabiijo !"

Piyer wi'i anndaa Yeesu

(Markus 14:66-72; Luka 22:56-62; Yuhanna 18:15-18,25-27)

⁶⁹Piyer donno joodi haa daldal saare go, nden kordo hooreejo liman'en wari haa maako, wi'i mo: "An boo a donno wondi bee Yeesu mo Galiili."

⁷⁰Ammaa Piyer yeddi dum yeeso yimbe fuu, wi'i: "Mi anndaa ko a yidi wi'go."

⁷¹Nde o yehi gal dammugal zawleeru, debbo feere yi'i mo, wi'i yimbe wonbe ton: "Godfo oo donno wondi bee Yeesu mo Nasaratu."

⁷²Piyer yeddi fahin, wi'i: "Mi hunake, goonga mi anndaa mo."

⁷³Yeeso sedfa, yimbe dariibe ton ngari haa Piyer, be mbi'i mo: "Fakat a gooto mabbe, demngal maada don wangina dum bee laabfum."

⁷⁴Nden Piyer wi'i: "Allah hiito yam to mi fewi. Mi hunake, goonga mi anndaa gorko oo!" Saa'i man nden, asgumri u'i.

⁷⁵Piyer siftori ko Yeesu wi'no mo: "Hiddeko asgumri u'a, a wi'an nde tati a anndaa yam." O wurti haa yaasi, o woyi masin.

Matta 27

Be njahri Yeesu haa Pilaatu

(Markus 15:1; Luka 23:1-2; Yuhanna 18:28-32)

¹Fajiri cub, mawbe liman'en e ndotti'en Yahuudu'en fuu ndawri mbarugo Yeesu.

²Be kabbi mo, be njahri mo haa ngomna Pilaatu.

Maayde Yahuuda

(Kuude Nelaabe 1:18-19)

³Nde Yahuuda, zammbiido Yeesu yi'i be ndo'i Yeesu kiita, o mimsiti, o wartiri ceede cardi cappande tati go haa mawbe liman'en e ndotti'en.

⁴O wi'i be: "Mi wadi hakke, ngam mi zammbi godfo mo walaa aybe." Ammaa be mbi'i mo: "Walaa ko yaali min! Dum haala maada!"

⁵Yahuuda wudini ceede go nder haykaliiru. Nden o dilli, o bili hoore maako.

⁶Mawbe liman'en koo'i ceede go, be mbi'i: "Tawreeta dujanaaki en nastingo ceede de'e nder ndesaari haykaliiru, ngam dum ceede yi'iy'am."

⁷Be ndawri, be coodi ngesa mahoowo payande bee maaje, ngam uwugo jananbe ton.

⁸Ngam maajum be don ewno ngesa man Ngesa-y'iiy'am haa wargo hannde.

⁹Bana nii ko annabi Yereimiya wi'i, hiɓɓi: "Be koo'i ceede cardi cappande tati, coggu ngu yimbe Isra'iila ndarni ngam maako,

¹⁰be coodi ngesa mahoowo payande, bana Jawmiraawo umrino yam."

Pilaatu linyi haala Yeesu

(Markus 15:2-5; Luka 23:3-5; Yuhanna 18:33-38)

¹¹Be ndarni Yeesu yeeso Pilaatu ngomnaajo. Nden o y'ami mo: "An woni laamiido Yahuudu'en na?" Yeesu jaabi mo: "Nonnon, bana mbi'da."

¹²Ammaa yaake mawbe liman'en e ndotti'en ngulli mo, o jaabaaki sam.

¹³Nden Pilaatu y'ami mo: "A nanaay gullaali di be ngulli ma fuu na?"

¹⁴Ammaa Yeesu jaabaaki mo koo wolde woore, haa ngomnaajo haydini masin.

Yeesu hiitaama kiita mbareego

(Markus 15:6-15; Luka 23:13-25; Yuhanna 18:39-40; 19:1-16)

¹⁵Nde juulde Paska wadi fuu, ngomna woowi yoofango ummaatoore kabbaado gooto haa fursina mo yimbe ngidi fuu.

¹⁶Saa'i man woodino kabbaado nanaado, innde maako Barabbas.

¹⁷Nden Pilaatu y'ami yimbe moobtiibe: "Moy on ngidi mi yoofana on? Barabbas naa malla Yeesu bi'eteedo Almasiihu?"

¹⁸Ngam o anndi be njahri Yeesu haa maako daliila kaajal.

¹⁹Saa'i Pilaatu don joodi haa leeso kiita, debbo maako neli goddo haa maako, wi'i mo: "Taa wad gorko adiliijo oo koo dume. Ngam jemmaare nde'e mi hoydi dow haala maako, dum billi yam masin."

²⁰Mawbe liman'en e ndotti'en irni moobe fuu haa be y'ama o yoofa Barabbas, o mbara Yeesu.

²¹Ngomna y'ami be fahin: "Moy caka yimbe dido be'e on ngidi mi yoofana on?" Be njaabi mo: "Yoofan min Barabbas!"

²²O y'ami be: "Dume mi wadata Yeesu bi'eteedo Almasiihu kadi?" Be njaabi be fuu: "Bil mo dow leggal gaafaangal!"

²³Pilaatu y'ami be: "Halleende ndeye o wadi?" Ammaa be besdi wookugo bee sawtu, be mbi'i: "Bil mo haa leggal gaafaangal!"

²⁴Nde Pilaatu yi'i o waawataa wadugo koo dume, hooloo boo don besdo, o hoo'i ndiyam, o looti juude maako yeeso moobre nde'e, o wi'i: "Mi laabdo e yiy'am goddo oo, dum haala moodon!"

²⁵Ummaatoore fuu wi'i: "Yiy'am maako yowo dow amin e bibbe amin!"

²⁶Nden Pilaatu yoofani be Barabbas, o umri be, be bocci Yeesu, o hokki mo haa juude mabbe ngam haa be bila mo haa leggal gaafaangal.

Sooje'en njanci Yeesu

(Markus 15:16-20; Yuhanna 19:2-3)

²⁷Sooje'en Pilaatu ngomnaajo njahri Yeesu haa laamorde, sooje'en wonbe nder yebre woore fuu moobti dow maako.

²⁸Be borti mo, be moji mo mojaare wodeere,

²⁹be mbaadi meetaleewol gi'e, be njo'ini ngol dow hoore maako, be ndokki mo sawru haa junngo maako nyaamo. Nden be tuggi koppi yeeso maako, be njanci mo, be mbi'i: "Allah woonane, laamiido Yahuudu'en!"

³⁰Be tuuti mo tuude, be njabti sawru haa junngo maako go, be piyi mo bee maaru haa hoore.

³¹Nde be timmini jancugo mo, be borti mo mojaare go, be borni mo limce maako, be njahri mo ngam haa be bila mo dow leggal gaafaangal.

Gaafeeki Yeesu

(Markus 15:21-32; Luka 23:26-43; Yuhanna 19:17-27)

³²Nde be don ngurto, be potti bee goddo Sirene, innde maako Simon. Be ndooli mo roondaago gaafaangal Yeesu.

³³Be njotti haa nokkuure wi'eteende Golgota, bana wi'go Gumbal-hoore.

³⁴Ton be ndokki mo inaboojam njillindiraadam bee ndiyam kaadam, ngam haa o yara. Ammaa nde Yeesu metti dam, o sali yarugo.

³⁵Be bili mo haa leggal gaafaangal. Be cenndi limce maako hakkunde mabbe bee wadugo kur'u.

³⁶Nden be njoodi ton, be ayni mo.

³⁷Be mbinndi daliila kiita maako dow alluha, be bili ka haa dow hoore maako: "Oo woni Yeesu, laamiido Yahuudu'en."

³⁸Be bildi fasoo be dido bee maako, gooto haa nyaamo maako, gooto boo haa nano maako.

³⁹Saalotoobe ton ndimmbini ko'e muudum'en, kudi mo,

⁴⁰mbi'i: "A wi'no a yibbinan haykaliiru, a mahtoto ndu nder nyalde tati. Hisnu hoore ma! To a Biddo Allah, jippa leggal gaafaangal!"

⁴¹Mawbe liman'en e moodibbe tawreeta e ndotti'en boo njanci mo, mbi'i:

⁴²"O hisni yimbe feere, o waawataa hisnugo hoore maako. Naa o laamiido Isra'iila na? Sey o jippo jonta diga leggal gaafaangal haa en nuddina mo.

⁴³O don hooli Allah, o wi'i o Bidfo maako. Boodfum, sey en ndaara to Allah yidi hisnugo mo jonta !"

⁴⁴Fasoobe bildaabe bee maako boo kallini mo bana non.

Maayde Yeesu

(Markus 15:33-41; Luka 23:44-49; Yuhanna 19:28-30)

⁴⁵Diga caka nyalawma nyibre wadi dow lesdi fuu, haa yotti saa'a tati.

⁴⁶Deydey saa'a tati Yeesu hooli bee sawtu, wi'i: "*Eli, Eli, lema sabaktani?*"Bana wi'go: "Yaa Allah am, yaa Allah am, ngam dume a wudini yam ?"

⁴⁷Wodbe dariibe ton nani dum, mbi'i: "O don ewno Eliya!"

⁴⁸Gooto mabbe doggi law, hoo'i irin sooso, suuwi dum nder lammudam, o bangti dum bee loosol haa hunnduko Yeesu haa o yara.

⁴⁹Ammaa wodbe mbi'i: "Sey en ndeena haa en ndaara to Eliya waran ngam hisnugo mo."

⁵⁰Yeesu hooli bee sawtu fahin, nden o maayi.

⁵¹Wakkati man wiirndallo nder haykaliiru seeki caka cak, diga dow haa les. Lesdi dimmbi, tapaaje ceeki,

⁵²genaale mabbiti, senaabe maaynoobe duudbe ummiti diga maayde.

⁵³Be ngurti genaale baawo ummitineeki Yeesu, be nasti nder berniwol ceniingol, be manganani yimbe duudbe.

⁵⁴Nde ardiido dow sooje'en Roma teemerre e aynoo be wodbe wondube bee muudum ngi'i dimmbannde lesdi bee ko wadi fuu, be kultori masin, be mbi'i: "Fakat, kanke woni Bidfo Allah!"

⁵⁵Rewbe duudbe donno ton, be ndari daayiidum, be don ndaara, be tokkino Yeesu diga lesdi Galiili ngam huuwango mo.

⁵⁶Mariyama mo wuro Magdala e Mariyama, daada Yaakuba e Yusufu e daada bibbe Zebede don nder mabbe.

Uweeki Yeesu

(Markus 15:42-47; Luka 23:50-56; Yuhanna 19:38-42)

⁵⁷Nde kiikiide wadi, godfo diskudo mo wuro Arimatiya wari. Innede maako Yusufu, kanke boo o pukaraajo Yeesu.

⁵⁸O yehi haa Pilaatu, o yami mo banndu Yeesu. Pilaatu umri be ndokka mo ndu.

⁵⁹Yusufu hoosi ndu, hasni ndu bee kasa kesa.

⁶⁰Nden o wallini ndu nder yenaande hesre nde o wasino nder tapaare ngam hoore maako. O talli hayre mawnde, o mabbi yenaande go bee maare, o dilli.

⁶¹Mariyama mo Magdala e Mariyama goddo don njoodi ton, don tiiti yenaande.

Aynooɓe yenaande

⁶²Janngo man, baawo nyalaade taaskara, mawbe liman'en e Farisa'en kawti, njehi haa Pilaatu.

⁶³Be mbi'i mo: "Barkaama, min ciftori, nde pewoowo oo geetono, o wi'i: Baawo nyalde tati mi ummititto diga maayde.

⁶⁴Ndikka a umra be ayna yenaande maako nyalde tati, ngam taa pukara'en maako ngara, ngujja banndu maako, nden be mbi'a ummaatoore: O ummitake diga maayde. Fewre baawoore nde'e buran arandeere hallugo."

⁶⁵Pilaatu wi'i be: "Ndaa sooje'en. Njehe, ayne yenaande bana on mbaawi fuu."

⁶⁶Be njehi, be ayni yenaande, be mbadi lammba ngomna dow hayre nde be mabbiri yenaande. Be ndarni sooje'en aynooɓe ton.

Matta 28

Ummitineeki Yeesu

(Markus 16:1-10; Luka 24:1-12; Yuhanna 20:1-10)

¹Baawo nyannde siwtorde, Alat subaha, Mariyama mo Magdala e Mariyama goddo njehi laarugo yenaande.

²Dimmbannde lesdi mawnde wadi, ngam malaa'ikaajo Jawmiraawo jippi diga asama, baditi, talli hayre go, joodi dow maare.

³Jaati maako don yayna bana ma'ere, limce maako boo daneeje bana hottollo.

⁴Nde aynooɓe ngi'i mo, be kultori masin, be ndiwtori, be laati bana maaybe.

⁵Malaa'ikaajo wi'i rewbe: "Taa kultore onon kam, ngam mi anndi on don dabbitsa Yeesu gaafaado.

⁶O walaadon haa do, o ummitake diga maayde bana o wi'no. Ngare, ndaare nokkuure haa o waalino.

⁷Nden njehe law, mbi'e pukara'en maako: O ummitake diga maayde, o aartan on yahugo lesdi Galiili, on ngi'an mo ton. Kanjum ngeccumi on!"

⁸Rewbe ndilli diga yenaande bee jaawal, berde mabbe keewi kulol e seyo manngo. Be ndoggi, be njahri habaru man haa pukara'en Yeesu.

⁹Nden Yeesu fotti bee mabbe, wi'i: "Mi hoofni on!" Rewbe baditi mo, nanngi kosde maako, cujidani mo.

¹⁰Nden Yeesu wi'i be: "Taa kultore! Njehe, anndine deerɗam'en, be njaha haa lesdi Galiili, ton be ngi'atammi!"

Nyo'oobe ummitineeki Yeesu

¹¹Nde rewbe go don ndilla, wodbe nder sooje'en aynoobe yenaande go njehi nder berniwol. Be ngecci mawbe liman'en ko wadi fuu.

¹²Mawbe be'e carwootiri bee ndotti'en. Nde be narri, be ndokki sooje'en go ceede duudde,

¹³be mbi'i be: "Mbi'e: Pukara'en maako ngari jemma, be ngujji banndu maako saa'i min donno daani.

¹⁴To ngomna nani haala ka, min keɓtan dabare de'itingo mo, min kisnan on bone fuu."

¹⁵Sooje'en go njabi ceede man, mbaɗi bana be tinndini be. Geccawol ngol saŋkiti caka Yahuudu'en haa wargo hannde.

Yeesu wangani pukara'en muudum

(Markus 16:14-18; Luka 24:36-49; Yuhanna 20:19-23; Kuude Nelaabe 1:6-8)

¹⁶Pukara'en sappo e go'o ndilli haa lesdi Galiili, haa hooseere nde Yeesu umruno be be njaha ton.

¹⁷Nde be ngi'i mo, be cujidani mo, ammaa wodbe mabbe ceki.

¹⁸Yeesu baditi be, wi'i: "Baawde haa asama e dow lesdi fuu ndokkaama yam.

¹⁹Ndille haa yimbe ummaatooje fuu, mbaɗe be pukara'en am, mbaɗane be baptilama bee innde Baabiraawo e Biɗɗo e Ruuhu Ceniido.

²⁰Ekkatine be haa be tokko ko mi umri on fuu. Min mi don wondi bee moodon nyalde fuu haa yotto timmuki duniyaaru."

Markus

Markus 1

Waazu Yuhanna baɗoowo baptisma

(Matta 3:1-12; Luka 3:1-18; Yuhanna 1:19-28)

- ¹Haa ɗo Kubaruwol Belngol dow Yeesu Almasiihu Biɗɗo Allah fudɗi.
- ²Bana ko winnda nder deftere annabi Esaaya: “Allah wi'i: Ndaa mi ɗon nela nelaado am yeeso ma, ngam o mo'ina laawol maada.
- ³Godɗo ɗon hoola nder ladde: Mo'inane Jawmiraawo laawol. Mbadane mo buuwi darnudi!”
- ⁴Bana non Yuhanna baɗoowo baptisma wangi nder ladde, o ɗon waazina yimbe, o ɗon wi'a be: “Tuube, njabe baptisma, Allah boo yaafanto on hakkeeki moodon.”
- ⁵Lesdi Yahudiya e yimbe Urusaliima fuu ngari haa Yuhanna, be mbangini hakkeeki mabbe, nden Yuhanna wadani be baptisma nder maayo Urdun.
- ⁶Yuhanna ɗon borni limce kuuwraade bee gaasa ngeelooba, o ɗon taadi taadorgol lara, babatti e njumri ladde ngoni nyaamdu maako.
- ⁷Nder waazu maako, o wi'i: “Godɗo waran baawo am. Kaŋko o buratam daraja, koo turaago fiista boggi pade maako mi he'aay.
- ⁸Min mi wadani on baptisma bee ndiyam, ammaa kaŋko o wadanan on baptisma bee Ruuhu Ceniido.”

Baptisma Yeesu Almasiihu

(Matta 3:13-17; Luka 3:21-22; 4:1-13)

- ⁹Nder nyalde maajum Yeesu wari diga Nasaratu nder lesdi Galiili, Yuhanna wadani mo baptisma nder maayo Urdun.
- ¹⁰Wakkati Yeesu ɗon wurto ndiyam, o yi'i asamanji mabbiti, Ruuhu Allah ɗon jippo dow maako bana poola.
- ¹¹Sawtu iwi diga asamanji, wi'i: “An woni Biɗɗo am gidaado, mi ɗon seoro ma.”

Jarribeeki Yeesu Almasiihu

(Matta 4:1-11; Luka 4:1-13)

- ¹²Law Ruuhu Allah dilliri Yeesu nder ladde.
- ¹³O joodi ton nyalde cappande nayi, Saydaanu ɗon jarribo mo. O ɗon wondi bee dabbaaji ladde, malaa'ika'en boo ɗon kuuwana mo.

Yeesu ewni waawoobe nayo

(Matta 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

- ¹⁴Baawo nanngseeki Yuhanna, Yeesu wari haa lesdi Galiili, o waazi Linjiila Allah,
- ¹⁵o wi'i: “Saa'i wadi, laamu Allah baditake, tuube, nuddine Linjiila.”

¹⁶Nde Yeesu tokki laawol kommbi weendu Galiili, o yi'i Simon e deerdfiraawo mum Andire, be don ngubo zubaaji nder weendu, ngam be waawoobe lidfi.

¹⁷Yeesu wi'i be: "Tokkeedam, mi wadan on waawoobe yimbe."

¹⁸Law be acci zubaaji mabbe, be tokki mo.

¹⁹Nde o yehi yeeso sedda, o yi'i deerdfiraabe difo, Yaakuba e Yuhanna, bibbe Zebede. Be don nder koommbowal, be don mbo'itina zubaaji mabbe.

²⁰O ewni be, law be acci baaba mabbe Zebede e huuwoobe maako nder koommbowal, be tokki mo.

Godfo mo ruuhu cobngu torri

(Luka 4:31-37)

²¹Yeesu e pukara'en muudum nasti berniwol Kafarnahum. Nde nyannde siwtorde wafi, Yeesu nasti suudu dewal Yahuudu'en, o ekkitini be.

²²Heditiibe ekkitinol maako kaydini masin, ngam o ekkitini be bee baawde, naa bana moodibbe tawreeta.

²³Woodino nder suudu man godfo mo ruuhuwol cobngol torri, o wooki.

²⁴O wi'i: "An Yeesu Nasaratuujo, ko yaalu ma bee amin? A wari ngam halkugo min na? Mi anndi fakat, a Ceniido nelaado Allah."

²⁵Yeesu telbani ruuhu cobngu, wi'i: "Jeeda, wurta nder maako."

²⁶Ngu bosli gorko go, nden ngu wooki, ngu wurti diga maako.

²⁷Yimbe fuu kaydini, be yamyamtiri: "Dum dume? Dum ekkitinol kesol bee baawde! Godfo oo don umra koo ruuhuuji cobdi di dwtano mo!"

²⁸Law habaru Yeesu sanjiti koo toy fuu nder lesdi Galiili.

Yeesu yamditiini nyawbe duudbe

(Matta 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹Be ngurtti suudu dewal Yahuudu'en, law be njehi haa saare Simon e Andire. Yaakuba e Yuhanna njahdi bee maako.

³⁰Esiraawo Simon debbo don waali o nyawdo yontere. Nde Yeesu wari, be ngecci mo haala nyawu maako.

³¹Yeesu yehi haa maako, nanngi junngo maako, ummini mo. O yamditi, o weerni be.

³²Nde naange muti, yimbe ngaddi nyawbe e marbe ginnaaji fuu haa Yeesu.

³³Ummaatoore berniwol man fuu moobi haa yolnde saare.

³⁴Yeesu yamditiini nyawbe duudbe e nyawuji mabbe feere feere, o riiwi boo ginnaaji duudfi. O accaay ginnaaji di mbolwa koo dume, ngam di anndi mo.

Waazu Yeesu nder lesdi Galiili

(Luka 4:42-44)

- ³⁵Jaŋngo maajum Yeesu dawi cub. O wurti, o dilli ladde. O waɗi do'a haa ton.
- ³⁶Simon e wondube bee muudum taasni mo, ndilli dabbitoŋgo mo.
- ³⁷Nde be tawi mo, be mbi'i mo: "Yimbe fuu don dabbite."
- ³⁸Ammaa o jaabi: "Ndillen haa kawyeeki badiidi, haa mi waazina yimbe ton boo. Ngam kuugal man waddi yam."
- ³⁹Bana non, o yehi cuudi dewal Yahuudu'en nder lesdi Galiili fuu, o waazi e o riiwi boo ginnaaji.

Yeesu yamditini kuturuujo

(Matta 8:1-4; Luka 5:12-16)

- ⁴⁰Kuturuujo wari haa Yeesu, tuggi koppi yeeso maako, tori mo: "To a muuyi, a waawan yamditingo yam."
- ⁴¹Yeesu yurmini mo, forti jaŋngo muudum, meemi mo, wi'i: "Mi muuyi, a yamdita!"
- ⁴²Law sadawre acci mo, o yamditi.
- ⁴³Nden, Yeesu jabbiti mo, wi'i mo bee caatal, dillu!
- ⁴⁴"Hakkil, taa yeccu dum koo moy. Ammaa yah jonta, hollu limanjo hoore ma. Nden lii'a dokkal ngal Muusa umri, ngam seedamku yeeso yimbe."
- ⁴⁵Ammaa godɗo oo dilli, o fuddi saŋkitugo habaru man koo toy. Ngam daliila man, Yeesu waawaay nastugo berniwol. Ammaa o joodi yaasi berniwol. Yimbe ngari haa maako diga koo toy.

Markus 2

Yeesu yamditini waata-terdeejo

(Matta 9:1-8; Luka 5:17-26)

- ¹Baawo nyalde sedɗa, Yeesu lorti haa Kafarnahum. Yimbe nani o don nder saare.
- ²Moobre duudnde hawti haa babal luttaay koo haa yolnde boo. Nden Yeesu waazini be Kubaruwol Belŋgol.
- ³Yimbe feere ngari haa maako, be ngaddani mo waata-terdeejo, worbe nayo don ndoondi mo.
- ⁴Ammaa be mbaawaay yottingo mo haa Yeesu ngam yimbe duudi. Nden be mabbiti kippol suudu haa dow nokkuure nde Yeesu woni. Nden be nastini waata-terdeejo baaliido dow be'itte mum, be njippini mo.
- ⁵Nde Yeesu yi'i nuddinki yimbe be'e, o wi'i waata-terdeejo: "Biŋngel am, hakkeeki ma njaafaama."

⁶Moodibbe tawreeta wodbe joodiibe ton numi nder berde mabbe:

⁷“Koni goddo oo wolwata kalluka bana ka'a? Moy waawata yaafaago hakkeji sonaa Allah feere mum?”

⁸Yeesu annditi nder muudum ko be numi. O yami be: “Koni numoton bana nii?”

⁹Ko buri hoyugo? Wi'go waata-terdeejo: Hakkeji maada njaafaama naa malla wi'go mo: Umma, hoocu be'itte ma, yah?

¹⁰Ammaa ngam haa mi faamtina on Bii-neddowoodi baawde yaafaago hakkeji nder duniyaaru.” Nden o wi'i waata-terdeejo:

¹¹“Mi don wi'e: Umma, hoocu be'itte ma, hootu.”

¹²Law o ummi, o hoosi be'itte maako, o wurti, o dilli gite yimbe fuu, haa be kaydini, be teddini Allah, be mbi'i: “Min meedaay yi'ugo irin du'um.”

Yeesu ewni Lewi

(Matta 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³Yeesu dilli fahin haa weendu Galiili. Yimbe duudbe ngari haa maako, o ekkitini be.

¹⁴Nde o don tokki laawol, o yi'i Lewi bii Halfa don joodi haa baariki jomorgol. O wi'i mo: “Tokkam.” Lewi ummi, tokki mo.

¹⁵Baawo man Yeesu joododi nder saare Lewi bee pukara'en muudum e jomnoobe e hakke'en duudbe tokkiibe mo, be nyaamdi.

¹⁶Moodibbe Farisa'en Wodbe ngi'i mo o don nyaamda bee jomnoobe e hakke'en, be yami pukara'en maako: “Koni o nyaamdata bee yimbe be'e?”

¹⁷Nde Yeesu nani dum, o wi'i be: “Yambe ngalaa haaje kurgoowo, sey nyawbe. Mi waraay ngam ewnaago adili'en, sey hakke'en.”

Yamol dow suumaye

(Matta 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸Nyannde feere pukara'en Yuhanna e Farisa'en donno cuumo. Wodbe ngari yami Yeesu: “Ngam dume pukara'en Yuhanna e Farisa'en don cuumo, ammaa pukara'en maada cuumataako?”

¹⁹Yeesu jaabi be: “On numi ewnaabe haa bangal cuumoto nde bangdo don wondi bee mabbe na? Walaa sam! Be cuumataako yaake bangdo don wondi bee mabbe.

²⁰Ammaa saa'i waran nde bangdo tawataake caka mabbe, wakkati man be cuumoto.

²¹Walaa mo takkata leppel kesel dow limce kiidde, ngam leppel kesel foodan limce kiidde, ceekgol man tullitan.

²²Non boo goddo loowataa inaboojam kesam nder kanyakanyaaji kiiddi, ngam taa inaboojam kesam seeka kanyakanyaaji man, wonna di, inaboojam boo rufa. Ngam maajum sey goddo loowa inaboojam kesam nder kanyakanyaaji kesi.”

Yamol dow nyalaade siwtorde

(Matta 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³Nyannde siwtorde Yeesu donno saalo nder gese alkamaari. Pukara'en maako pudfi ittugo cammeeje alkamaari dow laawol.

²⁴Nden Farisa'en mbi'i Yeesu: “Laar, koni pukara'en ma ngadata ko tawreeta meeden hadi wadugo nyannde siwtorde?”

²⁵Yeesu jaabi be: “On meedaay jaɗngugo ko Daawuda wadi nde kanke e wondube bee maako be maati dolo e be kebaayno nyaamdu na?”

²⁶O nasti suudu Allah, o nyaami tamseeje de be lii'ani Allah saa'i Abiyatar wonno hooreejo liman'en. Sey liman'en tan tawreeta meeden dunani nyaamugo tamseeje de, o hokki boo wondube bee maako, be nyaami.”

²⁷Nden Yeesu wi'i be fahin: “Nyalaade siwtorde wadaama ngam neddo. Neddo wadaaka ngam nyalaade siwtorde.

²⁸Ngam maajum, Bii-neddo woni Jawmu nyalaade siwtorde man.”

Markus 3

Jamditinki waata-jungoojo nyalaade siwtorde

(Matta 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹Baawodon, Yeesu lorti haa suudu dewal Yahuudu'en. Goddo waata-jungoojo donno ton.

²Farisa'en donno ayna Yeesu ngam yi'ugo to o yamditan goddo nyannde siwtorde, ngam be ngidi wullaago mo.

³Yeesu wi'i waata-jungoojo go: “Umma, dara yeeso yimbe fuu.”

⁴Nden Yeesu yami yimbe be donno ndaara mo: “Dume tawreeta meeden duni nyalaade siwtorde? Wadugo mboodeenga naa malla wadugo halleende? Hisnugo yonki goddo naa malla mbarugo mo?” Ammaa be cali jaabaago mo.

⁵Yeesu laari be fuu bee tikkere, bernde maako naawi ngam caatal berde mabbe. Nden o wi'i waata-jungoojo go: “Fortu jungo ma.” O forti ngo, jungo maako yamdi.

⁶Farisa'en ngurtti suudu dewal Yahuudu'en, be kawti law bee wodbe nder yebre yimbe Hirudus, be carwootiri ngam halkugo Yeesu.

Moobre duudnde tokki Yeesu haa weendu Galiili

⁷Yeesu dillidi bee pukara'en muudum haa weendu Galiili. Moobre duudnde tokki mo. Nde iwi diga Galiili e Yahudiya

⁸e Urusaliima e Idumaya, diga gaɗa maayo Urdun e diga lesdi kommbi Tirus e Sidon. Yimbe be fuu ngari haa maako, ngam be meedi nanugo habaru kuude maako.

⁹Nden Yeesu wi'i pukara'en muudum be tefana mo koommbowal, ngam taa moobre biɗɗa mo.

¹⁰Ngam o yamɗitini yimbe duudbe, nyawbe fuu don njaawa baditaago ngam meemugo mo.

¹¹Nde yimbe be ruuhuuji cobɗi torri ngi'i Yeesu, be ndo'i yeeso maako, be ngooki be mbi'i: "An a Biɗɗo Allah."

¹²Ammaa Yeesu umri di bee caatal, taa di mbaɗgina mo.

Yeesu subi pukara'en sappo e diɗo

(Matta 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³Nden Yeesu wa'i dow towndiire, o ewni be o yiɗi fuu. Be ngari haa maako.

¹⁴Bana nii o waɗi be nelaabe sappo e diɗo, ngam be ngonda bee maako e o nela be waazoygo,

¹⁵o hokki be boo baawde riiwugo ginnaaji.

¹⁶Ndaa nelaabe sappo e diɗo be o subi: Simon (Yeesu inndi mo Piyer)

¹⁷e Yaakuba e Yuhanna, diɗo fuu biɓbe Zebede. Yeesu inndi be Bowanerges, bana wi'go: (Yimbe bana felmaango)

¹⁸e Andire e Filip e Bartolome e Matta e Tomas e Yaakuba bii Hafa e Tadde e Simon Kanaanijo

¹⁹e Yahuuda Iskariyot zammbotoodo Yeesu.

Hakke dow Ruuhu Ceniido

(Matta 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

²⁰Baawo man Yeesu warti saare. Moobre hawti fahin, haa Yeesu e pukara'en muudum mbaawaay koo nyaamugo.

²¹Nde banndiraabe maako nani haala man, be ngari hoocugo mo, ngam yimbe don mbi'a: "Hakkiilo maako jiiɓake."

²²Moodiɓbe tawreeta warbe diga Urusaliima mbi'i: "Be'elzebul don nder maako, laamiido ginnaaji hokki mo baawde riiwugo di."

²³Nden Yeesu ewni be, o wolwani be bee balndi. O wi'i: "Bana noy Saydaanu waawrata riiwugo Saydaanu?"

²⁴To laamu senndake gebe gebe, ngu wilan.

²⁵To yimbe saare narraay hakkunde mabbe, saare man wilan.

²⁶Non boo to Saydaanu don dartano hoore muudum, to cennduki wadi nder laamu maako, o darataako, o nattan.

²⁷Godfo waawataa nastugo saare cemmbidfo ngam jabtugo jawdi maako, sey o aarta o habba cemmbidfo oo, nden o bofta kuuje saare maako fuu.

²⁸Goonga mbi'anmi on, yimbe keban yaafuye hakkeji muudum'en fuu e yaafuye bolle muudum'en kallufe dow Allah fuu.

²⁹Ammaa mo wolwi kalluka dow Ruuhu Ceniifo, hebataa yaafuye sam, ngam o wadi hakkewol duumiingol."

³⁰Yeesu wi'i non ngam wodbe mbi'no: "O woodi ruuhuwol kallungol."

Deerdiraabe Yeesu e daada mum

(Matta 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹Daada e deerdiraabe Yeesu ngari. Be ndari yaasi, be neli ewnoygo mo.

³²Yimbe duudbe don njoododi bee Yeesu. Be mbi'i mo: "Daada ma e deerdiraabe ma don yaasi, be ngidi laarugo ma."

³³Yeesu jaabi be: "Moy woni daada am e beye ngoni deerdiraabe am?"

³⁴Nden o laari yimbe taariibe mo, o wi'i: "Ndaa daada am e deerdiraabe am don do!"

³⁵Wadanbe muuyo Allah fuu, kambe ngoni deerdiraabe am worbe e rewbe e daada am."

Markus 4

Balndol dow demoowo

(Matta 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹Fahin Yeesu fuddi ekkitingo yimbe haa fomoonde weendu Galiili. Moobre duudnde masin moobi haa maako. Ngam maajum o nasti koommbowal, o joodi. Koommbowal don nder weendu, moobre boo don haa fomoonde.

²O ekkitini be kuuje duudde bee balndi. Nder ekkitinol maako o wi'i be:

³"Kedite! Nyannde feere demoowo yehi ngesa ngam saakoygo.

⁴Nde o don saaka, aawdi ngodndi soli dow laawol. Colli ngari, cuhti ndi.

⁵Aawdi ngodndi soli haa korka'e, haa lesdi duudaay. Law ndi fudi ngam lesdi duudaay.

⁶Nde naange bangti, nge wuli pudndi man, ndi yoori ngam dadi maari luggaay.

⁷Aawdi ngoŋndi boo soli caka gi'e. Gi'e mawni, billi puŋndi man, ndi wurtinaay cammeeje.

⁸Ammaa aawdi ngoŋndi soli haa lesdi mboondi, ndi fuɗi, ndi mawni, ndi wurtini cammeeje, ndi benndi. Godde ɗon bee gabbe cappande tati, godde boo bee gabbe cappande joweego e godde bee gabbe teemerre."

⁹Nden Yeesu wi'i be: "Mo woodi noppi ngam nanugo, nana!"

Daliila ka Yeesu huuwtiniri balndi

(Matta 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰Nde Yeesu joodi feere muuɗum, wondunoobe bee muuɗum e pukara'en muuɗum sappo e ɗiɗo y'ami mo maana balndi go.

¹¹O jaabi be: "Onon, Allah anndini on sirri laamu muuɗum. Ammaa ngam wofbe, sey bee balndi.

¹²Ngam maajum be ɗon ndaara, ammaa be ngi'ataa. Be ɗon nana, ammaa be paamataa. Ngam taa be lorto haa Allah, Allah boo yaafo be."

Yeesu faamtini balndol dow demoowo

(Matta 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³Nden Yeesu wi'i be: "On paamaay balndol ngo'ol na? Nden kam noy on mbaawrata faamugo balndi godɗi?

¹⁴Demoowo ɗon saaka wolde Allah.

¹⁵Wofbe nanndi bee aawdi dow laawol, to be nani wolde Allah, law Saydaanu wara, wifta wolde nde be nani.

¹⁶Wofbe nanndi bee aawdi colndi haa korka'e. To be nani wolde Allah, law be njaba nde bee seyo.

¹⁷Ammaa nde waɗataa ɗaɗi nder maɓbe, be nuɗɗinan wakkati seɗɗa non. Nden, to billaare malla toonyaare ummake ngam daliila wolde Allah, law be accan nuɗɗinki.

¹⁸Wofbe boo nanndi bee aawdi caka gi'e. Be nani wolde Allah,

¹⁹ammaa laruuraaji duniyaaru ndu e esto jawdi e suunooji feere feere natan berde maɓbe, ɗi billan wolde Allah e nde waɗataa nafuuda.

²⁰Wofbe fahin, nanndi bee aawdi colndi haa lesdi mboondi. Be ɗon nana wolde Allah, be ɗon njaba nde, be ɗon mɓangina benndalooje, wofbe cowi cappande tati, wofbe boo cowi cappande joweego, wofbe feere cowi teemerre."

Balndol pittirla les bokoti

(Luka 8:16-18)

²¹Nden Yeesu wi'i be: "Godɗo jamnan pittirla ngam jo'ingo nga les bokoti malla les leeso na? Naa o jo'inan nga dow jo'inirdum ?

²²Ngam cuudfiidum fuu wangan nyalaade wodnde, sirriijum fuu anndititte.

²³Mo woodi noppi fuu nana!”

²⁴Fahin Yeesu wi'i be: “Kakkilane ko on nanata. Allah foondan ko o hokkata on bee poondirgol ngol on poondirta e o besdan dow maajum fahin.

²⁵Ngam mardo huunde, be besdanan mo, ammaa mo maraay koo dume, be koocan koo peetum maako.”

Balndol aawdi pudanndi feere maari

²⁶Fahin Yeesu wi'i: “Laamu Allah nanndi bee goddo mo rufi aawdi haa lesdi.

²⁷Nden o yaha o daano jemma, o fina nde weeti fuu. Wakkati maajum aawdi don fuda, don mawna, kanke boo o anndaa no ndi mawnirta.

²⁸Lesdi ndin don fudna ko rufa: Aran fudngo, nden wurtina sammeere, baawo man dum wada bikkoy nder sammeere.

²⁹To alkamaari benndi, o fuddan wa'go, ngam saa'i wadi.”

Balndol aawdi citta

(Matta 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

³⁰Fahin Yeesu wi'i: “Bee dume nanndinten laamu Allah? Bee balndol ngole en paamtinta haala maagu?

³¹Ngu nanndi bee gawel citta. Ndi buri aawdi duniyaaru fuu famdugo.

³²Ammaa to be aawi ndi, ndi fudan, ndi mawnan haa bura fudngooji fuu. Lice maaki mawnan haa colli mbaɗa caɓɓe haa dowdi maaki.”

³³Yeesu waazini yimbe Kubaruwol Belngol bee balndi duudɗi bana di'i, fodde ko be mbaawi faamugo.

³⁴O wolwani be tum bee balndi. Ammaa nde o luttidi bee pukara'en maako kambe feere mabbe, o labbinani be koo dume fuu.

Yeesu de'itini henndu saatundu

(Matta 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵Nyannde maajum nde hiiri, Yeesu wi'i pukara'en muudum: “Sey en eero gada weendu.”

³⁶Nden be acci moobre. Pukara'en nasti koommbowalngal Yeesu nasti, nden be ndilli. Koommbooje godde boo donno kommbi maako.

³⁷Henndu saatundu ummi, yuuge ukki dow koommbowal haa ngal heewi ndiyam.

³⁸Yeesu don haa sakkitorde koommbowal, o don daani, hoore maako don dow waflaare. Pukara'en maako pindini mo, mbi'i: “Moodibbo, en don kalka, walaa ko dum yaali ma na?”

³⁹Nde o fini, o telbani henndu, o wi'i weendu: "Sirwa!" Henndu de'iti, de'ere mawnde laati.

⁴⁰Nden Yeesu wi'i pukara'en: "Ngam dume on kultori? Haa jonta on koolaaki yam na?"

⁴¹Ammaa be kultorino masin, be mbi'mbi'tiri: "Godɔo oo o moy? Koo henndu e weendu boo don dɔwtano mo."

Markus 5

Yeesu yamɔitini godɔo mo ruuhu cobɔgu torri

(Matta 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹Yeesu e pukara'en muuɔum njotti Galiili nder lesdi Geraseni'en gaɗa weendu.

²Nde Yeesu wurti koommbowal, law godɔo wurti caka genaale, o don wara haa o fotta bee maako. Godɔo oo o mardo ruuhu cobɔgu.

³O donno yeeda caka genaale. Walaa baawɔo habbugo mo, koo bee callallu.

⁴Nde duuɔɔum yimbe kabɓuno mo bee ge'elle e callalluui, ammaa o ta'i callalluui haa juude maako, o yewi ge'elle haa kosde maako. Semmbe maako salori eltando mo fuu.

⁵Tum jemma e naange fuu o don caka genaale e nder kooseje, o don hoola, o don ɗaasa banndu maako bee kaa'e.

⁶Ammaa nde o eewi Yeesu, o doggi, o wari, o tuggi koppi haa yeeso muuɔum,

⁷Nden o wooki, o wi'i: "An Yeesu, Biɔɔo Allah Baɗiɔo, dume ngiɔɔa haa am? Mi tori ma bee innde Allah, taa yangitam!"

⁸O wi'i dum ngam Yeesu wi'no mo: "An ruuhu cobɔgu, wurti diga gorko oo!"

⁹Nden Yeesu yaami mo: "Noy innde ma?" O jaabi: "Innde am Moobre, ngam min duuɔi."

¹⁰O tori Yeesu duuɔɔum, taa o riiwa di daayiɔum diga lesdi man.

¹¹Woodi tokkere gaduui duuɔɔi ton, di don ndura baɗnge kooseje.

¹²Ruuhuuji cobɔi go tori Yeesu: "Nel min haa gaduui di ngam min nasta nder maaji."

¹³Yeesu duɗani di. Di ngurti diga godɔo oo, di nasti nder gaduui. Gaduui man caamni, ndo'i diga dow fomoonde townde nder weendu. Di fuu di kalki, di ndillani ujine diɔi.

¹⁴Duroobe gaduui ndoggi, ngecci haala maajum nder wuro e haa kawyeji. Yimbe ngurti ngam be ndaara ko wadi.

¹⁵Be ngari haa Yeesu, be ngi'i marnoodo moobre ginnaaji go don joodi, don borni, hakkiilo maako boo de'iti. Be kultori.

¹⁶Yi'be dum fuu ngecci yimbe ko wadi mardono ginnaaji go e ko fe'ani gaduuji.

¹⁷Nden yimbe pudfi toraago Yeesu, be mbi'i mo: Wurta, daaya lesdi amin.

¹⁸Yaake Yeesu don nasta koommbowal, gurtinaado ruuhuuji cobdi go tori mo, wi'i: "Accu mi joododo bee ma."

¹⁹Yeesu dunjanaaki mo, ammaa o wi'i mo: "Hootu haa yimbe ma, yeccu be ko Jawmiraawo wadani ma nder endam muudum fuu."

²⁰Godfo oo dilli, o fudfi anndingo yimbe haa jihaaji bi'eteedi Berniiji-Sappo ko Yeesu huuwani mo fuu, haa yimbe fuu kaydini.

Ummitineeki biɲngel Jayrus deyel e jamɗitinki debbo meemɗo limce Yeesu

(Matta 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹Yeesu eerti weendu bee koommbowal, warti gaa'e. Moobre duudnde moobti haa maako baɲnge weendu.

²²Gooto haa ardiibe suudu dewal Yahuudu'en mo innde muudum Jayrus wari haa maako. Nde o yi'i Yeesu, o tuggi koppi yeeso maako,

²³o tori mo duudum, o wi'i: "Biɲngel am deyel nyawi haa ngel badake maayugo. Useni war, wallin juude ma dow maagel haa ngel hisa, ngel yeeda."

²⁴Yeesu dillidi bee maako. Moobre duudnde yahdi bee maako, nde don bidfa mo.

²⁵Woodi boo debbo feere ton. Duubi sappo e dɗi, o nyawi nyawu ilugo yiy'am.

²⁶O yehi haa hurgoobe duudbe, o majjini jawdi maako fuu. Ammaa nyawu maako wadaay daama sam, sey tullititgo.

²⁷Nde o nani habaru Yeesu, o wari nder moobre baawo maako, o meemi limce maako.

²⁸Ngam o numno: "To mi hebi mi meemi koo limce maako tan, mi yamɗitan."

²⁹Nde o meemi limce Yeesu, law ilugo yiy'am maako ta'i, o maati nder banndu maako o yamɗiti diga nyawu maako.

³⁰Wakkati man Yeesu anndi semmbe wurti haa muudum. O wayliti caka moobre, o yami: "Moy meemi limce am?"

³¹Pukara'en maako njaabi: "A don yi'a moobre don bidfe. Noy yamrata: Moy meemi yam?"

³²Ammaa Yeesu laari taariibe mo haa o yi'a debbo meemɗo mo.

³³Debbo oo diwni ngam kulol ngam o anndi ko wadi mo, nden o wari, o tuggi koppi les kosde Yeesu, o yecci mo goonga man fuu.

³⁴Yeesu wi'i mo: "Biɲngel am, nuɗɗinki maafa yamɗitini ma. Yah jam, a rimɗi e bone ma."

³⁵Diga Yeesu timminaay wolwugo tawon, ardiibe saare Jayrus ngari, mbi'i mo: "Biɲngel ma maayi. Ngam ɗume a ɗon billa moodibbo fahin?"

³⁶Ammaa Yeesu faalaay bolle mabbe. O wi'i Jayrus: "Taa hul, nuɗɗin tan!"

³⁷Nden o ɗuɲanaay koo gooto yahda bee maako, sey Piyer e Yaakuba e Yuhanna, deerɗiraawo Yaakuba.

³⁸Nde be njotti saare Jayrus ardiido suudu dewal Yahuudu'en, Yeesu laari yimbe ɗon koola, ɗon mboya, ɗon njooyina ɗuuddum ton.

³⁹O nasti saare, o wi'i be: "Koni on koolata bana nii? Koni on mboyata? Biɲngel maayaay, ngel ɗaani non."

⁴⁰Be njanci mo. Nden o wurtini be fuu. O luttidi bee baaba biɲngel e daada maagel e pukara'en maako tato go, be nasti suudu ndu biɲngel woni.

⁴¹O naɲngi juɲngo maagel, o wi'i ngel: "*Talita kumi*", bana wi'go: "Biɲngel, mi ɗon wi'e: Umma!"

⁴²Law biɲngel deyel ummi, fuddi yahugo. Ngel ɗon mari duubi sappo e ɗiɗi. Nde yimbe ngi'i ɗum, be kayɗini masin.

⁴³Ammaa Yeesu barri be bee caatal, taa be anndina ɗum koo moye. Nden o wi'i: "Ndokke ngel nyaamdu."

Markus 6

Yimbe Nasaratu cali nuɗɗingo Yeesu

(Matta 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹Yeesu ummi nokkuure maajum, o lorti haa berniwol ngol o mawni, pukara'en maako tokki mo.

²Nde nyannde siwtorde waɗi, o fuddi ekkitingo nder suudu dewal Yahuudu'en. Nanbe mo ɗuudbe kayɗini masin. Be ɗon mbi'a: "Haa toy o hebi ɗum? Moy hokki mo hikma ka e baawde waɗugo kaayeefiiji ɗi'i?"

³Naa kanɗo woni cehoowo? Naa o bii Mariyama e deerɗiraawo Yaakuba e Yoses e Yahuuda e Simon? Naa deerɗiraabe maako rewbe boo ɗon ngondi bee meeden haa ɗo?" Ngam maajum be cali nuɗɗingo mo.

⁴Nden Yeesu wi'i be: "Yimbe ɗon teddina annabiiɗo koo toy, ammaa nder wuro ngo o danya e caka banndiraabe maako e yimbe saare maako o walaa tedduɲgal."

⁵Yeesu waawaay waɗugo kaayeefiwol koo ngole ton, sey o yowi juude maako dow nyawbe wodbe, o yamɗitini be.

⁶O hayɗini ngam sooynde nuɗɗinki mabbe.

Yeesu neli pukara'en sappo e dido

(Matta 10:5-15; Luka 9:1-6)

Baawo maajum Yeesu yiiloyi haa gure lesdi man fuu, o ekkitiini yimbe.

⁷O ewni pukara'en maako sappo e dido, o hokki be baawde dow ruuhuuji cobdi, nden o neli be dido dido.

⁸O hokki be umroore nde'e: "Taa njoge koo dume ngam jahaangal, koo nyaamdu, koo booro njoobaari, koo ceede sedda, sey sawru tan.

⁹Koo'e pade, ammaa taa borne limce didi."

¹⁰Fahin o wi'i be: "To on nasti wuro wodngo, njoođe haa saare nde be njabbi on, haa saa'iire nde on ngurtoto wuro man.

¹¹To on ngari haa wuro ngo be cali jabbaago on malla nanango on, ngurte ngo, pidde collaaje kosde moodon, dum laato ngam reentingo be."

¹²Pukara'en ndilli, ngaazoyi yimbe ngam be tuuba, be acca hakkeji mabbe.

¹³Be ndiiwi ruuhuuji cobdi duudfi, be nguji nyawbe duudbe bee nebbam, be njamditini be.

Maayde Yuhanna badoowo baptisma

(Matta 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴Ammaa laamiido Hirudus nani habaru Yeesu, ngam koo toy fuu yimbe mani innde Yeesu. Wodbe don mbi'a: "Yuhanna badoowo baptisma ummitake diga maayde. Ngam maajum o don bee baawde wadugo kaayeeffiji."

¹⁵Ammaa wodbe mbi'i: "Dum Eliya." Wodbe boo mbi'i: "Dum annabiijo bana gooto annabi'en booyma."

¹⁶Nde Hirudus nani dum, o wi'i: "Dum Yuhanna badoowo baptisma! Mi ta'ino hoore maako, ammaa o ummitake."

¹⁷Naane Hirudus bee hoore muudum umrino, be nannga Yuhanna, be kabba mo haa suudu fursina. O wadi dum ngam daliila Hirudiya, debbo Filip deerdiiko, mo Hirudus te'ino.

¹⁸Ngam Yuhanna wi'no Hirudus: "Haanaay a te'a debbo deerda."

¹⁹Ngam maajum Hirudiya wanyi Yuhanna, yidi mbarugo mo. Ammaa o waawaay,

²⁰ngam Hirudus huli Yuhanna, ngam o anndi o goongaaajo, o cenaado. O ayni mo boodum. Ammaa nde o nani mo fuu, o wemmoto masin, bee non fuu, o yidi nanugo haala maako.

²¹Nde nyalaade siftinorde danyeeke Hirudus yotti, nde laati nyalaade fottunde ngam Hirudiya. Hirudus wadi nyaamduuji ngam mawbe lesdi muudum e ardiibe dow sooje'en ujineeje e ardiibe lesdi Galiili fuu.

²²Bii Hirudiya debbo nasti, wami, seyni Hirudus e ewnaabe muudum. Laamiido wi'i paanyo debbo: "Yamam ko a yidi, mi hokkete dum."

²³E o hunani mo hunayeere nde'e: "Mi hokkete ko a yami, koo reeta laamu am."

²⁴Paanyo wurti, wi'i daada muudum: "Dume mi y'amata mo?" O jaabi: "Hoore Yuhanna badoowo baptisma."

²⁵Law paanyo lori haa laamiido, wi'i mo: "Mi yidi a hokkammi hoore Yuhanna badoowo baptisma jonta nder le'al."

²⁶Dum suni laamiido, ammaa o yidaa salanaago mo, ngam daliila kunayeeje de o hunino yeeso ewnaabe maako.

²⁷Nden o neli gooto nder sooje'en aynanbe mo, o umri mo o wadda hoore Yuhanna. Soojeejo dilli haa suudu fursina, o ta'i hoore Yuhanna.

²⁸Nden o waddi nde nder le'al, o hokki nde paanyo debbo. Kanjo boo o hokki nde daada maako.

²⁹Nde pukara'en Yuhanna nani dum, be ngari, be kooci banndu Yuhanna, be uwi ndu.

Yeesu nyaamni yimbe ujine njowo

(Matta 14:13-21; Luka 9:10-17; Yuhanna 6:1-14)

³⁰Nelaabe go lorti, kawti haa Yeesu. Be ngecci mo ko be mbaɗi e ko be ekkitini fuu.

³¹Ammaa, yimbe duudbe don ngara, don ndilla, haa Yeesu e pukara'en muudum kebaay wakkati nyaamugo. Ngam maajum o wi'i be: "Ngare ndillen haa nokkuure ferwunde haa on ciwto sedda."

³²Nden be nasti koommbowal, be ndilli feere mabbe, haa nokkuure ferwunde.

³³Ammaa duudbe ngi'i be don ndilla e be paami haa be njahata, nden be ngurti gure fuu, be ndoggi bee kosde, be aarti Yeesu e pukara'en muudum yottaago haa nokkuure man.

³⁴Nde Yeesu jippi koommbowal, o yi'i moobre yimbe duudbe. O yurmini be, ngam be nanndi bee baali di ngalaa gaynaako. O fudɗi ekkitingo be kuuje duudde.

³⁵Nde hiiri, pukara'en maako ngari haa maako, mbi'i mo: "Naange hiiri, nokkuure nde'e boo nde ferwunde.

³⁶Jabbita yimbe be ndilla haa kawyeeki e gure badiide be cooda ko be nyaamata."

³⁷Yeesu jaabi be: "Onon man ndokke be ko be nyaamata." Pukara'en mbi'i mo: "A yidi min njaha, min majjina suleyje cardi teemedde didi ngam soodugo tamseeje haa be nyaama na?"

³⁸Yeesu wi'i be: "Tamseeje noy mardon? Njehe, ndaare." Nde be kumpiti, be mbi'i mo: "Min ngoodi tamseeje jowi e lidɗi dɗi."'

³⁹Nden, Yeesu umri pukara'en be njo'ina yimbe fuu gebe gebe dow huɗo hecco.

⁴⁰Be njo'ini yimbe teemerre teemerre, cappande njowo cappande njowo.

⁴¹Nden Yeesu hoo'i tamseeje jowi e lidɗi dɗi go, o tijji asama, o yetti Allah. Nden o yewi tamseeje, o hokki pukara'en ngam be cenndana yimbe. Bana non boo o senndani be lidɗi dɗi go be fuu.

⁴²Be fuu be nyaami, be kaari.

⁴³Pukara'en mooɓti luttuɗum tamseeje e lidɗi go, kebbini cilaaje sappo e dɗi.

⁴⁴Limgal nyaambe tamseeje man waɗi worbe ujine njowo.

Yeesu waanci dow weendu

(Matta 14:22-33; Yuhanna 6:15-21)

⁴⁵Baawo man Yeesu dooli pukara'en muuɗum be nasta koommbowal, be aarta mo yahugo Baytisayda haa fomoonde weendu gadaare, saa'i o ɗon jabbito moobre.

⁴⁶Baawo o jabbiti nde, o dilli hooseere ngam waɗugo do'a.

⁴⁷Nde jemma waɗi, koommbowal boo ɗon caka weendu, Yeesu ɗon haa lesdi feere muuɗum.

⁴⁸O yi'i pukara'en maako ɗon kabda laanyugo koommbowal, ngam be ɗon tiitotira bee henndu, deydey subaha, o wari haa mabbe, o ɗon yaha dow mbeela bee kosɗe, bana o saaloto be.

⁴⁹Nde be ngi'i mo o ɗon yaha dow ndiyam, be tammi ɗum ginnawol, be ngooki.

⁵⁰Ngam be fuu be ngi'i mo, be kuli. Ammaa law Yeesu wolwani be, wi'i: "Tidɗine berɗe mon, ɗum min, taa kultore!"

⁵¹Nden o nasti koommbowal, henndu de'iti. Pukara'en kayɗini masin.

⁵²Ngam be paamaay kaayeeɗi wol tamseeje go, ngam berɗe mabbe caati.

Yeesu yamɗitini nyawbe haa Genesaret

(Matta 14:34-36)

⁵³Nde be timmini eeraago weendu, be njotti lesdi Genesaret, be tiggi koommbowal mabbe haa fomoonde.

⁵⁴Be ngurti koommbowal, law yimbe annditi Yeesu,

⁵⁵be ndoggoy koo toy nder lesdi man fuu, be ngaddani mo nyawbe waaliibe dow be'itte.

⁵⁶Koo toy Yeesu yehi, nder gure malla berniiji malla kawyeeji, yimbe don mballina nyawbe mabbe haa luube, be toro mo haa nyawbe keba meemugo koo gawargal limce maako. Meembe ngal fuu njamdi.

Markus 7

Al'aada kaakiraabe

(Matta 15:1-9)

¹Farisa'en e wodbe nder moodibbe tawreeta warbe diga Urusaliima kawti haa Yeesu.

²Be ngi'i wodbe caka pukara'en maako don nyaama bee juude cobde, waato be lootaay de fodde al'aada Farisa'en.

³Ngam Farisa'en e Yahuudu'en fuu don kakkilana al'aadaaji kaakiraabe, be nyaamataa sonaa to be looti juude mabbe laabi tal.

⁴To be ngarti luumo, be nyaamataa sonaa to be ngiiwake. Be don dwtano umrooje godde duudde de be ekkiti ngam dowugo be, bana labbingo njardukoy e payande e taasaaje njamndi mbodeeri.

⁵Farisa'en e moodibbe tawreeta y'ami Yeesu: "Koni pukara'en maada dwtantaako al'aada kaakiraabe meeden, be don nyaama bee juude cobde?"

⁶Yeesu jaabi be: "Annabaaku ngu Esaaya wadi dow moodon goondi. On naafiki'en, bana no o winndiri: Allah wi'i: Yimbe ummaatoore nde'e don teddinammi bee kunndude, ammaa berde mabbe ndaayake yam.

⁷Be don kujidanammi meere, ngam be don ekkitina geccaaji yimbe."

⁸Yeesu wi'i be: "On acci umrooje Allah, on don njogi al'aadaaji yimbe."

⁹Nden o besdi wi'ugo: "On mbaawi wulingo umroore Allah ngam jogaago al'aada moodon.

¹⁰Muusa wi'i: Teddin baaba ma e daada ma. Koo moy wolwi kalluka dow baaba malla daada mum, sey o mbare.

¹¹Ammam onon, on don mbi'a to goddo wi'i baaba malla daada mum: Gedal jawdi am ndi mi waawanno wallugo ma bee maari laatake *Korbaan* (bana wi'go: Mi hokki ndi Allah),

¹²nden kam walaa haaje o walla baaba malla daada maako fahin, on don njabana mo dum.

¹³Bana nii, on don mbonna ko wolde Allah y'ami bee al'aadaaji moodon di on don ekkitina. E on don mbaada kuuje godde duudde bana maaji."

Ko sobnata neddo

(Matta 15:10-20)

¹⁴Fahin Yeesu ewni yimbe be ngara haa maako, o wi'i be: "Nanedefam on fuu, paame:

¹⁵Walaa koo dume ko woni yaasi neddo waawata sobnugo mo bee nastugo nder maako. Ammaa ko wurtoto haa maako, kanjum sobnata mo.

¹⁶[Mo woodi noppi ngam nanugo nana!]"

¹⁷Nde Yeesu seedi bee moobre, o nasti suudu, pukara'en maako y'ami mo maana balndol ngo'ol.

¹⁸O wi'i be: "Onon boo on ngoodaa faamu na? On paamaay nii ko nastata neddo diga yaasi fuu, waawataa sobnugo mo,

¹⁹ngam dum nastataa bernde maako, ammaa nder reedu, baawodon dum wurto haa baawo suudu." Yeesu wi'i bana nii ngam o sena nyaamdu fuu.

²⁰Fahin o wi'i: "Ko wurtoto diga nder neddo, kanjum sobnata mo.

²¹Ngam haa nder, haa bernde neddo, numooji kalludi iwata, di njahra mo haa daakaareeku e nguyka e mbar-hoore

²²e njeenu e suuno e halleende e fewjere e kuuje cementiide e kaajal e kuudi kallundi e mawnitaare e faataare.

²³Kuuje kallude de'e fuu nder neddo de iwata, de cobna mo."

Nuddinki debbo Sirofiniikiijo

(Matta 15:21-28)

²⁴Yeesu ummi ton, dilli haa lesdi Tirus. O nasti saare wodnde, o yidaa yimbe annda dum. Ammaa o waawaay nyukkaago.

²⁵Nden debbo mo ruuhu cobngu don torra biingel muudum deyel, nani habaru Yeesu, o wari law haa maako, o tuggi koppi yeeso maako.

²⁶Debbo oo, o Yunaniqkeejomo asngol Sirofiniiki'en. O tori Yeesu o riiwa ruuhu cobngu diga biingel maako.

²⁷Ammaa Yeesu wi'i mo: "Accu bikkoy kaara tawon, ngam woodaay hoo'ugo nyaamdu bikkoy sakkinana ndawaakon."

²⁸Debbo wi'i mo: "Nonnon yaa Jawmiraawo, ammaa koo ndawaakon ngonkon les taabal boo nyaaman caamdum nyaamdu bikkoy."

²⁹Nden Yeesu wi'i mo: "Ngam daliila wolde maada nde'e, yah, ruuhu cobngu wurtake biingel ma."

³⁰O hooti, o tawi biingel maako don waali dow be'itte, ruuhu cobngu wurtake nder maagel.

Yeesu yamditini paho

³¹Baawo man Yeesu wurti lesdi Tirus. O saali gal lesdi Sidon, o lorti gal weendu Galiili, o yotti haa lesdi wi'eteendi Berniiji-Sappo.

³²Be ngaddani mo goddo paho mo waawataa wolwugo laabɗum. Be tori mo o wallina juŋgo dow maako.

³³Nden Yeesu wurtini mo nder moobre, darni mo feere maako, o nastini kooli nder noppi goddo oo e o meemi demŋgal maako bee tuude mum.

³⁴Nden o tijji asama, o uumi, o wi'i goddo go: "*Effata*", bana wi'go: "*Sukkita!*"

³⁵Law noppi maako cukkiti, ko haabbino demŋgal maako fiisti, o wolwi bee laabɗum.

³⁶Yeesu umri be fuu taa be anndina goddo haala man. Ammaa koo nde o duddini bolle, kambe be ngeeyni dum masin.

³⁷Nanbe dum kayɗini masin, be mbi'i: "Ko o waɗata fuu, woodi masin! O waɗi haa fahbe nana, muuka'en boo mbolwa."

Markus 8

Yeesu nyaamni yimbe ujine nayo

(Matta 15:32-39)

¹Saa'i man moobre duudnde moobti fahin. Nde be ngoodaa ko be nyaama, Yeesu ewni pukara'en muudum, wi'i be:

²"Mi don yurmina yimbe be'e, ngam be don ngondi bee am jonta nyalde tati, be ngoodaa ko be nyaama boo.

³To mi jabbiti be, be koota mi hokkaay be nyaamdu, nden kam be tampan dow laawol, wodbe mabbe boo ngari diga daayiidum."

⁴Pukara'en maako mbi'i mo: "Noy goddo hebrata nyaamdu he'anndu yimbe be fuu haa nder ladde hamaadaare nde'e?"

⁵Yeesu yaami be: "Tamseeje noy mardon?" Be njaabi: "Joweediɗi."

⁶O umri yimbe njoodo. Nden o hoo'i tamseeje joweediɗi go, o yetti Allah, o yewi de, o hokki pukara'en maako be cenndana yimbe. Pukara'en mbaɗi bana non.

⁷Be ngoodi boo liɗɗi pamari seɗɗa. Yeesu waɗi yettoore ngam maaji, nden o umri pukara'en maako be cenndana di yimbe.

⁸Be fuu be nyaami, be kaari, pukara'en moobti luttudum man, kebbini cilaaje joweediɗi.

⁹Limgal yimbe man waɗi baakin worbe ujine nayo, nden Yeesu jabbiti be.

¹⁰Law o nasti koommbowal bee pukara'en maako, o yehi lesdi Dalmanuta.

Farisa'en ɗabbi kaayeeɗi

(Matta 16:1-4)

¹¹Farisa'en ngari puɗɗi waabotirgo bee Yeesu. Be ngidɗi jarribaago mo. Ngam maajum be yaami mo o wanginana be alaama iwka diga asama.

¹²Yeesu uumi nder muudum, wi'i: "Koni yimbe be'e daɓɓata alaama? Fakat mi don wi'a on, be kebataa alaama ka sam."

¹³Nden o acci be, o lorti nder koommbowal, o eeri haa fomoonde gadaare.

Ufnirdum Farisa'en e dum Hirudus

(Matta 16:5-12)

¹⁴Pukara'en ngejjiti hoo'ugo tamseeje. Be ngalaa tamseeje, sey woore be mari haa maɓbe nder koommbowal.

¹⁵Yeesu reentini be, wi'i: "Kakkile, ndeente ngam ufnirdum Farisa'en e ufnirdum Hirudus."

¹⁶Pukara'en carwootiri, be mbi'i: "O wi'i dum ngam en ngoodaa tamseeje."

¹⁷Yeesu anndi ko be mbi'i, o yaami be: "Koni mbi'don on ngalaa tamseeje? On anndaa na? Haa jonta on paamataa na? Berde mon don caati na?"

¹⁸On ngoodi gite, on ngi'ataa na? On ngoodi noppi, on nanataa na? On ciftortaa na?

¹⁹Nde mi senndani yimbe ujine njowo tamseeje jowi, cilaaje noy on kebbini bee luttude?" Be njaabi: "Sappo e diɗi."

²⁰"Yeesu wi'i be, nde mi senndani yimbe ujine nayo tamseeje joweediɗi, cilaaje noy on kebbini bee luttude?" Be njaabi: "Joweediɗi."

²¹Nden Yeesu wi'i be: "Haa jonta on ngalaa faamu na?"

Yeesu wumtini bumɗo haa Baytisayda

²²Be njotti Baytisayda, ton, yimbe ngaddani Yeesu bumɗo, be tori mo o meema mo.

²³Yeesu nanngi juɗngo bumɗo oo, yahri mo yaasi wuro. Nden o tuuti tuude dow gite bumɗo man, o wallini juɗngo dow maako, o yaami mo: "A don yi'a na?"

²⁴Bumɗo ɓangti gite, wi'i: "Mi don yi'a yimbe, ammaa bana ledde jahande."

²⁵Fahin Yeesu wallini juude dow gite maako, o wumti, o yi'i kuuje fuu laaɓɗum.

²⁶Nden Yeesu jabɓiti mo, wi'i: Hootu saare. "Taa nastu wuro."

Piyer wangini Yeesu woni Almasiihu

(Matta 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷Baawodon Yeesu e pukara'en muudum ndilli gure badiide bee Kaysariya Filippi. Dow laawol, o yaami be: "Yimbe don mbi'a min mi moy?"

²⁸Be njaabi mo: “Wodɓe don mbi'a an woni Yuhanna baɗoowo baptisma. Wodɓe boo don mbi'a an woni Eliya. Fahin wodɓe don ndaare bana gooto annabi'en booyma.”

²⁹Yeesu yaami be: “Onon boo, on don mbi'a mi moy?” Piyaer jaabi: “An woni Almasiihu.”

³⁰Nden Yeesu umri be bee caatal, wi'i: “Taa yeccu dum koo moy.”

Yeesu wangini haala maayde e ummitineeki muudum

(Matta 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹Nden Yeesu fuddi anndingo pukara'en muudum, wi'i: “Doole Bii-nedɗoyara bone duudɗe, ndotti'en e mawbe liman'en e moodiɓbe tawreeta boo ngudina mo. Be mbaran mo, ammaa baawo nyalɗe tati o ummititto.”

³²O wi'i be dum bee bangudum. Piyaer wicciti mo sera, fuddi felugo mo.

³³Ammay Yeesu wayliti, laari pukara'en muudum. Nden o telbani Piyaer, o wi'i: “Daayam, an Saydaanu, numooji maada di yimbe, naa di Allah.”

³⁴Nden Yeesu ewni moobre e pukara'en muudum, o wi'i be: “To godɗo yidi tokkaago yam, sey o acca muuyo maako, o roondo gaafaangal maako, o tokko yam.

³⁵Ngam koo moy yidi hisnugo yonki muudum, majjinan ki. Ammaa mo majjini yonki mum ngam am e ngam Linjiila, hisnan ki.

³⁶To godɗo hebi duniyaaru fuu, ammaa o halki yonki maako, dume dum nafata mo?

³⁷Malla woodi ko godɗo waawata hokkugo ngam soottugo yonki maako na? Walaa sam!

³⁸To godɗo semti yam e bolle am hannde caka yimbe hallube, zambbotooɓe Allah be'e, nden kam Bii-nedɗo boo semtan mo to o wardi bee malaa'ika'en seniibe nder teddungal Baabiraawo maako.”

Markus 9

¹Fahin Yeesu wolwani be, o wi'i: “Goonga mi don wi'a on, wodɓe caka wonbe haa do, maayataa sey to be ngi'i laamu Allah wari bee baawɗe.”

Gayliteeki Yeesu

(Matta 17:1-13; Luka 9:28-36)

²Baawo nyalɗe joweego, Yeesu hoo'i Piyaer e Yaakuba e Yuhanna, o yahri be dow hooseere townde, kambe feere maɓbe. Jaati maako wayliti haa gite maɓbe,

³limce maako delki, daneeje tal, walaa koo gooto haa duniyaaru fuu waawata ranwingo limce bana non.

- ⁴Nden Eliya e Muusa mbaŋgani be, be don mbolida bee Yeesu.
- ⁵Piyer wi'i Yeesu: "Moodibbo, dum boodfum en don do. Accu min mbada bukkaaji tati, wooru ngam maada, wooru ngam Muusa, wooru boo ngam Eliya."
- ⁶O anndaa ko o wi'ata, ngam kaŋko e pukara'en wodbe dido go, be kultori masin.
- ⁷Ruuldere jippi, suddi be, be nani sawtu don wolwa nder maare: "Oo woni Biddo am giddaado, nanane mo."
- ⁸Don nii pukara'en ndaari haa kommbi mabbe, ammaa be ngi'aay goddo, sey Yeesu don wondi bee mabbe.
- ⁹Nde be don njippo hooseere go, Yeesu umri be taa be ngecca yimbe wodbe ko be ngi'i, sey to Bii-neddo ummitake diga maayde.
- ¹⁰Be dowlani wolde nde, ammaa be y'amy'amtiri hakkunde mabbe: "Dume ummitaago diga maayde yidi wi'go?"
- ¹¹Nden be y'ami Yeesu: "Ngam dume moodibbe tawreeta don mbi'a sey Eliya aarta wargo tawon?"
- ¹²O jaabi be: "Goonga Eliya aartan wargo, o mo'itina kuuje fuu. Kadi ngam dume Deftere wi'ata doole Bii-neddo yara bone duudde, yimbe boo meeridina mo?"
- ¹³Ammaa mi don wi'a on: Eliya wari timmi, yimbe mbaɗi mo ko be ngidi, bana ko winnda dow maako."

Yeesu yamɗitini biɲngel ngel ruuhu cobɲgu torri

(Matta 17:14-21; Luka 9:37-43)

- ¹⁴Nde be njotti haa pukara'en luttube, be ngi'i moobre duudnde don taari be. Moodibbe tawreeta don ngaabotira bee mabbe.
- ¹⁵Nde yimbe ngi'i Yeesu, be kayɗini masin. Be ndoggi, be ngari be koofni mo.
- ¹⁶Yeesu y'ami pukara'en muudum: "Dow dume on ngaabotirta bee mabbe?"
- ¹⁷Gooto nder moobre jaabi mo: "Moodibbo, mi waddani ma biɲngel am gorgel marɲgel ruuhu muukaangu.
- ¹⁸Koo toy ruuhu ngu naɲngi ngel fuu, ngu do'an ngel haa lesdi. Hunnduko maagel waɗan nguugo, ngel hiri'indiran nyii'e, banndu maagel saatan. Mi y'ami pukara'en maada be ndiiwa ruuhu ngu, ammaa be mbaawaay."
- ¹⁹Yeesu wi'i be: "Hey yimbe sooya-nuddinki'en, haa ndey tokkotoomi wondugo bee moodon e munyango on? Ngadde biɲngel man!"
- ²⁰Be ngaddi ngel haa maako. Nde biɲngel yi'i Yeesu, law ruuhu dimmbi ngel. Ngel do'i haa lesdi, ngel talli, hunnduko maagel waɗi nguugo.

²¹Yeesu y'ami baaba maagel: "Diga ndey dum fuddi wadugo ngel?" Baaba maagel jaabi: "Diga ngel pamarel."

²²Nde duuddum boo ruuhu ngu do'i ngel nder yiite koo nder ndiyam, ngam halkugo ngel. To a waawi, useni endu min, wallu min!"

²³Yeesu jaabi mo: "Koni a wi'i: To a waawi? Walaa ko salorta nuddindo, koo dume fuu wadoto."

²⁴Law baaba biɲngel hooli: "Mi nuddini, ammaa dum caɗɗum haa am, wallam!"

²⁵Nde Yeesu yi'i moobre don dogga wara haa mabbe, o telbani ruuhu cobɲgu go: "An ruuhu muukaangu, pahu! Mi umri ma: Wurta biɲngel nge'el, taa meetu nastugo nder maagel."

²⁶Ruuhu hooli, bosli ngel, wurti haa maagel. Ngel laati bana maayɗo, haa yimbe duudbe mbi'i: "Ngel maayi."

²⁷Ammaa Yeesu naɲngi ngel juɲngo, ummini ngel, ngel dari.

²⁸Nde Yeesu nasti suudu, pukara'en maako y'ami mo bee sirri: "Ngam dume minin min mbaawaay riiwugo ngu?"

²⁹Yeesu jaabi be: "Walaa baawde feere riiwata irin ruuhu ngu'u, sey do'a."

Yeesu anndini haala maayde muudum e ummitineeki muudum didawre

(Matta 17:22-23; Luka 9:43-45)

³⁰Be ummi ton, be caali nder lesdi Galiili. Yeesu yidfaa koo gooto annda haa o woni.

³¹Ngam o don anndina pukara'en maako, o wi'i be: "Be ndokkan Bii-neddo haa juude yimbe. Kambe be mbaran mo, ammaa baawo nyalde tati o ummititto."

³²Pukara'en paamaay maana anndinol ngol, ammaa be kuli y'amugo mo boo.

Moy buri mawnugo?

(Matta 18:1-5; Luka 9:46-48)

³³Be njotti Kafarnahum. Nde be nasti saare, Yeesu y'ami pukara'en muudum: "Dow dume on ngaabotiri haa laawol?"

³⁴Ammaa be njeedi, ngam haa laawol be ngaabotiri dow moy burata mawnugo caka mabbe.

³⁵Yeesu joodi, ewni pukara'en muudum sappo e dido, wi'i be: "To goddo yidi o laato arano, sey o wada hoore maako o baawoojo yimbe fuu e o laato jaggiido yimbe fuu."

³⁶Nden o hoo'i biɲngel pamarel, o darni ngel caka mabbe. O huufi ngel, o wi'i pukara'en maako:

³⁷“Mo jabi biɲngel pamarel bana nge'el daliila innde am, min o jabi. Mo jabi yam, naa min o jabi, ammaa neldɔ yam.”

Mo honnaaki en don bee meeden

(Luka 9:49-50)

³⁸Yuhanna wi'i Yeesu: “Moodibbo, min ngi'i godɔ don riiwra ginnaaji bee innde ma. Min ngidno hadugo mo, ngam o tokkaaki en.”

³⁹Ammaa Yeesu jaabi: “Taa kade mo, ngam walaa mo waawata wadugo kaayeeɓi bee innde am, law baawodon o hallina yam.

⁴⁰Ngam koo moy mo honnaaki en, don bee meeden.

⁴¹Ngam koo moy yarni on ndiyam seɗɗa daliila innde am ngam on yimbe Almasiihu, mi don wi'a on fakat o heban mbarjaari maako.”

Deentinki dow hakke

(Matta 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴²To godɔ do'i gooto burɗo famɗugo caka nuddinbe yam nder hakke, ndikkana mo be bila hayre namarde mawnde haa daande maako, be ngubo mo nder weendu.

⁴³To dum juɲngo ma nastinte nder hakke, ta'u ngo, ndikka a nasta ngeendam nduumiidam a guddo dow nastugo bee juude ma dɗi nder yiite jahannama nge nyifataa sam.

⁴⁴[Ton, gildi nyaamandi banndu mbaatataa, yiite boo nge nyifataa sam.]

⁴⁵To dum kosɲgal ma nastinte nder hakke, ta'u ngal, ndikka a nasta ngeendam nduumiidam bee kosɲgal gootal dow wubeego bee kosde ma dɗi nder yiite jahannama nge nyifataa sam.

⁴⁶[Ton, gildi nyaamandi banndu mbaatataa, yiite boo nge nyifataa sam.]

⁴⁷E to dum yiitere ma nastinte nder hakke, doof nde, ndikka a nasta laamu Allah bee yiitere woore dow wubeego nder yiite jahannama bee gite ma dɗi.

⁴⁸Ton, gildi nyaamandi banndu mbaatataa, yiite boo nge nyifataa sam.

⁴⁹Ngam yiite lamminan koo moy fuu bana mannda.

⁵⁰“Mannda woodi, ammaa to lammeenga maajam ittake, bana noy on lamminirta dam fahin? Sey on laato on marbe mannda nder moodon. Njoodode jam bee koo moy.”

Markus 10

Ekkitinol Yeesu dow ceergal

(Matta 19:1-12; Luka 16:18)

¹Yeesu ummi nokkuure man, dilli lesdi Yahudiya, nden o eeri maayo Urdun. Fahin yimbe moobti haa maako. O ekkitini be bana ko woowa.

²Farisa'en wodbe ngari haa maako ngam jarribaago mo. Be y'ami mo: "Tawreeta dujanake gorko seera debbo mum na?"

³Yeesu jaabori be bee y'amol ngol: "Dume Muusa umri on?"

⁴Be njaabi: "Muusa dujani gorko winnda dereewol ceergal, nden o seera debbo maako."

⁵Yeesu wi'i be: "Ngam caatal ko'e moodon Muusa winndani on umroore nde'e.

⁶Ammaa haa fuddam, Allah tagi gorko e debbo.

⁷Ngam maajum gorko accan baaba muudum e daada muudum, dakkotiran bee debbo muudum.

⁸Be dido fuu be laatoto banndu wooru. Bana non be laatataako yimbe dido baawodon, ammaa banndu wooru.

⁹Ngam maajum taa neddo fiista ko Allah habbi."

¹⁰Nde be nasti saare, pukara'en maako y'anti mo haala man.

¹¹Yeesu faamtini be, wi'i: "Koo moy seeri debbo muudum, te'i debbo feere, o wadi njeenu dow debbo arano.

¹²Non boo to debbo acci gorko muudum, te'ri bee gorko feere, o wadi njeenu."

Yeesu barkidini bikkoy pamaroy

(Matta 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³Yimbe ngaddi bikkoy pamaroy haa Yeesu ngam o meema koy. Ammaa pukara'en caatani yimbe be.

¹⁴Nde Yeesu yi'i dum, o berni, o wi'i pukara'en maako: "Acce bikkoy pamaroy ngara haa am. Taa kade koy, ngam laamu Allah woodani irin maakoy.

¹⁵Mi don wi'a on, mo jabaay laamu Allah bana biɲngel pamarel, fakat o nastataa ngu sam."

¹⁶Nden o huufi bikkoy go, o wallini juude maako dow maakoy, o barkidini koy.

Risku e laamu Allah

(Matta 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷Nde Yeesu don yaha dow laawol, goddo doggoy wari, tuggi koppi yeeso maako, y'ami mo: "Moodibbo booddo, dume mi wadata haa mi heba ngeendam nduumiidam?"

¹⁸Yeesu wi'i mo: "Ngam dume a wi'ata yam mi booddo? Sey Allah gooto tan woni booddo.

¹⁹A anndi umrooje: Taa mbar-hoore, taa wad njeenu, taa wujju, taa seeda fewre, taa wad rikici, teddin baaba ma e daada ma.”

²⁰Godɗo oo wi'i: “Moodibbo, mi dɔwtani umrooje de'e fuu diga mi derkeejo tawon.”

²¹Yeesu suti mo bee yiide, wi'i mo: “Luttani ma huunde woore: Yah soorru ko a mari fuu, hokku talaka'en ceede man, nden a heboyan ndesaari haa asama, baawodon, war tokkam.”

²²Ammaa nde godɗo oo nani bolle de'e, yeeso maako nyibbi, bernde maako metti, o dilli, ngam o diskudo masin.

²³Yeesu laari pukara'en muudum, o wi'i be: “Dum safani riskube nastugo laamu Allah.”

²⁴Bolle de'e kayɗini pukara'en masin. Ammaa Yeesu wi'i be fahin: “Bikkoy am, nastugo laamu Allah sadi masin!

²⁵Ngeelooba saalo nder wurdere baatal furi hoyugo dow diskudo nasta laamu Allah.”

²⁶Pukara'en besdi hayɗingo masin, be y'amy'amtiri, be mbi'i: “To non kam, moy waawata hisugo?”

²⁷Yeesu suti be, wi'i: “Haa yimbe, dum wadataako, ammaa haa Allah dum wadoto, ngam haa Allah, koo dume fuu wadoto.”

²⁸Nden Piyer wi'i mo: “Ndaa minin min acci kuuje fuu, min tokki ma.”

²⁹Yeesu wi'i mo: “Goonga. Min boo mi don wi'a on: Koo moy acci saare malla deerɗiraabe malla daada malla baaba malla bikkoy malla gese muudum ngam daliila am e ngam Linjiila,

³⁰o heɓtan dum cowi teemerre nder ngeendam maako jonta: Calaaɗe e deerɗiraabe worbe e rewbe e daadiraabe e bikkoy e gese e bee toonyaangeeji boo. Nder zamanuuru waranndu boo o heɓan ngeendam nduumiidam.

³¹Duudɓe aartube laatoto sakkitiibe, duudɓe sakkitiibe boo laatoto aartube.”

Yeesu anndini haala maayde e ummitineeki muudum tataɓre

(Matta 20:17-19; Luka 18:31-34)

³²Be don dow laawol yahugo Urusaliima. Yeesu don ardi pukara'en muudum, be kayɗini, yimbe tokkiibe baawo mabbe don kula boo. Fahin Yeesu ewni pukara'en muudum sappo e diɗo feere mabbe, o anndini be ko tammi wadugo mo.

³³O wi'i be: “Nane, en don njaha Urusaliima, ton be ndokkan Bii-nedɗo haa juude mawbe liman'en e moodibbe tawreeta. Be kiitoto mo kiita maayde, nden be ndokka mo haa juude hefeerɓe.

³⁴Kambe boo be njancan mo, be tuutan mo tuude, be boccan mo, be mbaran mo. Ammaa baawo nyalde tati o ummititto diga maayde.”

Tornde Yaakuba e Yuhanna

(Matta 20:20-28)

³⁵Nden Yaakuba e Yuhanna bibbe Zebede baditi Yeesu, be mbi'i mo: “Moodibbo, min ngidi a wadana min ko min y'amata ma.”

³⁶Yeesu y'ami be: “Dume on ngidi mi wadana on?”

³⁷Be njaabi mo: “To a joodake dow leeso laamu ma nder teddungal ma, nden kam min ngidi a jo'ina min gooto haa nyaamo ma e gooto haa nano ma.”

³⁸Ammaa Yeesu wi'i be: “On anndaa ko torotoodon. On mbaawan yarugo jardugel bone ngel mi yarata na malla jabugo baptisma bone de mi jabata na?”

³⁹Be njaabi mo: “Min mbaawan.” Yeesu wi'i be: “Goonga, on njaran jardugel bone bana am, on njaban boo baptisma ka mi jabata.

⁴⁰Ammaa ko laarani joodaago haa nyaamo malla haa nano am, naa min hokkata dum, dum don ngam yimbe be Allah taaskani.”

⁴¹Nde pukara'en sappo luttube nani haala man, be bernani Yaakuba e Yuhanna.

⁴²Nden Yeesu ewni be fuu, wi'i be: “On anndi, yimbe be on ndaarata bana ardiibe ummaatooje, be don ndoola yimbe mabbe, mawbe boo don kolla be baawde.

⁴³Ammaa taa dum wona non caka moodon. To gooto moodon yidi laataago mawdo, sey o laato jaggiido moodon.

⁴⁴Mo yidi ardaago caka moodon, sey o wona maccudo yimbe fuu.

⁴⁵Ngam Bii-neddo boo waraay ngam yimbe kuuwana mo, ammaa ngam o huuwana yimbe, o hokka yonki maako ngam soottugo duudbe.”

Yeesu wumtini Bartime bumdo

(Matta 20:29-34; Luka 18:35-43)

⁴⁶Be njotti Yeriko. Nde Yeesu wurti wuro maajum bee pukara'en muudum e moobre duudnde, bumdo bi'eteedo Bartime bii Time donno joodi sera laawol, o donno rooko.

⁴⁷Nde o nani Yeesu Nasaratuujo don saalo, o fuddi hoolugo: “Yeesu bii Daawuda, endam!”

⁴⁸Duudbe telbani mo, mbi'i mo o jeedo, ammaa o burti hoolugo: “Bii Daawuda, endam!”

⁴⁹Yeesu dari, wi'i: “Ewne mo.” Be ewni bumdo go, be mbi'i mo: “Tiddin bernde ma, umma, o don ewne.”

⁵⁰Nden o wudini alkibbaare maako, o ummi, o wari haa Yeesu.

⁵¹Yeesu y'ami mo: "Dume ngidfa mi wafane?" Bumdo jaabi: "Moodibbo, wumtinam haa mi yi'a fahin."

⁵²Yeesu wi'i mo: "Yah, nuddinki ma hisni ma." Law o wumti o don yi'a, nden o tokki Yeesu.

Markus 11

Yeesu nasti Urusaliima

(Matta 21:1-11; Luka 19:28-40; Yuhanna 12:12-19)

¹Nde be baditi Urusaliima, gal wakeere gure Baytifaaji e Baytaniya, kommbi Hooseere Jaytunje, Yeesu neli pukara'en muudum difo,

²o wi'i be: "Njehe wuro wonngo yeeso moodon. To on nasti ngo, on tawan wamnde molde habbaande nde goddo meedaay wa'aago. Piiste nde, ngadde.

³To goddo y'ami on: Koni piistoton nde? Njaabe mo: Jawmiraawo woodi haaje maare, o lornan nde law."

⁴Nden be ndilli, be tawi molde haa laawol, nde don habbi haa yolnde goddo, be piisti nde.

⁵Wodbe dariibe ton y'ami be: "Dume mbadoton do? Ngam dume piistoton molde nde?"

⁶Be njaabi bana Yeesu wi'no be, nden yimbe man acci be.

⁷Be ngaddani Yeesu molde, be ndadfi limce mabbe dow maare, Yeesu wa'i nde.

⁸Yimbe duudbe mbe'iti limce muudum'en dow laawol, wodbe itti haakooji haa gese, cabbi di dow laawol.

⁹Yimbe ardiibe Yeesu e tokkiibe baawo fuu kooli, mbi'i: "*Hosanna*, barka laatano garando bee innde Jawmiraawo.

¹⁰Allah barkidina laamu ngaranngu, ngu baaba meeden Daawuda! *Hosanna*, teddungal laatano Allah haa asama!"

¹¹Yeesu nasti Urusaliima. O nasti haykaliiru boo, o timmini laarugo ko woni nder maaru fuu, nde hiiri, o dilli Baytaniya bee pukara'en maako sappo e difo.

Yeesu naali ibbi

(Matta 21:18-19)

¹²Janngo maajum nde be ngurti Baytaniya, Yeesu maati dolo.

¹³O eewi ibbi bee haakooji duudfi, o yehi ngam o laara teema ibbe don haa maaki. Ammaa nde o yehi les maaki, o tawi sey haakooji tan, ngam naa dum saa'i ibbe.

¹⁴Nden Yeesu wi'i ibbi: "Taa goddo meeta nyaamugo ibbe haa maafa!" Pukara'en maako nani.

Yeesu nder haykaliiru

(Matta 21:12-17; Luka 19:45-48; Yuhanna 2:13-22)

¹⁵Nde be njotti Urusaliima, Yeesu nasti haykaliiru. O fuddi faartugo soorroobe e soodoobe nder haykaliiru. O hippi taabe sannjooobe ceede e koromje soorroobe pooli.

¹⁶O accaay koo gooto saalo nder haykaliiru bee dongal.

¹⁷Nden o ekkitini yimbe, o wi'i: "Ndaa ko winnda nder Deftere Seniinde: Suudu am wi'ete suudu wadugo do'a ngam ummaatooje fuu. Ammaa onon on ngartiri ndu lowol fasooobe."

¹⁸Mawbe liman'en e moodibbe tawreeta nani haala man, be puɗɗi tefugo dabare mbarugo Yeesu, ammaa be don kula mo ngam moobre fuu hayɗini ekkitinol maako.

¹⁹Nde hiiri, Yeesu e pukara'en muuɗum ngurti berniwol.

Yeesu e ibbi joorki

(Matta 21:20-22)

²⁰Jaɗngo man fajiri, nde be don caalo, be ngi'i ibbi go, ki yoori bee ɗaɗi maaki fuu.

²¹Piyer siftori, wi'i Yeesu: "Moodibbo, ndaa ibbi ki a naali go. Ki yoori."

²²Nden Yeesu jaabi pukara'en muuɗum: "Nuɗɗine Allah.

²³Goonga mi don wi'a on, to godɗo wi'i hooseere nde'e: Sootta diga ɗo, yolla nder mbeela, to o sekaay nder bernde maako sam, ammaa o nuɗɗini ko o wi'i laato, ɗum laatanto mo fakat."

²⁴Ngam maajum mi don wi'a on: Nde on toroto huunde fuu, nuɗɗine on kebi nde e on keban nde.

²⁵Yaake on ndarake ngam wadugo do'a, to woodi huunde hakkunde moodon bee godɗo, njaafe mo, ngam haa Baabiraawo moodon gondo haa asama boo yaafano on aybeeji moodon.

²⁶[Ammaa to on njaafaaki wodbe, nden kam Baabiraawo moodon gondo haa asama boo yaafantaako on aybeeji moodon.]

Toy baawde Yeesu iwi?

(Matta 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷Be lorti haa Urusaliima. Yaake Yeesu don waanca nder haykaliiru, mawbe liman'en e moodibbe tawreeta e ndotti'en dawroobe ngari haa maako.

²⁸Be yaami mo: "Bee duɗayeere moy a waarata kuuje ɗe'e? Moy duɗani ma wadugo bana nii?"

²⁹Yeesu jaabi be: "Min boo mi yaaman on huunde woore. To on njaabake yam, nden kam min boo mi jaaboto on bee duɗayeere moy kuuwranmi kuuje ɗe'e.

³⁰Moy duɗani Yuhanna waɗango yimbe baptisma? Allah naa malla yimbe? Njaabe.”

³¹Nden be carwootiri, be mbi'i: “To en njaabake: Allah, o y'aman en: Koni on nuddinaay mo?

³²Haa en njaabo dum yimbe...” ndaa be don kula ummaatoore ngam yimbe fuu ndaari Yuhanna o annabiiɗo fakat.

³³Nden be njaabi Yeesu: “Min anndaa.” Yeesu wi'i: “Min boo mi wi'ataa on bee duɗayeere moy mbaɗanmi kuuje de'e.”

Markus 12

Balndol remooɓe hallube

(Matta 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹Nden Yeesu fuddi wolwango be bee balndi. O wi'i: “Godɗo jubi ngesa inabooje, o howi ka, o waɗi biɗɗirde inaboojam, o mahi suudu towndu ngam aynoowo ngesa. Nden o halfini ka remooɓe, o dilli jahaangal.

²Nde saa'i tebugo inabooje waɗi, o neli jaggiɗo maako haa remooɓe go ngam o jabana mo gedal maako haa inabooje.

³Ammaa be naɗngi jaggiɗo oo, be piyi mo, be ndiiwi mo juɗngo sooko.

⁴Nden jawmu ngesa neli jaggiɗo muudum feere. Kaɗko boo remooɓe naawni mo haa hoore, be toski mo.

⁵Jawmu ngesa neli jaggiɗo muudum feere fahin, ammaa be mbari mo. Bana non be mbaɗi duudɓe, be piyi wodɓe, be mbari wodɓe boo.

⁶Luttani jawmu ngesa biɗɗo gooto tan, gidaado maako. Haa ragare man o neli mo haa remooɓe go, o numi: Be teddinan biyam kam.

⁷Ammaa remooɓe be'e carwootiri, be mbi'i: Ndaa kaɗko tammi ronugo. Sey en mbara mo, nden en marta ndonɗu maako.

⁸Nden be naɗngi biɗɗo go, be mbari mo, be ngudini mo yaasi ngesa.”

⁹Nden Yeesu tokki wi'ugo: “Dume jawmu ngesa waɗata? O waran, o halkan remooɓe go, o hokkan ngesa inabooje haa wodɓe.

¹⁰Walaa seko on naɗngi aaya ka'a: Hayre nde mahoobe ngudini, laati hayre talkumooɓe burnde saman.

¹¹Jawmiraawo waɗi dum, dum kaayeeɗi haa gite meeden.”

¹²Mawɓe Yahuudu'en ɗabbi naɗngugo Yeesu, ngam be anndi o wolwi balndol ngol dow mabbe. Ammaa be kuli moobɓe, ngam maajum be acci mo, be ndilli.

Jomorgol ngam laamiido

(Matta 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³Be neli Farisa'en wodɓe e yimbe Hirudus haa Yeesu ngam naɲngugo mo nder yaɗamol tuufnorgol.

¹⁴Be ngari, be mbi'i mo: "Moodibbo, min anndi walaa ko yaali ma bee godɗo, ngam a senndindirtaa yimbe, ammaa a don anndina laawol Allah bee goonga. Yeccu min, dum kaandudum hokkugo laamiido Roma jomorgol na? Min ndokka na malla min calo hokkugo?"

¹⁵Nde Yeesu anndi naafikaare mabbe, o jaabi be: "Koni on tuufani yam tuuforgol? Ngaddaneedam suleyre haa mi yi'a."

¹⁶Be ngaddani mo. Yeesu yaɗami be: "Suura moy e innde moy dow maare?" Be njaabi mo: "Kaysara, laamiido Roma jeyi."

¹⁷Nden Yeesu wi'i be: "Njobe Kaysara, ko haanani mo, ndokke Allah boo ko haanani mo." Jaawaabu maako hayɗini be masin.

Yamol dow ummitineeki maaybe

(Matta 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸Saduki'en wi'anbe maaybe ummitittaako ngari haa Yeesu. Be yaɗami mo yaɗamol ngo'ol :

¹⁹"Moodibbo, Muusa winndani en umroore nde'e: To godɗo maayi, acci debbo mo walaano biɲngel, sey deerɗiiko te'a mo ngam haa be kebana maayɗo danygol.

²⁰Woodino deerɗiraabe njoweedido. Arano te'i debbo, maayi, accaay bikkoy.

²¹Diɗabo te'i mo, maayi, kanɗo boo o accaay bikkoy, bana non boo tataɓo.

²²Haa njoweedido te'be debbo oo fuu maayi, be accaay bikkoy. Baawo mabbe debbo boo maayi.

²³Nyalaade ummitineeki, to maaybe ummitake, debbo moy o laatanto caka mabbe kadi? Ngam be njoweedido fuu be te'ino mo."

²⁴Yeesu jaabi be: "On don mboofa masin! Ngam on anndaa Defte Ceniide, on anndaa boo baawde Allah.

²⁵Ngam to maaybe ummitake, walaa teegal fahin, be laatoto bana malaa'ika'en haa asama.

²⁶Ko laarani haala maaybe e ummitineeki mabbe, on meedaay jaɲngugo ko winnda nder deftere Muusa dow haala wumre na? Ton Allah wi'i Muusa: Min woni Allah Ibrahiima e Allah Isiyaaku e Allah Yaakubu na !

²⁷Allah o Allah yeedbe, naa o Allah maaybe. Ngam maajum on mboofi masin."

Umroore burnde mawnugo

(Matta 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸Gooto nder Moodibbe tawreeta nani kujjootiral mabbe, o nani Yeesu jaabi Saduki'en boodfum, nden o yami mo: "Dow umrooje fuu, umroore ndeye buri mawnugo?"

²⁹Yeesu jaabi: "Ndaa umroore burnde mawnugo: Onon Isra'iila'en, nane: Allah Jawmiraawo meeden, o gooto.

³⁰Yid Jawmiraawo, Allah maada bee bernde ma fuu, bee yonki ma fuu, bee hakkiilo ma fuu e bee semmbe ma fuu.

³¹Ndaa umroore didawre: Yid keeddiddiraawo maada bana hoore maada. Walaa umroore feere buri de'e. "

³²Nden moodibbo tawreeta wi'i Yeesu: "Boodfum moodibbo. Ko a wi'i, dum goonga: Jawmiraawo Allah o gooto, walaa Allah feere, sey kanke tan.

³³Sey koo moy fuu yida Allah bee bernde e hakkiilo e semmbe mum fuu, sey o yida keeddiddiiko boo bana no o yidirta hoore maako. Dum buri dokke dabbaaji gulaadi e lii'aadi fuu."

³⁴Yeesu nani o jaabi boodfum bee hikma, nden o wi'i mo: "A daayaaki laamu Allah." Baawo maajum koo moy huli yamugo mo yamde godde.

Almasiihu e Daawuda

(Matta 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵Nde Yeesu don ekkatina nder haykaliiru, o wadi yamol ngo'ol: "Noy moodibbe mbi'rata Almasiihu woni bii Daawuda?

³⁶Ngam Ruuhu Ceniido dowi Daawuda, o wi'i bee hoore maako: Jawmiraawo wolwani jawmam: Jooda haa nyaamo am, haa to mi wallini konne'en maada les kosde ma.

³⁷Daawuda bee hoore muudum ewni mo Jawmiraawo, kadi noy Almasiihu laatori bii Daawuda?" Moobre duudnde hediti haala Yeesu bee seyo.

Yeesu reentini moobre dow moodibbe tawreeta

(Matta 23:1-36; Luka 20:45-47)

³⁸Ndaa ko o don ekkatina koo moy: "Ndeente e moodibbe tawreeta, yidbe waancugo bee ngapaleeji juudfi, be ngidi yimbe koofna be haa luube.

³⁹Nder cuufi dewal Yahuudu'en, be ngidi joodaago haa joole teddude e to be ewnake be ngam nyaamdu boo be dabbitan joole camdinaade.

⁴⁰Be don njafita marle rewbe yurumbe, be don njuutina do'aare ngam yimbe ngi'a be. Be keban kiita naawka masin."

Dokkal debbo jurumfo

(Luka 21:1-4)

⁴¹Nden Yeesu joodi banngɛ baatirdum ceede nder haykaliiru. O hakkilani yimbe waatanbe ceede nder baatirdum ceede man. Riskube duudbe ndokki ceede duudbe.

⁴²Debbo jurumɗo talakaajo boo wari, waati aniini didi, waato ceede sedda non.

⁴³Yeesu ewni pukara'en muudum, wi'i be: "Goonga mi don wi'a on, debbo jurumɗo talakaajo oo waati nder baatirdum ceede ko buri yimbe wodbe fuu.

⁴⁴Ngam kambe be ndokki sedda diga duudeenga jawdi mabbe, ammaa debbo oo, koo nde o laafudo, o hokki ko o mari ngam nguure maako fuu."

Markus 13

Yeesu don anndina gibbinki haykaliiru

(Matta 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹Nde Yeesu wurti haykaliiru, gooto haa pukara'en maako wi'i mo: "Moodibbo, laar no kaa'e e nyible de'e mboodiri!"

²Yeesu jaabi mo: "A don yi'a nyible mawde de'e na? Fakat, hayre luttataa dow hayre, be ngibbinan koo dume fuu."

Billaaɗe e toonyaangeeji

(Matta 24:3-14; Luka 21:7-19)

³Yeesu don joodi dow Hooseere Jaytunje haa huucitirde haykaliiru. Piyer e Yaakuba e Yuhanna e Andire feere mabbe yami mo:

⁴"Yeccu min ndey kuuje de'e laatoto e alaama kaye wanginta saa'iire timmoode kuuje de'e fuu?"

⁵Nden Yeesu fudɗi wi'ugo be: "Kakkile, ngam taa godɗo majjina on.

⁶Duudbe ngaran bee innde am, be mbi'an: Min woni Almasiihu, be majjinan yimbe duudbe.

⁷To on nani habaru konuuji badiidi e daayiidi, taa kultore, doole dum laato, ammaa naa dum timmoode tawon.

⁸Ummaatoore haban bee ummaatoore wodnde, laamu ummanto laamu feere. Dimbande lesdi mbaɗan haa nokkuje feere feere, non boo weelo. Dum laatoto bana fudɗam luuwe danyugo.

⁹Ammaa onon, kakkilane ko'e moodon, ngam be nanngan on, be njahrn on yeeso hiitoobe. Be piyan on nder cuudi dewal Yahuudu'en. On ndaroto yeeso mawbe e laamiibe ngam daliila am, haa on mbaɗa seedamku moodon yeeso mabbe.

¹⁰Sey ummaatooje fuu nana waazu Linjiila tawon.

¹¹To be naŋgi on, be njahri on yeeso hiitoobe, taa cuklane ko mbi'oton. Ammaa to wakkati man wari, mbolwe bolle de on kebata. Kanje de iwataa haa moodon, ammaa haa Ruuhu Ceniido.

¹²Yimbe ndokkan deerdiraabe mabbe ngam mbareego, baabiraabe mbaɗan bikkoy mabbe bana non, bikkoy ummanto saaro'en mabbe e koy mbaran be.

¹³Koo moy fuu wanyan on daliila innde am. Ammaa mo munyi haa timmoode, o hisan.”

Nyiddudum nattinoojum

(Matta 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴Yeesu wi'i boo: “On ngi'an ko wi'ete nyiddudum nattinoojum don dari haa pallel ngel haanaay dum daro. Mo jaŋgi dum, sey faama boodum! Nden kam sey wonbe lesdi Yahudiya ndogga haa kooseeje.

¹⁵Mo don dow soorowol, taa jippo ngam hoocugo koo dume nder maagol.

¹⁶Mo don haa ngesa, taa hoota saare ngam hoo'ugo limce mum.

¹⁷Kayto! Bone laatanto reedu'en e musininanbe nder nyalde man!

¹⁸Tore Allah ngam taa dum laato saa'i duumol.

¹⁹Ngam nder nyalde maajum billaare naawnde waɗan, bana maare meedaay waɗeego diga fuddoode duniyaaru haa wargo hannde, nde meetataa waɗugo boo.

²⁰To Allah ustaayno limgal nyalde man, walaa koo gooto hisanno. Ammaa o usti de ngam daliila yimbe maako be o subi.

²¹Wakkati man, to godɗo wi'i on: Ndaa Almasiihu haa do malla: Ndaa mo haa to, taa njabe.

²²Ngam fewoobe wi'anbe be almasiihu'en malla be annabi'en mbaŋgan, be mbaɗan alaamaaji e kaayeeɗiji ngam be majjina koo subaabe boo, to dum heboto.

²³Onon, kakkile! Mi yecci on dum fuu diga aran.”

Loraaki Bii-neddo

(Matta 24:29-35; Luka 21:25-33)

²⁴Nder nyalde baawo billaare nde'e, naange nyibban, lewru accan yaynugo,

²⁵koode asama njanan, baawdeeji asama boo ndimmboto.

²⁶Nden Bii-neddo wangan gite yimbe, o waran nder duule bee teddungal e baawde mawde.

²⁷O nelan malaa'ika'en haa alkibilaaji nayi ngam moobtugo subaabe maako diga keerol duniyaaru ngo'ol haa ngola.

²⁸Paame ko ibbi anndinta on: To lice maaki kesdfiti, haakooji maaki boo mbiliti, on anndi duumol badake.

²⁹Bana non onon boo, to on ngi'i kuuje de'e don laato, annde o badake wargo.

³⁰Goonga mbi'anmi on: Kuuje de'e fuu laatoto hiddeko yimbe zamanuuru ndu'u fuu maayda.

³¹Asama e lesdi njinnan, ammaa bolle am njinnataa sam.

Allah tan anndi nyalaade darngal

(Matta 24:36-44)

³²“Ammaa walaa mo anndi nyalaade maajum koo saa'a maajum, malaa'ika'en anndaa, koo Bidfo boo anndaa, sey Baabiraawo tan anndi.

³³Kakkile! Ayne! Ngam on anndaa ndey saa'i maajum laatoto.

³⁴Dum laatoto bana to godfo dilli jahaangal, acci saare mum, halfitini huuwoofe muudum gooto gooto fuu kuugal muudum, umri aynoowo saare o ayna.

³⁵Ngam maajum ayne, nde nii on anndaa ndey jawmu saare wartata, kiikiide malla caka jemma malla boo babbol, koo fajiri.

³⁶To o warti bee juhuki, taa o tawta on don daani.

³⁷Ko mi wi'i on, mi don wi'a dum yimbe fuu: Ayne!”

Markus 14

Ardiibe don ndawra nanngugo Yeesu

(Matta 26:1-5; Luka 22:1-2; Yuhanna 11:45-53)

¹Lutti nyalde didi haa juulde Paska e tamseeje de ufnaaka wade. Mawbe liman'en e moodibbe tawreeta dabbi no be yoyra Yeesu, be nannga mo, be mbara mo.

²Be mbi'i: “Taa en mbada dum wakkati juulde, ngam taa dum ummina fitina caka ummaatoore.”

Debbo rufi nebbam dow hoore Yeesu

(Matta 26:6-13; Luka 12:1-8)

³Yeesu don haa Baytaniya nder saare Simon kuturuujo. Saa'i o don nyaama, debbo feere wari, o don jogi faandu sadndu heewndu uurdi mbi'eteendi nardi, ndi laabndi e cadndi masin. O fusi hunnduko faandu man, o rufi uurdi go dow hoore Yeesu.

⁴Wodbe caka yimbe ton berni, be mbi'mbi'tiri: “Koni o majjini nebbam da'am meere?”

⁵To o soorrino dam ko buri suleyje cardi teemedde tati, o hokkuno ceede man haa talaka'en, buranno nafugo.” Be peli mo bee caatal.

⁶Ammaa Yeesu wi'i be: "Acce mo! Koni on pitinta mo? O huuwani yam kuugal boodɲgal.

⁷Talaka'en don ngondi bee moodon foroy, on mbaawan wadango be ko woodi koo ndey on ngidi fuu. Ammaa min mi wondataa bee moodon foroy.

⁸Kaŋko o wadi ko o waawi. Diga saa'i siwaa o rufi nebbam dow banndu am ngam uweego.

⁹Goonga mi don wi'a on: Koo toy nder duniyaaru haa nuddinbe yam ngaazinta Linjiila fuu, be ngeccan boo ko debbo oo wadi e be ciftoran mo."

Yahuuda zammbi Yeesu

(Matta 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰Nden Yahuuda Iskariyot, gooto nder pukara'en sappo e dido, dilli haa mawbe liman'en ngam o hokka Yeesu haa juude mabbe.

¹¹Nde be nani haala maako, be ceyi. Be iinani mo ceede. Nden Yahuuda dabbitsi wakkatiire burnde fottugo ngam o hokka Yeesu haa juude mabbe.

Yeesu nyaamdi kiirtaari Paska bee pukara'en muudum

(Matta 26:17-25; Luka 22:7-23; Yuhanna 13:21-30)

¹²Nyalaade arande haa juulde tamseeje de ufnaaka, nde be kirsata jawgel Paska, pukara'en yami Yeesu: "Toy a yidi min njaha, min taaskitina kiirtaari Paska ngam maada?"

¹³Nden Yeesu neli pukara'en muudum dido, wi'i be: "Naste nder berniwol, on pottan bee goddo doondiido mbulku ndiyam, tokke mo.

¹⁴Haa saare nde o nastata, mbi'e jawmu saare man: Moodibbo wi'i: Toy suudu haa mi nyaama kiirtaari Paska bee pukara'en am?

¹⁵O hollan on suudu mawndu, dowru, mo'itinaandu, taaskitinaandu, on taaskitina kuuje fuu ngam meeden ton."

¹⁶Pukara'en go ndilli, nasti berniwol, be tawi koo dume fuu bana o wi'i be, be taaskitini kiirtaari Paska.

¹⁷Nde kiikiide wadi, Yeesu wardi bee pukara'en muudum sappo e dido.

¹⁸Saa'i be njoodi be don nyaama, Yeesu wi'i: "Goonga mbi'anmi on, gooto moodon mo don nyaamda bee am, zammboto yam."

¹⁹Dum naawi berde pukara'en, koo moy mabbe fuddi y'amugo mo: "Naa dum min sika?"

²⁰Yeesu jaabi be: "Dum gooto haa sappo e dido moodon, mo don suuwa loɲgere mum bee am nder le'al.

²¹Goonga Bii-neddo maayan bana ko winnda dow maako. Ammaa bone laatanto goddo mo zamboto Bii-neddo. To o danyaakano, burananno mo.”

Kiirtaari ceniindi

(Matta 26:26-30; Luka 22:15-20; 1 Korintu'en 11:23-25)

²²Nde be don nyaama, Yeesu hoo'i tamseere, wadi yettoore, yewi tamseere man, hokki be, wi'i: “Koo'e, dum banndu am.”

²³Baawo maajum o hoo'i jardugel, o yetti Allah, o hokki be, be fuu be njari nder maagel.

²⁴O wi'i be: “Dum yiiyam am ndufaadam ngam duudbe, bee maajam Allah tabitiniri alkawal muudum.

²⁵Goonga mi don wi'a on: Mi meetataa yarugo inaboojam dam haa nyalaade mi yarata kesam nder laamu Allah.”

²⁶Nden be ngimi gime mangtooje, be ndilli haa Hooseere Jaytunje.

Yeesu wangini no Piyer yeddani mo

(Matta 26:31-35; Luka 22:31-34; Yuhanna 13:36-38)

²⁷Yeesu wi'i pukara'en muudum: “On fuu on accatam on ndoggan, bana ko winnda nder Deftere: Mi mbaran gaynaako, baali cankititto.

²⁸Ammaa to mi ummitake, mi aartan on yahugo lesdi Galiili.”

²⁹Piye wi'i mo: “Koo to yimbe fuu acci ma, min kam mi accataa ma.”

³⁰Nden Yeesu wi'i mo: “Goonga mbi'anmaami: Jemmaare nde'e, hiddeko asgumri u'a nde didi, an a wi'an nde tati a anndaa yam.”

³¹Ammaa Piye tabitini ko o wi'i bee sawtu: “Mi meedataa wi'go mi anndaa ma, koo to doole mi maayda bee maada.” Pukara'en luttube fuu njaabi bana non.

Do'a Yeesu haa Gecemane

(Matta 26:36-46; Luka 22:39-46)

³²Nde be njotti nokkuure wi'eteende Gecemane, Yeesu wi'i pukara'en muudum: “Njoode haa do, haa mi wadoya do'a.”

³³Nden o yahdi bee Piye e Yaakuba e Yuhanna. Kulol e saklere ukkani mo.

³⁴O wi'i be: “Torra bernde am yidi mbarugo yam. Tokke joodaago haa do, ayne.”

³⁵O yehi yeeso sedda, o do'i haa lesdi, o tori haa saa'iire torra nde'e saalo acca mo, to heboto.

³⁶O wi'i: “Yaa Baabiraawo am, an a waawi wadugo koo dume fuu. Ittanam jardugel torra nge'el. Ammaa wad ko ngidfa, naa ko ngidmi.”

³⁷Nden o lori, o tawti pukara'en tato go, be don daani. O wi'i Piye: “Simon, a don daani na? A waawaay aynugo koo saa'a ngoota na?

³⁸Ayne, tore Allah ngam taa on nasta jarribeeki. Ko ruuhu neddo yidi, banndu muudum waawataa wadugo dum, ngam ndu tampundu.”

³⁹Fahin o yehi, o wadi do'a bana o wadno naane.

⁴⁰Nde o lorti, o tawti be be don daani fahin, ngam gite mabbe teddi. Be anndaa ko be njaaboto mo.

⁴¹Nde o wari haa mabbe tatabre, o wi'i be: “On don daani haa jonta na? On don ciwto na? He'i kadi, saa'i wadi! Jonta be ndokkan Bii-neddo haa juude hakke'en.

⁴²Umme, ndillen! Ndaa zammbotoodo yam baditake.”

Nanngseeki Yeesu

(Matta 26:47-56; Luka 22:47-53; Yuhanna 18:3-12)

⁴³Diga Yeesu timminaay wolwugo tawon, Yahuuda, gooto nder pukara'en maako sappo e dido go wari. Moobre duudnde wardi bee maako bee kaafaaje e cabbi, mawbe liman'en e moodibbe tawreeta e ndotti'en dawroobe neli be.

⁴⁴Yahuuda zammbotoodo Yeesu hokkuno be alaama, wi'i: “Mo mi hebbata, dum kanjo. Nanng mo, ndillire mo, ayne mo boodum.”

⁴⁵Nde o yotti, o baditi Yeesu, o wi'i mo: “Moodibbo.” Nden o hebbi mo.

⁴⁶Nden wodbe boo ukki dow Yeesu, nanngi mo.

⁴⁷Ammaa gooto haa dariibe ton losi kaafahi muudum, fe'i maccudo hooreejo liman'en, ta'i mo nofru.

⁴⁸Yeesu wi'i be: “Koni on ngari bee kaafaaje e cabbi ngam nanngugo yam bana mi pasoowo?

⁴⁹Nyalde fuu mi donno wondi bee moodon nder haykaliiru, mi don ekkatina on, on nanngaay yam. Ammaa dum wadi ngam goondingo ko winnda nder Deftere Seniinde.”

⁵⁰Nden pukara'en fuu ndoggi acci mo.

⁵¹Suka feere tokki Yeesu, o don wakki suddaare tan dow banndu maako. Be nanngi mo,

⁵²ammaa o teeti, o wudini suddaare, o doggi o temmbo, o dadi.

Yeesu yeeso mawbe liman'en e ndotti'en e moodibbe tawreeta

(Matta 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yuhanna 18:13-14,19-24)

⁵³Be njahri Yeesu haa hooreejo liman'en. Mawbe liman'en e ndotti'en e moodibbe tawreeta fuu don moobti ton.

⁵⁴Piyer tokki daayiidum, o nasti saare hooreejo liman'en. O joododi bee aynoobe, o don aytino yiite.

⁵⁵Mawbe liman'en e hiitoobe nder dawriinde fuu dabbi wullaandu dow Yeesu haa be ndo'a mo kiita maayde, ammaa be kebaay.

⁵⁶Seedoobe duudbe ceedi pewe dow maako, ammaa bolle mabbe luutindiri.

⁵⁷Nden wodbe mabbe ummi ceedi fewre nde'e dow maako, be mbi'i:

⁵⁸“Min nani bee noppi amin o wi'i: Mi yibbinan haykaliiru ndu yimbe mahi e mi mahitan ndu nder nyalde tati, naa bee juude yimbe.”

⁵⁹Ammaa kambe boo, seedamkuuji mabbe njahdaay.

⁶⁰Hooreejo liman'en ummi, dari caka yimbe, yami Yeesu: “A jaabataako koo dume dow gullaali wulliibe be'e na?”

⁶¹Ammaa Yeesu jeedi, jaabaaki sam. Fahin hooreejo liman'en yami mo: “An a Almasiihu, Bidfo Allahteddudo na?”

⁶²Yeesu wi'i: “Ooho, min woni kanjo, onon boo on ngi'an Bii-nedfo don joodi haa nyaamo Allah Baawfo, o waran nder duule asama.”

⁶³Hooreejo liman'en seeki limce mum, wi'i: “Walaa haaje en dabbiita seedoobe feere.

⁶⁴On nani kalluka maako dow Allah. Dume on mbi'ata dow maajum?” Be fuu be njaabi o aybudo, be kiiti mo kiita mbareego.

⁶⁵Wodbe mabbe tuuti tuude dow Yeesu. Be cuddi gite maako, be lukki mo, nden be mbi'i mo: “Annditu, moy wadi ma dum?” Aynoo be boo koo'i mo, maari mo.

Piyer wi'i o anndaa Yeesu

(Matta 26:69-75; Luka 22:56-62; Yuhanna 18:15-18,25-27)

⁶⁶Nde Piyer donno haa les, haa daldal saare tawon, gooto haa horbe hooreejo liman'en wari.

⁶⁷Nde o yi'i Piyer don aytino yiite, o laari mo, o wi'i: “An boo a donno wondi bee Yeesu Nasaratuujo.”

⁶⁸Ammaa Piyer yeddi, wi'i: “Mi anndaa, mi faamaay ko a wi'i.” Nden o dilli haa zawleeru. Saa'i maajum asgumri u'i.

⁶⁹Korfo go yi'i mo, wi'i dariibe ton fahin: “Oo do, o gooto mabbe.”

⁷⁰Ammaa fahin Piyer yeddi. Baawo maajum sedfa dariibe ton mbi'i Piyer: “Fakat a gooto mabbe, ngam an boo a godfo Galiili.”

⁷¹Piyer fudfi hunaago: “Allah hiito yam to mi fewi! Mi anndaa gorko mo on mbolwanta do.”

⁷²Saa'i maajum asgumri u'i didawre. Piyer siftori wolde nde Yeesu wi'no mo: "Hiddeko asgumri u'a nde didi, an a wi'an nde tati a anndaa yam." Nden o wayliti o fuddi woyugo.

Markus 15

Yeesu yeeso Pilaatu

(Matta 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Yuhanna 18:28-38)

¹Fajiri cub, mawbe liman'en kawti bee ndotti'en e moodibbe tawreeta e hiitoobe nder dawriinde fuu, be carwootiri. Be kabbi Yeesu, be njahri mo, be ndokki mo haa juude Pilaatu.

²Kanjo boo o yami mo: "An woni laamiido Yahuudu'en na?" Yeesu jaabi mo: "Nonnon bana mbi'da."

³Mawbe liman'en ngullori Yeesu kuuje duudde.

⁴Nden Pilaatu yami mo fahin: "A jaabataako koo dume na? Laar no be ngullori ma gullaali duuddi."

⁵Ammaa Yeesu sali wolwugo, haa Pilaatu haydini.

Be kiiti Yeesu kiita maayde

(Matta 27:15-26; Luka 23:13-25; Yuhanna 18:39-40; 19:1-16)

⁶Nde juulde Paska wadi fuu, Pilaatu woowi yoofango yimbe kabbaado gooto mo be yami.

⁷Wakkati maajum goddo bi'eteedo Barabbas don haa suudu fursina bee wodbe, be mbadino fitina, be mbarno goddo nder fitina ka'a.

⁸Nden yimbe moobre ndilli haa saare Pilaatu, be mbi'i mo o wadana be ko o woowi wadango be.

⁹Pilaatu yami be: "On ngidi mi yoofana on laamiido Yahuudu'en na?"

¹⁰Ngam o anndi, mawbe liman'en njahrani mo Yeesu ngam kaajal.

¹¹Ammaa mawbe liman'en tiddini yimbe be mbi'a mo ndikka o yoofana be Barabbas.

¹²Fahin Pilaatu wolwani yimbe: "Mo on mbi'ata laamiido Yahuudu'en, mi wada mo dume kadi?"

¹³Be kooli fahin, be mbi'i: "Bil mo haa leggal gaafaangal!"

¹⁴Pilaatu yami: "Kadi halleende ndeye o wadi?" Ammaa be besdi wookugo bee sawtu, be mbi'i: "Bil mo haa leggal gaafaangal!"

¹⁵Pilaatu yidi fottango moobre. Ngam maajum o yoofani be Barabbas. Nden o umri sooje'en, be bocci Yeesu, o hokki mo haa juude mabbe ngam be bila mo haa leggal gaafaangal.

Sooje'en njanci Yeesu

(Matta 27:27-31; Yuhanna 19:2-3)

¹⁶Sooje'en njahri Yeesu haa daldal laamorde, be moobti sooje'en wonbe nder yebre woore fuu.

¹⁷Be borni mo mojaare wodeere, be mbadi meetaleewol gi'e, be njo'ini ngol dow hoore maako.

¹⁸Nden be koofni mo: "Allah woonane, an laamiido Yahuudu'en."

¹⁹Be piyi mo bee sawru dow hoore, be tuuti mo tuude, be tuggi koppi be cujidani mo.

²⁰Nde be timmini jancugo mo, be borti mo mojaare wodeere go, be borni mo limce maako. Nden be njahri mo yaasi berniwol ngam be bila mo dow leggal gaafaangal.

Gaafeeki Yeesu

(Matta 27:32-44; Luka 23:26-43; Yuhanna 19:17-27)

²¹Haa laawol be potti bee goddo Sirene, bi'eteedo Simon, baaba Aleksandire e Rufus, o don warta ngesa. Sooje'en ndooli mo roondaago leggal gaafaangal Yeesu.

²²Be njahri Yeesu haa nokkuure nde be mbi'ata Golgota bana wi'ugo: nokkuure Gumbal-hoore.

²³Ton be ngidi yarnugo mo inaboojam benndudam jillaadam bee dace, ammaa Yeesu sali yarugo.

²⁴Nden be bili mo haa leggal gaafaangal, be cenndi limce maako bee wadugo kur'u ngam be kebta ko koo moy mabbe hoo'ata.

²⁵Dum donno saa'a joweenayi fajiri, be bili mo dow leggal gaafaangal.

²⁶Be mbinndi daliila kiita maako dow alluha bana ni'i: "Laamiido Yahuudu'en."

²⁷Be bildi fasoobe dido bee Yeesu haa ledde gaafaade, gooto haa nyaamo maako, gooto boo haa nano maako.

²⁸[Bana nii ko deftere wi'i goondiri, nde wi'i: "Be limi mo nder huuwoobe zunuuba."]

²⁹Saalotoobe ton ndimmbini ko'e muudum'en, kudi mo, be mbi'i: "Hey! A wi'no a yibbinan haykaliiru, a mahtoto ndu nder nyalde tati.

³⁰Jippa leggal gaafaangal kadi, hisnu hoore ma!"

³¹Bana non boo mawbe liman'en e moodibbe tawreeta njanci Yeesu, be mbolwi hakkunde mabbe be mbi'i: O hisni wodbe, ammaa o waawataa hisnugo hoore maako.

³²Sey en ngi'a Almasiihu, laamiido Isra'iila jippo leggal gaafaangal jonta, ngam haa en nuddina mo. Koo bildaabe bee maako go boo kallini mo.

Maayde Yeesu

(Matta 27:45-56; Luka 23:44-49; Yuhanna 19:28-30)

³³Caka naange nyibre suddi lesdi fuu haa yotti saa'a tati asiri.

³⁴Saa'a tati Yeesu hooli bee sawtu: “*Elohi, Elohi, lema sabaktani?*” Bana wi'go: “Yaa Allah am, yaa Allah am, ngam dume a wudini yam?”

³⁵Wodbe dariibe ton nani dum, be mbi'i: “Ndaa o don ewno Eliya.”

³⁶Gooto mabbe yaawi suuwi sooso nder lammudam, taari dum dow loosol, nden o bangti dum ngam yarnugo Yeesu, o wi'i: “Sey en ndeena e en ndaara to Eliya waran jippina mo diga leggal gaafaangal.”

³⁷Ammaa Yeesu hooli bee semmbe, o maayi.

³⁸Wiirndallo nder haykaliiru seeki caka cak diga dow haa les.

³⁹Nde ardiido dow sooje'en Roma teemerre dariido les leggal gaafaangal yi'i no Yeesu maayri, o wi'i: “Fakat, goddo oo o Biddo Allah.”

⁴⁰Woodi boo rewbe ton, be don ndaara diga daayiidum. Nder mabbe Mariyama mo wuro Magdala e Mariyama daada Yaakuba pamaro e Yoses e Salome.

⁴¹Be tokkino Yeesu, be njagganino mo nde o donno haa Galiili. Woodi boo rewbe feere duudbe, be ngarduno bee Yeesu haa Urusaliima.

Uweeki Yeesu

(Matta 27:57-61; Luka 23:50-56; Yuhanna 19:38-42)

⁴²Nde dum nyalaade taaskara, bana wi'go nyalaade nde aartata nyannde siwtorde, nde hiiri,

⁴³Yusufu mo wuro Arimatiya wari. O mawdo tedduo caka dawroobe. O don reeni garki laamu Allah boo. Kanke o tiddini bernde maako, o yehi haa Pilaatu, o tori mo banndu Yeesu.

⁴⁴Pilaatu haydini nanugo Yeesu maayi law bana nii. O ewni mawdo sooje'en go, o yami mo: “Neebi o maayi na?”

⁴⁵Baawo mawdo sooje'en Roma anndini mo habaru man, o dujani Yusufu hoosugo banndu Yeesu.

⁴⁶Yusufu soodi kasa digguka, o jippini banndu Yeesu, o hasni ndu, o wallini ndu nder yenaande wasaande nder tapaare. Nden o talli hayre mawnde, o mabbi nastirde yenaande.

⁴⁷Mariyama mo Magdala e Mariyama daada Yoses ndaari haa be mballini banndu Yeesu.

Markus 16

Ummitineeki Yeesu

(Matta 28:1-8; Luka 24:1-12; Yuhanna 20:1-10)

¹Nde nyannde siwtorde saali, Mariyama mo Magdala e Mariyama daada Yaakuba e Salome coodi uurle ngam be njaha, be ndufa dow banndu Yeesu.

²Alat, nyannde go'oore nder asaweere, be ndawi cub yahugo yenaande, be njotti ton saa'i pudki naange.

³Be mbi'mbi'tiri hakkunde mabbe: "Moy sottinanta en hayre haa nastirde yenaande?"

⁴Ammaa nde be bangti gite, be ngi'i hayre mawnde go sottinaama.

⁵Be nasti nder yenaande. Be ngi'i suka don joodi ton haa wakeere nyaamre, o don borni toggoore raneere. Be kultori.

⁶Ammaa o wi'i be: "Taa kultore! On don dabbita Yeesu Nasaratuujo mo be bilino haa leggal gaafaangal. O walaadon haa do, o ummitake. Ndaa haa be mballinno mo.

⁷Jonta ndille, mbi'e pukara'en maako e Piyer kubaruwol ngo'ol: O aartan on yahugo Galiili, ton ngi'oton mo bana o wi'no on."

⁸Rewbe ngurti yenaande man, be ndoggi, be ndiwni be kultori masin. Be mbi'aay haala man koo moy, ngam be kultori.

Yeesu wangani Mariyama mo Magdala

(Matta 28:9-10; Yuhanna 20:11-18)

⁹Baawo Yeesu ummiti diga maayde, nyannde Alat fajiri cub, o aarti wangango Mariyama mo Magdala mo o riiwi ruhuuji cobdi joweedidi haa maako.

¹⁰O yehi, o anndini dum hawtidiraabe Yeesu. Kambe be donno mboya, berde mabbe ta'ino.

¹¹Be nani Mariyama don wi'a: "Yeesu o geeto, mi yi'i mo!" Ammaa be nuddinaay ko o wi'i.

Yeesu wangani pukara'en dido

(Luka 24:13-35)

¹²Baawo maajum Yeesu wangani dido mabbe bee jaati feere, nde be don njaha kawye.

¹³Be lori, be ngecci dum luttube, ammaa kambe boo be nuddinaay dum.

Yeesu wangani pukara'en sappo e go'o

(Matta 28:16-20; Luka 24:36-49; Yuhanna 20:19-23; Kuude Nelaabe 1:6-8)

[¹⁴Baawodon Yeesu wangani pukara'en sappo e go'o saa'i be don nyaama. O feli be ngam sooynde nuddinki mabbe. O feli be boo ngam caatal berde mabbe, ngam be nuddinaay bolle yi'be mo baawo o ummiti.

¹⁵Nden o wi'i be: "Njehe koo toy nder duniyaaru, ngaazine koo moy Linjiila.

¹⁶Koo moy nuddini, jabi baptisma, hisan. Mo nuddinaay, Allah hiitoto mo.

¹⁷Nuddinbe mbanjan alaamaaji di'i: Be ndiiwan ginnaaji bee innde am, be mbolwan bee demde kese.

¹⁸To be nanngi bodde bee juude malla to be njari njaram mbaroojam, dum naawnataa be sam. Be njowan juude mabbe dow nyawbe, be njamditan."]

Yeesu eengti

(Luka 24:50-53; Kuude Nelaabe 1:9-11)

¹⁹Baawo nde Jawmiraawo timmini wolwango pukara'en muudum, o eengti haa asama, o joodi haa nyaamo Allah.

²⁰Pukara'en kam ndilli, ngaazini Linjiila koo toy fuu. Jawmiraawo boo huuwdi bee mabbe, goondini waazu mabbe bee alaamaaji go.

Luka

Luka 1

¹Yaa Teyofilus teddufo: Yimbe duudbe kabdi winndugo kubaruwol kuuje laatiide caka meeden.

²Be mbinndi ko min nani haa yi'be kuuje de'e bee gite muudum'en diga fuddam, halfitinaabe kuugal anndingo kubaruwol man.

³Ngam maajum nde mi humpiti laafka kuuje de'e fuu diga fuddoode maaje, dum haandani yam haa mi winndane dum bee tokkindirki, yaa Teyofilus teddufo.

⁴Mi wadi dum ngam haa a faama hooldinaare ekkitinolji di kebda.

Malaa'ikaajo wangini danyeekei Yuhanna

⁵Nder zamanu Hirudus donno laamani lesdi Yahudiya, woodino goddo limanjo, mo innde muudum Zekariya, gondo nder yebre liman'en Abiya. Innde debbo maako Elizabet, mo danygol Haruna, hooreejo liman'en.

⁶Be dido fuu be adili'en yeeso Allah, be don dwtano umrooje Jawmiraawo e farillaaji muudum fuu bee booddum.

⁷Ammaa be ngalaano biingel, ngam Elizabet latino dimaro e non boo be dido fuu be naywi.

⁸Nyannde feere Zekariya don huuwa kuugal limanku muudum yeeso Allah, ngam dum wakkati kuugal yebre maako.

⁹Liman'en mboowi senndugo kuude hakkunde muudum'en bee wadugo kur'u. Nyalaade man, Zekariya subaama, o hebi nastugo nder haykaliiru ngam wulugo uurle yeeso Jawmiraawo.

¹⁰Saa'i o don wula uurle, moobre ummaatoore fuu don wada do'a haa yaasi.

¹¹Don nii, Zekariya yi'i malaa'ikaajo don dari haa wakeere guldudum uurle nyaamre.

¹²Nde o yi'i mo, o hultori, o sakli.

¹³Ammaa malaa'ikaajo wi'i mo: "Taa hultor, Zekariya, ngam Allah nani do'aare maada. Debbo maada Elizabet danyante biingel, a innda ngel Yuhanna.

¹⁴A seyoto masin, yimbe duudbe ceyodoto bee maada ngam danyeekei maagel.

¹⁵Ngam o laatoto mawdo yeeso Jawmiraawo. O yarataa inaboojam malla nguykinooram koo dame. O kebbinteedo bee Ruuhu Ceniido diga nder reedu daada maako.

¹⁶O lornan Isra'iila'en duudbe haa Jawmiraawo Allah mabbe.

¹⁷O aartan Jawmiraawo wargo nder ruuhu e baawde de annabi Eliya hebno, ngam o lortina berde baabiraaɓe haa bikkoy muudum'en, o wartira berde tuurtoobe haa hikma ka adili'en, o taaskitina ummaatoore ngam Jawmiraawo."

¹⁸Ammaa Zekariya wi'i malaa'ikaajo: "Noy anndiranmi dum goonga? Ngam min mi naywi, debbo am boo duubi muudum duudi."

¹⁹Malaa'ikaajo jaabi mo: "Min mi Jibirilla, mi don daro yeeso Allah ngam huuwango mo. Kanke neli yam mi wolwane, mi anndine kubaruwol belngol ngo'ol."

²⁰Ammaa a nuddinaay bolle am tammiide goondugo to wakkati man wadi. Ngam maajum a laatoto muukaajo, a waawataa wolwugo haa to kuuje de'e laatake."

²¹Saa'i man yimbe don ndeena Zekariya. Be kaydini ngam o neebi nder haykaliiru.

²²Nde o wurti, o waawaay wolwango be, be paami o yi'i kaayeeɓi nder haykaliiru. O donno wadana be alaamaaji bee juude, ngam o waawaay wolwugo.

²³Nde wakkati kuugal Zekariya nder haykaliiru timmi, o hooti saare maako.

²⁴Nyalde sedda baawodon, debbo maako Elizabet reedi, o suudi baakin lebbi jowi. O wi'i:

²⁵"Ndaa ko Jawmiraawo wadani yam: O ittani yam semteende ndimaraaku am caka yimbe fuu."

Malaa'ikaajo wangini danyeeɓi Yeesu

²⁶Nde Elizabet reedi, wadi lebbi joweego, Allah neli malaa'ikaajo Jibirilla haa berniwol bi'eteengol Nasaratu nder lesdi Galiili.

²⁷O neli mo haa paanyo debbo, kaɓɓanaado gorko bi'eteedo Yusufu, mo danygol Daawuda. Innde paanyo debbo boo Mariyama.

²⁸Malaa'ikaajo wari haa maako, wi'i mo: "Seya, an keɓdo mo'ere Allah! Jawmiraawo don wondi bee maada!"

²⁹Bolle de'e cakli Mariyama masin, o numi ko dum yidi wi'go.

³⁰Malaa'ikaajo wi'i mo: "Taa hultor, Mariyama, ngam a hebi mo'ere Allah.

³¹A tammi reedugo, a danyan biɗɗo gorko, a inndan mo Yeesu.

³²O laatoto mawɗo, be ewnoto mo Biɗɗo Allah Baniido. Jawmiraawo Allah hokkan mo laamu kaaka maako Daawuda.

³³O laamanto ummaatoore Isra'iila haa foroy, laamu maako timmataa sam."

³⁴Mariyama wi'i malaa'ikaajo: "Noy dum laatorto, nde min mi anndaa gorko sam?"

³⁵Malaa'ikaajo wi'i mo: "Ruuhu Ceniido waran dow maada, baawde Allah Banjido suddete bana dowdi. Ngam maajum biido mo a tammi danyugo, laatoto Ceniido e be ewnoto mo Biido Allah.

³⁶Elizabet, banndiraawo maada don bee reedu, o danyan biingel gorgel, koo nde o naywi, be mbi'no mo o dimaro boo, ammaa jonta o don bee reedu lebbi joweego.

³⁷Ngam walaa ko sadani Allah."

³⁸Mariyama wi'i: "Min mi kordo Jawmiraawo, dum laatano yam bana mbi'da." Nden malaa'ikaajo dilli, acci mo.

Mariyama yehi haa Elizabet

³⁹Nder balde man Mariyama ummi, dilli bee jaawal haa wuro wodngo, nder kooseeje lesdi Yahudiya.

⁴⁰O nasti saare Zekariya, o hoofni Elizabet.

⁴¹Saa'i Elizabet nani koofngol Mariyama, biingel fuddi dimmbaago nder reedu maako. Nden Elizabet heewi Ruuhu Ceniido,

⁴²wi'i bee sawtu: "A barkidinaado caka rewbe fuu, biingel ngel a tammi danyugo boo barkidinaangel!

⁴³Min mi moye haa daada Jawmiraawo am wara haa am?

⁴⁴Ngam ndaa, saa'i mi nani koofngol ma, biingel dimmbi nder reedu am ngam seyo.

⁴⁵Barka laatani ma ngam a nuddini ko Jawmiraawo wi'i ma, dum laatoto."

Yimre Mariyama

⁴⁶Nden Mariyama wi'i: "Nafsu am don mangta Jawmiraawo,

⁴⁷bernde am don heewi seyo ngam Allah am, kisnoowo yam!

⁴⁸Ngam o yerdi laarugo kordo maako leesdo. Fakat, diga jonta yimbe gide fuu mbi'an mi barkidinaado,

⁴⁹ngam Allah Baawdo wadani yam kuuje mawde! Innede maako woni Ceniido,

⁵⁰endam maako don dow hulbe mo diga yidere haa yidere.

⁵¹O huuwi kuude mawde bee junngo maako semmbidngo, o sanjiti mawnitiibe nder numooji muudum'en.

⁵²O jippini semmbidbe diga leese laamu muudum'en, o bangti leesbe.

⁵³O haarni dolbe bee kuuje boodde, riskube boo, o riiwi be juude meere.

⁵⁴O walli Isra'iila, jagganiido mo, o siftori endam maako,

⁵⁵bana o wi'no kaakiraabe meeden, waato Ibrahiima e danygol muudum haa foroy."

⁵⁶Mariyama joododi bee Elizabet ko dillani lebbi tati, nden o hooti saare maako.

Danyeeki Yuhanna badoowo baptisma

⁵⁷Nde saa'i Elizabet danyata yotti, o danyi biidfo gorko.

⁵⁸Heeddiddiraabe maako e banndiraabe maako nani Jawmiraawo wadani mo endam duuddam, be ceyodi bee maako.

⁵⁹Nde nyalaade joweetatabre wadi, be ngari ngam juulnugo biɲngel go, be ngidno inndugo ngel Zekariya, bana innde baaba maagel.

⁶⁰Ammaa daada maagel wi'i: "Aa'a, naa non, ngel inndete Yuhanna."

⁶¹Be mbi'i mo: "Walaa koo gooto nder banndiraabe ma mari innde nde'e."

⁶²Nden be mbaɗani baaba maagel alaama bolle bee juude, ngam haa be y'ama mo innde ndeye o yidi inndugo ngel.

⁶³Zekariya anndini be, be ndokka mo alluha. Nden o winndi: "Innde maagel Yuhanna." Yimbe fuu kayɗini.

⁶⁴Saa'i man nden hunnduko Zekariya mabbiti, demɲgal maako fiisti, o fudɗi wolwugo, o maɲgti Allah bee sawtu.

⁶⁵Heeddiddiraabe maako fuu kultori masin. Haa lesdi kooseje Yahudiya fuu be mbolwi haala kuuje de'e.

⁶⁶Nanbe dum fuu tokki numugo: "Dume biɲngel nge'el tammi laataago?" Ngam fakat, baawde Jawmiraawo don ngondi bee maagel.

Annabaaku Zekariya

⁶⁷Zekariya, baaba biɲngel go heewi Ruuhu Ceniido, o wadi annabaaku, o wi'i:

⁶⁸"Yettoore laatano Allah, Jawmiraawo Isra'iila, ngam o hakkilani ummaatoore maako, o rimɗini nde.

⁶⁹O darnani en kisnoowo cemmbidfo, nder danygol Daawuda, jaggiido maako.

⁷⁰Kanjum woni ko o anndinno diga booyma bee kunndude annabi'en maako seniibe,

⁷¹o wi'no o rimɗinan en diga juude konne'en meeden, e baawde wanybe en fuu.

⁷²O waɲginani kaakiraabe meeden endam maako, o siftori alkawal maako ceniɲgal.

⁷³Ngam Allah hunani kaakiraawo meeden Ibrahiima,

⁷⁴o hisnan en baawde konne'en meeden, haa en njaggano mo bilaa kulol,

⁷⁵ngam haa en laato yimbe maako seniibe e adili'en nder balde ngeendam meeden fuu.

⁷⁶An boo, biɲngel pamarel, be ewnoto ma annabiijo Allah Baɲiido, ngam a aartan Jawmiraawo ngam haa a mo'inana mo laawol.

⁷⁷A anndinan yimbe maako o hisnan be, bee yaafango be hakkeeji mabbe.

⁷⁸Allah meeden o keewdo endam, daliila endam da'am, o yaynan dow meeden bana naange pudanɲe,

⁷⁹ngam yaynango wonbe nder nyibre e les dowdi maayde e dowugo kosde meeden dow laawol salaaman."

⁸⁰Yuhanna mawni, o semmbidi boo nder ruuhu. O joodi nder ladde haa yotti wakkati o wangi haa ummaatoore Isra'iila.

Luka 2

Danyeeke Yeesu

(Matta 1:18-25)

¹Nder saa'i man laamiido Agustus, umri binndol yimbe nder lesde maral maako fuu.

²Kaɲgol woni binndol aranol, ngol wadi yaake Kiriniyus donno ngomna lesdi Siriya.

³Yimbe njehe ngam winndeego, koo moy fuu haa wuro iwde muudum.

⁴Yusufu ummi wuro Nasaratu nder lesdi Galiili, yehi nder lesdi Yahudiya, haa Baytilaama, wuro laamiido Daawuda danyano, ngam o iwi haa asɲgol Daawuda.

⁵O yehi ton ngam winndeego, kaɲko e Mariyama, kabɓanaado maako, reeduujo.

⁶Yaake be don ton, nyalaade haa Mariyama besna yotti.

⁷O danyi biɲngel gorgel, afel maako, o saawi ngel nder limce, o wallini ngel nder nyaamnirde dabbaaji, ngam be kebaay nokkuure nder saare haa hodbe mbeerata.

Malaa'ikaajo wangi waynaabe

⁸Woodino waynaabe haa ladde nder lesdi maajum, be don ayna tokke dammooji mabbe jemma.

⁹Malaa'ikaajo Jawmiraawo wangi be, tedduɲgal Jawmiraawo yayni dow mabbe, be kultori masin.

¹⁰Ammaa malaa'ikaajo wi'i be: "Taa kultore! Ngam mi waddani on kubaruwol belɲgol, ceynanɲgol masin ngam ummaatoore fuu.

¹¹Jemmaare hanndeere nde'e, kisnoowo danyanaama on nder wuro Daawuda, kaɲko woni Almasiihu, Jawmiraawo.

¹²Ndaa, on kebtiran mo bee alaama ka'a: On tawan biɲngel caawaangel bee limce, ballinaangel nder nyaamnirde dabbaaji."

¹³Law, moobre malaa'ika'en asama kawti bee malaa'ikaajo go, be teddini Allah, be mbi'i:

¹⁴"Teddungal haa Allah towɗo dow asamanji, salaaman boo dow lesdi haa yimbe yidaabe Allah!"

Waynaabe njehi Baytilaama

¹⁵Nde malaa'ika'en acci be, lorti haa asama, waynaabe mbi'mbi'tiri hakkunde muudum'en: "Ndillen haa en njotto Baytilaama, en ndaara ko Jawmiraawo anndini en go."

¹⁶Be njaawi yahugo ton, be tawi Mariyama bee Yusufu e biɲngel keccel, ngel don waali nder nyaamnirde dabbaaji.

¹⁷Nde be ngi'i ngel, be ngecci ko malaa'ikaajo wi'no be dow maagel.

¹⁸Nanbe ko waynaabe mbi'i fuu, kaydini.

¹⁹Ammaa Mariyama jogi dum fuu nder bernde muudum, o tokki numtugo dum.

²⁰Nden waynaabe lori, be don teddina Allah, be don mangta mo ngam kuuje de be nani e be ngi'i fuu, ngam dum fuu dum laati bana malaa'ikaajo anndinno be.

Be njuulni Yeesu, be njahri mo haa haykaliiru

²¹Nde nyalde joweetati caali, be njuulni biɲngel, be inndi ngel Yeesu. Innde nde malaa'ikaajo wi'no daada maagel diga o siwaa reedugo.

²²Nde wakkati labbinki Mariyama fodde tawreeta Muusa hibbi, saaro'en njahri biɲngel haa Urusaliima, ngam be ngadda ngel yeeso Jawmiraawo nder haykaliiru.

²³Ngam tawreeta Jawmiraawo wi'i: "Bidɗo gorko afo fuu, Jawmiraawo jeyi."

²⁴Be ngari boo ngam be lii'o kirseteedum bana Jawmiraawo umri: "Pooli masar didi malla pooloy didoy."

²⁵Woodino godɗo feere ton, innde maako Simeyon, o adiliijo e kulɗo Allah, o donno reena kisnoowo Isra'iila garandɗo. Ruuhu Ceniido don wondi bee maako,

²⁶anndini mo o maayataa, sey to o yi'i Almasiihu nelaadɗo Jawmiraawo.

²⁷Ruuhu yerbi mo, o yehi nder haykaliiru. Saa'i maajum saaro'en Yeesu ngaddi biɲngel muudum'en ngam be mbaɗana ngel ko tawreeta umri.

²⁸Simeyon hoo'i ngel haa juude muudum, o yetti Allah e o wi'i:

²⁹"Jonta yaa Jawmiraawo, a hebbitini iinawol ngol a wadi. Accu maccudo maada maaya nder salaaman.

³⁰Ngam mi yi'i kisndam maada bee gite am,

³¹kisndam dam a taaskitinani ummaatooje fuu.

³²Kanjum woni annoora ka wanginte haa ummaatooje godde, kanjka laatoto boo teddungal ummaatoore maada Isra'iila."

Annabaaku Simeyon

³³Baaba e daada Yeesu kaydini nde be nani Simeyon don wolwa dow maako bana non.

³⁴Simeyon barkidini be e o wi'i Mariyama, daada Yeesu: "Allah subi biɲngel nge'el ngam laataago daliila do'uki e ummuki yimbe duudbe nder Isra'iila, o laatoto alaama Allah ka yimbe tammaay jabugo.

³⁵O wanginan numooji yimbe cuudiidi. An bee hoore maada boo, naaworla tufete bernde bana kaafahi!"

Anna, annabiijo debbo

³⁶Woodino annabiijo debbo, innde maako Anna, bii Fanuwel, mo lenyol Aser. O naywi masin. O joodino duubi joweediidi tan bee goriiko yaake o derkeejono.

³⁷O joodi o jurumdo haa duubi maako mbaɗi cappande joweetati e nayi. O don haa haykaliiru tum, o don jaggano Allah jemma e naange fuu, o don suumo, o don wada do'a.

³⁸O wari wakkati man, o fuddi yettugo Allah. O wolwi dow biɲngel nge'el haa yimbe reenambe ndimu Urusaliima fuu.

Loraaki haa Nasaratu

³⁹Nde saaro'en Yeesu timmini wadugo ko tawreeta Jawmiraawo umri, be kooti bee maako haa lesdi Galiili, haa Nasaratu berniwol maɓbe.

⁴⁰Biɲngel tokki mawnugo e semmbidiɗgo, ngel heewi faamu. Ngel hebi yerduye Allah.

Yeesu nder haykaliiru

⁴¹Hitaande fuu saaro'en Yeesu don njaha Urusaliima ngam wadugo juulde Paska.

⁴²Nde Yeesu wadi duubi sappo e diidi, be njehi ton fodde al'aada.

⁴³Nde juulde timmi, be kooti, ammaa Yeesu lutti haa Urusaliima, saaro'en maako kattitaaki dum.

⁴⁴Be tammino o don wondi bee yahdanbe bee maɓbe. Be njehi baakin nyalaade woore, nden be puɗɗi dabbitiigo mo caka banndiraabe maɓbe e soobiraabe maɓbe.

⁴⁵Ammaa be keftaay mo, ngam maajum be lori haa Urusaliima ngam dabbitoygo mo.

⁴⁶Nyannde tatabre maajum, be tawi mo nder haykaliiru. O don joodi caka moodibbe Yahuudu'en, o don nana be e o don wadana be y'amde.

⁴⁷Nanoobe mo fuu kaydini daliila faamu maako e jaawaabuuji di o jaabori.

⁴⁸Nde saaro'en maako ngi'i mo, be kaydini masin. Daada maako wi'i mo: "Biingel am, ngam dume ngadfa min bana nii? Min bee baaba maada fuu, min cakli masin bee dabbititgo ma!"

⁴⁹O jaabi be, o wi'i: "Ngam dume dabbititton yam? On anndaa sey mi wona nder suudu Baabiraawo am na?"

⁵⁰Ammaa be paamaay ko o wi'i be.

⁵¹Nden Yeesu hooti bee mabbe haa Nasaratu, o dɔwtani be. Daada maako tokki jogaago kuuje de'e fuu nder bernde muudum.

⁵²Yeesu don mawna, faamu maako yehi yeeso yeeso, o hebi yerduye Allah e nde yimbe fuu.

Luka 3

Waazu Yuhanna badoowo baptisma

(Matta 3:1-12; Markus 1:1-8; Yuhanna 1:19-28)

¹Nder hitaande sappo e jowabre haa laamu Tiberiyus Kaysara, laamiido Roma, Pontiyus Pilaatu wonno ngomna dow lesdi Yahudiya, Hirudus laamani lesdi Galiili, deerdum Filip boo laamani lesdi Itureya e lesdi Tarakonitis, Lisaniya boo laamani lesdi Abilen,

²Annas e Kayafas ngonno mawbe liman'en. Saa'i man Allah wolwani Yuhanna bii Zekariya nder ladde.

³O waanci lesdi kommbi maayo Urdun fuu, o waazini yimbe be tuuba, be njaba baptisma ngam yaafuye hakkeeki mabbe.

⁴Dum laati bana annabi Esaaya winnduno nder deftere muudum: "Godɔo don hoola nder ladde: Mo'inane Jawmiraawo laawol, madaane mo buuwi darnudi.

⁵Waadiwol fuu fottitan, hooseere e towndiire fuu leestinte, laawol leliingol fuu dartoto, laabi kalludi fuu mbootan.

⁶Yimbe fuu ngi'an kisndam Allah."

⁷Yimbe duudbe ngari haa Yuhanna ngam o wadana be baptisma. O wi'i be: "Bibbe poosokje, moy wi'i on on kisan tikkere Allah warande ?

⁸Kuuwe kuude de mbaŋginta on tuubi! Taa nume nder berde moodon, on mbi'a: Ibrahiima woni kaaka amin. Ngam mi don wi'a on, Allah woodi baawde wadango Ibrahiima bibbe bee kaa'e de'e.

⁹Jonta ma fe'irde don taaski ngam fe'ugo lekki diga dadi mum: Lekki ki rimataa bibbe boodde fuu, ki fe'e, ki wudine nder yiite !"

¹⁰Yimbe y'ami mo: "Dume haani min mbaɗa kadi?"

¹¹O jaabi be: "Mo mari toggooje dadi, sey o sennda de bee mo walaa sam. Mardo nyaamdu boo, sey wada bana non."

¹²Jomnoobe boo ngari haa Yuhanna ngam be njaba baptisma, be y'ami mo: "Moodibbo, dume haani min mbaɗa ?"

¹³O jaabi be: "Taa on njomna yimbe bura ko be umri on jabugo haa mabbe."

¹⁴Sooje'en boo ngari, y'ami mo bana non, be mbi'i: "Minin boo, ko haani min mbaɗa?" O jaabi be: "Taa on njabta jawdi koo moy malla on kooca ndi dow seedamku fewre. Ammaa ceyore ngeenaari moodon tan."

¹⁵Yimbe donno ndeena bee tammunde, koo moy donno numa: "Teema Yuhanna oo woni Almasiihu."

¹⁶Yuhanna wi'i be fuu mabbe: "Min mi don wadana on baptisma bee ndiyam, ammaa goddo burdo yam baawde tammi wargo. Koo fiistugo boggi pade maako maa, mi he'aay. O wadanan on baptisma bee Ruuhu Ceniido e bee yiite.

¹⁷O woodi jaartirdum haa juŋgo maako, ngam senndirgo alkamaari bee nyaande. O moobtan alkamaari haa beembal maako, ammaa o wulan nyaande bee yiite nge nyifataa sam."

¹⁸Bee wasuyeeji duudɗi, Yuhanna hebi waazingo ummaatoore kubaruwol belngol.

¹⁹Yuhanna feli Hirudus ngam o te'i Hirudiya, debbo deerɗiiko e ngam kuude kallude feere feereeje de o huuwi.

²⁰Nden Hirudus wadi ko buri hallugo fahin: O nastini Yuhanna fursina.

Yeesu jabi baptisma

(Matta 3:13-17; Markus 1:9-11)

²¹Baawo yimbe fuu njabi baptisma, Yeesu boo jabi ka. Nde o don wada do'a, asama mabbiti,

²²Ruuhu Allah jippi dow maako bana poola. Sawtu boo iwi haa asama, wi'i: "An woni Bidɗo am gidɗaado, mi don seyoro ma masin."

Lencitorde Yeesu

(Matta 1:1-17)

²³Yeesu wafi baakin duubi cappande tati nde o fudfi kuugal maako. Fodde ko yimbe numi, kanƙo o bii Yusufu, Yusufu boo o bii Heli.

²⁴Heli bii Mattat, Mattat bii Lewi, Lewi bii Melki, Melki bii Yannay, Yannay bii Yusufu,

²⁵bii Mattatiya, bii Amos, bii Nahum, bii Hesli, bii Naggay,

²⁶bii Maata, bii Mattatiya, bii Seme'in, bii Yosek, bii Yoda,

²⁷bii Yowanan, bii Resa, bii Zorobaabila, bii Salatiyel, bii Neri,

²⁸bii Melki, bii Addi, bii Koosam, bii Elmadam, bii Eri,

²⁹bii Yosuwā, bii Eli'ezer, bii Yorim, bii Mattat, bii Lewi,

³⁰bii Simeyon, bii Yahuuda, bii Yusufu, bii Yonam, bii Eliyakim,

³¹bii Meleya, bii Menna, bii Mattata, bii Natan, bii Daawuda,

³²bii Yessa, bii Obet, bii Bo'es, bii Salmuuna, bii Nahasunu,

³³bii Amminadabu, bii Admin, bii Arni, bii Hesruunu, bii Peres, bii Yahuuda,

³⁴bii Yaakubu, bii Isiyaaku, bii Ibrahiima, bii Tara, bii Nahor,

³⁵bii Saruku, bii Re'u, bii Falek, bii Eber, bii Sala,

³⁶bii Kaynam, bii Arfasada, bii Sem, bii Nuuhu, bii Lamek,

³⁷bii Matusala, bii Anuhu, bii Yaret, bii Maleliyel, bii Kaynam,

³⁸bii Enos, bii Setu, bii Adamu, bii Allah.

Luka 4

Jarribeeki Yeesu

(Matta 4:1-11; Markus 1:12-13)

¹Yeesu loroyi diga Urdun, o keewɗo Ruuhu Ceniɗo e Ruuhu man yahri mo ladde.

²Iblisa jarribi mo ton nyalɗe cappande nayi. O nyaamaay sam nyalɗe man e nde nyalɗe ɗe'e caali, o maati dolo.

³Iblisa wi'i mo: "To a Biɗɗo Allah kam, umru hayre nde'e, nde laato nyaamdu."

⁴Yeesu jaabi mo: "Deftere wi'i: Nedɗo yeedirtaa nyaamdu tan."

⁵Iblisa yahri mo haa dow, nder ma'annde non o sappini mo laamuuji duniyaaru fuu,

⁶o wi'i mo: "Mi hokkete baawɗe e risku laamuuji ɗi'i fuu, ngam ɗum hokkaama yam, min boo mi hokkan ɗum mo ngidmi fuu.

⁷Dum fuu mi hokkete to a sujidani yam."

⁸Yeesu jaabi mo: “Deftere wi'i: Sujidan Allah Jawmiraawo maada tan, kanke feere maako a rewata.”

⁹Fahin, Iblisa yahri mo haa Urusaliima, jo'ini mo dow yeereere haykaliiru, wi'i mo: “To a Bid'do Allah kam, diw diga do haa lesdi,

¹⁰ngam deftere wi'i: Allah umran malaa'ika'en muudum ngam aynugo ma.

¹¹Fahin boo: Be tabboto ma bee juude mabbe, ngam taa kosngal ma fergo dow hayre.”

¹²Yeesu jaabi mo: “Deftere wi'i: Taa jarriba Allah Jawmiraawo maada.”

¹³Nde Iblisa timmini jarribaago Yeesu bee dabare mum fuu, o dilli, o acci mo, sey saa'i feere fahin.

Yeesu fuddi kuugal muudum nder lesdi Galiili

(Matta 4:12-17; Markus 1:14-15)

¹⁴Yeesu lori haa lesdi Galiili, o kebbinaado baawde Ruuhu Ceniido. Habaru maako sangiti nder lesdi man fuu.

¹⁵O ekkitini yimbe nder cuudi dewal Yahuudu'en, yimbe fuu teddini mo.

Yimbe Nasaratu cali Yeesu

(Matta 13:53-58; Markus 6:1-6)

¹⁶Yeesu yehi Nasaratu, wuro ngo o mawnino haa muudum. Nyannde siwtorde o nasti suudu dewal Yahuudu'en bana o woowi wadugo. O ummi ngam o jangga deftere,

¹⁷be ndokki mo deftere annabi Esaaya taggaande, o taggiti nde, o tawi aayaaje binndaade bana ni'i:

¹⁸“Ruuhu Jawmiraawo don dow am, o mooyti yam ngam haa mi waazina laafube habaru seyo. O neli yam haa mi woynana habbaabe ndimu muudum'en, ngam wumtingo wumbe, ngam jooftuki torraabe,

¹⁹ngam yeeynugo hitaande banguki mo'ere Jawmiraawo.”

²⁰Nden o taggi deftere go, o hokkiti nde balloowo nder suudu dewal Yahuudu'en, o joodi. Yimbe wonbe ton fuu tokki laarugo mo.

²¹Nden o fuddi wolwango be: “Aayaaje binndaade de'e, de ngoondi haa moodon wakkati on nani de njangama jonta.”

²²Be fuu be ngerdi haala maako, be kaydini ngam bolle belde gurtiide diga hunnduko maako. Be mbi'i: “Naa o bii Yusufu na?”

²³Yeesu wi'i be: “Fakat, on ngeccatam geccawol ngo'ol: Kurgoowo, hurgu hoore maada! On mbi'atam boo: Min nani ko madaa haa Kafarnahum fuu, wad dum nder wuro maada boo!”

²⁴Fahin o wi'i: "Goonga mbi'anmi on, walaa annabiijo koo gooto mo be njabbata nder wuro muudum.

²⁵Mi don wi'a on, fakat, rewbe yurumbe duudbe donno nder Isra'iila zamanu annabi Eliya, saa'i iyeende tobaayno baakin duubi tati e lebbi joweego, weelo saatungo wadi nder lesdi fuu.

²⁶Ammaa Allah nelaay Eliya haa jurumdo koo gooto mabbe, sey haa mo wuro Sarepta, nder lesdi Sidon.

²⁷Kuturu'en duudbe donno boo nder lesdi Isra'iila zamanu annabi Elisa. Ammaa koo gooto mabbe yamditaay, sey Na'aman mo lesdi Siriya tan."

²⁸Yimbe wonbe nder suudu dewal man fuu keewi tikkere, nde be nani bolle de'e.

²⁹Be ummi, be ngerbi mo haa yaasi wuro mabbe, be njahri mo dow townndiire nde berniwol mabbe Nasaratu mahano dow maare, ngam be cakkina mo haa les.

³⁰Ammaa o wurti caka mabbe, o tokkitini laawol maako.

Godfo mo ginnawol torri dum

(Markus 1:21-28)

³¹Yeesu yehi Kafarnahum, berniwol nder lesdi Galiili, o ekkitini yimbe ton nyannde siwtorde.

³²Be kaydini dow no o ekkitinirta, ngam o don wolwa bee baawde.

³³Woodino godfo feere nder suudu dewal man, o woodi ruuhuwol cobngol, o fudfi wookugo bee sawtu, o wi'i:

³⁴"Hey, an Yeesu mo Nasaratu, ko ngidfa bee amin? A wari ngam halkugo min na? Mi anndi ma: A Ceniido, nelaado Allah."

³⁵Yeesu ruggi ruuhuwol cobngol go, wi'i: "Jeeda, wurta gorko oo." Ngol do'i gorko go yeeso yimbe fuu, nden ngol wurti, ngol acci mo, bilaa naawnere sam.

³⁶Yimbe fuu kaydini, be mbolwi hakkunde mabbe: "Haala irin kaye ka boo? O don umra ruuhuuji cobdi bee baawde, di ngurto godfo!"

³⁷Be mbolwi haala Yeesu haa lesdi maajum fuu.

Yeesu yamditini nyawbe duudbe

(Matta 8:14-17; Markus 1:29-34)

³⁸Yeesu wurti suudu dewal Yahuudu'en, o yehi saare Simon. Esiraawo Simon debbo don waali nyawu yontere naawnde, be tori Yeesu o yamditina mo.

³⁹O turi dow nyawdo go, o telbani yontere man, nde acci debbo go, nden o ummi law, o weerni be.

⁴⁰Haa mutki naange, ben be mari nyawbe e torraabe nyawuji feere feereji ngaddi be haa Yeesu. O yowi juude maako dow gooto gooto mabbe, o yamditiini be.

⁴¹Ginnaaji ngurti yimbe duudbe, di don ngooka bana ni'i: "An woni Bid'do Allah!" Ammaa Yeesu ruggi di bee caatal, o hadi di wolwugo boo, ngam kanji di anndi kanjo woni Almasiihu.

Yeesu waazi nder lesdi Yahudiya

(Markus 1:35-39)

⁴²Nde weeti, o wurti o dilli haa nokkuure ferewnde. Yimbe pud'di tefugo mo. Nde be tawi mo, be ngidi hadugo mo dillugo ngam taa o acca be.

⁴³Ammaa Yeesu wi'i be: "Haani mi waazina kubaruwol belngol ngol laamu Allah haa gure godde boo, ngam man Allah neli yam."

⁴⁴O dilli, o waazi nder cuudi dewal Yahuudu'en nder lesdi Yahudiya.

Luka 5

Yeesu ewni pukara'en aartube

(Matta 4:18-22; Markus 1:16-20)

¹Nyannde feere Yeesu don dari dow fomoonde weendu Genesaret, yimbe boo don bid'dotira ngam nanugo wolde Allah.

²O yi'i koommbooje didi haa fomoonde, waawoobe ngurti, don lalla zubaaji muudum'en.

³Yeesu nasti nder gootal koommbooje man, dum koommbowal Simon. O tori mo o daayna ngal sedda bee fomoonde. Yeesu joodi nder maagal, o fuddi ekkitingo yimbe.

⁴Nde o timmini wolwugo, o wi'i Simon: "Yahru koommbowal haa ndiyam luggudam, nden an bee huuwdiddiraabe maada, cakkine zubaaji moodon, on ngaawo."

⁵Simon jaabi mo: "Jaagordo, min torri jemmaare fuu min kebaay koo dume, ammaa dow wolde maada, mi sakkinan zubaaji."

⁶Be cakkini zubaaji, be nanngi lid'di duud'di, haa zubaaji mabbe pud'di seekugo.

⁷Be ewni hawtidiraabe mabbe wodbe nder koommbowal feere ngam be ngara, be mballa be. Be ngari, be kebbini koommbooje didi fuu bee lid'di, haa koommbooje mabbe pud'di modaago nder ndiyam.

⁸Nde Simon Piyer yi'i dum, o tuggi koppi yeeso Yeesu, o wi'i: "Taa baditam, Jawmiraawo, ngam mi mardo hakke!"

⁹Simon e yimbe wondube bee maako fuu kaydini ngam duudal lid'di di be ngaawi.

¹⁰Non boo Yaakuba e Yuhanna bibbe Zebede, hawtidiraabe Simon kaydini. Ammaa Yeesu wi'i Simon: "Taa hultor, yeeso do, a laatoto gaawoowo yimbe!"

¹¹Be njahri koommbooje mabbe haa fomoonde, be acci kuuje fuu, be tokki Yeesu.

Yeesu yamditini kuturuujo

(Matta 8:1-4; Markus 1:40-45)

¹²Nde Yeesu don nder wuro feere, goddo mo sadawre fiilti banndu mum wari. Nde o yi'i Yeesu, o sujidi, o tori mo, o wi'i: "Moodibbo, to a muuyi, a waawan yamditingo yam."

¹³Yeesu forti junngo, meemi mo, wi'i: "Mi muuyi, a yamdita." Law sadawre acci goddo man.

¹⁴Yeesu umri mo: "Taa a yecca dum koo moy, ammaa yah, hollu hoore maada haa limanjo, nden a lii'a dokkal bana Muusa umri, ngam haa be tabitina a labbinaama."

¹⁵Koo non fuu haala Yeesu besdi sanjitaago caka yimbe yeeso yeeso. Moobe duudde ngari haa maako ngam nanugo mo e ngam o yamditini be diga nyawuji mabbe boo.

¹⁶Ammaa Yeesu woowi wurtaago, yaha nokkuure ferewnde ngam wadugo do'a.

Yeesu yamditini goddo waata-terdeejo

(Matta 9:1-8; Markus 2:1-12)

¹⁷Nyannde feere Yeesu donno ekkatina. Farisa'en e moodibbe tawreeta don njoodi ton. Be ngaroyi diga gure lesdi Galiili, lesdi Yahudiya e berniwol Urusaliima. Baawde Jawmiraawo donno bee Yeesu ngam yamditingo nyawbe.

¹⁸Yimbe ngaddi goddo waata-terdeejo dow be'itte, be dabbi nastingo mo suudu e be mballina mo yeeso Yeesu.

¹⁹Ammaa be anndaa toy be nastinirta mo, ngam yimbe duudi. Nden be mba'i bee maako dow suudu, be mbaadi wurdere haa kippol maaru, be njippini mo bee be'itte go caka moobre haa yeeso Yeesu.

²⁰Nde Yeesu yi'i nuddinki mabbe, o wi'i nyawdo go: "Soobaajo am, hakkeji maada njaafaama!"

²¹Moodibbe tawreeta e Farisa'en pudu numugo: "Dum neddo moye oo, bolwando kalluka dow Allah? Moy waawata yaafaago hakkeji sonaa Allah feere mum?"

²²Yeesu anndi numooji mabbe, wi'i be: "Koni maroton irin numooji di'i nder moodon?"

²³Ko buri hoyugo? Wi'go: Hakkeji maada njaafaama naa malla wi'go: Umma, yah?

²⁴Ammaa ngam haa mi faamtina on Bii-neddo woodi baawde nder duniyaaru yaafaago hakkeji." Nden o wi'i waata-terdeejo go: "Mi don wi'e: Umma, hoocu be'itte ma, hootu saare maada!"

²⁵Nyawdo go ummi law yeeso yimbe fuu, hoosi be'itte de o waalino dow muudum'en, hooti saare muudum, o don teddina Allah.

²⁶Yimbe kaydini, be teddini Allah, be keewi kulol, be mbi'i: "Hannde en ngi'i kuuje kaydiniide!"

Yeesu ewni Lewi

(Matta 9:9-13; Markus 2:13-17)

²⁷Baawo maajum Yeesu wurti, yi'i jomnoowo, innde maako Lewi, o don joodi haa baariki maako. Yeesu wi'i mo: "Tokkam!"

²⁸Lewi ummi, acci kuuje fuu, tokki mo.

²⁹Nden Lewi wadi nyaamduuji duuddi haa saare muudum ngam Yeesu. Jomnoobe e wodbe feere duudbe nyaamdi bee mabbe.

³⁰Dum fottanaay Farisa'en e moodibbe tawreeta, ngam maajum be ngurngurti, be mbi'i pukara'en Yeesu: "Ngam dume nyaamdoton bee jomnoobe e hakke'en?"

³¹Yeesu wi'i be: "Yambe ngalaa haaje kurgoowo, sey nyawbe.

³²Mi waraay ewnaago adili'en, ammaa hakke'en, ngam be tuuba."

Yamol dow suumaago

(Matta 9:14-17; Markus 2:18-22)

³³Farisa'en mbi'i Yeesu: "Pukara'en Yuhanna don cuumo ndego, be don mbaada do'a, non boo pukara'en amin, ammaa be maada don nyaama, don njara."

³⁴Yeesu jaabi be: "On don tammo on mbaawan doolugo ewnaabe haa bangal be cuumo nde bangdo don wondi bee mabbe na? Naa non sam.

³⁵Ammaa wakkati waran, bangdo ittete caka mabbe, nden kadi nyalde man den be cuumoto."

³⁶Yeesu wolwani be balndol ngo'ol: "Walaa mo seekata leppol haa limce kese ngam o mo'ina limce kiidde. To o wadi non, o wonni limce kese e leppol man boo hawtataa bee kiidde.

³⁷Walaa mo loowata inaboojam kesam nder kanyakanyaaji kiidde. To o wadi non, inaboojam kesam seekan di, dam rufan e kanyakanyaaji boo mbonnoto.

³⁸Ammaa sey be loowa inaboojam kesam nder kanyakanyaaji kesi.

³⁹Walaa mo marata haaje inaboojam kesam to o aartiri kiiddam, ngam maajum be don mbi'a: Inaboojam kiiddam buri woodugo."

Luka 6

Yeesu e nyannde siwtorde

(Matta 12:1-8; Markus 2:23-28)

¹Nyannde siwtorde wodnde, Yeesu donno saalo nder ngesa alkamaari bee pukara'en muudum. Pukara'en itti cammeeje alkamaari, be pofli de bee juude mabbe, be y'akki.

²Farisa'en wodbe mbi'i be: "Ngam dume on don ngada ko tawreeta dujaaki nyannde siwtorde?"

³Yeesu jaabi be: "On njanngaay ko Daawuda bee yimbe muudum mbadno nyannde feere, nde dolo naawi be na?"

⁴O nasti suudu Allah, o hoosi tamseeje jo'inaade yeeso Allah, o nyaami, o hokki yimbe maako boo, be nyaami, koo nde tawreeta meeden dujanaaki wodbe feere nyaamugo, sey liman'en tan."

⁵Yeesu besdi wi'ugo: "Bii-neddo woni Jawmu nyalaade siwtorde."

Gorko waata-juungoojo

(Matta 12:9-14; Markus 3:1-6)

⁶Nyannde siwtorde wodnde boo, Yeesu nasti suudu dewal Yahuudu'en, o fudfi ekkitingo. Goddo mo juungo mum nyaamo waati don ton.

⁷Moodibbe tawreeta e Farisa'en donno ayna ngam haa be ngi'a to Yeesu yamfitinan goddo nyannde siwtorde, ngam haa be keba hujja wullaago mo.

⁸Ammaa Yeesu anndi numooji mabbe. O wi'i waata-juungoojo go: "Umma, dara caka yimbe haa do." Goddo oo ummi, dari.

⁹Nden Yeesu wi'i be: "Mi don yama on: Dume tawreeta meeden duji wadugo nder nyalaade siwtorde? Mboodeenga naa malla halleende? Hisnugo yonki neddo naa malla halkugo ki?"

¹⁰O laari be fuu, nden o wi'i goddo go: "Fortu juungo ma!" O forti ngo, ngo yamfiti.

¹¹Moodibbe Tawreeta e Farisa'en keewi tikkere masin, be ndawridi dow ko be mbadata Yeesu.

Yeesu subi pukara'en sappo e dido

(Matta 10:1-4; Markus 3:13-19)

¹²Nyannde man Yeesu wa'i dow hooseere ngam haa o wada do'a, o tori Allah jemmaare man fuu.

¹³Nde weeti, o ewni pukara'en maako, o subi sappo e dido caka mabbe, o ewni be Nelaabe:

¹⁴Simon mo o inndi dum boo Piyer e deerdum Andire, Yaakuba e Yuhanna, Filip e Bartolome,

¹⁵Matta e Tomas, Yaakuba bii Halfa, Simon mo goddo yebre zelot'en,

¹⁶Yahuuda bii Yaakuba e Yahuuda Iskariyot, zammbotoodo Yeesu.

Yeesu waazini moobre, o yamditini nyawbe

(Matta 4:23-25)

¹⁷Yeesu jippidi hooseere go bee mabbe, o dari haa babal peeciingal, pukara'en maako duudbe donno ton, non boo yimbe be lesdi Yahudiya fuu e yimbe Urusaliima e yimbe fomoonde mbeela kommbi Tirus e Sidon.

¹⁸Be ngari ngam nanugo mo e ngam o yamditina be diga nyawuji mabbe. Torraabe ruuhuuji cobdi boo ngari, be njamdiiti.

¹⁹Yimbe fuu donno tefa meemugo mo, ngam baawde don ngurto haa maako, njamditina be fuu.

Barka e naaloore

(Matta 5:1-12)

²⁰Nden Yeesu laari pukara'en muudum, o wi'i: "Barka laatano on, onon talaka'en, ngam onon njeyi laamu Allah.

²¹Barka laatano on, onon dolbe jonta, ngam on tammi haarugo. Barka laatano on, onon woyanbe jonta, ngam on tammi jalugo.

²²Barka laatanto on, to yimbe nganyi on, ngurtini on caka mabbe, kudi on, mbolwi kalluka dow moodon daliila Bii-neddo.

²³Mbelmbelte nyannde maajum, ndiwe ngam seyo, ngam mbarjaari mawndi don reena on haa asama. Ngam bana non kaakiraabe mabbe mbadno annabi'en naane.

²⁴Ammaa bone laatano on, onon riskube, ngam on kebi hayru moodon timmi.

²⁵Bone laatano on, onon haarbe jonta, ngam on tammi maatugo dolo. Bone laatano on, onon jalanbe jonta, ngam on ngonan nder suno e boji.

²⁶Bone laatano on, to yimbe fuu mbi'ani on boodfum, ngam bana non kaakiraabe mabbe mbi'ani fewoobe wi'be be annabi'en."

Yidugo konne'en

(Matta 5:38-48; 7:12a)

²⁷"Mi don wi'a on, onon nananbe yam: Ngide konne'en moodon, mboonane wanyanbe on.

²⁸Mbarkidine naalanbe on. Ndo'ane torranbe on.

²⁹To goddo maari ma haa galangal nga'al, waylitan mo ngala boo. To goddo hoosi ma ngapaleewol, taa had mo hoosugo toggoore maada.

³⁰Hokku toriido ma koo dume fuu. To goddo hoosi ko marda, taa yamtu dum.

³¹Mbadane yimbe ko ngiddon be mbadana on.

³²To on ngidi yidbe on tan, yettoore ndeye ndeenoton? Koo hakke'en boo ngidi yidbe dum'en.

³³To on don mbada mboodeenga haa wadananbe on mboodeenga, yettoore ndeye ndeenoton? Koo hakke'en boo don mbada bana non.

³⁴To on don ndokka nyamaande haa be on tammoto njaban on tan, yettoore ndeye ndeenoton? Koo hakke'en don ndokka hakke'en nyamaande ngam be njoba be bana no dum foti.

³⁵Ammaa ngide konne'en moodon, mbadane be mboodeenga e ndokke be nyamaande bilaa tammaago koo dume. Mbarjaari moodon laatoto mawndi, on laatoto boo bibbe Allah Baniido. Ngam o booddo heedi yettarbe e hallube.

³⁶Laate endoobe bana Baabiraawo moodon o endudo."

Taa kiite wodbe

(Matta 7:1-5)

³⁷"Taa laate hiitoobe wodbe, Allah boo hiitataako on. Taa ndo'e wodbe kiita, Allah boo do'ataa on kiita. Njaafe wodbe, Allah boo yaafoto on.

³⁸Ndokke wodbe, Allah boo hokkan on, o rufan nder jiiba moodon makka etaadum boodum, tidfiidum, keewdum haa rufa. Ngam Allah etanan on bee etirgel ngel on etirani wodbe bee muudum."

³⁹Yeesu wolwani be balndol fahin: "Bumdo waawan dowugo bumdo na? Be dido fuu be ndo'ataako nder ngaska na ?

⁴⁰Jaɲngoowo burataa jaɲnginoowo muudum maɲngu, ammaa jaɲnginaado boodum fuu laatoto bana jaɲnginoowo muudum.

⁴¹Koni a don yi'a kudel haa yiitere deerda, ammaa a hakkilantaa leggal gonngal nder yiitere ma?

⁴²Noy mbi'rata deerda: Accu mi ittane kudel haa yiitere ma, an maa, leggal don nder yiitere maada! An naafikiijo, aartu ittugo leggal gonngal nder yiitere maada, nden kam a yi'an laabdum, haa a itta kudel nder yiitere deerda."

Lekki e bibbe muudum

(Matta 7:16-20; 12:33-35)

⁴³"Walaa lekki boodki rimata bibbe kallude, walaa lekki kalluki boo rimata bibbe boodde.

⁴⁴Lekki fuu don annditire diga bibbe muudum. Be tebataa ibbe haa lekki gi'e. Be tebataa inabooje haa jaajiihi.

⁴⁵Neddo booddo don wurtina mboodeenga diga siga bernde mum mboodka. Neddo kalludo boo don wurtina halleende diga siga bernde mum kalluka. Ngam ko bernde neddo heewri kanjum hunnduko wolwata.”

Cuudi didi
(Matta 7:24-27)

⁴⁶“Ngam dume ewnotoodon yam Jawmiraawo, Jawmiraawo, ammaa on mbadataa ko mbi'anmi on?

⁴⁷Koo moy garando haa am, nanando bolle am, downtantoodo de, mi hollanan on bee moy o nanndiri.

⁴⁸O nanndi bee neddo mahando suudu, mo wasi ngaska, luggini ka haa jokki tapaare, o sabbi cabbawal dow maare. Ilam wari, ndiyam maaje lukki ndu, ammaa ndu dimmbaaki sam, ngam ndu mahaandu boodfum.

⁴⁹Ammaa nanando bolle am, downtantaako de, o nanndi bee goddo mahdo suudu dow mbulwuldi bilaa sabbugo cabbawal. Nde ilam lukki ndu, law ndu fuu maaru ndu yibbi yibbere naawnde.”

Luka 7

Yeesu yamditini suka mawdo sooje'en
(Matta 8:5-13)

¹Nde Yeesu timmini wolwango moobre bolle de'e, o dilli Kafarnahum.

²Woodi ton Romaajo, mawdo dow sooje'en teemerre, mo suka mum gidaado nyawi, badake maayugo.

³Nde mawdo sooje'en oo nani habaru Yeesu, o neli ndotti'en Yahuudu'en haa maako ngam toraago mo o wara o yamditina suka maako.

⁴Be ngari haa Yeesu, be tori mo duudfum, be mbi'i: “Goddo oo, haani a walla mo,

⁵ngam o yidi ummaatoore meeden, kanke mahani min suudu dewal.”

⁶Nden Yeesu dillidi bee mabbe. Nde o daayotiraay fahin bee saare, mawdo sooje'en go neli soobiraabe mum, be mbi'a mo: “Moodibbo, taa billu hoore ma, ngam mi he'aay a nasta saare am.

⁷Ngam maajum mi laari mi he'aay yahugo haa maada bee hoore am. Ammaa wolwu wolde woore tan, suka am yamditan.

⁸Min boo, mi woodi mawbe dow am, mi woodi sooje'en boo les baawde am. To mi wi'i oo: Yah, o yahan. To mi wi'i oya boo: War, o waran. To mi wi'i suka am: Wad nii, o wadan.”

⁹Nde Yeesu nani bolle de'e, o haydini daliila mawdo sooje go, o yeesiti e o wi'i tokkiibe mo: “Mi don wi'a on: Koo nder Isra'iila, mi meedaay tawugo nuddinki makki bana ki'i.”

¹⁰Nde nelaabe lori haa saare mawɗo sooje'en, be tawi suka go yamɗiti.

Yeesu ummitini biɲngel debbo jurumɗo

¹¹Baawodon Yeesu yehi haa wuro wi'eteɲgo Nayin. Pukara'en maako bee yimbe ɗuudɓe njahdi bee maako.

¹²Nde o badi nastorde wuro, ndaa yimbe ɗon ndoondi maayɗo haa be uwoya. Dum biɲngel bajjel haa daada e daada boo jurumɗo. Yimbe wuro ɗuudɓe ɗonno ngondi bee debbo man.

¹³Nde Yeesu yi'i mo, o yurmini mo, o wi'i: "Taa woy."

¹⁴Nden o yehi, o meemi kes maayɗo man. Roondiibe ndari. Yeesu wi'i: "Sukaajo, mi wi'i ma: Umma!"

¹⁵Maayɗo ummi, joodi, fuddi wolwugo. Yeesu hokkiti mo daada maako.

¹⁶Yimbe fuu kultori, be teddini Allah, be mbi'i: "Annabiijo mawɗo wangi caka meeden! Allah wari wallugo yimbe muudum!"

¹⁷Habaru Yeesu saŋkiti haa lesdi Yahudiya e lesde taariide fuu.

Nelaabe Yuhanna baɗoowo baptisma

(Matta 11:2-19)

¹⁸Pukara'en Yuhanna ngecci mo kuuje ɗe'e fuu. O ewni ɗiɗo nder maɓbe,

¹⁹o neli be haa Jawmiraawo, be yaama mo: "An woni Almasiihu mo tammi wargo malla min ndeena godɗo feere?"

²⁰Nde be ngari haa Yeesu, be mbi'i mo: "Yuhanna baɗoowo baptisma neli min haa ma, haa min yaame: An woni Almasiihu mo tammi wargo malla min ndeena godɗo feere?"

²¹Nder wakkati man nden boo Yeesu yamɗitini ɗuudɓe marbe nyawuji feere feere e marbe ruuhuuji cobɗi e o wumtini wumbe ɗuudɓe.

²²Nden o jaabi nelaabe Yuhanna go: "Njehe, mbi'e Yuhanna ko on ngi'i e ko on nani: Wumbe ɗon ngi'a, woosbe ɗon njaha, kuturu'en njamɗiti, muukaabe ɗon nana, maaybe ɗon ummito, kubaruwol ceynoowol boo anndinaama haa laafube.

²³Barka laatanto koo moy mo accaay nuddingo yam sam."

²⁴Nde nelaabe Yuhanna ndilli, Yeesu fuddi wolwango yimbe dow Yuhanna, o wi'i: "Dume njahɗon laaroygo haa ladde? Yommbal ngal henndu dimmbata na?"

²⁵Kadi dume njahɗon laaroygo? Godɗo borniido limce boodɗe na? Borniibe limce boodɗe, jeynitiibe, haa laamorde ngoni.

²⁶Dume njahɗon laaroygo kadi? Annabiijo na? Ooho, mi ɗon wi'a on: Fakat, o buri annabiijo.

²⁷Ngam Yuhanna woni mo deftere wi'i dow muudum: Allah wi'i: Mi nelan nelaado am yeeso ma, haa o mo'ina laawol yeeso maada."

²⁸Yeesu wi'i fahin: "Mi don wi'a on: Caka bibbe Aadama fuu walaa burdo Yuhanna manngu. Ammaa mo buri leesugo haa laamu Allah, buran mo."

²⁹Ummaatoore e jomnoobe nanbe mo fuu annditi adilaaku Allah, be njabi baptisma Yuhanna.

³⁰Ammaa Farisa'en e moodibbe tawreeta ngudini muuyo Allah ngam mabbe, be cali jabugo baptisma diga Yuhanna.

³¹Yeesu tokki wi'ugo: "Bee moy nanndinanmi yimbe zamanuuru ndu'u? Bee beye be nanndinte?"

³²Be nanndi bee bikkoy njoodiikoy haa luumo, be don ewnotira, be don mbi'a: Min puufani on algaytaaru, on ngamaay. Min ngimani on gimol bojji, on mboyaay.

³³Ngam Yuhanna badoowo baptisma wari, o don suumo, o yarataa nguykinoojam boo, ammaa on mbi'i o ginnaado.

³⁴Bii-neddo wari, o don nyaama, o don yara, on mbi'i o duuda-nyaamdeejo e guykoowo, o soobaajo jomnoobe e hakke'en.

³⁵Ammaa hikma Allah goondinaama haa yimbe be njabi ka fuu."

Yeesu nder saare Simon Farisaajo

³⁶Farisaajo feere ewni Yeesu ngam o nyaamda bee maako. Yeesu yehi haa saare Farisaajo man, o joodi haa o nyaama.

³⁷Woodi debbo hakkeejo haa wuro man. Nde o nani Yeesu don nyaama haa saare Farisaajo go, o waddi faandu sadndu heewndu uurdi.

³⁸O dari baawo Yeesu heedi kosde muudum. O don woya, haa o soofni kosde Yeesu bee gondi maako, nden o woosti dum bee gaasa hoore maako, o hebbe de, o rufani de uurdi.

³⁹Nde Farisaajo ewniido Yeesu go yi'i dum, o numi nder bernde maako: "To gorko oo o annabiiiono, o anndanno debbo meemdo mo oo, o hakkeejo."

⁴⁰Yeesu fuddi wolwugo, o wi'i Simon: "Woodi ko mi yidi wi'go ma." Simon jaabi: "Wolwu, moodibbo."

⁴¹Yeesu wi'i: "Woodi goddo mo tokki yimbe dido nyamaande. O tokki arano suleyje cardi teemedde jowi e gooto boo cappande jowi.

⁴²Be mbaawaay yobugo mo. Ngam maajum o yaafani be, be dido fuu. Moy burata yidugo mo caka dido be'e?"

⁴³Simon jaabi: "Mi tammi mo o yaafani burdum duudugo." Yeesu wi'i mo: "Goonga mbi'da."

⁴⁴Nden Yeesu wayliti gal debbo, o wi'i Simon: "A don laara debbo oo na? Mi wari saare ma, a hokkaay yam ndiyam ngam lootugo kosde am, ammaa kanjo o soofni de bee gondi maako, o woosti de bee gaasa hoore maako.

⁴⁵A hebbaaki yam, ammaa kanjo, diga mi wari saare ma, o accaay hebbaago kosde am.

⁴⁶A rufaay nebbam dow hoore am, ammaa kanjo, o rufi uurdi haa kosde am.

⁴⁷Ngam maajum mi don wi'e: Yiide maako mawnde wangini hakkeji maako duudfi njaafaama. Ammaa mo be njaafani pamarum, yiide nde o wanginta famdan."

⁴⁸Nden Yeesu wi'i debbo: "Hakkeji maada njaafaama."

⁴⁹Nyaamdanbe bee maako pudfi numugo: "Moy oo, mo waawi yaafugo hakkeji?"

⁵⁰Ammaa Yeesu wi'i debbo: "Nuddinki ma hisni ma, yah jam."

Luka 8

Rewbe wondube bee Yeesu

¹⁻²Baawo maajum Yeesu yiilo yi berniiji e gure fuu, o waazini habaru laamu Allah. Pukara'en sappo e dido don bee maako non boo rewbe wodbe yamditinaabe e ruuhuuji kalludi e nyawuji fuu don ngondi bee maako. Kambe ngoni: Mariyama bi'eteedo Mariyama mo wuro Magdala mo ginnaaji joweedidi ngurtuno haa muudum

³e Yowanna, debbo Cuja, kaliifaajo dow saare laamiido Hirudus e Suzan e rewbe wodbe duudbe, walloobe worbe go bee jawdi muudum'en.

Balndol aawoowo

(Matta 13:1-9; Markus 4:1-9)

⁴Yimbe duudbe diga gure feere feere ngari, moobti haa Yeesu. Nden o wolwani be balndol ngo'ol:

⁵"Demoowo yehi ngesa ngam saakoygo. Nde o don saaka, aawdi ngodndi soli sera laawol. Yimbe njaafi ndi, colli boo cufti ndi fuu.

⁶Aawdi ngodndi boo soli haa pallel kaa'e. Ndi fudi, aawre man yoori law, ngam peewol nakkani nde.

⁷Fahin aawdi ngodndi soli caka gi'e, dum fuu dum fudi, ammaa gi'e biddi aawre man.

⁸Ammaa ngodndi boo soli haa lesdi mboondi. Aawre fudi, mawni, wadi cammeeje: Gawel fuu rimi teemerre teemerre." Nde Yeesu timmini wolwugo, o wi'i bee sawtu: "Mardo noppi ngam nanugo fuu, nana!"

Daliila balndi

(Matta 13:10-17; Markus 4:10-12)

⁹Pukara'en Yeesu y'ami mo ko balndol ngo'ol yidi wi'go.

¹⁰O jaabi: “Haa moodon dum hokkaama anndugo sirriiji laamu Allah, ammaa haa yimbe feere sey bee balndi. Ngam haa be ndaara, ammaa be ngi'ataa, be nana, ammaa be paamataa.”

Yeesu faamtini balndol aawoowo

(Matta 13:18-23; Markus 4:13-20)

¹¹“Ndaa ko balndol ngo'ol yidi wi'go: Aawdi dum wolde Allah.

¹²Wodbe feere nanndi bee sera laawol haa aawdi soli. Dum nananbe, nden Iblisa wara wifta bolle man nder berde mabbe, ngam taa be nuddina, be kisa.

¹³Wodbe boo nanndi bee pallel kaa'e, dum nananbe wolde, be njaba nde bee seyo. Ammaa nde walaa dadi nder mabbe, be nuddina ngam wakkati sedda. To jarribeeki wari, be njoofa.

¹⁴Aawdi colndi caka gi'e boo, nanndi bee nananbe wolde. Ammaa be acca laruuraaji, yidugo risku e beldum duniyaaru bidfa wolde go, nde wadataa nafuuda.

¹⁵Aawdi colndi nder lesdi mboondi, dum nananbe wolde, be njogo nde bee berde laabde, boodde, be mbada nafuuda daliila tiinaare mabbe.”

Balndol pittirla

(Markus 4:21-25)

¹⁶Walaa jamnando pittirla ngam jo'ingo nga les bokoti malla les leeso. Ammaa o jo'inan nga dow jo'inirdum pittirla, ngam haa nga yalnana natanbe fuu.

¹⁷Ngam walaa cuudiidum dum wangintaake, walaa sirriijum boo dum anndataake nder laabfum.

¹⁸“Kakkilane no nanroton. Ngam mardo huunde, be besdanan mo, ammaa mo maraay koo dume, be koocan koo peetum dum o tammi marugo.”

Deerdiraabe Yeesu e daada mum

(Matta 12:46-50; Markus 3:31-35)

¹⁹Daada Yeesu e deerdiraabe muudum ngari, tawi mo, ammaa be kebaay yottaago mo ngam duudal yimbe.

²⁰Be mbi'i mo: “Daada maada e deerdiraabe maada don yaasi, be ngidi laarugo ma.”

²¹Ammaa o jaabi: “Daada am e deerdiraabe am ngoni nananbe wolde Allah, dwtano nde.”

Yeesu de'itini henndu

(Matta 8:23-27; Markus 4:35-41)

²²Nyannde feere Yeesu nasti koommbowal bee pukara'en muudum, o wi'i be: "En eero gaɗa weendu." Be ndilli.

²³Nde be ɗon eero bee koommbowal, Yeesu ɗaani. Law henndu ummi dow ndiyam, koommbowal ɗonno heewa ndiyam, be ɗon yeeso joote.

²⁴Pukara'en baɗiti mo, be pindini mo bee wi'go: "Jaagorɗo, jaagorɗo, en ɗon kalka!" Yeesu fini, o telbani henndu e yuuge ndiyam, ɗum de'iti. De'ere mawnde waɗi.

²⁵Yeesu wi'i pukara'en: "Toy nuddinki moodon kadi?" Ammaa be kultori, be kayɗini, be mbi'i: "Dum moyjo, umrandɗo koo henndu e yuuge ndiyam, ɗum dɗowtano mo?"

Jamɗitinki mardo ruuhuuji cobɗi ɗuuddi

(Matta 8:28-34; Markus 5:1-20)

²⁶Be njotti haa lesdi Geraseni'en gaɗa weendu Galiili.

²⁷Nde Yeesu wurti koommbowal, godɗo wuro man wari, fotti bee maako. Godɗo oo mari ruuhuuji cobɗi ɗuuddi nder maako. Duuri o bornataako limce, o joodataako haa saare, sey haa genaale.

²⁸Nde o yi'i Yeesu, o wooki, o do'i kommbi Yeesu, o wolwi bee sawtu: "Dume ngidɗa haa am, Yeesu, Biɗɗo Allah Baɗiido? Mi tori ma, taa torram!"

²⁹Ngam Yeesu ɗonno umra ruuhuwol cobɗol wurto haa maako. Ngol ɗonno nannga mo nde ɗuuddum, be ɗonno kabba kosɗe e juude maako bee callalluuji e ge'elle ngam aynugo mo, ammaa o ɗonno ta'a ɗum. Ngol ɗonno yahra mo nder ladde.

³⁰Yeesu y'ami mo: "Noy innde ma?" O jaabi: "Innde am Moobre", ngam ruuhuuji ɗuuddi nasti haa maako.

³¹Di tori Yeesu taa o riiwa ɗi, taa o yahra ɗi haa ngaska lugguka.

³²Woodi tokkere gaduuji haa ton, ɗon dura dow towndiire. Ruuhuuji go tori Yeesu, o acca ɗi nasta gaduuji man. O ɗuɗani ɗi.

³³Nden ruuhuuji cobɗi ngurti haa gorko go, ɗi nasti gaduuji. Gaduuji man fuu caamni, do'i diga dow fomoonde townde nder weendu, kalki ton.

³⁴Nde duroobe gaduuji ngi'i ko waɗi, be ndoggi, be anndini haala man nder wuro e haa kawyeji.

³⁵Yimbe ngurti haa be ndaara ko waɗi. Be ngari haa Yeesu, be tawi gorko mo ruuhuuji cobɗi ngurtuno e mum go, ɗon joodi kommbi maako, o ɗon borni, o ɗon bee hakkiilo. Be kultori.

³⁶Yi'be ko waɗi ngecci be no ginnaaɗo yamɗitiri.

³⁷Geraseni'en nder lesdi man fuu tori Yeesu o wurto lesdi mabbe, ngam be kultori masin. Yeesu nasti koommbowal, o dilli.

³⁸Godɗo mo ruuhuuji cobɗi ngurti haa mum go, tori Yeesu yerdo o wonda bee maako. Yeesu lorni mo, wi'i mo:

³⁹“Hootu saare ma, yeccu ko Allah wadani ma fuu!” O dilli, o yecci yimbe wuro fuu ko Yeesu wadani mo.

Jamditinki biɲngel Jayrus deyel e debbo meemɗo limce Yeesu

(Matta 9:18-26; Markus 5:21-43)

⁴⁰Nde Yeesu wartoyi, yimbe duudɓe njabbi mo, ngam be fuu be donno ndeena mo.

⁴¹Nden godɗo bi'eteedo Jayrus, ardiido suudu dewal Yahuudu'en wari haa Yeesu, do'i yeeso maako, tori mo o yaha saare muudum,

⁴²ngam o woodi biɲngel deyel, bajjel, mo duubi sappo e didi, badake maayugo. Nde Yeesu don yaha ton, yimbe biddi mo.

⁴³Woodi boo debbo feere ton. Duubi sappo e didi o nyawɗo nyawu ilol y'iyaam. O majjini jawdi maako fuu haa hurgoobe, ammaa walaa mo waawi yamditingo mo.

⁴⁴O baditi Yeesu haa baawo, o meemi gawargal limce maako. Law nii ilol y'iyaam maako go dari.

⁴⁵Yeesu yami: “Moy meemi yam?” Koo moy fuu wi'i: “Naa min.” Piyer wi'i: “Jaagordo, dum taariibe ma biddata ma.”

⁴⁶Ammay Yeesu wi'i: “Woodi mo meemi yam, ngam mi maati baawde ngurti haa am.”

⁴⁷Nde debbo yi'i o waawataa suudaago, o wari, o don diwna, o do'i yeeso maako, o limti caka yimbe fuu daliila ka o meemri Yeesu e boo no o yamditiri wakkati man.

⁴⁸Nden Yeesu wi'i: “Biɲngel am, nuddinki maada yamditini ma, yah jam!”

⁴⁹Diga Yeesu timminaay wolwugo tawon, godɗo mo saare Jayrus wari, wi'i mo: “Biɲngel ma maayi, taa billu jaagordo.”

⁵⁰Ammay nde Yeesu nani dum, o wi'i Jayrus: “Taa hul, nuddin tan, o yeeditan.”

⁵¹Nde o yotti haa saare, o dujanaaki koo moy nastida bee maako, sey Piyer, Yuhanna e Yaakuba e baaba bee daada biɲngel.

⁵²Yimbe fuu donno mboya, donno ngooyina ngam biɲngel go. Yeesu wi'i be: “Taa mboye, ngel maayaay, ammaa ngel don daani non.”

⁵³Be njanci mo ngam be anndi biɲngel maayi.

⁵⁴Ammaa Yeesu nanngi juŋngo maagel, o wi'i bee sawtu: "Biŋngel, fin!"

⁵⁵Yonki maagel wartani ngel, ngel ummi law nder wakkati man nden e Yeesu umri be ndokka ngel ko ngel nyaama.

⁵⁶Saaro'en biŋngel kaydini, ammaa Yeesu wi'i, taa be mbi'a koo moy ko laati.

Luka 9

Yeesu neli pukara'en sappo e dido

(Matta 10:5-15; Markus 6:7-13)

¹Yeesu moobti pukara'en sappo e dido, o hokki be semmbe e baawde riiwugo ruuhuuji cobdi e yamditingo nyawuji.

²O neli be waazingo laamu Allah e hurgugo nyawbe.

³O wi'i be: "Taa koo'e koo dume ngam jahaangal, koo sawru malla booro, koo nyaamdu malla ceede. Koo moy, taa jogo limce didi boo.

⁴Saare nde be mbeerni on fuu, njoode ton haa to on ndilli.

⁵To yimbe cali jabbaago on haa wuro, ngurte wuro man, pidde collaaje kosde moodon, dum laato seedamku dow mabbe."

⁶Be ndilli, be njehi gure feere feere, be ngaazini kubaruwol ceynoowol e be njamditini nyawbe koo toy.

Saklere Hirudus

(Matta 14:1-12; Markus 6:14-29)

⁷Hirudus, ardiido lesdi nde nani ko laati fuu, o sakli masin. Ngam wodbe mbi'i: "Yuhanna ummitake diga caka maaybe."

⁸Wodbe boo mbi'i: "Eliya wangi." Fahin wodbe mbi'i: "Gooto haa annabi'en booyma ummitake."

⁹Ammaa Hirudus wi'i: "Mi ta'i hoore Yuhanna. Goddo moy nananmi be mbi'anta kuuje bana de'e?" O annini yi'ugo mo.

Nyaamnuki ujine njowo

(Matta 14:13-21; Markus 6:30-44; Yuhanna 6:1-14)

¹⁰Nelaabe ngarti, be ngecci Yeesu ko be mbaɗi fuu. O hoosi be feere mabbe, be ummi, be ndilli wuro wi'eteengo Baytisayda.

¹¹Ammaa nde yimbe nani dum, be tokki mo. Yeesu jabbi be, o wolwani be habaru laamu Allah, o yamditini marbe haaje yamdītineego boo.

¹²Nde naange badake mutugo, pukara'en sappo e dido go baditi mo, mbi'i mo: "Wi' yimbe be ndilla haa gure e kawyeeki, ngam be keba ko nyaame e weerde, ngam haa ladde ngonden."

¹³Yeesu wi'i be: "Ndokke be ko be nyaama, onon bee ko'e moodon." Ammaa be njaabi: "Min ngoodi sey tamseeje jowi e liddi didi tan. Sonaa to a yidi min njaha, min coodana yimbe be'e fuu nyaamdu kam."

¹⁴Limgal yimbe man dillani ujine njowo. Yeesu wi'i pukara'en muudum: "Njo'ine be cappande njowo cappande njowo."

¹⁵Be mbaɗi bana non, be njo'ini be fuu.

¹⁶Yeesu hoo'i tamseeje jowi e liddi didi go, o tijji dow, o yetti Allah ngam man, o yewi dum, nden o hokki pukara'en ngam be cenndana yimbe.

¹⁷Be fuu be nyaami, be kaari, be moobti luttudum tamseeje, dum hebbini cilaaje sappo e didi.

Piyer wangini Yeesu woni Almasiihu

(Matta 16:13-19; Markus 8:27-29)

¹⁸Nyannde feere Yeesu don wada do'a feere muudum. Pukara'en don ngondi bee maako. O yami be: "Moobe don mbi'a min mi moy?"

¹⁹Be njaabi: "Wodbe don mbi'a an woni Yuhanna badoowo baptisma, wodbe don mbi'a: Eliya, fahin wodbe boo don mbi'a a gooto annabi'en booyima mo ummiti diga maayde."

²⁰O yami be: "Onon boo, on don mbi'a mi moy?" Piyer jaabi: "An woni Almasiihu mo Allah."

Yeesu wangini haala maayde muudum e ummitineeki muudum

(Matta 16:20-28; Markus 8:31—9:1)

²¹Yeesu umri be bee caatal ngam taa be mbi'a dum koo moy.

²²O besdi wi'ugo: "Haani Bii-neddo yara bone duuddum, ndotti'en e mawbe liman'en e moodibbe tawreeta ngudina mo. Be mbaran mo, ammaa nyalaade tatabre baawodon, o ummititto."

²³O wi'i yimbe fuu fahin: "To goddo yidi tokkaago yam, sey o acca muuyo maako, o roondo gaafaangal maako nyalaade fuu e o tokko yam.

²⁴Ngam koo moy yidi hisnugo yonki muudum, majjinan ki. Ammaa mo majjini yonki mum ngam am, hisnan ki.

²⁵Dume dum nafata goddo to o hebi duniyaaru fuu ammaa o majjini yonki maako malla o halki hoore maako?

²⁶To goddo semti yam e bolle am, Bii-neddo semtan mo yaake o warata nder teddungal maako e nder ngal Baabiraawo maako e nder ngal malaa'ika'en seniibe.

²⁷Goonga mbi'an mi on, wodbe caka wonbe do jonta maayataa sey to be ngi'i laamu Allah."

Gayliteeki Yeesu
(Matta 17:1-8; Markus 9:2-8)

²⁸Balde joweetati baawo o wolwi bolle de'e, Yeesu hoosi Piyer e Yuhanna e Yaakuba, o wa'i hooseere ngam wadugo do'a.

²⁹Nde o don do'o, yeeso maako sannji, limce maako ndanwi tal, delki.

³⁰Don nii, worbe dido don ngeewtida bee maako: Dum Muusa e Eliya.

³¹Be mbangi nder teddungal, be mbolwi dow dilluki e dow no maayde maako laatorto haa Urusaliima.

³²Piyer e wondube bee maako doydɔi teddani be, ammaa be pini, be ngi'i teddungal Yeesu e worbe dido wondube bee muudum.

³³Nde yimbe dido go don ceeda bee Yeesu, Piyer wi'i mo: "Jaagordo, dum boodɔm en njoodo haa do! Ngaden bukkaaji tati, wooru ngam maada, wooru ngam Muusa e wooru boo ngam Eliya!" O anndaano ko o wi'ata.

³⁴Nde o don wolwa dum, ruuldere wari, suddi be. Pukara'en kultori nde be ngi'i be nasti ruuldere.

³⁵Sawtu wurti ruuldere go, wi'i: "Oo woni Bidɔo am cubaado, nanane mo !"

³⁶Nde sawtu go wolwi, be ngi'aay godɔo feere, sey Yeesu tan. Pukara'en njeedi, be mbolwanaay koo moy saa'i man ko be ngi'i.

Jamɔitinki biɲngel marɲgel ginnawol
(Matta 17:14-18; Markus 9:14-27)

³⁷Nde be njippi hooseere jaɲngo man, moobre duudnde wari, fotti bee Yeesu.

³⁸Godɔo hooli nder moobre go, wi'i: "Moodibbo, mi tori ma, laar biɲngel am gorgel, ngel bajjel!"

³⁹Wakkati feere ruuhuwol don naɲnga ngel, law ngel wooka, ngol don dimmba ngel bee semmbe, wada ngel nguufu haa hunnduko, ngol don torra ngel. Don sada sedɔa haa ngol acca biɲngel nge'el, sey to ngol tampini ngel masin.

⁴⁰Mi tori pukara'en ma be ndiiwa ngol, ammaa be mbaawaay."

⁴¹Yeesu jaabi: "Hey yimbe sooya nuddɔinki'en, wonniibe! Haa ndey tokkotoomi wondugo bee moodon e munyango on? Waddu biɲngel ma haa do!"

⁴²Nde ngel don wara, ruuhuwol do'i ngel, dimmbi ngel bee semmbe. Ammaa Yeesu telbani ruuhuwol cobɲgol ngo'ol, yamɔitini biɲngel go, hokkiti ngel baaba maagel.

⁴³Be fuu be kayɔini ngam daliila maɲngu Allah.

Yeesu wangini haala maayde muudum e ummitineeki muudum didawre
(Matta 17:22-23; Markus 9:30-32)

Nde koo moy haydini dow ko Yeesu wadi fuu, o wi'i pukara'en maako:

⁴⁴“Kedite boodum ko mbi'anmi on jonta: Be ndokkan Bii-neddo haa juude yimbe.”

⁴⁵Ammaa pukara'en paamaay maana maaka, ka laati cuudiika haa mabbe ngam taa be paama. Be kuli boo y'amugo mo dow maajum.

Moy burdi manngu?

(Matta 18:1-5; Markus 9:33-37)

⁴⁶Nden pukara'en pudfi y'amy'amtirgo moy laatoto mawdo caka mabbe.

⁴⁷Ammaa nde Yeesu anndi dow dume be don y'amy'amtindira, o hoo'i biingel pamarel, o darni ngel kommbi maako,

⁴⁸o wi'i be: “Koo moy jabi biingel pamarel ngel ngam innde am, min o jabi. Koo moy jabi yam boo, jabi neldo yam. Ngam burdufo famdugo caka moodon fuu, kanke woni mawdo.”

Mo honnaaki on, don bee moodon

(Markus 9:38-40)

⁴⁹Yuhanna wi'i: “Jaagordo, min ngi'i goddo don riiwra ginnaaji bee innde ma. Min ngidno hadugo mo, ngam o tokkaaki ma bee amin.”

⁵⁰Yeesu jaabi mo: “Taa kade mo, ngam koo moy mo honnaaki on, don bee moodon.”

Yimbe Samariya cali jabbaago Yeesu

⁵¹Nde wakkati dilluki maako haa asama badake, o wadi anniya timmuka yahugo Urusaliima.

⁵²O neli nelaabe yeeso maako. Be ndilli, be nasti wuro Samariya'en ngam taaskanango mo weerde.

⁵³Ammaa wonbe nder wuro ngo njabbaaki mo, ngam o don tiiti yahugo Urusaliima.

⁵⁴Nde Yaakuba e Yuhanna ngi'i dum, be mbi'i: “Jawmiraawo, a yidi min ewno yiite jippo diga asama, wulda be na?”

⁵⁵Ammaa Yeesu yeesiti, feli be.

⁵⁶Nden be ndilli wuro wodngo.

Yidbe tokkaago Yeesu

(Matta 8:19-22)

⁵⁷Nde be don dow laawol, goddo wi'i mo: “Mi tokkete koo toy njahata fuu.”

⁵⁸Yeesu jaabi mo: “Doldolde ngoodi gasde, colli boo ngoodi cabbe, ammaa Bii-neddo walaa haa wallina hoore mum.”

⁵⁹O wi'i goddɔ feere: "Tokkam!" Goddɔ man wi'i mo: "Duɗanam mi yaha, mi uwoya baaba am tawon."

⁶⁰Ammaa Yeesu wi'i mo: "Accu maaybe uwa maaybe muudum'en, ammaa an, yah waazin laamu Allah."

⁶¹Goddɔ feere boo wi'i mo: "Mi tokkete, yaa Jawmiraawo, ammaa duɗanam mi jabbito yimbe saare am tawon."

⁶²Yeesu wi'i mo: "Koo moy wallini juɗngo dow baaneewo ga'i, nden laari baawo, walaa nafuuda ngam laamu Allah."

Luka 10

Nelki nelaabe cappande njoweedɔ e dɔɔ

¹Baawo maajum Jawmiraawo subi pukara'en wodɓe cappande njoweedɔ e dɔɔ, o neli be dɔɔ dɔɔ yeeso maako, nder berniji e gure haa o yahata fuu.

²O wi'i be: "Yaamle duudi, ammaa sodoobe duudaay. Tore jawmu yaamnde o besda nelugo sodoobe haa yaamnde maako.

³Njehe, mi neli on bana baali caka caafaali.

⁴Taa njahde bee booro ceede malla booro njoobaari, koo paɗe. Taa ndare ngam koofnotiron bee goddɔ dow laawol boo.

⁵Saare ndeyeere nastoton fuu, mbi'e tawon: Salaaman laatano saare nde'e.

⁶To goddɔ gidɔ salaaman don haa saare man, salaaman moodon joodoto dow maako. To woodaa boo, salaaman man lortoto haa moodon.

⁷Njoode haa saare maajum, nyaame, njare ko be ndokkata on fuu. Ngam kuuwoowo he'i hebugo ngeenaari muudum. Taa cotte saare nde'e haa ndeya.

⁸To on nasti wuro koo ngoye, to be njabbake on, nyaame ko be ngaddanta on.

⁹Njamɗitine nyawbe be on tawi ton fuu, mbi'e be: Laamu Allah baditake on!

¹⁰Ammaa to on nasti wuro koo ngoye, be njabbaki on, ngurte haa laabi maago, mbi'e:

¹¹Min pidɗani on koo collaaje wuro moodon haa kosde amin, ammaa annde laamu Allah baditake !

¹²Mi don wi'a on, nyannde darɗgal, kiita Sodoma hoyan dow kiita wuro man."

Bone dow gure caliide nuɗɗingo

(Matta 11:20-24)

¹³"Bone laatano ma, an Korajin. Bone laatano ma, an Baytisayda. Ngam kaayeeɗiji badaadi nder moodon, to di mbadaano nder Tirus e Sidon kam, booyma yimbe

ton njoodotono nder ndoondi, be bornotono buhuuje e be ndufanno ndoondi dow ko'e mabbe.

¹⁴Ngam maajum nyalaade darngal, kiita Tirus e Sidon hoyan dow kiita moodon.

¹⁵An Kafarnahum, a don tammo Allah bangtete haa yotto asama na? Kayya! A leestinteedo haa a nasta joonde maaybe !”

¹⁶Yeesu wi'i pukara'en muudum: “Nanando on, nanani yam, caliido on, salake yam, caliido yam boo, salake neldo yam.”

Loraaki nelaabe cappande njoweedido e dido

¹⁷Nelaabe cappande njoweedido e dido go ngarti bee seyo, be mbi'i: “Jawmiraawo, koo ginnaaji dowlanake min ngam innde ma!”

¹⁸Nden Yeesu wi'i be: “Mi yi'i Saydaanu do'i diga dow bana ma'ere.

¹⁹Ndaa, mi hokki on baawde dammugo bodde e jahe e jaalaago baawde konneejo fuu. Koo dume naawnataa on.

²⁰Ammaa taa ceye ngam ruuhuuji dowlanake on, ceye ngam inde moodon binndaade haa asamanji.”

Yeesu seyi

(Matta 11:25-27; 13:16-17)

²¹Wakkati man Ruuhu hebbini Yeesu seyo, o wi'i: “Yaa Baabiraawo, Jawmu asama e lesdi, mi yetti ma ngam a wanginani bikkoy pamaroy ko a suudi marbe anndal e faamu. Ooho, yaa Baabiraawo, bana nii dum fottani ma.

²²Baabiraawo am halfini yam kuuje fuu. Walaa anndudo moy woni Bididosonaa Baabiraawo, walaa anndudo boo moy woni Baabiraawo, sonaa Biddo e mo Biddo yidi wanginango mo dum.”

²³Nden o wayliti haa pukara'en, o wolwani be feere mabbe: “Barka laatano gite gi'ande ko ngi'oton!

²⁴Mi don wi'a on: Annabi'en duudbe e laamiibe duudbe ngidno yi'ugo ko ngi'oton, ammaa be ngi'aay. Be ngidno nanugo ko nanoton, ammaa be nanaay.”

Balndol Samariyaajo booddo

²⁵Moodibbo tawreeta ummi, ngam jarribaago Yeesu, o yami mo: “Moodibbo, dume mbaɗanmi ngam hebugo ngeendam nduumiidam?”

²⁶Yeesu wi'i mo: “Ko winnda nder tawreeta men? Ko jaɗngata ton?”

²⁷O jaabi: “Yid Jawmiraawo, Allah maada bee bernde ma fuu, bee yonki ma fuu, bee semmbe ma fuu, bee hakkiilo ma fuu, non boo yid keeddiddiraawo ma bana no a yidiri hoore ma.”

²⁸Yeesu wi'i mo: “A jaabake boodfum, wad bana non, a heban ngeendam.”

²⁹Ammaa o yidi goonɗingo hoore maako, o wi'i Yeesu: "E moy woni keeddiddiraawo am?"

³⁰Yeesu wi'i: "Godɗo ummi Urusaliima don yaha Yeriko. Fasooɓe pasi mo, be njabti ko o mari fuu e be piyi mo, be ndilli, be acci mo daande maayde.

³¹Fottotiri boo limanjo feere tokki laawol man, yi'i godɗo go. O widdi sera, o saali.

³²Bana non Lewiijo wari haa nokkuure man, yi'i godɗo go. Kaŋko boo o widdi sera, o saali.

³³Ammaa woodi Samariyaajo donno yaha jahaanɗal, o yotti kommbi pasaado go. Nde o yi'i godɗo go, o yurmini mo.

³⁴O baditi, o rufi nebbam e inaboojam dow kuuduuje maako, o habbi de, o wa'ini mo mba'aawa maako, o yahri mo suudu, haa hodɓe mbeerata, o suklani mo.

³⁵Jaŋngo man, o hoosi suleyje cardi diɗi, o hokki jawmu suudu hodɓe, o wi'i: Suklan mo, to mi yaalti, mi lornante burɗum ko a majjini."

³⁶Nden Yeesu wi'i: "Haa maada kam, nder tato be'e, moy a tammi o keeddiddiraawo pasaado?"

³⁷Moodibbo tawreeta jaabi: "Mo wadani mo endam." Yeesu wi'i mo: "Yah an boo, wad bana non."

Yeesu haa saare Marta e Mariyama

³⁸Nde Yeesu don yaha haa laawol bee pukara'en muudum, o nasti wuro feere, debbo bi'eteedo Marta jabbi mo haa saare muudum.

³⁹O woodi deerdiraawo debbo, bi'eteedo Mariyama, mo joodi kommbi Jawmiraawo, don nana wolde maako.

⁴⁰Marta don sukli jamum bee kuude feere feere haa saare. O wari, o wi'i: "Jawmiraawo, walaa ko yaalu ma nde deerdiraawo am acci yam, mi don sukli feere am bee kuude na? Wi' mo o wallammi!"

⁴¹Jawmiraawo jaabi mo: "Marta, Marta, a don billori hoore ma bee kuuje duudde.

⁴²Huunde woore tan wonete haandunde. Mariyama subɗi geɗal boodɗɗal, ngal hoosataake haa maako."

Luka 11

Yeesu e do'aare

(Matta 6:9-13; 7:7-11)

¹Nyannde feere Yeesu donno wada do'a haa nokkuure wofnde. Nde o timmini, gooto haa pukara'en maako wi'i mo: "Jawmiraawo, ekkitin min wadugo do'a bana Yuhanna ekkitin pukara'en muudum."

²O wi'i be: "To on don mbada do'a, mbi'e: Yaa Baabiraawo, a Ceniido, wad' koo moy teddina innde ma. Laamu maada wara.

³Hokku min nyaamdu deydey haaje amin nyalaade fuu.

⁴Yaafana min hakkeji amin, ngam minin boo min don njaafano wadbe min aybe fuu. Aynu min ngam taa min nasta jarribeeki."

⁵O wi'i be fahin: "To gooto moodon woodi soobaajo, o yehi haa muudum caka jemma ngam wi'go mo: Soobaajo, wu'am tamseeje tati.

⁶Ngam gooto nder sooba'en am wari haa am, mi walaa ko mi hokka mo.

⁷Ammaa soobaajo mo nder suudu go boo jaabake mo: Taa daamam, jonta dammugal don mabbi, min bee bikkoy am fuu min don mbaali, mi waawataa ummaago ngam mi hokke tamseeje.

⁸Mi don wi'a on, koo to o ummataako ngam hokkugo mo dum ngam o soobaajo maako, ammaa ngam o don daama mo, o ummoto, o hokka mo ko o mari haaje fuu.

⁹Min kam mi don wi'a on: Tore, on keban. Dabbite, on tawan. Cilmine, be mabbitanan on.

¹⁰Ngam koo moy tori, heban. Koo moy dabbiti, tawan. Koo moy silmini boo, be mabbitanan mo.

¹¹Moy haa moodon to o baaba, o hokkan biingel maako mboodi to ngel torake mo liingu?

¹²Malla to ngel torake mo yeeraande, o hokkan ngel yaare na?

¹³Onon hallube maa, on anndi hokkugo bibbe moodon kuuje boodde. Sakkomaa Baabiraawo moodon mo asama, o hokkataa toranbe mo Ruuhu Ceniido na?"

Jaawaabu Yeesu haa hallinbe mo

(Matta 12:22-30; Markus 3:20-27)

¹⁴Yeesu wurtini ginnawol muukdinggol goddo. Nde ginnawol man wurti, goddo go wolwi, haa yimbe fuu kaydini.

¹⁵Ammaa wodbe feere mbi'i: "Bee baawde Be'elzebul laamiido ginnaaji o riiwrata di."

¹⁶Wodbe boo ngidi jarribaago mo, ngam maajum be yami mo o wanginana be alaama iwka diga asama.

¹⁷Ammaa nde Yeesu anndi numooji mabbe, o wi'i be: "To laamu senndake, ngu do'oto e ci'e boo ngibboto bee tokkindirki.

¹⁸To Saydaanu honi hoore mum, noy laamu mum tabitirta? On don mbi'a mi don riiwra ruuhuuji cobdi bee baawde Be'elzebul.

¹⁹To min mi don riiwa ginnaaji bee baawde Be'elzebul, bee baawde deye bikkoy moodon boo ndiiwrata di? Ngam maajum bikkoy moodon kiitoto on.

²⁰Ammaa to bee baawde Allah ndiiwranmi ginnaaji boo, nden kam dum laamu Allah yottanake on.

²¹To goddo cemmido taaskido bee balmi don ayna saare muudum, ko o mari fuu joodoto jam.

²²Ammaa to burdo mo semmbe wari dow maako, jaali mo, o jafba balmi maako di o hooldinori, o senndana wodbe jawdi maako.

²³Mo wondaay bee am, o konneejo am. Mo wallaay yam moobtugo, sankitan."

Loraaki ginnawol

(Matta 12:43-45)

²⁴"To ruuhuwol cobngol wurtake goddo, ngol yiiloyan haa karde ngam dabbugo nokkuure siwtaago, to ngol hebaay, nden kam ngol wi'an: Mi loroto haa suudu am ndu mi wurtino.

²⁵To ngol lori haa maaru, ngol tawan ndu wuuwaandu, mo'itinaandu.

²⁶Nden ngol yaha, ngol wadda ruuhuuji goddi joweedidi, burandi ngol hallugo, di nistan suudu man, di njoodoto nder maaru. Timmoode goddo oo tullitan dow naane."

Barka ngoonduka

²⁷Nde Yeesu wolwi bana nii, debbo feere bangti sawtu nder moobre, wi'i: "Barka laatani reedu danyndu ma e endi di musinda!"

²⁸Ammaa kanke o wi'i: "Barka laatanto nananbe wolde Allah, dowlantooobe nde!"

Alaama Bii-neddo

(Matta 12:38-42)

²⁹Nde yimbe don moobto kommbi Yeesu, o fuddi wi'ugo: "Yimbe zamanuuru ndu'u, be hallube, be don yama alaama. Ammaa be kebataa, sonaa alaama annabi Yonas.

³⁰Ngam bana Yonas latino alaama haa yimbe Niniwe, non Bii-neddo boo laatanto yimbe zamanuuru ndu'u.

³¹Laamiido debbo, mo Lesdi Fombina, ummanto yimbe zamanuuru ndu'u, o wulloto be nyalaade darngal, ngam o wari diga daayiidum haa o nana bolle Suleymaanu keewde hikma. Ndaa burdum Suleymaanu haa do.

³²Nyalaade darngal, yimbe Niniwe ummanto yimbe zamanuuru ndu'u, hiitoto be, ngam yimbe Niniwe tuubi nde be nani waazu Yonas. Ndaa, burdum Yonas haa do."

Annoora banndu

(Matta 5:15; 6:22-23)

³³“Walaa mo jamnata pittirla, ngam nyukkingo nga malla o hippa nga bee bokoti, ammaa o jo'inan nga dow jo'inirdum pittirla, ngam haa nistanbe fuu ngi'a annoora.

³⁴Gite ma laati pittirla banndu maada. To gite ma njame, banndu ma fuu don nder annoora. Ammaa to gite ma njamdaay, banndu ma fuu don nder nyibre.

³⁵Hakkil, ngam taa annoora ngonka nder maada laato nyibre!

³⁶To banndu ma fuu don nder annoora, to walaa goddum lutti nder nyibre, ndu fuu ndu wonan nder annoora, bana to pittirla don yalnane bee annoora muudum.”

Yeesu feli Farisa'en e moodibbe tawreeta

(Matta 23:1-36; Markus 12:38-40)

³⁷Nde Yeesu timmini wolwugo, Farisaajo goddo ewni mo haa saare muudum ngam be nyaamda. O nasti, o fuddi nyaamugo.

³⁸Farisaajo haydini nde o yi'i Yeesu fuddi nyaamugo bilaa lootugo juude muudum.

³⁹Jawmiraawo wi'i mo: “Onon Farisa'en, on don labbina yaasi jardugel e nyaamrugel, ammaa nder moodon don heewi bee suunooji e halleende.

⁴⁰Sooya-hakkiilo'en, Allah mo wadi yaasi, o wadaay nder boo na?

⁴¹Caahe talaka'en ko woni nder jardugel moodon e nyaamrugel moodon, nden kuuje fuu laatoto laabde ngam moodon.

⁴²Ammah bone laatano on, onon Farisa'en! Ngam on don itta zakkahaako minti e haako jarne e haakooji nyaameteedi fuu e on don ngeeba adilaaku e yiide Allah. Kanji di kaandi jogeege, ammah taa on ngejjita luttudi boo.

⁴³Bone laatano on, onon Farisa'en! Ngam on ngidi joole teddude nder cuudi dewal Yahuudu'en, on ngidi be koofna on haa daldal mooftorde.

⁴⁴Bone laatano on! Ngam on nanndi bee genaale de yimbe njahata dow mum'en bilaa anndugo dum.”

⁴⁵Nden gooto haa moodibbe tawreeta wi'i Yeesu: “Moodibbo, ko mbi'ata do, minin kudata.”

⁴⁶Yeesu jaabi: “Bone laatano on, onon moodibbe tawreeta boo! On don ndoonda yimbe dongle cadde roondego de onon on meemataa koo bee hoondum moodon sam.

⁴⁷Bone laatano on! Ngam on don maha genaale annabi'en be kaakiraabe moodon mbari.

⁴⁸To non kam on don ceedo kuude kaakiraabe moodon, on don ngerdo de, ngam kambe be mbari annabi'en. Onon boo, on mahi genaale mabbe.

⁴⁹Ngam maajum hikma Allah wi'i: Mi nelan annabi'en e nelaabe, be mbaran wodbe, be toonyan wodbe boo.

⁵⁰Mi y'amtan y'iya'am annabi'en ndufaadam diga pudfuki duniyaaru haa yimbe zamanuuru ndu'u,

⁵¹diga y'iya'am Habila haa yotto y'iya'am Zekariya, mbaraado hakkunde nokkuure seniinde e hirsirde. Nonnon, mi don wi'a on, yimbe zamanuuru ndu'u be hiitetebe ngam mbar-hooreeji di'i fuu !

⁵²Bone laatanto on, onon moodibbe tawreeta, ngam on kadi yimbe anndugo goonga: Onon, on cali anndugo ka bee ko'e moodon, on kadi yidbe anndugo ka boo."

⁵³Saa'i o wurti ton, moodibbe tawreeta e Farisa'en tikkani mo masin, tokki mo bee haala, yami mo ngam haa o wolwa dow kuuje duudde.

⁵⁴Be tuufni mo nder bolle ngam haa be nana kalluka diga hunnduko maako, be ngulloro mo.

Luka 12

Deentinki diga naafikaare (Matta 10:26-27)

¹Wakkati man yimbe ujineeje moobotiri haa be don njaabnjaabtira. Yeesu fudfi wolwango pukara'en muudum: "Kakkilane ufnirdum Farisa'en, waato naafikaaku.

²Cuudiidum fuu wangan, sirriijum fuu faamoto.

³Ngam ko mbolwudon nder nyibre fuu, dum naneteedum nder annoora. Ko on cofndotiri nder cuudi, dum ngooyneteedum nder bangudum."

Moy haani huleego? (Matta 10:28-31)

⁴"Mi don wi'a on dum, onon soobiraabe am: Taa kule waawanbe mbarugo banndu, ammaa be mbaawataa wadugo koo dume ko buri non.

⁵Mi hollan on mo kuloton: Kule mo waawi mbarugo, mo woodi baawde sakkingo nder yiite jahannamaaye boo. Nonnon, mi don wi'a on, kanjo haani huleego.

⁶Be coorrataa colloy njowoy bee suleyje didi na? Ammaa Allah yejjitittaa koo gootel maakoy.

⁷Koo gaasaaji ko'e moodon limaadi fuu. Taa kule sam, saman moodon buri colloy duudkoy."

Seedaago Yeesu

(Matta 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸“Mi don wi'a on, koo moy seedi yeeso yimbe o anndi yam, Bii-neddo boo seedoto o anndi mo yeeso malaa'ika'en Allah.

⁹Ammaa mo yeddi yam yeeso yimbe, o geddeteedo boo yeeso malaa'ika'en Allah.

¹⁰Koo moy wolwi kalluka dow Bii-neddo, heban yaafuye. Ammaa mo wolwi kalluka dow Ruuhu Ceniido, o yaafataake sam.

¹¹To be njahri on hiiteego nder cuudi dewal Yahuudu'en malla yeeso laamiibe e marbe baawde, taa billore numugo no mbanjirton hujja mon malla ko mbi'oton.

¹²Ngam Ruuhu Ceniido ekkitanan on ko mbi'oton nder saa'iire man.”

Balndol diskudo sooya-hakkiiloojo

¹³Goddo nder moobre wi'i Yeesu: “Moodibbo, wi' deerdiraawo am senndana min ndonngu ngu baaba amin acci.”

¹⁴Yeesu wi'i mo: “Hey an! Moy wadi yam kiitoowo dow moodon malla cenndoowo jawdi mon?”

¹⁵Nden o wi'i be: “Ndeente e suunooji koo diye, ngam ngeendam neddo iwataa haa jawdi mum, koo no o riskiri fuu.”

¹⁶O wolwani be balndol ngo'ol: “Woodi goddo diskudo, o woodi gese, de mbadani mo yaamnde duudnde.

¹⁷O numi nder bernde maako: Ko mbadanmi? Ngam mi walaa babal haa moobtanmi yaamnde am.

¹⁸O wi'i: Yowwa, ndaa ko mbadanmi: Mi fusan beembe am, mi maha burde mawnugo, mi moobta alkamaari e jawdi am fuu haa ton.

¹⁹Nden mi wi'ana yonki am: A woodi jawdi duudndi sigaandi, he'anndi ngam duubi duudndi! Siwta, nyaam, yar, seya!

²⁰Ammaa Allah wi'i mo: Sooya-hakkiiloojo, jemmaare nde'e mi hoosan yonki ma, kuuje maada moobtaade de'e fuu, moy marata de?

²¹Bana nii dum laatanto mo moobtani hoore mum jawdi, mo laataaki diskudo yeeso Allah.”

Hoolaago Allah

(Matta 6:25-34)

²²Baawodon Yeesu wi'i pukara'en muudum: “Ngam maajum mi don wi'a on: Taa caklane nguure moodon, waato ko on nyaamata malla ko on bornoto.

²³Ngam yonki buri nyaamdu saman, banndu boo buri limce saman?

²⁴Ndaare leekuuje: De aawataa, de codataa, de moobtataa koo dume nder cigordum malla beembal, ammaa Allah don nyaamna de. On burataa colli saman piw na?

²⁵Moy caka moodon waawi besdugo balde muudum koo sedda bee saklere muudum?

²⁶Nde on mbaawataa wadugo koo peetum, ngam dume cuklantoodon luttudum?

²⁷Ndaare pinndi ladde no ndi mawnirta. Ndi huuwataa, ndi sannyataa, ammaa mi don wi'a on: Koo Suleymaanu bee daraja muudum fuu meedaay bornaago limce boodde bana ngoori man.

²⁸Allah borni hudooji di tawe hannde nder ladde, jaŋngo boo di cakkine nder yiite. To non kam, o bornataa on ko buri non na, onon famda-nuddinki'en?

²⁹Taa billore ko nyaamoton malla ko njaroton. Taa cakle ko'e moodon.

³⁰Heefeerbe duniyaaru cuklanto kuuje de'e nde weeti fuu. Ammaa Baabiraawo moodon anndi on ngoodi haaje kuuje de'e.

³¹Aarte suklanaago laamu maako, nden o hokkan on kuuje de'e fuu bana besdaari."

Siga haa asama

(Matta 6:19-21)

³²"Taa kultore, onon tokkere famarde, ngam Baabiraawo yidi hokkugo on laamu muudum.

³³Coorre ko mardon, caahe dum talaka'en, mbadane ko'e moodon boorooji sigaago ceede di mbonnataako e jawdi ndi re'ataa haa asama: Haa ton gujjo badataako, gildi boo mbonnataa dum.

³⁴Ngam haa jawdi moodon woni, ton berde moodon boo ngonata."

Suka'en reenbe jaagordo

³⁵"Taaskitine ko'e mon, pittirlaaji moodon boo jamnaadi.

³⁶Laate bana yimbe reenambe jaagordo muudum'en gartando diga bangal, ngam be mabbitana mo to o yottake, o tappi dammugal.

³⁷Barka laatano suka'en be jaagordo mum'en yaake wartata, tawa don ayna. Goonga mbi'anmi on, o taadoto, o jo'inan be haa taabal nyaamdu, o baditan be, o huuwanan be.

³⁸Barka laatano suka'en be'e, koo to o warti caka jemma malla saali sedda, o tawi be be don ayna.

³⁹Paame booddum: To jawmu saare anndino saa'iire ndeye gujjo warata, o accataano gujjo nasta mo saare.

⁴⁰Onon boo, laate taaskiibe, ngam Bii-neddo waran nder saa'iire nde on tammaaki sam."

Kuuwoowo goongaajo e kuuwoowo kalludo

(Matta 24:45-51)

⁴¹Piyer wi'i mo: "Jawmiraawo, minin tan mbolwanda balndol ngo'ol na malla yimbe fuu?"

⁴²Jawmiraawo jaabi: "Moy woni kaliifaajo koolaado, kakkildo, mo jaagordo mum tammi darnugo dow huuwoobe mum, ngam o hokka be gedal nyaamdu mabbe nder wakkati man?"

⁴³Barka laatanto kuuwoowo oo, to jaagordo maako warti, tawti mo o don suklani kuugal nga'al.

⁴⁴Goonga mbi'anmi on: Jaagordo darnan mo dow jawdi muudum fuu.

⁴⁵Ammaa to kuuwoowo man wi'i nder bernde muudum: Jaagordo am neebi wartugo, nden o fuddi fiyugo huuwoobe wodbe, worbe e rewbe, o don nyaama, don yara e wuyka,

⁴⁶jaagordo wartoyan nyalaade nde suka oo tammataako e nder saa'iire nde o anndaa. O riiwan mo, o hokkan mo ngeenaari naafiki'en.

⁴⁷Kuuwoowo anndudo ko jaagordo mum yidi, ammaa taaskitinaay koo dume ko jaagordo maako yidi, o heban piyde duudde.

⁴⁸Ammaa mo anndaa ko jaagordo mum yidi, wadi ko he'i fiyeego, o heban piyde sedda non. Mo be ndokki duuddum, be yaman mo duuddum boo. Mo be kalfini duuddum, be yaman mo ko buri duudugo."

Yeesu woni daliila cennduki

(Matta 10:34-36)

⁴⁹"Mi wari ngam sakkingo yiite dow lesdi. Mi yidino nge hubbe jonta!

⁵⁰Woodi baptisma ka njabanmi, mi billi haa dum hebbitine.

⁵¹On tammi mi wari ngam waddugo salaaman dow lesdi na? Mi don wi'a on, naa salaaman, ammaa cennduki.

⁵²Ngam yeeso do, yimbe njowo nder saare woore cenndoto: Tato narrataa bee dido, dido boo narrataa bee tato.

⁵³Baaba waadan bee biyum, biddo gorko boo bee baaba mum. Daada waadan bee biyum debbo, biddo debbo boo bee daada mum. Esiraawo debbo boo waadan bee esum debbo."

Fassitirgo alaama asama

(Matta 16:2-3)

⁵⁴Yeesu wi'i moobre fahin: "To on ngi'i ruuldere ummake haa hiirnaange, law on don mbi'a iyeende toban, dum wadan boo.

⁵⁵To on ngi'i henndu iwi fombina boo, on don mbi'a: Guldum wadan, dum wadan boo.

⁵⁶Naafiki'en! On anndi fassitirgo ko laatoto dow lesdi e ko laatoto haa dow, ngam dume on anndaa fassitirgo zamanuuru jontaaru ndu'u?"

Narru bee mo njokkirɗa

(Matta 5:25-26)

⁵⁷"Ngam dume on keftantaa ko'e mon ko haani wadugo?

⁵⁸To a don yahda bee mo njokkirɗa haa pallel kiita, habdu narrugo bee maako diga laawol, ngam taa o yahre haa kiitoowo, nden kiitoowo hokke haa sooje'en e sooje'en boo nastine fursina.

⁵⁹Mi don wi'e: A wurtataako ton sam, sonaa to a yobi ko be kiiti ma fuu."

Luka 13

Tuubugo malla halkugo

¹Saa'i man yimbe wodɓe wonbe ton ngecci Yeesu haala yimbe Galiili be Pilaatu mbarno nde be donno lii'ano Allah kirseteedi.

²Yeesu jaabi be: "On tammi Galiili'en man laatino hakke'en buri Galiili'en wodɓe ngam sarru man hebi be na?

³Aa'a, mi don wi'a on, to onon boo on tuubaay, on kalkiran on fuu bana non!

⁴Malla yimbe sappo e njoweetato be mahdi suudu aynirdu yibbi dow muudum'en haa Silowam, mbari be, on tammi be aybuɓe buri yimbe Urusaliima wodɓe fuu na?

⁵Aa'a mi don wi'a on, to on tuubaay, on kalkiran on fuu bana non!"

Balndol ibbi ki rimataa

⁶Yeesu wolwani be balndol ngo'ol: "Godɗo feere woodi ibbi ki o jubi nder ngesa maako, o wari tebugo ibbe, ammaa o hebaay.

⁷Nden o wi'i aynoowo ngesa: Ndaa duubi tati mi don tefa ibbe haa ibbi ki'i, ammaa mi hebaay. Fe'u ki, ngam dume ki don usta semmbe lesdi meere?"

⁸Aynoowo ngesa wi'i mo: "Jaagorɗo, accu ki fahin hitaande nde'e, mi wasan sera maaki, mi rufan koonal.

⁹Teema hitaande warande ki riman, to naa non, a fe'a ki."

Jamɗitinki debbo jijiido nyannde siwtorde

¹⁰Yeesu donno ekkitina nder suudu dewal Yahuudu'en wodndu nyannde siwtorde.

¹¹Woodino debbo haa ton, mardo ginnawol baakin duubi sappo e joweetati, ginnawol jiji mo, o don turi, o waawataa daraago.

¹²Nde Yeesu yi'i mo, o ewni mo, o wi'i: "Debbo, a yamditinaama diga jiji ma."

¹³O jo'ini juude maako dow hoore debbo, don nii debbo darti, teddini Allah.

¹⁴Ammaa ardiido suudu dewal Yahuudu'en berni ngam jamditinki goddo nyannde siwtorde, o wi'i moobre: "Nyalde joweego fuu don ngam huuwugo, ngare nyalde man ngam njamditon, ammaa naa nyannde siwtorde!"

¹⁵Jawmiraawo jaabi mo: "Naafiki'en! Koo moy moodon yoofataa ngaari mum malla wamnde mum diga nyaamnirde nyannde siwtorde, ngam o yarnoya dum na?"

¹⁶Debbo mo danygol Ibrahiima, mo Saydaanu habbi duubi sappo e joweetati, dum haanaay o yoofe diga kabborgol ngo'ol nyannde siwtorde na?"

¹⁷Nde o wolwi bana nii, konne'en maako fuu cemti, ammaa moobre fuu seyi ngam kuuje teddude de o wadi.

Balndol gawel citta

(Matta 13:31-32; Markus 4:30-32)

¹⁸Yeesu wi'i fahin: "Bee dume laamu Allah nanndi? Bee dume nanndinanmi ngu?"

¹⁹Ngu nanndi bee gawel citta, ngel goddo hoo'i, aawi nder jarne muudum, ngel fudi, ngel laati lekki, haa colli mbaadi cabbe muudum'en dow lice maaki."

Balndol ufnirdum

(Matta 13:33)

²⁰Yeesu wi'i fahin: "Bee dume nanndinanmi laamu Allah?"

²¹Ngu nanndi bee ufnirdum dum debbo hoo'i, waati nder kuroori duudndi, haa kuroori man fuu uufi."

Dammugal paadngal

(Matta 7:13-14,21-23)

²²Yeesu saali berniiji e gure, o ekkitini nde o don yaha Urusaliima.

²³Goddo wi'i mo: "Jawmiraawo, yimbe sedfa tan kisata na?" O jaabi:

²⁴"Tiide nastirgo dammugal paadngal. Mi don wi'a on: Duudbe ngidi nastugo, ammaa be mbaawataa.

²⁵To jawmu saare ummake, mabbi dammugal, onon boo on lutti haa yaasi, on puddan tappugo dammugal, on mbi'an: Jaagordo, mabbitanan min! O jaaboto on: Mi anndaa toy iwdon.

²⁶Nden on puɗɗan wi'ugo: Min nyaami, min njari yeeso maafa, a ekkitini dow laabi amin!

²⁷Ammaa o jaaboto on: Ndille, mi anndaa toy iwɗon, onon waɗoobe halleende !

²⁸On mboyan, on kiry'indiran nyii'e haa ton, yaake on ngi'ata Ibrahiima, Isiyaaku e Yaakubu bee annabi'en fuu nder laamu Allah e onon boo on ngudinaama yaasi.

²⁹Yimbe ngaran diga fuunaange e hiirnaange, woyla e fombina, be njoodoto nder laamu Allah ngam be nyaama.

³⁰Nden kadi yimbe aartube cakkititto e sakkitiibe boo aartoto.”

Yeesu yurmini Urusaliima

(Matta 23:37-39)

³¹Wakkati man nden, Farisa'en wofɓe ngari, mbi'i Yeesu: “Dillu diga ɗo, ngam Hirudus yidi mbarugo ma!”

³²Yeesu wi'i be: “Njehe, mbi'e doldolnde man, ndaa: Mi ɗon riiwa ruuhuuji cobɗi, mi ɗon yamɗitina nyawbe, hannde e jaŋgo, nyannde tatabre boo ɗum timmoode kuugal am.

³³Ammaa sey mi tokkita laawol am hannde, jaŋgo e faɓɓijaŋgo, ngam haanaay annabiiɗo maaya yaasi Urusaliima.

³⁴Urusaliima! Urusaliima! A mbari annabi'en, a fidi nelaabe be Allah neli haa ma bee kaa'e. Nde ɗuuddum mi yidino moobtugo yimbe ma, bana no gertogal moobtirta bikkoy mum les bileeji mum, ammaa on cali.

³⁵Ndaa, suudu moodon laatoto wudinaandu. Ammaa mi ɗon wi'a on: On ngi'ataa yam baawodon haa saa'i on mbi'ata: Barka laatano garando bee innde Jawmiraawo !”

Luka 14

Yeesu yamɗitini nyawɗo

¹Nyannde siwtorde feere, Yeesu yehi saare gooto nder mawbe Farisa'en, ngam o nyaama ton. Wonbe ton ayni mo.

²Ndaa godɗo mo banndu mum uppi daliila nyawu ɗon ndari yeeso maako.

³Yeesu yaami moodibbe tawreeta e Farisa'en, wi'i: “Dum duɗaadam yamɗitingo nyannde siwtorde na?”

⁴Be njeedi. Nden Yeesu jogi nyawɗo go, yamɗitini mo, acci mo o dilla.

⁵Nden o wi'i be: “Moy caka moodon, to biɗngel mum malla ngaari mum yollake nder ɓulndu, wurtintaa ɗum law koo to nyannde siwtorde na ?”

⁶Be mbaawaay jaabaago mo koo ɗume dow maajum.

Subugo joole teddude e ewnaago yimbe haa juulde

- ⁷Yeesu yi'i no ewnaabe cubri joole teddude, o wolwani be, o wi'i:
- ⁸"To goddo ewnake ma haa nyaamduuji bangal, taa joodoya haa babal teddungal. Teema woodi caka ewnaabe mo furi ma daraja.
- ⁹Taa mo ewni on dido fuu wara wi'e: Accan oo do babal nga'al. A semtan joodoyaago haa babal baawowal.
- ¹⁰Ammaa to a ewnaama, yah jooda haa babal baawowal, haa to ewniido ma wari, wi'i ma: Soobaajo am, war haa joonde burnde woodugo nde'e. Dum laatante teddungal yeeso be a nyaamdata fuu.
- ¹¹Ngam mo mawnini hoore mum, o leestinteedo, mo leestini hoore mum boo, o bangteteedo."
- ¹²Nden o wolwani boo ewniido mo go: "To a wadani yimbe nyaamduuji koo ndey, taa ewna soobiraabe ma malla deerdiraabe ma malla banndiraabe ma, koo heeddiddiraabe ma riskube, ngam taa be ewne kambe boo, be mbarjo ma.
- ¹³Ammaa to a wadi nyaamdu juulde, ewna talaka'en e jijjiibe e woosbe e wumbe.
- ¹⁴A heban barka ngam be mbaawataa warjaago ma. Allah warjoto ma dum nyannde ummitineeki adili'en."

Balndol nyaamdu duudndu

(Matta 22:1-10)

- ¹⁵Nde gooto caka nyaamdanbe bee Yeesu nani bolle de'e, o wi'i: "Barka laatanto nyaamando nyaamdu mum nder laamu Allah."
- ¹⁶Yeesu jaabi mo: "Goddo feere wadi nyaamdu duudndu, o ewni yimbe duudbe.
- ¹⁷Wakkati nyaamugo, o neli suka maako o wi'a ewnaabe: Ngare, ngam koo dume fuu taaskake.
- ¹⁸Be fuu mabbe be puddi yelditaago. Arano wi'i suka go: Mi soodi ngesa, sey mi yaha mi laara ka, mi tori ma, yaafam.
- ¹⁹Goddo boo wi'i: Mi soodi ga'i sappo cindaadi didi didi, mi yidi laarndaago di, mi tori ma, yaafam.
- ²⁰Goddo feere boo wi'i: Mi bangi neebaay, ngam maajum mi hebataa wargo.
- ²¹Suka lorti haa jaagordo muudum, yecci mo dum fuu. Nden jawmu saare berni, wi'i suka muudum: Yah law haa dalde wuro e haa laabi, ewna talaka'en e jijjiibe e wumbe e woosbe.
- ²²Suka yehi, warti, wi'i: Jaagordo, ko a umri wadaama, ammaa babal don lutti fahin.

²³Jaagordo wi'i suka go: Yah haa buuwi e laabi kommbi gese, doolu yimbe be a fottata bee muudum'en fuu be nasta, ngam haa saare am heewa.

²⁴Mi don wi'a on: Koo gooto haa aartube ewneego mettataa nyaamdu am!"

No goddo laatorto pukaraajo Yeesu

(Matta 10:37-38)

²⁵Moobe duudde ndillidi bee Yeesu. O yeesiti, o wi'i be:

²⁶"To goddo wari haa am e o buraay yidugo yam dow baaba maako e daada maako e debbo maako e bikkoy maako e deerdiraabe maako worbe e rewbe, koo yonki maako boo, o waawataa laataago pukaraajo am.

²⁷Koo moy mo roondaaki gaafaangal mum ngam tokkaago yam, waawataa laataago pukaraajo am.

²⁸Moy haa moodon, to yidi mahugo suudu aynirdu, o joodataako, o hiimo ko o majjinta, o laara to o waawan timmingo.

²⁹Ngam taa o wallina cabawal nden o waawaay timmingo, yi'be mo njancan mo, mbi'an:

³⁰Gorko oo fuddi mahugo, o waawaay timmingo.

³¹Malla laamiido moye, to yidi yahugo wada konu bee laamiido goddo, o joodataako tawon, o hiimo, to o waawan yahugo bee yimbe ujine sappo, ngam fottugo bee garanando mo bee yimbe ujine noogas?

³²To o waawataa, diga laamiido man don daayi tawon, o nelan nelaabe ngam yamugo no be culhotira.

³³Bana non haa moodon boo, mo accaay jawdi muudum fuu, waawataa laataago pukaraajo am."

Mannda dam nafataa

(Matta 5:13; Markus 9:50)

³⁴"Mannda woodi, ammaa to lammeenga maajam ittake, noy dam hebtirta lammeenga man fahin?

³⁵Dam nafataa haa lesdi, dam nafataa ngam koonal, be ndufan dam yaasi. Mo woodi noppi nanugo, nana!"

Luka 15

Balndol dow mbaalu majjingu

(Matta 18:12-14)

¹Jomnoobe e hakke'en duudbe baditi Yeesu ngam nanugo mo.

²Farisa'en e moodiibe tawreeta ngurngurti, mbi'i: "Goddo oo don jabbo hakke'en, don nyaamda bee mabbe boo."

³Nden o wolwani be balndol ngo'ol:

⁴“To goddo haa moodon woodi baali teemerre, nden ngootu eeri, o accataa cappande joweenayi e joweenayi goddi nder ladde ngam o dabbitoya eerngu, haa to o hebti ngu na?

⁵To o hebti, o roondoto ngu dow balbe maako bee seyo,

⁶to o warti saare, o ewnoto soobiraabe maako e heeddiddiraabe maako, o wi'a be: Ceyode bee am, ngam mi hebti mbaalu am eernoongu go!

⁷Mi don wi'a on, bana non boo seyo laatorto haa asama to hakkeejo gooto tuubi, buran cappande njoweenayo e njoweenayo adili'en be maraay haaje tuubugo.”

Suleyje cardi majjude

⁸“Malla debbo moy, to woodi suleyje cardi sappo, woore majji, o jamnataa pittirla, o wuuwa suudu, o dabbita bee tiddinaare haa to o hebti nde na?

⁹To o hebti nde, o ewnoto soobiraabe maako e heeddiddiraabe maako, o wi'a be: Ceyode bee am, ngam mi hebti suleyre am majjunoonde go.

¹⁰Mi don wi'a on, bana non boo malaa'ika'en Allah ceyorto ngam hakkeejo gooto mo tuubi.”

Balndol dow biddo majjudo

¹¹Yeesu wi'i fahin: “Gorko feere woodino bibbe dido.

¹²Minyiraawo wi'i baaba mum: Baaba, hokkam gedal jawdi ngal mi tammi ronugo. Baaba go senndani be jawdi mum.

¹³Baawo balde sedda, biddo go sorri jawdi mum fuu, dilli lesdi ndaayiindi. O majjini jawdi maako bee yeedugo nder daakaareeku.

¹⁴Nde o timmini dum fuu, weelo saatungo wadi haa lesdi man, o fuddi maatugo billaare.

¹⁵O yehi, o huuwani gooto yimbe nder lesdi man. Goddo man neli mo nder gese durugo gaduuji.

¹⁶O yidi nyaamugo ko gaduuji nyaamata, ammaa walaa mo hokkata mo dum.

¹⁷Nden o fuddi numtugo joonde maako, o wi'i: Huuwanoobe baaba am ngoodi nyaamdu duudndu, nden nii mi don maaya bee dolo haa do !

¹⁸Mi loroto haa baaba am, mi wi'an mo: Baaba, mi wadi hakke heedi Allah e heedi maada,

¹⁹mi he'aay ewneego biya fahin. Wadam bana gooto caka huuwanoobe ma.

²⁰O lori haa baaba maako. Nde o don daayi tawon, baaba maako eewi mo, yurmini mo: O doggi, o harli mo, o hebbi mo.

²¹Biddo go wi'i mo: Baaba am, mi wafi hakke heedi Allah e heedi maafa, mi he'aay ewneego biya fahin.

²²Ammaa baaba wi'i suka'en muudum: Njaawde ngadde ngapaleewol burngol woodugo, borne mo ngol, mbadane mo halagaare haa hoondu e pade boo haa kosde!

²³Ngadde gaggel payngel, kirse, en nyaama, en ceya!

²⁴Ngam biddo am oo, o maayno, ammaa o yeediti, o majjuno, ammaa o hebtaama! Be puddi seyaago.

²⁵Wakkati man biddo afo donno haa ngesa. Nde o don warta, o baditi saare go, o nani pijirle e gamarle.

²⁶O ewni gooto suka'en, o yami mo ko wafi.

²⁷Suka man wi'i mo: Deerdiraawo ma warti, baaba ma hirsi gaggel payngel, ngam o hefti mo o jamo.

²⁸Nden biddo afo go berni, sali nastugo saare. Baaba wurti, tori mo o nasta.

²⁹Ammaa o jaabi baaba maako: Ndaa duubi duuddi mi don huuwane, mi meedaay salaago dwtanaago umrooje ma, ammaa a meedaay hokkugo yam koo jawgel be'el ngam haa mi seyodo bee soobiraabe am.

³⁰Ammaa nde biddo ma oo warti, mo majjini jawdi ma bee daakaare'en, a hirsi gaggel payngel ngam maako!

³¹Baaba wi'i mo: Binngel am, an a don wondi bee am tum, ko marmi fuu an mari dum.

³²Haani ngaden juulde, en ceyo, ngam deerdiraawo ma oo, o maayno, o yeediti, o majjuno, o hebtaama!"

Luka 16

Balndol dow kaliifaajo faasikiijo

¹Yeesu wi'i pukara'en muudum: "Godfo diskudo woodino kaliifaajo. Be ngari, be mbi'i mo kaliifaajo man don wonna jawdi maako.

²Diskudo ewni mo, wi'i mo: Dume nananmi dow ma? Wadanam lisaafi kuugal ma, ngam yeeso do a laatataako kaliifaajo am fahin!

³Kaliifaajo go numi nder bernde mum: No mbadanmi? Ngam jaagordo am don itta kaliifaaku jawdi mum haa am? Remugo, mi walaa semmbe man, rookaago mi semtan.

⁴Yowwa, mi anndi no mbadanmi, ngam haa yimbe feere njabbo yam haa ci'emabbe, to mi wurtinaama kuugal am.

⁵O ewni gooto gooto jabbe nyamaale haa jaagordo maako fuu. O wi'i arano: Noy jaagordo am tokkoto ma?

⁶O jaabi: Nebbam jaytunje gongonji teemerre. Nden kaliifaajo wi'i mo: Ndaa dereewol ma. Law, jooda winndu gongonji cappande jowi!

⁷Nden o wi'i goddo feere boo: Noy jaagordo am tokkoto ma? O jaabi: Buhuuje alkamaari teemerre. Kaliifaajo wi'i mo: Ndaa dereewol ma, winndu cappande joweetati!

⁸Jaagordo mani kaliifaajo faasikiiyo oo, ngam o huuwi bee yoyre. Ngam yimbe duniyaaru ndu'u, be yoybe hakkunde muudum'en buri yimbe annoora".

⁹Yeesu besdi wi'ugo: "Min mi don wi'a on: Kebane ko'e moodon soobiraafe bee jawdi duniyaaru ndu'u. To ndi timmiri on, be njaba on haa joole duumiide.

¹⁰Mo huuwi kuugal pamaral bee hoolaare, huuwan boo kuugal mangal bee hoolaare. Mo huuwi kuugal pamaral bee faasikaare, huuwan boo kuugal mangal bee faasikaare.

¹¹To on laataaki hoolaabe bee jawdi duniyaaru kalfitinaandi on, moy halfinta on jawdi goongaari?

¹²To on laataaki hoolaabe bee jawdi yimbe feere, moy hokkata on ko maroton?"

¹³"Walaa suka mo waawata jagganaago jaagorbe dido, ngam o wanyan oo e o yidan oya malla o dakkotira bee oo e o meeridina oya. On mbaawataa jagganaago Allah e jawdi."

Bolle Yeesu godde

(Matta 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12)

¹⁴Farisa'en, yida-jawdi'en nani bolle de'e, be njali mo.

¹⁵Yeesu wi'i be: "Onon ngoni wadanbe bana adili'en yeeso yimbe, ammaa Allah anndi berde moodon, ngam ko yimbe ndaarata bana mawdum, dum nyiddudum yeeso Allah.

¹⁶Tawreeta Muusa e defte annabi'en donno haa yotti wakkati Yuhanna badooowo baptisma. Diga wakkati man boo kubaruwol belngol ngol laamu Allah wooynaama, koo moy don habda bee semmbe ngam nastugo ndu.

¹⁷Koydum asama e lesdi majjita dow harfeere tawreeta woore halka.

¹⁸Koo moy seeri debbo muudum, te'i debbo feere, wadi njeenu. Koo moy te'i debbo ceeraado boo, wadi njeenu."

Diskudo e Laazarus

¹⁹"Woodino goddo diskudo, borniido limce delemde boddeeje e duuda cogguuje. Nyalaade fuu o don nder seyo e jeynitaare.

²⁰Haa dammugal maako, talakaajo bi'eteedo Laazarus don waali, banndu muudum fuu heewi kuuduuje.

²¹O yeli nyaamugo ko solata les taabal diskudo oo. Dawaadi don ngara, taha kuuduuje maako.

²²Talakaajo oo maayi, malaa'ika'en efti mo, njahri mo haa kommbi Ibrahiima. Diskudo boo maayi, be uwi dum.

²³Nde o don yangito haa joonde maaybe, o bangti gite, o yi'i Ibrahiima daayiidum bee Laazarus haa kommbi muudum.

²⁴O wooki, o wi'i: Yaa baabiraawo am Ibrahiima, hinnan. Nel Laazarus ngam o suuwa hoondum maako nder ndiyam, o feewtina demngal am, ngam mi don yangito nder yiite nge'e.

²⁵Ammaa Ibrahiima jaabi: Biɲngel am, siftor yaake a donno bee yonki, a hebi neeminaare, ammaa Laazarus, bone o hebi. Jonta ndaa mo haa do, o de'itinaado, an boo a don yangito.

²⁶Dow maajum fuu boo, woodi lowol luggungol hakkunde meeden, ngam yidbe salaago njaha haa moodon mbaawataa, non boo diga ton haa do.

²⁷Diskudo wi'i: Mi don toro ma kadi, yaa baabiraawo am, nel Laazarus haa saare baaba am.

²⁸Ngam mi woodi deerdiraabe njowo, haa o reentina be, ngam taa be ngara kambe boo haa nokkuure yangada nde'e.

²⁹Nden Ibrahiima jaabi mo: Muusa e annabi'en fuu don, sey be nanana be.

³⁰Diskudo wi'i: Naa non, yaa baabiraawo am Ibrahiima, to goddo diga maaybe yehi haa mabbe, be tuuban.

³¹Ibrahiima wi'i mo: To be nananaay Muusa e annabi'en, be njabantaa goddo koo to ummiti diga maaybe."

Luka 17

Hakke

(Matta 18:6-7,21-22; Markus 9:42)

¹Yeesu wi'i pukara'en muudum: "Walaa mo waawata hadugo ko nastinta yimbe nder hakke. Ammaa bone laatanto neddo mo laati daliila maajum!

²Ndikkana mo be bila hayre namarde mawnde haa daande maako, be njolla mo nder mbeela, dow o do'a gooto burdo famdugo oo nder hakke.

³Kakkilane ko'e moodon! To deerdiraawo ma wadi hakke, fel mo. To o tuubi, yaafa mo.

⁴To o wadi ma aybe nde joweedifi nder nyalaade, nden boo nde joweedifi man fuu, o lori haa maada bee wi'go: Mi tuubi, yaafa mo."

Nuddinki

⁵Nelaabe mbi'i Jawmiraawo: "Besdan min nuddinki!"

⁶Jawmiraawo boo wi'i: "To on ngoodi nuddinki koo sedda bana gawel citta, on mbi'an dundeehi ki'i: Doofa, yah disoya nder mbeela. Ki dowlanto on."

Kuugal kuuwoowo

⁷"Moy haa moodon mari kuuwoowo, mo don rema malla don dura dabbaaji, to kuuwoowo oo warti ngesa, o wi'a mo: War law, nyaam?

⁸Naa o wi'an mo: Taaskitinam ko mi nyaama, borna limce kuugal, huuwanam, haa to mi nyaami e mi yari, baawo maajum an boo a nyaama a yara kadi. Naa non na?

⁹Kadi o yettan suka oo ngam o huuwani mo ko o umri mo na?

¹⁰Bana non onon boo, to on mbaɗi ko Allah umri on fuu, mbi'e: Minin min huuwoobe meere, ngam min kuuwi ko haandanino min kuuwa tan."

Yeesu yamɗitini kuturu'en sappo

¹¹Nde Yeesu don yaha Urusaliima, o saalori hakkunde Samariya bee Galiili.

¹²O donno nasta wuro feere, kuturu'en sappo ngari fottugo bee maako. Be ndari daayiidum,

¹³be towni sawtu, be mbi'i: "Yeesu, jaagordo, yurmin min!"

¹⁴Nde o yi'i be, o wi'i be: "Njehe, cappine balli moodon haa liman'en." Nde be don njaha, be njamɗiti.

¹⁵Gooto mabbe, nde yi'i yamɗiti, lori, don teddina Allah bee sawtu.

¹⁶O sujidi kommbi Yeesu, o yetti mo. Goddo oo o Samariyaajo.

¹⁷Yeesu yami: "Naa sappo fuu njamɗiti na? E toy njoweenayo wodbe?

¹⁸Walaa koo gooto mo numi loraago, teddina Allah, sey jananno oo na?"

¹⁹Nden o wi'i mo: "Umma, dillu, nuddinki ma hisni ma."

Garoyki laamu Allah

(Matta 24:23-28,37-41)

²⁰Farisa'en yami Yeesu: "Ndeye laamu Allah warata?" O jaabi be: "Laamu Allah warataa bee alaamaaji gi'eteedi.

²¹Be mbi'ataa boo: Ndaare ngu don do malla ngu don to ngam laamu Allah don caka moodon."

²²O wi'i pukara'en: "Nyalde ngaran, on ngelan yi'ugo nyalaade woore nder nyalde Bii-neddo, ammaa on ngi'ataa nde.

²³Be mbi'an on: Ndaa o don do, o don to. Taa njehe ton, taa ndogge ton.

²⁴Ngam bana ma'ere ma'irta wakeere asama nde'e nden jayngol maare don yotto haa wakeere ndeya, bana non Bii-neddo laatorto nder nyalaade mum.

²⁵Ammaa aran, o yaran bone duuddum, yimbe zamanuuru ndu'u ngudinan mo.

²⁶Ko latino nder zamanu Nuuhu, dum laatoto bana non boo nder nyalde Bii-neddo.

²⁷Yimbe donno nyaama, njara, te'a, te'ana biyum'en, haa nyalaade Nuuhu nasti koommbowal, ilam tuufaana wari halki be fuu.

²⁸Dum laatoto boo bana nder zamanu Ludu: Yimbe donno nyaama, njara, cooda, coorra, aawa, maha cuudi.

²⁹Ammaa nyalaade Ludu wurti Sodoma, Allah tofni yiite e baruudu diga dow bana iyeende, halki luttube fuu.

³⁰Bana non dum laatoto nyannde banguki Bii-neddo.

³¹Nyalaade man, mo don dow soorowol taa jippo ngam hoo'ugo kuuje muudum nder suudu mum. Non boo ngam gondo haa ngesa, taa loro sam.

³²Ciftore debbo Ludu.

³³Koo moy yidi hisnugo yonki mum, majjinan ki, ammaa mo majjini ki boo, hebtan ki.

³⁴Mi don wi'a on, jemmaare maajum yimbe dido ngondan dow leeso wooto, gooto hoose, gooto acce.

³⁵Rewbe dido namdan dow namarde woore, gooto hoose, gooto acce.

[³⁶Yimbe dido ngondan nder ngesa, gooto hoosete, gooto boo acce.]

³⁷Pukara'en maako mbi'i mo: "Haa toy dum laatoto, Jawmiraawo?" O wi'i be: "Haa nyawmande woni fuu, ton jigaa je moobtoto."

Luka 18

Balndol dow debbo jurumdo bee kiitoowo

¹Yeesu wolwani be balndol ngam faamtingo be sey be tokko toraago, taa be tampa sam.

²O wi'i be: "Woodino haa berniwol feere kiitoowo mo hulataa Allah sam, walaa ko yaali mo bee koo moy fuu.

³Woodi boo nder berniwol man debbo jurumɗo mo don wara tum, wi'a mo: Waɗanam kiita hakkunde am e konneejo am.

⁴Kiitoowo man sali, haa duuri. Ammaa baawoɗon o numi nder bernde maako: Mi hulataa Allah, walaa ko yaali yam bee koo moy boo,

⁵ammaa nde nii jurumɗo oo don daamammi, mi waɗanan mo kiita, ngam taa o tokko wargo, o jiiba hakkiilo am.”

⁶Jawmiraawo besdi wi'ugo: “Nane boodɗum ko kiitoowo kalluɗo oo wi'ata.

⁷Kadi, Allah waɗanta subaabe muudum wookananbe mo jemma e naange kiita goongɗuka bee law na?

⁸Mi don wi'a on, o waɗanan be kiita ngoongɗuka bee law. Ammaa wakkati loraaki Bii-nedɗo, o tawan mardo nuddinki dow lesdi na?”

Balndol dow Farisaajo e jomnoowo

⁹Yeesu wolwi balndol feere fahin ngam laaranbe ko'e muudum'en be adili'en, be don njawo wodbe:

¹⁰“Yimbe diɗo njehi haa haykaliiru ngam waɗugo do'a, gooto Farisaajo, gooto boo jomnoowo.

¹¹Farisaajo dari, waɗi do'a nder bernde mum bana ni'i: Yaa Allah, mi yetti ma ngam mi laataaki bana yimbe feere, laatiibe wuybe, sooybe-adilaaku, jeenoobe malla bana jomnoowo oo.

¹²Mi don suumo asaweere fuu nde diɗi, mi don itta zakkander ko kebanmi fuu.

¹³Jomnoowo dari daayiidum, o numaay koo baɗgtugo gite haa asama, ammaa o fiyi wiɓbere maako, o wi'i: Yaa Allah am, yurminam, min mi hakkeejo!

¹⁴Mi don wi'a on, kaŋko o hebi yerduye Allah nde o hooti saare maako, ammaa Farisaajo hebaay. Ngam koo moy mawnini hoore mum, o leestinteedo e mo leestini hoore mum boo, o baɗgteteeɗo.”

Yeesu barkidini bikkoy pamaroy

(Matta 19:13-15; Markus 10:13-16)

¹⁵Be ngaddani Yeesu bikkoy pamaroy ngam o meema koy, ammaa nde pukara'en ngi'i dum, be peli waddube koy.

¹⁶Yeesu baɗini bikkoy go kommbi mum, wi'i: “Acce bikkoy pamaroy ngara haa am. Taa kaɗe koy, ngam laamu Allah woodani irin maakoy.

¹⁷Goonga mbi'anmi on: Mo jabaay laamu Allah bana biɗngel pamarel, fakat o nastataa ngu sam.”

Gorko diskudo

(Matta 19:16-30; Markus 10:17-31)

¹⁸Yahuuduujjo mawdo feere y'ami Yeesu: "Moodibbo booddo, ko mbaɗanmi haa mi heba ngeendam nduumiidam?"

¹⁹Yeesu jaabi mo: "Ngam dume a wi'ata yam mi booddo? Walaa booddo, sey Allah gooto tan woni booddo!"

²⁰A anndi umrooje: Taa wad njeenu, taa mbar-hoore, taa wujju, taa seeda fewre, teddin baaba ma e daada ma."

²¹Gorko go wi'i: "Mi dɔwtani umrooje de'e fuu diga mi derkeejo tawon."

²²Nde Yeesu nani dum, o wi'i mo: "Luttani ma huunde woore: Soorru ko marda fuu, hokku dum talaka'en, nden kam a heboyan ndesaari haa asamanji. Nden war, tokkam."

²³Nde o nani bolle de'e, o suni masin, ngam o diskudo masin.

²⁴Nde Yeesu yi'i o cuniido, o wi'i: "Dum sadani riskube nastugo laamu Allah.

²⁵Ngeelooba saalo nder wurdere baatal buri hoyugo dow diskudo nasta laamu Allah."

²⁶Nanbe mo mbi'i: "To non kam, moy waawata hisugo?"

²⁷Yeesu jaabi: "Ko wadataako haa yimbe, dum wadoto haa Allah."

²⁸Nden Piyer wi'i: "Ndaa, min acci mardi amin fuu, min tokki ma!"

²⁹Yeesu wi'i be: "Goonga mbi'anmi on, koo moy acci saare mum, debbo mum, deerɗum'en, saaro'en mum malla bikkoy mum ngam daliila laamu Allah,

³⁰heban cowi duuddi nder zamanuuru jontaaru ndu'u e nder warannu boo o heban ngeendam nduumiidam."

Yeesu wɔngini haala maayde muudum e ummitineeki muudum tatabre

(Matta 20:17-19; Markus 10:32-34)

³¹Yeesu ewni pukara'en sappo e dido haa muudum, o wi'i be: "Ndaa, en don njaha Urusaliima, ko annabi'en mbinnduno dow Bii-neddo fuu laatoto ton.

³²Ngam be ndokkan mo haa juude hefeerbe, be njancan mo, be torran mo, be tuutan tuude dow maako,

³³be boccan mo. Baawodon be mbaran mo, nyalaade tatabre o ummititto."

³⁴Ammaa be paamaay koo dume nder ko o wi'i. Haala ka'a laati cuudiika haa mabbe, be anndaa ko o yidi wi'go.

Yeesu wumtini bumdo

(Matta 20:29-34; Markus 10:46-52)

³⁵Nde Yeesu badi Yeriko, bumdo feere don joodi kommbi laawol, o don rooko.

³⁶Nde o nani moobre don saalo, o y'ami ko wadi.

³⁷Be anndini mo: “Dum Yeesu Nasaratuujo saaloto.”

³⁸O hooli: “Yeesu, bii Daawuda, endam!”

³⁹Ardiibe yeeso peli mo, ngam haa o jeedo. Ammaa o burti hoolugo: “Bii Daawuda, endam!”

⁴⁰Yeesu dari, umri: Ngadde mo haa kommbi am. Nde bumdo baditi, Yeesu y'ami mo:

⁴¹“Dume ngidfa mi wadane?” O jaabi: “Jawmiraawo, wumtinam.”

⁴²Yeesu wi'i mo: “Wumtu, nuddinki ma hisni ma!”

⁴³Wakkati man nden o wumti, o tokki Yeesu, o don teddina Allah. Yimbe yi'be dum fuu mangti Allah.

Luka 19

Yeesu e Jakayus

¹Yeesu nasti Yeriko, saali nder berniwol.

²Ndaa, goddo bi'eteedo Jakayus, mawdo jomnoobe don ton e o diskudo.

³O tefi yi'ugo moy woni Yeesu, ammaa o waawaay ngam daliila moobre, ngam o dammudo.

⁴O doggi haa yeeso, o wa'i dundeehi ngam haa o yi'a mo, ngam Yeesu saaloto ton.

⁵Nde Yeesu yotti haa nokkuure man, o tijji, o wi'i mo: “Jakayus, yaawda jippa, ngam hannde sey mi weera haa saare maada.”

⁶Jakayus yaawdi jippi, jabbi mo bee seyo.

⁷Nde yimbe ngi'i dum, be fuu be ngurngurti, be mbi'i: “O dilli weerugo haa goddo hakkejo.”

⁸Ammaa Jakayus dari yeeso Jawmiraawo, wi'i: “Jawmiraawo, mi hokkan reeta jawdi am haa talaka'en. To woodi mo mi hoosino dum huunde bee faasikaare, mi lornanan mo dum cowi nayi.”

⁹Yeesu wi'i mo: “Kisndam nasti nder saare nde'e hannde, ngam kanjo boo o bii Ibrahiima.

¹⁰Ngam Bii-neddo wari dabbittigo, hisnugo ko majji.”

Balndol dow suleyje kanjeeri

(Matta 25:14-30)

¹¹Yimbe don nana bolle Yeesu. Nde o don badito Urusaliima, o wolwani be balndol feere ngam be tammi no laamu Allah waranno nder wakkati man nden.

¹²O wi'i: "Godɔo tedda-asngoljo dilli lesdi ndaayiindi ngam o hebana hoore maako laamu, nden o loro.

¹³O ewni sappo nder suka'en maako, o hokki koo moy mabbe suleyre kanjeeri duuda-samanre, o wi'i be: Mbade filu bee maaje haa to mi warti.

¹⁴Ammaa yimbe lesdi maako nganyi mo, be neli nelaabe baawo maako ngam be mbi'a: Min ngidaa gorko oo laamano min.

¹⁵Nde be laamini mo, o warti lesdi maako, o ewni suka'en be o hokkuno ceede go ngam anndugo riba ka koo moy mabbe hebi.

¹⁶Arano wari, wi'i: Jaagordo, suleyre maada waddi suleyje godde sappo.

¹⁷Jaagordo wi'i mo: Booddum, a suka booddo! A huuwi kuugal pamaral bee hoolaare, ngam maajum laamana berniiji sappo!

¹⁸Didabo wari, wi'i: Jaagordo, suleyre maada waddi suleyje godde jowi.

¹⁹O wi'i mo: An boo laamana berniiji jowi!

²⁰Godɔo boo wari, wi'i: Jaagordo, ndaa suleyre maada, mi sigi nde nder leppol,

²¹ngam mi huli ma, ngam a godɔo caatudo, a hoosan ko a jo'inaay, a sodan ko a aawaay.

²²Jaagordo wi'i mo: Mi hiitete dow bolle ma, suka kalludo! A anndi min mi godɔo caatudo, mi hoosan ko mi jo'inaay, mi sodan ko mi aawaay.

²³Ngam dume a jo'inaay ceede am haa sigordu ceede, to mi warti mi hebtanno de bee riba?

²⁴O wolwani wonbe ton: Njabte mo suleyre man, ndokke nde mardo suleyje sappo go!

[²⁵Be mbi'i mo: Jaagordo, o woodi suleyje sappo timmi.]

²⁶Mi don wi'a on, ngam mardo huunde, be besdanan mo, ammaa mo walaa koo dume, be koocan koo peetum maako.

²⁷Konne'en am be'e, be ngidaano mi laamo dow mabbe go, ngadde be, mbare be yeeso am !"

Yeesu nasti Urusaliima

(Matta 21:1-11; Markus 11:1-11; Yuhanna 12:12-19)

²⁸Baawo bolle de'e, Yeesu ardi yimbe, dilli Urusaliima.

²⁹Nde o badake Baytifaaji e Baytaniya, kommbi hooseere wi'eteende Hooseere Jaytunje, Yeesu neli pukara'en muudum dido,

³⁰wi'i be: "Njehe haa wuro yeeso too. To on nasti ngo, on tawan wamnde molde habbaande, nde godɔo meedaay wa'aago. Piiste nde, ngaddaneefam.

³¹To goddo yami on koni piistoton nde? Njaabe mo: Jawmiraawo woodi haaje maare.”

³²Nelaabe njehi, tawi kuuje man fuu bana Yeesu wi'no be.

³³Nde be don piista wamnde, jawmiire wi'i be: “Ngam dume piistoton wamnde?”

³⁴Be njaabi: “Jawmiraawo woodi haaje maare.”

³⁵Be ngaddi wamnde go haa Yeesu, be cabbi limce mabbe dow maare, be mba'ini Yeesu.

³⁶Nde o fuddi yahugo, yimbe mbe'iti limce muudum'en dow laawol.

³⁷Nde o don badito Urusaliima heedi diirtorde Hooseere Jaytunje, moobgal pukara'en fuu ceyi, be puddi mangtugo Allah bee sawtu, ngam kaayefiiji di be ngi'i fuu.

³⁸Be mbi'i: “Barka laatano laamiido garando bee innde Jawmiraawo! Salaaman haa asama, teddungal haa Allah Banjiido !”

³⁹Farisa'en wodbe diga caka yimbe mbolwani Yeesu: “Moodibbo, telban pukara'en maada njeedo!”

⁴⁰Yeesu jaabi: “Mi don wi'a on, to kambe be njeedake, kaa'e ngookan!”

Yeesu woyi Urusaliima

⁴¹Nde Yeesu baditi berniwol, o yi'i ngol, o woyi daliila maagol,

⁴²o wi'i: “Mi yidi a anndano an boo ko woni salaaman maada hanndeere nde'e! Ammaa jonta dum suudaama haa gite maada.

⁴³Nyalde ngarante, haa konne'en ma taaro ma bee balmi, be kippete, be biddete bakeeje fuu.

⁴⁴Be ndo'ete, an bee bikkoy maada. Be accataa hayre dow hayre haa maada, ngam a annditaay saa'iire nde Allah wari wallugo ma!”

Yeesu nder haykaliiru

(Matta 21:12-17; Markus 11:15-19; Yuhanna 2:13-22)

⁴⁵Nden Yeesu nasti haykaliiru, o fuddi faartugo sorroobe,

⁴⁶o wi'i be: “Ndaa ko winnda haa Deftere: Suudu am laatoto suudu wadugo do'a, ammaa onon on laatini ndu lowol fasooobe.”

⁴⁷O don ekkatina nder haykaliiru nyalaade fuu. Mawbe liman'en e moodibbe tawreeta e ardiibe yimbe donno tefa mbarugo mo.

⁴⁸Ammah be anndaa dume be mbadata, ngam yimbe fuu don cuklani nanugo mo.

Luka 20

Toy baawde Yeesu iwi?

(Matta 21:23-27; Markus 11:27-33)

- ¹Nyannde feere Yeesu don ekkatina yimbe nder haykaliiru, o waazini be kubaruwol belngol. Mawbe liman'en e moodibbe e ndotti'en ngari,
- ²yami mo: "Yeccu min bee dunayeere moy a waarata kuuje de'e? Malla moy dunani ma wadugo bana nii?"
- ³O jaabi be: "Min boo mi yaman on huunde woore. Mbi'eedam:
- ⁴Moy dunani Yuhanna wadango yimbe baptisma? Allah naa malla yimbe?"
- ⁵Ammaa be mbi'mbi'tiri: "To en mbi'i: Allah, o wi'an: Koni on nuddinaay mo?"
- ⁶To en mbi'i: Yimbe, nden boo yimbe fuu pidan en bee kaa'e, ngam be nuddini Yuhanna o annabiijo fakat."
- ⁷Nden be njaabi: "Min anndaa."
- ⁸Yeesu wi'i be: "Min boo mi wi'ataa on bee dunayeere moy mbaɗanmi kuuje de'e."

Balndol dow demoowo kalluɗo

(Matta 21:33-46; Markus 12:1-12)

- ⁹Baawo man Yeesu fuddi wolwango yimbe balndol ngo'ol: "Godɗo jubi ngesa inabooje, o halfini ka remooɓe, o dilli jahaangal, o duuri.
- ¹⁰Nde saa'i tebugo inabooje wadi, o neli jaggiɗo maako haa remooɓe ngam be ndokka mo geɗal maako haa inabooje. Ammaa remooɓe tappi nelaado, be lortini dum meere.
- ¹¹Jawmu ngesa inabooje neli jaggiɗo mum feere, be tappi mo boo, be lortini mo meere.
- ¹²O neli tataɓo fahin, be naawni dum, be ndiiwi dum.
- ¹³Jawmu ngesa inabooje wi'i: Ko mbaɗanmi? Mi nelan biɗɗo am gidaado, kanɗo kam be teddinan mo!
- ¹⁴Ammaa nde remooɓe ngi'i mo, be carwootiri, be mbi'i: Ndaa donoowo, mbaren mo ngam haa ngesa laatano en.
- ¹⁵Be ndasi mo yaasi ngesa, be mbari mo. Dume jawmu ngesa inabooje tammi wadango be?
- ¹⁶O waran, o halkan remooɓe be'e, o hokkan wodɓe ngesa man." Nde yimbe nani dum, be mbi'i: "Do kam wadataako!"
- ¹⁷Ammaa Yeesu suti be, wi'i: "Dume binndaadam du'um yidi wi'go? Hayre nde mahooɓe ngudini, laati hayre talkumooɓe burnde saman.

¹⁸Koo moy do'i dow hayre nde'e, sampititto. To nde do'i dow goddo boo, nde naman mo."

Jomorgol ngam laamiido Roma

(Matta 22:15-22; Markus 12:13-17)

¹⁹Moodibbe tawreeta e mawbe Farisa'en tefi najngugo Yeesu saa'i man nden, ammaa be kuli yimbe, be paami dow mabbe o wolwi balndol ngo'ol.

²⁰Be puddi aynugo Yeesu, be neli horoohe. Yimbe man mbaɗi ko'e mabbe bana be yimbe adili'en, ngam be najngira Yeesu nder bolle maako ngam be keba hokkugo mo haa hiitoohe e yimbe marbe baawde ngomnati.

²¹Be yaami mo: "Moodibbo, min anndi ko mbolwata e ko a ekkintinta dum goonga. A senndindirtaa yimbe, a don ekkintina laawol Allah bee goonga.

²²Kaandudum min ndokka laamiido Roma jomorgol naa malla taa min ndokka?"

²³Yeesu annditi faasikaare mabbe, o wi'i be:

²⁴"Kolledam suleyre. Suura moy e innde moy do?" Be njaabi: "Kaysara, laamiido Roma jeyi."

²⁵O wi'i be: "Nden kam njobe Kaysara ko haanani mo, ndokke Allah boo ko haanani Allah."

²⁶Be kebaay najngirgo mo yeeso yimbe nder bolle maako. Ammaa be kaydini ngam jaawaabu maako, be njeedi.

Yamol dow ummitineeki maaybe

(Matta 22:23-33; Markus 12:18-27)

²⁷Saduki'en wodbe baditi Yeesu. Kambe ngoni wi'anbe maaybe ummitittaako. Be yaami Yeesu yamol ngo'ol :

²⁸"Moodibbo, Muusa winndani en umroore nde'e: To goddo maayi, acci debbo bilaa biɲngel, sey deerɗiiko te'a debbo man, hebana maaydo danygol.

²⁹Woodino deerɗiraabe njoweedido. Arano te'i debbo, maayi bilaa biɲngel.

³⁰Didabo te'i debbo go,

³¹non boo bee tatabo. Dum laati bana non haa njoweedido fuu maaydi bilaa hebugo biɲngel.

³²Ragare man boo debbo maayi.

³³Kadi nyannde ummitineeki maaybe kam, o laatoto debbo moy caka mabbe? Ngam njoweedido fuu te'ino mo."

³⁴Yeesu jaabi be: "Yimbe zamanuuru ndu'u don te'indira.

³⁵Ammaa he'iibe hebugo ged'al haa zamanuuru waranndu e haa ummitineeki maaybe, be te'indirtaa.

³⁶Ngam be maayataa fahin. Be nanndi bee malaa'ika'en, be laatake biɓbe Allah ngam o ummitini be diga maayde.

³⁷Muusa wi'i laabɗum maaybe ummititto bee yonki nder aayaaje ko winnda dow haala wumre, nde o wi'i Jawmiraawo o Allah Ibrahiima, o Allah Isiyaaku e o Allah Yaakubu.

³⁸Allah laataaki Allah maaybe, ammaa o Allah yeedbe, ngam yimbe fuu don ngeeda fodde maako."

³⁹Wodbe haa moodiɓbe, mbi'i: "Moodibbo, a wolwi boodɗum."

⁴⁰Be kuli y'amugo mo y'amol godɗgol.

Almasiihu o moy?

(Matta 22:41-46; Markus 12:35-37)

⁴¹Yeesu wi'i be: "Noy be mbi'rata Almasiihu o bii Daawuda?

⁴²Ngam Daawuda bee hoore muudum wi'i nder deftere Jabuura: Jawmiraawo wolwani jawmam: Jooda haa nyaamo am,

⁴³haa to mi laatini konne'en ma jaabrudum kosde ma.

⁴⁴Daawuda ewni mo Jawmiraawo, kadi noy Almasiihu laatori biyiiko?"

Feloore dow haala moodiɓbe tawreeta

(Matta 23:1-36; Markus 12:38-40)

⁴⁵Yeesu wolwani pukara'en muudum yeeso nananbe mo fuu, o wi'i:

⁴⁶"Ndeente e moodiɓbe tawreeta, yidbe waancugo bee ngapaleeji juutdi. Be ngidi yimbe koofna be haa luube. Haa joole teddude be ngidi joodaago nder cuudi dewal e to be ewnake be ngam nyaamdu boo, be dabbitan joole camdinaade.

⁴⁷Be don njabta marle rewbe yurumbe, be don njuutina do'aare ngam yimbe ngi'a be. Be keban kiita naawka masin."

Luka 21

Dokkal debbo jurumɗo

(Markus 12:41-44)

¹Yeesu bangti gite, o yi'i riskube don ndokka dokke mabbe nder baatirdum ceede.

²O yi'i debbo jurumɗo talakaajo hokki suleyje pamare dɗi.

³Nden o wi'i: "Goonga mbi'anmi on: Debbo jurumɗo talakaajo oo, hokki ko buri yimbe feere fuu.

⁴Ngam kambe be ndokki sedfa diga duudeenga jawdi mabbe, ammaa debbo oo, koo nde o laafudo, o hokki ko o mari ngam nguure maako fuu.”

Gibbinki haykaliiru

(Matta 24:1-2; Markus 13:1-2)

⁵Nde wodbe don mbolwa dow haykaliiru, no ndu fawnira bee kaa'e boodfe e kuuje dokkanaafe Allah. Yeesu wi'i:

⁶“Nyalde ngaran, be ngibbinan ko ngi'oton do, hayre luttataa dow hayre.”

Alaama timmuki duniyaaru

(Matta 24:3-14; Markus 13:3-13)

⁷Be yami mo: “Jawmiraawo, ndeye kuuje de'e laatoto? Bee alaama kaye kollata wakkati kuuje de'e laatoto?”

⁸Yeesu jaabi: “Kakkile ngam taa on majjina ko'e moodon. Ngam duudbe ngaran bee innde am, be mbi'an: Min woni Almasiihu, wakkati boo badake. Taa tokke be.

⁹To on nani haala konuuji e tuurtolji, taa kultore, ngam doole kuuje de'e aarta wargo, ammaa dum laatataako timmoode bee law.”

¹⁰Nden o wi'i be: “Ummaatoore ummanto ummaatoore, laamu ummanto laamu.

¹¹Dimmbande lesdi mawde laatoto, haa nokkuuje godde boo nyawuji kalludi e weelo, kuuje kulniide e alaamaaji mawdi laatoto haa asama.

¹²Ammaa hiddeko dum laato, be nanngan on, be toonyan on, be njahrn on haa cuudi dewal mabbe, be nastinan on fursina, be njahrn on yeeso laamiibe e yeeso mawbe lesdi ngam daliila innde am.

¹³Kuuje de'e fuu ngaranan on ngam ceedanon yam.

¹⁴Njoge dum haa berde moodon ngam taa on taaskitina hujjaaji mon.

¹⁵Ngam mi hokkan on wolde e hikma, haa konne'en moodon mbaawataa waabaago on e dartanaago on.

¹⁶Koo saaro'en mon e deerdiraabe mon e banndiraabe mon e soobiraabe mon be zammboto on, be mbaran wodbe haa moodon.

¹⁷Koo moy fuu wanyan on ngam innde am.

¹⁸Ammaa koo gaasaawol hoore moodon halkataa.

¹⁹Bee tiddinaare mon on kisnan yonkiiji moodon.”

Gibbinki Urusaliima

(Matta 24:15-21; Markus 13:14-19)

²⁰“To on ngi'i honoobe taarake berniwol Urusaliima, nden kam annde gibbineeki maagol badake.

²¹Wakkati man, wonbe haa Yahudiya ndogga haa kooseje, wonbe nder Urusaliima ngurto e ben haa gese boo taa nasta berniwol.

²²Ngam dum laatoto nyalde baatol ngam hibbingo ko winnda fuu.

²³Kayto! Bone laatanto rewbe reedu'en e musininanbe nyalde man! Ngam billaare mawnde laatoto nder lesdi ndi'i e tikkere Allah boo dow ummaatoore nde'e.

²⁴Be mbareteebe bee kaafaaje, be yahreteebe nanngaabe caka ummaatooje fuu. Ummaatooje jananne njaaban Urusaliima haa to wakkati maɓbe timmi."

Loraaki Bii-neddo

(Matta 24:29-31; Markus 13:24-27)

²⁵"Alaamaaji laatoto haa naange, haa lewru e haa koode. Dow lesdi boo, kulol e saklere laatoto haa ummaatooje daliila haraka mbeela e yuuge.

²⁶Yimbe maayan ngam kulol dow ko tammi wargo dow lesdi. Ngam baawdeeji asama boo ndimmboto.

²⁷Nden Bii-neddo wangan gite yimbe, o waran nder duule bee baawde e teddungal mangal.

²⁸To kuuje de pudɗi laataago, ndarte boodɗum, bangte ko'e mon, ngam ndimu moodon badake."

Balndol dow ibbi

(Matta 24:32-35; Markus 13:28-31)

²⁹Yeesu wolwani be balndol: "Ndaare ibbi e ledde godde fuu.

³⁰To on ngi'i de don mbilita, on anndi duumol badake.

³¹Bana non, to on ngi'i kuuje de'e don laato, annde laamu Allah badake.

³²Goonga mbi'anmi on: Kuuje de'e fuu laatoto hiddeko yimbe zamanuuru ndu'u fuu maayda.

³³Asama e lesdi njinnan, ammaa bolle am njinnataa sam."

Ndeene ko'e moodon

³⁴"Ndeene ko'e moodon ngam taa berde mon cuklano duudal nyaamduuji e njaramji e laruuraaji duniyaaru, ngam taa nyannde man juha on.

³⁵Ngam dum waran bana zubaawol dow yimbe dow lesdi fuu.

³⁶Ngam maajum ayne, mbaɗe do'a wakkati fuu, ngam haa kebon semmbe dadugo kuuje garande de'e fuu e daraago boo yeeso Bii-neddo."

³⁷Nyalawma Yeesu don ekkatina nder haykaliiru, jemma boo o don waaloya dow hooseere wi'eteende Hooseere Jaytunje.

³⁸Fajiri yimbe fuu don njaha haa maako nder haykaliiru ngam nanugo mo.

Luka 22

Dabare nanngugo Yeesu

(Matta 26:1-5; Markus 14:1-2; Yuhanna 11:45-53)

¹Juulde tamseeje de ufnaaka, wi'eteende Paska badake yottaago.

²Mawbe liman'en e moodibbe tawreeta don dabba dabare haa be mbara Yeesu, ammaa be don kula yimbe.

Yahuuda zammbi Yeesu

(Matta 26:14-16; Markus 14:10-11)

³Nden Saydaanu nasti nder Yahuuda, bi'eteedo Iskariyot, gooto nder sappo e dido.

⁴O yehi, o narri bee mawbe liman'en e mawbe aynoobe haykaliiru, dow dabare nanngugo Yeesu.

⁵Be ceyi, be narri hokkugo mo ceede.

⁶Yahuuda jabi, o fuddi dabbugo dabare no be nanngira Yeesu bee sirri ngam taa moobre yimbe hebta.

Taaskara nyaamdu juulde Paska

(Matta 26:17-25; Markus 14:12-21; Yuhanna 13:21-30)

⁷Nyalaade tamseeje de ufnaaka, nde be kirsata jawgel Paska yottake.

⁸Yeesu neli Piyer e Yuhanna, o wi'i be: "Njehe, taaskitinane en nyaamdu Paska haa nyaamen"

⁹Be yami: "Toy ngidfa min taaskitina ndu?"

¹⁰O jaabi be: "Ndaa, to on nasti berniwol, on pottan bee goddo doondiido mbulku ndiyam. Tokke mo haa saare nde o nastata,

¹¹mbi'e jawmu saare man: Moodibbo wi'i: Toy suudu haa mi nyaama kiirtaari Paska bee pukara'en am?

¹²O hollan on suudu mawndu, dowru, mo'itinaandu, haa ton on ngadata taaskara."

¹³Be njehi, be tawi kuuje man bana o wi'i be, be taaskitini kiirtaari Paska.

Kiirtaari ceniindi

(Matta 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Korintu'en 11:23-25)

¹⁴Nde wakkati man wadi, Yeesu fuddi nyaamugo bee nelaabe.

¹⁵O wi'i be: "Mi yeli masin nyaamugo nyaamdu Paska ndu bee moodon hiddeko mi torro.

¹⁶Ngam mi don wi'a on, mi meetataa nyaamugo nyaamdu Paska haa to maana maaru wanginaama nder laamu Allah.”

¹⁷Nden o hoo'i jardugel, o yetti Allah, o wi'i: “Koo'e jardugel ngel, cennde hakkunde moodon,

¹⁸ngam mi don wi'a on, yeeso do mi meetataa yarugo inaboojam sey to laamu Allah wari.”

¹⁹Baawodon o hoo'i tamseere, o yetti Allah, o yewi nde, o hokki be, o wi'i: “Do dum banndu am hokkaandu ngam moodon, mbade dum ngam haa on ciftorammi.”

²⁰Bana non boo, o hoo'i jardugel baawo nyaamdu, o hokki be ngel, o wi'i: “Jardugel nge'el dum alkawal kesal. Allah tabitiniri ngal bee y'iya'am am ndufaadam ngam moodon.

²¹Ammaa ndaa zammbotoodo yam don nyaamda bee am haa do.

²²Fakat, Bii-neddo maayan bana no Allah tabitiniri dum, ammaa bone laatanto neddo zammbotoodo mo!

²³Be puddi y'amyamtirgo, moy caka mabbe tammiido wadugo dum”.

Moy burdi manngu?

²⁴Ngaaba ummi hakkunde nelaabe dow moy caka mabbe tammiido laataago mawdo, burduo.

²⁵Yeesu wi'i be: “Laamiibe ummaatooje don laamano de, marbe baawde dow mabbe boo don ewno ko'e muudum'en saahiibe.

²⁶Ammaa ngam moodon kam, naa bana non. Mo burdi manngu caka moodon laato mo burdi famdugo, mo don laamo boo laato bana jaggiido.

²⁷Moy burdi manngu, joodiido don nyaama naa malla jagganoowo mo? Naa joodiido don nyaama na? Ammaa min, mi don caka moodon bana jaggoowo.

²⁸Onon ngoni wondube bee am tum nder jarribooje am.

²⁹Mi hokki on laamu bana Baabiraawo am hokkiri yam.

³⁰Nden on nyaaman, on njaran haa nyaamrude am nder laamu am, on njoodoto dow leese laamu ngam hiitaago le'i Isra'iila sappo e didi.”

Yeesu e Piyer

(Matta 26:31-35; Markus 14:27-31; Yuhanna 13:36-38)

³¹Jawmiraawo wi'i: “Simon! Simon! Saydaanu y'ami dunayeere ngam dimmbugo on, jaartugo on bana be njaartirta alkamaari ngam senndugo ndi bee nyaande.

³²Ammaa mi torake ngam maafa, ngam taa nuddinki ma tampa. An, to a tuubi, semmbidin deerdiraabe ma.”

³³Piyer wi'i mo: "Jawmiraawo, mi don taaski yahugo bee ma, koo haa fursina, koo haa maayde boo."

³⁴Yeesu wi'i: "Piyer, mi don wi'e, hannde hiddeko asgumriu'a, a wi'an nde tati a anndaa yam."

Booro ceede, booro njoobaari, kaafahi

³⁵Yeesu wi'i be fahin: "Nde mi nelno on bilaa booro ceede, bilaa booro njoobaari, bilaa pade, woodi ko on cooyino na?" Be njaabi mo: "Walaa koo dume min cooyi."

³⁶O wi'i be: "Ammaa jonta naa non. Mardo booro ceede hoo'a ngo, mardo booro njoobaari boo hoo'a ngo. Mo maraay kaafahi, soorra limce muudum, sooda kaafahi.

³⁷Ngam mi don wi'a on, sey binndaadum dow am goonɗa: O limaama caka hallube. Ngam ko waajibi dow am don laato."

³⁸Be mbi'i: "Jawmiraawo, ndaa kaafaaje diɗi." O wi'i be: "Dum he'i."

Yeesu wadi do'aare haa Gecemane

(Matta 26:36-46; Markus 14:32-42)

³⁹Nden Yeesu wurti, o dilli haa Hooseere Jaytunje bana no o woowi. Pukara'en maako tokki mo.

⁴⁰Nde o yotti nokkuure man, o wi'i be: "Tore Allah ngam taa on ndo'o nder jarribeeki."

⁴¹Nden o daayti be baakin sakkinannde hayre, o tuggi koppi, o wadi do'a,

⁴²o wi'i: "Baabiraawo, to a muuyi, ittanam jardugel torra nge'el. Ammaa taa wad ko muuyo am yidi, sey ko ngo ma yidi."

⁴³Nden malaa'ikaajo wangani mo diga asama ngam semmbidingo mo.

⁴⁴Nde dum suni mo masin, o wadi do'a bee tiinaare, wulweende maako laati bana tobbe yiy'am dow lesdi.

⁴⁵Baawo wadugo do'a, o ummi, o lorti haa pukara'en, o tawi be daani ngam comri suno.

⁴⁶O wi'i be: "Ngam dume daanotoodon? Umme, tore ngam taa on nasta jarribeeki!"

Nanngseeki Yeesu

(Matta 26:47-56; Markus 14:43-50; Yuhanna 18:3-11)

⁴⁷Nde Yeesu don wolwa tawon, yimbe ngari. Bi'eteedo Yahuuda, gooto nder sappo e diɗo go don ardi be. O baditi Yeesu ngam o hebbo dum.

⁴⁸Yeesu wi'i mo: "Yahuuda, bee kebbaaki zambbortooda Bii-nedɗo na?"

⁴⁹Nde wondube bee Yeesu ngi'i ko tammi laataago, be mbi'i: "Jawmiraawo, min coppa be bee kaafahi na?"

⁵⁰Gooto mabbe soppi suka hooreejo liman'en, ta'i mo nofru nyaamru.

⁵¹Ammaa Yeesu wi'i: "Acce dum!" O meemi nofru gorko go, o yamditini mo.

⁵²Baawodon Yeesu wi'i mawbe liman'en e mawbe aynoobe haykaliiru e ndotti'en warbe nanngugo mo: "Koni on ngari bee kaafaaje e cabbi ngam nanngugo yam bana mi pasoowo?"

⁵³Nyalde fuu mi donno bee moodon nder haykaliiru, on nanngaay yam. Ammaa jonta dum saa'iire moodon e baawde nyibre."

Piyer wi'i o anndaa Yeesu

(Matta 26:57-58,69-75; Markus 14:53-54,66-72; Yuhanna 18:12-18,25-27)

⁵⁴Be nanngi Yeesu, be njahri mo haa saare hooreejo liman'en. Piyer donno tokki be daayiidum.

⁵⁵Be kubbi yiite caka daldal saare, be fuu be njoododi. Piyer boo joodi caka mabbe.

⁵⁶Paanyo debbo, kordo nder saare man yi'i o don joodi kommbi yiite, laari mo, wi'i: "Gorko oo boo donno wondi bee maako."

⁵⁷Ammaa Piyer yeddi dum, wi'i: "Kay debbo, mi anndaa mo sam."

⁵⁸Baawo sedfa goddo feere boo yi'i mo, wi'i: "An boo, a gooto mabbe." O wi'i: "Kay! Gorko, mi wonaay nder mabbe."

⁵⁹Baawo saa'iire woore goddo feere tabitini haala man, wi'i: "Fakat gorko oo donno wondi bee maako, o Galiiliijo maa!"

⁶⁰Piyer jaabi: "Gorko, mi anndaa ko ngidfa wi'go." Diga o timminaay wolwugo, asgumri u'i.

⁶¹Jawmiraawo yeesiti, laari Piyer. Nden Piyer siftori ko Jawmiraawo wi'no mo: "Hiddeko asgumri u'a hannde, a wi'an nde tati a anndaa yam."

⁶²Piyer wurti haa yaasi, woyi masin.

Jancuki Yeesu

(Matta 26:67-68; Markus 14:65)

⁶³Yimbe aynoobe Yeesu njanci mo, be piyi mo.

⁶⁴Be cuddi gite maako, be y'ami: "Hebtu, moy fiyi ma?"

⁶⁵Be mbolwani mo bolle kudooje godde duudde.

Yeesu yeeso mawbe

(Matta 26:59-66; Markus 14:55-64; Yuhanna 18:19-24)

⁶⁶Nde weeti, ndotti'en Yahuudu'en e mawbe liman'en e moodibbe tawreeta moobtotiri, be ngaddi Yeesu haa dawriinde maɓbe.

⁶⁷Be mbi'i: "To an woni Almasihu, wi' min." Yeesu jaabi be: "To mi wi'i on dum, on nuddintaa.

⁶⁸To mi yami on boo on njaabataako.

⁶⁹Yeeso do Bii-neddojoodoto haa nyaamo Allah Baawdo."

⁷⁰Be fuu be mbi'i: "An kam a Bidɗo Allah na?" O jaabi be: "Nonnon bana on mbi'i."

⁷¹Nden be mbi'i: "En ngoodi haaje seedamku fahin na? Enen bee ko'e meeden en nani dum diga hunnduko maako!"

Luka 23

Yeesu yeeso Pilaatu

(Matta 27:1-2,11-14; Markus 15:1-5; Yuhanna 18:28-38)

¹Be ummodi be fuu, be njahri Yeesu haa Pilaatu.

²Be puddi wullaago mo, be mbi'i: "Min tawi gorko oo don ummina tuurtol caka ummaatoore amin, o don hada yimbe yobugo garaama haa Kaysara, o don wi'a boo kanjo woni Almasihu, laamiido."

³Pilaatu yami mo bana ni'i: "An woni laamiido Yahuudu'en na?" Yeesu jaabi mo: "Nonnon bana mbi'da."

⁴Pilaatu wi'i mawbe liman'en e moobre fuu: "Mi tawaay koo dume haa gorko oo ngam hiitaago mo."

⁵Ammaa be tiinani wi'ugo: "O don tuurtina ummaatoore bee waazingo nder lesdi Yahuuda diga Galiili, haa yotti haa do."

Yeesu yeeso Hirudus

⁶Nde Pilaatu nani dum, o yami to gorko oo o Galiiliijo.

⁷Nde o nani Yeesu iwi haa maral laamu Hirudus, o neldi mo haa Hirudus, ngam nyalde man Hirudus donno haa Urusaliima.

⁸Nde Hirudus yi'i Yeesu, o seyi seyo manngo, ngam duuri o yidno yi'ugo mo, ngam o nani ko be mbi'no dow maako, o tammi o yi'anno Yeesu wadan alaama kaayeeffiha feere.

⁹O yami mo yamde duudde, ammaa Yeesu jaabaaki mo koo dume.

¹⁰Mawbe liman'en e moodibbe tawreeta donno ton. Be ngulli mo bee semmbe.

¹¹Hirudus e sooje'en muudum njanci mo e be njawi mo. Be borni mo mojaare delkannde, be lorni mo haa Pilaatu.

¹²Nyannde man nden Hirudus e Pilaatu coobiri, ngam aran be narrataano.

Be kiiti Yeesu kiita maayde

(Matta 27:15-26; Markus 15:6-15; Yuhanna 18:39—19:16)

¹³Pilaatu moobti mawbe liman'en e mawbe yimbe e yimbe fuu.

¹⁴O wi'i be: "On ngaddani yam goddo oo bee wi'go o don ummina tuurtol caka ummaatoore. Ndaa, mi yami mo yeeso moodon, mi tawaay aybewol haa maako nder ko ngullirdon mo.

¹⁵Hirudus boo tawaay, ngam o lorni mo haa meeden. Gorko oo wadaay koo dume ko he'i mbarugo mo.

¹⁶Ngam maajum mi boccan mo, mi yoofan mo."

¹⁷Ngam kala juulde Paska fuu, doole Pilaatu yoofana be fursinaajo gooto.

¹⁸Be puɗɗi wookugo bee semmbe, be fuu: "Mbar gorko oo! Yoofan min Barabbas!"

¹⁹Gorko oo nastinaama fursina ngam fitina feere nder berniwol e ngam daliila mbar-hoore boo.

²⁰Pilaatu wolwani be fahin ngam o yidi yoofugo Yeesu.

²¹Be kooli bee sawtu: "Bil mo haa leggal gaafaangal! Bil mo!"

²²Pilaatu wi'i be nde tataɓre: "Aybe dume o wadi? Mi tawaay aybe haa maako ko he'i mbareego sam. Mi boccan mo, nden mi yoofa mo."

²³Ammaa be tiinani dum, be mbaɗi hoolo maɲngo, be ngidi o bile haa leggal gaafaangal. Hoolo mabbe jaali mo.

²⁴Pilaatu yerdi wadango be ko be yami.

²⁵O yoofi nastinaado fursina ngam fitina e mbar-hoore, mo be yami go, o hokki be Yeesu haa be mbaɗa mo dum ko be ngidi fuu.

Gaafeeki Yeesu

(Matta 27:32-44; Markus 15:21-32; Yuhanna 19:17-27)

²⁶Nde be don njahra Yeesu, be potti bee Simon, goddo Sirene, donno warta ladde. Be naɲngi mo, be ndoondi mo gaafaangal haa o tokko Yeesu baawo.

²⁷Moobre duudnde tokki mo. Rewbe piyi bibbe muudum'en, mboyi mo.

²⁸Yeesu yeesiti gal mabbe, wi'i: "Rewbe Urusaliima, taa mboye ngam am. Ammaa mboyane ko'e mon e bibbe moodon.

²⁹Ngam ndaa, nyalde ngaran de be mbi'an: Seyo laatani rewbe rimarɓe, ben meedaay danyugo e musiningo.

³⁰Nden yimbe mbi'an kooseeje: Ndo'e dow amin! Be mbi'an towndiije boo: Cudde min !

³¹Ngam to be ngadani leggal keccal bana nii, noy dum laatorto ngam joorngal boo?"

³²Be njahri worbe hallube dido, ngam haa be mbarda be bee Yeesu.

³³Nde be njotti haa nokkuure wi'eteende Gumbal-hoore, be bili mo ton, bee hallube dido go fuu, gooto haa nyaamo, gooto boo haa nano.

³⁴Yeesu wi'i: "Baabiraawo, yaafa be, ngam be anndaa ko be mbaadata." Be cenndi limce maako hakkunde mabbe bee fiyugo caaca.

³⁵Ummaatoore donno ndari ton, laara. Mawbe Yahuudu'en njanci mo, be mbi'i: "O hisni wodbe, o hisna hoore maako boo kadi, to o Almasiihu, mo Allah, cubaado!"

³⁶Sooje'en boo njanci mo, be baditi mo, be ndokki mo lammudam,

³⁷be mbi'i: "To a laamiido Yahuudu'en kam, hisnu hoore ma kadi!"

³⁸Be mbinndi haa dow leggal gaafaangal ngal be bili mo: "Oo woni laamiido Yahuudu'en."

³⁹Gooto nder hallube bildaabe bee maako go, hudi mo, wi'i: "Naa an woni Almasiihu na? Hisnu hoore ma an e minin boo!"

⁴⁰Ammaa didabo feli mo, wi'i: "A hulataa Allah na? An, a kiitaado boo.

⁴¹Ngam meeden kam kiita ka foti deydey kuude meeden, ammaa kanke walaa halleende nde o wadi."

⁴²Nden o wi'i: "Yeesu, siftoram saa'i ngarata nder laamu maada."

⁴³Yeesu jaabi mo: "Goonga mbi'anmaami, hannde a wondan bee am nder aljanna."

Maayde Yeesu

(Matta 27:45-56; Markus 15:33-41; Yuhanna 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵Yaake man dum caka nyalawma, nden nyibre wadi dow lesdi fuu haa yotti saa'a tati. Naange moji. Wiirndallo nder haykaliiru seeki caka cak.

⁴⁶Yeesu towni sawtu bee semmbe, wi'i: "Yaa Baabiraawo, mi don halfina ruuhu am nder junngo maada." Baawo nde o wolwi bolle de'e, o maayi.

⁴⁷Nde ardiido dow sooje'en Roma teemerre yi'i ko laati, o teddini Allah, o wi'i: "Fakat, gorko oo o adiliijo."

⁴⁸Yimbe warnoobe laarugo fuu, nde be ngi'i ko laati, be kuuci, be don piya bibbe mabbe.

⁴⁹Soobiraabe maako fuu e rewbe tokkinoobe mo diga Galiili, ndari daayiidum, don ndaara kuuje de'e.

Uweeki Yeesu

(Matta 27:57-61; Markus 15:42-47; Yuhanna 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Woodi goddo bi'eteedo Yusufu, mo berniwol lesdi Yahuuda, bi'eteengol Arimate. O booddo, adiliijo. O donno reena garoyki laamu Allah. O don caka dawroobe, ammaa o hawtanaay wodbe nder dabare e kuude mabbe.

⁵²O yehi haa Pilaatu, o yami dum banndu Yeesu.

⁵³O jippini ndu diga gaafaangal, o hasni ndu bee kasa kesa, nden o wallini ndu nder yenaande wasaande nder tapaare, nde goddo meedaay wallineego nder muudum.

⁵⁴Dum nyannde taaskara siwtorde. Nde badino nastugo.

⁵⁵Rewbe wardunoobe bee Yeesu diga Galiili, njahdi bee Yusufu, be ndaari yenaande e bana noy banndu Yeesu wallinira.

⁵⁶Be lori, be taaskitini ledde uurde e uurdi. Nden be ciwti nyannde siwtorde fodde tawreeta.

Luka 24

Ummitineeki Yeesu

(Matta 28:1-10; Markus 16:1-8; Yuhanna 20:1-10)

¹Nyalaade Alat fajiri cub, rewbe go njehi haa yenaande, be njahri uurle de be taaskuno.

²Be tawi hayre mabbunoonde yenaande go, don talli haa sera.

³Be nasti, ammaa be tawaay banndu Jawmiraawo Yeesu.

⁴Nde be don cakli dow dum ko laati, ndaa worbe dido mbangani be, be don borni limce delkande.

⁵Rewbe go kultori, kippi geese muudum'en, ammaa worbe man mbi'i: "Koni dabbititton geeto caka maaybe?"

⁶O walaadon haa do, o ummitake. Ciftore ko o wi'no on yaake o donno lesdi Galiili:

⁷Doole Bii-neddo hokke haa juude hakke'en, o bile haa leggal gaafaangal, o ummito nyalaade tatafre."

⁸Nden be ciftori bolle Yeesu.

⁹Be acci yenaande, be njehi anndingo kuuje de'e fuu haa pukara'en sappo e ngo'o e yimbe wodbe fuu.

¹⁰Kambe ngoni: Mariyama mo Magdala e Yowanna e Mariyama daada Yaakuba e rewbe wodbe wondube bee mabbe.

¹¹Pukara'en ndaari haala rewbe bana meereha, be nuddinaay be.

¹²Ammaa Piye ummi, doggi, yehi haa yenaande. O yurni, o yi'aay koo dume, sey leppi haa lesdi. Nden o hooti, o haydini dow ko laati.

Dow laawol Emmawus

(Markus 16:12-13)

¹³Nyannde man nden pukara'en dido donno njaha haa wuro wi'eteengo Emmawus, kilomeetir sappo e go'o bee Urusaliima.

¹⁴Be donno ngeewta dow ko laati do fuu.

¹⁵Nde be don ngeewtida hakkunde mabbe, Yeesu bee hoore mum baditi, don yahda bee mabbe.

¹⁶Be ngi'i mo, ammaa woodi ko hadi be anndititgo mo.

¹⁷Yeesu y'ami be: "Dow dume ngeewtoton nder yahdu mon?" Nden be ndari, be suniibe.

¹⁸Gooto mabbe bi'eteedo Keleyopas jaabi mo: "An feere ma woni kodo nder Urusaliima do mo anndaa ko laati balde de'e na?"

¹⁹O y'ami be: "Dume laati?" Be njaabi mo: "Ko laati dow Yeesu, mo Nasaratu, annabiijo baawdo nder kuude e bolle yeeso Allah e yeeso ummaatoore fuu,

²⁰no mawbe liman'en amin e mawbe amin zammboori mo, ngam o hiite kiita maayde. Be bili mo dow leggal gaafaangal.

²¹Min tammino kanjo rimdintano Isra'iila. Ammaa bee maajum fuu, hannde nyalaade tatabre ko kuuje de'e laatori.

²²Fahin rewbe wodbe caka amin kaydini min, ngam hannde subaha be njehi haa yenaande,

²³be tawaay banndu maako. Be ngarti, be mbi'i min malaa'ika'en mbangani be, mbi'i be o geeto.

²⁴Wodbe caka amin njehi haa yenaande, tawi kuuje man bana rewbe mbi'i non, ammaa kanjo, be ngi'aay mo."

²⁵Nden Yeesu wi'i be: "Hey onon sooya-faamu'en, neeba-berde'en haa nuddingo ko annabi'en mbi'i fuu!

²⁶Naa doole Almasiihu tororo kuuje de'e fuu hiddeko o nasta teddungal maako na?"

²⁷O fuddiri diga defte Muusa haa defte annabi'en fuu, o faamtini be ko winnda nder defte dow maako fuu.

²⁸Nde be badake wuro ngo be njahata, o wadi bana o saaloto.

²⁹Ammaa be billi mo bee wi'go: "Joododa bee amin, ngam hiiri, jemma badake." O nasti ngam weerdugo bee mabbe.

³⁰Nde o joodi bee mabbe haa o nyaama, o hoo'i tamseere, o barkidini nde, o yewi nde, o hokki be.

³¹Nden gite mabbe mabbiti, be annditi mo, ammaa o majjiti gite mabbe.

³²Be mbi'mbi'tiri caka mabbe: "Berde meeden ngulaay nder meeden nde o wolwani en haa laawol, o faamtini en ko winnda nder defte go na?"

³³Nder wakkati man nden be ummi, be lorti haa Urusaliima, be tawti pukara'en sappo e go'o e wondube bee mum'en don moofti,

³⁴be don mbi'a: "Fakat Jawmiraawo ummitake, o wangani Simon boo."

³⁵Kambe boo be ngecci be ko tawi be haa laawol, no be annditiri Yeesu wakkati o senndi tamseere boo.

Yeesu wangani pukara'en muudum

(Matta 28:16-20; Markus 16:14-18; Yuhanna 20:19-23; Kuude Nelaabe 1:6-8)

³⁶Yaake nde be don mbolwa haala man, Yeesu bee hoore mum wangi, dari caka mabbe, wi'i be: "Salaaman laatano on."

³⁷Pukara'en keewi kultoreengol, be tammi be ngi'i ginnawol.

³⁸Ammaa o wi'i be: "Ngam dume on don cakli? Ngam dume sekuye heewi berde moodon?"

³⁹Ndaare juude am e kosde am, dum min. Meemeedam, ndaare, ngam ruuhu walaa kusel e i'e bana ngi'oton mi mari."

⁴⁰Nde o wi'i be dum, o holli be juude maako e kosde maako.

⁴¹Nder seyo e haydinaare mabbe, be mbaawaay nuddingo tawon. Nden o wi'i be: "On ngoodi nyaamdu haa do na?"

⁴²Be ngaddani mo tay're liingu ca'aangu.

⁴³O hoo'i dum, o nyaami yeeso mabbe.

⁴⁴Nden o wi'i: "Dum ko mbi'no mi on yaake mi donno bee moodon tawon: Doole ko winnda dow am nder tawreeta Muusa e defte annabi'en e Jabuura fuu hebbitine."

⁴⁵Nden o mabbitalani be faamu haa be paama defte,

⁴⁶o wi'i be: "Bana nii dum winnda: Almasiihu torroto, o ummititto diga maayde nyalaade tatabre,

⁴⁷bee innde maako be ngaazinan yimbe ummaatooje fuu haa be tuuba e be keba yaafuye hakkeji, dum fudɗa haa Urusaliima.

⁴⁸Onon ngoni seedoobe kuuje de'e.

⁴⁹Ndaa, mi neldanan on mo Baabiraawo am iini. Njoode nder berniwol haa to on kebi baawde iwde diga dow."

Eengineeki Yeesu

(Markus 16:19-20; Kuude Nelaabe 1:9-11)

⁵⁰Yeesu yahri be yaasi berniwol, heedi Baytaniya. O bangti juude maako, o barkidini be.

⁵¹Yaake o don barkidina be, o senndiri bee mabbe, o eengi haa asama.

⁵²Kambe boo, be cujidani mo, baawo man be kooti haa Urusaliima bee seyo manngo.

⁵³Be tokki yahugo haykaliiru tum, ngam mangtugo Allah.

Yuhanna

Yuhanna 1

Almasiihu bi'eteedo Wolde

- ¹Haa fuddam, woodi bi'eteedo Wolde. Wolde man donno haa kommbi Allah, kayre woni Allah.
- ²Nde donno haa kommbi Allah diga fuddam.
- ³Allah tagri koo dume fuu bee maare, walaa ko taga bilaa maare.
- ⁴Ngeendam iwi haa maare, ngeendam man woni annoora yimbe.
- ⁵Annoora don yayna nder nyibre, ammaa nyibre waawaay hadugo ka.
- ⁶Allah neli goddo mo innde muudum Yuhanna.
- ⁷O wari ngam seedanaago annoora go, ngam haa yimbe fuu nuddina ka.
- ⁸O laataaki annoora kanke bee hoore maako, ammaa o wari seedanaago annoora.
- ⁹Wolde go woni annoora ngoonduka, ka wari nder duniyaaru, ka don yalnana yimbe fuu.
- ¹⁰Wolde man donno nder duniyaaru, Allah tagri duniyaaru bee maare, ammaa duniyaaru annditaay nde.
- ¹¹Nde wari haa yimbe maare, ammaa yimbe maare njabaay nde.
- ¹²Ammah haa jabbe nde, nuddinbe nde fuu, nde hokki be baawde laataago bibbe Allah.
- ¹³Be ndanyaaka fodde dabiya yimbe malla muuyo yimbe, ammaa dum Allah laatini be bibbe muudum.
- ¹⁴Wolde go laati neddo mardo banndu, o joodi caka meeden. O keewdo mo'ere e goonga. Min ngi'i teddungal maako, dum teddungal Biddo bajjo mo Baabiraawo.
- ¹⁵Yuhanna seedani mo, wolwi bee sawtu, wi'i: "Kanke woni mo mi wolwi dow muudum, mi wi'i: O waran baawo am, ammaa o buri yam, ngam o don diga mi siwaa danyeeo."
- ¹⁶En fuu en kebi gedal meeden haa jeynitaaje maako, en kebi mo'ere dow mo'ere.
- ¹⁷Tawreeta hokkaama bee junngo Muusa, ammaa mo'ere e goonga mbanji bee Yeesu Almasiihu.
- ¹⁸Walaa mo meedi yi'ugo Allah. Ammaa Biddo bajjo, dakkotirde bee Baabiraawo, kanke anndini en mo.

Waazu Yuhanna badoowo baptisma

(Matta 3:1-12; Markus 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹Ndaa seedamku Yuhanna nde Yahuudu'en Urusaliima neli liman'en e Lewi'en haa maako ngam y'amugo mo: "An a moye?"

²⁰O salaaki jaabaago, o wangini dum laabɗum, o wi'i: "Naa min woni Almasiihu."

²¹Be y'ami mo: "A moy kadi? A Eliya na?" O jaabi: "Aa'a, naa mi Eliya." Be mbi'i: "A annabiijo mo min ndeenata na?" O jaabi: "Aa'a."

²²Be mbi'i mo: "E a moy kadi? Haa min keba lornango nelbe min jaawaabu. Dume a wi'anta hoore ma, an?"

²³O jaabi: "Min woni mo annabi Esaaya wolwi dow muudum, wi'i: Godɗo don hoola nder ladde, don wi'a: Mbadane Jawmiraawo laawol darnungol."

²⁴Nelaabe warbe haa Yuhanna go, dum Farisa'en.

²⁵Be y'ami mo: "To a laataaki Almasiihu malla Eliya malla boo annabiijo go, ngam dume a don wada baptisma?"

²⁶Yuhanna jaabi be: "Min mi don wada baptisma nder ndiyam, ammaa woodi godɗo caka moodon, on anndaa mo."

²⁷O waran baawo am, ammaa mi he'aay koo fiistugo boggi pade maako."

²⁸Fuu dum wadi haa wuro Baytaniya, gada maayo Urdun, haa Yuhanna wadanta yimbe baptisma.

Yeesu woni jawgel Allah

²⁹Janngo man Yuhanna yi'i Yeesu don wara haa maako, o wi'i: "Ndaa jawgel Allah ittangel hakkeji duniyaaru."

³⁰Kaniko woni mo mi wolwani on haala mum, mi wi'i: Godɗo waran baawo am, ammaa o biri yam, ngam o don diga mi siwaa danyeege.

³¹Mi anndaano mo, ammaa mi wari wadugo baptisma bee ndiyam ngam haa o wangana Isra'iila'en."

³²Yuhanna wadi seedamku, wi'i fahin: "Mi yi'i Ruuhu Allah jippi diga asama bana poola, wari joodi dow maako."

³³Min mi anndaano mo, ammaa Allah mo neli yam wadugo baptisma bee ndiyam, wi'i yam: A yi'an Ruuhu jippoto, joodo dow godɗo, kaniko o wadan baptisma bee Ruuhu Ceniido."

³⁴Min mi yi'i dum, mi seedake kaniko woni Bidɗo Allah.

Pukara'en Yeesu aartube

³⁵Janngo man Yuhanna donno dari fahin haa nokkuure go tawon bee pukara'en muudum dido.

³⁶Nde o yi'i Yeesu don saalo, o wi'i: "Ndaa jawgel Allah."

³⁷Pukara'en dīdo go nani ko o wi'i, be tokki Yeesu.

³⁸Yeesu yeesiti, yi'i be don tokki mo, o yami be: "Ko dabbittton?" Be mbi'i mo: "Rabbi, toy njoodiidaa?" Rabbi yidi wi'go moodibbo.

³⁹O wi'i be: "Ngare, on ngi'an." Nden be njehi, be ngi'i haa o joodi. Nyannde man be kiirtidi, dum donno baakin saa'a nayi.

⁴⁰Andire deerdīraawo Simon Piyer, o gooto nder nanbe seedamku Yuhanna, kanke o tokki Yeesu.

⁴¹Andire tawi deerdum Simon aran, wi'i mo: "Min tawi Almasiihu." Almasiihu yidi wi'go moytaado.

⁴²O yahri mo haa Yeesu. Yeesu laari mo, wi'i: "An woni Simon bii Yuhanna, yeeso do innde ma laatoto Kefas. Kefas yidi wi'go Tapaare."

Yeesu ewni Filip e Natanayel

⁴³Janngo man, Yeesu yidi yahugo lesdi Galiili. O tawi Filip, o wi'i mo: "Tokkam!"

⁴⁴Filip iwi wuro Baytisayda, wuro maako wooto bee Andire e Piyer.

⁴⁵Filip boo tawi Natanayel, wi'i mo: "Min tawi mo Muusa wolwi dow muudum nder tawreeta e annabi'en boo mbolwi haala maako, kanke woni Yeesu mo Nasaratu, bii Yusufu."

⁴⁶Natanayel wi'i mo: "Huunde woonde iwan diga Nasaratu na?" Filip wi'i: "War, laar!"

⁴⁷Nde Yeesu yi'i Natanayel don wara haa maako, o wolwi dow maako, o wi'i: "Ndaa goddo laatiido Isra'iilaajo bee goonga, mo walaa naafikaare sam."

⁴⁸Natanayel yami mo: "Noy anndirda mi?" Yeesu jaabi mo: "Mi yi'i ma nde a donno les ibbi, diga Filip ewnaaki ma tawon."

⁴⁹Nden Natanayel wi'i mo: "Moodibbo, an woni Biddo Allah, an woni laamiido Isra'iila!"

⁵⁰Yeesu jaabi mo: "A nuddini ngam mi wi'i mi yi'i ma les ibbi na? A yi'an kuuje burande kuuje de'e mawnugo."

⁵¹O wi'i mo fahin: "Goonga mi wi'ete, on ngi'an asama mabbitake, malaa'ika'en Allah don eenga, don njippo dow Bii-neddo."

Yuhanna 2

Bangal haa Kana

¹Nyalde didi baawo maajum, bangal wadi haa Kana nder lesdi Galiili. Daada Yeesu donno ton,

²Yeesu e pukara'en muudum boo ewnaama haa bangal man.

- ³Nde inaboojam timmi haa maɓɓe, daada Yeesu wi'i mo: "Be ngalaa inaboojam."
- ⁴Yeesu wi'i mo: "Debbo, ko yaalu ma bee am? Wakkati am siwaa wargo tawon."
- ⁵Nden daada maako wi'i suka'en: "Mbade ko o wi'ata on fuu."
- ⁶Haa ton, woodi loode kaa'e joweego, Yahuudu'en don kuuwtinira de ngam labbineeki, fodde umroore diina maɓɓe. Loode man, woore maaje fuu don hoo'a ndiyam baakin liitir teemerre.
- ⁷Yeesu wi'i suka'en: "Kebbine loode de'e bee ndiyam." Be kebbini de.
- ⁸Nden o wi'i be: "Jonta, nyede, njahrane kaliifaajo banɗal." Be nyedi, be njahrani mo.
- ⁹Kaliifaajo banɗal metti dam, tawi ndiyam laatake inaboojam. Ammaa o anndaa haa toy inaboojam dam iwi, sey suka'en nyednoobe ndiyam go anndi. O ewni banɗo,
- ¹⁰o wi'i mo: "Koo moy don aarta hokkugo ewnaabe mum inaboojam mboodɗam. To yimbe nguyki, o hokkan be famɗa-dakamjam. Ammaa an a sigi inaboojam mboodɗam haa jonta!"
- ¹¹Kanjum woni kaayeefiwol ngol Yeesu aarti wadugo. O wadi ngol haa Kana nder lesdi Galiili. O wanjini teddungal maako. Pukara'en maako nuddini mo.
- ¹²Baawo man, o yehi Kafarnahum bee daada maako e deerɗiraabe maako e pukara'en maako, be njoodi ton nyalde sedɗa.

Yeesu nder haykaliiru

(Matta 21:12-13; Markus 11:15-17; Luka 19:45-46)

- ¹³Nde juulde Paska Yahuudu'en badake, Yeesu yehi Urusaliima.
- ¹⁴O tawi soorroobe na'i e baali e pooli nder haykaliiru, o tawi boo sannjooɓe ceede don njoodi ton.
- ¹⁵O hawti boggi, o wadi boccol, o riiwi be bee baali maɓɓe e na'i maɓɓe fuu diga haykaliiru. O hippi taabe sannjooɓe ceede haa ceede maɓɓe cankiti.
- ¹⁶O wi'i soorroobe pooli boo: "Cottine di, taa laatine suudu Baabiraawo am suudu filu!"
- ¹⁷Pukara'en maako ciftori ko winnda nder Deftere: "Yiide nde marmi ngam suudu ma, don wula nder bernde am bana yiite."
- ¹⁸Ammaa Yahuudu'en y'ami mo: "Kaayeefiwol ngole a wadata ngam hollugo min a woodi baawde wadugo bana nii?"
- ¹⁹Yeesu jaabi be: "Ngibbine haykaliiru ndu'u, min mi mahitan ndu nder nyalde tati."

²⁰Nden Yahuudu'en mbi'i mo: “Be mahi haykaliiru ndu nder duubi cappande nayi e joweego. An a mahitan ndu nder nyalde tati?”

²¹Ammaa kanke o wolwani be dow banndu maako laatiindu haykaliiru.

²²Nde Yeesu ummiti diga maayde, pukara'en maako ciftori ko o wolwino, be nuddini ko winnda nder Deftere e bolle de Yeesu wi'no fuu.

Yeesu anndi koo moy

²³Yaake Yeesu donno haa Urusaliima nder nyalde juulde Paska, duudbe nuddini mo ngam be ngi'i kaayefiiji di o wadi.

²⁴Ammaa Yeesu hoolaaki be ngam o anndi yimbe fuu.

²⁵O walaa haaje goddo anndina mo haala yimbe, ngam o anndi ko woni nder berde mabbe.

Yuhanna 3

Ngeewta Yeesu bee Nikodemus

¹Woodino goddo nder Farisa'en, innde maako Nikodemus, o gooto nder ardiibe Yahuudu'en.

²O wari haa Yeesu bee jemma, o wi'i mo: “Moodibbo, min anndi a ekkitinoowo mo Allah neli dum, ngam walaa koo gooto waawata wadugo kaayefiiji bana di a wadata, sonaa to Allah don wondi bee maako.”

³Yeesu jaabi mo: “Goonga mi wi'ata ma: To neddo danyaaka didawre, o waawataa yi'ugo laamu Allah.”

⁴Nikodemus y'ami mo: “To neddo ndottidi, noy o hebrata danyeege fahin? O waawan nastugo reedu daada maako, o danye fahin na?”

⁵Yeesu jaabi mo: “Goonga mi wi'ata ma: To neddo danyaaka fahin bee ndiyam e bee Ruuhu, nden kam o waawataa nastugo laamu Allah.

⁶Ko danya e yimbe, dum banndu tan. Ko danya e Ruuhu, dum ruuhu.

⁷Taa haydin ngam mi wi'i ma: Haani on ndanye didawre.

⁸Henndu don wifa haa ndu muuyi fuu, a don nana sonyo maaru, ammaa a hebtataa toy ndu iwi malla toy ndu yahata. Bana non dum laatanto danyaado diga Ruuhu.”

⁹Nikodemus y'ami mo: “Noy dum waaroto?”

¹⁰Yeesu jaabi mo: “An a moodibbo Isra'iila'en, a anndaa dum na?”

¹¹Goonga mi wi'ata ma: Minin min don mbolwa ko min anndi, min don ceedo ko min ngi'i bee gite amin, ammaa bee non fuu on njabataa seedamku amin.

- ¹²To on nuddinaay yam nde mi wolwani on haala kuuje duniyaaru, noy on nuddinirta to mi wolwanan on haala kuuje asama?
- ¹³Walaa mo meedi yahugo haa asama, sonaa mo iwi haa asama, waato Bii-neddo.
- ¹⁴Bana no Muusa biliri mboodi njamndi mbodeeri dow leggal nder ladde, bana non boo sey Bii-neddo file,
- ¹⁵ngam haa koo moy nuddini mo heba ngeendam nduumiidam.
- ¹⁶Allah yidi duniyaaru masin. Ngam maajum o hokki Biddo maako bajjo. Koo moy nuddini Biddo oo, halkataa, ammaa o heban ngeendam nduumiidam.
- ¹⁷Allah nelaay Biddo mum nder duniyaaru ngam hiitaago ndu, ammaa ngam haa duniyaaru hebra kisndam bee maako.
- ¹⁸Koo moy nuddini Biddo oo, o hiitataake. Ammaa mo nuddinaay mo, o hiitaama, ngam o nuddinaay Biddo Allah bajjo.
- ¹⁹Ndaa no kiita man wa'i: Annoora wari nder duniyaaru, ammaa yimbe duniyaaru buri yidugo nyibre dow annoora, ngam kuude mabbe de kallude.
- ²⁰Ngam koo moy to don wada halleende, don wanya annoora, o warataa haa annoora, ngam o hulan taa kuude maako kallude mbanga.
- ²¹Ammam mo don wada goonga, waran haa annoora, ngam haa dum wanga no o dwtani Allah bee kuude maako, kuude maako kuuwaama bee yerduye Allah."

Yeesu e Yuhanna badoowo baptisma

- ²²Baawo man Yeesu yahdi bee pukara'en muudum haa lesdi Yahudiya. O fabbidi bee mabbe ton sedda, o wadani yimbe baptisma.
- ²³Yuhanna boo wadani yimbe baptisma haa Aynon, badiidum bee Salim, ngam ndiyam duuddam don ton. Yimbe don njaha haa maako ngam wadaneego baptisma.
- ²⁴Saa'i man be nastinaayno Yuhanna haa fursina tawon.
- ²⁵Ton, ngaaba ummi hakkunde pukara'en Yuhanna e Yahuuduwo dow haala labbineeki.
- ²⁶Be njehi haa Yuhanna, be mbi'i mo: "Moodibbo, mo wonduno bee maada gada maayo Urdun, mo a seedino dum, ndaa o don wadana yimbe baptisma, yimbe fuu don njaha haa maako."
- ²⁷Yuhanna jaabi be: "Walaa mo hebata koo dume sonaa to Allah hokki mo dum.
- ²⁸Onon bee ko'e mon on mbaawan seedaago no mi bi'do: Naa min woni Almasihu, ammaa mi nelaama ngam mi aarta mo.

²⁹Baŋɗo, kaŋko woni mardo debbo man. Ammaa soobaajo baŋɗo dariiɗo kommbi maako, nanando sawtu baŋɗo, seyorto nanugo sawtu baŋɗo masin. Bana non seyo am boo, ngo heewi jonta.

³⁰Sey maŋngu maako besdo, ngu am boo usto.”

Mo iwi haa asama

³¹Iwɗo diga dow, ɗon dow koo ɗume fuu. Iwɗo haa duniyaaru boo o godɗo duniyaaru, o ɗon wolwa haala duniyaaru boo. Iwɗo diga asama ɗon dow koo ɗume fuu.

³²O ɗon seedo ko o yi'i e ko o nani, ammaa walaa jaɓaɗo seedamku maako.

³³Mo jabi seedamku maako, goonɗini Allah o goongaajo.

³⁴Ngam mo Allah neli ɗon wolwa haala Allah, ngam Allah ɗon hebbina mo bee Ruuhu muudum bilaa keerol.

³⁵Baabiraawo yiɗi Biɗɗo, hokki mo baawɗe dow koo ɗume fuu.

³⁶Mo nuddini Biɗɗo, hebi ngeendam nduumiɗam. Mo nuddinaay Biɗɗo hebataa ngeendam, ammaa tikkere Allah ɗon tabiti dow maako.

Yuhanna 4

Yeesu e debbo Samariyaajo

¹Farisa'en nani Yeesu ɗon waɗana yimbe baptisma, ɗon heba pukara'en ko buri Yuhanna.

²Goonga man kam, Yeesu bee hoore muudum waɗanaay koo gooto baptisma, ammaa ɗum pukara'en maako mbaɗata ɗum.

³Nde Yeesu nani haala ka'a, o acci lesdi Yahudiya, o lori haa lesdi Galiili.

⁴Ngam yahugo ton sey o saalo nder lesdi Samariya.

⁵O yotti berniwol bi'eteengol Sikar nder lesdi Samariya, badiingol bee ngesa ka Yaakubu hokkuno biyum Yusufu.

⁶Bulndu Yaakubu ɗon ton. Yeesu somi bee jahaangal, o joodi dow bulndu. Dum caka nyalawma.

⁷Debbo Samariyaajo wari nyedugo ndiyam. Yeesu wi'i mo: “Hokkam ndiyam mi yara.”

⁸Yaake man pukara'en maako njehino haa berniwol ngam soodoygo nyaamdu.

⁹Debbo Samariyaajo go wi'i Yeesu: “An a Yahuuduujo, min boo mi Samariyaajo, noy a ya'mratammi ndiyam yarugo?” Ngam walaa ko yaali Yahuudu'en bee Samariya'en.

- ¹⁰Yeesu jaabi mo: “To a anndino dokkal Allah, to a anndino boo moy yami ma ndiyam yarugo, a y’amanno mo, o hokke ndiyam ndokkandam ngeendam.”
- ¹¹Debbo wi'i mo: “Moodibbo, a walaa cafgal, bulndu boo luggi. Noy a hebrata ndiyam ngeetam man?”
- ¹²Kadi a buri kaaka amin Yaakubu dokkudo min bulndu ndu'u, kanke bee hoore maako e bikkoy maako be njari haa maaru, non boo dabbaaji maako na?”
- ¹³Yeesu jaabi mo: “Koo moy yari ndiyam da'am, domdan fahin.
- ¹⁴Ammaa jarando ndiyam dam mi hokkata mo, meetataa domdugo sam. Ndiyam dam mi hokkata mo, laatoto seeboore nder maako, seeboore ndiyam ndokkandam mo ngeendam nduumiidam.”
- ¹⁵Debbo go wi'i mo: “Moodibbo, hokkam ndiyam man, ngam taa mi meeta domdugo fahin, mi hisa loraago nyedugo ndiyam haa do.”
- ¹⁶Yeesu wi'i mo: “Yah ewnoya gorko ma, on ngara haa do.”
- ¹⁷Debbo jaabi mo: “Mi walaa gorko.” Yeesu wi'i mo: “A wolwi goonga nde a wi'i a walaa gorko.
- ¹⁸Ngam a woodino worbe njowo, mo a wondi jonta, naa o gorko ma. Ko a wi'i, dum goonga.”
- ¹⁹Nden debbo go wi'i mo: “Moodibbo, mi faami a annabiijo.
- ²⁰Kaakiraabe amin cujidani Allah dow hooseere nde'e, ammaa onon, on don mbi'a Urusaliima tan woni nokkuure sujidango Allah.”
- ²¹Yeesu wi'i mo: “Debbo, jaɓ ko mi wi'ete: Saa'i waran, nde on cujidanta Allah Baabiraawo, naa dow hooseere nde'e, naa haa Urusaliima.
- ²²Onon Samariya'en on anndaa mo on cujidanta, ammaa minin Yahuudu'en min anndi mo min cujidanta, ngam kisndam iwi haa Yahuudu'en.
- ²³Ammaa saa'i waran, dum wadi jonta ma, sujidooɓe bee goonga cujidanen Baabiraawo nder Ruuhu e goonga. Ngam dum irin sujidooɓe ɓe'e Baabiraawo dabɓata.
- ²⁴Allah o Ruuhu, sey sujidanoobe mo, cujidana mo nder Ruuhu e goonga.”
- ²⁵Debbo wi'i mo: “Mi anndi Almasiihu, waato moytaado waran. To o wari, o anndinan min kuuje fuu.”
- ²⁶Yeesu wi'i mo: “Min bolwanando ma woni kanke.”
- ²⁷Saa'i man pukara'en maako lortoyi. Be kayɗini nde ɓe ngi'i o don wolida bee debbo. Ammaa walaa koo gooto mabbe wi'i: “Ko dabɓata?” Malla: “Ngam dume mbolididta bee debbo oo?”

- ²⁸Debbo acci mbulku muudum, lori nder berniwol, wolwani yimbe, o wi'i:
- ²⁹"Ngare, ndaare goddo mo yecci yam ko mi wadi fuu. Teema kanke woni Almasiihu?"
- ³⁰Yimbe ngurti berniwol, njehi haa Yeesu.
- ³¹Saa'i man pukara'en donno toro Yeesu ngam o nyaama, be donno mbi'a mo: "Moodibbo, nyaam."
- ³²Ammaa o wi'i be: "Mi woodi nyaamdu ndu on anndaa."
- ³³Pukara'en yamyamtiri: "Woodi mo waddani mo nyaamdu na?"
- ³⁴Yeesu wi'i be: "Nyaamdu am woni wadugo muuyo neldo yam e hibbingo kuugal ngal o umri yam."
- ³⁵Naa on don mbi'a lutti lebbi nayi haa wakkati codol wada? Ammaa mi don wi'a on, bangte gite mon, ndaare gese, yaamnde benndi, deydey sodugo.
- ³⁶Diga jonta wakkati wadi, codoowo don jaba ngeenaari muudum, o don moobta cammeeje ngam ngeendam nduumiidam, ngam haa mo saaki aawdi e mo sodi nyaamle fuu ceyodo.
- ³⁷Oo saakan, oya boo sodan, balndol ngo'ol wi'i goonga.
- ³⁸Mi neli on sodugo haa on kuuwaay sam, wodbe kuuwi, onon boo on don naftoro kuude mabbe."
- ³⁹Samariya'en duudbe nder berniwol man nuddini Yeesu ngam seedamku ngu debbo seeduno: "O yecci yam ko mi wadi fuu."
- ⁴⁰Ngam maajum, nde Samariya'en ngari haa Yeesu, be tori mo o joodo haa mabbe. Yeesu joodi ton nyalde didi.
- ⁴¹Duudbe nuddini Yeesu ngam daliila bolle maako.
- ⁴²Be donno mbi'a debbo: "Naa ngam daliila bolle ma fahin min nuddini jonta, ammaa ngam minin bee ko'e amin min nani ko o wi'i, min anndi fakat kanke woni kisnoowo duniyaaru."

Yeesu yamditini biingel mawdo

- ⁴³Baawo pabbuki Yeesu ton nyalde didi, o acci be, o dilli haa lesdi Galiili.
- ⁴⁴Ngam Yeesu bee hoore muudum wi'no: "Annabiijo hebataa teddungal nder lesdi muudum."
- ⁴⁵Ammaa nde o yotti lesdi Galiili, yimbe ton njabbi mo boodum, ngam be ngi'i ko o wadno nder Urusaliima nder juulde Paska. Ngam kambe boo be yahnoobe juulde man.

⁴⁶Nden Yeesu lori haa wuro Kana nder lesdi Galiili, haa o waylitino ndiyam, o laatinno dam inaboojam go. Woodino wakiiliijo laamiido haa Kafarnahum ton, biyum nyawdo.

⁴⁷Nde o nani Yeesu wari diga lesdi Yahudiya, o don nder lesdi Galiili, o yehi haa maako, o tori mo o yaha o yamditina biɲngel maako gonnoongel daande maayde.

⁴⁸Yeesu wi'i mo: "To on ngi'aay alaamaaji e kaayeeɲiiji, on nuddintaa!"

⁴⁹Wakiiliijo go wi'i mo: "Moodibbo, war saare am hiddeko biɲngel maaya!"

⁵⁰Yeesu wi'i mo: "Hootu, biɲngel ma yeediti." Goddo oo nuddini ko Yeesu wi'i mo, o hooti.

⁵¹Diga o don dow laawol tawon, o fotti bee huuwoobe maako, be mbi'i mo: "Biɲngel maada yamdiiti."

⁵²O yami be: "Wakkatiire ndeye ngel hebi daama?" Be njaabi mo: "Keenya deydey zuura yontere acci ngel."

⁵³Baaba maagel siftori dum wadi deydey saa'iire nde Yeesu wi'no mo: "Biɲngel maada yeediti." Nden kanke e yimbe saare maako fuu be nuddini Yeesu.

⁵⁴Kanjum woni kaayeeɲiwol didabol ngol Yeesu wadi baawo o wurti Yahudiya, o warti Galiili.

Yuhanna 5

Yeesu yamditini waata-terdeejo

¹Baawo man, juulde Yahuudu'en wadi, Yeesu boo yehi Urusaliima.

²Haa Urusaliima ton, kommbi Dammugal Baali, woodi weendu wi'eteendu Baytijata bee Ibraniŋkeere, ndu woodi danɗe jowi.

³Les danɗe de'e, nyawbe duudbe don mbaali: Wumbe e woosbe e waata-terde'en. [Be don ndeena haa to ndiyam fudɗi dimmbaago,

⁴ngam saa'i feere malaa'ikaajo Jawmiraawo don jippo nder weendu man, dimmba ndiyam. Nyawdo mo aarti nastugo ndiyam baawo dam dimmbake fuu, yamdiiti nyawu muudum koo nguye fuu.]

⁵Woodino ton nyawdo mo wadi baakin duubi cappande tati e joweetati.

⁶Nde Yeesu yi'i mo o don waali, Yeesu anndi o duuri bee nyawu maako, o yami mo: "A yidi yamditineego na?"

⁷Nyawdo jaabi mo: "Moodibbo, mi walaa goddo mo nastintammi nder ndiyam saa'i dam don dimmbo. Yaake mi don habda yahugo ton, goddo feere don aartammi nastugo ndiyam."

⁸Yeesu wi'i mo: "Umma, hoocu leeso ma, yah!"

⁹Law godɗo oo yamɗiti, o hoosi be'itte maako, o ɗon yaha. Ammaa nyalaade man ɗum nyannde siwtorde.

¹⁰Ngam maajum Yahuudu'en mbi'i jamɗitinaaɗo man: “Hannde ɗum nyannde siwtorde, tawreeta dujanaaki ma roondaago be'itte ma.”

¹¹O jaabi be: “Mo yamɗitini yam, wi'i yam: Hoocu be'itte ma, yah!”

¹²Nden be y'ami mo: “Dum moyjo wi'i ma hoocu be'itte ma, yah?”

¹³Ammaa o anndaa moy yamɗitini mo, ngam Yeesu acci nokkuure man, dilli, ngam yimbe ɗuudɓe ɗonno ton.

¹⁴Baawoɗon Yeesu tawi mo nder haykaliiru, wi'i mo: “Ndaa, jonta a yamɗiti, taa meetu wadugo hakke, ngam taa ko tulli wara dow maada.”

¹⁵Godɗo oo yehi, o wi'i Yahuudu'en, ɗum Yeesu yamɗitinno mo.

¹⁶Ngam man Yahuudu'en puɗɗi toonyaago Yeesu, ngam o wadi ɗum nyalaade siwtorde.

¹⁷Ammaa Yeesu jaabi be: “Baabiraawo am ɗon huuwa foroy, min boo mi huuwan.”

¹⁸Ngam daliila bolle ɗe'e Yahuudu'en burti wadugo anniya mbarugo mo, naa ngam o luuti umroore nyalaade siwtorde tan, ammaa ngam o ɗonno wi'a Allah woni Baabiraawo maako, o fotni hoore maako kal-kal bee Allah.

Baawɗe Biɗɗo Allah

¹⁹Ngam man Yeesu wi'i be: “Goonga mi wi'ata on, Biɗɗo waawataa wadugo koo ɗume bee hoore muudum, ammaa sey ko o yi'i Baabiraawo ɗon wada. Ko Baabiraawo wadata fuu, kanjum Biɗɗo boo wadata.

²⁰Ngam Baabiraawo yidi Biɗɗo, o ɗon holla mo ko o wadata fuu. O hollan mo kuude burande ɗe'e mawnugo boo, ngam haa on kaydina.

²¹Bana Baabiraawo ɗon ummitina maaybe, yeeditina be, bana non Biɗɗo boo hokkirta ngeendam haa mo o yidi fuu.

²²Baabiraawo hiitataako koo moy, ammaa baawɗe hiitaago, o hokki ɗe fuu haa Biɗɗo,

²³ngam haa yimbe fuu teddina Biɗɗo bana be teddinirta Baabiraawo neldo mo. Koo moy sali teddingo Biɗɗo, teddintaa Baabiraawo neldo mo.

²⁴Goonga mi wi'ata on: Mo ɗon nana bolle am, mo nuddini neldo yam, hebi ngeendam nduumiidam, kiita do'ataa mo, o saalake maayde, o yottake ngeendam.

²⁵Goonga mi wi'ata on: Saa'i waran, ɗum wadi jonta maa, haa maaybe nana sawtu Biɗɗo Allah, nanbe mo fuu ngeedan.

²⁶Bana Baabiraawo woni seeboore ngeendam, bana non o hokki Bidɗo boo baawɗe laataago seeboore ngeendam.

²⁷O hokki Bidɗo baawɗe hiitaago ngam o Bii-nedɗo.

²⁸Taa dum hayɗina on, ngam saa'i waran, haa maaybe nder genaale fuu nana sawtu maako,

²⁹ngurto ɗe. Wadoobe boodɗum ummititto ngam hebugo ngeendam, ammaa wadoobe kalludum ummititto ngam hiiteego."

Seedoobe Yeesu

³⁰"Min mi waawataa wadugo koo dume bee hoore am. Mi don hiito fodde ko Allah wi'i yam. Kiita ka mi hiitoto, ka adiliha, ngam mi ɗabbataa wadugo muuyo am, ammaa muuyo neldo yam.

³¹To mi seedanake hoore am, seedamku am laatataako goonga.

³²Ammaa woodi ceedoowo yam feere, mi anndi seedamku ngu o seedanto yam, dum goonga.

³³On neli nelaabe haa Yuhanna, kanke o seedani goonga.

³⁴Min naa diga nedɗo mi hebata seedamku, ammaa mi wi'i dum bana nii ngam haa on kisa.

³⁵Yuhanna latino bana pittirla kubbaanga, donno yayna, on ceyori annoora maako wakkati seɗɗa.

³⁶Ammaa min mi woodi seedamku burngu ngu Yuhanna: Ngam kuude ɗe Baabiraawo hokki yam ngam mi hebbitina ɗe, waato kuude ɗe mi huuwata, kanje seedanto yam, dum holli Baabiraawo neli yam.

³⁷Baabiraawo neldo yam boo o seedanake yam. On meedaay nanugo sawtu maako, on ngi'aay mo boo.

³⁸On njogaaki wolde maako nder berde moodon, ngam on nuddinaay mo o neli.

³⁹On don njannga Defte Ceniide, ngam on don tammo hebugo ngeendam nduumiidam nder maaje. Defte Ceniide man don ceedano yam.

⁴⁰Ammaa on ngidaa wargo haa am ngam on keba ngeendam.

⁴¹Mi ɗabbataa tedduŋgal haa yimbe.

⁴²Ammaa mi anndi on, on ngidaa Allah.

⁴³Mi wari bee innde Baabiraawo am, onon boo on njabaay yam. Ammaa to godɗo feere wari bee baawɗe hoore muudum, kanke on njabata.

⁴⁴Bana noy on mbaawrata nuddingo, nde nii on don ɗabba tedduŋgal diga wodbe, ammaa on ɗabbataa tedduŋgal garanŋgal diga Allah gooto?

⁴⁵Taa nume min mi wulloto on yeeso Baabiraawo. Muusa mo on don tammoro, kan̄ko wulloto on.

⁴⁶Ngam to on nuddinno Muusa, on nuddintam min boo, ngam dow am o winndi.

⁴⁷Ammaa to on nuddinaay ko o winndi, noy on nuddinirta bolle am?"

Yuhanna 6

Yeesu nyaamni yimbe ujine njowo

(Matta 14:13-21; Markus 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹Baawo man, Yeesu dilli gaɗa weendu Galiili, wi'eteendu boo weendu Tiberiyas.

²Moobre ɗuudnde donno tokki mo, ngam yimbe donno ndaara kaayefiiji di o donno wada bee yamɗitingo nyawbe.

³Yeesu wa'i dow hooseere, o joodi ton bee pukara'en maako.

⁴Wakkati Paska, juulde Yahuudu'en badake.

⁵Yeesu ɓangti gite, yi'i moobre ɗuudnde don wara haa muudum. O wi'i Filip: "Toy en coodoyta nyaamdu ngam haa yimbe be'e nyaama?"

⁶O wi'i dum ngam foondugo Filip, ngam o anndi ko o tammi wadugo.

⁷Filip jaabi mo: "Koo tamseeje ceede cardi teemedde ɗiɗi boo ke'ataa haa koo moy mabbe heba nyaamdu seɗɗa!"

⁸Andire, deerɗu Simon Piyer, gooto nder pukara'en maako wi'i mo:

⁹"Ndaa, woodi derkeejo haa ɗo, o woodi tamseeje sa'iiruuri jowi e liɗɗi ɗiɗi, ammaa dume dum nafata haa yimbe ɗuudbe be'e?"

¹⁰Yeesu wi'i: "Ngecce yimbe be'e fuu be njoodo." Huɗo ɗuudko donno haa nokkuure man. Nden be njoodi, limgal mabbe wadi worbe baakin ujine njowo.

¹¹Yeesu hoo'i tamseeje go, yetti Allah, nden o senndani de yimbe wonbe ton. O wadi non bee liɗɗi boo. Koo moy hebi deydey bana o yiɗi.

¹²Nde be kaari, Yeesu wi'i pukara'en muudum: "Moobte luttudum man ngam taa dum wonno."

¹³Nden be moobti luttudum tamseeje jowi de yimbe nyaamino, be kebbini cilaaje sappo e ɗiɗi.

¹⁴Nde yimbe be'e ngi'i kaayefiwol ngol Yeesu wadi, be mbi'i: "Fakat gorko oo woni annabiijo mo tammi wargo nder duniyaaru!"

¹⁵Yeesu anndi be tammi wargo ngam be naɗnga mo bee semmbe, be mbaɗa mo laamiɗo, o dilli dow hooseere fahin, kan̄ko feere maako.

Yeesu waanci dow weendu

(Matta 14:22-33; Markus 6:45-52)

¹⁶Nde hiiri, pukara'en Yeesu ndiirti dow fomoonde mbeela.

¹⁷Be nasti koommbowal ngam yahugo Kafarnahum. Jemma jeŋgi, Yeesu boo waraay haa maɓbe tawon.

¹⁸Ndiyam dimmbi masin, ngam henndu saatundu don wada.

¹⁹Nde be laanyi koommbowal baakin kilomeetir jowi malla joweego, be ngi'i Yeesu don badito koommbowal, o don yaha dow ndiyam bee kosde, be kultori.

²⁰Ammaa Yeesu wi'i be: "Taa kultore, dum min."

²¹Be ngidino hoosugo mo nder koommbowal, ammaa law ngal dukki lesdi haa nokkuure nde be ngidno yahugo.

Yimbe tefi Yeesu

²²Jaŋgo man, yimbe nder moobre gada mbeela go ndaari walaano koommbowal feere haa ton, sey gootal tan. Be anndi boo Yeesu nastaayno ngal bee pukara'en muudum, pukara'en feere muudum'en nasti ngal, ndilli.

²³Ammaa koommbooje godde iwi haa Tiberiyas, ngari haa nokkuure nde Jawmiraawo hokkuno be tamseeje, baawo o yettino Allah ngam maaje.

²⁴Nde yimbe moobre ngi'i Yeesu walaa ton, koo pukara'en maako boo ngalaa ton, be nasti koommbooje go, be ndilli haa Kafarnahum ngam be tefa mo.

Yeesu woni nyaamdu hokkanndu ngeendam

²⁵Be tawi Yeesu gada mbeela, be mbi'i mo: "Moodibbo, ndey ngarda haa do?"

²⁶Yeesu jaabi be: "Goonga mi wi'ata on: On don tefammi naa ngam on ngi'i kaayefiiji di mbaɗmi, ammaa ngam on nyaami tamseeje, on kaari.

²⁷Taa kuuwe ngam nyaamdu wonnotoondu, ammaa ngam nyaamdu tabitanndu, hokkanndu ngeendam nduumiida. Nyaamdu ndu'u, Bii-nedfohokkata on ndu, fodde baawde de o hebi haa Allah Baabiraawo."

²⁸Nden be yaami mo: "Noy min mbaɗata haa min kuuwa kuude de Allah yidi?"

²⁹Yeesu jaabi be: "Kuugal ngal Allah yidi woni: On nuddina mo o neli."

³⁰Be yaami mo: "Kaayefiwol ngole a wadata ngam haa min nuddine? Kuugal ngale a huuwata?"

³¹Kaakiraabe amin nyaami mannu nder ladde, bana ko winnda: O hokki be nyaamdu iwndu diga asama."

³²Yeesu wi'i be: "Goonga mi wi'ata on, naa dum Muusa hokki on nyaamdu iwndu diga asama, ammaa Baabiraawo am hokkan on ko woni nyaamdu fakat, iwndu diga asama.

- ³³Ngam nyaamdu ndu Allah hokkata, kayru jippi diga asama, kayru hokkata duniyaaru ngeendam.”
- ³⁴Nden be mbi'i mo: “Jawmiraawo, hokku min nyaamdu ndu'u foroy.”
- ³⁵Yeesu wi'i be: “Min woni nyaamdu ndu hokkata ngeendam. Koo moy wari haa am, meetataa maatugo dolo sam. Koo moy nuddini yam boo, meetataa domdugo sam.
- ³⁶Ammaa mi bi'do on dum: On ngi'i yam, bee non fuu on nuddinaay.
- ³⁷Mo Baabiraawo hokki yam fuu, waran haa am. Koo moy wari haa am boo, mi wudintaa mo yaasi.
- ³⁸Ngam mi jippaaki diga asama ngam wadugo ko mi yidi, ammaa ko neldo yam yidi.
- ³⁹Ndaa ko neldo yam yidi: Taa mi majjina koo gooto nder yimbe be o hokki yam, ammaa, mi ummitina be diga maayde, nyalaade darngal.
- ⁴⁰Ndaa ko Baabiraawo am yidi: Koo moy yi'i Bid'do, nuddini mo, hebi ngeendam nduumiidam, mi ummitinan mo diga maayde, nyalaade darngal.”
- ⁴¹Yahuudu'en ngurɲgurti dow Yeesu, ngam o wi'no: “Min, mi nyaamdu jippiindu diga asama.”
- ⁴²Be donno mbi'a: “Naa kanke woni Yeesu, bii Yusufu mo en anndi baaba mum e daada mum? Kadi, noy o wi'rata o jippi diga asama?”
- ⁴³Yeesu jaabi be: “Taa ngurɲgurte hakkunde moodon.
- ⁴⁴Walaa mo hebata wargo haa am, sonaa to Baabiraawo neldo yam foodi mo. Koo moy wari haa am, mi ummitinan mo nyalaade darngal.
- ⁴⁵Annabi'en mbinndi: Be fuu be laatoto ekkitinaabe Allah. Koo moy hediti Baabiraawo, jabi ekkitinol maako, waran haa am.
- ⁴⁶Dum yidaa wi'go, goddo meedi yi'ugo Baabiraawo, sey iwdo haa Allah, kanke feere maako yi'i Baabiraawo.
- ⁴⁷Goonga mi wi'ata on: Koo moy nuddini, hebi ngeendam nduumiidam.
- ⁴⁸Min, mi nyaamdu hokkanndu ngeendam.
- ⁴⁹Kaakiraabe moodon nyaami mannu nder ladde, bee non fuu be maayi.
- ⁵⁰Ammaa koo moy nyaami nyaamdu iwdu haa asama, maayataa sam.
- ⁵¹Min, mi nyaamdu yeeru, jippiindu diga asama. To goddo nyaami ndu, o yeedan haa abada. Nyaamdu ndu mi hokkata mo, dum banndu am. Mi hokkan ndu ngam haa duniyaaru yeeda.”

⁵²Bolle de'e ummini gaabotiral hakkunde Yahuudu'en. Be yamyamtiri: "Noy o waawrata hokkugo en banndu maako ngam en nyaama?"

⁵³Yeesu wi'i be: "Goonga mi wi'ata on: To on nyaamaay banndu Bii-neddo, to on njaraay y'iyyam maako, on ngalaa ngeendam nder moodon.

⁵⁴Mo nyaami banndu am, yari y'iyyam am boo, hebi ngeendam nduumiidam, mi ummitinan mo nyalaade darngal.

⁵⁵Ngam goonga, banndu am woni nyaamdu, y'iyyam am boo woni njaram.

⁵⁶Koo moy nyaami banndu am, yari y'iyyam am boo, don tabiti nder kawtal bee am, min boo mi don tabiti nder kawtal bee maako.

⁵⁷Baabiraawo neldo yam, o geeto, mi don yeeda ngam daliila maako. Bana non boo koo moy nyaami banndu am, yeedan ngam daliila am.

⁵⁸Kanjum woni nyaamdu jippiindu diga asama. Ndu nanndaay bee ndu kaakiraabe moodon nyaamno. Be nyaami dum, be maayi. Koo moy nyaami nyaamdu ndu'u, yeedan haa abada."

⁵⁹Yeesu wolwi bolle de'e saa'i o don ekkatina nder suudu dewal Yahuudu'en haa Kafarnahum.

Bolle dokkande ngeendam nduumiidam

⁶⁰Duudbe nder pukara'en Yeesu, nde nani dum, mbi'i: "Haala ka saati. Moy waawata jabugo ka?"

⁶¹Yeesu anndi pukara'en maako don ngurngorta dow maajum, o wi'i be: "Dum laatanake on fergere na?"

⁶²Kadi noy to on ngi'i Bii-neddo don eenga haa o wonno aran?

⁶³Ruuhu Allah hokkata ngeendam, banndu neddo nafataa koo dume. Bolle de mi wolwani on, kanje ngoni Ruuhu e ngeendam.

⁶⁴Ammaa woodi wodbe caka moodon nuddinaay." Ngam diga fuddam Yeesu anndi beye ngoni be nuddintaa mo, o anndi zambotoodo mo boo.

⁶⁵O besdi wi'ugo: "Ngam man mbi'mi on, walaa mo waawata wargo haa am sonaa to Baabiraawo hokki yam mo."

⁶⁶Diga saa'i man duudbe caka pukara'en maako acci yahdugo bee maako.

⁶⁷Nden Yeesu yami pukara'en sappo e dido: "Noy onon boo, on ngidaa dillugo na?"

⁶⁸Simon Piyer jaabi mo: "Jawmiraawo, haa moy min njahata? An a woodi bolle dokkande ngeendam nduumiidam.

⁶⁹Minin, min nuddini, min anndi an woni Ceniido iwdfo haa Allah."

⁷⁰Yeesu jaabi be: “Naa min subi on sappo e dīdo fuu na? Ammaa gooto moodon o Iblisa.”

⁷¹O wolwi dūm dow Yahuuda bii Simon Iskariyot. Ngam dūm kaŋko, gooto nder pukara'en sappo e dīdo zamboto mo.

Yuhanna 7

Deerdīraabe Yeesu nuddīnaay mo

¹Baawo man, Yeesu waanci lesdi Galiili, ngam o yidaano yahugo lesdi Yahudiya, ngam Yahuudu'en dōnno dābba mbarugo mo.

²Wakkati man, juulde Yahuudu'en wi'eteende juulde bukkaaji badake,

³deerdīraabe maako mbi'i mo: “Dillu diga nokkuure nde'e, yah haa lesdi Yahudiya, ngam haa pukara'en maada boo ngi'a kuude de a huuwata.

⁴Walaa mo suudataa hoore muudum to o yidi yimbe ngi'a mo. Nde nii a dōn huuwa kuude de'e, waŋgin hoore ma haa yimbe.”

⁵Koo deerdīraabe maako maa, nuddīnaay mo.

⁶Yeesu wi'i be: “Wakkati am wadaay tawon. Ammaa ngam moodon, wakkatiire koo ndeyeere fuu, nde fottunde.

⁷Duniyaaru waawataa wanyugo on, ammaa ndu wanyatam min, ngam mi dōn seedano ndu no kuude maaru de kallude.

⁸Njehe haa juulde onon kam, min mi siwaa yahugo, ngam wakkati am wadaay tawon.”

⁹Baawo o wi'i be dūm, kaŋko o lutti haa lesdi Galiili.

Yeesu haa juulde bukkaaji

¹⁰Nde deerdīraabe Yeesu njehi haa juulde, kaŋko boo o yehi ton. O waŋganaay yimbe, ammaa o yehi bee sirri.

¹¹Yahuudu'en dōnno tefa mo nder moobre juulde, be dōnno yama: “Toy mo?”

¹²Yimbe nder moobre mbolwi dow maako duuddum bee sofndaago. Wodbe dōnno mbi'a: “O goddo giddo mboodeenga.” Ammaa wodbe boo dōnno mbi'a: “Naa non sam, o dōn majjina yimbe.”

¹³Ammā walaa mo wolwi dow maako bee baŋgudum, ngam be dōn kula mawbe Yahuudu'en.

¹⁴Nde reeta nyalde juulde caali, Yeesu nasti haykaliiru, fudfi ekkitingo yimbe.

¹⁵Yahuudu'en kaydini, mbi'i: “Noy o hebri anndal binndi, kaŋko mo jaŋngaay?”

¹⁶Yeesu jaabi be: “Ko mi ekkintinta iwaay haa am, ammaa dum iwi haa Allah neldo yam.

¹⁷To goddo yidi wadugo muuyo Allah, o anndan to ekkitinol am iwi haa Allah malla to mi don wolwa ngida am.

¹⁸Koo moy wolwi ngida mum, don dabbana hoore mum teddungal. Ammaa koo moy dabbi teddingo neldo dum, o goongaajo, walaa sooynde adilaaku nder maako.

¹⁹Naa Muusa hokki on tawreeta na? Ammaa walaa koo gooto moodon downtanto ka. Koni on dabbata mbarugo yam?”

²⁰Moobre jaabi mo: “A ginnaado! Moy dabbi mbarugo ma?”

²¹Yeesu jaabi be: “Mi huuwi kuugal gootal tan, on fuu on kaydini.

²²Muusa umri on juulnol – ammaa umroore nde iwaay diga Muusa, nde iwi diga kaakiraabe – ngam maajum on don njuulna biɲngel gorgel nyalaade siwtorde.

²³To on don njuulna goddo nyalaade siwtorde, ngam taa on luuta umroore Muusa, kadi ngam dume on tikkani yam ngam mi yamɗitini banndu goddo fuu nder nyalaade siwtorde ?

²⁴Taa kiite fodde ko gite ngi'ata, ammaa kiite kiita adiliha.”

Yeesu woni Almasiihu na?

²⁵Wodɓe nder yimbe Urusaliima mbi'i: “Naa kanɗo woni mo be dabbata ngam mbarugo?

²⁶Ndaa o don wolwa bee bangudum, ammaa be mbi'aay mo koo dume. Kadi ardiibe meeden annditi fakat kanɗo woni Almasiihu na?

²⁷To Almasiihu wari, walaa anndando haa o iwi, ammaa gorko oo kam, en anndi haa o iwi.”

²⁸Nden Yeesu don ekkitina yimbe nder haykaliiru bee sawtu, o donno wi'a: “On anndi yam, on anndi haa mi iwi. Mi waraay bee ngida am, ammaa neldo yam o goongaajo. Kanɗo, on anndaa mo.

²⁹Min, mi anndi mo, ngam mi iwi haa maako, kanɗo neli yam.”

³⁰Nden be dabbi nanngugo mo, ammaa walaa mo meemi mo, ngam wakkati maako yottaaki tawon.

³¹Duudɓe nder moobre nuɗɗini mo, be donno mbi'a: “To Almasiihu wari, o wadan kaayeeɗiiji ko furi gorko oo na?”

Aynoobe haykaliiru tefi nanngugo Yeesu

³²Farisa'en nani ngurɔgurtol moobre dow Yeesu, nden be narri bee mawbe liman'en, be neli aynoobe haykaliiru ngam nanngugo Yeesu.

³³Yeesu wi'i: "Mi don wondi bee moodon wakkati sedfa tawon, nden mi loro haa neldo yam.

³⁴On tefatam, ammaa on tawataa yam, ngam on mbaawataa yahugo haa ngonanmi."

³⁵Yahuudu'en yamyamtiri: Toy o tammi yahugo haa en mbaawataa tawugo mo? O tammi dillugo haa lesde de Yahuudu'en sanjitiibe caka Yunaniŋke'en ngoni ngam o ekkitina Yunaniŋke'en na?

³⁶O wi'i: "On tefatam, ammaa on tawataa yam, ngam on mbaawataa yahugo haa ngonanmi." Dume wolde nde'e yidi wi'go?

Maaje ndiyam ngeetam

³⁷Nyalaade timminirde juulde, kayre buri nyalde godde samdineego. Nyannde man Yeesu ummi, dari. O wolwi bee sawtu, o wi'i: "Koo moy domdi, wara haa am, yara,

³⁸koo moy nuddini yam, bana ko Deftere wi'i, maaje ndiyam ngeetam ilan diga nder maako."

³⁹Yeesu wadi balndol ngol dow Ruuhu mo nuddinbe mo tammi hebugo. Saa'i man be kebaayno Ruuhu tawon, ngam Yeesu siwaa nastugo teddungal.

Yimbe luuri dow haala Yeesu

⁴⁰Nde yimbe nder moobre nani bolle de'e, be mbi'i: "Fakat, kanƙo o annabiiƙo mo en ndeenata."

⁴¹Wodbe mbi'i: "Ƙanƙo woni Almasiihu." Wodbe feere fahin mbi'i: "Kadi, diga Galiili Almasiihu iwata na?

⁴²Naa Deftere wi'i Almasiihu iwan diga danygol Daawuda, nder berniwol Baytilaama, haa Daawuda wonno?"

⁴³Nden luural wadi hakkunde yimbe daliila Yeesu.

⁴⁴Wodbe caka mabbe ngidi nanngugo mo, ammaa walaa mo meemi mo.

Mawbe Yahuudu'en nuddinaay Yeesu

⁴⁵Aynoobe haykaliiru go lori haa mawbe liman'en e Farisa'en, kambe be donno mbi'a be: "Koni on ngaddaay mo?"

⁴⁶Aynoobe njaabi: "Walaa mo meedi wolwugo bana gorko oo sam."

⁴⁷Farisa'en yami be: "Onon boo on tokki esto maako na?

⁴⁸Woodi koo gooto nder mawbe meeden malla nder Farisa'en nuddini mo na?

⁴⁹Sey moobre nde anndaa tawreeta, nde naalaande!"

⁵⁰Nikodemus, gooto nder Farisa'en wonbe ton, mo meedfina yahugo haa Yeesu, kanke o wi'i be :

⁵¹"Tawreeta meeden dujani en hiitaago goddo diga en nanaay mo, en anndaa ko o wadi na?"

⁵²Be njaabi mo: "An boo a goddo Galiili na? Linyu booddum nder Deftere, a tawan walaa annabiijo koo gooto iwata diga Galiili."

Debbo jeenoowo

⁵³Nden koo moy hooti saare muudum.

Yuhanna 8

¹Yeesu yehi Hooseere Jaytunje.

²Ammaa fajiri cub o lorti haa haykaliiru, ummaatoore fuu wari haa maako. O joodi, o fuddi ekkitingo be.

³Nden moodibbe tawreeta e Farisa'en ngaddani mo debbo mo be nanngi nder njeenu. Be ndarni mo yeeso yimbe fuu,

⁴be mbi'i Yeesu: "Moodibbo, min nanngi debbo oo nder njeenu.

⁵Muusa umri min nder tawreeta min pida irin debbo oo bee kaa'e haa o maaya. E an, dume a wi'ata?"

⁶Be mbi'i non ngam foondugo mo, haa be keba daliila wullaago mo. Ammaa Yeesu turi, fuddi winndugo haa lesdi bee hoondum muudum.

⁷Nde be tokki yamugo mo, o dari, o wi'i be: "Goddo moodon mo walaa hakke sam, aarta fidugo mo bee hayre."

⁸Nden o turi fahin, o fudditi winndugo haa lesdi.

⁹Nde be nani bolle de'e, be ndilli gooto gooto, ndotti'en aarti dillugo. Yeesu feere mum lutti, debbo go don dari yeeso maako.

¹⁰Nden Yeesu dari, wi'i mo: "Debbo, toy be? Walaa do'udo ma kiita na?"

¹¹Debbo jaabi: "Walaa koo gooto, Jawmiraawo." Yeesu wi'i mo: "Min boo, mi hiitataako ma. Dillu, ammaa taa meetu wadugo hakke!"

Yeesu woni annoora duniyaaru

¹²Yeesu wolwani yimbe fahin, o wi'i: "Min, mi annoora duniyaaru. Koo moy tokki yam, yahataa nder nyibre fahin, ammaa o heban annoora ndokkanka ngeendam."

¹³Farisa'en mbi'i mo: "A don seedano hoore maada, seedamku ma laataaki goonga."

¹⁴Yeesu jaabi be: “Koo to mi don seedano hoore am, seedamku am dum goonga, ngam mi anndi haa mi iwi, mi anndi haa mi yahata boo. Ammaa onon, on anndaa haa mi iwi, on anndaa haa mi yahata boo.

¹⁵Onon on don mbaɗa kiita fodde numooji neddo, min, mi hiitataako koo moy.

¹⁶Koo to mi hiitake goddo boo, kiita am goondan, ngam mi hiitataako feere am, ammaa Baabiraawo neldo yam don wondi bee am.

¹⁷Dum binndaadam nder tawreeta moodon: To dido ceedake, seedamku man dum goonga.

¹⁸Min, mi don seedano hoore am, Baabiraawo neldo yam boo don seedano yam.”

¹⁹Be mbi'i mo: “Toy Baabiraawo ma woni?” Yeesu jaabi be: “On anndaa yam, on anndaa Baabiraawo am boo. To on anndino yam, on anndanno Baabiraawo am boo.”

²⁰Yeesu wolwi bolle de'e saa'i o donno ekkitina yimbe nder haykaliiru, haa nokkuure sundukru dokke ceede woni. Walaa mo meemi mo, ngam wakkati maako waraay tawon.

On mbaawataa yahugo haa njahanmi

²¹Fahin Yeesu wi'i be: “Mi dillan. On tefatam, ammaa on maayan nder hakkeeji moodon. On mbaawataa yahugo haa njahanmi.”

²²Yahuudu'en mbi'mbi'tiri hakkunde muudum'en: “O mbartoyan na? Ngam o wi'i: On mbaawataa yahugo haa njahanmi.”

²³Yeesu wi'i be: “Onon on iwi haa les, min mi iwi haa dow. Onon on yimbe duniyaaru ndu, ammaa min mi laataaki mo duniyaaru ndu.

²⁴Ngam maajum mi wi'i on: On maayan nder hakkeeji moodon. Ngam to on nuddinaay min woni mo ngonmi, on maayan nder hakkeeji moodon.”

²⁵Be mbi'i mo: “An, a moy?” Yeesu wi'i be: “Mi tokki wi'ugo on dum diga fuddam.

²⁶Woodi kuuje duudde de mi yidi wi'go dow moodon e hiitoraago on bee maajum, ammaa neldo yam o goongaajo, mi don wolwana duniyaaru ko mi nani haa maako tan.”

²⁷Be paamaay o don wolwana be dow Baabiraawo.

²⁸Nden Yeesu wi'i be: “To on bangti Bii-neddo, on anndan min woni mo ngonmi, on anndan mi wadataa koo dume bee muuyo am, ammaa mi don wolwa ko Baabiraawo ekkitini yam tan.

²⁹Neldo yam don wondi bee am, o accaay yam feere am, ngam foroy mi don wada ko fottanta mo.”

³⁰Nde Yeesu wolwi bana nii, duudbe nuddini mo.

Rimbe e jeyaabe

- ³¹Nden Yeesu wi'i Yahuudu'en nuddinbe mo: "To on don tabiti nder wolde am, nden kam on laatoto pukara'en am fakat.
- ³²On anndan goonga, goonga boo rimdinan on."
- ³³Be njaabi mo: "Minin min bibbe Ibrahiima, min meedaay laataago jeyaabe godfo. Noy a wi'rata min: On laatoto rimbe?"
- ³⁴Yeesu wi'i: "Goonga mi don wi'a on: Badfo hakke fuu o jeyaado hakke.
- ³⁵Jeyaado wondataa bee yimbe saare foroy, ammaa bidfo wondan bee yimbe saare foroy.
- ³⁶To Bidfo rimdini on, nden kam on laatoto rimbe fakat.
- ³⁷Mi anndi on bibbe Ibrahiima. Ammaa on don dabba mbarugo yam, ngam on njabaay bolle am.
- ³⁸Min mi don wolwa dow ko mi yi'i haa Baabiraawo am, ammaa onon on don mbada ko nandon haa baaba moodon."
- ³⁹Be mbi'i mo: "Ibrahiima woni baabiraawo amin." Yeesu wi'i be: "To on bibbe Ibrahiima, on kuuwanno kuugal ngal o huuwi.
- ⁴⁰Ammaa jonta, on don dabba mbarugo yam, min mo wolwani on goonga ka nanmi haa Allah. Ibrahiima meedaay wadugo irin maajum.
- ⁴¹On don kuuwa kuude baaba moodon." Be mbi'i mo: "Minin min laataaki njaalu'en, min ngoodi Baabiraawo gooto, dum Allah."
- ⁴²Yeesu wi'i be: "To Allah wonno Baabiraawo moodon, on ngidanno yam, ngam diga Allah iwmi, daliila maako ngarmi. Mi waraay bee ngida am, ammaa kanjo neli yam.
- ⁴³Ngam dume on paamataa ko mi wi'ata on? Ngam on mbaawataa heditaago ko mi wolwanta on.
- ⁴⁴Iblisa woni baaba moodon, on ngidi wadugo ko baaba moodon yidi. O mbaroowo ko'e diga fuddam, o meedaay wolwugo goonga, ngam goonga walaa nder maako. To o don wolwa fewre, dum dabiya maako, ngam o pewoowo, o baaba fewre.
- ⁴⁵Ammaa min, goonga mi wi'ata, kanjum wadi on nuddintaa yam.
- ⁴⁶Moy nder moodon waawata seedaago mi wadi hakke? Ammaa to goonga mi wolwata, koni on nuddintaa yam?
- ⁴⁷Godfo Allah hedittito bolle Allah. Ammaa onon on laataaki yimbe Allah, ngam man, on keditataako de."

Yeesu e Ibrahiima

- ⁴⁸Yahuudu'en mbi'i Yeesu: "Naa goonga min mbi'i: A Samariyaajo, a ginnaado?"
- ⁴⁹Yeesu jaabi be: "Naa mi ginnaado. Ammaa mi don teddina Baabiraawo am, onon boo on don njawo yam.
- ⁵⁰Min, mi dabbantaa hoore am teddungal. Woodi mo dabbantammi teddungal, kanke woni kiitoowo boo.
- ⁵¹Goonga mi wi'ata on: Koo moy dowlani wolde am, maayataa sam."
- ⁵²Yahuudu'en mbi'i mo: "Jonta min anndi a ginnaado. Ibrahiima maayi, annabi'en boo maayi, nden an a wi'a: Koo moy dowlani bolle am, maayataa sam.
- ⁵³A buri Ibrahiima kaaka amin mo maayi manngu kadi na? Kanke o maayi. Annabi'en boo maayi. Kadi an a don laara hoore ma a moy?"
- ⁵⁴Yeesu jaabi: "To mi don teddina hoore am, teddungal am walaa saman. Mo teddintammi woni Baabiraawo am, mo mbi'don o Allah moodon.
- ⁵⁵Ammaa on anndaa mo, min mi anndi mo. To mi wi'no mi anndaa mo, mi laatotono pewoowo bana moodon. Ammaa mi anndi mo, mi don dowlano bolle maako.
- ⁵⁶Ibrahiima kaaka moodon seyori yi'ugo nyalaade am, o yi'i nde, o seyi."
- ⁵⁷Yahuudu'en mbi'i mo: "A wadaay duubi cappande jowi tawon, nden a wi'i a yi'i Ibrahiima?"
- ⁵⁸Yeesu wi'i be: "Goonga mi wi'ata on: Diga Ibrahiima danyaaka, min mi don."
- ⁵⁹Nden be koo'i kaa'e ngam be pida mo, ammaa Yeesu suudi, wurti haykaliiru.

Yuhanna 9

Yeesu yamdini goddo bumdo diga danyeeke mum

- ¹Nde Yeesu don saalo, o yi'i goddo bumdo diga danyeeke mum.
- ²Pukara'en maako y'ami mo: "Moodibbo, ngam dume gorko oo o danya o bumdo? Ngam daliila hakke maako na? Malla ngam hakke saaro'en maako?"
- ³Yeesu jaabi: "Naa ngam hakke maako, naa ngam hakke saaro'en maako boo o danya o bumdo. Dum wadi ngam haa baawde Allah mbanja haa maako.
- ⁴Nde nyalawma don tawon, sey en kuuwa kuude neldo yam. Jemma badake, wakkati man walaa mo waawata huuwugo.
- ⁵Yaake mi don nder duniyaaru, mi annoora maaru."
- ⁶Nde Yeesu wolwi bolle de'e, o tuuti tuude haa lesdi, o jiibi loope sedfa bee maaje, o takki dum haa gite bumdo,

⁷nden o wi'i mo: "Yah, sulmoya haa weendu Silowam." Silowam yidi wi'go: Nelaama. Bumdo yehi ton, sulmi. Nde o lori, o don yi'a.

⁸Heeddidiraabe maako e yi'noobe mo o donno rooko, mbi'i: "Naa gorko oo donno joodi, rooko?"

⁹Wodbe mbi'i: "Dum kanjo." Wodbe boo mbi'i: "Aa'a, dum nanndudo bee maako." Ammaa kanjo o wi'i: "Dum min."

¹⁰Be mbi'i mo: "Noy gite maada mbuntiri?"

¹¹O jaabi be: "Goddo bi'eteedo Yeesu jiibi loope, takki haa gite am, wi'i yam: Yah, sulmoya haa weendu Silowam. Mi yehi ton, mi sulmi, mi wumti."

¹²Be mbi'i mo: "Toy goddo man woni?" O jaabi be: "Mi anndaa."

Farisa'en yami buntudo

¹³Be njahri buntudo man haa Farisa'en.

¹⁴Dum nyalaade siwtorde Yeesu jiibi loope, takki haa gite bumdo, wumtini mo.

¹⁵Ngam maajum, Farisa'en yami buntudo: "Noy dum laatori, a don yi'a jonta?" O wi'i be: "O takki loope haa gite am, mi sulmi, mi wumti."

¹⁶Wodbe nder Farisa'en mbi'i: "Gorko oo iwaay diga Allah, ngam o hakkilanaay nyalaade siwtorde." Ammaa wodbe mbi'i: "Noy goddo waawrata wadugo irin kaayeejiiji di'i to o hakkeejo?" Cenndol wadi hakkunde mabbe.

¹⁷Farisa'en yami buntudo fahin: "A wi'i o wumtini ma, kadi dume a wi'ata dow maako?" O jaabi: "O annabiijo."

¹⁸Ammaa mawbe Yahuudu'en njabaay o bumfono, o wumti jonta, haa be ewni saaro'en maako.

¹⁹Be yami be: "Oo o biddo moodon na? On don tabitini o danyaado o bumdo na? Kadi noy o yi'ri jonta?"

²⁰Saaro'en maako njaabi: "Min anndi o biddo amin, o danya o bumdo.

²¹Ammaa min anndaa noy o wumtini, min anndaa boo moy wumtini mo. Yame mo, kanjo boo o mawni, o jaabano hoore maako."

²²Saaro'en maako mbolwi bana non ngam be don kula mawbe Yahuudu'en. Ngam mawbe Yahuudu'en narrino, to goddo seedake Yeesu woni Almasiihu, be ngurtinan mo diga suudu dewal Yahuudu'en.

²³Ngam maajum saaro'en maako mbi'i: "O mawni. Yame mo!"

²⁴Farisa'en ewniti buntudo go, mbi'i mo: "Allah don nane, wi' goonga! Minin min anndi gorko oo o hakkeejo."

²⁵O jaabi: “To o hakkeejo malla naa non, min mi anndaa. Ammaa huunde woore anndumi: Mi bumfondo, jonta mi don yi'a.”

²⁶Be mbi'i mo: “Dume o wadani ma? Noy o wumtini gite ma?”

²⁷O jaabi: “Mi biido on dum diga naane, ammaa on nanaay yam. Ngam dume on ngidi nanugo dum fahin? Malla onon boo, on ngidi laataago pukara'en maako?”

²⁸Be kudi mo, be mbi'i: “An woni pukaraajo maako, minin kam min pukara'en Muusa.

²⁹Min anndi Allah wolwani Muusa, ammaa goddo oo kam, min anndaa haa toy o iwi!”

³⁰O jaabi be: “Asee, dum kaayeeffi! On anndaa haa toy o iwi, ndaa boo o wumtini gite am.

³¹En anndi Allah nanantaa hakkeejo, ammaa o don jabana hulbe mo, wadoobe muuyo maako.

³²Diga pudfuki duniyaaru, walaa meeddo nanugo goddo wumtini gite danyaado bee mbumndam.

³³To gorko oo iwaayno diga Allah, o waawataano wadugo koo dume.”

³⁴Be mbi'i mo: “A don nder hakke tum diga a danya! An ekkintina min na?” Nden be ngudini mo yaasi.

Mbumndam nder bernde

³⁵Yeesu nani be ngurtini mo, o tefi mo, o yami mo: “A nuddini Bii-neddona?”

³⁶O jaabi: “Jawmiraawo, wi'am, dum moy ngam haa mi nuddina mo.”

³⁷Yeesu wi'i mo: “A giido mo, mo don wolwana ma jonta, dum kanjo.”

³⁸O wi'i: “Jawmiraawo, mi nuddini.” O tuggani Yeesu koppi.

³⁹Nden Yeesu wi'i: “Mi wari nder duniyaaru ndu ngam wadugo kiita, ngam haa wumbe ngi'a, yi'anbe boo mbuma.”

⁴⁰Wodbe nder Farisa'en wondube bee maako ton mbi'i mo: “Minin boo min wumbe na?”

⁴¹Yeesu jaabi be: “To on laatino wumbe, nden kam on maraayno aybe. Ammaa jonta on don mbi'a: Min don ngi'a. Ngam maajum aybe mon don tabiti.”

Yuhanna 10

Balndol gaynaako e baali

¹Yeesu wadfi balndol ngo'ol, wi'i: "Goonga mi wi'ata on: Koo moy mo nastiraay waalde baali gal dammugal, ammaa o diwi kowaagol, o nasti, goddo oo gujjo, jabtoowo.

²Ammaa mo nastiri dammugal, kanke woni gaynaako baali.

³Aynoowo dammugal mabbitanan mo, baali boo nanan sawtu maako. O ewnoto baali maako bee inde maaji, o yahran di yaasi.

⁴To o wurtini baali di o mari fuu yaasi, o ardoto di, baali boo tokkoto mo, ngam di anndi sawtu maako.

⁵Ammaa fakat di tokkataako mo di anndaa, di ndoggan daayiidum bee maako ngam di anndaa sawtu jananbe."

⁶Yeesu wolwani be balndol ngo'ol, ammaa be paamaay dow dume o wolwani be.

Yeesu woni gaynaako booddo

⁷Fahin Yeesu wi'i: "Goonga mi wi'ata on: Min, mi dammugal waalde baali.

⁸Aartube yam wargo fuu, be wuybe, jabtoobe, ammaa baali nananaay be.

⁹Min, mi dammugal, to goddo nastiri bee am, hisan. O nastan, o wurtoto, o heban nyaamdu.

¹⁰Gujjo don wara ngam wujjugo e mbarugo e halkugo. Min mi wari ngam haa yimbe keba ngeendam, be keba dam bee feeceare.

¹¹Min, mi gaynaako booddo. Gaynaako booddo don hokka yonki muudum ngam baali mum.

¹²Ammaa duroowo ngam ngeenaari, mo laataaki gaynaako, mo maraay baali, to o yi'i saafaandu don wara, o wudinan baali, o doggan, o acca di. Nden saafaandu hippoto baali, sanakita di.

¹³O doggan ngam o duroowo haa o heba ngeenaari tan, walaa ko yaali mo bee baali.

¹⁴Min, mi gaynaako booddo, mi anndi baali am, baali am boo anndi yam.

¹⁵Bana no Baabiraawo anndiri yam, bana non min boo mi anndiri mo. Mi hokkan yonki am ngam baali am.

¹⁶Mi woodi baali goddi, di ngonaay nder waalde nde'e. Sey mi wadda di kanji boo, di nana sawtu am, di laato tokkere woore, bee gaynaako gooto.

¹⁷Baabiraawo yidi yam, ngam mi hokkan yonki am, nden mi hoosita ki fahin.

¹⁸Walaa mo hoosata yonki am, ammaa min hokkata ki bee hoore am. Mi woodi baawde hokkugo ki, mi woodi baawde hoosititgo ki boo. Kanjum woni umroore nde Baabiraawo am hokki yam."

¹⁹Ngam daliila bolle de'e, Yahuudu'en cennditi hakkunde muudum'en fahin.

²⁰Duudbe caka mabbe mbi'i: "O woodi ginnawol, o ginnaado, ngam dume on nanata mo?"

²¹Wodbe feere mbi'i: "Mardo ginnawol wolwataa bana nii. Kadi ginnawol wumtinan gite wumbe na?"

Yahuudu'en cali Yeesu

²²Saa'i juulde cenki haykaliiru haa Urusaliima wadi, dum dabbunde.

²³Yeesu donno waanca nder haykaliiru les dangi Suleymaanu.

²⁴Yahuudu'en donno taari mo, be mbi'i mo: "Haa ndey ittata saklere amin? To an a Almasiihu, wi' min dum laabfum."

²⁵Yeesu jaabi be: "Mi wi'i on dum diga booyma, ammaa on nuddinaay dum. Kuude de mi don huuwa bee baawde Baabiraawo am, don ceedano yam.

²⁶Ammaa on nuddintaa, ngam on ngonaay nder baali am.

²⁷Baali am don nana sawtu am, mi anndi di, di don tokko yam.

²⁸Mi hokkan di ngeendam nduumiidam, di kalkataa sam. Walaa mo jabtata di diga junngo am.

²⁹Baabiraawo am mo hokki yam di, furi koo moy fuu manngu, walaa mo jabtata di diga junngo Baabiraawo am.

³⁰Min e Baabiraawo, min gootum."

³¹Yahuudu'en koo'i kaa'e fahin ngam fidugo mo.

³²Ammaa Yeesu wi'i be: "Mi huuwi kuude boodde duudde yeeso moodon bee baawde Baabiraawo am. Ngam daliila kuugal ngale nder maaje on ngidi fidugo yam?"

³³Yahuudu'en njaabi mo: "Naa ngam daliila kuude boodde min pidata ma, ammaa ngam a wolwi kalluka dow Allah. An a neddo, ammaa a wadi hoore maada a Allah."

³⁴Yeesu jaabi be: "Naa dum binndaadam nder tawreeta moodon, Allah wi'i: Onon on dowanteebe ?

³⁵En anndi ko Deftere wi'i sottintaake. Allah ewni nanbe wolde man be dowanteebe.

³⁶Ammaa min, cenaado Baabiraawo, nelaado nder duniyaaru, on mbi'i: A don wolwa kalluka dow Allah, ngam mi wi'i mi Biddo Allah?

³⁷To ko mi huuwi laataaki kuude Baabiraawo am, nden kam taa nuddineedam.

³⁸Ammaa to dum kuude maako fakat, koo to on nuddinaay yam min, nuddine kuude de'e, ngam haa on annda e on paama Baabiraawo don nder am, min boo mi don nder Baabiraawo."

³⁹Be dabbi nanngugo mo fahin, ammaa o teetori be.

⁴⁰Fahin Yeesu dilli gafa maayo Urdun, haa nokkuure nde Yuhanna aartuno wadugo baptisma, o joodi ton.

⁴¹Yimbe duudbe ngari haa maako. Be mbi'i: "Yuhanna wadaay kaayee fi wol koo ngole, ammaa ko o wolwi dow gorko oo fuu dum goonga."

⁴²Duudbe wonbe ton nuddini mo.

Yuhanna 11

Maayde Laazarus

¹Woodino goddo mo innde muudum Laazarus, o nyawi. Wuro maako, Baytaniya. Dum wuro ngo Mariyama e Marta deerdum debbo ngoni haa muudum.

²Mariyama o debbo mo rufino uurdi dow kosde Jawmiraawo, mo yiggino de bee gaasa muudum. Laazarus nyawdo oo, dum deerdiko.

³Deerdiraabe rewbe dido be'e neli goddo haa Yeesu, ngam o wi'a mo: "Jawmiraawo, soobaajo maada nyawdo."

⁴Nde Yeesu nani dum, o wi'i: "Nyawu ngu'u maaynataa mo, ammaa ngu wanginan teddungal Allah, ngam haa Biddo Allah teddine daliila man."

⁵Yeesu yidi Marta e Mariyama e Laazarus.

⁶Nde o nani Laazarus nyawdo, o fabbi nyalde didi fahin haa nokkuure nde o wonno.

⁷Nden o wi'i pukara'en: "En lorto haa lesdi Yahudiya."

⁸Pukara'en mbi'i mo: "Moodibbo, neebaay Yahuudu'en donno dabba fidugo ma bee kaa'e, nden a yidi loraago ton?"

⁹Yeesu jaabi: "Naa woodi saa'iji sappo e didi nder nyalawmaare? To goddo don yaha bee nyalawma, o fergataako, ngam o don yi'a annoora duniyaaru ndu'u.

¹⁰Ammaa to goddo don yaha bee jemma, o fergoto, ngam o walaa annoora nder maako."

¹¹Baawo wolwango be bolle de'e, o besdi wi'ugo be: "Soobaajo meeden Laazarus daanake, ammaa mi yahan findingo mo."

¹²Pukara'en njaabi mo: "Jawmiraawo, to o daanake, o yamditan."

¹³Yeesu donno wolwa dow haala maayde Laazarus, ammaa pukara'en tammino o don wolwa haala doyingol bee goonga.

¹⁴Nden Yeesu wi'i be bee laabɗum: "Laazarus maayi.

¹⁵Ammaa ngam daliila moodon mi don seyo ngam mi walaa ton, ngam haa on nuddina. Jonta kam, ndillen haa maako."

¹⁶Tomas bi'eteedo Ciwto wi'i pukara'en wodɓe: "Ndillen ton enen boo, ngam en maayda bee maako."

Yeesu woni ummitinoowo e geeditinoowo maayɓe

¹⁷Nde Yeesu yotti Baytaniya, o tawi be nastini banndu Laazarus nder yenaande, wadi nyalde nayi.

¹⁸Baytaniya badi bee Urusaliima, baakin kilomeetir tati.

¹⁹Yahuudu'en duudɓe ngari haa Marta e Mariyama, ngam de'itingo be ngam maayde deerɗiraawo maɓɓe.

²⁰Nde Marta nani Yeesu wari, o dilli fottoygo bee maako, ammaa Mariyama joodi haa saare.

²¹Marta wi'i Yeesu: "Jawmiraawo, to a donno do, deerɗam maayataano.

²²Ammaa mi anndi, koo jonta boo, Allah hokkete ko a toroto mo fuu."

²³Yeesu wi'i mo: "Deerɗa ummititto."

²⁴Marta jaabi mo: "Mi anndi o ummititto saa'i ummitineeki maayɓe, nyalaade darɗgal."

²⁵Yeesu wi'i mo: "Min woni ummitinoowo e geeditinoowo. Koo moy nuddini yam yeedan, koo to o maayi boo.

²⁶Koo moy geeto, nuddindo yam, maayataa sam. A nuddini dum na?"

²⁷Marta jaabi mo: "Ooho, Jawmiraawo, mi nuddini an, a Almasiihu, Bidɗo Allah, garando nder duniyaaru."

Yeesu ilni gondi

²⁸Baawo bolle de'e, Marta lori haa deerɗum Mariyama, wi'i mo bee sirri: "Moodibbo wari, o don ewne."

²⁹Nde Mariyama nani dum, o ummi law, o yehi haa Yeesu.

³⁰Yeesu nastaayno wuro tawon, o don haa nokkuure nde Marta fottuno bee maako.

³¹Yahuudu'en wondunoobe bee Mariyama nder suudu ngam de'itingo mo ngi'i o ummi law, o wurti, be tokki mo. Be tammi o yahan haa yenaande ngam woyugo ton.

³²Nde Mariyama wari haa nokkuure nde Yeesu woni, o yi'i mo, o hofi les kosde maako, o wi'i mo: "Jawmiraawo, to a donno do, deerdam maayataano."

³³Nde Yeesu yi'i o don woya, Yahuudu'en wardube bee maako boo don mboya, dum ummini bernde maako.

³⁴O wi'i: "Haa toy on uwi mo?" Be njaabi mo: "Jawmiraawo, war laar."

³⁵Yeesu ilni gondi.

³⁶Yahuudu'en mbi'i: "Kay, ndaare no o yidiri mo!"

³⁷Ammaa wodbe caka mabbe mbi'i: "Kanko mo wumtini wumbe, o waawataano hisnugo Laazarus maayde na?"

Laazarus yeeditinaama

³⁸Bernde Yeesu ummi fahin, o yehi haa yenaande. Dum lowol mabbaangol bee hayre.

³⁹Yeesu wi'i: "Cottine hayre." Marta, deerdu maaydo wi'i: "Jawmiraawo, o haccan, ngam o wadi nyalde nayi nder yenaande."

⁴⁰Yeesu wi'i mo: "Mi wi'aayno ma, to a nuddini, a yi'an teddungal Allah na?"

⁴¹Be cottini hayre go. Yeesu tijji asama, wi'i: "Yaa Baabiraawo, mi yetti ma ngam a nanani yam.

⁴²Min kam, mi anndi a don nanammi foroy, ammaa mi wi'i dum ngam moobre yimbe dariibe haa do, ngam haa be nuddina an neli yam."

⁴³Nde o wolwi bolle de'e, o hooli bee sawtu: "Laazarus, wurta!"

⁴⁴Maaydo wurti, kosde e juude maako don taari bee leppi, yeeso maako boo saawaango bee leppol. Yeesu wi'i be: "Piiste mo, acce mo o dilla."

Dabare nanngugo Yeesu

(Matta 26:1-5; Markus 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵Yahuudu'en duudbe warbe haa Mariyama ngi'i ko Yeesu wadi, be nuddini mo.

⁴⁶Ammaa wodbe caka mabbe njehi haa Farisa'en, ngecci be ko Yeesu wadi.

⁴⁷Farisa'en e mawbe liman'en ndawridi, mbi'i: "Dume en mbadata? Ngam gorko oo don wada kaayefiiji duudfi.

⁴⁸To en acci mo o don wada bana nii, yimbe fuu nuddinan mo. Nden mawbe Roma'en nastanbe haala man, kalkan haykaliiru meeden e ummaatoore meeden!"

⁴⁹Gooto caka mabbe, mo innde muudum Kayafas, kanke woni hooreejo liman'en hitaande man, wi'i be: "Onon walaa ko on paamata.

⁵⁰On paamataa to goddo gooto maayi ngam jama'aare fuu, dum buran woodugo dow halkere ummaatoore fuu na?"

⁵¹O wolwaay bolle de'e bee ngida maako. Ammaa nde o hooreejo liman'en hitaande man, o wadi annabaaku, o wi'i Yeesu maayan ngam ummaatoore Yahuudu'en fuu,

⁵²naa ngam ummaatoore maajum tan, ammaa ngam o hawta bibbe Allah sajkitiibe fuu boo.

⁵³Diga nyannde man, mawbe Yahuudu'en koo'i anniya mbarugo Yeesu.

⁵⁴Ngam man Yeesu meetaay waancugo bee bangudum caka Yahuudu'en. O dilli haa nokkuure kommbi ladde, haa wuro wi'eteengo Efrayim, ton o fabbidi bee pukara'en maako.

⁵⁵Juulde Yahuudu'en wi'eteende Paska badake, yimbe gure feere feere njehi Urusaliima diga juulde man siwaa, ngam be cena ko'e mabbe.

⁵⁶Be donno tefa Yeesu, be donno y'amy'amtira hakkunde mabbe nde be donno ndari nder haykaliiru: "Dume numdon? O warataa juulde sam na?"

⁵⁷Mawbe liman'en e Farisa'en umrino, to goddo anndi haa Yeesu woni, sey o fefta mo ngam be nannga mo.

Yuhanna 12

Mariyama rufi uurdi dow kosde Yeesu

(Matta 26:6-13; Markus 14:3-9)

¹Lutti balde joweego haa juulde Paska wada. Yeesu yehi Baytaniya, wuro Laazarus mo Yeesu ummitinno diga maayde.

²Be mbaɗani mo nyaamduuji haa ton. Marta donno hokka be nyaamdu, Laazarus donno caka nyaamdanbe bee Yeesu.

³Nden Mariyama hoo'i uurdi nardi laabndi cadndi masin baakin reeta liitir, rufi ndi dow kosde Yeesu, nden o yiggi de bee gaasa hoore maako. Suudu fuu heewi uureenga uurdi maajum.

⁴Yahuuda Iskariyot, gooto nder pukara'en Yeesu, zambbotoodo mo wi'i:

⁵"Koni be coorraay uurdi ndi'i baakin ceede cardi teemedde tati ngam be ndokka talaka'en?"

⁶O wi'i dum naa ngam o endi talaka'en, ammaa ngam o gujjo. Kanke woni jogoowo booro ceede, o don wujja ceede de be kalfini mo.

⁷Ammaa Yeesu wi'i: "Acce debbo oo, o aarti wadugo dum ngam nyalaade uweeki am.

⁸Talaka'en ngondan bee moodon foroy, ammaa min mi wondataa bee moodon foroy."

Dabare mbarugo Laazarus

⁹Yahuudu'en duudbe nani Yeesu don haa Baytaniya. Be njehi ton, naa ngam daliila Yeesu tan, ammaa ngam laarugo Laazarus mo Yeesu ummitinno diga maayde boo.

¹⁰Mawbe liman'en mbaɗi anniya mbarugo Laazarus boo,

¹¹ngam daliila maako, Yahuudu'en duudbe acci be, nuddini Yeesu.

Yeesu nasti Urusaliima

(Matta 21:1-11; Markus 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹²Jaɗngo man, moobre yimbe warbe ngam juulde Paska go nani Yeesu don wara haa Urusaliima.

¹³Be koo'i lice dibinooje, be njehi fottoygo bee maako, be don ngooka bee sawtu: "*Hosanna! Barka laatano laamiido Isra'iila, garando bee innde Jawmiraawo !*"

¹⁴Yeesu tawi wamnde molde, wa'i nde, bana ko winnda nder Deftere:

¹⁵"Taa hultor, an berniwol Siyona! Ndaa, laamiido maada don wara, o don wa'i wamnde molde."

¹⁶Saa'i man pukara'en maako paamaay dum tawon. Ammaa nde Yeesu teddinaama, be ciftori, dum binndaadam dow maako nder Deftere, kanjum be ngadani mo dum.

¹⁷Saa'i Yeesu ewni Laazarus, wurtinno mo yenaande, ummitinno mo diga maayde, yimbe duudbe donno ton. Kambe be tokki seedaago.

¹⁸Ngam maajum moobre duudnde wari fottugo bee Yeesu, ngam be nani haala kaayeeɗi wol ngol o wadno.

¹⁹Nden Farisa'en mbi'mbi'tiri hakkunde muudum'en: "Ndaa, ko en mbaɗi fuu nafaay koo dume, ngam duniyaaru fuu don tokko mo."

Yunaninke'en wodbe dabbiti Yeesu

²⁰Yunaninke'en wodbe donno caka warbe haa Urusaliima ngam sujidango Allah saa'i juulde.

²¹Be ngari haa Filip mo wuro muudum Baytisayda nder lesdi Galiili, be mbi'i mo: "Moodibbo, min ngidɗi laarugo Yeesu."

²²Filip yehi yecci dum Andire, nden be diɗo fuu be njehi, be ngecci dum Yeesu.

²³Yeesu jaabi be: "Saa'i wadi jonta, haa Bii-neddo heba teddungal.

²⁴Goonga mi wi'ata on: To wabbere alkamaari uwaaka nder lesdi, to nde waataay, nde joodoto feere maare. Ammaa to nde waati, nde rima gabbe duudde.

²⁵Koo moy yidi yonki muudum, majjinan ki. Ammaa koo moy wanyi yonki muudum nder duniyaaru ndu'u, aynan ki haa foroy.

²⁶Sey kuuwanoowo yam fuu tokko yam, ngam haa o wona haa ngonmi. Koo moy laatake kuuwanoowo yam, Baabiraawo am teddinan mo."

Yeesu wolwi haala maayde muudum

²⁷Yeesu wi'i: "Jonta bernde am sakli. Dume mbi'anmi? Mi wi'a Baabiraawo hisnammi torra saa'iire nde'e na? Ammaa fakat mi wari ngam mi torro nder saa'iire nde'e.

²⁸Baabiraawo, teddin innde ma." Nden sawtu iwi diga asama, wi'i: "Mi teddini nde, mi teddinan nde fahin."

²⁹Yimbe wonbe ton nani sawtu maajum, be mbi'i: "Dum riggaango." Wodbe mbi'i: "Malaa'ikaajo wolwani mo."

³⁰Ammay Yeesu wi'i be: "Sawtu oo waraay ngam am, ammaa dum wari ngam moodon.

³¹Jonta woni saa'iire kiita duniyaaru ndu'u. Jonta laamiido duniyaaru ndu wudinaama haa yaasi.

³²Min, to mi bangtaama diga lesdi, mi foodan yimbe fuu haa am."

³³Bee bolle de'e o tinndini irin maayde nde o tammi maayugo.

³⁴Yimbe mbi'i mo: "Min nani nder tawreeta no Almasiihu duumoto. Kadi noy a wi'rata: Haani Bii-neddo bangte? Moy woni Bii-neddo man?"

³⁵Yeesu jaabi be: "Annoora don wondi bee moodon wakkati sedda tawon. Ngance saa'i on ngoodi annoora, ngam taa nyibre juha on, ngam jahando nder nyibre anndaa haa o yahata.

³⁶Nde annoora don wondi bee moodon, nuddine annoora, ngam haa on laato bibbe annoora." Baawo Yeesu wolwi bolle de'e, o dilli, o suudi be.

Yahuudu'en nuddinaay Yeesu

³⁷Koo nde Yeesu wadi kaayefiiji duuddi yeeso mabbe, be nuddinaay mo,

³⁸ngam haa annabaaku ngu Esaaya wadi hibba, o wi'no: "Jawmiraawo, moy nuddini ko min mbolwi? Haa moy Jawmiraawo wangini baawde muudum?"

³⁹Be mbaawaay nuddingo, ngam Esaaya wi'i fahin:

⁴⁰“Allah wumni be, saatini berde mabbe, ngam taa be ngi'a bee gite mabbe, taa berde mabbe paama, taa be lorto, mi yamdītina be.”

⁴¹Esaaya wi'i non ngam o yi'i teddungal Yeesu, o wolwi dow maako.

⁴²Koo nder mawbe Yahuudu'en boo, duudbe nuddini Yeesu. Ammaa be mbanjinaay dum, ngam daliila Farisa'en, ngam taa be ngurtina be suudu dewal Yahuudu'en.

⁴³Ngam be buri yidugo yerduye yimbe dow yerduye Allah.

Wolde Yeesu hiitoto

⁴⁴Yeesu hooli bee sawtu, wi'i: “Koo moy nuddini yam, naa min tan o nuddini, ammaa o nuddini neldo yam.

⁴⁵Koo moy yi'i yam, yi'i neldo yam.

⁴⁶Min, mi annoora, mi wari nder duniyaaru, ngam taa nuddindo yam fuu joodo nder nyibre.

⁴⁷To goddo nani bolle am, dwtanaaki de, naa min hiitoto mo, ngam mi waraay hiitaago duniyaaru, ammaa ngam hisnugo ndu.

⁴⁸Koo moy sali yam, jabaay bolle am, o kiitetedo. Bolle de mi wolwi, kanje kiitoto mo nyalaade darngal.

⁴⁹Ngam mi wolwaay bee ngida am, ammaa Baabiraawo neldo yam, kanjo umri yam ko mi wolwata, ko mi anndinta yimbe.

⁵⁰Mi anndi umroore maako, dum ngeendam nduumiidam. Walaa ko mi wolwata, sey ko Baabiraawo umri yam wolwugo.”

Yuhanna 13

Yeesu looti kosde pukara'en muudum

¹Lutti nyalaade woore haa juulde Paska wada. Yeesu anndi saa'i muudum wari haa o acca duniyaaru, o hoota haa Baabiraawo. O yidi yimbe maako nder duniyaaru, o yidi be haa timmoode.

²Yeesu e pukara'en muudum donno nyaamda, nden Iblisa wadi numo nder bernde Yahuuda, bii Simon Iskariyot, ngam o zammo Yeesu.

³Yeesu anndi, o wari diga Allah, o loroto haa Allah, o anndi boo Allah hokki mo baawde dow koo dume fuu.

⁴O acci nyaamugo, o borti ngapaleewol maako, o haddi gudel.

⁵Nden o wadi ndiyam haa taasawo, o fuddi lootugo kosde pukara'en, o woosti de bee gudel ngel o haddi.

⁶Nden o wari haa Simon Piyer. Piyer wi'i mo: "Jawmiraawo, an, a lootantam kosde?"

⁷Yeesu jaabi mo: "Jonta a anndaa ko mi wadata tawon, ammaa a faaman dum yeeso sedda."

⁸Piyer wi'i mo: "Aa'a, a lootantaa yam kosde sam." Yeesu wi'i mo: "To mi lootanaay ma kosde, a walaa gedal haa am."

⁹Simon Piyer wi'i mo: "Jawmiraawo, nden kam naa kosde tan a lootantammi, ammaa lootanam juude bee hoore fuu."

¹⁰Yeesu wi'i mo: "To goddo yiiwake, o walaa haaje yiiwaago fahin. Sey kosde tan o lootata, ngam banndu maako don laabi. Onon on laabbe, ammaa naa on fuu."

¹¹Yeesu anndi mo tammi zambaago mo, ngam maajum o wi'i: "Naa on fuu on laabbe."

¹²Baawo o timmini lootango be kosde, o borni ngapaleewol maako fahin, o joodi haa taabal nyaamugo, o wi'i be: "On paami ko mi wadani on na?"

¹³On don ewno yam moodibbo e Jawmiraawo, dum boodfum, ngam mi moodibbo fakat.

¹⁴To min moodibbo, Jawmiraawo, mi looti kosde moodon, nden kam haani onon boo on lootindira kosde moodon.

¹⁵Mi hokki on misaalu, ngam haa onon boo on mbada bana mi wadani on.

¹⁶Goonga mi wi'ata on: Kuuwoowo burataa jaagordo muudum manngu, nelaado boo burataa neldo dum manngu.

¹⁷To on anndi dum, barka laatanto on to on mbaadi dum.

¹⁸Mi wolwaay dum ngam moodon fuu, mi anndi subaabe am. Ammaa haani ko Deftere wi'i hibba: Mo don nyaamda bee am, ummani yam.

¹⁹Mi don wi'a on dum jonta, diga dum siwaa laataago ngam haa on nuddina, min woni mo ngonmi to dum wadi.

²⁰Goonga mi wi'ata on: Koo moy jabi nelaado am, jabi yam min. Koo moy jabi yam, jabi neldo yam."

Yeesu waggini Yahuuda zamboto mo

(Matta 26:20-25; Markus 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹Baawo Yeesu wolwi bolle de'e, bernde maako sakli, o wi'i: "Goonga mbi'anmi on, gooto moodon zamboto yam."

²²Pukara'en ndaarndartiri, be anndaa dow moy o wolwi.

²³Pukaraajo mo Yeesu yidi dum, donno kommbi Yeesu haa taabal.

- ²⁴Simon Piyer baay'i mo ngam haa o y'ama Yeesu dow moy o wolwi.
- ²⁵Pukaraajo man baari Yeesu y'ami mo: "Jawmiraawo, dum moy?"
- ²⁶Yeesu jaabi mo: "Mi suuwan loɲngere nder takay, mo mi hokkata nde woni kanƙo." Nden Yeesu hoo'i loɲngere, suuwi nde nder takay, hokki nde Yahuuda bii Simon Iskariyot.
- ²⁷Nde Yahuuda jabi loɲngere maajum, Saydaanu nasti bernde maako. Yeesu wi'i mo: "Ko a yidi wadugo, wad dum law."
- ²⁸Walaa koo gooto nder maɓbe, taariibe taabal faami ngam dume Yeesu wi'i mo dum.
- ²⁹Nde nii Yahuuda woni jogoowo ceede, duudɓe tammi Yeesu wi'no mo o yaha o sooda kuuje de be mari haaje ngam juulde malla o hokka talaka'en huunde wodnde.
- ³⁰Nde Yahuuda jabi loɲngere go, o wurti law. Dum jemma.

Umroore hesre

- ³¹Nde Yahuuda wurti, Yeesu wi'i: "Jonta Bii-nedɗo teddinaama, Allah boo teddinaama nder maako.
- ³²Nde nii Allah teddinaama nder Bidɗo, Allah boo wanginan teddungal ngal Bidɗo mari bee hoore muudum. Jonta nii o wadan dum.
- ³³Bikkoy am, mi don wondi bee moodon saa'i sedɗa tawon. Baawodon on tefatam, ammaa mi don wi'a on jonta ko mi wi'no Yahuudu'en: On mbaawataa yahugo haa njahanmi.
- ³⁴Mi don hokka on umroore hesre: Ngidindire! Bana mi yidiri on, ngidindire onon boo.
- ³⁵Dow maajum yimbe fuu anndan on pukara'en am, to on don ngidindira."

Yeesu e Piyer

(Matta 26:31-35; Markus 14:27-31; Luka 22:31-34)

- ³⁶Simon Piyer wi'i Yeesu: "Jawmiraawo, toy njahataa?" Yeesu jaabi: "A waawataa tokkaago yam haa njahanmi jonta, ammaa yeeso sedɗa, a tammi tokkaago yam."
- ³⁷Piye wi'i mo: "Jawmiraawo, ngam dume mi waawataa tokkaago ma jonta? Mi hokkan yonki am, mi maaya ngam maada!"
- ³⁸Yeesu jaabi: "Goonga a hokkan yonki maada ngam am na? Goonga mi don wi'e: Hiddeko asgumri u'a, a wi'an nde tati a anndaa yam."

Yuhanna 14

Yeesu woni laawol jahranngol haa Allah

¹Yeesu wi'i pukara'en muudum: "Taa berde moodon caklo. Nuddine Allah, nuddineedam min boo.

²Woodi cuudi duudfi nder saare Baabiraawo am, mi yahan, mi taaskitinana on joonde. Mi wi'ataano on dum to dum laataaki non.

³To mi dilli, mi taaskitinani on joonde, mi loroto, mi hoo'a on, mi yahra on haa am, ngam haa on ngona haa ngonmi.

⁴On anndi laawol yahugo haa njahanmi."

⁵Tomas wi'i mo: "Jawmiraawo, min anndaa haa a yahata, noy min anndirta laawol maajum?"

⁶Yeesu wi'i mo: "Min woni laawol e goonga e ngeendam. Walaa mo yahata haa Baabiraawo, sey bee am.

⁷To on anndino yam, on anndanno Baabiraawo am boo. Diga jonta on anndi mo, on ngi'i mo."

⁸Filip wi'i mo: "Jawmiraawo, hollu min Baabiraawo, dum he'an min."

⁹Yeesu wi'i mo: "Filip, duuri mi don wondi bee moodon, nden a anndaa yam na? Koo moy yi'i yam, yi'i Baabiraawo. Noy mbi'rata: Hollu min Baabiraawo?

¹⁰A nuddinaay mi don nder Baabiraawo, Baabiraawo boo don nder am na? Bolle de mi wolwanta on iwaay haa am. Baabiraawo mo don nder am, kanke hebbitinta kuude maako.

¹¹Nuddine ko mi wi'i on: Baabiraawo don nder am, min boo mi don nder maako. To naa non, nuddine ngam daliila kuude de'e.

¹²Goonga mi wi'ata on: Koo moy nuddini yam, huuwan kuude de mi huuwi, o huuwan ko furi dum mawnugo boo, ngam mi don dilla haa Baabiraawo.

¹³Ko on toroto bee innde am fuu, mi wadan dum, ngam haa Baabiraawo teddine nder Bidfo.

¹⁴To on torake koo dume bee innde am, mi wadan dum."

Yeesu wi'i o nelan Ruuhu Ceniido

¹⁵Yeesu tokki wi'ugo: "To on ngidi yam, on njogoto umrooje am.

¹⁶Mi toroto Baabiraawo o hokka on Balloowo feere, ngam o wonda bee moodon haa abada.

¹⁷Dum Ruuhu mo goonga, duniyaaru waawataa hebugo mo, ngam ndu waawataa yi'ugo mo, ndu anndataa mo boo. Ammaa onon on anndi mo, ngam o don wondi bee moodon, o joodoto nder moodon boo.

¹⁸Mi accataa on bana atiime'en, mi loroto haa moodon.

- ¹⁹Yeeso sedda duniyaaru yi'ataa yam fahin, ammaa onon on ngi'atam, ngam min mi don yeedi, onon boo on ngeedan.
- ²⁰Nyalaade man, on anndan min mi don nder kawtal bee Baabiraawo am, onon boo on don nder kawtal bee am.
- ²¹Mo jogi umrooje am, dowlani de, kanke woni gidde yam. Baabiraawo yidan gidde yam, min boo mi yidan mo, mi wanginanan mo hoore am."
- ²²Woodi Yahuuda feere, naa Yahuuda Iskariyot, o wi'i Yeesu: "Jawmiraawo, noy dum laatorto, a wanginana min hoore ma, ammaa a wangantaa duniyaaru?"
- ²³Yeesu jaabi mo: "To godde yidi yam, o dowlanto bolle am, Baabiraawo am boo yidan mo. Min bee Baabiraawo am, min ngaran, min njoododotto bee maako.
- ²⁴Mo yidaa yam, o dowlantaako bolle am. Ko on nanata haa am, dum iwaay haa am, ammaa haa Baabiraawo neldo yam.
- ²⁵Mi wolwani on dum yaake mi don wondi bee moodon.
- ²⁶Balloowo, waato Ruuhu Ceniido mo Baabiraawo neldata on bee innde am, kanke ekkintanta on kuuje fuu, o siftinoran on ko mi wi'i on fuu.
- ²⁷Mi don accana on salaaman, mi don hokka on salaaman am. Ko mi hokkata on, dum nanndaay bee ko duniyaaru hokkata. Taa berde moodon caklo, taa kultore!
- ²⁸On nani mi wi'no on mi dillan, ammaa mi loroto haa moodon. To on ngidi yam, on ceyoto ngam mi don dilla haa Baabiraawo, ngam Baabiraawo buri yam manngu.
- ²⁹Mi wolwani on dum jonta diga dum siwaa laataago, ngam haa on nuddina to dum wadi.
- ³⁰Mi tokkataako wolididgo duuddum bee moodon, ngam laamiido duniyaaru don wara. O walaa baawde dow am koo sedda.
- ³¹Ammam ngam haa duniyaaru annda mi yidi Baabiraawo, ngam maajum mi don wada ko Baabiraawo umri yam. Umme, ndillen diga do!"

Yuhanna 15

Balndol inabohi

- ¹Yeesu tokki wi'ugo: "Min, mi inabohi goongahi, Baabiraawo am woni jawmu ngesa.
- ²Lisal koo ngale haa am ngal rimataa bibbe, o ta'an ngal. Ammaa lisal dimanngal bibbe, o mo'inan ngal haa ngal besda rimugo bibbe fahin.
- ³Onon on mo'inaabe ngam daliila wolde nde mi wolwani on.

⁴Tabite nder kawtal bee am, nden kam min boo mi tabitan nder kawtal bee moodon. Bana no lisa inabohi rimataa fiɓɓe, sonaa to ngal hawti bee inabohi, bana non onon boo, on mbaɗataa nafaɗa sonaa to on ɗon tabiti nder kawtal bee am.

⁵Min woni inabohi, onon on lice. Mo tabiti nder kawtal bee am, min boo mi tabiti nder kawtal bee muuɗum, kanɗo o waɗan nafaɗa. Ammaa to on ngondaay bee am, on mbaawataa waɗugo koo ɗume.

⁶To godɗo tabitaay nder kawtal bee am, o wudinteedo yaasi bana lisa ta'aangal, ngal yooran, nden ɓe koocan ngal ɓe ngudina ngal nder yiite, ngal wula.

⁷To on ɗon tabiti nder kawtal bee am, bolle am boo ɗon tabiti nder moodon, tore ko on ngidɗi fuu, on keban ɗum.

⁸Ndaa ko teddinta Baabiraawo am: On mbaɗa nafaɗa ɗuudka, on laato pukara'en am.

⁹Bana no Baabiraawo yidiri yam, non min boo mi yidiri on. Tabite nder yiide am.

¹⁰To on ɗon njogo umrooje am, on tabitan nder yiide am, bana no min boo mi jogori umrooje Baabiraawo am, mi ɗon tabiti nder yiide maako.

¹¹Mi wolwani on ɗum bana nii ngam haa seyo am wona nder ɓerde moodon, seyo moodon boo heewa.

¹²Ndaa umroore am: Ngidindire bana no mi yidiri on.

¹³Walaa yiide ɓurata nde'e: Godɗo hokka yonki muuɗum ngam soobiraabe muuɗum.

¹⁴On soobiraabe am, to on ɗon mbaɗa ko mi umri on.

¹⁵Mi ewnataa on huuwoobe fahin, ngam kuuwoowo anndaa ko jaagordɗo muuɗum waɗata. Mi ewni on soobiraabe am, ngam ko mi nani haa Baabiraawo am fuu, mi anndini on ɗum.

¹⁶Naa onon cubi yam, ammaa min subi on. Mi subi on, mi yowani on kuugal, ngam haa on njaha, on mbaɗa nafaɗa, nafaɗa moodon boo tabita, ngam haa ko on yaamata haa Baabiraawo bee innde am fuu, o hokka on ɗum.

¹⁷Ngidindire, kanjum mi umri on."

Duniyaaru wanyi Yeesu e yimbe muuɗum

¹⁸To duniyaaru wanyi on, annde ndu aarti wanyugo yam min.

¹⁹To on laatino ɓe duniyaaru, ndu yidanno on ngam on yimbe maaru. Ammaa nde nii on laataaki ɓe duniyaaru, mi subi on, mi wurtini on diga duniyaaru, ngam maajum, duniyaaru ɗon wanya on.

²⁰Ciftore ko mi wi'i on: Kuuwoowo burataa jaagordo muudum manngu. To be toonyake yam, be toonyoto on onon boo. To be dwtanake bolle am, be dwtanto bolle moodon boo.

²¹Ammaa be mbaɗan on ɗum fuu ngam daliila innde am, ngam be anndaa neldo yam.

²²Be ngalaano aybe to mi waraayno, mi wolwanaayno be. Ammaa jonta be ngalaa hujja ngam hakke mabbe.

²³Koo moy wanyi yam, wanyi Baabiraawo am boo.

²⁴Be ngalaano aybe to mi huuwaayno kuude caka mabbe de goddo meedaay huuwugo. Ammaa jonta be ngi'i kuude am, bee non fuu be nganyi yam, min e Baabiraawo am.

²⁵Dum laati non, ngam haa ko winnda nder defte mabbe, waato tawreeta goonda: Be nganyi yam bilaa daliila.

²⁶To Balloowo mo mi nelata haa moodon diga Baabiraawo wari, waato Ruuhu mo goonga garando diga Baabiraawo, kanke o seedanto yam.

²⁷Onon boo on ceedanto yam, ngam on ngondi bee am diga fuddam.

Yuhanna 16

¹“Mi wolwani on ɗum bana nii ngam taa on acca nuddingo yam.

²Be ngurtinan on cuudi dewal Yahuudu'en. Saa'iire waran, nde koo moy mbari goddo moodon tammi o wadi ko Allah yidi.

³Be mbaɗan ɗum ngam be anndaa Baabiraawo, be anndaa yam min boo.

⁴Ammaa mi wolwani on bana nii ngam to saa'i man wadi, on ciftora mi biido on ɗum.” Mi wi'aayno on ɗum diga fuddam, ngam mi donno wondi bee moodon.

Kuugal Ruuhu Ceniido

⁵Jonta, mi don dilla haa neldo yam, walaa koo gooto moodon yami yam: Toy njahataa?

⁶Ammaa jonta berde mon cunake ngam mi wi'i on ɗum.

⁷Ammaa goonga mi wi'ata on: Dum buran nafugo on to mi dilli, ngam to mi dillaay, Balloowo go warataa haa moodon. To mi dilli, mi nelan mo haa moodon.

⁸Kanke, to o wari, o wanjinan boofi yimbe duniyaaru dow haala hakke e adilaaku e kiita.

⁹Be don mboofa dow haala hakke, ngam be nuddinaay yam.

¹⁰Be don mboofa dow haala adilaaku, ngam mi don dilla haa Baabiraawo, on meetataa yi'ugo yam.

¹¹Be don mboofa dow haala kiita boo, ngam laamiido duniyaaru ndu hiitaama.

¹²“Kuuje godde duudde luttani yam wi'ugo on, ammaa dum buran faamu moodon tawon.

¹³To Ruuhu mo goonga wari, o dowan on nder goonga fuu. Ngam o wolwataa ngida maako, ammaa o wi'an on ko o nani, ko tammi wargo fuu.

¹⁴Kan'ko o teddintam, ngam o yeccan on ko o hebi haa am.

¹⁵Ko Baabiraawo mari fuu, min mari dum. Ngam maajum mbi'mi: Ruuhu yeccan on ko o nani haa am.”

Suno laatoto seyo

¹⁶Yeesu wi'i: “Yeeso sedda on ngi'ataa yam, baawodon sedda on ngi'atam fahin.”

¹⁷Wodbe caka pukara'en maako y'amy'amtiri: “Dume o yidi wi'go en: Yeeso sedda on ngi'ataa yam, baawodon sedda on ngi'atam fahin. Kadiboo: Ngam mi don dilla haa Baabiraawo?

¹⁸Dume dum yidi wi'go: Yeeso sedda? En paamataa ko o yidi wi'ugo.”

¹⁹Yeesu anndi be ngidi y'amugo mo, o wi'i be: “Mi wi'i on: Yeeso sedda on ngi'ataa yam, baawodon sedda on ngi'atam fahin. Dow maajum on don y'amy'amtira na?

²⁰Goonga mi wi'ata on: On mboyan, on cunoto, ammaa duniyaaru seyoto. On cunoto, ammaa suno moodon laatoto seyo.

²¹To debbo reeduujo badake besnugo, o sunoto ngam saa'i torra warani mo. Ammaa to o besni, o yejjitan bone man ngam daliila seyo, ngam o danyi neddo haa duniyaaru.

²²Bana non onon boo, on cunake jonta, ammaa mi yi'an on fahin. Nden kam berde moodon ceyoto, walaa mo ittata seyo moodon sam.

²³To nyalaade man yottake, on y'amataa yam koo dume. Goonga mi wi'ata on: Koo dume on tori Baabiraawo bee innde am fuu, o hokkan on dum.

²⁴Haa wargo hannde on toraaki koo dume bee innde am. Tore, on keban ko on tori, ngam haa seyo moodon heewa.”

Yeesu woni jaaliido duniyaaru

²⁵Yeesu tokki wi'ugo: “Mi wolwani on kuuje de'e fuu bee balndi. Saa'iire waran nde mi wolwantaa on bee balndi fahin, ammaa mi wolwanan on haala Baabiraawo bee laabfum.

²⁶To nyalaade man yottake, on toroto Baabiraawo bee innde am. Mi wi'aay on, mi toroto Baabiraawo ngam moodon.

²⁷Baabiraawo bee hoore mum yidi on, ngam on ngidi yam, on nuddini mi iwi haa Allah.

²⁸Mi iwi haa Baabiraawo, mi wari nder duniyaaru. Jonta mi accan duniyaaru, mi hootan haa Baabiraawo."

²⁹Pukara'en maako mbi'i mo: "Ndaa, jonta a don wolwa laabfum, bilaa balndi.

³⁰Jonta min paami a anndi koo dume fuu. A walaa haaje goddo yame, a anndi ko o yidi yamugo. Ngam maajum min nuddini a iwi haa Allah."

³¹Yeesu jaabi be: "Jonta on nuddini na?

³²Saa'i waran, koo jonta maa dum wadi, on fuu on cankititto, koo moy fuu haa saare muudum, on accatam min feere am. Ammaa mi laataaki feere am, ngam Baabiraawo don wondi bee am.

³³Mi wolwani on dum ngam haa on keba salaaman nder am. On njaran bone nder duniyaaru, ammaa tidfine berde moodon, min mi jaalake duniyaaru."

Yuhanna 17

Yeesu wadani pukara'en muudum do'a

¹Nde Yeesu timmini bolle de'e fuu, o tijji asama, o wi'i: "Yaa Baabiraawo, saa'i am wadi. Wangin teddungal am, min Biddo maada, ngam haa Biddo boo wangina teddungal maada.

²A hokki yam baawde dow yimbe fuu, ngam mi hokka ngeendam nduumiidam haa yimbe be a hokki yam.

³Ndaa ko woni ngeendam nduumiidam: Be annda an woni Allah gooto, goongaajo, be annda boo Yeesu Almasiihu, nelaado ma.

⁴Mi wangini teddungal maada nder duniyaaru, mi timmitini kuugal ngal a hokki yam.

⁵Jonta, yaa Baabiraawo, hokkam teddungal haa yeeso ma, teddungal ngal mi marno yaake mi donno wondi bee maada, diga duniyaaru tagaaka tawon.

⁶Mi wangini innde ma haa yimbe be a wurtini nder duniyaaru, a hokki yam. An mari be, a hokki yam be, be dwtani wolde ma.

⁷Jonta, be anndi ko a hokki yam fuu iwi haa maada.

⁸Ngam mi wolwani be bolle de a wolwani yam, be njabi de. Be annditi fakat mi iwi haa maada, be nuddini an neli yam.

- ⁹Mi don toro ma ngam mabbe. Mi torataako ngam duniyaaru, ammaa mi don toro ma ngam yimbe be a hokki yam, ngam be yimbe maada.
- ¹⁰Ko marmi fuu, an jeyi, ko marda fuu boo, min jeyi, mi teddinaama nder mabbe.
- ¹¹Mi joodataako nder duniyaaru fahin, ammaa kambe be don njoodi nder maaru. Jonta mi don yaha haa maada. Yaa Baabiraawo Ceniido, a wanginani yam baawde innde maada, aynu be bee baawde man, ngam haa be laato gootum, bana min bee ma en gootum.
- ¹²Yaake mi donno wondi bee mabbe, mi faddi be bee baawde innde ma nde a hokki yam. Mi ayni be, walaa koo gooto mabbe halki, sonaa mo majjini hoore muudum, ngam haa ko winnda nder Deftere goonda.
- ¹³Jonta mi don yaha haa maada, mi don wi'a dum fuu diga mi don nder duniyaaru tawon, ngam haa berde mabbe keewa seyo am timmididngo.
- ¹⁴Mi anndini be wolde ma. Duniyaaru wanyi be, ngam be laataaki be duniyaaru, bana min boo mi laataaki mo duniyaaru.
- ¹⁵Mi torataako ma ngam a wurtina be duniyaaru, ammaa a fadda be diga Kalludo.
- ¹⁶Be laataaki be duniyaaru, bana min boo mi laataaki mo duniyaaru.
- ¹⁷Wolde maada woni goonga. Senu be bee goonga man.
- ¹⁸Bana a neldiri yam nder duniyaaru, bana non min boo mi neldi be haa duniyaaru.
- ¹⁹Mi lii'ani ma yonki am ngam mabbe, ngam haa be laato lii'anaabe ma daliila goonga.
- ²⁰Mi don toro ma naa ngam mabbe tan, ammaa mi don toro ma boo ngam nuddinanbe yam daliila waazu mabbe fuu,
- ²¹ngam haa be fuu be laato gootum. Bana an, Baabiraawo, a don nder kawtal bee am, min boo mi don nder kawtal bee maada. Kambe boo be ngona nder kawtal bee meeden, ngam haa duniyaaru nuddina an neli yam.
- ²²Mi hokki be teddungal ngal a hokki yam, ngam haa be laato gootum, bana an bee am en laati gootum.
- ²³Min mi don nder kawtal bee mabbe, an boo a don nder kawtal bee am, ngam haa be laato gootum fakat, ngam haa duniyaaru annda an neli yam, a yidi be bana a yidiri yam.
- ²⁴Yaa Baabiraawo, yimbe be a hokki yam, mi yidi be ngonda bee am haa ngonanmi, ngam haa be ngi'a teddungal am ngal a hokki yam, ngam a yidi yam diga duniyaaru tagaakano tawon.

²⁵Yaa Baabiraawo, adiliijo, duniyaaru anndaa ma, ammaa min mi anndi ma, yimbe be boo anndi an neli yam.

²⁶Mi anndini be innde ma, mi tokkoto anndingo be boo, ngam haa yiide nde a yidiri yam wona nder mabbe, min boo mi wona nder kawtal bee mabbe.”

Yuhanna 18

Nanngseeki Yeesu

(Matta 26:47-56; Markus 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹Nde Yeesu timmini bolle de'e, o dilli bee pukara'en maako gafa maayel Kederon. Woodi jarne haa nokkuure man, o nasti ton bee pukara'en maako.

²Yahuuda, zambotoodo mo boo anndi nokkuure man, ngam Yeesu e pukara'en muudum mboowi hawtugo haa ton.

³Yahuuda yahdi haa jarne man bee sooje'en e nelaabe mawbe liman'en e Farisa'en, be don njogi balmi e pittirlaaji e jame yiite e balmi.

⁴Yeesu anndi ko hebata mo fuu. O wurti, o yami be: “Moy on dabbititta?”

⁵Be njaabi mo: “Min don dabbita Yeesu mo Nasaratu.” Yeesu wi'i be: “Dum min.” Yahuuda, zambotoodo mo boo don darodi ton bee mabbe.

⁶Nde Yeesu wi'i: “Dum min”, be lori baawo baawo, be ndo'i haa lesdi.

⁷Yeesu yami be fahin: “Moy on dabbititta?” Be njaabi: “Yeesu mo Nasaratu.”

⁸Yeesu wi'i: “Mi wi'i on, dum min. To dum min on dabbititta kam, acce yimbe be'e ndilla.”

⁹Dum laati non ngam goondingo wolde nde Yeesu wi'no: “Mi majjinaay koo gooto nder yimbe be a hokki yam.”

¹⁰Simon Piyer woodino kaafahi, o losi ki, o soppi suka hooreejo liman'en, o ta'i mo nofru nyaamru. Innde suka oo, Malkus.

¹¹Ammaa Yeesu wi'i Piyer: “Waatu kaafahi maada haa suudu maaki. Mi yarataa jardugel bone ngel Baabiraawo am hokki yam na?”

Yeesu yeeso Annas

¹²Nden sooje'en e mawdo mabbe e Yahuudu'en aynoobe nanngi Yeesu, kabbi mo.

¹³Aran be njahri mo haa Annas, kanke woni esiraawo Kayafas, hooreejo liman'en hitaande maajum.

¹⁴Kayafas woni mo sarwuno Yahuudu'en, wi'no be: “Ndikka goddo gooto maaya ngam ummaatoore fuu.”

Piyer yeddi Yeesu

(Matta 26:69-70; Markus 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵Simon Piyer e pukaraajo feere donno tokki Yeesu. Pukaraajo oo, hooreejo liman'en anndi mo, kanjo o nastidi bee Yeesu haa daldal saare hooreejo liman'en.

¹⁶Ammaa Piyer donno dari yaasi, kommbi dammugal. Nden pukaraajo mo hooreejo liman'en anndi dum go wurti wolwani debbo aynando dammugal, nastini Piyer nder saare.

¹⁷Debbo man wi'i Piyer: "Naa an boo a pukaraajo gorko oo?" O jaabi: "Aa'a, naa dum min."

¹⁸Huuwoobe e aynoobe kubbi yiite, don aytino ton, ngam jaangol donno wada. Piyer boo donno darodi bee mabbe, donno aytino.

Hooreejo liman'en yami Yeesu

(Matta 26:59-66; Markus 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹Nden hooreejo liman'en yami Yeesu dow haala pukara'en muudum e ekkitinol muudum.

²⁰Yeesu jaabi mo: "Mi wolwi bee bangudum yeeso yimbe fuu. Foroy mi waazi nder cuudi dewal Yahuudu'en e nder haykaliiru, haa Yahuudu'en fuu mooftoto, mi wolwaay koo dume bee sirri.

²¹Ngam dume a yamatammi? Yam nanbe yam ko mi wolwani be, kambe be anndi."

²²Nde Yeesu wolwi bolle de'e, gooto nder aynoobe maari mo, wi'i: "Bana nii a jaaborto hooreejo liman'en na?"

²³Yeesu jaabi mo: "To kalluka mbolwumi, wengin dum. Ammaa to boodum mbolwumi, koni a maari yam?"

²⁴Nden Annas neldi mo o kabbaado haa Kayafas, hooreejo liman'en.

Piyer dullitini Yeesu fahin

(Matta 26:71-75; Markus 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵Simon Piyer donno dari ton, donno aytino. Nden be mbi'i mo: "An boo naa a gooto nder pukara'en gorko oo na?" Ammaa o yeddi dum, o wi'i: "Aa'a, naa dum min."

²⁶Goto nder suka'en hooreejo liman'en, banndiraawo goddo mo Piyer ta'ino nofru mum go, wi'i mo: "Mi yi'aay ma nder jarne bee maako na?"

²⁷Ammaa Piyer yeddi dum fahin. Saa'i man nden asgumri u'i.

Yeesu yeeso Pilaatu

(Matta 27:1-2,11-14; Markus 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸Jaŋngo maajum fajiri cub be koo'i Yeesu haa saare Kayafas, be njahri mo haa suudu kiita haa saare ngomna Roma'en. Yahuudu'en nastaay saare man, ngam taa be coba, haa be keba nyaamugo nyaamdu Paska.

²⁹Nden Pilaatu, wurti, wari haa mabbe, y'ami be: "Dume on ngullori goddo oo?"

³⁰Be njaabi mo: "To o laataakino kalludo, min ngaddataano mo haa maada."

³¹Pilaatu wi'i be: "Kooce mo onon, kiite mo fodde tawreeta moodon." Yahuudu'en njaabi mo: "Dum dujanaaki min min kiito goddo kiita maayde."

³²Dum laati non ngam goonɗingo bolle de Yeesu wi'no, ngam tinndingo no o maayrata.

³³Pilaatu nasti saare mum fahin, ewni Yeesu, y'ami mo: "An woni laamiido Yahuudu'en na?"

³⁴Yeesu jaabi: "A wi'i dum bee hoore ma naa malla wodde ngecci ma dum?"

³⁵Pilaatu jaabi: "Min mi Yahuuduujo na? Yimbe ummaatoore maada e mawbe liman'en ngulli ma haa am. Dume a wadi?"

³⁶Yeesu jaabi: "Laamu am laataaki laamu duniyaaru ndu. To laamu am laatino ngu duniyaaru ndu, jaggiibe am ngaranno habugo ngam am, ngam taa mi nasta juude Yahuudu'en. Ammaa goonga laamu am laataaki laamu duniyaaru ndu."

³⁷Pilaatu y'ami mo: "A laamiido kadi na?" Yeesu jaabi: "An maa a wi'i dum: Mi laamiido. Mi danyaama, mi wari nder duniyaaru ndu'u ngam mi seedano goonga. Koo moy yidi goonga, hedititto ko mi wi'ata."

³⁸Pilaatu y'ami mo: "Dume woni goonga?"

Yeesu hiitaama kiita maayde

(Matta 27:15-31; Markus 15:6-20; Luka 23:13-25)

Nden Pilaatu wurti fahin, wari haa Yahuudu'en, wi'i be: "Min mi tawaay daliila hiitaago gorko oo sam.

³⁹Ammaa bana ko woowa haa moodon, juulde Paska fuu, mi yoofanan on kabbaado gooto mo on ngidi. On ngidi mi yoofana on laamiido Yahuudu'en na?"

⁴⁰Ammaa be ngooki fahin, be mbi'i: "Aa'a, naa kanke a yoofata, min ngidi a yoofana min Barabbas!" Barabbas man o pasooxo.

Yuhanna 19

¹Nden Pilaatu umri yimbe mum be kooca Yeesu, be bocca mo.

²Sooje'en mbami meetaleewol gi'e, be njo'ini dum dow hoore Yeesu, be moji mo mojaare wodeere.

³Be baditi mo, be mbi'i: "Allah woonane, laamiido Yahuudu'en!" Be maari mo.

⁴Pilaatu wurti fahin, wolwani yimbe, wi'i: "Ndaa, mi wurtinan mo haa moodon, ngam haa on paama mi tawaay daliila hiitaago mo."

⁵Nden Yeesu wurti, meetalee wol gi'e don dow hoore maako, o don moji mojaare wodeere go. Pilaatu wi'i be: "Ndaa mo."

⁶Ammaa nde liman'en e aynoobe ngi'i mo, be ngooki, be mbi'i: "Bil mo haa leggal gaafaangal! Bil mo!" Pilaatu wi'i be: "Kooce mo onon, bile mo, ngam min mi tawaay daliila hiitaago mo."

⁷Yahuudu'en mbi'i mo: "Min ngoodi umroore woore. Fodde umroore man sey o maaya, ngam o wadi hoore maako o Bidfo Allah."

⁸Nde Pilaatu nani wolde nde'e, kulol maako besdi.

⁹O nasti saare fahin, o yami Yeesu: "Toy iwdaa?" Ammaa Yeesu jaabaaki mo sam.

¹⁰Pilaatu wi'i mo: "A jaabataako yam na? A anndaa mi woodi baawde yoofugo ma, mi woodi boo baawde bilugo ma haa leggal gaafaangal na?"

¹¹Yeesu jaabi mo: "A walaano baawde dow am koo sedfa, to Allah hokkaayno ma de. Ngam maajum mo hokki yam haa junngo ma, hakke maako buri mawnugo."

¹²Diga saa'i man Pilaatu tefi dabare yoofugo Yeesu. Ammaa Yahuudu'en ngooki, mbi'i: "To a yoofi mo, nden kam naa a soobaajo Kaysara laamiido Roma. Koo moy wadi hoore muudum laamiido, o konneejo Kaysara laamiido Roma."

¹³Nde Pilaatu nani bolle de'e, o wurtini Yeesu fahin, o joodi dow koromwal kiita, haa nokkuure wi'eteende bee Ibraniinkeere Gabbata, waato Tankol-kaa'e.

¹⁴Dum nyalaade taaskara juulde Paska,deydey caka nyalawma. Pilaatu wi'i Yahuudu'en: "Ndaa laamiido moodon!"

¹⁵Be ngooki, be mbi'i: "Mbar mo, mbar mo, bil mo haa leggal gaafaangal." Pilaatu wi'i be: "Kadi mi bila laamiido moodon na?" Mawbe liman'en njaabi: "Min ngalaa laamiido feere, sey laamiido Kaysara."

¹⁶Nden, Pilaatu hokki be Yeesu haa be bila mo haa leggal gaafaangal. Be ndilliri mo.

Yeesu bilaama haa leggal gaafaangal

(Matta 27:32-44; Markus 15:21-32; Luka 23:26-43)

¹⁷Yeesu wurti yaasi berniwol, o don roondi gaafaangal maako, haa o yotti nokkuure wi'eteende bee Ibraniinkeere Golgota, waato Gumbal-hoore.

¹⁸Haa ton sooje'en bili Yeesu haa leggal gaafaangal. Be bildi worbe dido bee Yeesu, gooto haa wakeere nyaamre, gooto boo haa wakeere nannde, Yeesu don haa caka.

¹⁹Pilaatu winndi dow alluha, o bili dūm haa gaafaangal. Ndaa ko o winndi: “Yeesu mo Nasaratu, laamiido Yahuudu'en.”

²⁰Yahuudu'en dūudbe njaŋgi dūm, ngam nokkuure man daayaaki bee berniwol. Binndi man winndaama bee Ibraŋkeere e Romaŋkeere e Yunaniŋkeere.

²¹Ammaa mawbe liman'en Yahuudu'en mbi'i Pilaatu: “Taa winndu: Laamiido Yahuudu'en, ammaa winndu: O wi'i o laamiido Yahuudu'en.”

²²Pilaatu jaabi be: “Ko mi winndi, dūm tabiti.”

²³Nde sooje'en timmini bilugo Yeesu haa leggal gaafaangal, be kooci limce maako, be cenndi de gebe nayi, soojeejo fuu hebi yebre woore. Be kooci boo toggoore maako sannyaande diga dow haa les bilaa nyooŋol.

²⁴Sooje'en mbi'i hakkunde muudum'en: “Taa en ceeka toggoore nde, ammaa en mbada kur'u ngam en ndaara moy hebata nde.” Bana nii ko Deftere wi'i, goonɗiri: “Be cenndi limce am hakkunde mabbe, be mbadi kur'u ngam limce am.” Bana nii sooje'en mbadi.

²⁵Daada Yeesu e deerdum debbo e Mariyama debbo Kolopas e Mariyama mo Magdala, be don ndari kommbi leggal gaafaangal haa be bili Yeesu.

²⁶Yeesu yi'i daada muudum e pukaraajo mo o yidi dūm, be don ndarodi ton. O wi'i daada maako: “Debbo, ndaa biɗɗo ma.”

²⁷Nden o wi'i pukaraajo man: “Ndaa daada ma.” Diga saa'i man pukaraajo man hooci Mariyama haa saare muudum.

Maayde Yeesu

(Matta 27:5-56; Markus 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸Baawo maajum, nde Yeesu anndi kuuje fuu kebbitinaama, ngam o goonɗina ko winnda nder Deftere, o wi'i: “Mi domɗi.”

²⁹Woodi mbulku ton, kebbinaangu inaboojam lammudam. Be cuuwi irin sooso nder maajam, be mbadi dūm haa yommbal isop, be bangti dūm haa hunnduko Yeesu.

³⁰Nde Yeesu metti lammudam, o wi'i: “Dum fuu dūm timmidi.” Nden o turi hoore maako, o maayi.

Soojeejo yuwi wuttudu Yeesu

³¹Dum nyannde taaskara nyalaade siwtorde. Yahuudu'en ngidaa balli lotta dow ledde gaafaade nyannde siwtorde ngam nyalaade siwtorde man laati nyalaade mawnde haa mabbe. Ngam maajum be tori Pilaatu o umra be ngewa kosde bilaabe, be njippina balli mabbe.

³²Nden sooje'en ngari, be ngewi kosde arano, nden be ngewi de didabo haa bildaabe bee Yeesu dow ledde gaafaade.

³³Nde be njotti haa Yeesu, be tawi o maayi, ngam maajum be ngewaay kosde maako.

³⁴Ammaa gooto nder sooje'en yuwi mo wuttudu bee labbo, law y'iiy'am e ndiyam ngurti.

³⁵Gi'do seedi dum, seedamku maako goonga, kanke boo o anndi goonga o wolwi, ngam haa onon boo on nuddina.

³⁶Dum laati non ngam hebbitingo ko Deftere wi'i: "Be ngewataa i'e maako koo gootal."

³⁷Aayaare feere boo wi'i: "Be ndaaran mo be njuwi."

Yeesu wallinaama nder yenaande

(Matta 27:57-61; Markus 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸Baawo maajum, Yusufu mo wuro Arimatiya tori Pilaatu dunayeere hoocugo banndu Yeesu. Yusufu boo latino pukaraajo Yeesu, ammaa bee sirri, ngam o donno hula Yahuudu'en. Pilaatu dunani mo. O yehi, o hooci banndu Yeesu.

³⁹Nikodemus mo yehino haa Yeesu jemmaare wodnde, kanke boo o wari, o waddi jillindiraadam uurdi badaadi e ledde uurde, baakin kilo cappande tati.

⁴⁰Kambe dido be kooci banndu Yeesu, be caawi ndu bee leppi, be ndufi nebbam uurdam dow maaru, bana Yahuudu'en mboowi wadugo to be don uwa maaydo.

⁴¹Haa kommbi nokkuure be bilno Yeesu, woodi jarne ton. Nder jarne man woodi yenaande hesre nde be meedaay wallingo maaydo nder muudum.

⁴²Haa ton be mballini banndu Yeesu, ngam dum nyalaade taaskara siwtorde Yahuudu'en e yenaande man boo daayaaki.

Yuhanna 20

Yenaande sookre

(Matta 28:1-8; Markus 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹Nyalaade aranndeere, waato nyannde Alat, fajiri cub, diga weetaay boodum tawon, Mariyama mo Magdala yehi haa yenaande. O yi'i hayre sottinaama diga hunnduko yenaande.

²O doggi, o yehi haa Simon Piyer e pukaraajo gidaado Yeesu. O wi'i be: "Be kooci banndu Jawmiraawo diga yenaande, min anndaa haa be mballinoyi ndu!"

³Piyer e pukaraajo oya go ngurti, ndilli haa yenaande.

⁴Be ndoggi be dido fuu, ammaa pukaraajo oya go buri Piyer pargal, o aarti yottaago haa yenaande.

⁵O yurni nder yenaande, o yi'i leppi don mbaali, ammaa o nastaay.

⁶Nden Piyer mo tokkino mo go boo yotti, nasti yenaande, o yi'i leppi don mbaali.

⁷Leppol ngol be caawino hoore Yeesu bee maajum wondaay bee leppi godfi go, ammaa ngol don taggi, waali haa pallel godngel.

⁸Nden pukaraajo aartudo yottaago haa yenaande go boo nasti. O yi'i, o nuddini.

⁹Haa wargo wakkati man fuu be paamaayno ko Deftere wi'i tawon. Ngam nde wi'i Yeesu ummititto caka maaybe.

¹⁰Nden pukara'en dido go kooti.

Yeesu wangani Mariyama mo Magdala

(Matta 28:9-10; Markus 16:9-11)

¹¹Mariyama donno dari haa yaasi, kommbi yenaande, o donno waya. Wakkati o donno waya, o turi, o yurni nder yenaande,

¹²o yi'i malaa'ika'en dido, be don borni limce daneeje, be don njoodi haa nokkuure nde banndu Yeesu wonno, gooto gal hoore, gooto boo gal kosde.

¹³Be mbi'i mo: "Debbo, koni mboyata?" O jaabi: "Be kooci banndu Jawmiraawo am, mi anndaa haa be mballinoyi ndu."

¹⁴Nde o wolwi bolle de'e, o yeesiti, o yi'i Yeesu don dari, ammaa o anndaa dum Yeesu.

¹⁵Yeesu wi'i mo: "Debbo, koni mboyata? Moy a tefata?" Mariyama tammi dum kuuwoowo jarne. O wi'i mo: "Jawmam, to an hooci ndu, wi'am haa a wallinoyi ndu, haa mi yaha, mi hooca ndu."

¹⁶Yeesu wi'i mo: "Mariyama!" Mariyama wayliti haa maako, wi'i mo bee Ibraniŋkeere: "Rabbuni!" Bana wi'go Moodibbo.

¹⁷Yeesu wi'i mo: "Taa meemam, ngam mi siwaa eengtugo haa Baabiraawo am. Ammaa yah, wi' deerdiraabe am, mi don eengta haa Baabiraawo am, laatiido Baabiraawo moodon boo, haa Allah am, laatiido Allah moodon boo."

¹⁸Nden Mariyama mo Magdala dilli, wi'i pukara'en: "Mi yi'i Jawmiraawo", nden o yecci be ko Yeesu wi'no mo.

Yeesu wangani pukara'en muudum

(Matta 28:16-20; Markus 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹Nyannde Alat man, nde jemma wadi, pukara'en don moobi nder suudu. Be kubli dammugal, ngam be donno kula Yahuudu'en. Yeesu wari, dari caka mabbe, wi'i be: "Salaaman wonda bee moodon!"

²⁰Nde o wolwani be bolle de'e, o holli be juude maako e wuttudu maako. Nde pukara'en ngi'i Jawmiraawo, berde mabbe keewi seyo.

²¹Yeesu wi'i be fahin: "Salaaman wonda bee moodon. Bana no Baabiraawo neli yam, min boo mi don nela on."

²²Nde o wolwani be bolle de'e, o fuufi dow mabbe, o wi'i: "Njabe Ruuhu Ceniido!

²³Be on njaafani hakke muudum'en, keban yaafuye, be on njaafanaaki boo, kebataa yaafuye."

Tomas e Yeesu

²⁴Nde Yeesu warino haa pukara'en, gooto nder mabbe, Tomas bi'eteedo Ciwto, wondaay bee mabbe.

²⁵Pukara'en wodbe mbi'i mo: "Min ngi'i Jawmiraawo." Ammaa Tomas wi'i be: "To mi yi'aay battajje suufuujender juude maako, to mi meemaay de bee hoondum am, to mi nastinaay junngo am nder huuduure wuttudu maako boo, mi nuddinta sam."

²⁶Asaweere woore baawodon, pukara'en don moobti nder suudu fahin, Tomas don wondi bee mabbe. Dammugal don hubli, ammaa Yeesu wari, dari caka mabbe, wi'i: "Salaaman wonda bee moodon."

²⁷Nden o wi'i Tomas: "Waddu hoondum ma haa do, laar juude am, waddu junngo ma, nastin ngo nder wuttudu am, accu waabaago, nuddin."

²⁸Tomas jaabi mo: "Jawmiraawo am, Allah am!"

²⁹Yeesu wi'i mo: "Jonta nde a yi'i yam a nuddini na? Barka laatanto be ngi'aay yam, ammaa be nuddini yam."

Daliila deftere nde'e

³⁰Yeesu wadi kaayeeffiji goddi duudfi yeeso pukara'en muudum, di mbinndaaka nder deftere nde'e.

³¹Ammaa ko winnda nder maare, dum winndaama ngam haa on nuddina Yeesu woni Almasiihu, Biddo Allah, ngam on kebra ngeendam nder innde maako bee nuddingo mo.

Yuhanna 21

Yeesu wangani pukara'en njoweefido

¹Baawo maajum fahin Yeesu wangani pukara'en muudum haa kommbi weendu Tiberiyas. Ndaa no o wanjirani be:

²Simon Piye e Tomas bi'eteedo Ciwto e Natanayel mo wuro Kana nder lesdi Galiili e bibbe Zebede e pukara'en Yeesu wodbe dido, fuu don kawti.

³Simon Piye wi'i be: "Mi dillan waawoygo lidfi." Be mbi'i mo: "Minin boo min njahdan bee maafa." Be ndilli, be nasti koommbowal. Ammaa jemmaare man fuu be nanngaay koo liingu.

⁴Nde fudfi weetugo, Yeesu dari haa fomoonde, ammaa pukara'en anndaa dum kanjo.

- ⁵Nden Yeesu y'ami be: "Bikkoy, on kebi nyaamdu na?" Be njaabi mo: "Aa'a."
- ⁶O wi'i be: "Cakkine zubaawol haa wuttudu koommbowal nyaamru, on keban." Be cakkini zubaawol, be naŋgi liɗɗi ɗuudɗi masin haa be mbaawaay nastingo zubaawol nder koommbowal.
- ⁷Nden pukaraajo mo Yeesu yiɗi ɗum wi'i Simon Piyer: "Dum Jawmiraawo!" Nde Simon Piyer nani ɗum, o ɓorni limce maako, ngam o ɓortino ɗe, o diwi nder ndiyam.
- ⁸Pukara'en wodɓe ngari bee koommbowal, be ɗon ndasa zubaawol keewŋgol liɗɗi go, be ndaayaakino fomoonde, ɓuraay meetir teemerre.
- ⁹Nde be ngurti, be njippi haa lesdi, be ngi'i yiite bee liɗɗi dow maage e tamseeje.
- ¹⁰Yeesu wi'i be: "Ngadde liɗɗi seɗɗa nder ko on naŋgi jonta."
- ¹¹Simon Piyer nasti koommbowal, wurtini zubaawol keewŋgol liɗɗi mawɗi mawɗi, limgal maaji teemerre e cappande jowi e tati (153). Koo nde ɗi ɗuudɗi bana non, zubaawol seekaay.
- ¹²Yeesu wi'i be: "Ngare, nyaame." Walaa koo gooto nder pukara'en numi y'amugo mo: "An a moy?" Ngam be anndi ɗum Jawmiraawo.
- ¹³Yeesu ɓaditi be, hoo'i tamseere, hokki be, o hokki be liɗɗi boo.
- ¹⁴Kanjum woni waŋgannde tatabre nde Yeesu waŋgani pukara'en muudum, ɓaawo o ummitinaama caka maaybe.

Yeesu e Piyer

- ¹⁵Baawo be nyaami, Yeesu wi'i Simon Piyer: "Simon bii Yuhanna, a yiɗi yam ko ɓuri be'e ɗo na?" O jaabi: "Ooho, Jawmiraawo, a anndi mi yiɗi ma." Yeesu wi'i mo: "Duru ɓiɓɓe baali am."
- ¹⁶Nden o wolwani mo ɗiɗawre, o y'ami: "Simon bii Yuhanna, a yiɗi yam na?" O jaabi mo: "Ooho, a anndi mi yiɗi ma." Yeesu wi'i mo: "Laata gaynaako baali am."
- ¹⁷O wolwani mo tatabre: "Simon bii Yuhanna, a yiɗi yam na?" Piyer suni nde Yeesu y'ami mo y'amol tatabol: "A yiɗi yam na?" O jaabi mo: "Jawmiraawo, an a anndi koo ɗume fuu, a anndi mi yiɗi ma." Yeesu wi'i mo: "Duru baali am."
- ¹⁸Goonga mi ɗon wi'e: Yaake a derkeejono, an bee hoore ma a ɗon taado taadorgol ma, a ɗon yaha haa a yiɗi fuu. Ammaa to a ndottidi, a fortanan godɗo feere juude ma, kaŋko boo o taadante taadorgol, o yahrete haa a yiɗaa."
- ¹⁹Bee bolle ɗe'e Yeesu yiɗi tinndingo irin maayde nde Piyer tammi maayugo ngam teddingo Allah. Nden Yeesu wi'i mo: "Tokkam."

Yeesu e pukaraajo godɗo

²⁰Piyer yeesiti, yi'i pukaraajo mo Yeesu yidi dūm dōn wara baawo mabbe, kaŋko baarino Yeesu yaake be dōnno nyaama, y'amno mo: "Jawmiraawo, moy zamboto ma?"

²¹Nde Piyer yi'i mo, o wi'i Yeesu: "Jawmiraawo, e noy oo dō, dume wadata mo?"

²²Yeesu jaabi mo: "To mi yidi o yeeda haa to mi lori, ko yaalu ma? An kam tokkam!"

²³Haala man saŋkiti caka nuddinbe, be dōn mbi'a pukaraajo oo maayataa. Alhaali boo Yeesu wi'aay Piyer: "Pukaraajo oo maayataa." Ammaa o wi'i mo: "To mi yidi o yeeda haa to mi lori, ko yaalu ma?"

²⁴Pukaraajo oo, kaŋko woni ceedoowo kubaruuji dī'i, o winndi dī boo, min anndi seedamku maako dūm goonga.

Timmoode

²⁵Yeesu huuwi kuude godde duudde. To de mbinndano gootal gootal fuu, mi tammi duniyaaru waawataa jogaago defte man.

Kuude Nelaabe

Kuude Nelaabe 1

Ciftinorki iinawol Baabiraawo

¹Yaa Teyofilus, nder deftere am arannde, mi winndi ko Yeesu fuddi wadugo e ekkitingo fuu,

²haa nyannde o eenga haa asama. Diga o siwaa eengineego, bee baawde Ruuhu Ceniido o anndini umrooje maako haa nelaabe be o subno.

³Baawo boneeji di o yari, o wangani be o geeto fakat bee alaamaaji duuddi laabdi. Baakin nyalde cappande nayi, be ngi'i mo, be mbolodi haala laamu Allah.

⁴Yaake o don bee mabbe, o wi'i be: "Taa cotte Urusaliima, ammaa ndeene ko Baabiraawo iinani on, bana mbi'mi on.

⁵Ngam Yuhanna wadani yimbe baptisma bee ndiyam, ammaa onon, on njaban yeeso sedda, baptisma bee Ruuhu Ceniido."

Yeesu eengi

⁶Nden moobtiibe ton y'ami mo, be mbi'i: "Jawmiraawo, a wo'itinan laamu ngam Isra'iila jonta na?"

⁷Yeesu jaabi be: "Baabiraawo am bee baawde mum ta'i wakkatiiji e saa'iiji man, on mbaawataa anndugo di,

⁸ammaa to Ruuhu Ceniido jippake dow moodon, on keban baawde, nden on laatoto seedantoo be yam haa Urusaliima, haa lesdi Yahudiya fuu bee Samariya e haa keerol duniyaaru fuu."

⁹Nde o timmini wolwugo bolle de'e, o eengi. Be don ndaara, haa ruuldere suddi mo.

¹⁰Nde pukara'en don tijjo heedi asama haa Yeesu don eengo, law worbe dido borniibe limce daneeje mbanngani be,

¹¹mbi'i be: "Onon Galiili'en, koni on don ndari, tijjo dow? Yeesu oo, mo eengi, acci on, o loroto bana on ngi'i o dilliri asama."

Be cubi Mattiyas mbattudi Yahuuda

¹²Nden nelaabe njippi hooseere wi'eteende Hooseere Jaytunje, be lori haa Urusaliima, dum daayi baakin kilomeetir gootel.

¹³Nde be nasti Urusaliima, be mba'i suudu dowru, haa weerde mabbe bana ko woowa. Dum Piyer, Yuhanna, Yaakuba, Andire, Filip, Tomas, Bartolome, Matta, Yaakuba bii Alfa, Simon mo goddo yebre Jelot'en e Yahuuda bii Yaakuba.

¹⁴Nder anniya ngoota, be fuu be don kawta tum ngam toraago Allah hawtaade bee Mariyama, daada Yeesu e deerdiraabe Yeesu e rewbe wodbe boo.

¹⁵Nyannde feere, nde nuddinbe baakin teemerre e noogas (120) don kawti, Piyer ummi caka deerdiraabe, wi'i:

¹⁶“Deerdiraabe am, doole ko Deftere Allah aartuno wi'go dow Yahuuda, goonda. Bee hunnduko Daawuda, Ruuhu Ceniido wi'no dum dow Yahuuda, mo dowi nanngube Yeesu,

¹⁷ngam Yahuuda laatino mo amin, ngam Yeesu subi mo haa min kuuwda kuugal nga'al.”

¹⁸Yahuuda soodi ngesa bee ngeenaari ndi o hebri bee kuugal maako kallungal. Ton o do'ori hoore hoore, reedu maako seeki, teteki maako fuu ndufi yaasi.

¹⁹Yimbe Urusaliima fuu nani haala ka'a. Kanjum wadi be inndi ngesa ka'a *Hakeldama* bee wolde mabbe, bana wi'go Ngesa-yii'am.

²⁰Ngam dum winndaama haa deftere Jabuura: Saare maako laato winnde, taa goddo joodo ton. Sey goddo feere hoosa babal maako.

²¹Ngam maajum, sey goddo caka yahdube bee amin nder jahaale bee Yeesu Almasiihu fuu,

²²diga nyannde nde Yuhanna wadani mo baptisma haa nyannde nde o eennga haa asama, ceediido ummitineeki maako bee amin, foti hawtana min.

²³Nden be mbanjini inde yimbe dido: Yusufu bi'eteedo Barsabas, coometeedo Yustus bee Mattiyas.

²⁴Nden be tori Allah, be mbi'i: “Yaa Jawmiraawo, a anndi berde yimbe fuu. Ngam maajum hollu min hakkunde yimbe dido be'e, moy cubda

²⁵ngam haa o hoosa kuugal nelal ngal Yahuuda acci haa o dilli haa pallel maako.”

²⁶Baawodon be mbaadi kur'u ngam subugo caka inde de'e. Kur'u man wanjini Mattiyas, o laati sappo e didabo nelaabe go.

Kuude Nelaabe 2

Garki Ruuhu Ceniido

¹Nde nyannde juulde Pantekosta yottake, nuddinbe fuu kawti nokkuure woore.

²Law be nani iidoore iwnde haa asama bana iidoore henndu semmbidndu, heewi suudu haa be don njoodi.

³Nden demde nanndude demde yiite mbanjani be, cankiti e njoodi dow koo moy mabbe.

⁴Be fuu be kebbinaabe Ruuhu Ceniido, be puɗɗi wolwugo bee bolle jananne, bana no Ruuhu hokkiri be baawde wolwugo.

⁵Woodino Yahuudu'en joodiibe haa Urusaliima, hulbe Allah, iwbe haa lesde duniyaaru fuu.

⁶Nde be nani hoolo ngo'o, duudbe mabbe moobi ton. Be cakli ngam koo moy mabbe nani nuddinbe don mbolwa wolde muudum.

⁷Be kaydini masin, be mbi'i: "Yimbe wolwanbe bolle de'e, naa be fuu be yimbe lesdi Galiili!

⁸Kadi noy en nanata be don mbolwa bolle meeden?

⁹Be iwi haa lesde Partiya, Mediya, Elam, Mesopotamiya, Yahudiya, Kappadosiya, haa Pontus e Asiya,

¹⁰haa Firigiya e Pamfiliya, haa Misra, haa gebe lesdi Libiya kommbi Sirene, wodbe mabbe ngari diga Roma,

¹¹wodbe boo ngari diga Kereta e Arabiya. Woodi boo Yahuudu'en e janambe tokkiibe diina Yahuudu'en. Ammaa en don nana be don mbolwa bee bolle meeden haala kuude mawde de Allah wadi."

¹²Be fuu be kaydini, be cakli, be y'amy'amtiri: "Dume dum yidi wi'go?"

¹³Ammaa wodbe njanci nuddinbe, mbi'i: "Be nguyki!"

Waazu Piyer

¹⁴Nelaabe sappo e dido fuu ummi. Nden Piyer towni sawtu, wi'i be: "Onon Yahuudu'en e yimbe joodiibe haa Urusaliima fuu, paame ko don saalo e nananeedam boodum:

¹⁵Yimbe be'e, be nguykaay bana numoton, ngam naange nyalwaay tawon,

¹⁶ammaa dum kebbitinki ko annabi Yo'el wolwuno:

¹⁷Allah wi'i: Nder balde ragareeje: Mi waanjan Ruuhu am dow yimbe fuu: Biɓbe mon worbe e rewbe mbaɗan annabaaku, suka'en moodon keban wahayuuji, ndotti'en moodon koyɗan koyɗi.

¹⁸Koo dow maccube am e horbe am fuu boo, mi waanjan Ruuhu am dow mabbe nder saa'i man, be mbaɗan annabaaku.

¹⁹Mi waɗan kaayeeɗiiji haa asama e dow lesdi boo alaamaaji, y'i'y'am e yiite e cuurde baleeje mbangan.

²⁰Naange nyibɓan, lewru boo woojan bana y'i'y'am. Nden nyalaade am mawnde hulniinde waran!

²¹Koo moy ewnotooɗo innde Jawmiraawo, hisan.

- ²²Onon Isra'iila'en, nananeedam: Yeesu mo Nasaratu, o gerdaado Allah yeeso moodon. On anndi dum, ngam bee maako Allah waari kaayeeffiji e alaamaaji caka moodon.
- ²³Diga booyima Allah muuyi, acci Yeesu haa juude moodon. Onon on mbari mo, nde on nduɗani hakke'en be bila mo dow leggal gaafaangal.
- ²⁴Ammaa Allah ummitini mo, wurtini mo taaku maayde, ngam maayde walaa baawde jogaago mo.
- ²⁵Ndaa ko Daawuda wi'no dow maako: Mi don yi'a Jawmiraawo yeeso am tum, o don haa nyaamo am, ngam taa mi dimmbo.
- ²⁶Ngam maajum bernde am don seyo, hunnduko am don welwita, Koo banndu am boo siwtoto jam nder hoolaare.
- ²⁷Ngam an, yaa Allah, a wudintaa yonki am haa joonde maaybe, a accataa ceniido maada nyola.
- ²⁸A holli yam laawol jahraangol haa ngeendam, ngam a don wondi bee am, mi woodi seyo duudngo.
- ²⁹Deerdiraabe am, sey mi wolwana on bee dartaare dow kaakiraawo meeden Daawuda. O maayi, be uwi mo. Haa hannde yenaande maako don do.
- ³⁰O annabiijo, o anndi hunayeere nde Allah wadani mo: Allah huni o laaminan goddo danygol maako dow leeso laamu maako.
- ³¹Daawuda faami ummitineeki Almasiihu diga wakkati man siwaa. Ngam maajum o wi'i: Allah accaay mo nder joonde maaybe, banndu maako boo nyolaay.
- ³²Yeesu oo, Allah ummitini mo diga maayde, min fuu min seedoobe haala ka'a.
- ³³Allah bangti mo, jo'ini mo haa nyaamo muudum. O hebi Ruuhu Ceniido diga Baabiraawo mo iinanino mo dum, waanji Ruuhu oo dow amin bana no ngi'oton e nanoton.
- ³⁴Ngam Daawuda eengaay haa asama, ammaa kanjo bee hoore maako o wi'i: Jawmiraawo wi'i jawmiraawo am: Jooda haa nyaamo am,
- ³⁵haa to mi laatini konne'en ma jaabrudum kosde ma.
- ³⁶Ngam maajum sey Isra'iila'en fuu paama fakat, Yeesu oo, mo on bili dow leggal gaafaangal, Allah laatini mo Jawmiraawo e Almasiihu!"
- ³⁷Nde yimbe nani dum, berde mabbe ta'i, be mbi'i Piyer e nelaabe wodbe: "Noy min madata, deerdiraabe?"
- ³⁸Piyer jaabi: "Tuube, koo moy moodon jaba baptisma bee innde Yeesu Almasiihu. Nden Allah yaafanto on hakkeji moodon, o hokkan on Ruuhu Ceniido boo.

³⁹Inawol ngo'ol don ngam moodon, ngam bibbe mon e yimbe daayiibe fuu, be Allah tammi ewnaago haa maako."

⁴⁰Piyer besdi wolwango be bolle duudde ngam wasugo be, o wi'i be: "Kisne ko'e moodon e yimbe zamanuuru hallundu ndu'u!"

⁴¹Jabbe bolle de Piyer wolwi njabi baptisma. Nyannde man yimbe baakin ujine tato besdaama dow nuddinbe.

⁴²Be tiidi nanugo ekkitinol nelaabe, joodaago nder kawtal deerdiraagu, senndugo nyaamdu e wadugo do'a.

Joonde nuddinbe

⁴³Nelaabe ngadi kaayeeffiji e alaamaaji duudfi, haa yimbe fuu kultori.

⁴⁴Nuddinbe fuu kawti, laati jama'aare woore, be moobti ko be mari fuu.

⁴⁵Be coorri kuuje e mardi mabbe, be cenndi ceede man caka mabbe, fodde haaje koo moy.

⁴⁶Nyalaade fuu be don kawta nder haykaliiru bee bernde woore, be don kawta haa ci'e mabbe boo, be don nyaamda bee seyo e bee bernde woore,

⁴⁷be don ngetta Allah. Yimbe fuu ngerdi be. Nyalaade fuu Jawmiraawo don besdana jama'aare mabbe hisnaabe.

Kuude Nelaabe 3

Piyer yamfitini boosdo

¹Nyannde feere Piyer bee Yuhanna njehi haykaliiru ngam wadugo do'a asiri.

²Haa dammugal bi'eteengal Dammugal-Boodngal, woodi goddo boosdo diga danyeeke mum. Nde weeti fuu yimbe maako don ndoondo mo, njo'ina mo ton ngam o rooko nistanbe haykaliiru.

³Nde o laari Piyer e Yuhanna don nasta, o rooki be.

⁴Be cuti mo, nden Piyer wi'i: "Laar min!"

⁵Boosdo laari be boodfum, ngam o tammino be ndokkan mo huunde.

⁶Ammaa Piyer wi'i mo: "Mi walaa ceede, mi walaa boo kanjeeri, ammaa mi hokkete ko marmi: Bee innde Yeesu Almasiihu mo Nasaratu, umma, yah!"

⁷Nden Piyer nanngi junngo maako nyaamo, ummini mo. Law, kosde maako kebi semmbe,

⁸o hafti, o dari, o fudfi yahugo. O nastidi bee Piyer e Yuhanna nder haykaliiru, o don yaha, o don diwa, o don yetta Allah.

⁹Ummaatoore fuu yi'i mo o don yaha, o don yetta Allah.

¹⁰Nde be annditi dum boosdo mo joodino haa Dammugal-Boodngal ngal haykaliiru ngam rookaago, be kaydini masin dow ko saali.

Piyer waazi nder haykaliiru Yahuudu'en

¹¹Nde nii gorko go accaay Piyer e Yuhanna, ummaatoore fuu doggi, yehi haa mabbe haa danke bi'eteeki Danke Suleymaanu, ngam dum haydini be masin.

¹²Nde Piyer yi'i be, o wi'i: "Onon Isra'iila'en, ko haydini on, koni cutiidon min? On tammi gorko oo fuddi yahugo bee baawde amin malla kuude amin boodde na?"

¹³Allah mo Ibrahiima, mo Isiyaaku, mo Yaakubu, Allah kaakiraabe meeden teddini suka muudum Yeesu mo on ndokki haa juude mawbe, on ngeddi mo yeeso Pilaatu, koo nde Pilaatu yidino yoofugo mo.

¹⁴On ngudini Ceniido, Adilijjo, on tori Pilaatu o yoofana on mbaroowo ko'e.

¹⁵Non on mbari jawmu ngeendam, ammaa Allah ummitini mo diga maayde. Minin boo min seedoobe haala ka'a.

¹⁶Boosdo mo ngi'oton e mo anndudon oo hehti semmbe mum ngam daliila nuddinki nder innde Yeesu. Nuddinki ki'i hokki mo njamu yeeso moodon fuu.

¹⁷Deerdiraabe am, mi anndi, onon e mawbe mon, on mbaɗi dum ngam on paamaayno.

¹⁸Diga booyma bee kunndude annabi'en fuu, Allah anndini no Almasiihu muudum toroto. Bana nii o goondiniri ko o wi'no.

¹⁹Tuube! Ngartane Allah, ngam haa o yaafano on hakkeji mon fuu,

²⁰o suusdina berde mon, o neldana on Yeesu Almasiihu mo o subani on diga booyma.

²¹Doole Yeesu joodo haa asama, haa wakkati Allah tammi hesditingo kuuje fuu yotto, bana no o wi'i diga booyma bee kunndude annabi'en senaabe.

²²Muusa wi'i: Allah, Jawmiraawo moodon umminanan on annabiijo bana am nder deerdiraabe moodon. Sey on nana ko o wi'ata on fuu.

²³Mo nananaay annabiijo oo fuu, o gurtinteedo e o nattinteedo diga caka ummaatoore.

²⁴Annabi'en fuu, diga Samuyila e annabi'en warbe baawo maako, mbolwi dow balde de'e, ngooyi de.

²⁵Onon ngoni bibbe annabi'en e bibbe alkawal ngal Allah habbi bee kaakiraabe moodon, o wi'i Ibrahiima: Daliila danygol maada, ummaatooje duniyaaru fuu keban barka.

²⁶Non Allah ummini suka mum, aarti nelugo mo haa moodon, haa kebon barka, haa koo moy moodon waylito, acca kuude mum kallude."

Kuude Nelaabe 4

Be ngulli Piyer e Yuhanna haa dawroobe Yahuudu'en

- ¹Yaake Piyer e Yuhanna don mbolwana yimbe, liman'en e mawdo aynoobe haykaliiru e Saduki'en ngari haa mabbe.
- ²Be tikki masin ngam nelaabe go don ekkatina yimbe no Allah ummitini Yeesu Almasiihu diga maayde, nden maaybe fuu tammi ummitineego.
- ³Be nanngi be, be mabbi be haa suudu fursina haa fajiri, ngam hiiri.
- ⁴Ammaa duudbe haa nanbe bolle nelaabe be'e nuddini, haa limgal worbe wadi baakin ujine njowi.
- ⁵Jaŋgo man mawbe Yahuudu'en e ndotti'en e moodibbe tawreeta kawti haa Urusaliima.
- ⁶Be kawti bee Annas hooreejo liman'en e Kayafas e Yuhanna e Aleksandire e yimbe saare hooreejo liman'en wodbe fuu.
- ⁷Be ndarni nelaabe yeeso mabbe, be yami be: "Bee baawde deye malla bee innde moy mbaɗɗon dum?"
- ⁸Nden Piyer, kebbinaado Ruuhu Ceniido jaabi, wi'i be: "Yaa ardiibe ummaatoore e ndotti'en,
- ⁹min ngullaama yeeso mon hannde ngam daliila kuugal boodɗgal ngal min mbaɗani boosdo e noy o yamɗitiri.
- ¹⁰Onon bee Isra'iila'en fuu, sey anndon: Neddo dariido yeeso moodon oo, o jamo ngam daliila innde Yeesu Almasiihu mo Nasaratu mo on ngaafi, ammaa Allah ummitini mo diga maayde.
- ¹¹Kaŋko woni: Hayre nde onon mahooɓe, on ngudini, kayre laati hayre talkumooɓe burnde saman.
- ¹²Haa maako tan kebeten kisndam, ngam walaa goddo feere haa duniyaaru sam, mo Allah hokki baawde haa en keba hisrugo bee muudum."
- ¹³Dawroobe Yahuudu'en go kayɗini ngam be ngi'i Piyer e Yuhanna kulaay sam, sakko nde be tawi naa be tedduɓe, naa be jaŋgube boo. Nden be annditi be donno ngondi bee Yeesu.
- ¹⁴Ammaa walaa ko be mbaawi wi'ugo ngam be ngi'i goddo boosdo go don dari bee Piyer e Yuhanna, o jamo.
- ¹⁵Ngam maajum be ngurtini Piyer e Yuhanna diga suudu dawriinde, be carwootiri,
- ¹⁶be mbi'i: "Ko mbaɗeten yimbe be'e? Caka yimbe Urusaliima fuu walaa mo anndaa alaama kayɗiniika ka be mbaɗi. En mbaawataa yeddugo dum.

¹⁷Ammaa ngam taa haala ka'a besda saŋkitaago caka ummaatoore, sey mbarren be taa be meeta wolwango koo moy bee innde nde'e."

¹⁸Nden be ewni be fahin. Be kaɗi be, be mbi'i taa be meeta wolwango e ekkitingo yimbe bee innde Yeesu sam.

¹⁹Ammaa Piyer e Yuhanna njaabi: "Onon bee ko'e mon, ta'e haala ka'a. Ko woodi yeeso Allah: Downtanaago on na malla dɔwtanaago Allah?"

²⁰Ngam doole min tokko wolwugo ko min ngi'i e ko min nani."

²¹Dawroobe mbarri be fahin, nden be njoofi be. Be tawaay daliila hiitaago be, ngam ummaatoore fuu don teddina Allah ngam ko laati.

²²Duubi godɗo mo be njamɗitini dum bee kaayeefi, buran cappande nayi.

Nuddinbe tori Allah haa be laato tiida-berde'en

²³Nde be njoofi Piyer e Yuhanna, be lori be ɗiɗo fuu haa yimbe mabbe. Be ngecci be ko mawbe liman'en e ndotti'en mbi'i be fuu.

²⁴Nde yimbe mabbe nani dum, be fuu be towni sawtu, be tori Allah bee bernde woore, be mbi'i: "Yaa Jawmiraawo, an woni tagɗo asama e lesdi e beeli bee ko woni ton fuu !

²⁵An waɗi kaaka amin Daawuda, suka maada, wolwa bee baawɗe Ruuhu Ceniido, nde o wi'i: Koni ummaatooje umminta haala, koni jama'aaje nufoto numooji meereji?

²⁶Laamiibe duniyaaru don taaski waɗugo fitina, ardiibe boo don kabba dabare dow Jawmiraawo e dow Almasiihu mum.

²⁷Ngam bana non Hirudus e Pontiyus Pilaatu e ummaatooje e Isra'iila'en be fuu be kawti nder berniwol ngo'ol dow Yeesu, suka maada ceniido, mo a waɗi dum Almasiihu.

²⁸Be mbaɗi ko a taaskitini bee baawɗe ma e muuyo ma diga booyma.

²⁹Jonta, yaa Jawmiraawo, nan barriya mabbe! Hokku maccube ma baawɗe wolwugo bolle maada bee dartaare timmididnde!

³⁰Wangin baawɗe maada haa nyawbe njamɗita, waɗ alaamaaji e kaayeefiji bee innde Yeesu, suka maada ceniido!"

³¹Nde be timmini waɗgo do'a, nokkuure haa be donno kawti dimmbi. Be fuu be kebbinaama Ruuhu Ceniido, be ngaazi wolde Allah bee dartaare.

Nuddinbe cenndi jawdi muudum'en

³²Jama'aare nuddinbe hawti bernde woore e hakkiilo wooto. Walaa bi'ɗo: "Jawdi am, min feere am jeyi", ammaa be kawti ko be mari fuu.

³³Bee baawde duudde nelaabe ceedi ummitineeki Jawmiraawo Yeesu. Allah barkidini be fuu bee barka duudka.

³⁴Walaa talakaajo caka mabbe. Marbe gese malla cuudi coorri dum, ngaddi ceede coggu man,

³⁵njo'ini haa nelaabe, kambe ndokkata ceede man haa koo moy fodde haaje muudum.

³⁶Woodi goddo Lewiijo bi'eteedo Yusufu, danyaado haa Kiprus. Nelaabe coomi mo Barnabas, bana wi'go Cemmbidinoowo-yimbe.

³⁷Kan'ko boo o soorri ngesa maako, o waddi ceede man haa nelaabe.

Kuude Nelaabe 5

Ananias e Safira

¹Ammaa woodi goddo bi'eteedo Ananias, innde debbo maako boo Safira, o soorri goddum haa maral mabbe.

²O narri bee debbo maako, o senndi ceede man, yebre o sigi, yebre boo o yahri haa nelaabe.

³Piyer wi'i mo: "Ananias, koni a acci Saydaanu nasta bernde ma haa a fewana Ruuhu Ceniido, a sigi yebre ceede coggu babal moodon?"

⁴Diga a soorraay ngal, an jeyi. Nde a soorri ngal boo, an mari ceede man. Koni a wadi anniya huuwugo kuugal nga'al? Allah a fewani, naa yimbe."

⁵Nde Ananias nani bolle de'e, o do'i, o maayi. Kulol manngol nanngi nanbe haala ka'a fuu.

⁶Suka'en ngari, kasni mo, koo'i mo, uwoyi mo.

⁷Baawo saa'aaji tati debbo maako wari, o anndaa ko saali.

⁸Piyer wi'i mo: "Yeccam, ceede bana nii coorruwon babal mon na?" O wi'i: "Ooho, non min coorri ngal."

⁹Nden Piyer wi'i mo: "Koni on narri, an bee gorko ma ngam jarribaago Ruuhu Jawmiraawo? Suka'en uwbe gorko ma don haa yolnde jonta, be ndoondete an boo!"

¹⁰Don nii, o do'i, o maayi. Suka'en nasti, tawi o maayi, be ndoondi mo, be uwoyi mo kommbi yenaande goriiko.

¹¹Kulol manngol nanngi jama'aare nuddinbe e nanbe haala ka'a fuu.

Nelaabe kuuwi kuude kaayeeffije

¹²Nelaabe don kuuwa kuude e alaamaaji e kaayeeffiji duudfi caka ummaatoore. Nuddinbe fuu don kawta les dan'ki Suleymaanu.

¹³Yimbe wuro fuu kuli hawtango be koo nde ummaatoore donno mangta be.

¹⁴Tum worbe e rewbe duudbe don besdano nuddinbe Jawmiraawo.

¹⁵Ngam maajum be don njahra nyawbe haa laabi, be don mballina be haa leese e daage, ngam haa mbeelu Piyer yaala dow wodbe mabbe, saa'i to o don saalo.

¹⁶Yimbe ngari diga gure taariide Urusaliima, be ngaddi nyawbe mabbe be ruuhuuji cobdi torri. Be fuu be njamdi.

Yimbe torri nelaabe

¹⁷Nden hooreejo liman'en e wondube bee maako fuu, waato yebre Saduki'en, kaaji nelaabe masin,

¹⁸be nanngi be, be nastini be fursina.

¹⁹Ammaa jemmaare man malaa'ikaajo Jawmiraawo wari, mabbiti pareeje fursina, wurtini nelaabe, wi'i be:

²⁰"Njehe, ndare nder haykaliiru, ngecce ummaatoore fuu haala ngeendam kesam da'am."

²¹Nelaabe njabi, mbaɗi non. Bee babɓol be nasti haykaliiru, be ekkitinani yimbe kuuje de'e. Hooreejo liman'en e wondube bee maako ngari, be ewni ndotti'en Yahuudu'en fuu ngam dawriinde. Nden be neli haa fursina haa be ngaddana be nelaabe go.

²²Nde Sooje'en njotti fursina, be tawaay be ton. Nden be lori, be ngecci dawroobe:

²³"Min tawi dammude don mabbi boodɗum, aynoobe boo don ayna, ammaa nde min mabbiti, min tawaay koo godɗo haa ton."

²⁴Nde mawɗo aynoobe haykaliiru e mawbe liman'en nani ɗum, ɗum sakli be ngam be anndaa ko saali.

²⁵Nden godɗo wari, wi'i be: "Ndaa, worbe be on nastinno fursina don ndari nder haykaliiru, don ekkitina ummaatoore!"

²⁶Nden mawɗo aynoobe dillidi bee yimbe mum ton, be ngaddi nelaabe, ammaa naa bee semmbe, ngam be kuli taa ummaatoore fida be bee kaa'e.

²⁷Nde be ngaddi nelaabe, be ndarni be yeeso dawroobe. Hooreejo liman'en feli be,

²⁸wi'i: "Min kaɗi on, taa on ngaazina ummaatoore bee innde gorko oo sam, ammaa ndaa ko on mbaɗi! On cankiti waazu mon haa Urusaliima fuu. On ngidi yowango min aybe mbareeki maako!"

²⁹Piye e nelaabe wodbe njaabi: "Allah min dɔwtanto, naa yimbe.

³⁰Allah mo kaakiraaɓe meeden ummitini Yeesu diga maayde, koo nde on mbarino mo bee bilugo mo dow leggal.

³¹Allah boo ɓangti mo, jo'ini mo haa nyaamo muudum, laatini mo laamiido, kisnoowo, ngam haa Isra'iila heba tuubu e yaafuye hakkeeki.

³²Minin ngoni seedoobe haala ka'a, non boo Ruuhu Ceniido, mo Allah hokki dɔwtaniibe mo.”

³³Nde dawroobe nani dum, ɓe ɓerni masin haa ɓe mbaɗi anniya mbarugo nelaabe.

³⁴Ammaa woodi gooto mabbe, Farisaajo mo innde mum Gamaliyel. O moodibbo tawreeta, teddinaado yeeso ummaatoore fuu. O dari, o umri ɓe ngurtina nelaabe yaasi ngam wakkati seɗɗa.

³⁵Nden o wi'i dawroobe: “Onon Isra'iila'en, kakkilane ko on tammi waɗugo yimbe ɓe'e.

³⁶Aran boo Tewdas wangi, o wi'i o godɗo mawɗo. Yimbe baakin teemedɗe nayo tokki mo. Ammaa o mbaraama, tokkiibe mo fuu caŋkiti, haala maako waati.

³⁷Baawoɗon Yahuuda Galiiliijo wangi yaake limki yimbe lesdi. Kaŋko boo, yimbe tokki mo, ammaa nde o mbara, tokkiibe mo caŋkiti.

³⁸Ngam maajum mi ɗon wi'a on, ndaaye yimbe ɓe'e, acce ɓe. Ngam to nufaye man malla kuugal man iwi haa yimbe, dum majjan.

³⁹Ammaa to haa Allah dum iwi, on mbaawataa jaalaago ɓe. Kakkile ngam taa on kaba bee Allah!” Dawroobe njabi haala maako.

⁴⁰Be ewniti nelaabe, ɓe piyi ɓe, ɓe kaɗi ɓe wolwugo bee innde Yeesu. Nden ɓe njoofi ɓe.

⁴¹Nelaabe ummi caka dawroobe, ngurti, ndilli. Be seyiiibe masin ngam Allah heyni ɓe torreego ngam daliila innde Yeesu.

⁴²Nyalaade fuu, ɓe ɗon ekkitiina e ɓe ɗon ngaazina yimbe Linjiila Yeesu Almasiihu nder haykaliiru e haa ci'e.

Kuude Nelaabe 6

Be cubi walloobe nelaabe njoweediɗo

¹Nyalɗe man nuɗɗinbe tokki ɓesdaago. Nden wolwoobe Yunaniŋkeerengurɗurti dow wolwoobe Ibraniŋkeere ngam rewbe yurumbe wonbe caka mabbe kebataa gedal haa cennduki nyaamdu nyalaade fuu.

²Nelaabe sappo e ɗiɗo moobti nuɗɗinbe fuu, ɓe mbi'i: “Dum fottaay min acca waazaago wolde Allah haa min cuklano senndugo nyaamdu.

³Ngam maajum, deerdīraabe, cube caka moodon worbe njoweedi, hoolaabe, hebbinaabe Ruuhu Ceniido, marbe hikma, haa min kalfitina be kuugal nga'al.

⁴Minin kam, min tiinanan do'a e waazaago wolde Allah.”

⁵Haala ka'a fottani nuddinbe fuu, be cubi Etiyen, goddo mardo nuddinki, kebbinaado Ruuhu Ceniido, Filip, Porokorus, Nikanor, Timon, Parmenas bee Nikolawus mo Antakiya, jananno tokkiido diina Yahuudu'en.

⁶Be njahri be haa nelaabe. Nelaabe mbaɗi do'a, mballini juude muudum'en dow subaabe go.

⁷Wolde Allah tokki saŋkitaago. Limgal nuddinbe tokki besdaago masin nder Urusaliima, duudbe nder liman'en boo nuddini.

Mawbe Yahuudu'en naŋgi Etiyen

⁸Etiyen, kebbinaado mo'ere e baawde Allah, wadi kaayeeɗi e alaamaaji mawɗi caka yimbe.

⁹Ammaa wodbe nder suudu dewal Yahuudu'en wi'eteendu Suudu Rimɗinaabe, iwbe haa Sirene bee Aleksandiriya bee yimbe Silikiya e Asiya ndarni ngaaba bee Etiyen.

¹⁰Etiyen wolwi bee hikma e bee baawde Ruuhu haa be mbaawaay dartanaago mo.

¹¹Ngam man be njobi wodbe nder sirri haa be mbi'a: “Min nani o wolwi kalluka dow Muusa e dow Allah boo.”

¹²Bana nii be umminiri berde ummaatoore e ndotti'en e moodibbe tawreeta. Be kippi Etiyen, be naŋgi mo, be njahri mo yeeso dawroobe.

¹³Nden be ngaddi seedoobe haa pewana mo, be mbi'i: “Goddo oo, tum o don wolwa kalluka dow suudu Allah seniindu ndu'u e dow tawreeta Muusa boo.

¹⁴Ngam min nani o wi'i: Yeesu mo Nasaratu oo, wilan suudu Allah e waylitan al'aadaaji di Muusa accani en.”

¹⁵Dawroobe tawaabe ton fuu don cuti Etiyen, be ngi'i yeeso maako nanndi bee yeeso malaa'ikaajo.

Kuude Nelaabe 7

Jaawaabu Etiyen yeeso dawroobe

¹Hooreejo liman'en yaami Etiyen: “Goonga be mbi'i na?”

²Etiyen jaabi: “Deerdīraabe e baabiraabe, nananeedam. Allah tedduɗo wangani kaakiraawo meeden Ibrahiima diga o donno haa Mesopotamiya, o siwaa joodaago haa Haran tawon.

- ³Allah wi'i mo: Wurta lesdi ma, accu lenyol ma, yah haa lesdi ndi mi hollete.
- ⁴Nden o acci lesdi Kaldiya, o eggi, o joodoyi haa Haran. Baawo maayde baaba maako, Allah waddi mo haa lesdi ndi on njoodi nder maari jonta.
- ⁵Yaake man Allah marnaay Ibrahiima koo yaabannde kosngal nder lesdi ndi'i. Ammaa o iini marnugo mo ndi, kanjo e danygol maako. Saa'i man boo Ibrahiima walaano biɲngel tawon.
- ⁶Allah wi'i mo: Danygol ma njoodoto haa lesdi njananndi, be laatoto maraabe, be toroto baakin duubi teemedde nayi.
- ⁷Ammah mi hiitoto ummaatoore natinnde be nder maccungaku. Baawodon, be ngurtoto lesdi man, be njagganto yam haa nokkuure nde'e.
- ⁸Nden Allah wadani Ibrahiima alkawal, juulnol laati alaama maagal. Nde Ibrahiima danyi Isiyaaku, o juulni mo nyannde joweetatabre, Isiyaaku boo juulni Yaakubu, Yaakubu boo juulni kaakiraabe men sappo e dɔdo.
- ⁹Kaakiraabe be'e kaaji Yusufu, be coorri mo haa Misra. Ammaa Allah wondi bee maako,
- ¹⁰wurtini mo diga nder torraaji maako, hokki mo hikma e mo'ere yeeso Firawna, laamiido Misra. Firawna wadi mo ardiido dow lesdi Misra e dow saare mum fuu.
- ¹¹Yaake man weelo wadi haa Misra bee Kanaana fuu. Ngo torri yimbe masin, haa kaakiraabe meeden kebaay ko nyaame.
- ¹²Ngam maajum, nde Yaakubu nani nyaamdu don haa Misra, o neli kaakiraabe meeden ton jahaangal aranal.
- ¹³Haa jahaangal dɔɔabal Yusufu annditini hoore muudum haa deerdɔiraabe mum. Bana non Firawna anndiri yimbe saare baaba Yusufu.
- ¹⁴Nden Yusufu neli, hoosi baaba mum Yaakubu bee saare maako fuu: Be cappande njoweedido e njowo (75).
- ¹⁵Nden Yaakubu yehi, joodi haa Misra. Ton o maayi, kanjo e kaakiraabe meeden fuu.
- ¹⁶Be njahri be haa Sikem. Ton be uwi be nder yenaande nde Ibrahiima sooduno haa biɓbe Hamor.
- ¹⁷Nde saa'i iinawol ngol Allah hunani Ibrahiima badake yottaago, Isra'iila'en besdi duudugo nder Misra,
- ¹⁸haa wakkati laamiido goddo mo anndaa Yusufu laamani Misra.
- ¹⁹O yoyri yimbe meeden, o torri kaakiraabe meeden go, o dooli be, be ngudina bikkoy maɓbe musinankoy, ngam taa koy ngeeda.

- ²⁰Yaa'ke man nden be ndanyi Muusa, o bi'ddo ḡarniido yeeso Allah. Be njogi mo haa saare baaba maako lebbi tati,
- ²¹nden be ngurtini mo. Ammaa bi'ddo Firawna debbo hoosi mo, mawnini mo bana bi'ngel muudum halal.
- ²²Muusa ekkiti anndal Misra'en fuu, haa o laati baawdo bolle e kuude fuu.
- ²³Nde Muusa yotti duubi cappande nayi, o wadi anniya yillaago banndiraabe maako, Isra'iila'en.
- ²⁴Nde o yi'i Misraajo don torra Isra'iilaajo, o yehi haa o walla mo. O jinggi mo, o waati mo, o mbari Misraajo go.
- ²⁵O tammino yimbe maako paaman Allah neli mo haa o hisna be, ammaa be paamaay.
- ²⁶Janngo man boo o tawi Isra'iila'en dido don kaba. O tefi senndugo be, o wi'i: Hey worbe, onon on deerdiraabe, koni on ngidi sarrindirgo?
- ²⁷Ammaa torrando deerdum jaabi Muusa, wi'imo: Moy darni ma hooreejo e kiitoowo amin?
- ²⁸A yidi mbarugo yam bana mbarda Misraajo keenya na?
- ²⁹Nde Muusa nani dum, o doggi, o joodoyi haa Mediyen, lesdi njannandi. O danyi bibbe worbe dido ton.
- ³⁰Baawo duubi cappande nayi, malaa'ikaajo wangani Muusa nder jamre yiite nder wumre haa ladde haa hooreere Sina.
- ³¹Ko o yi'i haydini mo, o baditi wumre haa o laara boodum. Nden o nani sawtu Jawmiraawo don wi'a:
- ³²Min woni Allah kaakiraabe ma, Allah Ibrahiima, Allah Isiyaaku e Allah Yaakubu. Muusa hultori, diwni, huli laarugo.
- ³³Jawmiraawo wi'i mo: Fadfiita ngam nokkuure haa a don dari, nde seniinde.
- ³⁴Mi yi'i bone yimbe am nder Misra. Mi nani uumaali mabbe, mi jippake haa mi hisna be. Jonta war, haa mi nele haa Misra.
- ³⁵Kanko woni Muusa mo Isra'iila'en njabaayno, be mbi'i mo: Moy wadi ma hooreejo e kiitoowo? Ammaa Allah neli mo o laato hooreejo e kisnoowo. Allah wadi dum bee junngo malaa'ikaajo mo wangani mo nder wumre go.
- ³⁶Muusa wurtini be bee wadugo kaayefiiji e alaamaaji nder lesdi Misra, haa maayo Maaliya e haa ladde duubi cappande nayi.
- ³⁷Muusa wi'i Isra'iila'en: Allah umminanan on annabiijo bana am caka deerdiraabe moodon.

³⁸Yaake jama'aare donno nder ladde, kanke laati dariido hakkunde kaakiraabe meeden e malaa'ikaajo bolwando mo haa hooseere Sina. Ton o jabi bolle ngeendam haa o hokka en de.

³⁹Ammaa kaakiraabe meeden cali dɔwtanaago Muusa. Be dɔyli mo, be ngidi loraago haa Misra.

⁴⁰Ngam man be mbi'i Haruna : Wadan min dɔwanteebe ardotoobe min, ngam Muusa, godɔ gurtindo min lesdi Misra oo, min anndaa ko wadi mo.

⁴¹Be mbaɗi lawru nanndundu bee gaggel, be lii'ani ndu kirseteedi, be mbaɗi juulde, be ceyori kuugal mabbe nga'al.

⁴²Ammaa Allah dɔyli be, acci be be cujidana koode asama, bana ko winnda nder deftere annabi'en: Onon Isra'iila'en! Nde on lii'i kirseteedi e dokke duubi cappande naye nder ladde, min on lii'ani na?

⁴³On ndoondi laymaaru lawru mon Molok, on ndoondi horre lawru mon Refan, labbi di on mbaɗi ngam on cujidana di. Ngam maajum mi dahan on haa gada Baabila.

⁴⁴Laymaaru Allah donno caka kaakiraabe meeden nder ladde. Be nyooti ndu bana no Allah wɔnginani Muusa, bana misaalu dɔm o holli mo.

⁴⁵Baawodon kaakiraabe meeden ndoni ndu haa baabiraabe muudum'en. Be ndoondi ndu haa jahaangal mabbe dow ardaangal Yosuwaa. Allah riiwi ummaatooje godde yeeso mabbe. Laymaaru ndu joodi ton haa yotti zamanu Daawuda.

⁴⁶Daawuda hebi mo'ere Allah, tori haa o nyibana danygol Yaakubu joodorde.

⁴⁷Ammaa dɔm Suleymaanu nyibani mo nde.

⁴⁸Ammaa Allah Banjido joodataako nder cuudi di yimbe mahata, bana no annabiijo wi'i:

⁴⁹Jawmiraawo wi'i: Asama woni leeso laamu am, lesdi woni jaabrudum kosde am. Suudu nduye on nyibantammi? Nokkuure ndeye laatoto siwtorde am?

⁵⁰Naa min wadi kuuje de'e fuu na ?

⁵¹Onon saata-ko'e'en, on nanataa haala Allah sam! On cali nanango Ruuhu Ceniido bana kaakiraabe mon !

⁵²Woodi annabiijo koo gooto mo kaakiraabe moodon toonyaaki na? Be mbari nelaabe Allah, anndinbe garki Adiliijo. Ndaa, on zammbi mo, on mbari mo.

⁵³On njabi tawreeta Allah ka malaa'ika'en anndini on, ammaa on tokkaaki ka."

Be pidi Etiyen bee kaa'e

⁵⁴Nde dawroobe Yahuudu'en nani bolle de'e, be bernani Etiyen masin, haa be kiry'indiri nyii'e.

⁵⁵Ammaa Etiyen, kebbinaado Ruuhu Ceniido, tijji asama, yi'i teddungal Allah, yi'i Yeesu boo don dari haa nyaamo Allah!

⁵⁶O wi'i: "Ndaa, mi don yi'a asama don mabbiti, mi don yi'a Bii-neddo don dari haa nyaamo Allah."

⁵⁷Be ngooki bee sawtu, be cukki noppi mabbe, be fuu be kawti, be kippi mo.

⁵⁸Be ngurtini mo haa yaasi berniwol, be pidi mo bee kaa'e. Seedooobe acci limce muudum'en haa derkeejo bi'eteedo Sol.

⁵⁹Saa'i be don pida Etiyen, kanjo o don toro bana ni'i: "Jawmiraawo Yeesu, jab yonki am!"

⁶⁰O tuggi koppi maako, o hooli, o wi'i: "Jawmiraawo! Yaafana be hakkewol ngo'ol!" Nde o wi'i dum o maayi.

Kuude Nelaabe 8

Sol fitini jama'aaje nuddinbe

¹Sol boo yerdi mbareeki Etiyen. Nyannde man fitina caatuka ukkani jama'aare nuddinbe haa Urusaliima. Be fuu be cankiti haa kawye Yahudiya e Samariya, sey nelaabe tan lutti.

²Yimbe hulbe Allah uwi Etiyen, be mboyi mo masin.

³Ammaa Sol dabbi nattingo jama'aare nuddinbe. O yehi haa ci'e, o nanngi nuddinbe worbe e rewbe, o nastini be nder fursina.

Yimbe Samariya nani habaru Yeesu

⁴Nuddinbe sanjitiibe go ngaazi Linjiila, haa be njehi fuu.

⁵Filip yehi haa berniwol Samariya, o waazi yimbe habaru Almasiihu.

⁶Moobe yimbe kawti, nani bolle Filip bee hakkiilo, ngi'i boo kaayeeffiji di o wadi.

⁷Ngam ruuhuuji cobdi ngurti diga yimbe duudbe bee gookaali. Jijjiibe e woosbe duudbe boo njamditi.

⁸Yimbe Samariya ceyi masin.

⁹Woodino goddo bi'eteedo Simon nder berniwol ngo'ol. O donno haydina yimbe Samariya bee hiilaaji maako. O wi'i o mawdo.

¹⁰Ngam maajum yimbe nder berniwol fuu, mawbe e leesbe donno nana mo bee hakkiilo. Be mbi'i: "Kanjo woni baawde Allah bi'eteede Baawde Mawde."

¹¹Neebi o donno haydina be bee hiilaaji maako, ngam maajum be ngerdi mo.

- ¹²Nde Filip waazi be Linjiila dow laamu Allah e dow innde Yeesu Almasiihu, be nuɗɗini, worbe e rewbe fuu, be njabi baptisma.
- ¹³Simon boo nuɗɗini. Nde o jabi baptisma, o tokki Filip, o hayɗini nde o yi'i alaamaaji e kaayeeɗi mawɗi di Filip waɗata.
- ¹⁴Nde nelaabe haa Urusaliima nani yimbe Samariya njabi wolde Allah, be neli Piyer e Yuhanna haa maɓbe.
- ¹⁵Nde Piyer e Yuhanna njotti ton, be tori Allah haa o hokka be Ruuhu Ceniido.
- ¹⁶Ngam yimbe Samariya jabino baptisma bee innde Jawmiraawo Yeesu, ammaa Ruuhu Ceniido jippaakino koo dow gooto maɓbe tawon.
- ¹⁷Nden Piyer e Yuhanna mballini juude dow maɓbe, be kebi Ruuhu Ceniido.
- ¹⁸Nde Simon yi'i yimbe kebi Ruuhu ngam nelaabe mballini juude dow maɓbe, o hokki Piyer bee Yuhanna ceede,
- ¹⁹o wi'i be: "Ndokkeɗam min boo baawɗe ɗe'e, ngam haa mo mi wallinani ɗum juude am fuu, heba Ruuhu Ceniido."
- ²⁰Ammaa Piyer jaabi mo: "Allah halkide bee ceede maada fuu, ngam a numi soodugo dokkal Allah bee ceede!
- ²¹A walaa geɗal nder haala ka'a sam, ngam bernde ma laabaay haa yeeso Allah.
- ²²Tuubu dow halleende ma! Tora Allah! Teema o yaafante anniya bernde ma kalluka ka'a,
- ²³ngam mi yi'i bernde ma ɗon heewi kaajal, a maccudo halleende."
- ²⁴Nden Simon tori Piyer e Yuhanna: "Useni, toraneɗam Jawmiraawo, ngam taa ko mbi'ɗon waranammi."
- ²⁵Piyer e Yuhanna mbaɗi seedamku, be ngaazi wolde Jawmiraawo, nden be lorti haa Urusaliima. Nde be ɗon koota, be ngaazi Linjiila haa gure duudɗe nder Samariya.

Filip bee Etiyopiyaajo

- ²⁶Malaa'ikaajo Jawmiraawo wi'i Filip: "Umma, yah haa fombina haa laawol ummotoongol Urusaliima yahugo Gaaza." Yimbe accino tokkaago laawol ngo'ol.
- ²⁷Filip ummi, yehi. Haa ton o tawi Etiyopiyaajo: O cortaado, ardiido mawɗo, kaliifaajo mardi laamiido Kandas debbo mo laami dow lesdi Etiyopiya. O yahno Urusaliima ngam sujidango Allah.
- ²⁸O ɗonno joodi nder moota pucci maako, o ɗon hoota. O ɗonno jaɗnga deftere annabi Esaaya.
- ²⁹Ruuhu Ceniido wi'i Filip: "Badita moota pucci nga'a."

³⁰Filip doggi, jokki mo, nani o don jaŋga nder deftere annabi Esaaya, nden o y'ami mo: "A don faama ko a jaŋngata na?"

³¹Etiyopiyaajo wi'i: "Noy paamranmi nde mi walaa paamtinoowo?" O tori Filip o wa'o moota pucci, o joodo kommbi maako.

³²Ndaa ko o jaŋgi nder deftere man: "O don bana jawgel ngel be njahrata hirseego. Bana mbaalu muukaangu yeeso meksoobe gaasa muudum, non o mabbitaay hunnduko maako.

³³Be leestini mo, walaa jingudo mo. Moy wolwata haala danygol maako? Ngam be itti ngeendam maako diga duniyaaru."

³⁴Etiyopiyaajo wi'i Filip: "Useni, yeccam, dow moy annabiijo wolwi dum? Dow hoore maako naa malla dow goddo?"

³⁵Filip fuddi wolwugo dow aayaaje go, o waazini mo Linjiila Yeesu.

³⁶Nde be don tokkitina jahaangal mabbe, be njotti nokkuure ndiyam. Etiyopiyaajo wi'i: "Ndaa ndiyam, ko hadatammi jabugo baptisma?"

[³⁷Filip wi'i mo: "Dum wadoto to a nuddini bee bernde woore." O jaabi: "Mi nuddini Yeesu Almasiihu woni Biddo Allah."]

³⁸Nden o umri be ndarna moota pucci maako. Be njippodi be dido fuu nder ndiyam. Filip wadani mo baptisma.

³⁹Nde be ngurti ndiyam, Ruuhu Jawmiraawo wifti Filip. Etiyopiyaajo meetaay yi'ugo mo. O tokkitini jahaangal maako bee seyo.

⁴⁰Filip tawaama haa Asdod. O tokki waazaago Linjiila haa gure haa o saali fuu, haa o yotti wuro Kaysariya.

Kuude Nelaabe 9

Sol nuddini Yeesu

(Kuude Nelaabe 22:6-16; 26:12-18)

¹Ammaa Sol tokki furkitaago nuddinbe Jawmiraawo, nufi mbarugo be. O baditi hooreejo liman'en,

²o y'ami mo o winndana mo bataakeeji ngam cuudi dewal Yahuudu'en haa wuro Damas. Ngam to o tawi tokkiibe Laawol Jawmiraawo ton, worbe e rewbe, o naŋga be, o wadda be haa Urusaliima.

³Nde o don haa laawol, o badi yottaago Damas, don nii annoora iwi haa asama, yayni taarde maako fuu.

⁴O do'i haa lesdi, nden o nani sawtu don wi'a mo: "Sol, Sol! Koni toonyotoda mi?"

⁵O y'ami: "An a moy, Jawmiraawo?" Sawtu go jaabi: "Min woni Yeesu mo toonyotoda.

- ⁶Ammaa umma, yah haa nder wuro, be ngeccete ko a wadata.”
- ⁷Yimbe yahdanbe bee maako ndari, njeedi siriw. Be nani sawtu, ammaa walaa mo be ngi'i.
- ⁸Sol ummi, dari, koo nde gite maako donno mabbiti, o waawaay yi'ugo koo dume. Ngam maajum be njogi mo junngo, be njahri mo haa Damas.
- ⁹Balde tati o waawaay yi'ugo, o nyaamaay, o yaraay koo dume boo.
- ¹⁰Woodi nuddindo haa Damas, innde maako Ananiyas. Nder wahayu, Jawmiraawo ewni mo: “Ananiyas!” O jaabi: “Ndaa yam, Jawmiraawo.”
- ¹¹Jawmiraawo wi'i mo: “Umma, yah haa laawol bi'eteengol Laawol-Darnungol, haa saare Yahuuda, a yama goddo bi'eteedo Sol mo wuro Tarsus. O don wada do'a.
- ¹²Nder wahayu o yi'i goddo bi'eteedo Ananiyas nasti, wallini juude mum dow hoore maako ngam haa o heba yi'ugo fahin.”
- ¹³Ananiyas jaabi: “Jawmiraawo, yimbe duudbe ngecci yam sarru ngu gorko oo ukkani senaabe ma haa Urusaliima.
- ¹⁴Ndaa o wari haa do bee dunayeere mawbe liman'en haa o nannga ewnotoobe innde ma fuu.”
- ¹⁵Jawmiraawo wi'i mo: “Yah, ngam mi subi mo, mi laatini mo kuuwanoowo yam haa o wangina innde am haa ummaatooje e laamiibe e haa Isra'iila'en.
- ¹⁶Min bee hoore am mi hollan mo no o tammi torreego daliila innde am.”
- ¹⁷Nden Ananiyas dilli, nasti saare go, wallini juude mum dow hoore Sol. O wi'i: “Sol, deerdam, Jawmiraawo mo wangani ma haa laawol ngol ngarduda haa do, neli yam ngam haa a wumta, a hebbine bee Ruuhu Ceniido.”
- ¹⁸Don nii goddum bana kobe yani diga gite maako, o wumti. O ummi, o jabi baptisma.
- ¹⁹Nden o nyaami, o hebti semmbe maako.

Sol waazi haa Damas

Sol joododi bee nuddinbe wonbe haa Damas balde sedda.

- ²⁰Baawodon o yehi haa cuudi dewal Yahuudu'en, o waazi habaru Yeesu. O wi'i: “Yeesu woni Biddo Allah.”
- ²¹Nanbe mo fuu kaydini, be mbi'i: “Naa kanke donno torra nuddinbe haa Urusaliima na? O waraay haa do ngam o nannga be, o habba be, o yahra be haa mawbe liman'en na?”

²²Ammaa Sol besdi waazugo bee dartaare. Yahuudu'en joodiibe haa Damas mbaawaay waabaago mo ngam o tinndini be bee laaβdum Yeesu woni Almasiihu.

²³Baawo balde duudde, Yahuudu'en mbaɗi sawari, be narri dow mbarugo Sol,

²⁴ammaa o nani ko haβa dow maako, be don ayna dammude berniwol jemma bee naange fuu haa be mbara mo.

²⁵Ammaa jemmaare feere tokkiibe Sol koosi mo, mbaɗi mo nder silaawo, njippiniri mo gaɗa mahol.

Sol lori haa Urusaliima

²⁶Sol lori haa Urusaliima, o tefi hawtugo bee nuddinbe. Ammaa be fuu be kuli mo, be njabaay kankeo boo o laati nuddindo.

²⁷Nden Barnabas hoo'i mo, yahri mo haa nelaabe, yecci be no Jawmiraawo wangirani Sol haa laawol e ko o wolwani mo e no Sol waaziri habaru Yeesu haa Damas bilaa kulol.

²⁸Nden Sol joododi bee maβbe, o don waancida bee maβbe nder Urusaliima, o don waazina wolde Allah bilaa kulol.

²⁹O don yeewtida, o don waabotira boo bee Yahuudu'en wolwoobe Yunaniŋkeere, ammaa kambe be tefi mbarugo mo.

³⁰Nde deerɗiraabe nani dum, be njahri Sol haa Kaysariya, be neli mo haa Tarsus.

³¹Nden jama'aaje nuddinbe gonde haa lesde Yahudiya e Galiili e Samariya fuu njoodi jam, bilaa torra. De mawni nder nuddinki, de ngeedi nder kulol Jawmiraawo. Bee ballal Ruuhu Ceniido, limgal nuddinbe besdi.

Jamɗitinki Ayne'as

³²Piyer don yaha koo toy, nyannde feere o yehi laarugo nuddinbe wonbe haa Lidda.

³³Ton o tawi goddo bi'eteedo Ayne'as. O jijiido, o don waali dow be'itte maako wadi duubi jowheetati.

³⁴Piyer wi'i mo: "Ayne'as, Yeesu Almasiihu yamɗitini ma. Umma, taggu be'itte ma bee hoore ma!" Don nii o ummi.

³⁵Nde yimbe Lidda e Saroon fuu ngi'i mo, be nuddini Jawmiraawo.

Tabita yeeditinaama

³⁶Nder wuro Joppe woodi debbo nuddindo, innde maako Tabita bana wi'go Lelwa. O donno huuwa kuude boodde duudde, o donno walla talaka'en.

³⁷Wakkati man o nyawi, nden o maayi. Be ngiiwi mo, be mballini mo nder suudu dowru.

³⁸Lidda daayaaki bee Joppe. Nde nuddfinbe haa Joppe nani Piyer don ton, be neli yimbe difo haa maako, be tori mo: “Useni, yaawda, war haa amin!”

³⁹Piyer dillidi bee mabbe. Nde o yotti, be njahri mo haa suudu dowru go. Rewbe yurumbe taari mo, be don mboya, be don kolla mo toggooje e limce de Tabita nyooti saa'i o geeto.

⁴⁰Piyer wurtini be fuu, tuggi koppi, wadi do'a. Nden o wayliti haa maaydo, o wi'i: “Tabita, umma!” Tabita mabbiti gite mum, nde o yi'i Piyer, o joodi.

⁴¹Piyer nanngi mo junngo, ummini mo. Nden o ewni rewbe yurumbe go e nuddfinbe fuu, o holli be Tabita, o geeto.

⁴²Habaru man sanjiti haa yimbe Joppe fuu, duudbe nuddini Jawmiraawo.

⁴³Baawo man Piyer fabbi haa Joppe haa saare koppoowo lare bi'eteedo Simon.

Kuude Nelaabe 10

Piyer waazi Korneliyus

¹Woodi godfo haa Kaysariya, innde muudum Korneliyus: O ardiido dow yebre sooje'en Roma teemerre wi'eteende Yebre Italiya.

²O kulfo Allah, kanjo bee saare maako fuu, be don ndewa Allah. Tum o don walla ummaatoore, o wada sadaka, o don toro Allah tum.

³Nyannde feere deydey njamndi tati, o yi'i bee bangudum nder wahayu, malaa'ikaajo Allah nasti saare maako, ewni mo: “Korneliyus!”

⁴O suti malaa'ikaajo man, o hultori, o wi'i: “Ko wadi, jawmam?” Malaa'ikaajo jaabi: “Allah nani tornde ma, o yerdi sadaka ma.

⁵Jonta nel nelaabe haa Joppe haa be ewnoya Simon coometeedo Piyer.

⁶O don weeri haa Simon, koppoowo lare, saare maako don kommbi mbeela.”

⁷Nde malaa'ikaajo go dilli, Korneliyus ewni difo haa suka'en mum, bee soojeejo gooto badiido mo, kulfo Allah.

⁸Korneliyus limtani be haala ka'a fuu, nden o neli be haa Joppe.

⁹Janngo man, deydey caka nyalawma, yaake nelaabe go donno haa laawol, be badino yottaago Joppe, Piyer wa'i dow soorowol ngam wadugo do'a.

¹⁰O maati dolo, o yidi nyaamugo. Ammaa nde be don ndefana mo nyaamdu, Allah yi'ni mo kaayee fi,

¹¹o yi'i asama mabbiti, huunde bana godoore mawnde, jogaande haa toldi maare nayi fuu don jippo haa lesdi.

¹²Nder maare woodi dabbaaji mardfi kosde nayi e ladooji e colli.

- ¹³O nani sawtu, wi'i mo: "Piyer! Umma, hirsu, nyaam!"
- ¹⁴Ammaa Piyer wi'i: "Aa'a, yaa Jawmiraawo, mi meedaay nyaamugo karamdum malla cobdum."
- ¹⁵O nani sawtu go fahin, wi'i mo: "Ko Allah labbini, taa harmin dum."
- ¹⁶Dum wadi nde tati, baawodon huunde man wiftaama haa asama.
- ¹⁷Piyer sakli, faamaay ko wahayu man yidi wi'go. Wakkati man nelaabe Korneliyus kebti saare Simon, be don ndari haa yolnde.
- ¹⁸Be towni sawtu, be yami: "Simon coometeedo Piyer don weeri haa do na?"
- ¹⁹Piyer donno numa dow wahayu go. Don nii Ruuhu Allah wi'i mo: "Ndaa, yimbe tato don dabbite."
- ²⁰Umma, jippa, dillidu bee mabbe bilaa miijaago sam, ngam min neli be."
- ²¹Nden Piyer jippi, yehi haa yimbe man, wi'i be: "Ndaa yam. Min woni mo dabbitton. Ko waddi on?"
- ²²Be njaabi: "Korneliyus, ardiido dow sooje'en teemerre neli min. O adiliijo, kuldo Allah. Yahuudu'en fuu ceeDani mo dum. Malaa'ikaajo Allah wi'i mo o ewno ma haa saare maako, ngam haa o nana ko mbi'ata mo."
- ²³Piyer jabbi be, weerni be. Janngo man o ummi, o dillidi bee mabbe. Nuddinbe wodbe nder wuro Joppe njahdi bee mabbe.
- ²⁴Be njotti Kaysariya fabbijanngo. Korneliyus donno reena be, o ewni banndiraabe maako e soobiraabe maako hoolaabe.
- ²⁵Nde Piyer yidi nastugo saare, Korneliyus fotti bee maako, tuggi koppi, sujidani mo.
- ²⁶Ammaa Piyer ummini mo, wi'i mo: "Dara, min boo mi neddo."
- ²⁷Piyer yeewtidi bee Korneliyus, nden nasti saare. O tawi yimbe duudbe don moobti ton.
- ²⁸O wi'i be: "Onon boo on anndi fakat, diina Yahuudu'en hadi Yahuuduujo dakkotirgo bee jananno malla nastugo saare maako. Ammaa Allah holli yam taa mi laara koo moy karamdo malla o cobdo."
- ²⁹Ngam maajum, mi jabi ewnaandu maada bilaa waabaago. Ammaa jonta mi yidi anndugo daliila ewnaandu mon."
- ³⁰Korneliyus jaabi: "Wadi balde tati, bana wakkatiire nde'e, mi donno wada do'a saa'a tati haa suudu am. Saa'i man goddo borniido limce delkande dari yeeso am."
- ³¹O wi'i: Korneliyus, Allah nani do'a ma, o yerdake sadaka ma.

³²Nel goddo haa Joppe ngam ewnoygo Simon coometeedo Piyer. O don weeri haa saare Simon, koppoowo lare, gondo kommbi mbeela.

³³Ngam maajum mi neli goddo haa ma law, an boo a yerdake, a wari. Jonta min fuu min kawti yeeso Allah, haa min nana ko Jawmiraawo umri ma wolwugo fuu.”

Waazu Piyer

³⁴Piyer fuddi wolwugo, wi'i: “Jonta mi faami fakat, Allah senndindirtaa yimbe.

³⁵Kuldo mo, kuuwando kuude adiliije fuu, fottanan mo, koo o goddo asngol ngole fuu.

³⁶Allah neldi Isra'iila'en wolde mum, waazini be Linjiila ngaddanka salaaman bee Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo yimbe fuu.

³⁷Onon on anndi ko saali haa Yahudiya fuu, dum fuddi haa Galiili baawo baptisma ka Yuhanna waazi.

³⁸On anndi habaru Yeesu mo Nasaratu, no Allah moytiri mo Ruuhu Ceniido, no o hokkiri mo baawde. O yehi koo toy, o huuwi kuude boodde, o yamditiini torraabe Iblisa fuu, ngam Allah don wondi bee maako.

³⁹Minin min seedoobe ko o wadi nder lesdi Yahuudu'en e nder Urusaliima. Be mbari mo bee bilugo mo dow leggal.

⁴⁰Ammaa Allah ummitini mo diga maayde nyalaade tatabre, wangini mo haa amin.

⁴¹O wanganaay yimbe fuu, sey minin laatiibe seedoobe be Allah aarti subugo. Baawo Allah ummitini mo diga maayde, min nyaamdi, min njardi bee maako.

⁴²O umri min min ngaazina ummaatoore, min ceedo kanjo woni mo Allah darni ngam hiitaago yeedbe e maaybe.

⁴³Annabi'en fuu ceedi haala ka'a, be mbi'i: Koo moy nuddini mo, heban yaafuye hakkeji muudum barka innde maako.”

Ummaatooje kebi Ruuhu Ceniido

⁴⁴Yaake Piyer don wolwa bolle de'e tawon, Ruuhu Ceniido jippi dow nanoobe waazu fuu.

⁴⁵Yahuudu'en nuddinbe wardube bee Piyer kaydini ngam koo yimbe ummaatooje boo, Allah waanji be Ruuhu Ceniido!

⁴⁶Ngam be nani be don mbolwa bee demde godde, be don mangta mangnu Allah. Piyer wi'i:

⁴⁷“Yimbe be'e boo kebi Ruuhu Ceniido bana no en kebri dum. Moy hadata be jabugo baptisma bee ndiyam?”

⁴⁸Nden o umri be mbaɗana be baptisma bee innde Yeesu Almasiihu. Be tori mo o faɓɓa bee maɓɓe balɗe seɗɗa.

Kuude Nelaabe 11

Piyer yecci jama'aare nuɗɗinbe Urusaliima haala Korneliyus

¹Nelaabe e nuɗɗinbe haa lesdi Yahudiya nani yimbe ummaatooje godde boo njabi wolde Allah.

²Nde Piyer lori Urusaliima, Yahuudu'en nuɗɗinbe peli mo,

³mbi'i: "A nasti ci'e yimbe be njuulnaaki e a nyaamdi boo bee maɓɓe!"

⁴Ammaa Piyer yecci be bee tokkindirki ko laati fuu, o wi'i:

⁵"Mi donno haa Joppe, mi donno wada do'a. Nden Allah yi'ni yam kaayeeɗi, mi yi'i huunde bana godoore mawnde, jogaande haa toldimaare nayi fuu, nde jippi diga asama, nde wari kommbi am.

⁶Mi suti nde boodɗum, mi yi'i dabbaaji di kosde nayi e kuuje ladde e ladooji e colli.

⁷Nden nanmi sawtu wi'i yam: Piyer! Umma, hirsu, nyaam!

⁸Ammaa mbi'mi: Aa'a, yaa Jawmiraawo! Karamɗum malla cobɗum meedaay nastugo hunnduko am.

⁹Fahin sawtu man wi'i: Ko Allah labbini, taa harmin ɗum.

¹⁰Dum wadi nde tati, nden kuuje man fuu lori haa asama.

¹¹Wakkati man nden, yimbe tato njotti saare nde min ngonno. Goddo neli be haa am diga Kaysariya.

¹²Ruuhu wi'i yam mi yahda bee maɓɓe law, taa mi miiɗo. Nuɗɗinbe njoweego be'e boo njahdi bee am haa Kaysariya, min fuu min nasti haa saare Korneliyus.

¹³Korneliyus yecci min no o yi'ri malaa'ikaajo don dari nder saare maako, wi'i mo: Nel goddo haa Joppe ngam ewnoyaago Simon coometeedo Piyer.

¹⁴O wi'ete bolle de kisnete, an e saare ma fuu.

¹⁵Nde mi fuddi wolwugo, Ruuhu Ceniido jippi dow maɓɓe bana jippori dow meeden haa fuddam.

¹⁶Nden ciftormi ko Jawmiraawo wi'no yam: Yuhanna wadi baptisma bee ndiyam, ammaa onon on njaban baptisma nder Ruuhu Ceniido.

¹⁷Nde nii Allah hokki be Ruuhu Ceniido bana o hokkirno en ɗum, yaake en nuɗɗini Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu, Kadi min mi moy haa mi dartano Allah?"

¹⁸Nde be nani bolle de'e, be nde'iti, be mangti Allah, be mbi'i: "Asee, Allah holli yimbe ummaatooje godde boo laawol tuubugo haa be keba ngeendam!"

Jama'aare nuddinbe haa wuro Antakiya

¹⁹Nuddinbe cankitiibe daliila fitina ka wadi yaake mbareeki Etiyen, njehi haa Finikiya e Kiprus e Antakiya. Walaa mo be ngaazini, sey Yahuudu'en tan.

²⁰Ammaa nuddinbe wodbe iwbe haa Kiprus e Sirene ndilli Antakiya, be ngaazi yimbe wolwanbe Yunaniŋkeere, be ngecci be Linjiila Jawmiraawo Yeesu.

²¹Jawmiraawo wondi bee mabbe, yimbe duudbe tuubi, nuddini Jawmiraawo.

²²Nde habaru man yotti jama'aare nuddinbe haa Urusaliima, be neli Barnabas haa Antakiya.

²³Nde o yotti, o yi'i no Allah barkidini yimbe man, o seyi, o suusdini be fuu haa be tokko hoolaago Jawmiraawo bee bernde woore,

²⁴ngam Barnabas o goddo booddo, kebbinaado Ruuhu e nuddinki. Yimbe duudbe nuddini Jawmiraawo.

²⁵Nden Barnabas yehi wuro Tarsus tefoygo Sol.

²⁶Nde o tawi mo, o yahri mo haa Antakiya. Be njoodi ton hitaande woore, be njehi haa kawte jama'aare nuddinbe, be ekkitini ummaatoore duudnde. Haa Antakiya, nuddinbe aarti wi'eego Masiihinke'en.

²⁷Yaake man annabi'en wodbe ummi Urusaliima, njehi Antakiya.

²⁸Gooto mabbe, bi'eteedo Agabus, dari caka yimbe. Bee baawde Ruuhu Ceniido o wi'i weelo saatungo tammi wadugo haa duniyaaru fuu. Dum wadi boo nder zamanu laamiido Kalawdiyus.

²⁹Pukara'en mbaɗi anniya, koo moy mabbe nelda ko o waawi ngam wallugo nuddinbe wonbe lesdi Yahudiya.

³⁰Be mbaɗi non. Be neldi Barnabas e Sol bee dokke man, be njahrani de ndotti'en jama'aare nuddinbe.

Kuude Nelaabe 12

Torra nuddinbe tulliti

¹Yaake man laamiido Hirudus fuddi torrugo yimbe wodbe nder jama'aare nuddinbe.

²O mbari Yaakuba, deerdiraawo Yuhanna bee kaafahi.

³Nde o yi'i dum fottani Yahuudu'en, o wadi anniya nanngugo Piyer boo. Dum wadi nder nyalde juulde tamseeje de ufnaaka.

⁴Nde o nanngi mo, o mabbi mo nder fursina. O umri gebe sooje'en nayi ayna mo, yebre fuu mari sooje'en nayo. Hirudus wadi anniya hiitaago mo yeeso yimbe fuu baawo juulde Paska.

⁵Nii non be ayniri Piyer nder fursina, ammaa jama'aare nuddinbe don toro Allah ngam maako bee tiinaare.

Malaa'ikaajo wurtini Piyer saare fursina

⁶Hirudus annini hiitaago mo janngo. Jemmaare man Piyer don daani caka sooje'en dido. Be kabbi mo bee callalluuji didi, sooje'en boo don ayna haa dammude saare fursina.

⁷Ndaa, malaa'ikaajo Allah wari, annoora yayni nder suudu. Malaa'ikaajo dimmbi Piyer, findini mo, wi'i mo: "Umma law!" Don nii callalluuji piisti haa juude maako, njani.

⁸Nden malaa'ikaajo wi'i: "Taada, fadda pade ma." Piyer wadi non, nden malaa'ikaajo wi'i mo: "Moja mojaare ma, tokkam."

⁹Piyer tokki mo haa be ngurti saare fursina. Ammaa o numaay nii ko malaa'ikaajo donno wada don laato bee goonga, o tammi dum koydol.

¹⁰Be caali yebre sooje'en aynoobe arannde, be caali boo yebre didawre, nden be njotti dammugal njamndi fursina tiitiingal berniwol. Parewal mabbiti feere muudum. Be ngurti, be tokki laawol, don nii malaa'ikaajo go dilli, acci Piyer haa ton.

¹¹Nde Piyer hehti hakkiilo muudum, o wi'i: "Jonta mi annditi fakat Jawmiraawo neli malaa'ikaajo muudum, hisni yam junngo Hirudus e dum ko yimbe Yahuudu'en anninino wadugo yam fuu."

¹²Nde o faami ko wadi, o yehi haa saare Mariyama, daada Yuhanna coometeedo Markus. Yimbe duudbe don kawti ton, be don mbada do'a.

¹³Piyer tappi parewal haa yolnde. Derkeejo debbo bi'eteedo Rode yehi laarugo dum moy.

¹⁴Nde o annditi daande Piyer, o seyi masin, ammaa o mabbitaay parewal, o doggi, o lori haa joodiibe go, o wi'i: Piyer don dari yaasi.

¹⁵Be mbi'i mo: "A ginnaado na?" Ammaa o tokki wi'ugo be: "Goonga, dum kanjo." Nden be mbi'i: "Nden kam dum malaa'ikaajo maako."

¹⁶Piyer tokki tappugo parewal. Nde be mabbiti, be ngi'i mo, nden be kaydini.

¹⁷O bangtani be junngo ngam haa be njeedo, o tinndini be no Jawmiraawo wurtiniri mo saare fursina. O wi'i: "Ngecce Yaakuba e deerdiraabe wodbe haala ka'a." Nden o dilli nokkuure feere.

¹⁸Nde weeti, sooje'en cakli masin. Be don mbi'a: "Noy Piyer wadi?"

¹⁹Hirudus dabbiti mo, ammaa o hebtaay mo. O dili sooje'en aynoobe go, nden o umri be mbara be. Baawodon Hirudus ummi Yahudiya, dilli Kaysariya, faɓboyi ton.

Maayde Hirudus

²⁰Hirudus tikkani yimbe Tirus e yimbe Sidon masin. Be moobti, be ngari haa maako. Be aarti narrugo bee Balastus, kaliifaajo waaleteendu laamiido haa o jingga be. Nden be njehi haa Hirudus, be tori mo sulhu, ngam yimbe mabbe don cooda nguure haa lesdi maako.

²¹Nde nyalaade Hirudus ta'ino wadi, o borni limce laamu, o joodi haa leeso laamu, o wolwani be.

²²Yimbe kooli, mbi'i: "Dum Allah wolwi, naa dum neddo!"

²³Don nii malaa'ikaajo Jawmiraawo fiyi mo ngam o teddinaay Allah. Gildi nyaami mo, o maayi.

²⁴Ammam wolde Allah tokki yahugo yeeso yeeso.

²⁵Nde Barnabas e Sol timmini kuugal mabbe haa Urusaliima, be kootidi bee Yuhanna coometeedo Markus haa Antakiya.

Kuude Nelaabe 13

Nuddinbe Antakiya neli Barnabas e Sol

¹Nder jama'aare nuddinbe Antakiya woodi annabi'en bee ekkitinoobe. Ndaa inde mabbe: Barnabas, Simeyon coometeedo Baleejo, Lusiyus mo Sirene, Manahen mo mawnidi bee Hirudus Antipas e Sol.

²Nyannde feere nde be don cujidana Allah, be don cuumo, Ruuhu Ceniido wi'i be: "Cubaneedam Barnabas e Sol ngam kuugal ngal mi ewnori be."

³Nden be cuumi, be mbaɗi do'a, be mballini juude dow mabbe, be njabbiti be.

Barnabas e Sol ngaazi haa Kiprus

⁴Bana nii Ruuhu Ceniido neliri Barnabas e Sol. Be njehi Selewkiya, diga ton be nasti koommbowal dillugo duunde Kiprus.

⁵Nde be njotti Salamis, be ngaazi wolde Allah haa cuudi dewal Yahuudu'en. Yuhanna Markus don bee mabbe, o balloowo mabbe.

⁶Be eeri gada duunde, be njotti Pafos. Ton be tawi hiilaajo bi'eteedo Bar-Yeesu, o Yahuuduujo, pewoowo bi'ando o annabiijo.

⁷O soobaajo Sergiyus Pol, lawan duunde man. Lawan oo, woodi hakkiilo. O ewni Barnabas e Sol ngam o yidi nanugo wolde Allah.

⁸Ammaa Elimas - mo maana innde mum hiilaajo - dartani be. O tefi hadugo lawan nuɗɗingo.

⁹Ammaa Sol bi'eteedo Pol boo, kebbinaado Ruuhu Ceniido, suti hiilaajo go,

¹⁰wi'i: "Bii-Iblisa! A kebbinaado faasikaare e halleende, a konneejo adilaaku fuu, tum a don dartano laawol Allah goongawol.

¹¹Jonta Jawmiraawo fiyete: A wuman, a yi'ataa annoora naange haa neeba sedda." Law nyibre ukkani mo, o wumi. O yiili o tefi goddo ngam dowugo mo.

¹²Nde lawan man laari ko wadi, o nuɗɗini, ekkitinol dow Jawmiraawo hayɗini mo masin.

Nelaabe ngaazi haa wuro Antakiya nder lesdi Pisidiya

¹³Pol e wondiddiraabe mum nasti koommbowal haa Pafos, be ndilli haa Perge nder lesdi Pamfiliya. Ammaa Yuhanna Markus acci be, lori Urusaliima.

¹⁴Kambe boo be ummi Perge, be ngari Antakiya nder lesdi Pisidiya. Nyannde siwtorde be nasti suudu dewal Yahuudu'en, be njoodi ton.

¹⁵Baawo jannguki tawreeta Muusa e defte annabi'en, ardiibe suudu dewal neli haa Pol e wondiddiraabe mum, be mbi'i: "Deerdiraabe, to on ngoodi bolle ngam wasaago yimbe, mbolwe."

¹⁶Nden Pol ummi, dari, bangti juugo mum, wi'i: "Isra'iila'en e yimbe ummaatooje godde, hulbe Allah, nananeedam!

¹⁷Allah mo yimbe Isra'iila, subi kaakiraabe meeden, mawnini be yaake be donno haa lesdi Misra. O wurtini be Misra bee baawde muudum mawde.

¹⁸Duubi cappande nayi o munyani be nder ladde.

¹⁹O halki laamuuji joweedidi haa lesdi Kanaana, o marni yimbe maako lesdi man.

²⁰Dum fuu dum wadi baakin duubi teemedde nayi e cappande jowi. Baawodon o hokki be alkaali'en haa yotti zamanu annabi Samuyila.

²¹Nden be tori mo laamiido, Allah hokki be Sol bii Kis, goddo lenyol Benjamin, o laamani be duubi cappande nayi.

²²Nde Allah farti Sol laamu, o hokki ngu Daawuda, o laamani be. Ndaa ko Allah seedi dow Daawuda, o wi'i: Daawuda bii Yessa fottani yam, o wadan ko ngidmi fuu.

²³Haa danygol Daawuda oo, Allah wadani Isra'iila'en kisnoowo fodde iinawol muudum, kanke woni Yeesu.

²⁴Diga Yeesu siwaa wargo, Yuhanna waazini Isra'iila'en fuu, be tuuba, be njaba baptisma.

- ²⁵Nde Yuhanna badake timmingo kuugal mum, o wi'i yimbe: On tammi min woni Almasiihu na? Aa'a, naa dum min. Ammaa woodi garando baawo am, mi he'aay fiistango mo pade.
- ²⁶Yaa deerdiraabe am, danygol Ibrahiima e yimbe wodbe hulbe Allah, haa meeden Allah neldi habaru kisndam da'am!
- ²⁷Ammaa yimbe Urusaliima bee mawbe muudum'en paamaay kanke woni kisnoowo, be paamaay bolle annabi'en de yimbe njanngata nyannde siwtorde fuu. Koo non fuu be ngoondini bolle annabi'en bee hiitaago Yeesu.
- ²⁸Koo nde be tawaay daliila hiitaago mo kiita mbareego, be tori Pilaatu o mbara mo.
- ²⁹Nde be timmini wadugo mo ko defte Allah mbi'no dow maako fuu, be njippini mo diga leggal, nden be mballini mo nder yenaande.
- ³⁰Ammaa Allah ummitini mo diga maayde.
- ³¹Balde duudde o wanjani yahdunoobe bee maako diga Galiili haa Urusaliima. Jonta kambe ngoni seedoobe maako haa Isra'iila'en.
- ³²Minin min don ngaazina on Linjiila: Ko Allah iinanino kaakiraabe meeden,
- ³³o hebbitinani en dum fuu, enen bibbe mabbe, nde o ummitini Yeesu, bana ko winnda haa Yimre Jabuura didawre: An woni Bidde am, hannde mi danyi ma.
- ³⁴Allah ummitini mo diga maayde, ngam taa o meeda nyolugo, bana o wi'no: Mi barkidinte bee barkaaji am ceniidi e koolniidi, bana mi wi'no Daawuda.
- ³⁵Fahin bana o wi'i nder aayaaje godde: A accataa Ceniido ma nyola.
- ³⁶Nde Daawuda huuwi nder zamanu muudum bana Jawmiraawo umrino, o maayi, be uwi mo kommbi kaakiraabe maako, o nyoli.
- ³⁷Ammaa mo Allah ummitini diga maayde, nyolataa.
- ³⁸Sey anndon deerdiraabe, barka maako yaafuye hakkeji waazinaama on. Koo nde Tawreeta Muusa waawataa adilingo on,
- ³⁹kanke o adilinan koo moy nuddini mo.
- ⁴⁰Kadi, kakkile, taa ko annabi'en mbi'no heba on:
- ⁴¹Ndaare, onon mawnitiibe! Kaydine, kalke! Ngam kuugal ngal mbaɗanmi nder balde moodon, dum kuugal ngal on njabataa nuddingo, koo to goddo yecci on habaru maajum !”
- ⁴²Nde Pol bee Barnabas don ngurto suudu dewal Yahuudu'en, yimbe tori be, be loro nyannde siwtorde warande boo, ngam haa be lorna bolle de'e.

⁴³Nde yimbe cankiti, Yahuudu'en duudbe e jananbe, hulbe Allah, tokkiibe diina Yahuudu'en duudbe tokki Pol e Barnabas. Be mbolwani be, cuusdini be ngam haa be tabita nder mo'ere Allah.

⁴⁴Nde nyannde siwtorde wadi fahin, burna yimbe wuro ngari nanugo wolde Allah.

⁴⁵Nde Yahuudu'en ngi'i yimbe duudi, be kaaji masin. Be ngeddi wolde Pol, be kudi mo.

⁴⁶Ammaa Pol e Barnabas mbolwi bee dartaare, be mbi'i: "Doole min aarta wolwango on wolde Allah. Ammaa nde nii on cali jabugo dum, on kiiti ko'e mon on ke'aay hebugo ngeendam nduumiidam, min accan on, min njahan haa ummaatooje godde!

⁴⁷Ngam kanjum woni umroore nde Jawmiraawo umri min, wi'i: Mi wadi ma a annoora ngam ummaatooje, a yahra kisndam haa keeri duniyaaru."

⁴⁸Nde yimbe ummaatooje nani dum, be ceyi, be mangti wolde Jawmiraawo. Taaskitinaabe diga booyma ngam ngeendam nduumiidam fuu nuddini.

⁴⁹Wolde Allah sankiti koo toy haa lesdi man.

⁵⁰Ammaa Yahuudu'en ummini berde mawbe wuro e tedda-asli'en, rewbe hulbe Allah. Be ummini fitina dow Pol e Barnabas, be ngurtini be lesdi mabbe.

⁵¹Be pidfi collaaje kosde mabbe dow yimbe be'e. Nden be ndilli Ikoniya.

⁵²Ammaa pukara'en keewi seyo e Ruuhu Ceniido.

Kuude Nelaabe 14

Nelaabe ngaazi nder wuro Ikoniya

¹Baawo maajum Pol e Barnabas njehi Ikoniya, be nasti suudu dewal Yahuudu'en, be ngaazi. Yahuudu'en e yimbe ummaatooje godde duudbe nuddini.

²Ammaa Yahuudu'en saliiibe nuddingo, ummini berde yimbe ummaatooje godde, haa be nganya nuddinbe.

³Nelaabe be'e pabbi ton. Be mbolwi haala Jawmiraawo bee dartaare. Jawmiraawo boo goongdini waazu mo'ere muudum bee hokkugo be baawde wadugo alaamaaji e kaayeeffiji.

⁴Yimbe wuro cenndi gebe didi dow haala ka'a, wodbe tokki Yahuudu'en, wodbe boo tokki nelaabe.

⁵Yimbe ummaatooje godde bee Yahuudu'en e mawbe muudum'en fuu mbaadi anniya torrugo nelaabe bee fidugo be bee kaa'e.

⁶Nde nelaabe nani dūm, be ndoggi be ndilli haa Listira e Derbe, gure haa lesdi Likoniya e haa gure taariide Ikoniya.

⁷Ton boo be ngaazi Linjiila.

Nelaabe ngaazi nder Listira e Derbe

⁸Haa Listira woodi goddo mo kosde mum jijiide. O boosdo diga danyeeke maako, o meedaay yahugo.

⁹O nani waazu Pol. Nde Pol suti mo, o faami goddo man woodi nuɗɗinki ngam haa o yamɗitine,

¹⁰o towni sawtu, o wi'i: "Umma, dara dow kosde ma!" Goddo man hafti, o fudɗi yahugo.

¹¹Nde moobe ngi'i ko Pol waɗi, be puɗɗi hoolugo bee wolde likoniire, be mbi'i: "Dowanteebe nanndube bee yimbe njippake haa meeden!"

¹²Barnabas, be ewni dūm Zes, Pol boo, be ewni dūm Hermes ngam kaŋko woni hunndukoojo maɓbe.

¹³Limanjo Zes mo suudu diina mum ɗonno yaasi wuro, waddi ga'i jaagnaadi bee pinndi bamaadi haa dammude wuro. Kaŋko bee moobe fuu ngidi lii'anaago nelaabe kirseteenga.

¹⁴Nde Barnabas e Pol nani dūm, be ceeki limce maɓbe, be njawɗi, be njehi caka moobre, be towni sawtu, be mbi'i:

¹⁵"Onon worbe, koni mbaɗoton dūm? Minin boo min yimbe bana mon! Min ngari haa ɗo ngam min ngaazina on Linjiila, haa on acca kuuje meereeje ɗe'e, on nuɗɗina Allah geeto, tagɗo asama e lesdi e mbeela e ko woni nder maajum fuu.

¹⁶Naane o accino ummaatooje fuu tokko laabi muuɗum'en.

¹⁷Koo non fuu o ɗon waɗginira hoore maako bee kuude boodde. O ɗon toɓnana on iyeende diga asama, o ɗon waɗana on yaamnde, o ɗon ɗuuddina nyaamdu mon e hayru mon."

¹⁸Ammaa koo nde be mbolwi bolle ɗe'e boo, bee daker be kaɗiri moobre lii'anango be kirseteenga.

¹⁹Yahuudu'en wodbe ngari diga wuro Antakiya nder lesdi Pisidiya e wuro Ikoniya. Be ummini moobe, haa be piɗi Pol bee kaa'e, be ndasi mo yaasi wuro, be tammi o maayi.

²⁰Ammaa nde pukara'en njehi, taari mo, o ummi, o lori wuro. Jaŋngo man o dillidi bee Barnabas haa Derbe.

Pol e Barnabas lori Antakiya nder Siriya

²¹Pol e Barnabas ngaazi Linjiila haa Derbe haa duudbe njabi tokkaago Yeesu. Nden be lorti haa Listira e Ikoniya e Antakiya nder Pisidiya.

²²Be tiddini nuɗɗinbe, be cemmɓidini be haa be tabita nder nuɗɗinki. Nden be mbi'i: "Sey bee boneeji duuddi en nastirta laamu Allah."

²³Haa jama'aaje nuɗɗinbe fuu be cubani be ndotti'en. Be mbaɗi do'a, be cuumi, be kalfini be haa Jawmiraawo mo be nuɗɗini.

²⁴Nde be caali Pisidiya, be njotti Pamfiliya.

²⁵Be ngaazini wolde Allah haa Perge, nden be njehi Attaliya.

²⁶Diga ton be nasti koommbowal, be lorti haa Antakiya. Haa wuro ngo be kalfinano mo'ere Allah ngam huuwugo kuugal ngal be kuuwi.

²⁷Nde be njotti Antakiya, be moobti jama'aare nuɗɗinbe, be ngecci be ko Allah wadi bee juude mabbe, no Allah mabbtiri laawol ngam haa ummaatooje godde nuɗɗina Yeesu.

²⁸Be pabbi haa ton bee nuɗɗinbe balde duudde.

Kuude Nelaabe 15

Hawriinde haa Urusaliima

¹Yimbe wodbe ummi Yahudiya njehi Antakiya, anndini deerɗiraabe, mbi'i: "On kebataa hisugo sonaa to on njabi juulnaago fodde ko tawreeta Muusa umri."

²Pol e Barnabas kujjotiri bee mabbe masin dow haala ka'a. Ngam maajum be ndawri, Pol e Barnabas e yimbe Antakiya wodbe njaha haa Urusaliima wolwango nelaabe e ndotti'en dow haala man.

³Nden jama'aare nuɗɗinbe hokki be ko be mari haaje ngam jahaangal nga'al. Nde be don caalo nder Finikiya e Samariya, be ngecci nuɗɗinbe: Yimbe ummaatooje godde boo nuɗɗini Allah. Habaru man seyni deerɗiraabe masin.

⁴Nde be njotti Urusaliima, jama'aare nuɗɗinbe e nelaabe e ndotti'en fuu njabbi be. Be ngecci be ko Allah wadi bee juude mabbe.

⁵Ammaa nuɗɗinbe wodbe nder yebre Farisa'en ummi, mbi'i: "Sey be njaba juulnaago, sey be tokko tawreeta Muusa."

⁶Nelaabe e ndotti'en kawti, linyi haala ka'a.

⁷Ngeewta man wuli jaw. Nden Piyer ummi, wi'i: "Deerɗiraabe, on anndi diga booyma Allah subɓi yam caka moodon haa mi waazina Linjiila haa yimbe ummaatooje godde, haa be nana, be nuɗɗina.

⁸Allah, anndudo berde yimbe fuu, seedanake be nde o hokki be Ruuhu Ceniido bana no o hokkiri en dum.

⁹O wadaay ferootiral hakkunde meeden e mabbe ngam o labbini berde mabbe nde be nuddini.

¹⁰Ngam man, koni on ngidi foondugo Allah bee yowango be doɲngal nga'al? Koo enen, koo kaakiraabe meeden fuu, en mbaawaay roondaago ngal.

¹¹Bana enen en nuddini, en kisri bee mo'ere Jawmiraawo men Yeesu, non kambe boo be kisri."

¹²Moobre fuu sirwi nde be nani ko Barnabas e Pol ngecci be fuu, be anndini be alaamaaji e kaayeeɗiɗi di Allah wadi bee juude mabbe caka ummaatooje godde.

¹³Nde be timmini wolwugo, Yaakuba wi'i: "Deerdiraabe, nananeedam!

¹⁴Jonta Simon yecci en bee laabɗum no Allah hakkilirani ummaatooje godde diga fuddam, o subɗi wodbe mabbe haa be laato ummaatoore maako.

¹⁵Haala ka'a yahdi bee wolde annabi'en bana ko winnda:

¹⁶Jawmiraawo wi'i: Baawodon mi loroto, mi nyibtoto suudu Daawuda yibbunoendu, mi nyibtoto bille maaru, mi darnan ndu,

¹⁷⁻¹⁸ngam haa luttube fuu ngaylito haa Jawmiraawo, non boo yimbe ummaatooje godde de innde am ewna dow muudum'en, non Jawmiraawo wi'i, kanke o wangini kuuje de'e diga booyma."

¹⁹Ngam maajum min, mi yerdi numo ngo'o: "Taa en cakla yimbe ummaatooje godde, nuddinbe Allah.

²⁰Ndikka en mbinndana be haa be ndeento e kusel lii'anaangel labbi e daakaareeku e ko hirsaka e yiyy'am boo.

²¹Ngam diga booyma be don ngaazina tawreeta Muusa nder berniiji fuu, be don njannga ka nder cuudi dewal Yahuudu'en kala nyannde siwtorde fuu."

'Be neldi bataakewol haa nuddinbe caka ummaatooje godde

²²Nden nelaabe e ndotti'en e jama'aare nuddinbe fuu ngerdi cubi wodbe mabbe, ngam be nela be haa Antakiya bee Pol e Barnabas. Be cubi Yahuuda bi'eteedo Barsabas e Silas. Be diɗo fuu, be ardiibe caka deerdiraabe.

²³Be neldi be bee bataakewol ngo'ol: "Minin nelaabe e ndotti'en, deerdiraabe mon, min koofni on, onon deerdiraabe be ummaatooje godde wonbe haa Antakiya e Siriya e Silikiya.

²⁴Min nani wodbe amin njehi haa mon, njiibi on, cakli on bee bolle muudum'en. Ammaa minin min nelaay be.

²⁵Ngam maajum min ndawri, min narri, min cubi wodbe, min nela be haa moodon. Be njahdan bee yidaabe men Barnabas e Pol.

²⁶Yimbe be'e kasdi koo maayugo ngam innde Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

²⁷Ngam maajum min neldi on Yahuuda e Silas. Kambe be ngeccan on habaru man bee kunndude mabbe.

²⁸Dum fottani Ruuhu Ceniido bee amin fuu taa min besdana on doɲngal feere sonaa umrooje kaandude de'e:

²⁹Ndeente e kusel lii'anaangel labbi e y'iiy'am e ko hirsaka e daakaareeku. On mbadi ko woodi to on kadi ko'e mon kuuje de'e. Njooɗe jam."

³⁰Yimbe be'e acci be, njippi Antakiya. Nde be njotti ton, be moobti nuddinbe fuu, be ndokki be bataakewol man.

³¹Nde be njaɲngi ngol, be ceyi nanugo haala maagol, ngol semmbidini be.

³²Yahuuda e Silas, laatiibe annabi'en, mbolwani be bolle duudɗe, sembidini be, tiddini be.

³³Nde be paɓɓi haa ton sedɗa, deerdɗiraabe dofti be, njabbiti be, torani be salaaman. Nden be lori haa nelbe be.

[³⁴Ammaa Silas joodi ton.]

³⁵Pol e Barnabas paɓɓi haa Antakiya. Kambe e wodɗe duudɗe, be ekkitini yimbe, be ngaazi be Linjiila, wolde Jawmiraawo.

Luural hakkunde Pol bee Barnabas

³⁶Baawo nyalde sedɗa, Pol wi'i Barnabas: "En loro, en ndaara deerdɗiraabe haa berniiji haa en ngaazino wolde Jawmiraawo fuu, haa en ndaara no be mba'i."

³⁷Barnabas yidi Yuhanna bi'eteeɗo Markus yahda bee mabbe,

³⁸ammaa Pol jabaay, ngam Markus senndirino bee mabbe diga Pamfiliya, accino kuugal, hawtanaayno be fahin.

³⁹Luural wadi hakkunde mabbe, haa be cenndiri. Barnabas hoo'i Markus, be nasti koommbowal, be njehi Kiprus.

⁴⁰Pol boo subɓi Silas, be ndilli. Deerdɗiraabe kalfini be haa mo'ere Allah.

⁴¹Pol yehi nder lesdi Siriya e Silikiya, o semmbidini jama'aaje nuddinbe.

Kuude Nelaabe 16

Timote hawtani Pol e Silas

¹Pol yotti Derbe e Listira. Ton woodi pukaraajo bi'eteeɗo Timote. Daada maako, o Yahuuduwo, nuddindo boo, ammaa baaba maako o Yunaniŋkeejo.

²Deerdɗiraabe haa Listira bee Ikoniya fuu mani Timote.

³Pol yidi Timote yahda bee maako. Nde o hoosi mo, o juulni mo ngam Yahuudu'en joodiibe lesde man fuu anndi baaba Timote, o Yunaniqkeejo.

⁴Haa wuro be ngari fuu, be ngecci nuddinbe umrooje de nelaabe e ndotti'en haa Urusaliima ndawri, haa be tokko de.

⁵Jama'aaje nuddinbe cemmbidi nder nuddinki, kala nyalaade fuu limgal nuddinbe don besdo.

Pol yi'i godfo Makedoniya nder koydol

⁶Be caali lesdi Firigiya e Galaatiya ngam Ruuhu Ceniido hadi be waazaago haa Asiya.

⁷Nde be njotti keerol lesdi Misiya, be dabbi nastugo lesdi Bitiniya, ammaa Ruuhu Yeesu dujanaaki be.

⁸Ngam maajum be caali nder Misiya, be ndiirti haa Torowas.

⁹Bee jemma Pol yi'i wahayu, o yi'i godfo Makedoniya don dari, tori mo: "War haa Makedoniya, yiida min!"

¹⁰Baawo wahayu man, min taaski dillugo Makedoniya, ngam min paami Allah ewni min haa min ngaazo yimbe ton Linjiila.

Lidiya nuddini Jawmiraawo

¹¹Min nasti koommbowal haa Torowas, min njehi cir haa Samotaras, jaŋgo man boo min njehi Neyapolis.

¹²Min ummi ton, min njehi Filippi, wuro nder yebre lesdi Makedoniya aranndeere, laatiinde maral Roma'en. Min njoodi ton, min pabbi balde sedfa.

¹³Nyannde siwtorde min ngurti wuro, min njehi fomoonde maayo ngam tefugo haa pallel do'a woni. Min njoodi, min ngeewtidi bee rewbe moobtiibe ton.

¹⁴Gooto mabbe, Lidiya, iwdo wuro Tiyatira, o piloowo limce boddeeje marde saman, o dewoowo Allah. Jawmiraawo mabbiti bernde maako, haa o nani ko Pol wi'i bee hakkiilo.

¹⁵Kaŋko e yimbe saare maako fuu, be njabi baptisma. Nden o wi'i: "To on ndaari yam mi nuddindo Jawmiraawo, ngare, mbeere haa saare am." O dooli min weergo ton.

Pol e Silas haa fursina

¹⁶Nyannde feere nde min don ndilla pallel do'a, paanyo debbo kordo mardo ginnawol, wari, fotti bee amin. Ginnawol man wartiri mo o daarooowo. Kuugal nga'al hebani jaagorbe maako ceede duudde.

¹⁷O don tokko min, o don wooka, o wi'a: "Yimbe be'e, be jagganoobe Allah Baŋiido! Be don ngaaza on Laawol Jawmiraawo!"

¹⁸O wadi dum balde duudde. Dum billi Pol, o wayliti, o wi'i ginnawol: "Bee innde Yeesu Almasiihu mi umri ma, wurta haa maako!" Don nii ginnawol wurti.

¹⁹Nde jaagorbe kordo go ngi'i seeboore kebal mabbe don majja, be nanngi Pol e Silas, be ndasi be haa luumo, yeeso mawbe.

²⁰Be njahri be haa mawbe Roma'en, be mbi'i: "Yimbe be'e be Yahuudu'en, be don ummina fitina haa wuro meeden.

²¹Be don anndina al'aadaaji kadaadi di en mbaawataa jabugo e tokkaago, enen Roma'en!"

²²Moobre tuurti dow mabbe. Mawbe Roma'en borti Pol e Silas, umri be piya be.

²³Nde be piyi be piyde duudde, be njahri be haa fursina. Be mbi'i aynoowo fursina o ayna be booddum.

²⁴Nde o nani umroore nde'e, o yahri be haa suudu cakaaru nder saare fursina, o fali kosde mabbe bee tiggirgal.

²⁵Caka jemma Pol e Silas don mbaa do'a, be don mangta Allah bee gime, habbaabe wodde don nana.

²⁶Don nii dimmbannde lesdi mawnde wadi haa cabbaaje suudu fursina ndimmbi. Dammude fuu mabbiti, callalluuji habbaabe fuu boo njani.

²⁷Aynoowo fursina fini. Nde o yi'i dammude don mabbiti, o losi kaafahi maako haa o mbarto ngam o tammi habbaabe ndoggi.

²⁸Ammaa Pol towni sawtu, wi'i: "Taa naawnu hoore ma. Min fuu min don."

²⁹Aynoowo fursina tefi yiite, yaawdi, nasti ton, o don diwna, o do'i yeeso Pol e Silas.

³⁰Nden o wurtini be yaasi, o yami: "Moodibbe, dume mbaadanmi haa mi hisa?"

³¹Be mbi'i: "Nuddin Jawmiraawo Yeesu, nden a hisan, an bee yimbe saare ma fuu."

³²Nden be ngaazini mo wolde Jawmiraawo, kanke bee yimbe saare maako fuu.

³³Nder saa'iire man aynoowo fursina hoo'i be, looti kuuduuje mabbe. Don nii kanke bee yimbe saare maako fuu, be njabi baptisma.

³⁴O yahri Pol bee Silas haa saare maako, o nyaamni be. Kanke bee saare maako fuu be ceyi masin, ngam be nuddini Allah.

³⁵Nde weeti, mawbe Roma'en neli doogari'en haa aynoowo fursina, be mbi'a mo o yoofa yimbe be'e.

³⁶Nden aynoowo fursina wi'i Pol: "Mawbe neli, mbi'i min njoofa on. Jonta ngurte, Allah yahru on jam."

³⁷Ammaa Pol wi'i doogari'en go: "Be piyi min yeeso yimbe fuu bilaa hiitaago min. Minin boo min Roma'en! Nden be mabbi min haa fursina. Jonta nii be ngidfi wurtingo min bee sirri? Wadataako! Sey mawbe Roma'en bee ko'e mabbe ngara, njoofa min."

³⁸Doogari'en lornani mawbe Roma'en ko Pol e Silas mbi'i. Nde be nani Pol e Silas be Roma'en, be kultori.

³⁹Mawbe Roma'en ngari, nde'itini be. Nden be ngurtini be fursina, be tori be be cotta wuro mabbe.

⁴⁰Nde Pol e Silas ngurti fursina, be njehi haa saare Lidiya. Ton be tawi deerdiraabe, be cemmbeidini be, nden be ndilli.

Kuude Nelaabe 17

Nelaabe njehi wuro Tessaloniiki

¹Nde be caali Amfipolis e Apolloniya, be njotti haa Tessaloniiki. Woodi suudu dewal Yahuudu'en ton.

²Pol yehi haa suudu man bana ko woowa. Nyalde ciwtorde tati o don hujjotira bee Yahuudu'en dow Deftere Allah.

³O don faamtina, o don holla be bee laabfum ko wolde Allah wi'i dow Almasiihu: Sey o yara bone, o ummito diga maayde. Pol wi'i: "Kaŋko woni Almasiihu Yeesu mo mi waazata on."

⁴Wodbe mabbe njabi bolle de'e, kawtani Pol e Silas. Non boo Yunaniŋke'en hulbe Allah duudbe e rewbe tedda-asli'en wodbe.

⁵Ammaa Yahuudu'en kaaji be, kawti buudaaje wonbe haa luumo, be ummini fitina nder wuro. Be kippi saare Yason, be don dabbitsa Pol e Silas haa be ngurtina be, be ngara yeeso moobre.

⁶Ammaa nde be tawaay be, be ndasi Yason e deerdiraabe wodbe yeeso mawbe wuro, be kooli, be mbi'i: "Yimbe be'e, ummini jiiibre nder duniyaaru fuu! Jonta be ngari haa wuro meeden,

⁷Yason boo weerni be haa saare mum. Be ngewi umrooje laamiido Roma bee wi'go woodi laamiido goddo, bi'eteedo Yeesu."

⁸Be cakli berde yimbe e berde mawbe wuro nanbe haala ka'a.

⁹Yason e wodbe ndokki ceede, nden be njoofi be.

Nelaabe njehi haa Bereya

¹⁰Nde jemma wadi, deerdiraabe neli Pol e Silas haa Bereya. Nde be njotti ton, be njehi suudu dewal Yahuudu'en.

¹¹Yimbe Bereya laataaki bana yimbe Tessaloniiki. Kambe be njabi wolde Allah law. Balde fuu be don linya defte Allah, haa be ngoondina ko Pol wolwi.

¹²Duudbe mabbe nuddini. Rewbe Yunaniŋke'en tedda-asli'en e Yunaniŋke'en worbe duudbe nuddini.

¹³Ammaa nde Yahuudu'en iwbe Tessaloniiki nani Pol waazi wolde Allah haa Bereya boo, be ngari, be njiibi yimbe, be ummini berde mabbe.

¹⁴Law deerdfiraabe boo dofti Pol haa fomoonde weendu, ammaa Silas e Timote lutti ton.

¹⁵Doftube Pol njahdi bee maako haa yotti Ateena, nden be lori Bereya. Pol neli be haa Silas e Timote haa be ngara haa maako law.

Waazu Pol haa berniwol Ateena

¹⁶Yaake Pol donno reena Silas e Timote haa Ateena, bernde mum metti nde o yi'i wuro man don heewi labbi.

¹⁷Ngam maajum o hujjotiri bee Yahuudu'en e Yunaniŋke'en hulbe Allah nder suudu dewal Yahuudu'en. Nyalaade fuu o don hujjotira bee yimbe be o tawi haa luumo boo.

¹⁸Marbe annde wi'etebe Epikuri'en e Sitoyki'en wodbe boo kujjotiri bee maako. Wodbe mbi'i: "Dume duuda-haalaajo oo yidi wi'go?" Wodbe boo mbi'i: "Teema o don wolwa haala dowanteebe jananbe." Be mbi'i dum ngam Pol don waazina Linjiila Yeesu e ummitineeki maaybe.

¹⁹Ngam maajum be nanngi mo, be njahri mo haa nokkuure wi'eteende Areyopagus, be mbi'i: "Min ngidi ekkitinol kesol ngol a ekkitinta.

²⁰A don wangina haala kesa ka min meedaay nanugo dum, min ngidi faamugo ka."

²¹Yimbe Ateena e jananbe joodiibe caka mabbe donno cukli limtugo e nanugo haalaaji kesi.

²²Pol dari yeeso jama'aare haa Areyopagus, wi'i: "Yaa worbe Ateena! Mi yi'i on don tiini suklanaago haala diina mon jamum.

²³Ngam nde mi don waanca nder wuro mon, mi yi'i kuuje de on don ndewa, mi tawi nokkuure diina moodon bee binndi di'i: Ngam dowanteedo mo anndaaka. Kadi mo on ndewata, koo nde on anndaa mo, haala maako mi waazinta on.

²⁴Allah tagdo duniyaaru e ko woni nder maaru fuu, kanke woni Jawmiraawo asama e lesdi, o joodataako nder cuudi diina de juude yimbe mahi.

²⁵O maraay haaje yimbe mbaɗana mo koo dume, ngam kanke hokkata koo moy yonki e poofde e koo dume fuu.

²⁶Diga goddo gooto o tagri asli yimbe fuu haa be njoodo haa duniyaaru ndu'u fuu. O darni wakkatiji e keeri joonde mabbe boo.

²⁷O wadi dum haa be dabbitsa mo, teema be maata mo be tawa mo ngam bee goonga Allah daayaaki koo moy meeden,

²⁸ngam dum wi'a: Yeedugo meeden, dimmbaago meeden, laataago meeden, fuu haa maako dum iwi. Bana wodbe haa yimoobe mon mbi'i: Enen boo en danygol maako.

²⁹Nde nii en danygol maako, taa en numa Allah nanndi bee suuraaji di kanjeeri e cardi malla hayre ko yimbe madata bee hakkiilo e baawal muudum'en.

³⁰Booyma Allah munyani yimbe nde be anndaano haala muudum, ammaa jonta o umri yimbe koo toy fuu be tuuba.

³¹Ngam o darni nyannde nde o hiitorto duniyaaru fuu bee adilaaku, bee goddo mo o subi. O goonjiniri dum yeeso yimbe fuu bee ummitingo mo diga maayde."

³²Nde be nani Pol don wolwa haala ummitineeki diga maayde, wodbe njanci mo, ammaa wodbe mbi'i: "Min ngidi a wolwana min haala ka'a fahin."

³³Nden Pol wurti caka mabbe.

³⁴Worbe wodbe boo nuddini, tokki mo. Dum Diyonisiyus, goddo Areyopagus e debbo bi'eteedo Damaris e yimbe feere.

Kuude Nelaabe 18

Waazu Pol haa Korintu

¹Baawo man Pol ummi Ateena, yehi Korintu.

²Ton o tawi Yahuuduwo bi'eteedo Akilas, iwdo Pontus. Dum neebaay o wari diga Italiya bee debbo maako Piriskilla, ngam laamiido Roma bi'eteedo Kalawdiyus umri, riiwi Yahuudu'en fuu diga Roma. Pol yehi haa mabbe,

³o joododi bee mabbe, be kuuwdi ngam sanaa'a mabbe ngoota: Be nyootoobe laymaaji.

⁴Nyannde siwtorde fuu, o don hujjotira bee Yahuudu'en e Yunaniinke'en haa suudu dewal Yahuudu'en ngam haa be nuddina.

⁵Nde Silas e Timote ngari diga Makedoniya, Pol suklani waazu tan. O seedi yeeso Yahuudu'en Yeesu woni Almasiihu.

⁶Ammaa be ndartani mo, be kuɗi mo. Pol fidɗi collaaje limce maako yeeso mabbe, wi'i: "To on kalki, annde y'iyaam mon don dow ko'e mon, min kam mi laabdo. Diga jonta mi yahan haa ummaatooje godde."

⁷Nden o acci be, o nasti haa saare godɔo bi'eteedo Titus Yustus, kulɔo Allah. Saare maako don kommbi suudu dewal.

⁸Kirispus, ardiido suudu dewal man, nuddini Jawmiraawo bee saare muudum fuu. Korintu'en duudbe boo nani waazu, be nuddini, be njabi baptisma.

⁹Jemmaare feere Jawmiraawo wi'i Pol nder wahayu: "Taa hul, ammaa wolwu, taa jeeda

¹⁰ngam mi don wondi bee ma. Walaa mo meemete, ngam mi woodi yimbe duudbe nder berniwol ngo'ol."

¹¹Pol joodi ton nduubu bee reeta, o don ekkatina yimbe wolde Allah.

¹²Yaake Galliyon laati ngomna lesdi Akaya, Yahuudu'en kawti, nanngi Pol, njahri mo haa nokkuure kiita.

¹³Be mbi'i: "Godɔo oo, o don esta yimbe haa be ndewa Allah bee laawol ngol tokkaaki tawreeta amin!"

¹⁴Pol yidi wolwugo, ammaa Galliyon wi'i Yahuudu'en: "To dum aybewol feereno malla halleende wodnde o wadi, mi jabanno wullaandu mon.

¹⁵Ammaa dum ngaaba dow bolle, dow inde e dow umrooje diina moodon, sey onon bee ko'e moodon on kiito dum. Min mi hiitataako irin man!"

¹⁶Nden o riiwi be diga nokkuure kiita.

¹⁷Be fuu be nanngi Sostenes ardiido suudu dewal, be piyi mo yeeso yimbe haa nokkuure kiita. Ammaa dum billaay Galliyon sam.

Pol lori haa Antakiya

¹⁸Baawodon boo Pol fabbi balde duudde bee deerɔiraabe haa Korintu, nden o jabbiti be. O nasti koommbowal bee Piriskilla e Akilas, be ndilli Siriya. Ammaa hiddeko be nasta koommbowal, o labi hoore maako haa Kenkereya ngam o wadino togayeere.

¹⁹Nde be njotti berniwol Efesus, Pol jabbiti Piriskilla e Akilas. Nden o yehi haa suudu dewal Yahuudu'en, o hujjotiri bee Yahuudu'en.

²⁰Be tori mo o fabba haa maɔbe, ammaa o sali.

²¹Nde o don jabbito be, o yecci be: "To Allah munyi, mi loroto haa moodon." Nden o nasti koommbowal, o dilli.

²²Nde o yotti Kaysariya, o yehi Urusaliima ngam hoofnugo jama'aare nuddinbe. Nden o dilli Antakiya.

²³Nde o fabbi ton seɔɔa, o dilli. O waanci nder lesde Galaatiya e Firigiya, o semmbidini nuddinbe fuu.

Waazu Apollos haa Efesus e haa Korintu

²⁴Apollos, godɔo Yahuuduwo, iwɔo Aleksandiriya, wari haa Efesus. O baawɔo wolde, o annduɔo defte Allah.

²⁵O anndi haala Laawol Jawmiraawo boodɔm, o pertiɔo, o ekkitinini haala Yeesu bee laabɔm. Ammaa sey baptisma Yuhanna tan o anndi.

²⁶O fudɔi waazugo bilaa kulol haa suudu dewal Yahuudu'en. Nde Piriskilla bee Akilas nani mo, njahri mo haa mabbe, be tinndini mo Laawol Jawmiraawo bee ko buri laabugo.

²⁷Nden Apollos waɔi anniya yahugo lesdi Akaya. Nuddinbe cuusɔini mo, mbinndani deerdiraabe mabbe wonbe haa ton bataakewol haa be njabbo mo. Nde o yotti ton, o nafi nuddinbe jabbe mo'ere Allah jamum.

²⁸O wangini laabɔm boofi ekkitinol Yahuudu'en yeeso yimbe fuu. O holli be haa Deftere Allah fakat Yeesu woni Almasiihu.

Kuude Nelaabe 19

Waazu Pol haa Efesus

¹Yaake Apollos donno haa Korintu, Pol tokki laawol kooseje haa o yotti Efesus. Ton o tawi nuddinbe wodbe,

²o yami be: "On kebi Ruuhu Ceniɔo nyalde on nuddini na?" Be njaabi: "Min meedaay nanugo haala Ruuhu Ceniɔo."

³Pol yami: "Kadi baptisma kaye on njabi?" Be njaabi: "Min njabi baptisma Yuhanna."

⁴Pol wi'i: "Yuhanna waɔani yimbe baptisma ngam be ngaylito, be tuuba. Yuhanna wi'i be boo be nuddina godɔo tammiɔo wargo baawo maako, waato Yeesu."

⁵Nde be nani dɔm, be njabi baptisma bee innde Jawmiraawo Yeesu.

⁶Pol wallini juude muudum dow ko'e mabbe, Ruuhu Ceniɔo jippi dow mabbe, be mbolwi demde godde, be mbaɔi annabaaku.

⁷Limgal yimbe man fuu waɔi baakin sappo e dɔo.

⁸Lebbi tati Pol don tokki yahugo suudu dewal Yahuudu'en, o don wolwana yimbe bee dartaare, o don hujjotira bee mabbe, o don haɔa faamtingo be haala laamu Allah haa be njaba ka.

⁹Ammaa wodbe mabbe caatini ko'e muudum'en, be cali jabugo ka, be mbolwi kalluka dow Laawol Jawmiraawo yeeso moobre. Ngam maajum Pol daayi be, hawtani nuddinbe. Nyalde fuu o hujjotiri bee mabbe haa pallel jangirde Tirannus.

¹⁰O wadɪ dɪm duubi dɪdɪ, haa Yahuudu'en e yimbe ummaatooje godde wonbe lesdi Asiya fuu nani wolde Jawmiraawo.

Haala bibbe Sikewas

¹¹Allah wadɪ kaayeeɸiiɸi kayɸiniidɪ bee juɸngo Pol.

¹²Be njahrani nyawbe leppi e limce meemde banndu Pol, nyawuji maɸbe timmi, ruuhuuɸi kalludɪ boo ngurti.

¹³Yahuudu'en wodbe yiilotoobe ngam wurtingo ruuhuuɸi kalludɪ, dɸbbi kambe boo wurtingo dɪ bee innde Yeesu. Be mbi'i: "Min umri on ngurta bee innde Yeesu, mo Pol waazata!"

¹⁴Bibbe hooreejo liman'en bi'eteedo Sikewas mbaɸata dɪm. Be njoweedido.

¹⁵Ammaa ruuhuwol kallungol jaabi be: "Mi anndi Yeesu, Pol boo mi anndi dɪm, ammaa onon on beye?"

¹⁶Mo ruuhuwol kallungol don nder muudum go hippi be, burdi be semmbe, jaali be fuu. Be ngurti suudu man, be ndoggi be temmbube e naawnaabe.

¹⁷Yahuudu'en e yimbe ummaatooje godde joodiibe haa Efesus fuu nani dɪm, berde maɸbe ta'i, nden be teddini innde Jawmiraawo Yeesu.

¹⁸Duudbe caka nuddinbe ngari, mbaɸgini kuude hiila de be kuuwino yeeso yimbe fuu.

¹⁹Wadoobe hiila duudbe ngaddi defte maɸbe, nguli de haa yeeso yimbe fuu. Be mbaɸi lisaafi coggu defte man, dɪm wadɪ ceede cardi ujine cappande jowi (50.000).

²⁰Bana nii wolde Jawmiraawo tokki saɸkitaago, baawde maare besdi yeeso yeeso.

Jiibotiral wadɪ haa Efesus

²¹Baawo haala ka'a, Pol wadɪ anniya saalaago gal Makedoniya e Akaya ngam yahugo Urusaliima. O wi'i: "To mi yehi ton, mi yahan Roma boo."

²²O neli walloobe maako dido Timote e Erastus haa Makedoniya, ammaa kaɸko o faɸbi haa lesdi Asiya sedɸa.

²³Yaake man fitina makka ummi haa Efesus dow Laawol Jawmiraawo.

²⁴Demetiriyus, tappoowo cardi, donno wada irin cuuron nanndukon bee suudu lawru wi'eteendu Artemis. O hebani wadoobe sanaa'a kebal duudɸgal.

²⁵O ewni be fuu, kambe e tappoobe cardi wodbe. O wi'i be: "Onon worbe, on anndi risku men fuu iwi diga kuugal meeden nga'al.

²⁶Onon bee ko'e mon on don ngi'a, on don nana ko Pol oo wadata. O don wi'a dowanteebe be yimbe mbadata laataaki dowanteebe sam, haa duudbe nder Efesus do e burna lesdi Asiya fuu njabi dum, tokki laawol maako.

²⁷To dum tokki bana nii, naa sanaa'a meeden tan yimbe kallinta, ammaa be lasbinan suudu Artemis, dowanteedo meeden mawdo, be accan boo samdingo dowanteedo meeden mo yimbe lesdi Asiya e duniyaaru fuu ndewata!"

²⁸Nde yimbe nani bolle de'e, be berni masin, be puddi hoolugo, be mbi'i: "Artemis mo Efesus, o mawdo! Artemis mo Efesus, o mawdo!"

²⁹Haala ka'a nastini berniwol nder jiibotiral manngal. Be nanngi wondiddiraabe Pol dido, Gayus e Aristarkus iwbe Makedoniya, law be fuu be njahri be haa babal fijirde.

³⁰Pol boo yidino yahugo haa moobre man, ammaa nuddinbe kadi mo.

³¹Mawbe lesdi Asiya, laatiibe soobiraabe maako, neli haa maako, tori mo taa o yaha haa babal fijirde.

³²Jiibotiral ummi caka moobtorde. Koo moy don wooka, don wolwa ko o yidi, ngam burna yimbe anndaa daliila kaye hawti be.

³³Yahuudu'en njahri Aleksandire yeeso. Wodbe mabbe maatini mo. Nden o bangti junngo ngam wangingo hujja maako yeeso moobre.

³⁴Ammaa nde be annditi o Yahuuduujjo, be tokki hoolugo hawtaade dow haala ngoota baakin saa'iiji didi: "Artemis mo Efesus, o mawdo! Artemis mo Efesus, o mawdo!"

³⁵Bee daker binndoowo mawdo mo berniwol de'itini moobre, o wi'i: "Yaa Efesu'en! Koo moy anndi berniwol Efesus don ayna suudu Artemis mawdo e suura maaru do'iindu diga asama.

³⁶Walaa baawando yeddugo dum. Ngam maajum sey on nde'ita, taa njaawane koo dume.

³⁷Yimbe be on ngaddi haa do ngujaay kuuje suudu seniindu, be mbolwaay boo kalluka dow dowanteedo men.

³⁸To Demetiriyus e wadoobe sanaa'a wondube bee muudum ngoodi wullaandu dow goddo, ndikka be njaha nokkuure kiita, yeeso hiitoobe, be ngullotira.

³⁹Ammaa to woodi ko on tefata feere, moobtorde dagiinde laaran haala man,

⁴⁰ngam be poti aybingo en dow ko wadi hannde bee wi'go en mbaadi tuurtol, ngam en ngalaa daliila moobtugo bana nii. Nde o timmini wolwango be, o sanjiti be."

Kuude Nelaabe 20

Pol yehi Makedoniya e Akaya

¹Nde fitina man de'iti, Pol moobti nuddinbe, semmbidini be. Nden o jabbiti be, o dilli Makedoniya.

²O yiili lesdi man, o semmbidini yimbe bee bolle duudde. Nde o yotti Akaya,

³o joodi ton lebbi tati. Yaake o donno taasko nastugo koommbowal yahugo Siriya, o nani Yahuudu'en kabbi dabare dow maako. Ngam maajum o tokkori Makedoniya fahin.

⁴Sopater bii Pirrus mo Bereya, yahdi bee maako. Aristarkus e Sekundus, yimbe Tessaloniiki e Gayus mo Derbe e Timote, non boo Tikikus e Torofimus yimbe lesdi Asiya, be fuu be njahdi bee maako.

⁵Be ardi min, be njehi haa Torowas, be ndeeni min ton.

⁶Min nasti koommbowal haa Filippi baawo juulde tamseeje de ufnaaka. Baawo balde jowi min njokki be haa Torowas. Min mbaɗi asaweere haa ton.

Pol laari yimbe Torowas

⁷Nyannde Alat min kawti ngam nyaamugo kiirtaari Jawmiraawo. Pol don wolwana yimbe, o tokki wolwugo haa caka jemma, ngam o dillanno jaŋngo man.

⁸Woodino pittirlaaji duudɗi haa suudu dowru haa min moobti.

⁹Derkeejo bi'eteedo Ewtikus donno joodi haa wurdere suudu, doyngol tedduŋgol hoo'i mo yaake Pol don tokkitina waazu. Nde o don ɗaani, o do'i haa lesdi diga suudu dowru tatabru. Be tawi mo, o maayi.

¹⁰Nde Pol jippi, o hippi dow maako, harli mo, wi'i: "Taa cakle, o maayaay!"

¹¹Nden o lori haa suudu dowru, o yewi tamseeje, o nyaamdi bee maɓbe. O wolidi bee maɓbe haa babɓol, nden o dilli.

¹²Be kootidi bee derkeejo go, o geeto. Dum de'itini be masin.

Pol ummi Torowas dilli Miletus

¹³Min aarti Pol nastugo koommbowal, min ndilli haa Assos. O wi'no min min ardo, ngam o yidi yahugo bee kosde. Haa ton o tammi nastugo koommbowal man.

¹⁴Nde o jokki min haa Assos, min nastini mo koommbowal amin, min ndilli Mitilene.

¹⁵Min ummi ton bee koommbowal, jaŋngo man min tiitotiri bee Kiyos. Fabbijajaŋngo man min njotti Samos, fabbitijaŋngo man boo min njotti Miletus.

¹⁶Pol waɗi anniya saalaago Efesus bilaa jippaago, ngam o yidaa neebuɗo haa lesdi Asiya. O don yaawana yottaago Urusaliima hiddeko juulde Pantekosta waɗa, to heboto.

Waazu Pol haa ndotti'en Efesus

- ¹⁷Diga Miletus Pol neli haa ndotti'en jama'aare nuddinbe Efesus ngam haa be ngara haa maako.
- ¹⁸Nde be njotti, o wi'i be: "Onon anndi no mi joodori bee moodon, diga nyannde mi wari haa lesdi Asiya.
- ¹⁹Mi huuwani Jawmiraawo bee yanƙinaare timmunde, bee bojji, nder boneeji keɓɓi yam ngam Yahuudu'en annini halleende dow am.
- ²⁰On anndi, nder waazu am mi suudaay on koo dume ko nafata on fuu. Mi ekkitini on yeeso yimbe fuu e haa ci'e mon boo.
- ²¹Foroy mi wolwani Yahuudu'en e yimbe ummaatooje godde fuu haa be tuuba, be nuddina Jawmiraawo meeden Yeesu.
- ²²Kadi jonta mi don dilla Urusaliima ngam Ruuhu Ceniido don yerbammi, mi anndaa ko wadatammi haa ton.
- ²³Huunde woore anndumi: Ruuhu Ceniido don hollammi haa gure de mi yaalata fuu callalluuji e boneeji don ndeenammi.
- ²⁴Ammaa mi laaraay yonki am bana huunde marnde saman, ko ngidmi kam, mi timmitina dada-dada am e kuugal ngal Jawmiraawo Yeesu halfini yam, waato seedaago Linjiila ka mo'ere Allah.
- ²⁵Mi yiili caka moodon fuu, mi waazi habaru laamu Allah. Jonta min, mi anndi on meetataa yi'ugo yam fahin.
- ²⁶Ngam maajum, mi seedi on hannde: To goddo moodon halki, naa dum aybe am,
- ²⁷ngam mi waazi on muuyo Allah fuu, mi suudaay on koo dume.
- ²⁸Ayne ko'e moodon! Ayne tokkere nde Ruuhu Ceniido halfini on! Bana waynaabe, ayne jama'aare nuddinbe Allah, nde o hebri bee yiy'am Biddo maako ndufaadam.
- ²⁹Ngam mi anndi to mi dilli, caafaali kaɗaadi nistan caka moodon, di accataa tokkere.
- ³⁰Wodde caka moodon boo ummoto, kuuwtiniran pewe ngam haa nuddinbe tokko be.
- ³¹Ngam maajum ayne! Ciftore no duubi tati, jemma bee naange fuu, mi accaay barraago koo moy moodon bee gonɗi.
- ³²Jonta mi halfini on haa junngo Allah e haa habaru mo'ere maako. O waawan mawningo on nder nuddinki e tabitingo ndonngu moodon, ngu o sigani senaabe maako fuu.
- ³³Mi suunaay cardi malla kanjeeri malla limce goddo.

³⁴Onon bee ko'e moodon on anndi juude am de'e kumti haaje am e haaje wondiddiraabe am.

³⁵Nder ko mbaɗmi fuu mi holli on sey en kuuwa, en mballa tampuɓe. En ciftora boo ko Jawmiraawo Yeesu wi'i bee hoore mum: Barka dokkudo buran ka dokkaado."

³⁶Nde Pol timmini wolwugo, fuu maɓɓe be tuggi koppi, o waɗi do'a.

³⁷Be fuu be mboyi, be karli mo, be kebbi mo.

³⁸Be cuni masin sakkomaa nde be nani o wi'i be meetataa yi'ugo mo fahin. Nden be dofti mo haa koommbowal.

Kuude Nelaabe 21

Pol yehi Urusaliima

¹Nde min njabbiti be, min nasti koommbowal, min njehi cir haa Kos. Jaɗngo man min njotti Rodos. Diga ton min njehi Patara.

²Ton min tawi koommbowal yahugo Finikiya. Min nasti, min ndilli.

³Min mbakki Kiprus, min don ngi'a dum, ammaa min caalori fombina man, min njehi Siriya. Min njippi haa Tirus, ngam haa be njippina kuuje.

⁴Min tawi nuddinbe ton, min njoodi bee maɓɓe asaweere woore. Bee baawde Ruuhu Ceniido be ngecci Pol taa o yaha Urusaliima.

⁵Ammaa nde asaweere man timmi, min ummi, min ndilli. Kambe e rewbe maɓɓe e bikkoy fuu, be dofti min haa yaasi berniwol. Min tuggi koppi haa fomoonde mbeela, min mbaɗi do'a.

⁶Nden min njabbotiri, min nasti koommbowal, kambe boo be kooti.

⁷Nde min ummi Tirus, min njehi Ptolemayis. Min koofni deerdiraabe wonbe ton, nden min nyallidi bee maɓɓe.

⁸Jaɗngo man min ndilli, min njotti Kaysariya. Ton min njehi saare Filip gaazoowo, min njippi haa maako. O gooto nder subaabe njoweefido haa Urusaliima.

⁹O woodi bibbe rewbe nayo be te'aaka, be don mbaɗa annabaaku.

¹⁰Nde min paɓɓi haa ton balde sedda, annabiijo bi'eteedo Agabus iwi Yahudiya,

¹¹wari haa amin. O hoo'i taadorgol Pol, o haɓɓi kosde maako e juude maako bee maagol, o wi'i: "Ndaa ko Ruuhu Ceniido wi'i: Yahuudu'en haa Urusaliima kaɓɓan mardo taadorgol ngo'ol bana nii, be ndokkan mo haa juude yimbe ummaatooje godde."

¹²Nde min nani dum, minin bee yimbe ton fuu, min tori Pol, taa o yaha Urusaliima.

¹³Ammaa Pol jaabi: “Koni on mboyata? On ngidfi sunugo yam na? Min kam, naa habbeego haa Urusaliima tan, ammaa mi don taaskani maayugo maa, ngam daliila Jawmiraawo Yeesu.”

¹⁴Min mbaawaay faasitingo anniya maako. Nden min acci mo, min mbi'i: “Muuyo Jawmiraawo laato.”

¹⁵Baawo man, min taaski, min ndilli Urusaliima.

¹⁶Nuddinbe Kaysariya wodbe njahdi bee amin. Be njahri min haa min mbeerata haa saare Manason iwdo Kiprus, nuddindo diga booyma.

Pol yehi laarugo Yaakuba

¹⁷Nde min njotti Urusaliima, deerdiraabe njabbi min bee seyo.

¹⁸Jaŋgo man Pol yahdi bee amin haa Yaakuba. Ndotti'en jama'aare nuddinbe fuu boo ngari ton.

¹⁹Pol hoofni be, yecci be koo dume ko Allah wadi bee kuugal maako caka ummaatooje godde.

²⁰Nde be nani dum, be mangti Allah. Nden be mbi'i Pol: “Deerdiraawo, a yi'i no Yahuudu'en ujine duudde nuddini, ammaa be fuu be don tiini tokkaago tawreeta.

²¹Be nani a don ekkatina Yahuudu'en joodiibe lesde ummaatooje godde fuu be acca tawreeta Muusa, be acca boo juulnugo bikkoy mabbe e tokkaago al'aada Yahuudu'en.

²²Noy mbadeten? Ngam fakat be nanan a wari.

²³Ngam maajum wad ko min mbi'ete. Woodi yimbe nayo haa do, wadbe togayeere.

²⁴Yahdu bee mabbe, sen hoore ma bee mabbe fodde al'aada cenki. Yoɔ ceede haa be laba ko'e mabbe. To a wadi dum, yimbe fuu paaman ko be nani dow ma fuu, naa dum goonga, ammaa an bee hoore ma a don tokko tawreeta Muusa.

²⁵Ammaa min neldi bataakewol haa yimbe ummaatooje laatiibe nuddinbe, min ndawri, min mbi'i be be ndeenta e kusel kirsanaangel labbi e yiy'am e ko hirsaka e daakaareeku.”

²⁶Ngam maajum Pol yahdi bee yimbe nayo go. Jaŋgo man o hawti bee mabbe wadugo al'aada cenki. Nden o nasti haykaliiru, o anndini nyannde nde cenki man timmata, waato nyannde nde be lii'oto kirseteedi ngam koo moy mabbe badɔo togayeere go.

Be nanngi Pol nder haykaliiru

²⁷Nde balde joweedidi badake timmugo, Yahuudu'en warbe diga lesdi Asiya ngi'i Pol haa haykaliiru. Be ummini berde moobre fuu, be nanngi mo.

²⁸Be kooli, be mbi'i: "Isra'iila'en, mballe min! Ndaa gorko oo, o don hallina jama'aare Isra'iila e tawreeta Muusa e haykaliiru fuu, o don anndina dum koo moy e koo toy. Fahin boo o nastini heefeerbe wodbe nder haykaliiru, o sobni nokkuure seniinde nde'e!"

²⁹Be mbi'i dum ngam be ngi'i Torofimus mo Efesus, bee Pol nder berniwol, be tammino Pol nastini mo nder haykaliiru.

³⁰Haala ka'a sanjiti nder berniwol fuu haa yimbe maagol fuu moobti. Be nanngi Pol, be ndasi mo yaasi haykaliiru. Nden law be mabbi dammude maaru.

³¹Moobre yidi mbarugo Pol, ammaa habaru man yotti ardiido dow sooje'en Roma ujineere, be mbi'i mo: "Berniwol Urusaliima fuu don nder fitina."

³²Law o hoo'i sooje'en bee ardiibe dow sooje'en teemerre, be ndoggi, be njehi haa moobre. Nde yimbe ngi'i ardiido dow sooje'en ujineere e sooje'en ngari, be acci fiyugo Pol.

³³Nden ardiido dow sooje'en ujineere go baditi Pol, nanngi mo, umri be kabba mo bee callalluuji didi. Nden o yami: "Dum moye? Dume o wadi?"

³⁴Koo moy don wolwa ko o yidi bee sawtu. Daliila haraka, ardiido oo hebaay jaawaabu laabngu, nden o umri be njahra Pol haa sanjeere sooje'en.

³⁵Nde be njotti haa ba'orde, sooje'en efti mo ngam fitina moobre saati masin,

³⁶ngam yimbe fuu don tokki mo, be don koola: "Mbare mo! Mbare mo!"

Pol hokki hujja muudum

³⁷Nde sooje'en badi nastingo mo nder sanjeere muudum'en, Pol wi'i ardiido dow sooje'en ujineere: "Mi foti wolwango ma na?" Ardiido man yami: "A anndi Yunaniŋkeere na?"

³⁸Asee! Naa an woni Misraajo tuurtudo, jahrudo tuurtoobe ujine nayo, mbaroobe ko'e haa ladde nyalde de'e na?"

³⁹Pol jaabi: "Min mi Yahuuduujjo, danyaado haa Tarsus nder Silikiya, mi bii berniwol manngol. Mi tori ma, dujanam wolwango moobre."

⁴⁰O dujani mo. Nden Pol wa'i ba'orde, bangti juude mum ngam haa yimbe njeedo. Nde be njeedi siriw, o wolwani be bee Ibraniŋkeere, o wi'i:

Kuude Nelaabe 22

¹"Yaa ndotti'en e deerdiraabe! Nane, jonta haa mi wolwa hujja am nder haala ka'a."

²Nde be nani o don wolwana be bee Ibraniŋkeere, be besdi sirwaago. Nden Pol wi'i:

³“Min mi Yahuuduujɔ, danyaado haa Tarsus nder Silikiya. Mi mawni boo haa do, haa berniwol Urusaliima. Gamaliyel boo ekkitini yam fodde dookaaji kaakiraabe. Mi tiini nder kuude Allah bee semmbe am fuu bana mbadoton hannde.

⁴Mi toonyi tokkiibe Laawol Almasiihu haa wodɓe maayi. Mi nanngi worbe e rewbe, mi nastini be fursina.

⁵Hooreejo liman'en e dawroobe Yahuudu'en ngoni seedoobe yam. Be mbinndani yam bataakeeji ngam haa mi yahra di haa deerdiraabe haa Damas. Mi donno yaha ton haa mi nanngoya yimbe, mi habba be, mi wadda be haa Urusaliima haa dawroobe kiito be.”

Seedamku Pol

(Kuude Nelaabe 9:1-19; 26:12-18)

⁶“Nde mi don yaha Damas, mi badake yottaago ton, caka nyalawma, law annoora makka iwi haa asama yaynani yam, taari yam.

⁷Mi do'i haa lesdi, mi nani sawtu wi'i yam: Sol, Sol, koni toonyotoda mi?

⁸Mi yami: An moy, Jawmiraawo? O wi'i yam: Min woni Yeesu mo Nasaratu, mo toonyotoda.

⁹Wondiddiraabe am ngi'i annoora, ammaa be nanaay sawtu bolwando yam.

¹⁰Mi yami: Dume mi wadata, Jawmiraawo? Jawmiraawo wi'i yam: Umma, yah Damas, ton be ngeccete ko a tammi wadugo fuu.

¹¹Annoora makka go delki, wumni yam, ngam maajum wondiddiraabe am dowi yam, njahri yam haa Damas.

¹²Ton woodi godɗo bi'eteedo Ananiyas, kulɗo Allah, dɔwtaniido tawreeta. Yahuudu'en joodiibe Damas fuu don mana mo.

¹³O wari haa am, o dari kommbi am, o wi'i: Sol, deerdam, wumtu! Don nii mi wumti, mi don yi'a mo.

¹⁴O wi'i yam: Allah kaakiraabe meeden subi ma diga booyima haa a faama muuyo maako, a yi'a Adiliijo maako, a nana ko o don wolwa.

¹⁵Ngam a laatoto ceedoowo maako, a yeccan yimbe fuu ko a yi'i e ko a nani.

¹⁶Dume a reenata jonta? Umma, jab baptisma, laaba e hakkeeji maada bee ewnaago innde Jawmiraawo.”

Jawmiraawo neli Pol haa ummaatooje godde

¹⁷“Mi lori Urusaliima. Nde mi don wada do'a nder haykaliiru, Allah yi'ni yam kaayee fi,

¹⁸ndaa Jawmiraawo don wolwanammi bana ni'i: Yaawda law, wurta Urusaliima, ngam yimbe be'e njabataa seedamku maada dow am.

¹⁹Mi jaabi: Jawmiraawo, be anndi fakat mi yehi cuudi dewal, mi nanngi nuddinbe ma, mi fiyi be.

²⁰Nyannde be mbara ceedoowo ma Etiyen maa, min boo mi don ton. Mi yerdi mbareeki maako, mi ayni limce warbe mo.

²¹Jawmiraawo wi'i yam: Yah, ngam mi nelete daayiidum haa ummaatooje godde."

Pol don yeeso hooreejo sooje'en

²²Yimbe munyani mo haa o yotti bolle man. Nde be nani dum, be kooli, be mbi'i: "Mbare irin goddo oo, taa acce mo o yeeda!"

²³Be don koola, be don cakkina limce mabbe dow, be don ukka collaaje.

²⁴Ardiido dow sooje'en ujineere umri yimbe mum be njahra mo nder saɗngeere mabbe, be piya mo, be ndila mo haa o heɓta daliila dume Yahuudu'en don koola bana nii dow maako.

²⁵Ammaa nde be don kabba mo haa be piya mo, Pol wi'i ardiido dow sooje'en teemerre gondo ton: "On ngoodi dunayeere fiyugo Romaajo mo hiitaaka tawon na?"

²⁶Nde ardiido man nani dum, o yehi haa ardiido dow sooje'en ujineere go, o y'ami mo: "Dume a yidi wadugo? Gorko oo, o Romaajo!"

²⁷Nden ardiido dow sooje'en ujineere yehi haa Pol, y'ami mo: "Yeccam, a Romaajo na?" Pol jaabi: "Ooho, mi Romaajo."

²⁸Ardiido man wi'i: "Min, bee ceede duudde kebmi laataago Romaajo." Pol wi'i: "Min mi Romaajo diga danyeeke am."

²⁹Law sooje'en taaskaniibe fiyugo e dilugo mo haa o wolwa go, acci mo. Ardiido mabbe go boo hultori nde o faami Pol, o Romaajo. Ndaa boo, o haɓbi mo bee callalluuji.

Pol wolwi yeeso dawroobe Yahuudu'en

³⁰Jaɗngo maajum, ardiido sooje'en man yidi anndugo bee laabɗum daliila hujja kaye Yahuudu'en ngullori Pol. Ngam maajum o fiisti callalluuji Pol, o umri mawbe liman'en e dawroobe fuu be kawta. Nden o waddi Pol, o darni mo yeeso mabbe.

Kuude Nelaabe 23

¹Pol suti dawroobe, wi'i: "Deerɗiraabe am! Min mi dɔwtani Allah haa hannde bee numo bernde laabɗo."

²Hooreejo liman'en bi'eteedo Ananiyas umri wonbe kommbi Pol be piya mo haa hunnduko.

³Pol wi'i mo: "Fakat Allah fiyete, an naafikiijo! A don joodi ngam hiitaago yam fodde tawreeta, ammaa a luuti tawreeta nde a don umra be piyammi!"

⁴Wonbe kommbi maako mbi'i mo: "A don huda hooreejo liman'en mo Allah darni!"

⁵Pol jaabi: "Deerdīraabe am, mi anndaa o hooreejo liman'en. Ngam Deftere Allah wi'i: Taa wolwu kalluka dow ardiido ummaatoore mon."

⁶Nde Pol anndi wodbe mabbe be Saduki'en, wodbe boo Farisa'en, o wolwi nder dawriinde bee sawtu, o wi'i: "Deerdīraabe am! Min mi Farisaajo, bii Farisaajo. Be ngulli yam haa do ngam mi woodi tammunde maaybe ummititto diga maayde!"

⁷Nde o wi'i dum, Farisa'en e Saduki'en pudɗi ngaaba, be cenndi gebe didi.

⁸Ngam Saduki'en don mbi'a ummitineeki diga maayde woodaa, be don mbi'a boo woodaa malaa'ikaajo, woodaa ruuhu. Ammaa Farisa'en don mbi'a dum fuu dum don.

⁹Nde hoolo man besdi, wodbe haa moodibbe tawreeta be yebre Farisa'en ummi, ndartani mo bee caatal: "Min tawaay aybewol koo gootol haa gorko oo! Teema malaa'ikaajo malla ruuhu wolwani mo!"

¹⁰Ngaaba man ummiti bee semmbe haa ardiido dow sooje'en ujineere go huli taa be campita Pol. Ngam maajum o umri sooje'en maako be njaha haa moobre, be ngurtina Pol caka mabbe bee semmbe, be njahra mo haa saɗngeere.

¹¹Jemmaare man Jawmiraawo wangani Pol, wi'i mo: "Tiddin bernde ma! Bana a seedi yam haa Urusaliima, sey a seedo yam bana non haa Roma boo."

Yahuudu'en mbadi anniya mbarugo Pol

¹²Janngo man Yahuudu'en wodbe kawti, kabbi dabare mbarugo Pol. Be mbadi hunayeere be nyaamataa koo dume, be njarataa koo dume, sey to be mbari mo.

¹³Hoocube anniya ka'a buri cappande nayo.

¹⁴Be njehi haa mawbe liman'en e ndotti'en Yahuudu'en, be mbi'i: "Min mbadi hunayeere min nyaamataa koo dume, sey to min mbari Pol.

¹⁵Jonta, onon bee dawroobe, sey on nela haa ardiido dow sooje'en ujineere, o wadda Pol haa mon bana to on ngidno linyugo haala maako fahin. Minin boo min don taaski mbarugo mo diga o yottaaki haa moodon."

¹⁶Ammay bii deerdīraawo Pol debbo nani anniya baaltol man. O yehi, o nasti saɗngeere sooje'en, o yecci Pol haala man.

¹⁷Nden Pol ewni godɗo caka ardiibe dow sooje'en teemerre, wi'i mo: "Yahru suka oo haa ardiido dow sooje'en ujineere, woodi ko o yeccata mo."

¹⁸O yahri mo haa mawɗo mabbe man, o wi'i: "Pol kabbaado, ewni yam, o wi'i yam mi wadda suka oo haa maada, ngam woodi ko o yidi yeccugo ma."

¹⁹Mawdo man nanngi mo juŋgo, yahri mo sera, yami mo: “Dume a yidi yeccugo yam?”

²⁰O jaabi: “Yahuudu'en narri yamugo ma jaŋgo a yahra Pol haa dawroobe haa be linya haala maako go fahin.

²¹Ammaa taa jaban be, ngam worbe ko buri cappande nayo don mbaaltani mo, don ndeena mo. Be fuu be mbaɗi hunayeere be nyaamataa, be njarataa sey to be mbari mo. Be taaski wadugo dum, be don ndeena jaawaabu maada.”

²²Ardiido dow sooje'en ujineere go wi'i mo: “Taa a wi'a koo moy a yecci yam haala ka'a.” Nden o jabbiti mo.

Pol yeeso ngomna

²³Nden o ewni yimbe diɗo nder ardiibe dow sooje'en teemerre, o wi'i be: “Moobe sooje'en teemedde diɗo e wa'iibe pucci cappande njoweediɗo e jogiibe labbe teemedde diɗo, be taaskano dillugo Kaysariya deydey saa'a joweenayi jemma.

²⁴Taaskane boo Pol pucci haa njahron mo jam haa Felikus, ngomnaajo.”

²⁵Nden o winndi bataakewol ngo'ol:

²⁶“Kalawdiyus Lisiyas haa Felikus, ngomnaajo tedduɗo, mi hoofni ma.

²⁷Gorko oo, Yahuudu'en nanngi mo, be ngidɗi mbarugo mo. Nde mi nani o Romaajo, mi yehi bee sooje'en, mi hisni mo.

²⁸Mi yidi anndugo ngam dume be ngulli mo, ngam maajum mi yahri mo haa dawroobe mabbe.

²⁹Mi tawi o wadaay koo dume ko he'i nastingo mo fursina malla mbarugo mo. Be ngulli mo ngam haala tawreeta mabbe tan.

³⁰Nde mi nani Yahuudu'en mbaɗi anniya kaɓbi dabare ngam mbarugo mo, mi neldi mo haa maada. Mi yecci wulliibe mo be ngullo mo haa ma.”

³¹Nden sooje'en koo'i Pol bana hooreejo mabbe umri be, be njahri mo haa Antipatiris bee jemma.

³²Jaŋgo man sooje'en warnoobe bee kosde kooti, ammaa wa'iibe pucci ndilli yeeso bee Pol.

³³Be njahri mo Kaysariya, be ndokki ngomnaajo bataakewol go, be ngaddi Pol yeeso maako.

³⁴Ngomnaajo jaŋgi bataakewol. O yami Pol haa lesdi ndiye o iwi. Nde o tawi o Silikiyaajo,

³⁵o wi'i: “Mi nanan haala ma to wulliibe ma ngari.” Nden o umri sooje'en be ayna Pol haa saare Hirudus.

Kuude Nelaabe 24

Yahuudu'en ngulli Pol

¹Baawo balde jowi, Ananiyas, mawdo liman'en, yotti Kaysariya. O wardi bee ndotti'en wodbe e Tertullus, anndudo dooka kiita Roma'en. Be ngulli Pol yeeso ngomnaajo.

²⁻³Nde be ewni mo, Tertullus fuddi haadango mo, wi'i: "Yaa Felikus teddudo, ngam barka ma min njoodi jam, lesdi amin fuu wooti ngam hikma maada. Koo ndeye e koo toy fuu, min don ngerdo dum, min don ngette masin.

⁴Bolle am duudataa! Barka endam ma, mi tori ma, nanan min haala amin sedfa.

⁵Min tawi gorko oo, o kalludo masin, o don ummina tuurtol caka Yahuudu'en nder duniyaaru fuu, kanke woni ardiido bidu'aaku Nasaratu'en.

⁶Nden o yidi sobnugo haykaliiru boo, ammaa min nanngi mo. [Min ngidno hiitaago mo fodde kiita tawreeta amin,

⁷ammaa Lisiyas, hooreejo sooje'en wari, jalti mo haa juude amin bee semmbe.

⁸Nden o umri wulliibe mo be ngara yeeso maada.] To a yamti mo, a dili mo, a anndan ko min ngullori mo dum goonga."

⁹Yahuudu'en fuu mbi'i: "Ko Tertullus wolwi, dum goonga."

Pol wangini hujja mum yeeso Felikus

¹⁰Ngomnaajo sappi Pol, o wolwa. Nden Pol wi'i: "Mi anndi, duubi duudfi an woni kiitoowo lesdi ndi'i, ngam maajum mi seyi wadugo hujja am yeeso maada.

¹¹Buraay balde sappo e difi ko njahmi Urusaliima ngam mi sujidana Allah. To a linyi dum, a tawan dum non.

¹²Walaa mo meedi tawugo yam mi don wada ngaaba bee goddo nder haykaliiru malla mi don ummina haala koo nder cuudi dewal mabbe malla nder berniwol.

¹³Be mbaawataa goongingo wullaandu ndu'u caka mabbe.

¹⁴Ammaa ndaa ko mi wanginante: Mi don jaggano Allah kaakiraabe amin bee tokkaago laawol ngol be ndaari bana bidu'aaku. Ammaa min boo mi don nuddini ko winnda nder tawreeta Muusa e defte annabi'en fuu.

¹⁵Min don bee tammunde no Allah ummitinan adili'en e hallube fuu diga maayde bana kambe boo be don tammoro dum.

¹⁶Ngam maajum mi don habda joodaago bernde laabnde bilaa feloore yeeso Allah e yeeso yimbe boo.

¹⁷Baawo yiilaago yaasi Urusaliima duubi sedfa, mi lori ton ngam mi yahrana ummaatoore am sadaka e mi wadana Allah dokke.

¹⁸Wakkati man be tawi yam haa haykaliiru. Be tawi yam baawo mi timmini al'aada cenki, woodaa moobre haa am, woodaa hoolo.

¹⁹Woodino Yahuudu'en iwbe haa lesdi Asiya. Be potino wargo yeeso ma ngam wullaago yam, to woodi ko be mbi'ata dow am.

²⁰Malla sey yimbe be'e ngecce halleende ndeye mi wadi yaake be ndarni yam yeeso dawroobe,

²¹sonaa haala ngoota mi wolwi bee sawtu yaake mi dari yeeso mabbe, mi wi'i: On kiiti yam hannde ngam mi nuddini ummitineeki maaybe."

²²Nde Felikus anndi haala Laawol Jawmiraawo, o yerbi haala man yeeso, o wi'i be: "Mi ta'an kiita mon, to Lisiyas, ardiido dow sooje'en ujineere wari."

²³O umri ardiido dow sooje'en teemerre, o ayna mo booddum, ammaa o acca mo o feeco sedfa, o acca soobiraabe maako mballa mo.

Pol wolwani Felikus bee Durusilla

²⁴Baawo balde sedfa, Felikus wardi bee debbo mum Durusilla, Yahuuduujoo. O ewni Pol, o nani ko o wolwi dow nuddinki nder Yeesu Almasiihu.

²⁵Ammaa nde Pol wolwi dow adilaaku e nangtaare e kiita ngaranka, Felikus hultori, wi'i: "He'i jonta kam, dillu! To mi hebi wakkati, mi ewnete fahin."

²⁶O tammi Pol hokkan mo ceede, ngam maajum o tokki ewnaago mo tum, haa be ngewta.

²⁷Baawo duubi didi, Porkiyus Festus laami haa pallel Felikus. Ammaa Felikus yoofaay Pol ngam o yidi seynugo Yahuudu'en.

Kuude Nelaabe 25

Pol yidi laamiido Roma hiito mo

¹Balde tati baawo yottaago Festus haa lesdi man, o ummi Kaysariya, o yehi Urusaliima.

²Ton mawbe liman'en e mawbe Yahuudu'en ngulliti Pol haa maako. Be tori mo,

³to o yerdake, o wadda Pol haa Urusaliima, ngam haa be mbaaltano mo dow laawol, be mbara mo.

⁴Festus jaabi: "Be don njogi Pol haa Kaysariya, min boo mi loroto ton law.

⁵Sey mawbe moodon njahda bee am haa Kaysariya, be ngullo mo haa ton, to woodi ko o wadi."

⁶Festus fabbidi bee mabbe haa Urusaliima ton balde joweetati malla sappo, nden o lori Kaysariya. Janngo man o joodi nokkuure kiita, o umri be ngadda Pol.

⁷Nde Pol yotti, Yahuudu'en warbe diga Urusaliima taari mo, be kaadi mo kaadooje duudde caatude, ammaa be kebaay goondingo de.

⁸Ammaa Pol wolwi hujja muudum, wi'i: "Mi wadaay aybe koo haa tawreeta Yahuudu'en malla haa haykaliiru, malla haa laamiido Roma."

⁹Nde Festus yidi fottango Yahuudu'en, o yami Pol: "A jaban yahugo Urusaliima haa mi hiito ma ton dow kaadooje de'e na?"

¹⁰Pol wi'i: "Mi don dari haa nokkuure kiita laamiido Roma. Haani mi hiite haa do. Mi wadaay Yahuudu'en aybe, an boo a anndi dum boodfum.

¹¹To woodi halleende nde mbadmi e to mi wadi koo dume ko he'i do'ugo yam kiita maayde, mi toraaki yoofeego. Ammaa to woodaa goonga haa kaadooje mabbe dow am, woodaa baawando hokkugo yam haa mabbe. Mi yidi laamiido Roma wadanammi kiita."

¹²Festus dawri bee yimbe faada maako, nden o wi'i: "Nde nii a yidi yahreego haa laamiido Roma, a yahan haa maako man."

Pol yeeso Agarippa e Bernike

¹³Baawo balde sedfa, laamiido Agarippa e Bernike ngari haa Kaysariya ngam hoofnugo Festus.

¹⁴Nde be pabbi ton balde sedfa, Festus yeewti laamiido haala Pol, o wi'i: "Woodi nanngaado haa do diga zamanu Felikus.

¹⁵Nde mi yehi Urusaliima, mawbe liman'en e ndotti'en Yahuudu'en ngulli mo, be tori yam mi hiito mo kiita mbareego.

¹⁶Ammaa mi yecci be, haa kiita Roma'en kam, sey gullaado hujjotira bee wulliibe mo, haa o jaabano hoore maako dow wullaandu man.

¹⁷Nde be fuu be ngari haa do, mi reenaay fahin sam. Janngo man mi joodi haa nokkuure kiita, mi umri be ngadda gorko man.

¹⁸Wulliibe mo ummi, mbolwi, ammaa be ngaddaay wullaandu hallundu bana mi tammino.

¹⁹Sey ngaaba tan be mbaadi bee maako dow diina mabbe e dow goddo bi'eteedo Yeesu, maaydo. Ammaa Pol wi'i o geeto.

²⁰Min boo, nde mi hebtaay no mi linyira haala man, mbi'mi Pol: A jaban yahugo Urusaliima, be kiito ma ton na?

²¹Ammaa nde Pol yeli hiiteego haa laamiido Roma, mi umri be njogo mo hiddeko mi nelda mo haa laamiido Roma."

²²Agarippa wi'i Festus: "Min boo mi yidi nanugo haala gorko man." Festus jaabi: "A nanan mo jaŋngo."

²³Jaŋngo man yimbe duudbe dofti Agarippa e Bernike. Be nasti nokkuure kiita bee ardiibe dow sooje'en ujineere e mawbe wuro. Nden Festus umri be ngadda Pol. Be ngaddi mo.

²⁴Festus wi'i: "Laamiido Agarippa e yimbe tawaabe haa do fuu: Ndaa gorko mo Yahuudu'en fuu ngulli yeeso am haa Urusaliima e haa do boo. Be fuu be don ngooka, be don mbi'a mi mbara mo.

²⁵Ammaa mi tawaay ko he'i do'ugo mo kiita maayde sam. Nde kaŋko bee hoore maako o yeli hiiteego haa laamiido Roma, mi wadi anniya neldugo mo haa ton.

²⁶Mi anndaa boo ko mi winndanta laamiido Roma dow haala maako. Ngam maajum mi waddi mo haa moodon e ko buri haa maada, laamiido Agarippa, ngam haa linya haala ka'a haa min boo mi heba ko mi winnda.

²⁷Ngam dum haandaay nelugo kabbaado haa kiita bilaa labbingo daliila wullaandu ngonka dow maako."

Kuude Nelaabe 26

Pol yecci Agarippa o walaa aybe

¹Agarippa wi'i Pol: "Mi dujanake ma wangingo hujja ma jonta." Pol bangti juŋngo mum, wolwi hujja muudum, wi'i:

²"Yaa laamiido Agarippa! Mi seyake wangingo hujja am hannde yeeso ma, dow ko Yahuudu'en ngullori yam fuu.

³Ko buri dum boo, a anndi al'aadaaji Yahuudu'en e hujjaaji mabbe fuu. Ngam maajum mi tori ma, hoo'u munyal, nan haala am.

⁴Yahuudu'en fuu anndi no joonde am wa'i diga mi biŋngel. Be anndi no mi joodori diga fuddam caka yimbe am e haa Urusaliima boo.

⁵Mi tokki laawol Farisa'en, laawol diina burŋgol saatugo. Be anndi dum diga booyma, be ceadoto dum boo, to be ngidi.

⁶Jonta mi don yeeso kiita ngam mi don tammoro iinawol ngol Allah wadani kaakiraabe amin.

⁷Le'i amin sappo e didi fuu don ndeena kebbitinki iinawol ngo'ol. Ngam maajum be don njaggano Allah bee tiinaare jemma e naange. Ngam daliila tammunde nde'e Yahuudu'en ngulli yam, barkaama!

⁸Onon Yahuudu'en, koni on nuddintaa Allah ummitinan maaybe?

⁹Min boo, mi habdino wonnugo innde Yeesu mo Nasaratu bee dabareeji feere feere.

¹⁰Mi wadfi dum haa Urusaliima. Mi mabbi senaabe duudbe haa fursina dow dunayeere mawbe liman'en. Nde be kiiti be kiita mbareego boo, mi yerdi dum.

¹¹Mi ukkani be torraaji duudfi nder cuudfi dewal mabbe, haa mi doola be wolwugo kalluka dow Allah. Mi bernani be masin haa mi taasni be nder gure jananne, mi toonyi be ton.”

Seedamku Pol

(Kuude Nelaabe 9:1-19; 22:6-16)

¹²“Ngam daliila man mi donno yaha Damas bee dunayeere e baawde mawbe liman'en.

¹³Caka nyalawma, nde mi don dow laawol, mi yi'i annoora burka annoora naange, iwi haa asama. Ka yalnani yam, min e yahdube bee am fuu.

¹⁴Min fuu min ndo'i haa lesdi. Nden mi nani sawtu wolwani yam bee Ibraniinkeere: Sol, Sol, koni toonyotoda mi? A don naawna hoore ma meere bee tuurtango yam.

¹⁵Mi yami: An a moy, Jawmiraawo? Jawmiraawo wi'i: Min woni Yeesu mo toonyotoda.

¹⁶Ammaa umma, dara. Mi wangani ma ngam mi subi ma haa a laato kuuwanoowo yam e ceedoowo ko mi yi'ni ma e ko mi tammi hollugo ma.

¹⁷Mi hisnete juude Isra'iila'en e yimbe ummaatooje godde, be mi don nela ma haa mabbe,

¹⁸ngam a mabbita gite mabbe, haa be ngaylita baawo haa nyibre, be nasta haa annoora, be ngurto diga les baawde Saydaanu, be njaha haa Allah, be keba yaafuye hakkeji mabbe e gedal ndonngu mabbe caka senaabe bee nuddingo yam.”

Pol wolwi haala kuugal muudum

¹⁹“Ngam maajum, yaa laamiido Agarippa, mi accaay dwtanaago ko Allah holli yam diga asama.

²⁰Mi aarti waazaago haa Damas, baawodon haa Urusaliima e haa lesdi Yahudiya fuu e haa yimbe ummaatooje godde boo. Mi waazi be be tuuba, be nuddina Allah, be kuuwa kuude kollande tuubu mabbe.

²¹Ngam daliila ka'a Yahuudu'en nanngi yam nder haykaliiru, be ngidno mbarugo yam.

²²Ammaa Allah walli yam, haa hannde fuu mi don, jonta mi don dari, mi don seedo mo yeeso mawbe e leesbe. Mi wi'aay koo dume, sey ko Muusa e annabi'en anndini:

²³Almasiihu yaran bone, o aartan ummitaago diga maayde, haa o wanginana Yahuudu'en e yimbe ummaatooje godde fuu annoora."

Pol wi'i Agarippa o nuddina Yeesu

²⁴Nde Pol don wolwa hujja muudum bana nii, Festus hooli, wi'i mo: "Pol, a ginnaado, anndal ma luggungal itti ma hakkiilo!"

²⁵Pol jaabi: "Naa mi ginnaado, barkaama! Dum goonga mbi'anmi, dum faamoto boo.

²⁶Mi wolwani laamiido bee dartaare ngam o anndi kuuje de'e fuu. Mi anndi fakat walaa ko o dulli nder maaje ngam de laataaki nder cuudiidum.

²⁷A nuddini annabi'en na, barkaama? Mi anndi a nuddini."

²⁸Agarippa wi'i Pol: "Lutti sedda a laatinammi Masiihinkeejo!"

²⁹Pol jaabi: "Mi don toro Allah naa ngam maada tan ammaa ngam nananbe yam hannde fuu, haa on laato bana am, ammaa bilaa callalluuji di'i! Dum laato nder jaawdum malla nder nyalde garande."

³⁰Nden laamiido e ngomnaajo e Bernike e wondube bee mabbe fuu ummi.

³¹Nde be ndilli, be mbi'mbi'tiri: "Gorko oo wadaay koo dume ko he'i mbarugo mo malla nastingo mo fursina."

³²Nden Agarippa wi'i Festus: "En njoofanno gorko oo to o yamaayno hiiteego haa laamiido Roma kam."

Kuude Nelaabe 27

Pol nelaama haa Roma

¹Nde dum tabiti min njahan Italiya bee koommbowal, be kalfini Pol e nanngaabe wodbe haa Yuliyus, ardiido dow sooje'en teemerre, gondo nder yebre wi'eteende Yebre-laamiido-Roma.

²Min nasti koommbowal Adaramittenus, min mbakki gure gonde fomoonde mbeela e nder lesdi Asiya. Aristarkus, goddo Tessaloniiki nder lesdi Makedoniya yahdi bee amin.

³Jaango man min njotti Sidon. Yuliyus endi Pol, dujani mo yahugo haa soobiraabe maako haa o heba ballal mabbe.

⁴Diga don min ummi, min mbakki duunde Kiprus haa wakeere nde walaa henndu, ngam min donno potta bee henndu haa wakeere feere.

⁵Min ta'i mbeela kommbi Silikiya bee Pamfiliya, min njotti wuro Mira nder lesdi Lisiya.

⁶Ton ardiido dow sooje'en go tawi koommbowal iwngal Aleksandiriya, jahanngal Italiya, o nastini min nder maagal.

⁷Baakin balde duudde, koommbowal yaawaay sam, bee daker min njottori Kinidus. Nde henndu hadi min yahugo yeeso, min mbakki Kereta haa wakeere nde walaa henndu, min caali nokkuure Salmoni.

⁸Min mbakki fomoonde, bee daker min njottori nokkuure wi'eteende Jipporde-Boodde, nde daayaaki wuro Laseya.

⁹Min pabbi ton, wakkati man jahaangal bee koommbowal sadi masin ngam saa'i suumaye maa saalake. Ngam maajum Pol reentini yimbe,

¹⁰wi'i: "Hey yimbe, jahaangal meeden nga'al tammi sadugo, kuuje e koommbowal mbonnoto. Naa kanjum tan, koo yonkiji meeden maa kisataa."

¹¹Ammaa ardiido sooje'en yerdi ko laanyoowo e jawmu koommbowal mbi'i, o yerdaaki ko Pol wi'i.

¹²Dum naawdum joodaago haa jipporde man dabbunde. Ngam maajum burna yimbe man fuu ngidi dillugo. Be ngidi yottaago Fenikis haa be caalina dabbunde ton, to heboto. Fenikis woni jipporde koommbooje haa duunde Kereta tiitiinde hiirnaange walaadu woyla e hiirnaange walaadu fombina.

Henndu haa Mbeela

¹³Nde henndu fombina fuddi wadugo, be numi tokkitingo jahaangal mabbe ngam henndu ndu'u saataay, be doofi tiggirdum koommbowal, be mbakki fomoonde Kereta.

¹⁴Nii sedda, henndu saatundu wi'eteendu Erakilon ummi.

¹⁵Ndu hadi koommbowal. Nde ngal waawaay tiitaago ndu, min acci henndu don yerba ngal.

¹⁶Nde min caali wakeere duungel bi'eteengel Kawda nde walaa henndu ton, min kisni koommbowal pamaral bee daker.

¹⁷Be bangti koommbowal pamaral go. Nden be kabbi koommbowal mabbe bee boggi. Be kuli daggugo haa Sirtis. Ngam maajum be njippini leggal manngal darnanngal koommbowal, be njoofi koommbowal haa henndu yahra ngal.

¹⁸Nde henndu man don tokki wadugo bee semmbe, janngo man be pudfi wudingo dongle koommbowal.

¹⁹Fabbijanngo man be ngudini boggi e ko wonno nder koommbowal bee juude mabbe.

²⁰Balde duudde min ngi'aay koode e naange, ngam henndu tokki saatugo, haa min itti tammunde hisugo fuu.

- ²¹Fabbi wonbe nder koommbowal man nyaamaay koo dume. Nden Pol dari caka mabbe, wi'i: "Hey yimbe, ndikka to on jabino ko mbi'mi on, on ummataano Kereta. En kisanno asar e halkere nde'e.
- ²²Ammaa jonta mi don toro on, tiddine berde mon! Koo gooto caka amin maayataa, sey koommbowal tan wonnoto.
- ²³Ngam hanke malaa'ikaajo Allah mo mi jagganto wangani yam,
- ²⁴wi'i: Pol, taa hultor! Sey a daro yeeso laamiido Roma. Ndaa, Allah mo'ani ma. O hisnan wondube bee ma nder koommbowal nga'al fuu.
- ²⁵Ngam maajum taa kultore, laate on suusbe. Ngam mi hooli Allah, ko o wi'i yam fuu laatoto.
- ²⁶Ammaa henndu yahran en haa duunde feere, darnan en ton."
- ²⁷Nder jemmaare sappo e nayabre, henndu yerbi min nder mbeela Adiriya. Caka jemma laanyoobe tammi min badake lesdi njoordi.
- ²⁸Nden be njippini boggol bee njamndi kabbaandi haa maagol, ngam foondugo luggeenga ndiyam. Be tawi luggeenga man wadi baakin meetir cappande tati e joweedidi, yeeso sedda nga wadi baakin meetir noogas e joweetati.
- ²⁹Be kuli taa henndu yahra koommbowal haa tapaaaje, ngam maajum be njippini jamde tiggirde nayi baawo koommbowal. Be ngeli babbol wada law.
- ³⁰Laanyoobe ngidno wurtaago koommbowal, be ndilla. Be njippini koommbowal pamaral haa ndiyam, be mbaadi bana be njippinan jamde tiggirde feere yeeso koommbowal.
- ³¹Ammaa Pol wi'i sooje'en e ardiido mabbe: "To laanyoobe njoodaaki haa koommbowal, on kisataa."
- ³²Nden sooje'en ta'i boggi nanngudi koommbowal pamaral, be njoofi ngal, ngal do'i.
- ³³Nde badi weetugo, Pol tori be be nyaama, o wi'i: "Hannde wadi balde sappo e nayi, on nyaamaay koo dume, on don ndeena.
- ³⁴Ngam maajum mi tori on on nyaama to on ngidi hisugo. Ammaa koo gaasaawol hoore mon gootol majjataa."
- ³⁵Nde o wi'i dum, o hoo'i tamseere, o yetti Allah yeeso mabbe fuu, o yewi nde, o fuddi nyaamugo.
- ³⁶Nden hakkiilooji mabbe nde'iti, be fuu be nyaami.
- ³⁷Lingal yimbe haa koommbowal wadi teemedde dido e cappande njoweedido e njoweego (276).

³⁸Nde be kaari, be cakkini alkamaari nder ndiyam ngam ustugo donɗgal.

Yuuge ndiyam pusi koommbowal

³⁹Nde weeti, laanyoobe anndaa toy be ngoni, ammaa be ngi'i pallel njaareendi haa fomoonde duunde. Be ngidɗi yahrugo koommbowal haa ton, to heboto.

⁴⁰Ngam maajum be ta'i boggi jamde tiggirde, be acci de nder ndiyam. Nden be piisti boggi kabɓudi ledde laanyirde. Nden be ɓangti leppol maɗngol gonɗol yeeso koommbowal ngam haa henndu yahra ngal haa duunde.

⁴¹Ammaa koommbowal tawi pallel haa ndiyam luggaay, dari ton. Yeeso maagal daggi haa njaareendi, dimmbataako sam, yuuge ndiyam boo pusi ɓaawo maagal.

⁴²Sooje'en nufi mbarugo naɗngaabe, ngam taa be ngino, be ndogga.

⁴³Ammaa ardiido sooje'en, nde yidi hisnugo Pol, haɗi be waɗugo anniya maɓbe. O umri waawbe nginam be aarta diwugo haa nder ndiyam, be ngino, be njotto lesdi njoorndi.

⁴⁴Luttube boo naɗnga kaataakooje malla ledde koommbowal gewde. Bana nii be fuu be njottori lesdi jam.

Kuude Nelaabe 28

Pol don haa duunde Malta

¹Nde min njotti duunde jam, min nani innde duunde man Malta.

²Wonbe haa ton kolli min mboodeenga pantuɗga. Be njabbi min, be kubbi yiite ngam iyeende fudɗi tobugo e peewol boo waɗi.

³Pol bofti ledde, sakkini de nder yiite. Daliila nguleenga yiite, mboodi ngondi nder ledde man wurti, ɗati mo.

⁴Nde yimbe duunde man ngi'i mboodi don bili haa juɗngo maako, be mbi'mbi'tiri: "Walaa seko, gorko oo o mbaroowo yimbe. Koo nde o hisi mbeela, dowanteedo meeden hiitoto mo, accataa mo o yeeda."

⁵Ammaa Pol fiddi mboodi, ndi yani nder yiite. O maataay naawɗum koo sedda.

⁶Be tammi juɗngo maako buutan malla o maayan law. Ammaa nde haa neebi be ngi'i walaa ko waɗi mo sam, be cannji numo, be mbi'i: "Asee, o dowanteedo!"

⁷Pubiliyus, mawɗo duunde man jabbi min, weerni min haa maako balde tati. Maral maako daayaaki bee nokkuure man.

⁸Baaba Pubiliyus don waali nyawɗo yontere e eemoral. Pol yehi haa maako, waɗi do'a, wallini juude mum dow maako, yamɗitini mo.

⁹Baawodon nyawbe wodbe boo ngari haa Pol, o yamɗitini be.

¹⁰Be teddini min bee kuuje duudfe. Saa'i min don ndilla boo, be ndokki min ko min marno haaje.

Pol ummi Malta dilli Roma

¹¹Baawo lebbi tati min ndilli bee koommbowal iwngal Aleksandiriya, bi'eteengal Labbi-Ciwtudi. Ngal saalini dabbunde haa duunde man.

¹²Min njotti wuro Sirakus, min pabbi ton balde tati.

¹³Min ummi ton, min njotti wuro Regiyon. Jaŋgo man henndu fombina fuddi wadugo. Baawo balde didi, min njotti Potiyoli.

¹⁴Min tawi nuddinbe ton. Be tori min min pabba haa mabbe asaweere. Bana nii min njottori Roma.

¹⁵Nde deerdiraabe wonbe haa Roma nani habaru man, be ngari haa Luumo-Appiyus e haa Beerle-Tati ngam be potta bee amin. Nde Pol yi'i be, o yetti Allah, o tiddini bernde maako.

Pol haa Roma

¹⁶Nde min njotti Roma, Pol hebi dujayeere joodaago feere maako, koo to soojeejo don ayna mo.

¹⁷Baawo balde tati Pol ewni mawbe Yahuudu'en wonbe Roma. Nde be kawti, o wi'i be: "Deerdiraabe am! Mi wadaay koo dume dow ummaatoore meeden malla dow al'aadaaji kaakiraabe meeden, ammaa be naŋgi yam, be mabbi yam diga haa Urusaliima be ndokki yam haa juude Roma'en.

¹⁸Nde be linyi haala man, be ngidno yoofugo yam, ngam be tawi mi wadaay koo dume ko he'i do'ugo yam kiita maayde.

¹⁹Ammaa nde Yahuudu'en njabaay mi yoofe, doole mi toro mi hiite haa laamiido Roma, koo nde mi walaa numo aybingo ummaatoore am boo.

²⁰Ngam maajum mi ewni on haa mi yi'a on, mi wolwana on boo. Ngam daliila tammunde Isra'iila mi don nder callalluwol ngo'ol."

²¹Be mbi'i mo: "Minin kam, min kebaay bataakewol habaru ma diga Yahudiya, walaa boo deerdiraawo garɗo haa do ngam hallingo innde ma.

²²Ammaa min ngidi nanugo ko numata dow bidu'aaku ngu'u, ngam min anndi yimbe koo toy don ngedda ngu."

²³Be ndarni sarti nde be kawtata fahin haa weerde maako. Nde nyannde man yotti, be ngari be duudfe. Pol nyalli faamtingo be e waazaago be haala laamu Allah. O haɗdi goonɗinango be ko wi'a dow Yeesu diga tawreeta Muusa e defte annabi'en.

²⁴Wodfe njabi ko Pol wolwi, ammaa wodfe njabaay.

²⁵Nden be don ngaabotira, be caaki. Ammaa diga be caakaaki tawon, Pol besdani be wolde nde'e, wi'i: "Ndaa ko Ruuhu Ceniido wolwani kaakiraabe moodon bee hunnduko annabi Esaaya:

²⁶Yah, wi' ummaatoore nde'e: On nanan bee noppi mon, ammaa on paamataa sam. On ndaaran bee gite mon, ammaa on ngi'ataa koo dume.

²⁷Ngam berde yimbe be'e maatataa koo dume, be cukki noppi mabbe, be mabbi gite mabbe ngam taa be ngi'a, taa be nana, taa be paama, taa be tuuba boo, ngam taa min mi yamditina be."

²⁸Pol wi'i fahin: "Kadi sey anndon, Allah neli habaru kisndam muudum haa yimbe ummaatooje godde. Kambe be nanan!"

[²⁹Baawo bolle de'e, Yahuudu'en ndilli, be don ngaabotira caka mabbe masin.]

³⁰Duubi didi Pol joodi haa suudu ndu o hoosi haya, o don jabbo koo moy gardo haa maako.

³¹O waazi haala laamu Allah, o ekkitini yimbe haala Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo, o wolwi bee dartaare, walaa mo hadi mo.

Roma'en

Roma'en 1

¹Min Pol, maccudo Yeesu Almasiihu, mi don winndana on, onon jama'aare nuddinbe wonbe haa Roma: Allah ewni yam, wadi yam nelaado muudum, subi yam ngam haa mi waazina Linjiila maako.

²Diga booyma Allah iini Linjiila ka'a bee kunndude annabi'en nder defte ceniide.

³Ka don wolwa dow Bidfo maako. Yeesu Almasiihu iwi haa danygol laamiido Daawuda.

⁴Ammaa fodde Ruuhu Ceniido, Allah tabitini mo o Bidfo maako bee baawde saa'i o ummitini mo diga maayde, kanjo woni Yeesu Almasiihu Jawmiraawo meeden.

⁵Ngam barka maako min kebi mo'ere, min laati nelaabe haa ummaatooje fuu nuddina Linjiila, be downtano Allah, be teddina innde maako.

⁶Onon boo on don nder yimbe be'e ngam Allah ewni on, wartiri on yimbe Yeesu Almasiihu.

⁷Mi don hoofna yidaabe Allah wonbe haa Roma fuu, ewnaabe ngam laataago senaabe. Allah, Baabiraawo men e Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo men ndokka on mo'ere e jam.

Anniya Pol yahugo Roma

⁸Aran, mi yetti Allah am bee innde Yeesu Almasiihu ngam moodon fuu, ngam koo toy nder duniyaaru yimbe don mbolwa haala nuddinki mon.

⁹Foroy mi don toro ngam moodon: Allah woni ceedoowo yam! Kanjo mi huuwanta bee bernde woore bee waazingo Linjiila Bidfo maako.

¹⁰Koo ndey mi toroto mo fuu, mi don toro mo haa mi heba laawol yahugo haa moodon to o muuyi.

¹¹Mi yenwi on masin, mi yidi yi'ugo on ngam mi sennda bee moodon dokkal ngal Ruuhu Allah hokki yam ngam semmbidingo on.

¹²Mi yidi ma taweego caka moodon ngam haa cemmbidindiren nder nuddinki.

¹³Deerdiraabe am, annde mi wadi anniya nde duuddum yahugo haa moodon ammaa haa jonta mi hebaay yahugo tawon. Mi don yelo nii kuugal am wada nafuuda caka moodon boo, bana ko laati haa ummaatooje godde nder duniyaaru.

¹⁴Doole mi suklano yimbe koo beye: Ferbe e ben peraay, jannguube e be njanngaay.

¹⁵Ngam maajum mi yeli waazingo on Linjiila, onon wonbe haa Roma boo.

Baawde Linjiila

¹⁶Mi semtaay waazingo Linjiila ngam dum baawde Allah: Ka waawi hisnugo nuddinbe ka fuu, aran Yahuudu'en, nden yimbe ummaatooje godde boo.

¹⁷Bee Linjiila ka'a, Allah don wanginana yimbe fuu no be laatorto adili'en yeeso muudum. Dum laatoto bee nuddinki tan, diga fuddam haa timmoode. Bana ko winnda: "Adiliiyo yeediran bee nuddinki."

Aybe yimbe fuu

¹⁸Ngam tikkere Allah wangi diga asama dow geddal yimbe e sooynde adilaaku mabbe, bee maare be kadi yimbe anndugo goonga.

¹⁹Ko goddo waawi anndugo dow Allah, dum wangani be, ngam Allah bee hoore mum wanginani be dum.

²⁰Ngam koo nde neddo waawataa yi'ugo Allah, o anndi bee laabfum kanyum woni Allah fakat, o anndi boo baawde maako timmataa, ngam dum wangi nder tagdi fuu, diga Allah tagi duniyaaru. Ngam maajum be ngalaa hujja sam.

²¹Ngam be anndi Allah, ammaa be teddinaay mo bana no haandani mo, be ngettaay mo boo. Ngam maajum numooji mabbe ndaayi goonga, faamu wurti hakkiilooji mabbe, nyibre nasti.

²²Be tammi be ngoodi hikma, ammaa be faataabe.

²³Be acci Allah teddufo, duumiifo, be dakkotiri bee suuraaji neddo maayando e colli e dabbaaji e ladooji.

²⁴Ngam maajum Allah yoofi be be tokko suunooji berde mabbe, be cobnindira balli mabbe bee kuude cementiniide.

²⁵Be ngayliti goonga Allah bee fewre, be cujidani e be ndewi tagle, be acci tagfo mo haandi yetteego haa foroy. Aamiina!

²⁶Ngam maajum Allah yoofi be haa suunooji cementiniidi. Rewbe mabbe cannji baaldal fodde dabiya, mbaadi ko luuti dabiya.

²⁷Bana non worbe boo acci waaldugo bee rewbe, don mbaalda bee worbe, don kuuwindira cementiniidum. Bana nii be kebaani ko'e mabbe ngeenaari daliila majjere mabbe.

²⁸Nde be cali anndititgo Allah, Allah yoofi be be tokko hakkiilooji mabbe paataadi, be mbaada ko fottaay.

²⁹Be don keewi sooynde adilaaku e halleende e suuno e nganyaandi e kaajal. Be mbaroobe ko'e, jokkiroobe, wadoobe rikici e tufle.

³⁰Be don kallina wodbe, be don nganya Allah, be toonyoobe, mawnitittoobe, jurotoobe meere. Tum be don tefa laabi kesi ngam haa be mbaada kuude kallude. Be dowaantaako saaro'en mabbe.

³¹Be faataabe, be kebbintaa kunayeeje mabbe, be ngalaa yiide koo endam.

³²Be anndi fakat tawreeta Allah hiiti wadanye irin kuude de'e kiita mbareego. Bee man fuu be don tokko wadgo de. Ko tulliti boo, be don ngerdo wadanye de fuu.

Roma'en 2

Kiita Allah adiliha

¹Ngam maajum, an neddo, koo a moye a walaa geldol nde a don hiito goddo. Ngam to a hiitake wodbe, dum hoore maada a hiiti, ngam a don wada ko be mbadata.

²En anndi Allah don hiito wadanye kuude man kiita ngoonduka.

³Kadi, an kiitandoo wodbe, ammaa a don wada ko a hiitoto haa mabbe, a tammi a hisan kiita Allah na?

⁴Malla a don yawo jeynitaaje mboodeenga maako duudnga e munyal maako? A anndaa no mboodeenga Allah don dowe haa tuubu na?

⁵Ammaa hoore ma saati, bernde ma sali boo tuubugo. Ngam maajum, a don tokko foodango hoore ma tikkere Allah burnde saatugo nyalaade darngal, nyalaade man Allah wanginan tikkere mum e kiita mum ngoonduka.

⁶O warjoto koo moy deydey kuude mum.

⁷Tiidbe wadgo ko fotti, dabbitanbe teddungal e daraja e duumaare, o hokkan be ngeendam nduumiidam.

⁸Ammaa tuurtube dow maako, salotoobe goonga, tokkotoobe halleende, o rufan tikkere maako saatunde fuu dow mabbe.

⁹Billaare e bone ukkanto wadanye halleende, aran Yahuudu'en, nden yimbe ummaatooje godde boo.

¹⁰Ammaa koo moy wadi ko fotti, Allah hokkan mo teddungal e daraja e jam, aran Yahuudu'en, nden yimbe ummaatooje godde.

¹¹Ngam Allah senndindirtaa yimbe.

¹²To goddo mo anndaa tawreeta wadi hakke, o halkan bilaa tawreeta. Ammaa to goddo mo anndi tawreeta wadi hakke, nden kam o kiiteteedo fodde tawreeta.

¹³Goddo laatataako adiliijo yeeso Allah bee nanugo tawreeta tan, sey bee dwtanaago ka.

¹⁴Yimbe ummaatooje ngalaa tawreeta. Ammaa to be mbaadi bee muuyo mabbe ko tawreeta umrata, koo nde be kebaay ka, be mbaadani ko'e mabbe tawreeta.

¹⁵Umrooje tawreeta mbinndaama nder berde mabbe, kuude mabbe don mbaŋgina dum. Numooji berde mabbe boo don mbaŋgina dum, ngam saa'i feere numooji mabbe ngulloto be, saa'i feere boo di ceettoto be.

¹⁶Nyalaade nde Allah hiitoto numooji yimbe cuudiidi bee Yeesu Almasiihu fodde Linjiila ka ngaazanmi, koo dume fuu wangan.

Yahuudu'en e tawreeta

¹⁷Kadi noy an Yahuuduujoo jonta? A don seyoro ewneego Yahuuduujoo, a don dari dow tawreeta, a don juroro Allah ma.

¹⁸A anndi muuyo Allah, ngam tawreeta anndini ma subugo ko fotti.

¹⁹A numi fakat a waawan dowugo wumbe e yaynango wonbe nder nyibre

²⁰e eltugo faataabe e jaŋgingo derke'en e a hebi anndal e goonga fuu bee tawreeta boo.

²¹A don jaŋgina wodbe, ammaa a jaŋginaay hoore ma. A don wi'a: "Taa wujju", ammaa an bee hoore ma a don wujja.

²²A don wi'a: "Taa wad njeenu", ammaa an bee hoore ma a don njeena. A don wanya labbi, ammaa a don wujja kuuje nder cuudi maaji.

²³A don juro ngam Allah hokki ma tawreeta, ammaa a don yawo mo bee luutugo ka.

²⁴Bana ko winnda: "Ngam daliila moodon, onon Yahuudu'en, ummaatooje godde don kallina innde Allah."

²⁵To a dwtanake tawreeta, nden juulnol ma boo nafete. Ammaa to a luuti tawreeta, nden kam juulnol ma laatake meere, a fotan kal-kal bee be njuulnaaki.

²⁶Kadi to goddo mo juulnaaki dwtanake umrooje tawreeta, Allah laarataa mo bana o juulniido na?

²⁷Ngam maajum goddo mo juulnaaki, ammaa dwtani tawreeta, hiitete an juulniido mo dwtanaaki tawreeta ka Allah hokki ma.

²⁸Naa ko gite ngi'ata wartirta goddo Yahuuduujoo goongaajo. Juulnol goongawol boo naa dum juulnol fodde banndu malla ko gite ngi'ata.

²⁹Ammaa juulnol ngol yi'ataake, ngol Allah wadi nder bernde goddo kangol laatinta mo Yahuuduujoo. Juulnol ngo'ol wadoto bee Ruuhu Allah, naa bee umroore tawreeta. Yahuuduujoo goongaajo hebataa mangtoore mum diga yimbe, ammaa diga Allah tan.

Roma'en 3

¹To non kam, woodi ko Yahuudu'en burdata ummaatooje godde na? Juulnol mabbe woodi saman na?

²Fakat, dum woodi saman, naa sedda. Aran, Allah halfini be bolle mum.

³To wodbe mabbe laataaki goonga'en, dum wilan goongaaku Allah na?

⁴Wilataa sam! Allah o goongaajo foroy ammaa yimbe fuu be fewoobe. Bana ko winnda: "Sey koo moy fuu yi'a a goongaajo nder bolle maada fuu e a laato jaaliido to goddo wullake ma."

⁵To nii sooynde adilaaku meeden don wangina adilaaku Allah bee laabfum, ko mbi'eten? Kadi Allah wonaay adiliijo to o ukkani en tikkere maako na? Mi don yama bana yimbe yamrata.

⁶Woodaa sam! Ngam to Allah wonaay adiliijo, noy o hiitorto duniyaaru?

⁷Ammam to sooynde adilaaku am duddini teddungal Allah, wangini goonga maako laabfum, ngam dume o hiitoto yam ngam mi hakkeejo?

⁸Noy to en mbi'i: "Kuuwen halleende ngam haa mboodeenga wanga." Wodbe don kalinammi, don mbi'a min wi'i dum. Kayto, be keban kiita deydey aybe mabbe.

Walaa adiliijo koo gooto

⁹Nden kam enen Yahuudu'en en buri yimbe wodbe kadi na? Walaa sam! Ngam mi aarti mi wi'i hakke don laamano Yahuudu'en e Yunaniŋke'en kal-kal.

¹⁰Bana ko winnda nder Deftere Seniinde: "Walaa kuuwando ko fotti, walaa koo gooto.

¹¹Walaa mardo hakkiilo, baditando Allah.

¹²Be fuu be celi laawol goonga, be mbonnake. Walaa badando ko woodi, walaa koo gooto.

¹³Kondondi mabbe nanndi bee genaale mabbitiide, demde mabbe don mbolwa bolle rikiciije, bolle mbarooje bana tooke poosokje don ngurto kunndude mabbe.

¹⁴Kunndude mabbe keewi naalooje e bolle kaadde.

¹⁵Kosde mabbe don njaawa yahugo mbara yimbe,

¹⁶bonnonda e halkere wadan koo toy be njehi fuu.

¹⁷Be anndaa laawol jam,

¹⁸be ngalaa kulol Allah sam."

¹⁹En anndi ko tawreeta wi'ata fuu, don wolwana hokkaabe tawreeta, ngam taa goddo heba geldol, ngam haa yimbe duniyaaru fuu anndita be aybube yeeso Allah.

²⁰Wala mo laatoto adiliijo yeeso Allah bee dɔwtanaago tawreeta. Neddo woodi hakke, kanjum tan tawreeta anndinta en.

No yimbe laatorto adili'en yeeso Allah

²¹Ammaa ko tawreeta e annabi'en ceedani en diga booyima, dum wadi jonta: Allah bee hoore mum wɔɔgini no yimbe laatorto adili'en yeeso maako bilaa tawreeta.

²²Allah adilinan koo moy nuddini Yeesu Almasiihu. O don adilina nuddinbe fuu ngam haa maako yimbe fuu potan kal :

²³Be fuu be mbaɗi aybe, be cooyi teddungal Allah.

²⁴Ammaa Allah bee mo'ere muudum, wadani be caahu bee adilingo be. O sootti be bee Yeesu Almasiihu.

²⁵⁻²⁶Allah darni Yeesu Almasiihu haa nuddinbe mo fuu keba yaafuye bee y'iyaam maako. O hiitaaki hakkeji mabbe booyimaaji, o munyani be, o yaafi be. Bana nii o wɔɔginiri adilaaku maako jonta waato o adiliijo e o adilinando nuddinanbe Yeesu fuu.

²⁷Kadi, daliila mawnitaago don luttani en na? Wala sam! Ngam dume? Ngam Allah limataa kuude, sey nuddinki.

²⁸En anndi fakat, Allah don adilina goddo ngam daliila nuddinki, naa ngam daliila dɔwtaare heedi tawreeta.

²⁹Kadi Allah o Allah Yahuudu'en tan na? Naa o Allah ummaatooje godde boo na? Nonnon, o Allah ummaatooje fuu.

³⁰Allah o gooto, o don adilina juulnotooɓe e be njuulnataako fuu, to be nuddini Yeesu Almasiihu.

³¹To mi wi'i bana nii, mi don wila tawreeta na? Naa non sam! Mi don tabitina tawreeta.

Roma'en 4

Misaalu nuddinki Ibrahiima

¹Ko mbi'eten dow Ibrahiima kaaka meeden? Dume o hebi?

²To Ibrahiima hebruno adilaaku Allah bee kuude muudum, o mawnitittono. Ammaa naa haa yeeso Allah.

³Fakat Deftere wi'i: "Ibrahiima nuddini Allah, Allah boo limani mo dum adilaaku."

⁴Kuuwoowo fuu foti hebugo ngeenaari mum, ngeenaari boo wonaay caahu sam ammaa dum dooleejum.

⁵To godɗo daraaki dow kuude mum, ammaa nuɗɗini Allah jabɗo aybudo, nden kam Allah limanan mo nuɗɗinki man adilaaku, adilinan mo.

⁶Non boo, Daawuda wolwi haala seyo godɗo mo Allah adilini ɗum bilaa kuude. O wi'i:

⁷“Seyo laatani yimbe, to Allah yaafake hakke mabbe, suɗi boofi mabbe fuu.

⁸Seyo laatani godɗo, to Jawmiraawo limanaay mo aybeeji.”

⁹Seyo maajum laatanto juulnotooɓe tan na? Aa'a, ngo laatanto ɓe njuulnataako boo. Min ɗon mbi'a: “Ibrahiima nuɗɗini Allah, Allah boo laari mo o adiliijo.”

¹⁰Noy ɗum laatori? Bee juulnol na malla bilaa juulnol? Fakat, saa'i man o siwaa juulnaago.

¹¹Ibrahiima hebi juulnol bana alaama tabitinka adilaaku muuɗum. Allah adilini mo ngam daliila nuɗɗinki maako, diga o siwaa juulnaago. Bana nii Ibrahiima laatori baaba nuɗɗinɓe fuu, Allah adilini ɓe koo ɓe njuulnaaki boo.

¹²O laati baaba juulniɓe fuu. Ammaa naa juulniɓe fuu ngoni ɓiɓɓe Ibrahiima, sey tokkiɓe nuɗɗinki maako diga o juulnaakino.

No wolde Allah heewrata bee nuɗɗinki

¹³Allah wi'i Ibrahiima e danygol muuɗum, o marnan ɓe duniyaaru fuu. Ibrahiima hebi iinawol ngo'ol naa ngam o ɗowntani tawreeta ammaa ngam Allah adilini mo daliila nuɗɗinki maako.

¹⁴To godɗo hebi maral nga'al bee ɗowntanaago tawreeta, nden kam nuɗɗinki nafataa, iinawol Allah boo laatoto meere.

¹⁵Walaa ko tawreeta waddanta yimbe, sey tikkere Allah tan. Ngam to umroore walaa, luutugo nde boo woodaa.

¹⁶Ngam maajum Allah darni iinawol ngo'ol dow nuɗɗinki, haa ɗum laato dokkal mo'ere maako. Iinawol ngo'ol ɗon ngam asngol Ibrahiima fuu, naa ngam marɓe tawreeta tan, ammaa ngam tokkiɓe nuɗɗinki Ibrahiima boo. Ibrahiima o baaba meeden en fuu.

¹⁷Bana ko winnda, Allah wi'i mo: “Mi darni ma baaba ummaatooje ɗuudɗe.” Ibrahiima nuɗɗini Allah geeditinoowo maayɓe, umrandɗo ko walaa ɗum wona.

¹⁸Ibrahiima nuɗɗini Allah bee tammaago huunde nde godɗo tammataako. Bana nii o laatori baaba ummaatooje ɗuudɗe fodde ko winnda: Non danygol ma laatoto.

¹⁹Saa'i maajum duubi Ibrahiima ndillani teemerre. O anndi o waawataa danyugo bikkoy. Debbo maako Saraatu boo naywi masin, waawataa reedugo.

²⁰Bee non fuu, nuddinki maako tampaay, o sekaay iinawol Allah, ammaa o teddini mo bee nuddinki cemmbidki.

²¹O nuddini fakat Allah woodi baawde wadugo ko o iini.

²²Ngam maajum “Allah limani mo dum adilaaku.”

²³Wolde nde'e winndaaka ngam Ibrahiima tan,

²⁴ammaa ngam meeden boo. To en nuddini Allah ummitini Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu diga maayde, kanke o limanan en dum adilaaku.

²⁵Allah acci o maaya ngam daliila aybeeji men. O ummitini mo boo ngam haa o adilina en yeeso maako.

Roma'en 5

Sulhotiral bee Allah

¹Allah adilini en ngam en nuddini mo. Jonta salaaman don hakkunde maako bee meeden, barka Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu.

²En kebi mo'ere Allah bee laawol nuddinki, en don tabiti nder mo'ere man. En keewi seyo boo, ngam fakat en don bee tammunde hebugo teddungal Allah.

³En don ceyoro koo billaaje men boo, ngam en anndi billaare waddan munyal,

⁴munyal semmbidinan dartaare, dartaare boo tabitinan tammunde.

⁵Bee tammunde man en mbustataake sam, ngam Allah hokki en Ruuhu mum, mo hebbini berde meeden bee yiide mum.

⁶Saa'i en tampubeno wadgo ko fotti, Almasiihu maayi ngam hakke'en nder saa'iire nde Allah darni.

⁷Caddum goddo jaba maayugo mbattudigoddo goongaajo. Teema o jaban maayugo mbattudi goddo booddo masin.

⁸Ammaa Almasiihu maayi mbattudi meeden yaake en hakke'en no. Bana nii Allah wanginiri no o yidiri en.

⁹Nde nii en adilinaama bee y'iya'am maako, o hisnan en diga tikkere Allah boo.

¹⁰Saa'i en konne'en Allah no, en kebi sulhotiral hakkunde meeden bee maako barka maayde Biddo maako. Sakkomaa jonta, baawo sulhotiral nga'al, fakat en keban kisndam barka ngeendam Biddo oo.

¹¹Naa du'um tan, ammaa en don ceyoro kawtal bee Allah ngam daliila Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo men mo sulhotiri en bee Allah.

Aadamu e Almasiihu

¹²Hakke nasti duniyaaru daliila neddo gooto. Hakke man waddi maayde. Ngam maajum yimbe fuu don maaya, ngam be mbaadi hakke.

¹³Hakke donno nder duniyaaru diga tawreeta walaano. Ammaa Allah limaayno hakkeji di yimbe mbaadi, ngam walaano umroore tawon.

¹⁴Bee non fuu, diga Adamu haa wargo Muusa, maayde laami dow yimbe fuu, koo be mbadaay hakke bana Adamu mo luuti umroore Allah. Adamu wonno misaalu goddo garando.

¹⁵Ammaa dokkal ngal Allah hokkata en bee goddo oo nanndaay bee aybewol Adamu sam. Fakat, yimbe duudbe maayi ngam gooto wadi aybe. Ammaa mo'ere Allah buri mawnugo piw, non boo dokkal caahu ngal o hokkata yimbe duudbe ngam daliila mo'ere neddo gooto, waato Yeesu Almasiihu.

¹⁶Dokkal Allah nanndaay bee aybe goddo go. Kiita Allah dow gooto oo aybini yimbe fuu. Ammaa mo'ere Allah dow aybeeji duudbi adilini yimbe fuu.

¹⁷Ngam daliila gooto, maayde laami dow yimbe ngam gooto wadi aybe. Nden kam, fakat hebbe mo'ere Allah duudnde e adilaaku muudum caahu laamato bee ngeendam barka gooto boo, waato Yeesu Almasiihu.

¹⁸Ngam maajum, bana no aybe goddo gooto, waato Adamu jaanyani yimbe fuu kiita, kuugal goddo gooto, waato Yeesu Almasiihu waddani yimbe fuu adilaaku e ngeendam.

¹⁹Sooynde dowtaare goddo gooto nastini yimbe duudbe haa hakke. Non boo Allah adilini duudbe daliila dowtaare goddo gooto.

²⁰Tawreeta wangi haa hakke besda, ammaa haa hakke besdi, mo'ere Allah boo burti besdaago.

²¹Bana no hakke wanginiri baawde mum bee maayde, non boo baawde mo'ere Allah wangiiri bee Yeesu Almasiihu Jawmiraawo meeden. Barka maako en laati adili'en yeeso Allah e en kebi ngeendam nduumiidam.

Maaybe heedi hakke, ammaa yeedbe ngam Almasiihu

Roma'en 6

¹Ko mbi'eten jonta? En tokko joodaago nder hakke ngam haa mo'ere Allah besdo na?

²Kayya, naa non sam! Heedi hakke kam, en maaybe. Kadi noy tokkortooden yeedugo nder hakke?

³Nde en njabi baptisma, en kawti bee Yeesu Almasiihu. On anndi boodum dum kawtal bee maayde maako.

⁴Nder baptisma en uwdaama bee maako. Nden bana kan̄ko o ummiti diga maayde bee baawde Allah teddude, bana non enen boo ngeedirten ngeendam kesam.

⁵Ngam to en maaydi bee maako, nden kam en ummititto boo bana maako.

⁶En anndi fakat, ko laatiiden booyma dum maaydi bee Almasiihu dow leggal gaafaangal ngam haa banndu hakkeeru natta, ngam taa en laato maccube hakke fahin.

⁷Ngam to goddo maayi, hakke walaa baawde dow maako fahin.

⁸To en maaydi bee Almasiihu, nden kam en nuddini en ngeedan bee maako boo.

⁹Fakat en anndi Almasiihu ummiti diga maayde, meetataa maayugo, maayde walaa baawde dow maako.

¹⁰Nde woore o maayi heedi hakke, jonta nde o geeto, o don yeeda ngam Allah.

¹¹Bana non onon boo ndaare ko'e mon on maaybe heedi hakke, ammaa nder kawtal bee Almasiihu on yeedbe ngam Allah.

¹²Ngam maajum taa acce hakke laamo nder balli mon maayandi, taa tokke suunooji maaji boo.

¹³Taa lii'ane hakke terde mon ngam haa de laato kuuwtinirde halleende. Ammaa lii'ane Allah ko'e moodon ngam haa o huuwtinira terde mon wadugo kuude adilaaku ngam on ngurtake maayde, on nasti ngeendam.

¹⁴Hakke laamataa dow moodon, ngam jonta les mo'ere ngondon, naa les tawreeta.

Maccube adilaaku

¹⁵Nde mo'ere don laamano en, naa tawreeta kam, en tokko wadugo hakke na? Naa non sam!

¹⁶On anndaa na? Nde on lii'ani goddo ko'e mon haa on dwtano mo, on laati maccube maako. To on don dwtano hakke, nden kam on maayan, ammaa to on don dwtano Allah, o adilinan on.

¹⁷Yettoore laatano Allah! Naane on maccube hakke, ammaa jonta on dwtani goonga ekkitinol ngol on nani bee bernde woore.

¹⁸On rimdinaabe diga njeyaangu hakke, on laati maccube adilaaku.

¹⁹Mi don wolwana on bana yimbe mboowi wolwugo ngam on tampube. Naane on kuuwtiniri terde mon bana maccube cofki e halleende, on mbaɗi kalludum. Bana non jonta boo naftore terde mon bana maccube adilaaku haa on ngeeda nder senaare.

²⁰Yaake on maccube hakke no, on rimbe no heedi adilaaku.

²¹Dume kebnoodon bee kuude mon? Fakat on don cemtira de jonta, ngam timmoode kuude man wonno maayde.

²²Ammaa jonta on rimdinaabe diga hakke, on laati maccube Allah. On don mbanjina ngeendam senaare e timmoode maajam dum ngeendam nduumiidam.

²³Ngam ngeenaari hakke, dum maayde. Ammaa dokkal Allah kam, dum ngeendam nduumiidam nder kawtal bee Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo meeden.

Roma'en 7

Tawreeta e hakke

¹Deerdiraabe am, fakat on anndi ko mi yidi anndingo on ngam on anndube tawreeta. Tawreeta mari baawde dow goddo yaake o geeto.

²Bana debbo te'aado: Umroore teegal habbi mo haa goriiko yaake o geeto. Ammaa to gorko maayi, debbo rimdi e umroore nde'e.

³Ngam maajum, to o wondi bee gorko feere saa'i goriiko geeto, nden kam o jeenoowo. Ammaa to goriiko maayi, o rimdi diga umroore man, o wadaay njeenu to o te'i bee gorko feere.

⁴Bana non onon boo, deerdiraabe am: On maaydi bee Almasiihu. Ngam maajum on maaybe heedi tawreeta. Jonta goddo feere ummitiido diga maayde waato Yeesu Almasiihu mari on ngam haa en mbaawa nafugo Allah bee kuude meeden.

⁵Yaake en donno tokko numooji ko'e men, suunooji njaali balli men, nastini en nder hakke. Tawreeta umminno suunooji man, en ngadi ko waddani en maayde.

⁶Ammaa jonta, en ndimdinaama e tawreeta, en maaybe heedi umroore nde habbi no en. Ngam maajum en kuuwantaa Allah dow laawol booymawol fodde tawreeta. En don kuuwana mo dow laawol kesol fodde Ruuhu maako.

⁷Ko mbi'eten jonta? Tawreeta dum hakke na? Naa non sam! Ammaa to tawreeta walaano, mi waawataano anndugo baawde hakke. To tawreeta wi'aayno: "Taa suuna", mi anndaano dume woni suuno.

⁸Ammaa umroore man hokki hakke laawol ummingo suunooji koo diye fuu nder am. To walaano umroore, hakke waatanno.

⁹Naane mi geetono, mi anndaano tawreeta. Nden umroore wari, hakke boo fudfi yeedugo.

¹⁰Ammaa min mi maayi. Umroore nde hollanno yam laawol ngeendam, waddani yam maayde,

¹¹ngam hakke naftori umroore man haa nde esti yam, nde mbari yam.

¹²Caahiidum, tawreeta iwi diga Allah, umrooje maaka boo de ceniide, de pottude, de boodde.

¹³To non kam, huunde woonde waddani yam maayde na? Naa non sam! Ammaa dum hakke waddani yam maayde ngam nde huuwtiniri huunde woonde nde'e haa mbarammi, ngam haa hakke wanga dum hakke fakat. Ngam daliila umroore, hakke hebi wangingo halleende mum fuu.

¹⁴Walaa seko, tawreeta iwi haa Ruuhu Allah. Ammaa min mi neddo tampudo, mi maccudo hakke.

¹⁵Mi faamataa ko kuuwanmi, ngam mi huuwataa ko ngidmi, ammaa ko mi yidaa, kanjum kuuwanmi.

¹⁶Nde mi don wada ko mi yidaa, nden kam mi goondini tawreeta ka mboodka.

¹⁷Ngam naa dum min wadata dum, ammaa dum hakkewol gonngol nder am.

¹⁸Mi anndi, booddum walaa nder banndu am ngam mi neddo tampudo, mi yidi wadgo ko woodi, ammaa mi waawataa.

¹⁹Mi wadataa booddum ko ngidmi, sey kalludum ko mi yidaa.

²⁰To nii mi don wada ko mi yidaa, naa dum min wadata dum, ammaa dum hakkewol gonngol nder am.

²¹Ndaa laawol ngol kuude am tokkoto: To mi yidi wadgo ko woodi, halleende tan don laato.

²²Nder bernde am, mi don seoro tawreeta Allah.

²³Ammaa baawde halleende don kaba bee baawde am, min mo yerdoto tawreeta Allah nder hakkiilo am. Dum wartiri yam nanngaado baawde hakkewol gonngol nder terde am.

²⁴Kayto mi jurumdo! Moy rimdintammi diga billaare banndu maaynanndu ndu'u?

²⁵Ammaa yettoore laatano Allah ngam barka Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo men. Nder hakkiilo am, min kam mi maccudo tawreeta Allah, asee nder banndu am mi maccudo hakke.

Roma'en 8

Ngeendam kesam

¹Ngam maajum walaa kiita dow nuddinbe Yeesu Almasiihu jonta.

²Ngam baawde Ruuhu ndokki yam ngeendam nder kawtal bee Yeesu Almasiihu. Ruuhu man rimdini yam diga baawde hakke e maayde.

³Allah bee hoore mum huuwi ko tawreeta waawaay huuwugo ngam en tampube. O neli Biddo maako mardo banndu bana ndu neddo, maatudo esto hakke bana yimbe fuu. O hiiti hakke nder banndu neddo oo. Bana nii o ittiri hakke,

⁴ngam haa en mbaawa huuwugo kuude adiliije fodde tawreeta, ngam naa suunooji neddo tokkotooden, ammaa Ruuhu Allah.

⁵To goddo don tokko suunooji mum, suunooji man laamanto hakkiilo muudum. Ammaa to Ruuhu Allah don joodi nder maako, nden kam Ruuhu man laamanto hakkiilo maako.

⁶Tokkaago suunooji mum yahran haa maayde, ammaa tokkaago Ruuhu Allah yahran haa ngeendam e jam.

⁷Tokkiido suunooji mum o konneejo Allah, ngam hakkiilo maako downtantaako umroore Allah ngam ngo waawataa.

⁸Geedando nder suunooji mum waawataa fottango Allah.

⁹Ammaa onon kam, on ngonaay nder suunooji mon ammaa on don nder Ruuhu Allah, to fakat Ruuhu man don joodi nder moodon. Mo walaa Ruuhu Almasiihu, o laataaki mo Almasiihu.

¹⁰Ammaa to Almasiihu don nder moodon, nden kam balli mon maayan ngam daliila hakke, Ruuhu Allah hokkan on ngeendam, ngam Allah adilini on.

¹¹To Ruuhu maako don joodi nder moodon, nden kam Allah ummitindo Almasiihu diga maayde yeeditinan boo balli mon maayandi bee Ruuhu man.

¹²Ngam maajum deerdiraabe am, walaa ko doolata en tokkaago suunooji meeden fahin.

¹³Ngam to on tokkake suunooji mon, on maayan. Ammaa to on acci Ruuhu Allah mbara suunooji mon, nden kam on ngeedan,

¹⁴ngam dowaabe Ruuhu Allah fuu ngoni bibbe Allah.

¹⁵Ngam Ruuhu Ceniido mo on kebi nastinaay on nder maccungaaku haa on kula fahin. Aa'a! Ruuhu man laatini en bibbe Allah, dujani en ewnaago Allah: "Baaba !"

¹⁶Ruuhu Allah bee hoore mum don seedano ruuhuuji men: En bibbe Allah fakat.

¹⁷To nii en bibbe maako, nden kam en keban boo ko o sigani bibbe maako, en kebdan dum bee Almasiihu. To en njabi gedal torraaji Almasiihu, en keban gedal teddungal maako boo.

Teddungal garanngal

¹⁸Mi numi haala torraaji men nder zamanuuru jontaaru. Fakat, di potaay foondeego bee teddungal garanngal ngal Allah wanginanta en.

¹⁹Tagefo fuu don yenwa masin haa Allah wangina bibbe mum bee teddungal.

²⁰Ngam tagefo fuu nastinaama les baawde majjere, naa kango yidi dum, ammaa Allah hoddirani ngo bana nii. Bee man fuu o hokki ngo tammunde

- ²¹rimɗugo e njeyaangu halkere, ngo hawta bee biɓɓe maako nder ndimu e teddungal.
- ²²En anndi haa jonta duniyaaru fuu ɗon uuma, ɗon nder luuwe bana besnando.
- ²³Naa duniyaaru tan, koo enen heɓɓe dokkal Allah aartungal waato Ruuhu mum, en ɗon uumo. En ɗon ngenwa wondugo bee Allah, haa o timmidina laatingo en biɓɓe maako waato o sootta balli men.
- ²⁴Kisndam men ɗon tabiti dow tammunde nde'e. Ammaa to en ɗon ngi'a ko tammotooden hebugo, nden kam naa ɗum tammunde goongaare. Moy tammoto hayru mo o hebi?
- ²⁵Ammaa to en ɗon tammo hebugo ko en ngi'aay tawon, nden kam en ndeenan ɗum bee munyal.
- ²⁶Non boo Ruuhu Allah ɗon walla en, ngam en tampube. En anndaa koo toraago Allah bana no haani. Ammaa Ruuhu bee hoore mum ɗon torano en bee tornde nde nanataake.
- ²⁷Allah linyoowo berɗe ɗon faama ko Ruuhu ɗabbata. Ngam Ruuhu ɗon torano yimbe Allah senaabe fodde ko Allah yidi.
- ²⁸En anndi, Allah ɗon huuwtinira kuuje fuu ngam hayru yidɓe mo, ewnaabe fodde muuyo muudum.
- ²⁹Ngam diga booyma Allah anndi ɓe, suɓi ɓe ngam haa ɓe ngona bana Biɗɗo maako, Almasiihu boo laato afo caka deerdɗiraabe duudɓe.
- ³⁰Subaabe ɓe'e fuu, Allah ewni ɓe boo. Nden o adilini ɓe, o nastini ɓe nder teddungal maako.

Yiide Allah

- ³¹Jonta kam, ko lutti wi'eego dow bolle ɗe'e? Nde Allah ɗon wondi bee meeden, moy waawata honugo en?
- ³²O jogitaaki koo Biɗɗo maako, ammaa o acci mo o maayi mbattudi meeden en fuu. To non kam, o saahataa en koo ɗume fuu bee maako na?
- ³³Moy foti wullaago subaabe Allah? Ngam Allah bee hoore mum adilini ɓe.
- ³⁴Moy foti hiitaago ɓe? Ngam Yeesu Almasiihu maayi mbattudi mabɓe. Ko buri ɗum boo, o ummiti diga maayde, o ɗon joodi haa nyaamo Allah, o ɗon seetto en.
- ³⁵To non kam, moy waawata senndugo en bee yiide Almasiihu? Bone na, billaare na, toonyaare na, weelo na, talakaaku na, joote na malla kaafahi?
- ³⁶Bana ko winnda: "Ngam daliila maafa, ɓe ɗon mbara min nyalawmaare fuu, ɓe ɗon ndaara min bana baali kirseteedi."

³⁷Ammaa nder kuuje de'e fuu en keban jaalorgal timmungal bee ballal Almasiihu, gidɗo en.

³⁸Ngam mi anndi fakat, walaa ko senndata en bee yiide maako, koo maayde, koo ngeendam, koo malaa'ika'en, koo baawdeeji godɗi, koo jontaaɗum, koo garandum, koo baawde

³⁹nder asama malla nder jahannama malla koo dume. Yiide Allah laatani en bee Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo men. Ngam maajum walaa koo dume nder duniyaaru fuu hebata senndugo en bee yiide Allah.

Roma'en 9

Allah e ummaatoore nde o subɗi

¹Goonga mi wi'ata naa fewre. Almasiihu anndi dɗum. Bee ballal Ruuhu Ceniɗo numo bernde am ɗon seedo dɗum.

²Mi cakliiɗo masin, tum bernde am ɗon suni.

³Mi jabanno naaloore Allah e seedugo bee Almasiihu ngam daliila yimbe lenyol am.

⁴Kambe be asɗgol Isra'iila, subaaɓe Allah. Allah laatini be fiɓɓe mum, wanginani be tedɗungal mum, haɓɓi alkawalji bee maɓɓe, hokki be tawreeta e umrooje dewal, iinani be hayruuji duuɗɗi.

⁵Be danygol kaakiraabe aartube, koo Almasiihu boo iwi diga asɗgol maɓɓe, o Allah gondo dow koo dume fuu boo. Yettoore laatano mo haa foroy. Aamiina!

⁶Mi wi'aay koɗngol Allah laati meere ngam naa Isra'iila'en fuu ngoni yimbe Allah subaaɓe.

⁷Naa iwbe haa Ibrahiima fuu laati fiɓɓe Ibrahiima bee goonga. Allah wi'i Ibrahiima: "Nder Isiyaaku danygol ma ewna."

⁸Danyaabe fodde ɗabiya yimbe ngonaay fiɓɓe Allah, sey danyaabe fodde koɗngol Allah limete nder fiɓɓe Allah.

⁹Ndaa nii Allah wi'i: "Saa'iire bana nde'e, mi waran tawa Saraatu hebi biɗɗo gorko."

¹⁰Naa kanjum tan, ammaa ndaarenma fiɓɓe Rebekka ɗiɗo boo. Baaba maɓɓe gooto, waato kaaka men Isiyaaku.

¹¹⁻¹²Cuɓol Allah ɗon dari dow anniya muudum tan. Ngam maajum o wi'i Rebekka: "Mawniraawo huuwanan minyiraawo." Allah wi'i dɗum diga be ciwaa danyeeɗo, hiddeko be mbada boodɗum malla kalluɗum. Cuɓol Allah daraaki dow kuude maɓɓe, sey dow ewnaandu maako tan.

¹³Bana ko winnda: "Yaakubu ngidmi, Isuwa kam mi wanyi dɗum."

- ¹⁴To non kam, ko mbi'eten? Kadi Allah o don wada ko fottaay na? Naa non sam!
- ¹⁵Ngam o wi'i Muusa: "Mi endan mo ngidmi endugo, mi hinnoto mo ngidmi hinnaago."
- ¹⁶Ngam maajum haala man fuu darataako dow muuyo neddo malla tiinaare mum, sey dow hinnuye Allah.
- ¹⁷Nder Deftere Seniinde Allah wi'i Firawna: "Mi wadi ma laamiido ngam daliila ngoota tan: Haa mi wangina baawde am dow maada, mi anndina innde am nder duniyaaru fuu."
- ¹⁸Ngam maajum Allah don huuwa bana o muuyi: O hinnoto oo, o saatinan hoore oya.

Bernuki Allah e hinnuye mum

- ¹⁹Teema on mbi'atam kadi: "To dum laatake bana nii, ngam dume Allah aybinta min? Moy waawi dartango anniya maako?"
- ²⁰Kayya! An a moy haa a waabotira bee Allah? Kadi tagdi wi'an tagdo dum: "Koni mbadda mi bana nii?"
- ²¹Mahoowo payande maraay baawde dow loope kecce na? Bee loope goote o waawan wadugo payande didi, wodnde marnde saman e wodnde boo walaa saman.
- ²²Bana nii muuyo Allah wa'i: Haa wodbe, o muuyi wangingo bernuki maako e baawde dow tagaabe wonbe nder halkere, bee non fuu o munyani be munyal duudngal.
- ²³Haa wodbe boo, o muuyi wanginango be duudeenga teddungal maako, o endi be, o taaskitini be diga booyma ngam haa be keba teddungal maako.
- ²⁴Enen boo en don nder mabbe, o ewni en, naa nder Yahuudu'en tan, ammaa nder ummaatooje godde boo,
- ²⁵bana o wi'i bee hunnduko annabi Hose'a: "Yimbe be laataaki ummaatoore am, mi wadan be ummaatoore am. Yimbe be laataaki yidaabe am, mi wadan be yidaabe am.
- ²⁶Haa nokkuure nde be mbi'no: Naa on ummaatoore am, ton be ewneteebe bibbe Allah geeto."
- ²⁷Annabi Esaaya boo wooyi haala Isra'iila, o wi'i: "No Isra'iila'en duudiri bana njaareendi maayo fuu, hisanbe mabbe duudataa sam.
- ²⁸Ngam Jawmiraawo timminan anniya mum dow duniyaaru, o timminan ka law."
- ²⁹Bana Esaaya wadi annabaaku, wi'i: "Sonaa Jawmiraawo honoobe asama luttani en danygol sedda, en laatotono bana Sodoma, en nanndanno bee Gomorra."

Almasiihu e Isra'iila

³⁰Ko mbi'eten jonta? Allah adilini yimbe ummaatooje godde, koo be dabbitaay mo. Allah adilini be, ngam be nuddini Almasiihu.

³¹Isra'iila'en kabdi dwtanaago tawreeta ngam haa be laato adili'en yeeso Allah, ammaa be kebaay.

³²Ngam dume? Ngam be kabdi fottango Allah bee kuude, naa bee nuddinki. Ngam maajum be pergi dow mo wi'ete "hayre fergoore",

³³bana ko winnda: "Haa Siyona mballinanmi hayre fergoore yimbe, tapaare do'oore be. Ammaa koo moy nuddini mo, o semtintaake."

Roma'en 10

¹Deerdiraabe am, bee bernde am fuu ngidmi yimbe lenyol am kisa. Mi don toro Allah boo ngam mabbe.

²Mi don seedo be be ngoodi tiinaare haa be dwtano Allah. Ammaa tiinaare mabbe daraaki dow anndal goongawal.

³Be paamaay no Allah adilinirta yimbe. Be don dabbba adilaaku Allah dow laawol kuude mabbe. Bana nii be don luuta laawol ngol Allah adilinirta yimbe.

⁴Diga Almasiihu wari, zamanu tawreeta timmi. Koo moy nuddini Almasiihu, Allah adilinan mo.

⁵Ndaa ko Muusa winndi dow no goddo laatorto adiliijo bee laawol tawreeta: "Koo moy dwtani umrooje tawreeta, yeediran de."

⁶Ammaa ndaa ko o wi'i dow haala adilaaku bee laawol nuddinki: "Taa wi': Moy eengata haa asama?" Waato ngam jippingo Almasiihu.

⁷"Taa wi' boo, moy jippoto nder joonde luggunde waato ngam ummitingo Almasiihu diga maaybe."

⁸Dume wolde nde'e wi'i kadi? Ndaa ko nde wi'i: "Wolde Allah don badi ma, nde don nder hunnduko ma e nder bernde ma." Kanjum woni kubaruwol nuddinki ngol min ngaazinta,

⁹ngam to a seedake bee hunnduko ma: "Yeesu woni Jawmiraawo", to a nuddini bee bernde ma Allah ummitini mo diga maayde, nden kam a hisan.

¹⁰Ngam to goddo nuddini bee bernde, o laatoto adiliijo e to o seedi Jawmiraawo bee hunnduko maako, o hisan.

¹¹Ngam Deftere wi'i: "Koo moy nuddini mo, o semtintaake."

¹²Jonta kam, walaa feerotiral hakkunde Yahuudu'en bee ummaatooje godde. Ngam Allah woni Jawmiraawo mabbe be fuu, o don mo'ana ewnotoobe mo fuu.

- ¹³Ngam “koo moy ewnotoodo innde Jawmiraawo, hisan.”
- ¹⁴Ammaa noy be ewnorto mo to be nuddinaay kubaruwol kisndam? Noy be nuddinirta ngol to be meedaay nanugo ngol? Noy be kebrata nanugo ngol to gaazoowo ngol woodaa?
- ¹⁵E noy be ngaazirta to be nelaaka? Bana ko winnda: “Dume woodiri bana kosde waazoobe kubaruuji beldi?”
- ¹⁶Ammaa naa yimbe fuu njabi Linjiila. Annabi Esaaya wi'i: “Yaa Jawmiraawo, moy nuddini waazu amin?”
- ¹⁷Bana non nuddinki iwi haa nanugo waazu, waazu boo don iwa haa wolde Almasiihu.
- ¹⁸Sey mi yama: Isra'iila'en nanaay wolde na? Fakat be nani nde! Deftere don wi'a dow nelaabe: “Sawtu mabbe yotti lesde fuu. Bolle mabbe njotti keeri duniyaaru.”
- ¹⁹Sey mi yamta fahin: Isra'iila'en paamaay na? Muusa aarti, jaabi: “Mi umminan kaajal mon bee yimbe be laataaki ummaatoore goongaare, mi tikkinan on bee ummaatoore faataande.”
- ²⁰Esaaya boo wi'i bee bangudum: “Yimbe be dabbitsaay yam, tawi yam. Mi wangani yimbe be yamaay haala am sam.”
- ²¹Ammaa dow Isra'iila o wi'i: “Mi nyalli weedugo juude am haa mi jabbo yimbe luutoobe, tuurtoobe.”

Roma'en 11

Hinnuye Allah haa Isra'iila

- ¹Ngam maajum yamanmi: Allah wudini yimbe mum na? Naa non sam! Min bee hoore am mi goddo Isra'iila, mi danygol Ibrahiima, mi goddo lenyol Benyamin.
- ²Allah wudinaay yimbe mum be o subi diga fuddam. Ciftore ko Deftere anndini dow Eliya gulliido Isra'iila'en haa Allah,
- ³o wi'i: “Yaa Jawmiraawo, be mbari annabi'en ma, be ngibbini kirsirde ma. Min feere am lutti, be don dabba mbarugo yam min boo.”
- ⁴Dume Allah jaabi mo? O wi'i: “Mi luttani hoore am worbe ujine njoweedido (7.000) be cujidanaay Ba'al.”
- ⁵Bana non jonta boo: Woodi subaabe sedda be Allah lutti ngam daliila mo'ere muudum.
- ⁶To cubol Allah darino dow kuude yimbe, nden kam mo'ere maako laataaki mo'ere.

⁷Kadi noy jonta? Ko Isra'iila'en dabbiti, be kebaay dum. Sey subaabe Allah nder mabbe kebi dum. Luttube mabbe be saata-ko'e'en,

⁸bana ko winnda: "Allah hokki be ruuhu doyngol teddungol. Gite mabbe ngi'ataa, noppi mabbe boo nanataa haa wargo hannde."

⁹Daawuda boo wi'i: "Faada nyaamdu mabbe laatano be tuuforgol, be nasta ngol, be ndo'o, be keba ngeenaari kuude mabbe.

¹⁰Gite mabbe mbuma ngam taa be ngi'a. Baawe mabbe turo foroy."

Walaa daliila mawnitaago

¹¹Ngam maajum y'amanmi: Dum wadi Isra'iila'en non ngam haa be pergo, be ndo'o na? Naa non sam! Ngam daliila aybe mabbe, yimbe ummaatooje godde kebi kisndam. Allah wadi dum ngam haa o ummina kaajal Isra'iila'en.

¹²Aybe mabbe waddani ummaatooje barkaaji duuddi, asar mabbe laati risku ummaatooje. Sakkomaa to Isra'iila'en fuu tuubi, nden kam barkaaji besdan duudugo masin!

¹³Onon ummaatooje godde, jonta mi don wolwana on: Min woni nelaado haa ummaatooje godde, ngam maajum mi don samdina kuugal am boo.

¹⁴Mi tammi bee maagal mi hebata ummingo kaajal yimbe lenyol am, haa mi hisna wodde mabbe.

¹⁵Saa'i be ngudina, duniyaaru fuu hebi sulhotiral bee Allah. Kadi dume wadoto to Allah jabi be fahin? Be laatoto bana ummitinaabe diga maayde!

¹⁶To goddo lii'anake Allah tamseere aartunde, tamseeje luttude fuu de cenaade. To dadi lekki laatanake Allah, nden kam lice boo kanjo jeyi.

¹⁷Isra'iila nanndi bee jaytunhi jarne. Lice godde ta'aama haa maaki. Onon on nastinaabe haa pallel maaje bana lice kese iwde jaytunhi laddeehi. On kawti bee lice luttude, on don keba semmbe diga dadol jaytunhi jarne.

¹⁸Ngam maajum taa njawe lice ta'aade go. On ngalaa daliila mawnitaago. Ngam naa onon njogi dadol, ammaa dadol jogi on.

¹⁹Teema on mbi'an jonta: "Lice man ta'aama ngam haa min nasta pallel maaje."

²⁰Goonga kam, ammaa de ta'aama ngam de cali nuddingo. Onon boo on tabitinaama ngam on nuddini. Ngam maajum taa mawnite. Ndikka on kula.

²¹Ngam Allah endaaay Isra'iila'en, koo nde be lice asliije. Kadi on tammi o endan on na? Ngam maajum sey kakkilon.

²²Ndaare mboodeenga Allah e caatal mum fuu. O don saatana accube mo, ammaa o don woonana on nde on don tabiti nder mboodeenga maako. To naa non, onon boo on ta'eteebe.

²³To Isra'iila'en lortake, nuddfini, nden kam Allah nastinan be fahin nder jaytunhi, ngam Allah woodi baawde wadgo dum.

²⁴Nde Allah ta'i on diga jaytunhi laddeehi, nastini on jaytunhi jarne, dum luuti dabiya tagdi fuu. To non kam, dum koydum haa Allah nastina lice asliije fahin nder jaytunhi ki de iwi haa muudum.

Bo'itinki Isra'iila

²⁵Deerdiraabe am, mi yidi wanginango on sirri, ngam taa ndaaron ko'e mon bana on hikma'en. Isra'iila'en wodbe laati saata-ko'e'en. Ammaa dum timman to limgal subaabe Allah iwbe diga ummaatooje godde ciki.

²⁶Nden kam Isra'iila fuu hisan, bana ko winnda: "Kisnoowo waran diga hooseere Siyona, ittan geddal yimbe Yaakubu fuu.

²⁷Kanjum woni alkawal am bee mabbe, saa'i ittanmi aybeeji mabbe."

²⁸Kambe be njabaay Linjiila, be laatake konne'en Allah, ngam haa kebon nanugo Linjiila. Ammaa, be yidaabe Allah ngam o subi be daliila kaakiraabe mabbe. Ngam maajum be yidaabe maako.

²⁹Ngam Allah hoosititta dokke muudum, faasitittaa ewnaandu muudum.

³⁰Booyma, onon on dwtanaakino Allah. Ammaa jonta on kebi endam muudum, ngam Yahuudu'en dwtanaaki mo.

³¹Bana non jonta, kambe boo, be cali dwtanaago Allah mo endi on ngam haa kambe boo be keba endam da'am.

³²Allah habbi yimbe fuu nder sooynde dwtare, ngam o muuyi endugo be fuu.

Teddungal Allah

³³Kay! Jeynitaare Allah duudi masin! Faamu maako e anndal maako kebtataake. Moy foti linyugo anniyaaji Allah? Moy faamata laabi maako?

³⁴Deftere wi'i: "Moy anndi numooji Jawmiraawo? Moy laati dawroowo maako ?

³⁵Moy aarti hokkugo mo huunde ngam haa heba mbarjaari ?"

³⁶Allah tagi kuuje fuu. Haa maako de iwi, de don ngam maako. Teddungal laatano mo haa foroy. Aamiina !

Roma'en 12

Huuwango Allah

¹Deerdiraabe am, Allah wanginani en endam mum duuddam. Ngam maajum mi don toro on on lii'ano mo ko'e mon bana kirseteedi geeti, ceniidi, pottanandi mo. Kanjum woni dewal ngal haandani mo.

- ²Taa tokke ko yimbe zamanuuru ndu'u mbaɗata, ammaa acce Allah wayla berde mon, hesɗitina hakkiilooji mon. Nden kam on anndan muuyo Allah, waato ko woodi e ko fottanta mo e ko woni timmuɗum.
- ³Daliila mo'ere nde Allah waɗani yam, mi don umra koo moy moodon: Taa godɗo numana hoore mum maɗngu buranngu no foti, ammaa koo moy laara hoore mum deydey geɗal nuddinki ngal Allah hokki mo.
- ⁴Ndaare banndu nedɗo, ndu woodi terde duuɗɗe, tergal fuu woodi kuugal maagal.
- ⁵Bana non enen boo, koo nde en duuɗɗe, en laati banndu wooru nder kawtal bee Almasiihu, en fuu en don kawti bana terde haa banndu wooru.
- ⁶Allah hokki en dokke feere feere fodde mo'ere muuɗum: Mo hebi dokkal waazaago wolde Allah, sey o waazo ko Allah wi'i mo tan.
- ⁷Mo hebi dokkal wallugo tampube, sey o walla be. Mo hebi dokkal ekkitingo nuddinbe, sey o ekkitina be.
- ⁸Mo hebi dokkal de'itingo wofɗe, sey o de'itina be. Mo yiɗi senndugo risku mum bee wofɗe, sey waɗa dum bee caahaaki. Mo hebi kaliifaaku, sey o huuwa bee tiinaare. Mo woonanta wofɗe, sey o waɗa dum bee seyo.
- ⁹Yiide mon laato laabnde, nde walaa faasikaare. Nganye halleende koo ndeye, taa acce waɗgo mboodeenga.
- ¹⁰Ngidindire ngam on deerɗiraabe nder Almasiihu. Sey koo moy samɗina deerɗum, burna mo dow hoore mum.
- ¹¹Taa laate mbaateendam'en, acce Ruuhu Allah tiɗɗina on, kuuwane Jawmiraawo bee tiinaare.
- ¹²Ceyore tammunde hayru mon, munyane billaaje, tiine do'aago.
- ¹³Mballite nuddinbe laafube bee jawdi mon ngam on deerɗiraabe, njabbe hodɗe boodɗum.
- ¹⁴Mbarkidine toonyiibe on. Mbarkidine, taa naale.
- ¹⁵Ceyode bee seyyiibe, mboyde bee woyanbe.
- ¹⁶Njoodode on narrube. Taa ɗabbe maɗngu nder jama'aare mon, ndikka on njaba kuude leesɗe, janjiniide. Taa ndaare ko'e mon bana on marbe anndal fuu.
- ¹⁷To godɗo waɗi on kalluɗum, taa mbaate. Kakkile haa on mbaɗana yimbe fuu ko woodi.
- ¹⁸Onon kam, tiine no mbaawɗon fuu haa on njoododo jam bee koo moy.

¹⁹Soobiraabe am, to goddo wadi on aybe, taa mbaate, ammaa acce tikkere Allah wada dum, ngam Deftere wi'i: "Min waatoto, min warjoto be. Nii Jawmiraawo wi'i."

²⁰Ammaa: "To konneejo ma dolaama, nyaamnu mo. To o domdaama, yarnu mo. To a wadi bana nii a don moobta yulbe yiite dow hoore maako."

²¹Taa accu halleende jaalo ma, ammaa jaalora nde bee mboodeenga.

Roma'en 13

Downtanaago marbe laamu

¹Sey koo moy dwtano marbe laamu. Ngam kala laamu fuu iwi diga Allah. Kanke jo'ini laamuuji fuu.

²Ngam maajum koo moy tuurtani marbe laamu, luuti umroore Allah. Tuurtoobe poodanan ko'e muudum'en kiita.

³Badando ko woodi hulataa ardiibe, sey badando kalludum. To on ngidaa hulugo mardo baawde, mbade ko fotti, nden kam o manan on.

⁴Ngam mardo laamu don huuwana Allah haa o walla on wadgo mboodeenga. Ammaa to on mbaadi kalludum, doole on kula mo. Ngam o kuuwanoowo Allah, o woodi baawde hiitaago, Allah darni mo ngam haa o wangina tikkere Allah dow wadanbe halleende.

⁵Ngam maajum doole on dwtano mo, naa ngam tikkere Allah tan, ammaa ngam numooji berde mon anndi dum pottudum boo.

⁶Ngam to marbe laamu don kuuwa kuugal nga'al, be don kuuwana Allah. Ngam maajum njoboton jomorgol boo.

⁷Ndokkite marbe laamu ko haandani be fuu, njobe jomorgol deydey ko haandani on yobugo, dwtane mo haandani dwtaneego, teddine mo haandani teddineego.

No yimbe annoora njoodorto

⁸To goddo hokki on nyamaande, njobe mo nde. Sey yiide tan laato bana nyamaande nde on timmintaa yobugo caka moodon. Koo moy yidi keeddiddum, hebbitini tawreeta.

⁹On anndi umrooje: "Taa wad njeenu, taa mbar-hoore, taa wuju, taa suuna." Umrooje de'e fuu moobaama nder umroore woore: "Yid keeddiddiraawo ma bana no a yidiri hoore ma."

¹⁰Koo moy yidi keeddiddum, wadataa mo halleende. Dum yiide hebbitinta tawreeta.

¹¹Mbaɗe ɗum, ngam on anndi saa'i wadi jonta haa on pina diga ɗoyngol mon. Wakkati kisndam men badi masin, furi naane nde puɗɗunooden nuɗɗingo Jawmiraawo.

¹²Jemma jeɗngi masin, nyalawma badake. Ngam maajum sey en acca huuwugo kuude nyibre, en borno balmi annoora.

¹³Sey mbaɗen ko fotti ngam en yimbe nyalawma: Taa en mbaɗa pijirle kallude, taa en nguyka, en acca boo daakaareeku e kuude cementiniide e jokkirgol e kaajal.

¹⁴Acce Jawmiraawo Yeesu Almasiihu laamano ngeendam mon fuu. Taa cuklane suunooji mon, ngam taa ɗi njaalo on.

Roma'en 14

Hakkilango deerdiraabe

¹Njaɓe tampuɗo nder nuɗɗinki caka moodon bilaa hiitaago numooji maako.

²Teema nuɗɗinki godɗo duɗanto mo nyaamugo koo ɗume fuu. Ammaa mo nuɗɗinki mum tampi, ɗon nyaama haakooji tan.

³Nyaamando koo ɗume fuu, taa yawo nyaamando haakooji tan. Nyaamando haakooji boo, taa hiita oya, ngam Allah jabi mo.

⁴Kadi on poti hiitugo kuuwoowo godɗo feere na? Sey jawmiiko tan wi'ata to kuugal maako fotti malla fottaay. Fakat o do'ataako, ngam Jawmiraawo mari baawde jogaago mo.

⁵Godɗo ɗon wi'a nyalaade kaja buran godɗe maɗngu. Godɗo boo ɗon wi'a nyalde fuu potan kal. Sey koo moy tabita nder faamu mum, tokko ɗum.

⁶To godɗo ɗon burna nyalaade woore dow godɗe, o ɗon wada ɗum ngam haa o teddina Jawmiraawo. Nyaamando koo ɗume fuu ɗon ɗabba teddingo Jawmiraawo, ɗon yetta Allah ngam nyaamdu. Bana non boo mo sali nyaamugo kuuje godɗe, ɗon ɗabba teddingo Jawmiraawo, ɗon yetta Allah ngam nyaamdu.

⁷Walaa koo gooto meeden yeedata ngam hoore mum, walaa mo maayata ngam hoore mum boo.

⁸To en ɗon ngeeda, ngam teddingo Jawmiraawo ngeedeten. To en maayi boo, ngam teddingo Jawmiraawo maayeten. Kaŋko o mari en koo nder ngeendam koo nder maayde.

⁹Ngam Almasiihu maayi, yeediti haa o laato Jawmiraawo maaybe e yeedbe fuu.

¹⁰To non kam, koni kiitata deerɗa? Malla koni njawotoda deerɗa? Enen fuu en daroyto yeeso kiita Allah.

¹¹Ngam Deftere Seniinde wi'i: "Fakat bana mi geeto, koppi fuu tugganto yam, ɗemɗe fuu ceedoto min woni Allah. Non Jawmiraawo wi'i."

¹²Saa'i maajum koo moy meeden jaabanto hoore mum yeeso Allah.

Taa fergin deerdiraawo ma

¹³Sey en acca hiitindirgo. Ndikka on mbaɗa anniya taa on ngada ko do'ata deerdiraawo godɗo nder hakke.

¹⁴Barka Jawmiraawo Yeesu, mi anndi e mi tabitini walaa koo dume laati cobɗum bee hoore muudum. Sey to godɗo laari dɗum bana cobɗum, nden kam dɗum laatanto mo cobɗum.

¹⁵To a naawni bernde deerɗa bee nyaamdu ma koo nduye, nden kam a tokkaaki yiide. Almasiihu maayi ngam deerɗa. Ngam maajum taa nastin mo nder halkere bee nyaamdu ma.

¹⁶Nden kam taa godɗo hallina ko on ndaarata bana boodɗum.

¹⁷Ngam laamu Allah kam, naa dɗum haala nyaamdu e njaram, ammaa dɗum adilaaku e jam bee Allah e seyo ngo Ruuhu Ceniido hokkata.

¹⁸Koo moy huuwani Almasiihu bana maccuɗo, hebi yerduye haa Allah e yimbe fuu.

¹⁹Ngam maajum sey en tiino haa en njoododo jam, en cemmɓidindira nder nuɗɗinki.

²⁰Taa on mbonna kuugal Allah ngam haala nyaamdu. Nyaamduuji fuu laabi, ammaa to godɗo seki dow nyaamdu mum, nden kam dɗum sobnan mo.

²¹Ndikka taa on nyaama kusel, taa on njara inaboojam, taa on mbaɗa koo dume ko nastinta deerdiraawo godɗo nder hakke.

²²Njoge ko on nuɗɗini nder haala ka'a hakkunde moodon bee Allah. Barka woodani godɗo to numo bernde muudum hiitataa dɗum nder ko o waɗata.

²³Ammaa to godɗo seki dow nyaamdu mum, Allah hiitoto dɗum, ngam o daraaki dow nuɗɗinki. Ko iwaay haa nuɗɗinki fuu, dɗum aybe.

Roma'en 15

¹Enen semmbidɓe nder nuɗɗinki, sey en mballa tampuɓe. Taa mbaɗen ko fottanta ko'e men.

²Koo moy meeden ɗabɓa fottango keeddiddum. Kanjum dɗum boodɗum, dɗum mawninan mo nder nuɗɗinki.

³Ngam koo Almasiihu suklanaaki hoore muudum. Ammaa, bana ko winnda dow maako: "Kuudi huɗɓe ma yani dow am."

⁴Ko winnda diga booyma, dɗum winndaama ngam ekkitingo en haa keɓren tammunde bee munyal e de'ere nde defte ceniide ndokkata.

⁵Allah, dokkoowo en munyal e de'ere bernde, hokku on on njoododo hakkiilo wooto haa on tokko misaalu Almasiihu,

⁶ngam haa on teddina Allah, Baabiraawo Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu bee bernde woore e hunnduko wooto.

Yimbe fuu mangtan Allah

⁷Ngam maajum, bana Almasiihu jabri on, bana non onon boo njabindire, ngam haa on teddina Allah.

⁸Mi don wi'a on: Almasiihu laati kuuwanoowo Yahuudu'en haa o wanginana be goongaaku Allah, o tabitina ko Allah iinanino kaakiraabe mabbe aartube,

⁹ngam haa ummaatooje fuu boo teddina Allah daliila endam mum, bana ko winnda: "Ngam maajum mi yettete caka ummaatooje, mi yiman mangtoore innde ma."

¹⁰Fahin Deftere wi'i: "Onon ummaatooje, ceyode bee yimbe Allah."

¹¹Fahin: "Mangte Jawmiraawo, onon ummaatooje fuu, mangte mo, onon jama'aaje fuu."

¹²Annabi Esaaya boo wi'i: "Godfo asngol Yessa waran. O ummoto ngam o laamano ummaatooje. Haa maako de kebata tammunde."

¹³Mi don toro Allah, tabitindo tammunde men, haa o hebbina berde mon bee seyo e jam fuu ngam daliila nuddinki mon, ngam haa on keewa tammunde bee baawde Ruuhu Ceniido.

Ko yerbi Pol winndugo bee dartaare?

¹⁴Onon deerdiraabe am, min boo, mi anndi fakat on don kuuwa ko fotti fuu. On keewi bee anndal fuu, on mbaawan barrindirgo boo.

¹⁵Ammaa mi winndani on haalaaji godfi bee dartaare haa mi siftinora on ko anndudon. Mi winndi bana nii ngam daliila mo'ere nde Allah wadani yam.

¹⁶O laatini yam kuuwanoowo Yeesu Almasiihu haa ummaatooje godde. Mi don huuwa kuugal cenaangal ngal Linjiila Allah, haa ummaatooje de'e laatano mo dokkal cenaangal bee Ruuhu Ceniido, pottananngal mo.

¹⁷Ngam daliila kawtal am bee Yeesu Almasiihu mantortoomi kuugal am yeeso Allah.

¹⁸Mi walaa dartaare wolwugo haala feere, sey ko Almasiihu wadi bee kuugal am: O wadi yimbe nder ummaatooje fuu dwtano Allah, o huuwtiniri bolle am e kuude am,

¹⁹non boo bee kaayeeffiji cemmbidfi e bee baawde Ruuhu Ceniido. Ngam maajum kebmi waazingo Linjiila Almasiihu nder gure duudde, diga Urusaliima haa yotti lesdi Illiriya.

²⁰Nder kuugal am dabbumi foroy waazingo Linjiila haa nokkuuje de innde Almasiihu meedaay naneego, ngam taa mi maha dow cabbawal goddo.

²¹Bana ko winnda: "Yimbe be meedaay wi'eego haala maako, ngi'an. Yimbe be meedaay nanugo ka, paaman ka."

Pol wadi anniya yahugo Roma

²²Nde duudfum kuugal am nga'al hadi yam yahugo haa moodon.

²³Ammaa jonta kuugal am nder lesde de'e timmi. Mi yeli yi'ugo on diga duubi duudfi.

²⁴Mi tammi dum heboto jonta. Mi yidi yaalugo haa moodon, saa'i njahanmi Espaniya. On mbaawan wallugo yam yottaago ton, to mi seyorake kawtal bee moodon baakin sedda.

²⁵Ammaa jonta mi yahan Urusaliima tawon, haa mi yahrana senaabe ton walliinde.

²⁶Ngam senaabe nder Makedoniya e Akaya ceyi, mbaadi anniya moobtugo dokkal ngam talaka'en nder jama'aare senaabe haa Urusaliima.

²⁷Be mbaadi dum bee anniya mabbe. Ammaa dum laatani be bana doole boo ngam nuddinbe Urusaliima cenndi hayruuji di Ruuhu Allah hokki be bee ummaatooje godde. Ngam maajum kambe boo sey be mballa be bee jawdi mabbe.

²⁸To mi timmini kuugal nga'al, waato to mi hokki be dokkal nga'al, nden kam mi yaaltan on wakkati njahanmi Espaniya.

²⁹To mi wari haa moodon, mi anndi mi warden bee barka Almasiihu fuu.

³⁰Deerdiraabe am, mi don toro on bee innde Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu, ngam daliila yiide boo nde Ruuhu Allah hokki on, haa on tiino do'anaago yam. Mballeedam toraago Allah,

³¹haa o hisnammi juude heefeerbe haa Yahudiya, ngam haa yimbe maako senaabe haa Urusaliima njaba ballal nga'al bee seyo.

³²Bana nii kebranmi wargo haa moodon bee seyo, to Allah muuyi e mi siwtoto sedda haa moodon.

³³Allah, dokkoowo en jam, wonda bee moodon fuu. Aamiina!

Roma'en 16

Koofli

- ¹Mi don nelda on Febe mo ngerdiimi. O deerdfiraawo men debbo, balloowo jama'aare nuddinbe haa Kenkereya.
- ²Njabe mo bee innde Jawmiraawo bana no haandani senaabe. Mballe mo nder haaje maako fuu, ngam kanke o walli yimbe duudbe, o walli yam boo.
- ³Koofne Piriska e Akilas, huuwdiddiraabe am ngam Yeesu Almasiihu,
- ⁴foondiraabe maayugo ngam hisnugo yonki am. Naa min feere am yettata be, ammaa jama'aaje nuddinbe nder ummaatooje fuu.
- ⁵Koofne nuddinbe moobtotoobe haa saare mabbe boo. Koofne Epaynetus gidaado am, nuddindo Almasiihu aartudo nder lesdi Asiya.
- ⁶Koofne Mariyama mo huuwani on bee tiinaare duudnde.
- ⁷Koofne boo Andronikus e Yuniyas, yimbe lenyol am, habbidaabe bee am nder fursina. Be teddube caka nelaabe, be aarti yam nuddingo Almasiihu boo.
- ⁸Koofne Ampiliyatus gidaado am nder Jawmiraawo.
- ⁹Koofne Urbanus, kuuwdiddiraawo meeden ngam Almasiihu. Non boo Istakis gidaado am.
- ¹⁰Koofne Apelles bangindo nuddinki laabki nder Almasiihu. Koofne yimbe saare Aristobul.
- ¹¹Koofne Herodiyon mo lenyol am. Non boo yimbe Jawmiraawo nder saare Narsis.
- ¹²Koofne Tirifena e Tirifosa, deerdfiraabe men rewbe, tiiniibe jagganaago Jawmiraawo. Non boo Persis deerdfiraawo debbo, gidaado men mo huuwani Jawmiraawo bee tiinaare duudnde.
- ¹³Koofne Rufus cubaado Jawmiraawo. Non boo daada maako laatiido bana daada am boo.
- ¹⁴Koofne Asinkirit e Felegon e Hermes e Patorobas e Hermas e deerdfiraabe wondube bee mabbe fuu.
- ¹⁵Koofne Filologus e Yuliya, non boo Neriys e deerdum debbo e Olimpase e nuddinbe wondube bee mabbe fuu.
- ¹⁶Koofnindire, karlotire bana no dum haandani senaabe. Jama'aaje nuddinbe Almasiihu fuu koofni on.

Wasuyeeji ragareeji

- ¹⁷Deerdfiraabe am, mi don toro on: Ndeente e wadoobe luural, wonnoobe nuddinki yimbe waato luutube anndinol ngol njabdon. Ndaaye be.

¹⁸Irin mabbe kuuwantaa Almasiihu, Jawmiraawo men, sey deedi mabbe tan. Be don majjina sooybe anndal bee bolle ne'iide e haalaaji beldi.

¹⁹Onon kam, koo toy yimbe anndi on dɔwtaniibe Jawmiraawo. Ngam maajum mi don seoro on. Ko ngidmi kam, on keba hikma wadgo mboodeenga, ammaa on ndaayo halleende.

²⁰Allah dokkoowo en jam, hokkan on jaalorgal timmungal dow Saydaanu, on ndamman mo les kosde mon. Mo'ere Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu wonda bee moodon fuu.

²¹Timote, kuuwdiddiraawo am, hoofni on, non boo Lukiyus e Yason e Sosipater, yimbe lenyol am.

²²Min Tertiyus, binndudo bataakewol ngo'ol, mi hoofni on nder kawtal men bee Jawmiraawo.

²³Gayus, beero am e beero nuddinbe haa do fuu, hoofni on. Non boo Erastus, aynoowo ceede wuro e Kawartus, deerdiraawo men.

[²⁴Mo'ere Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu wonda bee moodon fuu. Aamiina!]

Mangtoore

²⁵Teddungal laatano Allah! Kanke o woodi baawde semmbidingo on fodde Linjiila ka ngaazinanmi. Linjiila don anndina haala Yeesu Almasiihu, ka don wangina goonga Allah sirriha. Goonga man donno suudi diga booyma,

²⁶ammaa jonta ka wanginaama. Defte annabi'en boo don cedo ka. Fodde umroore Allah duumiido ka anndinaama yimbe nder ummaatooje fuu, ngam haa be nuddina ka, be dɔwtano Allah.

²⁷Allah feere muudum mari hikma. Teddungal laatano mo bee Yeesu Almasiihu haa foroy! Aamiina!

1 Korintu'en

1 Korintu'en 1

Koofɲgol

¹Min Pol mo Allah ewni fodde muuyo mum ngam laataago nelaarɗo Almasiihu Yeesu, min bee Sostenes, deerɗiraawo meeden,

²mi ɗon winndana on, onon jama'aare yimbe Allah wonbe haa Korintu, senaabe nder Almasiihu Yeesu, ewnaabe ngam laataago seniibe hawtaade bee ewnotoobe innde Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu haa be ngonata fuu, kaŋko woni Jawmiraawo maɓbe e mo amin :

³Allah Baabiraawo meeden e Yeesu Almasiihu Jawmiraawo meeden ndokka on mo'ere e salaaman.

Yettoore ngam dokke Allah

⁴Mi ɗon yetta Allah am foroy ngam daliila mo'ere nde o hokki on barka Almasiihu Yeesu.

⁵Nder kawtal bee Almasiihu, Allah hebbini on bee barkaaji fuu. Wolde e anndal fanti haa moodon.

⁶Bana nii Allah goonɗini ko min ceedani Yeesu Almasiihu caka moodon.

⁷Nden kam walaa dokkal Allah koo gootal ɲakkani on, onon reenambe nyalaade banguki Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁸Kaŋko o tabitinan on haa yotto timmoode, ngam haa laatoodon bilaa feloore nyalaade Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁹Allah o koolniido, kaŋko ewni on haa kawton bee Biɗɗo mum Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo meeden.

Cenndol nder jama'aare nuddinbe

¹⁰Deerɗiraabe am, mi ɗon suusɗina on bee innde Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu: Njoode on narrube! Taa cenndol wona caka moodon. Laate narrube dow hakiilo wooto e anniya ngoota.

¹¹Deerɗiraabe am, yimbe saare Kolowe anndini yam jokkirli ɗon hakkunde moodon.

¹²Ndaa ko ngidmi wi'go: Caka moodon koo moy ɗon wi'a: "Min mo Pol." Oya ɗon wi'a: "Min mo Apollos." Godɗo ɗon wi'a: "Min mo Piyer." Godɗo feere boo ɗon wi'a: "Min mo Almasiihu."

¹³Kadi Almasiihu o cenndaado na? Dum Pol be ngaafi dow leggal gaafaangal ngam moodon na? Malla bee innde Pol keɓɗon baptisma?

¹⁴Mi don yetta Allah ngam mi yiiwaay koo gooto moodon baptisma, sey Kirispus e Gayus.

¹⁵Bana non kadi walaa bi'ando on kebi baptisma bee innde am.

¹⁶Asee! Mi wadani boo yimbe saare Estefanas baptisma. Mi anndaa to woodi goddo feere mo mi wadani dum baptisma.

¹⁷Ngam Almasiihu nelaay yam wadugo baptisma, ammaa ngam mi waazina Linjiila. Mi waazinaay ka bee bolle fodde hikma duniyaaru ndu'u, ngam taa gaafaangal Almasiihu lasbine.

Baawde Allah e hikma mum

¹⁸Halkanbe don ndaara kubar maayde Almasiihu dow leggal gaafaangal bana faataare. Ammaa ngam meeden enen hisanbe kam, en anndi dum baawde Allah.

¹⁹Ngam man Deftere wi'i: "Mi halkan hikma hikma'en, mi wudinan anndal anndube."

²⁰Kadi moy woni hikmaajo? Moy woni moodibbo? Moy woni kujjotiroowo zamanuuru ndu'u? Allah wartiraay hikma duniyaaru ndu'u faataare na ?

²¹Ngam nde nii duniyaaru bee hikma mum anndaa Allah ngam ndu annditaay hikma maako, Allah don seyori hisnugo nuddinbe bee waazingo ko hikma'en duniyaaru mbi'ata faataare.

²²Yahuudu'en don dabba kaayefiiji, Yunaniinke'en boo don dabbita ko wi'ete hikma.

²³Ammaa enen en don ngeyna kubar Almasiihu bilaado haa leggal gaafaangal. Haa Yahuudu'en dum laatake daliila fergere mabbe, haa ummaatooje godde boo dum laatanake be faataare.

²⁴Ammaa ngam ewnaabe Allah kam, koo be Yahuudu'en koo be Yunaniinke'en wodbe, Almasiihu laati baawde Allah e hikma Allah.

²⁵Ko Allah huuwata, dum nanndi bee faataare, ammaa dum buri anndal yimbe fuu. Dum nanndi bee tampere boo, ammaa dum buri yimbe fuu semmbe.

²⁶Deerdiraabe am, ndaare ko'e moodon, onon ewnaabe Allah! Fodde dabiya duniyaaru, hikma'en duudaay caka moodon, marbe baawde duudaay, tedda-asli'en boo duudaay.

²⁷Ammaa ko laati humakijum nder duniyaaru, Allah subi dum haa hikma'en cemta. Allah subi ko laati tampudum nder duniyaaru haa semmbidbe cemta.

²⁸O subi leesbe e yawniibe e meere'en nder duniyaaru, ngam haa o meeridina teddube duniyaaru.

²⁹Bana nii walaa koo moye mantoto yeeso Allah.

³⁰Daliila maako, onon on kawti bee Yeesu Almasiihu, laatiido hikma meeden iwka haa Allah. Bee maako en kefi adilaaku e senaare e ndimu.

³¹Allah muuyi dum laato bana ko winnda: "To goddo yidi mantaago, sey o mantoro kuugal Allah."

1 Korintu'en 2

Pol waazini haa Korintu

¹Deerdiraabe am, saa'i mi warino waazingo on goonga Allah sirriiha, mi wadaay dum bee bolle mawde e hikma lugguka.

²Mi tefaay anndugo koo dume caka moodon, sonaa Yeesu Almasiihu, waato Yeesu Almasiihu bilaado dow leggal gaafaangal.

³Mi wari haa moodon nder tampere, nder kulol e nder diwngol duudngol.

⁴Wolde am e waazu am laataaki bee baawal bolle fodde hikma yimbe, ammaa dum banginki Ruuhu Allah e baawde mum,

⁵ngam taa nuddinki moodon daro dow hikma yimbe, ammaa ki daro dow baawde Allah.

Ruuhu anndi sirriiji Allah

⁶Bee non fuu min don ngaazina hikma haa nuddinbe timmuɓe. Hikma ka'a laataaki ka zamanuuru ndu'u malla ka mawbe zamanuuru ndu'u, ngam baawde mabbe tammi nattineego.

⁷Min don ngaazina hikma Allah sirriiha, ka o suudino, ammaa o annini hokkugo en diga zamanuui ciwaa ngam teddungal meeden.

⁸Walaa koo gooto nder mawbe duniyaaru ndu'u annduno ngal. To naa non, be bilataano Jawmiraawo mardo teddungal haa leggal gaafaangal.

⁹Ammaa bana ko winnda: "Ko goddo meedaay yi'ugo malla nanugo, ko goddo meedaay numugo boo, kanjum Allah taaskitinani yidbe mo."

¹⁰Haa meeden kam, Allah wanginiri dum bee Ruuhu. Ngam Ruuhu don linya koo dume fuu, koo nufayeeje Allah luggude boo.

¹¹Moy anndi ko woni nder goddo? Sey ruuhu goddo man. Bana non boo walaa anndudo numooji Allah, sey Ruuhu Allah tan.

¹²Ngam enen kam, en kebaay ruuhu iwngu haa duniyaaru ndu'u, ammaa Ruuhu iwdo haa Allah keɓɓen, ngam anndugo ko Allah mo'ani en.

¹³Min mbolwiraay haala man bee bolle iwde haa hikma yimbe, ammaa bee ko Ruuhu Allah ekkitinta, haa min paamtina heɓbe Ruuhu ko Ruuhu anndinta.

¹⁴Koo moy tokki hakkiilo mum jabataa ko iwi haa Ruuhu Allah, ngam dum faataare haa maako. O faamataa dum sam, ngam sey bee ballal Ruuhu dum faamorto.

¹⁵Kebdo Ruuhu Allah don faama koo dume fuu, ammaa kanjo bee hoore maako, walaa paamando mo.

¹⁶Ngam deftere don wi'a: "Moy anndi numo Jawmiraawo? Moy waawata hokkugo mo sawari?" Ammaa enen en ngoodi numo Almasiihu.

1 Korintu'en 3

Huuwanoobe Allah

¹Deerdiraabe am, mi waawaay wolwango on bana hebbe Ruuhu Allah. Ammaa mi wolwani on bana tokkiibe dabiya yimbe duniyaaru, bana bikkoy pamaroy nder Almasiihu.

²Ngam dum kosam ndokkumi on, naa nyaamdu semmbidndu. Ngam on ke'aay nyaamugo ndu. Haa jonta boo on ke'aay nyaamugo ndu,

³ngam on don tokko dabiya yimbe duniyaaru. Ngam to on don kaajindira, on don njokkira, on ngonaay nder dabiya yimbe duniyaaru na? Naa on don mbada ko yimbe wodbe mbadata na?

⁴To goddo wi'i: "Min mo Pol", goddo feere boo: "Min mo Apollos", naa on don mbada ko yimbe wodbe mbadata na ?

⁵Kadi moy woni Apollos? Moy woni Pol? Minin min huuwanoobe Allah, on nuddini Allah daliila waazu amin. Allah halfini koo moy amin kuugal mum.

⁶Min mi jubi, Apollos yarni, ammaa Allah mawnini dum.

⁷Bana non kadi, mo jubi bee mo yarni laataaki koo dume, sey Allah mawninoowo ko juba tan mari saman.

⁸Mo jubi bee mo yarni poti kal-kal. Ammaa koo moy heban mbarjaari mum fodde kuugal mum.

⁹Minin min huuwdiddiraabe nder kuugal Allah, onon boo on ngesa Allah, on nyibaalo Allah.

¹⁰Fodde mo'ere nde Allah mo'ani yam, bana mahoowo kakkildo, mi wallini cabbawal. Goddo feere don maha dow maagal. Ammaa sey koo moy hakkilana no o mahrata.

¹¹Yeesu Almasiihu woni cabbawal. Walaa ballinando godngal.

¹²To goddo mahi dow maagal bee kanjeeri malla cardi malla kaa'e marde saman, bee ledde malla geene malla yommbe,

¹³kuugal koo moy fuu wangoyan. Nyalaade kiita wanginan dum. Dum wangoyan nder yiite e yiite wanginan no kuugal koo moy wa'i.

¹⁴To yiite nyaamaay ko goddo mahi, o heban mbarjaari.

¹⁵To yiite nyaami ko goddo mahi, nden kam o wadi asar. Ammaa o hisan bee daker bana caaliido yiite.

¹⁶On anndaa onon ngoni haykaliiru Allah e Ruuhu Allah don joodi nder moodon na ?

¹⁷To goddo wili haykaliiru Allah, Allah halkan mo. Ngam haykaliiru Allah ndu seniindu, dum onon bee ko'e moodon ngoni haykaliiru man.

¹⁸Taa goddo esta hoore muudum. To goddo moodon numi o hikmaajo fodde no zamanuuru ndu'u wa'i, sey o warta paataado, ngam haa o laato hikmaajo fakat.

¹⁹Ngam hikma duniyaaru ndu'u, dum faataare haa Allah. Ngam Deftere wi'i: "Allah don nannga hikma'en nder tuuforgol dabareeji mabbe."

²⁰Nde wi'i fahin boo: "Jawmiraawo anndi numooji hikma'en, di meerejei."

²¹Ngam man taa goddo tabitina teddinki mum dow manooje yimbe. Ngam koo dume fuu onon mari.

²²Koo Pol, koo Apollos, koo Piyer, koo duniyaaru, koo ngeendam, koo maayde, koo jontaaum, koo garandum. Koo dume fuu onon mari.

²³Ammaa onon kam, Almasiihu mari on, Almasiihu boo, Allah mari dum.

1 Korintu'en 4

Nelaabe Almasiihu

¹Non kadi anndite minin ngoni huuwanoobe Almasiihu, kaliifa'en halfinaabe wangingo sirriji Allah.

²Ko be y'amata haa kaliifa'en kam, dum laataago hoolaabe.

³Ngam am kam, to onon aybini yam malla to dum hiitoobe wodde aybini yam, dum walaa saman. Min bee hoore am maa mi aybintaa hoore am.

⁴Bernde am felaay yam dow koo dume, ammaa dum wi'aay mi laabdo. Jawmiraawo feere mum woni kiitoowo yam.

⁵Ngam maajum taa kiite koo dume diga saa'i man siwaa. Munye haa Jawmiraawo wara, mo wanginta nder laabdum ko suudi nder nyibre. O wanginan boo nufayeeje nyukkiide nder berde yimbe. Nden kadi koo moy heban manooje mum bana no fottanta Allah.

- ⁶Deerdiraabe am, mi huuwtiniri misaaluuji di'i dow Apollos e dow am ngam daliila moodon. Mi yidi on tokko misaalu amin "bilaa y'abbaago keerol jo'inaangol fodde ko winnda." Ngam taa goddo moodon tokko oo, yawo oya.
- ⁷Moy burnu ma dow wodbe? Naa Allah hokki ma ko marda fuu na? To dum dokkal kebda kam, koni jurortoda bana a hebaayno ngal?
- ⁸Asee! Jonta on kebi ko ngiddon fuu! On ndiski timmi! On ngarti laamiibe, ammaa minin min kebaay dum tawon! To on latino non bee goonga kam, minin boo min laamodotono bee moodon.
- ⁹Ammaa mi tammi minin nelaabe, Allah wadi min baawo'en bana hiitaabe ngam mbareego. Min laatake bana huunde fijirteende yeeso duniyaaru, yeeso malaa'ika'en e yimbe.
- ¹⁰Ngam daliila Almasiihu, minin min faataabe, ammaa onon, on marbe hikma nder kawtal bee maako. Minin min tampube, ammaa onon on semmbidbe. Onon on horminaabe, ammaa minin min yawaabe.
- ¹¹Haa wargo saa'iire nde'e min don maata dolo, min don maata domka, min temmbube, min piyaabe, min yiilotoobe,
- ¹²min don coma ngam min don kuuwa bee juude amin. To be kudi min, min don mbarkidina. To be toonyake min, min munyanan dum.
- ¹³To be nyo'i min, min njaabo bee bolle belde. Haa jonta min laati bana mbuwri duniyaaru, bana nyiddudum ko yimbe fuu ngudinta.
- ¹⁴Mi winndani on dum naa ngam haa mi semtina on, ammaa ngam mi reentina on ngam on laatake bikkoy am ngidaakoy.
- ¹⁵Ngam koo to on ngoodi eltoobe ujine sappo nder Almasiihu, on ngoodi baaba gooto tan. Dum min waddani on ngeendam nder Almasiihu Yeesu nde mi waazini on Linjiila.
- ¹⁶Ngam man mi don toro on: Tokke misaalu am.
- ¹⁷Ngam daliila ka'a mi neli Timote, bidde am gidaado e koolaado nder kawtal bee Jawmiraawo haa moodon. O siftinoran on no tokkortoome Almasiihu. Kanjum mi ekkintinta koo toy nder jama'aaje nuddinbe fuu.
- ¹⁸Wodbe moodon mawniti ngam be tammi mi lorataako haa moodon.
- ¹⁹Ammaa to Jawmiraawo munyi, mi waran nii sedda haa moodon. Mi anndan naa bolle mawnitiibe be'e tan, ammaa ko be mbaawi wadugo boo.
- ²⁰Ngam laamu Allah daraaki dow bolle, ammaa dow baawde.
- ²¹Dume ngiddon? Mi warda bee boccol haa moodon na malla bee yiide e bernde delemnde?

1 Korintu'en 5

Ceminiidum caka nuddinbe

¹Dum don nane koo toy woodi haala daakaareeku caka moodon. Irin daakaareeku maajum tawataake koo haa heefeerbe maa. Ngam gooto moodon don wonda bee debbo baaba muudum.

²Bee man fuu on don mawnito! Haani no on cuno, on ngurtina kuuwdo irin du'um caka moodon!

³Ngam am kam, koo mi don daayi bee moodon, numooji am ndaayaaki bee moodon. Mi hiiti kuuwdo du'um timmi bana mi tawaadono caka moodon.

⁴Ngam to on don moobi nder innde Jawmiraawo meeden Yeesu, annde numooji am boo don ngondi bee di moodon. Nden, bee baawde Jawmiraawo meeden Yeesu,

⁵ndokke goddo oo haa junngo Saydaanu! Ngam haa banndu maako halka, ammaa ruuhu maako hisa nyalaade Jawmiraawo loroyto.

⁶Juro moodon yahaay sam! On anndaa ufnirdum sedda ufnan kullu fuu na ?

⁷Labbine ko'e moodon diga ufnirdum kiiddum du'um, haa laatoodon kullu kesa bilaa ufnirdum. Non laatiidon bee goonga boo, ngam Almasiihu, jawgel Paska meeden hirsama.

⁸Non kadi ngaden juulde, naa bee ufnirdum kiiddum, naa bee ufnirdum halleende e zunuuba, ammaa bee tamseere nde ufnakaa, waato tamseere laabeenga e goonga.

⁹Mi binndando on nder bataakewol am aartungol taa on kawta bee daakaare'en.

¹⁰Mi wolwaay dow daakaare'en caka yimbe duniyaaru ndu'u malla suunaabe malla wuybe malla rewoobe labbi. To non dum latino kam, doole on ngurtono duniyaaru!

¹¹Ndaa ko mi winndani on jonta: Taa kawte bee goddo bi'ando o Masiihinkeejo, ammaa o daakaareejo malla cuunaado ceede malla dewoowo labbi malla badoowo tufle malla guykoowo malla gujjo. Taa nyaamde maa bee irin goddo oo!

¹²Ko yaali yam bee hiitaago yimbe yaasi? Naa on yowanaabe hiitaago wonbe nder moobtorde moodon?

¹³Allah bee hoore mum hiitoto yimbe yaasi. Ammaa bana ko winnda: "Ngurtine kalludo caka moodon."

1 Korintu'en 6

Yahrugo kiita yeeso sooybe adilaaku

- ¹To godɔo moodon woodi wullaandu dow deerɔiraawo feere, koni o yidi wullaago mo yeeso sooya-adilaaku'en, naa yeeso senaabe?
- ²On anndaa senaabe kiitoto duniyaaru na? To onon kiitoto duniyaaru kam, on mbaawataa hiitaago kuuje famɔa samanje na?
- ³On anndaa enen kiitoto malaa'ika'en na? To non kam, en mbaawan hiitaago haala duniyaaru ndu'u!
- ⁴To on ngoodi luural dow kuuje duniyaaru, on ɔon ɔabba kiita haa yimbe be ngalaa tedɔungal nder jama'aare nuddinbe!
- ⁵Mi ɔon wi'a ɔum haa cemton. Kadi, walaa hikmaajo koo gooto caka moodon baawando ta'ugo haala hakkunde deerɔiraabe na?
- ⁶Koni deerɔiraawo yahrata wullaandu dow deerɔum yeeso hiitoobe, sakkomaa yeeso hiitoobe be ngalaa nuddinki?
- ⁷On ɔon ngullotira, fakat kanjum aybini on fuu. Ngam ɔume on munyantaa aybe? Ngam ɔume on munyantaa jabteego?
- ⁸Ammaa ɔum onon ngadata sooynde-adilaaku man, onon njabtata wodɔbe boo! Asee boo be deerɔiraabe moodon!
- ⁹On anndaa sooya-adilaaku'en kam ndonataa laamu Allah na? Taa este ko'e moodon! Daakaare'en e rewoobe labbi e jeenoobe e luudu'en,
- ¹⁰non boo wuybe e suunaabe riba e wuykoobe e wadoobe tufle e jabtoobe, be fuu be ndonataa laamu Allah.
- ¹¹Bana non wodɔbe moodon laatino naane. Ammaa jonta hakkeeji moodon lootaama, on cenaama, on adilinaama bee innde Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu e Ruuhu Allah meeden.

Teddingo Allah bee banndu mum

- ¹²Teema godɔo wi'an: "Koo ɔume fuu daganake yam." Ooho, ammaa naa kuuje fuu nafata on. "Koo ɔume fuu daganake yam". Ammaa mi accata huunde koo ndeyeere maccidinammi.
- ¹³Wodɔbe ɔon mbi'a: "Nyaamdu ɔon ngam reedu, reedu boo ɔon ngam nyaamdu". Ammaa Allah halkan ɔum ɔidi fuu. Banndu nedɔo laataaki ngam wadugo daakaareeku, ndu ɔon ngam jagganaago Jawmiraawo e Jawmiraawo boo ɔon hakkila ndu.
- ¹⁴Allah mo ummitini Jawmiraawo meeden diga maayde, ummitinan en boo bee baawde mum.
- ¹⁵On anndaa balli moodon ngonni terde haa banndu Almasiihu na? Kadi mi hoo'a terde Almasiihu ngam wadugo ɔe terde daakaareejo na? Wadataako sam!

¹⁶On anndaa ɗakkotirɗo bee daakaareejo laatake banndu wooru bee maako na? Deftere wi'i: "Diɗo be'e laatoto banndu wooru."

¹⁷Ammaa ɗakkotirɗo bee Jawmiraawo, ruuhu mum laatake gootum bee maako.

¹⁸Ndaaye haala daakaareeku. Hakkewol godɗgol koo ngole ko nedɗo wadata, haadan haa yaasi banndu maako. Ammaa baɗando daakaareeku don wada hakke dow banndu muudum.

¹⁹Malla on anndaa banndu koo moy moodon woni haykaliiru Ruuhu Ceniɗo, mo ɗon nder moodon, mo Allah hokki on na? Ngam maajum on maraay ko'e moodon.

²⁰On coottaama bee saman. Ngam maajum teddine Allah bee balli moodon.

1 Korintu'en 7

Yamɗe dow teegal

¹Jonta kam haa mi jaabo y'amɗe ɗe mbinnduɗon nder bataakewol moodon. Dum boodum to gorko ɓaŋgaay sam.

²Ammaa ngam taa on laato daakaare'en, ndikka gorko fuu mara debbo muudum, debbo fuu boo mara gorko mum.

³Gorko wadana debbo muudum ko haani wadeego, debbo boo wadana gorum non.

⁴Debbo maraay baawɗe dow banndu mum, goriiko mari ndu. Non boo gorko maraay baawɗe dow banndu mum, ɗum debbo maako mari ndu.

⁵Taa calotire baaldal, sonaa to on narri dow maajum deydey wakkati seɗɗa ngam do'aare. Baawoɗon fahin kawte, ngam taa on acca nanɗtaago, nden Sayɗaanu boo heba estugo on.

⁶Ko mbi'mi ɗo laataaki bana umroore, ammaa bana duɗayeere.

⁷Min kam mi ɓuri yiɗugo yimbe fuu ngona bana am. Ammaa Allah hokki koo moy dokkal mum, oo bana nii, oya bana non.

⁸Mi ɗon wi'a ben ɓaŋgaay e rewbe yurumbe: Dum pottodum be njoodo bana am.

⁹Ammaa to be mbaawataa nanɗtaago, sey be ɓaŋga. Ndikka ɓaŋgo dow suuno billa be.

¹⁰Ngam ɓaŋgbe e ɓaŋgaabe, ndaa ko mi umrata be – naa min umrata be, ammaa ɗum Jawmiraawo umrata be: Taa debbo senndira bee gorum.

¹¹To o senndiri bee goriiko, sey o joodo bilaa te'rugo bee gorko feere, to naa non o narrita bee goriiko fahin. Taa gorko boo seera debbo muudum.

¹²Haa wodɓe boo, naa Jawmiraawo wi'ata, dūm min wi'ata: To deerɗiraawo feere woodi debbo mo nuɗɗinaay, nden debbo oo yerdi joododaago bee maako, taa o seera mo.

¹³Nonnon boo deerɗiraawo debbo mo gorum nuɗɗinaay. To gorko oo yerdi joododaago bee maako, taa debbo senndira bee maako.

¹⁴Ngam gorko mo nuɗɗinaay hebi yerduye Allah daliila debbo mum Masiihinkeejo. Non boo debbo mo nuɗɗinaay hebi yerduye Allah daliila gorum Masiihinkeejo. To naa non, bikkoy moodon boo koy cobkoy, asee boo koy kebi yerduye Allah.

¹⁵Ammaa to mo nuɗɗinaay yiɗi senndirgo bee nuɗɗindo, njoofe mo. Nden kam deerɗiraawo gorko malla debbo rimɗi e teegal mum. Allah ewni on haa njoododon nder salaaman.

¹⁶An debbo, a waawan hisnugo gorko ma fakat na? Malla an gorko, a waawan hisnugo debbo ma fakat na?

Njoode bana Allah ewnori on

¹⁷Sey koo moy tokko joodaago bana no Allah heerorani mo. O joodo bana no o wa'no yaake Allah ewni mo. Kanjum umranmi nder jama'aaje nuɗɗinbe fuu.

¹⁸To godɗo laatakeno juulniido saa'i Allah ewni mo, taa o tefa wartugo saadoonijjo. To godɗo juulnaakino saa'i Allah ewni mo, taa o juulno.

¹⁹Ngam juulnol e sooynde juulnol fuu nafataa koo dume, sey dɔwtanaago umrooje Allah tan mari saman.

²⁰Sey koo moy joodo bana o wa'no yaake Allah ewno mo.

²¹To a maccudono yaake Allah ewno ma, taa dūm sakle. Ammaa to heboto a rimɗina hoore ma, naftora dūm.

²²Laatinoodo maccudo mo Jawmiraawo ewni dūm, laatake dimɗinaado ngam Jawmiraawo. Bana non boo dimo mo Jawmiraawo ewni dūm, laatake maccudo Jawmiraawo.

²³Jawmiraawo sootti on bee saman. Ngam maajum taa ngartire ko'e moodon maccube yimbe.

²⁴Deerɗiraabe am, sey koo moy moodon joodo yeeso Allah bana no o wa'no yaake Allah ewni mo.

²⁵Ngam ben baŋgaakaa, mi walaa umroore diga Jawmiraawo. Ammaa mi wi'an ko numanmi bana godɗo mo Jawmiraawo mo'ani dūm, laatini dūm koolniido.

²⁶Ngam daliila billaaje jontaaje ɗe'e, mi ɗon numa: Ndikka koo moy tokko joodaago bana no o wa'i jonta.

- ²⁷To a woodi debbo, taa dabbu seerugo mo. To a walaa debbo, taa dabbu te'ugo.
- ²⁸To nii a bangi, a wadaay hakke. Paanyo boo, to te'aama, wadaay hakke. Ammaa bangbe e bangaabe maran billaaje nder zamanuuru ndu'u. Kanjum ngidmi hoynango on.
- ²⁹Deerdiraabe am, ndaa ko ngidmi anndingo on: Wakkati rammiti. Diga jonta, sey bangbe njoodo bana be ngalaano rewbe.
- ³⁰Woyanbe laato bana be ngonaayno nder mettamberam. Seyotoobe laato bana be ngonaayno nder seyo. Soodanbe kuuje boo ndaara bana walaa ko be marno.
- ³¹Naftortoobe duniyaaru boo, taa ndaara bana woodi ko be naftori bee goonga. Ngam duniyaaru bana ndu wa'i jonta ni'i, ndu jinnan.
- ³²Mi yidi on laato rimbe e saklere fuu. Mo bangaay don suklano kuugal Jawmiraawo, o don tefa fottango Jawmiraawo.
- ³³Ammaa bango don suklano kuuje duniyaaru, o don tefa fottango debbo maako.
- ³⁴Bana nii bernde maako senndake didi. Non boo debbo mo walaa gorko e paanyo. Be don cuklano kuugal Jawmiraawo, haa be laato seniibe nder banndu e ruuhu fuu. Ammaa bangaado don suklano kuuje duniyaaru, o don tefa fottango goriiko.
- ³⁵Mi don wi'a dum ngam wallugo on. Mi doolaay on, mi yidi on mbada ko fotti, on dakkotira bee Jawmiraawo bee bernde woore.
- ³⁶Teema goddo narran bee muuyaado mum taa be bangra. Ammaa to muuyaado oo heewti e to suuno boo buri gorko oo, o numi kadi ndikka be bangra, sey be bangra. O wadaay hakke.
- ³⁷Ammaa mo wadi anniya nder bernde mum, walaa ko dooli dum, suuno boo to billaay dum, nden kam o jogito anniya ka'a, taa o banga muuyaado maako. Dum booddum to o wadi bana nii.
- ³⁸Bango muuyaado mum wadi booddum, ammaa mo bangaay muuyaado muudum, wadi ko buri woodugo.
- ³⁹Debbo bangaado laati kabbaado haa gorum yaake gorko man don bee yonki. To gorko maayi, debbo rimdi, o bangan bee mo o yidi, ammaa sey o bangra bee gorko Masihihijkejo.
- ⁴⁰Mi don numa o buran seyaago masin to o joodake bilaa gorko. Anndite, min boo mi woodi Ruuhu Allah.

1 Korintu'en 8

Kirsanaadi labbi

- ¹Dow ko laarani kusel dabbaaji kirsanaadi labbi, fakat: “En fuu en ngoodi anndal.” Ammaa anndal waddan mawnitaare. Yiide tan semmbidinta godfo.
- ²To godfo tammake o mari anndal, nden kam o hebaay anndal goongawal tawon.
- ³Ammaa mo yidi Allah, Allah anndi dum.
- ⁴Godfo nyaaman kusel ndabbaawa kirsanaanga labbi na? En anndi lawru naa dum huunde goonga nder duniyaaru ndu'u e walaa dowanteedo feere boo, sey Allah gooto.
- ⁵Fakat woodi ko yimbe mbi'ata dowanteebe haa asama e dow lesdi. Ngam maɓbe kam, woodi dowanteebe e jawmiraabe duudbe.
- ⁶Bee non fuu, ngam meeden kam woodi Allah gooto tan, Baabiraawo, mo tagi kuuje fuu, daliila maako boo ngeedeten. Non boo Jawmiraawo gooto tan, Yeesu Almasiihu. Diga maako kuuje fuu iwi, enen boo, diga maako iwden.
- ⁷Ammaa naa yimbe fuu mari anndal nga'al. Wodbe nde mboowino bee haala labbi go, koo jonta to be don nyaama kusel ndabbaawa li'anaanga lawru, be don ndaara ngel bana fakat ngel lawru. Numooji berde maɓbe tampi, be don numa bana nyaamugo ngel don sobna be.
- ⁸Fakat, naa nyaamdu badinta en haa Allah. To en nyaamaay ndu, walaa ko ustoto haa meeden, to en nyaami ndu boo walaa ko besdoto haa meeden.
- ⁹Ammaa kakkile, ngam taa tampube nder nuddinki nasta hakke daliila ndimu moodon.
- ¹⁰To godfo tampudo nder numo bernde mum yi'i an anndudo goonga, a don nyaama nder suudu lawru, nden kam naa a semmbidini mo haa o nyaama kusel ndabbaawa kirsanaanga lawru na?
- ¹¹Bana non anndal maada laatoto daliila do'ere deerdiraawo maada mo Almasiihu maayi ngam muudum.
- ¹²To on mbaɗi hakke bana non, waato on pergi deerdiraabe moodon tampube nder nuddinki, nden kam heedi Almasiihu mbaɗɗon hakke.
- ¹³Ngam maajum, to nyaamdu nastinan deerdiraawo am nder hakke, mi meetataa nyaamugo kusel sam, ngam taa deerdiraawo am nasta nder hakke.

1 Korintu'en 9

Ko laatani nelaado

- ¹Mi laataaki dimo na? Mi laataaki nelaado na? Mi yi'aay Yeesu, Jawmiraawo meeden na? Onon boo, on laataaki nafuuda kuugal am ngal kuuwananmi Jawmiraawo na?

- ²Koo to wodɓe njabaay yam bana nelaado, haa moodon kam mi nelaado fakat. Nde nii on laatake nuddinɓe Jawmiraawo, kanjum seedoto mi nelaado maako.
- ³Ndaa ko njaabotoomi yidɓe hiitaago yam:
- ⁴Min nduɗanaaka jabugo nyaamdu e njaram ngam kuugal amin na?
- ⁵To min ngoodino minin boo rewɓe Masihiinke'en, min ngalaano duɗayeere yahdugo bee mabɓe bana nelaabe wodɓe e deerɗiraabe Jawmiraawo e Piyer mbaɗata na?
- ⁶Malla sey min e Barnabas tan kuuwata ngam wuurnugo ko'e amin na?
- ⁷Soojeejo moye nyaamnata hoore mum? Moy juboto inabooje, nden o nyaamataa biɓɓe maaje? Moy durata tokkere, nden o yarataa kosam dabbaaji man?
- ⁸Ko mbi'mi ɗo laataaki ɗabiya yimbe tan, koo umroore Allah boo wi'i ɗum.
- ⁹Ndaa ko winnda nder tawreeta Muusa: "Taa mbaɗane ngaari corboori sabakaare." Kadi, ɗum ngaari Allah suklanto na ?
- ¹⁰O wi'aay ɗum ngam amin na? Fakat ɗum winndaama ngam amin. Sey demoowo rema bee tammoraago geɗal muuɗum, non boo codoowo tammoro geɗal muuɗum yaake codol.
- ¹¹Min aawi barkaaji Ruuhu nder moodon. Dum huunde mawnde to min codi geɗal seɗɗa haa nder kuuje moodon ɗe duniyaaru na ?
- ¹²To wodɓe mari duɗayeere jabugo geɗal nga'al haa moodon, minin min burataa ɓe na? Ammaa minin min naftoraay ɗum. Min munyani koo ɗume fuu ngam taa min kaɗa Linjiila Almasiihu laawol.
- ¹³On anndi boodɗum no huuwoobe nder haykaliiru ɗon keba nguure muuɗum'en nder haykaliiru, lii'antooɓe yimbe kirseteedi dow hirsirde boo ɗon keba geɗal muuɗum'en haa kirseteedi man.
- ¹⁴Bana non boo Jawmiraawo umri haa waazoobe Linjiila nguurda bee kuugal waazu mabɓe.
- ¹⁵Ammaa min mi meedaay naftoraago ɗum fuu. Mi winndaay ɗum boo ngam haa mi heba ɗum jonta. Ndikkanammi maayugo! Walaa mo ittata daliila ka jurortoomi.
- ¹⁶Mi mantortaako waazu Linjiila. Doole mi waazina ka. Bone laatano yam to mi waazinaay Linjiila.
- ¹⁷To min subanino hoore am kuugal nga'al, mi naftoranno mbarjaari. Ammaa nde nii mi yowanaama kuugal man, mi ɗon huuwa kaliifaaku ngu mi halfina tan.
- ¹⁸Kadi, ɗume mbarjaari am? Dum waazingo Linjiila caahu, bilaa naftoraago duɗayeere nde kuugal waazu man hokkatammi.

¹⁹Mi dimo, walaa neddo mari yam. Ammaa mi wadfi hoore am maccudo yimbe fuu ngam haa mi hebana Almasiihu duudbe mabbe to heboto.

²⁰To mi don caka Yahuudu'en, mi yeedan kal-kal bana Yahuuduujo, haa mi hebana Almasiihu Yahuudu'en. Koo nde min bee hoore am mi laataaki jowaado tawreeta Muusa, to mi don wondi bee downtantoobe tawreeta, mi downtanto ka, ngam haa mi heba be.

²¹Bana non boo to mi don wondi bee yimbe be anndaa tawreeta, mi yeedan kal-kal bana mabbe bilaa tawreeta ka'a ngam haa mi hebana Almasiihu be anndaa tawreeta. Dum wi'aaka nii mi downtantaako umroore Allah, ngam mi don downtano umroore Almasiihu.

²²To mi don wondi bee tampube nder nuddinki, mi yeedan bana min boo mi tampudo, ngam haa mi hebana Almasiihu tampube man nder nuddinki. Waato mi laatanto koo beye fuu bana be mba'i, haa mi hisna wodbe mabbe koo noy fuu.

²³Dum fuu mi don wada dum ngam Linjiila, haa mi heba gedal am haa barkaaji maaka.

²⁴On anndi haa daldal duudbe ndoggan nder dada-dada, ammaa gooto mabbe tan hebata kebal dadki. Ndoggire non haa kebon kebal dadki.

²⁵Giddu dadugo fuu eltan hoore mum bee caatal. O don wada dum ngam haa o heba meetaleewol haakooji daylandi. Ammaa enen en don ngada dum haa keben meetaleewol ngol jinnataa.

²⁶Ngam maajum mi don dogga, gite am don tiiti timmitirde dada-dada. Mi laati bana lukkoowo mo lukkataa meere nder henndu.

²⁷Mi don elta banndu am bee caatal haa ndu downtano yam. Ngam taa min gaazindo wodbe mi wurtine bana mo he'aay.

1 Korintu'en 10

Taa dakkotire bee labbi

¹Deerdiraabe am, mi yidi on ciftora ko laatani kaakiraabe meeden. Be fuu mabbe dowdi ruuldere faddi be. Be fuu be eeri maayo Maaliya.

²Nder kawtal mabbe bee Muusa, be mbadanaama baptisma nder ruuldere e nder maayo.

³Be fuu be nyaami nyaamdu wooru iwndu haa Allah.

⁴Be fuu be njari njaram ngootam iwdam haa Allah. Be njari haa tapaare iwnde haa Allah, yahdunoonde bee mabbe. Kayre woni Almasiihu.

⁵Bee non fuu, Allah yerdaaki burna mabbe. O maayni be nder ladde.

- ⁶Kuuje de'e don kolla en misaalu, ngam taa en tokko suunooji kalludi bana be tokkori.
- ⁷Taa ndewe labbi bana wodbe mabbe. Deftere wi'i: "Yimbe njoodi ngam nyaamugo e yarugo. Nden be ummi haa be pija."
- ⁸Taa mbaɗen daakaareeku bana wodbe mabbe mbaɗno, nden ujine noogas e tato (23.000) maayi nder nyalaade woore.
- ⁹Taa poonden Almasiihu bana wodbe mabbe, kambe be maayi ngam bodde nati be.
- ¹⁰Taa ngurɗurte bana wodbe mabbe, nden malaa'ikaajo maayde halkidi be.
- ¹¹Masiibooji di'i fuu ngarani be ngam faamtingo wodbe. Di mbinndaama ngam reentingo en enen yeedanbe haa timmoode zamanuuji.
- ¹²Ngam maajum, tammiido o don dari fuu, sey o hakkila ngam taa o do'o.
- ¹³Jarribooje kebde on fuu, kanje kebata wodbe. Ammaa Allah o koolniido, o accataa on njarribe haa bura semmbe moodon. Yaake jarribeeki warani on, o hokkan on dabare hisugo, ngam haa on keba semmbe munyango dum.
- ¹⁴Ngam maajum, soobiraaɓe am, ndaaye cujidanki labbi.
- ¹⁵Mi don wolwana on bana marbe hakkiilo, nume ko mbi'anmi.
- ¹⁶Ciftore jardugel kiirtaari ngel ngetteten Allah ngam muudum. Naa ngel don hawta en bee y'iiyam Almasiihu yaake njareten na? Ciftore tamseere nde cenndeten boo. Naa nde don hawta en bee banndu Almasiihu yaake nyaameten na ?
- ¹⁷Woodi tamseere woore tan. Ngam maajum, koo to en duudbe, en laati banndu wooru, ngam en fuu en don kawta nyaamugo tamseere woore.
- ¹⁸Ndaare Isra'iila'en: Nyaamanbe kusel dabbaaji kirsaaɗi dow hirsirde ngoodi kawtal bee Allah.
- ¹⁹Mi yidi wi'go kusel ndabbaawa kirsanaanga lawru woodi saman na? Malla lawru woodi saman? Naa non sam!
- ²⁰Ammaa mi yidi wi'go ko rewoobe labbi kirsata, be don lii'ano ginnaaji, naa haa Allah. Mi yidaa boo on mara kawtal bee ginnaaji.
- ²¹On mbaawataa yarugo nder jardugel Jawmiraawo e nder jardugel ginnaaji boo. On mbaawataa nyaamugo haa kiirtaari Jawmiraawo, nden on nyaama haa taabal ginnaaji boo.
- ²²Malla en ngidi ummingo kaajal Jawmiraawo na? En buran mo semmbe na ?

Hakkilango deerdiraabe

²³Wodɓe moodon don mbi'a: "Koo dume fuu dagake." Ooho, ammaa naa kuuje fuu nafata on. Koo dume fuu dagake, ammaa naa dume fuu mawninta nuddinki godɗo.

²⁴Taa godɗo suklano ko nafata hoore mum tan, ammaa ko nafata yimbe wodɓe.

²⁵Ko soorrete haa luumo fuu, nyaame bee numo bernde laabɗo, walaa haaje yamgo haa toy dum iwi.

²⁶Ngam deftere wi'i: "Jawmiraawo mari lesdi e ko hebbini ndi fuu."

²⁷To godɗo mo nuddinaay ewnake on ngam nyaamdu haa saare mum, to on njabi ewnaandu maako, nden kam nyaame bee numo bernde laabɗo ko o jo'inanta on fuu walaa haaje yamgo haa toy dum iwi.

²⁸Ammaa to godɗo wi'i on: "Kusel nge'el iwi haa ndabbaawa kirsanaanga labbi", nden kam taa nyaame ngel, ngam daliila anndindo on dum, non boo ngam daliila numo bernde.

²⁹Mi wi'aay dow numooji berde moodon, ammaa dow numo bernde oya man. Fakat, numo bernde godɗo fotaay hiitaago ndimu am.

³⁰To mi yetti Allah ngam nyaamdu am, koni godɗo hallintammi ngam daliila nyaamdu ndu ngettumi Allah dow mum?

³¹Ngam maajum, to on don nyaama malla to on don njara malla koo dume ko mbadoton, mbaɗe dum fuu ngam tedduŋgal Allah.

³²Taa laate daliila fergere koo moy nder hakke, koo Yahuudu'en, koo Yunaniŋke'en, koo jama'aare yimbe Allah.

³³Mbaɗe bana mbaɗanmi. Mi don tiino haa koo moy yerdammi nder koo dume fuu. Mi dabɓitittaa ko nafatammi, mi don dabɓa ko nafata yimbe duudɓe, ngam haa ɓe kisa.

1 Korintu'en 11

¹Tokke misaalu am, bana min mi tokkori misaalu Almasiihu.

Cuddeeki hoore debbo

²Mi don mana on ngam on don ciftorammi foroy, on don tokko ekkitinol ngol mi ekkitini on boo.

³Ammaa woodi ko ngidmi faamtingo on: Almasiihu woni hooreejo gorko fuu, gorko woni hooreejo debbo mum, Allah boo woni hooreejo Almasiihu.

⁴Nden kadi to nder moobtorde gorko don waɗa do'a malla don waɗa annabaaku bee hoore mum don suddi, nden kam o teddinaay hooreejo maako, waato Almasiihu.

⁵Ammaa to nder mooftorde debbo don wada do'a malla don waazo suddaa hoore mum, nden kam o teddinaay hooreejo maako, waato goriiko. O laati bana labdo hoore mum.

⁶To debbo suddataa hoore muudum, koni o labataa hoore maako? Ammaa to ta'ugo gaasa malla labugo hoore debbo dum cementum, nden kam sey o sudda hoore.

⁷Gorko suddataa hoore mum, ngam o don wangina jaati e teddungal Allah. Ammaa debbo don wangina teddungal gorko.

⁸Gorko tagaaka diga debbo, ammaa debbo tagaama diga gorko.

⁹Gorko tagaaka ngam debbo, ammaa debbo tagaama ngam gorko.

¹⁰Ngam daliila malaa'ika'en, debbo mara suddaa dow hoore mum. Kanjum wanginta baawde goriiko.

¹¹Ammaa haa Jawmiraawo kam, gorko joodataako bilaa debbo, debbo boo joodataako bilaa gorko.

¹²Bana debbo tagaama diga gorko, bana non boo gorko danyaama diga debbo. Tagle fuu boo haa Allah iwi.

¹³Nume bee ko'e moodon: To debbo nder mooftorde don toro Allah suddaa hoore mum, dum pottudum na?

¹⁴Koo dabiya yimbe boo don anndina on, to gorko yoofti gaasa hoore mum juuti, dum cementum.

¹⁵Ammaa dum daraja ngam debbo to yoofti gaasa hoore mum. Ngam gaasa njuutka hokkaama haa debbo bana suddaa.

¹⁶To goddo yidi waabaago dow haala ka'a, sey o annda: Gikku ngu'u walaa haa amin, walaa boo haa jama'aaje yimbe Allah.

Kiirtaari Ceniindi

(Matta 26:26-29; Markus 14:22-25; Luka 22:14-20)

¹⁷Woodi haala feere boo. Ngam daliila maaka mi manataa on. To on don moofto, dum laatataako ngam hayru mon, ammaa ngam sarru mon.

¹⁸Aran, mi nani on cenndaama gebe feere feere nder kawtal mon. Goddum haala ka'a mi tammi dum goonga.

¹⁹Haani cenndol laato caka moodon ngam haa yerdaabe mbanga.

²⁰Yaake mooftotoodon, naa kiirtaari Jawmiraawo nyaamoton.

²¹Ngam koo moy moodon don yaawana nyaamugo nyaamdu muudum. Bana nii goddo feere lutti bee dolo, goddo boo don wuyki.

²²Kadi, on ngalaa ci'e ngam nyaamugo e yarugo na? Malla on don njawa jama'aare yimbe Allah? On ngidi semtingo be ngalaa koo dume na? Ko ngiddon mi wi'a on? Mi mana on na? Aa'a, mi manataa on dow haala ka'a.

²³Ndaa ko mi hebi diga Jawmiraawo, kanjum anndinmi on boo: Jawmiraawo Yeesu, nder jemmaare nde o hokkano haa juude konne'en maako, o hoo'i tamseere,

²⁴o yetti Allah ngam maare, o yewi nde, o wi'i: "Do dum banndu am, hokkaandu ngam moodon. Mbade dum ngam haa on ciftorammi."

²⁵Baawo nyaamugo mabbe, o hoo'i jardugel boo, o wi'i: "Jardugel nge'el woni alkawal kesal ngal Allah tabitiniri bee y'iyy'am am. Koo ndey njaroton nder maagel fuu, mbade dum ngam haa on ciftorammi."

²⁶Koo ndey nyaamoton tamseere nde'e e njaroton nder jardugel nge'el boo, on don ngaazina kubar maayde Jawmiraawo haa yotto loraaki maako.

²⁷Ngam maajum mo nyaami tamseere e mo yari nder jardugel Jawmiraawo bilaa samdingo dum, o wadi aybe dow banndu e y'iyy'am Jawmiraawo.

²⁸Nden kam, sey koo moy linya hoore mum hiddeko o nyaama tamseere e o yara nder jardugel boo.

²⁹Ngam to goddo nyaami tamseere, yari nder jardugel bilaa senndindirgo banndu Jawmiraawo bee nyaamduuji goddi, o foodani hoore maako kiita.

³⁰Ngam daliila maajum duudbe caka moodon tampi, duudbe boo nyawi e wodbe duudbe boo maayi.

³¹To en linyi ko'e meeden, Allah hiitataako en.

³²Ammaa Jawmiraawo don elta en bee kiita mum, ngam taa o do'a en kiita hawtaade bee duniyaaru.

³³Ngam maajum, deerdiraabe am, to on don moobto ngam nyaamugo kiirtaari Jawmiraawo, munye haa to on fuu on kawti.

³⁴To goddo maati dolo, sey o aarta o nyaama diga saare maako, ngam taa poodanon ko'e moodon kiita Allah nder moobtorde moodon. Ko laarani haalaaji goddi kam, mi ta'an di to mi yottake haa moodon.

1 Korintu'en 12

Dokke Ruuhu Allah

¹Ko laarani haala dokke de Ruuhu Ceniido hokkata, deerdiraabe am, mi yidaa on ngona nder kumpa.

²Yaake on tampa-diina'en, al'aada moodon yerbi on haa labbi muukaaji.

³Ngam maajum mi yidi on paama du'um: Walaa mo Ruuhu Allah dowata dum nden wi'a: "Yeesu o naalaado!" Bana non boo mo Ruuhu dowaay dum waawataa wi'go: "Yeesu woni Jawmiraawo".

⁴Woodi dokke feere feereeje, ammaa Ruuhu gooto tan hokkata de fuu.

⁵Woodi kuude feere feereeje, ammaa Jawmiraawo gooto en kuuwanta.

⁶Woodi boo baawde feere feereeje ngam huuwugo, ammaa Allah gooto tan wadata dum fuu nder yimbe fuu.

⁷Dokkal Ruuhu Allah don wanga nder koo moy meeden ngam haa ngal nafa jama'aare fuu.

⁸Godfo feere Ruuhu don hokka dum dokkal wolwugo bee hikma, godfo boo don heba diga Ruuhu man dokkal wolwugo bee anndal.

⁹Godfo feere Ruuhu man don hokka mo nuddinki cemmbidki, godfo boo don heba diga Ruuhu man baawal yamdingo.

¹⁰Ruuhu don hokka oo baawal wadugo kaayeeffiji, oya boo dokkal wadugo annabaaku. O don hokka godfo feere dokkal senndindirgo hakkunde ko iwata diga Ruuhu Allah bee ko iwata diga ruuhui godfo. O don hokka oo dokkal wolwugo bee demde de andaaka, oya boo dokkal fassitirgo de.

¹¹Ammaa dum fuu, Ruuhu gooto tan wadata dum feere mum. O don yeda koo moy baawal mum fodde muuyo maako.

Duudeenga terde haa banndu wooru

¹²Banndu wooru mari terde feere feereeje duudde. Terde de'e fuu don kawti haa banndu wooru man. Non Almasihu laatori boo.

¹³Ngam enen fuu, koo Yahuudu'en, koo iwbe haa ummaatooje godde, koo maccube, koo rimbe, en kebi baptisma nder Ruuhu gooto ngam hawtango banndu wooru. En fuu en laati yarnaabe Ruuhu gooto oo.

¹⁴Banndu kam maraay tergal gootal tan, ammaa terde duudde.

¹⁵To kosngal wi'anno: "Mi laataaki junngo, ngam man mi hawtanaay banndu." Bee non fuu dum hadataa ngal laataago tergal haa banndu.

¹⁶Malla nofru to wi'anno: "Naa mi yiitere, ngam maajum mi hawtanaay banndu." Fakat, dum hadataa ndu laataago tergal haa banndu.

¹⁷To banndu fuu laatakeno yiitere, noy ndu nanirta? To ndu laatake nofru tan, noy ndu luubnirta?

¹⁸Fakat, Allah wadi tergal koo ngale haa banndu fodde muuyo mum.

¹⁹To terde fuu laatakeno tergal gootal, nden kam naa dum banndu fahin.

- ²⁰Ngam maajum kadi woodi terde duudde, ammaa banndu kam wooru tan.
- ²¹Yiitere fotaay wi'go junngo: "Mi walaa haaje ma." Hoore boo fotaay wi'go kosde: "Mi walaa haaje mon."
- ²²Ko buri non fahin, terde banndu de ndaareten bana tampude, kanje buri nafuuda.
- ²³Terde de saman maaje duudaay, kanje burden hakkilango. Terde de cemtirten, kanje burden suklanaago masin.
- ²⁴Terde burande fottango en, ngalaa haaje suklaneego. Allah wadi banndu haa ko woni leesdum haa maaru fuu heba samdineego ko bura.
- ²⁵Nden kadi walaa cenndol hakkunde terde haa banndu, ammaa sey terde fuu njiingindira hakkunde muudum'en.
- ²⁶To tergal gootal don naawa, terde fuu maatan naawreenga bee maagal. To gootal teddinaama, godde fuu ceyodoto bee maagal boo.
- ²⁷On fuu on laati banndu Almasiihu, koo moy moodon laati tergal haa maaru.
- ²⁸Allah hokki koo moy joonde mum nder jama'aare: Aran nelaabe, didawre annabi'en e tatabre boo ekkitinoobe. Baawo maajum boo wadoobe kaayee fiiji e waawbe yamditingo e walloobe e dowoobe e wolwoobe bee demde de anndaaka.
- ²⁹Be fuu be nelaabe na? Be fuu be annabi'en na? Be fuu be ekkitinoobe na? Be fuu be wadoobe kaayee fiiji na?
- ³⁰Be fuu be yamditinoobe na? Be fuu be wolwoobe bee demde de anndaaka na? Be fuu be fassitiroobe demde na? Aa'a!
- ³¹Ngele dokke burande saman. Jonta mi sappinan on ko burata dokke de'e fuu woodugo.

1 Korintu'en 13

Manngu yiide

- ¹To mi anndi wolwugo demde yimbe e de malaa'ika'en, ammaa to mi walaa yiide, nden kam mi laati bana njamndi iidoori malla konsiire hoolo.
- ²To mi woodi dokkal wadugo annabaaku malla to mi faami sirriiji Allah fuu, to mi anndi koo dume fuu, to mi woodi nuddinki haa mi waawi sottingo kooseeje boo, ammaa to mi walaa yiide, nden kam mi huunde meere.
- ³Koo to mi senndani talaka'en jawdi am fuu, to mi jabi banndu am wule boo, ammaa to mi walaa yiide, koo ko dum nafatammi.
- ⁴Mardo yiide munyanan wodbe, o woonanan be. O haajataa, o jurataako, o mawnitittaako.

⁵Mardo yiide wadataa cementiniidum, o suklantaako ko nafata hoore maako tan, o tikkataa law, o siftortaa aybeeji di goddo wadani mo.

⁶O seyortaako sooynde adilaaku, ammaa o seyorto goonga.

⁷Mardo yiide munyanan koo dume fuu. Nuddinki maako e tammunde maako e munyal maako tampataa nder koo dume fuu.

⁸Yiide duumoto haa foroy. Bolle annabaaku njinnan, wolwugo bee demde de anndaaka timman, anndal boo majjan.

⁹Ngam anndal men e annabaaku men mbaangintaa goonga fuu, sey goddum maaka.

¹⁰Ammaa gebe man majjan to goonga fuu wangi.

¹¹Yaake mi biingelno, mi donno wolwa bana biingel, mi donno numa bana biingel, mi hiisti bana biingel boo. Jonta nde mi mawni, mi acci gikku nderkaaku.

¹²Haa ngonden jonta do, en ngi'ataa kuuje laabfum, en don ngi'a de bana nder daarorgal. Ammaa saa'i waran haa en ngi'a Jawmiraawo gite bee gite. Jonta mi anndi mo dow dow, ammaa saa'i man mi anndan mo laabfum tal bana no kanke boo o anndiri yam.

¹³Jonta kam, ndaa kuuje tati don: nuddinki e tammunde e yiide. Ammaa ko buri mawnugo dum yiide.

1 Korintu'en 14

Kuwtinirki dokke Ruuhu

¹Tiine hebugo yiide. Ngele boo dokke Ruuhu, sakkomaa baawal wadugo annabaaku.

²Bolwando bee demde de anndaaka wolwantaa yimbe, o don wolwana Allah. Walaa paamando mo. Bee baawde Ruuhu Allah o don wolwa kuuje sirriije.

³Ammaa gaazotoodo kubaruuji Allah don wolwana yimbe ngam semmbidingo be, ngam suusdingo be, ngam de'itingo be.

⁴Bolwando bee demde de anndaaka don semmbidina hoore mum tan. Ammaa badando annabaaku don semmbidina jama'aare fuu.

⁵Mi yidi on fuu on keba wolwugo bee demde de anndaaka, ammaa mi buran yidugo on keba wadugo annabaaku. Badando annabaaku buri nafugo dow mo don wolwa demde de anndaaka, sonaa teema to woodi goddo ngam fassitirgo de haa jama'aare fuu semmbidine.

⁶Deerdiraabe am, teema mi wari haa moodon, mi wolwani on bee demde de anndaaka. Nafuuda kaye mi waddanta on? Walaa sam! Sonaa to mi wangi nani on

sirriijum goddum malla to mi waddani on anndal malla to mi wafi annabaaku malla boo to mi ekkitini on.

⁷Dum nanndi bee haala kuuje gimrude, bana ciidal malla moolooru. To sawtu man wadaay feere feere, noy anndirten ko ciidal fijata bee ko moolooru fijata?

⁸To luwal konu fuufaaka bee laabɗum, moy taaskanto habre?

⁹Bana non haa moodon boo: To on mbolwi bee demɗe ɗe anndaaka, noy godɗo faamata ko mbi'oton? Nden kam on mbolwi meere!

¹⁰Woodi demɗe duudɗe feere feereeje nder duniyaaru, ammaa walaa demɗal ngal ngakkiri maana.

¹¹To mi anndaa demɗal ngal godɗo ɗon wolwanammi, godɗo oo laatanto yam jananno, min boo mi jananno haa maako.

¹²Onon boo nde nii on ngidɗi dokke Ruuhu masin, tiine hebugo ɗe. Ammaa ɗum laato ngam semmbidɗing jama'aare.

¹³Ngam maajum bolwando bee demɗe ɗe anndaaka, sey o toro Allah haa o waawa fassitirgo ɗe boo.

¹⁴Ngam to mi ɗon wada do'a bee demɗal ngal anndaaka, ruuhu am boo ɗon wada do'a, ammaa hakkiilo am huuwataa.

¹⁵To non kam, ko mbaɗanmi? Mi wadan do'a bee ruuhu am, non boo mi wadan do'a bee hakkiilo am boo. Mi yiman mangtoore bee ruuhu am, non boo mi yiman bee hakkiilo am.

¹⁶To a ɗon yetta Allah bee ruuhu ma tan, noy godɗo nder moobtorde mo faamaay haala man wi'rata "Aamiina" haa do'a maada? Ngam o faamataa ko mbi'ata.

¹⁷Koo to do'a maada woodi masin, ɗum semmbidɗintaa oya sam.

¹⁸Mi ɗon yetta Allah ngam mi buri on fuu wolwugo bee demɗe ɗe anndaaka.

¹⁹Ammaa nder moobtorde nuddinbe mi buran yidugo mi wolwa bolle jowi paameteede ngam ekkitingo wodɗe, dow bolle ujine sappo bee demɗal ngal anndaaka.

²⁰Deerdiraabe am, taa nume bana bikkoy. Nder halleende, laate on laabbe bana bikkoy. Ammaa nder numooji moodon laate on mawbe.

²¹Ndaa ko winnda nder Tawreeta: "Mi wolwanan ummaatoore nde'e bee yimbe wolwanbe bolle ɗe anndaaka, bee kunndude jananbe. Koo non fuu be nanantaa yam."

²²Ngam maajum wolwugo bee demɗe ɗe anndaaka laati alaama ngam sooybe nuddinki, naa ngam nuddinbe. Ammaa wadgo annabaaku laati alaama ngam nuddinbe, naa ngam sooybe nuddinki.

²³Bana to jama'aare moodon fuu moobtake e koo moy moodon boo fudfi wolwugo bee demde de anndaaka. Nden yimbe be anndaa haala man malla heefeerbe ngari, nasti. Be mbi'ataa on yinnaabe na?

²⁴Ammaa to koo moy don wada annabaaku, cooydo nuddinki malla goddo mo anndaa haala man boo nasti, bolle de o nanata fuu paamtinan mo aybeeji maako e de kiitoto mo,

²⁵de mbanjanan numooji bernde maako. Nden o sujidanan Allah, o seedoto: "Fakat, Allah don caka moodon!"

Ko haani nder moobtorde

²⁶Deerdiraabe am, to non kam, noy mbadoton? Yaake moobtotoodon fuu, goddo maran yimre, oya maran ekkitinol, goddo boo wahayu, goddo feere boo wolwan bee demngal ngal anndaaka, goddo feere fahin fassitiran ngal. Sey dum fuu dum laato ngam semmbidingo jama'aare.

²⁷To dum haala wolwugo bee demngal ngal anndaaka kam, acce yimbe dido mbolwa, taa fura tato. Sey be mbolwa bee tokkindirki. Sey goddo boo fassitira ko be mbi'ata.

²⁸Ammaa to passitiroowo woodaa, sey wolwanbe bee demde go njeedo nder moobtorde. Koo moy mabbe wolwana hoore muudum e o wolwana Allah.

²⁹Sey wadoobe annabaaku dido malla tato mbolwa, luttube boo linya ko be mbi'ata.

³⁰Ammaa to goddo feere hebi wahayu, sey bolwando saa'i maajum jeeo.

³¹On fuu on mbaawan wadugo annabaaku, ammaa sey dum laato bee tokkindirki, ngam haa yimbe fuu paama, be keba cuusdinki.

³²Ngam ruuhu annabi'en don downtano annabi'en.

³³Ngam Allah naa o Allah njiibru, ammaa o Allah salaaman.

Taa debbo wolwa nder moobtorde

Bana ko don laato nder jama'aaje nuddinbe fuu,

³⁴sey rewbe njeedo nder moobtorde. Be ndunanaaka wolwugo. Sey be cirwo, be laato downtiibe bana ko tawreeta umri.

³⁵To woodi ko be ngidi faamugo, sey be yama worbe mabbe haa saare. Ngam dum cementum haa debbo wolwa nder moobtorde.

³⁶Malla haa moodon wolde Allah iwi? Malla haa moodon tan nde yotti?

³⁷To goddo numi o annabiijo malla o kebdo wahayuuji Ruuhu, nden kam sey o anndita ko mi winndani on dum umroore Jawmiraawo.

³⁸Ammaa to o annditaay dūm, Allah boo anndaa mo.

³⁹Ngam maajum deerdīraabe am, ngele wadūgo annabaaku. Ammaa taa kaḁe boo wolwugo bee ḁemḁe ḁe anndaaka.

⁴⁰Sey koo ḁume waḁe bee laawol man, bana no haandi.

1 Korintu'en 15

Ummitineeki Almasiihu

¹Deerdīraabe am, mi yeli siftinorgo on Linjiila ka ngaazumi on, ka njaḁḁon, ka tabititḁon nder muudum.

²Linjiila ka'a hisnan on to on njogitake ka bana ngaazirmi on ka. To naa non nuḁḁinki moodon laati meere.

³Mi anndini on kubaruwol burŋgol marugo saman, ngol njaḁmi bee hoore am, waato: Almasiihu maayi ngam daliila hakkeeji meeden, bana ko winnda nder defte.

⁴Be uwi mo. O ummiti diga maayde nyalaade tatabre, bana ko winnda nder defte.

⁵O wangani Piyer, nden pukara'en sappo e ḁiḁo.

⁶Baawoḁon o wangani deerdīraabe ko buri teemedḁe njowo hawtube haa nokkuure woore. Burna maḁḁe ḁon haa jonta, ammaa wodḁe maayi.

⁷Baawo maajum o wangani Yaakuba, nden nelaabe fuu.

⁸Haa ragare man, baawo maḁḁe fuu, o wangani yam min boo, min laatiido bana biŋgel danyaangel ngel lebbi mum cikaay,

⁹ngam mi burdi nelaabe fuu leesugo, mi he'aay maa wi'eego nelaado, ngam mi toonyino jama'aare yimbe Allah.

¹⁰Ammaa ngam mo'ere Allah laatiimi nelaado bana no mi wa'i hannde e mo'ere maako nde o wadani yam laataaki meere. Mi huuwi ko buri nelaabe fuu. Naa min bee hoore am huuwi dūm, ammaa mo'ere Allah huuwi nder am.

¹¹Koo min, koo kambe, ndaa Linjiila ka min ngaazi on, ndaa ko nuḁḁindon.

Ummitineeki maaybe

¹²Min ḁon ngaazina Almasiihu ummitake diga maayde. Noy wodḁe moodon mbi'rata maaybe ummitittaako?

¹³To ummitineeki maaybe woodaa, nden kam Almasiihu boo ummitaaki.

¹⁴To Almasiihu ummitaaki boo, nden kam waazu amin laatake meere, nuḁḁinki moodon boo laati meere.

- ¹⁵To fakat maaybe ummitittaako, nden kam dum yidi wi'go Allah boo ummitinaay Almasiihu diga maayde. To non kam min laati seedanoobe Allah fewoobe, ngam min ceedi o ummitini Almasiihu diga maayde.
- ¹⁶To maaybe ummitittaako, nden kam Almasiihu boo ummitaaki.
- ¹⁷To Almasiihu ummitaaki, nuddinki moodon nafataa, nden boo on don nder hakkeji moodon haa jonta.
- ¹⁸Non boo nuddinbe Almasiihu maaybe boo kalki.
- ¹⁹To nii en tammorake Almasiihu ngam ngeendam jontaajam tan, nden kam en burdan yimbe fuu yurmaago.
- ²⁰Ammaa, fakat kam, Almasiihu ummitake diga maayde. Kanke woni aartudo ummitaago caka maaybe fuu ngam haa wodbe boo ummito.
- ²¹Bana no maayde wardi daliila neddo gooto, bana non ummitineeki maaybe boo wardi bee neddo gooto.
- ²²Bana no yimbe fuu maayrata ngam daliila kawtal muudum'en bee Adamu, bana non be ummititto ngam kawtal mabbe bee Almasiihu.
- ²³Ammaa koo moy dow tokkindirki mum: Almasiihu woni aartudo, baawodon tokkiibe mo ummititto to o lorake.
- ²⁴Nden timmoode waran. Yaake man Almasiihu halkan mawbe asama e marbe laamu e marbe baawde fuu, nden o hokkitan laamu haa junngo Allah Baabiraawo.
- ²⁵Ngam doole Almasiihu laamo haa to o wallini konne'en maako fuu les kosde maako.
- ²⁶Konneejo ragareejo kalketeedo, dum waade.
- ²⁷Ngam deftere wi'i: "Allah wallini koo dume fuu les kosde maako." To Almasiihu wi'i: "Koo dume fuu wallinaama les kosde mum", dum yidi wi'go Allah ballindo kuuje fuu les maako limaaka.
- ²⁸To yottake haa kuuje fuu mballinaama les Biddo, nden Biddo sappanan Allah, baddo mo Jawmiraawo dow koo dume fuu, ngam haa Allah laamo koo toy fuu e nder koo dume fuu.
- ²⁹To goonga maaybe ummitittaako, nafuuda kaye yimbe jabanbe baptisma mbattudi maaybe tammoto wadugo?
- ³⁰Koo minin boo, ngam dume min don tum yeeso joote?
- ³¹Deerdam'en, fakat bana mi mantorto on yeeso Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu, nyalde fuu mi don nder joote maayde.

³²To mi waɗi habre saatunde haa Efesus bee dabbaaji kalluɗi bana yimbe fuu mbadata, ɗume ɗum nafi yam? To maayɓe ummitittaako kam, ndikka en tokko koŋngol mbi'aŋngol: “Nyaamen, njaren, ngam jaŋgo en maayan.”

³³Taa este ko'e moodon! “Tokkotirgo bee kalluɗo wonnan gikku mboodŋgu.”

³⁴Njo'itine hakkiilo moodon bana no haani, taa mbade hakke. Ngam wodɓe moodon anndaa Allah. Mi wi'i ɗum ngam haa on cemta.

Banndu ummitinteebe

³⁵Teema godɗo yaaman: “Bana noy maayɓe ummitorto? Irin banndu nduye ɓe marata?”

³⁶Kayya! An paataaɗo! To a aawi aawdi, ndi fuɗataa sonaa to ndi waati.

³⁷Ko aawata ɗum gawel meere. ɗum gawel alkamaari malla koo ngele, naa ɗum fuɗŋgo marŋgo haakooji.

³⁸Baawoɗon Allah ɗon hokka gawel fuu irin banndu maagel bana o muuyi. Aawdi koo ndiye laatoto fuɗŋgo fodde no ndi wa'i.

³⁹Balli kuuje geete fuu nanndaay. Balli yimbe cenndiri bee balli dabbaaji, balli colli cenndiri bee balli liɗɗi.

⁴⁰Non woodi boo kuuje asamaaje e kuuje lesdiije. Tedduŋgal kuuje asamaaje nanndaay bee tedduŋgal kuuje lesdiije.

⁴¹Naange woodi ɗelko mum, lewru woodi ɗelko feere, koode boo ngoodi ɗelko feere. Koo caka koode boo, ɗelko horre ɗon feerotira bee ɗelko horre woɗnde.

⁴²Bana non ɗum laatorto boo saa'i ummitineeki maayɓe. Banndu uwaandu nyolan. Ammaa to ndu ummitake, ndu nyolataa.

⁴³Banndu uwaandu, ndu tampundu, ndu nyiddundu. Ammaa yaake ndu ummititto, ndu marndu tedduŋgal, semmbiɗndu.

⁴⁴Banndu uwaandu bana gawel, ɗum banndu ndu nedɗo. Ammaa yaake ndu ummititto, Ruuhu ɗon yeeditina ndu. Ngam maajum woodi banndu ndu kusel, non boo woodi banndu ndu Ruuhu.

⁴⁵Bana non deftere wi'i: “Aadamu, nedɗo arano laati godɗo geeto.” Ammaa Aadamu ragareejo, waato Almasiihu, laati Ruuhu dokkoowo ngeendam.

⁴⁶Naa mo Ruuhu aartata, ammaa mo nedɗo, baawoɗon mo Ruuhu.

⁴⁷Arano tagraama bee mbulwuldi lesdi. Ammaa ɗiɗabo iwi haa asama.

⁴⁸Yimbe ɓe lesdi nanndi bee tagraaɗo mbulwuldi. Yimbe ɓe asama boo nanndi bee iwɗo haa asama.

⁴⁹Bana no nanndirden bee mbulwuldiijo, non boo en nanndan bee iwɗo haa asama.

⁵⁰Deerdīraabe am, ndaa ko ngidmi faamtingo on: Marɗo kusel e yīiy'am nastataa laamu Allah. Ko nyolata boo ronataa ko duumoto.

⁵¹Haa mi wanjinana on sirriijum feere: Naa en fuu en maayan, ammaa en fuu en ngaylititto.

⁵²Dum wadoto law, bana ma'annde yiitere, saa'i fuufannde luwal ragareere. Luwal fuufete. Nden maaybe ummititto ngam ngeendam nduumiidam. Enen, en ngaylititto.

⁵³Non kadi balli meeden nyolandī bornoto ko duumoto, maayandī boo bornoto ko maayataa.

⁵⁴To banndu nyolanndu bornake ko nyolataa, to maayanndu bornake ko maayataa, nden kam wolde annabaaku nde'e goonɗan: "Waade nattinaama nder jaalorgal timmidiingal.

⁵⁵An waade, toy jaalorgal ma? An waade, toy baawɗe ma ngam mbarugo ?"

⁵⁶Waade ɗon heba baawɗe muudum ngam mbarugo diga hakke, hakke boo ɗon heba baawɗe muudum diga tawreeta.

⁵⁷Ammay yettoore laatano Allah, dokkandō en jaalorgal bee Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu!

⁵⁸Ngam maajum, onon deerdīraabe am yidaabe, laate on tabititbe ɓe ndimmbataako. Tiine foroy nder kuugal Jawmiraawo, ngam on anndi torra moodon ngam Jawmiraawo laatataako meere.

1 Korintu'en 16

Walliinde ngam nuɗɗinbe haa Urusaliima

¹Ko laarani ceede moobteteede ngam wallugo senaabe haa Urusaliima, mbade onon boo bana no umrumi jama'aaje nuɗɗinbe nder Galaatiya.

²Nyalaade Alat fuu sey koo moy moodon resa ceede seɗɗa haa muudum baakin no o waawi. Taa ndeene nii haa to mi wari nden puɗɗon moobtugo dokke maajum.

³To mi yottake, mi nelan subaabe moodon bee bataakeji haa Urusaliima, haa ɓe njahra dokkal moodon ton.

⁴To kaandudum min boo mi yaha, nden kam ɓe njahdan bee am.

Anniyaaji Pol

⁵Mi tammi wargo haa moodon, mi tokkorto Makedoniya, ngam mi saaloto ton.

⁶Mi fabban haa moodon, teema to heboto maa mi saalina wakkati jaangol haa moodon. Nden on mballatam nder haaje jahaangal am koo toy ngidmi yahugo.

⁷Mi yidaa mi yaala tan mi saalo, to mi wari laarugo on. Mi yidi fabbugo haa moodon sedda, to Jawmiraawo dujanake yam.

⁸Ammaa mi joodoto haa Efesus haa yotto juulde Pantekosta.

⁹Ngam mi hebi laawol huuwugo kuugal mangal nafoowal haa do, koo nde konne'en duudani yam boo.

¹⁰To Timote wari haa moodon, njabbe mo boodum haa o joodo caka moodon bilaa kulol. Ngam kanke boo o don huuwana Jawmiraawo bana am.

¹¹Taa goddo yawo mo. Mballe mo haa o timmina jahaangal maako bee jam, ngam haa o warta haa am. Min e deerdiraabe, min don ndeeni mo.

¹²Ngam deerdiraawo meeden Apollos kam, mi tidini mo duudum haa o yaha haa moodon bee deerdiraabe wodbe. Ammaa o sali yahugo jonta. O yahan to o hebi laawol.

Wasuyeeji ragareeji e koofli

¹³Ayne! Tabite nder nuddinki! Tidine berde moodon! Laate on semmbidbe!

¹⁴Mbade koo dume fuu bee yiide.

¹⁵⁻¹⁶Deerdiraabe am, on anndi Estefanas e saare muudum. Kambe ngoni nuddinbe aartube caka Akaya'en. Be ndokki ko'e mabbe boo ngam huuwango senaabe. Mi don toro on on dwtano irin mabbe, kambe e huuwdooe bee mabbe fuu nder torra.

¹⁷Mi don seyoro garki Estefanas e Fortunatus e Aka'ikus. Be ndokki yam ko nakkani yam nde on daayibe.

¹⁸Be nde'itini yam bana be nde'itinno on boo. Camdine irin mabbe.

¹⁹Jama'aaje nuddinbe nder lesdi Asiya fuu koofni on. Akilas e Piriskilla e nuddinbe moobtotoobe nder saare mabbe fuu koofni on boodum bee innde Jawmiraawo.

²⁰Deerdiraabe wonbe haa do fuu koofni on. Koofnindire, karlotire bana no dum haandani senaabe.

²¹Ndaa ko mbinndumi bee junngo am: Min Pol mi hoofni on.

²²To goddo yidaa Jawmiraawo bee bernde woore, o laato naalaado! *"Maranata"* waato war, yaa Jawmiraawo amin!

²³Mo'ere Jawmiraawo meeden Yeesu wundu bee moodon.

²⁴Yiide am don tabitani on fuu nder Yeesu Almasiihu.

2 Korintu'en

2 Korintu'en 1

Koofngol

¹Min Pol nelaado Yeesu Almasiihu fodde muuyo Allah, min bee Timote, deerdiraawo meeden, min don mbinndana on, onon yimbe jama'aare Allah wonbe haa Korintu e senaabe nder lesdi Akaya fuu :

²Allah, Baabiraawo men e Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo men, ndokka on mo'ere e salaaman.

Yettoore Pol haa Allah

³Mangtoore laatano Allah, Baabiraawo Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu, Baabiraawo keewdo endam, o Allah mo don de'itina yimbe foroy.

⁴O don de'itina min nder billaaje amin fuu, ngam haa minin boo min mbaawa de'itingo yaranbe boneeji feere feereji bee de'itinki ki min kebi haa maako.

⁵Bana no boneeji di min njari daliila Almasiihu don duudani min, bana non de'itinki iwki haa Almasiihu boo don duudani min.

⁶To min don njara bone, dum laatoto ngam haa on nde'ita, on kisa. To Allah de'itini min boo, dum laatoto ngam on cemmida, on munyana irin boneeji di min njarata.

⁷Min don tammo fakat, ngam min anndi nde nii on don kawta bee amin nder boneeji, on kawtan boo bee amin nder de'itinki boo.

⁸Deerdiraabe, min ngidi anndingo on billaaje kebde min nder lesdi Asiya. De teddani min masin haa buri semmbe amin. Min tammaakino min ngeedan fahin.

⁹Min maati nder berde amin bana min ndo'aabe kiita mbareego. Non dum laatori ngam taa min koolo ko'e amin, ammaa min koolo Allah, ummitinoowo maaybe.

¹⁰Kanjo hisni min joote maayde irin nde'e, o hisnan min fahin. Min don tammoro mo o hisnan min yeeso fahin.

¹¹Onon boo on don mballa min bee do'aaje moodon. Allah woonanan min ngam daliila do'aaje yimbe duudbe. Duudbe boo ngettan mo ngam amin.

Daliila ka Pol faasitini jahaangal mum

¹²Numooji berde amin don ceedano min, min njoodi nder goongaaku e laabeenga nder duniyaaru, sakkomaa caka moodon. Kanjum iwi haa Allah, kanjum min mantorto. Min ndaraaki dow faamu yimbe, sey dow mo'ere Allah.

¹³⁻¹⁴Walaa goddum saawi nder bataakeji amin, sonaa ko on njaangata, ko on paamata. Mi don tammo on paaman nder timmididdum ko paamoton jonta dow

dow: Nyalaade loraaki Yeesu, Jawmiraawo meeden, on ceyorto min bana minin boo min ceyorto on.

¹⁵Nde nii mi nuddini dum, mi yelino yaalugo haa moodon nder jahaangal am ngam haa kebon mo'ere Allah didawre.

¹⁶Diga moodon mi yahanno Makedoniya, nden mi lorotono fahin diga Makedoniya haa moodon, ngam haa on mballammi nder haaje jahaangal am yahugo Yahudiya.

¹⁷Nde mi wadno anniya ka'a, mi numaayno bee hakkiilo am na? Malla to mi wadi anniya, mi wadi dum bana no yimbe duniyaaru mbaarata, haa mi wi'a "ooho" warta mi wi'a fahin "aa'a" na?

¹⁸Fakat Allah o koolniido, ko min mbi'ata on laataaki ooho bee aa'a didi fuu.

¹⁹Yeesu Almasiihu, Biddo Allahmo min anndini on, min e Silas e Timote, kanjo o laataaki ooho bee aa'a, sey ooho tan.

²⁰Ngam kanjo woni ooho mo tabitini ko Allah iini fuu. Ngam daliila maako boo mbi'eten "aamiina" ngam teddingo Allah.

²¹Allah bee hoore mum tabitinta en nder kawtal bee Yeesu Almasiihu. Kanjo subi en,

²²o wadani en lamma maako, o hokki en Ruuhu maako nder berde meeden bana jeɲngina hayruuji di o resani en.

²³Allah woni ceedoowo yam, o hiito yam to mi fewi! Mi loraaki haa Korintu, ngam taa mi saatana on.

²⁴Min ngidaa doolugo on nuddingo koo dume, ngam on don tabiti nder nuddinki. Ammaa min ngidi huuwdugo bee moodon ngam haa seyo moodon besdo.

2 Korintu'en 2

¹Ngam mi yidaa mettingo on berde fahin, kanjum wadi passititmi loraago haa moodon.

²Ngam to mi mettini on berde, moy seynatammi fahin sonaa be mi mettini dum'en berde?

³Kanjum mi winndani on dum. To mi wari haa moodon, mi yidaa bernde am metta dow seynannoobe yam. Mi anndi fakat, to min mi hebi seyo, onon fuu on ceyoto boo.

⁴Nder cakle duudde e metteenga, mi winndanino on bee gondi duuddi masin. Naa ngam haa mi mettina on berde, ammaa haa mi wanginana on no mi yidiri on masin.

Yaafuye ngam baddo aybe

⁵To goddo nder moodon laatake daliila metteenga, naa min o mettini bernde, ammaa onon fuu – Malla ndikka mi wi'a o mettini wodbe moodon berde, ngam taa mi saalitina.

⁶Burna moodon peli goddo oo, dum he'i.

⁷Ngam man sey on njaafu mo, on cemmbidina mo, ngam taa metteenga duudana mo, nden o itta tammunde.

⁸Nden kam mi don toro on: Kolle mo on ngidi mo.

⁹Mi winndani on ngam haa mi foonda on, haa mi hefta to on don tokko ko mi umri on fuu.

¹⁰To on njaafanake goddo, mi yaafoto mo. To mi woodi haaje yaafaago koo dume, mi yaafoto ngam daliila moodon, yeeso Almasiihu.

¹¹Bana non Saydaanu jaalataako en. Ngam en anndi dabareeji maako bee laabfum.

Saklere Pol haa Torowas

¹²Nde mi yotti Torowas haa mi waazina Linjiila Almasiihu, tawmi Jawmiraawo mabbitali yam laawol ngam kuugal nga'al.

¹³Ammam mi walaano de'ere, ngam mi tawaay Titus, deerdiraawo am. Ngam maajum mi jabbotiri bee yimbe wonbe ton, mi dilli Makedoniya.

Jaalorgal bee Almasiihu

¹⁴Yettoore laatano Allah, ngam barka Almasiihu o don yaha min foroy nder jahaangal jaaliido. O don huuwtinira min ngam anndingo kubar maako koo toy, bana uurdi ndi uurengol mum don sankito koo toy.

¹⁵Min laatake bana uurdi marndi uurengol belngol, ndi Almasiihu lii'ani Allah. Uurengol man don yotto hisanbe e majjanbe fuu.

¹⁶Haa majjanbe, dum uurengol maayde haa be maaya. Haa hisanbe, dum uurengol ngeendam haa be ngeeda. Moy he'i huuwgo kuugal nga'al?

¹⁷Minin min laataaki bana duudbe waazotoobe wolde Allah ngam hebugo riba. Min don mbolwa goonga yeeso Allah, min don mbolwa ko iwi haa Allah nder kawtal bee Almasiihu.

2 Korintu'en 3

Ko senndiri alkawal booymawal bee kesal

¹Asee! Min don pud'dita manugo ko'e amin na? Malla min ngoodi haaje bana yimbe wodbe haa min njahrana on bataakeeji anndinandini min na malla min njaba irin maaji haa moodon na?

- ²Onon ngoni bataakewol amin, binndaangol nder berde amin. Yimbe fuu anndi ngol, don janyga ngol boo.
- ³Fakat, on laatake bataakewol Almasiihu ngol min ngaddi. Ngol winndaaka bee dawa, ammaa bee Ruuhu Allah geeto. Ngol winndaaka dow alluhaaje kaa'e, ammaa nder berde yimbe.
- ⁴Min mbi'i non ngam min don kooli Allah daliila Almasiihu.
- ⁵Minin bee ko'e amin min ke'aay huuwgo kuugal nga'al bee semmbe amin. Baawal amin iwi haa Allah.
- ⁶Kanjo waawni min laataago jagganiibe alkawal kesal, ngal daraaki dow umrooje binndaade, ammaa dow Ruuhu. Umrooje binndaade don njahra yimbe haa maayde, ammaa Ruuhu don yahra yimbe haa ngeendam.
- ⁷Umrooje man mbinndaama bee karfeeje dow alluhaaje kaa'e. Saa'i man teddungal Allah wangi. Yeeso Muusa yayni daliila maagal, haa yimbe Isra'iila mbaawaay sutugo mo, koo to jayngol man caalotoongol. To kuugal umrooje gaddande maayde marno teddungal bana nga'al,
- ⁸nden kam teddungal kuugal Ruuhu jahrangal haa ngeendam burata mawnugo piw na?
- ⁹Kuugal gaddananngal yimbe do'eeki kiita mari teddungal, sakko kuugal gaddananngal be yerduye Allah.
- ¹⁰Fakat, jonta teddungal booymawal to foondiraama bee teddungal kesal, ngal laatoto meere.
- ¹¹To koo caaliidum maa marino teddungal Allah kam, noy ko duumoto haa foroy?
- ¹²Ngam daliila tammunde nde'e, min don keewi dartaare.
- ¹³Min mbaadataa bana Muusa mo wiirni yeeso mum bee suddaare, ngam taa yimbe Isra'iila ngi'a no jayngol maago jinnirta.
- ¹⁴Ammaa hakkiilooji mabbe mbaawataa faamugo, ngam haa wargo hannde to be don njanyga defte alkawal booymawal, suddaare man don tum. Nde ittataake, sey to goddo jabi Almasiihu.
- ¹⁵Koo jonta boo, koo ndey be njanygata tawreeta Muusa, suddaare man don hada be faamugo.
- ¹⁶Ammaa to goddo waylitake haa Jawmiraawo, suddaare suddititto.
- ¹⁷Jawmiraawo, dum Ruuhu. Haa Ruuhu Jawmiraawo woni fuu, ton ndimu boo woni.
- ¹⁸Enen fuu en don ndaara teddungal bee geese cudditaade, en don mbangina ngal bana daarorgal. Bana nii en ngaylorto haa en nannda bee Jawmiraawo, haa

teddungal maako besdo wangugo nder meeden tum. Kanjum woni kuugal Ruuhu Jawmiraawo nder meeden.

2 Korintu'en 4

Ndesaari Ruuhu nder payande loope

¹Allah nder endam muudum, halfini min kuugal nga'al. Ngam maajum min tampataa sam.

²Min cali kuude cuudiide, cemtiniide, min kuuwataa bee yoyre, min ngaylitittaa wolde Allah boo. Ammaa min don anndina goonga laabka haa koo moy fuu anndita min hoolaabe yeeso Allah.

³To Linjiila ka min ngaazinta laati cuudiika, ka suudaama haa majjanbe.

⁴Be nuddintaa, ngam Saydaanu, dowanteedo duniyaaru ndu'u wumni hakkiilooji mabbe. O hadi be yi'ugo jayngol Linjiila banginanngol teddungal Almasiihu, mo laati jaati Allah.

⁵Min ngaazintaa haala ko'e amin, ammaa dum Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu min ngaazinta. Minin kam min huuwanooobe on ngam daliila Yeesu.

⁶Ngam Allah mo wi'no: "Sey annoora yayna nder nyibre", acci annoora mum yayna nder berde amin boo, ngam haa min annda teddungal maako jaynanngal dow yeeso Almasiihu.

⁷Min ngoodi teddungal nga'al nder amin, bana ndesaari nder payande loope, ngam haa koo moy faama baawde kaayee fiije de'e iwi haa Allah, naa haa amin.

⁸Min billiibe gal wuttudu nduye fuu, ammaa min nattidinaaka. Min sakliibe duuddum, ammaa min ittaay tammunde.

⁹Min toonyaaabe, ammaa Allah wudinaay min. Min do'aabe haa lesdi, ammaa min kalkaay.

¹⁰Foroy min don mari nder balli amin maayde Almasiihu, ngam haa ngeendam maako boo wanga nder maaji.

¹¹Ngam koo nde min yeedbe, tum min badiibe maayde ngam daliila Yeesu, ngam haa ngeendam maako boo wanga nder balli amin maayandi.

¹²Bana non maayde don huuwa nder amin, ammaa ngeendam don huuwa nder moodon.

¹³Deftere wi'i: "Mi nuddini Jawmiraawo, ngam maajum mbolwumi." Minin boo min ngoodi nuddinki man, ngam maajum min don mbolwa.

¹⁴Min anndi Allah ummitindo Jawmiraawo meeden Yeesu diga maayde, ummitinan min boo bee Yeesu, o darnan min bee moodon yeeso maako.

¹⁵Ko hebata min fuu, dum don ngam nafugo on, haa mo'ere Allah yotto yimbe duudbe, limgal moodon besdo yeeso yeeso, ngam haa yettoore Allah e teddungal mum duuda.

Joodaago bee nuddinki

¹⁶Ngam daliila man min tampataa sam. Koo to balli amin don tampa, berde amin don kesdita nyalde fuu.

¹⁷Fakat, billaaje amin jontaaaje, de koyde de nduurataa boo. De don taaskano min teddungal duumiingal kaayeeffiwal, teddungal nga'al mawni buri billaaje amin piw.

¹⁸Minin, min cuklantaako kuuje gi'eteede, ammaa de ngi'ataake. Ngam kuuje gi'eteede nduurataa, ammaa kuuje de ngi'ataake, nduumoto.

2 Korintu'en 5

¹Min anndi, to cuudi meeden jontaaaji di'i, waato balli lesdiiiji di'i ngibbinaama, cuudi feere don ngam meeden haa asama. Allah bee hoore muudum wadi di, di nduumoto haa foroy.

²Jonta min don uuma, min ngenwi masin bornaago cuudi meeden iwdi haa asama.

³To en bornake balli kesi di'i, en mbangataa en temmbube yeeso Allah.

⁴Yaake en don ngeeda nder balli lesdiiiji di'i, en don uuma bana les donngal teddungal. En ngidaa bortaago balli meeden maayandi di'i. Ammaa en ngidi bornaago balli duumiidi dow maaji, ngam haa ngeendam moda maayandum.

⁵Dum Allah bee hoore muudum tabitini en ngam ngeendam da'am. O hokki en Ruuhu maako bana jengngina hayruuji di o resani en.

⁶Ngam maajum min don tidfina berde amin foroy. Min anndi, yaake min don nder balli di'i, min don ndaayotiri bee Jawmiraawo –

⁷yahdu amin don tabiti dow nuddinki, naa dow ko yi'ete –

⁸min keewi tiinaare. Min buri yidugo accugo balli di'i ngam joodaago bee Jawmiraawo.

⁹Ammaa ko min buri yidugo kam, koo to min don nder balli di'i malla koo to min acci di, min pottana mo.

¹⁰Ngam fakat en fuu en ndaroyan yeeso leeso kiita Almasiihu. Nden koo moy meeden heban mbarjaari deydey kuude mum: Koo boodde koo kallude de o huuwi wakkati o don nder banndu ndu'u.

Soobirgo bee Allah

¹¹Min anndi dume woni kulol Allah. Ngam maajum min don ngaso yimbe. Allah anndi min laabɗum tal. Mi don tammo boo on anndi min nder numooji berɗe moodon.

¹²Min ngidaa min anndina ko'e amin fahin haa moodon. Ammaa min ngidi on keba daliila seyoraago min, haa on mabba kunndude yimbe jurortoobe kuuje gi'eteede, naa berɗe laabɗe.

¹³To on ndaari min saa'i feere bana min ellitiibe, annde min laatake non ngam daliila Allah. Ammaa to min hakkilbe, nden kam annde min laatake non ngam daliila moodon.

¹⁴Ngam yiide Almasiihu don laamano en. Ngam en anndi fakat to gooto maayi mbattudi yimbe fuu, be fuu boo be maaydi bee maako.

¹⁵O maayi ngam yimbe fuu, ngam haa yeedanbe ngeeda, naa ngam ko'e mabbe, ammaa ngam Almasiihu mo maayi e ummiti ngam mabbe.

¹⁶Ngam maajum, yeeso do min ndaarataa koo gooto fodde dabiya yimbe. Koo to min anndunooɗe Almasiihu bana non boo, jonta kam min anndirtaa mo non.

¹⁷Ngam maajum to godɗo hawti bee Almasiihu, o laatake nedɗo keso. Ko latino booyma saalake, koo dume fuu laatake kesum.

¹⁸Dum fuu, Allah wadi dum. Daliila Almasiihu, o sulhindiri en bee maako, o halfinani min waazingo kubaruwol sulhu ngu'u boo.

¹⁹Dum Allah bee hoore muudum sulhindiri yimbe nder duniyaaru bee maako daliila Almasiihu bilaa limango be aybeeji mabbe. O halfinani min yeeynugo kubar sulhu man!

²⁰Ngam maajum min wakiili'en Almasiihu. Allah bee hoore mum don wolwana on bee kunndude amin. Ngam daliila Almasiihu min don toro on: Culhotire bee Allah.

²¹Almasiihu wadaay hakke sam. Ammaa Allah yowi hakkeeji meeden fuu dow maako, ngam haa laatooden adili'en yeeso Allah barka kawtal meeden bee Almasiihu.

2 Korintu'en 6

¹Nde nii min huuwdooɗe bee Allah, min don toro on: Taa lasbine mo'ere Allah nde keɗon.

²Ngam o wi'i: "Wakkati mo'ere mi jabi tornde ma, nyalaade kisndam mi walli ma." Ndaa, jonta woni wakkati mo'ere, hannde woni nyalaade kisndam !

³Min ngidaa laatanaago koo moy daliila do'ere mum, ngam taa kuugal amin heba feloore.

⁴Ammaa nder koo dume fuu min don tiino haa min ngoondina min huuwanoobe Allah: Bee munyal duudngal min don munyana cadeele e torraaji e billaaje.

⁵Be bocci min, be nastini min nder fursina, be ummini fitinaaji dow amin. Min comi bee kuude, nde duuddum min kebaay daanaago, min kebaay nyaamugo.

⁶Min don mbaangina min huuwanoobe Allah bee laabeenga amin e anndal amin, bee munyal e mboodeenga, bee Ruuhu Ceniido, bee yiide amin laabnde,

⁷bee waazu goonga e bee baawde Allah. Min njogi goongaaku bana balmol amin ngam fiyugo konne'en e faddaago ko'e amin.

⁸Yimbe don teddina min, be don njawo min boo. Be don mbolwa booddum dow amin, be don mbolwa kalludum boo. Be don ndaara min bana fewoobe, asee boo goonga min mbolwata.

⁹Be don ndaara min bana min anndaaka, asee boo min anndaabe. Be don ndaara min bana badiibe maayugo, asee boo min yeedbe. Be don bocca min, ammaa bilaa mbarugo min.

¹⁰Be mettini min berde, ammaa min don ceyi tum. Be don ndaara min bana talaka'en, ammaa min don ndiskina duudbe. Min don bana be ngalaa koo dume, ammaa min don mari koo dume fuu.

¹¹Onon Korintu'en, min mbolwani on nder feecaare. Min mabbitani on berde amin jaasum.

¹²Min mabbanaay on de, ammaa onon on mabbani min berde moodon.

¹³Mi don wolwana on bana bikkoy am. Mbafe bana amin: Mabbitanne min berde moodon jaasum.

Walaa kawtal bee cobdum

¹⁴Taa laate huuwdooobe bee yimbe be nuddinaay Jawmiraawo. Noy goongaaku hawtirta bee halleende malla ko hawtata annoora bee nyibre?

¹⁵Narral ngale wafete hakkunde Almasiihu e Saydaanu? Kawtal ngale laatoto hakkunde nuddindo e mo nuddinaay?

¹⁶Dume hawtata haykaliiru Allah bee labbi? Ngam enen en haykaliiru Allah geeto, bana o wi'i: "Mi joodoto caka mabbe, mi wondan bee mabbe. Mi laatoto Allah mabbe, kambe boo be laatoto ummaatoore am."

¹⁷Ngam maajum, "ngurte caka mabbe, cenndire bee mabbe. Non Jawmiraawo wi'i. Taa meeme cobdum koo sedda. Nden kam mi jaban on.

¹⁸Mi laatoto baaba moodon, onon boo on laatoto bibbe am worbe e rewbe. Nii Jawmiraawo Baawdo wi'i."

2 Korintu'en 7

¹Soobiraabe am yidaabe, iinaaji Allah dī'i fuu laatanake en. Ngam maajum labbinen ko'e meeden diga ko sobnata banndu e ruuhu fuu. Sey en laato senaabe timmube nder kulol Allah.

Suno e seyo

²Maabbitane min berde moodon. Min mbaɗaay koo gooto moodon aybe, min mbonnaay koo gooto mon, min koocaay huunde godɗo bee yoyre.

³Mi wi'aay dum ngam haa mi hiito on. Mi aartuno wi'go dum: Berde amin maabbitani on ngam haa en ngonda koo nder maayde koo nder ngeendam.

⁴Mi don hooli on masin, mi don seyoro on duuddum, mi don heewi de'ere. Nder billaaje amin fuu mi don heewi seyo manngo.

⁵Koo wakkati min njotti Makedoniya boo, min kebaay siwtaago sam. Min potti bee cadeele duudde: Woodino jokkirli bee yimbe e kulol nder berde amin.

⁶Ammaa Allah, de'itinoowo sakliibe, de'itini min bee garki Titus.

⁷Naa garki maako tan de'itini min, ammaa o yecci min boo no on nde'itiniri mo. Kubaruwol ngo'ol boo de'itini min. O yecci min no on ngenwiri min, non boo metteenga nga on ngontiri e no on tiinori jingugo yam. Kanjum dum seyni yam masin.

⁸Koo to bataakewol ngol mi winndani on mettini on berde, mi mimsitittaako dum. Aran nde ngi'mi no ngol mettiniri on berde, mi badakeno mimsitaago.

⁹Ammaa jonta kam mi don seyo. Mi seyoraaki mettamberam moodon, ammaa ngam tuubu ngu bataakewol ngo'ol wadi nder berde moodon. Metteenga moodon fottani Allah, ngam maajum min mbaɗaay on sarru sam.

¹⁰Ngam metteenga fodde muuyo Allah don wada tuubu, tuubu ngu'u boo wadan kisndam. Walaa haaje mimsitaago irin metteenga nga'a. Ammaa metteenga fodde dabiya duniyaaru yahran haa maayde.

¹¹Ndaare! Metteenga moodon fodde muuyo Allah waddani on tiinaare duudnde, on don dabba labbingo ko'e moodon diga aybe, hakkiilooji moodon ummake, kulol moodon duudi, on don ngenwammi, on don tiino hiitaago halleende. Bee noy fuu on mɓangini ko'e moodon on laabbe nder haala ka'a.

¹²Nde mi winndani on, mi winndaay ngam daliila badɗo aybe malla ngam badanaado aybe. Ammaa mi winndi ngam haa on paama, haa on mɓangina yeeso Allah boo no on tiinorto ngam amin.

¹³Kanjum de'itini min. Ko buri de'itinki man, min ceyi masin daliila seyo ngo Titus hebi, ngam onon fuu on ciwtini bernde maako.

¹⁴Mi mantorino on yeeso maako, onon boo on cementinaay yam. Ammaa foroy min mbolwani on goonga, non boo ko min mantori on yeeso Titus laatake goonga.

¹⁵Yiide maako dow moodon besdi koo ndey o siftori dowtaare moodon, ngam on njabbori mo bee kulol e diwngol.

¹⁶Walaa ko hadatammi hoolaago on, kanjum mi seyorto.

2 Korintu'en 8

Caahu Masiihinke'en

¹Deerdīraabe, min ngidī anndingo on no mo'ere Allah wanjiri nder jama'aaje nuddinbe haa lesdi Makedoniya.

²Billaaje dūuddē poondi nuddinbe be'e, ammaa be tabiti nder seyo manngo masin. Koo nde be donno nder talakaaku naawngu, be saahiibe jamum.

³Mi don seedano be be ndokki ko be mbaawi, haa furi baawde mabbe maa. Be ndokki bee ngida mabbe.

⁴Be tori min dūuddum haa be keba dunayeere hawtango wodbe nder walliinde ngam senaabe.

⁵Be mbaadi ko furi tammunde amin. Be aarti be ndokki ko'e mabbe haa Jawmiraawo, nden bee muuyo Allah, haa amin boo.

⁶Ngam maajum min tidini Titus haa o suklano kuugal caahiingal nga'al caka moodon, haa o timmitina ngal booddum, nde nii o puddunoodo ngal.

⁷On cooyaay koo dume. On ngoodi nuddinki e baawal wolde e anndal e tiinaare e yiide heedi amin. Min ngidī on mbaingina caahaaki moodon nder kuugal nga'al boo.

⁸Mi wi'aay doole on mbaa non. Ammaa bee kubar tiinaare wodbe ngidmi foondirgo laabeenga yiide moodon.

⁹On anndi no mo'ere Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu wa'i. Koo nde o diskudo, o wartiri hoore maako talakaajo ngam daliila moodon, haa on laato riskube daliila talakaaku maako.

¹⁰Mi wi'i on ko mi numata. Mi tammi dum nafaan on to on tokkitini tiinaare moodon. Onon aarti wadugo anniya ka'a diga rowani, non boo on puddi kuugal man.

¹¹Jonta kam, timmitine ngal. Timmitine ngal fodde baawde moodon bee anniya mboodka bana no on puddiri ngal.

¹²To on mari anniya mboodka ngam hokkugo, Allah jaban dokkal moodon. O yamataa ko on ngalaa, sey ko mardon.

¹³Naa ngam haa on talkida nden wodbe poofta. Ammaa mi yidi fotnugo on bee mabbe.

¹⁴Jonta on don nder jeynitaare, on mbaawan wallugo wonbe nder sooynde. Yeeso do, to on billake, kambe be mballa on. Bana nii pottuki laatorto,

¹⁵bana ko winnda: “Boftudo duuddum burnaay, boftudo peetum boo njakkinaay.”

Titus e wondube bee muudum

¹⁶Min don ngetta Allah dokkudo Titus tiinaare irin nde amin ngam o walla on.

¹⁷Titus jabi tornde amin. Naa kanjum tan, ammaa ngam daliila tiinaare maako duudnde, o annini yahugo haa moodon.

¹⁸Min neli mo bee deerdiraawo mo jama'aaje nuddinbe fuu manata waazu Linjiila mum.

¹⁹Jama'aaje haa do cubi mo ngam haa o dofta min saa'i min njahrata dokkal go haa Urusaliima. Min don mbaɗa dum ngam teddungal Jawmiraawo bee hoore mum. Bana non boo min don mbaɗgina anniya amin mboodka.

²⁰Min don kakkila no min njogorto dokkal maɗngal nga'al, ngam taa goddo heba felugo min.

²¹Min ngidi wadugo ko fotti, naa yeeso Jawmiraawo tan, ammaa yeeso yimbe boo.

²²Min neli deerdiraawo meeden goddo bee mabbe. Min poondi tiinaare maako nde duuddum, min tawi o tiiniido foroy. Jonta boo o besdi tiinaago, ngam o don hooli on duuddum.

²³Titus kam, o kawtidiraawo am, kuuwdoowo bee am ngam moodon. Deerdiraabe yahdanbe bee maako boo, kambe ngoni nelaabe jama'aaje. Be don kuuwa ngam teddungal Almasiihu.

²⁴Kolle be yiide moodon. Nden kam jama'aaje nuddinbe fuu tabitinan fakat min mantoraaki on meere.

2 Korintu'en 9

Walliinde ngam deerdiraabe

¹Walaa haaje mi winndana on dow walliinde ngam senaabe haa lesdi Yahudiya.

²Mi anndi anniya moodon mboodka. Mi mantori on haa Makedoniya'en boo. Mi wi'i: “Deerdiraabe nder Akaya don taaski diga rowani ngam hokkugo.” Tiinaare moodon findini duudbe mabbe.

³Jonta nelanmi deerdiraabe go ngam taa manoore nde min maniri on laato meere. Mi yidi taaskoodon fakat bana mbi'mi.

⁴Ngam to Makedoniya'en ngardi bee am, tawi on taaskaaki, min cemtan ngam hoolaare nde min kooli on. Sakkomaa onon!

⁵Ngam maajum mi laari dum kaandudum mi toro deerdiraabe go aarta min yahugo haa moodon, be cuklo moobtugo dokkal ngal on iini, be taaskitina ngal. Dum tammi hollugo on ndokki bee bernde saahiinde, naa bee doole.

⁶Paame du'um: Aawdo peetum, peetum sodata, aawdo duuddum boo, duuddum sodata.

⁷Haani koo moy hokka deydey anniya bernde mum, naa bee mimsitaare malla bee doole. Ngam Allah yidi dokkando bee seyo.

⁸Allah waawan duddinango on mo'e fuu. On maran ko hibbinta haaje moodon tum. Bana nii on keban huuwugo kuude boodde koo deye,

⁹bana ko winnda: "O hokki laafube bee caahaaki, adilaaku maako don tabiti haa foroy."

¹⁰Allah woni dokkando aawoowo aawdi e nyaamdu. O hokkan on boo aawdi, o duddinan ndi, o fudnan ndi, haa kuude adiliije moodon mbaɗa nafuuda duudka.

¹¹O riskinan on nder koo dume fuu, haa on laato saahiibe foroy. Nden duudbe ngettan Allah daliila caahaaki moodon.

¹²Ngam dokkal nga'al laatataako ngam humtugo haaje senaabe tan, ammaa ko buri dum, ngal duddinan gettooje haa Allah.

¹³To dokkal maajum wangini goongaaku mon, nden kam be teddinan Allah, ngam on dɔwtani seedamku linjiila Almasiihu, on cenndi hayruuji mon boo bee maɓbe e bee yimbe fuu.

¹⁴Be teddinan Allah boo to be ngi'i no mo'ere Allah duudani on, be ndo'anto on, be mbanjlanan on yiide maɓbe.

¹⁵Yettoore laatano Allah ngam caahu muudum ngu tinndintaake!

2 Korintu'en 10

Jaawaabu Pol haa felanbe mo dow kuugal maako

¹Min Pol, mi don toro on barka yanjinaare Almasiihu e mboodeenga muudum – Wodbe don mbi'a mi leesdo saa'i mi don wondi bee moodon, ammaa mi caatudo dow moodon saa'i mi daayiido!

²Mi don toro on: Taa ndooleedam hollugo on dartaare am to mi yottake caka moodon. Be don numa min don kuuwa fodde gikku duniyaaru. Haa maɓbe kam, mi hollan be caatal am kadi.

³Fakat, minin min don nder duniyaaru, ammaa min kabataa fodde dabiya duniyaaru.

⁴Nder habre amin, min kuuwtinirtaa balmi iwdi haa dabiya duniyaaru. Dum balmi Allah cemmbidfi, baawdi yibbingo mahi cemmbidfi. Min don kalka numooji kalludi,

⁵min don ngibbina ko dartanto anndal Allah nder mawnitaare mum fuu. Min don njahra numooji yimbe haa di downtano Almasiihu.

⁶To dowaare moodon timmidi, min taaskiibe hiitaago geddal fuu.

⁷Ndaare ko wanganta gite moodon. To goddo limi hoore mum nder yimbe Almasiihu, sey o numta kadi: Ngam minin boo min yimbe Almasiihu.

⁸Mi semtirtaa baawde de Jawmiraawo hokki min ngam semmbidngi on, naa ngam halkugo on, koo to mi mangtori dum haa ko bura.

⁹Mi yidaa mi laato bana mi don hulna on bee bataakeji am.

¹⁰Ngam wodbe don mbi'a: "Bataakeji Pol di teddufi e caatufi. Ammaa to o tawaama bee hoore maako caka amin, o tampudo, bolle maako boo de meereje."

¹¹Goddo mo numi non, sey o faama: Bana no bataakeji amin mba'i saa'i min daayiibe, bana non kuude amin boo mba'ata saa'i min ngondata bee moodon.

¹²Fakat, min numataa maa fotnugo ko'e amin bee mananbe ko'e muudum'en. Kambe be don poondira ko'e mabbe bee poondirdum mabbe, be don potnira ko'e mabbe bee ko'e mabbe boo. Kayto, be faataabe!

¹³Minin kam min burnataa keerol haa min mantoro, ammaa min don tokko keerol ngol Allah wadani min. O yottini min bee Linjiila Almasiihu haa moodon. Kanjum woni keerol juro amin.

¹⁴Nde min njotti haa moodon, min caalaaki keerol ngo'ol. Ngam fakat minin aarti yottaago haa moodon bee Linjiila Almasiihu.

¹⁵Min burnataa keerol haa min mantoro daliila kuugal yimbe wodbe. Min don tammo nuddinki moodon besdoto, kuugal amin boo mawnan caka moodon.

¹⁶Nden min mbaawan yahrugo Linjiila nder lesde gonde gada moodon. Ammaa min njurortaako kuugal ngal goddo feere aarti huuwugo nder ngesa muudum.

¹⁷Deftere wi'i: "To goddo yidi mantaago, sey o mantoro ko Jawmiraawo wadi."

¹⁸Naa manando hoore muudum woni gerdaado, ammaa sey mo Jawmiraawo mani dum.

2 Korintu'en 11

Pol e fewoobe wi'anbe be nelaabe

¹Ko ngidmi kam, haa on munyanammi, koo to mi laatake paataado sedfa. Useni munyaneedam.

²Mi yidfi on bee yiide haajunde, iwnde haa Allah. Mi haɓɓani on bana paanyo debbo haa gorko gooto tan, waato Almasiihu. Mi yidfi mi yahra on bana paanyo debbo laaɓɗo yeeso maako.

³Ammaa ciftore no mboodi estiri Hawwa bee y'oyre mum. Nden mi don hula ngam taa hakkiilooji moodon mbonno bana non, on acca yidugo Almasiihu bee laabeenga e bernde woore.

⁴Ngam to godɗo wari waazini on Yeesu feere mo min ngaazinaay malla haa njabon ruuhu ngu laataaki Ruuhu Ceniido mo on njabi malla kubaruwol ngol laataaki Linjiila ka on njabi, on munyanan mo bee koyɗum.

⁵Mi anndi mi famɗanaay nelaabe wi'eteebe mawbe be'e.

⁶Teema mi laataaki wela-ɗemngaljo, ammaa marugo anndal kam ɗum huunde feere. Koo toy e koo noy fuu min mbaŋginani on anndal nga'al laaɓɗum tal.

⁷Nde ngaazumi on Linjiila Allah, mi waɗi ɗum caahu. Mi leesni hoore am ngam ɓaŋtugo on. Kanjum ɗum aybe na?

⁸Mi billi jama'aaje nuɗɗinbe godɗe bee jabugo ngeenaari haa maaje ngam haa mi huuwana on.

⁹Yaake mi donno wondi bee moodon, mi teddanaay godɗo koo nde mi billiido. Ngam deerɗiraabe warbe diga Makedoniya kumtani yam haaje am fuu. Mi yidaano teddango on nder koo ɗume. Koo yeeso ɗo boo mi yidaa.

¹⁰Bee goonga Almasiihu ngonka nder bernde am mbi'anmi on: Walaa koo gooto nder lesɗe Akaya haɗatammi juro am ngo'o.

¹¹Ngam ɗume mbi'mi ɗum? Ngam mi yidaa on na? Aa'a, Allah anndi mi yidfi on!

¹²Mi tokkoto huuwugo bana no kuuwranmi jonta. Kanjum ngam taa mawnitittoobe be'e, wi'anbe be poti bee amin keba daliila juraago.

¹³Kambe be laataaki nelaabe bee goonga, be fewoobe. Be mbaɗi ko'e mabbe bana be nelaabe Almasiihu.

¹⁴Walaa kaayeefiijum haa ton! Ngam Sayɗaanu boo ɗon waɗa hoore mum bana o malaa'ikaajo annoora.

¹⁵Ngam maajum saɗanaaki jagganiibe Sayɗaanu haa mbaɗa ko'e muuɗum'en bana be huuwanoobe adilaaku. Ammaa timmoode mabbe laatanto be fodde kuude mabbe.

Torraaji Pol

¹⁶Sey mi wi'ta ɗum fahin: Taa godɗo laarammi bana mi paataaɗo. Malla njabeedam bana mi paataaɗo ngam haa min boo mi heba mi juro seɗɗa.

- ¹⁷Ko mbolwanmi jonta, mi wi'ataa dum fodde ko Jawmiraawo yidi. Mi wolwan bana mi walaa hakkiilo. Fakat mi tabitini, mi woodi daliila juraago.
- ¹⁸Ngam duudbe don njuro fodde dabiya yimbe duniyaaru. Ngam maajum min boo mi fuddan juraago.
- ¹⁹Fakat onon laatiibe hakkilbe, on don munyana faataabe bee seyo!
- ²⁰On don munyana koo beye wartiranbe on maccube, naftortoobe on, jabtante jawdi moodon, yawotoobe on, maaranbe on.
- ²¹Mi don semta wi'go dum: Nder kuude bana de'e, min tampube masin! Ammaa to wodbe don njuro, min boo mi juroto – Jonta mi don wolwa bana paataado!
- ²²Be Ibraniŋke'en na? Min boo mi Ibraniŋkeejo. Be Isra'iila'en na? Min boo mi Isra'iilaajo. Be danygol Ibrahiima na? Min boo mi danygol Ibrahiima.
- ²³Be huuwanooŋbe Almasiihu na? Sey mi wolwa bana mi ginnaado: Mi buri be. Mi buri be huuwugo piw: Mi buri be nastineego nder cuudi fursina. Mi buri be bocceego. Mi buri be nastugo joote maayde.
- ²⁴Nde jowi Yahuudu'en bocci yam bocci cappande tati e joweenayi.
- ²⁵Nde tati Roma'en padfi yam bee cabbi. Nde woore yimbe pidfi yam bee kaa'e. Nde tati koommbowal yooli bee am, nde woore mi joodfi jemmaare e nyalawmaare nder ndiyam.
- ²⁶Nder jahaale am duudde bee kosde, mi donno yeeso joote maayde daliila maaje, fasooŋbe, yimbe asngol am e heefeerbe. Mi donno yeeso joote maayde nder berniiji, nder gure, nder ladde, nder mbeela e caka fewooŋbe wi'anbe be deerdiraabe boo.
- ²⁷Mi maati comri e torra. Ndego mi hebataa daanaago, mi maati dolo e domka. Nde duuddum mi hebaay nyaamdu sam, jaangol torri yam, mi sooyi limce boo.
- ²⁸Taa mi limta luttudum fuu. Ammaa woodi ko buri billugo yam nyalde fuu: Dum suklanaago jama'aaje nuddinbe fuu.
- ²⁹To goddo maati tampere, min boo mi maatan nde. To goddo do'ake, wadi aybe, dum naawatam masin.
- ³⁰To haani mi juro, nden kam mi jurorto tampere am.
- ³¹Allah, Baabiraawo Jawmiraawo Yeesu meeden anndi mi fewataa. Yettoore laatano mo haa foroy!
- ³²Saa'i mi donno haa Damas, ngomnaajo kuuwanando laamiido Aretas jo'ini aynoobe haa dammude berniwol haa be nanngammi.
- ³³Ammaa deerdiraabe nastini yam nder silaawo, ndiirtini yam haa wurdere mahol taariingol berniwol. Bana nii kisrumi juude ngomnaajo oo.

2 Korintu'en 12

Kaayeeɗiiji gi'aadi e wahayuuji

- ¹Haani mi juro na? Dum nafataa boo. Ammaa mi wolwan haala wahayuuji e kaayeeɗiiji di Jawmiraawo yi'ni yam.
- ²Mi anndi Masiihinkeejo goddo, wadi duubi sappo e nayi jonta. O eenginaama haa asamaawu tatafu. O donno nder banndu na malla haa yaasi banndu na! Mi anndaa. Sey Allah tan anndi.
- ³Mi anndi goddo oo – o donno nder banndu na malla yaasi banndu? Mi anndaa. Sey Allah tan anndi.
- ⁴O eenginaama haa aljanna. Ton o nani bolle sirriije de neddo fotaay wolwugo.
- ⁵Mi jurorto goddo oo. Ammaa min bee hoore am, mi jurataako, sonaa tampere am tan njurortoomi.
- ⁶Koo to mi yidi juraago, naa mi paataado, ngam goonga mbi'anmi. Ammaa mi yidaa juraago, ngam taa goddo burnammi dow ko o yi'i haa am malla ko o nani haa am.
- ⁷Ngam taa mi mawnito daliila wahayuuji kaayeeɗiiji di ngi'mi, Allah hokki yam ko naawni yam bana gi'al nder banndu am, dum nelaado Saydaanu mo billi yam ngam taa mi mawnito.
- ⁸Nde tati toriimi Jawmiraawo haa o ittanammi dum.
- ⁹Ammaa o jaabi yam: “Mo'ere am he'i ma. Ngam baawde am buran huuwugo nder maada yaake a tampudo.” Ngam maajum mi jurorto tampe am bee seyo, ngam haa baawde Almasihu ngonda bee am.
- ¹⁰Ngam maajum mi don seyo tampe am, mi don seyo kuudi yimbe, cacle, toonyaangeeji e billaaje ngam daliila Almasihu. Ngam yaake mi tampudo, yaake man nden mi cemmbidde.

Numooji Pol dow Korintu'en

- ¹¹On ndooli yam, mi warti mi don wolwa bana paataado ngam haani onon ceedantammino. Koo to mi laataaki koo dume, mi famdanaay nelaabe mawbe be'e sam.
- ¹²Alaamaaji di kollata mi laati nelaado mbangi caka moodon: Mi holli on munyal timmungal, mi wadi kaayeeɗiiji e kuude baawde boo caka moodon.
- ¹³Woodi ko mi wadani jama'aa nuddinbe godde, nden mi wadanaay on dum na? Dum huunde woore tan: Mi yamaay on kumtanammi haaje am. Njaafaneedam aybewol ngo'ol kadi!

¹⁴Ndaa, mi taaskiido wargo haa moodon nde tatabre. Nden boo mi teddantaa on, ngam naa jawdi moodon ngidmi, ammaa onon. Fakat, naa bikkoy pagganto saaro'en muudum'en, ammaa dum saaro'en pagganto bikkoy.

¹⁵Ngam am kam, bee seyo ndokkanmi ngam moodon ko marmi fuu, koo hoore am boo. Kadi on pamditinan yidugo yam ngam mi buri yidugo on na?

¹⁶On tabitini no mi teddanaay on. Ammaa wodbe don mbi'a mi yoyri on, mi naftori on bee dabare.

¹⁷Woodi gooto caka nelaabe am be nelmi, mi yoyri on bee maako na?

¹⁸Mi tori Titus o yahda bee deerdiraawo goddo haa moodon. Kadi Titus yoyri on, jalti on huunde na? Naa min dido fuu, min kuuwi bee anniya ngoota, bee tokkaago laawol gootol na?

¹⁹Teema on don numa diga booyma, min ngidi goondingo ko'e amin yeeso moodon. Naa non sam! Min don mbolwa yeeso Allah bana no Almasiihu yidi. Deerdiraabe yidaabe, min don mbi'a dum fuu ngam haa min cemmbidina on nder nuddinki.

²⁰Mi don hula, saa'i ngaranmi haa moodon mi tawrataa on bana no ngidmi, onon boo on tawrataa yam bana no ngiddon. Mi don hula mi tawan jokkirli e bernuki e hallingo wodbe e bolle kallude e tufle e mawnitaare e fitinaaji haa moodon.

²¹Mi don hula to mi wari kadiboo haa moodon, Allah am leesnammi, haa mi woia dow duudbe tokkotoobe wadugo hakke bana naane, saliibe accugo kuude muudum'en cementiniide e daakaareeku.

2 Korintu'en 13

Wasuyeeji ragareeji e koofli

¹Mi don yaha haa moodon nde tatabre. Deftere wi'i: "Sey wullaandu fuu daro dow seedamku seedoobe dido malla tato."

²Mi don reentina wadbe hakke caka moodon e wodbe fuu, ngam mi bi'noodo dum yaake mi donno haa moodon nde didawre. Ammaa nde nii jonta mi walaadon caka moodon, mi don wi'to dum fahin: To mi wari, mi yurminta koo gooto mabbe,

³ngam on ngidi tabitingo to Almasiihu don wolwa bee hunnduko am malla naa non. O laataaki tampudo heedi moodon, ammaa o don wangina baawde maako nder moodon.

⁴Fakat saa'i o bila haa leggal gaafaangal, o tampudo no. Ammaa jonta o geeto bee baawde Allah. Ngam daliila kawtal amin bee maako, minin boo min tampube. Ammaa min kollan on min ngeedidan bee maako daliila baawde Allah.

⁵Linye ko'e moodon kadi. Annde to on don tabiti nder nuɗɗinki. Sey on keɓta ɗum bee ko'e moodon. On anndi fakat Yeesu Almasiihu don wondi bee moodon na? To naa non, on ndo'ake.

⁶Ammaa mi don tammo on annditan no minin min ndo'aaki.

⁷Min don toro Allah ngam taa on mbaɗa halleende koo ndeyeere. Min ɗabbataa tabitingo goonga amin, ammaa min ngidɗi on mbaɗa ko fotti, koo to minin min laatake bana do'iibe.

⁸Ngam min mbaawataa honugo goonga, sey huuwango ka.

⁹Min don ceyo to minin min laatake tampube, ammaa onon on semmbidɓe. Ngam maajum min don toro Allah haa on laato timmididɓe.

¹⁰Nde mi daayiido tawon, mi winndani on kuuje ɗe'e fuu ngam to mi wari, mi yiɗaa saatango on bee baawɗe ɗe Jawmiraawo hokki yam. O hokki yam baawɗe man naa ngam halkugo on, ammaa ngam semmbidɗingo on.

¹¹Deerdɗiraabe, njooɗe nder seyo! Tiine haa on laato timmube! Tiddɗindire! Njooɗode bee narral! Ngeede nder jam! Nden kam Allah, dokkoowo en yiide e salaaman wondan bee moodon.

¹²Koofnindire, karlotire bana no ɗum haandani senaabe. Senaabe fuu koofni on.

¹³Mo'ere Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu e yiide Allah e kawtal Ruuhu Ceniido ngondu bee moodon fuu!

Galaatiya'en

Galaatiya'en 1

Koofngol

- ¹Min Pol, nelaado Yeesu Almasiihu e Allah Baabiraawo, ummitindo Yeesu diga maayde, naa goddo malla yimbe neli yam, ammaa Allah bee hoore muudum.
- ²Min e deerdiraabe wondube bee am, min don mbinndana on, onon jama'aaje nuddinbe nder lesdi Galaatiya:
- ³Allah, Baabiraawo men e Jawmiraawo Yeesu Almasiihu ndokka on mo'ere e salaaman.
- ⁴Almasiihu hokki hoore mum ngam daliila hakkeeji men, ngam hisnugo en diga zamanuuru jontaaru hallundu ndu'u fodde muuyo Allah, Baabiraawo men.
- ⁵Tedduungal laatano Allah haa abada abadin. Aamiina!

Walaa Linjiila ngodka

- ⁶On kaydini yam ngam law on ngayliti, on acci Allah mo ewni on bee mo'ere Almasiihu haa on tokko Linjiila ngodka.
- ⁷Fakat, Linjiila ngodka woodaa. Ammaa woodi umminanbe fitina caka moodon, be ngidi waylugo Linjiila Almasiihu.
- ⁸Ammaa to goddo, koo minin, koo malaa'ikaajo iwdo haa asama waazi on Linjiila peerotirka bee ka min ngaazinno on, nden kam naaloo Allah ukkano mo!
- ⁹Ko min meedi wi'go on dum, sey mi wi'a dum fahin: To goddo caka moodon waazi Linjiila peerotirka bee ka njabdon, nden kam naaloo Allah ukkano mo!
- ¹⁰Kadi jonta kam yerduye yimbe mi dabbaata naa malla nde Allah? Malla mi don dabba fottango yimbe naa? To mi yidno fottango yimbe, nden kam mi wonataano maccudo Almasiihu.

Pol nelaado seedi haala ewnaandu mum

- ¹¹Deerdam'en, mi don anndina on du'um: Linjiila ka ngaazinmi iwaay haa numooji yimbe.
- ¹²Ngam naa haa neddo njabmi ka, naa neddo ekkini yam ka boo, ammaa mi anndinaama bee wahayu Yeesu Almasiihu.
- ¹³On meedi nanugo no mi tokkorino diina Yahuudu'en booyma. Mi donno toonyo jama'aare nuddinbe Allah bee caatal, mi donno tefa wirgugo nde.
- ¹⁴Mi donno yaha yeeso yeeso nder diina Yahuudu'en ko buri ngorgiraabe am Yahuudu'en duudbe, mi donno bee tiinaare duudnde heedi al'aadaaji kaakiraabe am.

- ¹⁵Ammaa Allah mo subɪ yam diga mi siwaa danyeeɔ, mo ewni yam daliila mo'ere mum, nde dɔm fottani mo
- ¹⁶o wanginani yam Bidɔo maako, haa mi waazina Linjiila maako nder ummaatooje. Nden nii mi sarwotiraay bee bii-Aadama,
- ¹⁷mi yahaay Urusaliima boo haa nelaabe aartube yam, mi dilli lesdi Arabiya, nden mi lori haa Damas.
- ¹⁸Duubi tati baawodon mi yehi Urusaliima haa min anndotira bee Kefas. Mi joododi bee maako nyalde sappo e jowi.
- ¹⁹Mi yi'aay nelaado goddo ton, sonaa Yaakuba, deerdiraawo Jawmiraawo.
- ²⁰Ko mbinndanmi on, haa yeeso Allah, dɔm goonga, mi fewataa.
- ²¹Baawodon mi yehi lesdi Siriya e Kilikiya.
- ²²Yaake man, jama'aaje nuddinbe nder Yahudiya anndaano yam.
- ²³Ammaa be nani ko wodbe mbi'i: "Toonyido en naane, jonta o don waazina haala nuddinki ki o yidno wirgugo."
- ²⁴Be donno teddina Allah ngam daliila am.

Galaatiya'en 2

Nelaabe njabi Pol

- ¹Baawo duubi sappo e naye njahmi Urusaliima fahin. Barnabas yahdi bee am, mi hoo'i boo Titus bee am.
- ²Mi yehi ton fodde wahayu mo kebmi. Mi anndini teddinaabe Linjiila ka ngaazanmi ummaatooje, mi wadi dɔm nder sirri ngam mi yidaa kuugal ngal mi aarti huuwugo e ngal kuuwanmi jonta laato meere.
- ³Titus gondudo bee am o Yunaniŋkeejo, ammaa walaa mo dooli mo juulnaago.
- ⁴Woodino naafiki'en laatinbe ko'e muudum'en deerdiraabe, nastube jama'aare bee dabare. Kambe be ngidi linyugo ndimu ngu marden nder kawtal bee Almasihu ngam wartirgo min maccube.
- ⁵Ammaa min dɔwtanaaki be sam, ngam haa goonga Linjiila tabitana on.
- ⁶Teddinaabe go njowanaay yam koo dume – koo nde walaa ko yaali yam bee ko be latino booyma, ngam Allah senndindirtaa yimbe.
- ⁷Be paami Allah halfini yam waazu Linjiila caka ummaatooje godde, bana no o halfiniri Piye waazu Linjiila caka Yahuudu'en.
- ⁸Allah mo donno huuwa nder Piye, laatini mo nelaado caka Yahuudu'en, huuwi nder am, laatini yam nelaado haa ummaatooje godde.

⁹Nde Yaakuba e Kefas e Yuhanna, laatiibe bana danrange nder jama'aare, annditi mo'ere nde Allah mo'ani yam, be annditi yam, min e Barnabas, min huuwdooɓe bee maɓɓe, ngam haa minin min kuuwa nder ummaatooje godde, kambe boo haa Yahuudu'en.

¹⁰Sey be tori min min cuklano talaka'en tan, mi tiini wadugo dum.

Pol dartani Kefas haa Antakiya

¹¹Nde Kefas wari haa Antakiya, mi dartani mo gite yimbe, ngam o wadi aybe.

¹²Diga yimbe Yaakuba wodɓe ngaraayno tawon, o donno nyaamda bee deerdiraabe be njuulnaaki. Ammaa nde beya go ngari, o daayti, o acci nyaamdugo bee maɓɓe ngam o huli juulnootooɓe be'e.

¹³Deerdiraabe Yahuudu'en wodɓe boo mbadi naafikaare man, haa Barnabas maa nasti nder naafikaare maɓɓe man.

¹⁴Nde ngi'mi be don ceta goonga Linjiila, mi wi'i Kefas yeeso yimbe fuu: "An Yahuuduujo maa, a don yeeda bana yimbe ummaatooje ngeedirta naa bana Yahuudu'en, koni a yidi doolugo yimbe ummaatooje haa be ngeeda bana Yahuudu'en?"

Kisndam sey bee nuddinki

¹⁵Minin kam min Yahuudu'en asli'en, naa min heefeerbe, hakke'en be'e,

¹⁶ammaa en anndi neddo waawataa adilineego bee dwtanaago tawreeta, sey bee nuddingo Yeesu Almasiihu. Enen boo en nuddini Yeesu Almasiihu, haa en keba adilineego bee nuddinki ki'i, naa bee dwtanaago tawreeta. Ngam bee kuude tawreeta walaa koo gooto hebata adilineego.

¹⁷To min don tefa haa Almasiihu adilina min, asee minin maa min laatake hakke'en. To non kam, Almasiihu don wallita hakke na? Naa non sam!

¹⁸To nii mi don nyibta ko mi yibbinno, nden kam mi wangini hoore am mi luutdo tawreeta.

¹⁹Min kam mi maaydo heedi tawreeta, kanɗa kan mbari yam, haa mi yeeda ngam Allah. Mi maaydi bee Almasiihu dow leggal gaafaangal.

²⁰Naa min yeedata jonta, ammaa Almasiihu don yeeda nder am. Yaake mi don yeeda nder banndu am jonta, mi don yeeda bee nuddingo Biddo Allah mo yidi yam, hokki yonki muudum ngam am.

²¹Min mi wudintaa mo'ere Allah. Ngam to goddo heban adilaaku bee dwtanaago tawreeta, nden kam Almasiihu maayi meere.

Galaatiya'en 3

Tawreeta malla nuddinki

- ¹Kayto! Galaatiya'en faataabe, moy hiili on? Naa min anndini on habaru Yeesu Almasiihu gaafaado?
- ²Njaabeedam y'amol gootol tan: On kebi Ruuhu Allah ngam on dɔwtani tawreeta naa malla ngam on nani Linjiila, on nuddini ka?
- ³On faataabe bana nii naa? Ko Ruuhu fuddi nder moodon, on ngidi timminirgo dum jonta bee semmbe moodon na?
- ⁴Torraaji di njardon, dum fuu dum meere na? Fakat, dum laatataako meere!
- ⁵Allah hokki on Ruuhu mum, don wada kaayeeffiji caka moodon boo. O don wada dum ngam on dɔwtani tawreeta na? Malla ngam on nani Linjiila, on nuddini ka?
- ⁶Numte ko winnda: "Ibrahiima nuddini Allah, Allah boo limani mo dum adilaaku."
- ⁷Paame du'um: Nuddinbe Allah, kambe ngoni fiɓɓe Ibrahiima bee goonga.
- ⁸Deftere wi'i diga booyma no Allah adilinirta yimbe ummaatooje bee nuddinki. Bana nii Deftere aarti anndini Ibrahiima kubaruwol belngol ngo'ol, nde wi'i: "Bee maada ummaatooje fuu kebrata barka."
- ⁹Ngam maajum nuddinbe Allah kebi barka hawtaade bee Ibrahiima nuddindo Allah.
- ¹⁰Ammaa darotoobe dow dɔwtaare muudum'en heedi tawreeta, naaloore don dow mabbe, ngam Deftere wi'i: "Naaloore Allah dow koo moy dɔwtanaaki umrooje binndaade nder deftere tawreeta nde'e fuu bee tiinaare."
- ¹¹Dum laabi, walaa mo adilinirte yeeso Allah bee tawreeta, ngam Deftere boo wi'i: "Adiliijo yeediran bee nuddinki."
- ¹²Tawreeta kam darataako dow nuddinki, ammaa dɔwtaniido umrooje de'e, yeediran de.
- ¹³Almasiihu rimɗini en diga naaloore tawreeta, ngam o laati naalaado mbattudi meeden ngam Deftere wi'i: "Koo moy bilaado haa leggal, o naalaado."
- ¹⁴O wadi dum ngam haa ummaatooje fuu keba barka Ibrahiima nder Yeesu Almasiihu, ngam haa min keba Ruuhu mo Allah iini bee nuddinki.

Tawreeta e iinawol

- ¹⁵Deerdam'en, haa mi wolwa fodde ko yimbe mboowi wadugo: To goddo habbi alkawal bana no haani, walaa potando faasitingo ngal malla besdugo goddum haa maagal.
- ¹⁶Allah wadani Ibrahiima e danygol muudum iinaaji. Deftere wi'aay "haa danygolji", bana di duuddi, ammaa "haa danygol ma", bana ngol gootol, waato Almasiihu.

¹⁷Ndaa ko ngidmi wi'go: Alkawal ngal Allah wadani Ibrahiima don tabiti diga booyima. Tawreeta wangi duubi teemedde nayi e cappande tati (430) baawo maajum. Ka waawataa wilugo iinawol ngo'ol.

¹⁸Ngam to ndonngu iwi haa tawreeta, nden kam ngu iwataa haa iinawol fahin. Ammaa Allah mo'ani ngu Ibrahiima nder iinawol mum.

¹⁹To non kam, dume tawreeta nafata? Ka besdaama ngam wangingo kuude luutande muuyo Allah, haa to danygol keɓɓgol iinawol Allah go wangi. Malaa'ika'en anndini ka, godɗo hakkunndeejo boo waddi ka.

²⁰Godɗo gooto walaa haaje hakkunndeejo, Allah kan̄ko boo o gooto!

Tiitorde tawreeta

²¹To non kam, tawreeta don hona iinaaji Allah na? Naa non sam! Ngam to tawreeta hokkaamano haa ka waddana yimbe ngeendam, nden kam adilaaku iwanoo haa maaka fakat.

²²Ammaa tawreeta mabbi yimbe fuu les baawde hakke, ngam haa dokkal fodde iinawol Allah laatano be bee nuddinki. Koo moy nuddini Yeesu Almasiihu, heban ngal.

²³Ammaa diga zamanu nuddinki siwaa, en donno les aynol tawreeta haa Allah waginga nuddinki ki'i.

²⁴Bana nii tawreeta latino aynoowo en haa Almasiihu wari, ngam haa en kebra adilaaku bee nuddinki.

²⁵Nde nii zamanu nuddinki wadi, en ndimdi e juɗɗo aynoowo oo.

²⁶Ngam daliila nuddinki, on fuu on laati biɓɓe Allah nder Yeesu Almasiihu.

²⁷Ngam saa'i on njabi baptisma bee innde Almasiihu, on bornake Almasiihu.

²⁸Ngam maajum walaa ko feerotirta Yahuuduujoo bee mo laataaki Yahuuduujoo malla maccudo bee dimo malla gorko bee debbo. Ngam on fuu on laati gootum nder kawtal bee Yeesu Almasiihu.

²⁹Nde nii on laatake yimbe Almasiihu, on danygol Ibrahiima boo, on ronooɓe fodde iinawol Allah.

Galaatiya'en 4

¹Ndaa ko ngidmi wi'go: Yaake donoowo o biɗɗel tawon, walaa ko feerotirta mo bee maccudo, koo to o jawmu kuuje fuu.

²Ammaa o don haa juude kaliifa'en e haa sigoobe kuuje maako haa to wakkati ki baaba darni yottake.

³Bana non enen boo, yaake en bikkoy, en maccube ruuhuuji laamaniidi duniyaaru.

⁴Ammaa nde wakkati wadi, Allah neli Bidfo mum. Kanke o danyaama e debbo, o yeedi les tawreeta,

⁵ngam haa o rimfina wonbe les tawreeta, o hebna en baawde laataago bibbe Allah.

⁶Onon on laati bibbe Allah. Ngam maajum o nelani on Ruuhu Bidfomaako nder berde mon, mo don ewno: "Abba! Baaba!"

⁷Nden kam naa on maccube fahin, ammaa on bibbe. Nde nii on bibbe maako, on laati boo ronoobe ko Allah sigani bibbe mum.

Saklere Pol daliila Galaatiya'en

⁸Booyma on anndaano Allah, on maccubeno dowanteebe be ngalaa baawde bana de Allah.

⁹Ammaa nde jonta on anndi Allah, ndikka mi wi'a: Allah anndi on, koni lorotoodon haa ruuhuuji tampudi meereji di'i? Kadi on ngidi on laato maccube maaji fahin na?

¹⁰On don camfina nyalde godde e lebbi goddi e wakkatiiji goddi e duubi goddi.

¹¹Mi huli, taa torra ka torriimi ngam moodon laato meere.

¹²Deerdam'en, mi don toro on: Laate bana am nde nii min boo mi laatake bana moodon. On mbadaay yam aybe sam:

¹³On don ciftora no mi aartiri waazaago on Linjiila. Saa'i maajum mi nyawdo.

¹⁴Nyawu am billanno on ammaa on njawaaki yam, on nefaay yam sam. On njabi yam bana malaa'ikaajo Allah, bana on njabranno Yeesu Almasiihu.

¹⁵Naane on donno nder hayru. Toy dum jonta? Goonga mi wi'ata on, to dum wadotono, on doofanno gite mon, on ndokkammi de.

¹⁶Kadi mi laati konneejo mon ngam mi don wi'a on goonga na?

¹⁷Yimbe wodde don cuklano on masin, ammaa naa ngam hayru mon. Be don dabba senndugo on bee am, ngam haa on cuklano be masin.

¹⁸Boodfum to on don cuklano ko woodi wakkatiiji fuu, naa sey to mi don wondi bee moodon tan.

¹⁹Onon bikkoy am, mi don yara bone ngam daliila moodon fahin, bana luuwe besnando, haa to jaati Almasiihu wangi laabfum nder moodon.

²⁰Teema mi yelanno wondugo bee moodon jonta, haa mi wolwana on bee laawol godngol. Haala moodon sakli yam!

Misaalu Hajara e Saraatu

- ²¹Mbi'eedam onon yidbe leestango tawreeta, on nanaay ko ka wi'ata na?
- ²²Deftere wi'i: Ibrahiima woodi bibbe dɔdo, oo bii Hajara, kordɔ, oya boo bii Saraatu, debbo dimo.
- ²³Bii kordɔ danyaama fodde dabiya yimbe, ammaa bii dimo danyaama fodde iinawol Allah.
- ²⁴Ndaa ko saawi nder haala ka'a: Rewbe dɔdo be'e, be alkawalji dɔdi: Alkawal gootal, waato Hajara, iwi haa hooseere Sina, don danya maccube.
- ²⁵Hajara, dum hooseere Sina nder lesdi Arabiya. O foti bee Urusaliima, berniwol jontawol, joodiingol bee bikkoy mum nder maccungaaku.
- ²⁶Ammaa Urusaliima ngol asama, ngol dimol. Kangol woni daada meeden.
- ²⁷Ngam Deftere wi'i: "Seya, an dimaro, mo maraay bikkoy. Hoolu bee seyo, an mo meedaay yarugo bone luuwe. Ngam bikkoy gudinaado buran koy mardo gorko duudugo."
- ²⁸Deerdam'en, bana Isiyaaku, on laati bibbe danyaabe fodde iinawol Allah.
- ²⁹Ammaa bana booyima danyaado fodde dabiya yimbe toonyi danyaado fodde Ruuhu Allah, jonta boo bana non dum wa'i.
- ³⁰Ammaa dume Deftere wi'ata? "Riiw kordɔ bee biyum fuu, ngam bii kordɔ rondataa bee bii dimo."
- ³¹Deerdam'en, enen en laataaki bibbe kordɔ, ammaa en bibbe dimo.

Galaatiya'en 5

Ndimu Masiihinke'en

- ¹Almasiihu rimɗini en haa en njooɗo en rimbe. Ngam man tabite nder ndimu, taa acce godɗo wartira on maccube fahin.
- ²Nanneedam! Min Pol ko mbi'anmi on: To on njabi juulnaago, nden kam Almasiihu nafataa on sam.
- ³Koo moy jabi juulnaago, goonga mi don wi'a mo fahin, doole o dɔwtano tawreeta fuu.
- ⁴To on don dabbita adilaaku Allah dow laawol tawreeta, nden kam on cenndiri bee Almasiihu, on ngalaa gedal haa mo'ere Allah boo.
- ⁵Minin kam min don tammi Allah adilinan min. Dum iwi haa nuddinki, min don ndeena dum bee baawde Ruuhu.
- ⁶Ngam to godɗo don nder kawtal bee Almasiihu, juulnol malla saadoniiku walaa saman. Nuddinki baɗginanki yiide tan mari saman.

- ⁷On puddfi laawol mon boodfum. Moy darni on, hadi on dɔwtanaago goonga?
- ⁸Wasuyeewol man iwaay haa Allah ewniido on.
- ⁹Taa ngejjite: “Ufnirdum sedda ufnan kullu fuu.”
- ¹⁰Ammaa ngam daliila Jawmiraawo mi don hooli on, mi anndi on numataa bee hakkiilo feere. Mo fitini on o kiiteteedo, koo dum moye.
- ¹¹Deerdam'en, to mi tokkitinno waazingo nafuuda juulnol haa jonta, nden kam be toonyataakono yam e haala gaafaangal Almasiihu boo laatataakono daliila fergere!
- ¹²Fitinbe on be'e, ndikka be ta'a les mabbe fuu!
- ¹³Deerdam'en, Allah ewni on haa on laato rimbe. Tan nii taa ndimu ngu'u laato hujja ngam yeedugo fodde suunooji mon, ammaa sey koo moy jaggano deerdum bee yiide.
- ¹⁴Tawreeta fuu moobi nder wolde woore: “Yid keeddiddiraawo ma bana no a yidiri hoore ma.”
- ¹⁵Ammaa to on don natindira, on don nyaamindira bana dabbaaji kalludi, kakkile ngam taa on nattindira.

Bonnonda suunooji e nafuuda Ruuhu

- ¹⁶Ndaa ko ngidmi wi'go: Ngeede fodde Ruuhu Allah, nden kam on mbaadataa ko suunooji neddo ngidi.
- ¹⁷Ngam suunooji neddo don hona Ruuhu Allah, Ruuhu Allah boo don hona suunooji neddo. Ngam daliila konaangu ngu'u on mbaawataa wadugo ko ngiddon.
- ¹⁸Ammaa to Ruuhu Allah don dowa on, nden kam tawreeta walaa baawde dow moodon.
- ¹⁹Kuude de suuno neddo huuwata de bangude: Dum kuude cementiniide e cobki e daakaareeku
- ²⁰e dewki labbi e hiila e nganyngu e jokkirgol e kaajal e haa'inaare e mawnitaare e cenndol e bidu'aakuuji
- ²¹e suuno e wuykere e pijirle kallude e kuude godde irin de'e. Ko mbi'mi on diga booyma, sey mi wi'a dum fahin: Huuwanbe irin kuude de'e ndonataa laamu Allah.
- ²²Ammaa ko Ruuhu Allah rimata dum yiide e seyo e salaaman e munyal e endam e mboodeenga e hoolaare
- ²³e yanƙinaare e nangtaare. Tawreeta hadataa kuuje de'e.

²⁴Koo moy laati godɗo Almasiihu Yeesu, tiggi banndu mum bee gidaafi e suunooji maaru haa gaafaangal.

²⁵Ruuhu Allah hokki en ngeendam, nden kam accen Ruuhu man dowa en.

²⁶Taa en mawnito, taa en tikkindira, taa en kaajindira.

Galaatiya'en 6

Wallindirgo roondaago dongle

¹Deerdam'en, to on tawi godɗo don wada aybewol koo ngole, onon dwtaniibe Ruuhu Allah, lorne mo bee yanƙinaare dow laawol boodɗgol. Kakkilane ko'e mon ngam taa onon boo on nasta nder jarribeeki.

²Mballindire roondaago ko don teddana on, bana nii kibbinirton umroore Almasiihu.

³To godɗo laari hoore mum bana o mawɗo, asee boo walaa no o wa'i, nden kam o zammabe hoore maako.

⁴Sey koo moy linya kuugal mum. Nden o heban seyoraago ngal, walaa haaje o foonda ngal bee ngal godɗo.

⁵Ngam koo moy roondoto dongal muudum.

⁶Sey ekkitinaado wolde Allah sennda jawdi muudum fuu bee ekkitinoowo muudum.

⁷Taa zammbe ko'e mon! Godɗo waawataa jancugo Allah. Ko nedɗo aawi fuu, kanjum sodata.

⁸Mo aawi ko fottanta suunooji mum, sodan ko suunooji ndimata, waato halkere. Ammaa to o aawi ko fottanta Ruuhu, o sodan ko Ruuhu rimata, ngeendam nduumiidam.

⁹Taa comen wadugo ko fotti, ngam to en tampaay, en codan to wakkati man yottake.

¹⁰Ngam maajum, nde nii en kebi laawol man, sey en ngadana yimbe fuu boodum, sakkomaa haa deerdiraabe men nuɗɗinbe.

Wasuyeeji ragareeji e koofli

¹¹Ndaare karfeeje mawɗe de mbinndanmi on bee juɗngo am!

¹²Dabbanbe yerduye yimbe bee kuude banndu don ndoola on juulnaago ngam taa Yahuudu'en toonyo be ngam daliila gaafaangal Almasiihu tan.

¹³Ngam koo juulniibe man bee ko'e muudum'en dwtantaako tawreeta. Be ngidi on njuulno ngam haa be njuroro ko be ngadi dow balli mon.

¹⁴Min kam, mi jurortaako koo dume, sonaa gaafaangal Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu. Daliila gaafaangal, duniyaaru waafaama heedi am, min boo mi gaafaado heedi maaru.

¹⁵Ngam maajum juulnol malla saadooniiku fuu walaa saman. To goddo laatake neddo keso, kanjum tan mari saman.

¹⁶Tokkotoobe farilla ka'a fuu, Allah hokku be salaaman e mo'ere, non boo haa Isra'iila, ummaatoore Allah goongaare.

¹⁷Yeeso do, taa goddo fitinammi. Min mi maccudo Yeesu, battajje haa banndu am don mbangina dum.

¹⁸Onon deerdam'en, mo'ere Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu wonda bee moodon. Aamiina!

Efesu'en

Efesu'en 1

Koofngol

¹Min Pol, nelaado Yeesu Almasiihu fodde muuyo Allah, mi don winndana on, onon senaabe wonbe haa Efesus e nuddinbe Yeesu Almasiihu :

²Allah, Baabiraawo men e Jawmiraawo Yeesu Almasiihu ndokka on mo'ere e salaaman.

Barkaaji Allah dokkaadi nder Almasiihu

³Yettoore laatano Allah, Baabiraawo Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu mo barkidini en bee barka koo kayeeha fodde Ruuhu haa asama nder Almasiihu:

⁴Diga o tagaayno duniyaaru tawon, o subi en nder Almasiihu haa en laato senaabe, be ngalaa aybe yeeso maako nder yiide maako.

⁵Diga booyima o aarti o subi en haa en laato bibbe maako daliila Almasiihu. O muuyi dum ngam dum fottani mo.

⁶Mangtoore laatano teddungal maako ngam daliila mo'ere nde o mo'ani en bee Bidfo maako gidaado.

⁷Ngam daliila y'iyyam Almasiihu ndufaadam keɓɓen coottaari e yaafuye hakkeeji men fodde mo'ere Allah duudnde.

⁸Allah duuddinani en nde, hokki en hikma e hakiilo fuu.

⁹O anndini en sirri muuyo maako, o wadi anniya ka'a nder Almasiihu diga booyima ngam dum fottani mo,

¹⁰haa o hibbina dum nder saa'iire fottannde, o hawta kuuje gonde nder asama e dow lesdi fuu dow ardaangal Almasiihu.

¹¹Barka Almasiihu enen boo en kebi gedal kisndam meeden. Allah, baɗando koo dume fuu fodde nufaye muuyo mum, subi en diga booyima.

¹²O wadi dum ngam haa min mangta teddungal maako, minin aartube tammoraago Almasiihu.

¹³Non boo on nani wolde goonga, waato Linjiila kisndam mon, on nuddini mo, Allah boo wadi on lamma Ruuhu Ceniido mum mo o iinani on.

¹⁴Ruuhu man woni jengina ndongu meeden, haa ndonen ngu to o sootti en. Mangtoore laatano teddungal maako!

Yettoore e tornde

¹⁵Ngam maajum, min boo nde mi nani haala nuddinki mon dow Jawmiraawo Yeesu, non boo haala yiide mon heedi senaabe fuu,

¹⁶mi accataa yettugo Allah ngam daliila moodon. Mi don siftora on foroy nder do'aaje am,

¹⁷mi don toro Allah, mo Yeesu Almasiihu Jawmiraawo men, Baaba teddungal, hokka on hikma e wanjinaana on goonga bee Ruuhu mum haa anndon mo.

¹⁸Allah yaynana hakkilooji mon bee jayngol mum, haa on paama no tammunde iwnde diga ewnaandu maako wa'i, non boo jeynitaare teddungal ndonngu ngu o sigani senaabe maako.

¹⁹On paama boo baawde maako burde mawnugo de o huuwrata heedi meeden, enen nuddinbe fodde semmbe maako mawnde.

²⁰Baawde de'e, Allah huuwtiniri de nde o ummitini Almasiihu caka maaybe, o jo'ini mo haa nyaamo maako haa asamanji.

²¹Haa ton Almasiihu don laamo dow mawbe asama e marbe laamu e marbe baawde e jawmiraabe e inde teddude ewneteede koo deye, naa nder zamanuuru ndu'u tan, ammaa nder waranndu boo.

²²Allah wallini koo dume les kosde maako, wadi mo dow koo dume, laatini mo hooreejo jama'aare nuddinbe.

²³Kayre woni banndu Almasiihu. Nder maare Almasiihu don bee hoore mum, kanke don hebbina koo dume fuu, koo toy.

Efesu'en 2

Diga maayde haa ngeendam

¹Naane kam on maaybeno ngam daliila aybeeji e hakkeeji mon.

²On ngeedino nder maaji fodde jahargal duniyaaru ndu'u e fodde ardiido laamu ngonngu nder hawa. Koo jonta boo o don huuwa nder tuurtube dow umrooje Allah.

³En fuu en latino bana mabbe, en tokkino suunooji balli men. En mba'dino ko balli men e hakkiilooji men dabbi fuu. Nde non en mbaano, tikkere Allah donno dow meeden bana dow yimbe wodbe fuu.

⁴Ammah Allah o duuda-hinnuyeejo. Daliila yiide maako mawnde nde o yidiri en,

⁵koo nde en maaybeno daliila aybeeji meeden, o yeeditini en hawtaade bee Almasiihu – bee mo'ere maako kebrudon kisndam.

⁶Allah ummitini en hawtaade bee Almasiihu, jo'ini en hawtaade bee maako haa asamanji,

⁷ngam hollango zamanuui garandi mo'ere maako duudnde, waato mboodeenga nga o woonani en nder Yeesu Almasiihu.

⁸Ngam bee mo'ere maako kebrudon kisndam ngam on nuddini. Dum iwaay haa moodon, dum dokkal Allah.

⁹Dum iwaay boo haa kuude mon, ngam taa goddo juroro.

¹⁰Ngam Allah bee hoore mum tagi en. O tagi en nder Yeesu Almasiihu haa en kuuwa kuude boodde. Kanje boo, Allah aarti taaskitini de haa en kuuwa de.

Laatiibe banndu wooru

¹¹Ciftore du'um: Naane on yimbe ummaatooje goddeno fodde dabiya neddo. Yahuudu'en, juulniibe don mbi'a on, on saadooni'en. Juulnol mabbe, dum juulnol banndu ngol yimbe mbadata.

¹²Saa'i man on ngonaayno nder Almasiihu, on laataakino yimbe ummaatoore Isra'iila, on jananbeno, on nastaayno nder alkawalji di Allah habbuno bee ummaatoore mum, on kebaayno iinawol Allah. On donno njoodi nder duniyaaru ndu'u bilaa tammunde e bilaa Allah,

¹³ammaa jonta nder kawtal bee Yeesu Almasiihu, onon daayinoobe bee Allah go, on baditinaama daliila yiy'am Almasiihu.

¹⁴Ngam kanke woni salaaman meeden, o wartiri Yahuudu'en e ben laataakino Yahuudu'en fuu ummaatoore woore. Bee maayde maako o yibbiniri mahol cenndungol caka meeden e o timmini konnaagu caka meeden.

¹⁵O wili tawreeta bee umrooje mum e farillaaji mum, haa o hawta asliiji didi di'i, o laatina di goddo keso gooto nder maako, o tabitina salaaman,

¹⁶o sulhindira asliiji didi di'i bee Allah, nder banndu wooru bee maayde maako dow leggal gaafaangal, o itta konnaagu.

¹⁷O wari waazingo kubaruwol belngol, ngol salaaman haa moodon, onon daayiibe e badiibe fuu.

¹⁸Ngam daliila maako en fuu en kebi laawol yottaago Baabiraawo nder Ruuhu gooto.

¹⁹Ngam maajum jonta kam, onon yimbe ummaatooje, naa on jananbe malla hodbe fahin, ammaa on kawti bee senaabe wodbe, on don nder ummaatoore Allah, on yimbe saare Allah boo.

²⁰On njo'inaama dow cabbaaje nelaarabe e annabi'en. Yeesu Almasiihu bee hoore mum woni hayre talkumooore.

²¹Nder maako gebe nyibaalo man fuu don pottotira, haa ngol mawna, ngol laatano Jawmiraawo haykaliiru seniindu.

²²Nder kawtal bee maako onon boo on don mahe hawtaade bee mabbe ngam haa nyibaalo ngo'o laato joodorde nde Ruuhu Allah joodoto haa muudum.

Efesu'en 3

Kuugal Pol nder ummaatooje

- ¹Ngam man min Pol, kabbaaɗo daliila Almasiihu Yeesu ngam moodon, onon yimbe ummaatooje godɗe ...
- ²On meedi nanugo haala kaliifaaku ngu Allah halfini yam ngam moodon fodde mo'ere nde o mo'ani yam.
- ³Bee wahayu o waɗginani yam anniya maako sirriiha, bana ko aartumi winndango on bee bolle seɗɗa.
- ⁴To on njaɗngi ɗum, on anndan no mi faami sirri Almasiihu.
- ⁵Sirri man o waɗginanaayno yimbe booyma nder gide caaliide ammaa o waɗgini ɗum jonta bee Ruuhu maako haa senaabe mum nelaabe e annabi'en mum.
- ⁶Ndaa sirri oo: Daliila Linjiila, yimbe ummaatooje godɗe boo laatoto ronoobe, be laatoto terɗe haa banndu Almasiihu, be keɓan boo ko Allah iinani Isra'iila nder Yeesu Almasiihu.
- ⁷Allah mo'ani yam, waɗi yam jaggiido mum. Bana nii o waari ɗum nder am bee baawɗe maako,
- ⁸min laatiido baawoojo baawo'en caka senaabe fuu. Ammaa Allah mo'ani yam, halfini yam waazu Linjiila haa ummaatooje, haa mi anndina ɗe jeynitaare Almasiihu ɗuudnde nde heɓtataake sam,
- ⁹mi holla ɗe fuu no Allah hiɓɓinirta anniya mum sirriiha. Allah, tagɗo kuuje fuu suudino ka diga zamanuuji ciwaa,
- ¹⁰haa o waɗginira jonta hikma maako feere feereeha bee jama'aare nuɗɗinbe haa mawbe asama e marbe laamu nder asamanji.
- ¹¹Allah waɗi ɗum fodde nufayeere nde o nufino diga booyma, o timminira nde bee Almasiihu Yeesu, Jawmiraawo meeden.
- ¹²En ɗon nuɗɗini mo, ngam maajum, haa maako keɓɗen duɗayeere yottaago Allah bee hoolaare.
- ¹³Ngam maajum mi ɗon toro on, taa on tampa ngam daliila boneeji ɗi mi ɗon yara ngam moodon, kanji ngoni tedduŋgal mon.

Yiide Almasiihu

- ¹⁴Ngam man mi tuggi koppi am yeeso Baabiraawo.
- ¹⁵Haa maako, ko wi'ete saare fuu haa asama e dow lesdi hebi innde mum.
- ¹⁶Mi ɗon toro Allah fodde jeynitaare tedduŋgal mum, haa o semmbidina berɗe moodon bee baawɗe Ruuhu maako,

¹⁷haa Almasiihu joodo nder berde mon daliila nuddinki mon, on tabita dow yiide, on cemmida nder maare,

¹⁸ngam haa on keba faamugo, onon e senaabe fuu no yiide Almasiihu yaajiri, juutiri, towiri e luggiri,

¹⁹haa anndon yiide Almasiihu boo, koo to nde buri faamu neddo, haa Allah hebbina on bee jeynitaare muudum fuu.

²⁰Allah waawan wadugo ko buri do'aaaje men e numooji men piw fodde semmbe huuwaande nder meeden.

²¹Teddungal laatano mo nder jama'aare nuddinbe, non boo nder Yeesu Almasiihu, haa gide fuu, haa abada abadin. Aamiina!

Efesu'en 4

Banndu wooru

¹Mi don wasa on, min, kabbaado ngam daliila Jawmiraawo: Ngeede fodde ko fottanta ewnaandu ndu Allah ewnori on.

²Laate tum yanjiniibe e delma-gikku'en e munybe, munyindire bee yiide.

³Tiine aynugo ngootaaku Ruuhu nder joonde salaaman hawtunde on:

⁴Woodi banndu wooru e Ruuhu gooto non boo tammunde woore daliila ewnaandu ndu Allah ewnori on,

⁵woodi Jawmiraawo gooto e nuddinki gooti e baptisma ngoota.

⁶Woodi Allah gooto tan, kanke woni Baabiraawo yimbe fuu, o don laamano be fuu, o don huuwra bee mabbe fuu, o don nder mabbe fuu boo.

⁷Koo moy meeden hebi mo'ere deydey gedal ngal Almasiihu hokki mo.

⁸Ngam man, Deftere wi'i: "O eengi haa nokkuure townde, o yahri nanngaabe. O hokki yimbe dokke."

⁹"O eengi": Dume dum yidi wi'go? Naa dum yidi wi'go o aarti o jippi haa nokkuje lesdi burde leesugo na?

¹⁰Jippiido oo, kanke woni eengudo haa dow asamanji fuu ngam haa o hebbina tagefooji fuu.

¹¹Kanke woni dokkudo dokke: O wadi wodbe nelaabe, wodbe annabi'en, wodbe waazoobe, wodbe boo waynaabe e ekkitinoobe

¹²ngam haa be taaskitina senaabe ngam kuude muudum'en, ngam mawningo banndu Almasiihu boo,

¹³haa to en fuu en kawriti bee nuddinki gooti e anndal Bidɗo Allah gootal, en mawni bana godɗo mawɗo, en njotto darnde Almasiihu timmunde,

¹⁴en meetataa laataago bikkoy koy y'uuge ndimmbinta, tokkotookoy ekkitinolji pewooji e rikici yimbe, dabareeji mabbe estataa en.

¹⁵Ammaa bee wolwindirgo goonga bee yiide, sey en mawna gal bakeeje fuu heedi Almasiihu, laatiido hoore banndu.

¹⁶Ngam daliila maako terɗe banndu fuu ɗon pottotira, banndu ɗon hawti bee jokke mum koo ɗeye, ɗe ɗon njogi ndu, kala tergal fuu ɗon huuwa kuugal mum, banndu ɗon besdo, ɗon mawna bee yiide.

Ngeendam kesam nder kawtal bee Almasiihu

¹⁷Ndaa ko mbi'anmi, mi ɗon tiddina on bee innde Jawmiraawo: Taa tokke yeedugo bana heefeerbe ngeedirta. Kambe, numooji mabbe ɗon majjina be.

¹⁸Hakkiilooji mabbe nyiɓbi, ko'e mabbe caati daliila sooynde anndal mabbe. Ngam maajum be cenndi bee ngeendam ɗam Allah hokkata.

¹⁹Be cemtataa, be njoofi ko'e mabbe haa daakaareeku ngam huuwugo kuude cobɗe koo ɗeye bee suunooji mabbe fuu.

²⁰Onon kam naa kuude ɗe'e on ekkiti haa Almasiihu.

²¹Dum Yeesu nandon e ɗum ekkitinol maako njabɗon, ngam goonga ɗon haa maako:

²²O ekkitini on ngam haa on ceeda bee nedɗo mon booymaajo e bee gikku mum booymaawu, mo suunooji mum ɗonno majjina, kalka ɗum,

²³non boo on acca Ruuhu Allah hesɗitina hakkiilooji mon,

²⁴on borno nedɗo keso mo Allah tagi nder adilaaku e senaare goonga muuɗum.

²⁵Nden kam acce fewugo, mbolwindire goonga, ngam en fuu en terɗe haa banndu wooru.

²⁶To on tikki, taa mbaɗe hakke. Taa on nyalla bee tikkere,

²⁷taa on ndokka Iblisa laawol nanngugo on.

²⁸Laatinooɗo gujjo, taa meeta wujjugo. Sey o huuwa kuugal laabngal bee juude maako, haa o wuura, o walla laafube boo.

²⁹Taa mbolwe bolle naawɗe, sey nafooje, mawninooje, kaandude, haa on mo'ana nananbe on.

³⁰Taa mettine Ruuhu Ceniido, ngam bee maako Allah waɗani on lammba maral muuɗum, haa o sootto on nder nyalaade coottuki.

³¹Cottine mettamberam e bernuki e tikkere e haa'inaare e tufle fuu diga nder berde mon. Itte nganyaandi fuu boo caka moodon.

³²Mboonindire, endootire, njaafotire bana Allah yaaforani on nder Almasiihu.

Efesu'en 5

Wondugo bee annoora

¹Ngam maajum mbade ko Allah wadata nde nii on bibbe maako yidaabe.

²Ngeede nder yiide bana no Almasiihu yidiri en, o hokki yonki maako ngam meeden. O lii'ani ki Allah bana kirsaadum, bana dokkal marngal uurengol belngol.

³Bana no dum haandani senaabe, taa haala daakaareeku e cobki koo kiye e suuno wolwe caka moodon.

⁴Non boo bolle cementiniide e meereeje e tunwude. Ndikka on mbolwa bolle gettooje.

⁵On anndi, walaa daakaareejo malla cobdo malla cuunaado, waato dewoowo labbi, hebata ndonngu nder laamu Almasiihu e Allah.

⁶Taa acce goddo esta on bee haalaaji meereeji. Ngam daliila kuuje de'e tikkere Allah don ukkano tuurtanbe dow maako.

⁷Taa kawte bee mabbe sam.

⁸Booyima on donno nder nyibre, ammaa jonta on don nder annoora ngam daliila kawtal mon bee Jawmiraawo. Ngam maajum ngeede bana yimbe annoora,

⁹ngam annoora don rima mboodeenga e adilaaku e goongaaku fuu.

¹⁰Tiine hebtugo ko fottanta Jawmiraawo.

¹¹Taa kawte bee huuwoobe kuude meereeje de nyibre, ndikka on pefta de.

¹²Fakat, kuude de be kuuwata bee sirri, koo wolwugo de maa dum cementudum.

¹³Ammaa to annoora feftini dum fuu dum wangan.

¹⁴Ngam ko wangi fuu laatake annoora. Ngam maajum dum wi'a: "Fin, an daaniido, ummita e maayde! Nden kam Almasiihu yajnante."

¹⁵Ngam maajum kakkilane yahdu mon boodum, ngam taa on laato faataabe, ammaa hikma'en.

¹⁶Naftore wakkati, ngam nyalaade jontaafe de kallufe.

¹⁷Ngam maajum, taa laate faataabe, ammaa paame ko woni muuyo Jawmiraawo.

¹⁸Taa nguyke, ngam nguykinoojam yahran haa daakaareeku. Ndikka on acca Ruuhu Allah heewa nder moodon.

¹⁹Hawtaade, ngime jabuuraaje e mangtooje e gime iwde diga Ruuhu. Ngimane Jawmiraawo, mangte mo bee jabuuraaje bee berde mon fuu.

²⁰Ngette Allah Baabiraawo koo ndey ngam koo dume bee innde Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu.

Worbe e rewbe nder teegal

²¹Koo moy moodon leestana wodbe ngam daliila dowaare mon haa Almasiihu.

²²Onon rewbe, leestane worbe mon bana on don leestana Jawmiraawo.

²³Ngam gorko woni hoore debbo bana Almasiihu laatori hoore jama'aare nuddinbe. Kanke woni kisnoowo jama'aare laatiinde banndu maako.

²⁴Bana jama'aare nuddinbe don leestana Almasiihu, non rewbe boo sey leestana worbe muudum'en nder koo dume fuu.

²⁵Onon worbe, ngide rewbe mon bana Almasiihu yidiri jama'aare, hokki hoore muudum ngam maare,

²⁶haa o sena nde, o labbina nde bee ngiiwam wolde maako,

²⁷haa o darna jama'aare marnde teddungal nde'e yeeso maako bilaa batte malla nyodi e ko nanndi, ammaa nde seniinde, bilaa aybe.

²⁸Bana non boo worbe, sey be ngida rewbe mabbe bana be ngidiri balli mabbe. Gorko gidde debbo mum, yidi hoore muudum.

²⁹Fakat, walaa mo wanyata banndu mum, ammaa o nyaamnan ndu, o aynan ndu bana Almasiihu don wadana jama'aare nuddinbe,

³⁰ngam enen en terde banndu maako.

³¹Ngam maajum: "Gorko accan baaba muudum e daada muudum, dakkotiran bee debbo muudum, be dido be laatoto banndu wooru."

³²Sirri luggudo don nder aayaare nde'e. Haa am kam, nde don wolwa haala Almasiihu bee jama'aare mum.

³³Ammaa nde don wolwana onon boo: Sey koo moy moodon yida debbo mum bana hoore mum, debbo boo dowaana gorum.

Efesu'en 6

Bikkoy e saaro'en

¹Onon bikkoy, dowaane saaro'en mon ngam daliila Jawmiraawo. Kanjum dum kaandudum.

²“Teddin baaba ma e daada ma”, kanjum woni umroore aranndeere marnde iinawol:

³“Nden kam a heban hayru, balde ma njuutan dow lesdi.”

⁴Onon baabiraabe, taa mettine bikkoy mon berde, ammaa mawnine koy, elte koy bee wasuyeeji iwdi haa Jawmiraawo.

Jeyaabe e jawmiraabe

⁵Onon jeyaabe, dowlane jawmiraabe mon haa duniyaaru bee kulol e diwngol e bernde laabnde, bana on don dowlana Almasiihu.

⁶Dowlane be, naa gite mabbe tan haa on ngerdano be, ammaa bana jeyaabe Almasiihu, kuuwe muuyo Allah bee berde mon fuu.

⁷Kuuwe kuugal mon bee ngida mon bana huuwanoo be Jawmiraawo, naa yimbe.

⁸On anndi, kuude boodde de goddo huuwata fuu, koo o maccudo koo o dimo, Jawmiraawo warjoto mo.

⁹Onon jawmiraabe, njogore jeyaabe mon bana non. Acce furkitaago be. On anndi onon bee mabbe fuu, on ngoodi Jawmiraawo mo don haa asama. Kanke o senndindirtaa yimbe.

Balmi Masihiinkejo

¹⁰Ndaa ko luttu wi'eego: Cemmbide tum nder kawtal mon bee Jawmiraawo bee baawde maako mawde.

¹¹Koo'e balmi Allah fuu ngam haa on mbaawa dartanaago dabareeji Iblisa.

¹²Ngam en kabataa bee yimbe, ammaa bee mawbe asama e marbe laamu, bee marbe baawde dow duniyaaru nyibundu ndu'u, bee ruuhuuji kalludi gondi nder asamanji.

¹³Ngam maajum njoge balmi Allah, haa on keba dartanaago konneejo to nyalaade hallunde wari. To on njaalake koo dume fuu, nden kam on tabitan.

¹⁴Ndare boodum kadi, taade goongaaku bana taadorgol, borne adilaaku bana sulke.

¹⁵Taaskitaago waazingo kubar salaaman laato pade haa kosde mon.

¹⁶Koo ndey fuu njoge nuddinki bana wawarde. Bee maare nyifoton kuri Saydaanu giiteleeji fuu.

¹⁷Kufne kisndam bana hufneere njamndi, njoge wolde Allah boo bana kaafahi Ruuhu Allah.

¹⁸Tum mbaade do'aaje e torde feere feereeje bee ballal Ruuhu Allah. Ayne, taa acce do'anaago senaabe fuu.

¹⁹Tore mo ngam am boo, haa o hokkammi bolle pottude ngam wangingo sirri Linjiila bee dartaare.

²⁰Koo mi kabbaado nder fursina jonta, mi wakiiliijo Linjiila. Ndo'aneedam haa mi waazina ka bee dartaare bana no dum haandani yam.

Koofli

²¹Tikikus, deerdiraawo men gidaado, jaggiido Jawmiraawo koolaado anndinan on haa on paama onon boo no njoodoriimi e ko mbaɗanmi fuu.

²²Mi neli mo haa moodon bee anniya haa o anndina on joonde amin e o de'itina berde mon.

²³Allah Baabiraawo e Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo, ndokka deerdiraabe salaaman e yiide hawtaade bee nuddinki.

²⁴Mo'ere Allah wonda bee yidɓe Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu bee yiide nde wonnataako!

Filippi'en

Filippi'en 1

Koofngol

¹Min Pol e Timote, maccube Yeesu Almasiihu, min don mbinndana on, onon senaabe Yeesu Almasiihu wonbe haa Filippi fuu e ardiibe e walloobe jama'aare nuddinbe :

²Allah, Baabiraawo men e Jawmiraawo Yeesu Almasiihu ndokka on mo'ere e salaaman.

Tornde Pol ngam nuddinbe wonbe haa Filippi

³Koo ndeye mi siftori on, mi don yetta Allah am ngam moodon,

⁴tum mi don do'ano on fuu bee seyo nder do'aaje am fuu,

⁵ngam on mballi yam anndingo Linjiila diga nyannde aartunde haa wargo hannde.

⁶Mi anndi fakat, Allah puɗɗuɗo kuugal boodngal nder moodon timminan ngal boo haa nyalaade nde Yeesu Almasiihu loroyto.

⁷Dum pottudum mi don numana on bana nii, ngam mi yidi on masin. On fuu on kawti bee am nder kuugal ngal Allah mo'ani yam saa'i mi kabbaado nder fursina, saa'i mi seedani Linjiila yeeso kiita e mi tabitini ka.

⁸Allah woni ceedoowo yam, o anndi no mi yidiri on fuu bee yiide mawnde, iwnde haa Yeesu Almasiihu.

⁹Mi don toro Allah du'um: Haa yiide mon besdo yeeso yeeso bee faamu e anndal koo ngale,

¹⁰nden kam on paaman ko buri fottugo, on laatoto laabbe, on ngalaa feloore nyannde nde Almasiihu loroyto,

¹¹on heewbe nafuuda kuude adiliije barka Almasiihu ngam teddinki Allah e mangtoore mum.

Koo dume fuu ngam Linjiila

¹²Onon deerdiraabe, mi yidi on paama boodum: Ko hebi yam walli maa kuugal Linjiila yahugo yeeso yeeso.

¹³Yimbe laamorde fuu e wonbe koo toy fuu anndi bee laabum jonta mi kabbaado daliila Almasiihu.

¹⁴Kabborli am cemmbidini berde deerdiraabe duudbe nder kawtal muudum'en bee Jawmiraawo, be don besda waazingo wolde Allah bee tiinaare bilaa kulol.

- ¹⁵Goonga kam, wodɓe don ngaazina kubar Almasiihu ngam daliila kaajal malla ngam be ngidɓi gaabotiral. Ammaa wodɓe don mbaɗa dum bee numo woodɗo,
- ¹⁶ngam be ngidɓi Almasiihu, be anndi Allah darni yam ngam kuugal seedaago Linjiila.
- ¹⁷Ammaa beya don ngaazina kubar Almasiihu bee numooji kaajudi, anniyaaji maɓɓe laabaay. Be don ɗaɓɓa tullingo torraaji am nder fursina.
- ¹⁸Ko yaali yam! To be don ngaazina kubar Almasiihu koo noy, koo bee naafikaare koo bee goonga, min kam mi seyori dum. Koo yeeso do boo mi seyorto dum,
- ¹⁹ngam mi anndi timmoode billaaje man dum kisndam am, barka do'aaje mon e ballal Ruuhu Yeesu Almasiihu.
- ²⁰Ndaa ko ngenwanmi e ko tammiimi: Walaa ko semtintammi, ammaa bana foroy, non jonta, mi anndi fakat yimɓe teddinan Almasiihu ngam ko tammi hebugo yam, koo bee ngeendam am koo bee maayde am boo.
- ²¹Min kam, Almasiihu woni ngeendam am, maayugo boo dum riba.
- ²²Ammaa to yeedugo nafa kuugal am, nden kam mi anndaa ko cubanmi.
- ²³Hakkiilo am senndake ɗiɗi: Mi yeli dillugo ngam wondugo bee Almasiihu, kanjum burantam woodugo piw,
- ²⁴ammaa ngam daliila moodon, ndikka mi yeeda tawon.
- ²⁵Ngam maajum mi anndi fakat mi joodoto, mi wonda bee moodon fuu ngam haa njahon yeeso yeeso e haa ceyon nder nuddinki mon.
- ²⁶Nden kam, to mi wari haa moodon fahin, seyo moodon nder kawtal bee Yeesu Almasiihu besdan ngam daliila am.
- ²⁷Tan nii ngeede fodde ko haandani Linjiila Almasiihu. Koo mi heban wargo haa moodon, mi yi'a on, koo mi hebataa boo, sey mi tawa, on don tabiti dow hakkiilo wooto, on don kabda hawtaade ngam goonga Linjiila bee bernde woore.
- ²⁸Taa acce konne'en kulna on koo seɗɗa. Ngam maɓɓe kam, dum don holla halkere maɓɓe, ammaa ngam moodon dum don holla kisndam mon. Dum iwi diga Allah.
- ²⁹Allah mo'ani on ngam daliila Almasiihu, naa ngam haa on nuddina mo tan, ammaa ngam haa on njara bone ngam maako boo.
- ³⁰On don kawti bee am nder habre woore. Naane on ngi'no habre am nde'e. On nani koo jonta boo mi don nder maare.

Filippi'en 2

Yankinaare Almasiihu e manngu muudum

¹Almasiihu semmbidini on na? Yiide maako suusdini on na? Ruuhu maako hawti on na? On don ngidindira na? On don endindira na?

²To nonnon, nden kam timmidine seyo am: Njoodode on narrube, nder yiide woore e bernde woore e anniya ngoota.

³Taa ngade koo dume bee numooji kaajudi malla ngam mantoraago ko'e mon. Ammaa nder yanjinaare, ndaare wodbe bana burbe on.

⁴Taa goddo hakkilana ko nafata hoore mum, ammaa ko nafata wodbe.

⁵Numo moodon laato bana ngo Yeesu Almasiihu:

⁶Kanko o Allah, bee non fuu o joodoraaki darnde maako,

⁷o acci ko o marno fuu, o wartiri hoore maako maccudo, o laati gooto caka yimbe, yimbe annditi mo o neddo.

⁸O leestini hoore maako, o dwtani Allah haa yotti maayde, maayde dow leggal gaafaangal.

⁹Ngam man Allah bangti mo dow koo dume, hokki mo innde burnde inde fuu.

¹⁰Nden kam bee innde Yeesu koo moy nder asama e dow lesdi e les lesdi kofo yeeso maako

¹¹e koo moy seeda: "Yeesu Almasiihu woni Jawmiraawo" ngam teddungal Allah Baabiraawo.

Jayli nder duniyaaru

¹²Yidaabe am, saa'i mi donno wondi bee moodon, on dwtani yam foroy. Koo jonta nde mi walaadon boo, dwtaneendam, mbangine kisndam mon nder kulol e diwngol,

¹³ngam Allah bee hoore mum don huuwa nder muuyo mon e nder kuude mon fodde anniya mum mboodka.

¹⁴Nder kuude mon fuu taa ngurngurte, taa njokkire,

¹⁵ngam haa on laato laabbe be ngalaa aybe, on bibbe Allah timmube caka yimbe faasiki'en, wonniibe be'e. Njayne caka mabbe bana jayli haa duniyaaru.

¹⁶Anndine be wolde ngeendam, haa mi heba mantoraago on nyannde nde Almasiihu loroyto, ngam taa kuugal am e torra am laato meere.

¹⁷Koo to yiy'am am laatoto bana dokkal dufeteengal dow kirsaadum e dewal mon nder nuddinki mon, mi seyorto dum e mi seyodotto bee moodon fuu.

¹⁸Bana non ceyore dum onon boo, ceyode bee am.

Timote e Epafrodit

¹⁹To Jawmiraawo Yeesu muuyi, mi tammi nelugo Timote law haa moodon, ngam haa o de'itinammi bee kubar moodon.

²⁰Mi walaa goddo bana maako mo hakkiilo mum yahdi bee ngo am, mo don suklani on bee goonga.

²¹Luttube fuu don cuklani ko nafata ko'e muudum'en, naa ko nafata Yeesu Almasiihu.

²²Onon on anndi no hoolaare maako wangiri. Bana bidde kommbi baaba mum, non o huuwdi bee am ngam Linjiila.

²³Ngam man, mi tammi nelugo mo haa moodon law, to mi faami bee laabfum ko laatanto yam.

²⁴Mi don hooli Jawmiraawo boo, mi badake wargo haa moodon min bee hoore am.

²⁵Mi laari dum kaandudum mi lornana on deerdiraawo am Epafrodit, kuuwdiddiraawo am, balludo yam nder habre, nelaado mo on nelno haa am ngam humtugo haaje am.

²⁶Ammaa o don yenwa on masin, o billake jamum ngam on nani o nyawdono.

²⁷Fakat o nyawino haa o badake maayugo. Ammaa Allah endi mo, naa kanjo tan, ammaa min boo, ngam taa suno duudanammi.

²⁸Ngam man mi yaawdi lornugo mo haa moodon, haa on ceyo yi'ugo mo fahin, min boo saklere am usto.

²⁹Njabbe mo bee seyo manngo nder Jawmiraawo kadi. Teddine irin yimbe be'e,

³⁰ngam o badino maayugo ngam kuugal Almasiihu. O hasdi koo maayugo, ngam haa o hebbitina ko nakki haa ballal moodon ngam am.

Filippi'en 3

Adilaaku ngu Allah yerdoto

¹Deerdam'en, ko lutti wi'eego: Ceye daliila Jawmiraawo. Winndango on haala ka'a fahin saklataa yam, ammaa dum tabitinan on.

²Ndeente e dawaadi'en! Ndeente e wadoobe halleende! Ndeente e samdinanbe juulnol.

³Enen en mari juulnol goondungol, naa kambe, enen rewanbe Allah bee ballal Ruuhu muudum. En don mantoro Yeesu Almasiihu naa balli meeden.

⁴Min boo mi don bee jarfu mantoraago banndu am. Wodbe ma tammake ngoodi daliila mantoraago ko'e muudum'en, sakko min na?

⁵Nyannde joweetatabre am njuulnaami. Mi goddo asngol Isra'iila, lenyol Benyamin, mi Ibraniŋkeejo aslijo, wakeere tawreeta boo, mi Farisaajo.

⁶Wakeere tiinaare, mi toonyoowono jama'aare nuddinbe. Fodde adilaaku tawreeta boo, mi laabdo.

⁷Kuuje de'e fuu, booyma mi laarino de bana riba. Ammaa jonta mi don laara de bana asar, ngam daliila Almasiihu.

⁸Naa kuuje de'e tan, ammaa mi don laara koo dume fuu bana asar, ngam mi hebi ko buri dum fuu: Dum anndugo Yeesu Almasiihu, Jawmiraawo am. Ngam daliila maako ngudinmi koo dume fuu. Mi don laara dum bana mbuuwri meere, ngam haa mi heba Almasiihu,

⁹mi hawta bee maako mi mara adilaaku ngu iwaay haa dowtaare am heedi tawreeta, ammaa haa Allah mo tabitini dum dow nuddinki nder Almasiihu.

¹⁰Ngam ko ngidmi, dum anndugo Almasiihu e baawde Allah mo ummitini mo diga maayde e kawtal bee maako nder torraaji maako, mi laato nanndudo bee maako nder maayde maako,

¹¹ngam haa min boo mi yotto ummitineeki maaybe, to heboto.

Keerol dada-dada

¹²Naa mi hebi dum fuu malla mi laatake timmuɗo. Ammaa mi don dogga ngam haa mi nannga dum, ngam Yeesu Almasiihu boo nanngi yam.

¹³Fakat, deerdam'en, mi laaraay hoore am bana mi nanngi dum. Ndaa ko mbaɗanmi: Mi hoo'i anniya yejjititgo ko accumi baawo, mi don tiito ko woni yeeso,

¹⁴mi don habda yottaago keerol dada-dada, haa mi heba kebal ewnaandu ndu Allah ewnori yam nder Yeesu Almasiihu.

¹⁵Sey en numa bana non to en limi ko'e men nder timmuɗe. Koo to woodi ko paamroton bee laawol feere, Allah labbinanan on dum.

¹⁶Bee non fuu, nde nii en njottake darnde nde'e, njahden fodde darnde man hawtaade.

¹⁷Mbaɗe ko mi wadata, onon deerdam'en, cute tokkiibe misaaluwol ngol keɗon haa amin.

¹⁸Ko mbi'mi on nde duuddum, jonta mbi'anmi dum bee gondi: Duudbe laatake konne'en gaafaangal Almasiihu, yahdu mabbe don hona ngal.

¹⁹Ragare mabbe dum halkere. Deedi mabbe laati dowanteedo mabbe. Be don mantoro kuude mabbe cemtiniide. Be don cuklano kuuje duniyaaru tan.

²⁰Ammaa enen kam, haa asama wuro men woni. Diga ton boo Kisnoowo en, Jawmiraawo Yeesu Almasiihu mo min ndeenata iwoyta.

²¹Kan̄ko o waylan balli men tampuɗi leesɗi, haa ɗi laato bana banndu maako marndu teddungal, fodde baawɗe maako, waato baawɗe doolugo kuuje fuu ɗowtano mo.

Filippi'en 4

Ceyore kawtal mon bee Jawmiraawo

¹Onon deerɗam'en yidaabe, ngam man tabite bana non nder kawtal mon bee Jawmiraawo. Mi ɗon yenwa on masin, onon yidaabe am, on laati daliila seyo am e teddungal am.

²Mi ɗon toro Ewodiya e Sintike haa be narra daliila Jawmiraawo.

³An boo, kuuwɗidɗiraawo am koolaado, mi ɗon toro ma a walla rewbe be'e, ngam be kawti bee am nder haɓre ngam Linjiila, kambe e Keleman e luttube huuwɗidɗiraabe am. Inde mabbe fuu mbinndaama nder deftere ngeendam.

⁴Ceye foroy ngam daliila Jawmiraawo. Mi wi'an ɗum fahin: Ceye!

⁵Sey munyal mon wangana yimbe fuu. Jawmiraawo ɓadake wargo.

⁶Taa caklane koo ɗume, ammaa anndine Allah haaje mon fuu nder do'a e tornde, bee yettoore boo.

⁷Nden kam salaaman Allah burka faamu neɗɗo fuu, aynan berɗe mon e numooji mon nder kawtal bee Yeesu Almasiihu.

⁸Deerɗam'en, ndaa ko lutti wi'eego: Ko goonɗi fuu, ko haandi samɗineego fuu, ko laati adiliijum fuu, ko laabi fuu, ko he'i yiɗeego fuu, ko he'i teddineego fuu, ko fotti fuu e ko he'i manɗteego fuu, kakkilane ɗum.

⁹Mbaɗe ko on ekkiti, ko on kebi, ko on nani e ko on ngi'i haa am. Nden kam, Allah dokkoowo salaaman wondan bee moodon.

Yettoore ngam ballal

¹⁰Mi hebi seyo ɗuudɗngo daliila Jawmiraawo, ngam on ngidɗi wallugo yam fahin. Koo naane maa, on ngelino ɗum, ammaa on kebaayno laawol wadugo ɗum.

¹¹Mi wi'aay ɗum ngam daliila sooynde ngam mi ekkiti hey'nitaago bee ko keɓmi fuu.

¹²Mi anndi joodaago nder leestinaare bana no mi anndiri joodaago nder ɗuudeenga. Mi ekkiti hey'nitaago koo toy e koo noy, koo mi ɗon nder haarannde malla weelo, koo nder ɗuudeenga malla sooynde.

¹³Mi waawi wadugo ɗu'um fuu, ngam Almasiihu ɗon semmbidɗinammi.

- ¹⁴Bee non fuu on mbaɗi boodɗum bee hawtango yam nder billaare am.
- ¹⁵Onon Filippi'en on anndi boo, saa'i min puɗɗi waazingo Linjiila, nde ngurttiimi Makedoniya, walaa jama'aare nuɗɗinɓe walli yam bee hokkugo huunde malla ngeenaari, sey onon tan.
- ¹⁶Ngam diga mi donno haa Tessaloniiki maa, on neldi yam walliinde, naa nde woore tan.
- ¹⁷Taa nume dokke mi ɗaɓɓata. Ammaa mi yiɗi jawdi moodon heɓana on riba.
- ¹⁸Mi hebi dokkal ngal neldudon bee juɗngo Epafrodit. Mi hebi ko mi mari haaje fuu, haa ɗum furi haaje am, mi ɗon nder jeynitaare. Dum laati bana dokkal uurdi mbelɗi, kirsaadum ko Allah seyorto, yerdoto.
- ¹⁹Allah am humtanan on haajeeji mon fuu fodde risku muudum, nder tedduɗgal, bee Yeesu Almasiihu.
- ²⁰Tedduɗgal laatano Allah, Baabiraawo men haa abada abadin. Aamiina!

Koofli

- ²¹Koofne senaabe fuu bee innde Yeesu Almasiihu. Deerdɗiraabe wondube bee am koofni on.
- ²²Senaabe wonbe haa ɗo fuu koofni on, sakkomaa yimbe wonbe nder saare Kaysara.
- ²³Mo'ere Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu wonda bee moodon fuu!

Kolossi'en

Kolossi'en 1

Koofngol

¹Min Pol, nelaado Yeesu Almasiihu fodde muuyo Allah e Timote, deerdiraawo men,

²min don mbinndana on, onon senaabe wonbe haa Kolossi, deerdiraabe hoolaabe nder Almasiihu: Allah Baabiraawo meeden hokka on mo'ere e salaaman.

Pol e Timote don ngetta Allah ngam Kolossi'en

³Min don ngetta Allah, Baabiraawo Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu e min don ndo'ano on tum.

⁴Ngam min nani haala nuddinki moodon nder Yeesu Almasiihu e haala yiide moodon heedi senaabe fuu

⁵daliila tammunde nde Allah resani on haa asamanji anndinaande on diga naane bee Linjiila, kubaruwol goonga.

⁶Kubaruwol ngo'ol yottake haa moodon. Ngol don wangina nafuuda e don yaaja haa duniyaaru fuu, bana non boo dum laati haa moodon diga nyannde on nani kubaruwol goonga, on paami mo'ere Allah.

⁷On ekkiti dum haa Epafra, kuuwdiddiraawo amin gidaado, o jaggiido Almasiihu koolaado haa moodon.

⁸Kanko wolwani min haala yiide nde Ruuhu hokki on.

⁹Ngam maajum minin boo, min accaay toraago Allah ngam moodon diga min nani kubar mon. Min don toro mo haa on keba hikma e faamu fuu haa Ruuhu maako, on paama muuyo maako.

¹⁰Nden kam on mbaawan yeedugo ngeendam pottanandam Jawmiraawo tum, kuude mon boodde fuu mbanjigan nafuuda, on besdoto anndugo Allah boo,

¹¹nde Allah don semmbidina on bee semmbe mum fuu fodde baawde mum teddude, haa on tiina e on munyana koo dume fuu bee seyo,

¹²on ngetta Baabiraawo, ngam kanko waawni on hebugo ndonngu ngu o yedani senaabe maako nder annoora.

Manngu Almasiihu e kuude mum

¹³Almasiihu wurtini en diga baawde nyibre, o nastini en nder laamu Bidfo maako gidaado.

¹⁴Haa maako en kebi coottaari e yaafuye hakkeeji.

¹⁵Kanko woni jaati Allah mo yi'ataake, o burdufo tagle fuu.

¹⁶Ngam bee maako Allah tagri kuuje fuu haa asama e dow lesdi, ko yi'ete e ko yi'ataake boo, baawdeeji e jawmiraabe e mawbe asama e marbe laamu. Allah tagri kuuje fuu bee Almasiihu, o tagi de boo ngam maako.

¹⁷Almasiihu aarti de fuu. Daliila maako de fuu de don.

¹⁸Kan'ko woni hoore jama'aare nuddinbe laatiinde banndu maako. O fuddoode, o arano caka ummitinaabe diga maayde, haa o laato burdufo nder koo dume fuu.

¹⁹Ngam dum fottani Allah, ko woni nder maako fuu wona foroy nder Almasiihu,

²⁰haa o sulhindira tagefooji dow lesdi e haa asama bee maako baawo tabitinki salaaman bee y'iiyam Bid'fo maako ndufaadam dow leggal gaafaangal.

²¹Naane kam on daayiibeno bee Allah, on donno konne'en maako daliila kuude mon kallude e numooji mon kalludi.

²²Ammaa jonta, o sulhindiri on bee hoore maako bee maayde Bid'fo maako mo laati ned'fo haa o darna on yeeso maako on senaabe, on ngalaa aybe, on ngalaa feloore.

²³Ammaa sey on tabita e on cemmida nder nuddinki. Taa on acca koo dume sottina on dow tammunde nde keb'don haa Linjiila ka on nani.

Kuugal Pol ngam Masihiinke'en

Linjiila ka'a waazinaama tagefooji fuu nder duniyaaru. Min Pol, mi gaazoowo ka.

²⁴Jonta mi don seoro boneeji am ngam moodon. Mi don cikina nder banndu am ko h'akki haa boneeji di Almasiihu yari ngam banndu muudum, waato jama'aare nuddinbe.

²⁵Mi jaggiifo maare fodde kaliifaaku ngu Allah halfini yam: Anndingo on wolde Allah fuu.

²⁶Wolde nde'e, diga booyma e haa gide fuu, Allah suudino sirri man. Ammaa jonta o wanginani dum senaabe maako.

²⁷Ngam o wadi anniya wangingo jeynitaare teddungal sirri man haa yimbe ummaatooje godde. Sirri man, dum Almasiihu gondo nder moodon, kan'ko hokki on tammunde hebugo teddungal haa Allah.

²⁸Kan'ko min ngaazata haa yimbe fuu. Min don ndeentina be, min don ngaazina be bee hikma fuu, ngam haa min ndarna koo moy yeeso Allah o timmufo nder kawtal bee Almasiihu.

²⁹Ngam daliila man mi don yara bone, mi don haba bee baawde de Almasiihu hokki yam, kanje kuuwata nder am bee semmbe.

Kolossi'en 2

- ¹Mi yidi on paama habre saatunde nde mi don haba ngam moodon e ngam yimbe Lawdikiya. Mi don huuwa dum boo ngam yimbe be meedaay yi'ugo yam
- ²ngam haa berde mabbe cemmida, be kawta nder yiide e nder anndal goongawal fuu, be paama sirri Allah, waato Almasiihu.
- ³Haa maako hikma e anndal fuu don cuudi.
- ⁴Mi don wi'a dum ngam taa goddo esta on bee bolle yoyde.
- ⁵Koo nde mi walaadon caka moodon boo, hakkiilo am kam don wondi bee moodon. Mi don seyoro nanugo no on don ngeeda bana ko haani e no nuddinki moodon don tabiti nder Almasiihu.
- ⁶Nde nii on njabi Jawmiraawo Yeesu Almasiihu, tokke yeedugo nder kawtal bee maako.
- ⁷Tabite nder maako bana no lekki darorto nder lesdi bee dadi maaki, ndarne yonkiji moodon dow maako, cemmibine nuddinki mon fodde ekkitinol ngol kebdon, ngette Allah bee gettooje duudde.
- ⁸Kakkile ngam taa goddo nannga on nder tuuforgol bee bolle estooje, cooke iwde haa ruuhuuji laamaniidi duniyaaru, di iwaay haa Almasiihu.
- ⁹Ko woni nder Allah fuu don foroy nder Almasiihu mardo banndu neddo.
- ¹⁰To on kawti bee Almasiihu, ko woni nder maako fuu don nder moodon boo. O hooreejo dow mawbe asama e marbe laamu fuu.
- ¹¹Nder kawtal bee maako, on kebi juulnol ngol junngo goddo waawataa wadugo. Juulnol ittungol baawde hakke nder neddo, dum juulnol Almasiihu.
- ¹²On uwdaabe bee maako nder baptisma. On ummitinaabe boo hawtaade bee maako, ngam on nuddini baawde Allah ummitindo mo diga maayde.
- ¹³Naane, Allah donno laara on bana maaybe ngam daliila hakkeeji moodon e saadoniiku mon. Ammaa jonta o yeeditini on hawtaade bee Almasiihu. O yaafi hakkeeji meeden fuu.
- ¹⁴O seeki dereewol nyamaande meeden duudnde, aybinanngol en bee umrooje maagol. O nattini ngol bee tiggugo ngol haa gaafaangal.
- ¹⁵Bee maagal, o bortiri mawbe asama e marbe laamu fuu, o semtini be yeeso yimbe fuu, o yahri be, be habbaabe nder juulde jaalorgal maako.
- ¹⁶Jonta kam, taa goddo hiito on dow nyaamdu malla dow njaram, koo dow nyalde ceniide, koo dow juulde lewru hesru, koo dow nyannde siwtorde.
- ¹⁷Dum fuu dum misaalu kuuje de ngaraayno tawon, ammaa goonga man dum Almasiihu.

¹⁸Woodi seyortoobe yaŋkinaare muudum'en e sujidanoobe malaa'ika'en, wolwanbe haala kaayeeŋiiji dī be ŋgi'i. Taa acce be itta mbarjaari mon bee haalaaji mabbe meereji, be mawnitiibe bee numooji mabbe iwɗi haa suunooji neddo.

¹⁹Be acci ɗakkotirgo bee Almasiihu, mo laati hoore banndu muudum, waato jama'aare nuddinbe mo. Ngam daliila hoore man, banndu fuu ɗon heba ko ndu mari haaje, ɗon hawti bee jokke e ɗaɗi, ɗon mawna bana Allah muuyi.

Maaydugo e yeedididgo bee Almasiihu

²⁰Nde nii on maaydi bee Almasiihu, walaa ko yaali on bee ruuhuuji laamaniidi duniyaaru. Koni ngeedoton bana yimbe duniyaaru les dookaaji bana dī'i:

²¹“Taa hoocu ɗu'um”, “taa metta duma”, “taa meem ɗu'um boo”?

²²Dum fuu ɗum wonnoto to ɗum huuwtiniraama. Dum umrooje e ekkitinolji yimbe.

²³Umrooje ɗe'e, bana ɗe hikmaaje ngam ɗe ɗon ekkitina haala dewal ngal godɗo wadanta hoore mum e yaŋkinaare e elto banndu bee caatal. Ammaa ɗe ngalaa saman ngam ɗe ɗon kebbitina suunooji banndu tan.

Kolossi'en 3

¹Ngam maajum, nde nii on ummitake bee Almasiihu, ngele kuuje gonde haa asama, haa Almasiihu joodi haa nyaamo Allah.

²Tokke numtugo kuuje gonde ton, naa kuuje duniyaaru.

³Ngam on maayi, ngeendam moodon ɗon suudi bee Almasiihu haa Allah.

⁴Almasiihu woni ngeendam moodon. To o wangi, onon boo on mbangan bee maako nder tedɗungal.

Ngeendam naane e ngeendam kesam

⁵Sey on mbara kuuje duniyaaru gonde nder terɗe moodon, bana daakaareeku e cobki e yiide kuuje cementiniide e kallude e suuno, suuno ɗum rewugo lawru.

⁶Ngam daliila suunooji dī'i, bernuki Allah ɗon wara dow tuurtanbe dow maako.

⁷Naane onon boo on tokkino irin suunooji dī'i, on ɗonno ngeeda nder maaji.

⁸Ammaa jonta, onon boo ngudine kuuje ɗe'e fuu: Bernuki e tikkere e nganyaandi e tufle e bolle laakiije, taa ɗum wurto kunndude moodon.

⁹Taa pewpewtire, ngam on borti neddo mon booymaajo bee kuude mum,

¹⁰on borni neddo keso mo ɗon hesɗito fodde jaati tagoowo mo, haa o yotto anndal timmungal.

¹¹Ngam man, walaa Yahuudu'en malla yimbe ummaatooje godde, juulniibe malla be njuulnaaki, bilki'en e tullididbe e maccube e rimbe, sey Almasiihu feere muudum, o don nder mabbe fuu.

¹²Onon laatiibe subaabe Allah, senaabe e yidaabe, mare endam, mbaade mboodeenga, laate yanjiniibe, delma-gikku'en e munybe.

¹³Munyindire, to goddo mon woodi daliila wullaago deerdum, sey be njaafotira. Njaafotire bana no Jawmiraawo yaafori on.

¹⁴Dow dum fuu, besde yiide, ngam kayre tabitinta kawtal timmungal.

¹⁵Almasiihu ewni on nder salaaman haa on laato banndu wooru. Salaama ka laamo nder berde moodon. Ngette mo tum.

¹⁶Acce wolde Almasiihu joodo nder berde moodon bee risku maare fuu. Ngaajindire bee hikma fuu, ndeentindire. Ngimane Allah bee yettoore nder berde mon. Ngimane mo mangtooje e gime de Ruuhu maako hokkata.

¹⁷Ko mbadoton fuu e ko mbolwoton fuu laato bee innde Jawmiraawo Yeesu. Ngam daliila maako, ngeendam moodon fuu laato yettoore haa Allah Baabiraawo.

Umrooje dow kawtal Masihiinke'en

¹⁸Onon rewbe, leestane worbe mon, bana no dum haandani nuddinbe Jawmiraawo.

¹⁹Onon worbe, ngide rewbe mon, taa caatane be.

²⁰Onon bikkoy, dowlane saaro'en mon nder koo dume fuu, ngam dum pottudum yeeso Jawmiraawo.

²¹Onon baabiraabe, taa tikkine bikkoy mon, ngam taa berde mabbe caklo.

²²Onon jeyaabe, dowlane jaagorbe mon haa duniyaaru nder koo dume fuu. Taa kuuwane be dow gite mabbe tan, ngam yerdingo be, ammaa dowlane be bee bernde laabnde ngam on hulbe Jawmiraawo.

²³Ko kuuwoton fuu kuuwe dum bee ngida mon, bana Jawmiraawo kuuwanton, naa yimbe.

²⁴On anndi fakat on keban ndonngu ngu Jawmiraawo warjorto on. Ngam dum Almasiihu, Jawmiraawo kuuwanton.

²⁵Badfo halleende heban ngeenaari halleende muudum boo, ngam Allah kam senndindirtaa yimbe.

Kolossi'en 4

¹Onon jaagorbe, njogore maccube mon bee adilaaku e goongaaku ngam on anndi onon boo on ngoodi Jawmiraawo haa asama.

Umrooje godde

- ²Tiine wadugo do'a, taa come, ngette Allah tum.
- ³Toraneedam min boo, ngam haa Allah mabbitanammi laawol waazugo wolde muudum, haa mi wangina sirri Almasiihu. Ngam daliila sirri man mi don haa fursina.
- ⁴Tore Allah o wallammi waazugo bee laabfum, bana no dum haandani yam.
- ⁵Ngeede nder hikma caka yimbe be nuddinaay. Naftore wakkati.
- ⁶Sey bolle mon laato belde, nafooje tum ngam haa on annda no on njaaborto koo moy bana ko haani.

Koofli ragareeji

- ⁷Tikikus yeccan on kubar am fuu. O kuuwdiddiraawo am nder Jawmiraawo, o deerdiraawo gidaado, kuuwoowo koolaado.
- ⁸Mi don nela mo haa moodon bee anniya ngam haa o anndina on joonde amin, o de'itina berde mon.
- ⁹O yahdan bee Onesimus, deerdiraawo men gidaado, koolaado, mo moodon. Be ngeccan on ko wadi haa do fuu.
- ¹⁰Aristarkus, gondudo bee am nder fursina hoofni on. Non boo Markus, dendiraawo Barnabas mo kebnoodon umrooje dow garki mum, to o yottake haa moodon, njabbe mo boodfum.
- ¹¹Yeesu coometeedo Yustus hoofni on. Nder Yahuudu'en, sey kambe tan kuuwdata kuugal laamu Allah bee am, be cuusdini yam.
- ¹²Epafras hoofni on. Kanke boo mo moodon, o jaggiido Yeesu Almasiihu. O don torano on tum bee tiinaare, haa on ndaro boodfum, on laato timmube, muuyo Allah boo laamano on fakat.
- ¹³Min bee hoore am mi don seedo o don torro ngam mon e ngam yimbe Lawdikiya e yimbe Hiyerapolis boo.
- ¹⁴Luka, doktaajo gidaado men e Demas koofni on.
- ¹⁵Koofne deerdiraabe wonbe haa Lawdikiya. Koofne Nimfa e jama'aare nuddinbe moobtotoobe haa saare maako.
- ¹⁶To on timmini janngugo bataakewol ngo'ol, sey on ndokka ngol nuddinbe Lawdikiya, kambe boo be njannga ngol. Njannga boo bataakewol ngol jama'aare nuddinbe haa Lawdikiya neldata on.
- ¹⁷Ngecce Arkippus o tiino huuwugo kuugal Jawmiraawo ngal o halfina haa o hibbina ngal boodfum.

¹⁸Koofɲgol ngo'ol min Pol winndi ngol bee juɲngo am. Taa ngejjite mi kabbaado bee callallu! Mo'ere Allah wonda bee moodon.

1 Tessaloniiki'en

1 Tessaloniiki'en 1

Koofngol

¹Min Pol, hawtaade bee Silas e Timote, min don mbinndana on, onon jama'aare nuddinbe haa Tessaloniiki, be Allah Baabiraawo e Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu: Mo'ere e salaaman laatano on !

Nuddinki e joonde Tessaloniiki'en

²Min don ngetta Allah foroy ngam moodon, min don ciftora on boo tum nder tornde amin.

³Min don ciftora no on kuuwrata bee nuddinki, no on tiinori nder yiide e no tammunde moodon nder Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu tabitiri.

⁴Onon deerdiraabe, min anndi Allah yidi on, o subu on.

⁵Saa'i min ngaazini on Linjiila, dum laataaki bee bolle tan, ammaa bee baawde Allah e ballal Ruuhu Ceniido. Kadiboo min kolli on fakat ka koolniika. On anndi no min kuuwri caka moodon ngam hayru moodon boo.

⁶Onon boo, on tokki misaalu amin e misaalu Jawmiraawo. Koo nde on billiibe masin, on njabi kubar maako bee seyo ngo Ruuhu Allah hokki on.

⁷Bana nii on laatori misaalu haa nuddinbe nder lesde Makedoniya e Akaya fuu.

⁸Naa ngam wolde Jawmiraawo sajkiti diga moodon, yehi haa wonbe nder Makedoniya e Akaya tan, ammaa koo toy fuu yimbe nani no on nuddiniri Allah. Walaa haaje min mbolwa haala man.

⁹Ngam kambe tokki yeccugo no on njabbiri min e no on acciri labbi haa on dɔwtano Allah geeto, goongaajo,

¹⁰haa ndeenon loraaki Bidɔo maako diga asama, Yeesu mo o ummitini diga maayde, kisanɔo en tikkere Allah warannde.

1 Tessaloniiki'en 2

Kuugal Pol haa Tessaloniiki

¹Deerdiraabe, onon bee ko'e moodon on anndi garki amin haa moodon laataaki meere.

²On anndi hiddeko min ngara haa moodon, be njarni min bone, be kuɗi min haa Filippi. Ammaa Allah meeden semmbidini min, haa min anndina on Linjiila maako koo nder habre saatunde boo.

³Waazu amin daraaki dow numooji pewe malla dow anniyaaji kalluɗi, min ɗabbataa yoyrugo yimbe boo.

⁴Allah linyi min, yerdi min, halfini min Linjiila mum. Jonta to min don mbolwa, naa ngam haa min pottana yimbe, ammaa ngam min pottana Allah, linyoowo berde amin.

⁵Ngam man on anndi min meedaay wolwango goddo bee bolle belde, walaa suuno saawi nder bolle amin boo. Allah woni ceedoowo min!

⁶Min dabbaay teddungal haa yimbe, koo haa moodon koo haa wodbe.

⁷Fakat, min mbaawanno hollugo on manngu amin, ngam min nelaabe Almasiihu. Ammaa min keewi yanjkinaare caka moodon, bana daada kakkilanando biyum'en.

⁸Daliila endam amin ngam moodon, min donno taaski hokkugo on naa Linjiila tan, ammaa koo yonkiiji amin boo. Bana nii yiide amin duudiri ngam moodon.

⁹Onon deerdiraabe, on don ciftora torra amin e comri amin. Saa'i min donno ngaazina on Linjiila, min kuuwi jemma e naange fuu ngam nguure amin, ngam taa min teddana koo gooto moodon.

¹⁰Min njoodi caka moodon min laabbe, min adili'en, min ngalaa feloore. Onon ngonni seedoobe min, Allah boo seedanto min.

¹¹On anndi boo min laatani koo moy moodon bana baaba e biyum'en.

¹²Min cemmbidini on, min tidini on, min umri on ngam haa on ngeeda fodde ngeendam dam fottanta Allah, mo ewni on haa on nasta laamu muudum e teddungal muudum.

¹³Min don ngetta Allah tum fahin dow huunde woore: Ngam saa'i min ngaazini on wolde maako, on njabaay nde bana wolde neddo, ammaa fakat bana nde Allah. Kayre nden huuwata nder moodon, onon nuddinbe.

¹⁴Onon deerdiraabe, on laati bana jama'aaje nuddinbe nder Yahudiya, wonbe nder Yeesu Almasiihu, ngam on njari bone haa juude yimbe asngol moodon bana kambe boo be njariri bone haa juude Yahuudu'en.

¹⁵Yahuudu'en be'e mbari Jawmiraawo meeden Yeesu e annabi'en, be toonyi min boo. Be pottantaa Allah, be laati konne'en yimbe fuu,

¹⁶ngam be don kada min anndingo yimbe ummaatooje godde habaru kisndam mabbe. Bana nii be don tokko hebbingo hakkeji mabbe wakkati fuu. Ammaa haa ragare man, tikkere Allah ukkani be.

Saklere Pol

¹⁷Onon deerdiraabe, neebi en ngiidaay, ammaa min accaay numugo dow moodon. Min ngeli duuddum haa min keba yi'ugo on fahin.

¹⁸Min ngidno lortaago haa moodon. Min Pol, mi yidno wadgo dum naa nde woore tan, ammaa Saydaanu hadi min.

¹⁹Fakat, onon on laatake daliila tammunde amin e seyo amin. Saa'i Jawmiraawo meeden Yeesu loroto, on laatanto min meetaleewol jaalorgal, ngol min mantorto yeeso maako.

²⁰Fakat, onon ngoni daliila teddungal amin e seyo amin.

1 Tessaloniiki'en 3

¹Nde min mbaawaay munyugo, min tabitini ndikka min njoodo haa Ateena feere amin,

²min neli deerdiraawo meeden Timote haa moodon, kuuwdiddiraawo Allah ngam waazingo Linjiila Almasiihu, ngam haa o semmbidina on, o tabitina nuddinki moodon.

³Ngam taa koo gooto moodon loro baawo ngam daliila torraaji jontaaɗi di'i. On anndi kanji ngoni gedal meeden fodde muuyo Allah.

⁴Yaake min donno ngondi bee moodon, min mbi'no on torraaji ukkanto en. On anndi non dum laati jonta boo.

⁵Ngam maajum nde mi waawaay mi tokko munyugo, mi neli Timote haa moodon, haa o heba kubar nuddinki moodon. Mi hultorno teema jarriboowo hebi do'ugo on, nden kuugal amin laatakeno meere.

⁶Ammaa jonta Timote warti, seyni min bee kubar nuddinki e yiide moodon. O yecci min, foroy on ngoodi numooji booddi dow amin, on don ngelo yi'ugo min bana minin boo min don ngelo yi'ugo on.

⁷Daliila nuddinki moodon, deerdiraabe, min kebi de'ere berde nder torraaji e boneeɗi amin fuu.

⁸Jonta yonkiiɗi amin ngeediti ngam on don tabiti nder kawtal moodon bee Jawmiraawo.

⁹Irin yettoore ndeye min ngettirta Allah daliila moodon, ngam seyo manngo ngo min maatata daliila moodon yeeso maako?

¹⁰Jemma bee naange min don toro mo bee tiinaare, haa min ngi'a on fahin, min kebbitina ko nakkani nuddinki moodon.

¹¹Allah bee hoore mum, Baabiraawo meeden e Jawmiraawo meeden Yeesu hokka min laawol yahugo haa moodon.

¹²Jawmiraawo mawnina yiide wonnde hakkunde moodon, non boo heedi yimbe fuu, haa nde nannda bee nde min ngidiri on bee muudum.

¹³O semmbidina berde moodon, ngam laatoodon seniibe, be ngalaa feloore yeeso Allah, Baabiraawo meeden, saa'i Yeesu, Jawmiraawo meeden loroyta bee seniibe mum fuu. Aamiina!

1 Tessaloniiki'en 4

Fottango Allah

- ¹Ko lutti wi'ugo on, onon deerdfiraabe, min don toro on, min don tiddina on bee innde Jawmiraawo meeden Yeesu: Nde on ekkitage haa amin no on njoodorto, haa on pottana Allah, bana non mbadoton boo, besde wadugo dum yeeso yeeso.
- ²On anndi umrooje de min ndokki on fodde Jawmiraawo Yeesu.
- ³Ngam ndaa muuyo Allah: O yidi on laato laabbe, on ndaayo daakaareeku.
- ⁴Koo moy gorko haa moodon ekkito wondugo bee debbo mum bee senaare e neddaaku,
- ⁵taa acce suunooji kalludi laamano on bana yimbe be anndaa Allah.
- ⁶Taa koo moy wadana deerfum aybe dow haala ka'a, taa o toskina mo. Min mbi'i on dum diga booyma, min ndeentini on boo: Jawmiraawo hiitoto dum fuu.
- ⁷Ngam Allah ewnaaki en haa en ngeeda nder daakaareeku, ammaa haa en ngeeda nder senaare.
- ⁸Ngam man, to goddo salake umrooje de'e, naa neddo o sali, ammaa Allah, dokkudo on Ruuhu mum Ceniido.
- ⁹On ngalaa haaje goddo winndana on haala yiide hakkunde deerdfiraabe. Ngam onon bee ko'e moodon Allah ekkitini on yidindirgo.
- ¹⁰Kanjum ngadoton heedi deerdfiraabe fuu nder lesdi Makedoniya. Ammaa min don tiddina on besdaago yeeso yeeso.
- ¹¹Tiine joodaago on de'itbe, cuklane kuude moodon, kuuwe ngam nguure moodon bee juude moodon, bana no min mbi'no on diga booyma.
- ¹²Nden kam joonde moodon fottanan yimbe be nuddinaay, on marataa haaje goddo walla on sam.

Loraaki Jawmiraawo

- ¹³Onon deerdfiraabe, min ngidi on paama goonga dow maaybe, ngam taa on laato suniibe bana yimbe be ngalaa tammunde.
- ¹⁴En nuddini Yeesu maayi, ummiti. Bana non boo maaybe nuddinbe Yeesu, Allah wartiran be hawtaade bee Yeesu.
- ¹⁵Ndaa ko min mbi'ata on jonta fodde ko Jawmiraawo wi'i: Enen luttube bee yonki haa nyalaade loraaki Jawmiraawo, en aartataa maaybe fottugo bee maako.
- ¹⁶To sawtu Jawmiraawo nanaama bee hunnduko ardiido malaa'ika'en, luwal Allah boo fuufaama, Jawmiraawo jippoto diga asama. Maaybe nuddinbe Almasihu aartan ummitaago.

¹⁷Baawodon, enen luttube bee yonki saa'i man en eenginteebe bee mabbe nder duule, ngam haa en pottoya bee Jawmiraawo nder hawa. Bana nii ngondirten bee Jawmiraawo haa foroy.

¹⁸Kadi, cemmbidindire bee bolle de'e.

1 Tessaloniiki'en 5

Laate taaskiibe

¹Onon deerdiraabe, walaa haaje min mbinndana on haala saa'iiji e wakkatiiji di kuuje de'e fuu laatoto.

²Ngam onon bee ko'e moodon on anndi boodum, nyalaade Jawmiraawo waran bana gujjo garando jemma.

³Wakkati yimbe mbi'ata: "Salaaman don! Hooldinaare don!" Nden halkere ukkanto be bana luuwe ngaranta besnando. Be ndadataa sam.

⁴Ammaa onon, deerdiraabe, on ngonaay nder nyibre, haa nyalaade nde'e juha on bana gujjo.

⁵Onon fuu, on bibbe annoora, on bibbe nyalawma. En laataaki yimbe yeedanbe nder jemma malla nyibre.

⁶Ngam maajum taa en daano bana wodbe, ammaa en ayna, en laato hakkilbe.

⁷Daanotoobe kam, jemma daanoto. Wuykoobe boo, jemma nguykata.

⁸Ammaa enen nde en yimbe nyalawma, sey en laato hakkilbe. En borno nuddinki e yiide bana sulke, tammunde hebugo kisndam laatano en bana hufneere njamndi.

⁹Ngam Allah hoddiranaay en tikkere muudum, ammaa ngam haa en kebra kisndam bee Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

¹⁰O maayi ngam meeden, ngam haa en ngeedida bee maako, koo to en luttube bee yonki koo to en maaybe saa'i o loroyta.

¹¹Ngam maajum ngaazindire, cemmbidindire bana no mbadoton jonta.

Wasuyeeji ragareeji e koofli

¹²Onon deerdiraabe, min don toro on: Teddine huuwanbe nder bone caka moodon, suklaniibe on. Jawmiraawo subi be haa be ardo on, be ndeentina on boo.

¹³Teddine be masin, ngide be ngam daliila kuugal mabbe. Njoodode hakkunde moodon nder jam.

¹⁴Deerdiraabe, min don toro on: Ndeentine mbaateendam'en. Tidfine tampa-berde'en, mballe tampube, munyane yimbe fuu.

¹⁵Kakkile ngam taa godɗo lornana keeddiɗɗum halleende dow halleende. Ammaa tiine wadugo mboodeenga foroy hakkunde moodon, non boo haa yimbe fuu.

¹⁶Ceye foroy.

¹⁷Mbaɗe do'a wakkati fuu.

¹⁸Ngette Allah koo ndeye. Kanjum woni muuyo Allah ngam moodon, onon hawtuɓe bee Yeesu Almasiihu.

¹⁹Taa kaɗe kuugal Ruuhu Allah.

²⁰Taa njawe annabaakuuji.

²¹Linje kuuje fuu, njogite ko woodi.

²²Ndaaye irin halleende koo ndeyeere.

²³Allah, dokkoowo en salaaman, timmitina senugo on bee hoore mum. O ayna on on laaɓɓe bee ruuhu e yonki e banndu fuu, ngam laatoodon ɓe ngalaa feloore nyalaade loraaki Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

²⁴Allah, ewniido on wadanan on ɗum, ngam o koolniido.

²⁵Deerɗiraabe, torane min.

²⁶Koofne deerɗiraabe fuu bee harlotirgo bana no ɗum haandani senaabe.

²⁷Mi ɗon toro on bee innde Jawmiraawo: Njanngane deerɗiraabe fuu bataakewol ngo'ol.

²⁸Mo'ere Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu wonda bee moodon.

2 Tessaloniiki'en

2 Tessaloniiki'en 1

¹Min Pol, hawtaade bee Silas e Timote, min don mbinndana on, onon jama'aare nuddinbe haa Tessaloniiki, be Allah, Baabiraawo meeden e Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu :

²Allah Baabiraawo e Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu, ndokka on mo'ere e salaaman.

Kiita saa'i loraaki Almasiihu

³Onon deerdiraabe, sey min ngetta Allah foroy ngam daliila moodon. Dum pottudum, ngam nuddinki moodon don mawna masin, yiide nde mardon hakkunde moodon boo don besdo yeeso yeeso.

⁴Kanjum wadi min don mantoro on nder jama'aaje yimbe Allah godde, ngam on don tabiti nder nuddinki moodon, koo nde on don munyana toonyaange e boneeji.

⁵Boneeji di'i ngoni alaama kiita Allah ngoonduka. Kanji laatinta on hey'iibe nastugo laamu Allah, ngu njaroton bone daliila mum.

⁶Allah o adiliijo: O torran torranbe on.

⁷O Hokkan on siwtaare, onon torraabe hawtaade bee amin saa'i Jawmiraawo meeden Yeesu wangata diga asama e malaa'ika'en maako semmbidbe.

⁸O wardan bee yiite hubbanngge ngam hiitaago hefeerbe be anndaa Allah e be dowlanaaki linjiila Jawmiraawo meeden Yeesu.

⁹Be halketeebe halkere duumiinde, be senndeteebe daayiidum bee Jawmiraawo e baawde mum teddude.

¹⁰Dum laatoto nyalaade nde o warata. Nden senaabe teddinan mo, nuddinbe mo fuu kaydinan laarugo mo. Onon boo on nuddini seedamku amin.

¹¹Ngam man min don torano on foroy, ngam haa Allah meeden tawa on hey'iibe ngam ewnaandu ndu o ewnori on. Bee baawde maako, o walla on hebbitingo anniyaaji moodon booddi fuu, o timmitina kuugal nuddinki moodon fuu boo.

¹²Bana nii innde Jawmiraawo meeden Yeesu teddinirte nder moodon, onon boo on teddinte nder maako. Dum fuu dum laatoto daliila mo'ere Allah meeden e Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

2 Tessaloniiki'en 2

Neddo burdudo hallugo

¹Ko laarani loraaki Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu e moobtaago meeden haa maako, min don toro on, onon deerdiraabe :

²Taa hakkiilooji moodon ummo law, taa kultore boo to goddo wi'i on nyalaade Jawmiraawo wari. Teema goddo wadanan on annabaaku malla o waazinan on malla o wi'an minin mbinndi dum nder bataakewol.

³Taa goddo esta on koo noy. Ngam nyalaade nde'e warataa, sonaa yimbe duudbe aarta tuurtana Allah tawon, neddo burdudo hallugo boo wanga, mo hoddiranaama halkere.

⁴Kanko o dartanto koo dume ko laati ceniidum malla ko yimbe cujidanta. O burnan hoore maako dow man fuu. O joodoto maa nder haykaliiru Allah, o wi'an kanko woni Allah.

⁵Saa'i mi donno wondi bee moodon, mi wi'i on dum. On ciftoraay na?

⁶On anndi ko hadata neddo burdudo hallugo oo jonta. Ammaa to saa'iire darnaande wadi, o wangan.

⁷Baawde maako sirriije don kuuwa koo jonta boo. Ammaa sonaa to kadando mo sotti.

⁸Nden neddo burdudo hallugo go wangan, mo Yeesu, Jawmiraawo meeden halkata bee poofde hunnduko mum. O halkan mo bee banguki mum saa'i o loroyto.

⁹Neddo burdudo hallugo oo warden bee baawde Saydaanu, o huuwan kuude mawde e o wadan alaamaaji e kaayeeffiji estooji.

¹⁰Bee kuude kallude koo deye fuu, o estan majjetebe. Be majjetebe ngam be cali jabugo e yidugo goonga ka waawanno hisnugo be.

¹¹Ngam maajum Allah nelanan be baawde estooje haa be nuddina fewre.

¹²Nden koo beye be nuddinaay goonga, ammaa ceyori zunuuba, be hiitetebe.

Subaabe ngam kisndam

¹³Ammaa, minin, sey min ngetta Allah foroy daliila moodon, onon deerdiraabe, yidaabe Jawmiraawo. Ngam Allah aarti subi on ngam hisnugo on. On kisan boo ngam Ruuhu seni on, ngam on nuddini goonga boo.

¹⁴Allah ewni on bee Linjiila ka min ngaazi on, haa on keba gedal moodon haa teddungal Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

¹⁵Ngam maajum, deerdiraabe, tabite, njoge ko min ekkitini on bee bolle amin malla bee bataakewol amin.

¹⁶Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu bee hoore mum e Allah Baabiraawo meeden, mo yidi en, mo hokki en de'ere duumiinde e tammunde woonde bee mo'ere mum,

¹⁷nde'itina berde moodon, ndokka on semmbe wadugo e wolwugo ko woodi.

2 Tessaloniiki'en 3

Ndo'ane min

¹Ko luttani min wi'ugo on, deerdıraabe: Torane min, ngam haa wolde Jawmiraawo saŋkito law, nde teddine koo toy fuu bana nde teddinirte haa moodon.

²Tore Allah boo haa o hisna min diga yimbe wonniibe, hallube. Ngam naa yimbe fuu ngoni nuddinbe Linjiila.

³Ammaa Jawmiraawo, o koolniido. O semmbidinan on, o aynan on diga Kalludo.

⁴Ngam daliila Jawmiraawo min don kooli on boo: Min anndi fakat on don mbaɗa ko min umri on, on don tokkitina bee man yeeso yeeso boo.

⁵Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu dowa berde moodon haa ngidon Allah e maron munyal bana Almasiihu.

Sey koo moy huuwa

⁶Onon deerdıraabe, min don umra on bee innde Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu, ndaayotire bee deerdıraawo laatiido mbaateendamjo mo dɔwtantaako ekkitinol ngol min ekkitini on.

⁷On anndi boodɗum haani on tokko misaalu amin. Min njoodaaki bana mbaateendam'en caka moodon,

⁸min toraaki haa godɗo nyaamdu ndu min nyaami. Ammaa jemma bee naange min kuuwi naawɗum, min comi, ngam taa min teddana koo moy moodon.

⁹Fakat, min ke'anno jabugo nguure haa moodon. Ammaa min ngidi on tokko misaalu amin.

¹⁰Ngam man yaake min donno haa moodon, min umri on: To godɗo yidfaa huuwugo, taa o nyaama sam.

¹¹Ngam min nani woodi wodɓe moodon laatake mbaateendam'en. Be kuuwataa sam, ammaa be don nasta haala wodɓe ka yaalaay be.

¹²Irin mabbe, min don umra be, min don toro be bee innde Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu, sey be nde'ita, be kuuwa ngam be nyaamna ko'e mabbe.

¹³E onon kam deerdıraabe, taa come huuwugo ko woodi.

¹⁴To goddo dwtanaaki ko min mbolwi nder bataakewol ngo'ol, maande mo, taa kawte bee maako, ngam haa o semta.

¹⁵Taa ndaare mo bana konneejo, ammaa pele mo bana deerdiraawo.

Barka e koofngol

¹⁶Jawmiraawo, mardo salaaman hokka on ka koo ndeye fuu e koo noy fuu. Jawmiraawo wonda bee moodon fuu.

¹⁷Ndaa, min Pol mi winndi koofngol ngo'ol bee juŋgo am. Do woni alaama binndi am nder bataakeji am fuu, non mbinndanmi.

¹⁸Mo'ere Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu wonda bee moodon fuu.

1 Timote

1 Timote 1

Koofngol

¹Min Pol nelaado Yeesu Almasiihu fodde umroore Allah, Kisnoowo men e Yeesu Almasiihu, laatiido tammunde meeden,

²mi don winndane Timote, biido am nder nuddinki bee goonga: Allah Baabiraawo e Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu ndokke mo'ere e hinnuye e salaaman.

Deentinki dow ekkitinolji pewooji

³Saa'i mi donno dilla Makedoniya, mi wasi ma a joodo haa Efesus, ngam haa a umra yimbe wodbe be acca ekkitingo ekkitinolji pewooji.

⁴Sey be acca suklanaago kiccaaji e defte asli de timmataa sam. Ngam dum umminan gaabotiral meere, dum hebbitintaa nufayeere Allah bee nuddinki.

⁵Tiitorde umroore nde'e, dum yiide iwnde haa bernde laabnde e numo bernde laabngol e nuddinki ki walaa naafikaare.

⁶Wodbe celi laawol darnungol ngo'ol, don tokko haalaaji baadfi.

⁷Be ngidi laataago janginoobe umrooje Allah, ammaa be paamataa ko be mbi'ata malla ko be tabitinta bee semmbe.

⁸Enen kam en anndi tawreeta woodi, to goddo don huuwtinira ka bana no haandi,

⁹en anndi umrooje tawreeta mbadaaka ngam adili'en, ammaa ngam yewoobe de e tuurtoobe, yeddube Allah e hakke'en, yimbe be teddintaa Allah e camdintaa ceniidum, mbaroobe baaba e daada e mbaroobe ko'e fuu,

¹⁰ngam daakaare'en e luudu'en, ngam soorroobe maccube, ngam fewoobe e hunortoobe fewre e wadoobe ko luuti ekkitinol goongawol.

¹¹Ekkitinol ngo'ol iwi haa Linjiila ka Allah mardo teddungal ke'iido mangteego halfini yam.

Yettoore ngam endam Allah

¹²Mi yetti Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu mo hokki yam semmbe huuwugo kuugal am, ngam o laari yam bana koolaado, o nastini yam nder kuugal maako.

¹³Min, bolwunoodo kalluka dow maako, toonyiinoodo yimbe maako, mi torrino be bee caatal. Ammaa o endi yam, ngam mi wadno dum nder sooynde faamu e sooynde nuddinki.

¹⁴Jawmiraawo men mo'ani yam duuddum masin, hokki yam nuddinki e yiide iwnde haa Yeesu Almasiihu.

¹⁵Ndaa wolde hoolniinde, he'iinde jabeego bilaa seko: Yeesu Almasiihu wari nder duniyaaru ngam hisnugo hakke'en. Min woni tulludo be,

¹⁶ammaa Allah endi yam, ngam haa Yeesu Almasiihu wangina munyal mum duudngal bee am, min tulludo be go, haa dum laato misaalu ngam nuddinanbe mo, hebanbe ngeendam nduumiidam.

¹⁷Hormu e teddungal laatano Allah gooto, laamiido duumiido, mo maayataa, mo yi'ataake haa abada abadin. Aamiina!

¹⁸An Timote, biingel am, mi halfini ma umroore nde'e. Siftor annabaakuuji gadaadi dow maada naane, di cemmbidine ngam haa a haba habre woonde,

¹⁹a joga nuddinki ma e numo bernde ma laabngo. Numo ngo'o, wodbe ngudini ngo, nuddinki mabbe waati.

²⁰Himeneyus e Aleksandire don nder mabbe. Mi yoofi be haa Saydaanu ngam haa be ekkito be acca wolwugo kalluka.

1 Timote 2

Ekkitinol dow do'aaje nder moobtorde

¹Ndaa ko aartanmi wasaago on: Mbafe do'aaje e torde e gettooje ngam yimbe fuu.

²Ndo'ane laamiibe e marbe baawde fuu, ngam haa en njoodo nder salaaman e de'ere, nder kulol Allah e neddaaku fuu.

³Dum huunde woonde fottanannde Allah Kisnoowo men,

⁴ngam o yidi yimbe fuu kisa, keba faamugo goonga.

⁵Ngam Allah o gooto, woodi boo neddo hakkunndeejo yimbe bee Allah boo gooto, kanke woni Yeesu Almasiihu.

⁶O hokki hoore maako ngam coottaari yimbe fuu. Bana nii o goondiniri anniya Allah nder saa'iire nde Allah ta'ino dum.

⁷Ngam man Allah wadi yam mi goynoowo e nelaado, mi ekkitinoowo ummaatooje boo fodde nuddinki e goonga. Goonga mi wi'i, mi fewaay !

⁸Ngam maajum, mi yidi worbe mbada do'a koo toy, be bangta juude mabbe cenaade heedi Allah, bilaa tikkere malla jokkirgol.

⁹Rewbe boo, mi yidi be borno limce pottude borneego, be laato ne'iibe e semtoobe. Taa be pawno bee moordi caddi malla bee kanjeeri malla bee luuluuje malla bee limce duuda-samanje,

- ¹⁰ammaa bee kuudfe boodfe, bana ko haandani rewbe wi'anbe be hulbe Allah.
- ¹¹Sey debbo hedito ekkitinol bee jeende e dowtaare timmunde.
- ¹²Mi dujantaako debbo o ekkitina malla o laamano gorko, ammaa sey o jeedo.
- ¹³Ngam Allah aarti tagi Aadamu, baawodon boo Hawwa.
- ¹⁴Naa Aadamu jabi esto, ammaa debbo jabi ngo, luuti umroore Allah.
- ¹⁵Ammaa fuu e non, debbo hisan bee danyugo bikkoy to o tiidfi nder nuddinki e yiide e nder senaare bee ne'aare.

1 Timote 3

Ardiido jama'aare nuddinbe

- ¹Ndaa wolde hoolniinde: To godfo yidfi laataago ardiido jama'aare nuddinbe, o yelake kuugal boodngal.
- ²Ngam maajum, sey ardiido wona godfo mo walaa feloore, mardo debbo gooto, nangtiido, kakkildo, ne'iido, beernoowo hodfe, baawdo ekkitingo.
- ³Taa o laato guykoowo malla toonyoowo, ammaa o laato delma-gikkuujo, naa o jokkiroowo malla cuunaado ceede.
- ⁴Sey o dowa saare maako boodfum, o elta bikkoy maako haa koy dwtano mo, dum laato nder neddaaku timmungu.
- ⁵Ngam to godfo anndaa dowugo saare mum, noy o waawrata aynugo jama'aare nuddinbe Allah?
- ⁶Taa o wona keso nder nuddinki. Ngam taa o mawnito, o do'o nder kiita bana Iblisa.
- ⁷Sey o mara innde woonde koo haa yimbe be nuddinaay boo, ngam taa be nyo'a mo, nden o do'o nder tuuforgol Iblisa.

Walloobe jama'aare nuddinbe

- ⁸Walloobe jama'aare nuddinbe, kambe boo, be mara neddaaku, taa be laato naafiki'en malla wuykoobe malla suunaabe riba.
- ⁹Sey be kakkilana goonga nuddinki ka Allah wangini dum, be njogo ka bee numo bernde laabngo.
- ¹⁰Kambe boo, sey jama'aare aarta, linya be. To be ngalaa feloore, nden kam be nasta kuugal.
- ¹¹Rewbe laatiibe walloobe jama'aare nuddinbe boo sey mara neddaaku, taa be laato nyo'oobe, ammaa be nangtiibe, hoolaabe nder koo dume fuu.

¹²Balloowo jama'aare laato mardo debbo gooto, sey o dowa saare maako e bikkoy maako boodfum.

¹³Ngam mo huuwi kuugal mum boodfum, hebanan hoore mum darnde woonde, non boo dartaare duudnde haa nuddinki nder Almasiihu Yeesu.

Banginki sirri nuddinki meeden

¹⁴Mi winndani ma du'um bee tammunde wargo haa maada yeeso sedfa.

¹⁵Ammaa to mi warlawaa, bataakewol ngo'ol anndinte no kuuwrata nder saare Allah, waato nder jama'aare yimbe Allah geeto. Kayre woni danrangal goonga e cabɓawal maaka.

¹⁶Fakat, banginki sirri nuddinki meeden mawni: O wangi bee banndu neddo, Ruuhu goondini mo. Malaa'ika'en ngi'i mo. Ummaatooje ngaazinaama kubar maako. Yimbe duniyaaru nuddini mo, o eenginaama nder teddungal haa asama.

1 Timote 4

Ekkitinoobe pewe

¹Ruuhu Allah wi'i laabfum, nder nyalde ragareeje yimbe wodde accan nuddinki, tokkoto ruuhuui pewooji e ekkitinolji ginnaaji,

²di naafiki'en fewoobe ekkitinta. Numo berde fewoobe be'e waati, bana njamndi ngulndi jaw wuli ngo.

³Be don kada bango e nyaamugo kuuje feere feere de Allah tagi ngam haa nuddinbe mo, anndube goonga, nyaama de bee yettoore.

⁴Ngam ko Allah tagi fuu dum boodfum, walaa ko wudinte, to en njabi dum bee yettoore.

⁵Ngam wolde Allah e tornde ceni dum.

Jaggiido Almasiihu booddo

⁶To a anndini deerdiraabe kuuje de'e, nden kam a laatoto jaggiido Almasiihu Yeesu booddo, nyaamnoowo yonki mum bee kubaruwol dow nuddinki e ekkitinol boodngol ngol tokkiida bee tiinaare.

⁷Ammaa kiccaaji yeddudi bana di rewbe nayeebe, sey a salo di. Woownu hoore ma haa a yeeda nder kulol Allah.

⁸Woownugo banndu don nafa sedfa, ammaa kulol Allah don nafa koo dume fuu, ngam ngol waddanan en ngeendam jonta e nder wakatiiji garandi boo.

⁹Kanjum woni wolde hoolniinde he'iinde jabeego bilaa seko.

¹⁰Ngam man en don kuuwa bee bone, en don kabda, ngam en njo'ini tammunde meeden dow Allah geeto. Kanjo woni Kisnoowo yimbe fuu, sakkomaa nuddinbe Almasiihu.

¹¹Umru nuddinbe kuuje de'e, ekkitin be de.

¹²Taa goddo yawo ma ngam daliila nderkaaku ma. Laatana nuddinbe misaalu haa bolle e yahdu e yiide e nuddinki e laabeengga.

¹³Suklana janngango be defte ceniide, wasa be, ekkitin be, haa to mi wari.

¹⁴Taa yeeba dokkal Ruuhu Allah gonngal nder maada, ngal kebda nder annabaaku nde ndotti'en mballini juude muudum'en dow maada.

¹⁵Suklana kuude de'e, huuw de bee bernde ma fuu, ngam haa koo moy fuu yi'a no besdortooda yeeso yeeso nder maaje.

¹⁶Hakkilan hoore ma e ekkitinol ma bee tiinaare. To a tokkake wadugo dum, a hisnan hoore ma e nananbe ma.

1 Timote 5

Wasuyeeji goddi

¹Taa telban ndottiiyo. Ammaa waso mo bana o baaba ma, sukaabe boo, bana deerdiraabe,

²rewbe nayeebe bana daadiraabe, derke'en rewbe boo bana deerdiraabe rewbe, bee bernde laabnde.

³Teddin rewbe laatiibe yurumbe bee goonga.

⁴Ammaa to debbo jurumdo woodi bibbe malla taaniraabe, sey be ekkito wangingo kulol mabbe heedi Allah haa yimbe saare mabbe tawon, be mbarjo daada mabbe malla maama mabbe, ngam dum fottanan Allah.

⁵Debbo laatiido jurumdo bee goonga, mo walaa cuklaniido dum, don jo'ini tammunde mum dow Allah, o don tiini wadugo do'a e tornde jemma bee naange fuu.

⁶Ammaa debbo jurumdo dabbando ko bernde mum yidi tan, laati bana maaydo, koo nde o geeto tawon.

⁷Umru dum rewbe yurumbe ngam haa be ngona bilaa feloore.

⁸Ammaa to goddo suklanaaki banndiraabe muudum, sakkomaa yimbe saare mum, nden kam o yeddi nuddinki, o tulli mo nuddinaay.

⁹Taa winndu innde debbo jurumdo nder deftere inde rewbe yurumbe, sonaa to duubi maako njottake cappande joweego, to o bangaadono nde woore tan,

¹⁰to o anndaado ngam kuude maako boodde, waato o mawnini biyiiko'en booddum, o weerni hodde, o looti kosde senaabe, o walli billiibe, o tiini huuwugo kuude boodde koo deye.

¹¹Ammaa sala winndugo inde rewbe yurumbe derke'en. Ngam to suuno wadi be, be accan Almasiihu, be dabban te'eego.

¹²Bana non be laatoto aybube, ngam be piistan anniya mabbe arana.

¹³Dow man fuu be njabataa huuwugo, be don ngiilo haa ci'e yimbe. Ko tulli dum boo, be duuda-haala'en, karammbaani'en, be don mbolwa ko haanaay.

¹⁴Ngam man ngidmi rewbe be'e te'e fahin, be ndanya bikkoy, be cuklano ci'e mabbe, ngam taa konne'en men keba hallingo en.

¹⁵Ngam rewbe yurumbe wodde celi laawol goonga, tokki Saydaanu.

¹⁶To debbo nuddindo woodi rewbe yurumbe, sey o walla be ngam taa be teddana jama'aare nuddinbe, haa nde walla rewbe laatiibe yurumbe bee goonga.

¹⁷Ndotti'en dowoobe booddum ke'i hebugo ngeenaari cowi didi, sakkomaa yarbe bone ngam kuugal waazugo e ekkitingo wolde Allah.

¹⁸Ngam Deftere wi'i: "Taa wadan ngaari corboori sabakaare." Non boo: "Kuuwoowo he'i hebugo ngeenaari mum."

¹⁹Taa jab wullaandu dow ndottiiyo jama'aare nuddinbe, sonaa to seedoobe dido malla tato tabitini ndu.

²⁰Wodde aybe fuu, sey a fela be yeeso jama'aare fuu, ngam haa luttube kultora.

²¹Mi don hunne yeeso Allah e Yeesu Almasiihu e malaa'ika'en subaabe, a downtano wasuyeeji di'i, taa a senndindira yimbe, taa a burna koo moy sam.

²²Taa yaawu wallingo juude ma dow goddo, taa natin hoore ma nder hakkeji wodde, aynu hoore ma a laabdo.

²³Accu yargo ndiyam tan, ndikka a yara inaboojam sedfa haa a hoynana reedu ma, ngam nyawnyawji ma.

²⁴Hakkeji yimbe wodde mbanji laabfum hiddeko kiita wada, haa wodde di mbanjan baawodon.

²⁵Bana non boo kuude boodde mbanjirta laabfum. Koo to godde mbanjaay tawon boo, fakat de cuudataake.

1 Timote 6

¹Laatiido jeyaado goddo fuu, sey o laara jawmiiko bana ke'iido hebugo daraja fuu, ngam taa goddo hallina innde Allah e ekkitinol men.

²Jeyaado goddo Masiihinkeejo boo, taa o yawo jawmiiko ngam be laati deerdiraabe. Sey o huuwana mo bee tiinaare fantunde, ngam jawmiiko naftortoodo kuugal maako, o gid'aado Allah.

Ekkitinol pewoowol e risku mboodngu

Sey a ekkitina kuuje de'e, a waso de jama'aare.

³To goddo waddi ekkitinol godngol, to o tokkaaki bolle goongaaje de Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu e ekkitinol fodde kulol Allah,

⁴nden kam o mawnitiido mo anndaa koo dume. O ginnaado, cuunaado gaabotiral e jokkirgol dow bolle. Ko iwata haa maajum, dum kaajal e jokkirgol e kuudi naawdi e gikkuuji kalludi

⁵e habre nde walaa keerol hakkunde yimbe halla-hakkiilo'en e sooya-goonga'en. Be don ndaara nuddinki bana laawol hebugo riba.

⁶Fakat, nuddinki, dum riba makka, to goddo don seoro ko o mari,

⁷ngam walaa ko ngadduden haa duniyaaru e walaa boo ko mbaaweten wurtodaago.

⁸Ngam maajum, to en ngoodi nyaamdu e limce, dum he'an en.

⁹Ammaa yidbe riskugo ndo'oto nder estooji. Be natan tuuforgol e suunooji paataadi, torrandi, do'andi yimbe nder nattere e halkere.

¹⁰Ngam suuno ceede woni dadol halleende fuu. Wodbe cuunaama de, haa be celi laawol nuddinki, be ngaddani ko'e mabbe torraaji naawdi duuddi.

Habre nuddinki woonde

¹¹Ammaa an, goddo Allah, doggu kuuje de'e. Dabbu adilaaku e kulol Allah e nuddinki e yiide e dartaare e yan'kinaare.

¹²Sey a haba habre nuddinki woonde haa keba ngeendam nduumiidam. Allah ewni ma haa ngeendam man saa'i mada seedamku nuddinki ma mboodngu yeeso seedoobe duudbe.

¹³Yeeso Allah, geedinoowo kuuje fuu e yeeso Yeesu Almasiihu, bada seedamku mboodngu yeeso Pontiyus Pilaatu, umranmaami :

¹⁴Downtan umroore nde'e bee laabdam, bilaa feloore, haa nyalaade Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu wangata.

¹⁵Banguki man laatoto nder saa'iire nde Allah ta'ino dum. O Allah ke'iido mangteego, Baawdo feere muudum, Laamiido laamlaambe, Jawmiraawo jawmiraabe.

¹⁶Kan̄ko feere maako mari duumaare, o don joodi nder annoora ka badataake, walaa neddo meedi yi'ugo mo, waawataa yi'ugo mo boo. Teddungal e baawde duumiide laatano mo. Aamiina!

¹⁷Umru riskube nder duniyaaru ndu'u, taa be mawnito. Taa be koolo risku ngam ngu tabitittaa, ammaa be koolo Allah, dokkando en koo dume fuu bee caahaaki haa en ceyoro dum.

¹⁸Umru be be kuuwa mboodeenga, kuude boodde laato risku mabbe, be laato saahiibe, be mballa wodbe bee jawdi mabbe.

¹⁹Bana nii be cigoranto ko'e mabbe ndesaari mboondi, ngam garandum, haa be keba ngeendam goongaajam fakat.

²⁰An Timote, hakkilan ekkitinol ngol kalfinaada boodum. Daaya haalaaji baadfi e geddi e gaabi paataadi dow ko wi'ete anndal, ammaa naa dum anndal goongawal.

²¹Wodbe don mbi'a be ngoodi anndal nga'al, ammaa be celi laawol nudfinki. Mo'ere Allah wonda be moodon!

2 Timote

2 Timote 1

¹Min Pol nelaarɗo Yeesu Almasiihu fodde muuyo Allah, ngam daliila iinawol ngeendam ngondam nder Yeesu Almasiihu.

²Mi don winndane Timote, biɗɗo am gidaado: Allah Baabiraawo e Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu ndokke mo'ere e hinnuye e salaaman.

Yettoore e tiɗɗinki

³Mi don yetta Allah mo njaggantoomi bee numo bernde laabɗo, bana kaakiraabe am. Mi accataa siftorgo ma nder do'aaje am jemma e naange fuu.

⁴Mi siftori gondi ma, mi yenwi yi'ugo ma, ngam haa bernde am heewa seyo.

⁵Mi siftori nuɗɗinki ma ki walaa naafikaare. Aran, nuɗɗinki ki'i donno nder bernde Lowis maama ma debbo e nder bernde Ewnike daadama. Mi tabitini ki don nder maada boo.

⁶Ngam daliila man mi don siftinore: Besdu hakkilango dokkal Allah ngal keɗa nde mballinmi juude dow maada.

⁷Ngam naa ruuhu kulol Allah hokki en, ammaa Ruuhu semmbe e yiide e nangtaare.

⁸Ngam maajum, taa semtu seedanaago Jawmiraawo men, taa semtu boo daliila am, min kabbaado ngam daliila maako. Ammaa munyan bone bana am ngam daliila Linjiila, bee baawde de Allah hokki ma.

⁹Kaŋko hisni en, ewni en haa en laato yimbe maako senaabe, naa ngam daliila kuude men boodde, ammaa ngam daliila muuyo maako e mo'ere maako nde o mo'ani en nder Yeesu Almasiihu diga zamanuuji ciwaano sam.

¹⁰Jonta mo'ere man wangi bee garki Yeesu Almasiihu, Kisnoowo men. Kaŋko o nattini baawde waade, o wangi ngeendam e duumaare bee Linjiila.

¹¹Ngam daliila Linjiila ka'a, Allah wadi yam mi gooynoowo e nelaarɗo e ekkinoowo.

¹²Ngam daliila man, mi don yara boneeji di'i. Ammaa di cementaa yam, ngam mi anndi mo nuɗɗinmi. Mi don hooli mo o baawdo aynugo ko o halfini yam, haa to nyalaade kiita wari.

¹³Joga bolle goongaaje de nanda haa am, de laatano ma misaalu, a tabita nder nuɗɗinki e yiide nder Yeesu Almasiihu.

¹⁴Ekkitinol boodɗogol ngol kalfinaada, joga ngol bee baawde Ruuhu Ceniido gondo nder maada.

¹⁵A anndi, wonbe nder lesdi Asiya fuu acci yam, Figelus e Hermogenes boo don caka mabbe.

¹⁶Jawmiraawo hinno saare Onesiforus, ngam o suusdini yam nde duuddum. O semtiraay yam, koo nde mi kabbaado nder fursina.

¹⁷Nde o yotti Roma, o fuddi tefugo yam bee tiinaare duudnde, haa o hehti yam.

¹⁸Jawmiraawo hokka mo hinnuye mum nder nyalaade kiita. Haa Efesus o huuwani yam kuude duudde, an a anndi dum boodum.

2 Timote 2

Soojeejo Almasiihu koolaado

¹An kam, biingel am, semmbidid'nder mo'ere nde keɓɓen haa Yeesu Almasiihu.

²E ko nanda haa am yeeso seedoobe duudbe, halfin dum yimbe hoolaabe, waawanbe ekkitingo wodbe.

³Munyan bone bana am, bana soojeejo Yeesu Almasiihu koolaado.

⁴Walaa soojeejo suklanto kuuje godde, ngam o yidi jaagordo maako yerdo mo.

⁵Non boo badoowo gala. To o dɔwtanaaki umrooje gala, o hebataa kebal jaalorgal.

⁶Haandi demoowo torriido duuddum aarta yimbe nyaamugo yaamle ngesa muudum.

⁷Numtu ko mbi'mi, ngam Jawmiraawo faamtinte koo dume fuu.

⁸Siftor Yeesu Almasiihu, ummitiido diga maayde, mo danygol Daawuda, fodde Linjiila ka ngaazinanmi.

⁹Ngam daliila Linjiila ka'a mi don munyana bone, koo jonta boo mi kabbaado bee callallu bana kalludo. Ammaa wolde Allah kam habbaaka.

¹⁰Ngam man mi don munyana koo dume fuu daliila subaabe Allah, ngam haa kambe boo be keba kisndam ngondam nder Yeesu Almasiihu e teddungal duumiingal.

¹¹Ndaa wolde hoolniinde: To en maaydi bee maako, en ngeedidan bee maako boo.

¹²To en don munyana bone, en laamoto bee maako boo. To en ngeddi mo, kanke boo o yeddand en.

¹³To en laataaki hoolaabe, kanke o tabiti o koolniido, ngam o waawataa yeddugo ko o wi'i.

Kuuwoowo gerdaado

¹⁴Ndaa ko a siftinorta nuddinbe bee hunnugo be yeeso Allah: Taa be njokkira dow bolle. Jokkirli man nafataa koo dume, sey wonnugo nanooŋbe.

¹⁵Tiina haa a wanga yeeso Allah a gerdaado, a kuuwoowo mo semtataa huuwugo kuugal mum, a anndinoowo kubar goonga kal-kal bana no fotti.

¹⁶Seedu bee haalaaji baadfi geddooji, ngam wadoobe di don besdo daayaago kulol Allah.

¹⁷Ekkitinol maŋbe nanndi bee huuduure layannde. Himeneyus e Filetus don nder maŋbe.

¹⁸Kambe be celi laawol goonga, be don mbonna nuddinki wodbe bee wi'go ummitineeki maaybe wadi, timmi.

¹⁹Ammaa cabɓawal cemmbidɗgal ngal Allah wallini, don tabiti. Ndaa ko winnda dow maagal: "Jawmiraawo anndi yimbe muudum." Non boo: "Ewnotoodo innde Jawmiraawo fuu, sey acca wadugo halleende."

²⁰Nder saare mawnde, woodi kuuwrude de cardi malla kanjeeri, ammaa naa kanje tan, woodi boo de ledde e de loope. Godde don ngam kuude marde saman, godde boo ngam kuude famda-samanje.

²¹To goddo labbini hoore mum diga kuuje kallude de mbi'mi, nden kam o laatoto kuuwrudum mardum saman, cenaado, nafando jawmiiko, taaskitinaado ngam kuude boodde fuu.

²²An, reenta e suunooji sukaaku, dabɓu adilaaku e nuddinki e yiide e salaaman bee torotoobe Jawmiraawo bee berde laabde.

²³Ammaa sala gaabi paataadi, kumaadi ngam a anndi di umminan jokkirli tan.

²⁴Ammaa maccudo Jawmiraawo, taa jokkira, sey o laato delma-gikkuujo haa koo moy fuu, baawdo ekkitingo, munydo,

²⁵sey o elta dartanoobe goonga bee yanjinaare. Teema Allah hokkan be laawol haa be tuuba, be paama goonga,

²⁶be kefta hakkiilooji maŋbe, be kisa tuuforgol Iblisa nanngunoodo be, haa be tokko muuyo maako.

2 Timote 3

Nyalde ragareeje

¹Anndu, nder nyalde ragareeje, wakatiiji caɗfi laatoto.

²Ngam yimbe laatoto yidbe ko'e muudum'en, suunaabe ceede, jurotoobe meere, mawnitittoobe, wolwanbe bolle kallude, tuurtananbe saaro'en muudum'en. Be ngettataa koo moy, be camɗintaa ceniidum sam,

³be marataa yiide, be marataa endam, be mbolwan kalluka dow wodbe, be marataa nangtaare, be saatube, be nganyan mboodeenga,

⁴be zambotoobe, be gikkuma'en, be keewi mawnitaare, be buri yidugo welwelo dow Allah.

⁵Gite yimbe, be nanndi bee hulbe Allah, ammaa goonga man kam, kulol Allah walaa nder mabbe sam. Daaya yimbe be'e!

⁶Wodbe mabbe don nasta cuudi yimbe boo, be don nanga rewbe humaki'en nder tuuforli mabbe. Rewbe be'e be roondiibe hakkeji mabbe duuddi, suunooji koo diye dasi be,

⁷be don ekkito tum, ammaa be mbaawataa anndugo goonga sam.

⁸Bana no Yannes e Yamberes ndartani Muusa, bana non boo yimbe be'e ndartanto goonga. Hakkiilooji mabbe mbonnake, nder nuddinki boo be meere'en.

⁹Ammaa be kebataa yahugo yeeso, ngam faataare mabbe wanganan koo moy, bana faataare Yannes e Yamberes boo.

Wasuyeeji ragareeji

¹⁰Ammaa an, a tokki ekkitinol am booddum, non boo gikku am e anniyaaji am e nuddinki am e munyal am e yiide am e dartaare am

¹¹e toonyaangeeji e boneeji di njarmi haa Antakiya e Ikoniya e Listira. Toonyaangeeji diye mi munyanaay dum? Ammaa nder maaji fuu Jawmiraawo hisni yam.

¹²Yidbe yeedugo bee kulol Allah nder kawtal bee Almasiihu Yeesu fuu, be toonyeteebe.

¹³Ammaa foroy hallube e hiiloobe besdan yahugo yeeso nder halleende, be majjinan wodbe e be majjinteebe kambe boo.

¹⁴Ammaa an kam, sey a tokko daraago dow ko a ekkiti e ko a jabi bilaa seko. A anndi ekkitinbe ma dum.

¹⁵A anndi defte ceniide diga a biɲngel. Kanje de mbaawan hokkugo ma hikma haa a heba kisndam bee nuddinki nder Yeesu Almasiihu.

¹⁶Ko winnda nder Deftere Allah fuu iwi haa Ruuhu Allah. Dum nafaan ngam ekkitingo goonga, wangingo e wo'itingo aybeeji e eltugo goddo nder laawol adilaaku,

¹⁷ngam haa goddo Allah laato taaskiido timmudo ngam kuude boodde koo deye.

2 Timote 4

¹Mi don hunne yeeso Allah e Yeesu Almasiihu mo hiitoto maaybe e yeedbe fuu, barka loraaki e laamu muudum:

²Waazin yimbe wolde Allah bee dartaare koo ndey fuu, koo dum fottanan be, koo dum fottantaa be. Wangin aybeeji mabbe, fel be, wasa be, ekkitin be bee munyal timmungal.

³Ngam wakkati waran, yimbe njabataa nanugo ekkitinol goongawol fahin. Ammaa be besdanan ko'e mabbe ekkitinoobe deydey suunooji mabbe, haa be nana ko welanta noppi mabbe.

⁴Heedi goonga kam, be cukkan noppi mabbe, be ngaylititto haa be kakkilana kiccaaji.

⁵Ammah an, laata a de'a-hakkiiloojo nder koo dume fuu. Munyan boneeji. Huuw kuugal gaazoowo Linjiila, hibbin njaggu ma boodum.

⁶Ngam min kam, mi laatake bana dokkal dufeteengal, saa'i dilluki am wadi.

⁷Mi habi habre woonde, mi timmini dafa-dafa am, mi jogiti nuddinki.

⁸Jonta kebal dadki don reenammi. Jawmiraawo, kiitoowo adiliijo hokkatam woronnde adilaaku nyalaade darngal, naa haa am tan, ammaa haa yenwanbe banguki maako fuu.

Kubaruuji ragareeji

⁹Habdu wargo haa am, taa neeb.

¹⁰Ngam Demas wudini yam, ngam o yidi zamanuuru jontaaru, o dilli Tessaloniiki. Kereskes dilli Galaatiya, Titus boo dilli Dalmatiya.

¹¹Luka feere mum don wondi bee am. Hoo'u Markus, wardu bee maako, ngam kanke o nafatam nder njaggu Jawmiraawo.

¹²Mi neli Tikikus haa Efesus.

¹³To a don wara, waddanam mojaare am nde accumi haa junngo Karpus haa Torowas, waddu boo defte de accumi ton, sakkomaa defte kuuwraade bee lare.

¹⁴Aleksandire kilaajo wadi yam halleende duudnde. Jawmiraawo hiitoto mo deydey kuude maako.

¹⁵Reenta e maako an boo, ngam o dartani bolle amin bee semmbe.

¹⁶Nyalaade arande nde ndariimi yeeso kiita ngam haa mi jaabano hoore am, walaa mo wondi bee am. Be fuu be ngudini yam. Taa Jawmiraawo limana be dum aybe!

¹⁷Ammah Jawmiraawo wondi bee am, semmbidini yam, ngam haa mi timmitina kuugal waazu am, ummaatooje fuu nana ngu. Kanke o hisni yam hunnduko mbarooga.

¹⁸Jawmiraawo hisnatam halleende fuu, yottintam jam nder laamu muudum ngu asama. Teddungal laatano mo haa abada abadin. Aamiina!

Koofli ragareeji

¹⁹Hoofnu Piriska e Akilas, hoofnu saare Onesiforus boo.

²⁰Erastus lutti haa Korintu. Torofimus, o nyawdo, mi acci mo haa Miletus.

²¹Haɓdu wargo hiddeko duumol waɗa. Ewbulus e Pudes e Linus e Kalawdiya e deerɗiraabe fuu koofni ma.

²²Jawmiraawo wonda bee ma. Mo'ere Allah wonda bee moodon fuu.

Titus

Titus 1

Koofngol

¹Min Pol, maccudo Allah, nelaado Yeesu Almasiihu, ngam waddugo subaabe Allah haa be annda goonga, be ngeeda nder kulol Allah,

²⁻⁴bee tammunde ngeendam nduumiidam, mi don winndane Titus, biingel am nder nuddinki kawtuki en: Allah Baabiraawo e Yeesu Almasiihu, Kisnoowo men ndokke mo'ere e salaaman. Diga zamanuujj booymaaji Allah mo fewataa iini hokkugo en ngeendam da'am. Nder saa'iire ta'aande boo, Allah Kisnoowo meeden wangini wolde muudum, halfini yam kuugal waazaago nde fodde umroore muudum.

Kuugal Titus haa Kereta

⁵Ngam daliila man, mi acci ma haa Kereta, ngam haa a mo'ina ko lutti mo'itineego, a darna ndotti'en jama'aare nuddinbe nder gure fuu. Siftor ko mi umri ma:

⁶Sey ndottiijo jama'aare nuddinbe wona goddo mo walaa feloore, mardo debbo gooto, bibbe maako boo be nuddinbe, taa goddo heba felugo be ngam daliila daakaareeku malla ngam nanaru mabbe.

⁷Sey ardiido jama'aare nuddinbe wona goddo mo walaa feloore, ngam Allah halfini mo jama'aare mum. Taa o laato elewdo malla tikkoowo malla guykoowo malla nalloowo malla cuunaado riba,

⁸ammaa o laato beernoowo hodbe, giddo mboodeenga, kakkildo, adiliijo, cenaado, nangtiido.

⁹Sey o hakkilana kubaruwol koolniingol deydey ekkitinol ngol o ekkiti, ngam haa o laato baawdo wasaago jama'aare fodde ekkitinol goongawol e wangingo aybeeji dartantoobe goonga.

¹⁰Ngam woodi yimbe duudbe, burna mabbe nder Yahuudu'en nuddinbe, be tuurtoobe, waabotoobe e tokkiibe haalaaji baaddi.

¹¹Sey a sukka kunndude mabbe, ngam be don mbonna nuddinki yimbe nder ci'e bee ekkitingo ko haanaay. Be don mbaada dum ngam haa be keba riba kalluka.

¹²Goddo nder annabi'en mabbe wi'i: "Kereta'en don pewa foroy. Be dabbaaji kalludi, mbaateendam'en, suklantoobe deedi muudum'en tan."

¹³Ko o wi'i, dum goonga! Ngam maajum fel be bee caatal, ngam haa be tabita nder nuddinki goongaahi.

¹⁴Sey be acca suklanaago kiccaaji Yahuudu'en, taa be tokko farillaaji yimbe selbe, accube goonga.

¹⁵Haa laaba-berde'en, koo dume fuu laabi. Ammaa haa sobbe e sooybe nuddinki, walaa ko laabi, ngam hakkiilooji mabbe e numo berde mabbe cobi.

¹⁶Be don mbi'a be anndi Allah, ammaa kuude mabbe don ngedda mo. Be nyiddube, tuurtoobe, be mbaawataa huuwugo kuugal boodngal koo ngale.

Titus 2

Ekkitinol goongawol

¹Ammaa an, sey a wolwa ko yahdata bee ekkitinol goongawol.

²Yeccu worbe nayebe be laato nangtiibe, ne'iibe, hakkilbe, tabitiibe nder nuddinki e yiide e munyal.

³Bana non boo rewbe nayebe laato senaabe nder yahdu muudum'en, taa be laato nyo'oobe malla horbe nguykinoojam, ammaa be laato ekkitinoobe ko woodi.

⁴Sey be ekkitina derke'en rewbe yidugo worbe muudum'en e bikkoy muudum'en,

⁵haa be laato hakkilbe, laabbe, suklaniibe kuude ci'e muudum'en, woodbe, downtoobe worbe muudum'en, ngam taa goddo hallina wolde Allah.

⁶Wasa sukaabe boo haa be laato hakkilbe.

⁷An bee hoore ma laatana be misaalu haa kuude boodde. Ekkitinol ma fuu daro dow goonga e ne'aare.

⁸Bolle ma laato laabde, bilaa feloore, ngam haa konne'en cemta, taa be keba wolwugo kalluka koo kaye dow meeden.

⁹Maccube boo, sey be leestana jawmiraabe mabbe nder koo dume fuu, be ngerdina be. Taa be ngaabo be,

¹⁰taa be nguja jawmiraabe mabbe koo dume, ammaa be laato hoolaabe timmube foroy nder kuude mabbe fuu, ngam haa yimbe camdina ekkitinol Allah Kisnoowo men.

¹¹Ngam Allah wangini mo'ere mum laatiinde seeboore kisndam ngam yimbe fuu.

¹²Mo'ere nde'e don ekkitina en accugo geddal e suunooji duniyaaru, en njoodo bee hakkiilo e adilaaku e kulol Allah nder duniyaaru jontaaru ndu'u.

¹³En don ndeena nyalaade barkidinaande nde tammuden. Nyalaade nde'e, Yeesu Almasihu, waato Allah meeden Mawdo, Kisnoowo, wangan nder teddungal muudum.

¹⁴Kanako o hokki yonki maako ngam meeden ngam haa o sootta en diga halleende fuu, o labbini en haa en laato ummaatoore maako subaande, tiinotoobe huuwugo kuude boodde.

¹⁵Kanjum, yeccu dum nanoobe ma, wasa be, fel be bee baawde ma fuu. Taa accu koo gooto mabbe yawo ma.

Titus 3

Joonde Masihiinkeejo

¹Siftinor nuddinbe be leestana ardiibe e marbe baawde, be nanana be, be taaskano kuugal boodngal koo ngale.

²Taa be mbolwa kalluka dow koo moy, taa be njokkira boo, ammaa be mboonana yimbe, foroy be laato yankiniibe heedi koo moy fuu.

³Ngam booyma enen boo en latino faataabe, tuurtoobe, majjube. En latino maccube suunooji meeden e maccube ko seynatano berde meeden fuu. En donno njoodi bee halleende e kaajal, wodbe nganyino en, enen boo en nganynganytirino.

⁴Ammaa nde Allah, Kisnoowo men wanginani en mboodeenga mum e yiide mum,

⁵o hisni en, naa ngam en kuuwi kuude adiliije, ammaa ngam hinnuye maako, saa'i en kebi danyeeke kesi bee baptisma, Ruuhu Ceniido boo hesditi en.

⁶Ngam Allah waanji Ruuhu muudum dow meeden barka Yeesu Almasiihu, Kisnoowo en,

⁷ngam haa laatooden ronoobe ngeendam nduumiidam dam tammuden, nde nii Almasiihu adilini en bee mo'ere mum.

⁸Kanjum woni wolde hoolniinde. Mi yidi a tabitina kuuje de'e, ngam haa nuddinbe Allah tiino huuwugo kuude boodde. Kanjum dum woodi, dum nafan yimbe.

⁹Ammaa daaya gaabi paataadi e haala defte asli e jokkirli e kujjootiral dow tawreeta, ngam dum nafataa, dum meereejum meere.

¹⁰Godfo bidu'aakuujo, fel mo nde woore, nde didi boo. To o nanaay ma, daaya mo.

¹¹A anndi irin godfo oo seli laawol darnungol, o hakkeejo. Bana nii o hiiti hoore maako.

Wasuyeeji ragareeji

¹²To mi neli Artemas malla Tikikus haa maada, habdu wargo haa am haa Nikopolis, ngam mi wadi anniya saalitingo duumol ton.

¹³Wallu Zenas, alkaaliijo e Apollos ngam jahaangal mabbe, habdu humtango be haaje mabbe fuu.

¹⁴Yimbe meeden, kambe boo sey be ekkito tiinaago huuwugo kuude boodde, be mballa be to haajeeji juhanake be, ngam haa ngeendam mabbe wangina nafuuda.

¹⁵Wondube bee am fuu koofni ma. Hoofnu nuddinbe yidɓe min. Mo'ere Allah wonda bee moodon fuu.

Filemon

Filemon 1

Koofngol

¹Min Pol, kabbaado ngam daliila Yeesu Almasiihu e Timote, deerdiraawo men, yahugo haa Filemon, gidaado e kuuwdiddiraawo amin

²e haa Afiya, deerdiraawo meeden debbo e Arkippus, kawtidddiraawo meeden nder habre e nuddinbe moobtotoobe nder saare ma :

³Allah Baabiraawo men e Yeesu Almasiihu Jawmiraawo men ndokka on mo'ere e salaaman.

Yiide Filemon e nuddinki muudum

⁴Deerdam Filemon, koo ndey mi toroto Allah, mi don siftore, mi don yetta mo,

⁵ngam mi don nana no a yidiri senaabe Allah fuu, no nuddinki ma wa'i nder Yeesu Almasiihu boo.

⁶Mi don toro Allah, haa kawtal meeden nder nuddinki laatina en nafaobe bee wadugo mboodeenga ngam daliila Almasiihu.

⁷Yiide ma seyni yam e suusdini yam masin, a de'itini boo berde yimbe Allah fuu.

Pol tori Filemon ngam Onesimus

⁸Ngam maajum, koo to mi don bee ndimu nder Almasiihu ngam umrugo ma ko haani,

⁹ammaa ngam daliila yiide mi don toro ma, min Pol, ndottiiyo, jonta boo mi kabbaado ngam Yeesu Almasiihu:

¹⁰Mi don toro ma ngam Onesimus, laatiido biingel am haa do nder fursina, ngam min mi nastini mo nuddinki.

¹¹Naane o nafaayno ma, ammaa jonta o nafete, o nafatam min boo.

¹²Jonta mi don lorna mo haa maada. Kanke, o laati gidaado am masin.

¹³Mi buranno yidugo o joododo bee am mbattudi ma haa o wallammi jonta nder fursina ka ngonmi ngam daliila Linjiila.

¹⁴Ammaa mi yidaa wadugo dum bilaa yerduye ma, ngam taa mi doole huuwugo kuugal boodngal nga'al. Huuw ngal bee ngida ma.

¹⁵Teema Onesimus seedi bee ma ngam wakkati sedda ngam haa kebta mo ngam foroy,

¹⁶taa o laato maccudo ma tan fahin, ammaa mo buri maccudo, waato deerdiraawo ma gidaado nder nuddinki. Min mi yidi mo masin, ammaa mi tammi

an a buratam yidugo mo piw, naa fodde dabiya neddo tan, ammaa fodde nuddinki nder Almasiihu boo.

¹⁷Ngam maajum, to a laari fakat mi kawtidɗiraawo ma, nden kam jabba mo bana no a jabborto yam, min boo.

¹⁸To o wadino ma kalludum, to woodi ko tokkiida mo, min a yamata.

¹⁹Ndaa, mi winndi bee juŋgo am: Min Pol, mi yobete. A anndi to mi yidino, mi waawanno tokkaago ma ngam yonki ma.

²⁰Useni, deerɗam, wadanam dum ngam yiide Jawmiraawo. De'itin bernde am ngam daliila kawtal meeden nder Almasiihu!

²¹Mi don winndane ngam mi anndi fakat a dowlanto yam. Mi anndi a wadan ko bura.

²²Jonta boo, taaskitanam weerde, ngam mi tammi Allah jaban torde moodon, o lornatam haa moodon.

Koofli ragareeji

²³Epafras gondudo bee am nder fursina ngam daliila Yeesu Almasiihu hoofni ma.

²⁴Markus e Aristarkus e Demas e Luka huuwdidɗiraabe am boo koofni ma.

²⁵Mo'ere Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu wonda bee moodon fuu.

Ibraniŋke'en

Ibraniŋke'en 1

Allah wolwani en bee hunnduko 'Bidfo muudum

¹Booyma, bee kunndufe annabi'en, Allah wolwani kaakiraabe meeden nde duuddum bee laabi feere feere.

²Ammaa nder balde ragareeje de'e, o wolwani en bee hunnduko 'Bidfomuudum. Bee maako Allah tagri koo dume fuu, o wadi mo donoowo kuuje fuu.

³'Bidfo oo o annoora teddungal Allah, o wangini no Allah wa'i fuu, o don jogi kuuje fuu bee wolde maako marnde baawde. Baawo nde o labbini yimbe diga hakkeji muudum'en, o joodi haa asama haa nyaamo Allah, mardo manngu fuu.

'Bidfo buri malaa'ika'en

⁴'Bidfo laati o burdudo malaa'ika'en teddungal, Allah hokki mo innde burnde nde mabbe.

⁵Ngam Allah meedaay wi'go haa malaa'ikaajo koo gooto: "An woni bidfo am, hannde mi danyi ma." O meedaay boo wi'go: "Mi laatoto Baabiraawo maako, kanjo boo o laatoto bidfo am."

⁶Ammaa nde Allah badake nelugo 'Bidfo muudum afo haa duniyaaru, o wi'i: "Malaa'ika'en Allah fuu cujidana mo."

⁷Ndaa ko Allah wi'i dow malaa'ika'en: "Allah don laatina malaa'ika'en muudum keni, jaggiibe muudum boo demde yiite."

⁸Ammaa dow 'Bidfo o wi'i: "Leeso laamu maada yaa Allah, duumoto haa foroy! A don laamo bee kiita ndarnuka."

⁹A yidi adilaaku, a wanyi halleende. Ngam man Allah, mo Allah maada moyti ma bee nebbam, hokki ma seyo ko buri wondube bee maada fuu."

¹⁰Kadiboo o wi'i: "An yaa Jawmiraawo, a tagi duniyaaru diga fuddam, asamanji, dum kuugal juude maada,

¹¹kanji di kalkan, ammaa an a tabitan. Di fuu di kiidan bana limce,

¹²a taggan di bana ngapaleewol, di ngaylititto bana limce, ammaa an a waylitittaako, duubi ma njinnataa sam."

¹³Allah meedaay wi'go koo moy malaa'ikaajo: "Jooda haa nyaamo am, haa to mi laatini konne'en ma jaabrudum kosde ma."

¹⁴Beye ngoni malaa'ika'en? Be ruuhuuji, be don kuuwana Allah. Allah don nela be ngam haa be mballa hebanbe kisndam.

Ibraniŋke'en 2

Kisndam mawdam

¹Ngam maajum sey en besda hakkilango goongaaji di en nani, ngam taa en cela laawol.

²Ngam to wolde nde malaa'ika'en anndini booyma, goonɗi, mo salake, ɗowtanaaki nde, heban kiita deydey aybe muudum.

³Kadi bana noy en kistrata to en ɗon ngeebi kisndam mawdam ɗa'am? Jawmiraawo bee hoore muudum aarti anndingo en kisndam ɗa'am, nden nanbe mo tabitinani en ɗam.

⁴Allah boo semmbidini seedamku maɓɓe bee alaamaaji e kaayeeɗi feere feere e bee senndango yimbe maako dokke Ruuhu Ceniɗo fodde muuyo maako.

Bidɗo yahri en haa kisndam

⁵Ngam naa haa malaa'ika'en Allah hokki laamu dow duniyaaru waranndu ndu en mbolwanta.

⁶Aayaaje godde mbi'i: "Kadi, nedɗo o moy haa ciftora mo, moy woni bii-Aadama haa kakkilana mo?"

⁷A leesni mo les malaa'ika'en wakkati seɗɗa, a meeti mo tedduŋgal e maŋgu,

⁸a wallini koo ɗume fuu les kosɗe maako." Nde Allah wallinani mo koo ɗume fuu bana ko wi'a, nden kam walaa koo ɗume ko o wallinaay les kosɗe maako. Ammaa jonta, en ngi'ataa tawon no kuuje fuu mballinaama les kosɗe maako.

⁹Ammaa en ngi'i Yeesu mo Allah leesni les malaa'ika'en wakkati seɗɗa ngam haa o maaya ngam daliila mo'ere Allah heedi meeden. Jonta o hebi tedduŋgal e hormu ngam boneeji di o yari nder maayde maako.

¹⁰Allah woni Jawmiraawo kuuje fuu. Bilaa maako, walaa ko daroto. Ngam maajum ɗum fottani mo o laatina Yeesu timmididɗo bee yarugo bone ngam o yahra biɓɓe ɗuudɓe haa tedduŋgal maako. Ngam Yeesu yahrata ɓe haa kisndam.

¹¹Ngam mo senata yimbe e ɓe o senata, ɓe fuu ɓe ngoodi Baabiraawo gooto. Ngam maajum o semtaay ewnaago ɓe deerɗiraabe maako.

¹²Nden o wi'i: "Yaa Allah, mi wooyan haa deerɗiraabe am innde maada, mi maŋgtete nder moɓtorde maɓɓe."

¹³Kadiboo o wi'i: "Mi hooloto Allah." Fahin o wi'i: "Ndaa yam bee biɓɓe ɓe Allah hokki yam."

¹⁴Nde nii biɓɓe ɓe'e ngoodi banndu e y'iyaam, Yeesu boo waɗi hoore mum bana maɓɓe, o hoo'i banndu bana ndu maɓɓe, ngam bee maayde maako, o halka mardo baawɗe dow maayde, waato Iblisa,

¹⁵o rimɗina laatiibe maccube balɗe muudum'en fuu ngam daliila kulol maayde.

¹⁶Ngam dūm laab dūm, naa malaa'ika'en o wallata, ammaa danygol Ibrahiima o wallata.

¹⁷Ngam maajum doole o nannda kal-kal bee deerdiraabe maako nder kuuje fuu, ngam haa o laato hooreejo liman'en mardo endam, koolaado nder njaggu Allah, haa yimbe ummaatoore keba yaafuye hakkeeki muudum'en.

¹⁸Ngam jonta o waawan wallugo estaabe, ngam kanke bee hoore maako, o yari bone saa'i o estaama.

Ibraniŋke'en 3

Yeesu buri Muusa tedduŋgal

¹Ngam maajum onon deerdiraabe am senaabe, ewnaabe Allah mo asama, ndaare Yeesu mo Allah neli haa o laato hooreejo liman'en mo en nuddinta.

²Ngam o koolaado haa Allah cubdo mo, bana Muusa laatino koolaado nder kuugal muudum nder saare Allah fuu.

³O he'i jabugo tedduŋgal burŋgal ngal Muusa, bana mahoowo suudu burdata suudu tedduŋgal. Non Yeesu burdiri Muusa tedduŋgal.

⁴Saare fuu woodi mahdo nde, ammaa Allah woni mahdo kuuje fuu.

⁵Muusa kam, o jaggiido Allah, o laati koolaado nder saare Allah fuu. O seedi haala kuuje de Allah tammino wolwugo dow maajum.

⁶Ammaa Almasiihu, o Biddo nder saare maako. Enen ngoni saare maako, to en tabiti nder cuusal meeden e tammunde meeden nde en mangtorto.

Siwtaare ngam yimbe Allah

⁷Ngam maajum Ruuhu Allah wi'i: "To on nani sawtu Allah hannde,

⁸taa caatine ko'e mon bana kaakiraabe mon tuurtanino mo nyannde poondol nder ladde hamaadaare.

⁹Ton kaakiraabe mon laarndi yam, poondi yam, koo nde be ngi'no kuude am duubi cappande nayi.

¹⁰Ngam maajum mi bernani yimbe yidere nde'e, mi wi'i: Berde mabbe don ndaayo yam tum, be anndaa laabi am sam.

¹¹Ngam maajum, mi huni nder tikkere am: Fakat be nastataa siwtaare am sam !"

¹²Deerdiraabe am, kakkile, taa bernde koo moy moodon halla, taa o laato sooya nuddinkiijo haa o waylito, o acca Allah geeto.

¹³Ammaa cemmbidindire nde weeti fuu, nde "hannde" maajum don, ngam taa hakke esta on, taa on caatina ko'e moodon.

¹⁴Ngam en laati kawtidiraabe Almasiihu, to en tabiti, en ndimmbaaki, en njogi hoolaare meeden diga fuddam haa timmoode.

¹⁵Ndaa ko Deftere Allah wi'i: "To on nani sawtu Allah hannde, taa caatine ko'e mon bana nyannde nde kaakiraabe mon tuurtuno dow Allah."

¹⁶Beye nani sawtu Allah, tuurtani mo? Dum yimbe be Muusa wurtini diga Misra fuu.

¹⁷Beye Allah bernani duubi cappande nayi? O bernani wadbe hakke, maaybe nder ladde hamaadaare.

¹⁸Nde Allah huni hunayeere nde'e: "Be nastataa siwtaare am", dow beye o wolwi? O wolwi dow tuurtube go.

¹⁹En paami be mbaawaay nastugo siwtaare man ngam be cali nuddingo.

Ibraniŋke'en 4

¹Allah accani en laawol nastugo siwtaare muudum ngam iinawol mum don tabiti. Ngam maajum sey en kula, ngam taa gooto moodon sooya nastugo siwtaare man.

²Ngam enen boo en nani kubaruwol ceynoowol bana yimbe nder ladde hamaadaare go. Be nani ngol, ammaa ngol nafaay be, ngam be njabaay ngol bee nuddinki.

³Ammaa enen en nuddini, ngam maajum en nastan siwtaare Allah, bana ko o wi'i: "Nder bernuki am mi huni: Fakat be nastataa siwtaare am sam!" Kuude Allah fuu, o timmini de diga tageeki duniyaaru.

⁴Ngam ndaa ko winnda dow nyalaade joweediɗawre haa aayaare wofnde: "Nyalaade joweediɗawre Allah siwti e kuude muudum fuu."

⁵Fahin haala ka'a winndaama nder aayaare nde'e: "Fakat be nastataa siwtaare am sam."

⁶Nde nii aartube nanugo Linjiila ka'a nastaay siwtaare maako ngam sooynde nuddinki, woodi wofbe nastanbe siwtaare man.

⁷Ngam maajum Allah wadi nyannde wofnde wi'eteende "hannde" fahin. O wolwi haala maare baawo duubi duuɗɗi bee hunnduko Daawuda, o wi'i: "To on nani sawtu Allah hannde, taa caatine ko'e moodon."

⁸Ngam to Yosuwā yahrino ummaatoore haa siwtaare, Allah wolwataano haala nyannde feere baawodon.

⁹Nden kam, nyalaade siwtaare don reeni ummaatoore Allah, ammaa nde waraay tawon.

¹⁰Ngam mo nasti siwtaare Allah, siwtoto boo diga kuude muudum bana Allah siwtori diga kuude muudum.

¹¹Ngam maajum sey en tiino nastugo siwtaare nde'e, ngam taa koo gooto meeden do'o bee wadugo sooynde dowtaare bana kaakiraabe meeden.

¹²Ngam wolde Allah nde yeere, nde don wada nafuuda. Nde buri kaafahi koo kiye marki mbeldiiji didi ta'andi. Nde don ta'a haa sennda yonki e ruuhu e kawtirde i'e e mbosam. Nde don hiito nufayeeje e numooji bernde neddo.

¹³Walaa ko nyukkanto Allah. Koo dume fuu don wangi haa gite maako. Doole en fuu en njaabanto ko'e meeden yeeso maako.

Yeesu o hooreejo liman'en

¹⁴Nde en ngoodi hooreejo liman'en mawdo, Yeesu, Biddo Allah, mo yotti haa joonde Allah fakat, nden kam sey en njoga nuddinki ki en ceedoto.

¹⁵Hooreejo liman'en meeden waawi yurmingo tampe meeden, ngam kanjo boo o maatudo estooji koo diye bana meeden, ammaa o wadaay hakke.

¹⁶Ngam maajum en badito bee hoolaare haa leeso laamu Allah haa mo'ere tawete, ngam hebugo hinnuye e mo'ere e walliinde koo ndey nder wakkatiire haandunde.

Ibraniŋke'en 5

¹Hooreejo liman'en fuu laati cubaado caka yimbe, o jo'inaama nder njaggu Allah ngam mabbe haa o lii'o dokke e kirsaadi ngam ittugo hakkeji.

²O waawan faamango sooya-anndal'en e majjube, ngam kanjo bee hoore maako o maati tampere nder koo dume fuu.

³Ngam daliila tampere nde'e, sey o lii'o kirseteedi ngam ittugo hakkeji ummaatoore e ngam hakkeji di o wadi bee hoore maako boo.

⁴Walaa mo hoosanta hoore muudum teddungal laataago hooreejo liman'en. Dum Allah ewnata bana o ewnori Haruna.

⁵Non boo, naa Almasiihu hokkani hoore mum teddungal laataago hooreejo liman'en. Ammaa dum Allah wi'i mo: "An woni Biddo am, hannde mi danyi ma."

⁶Haa aayaare wodnde boo o wi'i: "A limanjo haa foroy bana no Malkisadaka wa'no."

⁷Yaake Yeesu donno haa duniyaaru, o wadi do'a, o tori Allah mo waawi hisnugo mo diga maayde bee boji naawdi e gondi. Allah boo nani tornde maako ngam o kuldo Allah.

⁸Koo nde o Biddo Allah, o ekkitori dowtaare bee yarugo bone.

⁹Nde o laati timmididdo, o laati jawmu kisndam nduumiidam ngam koo moy dowlani mo fuu.

¹⁰Allah boo darni mo hooreejo liman'en fodde bana no Malkisadaka wa'no.

Taa njoofe nuddinki

¹¹Dow haala ka'a, min ngoodi kuuje duudde ngam tinndingo, non boo kuuje de fassaruuye maaje cadi, ngam on paamataa law.

¹²Wakkati wadi haa on laato ekkitinooɓe, ammaa haa jonta on ngoodi fahin haaje goddo ekkitina on kuuje burde hoyugo nder bolle de Allah wolwi. Haa jonta on ngidi musingo kosam, naa nyaamdu saatundu.

¹³Mo don musina kosam fuu, o biɲngel tawon, o walaa kirseeku wolde ekkitinande adilaaku.

¹⁴Mawbe ke'i nyaamugo nyaamdu saatundu, ngam be elti hakkiilooji mabbe, be anndi senndindirgo boodum bee kalludum.

Ibraniɲke'en 6

¹Ngam maajum njehen yeeso haa ekkitinol mawbe, taa en tokko joodaago haa ekkitinol fuddanbe nder nuddinki Almasiihu. Taa en puɗɗita wallingo cabɓawal nuddinki, bana haala tuubugo dow kuude de njahrata en haa maayde e nuddingo Allah

²e ekkitingo baptismaaji e wallingo juude e ummitineeki maaybe e kiita nduumiika.

³Ndaa ko en ngidi wadugo, to Allah muuyi.

⁴⁻⁶To yimbe be meedi joodaago nder annoora Allah, metti dokkal iwɲgal diga asama, njabi Ruuhu Ceniido, metti beldum wolde Allah e baawde de zamanuuru waranndu, nden be lori baawo, caddum goddo wartira be haa be tuuba fahin. Ngam kambe bee ko'e mabbe be don bila Bidɗo Allah haa leggal gaafaangal fahin e be don lasbina mo yeeso yimbe fuu.

⁷Lesdi tobraandi tum don fudna haakooji nafooji ngam remooɓe, ndi don heba barka Allah.

⁸Ammaa to ndi don fudna gi'e e giɲngille tan, ndi nafataa koo dume. Neebataa, Allah naalan ndi, yiite wulan ndi.

⁹Ammaa koo to min don mbolwa bana nii, onon yidfaabe, min anndi fakat on don dow laawol burɲgol woodugo, waato dow laawol kisndam.

¹⁰Ngam Allah o adiliijo, o yejjitittaa kuude moodon malla yiide nde on kolli mo bee wallugo nuddinbe, senaabe, jonta boo on don mballa be.

¹¹Min ngidi koo moy moodon tokko wadugo dum bee tiinaare bana naane haa timmoode, ngam haa on keba ko on tammoto.

¹²Taa on laato mbaateendam'en, ammaa on tokko misaalu aartube on nuddingo bee munyal, hebbe ndonngu ngu Allah iinani be.

Ko Allah wi'i, wafan fakat

¹³Nde Allah wafani Ibrahiima iinawol, o hunaay bee innde wodnde burnde nde maako, ngam walaa burdo mo, o huni bee innde maako.

¹⁴O wi'i: "Fakat mi barkidinte bee barkaaji duuddi, mi duuddinan danygol ma."

¹⁵Ibrahiima reeni, munyi ngam maajum o hebi ko Allah iinani mo.

¹⁶Yimbe don kunoro bee huunde burannde be, hunayeere man tabitinan ko be mbi'i, timminan haalaaji caka yimbe.

¹⁷Bana non boo Allah yerdi wanginango ronoofoe fodde iinawol muudum bee hollugo be alaama ngodka no anniya maako sannjataa, o tabitini dum bee hunayeere.

¹⁸Woodi kuuje didi de kannjataako, wadataako Allah fewa nder maaje: Dum iinawol e hunayeere maako. Kanjum dum don tidina en, enen nyukkotoofe haa Allah, en njogo tammunde tabitnde nde o hokki en.

¹⁹Tammunde nde'e laatani en bana tiggirgal yonki, nde dimmbataako, nde don saalo gada wiirndallo.

²⁰Yeesu aarti en nastugo ton, o nasti ton ngam meeden. O laati hooreejo liman'en haa foroy bana Malkisadaka.

Ibraniinke'en 7

Malkisadaka: Limanjo, laamiido

¹Malkisadaka oo, o donno laamiido Saliima, o limanjo Allah Baniido. Ibrahiima donno warta diga konu haa o mbarino laamiibe go. Malkisadaka yehi fotti bee maako, barkidini mo.

²Ibrahiima hokki mo zakka, waato yebre woore nder sappo haa ko o hebi fuu. Maana innde maako woni Laamiido-adilaaku. Kadiboo o laamiido Saliima, bana wi'go Laamiido-salaaman.

³O walaa baaba, o walaa daada, o walaa iwde. Walaa nyalaade danyeeke maako, walaa nyalaade maayde maako. O don bana Bido Allah, o joodoto limanjo haa foroy.

⁴Ndaare manngu Malkisadaka! Ibrahiima, kaaka meeden hokki mo zakka haa kebal konu muudum fuu.

⁵Tawreeta umri bibbe Lewi laatiibe liman'en, be njaba zakka haa ummaatoore, waato haa banndiraabe mabbe, koo nde kambe boo be danygol Ibrahiima.

⁶Malkisadaka laataaki nder lenyol Lewi, ammaa o jabi zakka haa Ibrahiima, o barkidini kebdo iinaaji Allah oo.

⁷Walaa seko, barkidindo buri barkidinaado manngu.

⁸Nder limanku Lewi'en, dum maayooɓe njabata zakka. Ammaa nder limanku Malkisadaka, dum goddo mo Deftere seedi o maayataa sam jabi zakka.

⁹Bana wi'go: Lewi jabdo zakka yobi ka kanjo boo nder Ibrahiima.

¹⁰Ngam saa'i Malkisadaka fotta bee Ibrahiima man, Lewi donno nder banndu baaba maako, o danyaaka tawon.

¹¹Allah hokki Isra'iila'en tawreeta, darni ka dow limanku Lewi'en. To limanku Lewi'en laatino timmungu, walaano haaje limanjo goddo bana Haruna wanga, sakkomaa goddo bana Malkisadaka.

¹²Ngam to limanku waylake, doole umroore boo waylo.

¹³Ngam kuuje de'e mbolwaama dow goddo lenyol feere. Walaa goddo nder maagol meedi laataago limanjo haa hirsirde.

¹⁴Koo moy fuu anndi Jawmiraawo meeden danyaama nder lenyol Yahuuda. Muusa meedaay wolwugo haala lenyol ngo'ol sam, nde o wolwi haala liman'en.

Limanjo goddo bana Malkisadaka

¹⁵Haala ka'a besdan laabugo fahin to limanjo goddo, nanndudo bee Malkisadaka wangi.

¹⁶O laataaki limanjo bee umrooje yimbe, ammaa o laati limanjo bee baawde ngeendam dam timmataa.

¹⁷Ngam Deftere seedi dow haala ka'a, wi'i: "A laatoto limanjo haa foroy bana no Malkisadaka wa'no."

¹⁸Umroore booymaare wudinaama, ngam nde nafataa.

¹⁹Ngam tawreeta Muusa waawaay timmidingo koo dume. Jonta en kebi tammunde burnde mawnugo, kayre badinta en bee Allah.

²⁰Dum wadi bee hunayeere. Liman'en naane ndarnaama bilaa hunayeere bana nde'e.

²¹Ammaa Yeesu laati limanjo bee hunayeere nde Allah wi'i mo: "Jawmiraawo hunake, mimsitittaako: A laatoto limanjo haa foroy."

²²Ngam maajum en anndi fakat, Yeesu tabitini alkawal burngal ngal naane.

²³Woodi huunde wodnde boo: Liman'en naane be duudbe, ngam maayde hadi be tokkitingo kuude mabbe.

²⁴Ammaa Yeesu don yeedi haa foroy, limanku maako duumoto.

²⁵Ngam maajum o waawan hisnugo yimbe be o yahri haa Allah jonta e haa foroy, ngam o don yeedi haa foroy ngam toranaago be Allah.

²⁶Yeesu woni hooreejo liman'en mo haandani en. O ceniido, o walaa aybe koo sedda, o laabdo, o senndaama bee hakke'en, o bangtaama dow asamanji.

²⁷O walaa haaje hokkugo kirseteedi balde fuu bana hoore'en liman'en, aran ngam hakkeji maako, nden ngam hakkeji yimbe. Ammaa o wadi dum nde woore tan bee lii'ugo hoore maako, dum he'i haa foroy.

²⁸Tawreeta Muusa darni tampube ngam be laato hoore'en liman'en. Ammaa kongol hunayeere Allah warnde baawo tawreeta darni Biddo mo laati timmididdo haa foroy.

Ibraniŋke'en 8

Yeesu woni hooreejo liman'en meeden

¹Ndaa haala burka mawnugo nder ko min mbi'ata: En ngoodi hooreejo liman'en, joodiido dow leeso laamu haa nyaamo Allah mardo manngu fuu haa asamanji.

²O laati jaggiido hooreejo haa nokkuure seniinde nder laymaaru goongaaru ndu Jawmiraawo wadi, naa neddo.

³Hooreejo liman'en fuu darnaama ngam lii'anaago Allah dokke e kirseteedi. Ngam maajum sey o wadda kanjo boo ko o lii'oto.

⁴To o donno haa duniyaaru, o laatataakono limanjo sam, ngam woodi liman'en lii'otoobeno dokke fodde tawreeta.

⁵Kuugal limanku ngal be kuuwata, laati misaalu ko woni nder asama. Non dum laati bee Muusa boo nde o badake wadugo laymaaru, Allah wi'i mo: "Sey a wada dum fuu fodde misaalu mo mi holli ma dow hooreere."

⁶Ammaa jonta Yeesu hebi kuugal limanku burŋgal ngal mabbe. Bana non boo alkawal ngal o habbi hakkunde Allah bee yimbe, buri ngal naane saman, ngam ngal don tabiti dow iinaaji Allah burdi woodugo.

⁷To alkawal aranal walaano aybe, walaano haaje habbugo alkawal didabal.

⁸Ammaa Allah feli yimbe muudum, wi'i: "Nyalde don ngara haa mi habba alkawal kesal bee yimbe Isra'iila e bee lenyol Yahuuda." Non Jawmiraawo wi'i.

⁹"Ngal nanndataa bee alkawal ngal kabbumi bee kaakiraabe mabbe, nyannde mi nanngi be junngo, mi wurtini be lesdi Misra, nde be tabitaay nder alkawal ngal mi habbuno bee mabbe, ngam maajum mi faalaay be min boo." Non Jawmiraawo wi'i.

¹⁰"Ammaa baawo nyalde de'e, mi habban alkawal godŋgal bee yimbe Isra'iila. Ndaa nii ngal laartoto: Mi wadan umrooje am nder hakkiilooji mabbe, mi

winndan de nder berde mabbe. Min mi laatoto Allah mabbe, kambe boo be laatoto ummaatoore am.

¹¹Walaa haaje goddo ekkatina keeddiddum malla deerdu, wi'a dum: Anndu Jawmiraawo. Ngam be fuu be anndatam, diga leesdo mabbe haa mawdo mabbe.

¹²Ngam mi yaafoto aybeeji mabbe, mi meetataa siftorgo hakkeeji mabbe.”

¹³Nde o wolwi haala alkawal kesal, Allah hiidini aranal, ko hiidi man badake jinnugo.

Ibraniḱe'en 9

Suudu seniindu booymaaru e hesru

¹Alkawal aranal, kaḱgal boo ngal woodino farillaaji dow dewal e haykaliiru Allah nder duniyaaru ndu'u.

²Suudu laymaaru ndu deedi didi wadaama, aranndu ewnaama nokkuure seniinde. Nder maaru woodi jo'inirdum pittirlaaji e taabal bee tamseeje jo'inaade yeeso Allah.

³Baawo wiirndallo didabo, woodi yebre wi'eteende yebre burnde senaago.

⁴Nder maaru woodi guldudum uurle cuddaadum fuu bee kaḱgeeri e sundukru alkawal suddaandu bee kaḱgeeri. Nder sundukru man woodi taasawo kaḱgeeri bee mannu nder maago e sawru Haruna finniindu e alluhaaje kaa'e didi bee bolle alkawal binndaade dow maaje.

⁵Dow sundukru man woodi suuraaji keruba'en laatiibe misaalu teddungal Allah. Be mbeedi bileeji mabbe dow joodorde ngam kefergal. Ammaa walaa haaje min tinndina kuuje de'e fuu.

⁶Nde kuuje fuu ndarnaama bana nii, liman'en tokki nastugo suudu aranndu nder laymaaru kala nyalaade fuu, ngam haa be kuuwa kuude mabbe.

⁷Ammaa suudu didawru nder laymaaru, sey hooreejo liman'en tan nastata ton, kaḱko boo hitaande fuu nde woore. O don nasta bee y'iyaam dam o lii'anto Allah ngam hoore maako e ngam hakkeeji di ummaatoore wadi bilaa anniya.

⁸Ndaa ko Ruuhu Ceniido anndinta bee kuuje de'e: Yaake suudu aranndu nder laymaaru don dari tawon, laawol nastugo suudu didawru nder laymaaru mabbitaaki tawon.

⁹Dum misaalu ngam wakkatiire jonta. Dum yidi wi'go: Dokke e kirsaaḱi lii'anaadi Allah mbaawataa labbingo numo bernde dewando mo.

¹⁰Umrooje de'e ndaarani banndu neddo, waato haala nyaamdu e njaram e labbinki kuuje bee laabi feere feere. Dum nafi haa wargo saa'iire nde Allah sannji dum fuu.

¹¹Ammaa jonta Almasiihu wari. Kan̄ko woni hooreejo liman'en dow kuuje boodde de ngarani en jonta. O saali gal laymaaru burndu ndu naane mawnugo e woodugo. Juude yimbe mbadaay ndu, waato ndu iwaay haa duniyaaru ndu'u.

¹²Almasiihu nasti nde woore nder laymaaru, dum he'i haa foroy. O nastaay bee yiy'am jawdi be'i e ga'i, ammaa bee yiy'am maako. Bana nii o hebrani en coottaari duumiindi.

¹³Yiy'am jawdi be'i e ga'i e ndoondi wiige mbiccaama dow yimbe sobbe, seni be haa labbini balli mabbe,

¹⁴nde non kam, yiy'am Almasiihu buran nafugo piw. Bee baawde Ruuhu duumiido o hokkiri yonki maako haa Allah bana njawdiri ndi walaa aybe koo sedda. Yiy'am maako labbinan numo-berde meeden, wilan kuude de njahrata en haa maayde, ngam en njaggano Allah geeto.

¹⁵Ngam maajum Almasiihu woni hakkunndeejo Allah bee yimbe nder alkawal kesal. O maayi ngam soottugo yimbe diga aybeeji di be mbadno yaake be donno nder alkawal aranal, ngam haa ewnaabe Allah njaba ndonngu nduumiingu ngu Allah iinani be.

¹⁶Ngam haa dereewol alkawal ndonngu huuwtinire, sey tammiibe ronugo ngoondina baddo alkawal nga'al maayi.

¹⁷Ngam dereewol alkawal ndonngu nafataa, sey to binndudo ngol maayi bee goonga.

¹⁸Kanjum wadi, koo alkawal aranal boo huuwtiniraaka, sey nde ngal tabitinaama bee yiy'am.

¹⁹Nde Muusa wanginani ummaatoore fuu umrooje nder tawreeta, nden o hoo'i yiy'am ga'i e yiy'am jawdi be'i hawtaade bee ndiyam, non boo gaasa be'i mbodeeha coy bee haako isop o wicci dam dow deftere tawreeta e ummaatoore fuu.

²⁰O wi'i: "Yiy'am da'am don tabitina alkawal ngal Allah umri on dwtanaago."

²¹Bana non boo, Muusa wicci yiy'am dow laymaaru e dow kuuje dewal fuu.

²²Fodde tawreeta, kuuje fuu labbinaama bee yiy'am. Walaa yaafuye hakkeji, sonaa to yiy'am rufaama.

Sadaka Yeesu itti hakkeji

²³Kuuje gonde haa asama laatiide misaaluuji haa ko woni nder asama de'e, doole de laato cenaade bana non. Ammaa kuuje haa asama mari haaje kirseteedi burdi saman.

²⁴Ngam Almasiihu nastaay haykaliiru ndu yimbe mahi, kayru kam, dum misaalu ngam haykaliiru goongaaru tan. Ammaa o nasti nder asama, ngam haa o seetto en yeeso Allah.

²⁵Hooreejo liman'en haa Yahuudu'en don nasta nokkuure seniinde hitaande fuu bee y'iiy'am ndabbaawa. Ammaa Almasiihu nastaay nde duudfum ngam hokkugo yonki maako.

²⁶To o wadino non, diga fudfum tageeki duniyaaru o torrotono nde duudfum. Ammaa o wangi jonta haa timmoode zamanuui fuu, o wangi nde woore tan ngam foroy, ngam haa o itta hakkeji bee lii'anaago Allah yonki maako.

²⁷Koo moy fuu maayan nde woore, baawodon Allah hiitoto dum.

²⁸Bana non Almasiihu boo hokki yonki muudum nde woore ngam o itta hakkeji duudbe. O wangan didawre, naa ngam o itta hakkeji, ammaa ngam o hisna reenbe mo.

Ibraniŋke'en 10

¹Tawreeta laati dowdi kuuje boodde tammiide wargo, dum misaalu maaje tan. Ka hollataa ko laabi nder timmudum. Hitaande fuu be tokki lii'anaago Allah kirseteedi. Kadi bee kirseteedi bana di'i, noy tawreeta waawri timmidingo waddanbe di haa Allah?

²To jagganoobe Allah labbinaamano diga hakkeji mabbe fakat, hakkeji man billataano numo-berde mabbe fahin, walaa haaje lii'aago kirseteedi fahin.

³Amaa kirseteedi don ciftinora yimbe hakkeji muudum'en hitaande fuu.

⁴Ngam y'iiy'am ga'i e jawdi be'i mbaawataa ittugo hakkeji.

⁵Ngam maajum, nde Almasiihu badake wargo nder duniyaaru, o wi'i Allah: "A yidaa kirsaadi e dokke, ammaa a wadani yam banndu.

⁶A seyoraaki dabbaaji guleteedi malla kirseteedi ngam ittugo hakkeji.

⁷Nden mbi'mi: Ndaa yam, mi wari ngam wadugo muuyo ma, yaa Allah, bana ko winnda dow am nder deftere taggaande."

⁸Aran o wi'i: "A yidaa kirseteedi e dokke, a seyoraaki dabbaaji guleteedi malla kirseteedi ngam ittuki hakke." O wi'i dum koo nde dokke de'e fuu lii'aama fodde tawreeta.

⁹Nden o wi'i: "Ndaa yam, mi wari ngam wadugo muuyo ma." Bana nii Allah wili dewal kirseteedi booymaaji, o wadi kirseteenga Almasiihu mbattudi maaji.

¹⁰Yeesu wadi muuyo Allah, ngam maajum en labbinaama diga hakkeji ngam Yeesu Almasiihu lii'ani Allah banndu mum, o wadi nde woore, dum he'i haa foroy.

¹¹Limanjo fuu don huuwa kuude muudum kala nyalaade fuu, o don tokki lii'aago kirseteedi koo to di mbaawataa ittugo hakkeeki.

¹²Ammaa Almasiihu lii'i banndu mum nde woore ngam hakkeeki, dum he'i haa foroy. Baawodon o joodi haa junngo Allah nyaamo ngam foroy.

¹³Ton o don reena haa Allah laatina konne'en maako jaabrudum kosde maako.

¹⁴Ngam o lii'i banndu maako nde woore, o timmidini labbingo yimbe be o seni haa foroy.

¹⁵Ruuhu Ceniido boo don seedano en dum. Aran o wi'i:

¹⁶“Jawmiraawo wi'i: Baawo nyalde de'e mi habban alkawal bee mabbe. Ndaa nii ngal laatoto: Mi wadan umrooje am nder berde mabbe, mi winndan de nder hakkiilooji mabbe.”

¹⁷Nden o wi'i fahin: “Mi meetataa siftorgo hakkeeki mabbe e kuude mabbe kallude.”

¹⁸Ngam maajum, nde Allah yaafi hakkeeki, walaa haaje lii'aago kirseteedi ngam ittugo hakke fahin.

En badito Allah

¹⁹Onon deerdiraabe, ngam daliila yiy'am Almasiihu ndufaadam en anndi fakat en kebi laawol nastugo suudu burndu senaago.

²⁰O mabbidani en laawol kesol, marngol ngeendam, gada wiirndallo, waato banndu maako.

²¹En ngoodi hooreejo liman'en mawdo nder saare Allah.

²²Ngam maajum en badito Allah kadi bee berde goongaaje, bee nuddinki cemmbidki, bee numo berde labbinaade, balli boo giwaadi bee ndiyam laabdam.

²³Sey en cedo tammunde nde'e yeeso yimbe fuu bilaa tampere, ngam Allah o koolniido, o wadan ko o iini.

²⁴Sey koo moy meeden suklano deerdum'en, tiddina be haa en mbanjina yiide, haa en kuuwa kuude boodde.

²⁵Taa en acca moobtaago bee nuddinbe bana wodde mboowi wadugo. Ammaa sey en cemmbidindira, sakkomaa on ndaari nyannde Jawmiraawo badake.

²⁶Ngam to en don mada hakke bee anniya baawo anndugo goonga, walaa kirseteedum waawata ittugo hakke meeden fahin.

²⁷Kiita Allah kulniika e yiite wulanje jaw don taaski wulugo dartantoobe mo!

²⁸To goddo dwtanaaki tawreeta Muusa, o mbareteedo bilaa endam, to seedoobe dido malla tato tabitini aybe maako.

²⁹Sakkomaa to godɗo yawake Bidɗo Allah, to o laari yiyam alkawal Allah dam labbini mo bana huunde meere, to o huɗi Ruuhu mo'ere! Fakat, o heban kiita burka hallugo.

³⁰Ngam en anndi mo wi'i: "Min waatoto, min warjoto," o wi'i boo: "Jawmiraawo hiitoto ummaatoore muudum."

³¹Yanugo diga junngo Allah geeto dum kulniidum masin!

³²Ciftore no on njoodori naane nder balde caaliide, baawo Allah yaynani on bee annoora muudum, on munyani boneeji naawɗi duuddi, ammaa di buraay on semmbe.

³³Ndego be kuɗi on, be toonyi on yeeso yimbe, luttube moodon boo tiddini hudaabe go.

³⁴On njurmini habbaabe nder fursina. Nde be njaɓti on jawdi, on munyi asar man, on accaay seyaago, ngam on anndi luttani on kuuje burde woodugo, de timmataa.

³⁵Nden kam taa ngudine dartaare moodon, nde waddanan on mbarjaari mawndi.

³⁶On mari haaje munyal ngam haa on mbada muuyo Allah, on keba ko o iinani on.

³⁷Ngam Deftere wi'i: "Nii sedɗa, lutti wakkati sedɗa haa garando wara, o neebataa.

³⁸Ammaa adiliijo yeediran bee nuddinki muudum. Ammaa to o lorake baawo, mi seyortaako mo."

³⁹Enen kam, en laataaki nder loriibe baawo halkanbe. Ammaa en don nder nuddinbe ngam hisugo.

Ibraniŋke'en 11

Nuddinki

¹Nuddinki dum hooldiingo kuuje de godɗo tammoto, dum goonɗiingo kuuje de ngi'aaka tawon.

²Bee nuddinki ki'i yimbe zamanuujɗi booymaaji kebi yerduye Allah.

³Bee nuddinki en don paama no koo dume fuu tagraama bee wolde Allah. Ko en ngi'ata fuu, dum iwi haa ko yi'ataake.

⁴Bee nuddinki, Habila hokki Allah dokkal burngal ngal Kayinu saman piw. Bee maagal Allah adilini mo, Allah bee hoore muudum seedi o jabi dokkal maako. Koo nde o maayi, o don tokko wolwugo bee nuddinki maako.

⁵Bee nuddinki, Anuhu eenginaama, o maayaay. Walaa mo tawi mo, ngam Allah eengini mo. Deftere wi'i, diga o eenginaaka, o hebi yerduye Allah ngam o fottani mo.

- ⁶Ngam bilaa nuɗɗinki, godɗo waawataa fottango Allah. Mo baɗititto Allah, sey nuɗɗina Allah ɗon, o ɗon warjo yiɗɓe ɗakkotirgo bee maako boo.
- ⁷Bee nuɗɗinki, Nuuhu nani deentinki Allah dow ko tammi wargo koo nde o yi'aay ɗum tawon. O huli Allah, o waɗi koommbowal ngam hisnugo yimbe saare maako. Daliila nuɗɗinki man, yimbe duniyaaru kiitaama, o laati donoowo adilaaku, o hebi ɗum bee nuɗɗinki maako.
- ⁸Bee nuɗɗinki, Ibrahiima ɗowtani Allah nde Allah ewni mo o yaha haa lesdi ndi Allah wi'no hokkanno mo, o rona. O dilli bilaa anndugo haa o yahata.
- ⁹Bee nuɗɗinki, o jooɗi bana jananno nder lesdi ndi Allah iinani mo. O jooɗi nder laymaaji, kanɗo e Isiyaaku e Yaakubu, rondoobe iinawol Allah bana maako.
- ¹⁰Ngam Ibrahiima ɗonno reena berniwol marngol cabbaaje cemmibɗe ngol Allah diidi, mahi.
- ¹¹Bee nuɗɗinki, Saraatu boo waawi danyugo biɲngel koo nde o dimaro, o naywuɗo boo. Ngam o hooli Allah waɗan ko o iini.
- ¹²Ngam maajum bee godɗo gooto, gondo daande maayde, waato Ibrahiima, yimbe ɗuudɓe bana koode asama malla bana njaareendi maayo ndi limataako, ndanyaama.
- ¹³Yimbe be'e fuu maayi, be ɗon njogi nuɗɗinki maɓɓe, bilaa hebugo kuuje iinaaɗe ɗe'e, ammaa diga daayiidum be eewi ɗe, be ceyori ɗe. Be mbi'i be jananɓe e hoɗɓe haa duniyaaru.
- ¹⁴Wi'ɓe bana nii ɗon mbaɲgina bee laabɗum be ɗon tefa lesdi halal maɓɓe.
- ¹⁵To be numno dow lesdi ndi be acci, be keɓanno loraago ton.
- ¹⁶Ammah fakat be ngenwi lesdi burduɗi woodugo, waato asama. Ngam maajum Allah semtiraay ewneego Allah maɓɓe, ngam o taaskani be berniwol.
- ¹⁷Bee nuɗɗinki, Ibrahiima lii'i biɗɗo muudum Isiyaaku nde Allah foondi mo. Dum biɗɗo maako bajjo o lii'i. Koo nde Allah iinanino mo danygol.
- ¹⁸Allah wi'no mo: “Bee Isiyaaku kebrata danygol ma.”
- ¹⁹Ibrahiima numi Allah baawɗo ummitinan maayɗo caka maayɓe. Ngam maajum o heɓti biɗɗo maako, bana Allah ummitini mo diga maayde.
- ²⁰Bee nuɗɗinki, Isiyaaku barkidini Yaakubu e Isuwa ngam balɗe garande.
- ²¹Bee nuɗɗinki, Yaakubu barkidini biɓɓe Yusufu saa'i o baɗi maayugo. O tuugi sawru maako, o sujidani Allah.
- ²²Bee nuɗɗinki, Yusufu nde baɗake maayugo, o wolwi haala gurtaaki Isra'iila'en diga Misra, o tinndini be ko be mbaɗata bee i'e maako.

- ²³Bee nuddinki, saaro'en Muusa kulaay luutugo umroore laamiido, be nyukkini mo lebbi tati baawo danyeeke maako ngam be ngi'i o biɲngel boodɲgel.
- ²⁴Bee nuddinki, Muusa, nde mawni, o sali ewneego bii biɲɲo Firawna debbo.
- ²⁵O buri yiɲugo o yarda bone bee ummaatoore Allah dow mettaago seyo nder hakkeji wakkati seɲɲa.
- ²⁶Yaweego bana Almasiihu buri ndesaaji Misra fuu saman ngam maako, ngam numooji maako ɗon tiiti mbarjaari nder garandum.
- ²⁷Bee nuddinki, Muusa hulaay tikkere laamiido, ammaa o wurti Misra. O dimmbaaki sam, bana o laari Allah mo yi'ataake.
- ²⁸Bee nuddinki, o waɲi juulde Paska, o umri Isra'iila'en be mbicca y'iɲ'am dow dammude, ngam taa malaa'ikaaɲo maayde mbara biɲbe maɲbe afbe.
- ²⁹Bee nuddinki, Isra'iila'en eeri maayo Maaliya bana dow lesdi njoorndi. Maayo moɲi Misra'en nde be poondi eeraago ngo.
- ³⁰Bee nuddinki, Isra'iila'en ngibbini mahol wuro Yeriko baawo taaraago ngo balde joweediɲi.
- ³¹Bee nuddinki, Rahab, debbo daakaareejo, jabbi Isra'iila'en horooɲe bee seyo. Ngam man o mbardaaka bee woɲbe be ɲowntanaaki Allah.
- ³²Dume besdanmi limtugo? Ngam wakkati he'ataa yam to mi wolwan haala Gedeyon, Barak, Samson, Yefta, Daawuda, Samuyila e annabi'en.
- ³³Be fuu bee nuddinki be njaali laamuuji, be mbaɲi adilaaku, be kebi iinaaji kuuje ɲe Allah wi'no hokkan be, be cukki kunndude barooɲe,
- ³⁴be nyifi yiite wulɲge jaw, be kisi mbareego bee kaafahi. Be tampi, ammaa baawoɲon be kebi semmbe. Be laati waawbe nder konu, be parti jananbe honooɲe.
- ³⁵Bee nuddinki, rewbe keɲti maaybe muuɲum'en, waato be ummitinaama, be ngeediti fahin. Woɲbe maayi nder torra, be cali rimɲineego, ngam haa be keba ummitineego haa ngeendam burɲam woɲugo.
- ³⁶Woɲbe njancaama, boccaama, woɲbe boo kaɲbaama, cakkinaama nder fursina,
- ³⁷be piɲaama bee kaa'e haa be maayi, balli maɲbe ta'aama geɲe ɲiɲi, be mbaraama bee kaafahi. Be ngiili be ɲon ɲorni lare be'i e baali, be talkiɲi, be torraama, be toonyaama.
- ³⁸Duniyaaru haananaay be. Be ngiili nder laɲɲe hamaadaaje e kooseje bana riiwaabe, be njooɲi nder lowi e nder gasɲe.
- ³⁹Yimbe be'e fuu be nuddini Allah, be kebi yerduye maako. Ammaa be kebaay ko Allah iinani be,

⁴⁰ngam o wadi anniya hokkugo en ko bure woodugo. Allah yidaa be laato timmididbe, sonaa hawtaade bee meeden.

Ibraniḡke'en 12

Allah don elta en

¹Enen boo, ummaatoore duudnde don taari en bana ruuldere bee seedamku maare. Ngam maajum, sey en ngudina koo dume ko teddanta en, sey en ngudina donḡgal hakke dakkotoonḡgal en bee semmbe. Sey en tiino timmitiḡgo dada-dada meeden.

²Taa en acca sutugo Yeesu ngam nuddinki meeden don dari dow maako diga fuddoode haa timmoode. Nde be mbari mo haa leggal gaafaanḡgal, o munyi dum. O numaay dow mbustu maayde nde'e, ngam daliila seyo ngo Allah sigani mo. Jonta o don joodi dow leeso laamu haa nyaamo Allah.

³Nume dow goddo mo munyani tuurtol hakke'en! Kanjum dum wallan on ngam taa on tampa.

⁴Ngam nder habre moodon bee hakke on kabaay haa yotti maayde tawon.

⁵On ngejjiti bolle cemmbidinooje de Allah wolwani on, onon bibbe maako na? O wi'i: "Biḡngel am, taa yawa elto Jawmiraawo. Taa tampu to o feli ma.

⁶Ngam Jawmiraawo don elta yidaabe muudum, o boccan biḡngel ngel o yerdi fuu."

⁷Munyane torra ngam daliila elto Allah. Allah don elta on bana baaba eltirta biyum. Woodi biḡngel ngel baaba muudum eltataa na?

⁸To Allah eltaay on bana goddo eltirta bibbe muudum fuu, nden kam naa on bibbe maako, ammaa on njaalu'en.

⁹Ciftoren baabiraabe meeden haa duniyaaru. Be elti en, en teddina be boo. Sakkomaa Baabiraawo meeden mo asama, sey en leesna ko'e meeden yeeso maako haa en ngeeda!

¹⁰Baabiraabe meeden haa duniyaaru elti en wakkati sedda, bana dum fottani be. Ammaa Allah don elta en ngam haa en nafa, ngam haa en kawta bee maako nder senaare maako.

¹¹Yaake o don elta en, en don maata naawdum, naa seyo. Ammaa baawodon jabbe elto man paaman ngo woodi, ngo laatini be wadoobe salaaman e adilaaku.

Taa cale mo'ere Allah!

¹²Ngam maajum ndartine juude moodon comde e koppi moodon tampudi !

¹³Tokke laabi darnudi, ngam taa kosḡgal naawanḡgal naawnita, ammaa ngal yamdiita.

- ¹⁴Tiine joodaago nder salaaman bee yimbe fuu. Ngeede nder senaare, ngam bilaa maare walaa mo yi'ata Jawmiraawo.
- ¹⁵Kakkile ngam taa koo gooto moodon loro baawo, acca mo'ere Allah. Kakkile taa koo moy moodon laato bana haako haadko, ko don mawna, ko don tampina yimbe duudbe bee tooke maako.
- ¹⁶Kakkile ngam taa koo moy moodon laato daakaareejo malla lasbinoowo bana Iisuwa mo soorri daraja afaaku mum ngam o heba o nyaama nde woore tan.
- ¹⁷On anndi baawodon nde o yidi hebugo barka, o hebaay, o wudinaama. Ngam o waawaay sannjugo ko laati, koo nde o tefi dum bee bojji.
- ¹⁸Onon on baditaaki bana no Isra'iila'en baditino, haa ko on mbaawi meemugo, waato haa hooseere Sina bee yiite huɓɓanɓe malla haa nyibre malla haa naargewol
- ¹⁹malla haa hoolo luwal malla haa hoolo sawtu. Nde yimbe nani sawtu man, be tori taa be meeta nanugo koo wolde woorefahin,
- ²⁰ngam be mbaawaay munyango umroore nde'e: "Koo to ndabbaawa meemi hooseere, sey nga mbare bee kaa'e."
- ²¹Laarugo dum kulniidum masin koo Muusa maa wi'i: "Mi don diwna ngam kulol!"
- ²²Ammaa onon on baditi hooseere Siyona e berniwol Allah geeto, waato Urusaliima ngol asama, bee moobtorde malaa'ika'en ujine ujineeje.
- ²³On ngari haa moobtorde bibbe Allah afbe, be inde muudum'en mbinnda haa asama. On ngari haa Allah, kiitoowo yimbe fuu, on ngari haa yonkiiji adili'en laatiibe timmididbe.
- ²⁴On ngari haa Yeesu, hakkunndeejo ngam alkawal kesal, on ngari haa y'iyy'am mbiccaadam ngaddadam habaruwol burngol ngol y'iyy'am Habila woodugo.
- ²⁵Kakkile, taa cale nanugo bolwando jonta. Saliibe nanugo bolwudo haala Allah haa duniyaaru ngam reentingo be, kisaay. Kadi noy enen en mbaawrata hisugo to en calake bolwando diga asama !
- ²⁶Booyma sawtu maako dimmbini lesdi, ammaa jonta o wi'i: "Nde woore fahin mi dimmbinan naa lesdi tan, ammaa asama boo."
- ²⁷Kalimaaji "nde woore fahin" don kolla en laabɗum no tagaadam fuu dimmboto, ittete ngam haa ko dimmbataako tabita.
- ²⁸Ngam maajum, nde en keban laamu ngu dimmbataako, en ngetta Allah, en njaggano mo bana dum fottanta mo, bee leestinaare e kulol boo,
- ²⁹ngam Allah meeden boo o yiite nyaamooye.

Ibraniḡke'en 13

Ko goddo wadata ngam fottango Allah

- ¹Tokke yidfindirgo ngam on deerdfiraabe.
- ²Taa ngejjite weernugo hodḡbe. Wodḡbe mbaḡi ḡum, njabbi malaa'ika'en bilaa anndugo ḡe malaa'ika'en.
- ³Ciftore haḡḡaabe nder fursina bana to on kaḡḡaabe hawtaade bee maḡḡe. Ciftore toonyaabe, bana to on toonyaabe hawtaade bee maḡḡe.
- ⁴Sey yimḡe fuu camḡina teegal, te'aabe boo taa mbaḡa njeenu. Allah hiitoto daakaare'en e jeenoobe.
- ⁵Taa cuune ceede, ammaa ceye bee ko on mari. Ngam Allah wi'i: "Mi accataa ma, mi wudintaa ma sam."
- ⁶Ngam maajum en mbaawan wolwugo bee dartaare: "Jawmiraawo woni balloowo yam, mi hulataa! Dume nedḡo waawata waḡugo yam?"
- ⁷Ciftore ardiibe on, wolwanḡe on wolde Allah. Ndaare timmoode ngeendam maḡḡe, tokke misaalu nuḡḡinki maḡḡe.
- ⁸Yeesu Almasiihu, ḡum kaḡko man keenya e hannde e haa abada, o sannjataa.
- ⁹Taa acce ekkitinolji hayamji koo ḡiye celna on diga laawol gooḡga. Ngam boodḡum ḡerde meeden cemmbiḡa bee mo'ere Allah, naa bee tokkaago farillaaji dow nyaamdu. Tokkiiḡe irin farillaaji ḡi'i keḡaay nafuuda maaji sam.
- ¹⁰En ngoodi hirsirde nde liman'en huuwoobe nder laymaaru Yahuudu'en kebataa nyaamugo kirseteedi haa maare.
- ¹¹Ngam hooreejo liman'en ḡon wadda y'iyaam dabbaaji nder nokkuure ḡurnde senaago haa o lii'o ḡam ngam ittuki hakkeji, ammaa ḡe ḡon ngula dabbaaji man haa yaasi saḡngeere.
- ¹²Ngam maajum Yeesu boo maayi yaasi dammugal berniwol, ngam haa o sena ummaatoore bee y'iyaam maako.
- ¹³Sey en ngurto, en njaha haa maako haa yaasi saḡngeere ngam haa en munyana yawaare nde o munyani.
- ¹⁴Ngam en ngalaa joonde tabitnde haa duniyaaru ndu'u, en ḡon ndeena joonde warannde.
- ¹⁵Barka Yeesu, sey en lii'ano Allah maḡtoore tum bana dokkal, waato en ceedo innde maako bee kunndude meeden.
- ¹⁶Taa ngejjite waḡugo mboodeenga. Mballindire ngam kanjum woni kirseteedum ḡum Allah yerdoto.

¹⁷Dowtane ardiibe on, leestane be. Ngam be don ayna yonkiiji moodon tum, ngam be njaaboto Allah dow kuude mabbe. To on mbaɗi non, be kuuwan bee seyo. To naa non, be kuuwan bee mone, kanjum boo dum nafataa on.

¹⁸Tore Allah ngam amin. Ngam min anndi fakat berde amin laabi, ngam foroy min ngidi wadugo ko fotti.

¹⁹Mi don besda toraago on, on toro Allah ngam am, ngam haa o lornammi haa moodon bee jaawal.

Do'aare

²⁰Allah jawmu salaaman ummitini Jawmiraawo meeden Yeesu diga maayde – kanke o laati gaynaako baali mawɗo, o tabitini alkawal duumiŋgal bee y'iyaama maako –

²¹Allah waawna on wadugo ko woodi fuu ngam haa on mbaɗa muuyo maako. O wada nder meeden ko fottanta mo, o wada dum bee Yeesu Almasiihu. Teddungal laatano Almasiihu haa abada abadin. Aamiina!

Bolle ragareeje

²²Onon deerdiraabe, mi don toro on: Njabe bolle am de'e bee munyal, haa de tiddina berde moodon. Wasuyeewol am ngo'ol juutaay.

²³Mi yidi anndingo on, deerdiraawo meeden Timote yoofaama diga fursina. To o yottake do law, mi yahdan bee maako to mi don yaha laaroygo on.

²⁴Koofne ardiibe on fuu, koofne senaabe Allah fuu. Deerdiraabe haa Italiya koofni on.

²⁵Mo'ere Allah laatano on fuu.

Yaakuba

Yaakuba 1

Koofngol

¹Min, Yaakuba maccudo Allah e Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu, mi hoofni le'i Isra'iila sappo e didi cankitiidi haa duniyaaru.

Nuddinki e hikma

²Deerdiraabe am, ceye masin nde jarribooje feere feere kebi on fuu.

³Ngam on anndi poonduki nuddinki moodon waddan munyal.

⁴Ammaa sey munyal moodon wanga laabɗum, ngam haa on laato timmube, bilaa feloore, taa koo dume njakkana on.

⁵To hikma njakkani gooto caka moodon, sey o toro Allah dokkando koo moy bee caahaaki e bilaa feloore, o hokkan mo ka.

⁶Ammaa sey o toro bee nuddinki, bilaa seko sam, ngam mo don seka nanndi bee yuuge weendu de henndu dimmbinta e bangtata.

⁷Taa irin goddo oo tammo hebugo koo dume haa Jawmiraawo,

⁸ngam tum o cakliido, nuddinki maako daraaki dow gootum sam.

Laafere e risku

⁹Sey deerdiraawo leesdo seyo to Allah bangti mo,

¹⁰deerdiraawo diskudo boo seyo to Allah leesni mo. Ngam o saaloto bana pinndi hudo.

¹¹To naange bangti, wuli jaw, hudo yooran, pinndi mum caaman, mboodirka man fuu halkan. Bana non boo diskudo halkirta nder kuude muudum.

Jarribooje e esto

¹²Barka laatanto goddo mo munyani jarribeeki, ngam baawo poondol ngo'ol, o heban woronnde ngeendam nde Allah iinani yidbe mo.

¹³To goddo jarribaama, taa o wi'a: "Allah jarribake yam." Ngam goddo waawataa jarribaago Allah haa o wada halleende, kanke boo o jarribataako goddo.

¹⁴Ammaa jarraba don naŋnga goddo to suuno mum esti dum, naŋngi dum.

¹⁵Baawodon, to suuno man mawni, riman hakke. To hakke mawni boo, riman maayde.

¹⁶Deerdiraabe am yidaabe, taa zammbe ko'e mon!

¹⁷Caahu mboodɲgu e dokkal timmungal fuu iwi diga dow, dum iwi haa Allah tagdo jayli asama. O waylataako, nyibɓuki laatataako haa maako bana haa jayli man.

¹⁸Nder muuyo maako o hokki en ngeendam bee wolde maako goongaare, ngam haa joonde meeden fura joole tagle maako fuu.

Nanugo wolde Allah e wadugo ko nde wi'i

¹⁹Deerdiraabe am yidaabe, paame du'um: Sey koo moy fuu taaskano nanugo, ammaa taa o yaawa wolwugo, taa o yaawa tikkugo boo.

²⁰Ngam tikkere neddo hibbintaa adilaaku Allah.

²¹Ngam maajum, ngudine ko sobi e kuude kallude fuu. Njabe bee yanƙinaare wolde nde Allah aawi nder berde moodon, ngam nde waawan hisnugo on.

²²Taa zammbe ko'e moodon bee wi'go: Nanugo wolde Allah tan he'i. Ammaa mbade ko nde wi'i on.

²³Ngam koo moy nani wolde Allah, o wadaay ko nde wi'i, o nanndi bee daardo yeeso mum nder daarorgal,

²⁴o yi'i no o wa'i, o dilli, law o yejjiti no o wa'no.

²⁵Ammaa to goddo don lincita tawreeta Allah timmuka, dimɗinanka yimbe, o don tokka jogaago ka, o yejjitittaa ko o nani, o don wada ko ka wi'i mo, goddo oo heban barka nder ko o wadata fuu.

²⁶To goddo don numa o goddo diina, ammaa o hakkilantaa ko o wolwata, diina maako laati meere, o fewani hoore maako.

²⁷Ndaa ko hollata diina goongaaha e ceniika yeeso Allah Baabiraawo: Hakkilango atiime'en e rewbe yurumbe nder billaare mabbe e aynugo hoore muudum ngam taa duniyaaru sobna dum.

Yaakuba 2

Taa cendindire yimbe

¹Deerdiraabe am, nde on nuddinbe Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu tedduɗo, taa cenndindire yimbe.

²To diskudo borniido limce boodde e halagaare kanjeeri haa hoondu maako, nasti moobtorde moodon, nden laafudo borniido tekkaaje boo nasti,

³on teddini borniido boodde, on mbi'i mo: "Jooda haa babal boodɲgal nga'al." Ammaa on mbi'i laafudo boo: "Dara do malla jooda haa lesdi yeeso am."

⁴To on mbaɗi non, on cenndindiraay yimbe na? On laati hiitoobe bee numooji kalluɗi.

⁵Deerdíraabe am yidaabe, kédite booddum! Naa Allah subí laafube duniyaaru ngam haa be laato riskube nder nuddínki e be ndona laamu ngu o iinani yidíbe mo na?

⁶Ammaa onon on don njawo laafube. Naa dūm riskube toskinta on e njahrata on yeeso hiitoobe na?

⁷Naa kambe kallinta innde woonde nde be ewni dow moodon?

⁸Fakat, on mbađi ko woodi to on kebbitini umroore laamu Allah, fodde ko winnda nder Deftere Seniinde: “Yidí keeddíđđíraawo ma bana no a yidíri hoore ma ”.

⁹Ammaa to on don cenndindira yimbe, on mbađi hakke, umroore tawreeta do'i on kiita ngam on luuti nde.

¹⁰Ngam koo to godđo dōwtanake umrooje tawreeta fuu, ammaa o dōwtanaaki woore nder maaje, o aybuđo bana luutđo umrooje tawreeta man fuu.

¹¹Ngam mo wi'i: “Taa wađ njeenu” wi'i boo: “Taa mbar-hoore.” Koo to a wađaay njeenu, ammaa a wađi mbar-hoore, a luuti umrooje tawreeta fuu.

¹²Ngam maajum, ko on mbolwata malla ko on mbađata fuu, paame Allah hiitan on bee tawreeta mum dimđinanka yimbe.

¹³Ngam to godđo walaa endam, Allah hiitoto mo bilaa endam. Ammaa mardo endam hulataa kiita Allah.

Nuddínki bilaa kuude

¹⁴Deerdíraabe am! Dume dūm nafata to godđo wi'i: “Mi woodi nuddínki”, ammaa kuude maako mbaŋginaay ki? Nuddínki man hisnan mo na?

¹⁵To woodi deerdíraabe worbe malla rewbe, be ngalaa limce, be ngalaa nyaamdu nde weeti fuu,

¹⁶godđo caka moodon boo wi'i be: “Allah hokku on saa'a! Kolte, nyaame, kaare”, o hokkaay be koo dume ngam haaje mađbe, dume dūm nafata?

¹⁷Non nuddínki boo wa'i, to ki waŋginaay kuude maaki, ki baatki.

¹⁸Ammaa to godđo wi'i: “An a woodi nuddínki, min boo mi woodi kuude”, mi wi'an mo: “Hollam nuddínki ma bilaa kuude, min boo mi hollete nuddínki am bee kuude.”

¹⁹A nuddíni Allah o gooto na? Booddum! Ginnaaji boo nuddíni dūm, ammaa đí don ndiwna.

²⁰Paataado! A yidí holleego nuddínki bilaa kuude nafataa sam na?

²¹Noy Allah adiliniri kaakiraawo meeden Ibrahiima? Bee kuude maako o hebi dūm, nde o líi'ani Allah Isiyaaku, biyiiko haa hirsirde.

²²A laari no nuddinki maako yahdiri bee kuude maako. Kuude maako kebbitini nuddinki maako.

²³Bana non ko Deftere Allah wi'no hiɓɓiri: "Ibrahiima nuddini Allah, Allah boo adilini mo." O ewnaama soobaajo Allah.

²⁴Kadi na on ndaari, neddo adilinaama bee kuude, naa bee nuddinki tan.

²⁵Non boo Rahab, daakaareejo. O adilinaama ngam daliila kuude maako, nde o jabbi nelaabe Yahuudu'en, o wurtini ɓe bee laawol godɗgol.

²⁶Bana no goddo bilaa yonki laatake maaydo, non nuddinki bilaa kuude boo ki baatki.

Yaakuba 3

Baawde demngal

¹Deerdiraabe am! Taa duudɓe moodon laato ekkitinooɓe, ngam on anndi kiita amin buran saatugo dow kiita luttube.

²En fuu en don mbaɗa aybe bee laabi feere feere. Mo waɗataa aybe nder bolle muudum o timmudo, baawdo nangtugo banndu mum fuu.

³En don nastina labange haa kunndude pucci ngam haa di dɔwtano en, bana nii en keban yahrugo di haa en ngidi fuu.

⁴Nume boo haala koommbooje. No de mawniri fuu, koo to henndu saatundu don ngerɓa de, laanyoowo don laanya de bee laanyirgel pamarel, yahran de haa o yidi fuu.

⁵Non boo demngal. Ngal tergal pamaral, ammaa ngal don juroro wolwugo haalaaji mawdi. Nume boo no yiite famare nyaamirta laynde mawnde.

⁶Demngal neddo boo don bana yiite. Ngal laati moɔɓgal halleende fuu caka terde meeden. Ngal don sobna banndu fuu. Ngal don jamna balde ngeendam meeden fuu. Kangal boo yiite jahannama jamni ngal.

⁷Tum, neddo waawi eltugo tagle fuu, waato: Kuuje ladde e colli e ladooji e lidɗi fuu.

⁸Ammay demngal, walaa mo waawi eltugo ngal. Ngal halli, ngal eltataake, ngal heewi tooke mbarooje.

⁹Bee maagal en don ngetta Jawmiraawo e Baabiraawo, bee maagal fahin en don naala yimbe tagaabe dow nanndal bee Allah.

¹⁰Diga hunnduko wooto, bolle gettooje e naalooje ngurtoto. Deerdiraabe am, haanaay dum laato non.

¹¹Walaa seeboore bulata ndiyam mbeldam e ndiyam kaaddam haa buldude woore.

¹²Deerdīraabe am, ibbi riman jaytunje na? Inabohi riman ibbe na? Non boo seeboore ndiyam kaaddam bulnataa mbeldam.

Hikma iwka diga dow

¹³Woodi hikmaajo, mardo faamu caka moodon na? Sey o wangina dum nder gikku mboodŋgu bee kuude yaŋkiniide e hikmaaje.

¹⁴Ammaa to on ngoodi kaajal caatungal e jokkirgol nder berde moodon, nden kam taa mawnite, taa luute goonga bee fewre boo.

¹⁵Irin hikma ka'a iwaay haa dow, ka iwi haa duniyaaru, ka iwi haa numooji neddo, ka iwi haa ginnaaji.

¹⁶Ngam haa kaajal e jokkirgol ngoni, ton njiibru e kuude kallude fuu ngoni boo.

¹⁷Ammaa hikma iwka diga dow, aran, ka laabi saray. Nden ka don wadda jam e sulhu e neddaaku, ka don heewi endam, ka don huuwa kuude boodde, ka senndindirtaa yimbe, ka walaa naafikaare.

¹⁸Kuude adiliije iwi haa sulhindiranbe yimbe, waddanbe sulhu hakkunde yimbe.

Yaakuba 4

Taa coobire bee duniyaaru

¹Haa toy kabe e jokkirli caka moodon iwata? Naa dum don iwa haa suunooji moodon kabandi foroy nder terde moodon?

²On don cuuna kuuje godde, ammaa on kebaay de, ngam maajum on don mbara ko'e, on don kaaja boo, on mbaawaay hebugo ko on ngidi, on don kaba, on don njokkira. On kebaay ko on ngidi, ngam on toraaki dum haa Allah.

³Koo to on don toro mo, on kebataa ngam numooji moodon kalli, on don toro ngam humtugo suunooji berde moodon tan.

⁴Onon yewbe umrooje Allah! On anndaa soobruugo bee duniyaaru dum honugo Allah na? To on coobiri bee duniyaaru, nden kam on laatake konne'en Allah.

⁵Taa nume ko Deftere Seniinde wolwi dum meere, nde wi'i: "Bee yiide haajunde, Allah yidi Ruuhu mo o wadi nder meeden."

⁶Ammaa mo'ere nde Allah mo'ani en buri dum. Ngam man Deftere Seniinde wi'i: "Allah don dartano mawnitiibe, ammaa o don mo'ana yaŋkiniibe."

⁷Ngam man leestine ko'e mon yeeso Allah. Ndartane Saydaanu, nden o doggan, o daayoto on.

⁸Badite Allah, kaŋko boo o badititto on. Labbine juude moodon, onon hakke'en. Cene berde moodon, onon sakliibe.

⁹Cune, ngooke, mboye. Jaleede moodon laato boji, seyo moodon laato suno.

¹⁰Njanjine ko'e moodon yeeso Jawmiraawo, nden kam o baŋtan on.

Taa kiite deerdiraabe mon

¹¹Deerdiraabe am, taa mbolwindire kalluka. Koo moy wolwi kalluka dow deerɗum malla hiitake ɗum, o wolwi kalluka dow tawreeta, o hiiti ka. To a hiiti tawreeta, a laataaki ɗowtaniido ka, ammaa a laati kiitoowo ka.

¹²Allah feere muuɗum woni kiitoowo, kaŋko hokki en tawreeta. Kaŋko feere maako waawi hisnugo e halkugo. An a moy, haa a hiito deerdiraawo ma?

Taa en mawnito

¹³Jonta, naneɗam, onon wi'anbe: "Hannde malla jaŋgo min ndillan haa berniwol kaja, min nduuma ton, min mbaɗan filu, min keba riba."

¹⁴Onon wolwanbe bana nii, on anndi ko waranta ngeendam moodon jaŋgo na? On ɗon bana cuurɗe, ɗe mbaŋgi seɗɗa, baawoɗon law ɗe caayi.

¹⁵Haani on mbi'a: "To Jawmiraawo muuyi, to o yahri yonki, min mbaɗan nii bee nii."

¹⁶Ammaa jonta on ɗon mawnito, on ɗon njuro. Irin juro ngo'o halli.

¹⁷Anndudo wadugo mboodeenga to wadaay ɗum, o wadi hakke.

Yaakuba 5

Sey riskube kakkila

¹Naneɗam jonta, onon riskube! Sey on mboya, on ngooka ngam boneeji tammiidi wargo dow moodon.

²Jawdi moodon nyoli, mooy'u nyaami limce moodon.

³Peewol nyaami kaŋgeeri e cardi moodon. Peewol ngo'ol laatoto seedamku dow moodon, ngol nyaaman balli moodon bana yiite. On paggake jawdi nder balɗe ragareeje.

⁴On njobaay ngeenaari sodoobe gese moodon. Nane boji mabbe! Boji sodoobe yaamle moodon njottake haa Jawmiraawo honoobe asama.

⁵On ngeedi nder jeynitaare haa duniyaaru ndu'u, on mbaɗi ko on ngidi, on payni ko'e moodon ngam nyalaade kirsol.

⁶On kiiti adiliijo, on mbari mo. Kaŋko o dartanaaki on.

Munyal e tornde

⁷Deerdīraabe am, munye haa to Jawmiraawo wari. Ndaare no demoowo munyrata, o don reena haa gese maako bennda bood̄dum. O don reena iyeende arannde e baawoore.

⁸Munye onon boo, tiddine berde moodon, ngam nyalaade loraaki Jawmiraawo badake.

⁹Deerdīraabe am, taa ngur̄ngurte hakkunde moodon, ngam taa Allah hiito on. Ndaa kiitoowo badake wargo.

¹⁰Deerdīraabe am, tokke misaalu annabi'en wolwube bee innde Jawmiraawo, munye, buse bone bana mabbe.

¹¹En don mbi'a be barkidīnaabe ngam be accaay munyugo. On nani haala munyal Ayuba duud̄ngal, on anndi boo ko Allah hokki mo haa ragare. Ngam Jawmiraawo o keewdo endam e mboodeenga.

¹²Ammaa ko buri dum fuu, deerdīraabe am, taa kune sam, koo bee asama malla bee lesdi. Taa kunore koo dume. Sey oohe moodon laato oohe, aa'a moodon boo laato aa'a. Ngam taa on ndo'o nder kiita Allah.

¹³Woodi mo don yara bone caka moodon na? O wada do'a. Woodi mo don seyi na? O yima gime gettooje.

¹⁴Woodi nyawdo caka moodon na? O ewno ndotti'en jama'aare nuddinbe. Be ngara be toro Allah ngam maako, be moyta mo bee nebbam bee innde Jawmiraawo.

¹⁵Tornde bee nuddinki hisnan nyawdo oo. Jawmiraawo yamditinan mo, to woodi hakkeji di o wadno boo, Jawmiraawo yaafanto mo.

¹⁶Ngam maajum mbangine hakkeji moodon hakkunde moodon, tore Allah ngam koo moy moodon, ngam haa on njamdi. Tornde adiliijo woodi baawde duudde, nde nafa masin.

¹⁷Eliya o goddo bana meeden. O tori Allah bee tiinaare ngam taa iyeende toba. Duubi tati bee reeta nde tobaay.

¹⁸O tori mo fahin, asama yoofi iyeende, lesdi wadi yaamle.

¹⁹Deerdīraabe am! To gooto moodon seli laawol goonga, sey goddo lorna mo.

²⁰Anndite du'um: To goddo lorni hakkejo diga laawol majjere, o hisni mo diga maayde, o hebnanan mo yaafuye hakkeji duudfi.

1 Piyer

1 Piyer 1

Koofngol

¹Min Simon Piyer, nelaado Yeesu Almasiihu, mi don winndana on, onon subaabe Allah, laatiibe jananbe saŋkitiibe haa lesde Pontus e Galaatiya e Kappadosiya e Asiya e Bitiniya.

²On laati subaabe ngam Allah Baabiraawo muuyi dum diga booyma. Ruuhu maako seni on, haa on dowlano Yeesu Almasiihu, haa yiyyam maako labbina on. Mo'ere e salaaman duudana on!

Tammunde goongaare

³Ngetten Allah, Baabiraawo Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu! O wadani en endam duuddam, o laatini en danyaabe hesbe barka ummitineeki Yeesu Almasiihu diga maayde. Dum hebbini berde meeden bee tammunde goongaare.

⁴En don tammo hebugo ndonngu ngu o sigani yimbe maako haa asama. Ngu nyolataa, ngu wonnataako, ngu ustataako boo.

⁵On don nuddini mo. Ngam maajum o don ayna on bee baawde maako. Nder balde ragareeje, o wanginanan on kisndam dam o taaskani on.

⁶Ceye masin, koo to dum kaandudum boneeji feere feereji don cuna on wakkati sedfa.

⁷Boneeji di'i poondan nuddinki moodon to ki goongahi. Koo kanjeeri wonnatoondi maa be don poonda ndi nder yiite, sakko nuddinki moodon. Ki buri kanjeeri saman piw, sey ki foonde. Baawo poondol man, on keban manooje e teddungal e manngu, nyannde Yeesu Almasiihu wanganta yimbe fuu.

⁸Koo nde on ngi'aay mo, on ngidi mo. Koo nde on ngi'ataa mo jonta, on nuddini mo. Ngam man on don ceyo bee seyo teddungal, duudngo, ngo buri wolweego,

⁹ngam on keban ko on tammoto nder nuddinki moodon, kanjum woni kisndam yonkiiji moodon.

¹⁰⁻¹¹Annabi'en mbaɗi annabaaku dow mo'ere nde Allah taaskitinani on diga fuddam, Ruuhu Almasiihu wondi bee mabbe, holli be Almasiihu tammi yarugo bone, baawodon o tammi hebugo teddungal. Annabi'en go tefi faamugo haala kisndam da'am masin, linyi ka bee hakkiilo ngam be kebta ndey ka wadata e noy ka laatorto.

¹²Allah wanginani be kubaruwol ngol o halfinani be, ngol laataaki ngam mabbe, ammaa ngam moodon. Nelaabe waazinbe on Linjiila ngecci on goongaaji di'i. Be ngaazi on di bee baawde Ruuhu Ceniido iwdo diga asama. Malaa'ika'en maa ngidi faamugo haala ka'a.

Yeedugo nder senaare

- ¹³Ngam maajum, sey numooji moodon taaskano kuugal! Kakkile, njo'ine tammunde moodon fuu haa mo'ere nde keboton saa'i Yeesu Almasiihu wangata.
- ¹⁴Bana bikkoy dowlitoy, taa tokke suunooji moodon di tokkinoodon yaaake on anndaano goonga.
- ¹⁵Ammaa bana Allah ewniido on o Ceniido, laate onon boo on senaabe nder ko mbadoton fuu.
- ¹⁶Ngam Deftere wi'i: "Laate on senaabe ngam min mi Ceniido."
- ¹⁷To on don mbada do'a, on don ewno Allah, "Baabiraawo". Allah don hiito yimbe, o senndindirta be, ammaa o don hiito be deydey kuude mabbe. Nde nii on laatake hodbe nder duniyaaru, timmine balde moodon luttude nder kulol Allah.
- ¹⁸On coottaama diga yahdu hallundu ndu on ndoni haa kaakiraabe moodon. On anndi on coottiraaka bee kuuje de saman maaje ustoto bana kanjeeri malla card,
- ¹⁹ammaa on coottiraama bee yiyyam caddam dam Almasiihu, mo laati bana jawgel laabngel ngel walaa aybe.
- ²⁰Allah subi mo diga duniyaaru tagaaka tawon, o wangini mo haa moodon nder balde ragareeje de'e.
- ²¹Ngam barka maako on nuddini Allah mo ummitini mo diga maayde, teddini mo. Bana non nuddinki moodon e tammunde moodon haa Allah tabitirta.
- ²²Jonta nde on ceni ko'e moodon bee dowlitanaago goonga, ngide deerdiraabe nder nuddinki bilaa naafikaare. Ngam maajum ngidindire bee tiinaare e berde laabde.
- ²³On laati danyaabe hesbe bee wolde Allah. Wolde nde'e laataaki bana aawdi nyolanndi, nde yeere, nde nyolataa e nde jinnataa.
- ²⁴Bana ko winnda: "Yimbe fuu don bana fudngooji, teddungal mabbe fuu don bana pinndi maaji. Fudngooji njooran, pinndi boo caaman.
- ²⁵Ammaa wolde Jawmiraawo duumoto." Wolde nde'e woni kubaruwol ceynoowol ngol anndinaadon.

1 Piyer 2

Hayre yeere, yimbe senaabe

- ¹Ngam man ngudine halleende fuu: Fewre, tufle, suuno bee nyoore fuu!
- ²Bana no bikkoy keccoy ngidiri kosam tum, onon boo ngide wolde Allah goongaare bana non, haa on mawna bee maare, on keba kisndam.

³Ngam bana Deftere wi'i: "On metti mboodeenga Jawmiraawo."

⁴Badite mo. O laati hayre yeere nde yimbe meeridini, ammaa nde Allah subɓi ngam nde mari saman.

⁵Onon boo bana kaa'e geete, laate mahrude haykaliiru Ruuhu Ceniido. Laate liman'en senaabe haa lii'anon Allah kirseteedi pottanandi mo barka Yeesu Almasiihu.

⁶Ngam Deftere wi'i: "Mi jo'ini haa Siyona hayre talkumooɓe subaande, marnde saman, koo moy nuddini mo semtintaake."

⁷Hayre nde'e laatanake nuddinbe mo saman duuddo. Ammaa haa sooybe nuddinki: "Hayre nde mahoobe ngudini, laati hayre talkumooɓe burnde saman."

⁸Fahin Deftere wi'i: "Nde laatanake yimbe hayre fergooɓe, tapaare do'oore be." Be pergi dow maare ngam be cali dɔwtanaago wolde Allah, kanjum Allah muuyani be.

⁹Ammaa onon ngoni asɗgol cubaangol, liman'en laamiido, yimbe ummaatoore seniinde. Allah wurtini on nyibre, yahri on haa annoora maako kaydiniika. O subɓi on haa on ngaazina kuude maako boodde.

¹⁰Naane on laataaki yimbe ummaatoore Allah, ammaa jonta on laatake yimbe ummaatoore maako. Naane on anndaa endam Allah, ammaa jonta on kebi endam maako.

Laate maccube Allah

¹¹Soobiraaɓe am, on laati bana hodɓe e janandɓe haa duniyaaru ndu'u. Ngam maajum mi don waso on taa on accana suunooji banndu laawol, ngam tum di don kona yonkiiji moodon.

¹²Sey joonde moodon caka heefeerɓe wooda ngam koo to be ngulli on bee wi'go on hallube, be ndaara kuude moodon boodde, nden be teddina Allah nyannde loraaki maako.

¹³Ngam daliila Jawmiraawo, leestane marɓe laamu nder duniyaaru. Dɔwtane laamiido ngam o buri luttube manngu.

¹⁴Dɔwtane ngomna'en, ngam be nelaabe laamiido haa be kiito hallube, be teddina woodɓe.

¹⁵Ngam ndaa ko woni muuyo Allah: Bee kuude boodde de on kuuwata, on nje'ina faataabe wolwanɓe bolle meereje.

¹⁶Jonta on rimbe, ammaa taa cudde halleende koo ndeye bee ndimu ngu'u, laate maccube Allah.

¹⁷Teddine yimbe fuu, ngide deerdiraabe nuddinbe, kule Allah, teddine laamiido.

Almasiihu holli en no en njardata bone

¹⁸Onon huuwanooɓe yimɓe, leestane jaagorɓe moodon, teddine ɓe koo ndeye. Taa mbade ɗum haa woodɓe e ɗelma-gikku'en tan, ammaa koo haa saatube boo.

¹⁹Dum boodɗum to on munyi naawɗum bone ko ɓe ukkanto on meere ngam daliila Allah.

²⁰Dume munyal moodon nafata to on munyi piyɗe ɗe ɓe piyi on daliila aybeeji moodon? Ammaa to on munyi boneeji ɗi on njari ngam on mbadi ko woodi, ɗum fottanan Allah.

²¹Ngam irin man Allah ewni on. Ngam Almasiihu bee hoore mum yari bone ngam moodon, o holli on misaalu ngam haa on tokko ngu.

²²O meedaay wadugo hakke, fewre woodaa haa hunnduko maako.

²³Nde ɓe kuɗi mo o hudtaaki, nde o yari bone, o wi'aay o waatoto, ammaa o hokkiti hoore maako haa juɗngo Allah, kiitoowo adiliijo.

²⁴Almasiihu bee hoore muudum roondi hakkeeji meeden haa banndu muudum dow leggal, ngam haa en laato maayɓe heedi hakke, ammaa yeedɓe heedi adilaaku. Daliila kuuduuje maako en kurgaama.

²⁵On laatakeno bana baali majjuɗi, ammaa on lorake haa gaynaako aynoowo yonkiiji moodon.

1 Piyer 3

Te'aabe

¹Bana non boo onon rewɓe, leestane worɓe moodon. Ngam to wodɓe maɓɓe ɗowntanaaki wolde Allah, joonde moodon yahran ɓe haa nuddinki. Dum wadan koo to on mbolwaay koo wolde,

²ngam ɓe ndaaran no joonde moodon laabrata, no on kulorta Allah.

³Taa ɗarol mon iwa haa ko gite ngi'ata waato moordɗi caɗɗi malla pawne kanjeeri malla bornuce boodɗe.

⁴Ndikka ɗarol moodon iwa diga nder ɓerde moodon, waato gikku ɗelemɗu, de'iingu. Kanjum woni pawne ɗe njinnataa, ɗum mari saman masin haa yeeso Allah.

⁵Bana nii rewɓe senaabe ɓooyma laatiniiri ko'e maɓɓe ɓe ɗarniibe, ɓe njo'ini tammunde maɓɓe haa Allah, ɓe leestaniibe worɓe maɓɓe.

⁶Saraatu wadi ɗum, o ɗowntani Ibrahiima, o ewni mo jaagordɗo maako. On laati bikkoy maako hannde to on mbadi mboodeenga, to on kulaay koo ɗume.

⁷Onon worɓe boo: Njoodode bee rewɓe mon, paamotire. Anndite no semmbe maɓɓe yottaaki semmbe moodon. Teddine ɓe, ngam kambe boo ɓe keɓan

hawtaade bee moodon ngeendam caahu. Mbaɗe ɗum ngam taa koo ɗume haɗa do'aaje moodon.

Yarugo bone ngam goongaaku

⁸Dow ko mi wolwi fuu, mi ɗon wi'a fahin: Sey on fuu on mara numo wooto, njurmindire, ngidindire bana deerɗiraabe, endindire, laate yanjiniibe.

⁹Taa lorne halleende bee halleende malla kuudi bee kuudi. Ndikka on mbarkidina, kanjum Allah ewnori on haa ndonon barka.

¹⁰Bana Deftere wi'i: "To godɗo yidi seyoraago ngeendam e hayru nder balɗe mum, sey o acca wolwugo kalluka, o hakkilana ɗemngal maako,

¹¹o acca halleende, o waɗa mboodeenga, o tiino ɗabbugo salaaman.

¹²Ngam Jawmiraawo ɗon hakkilana adili'en, noppi maako ɗon keɗito gookaali maɓɓe. Ammaa o ɗoylan waɗoobe halleende."

¹³Moy waɗata on halleende to on tiinake waɗugo mboodeenga?

¹⁴Ammaa to on njari bone daliila adilaaku, on barkidinaabe. Taa kule ko yimɓe kulata, taa hakkiilooji moodon njiibo.

¹⁵Ammaa teddine Almasiihu nder berɗe moodon ngam o Ceniɗo, o Jawmiraawo moodon. Laate taaskiibe koo ndey haa on mbaawa jaabaago koo moy to yaami on haala tammunde moodon.

¹⁶Ammaa njaabe yaambe on bee yanjinaare e ne'aare e numo bernde laabngo. Nden ɓe cemtan ngam ɓe ngulli on bilaa daliila, ɓe mbolwi kalluka dow joonde moodon woonde nder kawtal bee Almasiihu.

¹⁷To ɗum laatake muuyo Allah, ndikka yarugo bone ngam kuude boodɗe dow yarugo bone ngam kuude kallude.

¹⁸Ngam Almasiihu bee hoore muudum maayi nde woore ngam hakkeeji yimɓe, nafaɗa man jinnataa haa foroy. O walaa hakke, ammaa o maayi ngam marɓe hakke, ngam o yahra on haa Allah. Yimɓe mbari mo, ammaa Ruuhu Ceniɗo yeeditini mo.

¹⁹Nii non o jippiri nder Ruuhu haa yonkiiji maɓɓaadi, o waazini ɗi.

²⁰Waato yonkiiji ɗi ɗowtanaakino Allah, koo nde o munyani ɗi nder zamanu Nuuhu, yaake Nuuhu ɗonno waɗa koommbowal. Yimɓe njoweetato tan nasti koommbowal man, kisi ndiyam.

²¹Ndiyam ɗa'am laati misaalu baptisma, ɗam ɗon hisna on jonta, naa bee lootugo tuundi banndu, ammaa bee jaabaago Allah bee numo bernde laabngo nder ummitineeki Yeesu Almasiihu

²²mo eengi haa asama, joodi haa nyaamo Allah. O don laamano malaa'ika'en e marbe laamu e marbe baawde.

1 Piyer 4

Ngeendam kesam

¹On anndi Almasiihu yari bone nder banndu muudum. Cemmbidine ko'e moodon bee numo bana ngo Almasiihu, ngam koo moy to yari bone nder banndu mum seedi bee hakke.

²Diga jonta, haa luttudum balde moodon haa duniyaaru, sey on njoodo nder muuyo Allah, naa nder suunooji neddo.

³Naane on njoodino nder joonde heefeerbe, jonta dum he'i. On njoodino nder daakaareeku, suunooji, wuykere, pijirle kallude, on kujidanino labbi karminaadi.

⁴Jonta heefeerbe be'e don kaydina ngam on kawtataa bee mabbe nder joonde mabbe hallunde e pijirle mabbe kallude. Ngam man be nasti hudugo on.

⁵Ammaa sey be njaabo Allah, taaskiido hiitaago yeedbe e maaybe.

⁶Kanjum wadi Almasiihu waazini maaybe boo kubaruwol ceynoowol, koo to be maayi daliila kiita ka yimbe fuu kiitorte, be ngeeda fodde Allah barka Ruuhu.

Aynoobe dokke Allah

⁷Ragare kuuje fuu badake. Kakkile, nangte ko'e moodon haa on mbaawa wadugo do'a.

⁸Ko buri fuu, ngidindire bee yiide goongaare, ngam yiide don yaafo hakkeoji duudfi.

⁹Njabbindire, mbeernindire haa ci'emoodon bee seyo.

¹⁰Sey koo moy moodon huuwtinira dokkal ngal Allah hokki mo, nafa wodbe bee maagal. Bana nii on laatorto aynoobe dokke Allah feere feereeje.

¹¹Mo waazata, sey o waazo wolde Allah. Mo huuwanta goddo, sey o huuwana mo bee semmbe de Allah hokkata mo. Nder ko en mbadata fuu, sey en teddina Allah bee Yeesu Almasiihu. Kanke mari teddungal e baawde haa foroy! Aamiina.

Yarugo bone ngam Almasiihu

¹²Soobiraabe am, taa kaydine boneji naawdi di on njarata ngam foondugo on, bana to dum huunde kaayeefiire.

¹³Ammaa ceye ngam on don kawta nder bone Almasiihu ngam haa on keewa seyo yaake teddungal maako wangoyi.

¹⁴On barkidinaabe to be kudi on daliila innde Almasiihu, ngam dum wangini Ruuhu Allah teddufo don dow moodon!

¹⁵Taa gooto moodon yara bone ngam o laati mbaroowo hoore malla gujjo malla ngam o wadi kalludum malla karammbaaniijo.

¹⁶Ammaa to on njari bone ngam on nuddinbe tokkiiɓe Almasiihu, taa cemte dum. Sey on ngetta Allah ngam on njogi innde Almasiihu.

¹⁷Wakkati kiita yottake, Allah boo aartiran bee yimbe muudum. To ka fuddi haa meeden, noy dum laatorto haa ben njabaay kubaruwol ceynoowol ngol Allah?

¹⁸Bana no Deftere wi'i: "To hisugo sadani adili'en, ko tammi hebugo hallube e marbe hakke?"

¹⁹Nden kam, mo don yara bone ngam Allah muuyani mo dum, taa acca wadugo mboodeenga, ammaa o hokkita hoore maako haa tagdo mo ngam o koolniido.

1 Piyer 5

Aynugo tokkere Allah

¹Jonta, mi don waso ndotti'en jama'aare nuddinbe wonbe caka moodon. Min boo mi ndottiijo bana moodon, mi seedi boneeji di Almasiihu yari, mi natan teddungal ngal Allah tammi wanginango en. Mi don wi'a on:

²Ayne tokkere nde Allah halfini on, ayne nde bana no Allah yidi, naa bee doole ammaa bee anniya. Kuuwe, naa ngam hebugo ceede meere, ammaa ngam on ngidi dum.

³Taa ndoole yimbe be Allah halfini on, ammaa laatane be misaalu haa be tokko on.

⁴To gaynaako mawdo wangoyi, on keban meetaleewol marngol teddungal, ngol furdataa sam.

⁵Onon derke'en boo, leestane mawbe bana non. Koo moy fuu laatano deerdum janjiniido ngam Deftere wi'i: "Allah don dartano mantotoobe, ammaa o don mo'ana yanjiniibe."

⁶Ngam man njankine ko'e moodon haa Allah baawdo, haa o bangta on yaake o yidi.

⁷Ndoonte cakle moodon fuu, njowe de dow maako, ngam o don hakkilana on.

⁸Kakkile, ayne! Ngam konneejo moodon, waato Iblisa, don bana mbarooga ubbannga tefannga mo o nyaama.

⁹Ndartane mo! Tabite nder nuddinki moodon ngam on anndi deerdiraabe nuddinbe nder duniyaaru fuu don njara bone bana nii.

¹⁰Ammaa to on njari bone wakkati sedfa, mardo mo'ere fuu, waato Allah bee hoore muudum laatinan on on timmuɓe, tabitɓe, semmbidɓe be ndimmbataako. Kanke ewni on nder Yeesu Almasiihu haa kebon teddungal maako duumiingal.

¹¹Baawde laatano mo haa foroy! Aamiina.

Koofli ragareeji

¹²Silas deerdiraawo men, mo kooliimi dum walli yam winndango on bataakewol ngo'ol. Mi yidi semmbidingo on, mi yidi seedaago on on don tabiti nder mo'ere Allah fakat.

¹³Jama'aare nuddinbe haa Baabila nde Allah subi bana o subiri on, hoofni on. Biingel am Markus boo hoofni on.

¹⁴Koofnindire booddum bana no dum haandani deerdiraabe yidaabe. Salaaman laatano on fuu, onon jeyaabe Almasiihu!

2 Piyer

2 Piyer 1

Koofngol

¹Min Simon Piyer, maccudo e nelaado Yeesu Almasiihu, mi don winndana on, onon hebbe nuddinki marki saman bana ki amin. On kebri ki bee adilaaku Allah meeden e bee Yeesu Almasiihu, kisnoowo.

²Mo'ere e salaaman duudana on ngam on anndi Allah e Yeesu, Jawmiraawo meeden.

Ewnaandu e cubol Allah

³Allah hokkiri en koo dume bee baawde mum haa en ngeeda nder ngeendam e kulol maako. O hokki en dum ngam en anndi ewniido en nder teddungal mum e nder mboodeenga mum.

⁴Bana nii o wadani en iinaaji burdi mawnugo e burdi saman haa on laato bana Allah wa'i nde nii on dadi suunooji kalkooji gondi nder duniyaaru.

⁵Ngam maajum, tiine ngam haa nuddinki moodon wangina mboodeenga e anndal e

⁶nanagtaare e tiinaare e kulol Allah,

⁷yiide deerdiraagu e yiide.

⁸To kuuje de'e don nder moodon, to de don besda, de laatinan on tiidbe haa on njaha yeeso, on besda anndugo Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu.

⁹Ngam mo walaa de, o yi'ataa daayiidum, o bumdo, o yejjiti no o labbinaama diga hakkeji maako booymaaji.

¹⁰Ngam maajum deerdam'en, tiine tabitingo ewnaandu e cubki moodon. To on mbaadi non, on pergataako sam.

¹¹Bana non on keban nastugo laamu nduumiingu ngu Jawmiraawo e Kisnoowo meeden Yeesu Almasiihu bee feecaare.

¹²Ngam maajum, tum mi don siftinora on kuuje de'e. Koo to on anndi de, koo to on ndari bee semmbe nder goonga ka on njabi,

¹³ammaa mi numi dum kaandudum mi findina on bee ciftinorki ki'i nde mi don bee yonki tawon.

¹⁴Ngam mi anndi mi badake accugo banndu ndu'u, bana Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu anndini yam bee laabdam.

¹⁵Ngam maajum mi habdan wadugo ko mi waawi fuu ngam on ciftora haala ka'a baawo dilluki am.

Yi'be daraja Almasiihu

¹⁶Naa bee kiccaaji y'aggiidfi min anndiniri on baawde e garki Jawmiraawo men Yeesu Almasiihu. Ammaa ngam bee gite amin min ngi'i maŋngu maako!

¹⁷O hebi diga Allah Baabiraawo teddungal e maŋngu yaake sawtu mardo teddungal maŋngal wi'no mo: "Oo woni Bid'fo am gidaado, mo mi don seyoro dum."

¹⁸Minin, min nani sawtu man iwi haa asama, nde min donno bee maako haa hooseere seniinde.

¹⁹Min don tabiti boo dow wolde annabi'en, min njabi nde bilaa seko. Onon boo kakkilane nde, ngam nde laati bana pittirla njaynanka nder nyibre haa nyalawma wada, haa jayngol horre fajiri yayna nder berde moodon.

²⁰Aran, annde du'um: Walaa passitirando annabaaku gonngu nder defte bee numo muudum.

²¹Ngam walaa annabaaku meedi iwugo haa muuyo neddo. Ammaa Ruuhu Ceniido dowi yimbe, be mbolwi ko iwi diga Allah.

2 Piyer 2

Jaŋnginoobe fewoobe

(Yahuuda 4-13)

¹Bana no fewoobe wi'anbe be annabi'en don caka yimbe naane, non fewoobe wi'anbe be ekkitinoobe ngonan caka moodon. Be ngaddan ekkitinol fewre, kalkowol, be ngeddan maa Jawmiraawo mo hisni be. Ngam maajum halkere heban be law.

²Koo non, duudbe tokkoto daakaareeku mabbe. Ngam daliila mabbe, yimbe mbolwan kalluka dow ekkitinol goongawol.

³Daliila suuno, fewoobe be'e estan on bee bolle rikiciije ngam hebugo riba. Diga naane, kiita mabbe taaskaama, halkere mabbe neebataa!

⁴Koo malaa'ika'en wadbe hakke maa ndadaay, Allah sakkini be haa yiite jahannama, be mabbaama nder nyibre bee callalluui, be don ndeena nyannde kiita.

⁵Yimbe be duniyaaru booymaaru ndadaay, ammaa o waddi ilam tuufaana dow duniyaaru hallube. Sey Nuuhu, gaazoowo adilaaku tan hisi, non boo yimbe muudum njoweefido.

⁶Allah hiiti gure Sodoma e Gomorra, nattini de e laatini de dodde. Dum laatani hallube be'e misaalu ko tammi hebugo be.

⁷O hisni Ludu, godfo adiliijo, cuniido daliila gikku daakaareeku ngu yeddube be'e.

⁸Ngam adiliijo oo donno joododi bee mabbe, halleende mabbe nde o yi'i e o nani donno torra bernde maako masin.

⁹Ammaa Jawmiraawo anndi no hisnirta hulbe mo diga jarribeeki. O anndi boo no o aynirta hallube ngam haa o hiito be nyannde kiita,

¹⁰sakkonta yidbe cobki, tokkiibe suunooji banndu, yawiibe baawde Allah. Fewoobe be'e, be kulataa, be elewbe, be don njawo teddube asama, be don kuda be.

¹¹Koo malaa'ika'en buranbe be manngu e baawde maa ngullataako e kuudataa mawbe asama yeeso Jawmiraawo.

¹²Ammaa kambe be nanndi bee kuuje ladde, de ngalaa hakkiilo, de tagaama ngam nanngheego e mbareego, be don kuda dum ko be paamataa. Be halketeebe bana kuuje ladde,

¹³be torretebe bana be torriri wodbe, dum laatoto ngeenaari sooynde adilaaku mabbe. Be don ceyo humtugo suunooji balli mabbe yeeso yimbe. Be don nyaamda bee moodon nder juulde, be don ceyoro zamba mabbe.

¹⁴Be don keewi suuno to be ngi'i rewbe fuu, be comataa wadugo hakke sam. Be don esta tampube. Berde mabbe keewi suuno, be naalaabe!

¹⁵Be acci laawol goonga, be majji, be tokki laawol Balaama bii Be'or, gidfo ngeenaari sooynde adilaaku,

¹⁶ammaa o felaama ngam boofol maako. Ngam wamnde wolwani mo bee sawtu nedfo koo to nde wolwataa no, nde hadi faataare annabiijo oo.

¹⁷Yimbe be'e nanndi bee bulndu yoorndu, be nanndi bee duule de henndu soggata. Nyibre burdunde nyibbugo don reeni be.

¹⁸Bee bolle meereeje, elewde masin e bee suunooji cemtiniidi, be don esta dadbe yeedanbe nder majjere bee daker.

¹⁹Be don iino be ndimu, asee boo kambe maa be maccube gikkuuji kalkooji. Ngam ko jaali godfo fuu, laatini dum maccudo maajum.

²⁰To yimbe ngurtake cobe duniyaaru ngam be anndi Jawmiraawo e Kisnoowo meeden Yeesu Almasiihu, nden be ndokki de laawol fahin, de njaali be, joonde mabbe jontaare halli buri nde naane.

²¹Ndikkano be to be meedaayno anndugo laawol adilaaku dow anndugo ngol e accugo umroore maagol seniinde nde be anndinaama!

²²Ko wadi be, goondini balndol ngo'ol: "Rawaandu lorake haa tuure mum" malla: "Gaduuru yiiwaandu lorake, talliti nder loope."

2 Piye 3

Loraaki Jawmiraawo

- ¹Yidaabe am, kangol woni bataakewol didabol ngol mi winndani on. Nder bataakeji didi fuu mi yidi ummingo numo woodngo nder moodon bee ciftinorki ki'i.
- ²Mi yidi on ciftora bolle de annabi'en senaabe aarti mbolwi e umroore Jawmiraawo e Kisnoowo, nde nelaabe moodon ngaddani on.
- ³Aran, annde du'um: Nder balde ragareeje jaancoobe tokkiibe suunooji muudum'en ngaran,
- ⁴be mbi'an: "O wi'no o waran, naa non na? Toy mo? Kaakiraabe meeden maayi jonta, ammaa walaa ko sannji, koo dume fuu don bana haa fuddam tageeki!"
- ⁵Be ngooyti bee anniya no diga booyma asama don, lesdi boo iwi haa ndiyam. Allah tagri ndi diga ndiyam bee wolde maako,
- ⁶kadiboo o halkiri duniyaaru naane bee ndiyam, dam modi ndu.
- ⁷Bee wolde man nden asama e lesdi jonta ndesaama ngam yiite, nyannde nde Allah tammi wadugo kiita e o nattina hallube.
- ⁸Yidaabe am, taa ngejjite du'um: Ngam Jawmiraawo kam, nyalaade woore don bana duubi ujineere e duubi ujineere boo don bana nyalaade woore.
- ⁹Wodbe don numa Jawmiraawo don neeba wadugo ko o iinino. Ammaa o don munyana on ngam o yidaa koo moy halka, o yidi yimbe fuu tuuba.
- ¹⁰Koo non fuu, nyalaade Jawmiraawo waran bana gujjo. Nyannde man, asamanji majjan bee hoolo kulniingo, koode asama boo kalkiran bee yiite, lesdi bee ko woni ton fuu boo majjan.
- ¹¹Nde nii kuuje de'e fuu kalkan bana non, on anndi haani on njoodo nder senaare e nder kulol Allah,
- ¹²haa nyalaade Allah nde ndeenoton wara law. Nyannde man asamanji ngulete, kalkete, koode boo bolwan bee yiite.
- ¹³Ammam Allah iini o hokkan en asamanji kesi e lesdi kesri haa adilaaku wonata. Kanjum en ndeenata.
- ¹⁴Ngam man yidaabe am, nde nii on don ndeena dum, kabde joodaago on laabbe, bilaa aybe yeeso Allah haa on njoodo nder salaaman bee maako.
- ¹⁵Paame no munyal Jawmiraawo meeden hebani on laawol hisugo. Pol, deerdiraawo meeden gidada, winndani on haala ka'a fodde hikma ka Allah hokki mo.
- ¹⁶O winndi dum nder bataakeji maako fuu haa o wolwi dow haala ka'a. Woodi haalaaji caddi nder maaji. Sooya-faamu'en e tampube don ngaylita maana maaji,

bana no be mbaɗata aayaaje defte Allah godɗe. Bana nii be ɗon ngaddana ko'e maɓɓe halkere.

¹⁷ Ammaa onon yiɗaabe, on ndeentinaama. Ngam man kakkile, taa pewe yeddube be'e esta on haa on cotta diga nuɗɗinki tabitki ki on mari.

¹⁸ Ammaa mawne nder mo'ere e anndal Jawmiraawo e Kisnoowo meeden Yeesu Almasiihu. Teddungal laatano mo diga jonta haa foroy. Aamiina!

1 Yuhanna

1 Yuhanna 1

Wolde ngeendam

¹Min don mbinndana on dow Wolde hokkannde ngeendam, wonnoonde diga fuddam, ko min nani, ko min ngi'i bee gite amin, ko min ndaari e ko min meemi bee juude amin.

²Ngam ngeendam man wangi, min ngi'i dam, min don ceedo dam, min don anndina on ngeendam nduumiidam ngonnoodam kommbi Baabiraawo e dam wangani min.

³Ko min ngi'i e ko min nani, kanjum min anndinta on, onon boo, ngam haa on kawta bee amin nder kawtal amin bee Baabiraawo e bee Bidfo mum Yeesu Almasiihu.

⁴Kanjum min don mbinndana on dum ngam haa seyo meeden heewa.

Allah o annoora

⁵Ndaa kubaruwol ngol min nani haa Yeesu Almasiihu, kangol min anndinta on: Allah o annoora, walaa nyibre nder maako koo sedfa.

⁶To en mbi'i en don nder kawtal bee maako, ammaa en don ngeeda nder nyibre, nden kam en pewi, en kuuwaay bana no goonga yidi.

⁷Ammaa to en don ngeeda nder annoora bana Allah bee hoore mum don nder annoora, nden kam en ngoodi kawtal caka meeden e yi'am Yeesu, Bidfo maako boo labbinan en diga hakkeji fuu.

⁸To en mbi'i en ngalaa hakke, en pewani ko'e meeden, goonga walaa nder meeden.

⁹Ammaa to en mbangini hakkeji meeden yeeso Allah, kanjo o koolaado, adiliijo, o yaafanto en hakkeji meeden, o labbinan en diga sooynde adilaaku meeden fuu.

¹⁰To en mbi'i en mbadaay hakke, en pwni Allah, wolde maako walaa nder meeden.

1 Yuhanna 2

Almasiihu woni balloowo meeden

¹Bikkoy am, mi don winndana on du'um ngam taa on mbada hakke. Ammaa to godfo wadi hakke, en ngoodi ceettoowo haa kommbi Baabiraawo, dum Yeesu Almasiihu, kanjo o adiliijo.

²Ngam Almasiihu bee hoore mum hokki yonki muudum ngam yaafuye hakkeji meeden, naa di meeden tan, ammaa di duniyaaru fuu boo.

³To en dɔwtanake umrooje Allah, nden kam en paami en anndi mo fakat.

⁴To godɔ wi'i: Mi anndi Allah, ammaa o dɔwtantaako umrooje maako, nden kam o pewoowo, goonga walaa nder maako.

⁵Ammaa dɔwtantoodo wolde Allah, fakat yiide Allah timmunde don nder muudum. Bana nii anndirten en don nder kawtal bee Allah.

⁶Bi'ɔ o don nder kawtal bee Allah, sey o yeeda bana no Yeesu Almasiihu yeediri.

Umroore hesre

⁷Yidaabe am, ko mi winndanta on, naa dum umroore hesre, ammaa dum umroore booymaare nde on kebi diga fuddam. Umroore booymaare nde'e, dum wolde nde on nani.

⁸Koo non boo, umroore nde mbinndanmi on nde hesre, dum laabani Almasiihu e dum laabani on boo. Ngam nyibre don saalo, annoora goongaha fuddi yaynugo.

⁹To godɔ wi'i o don nder annoora, ammaa o don wanya deerɗiiko, nden kam haa jonta o don nder nyibre.

¹⁰Gidɔ deerɗum don jooɗi nder annoora, walaa daliila fergere nder maako.

¹¹Ammaa ganyɔ deerɗum, don nder nyibre, o don yaha nder nyibre, o anndaa toy o yahata ngam nyibre wumni mo.

¹²Mi don winndana on, onon bikkoy. Ngam daliila innde Yeesu Almasiihu hakkeji moodon njaafaama.

¹³Mi don winndana on, onon baabiraabe, ngam on anndi mo don diga fuddam. Mi don winndana on, onon derke'en, ngam on njaalake Kalluɗo.

¹⁴Mi winndani on, onon bikkoy, ngam on anndi Baabiraawo. Mi winndani on, onon baabiraabe, ngam on anndi mo don diga fuddam. Mi winndani on, onon derke'en, ngam on semmbidɓe, wolde Allah don tabiti nder moodon, on njaalake Kalluɗo.

¹⁵Taa ngide duniyaaru ndu'u e kuuje maaru fuu. To godɔ yidɗi duniyaaru, o walaa yiide ngam Baabiraawo nder maako.

¹⁶Ngam ko woni nder duniyaaru fuu, dum suuno banndu, suunaago ko gite ngi'ata e mawnitaago bee risku mum, dum fuu dum iwaay haa Baabiraawo, ammaa haa duniyaaru dum iwi.

¹⁷Duniyaaru bee ko suunete nder maaru fuu caaloto. Ammaa dɔwtantoodo muuyo Allah yeedan haa foroy.

Konneejo Almasiihu

¹⁸Bikkoy am, saa'iire ragareere yottake! On nanino konneejo Almasiihu waran. Jonta ndaa konne'en Almasiihu duudbe ngari, ngam maajum en anndi saa'iire ragareere yottake.

¹⁹Caka meeden yimbe be'e ngurti, ammaa be laataakino be meeden. Ngam to be laatino be meeden bee goonga, be tokkotonoo joododaago bee meeden. Ammaa be acci en ngam haa dum wanga laabdam no fuu mabbe be laataakino be meeden.

²⁰Ammaa onon, on fuu on ngoodi anndal, ngam on kebi Ruuhu diga Ceniido.

²¹Mi winndani on, naa ngam on anndaa goonga, ammaa ngam on anndi ka e on anndi boo fewre iwataa diga goonga.

²²Moy woni pewoowo, to naa mo yeddi Yeesu woni Almasiihu? Mo yeddi Baabiraawo e Bidfo, kanke woni konneejo Almasiihu.

²³Koo moy yeddi Bidfo, yeddi Baabiraawo boo. Mo seedi o anndi Bidfo, anndi Baabiraawo boo.

²⁴Ngam man, onon kam, sey on njogo ko on nani diga fuddam. To ko on nani diga fuddam tabiti nder berde moodon, onon boo on tabitan nder kawtal bee Bidfo e Baabiraawo.

²⁵Ndaa iinawol ngol o iinani en: Dum ngeendam nduumiidam.

²⁶Mi winndani on du'um dow dabbanbe selnugo on.

²⁷Ammaa onon, Ruuhu mo kebdon diga Almasiihu don joodi nder moodon, on ngalaa haaje godfo ekkitina on, ngam Ruuhu go don ekkitina on koo dume fuu, don ekkitina goonga, naa fewre. Ngam maajum mbafe ko o ekkitini on, tabite nder kawtal bee Almasiihu.

²⁸Jonta, bikkoy am, tabite nder kawtal bee Almasiihu ngam haa en mara hooldinaare to o wangi, taa en cemta yeeso maako nyannde loraaki maako.

²⁹Nde on anndi Almasiihu o adiliijo, anndite boo, koo moy huuwi kuude adiliije, laatake biingel Allah.

1 Yuhanna 3

Bikkoy Allah

¹Ndaare no Baabiraawo yidiri en, haa en mbi'aama bikkoy Allah! Goonga en bikkoy maako. Ngam man duniyaaru anndaa en ngam ndu anndaa Allah.

²Yidaabe am, jonta en laatake bikkoy Allah. Ko en tammi laataago wangaay tawon. Ammaa en anndi to Almasiihu wangi, en nanndan bee maako, ngam en ngi'an mo bana no o wa'i.

³Koo moy tammake dum, labbinan hoore mum bana Yeesu Almasiihu o laabfo.

⁴Baddo hakke fuu tuurtani umroore Allah, ngam hakke dum tuurtango umroore Allah.

⁵Ammaa on anndi Almasiihu wari ngam ittugo hakkeeji. Kan̄ko, walaa hakke nder maako sam.

⁶Mo don tabiti nder kawtal bee Almasiihu fuu wadataa hakke, ammaa badoowo hakke meedaay yi'ugo mo, meedaay anndugo mo boo.

⁷Bikkoy am, taa goddo selna on. Badoowo adilaaku, o adiliijo bana Almasiihu o adiliijo.

⁸Badoowo hakke fuu laatake mo Iblisa, ngam diga fuddam, Iblisa don wada hakke. Ngam man Biddo Allah wari ngam nattingo kuude Iblisa.

⁹Laatiido biɲngel Allah fuu wadataa hakke, ngam ko Allah aawi don joodi nder maako. O waawataa wadugo hakke, ngam o laati biɲngel Allah.

¹⁰Ammaa mo huuwataa kuude adiliije, mo don wanya deerdiraawo mum fuu, o danyaakaa e Allah. Bana nii goddo senndindirta bikkoy Allah bee koy Iblisa.

Bikkoy Allah don ngidindira

¹¹Ndaa kubaruwol ngol on nani diga fuddam: "Ngidindiren !"

¹²Taa en mbaɗa bana Kayinu mo mbari deerɗum ngam o laati mo Kalludo. Koni o mbari mo? Ngam kuude maako de kallude, ammaa kuude deerɗiiko de adiliije.

¹³Deerɗam'en, taa kayɗine to duniyaaru don wanya on.

¹⁴En anndi en ngurtake diga maayde, en nasti ngeendam, ngam en ngidi deerɗiraabe men. Ammaa mo walaa yiide, o don joodi nder maayde tawon.

¹⁵Ganyɗo deerɗum fuu o mbaroowo ko'e. On anndi ngeendam nduumiidam wonataa nder mbaroowo ko'e.

¹⁶Almasiihu hokki yon̄ki muuɗum ngam meeden. Bee maajum en paami ko woni yiide. Enen boo, sey en ndokka yon̄kiiji meeden ngam deerɗiraabe meeden.

¹⁷To mardo yi'i haaje deerɗum, ammaa o sali endugo dum, bana noy yiide Allah tabitirta nder maako?

¹⁸Bikkoy am, taa yiide meeden laato bee bolle tan. Ammaa nde laato yiide goongaare, wangannde nder kuude.

Bikkoy Allah kulataa daraago yeeso Allah

¹⁹Bee maajum anndirten en don tokki goonga. Kan̄jum wadi berde meeden nde'ititto yeeso Allah.

²⁰Ngam to berde meeden aybini en, en anndi Allah buri berde meeden, ngam o anndi koo dume fuu.

- ²¹Yidaabe am, to berde meeden aybinaay en, en maran hooldfinaare yeeso Allah,
- ²²en keban haa maako ko en toroto mo fuu, ngam en don downtano umrooje maako, en don mbada ko fottani mo.
- ²³Ndaa ko o umri: En nuddina innde Yeesu Almasiihu, Bidɗo maako, en ngidindira fodde umroore nde Almasiihu umri en.
- ²⁴Downtaniido umrooje de'e don tabiti nder kawtal bee Allah, Allah boo don tabiti nder kawtal bee maako. Bana nii anndirten Allah don tabiti nder kawtal bee meeden, en anndi dum bee Ruuhu maako mo o hokki en.

1 Yuhanna 4

Fewoobe wi'anbe be annabi'en

- ¹Yidaabe am, taa nuddine ruuhuuji koo diye fuu. Sey on poonda di, on paama to di iwi haa Allah. Ngam fewoobe wi'anbe be annabi'en duudbe ngari nder duniyaaru.
- ²Ndaa bana nii anndirton Ruuhu Allah: To godɗo seedake Yeesu Almasiihu wari bee banndu nedɗo fuu, nden kam ruuhu maako iwi haa Allah.
- ³Ammaa to o yeddi Yeesu, nden kam ruuhu maako iwaay haa Allah, dum ruuhu konneejo Almasiihu. On nani ngu waran, ndaa jonta ngu don nder duniyaaru.
- ⁴Ammaa onon bikkoy am, on laati yimbe Allah, on njaalake fewoobe go, ngam gondo nder moodon furi gondo nder duniyaaru baawde.
- ⁵Kambe, be yimbe duniyaaru, ngam maajum be don mbolwa haalaaji duniyaaru. Ngam man yimbe duniyaaru don nana be.
- ⁶Ammaa enen en yimbe Allah. Anndudo Allah nanan en. Mo laataaki mo Allah, nanantaa en. Bana nii en cenndindirta Ruuhu goonga bee ruuhu fewre.

Allah o yiide

- ⁷Yidaabe am, ngidindiren, ngam yiide iwi haa Allah. Mardo yiide o biɲngel Allah, o anndi Allah.
- ⁸Mo walaa yiide, anndaa Allah, ngam Allah o yiide.
- ⁹Ndaa no yiide Allah wanjirani en: Allah neli Bidɗo muudum bajjo nder duniyaaru ngam haa en kebra ngeendam bee maako.
- ¹⁰Ndaa ko woni yiide: Naa enen ngidɗi Allah, ammaa kanke yidi en, o neli en Bidɗo maako ngam yaafuye hakkeji meeden.
- ¹¹Yidaabe am, nde Allah yidi en bana nii, haani ngidindiren, enen boo.
- ¹²Walaa mo meedi yi'ugo Allah. To en ngidindira, nden kam Allah wondan bee meeden, yiide maako laatoto timmunde nder meeden.

¹³Allah hokki en Ruuhu muudum, kanjum hollata en don tabiti nder kawtal bee maako, kanke boo o don tabiti nder kawtal bee meeden.

¹⁴Minin, min ngi'i, min don ceedo Baabiraawo neli Bid'do muudum haa duniyaaru, o laati kisnoowo maaru.

¹⁵Mo seedi Yeesu woni Bid'do Allah fuu, Allah don tabiti nder kawtal bee maako, kanke boo o don tabiti nder kawtal bee Allah.

¹⁶Enen kam en anndi yiide Allah ngam meeden, en nuddini dum. Allah o yiide. Tabitdo nder yiide don tabiti nder kawtal bee Allah, Allah boo don tabiti nder kawtal bee maako.

¹⁷To en don bee yiide timmunde, en keban hooldinaare nyalaade kiita, bana no o wa'i, non ngoneten nder duniyaaru boo.

¹⁸Mardo yiide hulataa, ngam yiide timmunde ittan kulol. Ngam kulol don hawti bee yangada. Kulando wonaay nder yiide timmunde.

¹⁹Enen en don ngidindira, ngam Allah aarti yidugo en.

²⁰To goddo wi'i: Mi yidi Allah, ammaa don wanya deerdum, o pewoowo. Ngam to o yidaa deerdiko mo o yi'ata, noy o waawrata yidugo Allah mo o yi'aay?

²¹Ndaa umroore nde Almasiihu umri en: Mo yidi Allah, sey o yida deerdiko boo.

1 Yuhanna 5

No en njaalorto duniyaaru

¹Koo moy nuddini Yeesu woni Almasiihu, o laati biɲngel Allah. Koo moy yidi baaba, yidi biɲngel boo.

²Bana nii anndirten en ngidi bikkoy Allah: To en ngidi Allah e to en dɔwtanake umrooje maako boo.

³Ngam yidugo Allah, dum dɔwtanaago umrooje maako. Dɔwtanaago umrooje maako boo burataa en semmbe,

⁴ngam biɲngel Allah fuu jaalake duniyaaru. Bee nuddinki meeden njaalortooden duniyaaru.

⁵Moy woni jaaliido duniyaaru? Sey nuddindo Yeesu woni Bid'do Allah.

Seedamku dow Yeesu Almasiihu

⁶Yeesu Almasiihu wari bee ndiyam baptisma muudum e bee y'iyaam maayde muudum boo. O waraay bee ndiyam tan, ammaa bee ndiyam e y'iyaam. Ruuhu bee hoore muudum don seeda haala ka'a, ngam Ruuhu woni goonga.

⁷Ngam woodi seedamkuuji tati:

⁸Seedamku Ruuhu e ngu ndiyam e ngu y'iyaam. Seedamkuuji man tati fuu njahdi.

⁹En don njaba seedamku yimbe, ammaa seedamku Allah buri mawnugo. Ngam kanngu laati seedamku ngu Allah seedi dow Bid'fo muudum.

¹⁰Koo moy nuddini Bid'fo Allah, woodi seedamku ngu'u nder bernde muudum. Ammaa mo nuddinaay Allah, o fewni Allah, ngam o nuddinaay seedamku ngu Allah seedi dow Bid'fo muudum.

¹¹Ndaa seedamku ngu'u: Allah hokki en ngeendam nduumiidam, ngeendam da'am don nder Biyiiko.

¹²Koo moy jabi Bid'fo Allah woodi ngeendam, mo jabaay Bid'fo Allah, o walaa ngeendam.

Ngeendam nduumiidam

¹³Onon nuddinbe innde Bid'fo Allah, mi winndani on dum ngam haa anndon fakat on ngoodi ngeendam nduumiidam.

¹⁴En don bee hooldinaare haa yeeso Allah, en anndi o nanan en, to en torake mo koo dume fodde muuyo maako.

¹⁵To nii en anndi o don nana en to en torake mo koo dume fuu, en anndi boo en kebi ko en tori mo.

¹⁶To godfo yi'i deerdum don wada hakkewol ngol yahrataa mo haa maayde, sey o tora Allah, Allah boo hokkan mo ngeendam. Haala ka'a laarani wadoobe hakkewol ngol yahrataa be haa maayde. Ammaa woodi hakkewol jahranngol godfo haa maayde. Mi wi'aay on toro Allah ngam maagol.

¹⁷Kala sooynde adilaaku fuu dum hakke, ammaa woodi hakkewol ngol yahrataa godfo haa maayde.

¹⁸En anndi biɲngel Allah fuu wadataa hakke, ngam Bid'fo Allah don ayna mo, Kalludo meemataa mo.

¹⁹En anndi en laati yimbe Allah, koo nde duniyaaru fuu don les baawde Kalludo.

²⁰En anndi boo Bid'fo Allah wari, hokki en faamu ngam anndugo Allah goongaajo. En don nder kawtal bee Allah goongaajo e bee Bid'fo mum Yeesu Almasiihu. Kanke woni Allah goongaajo e ngeendam nduumiidam.

²¹Bikkoy am, ndeente e labbi.

2 Yuhanna

2 Yuhanna 1

¹Min ndottiiɗo, mi ɗon winndana mayramjo cubaado e biyum'en be ngidmi bee goonga bataakewol ngo'ol. Naa min feere am yidi on, ammaa anndube goonga fuu,

²ngam goonga ɗon nder meeden e ka wondan bee meeden haa foroy.

³Mo'ere e hinnuye e salaaman Allah Baabiraawo e Yeesu Almasiihu Biɗɗomuudum ngondan bee meeden nder goonga e yiide.

Goonga e yiide

⁴Mi seyi masin nde mi tawi bikkoy ma ngodkoy ɗon tokki goonga fodde umroore nde en kebi diga Baabiraawo.

⁵Jonta mi ɗon toro ma, an mayramjo, naa bana umroore hesre mi winndani ma, ammaa dum umroore nde en kebi diga fuddam: Ngidindiren.

⁶Yeedugo fodde umrooje Allah, kanjum woni yiide. Dum umroore nde on nani diga fuddam, haa ngeedon fodde maare.

⁷Ngam fewoobe duudbe ɗon cankiti nder duniyaaru. Be njabataa wi'go Yeesu Almasiihu laati neddo fakat. Irin yimbe be'e, be fewoobe e konne'en Almasiihu.

⁸Kakkilane ko'e moodon, ngam taa on majjina nafuuda kuugal amin ngam moodon, ammaa haa on keba mbarjaari moodon fuu.

⁹Mo jogaaki ekkitinol Almasiihu, luuti ngol, o walaa kawtal bee Allah. Ammaa mo jogi ekkitinol ngo'ol, o ɗon nder kawtal bee Baabiraawo e Biɗɗo.

¹⁰To goddo wari haa moodon e o waddanaay on ekkitinol Almasiihu, taa njabbe mo haa ci'e moodon, taa koofne mo sam.

¹¹Ngam to goddo hoofni mo, o hawti bee maako nder halleende.

Koofli ragareeji

¹²Woodi kuuje duudde de ngidmi winndango on, ammaa mi yidaa winndugo de dow dereewol. Mi ɗon tammo yahugo haa moodon e yeewtididgo bee moodon hunnduko bee hunnduko, ngam haa seyo hebbina berde meeden.

¹³Bikkoy deerdiraawo ma cubaado koofni ma.

3 Yuhanna

3 Yuhanna 1

Fuddoode

¹Min ndottiijo, mi don winndana soobaajo am Gayus mo ngidmi bee goonga bataakewol ngo'ol.

²Soobaajo am gidaado, mi don yelano ma hayru nder koo dume fuu, a yamda bana no bernde ma boo don besdoro nder hayru.

³Mi seyi masin nde deerdiraabe ngari, ceedi goonga maada, no a yeediri nder goonga.

⁴Walaa ko furi seynugo yam bana nanugo bikkoy am don ngeeda nder goonga.

Yuhanna mani Gayus

⁵Soobaajo am gidaado, a don huuwa bee goongaaku ngam wallugo deerdiraabe, koo jananbe.

⁶Kambe ceedi haala yiide maada yeeso jama'aare nuddinbe. Dum woodan to a walli be dow haaje jahaangal mabbe bana ko fottanta Allah.

⁷Ngam be don mada jahaangal nga'al ngam Almasihu, bilaa jabugo koo dume diga tampa-diina'en.

⁸Enen boo, sey en njabbo irin yimbe be'e, ngam haa en kuuwda bee mabbe nder kuugal nuddinki.

Diyoterefes bee Demetiriyus

⁹Woodi ko mi winndani jama'aare nuddinbe, ammaa Diyoterefes mo yidi laataago mawdo nder jama'aare man, jabbaaki min.

¹⁰Ngam man, to mi wari, mi wanginan kuude de o huuwi, waato pewe e bolle kallude de o wolwata dow amin. Naa kanjum tan, ammaa o jabbataako deerdiraabe to be ngari, o don hada yidbe jabbaago be, o don faarta be diga jama'aare nuddinbe.

¹¹Soobaajo am gidaado, taa tokka halleende, ammaa tokka mboodeenga. Badando mboodeenga woni goddo Allah, badando halleende meedaay anndugo Allah.

¹²Yimbe fuu ngerdi Demetiriyus. Koo fodde goongaaku boo o booddo. Nden minin boo min don ceedo dum. A anndi seedamku amin, dum goonga.

Koofli ragareeji

¹³Woodi kuuje duudde de mi yidi winndango ma, ammaa mi yidaa winndugo de dow dereewol.

¹⁴Mi tammi en ngiidan nii sedfa. En ngeewtidan hunnduko bee hunnduko.

¹⁵Salaaman laatano ma! Soobiraabe ma koofni ma. An boo hoofnu soobiraabe meeden haa ton gooto gooto.

Yahuuda

Yahuuda 1

Koofngol

¹Min Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, deerdiraawo Yaakuba, mi don winndana on onon ewnaabe, yidaabe Allah Baabiraawo e aynaabe Yeesu Almasiihu.

²Hinnuye e salaaman e yiide duudana on.

Kiita ekkitinooɓe pewe

(2 Piyer 2:1-17)

³Soobiraabe am yidaabe, mi yelino masin winndango on dow haala kisndam dam en fuu en kawti nder muudum. Ngam maajum, doole mi winndana on ngam suusdingo on nder habre ngam nuɗɗinki ki Allah hokki yimbe muudum nde woore, ki he'i haa foroy.

⁴Ngam hallube corkake caka moodon. Kiita dow mabbe winndaama diga booyma. Be ngayli habaru mo'ere Allah ngam be keba hujja wadugo daakaareeku, be ngeddi Yeesu Almasiihu mo woni Jawmiraawo e jaagordo meeden feere muudum.

⁵Koo nde on anndi kuuje de'e fuu, mi yidi siftinorgo on no Jawmiraawo hisniri Isra'iila'en diga lesdi Misra, ammaa baawodon o halki be ngam be nuɗɗinaay mo.

⁶Ciftore haala malaa'ika'en yaɓɓube keerol baawde de Allah hokkuno be, be acci joonde mabbe. Allah mabbi be nder nyibre les, habbi be bee callalluui di piistataake haa foroy. Be don ndeena nyannde kiita mabbe ton.

⁷Bana non boo Sodoma e Gomorra bee berniji piltudi. Yimbe maaji mbaɗi bana malaa'ika'en go mbaɗi, be tokki wadugo daakaareeku, be mbaɗi baaldal ngal luuti dabiya. Kiita yiite duumiinge don torra be, dum laati deentinki ngam yimbe fuu.

⁸Bana nii boo, yimbe sorkube caka moodon go, nder raayu mabbe, be don cobna balli mabbe. Be don njawo baawde Allah, be don mbolwa kalluka dow teddube asama.

⁹Koo Mika'iilu, mawdo malaa'ika'en, saa'i o waabotiri bee Saydaanu dow banndu Muusa, o huli wolwugo kalluka dow maako, ngam maajum o wi'i mo: "Jawmiraawo telbane !"

¹⁰Ammaa yimbe be'e be don mbolwa kalluka dow ko be paamaay. Be ngalaa hakiilo bana dabbaaji, ko suunooji mabbe anndinta be, kanjum yahrata be haa halkere.

¹¹Kayto! Bone laatanto be ngam be tokkake laawol Kayinu. Kadiboo be njoofi ko'e mabbe nder majjere ngam hebugo ceede bana ko Balaama wadno. Be tuurti bana Koora tuurtirno, be kalki.

¹²Saa'i on don nyaamda, be don njiiba kawtal moodon, be cementataa sam, be don kebbina deedi mabbe tan. Be nanndi bee duule de henndu soggata meere, de ngalaa iyeende. Be nanndi bee ledde de ndimataa koo to saa'i rimugo yottake. Be nanndi bee ledde doofaade, baatde.

¹³Be nanndi bee yuuge caatude haa maayo, be don mbanjina kuude mabbe cementiniide bana nguugo yuuge man. Be nanndi bee koode majjude de anndaa laabi maaje. Allah taaskani be nokkuure nder nyibre burande nyibbugo haa foroy.

¹⁴Anuhu mo yeedi nder yidere joweedi dawre haa danygol Adamu, wadi annabaaku dow mabbe diga booyma, o wi'i: "Ndaa, Jawmiraawo waran bee malaa'ika'en muudum senaabe ujineeje duudde

¹⁵ngam o hiito yimbe fuu. O hiitoto hakke'en, yeddube Allah fuu fodde kuude mabbe kallude fuu, o hiitoto be ngam bolle mabbe elewde de be mbolwi dow maako fuu!"

¹⁶Yimbe be'e don ngurugurto, be don cinjka, be don tokko suunooji mabbe, kundude mabbe don keewi bolle mawnitiide, be don njobbito yimbe ngam be keba ko be ngidi.

Kakkilen

¹⁷Ammaa onon, soobiraabe am yidaabe, ciftore ko nelaabe Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu ngeccuno on diga booyma.

¹⁸Ngam be donno mbi'a on: "Haa balde ragareeje, jancoobe mbanjan, be njancan on, be tokkoto suunooji mabbe kalludi."

¹⁹Yimbe be'e mbaadan cennduki caka yimbe. Sey dabiya mabbe tan be tokkoto, be ngalaa Ruuhu Allah.

²⁰Ammaa onon, soobiraabe am yidaabe, cemmbedine ko'e moodon nder ekkitinol burngol senaago ngol on ekkiti. Tore bee baawde Ruuhu Ceniido,

²¹tabite nder yiide Allah, nde on don ndeena haa Jawmiraawo meeden Yeesu Almasiihu hinno on, hokka on ngeendam nduumiidam.

²²Njurmene sekanbe.

²³Wodbe, mbifte be diga yiite, kisne be. Wodbe boo, njurmene be, ammaa ndeente bee mabbe, taa meeme koo limce mabbe ngam taa cobki mabbe raaba on.

Yettoore

24-25 Teddungal e maŋngu e laamu e baawde laatano Allah gooto, kisnoowo en bee Yeesu Almasiihu Jawmiraawo meeden, baawdo aynugo on ngam taa on ndo'o, haa on mbaŋga on seyiibe, laabbe yeeso teddungal maako, diga zamanuuji ciwaa, non boo jonta e haa foroy. Aamiina!

Wahayu Yuhanna

Wahayu Yuhanna 1

Fuddoode

¹Ndaa wahayu mo Allah hokki Yeesu Almasiihu ngam anndingo jaggiibe mum ko badi wargo bee doole. Ngam maajum Almasiihu neli malaa'ikaajo muudum ngam anndingo dum jaggiido muudum Yuhanna.

²Yuhanna seedi ko o yi'i fuu, dum wolde Allah e seedamku Yeesu Almasiihu.

³Barka laatanto jaɲngando deftere nde'e e nananbe bolle annabaaku ngu'u, tokkiibe ko winnda nder maare! Ngam wakkatiire nde kuuje de'e laatoto badake wargo.

Koofli haa jama'aaje Masihiinke'en joweedi

⁴Min Yuhanna, mi don winndana jama'aaje nuddinbe joweedi haa lesdi Asiya: Mo'ere e salaaman laatano on diga Allah, mo don, mo donno booyma, mo don wara boo e diga ruuhuuji joweedi gondi yeeso leeso laamu maako

⁵e diga Yeesu Almasiihu, ceedoowo goongaajo, ummitinaado arano nder maaybe, mawdo laamlaambe duniyaaru boo. Kanke o yidi en. O rimfini en diga hakkeji meeden bee yi'am maako,

⁶o laatini en ummaatoore laamu maako e liman'en Allah, Baabiraawo maako. Teddungal e baawde laatano mo haa abada abadin. Aamiina !

⁷Ndaa, o don warda bee duule! Koo moy fuu yi'an mo, koo yuwbe mo boo. Yimbe asli nder duniyaaru fuu mboyan ngam daliila maako. Nii dum laatorto. Aamiina !

⁸Jawmiraawo Allah wi'i: "Min woni Alfa e Omega, mo don e mo donno booyma, mo don wara boo, min woni Baawdo dow koo dume fuu."

Almasiihu wɔngani Yuhanna

⁹Min Yuhanna, deerdiraawo moodon, kawtudo bee moodon nder torra e laamu Allah e tiidal nder Yeesu, mi donno haa duunde wi'eteende Patmos ngam daliila wolde Allah e seedamku Yeesu.

¹⁰Nyalaade Jawmiraawo, Ruuhu naɲgi yam, mi nani sawtu baawo am, bana luwal,

¹¹don wi'a: "Ko ngi'ata, winndu dum nder deftere, neldu dum haa jama'aaje nuddinbe joweedi gonde haa Efesus e Simirna e Pergame e Tiyatira e Sardis e Filadelfiya e Lawdikiya."

¹²Mi wayliti haa mi laara mo don wolwanammi. Nden mi yi'i jo'inirde pittirlaaji joweedi de kanjeeri.

¹³Caka jo'inirde de'e, ngi'mi goddo nanndudo bee neddo don borni limce juutde haa njotti teppe, o don habbi wibbere maako bee taadorgol kanjeeri.

¹⁴Hoore e gaasa hoore maako don ndanwi tal bana hottollo raneeho e bana mallimallooje. Gite maako njayni bana demngal yiite,

¹⁵kosde maako delki bana njamndi mbodeeri bolinaandi nder yiite. Sawtu maako nanndi bee hoolo ndiyamji diirtotoodi haa maayo bee semmbe.

¹⁶O don jogi koode joweedi haa junngo maako nyaamo, kaafahi ceebki, marki mbeldiiji diidi wurti hunnduko maako. Yeeso maako don yayna bana naange yalnirta caka nyalawma.

¹⁷Nde mi yi'i mo, mi do'i yeeso maako bana maaydo. O wallini junngo maako nyaamo dow hoore am, o wi'i: "Taa hul! Min woni arano e ragareejo.

¹⁸Mi geeto! Mi maayino, ammaa ndaa, mi geeto haa abada abadin. Mi woodi baawde dow maayde e dow joonde maaybe boo.

¹⁹Ngam maajum winndu ko ngi'da: Kuuje jontaa e tammiide wargo baawodon.

²⁰Ndaa sirri koode joweedi de ngi'da haa junngo am nyaamo e sirri jo'inirde pittirlaaji joweedi de kanjeeri: Koode joweedi ngoni malaa'ika'en jama'aaje nuddinbe joweedi. Jo'inirde pittirlaaji joweedi boo ngoni jama'aaje nuddinbe joweedi."

Wahayu Yuhanna 2

Bataakewol ngam jama'aare nuddinbe haa Efesus

¹"Winndan malaa'ikaajo jama'aare nuddinbe haa Efesus ni'i: Ndaa konngol iwngol haa jogiido koode joweedi haa junngo muudum nyaamo, mo don yaha caka jo'inirde pittirlaaji joweedi de kanjeeri:

²Mi anndi kuude maada e torra maada e tiidal maada. A munyantaa hallube. A foondi yimbe wi'anbe be nelaabe, ammaa be laataaki nelaabe, a tawi be fewoobe.

³A don tiidi, a torrake ngam daliila am, ammaa a tampaay.

⁴Ammaa woodi ko mi felirte: A wudini yiide nde a marno haa fuddam.

⁵Siftor diga toy a do'i. Nden tuubu, huuw fahin kuude de a huuwino haa fuddam. To naa non, mi waran, mi sottinan jo'inirdum pittirla maada to a tuubaay.

⁶Ammaa ndaa ko mi yerdi haa maada: A wanyi kuude Nikolay'en, ngam min boo mi wanyi de.

⁷Mo woodi noppi, sey nana ko Ruuhu wi'ata jama'aaje nuddinbe! Mi hokkan jaaliibe fuu baawde nyaamugo bibbe lekki ngeendam gonki nder jarne Allah."

Bataakewol ngam jama'aare nuddinbe haa Simirna

⁸“Winndan malaa'ikaajo jama'aare nuddinbe haa Simirna ni'i: Ndaa konngol iwngol haa bi'eteedo arano e ragareejo, mo maayino, ammaa mo yeediti :

⁹Mi anndi torraaji e talakaaku maada, ammaa haa am a diskudo. Mi anndi kalluka ka wi'anbe be Yahuudu'en mbolwata dow maada, ammaa be laataaki Yahuudu'en! Be rewoobe Saydaanu.

¹⁰Taa hul torraaji di a tammi torreego! Ndaa, Saydaanu jarriboto on bee nastingo wodbe moodon nder fursina. On toroto balde sappo. Jogita nuddinki ma haa yotto maayde, nden kam mi warjoto ma woronnde ngeendam.

¹¹Mo woodi noppi, sey o nana ko Ruuhu wi'ata jama'aaje nuddinbe! Maayde didawre meemataa jaaliido.”

Bataakewol ngam jama'aare nuddinbe haa Pergame

¹²“Winndan malaa'ikaajo jama'aare nuddinbe haa Pergame ni'i: Ndaa konngol iwngol haa mardo kaafahi ceebki marki mbeldiiji didi:

¹³Mi anndi haa njoodiida, haa leeso laamu Saydaanu woni. Ammaa a don dakkotiri boodum bee am, a accaay nuddingo yam, koo nder zamanu Antipas, ceedoowo am goongaajo mo be mbari caka moodon, haa joonde Saydaanu woni.

¹⁴Ammaa woodi ko mi felirte sedfa: Woodi tokkiibe ekkitinol Balaama caka moodon. Kanke o ekkitini Balak no o nastinirta Isra'ila'en nder tuuforgol haa be nyaama kusel kirsanaangel ngam labbi, be mada daakaareeku boo.

¹⁵Bana non, an boo a woodi tokkiibe ekkitinol Nikolay'en.

¹⁶Tuube kadi! To naa non, mi waran law, mi honan yimbe be'e bee kaafahi gurtotooki hunnduko am.

¹⁷Mo woodi noppi, sey nana ko Ruuhu wi'ata jama'aaje nuddinbe! Mi hokkan jaaliido fuu mannu suudiindu e hayre raneere boo. Dow hayre nde'e, innde hesre winndaama. Walaa annudo innde nde'e, sonaa jado hayre man.”

Bataakewol ngam jama'aare nuddinbe haa Tiyatira

¹⁸“Winndan malaa'ikaajo jama'aare nuddinbe haa Tiyatira ni'i: Ndaa konngol iwngol haa Bidfo Allah, mo gite muudum don njayna bana demngal yiite, mo kosde muudum don delka bana njamndi mbodeeri:

¹⁹Mi anndi kuude ma e yiide ma e nuddinki ma e njaggu ma e tiidal ma. Ko a huuwata jonta buri ko a huuwino haa fudam.

²⁰Ammaa woodi ko mi felirte: A don acca debbo bi'eteedo Izabel, mo wi'i o annabiijo. O don zammo jaggiibe am bee ekkitinol maako haa be mada daakaareeku, be nyaama kusel kirsanaangel labbi.

²¹Mi hokki mo wakkati haa o tuuba, ammaa o yidaa tuubugo dow daakaareeku maako.

²²Ngam maajum mi sakkinan mo haa be'itte torra. Ton o torroto masin, kanjo e wadoobe njeenu bee maako fuu, sonaa to be tuubi, be acci huuwugo kuude maako kallude.

²³Bikkoy maako boo, mi mbaran koy. Jama'aaje nuddinbe fuu anndan min woni linyoowo numooji e berde yimbe. Mi warjoto koo moy moodon deydey kuude muudum.

²⁴Ammaa onon nuddinbe luttube haa Tiyatira, on tokkaaki ekkitinol kallungol ngo'ol, on ekkitaaki ko wodbe mbi'ata sirriiji Saydaanu luggudi, mi roondataa on donngal godngal.

²⁵Ammaa sey on njogito ko mardon bee semmbe haa to mi wari.

²⁶Jaaliido, badɔ muuyo am haa timmoode, mi hokkan mo baawde dow ummaatooje,

²⁷o duran de bee sawru njamndi, o fusan de bana be pusirta payande loope,

²⁸bana min boo mi hebi baawde haa Baabiraawo am. Mi hokkan jaaliido oo horre babbol.

²⁹Mo woodi noppi, sey nana ko Ruuhu wi'ata jama'aare nuddinbe."

Wahayu Yuhanna 3

Bataakewol ngam jama'aare nuddinbe haa Sardis

¹"Winndan malaa'ikaajo jama'aare nuddinbe haa Sardis ni'i: Ndaa konngol iwngol haa mardo ruuhuuji Allah joweedidi e kooode joweedidi: Mi anndi kuude de kuuwata. Yimbe don mbi'a a geeto, alhaali boo a maaydo!

²Hakkil, semmbidin ko lutti, ko badake halkugo. Ngam mi tawi kuude ma yeeso Allah am laataaki timmude.

³Ngam man, siftor no a jabri e no a naniri konngol Allah, downtan ngol, tuubu. To a hakkilaay, mi waran bana gujjo, a anndataa saa'i nde mi warata haa ma.

⁴Ammaa a woodi yimbe sedda haa Sardis be tunwinaay limce muudum'en. Be njahdan bee am be borniibe limce daneeje, ngam be ke'i dum.

⁵Bana nii, jaaliido fuu bornoto limce daneeje, mi wilataa innde maako diga deftere ngeendam. Yeeso Baabiraawo am e malaa'ika'en muudum boo mi wi'an fakat o goddo am.

⁶Mo woodi noppi, sey nana ko Ruuhu wi'ata jama'aaje nuddinbe!"

Bataakewol ngam jama'aare nuddinbe haa Filadelfiya

⁷"Winndan malaa'ikaajo jama'aare nuddinbe haa Filadelfiya ni'i: Ndaa konngol iwngol haa Ceniido, goongaajo, jogiido mabbitirdum Daawuda, to o mabbiti, walaa mo mabbata, to o mabbi boo, walaa mo mabbittita.

⁸Mi anndi kuude ma. Ndaa mi mabbiti dammugal yeeso ma, walaa baawdo mabbugo ngal. Ngam koo nde semmbe ma duudaay, ammaa a dwtani wolde am, a yeddaay innde am.

⁹Ndaa! Mi hokkete rewoobe Saydaanu. Be don mbi'a be Yahuudu'en, ammaa be don pewa, be laataaki Yahuudu'en. Mi nelan be haa be tugga koppi, be turo les kosde ma, haa be paama mi yidi ma.

¹⁰Mi aynete jam nder wakkatiire torra ngaranka dow duniyaaru fuu ngam jarribaago joodiibe nder maaru, ngam a dwtani wolde nde mi umri ma bee tiidal.

¹¹Mi badake wargo. Joga ko marda, ngam taa koo moy jabta woronnde jaalorgal ma.

¹²Mi laatinan jaaliido fuu danrangal nder haykaliiru Allah am, o meetataa sottineego ton. Mi winndan innde Allah am dow maako e innde berniwol Allah am, waato Urusaliima kesol ngol jippoto asama diga Allah am. Mi winndan innde am hesre dow maako boo.

¹³Mo woodi noppi, sey nana ko Ruuhu wi'ata jama'aaje nuddinbe!"

Bataakewol ngam jama'aare nuddinbe haa Lawdikiya

¹⁴"Winndan malaa'ikaajo jama'aare nuddinbe haa Lawdikiya ni'i: Ndaa konngol iwngol haa bi'eteedo Aamiina, ceedoowo koolaado, goongaajo, iwde tagefooji di Allah tagi fuu.

¹⁵Mi anndi kuude ma, a laataaki peewdo malla guldo. To a laatakeno guldo malla peewdo buran.

¹⁶Ngam a don caka cak, a laataaki guldo malla peewdo, mi tuutete diga hunnduko am.

¹⁷Ngam a don wi'a: Mi riski, mi woodi jawdi, walaa ko mi sooyi sam. Ammaa a anndaa a don laalaato, a jurumdo, a laafudo, a bumdo e a temmbo.

¹⁸Ngam maajum mi don waso ma: Soodu haa am kanjeeri labbinaandi bee yiite ngam haa a riska. Soodu limce daneeje boo ngam haa a borno, a sudda cementum temmbu maada. Kadiboo soodu lekki ngam gite ma, ngam haa a heba yi'ugo.

¹⁹Yimbe be ngidmi, mi don fela be, mi don elta be. Nden kam, wad tiinaare, tuubu.

²⁰Ndaa, mi don dari haa dammugal, mi don silmino. To goddo nani sawtu am, mabbiti dammugal, mi nastan suudu maako, min bee maako, min nyaamdan.

²¹Mi hokkan jaaliido laawol joododaago bee am dow leeso laamu am, bana no min boo mi jaali, mi don joododi bee Baabiraawo am dow leeso laamu mum.

²²Mo woodi noppi, sey nana ko Ruuhu wi'ata jama'aare nuddinbe!"

Wahayu Yuhanna 4

Mangtoore haa asama

¹Baawo man mi yi'i dammugal mabbitaangal haa asama. Sawtu bana luwal ngal mi aarti nanugo wi'i yam: "Wa'a haa do, mi hollete ko tammi laataago baawodon bee doole!"

²Saa'i man nden Ruuhu nanngi yam. Mi yi'i leeso laamu jo'inaama nder asama, goddo don joodi dow maago.

³Joodiido oo don jalbita bana hayre yaspa bee hayre sardis. Timotimoongal bee noonde hayre imiradi taari leeso laamu man.

⁴Leese laamu noogas e nayi godde taari leeso go. Ndotti'en noogas e nayo, borniibe limce daneeje e borodde kanjeeri dow ko'e mabbe, don njoodi dow maaje.

⁵Ma'e e hoolooji e pelmaali iwi haa leeso laamu go. Yeeso maago pittirlaaji joweedi don kubbi, kanji ngoni ruuhuuji Allah joweedi.

⁶Ko nanndi bee mbeela laabnga, jalbitannga bana kiristal don yeeso leeso laamu go. Kuuje geete nayi don taari ngo haa buttuli nayi fuu non boo haa caka. De keewi gite yeeso e baawo fuu.

⁷Huunde arannde nanndi bee mbarooga, huunde didawre nanndi bee gaggel, huunde tatabre woodi yeeso bana ngo neddo e huunde nayabre nanndi bee dutal piiranngal.

⁸Kuuje nayi de'e, woore fuu woodi bileeji joweego, keewdi gite haa nder e haa taarde maaje fuu. Jemma bee naange fuu kuuje de'e don mbi'a tum bilaa siwtaare: "Ceniido, ceniido, ceniido woni Jawmiraawo Allah Baawdo dow koo dume fuu. O donno booyma, o don jonta, o tammi wargo boo."

⁹Nde kuuje geete nayi go don mangta, don ngetta joodiido dow leeso laamu, geeto haa abada abadin go,

¹⁰nden ndotti'en noogas e nayo go don tugga koppi yeeso joodiido dow leeso laamu, cujidana geeto haa abada abadin. Be don mballina borodde mabbe yeeso leeso laamu go, be don mbi'a:

¹¹"Yaa Jawmiraawo Allah amin, a he'i jabugo teddungal e daraja e baawde! Ngam an tagi kuuje fuu, bee muuyo maada de tagra e de kebri joonde."

Wahayu Yuhanna 5

Deftere takkaande bee takkande joweedi

¹Mi yi'i deftere taggaande haa junngo nyaamo joodiido dow leeso laamu go. Binndi keewi bakeeje maare didi fuu, nde mabbaama e nde takkaama bee takkande joweedi.

²Mi yi'i boo malaa'ikaajo baawdo, mo don wooyna bee sawtu: "Moy he'i takkititgo takkande e mabbittitgo deftere nde'e?"

³Ammaa koo haa asama, koo haa lesdi, koo haa les lesdi, walaa mo waawi mabbittitgo deftere nde'e malla laarugo ko woni nder maare.

⁴Mi woyi masin ngam walaa koo gooto he'i mabbittitgo deftere malla laarugo ko woni nder maare.

⁵Nden gooto caka ndotti'en go wi'i yam: "Taa woy. Ndaa mbarooga nder lenyol Yahuuda, iwdo diga asngol Daawuda. Kanke o jaaliido, o foti takkitugo takkande joweedidi de'e e mabbittitgo deftere man."

⁶Nden mi yi'i caka leeso laamu e kuuje geete nayi e caka ndotti'en go, jawgel mbaalu don dari, ngel nanndi bana ngel meedino mbareego. Ngel woodi luwe joweedidi e gite joweedidi, kanje ngoni ruuhuuji Allah joweedidi nelaadi haa duniyaaru fuu.

⁷Jawgel go yehi, jabi deftere man haa junngo nyaamo joodiido dow leeso laamu go.

⁸Nde ngel hoo'i deftere go, kuuje geete nayi e ndotti'en noogas e nayo go tuggi koppi yeeso jawgel, koo moy mabbe woodi moolooru e taasaaje kanjeeri keewde uurlle. Kanje ngoni do'aaje senaabe Allah.

⁹Be ngimi yimre hesre bana ni'i: "An a he'i hoo'ugo deftere nde'e, a takkita takkande maare. Ngam a mbaraama, bee yi'iyam maada a soottani Allah yimbe iwbe diga asli e demde e jama'aaje e ummaatooje fuu.

¹⁰A wadi be yimbe laamu e liman'en ngam Allah meeden, be laamanto duniyaaru."

¹¹Nden mi yi'i, mi nani sawtu malaa'ika'en duudbe masin, ujine ujineeje taariibe leeso laamu e sawtu kuuje geete nayi e ndotti'en go.

¹²Be don mbolwa bee sawtu, be mbi'i: "Jawgel ngel be mbarino he'i jabugo baawde e risku e hikma e semmbe e daraja e teddungal e mangtoore."

¹³Mi nani boo tagefooji gondi haa asama e haa lesdi e haa les lesdi e nder mbeela fuu, mi nani di don mbi'a: "Mangtoore e manggu e teddungal e baawde laatano joodiido dow leeso laamu e jawgel haa abada abadin!"

¹⁴Kuuje geete nayi go njaabi: "Aamiina." Ndotti'en tuggi koppi, kujidi.

Wahayu Yuhanna 6

Takkitannde takkande joweego aartude

¹Nden mi yi'i jawgel go takkiti takkannde arannde haa takkande joweedidi go. Mi nani woore nder kuuje geete nayi wi'i bee sawtu bana felmaango: "War!"

²Mi yi'i puccu ndaneewu. Ba'iido ngu don jogi lagaawal, be ndokki mo woronnde. O dilli, o jaaliido haa o jaalo fahin.

³Nde jawgel takkiti takkannde didawre, mi nani huunde didawre wi'i: "War!"

⁴Puccu feere wurti, ngu mbofeewu. Be ndokki ba'iido ngu kaafahi makki, be ndokki mo baawde waddango duniyaaru konu, haa yimbe mbarmbartira.

⁵Nde jawgel takkiti takkannde tatabre, mi nani huunde tatabre don wi'a: "War!" Nden mi yi'i puccu baleewu, ba'iido ngu don jogi kilo poondirdum haa junngo muudum.

⁶Mi nani ko nanndi bee sawtu caka kuuje geete nayi wi'i: "Alkamaari agoda gootel soorra deydey ngeenaari kuugal nyalaade woore, non boo sa'iiruuri agoda tati! Ammaa taa wonnu nebbam malla inaboojam!"

⁷Nde jawgel takkiti takkannde nayaabre. Mi nani sawtu huunde nayaabre don wi'a: "War!"

⁸Mi yi'i, puccu puru. Ba'iido ngu wi'ete Maayde, nden bi'eteedo Joonde-maaybe tokki mo. Be ndokkaama baawde dow yebre duniyaaru woore nder nayi haa be mbara yimbe bee kaafahi e weelo e nyawu ndaaboowu e dabbaaji ladde.

⁹Nde jawgel takkiti takkannde jowabre, mi yi'i les hirsirde, yonkiiji mbaraabe ngam daliila wolde Allah e seedamku ngu be ceedi.

¹⁰Be don ngooka bee sawtu, be don mbi'a: "Yaa Jawmiraawo, ceniido, goongaajo! Haa ndey min ndeenata haa a hiito joodiibe haa duniyaaru, a waato ngam be mbari min?"

¹¹Nden be ndokki koo moy mabbe ngapaleewol daneewol, be mbi'i be be munya sedda tawon, haa to limgal deerdiraabe mabbe jagganoobe Allah, mbareteebe bana mabbe ciki.

¹²Nde mi yi'i jawgel takkiti takkannde joweego'oore, lesdi dimmbi masin. Naange balwi bana limce baleeje kurum, lewru wooji coy bana yi'y'am,

¹³koode asama don caama haa lesdi bana ibbe kecce caamirta haa ibbi to henndu semmbidndu dimmbini ki.

¹⁴Asama sotti, taggaama bana goddo taggirta dereewol. Koosseeje e duude fuu cotti diga nokkuuje maaje.

¹⁵Nden laamiibe duniyaaru e mawbe e mawbe sooje'en e riskube e marbe baawde e maccube e rimbe fuu nyukkini ko'e muudum'en nder lowi e caka tapaaaje koosseeje.

¹⁶Be don mbi'a koosseeje e tapaaaje: "Ndo'e dow amin, nyukkine min diga yeeso joodiido dow leeso laamu e bernuki jawgel !

¹⁷Ngam nyalaade bernuki mabbe mawnde yottake, moy waawata dartanaago nde ?”

Wahayu Yuhanna 7

Isra'iila'en 144.000

¹Baawo man mi yi'i malaa'ika'en nayo don ndari haa alkibilaaji duniyaaru nayi fuu. Be don njogi keni duniyaaru nayi fuu ngam taa di mbifa haa lesdi malla dow mbeela malla haa ledde fuu.

²Mi yi'i malaa'ikaajo feere don wara diga fuunaange, o don jogi haatummeere lammba Allah geeto. O wooki bee sawtu, o wolwani malaa'ika'en nayo be Allah hokki baawde wadugo bonnonda haa lesdi e mbeela.

³Malaa'ikaajo oo wi'i: “Taa mbonne lesdi malla mbeela malla ledde, haa to min mbaadi lammba dow tiide jagganoobe Allah meeden.”

⁴Mi nani limgal wadanaabe haatummeere lammba Allah, be ujine teemerre e cappande nayo e nayo (144.000) iwbe haa le'i Isra'iila'en fuu:

⁵Lenyol Yahuuda, ujine sappo e dido. Lenyol Ruben, ujine sappo e dido. Lenyol Gada, ujine sappo e dido.

⁶Lenyol Aser, ujine sappo e dido. Lenyol Neftali, ujine sappo e dido. Lenyol Manassa, ujine sappo e dido.

⁷Lenyol Simeyon, ujine sappo e dido. Lenyol Lewi, ujine sappo e dido. Lenyol Issakar, ujine sappo e dido.

⁸Lenyol Zabulon, ujine sappo e dido. Lenyol Yusufu, ujine sappo e dido. Lenyol Benyamin, ujine sappo e dido. Fuu be kebi lammba Allah.

Jama'aare duudnde diga ummaatooje fuu

⁹Baawo man mi yi'i moobre duudnde nde goddo waawataa limugo. Be iwi haa ummaatooje e asli e jama'aaje e demde fuu. Be don ndari yeeso leeso laamu e yeeso jawgel, be don borni ngapaleeji daneeji, be don njogi lice dibinooje.

¹⁰Be fuu be ngooki bee sawtu, be mbi'i: “Kisndam iwi haa Allah amin, joodiido dow leeso laamu e haa jawgel!”

¹¹Malaa'ika'en fuu don ndari, don taari leeso laamu e ndotti'en e kuuje geete nayi go, be turi yeeso leeso laamu, be cujidani Allah,

¹²be mbi'i: “Aamiina! Mangtoore, teddungal, hikma, yettoore, daraja, baawde e semmbe fuu laatano Allah amin haa abada abadin. Aamiina!”

¹³Nden gooto nder ndotti'en yami yam: “Borniibe ngapaleeji daneeji be'e, dum beye e diga toy be iwi?”

¹⁴Mi jaabi mo: “Naywa an woni anndudo.” O wi'i yam: “Kambe be munyani torra makka. Be looti ngapaleeji mabbe, be ndanwini di bee y'iyyam jawgel.

¹⁵Ngam maajum be don yeeso leeso laamu Allah, be don mbaɗana mo dewal jemma bee naange nder haykaliirumaako. Joodiido dow leeso laamu don ayna be les laymaaru muudum.

¹⁶Be meetataa maatugo dolo malla domka, naange malla guldum meetataa torrugo be,

¹⁷ngam jawgel gonggel haa caka leeso laamu laatoto gaynaako mabbe, yahran be haa ceebooje ndiyam ndokkandam ngeendam. Allah boo woostan gondi fuu haa gite mabbe.”

Wahayu Yuhanna 8

Takkitannde takkannde joweediɗawre e luwe joweediɗi

¹Nde jawgel takkiti takkannde joweediɗawre, asama fuu de'i siriw baakin reeta saa'a.

²Nden mi yi'i be ndokki malaa'ika'en njoweediɗo dariibe yeeso Allah luwe joweediɗi.

³Malaa'ikaajo feere wari, dari kommbi hirsirde, o don jogi taasawo kanjeeri ngam wulugo uurle. Be ndokki mo uurle duudde haa o wula de hawtaade bee do'aaje senaabe fuu dow hirsirde kanjeeri dariinde yeeso leeso laamu.

⁴Cuurde uurle man ummi bee do'aaje senaabe diga juɗngo malaa'ikaajo dariido yeeso Allah go.

⁵Nden malaa'ikaajo hoo'i taasawo wulugo uurle go, hebbini ngo bee yiite dow hirsirde, sakkini nge haa duniyaaru. Diggaali ndiggi, hoolooji mbaɗi, ma'e ma'i, lesdi dimmbi.

Fuufaango luwe

⁶Nden malaa'ika'en njoweediɗo marbe luwe joweediɗi go taaski fuufugo de.

⁷Malaa'ikaajo arano fuufi luwal muudum. Mallimallooje e yiite jillindiraange bee y'iyyam tobi dow lesdi. Yebre duniyaaru woore nder tati e yebre ledde woore nder tati e hudo hecco fuu yiite nyaami dum.

⁸Nden malaa'ikaajo diɗabo fuufi luwal muudum. Ko nanndi bee hooseere mawnde jamnaande sakkinaama nder mbeela. Yebre mbeela woore nder tati laati y'iyyam,

⁹yebre tagefo mbeela woore nder tati waati, yebre koommbooje woore nder tati boo natti.

¹⁰Nden malaa'ikaajo tatabo fuufi luwal muudum. Horre mawnde jamnaande bana jamre do'i diga asama, yani dow yebre maaje ndiyam woore nder tati e dow ceebooje ndiyamji.

¹¹Innde horre man, Kaadeenga. Yebre ndiyamji woore nder tati haadi rok haa yimbe duudbe maayi ngam daliila ndiyamji kaadfi di'i.

¹²Nden malaa'ikaajo nayaabo fuufi luwal muudum. Nder gebe naange tati, woore fiyaama, non boo yebre lewru woore e yebre koode woore, haa yebre jayngol man woore nder tati nyifi. Yebre jayngol nyalawma woore nder tati nyifaama, non boo jemma.

¹³Nden mi yi'i e mi nani dutal piiranngal nder hawa don wi'a bee sawtu: "Kayto, Kayto! Kayto! Bone laatanto joodiibe haa duniyaaru ngam daliila hoolo luwe malaa'ika'en luttube tato tammi fuufugo!"

Wahayu Yuhanna 9

¹Nden malaa'ikaajo njowabo fuufi luwal muudum. Mi yi'i horre do'i diga asama haa lesdi. Nde hokkaama mabbirngel ngaska lugguka.

²Nde mabbiti ngaska man. Nden cuurde ngurti ka bana cuurde bolinirde mawnde, naange e hawa balwi bee cuurde man.

³Babbatti ngurti cuurde man, cankiti haa lesdi, di kebi baawde bana de jahe.

⁴Di umraama taa di mbonna hudo dow lesdi malla haako hecco koo koye e lekki koo kiye, sey yimbe be ngalaa lamma Allah haa tiide muudum'en tan.

⁵Di kebaay dunayeere mbarugo yimbe man, sey torrugo be lebbi jowi. Naawdum torra babbatti man nanndi bee naaweenga nga goddo maatata to yaare fidi dum.

⁶Nder nyalde de'e, yimbe be'e tefan maayugo, ammaa be kebataa. Be ngeloto maayugo, ammaa maayde doggan be.

⁷Babbatti di'i nanndi bee pucci taaskaniidi konu. Di kebi ko nanndi bee borodde kanjeeri dow ko'e maaji. Geese maaji nanndi bee geese yimbe,

⁸gaasa ko'e maaji nanndi bee gaasa ko'e rewbe, nyii'e maaji boo nanndi bee nyii'e mbarooga.

⁹Bibbe maaji cuudaama bee ko nanndi sulkeeji njamndi. Hoolo bileeji maaji nanndi bee hoolo mootaji di pucci duudfi ndasata saa'i di don camna yahugo konu.

¹⁰Di ngoodi bice e tufirkoy bana de jahe, bee bice maaji di ngoodi baawde naawnugo yimbe lebbi jowi.

¹¹Di ngoodi laamiido, kanke woni malaa'ikaajo kalfinaado ngaska lugguka go. Innde maako bee Ibraniinkeere, Abaddon, bee Yunaniinkeere boo Apolliyon.

- ¹²Torra arana saalake, ndaa torraaji didi goddi don ngara yeeso do.
- ¹³Nden malaa'ikaajo njoweegoojo fuufi luwal muudum. Mi nani sawtu iwi haa toldi hirsirde kanjeeri dariinde yeeso Allah nayi fuu.
- ¹⁴Sawtu go wolwani malaa'ikaajo njoweegoojo jogiido luwal, wi'i: "Fiistu malaa'ika'en nayo habbaabe haa Efratis, maayo manngo!"
- ¹⁵Be piisti malaa'ika'en nayo taaskiibe ngam saa'iire e nyalaade e lewru e hitaande man ngam be mbara yimbe yebre woore nder tati.
- ¹⁶Mi nani limgal wa'iibe pucci konu, be miliyonji teemedde dido (200.000.000).
- ¹⁷Nder wahayu am mi yi'i pucci e wa'iibe di. Be ngoodi sulkeeji boddeji coy bana yiite, deenooji bana yasente, ooli bana baruudu. Ko'e pucci mabbe nanndi bee ko'e baroodde, nder kundude maaji yiite e cuurde e baruudu ngurti.
- ¹⁸Yiite e cuurde e baruudu ngurti kundude pucci go, kanjum woni masiibooji tati. Dum mbari yebre yimbe woore nder tati.
- ¹⁹Ngam baawde pucci man don nder kundude e nder bice maaji. Bice maaji nanndi bee bodde, de ngoodi ko'e. Bee maaje di don naawna yimbe.
- ²⁰Bee non fuu yimbe luttube be masiibooji di'i mbaraay, tuubaay dow kuude muudum'en. Be accaay sujidango ginnaaji e labbi kuuwraadi bee kanjeeri e cardi e njamndi mbodeeri e kaa'e e ledde, di mbaawataa laarugo koo nanugo e yahugo.
- ²¹Yimbe be'e tuubaay, be accaay wadugo mbar-hoore e hiila e daakaareeku e nguyka.

Wahayu Yuhanna 10

Malaa'ikaajo bee deftel

- ¹Nden mi yi'i malaa'ikaajo feere mardo baawde don jippo asama. O don borni ruuldere, timotimoongal don taari hoore maako, yeeso maako don yayna bana naange, kosde maako nanndi bee moosli yiite.
- ²Nder junngo maako o jogi deftel mabbitaangel. O jo'ini kosngal maako nyaamal dow mbeela, nanal boo dow lesdi,
- ³o wooki bee sawtu, o wooki bana ubbaango mbarooga. Nde o wooki bana nii, pelmaali joweedidi mbaadi hoolo.
- ⁴Nde pelmaali joweedidi di mbolwi, mi taaskani winndugo dum. Ammaa mi nani sawtu wolwani yam diga asama, wi'i: "Taa wangin ko pelmaali joweedidi di'i mbolwi. Taa winndu dum."
- ⁵Nden malaa'ikaajo mo mi yi'i don dari dow mbeela e dow lesdi go bangti junngo muudum nyaamo heedi asama,

⁶huni bee innde Allah, geeto haa abada abadin, tagdo asama e lesdi e ko woni ton fuu, tagdo mbeela e ko woni ton fuu, o wi'i: "Walaa wakkati fahin!"

⁷Ammaa yaake nde yimbe tammi nanugo sawtu malaa'ikaajo njoweedifaabo, to o fuufi luwal maako, nden Allah timmitinan anniya muudum sirriha, bana o anndinno jaggiibe maako, annabi'en."

⁸Nden sawtu diga asama go, wolwani yam fahin, wi'i: "Yah, jaɓ deftel mabbitaangel ngel diga juɗngo malaa'ikaajo dariido dow mbeela e dow lesdi go."

⁹Mi yehi haa malaa'ikaajo go, mi y'ami mo o hokkammi deftel go. O wi'i yam: "Hoo'u ngel, nyaam ngel, ngel haadan nder reedu maada, ammaa nder hunnduko maada, ngel dakman bana njumri."

¹⁰Mi jabi deftel man diga juɗngo malaa'ikaajo go, mi nyaami ngel, ngel dakmi nder hunnduko am bana njumri. Ammaa nde mi modi ngel, ngel haadi nder reedu am.

¹¹Nden goddo wi'i yam: "Sey a wada annabaaku dow jama'aaje e ummaatooje e demde e laamiibe duudbe fahin."

Wahayu Yuhanna 11

Seedoobe dido

¹Nden be ndokki yam kewal poondirgal, ngal nanndi bee sawru. O wi'i yam: "Umma, foondur haykaliiru Allah bee hirsirde maaru, lim sujidoobe nder maaru.

²Ammaa taa foondur daldal gonɗgal yaasi haykaliiru, ngam ngal hokkaama haa ummaatooje godde. Be njaaban berniwol ceniɗgol lebbi cappande naye e didi (42).

³Mi nelan seedoobe am dido, borniibe limce buhuuje, be mbaɗan annabaaku nyalde ujineere e teemedde didi e cappande joweego (1.260)."

⁴Seedoobe dido be'e ngoni jaytunje didi e pittirlaaji didi dariidi yeeso Jawmu duniyaaru.

⁵To goddo tefi naawnugo be, yiite wurtoto kundude mabbe, nyaaman konne'en mabbe. Bana nii boo to goddo tefi naawnugo be, fakat o mbareteedo bana non.

⁶Be ngoodi baawde mabbugo asama ngam taa iyeende toba yaake be don mbaɗa annabaaku. Be ngoodi baawde waylitigo ndiyamji laato y'iyaam. Nde be ngidi fuu, be ngoodi baawde ukkango duniyaaru masiibooji koo diye fuu.

⁷To be timmini seedaago, ndabbaawa wurtoto ngaska lugguka go, haban bee mabbe. Nga jaaloto be, nga mbaran be.

⁸Balli mabbe mbaaloto haa daldal berniwol manɗgol, maana innde maagol Sodoma e Misra, haa ton boo be bilno Jawmiraawo mabbe dow leggal gaafaanɗal.

⁹Wodɓe nder jama'aaje, asli, demɗe e ummaatooje ngi'an balli maɓɓe balɗe tati bee reeta, ɓe ndunantaako koo moy uwa ɓe.

¹⁰Joodiibe haa duniyaaru ceyorto maayde seedoobe diɗo ɓe'e. ɓe mbaɗan juulde, ɓe nelneltiran caahuuji, ngam annabi'en ɓe'e torrino joodiibe haa duniyaaru masin.

¹¹Baawo balɗe tati bee reeta, Allah lornani ɓe poofɗe, ɓe ummi, ɓe ndari. Kulol manngol nanngi yi'be ɓe fuu.

¹²Nden annabi'en diɗo go nani sawtu mo asama don wi'a ɓe: "Eenge haa do!" ɓe eengi haa asama nder ruuldere. Konne'en maɓɓe don ndaara ɓe.

¹³Saa'i man nden lesdi dimmbi masin haa yebre berniwol woore nder sappo yibbi. Saru ngu halki yimbe ujine njoweediɗo (7.000). Yimbe luttube kultori, ɓe teddini Allah mo asama.

¹⁴Torra diɗaba saalake, ndaa torra tataba badake yottaago.

Luwal joweediɗabal

¹⁵Nden malaa'ikaajo njoweediɗabo fuufi luwal muuɗum. Mi nani sawtuuji cemmbidɗi nder asama, di don mbi'a: "Laamu duniyaaru laatanake Jawmiraawo meeden e Almasihu muuɗum, o laamoto haa abada abadin!"

¹⁶Nden ndotti'en noogas e nayo joodiibe dow leese laamu muuɗum'en yeeso Allah go tuggi koppi, cujidani Allah.

¹⁷ɓe mbi'i: "Min ngetti ma, yaa Jawmiraawo Allah Baawɗo dow koo dume fuu, mo don, mo donno booyma. A huuwi bee baawɗe ma mawɗe, a laamake!"

¹⁸Ummaatooje tikkani ma, ammaa bernuki ma wangi. Dum wakkati hiitaago maaybe, warjaago jaggiibe ma annabi'en e senaabe e hulbe ma, mawbe e leesbe fuu. Non boo, wakkati ngam nattingo nattinoobe lesdi!"

¹⁹Nden haykaliiru Allah haa asama maɓɓiti, haa sundukru alkawal mum wangi nder maaru. Nden ma'e ma'i, hoolooji mbaɗi, pelmaali mbaɗi, lesdi dimmbi, mallimallooje loorde tobi.

Wahayu Yuhanna 12

Debbo e Kuunga

¹Nden alaama makka wangi haa asama. Woodi debbo borniɗo naange, lewru don les kosɗe maako, o don hippo woronnde koode sappo e diɗi dow hoore.

²O don bee reedu, o don wooka ngam luuwe nanngi mo.

³Nden alaama ngodka wangi haa asama. Dum Kuunga, maapinndiwa, mbodeewa. Nga woodi ko'e joweediɗi e luwe sappo, hoore koo ndeyeere fuu don bee meetaleewol.

- ⁴Bee wicco maaga nga doonyi yebre koode woore nder tati haa asama, nga rufi de haa duniyaaru. Nga dari yeeso debbo badiido besnugo go ngam haa nga nyaama biɲngel, to ngel danyaama.
- ⁵Nden debbo go besni biɲdo gorko, biɲdo oo tammi durugo ummaatooje bee sawru njamndi. Ammaa biɲngel wiftaama, yahraama haa Allah e haa leeso laamu mum.
- ⁶Debbo doggi haa ladde hamaadaare, haa nokkuure nde Allah taaskitinani mo haa o nyaamne ton balde ujineere e teemedde diɲi e cappande joweego (1.260).
- ⁷Nden konu wafi haa asama. Mika'iilu e malaa'ika'en muudum kabi bee Kuunga go. Kuunga e malaa'ika'en maaga boo kabi bee maɓbe.
- ⁸Ammaa Mika'iilu'en njaali nga. Kanga e malaa'ika'en maaga fuu kebaay joodaago haa asama fahin.
- ⁹Kuunga maapinndiwa, waato mboodi nayeeri, nga be mbi'ata Iblisa malla Saydaanu, zammboowo joodiibe haa duniyaaru fuu, sakkinaama haa lesdi, kanga e malaa'ika'en maaga fuu.
- ¹⁰Nden mi nani sawtu haa asama don wi'a: "Jonta, kisndam yottake! Allah meeden wanjini baawde e laamu muudum e baawde Almasihu muudum. Ngam gulloowo deerɗiraabe meeden yeeso Allah meeden jemma bee naange go sakkinaama diga asama.
- ¹¹Deerɗiraabe meeden njaali mo bee y'iyaam jawgel e bee wolde goonga nde be ceedi. Be paalaay yonkiiji maɓbe, be kasdi maayugo.
- ¹²Ngam maajum ceye, onon asamanji e onon joodiibe ton! Ammaa bone laatanto lesdi e mbeela! Ngam Iblisa jippanake on, o don berni masin ngam o anndi wakkati seɗɗa tan luttani mo."
- ¹³Nde Kuunga go laari nga sakkinaama haa lesdi, nga fudɗi taasnugo debbo besnudo biɲdo gorko go.
- ¹⁴Ammaa debbo go hokkaama bileeji dutal manɲgal diɲi, ngam haa o fiira, o yaha haa nokkuure maako nder ladde hamaadaare, haa be nyaamni mo duubi tati bee reeta, daayiidum bee mboodi go.
- ¹⁵Nden mboodi tuuti ndiyam bana maayo, ngam haa dam tokko debbo, dam ilna mo.
- ¹⁶Ammaa lesdi walli debbo. Ndi maɓbiti hunnduko maari, ndi yari ndiyam maayo wurtiingo hunnduko Kuunga go.
- ¹⁷Nden Kuunga go tikkani debbo, nga dilli haɓugo bee luttube nder danygol maako, waato dɔwtaniiibe umrooje Allah, tabitbe nder goonga ka Yeesu seedani be.

¹⁸Kuunga go dari dow njaareendi haa fomoonde mbeela.

Wahayu Yuhanna 13

Dabbaaji didi

¹Nden mi yi'i ndabbaawa don wurto mbeela. Nga woodi luwe sappo e ko'e joweedi. Luwal koo ngale fuu don bee woronnde, inde kufande Allah mbinndaama dow ko'e maaga.

²Ndabbaawa nga ngi'mi nanndi bee paadaawu, kosde maaga nanndi bee kosde boodu, hunnduko maaga nanndi bee hunnduko mbarooga. Kuunga go hokki ndabbaawa man semmbe mum e leeso laamu mum e baawde mum duudde.

³Mi yi'i woore haa ko'e ndabbaawa man, nde nanndi bana nde meedi naawneego haa daande maayde, ammaa huuduure man yamditi. Yimbe duniyaaru fuu kaydini, be tokki ndabbaawa man.

⁴Be cujidani Kuunga ngam nga hokki ndabbaawa baawde maaga. Be cujidani ndabbaawa boo, be mbi'i: "Moy nanndi bee ndabbaawa nga'a? Moy he'i habugo bee maaga?"

⁵Ndabbaawa hebi laawol wolwugo bolle elewde e kallude dow Allah, nga hebi huuwtinirgo baawde maaga lebbi cappande nayi e didi (42).

⁶Nga fuddi wolwugo kalluka dow Allah e innde muudum e joodorde muudum e joodiibe haa asama fuu.

⁷Nga hebi laawol habugo bee senaabe Allah haa nga jaalo be, nga hebi baawde dow yimbe asli e jama'aaje e demde e ummaatooje fuu.

⁸Joodiibe haa duniyaaru fuu cujidanan nga, waato koo moy mo innde muudum winndaaka nder deftere ngeendam diga fuddam duniyaaru. Jawgel kirsangel go mari deftere nde'e.

⁹"To goddo woodi noppi, sey nana!

¹⁰Mo hoddirana nanngheego, o nanngeteedo. Mo hoddirana mbareego bee kaafahi, o mbareteedo bee kaafahi. Ngam man sey senaabe Allah tiida nder munyal e nuddinki."

¹¹Nden mi yi'i ndabbaawa ngodnga don wurto lesdi. Nga woodi luwe didi bana luwe jawgel, ammaa nga don wolwa bana Kuunga go.

¹²Nga huuwtiniri baawde ndabbaawa aartunga go yeeso mum. Nga dooli duniyaaru e joodiibe nder maaru fuu cujidana ndabbaawa aartunga, nga huuduure mum yamditi go.

¹³Nga wadi alaamaaji mawdi haa nga jippini yiite diga asama haa lesdi gite yimbe fuu.

¹⁴Nga zammbi joodiibe haa duniyaaru fuu bee wadugo alaamaaji di nga hebi baawde wadugo yeeso ndabbaawa aartunga go. Nga yecci joodiibe haa duniyaaru be mbaɗa suura ndabbaawa naawnaanga bee kaafahi e yamditi go.

¹⁵Ndabbaawa diɗaba hebi baawde nastingo poofde yonki haa nder suura ndabbaawa aartunga, ngam haa suura man boo wolwa e koo moy mo sujidanaay ndabbaawa nga mbare.

¹⁶Ndabbaawa nga dooli yimbe fuu, leesbe e mawbe, riskube e talaka'en, maccube e rimbe, ngam be njaba maandorde dow juude mabbe nyaame malla dow tiide mabbe.

¹⁷Walaa mo hebata soodugo malla soorrugo koo dume, sonaa to o woodi maandorde man, waato innde ndabbaawa malla lamma innde maaga.

¹⁸Sey godɗo mara hikma ngam faamugo haala ka'a. Marɗo hakkiilo fiya lisaafi maana lamma ndabbaawa nga, ngam lamma man don dari mbattudi innde nedɗo. Lamma man woni teemedɗe joweego e cappande joweego e joweego (666).

Wahayu Yuhanna 14

Jawgel e soottaabe muudum

¹Nden mi yi'i, ndaa jawgel don dari dow hooseere Siyona. Yimbe ujine teemerre e cappande nayo e nayo (144.000) don ngondi bee maagel. Be fuu, innde maagel e innde Baabiraawo maagel don mbinndi dow tiide mabbe.

²Mi nani hoolo iwi diga asama, ngo nanndi bee hoolo ndiyamji diirtotoodi haa maayo e ngo nanndi boo bee felmaango saatungo. Ko nanmi, dum nanndi bee sawtu fiyoobe moolooji to be don piya di.

³Yimbe duudbe go don ndari yeeso leeso laamu e yeeso kuuje geete nayi e yeeso ndotti'en, be don ngima yimre hesre. Walaa keɗo ekkitaago yimre nde'e, sonaa yimbe ujine teemerre e cappande nayo e nayo (144.000), soottaabe diga duniyaaru go.

⁴Yimbe be'e, be ayni ko'e mabbe nder senaare, be cobnaay balli mabbe bee rewbe ngam be meedaay baaldal sam. Be don tokko jawgel haa ngel yahata fuu, be soottaabe nder luttube yimbe fuu bana benndalooje aartude lii'aneego Allah e jawgel.

⁵Walaa mo nani fewre haa kunndude mabbe, be ngalaa aybe sam.

Anndinki kiitaaji Allah

⁶Nden mi yi'i malaa'ikaajo feere don fiira nder hawa, o woodi Kubaruwol Ceynoowol duumiingol, ngam waazingo joodiibe haa duniyaaru, haa yimbe jama'aaaje e asli e demɗe e ummaatooje fuu.

⁷O wolwi bee sawtu, o wi'i: "Kule Allah, teddine mo! Ngam wakkati kiita maako yottake. Ngam maajum, cujidane Allah tagdo asama e lesdi e mbeela e ceebooje ndiyam!"

⁸Malaa'ikaajo didabo tokki arano, wi'i: "Ngol do'ake, Baabila, berniwol manngol do'ake! Ngol yarni ummaatooje fuu njaram daakaareeku maagol masin, waato ngol wadi daakaareeku duudngu bee maaje."

⁹Malaa'ikaajo tatabo tokki arano e didabo, o wolwi bee sawtu, o wi'i: "Koo moy sujidani ndabbaawa e suura maaga, jabi maandorde maaga haa tiinde malla haa junngo mum,

¹⁰kanke boo o yaran njaram bernuki Allah. Allah jillaay dam bee ndiyam, o rufi dam nder jardugel bernuki maako. Goddo oo toroto nder yiite e baruudu yeeso malaa'ika'en seniibe e yeeso jawgel.

¹¹Cuurde yiite torranke be ummoto heedi asama haa abada abadin. Koo moy sujidani ndabbaawa e suura maaga malla jabi maandorde innde maaga siwtataako jemma e naanke fuu."

¹²Ngam man, sey senaabe Allah dwtaniibe umrooje mum, nuddinbe Yeesu bee goonga, tiida nder munyal.

¹³Nden mi nani sawtu diga asama don wi'a: Winndu: "Diga jonta barka laatani tokkinoobe Jawmiraawo haa yotti maayde mabbe." Ruuhu jaabi: "Nonnon, be ciwtoto diga kuude mabbe caatude, ngam nafuuda kuude mabbe wondan bee mabbe."

Codol lesdi

¹⁴Nden mi yi'i ruuldere raneere. Dow ruuldere nde'e, goddo nanndudo bee biinendo don joodi. Woronnde kankeeri don dow hoore maako. O don jogi wafdu welndu.

¹⁵Malaa'ikaajo feere wurti haykaliiru, wooki bee sawtu, wi'i joodiido dow ruuldere: "Wiika wafdu maada, sodu, ngam wakkati codol wadi, ngam yaamle lesdi benndi."

¹⁶Nden joodiido dow ruuldere go wiiki wafdu muudum dow lesdi, yaamnde lesdi sodaama.

¹⁷Mi yi'i malaa'ikaajo feere wurti haykaliiru wonndu nder asama. Kanke boo o don jogi wafdu welndu.

¹⁸Malaa'ikaajo feere wurti diga hirsirde, kanke mari baawde dow yiite. O wolwi bee sawtu, o wi'i malaa'ikaajo jogiido wafdu welndu go: "Wiiku wafdu maada welndu, sodu wukkuuji inabooje haa ngesa duniyaaru, ngam bibbe man benndi!"

¹⁹Malaa'ikaajo wiiki wafdu muudum haa lesdi, ndu ta'i wukkuuji inabooje, sakkini di nder bidfirdum mawfum dum bernuki Allah.

²⁰Bibbe inabooje bidfaama nder bidfirdum haa yaasi berniwol. Maayo y'iyaam wurti bidfirdum man, luggeenga maago yotti labangal puccu. Njuutirka maago yotti baakin kilomeetir teemedde tati (300).

Wahayu Yuhanna 15

Malaa'ika'en bee masiibooji ragareeji

¹Nden mi yi'i alaama ngodka makka, kaydiniika haa asama: Malaa'ika'en njoweedido don njogi masiibooji joweedidi. Kanji ngoni masiibooji ragareeji, bee maaji bernuki Allah timmirta.

²Nden mi yi'i ko nanndi bee mbeela laabnga, jalbitannga, njillindiraanga bee yiite. Mi yi'i boo jaaliibe ndabbaawa e suura maaga e lamma innde muudum go don ndari dow mbeela man, be don njogi moolooji di Allah hokkuno be.

³Be don ngima yimre Muusa, jaggiido Allah e nde jawgel bana ni'i: "Yaa Jawmiraawo Allah Baawdo dow koo dume fuu! Kuude maada de mawde, de kaydiniide! Laabi maada di adiliiji, di goondudi, a laamiido ummaatooje.

⁴Moy hulataa ma, yaa Jawmiraawo? Moy teddintaa innde maada? Ngam an feere ma woni ceniido. Ummaatooje fuu ngaran sujididgo yeeso ma, ngam kuude ma adiliije mbanji."

⁵Baawo man mi yi'i haykaliiru nder asama, laymaaru seedamkumabbiti.

⁶Malaa'ika'en njoweedido jogiibe masiibooji joweedidi go ngurti haykaliiru, be don borni limce delkande e daneeje tal, be don kabbi bibbe maabe bee taadorgol kanjeeri.

⁷Woore nder kuuje geete nayi go hokki malaa'ika'en njoweedido taasaaje kanjeeri joweedidi keewde bernuki Allah geeto haa abada abadin.

⁸Haykaliiru heewi cuurde daliila teddungal Allah e baawde muudum. Walaa mo waawi nastugo haykaliiru haa malaa'ika'en njoweedido be'e timmini masiibooji joweedidi go.

Wahayu Yuhanna 16

Taasaaje tikkere Allah

¹Nden mi nani sawtu iwi diga haykaliiru don wi'a malaa'ika'en njoweedido go bee semmbe: "Njehe, ndufe taasaaje bernuki Allah joweedidi go haa duniyaaru!"

²Malaa'ikaajo arano dilli, rufi ko woni nder taasawo muudum haa lesdi. Kuuduuje kallude naawde mbaadi haa marbe maandorde ndabbaawa, haa sujidanoobe suura maaga go.

³Nden malaa'ikaajo didabo rufi ko woni nder taasawo muudum haa mbeela. Ndiyam maaga laati bana y'iyaam maaydo, mardum yonki nder mbeela fuu waati.

- ⁴Nden malaa'ikaajo tatabo rufi ko woni nder taasawo muudum haa maaje ilooje e ceebooje ndiyam, de laati y'iyy'am.
- ⁵Mi nani malaa'ikaajo kalfinaado ndiyam wi'i: "A adiliijo, mo don, mo donno booyma boo, a ceniido, ngam a hiiti be bee masiibooji di'i,
- ⁶ngam be ndufi y'iyy'am senaabe e y'iyy'am annabi'en, ngam maajum a yarni be y'iyy'am. Be kebi ko haanani be!"
- ⁷Nden mi nani sawtu iwi diga hirsirde don wi'a: "Nonnon, yaa Jawmiraawo Allah Baawdo dow koo dume fuu, kiitaaji ma di goongaaji e adiliiji."
- ⁸Nden malaa'ikaajo nayabo rufi ko woni nder taasawo muudum haa naange. Nge hokkaama laawol wulugo yimbe bee yiite wulnge jaw.
- ⁹Yiite wulnge nge'e wuli yimbe haa be kuɗi innde Allah, mardo baawde dow masiibooji di'i. Ammaa be cali tuubugo, be cali teddingo Allah boo.
- ¹⁰Nden malaa'ikaajo njowabo rufi ko woni nder taasawo muudum dow leeso laamu ndabbaawa go. Nyibre wadi nder laamu maaga. Yimbe nati demde muudum'en ngam daliila naaweenga,
- ¹¹be kuɗi Allah mo asama ngam naaweenga e kuuduuje mabbe. Ammaa be cali tuubugo dow kuude mabbe kallude.
- ¹²Nden malaa'ikaajo njoweegoojo rufi ko woni nder taasawo muudum nder Efratis, maayo manggo. Ngo beebi, ngo yoori, haa laamiibe fuunaange keba laawol saalaago ton.
- ¹³Nden mi yi'i ruuhuuji cobdi tati, nanndudi bee paabi, di don ngurto hunnduko Kuunga e hunnduko ndabbaawa e hunnduko pewoowo bi'ando o annabiijo go.
- ¹⁴Kanji ngoni ginnaaji, kuuwandi kuude kaayeeffije. Di don njaha haa laamiibe duniyaaru fuu, haa di moobta be ngam konu haa nyalaade mawnde nde Allah Baawdo dow koo dume fuu.
- ¹⁵"Nane! Mi waran bana gujjo! Barka laatanto aynudo, kakkilanando limce muudum ngam taa o yaha o temmbo, taa o semta yeeso yimbe !"
- ¹⁶Ruuhuuji tati go moobti laamiibe haa nokkuure wi'eteende Harmagedon bee Ibraniŋkeere.
- ¹⁷Nden malaa'ikaajo njoweefidabo rufi ko woni nder taasawo muudum haa hawa. Sawtu cembiɗo iwi haa leeso laamu nder haykaliiru, wi'i: "Dum timmi!"
- ¹⁸Ma'e ma'i, hoolooji mbaɗi, pelmaali mbaɗi, lesdi dimmbi masin. Lesdi meedaay dimmbaago bana non sam diga tageeki neddo haa duniyaaru.

¹⁹Berniwol maɲngol senndaama gebe tati, berniiji ummaatooje boo kalki. Allah siftori Baabila, berniwol maɲngol, ngam haa o yarna ngol ko woni nder jardugel, waato njaram bernuki maako caatuki.

²⁰Duude fuu kalki, kooseeje fuu majji.

²¹Mallimallooje loorde tobi diga asama dow yimbe, teddeenga woore maaje baakin kilo cappande nayi (40). Yimbe kuɗi Allah ngam masiibo mallimallooje, ngam masiiboowol ngol halli masin.

Wahayu Yuhanna 17

Daakaareejo burdudo hallugo

¹Nden gooto haa malaa'ika'en njoweedido jogiibe taasaaje joweedidi go wari, wi'i yam: "War, mi hollete no daakaareejo burdudo hallugo, joodiido haa berniwol maɲngol nyibaangol dow ndiyamji duudɗi hiitorte.

²Laamiibe duniyaaru mbaɗi daakaareeku bee maako, joodiibe haa duniyaaru nguyki bee njaram, waato daakaareeku maako."

³Ruuhu naɲngi yam, malaa'ikaajo yahri yam haa ladde. Ton mi yi'i debbo ba'iido ndabbaawa mboɗeewa. Nga don heewi inde kuɗande Allah, nga woodi ko'e joweedidi e luwe sappo.

⁴Debbo oo don borni limce delemde e boɗeeje, o pawniido bee kanjeeri e kaa'e marde saman e luuluuje. O don jogi jardugel kanjeeri, keewngel kuuje nyiddude cobde de daakaareeku maako.

⁵Haa tiinde maako innde bee maana cuudiika winndaama: "Baabila maɲngol, daada daakaare'en e kuuje nyiddude haa duniyaaru."

⁶Mi yi'i debbo oo wuyki bee yiy'am senaabe Allah e bee yiy'am seedoobe Yeesu. Nde mi yi'i mo, mi hayɗini masin.

⁷Malaa'ikaajo go wi'i yam: "Ngam dume a hayɗini? Mi wi'ete sirri debbo e ndabbaawa marnga ko'e joweedidi e luwe sappo nga o wa'i.

⁸Ndabbaawa nga a yi'i, nga donno naane, ammaa jonta nga walaa. Nga tammi wurtaago ngaska lugguka, nga dillan haa halkere. Joodiibe haa duniyaaru be inde muudum'en mbinndaaka nder deftere ngeendam diga fudɗam duniyaaru kayɗinan to be ngi'i ndabbaawa nga ngam nga donno naane, nga walaa jonta, nga wangan fahin.

⁹Ngam faamugo dum, sey godɗo mara hikma. Ko'e joweedidi de'e, dum kooseeje joweedidi de debbo go don joodi dow maaje. Kanje ngoni laamiibe njoweedido boo,

¹⁰njowo ndo'ake, gooto don laami, gooto boo waraay tawon. To o wari, doole o joodo ngam wakkati sedɗa.

¹¹Ndabbaawa nga donno naane, ammaa jonta nga walaa, kanga woni laamiido njowetatabo, o gooto nder njoweedido boo, o dillan haa halkere.

¹²Luwe sappo de a yi'i ngoni laamiibe sappo, be puddaay laamaago tawon, ammaa saa'a ngoota non be keban baawde laamodaago bee ndabbaawa.

¹³Be sappo fuu be ngoodi numo wooto, be ndokki ndabbaawa baawde e laamu mabbe.

¹⁴Be kaban bee jawgel. Ammaa jawgel jaaloto be, ngam kangel woni Jawmiraawo jawmiraabe e Laamiido laamiibe. Wondube bee maako, be ewnaabe e subaabe e hoolaabe, kambe boo be njaaloto bee maako."

¹⁵Malaa'ikaajo go wi'i yam: "Ndiyamji di a yi'i, haa daakaareejo oo joodi, dum jama'aje e moobe e ummaatooje e demde.

¹⁶Luwe sappo de a yi'i e ndabbaawa fuu nganyan daakaareejo go. Be boftan ko o mari fuu, be accan mo temmbo, be nyaaman kusel banndu maako, be ngulan mo.

¹⁷Ngam Allah dowi berde mabbe haa be kuuwa nufaye maako, be kuuwa bee nufayeere woore, haa be ndokka ndabbaawa baawde laamu mabbe haa to bolle Allah ngoonji.

¹⁸Debbo mo a yi'i, kanke woni berniwol manngol laamu dow laamiibe duniyaaru."

Wahayu Yuhanna 18

Do'ere Baabila

¹Baawodon mi yi'i malaa'ikaajo feere don jippo diga asama. O woodi baawde mawde, jayngol maako yalnani duniyaaru fuu.

²O towni sawtu, o wi'i: "Ngol do'ake! Ngol do'ake! Baabila, berniwol manngol do'ake! Ngol laati joonde ginnaaji e nokkuure ruuhuuji cobdi koo diye e colli e dabbaaji cobdi kaccudi.

³Ngam ngol yarni ummaatooje fuu njaram daakaareeku maagol duudngu. Laamiibe duniyaaru mbaadi daakaareeku bee maagol, filoobe duniyaaru ndiski bee jeynitaare maagol fantunde."

⁴Nden mi nani sawtu feere diga asama don wi'a: "Onon yimbe ummaatoore am, ngurte haa maagol, ngam taa on kawta bee maagol nder hakkeji maagol e ngam taa masiibooji taaskaadi ngam maagol keba on !

⁵Ngam hakkeji maagol duudi, don mbaagi haa njotti asama, Allah boo yejjitaay kuude maagol kallude.

⁶Mbade ngol bana no ngol waarino, mbade ngol cowi didi fodde ko ngol wadno, njille njaram jardugel maagol bee njaram nyaadɗam, nyaadugo maajam bura ɗam jardugel maagol go cowi didi.

⁷Torre ngol e mboyne ngol deydey teddungal ngal ngol wadani hoore maagol e jeynitaare maagol, ngam ngol ɗon wi'ana hoore maagol: Ndaa mi ɗon joodi, mi mayramjo, naa mi debbo jurumɗo, mi meedataa anndugo bojji.

⁸Ngam daliila man, masiibooji taaskaadi ngam maagol ukkanto ngol nder nyalaade woore: Maayde e suno e weelo. Yiite nyaaman ngol fuu, ngam Jawmiraawo Allah kiitiido ngol, o baawɗo."

⁹Laamiibe duniyaaru hawtuɓe bee maagol nder daakaareeku e jeynitaare, ɓe mboyan, ɓe ngookan to ɓe ngi'i cuurɗe guleeki maagol.

¹⁰Be ndaroto daayiidum, ngam ɓe ɗon kula daliila torra maagol, ɓe mbi'an: "Kayto! Kayto! Baabila berniwol maɗngol, cemmɓidɗngol! Nder saa'a ngoota tan a hiitaama !"

¹¹Filoobe duniyaaru boo mboyan, ɓe cunoto daliila maagol, ngam walaa mo soodata kuuje maɓɓe fahin,

¹²waato kanjeeri e card, kaa'e marɗe saman, luuluuje, turmiiɗi daneeji e boɗeeji ɗiggudi, siliki, limce boɗeeje coy, leɗɗe caɗɗe feere feere, kuuje kuuwraaɗe bee nyii'e nyiibi e bee leɗɗe marɗe saman e bee njamndi mbodeeri e njamndi baleeri e kaa'e daneeje,

¹³sinnamom, cittaaje belɗe, uurdi kurooriiri, uurdi baɗaadi, uurle daneeje guleteede, inaboojam, nebbam, kuroori ɗiggundi, alkamaari, na'i, baali, pucci, mootaji pucci, maccube, koo yonkiiɗi yimbe.

¹⁴Kuuje maada boodɗe ɗe ngidɗa ndaayake ma, risku e pawne maada fuu kalki. Fakat a meetataa hebtugo ɗe fahin!

¹⁵Filoobe riskube bee maagol ndaroto daayiidum ngam ɓe ɗon kula daliila torra maagol. Be mboyan ngol, ɓe cunoto,

¹⁶ɓe mbi'an: "Kayto! Kayto! Berniwol maɗngol! Ngol ɓornino limce daneeje e boɗeeje ɗiggude e boɗeeje coy. Ngol fawnaamano bee kuuje kanjeeri, bee kaa'e marɗe saman e bee luuluuje!

¹⁷Nder saa'a ngoota risku fantungu ngu'u fuu majjiri ngol!" Jawmu koommbooje, wadoobe jahaangal bee maaje e laanyooɓe ɗe e koo moy hebata ngeenaari muudum bee kuugal nder mbeela fuu, ndari daayiidum,

¹⁸ɓe ngooki nde ɓe ngi'i cuurɗe guleeki maagol, ɓe mbi'i: "Walaa berniwol feere fotino bee berniwol maɗngol ngo'ol !"

¹⁹Be ndufi mbulwuldi dow ko'e mabbe, be ngooki, be mboyi, be cuni, be mbi'i: "Kayto! Kayto! Berniwol manngol! Kangol woni berniwol ngol marbe koommbooje dow mbeela fuu ndiskiri risku maagol. Nder saa'a ngoota tan kuuje fuu majjiri ngol!"

²⁰"An asama, seya ngam halkere maagol! Ceye, onon senaabe Allah, nelaabe e annabi'en! Ngam Allah waatani on, hiiti ngol."

²¹Nden malaa'ikaajo cemmibidfo efi hayre mawnde bana namarde mawnde, sakkini nde nder mbeela, nden o wi'i: "Baabila, berniwol manngol sakkinte bee semmbe bana nii, walaa mo meetata yi'ugo ngol fahin.

²²Hoolo fiyoobe moolooji e yimoobe e fuufoobe ciide e fuufoobe algaytaaji meetataa naneego nder maada! Walaa kuuwdo sanaa'a koo kaye meetata taweego nder maada, hoolo namoobe meetataa naneego nder maada.

²³Jayngol pittirla meetataa yi'eego nder maada, sawtuuji te'be e te'aabe meetataa naneego nder maada. Ngam filoobe maada latino mawbe nder duniyaaru fuu. Ngam bee hiilaaji ma a zammibi ummaatooje duniyaaru fuu!"

²⁴Be tawi yi'iyam annabi'en e yi'iyam senaabe Allah ndufaadam, waato yi'iyam mbaraabe nder duniyaaru haa maada.

Wahayu Yuhanna 19

¹Baawodon mi nani ko nanndi bee sawtu diga moobre duudnde haa asama, nde don wi'a: "*Halleluya!* Kisndam e teddungal e baawde don haa Allah meeden!"

²Ngam kiitaaji maako di goongaaji e adiliiji, o hiiti daakaareejo burdufo hallugo mo wonni duniyaaru fuu bee daakaareeku muudum. O waati mo yi'iyam jaggiibe maako dam o rufi."

³Be mbi'i fahin: "*Halleluya!* Cuurde guleeki berniwol ngol don ummo dow haa abada abadin!"

⁴Ndotti'en noogas e nayo e kuuje geete nayi go cujidani Allah joodiido dow leeso laamu, be mbi'i: "Aamiina! *Halleluya!*"

Nyalaade bangal Jawgel

⁵Nden sawtu iwi diga leeso laamu, don wi'a: "Mangte Allah meeden, onon jagganoobe mo e hulbe mo, leesbe e mawbe fuu!"

⁶Nden mi nani ko nanndi bee hoolo moobre duudnde bana hoolo ndiyamji diirtotoodi haa maayo, bana pelmaali cemmibidfi, don wi'a: "*Halleluya!* Ngam Jawmiraawo meeden Allah Baawdo dow koo dume fuu laamake!"

⁷En ceya, en mbelmbelta, en teddina mo! Ngam wakkati bangal jawgel yottake, bangeteedo maagel taaskake.

⁸Be borni mo limce daneeje diggude, delkande, laabde." Limce daneeje diggude man ngoni kuude senaabe Allah adiliije.

⁹Nden malaa'ikaajo wi'i yam: "Winndu: Barka laatanto ewnaabe haa nyaamduuji bangal jawgel." Fahin o wi'i yam: "Kanje ngoni bolle goongaaje iwde haa Allah."

¹⁰Mi hofi yeeso maako haa mi sujidana mo, ammaa o wi'i yam: "Taa wad dum! Min mi maccudo Allah bana maada e bana deerdiraabe ma hebbe seedamku Yeesu. Sujidan Allah!" Ngam seedamku ngu Yeesu seedi, dum Ruuhu badando annabaaku.

Ba'iido puccu ndaneewu

¹¹Nden mi yi'i asama mabbitaama. Ndaa puccu ndaneewu, ba'iido ngu wi'ete Koolaado e Goongaajo. O hiitoto e o wadan konuui maako nder adilaaku.

¹²Gite maako nanndi bee demde yiite, o wadi borodde duudde dow hoore maako. Innde winndaama dow maako, walaa mo anndi nde, sey kanke tan.

¹³O don borni ngapaleewol cuuwaangol nder y'iyyam. O ewneteedo Wolde Allah.

¹⁴Honoobe asama mba'i pucci daneeji, don tokki mo, be don borni limce diggude daneeje, laabde.

¹⁵Kaafahi belki wurti hunnduko maako. Bee maaki o sopporto ummaatooje fuu. O duran de bee sawru njamndi, o bid'dan inaboojam nder bid'dirdum inaboojam, kanjum woni bernuki caatuki ki Allah Baawdo dow koo dume fuu.

¹⁶Innde maako winndaama dow ngapaleewol e dow danggo maako: "Laamiido laamiibe e Jawmiraawo jawmiraabe."

¹⁷Nden mi yi'i malaa'ikaajo don dari nder naange. O wookani colli piirooji nder hawa fuu bee sawtu: "Ngare, moobte ngam nyaamdu Allah duudndu!"

¹⁸Ngam nyaamugo kusel laamiibe e kusel mawbe sooje'en e kusel sooje'en e kusel pucci bee wa'iibe di e kusel yimbe fuu, rimbe e maccube, mawbe e leesbe !"

¹⁹Nden mi yi'i ndabbaawa go e laamiibe duniyaaru bee moobe konu muudum'en kawti wadugo konu bee ba'iido puccu go e bee moobre konu muudum.

²⁰Be nanggi ndabbaawa, kanga e pewoowo bi'ando o annabiijo bad'do alaamaaji yeeso maaga. Bee maaji o zambori marbe maandorde ndabbaawa e sujidanbe suura maaga. Ndabbaawa e pewoowo bi'ando o annabiijo cakkinaama bee yonki nder weendu yiite hubbange bee baruudu.

²¹Luttube mbaraama bee kaafahi ki wurtino hunnduko ba'iido puccu go. Colli fuu nyaami kusel mabbe haa di cafti.

Wahayu Yuhanna 20

Duubi ujineere

¹Nden mi yi'i malaa'ikaajo don jippo diga asama, o don jogi mabbittirdum ngaska lugguka go e callalluwol loorngol haa juŋgo maako.

²O naŋgi Kuunga, mboodi nayeeri, waato Iblisa malla Saydaanu, o haɓbi nga ngam duubi ujineere (1.000).

³O sakkini nga nder ngaska lugguka, hubli ka, waɗi lamma dow maaka, ngam taa nga meeta zambaago ummaatooje fahin, sonaa to duubi ujineere timmi. Baawodon doole nga yoofe baakin wakkati seɗɗa.

⁴Nden mi yi'i leese laamu. Joodiibe dow maaje kebi baawde hiitaago. Mi yi'i yonkiiji ta'aabe ko'e daliila seedamku Yeesu e ngam wolde Allah. Mi yi'i boo yimbe be cujidanaayno ndabbaawa malla suura maaga, be njabaayno maandorde ndabbaawa haa tiinde malla haa juŋgo. Be don ngeedi bee Almasiihu, be don laamo bee maako duubi ujineere.

⁵Maaybe luttube ngeeditaay haa duubi ujineere timmi. Kanjum woni ummitineeki maaybe arani.

⁶Barka e senaare laatanto ummitittoobe nder ummitineeki arani ki'i! Maayde didawre walaa baawde dow mabbe. Be laatoto liman'en Allah e Almasiihu, be laamodoto bee Almasiihu duubi ujineere.

Saydaanu jaalaama

⁷To duubi ujineere timmi, Saydaanu yoofete diga fursina mum.

⁸O dillan estoygo ummaatooje gonde haa alkibilaaji duniyaaru nayi fuu, waato Gog e Magog. Saydaanu moobtan de ngam konu, de duudan bana njaareendi maayo.

⁹De cankititto haa duniyaaru fuu, de taaroto saŋgeere senaabe Allah e berniwol ngol o buri yidugo. Nden yiite jippoto diga asama, nyaaman de.

¹⁰Nden Saydaanu estoowo be, sakkinte nder weendu yiite e baruudu. Naane maa, ndabbaawa e pewoowo bi'ando o annabiijo cakkinaama ton. Be fuu be njaran bone ton jemma e naange, haa abada abadin.

Kiita ragareeha

¹¹Nden mi yi'i leeso laamu maŋgo raneewo e joodiido dow maago. Lesdi e asama ndoggi yeeso maako, meetaay yi'eego.

¹²Mi yi'i maaybe, mawbe e leesbe, be don ndari yeeso leeso laamu. Defte mabbitaama. Nden deftere wodnde boo mabbitaama, dum deftere ngeendam. Maaybe kiitaama fodde kuude muudum'en binndaade nder defte.

¹³Nden mbeela tuuti maaybe muudum. Maayde e joonde maaybe boo tuuti maaybe muudum'en. Be kiitaama gooto gooto fodde kuude mabbe.

¹⁴Nden maayde e joonde maaybe cakkinaama nder weendu yiite. Weendu yiite ndu'u woni maayde dīdawre.

¹⁵Koo moy mo innde muudum winndaaka nder deftere ngeendam, o sakkinaama nder weendu yiite.

Wahayu Yuhanna 21

Asamaawu kesu e duniyaaru hesru

¹Nden mi yi'i asamaawu kesu e lesdi kesri. Asamaawu aartungu e lesdi aartundi majji, mbeela boo walaa fahin.

²Mi yi'i berniwol ceniingol, Urusaliima kesol iwngol haa Allah, don jippo diga asama. Ngol taaskitinaama bana bangeteedo pawniido ngam bangando dum.

³Mi nani sawtu iwi diga leeso laamu don wi'a bee semmbe: "Ndaa joodorde Allah caka yimbe! O joodoto bee mabbe, be laatoto ummaatooje maako. Allah bee hoore mum wondan bee mabbe, laatoto Allah mabbe.

⁴O woostan gondi diga gite mabbe fuu. Walaa maayde, walaa suno, walaa bojji, walaa bone fahin. Ngam kuuje booymaaje caalake."

⁵Nden joodiido dow leeso laamu go wi'i: "Ndaa mi don hesditina koo dume fuu!" O wi'i yam: "Winndu dum, ngam bolle de'e, de goongaaje, de koolniide."

⁶O tokki wi'go yam: "Dum wadi, timmi. Min woni Alfa e Omega, fuddoode e timmoode. Koo moy domdi, mi yarnan dum seeboore ndiyam ndokkandam ngeendam caahu.

⁷Koo moy jaali, mi hokkan dum kuuje man. Mi laatoto Allah makko, kanke boo o laatoto biyam.

⁸Ammaa hulbe, sooya-nuddinki'en, wadoobe ko nyiddi, mbaroobe ko'e, daakaare'en, wadoobe hiila, rewoobe labbi e fewoobe fuu, gedal mabbe laatoto nder weendu wulanndu bee yiite e baruudu. Kanjum woni maayde dīdawre."

Berniwol Urusaliima kesol

⁹Nden gooto nder malaa'ika'en njoweediido joginoobe taasaaje joweediidi keewde masiibooji ragareeji joweediidi go wari, wi'i yam: "War, mi hollete bangaado, waato debbo jawgel."

¹⁰Ruuhu nanngi yam, malaa'ikaajo go yahri yam haa dow hooseere townde masin. O holli yam Urusaliima, berniwol ceniingol, iwngol haa Allah, ngol don jippo diga asama,

¹¹ngol don yayna bee teddungal Allah. Ngol don jalbita bana hayre marnde saman, bana hayre yaspa laabnde bana daarorgal.

- ¹²Mahol maagol maɲngol, towɲngol don taari ngol, ngol woodi dammude sappo e didi. Malaa'ika'en sappo e dido don ayna dammude man. Inde le'i Isra'iila sappo e didi mbinndaama haa dammude man.
- ¹³Ngol woodi dammude tati haa fuunaange, tati haa woyla, tati haa fombina e tati boo haa hiirnaange.
- ¹⁴Mahol berniwol ngol don dari dow kaa'e cabbaaje sappo e didi, dow maaje inde nelaabe jawgel sappo e dido mbinndaama.
- ¹⁵Malaa'ikaajo bolwando yam don jogi sawru kanjeeri ngam haa o foondira berniwol bee dammude maagol e mahol maagol.
- ¹⁶Bakeeje berniwol poti kal-kal. Njuutirka bee njaajirka poti kal-kal. Malaa'ikaajo go foondi ngol bee sawru muudum go. Njuutirka maagol wadi poondirdi ujine sappo e didi. Njaajirka maagol foti kal-kal bee towirka maagol e njuutirka maagol.
- ¹⁷O foondi mahol. Towirka maagol wadi piyande teemerre e cappande nayi e nayi (144) fodde poondol yimbe ngol malaa'ikaajo huuwtiniri.
- ¹⁸Mahol ngol mahaama bee kaa'e yaspa, ammaa berniwol mahaama bee kanjeeri laabndi, ndi nanndi bee kiristal.
- ¹⁹Bale cabbaaje mahol berniwol ngol pawnaama bee kaa'e marde saman feere feere. Cabbawal aranal fawnaama bee yaspa, didabal bee safira, tatabal bee agate, nayabal bee imiradi,
- ²⁰jowabal onikis, joweego'owal sardis, joweedidabal kirisoliti, joweetatabal hayre haako-haakoore, jweenayabal topas, sappowal kirisoparasu, sappo e go'owal hayre lipinlaare, sappo e didabal ametistu.
- ²¹Dammude sappo e didi ngoni luuluuje sappo e didi. Dammugal koo ngale wadaama bee luuluuri ngoori. Laawol berniwol dum kanjeeri laabndi bana kiristal.
- ²²Mi yi'aay haykaliiru nder berniwol man, ngam Jawmiraawo Allah Baawdo dow koo dume fuu woni haykaliiru maagol, kanke e jawgel.
- ²³Berniwol ngol walaa haaje naange malla lewru yalnana ngol, ngam jayngol Allah don yalna nder maagol, jawgel boo woni pittirla maagol.
- ²⁴Ummaatooje duniyaaru njahan nder annoora maagol, laamiibe duniyaaru njahran teddungal muudum'en nder maagol.
- ²⁵Nyalawma, dammude maagol mabbataako sam, ngam jemma wonataa ton.
- ²⁶Yimbe ngaddan teddungal e daraja ummaatooje fuu nder maagol.

²⁷Walaa cobdum fuu malla kuuwando nyiddudum e pewoowo kebata nastugo ngol. Sey mo innde muudum winndaama nder deftere ngeendam nde jawgel mari tan hebata nastugo.

Wahayu Yuhanna 22

¹Nden malaa'ikaajo go holli yam maayo ndiyam ngeendam. Ngo don jalbita bana kiristal, ngo iwi haa leeso laamu Allah e jawgel.

²Haa caka daldal berniwol e haa pomoole maayo man, lekki ngeendam don dari ton. Ki don rima bibbe nde sappo e didi nder hitaande, lewru fuu nde woore. Haako maaki laati kurgun ngam hurgugo ummaatooje.

³Naaloore meetataa taweego ton. Leeso laamu Allah e jawgel daroto nder maagol, jagganoobe Allah njagganto mo.

⁴Be ngi'an yeeso maako, innde maako don winndi haa tiide mabbe.

⁵Jemma wadataa haa ton fahin, walaa mo marata haaje pittirla malla jayngol naange, ngam Jawmiraawo Allah yaynanan be bee annoora mum. Be laamoto haa abada abadin.

Garki Yeesu

⁶Nden malaa'ikaajo go wi'i yam: "Bolle de'e, de goongaaje, de koolniide. Jawmiraawo Allah dokkudo annabi'en ruuhuuji annabaaku, neli malaa'ikaajo muudum ngam be kolla jaggiibe muudum ko badake wargo bee doole."

⁷Yeesu wi'i: "Ndaa, mi badake wargo! Barka laatanto downtantoo be bolle annabaaku nder deftere nde'e!"

⁸Min Yuhanna mi nani, mi yi'i kuuje de'e. Nde mi nani e mi yi'i de, mi hofi yeeso malaa'ikaajo kolludo yam de ngam mi sujidana mo.

⁹Ammaa o wi'i yam: "Taa wad dum! Min boo mi jaggiido Allah bana maada e deerdiraabe ma annabi'en e dwtaniibe bolle deftere nde'e fuu. Sujidan Allah!"

¹⁰Fahin, o wi'i yam: "Taa mabbu bolle annabaaku nder deftere nde'e, ngam wakkatiire nde kuuje de'e laatoto badake yottaago.

¹¹Koo moy halli, o tokko wadugo halleende, koo moy sobi, o tokko wadugo cobdum, koo moy laatiido adiliijo, o tokko wadugo adilaaku, koo moy seni, o tokko joodaago nder senaare."

¹²Yeesu wi'i: "Ndaa mi badake wargo. Mi waddan mbarjaari haa mi warjo koo moy fodde kuude muudum.

¹³Min woni Alfa e Omega, arano e ragareejo, fudfoode e timmoode."

¹⁴Barka laatanto lootbe ngapaleeji muudum'en. Kambe be keban jarfu nyaamugo bibbe lekki ngeendam, be nastiran berniwol gal dammude.

¹⁵Ammaa sobbe bana dawaadi, wadoobe hiila, daakaare'en, mbaroobe ko'e, rewoobe labbi, yidbe pewe e fewoobe, doole be njoodo yaasi berniwol.

¹⁶“Min Yeesu, mi neli malaa'ikaajo am ngam seedaago kuuje de'e dow jama'aaje nuddinbe fuu yeeso moodon. Min mi goddo asngol e danygol Daawuda, mi horre babbol delkannde.”

¹⁷Ruuhu e bangeteedo mbi'i: “War!” Koo moy nani dum, sey wi'a: “War!” Koo moy domdi, sey wara. Koo moy yidi, sey jaba ndiyam ngeendam caahu.

Bolle ragareeje

¹⁸Min Yuhanna, mi don reentina koo moy nando bolle annabaaku deftere nde'e: To goddo besdi haa maaje, Allah besdanan mo masiibooji binndaadi nder deftere nde'e.

¹⁹To goddo itti koo dume haa bolle annabaaku nder deftere nde'e, Allah ittan gedal maako haa bibbe lekki ngeendam e gedal maako haa berniwol ceniingol bana ko winnda nder deftere nde'e.

²⁰Ceediido kuuje de'e wi'i: “Fakat, mi badake wargo!” Aamiina! War, yaa Jawmiraawo Yeesu!

²¹Mo'ere Jawmiraawo Yeesu wonda bee koo moy fuu!

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil